

ion drăgușanul

povestea așezărilor moldovene

S

Cluj-Napoca, 2024

Coperțile:

Acuarele de

Franz Jaschke

(1775-1842)

și

Franz Xaver Knapp

(03.09.1809, Tachau – 16.09.1883, Cernăuți)

Precuvântare:

Stâna moldovenească

Stâna moldovenească, aidoma stânii românilor din celelalte provincii, are, totuși, un specific al ei, care constă în detalii mai puțin degradate ale matricei stilistice inițiale, deci ale prototipului preistoric atât de bine înrădăcinat în practici și în eresuri, încât îl putem întâlni chiar și la stânele de astăzi. Păstoritul și, în general, creșterea animalelor reprezintă gloria românilor, o îndeletnicire în care erau și sunt nespuse de pricepuți. „La capătul lumii, unde sunt izvoarele nopții și unde cerul e luminat de-o lumină ce abia mijește”, locuitorii se hrănesc doar „cu miere, lapte și brânză, ducând un trai liniștit... Căci înțelepții, nefăcând nici o deosebire între dreptate și cumpătate, au urmărit, în primul rând, mulțumirea cu puțin și simplitatea. Ei trăiesc din ce produc turmele lor, lapte și brânză”¹. „Țăranii care locuiesc în ținutul de munte, pe înălțimile pomenite mai sus, ne întrec pe noi, romanii, în deplinătatea puterilor trupești și a privilegiului unei vieți mai îndelungate, iar lucrul acesta, cred ei, stă în legătură cu faptul că nu se îmbuibă cu necurătenia mâncărilor calde, ci mereu în puterea vârstei, își răcoresc trupurile cu stropii de rouă,

¹ STRABON, *Geografia*, XI, 6.2, p. 337

sunt stăpâni pe dulceața unui aer mai curat și simt, înaintea tuturor, razele soarelui dătător de viață, rămânând până acum neatinși de relele civilizației umane”².

Recursul la mărturiile începuturilor epocii noastre sunt, desigur, doar un răsfăț, din moment ce există mărturii și mai vechi, în mit, deci în timpul primordial, unde se optează, fără rezerve, că, pe acest pământ, nimic „nu-i mai bun ca oaia bună, / toată vara te hrănește, / toată iarna te-ncălzește!”³, iar, „cât în sus și cât în jos, / cât în sus la cei trei munți, / colea este-un ciobănaș, / are-un fluier verigat / cu verigă de argint. / fluier toarce, / turma-ntoarce, / fluier zice, / turma-nfrânge / și mi-o-nfrânge / pe vâlcele / ca să-mi pască rămurile. / Tu oică, / bălăică, / tu ce bei, tu ce mănânci? / Unde-oi bea / și oi mânca / de-ai pus gândul de-a ne da? / Tu pe noi de nu ni-i da, / mare dar ți-om dărui / și frumos te-om îmbrăca / cu cojoc și cu manta!”⁴.

Mult mai târziu, deși în fără timp (timpul începe dincoace de preistorie, deci acolo unde începe istoria, spune Blaga), prin 1404, vatra noastră natală avea „sate multe și multe animale”⁵, „iar belșugul de vite e de necrezut... Din Moldova, deci, se scoate acea mulțime de boi, din a căror carne se hrănesc nu numai popoarele vecine ale Ungariei și Rusiei (Roșii), ci și ale Poloniei, Germaniei, ba până și Italiei, și mai ales cei din orașul

² MARCELLINUS, AMNIANUS, *Rerum gestarum libri qui supersunt*, p. 47

³ SBIERA, I. G., *Colinde, / Cîntice de stea și urări la nunți...*, p. 12

⁴ NICULIȚĂ-VORONCA, ELENA, *Datinile și credințele poporului român*, p. 76

⁵ SULTANIEH, IOAN ARHIEPISCOP DE, *Călători străini despre țările române*, I, p. 39

Veneția. Pe acești boi, venețienii îi numesc boi ungurești și preferă carnea lor celorlalte de acest fel. În fiecare an, se fac câte șapte bâlciuri de vite în Moldova, pe câmpii foarte întinse, cu mare mulțime de negustori. La fiecare din aceste bâlciuri se mână, de obicei, nespus de multe mii de boi; și, după trecerea a trei zile, pentru ruperea, din partea negustorilor, a prețului unui cap de vită, după care să fie socotite toate celelalte – preț care trece rareori de trei galbeni de vită – în câteva ceasuri, toată această mulțime de boi este vândută și dusă în diferite regiuni. De aici au mare câștig boierii care cresc cirezi de vite și chiar domnul însuși mai mult din aceasta se îmbogățește, căci și el vinde, în fiecare an, un mare număr de boi de pe moșiile sale, și veniturile lui sunt sporite mult de aceste iarmaroace. Vătafii aduc domnului în vistierie, pe fiecă an, până la 400.000 bani de aur, din venitul întregii țări; dintre aceștia, 60.000 sunt plătiți sultanului turcilor ca tribut”⁶. Până și iobagii, în acele vremi, își puteau permite să vândă zeci de boi la Bistrița, iar când unii dintre ei era „reținut de straja cetății” și deposeați de bani, precum un oarecare Matei din Mihalcea, fratele lui Mihai, însuși voievodul amenința Bistrița cu represalii armate, cum a și făcut-o Bogdan cel Orb, în 10 iulie 1510, cerând eliberarea grabnică și despăgubirea „omului și iobagului nostru, Matei din Mihalcea”.

Sus, pe crestele munților, zăceau, în calea drumeților, colibe folosite în timpul verii pentru stâne. „Locuitorii de la multe mile distanță își mână aici oile, la pășune, pentru o vară întreagă, fiindcă în unele locuri de pe munte

⁶ GRAZIANI, ANTONIO MARIA, *Călători străini despre țările române*, II, pp. 381, 382

iarba este minunată; iar colibele acestea le serveau pentru prelucrarea și păstrarea laptelui și a brânzei”⁷, cu pagubele de rigoare pentru codrul frate, dar încă neconștientizate ca atare până la venirea austrieților, care, mai întâi au văzut, apoi au analizat și-abia în final, dar repede de tot, au legiferat, legile lor, cum zicea Xenopol, fiind și bune, dar și aplicate fără compromisuri.

În baza realităților păstorești autohtone, austrieții au elaborat o „Orânduială de pădure pentru Bucovina”, validată de Iosif al II-lea în 1786, tradusă imediat în moldovenească (desuetă doar în scriere, nu și în oralitate) vremii de Ion Budai-Deleanu și impusă ferm și fără întârziere.

În acest prim cod silvic românesc se menționa că „pășunarea acolo, în țară, zăbovește până târziu în toamnă și păstorii nu pot fără foc pentru frigul ce cade”, punând în pericol pădurea.

Primul comentator al „Orânduiei”, Gh. T. Kiri-leanu preciza, în 1908, că „pe moșiile mari de munte din Moldova este și acum acest obicei. După ce se răscolesc oile, la Vinerea Mare, și se dau berbecii la oi, dacă n-a căzut iarnă grea, unii săteni, spre a-și cruța nutrețul vite-lor, se duc cu ele prin fundurile cele mai depărtate ale pâraielor, în preajma locurilor de fânețe, unde nu s-a pășunat peste vară, și-și pasc vitele prin păduri până cade o zăpadă prea groasă, lucru care uneori întârzie până după Sf. Nicolae. În acest timp, păzitorul vitelor nu are un sălaș

⁷ BARDILI, JOHANN WENDEL, *Călători străini despre țările române*, 1709, VIII, p. 282

statornic, ci rătăcește prin păduri, mutându-și, de la o zi la alta, puțina jăchilă păstorească la adăposturile arborilor bătrâni, sub poalele cărora primejdia de foc e mai mică”⁸.

Și mai păgubos pentru codrul frate, „este un obicei, acolo, care nu mai puțin prăpădește pădurile, cu făcutul gardurilor și a răzloagelor la grădini, la țarini și la fânaș, la care ei pun alături câte doi pari, din mari des-picături făcuți, și câte două leături de codru nelucrate – pe multe locuri pun cel mai tare și cel mai bun lemn de perete. Deci ei doboară la pământ, cu tăiatul pentru îngrăditură, cel mai bun și mai frumos lemn de leături și de căpriori și dintr-acesta fac pari și poprele, și, ceea ce este mai rău, că peste iarnă ei ard gardurile și, de primăvară, de iznoavă iarăși le pun...

Mai pretutindeni este acel stricăcios obicei că podanii (supușii), pentru ca să-și lățească țarina și fânașul care merg alătura cu pădurea, până și în mijlocul pădurii, pentru ca să poată avea mai mult lemn căzut, jupesc din răutate copaci întregi, stătători împrejur, și ciocârtesc, din care pricină lemnul se usucă și cade, în vreme de vânturi tari...

Deosebit de aceasta este și acel stricăcios obicei, mai ales la munți, de darmă, în vreme de iarnă, pentru oi și capre, brad și molid și le aruncă de hrană”.

Comentariul lui Gh. T. Kirileanu, viitorul bibliotecar regal, originar din Holda, de lângă Broșteni, pe va-

⁸ IOSIF II, *Orânduiala de pădure pentru Bucovina*, comentată de Gh. T. Kirileanu, p. 5

lea Bistriței Aurii, este trist și cât se poate de tradițional (de la Petru Dărman, ctitorul Dărmăneștilor, încoace): „Acest din urmă obicei se păstrează, din nenorocire, și astăzi în unele sate de munte, în care locuitorii obișnuiesc a tăia brazi tineri (numiți târși) și a-i da la vite ca să le mănânce cetina și vârful mai fraged al crenguțelor, îm-piedicându-se, astfel, împădurirea regulată a coastelor repezi și a părților împădurite din imășurile satești”⁹.

Dar dincolo de aceste tușe cenușii ale activității păstorești, există universul mitic mioritic, la care trebuie să căutăm cu evlavie și cu neîntrecută mândrie patriotică și națională, pentru că, în vreme ce neamuri bezmetice cântau marșuri și călcau, cu armurile pe ei și cu armele în mâini, teritorii străine, noi, cu fluierașul de os, cu bâta ciobănească subsuoară, drept sprijin, și cu cojocul pe umeri, doineam dumnezeiește, de se clătinau munții de admirație și de uimire. Stâna românească a fost și templu, și panteon, iar viața ei ritualică și pururi atemporală farmecă și astăzi, deși a cam dispărut miraculosul, prometeicul și cosmicul „foc viu”, dar ne-au rămas balmoșul, urda și cașul. Stâna este tipul nostru ancestral de contemporaneitate, iar povestea ei măsoară, de fapt, făptura noastră secretă, firea pe care numai bunul Dumnezeu o cunoaște cu adevărat, dar care trebuie să ni se releve odată și odată. În fond, ca întotdeauna (așa se numește împietrirea în preistorie, spune Blaga), pe român „oaia îl hrănește și-l îmbracă, din cap până la căputa picioarelor, cu călduroasele cușme de miel, cu sau fără urechi, cu elegantele bondițe și pieptare, cu lungile și ca neaua de albe cojoace, făcute din întregi piei de oaie, cu brunele

⁹ Ibidem, p. 6

sumane și albele mantăli, cu albi ițari (cioareci) de vară și berneveci de iarnă, cu călduroasele meșini (cioareci din piei de oaie, cu lână înlăuntru), cu mânecări de iarnă, împletite din lână sau făcute din blană de oaie, și cu catrințele (pregitoarele), țesute de Româncele noastre cu mare iscusință, din călduroasa și trainica lână. Ba chiar și obiectele țaranului sunt de lână. Nu ne mai oprim la neîntrecutele scoarțe, laicere și pănuri de lână, care împodobesc căscioarele satelor noastre”¹⁰.

Stâna moldovenilor are propriul ei calendar, adică o succesiune de ritualuri, de fapte și de eresuri, adică un amestec ciudat de pragmatism, de mitic și de mistic, toate doar drapate străveziu în ortodoxism, deși viața păstorească are doar două elemente oarecum creștine, participarea la slujba bisericească și dania, din care să se îndulcească și preotul, celelalte ritualuri, practici și credințe ținând de datina primordială, asumată și adaptată de creștinism cu multă, multă dibăcie.

„În ziua de Florii, sosind gospodarii, acasă, de la biserică, ating cu mâțișoarele (stâlpările) sfințite vitele cornute și oile, pentru ca, peste an, să fie așa de înflorite ca mâțișoarele din acea zi.

În presara Sfântului Gheorghe, se aleg mieii, iar în dimineața zilei de Sfântul Gheorghe se mulg oile și, din întâiul lapte muls, se face cașul, care se duce jertfă la biserică, ca oile, în cursul verii, să aibă multă mană. Tot în acea zi, se pornește trâmbița oilor, care durează până la Sâmedru (Sfântul Dimitrie).

¹⁰ DAN, DIMITRIE, *Stâna la Români din Bucovina*, pp. 3, 4

Presara Sfântului Gheorghe este foarte primejdioasă pentru oi, căci atunci împlă vrăjitoarele și strigoi pe la târlele oamenilor și iau mana, adică laptele oilor, zicând „Să le rămâie ud și baligă!”. Dar acești răuvoitori abat și pe la stâni, în același scop, unde îngroapă, în poarta stânii, sare și tărâțe, și oile care trec peste aceste își pierd mana. Pierderea manei poate fi împiedicată sau, dacă e acum pierdută, poate fi redobândită, dacă respec-tivele oi se spală pe spinare, de trei ori, cu udul lor.

O seamă de Români mulg oile și, de Paști, fac caș și-l duc la biserică, dimpreună cu pasca, la sfințit. Cașul acesta e socotit, apoi, ca leac împotriva frigurilor.

Românul, de dragul oilor sale, se lipsește, în ziua Sfântului Gheorghe, și de somn, ca nu cumva să ieie somnul mieilor.

O strânsură de mai multe oi se numește botei, iar o mulțime de 500-1.000 oi, turmă, care poate forma o stână.

La Sfântul Gheorghe, se aleg oile, cele mulgătoare, de cele sterpe, și se iau și mieii de la oi. Atunci se năimesc ciobanii, cârlanarii și baciul.

Mieii întărcați se trimit la vreo păscătoare dintr-o pădure, căci acolo le merge foarte bine și mițele (lânele) se fac negre ca mura, pe când mieii care pasc pe câmp devin roșietici...

Oile se tund în săptămâna de după Sfântul Gheorghe, când dă căldura, iar mieii, abia între Sâmpetru și

Sântilie. / Tunsul se începe de la fruntea oii, merge peste spinare și sfârșește pe ambele părți ale trupului. O seamă pornesc cu tunsul de la cap, grumaz, merg până la picioarele cele de dinainte, de unde, apoi, o duc până la spinare. Oile tunse trebuie ferite, mai ales în timpul nopții, de răceală, care este în stare să le bolnăvească de sânger.

Înainte de a începe tunsul, se face, cu foarfecele, cruce în fruntea oii, fiindcă norocul oii este în frunte și pentru ca oaia să fie ferită de orice betșug... / Lâna, adunată din tunsul oilor, trebuie cântărită cu dreptate, căci, dacă cineva se încumetă să șterpelească ceva dintr-însa, pe furiș, atunci urmează, de bună seamă, pagubă în-tre oi.

Lâna unui miel, numită mniț, e de mai puțin preț decât cea a unui miel noaten, adică cea de pe o mioară sau de pe un berbec de un an, și lâna noatenului e mai puțin prețuită decât cea a unei oi bătrâne.

Lâna oilor, nu numai că-l îmbracă pe Român, dar îi este și de leac împotriva reumatismului, care se vinde-că, dacă bolnavul se învelește cu dânsa la mâini și la picioare, sau stă, trei ore, în apa în care s-a spălat lâna, căci ursucul, adică grăsimea din lâna, scoate reumatismul din trupul omului.

Mortului, însă, nu-i bine să-i dai ceva haine de lâna, căci, la județul de apoi, pământul va arde și, arzân-du-le lâna, le va pricinui un miros rău.

Oile pot fi stricate, dacă li se ia, din urmă sau din lapte, când li se fac moțochini, adică umflături vârtoase pe pulpe.

Timpul farmecelor și stricării laptelui începe cu seara Sfântului Andrei și durează până la Dumineca Mare. Cel mai primejdios timp pentru oi este presara Sfântului Gheorghe. De la Rusalii, însă, și până la Sfântul Andrei, farmecele nu mai au nici o putere”¹¹.

Toate practicile rituale de peste an vizează, în fond, pregătirea stânei (timp de șase luni, muntenii, dar și crâșnenii, cum ne spune Dragoș Tochiță, se gândesc numai la stână, iar timp de alte șase luni, la datinile de Crăciun și de Anul Nou), sâmbra oilor însemnând un eveniment extrem de important pentru fiecare sat românesc.

„Strânsoarea pentru stână se face în următorul chip: cutare gospodar arendează, pe timp de o vară, un munte sau o păscătoare. Arendașul acesta adună oile pentru vărat. Tot el își năimește, la Sfântul Gheorghe, un baci și câțiva ciobani cârlanari.

Strânsoarea oilor se face la două-trei săptămâni, înainte de Duminica Mare. Proprietarii oilor, adică sâmbrașii, plătesc pentru braniște, adică pentru păscătoare sau, mai bine zis, pentru văratul unei oi suma hotărâtă în tocmeală și încă ceva pe deasupra, pentru sare, însă, Dumineca, nu li se dă de lins oilor, pentru că, atunci, le-ar curge ochii.

Sâmbrașii mai dau și mai dau și câte o oacă de făină de păpușoi, pe care o duc la stână, când se suie să-și ieie brânza.

¹¹ DAN, DIMITRIE, *Stâna la Românii din Bucovina*, pp. 5-8

Sarea se pune, în timp senin, peste noapte, pe crivăli, adică crăcane sau furci de lemn. În fiecare stână, se află 4-5 crivăli de felul acesta.

Braniștea unei stâni constă din cel puțin 2 sau 3 mutări, adică locuri de păscut. Când, într-o păscătoare, se gătește pășunea, atunci oile se mută în alt loc, încă nepăscut.

Dacă, la o astfel de mutare, o stână întâlnește în cale o altă stână, care și ea se mută, atunci ciobanii din ambele stâni caută să încunjure cealaltă stână cu stâna lor. Această încercare stârnește multă supărare, sfadă, ba chiar și păruială, pentru că se crede că stâna care a încunjurat pe cealaltă i-a luat celei încunjurate și laptele.

La stână, se împarte fructul, mai întâi sâmbrașilor cu mai multe oi și, apoi, celor cu mai puține; cei din urmă ies mai bine la capăt, pentru că – zice credința – cașul lor este cu mai mult saț.

Arendașul se învoiește, pentru fruct, cu sâmbrașii oilor, cu baciul și cu ciobanii năimiți, pe măsură, adică la ocă; și sâmbrașul primește câte 3 ocă sau 5 kilograme, de oaie, tot așa, baciul, adică de la toate oile cam 6-7 vedre de caș, iar ciobanii, 4-5 vedre, dacă timpul verii este mistreț, adică nici prea sec, nici ploios.

Untul strâns este al baciului, al ciobanilor și al strungarului.

Dacă învoiala se face pe cumpănă, care-i și cea mai dreaptă, atunci sâmbrașul, care are oi mai bune de lapte, capătă și cel mai mult caș.

Lucrul se face așa: oile fiecărui sâmbraș se mulg, pe rând și deosebit, într-un vas anumit și baciul măsoară cantitatea mulsă, cu un băț numit carâmb, încreștându-l cu o creștătură; ia, apoi, un alt băț, lung cât măsura carâmbului, de la creștătură, până la capătul de jos, numit răbuș sau țincuș, și-l dă sâmbrașului. Carâmbul, cu creștăturile tuturor sâmbrașilor, rămâne la baci.

Venind sâmbrașul, după 7 săptămâni, să-și ieie fructul, baciul ia răbușul sâmbrașului și, după ce-l aseamănă cu carâmbul său, îl vâra în apa din căldare, care trebuie să ajungă până la înălțimea răbușului, apoi cântărește acea cantitate de apă și-i dă sâmbrașului de 10-12 ori atâta caș, cât a tras la cântar acea apă.

O samă de baci obicinuiesc a cumpeni laptele unei oi de la o mulsoare și, apoi, dau sâmbrașului de 10-12 ori atât caș. Carâmbul și răbușii (țincușii) au valoare numai pentru o vară și sâmbrașul care și-a primit fructul de la oile sale trebuie să predeie răbușul la mâna baciului.

O samă de sâmbrași dau oilor, cu câteva zile înainte de suire la stână și mulsoare, să mănânce sămânță de cânepă sau mătrăgună cu slatină, ca oile lor, la mul-soarea de cumpănă, să deie mult lapte. Alții le dau să mănânce, în seara Sfântului Gheorghe, câte o bucățică de pască, sfințită în ziua de Paști. Alții le dau tărâte, de cele care le pun, la Ajunul Bobotezei, supt fața de masă, dim-preună cu ceva

fânicel sau otavă, care se stropește de preot cu agheasmă. De acestea se dau oilor în scopul ca ele, peste an, să fie sănătoase”¹².

Alegerea locului stânei și amplasarea acesteia se face, iar, ritualic și poate că într-o formulă mai puțin alterată de tradiția creștină, din moment ce menhirul („focul viu”) tutelează, încă din prima zi, activitatea păstorească propriu-zisă.

„După ce s-a făcut strânsoarea oilor și arendașul și-a ales un baci și ciobani, aceștia merg, cu câteva zile înainte de sosirea oilor, de obicei în 21 Aprilie, adică în ajunul Sfântului Gheorghe, de aleg locul pentru stână și fac părcanul, apoi coliba (în Roșoșa îi zice coșmagă, iar în România, aciotă) și strunga stânii.

Părcanul este un gard de drugi, înșirați cam câte 7-9 între 4 pari, bătuți în pământ și legați la un loc cu câte un gânj de cepuri de brad. La șes, părcanul se face dintr-un gard împletit din nuiiele. Terenul cuprins în părcan este cam o falce de loc.

În mijlocul părcanului, se face coliba sau stâna, înțepenindu-se patru furci de lemn de brad sau molid în pământ, care, apoi, se prind cu pari și se leagă cu gânji; în urmă, coliba se cornește, se lețuește și se acoperă cu draniță. Înainte vreme, coliba se acoperea cu foltea, adică scoartă, jupită de pe molizi, pe care se așezau pietre grele, ca vântul să nu poată descoperi coliba.

¹² DAN, DIMITRIE, *Stâna la Românii din Bucovina*, pp. 8-11

În colibă se face, pe un stâlp bătut în pământ, un pod de scânduri, acoperit cu dranițe, numit cămarnic (comarnic – n.n.), pentru păstrarea cașului. Cămarnicul, mai demult, se făcea afară, cam trei pași de la colibă, astăzi, însă, se face numai în colibă, ca nu cumva să se piardă ceva caș.

În colibă, se pune o furcă de lemn, prins sus de dânsa cu un gânj și care stă, jos, într-o scobitură de lemn, așa că lemnul se poate răsuci în dreapta și stânga. Acest lemn, numit vârtej, are, la mijlocul său, o dăltuitură, în care intră un capăt al altui lemn, numit cal, pe al cărui capăt încrestat, care ajunge cam până la mijlocul colibei, se așează toarta căldării, sub care arde un foc răzimat de un butuc, numit naclad. Aceasta scutește peretele colibei de foc și ține focul neconținut nestins. Din acest foc nu este bine să se deie cuiva cărbuni, căci, atunci, cu ei, împreună, s-ar da și somnul ciobanilor, care și așa este foarte scurt.

Pe naclad nu se șede, căci, dacă cineva ar șede pe un capăt al lui, atunci oile se împărțesc, adică nu se țin la un loc și sunt greu de păzit.

Într-un ungher al colibei, se bate acarnița, adică traista în care ciobanii țin acele, foarfecile și alte mărunțișuri trebuincioase.

Dinaintea colibei sau stânii, se îngrădește o ogradă, adică o bucată de loc, unde se taie lemnele trebuincioase și se spală gălețile, care, apoi, curate, se anină de sârcior, adică într-un vârf de fag, cu mai multe cornări,

tăiat și înfipt în pământ, ca pe cornării lui să se scurgă și usuce gălețile stânii.

Lângă colibă, se face strunga, adică locul unde se mulg oile. Se trag, adică, 3 pereți spre colibă. Într-un perete, sunt zăvoară, adică un fel de poartă, pe care se mână oile în strungă, care trebuie să fie așa de largă, ca să cuprindă toate oile.

Al doilea perete al stânii este cu totul închis. Al treilea formează strunga propriu-zisă. Ea constă din spătare, adică leături înfipte în pământ. Distanța dintre două leături este cam de un cot, adică așa de mare ca între două leături să poată trece o oaie. În fiecare strungă, se află, de obicei, trei, adică pentru 3 rânduri de oi și 6 mulgători.

Spătarii au o înălțime cam de 2 coți și se sprijină de o lungă prăjină, numită ceriu, care se ține strâns de spătari printr-o altă prăjină, numită durobeață. Durobeața este tot atât de lungă ca și ceriul, de ale cărui capete este prinsă cu gânji.

Spațiul între spătari constă dintr-o împletitură de nuiele sau din scânduri.

Intrările strungii se numesc strungușoare sau strunguțe. Aici șed, față în față, câte 2 ciobani și mulg oile, pe care băiatul numit strungar le mână la muls. Strungarul este ajutorul baciului.

Ciobanii, înainte de muls, se așează, câte doi, înaintea unei strunguțe, pe scaun sau țoldac, adică un butu-caș

de lemn, așa ca genunchiul drept al unuia să ajungă genunchiul stâng al celuilalt și, așa, să formeze un unghi și, prin urmare, o stavilă, ca nici o oaie să nu poată trece nemulsă prin strunguță.

Ciobanii așezați la strunguțe, cu mânecile cămeșii suflecate în sus și prinse la umăr cu un nasture, strigă, către băiatul strungar „Mână!”. Acesta, atunci, mână oile în țarc, adică în ocol, șuierând și strigând „Hurăst!”, strigăt care indică oilor direcția încotro să meargă, ca, bunăoară, „Hăis!” și „Cea!”, uzitate la mânatul vitelor cornute.

Oile mulse ies din strungă, în dreapta și stânga, în părcan.

Strunga de dinainte, adică acolo unde șed și mulg ciobanii, este acoperită cu dranițe, ca să fie scutită la vreme de ploaie.

La fiecare stână se mai află, în preajma stânii și ogrăzii, încă și câte-o colibiță, acoperită cu scoarță de molid și numită zavatră, unde veghează, în fiecare noapte, lângă focul aprins, câte un cioban, întovărașit de câte un câine, și păzește oile, în timpul nopții, de oameni răi și dihanii. Acești ciobani au rândul, adică se perindă, să meargă, dimineața, după mulsoare, cu oile la păscut. Baciul, însă, și ceilalți ciobani, care nu-s de rând, dorm în stână, pe o mare scoarță de molid, având sub cap câte o perinuță, umplută cu bugeag (adică mușchi), și acoperiți

fiind fiecare cu sumanul său, care, de altfel, la stână, se îmbracă numai pe timp de ploaie”¹³.

Portul păstoresc, descris și de Iraclie Porumbescu („Unii erau în cușme țurcănești, alții în pălării și alții în comănace, și toți cu pene în ele, pare-mi-se că de vultur ori de huhurez de codru, și nici unul nu avea cușmă, pălărie ori comănac sus, pe creștet, ci pe frunte și apăsate pe sprâncene, de ce, dacă te uita la ei, încă și mai multă groază-ți făceau. Toți aveau trăiști, unii de piele, alții de lână... Cămeșile și pieptarele lor erau, la toți, ca la ciobani, adică negre”¹⁴), are particularitățile lui inconfundabile:

„O cămeșă proastă de cânepă, muiată în unt și presurată, apoi, cu praf de cărbuni, ca să fie bine crușită, adică negrită; o țin, o zi și o noapte, în crușala făcută din scoarță de arin și apă, apoi o usucă și o ung cu unt de oi, ca să fie scutită de insecte.

Îțari de cânepă, la fel pregătiți, sau îțari negri, de lână, care se poartă peste izmene.

Și bondița (sau pieptarul) se unge cu funingini de pe fundul căldării și, apoi, cu unt de oi, ca ploaia să nu prindă de dânsa. Procedura aceasta se repetă de mai multe ori, până ce numitele haine devin negre de tot.

Mijlocul și-l încing ciobanii c-o curea lată pasoc, înfrumusețată cu nasturi albi și galbeni. De catarama

¹³ DAN, DIMITRIE, *Stâna la Românii din Bucovina*, Cernăuți 1923, pp. 11-15

¹⁴ PORUMBESCU, IRACLIE, *Zece zile de haiducie*, pp. 61 și urm.

curelei se leagă, cu un lăntuțel subțire de aramă, numit rătez, sau cu o curelușă, cuțitul ciobănesc, cel cu 2-3 stricnele, menite pentru sângeratul oilor.

Picioarele și le încalță ciobanii cu tradiționalele opinci, după ce le-au învelit cu mari obiele, albe sau negre, de lână.

În cap, poartă pălării cu streșini mai late de cum se poartă prin sat, pe care le împodobesc cu crenguțe de tisă și păstăetă, o plantă de pădure, care se crede că crește numai în locuri sfinte. Mai înainte vreme, când încă nu ieșiseră pălăriile, se purtau cibice, adică comanace de suman, în cornuri, cum se mai văd în comuna Putna și pe la munte.

Ciobanii se razimă, pe când oile pasc, în niște măciuce de tisă sau de catrafoi sau capripoi, o tufă care crește numai în regiunile muntoase. Aceste măciuce se împistresc prea frumos cu cuțitul și, apoi, se ung cu unt de oi, ceea ce le dă o culoare brună și strălucitoare”¹⁵.

Focurile vii („preholovoc”, în ucraineană, existența termenului probând o folosință comună, îndelungată în timp), instrument arhaic de aprindere a flăcării și păstrare a jarului, reminiscență subconștientă a menhirului (piatra căzută din cer, deci mitul prometeic), încă se mai puteau vedea, pe la stânele bucovinene, către sfârșitul secolului al XIX-lea, încă mai este nevoie el,

¹⁵ DAN, DIMITRIE, *Stâna la Români din Bucovina*, pp. 15-16

datorită sacralității lui tainice, stranii, dar vindecătoare de suflet, și în reluările scenice de tradiții, în zilele noastre.

„E obicei străvechi că, dacă sosesc oile la stână, se aprind două focuri vii dinaintea strungii.

Focul viu se face luându-se o bucată de lemn, care se despică la ambele capete, iar în despicături se pune iască.

Apoi se înțepenesc două scânduri, una în fața alteia, în pământ, după ce s-a făcut, cam în mijlocul lor, câte o bortă, în care se vără, în ușor, capetele lemnului cu iască.

După aceea, se leagă acest lemn, care trebuie să aibă forma unui vălătug, c-o funie, așa ca el, fiind tras de funie, să se poată învârti în dreapta și stânga.

Deci, prinde un cioban neînsurat funia de-o parte, și altul, și el holtei, pe altă parte, și trag de funie așa că vălătugul se mișcă în dreapta și stânga, timp până când se aprind capetele vălătugului, iasca din ele și scândura.

Imediat după aprinderea acestui foc viu, oile se mână, prin foc, la muls, ca ele să fie scutite și ferite de boli și dihanii, și nimeni să nu le poată lua mana.

Acest foc viu arde, în locul unde s-a aprins, fără să se mai pună lemne pe dânsul, până se stinge de sine.

Din acest foc viu nimeni n-are voie să ieie cărbuni, spre a aprinde alt foc sau pentru aprinsul lulelelor, pentru că el este viu.

Câteodată, se fac focuri de acestea la fiecare mutare a oilor din loc în loc. Dar foc viu e bine să facă omul nu numai la stână, ci și pe lângă casă, și anume de Paști și de Sfântul Gheorghe, căci focul ista are darul de a apăra vitele de mușcatul șerpilor, de deochi, de dihănii și altele...

În timpul cât petrec oile la stână, ciobanii n-au voie să îmble la joc și petreceri, căci, de altfel, oile își pierd laptele, ba chiar și iese, adică se trec”¹⁶.

Mulsul oilor și facerea cașului, deci activitatea ca atare a stânci, debutează, tot ritualic, tot mitic și mistic, dar în împăcare tihnită cu creștinismul: „La prima mulsoare a oilor, se pune, în găleată, un ban de argint, sare mare și două fire de urzică, apoi se mulge laptele, ca oile să fie iuți, adică lacome la mâncare, cum sunt oamenii de lacomi după argint și cum de iute este urzica, și ca bulzul (cașul) să fie dulce, cum e sarea în bucate de dulce.

Găleata în care se mulge laptele este un polobocel, cu cercuri de lemn sau de fier, care, la fund, este ceva mai larg decât la gură. Două din doagele lui, care stau față în față, sunt, sus, mai lungi decât celelalte și găurite cu borți, numite urechi, prin care se vâra un baier, adică o nuia groasă.

După mulsoare, baciul și ciobanii prind, cu mâna dreaptă, de mijlocul baiierului și duc gălețile, cu laptele muls, din strungă, în colibă, unde le așează lângă budacă,

¹⁶ DAN, DIMITRIE, *Stâna la Români din Bucovina*, pp. 16-17

un ciubăr înalt, cu gura mai largă decât fundul, și înzestrat, și el, cu urechi.

Apoi, toți își spală mâinile, precum o făcuseră și înainte de muls, și unii din ciobani pleacă cu oile, alții, însă, rămân în stână. După ce baciul a făcut rânduială cu laptele, spală gălețile și face și alte trebi de ale stânii.

Baciul, la rândul său, ia câte o găleată cu lapte și strecură laptele printr-o strecurătoare, adică o bucată de pânză de câlți, de 2 părți cu șfere (cu sfori la ambele capete – n.n.), care se ține, cu dânsule, peste hârzobul de deasupra budăcii.

Hârzobul este un cerc de lemn, pe deasupra căruia se leagă, cruciș și în toate părțile, ațe groase de cânepă. El are menirea să țină strecurătoarea deasupra budăcii.

Apoi, baciul ia, din cigorniță (un fedeleș cu cheag), cu un polonic de lemn, 2-3 polonice de cheag, după mulțimea laptelui, le toarnă în budaca cu lapte și mestecă, cu polonicul, cheagul în lapte, face semnul crucii deasupra lui, pune capacul de lemn deasupra budăcii, pe care a așezat-o dinaintea focului, ca laptele să se încălzească ceva și o mai acoperă cu un suman, ca laptele să nu se răcească.

Cheagul trebuincios se pregătește în următorul chip: Se ia un miel frumos, imediat după ce l-a fătat oaia, și se închide într-un coteț podit, unde nu se află nimic de mâncare. De aici, se scoate mielul numai la supt. După două săptămâni, mielul se taie și i se scoate rânza, în care se află un fel de cășuț. Rânza aceasta se sarează și se anină

în drăgar, în dreptul hornului, unde stă cam 2-4 săptămâni, să se usuce. Pentru facerea cașului, se ia, deci, cășuț de acesta, se lungește cu zăr și se toarnă în cigorniță, iar de aici, cu polonicul, în budaca cu lapte.

Laptele, după 1,5 – 2 ore, se prinde și, atunci, baciul descopere budaca și bate bine laptele în budacă, cu un bătlău de lemn, numit roată, așa că laptele se face, iar, ca laptele cel dulce. Această procedură se face numai după ce baciul, mai întâi, a înfipt bătlăul în lapte și a luat 2-3 polonice de zăr, ieșit deasupra laptelui, și l-a turnat în cigorniță, ca cheagul să nu se sfărșească.

Bătlăul este un băț tare, cam de un metru lungime, înțepenit, în mijlocul a 2 tălpi de lemn, puse cruciș, prin care trec, jur-împrejur, 3 rânduri de vergele, din care fiecare formează un cerc.

Baciul, după procedura arătată, își suflecă mânecile cămeșii, își spală mâinile, apoi bagă o mână în budacă, ocolește laptele dimprejur, până se îndesește, așa că devine vârtos, apoi strânge bulzul (cașul din laptele ieșit din mulsoarea tuturor oilor), îl scoate afară și-l pune pe strecurătoarea de deasupra unei budăcuțe și-l scurge de zăr, apăsându-l de 3 ori.

Acest prim bulz, numit cocârțiță se taie în felii și se împarte între toți sâmbrașii care se află la stână, ca toți să se îndulcească din mana oițelor.

Baciul scurge bulzul, așezând hârzobul și strecurătoarea pe prima budacă, și punând cașul pe strecurătoare, unde-l rumpe în 4 bucăți, ca să se scurgă mai bine. Apoi ia

cașul, cu strecurătoare, cu tot, și-l anină, de șferele strecurătoarei, în cui, unde stă până a doua zi, dimineața, sau până la al treilea lapte, când se ridică, de aici, făcând loc altui caș, și se pune pe podul din comarnic.

După ce a pus cașul în cui, baciul toarnă zărul, ieșit din caș, în căldarea care stă pe calul de deasupra focului din colibă. Mestecă, apoi, zărul, care clocotește în căldare, cu meleșteul, numit șterț. Șterțul este un băț, cu capătul de jos mai gros și despiciat în mai multe despi-cături. Mestecatul se continuă până ce zărul fierbe și se face urda și pentru ca urda să nu se afume sau să se prindă de căldare. Baciul mai rumpe, apoi, urda cu polonicul, ca ea să fiarbă mai bine.

Urda se scoate, apoi, din căldare, se pune într-o anume strecurătoare, ca zărul dintr-însa să se scurgă bine, într-o anume budacă, și așa să poată sta mult în bărbânțe și să nu se strice.

Grăsimea care iese deasupra zărului fierbând se strânge într-o bărbânță, în care se colbotește (bate) până se alege untul.

Zărul, scurs din urdă, amestecat cu fulgi de urdă, se numește jintiță. Băută pe inima goală, jintița curăță repede stomacul.

Amintita operație cu laptele, zărul, cașul și urda se repetă după fiecare lapte, adică mulsoare.

Când căldarea stânii este mică, atunci zărul tre-buie fiert de mai multe ori, ceea ce durează până noaptea, târziu, și bietul baci, pe la Sâmpetru, când este mult lapte, n-are parte defel de somn.

Mulsul oilor se face de trei ori pe zi, și anume primul – la 4 ore, dimineața, adică la mânecate, ceasul când baciul își trezește ciobanii din somn cu trâmbița, și, după mulsoare, oile merg în porneală, adică la păscut, întovărășite de ciobani și câini.

La fiecare porneală a oilor se trâmbiță. Din trâmbiță sau din cimpoi știu zice (cânta) numai acei bărbați care au fost ciobani la oi și o seamă de femei, care, ca fete, au vărat cu vitele pe munte.

Ciobanii călăuzesc oile prin păscători, purtând în mână cața (bățul ciobănesc, destul de înalt și cioturos la capătul de sus), și zicând din fluierul frumos împestrit și îngălbenit doine și alte cântece de dor și jale, ca să se zăbăvească. După ce se satură de cântat, își taie bețe pentru bâte sau lemn pentru polonice și linguri, pe care le încrestează seara.

Pe la orele 11, la prânz, baciul iarăși trâmbiță, dând semn ciobanilor să vie cu oile la mulsoare. Oile se mulg și la ora 1, după-amiazi; după ce ciobanii au mân-cat, oile iarăși trebuie să fie în porneală.

Seara, la orele 6, oile iarăși se mulg și, apoi, merg ciobanii cu oile, după răsăritul luceafărului, numit steaua ciobanului, adică după achindie, de iznou în porneală, până

la 9 ceasuri, când oile se mână la părcanul stânii, la mas sau în sălaș sau în târlă...

La stână se află felurite vase de lemn, pentru trebuința laptelui, zărului, și anume: Budace și budăcuțe, cu capace și toarte, cofele, cupe cu mănunchi, săpate dintr-o bucată de rădăcină, ocă, racle, polonice și untărite de ales untul, care toate sunt proprietatea baciului.

Baciul, care strânge fructul oilor, trebuie să fie om cu dreptate, căci, în altfel, s-ar întâmpla pagubă mare între oi. El împarte frățește brânza, cașul și urda, între sâmbrași, în fiecare săptămână, până ce i-a mulțămît pe toți.

Oile stau la stână de la 12-16 săptămâni, în care răstimp stâna nu stă locului – după cum am amintit mai sus – ci se mută de mai multe ori, în mai multe locuri, unde este pășune”¹⁷.

Răscolul stânei, care se face, ca întotdeauna, de Vinerea Mare, este a doua mare sărbătoare a păstoritului, așteptată și de baci și păstori, care vor scăpa de ascetismul asumat și respectat cu rigoare, dar și de în-treaga obște sătească, obișnuită să omagieze, prin păs-torit, cele două „lanțuri ale înghețului”, ieșirea și intrarea înghețului („șarpelui”) în pământ. Spectaculos, trăit cu intensitate și cu o religiozitate neprefăcută, răscolul oilor înseamnă, în fond, și un popas odihnitor al satului românesc în matricea sa primordială.

¹⁷ DAN, DIMITRIE, *Stâna la Românii din Bucovina*, pp. 18-22

„Primind sâmbrașii, baciul și ciobanii fructul care li se cuvine, stâna se răscolește, adică se desface. Lucrul acesta se întâmplă în postul Sântămăriei.

Atunci, ciobanii voioși cântă: „Și-apoi legea voastră, oi, / Iute treci tu, vară hăi! / Iute treci și iat-o-i toamna / Să nu stau s-îmblu de-a valma! / Păpușoi-s de cules, / Fete multe dintr-ales! / Grâu-i gata secerat, / Fete mândre de pupat!”.

La răscol, se adună toți sâmbrașii, înștiințați de cu bună vreme, mulțămesc baciului și ciobanilor pentru truda lor, pentru buna îngrijire a oilor și fructului, dorind ca „Dumnezeu să ajute cu bine și sănătate și la anul”. Ciobanii, la rândul lor, le urează sâmbrașilor ca sâmbra-șii, la anul, să aibă și mai multe oi.

În ziua răscolului, se ia puiul, adică smântâna de pe urdă. Din smântâna aceasta, apoi din făină de păpușoi și sare, se face balmoș. Toți sâmbrașii aflători la stână ospătează din balmoșul acesta. Tot atunci, se mai mănâncă și jintiță. Jintița se ia cu polonicul dintr-o cupă sau dintr-un cofăiel.

Dacă, la răscol, rămâne ceva din balmoș, atunci se zice că răscolul a fost sătul, de altfel, răscolul e flămând.

După mâncarea balmoșului, sarea rămasă la stână se sfarmă și se împărțește între toți sâmbrașii, care, luându-și fiecare oile sale, se duc, în voie bună, care încotro, la sălașul său. Atunci, baciul vără răbușul, lângă un izvor, în pământ, ca nime să nu-l afle.

Oile sosite acasă, după răscolirea stânii, sunt întâmpinate de gospodină sau gospodar cu mare bucurie.

Acasă, se mulg oile cam până la Ziua Crucii, dar numai de 2 ori pe zi, adică dimineața și seara. Din laptele muls, însă, nu se mai face caș, ci el se mănâncă dulce sau se prinde acru sau se amestecă cu cel de vacă, ca să iasă mai multă smântână”¹⁸.

SĂBĂOANI

(prin Leucușani, înglobat în Săbăoani, Neamț).

1458, aprilie 12: Întărit de Ștefan voievod „mitropoliei noastre din târgul Roman, unde este hramul sfânta mucenică Paraschiva”, care primește uric pentru un „sa-

¹⁸ DAN, DIMITRIE, *Stâna la Românii din Bucovina*, p. 22

tele anume: Leucușani, mai sus de târg, și Dragomirești, cu pod umblător; iar Leucușanii, cu moara, și podul um-blător sunt pe Moldova”¹⁹.

1488, aprilie 20: Întărit de Ștefan voievod Mitropoliei Roman, care primește uric pentru „dania bunicului nostru, Alexandru voievod, două sate, anume Leucușanii, mai sus de târgul Roman, și cu desetina din varză din acel sat, și Dragomireștii, mai jos de târgul Roman, peste Moldova, și cu podul umblător care este peste Moldova și cu desetina din pește proaspăt, pe care îl vor pescui oamenii din Dragomirești acolo, la ei”²⁰. Hotarul, din veac.

1606, mai 12: Întărit de Eremia Moghilă voievod mănăstirii Săcul, prin uricul pentru „două sate ungurești, anume **Săbăoani** și **Berindești**, cu mori în izvorul sateilor... care au fost drepte domnești și ascultătoare de ocolul Romanului”²¹.

1609, februarie 4: Întărit de Constantin Moghilă voievod mănăstirii Secul, care primește ispisov pentru „două sate, anume **Saboiani** și **Berindești**, ce sunt ascultătoare la ținutul Romanului... și un sat, anume **Vânătorii**, din ținutul Neamțului, pe aceeași apă, mai în sus de târg, care a fost drept domnesc, ascultător de cetatea Neamțului”²².

1632, aprilie 30: Întărit de Alexandru Iliăș voievod mănăstirii Secul, care primește uric pentru „niște sate

¹⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 70, p. 103, 104

²⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 39, pp. 71-73

²¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XXI, Iași 1929, pp. 155-163

²² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. II, Iași 1907, pp. 364-369

ungurești, anume **Seboianii** și **Berindeștii**, ce sunt în ținutul Romanului, care acele înainte spuse sate au fost ale noastre drepte domnești și ascultătoare de ocolul târgului Roman”²³.

1634, mai 15: Întărit de Vasile Lupu voievod mănăstirii Secul, care primește urice pentru „niște sate ungurești, anume **Săboianii** și **Berindieștii**, ce sunt în ținutul Roman”²⁴.

1774, iunie: Satul **Săbăoanii**, ocolul Mijlocului, după recensământul lui Rumeanțev²⁵, avea **toată suma caselor 64**. Scădere rufeturi 11: 1 popă unguresc, 1 țigan, 9 văduve. Rămân birnici 53. / **Birnici**: Mihai Susan, vornic / Anton, vătăman / Gherghel Farcaș / Mihai Vișoc / Antal Fruncul / Martin Bacocică / Martin Domoc / Petre Bacocică / Giurgiu Bacocică / Pal Bacocică / Pavăl, dascăl / Martin Hozăpar / Antal Bacocică / Martin sin (fiul) lui Vasile / Gherghel, cioban / Imbre Gherghel / Dolcă Mihai / Bacocică Gherghel / Petre Bacocică / Mihai Bacocică / Blaj Dumitru / Pavăl Gane / Ștefan, cojocar / Ioniță, blănar / Petre Șișcă / Imbre Petre / Ciobanu Gherghel / Antal Gherghel / Ianăș Bacioc / Farcaș fiul lui Lupul / Martin Doncul / Gherghel Doncul / Mihai Balintu / Frâncul Mihai / Dumitru Vargă / Gherghel Frâncul / Antal Vargă / Petre Frâncul / Mihai, diac / Martin Varga / Tămaș Bârcă / Mățiaș / Mihai Bârcă / Martin Săbău / Ianăș, ungurian / Ianăș Bereș / Martin Bârcă / Petre Rusului / Ianăș Susan /

²³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 45, pp. 50, 51

²⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 130, pp. 145, 146

²⁵ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 279

Mihai Susan / Ion Mărtin, panțir / Ion Mihai, butnar la spital. // **Rufeturi:** Popa unguresc / Iordache, țigan / Iliana, săracă / Catrina, săracă / Iliana, săracă / Catrina, săracă / Iliana, săracă / Anița, săracă / Vârvara, săracă / Catrina, săracă / Cătălina, săracă.

1902: „**Săbăoani**, comună rurală în județul Roman, plasa Moldova, spre nord de orașul Roman, la 9 km de el și la 10 km de reședința plășii. Este așezată pe platoul ce separă bazinul Siretului de al Moldovei. Are o populație de 2.462 locuitori, în majoritate unguri. Este formată dintr-un singur sat, Săbăoani. Are o biserică catolică de zid. Formează o parohie cu satele: Pildești, Leucușeni și Corhana. Școala mixtă a fost frecventată, în 1899-1900, de 115 copii. Sunt 1.739 vite mari cornute. Se face bâlci la 29 septembrie. Este legată cu orașul Roman prin șosea. Acest sat este cel mai mare centru de populație din județ, după orașul Roman. Există din vechime, căci un document din anul 1606, mai 12, de la Irimia Movilă, zice că el a fost făcut danie de către acest Domn mănăstirii Secu, împreună cu alt sat, Berendești. Acest document zice că acele sate, Săbăoani și Berendești, erau drepte domnești și populate cu unguri”²⁶.

SĂBĂȘENI

(Săbășani sau Săbășeni, azi Băbicieni,
comuna Durnești, Botoșani).

²⁶ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 326

1634, august 8: Întărit, pe din două de Vasile Lupu voievod fostului logofăt Pătrașco Ciogolea și fos-tului sulger Gheorghe Jora, care cumpără, cu câte 300 de taleri, de la Căzacul, feciorul lui Gheorghe comis din **Cârstești** (lângă Durnești, comuna Durnești, Botoșani), câte o „jumătate de sat de **Badiuți** (Bădiuți, comuna Ște-fănești, Botoșani) și jumătate de sat de **Săbășani** (sau Săbășeni, azi Băbicieni, comuna Durnești, Botoșani), ce sunt în ținutul Dorohoiului, cu bălți de pește și cu iazuri, și cu vad de moară pe pâraul Bașovii, din jos de **târgul Ștefănești** (comuna Ștefănești, Botoșani)”²⁷.

1636, aprilie 3: Ispisoc de întărire de la Vasile Lupu voievod dat fostului logofăt Pătrașcu Ciogolea, după pâra cu Căzacul, feciorul lui Gheorghe Ciulei „și alte neamuri ale lui, care vânduse **Badiuții** (Bădiuți, comuna Ștefănești, Botoșani) și **Săbășenii** (comuna Ște-fănești, Botoșani), în care ei nu aveau treabă, și s-a împlinit Ciogolii de la Căzacul a patra parte din satul **Iadinții** (orașul Edineț, raionul Edineț, Moldova), ce-i în ținutul Hotinului”²⁸.

SACA

(azi Prisaca, contopit cu Poiana,
comuna Motoșeni, Bacău).

²⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 224, pp. 255, 256

²⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 386, p. 434

1632, iunie 1: Zapisul lui Axănie și Constantin Pribiciu, feciorii fostului logofăt Pribiciu, prin care mărturisesc faptul că „vând trei părți din **Saca** (azi Prisaca, contopit cu Poiana, comuna Motoșeni, Bacău), ce este la ținutul Tutovii, partea mâne-si Elenca și a unchiului lor Zaharia, Tudosicăi, fata Costăchioai, drept 25 galbeni bani gata”²⁹.

SĂCĂLENI

(Săcălășești pe Bârlădzul, comuna Poienari, Neamț).

1469, februarie 9: Întărit de Ștefan voievod lui Petrea și fraților săi, Oană și Duma, care primesc uric pentru „ocinile lor drepte și proprii, satele anume: Brudu-reștii, unde le este casa, și Săcălășeștii pe Bârlădzul, și jumătate din Tonguzeni și loc de moară pe Șacovăț, și Poiana de Sus pe Șacovăț, și Andrieștii pe Bârlad, și mănăstirea, și unde a fost moara pe Bârlad, și, pe Racovăț, o seliște unde a fost casa bunicului lor Oană Giuratul, și

²⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / *A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 106, p. 133

Bereștii mai jos de Soholeți, și seliștea anume Cășcioarele pe Pârâul Fânațelor”³⁰. Hotarul, din veacul veacului.

1617, ianuarie 24: Zapisul marilor boieri, în care mărturisesc cum au venit Gavril, Balan, Simion, Tudora și Nastasia, feciorii Petrei Oncelosul, și Marcul, feciorul lui Ignat, Ștefana și Varvara, fetele lui Nistor Berghe, și nepoata lor Ghervasia, fata popii Vasile, și Maria și Tudora, fetele lui Grigorie, și fetele Irinei, nepoata lui Lastor Berghe, „și au vândut ocina părintească și strămoșească, din a treia partedin satul **Săcăleștii**, a cincea parte, cu loc de moară, cu parte de poieni și cu prisacă... feciorului și prietenului nostru Marmură uricarul, pentru 25 taleri de argint”³¹.

1623, august 11: Întărită de Ștefan Tomșa voievod uricarului Marmură și jupânesei lui Mărica, fata Nastasii, care primesc uric pentru „din a treia parte din satul **Săcăleni** a cincea parte, cu loc de moară pe Bărlăzăl și cu poieni, și cu loc de prisacă, ce-i este lui cumpărătură de la Gavril și de la frații săi Bălan și Simion, și de la surorile lor Tudora și Nastasie, feciorii Petrii Uclot, și nepotul lor Marcu, feciorul lui Ignat, și de la Ștefănie și Vărvăra, fetele lui Lazor beceriu și nepoatele Ghervasiei, fata popii lui Vasăli, și Maria și Tudora, fetele lui Grigori... drept 20 taleri de argint, și pe altă parte pentru aceiași a treia parte de ocină din Săcăleni, a cincea parte, cu loc de moară și de prisacă, și cu poieni, ce-i este lui cumpărătură de la Vasăli și de la frații săi Grigori și Ionașcu, și de la surorile lor

³⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. II, București 1976, doc. 156, pp. 230, 231

³¹ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. VII, Iassi 1886, pp. 3, 4

Vasâlca și Onisâie și Anghelina, feciorii lui Dumitru, diacul, drept 25 taleri de argint”³².

1902: „**Săcăleni**, sat în județul Roman, plasa Siretul de sus, comuna Pâncești, spre sud-vest de satul Pâncești și la 5 km de el. Are o populație de 352 locuitori; o biserică de zid. De vechimea acestui sat amintește un document de la 1681, august 8, prin care se spune cum că Gheorghe Bârcă, cu soția sa Ștefana din Crăești, hărăzesc Episcopului Ioan de Roman răzășia lor din Săcăleni, cu condiție ca Episcopul să facă acolo o mănăstire, adică biserică de piatră, pentru pomenirea lor și a părinților lor (Cr. Rom., Melhisedec, p. 305)”³³.

SĂCĂLIȘEȘTI

(„care i-au zis Edomirești”, lângă Slobozia, în componența orașului Onești, Bacău).

1392, octombrie 6: Întărit de Ștefan voievod lui Petru Negrea, care primește uric pentru „ocina lui dreaptă, satele anume: Dzemeștii la gura Tazlăului, pe care el l-a cumpărat de la Trișor, pentru 100 de zloți, și a patra parte din Filipești pe Octuz, și Săcălișești, chiar la gura

³² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 107, pp. 155, 156

³³ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 327

Tazlăului”³⁴. Hotarele, din veac. / **1392**, octombrie 6: Întărit de Ștefan voievod lui Petre Ciorănul (adică Negu), care primește uric „pentru satele, anume **Ză-meștii**, la gura Tazlăului, care el a cumpărat de la Tămpișul, drept 100 galbeni, și **Sacalișăștii**, chiar la gura Tazlăului”³⁵.

1449, martie 23: Întărit de Petru voievod lui Petre Tâmpa, care primește „din uricul de miluire ce a avut bunul lui de la Ștefan voievod, din anul 6901 (1392), pe una sat la gura Tazlăului mare, la ținutul Trotușului, anume **Zămeșăștii** și **Săcăloșăștii**, care i-au zis **Edumi-rești**, alături de satul **Măneștii**, iar hotarul acestora să fie precum au hotărât și s-au socotit în semne, ce s-au început din apa Caraclăului Zămeșăști și alături cu satul Mănești, peste apa Tazlăului și peste pâraul Belice, la deal, la Râpa Roșie și, de acolo, drept pe râpă, la vale, la Reotuș, ceva mai jos din gura Tazlăului, și tot Trotușul în sus, la Caraclău, unde este tot hotarul satului Edumireștii, alături cu Măneștii, de unde s-a început”³⁶.

1635, martie 27: Întărit de Vasile Lupu voievod fostului sulger Gheorghe Arapu, care primește urice pentru „un sat anume **Sacalâșăști** (lângă Slobozia, înglobat în Onești, Bacău), de pe pâraul Topolița, ce este în ținutul Neamț și îi este lui danie și miluire de la cei dintâi domni”. / „Și jumătatea din sus din satul din **Căcăceni** (lângă Căciulești, comuna Girov, Neamț), pe apa Cra-covii, danie și miluire de la Barnovschi voievod”. / „Și niște părți de moșii din satul **Mărișăștii** (Mărășești, lângă Certieni,

³⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / *A. Moldova*, vol. II, București 1976, doc. 111, pp. 159, 160

³⁵ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An III, Fasc. III, 1923, pp. 197, 198

³⁶ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An III, Fasc. III, 1923, p. 198

comuna Bârgăoani, Neamț), partea din sus, dinspre casa popii Haraga, cumpăratură de la Dediul din târgul **Iași**, ce a fost pârca lab de Neamț, drept 190 taleri de argint, iar lui i-a fost cumpăratură de la frații Grigorie, Orășal, Pavel și Hăcimunda”. / Și altă parte din Mără-șăști, cumpăratură de la Nestor din Mărășăști, drept un cal”. / „Și îi întărim o parte din satul **Dumești** (?), cumpăratură de la Barnovschi voievod, pe care el a cumpărat-o de la Ioana, fata Cozmii, nepoata Durnii, drept 25 taleri de argint”. „Și iarăși, din Dumești, un loc de casă și de arături și din fânaș și cu livezi în sat și în **Craești** (lângă Dornești, comuna Costișa, Neamț), cum-părat de la Maxim și Larion, feciorii lui Vasile, drept 16 taleri, dar lor le-a fost cumpăratură de la Toader sin Ștefan Cârlig”. / „Și iarăși, din Dumești partea cumpărată de la Maria, Marta, Romașco și Iacov, feciorii lui Știfil, și frate-său Ionașco Buzea, drept 10 zloți bătuți”. / „Și, din Dumești, cu patru curături, cu loc de prisacă, cum-părată de la Vlasie, drept 12 galbeni, iar lui i-a fost cumpăratură de la Varvara, fata lui Drăgan, și altă parte de la Robul Bobotă sin Drăgan”. / „Și o arătură de la Lupul Vărzariu și feciorii lui, drept un galbeni bun”. / Și iarăși îi întărim niște moșii din satul **Mănăilești** (Mă-noaia, comuna Costișa, Neamț), două părți din partea Drăghinii, cumpărate de la Lupul Vărzariu vornic și femeia lui Gaftona, drept 10 galbeni buni”. / „Și o arătură din Mănăilești, cumpărată de la Lupul Vărzariu vornic, drept un galben”. / Și două arături dintr-același sat și-a cumpărat de la Gligori și Florica, fiii Lupului vornic, drept 2 lei bătuți”. / Și altă parte dintr-același sat și-a cumpărat de la Nastasia, Antimia și Ioana, fetele Irinii, nepoatele Nechitii, drept 12 galbeni buni”. / „Și altă parte din Mănăilești și-a cumpărat-o de la Lupul sin Ilie și ai lui, drept 25 taleri bani

buni”. / „Și altă parte din acel sat, jumătate din partea lui Parel visternicelul, cumpărată de la Iacob diaconul din popa Savii, drept 50 taleri de argint”. / Și tij (la fel) întărim lui jumătate din satul **Petreștii** (comuna Blăgești, Bacău), cumpăratură de la Toader Moțoc și de la fratele său Nechita, feciorii lui Moțoc vornic, drept 12 galbeni, ce au prețluit drept 40 taleri de argint”. / „Și mai întărim a treia parte din satul **Costeni** (înglobat în Costișa, comuna Costișa, Neamț), cumpărătura lui Dumitrașco Ștefan logofăt de la Gligorce, Martam Larion și Maxim, feciorii lui Vasile, nepoții Nastasiei, și de la vărul lor Constandin și soru-sa Dochita, fiii lui Ion, drept 200 taleri. Și după aceea a schimbat Gheorghe Arapul și a dat lui, schimb pentru schimb, altă parte de moșie a lui din satul **Bucileștii** (Buciulești, comuna Podoleni, Neamț),, care i-a fost cumpăratură de la Condre și frații lui, fiii lui Borce visternicel”. / „Și mai întărim lui niște părți din **Mogoșăștii** (înglobat în Costișa, comuna Costișa, Neamț), ce a fost cumpăratură jupânesei lui Vista, o parte de moșie de la Zaharie și de la frații săi Irimie, Simion, Condre și Tudora, toți nepoți Danciului, din jumătate e sat a patra parte, ce se numește partea Mânzăștilor (parte din Mogoșăști), și o moară pe gârla Bistriței, ce a fost cumpărătura lui Toader, fiul lui Belde-man logofăt, și după aceea au vândut jupânului Vista”. / „Și altă parte de moșie ce a cumpărat jupânul Vista din satul **Mogoșești**, de la Crețul, Gavril, Ștefan și Bejan, fiii Măriuței”. / „Și iarăși niște părți de moșii din satul **Mărășăștii** și din satul **Sârbii** (lângă Costișa, comuna Costișa, Neamț), două locuri de casă, un loc de casă din Mogoșăști, iar alt loc în Sârbi, cu loc de prisacă la Mărășăști și cu livadă și arături arate, o săpătură lângă Leciul, o săpătură în sus, o săpătură dinspre Făurei,

două botăi în Funduri, la Mărășăști, un botăi în fânaț, un botăi în rândul Țulțoe, ce au dat lui acele părți de sus scrise Grigorie sin Toader Buga, Ioana și muma ei Ioana, a ei dreaptă cumpăratură de la Toader Buga, Vasile Țiganul sin Ion Țiganul: un loc de casă din Mărășăști și un botăi în fânaț, un botăi în rândul Țulțoe, o arătură pentru casa lui Galer, o arătură la Glod și altă parte pe drumul Făurei, fiindcă a dat numitul de sus Gheorghe sulgerul un cal bun și l-au plătit pe Grigorie de la pârcălabii de Neamț”. / „Și iarăși, o prisacă din Mogoșăștii, cumpărată de la călugării de la mănăstirea Pangrani, drept 40 taleri, iar lor le-a fost cumpăratură de la Maxim Crețul din Mogoșăști”. / „Și iarăși întărim lui două fâlcii de vie la **Cotnari**, din Dealul Mândru, cu pivniță de piatră, cumpăratură Simion birariu sin Bietii birariu, drept 500 zloți bătuți”. / „Și alte două fâlcii de vie de la Cotnari, din Dealul Pescop, ce și-a cumpărat de la Ilie, fratele lui Hasan Cilibi, ce vinde coberții fără preț în Țarigrad, drept 200 zloți bătuți, care vii au fost ale lui Simion sin Betii arman, și a fost dator cu 1.000 lei bătuți lui Hasan Cilibi, și pentru acea datorie i-a vândut acele vii”³⁷.

1636, decembrie 18: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Dumitrașco, după ce i s-au jeluit frații Mihalcea și Cozmiță „pe Arhip de **Dănăești** (lângă Onești, înglobat în Onești, Bacău), zicând că le ține ocina și moșia lor dreaptă, ce au la **Sacalișești** (sat înglobat în Onești, Bacău) și la **Dzemeșești** (Zemeș, lângă Brătîla, comuna Helegiu, Bacău), în cura Tazlăului... iar tu să ai a opri pe Arhip din acele moșii ale lor, și să-i dai zi, să vină să stea

³⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / *A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 77, pp. 96-98

de față înaintea Domniei mele; și să aibă a-și aduce și dresese”³⁸.

1698, iulie 23: Ispisoc de întărire de la Constantin (Cantemir) voievod, după ce „jupâneasa Maria logofeteasa a răposatului Dumitrașco Cîaurul ne-a arătat mărturie de la Gavril Brăescu, fost mare stolnic, și de la Ștefan Soroceanul vistiernic, scriind cum au mers, după porunca domniei mele, la satul **Vililești**, ce sunt la ținutul Bacăului, și au strând oameni buni și răzeși de acolo, anume Ion ginerele Giușanului, Gligorie ginerele Măriei Călugăroaie, Iftimie Zubanoschi, Gligorie Comșa, Iani fecior Dediului, Vasile Buga, Pavel vornicul, Ștefan vătămanul și Andrei Blescâne de **Vililești**, și au socotit, și au ales și stâlpit toate părțile de ocină, cumpărături ce a cumpărat Cîaurul logofăt de la răzeșii de Vililești, la Percheu, de la oameni din **Geameși** și din **Săcălișești**, de la Ștefan Buzatul, Chiriac al Lăzăroae, Ionel, Vasile Ochiul dinere lui Dobre, pe zapise de cumpărătură. / Începe hotarul din coasta Percheului, dinspre răsărit au pus bour într-un carpăn, dintr-acel carpăn, mai jos, într-un stejar, ce este semnul Crucii vechi, de demult, mai jos de stejar, aproape, au pus un stâlp de piatră. Dintr-acel stâlp, drept la vale, într-un piscușor, s-a pus alt stâlp, și dintr-acel stâlp din pisc, drept la Tazlău, în șes, s-a pus alt stâlp; de acolo, pe Tazlău, în jos, lângă țințirumul bisericii **Săcălișeștilor**, de acolo drept peste șes, spre apa Trotușului, până în apa Trotușului, unde s-a observat acel hotar”³⁹.

1774, iunie 15: Satul **Săcălușești**, ținutul Bacău, ocolul Trotușului, moșia clucerului Scarlat Crupenschi,

³⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 570, p. 618

³⁹ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XI, Iassi 1889, pp. 217-219

avea, după recensământul lui Rumeanțev⁴⁰: **Toată suma caselor:** 33. Scădere rufeturi, însă 4: 1 popă, 3 femei sărace. Rămân birnici 29. / **Birnici:** One Pitic / Marin, ungurian / Dumitru, ungur / Șerban a Begului / Mihaiu Șandru / Toader Rogoz / Ion Simion / One Berza / Ion, ungurul / Ivan, ungurul / Stan Mămzescul / Gheorghi, sasul / Ursul / Ion Urechi / Grigori, ungur / Grigori Urechi / Grigori, ungur / Toader, muntean / Chiriac / Ion / Ion Coman / Ilie Macsin / Vasile / Toader sin (fiu) Neculai, muntean / Toderășcu, bejenar / Vlad, mocan / Sandul, rotar / Lupul Hangul / Iacob Hâgan. // **Femei sărace:** Marie / Paraschiva / Ioana. // **Preoți:** Popa Ștefan.

SĂCĂLUȘA

(Sacalăș, Săcălușa, înglobat în Muntenești,
comuna Ștefan cel Mare, Vaslui).

1639, iunie 7: Dragomir și femeia lui Antonia vând Porcei de **Oșăști** (Oșești, comuna Oșești, Vaslui), pentru 2 lei, partea lor „din sat din **Sacalășa** (Săcălușa, înglobat în Muntenești, comuna Ștefan cel Mare, Vaslui)... dinaintea lui Huhulea călugărul și Tronchi de **Negrești** (orașul Negrești, Vaslui), Oana, Ionașco și Bejan de **Oșăști**,

⁴⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 355, 356

Gligor ot **Cozmești** (comuna Delești, Vaslui) și Gavril ot **Ruginoși** (înglobat în Oșești, comuna Oșești, Vaslui)”⁴¹.

SĂCĂLUȘEȘTI

(Ceahlăeni, comuna Agapia, Neamț).

1451, iulie 14: Întărit de Bogdan voievod lui Zianco, care primește uric pentru „sate anume Husii, pe Șomuz, unde au fost casele Oncii (lângă Preutești, Suceava), și, pe Topoliță, Uricheni și Rătești, unde sunt casele lui, și Davideștii, unde au fost curțile lui vechi, și partea lui din Ceahlăeni și Alexandrenii, în gura Zahornii, și jumătate de Curticești”⁴². Hotare, din veac.

1452, septembrie 7: Întărit de Alexandru voievod mănăstirii Neamț, care primește uric pentru „o bucată de pământ... peste Pârâul Sec și unde este o cruce pe câmp, puțin mai jos de cruce și pe din jos de Săcălișești, de la Topolița din hotarul Săcălișeștilor drept pa Pârâul Sec”, pământ cumpărat, cu treizeci și cinci de zloți, de la „Tuzoana, fiica lui Conatas de la Neamț, și cu fiul ei Leurinț”⁴³. Hotare, din veac.

1623, aprilie 8: Întărit de Ștefan Tomșa voievod fostului mare spătar Gheorghe și cneaghinei lui Nastasia,

⁴¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 145, p. 161

⁴² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. II, București 1976, doc. 12, p. 13

⁴³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. II, București 1976, doc. 19, p. 21

care primesc uric pentru „o seliște, anume Săcălășeștii (Săcălușești, Neamț), pe pâraul Topolița, cu vad de moară în Topolița, ce este în ținutul Neamț”; „a șasea parte din satul Galbeni (comuna Filipești, Bacău), cu iaz și cu moară pe pâraul satului, în același ținut Neamț, care îi este dreaptă cumpărătură de la Toma Birtoc și de la fratele lui Matei aprod, copiii Erinii Birtocoaie, nepoții Vasilcăi... Aceasta și-a cumpărat-o pentru patruzeci de ughi galbeni (ducați ungurești – n. n.)”; „o parte de ocină din satul Aldești (contopit cu Cârliți, comuna Filipești, Bacău), a treia parte din jumătate de sat, ce este în ținutul Neamț, care acea ocină le este lor dreaptă ocină și cumpărătură de la sora lor Dochița, fiica Maricăi, și de la fiii ei, Pătrașco și Scânteie, și Simeon, și Mărica, și Tudora, pentru cincizeci de taleri de argint”; „două locuri de două case din satul Durnești (Dornești, Bacău), ce și-au cumpărat de la Todosia, cneaghina lui Stavăr, și, de asemenea, toată partea ei, ce se va alege de moștenire din același sat Durnești, cu loc de iaz. Aceia ei și-au cumpărat-o pentru patruzeci de taleri de argint”; „o casă din același sat, din Durnești, pe care și-a cumpărat-o de la popa Simeon, și de la Ion, și Ilarion, și Toader, și de la sora lor Mărica, nepoții Durnei, pentru treizeci de taleri de argint. Și, de asemenea, jumătate de jirebie din același sat, din Durnești, care aceea ei și-au cumpărat-o de la Gligorie Nicșea, pentru doisprezece taleri de argint”⁴⁴.

1636, decembrie 5: Scrisoare de împuternicire, dată de Vasile Lupu voievod fostului sulger Gheorghe Arapul, „ca să fie tare și puternic a ține și a opri satul **Săcălișești**,

⁴⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 51, pp. 73-76

ce este în ținutul Neamțului... Și pâine, ce se va fi luat de a zecea, să aibă a opri”⁴⁵.

1640, iulie 24: Întărit de Vasile Lupu voievod marelui ceașnic Gheorghe, care cumpără, cu 400 taleri de argint, de la fostul sulger Gheorghe Arapul, „dreapta sa ocină, un sat, anume **Sacalășești**, care este în ținutul Neamț, pe pârâul Topoliță, cu vad de moară pe acel pârâu”⁴⁶.

1651, septembrie 27: Arpentie, ginerele lui Ștefan Poinici, vinde marelui căminar Enache, pentru 7 gal-beni, „toată partea sa din **Zeameș** și **Săcălășești**, din gura Tazlăului”⁴⁷.

1774, iunie: Satul **Săcălușești**, ținutul Neamțului, ocolul de Sus, după recensământul lui Rumeanțev⁴⁸, aveau **toată suma caselor 24**. Scădere rufeturi 5: 5 popi. Rămân birnici 19. / **Birnici**: Savin, topolicean / Gheorghe Pomană / Toader Pomană / Irimia / Istrate / Timofte Ionășcuță / Simeon Ionășcuță / Ion Ionășcuță / Ștefan Rudian / Vasile Bejan / Gavril Bejan / In (alt) Gavril Bejan / Stratul, tij (la fel) / Grigoraș Andronic / Radu Tăraș / Andrei Ionășcuță / Ion Vrabie / Vasile Ionășcuță / Hortolomei, rotar. // **Rufeturi**: Popa Gavril / Iftimi, diacon / In (alt) popa Gavril Bejan / Năstac, diacon / Popa Gheorghe.

⁴⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 559, p. 609

⁴⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 401, pp. 408, 409

⁴⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. III, Iași 1907, p. 109

⁴⁸ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 9, 10

SĂCĂRENI

(între Lozova și Vorniceni, raionul Călărași, Moldova).

1420, aprilie 25: Întărit de Alexandru cel Bun lui Oană vornic, cel care primea uric pentru „satele anume: Corneștii, și Miclăușeștii, și Loznova, și **Săcărenii**, și Vorniceni, și Dumeștii, și Țigăneștii, și Lavreștii, și Sadova, și Homicești... Iar hotarul acestor sate, care sunt la Bâcovăț, să fie începând de la mănăstirea lui Vărzar, pe deasupra prisăcii lui Acibco, pe vârful Horodiștei, la vârful Lozovei, la podul lui Gârlanici, de la Fântâna Mică până la Fântâna Mare, iar de la Fântâna Mare, pe deasupra, la poiana Târnaucăi, de la poiana lui Chiprian, cu moara de pe Bâc, din Lunca cea Mică, și către Poroseci, și de la Poroseci la gura Pitușcăi, la seliștea lui Tigomir, iar de la seliștea lui Tigomir, pe deasupra Homiceștilor și pe deasupra Sadovei, și de la obârșia Sadovei, la gura Conelii, iar de la gura Conelii, pe deasupra, la mănăstirea lui Vărzar. Și în acest hotar să-și întemeieze prisăci, câte va putea să întemeieze. Și îi întărim hotarele vechi, pe unde au folosit din veac”⁴⁹.

SĂCĂRENI

(sat pe Lăușna, comuna Pașcani,

⁴⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 47, pp. 67, 68

raionul Kotovsk, Moldova).

1430, aprilie 10: Întărit de Alexandru cel Bun lui Vlad Aldiș, care primește uric pentru satele lui, inclusiv „Pătrăuți, la Suceava, ocolul de sus, unde este casa lui” și cuturile din megieșie, „pe Vălhăuți, la Glod, unde a fost jude Iacăci, și Glod Ciorbă tij pe Vălhăuți, și, pe gura Drăsăsovei, la Fântână, tij pe Vălhăuți, și, pe Borodance, unde a fost Ciorba, și, pe Lăpușna, Iucenii și, la o Petră Cruce, și **Sacărenii**, și Lepoveșna, și fântâna Epurelui, tij pe Lăpuțna, și la fântâna lui Ilie,, pe Lupușna, pe din gios de Iurcenii, și unde a fost Hrăste giude, și pe din gios, unde a fost Stăilă giude, și unde a fost Jula giude, și împotrivă... peste deal dinspre Voloca, la fântână, la lacul despre sat, pe deasupra Lăpușnii, la fântâna lui Gherman... Iar hotarul acelui sat de acelor fântâni să fie dinspre toate părțile după hotarele vechi, pe unde au îmblat de veci”⁵⁰.

1634, mai 10: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Vasile, fiul lui Constantin, care în urma unui zapis de mărturie de la Lazor din **Dragomirești** (comuna Iurcenii, raionul Călărași, Moldova), Ionașco din **Borsunești** (Bolțun, comuna Iurcenii, raionul Călărași, Moldova), Mihalcea, fiul lui Hărcul din **Săcărenii** (Secărenii, comuna Pașcanii, raionul Kotovsk, Moldova), Guțul din **Făurești** (comuna Făurești, raionul Kotovsk, Moldova), primește uric pentru „ocina și dedina din satul **Dragomirești**, din partea de sus, care se numește Fundătura, până la Mârzoaia”, cumpărătură de la Ionașco Crasnicel, fiul lui

⁵⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 98, pp. 145, 146

Andronic, și Toader, fiul lui Ion Brăteanu... pentru doi boi de negoț și 8 zloți bătuți”⁵¹.

1660, septembrie: Întărite de Ștefan Vasile voievod lui Mihalcea Hâncul, care cumpărase de la Constantin Hăbășescu „toată partea din **Săcăreni** a lui Vasile, feciorul lui Constantin, fratele Hăbășescului din **Bolțu-nești**, drept 40 taleri”⁵².

1763, iulie 20: La împărțirea moșiilor între feciorii lui Miron Hâncul, **partea Lupului** cuprinde „un bătrân întreg din satul **Săcărenii**, la ținutul Lăpușnei, cat care îmblă în trei părți și cu vad de moară întreg, și cu selișta cea veche, și cu casele părintești, și cu livada de lângă casă; un bătrân și jumătate dintr-alt bătrân și cu vad de moară întreg și dintr-alt vad a patra parte din satul **Pereni**, la ținutul Lăpușnei, și a patra parte din satul **Sin-gera** tij otam (la fel, aici)”. / **Partea Catrinei** cuprinde „jumătate de bătrân din **Săcăreni** și cu livadă de pomi ce vor veni pe acea parte, la ținutul Lăpușnii; jumătate de sat de **Molești**, cu lacuri de heleștee și cu locuri de prisăci; jumătate de sat **Condrești** și cu vad de moară întreg și cu locuri de prisăci ce s-ar veni pe această parte... și a patra parte din satul **Singera** ot tam”. **Partea Sinicăi**, fata mai mică, cuprinde „jumătate de bătrân din satul **Săcărenii** și un vad de moară întreg și cu livezi, jumătate din satul **Moleștii**, cu locuri de heleștee și de prisăci; jumătate de sat **Condrești**, cu locuri de prisăci... și a patra parte din satul **Singera**, tij Otam, Lăpușna”. / **Partea Mariei**, sora cea mare, cuprinde „**Brătenii**, sat întreg, ce este hotărât, cu vad de moară

⁵¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 116, pp. 125, 126

⁵² Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 64, pp. 88, 89

întreg și cu locuri de prisăci și cu pomi la ținutul Lăpușnei; jumătate de vad de moară al Istrătoaei în **Ciuciuleni** pe Cogâlnic și cu partea ce s-a alege în câmp, și alt vad de moară al lui Mârzacu... a patra parte din satul **Singera**, la ținutul Lăpușnei”. / **Partea Lupei**, ce o ține Hrănaciucuprinde „jumătate de bătrân din **Păș-cani** și a patra parte din iaz, cu două zapise... **Bondeștii**, sat întreg și cu locuri de heleșteu”. / **Partea Nastasiei**, ce o ține căpitanul Neculai Iacomî; „a treia parte din tot satul **Săcărenii**, cu vad de moară întreg și cu livezi”⁵³.

1904: „**Săcăreni**, sat în județul Chișinău, volosti Bujoara, așezat într-o vale ce se deschide, din stânga, în valea Lăpușnei. Aici a fost o fabrică de zahăr. Are 67 case, cu o populație de 512 suflete de țărani români; școală elementară, unde se învață numai rusește. Locuitorii posedă pământ de împrumut 264,5 deseatini. Proprietarii, moștenitorii lui Petru Rusu, 359 deseatini. Tot aici mai posedă pământ cumpărat, la Valea Lac, 70 deseatini, 31 capi de familie de țărani români din satul Ciuciuleni; familia D. Choroșilow din Cazaci, 220 deseatini; Ion Popa, 31 deseatini; moștenitorii lui Porcescu, 35 deseatini; moștenitorii lui Șepilici, 35 deseatini; Anastasie Marjina, 22 deseatini”⁵⁴.

SĂCĂREȘTI

⁵³ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 177, pp. 205-209

⁵⁴ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 184

(satele Tâmpeschi și Balasinești,
înglobate în Săcărești, comuna Cucuteni, Iași).

1580, iunie 18: Întărit de Iancul (Sasul) voievod fraților Simion Moțoc, Dumitru, Nastasica, Anghelina și Stana, feciorii lui Iosăp Moțoc, după ce s-au jeluît că au pierdut dresele vechi, „când au prădat tătarii țara, în zilele lui Ioan voievod... pe a lor dreaptă moșie, pe din sus jumătate de sat **Balasinești** și cu vad de moară în Bahlueț, ce a fost cumpărat de părintele lor Iosip Moțoc, dimpreună cu jupâneasa Măgdălina, drept 600 zloți tătarești, de la Anușca, fata Petrei”⁵⁵.

1635, martie 24: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Irimia, prin ispisoc de judecată, după pâra cu Iacov Moțoc „pentru o parte de ocină din sat din **Tâmpeschi** (înglobat în Săcărești, comuna Cucuteni, Iași), ce sunt în ținutul Romanului”, pentru că, atunci „când a fost la zi, Irimia a venit și a așteptat peste zi, până în a șasea zi, iară Iacob Moțoc tot n-a venit, ci a rămas din zi și din toată legea”⁵⁶.

1636, iulie 10: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Toader și Pătrașco ot **Drăgoteni** (înglobat în Vascani, comuna Ruginoasa, Iași), după ce i s-au jeluît Ionașco și Gheorghe de **Toderești** (comuna Todirești, Iași) pe Căruvan și Ștefan Borșe „pentru părțile lor de **Balasinești** (lângă Săcărești, comuna Cucuteni, Iași) și de **Tâmpeschi** (lângă Săcărești, comuna Cucuteni, Iași). Venind înaintea Domniei Mele, au arătat că au și ei ocină

⁵⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, pp. 134, 135

⁵⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 66, pp. 73, 74

cu dâșșii... voi să socotiți cu oameni buni ce se vine partea lor, să o alegeți și să le-o lase în pace alți răzeși”⁵⁷.

1644, ianuarie 21: Soții Gligore și Lupa Ureche, Toma stolnicul cel mare și Anița, Lupul și Antimiia Bucium, Savin și Nastasiia, împarte între ei „moșiile de pe socrul nostru Voruntar (Prăjescul) comisul și de pe soacra noastră... mai apoi din zapisul de împărțeală ce-a avut soacra noastră cu frate-său, răposatul Neagoe postelnicul și am mai adaos și jumătate din toate satele care s-au venit cu împărțeală lui Condre vameșul de pe jupâneasa lui Sofroniia, iar după moartea ei le-am împărțit cu Dumitrașco Neagoe, feciorul postelnicului Neagoe. / Și-au venit pe partea vornicului Ureche și a jupânesei Lupa jumătate de sat **Negritești** (comuna Podoleni, Neamț), la ținutul Neamțului, satul **Strășeni** (comuna Strășeni, județul Chișinău, Moldova) pe Bâc, la ținutul Lăpușnei, jumătate de sat **Cruhliceni** (județul Chișinău, Moldova), iarăși la acel ținut, a opta parte din satul **Vlăși-nești** (azi Lunca Prutului, comuna Trifești, Iași) pe Prut, ce-s în ținutul Iașilor, și jumătate de sat **Tătăreni** (lângă Onești, comuna Plugari, Iași), pe Miletin, ce-s la ținutul Hârlăului. / Și s-au venit în partea stolnicului Toma și a jupânesei Ana jumătate din satul **Negritești**, ce-s la ținutul Neamțului, satul **Sălește**a (sau Seliște, înglobat în Șipilești, comuna Popricani, Iași) pe Prut, a opta parte din **Vlășinești**, iarăși pe Prut, ce-s la ținutul Iașilor, a patra parte din **Volcineț** (Vălcineț, județul Ungheni, Moldova), cu vecini, la ținutul Orheiului, și trei părți din patru părți din **Răuseni** (comuna Răuseni, Botoșani) pe Jijia, la ținutul Hârlăului. / Și s-au venit stolnicului Bucium și jupânesei Antimia jumătate de

⁵⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / *A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 454, p. 515

sat **Voruntărești** (Volin-tirești, comuna Alexandru I. Cuza, Iași), cu vad de moară în Siret, ce-s la ținutul Romanului, satul **Unchitești** (sat pe Prut, ținutul Iași) pe Prut și **Cumcenie** (sat pe Prut, ținutul Iași), iarăși pe Prut, ce-s la ținutul Iașilor, și a treia parte din **Cândești** (comuna Cândești, Botoșani) pe Siret, cu vad de moară în Siret. / Și s-au venit pe partea lui Savin și a jupânesei Nastasia satul **Giurgeștii** (înglobat în Târgu Frumos, Iași), cu heleșteie pe apa Bahlueșului, păr-țile ce se vor alege din **Tâmpești** (înglobat în Săcărești, comuna Cucuteni, Iași) și din **Balosinești** (comuna Cucu-teni, Iași), ce-s la ținutul Romanului, satul **Ilîșenii** (co-muna Santa Mare, Botoșani), în gura Coroviei, și **Zudu-reni** (sat pe Prut, ținutul Iași) pe Prut, ce-s la ținutul Iașilor”⁵⁸.

1650, august 4: Iftinca, fata Rusului, nepoata lui Păcurar, Ionașco, feciorul Iftincă, și Chelsia, fata Iftincăi, vând lui Mihăilă Haruțul (din **Balasinești**), ginerele surorii sale Costanda, drept 35 galbeni, părțile lor de „moșie din satul **Cârstești**, din tot locul ce se va alege partea Iftincăi și cu loc de prisacă”⁵⁹.

1651, ianuarie 6: Costanda, fata lui Iacob, nepoata lui Păcurar, vinde lui Mihăilă Haruțul, ginerele ei, drept 10 ughi (ducați ungurești), partea ei de „moșie din **Cârstești**”... / Ignat, Constanda, Ștefan și nepoatele lor Irina, Antimia și Nastasia vând lui Mihăilă Haruțul din **Balasinești**, drept 15 galbeni, „câtă parte au avut în satul **Cârstești**, din pomat, heleșteu, fânaș și din tot locul, din partea lui Păcurar”⁶⁰.

⁵⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 237, p. 217

⁵⁹ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An VIII, Fasc. VIII, 1930, p. 49

⁶⁰ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An VIII, Fasc. VIII, 1930, p. 49

1902: „**Săcărești**, cu Balosinești, sat în județul Iași, format din două trupuri: Balosinești, cu o suprafață de 72 hectare, și Săcărești, cu o suprafață de 49 hectare, având împreună o populație de 150 locuitori. Distanța dintre aceste două sate este de 2.250 m. În satul Săcărești se află o biserică de lemn, care are o vechime de 100 de ani și e deservită de 1 preot și 1 eclesiarh. Locuitorii sunt răzeși din timpul lui Ștefan cel Mare, după cum glăsuiesc documentele lor. Satul Balosinești este întrupat în moșia Cucuteni. Locuitorii posedă: 53 vite mari cornute, 17 cai, 157 oi și 15 râmători”⁶¹.

SĂCĂTURA

(lângă Bogdana, comuna Ștefan cel Mare,
înglobat în orașul Onești, Bacău).

1636, martie 8: Întărit prin ispisocul lui Vasile Lupu, după convenirea împărțirii moșiilor lui Cârstea Ghenovici între urmașii lui. „Și s-au venit, în partea Schivii, jupâneasa Dabijii, fata Cârstii și a fiilor ei Ghiune, Maria, Nastasia, Irina, Tofana, Anasia, satul **Blândăreștii** (Bliderești, lângă Bucium, comuna Ștefan cel Mare, Bacău) și **Săcătura** (lângă Bogdana, comuna Ștefan cel Mare, înglobat în orașul Onești, Bacău), la ținutul Trotușului... a treia parte din sat **Dumești** (comuna Dumești,

⁶¹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 327

Iași), ce este în ținutul Cârligăturii, și sunt într-acel sat patru seliști, patru hotare, anume **Drângei** (Drinjești, înglobat în Hoisești, comuna Dumești, Iași), **Hodorenii** (comuna Dumești, Iași) și **Bereștii** (comuna Dumești, Iași) cu două iazuri. / Și s-a mai venit lor, Anghelina, cu sora și cu feciorii ei un iaz dintre cele două iazuri: un iaz este gata, cu apă și cu pești, iar unul este loc de iaz, și satul **Spinenii** (lângă Ciocani, comuna Perieni, Vaslui) și **Cogenii** (înglobat în Ciocani, comuna Perieni, Vaslui), de la ținutul Tutovii... și satul **Movilenii** (comuna Coroiști, Vaslui)... și satul **Văcărești** (înglobat în Ciușlea, comuna Garoafa, Vrancea), de la ținutul Putnii... și a treia parte din sat de **Glăvănești** (comuna Glăvănești, Bacău), ce este în ținutul Tecuciului, cu vad de moară în pârau Zeletinului, și a treia parte din satul **Dimași** (Dimăceni, comuna Vultur, Vrancea), iarăși la acel ținut... / Și s-au venit Anghelinii Vasilioai, fata Cârstei vornic, satul **Bujorenii** (înglobat în Zorleni, comuna Zorleni, Vaslui), **Pipârcanii** (înglobat în Banca, comuna Banca, Vaslui), **Băcsăneștii** (comuna Zorleni, Vaslui) și **Măstăcanii** (lângă Sălcioara, Măstăci, comuna Banca, Vaslui), ce sunt la ținutul Bârladului, și satul **Sângurenii** (Singureni, raionul Cahul, Moldova), la ținutul Tigheciului, și a treia parte din **Cândești** (comuna Mihăileni, Botoșani) și satul **Scândurinii** (Scândureni, în Covurlui, Galați), la ținutul Covurluiului, și satul **Tomești** (comuna Pogana, Vaslui), în ținutul Tutovii... și a treia parte de Dumești, în ținutul Cârligăturii, cu două helește. Și s-au mai venit lor, dim-preună cu sora lor Schiva, și a tria parte din Dimaceni, ce este la ținutul Tecuciului. / Și s-au venit în partea Măricuții Cernătoai, iar fata Cârștii, satul **Movileni** (comuna Trifești, Neamț), la ținutul Neamțului, cu vad de moară în pârau Ciornii, și a treia

parte din Dumești, cu heleșteul din jos, și jumătate de sat de **Iacobenii** (ținutul Neamțului, Neamț), ce sunt tot la acel ținut, și **Popârșioceii** (Popârșcioci, lângă Lungești, comuna Bălăbănești, Galați), la ținutul Bârladului, și a treia parte din satul **Țigănenii** (Țigănești, comuna Munteni, înglobată în Tecuci, Galați), de la ținutul Tecuciului, și satul **Popeștii** (Popeni, comuna Găgești, Vaslui), din ținutul Fălciului, cu vad de moară în pâraul Elanului, și a treia parte din Dimăceni, ce sunt în ținutul Tecuciului”⁶².

SĂCĂTURA

(în Viișoara, comuna Vidra, Vrancea).

1636, aprilie 2: Întărit de Vasile Lupu voievod cămărașului Pătrașco, fraților și tuturor rudelor lui, care primesc uric pentru „jumătate din satul **Șoldești** (comuna Fitionești, Vrancea), pe apa Zăbrăuți. Și hotarul acestui sat începe mai în jos de hotarul **Spăriiaților** (azi Zăbrăuți, înglobat în Movilița, comuna Movilița, Vrancea), pe valea Zăbrăuți, drept în sus până la obârșie și dealul de la **Căpotești** (comuna Bolotești, Vrancea), pe unde arată și uricul pe care îl au de la Ștefan voievod cel Bătrân. Iar

⁶² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / *A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 350, pp. 392, 393

poienile și curăturile să aibă a le stăpâni pe unde le-a hotărnicit Dumitrașco Gheuca vornic, cu oa-meni buni, megieși, anume: Calcea din **Muncel** (Mun-celu, comuna Străoane, Vrancea), Zăbrăuți din **Brudu-rești** (pe Putna, Vrancea), Ursu Dudăilă din **Săcătura** (în Viișoara, comuna Vidra, Vrancea), Gliga din **Budea** (Bu-da, înglobat în Anghelești, comuna Ruginești, Vrancea) Oprea fost pârcălab, popa Ioachim de la mitropolitul Varlaam, popa Sava de la **Cruce** (înglobat în Panciu, Vrancea), Foccea uricar și Frâncul din **Nădălbiți** (în Put-na, Vrancea), Pricopie diac din **Bălotești** (comuna Bolotești, Vrancea) și mulți oameni buni”⁶³.

SĂCĂTURA

(Saca sau Săcătura, în Pădureni,
comuna suburbană Mărgineni, Bacău).

1640, septembrie 1: Cârstina și Safta, fetele Toș-lei, nepoatele lui Bordogan, și vara lor Docâța, fata Mar-tei, nepoata lui Bordogan, și fratele ei Ursul vând lui Iusip din **Lolcani** (Luncani, comuna suburbană Mărgi-neni, Bacău), pentru 39 zloți, „partea lor de ocină din **Saca** (Săcătura, în Pădureni, comuna suburbană Mărgi-neni, Bacău), jumătate din partea lui Bordogan, ce se va alege... Și în această tocmeală au fost Constantin și popa Puiul din

⁶³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / *A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 385, pp. 432, 433

Mărgineni (comuna suburbană Mărgineni, Bacău), Toader și Ignat ginerele ot **Fântânele** (comuna suburbană Hămeiușul, Bacău), Pentelei, Ștefan ginerele Martei, Scânteii, Mihăilă Talaba, Dahid Drolea din **Saca**, și alți oameni buni”⁶⁴.

1730, iunie 26: Carte de împuternicire, dată de Grigore Ghica voievod lui Dumitrașco Păviraru „să fie volnic a stăpâni dreapta moșie ce a zis că are la ținutul Bacăului, anume **Sohodolul, Luncani, Măncești, Nadișa, Răchitișul, Sperlești și Săcătura**, să aibă a-și lua de a zecea de pe acele părți de moșie”⁶⁵.

1738, iunie 20: Carte de împuternicire, dată de Grigore Ghica voievod lui Toader Crihan și fraților lui, feciorii lui Vasile Crihan, „ca să fie volnici a-și ține și a stăpâni ale sale drepte ocină și moșie, ce ziseră că au în **Sohodol**, ce este la ținutul Bacăului, o parte de moșie din tot satul, partea lui Ignat, nepotul călugărului, care parte s-a dat cu judecată tatălui lor, lui Vasile Crihan, pentru altă parte de moșie a lui Vasile, ce a vândut-o acestui Ignat, din satul **Comănești**, ce este tot la ținutul Bacăului, la care sat au fost cu toții răzeși, și acel Ignat a vândut și partea de moșie ce a fost a lui Vasile, și parte lui nu i-ar fi făcut, precum ne arată o carte de la Constandin Duca voievod”⁶⁶.

1806, iunie 28: Carte de judecată de la Constantin Moruz voievod, după ce s-a iscat pricină între „cinci femei văduve, anume Nastasia Holtoaia, Catrina Bântă-șoae, surori trecutului din viață Andrei Pepelea, și Ilinca, Anița și Ioana, nepoatele aceluia, și între vechilul dom-niței Zoe

⁶⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 448, pp. 443, 444

⁶⁵ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 232, 233

⁶⁶ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 233, 234

Ghica, pentru părțile de moșie ce ar fi zălogit acel Andrei Pepelea la răposatul beizadea Grigore Ghica, atât moșa **Sohodolul**, de la ținutul Bacăului, cât și dintr-alte hotare, pentru banii ce s-a îndatorit. / Și în urmă, , după săvârșirea lui, cea de a doua femeie, înșelând și ne nevârstnicii copii, rămași cu prima femeie, a vândut de istov domnișei Zoe Ghica toate părțile din Sohodol, în care se cuprind 271 stânjenim o palnă și 2 pârmaxe, unde și acele cinci femei au avut părți, mai luând și alți bani peste cât a fost datoria... însă, când nepotul lor Zamfir se va ridica în vârstă, de va cere partea tatălui său cu răs-cumpărare, să nu fie oprit, la care s-au mulțumit și ele că atunci nu se vor pricinui. / Deci acum jeluitoarele, după hotărârea judecății, au răspuns la vornicia de aprozi banii toți pe partea fratelui lor Andrei Pepelea, și de acolo să-i primească Zoe Ghica”⁶⁷.

SĂCEȘTI

(lângă Bahna, Neamț).

1609, aprilie 14: Todiriță Zosin din **Mușetești** cumpără, cu 78 taleri curați, de la Vasile și Dediul din satul **Păstrăveani**, frații lor Sava și Agahie, verii lor Ștefan și Toader, fiul Anisieii, Pătrașco, Odochia, Obrati-na și Maria, fata Nastasiei din satul Păstrăveani „moșia ce au avut în satul **Arămești** și în satul **Hălăseni**... în casa preotului Pricopie din satul **Săcești**, dinaintea lui Simion,

⁶⁷ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 237-239

Samoil, Eremia vatag, Ignat Hulpe din **Săcești**, Gligoraș-co hotnog din **Mușetești**, Toader vistiernicul și Vasile medelnicer”⁶⁸.

SĂCITENI

(comuna Ialoveni, județul Chișinău, Moldova).

1639, aprilie 16: Ionașco, fiul Sofronii, și Dragotă dau hotnogului Ștefan Cociorveiu partea lor „din satul **Săcitenii** (comuna Ialoveni, județul Chișinău, Moldova), ce se va alege partea noastră... pentru oareșicare nevoie ce am avut asupra capului. / Și la această tocmeală au fost Săbruci, Moisai, Toader, Petre și Crețul din **Ialoveni** (comuna Ialoveni, județul Chișinău, Moldova), Crăciun, Drăgan și Marcu din **Săciteni**”⁶⁹.

1643, septembrie 9: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, prin care întărește fraților Toader, Crețul și Bălina, feciorii lui Sava din **Ialoveni** (comuna Ialoveni, județul Chișinău, Moldova) și fraților Ștefan Cociorvă și Vasile, feciorii lui Nicoară, nepoții lui Sava, „a lor dreaptă ocină și răscumpărătură din satul **Săcitenii** (Săciteni, comuna Ialoveni, județul Chișinău, Moldova), dintr-un bătrân a patra parte, care a fost dreaptă ocină și moșie lui Vasile Drăguș vel pitar, și alte părți de moșie pe doi bătrâni din Săciteni, ce a fost cumpărătura lui Vasile Drăguș, pe care le-a vândut lui Vasile Soroceanul, drept 55

⁶⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 175, 178

⁶⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 104, p. 114

unguri (ughi, adică ducați ungurești), / Drept aceea, au stăut Toader, Crețul și Balina și Ștefan și Vasile și s-au pârât înaintea domniei mele cu Vasile Suruceanul pentru acele părți de ocină, și s-a rămas Vasile Suruceanul, și s-au răscumpărat acele părți de ocină, și i-au dat lui 5 boi de negoț și 10 galbeni ungurești, pentru că au fost nepoți și răzeși lui Vasile Drăguș, iar Vasile Suruceanul nu s-a rudit cu dânsul nici nepot, nici răzeș”⁷⁰.

1698, iunie 9: Părcălabul Bogos, femeia lui Sofica și fiul lui Apostol dăruiesc postelnicului Panaite „a treia parte de sat de **Săceteni**, bătrânul Sofronii, care este cum-părat de moșul (bunicul) meu Cocioveiu, care este acest sat la ținutul Lăpușnei, pe apa Ișnovățului, și umblă în trei bătrâni... și la această danie s-au întâmplat Grigoraș Sava, părcălabul de **Chișinău**, Mihail a Popii din **Suru-ceni**, Enachi sin (fiu) Savei, Vasile fecior lui Pricopi și Spei din **Todirești** și mulți oameni buni”⁷¹.

1715, februarie: Apostol Bogos și preotul Cociorvă se învoiesc, prin zapis, asupra unor părți de moșie din satul **Săceteni**... „înaintea vornicului Afteni și dinaintea lui Cores”⁷².

1827, noiembrie 15: Judecătoria ținutului Orhei hotărăște că „moșia **Săcitenii**, toată, să se facă în trei bătrâni și un bătrân să-l ia urmașii lui Vasile și Ștefan Cociorvă, feciorii Necoarăi, nepoții lui Ialov, și doi bătrâni să-i ia urmașii Bălinei, ai lui Toader și ai lui Crețul, feciorii

⁷⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 169, pp. 160, 161

⁷¹ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 119, p. 143

⁷² Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 130, p. 155

lui Sava Ialov, nepoții lui Ialov”⁷³.

SACOȘEȘTI

(Sacoșești sau Ețcani pe Elan, în Fălciu, Vaslui).

1777, ianuarie 10: Frații Constantin Ghibanul, Carp și Gligorașcu și Enachi Sava vând marelui vistirnic Constantin Cantacuzino, pentru 101 lei noi, „moșia **Ețcani**, ce este la ținutul Fălciului, pe apa Elanului, care s-a hotărât la anul 1776 (7284), mai, și stând, la împăr-țeață și la învoială, făcând moșia în 5 părți, a cincea parte este a noastră, care parte noi am vândut-o”⁷⁴.

1777, noiembrie 9: Gheorghe și Dima Safir spun că satul **Ețcani** l-au „apucat zicându-i **Hârtopul lui Cenghiri**, câțava vreme. Dar pe urmă s-a făcut un sat pe acel loc și i-au zis **Negrii** multă vreme. Iar de la o vreme, încoace, am auzit zicându-i **Sacoteștii**, iar acum, de la o vreme, încoace, am auzit zicându-i și **Ețcanii**, și eu, Dima, fiind copil, învățam carte, și m-a rugat o babă, Gaftona, să merg la dânsa, să iau partea ei, ce i s-a venit din satul **Codrenilor**, de la Ion Penișoară, tatăl Zahariei, în zilele lui Mihai voievod”⁷⁵.

1777, decembrie 1: Zapis de mărturie de la răzeșii din **Plotunești**, „oameni care am trăit pîmprejurul acestei moșii, ce se cheamă **Sacoșești**, și le zic și **Ețcani**, Sava Lie,

⁷³ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 42, p. 62

⁷⁴ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XXIII, Iași 1895, pp. 284, 285

⁷⁵ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XXIII, Iași 1895, p. 476

Toader Gociu, Vasile sin (fiu) Diacon, Dănilă Cio-magă ot **Șișcani**, răzeși tot de acea moșie, am apucat stăpânind acel loc, din zilele măriei sale Mihai (Racoviță) vodă, pe un Parfeni Tarcoschi și pe un Andrei Lie cio-botar și pe Oprea Țurchi, iar pe Enache sau pe tatăl său Sava nu l-am apucat stăpânind niciodată. / Eu, Chirilă, om bătrân de 80 ani, așa știu și așa mărturisesc. / Iftemie Doni, om de 60 ani, am apucat stăpânind tot pe acești răzeși, care mai sus s-au numit. / Eu, Ion Doni, om de 50 de ani, tot acești răzeși i-am apucat stăpânind, iar pe Enachi sau tatăl său Sava nu l-am apucat stăpânind nicio-dată. / Și eu, Nestor Ghindar, am apucat țarina tatălui meu pe acel loc și ne-au lat dijmă Andrei Lie ciobotar, iar pe Enache sau tatăl său nu i-am apucat stăpânind. / Și eu, Ștefan Briniveg țin minte, din zilele măriei sale Mihai vodă, că tot acești răzeși au stăpânit, iar pe Enache sau pe tatăl său nu i-am apucat stăpânind. / Eu, Neculai Cioban, de când am venit în **Plotunești**, sunt 30 ani, și tot pe acești răzeși i-am apucat stăpânind, iar nu pe Enachi și pe tatăl său Sava. / Și eu, Simion Buzălan, am scris cu zisa lor”⁷⁶.

SADAGURA

(lângă Cernăuți, Bucovina, Ucraina).

Înființat, în **1772**, pe moșia satului Rohozna, când „toți dregătorii ținuturilor” au făcut „publicație în ținutul său și pre la toate zilele de târgu cum că moșia Rohozna

⁷⁶ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XXIII, Iași 1895, pp. 284, 285

este să se facă târgu cu nume de Sadagura, după tălmăcire numelui lui baron Gardinbergu, căci Gandinbergu tălmăcindu-se pe limba rosască va să zică Sadagura” (deci, „Grădina Muntelui”), târgușorul din start evreiesc are un document de întemeiere, datat în 15 noiembrie 1796, o jalobă semnată de Nicolae Roset logofăt, de Lascarache Roset visternic, de Constantin Balș vornic, de Constantin Grecu vornic și de Iordachi Balș, în care se istorisește că, „la anul 1771, în vremea celuiialtu războiu, preînalt feldmareșal Grof Rumențov prin ordin au poruncit Divanului de atunci ca să caute un loc pentru facere banilor de aramă, fiind rânduit asupra facerii acestor bani un baron Gardinbergu... s-au trimis prin înadins și oameni a lui baron Gardinbergu pe la fiișticare ținut, căci oamenii aciia era poronciți ca să aleagă locul pentru facerea banilor... (și) au aflat loc, între Prut și între Nistru, la moșiea Rogozna... Deci Divanul... poronci la 1772... cum că la moșia Rogozna... este să să facă târgu, cu nu-me de Sadagura, după tălmăcire numelui lui baron Gardinbergu... și ori cine va voi să margă să lăcuiască pe numita de sus moșie, la care s-au dat voe a să aduna târgu, este volnic a-ș face casă, dugheană, crâciumă și orice altă va voi pentru alășverișul său, învoindu-să cu stăpânul moșii, după cum să va putea așeza cu așezare statornică, ca să fie volnic a vinde orice fel marfi și orice fel de băutură, atăta partea creștinească, cât și partea jidovească”.

1774: În 1774, Sadagura avea 150 familii, în 1775, 1 popă și 179 țărani, printre care agricultorii evrei Greif, Runes, Fischbach, Rubel, Grauer și Lande, iar în 1784, 113 familii.

1786: „Pentru a diminua numărul evreilor și a-i alunga, treptat, din Bucovina, generalul Enzenberg nu a

găsit alte mijloace viabile, decât să le demonstreze, cât mai sus, ce prevăd legile. Administrației de stat trebuie să fie atentă ca evreii să nu aibă posibilitatea de a rambursa majorarea impozitului impus de către alți rezidenți ai districtului. Generalul Enzenberg a stabilit, și pentru evrei, următoarele reguli: / a). Dacă o familie evreiască obține venituri necinstite, prin confiscarea acestor și împărțirea banilor în acest mod: o treime denunțatorului, o treime bisericii catolice și o treime aerariului. / b). Evreilor li se va interzice, pentru totdeauna, să ia sate întregi în arendă, pentru a se preveni ca locuitorii creștini să devină supușii lor. / c). Evreilor nu a li se permite să comercializeze pâinea, dulciurile și alte produse de panificație, deoarece acestea sunt alimente obișnuit și le tratează în mod fraudulos. / d). Evreilor li se interzice folosirea slujnicilor creștine, sub pedeapa unei amenzi de 20 florini, și li se permite să folosească femei sub 40 de ani, în zilele de Sabat. / e). Totuși, pentru că trebuie să-și achiziționeze prestațiile, ei pot găsi taverne pentru a vinde vin, bere, alcool, astfel ca, în viitor, să se poată arenda; să păstrezi și băcăniile, și comerțul cu vite și să plătească, în conformitate cu secțiunea 8, 15 procente din câștig. / f). Principalele autorități din Cernăuți li se vor supune și cahalii din Suceava, Siret, Sadagura și Vijnița, deși mențin un judecător al evreilor, iar împreună cu rabinul și meseriaș evreu prezintă facturile către administrația de stat, pentru inspecție. / g). Toate contractele, notele, testamentele etc. Vor fi invalidate, dacă nu vor fi confirmate de biroul de stat. / h). Evreilor cerșetori nu trebuie să li se permită accesul în nici un loc, ei fiind pedepsiți cu amenzi de 3 ducați, care trebuie să fie plătiți de cei la care se află evreul. Evreii străni, pe de altă parte, trebuie să utilizeze autorizații

de la administrație, după care să plătească, în fiecare zi, câte 30 kr. Fără autorizație, oricine va plăti câte un ducat pentru o zi. Pentru evreii care se află aici din 1769, urmează: / 1). Delegații unei comisii vor cerceta fiecare familie evre-iască, pentru a vedea dacă s-au așezat înainte de ocupația rusească sau dacă au intrat în țară odată cu rușii. Dacă familia care a venit este bogată și desfășoară un comerț atractiv, poate rămâne și va primi o scrisoare de protecție de la biroul funciar. Numărul de evrei noi, care ar putea rămâne în acest mod, nu trebuie să treacă de 12 familii. / 2). În ceea ce privește micul comerț cu făină, legumele etc., acesta poate fi practicat doar de către vechii evrei, câți vor fi necesari, dar maxim în jur de 16 la număr. / 3). Acei evrei care, în 1776 și 1777, au dobândit sau au construit case înainte de interdicția construcțiilor sau au inițiat contracte cu comunităților satului, au acționat, în consecință, împotriva legii și statul le oferă un termen de 3 luni pentru a-și vinde bunurile respective. / 4). Satele aflate în arendă nu pot fi arendate altor evrei, ci doar creștinilor sau returnate proprietarului. / 5). Evreii, pe de altă parte, care au început să vândă în cârciume sau tarabe luate în arendă, cu contracte și plăți în avans pe câțiva ani, pot lăsa această arendă evreilor rămași, pentru o perioadă contractuală limitată, dacă nu altora. / 6). Pentru ca evreii bucovineni să poată fi recunoscuți de toată lumea și diferențiați de cei care se strecoară în țară, ei ar trebui obligată să poarte o bandă, largă de două degete, în jurul pălăriei sau a cușmei. În măsura în care altcineva folosește acest simbol, el ar trebui să lucreze, în folosul comunității, timp de 12 luni sau să plătească o amendă de 10 ducați⁷⁷.

⁷⁷ Polek, Dr. Johann, *Joseph's Reisen nach Galizien und der Bukowina*, Czernowitz 1895, pp. 41 și următoarele

1788: Contele Feodor Karacsay de Valyesaka, participant, în 1788-1791, la asediul Hotinului și la marile bătălii de pe teritoriul Moldovei, bun cunoscător al fiecărei regiuni moldovenești, menționează Sadagura în contextul drumurilor „1). De la Cernăuți și partea aus-triacă a Moldovei, la cetatea Hotin, 5 mile. De la Cernăuți, peste Sadagura, la satul Rarancea. De aici, duc două drumuri la satul Șirăuți (în raiaua Hotinului), unde se împreună din nou; unul duce prin Răchitna și Săncăuți, altul prin Toporăuți (încă tot în Bucovina) și următoarele localități din raia: Colincăuți, Grozinți, Șilăuți, Mălinți, Clișcăuți și Zaroșeni. De la Șirăuți, duce acest drum, prin Necăbăuți, pe la creasta unui deal, la Hotin; primul este mai scurt, dar mai rău. / 2). De la Cernăuți, la Mohilan, în Rusia; drumul acesta duce, prin Sadagura, la Boian; aici se afla vama austriacă și carantina. De la Boian, la Noua Suliță, primul – sat moldovenesc, al doilea – rusesc, și, de aici, pe malul stâng al Prutului, prin localitățile Tărăsăuți, Vancicăuți, Coșuleni și Zălucia, la Podu Lipcani; apoi, prin Glina, Bilavăț, pe la târgul Bricani, prin satele Tribășiți, Corestăuți, Hodorăuți, Ocnîța, Lipnic, Gârbova și Otaci, unde se trece Nistrul, pe un pod, duce un drum bun la Mohilău”⁷⁸.

1800: În 3 septembrie 1800, băneasa Paraschiva Sturza da în arendă armenilor Iacob și Axenti Șimonovici „a treia parte din tot hotarul Rohoznei, care se numește cu nume nou, Sadagura”.

1841: În 1841, „Sadagura are o mare comunitate israelită. Firea, portul și traiul Evreilor din acest oraș se aseamănă cu a celor din Galiția, nu avem, dar, nimic de adăugat asupra acestor puncte; atâta numai că Sadagura a

⁷⁸ *Călători*, XIX, I, pp. 754-773

devenit mai remarcabilă de când cunoscutul țadic (rabin taumaturg) din Risan, reb Isrulke, și-a fixat acolo cre-dința, în urma izgonirii sale din Rusia. Traiul său parti-cular și pompos, mai mult princiar decât rabinic, curtea sa chasidică și suita sa numeroasă, care-l ascultă orbește, i-au prilejuit lui și la ai săi, din Rusia, cele mai nenorocite urmări, pe care nu le expun aici, din cauza mulțimii lor. Să sperăm că va duce alt trai, pe teritoriul austriac. / Alegerea acestui târg a fost, de altminteri, fericită. Negu-țătorii de vite, mai toți din Basarabia învecinată, nu vor lipsi, desigur, să se pună în bună înțelegere cu rebe, când vor veni acolo, cu tovarășii lor patrupezi, atât spre a obține un iarmaroc bănos, cât și spre a-i arăta mulțumirea materială, în urma unor treburi bune, făcute la iarmaroc. Dar și orașul a câștigat mult, prin această alegere, căci afluența enormă a oamenilor, care peregrinează spre acest oraș, trage după sine o consumație mai mare de produse de hrană și, prin urmare, un schimb mai mare de bani. Mai presus de toate, va lua un avânt rachiul, apa vie spirituală, care constituie principiul vivificător, din al oricărei aglomerări chasidice; el va însufleți foarte viața cârciumarilor din Sadagura, va spori veniturile boierești, acele ale rachierilor, velnițelor și ale tuturor neguțătorilor de rachiu din împrejurime (Consumația cea mare de rachiu, care este în conexiune cu petrecerea unui țadic în orice localitate, face ca moșierii creștini să-și pună, foarte des, toată influența în joc, spre a obține ca un țadic să-și stabilească cvartirul în târgușorul lor, tot așa cum ar insista pentru stabilirea unei garnizoane. Ba îl ocrotesc pe el și pe chasidimii lui, fângăduindu-i să-l apere la orice ocazie. De aici, se vede izvorul curățel,

căruia chasi-dismul își datorează continuitatea existenței)”⁷⁹.

1843: „28 septembrie: Cernăuți este un oraș plăcut, cu străzi largi, bine aerisite și curate. Casele au, în general, două sau trei etaje și există cazărmi și alte clădiri publice. Majoritatea denumirilor de magazine erau polo-neze. Locul pieței este un pătrat larg, având o latură căptușită cu tarabe sau magazine mobile, și, la mijloc, o cruce mare, cu o statuie a Fecioarei, așezată la poalele acesteia, ținând în brațe trupul mort al Mântuitorului, cu capul împodobit cu douăsprezece stele, și doi îngeri în partea ei. O stradă largă duce, de la piață, pe o stradă cu pantă abruptă, din vârful căreia se vede râul Prut, care șerpuiește prin câmpia de jos, cu un târgușor, în partea opusă a malului, numit Sadagura, în care locuiesc mulți evrei. În această stradă este, din nou, o figură a Mântui-torului de pe Cruce, iar Fecioara, stând sub ea, cu o sabie care îi străpunge inima, cu referire la Luca II. 35. Poziția orașului este frumoasă și curată, pe vârful unei înălțimi considerabile, privind spre râul vecin și înconjurat de câmpii fertile din toate părțile. / Sunt aici 3.000 de evrei, cu opt sinagogi, dintre care doar trei sunt mari. Pe acestea trei le-am vizitat, fiind toate sub acoperișul unui mare edificiu. Congregația se afla în rugăciune, când am intrat, dar părea să aibă un sentiment de devotament mic, pentru că, în curând, câte un grup s-a adunat în jurul fiecăruia dintre noi, în diferite părți ale sinagogii. Spunând celor din jurul nostru: „Am fost la Ierusalim”, ei au fost imediat interesați și au întrebat: „Sunt evreii acolo, ca evreii aici?”. Am spus: „Sunt, dar toți pot vorbi ebraică”. Ei au răspuns: „Nimeni, aici, nu poate vorbi

⁷⁹ Barasch, Iulius, *Evreii în Bucovina*, Gazeta Bucovinei, Anul IV, nr. 45, Joi 9/21 Iunie 1894, pp. 1

ebraică, cu excepția rabinului”. „Vă așteptați să vă întoarceți vreodată pe propriul vostru pământ?”. „Sperăm pentru asta în fiecare zi”. Le-am spus: „Noi, creștinii, căutăm a doua venire a lui Mesia, în fiecare zi”. Iar ei au răspuns: „Ce Mesia? Mesia, fiul lui Iosif?”. Acest lucru ne-a determinat să spunem despre singurul Mântuitor, care este înălțat să dea pocăință lui Israel și iertarea păcatelor. Le-am spus cum creștinii din țara noastră i-au iubit pe evrei. Răspunsul lor a fost: „Aici, nimeni nu iubește evreii”. Întâmplarea aceasta a avut loc în cea mai mare sinagogă din Cernăuți. În celelalte două, care aparțineau Chasi-dimului, închinătorii erau mult mai implicați în rugă-ciunile lor și mai zgomotoși și vehemenți în strigătele lor. Când plecam, unul dintre ei a venit după noi, să ne întrebe: „Cât din zidul Templului de la Ierusalim era încă în picioare, cât de înalt și cât de lat era?”. Același evreu a întrebat dacă am văzut Hebron și dacă se știe peștera din Machpelah. / Evreii de aici sunt foarte ignorați. Tinerii lor nu au învățat să înțeleagă ebraica, ci doar să o citească, deși mulți își trimit copiii la academiile publice, unde sunt învățați limba latină și germana. Unii au renunțat la credința lor în Talmud; și mulți sunt atât de nepăsători, încât ajung la sinagogă doar în ziua ispășirii. Evreul pe care l-am angajat ca ghid al nostru prin oraș (pentru că am angajat intenționat un evreu, la toate aceste ocazii) a spus că el a crezut Scripturile Vechiului Testament, dar nu a crezut deloc într-un Mesia. Adevărul este că mulți dintre ei sunt atât de ignorați față de adevărata Scriptură, încât ei consideră că doctrina unui Mesia este una dintre tradițiile rabinilor lor și nu o promisiune a lui Moise și a profeților. Vederea israeliților, în această re-giune, nu poate să nu întristeze inima celor care îi iubesc. „Iată, spun ei, oasele

noastre sunt uscate, speranța noastră este pierdută”. / Am părăsit orașul, într-o trăsură excelentă, asemănătoare celor englezești cu arcuri, aparținând hotelului, care ne-a pus la dispoziție și un vizi-tiu, pentru a ne duce la Tarnopol. Depășind un convoi de prizonieri în lanțuri, care erau duși la muncă, am traver-sat, curând, Prutul, pe un lung pod de lemn și, privind înapoi, am zărit priveliște plăcută a orașului, pe înălțime, înconjurat de sălcii și plop. De asemenea, malurile râului erau îmbrăcate din abundență cu sălcii. Câmpurile erau plate, dar păreau fertile, multe dintre ele fiind cultivate cu planta numită *retskcy*, care are o tulpină de un maro roși-atic fin, înfrumusețând lanurile. Barierele de taxare a drumului sunt toate după același model, constând dintr-o bară lungă, care se întinde de la o parte, la alta, al cărui capăt este făcut să se ridice în sus, la apropierea unei căruțe, cu o greutate grea la cealaltă extremitate”⁸⁰.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Cernăuți – **Sadagura** (târg, cu tribunalul raional): Bila sau Bilka, Boian, Buda, Cernauca, Dobronăuți, Gogolina sau Stroeștii de Sus, Cotul Ostrița, Lehucenii Teutului, Lențești Camerale, Lențești Privat, Mahala Biala, Novoselița sau Stroeștii de Jos, Rarancea, Slobozia Rarancei, Rohozna, Șerăuții de Sus, Șerăuții de Jos sau Slobudka,

⁸⁰ Bonar, Andrew A.; M’Cheyne, R. M., *Narrative of a Visit to the Holy Land*, Chapter VIII, Austrian Poland, Edinburg 1878, pp. 427-432

Șubraneț, Toporăuț, Vaslăuț, Zadobriuwka, Jucica Veche, Jucica Nouă”⁸¹.

1876: „Mesia din Sadagura. Mai multe vapoare cu aburi conectează Odessa la Constantinopol. Din Odessa, o cursă rapidă, jumătate pe calea ferată, jumătate cu trăsurile de poștă, ne-a adus la Balta, în provincia Bucovina (în realitate, la Bălți, în Basarabia – n. n.), care a fost separată de Moldova în 1775, pentru a fi anexată Austriei. Orașul principal al Bucovinei este Cernăuți, căruia i s-a adăugat, de mult timp, o cale ferată către Leopold (Lemberg) și Cracovia. Cernăuți este un oraș plăcut, situat pe un deal, deasupra Prutului. În unele cartiere, mari zone nedezvoltate sunt înconjurată de scânduri, așezate orizontal, una, deasupra celeilalte. Evreii sunt acolo în număr mare; de obicei stau în piețe, urmărind oportunitatea amestecării într-o aventură: *quoere-rent quem devoret*. În costumele lor negre, arată ca niște ciori. / La Sadagura, un târg de lângă Cernăuți, aflat pe un pământ al boierului Moustaza, locuiește una dintre acele familii mesianice atât deenerate de evrei și care cred că își au originea în David. Isrofka (reb Isrulche din Risan – n. n.) este numele familiei stabilite în Sadagura⁸², care provine

⁸¹ *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

⁸² „Sadagura a devenit mai remarcabilă de când cunoscutul țadic (rabin taumatorg) din Risan, reb Isrulche, și-a fixat acolo credința, în urma izgonirii sale din Rusia. Traiul său particular pompos, mai mult princiar decât rabinic, curtea sa chasidică și suita numeroasă, care-l asculta orbește, i-au prilejuit lui și la ai săi din Rusia cele mai nenorocite urmări, pe care nu le expun aici, din cauza mulții lor” – scria evreul vienez Iulius Barasch, după ce a vizitat Sadagura, în 1842, notele lui de călătorie fiind publicate, pentru prima dată, în *Allgemeine Zeitung des Judentum's*, între anii 1843-1846. Eu le-am

din Podolia. Bunicul actualului șef locuia în Rusia; acolo, îmbogățit de darurile voluntare ale compatrioților săi, s-a lăsat inflammat de acea vanitate, care a pierdut atât de des pe evreii prosperi; a etalat un lux princiar și întreținea, după obiceiul nobililor polonezi, o gardă de douăzeci de cazaci, care-i escortau trăsura. În această frumoasă afișare, într-o zi cu ghinion, în calea lui Isrofka a apărut împăratul Nicolae, care nu a găsit lucrul acesta pe gustul său și a poruncit să fie închis mesia sau profetul în închisoarea din Kiew... Suveranul nu mizase pe puterea aurului și pe intervenția și mai puternică a celui tip de francmasonerie care protejează, pretutindeni, izraeliții. / Așa că Isrofka a scăpat de Kiew și s-a refugiat în Bucovina. O cerere de extrădare a fost inefficientă, din aceleași motive care au deschis închisorile ruse în captivitate: doisprezece țărani din Bucovina au afirmat, sub jurământ, că Isrofka era originar din Sadagura și, prin urmare, un cetățean austriac, și, de aceea, nu e permisă extrădare. Familia Isrofka a trăit pașnic în Sadagura, și continuă să primească omagiul și darurile unei mulțimi de evrei, în special a celor care trăiesc în țările slave. Această liniște, însă, a fost tulburată, o clipă, în timpul domniei sau pontificat (nu știu ce să spun) predecesorului actualului Isrofka. Monede contrafăcute fuseseră introduse în casa lui, iar el a fost acuzat că le-a fabricat și aruncat în închisoare. Emoție mare în lumea evreiască! Era să-l livreze pe acuzat, dar s-a recunoscut, curând, că era imposibil să recurgă la mijloacele care i-au deschis bunicului porțile închisorii de la Kiew: magistratul care era însărcinat să dea efect instrucțiunii nu era nici coruptibil, nici intimidat. Aventura

aflat, traduse în română, în *Gazeta Bucovinei*, Anul IV, nr. 45, joi 9/21 iunie 1894, pp. 1, 2.

urma să-și urmeze cursul: cine ar putea anticipa rezultatul? Influențe foarte puternice au acționat apoi la Viena, iar judecătorul incoruptibil a fost promovat la un rang superior, care l-a privat de instrucțiuni suplimentare. Sub succesorul său, Isrofka a fost respinsă din urmărire penală pentru lipsa probelor. Conform opiniei unor persoane imparțiale, opinie confirmată de afirmațiile mai multor persoane, pe care le-am consultat ancheta, se pare că Isrofka nu a fost personal vinovat. El fusese victima unor uneltiri secrete ale cunoștințelor sale sau ale prejudecăților publice, dacă nu cumva a unuia dintre acele înscenări odioase, la care evreii erau prea des expuși în mai toate țările”⁸³.

1890: În 1890, târgușorul Sadagura, ajuns deja un conglomerat interetnic, avea 5.016 locuitori, primar fiind Ignatie Parolla. Târgușorul avea renumele unui centru cultural, printre învățători numărându-se Carol Schorsch, Ilie Maier, Isidor Ostapovici, Leonhart Piotrowski, Efraim Seidner, Ioana Ilnița, Ștefania Okuniewska, Maria Gellert și Ana Behr. / Ortodoxia era reprezentată în târgușor de parohul Constantin Michitovici și de cantorul bisericesc Mihai Albota.

1899: „**Numiri**, în ceea ce privește **judecătorii regionali**: Ernst Mandyczewski, din Dorna Watra, pentru Suceava... Cornel Kisselitza din Suceava, acolo... Dr. Emanuel Dresdner, din Cernăuți, acolo... judecătorul de district Emil Orobko, din Sadagura, pentru Cernăuți... Emil Prokopovici, din Suceava, în Suceava... judecătorul de district Elias Dan, din Coțman, în Suceava. / Cu privire la judecătorii regionali în calitate de judecător de district:

⁸³ D’Avril, Adolphe, *De Paris a l’Ille des Serpents*, Chapitre VIII / La Boukovine, Paris 1876, pp. 117-145

Julian Curkowski, din Sadagura, în Zastavna, Simeon Wydyniowski, din Sorojineț, în Dorna Watra, Elias Semaca, în Cernăuți, din Solca... Hippolyt Calin-descu, din Rădăuți, în Dorna Vatra, Johann Stefanoeicz, în Cernăuți, din Vijnița, Emil Tomorrowg, în Dorna Watra, din Sadagura și Georg Tarnawski, în Suceava, din Coț-man⁸⁴.

În 1908, conform Dicționarului lui Grigorovitza: „**Sadagura**, târg, situat pe malul drept al pârâului Moșcov; se găsește în proxima apropiere a Cemăuțului, de care este despărțit numai de apa Prutului. Are o suprafață de 1,41 km pătrați, cu 571 de case și 5.000 de locuitori, în majoritate evrei, care își au aci centrul lor religios, rabinatul vestit al Sadagurei, fiind rabinul de aci capul nu numai al evreilor din Bucovina, dar și al celor din țările mărginașe: Polonia, Basarabia și Moldova. Pe lângă templul cel mare, cu școala sa specială și alte câteva sinagogi, târgul mai are o biserică catolică și una ortodoxă, cu hramul „Sfântul Nicolae”. Sadagura, fiind centrul ocolului judecătoresc cu același nume, are deci o judecătorie, oficiu telegrafo-poștal, perceptorie, două școli de câte patru clase pentru băieți și fete și alte instituțiuni mai mici. Târgul este străbătut de drumul principal, ce duce la hotarul româno-rus și de linia ferată locală Cernăuți – Noua-Sulița, având haltă la marginea târgului. Sadagura, ca numire, este traducerea slavă a numelui propriu ce-l purta generalul rus, care a fondat, în acest loc, pe la 1770, o monetărie, aducând coloniști germani. Acest general, Paul Gartenberg, este inițiatorul acelor monete de aramă moldovene-rusești, ce se găsesc astăzi încă în multe locuri, și serveau, în timpul ocupațiunei ruse și cîtva timp încă

⁸⁴ *Verordnungsblatt des k. k. Justizministeriums*, XV. Jahrgang 1899, Wien 1899, pp. 255, 256

după luarea Bucovinei de către austrieci, ca bani de valoare comună. După desființarea monetăriei, coloniștii s-au împrăștiat, rămânând ca localitatea să se dezvolte mai târziu, mai ales pe urma intereselor religioase ale rabinatului sus pomenit. Tot aci își are reședința sa și familia boierească din Bucovina baron Mustăț. După ultima statistică, comuna Sadagura posedă 58 hectare de pământ arabil, 10 hectare și jumătate fânașuri, 46 hectare grădini, 118 hectare iamașuri și 3,64 hectare pădure. Se găsesc și 221 cai, 89 vite cornute, 300 porci și 34 stupi de albine. **Sadagura, moșie**, cu administrație particulară, districtul Cernăuți. Suprafața: 0,57 kmp; populația: 200 locuitori, izraeliți și ruteni; români numai 6”⁸⁵.

1911: „Muzica, pe care o găsești pretutindeni în Austria, o întâlnești și aici la fel de des, iar gazda noastră era un iubitor de artă și de muzică și un cunoscător în domeniul menajului și al gătitului; unul dintre hobby-urile sale a fost colectarea de lucrări vechi de aramă ale caselor evreiești și ale celor ceremoniale, obținând o colecție remarcabilă. Fiica ei vorbea bine engleza, iar noi am avut aici o ilustrație a personajului, pentru că, la fina-lul unui prânz încântător, prietenul nostru artist a exclamat brusc: „Oh! Mi-am lăsat mașina în acel sat, în care stăteam”. Îl lăsasem să facă schițe, lângă Sadagora, la patru mile distanță, așa că, în loc să ne ducă cu mașina la Ludi Horecza, a trebuit să se întoarcă la Sadagora, unde și-a găsit tabloul agățat într-un copac; un mic localnic i-a dat niște cupru. Copilul a alergat înapoi, la părinții săi, cu care a avut o discuție aprigă, și, în sfârșit, micuțul s-a întors timid, a luat mâna artistului și a sărutat-o. Acesta este tipul

⁸⁵ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, p. 189

de viață, despre care suntem întrebați dacă este sigur, atunci când călătorim. / Micul oraș Sadogora este unul remarcabil, amintind încă, prin străzile sale de tip bazar estic, pavate cu macadam sau acoperite cu pietriș, de stăpânirea turcească sau de cea rusă. Traversăm Prutul, pentru a ajunge la el, și trecem prin multe așezări de bulgari, care au capturat piața de grădinărit a districtului. S-a întâmplat să fie o zi frumoasă și multe vite, în special cai, se aflau pe drum, iar țăranii s-au îmbrăcat în mod pitoresc. Femeile din piață erau îmbrăcate colorat și aproape toate aveau pe umeri desagi viu colorați, care se armonizau cu cămășile albe, brodate îndrăzneț, și cu catrințele de multe culori. / Marile minunății din Sada-gora sunt Sinagoga și Palatul în care trăiește și lucrează minunatul Rabin Friedmann, la care vin evrei evlavioși sau care caută beneficii prin toate părțile Europei. / Am trecut pe la Sinagogă și am fost întâmpinați de un grup de evrei bătrâni, în veșmintele lor lungi, cu bordură, și au deschis Cartea Tora în cinstea noastră, și ne-au arătat bogatele pânzeturi din satin, apoi, tot ca o mare favoare, ni s-a arătat camera privată a Rabinului Minunilor, prevă-zută cu o mică gaură, prin care poate vedea, deși el însuși nu a fost vreodată văzut. Se arată foarte rar, dar acceptă ofrande și își dă binecuvântarea și rugăciunile. În această încăpere era tapițerie bogată, cu cusătură spaniolă din secolul al XVII-lea, pentru Tora, folosită la Rusalii; ni s-a spus că tapiseria a costat 70.000 de ruble, bani dați de un devot, care câștigase banii la o loterie. Palatul lui Rabbi este situat peste drum de Sinagogă și ni s-au spus povești ciudate despre darurile oferite de el și despre obiectele celor care l-au căutat. / La întoarcerea în Cernăuți, am trecut prin Volksgarten-ul (Grădina Publică – n. n.) cu alei frumoase,

cu galerii și săli pentru dans. / Ca este tot, în Cernăuți meseriile sunt perfecționate prin educație, existând școli de țesut și agricole, la care se joacă sporturi englezești; pe terenul larg de exerciții, am văzut un meci de fotbal în plină desfășurare, mai multe jocuri în derulare, dar fără o mulțime de spectatori, parcă fără sens. / Drumul către această locație, în aval, se numește Strada Rusă și, de pe ea, se vede o privesc grozavă spre culmile Carpaților, spre valea Prutului și spre pâlcuri întunecate de pădure, în timp ce, pe văi, se văd fabrici de zahăr, de bere și un ferăstrău, dar și orașul trist Sadagora, în câmpiile din depărtare”⁸⁶.

1914: În vara anului 1914, când trupele țariste, după bătălia de la Rarancea, au intrat în Sadagura, jefuind și arzând orașelul, au căzut victime comercianții Kalman Leib Retter, Berisch Herrmann, Meier Liquornik, profesorul de Talmud, Berl Kriwczew, ceilalți evrei fiind forțați să ia calea Siberiei, sub escortă, singurul supraviețuitor al acestei timpurii deportări fiind Hersch Luttinger, care s-a reîntors la Sadagura. „La începutul lunii septembrie a anului 1914, protejații imperiului austriac, oamenii cu stare, au început să se retragă, preventiv, în România. În 15 septembrie, au sosit la Dorohoi, cu două trăsură, familia baronului Kapri și cea a doctorului Stephanovici. Din relatările acestora, reieșea că „trupele rusești au o atitudine frumoasă și tratează bine populația austriacă, totuși s-au semnalat, pe ici, pe acolo, cazuri izolate de prădăciune și de siluire, provocate de soldați ruși prin periferiile orașului și prin satele Bucovinei, fapte care fac ca

⁸⁶ Baker, James, *Capitolul X, În Bucovina*, pp. 83-90, în *Austria: her people & their homeland*, New York 1913, cu ilustrația Cernăuților, de Donald Maxwell, la p. 85

populația să continue a fugi îngrozită, care încotro... Câteva localități din Bucovina au fost incendiate de ruși. Așa s-a dat foc orașului Sadagura, care a ars aproape în întregime, precum și localității Boian, unde focul a distrus numai o parte din oraș. De asemenea, s-a dat foc localității Tărășeni și altor câteva sate din Bucovina”⁸⁷. / Ofensiva rusească asupra Bucovinei începuse, în 25 noiembrie 1914, cu un schimb de focuri violent între patrurile rusești și austriece. În 26 noiembrie, sprijinite de un baraj de artilerie, trupele rusești au trecut Prutul, ocupând poziții pe malul drept, luptele de avanposturi angajându-se în noaptea de 27 spre 28 noiembrie 1914, când austriecii s-au retras spre Franzenthal, iar de acolo, spre Sadagura, de unde se așteptau la un atac, numai că atacul a venit de pe pozițiile proaspăt părăsite, obligându-i pe austrieci să se retragă spre Storojineț. Renunțaseră la intenția de a apăra Cernăuții, pentru că își închipuiau că spre Cernăuți se va îndrepta grosul armatei rusești. „Rușii, informați de locul de refugiu al austriecilor, printr-o admirabilă și abilă mișcare înconjurătoare, izbesc în flanc armata austriacă, pe care o decimează, luând mulți prizonieri și cauzându-le mari pierderi de material de război, morți și răniți. Restul trupelor austriece începând fuga spre Dorna, rușii au ocupat Cernăuții, unde nu mai rămăseseră decât familiile săracilor și majoritatea românilor, care-și văd liniștiți de treburile lor”⁸⁸.

1915: Războiul adevărat nu avea să înceapă nici măcar odată cu gerurile cele mari, atunci când trupele rusești, aduse, cu trenul, de la Reni, la Noua Suliță, ocupau poziții, încă din 4 decembrie 1915, pe aliniamentul Boian-

⁸⁷ *Știri de la granița austriacă*, „Adevărul” din 4 septembrie 1914

⁸⁸ *Adevărul*, 27, nr. 9951, duminică, 23 noiembrie 1914, p. 4

Țureni, cu intenția de a năvăli spre Cernăuți. Trupele austriece, cantonate la Mahala și la Sadagura, se pregăteau să înfrunte tirurile de artilerie rusească, iar cele cantonate prin partea sudică a Bucovinei au fost retrase⁸⁹. Abia în 4 ianuarie 1916, când rușii au bombardat vama din Țureni, începu, cu adevărat, un nou război în ținuturile bucovinene. Comunicatul oficial rusec, din 23 decembrie 1915 (5 ianuarie 1916 nou – n.n.), preciza că „luptele din Bucovina devin din ce în ce mai înverșunate, și armata rusă, respingând contraatacurile, înaintează mereu spre Cernăuți. Dușmanul a suferit, în această re-giune, mari pierderi, care se urcă la 800 de prizonieri și un mare număr de răniți și morți, lăsați pe câmpul de luptă”⁹⁰.

1916: Comunicatul oficial rusec, din 31 mai 1916 (13 iunie nou – n.n.), anunța, pe lângă ocuparea de importante localități poloneze și luarea de prizonieri (1.700 ofițeri și 114 soldați), că „în sectorul Prutului, între Boian și Nepolocăuți, trupele rusești s-au apropiat de malul stâng al râului. Lângă capul de punte de la Cernăuți, o luptă crâncenă mai dăinuiește”⁹¹. La Sada-gura, rușii au capturat un mare depozit de materiale de geniu și căi ferate. În 2/15 iunie 1916, la ora 17, Guvernul României a primit o telegramă, prin care se anunța că Cernăuții au fost evacuați de către austrieci, care au numit o comisie pentru predarea orașului, compusă din câte doi reprezentanți ai fiecărei naționalități. Mitropolitul Repta a fost ridicat și dus la Dorna. Linia ferată a fost distrusă, de la Cernăuți, până la Volksgarden, pe o lungime de trei kilometri, pentru a întârzia înaintarea rușilor. La Ițcani, 80 de locomotive

⁸⁹ *Adevărul*, 28, nr. 10311, 23 noiembrie 1915, p. 2

⁹⁰ *Adevărul*, 28, nr. 10342, 24 decembrie 1915, p. 3

⁹¹ *Adevărul*, 29, nr. 10498, 2 iunie 1916, p. 3

așteptau, sub presiune, să transporte întreg materialul rulant la Burdujeni, în vreme ce câteva trenuri cu răniți erau îndreptate spre Vatra Dornei⁹².

1914-1918: „Hersch David, născut în 1869, în **Sadagura**, a plecat, în 15 februarie 1915, la Leov, spre a fi înrolat în Regimentul 22. După aceea, a călătorit la Brúnn, unde s-a îmbolnăvit și a fost primit în spitalul de rezervă din Brúnn. Acolo să fi murit, la 3 mai 1917, după știrile telegrafice ale spitalului acestuia și după cum adevăresc martorii. Fiind deci decesul probabil, se îndrumă, la cererea Esterei David, procedura pentru adevărea morții celui dispărut”⁹³.

1919, septembrie 10: Decretul de confirmare a autorităților judecătorești. Începând cu 1 septembrie 1919, se confirmă „la autoritățile judecătorești din Bucovina, următoarele persoane⁹⁴: La judecătoria Sadagura: **Steiner Abraham**, judecător de district cu rangul VIII; / **Iakubowicz Kajetan**, judecător cu rangul IX; **Dr. Rosenzweig Edmund**, judecător cu rangul IX, de la judecătoria Vijnița; **Hahon Ioan**, judecător la judecătoria Stănești, pretor cu rangul VIII; **Dr. Rubel Iacob**, judecător la judecătoria Zastavna, pretor cu rangul VIII”.

1919: Comisiunea agrară de ocol Sadagura: Președinte: **Ion Hahon**, pretor și șef al ocol judecătoresc Sadagura. / Locțiitori: **Dr. Edmund Rosenzweig**, judecător, Sadagura. / Reprezentant al Administrației: **Dumitru Iliuț, prefect, Cernăuți.** / Locțiitor: **Ștefan**

⁹² *Adevărul*, 29, nr. 10498, 2 iunie 1916, p. 4

⁹³ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 47, Cernăuți în 24 Iulie nou 1919, pp. 4 și 5

⁹⁴ *Monitorul Bucovinei*, Anul 1919, Cernăuți, în 10 Septembrie nou, Fascicula 63, pp. 1-4

Pacor Karstenfels, comisar, Cernăuți. / Reprezentant al Băncii regionale: **Isidor Hoinic**, consilier de contabilitate, Cernăuți. / Loctiitori: **Dr. Aurel Șandru**, comisar de Bancă, Cernăuți. / Expert agricol: **Timistocle Prelici**, consilier agricol, Cernăuți. / Loctiitor: **Vladimir Nicorovici**, preot, Rarancea. / Reprezentant al proprietarilor expropriați: **Egon Mustata**, proprietar mare, Cernăuți. / Loctiitor: **Alexandru Grigorcea**, proprietar mare, Serăuții de jos. / Inginer hotarnic: **Stricker Georg**, inginer civil, Cernăuți. / Loctiitor: **Josef Heuchert**, inginer civil, Cernăuți. / Reprezentanți ai țăranilor: **Vasile Sorohan**, agricultor, Toporăuți; **Vasile Lupu**, agricultor, Rarancea. / Loctiitori: **Petre Doroș**, proprietar, Mahala; Ion a lui **Nicolai Slaciuc**, agricultor, Toporăuți”⁹⁵.

1921: „Potrivit dispozițiunilor art. 12 și 23 din regulamentul pentru Congresul bisericesc ortodox român al Arhidiecezei Bucovinei, convocat, prin înaltul Decret Regal Nr. 2513 din 17 Iunie 1921, pe ziua de 3 Octombrie, la Cernăuți, se publică următoarea listă a patronilor bisericești particulari, de lege drept credincioasă răsăriteană, îndreptățiți la alegerea de 6 reprezentanți pentru acest Congres: **Mustatza Xenofon baron**, erezii a) **Egon baron Mustatza**, consilier de administrație, str. Eminescu 4; b) **Otto baron Mustatza**, Sadagura și c) **Elena barona Mustatza**, Viena, strada Elisaveta No. 22 (Rohozna, Sadagura), compatroni”⁹⁶.

Printre personalitățile Sadagurii s-au numărat, de-a lungul timpului, primarii și viceprimarii Jakob Ascher, Gottlieb, Parolla, medicii Dr. Geller, dr. Isidor Runes și

⁹⁵ *Monitorul Bucovinei*, Fascicola 73, 13 octombrie nou 1919, pp. 1-8

⁹⁶ *Monitorul Bucovinei*, Fascicola 16, Cernăuți 21 iulie nou 1921, pp. 64-66

avocații dr. Emil Bardach, dr. Salo Granierer, dr. Schäfer, Edmund Runes.

SADOVA

(lângă Ghețeoani, raionul Călărași, Moldova).

1420, aprilie 25: Întărit de Alexandru cel Bun lui Oană vornic, cel care primea uric pentru „satele anume: Corneștii, și Miclăușeștii, și Loznova, și Săcărenii, și Vornicenii, și Dumeștii, și Țigăneștii, și Lavreștii, și Sadova, și Homicești... Iar hotarul acestor sate, care sunt la Bâcovăț, să fie începând de la mănăstirea lui Vărzar, pe deasupra prisăcii lui Acibco, pe vârful Horodiștei, la vârful Lozovei, la podul lui Gârlanici, de la Fântâna Mică până la Fântâna Mare, iar de la Fântâna Mare, pe deasupra, la poiana Târnaucăi, de la poiana lui Chiprian, cu moara de pe Bâc, din Lunca cea Mică, și către Poroseci, și de la Poroseci la gura Pitușcăi, la seliștea lui Tigomir, iar de la seliștea lui Tigomir, pe deasupra Homiceștilor și pe deasupra Sadovei, și de la obârșia Sadovei, la gura Conelii, iar de la gura Conelii, pe deasupra, la mănăstirea lui Vărzar. Și în acest hotar să-și întemeieze prisăci, câte va

putea să întemeieze. Și îi întărim hotarele vechi, pe unde au folosit din veac”⁹⁷.

1774, iunie 5: Satul **Sadova**, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Fața Bâcului, după recensământul lui Rumeanțev⁹⁸, avea **toată suma caselor 34**. Scădere rufeturi 4: 1 popă, 3 femei sărace. Rămân birnici 30. 3 case pustii. / **Birnici:** Onofrei Crastaveți / Grigoraș Crastaveți / Ioniță fiul lui Sillion / Arhiri Anbrohii / Iosip al lui Crastaveți / Irimia fratele vornicului / Andrei fiul Aftemiei / Moisăiu Mălaiu / Ioniță, tăbăcar / Pricopi Mălaiu / Iftimie Bori / Toader Ghimițu / Neculai Bole / Toma fiul lui Gavril / Constandin Bole / Ilii fiul lui Neculai / Simion Hurghes / Anton Benelou / Onofrei al lui Gheorghită / Vasilachi a Oții / Simion fiul lui Dodon / Timofti Săsan / Andrii fiul tăbăcarului / Savin fiul lui Iftimii / Ioniță Nistrianu / Toader fiul lui Hurghes / Gavril fiul lui Hurghes / Filip, ciobanu / Andrei. // **Rufeturi:** Popa Leontii / Gavriloea, săracă / Ghinia, săracă / Caterina, săracă.

1904: „**Sadova**, sat mare în județul Chișinău, volosti Pârjolteni, așezat într-o vale ce se deschide în valea Bâcovățului, din stânga. Are 316 case, cu o popu-lație de 2.410 suflete de țărani români, care posedă pământ de împroprietărire 1.539 deseatini. Mănăstirea Chiprieni are 2.066 deseatini. Satul posedă o școală cu o clasă, întreținută din fondul averii mănăstirești închinată

⁹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 47, pp. 67, 68

⁹⁸ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 426

(străine), unde se învață numai rusește. Împrejurul satului sunt vii și grădini cu pomi”⁹⁹.

SADOVA

(lângă Câmpulung Moldovenesc, Bucovina).

Sadova își poate revendica drept dată a atestării documentare data de **11 aprilie 1411**, când Câmpulungul este menționat în hotarnica moșiei mănăstirii Moldovița, știut fiind faptul că Sadova, ca și Fundu Moldovei, ca și Pojorâta, sunt de origine câmpulungeană. Dar prima menționare explicită a Sadovei s-a produs abia în **23 aprilie 1630**, când Ionașco Pițenghe lasă fiului său o moșie în Sadova, prilej cu care sunt menționate și toponimele Gura Mocirluții, În Lozuțe, Luncuța, Piatra Mare, Piatra Măgurelilor, Piatra Răchitișului, Piatra Runculețului, Piciorul Nuțului, Pârâul Chimănului, Pârâul Runculețului, Smida. Proprietatea lui Ionașco Pițenghe „începe în gios de casă, din cheotoarea ocolului vacilor, drept în gura mocirluții și curmă, pe coastă, în gios, drept în luncuță, deasupra casei Fășcului și, de acolo, iasă în piciorul Nuțului, deasupra piciorușului, la piatra mare și apucă piciorul la deal și curmă drept în vale și iese în piatra Măgurelilor”.

1769: În Sadova existau două biserici, cea a Sfântului Nicolai, din Fundul Sadovei, ctitorită, în 1769. de Theodor și Axentie COCA, reconstruită în anii 1841-

⁹⁹ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 182

1842 și dotată cu un iconostas nou, în 1855, de Theodor COCA, apoi restaurată și înfrumusețată, în 1875 și în 1887; a doua biserică, a Sfântului Gheorghe, din Gura Sadovei, fusese ctitorită, în 1780, de Gavriil al DASCALIȚEI, Ștefan ȘCHEUL, Ștefan LATEȘ și Simion OANE, biserică sfințită în 1788 și dotată cu un nou iconostas, în 1830, de George a DASCALIȚEI și Nichita COCA. În 1843, biserica din Fundul Sadovei, cu 524 enoriași, era slujită de parohul Ștefan MERCHEȘ, iar cea din Gura Sadovei, cu 726 enoriași, de parohul Toma RENNEY de HERȘENI. În 1786, biserica din Fundul Sadovei, cu 494 enoriași, îl avea preot cooperador pe Georgie POPESCU, Vasilie POPESCU fiind paroh la Gura Sadovei, parohie cu 701 enoriași. În 1907, la Fundul Sadovei preot cooperador era Samuil ȘINDELARIU, născut în 1862, preot din 1894, cantor fiind, din 1888, Andreiu RUSU, născut în 1860, iar la Gura Sadovei paroh era Dionis CONSTANTINOVICI, născut în 1852, preot din 1880, paroh din 1890, cantor fiind, din 1906, Antipa BABICI, născut în 1869.

1772: Recensământul lui Rumeanțev¹⁰⁰, din 1772-1773, înregistrează în Sadova „90 – toată suma caselor”, însemnând 1 popă, 1 panțir, 1 dascăl la biserică, 3 femei sărace și 84 birnici, aceștia fiind: Ștefan HĂUL, Toader SAVA, Ion sin Ștefan HĂUL, Chiruță sin LATIȘ, David zet AVRAM, jidov, Moise brat AVRAM, jidov, DUCA, ungurean, Toadir SĂVUȚUL, Toadir CHECHERIȚĂ, Ion sin Toadir CHECHERIȚĂ, Ion HĂUL, Ion sin SĂVOAI, Petrea LATIȘ, Nicolai sin ERHAN, Toader ERHAN, Gavril sin DIACONIȚEI, Iacob sin DIACO-NIȚEI,

¹⁰⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 249 urm.

Chiruță ERHAN, Irimia sin ERHAN, Nichita FARAON, Gavril brat lui (FARAON), Ion sin Cârstinii LEHĂCIOAI, Ilie BĂLAN, Georgii BĂLAN, Petrea sin LEHĂCIOAI, Ioana LEHĂCIOAI cu Gavril, holtei, Ioana FARAONIASA cu Ion, holtei, Vasile BĂLAN, Alexa MOROȘAN, Dumitru LEHACI, Toadir sin CHI-RIAC, Ion DORNIANU, Georgii CUCULESCU, Acsinte ROPCIAN, Grigori MĂJAR, Costandin sin CHIRICESII, Acsinte CUCULESCU, Iftinca CUCULIASA cu Grigori, holtei, Ion MOROȘAN, Acsinte CRĂCIUNAȘ, Toader CRĂCIUNAȘ, Toader COCA, Petrea COCA, Vasile COCA, Acsinte COCA, Nistor sin ZBRANCĂI, Chiriță ZBRANCA, Vasile ZBRANCA, Toader ZBRANCA, Ștefan sin ZBRANCULESII, Anton, rus (RUSU), Ion CHIFUL, Toader sin TUDUREI, Grigori CÂRSTEL, Ion ZBRANCA, Ștefan brat lui (ZBRANCA), Vasile sin ANDRIȘOAI, Petrea, rus (RUSU), Filip, butnar (BUT-NARU), Georgii, șalvar (ȘĂLVAR), Dochita cu Simion, holtei, Andrieș sin Iacob LATIȘ, Chiruță LATIȘ, Nicolai, rus, Nicolai LATIȘ, Toadir PIZDELE, Georgi sin lui (PIZDELE), Luchian, rus, Ion sin ZBRANCA, Toadir ZBRANCA, Georgii ERHAN, Simion sin Anton, rus, Gavril, homorian (HUMOREAN), Ion LATIȘ, Simion, rus ot (din) Pojorâta, Costea LEUȘTEAN, ot tam (tot de acolo, adică din Pojorâta), Toadir sin Ion HĂU ot tam, Toader LEUȘTEAN ot Fundu Moldovii, Istrate LEUȘ-TEAN ot tam, Vasile LEUȘTEAN ot tam, Pintelei ZBRÂNCUȚĂ ot Bou (Rus pe Boul), Lupul CHECHEȚI șade la Vatra (Câmpulungului), Simion sin lui ot tam, și Nichita, rus ot tam, deci la Câmpulung. / Rufeturile erau: Popa Nicolai, Iftodi dascăl la biserică, Ichim, rus, panțir, Cârstina, soră

lui Ștefan HĂU, săracă, Ioana, fata lui SIMIONÎTEL, ungurean, săracă, și Cârstina, sora ei, să-racă.

1774: În 1774, Sadova avea 2 popi și 76 țărani (85 de familii, dup Werenka), iar în 1784, 123 de gospodării. Dintre emigranții ardeleni, până în 1778 s-au stabilit, la Sadova, doar patru familii, cele ale fraților Istrate și Michail UNGUREAN din Râpa de Sus, cea a lui George CHIRILĂ din Beclean pe Someș și cea a lui Simeon MIHAI, din Romuli, din vecinătatea Năsăudului.

1777: Printre sadovenii menționați de documentele câmpulungene, cu ocazia unor tranzacții imobiliare, se numără popa Grigore Grămadă, care, în 1 martie 1777, primește danie, de la Toader Lucan din Vama, moșia Lucăneasa din Sadova; Simion Hăul din Sadova, care, în 11 iulie 1777, era acuzat că pășunează abuziv pe opcina Arsănesei „din apa Putniții, la deal în Piatra Stărpariului, proprietatea Candrenilor; Gheorghe și Crăstăna Condor, care vând, în 4 iulie 1789, o moșie pe Sadova lui Gavril a Diaconiții, pe care i-o zălogise, dar diaconul Constantin Grămadă, „niam mai aproape”, plătește datoria de 10 lei și dobândește moșioara; Axinte Coca, cel care-și dispută, în 26 septembrie 1791, cu același diacon Constantin Grămadă, o moșie pe Sadova, „de peste păraul Gănghii”, diaconul folosindu-se de mărturia bătrânilor Petre Todosii și Dumitru Medrehan și câștigând moșia; Vasile Lateș, din Sadova, care se judecă, la Scaunul din Câmpulung, cu fratele său, Petre, pentru un drum de acces.

Din **1865**, funcționa în comună o școală cu 2 clase¹⁰¹.

¹⁰¹ SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1843 p. 53, 1876 p. 58, 1907 p. 65

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Câmpulung – **Câmpulung** (Târg cu judecătorie) cu Breaza, Gropana, Frumoasa, Fundu Moldovei și Luisenthal, Pojorâta, Rus pe Boul cu Freudenthal și Vatra Moldo-viței, Rus Moldovița cu Ciumârna și Argel, **Sadova** (Ulma), Valea Putnei, Vama cu Eisenau”¹⁰².

1891: O listă de subscripție pentru zidirea bisericii orientale din Cacica, întocmită, în iunie 1891, de „Ștefan PAVEL, preot esposit în Fundul Sadovei”, menționează, printre familiile comunei, pe: Iftemi ROBCEAN, George COCA-IACOBAN, Ioan ROBCEAN, Neculai ȘOLDAN, Niță alui Ștefan ZBRANCĂ, Nichita COCA, Dumitru LATIȘ, Simion COCA, Irimie HURGHÎȘ, Niculai ZBRANCA, Vasile COCA-ȚUPU, Toader CRĂCIUNĂȘ, Anghelina COCA și Ion PISDELI¹⁰³. O altă listă, întocmită de „Ilie de ANDROCHOVICI, paroch în Gura-Sadovei”, cuprinde următoarele nume: Ion alui Vasile URSACHI, Gavril LATIȘ, Vasile PISDELI, Gheorghe DORNEANU, Niculaiu Iordachi CHIRIAC, Acsenia a lui Vasile URSACHI, Gavril PISDELI, Gheorghe NUȚĂSCU, Vasile al Anei PISDELI, Calistrat NUȚĂSCU, Rachila alui Gavril Petru LATIȘ, Eugenia alui Toader CRĂCUNAȘ, Gavriil URSACHI, Teodor URSACHI, Nichita TIMUL, Ștefan ERHAN, Gheorghe alui Ion RUSU, Leontina CEHOVSCHI, Maria alui Gheorghe HĂUL, Petru alui Ion LATIȘ, Ioana TIMUL, Sofronia CÎRS-

¹⁰² *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

¹⁰³ GAZETA BUCOVINEI, Nr. 21/1891, p. 6

TINARIU, Anița ISTRATI, Nastasia LIHACIU, Petru NUȚĂSCU, Gheorghe ERHAN, Gheorghe NUȚĂSCU, Maria URSACHI, Niculaiu RUSU, Miron MOROȘAN, Gavril COCA, Petru PARCILESCU și Palaghia RUSU¹⁰⁴.

1895: Cabinetul de lectură „Unirea” din Sadova s-a înființat, în Casa Comunală, în anul 1895, cu 32 membri, 46 cărți, 3 abonamente la gazete și 12 florini avere. Președintele acestei biblioteci sâtești era preotul Dionisie Constantinovici, ajutat de vicepreședintele Vasile Ropcean și de secretarul Nicolai Nahaiciuc.

1907: „La Pojorâta și Sadova¹⁰⁵, la propunerea amintitului exarh, „dl exarh Ioan Procopovici, care a desfășurat poporenilor daunele cele mari și rușinea nemai-pomenită pentru întreg neamul românesc, dacă ar fi ales în parlament, din partea românilor câmpulungeni, un **băr-bat de un neam străin, precum este dl conte Belle-garde**”, „s-a hotărât a lucra din răputeri contra can-didaturii contelui Bellegarde”. În aceste condiții ostile, Contele Bellegarde a primit dpar 175 de voturi, ca și Aurel de Onciul, în vreme ce Stefanelli s-a văzut nevoit să se mulțumească doar cu 70¹⁰⁶.

1907: Adunând „cântece populare românești din Bucovina”, care aveau să vadă lumina tiparului sub sem-

¹⁰⁴ GAZETA BUCOVINEI, Nr. 33/1891, p. 4

¹⁰⁵ „Duminică, în 17 martie, și-a dat dl consilier Stefanelli întâlnire cu alegătorii din Pojorâta și Sadova, întâmpinat fiind, pe la oarele 11 dimineața, cu însuflețite ovațiuni de aproape 500 de poporeni din comunele acestea, în frunte cu exarhul Eusebie Constantinovici, parohul C. Constantinovici, părintele Șindelar etc.” – p. 2

¹⁰⁶ Gt., *Viața Românească în Bucovina*, în *Viața Românească*, Volumul V, anul II, Iași 1907, pp. 304, 305

nătura nemeritată a lui Mattias Friedwagner¹⁰⁷, în 1940, Alexandru VOEVIDCA a cules folclor și de la sadovenii Simion LATIȘ (Gura Sadovei, 27 ani în 1913), Mihai RUSU (Fundu Sadovei, 17 ani în 1908), Anghelina a lui Nistor TIMU (20 ani în 1913), Nicolai a lui Iacob COZMA (fluieraș, 57 ani în 1909), Nastasia IONEL (fără vârstă menționată, în 1908), Simion CRISTINAR (Gura Sadovei, 21 ani în 1913), Paraschiva ERHAN-CNEJEC (Gura Sadovei, 37 ani în 1909) și Nichita CRĂCIUNAR (Gura Sadovei, 21 ani în 1913).

În 1908, conform Dicționarului lui Grigorovitză: „**Sadova**, comună rurală, districtul Câmpulung, așezată la confluența văii cu același nume cu râul Moldova. Suprafața: 68,05 kmp; populația: 1.310 locuitori, exclusiv români, de religie gr. or. Se compune: 1). din satul cu același nume, care, împreună cu cătunul Runcul, are 84 locuitori; 2). din cătunele: Muncel, Pârâul Mazăre și pârâul Zbranca; precum și 3). din târlele: Marița și Pârâul Morii. Este legată, printr-un drum de car, cu drumul principal și linia ferată, Câmpulung-Iacobeni, ce trece prin apropiere. Comuna se împarte în 1) Gura Sadovei, unde se află o școală populară și o biserică parohială, cu hramul „Sfântul Gheorghe”, și 2) în Fundul Sadovei, cu o biserică locală, având hramul „Sfântul Nicolae” și o școală populară, cu 2 clase. La 1776 era proprietate a Domnului Moldovei. Are mai multe mori și fierăstraie, cu industrie de lemne. Populația, formată din locuitori originați, peste care au survenit coloniști transilvăneni, se ocupă cu prăsila de oi și de vite mari. Comuna posedă 83 hectare pământ arabil, 2.212 hectare fânașuri, 12 hectare grădini, 970 hectare

¹⁰⁷ MATTHIAS FRIEDWAGNER, *Rumanische Volkslieder aus der Bukowina*, Konrad Triltsch Verlag Wurzburg, 1940

imașuri, 3.500 hectare păduri. Se găsesc 204 cai, 1.400 vite cornute, 2.000 oi, 304 porci, 85 stupi de albine. **Sadova, mare affluent**, pe stângă, al Moldovei, ce răsare de sub poalele dealului Petriș și ale muntelui Ardeloiaia și, primind, pe stânga sa, pârâul Iezerului și pârâul Varvarei, se varsă, formând lunga vale a Sadovei, în Moldova, lângă comuna Sadova, districtul Câmpulung”¹⁰⁸. „**Muncel**, cătun, pendinte de comuna Sadova. Are 160 case și 514 locuitori români, greco-ortodocși”¹⁰⁹. „**Pârâul Mazăre**, cătun, pendinte de comuna rurală Sadova. Are 19 case și 24 locuitori”¹¹⁰.

1914-1918: „La propunerea doamnei **Parasca a lui Ștefan Nuțescul**, născută Coca, din **Sadova**, se dispune procedura în scopul de a aduce dovezi asupra morții bărbatului ei, **Ștefan a lui Gheorghe Nuțescul**, născut în anul 1887, la Sadova. Doamna Parasca Nuțescul susține că soțul ei, Ștefan Nuțescul, a fost aflat mort, de Gavril Bazatti, Pavel Căilean și Trifon Latiș, pe câmpul de luptă, în luna noiembrie 1914”¹¹¹; „La propunerea doamnei **Parasca a lui Ștefan Nuțescul**, născută Coca, din **Sadova**, se dispune procedura în scopul de a aduce dovezi asupra morții bărbatului ei, **Ștefan a lui Gheorghe Nuțescul**, născut în anul 1887, la Sadova. Doamna Parasca Nuțescul susține că soțul ei, Ștefan Nuțescul, a fost aflat mort, de Gavril Bazatti, Pavel Căilean și Trifon Latiș, pe câmpul de

¹⁰⁸ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, pp. 189, 190

¹⁰⁹ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, p. 147

¹¹⁰ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, p. 163

¹¹¹ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 16, Cernăuți în 13 Martie nou 1919, p. 7

luptă, în luna noiembrie 1914”¹¹²; „**Andron a lui Ieremie Ionel**, din **Sadova**, a participat la război și și să fi murit, în anul 1919, ca prizonier în Italia, după cum afirmă martorii. Fiind deci decesul probabil, se îndrumează, la cererea soției sale, Sanfira a lui Andron Ionel, procedura pentru declararea morții celui dispărut”¹¹³.

1941: „Tablou de condamnății care au beneficiat de suspendarea executării pedepselor, conform decretu-lui-lege Nr. 1.132/941, Monitorul Oficial Nr. 94 din 1941¹¹⁴ – **Tribunalul Suceava** (Penitenciarul Suceava): „**Bertea Petre**, învățător, cu ultimul domiciliu în comuna Sadova, jud. Câmpulung, născut în comuna Dorobanți, jud. Botoșani, condamnat de Trib. Mil. al Corp. IV Armată, pentru rebeliune, la 4 ani închisoare corecțională, conform art. 259, 266 c. p.”.

1941: „Se publică mai jos Lista Nr. 13, de gradele inferioare (trupă), morți pentru patrie, în actualul război, începând de la 22 iunie 1941, ora 24¹¹⁵: **Cearic Viorel**, sergent t. r., ctg. 1934, cu ultimul domiciliu în comuna **Sadova**, județul Câmpulung, mort la 6 iulie 1941”.

1947: „Având în vedere raportul cu Nr. 16.799 din 1947 al Inspectoratului școlar regional Suceava, înregistrat sub Nr. 264.182 din 1947¹¹⁶, următorii învățători se repartizează, pe data de 1 septembrie 1947, la școlile primare indicate în dreptul fiecăruia: **Hafiuc Constantin**,

¹¹² *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 16, Cernăuți în 13 Martie nou 1919, p. 7

¹¹³ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 2, Cernăuți 25 ianuarie nou 1921, pp. 18-21

¹¹⁴ *Monitorul Oficial*, Nr. 122, 26 mai 1941, pp. 2856-2860

¹¹⁵ *Monitorul Oficial*, Nr. 220, 17 septembrie 1941, pp. 5543-5549.

¹¹⁶ *Monitorul Oficial*, Nr. 250, 29 octombrie 1947, pp. 9652-9657

de la Poiana Micului, la Sadova-Fundul; **Tudan Natalia**, de la Sadova-Cură, la Vama Nr. 4”.

1948: „Se înființează, pe data publicării prezentei decizii în *Monitorul Oficial*¹¹⁷, Centrala Industrială a Lemnului... Fac parte din Centrala Industriei Lemnului, următoarele întreprinderi industriale: „Bucovina S. A.”, cu sediul în Sadova”.

1949: Se numesc directori de școli, în **Învățământul elementar, ciclul I**¹¹⁸: **Cozmaru Ioan**, director la Școala elementară Sadova, Gura; **Hafiuc Constantin**, director la Școala elementară Sadova, Fund; **Rusu Felicia**, directoare la Școala elementară Sadova, Holohoșca”.

SĂGIRENI

(lângă Cruglic, raionul Hotin, Ucraina).

1645, aprilie 27: Popa Grihca (Griga) și preoteasa Irina Anghelina vând comisului Bălan, drept 60 lei, „cumpărătura ce a fost cumpărat-o tată-meu Romșa în sat în **Săgireni** (lângă Cruglic, raionul Hotin, Ucraina), din a patra parte de sat, jumătate. / Și în tocmeala noastră au fost Petrică și Brat ot **Șerbiniți** (Șerbenți, raionul Novoselița, Ucraina), Badul ot **Cerleni** (Cerlena, raionul Novoselița, Ucraina), Tofan ot **Nesvoe** (Nesfoaia, raionul Hotin, Ucraina), Ștefan, Ionașco, și Ionașco sin (fiu) Petricin ot **Cruhlic** (Cruglic, raionul Hotin, Ucraina). Și Vasile

¹¹⁷ *Monitorul Oficial*, Nr. 167, 22 iulie 1948, pp. 6049-6052

¹¹⁸ *Monitorul Oficial*, Nr. 20, 25 ianuarie 1949, pp. 845, 846

Cornescul a scris, să se știe”¹¹⁹.

1646, februarie 19: Carte de împuternicire, dată de Vasile Lupu voievod lui Bălan ce-a fost comis „să fie tare și puternic a ține o parte de ocină din satul **Sângereni** (Săgireni, lângă Cruglic, raionul Hotin, Ucraina), care parte o au cumpărat de la popa Griga și de la preoteasa lui din târgul **Hotin**. Iar lui Buzanouschi, de-i va părea cu strâmbul, să-și întrebe popa, iar cu Bălan să nu aibă nici o treabă”¹²⁰.

SAGNA

(Sadna, în alte urice, sat pe Siret, comuna Sagna, ținutul Roman, Neamț).

1623, noiembrie 22: Întărit de Radul voievod mănăstirii Galata, care primește uric „atât pe alte sate ce sunt miluire de la Petru voievod, precum și pe **Sagna** și **Tămășani**, cu loc de mori în Siret și cu toate bălțile, care aceste sate au fost domnești, și satul **Blăgeștii** pe Siret, în ținutul Sucevii, care sat este cumpărat de unchiul domniei sale Petru Vodă și dat mănăstirii Galata”¹²¹.

1623, noiembrie 25: Porunca lui Radul voievod, către slugile domnești, de „a lăsa foarte în pace satele

¹¹⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 67, p. 63

¹²⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 293, p. 233

¹²¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 129, p. 178

Tămășeni i Sadna, ce iaste a sfintei mănăstiri a Galatei... ca să aibă a giudeca rugătorii noștri călugări de la sfânta mănăstire”¹²².

1626, mai 5: Porunca lui Miron Barnovschi voievod, dată pârcălabului de Roman, șoltuzului și pârgarilor de acolo de a lăsa „foarte în pace satul **Tămășanii** și **Sadna**, ce sunt ale sfintei mănăstiri a Gălatei, de podvoade și de cai de olac și de toate angheriile și de gloabe ce se vor face, ca să aibă a judeca rugătorii noștri, călugării de la sfânta mănăstire”¹²³.

1774, iunie 26: Satul **Sagna**, al mănăstirii Galata, ținutul Romanului, ocolul de Sus, după recensământul lui Rumeanțev¹²⁴, avea **toată suma caselor 62**. Scădere rufeturi 62: 45 poștași, 4 popi și diaconi, 12 panțiri, 1 văduvă. / **Poștașii**: Toader Stahi / Ioniță Burcă / Ioniță Căuș / Nistor sin (fiu) babei Aniții / Pavăl Lorințul / Grigori Carniga / Nistor, sorocean / Ion fiu lui Apostol / Ioniță Jacotă / Ianăș, pas / Lupul, lăpușnean / Costandin, chihae / Savin / Gheorghe Târcan / Ianăș, văcariu / Neculai / Ion Dolhan / Ștefan, pas / Ion Voișul / Savin, croitoriu / Mărtin Bordei / Ianăș Bordei / Ion Niță, morar / Mihai Hârjan / Ștefan Jacotă / Mărtin Rați / Gheorghe fiu Magopeții / Ianăș Bulai / Petre, vornic / Mihai Andrei / Mihai Bugliș / Gheorghii, cibotariu / Toader, rusul / Simion / Ianăș Bordei / Vasile, rusul / Anatol fiul lui Agob / Ion zet (ginere) Arhip / Istrate, ciobotar / Stanciul, muntean /

¹²² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 133, p. 180

¹²³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 60, p. 79

¹²⁴ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 267

Mihăilă Jacotă / Ion, Croitor / Dumitru Jacotă / Gheorghe, căraușul. // **Alte rufeturi:** Popa Costandin / Vasilache, diacon / Vasile, dascăl / Lupașco, diacon / Ștefan, rotariu, paștir / Costandin, cibotar, paștir / Neculai fiul lui Ștefan, paștir / Ioniță Cărăbă, paștir / Vasile Cărăbă, paștir / Gheorghe, vătăman, paștir / Andrei Grumeza, paștir / Ștefan Vrabii, paștir / Toader nepot Nichitii, paștir / Dumitru fiul lui Flore, paștir / Dumitraș Pleșcan, paștir / Toader, paștir / Sara, femeie săracă.

1902: „**Sagna**, comună rurală în județul Roman, plasa Siretul de sus, sprespre nord-est-est de orașul Roman, la o depărtare de 8 km de el și la 8 km de reședința plășii. Este formată din satele: Sagna și Vulpășești, cu reședința comunei în satul Sagna. Are o populație de 428 familii sau 1.976 suflete, locuind în 464 case; 2 biserici, una ortodoxă și cealaltă catolică, ambele de lemn; o școală primară mixtă, în Vulpășești, și o școală de cătun, în satul Sagna, frecventate, în 1899-1900, de 79 copii. Locuitorii catolici țin de parohia Tămășeni. Este legată cu orașul Roman prin șosea. / **Sagna**, sat în comuna Sagna, pe pârâul Vulpășești (Sagna) și aproape de vărsarea lui în Siretul. Are o populație de 228 familii sau 1.021 suflete; 2 biserici de lemn, una ortodoxă și alta catolică; o școală de cătun, frecventată, în 1899-1900, de 35 copii. Este reședința comunei Sagna. Se fac pe an, aici, două iar-maroece: unul în ziua de Înălțarea Domnului și al doilea în cea dintâi duminică după Sf. Apostoli. Între satele Sagna și Luța, peste râul Siretul, e un pod umblător, peste care trece șoseaua județeană Roman-Sagna-Băra. De vechimea

acestui sat amintește un document de la Dumitrașcu Cantacuzino, de la 1674, martie 8, scris în Iași”¹²⁵.

SAHARNA

(Zăharna, comuna Saharna Nouă,
raionul Rezina, Moldova).

1495, ianuarie 24: Întărit de Ștefan voievod, cu ocazia unei împărțiri de moșii între Magda, fata Mihului, feciorul lui Cananov, și fratele ei Negrilă, și frații Costea și Toader, nepoții lui Drăgșan, și rudele lor Ioan, feciorul Pânteii, și Iacuș, Fedcu, Marica, Ghinda, toți nepoții lui Sima Rugină, și Done, fiica Nastasiei, nepoata Marine, care primesc uric pentru sate și părți de sat în „Todireni pe Bârlad, unde a fost Iacuș Mih, și satul Liudeștii pe Bârlad, și Brezăștii pe Bârlad, și, pe Nistru, în gura Zăharnei, satul anume Zăharna, și satul unde a fost Zla-tariu vătămanul, și satul Horodiștea, (și) unde a fost Jaza vătămanul”¹²⁶. Hotarul, din veac.

1602, februarie 24 : Ispisoc de întăritură de la Ieremia Movilă voievod, după împărțirea moșiilor lui

¹²⁵ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 307

¹²⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. III, București 1980, doc. 175, pp. 318, 319

Bucium vornic, între văduva lui Antemia și feciorul lor Grigore Bucium... / Și s-au venit în partea lui Bucium vornicul „jumătate de sat **Crainici** pe Polocin, satul **Faurii**, cu vad de moară, satul ce se cheamă **Lunca Mare**, cu vad de moară, jumătate de sat **Oteștii**, cu vad de moară în Răcătău, jumătate de sat **Buciulești**, cu vad de moară în Bistrița, jumătate de sat **Găureni** pe Prut, a treia parte de sat **Echimăuți**, în ținutul Orheiului, a treia parte de sat **Săharna**, satul **Boșotenii** pe Bistrița, cu vad de moară, a patra parte de sat **Poienile**, la Vaslui, 2 fâlcii de vie în dealul **Horodiștii**, lângă **Cotnari**, și o falce de vie la **Zlodiica**... / Și jupânesei Antemia i s-a venit satul **Năneștii** și cu hotarul **Ungurenii**, jumătate de sat **Hor-geștii** pe Răcătău și cu vad de moară, a patra parte din sat **Gălești**, pe pârâul Răcătăul, a patra parte din **Bizighești**, cu moară, a patra parte a satului **Poenile**, la Tecuci, jumătate de sat **Voinești**, a patra parte de sat **Corneștii** de la Cârligătură, a patra parte de sat **Porosălnici**, trei fâlcii de vie la **Cotnari**, 2 fâlcii la dealul **Horodiștii**, 1 fâlcii la **Zlodiica**... / Deci s-au așezat de bunăvoie”¹²⁷.

1774, iunie 5: Satul **Saharna**, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Nistrului, după recensământul lui Ru-meanțev¹²⁸, avea **toată suma caselor 9**. Rămân birnici 9. / **Birnici**: Tănasă / Simion Grochină / Petre Golocan / Trohin Știrbu / Simion a Vasilioai / Ștefan Latul / Gheorghe Sfântul / Leonti fiul lui Gălățan / Vasile, vornic.

¹²⁷ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 17, pp. 28, 29

¹²⁸ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 464

SĂLĂGENI

(pe Prut, lângă Agrișani, comuna Grozești,
Orhei, Moldova).

1495, martie 15: Menționat de Ștefan voievod, când întărește moșia lui Vlașin și a nepotului său Ciocan, care cumpără, cu 160 zloți, de la Coste Orăș, „dreapta ocină, a treia parte din satul Agrișani pe Prut, partea de sus... Iar hotarul acelei a treia părți de sat din Argișani, ce sunt pe Prut, partea de sus, să fie începând din vale, de la morminte, și drept la deal la glod, de acolo la vârful dealului, la un stâlp, și la coasta dealului la drum, la stâlp, de acolo drept la pârau ce se cheamă Rihilea, la mal, la stâlp, în fața unui pisc, și în sus pe pârau Rihilea la hotarul Sălăjanilor, și, iarăși, din hotarul Sălăjanilor pe vechiul hotar, pe unde au folosit din veac”¹²⁹.

1774, iunie 5: Satul **Sălăgenii**, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Prutului, după recensământul lui Ru-meanțev¹³⁰, avea **toată suma caselor 69**. Scădere rufeturi 4: 1 mazil, 1 popă, 2 babe sărace. Rămân birnici 65. / **Birnici:** Dumitrașcu Ianăș / Ioniță Dumitru / Vasile fiul Mariei / Ioniță Scopos / Ștefan Tiron / Grigore, rotar / Tănase / Dănilă / Năstase fiul lui Toader / Simion Bordeiu / Toader fiul lui Grigoraș / Simion Cârste / Vasile fiul lui Ioniță / Vasile Știțul / Grigoraș Melinte / Gavril Săfirta / Apostol Budan / Timoftei Vasile / Dumitru, morar / Tănase Dumitru / Simion, cioban / Dumitru Cătană / Ioniță

¹²⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. III, București 1980, doc. 185, pp. 335-337

¹³⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 443

Strătulat / Constandin fiul lui Melinti / Andrei Strătulat / Ioniță, vornic / Ioniță Istrate / Ștefan fiul Mărinii / Toma Buștuc / Grigoraș fratele lui / Luca, muntean / Constandin Țurcan / Nichita frate vornicului / Năstase, muntean / Nane Tâmbul / Grigoraș Cucușescu / Ioniță Buștuc / Manolache, muntean / Năstasă Nedelco / Ion Ticălici / Iftimi Căzan / Ursul Hanganul / Gheorghe Răzmeriță / Carp Doșuleț / Năstase Martin / Chiriac Buștiuc / Gheorghe Buștiuc / Timofti Leul / Vasile Potur / Ilie Parfeni / Ioniță al lui Paladi / Vasile, rotar / Sandul Langa / Apostul Ion / Vasile Ion / Miron fiul lui Ilie / Ioniță fiul lui Țapu / Pavel fiul lui Ilie / Mihăil Băltian / Andrii Măcarii / Vasile Andrii / Apostul Macari / Ioniță, hoștinar / Toader Mărian / Vasile Hasan. // **Rufeturi:** Ion, mazil / Popa Gheorghe / Ioana, babă săracă / Luchița, babă săracă.

SALCEA

(pe Ialan, lângă Popeni, Vaslui).

1495, mai 14: Întărit de Ștefan (cel Mare) voievod lui Toma Salce, fiul lui Ivașcu Tricolescul, care cumpără, cu 70 zloți tătarești, de la frații Ion Buză și Drăgălina, nepoți popii Scolofendia, și de la Ion, fiul lui Vasile, nepot popii Dragomir, „un sat pe Elan, numit **Salcea**, între Ionaș Tricolescul și între Găfoane”¹³¹.

1902: „**Salcia**, sat făcând parte din comuna rurală Umbrărești, plasa Bârladul, județul Tecuci, la 4 km de

¹³¹ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XVIII, Iași 1892, pp. 71-75

reședința comunei. Are o populație de 489 sufete, locuind în 134 case. Locuitorii sunt vechi răzeși și stăpânesc tot teritoriul cătunului, care e de 187 hectare”¹³².

SALCEA

(lângă Leușeni, raionul Hâncești, Moldova).

1637, noiembrie 28: Întărit de Vasile Lupu voievod căpitanului Bosiiuc (Busuioc) și cneaghinei sale Antimiia, fiica lui Mândru fost armaș, nepoata lui Burnar vornic, care primesc urice pentru „jumătate din satul **Salcea** (lângă Leușeni, raionul Hâncești, Moldova), jumătate din satul **Solotfenii** (Vrăbieni, lângă Leușeni, raionul Hâncești, Moldova), care se numește acum **Vrăbienii**, ce sunt în ținutul Lăpușna, pe râul Nărnova, lângă Pietrosul, unde se varsă Bolota în Prut, unde a fost Obrăjje... **Călimănești** (comuna Călimănești, raionul Nisporeni, Moldova), tot pe Nărnova, **Colacul** (în Cioara, comuna Cioara, raionul Hâncești, Moldova) pe Prut, ce este în hotarul **Ciorăștilor** (comuna Ciorăști, raionul Nisporeni, Moldova)... / Și de asemenea, dreptele lor ocini și cumpărături din jumătate din satul **Brădicești** (comuna Dolhești, Iași), din partea de sus, cumpărătură de la vărul său Ion, nepotul lui Bunescu, pentru 35 de taleri de argint, ce este în ținutul Fălciu... / Și de asemenea, după un zapis

¹³² Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 310

de mărturie de la Gherghe fost armaș, Țogoe din **Răspopi** (lângă Tălpigeni, comuna Botești, Vaslui), Ion și Cociorvă din **Brădicești**, scriind că au venit înaintea lor Măciusca și Măriuca, fiicele Saftei, nepoatele lui Neagul, și au vândut toate părțile lor din satul **Chiricești** (Chircești, comuna Micleşti, Vaslui) și cât se va alege din **Brădicești**... / Și de asemenea, a venit în fața acelor oameni buni Mărica, fiica lui Stancu, nepoata lui Ion Bunescu, și a vândut părțile ei de moștenire din acest sat **Brădicești**, pentru 15 taleri de argint... / Și de asemenea, au venit înaintea domniei mele Drăghici, fiul lui Ion Bunescu, și Ionașcu, fiul lui Săc..., nepotul lui Bunescu, și au vândut toate părțile lor din satul Brădiceștim ce este în ținutul Vaslui”¹³³.

1904: „**Salcea**, sat în județul Soroca, volosti Vad-Rașcu, pe malul pârâului Perta, aproape de Nistru. Are 79 case, cu o populație de 899 suflete de ăraani români; 183 vite mari, 22 oi”¹³⁴.

SALCEA

(între Burdujeni și Dumbrăveni, Suceava).

Așezare și moșie a Ocolului Domnesc al Sucevei, Salcea, ca și celelalte sate din același ținut, trece, după mutarea capitalei Moldovei la Iași, din mâna Domniei, în mâna Domnului Dumnezeu – cum obișnuiau să glu-

¹³³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 217, pp. 197-199

¹³⁴ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 183

mească megieșii de peste apă, sătenii din Bosanci și frații lor din Rădășeni. În cazul Salcei, Dumnezeu a fost reprezentat de mănăstirea Dragomirna, care a înșfăcat halca ei, în disputa cu celelalte mănăstiri pentru moșia bogată a Domniei la Suceava, grăbindu-se să capete urice și întăriri pentru stăpânirea averilor pământești, la care doar enoriașii erau sfătuiți să renunțe, pentru a le dobândi însutit în Sfintele Ceruri.

1626, august 29: Miron Barnovschi dăruiește mănăstirii Dragomirna satul Salcea, „cu vecini și cu tot venitul, care a fost drept domnesc, ascultător de ocolul târgului Suceava”¹³⁵.

1627, martie 16: Miron Barnovschi întărește mănăstirii Dragomirna satul Salcea¹³⁶.

1630, septembrie 2_ Moise Movilă întărește mănăstirii Dragomirna stăpânirea asupra satului Salcea din ținutul Suceava¹³⁷.

1654, martie 23: „Gheorghe Ștefan, domnul Moldovei, la plângerea călugărilor mănăstirii Dragomirna că „privilegiile și alte drese de danie și miluire și întărire”, ce le-a avut mănăstirea de la alți domni și de la răposatul Miron Barnovschi voievod, ctitorul ei, s-au pierdut și au fost stricate toate de cazaci, când a venit Timus Hmelnițki cu oastea de cazaci zaporojeni, împreună cu tătarii, până la cetatea Sucevei, ca să aibă a lua pe doamna lui Vasile voievod și a prădat mănăstirea, luându-i toată averea:

¹³⁵ DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 261, p. 120

¹³⁶ DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 270, p. 122

¹³⁷ DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 306, p. 130

odăjdii, vase, argint, aur și mărgăritare de mare preț, văzând uricele și zapisele stricate și rupte, dă și întărește mănăstirii Dragomirna stăpânirea asupra satelor: Necșeni, (ascultător de ocolul Botoșanilor), Brătinești (cu heleșteu), ținutul Hârlău, Rușciori, Salcea și Bârnova, cu heleșteie și vaduri de moară pe râul Suceava, ținutul Suceava. / Marele logofăt. Scrie Dumitrașco”¹³⁸.

1775: Recensământul generalului Spleny menționează, în **Ocolul mijlociu**: Pătrăuți, cu 5 popi, 48 țărani, Mitocul Mănăstirii Dragomirna, cu 4 popi, 81 țărani, Adâncata, cu 32 țărani, Burdujeni, cu 3 popi, 57 țărani, Plopenii cu Poiana Pustie și Fetești, 1 boier, 5 popi, 148 țărani, Salcea, cu 1 popă, 35 țărani”. Precum se vede, Salcea era încă un sat foarte mic, în comparație cu celelalte sate mici din apropiere. Tot prin comparație, Poiana Pustie (Adâncata) a mănăstirii Burdujeni avea 120 liuzi, Burdujeni, 180 liuzi, iar Plopenii hatmanului Rădu-canu Roset, 155.

1782: În 11 noiembrie 1782, când Georg Lauterer, venind dinspre Iași, prin Botoșani, „pe niște drumuri proaste”, și trece, prin Salcea și Plopeni, sat „așezat pe deal, într-un ținut păduros”, vama austriacă spre Suceava se afla la Tișăuți, râul Suceava fiind traversat de „un pod construit pe trei piloți”, iar de la Suceava a „mers, pe un timp foarte rău și căi rele”, spre Cernăuți, iar de acolo, prin Lvov, spre Kracovia¹³⁹. Podul de la Tișăuți, de atunci, avea să determine apariția unui nou sat, Ratuș, format din câteva gospodării, adunate în jurul hanului respectiv.

¹³⁸ DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 439, p. 162

¹³⁹ *Călători*, X, partea I, p. 333

1788: Contele Feodor Karacsay de Valyesaka, participant, în 1788-1791, la asediul Hotinului și la marile bătălii de pe teritoriul Moldovei, bun cunoscător al fiecărei regiuni moldovenești, descrie „Drumul mare, de la Suceava (în Bucovina), la Botoșani: De la Suceava, la Tișăuți (vama austriacă, carantina se află la $\frac{1}{4}$ de ceas de acolo, în satul mai mare, Bosanci). Aici, hotar e râul Suceava, care, când se umflă apele, este trecut cu plute. De aici, prin **Salcea**, pe la Dumbrăveni, peste două brațe ale râului Siret, peste primul – pe un pod suspendat; apoi, la dreapta, pe lângă satul Vlădeni, pe la poalele împădurite ale unui deal, la Botoșani”¹⁴⁰.

1803: În „Condica liuzilor din 1803”¹⁴¹ sunt înscrise 105 birnici către Iordache Hurmuzache, proprietarul moșiei Salcea, oameni străini, aduși de boier din Galiția (liuzi), 103 clăcași fiind menționați, în 20 august 1805, de către „Condica pentru fânețele boierești, ce li s-au măsurat pe moșia Salcea”.

1804, iunie 15. „Alexandru Moruzi, domnul Moldovei, la cererea lui Iordache Balș, fost mare vistier, în care arată că s-a făcut hotarnica între moșiile Averești, Dumbrăveni și Sălăgeni față de moșiile Salcea și Iucșeni, din ținutul Suceava, ale lui Iordache Hurmuzachi, în anul 1802, împreună cu Nicolae Calmuschi pitar și Gavril Conachi mare vornic, în anul 1803, dar Iordache Hurmuzachi a fost nemulțumit, poruncește lui Constantin Ureche fost mare sluger să meargă la fața locului și, după cartea de judecată de la Divan, hotarnica din 1762 și alte scrisori mai vechi ale megieșilor, să se îndrepte hotarele Avereștilor față de moșiile lui Hurmuzachi și să se însemne cu pietre

¹⁴⁰ *Călători*, XIX, I, pp. 754-773

¹⁴¹ Codrescu, Theodor, *Uricariu*, vol. VII, p. 244

și movile. Dacă acolo nu se va putea face îndreptare, la locul cu pricina nu se vor pune pietre hotare, ci se va face hartă, mărturie cu arătarea pricinii, pentru a fi trimise la Divan, să le dea hotărârea. A recitit marele logofăt”¹⁴².

1817: În „Izvod de câți oameni, copchii, i burlaci, i vādani, i di boi, i di vaci, i di oi, i di cai, i di stupi” din 20 martie 1817, sunt menționate în Salcea 68 familii de birnici, 30 de familii de scutiți (care nu plăteau bir, dar tăceau un număr sporit de zile de clacă la conacul boieresc) și 9 familii de țigani boierești. Total: 107 fa-milii, cu 477 suflete. Dintre aceștia, 168 erau căsătoriți, 12 erau burlaci sau văduvi, 12 femei erau văduve, iar 285 erau copii¹⁴³. În Salcea, existau, în 20 martie 1817, cinci ciubotari, respectiv Ștefan, Timofte, Nichita, Gheorghe și Antohi Leahu (polonezii, deci originari din sudul Polo-niei, adică din Galiția), toți cinci primind, ulterior, numele de Ciubotar și abandonând numele etnic, Leahul. Alte nume denumeau alte ocupații ale vremii: Ion Chetrar era pietrar, Ion sin Andrieș era morar, Manole sin Neculai era stoler, Dumitraș era cojocar, Grigoraș era scripcar (iată unde trebuie să-și caute și să-și afle Petru Scripcă, cel care nouă ne-a fost mai mult decât un medic, deși era doar felcer, moș-strămoșul!), un alt Dumitraș era fierar, Andronic sin Croitor era, ca și tatăl său („sin” înseamnă „fiu”, iar „zet” – „al lui”), croitor, iar Onofrei era dohotar, ocupându-se cu adusul și vânzarea păcurei. Primarul sa-tului Salcea, numit vataman în 1817, era Vasile Vataman, iar reprezentant al stăpânului moșiei era Vasile Vornic. În biserica satului,

¹⁴² DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 1609, p. 522

¹⁴³ Biblioteca Academiei, pachet CCLXXI, doc. 137

slujeau Preotul Constantin (Luca), Dumi-trașcu Dascăl și Simion Palamariu, numele indicând, desigur, ocupațiile.

1820: În catagrafia din 1820 sunt cuprinși numai 45 birnici, 10 bejenari nestatorniciți, 6 slugi boierești, 4 slujitori ai bisericii și un „jidov arândar”, un oarecare Calman¹⁴⁴.

1831: Catagrafia înregistrează 3 preoți, 3 dascăli, 1 străjer, 8 nevolnici, 7 vădane, 74 havalegii, 15 slugi boierești, 5 jidovi și 9 burlaci¹⁴⁵.

1835: Într-o statistică din 1835, cuprinzând numărul de case și biserici din fiecare localitate din Moldova, întocmită de isprăvniciile de ținut, la cererea Departamentului Treburilor din Lăuntru, sunt menționate bisericile de piatră din Burdujeni, Bursuceni și Plopeni, precum și bisericile din lemn din Salcea, Dumbrăveni (două), Grigorești (două) și Siminicea. În Plopeni existau, în 1835, 167 case, iar în Salcea doar 80. Mai puține decât în Siminicea (90), Grigorești (110) și Burdujeni (130). Cea mai mare localitate din zonă era, în 1837, satul Dumbrăveni, care avea, împreună cu cătunele sale (Văratec, Sălăgeni și Verești), 414 case¹⁴⁶.

1838: Catagrafia anului 1838 înregistrează 157 familii, din care 3 preoți, 2 dascăli, 3 bătrâni nevolnici, 13 văduve, 105 birnici, 30 bejenari „din nou de sine veniți” și 1 vătav. Lista e iscălită de vornicul Ifrim Mihere¹⁴⁷.

1845: În catagrafia din 1845, Salcea este înregistrată cu 125 familii, din care 4 preoți, 2 dascăli, 1 vătav, 7

¹⁴⁴ Arhivele Statului Iași, transp. 166, of. 143, No. 7, filele 31-32

¹⁴⁵ Arhivele Statului Iași, tr. 885, op. 1011, Nr. 10, filele 21-24

¹⁴⁶ Arhivele Statului Iași, tr. 696, op. 722, Nr. 1084, filele 80-84

¹⁴⁷ Arhivele Statului Iași, tr. 1316, op. 1488, Nr. 1174, filele 53-59

nevolnici, 7 văduve, 75 birnici și 25 hrisovoliți, adică bejenari lipoveni.

1851: „O broșură, lucrată de Franz Raffelsberger și publicată în 1851, la Viena, cuprindea **„Itinerariile sau directorul tuturor rutelor poștale** din k. k. Statele austriece“, consemnează că, „De la Suceava, trecând râul Suceava, apoi continuând prin Burdujeni, Salcea (Saltsche), hanul de pe râul Siret, se ajungea la Botoșani, cale de 2 poște și jumătate”¹⁴⁸.

1855: „**Corespondență de lângă apa Sucevei, 22 octombrie.** Salcea și Plopenii, de unde scriu, sunt situate pe granița Moldovei, către Bucovina, dar în Moldova, vis-à-vis cu urbea Suceava, de care se despart prin fluviul cu acest nume, Suceava. Noutățile noastre de aici sunt demne de toată compătimirea și întristarea. Scumpetea ce ni se însemna mai nu-și are perechea în istoria acestui Principat, aceea crește și se mărește văzând cu ochii. Chila de grâu se vinde, aice, la graniță, pe loc, de la 7 până la 7 galbeni și jumătate, la Iași, de la 7, până la 8 galbeni. Guvernul începu a trimite oamenii săi prin ținu-turi, spre a cumpăra o sumă însemnată de grâu, cu scop, se pare pentru a preveni o carență de pâine neprevăzută, dar posibilă. Celelalte soiuri de cereale sunt încă foarte ridicate în prețuri, din care cauză se înțelege că manu-facturile încă se scumpiră peste toată așteptarea. Proprietarii și posesorii, văzând niște atari mișcări în prețuri, începură a cere, pe produsele lor, prețuri așa de mari ca cumpărătorii să nu se apropia de ei, și poate fi că aceasta încă e una dintre cauzele urcării prețurilor peste așteptare. Toamna întreagă o petrecurăm în secetă, din care cauză arăturile și

¹⁴⁸ Raffelsperger, Franz, *Itinerär oder Verzeichniss aller Poststruten in den k. k. österreichischen Staaten*, Wien 1851, pp. 53, 54

semănăturile de toamnă nu ne promet vreo fertilitate favorabilă a pământului pentru anul viitor”¹⁴⁹.

1859: Personaj emblematic al satului moldovenesc devine și rămâne deputatul-țăran Simion Stanciu, din Salcea, alesul țăranilor din nordul Moldovei. Simion Stanciu, al doilea fecior al lui Gavril Stanciu din Bosanci, care s-a stabilit în Salcea în noaptea de 11 spre 12 octombrie 1777, când au refuzat obștenii popii Andrei din Udești să depună jurământ de credință față de Austria, „însurățul din 1843”, cum este pomenit în catagrafia anului respectiv, a fost multă vreme vornic al satului și primar al comunei. În baza Tratatului de la Paris, din 30 martie 1856, în Principate urmau să se constituie câte un Divan ad-hoc, în care să fie reprezentate toate păturile populației. Primele alegeri se fac și se falsifică pe la jumătatea lunii iulie a anului 1857, reprezentantul țărănilor fiind Vasile Diaconu din Zlătunoaia. După anularea rezultatelor alegerilor falsificate, a urmat scrutinul din 29 august 1857, când sâlceanul Simion Stanciu a fost ales reprezentant al țăranilor din județul Botoșani. / Primul document semnat de deputatul sâlcean (singurul țăran semnat) a fost propunerea lui Mihail Kogălniceanu prin care se cereau Unirea Principatelor, autonomia țării și o constituție în care să se prevadă drepturi egale pentru toți locuitorii. / În 9 noiembrie 1857, Simion Stanciu semnează, în poziția a doua, propunerea țăranilor de răscumpărare a boierescului și de renunțare la „toate celelalte cu care suntem împovărați de către boierii de moșii”: „Apoi suspinul, durerea noastră de toate zilele, dorința cea mai mare pentru care ne rugăm zi și noapte lui Dumnezeu să se îndure este căderea boierescului; de aceea vrem să răscumpărăm

¹⁴⁹ *Gazeta Transilvaniei*, nr. 90, 9 noiembrie 1855, p. 349

boierescul și toate acelea cu care suntem împovărați de către boierii de moșii. Voim să scăpăm, voim să ne răscumpărăm, să nu mai fim ai nimănui, să fim numai ai țării și să avem și noi o țară; am îngenunchiat; am îmbrâncit cu toții; cum suntem nu o mai putem duce îndelung... Din buni și străbuni, noi am avut dreptul de a ne lucra pământul trebuitor pentru hrana noastră și a vitelor noastre fără să ne poată alunga nimeni de pe dânsul. Toate uricele țării, toate așezămintele vechi și noi ne sfințesc acest drept, precum și acela de a se da copiilor noștri pământuri, până la acoperirea a două treimi din moșie, iar până la Regulament aveam dreptul de a lucra cât vom putea”¹⁵⁰. / În baza Legii comunale din 9 martie 1864, Simion Stanciu devine primul primar al comunei Salcea, fiind înlocuit cu un siminicean, care mută primăria în satul lui, după detronarea lui Cuza, în 1866. În toamna aceluiași an 1864 (25 și 26 noiembrie), Simion Stanciu a fost ales iarăși deputat al țăranilor, împreună cu Gheorghe Lupescu și Ion Roibu. / În 27 mai 1873, când trupul neînsuflețit al lui Alexandru Ioan Cuza a intrat în țară prin gara Ițcani, Simion Stanciu, însoțit de sălcenii lui, a ieșit în întâmpinarea trenului, făcând gardă de onoare la sicriu până la Ruginoasa: „În gara Verești, conductul fu întâmpinat de o mulțime de botoșeneni, cu muzica acelei urbe; apoi, o deputațiune de săteni, în frunte cu bravul țăran Simion Stanciu, fost deputat în Divanul ad-hoc, care a însoțit sicriul ca gardă de onoare până la Ruginoasa”¹⁵¹. / „Unul dintre fruntașii deputați țărani în Adunarea ad-hoc,

¹⁵⁰ Sturza, Dimitrie, *Însemnătatea divanurilor ad-hoc din Iași și București*, 1912, pp. 327, 329, 419

¹⁵¹ *Domnia și detronarea lui Cuza Vodă*, București, Biblioteca „Flacăra”, nr. 8, p. 183

Simion Stanciu, a însoțit sicriul, de la Verești, până la Ruginoasa, strigând către țărani adunați în toate gărilile, în ciuda autorităților, să vină să-și ia rămas bun de la fostul lor domn”¹⁵². / După obținerea independenței, în 1877, când Regatul României a avut dreptul să acorde decorații, Simion Stanciu a fost decorat cu Ordinul „Steaua României” în gradul de comandor. Brevetul cu nr. 429, din 5 martie 1878 (aflat la Arhivele Statului din Suceava), e contrasemnat de Mihail Kogălniceanu, Ministrul Afacerilor Străine. Pe o foto-grafie a deputaților țărani de odinioară, în care Simion Stanciu se află în rândul întâi, primul din stânga, Kogălniceanu a scris „Talpa casei”, apoi i-a trimis-o lui C. A. Rosetti, pentru a o folosi ca document. / Deputatul țaran a trecut la cele veșnice în 2 mai 1881, când împlinise numai 65 de ani. Țăranul acesta superb, care-i fusese alături lui Kogălniceanu, în primele demersuri unioniste, și care avea să-l însoțească pe Alexandru Ioan Cuza pe ultimul drum al întoarcerii acasă, este oglinda a tot ceea ce a fost mai frumos în spiritualitatea sătască din acest nord de țară. În 1857, în Divanul Ad-hoc, Simion Stanciu a luptat pentru răscumpărarea clăcii și a dijmei și pentru împrumutarea țăranilor, apoi, la reforma agrară din 1864, **a plătit 1.521 lei pentru libertate și pentru a deveni stăpân în propria țară asupra unui petec de pământ**. Când țara în care avea și el 5 fâlci și 40 de prăjini l-a chemat să moară pentru ea, Simion Stanciu a plecat să-și facă datoria față de țară, luând parte la asaltul asupra redutei Grivița, pe care, alături de consăteni de ai săi și de alți și alți țărani români, o și cucerește. Apoi revine la ale lui, trăind viața de fiecare zi, viața aceea înnobilită de ciclul recoltelor și de oficerile

¹⁵² Mihalache, M., *Cuza Vodă*, Ed. Tineretului, 1967, p. 235

agrarie ale datinii străbune. A fost, în cele din urmă, adică după Grivița, decorat de Regele României, dar decorația nu-i viza faptele de arme, ci faptele de spirit care-l ajutasera să fie un prim deputat al țăranilor.

1864: În 1864, luna august, în satul Salcea, în prezența primarului Simion Stanciu (primul deputat țăran din județul Botoșani în Divanul Ad-hoc, încă din 1857), au fost înproprietăriți sătenii, în funcție de posibilitățile de lucru și de suprafața de teren luată în arendă, cu o suprafață arabilă de 406 falei și 68 prăjini, în tabelele de înproprietărire fiind trecuți 128 clăcași și 29 funcționari, meseriași, servitori, văduve și bătrâni nevolnici, adică tară copii. / Clăcașii **care aveau patru boi**, au primit câte 5 fălci și 40 prăjini teren arabil, aceștia fiind: Simion, Maței și Gheorghe STANCIU. / Alți 49 de clăcași, care **aveau doar câte o pereche de boi**, au primit câte 4 falei de teren arabil: Alexa LUNGU, Alecu LIONTE, Ananie LUCA, Ananie BEREZGA, Alecu Costan PETRIUC, Vasile ȘARPE, Vasile zet ȘARBAN, Vasile Maței STANCIU, Gheorghe ATODIROAEI, Gheorghe BEL-ȚIC, Gheorghe IACOBETȚ, Gheorghe a NICHITII, Dumitru CURELIUC, Dumitru PÎSLARIU, Dumitru IACOBUȚĂ, Dumitru UNGUREANU, Dumitru LUCA, Ion AGRIGORĂSOAIEI, Ion HRIȚUC, Ion GOLOFCA, Ion ȘARBAN, Constantin PETRIUC, Cozma MAXIM, Neculai BILIUȚ, Neculai PÎSLARIU, Nichifor CHETRARIU, Niță CIOBANU, Dumitru lui Onofrei BEL-ȚIC, Dumitru a NICHITII, Simion IACOBETȚ, Simion ATODIROAIEI, Tanasă CHETRARIU, Casandra lui Dumitru OCHEANĂ, Catrina lui Dumitru BELȚIG, Ion AVASILOAEI, Ion BEREZGA, Constantin BELȚIG, Costache zet ALEXA, Zoița lui Manole ȘARBAN,

Neculai a lui Maftai STANCIU, Neculai a lui Manole PINTILEI, Niță IACOBET, Vasile DANILOAIE, Pintilei ȘARBAN, Paraschiva BELȚIG, Simion LUCA, Simion HRITUC, Ștefan ȘARBAN, Balașa sin OCHEANĂ. / **Clăcașii cu palmele**, 76 la număr, printre care câteva văduve și o colindătoare, numită, sugestiv, Maranda Malanca, au primit câte 2 fâlcii și 40 de prăjini: Alexandru BELȚIG, Vasile SCOPU, Grigore a lui Mihai RÎN-DAȘU, Gheorghe PALAMARIU, Dumitru BURDUJA, Ion a NICHITII, Ion COJOCARIU, Ion PALAMARIU, Ion a lui Mihai LUȚUC, Ion a lui Dumitru IACOBET, Mihai CHIȘCAN, Niculai a lui Gheorghe BILIUS, Neculai a lui Costan BELȚIG, Petrea BOSÎNCIANU, Andrii PALAMARIU, Gheorghe GURIUC, Grigore PALAMARIU, Dumitru a PĂVĂLOAIE, Dumitru ILAȘ, Ion zet PALAMARIU, Ion SEMIAN, Ion MURARIU, Ilie SAFTIUC, Ion a lui Petru BOSÎNCIANU, Manolache ȚIGĂNAȘU, Neculai STATRIUC, Neculai a lui Gavril STANCIU, Acsania lui Petru BOTEZATU, Simion ANDRIOAIE, Simion a lui Ion HRITUC, Toader a lui Onofrei BELȚIG, Toader ȚURLUI, Ștefan RÎN-DAȘU, Ștefan SCÎNTEIE, Gheorghe DASCĂLU, Ion PETRAȘ, Anița CHIȘCAN, Gheorghe ONOFREI, Gheorghe COJOCARIU, Alecu REBENCIUC, Maranda CHIȘCAN, Maranda COJOCARU, Nică APREDOLOG, Zoia lui Toader PALAMARIU, Alexandra BALAHU-RA, Gheorghe zet ATANASOAIE, Grigore BALAHURA, Safta ȚIBULCĂ, Panaite ANDRONIC, Catrina MITRIC, Dumitru COSTĂN, Simion ROTARIU, Toader a lui Onofrei HRITUC, Tanase a PĂVĂLOAIE, Toader ILAȘ, Ștefan PETRAȘ, Ștefan HIRGHILIGIU, Ion BALAHURA, Ioan GRAMĂ, Ancuța lui Vasile VULPE,

Gheorghe MACOVEI, Grigore BOSÎNCIANU, Costache CIUBOTARIU, Măriuca CHETRARIU, Maranda MALANCA, Dumitru sin POPA, Ion ROTARIU, Ion a lui Cozma MAXIM, Costache a ILENII, Ion ȚIBULCĂ, Tudorache a MIRONESII, Neculai HOLOȘPIN, Nechita PLUGARIU, Liana VĂDANA. / Tot în 1864, când s-au dat pământuri și... nume, 29 de **familii de clăcași**, în mare majoritate nevolnici, adică bătrâni sau văduve fără copii, au primit, în vatra satului, câte 12 prăjini de grădină și loc de casă: Panaite GRECU, fierarul Nastase BALAHURA, rândașul Ilie CHELARIU, Catrina MOAȘA, orfanii preotului TUDORACHE, Safta lui Niculai a NICHITII, servitorul Ion MATEI, Alecu HERGHELEGIU, Gheorghe CHETRARIU, Tanasă HRIȚUC, Gavril BEREZGA, Petrea BĂLTESCU, stolerul Constantin VIȘINOSCHI, Irina lui Matei STOLERIU, jitarul Ion MANDIUC, Ion BÎRLIGA, Neculai MACOVEI, Ion TUDOSE, învățătorul Grigore CÂRJA, argatul Neculai MARIAN, Manolache PINTILIE, servitorul Toader ARHIP, Catrina FRUMUȘELOAIA, lăcătușul Ion LĂCĂTUȘU, fierarul Ion ILAȘ, dascălul Ștefan DASCĂLU, Vasile DASCĂLU, dascălul Ion DASCĂLU, preotul Constantin MĂCĂRESCU.

1877: În cazarma din Burdujeni, formată din clădirile și chiliile mănăstirii Teodorenilor, secularizate în 1863, au fost încartiruiți ostașii Regimentului 16 Dorobanți, regiment devenit, ulterior, Regimentul 16 Infanterie Suceava. În compania a III-a a acestui regiment fuseseră înrolați sălcenii **Grigore a Lucăi** – sergent, **Vasile Nichifor**, **Ion Pietraru**, **Simion Stanciu**, **Minai Palamaru**, **Dumitru Cojocaru** și **Constantin Ciobanu**, și plopanarii **Ion D. Palagheanu** – sergent, primar al

comunei Salcea din 1907 până în 1916, **Ștefan Godroman, Alecu Spataru și Ion Cazacu**, care au plecat, ulterior, la luptă, în Balcani. În 30 august 1877, în timpul asaltului asupra redutei Grivița, sergentul major al companiei a III-a a fost rănit, iar comanda i-a revenit sergentului **Grigore a Lucăi** (deci, Grigore Luca), sălceanul și consătenii săi răzbind printre primii în redută și capturând un steag turcesc, depus, ulterior, la Muzeul Militar Central din București. În raportul nr. 690 / 31 august 1877 (publicat în ziarul „Adevărul” din 3.03.1895), loco-tenent colonelul Gheorghe Boteanu, el însuși Erou al Neamului, comandantul Regimentului 16 Dorobanți, nota numele celor cinci viteji care au capturat steagul turcesc de la Grivița: sergent **Grigore a Lucăi** și soldații **Minai Palamaru, Ion Cazacu, Gheorghe Marchitan și Neculai Vădana**, primii trei fiind din Salcea și Plopeni. Pentru eroism, Grigore a Lucăi a primit mai multe decorații și medalii, precum și o pensie lunară de 50 lei. A trecut la cele veșnice în 20 mai 1909, când împlinise 58 de ani. În 1915, urmare a unei subscripții publice, a fost ridicat, în fața școlii din Salcea, un monument al eroului depus în cimitirul Salcea. Chiliile Todirenilor au fost mistuite de foc, împreună cu 115 case din Burdujeni.

1898: Comuna **Salcia** includea doar satele Salcia și Siminicea Balș, având „o suprafață de 3088 hectare, din care 1844 proprietatea mare și 1244 ale locuitorilor, și o populație de 600 familii sau 2.518 suflete. Are 2 biserici, deservite de 2 preoți și 4 cântăreți; 2 școli mixte, frecventate de 97 copii; 6 cârciumi. Vite: 200 cai, 800 boi și vaci, 158 porci și 1.172 oi”. / „Satul Salcea, format din 250 familii, cu 1.090 suflete, era înconjurat de o moșie de 2.002 hectare, și avea, din 1893, un primar, pe Vasile

Neculescu, un ajutor de primar –Ivan Leizeriuc din Siminicea-Balș, doi consilieri comunali din Salcea – Gheorghe Rosete și Ștefan Ștefan, și doi consilieri din Siminicea-Balș – Nicolai Paveliuc și Alexandru Tucaliuc, plus un notar, pe nume Ion Apostoliu. Avea o biserică cu un preot și doi cântăreți, avea o școală, frecventată de 97 copii, și trei cârciumi, dar sărăcia își făcea de cap prin Salcea, din moment ce în gospodăriile celor 250 familii se aflau doar 70 cai, 924 oi, 4 bivoli și 92 porci¹⁵³.

1899: Prefectura județului Botoșani publică, în Monitorul Oficial, un „Tablou de tinerii din județul Botoșani care urmează a fi înscriși pe tabelele de recensământ ale clasei anului 1901 și care sunt dispăruți de prin comunele unde s-au născut”. Printre aceștia se numărau și Popescu Costache, fiul lui Vasile și al Mariei, Baraș Nahman, fiul lui Zalman și al Șenibeilei, Sturza Ion, fiul lui Spiridon și al Ecaterinei, Lumaicu Costache, fiul Anei, Irimia Mihai, fiul lui Costache și al Savetei, Andrieși Neculai, fiul lui Ion și al Mariei din Salcea¹⁵⁴.

1904: „Salcea are o biserică mai nouă, care e încunjurată, însă, de plantații de brazi și de flori. Gospodăria proprietarului, care e dl Alexandru Cantacuzino-Pășcanu, se poate socoti printre cele mai bune din țară: un heleșteu se revarsă la soare cu luciul său de oțel; apele lui dau puterea electrică, prin care se luminează curtea; în cuprinsul ei se îngrămădesc coșarele și magaziile, și un

¹⁵³ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 308 și 310

¹⁵⁴ *Monitorul Oficial*, No. 165, Sâmbătă 23 octombrie / 4 noiembrie 1899, pp. 5649, 5650

păstor mână un cârd de viței sperioși, care zburdă nebunatici în jurul trăsurii”¹⁵⁵.

1906: „Vindecări minunate de boli, la moaștele Sfântului Ioan cel Nou din Suceavă, istorisite de părintele Sidorovici: Domnișoara Aglaia Apostoliu, din Burdujeni. Despre întâmplarea numitei domnișoare mi-a istorisit tot părintele Sidorovici. În ziua de Sânziene, 24 iunie vechi 1906, m-am întâlnit, în locuința părintelui paroh Mihai Sârbul, din Suceava, cu părintele Alexandru Râșca, din Burdujeni-sat, și l-am rugat să binevoiască a-mi mijloci știrea lipsă despre domnișoara Aglaia. Cu epistola din 7 septembrie 1906, Sfinția sa mi-a trimis următoarea scrisoare, alcătuită de însuși dl Ioan Apos-toliu, părintele domnișoarei Aglaia: / „Subsemnatul Ioan Apostoliu, din comuna târg Burdujeni, județul Botoșani, prin aceasta vă aduc la cunoștință următoarele: În anul 1898, luna august, **fiind primar la comuna Salcea**, în una din nopți, copila mea, Aglaia, cum dormea singură în pat, s-a sculat, pe la miezul nopții, mută, neputând vorbi nimica, și, cu mâna dreaptă în nesimțire, neputând-o mișca de loc. A doua zi, am dus-o la preotul Ioan Fili-pescu, din Siminicea-Balș, de i-a citit, și, a treia zi, am dus-o la Sfântul Ioan din Suceava de i-a citit și făcut sfințirea apei, de unde m-am reîntors acasă, pe la 2 ore după-amiază. Mergând copila în grădina cu flori, s-a cul-cat și a dormit ca o jumătate de oră. Sărind un câne în grădina cu flori, dânsa s-a deșteptat din somn și a strigat la câine: „Țibă!” și a început a vorbi. Am întrebat-o, pentru ce nu vorbea? Dânsa mi-a răspuns că nu a putut vorbi de loc. În același timp, a început a mișca și mâna și s-a făcut sănătoasă, cum era și cum este și astăzi. Aceasta

¹⁵⁵ Iorga, Nicolae, *România cum era până la 1918*, volumul II, *Moldova și Dobrogea*, București 1972, pp. 27-33

este știința mea, de minunea făcută de Sfântul Ioan de la Suceavă. Burdujeni, 1906, iunie 28 / Apostoliu m/p”¹⁵⁶.

1907: La Salcea, răscoala a izbucnit în 6 martie 1907, când, împreună cu siminicienii și cu adâncățenii, sălcenii au intrat în Burdujeni și au devastat târgul, în ciuda împotrivirii companiei conduse de maiorul Văscan (100 de soldați care păzeau gara, primăria, oficiul poștal, farmacia Lang și depozitele de pulbere) din Regimentul 15 Războieni. În ziua aceea, răsculații, „fiind beți, se dedau la adevărate acte de sălbăticie, fără să comită, însă, omoruri”. În timpul nopții, evreii din Burdujeni au trecut granița Bucovinei și s-au adăpostit în Suceava și în Ițcani, iar răsculații, rămași stăpâni peste Burdujeni, au devastat și prădat toate dughenele, apoi, după o raită prin satele natale, unde și-au ascuns prada, au revenit, pe 8 martie, ca să devasteze și să mai ia ce se mai putea lua. Motivul răscoalei „a fost numai reclamațiunea țăranilor în contra arendașilor evrei, care nu voiau să facă angajamente și să dea pământ de hrană în lucru”. Prefectul Văsescu, care cunoștea bine nemulțumirile țărănești, somase din vreme pe „arendașii evrei să facă contractele”, dar s-a întârziat până a fost prea târziu. / Primele arestări se fac în 20 martie, când prefectul Văsescu vine la Salcea și la Dumbrăveni, pentru a supraveghea asigurarea liniștii și a pazei castelelor lui Leon Ghica, din Dumbrăveni, și Alexandru Cantacuzino-Pășcanu, din Salcea, care casă boierească din Salcea, „din nenorocire... nu a putut fi salvată, ea e completamente devastată, doar grajdurile și dependințele au fost salvate, prin sosirea a 60 de soldați, trimiși în grabă de la Dumbrăveni”. În timpul inves-

¹⁵⁶ *Biserica și Școala*, Anul XLVIII, Nr. 31, duminică 28 iulie / 10 august 1924

tigațiilor, „un locuitor (Gheorghe Todiraș din Plopeni) a încercat să lovească cu cuțitul pe un soldat (un sergent – n. n.). Acesta a tras un foc, locuitorul a fost rănit ușor și condus la spitalul din Burdujeni”. Investigațiile au fost finalizate cu 40 de arestări numai în satul Salcea (din Plopeni a fost arestat și învățătorul Teodor Rotaru, drept instigator) și cu concluziile ulterioare ale istoricului evreu Mihail Roller, din care, după ce am citat documente, vom cita și opinii: / „La 6 martie, un număr de 300-400 locuitori din comuna Siminicea, agitați de preotul Gabriel Neagu, **Salcea, sub conducerea** primarului Domete **Luca**, și Burdujeni, uniți cu cei din Adâncată, au început a devasta în Târgu Burdujeni, insuficient apărat de cei o sută de soldați din Regimentul 15 Războieni, însărcinați mai ales cu paza localurilor publice și a gării. Cu toate întăririle armate aduse din Botoșani, acțiunile țăranilor au continuat. Principala revendicare a țăranilor era obținerea pământului necesar pentru muncă.... Concomitent, țăranii își îndreptau mânia și împotriva negustorilor și cămă-tarilor din Burdujeni, spoliatorii nemiloși ai țăranilor. Mulți din acești negustori parazitau pe terenul relațiilor dintre marii proprietari și țărani, le speculau nevoile, căutau să intre în grațiile arendașilor spre a participa – prin intermediul comerțului și a cametei – la stoarcerea țăranimii”. / Câteva ani mai târziu, vizitând castelul din Salcea și discutând cu sătenii, un moșier fălticenean, scriitorul Artur Gorovei, rămâne copleșit de jalnicele rămășițe ale unei izbucniri violente și exprimă punctul de vedere al unei moșierimi contrariate de „necumințenia” surprinzătoare a țăranului român: „Dacă mergi noaptea cu trenul, între Verești și Burdujeni, și te uiți pe fereastra vagonului, zărești la o oarecare depărtare niște globuri mari de lumină electrică,

asemenea unor stele care scli-pesc deasupra unui pustiu. Acolo este Salcea, moșie pe care s-a făcut cea mai frumoasă gospodărie din țara noastră și s-ar face și astăzi, dacă n-ar fi intervenit rătă-cirea din anul sângeros 1907. Când te duci din Verești la Salcea, treci printr-o alee mai lungă de un kilometru, plantată cu pomi de amândouă părțile. E un drum public, plantat de proprietar, cu cheltuiala lui, și replantat cu îndărătnicie de nenumărate ori după ce țărani, dușmanii arborilor, îi distrugneau numai pentru plăcerea de a distruge. În fundul aleii se zărește palatul din Salcea, în mijlocul unui parc mic, dar grațios și vesel. Cine vrea să-și facă o palidă idee despre ceea ce au fost răskoalele din 1907 să poftească la Salcea, unde li se păstrează urmele cu multă sfințenie. Te cuprinde groaza când pătrunzi în interiorul acestei locuințe cochete, ale cărei uși și ferești sunt înlocuite prin scânduri bătute în cuie. Năvălirile barbarilor nu puteau să facă dezastre mai grozave. Nu a rămas nimic nedărâmat. Uși, ferești, mobile, totul a fost prefăcut în bucăți. Sobe de teracotă au fost dărâmate, caloriferele scoase din pereți, sârmele de la conducta electrică au fost smulse și rupte, cărțile din bibliotecă sfâșiate foaie cu foaie, și toate acestea – lemnăria, tera-cotă, fierărie, sârme, hârtie – toate zac împrăștiate pe parchet – singurul lucru de preț care a rămas nevătămat, și asta numai pentru că țărani nu i-au cunoscut valoarea. Ca să poți înainta în odăi, trebuie să încaleci peste toate aceste sfărâmaturi, care stau de patru ani neclintite, ca și în ziua nenorocită când poporul cel mai blând din lume a dat dovada unei sălbăticii de care nimeni nu l-a bănuț. Cum s-au petrecut aceste lucruri? Cine i-a îndemnat? Unde și cum s-au înțeles? Nimeni nu-ți poate răspunde nimic. Se știa mai de înainte că se va întâmpla

ceva; și în zorii unei zile a năvălit puhoiul. Vitele au fost scoase din grajduri și lăsate slobode; trăsurilor li s-a dat drumul din deal înspre iaz; hamurile au fost tăiate în bucăți; apoi au început operația în casă. Până și unii dintre servitorii vechi ai proprietarului s-au dedat la acte de vandalism. Se spune că un bucătar lovea cu toporul în mașina din bucătărie și răcnea: „Douăzeci de ani m-am ars cu la mașina asta!”. Măcar pe bucătarul acesta nu l-a mânat la răscoală dragostea de pământ și lipsa lui. Câțiva dintre răsculați (conduși de Mihai Gîză – n.n.) ajunseseră în tumul palatului, cu gândul să înceapă a-l dărâma din vârf, când au văzut venind armata. În câteva minute au dispărut cu toții, lăsând în urma lor numai ruine. În locul răsculaților au venit soldații și ce a mai rămas nesfârșit de răsculați a fost cucerit de soldați, care aveau sacii plini de trofee. Pe toată valea Siretului, din județul Botoșani, s-a întins distrugerea. Hancea, Băneștii, Fântânelele au avut soarta Salciei; numai Dumbrăvenii nu au suferit nimic. Și, lucru curios, se spune că în județul Botoșani răscoalele au avut un caracter antisemit; cu toate acestea, și Salcea, și Hancea, și Fântânele erau gospodării creștinești și au fost distruse, iar Dumbrăvenii, moșie arendată unor evrei, au fost cruțați”¹⁵⁷.

1916-1918: S-au jertfit pentru înfăptuirea României Mari: Gheorghe BILIUS, Manole CULPEI, Gheorghe FLORESCU, Petru MANDIUC, Dumitru OCHIANU, Gheorghe SAFTIUC.

1917, Regina Maria: „În tren. Sâmbătă 18 februarie / 3 martie 1917... La Hânțești, Dumbrăveni și Salcea, am găsit o mulțime de bolnavi de tifos exantematic. Oriunde

¹⁵⁷ Artur Gorovei, *Pe urmele răscoalelor*, în *Cruzimi*, Iași, 1921, pp. 235-237

m-am dus, totul era decorat cu florile timpurii ale primăverii, în special ghioceii și ramuri de salcie, care erau foarte frumoase. Am fost atât de dornică de flori, încât această abundență a fost o adevărată bucurie... După prânz, am pornit din nou, pentru a vizita divizia lui Petre Grecianu; obișnuia să fie A.D.C. Ne-a întâlnit la Salcea, arătând extrem de tare și viguros, așa cum face întotdeauna. La Salcea era și un spital mare. Din păcate, pierdem mulți medici, din cauza acestui tifos îngrozitor. Până la urmă, toate par să se rezolve, chiar dacă este transmis prin viruși împotriva cărora este foarte dificil să te aperi în perioadele de murdărie și dezor-dine”¹⁵⁸.

1941, septembrie 30: „Se publică mai jos lista Nr. 16, de gradele inferioare (trupă), morți pentru patrie în actualul război, începând de la 22 iunie 1941, ora 24: **Moraru Gheorghe**, soldat, ctg. 1932, cu ultimul domiciliu în comuna Salcea, județul Botoșani, mort la 14 august 1941; **Irimia Mandache**, soldat, ctg. 1937, cu ultimul domiciliu în comuna Salcea, județul Botoșani, mort la 14 august 1941”¹⁵⁹.

1942, ianuarie 29: „Noi, general Victor Iliescu, subsecretar de Stat al Educației Extrașcolare; / Având în vedere jurnalul Consiliului de Miniștri Nr. 21 din 14 Ianuarie 1942... / Decidem: Art. unic. Se angajează, pe data prezentării la serviciu, ca diurniști la formațiunile tineretului extrașcolar, următorul personal, plătibil cu îndemnizația de ședință respectivă: **Stanciu Aurel**, învățător, șeful Subcentrului Salcea; **Plamaru Emilia**, învăță-

¹⁵⁸ Marie, Queen of Roumania, *The story of my Life*, London, Toronto, Melbourne and Sydney 1935, pp. 159, 160

¹⁵⁹ *Monitorul Oficial*, Anul CIX, Nr. 231, marți 30 septembrie 1941, pp. 5805 și urm.

toare, șefa Subcentrului Salcea”¹⁶⁰. După 1947, învățătorul **Aurel Stanciu**, din Salcea, s-a ascuns în pivnița de sub casă, vreme de mai bine de 15 ani, pentru a se sustrage umilirii. Atunci când a ieșit la lumină, Aurel Stanciu avea premeditată o monografie a comunei Salcea, pe care nu a mai apucat să o vadă între coperte, dar pe care am inclus-o, târziu, într-o monografie pe care i-am și închinat-o¹⁶¹.

1941-1945: Au făcut sacrificiul suprem pentru Neam și Țară: Domete ATODIRICESEI, Gheorghe BELȚIC, Ilie BELȚIC, Constantin BUREȘCA, Petru BUCUR, Mihai BILIUS, Petru CIOFU, Vasile CALINIUC, Gheorghe CHIȘCAN, Dumitru CREANGĂ, Mihai COJOCARU, Mihai COJOCARU, Costache CURALIUC, Mihai CURALIUC, Mihai DĂNILĂ, Neculai DĂNILĂ, Dumitru DASCĂLU, Mihai GANGA, Ilie GRIGORAȘ, Costache MANDIUC, Mandache MANDIUC, Gheorghe MOROȘANU, Gheorghe MIRON, Constantin POPA, Mihai PETRARU, Ioan PINTILIE, Mihai ȘERBAN, Savel STANCIU, Mandache VULPE, Costache LUȚUC, Mandache MANDIUC, Toader MANDIUC, Alexa MIRON, Costache NICHIFOR, Mihai PALAMAR, Vasile PETRARU, Dumitru SAF-TIUC, Mandache ȘERBAN, Mihai ȘUMAHĂR, Mandache VULPE.

1945: „Următorii învățători se transferă, pe ziua ie 1 Septemvrie 1945, la școlile primare din orașul și județul Botoșani, trecute în dreptul fiecăruia: **Martonea Mihai**,

¹⁶⁰ *Monitorul Oficial*, Anul CX, Nr. 24, joi 29 ianuarie 1942, pp. 561, 565

¹⁶¹ Stanciu, Aurel; Drăgușanul, Ion, *Pagini monografice: Salcea, Mereni, Plopeni, Prelipca, Văratice*, Suceava 2004

de la Salcea, la Plopeni, Salcea – județul Botoșani, V b., art. 177”¹⁶².

1947: „Având în vedere raportul cu Nr. 16.799 din 1947 al Inspectoratului școlar regional Suceava, înregistrat sub Nr. 264.182 din 1947¹⁶³, următorii învățători se repartizează, pe data de 1 septembrie 1947, la școlile primare indicate în dreptul fiecăruia: **Buțincu Ioan**, de la Salcea-Botoșani, la Burdujeni, Șc. nr. 2, post III, soție învățătoare”¹⁶⁴.

SĂLCENI

(lângă Popeni, comuna Găgești, Vaslui).

1495, februarie 4: Întărit de Ștefan voievod lui Toma Salce, fiul lui Ivașcu Tricolescu, care cumpără, cu 70 zloți tătarești, de la frații Ion Budză și Drăgălina, nepoții popii Scolofendie, și de la alt Ion, fiul lui Vasilie, nepotul popii Dragomir, „un sat pe Ialan, anume Salce, între Ioanăș Tricolescul și între Grăjdoae”¹⁶⁵. Hotarul, din veac.

SĂLCENI

¹⁶² *Monitorul Oficial*, Nr. 246, 27 octombrie 1945, p. 9500

¹⁶³ *Monitorul Oficial*, Nr. 250, 29 octombrie 1947, pp. 9652-9657

¹⁶⁴ *Monitorul Oficial*, Nr. 135, 17 iulie 1947, p. 4912

¹⁶⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 178, pp. 322-324

(comuna Tutova, Vaslui).

1636, iunie 26: Zapisul lui Savin Prăjescul, marele vornic al Țării de Jos, în care mărturisește cum s-a înfățișat Solomia, nepoata Budului, cu bărbatul ei Ihnat și au vândut „a opta parte din sat de **Gropeni** (comuna Co-roiești, Vaslui) și din **Sălceni** (comuna Tutova, Vaslui), din jumătate de sat a opta parte, lui Iliiase și feciorilor săi, drept 20 galbeni buni... / înaintea lui Ilie șoltuz și a 12 pârgari din târg de **Bârlad**, și dinaintea... popii Simion și Bichiu din **Popi** (azi Pochidia, comuna Tutova, Vaslui), Apostolachi sin Grecul ot **Tutova** (comuna Tutova, Vaslui), Ionaș din **Bojeni** (lângă Sălceni, comuna Tutova, Vaslui), Mierăuță din **Coposeni** (ținutul Tutova, Vaslui), Simion sin Liciul de **Chiujdești** (comuna Tutova, Vaslui) și mulți oameni buni”¹⁶⁶.

1902: „**Sălcenii de Sus**, comună rurală și sat în județul Tutova, plasa Corodul, spre sud-sud-vest de ora-șul Tutova, pe pâ râul Sălceni. Satul formează o comună împreună cu Sălcenii d.e Jos, având o populație de 667 locuitori, locuind în 180 de case. Are o școală primară de băieți și o biserică”¹⁶⁷.

SĂLEVESTRI

(azi Tisa-Silvestri, comuna Secuieni, Bacău).

¹⁶⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 440, pp. 501, 502

¹⁶⁷ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 332

1436, septembrie 19. Întărit de Ilie și Ștefan voievozi lui Dan Mesehnă, care primește uric pentru „opt sate, anume: Ruja Petru, la Cobălă, și Onești, și Câteștii, și Virișeștii, și **Selevestreanii**, și, pe Hubalna, Sârbii și Șcheianii, și Lieștii, la gura Jeravășului, și, pe Horincea, Cavadineștii și Badea... Iar hotarul tuturor acestor sate să fie cu toate hotarele lor vechi”¹⁶⁸.

1481, februarie 1: Întărit de Ștefan voievod fiicei lui Ioaniș Borilescul, Mărina Lolca, odată cu cumpărăturile voievodului, cu 200 de zloți tătărești, de la Danco, fiul lui Sima, nepotul lui Dragoș viteazul și cu nepoții lui de soră, Giurgea, Anușca, Vasutca, Maria și Neaga, adică „un sat la Cobăle, anume Selivestrii, amândouă cuturile”, pe care le-a schimbat, adăugând și 240 zloți tătărești, cu Mărina Lolca, fiica lui Ioaniș Borilescul, cu „două sate, anume Borileștii și Drăgoteștii din Câmpul lui Dragoș, pe Nichid”¹⁶⁹. Hotarul, după ale sale bătrânești hotare.

1636, noiembrie 28: Zapisul vornicului de gloată Neaniul, în care mărturisește „cum s-au tocmit egumenul și soborul mănăstirii Sfântul Sava cu Toader Franga, Oprea, feciorul Lupei, și cu toată seminția lor, cu Rusca, Toader Gălușcă și cu toată seminția lor, ca să aibă a ține călugării satul **Băicenii** (comuna Secuieni, Bacău), cu tot venitul, și din hotarul **Carauleștilor** (comuna Secuieni, Bacău) cât loc s-a ales și s-a stâlplit. Care părți de ocină s-au ales ce au dat Lupul Dragotă și cu jupâneasa lui sfintei mănăstiri... Însă niște părți, ce au mărturisit megieșii cu sufletele lor c-au fost luat Lupul Dragotă cu împre-

¹⁶⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 163, pp. 227-229

¹⁶⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 233, pp. 355-357

surătură, au fost puse și în uric egumenul și soborul i-au lăsat să-și țină ocina, câtă parte va avea, pe feciorii lui Drăgan și ai Solomieii, Anușcăi, Parascăi, Nastei, Faței și ai Dochiței. Și s-au ales părțile lor toate, că țină cu Toder Franga, Oprea și cu Rusca și cu toată seminția lor seliștea Carauleștii, cine câtă parte va avea... / Așa s-au tocmnit dinaintea noastră și a popii Avram și a Tomei din **Piticeii** (azi Chiticeii, comuna Secuieii, Bacău), Maței, Isac, Ionașco și alt Ionașco de **Sălevestrii** (azi Tisa-Silvestrii, comuna Secuieii, Bacău), a Barbului, Ionașco și Sociul din **Odobești** (comuna Secuieii, Bacău), Constantin din **Ruși** (înglobat în Roșiori, comuna Roșiori, Bacău), Vasi-le și Ion din **Mesăhănești** (Misihănești, comuna Roșiori, Bacău), Vlașcă de **Ungureni** (comuna Ungureni, Bacău), a popii Andronic de **Obârșie** (comuna Izvorul Berheciului, Bacău) și a mulți oameni buni, megieși”¹⁷⁰.

1762, iunie 24: Zapisul preotului Vasile, cu soția lui Balășa, și cu cumnata Șofana, fetele lui Mihalache Bărzul, vând lui Gavril Burchi și Ursului Burchi, pentru 80 lei, „ce s-ar alege din satul **Arămești**, de la apa Bistriței ot ținutul Neamțului, parte din satul **Cărtișe** ot ținutul Romanului, partea din satul **Sohodol**, ot ținutul Bacăului, partea din **Oniscanii** și din **Sârbii** ot ținutul Neamțului, și parte din **Silăvestrii** ot ținutul Romanu-lui”¹⁷¹.

1774, iunie 26: Satul **Sălevestrii**, sat răzășesc, ținutul Romanului, ocolul de Jos, după recensământul lui Rumeanțev¹⁷², avea **toată suma caselor 19**. Scădere rufe-

¹⁷⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 555, p. 603

¹⁷¹ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XIV, Iassi 1889, p. 43

¹⁷² ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 269, 270

turi 12: 3 preoți, 2 copii în casă, 6 călărași, 1 văduvă. Rămân birnici 7. / **Birnici:** Costandin Rapailă / Istrate Loghin / Trohin Sarion / Ion Pârcălabu / Năstasă Buzdugan / Ion brat (frate) lui Năstasă / Chiriacu Ciorăță, bejenar de 3 ani ot (din) Brâncăuani ot Soroca. // **Rufeturi:** Popa Trifan / Pavăl, diacon / In (alt) Pavăl, diacon / Toader Ojog, copil în casă / Gavril Ojog, copil în casă / Costandin Tăplău, copil în casă / Ion Băloșan, călăraș postelnicesc / Vasile Sarion, călăraș / Ion Andronachi, călăraș / Gheorghe Uritic, călăraș / Lefter sin (fiu) lui Vasile, călăraș / Tudora, babă.

SĂMĂNAUCA

(Orhei, Moldova).

1640, martie 11: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Ionașcu Rusul, pârcălabul Orheiului, „ca să ai a da zi lui Gavril Stencu din **Tulburești** și Petrii de **Să-mănauca**, și altor răzeși ai lor din Tulburești, cu Necoară Nistre de **Martinești**, Vasile și Ștefan din **Pocșăști**, pentru că se jăluiesc Necoară, Vasile și Ștefan că au strâmbătate pentru heleșteul din Pocșăști”¹⁷³.

1698, mai: Mierla Râulețoaia, fata lui Andrei Donici, sora lui Neculai Donici, dăruiește nepotului său Darie și jupânesei lui „dreapta ocină și moșie ce am de la Moșii noștri, de la Nicoară Donici, ce-a fost vistiernic mare, din satul **Hrușova**, ce este pe apa Ischilului, la ținutul Orhei,

¹⁷³ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 75, pp. 80, 81

jumătate de sat, ce este partea mea... Și s-au întâmplat la această danie Vlasie pârcălabul, Darie feciorul lui Vasile de **Vârtopi**, Constantin Păturnichi ce-a fost de **Sămănauca**, Darie Moga de **Peresecina**, Enache de **Stețcani** și Sava de **Bezini**”¹⁷⁴.

SĂMĂȘCANI

(la obârșia Rezinei, „unde șade Țigan”,
comuna Sămășcani, raionul Rezina, Moldova).

1437, decembrie 20: Întărit de Ilie și Ștefan voievozi marelui boier Mihail de la Dorohoi, care primește uric pentru „satele lui și privilegiul pe care i l-a dat sfânt răposatul părintele nostru, anume: satul Chin-dinți (Cândești pe Siret, comuna Mihăileni, Botoșani), și satul lui Herțea (Herța, raionul Hliboca, Ucraina), pe Prut, satul Pecialăuți (raionul Noua Suliță, Ucraina), la Pecialova, și satul Ugrinăuți (Grineacica, comuna Roha-tin, raionul Hotin, Ucraina), și satul la Iaz (Stăuceni, în Vorniceni, Botoșani), și satul pe Rochitna (Rochitna, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a fost Dragomir al lui Mândrea (Cerlena, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul Coteleu (Cotelău, raionul Noua Su-liță, Ucraina), și satul Milianăuți (Mălinești, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a fost Șizco (Șișcăuți, comuna Ringaci, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul Dzinăuți (Dinăuți,

¹⁷⁴ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 159, pp. 155, 156

raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a fost Malici, lângă Giurgică (Malinți, raionul Hotin, Ucraina), încă satul de lângă Simca (Sincăuți, comuna Malinți, raionul Hotin, Ucraina), încă satul Salicee (Șilăuți, comuna Bocicăuți, raionul Hotin, Ucraina), încă satul Cristinți (Cristinești, comuna Mălinești, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a șezut Petrișor, la capătul Doljocului (Doljoc, comuna Malinești, raionul Noua Suliță, Ucraina), și încă satul, sub Luncu-șoară, unde șade Drago-mir (Zalucea, comuna Drepcăuți, raionul Briceni, Moldova), și încă satul, în jos de Prut, Itovoeuți (sat pe Prut, lângă Rădăuți-Prut, Botoșani), și satul Rădăuți (Rădăuți-Prut, Botoșani), și satul Vișneuți (Ișnovăț, azi Reditu, comuna Rădăuți-Prut, Botoșani), și satul Lipnic, la Nistru (Lipnic la Nistru, raionul Don-dușani, Moldova), încă satul unde a fost Cuseară (Bârnova, raionul Dondușani, Moldova, fost Cusareu), și încă satul unde sunt Caragunicii (Tumaniuca, înglobat în Mereșeuca, comuna Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), încă satul la moara Naslavcei (Naslavcea, raionul Dondușani, Moldova), încă satul lui Pavust (Paustova, comuna Lipnic, Moldova), încă satul de lângă Macsim (Maxim, în Mereșeuca, comuna Lencăuți, raionul Don-dușanu, Moldova), încă satul lui Mirișce (Mereșeuca, comuna Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), încă sa-tul unde este Noguicoi (lângă Lencăuți, raionul Dondu-șani, Moldova), și satul unde a fost Clețină (lângă Len-căuți, raionul Dondușani, Moldova), și satul Tereșeuți (Teleușca, raionul Dondușani, Moldova), încă satul unde este Rospop, în jos la Bineva (Făgădău, comuna Văscăuți, raionul Florești, Moldova), și satul Cuhareuți (Cuhureștii de Sus și de Jos, raionul Florești, Moldova) și alt sat,

Cunicea, sub Bineva (Florești, raionul Florești, Moldova), și satul unde este Țârvici (Țâra, comuna Ghindești, raionul Florești, Moldova), încă satul, sub Caragine, unde este Simeon cneaz, la obârșia Dobrușei, încă satul, sub Caragine, Dobrușa, și satul, sub Caragine, Mordvina, încă satul, mai jos de Mordovina, sub Caragine, pe Dobrușa, unde sunt Fântânile (toate părți ale comunei Recești, raionul Rezina, Moldova), încă satul lui Oleșco, sub Caragine (Olișcani, raionul Rezina, Moldova), încă **satul, la obârșia Rezinii, unde șade Țigan** (Sămășcani, raionul Rezina, Moldova), încă satul, pe Răut, unde este Vadul Pietrei (Lazo, numit și Piatra, raionul Orhei, Moldova), și, mai sus de Vadul Pietrei, tot pe Răut, la capătul Stâncii (Stânca, comuna Slobotca, raionul Orhei, Moldova), încă satele, pe Răut, unde este moara, încă satul, la Moiatinul de Jos (toponim), unde este Nichita (Gher-mănești, comuna Suhuluceni, raionul Orhei, Moldova), și satul unde șed Grabăuții (Văsieni, comuna Suhuluceni, raionul Orhei, Moldova), la capătul de sus al Culișăului, unde a șezut Radul (Văsieni, comuna Suhuluceni, raionul Orhei, Moldova), și încă seliștea unde este iazul, la Cor-nul Bagului, unde au șezut fiii lui Cosco (Bahu, comuna Seseni, raionul Călărași, Moldova), încă seliștea de sub Măiatini, unde șade Rujici, și, la Moiatinul de Sus, satele ce au fost ale cneaghinei, și, la Carpeni, satul unde șade Stan, și, la capătul de sus al Carpenilor, la Bașeu, unde șade Matei (Mateieni, comuna Corlățini, Botoșani), și, sub Dumbrava înaltă, unde șade Miclouș (Miclăușeni, comuna Corlățeni, Botoșani)... Iar hotarul tuturor acestor sate mai

sus scrise să fie cu toate hotarele lor vechi, pe unde au folosit din veac”¹⁷⁵.

1610, mai 16: Zapis de la marele pitar Ursul, Gavril sulger, Toader sulger, Nițul – vătavul vornicului Ureche, și Pleșa aprod, în care scriu cum Pavăl și Toader, feciorii Armancăi, au vândut fostului vornic de poartă Beldiman, drept 30 taleri bătuți, „partea lor din satul **Sămășcanii**, ce este în ținutul Orheiului, cu tot veni-tul”¹⁷⁶.

1614, noiembrie 1: Zapis de la marele pitar Grigore, Ionașco al treilea logofăt, Băseanul fost uricar, Necula cămăraș de Ocnă, Dumitru fost pitar, Isac diac de **Dișcova**, Vlasie pitărel de **Morozeni**, Bocșe de **Tărcetei**, Lupul păhărnicele de **Verca**, Hanțul pitar de **Sverjea**, Andronic păhărnicele de **Horodiște**, Duma ușerel de **Zahorna** din ținutul Sorociei, în care mărturisesc cum Antemia, soția lui Pătrașco visternicele, și sora ei Nastasia, fetele lui Văscan, nepoatele Dudoșei, strănepoatele lui Duma Ciochină, au vândut marelui logofăt Beldiman, pentru 80 taleri de argint, „moșia din jumătatea de jos a satului **Sămășcani**, din jumătate din jumătate, a patra parte, care este sub pădurea Horodiștei, până la fântână, și cu loc de iaz și de moară pe râul satului, care este în ținutul Orhei”¹⁷⁷.

1623, august 4: Martori, atunci când Ștefan Tomșa voievod întărea moșia mănăstirii Secul, în baza unui zapis de mărturie semnat de fostul pârcălab Istratie, fostul căpi-

¹⁷⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 175, pp. 245-248

¹⁷⁶ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 33, pp. 44, 45

¹⁷⁷ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 38, pp. 51-53

tan Ioan Reaşcoi, de Simion şi Luca din **Sămăşcani**, „mărturisind în acest zapis cum au venit înaintea lor Sava şi fratele lui Petrica, şi sora lor Nastea, fiii lui Văscan, nepoţii lui Tudor din **Vlădeni**, ce este în ținutul Soroca... şi au dat (mănăstirii Secu) dreapta lor ocină şi dedină, a treia parte din a şasea parte a satului Vlădenii pe Dobruşa, cu vaduri de moară şi un loc de heleşteie, din privilegiul ce a avut bunicul lor de la însăşi domnia mea din întâia domnie”¹⁷⁸.

1634, iulie 22: Carte de împuternicire, dată de Vasile Lupu voievod marelui vornic de Țara de Jos Savin Prăjescul, „spre aceea ca să fie tare şi puternic a opri şi ține jumătate de vecini şi jumătate de heleşteu şi un râmnice din satul **Sămăşcani** (comuna Sămăşcani, raionul Rezina, Moldova), ce-a fost al lui Beldiman logofătul. / Aşijderea să aibă a opri câţi vecini se vor afla în sat, în **Mihăilaşea** (comuna Telenişti, raionul Lazovsk, Moldo-va) de moşie. / Aşijderea să fie tare a lua zecia din hotarul **Flămânzenilor** (sat contopit cu Coşcodeni, comuna Coşcodeni, raionul Lazovsk, Moldova), cine va fi arat sau cosit pe locul lui Beldiman ce-a fost logofăt. / Aşijderea să aibă a opri jumătate de sat **Buciocica** (Buciuşca, comuna Horodişte, raionul Rezina, Moldova) şi jumătate de vecini, şi jumătate din tot locul şi să aibă a lua zecia din tot locul dintr-acea jumătate de sat, pentru că este jumătate de sat de la Toader Beldiman şi de la Ghergheloaie”¹⁷⁹.

1639, iulie 13: Drăgan, Blehan, Nastasia Dăhnoaie, Nicoară şi Vasile Hârcescu, toţi feciorii Hârcescului şi

¹⁷⁸ AŞSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, Bucureşti 2006, doc. 104, pp. 151, 152

¹⁷⁹ AŞSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, Bucureşti 1974, doc. 201, pp. 229, 230

nepoții lui, vând lui Mățiaș Sturdze, drept 60 de taleri, moșia lor „din **Sămășcani** (comuna Sămășcani, județul Orhei, Moldova), a patra parte din partea lui Stan... Și în tocmeala noastră au fost Andreica din **Prisecani** (comuna Sămășcani, județul Orhei, Moldova), Draga din **Biliceni** (Ghiliceni, comuna Ghiliceni, județul Bălți, Moldova), Strahoe din **Mihăilaș** (Mihăilașa, comuna Telenеști, județul Orhei, Moldova) Hilip vătavul din **târgul Orhei** și alți oameni buni”¹⁸⁰.

1640, mai 18: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „sau pârât de față Mătiiaș Stur-dzea cu Burlan și cu Simion de Sămășcani, pentru un sat ce-au avut ei împreună, neîpărțit, anume **Sămășcani** (comuna Sămășcani, județul Orhei, Moldova). Deci, întâi am socotit și le-am dat hotarnici pe Nițul ce-a fost vornic și pe Gligorie de **Ciohoreni** (comuna Miroslăvești, Iași), ca să împartă acel sat în două”¹⁸¹.

1657, decembrie 21: Gavril Palade, femeia lui Alexandra, fata Sturzăi vistiernicul, și coconii Vasilca, Gligorașco, Toderășco și Neculai vând serdarului Gligorașco Hăbășescul, drept 400 de lei bătuți, „satul **Sămășcanii**, cu vecini și cu heleștee, partea socru-meu Sturzăi vistiernicul”¹⁸².

1664, februarie 9: Mihăilaș și Maria, feciorii lui Nechifor Beldiman, dăruiesc lui Gligorașco Hăbășescul fost paharnic „moșia din satul **Sămășcani**, dreaptă ocină și

¹⁸⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 171, p. 180

¹⁸¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 361, pp. 374, 375

¹⁸² Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 96, p. 105

cumpărătură de la părinții noștri”¹⁸³.

1665, iulie 20: Ispisoc de la Eustratie Dabija voievod, prin care întărește paharnicului Ilie Sturza „scrisoarea din 7173 (1665), iulie 2, de la Simion Irimi-cel, Vasile și Tofan de **Sămășcani** și alți frați ai lor, prin care se cuprinde că, trăgând o bucată de loc din hotarul **Vozlubenii**, ce era a paharnicului Ilie Sturza, către hotarul **Caraginului**, au mers boieri de au cercetat și au aflat că rău trăgeau ei acea bucată de loc și au căzut cu rugă-minte ca să ție numai apa unui heleșteu”¹⁸⁴.

1671, martie 10: Gligore Hăbășescul, soția lui Safta și cu cuconii vând fostului jignicer Chiriac Sturza, drept 250 de lei bani gata, „partea mea ce am la satul **Sămășcanii**, ce-s în ținutul Orheiului, cât se va alege, ce-am fost cumpărat eu de la Gavril Pălade sulgerul, așij-derea și alte părți de acolo, partea lui Beldiman, danie de la Mihăilaș, feciorul lui Beldiman... cu vecini, cu heleș-tee, cu moară gata și cu tot venitul”¹⁸⁵.

1673, martie 1: Grăjdan fiul lui Pleș din satul Sămășcani vinde vameșului Chiriac Sturza, drept 25 lei bătuți, „din a treia parte din satul **Sămășcani**, din partea Onciului, care parte am cumpărat-o eu de la frate-meu Gligorce... Și la tocmeala noastră au fost căpitanul Ștefan din **Crăsnășeni**, Pavăl Ciucârlan din **Văsăiani**, Ursul, Gheorghită și Nicola din **Leușeni** și mulți oameni buni s-

¹⁸³ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 108, pp. 117, 118

¹⁸⁴ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 109, p. 118

¹⁸⁵ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 127, pp. 130, 131

au întâmplat”¹⁸⁶.

1673, martie 21: Țuțui și femeia lui Sofia, fata lui Stani de Sămășcani, dăruiesc jîtnicerului Chiriac Sturza, „partea Sofiei, fata lui Stani, din partea Stani a șasea parte din vatra satului **Sămășcani**, din câmp, din heleșteu, din pădure și din tot locul... dinainte Lecăi pârcălabul, Zahariei din **Mihăilașea**, Andrieș de **Năpădeni**, Vasile Mihuleț de **Curileni**, Vasile Borha vătavul și Larie vătavul de **Horodiștea**, Vasile vătavul și Toader de **Soroca** ot **Pistruiani**, Mironi de **Bolicășești**”¹⁸⁷.

1692: „Izvod de moșii ce avem de pe moșii (bunicii) noștri, și anume de pe tatăl nostru Istrate Caro-ian și de pe mama noastră Soltana de Pistrueni, de pe Răut, ce avem de pe strămoșul nostru de Pistrueni, ce a fost vistiernic mare, a opta parte din sat din **Pistrueni**, sat întreg, cu amândouă fețele Răutului, partea Rusoii, a fetei Pistruului, și a opta parte din **Ciolănești**, cu a patra parte din jumătate de sat din **Coșniță**, de pe Ciorna, și a opta parte din jumătate de sat, din sat, partea din jos, din **Crimenciuc**, ce-i în țărmurile Nistrului, și a opta parte din **Olișcani**, ce este în olatul Ciornii, iară partea din jos, și a opta parte din a patra parte din sat din **Suruceni**, de pe Ișnovăți, din parte din jos, și a opta parte din jumătate din sat **Divice** pe Bâc, și a opta parte; aceste sate împlă în opt părți și ne sunt ocină, moșii, de pe strămoșul nostru Pistruul vistiernicul. / Și strămoșul nostru Rusul are a patra parte din **Mihălașa**, partea lui Istrate Caroean cu frații săi, cine va fi din Iurculeasă și din Săvușcesă și din

¹⁸⁶ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 133, p. 134

¹⁸⁷ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 134, p. 135

Derenoi, și a patra parte de sat din **Piscani**, și a patra parte din sat din **Sămășcani**, partea din jos și iazul din mijloc, cu sălci multe. Aceste părți și ocine sunt de pe strămoșul nostru, de pe Rusul. / Moșie și ocină ce mai avem de pe strămoșul nostru, de pe Ioan Caroeanu, și satul **Crăciuneștii**, sat întreg, ce sunt pe Ciulucu cel mare. Așijderi, un sat întreg, ce se cheamă **Scârnăvii**, ce sunt alături cu **Crăciuneștii din sus**, cu frații săi, cine va fi din popa Ciui, din Tribăș, din Niță, din popa Taos și din Istrate Caroean, ce ne sunt părți și ocini, ne sunt de pe Ioan Caroiianu, strămoșul nostru, și din jumătate de sat din **Năpădeni**, a cincea parte, partea lui Istrate Caroiian, fără de alți frați, din partea din sus, iară din partea din jos tij (la fel) din Năpădeni, parte lui Cotârlă, ce-i cumpărată din Andrieș și de mătușa noastră Lupa, fata Prăbăș, 300 ughi (ducați ungurești) a dat când prada lui Vasile vodă, de a răscumpărat cumpărăturile, a patra parte a lui Istrate Caroiian și din jumătate de sat din **Fântâne** a patra parte a lui Istrate Caroiian. Aceste părți și ocini sunt de pe strămoșul nostru Ioan Caroiian moșii. / Și ocina ce avem de pe strămoșul nostru Coromă Lașcul, jumătate de sat de **Drujăni**, ce să cheamă **Cobolța** de Drujinca, și se împarte cu Hășdienii în două și din țărmurile Drujălii, ce se împart în două la Roșestii și cu Scutăreștii, și din jumătate de sat din **Titieană** de pe Dele, a șasea parte, parte Andrăchii, fără de alți frați, frații Andrăchii după Geantaonul”¹⁸⁸.

1724, mai 1: Scrisoarea despre hotărnicia moșiei **Sămășcani**, din ținutul Orheiului, făcută de Lupul serdar: „Facem știre, Doamne, Măriei Tale, că veni Ion Smo-chină și cu cumnată-său Vârlan, și cu ficiorul lui Vârlan,

¹⁸⁸ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 115, pp. 136, 137

Timoftii, cu luminată carte a Măriei Tale, scriind nouă precum s-au pârat de față cu Pălade vornicul din Sămășcani, pentru moșia ce au aice, la Sămășcani, împreună cu dumnealui Sturza vornicul și având o parte și Pălade, cu neamul lui. Și pentru aceste pricini, ce-au avut întâi între dânșii, li s-a fost făcut o luminată carte a Măriei Tale la Grigoraș Leca pârcălabul, ca să le ia seama și pentru hotare, și pentru dijmă, și nu le-a ales de ispravă pentru pricinile ce-au avut. / Și iarăși venind la luminat Divanul Măriei Tale, li s-a fost făcut altă carte a Măriei Tale la Grigoraș Potârcă stolnicul, ca să le ia seama pentru acea dijmă, și iarăși nu li s-a curmat judecata nici atunce. Și iarăși, stând de iznoavă la luminat Divanul Măriei Tale, cu Pălade vornicul, mi-a poruncit Măria Ta ca să merg acolo, la sat la Sămășcani, și să strângem răzeșii și megieșii de primprejur și să luăm seama și pentru hotare, și pentru acele pământuri ce-au jeluit Măriei Tale că li s-au tăiat, și pentru toate pricinile ce-au avut între dânșii. / Ci noi am strâns oameni buni, răzeși și megieși din sus și din jos, anume Ghieorghe, căpitan de la Japca, Gheorghe vornic de **Cotiușani**, Iftemie vornic de **Cobâle**, Mihălachi vornic de **Țahnăuți**, Irimia Hobjilă răzeș din Cotiușani, Vasele sin (fiu) Acsinte tij de acolo, Dămian tij din Cotiușani, Neculai Jalobă tij din Cotiușani, Pavăl Stanciul și Necula ot Cobâle, Nițul Scobilt din **Sămășcani**, Mihălachi, Pavel Bătă și Lupașcu Brahă din Sămășcani, Grigoraș Sfecă din **Oprișani**, Lazor din Sămășcani, Ion sin Lazor, tij, Toader Platon din Țahnăuți, Fote și Toader din Sămășcani, Lupașcu tij din Sămășcani, și am întrebat pe Ioniță Smochină și cu oameni lui ca să ne arate hotarul și hliza lor pe undi umblă, din părinții lor, și ne-au arătat un hotar, în malul pâraului Sămășcanilor, în seliște, dinspre răsărit,

împotriva unor izvoare ce sunt în malul dinspre apus, care acele hotare vechi sunt două pietre alătura, iară printr-acele hotare, înainte spre răsărit, până în dumbravă, nu s-a mai aflat nici un hotar și, trăgând unii într-o parte, alții într-alta, pentru hotare, am cercat, cu acești oameni, în tot felul, ca să mai aflăm vreun hotar și câte un semn ce aflam nu se potrivea. / Numai scoțând Pălade un izvod al lui Constandin pârcălab de Orhei, care a fost hotărât, cu poruncă domnească, lui Grigore Hăbășăscul, biv (fost) hatman, părțile de moșie și de cumpărătură ce a avut din partea Stăneștilor, și scrie că au ales și parte Păparii, pe mijloc, ce i s-a venit din bătrânul Sturzăștilor, care așa dădură seamă acești moșeni din partea Stăneștilor, că jumătate de sat, partea dinspre răsărit, a umblat în doi bătrâni: un bătrân al Sturzăștilor și un bătrân al Stăneștilor, și din bătrânul Sturzăștilor zic să fi scos a treia parte, partea Păparii, și alegând Constandin pârcălab partea Hăbășăscului hatman și cumpărăturile ce-au fost din parte Stăneștilor, le-a hotărât cu pietre și s-au aflat și două pietre, una în marginea dumbrăvii dinspre hotarul Olișcanilor, și alta în deal, dinspre pâraul Sămășcanilor, iar în vale scrie dimpotriva heleșteului celui bătrân, ce este din jos de Huceasca, iară pentru partea Păparii, scrie în mărturie că i-au ales-o pe mijloc și au stâlpit-o pe de ambe părțile, și din partea Păparii în sus, partea Stăneștilor cea pe din sus, dinspre partea Stăneștilor, care se hotărăște cu a Păparii, neaflând alte hotare la deal, spre fundul hotarului, fără de acel hotar din malul pâraului din seliște, mirându-ne în ce fel om îndrepta, ne-m sculat și am socotit și cumpărăturile Hăbășăscului hatmanul din parte Stăneștilor, ce s-au lipit din jos și câtă parte le-a rămas Stăneștilor în partea de sus și, precum au dat acești răzeși seamă, că parte Păparii este

a treia parte din bă-trânul Sturzăștilor, și precum scrie și hotarnica lui Constandin pârcălabului. / Și măsură dimpotriva iazului celui bătrân al Sturzii, în sus, până într-acel hotar, ce s-a aflat în malul pâraului, în seliște s-au aflat 29 funii și funia de 20 stânjeni, a Sturzii și sau pus și pietre... și dinspre Olișcani, care merge pe la cap moșia Paparâi, iar pentru niște pământuri ce-au jeluît acești oameni că le-a tăiat Pălade, de a intrat în hotarul lor, și aceasta pe porunca Mării Tale, o am cercat și, după ce am hotărât și s-a stălpit locul, s-a aflat un pământ ca vro 8 pași, intrat într-un capăt, dar Pălade dete seamă precum, când a mers Leca pârcălabul iarăși pentru aceste pricini, el să-i fi zis lui Pălade că până acolo îi ajunge locul lui, care, au mărturisit și alți oameni, că s-a întâmplat atunci cu Leca pârcălabul și el, pe cuvântul Lecăi, a ajuns până unde i-a arătat, ci noi, precum am aflat, am făcut de toate știre Măriei Tale”¹⁸⁹.

1753, iunie 7: Hotarnica satului Sămășcani, din ținutul Orhei, făcută de vornicul de gloată Ștefan Popăscul și de căpitanul Vicol Vartic: „Din luminată poronca Măriei Sale lui Vodă, fiind orânduși cu luminată cartea Măriei Sale ca să alegem și să hotărâm părțile de moșie a dumisale Mihălache Sturzea biv (fost) vel (mare) paharnic, ce are dumnealui la sat la **Sămășcani**, în ținutul Orheiului, pe pâraul Sârcovii, la care moșie a fost pus paharnicul Mihălachi Sturzea ispravnic pe un Gheorghe Brahă din Sămășcani, ca să-i strângă dijma și venitul locului pe părțile dumisale ce are la Sămășcani, iar un Ștefan Hagimă, cu frate-său Pavăl și cu alte neamuri ale lor au scos un zapis de la un Ionașco Scurtul, feciorul Draghii,

¹⁸⁹ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 193, pp. 185-188

nepot Bălii, scriind într-acei zapis precum că a vândut acest Ionașco Scurtul partea lui de moșie, ce are la sat la Sămășcani, însă jumătate de parte, din partea Bălii, adică partea tatâne-său Dragăi. Această parte a vândut-o lui Tofan, moșul (bunicul) lui Ștefan Hagimă și acest Ștefan Hagimă mai înainte n-a mai stăpânit această parte de moșie nici el, nici tată-său, nici moșu-său, iar acum, de cinci ani, scoțând acest zapis, a început a stăpâni în partea Stăneștilor, unde are și paharnicul Mihălache Sturzea parte de moșii, cumpărături de la moșul dumisale Chiriac Sturzea, și încă s-a întins, dimpreună și cu alți răzeși din parte Stăneștilor, de au intrat și în partea dumisale, ce mai are osebită și stălpită de demult, și au dijmuit și au cosit, și-au arat cu plugurile lor, poprind pe acest Gheorghe Brahă, ispravnicul paharnicului, iară Gheorghe Brahă, văzând că intră fără dreptate pe locul paharnicului Sturzii, a stănut la pricină, arătând și dumisale paharnicul Mihălachi Sturzii cum că-i intră acest Ștefan Hagimă, cu neamul lui, în moșia dumisale și, căutând dumnealui scrisorile dumisale, a găsit un zapis de la acei Draga, feciorul Bălii, tatăl lui Ionașco Scurtul, vândută partea lui și-a cumnatu-său, a lui Bârlad, ce-a ținut pe Anisia, sora Dragăi, nepoții lui Ionașco și-ai Negrului; acestea au vândut lui Mătei Sturzea, strămoșul paharnicului Mihălache Sturzea și, poruncindu-ne Măria Sa Vodă ca să luăm seama și pentru această parte, ce o trage Ștefan Hagimă cu neamul lui, cu acei zapis al lui Ionașco Scurtul. / Și strângând noi pe toți răzeșii de Sămășcani și pe alți împrejurași, i-am întrebat mai apucat-au să stăpânească acest Ștefan Hagimă sau neamul lui vreodată cu acei zapis al lui Ionașco Scurtul și nu s-a aflat nimeni să mărturisească cum că au stăpânit nici el, nici părinții lor,

precum și el singur a mărturisit. Și de iznoavă, căutând noi zapisele și scrisorile dumisale Mihălache Sturzea, s-a adevărit precum acel Draga, tatăl lui Ionașco Scurtul, a vândut partea mâne-sa Bălii lui Mătei Sturzii, a treia parte din bătrânul lui Stan, precum arată zapisul, și a mai cumpărat și altă parte, tot dintr-acest bătrân Stan, care aceste părți de cumpărături s-au și hotărât în partea dumisale, cum arată hotarnica de la Constantin, pârcălabul de Orhei, ce este din velet 7166 (1658) și, după această hotărâre, a mai cumpărat Chiriiac Sturzea o parte, de la un Țuțuiu, tot din parte Stăneștilor, a șasea parte, precum arată zapisul din velet 7181 (1673), iar acel Ioniță Scurtul, feciorul Dragăi, a vândut, peste 30 de ani, iar partea tătâne-său Dragăi și s-a cunoscut că a vândut feciorul pe urma tătâne-său și așa s-a adevărit că acest zapis a lui Ștefan Hagimă este rău, căci și în hotărâtura Sturzii, cea de la Constantin, pârcălabul de Orhei, a intrat această parte a Dragăi și a surorii sale Anisia, feciorii Bălii, nepoții lui Ionașco și ai Negrului, și n-a avut treabă Ionașco Scurtul, ficiorul Dragăi, să vândă, că s-a cunoscut că acel Stan a avut trei feciori, adică pe Ionașco, pe Negrul și pe Bălea, fată, și Bălea a avut pe acest Dragu, tatăl lui Ionașcu Scurtul, și pe Anisia, care au vândut partea mâne-sa, a treia parte din partea lui Stan, iar din Negrul se trage Pântelii Stan și cu alte neamuri ale lui, iar din Ionașco s-au tras acel Țuțuiu, ce-a vândut partea lui Chiriiac Sturzii. / Și mai adăose acest Ștefan Hagimă de zis că acel Stan, bătrânul, ar fi avut șase feciori, zicând că și acel Țuțuiu este fecior lui Stan, dar n-au putut dovedi. Și s-a cunoscut că acel Țuțuiu a vândut partea lui, pe urmă, lui Chiriiac Sturzii, precum arată văletul, iar Draga a fost nepot lui Stan, iar nu fecior, și nu era cu putință să trăiască moșul cu nepotul și

să vândă odaia. / Așijderea și pentru că a intrat acest Hagimă cu neamul lui de au dijmuit după locul paharnicului Mihălache Sturzii, iarăși am adeverit c-a intrat. Și pentru aceste două pricini, lunecându-se judecata boierilor judecători asupra lui Gheorghe Brahă, ispravnicul dumnealui paharnicului și dându-l rămas pe acest Gheorghe Brahă, i-au luat tot ce-a avut la casa lui și l-au băgat la mare cheltuială și sărăcie, de care, luând noi seama cu amănuntul, pe luminată poronca Măriei Sale lui Vodă, am adeverit cum că zapisul lui Ștefan Hagimă nu este bun și pe Gheorghe Brahă l-au sărăcit fără dreptate. Pentru aceasta am dat această mărturie la mâna lui Gheorghe Brahă și pentru credința am iscălit”¹⁹⁰.

1766, septembrie 24: Porunca dată de Grigore Alexandru Ghica voievod fostului mare paharnic Darie Donici, să meargă la **Sămășcani**, să cerceteze jaloba jicniceroaei Zmăranda, care s-a plâns că „în anii trecuți, din poruncă, ar fi hotărât paharnicul Vasile Buhăescul o moșie a jicmiceroaei, anume Sămășcanii, ce este la ținutul Orheiului, și n-ar fi hotărât-o pe semnele ce le arată scrisorile dumisale, pe la Horodiște și moșia Zmă-randei, pe care o arată semnele, ar fi dat-o în parte răzeșilor de acolo... voi să stricați hotărâtura aceea și să îndreptați și să puneți hotare pe unde a fi de trebuință”¹⁹¹.

1774, iunie 5: Satul **Sămășcanii**, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Câmpurilor, după recensământul lui

¹⁹⁰ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 225, pp. 227-229

¹⁹¹ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 248, pp. 263, 264

Rumeanțev¹⁹², avea **toată suma caselor 26**. Scădere rufeturi 10: 5 voluntiri, 1 voluntir cu ostavcă, 1 popă, 1 diacon, 2 femei sărace. Rămân birnici 16. / **Birnici:** Vasile Donos / Gheorghieș / Ioniță Pătrașco / Luca al lui Roșca / Ion Roșca / Alecsandru al lui Zălătușcu / Ilie Petrachi / Ilie frate lui Toader / Moisăi Holban / Simion fiul lui Strătulat / Toader Buhuș / Moisăiu Fusul / Toader Iordache / Ioniță, holteiul / Toader Zălătușcă / Herțul, jidov. // **Rufeturi:** Ștefan Hamarța, voluntir / Macari fiul lui Toderășcu, voluntir / Grigoraș Dârul, voluntir / Sandul Căzacu, voluntir / Agapi fiul lui Lupașco, voluntir / Vasile fiul lui Lupan, voluntir cu ostavcă / Popa Tănasă / Diaconul Tudose / Paraschiva Cepoae, săracă / Iliana, săracă. // **SLOBOZIA** praporcicului Alecei Popovici din Sămășcani; Toată suma caelor: 36. Scădere rufeturi: 36 cu salvovgardie. / **Cu salvovgardie:** Gavril, muntean, vornic / Iftodi Gavril / Dumitru, cibotar / Mihai, rusul / Ivan, rusul / Dumitru, rusul / Macovei Purice / Ion, cibotar / Ion Cucul / Maței, vătăman / Timoftei Bozianu / Onofrei, pâslar / Constandin Tăharce / Luchian / Sava Costin / Iacob Costin / Toma Dragomir / Gheorghită / Afteni Beșete / Nicolai, rotar / Andrei Dragoman / Apostu, dascăli / Niță Tomacu / Ioniță Vozian / Gavril Borș / Andrieș Tătaru / Nichita din Studina / Onofrei din Tincău / Ipati Dâru / Tudosii / Niță Soltan / Toader Roșca / Andrei din Răbniță / Pintelei Cucul / Toader din Studina / Maței, rusul.

1780, ianuarie 8: Porunca lui Constantin Dimitrie Moruz voievod, dată lui Darie Donici, serdar de Orhei, să meargă la **Sămășcani** și să aleagă, pentru marele armaș Șarban Buhuș, cumpărătura lui „un bătrân de moșie, ce se

¹⁹² ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 467

numește Mărucuța preoteasa, fata lui Irimicel de la Nanie, feciorul Chilei, și de la femeia și feciorii lui Vasile și Ilii din Sămășcani, din patru bătrâni ce împlă tot hotarul”¹⁹³.

1786, iunie 12: Răzeșii din **Piripicenii**, ce este în ținutul Orheiului, Tudosii Lașco, Dănilă Lașco, Cozma Lașco, Irofte Lașco, „cu alți frați și răzeși ai lor din moșia aceasta și alți megieși și împrejurași, anume Dumitrașco Moisăi, răzeș de **Horghinești**, Alexandru Costin tij (la fel), Vasile tij, Savin Șelarul tij, Toader Jiianul tij,, Nanie răzeș din moșia **Sămășcanii**, Ioniță Munteanul tij, Ioniță Soltan tij, Moisă Fus tij, Constandin Brahă diacon tij, Ioniță Toma tij, Nica ot **Găozăni** răzeș de **Peciște**, Vicol brat (frate) Nica tij, Mateiu Costin tij, Gheorghită Bătog vornicelul ot tam (de acolo), Toader Popa vechilul vornicului” vând fostului mare vornic Iordache Cantacu-zino „moșia **Piripicenii**, ce este la ținutul Orheiului... cu tocmeală 90 bani stânjenul”¹⁹⁴.

1787, iunie 5: Luca Crâsti (Cristea), cu soția lui Maria, fata Rucandei, nepoata lui Doi, vând fostului mare paharnic Șerban Buhuș partea lor de moșie din „satul **Sămășnanii**, ce este la ținutul Orhei, pe care o avem de pe moșul (bunicul) nostru Doi din bătrânul Năsoiasca, a patra parte”¹⁹⁵.

1904: „**Sămășcanii de Jos**, sat în județul Orhei, volosti Sămășcani, așezat pe valea pârâului Sămășcanul,

¹⁹³ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 262, pp. 283, 284

¹⁹⁴ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 283, pp. 318-320

¹⁹⁵ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 292, p. 331

care se varsă în Nistru, lângă Răzina. Are 48 case, cu o populație de 329 suflete de țărani români; 89 vite mari”¹⁹⁶.

SĂMĂȘCANI

(comuna Coțușca, Botoșani).

1638, iulie 7: Carte gospod de la Vasile Lupu voievod, „prin care scrie la un Sturza și Ionașco, arătând că Nicolai din **Ghereni** (Ghireni, comuna Coțușca, Botoșani) a arătat un ispisoc de întăritură de la Irimia voievod pe o seliște, anume Vozlublena (între Coțușca, Ghireni și Sămășcani, deci pe Prut), cu loc de heleșteu și de moară, și le poruncește să aleagă acea seliște, ce este între Sircova (toponim la Ghireni), pe vale, și între **Sămășcani** și să o dea pe mâna celui Neculai din Ghereni și a lui Bârsan vornicul”¹⁹⁷.

SĂMIȘEȘTI

(fostul sat Sămeșești, Semeșăști, acum Tufești, Vaslui).

1622, februarie 22: Zapisul de mărturie al boie-rilor Țării de Jos despre cum „a venit Ion, feciorul lui Necoară de **Sămișești**, de ținutul Vasluiului și-a vândut partea sa de

¹⁹⁶ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 185

¹⁹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 400, p. 387

ocină din satul **Părtănoși**, din partea din sus, lui Ion Potlog vornicul de gloată, drept 2 boi buni și 4 vaci cu viței, prețuite 60 de taleri”¹⁹⁸.

1626, iunie 20: Întărit de Miron Barnovschi voievod fostului logofăt Ion Potlog, care, în baza unui zăpis de mărturie de la Ticman diacon din **Ivănițăști** (Vinețești, Vaslui), frații Cozma, Vasile și Avram din **Semeșăști** (Tufești, Vaslui), frații Samoil și Vasile ot **Știubiiani** (lângă Oltenești, Vaslui), Grigore, Praja și Onaca din **Coticiri** (lângă Târzii, Vaslui), Cârsti ot **Mânjăști** (lângă Văcotești, Vaslui), a cumpărat, „de la Chirila Slav din **Părtănoș** (lângă Popești, Vaslui), feciorul lui Vasile, nepotul Anii Neagoe, prionuț Stan Mic Părtănos... partea lui de moșie din sat din Părtănoș, din partea de sus”¹⁹⁹.

SAMUȘIN

(pe Nistru, Bucovina, Ucraina).

Întemeiat în vremea lui Vasile Lupu Vodă, pe moșia Onut de pe malul drept al Nistrului, înspre Mosoriuca și Mitcău, satul Samușin (Samușeni, cum se numea pe atunci) marca, printr-o brodină (promontoriu), trecătoarea de peste Nistru, un pod umblător fiind făcut abia în 1726, de Iordachi Cantacuzino.

¹⁹⁸ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 257, p. 218

¹⁹⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 82, p. 101

1652: În 4 martie 1652, se împart moșiile răposatului Gavrilaş Mateiaș între copii lui, Ieremie, Ileana comisoia și Alexandra vorniceasa. „Partea jupânesei Alexandra visterniceasa a fost... satul Samușinul”.

1772: Recensământul lui Rumeanțev²⁰⁰, din 1772-1773, înregistrează la Samușeul, moșie a marelui comis Iordache CANTA, „20 – toată suma caselor”, însemnând 4 călărași, Zaharia zet PAȚARINII, Alecsa zet POCLITAR, Andrieș zet MOSCALIUC și Ilaș BĂLAN, 3 podari țărani, Iurie MACIULENKO, Ivan TOMIUK și Simion HABUZA, 1 jidov, Șmil, și 11 birnici, Hrihor LUCICU, Mihailo vătăman, Vasile CĂZACUL, Iurie DUMENCO, Ștefan HAPUZA, Necolai văcar, Andrei jitar, Hrihor HARASIM, Toader LUCIC, Toader VALIC și Dumitru CRICIUCU.

1775: În 1775, Onutul, Samușenul și Pârâul Negru aveau, împreună, 2 popi și 43 familii de țărani iobagi, iar în 1784, 48 familii.

1866: În 1866, se deschisese la Samușin o școală cu 2 clase²⁰¹.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea raionului Coțman – **Zastavna** (judecătorie de district), Babin cu Ștefanovca, Boianciuc, Borăuți, Brodok, Czarnypotok, Cincău, Dorosăuți, Horosăuți, Iurcăuți, Cadobești, Kiseleu, Krisciatek, Cuciur-mic, Culeuți, Mitcău, Mosoriuca, Ocna, Onut,

²⁰⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 425

²⁰¹ SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1907 p. 89

Pohorlăuți, Prilipce cu Luca, Repujineț, Samușin, Teutri, Vasileu, Verbăuți, Verenceanca, Zwiniec cu Koetris-zówka”²⁰².

1890: În 1890, Samușinul, sat al comunei Onut, avea 700 locuitori, învățător fiind Albin Petracec.

1893: Biserica Nașterii Sfintei Maria din Samușin a fost construită în 1893, până atunci enoriașii din sat frecventând biserica din Onut.

În **1908**, conform Dicționarului lui Grigorovitza: „**Zamușin** (sau **Samușin**), comună rurală, districtul Coțman, așezată, în lungime, pe malul drept al Nistrului, mai sus de comuna Onut. Suprafața: 4,65 kmp; populația: 878 locuitori ruteni gr. or. Prin drumuri de țară, este legată cu localitățile vecine, precum și cu drumul principal Noua Suliță – Cernăuți – Uscie Biskupie (Galiția); un pod umblător, peste Nistru, o pune în comunicație cu hotarul galițian. Are o școală populară cu o clasă și o biserică filială, cu hramul „Nașterea Maicii Domnului”, pendinte de parohia din Onut. La 1776, aparținea Marelui Paharnic Iordache Pașcanu. La nordul comunei, se găsesc așa-numitele șanțuri tătarești, pe unde se crede că ar fi fost vad de trecere peste Nistru, încă din cele mai vechi timpuri („Brazda lui Trpian” sau „Troianul” – n. n.), și anume, în locul unde Nistru prezintă 2 insule. Populația se ocupă cu agricultura și pescuitul. Comuna posedă 524 hectare pământ arabil, 1 hectar fânașuri, 33 hectare grădini, 72 hectare imașuri, 64 hectare păduri. Se găsesc 45 cai, 119 vite cornute, 192 oi, 110 porci și 1 stup de albine. **Zamușin, moșie**, cu administrație particulară, dis-trictul

²⁰² *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

Coțman. Suprafața: 3,24 kmp; populația: 16 locuitori, în majoritate izraeliți, restul ruteni greco-cato-lici”²⁰³.

1915: Toader a lui Ștefan Zawaliuk, născut în **Samușin**, ar fi murit în anul 1915, în Samușin, după cum afirmă martorii. Fiind deci probabilă prezumțiunea legală a morții, se îndrumază procedura pentru declararea morții celui dispărut, la cererea Mariei Kresko”²⁰⁴.

SÂMZĂNEȘTI

(pe Tutova, lângă Croitori, inclus în Fântânile, Vaslui).

1674, iunie 10: Vasile și femeia lui Vasâlca, fata Teclăi din satul **Croitori** (pe Tutova, satul lui Mihail Croitor, inclus în Fântânile²⁰⁵, Vaslui), dăruiesc logofătului Vasile Gheuca, „pentru mult bine ce ne-a făcut și ne-a scos din multă nevoie... toată partea femeii mele Vasâlca, ce se va alege la satul **Sănzănești** (pe Tutova, lângă

²⁰³ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, p. 246

²⁰⁴ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 15, Cernăuți în 29 Aprilie nou 1921, pp. 189-192

²⁰⁵ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 161

Croitori, inclus în Fântânile, Vaslui), ce este la ținutul Tutovei”²⁰⁶.

1902: „**Sânzinești**, sat cu 35 locuitori în județul și plasa Tutova, comuna Lălești, spre est de satul Lă-lești”²⁰⁷.

SĂNĂTEȘTI

(lângă Costești și Târgu Frumos, Iași).

1636, decembrie 4: Zapisul diacului Stamat și al femeii lui Măria, fata Măriicăi, nepoată vornicului Dan Bolei, în care mărturisesc că au „vândut toată partea noastră din sat din **Costești** (înglobat în Târgu Frumos, Iași), ce este în ținutul Romanului... jupânesei Grozavei, drept 38 de galbeni bani buni, printre martori fiind „Dumitru Dzamă și Vasile de **Sănătești** (lângă Costești și

²⁰⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, pp. 65, 66

²⁰⁷ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 414

Târgu Frumos, Iași), Andrei din **Sârbi** (comuna Todirești, Iași), Maței din **Răbâia** (?) și ați mulți oameni buni”²⁰⁸.

SANCĂUȚI

(Săncăuți, comuna Cotiujeni, raionul Briceni, Moldova).

1635, august 14: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Avram de **Lucăceni** (azi Lukacivka, comuna Nelipă-uți, raionul Chelmenți, Ucraina) „pe satul **Soloniuca** (Solominca, azi Coteala, comuna Coteala, raionul Briceni, Moldova), pe pâraul Cotele, cumpărătură de la Tudori pârcălab... din movila săpată, din colțul a patru moșii, și până în opcina dealului, în colțul iar a patru moșii: **Săncăuții** (Săncăuți, comuna Cotiujeni, raionul Briceni, Moldova), **Buticiul** (Butușeni, Butici, comuna Nelipăuți, raionul Chelmenți, Ucraina), **Cochiușani** (Cotiujeni, comuna Cotiujeni, raionul Briceni, Moldova) și **Soloniuca**.. Tot opcina, până în hotarul **Varticăuților** (comuna Vartikivți, raionul Chelmenți, Ucraina)”²⁰⁹.

1635, august 19: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Avram din **Lucăceni** (azi Lukacivka, comuna Nelipă-uți, raionul Chelmenți, Ucraina), în baza unui zapis semnat de slugi domnești și de Zaharia de **Hotin**, popa Nichita și Laver diaconul de **Lucăciani**, Gavril Corostilă din **Cotela** (Coteala, comuna Coteala, raionul Briceni, Moldova),

²⁰⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 558, p. 608

²⁰⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 207, p. 246

„scriind și mărturisind că a venit înaintea lor Odochia, cneaghina lui Toma, fost vornic de **Botușani**, cu fiul ei Mardarie, și Costanda și Andronic, fiii lui Vasile din **Volcineț** (azi Maiovka, comuna Ocnîța, raionul Ocnîța, Moldova), și Avram, fiul Măricăi, nepotul Fădorei, și fratele ei Toader din **Liveni** (comuna George Enescu, Botoșani), toți nepoții lui Bilava de **Sencheuți** (Săncăuți, comuna Cotiujeni, raionul Briceni, Moldo-va)... și au vândut a patra parte din tot satul Sencheuți, care se cheamă stâlpul lui Bilava, și cu iaz, și cu vad de mori pe Viliia, în ținutul Hotinului... slugii noastre Avram, pentru 230 de taleri de argint”²¹⁰.

1635, septembrie 18: Zapisul lui Mihailo, feciorul Odochiei, nepotul Grozei, strănepotul lui Bantăș din **Brătășeni** (Brătușeni, comuna Brătușeni, raionul Edineț, Moldova), din ținutul Iașilor, în care mărturisește că a vândut partea lui „din sat din Brătășeni, dintr-a treia parte, din stâlpul din mijloc... lui Dumitru Buhuș vistier-nicul, pârcălabul de Hotin, drept 20 taleri bătuți, și partea mea, și a frățâne-meu Avram, și a mătușilor mele So-fronia și Acsana... Și la tocmeala noastră prilejitu-s-au Florea și Cozma, sluga dumisale vistiernicul Gheorghe Roșca, din **Sencheuți** (Săncăuți, comuna Cotiujeni, ra-ionul Briceni, Moldova), Prodan din **Căpoteni** (azi Kanininsk, raionul Edineț, Moldova), Gavril Beșină din **Ocnină** (Ocnîța, comuna Ocnîța, raionul Ocnîța, Moldo-va) și alți mulți oameni buni”²¹¹.

1645, iunie 27: Porunca dată de Vasile Lupu

²¹⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 211, pp. 248-250

²¹¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 240, p. 284

voievod lui Costin Liciul și lui Toader Liciul din **Sen-căuți** (Săncăuți, lângă Cotuieni, raionul Briceni, Mol-dova), după ce „s-a jeluît Ursul ce-a fost pârçălab pe niște răzeși ai lui, anume din **Țăcotenî** (lângă Forosna, raionul Novoselița, Ucraina), din **Cotela** (comuna Cotela, raionul Briceni, Moldova), din **Șerbentî** (comuna Șerbentî, raionul Novoselița, Ucraina), din **Forosna** (raionul Novoselița, Ucraina), din **Cicicani** (lângă Forosna, raionul Novoselița, Ucraina) și din **Bădroșeni** (Bădragii Vechi, comuna Brânzeni, raionul Edineț, Moldova), ce sunt în ținutul Hotinului, zicând înaintea domniei mele că are niște părți de ocină la aceste sate, care îi sunt danie de la o mătușă a lui, anume Neastea, ce a fost fată lui Ivan Vartic, și ne-a arătat și drese pe acele părți de ocină, și ei (răzeșii) le țin fără ispravă. / Pentru aceea, să aveți a merge pe la acele locuri și să chemați răzeși, să strângeți oameni buni și să alegeți părțile precum le vor spune în drese”²¹².

SĂNCĂUȚI

(Sencheuți, azi Săncăuți, comuna Sankivți,
raionul Hotin, Ucraina).

1456, iunie 8: Întărit de Petru voievod lui Sin de Hotin, care primește uric, pentru „ocina soției lui, nepoata lui Mihăilaș (Mihail de Dorohoi – n. n.), satele anume Șizcăuți, unde a fost curtea lui Iurie pe Prut, și Malinți, și Șizcăuți, unde este Hodorici, și, mai sus de acesta,

²¹² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 109, pp. 91, 92

Zamcăuți, și, sub Hotin, Berestia și Gorodiște, mai jos de Urmez, și Crainicăuții, și Vâșniveț. Și, la graniță, Boriscăuți”²¹³. Hotarul, din veac.

1637, mai 4: Vasile Durduc și Magda, fata lui Dumitru Ciornei din **Sencheuți** (Săncăuți, comuna Sankivți, raionul Hotin, Ucraina) vând „dreapta ocină și moșie din sat din **Bobești** (lângă Petricani și orașul Săveni, Botoșani), ce-s în ținutul Dorohoiului, din stâlpul lui Vlad, jumătate, partea lui Dumitru Ciornei, lui Pătrașco Ciogolea, drept 60 taleri buni”²¹⁴.

1770-1772: Satul **Săncăuți**, ținutul Hotinului, ocolul de Sus, avea, după recensământul lui Rumeantev²¹⁵, **toată suma caselor: 44**. Scădere rufeturi 4: 2 popi, 1 dascăl, 1 diacon. Rămân birnici 40. / **Birnicii**: Fedor, rus / Grigore, rus / Ile, rus / Vasile Bădă / Vasilache Duca / Pintelei, argat / Andrus, vătăman / Vasile, cibotar / Grigoraș fiul lui Ion / Toader fiul lui Iure / Simion fiul lui Forosnă / Vasile Forosnă / Mihai al lui Tumpici / Vasile nepot vornicului / Iosip fiul popei / Ioniță fiul lui Petre / Macsim, rus / Ilie, rotariul / Ion Varinca / Mihail, rus / Ilie, rus / Nazarco / Toader Cernauschii / Ion, cărbunariul / Vasile Răvei / Nicolae fiul lui Drunic / Ursache fratele lui / Grigoraș, căsap / Vasile cumnat lui / Andrei al lui Filip / Vasile fratele vatamanului / Hrior, rus / Ion, rotariu / Hilip fratele lui / Toader fiul lui Donică / Nicolae, morar. //

²¹³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 59, pp. 88-90

²¹⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 85, p. 83

²¹⁵ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 121, 122

Rufeturi: Popa Toader / Popa Gavril / Vasile, diacon / Timofti, dascăl.

1904: „**Săncăuți**, sat în județul Hotin, volosti Grozița, așezat pe pârâul Săncăuțul. Are 272 case, cu o populație de 1.070 suflete; biserică; grădini; 390 vite mari”²¹⁶.

SÂNGERA

(Vișneuți, comuna Sângera,
raionul Arenii Noi, Moldova).

1502, martie 1: Întărit de Ștefan voievod fraților Maleșco, Nenciul, Cozma Rizeanul și Dragoș, care primesc uric pentru „un loc în pustie, la Vișneuți, pe amândouă părțile Vișneuțului, care este la Bâc... valea în fața lui Soltan și a Murașei, ca să-și întemeieze sat”²¹⁷. Hotarul, „cât vor putea să folosească 20 de case îndestul”.

²¹⁶ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 185

²¹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. III, București 1980, doc. 265, pp. 475-477

1763, iulie 20: La împărțirea moșiilor între feciorii lui Miron Hâncul, **partea Lupului** cuprinde „un bătrân întreg din satul **Săcărenii**, la ținutul Lăpușnei, cat care îmblă în trei părți și cu vad de moară întreg, și cu selișta cea veche, și cu casele părintești, și cu livada de lângă casă; un bătrân și jumătate dintr-alt bătrân și cu vad de moară întreg și dintr-alt vad a patra parte din satul **Pereni**, la ținutul Lăpușnei, și a patra parte din satul **Singera** tij otam (la fel, aici)”. / **Partea Catrinei** cuprinde „jumătate de bătrân din **Săcăreni** și cu livadă de pomi ce vor veni pe acea parte, la ținutul Lăpușnii; jumătate de sat de **Molești**, cu lacuri de heleșteu și cu locuri de pri-săci; jumătate de sat **Condrești** și cu vad de moară întreg și cu locuri de prisăci ce s-ar veni pe această parte... și a patra parte din satul **Singera** ot tam”. **Partea Sinicăi**, fata mai mică, cuprinde „jumătate de bătrân din satul **Săcă-renii** și un vad de moară întreg și cu livezi, jumătate din satul **Moleștii**, cu locuri de heleșteu și de prisăci; jumă-tate de sat **Condrești**, cu locuri de prisăci... și a patra parte din satul **Singera**, tij Otam, Lăpușna”. / **Partea Mariei**, sora cea mare, cuprinde „**Brătenii**, sat întreg, ce este hotărât, cu vad de moară întreg și cu locuri de prisăci și cu pomi la ținutul Lăpușnei; jumătate de vad de moară al Istrătoaei în **Ciuciuleni** pe Cogâlnic și cu partea ce s-a alege în câmp, și alt vad de moară al lui Mârzacu... a patra parte din satul **Singera**, la ținutul Lăpușnei”. / **Par-tea Lupei**, ce o ține Hrănaciuc cuprinde „jumătate de bătrân din **Pășcani** și a patra parte din iaz, cu două zapise... **Bondeștii**, sat întreg și cu locuri de heleșteu”. / **Partea Nastasiei**, ce o ține căpitanul Neculai Iacomii; „a treia parte din tot satul **Săcărenii**, cu

vad de moară întreg și cu livezi”²¹⁸.

1904: „**Sângera**, sat în județul Chișinău, volosti Ialoveni, așezat la gura văii Ișnovățului. Are 100 case, cu o populație de 782 suflete de țărani români; o școală elementară rusească; 280 vite mari. Locuitorii posedă 912 deseatini pământ. Proprietarul nobil C. Russo are 616 deseatini”²¹⁹.

SÂNGERA

(raionul Noua Suliță, Ucraina).

1770-1772: Satul **Sângera**, ținutul Hotinului, ocolul de Sus, avea, după recensământul lui Rumeanțev²²⁰, **toată suma caselor: 5**. Rămân birnici 5. / **Birnicii:** Vasile fiul lui Giurianul / Simion al Nuțului / Toma / Prodan fiul lui Dochia / Ștefan fiul lui Vasile.

²¹⁸ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 177, pp. 205-209

²¹⁹ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 190

²²⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 121

SÂNGEREI

(comuna Sângerei, raionul Sângerei, Moldova).

1635, septembrie 1: Ispisoc de întărire, dat de Vasile Lupu voievod lui Vasilie și fraților lui, fiii lui Nechita, nepoții lui Toader, și verilor lor Petriceaico mare armaș, și Avram fost vornic și Cozma, și verilor lor, fiii lui Isac, nepoții lui Ion vistiernic, și verilor lor Petre Hadâmbul și fiilor Goioaei, nepoții Solomiei, și de asemenea lui Toader Moțoc și fraților lui, fiii Todosiiei, nepoții Irimiei Pițigae, toți nepoții și strănepoții Petricăi hatman... și au împărțit între ei dreptele lor ocini și dedini, din dreptele și propriile lor drese și uric de împărțea pe care îl au ei de la Alexandru voievod, satul **Cărbunești** (lângă Goșmani, comuna Români, Neamț), care este în ținutul Neamț, și **Blăgești** (comuna Blăgești, Bacău) și **Fărăoani** (comuna Făraoani, Bacău) și **Movi-leni** (lângă Hertioana-Răzeși, comuna Traian, Bacău), care sunt în ținutul Bacău, și **Mesăhănești** (Misihănești, comuna Roșiori, Bacău) și satul **Ruși** (înglobat în Ro-șiori, comuna Roșiori, Bacău), în ținutul Roman, și **Nă-nești** (comuna Tănăsoaia, Vrancea), de la Tecuci, și **Vlădești** (înglobat în orașul Vaslui), pe Tutova, și **Sân-gerei** (comuna Sângerei, raionul Sângerei, Moldova), din ținutul Iași, și **Pleşești** (azi Zmeu, comuna Lungani, Iași), de la Cărligătură, și șase fâlci de vie, care sunt la **Cot-nari**. / Astfel, a căzut în partea lui Petriciaico și a verilor lui, Ionașco Avram fost vornic și Cozmei, și altor veri ai lor, a patra parte din satul Cărbunești, și a patra parte din satul Blăgești, și a patra parte din jumătatea de sat Fărăoani și Mesăhănești, și a

patra parte din satul Nănești și două fâlcii de vie, care sunt la Cotnari. / Și în partea lui Toader Moțoc, cu alți frați ai lui, s-a convenit a patra parte din satul Cărbunești, și a patra parte din Blăgești, și a patra parte din jumătate de sat Fărăoani, și satul Movileni, și jumătate de sat din Pleșaști, și cu două fâlcii de vie, tot de la Cotnari. / Iar în partea lui Petrea Hadâmbul și a fiilor Goioaei, nepoții Solomiiei, s-au convenit a patra parte din satul Cărbunești, și a patra parte din satul Blăgești, și a patra parte din jumătate de sat Fărăoani, și jumătate din Ruși, și jumătate din Sângerei, și a patra parte din satul Vlădești, și o falce de vie, tot la Cotnari. / Și iarăși, în partea slugii noastre Vasilie, cu frații lui, fiii lui Nechita, nepoții lui Toader, s-au convenit a patra parte din satul Cărbunești, și a patra parte din Blăgești și a patra parte din jumătatea de sat Fărăoani, și jumătate de sat Ruși, și jumătate de sat Sângerei, și a patra parte din satul Vlădești, și cu o falce de vie, tot la Cotnari”²²¹.

1904: „Sângerei, sat mare în județul Bălți, așezat pe malul stâng al râulețului Ciulucul Mare, pe șoseaua Orhei-Bălți, între satele Copăcenii și Beliceni. Face parte din volostii Chișcăreni. Are 402 case, cu o populație de 2.006 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae; școală elementară rusească; 86 vite mari. Țăranii posedă pământ de înproprietărire 2.304 deseatini. Proprietarul Vasile Calmutschi are aici 7.655 deseatini. Împrejurul satului sunt vii și grădini cu pomi”²²².

²²¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 228, pp. 268, 269

²²² Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 191

SÂNGERI

(Munteni, înglobat în Sângeri,
comuna Gropnița, Botoșani).

1635, iulie 7: Întărit de Vasile Lupu voievod popii Neculai din **Cernești** (comuna Todireni, Botoșani), în baza unui zăpis de mărturie de la Romașco cel bătrân și fiul lui Gligorie din **Stănești** (înglobat în Zlătunoaia, comuna Lunca, Botoșani), Zaharia, Romașco, Simion, Ionașco și Pavel – fiii lui Dumitru Hasnăș, Istratie fiul lui Iosipăscul, Dumitrașco Zupco, Gligorie Hasnăș și Isac Drujine din **Piciorogani** (înglobat în Nicolae Bălcescu, comuna Flămânzi, Botoșani), Ionașco Grozăvăscul din **Munteni** (înglobat în Sângeri, comuna Gropnița, Botoșani), Micul de **Nilipești** (înglobat în Nicolae Bălcescu, comuna Flămânzi, Botoșani), Pătrașco Stănilă din **Giu-mătățeni** (înglobat în Jijia, comuna Albești, Botoșani), prin care mărturisesc cum a venit înaintea lor Mărica, fiica lui Drujine, și cu fiii ei Dumitru și Albul, și au vân-dut dreapta lor ocină din satul Piciorogani, care este în ținutul Hârlăului, a șasea parte din jumătatea de sus a satului... și cu loc de moară pe Miletin... rugătorului nostru mai sus scris, popa Neculai”²²³.

1774, iunie: Satul **Singerii**, ținutul Hârlăului, ocolul Jijiei, avea, după recensământul lui Rumeanțev²²⁴, **toată suma caselor: 8**. Scădere rufeturi 8: 3 scutelnici

²²³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 161, pp. 196, 197

²²⁴ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 249

armaşului Maimarolu, 2 aprozi, 2 mazili, 1 ȕigan. / **Rufeturi:** Ion Călăraş, scutelnic la armaşul Dumitrachi Maimarolu / Vasili Hultuoanu, tij (la fel) / Toader Verdeş, la fel / Gavril, aprod / Ştefan, aprod / Ianachi Damir, mazil / Andrii Damir, mazil / Grigori, ȕigan.

1902: „**Sânger**i, sat în partea de nord-vest a comunei Gropniţa, plasa Copoul, judeţul Iaşi, situat pe valea cu acelaşi nume. Are o populaţie de 36 familii saii 347 suflete. Locuitorii posedă: 263 vite mari cornute, 778 oi, 32 cai şi 114 rămători”²²⁵.

SĂOANI

(fostul Săoni, lângă Şcheia, comuna Al. I. Cuza, Iaşi)

1632, iulie 4: Zapisul lui Lazar Moţoc şi Bernat diacul din **Cozmeşti** (comuna Stolniceni-Prăjescu, Iaşi), preotul Ştefan din **Hăleşteiani** (Heleşteni, comuna Heleşteeni, Iaşi), preotul Anton din **Oborociani** (Oboroceni, comuna Heleşteni, Iaşi), Irimia din **Săoni** (Săoani, lângă Şcheia, comuna Al. I. Cuza, Iaşi), Alexa din **Boroseni** (lângă Rânghileşti, comuna Santa Mare, Botoşani) şi Focşia de **Ruginoasa** (comuna Ruginoasa, Iaşi) , prin care mărturisesc cum au venit înaintea lor Toader din Săoni, feciorul lui Tudoran, Oncul şi Nacul, feciorii lui Gligorie,

²²⁵ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicţionar Geografic al României*, volumul V, Bucureşti 1902, p. 414

nepoții lui Tudoran, și Grozava, fata lui Tundo-ran, strănepoții Hromșei, „și au vândut dreapta ocină și moșie din sat de Săoni, ce sunt pe apa Siretului, a noua parte din tot satul... Lupului Prăjescului, ce a fost postelnic, drept 60 de taleri buni”²²⁶.

1632, iulie 6: Întărit de Alexandru Iliăș voievod fostului postelnic Lupul Prăjescul, care primește uric pentru „a patra parte din **Dânceni**, din tot locul și din vatra satului, și din câmp și din pădure, și cu iaz și cu tot venitul... și de asemenea, din tot satul **Săoani**, pe râul Siret, a noua parte, a noua parte, ce este în ținutul Roman”²²⁷.

1633, septembrie 1: Zapisul lui Ion Ciolpan, în care mărturisește că a vândut „loc de trei case, jupânului Lupul Prăjescul clucer, drept 200 talei, pe acele trei case din sat de **Săoani**, ce-s în ținutul Romanului, două case ce am întors banii Mărghitei, iar o casă mie-mi este cumpă-rătură de la Isac Ghigoescul, nepotul lui Urdugaș”²²⁸.

1633, decembrie 28: Întărit de Moise Moghila voievod fraților Nistor, Efrim, Maria și Ionașco, fiii lui Toma, nepoții lui Drăhăilă, strănepoții lui Danco, „dreapta lor ocină și cumpărătură, din dreptul lor uric de la Ștefan voievod cel Bătrân, niște părți de ocină ce a cumpărat tatăl lor Toma de la Necoară, Zberea, Coste și Tecla Zlata, fiii lui Țoga, „a patra parte din partea de sus din satul **Ivănești**, pe Racova, din jumătate de sat, cu poiana anume

²²⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 142, pp. 180, 181

²²⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 145, pp. 184-186

²²⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 374, pp. 472, 473

Rogoazele, pentru 60 zloți tătărești. / Și de asemenea, altă ocină din acel sat Ivănești, cumpărătura bunicului lor Drăhăilă, de la Ghergina și Androe, fiii lui Gligor, nepoții Urâtei, a cincea parte din jumătate de sat Ivănești, pentru 40 zloți tătărești. / Și altă parte, cumpărătură de la Ion Moșea, toată partea lui și a surorii lui Țâganca, pentru 30 zloți tătărești”²²⁹.

1634, octombrie 3: Zapisul lui Isaico și al feciorului său Vasile, nepotul Eremiei, strănepotul Stancăi și al lui Miron, al femeii lui Isaico, Varvara, în care mărturisesc că au „vândut ce am avut în sat în **Săoani** (lângă Șcheia, comuna Al. I. Cuza, Iași), ce sunt în ținutul Romanului, pe Siret, a opta parte de casă, jupânului Lupul Prăjescul, drept 15 taleri, cu vad de moară pe Siret și cu bălți și cu livezi... Și într-această tocmeală au fost popa Ștefan, Vasile Benea și Ursul diregătorul de **Hălășteiani** (Heleșteni, comuna Heleșteni, Iași), Strătulat Dracea de **Sineuț** (Sinăuții de Jos, comuna Mihăileni, Botoșani), Vasile de **Tomești** (inclus în Iași) de la Prut, Țuțurman de **Lăpușna** (târg, raionul Kotovsk, Moldova), Ionașco Năvală de **Soci** (comuna Miroslăvești, Iași), Pe-trea de **Miclăușeni** (comuna Butea, Iași), și mulți oameni buni dimprejur megieși”²³⁰.

1635, octombrie 2: Zapisul popii Anton din **Obo-roceni** (comuna Heleșteni, Iași), „și cu femeia mea, Mărica, și cu toți feciorii mei, anume: Mărica și Ana, și eu, Gavrilăș Furdoiu și ficiorii mei, și eu, Nichifor, feciorul lui Ionașcu Cacotu (corect: Calotă), și eu, Grigori

²²⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 436, pp. 548, 549

²³⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 267, p. 298

Bâscotianul, cu feciorii mei, și eu, Sofroniea, și Toader și Irime, feciorii lui Gherasim, și eu, Ilia, cu feciorii mei, cu Ostahi și cu popa Isac, și Acsinie”, care vând „o parte de ocină a noastră, ce am avut în cel heleșteu nou, ce au făcut dumnealui, postelnicul Ionașcu Prăjăscu, la Podul Orzii, cum noi ne-am tocmit, de bunăvoia noastră, de i-am dat dumisale acel loc, ce mi l-au înecat apa și ne-au dat dumnealui alt loc, drept locul nostru, din parte dumisale, loc de fânaț, de la prisaca dumisale din dial, dinspre **Șchei** (Șcheia, comuna Alexandru I. Cuza, Iași), ci este hotarul dumisale, loc de patruzeci și patru prăjini și jumătate, câte de trei stâneni prăjina, că atâta a cuprins locul nostru, ce ni l-a înecat apa.., / Și această tocmeală s-a făcut dinainte vornicului Gheorghe Năvrăpăscul, Iurașcu Adam din **Vlădești** (lângă Brătești, comuna Stolniceni-Prăjescu, Iași), Toader Herescul din **Hăsnășani** (Hăsnășeni, înglobat în orașul Pașcani, Iași), Andon Dănilian⁶, Iosâp dascălul și dinaintea a mulți oameni, megieși de primprejur”²³¹.

1638, aprilie 3: Cartea lui Vasile Lupu voievod către „rugătorii noștri de la sfânta mănăstire de la Râșca, prin care le cere „a da uricul **Vlădenilor** (Vlădești) de la Siret întru mâinile jupânesei Prăjească, că are împresurătură dinspre Lupașcu clucerul”, voievodul trimițând pe Pătrașco Ciogolea și pe Gheorghe Năvrăpăscul „să le socotească hotarul din Vlădeni, dinspre **Săoani**, care sat le este cumpărătură de la sfințiile voastre”²³².

²³¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 250, pp. 292, 293

²³² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 307, p. 305

1638, noiembrie 12: Întărit de Vasile Lupu voievod marelui comis Lupul Prăjescul, care cumpără, cu 100 de ughi (ducați ungurești), de la Ionașco, nepotul doamnei Marica, „un loc de casă și jumătate din satul **Săoani**, și alt loc de altă casă, din alt bătrân. / Și de asemeni, de la Nacul, fiul lui Gavril, jumătate de casă, care se fac trei case din acest sat Săoani, pe râul Siret, cu parte de moară la Siret”²³³.

SĂPOTENI

(la gura Bâcului, Orhei, Moldova).

661, iunie 29: Întărit de Ștefan Vasile voievod răzeșilor din Săpoteni, „Dațcu și Furnica, feciorii Tenciu-lui, nepoți lui Borgane, fraților lui, feciorii Sofroniei și rudeniile lui Gligorașcu și Soltan, feciorii lui Simion, strănepoți Stețcului, răzeșilor Draganciu și Țețul, feciorul lui Ionașcu, cu rudeniile lor Vasile Ursul și popa Merăuță, nepoții lui Grigore, și rudeniile lor popa Toader, fecior Suricăi, toți nepoți Stancăi, Dațcu cu frații lui, nepoți

²³³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 512, pp. 476, 477

Parascăi, alte rudenii, nepoți Săpoteanului, Toader Lucoci, Iosăp și Nechifoe, strănepoți Săpoteanului, Feleșan și Stan”, care primesc uric pentru „dreaptă moșia lor, jumătate din satul **Săpotenii** în ținutul Orheiului, la sfârșitul Bâcului, trei părți cu iazuri, cu mori, după ispisoacele ce le-au arătat de la Irimia Mocilă voievod, adică o parte din acele trei să stăpânească Dațcu și sora lui Furnica și frații lor, feciorii Tenciului, și rudeniile Ganii cu frații lui, fecior Sofronii, și rudeniile lui Grigorașcu cu fratele său Sultan, feciorii lui Sămion, toți nepoți și strănepoți lui Feleșan Stețcu, iar două părți din cele trei să le stăpânească răzeșii Draganciul cu fratele său, feciorul lui Ionașcu, rudeniile lor Vasile Ursul și popa Mireuță cu frații lor, nepoții lui Grigoran, rudeniile lor popa Toderășco, fecior Suricăi, toți nepoți Stancăi, împreună cu Dațcu și frații lui, nepoți Parascăi, și alte rudenii ale lor, feciorii Săpoteanului, și Toader Lucoci, și Iosăp, toți nepoți Săpoteanului”²³⁴.

1676, aprilie 29: Apostol și Vlasă, feciorii Draganciului, nepoții Onacăi, dăruiesc lui Istrati Brahă, căpitan din **Săpoteni** și **Stângăceni**, „doi bătrâni, iar dintr-un bătrân două părți vând, drept 40 lei”²³⁵.

1683, aprilie 12: Ambrohie, feciorul Anghelinei, nepo Ilenei, și cu feciorii săi Andrieș și Nicu din **Săpoteni**, vând lui Loghin pârcălab „din satul **Drăgu-șani**, ce-a avut după moașă-sa (bunica) Ileana. Fata lui Drăgoman, însă a vândut din a patra parte, din jumătate, trei părți, adică

²³⁴ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 65, p. 89

²³⁵ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 104, p. 130

partea Anghelinei, partea Ștefaniei și par-tea Chelsăi”²³⁶.

1718, ianuarie 11: Carte de împuternicire, dată de Mihai Racoviță voievod lui Toderășco, strănepotul pitarului Grigore Săpotianul, „să fie volnic a-și ține și a-și stăpâni niște părți de moșii în satul **Săpoteani**, ce este în ținutul Orheiului, la **Cornești**, la ținutul Iașilor, la **Săseani**, iar la Orhei, la **Hărmănești**, la Prut, iar în ținutul Iașilor, la **Voinova**, la Orhei, și la **Țăfurleani**, alături de Hărmănești, iar la ținutul Iașilor, și să aibă a lua a zecea din câmp cu fânaț, din pâine, din pomeți, din grădini cu legume, din grădini cu **tiutiun**, din cânepă, din in, din bălți cu pește, din prisăci cu stupi, după obicei”²³⁷.

1774, iunie 5: Satul **Săpoteni**, cu salvogvarie din 1773, februarie 28, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Fața Bâcului, după recensământul lui Rumeanțev²³⁸, avea **toată suma caselor 63**. Scădere rufeturi 63: 59 scutelnici ai polcovnicului baron, 1 popă, 1 ȝigan, 2 femei sărace. / **Scutelnici ai lui baron:** Costache, vornicul / Lupul a Gavriloaei / Ion fratele lui / Mane Mutu / Apostu al lui Burcă / Avram, jidov / Andrei Brahă / Pavel Rață / Cârste Lipcan / Neculai Roșcănianu / Neculai Drăganu / Ioniță Vârlan / Istrate Brahă / Dumitrașcu fiul lui Moșniaga / Ștefan, cojocar / Trohin Deliu / Ștefan Orbul / Vasilache Plăcintă / Gheorghii Trifan / Lazor Trifan / Stan Adam / Manoli fiul lui Enache / Pintelei fiul lui Pavăl / Constandin Trifan / Dumitru Coțofană / Priciopi al lui Coțofană /

²³⁶ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 152, p. 151

²³⁷ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 183, pp. 176, 177

²³⁸ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 423

Chirică Trifan / Ion Trifan / Grigoraș Coțofană / Alecsa, cibotariu / Moisăiu Silion / Vasile Badiul / Dămian Trifan / Gheorghi al Trifănesii / Ion Nedelcu / Lupul, bejenar / Neculai Margine / Postolache, bejenar / Ioniță a Anițoei / Ion Chitoroagă / Ștefan Buza / Miron Gorii / Toader fiul lui Silion / Morachi Dodon / Gavril fiul botnariului / Gheorghi, botnariul / Ioniță, croitor / Toader, cumnat lui / Pintelei Colotari / Ioniță, liptcan / Acsinte Gerebii / Ilii, dascăl / Vasile Pitoreagă / Constandin fiul lui Tofan / Simion nepot lui Voica / Ion al lui Vasile / Ion Gavrilă / Constandin Miron. // **Rufeturi:** Popa Grigori / Ioniță, țigan / Tudosia, săracă / Safta, săracă.

SARAFINEȘTI

(Sorocinăuți sau Sărăcinești, azi Sarafinești, Botoșani).

1515, decembrie 10: Întărit de Bogdan (cel Orb) voievod lui Eremia vistiernicului, care cumpără, cu 300 zloți tătarești, cumpărătura Anușcăi, nepoata lui Dănilă protopop de Hearțeg, de la Ion diac, nepot lui Dănilă protopop de Hearțeg, „din uricului bunului său Dănilă protopop, ce l-a avut el de la străbunul nostru Alexandru voievod, „două sate pe Siret, anume **Miteștii** (inclus în

Sarafinești²³⁹, Botoșani), cu moară, ce este pe Siret și sub codru, și **Sorocinăuții** (sau Sărăcinești, azi Sarafinești²⁴⁰, Botoșani)”²⁴¹.

1576, noiembrie 8: Întărit de Petru voievod mănăstirii Moldovița, după ce călugării „s-au jăluit cu mare jalobă, zicând cum privilegiile de danie, ce le-au avut de la Alecandru vodă, pe satul **Mitești** și pe satul **Sărăcinești**, ce-s la Siret și cu mori pe Siret, care satele-a fost cumpărat Alexandru vodă de la Maria, cneaghina Turcului sulger, fata Eremiei vistiernic, pe călugări Evloghie, drept 1.200 zloți tătărești... acele drese le-a fost luat de la sfânta mănăstire Eremia fost hatman, când i-au fost luate acele sate, pe vremea lui Ion voievod, și nu i le-a dat nici până acum”²⁴².

1803, Condica liuzilor: Satele **Joldești** și **Sarafinești** ale căminarului Andoni Ziloti aveau 148 liuzi (oameni străini, care plăteau doar proprietarului moșiei), care trăiau din lucrul pământului, plătind, pe sfert, 491 lei, iar anual 1.964 lei; 15 breslași, care plăteau pe sfert 24 lei, iar anual 96 lei”²⁴³.

1902: „**Sarafinești**, sat situat pe dealul Sarafineștilor, în partea de sud-est a comunei Corni, plasa Siretul, județul Botoșani, cu a populație de 170 familii sau 902 suflete, Are 1 biserică, deservită de 1 preot și 2 dascăli; 6

²³⁹ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 163

²⁴⁰ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, pp. 224, 237

²⁴¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, pp. 54-57

²⁴² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, pp. 99-101

²⁴³ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. VII, Iassi 1886, p. 242

cârciumi. Vite: 204 vite cornute, 139 cai, 386 oi și 76 porci”²⁴⁴.

SARĂMÂRZA

(pe Botna, lângă Văsâeni, Orhei, Moldova).

1774, iunie 5: Satul **Sarămârza**, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Botnii, după recensământul lui Rumeanțev²⁴⁵, avea **toată suma caselor 34**. Scădere rufeturi 19: 18 volintiri, 1 popă. Rămân birnici 15. 20 case pustii. / **Birnici:** Constandin, vătăman / Gheorghe Gore / Luchian / Iordache, dascăl / Sile, morar / Alecsandru Bețică / Tudose al lui / Vasile Tănăsă / Silion Cătană / Gheorghe / Grigoraș Hâncul / Pricopi / Sandul Belicâne / Nicolai / Constandin Apostu. // **Rufeturi:** Nicolai, croitor, volintir / Gheorghe Mogâldianu, volintir / Ilieș, volintir / Meriacri, volintir / Ignat Păsăca, volintir / Ion Gavrilă, volintir / Postică, volintir / Ioniță Stăvilă, volintir / Toderașco Stpo, volintir / Irimie Gavril, volintir / Ștefan Margini, volintir / Grigori Dorubală, volintir / Darii Gechiu, volintir / Grigori Pante, volintir / Toader Bârcăonu, volintir / Niță Belicâne, volintir / Enachi Meriacri, volintir / Vârlan Donică / Popa Ion.

²⁴⁴ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 313

²⁴⁵ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 453, 454

SĂRATA

(Șuverteni, apoi Juverteni, sat inclus în Sărata, comuna Mihălășeni, Botoșani).

1624, ianuarie 17: Înaintea divanului lui Radul voievod s-au pârât „Gureș, feciorul lui Ștefan din **Șuverteni**, pe Macovei și pe Guliian, pentru o jumătate de sat din **Scorțeni**, ce-au zis c-au cumpărat tată-său Ștefan, de la Gavrilă Hărășor, omul lor, ce-au fost drept 50 taleri bătuți și 50 de oi cu miei, ce-au făcut peste tot o sută de taleri, bani buni. Drept aceea, însuși al nostru credincios boiarin Farchie, vornic de gloată, au mărturisit cu sufletul său înaintea noastră, când au fost trimis de domnia... în jos, la Fălciu, ei s-au pârât de față înaintea lui. Deci ei l-au întrebat pe Gureșu: are zapis au ba? Gureș au zis că n-are, căci că i-au fost luați tătarii cu totul. / Deci nu l-au crezut, ci i-au dat lege să aducă niște oameni buni bătrâni. Deci n-au adus ei 6 oameni, ci-au adus 6 sate, de-au mărturisit cu sufletele lor, cu mare credință și jurământ, cum c-au cumpărat Știhan, tatăl lui Gureș acea jumătate de sat din Scorțeni, drept o sută de taleri bani buni. Deci, dac-au ajuns pre dânșii cu atâta mărturie, ei n-au avut cum și în ce chip, ci i-au făcut ei mărturie, cum o au arătat și înaintea domnii mele. / Drept aceea, s-au socotit cu lege dreaptă c-au fost învâluind Macovei și Giuliian fără ispravă. Deci au rămas ei din toată legea și dinaintea noastră, iar Gureș, el s-au îndrep-tat și ș-au pus ferâie”²⁴⁶.

²⁴⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 160, pp. 211, 212

1637, iunie 8: După împărțirea moșiilor între urmașii lui Pătrașcu logofăt, lui Dumitrașcu Șoldan i „s-au venit **Dămilenii** (înglobat în Cristinești, comuna Cristinești, Dorohoi), la Dorohoi, jumătate de sat **Dolniceni** (lângă Brăteni, azi Pădureni, comuna Dobârceni, Botoșani), sub Cărpiniș, la Dorohoi, Petia Mare (județul Suceava), partea din **Ciuturești** (comuna Secuieni, Bacău), la Roman, un vad de moară la Bacău și loc de grădină la Obârșie la Bârlad”. / Toader Șoldan a primit „Șoldăneștii și Broștenii, la Suceavă, parte din **Cotuzăni** (Cotiujeni, Iași), ce este în ținutul Iași, pe Prut, parte din **Vartici** (lângă Uricani, comuna Miroslava, Iași), de la Cârligătură și jumătate din **Scorțăști** (Scorțeni, comuna Scorțeni, raionul Telenești, Moldova), la Lăpușna”. / Fetele Can-dachiei, sora celor doi Șoldan, „venit-au **Bălțăteștii** (co-muna Bălțătești, Neamț) de la Neamț, jumătate de **Tribasăuți** (Trebisăuți, comuna Trebisăuți, raionul Ocnița, Moldova), la Hotin, parte din Giurgești (județul Suceava), în ținutul Sucevii”. / Surorii lor, Tudosca, i „s-au venit satul Leucușăști (județul Suceava) și satul Mohilenii (județul Suceava), de la Suceava”. / Surorii Anghelina „venitu-s-au satul **Mânjești** (azi Deleni, comuna Ștefan cel Mare, Neamț) de la Neamț și **Borulile** (Borole, comuna Hănești, Botoșani), parte din **Jăvărteni** (azi Sărata, comuna Mihălășeni, Botoșani), la Dorohoi, parte din Cămârzani la Suceava, jumătate din **Scorțăști**, la Lăpușna, și două fălci de vie la **Cotnari**, în Dealul Asinului”. / „Iar în partea surorii noastre Tofanii venitu-s-au satul **Storești** (comuna Frumușica, Botoșani) și satul **Șândrenii** (Șendreni, comuna Frumușica, Botoșani), la Hârlău, **Moicești** (azi Pojerești, comuna Șcheia, Vaslui) și părți din **Solești** (comuna Solești, Vaslui), la Vaslui, și două fălci de

vie la **Cotnari**, în Dealul Asinului, Și viile s-au pus împotriva satelor ce au luat alți frați”²⁴⁷.

1902: „**Sărata**, sat pe valea Sărata, în partea de vest a comunei Movila Ruptă, plasa Ștefănești, județul Botoșani, cu o suprafață de 1.363 hectare și o populație de 93 familii. Se mai numește și Jovârteni. Are o biserică și 2 cârciumi. Vite: 206 vite mari cornute, 60 cai, 600 oi, 91 porci”²⁴⁸.

SĂRATA VECHE

(sat în raionul Fălești, Moldova).

1434, octombrie 8: Întărit de Ștefan voievod fraților Giurgiu și Ion, care primesc uric pentru „un sat la obârșia Săratei, unde este jude Fătu și Ilie, să le fie lor judecia uric și sub uric să nu se dea nimănui, Și alt judecător să nu aibă, ci să țină numai de curtea noastră din Iași... Iar hotarul să fie după hotarul vechi”²⁴⁹.

²⁴⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 120, p. 116

²⁴⁸ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 337

²⁴⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 134, pp. 187, 188

1904: „**Sărata Veche**, sat mare în județul Bălți, așezat într-un hârtop din dreapta văii Gârla Mare. Lângă sat este un mare eleșteu. Face parte din volosti Folești. Are 144 case, cu o populație de 820 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae. Țăranii posedă pământ de împroprietărire 1.015 deseatini. Proprietarul Goilov are 624 deseatini. Împrejurul satului sunt vii și grădini”²⁵⁰.

SĂRATA NOUĂ

(Cazancic, comuna Sărata Nouă,
raionul Leova, Moldova).

1503, septembrie 13: Întărit de Ștefan voievod fraților Buda și Grozea, care primesc uric pentru „un loc din pustie, pe Sărata, mai jos de gura pârâului Căpățâroasa, ca să-și întemeieze sat... Iar hotarul aceluia loc mai sus scris, din pustie, să fie de la gura Căpățâroasei, în jos, pe această

²⁵⁰ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 186

parte a Săratei, de la Troian, cât poate folosi un sat îndestul”²⁵¹.

1904: „**Sărata Nouă**, sat în județul Bălți, așezat în valea Gârla Mare, pe șoseaua Folești-Cornești. Lângă sat este un mare iaz. Face parte din volosti Folești. Are 83 case, cu o populație de 765 suflete. Țăranii posedă 580 deseatini pământ. D. Goilov are aici 999 deseatini. Împrejurul satului sunt vii și livezi”²⁵².

SĂRATA GALBENĂ

(Sărăteni, apoi Sărata Galbenă,
raionul Kotovsk, Moldova)

1554: Întărit de Alexandru (Lăpușneanu) voievod lui Cazan, pârcălab de Soroca, care primește danie domnească „două locuri din Pustiu, pe apa Rătului, mai în jos de **Sărăteni** (Sărata Galbenă, raionul Kotovsk, Moldova) și mai în jos de gura Săgălii, la **fântâna Oanei**, și alt loc,

²⁵¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. III, București 1980, doc. 291, pp. 517, 518

²⁵² Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 186

la fântâna voinicului Pulliac, la stâlpul de piatră, unde a fost Coșar Neagul”²⁵³.

1774, iunie 5: Satul **Sărătenii**, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Cului, după recensământul lui Rumeanțev²⁵⁴, avea **toată suma caselor 157**. Scădere rufeturi 32: 14 voluntiri, 2 mazili, 4 popi, 10 femei sărace, 2 țișani. Rămân birnici 125. 15 case pustii. / **Birnici:** Constandin / Sandul / Toader Coadă / Dumitrașco / Condre, bejenar / Andronachi Paneș / Toader Spătar / Gheorghii, argat / Vasile Corjovanu / Petre / Gheorghii Balmuș / Vasile Cucul / Loghin Cârse / Ghervasi fiul lui Beșanu / Ioniță Balmuș / Iosip Afteni / Ioniță, rotar / Maștei Scurăcană / Grigoraș, bejenar / Ilie Șchiopul / Moiseiul, cazacul / Andrei, bejenar / Toader Iupul / Pricopi Frățâian / Ioniță Crăciun / Constandin fiul baciului / Ioniță Doagă / Ilie Cupce / Hilimon, cărauș / Timofti Văscă / Toader, cărauș / Nanu Lefter / Constandin Bușilă / Gheorghii Cupce / Mihăilă Sălăvestru / Simion Râncez / Gheorghii Gabură / Constandin, bejenar / Ștefan Leșanu / Stahi fiul lui Gheorghii / Vârlan / Ocsănti Pierdivară / Toader Burcă / Constantin Vodă / Ghiorghii Giosanu / Parfeni, bejenar / Alecsandru, șelar / Grigoraș Nedejde / Ioniță Scurăcană / Stanciul, sârbul / Toader Spătar / Samoil Găină / Pahomi / Sava, sârbul / Gheorghii Jalobă / Palade / Gheorghieș Gâdilic / Acsănti fratele lui / Ion frate lui / Dănilă Dohot / Ioniță, bejenar / Petre Pitic / Tudose Gâdilic / Grigoraș fiul lui Gâdilic / Nicolai, dulgheriul / Irimie Cucul / Tudosi Cucul / Andronachi fiul lui Andriuță / Mihălachi Dohot /

²⁵³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IX, Iași 1914, pp. 31-33

²⁵⁴ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 411, 412

Constantin Dohot / Păvălache Iorga / Nastas Cojușnianu / Vlas / Simion Cășian / Andrei Cășian / Andrei / Ștefan / Samoil / Stănilă / Ichim / Iacob / Lupu Alecsandru / Irimie Sava / Pavel Ciorneiu / Ion Gândul / Sava, ciobanul / Nistor / Tănase / Nicolai al Dănoai / Grigori a Dochiții / Grigoraș Caravasile / Andrei al lui Doagă / Opre Doagă / Tofan Burle / Grigoraș Bordeiu / Vasile Ciocoiul / Nicolai Frăsânianu / Tudose / Sandul, rachier / Miron, rachier / Lupul, rachieriul / Nichita, rachier / Ilie, văcar / Vasile, vătăman / Grigore al lui Căpătar / Stahi, pâslar / Ion Manțogul / Constandin, bejenar / Ioniță Bâtcă / Sandul Dulendri / Nicolai / Leonti fiul lui Ștefan / Ilie Lapteacru / Ioniță, ungurul / Grigoraș Țurcă / Ioniță Buliga / Zaharie Străutulat / Ioniță Handraburu / Pricopi / Constandin Anghel / Toader Cășaian / Ioniță Biholu / Ion, vătăman / Vasile Peșterian / Avram, jidov. // **Rufeturi:** Istrate Condre, volintir / Arseni Mărgică, volintir / Ștefan Andriuță, volintir / Pavel Ciornică, volintir / Andrei Tulgara, volintir / Simion Anghel, volintir / Neculai Anghel, volintir / Neculai Anghel, volintir / Andrei al lui Păvălache, volintir / Dumitrașcu Hlubă, căpitan, volintir / Gheorghi Orbul, volintir / Ioniță Orbul, volintir / Grigoraș Ciornică, volintir / Ioniță Ipati, volintir / Vasile Ciocoiu, volintir / Stan, ȝigan al dumisale vistiernicului / Ursul, ȝigan al dumisale vistiernicului / Vasili Sârghii, mazil / Andrei Suricianu, mazil / Popa Manole / Popa Pricopi / Popa Vasile / Popa Moisăi / Senica, săracă / Timoftiasă, săracă / Marie Eșanca, săracă / Sanda, săracă / Gafița, săracă / Baba Irina / Baba Giosanca / Donoae, săracă / Nastasie, babă săracă / Baba Hluboae.

1904: „**Sărata Galbână** sau Slobozia, sat în județul Bender, așezat în valea Sărata, la gura văii Nirișenilor.

Face parte din volosti Gura Galbână. La sud de sat trece șoseaua de la Gura Galbână, care trece pe valea Prutului. Are 363 case, cu o populație de 2.900 suflete; 612 vite mari”²⁵⁵.

SĂRĂȚENI

(fostul Drăgomănești, Sărățeni, Sărăcinești,
comuna Murgeni, Vaslui).

1493, martie 5: Întărit de Ștefan voievod, cu prilejul împărțirii moșiilor lui Șolda de la Dumitra între nepoții lui Mărina și Stana, fiicele lui Dragomir Iuban, „satele care au fost ale unchiului lor Șolda, pe Dumitra, anume: Șoldenii, și Socii, și Bârleștii, și Spinenii (Spirenii), și Drăgomăneștii, și Lăzeștii, și Sărăcineștii, și Fântâna Iepurelui, și Fântâna lui Șolomon, și Ciorenii, și, pe Larga, unde a fost Oanca și unde a fost Lațco din Câmpie. Și s-au cuvenit în partea Marinei satele, pe Dumitra, anume: Șoldenii, și Bârlăleștii, și Fântâna Iepurelui și Fântâna lui Șolomon, și, pe Larga, unde a fost Oanca, și unde a fost Lațco din Câmpie și jumătate din iezerul Hărcete; iar Stanei i s-au cuvenit în partea ei satele anume: Spirenii, și Drăgomăneștii, și Lăzeștii, și Sără-cineștii și jumătate din Câmpie”²⁵⁶. Hotarul, din veac.

1628, februarie 20: Martor jurător, la zăpădă lui Mitrofan, episcopul de Huși, în care mărturisește că au

²⁵⁵ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 186

²⁵⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. III, București 1980, doc. 123, pp. 240-242

venit înaintea lui „Gabăr, ce a fost căpitan, și cu răzeșii lui de pe sat de pe **Negrilești** și de pe balta ce se cheamă **Gemenele**, și de pe sat **Brițcani**, anume Bertea feciorul Crăciunei, Armaga feciorul lui Gavrilă Bâtcă, Cornea feciorul Aremiei, Iachim feciorul lui Nistor, Ursa nepoata Cozmiței, Samfira fata lui Roșculeț, Păntelei nepotul Stanei, Cihan de Brițcani, Costantin feciorul Morcoteiului, Pântea feciorul Bontei de Negrilești, cu cinstită cartea măriei sale lui vodă și cu sluga măriei sale, cu Vlasie diacul, să jure pe sfânta evanghelie cu 24 de jurători cum n-au vândut Nistor Cornescul, cu Nicula Galbănul și cu femeia sa, și cu răzeșii lor în sat în Negrilești nimică, nici baltă în Gemenele, nici într-apă, nici în uscat. Și să jure că n-a vândut Cozmița strigătorul cu Alexa Bota și cu răzeșii săi nimic în sat în Brițcani vornicului Ureche, ce le este împresurătură pentru c-au pârât Grigorașcu Ureche că este cumpărătură de tată-său, de Ureche vornicul”²⁵⁷. Lista jurătorilor: Petriul pârcălab de **Burboceni** (Bubo-ceni, lângă Barboși, Vaslui), Ghiorghie călăraș de **Șișcani** (ținutul Lăușna, Moldova), Căsul fost pârcălab ot **Măliceni** (Moldova), Horjă pitărel ot **Oțeleni** (ținutul Fălciu, Vaslui), Gavril Mamotă ot **Cucoara** (ținutul Chigheci, Moldova), Petrea Căcăradză ot **Căcărădzeni** (Căcărăzeni, lângă Gotești, ținutul Cahul, Moldova), Frango Malcoci ot **Malcoceni** (Moldova), Mihăilă Țărăsoară ot **Cărhănești** (satul Cârja, Vaslui), Petriman aprod și Constantin Țicău păhărnicele ot **Sărățeni** (ținutul Tutova, Vaslui), Pașco hotnog la călărași, Vărno călăraș ot **Vlădești** (lângă Gotești, ținutul Chigheci, Moldova), Vicol chihaia ot **Hlipiceni** (lângă Gușițel, Vaslui), Ionașco Ciubăraia și

²⁵⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 312, p. 424, 425

Ihnat Căltac ot **Lătești** (în Fălciu, Vaslui) , Bălan Buța ot **Blăgești** (în Fălciu, Vaslui), Buculei, Marvici Lean ot **Oțeleni**, Nica călăraș ot **Fălciu**, Marco Cucul or **Deleni** (în Fălciu, Vaslui), Giovlen ot **Suhuleți** (Stuhuleți, în Fălciu, Vaslui), Agapie ot **Păcurărești** (lângă Gotești, ținutul Chigheci, Moldova) și Camber ot **Golăești** (satul Crăciunești, Vaslui).

1644, martie 17: Chirică și Păcurar, feciorii lui Petriman de **Sărățeni** (Sărățeni, comuna Murgeni, Vaslui), și Crețu ot tam (de acolo) au pâra cu Tofana Costăchioae pentru niște țigani, pe care îi vând ei și fiilor ei Antohie, Gavril și Todossia, „pentru 20 lei bătuți și o iapă bună”, martori fiind „Boul de **Bârlad**, slugă domnească, Constantin Bujoranul și Ioniță Bantăș”²⁵⁸.

1745, februarie 12: Jaloba lui Lupu Cociorbă din satul **Sărățenii** „pe un Iov, care este vornicel la un sat, anume **Crețana**, ot ținutul Fălciului și pe sătenii de acolo: că venind cercători... au găsit pe un Pricopie Cojocariul din **Igești** în satul Crețana și i-au dat pecete; dar fiindu-mi acel Pricopie dator să-mi lege jumătate de pogon de vie, a venit la casa mea, să-mi taie haragi; ei au venit la casa mea și n-au vrut să-și ia omul... și mi-au lepădat un zapis de moșie acelui om, nefiind eu acasă, zicând către gazda mea că am zis eu să dea banii; și l-am plătit un an de-plin”²⁵⁹.

1902: „**Sărățeni de Jos**, sat în județul Tutova, plasa Târgul, comuna Schineni, spre sud de satul Schi-neni, pe Pârâul Sărat. Are o populație de 388 locuitori. / **Sărățeni**

²⁵⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 257, pp. 233, 234

²⁵⁹ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, IV, Bârlad 1924, doc. 108, pp. 172, 173

de Sus, sat în comuna Schineni. Are o populație de 513 locuitori. Se mai numește și Dragomănești”²⁶⁰.

SÂRBENI

(Orhei, Moldova).

1786, noiembrie 28: Marele logofăt Dimitrie Sturza schimbă moșii cu Gavril și Grigoraș Jărdan, feciorii Tofanei, fata lui Miron Crăsnășanu, strănepoți Sandului căpitan, care „având ei părți în trei moșii, anume **Bălcășeștii**, **Cerceleștii** și **Sârbenii**, ce sunt toate într-un hotar, în ținutul Orheiului, pe apa Răutului, baștină de la mama lor Tofana, și părți în **Dereneu**, baștină de pe tatăl lor Ștefan Jărdan, în care moșie Dereneu are și mănăstirea Bărboiu parte de moșie, din jumătatea de jos a satului Dereneu și din **Prihodiște**, a șasea parte”, primește toate aceste părți de moșii de la răzeși „schimb pentru parte din Dereneu și din Prihodiște, ce le-am dat cu bună pace”²⁶¹.

SÂRBI

²⁶⁰ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 341

²⁶¹ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 288, pp. 324, 325

(pe Rebricea, numiți Grajduri, din 1830²⁶²,
comuna Grajduri, Iași).

1423, martie 31: Întărit de Alexandru cel Bun lui Oană Popșa și fraților și nepoților lui, care primeau uric pentru „două sate pe Rebricea, un sat anume **Sârbi**, iar alt sat mai jos, satul lui Moişă Filosofu (fratele lui Oană Popșa)... Iar hotarul acestor două sate să le fie pe vechile hotare, pe unde au folosit din veac”²⁶³.

1495, martie 17: Întărit de Ștefan voievod lui Sima Gureș, „jumătate de sat pe Rebricea, anume jumă-tate de **Sârbi**, partea de jos, pe care și-a împărțit-o cu nepotul său, cu Nicoară Ciocârlie”²⁶⁴. Hotarele, din veac.

1581: Întărit de Petru (Șchiopul) voievod Cristei stolnicel, care primește ispisoc pentru cumpărăturile sale: de la Lupan, drept 400 zloți tătărești „ocina lui din satul (lipsește numele)... dinspre **Sârbi**, trei părți, iar din trei părți, jumătate și cu loc de heleșteu”; / de la Nechita, drept 80 zloți tătărești, „partea lui din sat... care acum se numește **Tătărăni** (lângă Baiceni și Pălești²⁶⁵, Iași), a patra parte”; de la Nastaca preoteasa, fata Crăstinei, ne-poata Magdei, drept 180 zloți tătărești, „moșia ce a avut moașa (bunica) lor Magda cumpăratură de la bătrânul Ștefan

²⁶² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. I, Iași 1906, p. 25

²⁶³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 54, pp. 79, 80

²⁶⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. III, București 1980, doc. 188, pp. 341-343

²⁶⁵ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 255

voievod, din a patra parte din mijloc din satul **Moimești**, jumătate”²⁶⁶.

SÂRBI

(sat pe Vâlhovăț, înglobat în Dreslive,
în comuna Văsinești, Botoșani).

1432, august 14: Întărit de Ilie voievod lui Isaia, care primește uric, printre alte sate, pentru „Medveja, Bojii lui Petru, jumătate din Borâlea lui Giurgiu, Dreslive și Jerdeni”²⁶⁷.

1635, iulie 1: Zapisul Pătrașco Bașotă, mare logofăt, prin care mărturisește cum a venit înaintea lui Pătrașco Stănilă, nepotul Bratei și a vândut „a patra parte din **Drisleve** Tomei sulgerului ceului mare, drept 10 galbeni”²⁶⁸.

1636, februarie 7: Întărit de Vasile Lupu voievod sulgerului Toma, care cumpără, cu 10 ughi galbeni, de la Pătrașco Stănilă, fiul lui Țopa, nepotul Bratei, „a patra parte din satul **Drisleve** (Drislive, înglobat în Sârbi, comuna Vlăsinești, Botoșani), care este în ținutul Dorohoiului, din vatra satului, și din câmp, și din pădure,

²⁶⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 20-24

²⁶⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 112, pp. 163

²⁶⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 153, p. 190

și din iaz, și din tot venitul”²⁶⁹.

1638, august 14: Întărit de Vasile Lupu voievod marelui stolnic Toma, care primește pentru cumpărăturile socrului său Miron, fost clucer, adică „o parte de ocină din satul **Drislive** (înglobat în Sârbi, comuna Vlăsinești, Botoșani), ce este în ținutul Dorohoi, a treia parte din a treia parte, cumpărată de Miron clucer de la Toma, Măriica și Axana, nepoții săi, de la Cârstian, fiul lui Tetiu, și de la Vicol și Ileana, fiii lui Simion Tetiul. / Și iarăși, a patra parte din a treia parte și iarăși, din această parte, a cincea parte din a treia parte din jumătate, cumpărată de la Frățian și de la frații săi, și partea Drumanei, a Aftoniei și a lui Anton, cu frații lui. / Și iarăși, a cumpărat de la Zoica, fiica popii Tudoran, de la nepotul său Gheorghe, de la Măricuța, fata Chiciorei, a patra parte din a treia parte, și au ales partea Budasei pe acea parte dinspre Bașeu”²⁷⁰.

1667, iunie 26: Porunca dată e Iliș Alexandru voievod fostului vornic Constantin și lui Constantin din **Sârbi**, după ce „s-au pârât de față toți răzeșii din **Borăle** cum nu se pot ei tocmi; deci am pus pe Solomon Bârlădeanul, logofătul cel mare, de le-a luat seama pe drese cine ne-a avut și s-a făcut lor izvod, iscălit de logofăt; / pentru aceea, să mergeți acolo, să strângeți oameni buni și să socotiți acei răzeși cum scrie izvodul, să și meargă fiecare la bătrânul său... și să stâlpiți, să-și știe cine cât va ține. / Așijderi, pentru un bătrân, ce-a cumpărat Nica de la Zavul, deci pe jumătate de bătrân i-a întors Andreica banii Nicăi, iar jumătate de bătrân li s-a pus zi, din Sinpetriu într-

²⁶⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 328, pp. 372, 373

²⁷⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 441, pp. 419-421

o săptămână, să întoarcă din rudele Nicăi care vor fi, și dacă vor da banii la zi, să împartă și acea jumătate de bătrân... / așijderi, și niște părți ce au în **Drisleve** și în **Jevertiani** să le socotiți pe drese ce vor avea”²⁷¹.

SÂRBI

(sat pe Hudalma, lângă Ciortolom,
comuna Tutova, Vaslui).

1436, septembrie 19: Întărit de Ilie și Ștefan voievozi lui Dan Mesehnă, care primește uric pentru „opt sate, anume: Ruja Petru, la Cobălă, și Onești, și Câteștii, și Virișeștii, și Selevestreanii, și, pe Hubalna, **Sârbii** și Șcheianii, și Lieștii, la gura Jeravășului, și, pe Horincea, Cavadineștii și Badea... Iar hotarul tuturor acestor sate să fie cu toate hotarele lor vechi”²⁷².

1902: „**Sârbi**, comună rurală și sat în județul Tutova, plasa Simila, spre nord-est de Bârlad, pe malul drept al râului Bârladul. Are o populație de 237 suflete și o biserică. Satul formează comuna Sârbi cu cătunele: Strâmtura și Potârlaci. Se cultivă via pe o suprafață de 2 hectare. Are o moară cu vaporii. Comerțul se face de 6 persoane. Prin comună trece șoseaua națională Bârlad-

²⁷¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IV, Iași 1908, p. 70

²⁷² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 163, pp. 227-229

Vaslui. Satul exista înainte de 1603, după cum reiese dintr-un zăpis de pe atunci”²⁷³.

SÂRBI

(ținutul Dorohoi, pe Bașeu, lângă Săveni și Hănești, Botoșani).

1603: Toader Turcea și soția lui Nastasica vând lui Bosie, mare spătar, „moșia **Sârbii**, din ținutul Dorohoiului”²⁷⁴.

1604: Udre răscumpără de la Bosie, mare spătar, „moșia **Sârbii**, din ținutul Dorohoiului”²⁷⁵.

1625, februarie 3: Întărit de Radul voievod logofătului Tăutul și cneaghinei lui Tofana, care cumpără, cu 100 taleri bătuți, de la Lupul, fiul lui Gorcea Udrea și al Todosiei, „a treia parte din satul Sârbi, partea de jos, cu loc de moară pe pâraul Bașeu, care parte a fost cumpărătura tatălui și mamei lui, de la Bosiioc”²⁷⁶. Cneaghina Tofana dăruiește partea Tăuteștilor mănăstirii Pantocrator (Todireni) din Burdujeni²⁷⁷.

1648: Călugării de la Todireni vând lui Toma, vornicul Țării de sus, trei seliști din satul Sârbii, **Sârbii, Jărdenii și Giurgeștii**, dăruite mănăstirii Pantocrator de

²⁷³ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 416

²⁷⁴ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XVII, Iassi 1891, p. 126

²⁷⁵ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XVII, Iassi 1891, p. 126

²⁷⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 267, pp. 336, 337

²⁷⁷ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XVII, Iassi 1891, p. 126

„ctitorul Teodor Movilă”²⁷⁸.

1667, martie 9: Urmașii marelui vornic Toma Cantacuzino împart între ei satele moștenite, „și s-a venit lui Ion (Racoviță) paharnicul și femeii lui Nastasia, fata Tomii vornicul: **Sârbii**, sat întreg, cu heleșteu și cu mori la ținutul Dorohoiului, **Bălțanii**, sat întreg cu mori, la ținutul Vasluiului, **Clocușna**, sat întreg la ținutul Hotinu-lui, **Hulubeștii**, sat întreg, la ținutul Tecuciului, **Pănțeștii**, sat întreg la ținutul Iașilor, jumătate de sat **Vitrianca**, la ținutul Hotinului, jumătate de sal **Volniceni** la ținutul Orheiului, a treia parte din satul **Costești**, cu mori, la ținutul Romanului, a treia parte din **Popențiani**, la ținutul Iașilor, **Clucerești**, seliște întreagă, la ținutul Dorohoiului, mai bine de jumătate din seliștea **Itești**, la ținutul Dorohoiului, **Jârdeani**, seliște întreagă, la Dorohoi, părțile din **Drislive** ce se vor alege, la Dorohoi, părți din **Dănești** și din **Bozienii**, ce se vor alege, la Dorohoi, părțile din **Jugani**, la Dorohoi, cât se vor alege, părțile din **Branișteari**, cât se vor alege, la Dorohoi, patru fâlcii de vie la Piscup, la **Cotnar**, două fâlcii în Mândrul, la Cotnar, patru fâlcii și trei fârtae la Cotnar, în Laslău, două fâlcii și 20 prăjini la Iași, în valea Irimiei”²⁷⁹.

1705: Iordachi Toma Cantacuzin, mare medelnicer, vinde lui Mihai Racoviță voievod „moșia Sârbii, cu ate sate, anume satul întreg **Sârbii**, cu heleștee în Bașău; **Iteștii** și **Bozienii**, sat întreg lângă Sârbi; **Dreglivale** și **Dăneștii**, sat întreg lângă Sârbi; **Iuganii** și **Brăniștenii**, sat întreg lângă Sârbi; **Giurgeștii**, sat întreg lângă Sârbi, proprietăți care i-au rămas de la mătușa sa Catrina, vădu-

²⁷⁸ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XVII, Iassi 1891, p. 126

²⁷⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Fereștii, Vashui*, vol. XVI, Iași 1926, p. 93

va gatmanului Velicico Costin”²⁸⁰.

1774, iunie 22: Satul **Sârbii**, ținutul Dorohoiului, ocolul Bașeului, avea, după recensământul lui Rumeanțev²⁸¹, **toată suma caselor: 47**. Scădere rufeturi 47: 42 poștași ce sunt dați ajutor la poșta Volovăț, 2 femei sărace, 2 preoți și dascăli, 1 jidov. / **Ce slujesc la poșta ot Volovăț**: Enachi sin (fiu) Postolachi, vornic / Ilie Botezat / Acsintie sin Grigorie / Ștefan sin Dumitrașco / Postolachi sin Ipati / Georgii sin Ștefan / Ion sin Gavril / Vasile sin cărauș / Eftimie sin Tronciul / Ștefan Ciupercă / Ion, văcar / Mihaiu, rus / Anton Gavril / Georgiță Sârghii / Gavriliță Ciorcan / Constandin Bănar / Lupul sin Gavril / Ion Mustață / Ion Ciupercă / Neculaiu sin Sârghii / Moisi Gogoman / Mihălachi sin Sârghii / Ioniță Criță / Toader / Ion Hodoroabă, holtei / Vasile, ciobotar / Ioniță sin Postolachi / Costandin brat (frate) Ilie Botezat, holtei cu mamă / Eftimie Ostropăț / Ioniță sin Ciorcan / Vasile zet (ginere) Bănar / Lupul Criț, slab / Vasile Văcăruț, slab / Ioniță sin diacon / Vasile, croitor / Costandin, argat preotului / Grigorii Căpățână, olog / Vasile Beșliu / Toader Ciupercă / Vasile Ciupercă / Simion Curnegru / Ioniță sin Postolachi. // **Femei sărace**: Marie Arhiroai / Lupa Bătănasă. // **Preoți, dascăli**: Preotul Toader / Ștefan, dascăl. // **Jidov**: Avram.

1902: „**Sârbi**, comună rurală în partea de sud-est a plășii Bașeul, județul Dorohoi, formată din satele: Hănești, Sârbi și Slobozia Hănești, cu reședința primăriei în satul Hănești. Are o populație de 531 familii sau 1.959 suflete; 2 biserici, deservite de 3 preoți, 4 cântăreți și 2 paracliseri;

²⁸⁰ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XVII, Iassi 1891, pp. 126, 127

²⁸¹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 520, 521

1 școală. Vite: 1.208 vite mari cornute, 3.672 oi, 148 cai, 670 porci. Locuitorii posedă 350 stupi. / **Sârbi**, sat pe moșia cu același nume, cu o populație de 1.009 suflete, situat pe malul Bașeului, mai în jos de Săveni. Moșia aparține Epitropiei Spitalelor Sf. Spiridon din Iași. Are o școală; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae, deservită de 2 preoți, 2 cântăreți și 2 palamari, mică și veche, făcută din vălătuci, în anul 1795, de locuitori. Sătenii înproprietăriți au 706 hectare 46 ari pământ; iar proprietatea, 5.027 hectare câmp. Sunt 3 iazuri și 2 pâraie ce trec pe moșiile numite Bodeasa și Gârla Zamă. Drum principal, acel ce duce, de la Săveni, la Ștefănești. Moșia se hotărăște cu: Borolea, Hănești, Vlăsinești, Săveni și Avrămeni”²⁸².

SÂRBI

(sat la Tecuci, comuna Nicorești, Galați).

1437, decembrie 20: Întărit de Ilie și Ștefan voievozi, păharnicelului Ion Ureclă, care primește uric pentru „satele Bârgăiani pe Moldova, și Stăneni și Sârbii,

²⁸² Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 415, 416

la Tecuci... Iar hotarul acestor sate mai sus scrise să fie după hotarul vechi, pe unde au folosit din veac”²⁸³.

1643, iulie 20: Alexa, feciorul lui Petriman, vinde fraților Ioniță și Timoftei, feciorii lui Zgribăoan, „din al treilea bătrân, jumătate de sat de **Mănești** (comuna Dragomirești, Vaslui)... și toată partea lui din satul **Sârbi** (comuna Nicorești, Galați) și din **Dumitrești** (lângă Ionăsești, comuna Nicorești, Galați)”²⁸⁴.

1774, iunie 26: Satele **Sârbii** și **Hânțăștii**, ținutul Tecuciului, ocolul Nicorești, după recensământul lui Rumeanțev²⁸⁵, aveau **toată suma caselor 109**. Scădere rufeturi 37: 1 vornic, 2 vătămani, 5 nevolnici, 2 lumânări isprăvnicești, 4 scutelnici, 2 slugi, 7 chelari, 2 călărași isprăvnicești, 8 popi și diaconi, 1 dascăl, 1 ruptaș, 2 văduve. Rămân birnici 72. / **Birnici**: Vasili Irimia / Ioniță Irimia / Toderașcu Coroban / Costantin Ghiron / Gavril Mihalcia / Tudosi, văduvoi / Simion Vintilă / Ioniță Vintilă / Mihălachi Soari, holtei cu mamă / Antohi Băgia / Ursul Bode / Ursul Bolancia / Niță Mârzac / Vasili Chițul / Ștefăniță Coca / Vasili Dodan / Ioniță Postolici / Simion Moisa / Neculai Iftimi / Malahii Moisa / Pătrașcu, bejenar din Tutova / Stanciul, tij (la fel) / Gheorghii Mătă, la fel / Dumitrașcu sin (fiul) lui Neculiță, la fel / Gheorghii Zlata, la fel / Neculai Prohiriș, bejenar / Solomon, ce a fost a dumisale stolnicului Iordachi Iamandi / Gheorghii Limbă, al mănăstirii Răchitoasei / Ion Ilie / Arhip Baniță, ce a fost

²⁸³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 176, pp. 248, 249

²⁸⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 133, p. 131

²⁸⁵ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 579, 580

a dumisale spătarului Conachi / Ștefan, sârbul, ce a fost al dumisale visternicesei Nastasâicăi / Pană Hulturian, la fel / Mihai, muntean, la fel / Petria, ce a fost birnic la Blăniasa / Toader Șteniți, ce a fost bejenar de la Tutova / Mane, al mănăstirii Răchitoasei / Chirvasii Grozav, la fel / Apostol, ciubotar, la fel / Ioniță, la fel / Ioniță, ce a fost vier al dumisale hatmanului Razu / Ion, ciubotar, ce a fost al dumisale spătarului Costantin Sturzei / Iamandi Grecia, bejenar de 6 luni / Năstasii Barghionul, la fel / Ursul Ignat, ce a fost birnic la Buciumeni / Vasili Ignat, la fel / Ion Dămian, la fel / Gheorghe Dragoș, la fel / Costantin a babii Albii, la fel / Pricopi, ce a fost scutelnic al spătarului Codrian / Pintelei, holtei cu mamă, bejenar de 6 luni / Ion, muntean, ce a fost volintir / Mihai Albul, ce a fost vier al dumisale doftorului Drăcachi / Andronachi Buză, la fel / Grigoraș Fulga, la fel / Gheorghe, fiu lui, la fel / Toader Țugurlan, ce a fost al spătarului Gheorghe Costandachi / Lazăr, ciubotar, ce a fost al dumisale bănesei Dumitrăchioai / Apostol Cozma, bejenar de 6 luni / Gavril Coman, la fel / Toader zet (ginere) lui Ignat, ce a fost birnic la Blânzi / Gavril Vlaca, la fel / Tudosi Chiriță, la fel / Ursul Grecia, ce a fost al dumisale spătarului Conachi / Stanciul lui Macsin, bejenar / Pintelei, rotar, ce a fost al episcopiei de Roman / Ion Petria, ce a fost birnic la Blăniasă / Gavril brat (frate) lui Apostol, ciubotar / Costantin Popica, ce a fost de la Puțeni / Andrei Drăgan, ce a fost de la Cuca / Simion Mălaimare, ce a fost birnic la Corod / Duchian, holtei cu mamă, bejenar / Gheorghe Țiganaș, bejenar din Tutova. // **Rufeturi:** Vornicul Sandu Mârzac / Ștefan Limbă, vătăman la cutul (cătunul) de sus / Pavăl fiul lui Coacă, vătăman la cutul de jos / Vârlan Coroban, nevolnic / Grigori, bejenar, nevolnic / Ion

Coroban, lumânărar isprăvnicesc / Gheorghe Gavrilăș, bejenar, vier al dumisale stolnicului Negrii / Toader, butnat, la fel / Ion, croitor, la fel, slugă / Costantin, chelar la viile dumisale postelnicului Arghirii / Petria, chelar la viile episcopiei de Roman / Ioniță Mihălașcu, călăraș isprăvnicesc / Apostol Crăciun, chelar la viile dumisale stolnicului Iamandi / Sandul, chelar la viile dumisale banului Catargiul / Radul, muntean, chelar la viile mănăstirii Floreștii / Iftemii Mihălașcu, nevolnic / Vasile Vragii, monah / Diaconul Toader Gheron / Popa Ion Durbaca / Neculai, dascăl / Diaconul Ion Pricopii / Diaconul Vasilachi / Costantin, lefegiu, ruptaș / Diaconul Ion Țugurlian / Popa Dumitrachi / Diaconul Toader Grozav / Sanda, preoteasă văduvă / Maria Cicricioai, văduvă / Stancul al Stancăi, chelar la viile dumisale medelniceresei Saftii Bogdănesii / Hriste Zmeche, lumânărar isprăvnicesc / Sandul, muntean, bejenar, vier al stolnicului Negrii / Grigori Pangios, la fel / Ion Făinăra, sluga dumisale paharnicului Ștefan Costandachi / Vicol Zmeche, chelar la viile dumisale slugeriței Mariei Sturzoai / Gavril Surdul, nevolnic / Gheorghe Drăgan, nevolnic / Ion, călăraș isprăvnicesc.

1902: „**Sârbi**, sat făcând parte din comuna Nicorești, plasa Nicorești, județul Tecuci, așezat pe coasta dealului cu același nume, la 1 km de târgul Nicorești, reședința comunei. Teritoriul satului e de 2.290 hectare, cu o populație de 266 suflete și 66 case. Are o biserică, cu hramul Sfinții Voivozi. La 1813, s-a ruinat cea veche, făcută de stolnicul Ifrim; mai pe urmă, cu ajutorul răzeșilor, s-a rezidit din nou alta, în 1853, care a durat până în 1869, când iarăși s-a prefăcut, după cum există astăzi.

Comerțul se face de 3 cârciumari. Locuitorii sunt toți răzeși”²⁸⁶.

SÂRBI

(lângă Mânzătești, comuna Mălușteni, Vaslui).

1497, martie 11: Întărit de Ștefan voievod fraților Lupa, Toader și Crâstâna, care cumpără, cu 86 zloți tătarești, „satul Sârbii pe Horince”²⁸⁷. Hotarul, din veac.

SÂRBI

(Sârbii de Sus, din 1803, Brătuleni, Brătulești, înglobat în orașul Focșani, Vrancea).

²⁸⁶ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 416

²⁸⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. III, București 1980, doc. 212, p. 381

1500, februarie 8: Întărit de Ștefan voievod fra-ților Bratul, Bolca, Stanciul și Manea, care primesc uric pentru „o jumătate de sat Sârbi pe Milcov, unde este vadul cel vechi, partea din sus, însă în trei părți, dându-se acea jumătate de sat două părți să fie a Bratului și a surorii sale Bolca, iar a treia parte să fie a Stanciului și a frățâne-său Manea”²⁸⁸. Hotarul, din veac.

1636, decembrie 15: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Nacul, fiul lui Ene neguțătorul de la târgul Bârladului, care primește ispisoace de întărire pe proprietățile tatălui său, „un vad de moară pe gârla Putnei și o vie în seliștea **Vităneștilor** (comuna Țifești, Vrancea), cumpărătură de la Dumitru Bălțeanu, ce-a fost pitar, drept 20 ughi, iar lui Bălțeanu, cumpărătură de la Tisul sin Mariicăi, nepot lui Tăbălae, strănepot lui Vitan... / și niște pământuri mai sus de vie, cumpărătură de la Anghel sin (fiul lui) Lupe, nepot lui Dragoș și Andrușcă, și o bucată de pământ, cumpărătură de la Precop și de la Axintie... / acel vad de moară i-a fost cumpărătură de la Dumitru Bălțeanul, drept 100 taleri de argint și 5 boi buni, iar lui Bălțeanu, cumpărătură de la toți nepoții și strănepoții lui Văscan și Dragotă, feciorii Petrii, și de la Costache și Lazăr Tărăță, feciorii lui Struțian ce-a fost staroste. / Și o vie în seliștea **Sârbilor de Sus** (sat înglobat în Focșani, Vrancea), cumpărătura tatălui lui Ene neguțătorul de la frații Buceag și Burghеле, feciorii lui Hilip, pentru 50 taleri argint... / și o parte de un bătrân, din frunte, de vad de moară pe Gârla Putnii de Jos, sub Măgură, cumpărătură lui Ene de la Toma Savii ot **Străoani** (comuna Străoane, Vrancea) și de la fratele lui, feciorii lui Alban, de la

²⁸⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 251, p. 452

Ionașco, Berdelin, Costin Sârbul, Bătiia, Groza, Mihăilă și Andronic Șchiopul, drept 20 taleri de argint. / Și a cumpărat de la Constantin sin Vlădiul, Maria, nepoata Vlădioe, Grozava Arioneașă, Măria, fata Simii, giurcea zet (ginerile lui) Vlădioe, Tudora Alexuțoe și sora ei Anușca, o parte de alt bătrân dintr-acel vad de moară sub Măgura, pentru 20 taleri de argint. / Și încă a mai cumpărat un bătrân, tot din acel vad de moară, de la Andronic și sora lui Mărica, Vasile sin Lupului, nepotul lui Lupul, Ionașco sin Grigorcea, feciorii Trifănese și de la toată seminția lor, drept 20 taleri buni... / de la Bocul stegar ot **Bătinești** (comuna Țifești, Vrancea) și sora lui Catrina, feciorii lui Stan, ce se va alege din seliștea **Hălmezeștilor** (sau Sârbii de Jos, înglobat în Ivăncești, comuna Bolotești, Vrancea), cu vad de moară, drept 20 ughi... / de la Sora, fata Stanii, cu unchiul ei Turcea sin Lupului și cu mătușa ei Hiica și cu fratele ei Toma, toate părțile lor din Hălmezești, pentru 30 ughi, pentru că Ene neguțătorul a răscumpărat pe Sora, fata Stanii, de la tătari”²⁸⁹.

1678, mai 18: Anton Ruset voievod întărește lui Vasile, feciorul Bârlădeanului, din satul **Cruci**, nepotul Drăguțului ce a fost vornic, „o curătură la Podul Frumos, în locul satului, deasupra casei lui, cumpărătură moșului (bunicului) său Drăguțul de la Pavăl din **Câmpuri**, drept 20 de taleri, și altă curătură, ce este în Lunca Largă, împotriva Leurzii, cumpărătura lui Drăguțul de la Iuga, drept 10 taleri, și altă parte de ocină, din satul **Pomșăști**, cumpărătura lui Drăguțul de la Procopii, feciorul lui Drăguș, drept 20 taleri, cu parte din vii și din moară în gârla Putnii cea din sus, și altă parte, tot în Pomșăști,

²⁸⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 568, pp. 616, 617

cumpărătură de la Condre, drept 20 de taleri... și altă parte de ocină, din satul **Crucea de jos**, cumpărătură de la Mărica, fata Vlaicului, drept 40 taleri. / Așijderea, îi întărim o vie cu pomi din satul **Sârbii de sus**, cumpărătura bunicului lui Drăguțul Bogdan staroste, drept 20 taleri, de la Arvat din Sârbii de sus și alt loc de vie, cu puțințel câmp, ce este în Crucea de jos, cumpărătura lui Drăguțul Bogdan staroste de la Ignat din Crucea de jos, drept 30 taleri bătuți. Așijderi îi întărim o parte de ocină din satul Crucea de jos, cumpărătura lui Drăguțul de la Lazăr Bâtie și de la sora lui Mărica, care au arătat și ispisocul de pâra de la răposatul Vasile (Lupu) vodă, precum s-au pârat părintele lui Bârlădeanul cu feciorul lui Lazăr Bâtie și i-au rămas”²⁹⁰.

SÂRBI

(Hălmezești, Hălmăcești sau Hălmăgești, apoi Sârbii de Jos, înglobat în Ivănțești, comuna Bolotești, Vrancea).

1636, decembrie 15: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Nacul, fiul lui Ene neguțătorul de la târgul

²⁹⁰ Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 36, pp. 24, 25

Bârladului, care primește ispisoaice de întărire pe proprietățile tatălui său, „un vad de moară pe gârla Putnei și o vie în seliștea **Vitâneștilor** (comuna Țifești, Vrancea), cumpărătură de la Dumitru Bălteanu, ce-a fost pitar, drept 20 ughi, iar lui Bălteanu, cumpărătură de la Tisul sin Maricăi, nepot lui Tăbălae, strănepot lui Vitan... / și niște pământuri mai sus de vie, cumpărătură de la Anghel sin (fiul lui) Lupe, nepot lui Dragoș și Andrușcă, și o bucată de pământ, cumpărătură de la Precop și de la Axintie... / acel vad de moară i-a fost cumpărătură de la Dumitru Bălteanul, drept 100 taleri de argint și 5 boi buni, iar lui Bălteanu, cumpărătură de la toți nepoții și strănepoții lui Văscan și Dragotă, feciorii Petrii, și de la Costache și Lazăr Tărâță, feciorii lui Struțian ce-a fost staroste. / Și o vie în seliștea **Sârbilor de Sus** (sat înglobat în Focșani, Vrancea), cumpărătura tatălui lui Ene neguțătorul de la frații Buceag și Burghеле, feciorii lui Hilip, pentru 50 taleri argint... / și o parte de un bătrân, din frunte, de vad de moară pe Gârla Putnii de Jos, sub Măgură, cumpărătură lui Ene de la Toma Savii ot **Străoani** (comuna Străoane, Vrancea) și de la fratele lui, feciorii lui Alban, de la Ionașco, Berdelin, Costin Sârbul, Bătiia, Groza, Mihăilă și Andronic Șchiopul, drept 20 taleri de argint. / Și a cumpărat de la Constantin sin Vlădiul, Maria, nepoata Vlădioe, Grozava Arioneașă, Măria, fata Simii, giurcea zet (ginerelul lui) Vlădioe, Tudora Alexuțoe și sora ei Anușca, o parte de alt bătrân dintr-acel vad de moară sub Măgura, pentru 20 taleri de argint. / Și încă a mai cumpărat un bătrân, tot din acel vad de moară, de la Andronic și sora lui Mărica, Vasile sin Lupului, nepotul lui Lupul, Ionașco sin Grigorcea, feciorii Trifănese și de la toată seminția lor, drept 20 taleri buni... / de la Bocul stegar ot **Bătinești**

(comuna Țifești, Vrancea) și sora lui Catrina, feciorii lui Stan, ce se va alege din seliștea **Hălmezeștilor** (sau Sârbii de Jos, înglobat în Ivăncești, comuna Bolotești, Vrancea), cu vad de moară, drept 20 ughi... / de la Sora, fata Stanii, cu unchiul ei Turcea sin Lupului și cu mătușa ei Hiica și cu fratele ei Toma, toate părțile lor din Hălmezești, pentru 30 ughi, pentru că Ene neguțătorul a răscumpărat pe Sora, fata Stanii, de la tătari”²⁹¹.

1637, iunie 17: Pâra dintre Toderașcu cămăraș și Mârzea cu Chiia și Pricopie și cu toată seminția lor „pentru o moară și un loc cu 6 pământuri în frunte și cu vatra satului din **Hălmăcești** (sau Hălmăgești), ce se cheamă acum **Sârbii de Jos**” (satul Sârbi, înglobat în Ivăncești, comuna Bolotești, Vrancea), Toderașco și Mâr-zea câștigând procesul la Divan sau, cum se spune în limbajul epocii, „au rămas pe Chiia și pe Pricopie și pe semnția lor”²⁹².

1644, ianuarie 10: Mârze și femeia lui Irina, fata Dabijei, vând fostului staroste Dabija, drept 90 de galbeni, „un vad de moară cu șase pământuri în frunte, în sat la **Hălmăgești** (satul Sârbi, înglobat în Ivăncești, comuna Bolotești, Vrancea)... dinaintea lui Apostol ce a fost șoltuz de **Adjud**, Budzea ot tam (de acolo), Bârlădianul, Ștefan de **Drăgușeni** (comuna Parava, Bacău) și Du-benschii”²⁹³.

1774, iunie 26: Satul **Codrul Sârbilor**, ținutul Putnii, ocolul Gârlelor, după recensământul lui Rumean-

²⁹¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 568, pp. 616, 617

²⁹² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 122, pp. 117, 118

²⁹³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 225, p. 205

țev²⁹⁴, avea **toată suma caselor 63**. Scădere rufeturi 32: 20 scutelnici, 1 mazil, 5 popi și diaconi, 4 nevolnici, 3 slujitori. Rămân birnici 30. / **Birnici:** Pavel Stoica / Stoica Nițul / Ion Brânzeiu / Ioniță Corcoz / Zaharie fiul popii Iovul / Ion Bogdan / Cozma / Constantin Stan / Toader Tudosie / Necula Tudosie, vornic / Grigori fiul lui Tudosie / Ilie Horne / Radul Calețoiul / Grigoraș Mardarie / Andrei Mățul / Toderășco / Toader Ghimpul / Ioniță Precup / Soare, argat / Ștefan a Irinii / Pălade al Gaftonii / Toader Partini, cimpoeș / Pălade fiul lui Iosip / Dumitrașco, muntean / Toader Hulpe / Ispir / Hriză / Costantin frate lui Neculaiu / Gavril / Tudor, muntean. // **Rufeturi:** Lațcar fiul lui Andrieș, vier paharnicului Sandul Miclescul / Costantin fratele lui, vier la fel / Ignat Andronache, slujitor de Focșani / Dumitrașco Dascalu, slujitor / Lefter al popii Iosip, vătav pe vierii Mitropoliei / Iftemie Ițescul, vier la fel / Necula, vier la fel / Chiriac, vier la fel / Dumitru, vier la fel / Ioniță fiul preotesei, vier la fel / Vasile Cofecioru, vier la fel / Ioniță, chelar, vier la fel / Voico, vier la fel / Gavril al lui Tilul, vier la fel / Pavel, vier la fel / Neculai State, vier păhărnicesei Ilinca / Vasile Bogdan, vier la fel / Angheluță a Nebunoe, vier la fel / Ene frate lui Angheluță, vier la fel / Radul Hutul, vier la fel / Gheorghe fiul lui Hutul, vier la fel / Ioniță Zgăverdan, vier dumnealui vornicului Constantin Ruset / Miron Postolache, mazil / Popa Iosip / Popa Costin / Diaconul Tănase / Diaconul Pavel / Diaconul Filip / Neculai Laba, nevolnic / Măriuța, văduvă / Ioana, văduvă / Trifan, slujitor.

²⁹⁴ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 316, 317

SÂRBI

(înglobat în Ungheni, comuna Răucești, Neamț).

1625, decembrie 13: Zapisul lui Nechita de **Sârbi** (comuna Răucești, Neamț), prin care mărturisește că a vândut postelnicului Toma „o parte de ocină din **Bodești** (comuna Bodești, Neamț), din partea Popei, ce se va alege a patra parte, partea mea și a lui Pătrașco Giuncul, însă 7 pământuri și o lature drept 20 de taleri. Iar de se va afla ocină mai mult, dumnealui postelnicul să mai dea bani ce se va veni cu dreptul”. Printre martori, alături de slugile domnești, „Nechita ot **Vârtop** (seliște în Bodești, Neamț) i Gheorghe Boțul ot **Doljești** (sau Dolhești, sat pe Almași, inclus în Dobreni, Neamț)”²⁹⁵.

1635, octombrie 24: Porunca dată de Vasile Lupu voievod marelui pârcălabului Pătrașcu „să meargă, să aleagă o parte de ocină din **Muntini** (Munteni, comuna Răucești, Neamț) și din **Sârbi** (înglobat în Ungheni, comuna Răucești, Neamț), de la ținutul Neamțului, ce le-a luat Ștefan Boul, pentru datorii ce-a avut tată-său de la Ciocârlie, precum au arătat zapisele”²⁹⁶.

1636, martie 13: Carte de împuternicire, dată de Vasile Lupu voievod clucerului Ștefan Boul „pentru aceea ca el să fie tare și puternic să stăpânească o parte de ocină din satul **Munteni** (înglobat în Răucești, comuna Răucești, Neamț), în ținutul Neamțului, partea lui Cio-cârlie fost

²⁹⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 394, pp. 458, 459

²⁹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 257, p. 299

pârcălab, pentru că el a fost dator tatălui său Toader Boul vistiernic, cu 40 de ughi galbeni, 4 boi, 4 vaci și un cal bun. / Și de asemenea... să stăpânească ocina lui din satul **Sârbi** (înglobat în Ungheni, comuna Răucești, Neamț), din ținutul Neamțului, pentru că el (Ciocârlie) de asemenea a fost dator tatălui său Toader Boul, cu 60 ughi galbeni”²⁹⁷.

1638, februarie 1: Carte de judecată de la Vasile Lupu voievod, dup ce a venit „Ghiorghe Boțul și s-a jeluit cu mare jaloabă, cum i se împresoară hotarul satului **Răuceștilor** (comuna Răucești, Neamț) dinspre târg și dinspre alte sate... Domnia mea am ales pe Marco de Neamț, ce a fost șoimar, și pe Toader diacul de **Stăneslăvești** (Stănislăvești, comuna Miroslăvești, Iași) și i-am trimis acolo, să strângă oameni buni și bătrâni, megieș de primprejur. Deci au strâns pe Ihnat, Nechifor și Cârstea din **Sârbi** (înglobat în Ungheni, comuna Răucești, Neamț), Condrea, Simion. Florea și Calistrat din **Zmeești** (lângă Târgu Neamț), Mihăilă cel bătrân, Ștefan și Gheorghie Loghin din **Mănești** (azi Blebea, lângă Târgu Neamț), Dumitru cel bătrân și Toader din **Borcești** (lângă Târgu Neamț), Thodor călugărul, ce a fost la **Oglindești** (sau Oghindești, azi Oglinzi, comuna Răucești, Neamț)... și au ales tot hotarul Răuceștilor, dinspre alte hotare. / Și se începe hotarul pe unde a fost de veac: din podul Sârbilor, drept peste câmp, în cornul dumbrăvii, de acolo în capul făgetului, unde au fost ariile Sârbilor; de acolo, prin pădure, la loziile Băloșenilor, de acolo, pe drum, prin dumbravă, până unde se adună hotarul Mănilor cu a târgului, de acolo la deal, până în drum, ce lovește în capul Poenii Lungi; de acolo, pe lângă poiană, la deal, în

²⁹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 355, pp. 398, 399

Porumbul vornicului, de acolo peste pădure, în Valea Sărății, în vadul Corchizului; de acolo, în jos, într-un bolovan, de acolo drept peste câmp în izvorul Topoliței, Topolița în jos, până în podul lui Gherasim, unde a fost drumul cel mare, drumul în jos, unde se încheie hotarul în podul Sârbilor. Pe aicea au ales hotarul și au pus semne”²⁹⁸.

SÂRBI

(fostul sat Sârșori, Bacău).

1627, aprilie 20: Catastiful satelor marelui logofăt Dumitrașco Ștefan și ale cneaghinei sale Ziniica, fiica lui Mogâldea vornic: „Satul **Vlăiceștii** (Bacău) la Troțuș fostu-ne-a întâi schimbătură cu Părasca, jupâneasa lui Nicoară ce a fost comis, fata Todosii, nepoata Plăcsoae (fata lui Luca Arbure – n. n.), drept o parte din **Sârșori** (Sârbi, Bacău), ce acea parte îmi era cumpăratură mie de la Vasile Stroici, drept 200 taleri bătuți. Și am mai adaos ei, către acea parte, 200 de galbeni roșii. Iar apoi s-a întâmplat de s-a luat de la mâna ei acea parte de ocină din Sârșori. Deci m-am tocmit și i-am dat 100 ughi, bani buni, în mâna ei și mi-am făcut drese”²⁹⁹.

1774, iunie 26: Satul **Sârbi**, ținutul Tecuciului, ocolul Zeletinului, după recensământul lui Rumeanțev³⁰⁰,

²⁹⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 239, p. 222

²⁹⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 186, pp. 244, 245

³⁰⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 599, 600

avea **toată suma caselor 61**. Scădere rufeturi 12: 3 văduve, 6 țigani, 3 nevolnici. Rămân birnici 49. / **Birnici:** Costantin, rachier / Ion, brat (frate) lui / Grigori Porunbul / Neculai Hângan / Vasile Pâncescu / Ion Bârdan / Mihălachi a Măriuții / Ion Condurachi / Năstasâi, muntean / Gavril Proca / Vasile, cioban / Ștefan, olar / Ștefan zet (ginere) lui Gavril Proca / Ursul, butnar / Ioniță, fratele lui / Postolachi, ciubotar / Costantin fiul lui Bârdan / Ion Hângan / Toader, plugar / Condurachi, plugar / Badiul, plugar / Lascar, slugă / Ioniță, slugă / Gheorghi, văcar / Toma, slugă / Ion Bucur, mocan / Grigori, mocan / Nechita, cumnat lui / Ștefan rotar / Apostol, fratele lui / Gheorghi, grădinar / Radu, fiul lui / Ion Canber / Paraschiva, ce a fost birnic la Rădăcinești / Ion Hâncul, ce a fost birnic la Galbeni / Dumitrașcu, al lui / Pavăl Vraghii / Vasili Vraghii / Dumitrașcu Mușcă / Vasile al lui / Sandul, olar / Simion socru lui Condurachi / Ioniță Borșu / Grigoraș Ghenghe / Ion Pentelei, ce a fost birnic la Fătăciuni / Ursul Pentelei, la fel / Loghin al lui Pentelei / Lupul fiul lui Ion Bârdan / Grigoraș Condurachi. // **Rufeturi:** Iftimia Condrăchioaia, văduvă / Safta Teletinoai, văduvă / Tiron, țigan al dumisale slugeroai Sturzoai / Andrei, bucătar, țigan, la fel / Ion, vezeteu, țigan, la fel / Gheorghiiță, țigan, la fel / Ursul, țigan, la fel / Ștefan, țigan, la fel / Luca, nevolnic / Dumitrașcu Maiu, nevolnic / Pentelei, nevolnic.

SÂRBI

(pe Hobalna, Galați).

1633, mai 9: Martori la zăpisiul lui Todosie, feciorul lui Vasile Micul de **Saulești** (pe Hobalna, Galați), volost Bârlad, prin care mărturisește că și-a vândut moșia „din sat din **Tărbuțeni** (pe Hobalna, Galați), partea părintelui meu, Vasile Micul, dintr-acel sat... lui Vasile, Precup, Ionașco și Vârnavai, nepoților mei, drept 4 galbeni, a patra parte dintr-un bătrân... Iar tocmeala noastră a fost dinaintea lui Vasile Fulgă vornicul de **Bârlad**, Geantă și Căpățînă din **Sârbi** (pe Hobalna, Galați) și alți mulți oameni buni”³⁰¹.

1633, iulie 5: Zăpisiul șoltuzului Tule Tetul și al celor 12 pârșani de **Bârlad**, Ionașcul, Toader Beldiman namesnic, Ionașco Dinga cupet, Goianu, Hâre, Gligore Căpățînă de **Sârbi**, prin care mărturisesc „cum a venit Irina, femeia Ghinei ce-a fost pârșalab... și a vândut din sat, din **Țigani** (Pițigani – nota traducătorului), în gura Băncei, a patra parte; așijderea, din sat din **Mastatici** (la nord de Zorleni, comuna Zorleni, Vaslui), a patra parte, cu vad de moară în apa Bârladului... lui Scârlet și lui Tudorachi... / așijderea a vândut ea, dintr-alt zăpis, ce l-a avut de la Anășia, fata lui Isaiu, nepoată lui Gherman postelnicul, a patra parte iar din sat **Mastatici** și a patra parte din **Pițihani** (Pițigani, comuna Banca, Vaslui), și a patra parte din **Valea Iepii** (comuna Zorleni, Vaslui), drept 50 galbeni, un cal bun și o iapă cu mânz”³⁰².

³⁰¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 328, p. 420

³⁰² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 336, pp. 429, 430

SÂRBI

(lângă Moldovenii, comuna Secuieni, Neamț).

1634, ianuarie 25: Zapisul fraților Toma și Matei Birtoc din satul **Galbeni** (comuna Filipești, Bacău), în care mărturisesc că au vândut, „din jumătate de sat **Tulești** (lângă Cornești, comuna Filipești, Bacău), din partea din jos a treia parte, jupânului Toader Boldescul și frățâne-său Gheorghe Boldescul, drept 15 zloți tătarești... înaintea lui Gheorghe Moțoc din **Aldești** (înglobat în Cârliți, comuna Filipești, Bacău), Cozma Ciocârlie din **Sârbi** (lângă Moldovenii, comuna Secuieni, Neamț), Mihai Bucur din **Pădureni** (comuna Berești-Bistrița, Ba-cău)... iar Ionașco diac din Galbeni a scris zapisul, în casa popii Liciului din Galbeni și și-au pus peceteile”³⁰³.

1637, septembrie 12: Zapisul fostului mare vornic Savin, în care mărturisește „cum au venit la noi Cozma Mazălu și cu frații lui Toader și Pătrașcu din **Gilești** (Giulești, comuna Secuieni, Neamț), cu seminția lor jupâneasa Sora comisoae, feciorii ei Gavrilăș și Ștefan... ca să mergem la sat la Gilești și să împărțim locul în două. / Deci noi am strâns oameni buni și megieși, anume Ursul din **Buhușești** (lângă Climești, comuna Făurei, Neamț), Cozma din **Bârjăveni** (Bârjoveni, în Siliștea, comuna Români, Neamț), Gligorcea, Gheorghe și Ștefan din **Tatămirești** (Tatomirești, contopit cu Budești și Făurei, comuna Făurei, Neamț), Strătilă din **Oncești** (co-muna

³⁰³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 30, p. 31

Secuieni, Neamț), Ghilasie din **Secueni** (comuna Secuieni, Neamț), Mihăiaș Beldiman din **Plupești** (Plo-pești, înglobat în Hoisești, comuna Mărgineni, Neamț), Simeon Cârku din **Brănișteni** (de Sus și de Jos, incluse în Miron Costin, comuna Trifești, Neamț)... și am socotit, am ales și am împărțit tot locul în două: deci s-a venit în partea Sorei comisoaia jumătate de sat dinspre **Climești** (comuna Făureni, Neamț), de hotarul Onceștilor, valea în sus, până în capul satului de sus, în piatră, din piatră în sus, până în ogoare, până în hotarul **Sârbilor** (comuna Secuieni, Neamț) și Climeștilor; iar pe partea Cozmei și fraților lui s-a venit partea dinspre Brănișteni, din hotarul Onceștilor, valea de sus, până în capul satului de sus și iar până în jumătate de ogoare, iarăși dinspre Brănișteni”³⁰⁴.

SÂRBI

(lângă Costișa, comuna Costișa, Neamț).

1635, martie 27: Întărit de Vasile Lupu voievod fostului sulger Gheorghe Arapu, care primește urice pentru „un sat anume **Sacalășăști** (lângă Slobozia, înglobat în Onești, Bacău), de pe pârâul Topolița, ce este în ținutul Neamț și îi este lui danie și miluire de la cei dintâi domni”. / „Și jumătatea din sus din satul din **Căcăceni** (lângă Căciulești, comuna Girov, Neamț), pe apa Cra-covii, danie și miluire de la Barnovschi voievod”. / „Și niște părți de

³⁰⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 190, p. 174

moșii din satul **Mărișăștii** (Mărășești, lângă Certieni, comuna Bârgăoani, Neamț), partea din sus, dinspre casa popii Haraga, cumpărătură de la Dediul din târgul **Iași**, ce a fost pârcălab de Neamț, drept 190 taleri de argint, iar lui i-a fost cumpărătură de la frații Grigorie, Orășâl, Pavel și Hăcimunda”. / Și altă parte din Mărășăști, cumpărătură de la Nestor din Mărășăști, drept un cal”. / „Și îi întărim o parte din satul **Dumeștii** (?), cumpărătură de la Barnovschi voievod, pe care el a cumpărat-o de la Ioana, fata Cozmii, nepoata Durnii, drept 25 taleri de argint”. „Și iarăși, din Dumești, un loc de casă și de arături și din fânaș și cu livezi în sat și în **Craești** (lângă Dornești, comuna Costișa, Neamț), cum-părat de la Maxim și Larion, feciorii lui Vasile, drept 16 taleri, dar lor le-a fost cumpărătură de la Toader sin Ștefan Cârlig”. / „Și iarăși, din Dumești partea cumpărată de la Maria, Marta, Romașco și Iacov, feciorii lui Știful, și frate-său Ionașco Buzea, drept 10 zloți bătuți”. / „Și, din Dumești, cu patru curături, cu loc de prisacă, cumpărată de la Vlasie, drept 12 galbeni, iar lui i-a fost cumpărătură de la Varvara, fata lui Drăgan, și altă parte de la Robul Bobotă sin Drăgan”. / „Și o arătură de la Lupul Vărzariu și feciorii lui, drept un galbeni bun”. / Și iarăși îi întărim niște moșii din satul **Mănăilești** (Mă-noaia, comuna Costișa, Neamț), două părți din partea Drăghinii, cumpărate de la Lupul Vărzariu vornic și femeia lui Gaftona, drept 10 galbeni buni”. / „Și o arătură din Mănăilești, cumpărată de la Lupul Vărzariu vornic, drept un galben”. / Și două arături dintr-același sat și-a cumpărat de la Gligori și Florica, fiii Lupului vornic, drept 2 lei bătuți”. / Și altă parte dintr-același sat și-a cumpărat de la Nastasia, Antimia și Ioana, fetele Irinii, nepoatele Nechitii, drept 12 galbeni buni”. / „Și altă parte din Mănăilești și-a

cumpărat-o de la Lupul sin Ilie și ai lui, drept 25 taleri bani buni”. / „Și altă parte din acel sat, jumătate din partea lui Parel visternicelul, cumpărată de la Iacob diaconul din popa Savii, drept 50 taleri de argint”. / Și tij (la fel) întărim lui jumătate din satul **Petreștii** (comuna Blăgești, Bacău), cumpărătură de la Toader Moțoc și de la fratele său Nechita, feciorii lui Moțoc vornic, drept 12 galbeni, ce au prețluit drept 40 taleri de argint”. / „Și mai întărim a treia parte din satul **Costeni** (înglobat în Costișa, comuna Costișa, Neamț), cumpărătura lui Dumitrașco Ștefan logofăt de la Gligorce, Martam Larion și Maxim, feciorii lui Vasile, nepoții Nastasiei, și de la vărul lor Constandin și soru-sa Dochița, fiii lui Ion, drept 200 taleri. Și după aceea a schimbat Gheorghe Arapul și a dat lui, schimb pentru schimb, altă parte de moșie a lui din satul **Bucileștii** (Buciulești, co-muna Podoleni, Neamț), care i-a fost cumpărătură de la Condre și frații lui, fiii lui Borce visternicel”. / „Și mai întărim lui niște părți din **Mogoșăștii** (înglobat în Costișa, comuna Costișa, Neamț), ce a fost cumpărătură jupânesei lui Vista, o parte de moșie de la Zaharie și de la frații săi Irimie, Simion, Condre și Tudora, toți nepoți Danciului, din jumătate e sat a patra parte, ce se numește partea Mânzăștilor (parte din Mogoșăști), și o moară pe gârla Bistriței, ce a fost cumpărătura lui Toader, fiul lui Belde-man logofăt, și după aceea au vândut jupânului Vista”. / „Și altă parte de moșie ce a cumpărat jupânul Vista din satul **Mogoșești**, de la Crețul, Gavril, Ștefan și Bejan, fiii Măriuței”. / „Și iarăși niște părți de moșii din satul **Mărășăștii** și din satul **Sârbii** (lângă Costișa, comuna Costișa, Neamț), două locuri de casă, un loc de casă din Mogoșăști, iar alt loc în Sârbi, cu loc de prisacă la Mă-rășăști și cu livadă și arături arate, o săpătură

lângă Leciul, o săpătură în sus, o săpătură dinspre Făurei, două botăi în Funduri, la Mărășăști, un botăi în fânaț, un botăi în rândul Țulțoae, ce au dat lui acele părți de sus scrise Grigorie sin Toader Buga, Ioana și muma ei Ioana, a ei dreaptă cumpăratură de la Toader Buga, Vasile Țiganul sin Ion Țiganul: un loc de casă din Mărășăști și un botăi în fânaț, un botăi în rândul Țulțoae, o arătură pentru casa lui Galer, o arătură la Glod și altă parte pe drumul Făurei, fiindcă a dat numitul de sus Gheorghe sulgerul un cal bun și l-au plătit pe Grigorie de la pârcălabii de Neamț”. / „Și iarăși, o prisacă din Mogoșăștii, cumpărată de la călugării de la mănăstirea Pangrani, drept 40 taleri, iar lor le-a fost cumpăratură de la Maxim Crețul din Mogoșăști”. / „Și iarăși întărim lui două fălci de vie la **Cotnari**, din Dealul Mândru, cu pivniță de piatră, cumpăratură Simion birariu sin Bietii birariu, drept 500 zloți bătuți”. / „Și alte două fălci de vie de la Cotnari, din Dealul Pescop, ce și-a cumpărat de la Ilie, fratele lui Hasan Cilibi, ce vinde coberții fără preț în Țarigrad, drept 200 zloți bătuți, care vii au fost ale lui Simion sin Betii arman, și a fost dator cu 1.000 lei bătuți lui Hasan Cilibi, și pentru acea datorie i-a vândut acele vii”³⁰⁵.

SÂRBI

(comuna Podu Turcului, Iași).

³⁰⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 77, pp. 96-98

1635, noiembrie 20: Întărit de Vasile Lupu voievod cneaghinei Grozava a răposatului Stratul Bolea ceașnic, în baza unui zapis de la popa Simion din **Târzii** (comuna Podu Turcului, Iași), popa Pavel din **Sârbi** (comuna Podu Turcului, Iași), Gligorie Bogdan, Cozma Baci Dumitru și Bușilă din **Găiceni** (Găiceana, comuna Găiceana, Bacău), în care mărturisesc „cum au venit înaintea frații Ion, Bălan și Varvara, fiii lui Danciul din **Obârșie** (Obârșia, comuna Izvorul Berheciului, Bacău)... și au vândut dreapta sa ocină și dedină din satul **Dănceni** (comuna Podu Turcului, Bacău)... cneaghinei Grozava, pentru 8 lei bătuți. / Și de asemenea a cumpărat cneaghina Grozava altă parte de ocină din satul Dănceni de la Ion, partea unghiului său Avram și a lui Ion Dămăcuș, a Magdei, Bălan, Aftimiei, Bălaci, Anisie și a lui Fătul, nepoții lui Ionașcu, și partea Călinei, pentru 35 taleri bătuți”³⁰⁶.

SÂRBI

(înglobat în Florești, comuna Scorțești, Bacău).

1636, februarie 3: Zapisul vornicului de gloată Neaniul, prin care mărturisește „cum au venit Nastasia Solomoneasă cu feciorul său Ionașco... să mergem să le hotărâm niște ocine și să le alegem dinspre călugării de Schitul lui Drăgușan, anume la sat la **Băsăști** (comuna Pârjol, Bacău) și la **Edumirești** (Dumitrești, comuna Scorțeni, Bacău)... Călugării de la schit au adus dresese lor

³⁰⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 273, pp. 314, 315

pe jumătate de loc de Băsești, iar Solomoneasa a scos zapis și uric de la Alecsandro Vodă... cum a compărat Dumitrașco Solomon, ce a fost sulger, de la Lazor, Pe-trea, Bordzea, Tănăsie și Dochia, feciorii lui Ion Plavăț, nepoți popii Lucăi, partea lor din sat din Băsești; și așijderi, de la Istratie, toată partea lui, drept un cal bun, prețuit drept 20 taleri; și de la Îndreiu, feciorul Oancei, toată partea lui, drept 23 taleri; de la diaconița lui Toader diacul, drept 10 taleri. / Deci, am socotit și am măsurat cu funia și-am pus stâlp în mijlocul locului și și-au osebit călugării de la schit partea din sus, jumătate de loc, ce este dinspre mănăstire, și muntele Geamăna. Și a luat Solomoneasa partea din jos, și cu răzeșii săi, jumătate de sat. Dintr-acea jumătate, jumătate s-a aflat a Solomonesei cumpărătură, cum mai sus scrie, de la feciorii lui Ion Plavăț, de la Lazor, Petrea Bordzea, Istra Tănăsie și Do-chiia, și de la Vasilie Plavăț. Iar în cealaltă a patra parte ca să aibă a ține cu răzeșii săi, partea lui Beldiman sin Istratie și a lui Îndrei sin Oancea, și a diaconului, a lui Toader. Iar poienile ce sunt pe de laturi, așa am socotit și s-au tocmit, ca să țină călugării de la schit poiana dinspre cireși, pentru că este în dreptul hotarului; iar Solomoneasa și cu răzeșii săi să țină poiana din jos, de la fântână, pentru ca să nu mai aibă a ținea călugării de la hotar în jos... / De aceasta mărturisim, anume: Vasilie Solomon, Bejan ce a fost paharnic și Ursul din **Verșești** (comuna Sănduleni, Bacău), Pepelea, Alecsa, Ponici, Gherman, Nicoară, Gligorcea, Mărian și Chirilă ot **Sârbi** (înglobat în Florești, comuna Scorțești, Bacău), și Constantin ot **Comănești** (orașul Comănești, Bacău), Pătrașco ot **Albo-tești** (înglobat în orașul Moinești, Bacău)

și alți mulți oameni buni”³⁰⁷.

SÂRBI

(Sârbii Sasului, lângă Bălușești, comuna Girov, Neamț).

1636, aprilie 5: Întărit de Vasile Lupu voievod Mariei, cneaghina lui Savin Prăjescul, mare vornic de Țara de Jos, fiica lui Beldiman fost logofăt, și fraților ei Toader și Mihăilaș, fiii lui Beldiman, care primesc ispi-soace de împărțea. „Deci, în partea cneaghinei Mairia a căzut satul **Negoeștii** (înglobat în orașul Buhuși, Bacău), care este în ținutul Neamțului, pe Orbic, iar partea fratelui ei Toader Beldiman a căzut jumătate din satul **Vălinei** (Văleni, înglobat în Dochia, comuna Girov, Neamț), care este în ținutul Neamțului și cu niște părți cumpărate din **Sârbii Sasului** (Sârbi, lângă Bălușești, comuna Girov, Neamț), iar partea fratelui lor Mihăilaș a căzut jumătate din satul

³⁰⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 327, pp. 370, 371

Plopești (înglobat în Hoisești, comuna Mărgineni, Neamț), care este în ținutul Neamțului”³⁰⁸.

SÂRBI

(comuna Todirești, Iași).

1598, octombrie 24: Zapisul șoltuzului Iancea și al celor 12 pârgari de **Cotnari**, în care mărturisesc „cum a venit Bicula cupeț din Cotnari și a vândut a sa dreaptă ocină și cumpărătură, o seliște în sus de **Boldești**, pe apa Bârleștilor, anume **Sârbii**, care i-a fost cumpărătură de la Dragna, fata lui Dan vistiernicul... popii Moisei și gine-relu lui său, popa Miha din **Pășcani**, pentru 100 ughi (ducați ungurești), și a dat popa Moisei 50 ughi și popa Miha iarăși 50 ughi”³⁰⁹.

1609, ianuarie 22: Întărit de Constantin Moghila voievod lui Nicoară Prăjescul și, respectiv, Toader

³⁰⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 391, pp. 448-450

³⁰⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 90, 91

Calapod mare hânsar, fiul lui Pătrașco Calapod nepot lui Petru fost stolnic, și copiii săi Gheorghe și Elinca, după un schimb de sate, prin care Nicoară Prăjescul primește „jumătate de sat **Stolniceni** la Siret, cu vad de moară în Siret și cu vad de moară în apa Purceleștilor, unde se numește la Piscu, cu bălți de pește la țărmurile Siretului și cu jumătate din râtul cu fânețe ce este și cu livezi, cu curături și cu râmnice”, dând, la schimb, lui Toader Calapod „satul **Boldeștii**, cu toți vecinii și cu baltă și cu mori, și seliștea **Sârbii**, ce este lângă acel hotar, și cu heleștee, ce-s în ținutul Sucevei; și iarăși, loc de 5 case în satul **Oncești**, ce îi este lui cumpărătură pentru 100 ughi (ducați ungurești), în ținutul Romanului”³¹⁰.

1617, aprilie 16: Radul voievod întărește lui Nistor Ureche toate satele lui din Moldova, printre care „partea lui din **Brătulești** și jumătate de sat de **Fedeleşeni**... și satul **Goești**... și partea lui de sat din **Sârbi**... și din **Lungani** și din **Șăpticeni**... din ținutul Cârligăturii”³¹¹.

1636, august 21: Întărit de Vasile Lupu voievod Măricăi Homiceneasă, fata lui Calapod, prin ispisoc de judecată, după pâra cu vistiernicul Dumitru Buhuș, „pentru două părți de ocină din sat din **Boldești** (comuna Todirești, Iași) și din **Sârbi** (comuna Todirești, Iași), de la ținutul Sucevei, care părți le-a cumpărat Buhuș de la surorile ei, Păscălina, femeia lui Toderiță, și Tofana, fe-

³¹⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XXI, Iași 1929, pp. 169-172

³¹¹ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An III, Fasc. III, 1923, p. 36

meia lui Constantin... și i-am făcut lege să întoarcă banii și i-a întors toți banii pe deplin”³¹².

1636, decembrie 4: Zapisul diacului Stamatii și al femeii lui Măria, fata Măriicăi, nepoată vornicului Dan Bolei, în care mărturisesc că au „vândut toată partea noastră din sat din **Costești** (înglobat în Târgu Frumos, Iași), ce este în ținutul Romanului... jupânesei Grozavei, drept 38 de galbeni bani buni, printre martori fiind „Dumitru Dzamă și Vasile de **Sănătești** (lângă Costești și Târgu Frumos, Iași), Andrei din **Sârbi** (comuna Todirești, Iași), Maței din **Răbâia** (?) și ați mulți oameni buni”³¹³.

1637, aprilie 4: Moșiile întărite de Vasile Lupu voievod vistiernicului Dumitru Buhuș: „**Gândești** (Cân-dești, comuna Mihăileni, Botoșani) pe Siret, cu loc de moară pe Siret și în pâraul satului, cu bălți de pește și cu podul peste Siret, și cu vii; **Crăvești** (Crivești, comuna Strunga, Iași) sub **Strunga** (comuna Strunga, Iași), cu iazuri și cu mori, și, în același hotar, **Ravacanii** (comuna Strunga, Iași), din jos de Petriș, și satul **Găurenii** (azi Bura Văii, comuna Strunga, Iași) și **Hoțăeștii** (Hotcești, comuna Strunga, Iași), și a patra parte de sat **Vilenii** (sau Văleni, comuna Bozieni, Neamț), și seliștea **Dadești** (Dădești, înglobat în Târgu Frumos, Iași), pe Sârca, cu locuri de mori pe Sârca, care sunt în ținutul Romanului; / a treia parte de seliște **Plotuneștii** (înglobat în Târgu Frumos, Iași) și jumătate de sat **Chicaceștii** (sau Căcăcești, Iași) și o parte de moșie din hotarul **Târgului Crasna** (Târgu Frumos, Iași), cu locuri de iazuri și mori în amândouă Bagluețele;

³¹² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 486, pp. 546, 547

³¹³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 558, p. 608

părți din satul **Tâlhărești** (azi Talpa, contopit cu Blândești, comuna Sulița, Botoșani), cu iazuri și mori pe Bahlui care sunt în ținutul Câr-ligăturii; / satul **Vavatiești** (Bârlești, comuna Erbiceni, Iași), care se numește **Bârlești**, și satul **Spinoasa** (co-muna Erbiceni, Iași) pe Bahlui, toată cumpărătura din satul **Iurghiceni** (azi Erbiceni, comuna Erbiceni, Iași) și din **Totoești** (comuna Erbiceni, Iași) pe Bahlui, ce sunt în ținutul Hârlăului; / un loc de moară din jos de **Puri-cenii** (lângă Stânca, comuna Victoria, Iași), în Jijie, și un loc de prisacă, ce sunt în ținutul Eșii; / satul **Cupcici** (Cupcina, raionul Edineț, Moldova) și **Bratașanii** (Bră-tușeni, comuna Brătușeni, raionul Edineț, Moldova) pe Ciuhur, cu iazuri și mori pe Ciuhur, a patra parte a satului **Trăbăsăuții** (), ce este pe Drabiște, a treia parte din satul **Costești** (comuna Dumitroaia, raionul Râșcani, Moldova) pe Prut, părți din satul **Dumenii** (Dumenii de Sus, co-muna Miclăușeni, raionul Fălești, Moldova), din sus de Costești, pe Prut, și jumătate de sat **Buzovița** (comuna Buzovița, regiunea Cernăuți, Ucraina), și jumătate de sat **Risteiul** (Resteu-Atachi, azi Dnistrivca, raionul Chel-meni, Ucraina), și toate părțile lui din **Tălmaciu** (azi Burdiug, raionul Chelmenți, Ucraina), ce sunt pe Nistru, în ținutul Hotinului; / satul **Măneștii** (azi Blebea, înglobat în Târgu Neamț, Neamț), jumătate de sat **Grozăștii** (Gro-zești, azi Oituz, comuna Oituz, Bacău) pe Oituz și locuri de vie, livezi și fânașuri în șesul ce se numește Muncei, ce sunt în ținutul Trotușului; / parte din satul **Mastacanul** (Mastacan, comuna Borlești, Neamț) peste Bistrița, ce se va alege partea Hrițcanului, ce este în ținutul Bacăului; / satul **Niculeștii** (azi Trifești, Trifești, Neamț) ce se numește **Trifeștii**, cu iazul și cu moara în pârâul Cioarna și locul de iaz și de moară; așijderea și în

pârâul Bra-niștelor, ce este în ținutul Neamțului; / satul **Potropeștii** (Protopopești, comuna Tăcuta, Vaslui) și părți de cum-părătură în satul **Bumboteștii** (înglobat în Tăcuta, co-muna Tăcuta, Vaslui), pe pârâul Cuțițna... și o poiană, care se numește Mastacana, și Lihaci, ce sunt în ținutul Vasluiului; / jumătate de sat **Boldeștii** (comuna Todirești, Iași) și jumătate din seliștea **Sârbii** (comuna Todirești, Iași), pe pârâul Todereștii, ce sunt în ținutul Sucevii; jumătate din sat **Bujuceștii** (sau Buhușești, lângă Climești, comuna Făurei, Neamț) pe apa Cioarna, ce este în ținutul Neamțului”³¹⁴.

1641, decembrie 10: Ispisoc de judeată de la Vasile Lupu voievod, după ce „Varvara, femeia lui Gheorghe Calapod, și cu fiul ei Ioan au pârât de față pe Dumitru Buhuș fost vistiernic și a cerut a-i întoarce lui două părți de ocină din satul **Boldești** și din **Sârbi**, ce-s la ținutul Sucevei, dreaptă cumpărătură a lui Buhuș de la Păcurar, femeia lui Nastasia, lu Vasile, fratele lui Ioan, fiii lui Gheorghe Calapod, iar Buhuș a răspuns că, atunci când a cumpărat acele două părți, a fost de față, împreună cu toate neamurile lor, cum a arătat ispisoc de la însuși domnia mea. / Deci noi am judecat după legea țării, iar Varvara și fiul ei Ioan au rămas din toată legea țării”³¹⁵.

SÂRBI

³¹⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 52, pp. 48, 49

³¹⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. III, Iași 1907, pp. 167-169

(în Oancea, comuna Oancea, Galați).

1637, august 15: Dochia Giurgoie, fata Solomieii, nepoata Stanciului din Măstacăn, vinde „partea mamei, Solomieii, fata Stanciului, la sat la **Măstacăn** (comuna Măstăcani, Galați), din partea nemeșească a șasea parte din vatra satului, și din câmp, și din pădure, și o parte din Poiana lui Gășu, jupânului Gligorașco Bejan, drept 20 lei bătuți... Și-n tocmeala noastră au fost Ștefan Ponici din **Berești** (comuna Berești-Bistrița, Bacău) și Mierăuți Mareș din **Sârbi** (în Oancea, comuna Oancea, Galați)”³¹⁶.

1640, septembrie 14: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „Dumitrașcu Groze și cu alte rude ale lui s-au pârat de față du Condre, Gheorghe și alte rude ale lor pentru o bucată de hotar și pentru o moară ce este pe pâraul Oancea, spunând Dumitrașcu Groze că acea bucată de hotar și acea moară din hotarul satului **Șovărcani** (lângă Oancea, comuna Oancea, Galați) este a lor, care este în ținutul Covurlui, și-i împre-soară Condrea, Gheorghe și rudele lor, fără nici o treabă.... / domnia mea am trimis pe Pavăl căpitan și Doder din **Chirilești** (comuna Suceveni, Galați) ca să aibă ei a strânge oameni buni... și au aflat cu sufletele lor că nu au Condre, Gheorghe și alți oameni ai lor din satul **Sârbi** (înglobat în comuna Oancea, Galați) nici o treabă cu acea bucată de pământ și cu acea moară”³¹⁷.

³¹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 161, pp. 153, 154

³¹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 457, pp. 450, 451

SÂRBI

(comuna Banca, Vaslui).

1603, iunie 14: Crucean Bumbar și Chița zălogesc lui Chicoș stolnicul, „drept 100 de lei, în 2 luni... jumătate de sat **Sârbi**, ce este pe apa Bârladului, cu locuri de prisăci și cu vad de moară pe apa Bârladului... Și am mai vândut 40 de pământuri, în 40 lei, la **Ruptură**, din Cojeni, din hotarul Sârbilor. / Și când am făcut acest zapis au fost șoltuzul Sandul din **Bârlad**, cu 12 pângari, care și-au pus peceteile: Gligori, Gavril, Dumitrașcu, Neculai, Ioan, Ursul, Guiul, Căzacul, Dediul, Tașlica, Ursul, Dumitrașcu”³¹⁸.

1637, octombrie 25: Ion și Onofrei, feciorii Frâncului, nepoții lui Frunteș Isac din sat din **Belciug**, de pe apa Bârladului, din ținutul Fălciului vând partea lor „de ocină din sat din **Stolniceni** (comuna Vișoara, Vaslui), **Belciug** (comuna Vișoara, Vaslui), **Dăncești** (co-muna Vișoara, Vaslui) din ținutul Fălciului, și din **Sârbi** (comuna Banca, Vaslui), și din **Ciorăști** (comuna Ciorăști, raionul Nisporeni, Moldova), de pe apa Bârladului... lui Ionașco, nepotul hatmanului Nicoară. Și în această tocmeală am fost eu, Andreica stolnicelul din **Șerbăcani** (Șărbăcani, comuna Vișoara, Vaslui), Vasile Focșa și Simion Tăpălagă din **Răpșeni** (comuna Vișoara, Vaslui), Lepădat feciorul lui Pătrășcan, Hămsea călăraș și Costin botaru”³¹⁹.

³¹⁸ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, IV, Bârlad 1924, doc. 23, pp. 43, 44

³¹⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 208, pp. 191, 192

1638, septembrie 1: Răzeșii obțin acceptul lui Vasile Lupu voievod de a se „face deosebit trup de moșii **Brăițenii** (lângă Șuletea, comuna Șuletea, Vaslui) și alt trup de moșie **Sârbii** (comuna Banca, Vaslui) din ținutul Fălciului”³²⁰.

SÂRBI

(comuna Bârgăoani, Neamț).

1644, iunie: Bălan din **Sârbi** și Ionașco, feciorul Florii, dau lui „Postolache 7 pământuri în frunte, la **Sârbi** (comuna Bârgăoani, Neamț), partea ce le este un bătrân, dinaintea părții lui Vlad”³²¹.

SÂRCOVA

(pe Nistru, Orhei, Moldova).

1651, iunie 8: Întărit de Vasile Lupu voievod fos-

³²⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 462, pp. 436

³²¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 326, p. 317

tului jicnicer Mățiaș Sturza, care primește ispisoc pentru „o jumătate de sat, care se numește **Buciușca**, partea de sus, pe Nistru, în ținutul Orheiului, care este dreaptă moșie jupânesei boierului nostru, anume Nastasia, fata răposatului Vasile Mihăilescul, cu vad de moară pe pâraul Buciușca, și de asemenea altă jumătate din același sat Buciușca, partea de jos, cu vad de moară pe pâraul Buciușca, la Hluse, pe care l-a cumpărat Mateiaș Sturza de la Candachia, fata răposatului Pătrășcan, ce a fost clucer de la ținutul Trotușului, Și a avut Mateiaș Sturza pâra cu niște oameni din **Horodiște** pentru acest vad Buciușca, la Hluse, și s-a aflat acest vad vechi al acestui sat Buciușca. / Și de asemenea, pe a patra parte din tot satul care se numește **Sârcova** pe Bezina, în același ținut, pe care l-a schimbat unchiul boierului nostru, răposatul Ursul, ce-a fost mare vornic, cu Dan și cu Fătul și cu toate rudele lor, care, pentru această a patra parte, a dat Ursul altă a patra parte din satul **Pițiga**, în același ținut. / De asemenea, din același sat **Sârcova**, partea pe care a cumpărat-o Ursul vornicul de la Roman, Grama, Ursul și Gavril, feciorii lui Pârvul, nepoții Bodorcii, și ce a cumpărat Ursul vornicul, în același sat, de la Alexe, Gligorcea și Miron, toată partea lor... toată partea lui Boțul și a fraților lui, feciorii lui Dumitru... toată partea lui Vășian lui a femeii lui, feciorul Turcului... și altă parte a lui Vășian, cumpărătură... și cât se va alege partea lui Grigore și a surorii lui Antimia, în același sat. / Și cât se va alege partea Șanghirii și a fetei lui Antimia, partea lui Lelcu, feciorul Braei... toată partea lui Vasile Îmblătorul și toată partea lui Irimicea din Orhei, tot din același sat Sârcova, și toată partea lui Stroe... și toată partea lui Gavril Bodnar, și toată partea lui Sava și a fratelui său Vasco, și toată partea lui Istihie, ce a avut mama sa în același sat, li

toată partea feciorilor lui Pilă, și toată partea lui Gheorghe, feciorul lui Căzan, pe care a răscumpărat-o Ionașcu de la Lelco, la care fusese pusă zălog”³²².

1667, aprilie 22: Întărit de Iliaș Alexandru voievod paharnicului Ilie Sturza, care primește ispisoc „pe satul ce se cheamă **Pișcărești** cu **Vozlublina**, care au fost tot într-un hotar cu **Sircova**, toată partea Udrii și a Albului, precum scrie zapisul de la feciorii lui Ne-culai”³²³.

1668, august 8: Scrisoarea hotarnicilor Apostolachi fost pârcălab, Usercova, Istrati Beșor, popa Aftene ot Pereni, Marcu, Maucu, Saula, Ilote și Tănase Boul, care au mers la satul **Sârcova**, ca să aleagă și să hotărâneasă moșia lui Ilie Sturza, stolnicul cel mare, „dinspre partea Irimeștilor și a altor răzeși”, în prezența martorilor Simion Răuleț, Dințah Năuț, Zlota din **Pre-peceni**, Marcu, Vasile Rot din **Bușăuca**, Săule din **Cui-zăuca**, Maucu, Koreschi, Ștefan din **Ulișcani**, popa Af-tene ot Pereni și Horodiște, Hilohi din **Sămășcani**, Solo-mon și Enășco Boul din **Horninești**, Isaico și Ionașcu din **Chinișăuț** și alți oameni buni. „Întâi am pus un stâlp din sus, unde se împreună hotarul **Sămășcanilor** și cu al **Olișcanilor**, și cu al **Sârcovei**, din capul hotarului de sus, de acolo la vale, peste valea Albului, în capul unui pârlug dinspre răsărit, stâlp de piatră; de acolo, în jos, pe costișă, într-alt stâlp de piatră, lângă drumul Olișcanilor. peste valea Albului; de acolo, în jos, la alt stâlp de piatră, sub zarea dealului dinspre răsărit, stâlp de piatră, al treilea; de acolo, în jos, la alt stâlp de piatră, al patrulea; de la acel stâlp, la vale, pe podiș, în

³²² Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 87, pp. 90-94

³²³ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 113, p. 120

muchia dealului, deasupra Rezăniei, stâlp de piatră; de acolo, la vale, peste matca Rezăniei, în capul piscului, stâlp de piatră; de acolo, la deal, peste drumul Sămășcanilor, ce merge la Sârcova, într-un stejar, s-a tăiat bour; de acolo, la deal, în marginea unei poienițe din sus, stâlp de piatră: de acolo, peste poieniță, în jos, la teșor, într-un stâlp de piatră, unde se împreună hotarul Horbineștilor, stâlp de piatră; de acolo, la deal, într-alt stâlp de piatră, al Horbineștilor, unde se împreună hotarul Horbineștilor și cu al **Vătlubenei**, dintru acel stâlp, în sus, lângă drumul cel mare, din jos de drum, stâlp de piatră; de acolo, în sus, pe marginea dumbrăvii, sub un ciritei tăiat, stâlp de piatră; de acolo, la vale, peste dumbravă, în capul Rădiului de sus, într-un copac mare, s-a tăiat bour și piatră; de acolo, în valea Rezăniei, lângă drum, în stâlpul Vătlubeniei; de acolo, drept la deal, pe buza piscului, într-o movilă, stâlp de piatră; de acolo, muchia în sus, la deal, la niște ulmușori, în stâlpul Vătlubeniei dinspre Sămășcani, unde se înfundă Vătlubeniei, stâlp de piatră; de acolo, în sus, muchia dealului, printre niște movile, de unde s-a început a se pune stâlpii dintâi, partea Irimiceștilor și cu a răzeșilor lor, dinspre satul Vătlubeniei, ce este al lui Ilie Sturza, stolnicul cel mare, și dinspre hotarul Sârcovei, iarăși ce este al Sturzei, dinspre răsărit. / Această parte s-au ales din Simion de Sămășcani și a fraților și a răzeșilor lor; iar Ilie Sturza stolnicul să țină din stâlpii Irimiceștilor și ai răzeșilor lor, în jos, locul Sârcovei, până în locul **Pișcăreștilor**, care sat iarăși este a dumisale, a lui Ilie Sturza; iar din stâlpii Irimiceștilor și ai răzeșilor lor, din sus, dinspre apus, este satul Vătlubeni, iarăși al lui Ilie Sturza, și să țină până la hotarul Sămășcanilor și până în hotarul Piripicenilor, și de acolo să țină până unde se

împreună cu hotarul Vorbi-neștilor”³²⁴.

1904: „**Sârcova**, sat în județul Orhei, volosti Cinișăuți, așezat în valea Samașcanilor, pe un pârâiaș, peste care trece linia căii ferate Bălți-Ocnița. Are 249 case, cu o populație de 1.374 suflete de țărani români; 428 vite”³²⁵.

SASCUT

(Sascoț, azi Sascut, comuna Sascut, Bacău).

1637, septembrie 1: Frații Irimia, Dumitrașco și Tudosiia, feciorii lui Năbădaico, vând „două vaduri de moară, însă vadurile din sat din **Vâlcești** (comuna Bolotești, Vrancea)... și jumătate de hotar, drept galbeni 30. Iar cealaltă jumătate de hotar l-am dat sfintei mănăstiri la Băsăricanii, pentru sufletele părinților noștri, pe nume Lazar și Nastasiia, să ne scrie la pomelnicul cel mare și să facă pamente la anul, să ne pomenească până va fi sfânta mănăstire. Și această tocmeală am făcut-o dinaintea lui Vasile Banul vistiernic ot Cârligărură, Vărtic, Iurașco și Crăciun Pătrașco ot **Sascoț** (Sascut, comuna Sascut, Bacău), Simion sin (fiul lui) Irimia ot **Cucora**, Vasile, feciorul Condri și Tofan, feciorullui Bu-ciumaș din **Drăgușeni** (comuna Șcheia, Vaslui), Mihăilă și Buzincă ot **Buciumi** (comuna Valea Ursului, Neamț), feciorul lui Buciumaș Gavrilă ot **Orbeni** (comuna Or-beni, Bacău),

³²⁴ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XVI, Iassi 1891, pp. 211-214

³²⁵ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 191

Dumbravă ot **Florești** (comuna Huruiești, Bacău) vătaf și fiul lui Sanfirici, Maței ot **Grozești** (Oituz, comuna Oituz, Bacău), popa Tudor și Toder Gia-na ot **Sucmezeu** (înglobat în Movila, comuna Corbasca, Bacău), Dumitrașco Buga ot **Petrești** (comuna Blăgești, Bacău)”³²⁶.

1639, aprilie 11: Întărit de Vasile Lupu voievod călugărilor de la mănăstirea Bisericiani, care cumpără, cu 120 zloți ungurești, cum o confirmă zapisul de mărturie de la Vartic, Iurașco, Crăciun și Pătrașco din **Sascut** (comuna Sascut, Bacău), Simion, fiul lui Armia din **Cu-cova** (comuna Valea Seacă, Bacău), Vasile din **Drăgușeni** (comuna Parava, Bacău), Tufan Buciumaș, Buzins-chi și Mihăilă din **Buciumi** (Buciumii Precistei, înglobat în Galbeni, comuna Filipești, Bacău), Gavril din **Orbeni** (lângă Focșani, înglobat în Focșani, Vrancea), Dumbravă și fiul său Sanfirici din **Florești** (comuna Valea Seacă, Bacău), Maței din **Grozăști** (Grozești, azi Oituz, comuna Oituz, Bacău), popa Tudor și Toader Din **Sucmeziu** (înglobat în Marvila, comuna Corbasca, Bacău), Dumitrașco Buga din **Petrești** (comuna Vânători, Vrancea), de la Erimiia, Dumitrașco și Tudosii, fiii lui Nădăbaico... două vaduri de moară, care sunt pe Gârla Putnei, în hotarul satului **Vâlcești** (comuna Bolotești, Vrancea), și cu jumătate de hotar din același sat loc de folosință”³²⁷.

1643, septembrie 4: Pațea, ginerele lui Farmachie fost vornic, schimbă cu Avram sin (fiu) Arvat, căruia în dă „partea lui Gherghe și a Badelui de la **Mișloceni** (Mij-

³²⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 169, p. 158

³²⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 98, pp. 105, 106

loceni, lângă Pietrișul, comuna Tămaș, Bacău)... pentru o parte de ocină din **Sascut**, partea lui Gavrilă Căras... dinaintea lui Trif, Nenea, Ion, Titica și Toader de **Mihăilești** (lângă Berești, comuna Sascut, Bacău)”³²⁸.

1662: Cosmiță sin (fiu) Pătrașco, sora lui Salomia și cu nepoții lor Ursul sin Mihalcea și ceilalți nepoți, Radului, pitarul din Sascut, pentru 18 ughi (ducați ungurești), „a noastră parte din satul **Sascut**, cu tot venitul”³²⁹.

1666, august 2: Întărit de Iliș Alexandru voievod fostului medelnicer Hrisoscul, ginerele fostului mare logofăt Ionașco Rusul, după ce „a făcut jalobă pentru un sat, anume **Vistiarnicii**, la ținutul Orheiului, care a fost al său de moșie dinspre socru-său Ionașco Rusul și i l-a luat Dabuja vodă, fără voia lui, și l-a dat târgoveților din **Chișinău**, pentru ca să mărească hotarul târgului, și lui Hrisoscul plată pentru acel sat i-au făcut. Acum, văzând jaloba lui, socotit-am din satele Dabijeii vodă și i-am dat satul **Sascutul**, la ținutul Putnei, cu vecini, cu mori și cu tot venitul... / Așijderi și tu, vătămane, și voi, sătenii din Sascut, de acum, înainte, să aveți a asculta de Hrisoscul ce a fost medelnicer”³³⁰.

1698, februarie 25: Întărit de Antioh Constantin (Cantemir) voievod fostului comis Ilie Catargiul, feciorul lui Apostol Catargiul, și jupânesei Safta, fata lui Iordache Ruset mare vistiernic, nepoată de fiică răposatului domn

³²⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 166, pp. 158

³²⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IV, Iași 1908, p. 306

³³⁰ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 76, pp. 99, 100

Evstratie Dabija vodă, care primesc ispisoc pentru moșiile „din drese domnești și din zapise de cumpărături ce-a cumpărat răposatul domn Dabija vodă, satul întreg **Crainicii** în Polocin, cu vecini, cu locuri de heleșteu, de moară și de pod în apa Siretului, ce este la ținutul Putnei, jumătate de sat ce-a fost schimbătură cu Neculai Buhuș logofăt... i-a dat Dabija vodă lui Buhuș, pentru jumătate de sat Crainici, satul **Tămășeanii** (sau Tămășoani, raionul Vulcănești³³¹, Moldova) pe Prut, în ținutul Iașilor, iar jumătate din satul Crainici, partea din sus, a cumpărat-o de la Gavril, popa Cornilie feciorul popii Hilohie, și de la seminția lor frații Necula, Vasile și Loghin, drept 400 lei bătuți. / Și satul **Poenariul**, din jos de Crainici, ce se hotărăște cu Crainici, cu Covrigul și cu alte bălți de pește, cumpărătură Dabijeii vodă de la mulți răzeși, drept 185 galbeni, cum arată zapisul de la Vasile vodă. / Și satul **Sucmezăul**, cu **Rogoazăle**, iar la ținutul Putnei, cu vecini, cu moară cu heleșteu, ce se hotărăște cu Mățcani, cumpărat de Dabija vodă de la Irimia Nădabaico cel bătrân și de la feciorii lui Cozmiță și Nastasia, drept 400 lei bătuți... / și satul **Mățcanii**, iarăși în ținutul Putnei, pe Polocin, cu vecini, cu moară cu heleșteu, care a fost danie de la Gheorghe Ștefan voievod Dabijeii vodă pentru 700 taleri ce i-a fost dat Dabija, în boierie, pentru treaba țării, care sat Mățcani l-a fost cumpărat Iorga postelnic cu jupâneasa sa, fata lui Trufandă, și după moartea Iorgăi, neavând feciori, fiind Iorga văr primar cu Vasile vodă, a rămas acel sat domnesc și, domnindu-se, pe urmă, Gheorghe Ștefan vodă, l-a dat danie Dajijeii, pentru acei bani, iar mai pe urmă, sculându-se rudele Iorgăi, de-au tras

³³¹ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 254

parte, Dabija încă le-a mai dat 500 lei, ca să nu mai aibă treabă cu acel sat Mățcani... / Și satul **Baloteștii**, la ținutul Putnei, pe Zăbrăuț, pentru care a fost dat Dabija vodă 600 de galbeni pentru nevoile oamenilor din Balotești, la domnia lui Gheorghe Ștefan, cum arată ispisocul de la Gheorghe Ghica vodă, precum le-a pus zi acelor oameni, să dea acei bani, și nu i-au mai dat, și neavând bani la zi, a rămas satul Dabijeii vodă. / Și părțile din **Bodia**, iarăși la ținutul Putnei, cu vecini, danie Dabijeii de la Gheorghe Ștefan voievod. / Și satul **Dom-neștii**, iarăși în ținutul Putnei, cu vecini, și satul **Mihăileștii**, din jos de Domnești, și satul **Volovații**, din sus de Domnești, și satul **Făureștii**, din sus de Volovați, ce le-au cumpărat Dabija vodă și Iordache Ruset vistiernic de la mulți răzeși din acele seliști, cum arată zapisele acelor vânzători, și satul **Dănăești**, cumpărătura lui Ilie Catargiul comisul... / Și jumătate de sat **Bârlădeani**, iarăși în ținutul Putnei, cu vad de moară în Sirețel, cumpărătura Dabijeii vodă de la Alexandra, sora Iorgăi, și de la feciorul ei Toderășco, drept 350 lei bătuți. / Și satul **Răcăciunul**, iarăși în ținutul Putnei, cu vecini și cu vaduri de moară, cumpărat de Dabija vodă de la răposatul Ștefăniță vodă, feciorul răposatului Vasile (Lu-pu) vodă, cu locuri de fânaț în Vlamnic și cu o poiană ce se cheamă Mărvila, drept 1.000 taleri, care sat a fost al lui Gheorghe Ștefan vodă, și l-a luat Ștefăniță vodă, cu alte moșii, pentru 20.000 taleri, ce-a fost dat Vasile vodă să-i țină Gheorghe Ștefan, pe când era logofăt mare, iar el s-a ridicat cu acei bani, cu unгурii, pe domnia lui Vasile vodă... / Și iarăși alt sat întreg, **Lunca mare**, lângă Răcăciuni, la ținutul Putnei, cumpărat de Dabija vodă și doamna Dafina de la Anușca, femeia lui Dănăilă Vitolt, strănepotul lui Bucium ce-a fost vornic mare, și de la feciorii lor Vasile și Marica, din

jumătate de sat Lunca mare, a patra parte, din partea de jos, drept 150 lei bătuți, și iarăși, din jumătate de sat Lunca mare, partea din jos, a patra parte, cumpărată de Dabuja vodă de la Gligorie și femeia lui Tudosca, și de la frații lor Gheorghiuță, Băluță, Nastasia și Mărica, feciori Artemiei, fetei lui Vitolt, ce-a fost logofăt mare, drept 220 lei, și iarăși, din jumătate de sat Lunca mare, din partea de jos, a patra parte, cumpărată de Dabija vodă de la Gavrilăș și Mărica, feciorii lui Lupașco Vitolt, ce-au fost făcuți cu Aviiana, fata lui Ciocârlie, și de la Ștefanși Tofana, iarăși feciorii lui Lupașco Vitolt, făcuți cu Nastasia, nepoata Corpă-cioae, drept 150 lei bătuți, și iarăși, din jumătate de sat Lunca mare, din partea din jos, a patra parte, cumpărată de Dabija vodă de la Solca, femeia lui Ilie Băicescul ce-a fost pivnicer, și de la feciorii lor Ansinița și Gavrilăș, drept 220 lei bătuți, care fac aceste cumpărături jumătate de sat, drept 740 lei bătuți, iar jumătate de sat **Lunca mare** a cumpărat-o Dabija vodă de la frații Lupașco și Ionașco de **Mănești**, feciori Acsiniei, nepoți lui Bucium vornicul, drept 600 lei, care s-au făcut, pentru tot satul Lunca mare, drept 1.340 lei; / așijderi satul **Stoilești**, la ținutul Putnei, pe gârla Putnei din sus, cu vad de moară, ce este de moșie Dabijei vodă și cumpărătura, ce-a cumpărat un vad de moară de două roate de la Bejan Gheuca mare pitar, drept 40 galbeni, și 2 pământuri de frunte, cu vad de moară și cu casă făcute, cu 3 pogoane de vie, cumpărate de Dabija vodă de la Toader Cioho-darul, drept 60 galbeni, și 4 pământuri în frunte, tot în satul Stoilești, primite danie de Dabija vodă de la Toader Ciohodarul, fecior Sanfirei, nepot lui Vartic vornic, și un vad de moară, cumpărat de la Tudora, fata lui Dragotă, nepoată lui Oțal și Avrâmiei, fata lui Pușcă, iar nepoată lui Oțal; / satul **Oleșești**, cu vecini, ce este pe

gârla Putnei, din sus, în ținutul Putnei, cumpărat de Dabija voievod de la Pavăl fost logofăt și de la alți răzeși, cu vad de moară și cu vii, drept 330 lei bătuți. / Și satul **Sascut**, ce-a fost moșie Dabijeii vodă și cumpărătură de la răzeși... / și, din 7 bătrâni din satul **Conțăști**, 5 bătrâni, cumpărați de Dabija vodă de la Feona arhimandritul, ce-a fost egumen la Galata și Cașin, drept 500 lei”³³².

1707, noiembrie 20: Întărit de Mihai Racoviță voievod fostului mare vistiernic Ilie Catargiul, care primește ispisoc pentru părțile lui din satele **Șerbănești** și **Topileni**, în baza unui zapis de la Lupașco, fecior lui Sălăvăstru de **Bășcani**, femeia lui Todosia, fata lui Constantin de **Hăntăști**, și de la feciorii lor, de la Dumitrașco Balaci, feciorul lui Bălan de Bășcani și femeia lui Maria, fata lui Eftemie de Bășcani, cu feciorii lor, de la Pascal din **Ploscuțiani** și femeia lui Catrina, de la Vasile Hardalupa, Femeia lui Varvara și feciorii lor Iosup și Nicula. De la Dumitrașco Candia, fecior lui Șeptelici de **Poiana**, Ioniță Țăpăluș, fecior lui Dumitrașco Țăpăluș de **Dănăești**, care i-au vândut... moșia din satul **Șărbănești**, ce este în ținutul Putnei, pe apa Trotușului, care sat este alături cu satul dumisale **Topileanii**, însă fără partea Ghindei, cât este în capul hotarului de sus, drept 100 lei bătuți, însă având și Miera, ispravnicul Lupului Bogdan hatmanul parte în acel sat, dimpreună cu frate-său Lupașco, feciorul lui Sălăvăstru, a vândut frate-său și partea Mierăi, zicând că s-au învoit a-i da lui într-alte locuri pe unde mai au moșii... / și alt zapis, ce-a cumpărat din satul **Topileani**, un bătrân care se cheamă bătrânul Zmeachei, și acel bătrân este a treia parte de sat, căci acel

³³² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IX, Iași 1914, pp. 189-195

sat împlă pe 3 bătrâni... / și alt zăpis, de la Pavăl Proțap, fecior Irimiei Proțap, și de la femeia lui Dochița, fata lui Șepilici, și de la feciorii lor, care i-au vândut un bătrân ce au avut la Topiliani, ce se hotărâsc cu satul dumisale **Domnești**, unde dă Trotușul în Siret, care se cheamă acel bătrân Drăghici... / și alt zăpis, de la Ion, fecior lui Mierăuț Scănteai, și de la femeia lui Ioana, fata lui Maxin Cotcodaci, și de la Tanasie, fecior lui Maxin Corcodaci de **Rujinești**, și de la femeia lui Nastasia, nepoata Cozmei lui Țihte, care i-au vândut un bătrân din satul Topileani, ce le-a fost lor moșie din moși și părinți, au vândut și ei al treilea bătrân, care s-au făcut satul... / și alt zăpis, ce-a cumpărat de la răzeșii din **Răspopi**, tot la ținutul Putnei, un zăpis de la Ioana, femeia lui Ionașcă Veaveriț, de la feciorii ei Gligoraș și Toader, care i-au vândut, din hotarul Răspopilor, ce-a fost cumpărat Ionașco Veaveriț din partea de jos, 7 pământuri, de la Chiul, și 6 pământuri de la Iliaa Bobjiloi, iar din partea de jos, și 6 pământuri de la Necuța, iar din hotarul de jos, care fac 18 pământuri, și 9 pământuri de la Toader Călușanul, 6 pământuri de la femeia lui Ioana, care sunt acele 9 pământuri de la Papareț, din sus de hotarul Răspopilor, și 3 pământuri de la Simion Caul, iar de la Papareț din sus, și 3 pământuri de la Gligorașco Diacăș, tot dintr-acel hotar din sus al Răspopilor, drept 40 lei bătuți... / și alt zăpis, de la Necula, cu femeia lui Anița și cu feciorii lor, de la Vasile, Rusanda și Salonca, feciorii lui Gheorghe Zavul, Măriia, cu feciorii ei Condrachi, Cărstea și Ioneș, de la Groze, fata lui Negoîț Zavul, și Partenie, cu femeia lui Savina, nepoată de fată lui Tudosie Zavul, care i-au vândut 7 pământuri și un răzor în satul **Răspopi**, care acea moșie le-a fost lor cumpă-rătură de la Grozava și Mărica, și de la Irimia, fata lui Urmoș, nepoata lui Anghel cel

mare... și tot într-acel zăpis, 4 pământuri și un răzor în satul Răspopi, cumpărate de la Marica, fata lui Hoidac, nepoata lui Nistor... / Mai arătat-a vistiernicul Ilie Catargiu un zăpis de la popa Neculai și de la feciorii lui Pârul, Manolache și fata lui Safta din târgul Adjud, care i-au vândut a patra parte din **Papareț**, ce este pe apa Trotușului, din jod de **târgul Adjud**, ce i-a fost lui de la moșii (bunicii) lui Ghidioan și Crețul, de la Pahia și Armanca, preum arată uricul de la Pătru voievod... Așijderi, tot într-acel zăpis, i-au mai vândut popa Neculai, cu feciorii lui, un bătrân în Papareț, care este din jos de hotarul Crețului, alături de partea lui Crăciun, ce i-a fost de la părintele lui, Vasile de Adjud, cumpărătură de la nepoții lui Crăciun din Papareț... / Și alt zăpis, de la Vasile Haret, ginerele lui Gligorie Stavăr, și de la femeia lui Iliana, care i-au vândut un loc de crâșmă, de casă, de pivniță, de grajd, care loc este pe locul Stăvărășilor, unde este Alxa Măreaiu, drept 10 lei bătuți... / Mai arătat-ne-a vistiernicul trei zăpise, ce-a cumpărat în **Șendrești** pe Polocini, iar în ținutul Putnei, un zăpis de la Gavril, ginerele Ștefanii Cărcioae, fata lui Toader Volovatul din Șendrești, și de la feciorii lor Enachi, Ursul și Dochia, care i-au vândut un bătrân de moșie din Șendrești... / Și alt zăpis, de la Alecsandru Posmag de **Sascut**, fecior lui Dumitrașco Miaună de **Liești**, de pe Polocini, de la femeia lui Ioana, fata lui Vasile, și de la feciorii lor Ion, Vasile, Iliana, Paraschiva și Tofana, care i-au vândut jumătate de bătrân din satul Șendrești pe Polocini, din bătrânul Toader Gârneț, drept 35 lei bătuți.... Și alt zăpis, de la Ion Tocilă, fecior Petrei Tocilă, și de la femeia lui Todosica, fata lui Tofan Volovatul, care i-au vândut, în satul Șandrești, jumătate de

bătrân din bătrânul Toader Gârneț”³³³.

1774, iunie 26: Satul **Sascutul** și **Valea Sacă**, ținutul Putnii, ocolul Răcăciunului, după recensământul lui Rumeanțev³³⁴, avea **toată suma caselor 68**. Scădere rufeturi 26: 8 scutelnici boierești, 7 preoți și diaconi, 7 nevolnici și babe, 1 poștaş, 1 slugă, 2 argați mazilești. Rămân birnici 42. / **Birnici:** Ilie Băluță / Zaharie / Vasile, grădinar / Costandin Dumbravă / Dumitrașco fiul Mariei / Enache Dumbravă / Andronache Ambrosim / Toader Cârste / Miron Barbul / Ștefan Cârste / Ioniță fiul lui Grigori / Dragomir / Ioniță fost torcar / Gheorghe, muntean / Stan / Alecsandru fiul lui Stan / Tudosie / Ion / Ostafie / Avram, muntean / Costantin fiul lui Avram / Mihaiu, muntean / Andrii Roman / Lepădatu, bârsan / Ștefan Hanga / Ion Crapu / Tatul, muntean / Ion Cârcei / Dumitru, muntean / Tănăsă frate lui Dumitru / Stan, muntean / Pavel Izvoran / Grigore fiul lui Ghiuță / Iftenie fiul lui Popa / Simion Grece / Ilie Anghel / Ion Prodaeș / Ursul, rotar / Gheorghe Hanga / Ștefan Huidumac, vornic / Vasile fiul lui Roman, vătăman / Pavel a Lupoae, vătăman. // **Rufeturi:** Grigoraș, vier șetrarului Nicolai Aslan / Dumitru, funar, tij (la fel) / Bădița, la fel / Simion, muntean, la fel / Ștefan Dăfiroi, scutelnic crucerului Balșe / Dumitru Melinte, scutelnic la fel / Vasile, plugar, scutelnic la fel / Costantin Cinpoș, scutelnic la fel / Sandul Cozonac, chelar dumnealui banului Neculai Ruset, starostele / Ștefan Hanga, poștal la Scurta / Diaconul Lupul / Diaconul Toader / Diaconul Enachi / Diaconul Cârste /

³³³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IX, Iași 1914, pp. 201-204

³³⁴ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 272, 273

Popa Ilie / Diaconul Dumitrașco / Diaconul Ion / Baba Irina / Măntișoae, vădană / Măriuța, vădană / Tofana, babă / Neculai, bârsan, nevolnic / Luca fiul lui Ghiuță, nevolnic / Sârghiută, nevolnic / Pavel Toma, argat lui Talpă, mazil / Șerban al lui Bălan, argat lui la fel.

1902: „**Sascut**, comună rurală în județul Putna, plasa Răcăciuni, situată pe valea pârâului ce trece prin sat și se duce în șesul Siretului, la 13 km de sub-prefectura plășii și la 57 km de capitala județului. Este udată de pâraiele: Conțești, Bălcuța și Fântânele. Se compune din cătunele: Bălcuța, Conțești, Fabrica Zaharină, Fântânele, Sascut, unde e și primăria comunei, Schineni și Valea Nacului, cu o populație de 2.414 suflete. Are o biserică parohială, cu hramul Adormirea, în cătunul Sascut, și 2 filiale, din care, una, cu hramul Sfinții Împărați, în Conțești, și cealaltă, cu hramul Sf. Nicolae, în cătunul Sascut; o școală mixtă, frecventată de 109 copii, în 1899-1900. Locuitorii posedă: 1 mașină de treierat cu aburi, 1 de bătut porumb, tot cu aburi, 286 pluguri de lemn, 30 de fier, 20 grape de fier, 1 trior; 59 cai, 832 boi, 242 vaci, 192 porci, 842 oi și 28 capre; 60 stupi cu albine, Au 156 hectare vii. Sunt în Sascut: 16 comercianți și o fabrică de zahăr, cu un capital de aproape 1 milion, având mai mult de 300 lucrători. / **Sascut**, cătun în comuna cu același nume. Are o biserică parohială, cu hramul Adormirea, și una filială, cu hramul Sf. Nicolae; o școală mixtă, frecventată de 109 copii”³³⁵.

³³⁵ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 320

SĂSENI

(pe Botna, „unde a fost Laur”, la gura Volcinețului și a Cotovței, raionul Kotovsk, Moldova).

1546, mai 27: Întărit de Petru Rareș voievod Ilcăi și surorilor ei Anușca, Maria și Marghita, fetele Nastei, verei lor Agahia, fata lui Toader Vacă, și nepoatei lor Anghelina, fata lui Lazor Crasneș, toți nepoții lui Mile călugărul, ale cărui proprietăți le moștenesc, prin mama lor Nastea, și primesc urice pentru „o seliște, unde-i iaz, la Cornul Bâgului, unde au fost șezut fiii lui Cosco (**Coscov**, raionul Călărași³³⁶, Moldova), altă selișate, **Vratcovea**, unde a fost Rujici, în capătul de sus al Culi-sovei, **Cusăuții** (sau Cuscouți, Cuscovți, raionul Orhei³³⁷, Moldova), la Dnistru, un heleșteu și satul **Săseanii** („unde a fost Laur”, sat pe Botna, la gura Volcinețului și a Cotovței, raionul Kotovsk³³⁸, Moldova)”³³⁹.

1718, ianuarie 11: Carte de împuternicire, dată de Mihai Racoviță voievod lui Toderășco, strănepotul pitarului Grigore Săpotianul, „să fie volnic a-și ține și a-și stăpâni niște părți de moșii în satul **Săpoteani**, ce este în ținutul Orheiului, la **Cornești**, la ținutul Iașilor, la **Săseani**, iar la Orhei, la **Hărmănești**, la Prut, iar în ținutul

³³⁶ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 68

³³⁷ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 77

³³⁸ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, pp. 224, 225

³³⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XXI, Iași 1929, pp. 98-100

Iașilor, la **Voinova**, la Orhei, și la **Țăfurleani**, alături de Hărmanești, iar la ținutul Iașilor, și să aibă a lua a zecea din câmp cu fânaț, din pâine, din pomeți, din grădini cu legume, din grădini cu **tiutiu**, din cânepă, din in, din bălți cu pește, din prisăci cu stupi, după obicei”³⁴⁰.

1774, iunie 5: Satul **Săsănii**, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Culii, după recensământul lui Rumeanțev³⁴¹, avea **toată suma caselor 37**. Scădere rufeturi 37: 25 scutelnici ai dumisale hatmanului Roset, 4 volintiri, 3 mazili, 2 ruptași, 1 popă, 1 călugăr, 1 femeie săracă. / **Rufeturi** (Scutelnici): Vasile Ciorbă / Macovei / Năstasi / Ștefan Ciorbă / Toader a Vasilcăi / Timofti / Strătulat / Costantin a Luțoai / Constantin a Marfii / Gavril Chirica / Toader Lichiu / Alecsandru, giugănar / Toader, cojocar / Apostul / Hortasă / Toader, butnar / Luca, vătăman / Năstas Bâgul / Constantin, butnar / Tănasă Vasluianu / Enachi Vasluianu / Niță al Luțoai / Andrei Carage / Dorofteiu / Luca fiul lui Savin. // **Alte rufeturi**: Vasile Coțofană, volintir / Zaharie Costandin, volintir / Căpitanul Iordachi Chirica, volintir / Năstasă Ciorbă / Irime, căpitan, mazil / Sava Vasluianu, mazil / Gheorghe Talpă, mazil / Carp Talpă, mazil / Carp Filip, ruptaș / Mihaiu Talpă, ruptaș / Popa Andrii / Anton, călugăr / Marie, săracă.

SĂSEȘTI

³⁴⁰ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 183, pp. 176, 177

³⁴¹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 401, 402

(pe Bârlad, sau Satul Nou, sat înglobat în Tecuci, Galați).

1459, decembrie 5: Ispisoc de judecată de la Ștefan voievod, după ce „Ivașco comisul, Toma Dumitrescul și Coste Turbure s-au pârât pentru **Săsești** pe Bârlad și pentru satul **Româneștii**, unde a fost Roman, pe Jeravăț, îmbe părțile; iar Ivașco, cu privilegiile socrului său Ivan vistiernicul, a răspuns cu dreptate; iar Coste Turbure, cu toate ale lor neamuri, au rămas”³⁴².

1460, decembrie 5: Întărit de Ștefan voievod comisului Ivașco, ginerele vistierului Ion, care se pârăse cu Toma Dimitrescul și Coste Tulbure, și primește uric pentru satele „Săsești pe Bârlad, și Românești, unde a fost Roman, pe Jeravăț, amândouă părțile”³⁴³. Hotarul, din veac.

1643, aprilie 2: Frații Iftimie, Hilohie, Sava și Todosiia, feciorii lui Ion Bueban și ai Dochiei, nepoți Savei cel bătrân, vând sulgerului Dumitrașco, drept 7 galbeni, „16 pași în frunte în hotarul **Dinganilor** (comuna Nicorești, Galați), până în apa Siretului, cu țarină, seliște de sat, pădure, cu tot venitul... / Și în tocmeala noastră au fost Sava cămăraș, popa Toader și Balica din **Nicorești** (comuna Nicorești, Galați), Ionașco, Foca, Blojul, Dumitru, Vasile, Arimiia, Solac și Nohit din **Ionăsești** (comuna Nicorești, Galați), Ionașco, Lazor, Meleşean, Mihăilă, Serghie din **Buciumi** (Buciumeni, comuna Buciumeni,

³⁴² Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, IV, Bârlad 1924, doc. 3, pp. 4-6

³⁴³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. II, București 1976, doc. 97, pp. 138, 139

Galați), Târdziul de **Săsești** (fostul Satul Nou, înglobat în Tecuci, Galați) și alți mulți oameni buni”³⁴⁴.

SĂSIEȘTI

(comuna Strugari, Bacău).

1639, aprilie 27: Întărit de Vasile Lupu voievod jitnicerului Gligorce și jupânesei Ruxandra, care cumpăraseră, cu 30 de taleri, de la Vasile Plavăci, de la feciorii lui Gavril, Tudor, Pleșă și Lazor Plavăci, de la nepoții Toader, Tudosie, Măriica, Ioana și Iliana, feciorii lui Tănase Plavăci, de la Nedele și Varvara, feciorii Mușăi, de la Dochia și Ionașco, feciorii Anghelinii, Ihnat, feciorul Ruscăi, și Ionașco, feciorul Maricăi, „partea lor din satul **Nadișa** (comuna Strugari, Bacău), din ținutul Bacăului, o jumătate din partea lui Plavăci, care se nu-mește partea lui Ion Plavăci, și partea Magdăi Bășascăi”. Zapisul de mărturie era semnat de Constantin pivnicer, Barbul, popa Fodor Mani și Grigore din **Comănești** (ora-șul Comănești, Bacău), Petre Borzea, Dumitru Cerbul și Marco Childă din **Săsiești** (comuna Strugari, Bacău), Toader și Vasile, feciorii lui Toader, Gheorghe zăt (ginere) Toader din **Nadișa** și de Pricopie și Ursul din **Petrilești** (comuna Berești-Tazlău, Bacău). / Și a mai cumpărat Grigorcea, cu 20 taleri, conform zapisului de mărturie de la Sava și surorile lui, Naste, Gheorghe și Ilieș din **Dărmănești**

³⁴⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 66, p. 77

(comuna Dărmănești, Bacău), de la Petre Borzea din **Văsăești** (Văsiești, înglobat în orașul Moinești, Bacău), „toată partea lui și a surorii lui Simina din jumătate din partea lui Plăvaci sin satul Nadișa”, iar cu 40 de ughi, de la Voica, femeia lui Istratie Plăvaci, și de la Grigorie Beldemanu, Isăiu și Ignat, „partea lor din Nadișa, dintr-o jumătate din partea lui Plavăci”. / Și a mai cumpărat Grigorce părți de moșie din Nadișa de la Naste și Cârste Rareș, feciorii lui Vasile Cergatul – drept 9 ughi și o vacă cu vițel, de la Tecla, fata Riarii, femeia lui Mihai – drept 4 ughi, iar de la Mavrichi grecul și de la fetele lui Smaranda, Anița, Troița și Măgdălina, drept 45 ughi, două vaci cu viței și o iapă, „partea lor din **Hărmănești** (lângă Cârliști, comuna Ștefan cel Mare, Neamț), ce-a fost cumpărătură de la Irodie și de la Savul”³⁴⁵.

SASOVA

(Petrilești pe Rebricea, apoi Petrești, azi Sasova, comuna Rebricea, Vaslui).

1443, august 24: Întărit de Ștefan voievod fraților Moica și Tador, care primesc uric pentru „satele, pe Rebricea, anume Pojerești și Petrilești, unde este casa lui Piatră, și, pe Rebricioara, satul popii Micu, și, mai jos, unde au fost juzi Stoian și Giugu Blidaru, și, mai jos, unde a fost Stoian Folea, și, mai jos, seliștea lui Marco și seliștea lui Nicoară, și la Tecuci, unde a fost Andrei vătăman, și,

³⁴⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 114, pp. 126, 127

pe Botna, locuri din pustie... Iar hotarul tuturor acestor sate și seliști să fie după hotarele vechi, pe unde au folosit din veac. Iar hotarul pustiilor să fie cât vor putea să folosească satele îndeștului”³⁴⁶. / Întărit de Ștefan voievod fraților Moisa și Toader, care primesc uric pentru „ale lor sate din drese de vislușenie ce le au de la noi, satele pe Rebricea ce se numesc **Petrilești** (sau Petrești, inclus în Sasova, comuna Rebricea³⁴⁷, Vaslui), unde este casa lui Petrea, și, pe Rebricioara, **satul popii Micului** (Crăești³⁴⁸, Vaslui), și altul mai jos, **unde a fost Stoian Folea** (lângă Draxeni³⁴⁹, Vaslui), și **unde a fost Andreiu** (sat la Tecuci, întărit lui Moisa vornic de gloată³⁵⁰, Ga-lați)... Iar hotarele tuturor acestor sate și seliști să le fie lor, dinspre toate laturile, pe vechile hotare, pe unde din veci au îmblat, cât să trăiască satele îndeajuns”³⁵¹.

1902: „**Sasova**, sat în partea de sud a comunei Bodești, plasa Mijlocul, județul Vasluiă, situat pe coasta dealului Sasova, ce vine în partea de est a satului, fiind udad de pârâul Rebricea. E așezat pe moșia Scânteia, pe o suprafață de 135 hectare, din care 100 hectare pădure, cu o populație de 33 familii sau 119 suflete. Locuitorii posedă:

³⁴⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 239, pp. 340, 341

³⁴⁷ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 190

³⁴⁸ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 160

³⁴⁹ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 241

³⁵⁰ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 17

³⁵¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 195-198

6 pluguri și 10 care cu boi, 1 plug și 1 căruță cu cai; 88 vite mari cornute, 14 cai, 200 oi, 6 capre și 15 râmători”³⁵².

SASU

(Poienile Sasului, azi Sasu, Vrancea).

1624, martie 25: Întărit de Radul Mihnea voievod postelnicului Ianache, care obține uric pentru „satul **Stolniceni** (pe Gârla Scumpia, comuna Stolniceni, Iași) pe Gârla și satul **Scumpia** (la gura Săratei, comuna Scumpia, Iași), care este în ținutul Iași, cumpărată de la Păscălina, cneaghina lui Lupul Stroici logofăt, și de la fiul ei Ionașco Stroici, pentru 850 ughi ungurești”; / „satul **Gligenii** (Glingeni, județul Bălți, Moldova) în ținutul Soroca, cumpărat de la Prohor, Eftimie, Simion, Nicanor, Daniil și de la tot soborul sfintei mănăstiri Pantocrator, pentru 200 taleri bătuți, cu mori la apa Neagra”; / „satul **Medelenii** (comuna Golăești, Iași), pe amândouă părțile Prutului, cumpărat de la Busca și fiii ei Zabulic, Erina și Elena, și Vasile, fiul lui Maxin, și de la Ionașco Căcărează, fiul Mariei, și Dămian și fratele lui Toader, și Necoară fiii Mariei, și de la Iosip, fiul lui Ganea, și sora Ilui, Agafia, și Larion, fiul lui Dănilă, și sora lui Agafia, și de la Anna, fiica lui Fedor, și surorile lui Tudosiia și Țiganca, toți nepoții și strănepoții lui Medeleian, și de la Hilip și Neniul, fiul Maricăi Budoaie, și Nuor și Alixandru, nepoții Budoaiei, pentru 162 de taleri bătuți”; / „două părți din tot

³⁵² Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 321

satul **Onțești** (lângă Ungheni, județul Ungheni, Moldova), în ținutul Iași, pe care și le-a cumpărat de la Gherman, fiul lui Bâzdâg, și de la toți părinții și frații și verii lor, pentru 150 de taleri bătuți și zece boi... a treia parte, ce se va alege partea lui Barnovschi hatman și a cneaghinei sale, cumpărată de la milostivirile lor, pentru 100 taleri bătuți”. / „satul **Cucuiății** (raionul Râșcani, Moldova), în ținutul Iași, pe care și l-a cumpărat de la Coste și de la sora lui Ticea, copiii Agafiei și ai lui Nasture, nepoții lui Cîrțiu, și Necoriță, fiul Magdalinei, nepotul lui Ivan, și Isac și sora lui Coschița, copiii Stancăi, nepoții lui Stan cel bătrân, și Mărica, fiica Erinei, nepoata lui Văsiu, pentru 95 de ughi buni”; / „satul **Fântânelile** (inclus în Matca, Galați) în ținutul Tecuci, pe care și l-a cumpărat de la Stavăr, fost pârcălab, fiul lui Crăciun, nepotul lui Zbiarea, și de la Nicoară, fiul lui Moșul, nepotul lui Căldărușe, și Iurga, fiul lui Dinga, și Spiridon, fiul lui Mârzea, și Neniul, fiul Stancăi, și Simion, fiul lui Stan, și Bălan și Lepădat, fiii lui Fătul, și Stan, fiul lui Țigui, toți nepoții Coțușei, și Mihăilă, fiul lui Burlă, și Șerban, fiul lui Iepure, nepotul lui Iepure cel bătrân, pentru 340 de taleri bătuți”; / „satul **Ciocârlanii** (sat pe Gerul, Galați), în ținutul Tecuci, pe Gerul, pe care și l-a cumpărat de la Dumitrașco Ciutacul, fiul Dobrei, și fratele lui, Stancul, nepotul lui Smârcea, și Miron, fiul lui Păcurar, și sora lui, Stanca, și Ion, nepotul lui Păcurar, și Simion, și Puțachi, și Frățilă, toți nepoții lui Smârcea, pentru 100 de ughi roșii”; / „satul **Gurbăneștii** (lângă Hănășenii Noi, județul Cahul, Moldova), în ținutul Chigheciu, pe care și l-a cumpărat de la Sofronia, cneaghina lui Ursu Udrea vornic, și de la fiicele lui, Nastasiia și Anghelina, pentru 350 de taleri bătuți”; / „satul **Poienile Sasului** (satul Sasu, Vrancea), cutul de sus, care

este în ținutul Tecuci, pe care l-a luat pentru datoria pe care a avut-o la Iurco logofăt, 300 de ughi galbeni, pe care îi dăduse lui cu împrumut în zilele lui Costandin voievod. Și hotarul acestui sat fusese cotopt de alți oameni care erau împrejurul lui, iar după aceea, în zilele lui Ștefan voievod, s-au dus Ionașco vornic și Cujbă vornic cu carte domnească și au ales hotarul acestui sat, cu oameni buni, și au pus stâlpi, pe unde a fost vechiul lor hotar de demult”; / „jumătate din satul **Chicoșea** (lângă Corni, Galați) pe Sohului, în ținutul Covurlui, pe care și l-a cumpărat de la Maxin și fratele lui Măteiu, și Trifan, copiii lui Lupul, și Ignat și fratele lui, Istratie, și sora lui Măgdălina, copiii lui Cornea, și verii lor Gligor, fiul lui Simion, și Spiridon, fiul lui Bogdan, pentru 80 de taleri bătuți”; / „jumătate de sat din **Șuș-mănești, care acum se numește Drăgușanii** (Drăgușeni, Galați), în ținutul Covurlui, pe care și l-a cumpărat de la Fodor, și Mihăilă, și Mica, și Nichita, și Eremiia, și Maxenia, toți nepoții și strănepoții Marinei, pentru 80 de taleri bătuți”; / „satul **Șotropenii** (lângă Perieni, Iași) pe Turii, în ținutul Iași, pe care și l-a cumpărat de la Cazaca, cneaghina lui Trifan postelnic, și de la Rusca, sora lui Trifan postelnic, pentru 100 de taleri bătuți”; / „satul **Furtești** (lângă Vertișoaia, comuna Furtești, Vas-lui), în ținutul Fălciu, pe Prut, pe care și l-a cumpărat de la Movilă și de la fratele lui, Nicoară fost spătar, fiii lui Lazăr pitar, pentru 180 de taleri bătuți”; / „satul **Mărișeni** (comuna Mereșeni, județul Lăpușna, Moldova), în ținutul Lăpușna, și iarăși jumătate din jumătate, pe care și le-a cumpărat de la Ionașco Negruț cel bătrân, pentru 90 de taleri bătuți. Iar dresese pe care le-au avut pentru acest sat, ei au spus că le-au pierdut din pricina tătarilor, când a venit în domnie Ștefan Tomșa voievod”; /

„siliștea **Ghermăneștii** (comuna Drânceni, Vaslui), în ținutul Fălciu, pe râul Bârlad, pe care și-a cumpărat-o de la Movilită fost pârcălab și de la fiul lui, Lazor, și de la Toader nepotul lui, fiul lui Nicoară, pentru 120 de ughi galbeni”; / „satul **Punteșenii** (Punțișeni, Vaslui), în ținutul Tutova, pe care și l-a cumpărat de la Simion, fiul lui Nicoară Barza, nepotul lui Costin, strănepotul lui Trifa și al lui Toma, și de la Dumitru, fiul lui Ionașco Barzica, nepotul lui Costin, și de la Sirbul, fiul lui Ghiorghe, nepotul lui Nistor, și Nicoară, fiul lui Petrea, și Toader, fiul lui Filip Pătea, și toți nepoții și strănepoții lui Trif și ai lui Toma, toate părțile lor de moștenire și de cumpărătură, pentru 100 de ughi galbeni. Și a rămas nevândută, din tot satul Punteșeni, dintr-un bătrân, partea lui Costantin și a lui Nistor, ce se va alege partea lor din șase ogoare”³⁵³.

1627, martie 12: Întărit de Miron Barnovschi voievod postelnicului Enache, care primește urice pentru „niște sate, anume **Sasul** (comuna Suraia, Vrancea), între Siret și Fântâna, și **Lăturișeni** (lângă Cudalbi, Galați), pe râul Gerul, în ținutul Tecuciului, și satul **Gurbănești** (lângă Hănășenii Noi, județul Cahul, Moldova), în ținutul Chigheciului, și satul **Scumpia** (pe Gârla Mare, Moldova), în ținutul Iașilor, care sate îi sunt de cumpărătură”³⁵⁴.

1902: „**Sasul**, cătun în județul Putna, comuna Biliiești, plasa Biliiești, situat în câmpia Siretului, spre vest

³⁵³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 182, pp. 243-248

³⁵⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 163, pp. 203, 204

de cătunul Biliești. Are o populațiune de 375 locuitori; 1 biserică, cu hramul Sf. Voevozi”³⁵⁵.

SASUL

(lângă Dimaci, Galați).

1774, iunie: Satul **Sasul**, ținutul Tecuciului, ocolul Biliești, după recensământul lui Rumeanțev³⁵⁶, avea **toată suma caselor 32**. Scădere rufeturi 16: 1 popă, 1 diacon, 1 vornic, 1 vătăman, 1 văduvă, 1 nevolnic, 10 bejenari. Rămân birnici 16. / **Birnici:** Grigoraș Toma / Neculaiu Bondar / Simion Grigoraș / Ilii Dorul, văduvoi / Costandin Vișan / Ion Vasilache / Vasile Îndoilă / Toader Îndoilă / Costandin Grigoraș / Ioniță Strătulat / Grigorică sin (fiu) lui / Gheorghi Căpitanul / Neculaiu Îndoilă / Vasilachi, holtei cu mamă / Ștefan, bejenar / Grigorii sin Îndoilă. // **Rufeturi:** Costandin, rotar, bejenar de la Vărțișcoiu al arhimandritului de la Sfeti Ioan / Iordachi, prisăcar, tij (la fel) / Enachi, brat (frate) lui, tij / Ion, brat lui Iordachi, tij / Stoica, tăbăcar, tij / Gheorghi, muntean, tij / Radu, morar, tij / Vlad, tij / Alde, tij / Mihaiu / Popa Alecsandru / Pascul, diacon / Paraschiva, văduvă / Dumitru, nevolnic / Mihalcia, vornic / Ștefan, vătăman.

³⁵⁵ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 321

³⁵⁶ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 540, 541

SATU MARE

(lângă Rădăuți, Bucovina).

Satul Satu Mare a fost atestat documentar în **22 mai 1443** (6951), când Ilie Voievod, întărindu-i partizanului său „Didrih de la Buceaci și de la Iazloveț, staroste al Podoliei” o parte din satele și cătunele Mol-dovei, inclusiv „Socevița, și cu toate cătunele și venitu-rile”, precizează că „**în afară de Satu Mare**”, care iese, astfel, din domeniul Volhoveț (Volovăț)³⁵⁷.

În **15 iulie 1445**, Ștefan Vodă, fratele lui Ilie Vodă, l-a „miluit” pe Oancea logofăt, cu, „pe Suceavă, Satul Mare, și trei sălașe de țigani, anume: Coste cu sălașul său, și Micula cu sălașul său, și Mihai cu sălașul său”³⁵⁸.

1582: În 24 februarie 1582, din voia lui Iancul Sasul Vodă, „un sat la apa Sucevei, anume Satul Mare, ocolul Badeuți, cu morile pe pârâul acelu sat Satul Mare, care a fost dreapta noastră ocină de la Ștefan Vodă cel Bătrân”, a fost dăruit mănăstirii Sf. Ilie, „unde este egumen Atanasie”, hotarul satului, „cu morile în pârâu”, cuprinzând reperele toponimice: „denspre Badeuți, de la apa Sucevii, peste tufiș și câmp, prin mijlocul heleșteului, lângă piue”, fântăna Ștefului, spre troian, la pârâul Vălhoveț, movila cu baltă spre satul Volovăț, hotarul Rădăuților, pârâul Runciu până la Plop, peste pârâul Pa-

³⁵⁷ AȘSP, *Documente Romaniae Historica. A. Moldova*, vol. I, București 1975, p. 326

³⁵⁸ ³⁵⁸ AȘSP, *Documente Romaniae Historica. A. Moldova*, vol. I, București 1975, p. 363

zin, hotarul Macicăuților, apa Sucevei drept spre Drăgănești”³⁵⁹.

1772: Recensământul lui Rumeanțev³⁶⁰, din 1772-1773, înregistrează la Satu Mare, în Ocolul Vicovilor, fără alte precizări, „21 – toată suma caselor”, însemnând 15 scutelnici ai spătarului Enākaki, 3 femei sărace, 2 scutelnici ai episcopului Dositei Herescul și 1 țigan.

1744: În 12 septembrie 1744, „Cârnul, de 90 ani, din Satu Mare” depune mărturie la stâlpirea hotarului Volovățului. În 1774, Satu Mare avea 24 familii țărănești, iar în 1775, când făcea parte din Ocolul Vicovilor, 2 popi, 25 țărani, numărul familiilor ajungând la 60 în 1784.

1772: Biserica „Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril” din Satu Mare a fost construită în 1772 și restaurată în 1845. În 1843, când în cei 867 enoriași număra și pe cei câțiva ortodocși din Hadikfalva, biserica era slujită de parohul Vasilie POPESCU. În 1876, parohia Satu Mare și Hadikfalva, cu 1.182 enoriași, îl avea paroh pe Mihail ILIUȚ. În 1907, paroh era Theodor POLONIC, născut în 1850, preot din 1873, paroh din 1885, iar cantor, din 1906, Athanasie ȚIBU, născut în 1867.

1787: În 1787, până în 30 noiembrie³⁶¹, câteva din cele optzeci de familii de agricultori germani, veniți din Remania, din Bavaria și din Baden-Württemberg, s-au așezat la Satu Mare, localitatea ajungând, datorită modelelor de gospodării și de gospodărire nemțești, una dintre

³⁵⁹ Balan, Teodor, *Documente bucovinene*, vol. I, Cernăuți 1933, pp. 80, 81

³⁶⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 340

³⁶¹ Kaindl, Raimund Friedrich, *Das Ansiedlungswesen in der Bucovina*, Innsbruck 1902, p. 427

cele mai frumoase și mai prospere din Bucovina vremii. Familiile germane din Satu Mare se numeau: **Peter Schmid, Heinrich Mang, Johann Staudt, Adam Nunweiler, Christoph Schmid, Carl Weber, Sebastian Hubig și Ludwig Schneider**³⁶². La 1 mai 1790, toate aceste familii sunt reconfirmate în Satu Mare³⁶³.

1788, Hacquet: „Dacă mergi mai departe de câmpie, peste Burla, către râul Suceava, ajungi la o colonie germană, numită Satu Mare. Toate aceste colonii de așezări noi nu prea mulțumesc pe băștinași, pentru că nu mai pot lăsa, ca înainte, câmpul lor toloacă și pentru că acești nou veniți prea adesea luau ce nu se cuvenea. Așa, într-o zi, am auzit plângerile, aduse în fața comisarului imperial, de către acești oameni, împotriva coloniștilor, al căror număr nu este mare, că nu le-au jefuit numai micile lor grădini, ci s-au încumetat și să vatăme și să știrbească vechile lor drepturi, în cutare și cutare chip. Cei păgubiți au fost satisfăcuți, iar tulburătorilor li s-a spus, între patru ochi, că viața lor este în continuă primejdie, căci dacă, vreodată, se vor ridica împotriva lor moldovenii sau „românii”, atunci pot fi siguri că nu va fi cruțat nici copilul din trupul maică-si, și, atunci, nu se știe cum vor mai putea fi salvați, întrucât acești oameni puteau să scape de orice cercetare și pedeapsă și să emigreze pe nepusă masă”³⁶⁴.

1802, Rohrer: „În singurul ținut, dintre Siret și Suceava, pe unde am călătorit, se aflau, când pe șosea, când în munți, nouă sătulețe mici de germani. Dacă, de altfel, am transcris bine numele de locuri românești, ele se numesc astfel: Rădăuți, Frătăuți, Arbore, Ilișești,

³⁶² Ibidem, p. 522

³⁶³ Ibidem, p. 526

³⁶⁴ *Călători*, X, II, pp. 823

Balosinăuți (parte a satului Horodnic – n. n.), Satu Mare, Grănicești, Tereblecea, Mănăstioara. / Uneori, se formează un sat de 12, până la 18 case, alteori de mai multe. Toate, laolaltă, au numai un pastor. Cel de acum se numește Schwartz, este un sas din Transilvania și, după câte aud, este un om cu cunoștințe (învățat) și cu un caracter bun, pe care pastor, însă, nelocuind la stradă, nu l-am putut vizita”³⁶⁵.

1838: Din 1838, funcționa în Satu Mare o școală germană cu 3 clase, iar din 1867, și o școală românească cu 3 clase³⁶⁶.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Rădăuți – **Rădăuți** (Târg cu tribunal districtual) cu Vadu Vlădichii, Andreasfalva cu Mitoca, Bădeuți, Bilca, Burla, Frătăuții Vechi, Frătăuții Noi, Fűrstenthal, Horodnicul de Sus, Horodnicul de Jos, Karlsberg, Marginea, Milișăuții de Sus, Putna (cu mănăstirea), **Satulmare**, Straja, Sucevița, Vicovu de Sus cu Bivolăria, Vicovu de Jos, Voitinul, Volovăț, Seletin cu Frasin, Tomnatic, Rusca, Paltin, Plosca Camerale, Ulma, Ropoțel, Nisipitu, Bistrița cu Cărlibaba, Izvor cu Iarovița, Sărata, Moldova, Șipot Camerale”³⁶⁷.

1886: În 1886, Ștefan P. Popescu din Cernăuți intra în posesia unui „răvaș istoric” din 1702, o scrisoare a lui Ursu Ureche, staroste al Cernăuților, către fiul lui, Zaharie

³⁶⁵ *Călători*, XIX, I, p. 156

³⁶⁶ SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1843 p. 49, 1876 p. 49, 1907 p. 128

³⁶⁷ *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

Ureche, care, rănit de moarte fiind de către „un păgân de leah, din gios de episcopie Rădăuțului, întru Satu Mare și saga dinspre Dornești, pe un pisc de deal din cea parte de apa Sucevii, la Cetățuie sau Șanțul Litva-nului”, săpase trei gropi, iar în cea din mijloc ascunsese „două tearhuri de piele pline de bani, mai mult aur și argint”. Suma era atât de mare, încât ar fi ajuns pentru construirea unei biserici la Soci și pentru cumpărarea unei moșii de la boierul Șirban. Starostele fusese rănit în ziua de 23 iunie 1702³⁶⁸.

1890: În 1890, comuna Satu Mare avea 4.300 locuitori, un primar român, Ioan Lavric, și un primar german, Richard Wolf. La școala românească erau învățători George Vrăbiuță și Aspazia Popescul, iar la școala germană profesau Simion Mayer-senior și Simion Mayer-junior. Parohia ortodoxă era slujită de parohul Teodor Polonic și de cantorul bisericesc Vasile Lupștea.

1890: Volumul 16, nota 6. Pagina 69 (Descoperiri în Bucovina). „În urma notiței cu același nume, inclusă Mittheilungen, anul 1889, nota 36, fie-ne permisă raportarea asupra altor descoperiri interesante, nepublicate încă... Două vârfuri de săgeată, realizate din bronz, cu trei tășuri, lungime de 3 ½ și 4 cm, săpate, în 1886, în Satulmare, districtul Rădăuți, pe un deal, încă 2 bucăți vârfuri de săgeată, de aceeași dimensiune, dar numai cu două tășuri, și 2 bucăți de vârfuri de săgeată cu trei muchii, complet topite”³⁶⁹.

³⁶⁸ REVISTA POLITICĂ, Anul I, nr. 10, 15 Octombrie 1886, p. 4

³⁶⁹ Romstorfer, Carl A, *Aus „Mittheilungen der k. k. Central-Commission*, în Maximovici, E.; Mikulicz, A.; Polek, Dr. J; Romstorfer, C. A.; *Jahrbuch des Bucowiner Landes-Museum / 1893*, Czernowitz 1893, pp. 45-71

1891: Volumul 17, nota 160, pagina 178 (Conservarea monumentelor din Bucovina). „Profesorul conservator Romstorfer a înaintat deja Comisiei Centrale un raport foarte important, privind necesitatea conservării multor monumente importante din Bucovina. În același timp, el a atras atenția asupra bisericilor mănăstirești din Putna, Sucevița, Dragomirna, asupra bisericilor mai vechi ale parohiilor și ale filialelor din Horecea, Toporăuți, Siret (2), Mănăstiriște, Suceava (4) Ilișești, Pătrăuți, Sf. Ilie, Rădăuți, Sucevița, Solca, Comarești, Arbore, Volo-văț, Milișăuții de Sus, Satulmare, Mănăstirea Humorului, Voroneț, Vatra Moldovița etc., în afară de numeroasele biserici din lemn. La biserica din Mănăstirea Humor, mortarul pedestalului, care are o înălțime de aproximativ un metru, a căzut parțial, cu excepția peretelui inferior, care poartă încă picturi splendide. Pe cei aproximativ 30 cm lățime, pietre de profil pietonal sunt desfăcute sau chiar aruncate, îmbinările fiind mai ales fără mortar. Trotuarul din jurul bisericii s-a scufundat atât de adânc, încât nu numai că nu mai servește scopului, dar a devenit de-a dreptul dăunător construcției. Când s-au desființat mănăstirile, această biserică a devenit biserică parohială, iar iconostasul de acolo este de remarcă”³⁷⁰.

În 1908, conform Dicționarului lui Grigorovitz: „**Satul Mare Nemțesc**, comună rurală, districtul Rădăuți, lipită de comuna Satul Mare Românesc. Suprafața: 18,00 kmp, împreună cu Satul Mare Românesc; populația: 1.085 locuitori germani, de confesiune evanghelică și romano-

³⁷⁰ Romstorfer, Carl A, *Aus „Mittheilungen der k. k. Central-Commission*, în Maximovici, E.; Mikulicz, A.; Polek, Dr. J; Romstorfer, C. A.; *Jahrbuch des Bucowiner Landes-Museum / 1893*, Czernowitz 1893, pp. 45-71

catolică. Se compune: 1) din satul de reședință, cu 1.033 locuitori, și 2) din cătunul Perdelli. Se servește de aceleași căi de comunicație ca și Satul Mare Româ-nesc; are o școală populară germană, cu 2 clase, și o casă de economie. Colonie întemeiată la anul 1787, de nume-roase familii germane, aduse pe teritoriul comunei Satul Mare, care, de atunci, spre deosebire, a luat supra-numi-rea de „Românesc”. Populația se ocupă cu agricultura. Se găsesc 198 cai, 410 vite cornute, 3 oi, 508 porci, 25 stupi. **Satul Mare Românesc**, comună rurală, districtul Rădă-uți, așezată pe malul drept al Sucevei, la confluența sa cu pâraiele Temnic și Saha, cam în spre sud-est de Rădăuți. Suprafața: 18,00 kmp, împreună cu Satul Mare Nemțesc; populația: 1.238 locuitori români, de religie greco-orientală. Se compune: 1) din satul de reședință, cu 1.195 locuitori, și 2) din cătunul Perdelli. Este legată cu Rădăuți printr-un drum districtual; prin drumuri de țară comunică cu Rădăuți, precum și cu Hadicfalva, Istenșeghiț și Crai-nicești (Siret), pe unde trece drumul principal Suceava-Siret. Are o școală populară, cu 4 clase (deci, 120 școlar – n. n.), și o biserică, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”, și o casă de economie. Printr-un hrisov din 24 Februarie 1582, Domnul Moldovei Iancu Sasul a dăruit-o mănăstirii Sfântu Ilie, în posesia căreia se găsea și la 1776. O parte din teritoriul comunei, pe care s-a înteme-iat, în 1787, o colonie germană, s-a despărțit, sub numele special de Satul Mare Nemțesc. În apropiere s-au găsit, de repetate ori, vârfuri de săgeți de bronz. Populația se ocupă cu agri-cultura. Comuna aceasta, împreună cu Satul Mare Nemțesc, posedă 1.129 hectare pământ arabil, 230 hec-tare fânașuri, 13 hectare grădini, 198 hectare imașuri, 11 hectare pădure. Se găsesc 87 cai, 372 vite cornute, 160 oi,

322 porci, 10 stupi. **Satul Mare Românesc, moșie**, aten-
nență a moșiei cu administrație particulară Hardegththal,
districtul Rădăuți. Are o casă și 4 locuitori”³⁷¹.

1909: Adunând „cântece populare românești din
Bucovina”, care aveau să vadă lumina tiparului sub sem-
nătura nemeritată a lui Mattias Friedwagner³⁷², în 1940,
Alexandru VOEVIDCA a cules folclor și de la Ioan
ANDRUHOVICI (învățător superior, în 1909) din Satu
Mare.

1914-1918: Jertfa de sânge pentru Bucovina a fost
depusă de „Rezervistul **Gavril Lavric**, Satu Mare, Regi-
mentul 22, rănit”³⁷³; „Infanteristul **Ion Colibaba**, Satu
Mare, Regimentul 22, rănit”³⁷⁴; „**Franz Presser** din
Satulmare a participat la război și ar fi murit ca prizonier
în Rusia, după cum afirmă martorii. Fiind deci probabilă
prezumțiunea legală a morții, se îndrumează, la cererea
soției sale, Adolfine Presser, procedura pentru declararea
morții celui dispărut”³⁷⁵; „**Simion a lui Filip Jurovski**,
din **Satulmare Vechi**, a participat la război și ar fi picat,
în anul 1916, pe frontul italian, după cum afirmă martorii.
Fiind deci decesul probabil, se îndrumează, la cererea
soției sale, Saveta a lui Simion Jurovski, procedura pentru
declararea morții celui dispărut”³⁷⁶.

³⁷¹ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București
1908, pp. 190, 191

³⁷² MATTHIAS FRIEDWAGNER, *Rumanische Volkslieder aus der
Bukowina*, Konrad Triltsch Verlag Wurzburg, 1940

³⁷³ *Viața Nouă*, IV, nr. 157 – Supliment, din 8 iulie n. 1915

³⁷⁴ *Viața Nouă*, IV, nr. 182, 4 iunie n. 1916, p. 8

³⁷⁵ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 15, Cernăuți în 29 Aprilie nou
1921, pp. 189-192

³⁷⁶ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 3, Cernăuți 3 februarie nou 1921,
pp. 28-33

1922: „Având în vedere concursurile publicate, cererile prezentate și propunerile făcute de revizorate, Consiliul școlar al țării a făcut, în ședința din 27 Martie 1922, sub președinția domnului Director general delegat al învățământului din Bucovina, următoarele numiri, pe ziua de 1 Aprilie 1922 – **a).** în calitate de învățători superiori: **Dimitrie Prelipcean la Satul Mare**”³⁷⁷.

1940: Tablou de cărțile de capacitate (atestare de meserie – n. n.) eliberate de Oficiul Rădăuți, anulate de minister prin decizia Nr. 66.017 din 1940”³⁷⁸: **Bendas Nicolae**, cizmar, domiciliat în Satul Mare; **Wild Frederick**, morar, domiciliat în Satul Mare; **David Rita**, coafeză, domiciliată în Satul Mare; **Vinkler Schela**, coafeză, domiciliată în Satul Mare; **Tomșa Constantin**, tâmplar, domiciliat în Satul Mare; **Jurovski Frantz**, croitor, domiciliat în Satul Mare; **Iacob Moor**, croitor, domiciliat în Satul Mare; **Bandus Carl**, cizmar, domiciliat în Satul Mare; **Dumitrescu Valerian**, cizmar, domiciliat în Satul Mare; **Engel Herman**, rotar, domiciliat în Satul Mare; **Cortea Carol**, morar, domiciliat în Satul Mare.

1941: „Tablou de condamnații care au beneficiat de suspendarea executării pedepselor, conform decretu-lui-lege Nr. 1.132/941, Monitorul Oficial Nr. 94 din 1941”³⁷⁹ – **Tribunalul Suceava** (Penitenciarul Suceava): **Feleagă Ioan**, agricultor, cu ultimul domiciliu în comuna Satul Mare, jud. Rădăuți, născut în comuna Satul Mare, jud. Rădăuți, condamnat de Trib. Mil. C. IV Arm., pentru rebeliune, la 3 ani închisoare corecțională și 2 ani interdicție, conform art. 259 și 260 din codul penal; **Lupancu**

³⁷⁷ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 8, Cernăuți 21 aprilie 1922, p. 41

³⁷⁸ *Monitorul Oficial*, Nr. 58, 10 martie 1941, pp. 1197-1208

³⁷⁹ *Monitorul Oficial*, Nr. 122, 26 mai 1941, pp. 2856-2860

Constantin, agricultor, cu ultimul domiciliu în comuna Satul Mare, jud. Rădăuți, născut în comuna Satul Mare, jud. Rădăuți, condamnat de Trib. Mil. C. IV Armată, pentru rebeliune, la 2 ani închisoare corecțională, 2 ani interdicție, conform art. 258, 259 și 260 c. p.”.

1942: 1942, ianuarie 29: „Noi, general Victor Iliescu, subsecretar de Stat al Educației Extrașcolare; / Având în vedere jurnalul Consiliului de Miniștri Nr. 21 din 14 Ianuarie 1942... / Decidem: Art. unic. Se anga-jează, pe data prezentării la serviciu, ca diurniști la formațiunile tineretului extrașcolar, următorul personal, plătibil cu indemnizația de ședință respectivă: **Marfiuc Mihai**, seria 1938, media 7,40, numit în comuna **Satul Mare** Nou, postul IV, jud. Rădăuți”³⁸⁰.

1947: „Având în vedere raportul cu Nr. 16.799 din 1947 al Inspectoratului școlar regional Suceava, înregistrat sub Nr. 264.182 din 1947³⁸¹, următorii învățători se repartizează, pe data de 1 septembrie 1947, la școlile primare indicate în dreptul fiecăruia: Vatmanu Silvia, de la Arbore, Cotul de Jos, la Satu Mare”.

SAUCA

(sat pe Racova, numit inițial **Curtești**,
comuna Laza, Vaslui).

³⁸⁰ *Monitorul Oficial*, Nr. 249, 20 octombrie 1941, pp. 6452 și următoarele

³⁸¹ *Monitorul Oficial*, Nr. 250, 29 octombrie 1947, pp. 9652-9657

1415, iulie 12: Întărit de Alexandrul cel Bun mănăstirii Bistrița, care primea uric pentru „un sat pe Chivejdi (Chiejdi sau Cuejdiu, afluent al Bistriței, în Neamț – n. n.), anume satul lui Opriș și al lui Oană, nepotul său... Și încă, pe lângă aceasta, și-au făcut pomană boierii noștri credincioși... Și a dat pan Ion vornic (de Suceava) satul său, unde au fost Maxim și Voinea vătămani. Și pan Ion Jumătate de asemenea a dat satul ce l-a avut pe Cracău, unde a fost... cneaz și de asemenea satul **Caucelești** (**Căciulești** – n. n.)... Și pan Negru a dat satul său, unde este curtea lui, și anume **Gădiniți**, și de asemenea satele pe Racova (**Cârstoi** pe Racova, unde au fost Pătru, feciorul Cărstei, **Bilcarii**, tot pe Racova, unde au fost Oană, fratele lui Pătru, **Curtești**, tot pe Racova, unde au fost ficiorul lui Naneș – v. I. Bogdan, *Doc. Ștefan*, I, p. 477)... care îi sunt lui... Iar hotarul acestor sate să fie cu toate hotarele lor atât cât au folosit din veac”³⁸².

1902: „**Sauca**, sat în județul Vaslui, numit de la pârâul Sauca, ce curge prin mijlocul lui, situat pe coasta dealului Dumbrava, spre est, și pe dealul Mijlocul, spre vest, pe o suprafață de 500 hectare, din care 42 hectare vie și cu o populație de 130 familii sau 641 suflete. Moșia aparține statului. Locuitorii posedă: 18 pluguri și 36 care cu boi, un plug și 2 căruțe cu cai, 239 vite mari cornute, 500 oi, 23 cai, 98 rămători; 30 stupi”³⁸³.

SAUCA

³⁸² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 41, p. 59-61

³⁸³ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 325

(Slobozia Saucăi, comuna Sauca,
raionul Dondușani, Moldova).

1634, mai 16: Porunca dată de Vasile Lupu voievod „la vătămăni și la toți mișeii domniei mele din **Larionești** (Arionești, raionul Dondușani, Moldova), **Mășcenii** (raionul Dondușani, Moldova), **Căcăcenii** (raionul Dondușani, Moldova), **Broscouț** (Broscăuți, raionul Dondușani, Moldova), **Glițeni** (Hlingeni, comuna Mihuleni, raionul Rezina, Moldova), **Mătiuț** (comuna Mateuți, raionul Rezina, Moldova) și din **Slobozia Saucăi** (comuna Sauca, raionul Dondușani, Moldova)... voi toți ca să aveți a asculta de egumenul și de tot soborul de la sfânta mănăstire Sfântul Sava”, pentru că „a dat acele sate răposatul postelnic Ianache sfintei mănăstiri”³⁸⁴.

1904: „**Saucă**, rusește Savca, sat în județul Soroca, volosti Otaci, spre sud de Mereșeuca, la 8 km de târgușorul Otaci de pe Nistru. Are 282 case, cu o populație de 1.090 suflete; biserică; școală rurașă; 300 vite mari cornute, 110 cai”³⁸⁵.

SĂUCEȘTI

(sau Seucăuți, Saucăuți, sat lângă Slobozia,
comuna Roznov, Neamț).

³⁸⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 134, p. 147

³⁸⁵ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 184

1438, februarie 23: Întărit de Ilie voievod „mănăstirii noastre sfânta Înălțare de la Neamț”, care primește uric pentru „un sat la gura Cracăului, anume Seucăuți (în alte acte, Săucești – n. t.), unde este Samoil vătăman, și o prisacă la gura Tătarcăi și moara de la gura Jejiei... Iar hotarul acestui sat să fie cu toate hotarele sale vechi, pe unde au folosit din veac”³⁸⁶.

1446, martie 11: Întărit de Ștefan voievod mănăstirii Neamț, care primește uric pentru „câte sate ascultă de mănăstirea noastră, anume: unde este Samoil vătăman (Seucăuți, la Gura Cracăului) pe Bistrița, și Dvordinești, și Timișești, și Crâstienesci, și Băloșești, și, la Topliță, unde a fost Barbă Geamără, și Bașoteni, și Fântânele, și Dragomirești, pe Șumuz, și Telibecinți, pe Siret, toate acestea sate mănăstirești”³⁸⁷.

1447, august 22: Întărit de Ștefan voievod mănăstirii Neamț, care primește uric pentru, „Temișești, și Dvorenști, și Cârstienesci, și Băloșești, și Geminești, și Pașco, și Petrică, și, la Gura Cracăului, Saucești, și Bașoteni, și Fântânele, și Dumbrăvița, și Telebecinți cu mori, și Clococina, și Cobăcini, și Bilosăuți, și Dragomirești, și Hlapești și iezelele lor, Luciu și Zahorna”³⁸⁸. Hotarul, din veac.

1618, mai 25: Întărit de Radul (Mihnea) voievod spătarului Miron Garnoschi și jupânesei Adamia, care

³⁸⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 180, pp. 254-256

³⁸⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 266, pp. 377, 378

³⁸⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 273, pp. 386-388

cumpără de la „femeia lui Ionașco păhărnicele... a treia parte din satul **Drăgușani**, a patra parte, din sus, ce-i pe Podriga, în ținutul Dorohoiului, ce le-a fost cumpărătură de la Miron, Iurco, Fădorașco și Ileana, feciorii Oancei, nepoții lui Băloș, drept 180 lei”; / de la Mihăilă sin (fiu) Annei, nepot Tușcăi, strănepot Simei Mihăilaș, cu 200 galbeni ughi (ducați ungurești de aur), „din tot satul **Saucăuți**, a treia parte”; / iar de la Ionașco Diviceanu sin (fiu) Fădor Dragotă, cu 80 taleri bătuți, „o parte de ocină din satul **Mamuriți** (Bucovina)”³⁸⁹.

1774, iunie: Satul **Săucești**, ocolul Siretului, după recensământul lui Rumeanțev³⁹⁰, avea **toată suma case-lor 79**. Scădere rufeturi 33: 1 popă, 2 mazili, 7 văduve, 15 țigani, 8 case pustii. Rămân birnici 46. / **Birnici**: Niagul, morar / Toader, vornic / Antohi / Neculai Eni / Ion, cioban / Ion, vrâncean / Andrei zet (ginere) lui Lihul / Vasile cumnat munteanului / Ioniță Robu / Sandu Sturza / Toader Putină / Toader Lozonschii / Ion Tata / One, cioban / Ion, rotar / Dumitru, tăbăcar / Luca / Toader, vrâncean / Toader Rogoz / Neculai cumnat Șendre / Mihălache, sârbu / Andrei, rotar / Dumitru, soponar / Costantin, cioban / Ion Șendre / Toderașco, podar ot (din) Rogoz / Ion Roșca, ot tam (de acolo) / Vasile Știuhuleț, de acolo / Ion, podar de acolo / Vasile, podar de acolo / Tănasă de acolo / Ion Cotruță / Toader Marcoci / Ion Stan / Antohi Marcoci / Sandu, ciobotar / Sandu Sârghii / Gheorghe sin (fiu) diaconului / Sandul, pas / Andrei / Toader, vezeteu / Vasile, dulgher / Zaharia, cojocar / Ion, păscar / Ion, plugar

³⁸⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XXI, Iași 1929, pp. 196, 197

³⁹⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 67, 68

/ Vasile zet (ginere) lui Grigoraș Ghineț. // **Rufeturi:** Popa Grigore / Ioniță Moșu, mazil / Toader Corban, mazil / Maria, văduvă / Ana / Maria / Maria / Sofronia / Maria / Altă Maria / Antohi, țigan / Vasile, țigan / Ion, tij (la fel) / Iftimi, la fel / Neculai, la fel / Sandul, la fel / Gheorghe, la fel / Toader, la fel / Sandul, la fel / Vasile, la fel / Costantin, la fel / Vasile, la fel / Ioniță, la fel / Ion, la fel / Vasile, la fel. // **8 case pustii.**

SĂUCENIȚA

(lângă Prelipca, comuna Văculești, Botoșani).

1666, aprilie 5: Scrisoarea hotarnică a vornicului de poartă Vasile Nacu, trimisul lui Duca vodă bătrânul să aleagă moșia **Prelipca** a lui Dumitrașcu vistiernicul, având pricină, dinspre **Saucenița**, moșia lui Gavril Bră-escul... și s-au tocmit să țină Prelipca până în capul iazului, ce-a fost iazul popii Firica, ce-a șezut la Prelipca, și din capul iazului dinspre Prelipca, pe pârâu, în drumul Verbii, până în capul hotarului, și al Sauceniței să țină până în capul iazului popii Firica și heleșteul să îl țină dumnealor frățește, iar din jos de iaz să fie a Sauceni-țanilor, și din matca heleșteului merge hotarul printre lozii, la coada heleșteului, și s-a pus stâlp de piatră în pisc, în miez, la mijlocul pământurilor, care pământuri s-au împărțit în două și, dintr-acel stâlp s-a pus alt stâlp la drumul cel mare

ce vine de la Dorohoi, și iar este la mijlocul pământurilor, și de la acel stâlp s-a pus alt stâlp, între drumuri, la spini, și alt stâlp s-a pus în pisc, dea-supra heleșteului lui Romașco, și heleșteul lui Romașco este partea lui Dumitrașco vistiernic, iar altul mai jos de acela este al lui Gavril Brăescul; și din stâlpul ce este deasupra hăleștenilor, peste heleșteul ce l-a ținut Cozma, drept în muchia dealului, în pisc, în dreptul locului, peste spinii cei mari, s-a pus stâlp în vârful dealului, și ase-menea stâlp la vale, pe din jos de pomătul popii Timiș și până la ostrăpisoc, și de la ostrăpisoc, tot grindul, pe unde au ținut de veac amândoi satele, printr-o poiană ce este în codru, ce se cheamă Prestae, așa cum au mprturisit toți oamenii bătrâni cum a fost de **Dobrinăuți** și-au plătit Săuceniții o moarte de om, și țin ei de mult veac acel loc și s-a lăsat să fie tot lor, și s-a înceiat hotarul de către Sauceniță”³⁹¹.

1902: „**Saucenița**, sat pe moșia cu același nume, județul Dorohoi, comuna Văculești, plasa Coșula. Așezările sătenilor sunt în mare parte bune, cu livezii și grădini, iar stăpânul moșiei are casă veche, făcută din lemn și tencuită, cu heiurile necesare, o mică livadă, puțină vie și grădină de legume, Are o populație de 656 suflete; o biserică, cu hramul Adormirea Maicii Domnu-lui, deservită de 1 preot, 1 cântăreț și 1 pălmar. Proprietatea moșiei este a dlui Vartan Pruncu. Sătenii împo-prietăriți au: 389 hectare 56 ari pământ; iar proprietatea: 713 hectare 23 ari câmp și 143 hectare 22 ari pădure. Iazuri sunt 3, din care unul, numit Arbore, în suprafață de 3 hectare. Țibulea, pârau, trece pe moșie. Drumuri: calea județeană Dorohoi-

³⁹¹ Ghibănescu, Gh., *Dorohoiul / Studii și documente*, Iași 1924, pp. 1, 2

Leorda și calea Saucenița-Vârful Câmpului. Moșia se hotărește cu: Prelipca, Văculești, Broscăuți și Gorovei”³⁹².

SĂUCEȘTI

(fostul sat Cățelești pe Siret, azi Săucești,
comuna Săucești, Bacău).

1460, aprilie 13: Întărit de Ștefan voievod lui Giurgiu Galbenu, care cumpăraseră, cu 35 zloți, jumătate de sat de la Roman Temeșescul, care, la rândul său, abia cumpăraseră, cu 70 de zloți tătarești, de la Fârte Dragoș, care o dobândise de la Andreico și Luca, fiii lui Iliăș paharnic, „anume satul Cățelești pe Siret”³⁹³. Hotare, din veac.

1462, septembrie 15: Întărit de Ștefan voievod „mănăstirii noastre de la Piatra lui Crăciun (Piatra Neamț), unde este hramul Adormirea preasfintei născă-toare de Dumnezeu și pururi fecioară Maria”, care primește uric pentru „anume satele și morile: moara cea mare care este pe Bistrița (Bistrița, comuna Viișoara, Neamț) și în

³⁹² Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 326

³⁹³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. II, București 1976, doc. 92, pp. 131-133

Zdvijinții (Zvijinți, Arca sau Doamna, parte din Piatra Neamț), de la Doamna și Sobolești (sat lângă Săvinești, Neamț), și Faurii (înglobat în Zănești, Neamț), și Vascăuți (lângă Săvinești, Neamț), și Brașeuți (Brășă-uți, comuna Dumbrava Roșie, Neamț), și Bulgari (partea a municipiului Piatra Neamț), și Mărăței (în Piatra Neamț), și Dărmăneștii pe Chivejdi (în Piatra Neamț), și Oprișani (Cuejdiu, comuna Gârcina, Neamț), de asemenea pe Chivejdi, și Răidăceștii (lângă Turturești, comuna Girov, Neamț), și Tortoreștii (numit și Tătărași, azi Turturești, comuna Girov (neamț), două părți – o parte pe care ei au cumpărat-o de la Cozma, fiul lui Băloș, pentru 75 de zloți tătărești –, și Căuceleștii pe Cracău și cu moară (Căciulești, comuna Girov, Neamț), și Mân-dreștii pe Orbic (lângă Goșmani, comuna Români, Neamț), și satul lui Șerbu Răspop (Beșicani, comuna Săucești, Bacău), și **Stăuciani, amândouă cuturile și cu moară și cu iaz** (Săucești, Bacău), și morile de la Bacău, pe care ei le-au întemeiat din pustiu, și prisaca de la Fundu, dincolo de Siret (Siretu, comuna Letea Veche, Bacău), unde a întemeiat Martie, și via de la sare, la Bacău, în Dealul Sării, și Vâlsăneștii, mai sus de Bacău, și cu dârsta (partea de sus a Bacăului), și Lucăceștii pe Tazlăul Sărat (parte a orașului Moinești, Bacău), și satul anume Heciani, și cu morile, pe Siret, pe care l-a dat lor pan Hodco Știbor din uricul său, pentru sufletul său, și mănăstirea unde este hramul Sfântul Bogoslov, și mănăstirea de la Bahlui, și cu moara, și mănăstirea de la Bohotin, și cu moara, și prisaca Cozia, de la Bohotin, și Botna, pe Nistru, și cu prisaca și cu Iezerul Alb și cu toate gârlele, care din veac ascultă de Botna, și moara de la gura Chivejdiului, sub Piatra lui Crăciun, și

prisaca de la Itchil, și poiana de sub Ceahlău, și poienile de la Chivejdi”³⁹⁴. Hotarele, din veac.

1634, ianuarie 25: Zapisul lui Maxin, fiul Palaghiei, nepotul Cernei din **Bilăești** (Ghelăești, comuna Bârgăuani, Neamț), în care mărturisește că a vândut partea lui din sat din **Buciumi** (înglobat în Galbeni, comuna Filipești, Bacău)... panului Toader Boldescul, pentru 40 zloți tătarești... Și au fost la acea tocmeală Gheorghe Aldescul diac, Ștefan diac din **Tatomirești** (contopit cu Budești, comuna Făurei, Neamț), Maței din **Galbeni** (comuna Filipești, Bacău), Sanson din **Săucești** (comuna Săucești, Bacău) și alți oameni buni”³⁹⁵.

1634, decembrie 18: Carte de împuternicire, dată de Vasile Lupu voievod „Bechei pârcălabului din **Bogdănești**, ca să fie tare și puternic a-și opri toată moșia și cumpărătura, câtă a cumpărat în sat în **Bogdănești** (comuna Traian, Bacău), în **Hivoreni** (Viforeni, comuna Ungureni, Bacău) și în **Săucești** (comuna Săucești, Bacău). Nimeni să n-aibă treabă a cosi sau ara sau a pune pomeți în cumpărătura pârcălabului Bechii”³⁹⁶.

1635, decembrie 4: Zapisul Măricăi, fata lui Ionașcu, vătavul de **Săucești** (comuna Săucești, Bacău) și al feciorilor ei Gligorie, Țuica și Chelsia, în care mărturisesc că au vândut „jumătate de sat **Bogdănești** (comuna Traian, Bacău), ce sunt în ținutul Romanului... frățâne-meu Ștefan Bechea biv pârcălab, pentru 30 de

³⁹⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 107, pp. 151-154

³⁹⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 31, p. 32

³⁹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 292, p. 331

galbeni buni... / Și a mai cumpărat Bechea partea Petrei lui Păun, din a cincea parte, din partea popei lui Ihnat, jumătate, ce se va alege partea Bălaei, pentru 6 ughi buni... / Și așijderea Nechita, feciorul lui Ion Praznic, a vândut Bechei de Bogdănești, din partea Petrei lui Păun, a cincea parte, partea părintelui meu Ion, pentru 12 ughi buni... / dinaintea popii Ihnat de **Prăjești** (comuna Traian, Bacău), Gavril visternicel, Sava, Cur, Ion visternicel, Andronic, Davii și Gurie de **Bogdănești**”³⁹⁷.

1636, octombrie 14: Întărit de Vasile Lupu voievod Severincăi, fiica Bechei fost pârcălab, care primește danie de la Iurașco, fiul Anesiei, nepotul lui Ionașco vătah din **Săucești** (comuna Săucești, Bacău), ocina lui „din satul **Bogdănești** (comuna Traian, Bacău), în ținutul Romanului, din jumătatea de sus a satului, pretutindeni”³⁹⁸.

1637, octombrie 14: Întărit de Vasile Lupu voievod Severincăi, fata lui Bechea pârcălab, care pri-mește danie, din partea unchiului ei „Iurașco, fiul Ane-siei, nepot lui Ionașco, vaah din **Săucești**... a sa dreaptă ocină din **Bogdănești**, din ținutul Romanului, din jumă-tatea satului, din sus, ce i se va alege partea lui, nepoatei lui de soră, Severincăi, fata Bechei”³⁹⁹.

1639, septembrie 16: Alecsandra, fata Nastei, strănepoata Mihului, nepoata lui Ignat, vinde Nașcului din **Moșetești** (Mușetești, comuna Săucești, Bacău), drept 20

³⁹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 284, pp. 324, 325

³⁹⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 537, pp. 587, 588

³⁹⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. III, Iași 1907, pp. 205-207

lei, dinaintea lui Pavăl Dzamă și Toderiță din **Moșetești**, Sava, Gociul și popa Zaharie din **Săucești** (comuna Săucești, Bacău), „partea Nastei din sat de **Șerbănești** (azi cartier al orașului Bacău), din câmp, din pădure și din vaduri de moară”⁴⁰⁰.

1643, ianuarie 15: Mărica, fata lui Ionașcu vătavul de **Săucești** și cu feciorii lor Gligorie, Țuica și Chelsiia, vând „frăține-meu Ștefan Bechea fost pârcălab, pentru 30 galbeni... din jumătate de sat **Bogdănești**, ce sunt în ținutul Romanului, partea mea, din urice ce are moșul (bunicul) meu Bechea de la Petru vodă și de la Iancu vodă”⁴⁰¹.

1645, decembrie 9: Ion Mojilă, Ionașco Movilean și Ionașco Tâșășea vând comisului Furtună, drept 10 lei, „toată partea tătâne-nostru Vasile Mirță din seliștea **Dâmbeștilor** (comuna Borlești, Neamț), ținutul Roman, pe Cobâle... / Și Toader Țampău vinde toată partea mâne-meia Tecla, cât se va alege din Ciumălești, și a unchiului meu Vasile Nătăgatul, drept 8 lei. / Și în această tocmeală au fost Bechea de **Bogdănești** (comuna Traian, Bacău), Ciomârtan și Ion feciorul lui Ciomârtan ot **Cățelești** (azi Siretul, comuna Săucești, Bacău) și Ionașcu fiul lui Bechea din **Săucești** (comuna Săucești, Bacău)”⁴⁰².

1648, iulie 6: Zapisul marilor boieri, în care mărturisesc cum „au venit Andrei Drug, Brat (fratele) Iseil, Pintilei și Pătrașcu, feciorii Cupei, nepoții lui Necoară, și

⁴⁰⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 235, p. 236

⁴⁰¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 12, p. 13

⁴⁰² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 260, p. 205

au vândut jumătate de sat **Cățălești**, a treia parte, din partea de sus, care este pe Siret, în ținutul Neamțului, lui Iordache, vistiernicul cel mare, drept 60 lei. / Și iarăși, Boldescu și seminția lui Maxim, feciorul lui Băhnaș, Crăciun și Simion, ginerii Teclei a Licioaei, i-au vândut a treia parte din jumătate de sat, din partea de sus, drept 60 lei. / Și iarăși, Cârstea Dîrtoc, feciorul Maricăi, nepotul Vasilcăi, Neculai, feciorul Maței, ne-potul Vasilcăi, i-au vândut, din jumătate de sat **Cățălești**, din oparte de sus, a treia parte, drept 60 de lei. / Și iarăși frații Hilip, Gheorghe, Nacu, Chilsia și Ioana, feciorii lui Isăilă, nepoții lui Scântee, seminția lor Scântee Pătrău, Gligorce și Grozava, feciorii Drăghinei, popa Dănăilă, Pătrașcu și Mărică, feciorii lui Mihăilă, toți feciorii Scântee, i-au vândut, din jumătate de sat **Cățălești**, din partea de jos, două părți fără de 15 pământuri, ce au fost mai înainte vândute lui Ciomârtan, drept 100 lei, cum se se arată în zapisul de mărturir din 1648 (7156), iulie 6⁴⁰³.

1902: „**Săucești**, comună rurală în județul Bacău, plasa Bistrița de sus, așezată pe șesul râului Siretul, în locul unde se confundă șesul Siretului cu al Bistriței. Se compune din 4 cătune: Săucești, reședința, Holtul, ambele pe dreapta Siretului, Dospinești, în stânga, și Podul de Fier. În anul 1803, găsim Săucești făcând parte din județul Neamț, ocolul Siretului, și aparținînd Spătarului Ioniță Sturdza (*Uricarul*, Codrescu, vol. VII, p. 273). Se mărginește, la est, cu comunele Buhociul și Prăjești; la sud, cu comuna Letea; la vest, cu râul Bistrița, care o desparte de comuna Fântânele, și la nord, cu comuna Schineni. Are o populație de 1.604 locuitori; o școală mixtă, care funcționează din 1864 și e frecventată de 52 copii; 2 biserici,

⁴⁰³ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XVII, Iassi 1891, pp. 6-8

deservite de 2 preoți și 3 cântăreți; 22 cârciumi. / După legea rurală din 1864, s-au dat, la 246 locuitori, 849 fălci pământ în împroprietărire. Proprietari mari sunt: G. C. Sturdza, Eugenie Sturdza și Iulia Pöch. Totalul pământurilor de cultură este de 1.357,07 hectare. Teritoriul comunei are o întindere de 2.432 hectare. Viile ocupă o suprafață de 71 ari. Locuitorii posedă: 62 cai, 1.170 vite mari cornute, 320 porci, 6 capre și 1.311 oi. / Prin comună trece calea vecinală, care vine de la Schineni și răspunde în șoseaua națională Bacău-Roman. Secția Holtul se găsește pe calea județeană Bacău-Odobești-Vaslui. Distanțele: la Bacău, capitala. districtului, 5 km; la comuna Buhociul, 10 km; la comuna Prăjești, 7 km; la comuna Fântânele, 13 km; la comuna Schineni, 3 km; la comuna Letea, 5 km și la comuna Gârleni, reședința plășii, 14 km. / **Săucești**, sat și reședința comunei cu același nume, situat pe pârâul Turbata, pe dreapta Sire-tului. Are o populație de 917 locuitori; o școală; o biserică, zidită, în 1825, de Ion Sturdza voevod și restaurată, în 1860, de fiul său Costache Sturdza, deser-vită de 1 preot și 1 cântăreț; 4 cârciumi. Vite: 35 cai, 623 vite mari cornute, 194 porci și 5 capre”⁴⁰⁴.

SĂULEȘTI

(Oișeni sau Oișani, seliște pe Jijia care s-a numit
Săulești, mai jos de Prosilnici, lângă Golăești,
comuna Golăești, Iași)

⁴⁰⁴ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 344, 345

1642, iunie 3: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „Constantin, fiul Căuei, Gavril, fiul Irimiei, și alte seminții ale lor, toți nepoți și strănepoți ai bătrânului Stoian, s-au pârât de față cu Blaga și cu alte seminții ale lui pentru jumătate de sat, ce este pe Prut, care se numește **Găurenii**, în ținutul Iașilor, zicând Constantin cum acea jumătate de sat este lor ocină și moșie, iar Blaga, cu neamurile lui, ei se acolisesc fără nici o treabă și le fac lor împresurare. Iar Blaga a dat seamă cum ei au dreaptă ocină și moșie în acel sat Găurenii, la un loc cu Constantin și cu neamurile lui, și ne-a arătat și un uric de întăritură de la bătrânul Ștefan voievod. / Deci domnia mea am judecat pe dânșii după legea țării și n-am crezut nici pe Constantin, nici pe Blaga, și le-am făcut carte lui Vasile Buzea din **Golăești** și lui Mihail din **Oișeni** (sau Oișani, seliște pe Jijia care s-a numit Săulești, mai jos de Prosilnici, lângă Golăești, comuna Golăești⁴⁰⁵, Iași) cum să aibă ei a merge acolo, la Găurenii, și cu mulți oameni buni au socotit și au aflat, cu ale lor suflete, cum acea jumătate de sat Găurenii, partea de sus, este dreaptă ocină și moșie lui Constantin și altor seminții ale sale. Iar Blaga, cu neamurile lui, să nu aibă nici o treabă... ei au rămas dinaintea noastră și din legea țării”⁴⁰⁶.

SĂULEȘTI

(lângă Mușata, Vaslui).

⁴⁰⁵ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 179

⁴⁰⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. III, Iași 1907, pp. 155-157

1557, mai 14: Carte de împuternicire, dată de Alexandru (Lăpușneanu) voievod lui Simion Vănaș de **Seulești**, „spre aceasta, ca să fie el tare și puternic să stăpânească a sa dreaptă ocină și moșie din satul Seuleștii, ce este în ținutul Fălciului, pe Prut. Supă hotarul cel vechi, precum este în ispisocul răposatului Ștefan voievod, ce ne-a arătat nouă, adică în lungul dintre apa Sărata până în Prut. Iar în lățime, pe unde din vechi s-au apucat”⁴⁰⁷.

1617, decembrie 9: Vasile, feciorul lui Frățian, nepot lui Brădoș din **Brăindoșeani**, vinde lui Petre Cehan, drept 20 taleri velichi, „a sa dreaptă ocină sin satul **Prigorceani**... în casa lui Gavril sulgerul de **Zlătărești**, dinaintea lui Luca diac ot **Benești**, Drăcea hânsărel de **Bodești**, Andronic sulgerul ot **Leești**, Gavril din **Săulești**, Andronic de **Popești**”⁴⁰⁸.

1626, decembrie 2: Întărit de Miron Barnovschi voievod, după pâra „de față” dintre Vasilie Vănaș ot **Săulești** (lângă Mușata, Vaslui) cu Strătulat din **Cârstenici** (lângă Mușata, Vaslui), „zicând Vănaș că Strătulat intră cu stăpânirea Cârstenicilor în Săulești... Văzând a lor drepte ocini de dresuri, am hotărât ca de acum Strătulat să nu mai treacă cu stăpânirea peste Sărata, în Săulești, cu să stăpânească, după drese, din Mușata și până în Sărata, cum și Vasilie Vănaș, din Sărata și până la Prut”⁴⁰⁹.

⁴⁰⁷ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XI, Iassi 1889, p. 294

⁴⁰⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Fereștii, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, p. 25

⁴⁰⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 141, pp. 168, 169

SĂULEȘTI

(Saulești, comuna Vetrișoiaia, Vaslui).

1646, februarie 2: Se împart între moștenitori „ocinile unchiului nostru Miera pârcălabul și alte moșii, care au fost neîmpărțite, de la moșii noștri. / Și s-au venit în partea lui Grigore Ureche vornicul satul **Măncestii** (pe Bâc, în Lăpușna, Moldova), ce sunt pe Bâc, la ținutul Lăpușnii, și jumătate de sat **Cricești** (comuna Miclești, Vaslui), ce este în ținutul Vasluiului, și partea din **Pădureni** (lângă Popricani, Iași), ce se va alege, ce este în ținutul Iașilor, de moșii și de cumpărătură ale mătușii noastre, a Berhecioai. / Și lui Isac Mesehănescul, nepotul lui Toader Jorea, s-au venit jumătate de **Piscani** (lângă Vlădeni, Galați), jumătate de **Măciucașii de Jos** (la nord de Ciotolom, Vaslui) și părți ce se vor alege din **Leur-dești** (comuna Tamași, Bacău). / Așijderea, s-au venit în partea lui Ionașco Jorii fost vornic, feciorul lui Simion Jorii, și lui Gligorașco, nepotul său, jumătate de **Măciu-cașii de Jos**, jumătate de **Rupturi** (lângă Ivești, Galați), jumătate de **Bârzăești** (Bârzăiești, pe Bârlad, ținutul Tutova, Vaslui) și jumătate de **Saulești** (Săulești, comuna Vetrișoiaia, Vaslui). / Și lui Gheorghe Ștefan mare sulger, Roșcăi fost vistiernic, lui Cărăiman fost pitar, lui Pavăl vornic de gloată, lui Ionașco Rusul pârcălabul și Sturzăi, nepoții Solomie Mogăldoiaie, li s-au venit, în partea lor, jumătate

de **Piscani**, jumătate de **Măciucașii de Jos**, jumătate de **Măciucașii de Sus** și partea ce se va alege din **Românești** (lângă Bălăbănești, Galați)”⁴¹⁰.

SAULEȘTI

(pe Hobalna, lângă Cuireștii Noi,
comuna Bălășești, Galați).

1633, mai 9: Zapisul lui Todosie, feciorul lui Vasile Micului de **Saulești** (pe Hobalna, Galați), volost Bârlad, prin care mărturisește că și-a vândut moșia „din sat din **Târbuțeni** (pe Hobalna, Galați), partea părintelui meu, Vasile Micul, dintr-acel sat... lui Vasile, Precup, Ionașco și Vârnavei, nepoților mei, drept 4 galbeni, a patra parte dintr-un bătrân... Iar tocmeala noastră a fost dinaintea lui Vasile Fulgă vornicul de **Bârlad**, Geantă și Căpățînă din **Sârbi** (pe Hobalna, Galați) și alți mulți oameni buni”⁴¹¹.

1635, martie 25: Zapisul lui Ursul, „ce-a fost rob la Nădilă, fecior Susencăi”, prin care mărturisește că a vândut „a patra parte din satul **Grădinari** (lângă Pupe-zeni, comuna Bălășești, Galați), bătrânul lui Draguș, moșia sa dreaptă din deal și din vale, și din vatră de sat, tot a patra parte”, lui Bosanciu, Nichita, Naca, Costachi, Ștefan cu frate-său Anghel, pentru 80 de zloți bătuți, martori fiind Gligorie Căpățână, Iftodie și Geanta din **Băloșești**

⁴¹⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 284, p. 224, 225

⁴¹¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 328, p. 420

(Bălășești, comuna Bălășești, Galați), Istratie și Târnoschi din **Perțești** (comuna Bălășești, Galați), Giula, Arion, Constantin și Ionașco din **Grădinari**, Mirăuți de **Saulești** (lângă Cuierești Noi, comuna Bălășești, Galați) „și mulți oameni buni”⁴¹².

SĂVENI

(parte a orașului Săveni,
odinioară Bojii lui Petru, Petricani, apoi Bozieni,
apoi „satul lui Sava Husarea” Săveni, Botoșani).

1432, august 14: Întărit de Ilie voievod lui Isaia, care primește uric, printre alte sate, pentru „Medveja, **Bojii lui Petru**, jumătate din Borâlea lui Giurgiu, Dreslive și Jerdeni”⁴¹³.

1500, aprilie 25: Întărit de Ștefan voievod lui Pașină, nepotul de soră și moștenitorul postelnicului Dumșa, „ocinile sale drepte, un sat anume **Petricani** pe Bașeu”⁴¹⁴ (intrat în componența orașului Săveni). Hotarul, din veac.

1542, aprilie 24: Întărit de Petru (Rareș) voievod mănăstirii Putna, căreia îi dăruiește „un sat pe Bașău, cu

⁴¹² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 71, p. 86

⁴¹³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 112, pp. 163

⁴¹⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 260, pp. 464-466

tot venitul și cu heleșteu, anume **Petricanii**, care acel sat este al domniei mele, de cumpărătură”⁴¹⁵.

1546, aprilie 11: Întărit de Petru Rareș voievod sieși, apoi mănăstirii Putna, și, respectiv, lui Sima, fiul Pașei, după un schimb de sate cu Sima, fiul Pașei, care-i dă voievodului, „din dresese părintelui său Pașa, ce le-a avut de la părintele domniei mele Ștefan voievod, jumă-tate de sat **Petricani** pe Bașeu, jumătatea de sus; iar domnia mea i-am dat la schimb, tot pe Bașeu, jumătate de sat **Hăneștii**, care a fost drept domnesc... / Și Olena, fata Pașei, sora Simei, a dat domniei mele jumătate de sat Petricani pe Bașeu, jumătatea de jos, și cerut-a de la domnia mea odăjdii, sucne, dobitoace, vin, ceva mied, aspri, boi și vaci, și alte de trebuințe multe, iar domnia mea i-am dat”⁴¹⁶.

1548, mai 5: Întărit de Iliăș (Rareș) voievod, în cadrul împărțelii făcută între Cozma Ghianghe și nepoatele lui Anghelina, Nastasca și Tudosca, fetele lui Andreica Șeptilici, pentru „a lor dreaptă ocină, din dresese ce le-au avut de la tatăl domniei mele Petru voievod, un sat ce-i pe Bașău, anume **Săveanii**, care sat a fost al lui Sava Husarea și a fost lor danie din hiclenie, când au pribegit în țara leșească, de lă Petru voievod, și i s-a cuvenit lui Cozma Ghianghe jumătate de sat Săveni, jumătatea din sus, iar partea Anghelinei și a surorilor ei, jumătatea din jos”⁴¹⁷.

1592, aprilie 24: Ispisoc de judecată de la Aron voievod, după ce Anghelina, fata lui Șeptilici, și nepoții ei

⁴¹⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române între 1428-1757*, vol. XXIV, Iași 1930, p. 175

⁴¹⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XXI, Iași 1929, pp. 93-96

⁴¹⁷ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XVIII, Iași 1892, pp. 142-147

Ionașcu, Gligorie și Gheorghe, fiii lui Ghianghia hatman, „s-au judecat cu Doamna lui Dumitru Moviliță, pentru un sat **Săveanii**, pe apa Bașăului, și au arătat dresile ce le-au avut de la bătrânul Ștefan vodă și de la bătrânul Petru vodă. / Deci noi am trimis după oameni buni și bătrâni, și toți au aflat cu sufletele lor că este dreaptă ocină și moșie fetei lui Șeptilici și fiilor lui Ghianghia... Drept aceea Doamna lui Dumitru Moviliță a rămas din toată legea noastră”⁴¹⁸.

1620: Isaico din **Petricani** vinde „moșia mea postelnicului Balica, drept 70 taleri, 6 boi, 2 vaci, 15 stupi și un cal, și fost-au Trifan din **Turbata**, Șteful din **Broșteani**, Toader Ocea din **Cârligătură**, Pătrașco din **Cotnari**, Tomșa și Dumitru din **Ciufești**, Toader țârcovnic și Tiron din **Hăsnășiani**, Bulzul din **Boșotiani**, Vasile și Gheorghe din **Bârgăani**”⁴¹⁹.

1626, mai 16: Zapisul cneaghinei Maria Căzaca Trifăneasa, în care mărturisește că a „avut o tocmeală cu panul Ghianghia, mare vornic, pentru satul **Săveni**, ce este în ținutul Dorohoiului... și i-am dat satul Săveni să-i fie ocină și dedină”⁴²⁰.

1635, septembrie 1: Ispisoc de întărire, dat de Vasile Lupu voievod moștenitorilor lui Ghenghe vel (mare) logofăt: / „Și s-au venit partea boierului nostru, Lupul Prăjescul vel clucer și jupânesei lui, Saftei, satul **Chilmeștii** (azi orașul Chelmenți, raionul Chelmenți, Ucraina), la ținutul Hotinului, și o parte de ocină din **Lățcani** (Lețcani, comuna Doljești, Neamț), la ținutul

⁴¹⁸ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XVIII, Iași 1892, pp. 220-223

⁴¹⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XXI, Iași 1929, pp. 223, 224

⁴²⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 64, p. 83

Romanului, și jumătate de sat de **Scoposăni** (Scoposeni, comuna Horlești, Iași), la ținutul Cârligăturii, și satul **Văscăuții** (ținutul Orhei, Moldova), la Orhei, și jumătate de sat de **Mărășăni** (comuna Marșinți, raionul Novoselița, Ucraina), la Hotin, și satul **Noua Suliță** (comuna Novosilița, raionul Chelmenți, Ucraina), tij la Hotin, și jumătate de sat din **Negrești** (orașul Negrești, Vaslui), la Vaslui, și o seliște, anume **Lineștii** (lângă orașul Negrești, Vaslui), tij la Vaslui, și satul **Ruginoasa** (comuna Ruginoasa, Iași), la Suceavă, care i-au fost lui dreaptă danie de la părintele lui, Ghenghe logofăt, încă fiind viu, osebit de a altor frați. / Iar în parte slugii noastre Lupul Ghenghe i s-au venit jumătate de sat de Vlădeni (Arghira-Oreutești, Suceava), la Suceavă, și jumătate de sat de **Volcinești** (Volcineț, azi Maiovka, comuna Ocnița, raionul Ocnița, Moldova), la Hotin, și o parte de ocină din **Costești** (înglobat în Târgu Frumos, Iași), la Roman, și o parte din satul **Strășnenii** (lângă Ghireni, comuna Coțușca, Botoșani), la Dorohoi, și satul **Surdeștii** (lângă Ciortolom, comuna Tutova, Vaslui), la Tutova, cu moară în Bârlad, și jumătate de sat din Șărbăuți (Bucovina), la Cernăuți, și satul **Mălăeștii** (comuna Vutcani, Vaslui) și **Leoștii** (comuna Pădureni, Vaslui), la Fălciu, și o siliște Șărbăuții (Bucovina), la Cernăuți. / Iar în parte slugii noastre Dumitrașcu Ghenghe i s-au venit jumătate de sat **Jiol-dești** (satul Joldești, comuna Vorona, Botoșani), la Suceavă, și satul Stârcenii (Bucovina), la același ținut, și cu moară în Siret, și jumătate de sat de **Vorona** (comuna Vorona, Botoșani), tij la Suceavă, și satul **Măgiurcanii** (azi Ivești, comuna Ivești, Vaslui), la Tutova, și satul **Popii** (azi Pochidia, comuna Tutova, Vaslui), tij acolo, și jumătate de sat **Tole** (Coteleva, comuna Koteleve, raionul Nevoșelița,

Ucraina), la Hârlău, și o siliște, **Doljăștii** (Dolhești, lângă Ciocani, comuna Perieni, Vaslui), la Tu-tova. / Iar în parte lui Ion Ciolpan i s-au venit satul Arăteștii (Suceava), la Suceavă, și jumătate de sat de **Bilăuți** (comuna Bilăuți, raionul Hotin, Ucraina), la Hotin, și jumătate de sat Lucovița (Bucovina), la Cerauți, și satul **Târauca** (comuna Târnauca, raionul Herța, Ucraina), tij la Cernăuți, și jumătate de sat Dobrinăuți (Bucovina), tij la Cernăuți, și satul **Costeștii** (în hotarul orașului Târgu Frumos, Iași), la Tutova, și o siliște, anume **Rup-tura** (lângă Gefu, comuna Ghidiceni, Galați), tij la Tutova... / Iar pentru o datorie a Lupului Prăjescu clucer, care are și zapis de la părintele lor, Ghenghe logofăt, drept 497 ughi, au dat ei toți un sat, anume **Săvenii** (orașul Săveni, Botoșani), la Dorohoi, și alt sat, Boian (Bucovina), la Cernăuți, pentru acea datorie”⁴²¹.

1646, mai 25: Gaftona, fata lui Andronic din satul Dolniceni, nepoata lui Bălmojel ot tam (de acolo), vinde vornicesei Șoldăneasa, drept 15 lei, „partea moșu-meu (bunicului meu) Bălmojel din satul **Dolniceni** (comuna Dobârceni, Botoșani). / Deci eu, Gaftona, când am vrut să vând, am întreat toată seminția mea, dar dintre dânșii nimeni nu s-a aflat să o plătească... Și am vândut dina-intea Tomei căpitanul și Pătrașco de **Brăteni** (comuna Dobârceni, Botoșani), Dumitrașco de **Buneni** (comuna Dângeni, Botoșani), Ionașco Liavul și Ionașco ot **Budești** (înglobat în orașul Săveni, Botoșani), Gligorcea de **Pleşăști** (comuna Nicolae Bălcescu, Botoșani) și Tofan de **Găleşeni** (comuna Dobârceni, Botoșani)”⁴²².

⁴²¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 227, pp. 266, 267

⁴²² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 381, p. 325

1646, mai 25: Tofan, feciorul Stancăi, cu nepotul lui Hilcea, fiul lui Isac, vinde vornicesei Șoldăneasa, drept 20 lei bătuți, „a noastră ocină, ce am avut în satul **Dolniceni** (comuna Dobârceni, Botoșani), de pe moșul nostru Crețul vătavul..., Și în tocmeala noastră au fost Pătrașco de **Brăteni** (comuna Dobârceni, Botoșani), Dumitrașco de **Băbiceni** (comuna Durnești, Botoșani), Ionașco Liavul și Ionașco ot **Budești** (înglobat în orașul Săveni, Botoșani), Gligorcea de **Pleşăști** (comuna Nicolae Bălcescu, Botoșani) de pe Miletin, Toder Colivanul și Gligore Bidiviul de **Buneni** (comuna Dângeni, Botoșani) și alți oameni buni”⁴²³.

1774, iunie 22: Satul **Săvenii**, ținutul Dorohoiului, ocolul Bașeului, avea, după recensământul lui Rumeantev⁴²⁴, **toată suma caselor: 97**. Scădere rufeturi 97: 72 poștași, ce sunt dați ajutor la poșta Ghireni, 18 scutelnici ai dumisale jicniceresei Mariei Macrioai (Macri – n. n.), 2 femei sărace, 1 jidov, 4 preoți și dascăli. / **Ce slujesc la poșta Ghireni:** Ștefan Sălăvăstru, vornic / Ursul Scânteii / Dumitrașco Dolhăscul / Andronic Toader / Zaharie Corpaci / Vasile Dintiul / Tănăsii Dintiul / Costin / Ion Topală / Dănălași sin (fiu) Movilă / Costandin Păpușă / Dumitru, crâșmar / Grigoraș sin vornic (Sălăvăstru – n. n.) / Giorgie nepot vornicesei / Toader Gudan / Eftimie Gotea / Simion Ciocoii / Mihălași Țapu / Simion sin vornic (Sălăvăstru – n. n.) / Neculai Mândru, slab / Gavril Suveică / Costandin, vornic, slab / Georgie Zgârcia / Toader Potop / Ioniță brat (frate) Costandin / Gavril Borlen / Isac,

⁴²³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 382, p. 326

⁴²⁴ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 519, 520

crâșmar / Ion Rotul / Lupațco Bănar / Ion Puilenco / Vasile, berar / Chiriac Năvălaico / Simion Ciocan / Grigoraș Glăvan / Ștefan Zbanțu / Vasile Cernescul / Ion Zapiva / Vasile Hutul / Chiriță Dolhescul / Lupul, vătăman / Georgiță Nucă / Pentelie Suveică / Andrieș, văduvoi / Vasile Boghiul / Miron Mândrul / Vasile Orbu / Simion, vătăman / Ioniță, cojocar / Andrieș Potop / Lupul Nucă / Ioniță, vătăman / Lupul Bejan / Iacob / Eftimie Chicăroșie / Georgie, văcar / Mihaiu Dulgheriță / Grigoraș Topală / Ion sin (fiu) Zaharie / Vasile sin Dochiții, holtei / Ion sin Tănăsii / Simion Scânteii / Miron sin Urâtii, holtei / Matei brat (frate) Zaharie, holtei / Grigorii cumnat Condroman / Ioniță cumnat Dintiului / Timuș, văcar / Grigoraș sin Gudenul, holtei / Ion Movilă / Andronic, rus / Vasile nepot vornicesei / Lupul Guden / Vasile zet (ginere lui) Mândrul. // **Scutelnicii jîtniceroai Mariei Macri:** Tănăsii / Grigoraș Onciul / Ion, vătăman / Chiriac Candraman / Ion Gușăilă / Toader Candraman / Vasile, ungurian / Ștefan Candraman / Gavrilă / Lupul, herghelegiu / Toader, văcar / Grigorie / Andreiaș, butnar / Toader, ciobotar / Ion Gudan / Costandin, cioban / Neculai, văcar / Vasile sin Lupașco. // **Femei sârace:** Paraschiva Georgițoai / Nastasia, dulgheriță. // **Rufeturi, preoți, diaconi, dascăli:** Preotul Vasile / Preotul Alicsandru / Costandin, diacon / Ioniță, dascăl. // **Jidov:** Leiba.

1902: „**Săveni**, comună rurală în județul Dorohoi, plasa Bașcul, formată din satele: Bozieni, Săveni și din Săveni, târușor, cu reședința primăriei în târgușorul Săveni. Are o populație de 531 familii sau 2.700 suflete; 2 biscrici, deservite de 2 preoți, 1 diacon, 4 cântăreți și 2 pălămari; 1 școală mixtă, frecventată de 134 copii. Vite: 356 cai, 917 vite mari cornute, 370 porci, 2.272 oi și 21

capre/ **Săveni**, târgușor pe moșia cu același nume și lângă apa Bașeului, comuna Săveni, cu o populație de 675 familii sau 2.600 suflete. Are o biserică, cu hramul Sf. Nicolae, cu 1 preot, 1 diacon, 2 cântăreți și 1 pălămar, făcută de zid, fondată de locuitorii din localitate în anul 1880; o școală mixtă, frecventată de 139 copii; un oficiu telegrafo-poștal; un spital cu 12 paturi și o cazarmă. Târgușorul este împărțit în 3 strade, dintre care două mai principale. Sunt mai multe prăvălii, cu articole de coloniale, industriale și manufacturale, precum și câteva ateliere pentru osebite meserii. În toate săptămânile, duminica este zi de târg; iar de la 10-25 iulie, în fiecare an, se face mare iarmaroc, de vânzări și cumpărări de vite. Acest tirgușor este vestit în privința negoțului vitelor, ocupând, în această privință, întâul loc printre târgurile: Darabani și Dorohoi. **Hrisovul de recunoaștere a târgului** nu datează decât din **anul 1816**, cu toate că Săvenii sunt mult mai vechi; și dreptul de posedare al locuitorilor embaticari se cunoaște de pe actul reînnoit sub No. 64, legalizat de Tribunalul de Dorohoiii **din 1833**. / **Săveni**, sat pe moșia cu același nume,. Are o populație de 439 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Gheorghe, deservită de 1 preot, 2 cântăreți și 1 pălămar, biserică veche, fondată, în 1805, de Maria Luchieasa. Locuitorii împroprietăriți au 553 hectare 19 ari pământ, iar proprietatea, 2.434 hectare 73 ari câmp. Pâraiele: Bodeasa, Podriga și Bașeu trec pe moșie. Iazuri sunt 3, din care cel mai mare este al Negrei. Drumuri principale sunt: acel ce vine de la Rădăuți, Coțușca și Ichimeni; acel de la Darabani, Mileanca și Tătărașeni; acel

ce duce la Botoșani, peste Vlăsânești; acel ce duce la Dorohoi, peste Știubeieni, Podriga și Ichimeni”⁴²⁵.

SĂVEȘTI

(în hotar cu Oglinzi și Topolița, Neamț).

1580, mai 29: **Hotarnica satului Oglinzi**, părțile lui Mihăilescul uricar, făcută, din porunca lui Iancul Sasul voievod, de Varic postelnic „fiului meu Mihăilescul uricar cu oamenii din satul **Toplița**. Înainte de această vreme, le-a hotărât lor Golăe, pârcălab de Neamț, când n-a fost acasă Mihăilescul, ci fost-a atunci la gorștină în câmp, cu marele comis; astfel i-a fost hotărât lui cu nedreptate, căci n-a fost atunci acasă și nici un megieș n-a chemat Golăe pârcălab la hotar, ci numai el singur a fost și cu oamenii din Toplița. / Deci eu, Vartic postelnic, chemat-am oameni buni și bătrâni și ocolași din megieși, și boieri de curte, anume Luca sulger, Simion Stroici căminar, Mereuță aprod, Lazor fiul lui Gavril logofăt, Băseanu diac, Onciul diac și oameni buni și bătrâni, popa Andronie, Petrea judele, Ion, Șteful, Toader, Luca și Gherman din satul **Brusturi**, Gorga, Ion bătrânul, Nica, Precup, Zaharia și Andreica din satul **Drăgănești**, Gro-zav, Gherasim, Grozea, Gliga, Panteleiu, Bălaci bătrânul, Cristea, Mihăil, Gavril, Cozma, Matei, Toma, Ion, alt Toma, Macsin Isac, Gliga, Chirilă, Tomșea, Mihăil, Donie, Ion, Sava, Alexa și Iosip din satul **Săvești**, Dumitru, Lupul, Chirilă, Toader și Maleș din satul

⁴²⁵ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 345

Borcești, Gliga, Toma, Fărtat, Florea, Marco și Nechifor din satul **Oglindești**, Drăcșan Neameș, Coste și Gavril din satul **Șoimărești** și, câți au fost martorii Mihăilescului, cu toții aflat-am că-i hotarul Mihăilescului și au jurat toți pe ale sale suflete, înaintea noastră, cum este lui dreaptă ocină și moșie, și am pus stâlpi de piatră și bour în stejari, pe unde le-au arătat acei oameni buni și bătrâni, iar acei stâlpi, unde i-a pus lor Golăe pârcălab, eu i-am scos lor toți, iarăși cu acei oameni buni, căci aflat-am cu sufletele noastre cum i-a hotărât lui cu strâmb și după mită”⁴²⁶.

1902: „**Săvești**, sat în județul Suceava, comuna Drăgănești, așezat pe șesul Moldovei. E străbătut de Pârul Izvoarelor. Vatra satului ocupă 9 fălci, cu o populație de 351 suflete. Are o biserică, cu hramul Sf. Voevozi, deservită de 1 preot și 2 cântăreți. Școala din Drăgănești servește și acestui sat. Drumuri principale sunt: la Brusturi (3 km), la Drăgănești (3 km), la Șoimărești (1.025 m), la Răucești (400 m) și la Sârbi (1.516 m). Cel mai vechii proprietar al moșiei ar fi fost un oarecare Sava sau Savu, care, neavând copii, a făcut-o danie mănăstirii Neamț”⁴²⁷.

SĂVINEȘTI

⁴²⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, pp. 166-168

⁴²⁷ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 345, 346

(Dumbrava din Deal și din Vale, contopite
cu Săvinești, Neamț).

1633, septembrie 19: Porunca dată de Moise Moghila voievod pârcălabilor de Neamț, după ce „s-au jeluit Popoțeștii pe Damaschin din **Brănești** (lângă Buhuși, Bacău), zicând că face casă și mori pe ocina lor de sat, la **Bodești** (înglobat în orașul Buhuși, Bacău), în tăria lui... voi să dați zi lui Damaschin cu Popoțeștii, și cu Robul din **Dumbrăveni** (Dumbrava din Deal și din Vale, contopite cu Săvinești, Neamț), și călugării de la Tazlău, și lui Partenie din **Hărlicești** (în Orbic, contopit cu orașul Buhuși, Bacău), să-și aducă toți uricele și zapisele ce au pe acele ocini”⁴²⁸.

1902: „**Săvinești**, sat în județul Neamț, comuna Calul-Iapa, plasa Piatra-Muntele, situat pe malul stâng al râului Bistrița, la 10 km de orașul Piatra. Are o populație de 839 locuitori; o biserică, deservită de 1 preot și 2 dascăli; o școală, frecventată de 35 elevi. / **Săvinești**, sat în județul Neamț, comuna Calul, plasa Piatra-Muntele. Are o populație de 200 locuitori. Vite: 38 boi, 67 vaci, 198 oi, 7 cai și 59 porci”⁴²⁹.

SCĂENI

(pe Căinari, Soroca, Moldova).

⁴²⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 399, pp. 502, 503

⁴²⁹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 346

1668, iunie 11: Întărit de Iliăș Alexandru voievod marelui vistiernic Ursachi, care cumpără, cu 200 lei bătuți, de la Istratie și Mihăilă, feciorii Țopii, și de la Dimisie, Jalobă și Andronic, feciorii lui Isaax, și de la alte seminții ale lor, toți nepoți și strănepoți Drăguței, „o seliște ăntreagă, ce se cheamă **Priporenii**, ce este pe apa Jijiei, în ținutul Dorohoiului... / Așijderi, drept 100 lei bătuți, de la Lupașco stolnicel și frații săi Neculai și Ion, feciorii Danciului temnicherului, jumătate de sat **Popești** și jumătate de sat **Dânceni**, și alte părți din satul **Scăeni**, ce sunt oe apa Căinari, în ținutul Sorocii”⁴³⁰.

1904: „**Scăeni**, sat în județul Soroca, volosti Târnova, așezat la gura văii Dondoșeni, între satele Târnova și Rădi-Mari. Lângă sat curge Răutul. Are 100 case, cu o populație de 1.200 suflete de țărani români; două biserici; o școală elementară rusească; 144 cai, 290 vite mari cornute, 290 oi”⁴³¹.

SCÂNDURENI

(Scândurinii, azi Scândureni, în Covurlui, Galați).

⁴³⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IV, Iași 1908, pp. 71, 72

⁴³¹ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, pp. 186, 187

1636, martie 8: Întărit prin ispisocul lui Vasile Lupu, după convenirea împărțirii moșilor lui Cârstea Ghenovici între urmașii lui. „Și s-au venit, în partea Schivii, jupâneasa Dabijii, fata Cârstii și a fiilor ei Ghiune, Maria, Nastasia, Irina, Tofana, Anasia, satul **Blândăreștii** (Bliderești, lângă Bucium, comuna Ștefan cel Mare, Bacău) și **Săcătura** (lângă Bogdana, comuna Ștefan cel Mare, înglobat în orașul Onești, Bacău), la ținutul Trotușului... a treia parte din sat **Dumești** (comuna Dumești, Iași), ce este în ținutul Cârligăturii, și sunt într-acel sat patru seliști, patru hotare, anume **Drân-gei** (Drinjești, înglobat în Hoisești, comuna Dumești, Iași), **Hodorenii** (comuna Dumești, Iași) și **Bereștii** (comuna Dumești, Iași) cu două iazuri. / Și s-a mai venit lor, Anghelina, cu sora și cu feciorii ei un iaz dintre cele două iazuri: un iaz este gata, cu apă și cu pești, iar unul este loc de iaz, și satul **Spinenii** (lângă Ciocani, comuna Perieni, Vaslui) și **Cogenii** (înglobat în Ciocani, comuna Perieni, Vaslui), de la ținutul Tutovii... și satul **Movilenii** (comuna Coroiștești, Vaslui)... și satul **Văcărești** (înglobat în Ciușlea, comuna Garoafa, Vrancea), de la ținutul Putnii... și a treia parte din sat de **Glăvănești** (comuna Glăvănești, Bacău), ce este în ținutul Tecuciului, cu vad de moară în pârau Zeletinului, și a treia parte din satul **Dimăși** (Dimăceni, comuna Vultur, Vrancea), iarăși la acel ținut... / Și s-au venit Anghelinii Vasilioai, fata Cârstei vornic, satul **Bujorenii** (înglobat în Zorleni, comuna Zorleni, Vaslui), **Pipărcanii** (înglobat în Banca, comuna Banca, Vaslui), **Băcsăneștii** (comuna Zorleni, Vaslui) și **Măstăcanii** (lângă Sălcioara, Măstăci, comuna Banca, Vaslui), ce sunt la ținutul Bârladului, și satul **Sângurenii** (Singureni, raionul Cahul, Moldova), la ți-nutul

Tigheciului, și a treia parte din **Cândești** (comuna Mihăileni, Botoșani) și satul **Scândurinii** (Scândureni, în Covurlui, Galați), la ținutul Covurluiului, și satul **To-mești** (comuna Pogana, Vaslui), în ținutul Tutovii... și a treia parte de Dumești, în ținutul Cârligăturii, cu două heleștee. Și s-au mai venit lor, dimpreună cu sora lor Schiva, și a tria parte din Dimaceni, ce este la ținutul Tecuciului. / Și s-au venit în partea Măricuții Cernătoai, iar fata Cârstii, satul **Movileni** (comuna Trifești, Neamț), la ținutul Neamțului, cu vad de moară în pârâul Ciornii, și a treia parte din Dumești, cu heleșteul din jos, și jumătate de sat de **Iacobeni** (ținutul Neamțului, Neamț), ce sunt tot la acel ținut, și **Popârșiocei** (Popârșcioci, lângă Lungești, comuna Bălăbănești, Galați), la ținutul Bârladului, și a treia parte din satul **Țigănenii** (Țigănești, comuna Mun-teni, înglobată în Tecuci, Galați), de la ținutul Tecuciului, și satul **Popeștii** (Popeni, comuna Găgești, Vaslui), din ținutul Fălciului, cu vad de moară în pârâul Elanului, și a treia parte din Dimăceni, ce sunt în ținutul Tecuciului”⁴³².

SCÂNTEIA

⁴³² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 350, pp. 392, 393

(„unde a fost Mândrea”, „curtea lui Duma Negru”, comuna Scânteia, Vaslui, Iași).

1436, mai 5: Întărit de Ilie voievod lui Duma Negru, care primesc uric pentru „ocina lui și dreptcredincioasa lui vislușenie... satele, pe Rebricea, anume: unde a fost Oană Sinescul, și unde a fost Boris, și **unde a fost Mândrea**... Iar hotarul acestor sate să fie cu toate hotarele vechi, pe unde au folosit din veac”⁴³³.

1462, octombrie 8: Întărit de Ștefan voievod lui Nicoară Sârbescu, care primește uric pentru „satele lui, ocina lui dreaptă, anume satele care sunt pe Rebricea: **unde a fost curtea lui Duma Negrul** (Scânteia, Iași) și, mai sus, Drăgeștii, și Boriseștii, și Țibăneștii, și Muncei, unde a fost cetatea lui Duma Negru, și unde a fost Moișă Filosofu pe Rebricea, pe care la cumpărat Nicoară de la Ilca, fiica lui Popșa, și de la fiii lui Moișă, de la Danciul și de la Marușca, pentru 60 de zloți”⁴³⁴. Hotarele, din veac.

1617: Ispisoc de judecată de la Radul voievod, după ce „fiii Pătrășcoaei au pârât cu pâră mare pe vornicului Băseanul pentru jumătatea de sus din satul **Boțești**, care i s-a venit lui a o cumpăra în două dăți: 100 ughi (ducați ungurești) a dat fraților lui Costil, iar altă 100 ughi a dat lui Toader stolnicul, pentru că a fost luată de către Eremia Moghilă vodă pentru hiclenie, când a venit Costil cu răzvan voievod asupra țării noastre; a treia 100 ughi a fost cheltuit-o pentru biserică, ce a fost pustie de mulți ani, și altă cheltuială, căci a făcut două iazuri, case,

⁴³³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 150, pp. 206, 207

⁴³⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 112, pp. 160-162

mori, stupi, clopotniță și multe cheltuieli, și le-a fost dată lor zi în două săptămâni, pe obiceiul țării, din luna aprilie, 29 zile, în două săptămâni, și când a fost zi, ei n-au întors nimic... Pentru aceea, fiii Pătrășcoae au rămas... / Și de asemenea, întărim lui Băseanul și jupânesei lui Varvara, fata lui Petre Hohulea, nepoată lui Dumitru Hohulea vornic, din drese ce a avut bunicul ei de la Iliăș voievod, satul **Șofrăneștii** pe Șacovăț, cu mori pe Șacovăț, ce-i sunt ei cumpărătură de la Andreica, ureadnic de Bădeuți, pentru 700 zloți tătarești. / Și iarăși am întrpit Băseanului vornic ocina ce a cumpărat de la Gheanghe, fiul lui Ionașco, nepot Savei, a patra parte de sat **Țibănești** pe Șacovăț, cu loc de moară în Șacovăț, pentru 50 taleri curați. / Și iarăși i-am întărit a patra parte din **Răzina** pe Nistru, cumpărată de la Candachia, fata Magdalinei, nepoata Petrei Hohulea, drept 25 talei. / Și iarăși i-a, întărit lui a patra parte din **Stoilești** pe Rebricea, cumpărată de la Pătrășco și Ion, fiii lui Lazor Cercel, pentru 25 ughi. / Și jumătate din satul **Crăciunești**, ce-l la obârșia apei Goliei, din jumătate a treia parte, cumpărată de la Arsenie, fiul Malei, nepot Annei, și de la nepoții ei Roma, și Anton și Platon, fiii Neagului, nepoți Sorei, și de la unchiul lor Baloș, fiul Sorei, drept 20 taleri curați. / Și jumătate din a treia parte din jumătate de sat **Crăciu-nești**, cumpărată de la Simion, fiul lui Dumitru, fiul popii Oatu, de la nepoții săi Ignat și Ioan, nepoți Olenii, drept 15 taleri curați. / Și iarăși i-am întărit două părți din jumătatea dinspre răsărit a satului **Tulova**, ce se numește **Glodenii**, cumpărat de la Gherman și Andronic, feciorii Tacoșei, de la nepoții lor Condrea Lăbușco, Ionașco și Sora, copiii Căcii, și de la frate-său Ion, nepot Nastei, drept 35 taleri curați, din drese de împărțeală ce au avut Nastea și sora ei Tacoșa de la bătrânul Petru voievod. / Și iarăși, a

patra parte din jumătatea dinspre apus jumătate din același sat Glodeni, cumpărat cu 30 ughi galbeni (ducați ungurești de aur). / Și a patra parte din satul **Scăntee**, ce a cumpărat-o de la Toader, Mihail și Drăghina Scăntee, copiii lui Scăntee, nepoți lui Trifan, drept 26 ughi galbeni. / Și iarăși, a patra parte din jumătate de sat **Tulova**, ce se numește **Glodeni**, dinspre apus, cumpărată de la Vasilca, fata Nastasiei, nepoata lui Ionașco Fărăraș, drept 12 taleri curați. / Și iarăși, din a patra parte, trei părți, și din a cincea parte, a treia parte, cumpărătură din jumătatea de jos a satului **Boțești**, de la Miron, fecior lui Nebojatco, nepot lui Ilie Boțescul, de la Costea și Mihail, fiii lui Vasile, nepoți iarăși lui Ilie Boțescul, pentru 100 ughi galbeni, din drese ce au avut de împărțeală de la bătrânul Petru voievod. / Și a patra parte din satul **Boțești**, o parte și jumătate din a cincea parte, și o parte și jumătate de la Ionașco, Gavril, Sofronia, Buna, Cristina, Vasile și Pătrașco, fiii lui Oană, nepoți lui Ilie Boțescul, drept 50 ughi galbeni. / Și iarăși i-am întărit, din jumătatea de sus a satului **Vulturești**, partea Sorei, fata Copăceanului, nepoata Oanei, drept 80 ughi galbeni. / Și a patra parte dintr-o seliște **Nicorița** pe Rebricea cea mică, care acum se numește **Hilimănești**, și din altă parte, cumpărătură de la Tudora Varticoae, nepoata Cristinei, fata Siminei, drept 300 zloți tătarești. / Și iarăși, din cea de jos a treia parte din satul **Miclăușenii**, ce se numește **Graurii**, 12 pământuri din toate țarinile, cumpărate de la Solomia, fata lui Ion Graur, drept 20 ughi galbeni. / Și iarăși i-am întărit un loc de prisacă pe Bârlad, din sus de satul **Dobroslăvești**, cumpărătură de la Mărica, Ana și Costanda, fiii lui Oțul”⁴³⁵.

⁴³⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, pp. 121-129

1628, noiembrie 7: Întărit de Miron Barnovschi voievod mănăstirii Bârnova, care cumpără, cu 350 taleri de argint, de la vornicul Mirăuță, feciorul Hranițăi, și de la neamurile lui, Andrei, Moise, Căzacu și Anghelina, fiii lui Gavrilaş Gribincea, nepoți lui Gheorghe Năvră-păscu, și frații lui Nacu, Arsenie și Todosea, fiii vornicului Năvrăpăscu, de la nepoții lor Criste, Ștefan și Ionașcu, feciorii lui Miron, toți nepoți și strănepoți Mag-dei, fetei lui Drule spătar... „jumătate de siliște **Drăjeștii** (lângă Scânteia, Iași) și jumătate de siliște **Grecii** (lângă Scânteia, Iași), ce sunt din sus de **Scânteie** (sat, Iași), sub bucovina cu poieni de fânețe și cu loc de moară pe pârâul satului, cei în ținutul Vasluiului”⁴³⁶.

1628, noiembrie 12: Zapisul de mărturie al marilor boieri divaniți despre cum au venit în fața lor Mărica, fiica Chirenei, nepoata Ilenei, strănepoata lui Duma Negru, și nepoata ei Nastasia, fiica altei Chirene, nepoata Sofroniei și răs-strănepoata lui Duma Negru și au vândut „jumătate din satul **Scânteia** (ținutul Vaslui, azi în județul Iași), care se cheamă **Filosofii**, care este în ținutul Vasluiului, cu jumătate din poienile de fâneață, care se cheamă Poiana cu Cetate, Condrita și Cocoara, și alte poieni care sunt în pădure, și cu vad de moară... călugărilor de la sfânta mănăstire Bârnova, pentru 450 taleri de argint”⁴³⁷.

1628, decembrie 17: Zapisul marilor boieri despre cumpărăturile călugărilor de la mănăstirea, în satul Scânteia: de la Pătrașco și Dumitra Boldescu, fiii lui Toader Boldescu, de la nepoata lor Chirana, fiica lui Toader,

⁴³⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 422, pp. 573, 574

⁴³⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 429, pp. 585, 586

nepoata lui Voico, toți nepoți ai lui Scânteie, și de la rudele lor Gligorce, Anghelina și Ana Ghencioae, fiii Măricăi Uscătoaie, de la verii lor Maftei, fiul Birtăcoaei, și nepotul lui de frate, Pătrașco, fiul lui Toma Birtoc, și sora lui Dumitra, cu 220 de taleri de argint, „jumătatea satului **Scânteia**, partea de sus, cu a patra parte din Poiana cu Cetățuie și din Condrata și din Cocora și din toate poienile ce le are Scânteia”; / de la Pătrașco, Mărica și Scânteie, fiii lui Mihail, și de la Grozava, Gligorce și popa Scânteie, fiii Drăghinei, și de la verile lor Dochia și Creța, fiicele lui Pătrașco vătaf, și de la nepoții lor de frate, Istratie și Chelsie, fiii lui Ionașco, și de la verii lor Cimântan și Sirghie, fiii lui Ignat Scânteie, toți nepoți lui Pătrașco Scânteie vătaf și strănepoți ai lui Duma Negrul, cu 220 taleri de argint, „cealaltă jumătate din jumătatea satului Scânteia, partea de jos, cu a patra parte din toate poienile ce sunt în Scânteia”⁴³⁸.

1634, august 8: O „mărturie cum au cumpărat Dămian din **Tatumiriști** (Tatomirești, comuna Rebricea, Vaslui) partea de ocină de la Vasile și Dumitru, feciorii Fluriei. A cumpărat Dămian din Tatumiriști și de la Dumitru, nepotul lui Grozav, strănepotul Mârzei și Tenciului, să nu mai aibă nici o treabă cu Tatumitiștii. Și a dat Dămian din Tatumierești pe acea ocină acelor doi frați 100 taleri și 6 bani proști... Și au fost de față vătamanul, popa Ștefan, popa Gurcea, Vasile Rubuț, Ionașcu, Petre, Mecica, feciorul lui Blăgui Sava, Gavril Pălecaș și Du-

⁴³⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 451, pp. 618-620

mitru Otur din **Scânteii** (comuna Scânteia, Iași) și mulți oameni buni”⁴³⁹.

1644, iunie 3: Porunca dată de Vasile Lupu voievod pârcașilor de Neamț, după ce „s-au pârât de față Cârstea cu Pătrașco Boldescul, zicând Cârstea c-a luat Boldescul niște bani pe satul **Scânteie** (comuna Scânteia, Iași), 400 taleri bătuți, și n-a fost satul numai al lui, ci a fost și al altor răzeși ai lui și ce s-a venit partea răzeșilor n-a dat nimic din acei bani. / Iară Boldescul a adus înaintea domniei mele pe acei răzeși ai săi, de-au mărturisit cum și-au luat ei partea lor, ce-au fost oamenii Cârștii, Birtocăștii. Deci a rămas Boldescul pe Cârstea dinaintea domniei mele. / Pentru aceea, voi să faceți plată de pe Cârstea, preț de cât va fi luat de la dânsul și cât va fi cheltuit, tot să-i întoarcă”⁴⁴⁰.

1644, iunie 10: Grigori Țapul ot **Scânteia** (comuna Scânteia, Iași) și răzeșii lui vând lui Andoca pitar „a treia parte din satul **Drăgușanii** (comuna Șcheia, Iași), partea din jos, în locul ce se cheamă partea Căuceștilor (parte din Drăgușeni pe Stavnic), care umblă pe patru bătrâni... cu câte 40 lei pe bătrân, dându-le peste tocmeală câte 8 lei de bătrân”⁴⁴¹.

1774, iulie 5: Satul **Scânteia**, ocolul Mijlocului, după recensământul lui Rumeanțev⁴⁴², avea următorii: **Poștașii**: Constandin Cârțan / Avram Bârlădian / Iacob, rus

⁴³⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 229, p. 258

⁴⁴⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 327, p. 317

⁴⁴¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 334, p. 325

⁴⁴² ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 223, 224

/ Constandin, dascăl / Dumitru, vornic / Grigori brat (frate) lui / Ianachi a Frăsinii / Dumitru Cârțan / Vasile sin (fiu) lui Pavăl / Neculai a Frăsinii / Vasile, rotar / Gheorghi fiul lui Ianachi / Spiridon, cărucer / Grigori Doroșencu / Gheorghi Crețul / Ion Coce / Ion fiul lui Alecsandru / Ioniță, funar / Năstas fiul lui / Ion Pește / Andronic Mihai / Ioniță fiul Ștefanii / Vasile Pește / Andrei Negură / Ioniță Negură / Toader Negură / Sava, crav / Dumitru Negură / Ifrim Dărăban / Ioniță Dulichi / Ion Bobul / Constandin fiul Lupoei / Gheorghi Dărăban / Grigoraș Curcă / Dumitrașcu, plugar / Ifteni a Lupoei / Constandin fiul Ștefanii / Vasile fratele lui / Vasile, rotar / Melinti a Aniții / Vasile Căldare / Gheorghi Horne / Ilii Zgarbură / Sandul, muntean / Dumitraș Bărdicoi / Ioniță a Ștefanii / Ștefan Podnalt / Nistor fiul lui / Ioniță fiul Cocioaei / Toader, butnar / Iani Bursuc / Simion Horne / Vasile Frimul / Gavril fiul lui Andrei / Ichim al lui Spânachi / Andrei Strâmbul / Gheorghi Zbera / Lefter fiul lui / Tănasă Zbera / Gavril Cheptul / Grigori Tânjală / Grigori fiul vânătorului / Lupul Golim / Ion Lepădat / Vasile Tânjală / Constandin Cenușă / Vasile Bărgan / Gheorghi Grecul, căpitan / Solomon Coroban / Andrei, chihae / Ion Cimpoacă / Ion Zărul / Păladi / Grigori Cârțan / Gheorghi fiul Țugulii / Proca Țugule / Ion fiul lui Andrei din Șchei / Tănas, frate lui, din Șchei / Andronachi Țapul, din Șchei / Simion Pește, din Șchei / Toader Bobul, din Șchei / Toader Vrabii, din Șchei / Vasile Vrabii, din Șchei. // **Ruptași:** Apostol Ciolacul. // **Preoți:** Popa Ioniță. // **Diaconi:** Toader, diacon. // **Aprozi:** Andrei Buhle.

1902: „Scânteia, sat în partea de vest a comunei Bodești, plasa Mijlocul, județul Vaslui, situat pe un podiș și străbătut de pârâul Rebricea, la vest. Are o suprafață de

400 hectare, cu o populație de 62 familii sau 224 suflete; o biserică de zid, în stil foarte vechi, cu hramul Sfinții Mihail și Gavril și despre care se zice că ar fi făcută de Ștefan cel Mare. Vite: 39 cai, 146 vite mari cornute, 28 râmători și 46 oi. Locuitorii posedă: 10 pluguri și 10 care cu boi, 1 plug și 2 căruțe cu cai. Tradiția spune că satul Scânteia a fost târgușor până la o vreme. Adevărat este că se găsesc în pământ pietre care au slujit la temeliile caselor și că pe teritoriul satului se mai află urmele unei prea vechi biserici. În marginea satului, pe pârâul Rebricea, a fost un mare pod de piatră, care s-a ruinat nu de mult; se zice că și acest pod s-ar fi făcut de Ștefan cel Mare”⁴⁴³.

SCÂNTEIA

(comuna Scânteia, Vaslui).

1624, aprilie 6: Zapis de mărturie al lui Constantin, feciorul Măgdălinei, și, Boția, feciorul Pribei, privind vânzarea, cu 12 zloți bani gata, lui Todica din

⁴⁴³ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 356, 357

Șurinești părții „de moșie din sat de **Șurinești** (azi Drăgușeni, Galați), ce se va alege din partea Dutceștilor, a treia parte, din partea de jos, și din câmp și din pometele satului... Și s-a făcut această tocmeală în casa lui Loghin din **Mircești** (comuna Tăcuta, Vaslui), și ne-am întâmplat acolo: eu, popa Mateiu de acolo, și Pântea tij (la fel), și Pătrașco din **Dăncești** (lângă Tăcuta, Vaslui), și Fremul ot tam (de acolo), și Dumitru Burnar din **Măjești** (Mogești, comuna Independența, Galați) și Dămian din **Scântiea** (comuna Scântiea, Vaslui)”⁴⁴⁴.

1637, mai 4: Vasile și Dumitru, feciorii Florii, vând o „ocină de sat **Tatomirești** (comuna Rebricea, Vaslui) lui Dămian de acolo, drept 60 de taleri bătuți, în vatra satului, în țarină, în fânaț, în păduri, și loc de prisacă, unde a fost lăsat pe Tenciul, de și-a fost pus stopie pe partea noastră”. Martori, care întăresc zapisul: Neniul vătăman de **Scântee** (comuna Scântiea, Vaslui), Vasile Robuliț, Cozma, alt Vasile, Gligori „și mulți oameni buni”⁴⁴⁵.

1639, ianuarie 2: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Pătrașco Boldescul fost armaș, fiul lui Toader Bol-descul fost mare medelnicer, „din ispisov de mărturie ce-a avut tatăl lui de la Bogdan voievod și de împărțeală de la Petru vodă, jumătate de sat din **Tulești**, partea din jos și cu pădurea din jos, cu fânațe și livezi, toate în ținutul Neamțului, și a treia parte din satul **Galbeni**, partea din

⁴⁴⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 192, pp. 265, 266

⁴⁴⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 84, p. 82

mijloc, ce-i la ținutul Neamțului, și jumătate de sat din **Scânteia**, parteadin sus, în ținutul Vasluiului”⁴⁴⁶.

1639, decembrie 8: Alexandra, nepoata Armancăi, dăruiește nepoatei sale Măricuța, fata popii Ursul celui domnesc din **Scânteie** (comuna Scânteia, Vaslui), „a mea parte de ocină din sat din **Popești** (Popeni, comuna Găgești, Vaslui), din jumătate de sat din partea de sus, din partea moașă-mi Armanca, jumătate de parte”⁴⁴⁷.

1644, aprilie 14: Carte de împuternicire, dată de Vasile Lupu voievod lui Pătrașco Boldescul, „ca să fie tare și puternic a chema și a soroci pe toți vânzătorii care au vândut **Scânteia** (comuna Scânteia, Vaslui) călugărilor de la Bârnova, să aibă a ține toți acei oameni, să stea înaintea domniei mele cu Boldescul, să-și întrebe; iar care om nu va veni, de la acei vânzători, bine să știe că voi trimitе domnia mea de-i vor lua acelui om 6 boi”⁴⁴⁸.

1656, iunie 29: Întărit de Gheorghe Ștefan voievod lui Andoca fost pitar, care cumpărase, cu 40 lei, conform zapisului de mărturie de la popa Simion din **Mogoșăști**, popa Vasile din **Petrești**, popa Onășița din **Negrești**, Gligorie Hăgea (Heghe) din **Căpotești**, Simion, Istratie, Gheorghită feciorul lui Vasile Drăgușan, Gligorie Bejan feciorul lui Andronic, Vasile Beșină, Mihăilă, Istratie, Olentie, Gligorie Butiman din **Frânciuci**, Cer-chez și Apostol din **Drăgușeni**, de la Gligorie Țapul, Scânteoae, Gavril, Sava și Mărica din **Petrești**, Dămian Șurinescul,

⁴⁴⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. III, Iași 1907, p. 86

⁴⁴⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 269, p. 268

⁴⁴⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 292, p. 267

Vasile, Dumitru, Gavril Ciulei, Ursul, Sohiica fata Drăgușanului, Ionașco feciorul Antoniei, Ionașco ginerele Capcei, Ionașco feciorul Bozianului, Vlasie ginerele Focșei din **Scânteia**, Alexa de **Spineni**, Ionașco și Constantin, feciorii Păscăliței din **Dumești**, „a treia parte din satul **Drăgușeani**, partea din jos, ce a fost a patru bătrâni... Așijderi, peste plata aceasta, le-am mai dat 8 lei pe un bătrân”⁴⁴⁹.

SCÂNTEIEȘTI

(Scântiești, Scânteiești, comuna Bogdănești, Vaslui).

1638, septembrie 1: Ispisoc de întărire de la Vasile Lupu voievod pentru a „statornici colțul cu hotarnice vechi”, între „trupul moiei **Onțăștilor** (Unțești, comuna Bogdănești, Vaslui), **Scântiești** (Scânteiești, comuna Bogdănești, Vaslui) și **Streșănești** (Streșinești, comuna Bogdănești, Vaslui), din apa Horăeții spre apus, până în zarea dealului Bogdăanii, și curmeziș pe zare din capul Găvanului Cornii”⁴⁵⁰.

SCÂNTEIEȘTI

⁴⁴⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. X, Iași 1915, pp. 41-43

⁴⁵⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 463, pp. 436

(sau Scântești, în Covurlui, Galați).

1774, iunie 5: Satul **Scânteștii**, ținutul Covurluiului, ocolul Mijlociu, avea, după recensământul lui Rumeanțev⁴⁵¹. **Birnici ce șed la Diocheți**: Anghel / Sava Imbrihoi / Dimoftie / Ilie văr lui Lazor / Toader Tiron / Toader Dănăilă / Gligore Delungul / Andronache / Toader Roșu / Ilie Roșu / Ion fiul lui Tălabă / Ionașco a prescurniții / Costandin Roșu / Ion Streșină / Lupul, rotar / Mihai Știrbăț / Gavril Brihoi / Stanciul fiul lui Nicolai / Gavril Bălan / Alicsandru Tiron / Costandin Brihoi / Manolache fratele lui Vasile / Gligoraș Streșină / Toader Bălan / Ion Streșină / Gligore Lungul / Iordache Brihoi / Costandin, cibotar / Marin a Vasilcăi / Lazor Talabă / Chiriac Lungul / Tănasă Mânză. // **Rufeturi**: Popa Ioniță / Diaconul Lazor.

1902: „Scânteiești, sat în județul Covurlui, plasa Prutul, comuna Frumușița, la vreo 8 km, spre vest, de reședința comunei. Are o populație de 240 familii sau 1.018 suflete; o biserică și o școală. Împreună cu cătunul Fântânele, din comuna Foltești, formează o parohie aparte, având catedrala cu hramul Sf. Gheorghe, deservită de un preot ajutor și 4 cântăreți”⁴⁵².

SCĂRIȘOARA

⁴⁵¹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 103, 104

⁴⁵² Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 357

(lângă Gălișești, Vrancea).

1774, iunie 26: Satul **Scărișoara**, ținutul Putnii, ocolul Polocinului, după recensământul lui Rumeanțev⁴⁵³, avea **toată suma caselor 58**. Scădere rufeturi 8: 6 nevolnici, 2 slujitor și călăraș. Rămân birnici 50. / **Birnici:** Andronache / Mihai Topală / Ion Topală / Grigore Viciul / Ion Toderașco / Vasile Bâlcă / Ioniță Lungul / Ion Durbacă / Ion Nechituș / Iftemie Olog / Enache Nechiduș / Ioniță Ghilăiu / Vasile fiul lui Berindeiu / Iftemie Hangul / Ștefan Nechifor / Lefter Poede / Dimoftie Bâlcă / Simion Ghilăiu / Dumitrașco a lui Paiu / Ilie, morar / Ioniță, rotar / Andronache Bere / Ursul Bere / Constantin Neghină / Toader Rămeza / Toader / Cârste Vâlcă / Năstas, văcar / Apostol, bejenar / Anghel, pas / Apostol Iroftie / Toader Hanga / Ion Hanga / Simion al Manii / Ioniță Hanga / Simion al Sofroniei / Toader, crav / Nicolai Andreica / Vasile, rus din Cucova / Gheorghe Șchiopul / Simion Onică / Lupul, pușcaș / Mihăilă Roșca / Simion Hanga / Mălinel / Andrei, strugar / Iftenie, strugar / Lupul lui Iftenie / Ion Neghină, vornic / Apostol Hanga, vătăman, // **Rufeturi:** Toader Hanga, călăraș de Adjud / Trohin, pas, nevolnic / Baba Floare / Baba Ștefania / Baba Maria Biroae / Baba Paraschiva / Baba Anița / Ion Gherghinti, slujitor la Focșani.

1902: „**Scărișoara**, sut făcând parte din comuna rurală Corbasca, plasa Berheci, județul Tecuci, așezat pe ambele laturi ale văii cu același nume, care îl străbate, de la nord, la sud, la 2,5 km spre vest de reședința comunei. Are o populație de 277 suflete; o biserică, cu hramul Sf.

⁴⁵³ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 267

Nicolae, făcută, din lemn și cu temelia de piatră, în anul 1862, și care, în anul 1879, s-a reînnoit, refăcându-se catapeteasma, cu spesele locuitorilor. Are o suprafață de 425 hectare 90 ari. Locuitorii, foști clăcași, sunt împroprietăriți de la 1864. Ei stăpânesc tot teritoriul. În acest sat se află un mic atelier de frângerie. Satul se află pe deal, de vreo 70 ani. Înainte era altul, tot cu acest nume, pe valea Siretului, în punctul numit Râpa Pușcașului”⁴⁵⁴.

SCĂUENI

(lângă Tecuci, Galați).

1774, iunie 26: Satul **Scăueni**, ținutul Tecuciului, ocolul Târgului, după recensământul lui Rumeanțev⁴⁵⁵, avea **toată suma caselor 35**. Scădere rufeturi 7: 1 vornic, 1 vătăman, 1 popă, 4 nevolnici. Rămân birnici 28. / **Birnici**: Enachi Gâtlan / Năstasi sin (fiu) Nica / Leontii / Mania sin lui / Ion, cioban / Grigoraș sin Voicul / Radu Afumat / Crăstian sin Afumat / Enachi Godia / Toader Horoboiu / Enachi Buric / Gheorghită Sărușita / Gheorghii Petrincia / Costandin, cioban / Micul sin lui / Anghel, cojocar / Nedelcu brat (frate) lui / Pavăl sin Coteș, cu tată-său, nevolnic / Iliei sin Coteș / Vasili Lazur / Neculai Goia, văduvoiu / Oproia zet (gînere) lui Neculaiu / Grigori Urintoiul / Țăgău, văduvoiu / Ioniță, ciubotar / Anghel,

⁴⁵⁴ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 348, 349

⁴⁵⁵ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 561, 562

holtei cu mamă / Ioniță, olar, bejenar / Enachi Vodă. // **Rufeturi:** Ion Rarinca, vornic / Timoftei Sorin, vătăman / Nica Spânul, nevolnic / Toader, cojocar, nevolnic / Popa Stoica / Opria Afumat, nevolnic.

SCHINDIREȘTI

(pe Răut, lângă Zavedeni, raionul Lazovsk, Moldova).

1588, august 20: Întărit de Petru (Șchiopul) voievod hatmanului Andrei Ghetman, pârcălab de Suceava, care primește danie și miluire domnească „un sat, anume **Zovadinele** (Zăvădeni, ocolul scutăriei domnești pe Răut, inclus în Alexandreni, raionul Lazovsk⁴⁵⁶, Moldova), ce-i în ținutul Sorociei, pe apa Răutului și cu loc de moară pe apa Răutului, care a fost drept domnesc... / Iar într-aceasta s-au sculat unele sate, anume **Budăești** (pe Răut, lângă Alexandreni, raionul Bălți⁴⁵⁷, Moldova) și **Heciul** (pe Răut, în hotar cu Zăvădeni, raionul Lazovsk⁴⁵⁸, Moldova), și alte sate ce sunt în jurul **Zăvădenilor** și s-au tânguie și-au cerut lor-și hotarnic pe Danciul fost pârcălab, ca să hotărască lor dinspre satul **Zăvadine**, însă cum le-a hotărât Danciul nu s-au mulțumit, ci au cerut alt hotarnic, pe Cohană spătar... care a strâns oameni buni și a început a

⁴⁵⁶ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 285

⁴⁵⁷ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 45

⁴⁵⁸ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 120

hotări și a pune stâlpi; / întâiul hotar se începe în movila cea mare, mai sus de Cheldea; de acolo, alt stâlp, mai în jos de fântâna Bobenilor, în pisc, și alt stâlp în movila Bobenilor, în vârful Aluneilor; de acolo, alt stâlp, unde se întâlnește hotarul satului Zăvădinilor cu hotarul **satului lui Belici vatag** (Beliceni, raionul La-zovsk⁴⁵⁹, Moldova), în vârful Sângereilor; de acolo, drept în jos, unde se unesc văile ce vin din țarina Bobeanilor, dinspre Soloneț, iar de acolo la movila unde este vârful Odăilor, dinspre Soloneț; iar de acolo, peste valea Ni-ceștilor, în pisc, iar de acolo, în vârful rediului Florii, în marginea drumului ce merge la deal; iar de acolo, drept în vârful dealului, la obârșia Bârsanei, iar de acolo, drept în movila lui Ivașcu, ce-i în vârful Vârtopului, iar de acolo, stâlp în marginea salului **Schindireștilor** (pe Răut, lângă Zavedeni, raionul Lazovsk⁴⁶⁰, Moldova), iar de acolo, la gura Coboltei, dinspre alte laturi, pe unde din veac a îmblat. / Iar satul **Budăeștii** nu s-a ținut nici cu acest hotar, ci iarăși a venit cu pâra înaintea noastră. / Deci noi am cercetat din nou de rândul celui sat **Zăvădeni** și de hotarul lui, pe unde a ținut; deci astfel am aflat cum acel sat Zavadinile a fost **scutărie domnească, făcută de Alexandru (Lăpușneanu) voievod**; și atunci când a stat acolo scutărie, s-au fost risipit toate satele, câte au fost pe Răut și pe îmbe laturile Răutului, până la **Nemțeni** (pe Răut, lângă Zăvedeni, la gura Căinari, raionul Florești⁴⁶¹, Moldova), și a fost hotarul

⁴⁵⁹ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 30

⁴⁶⁰ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 226

⁴⁶¹ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 175

salului Zăvădinilor valea până la Nemțeni și până la gura Căinarului, iar din sus, cât a putut cuprinde, căci mai în sus de Zăvadini a fost loc pustiu. Iar celor sale, ce s-au fost risipit, Alexandru Vodă le-a fost dat loc pentru loc, și le-a dat, pentru satul **Ileceștii**, **Visterniceni**, și pentru satul **Joldeștii**, tot în Visterniceni (pe Răut, lângă Gura Camenca, raionul Florești⁴⁶², Moldova) iar pentru **Prajilele** (Prajila), satul **Goneștii** (pe Răut, raionul Florești⁴⁶³, Moldova) pe Răut, iar pentru **Coluneștii** (pe Răut, lângă Zăvedeni, raionul Lazovsk⁴⁶⁴, Moldova), salul **Bursuceanii** (pe Căinari, raionul Florești⁴⁶⁵, Moldova), iar pentru **Drojdiești** (pe Răut, lângă Alexandreni, raionul Lazovsk⁴⁶⁶, Moldova) datu-le-a lor între Trifan și între Miron, ce-s pe Căinar; iar pentru Nemțeni datu-le-a în fata Coziilor și mai sus de Coșciug, iar pentru **Mărculești** (pe Răut, raionul Florești⁴⁶⁷, Moldova), alți Mărculești pe Camăanca, iar pentru **Prideani** (pe Răut, lângă gura Căinari, raionul Florești⁴⁶⁸, Moldova) datu-le-a lor în jos **Hărceni** pe Răut, iar pentru **Begeni** (Bejeni pe Răut, lângă

⁴⁶² Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 278

⁴⁶³ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 112

⁴⁶⁴ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 65

⁴⁶⁵ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 47

⁴⁶⁶ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 89

⁴⁶⁷ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 157

⁴⁶⁸ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 202

Alexandreni, raionul Bălți⁴⁶⁹, Moldova) alți Begeni, ce-s pe Căinar, iar pentru **Căinărești** dat-a lor în jos de gura Bololei, unde se numește la **Știuca**; iar pentru **Putinești** dat-a lor, în jos de gura Bursucilor, și mai sus de Bursuceani; iar pentru satul **Budăeștii** și **Țipliceștii** și **Puiceștii** și **Vădurenii** și unde se numește la Oprea, acele sale n-au fost din veac, ci s-au așezat după moartea lui Alexandru (Lăpușneanu) vodă și după Bogdan voievod, și după risipirea scutăriei. Iar cele sale de mai sus scrise, cât timp a stat acolo scutărie, așezată în acele sate, toate s-au mutat pe unde le-a fost dat lor; iar după Alexandru voievod fost-a mult amestec pe toată țara noastră; și în acel amestec, toate acele de mai sus scrise sate cu jelanie s-au întors fiecare la ale sale locuri, și le-au fost ȋtiituri, moșii și danii; și le-a fost dat lor Alexandru vodă. / Pentru aceea, domnia mea, văzând atâta jelanie a lor, iarăși am luat acele sate, care sunt scrise mai sus, toate și am miluit domnia mea cu acele sate iarăși pe hatmanul Andrei Ghetman și pârcălab Sucevei, pentru a lui slujbă ce a slujit domniei mele, și țării domniei mele, când au venit acei tâlhari cazaci asupra domniei mele și asupra țării domniei mele; alta pentru că a dat domniei mele și 55.000 aspri, în treaba și în sarcina țării domniei mele”⁴⁷⁰.

SCHINENI

⁴⁶⁹ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 30

⁴⁷⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IX, Iași 1914, pp. 46-55

(fostul Spineni, Spireni, comuna Murgeni, Vaslui).

1493, martie 5: Întărit de Ștefan voievod, cu prilejul împărțirii moșiilor lui Șolda de la Dumitra între nepoții lui Mărina și Stana, fiicele lui Dragomir Iuban, „satele care au fost ale unchiului lor Șolda, pe Dumitra, anume: Șoldenii, și Socii, și Bârleștii, și Spinenii (Spirenii), și Drăgomăneștii, și Lăzeștii, și Sărăcineștii, și Fântâna Iepurelui, și Fântâna lui Șolomon, și Ciorenii, și, pe Larga, unde a fost Oanca și unde a fost Lațco din Câmpie. Și s-au convenit în partea Marinei satele, pe Dumitra, anume: Șoldenii, și Bârlăleștii, și Fântâna Iepurelui și Fântâna lui Șolomon, și, pe Larga, unde a fost Oanca, și unde a fost Lațco din Cîmpie și jumătate din iezerul Hărcete; iar Stanei i s-au convenit în partea ei satele anume: Spirenii, și Drăgomăneștii, și Lăzeștii, și Sărăcineștii și jumătate din Câmpie”⁴⁷¹. Hotarul, din veac.

1902: „Schineni sau Spineni, comună rurală și sat în județul Tutova, plasa Târgul, spre est de orașul Bârlad, pe Pârâul Sărat. Are o populație de 734 locuitori; o școală și 3 biserici. Satul formează comună (comuna Schineni) cu cătunele: Sărățeni de Sus, Sărățeni de Jos și Lățești. Se cultivă via pe o suprafață de 144,75 hectare și livezile cu pomi. Comerțul se face de 15 persoane”⁴⁷².

SCHINOASA

⁴⁷¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. III, București 1980, doc. 123, pp. 240-242

⁴⁷² Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 352, 353

(lângă Ulmi, comuna Gura Galbenei,
raionul Cimișlia, Moldova).

1502, martie 11: Întărit de Ștefan voievod fraților Duma Hurdescu, Iurie, Dragoș și Cupce, care primesc uric pentru „un loc din pustietate, pe **Spiroasa**, la lacul ce este din sus de Ulmi, însă partea ce-i în Cogâlnic, să se așeze un sat”⁴⁷³. Hotarul, „cât se va putea hrăni din destul un sat de douăzeci case”.

SCHITUL FRUMOASA

(pe Tazlăul Mare, lângă Băsești, Bacău).

1774, iunie 15: Satul **Schitul**, ținutul Bacău, ocolul Tazlăului Mare de Sus, **liuzii**, după recensământul lui Rumeanțev⁴⁷⁴: **Toată suma caselor**: 17. Scădere rufeturi, însă 9: 1 popă, 1 dascăl, 1 săracă, 6 scutelnici cu cartea Divanului. Rămân birnici 8. / **Birnici**: Toader, morar /

⁴⁷³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 270, p. 484

⁴⁷⁴ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 306

Andrieș Ghinga / Simion sin (fiu) călugăriții / Simion zet (al) Ghinghii / Chiriță Grăpchinioiu / Lupul Grăpchinioiu / Andrei brat (frate) popii Sarafim / Lupușorul / Toader, ungurian, bejenar / Vasile fiul lui / Ion, morariul / Macsin al muntencii / Vasile a popei Lupului / Dumitru din Poloboc. // **Femei sărace:** Anița, săracă. // **Rufeturi:** Iochim, călugăr / Lazăr, dascăl.

1902: „**Schitul Frumoasa**, comună rurală în județul Bacău, plasa Tazlăul de sus, așezată pe valea râului Coman sau Negru, între dealuri, și alcătuită din două cătune: Schitul Frumoasa, reședința, și Rățeni. Se mărginește, la nord, cu comuna Tazlăul, județul Neamț; la sud, cu comunele Solonțul și Băhnășeni; la est, cu comuna Băsăști, și la vest, cu comuna Valea Arinilor. Pământul său este străbătut, de la vest, spre est, de pârâul Coma-nului sau Negru și înconjurat de dealurile Runcul Fetei, Crucea, Bradul, Bâta Neagră și Muntele Iugei, Fruntea Comanului, Dumea și Arșița Mare. Are o populație de 712 locuitori; o școală; 2 biserici: schitul Frumoasa, fost, în vechime, schit de călugări, și cealaltă în Rățeni, deservite de 2 preoți și 3 cântăreți; 5 cârciumi. Teritoriul comunei are o întindere de aproape 10.000 hectare. Statul este proprietar mare (moșia Frumușica). Pădurea statului de aci, Schitul Frumoasa, ocupă peste 9.000 hectare și se întinde și pe teritoriul comunei Băsăști. Se găsesc două izvoare cu apă sărată, în văile Ghidionului și Sărățelele. Are o fabrică cu aburi și un herestrău de apă. Totalul pământurilor de cultură este de 396,89 hectare. Vite: 10 cai, 466 vite mari cornute, 168 porci și 864 oi; stupi de albine sunt 36. E străbătută numai de căi naturale, care o unesc cu comunele vecine, și de căi comunale spre Băsăști, spre Valea Arinilor și Băhnășeni. / **Schitul Fru-moasa**, sat și

reședința comunei cu același nume, situat la confluența pâraiașelor Ghidion și Neștiutul, în bazinul pâraului Coman. Are o populație de 130 locuitori; o școală; o biserică, clădită, la 1820, de protosinghelul Gherasim, deservită de 2 preoți și 2 cântăreți și care a fost, mai înainte, schit de călugări; 4 cârciumi. Vite: 9 cai, 343 vite mari cornute și 121 porci”⁴⁷⁵.

SCHWARZTHAL - NEGRILEASA

(lângă Stulpicani, Bucovina).

„Prin înființarea coloniilor din Bori (Boura, lângă Gura Humorului – n. n.) și Lichtenberg (lângă Arbore, spre Solca – n. n.), cu emigranți germani din Boemia, mai ales din regiunea Praga, s-au realizat așezări temeinice. Între timp, după decretul administrației din 24 octombrie 1835, colonizările s-au oprit. Prin urmare, administrația districtuală a susținut, atât în raportul său din 11 noiem-

⁴⁷⁵ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 354

brie 1835, cât și în cel din 3 octombrie 1836, că imigrările ulterioare ar trebui să fie soluționate cu solicitanții germano-boemi. Informații despre așezările germane din Bucovina se răspândiseră deja pe scară largă, astfel că în 1836 și 1837 s-au depus repetate petiții din Boemia germană, din regiunea Pisek, care au fost prezentate de Andreas Lang, Franz Kraus și Josef Bauer. Inițial 20, apoi 50 de familii s-au înregistrat pentru emigrare în Bucovina⁴⁷⁶. Între timp, veneau din Moldova, în Bucovina, și coloniștii germani care se stabiliseră în Principat, Administrația economică din Solca recomandând pentru noile colonizări zona Stulpicanilor, pe care le refuzaseră niște emigranți slovaci, pe motiv că pământurile de acolo nu sunt potrivite pentru agricultură, pantele abrupte favorizând spălarea pământului, inclusiv din cele trei poieni de pe valea Negrilesei, bune doar ca pajiști. Între timp, pentru că prin alte memorii, semnate, în 11 iulie 1838, de Andreas Lang, Johann Schaller și Wenzel Schöllbauer și înmânate căpitanului districtual Millbacher, s-a decis, în 24 august 1838, înființarea unei comisii de soluționare a problemei. Dar colonizarea germană pe valea Negrilesei s-a făcut efectiv, abia în **22 iunie 1841**, când s-au stabilit la Vadul Negrilesei familiile Johann ANGER, Josef BAAR, Simon BAIERL, George BEER, Martin BEN-NER, Josef BERNA, Bernhardt BINDER, Peter BIN-DER, George BRANDL, George EISCHPERA, Wenzel FLEISNER, Ignatz FRIESCHE, Franz FUCHS, John GRASSEL (KRASSEL), Joseph HASENOHRL, Anton HOFFMANN, Ambros HOFFMANN, Andreas JUNG, Josef KLOSTERMANN, Johann KNAUS, Wenzel KU-

⁴⁷⁶ Kaindl, Raimund Friedrich, *Das Ansiedlungswesen in der Bucovina*, Innsbruck 1902, p. 461

BECK, Josef PILSEL, Michel SCHAFFHAUSER, Wenzel SCHAFFHAUSER, Johann SAILOR, Jacob, Johann și Josef EXCHANGER, Wenzel (tatăl) și Wenzel (fiul) EXCHANGER, Josef WEBER, Lawrence WEBER, Jacob WENDLING, Charles WUDI și George WINTER.

1851: „O broșură, lucrată de Franz Raffelsberger și publicată în 1851, la Viena, cuprindea **„Itinerariile sau directorul tuturor rutelor poștale** din k. k. Statele austriece“, itinerariul cu nr. 61 era cel de la Cernăuți, la Bistrița, de 19 poște și jumătate... Din Gura Humorului, pe valea Moldovei, prin Bucșoaia, trecând pârâul Negri-leasa, apoi râulețele Molid și Moldovița, se ajungea la Vama, localitate aflată la o poștă și un sfert de Gura Humorului”⁴⁷⁷.

1876: Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” din Negrileasa a fost construită între anii 1876-1882, anterior enoriașii ortodocși frecventând biserica din Stulpicani. În 1907, preot cooperator era Ioan TONIGARIU, născut în 1871, preot din 1900, iar cantor, din 1904, Alexie BURAC, născut în 1852.

1886: „Țipterii din Eisenau nu sunt singurii care întrerup temelia românească a populației locale, întâlnim și în alte locuri câteva așezări cu locuitori țipteri, în Balta Poenii, în Schwarzhthal, în Luisenthal, Freudenthal, Pojorâta, Iacobenii și Cârlibaba. Majoritatea acestor coloniști germani au fost aduși de un anume Manz, pe moșiile Fondului religiei greco-orientale, care a luat moșii întinse în arendă și a hrănit mii de meseriași, dar care, datorită investițiilor uriașe, avea să dea faliment și, complet sărăcit, s-a împușcat. Se spune că situația materială a coloniștilor

⁴⁷⁷ Raffelsperger, Franz, *Itinerär oder Verzeichniss aller Poststrouten in den k. k. österreichischen Staaten*, Wien 1851, pp. 53, 54

este destul de bună, deși depinde, în mod ciudat, de Fondul religios greco-oriental. Cu toate acestea, casa de locuit este proprietatea oamenilor, dar terenul le este acordat numai cu plata impozitelor. În vremurile anterioare, au funcționat cuptoare de cupru la Pojorâta, Iacobeni și Eisenau și s-a extras fierul pe scară largă. Astăzi mai funcționează doar cel din Pojorâta, iar populația din Schwarzthal își asigură traiul din exploatarea forestieră, făcând plute și lucrând la construcții de drumuri; țipterii din Iacobeni își continuă activitatea tradițională, dar într-o manieră modestă”⁴⁷⁸.

1887: Școala din Negrileasa, cu 2 clase, a fost deschisă în anul 1887⁴⁷⁹.

1890: În 1890, colonia germană Schwarzthal avea 510 locuitori, primar fiind Ignatie Beer, iar învățător – George Piotrowski.

1901, Gustav Weigand: „Bulgari nu locuiesc pe această vale, după cum s-ar putea presupune, în baza hărții etnografice Kiepert, dar huțuli, în Ostra, germani în Negrileasa (Schwarzthal), iar celelalte comunități de pe valea Suhăi sunt românești sau amestecate cu huțuli, în Gemenea și Frasin”⁴⁸⁰.

1907: „N-a candidat, ci a fost rugat să primească candidatura; a părăsit, îndată ce s-a decis să primească candidatura, județul și a petrecut, până câteva zile înainte de alegeri, la Viena; când s-a întors în țară, însă, n-a trecut pe teritoriul districtului Câmpulung, cre-dincios

⁴⁷⁸ Bergner, Rudolf, *Rumänien / Eine Darstellung des Landes und der Leute*, Breslau 1887, pp. 81-93

⁴⁷⁹ SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1907 p. 99

⁴⁸⁰ Weigand, Gustav, Prof. Dr., *Die Dialekte der Bukowina und Bessarabiens*, Leipzig 1904, pp. 1-7

cuvântului dat, până după alegeri. Contra lui n-a putut răzbi nici unul dintre candidați, nici chiar Onciul, care se bucură desigur de multe simpatii în district, căci pentru acela (pentru Bellegarde – n. n.) au agitat *faptele sale* și cei mai buni agitatori ai maselor: *țărani înșiși*. Se povestește că **țărani din Câmpulung au inundat comunele cercului electoral și au agitat cu deosebită căldură pentru Bellegarde**. Care va fi ținuta lui în parlament?, e întrebarea ce și-o pun mulți, îngrijați. Deo-camdată se știe că a promis să se înscrie în Clubul Românilor și că va sprijini reformele lui Aurel Onciul. Mulți așteaptă de la activitatea lui o eră de aur pentru Câmpulung; deși mulți alții consideră mandatul ca pierdut pentru 6 ani... Viitorul va dezlega această interesantă enigmă”⁴⁸¹. Și, deși nu a candidat, Conte Bellegarde a obținut 98 de voturi la Negrileasa, în vreme ce Aurel Onciul obținea 43, iar T. V. Stefanelli doar 9.

În 1908, conform Dicționarului lui Grigorovitza: „**Schwarzthal** (în românește **Vadul Negrilesei**) sat, districtul Câmpulung, așezat pe pârâul Negrileasa, aproape de izvorul său. Suprafața: 9,03 kmp; populația: 510 locuitori germani, de religie romano-catolică. Este legat cu valea Suha și cu drumul districtual ce trece pe aci, printr-un drum neîntreținut. Are o școală populară, cu o clasă, și o casă de economii. Teritoriul pe care se află azi satul depindea de Negrileasa, mai înainte de anul 1838, când s-a așezat aci o colonie de germani, veniți din Boemia. Se găsește în acest sat o fabrică de scânduri cu 3 gateri. Populația se ocupă mai ales cu exploatarea pădurilor. Posedă 33 pogoane pământ arabil, 94 hectare fânașuri, 2

⁴⁸¹ Gt., *Viața Românească în Bucovina*, în *Viața Românească*, Volumul V, anul II, Iași 1907, pp. 304, 305

hectare grădini, 276 hectare imașuri și 485 hectare păduri. Se găsesc 24 cai, 430 vite cornute, 8 oi, 105 porci și 8 stupi de albine”⁴⁸².

1916: Colecta pentru cei amputați și orfanii celor căzuți în luptă a beneficiat și de ofranda genistului din Arbeiter Abtig I/41 **Steuleac George** (probabil **Scheu-leac** – n. n.), din Negrileasa, care a donat 1 coroană⁴⁸³.

1919: „În registrul însoțirilor s-au introdus, la 7 August 1919, privitor la „Însoțirea de economie și credit pentru **Vadul Negrilesii și Negrileasa**” („Spar-Darlehenskassenverein für Schwarzthal u. Negrileasa”) următoarele schimbări: membrul în direcțiune **Albert Meier** șters; vice-directorul **Mathias Hoffmann** intro-dus”⁴⁸⁴.

1940: În noiembrie 1940, când nemții au fost repatriați în Germania, se mai aflau la Schwarzthal familiile: BAYERL, BEER, BERDICH, Bern HAUSER, BISIAC, BRANDL, BRODNER, FLEISSNER, FUCHS, GUMINA, HASENOHRL, HEHN, HOFFMANN, ILK, JEREMIAS, JWORTCZUK, KLOSTERMANN, KNAUS, KRASSEL, KUBECK, MAYER, PETRITSCH, PILSEL, PODRICYNSKI, RANKL, SCHAFFHAUSER, SAILOR, SEIBEL, SEIDEL, SELLNER, STULIAC, EXCHANGER, WEBER, WINTER și WUDI.

1943: „Se numesc cu titlul definitiv, pe ziua de 1 septembrie 1943”⁴⁸⁵, următorii învățători și învățătoare:

⁴⁸² Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, pp. 191, 192

⁴⁸³ *Românul*, Nr. 25, Anul VI, joi 17/4 februarie 1916, p. 5

⁴⁸⁴ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 68, Cernăuți 30 septembrie nou 1919, p. 6

⁴⁸⁵ *Monitorul Oficial*, Nr. 71, 24 martie 1944, pp. 2549-2552

Petroșcă Grigore, comuna **Negrileasa Vadul**, jud. Câmpulung, media 7,33”.

1946: În *Monitorul Oficial*, Nr. 264 din 13 noiembrie 1946, pp. 11909 și următoarele, sunt înregistrate următoarele cooperative sătești de credit: Cooperativa „Straja”, comuna Negrileasa, județul Câmpulung.

1949: Sunt numiți directori de școli în **Învățământul elementar, ciclul I**⁴⁸⁶: **Brădățan Ioan**, director la Școala elementară Negrileasa; **Corleciuc Straton**, director la Școala elementară Negrileasa, Vad.

SCLIPICEȘTI

(azi Clipicești, comuna Țifești, Vrancea).

1632, aprilie 5: Zapisul lui Andronic de **Vitănești**, al femeii lui Măriia, fata lui Ilie, și al fiului lor Sava, prin care mărturisesc cum au „vândut un pământ de frunte și peste tot sfintei mănăstiri a Bisericanilor, la sat la **Fițin-ghești**, prin din jos de moara mănăstirii, drept doi boi ciciuluiți drept 10 galbeni. Și în tocmeala noastră au fost Oprea pârcălabul, popa Ion și popa Simion de **Focșeni**, Boldescul și cumnatul său Precopie din **Cruce**, Dunea, Pavăl și Lazor din **Grozești**, Popelea izbașea, Lupul călă-

⁴⁸⁶ *Monitorul Oficial*, Nr. 20, 25 ianuarie 1949, pp. 845, 846

rașul, Istodie, Mihăilă și Gheorghie de **Clipicești**, Murgină de **Cucuiiați**”⁴⁸⁷.

1632, aprilie 17: Zapisul oamenilor din **Scorțești** (comuna Țifești, Vrancea) și **Clipicești** (Sclipicești, comuna Țifești, Vrancea), dare fac daniile mănăstirii Bisericieni, un loc de biserică în **Babele** (toponim la Măgura Mare, numită și Măgura Putnii): „Babele și viile din **Măgura Putnii**, metoh mănăstirii Sovejii. Eu, Boldescu, am închinat moșie întâi. / Această scrisoare, ce-au făcut Obrejie, popa Isaie, Stoica, Chirvasie, Oprea sin Zaharie, sin (fiul lui) Stoian, Chirvasie sin Simion Bulduru, Popa nepot Armancăi, Ducică lui Toader Dănață ot Scorțaști. S-au îndurat acești oameni de-au dăruit locul de biserică la Babe... și au dat, din **Ruptură** (Toponim la Măgura Mare), în sus, până într-un măr în hatul unui pământ, până în gârla cu vad de moară, în zilele lui Alexandru vodă, sin Iliăș vodă. / Și au dat, dintre oamenii buni din Clipicești, Dumitru, Pavel, Păcurar, Vasile, Ionașcu, Nițul, părintele Partenie de la sfânta mănăstire de la Bisericieni... Și părintele Partenie să n-aibă putere să închine postrigul lui sau pomana și darea noastră, pos-trigul său. De aceasta scriem”⁴⁸⁸.

1632, iunie 21: Întărit de Alexandru Iliăș voievod mănăstirii Vizantia, care primește urice pentru părți „din **Vitânești** (comuna Țifești, Vrancea), pe ambele părți ale Putnei, din Șușița până în vârful Măgurii Mari, din câmp și din apă și vad de moară la apa Putnei și grădini și vie”, daniile, cu zapis de mărturie întărit de popa Ion din **Scorțești**

⁴⁸⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 15, p. 14

⁴⁸⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 19, p. 17

(comuna Țifești, Vrancea) și popa Andrei din **Sclipicești** (azi Clipicești, comuna Țifești, Vrancea), de la Dobra, fiica Măriei Grozăvoae, nepoata lui Mihăilă Dodan, și de la bărbatul ei Ion din Vitănești. / Și de asemenea... cu zapisul întărit de protopopul de Putna, anume Eonașco și de popa Stan din **Irești** (comuna Vidra, Vrancea), de la Mărina, fata lui Dăniil din **Voloșcani** (comuna Vidra, Vrancea), care a dat „dreapta ocină ce a avut ea, de la apa Cârligului, până în apa Scurtii, din malul gropii lui Dămian, până la Vezeuți (afluent al Putnei)”⁴⁸⁹.

1636, ianuarie 15: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după pâra lui Nacul, fiul lui Iane din **Bârlad**, împotriva lui Trif Zmeură și Gavril Calotă din **Găgești**, popa Murgu din **Vrancea**. Stoica din **Clipicești** și cu alte seminții, răzeșii lor, „pentru o parte din satul **Vitănești** și cu vad de moară în Gârla de Jos, și au spus Trif, Gavril, popa Murgu, Stoica și alți răzeși că acel loc, a patra parte din a patra parte din satul Vitănești, le sunt împresurate de Nacul. Iar Nacul a arătat ispisoc de la Radul voievod că a fost această parte răscumpărătură tatălui său, Iane negustor, de la Bălteanul fost pitar, Vâlca, Costachi, Lazor Tărâță și de la alte rude ale lor. Deci a rămas Nacul pe acești mai sus scriși, Trif, Gavril, popa Murgu, Stoica și pe rudele lor”⁴⁹⁰.

SCLIPOTEȘTI

⁴⁸⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 127, pp. 162-164

⁴⁹⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 306, pp. 343, 344

(sau Slipotești pe Siret, în Ionășești, Galați).

1629, aprilie 13: Întărit de Miron Barnovschi voievod lui Ivașco, fiul lui Cârjău stolnic, care cumpă-rase, cu 30 taleri, conform zapisului de mărturie de la Cozma șoltuz, cu 12 pârgari, Zamfir starostele și popa Simion cel domnesc din **Tecuci**, Lupul fost spătar din **Nicorești**, Isaia Batin din **Baterești**, de la Ioana, fata lui Bedrea din Slipotești, „a sa dreaptă ocină și vie din **Slipotești** (Slipotești pe Siret, în Ionășești⁴⁹¹, Galați)”⁴⁹².

1762, mai 17: „Badelui Vasile Adam jicnicer și leliței Saftii, fata răposatului stolnic Neculai Jora și a noastră soră, din zestrea ce au lăsat moșii nostru de la maica noastră Ilinca Joroae, în hotarul **Sclipoteștii**, de la deal, la mal, am dat dumisale loc sterp 40 pogoane, și cu danie, și cu schimb, să-și facă vii, și pentru schimb li se dase dumilorsale, fiindcă din vite suntem cam slabi, ne-au dat trei vaci cu viței și doi cai telegari”⁴⁹³.

1774, iunie 26: Satul **Sclipoteștii**, ținutul Tecuciu-lui, ocolul Nicorești, după recensământul lui Rumean-țev⁴⁹⁴, avea **toată suma caselor 56**. Scădere rufeturi 10: 1 vornic, 2 chelari, 1 grec, 1 popă, 1 slugă, 3 nevolnici, 1 ȝigan. Rămân birnici 46. / **Birnici**: Simion socrul lui Gheorghi, chelar / Vasile Ciohuș / Eni, muntean / Zaharie

⁴⁹¹ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, pp. 234, 226

⁴⁹² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. II, Iași 1907, pp. 256-258

⁴⁹³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VII, Iași 1912, pp. 204, 205

⁴⁹⁴ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 572, 573

/ Mușat, grădinar / Simion Vintilă / Ivan, ce a fost scutelnic dumisale stolnicului Sandului Sturzei / Voicul, tij (la fel) / Toader Tăbârcă, la fel / Gavril Stana, ce a fost scutelnic dumisale spătarului Costantin Sturzei / Lupul, la fel / Pascul Troncăș, ce a fost scutelnic dumisale spăta-rului Conachi / Gheorghe Troncăș, la fel / Artenii, la fel / Ion Vulpi, la fel / Costantin, la fel / Pavăl, ce a fost chelar mănăstirii Sfeti Spiridon / Gheorghe Ghinpu, ce a fost al jicnicerului Manolachi Jora / Ștefan Buga, ce a fost al slugerului Dimitrachi / Ioniță Hara, ce a fost vier al căpitanului Ioniță Negrii / Vasili, la fel / Radu, muntean / Pavăl Gogoia, ce a fost nirnic la Urechești / David, bejenar / Vasili, brat (frate) lui / Sava zet (ginere) lui Sovian, ce a fost scutelnic dumisale spătarului Conachi / Costantin, ce a fost al dumisale stolnicului Costantin Negrii / Neculaiu Vedi, ce a fost al dumisale banului Iancul Razul / Marin Popăscu, ce a fost scutelnic la mănăstirea Răchitoasa / Toader Sovian / Ion Hara / Postolachi, fiul lui Iancul / Lupul Frența / Ion Plăcintă / Ioniță Iacom / Petrânel, fiul lui Grigorii / Costantin, olar / Necula Dobrenescu / Toderășcu Dănăilă / Vasile Gârlan / Simion Mănăilă / Saha Herul / Ștefan Gogotă / Toader Iancul / Dănăilă Dobrinescu. // **Rufeturi:** Apostol Stana, vornic / Dumitru, grec / Popa Pavăl, rusul / Gheorghe, chelar al șătrarului Alecsandru / Dima, slugă, tij (la fel) / Vasile Iancul, chelar al dumisale căpitanului Ioniță Negrii / Dragomir zet (ginere) Gâltii, nevolnic / Ion, ȝigan al mănăstirii Răchitoasei / Dumitru, sârbul, nevolnic / Floria, nevolnic.

1902: „**Sclipotești**, fost sat, situat pe lunca Siretului, la nord de satul Ionășești, plasa Nicorești, județul Tecuci”⁴⁹⁵.

SCOBILȚENI

(azi Scobâlțeni, comuna Podul Iloaei, Iași).

1623, ianuarie 20: Zapis de mărturie, prin care Loghina, fata lui Lupan, strănepoata lui Ivașco, confirmă că a vândut fratelui ei, Vasile visternicel, pentru 4 taleri de argint, „a mea dreaptă ocină și moșie ce-am avut în satul Scobințeni, în Cârligătură, partea mea ce se va alege”⁴⁹⁶.

1625, martie 15: Porunca lui Radul voievod ca vistierul Giurgiu Roșca și diacul Ștefan din **Podobiți** să meargă să cerceteze plângerea lui Neaniul pârcălab, Drăgușan diac și Gheorghiță Dămian, care „au o seliște de sat, anume **Gemenii**, și au împresurătură într-acel hotar dinspre **Onești** și dinspre **Scobințeni**”⁴⁹⁷.

1625, mai 14: Întărit de Radul voievod lui Lupan, visternicel de Scobințeni, și răzeșilor Gavril, Vasile, Păvăl, Gligorie, Cornea și Ionașco, după pâra călugărilor de la mănăstirea Sfântu Ilie „pentru un iaz ce este pe pâraul **Scobințeni** (Scobilțeni, Iași) și pentru un deal ce se cheamă Dealul Țiganul, zicând călugării că acest iaz și acest

⁴⁹⁵ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 357

⁴⁹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 8, p. 9

⁴⁹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 290, p. 360

loc de hotar, seliștea **Vălișenii** (în Scobințeni, Iași), este danie a sfintei mănăstiri de la Alexandru voievod, iar acum ei împresoară hotarul sfintei mănăstiri”⁴⁹⁸.

1627, decembrie 17: Întărit de Miron Barnovschi voievod vistiernicului Gheorghie Roșca, care cumpără, cu 60 taleri, de la Țonța și Dumitra, fiicele lui Pătrașco, nepoatele lui Ion Scobențean, „jumătate din a șasea parte a satului Scobențeni, cu a șaptea parte din iaz și cu a șasea parte din moară, și cu loc la două iazuri stricate, ce se va alege, și cu prisacă și cu casă în sat, și cu tot venitul”⁴⁹⁹.

1627, decembrie 18: Zapisul marilor boieri, în care mărturisesc faptul că Ștefana, fata lui Drăgan, străne-poata lui Ivașco, a vândut, pentru 20 de taleri, vistiernicului Gheorghie Roșca „a patra parte din a șasea parte a satului **Scobențeni**, care este în Cârligătură, și un loc de iaz la pâraul satului, ce se va alege”⁵⁰⁰.

1628, aprilie 12: Întărit de Miron Barnovschi voievod vistiernicului Gheorghie Roșca, care primește urice pentru „a șasea parte din **Scobențeni** (azi Scobil-țeni, Iași), ce este în ținutul Cârligăturii. Și cu a șasea parte de iaz, și din moară și din tot venitul”, cumpărătură de la Pavăl și Iftenie, fiii lui Mătei, și de la Tudora, femeia lui Gligorie, drept 100 taleri de argint; / „din același sat Scobențeni, a patra parte din a șasea parte, cu grădini și cu tot venitul”, cumpărătură de la Ștefana, fiica lui Drăgan, strănepoata lui Ivașco, pentru 20 taleri de argint; /

⁴⁹⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 327, pp. 398, 399

⁴⁹⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 275, pp. 369, 370

⁵⁰⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 276, pp. 370, 371

„jumătate din a șasea parte, cu a șaptea parte din iaz și cu a șasea parte din moară, și cu părți din două iazuri stricate, cu prisacă și cu grădini, și cu casă în sat”, cumpărătură de la Țonța și Dumitra, fiicele lui Pătrașco, nepoatele lui Ion Scobințeanu, drept 60 taleri de argint; / „a cincea parte din a treia parte din jumătate din acest sat Scobențeni”, cumpărătură de la Cornea, fiul Agahiiei Șoverdeneasă, drept 35 taleri de argint; / „a șasea parte din jumătate de sat Scobențeni”, cumpărătură de la Gligorie, Ionașco și Mărica, fiii lui Gheorghe, drept 75 taleri de argint; „a șasea parte din a șasea parte a satului Scobențeni și jumătate din a șasea parte de iaz”, cumpărătură de la Miron, nepotul lui Lupan Botăș, drept 20 taleri de argint; / „jumătate din a șasea parte din acest sat Scobențeni și de asemenea altă parte din acest sat”, cumpărătură de la Gavril, fiul lui Nistor Șiuverdean, drept 120 taleri; / „din același sat Scobințeni. A șasea parte”, cumpărătură de la Odochia, fiica lui Drăgan, și de la Erina, drept 120 taleri de argint; / „din satul **Ciumălești** (sat intrat în componența orașului Pașcani, Iași), din a treia parte, din partea de sus”, cumpărătură de la Gligorașco, fiul lui Ștefan Ciumală, drept 40 taleri de argint; / „din satul **Vărzărești** (părțile Bălților, Moldova), în ținutul Iașilor, de la Bâcovăț, și din poieni, toată partea lui Buzul”, danie de la Zaharia. Nepotul Buzoaei, și „un loc de prisacă din hotarul satului **Vărzărești** (alt sat Vărzărești, Moldova), pe pâraul Nârnova, ce și l-a cumpărat Ion Vărzar vătaf pentru 12 taleri de argint”⁵⁰¹.

1628, decembrie 18: Gheorghe Roșca vistier cumpără, cu 20 taleri, de la Ștefana, fata lui Drăgan,

⁵⁰¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 341, pp. 470-476

strănepoată lui Ionașco, „din a șasea parte din **Sco-bințeni**, a patra parte, ce-i în ținutul Cârligăturii, și cu loc de heleșteu în pâraul satului”⁵⁰².

1630, mai 1: Întărit de Alexandru Radul voievod vistiernicului Gheorghe Roșca, după ce cumpără, cu 300 taleri buni, de la Vasile Lupan de Scobențeni, „moșia din satul **Scobențeni**, a șasea parte din sat, ce se va alege partea sa și a surorii sale, cu heleșteul cel mare, în gura văii, și cu două heleștee ce sunt la coada aceluia”⁵⁰³.

1632, mai 31: Întărit de Alexandru Iliaș voievod vistierului Gheorghe Roșca, care primește uric pentru „niște părți de ocini din satul **Scobențeni** (Scobilțeni, comuna Podul Iloaei, Iași), ce este în ținutul Cârligăturii, cu iazuri și mori, ce și-a cumpărat de la Măteiu, Pavel și Tudora, femeia lui Gligorie, a șasea parte din satul Scobențeni, pentru 100 taleri de argint. Și de asemenea, de la Ștefana, fiica lui Drăgan, strănepoata lui Ivașco, a patra parte din a șasea parte, pentru 20 taleri de argint. Și de asemenea, de la Țonța și Dumitra, fiicele lui Pătrașco, nepoatele lui Ion Scobenteanul, jumătate din a șasea parte, pentru 60 taleri de argint. Și de asemenea, de la Cornea, fiul Agahiei Șuverdeneasă, cumpărătura ei... a cincea parte din a treia parte din jumătatea acestui sat și jumătate din a opta parte, și jumătate din a șasea parte din moară, pentru 35 taleri de argint. Și de asemenea, de la Glogorie, Ionașco și Măriica, fiii lui Gheorghe... a șasea parte din jumătate de sat, pentru 75 taleri de argint. Și de asemenea, de la Miron, nepotul lui Lupan Botăș, a șasea parte din a șasea parte din sat, pentru 20 taleri de argint. Și de

⁵⁰² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, pp. 273, 274

⁵⁰³ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XVII, Iassi 1891, p. 9, 10

asemenea, de la Gavril, fiul lui Nistor Șuverdeanul, jumătate din a șasea parte din acel sat. Și de asemenea, a șasea parte, ce le-a fost cumpăratură de la Ieremie, pentru 120 taleri de argint. Și de asemenea, de la, de la Odochia, fiica lui Drăgan, și de la Erina, jumătate din a șasea parte, pentru 120 taleri de argint, răscumpăratură de la Alexa fost stolnic”; / Danie de la Zaharia, nepotul Butoaei... ce a avut el din satul **Vărzerești** (pe Bâcovăț, lângă Vulcă-nești, comuna Pușchin, raionul Călărași, Moldova), în ținutul Iași, pe Bucovăț, toată partea lui Buzul ce i se va alege. Și de asemenea, i-a dăruit un loc de prisacă din hotarul **Vărzăreștilor** (pe Nârnova, raionul Călărași, Moldova), pe pâraul Nârnova, ce el a cumpărat-o de la Ion Vârzar, pentru 20 taleri de argint”⁵⁰⁴.

1635, martie 27: Întărit de Vasile Lupu voievod pârcălabului de Hotin Pătrațco Ciogolea, care primește ispisoc pentru **Hudeștii Mari**, care este în ținutul Doro-hoiului, pe Bașeu, **Rediul**, care este în ținutul Trotușului, **Măteuții**, care este în ținutul Sorociei, deasupra Nistrului, **Scubenții**, la Hârlău, **Costeștii** sub Cozance, pe Jijia, în ținutul Hârlău, niște vii de la **Cotnari**, „pe hotarele lor vechi, pe unde au folosit din veac”⁵⁰⁵.

1636, aprilie 4: Întărit de Vasile Lupu voievod fostului vistiernic Gheorghe Roșca, în baza uricelor și ispisocelor sale, adică **Volnăeștii** (Vulcănești, comuna Ciorești, raionul Nisporeni, Moldova) pe Ișnovăț, care este în ținutul Lăpușnei, jumătate din satul **Negrești** (comuna Negrești, raionul Strășeni, Moldova), tot pe Ișnoveț, și

⁵⁰⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 100, pp. 120-124

⁵⁰⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 78, pp. 99-103

satul **Cozmeștii** (raionul Nisporești, Moldova), pe râul Prut, de asemenea în ținutul Lăpușnei, a șaptea parte din **Izbiște** (comuna Izbiște, raionul Criuleni, Moldova) și a șaptea parte din **Pietrosul** (Chetrosu, comuna Chetrosu, raionul Arenii Noi, Moldova), din ținutul Lăpușnei, două părți din **Cotelova** (comuna Koteleve, raionul Novoselița, Ucraina), în ținutul Ho-tinului... / Și jumătate din a patra parte din **Balomirești** (comuna Dumești, Iași) și din **Hoisești** (comuna Dumești, Iași), la pârâul Bahlui... / Și satul **Scobențenii** (Scobilțeni, comuna Podu Iloaiei, Iași), care este în Câr-ligătură... o seliște, anume **Vălișenii** (Văleșeni, comuna Podu Iloaiei, Iași), care este în ținutul Cârligăturii... jumătate din satul **Mateuți** (comuna Mateuți, raionul Rezina, Moldova) pe Nistru, în ținutul Orheiului... și satul **Stărpenii** (Sterpeni, comuna Stănilești, Vaslui), care este în ținutul Fălciului... jumătate din satul **Oncani** (înglobat în Orășeni-Deal, comuna suburbană Curtești, Botoșani) și din **Turbureni** (sat înglobat în Botoșani) și a treia parte din satul **Băiceni** (comuna suburbană Curtești, Botoșani), în ținutul Hârlăului... satul Tâmpeștii (Fălți-ceni, Suceava) în ținutul Sucevwei și jumătate din satul **Mihalcăuții** (înglobat în Lukacivka, comuna Nelipovți, raionul Chelmenți, Ucraina), în ținutul Hotinului, pe Viliia Seacă... / Și a cincea parte din satul **Ivoești** (comuna Podu Iloaei, Iași) din ținutul Cârligăturii... niște părți de ocină din **Țibănești** (comuna Băcești, Vaslui), pe pârâul Gârboveț, în ținutul Vasluiului... a patra parte din satul **Hlăpești** (înglobat în Nemțeni, comuna Nemțeni, raionul Hâncești, Moldova) pe Prut, în ținutul Lăpușnei... niște părți de ocină din satul

Copujani (ținutul Lăpușnei, Moldova), din ținutul Lăpușnei”⁵⁰⁶.

1643, iulie 22: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Eremia Murguleț, după ce „a pârât de față înaintea domniei mele Jora vornicul pe Gheorghe Roșca ce-a fost vistiernic, zicând Jora vornicul că-i împresoară hotarul satului **Doroșcani** (comuna Popești, Iași) cu hotarul **Scobințenilor** (Scobâlțeni, comuna Podu Iloaiei, Iași), la mijlocul hotarelor, iar în capetele hotarelor așa au zis amândoi că stau pietrele pe loc. / Pentru aceea, să strângi oameni buni și să socotiți și să pui stâlpi pe unde a hotărât Veveriță spătarul, cum spun dresese”⁵⁰⁷.

1715, iunie 1: Întărit de Neculai Alexandru voievod lui Ilie de la vistierie, care primește ispisoc pentru „jumătate de sat **Slobozie** și de **Scobinți**, jumătate de **Rediu** și cu jumătate de vie cu pomet, jumătate de heleșteu și jumătate de moară, și cu vecinii ce s-or afla, însă afară de doi vecini, Jocăș și Andronachi, care moșie este la ținutul Câtligăturii, împotriva Popsului Lealoaei, cumpărătură de la unchiul său Gavril Leca postelnic, drept 250 lei bani gata. / Iar mai pe urmă s-a pârât Ilie cu Safta Davidoae, soacra lui Gavril Leca, și cu fiul său Ursachi, și cu ginerii ei Toader Soroceanu postelnic și Iordachi Flondor, punând pricină Safta Davidoae, cu feciorii său, precum, când a vândut Gavril Leca, aceste moșii, nu le-a dat știre, nici sunt ei iscăliți în zapisul cel de vânzare, și s-au judecat după legea țării, fiind ei ruda mai aproape... ca să-i întoarcă banii lui Ilie și să țină ei moșia. Deci, neavând

⁵⁰⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 389, pp. 435-445

⁵⁰⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 136, p. 132

bani îndată ca să întoarcă, li s-a pus zi, în două luni, și au trecut peste zi, de s-a plinit anul, și ei tot n-au mai întors banii. Și au rămas Safta Davidoae, cu feciorii săi, din zi și din toată legea țării”⁵⁰⁸.

1774, mai 26: Satul **Scobâlțenii**, ținutul Cârli-
găturii, ocolul de Sus, avea, după recensământul lui Ru-
meanțev⁵⁰⁹: **Toată suma caselor: 14.** Scădere rufeturi,
însă 9: 1 popă, 1 dascăl, 1 jidov, 1 slugă, 5 țișani. Rămân
birnici 5. / **Birnici:** Apostol, vier / Toader, pas / Pascal
Șchiopul / Andrei, argat / Lupașcu, herghelegiu. // **Rufeturi:** Popa Tănăsă / Demian, dascăl / Rahmin, jidov /
Ion Bouroș, slugă a cămărașului Ioniță / Grigoraș, crav,
țișan / Simion, bârsan, țișan / Grigoraș, țișan / Apostol,
bârsan, țișan / Gavril, țișan.

1774, iunie: Satul **Scobinții**, ținutul Hârlăului,
ocolul Bahluiului, avea, după recensământul lui Rumean-
țev⁵¹⁰, **toată suma caselor: 125.** Scădere rufeturi 8: 2 popi,
1 diacon, 4 ruțați, 1 copil în casă. Rămân birnici 117. /
Birnici: Toader Gioncu / Lupu Cârnați / Ion Robu / Vasili,
murariu / Anton, rus / Ștefan, murar / Ioniță brat (frate) lui
Știrbu / Irimie cumnat lui Știrbu / Ioniță Gârneț / Petre
Gârneț / Tănăsă, herghelegiu / Apostu Humă / Ursachi
Humă / Ion Știrbu / Mihălachi Prutianu / Grigoraș Prutianu
/ Gheorghe brat (frate) lui / Iacob frate lui murariu /
Dumitrașcu, muntean / Ilie Humă / Neculai Humă /
Paraschiv / Vasile fratele vornicului / Vasile, păscar /
Lazor, ungur / Dinu Gârneț / Alecsandru Gârneț / Chiriac

⁵⁰⁸ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XVII, Iassi 1891, pp. 25-27

⁵⁰⁹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I,
Chișinău 1975, pp. 471, 472

⁵¹⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII,
II, Chișinău 1975, pp. 229, 230

/ Vasile / Vasile Tăcuțan / Ion Humă / Neculai Mitronici / Grigoraș, ciubotar / Costandin Olman / Toader Topolician / Petre Lungu / Vasile Călin / Neculai, bărsan / Ion fiul lui Gură / Andrei Cociorvă / Neculai Olman / Ion Mitronici / Toader Tăboi / Ion, cojocar / Gheorghe Iancu / Mihălachi, cârciumar / Ifrim Mândru / Tănasă Boldescu / Enachi Bădica / Sandul, lăpușnean / Iftimi Lungu / Ioniță Giosan / Neculai Vicovan / Gavril Tiacă / Ursul Mahu / Apostol Armancuș / Ilie Lungu / Toader Grumăzescu / Anton, hagi / Toader Curcă / Ion ot tam (de acolo) / Avram / Luchian / Acsinti, rotar / Ursu Ghervan / Luca Dolhăscu / Ștefan, ungurian / Ion, muntean / Ion, eșan / Iftimi Bota / Leonti, eșan / Andrei fiul lui Neculai / Pavăl Șirățalu / Gheorghe Tătaru / Grigoraș Stratu / Toader Stratu / Leonti Lepădatu / Iftimi, rotar / Dămian Păguț / Grigori Păguț / Gavril Păguț / Toader Cârste / Gavril Lateș / Ion fiul Aniții / Ioniță Pepele / Simion Țibichi / Simon, muntean / Lupu, murari / Mihai, cojocar / Toader Păguț / Ursu fiul lui Toader / Apostu, murar / Lupu, butnar / Nichifor, rotar / Grigoraș Țurcan / Iacob Burde / Gavril / Hilip Abdula / Ștefan / Ostahi, rus / Grigori, rus / Gheorghe, rus / Lupu, cuibotariu / Toader, secrier / Tănasă, rus / Petre, cârciumar / Ifrim, vornic / Andrii Tătaru / Constandin Hotnog / Ioniță Bozian / Pricopi Mustiață / Petre Mustiață / Pavăl, baci / Vasile Bătiu / Arhipi / Vasile Bădica / Ioniță Oaiu. //

Rufeturi: Popa Vasile / Popa Toader / Diaconul Petre / Andrei Hariton, copil în casă / Iordache Fedeleşan, ruptaş / Gavril Fedeleşan, ruptaş / Ștefan Robu, ruptaş / Toader Mitronici, ruptaş.

1902: „**Scobâlțeni**, sat în partea de vest a comunei Păușești, plasa Cârligătura, județul Iași, lângă târgușorul Podul Iloaei, de care se desparte prin șesul pârauului Ba-

hluetul. Are o suprafață de 1.573 hectare și o populație de 42 familii sau 214 suflete; o biserică, zidită, la 1770, de fostul proprietar, Șerban Negel; o fabrică de teracotă, fondată, în 1886, de către dl inginer Xenopol, și o moară, ce se pune în mișcare și prin apă, și prin aburi. Vite: 100 vite mari cornute, 27 cai, 105 oi și 26 râmători”⁵¹¹.

SCOCIUHANII

(lângă Gara Crasna, Vaslui).

1653, februarie 24: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „rugătorii călugări de la sfânta mănăstire din târgul Iașilor, numită Adormirea Maicii Domnului, s-au pârât de față cu Iorga fost mare postelnic pentru câteva hotare din satul **Scociuhani** (lângă Gara Crasna⁵¹², Vaslui), ce-i pe Crasna, la ținutul Vasluiului, și satul **Băbiceanii**, iarăși pe Crasna, unde se varsă Crasna în Bârlad, zicând rugătorii noștri călugări că le-ar fi schimbat hotarul din satul lor Scociuhanii, peste apa Crasnei, și le-ar fi alipit Iorga stolnic acea bucată de hotar către hotarul satului său Băbiceanii, în tăria sa. / Iar Iorga stolnic astfel a răspuns, cum dânsul a cumpărat acel sat de la Visarion Bogza călugăr și de la sora lui Loghina și a arătat și uric de

⁵¹¹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 357

⁵¹² Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 226

la Petru vodă bătrânul, și se întinde acel sat Babiceanii, cu hotarul, până în malul Crasnei, iar mai mult să nu aibă ei treabă peste Crasna. / Deci domnia mea am judecat și le-am aflat lor lege ca să aibă ei a se arăta acolo cu oameni buni și să aducă știre; și am făcut carte lui Bejan Gheuca, ureadnic din Bârlad, ca să aibă dânsul oameni buni și să arate pe rând acele hotare. Deci Bejan Gheuca a mers acolo, cu mulți oameni, Chirilă din Edrici, Toader Bujeniță călugăr, Sava ot Coticeri, Oană din Șerbănești, Toader Pralea din Corni, Balaban, Simion, Vasile, Toader Negriș și Andreică din Docolina, Ion, fratele lui Vasile, și Necula din Dumbravă, Toader din Odae și Gheorghe Baldovin... iar ei toți au arătat cum se întinde hotarul Scociuhanilor numai până în malul văii Crasnei, iar mai mult nu au treabă călugării peste Crasna; și când a fost Ureache mare vornic Țării de Jos, dâșii au plătit o moarte de omm ce s-a făcut acolo, pe hotarul Băbicenilor; astfel au mărturisit acei oameni buni cu sufletele lor, deci rugătorii noștri călugări au rămas dina-intea noastră și din toată legea țării”⁵¹³.

SCOPOSENI

(satul Coposeani, comuna Horlești, Iași).

1493, martie 26: Menționat de Ștefan voievod, când întărește proprietatea lui Alexa diac, care cumpărase, cu 110 zloți tătarești, de la Ciorciolina, fiica lui

⁵¹³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. III, Iași 1907, pp. 185-188

Drăgoici de la Cârligătură, nepoata lui Șerb Rădpop, „o seliște la Cârligătură, anume unde a fost jude Iuga... Iar hotarul acelei seliști mai sus scrise să fie de la Drăgoești, pe unde a hotărnicit pan Brațul armaș și cu megieșii, începând din vârful dealului, de la movila de la Coposeani, și drept peste zăpodie, în mijlocul dumbrăvii, la movilă, de acolo la movila care este la obârșia pâ râului Drăgoeștilor, de acolo drept peste dumbravă, la capătul dumbrăvii, la movilă, de acolo drept peste câmp la movilă, și de acolo peste câmp la movilă la vârful dealului, de acolo drept peste vârtoape și drept la movilă, la pâ râul care se cheamă Recea, iar din alte părți, după hotarul vechi, pe unde au folosit din veac”⁵¹⁴.

1635, septembrie 1: Ispisoc de întărire, dat de Vasile Lupu voievod moștenitorilor lui Ghenghe vel (mare) logofăt: / „Și s-au venit partea boierului nostru, Lupul Prăjescul vel clucer și jupânesei lui, Saftei, satul **Chilmeștii** (azi orașul Chelmenți, raionul Chelmenți, Ucraina), la ținutul Hotinului, și o parte de ocină din **Lățcani** (Lețcani, comuna Doljești, Neamț), la ținutul Romanului, și jumătate de sat de **Scoposăni** (Scoposeni, comuna Horlești, Iași), la ținutul Cârligăturii, și satul **Văscăuții** (ținutul Orhei, Moldova), la Orhei, și jumătate de sat de **Mărășăni** (comuna Marșinți, raionul Novoselița, Ucraina), la Hotin, și satul **Noua Suliță** (comuna Novosilița, raionul Chelmenți, Ucraina), tij la Hotin, și jumătate de sat din **Negrești** (orașul Negrești, Vaslui), la Vaslui, și o seliște, anume **Lineștii** (lângă orașul Negrești, Vaslui), tij la Vaslui, și satul **Ruginoasa** (comuna Ruginoasa, Iași), la Suceavă, care i-au fost lui dreaptă danie de

⁵¹⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 134, pp. 258-260

la părintele lui, Ghenghe logofăt, încă fiind viu, osebit de a altor frați. / Iar în parte slugii noastre Lupul Ghenghe i s-au venit jumătate de sat de Vlădeni (Arghira-Oreutești, Suceava), la Suceavă, și jumătate de sat de **Volcinești** (Volcineț, azi Maiovka, comuna Ocnîța, raionul Ocnîța, Moldova), la Hotin, și o parte de ocină din **Costești** (înglobat în Târgu Frumos, Iași), la Roman, și o parte din satul **Strășnenii** (lângă Ghireni, comuna Coțușca, Botoșani), la Dorohoi, și satul **Surdeștii** (lângă Ciortolom, comuna Tutova, Vaslui), la Tutova, cu moară în Bârlad, și jumătate de sat din Șărbăuți (Bucovina), la Cernăuți, și satul **Mălăeștii** (comuna Vutcani, Vaslui) și **Leoștii** (comuna Pădureni, Vaslui), la Fălciu, și o siliște Șărbăuții (Bucovina), la Cernăuți. / Iar în parte slugii noastre Dumitrașcu Ghenghe i s-au venit jumătate de sat **Jiol-dești** (satul Joldești, comuna Vorona, Botoșani), la Suceavă, și satul Stârcenii (Bucovina), la același ținut, și cu moară în Siret, și jumătate de sat de **Vorona** (comuna Vorona, Botoșani), tij la Suceavă, și satul **Măgiurcanii** (azi Ivești, comuna Ivești, Vaslui), la Tutova, și satul **Popii** (azi Pochidia, comuna Tutova, Vaslui), tij acolo, și jumătate de sat **Tole** (Coteleva, comuna Koteleve, raionul Nevoșelița, Ucraina), la Hârlău, și o siliște, **Doljăștii** (Dolhești, lângă Ciocani, comuna Perieni, Vaslui), la Tutova. / Iar în parte lui Ion Ciolpan i s-au venit satul Arăteștii (Suceava), la Suceavă, și jumătate de sat de **Bilăuți** (comuna Bilăuți, raionul Hotin, Ucraina), la Hotin, și jumătate de sat Lucovița (Bucovina), la Cerăuți, și satul **Târauca** (comuna Târnauca, raionul Herța, Ucraina), tij la Cernăuți, și jumătate de sat Dobrinăuți (Bucovina), tij la Cernăuți, și satul **Costeștii** (în hotarul orașului Târgu Frumos, Iași), la Tutova, și o siliște, anume **Ruptura** (lângă Gefu, comuna

Ghidiceni, Galați), tij la Tutova... / Iar pentru o datorie a Lupului Prăjescu clucer, care are și zapis de la părintele lor, Ghenghe logofăt, drept 497 ughi, au dat ei toți un sat, anume **Săvenii** (orașul Săveni, Botoșani), la Dorohoi, și alt sat, Boian (Bucovina), la Cernăuți, pentru acea datorie”⁵¹⁵.

1640, aprilie 28: Vârvăruța, femeia lui Pană armășel, și cu feciorii ei vând popii Carp de la biserica lui Iordache vistiernicul din **Iași**, drept 8 galbeni, „o dreaptă ocină și moșie de-am avut la **Horilești** (Horlești, comuna Horlești, Iași), în ținutul Cârligăturii, din hotarul dinspre Pânteliiasă, până în Cetățui de lat, a patra parte... Și în tocmeală au fost popa Vasile de **Obrejeni** (comuna Popești, Iași), Ștefan diaconul domnesc, vară-mea Agahiia Păvăloai din **Coposeni** (Scoposeni, comuna Horlești, Iași) și Ștefan, feciorul ei, și Toader Curduce”⁵¹⁶.

1645, aprilie 12: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce frații Cârstea, Arsănie și Onciul, și verii lor primari Ionașco Blehan, Calistru și Ion, ne-potul Bădiuaie, și cumnatu-său Miron, toți nepoții lui Gură din **Coposeni** (Scoposeni, comuna Horlești, Iași), și seminția lor Leontie și Vasile Cociorvă. Toți nepoții Simei, s-au pârât înaintea domniei mele pentru o seliște de sat, anume **Bărboșii** (comuna Lețcani, Iași), cu Ștefan Moimăscul ce-a fost armaș mare. / Deci, domnia mea le-am dat hotarnic pe Neniul vornicul, de le-a hotărât pe uricele lor. Jumătate de sat s-a venit armașului, partea din jos, iar partea de sus s-a venit răzeșilor; iar din vatra de sat s-a venit armașului din Izvoarele Fântânii, spre pă-dure, către apus, și cu livadă

⁵¹⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 227, pp. 266, 267

⁵¹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 349, p. 365

de pomăt în vatra satului. / Așijderi, o prisacă, ce-a fost descălecată de părinții armașului și a jupânesei lui Irina, în zilele Erimiei vodă. Mai apoi, armașul cu jupâneasa lui au pus pomete și au făcut casă și zemnice, cu multă cheltuială, iar acum, dacă-au hotărât, acea prisacă s-a venit pe partea răzeșilor, care... au poftit bani prețul prisăcii... Deci armașul și jupâneasa lui Irina s-au tocmit cu răzeșii și le-au dat pe acea prisacă 12 galbeni de aur”⁵¹⁷.

1662, august 17: Întărit de Eustratie Dabija voievod fostului mare paharnic Gheorghe Hăbășăscul, prin ispisoc de judecată, după ce s-a pârât de față „cu niște oameni din **Scoposăni** (pe malul drept al Prutului, lângă Bălăurești, care este pe malul stâng) pentru moșia ce are la satul **Bălăureștii**, cumpărată de părintele său Lupul Hăbășăscul și arătând Grigore Hăbășăscul dresese ce a avut de la Gașpar vodă pe acea moșie”⁵¹⁸.

1667, mai 14: Porunca dată de Iliăș Alexandru voievod lui Dumbravă de **Văiseești**, după ce „au pârât de față frații Ștefan și Dumitrașco din Văiseești pe Istratie, Toader și Gligorcea din **Scoposieni**, zicând Ștefan și Dumitrașco cum se fac răzeși cu dânșii Istratie, Toader și Gligorcea la moșiile ce au la **Mărinici**, și ei nu au nici o moșie acolo, nici au nici o treabă, iar Istratie, Toader și Gligorcea au dat seamă că au apucat de la moși și de la părinții lor; iar tu să strângi oameni buni dimprejurul aceluia sat Mărinici și să întrebi de vor mărturisi cu sufletele despre rândul acelei moșii... și precum veți socoti și vei

⁵¹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 56, pp. 54, 55

⁵¹⁸ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 69, p. 94

afla mai cu dreptul să faci o mărturie”⁵¹⁹.

1774, mai 26: Satul **Scoposăanii**, ținutul Cârli-
găturii, ocolul de Jos, avea, după recensământul lui
Rumeanțev⁵²⁰: **Toată suma caselor: 20**. Scădere rufeturi,
însă 8: 6 case pustii, 2 slugi. Rămân birnici 19. / **Birnici**
(tij ai dumisale): Ioniță, plugar / Vasăle Căpriță, vânător /
Ștefan Vatră / Năstasă, vier / Constandin Buzamet / Ion,
pas / Neculai Mereuță / Ion, rotar / Vasăle, crâșmar /
Vasăle Liahu, vânător / Simeon, vânător / Ion Bâtcă /
Simeon, vânător / Toader, vânător / Ion Petre, vier / Toader
Aramă / Tănasă, butnar / Toader Negru / Tănasă Chiriac. //
Rufeturi (tij ai dumisale): Ștefan, slugă / Lefter, slugă. //
6 case pustii, însă: 1 Ianoș, vânător, fugit / 1 One, vânător,
fugit / 1 casă unui căpitan; s-a dus / 1 Ioniță, dus la Răduleți
/ 1 Toader, pușcaș tij (la fel) acolo / 1 Ilie, pușcaș, tij (la
fel).

1902: „**Scoposeni**, sat în partea de sud a comunei
Cucuteni, plasa Stavnicul, județul Iași, situat pe coasta
dealului cu același nume. Are o populație de 52 familii sau
230 suflete. Vite: 207 vite mari cornute, 101 oi, 24 cai și
50 rămători”⁵²¹.

SCOPOSENI

(pe Prut, lângă Zgăroaia, Orhei, Moldova).

⁵¹⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*,
vol. IX, Iași 1914, pp. 157, 158

⁵²⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I,
Chișinău 1975, pp. 477, 478

⁵²¹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*,
volumul V, București 1902, p. 358

1774, iunie 5: Satul **Scoposeni**, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Prutului, după recensământul lui Rumeanțev⁵²², avea **toată suma caselor 21**. Scădere rufeturi 9: 2 mazili, 2 popi, 3 diaconi, 2 femei sărace. Rămân birnici 12. / **Birnici:** Neculai, teslar / Ion Țărțăraș / Paladi / Constandin Dărăban / Mihălachi, giugănar / Mihălachi, cojocar / Vasile fiul Gafiții / Ioniță Grigorce / Sava Bălțatu / Tănase Hobjilă / Cozma, vornic / Toader fiul Savii. // **Rufeturi:** Toderășco Bălan, mazil / Ștefan Oghin, mazil / Popa Pavăl / Popa Tănăsă / Diaconul Gheorghe / Diaconul Ștefan / Diaconul Gavril / Ioana, săracă / Mariuța, săracă.

SCORENI

(pe Cogâlnic, lângă Malcoci și Mimoreni,
Lăpușna, Moldova).

1774, iunie 5: Satul **Scorenii**, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Cogâlnicului, după recensământul lui Rumeanțev⁵²³, avea **toată suma caselor 24**. Scădere rufeturi 3: 1 volintir, 1 popă, 1 femeie săracă. Rămân birnici 21. / **Birnici:** Vasile, vornic / Nistor Stihii / Nicolai Stavăr / Ocsinte Bobeică / Vasile Bârsul / Vasile Jalobă / Dominte Leda / Ifrim / Apostu Stavăr / Ion Ichim / Condorachi Schimbător / Onofrei Stavăr / Miron Schimbător / Luca

⁵²² ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 441

⁵²³ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 450

Gheorghieș / Grigori a Savii / Constandin Bărbosul / Iftimi Leda / Ion Antohi / Grigori fiul lui Iordachi / Dămian, văcar / Toader Necuțuiu. // **Rufeturi:** Ion Pavel, volintir / Popa Petre / Vasilca, săracă.

1904: „**Scoreni**, sat în județul Chișinău, volosti Vorniceni, așezat pe râulețul Ișnovăț. Are 300 case, cu o populație de 2.090 suflete de țărani români; o școală eparhială, unde se învață numai rusește. Locuitorii împrietăriți pe pământul mănăstiresc au 1.305,25 deseatini. Mănăstirea Chiprieni, închinată Sf. Mormânt, are, atât la Scoreni, cât și la Condița, 2.506 deseatini pământ. Împrejurul satului sunt multe vii”⁵²⁴.

SCOREȚENI

(sat în Fălciu, lângă Ștefeni, comuna Banca, Vaslui).

1624, ianuarie 17: Înaintea divanului lui Radul voievod s-au pârat „Gureș, feciorul lui Ștefan din **Șuverteni**, pe Macovei și pe Guliiian, pentru o jumătate de sat din **Scorețeni**, ce-au zis c-au cumpărat tată-său Ștefan, de la Gavrilă Hărășor, omul lor, ce-au fost drept 50 taleri bătuți și 50 de oi cu miei, ce-au făcut peste tot o sută de taleri, bani buni. Drept aceea, însuși al nostru credincios boiarin Farchie, vornic de gloată, au mărturisit cu sufletul său înaintea noastră, când au fost trimis de domnia... în jos, la Fălciu, ei s-au pârat de față înaintea lui. Deci ei l-au

⁵²⁴ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 187

întrebat pe Gureșu: are zapis au ba? Gureș au zis că n-are, căci că i-au fost luați tătarii cu totul. / Deci nu l-au crezut, ci i-au dat lege să aducă niște oameni buni bătrâni. Deci n-au adus ei 6 oameni, ci-au adus 6 sate, de-au mărturisit cu sufletele lor, cu mare credință și jurământ, cum c-au cumpărat Știfan, tatăl lui Gureș acea jumătate de sat din Scorțeni, drept o sută de taleri bani buni. Deci, dac-au ajuns pre dânșii cu atâta mărturie, ei n-au avut cum și în ce chip, ci i-au făcut ei mărturie, cum o au arătat și înaintea domnii mele. / Drept aceea, s-au socotit cu lege dreaptă c-au fost învăluind Macovei și Giuliian fără ispravă. Deci au rămas ei din toată legea și dinaintea noastră, iar Gureș, el s-au îndreptat și s-au pus ferâie”⁵²⁵.

1628, februarie 13: Miron Barnovschi voievod judecă pricina dintre Panovschi, feciorul lui Gulian, cu Gabăr căpitan și cu jupâneasa lui Nastasia „pentru o moară de la sat de **Scorțeni**”⁵²⁶.

1643, august 25: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Sava de **Coticeri** (lângă Miclești, comuna Banca, Vaslui) și lui Străhilat din **Popești** (comuna Găgești, Vaslui), după ce s-au „pârât de față Gheorghită și Savul din **Ștefeni** (lângă Miclești, comuna Banca, Vaslui) cu Păcurar de acolo, zicând că și-a făcut Păcurar un iaz la satul **Scorțeni** (sat în Fălciu, Vaslui), din jos de Ștefeni, și le-au înecat hotarele și morile la sat la Ștefeni. / Deci le-am dat carte de i-au tăiat iazul și-au slobozit apa mai jos, cât să ne le înece morile, nici să treacă apa hotarele lor. Iar ei, după aceea, au mers de i-au tăiat heleșteul lui Păcurar

⁵²⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 160, pp. 211, 212

⁵²⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 308, p. 421

de tot și i-au slobozit peștele și i-au făcut mare pagubă la pește. Și zice Păcurar că nu le-a fost înecând morile, nici hotarele lor, căci are și el moșie la Ștefeni, jumătate de sat. / Pentru aceea, să mergeți acolo, să strângeți oameni buni și să socotiți de-și va fi fost tăiat Păcurar iazul și de-a rămas numai pe locul lui, să poată îmbla și morile celorlalți, iar de îi vor mai fi tăiat ei iazul și i-au slobozit peștele, să socotiți de cât pește îi vor fi făcut pagubă, să ne dați de știre. Și să fie de gloabă, acei oameni să-i iezească și iazul lui Păcurar, până unde va ajunge să stea apa pe locul lui Păcurar și să nu înece morile lor”⁵²⁷.

1673, mai 20: Carte de împuternicire, dată de Ștefan voievod lui Mârzac, hotnogul de călărași, „să fie tare și puternic a ține și a opri ale lui drepte moșii și cumpărături ce are din satul **Scorțeni**, partea lui Lohanaș, și din satul **Copăceana**, și din **Faur**, și din **Vâtcani**, și din **Lungeani**, și din **Voroveani** și să aibă a lua de a zecea... Așijderi, să aibă a opri pe Vârnă din satul Lungeani, dinspre partea Stratului, și să aibă a spune răzeșilor, pentru un vad de moară ce este la **Scorțeni**, anume lui Ivan și lui Vârnă, să iezească acolo acel vad de moară dimpreună cu Mârzacul, cine cât îi va fi partea, într-o lună; iar cui i se va părea cu strâmbul, acela să vină de față înaintea domniei mele”⁵²⁸.

SCORȚENI

⁵²⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 148, p. 145

⁵²⁸ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XX, Iași 1892, pp. 81, 82

(Poiana cu Păcurile, satul Scorțeni,
comuna Scorțeni, Bacău).

1634, noiembrie 7: Întărit de Vasile Lupu voievod fostului căminar Tofan Sechil, după ce se pârâse „cu Ionașco Vălește, feciorul Micului, pentru a treia parte de sat din **Forloești** (sat pe Tazlău, Bacău) și a treia parte de **Ongheni** (sat pe Tazlău, Bacău), unde cade Pârâul Sărat în poiana Tazlăului, și a treia parte din **Poiana cu Păcu-rile** (satul Scorțeni, comuna Scorțeni, Bacău), și a treia parte din păcuri, și a treia parte din dealul Tazlăului, din **Poiana Preluncilor** (Preluci, comuna Agăș, Bacău), și a treia parte din **Poiana Săcăturilor** (Ruseni, contopit cu Cernu, comuna Poduri, Bacău), și a treia parte din poiana a chiliei și a treia parte pe vârful Tazlăului, în deal la Geamăna, și a treia parte din **Frumoasa** (comuna Bal-cani, Bacău), unde este poiana Costovei”⁵²⁹.

1774, iunie 15: Satul **Scorțenii**, ținutul Bacău, ocolul Tazlăului Mare de Sus, după recensământul lui Rumeanțev⁵³⁰: **Toată suma caselor**: 34. Scădere rufeturi, însă 28: 1 popă, 1 diacon, 1 ruptaș, 3 nevolnici și sărace, 22 pașiri isprăvnicești. Rămân birnici 6. / **Birnici**: Macoveiu Sărăcuță / Simion Zăvati / Toader Măciucă / Iftimii Zăvati / Ștefan Zăvati / Neculaiu sin (fiu) lui Toader / Ion fiu lui Toader / Petre fiu lui Toader / Ion Măciucă / Ștefan Cernat / Ion, vataș / Miron Tătaru / Apostol Cernat / Gavril Cernat / Vasile Cernat / Zaharia, vătăjel / Stanciul, ungurian / Ion Mărian / Andreiu Prutian / Gheorghe

⁵²⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 278, pp. 311, 312

⁵³⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 311, 312

Samson / Neculaiu fiu lui Ștefan Samson / Gherasim fiu lui Ștefan Samson / Mașteiu / Dumitru fiu lui Mașteiu / Ion Marian / Ion Zăvati / Ștefan Roian / Pinteleiu fiul lui Andreiu. // **Oameni nevolnici și femei sărace:** Toader cel mare, nevolnic / Sofronie, săracă / Ursa, săracă / Popa Ursachi / Diaconul Zaharia. // **Ruptași:** Ștefan Șova, ruptaș.

1902: „**Scorțeni**, comună rurală în județul Bacău, plasa Tazlăul de sus, situată în valea Tazlăului Mare. Se compune din 3 cătune: Scorțeni, reședința comunei, a plășii și a judecătoriei de pace, cu secțiile Poiana Boului și Sârbi; Grigoreni, spre nord-est, și Pustiana, spre nord-vest, pe deal, toate departe de malul stâng al Tazlăului Mare. În Condica Liuzilor nu se află trecută, iar în statistica din 1874 o găsim compusă din cele 5 cătune de mai sus. Se zice că moșiile răzășești de aici au fost danie de la Ștefan cel Mare (în condițiile în care nici nu exista! – n. n.). Țăranii de pe aci sunt gospodari și oameni cu dare de mână. Se mărginește, la nord, cu teritoriul comunei Slobozia Luncani; la est, cu al comunei Nadișa; la sus, cu al comunelor Tețcani și Ardeoani, și la vest, cu al comunei Bâhmășeni. Afară de râul Tazlăul Mare, mai este udată de pârâiașele Boului și Sârbilor, care se scurg în Tazlăul Mare. E brăzdată de dealurile Rediul, Măgura, Poiana etc. Are o populație de 3.125 locuitori; trei școli mixte, una în satul Scorțeni, care funcționează de la 1865, alta în cătunul Grigoreni, care funcționează din 1889, și una în Pustiana, frecventate de 169 copii, în 1899-1900; 3 biserici, 2 ortodoxe în satele Scorțeni și Grigoreni, de-servite de 2 preoți și 2 cântăreți, și una catolică, în satul Pustiana; 11 cârciumi. Vite: 97 cai, 1.810 vite mari cornute, 334 porci, 3 capre și 1.964 oi. După legea rurală din 1864, s-au

împroprietărit 174 locuitori cu 498 fâlcii și 52 prăjini pământ în țarină. În 1869, s-au dat la 61 însurăței 152 fâlcii și 40 prăjini pământ în împroprietărire. Totalul pământurilor de cultură este de 2.292,34 hectare. Teritoriul comunei are o întindere de 4.194 hectare. Pădurile ocupă aproape 800 hectare, din care statul are 90 hectare. În comună sunt 2 fabrici de petrol, 2 mori de apă și 1 de vapori. Vii sunt pe o întindere de 3,94 hectare. Este străbătută de calea județeană Bacău-Moinești și de calea comunală vecinală de la Scorțeni-Tetcani (județul Neamț), precum și de alte drumuri mai puțin însemnate. / **Scorțeni**, sat cu secțiile Poiana Boului și Sârbi, reședința comunei și a plășii, situat pe Pârâul Boului, pe stânga Tazlăului Mare. Are o populație de 405 locuitori; o școală mixtă, frecventată de 90 copii, în 1899-1900; o biserică, deservită de 1 preot și 1 cântăreț, clădită de locuitori; 7 cârciumi, Vite: 62 cai, 882 vite mari cornute, 165 porci, 3 capre și 730 oi. Teritoriul satului aparține răzeșilor din comună. Aci se află: 1 judecătorie de pace, 2 fabrici de petrol, 2 mori cu apă și 1 cu vapori, 2 hanuri mari, la șoseaua Bacău-Moinești, ce trece prin sat”⁵³¹.

SCORȚENI

(Scorțăști, azi Scorțeni, comuna Scorțeni,
raionul Telenești, Moldova).

⁵³¹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 359, 360

1637, iunie 8: După împărțirea moșiilor între urmașii lui Pătrașcu logofăt, lui Dumitrașcu Șoldan i „s-au venit **Dămilenii** (înglobat în Cristinești, comuna Cristinești, Dorohoi), la Dorohoi, jumătate de sat **Dolniceni** (lângă Brăteni, azi Pădureni, comuna Dobârceni, Botoșani), sub Cărpiniș, la Dorohoi, Petia Mare (județul Suceava), partea din **Ciuturești** (comuna Secuieni, Bacău), la Roman, un vad de moară la Bacău și loc de grădină la Obârșie la Bârlad”. / Toader Șoldan a primit „Șoldăneștii și Broștenii, la Suceavă, parte din **Cotuzăni** (Cotiujeni, Iași), ce este în ținutul Iași, pe Prut, parte din **Vartici** (lângă Uricani, comuna Miroslava, Iași), de la Cărligătură și jumătate din **Scorțăști** (Scorțeni, comuna Scorțeni, raionul Telenești, Moldova), la Lăpușna”. / Fetele Candachiei, sora celor doi Șoldan, „venit-au **Bălțăteștii** (comuna Bălțătești, Neamț) de la Neamț, jumătate de **Tribasăuți** (Trebisăuți, comuna Trebisăuți, raionul Ocnia, Moldova), la Hotin, parte din Giurgești (județul Suceava), în ținutul Sucevii”. / Surorii lor, Tudosca, i „s-au venit satul Leucușăști (județul Suceava) și satul Mohilenii (județul Suceava), de la Suceava”. / Surorii Anghelina „venitu-s-au satul **Mânjești** (azi Deleni, comuna Ștefan cel Mare, Neamț) de la Neamț și **Borulile** (Borole, comuna Hănești, Botoșani), parte din **Jăvărteni** (azi Sărata, comuna Mihălășeni, Botoșani), la Dorohoi, parte din Cămârzani la Suceava, jumătate din **Scorțăști**, la Lăpușna, și două fălci de vie la **Cotnari**, în Dealul Asinului”. / „Iar în partea surorii noastre Tofanii venitu-s-au satul **Storești** (comuna Frumușica, Botoșani) și satul **Șândrenii** (Șendreni, comuna Frumușica, Botoșani), la Hârlău, **Moicești** (azi Pojerești, comuna Scheia, Vaslui) și părți din **Solești** (comuna Solești, Vaslui), la Vaslui, și

două fălci de vie la **Cotnari**, în Dealul Asinului, Și viile s-au pus împotriva satelor ce au luat alți frați”⁵³².

1640, octombrie 25: Căzacul ot **Bogzești** (comuna Budăi, județul Orhei, Moldova), cu Todosiia și feciorul lui Ionașco, și cu Ana, fata Frusinii, nepoata Căzacului, vând Sturdzii, drept 30 de taleri, a lor „dreaptă parte de ocină din **Văsiiani** (Văsieni, comuna Leușteni, Orhei, Moldova... Și în tocmeala noastră au fost Petrea ot **Mihălășea** (Mihăilașa, comuna Telejești, județul Orhei, Moldova), Ionașco Marăș șoltuz și Grigore potcovarul cel domnesc ot **Iași**, Toder ot **Scorțeni** (comuna Scorțeni, județul Orhei, Moldova), Gleca din **Bercilești** (lângă Văsieni, comuna Leușteni, Orhei, Moldova) și mulți oameni buni”⁵³³.

1781, mai 26: Preotul Ioniță Lașcu din satul **Pe-ciște** ot ținutul Orheiului, scrie, „la mâna dumilorsale Ion, feciorul Teclii, fata popii Paciului, și Agache, frate lui Ion, și Leonte Hagimă, nepot de fată Paciului, răzeș de moșia **Măgireștii** ot Orheiu, având ei pricină de judecată cu mine, fiind rânduți la dumnealui vel logofăt ca să ne judecăm, pentru că eu, o a opta parte cumpărată în bătrânul acestor răzeși din Măgirești, ce am cumpărat-o de la un Toader Gașpar, feciorul lui Gașpar, acum eu, cu acea parte, fiindcă îmi intraseră la mână toate scrisorile aceluia bătrân, vândusem tot bătrânul de moșie cu care aveam treabă uni Tănase Hahiul, drept 80 lei și un postav, apoi socotindumă și eu, cum și dumnealor, la judecată n-am mai ieșit, ci ne-am învoit între noi, în Divanul domnesc, unde au fost față atât răzeșii de moșia Măgi-rești, cum și oameni de

⁵³² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 120, p. 116

⁵³³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 482, p. 472

cinste, ca eu să le scot toate scrisorile bătrânului de moșie, cum și zapisul cu care am vândut lui Tănase Hagiul și să la dau la mâna dumilorsale și dumnealor să-și stăpânească moșia în pace și eu încă să-mi stăpânesc partea mea, acea a opta parte dintr-acel bătrân și niciodată unul asupra altuia să nu ne mai sculăm. /Ion preotul Lașicu am făcut învoiala / Ion Paciul m-am învoit / Simion Lașcu, răzeș de Măgirești, m-am întâmplat / Constantin Urechi, răzeș de **Scorțâni** m-am întâmplat / Gheorghe Manoli, răzeș de **Peciște**, ce se hotărăște cu Măgirești, m-am întâmplat / Agachi Paciul m-am învoit”⁵³⁴.

1904: „**Scorțeni**, sat mare în județul Orhei, volosti Ciocolteni, în valea pârâului Sagala, care se varsă în Răut. Are 274 case, cu o populație de 1.632 suflete de români răzeși; 350 vite mari; o școală elementară biseri-cească, unde se învață rusește. Împrejurul satului sunt vii și grădini cu pomi”⁵³⁵.

SCORȚĂȘTI

(lângă Horjești, Moldova).

1628, aprilie 10: Întărit de Miron Barnovschi voievod fraților Petre, Ionașco, Bălan și Mărica, fiii lui Cehan bătrânul, nepoți lui Stan Horjăi, și neamului lor Frățiman, și surorilor lui Maricăi și Anisieii, nepoții Albei,

⁵³⁴ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 265, pp. 287, 288

⁵³⁵ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, pp. 187, 188

și iarăși neamului lor Gheorghe Horja și surorii lui Varvara, fii ai bătrânului Horja paharnic, și iarăși neamului lor, Sohiicăi și surorii ei Sora, fetele lui Gureș, și iarăși neamului lor Nastasiei Căraimăneșei și surorii ei Drăguța, fetele Antimiei, toți nepoți și strănepoți Tetului, care primesc uric pentru „a treia parte din satul **Titeștii** (azi Tintești, lângă Gugești, Vaslui) din ținutul Fălciului, partea de mijloc, și iarăși o a treia parte, partea cea din mijloc din satul **Prebeștii** (Pribești, Vaslui) din ținutul Vasluiului, cu vaduri de mori și cu tot venitul”. / Întărit fraților Petre, Ionașcu, Bălan și Mărica, fiii lui Cehan bătrânul, nepoți Lazei, și neamului lor Gheorghe Horja și surorii lui Vărvara, fiii lui Horja bătrânul paharnic, și neamului lor, Sora și sora ei Sofiica, fetele lui Gureș, și iarăși neamului lor Nastasiei Căraimăneșei și surorii ei Drăguța, fetele Antimiei, toți nepoți și strănepoți lui Stan Horja... satul **Horjăștii** (Horjești, sat pe Lăpușna, Moldova) pe Lăpușna, din sus de **Scorțăști** (lângă Hor-jești, Moldova), unde au fost casele lui Stan Horja, și **Fântâna Pepirigului** (sat pe Lăpușna, Moldova), dintr-același hotar, și alt sat, în **Gura Ocoalelor** (lângă Hor-jești, pe Lăpușna, Moldova) pe Prut, sub obrejie, unde se ridică gârlele în cruciș, și un loc de prisacă, la **Colacul** (toponim, Horjești, Moldova) și prisaca cea veche a lui Horja de după **Târnușa** (pârâu pe Lăpușna, Moldova), în obârșia pârâului, și **Strâmbenii** (sat, ținutul Lăpușna, Moldova) pe Bujor, și **Fântâna lui Mușat** (sat pe Lăpușna, Moldova), cu tot venitul”. / Tot acum, Tofana, jupâneasa lui Vitolt logofăt, fata vornicului Bucium, îi vinde marelui pitar Ionașco Cehan, drept 60 taleri de argint, „o parte de ocină din satul **Sclipotenii** (azi Sli-poteni, lângă Izvorul Berheciului, Bacău), din a patra parte, a treia parte, cu vad de moară în apa Berheciului și

cu loc de prisacă pe pârâul Șleapotea, în ținutul Tecuciului, și din a patra parte din satul **Obârșiei Berheciului** (comuna Izvorul Berheciului, Bacău), a treia parte... care aceste părți au fost cumpăratură lui Vitolt logofăt de la Isaiia sin Magdei, nepot Danului”. / Ionașcu Cehan mai cumpără și alte părți din Sclipoteni, de la aceeași Tofana și de la Draguș monah, feciorul Ivului, nepot lui Luca... apoi „și un vad de moară și cu pietre din satul **Brătenii** (lângă Pogonești, Lăpușna, Moldova), de la Ștefan, gine-rele lui Crasnăș, și de la Apostol, fiul lui Crasnăș, drept 25 taleri de argint”. De la Gheorghie, fiul lui Zbera, nepotul Bârzului și Țampului, Ionașco Cehan cumpără părți „din satul **Măzdășanii** (azi Măgdășeni, lângă Ave-rești, Vaslui), ce este în ținutul Fălciului”⁵³⁶.

SCOREȘTI

(comuna Țifești, Vrancea).

1632, aprilie 17: Zapisul oamenilor din **Scorești** (comuna Țifești, Vrancea) și **Clipicești** (Sclipicești, comuna Țifești, Vrancea), dare fac daniile mănăstirii Bisericieni, un loc de biserică în **Babele** (toponim la Măgura Mare, numită și Măgura Putnii): „Babele și viile din **Măgura Putnii**, metoh mănăstirii Sovejii. Eu, Boldescu, am închinat moșie întâi. / Această scrisoare, ce-au făcut Obrejie, popa Isaie, Stoica, Chirvasie, Oprea sin Zaharie,

⁵³⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 338, pp. 462, 463

sin (fiul lui) Stoian, Chirvasie sin Simion Bulduru, Popa nepot Armancăi, Ducică lui Toader Dănață ot Scorțăști. S-au îndurat acești oameni de-au dăruit locul de biserică la Babe... și au dat, din **Ruptură** (Toponim la Măgura Mare), în sus, până într-un măr în hatul unui pământ, până în gârla cu vad de moară, în zilele lui Alexandru vodă, sin Iliăș vodă. / Și au dat, dintre oamenii buni din Clipicești, Dumitru, Pavel, Păcurar, Vasile, Ionașcu, Nițul, părintele Partenie de la sfânta mănăstire de la Bisericiani... Și părintele Partenie să n-aibă putere să închine postrigul lui sau pomana și darea noastră, postrigul său. De aceasta scriem”⁵³⁷.

1632, iunie 21: Întărit de Alexandru Iliăș voievod mănăstirii Vizantia, care primește urice pentru părți „din **Vitânești** (comuna Țifești, Vrancea), pe ambele părți ale Putnei, din Șușița până în vârful Măgurii Mari, din câmp și din apă și vad de moară la apa Putnei și grădini și vie”, dani, cu zapis de mărturie întărit de popa Ion din **Scorțești** (comuna Țifești, Vrancea) și popa Andrei din **Sclipicești** (azi Clipicești, comuna Țifești, Vrancea), de la Dobra, fiica Măriei Grozăvoae, nepoata lui Mihăilă Do-dan, și de la bărbatul ei Ion din Vitânești. / Și de asemenea... cu zapisul întărit de protopopul de Putna, anume Eonașco și de popa Stan din **Irești** (comuna Vidra, Vrancea), de la Mărina, fata lui Dăniil din **Voloșcani** (comuna Vidra, Vrancea), care a dat „dreapta ocină ce a avut ea, de la apa Cârligului, până în apa Scurtii, din malul gropii lui Dămian, până la Vezeuți (afluent al Putnei)”⁵³⁸.

⁵³⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 19, p. 17

⁵³⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 127, pp. 162-164

1635, martie 9: Zapisul lui Trifan și al femeii lui Odochia din **Scorțești**, în care mărturisesc cum „am chemat pe duhovnicul meu, părintele popa Andrei, și am chemat și pe văru-meu Ghervasie, și i-am învățat ca să mă grijească, dacă voi muri. Cu altă n-am avut cu ce, ci am o vie părăsită la Scorțește. Învățatu-i-am să o dea sfintei mănăstiri Ion Bogoslov și să mă scrie la sfântul pomelnic, să-mi fie pomană mie și femeii mele Odo-chiei... Și s-au tâmplat Gheorghe, Marcul, Murgină, Stoica, Crăciun, Todosie, Pavăl și Cozma din **Clipi-cești**”⁵³⁹.

1638, octombrie 20: Rusul, feciorul Neniului din Scorțești, dăruiește „o vie de la **Scorțești** (comuna Ți-fești, Vrancea) schitului părintelui Partenie, unde este hramul Sfântului Ioan Bogoslov, pentru păcatele părin-ților noștri și ale noastre. Și ne-a scris la pomelnic, anume Neniul și femeia sa Anca, și Rusul, și Deleu frate-său, feciorii Neniului. Și acest zapis s-a făcut în ziua hramului, dinaintea lui Ion Bucatedrepte și frate-său Ursea din **Vidra** (comuna Vidra, Vrancea), Crăciun, Chervasie, Murgină, Eremiia Platon, frate-său Ion Telincă, Ion Țăpa și Mărauță din **Cucuița** (înglobat în Șerbești, comuna Vidra, Vrancea), Dumitru de **Șerbești** (azi Ștefan cel Mare, Neamț – cf. Indice, dar mai probabil Șerbești, comuna Vidra, Vrancea), Giurgea de **Vezeuți** (comuna Vizantea-Livezi, Vrancea), Stoica și Marco din **Scorțești**, Dumitru, Popa Isaiia din **Clipicești** (comuna Țifești, Vrancea), Mirăuță din **Găgești** (comuna Bolotești, Vrancea), popa Ionașco din **Fărtești** (Frătești, azi Buhoanca, comuna Doljești, Neamț), popa

⁵³⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 53, pp. 51, 52

Dumitru din **Călimani** (lângă Troița, azi Dochia, comuna Girov, Neamț)''⁵⁴⁰.

1639, iulie 17: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce s-a jeluît Partenie de la mănăstirea Bisericiani că, întâmplându-i-se „să umble cu treburile sale la Gârla Putnei, a văzut acolo, pe un deal mare, o vie în loc pustiu, în pădurea întreagă, unde nu a fost vie, nici pomet niciodată, din veac, ci a făcut rugătorul nostru la un schit al lui, singur, cu cheltuiala și cu mâinile sale, cu multă sârguință. Și s-au întâmplat atunci, în acel loc, Banul mare medelnicer, Dumitrașco stolnic și Dabijea pârcălab și au iscălit cu mâinile lor în acel zapis de la părintele Varlam mitropolit și așa mărturisind, cu mare blestem în acel zapis, ca să nu aibă nimeni altul a se amesteca, niscaiva răzeși sau alți oameni la acea vie, pentru că singur Partenie și-a făcut această vie în pădure pustie. / Iar după aceea, s-a sculat un om, anume Ionașco Negoită, și s-a așezat acolo, la acel loc, și și-a făcut el altă vie, lângă aceasta, pe care a făcut-o Partenie egumen, și a vrut să se lege de acei călugări de la schitul lui Partenie, din acea vie. Însă ctitorii acestui sfânt schit s-au sculat și au strâns oameni buni, anume: Stoica și Procopie din **Scorțești** (lângă Clipicești, comuna Țifești, Vrancea), Ghervasie, Eremia, Murgilă, Mierăuță, Tărchilă, Todosie, Ion Țăpa, Crăciun, Pavel și Gheorghe din **Cucuiăți** (comuna Vidra, Vrancea), Lupul din **Giulești** (lângă Țigănești, comuna suburbană Munteni, inclusă în Tecuci, Galați), Pavel, Vasile și Toader din **Clipicești** (comuna Țifești, Vrancea), Ionașco Boldescul, Procopie diac și Maței din **Valea Sărei** (comuna Valea Sărei, Vrancea), Ion Bucate Drepte, Alexa fiul lui Obrejie, și

⁵⁴⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 486 pp. 453, 454

Nicula fiul Zlatei din **Ruget** (comuna Vidra, Vrancea) și Dănilă din **Muncel** (Muncelu, comuna Străoani, Vrancea). Toți acești oameni au umblat și au cercetat acolo, la acest loc... și s-au împăcat Partenie egumen cu Ionașco Negoită, ca de acum, înainte, să nu mai aibă a se amesteca Ionașco la acea vie, nici să facă ceartă cu călugării de la acel schit... / Și au venit înaintea noastră Ionașco, fiul popii Baciul și cu răzeșii săi Roșca fiul lui Iachim, Marica fata lui Gavril Clatea, și Maftei fiul lui Pietrea și au vândut părțile lor dintr-un vad de moară, din moara de jos din Gârla Putnei, de la satul **Țifești** (comuna Țifești, Vrancea)... rugătorului nostru, egumenul Parte-nie, drept 70 lei bătuți. / Și au venit Iftodie și cu soția sa Protasiia, fiica lui Todosie, nepoata lui Nasoe... și au dăruit toată partea lor din același vad de moară de la satul Țifești... pentru sufletul lor și al părinților lor”⁵⁴¹.

1639, iulie 18: Frații Mirăuță, feciorul Niacșei, cea a fost fată lui Stoian, din satul **Scorțăști**, și Gorban, cu feciorii lor, închină mănăstirii Bisericanii „partea noastră ce avem unde se cheamă La Babe, până în Putna și până în vârful Măgurii , cu toată partea noastră, și din vad de moară, dinaintea lui Ion Hadră, Ghervasie, Obreje, Stoica și a meșterilor ce au făcut biserica, Macsin și Pricop. / Și eu, Ghervasie, feciorul lui Boldur, am închinat partea lui Simion Boldur de La Babe, din matca Putnii, până în vârful Măgurii, pentru sufletele noastre... / Și eu, Stoica, feciorul Annei, fata lui Ioanăș, am dat vie din Scorțăști și cu cramă, cu tot, ce este pusă de mine și de femeia mea Stana...

⁵⁴¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 177, pp. 186-188

pentru sufletele noastre și ale părinților noștri. De aceasta mărturisim”⁵⁴².

1639, iulie 18: Întărit de Vasile Lupu voievod schitului lui Partenie ieromonah de la mănăstirea Biseri-cani, care primește uric pentru locul numit La Babe, în baza zapisului de donație de la „ctitorii: Stoica nepotul lui Gârdișoae, vara lui primară Maria, Gheorghe Bănilă, po-pa Isaie nepotul Gârdișoae, Stana fata Dobriinei, Gher-vasie Boldor, Obrejie sin (fiu) Zaharii, Mirăuță sin Neacșei, Gorban brat (frate) lui Mirăuță, Talabă, Toader Berșe, Petra fata Tudorii, Chirița sin Marii, Frundză cu fiii săi Istrate și Ionașcu, Erimie și Lupa fiii Florei, Onța, fiul său Botin, și soru-sa Neacșa, fiii lui Tofan”⁵⁴³.

SCORȚEȘTI

(înglobat în Albești, comuna Brăești, Iași).

1635, august 29: Zapis de la marele spătar Ureche, Gheorghe Roșca, Varlan ușerel din **Ciuncești** (comuna Brăești, Iași), Ștefan mare vătav, Toder, ginerele lui Zgâia din **Scorțești** (înglobat în Albești, comuna Brăești, Iași), Malici hotnog din **Șepteșani** (lângă Goești, comuna Lungani, Iași), Simion pitărel, Vasile și Ionașco Răspop din **Pleșăști** (Pleșești, azi Zmeu, comuna Lungani, Iași), Toder Drăgușan din **Toderești** (Todirești, înglobat în

⁵⁴² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 179, p. 192

⁵⁴³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 180, p. 193

Chilișoaoaia, comuna Dumești, Iași), Iusip din **Brăești** (comuna Brăești, Iași), Gugea și Pătrașco Fulger din **Go-ești** (comuna Lungani, Iași), popa Toder din **Cepliniți** (Ceplenița, comuna Ceplenița, Iași), Pătrașco croitor, Mihail și Stratilat și Marco diac – slugile lui Ureche din **Iași**, care mărturisesc cum au venit înaintea lor frații Ipatie Sârbea și Toader, și nepoții lor Nelcăiaco, Isaico și Măriica, fiii lui Sârbea din **Lungani** (comuna Lungani, Iași), nepoții lui Lupul Coșciug din **Băloșeni** (lângă Borșa, comuna Vlădeni, Iași) și au vândut, „dintr-o jumătate a satului **Băloșăști** (Bălușești, comuna Icușești, Neamț), a treia parte, cea din jos, lui Neaniul vornic, pen-tru 30 zloți bătuți”⁵⁴⁴.

1681, ianuarie 15: Gligorie Grosul și Lupașco, fecior Anei Grămădoae de **Frăteni**, nepoți lui Răzmeriță de vistierie, drept 28 lei bătuți, „fratelui nostru, lui Dumitrachi de **Scorțăști**, feciorul lui Ștefan pârcălabul, ocina lor de „pe hotarul **Podobiților**, la piscul Plopului, o pri-sacă, care prisacă a fost a tatălui nostru Toader Grămadă din Frăteni”⁵⁴⁵.

1725: Mărturie hotarnică despre moșia **Râtul** a lui Ion Neculce, „ce este dinspre **Scorțăști** și dinspre **Albești**... la capul hotarului din jos, unde se hotărăște cu **Frătenii** și cu **Bălțații**, o piatră pe coastă în malul Bahluteului”⁵⁴⁶.

1725, iulie 2: Mărturie hotarnică despre moșia **Odaia Gugii** a lui Ion Neculce, „zicând dumnealui hatmanul Ion Neculce cum că merge matca cea bătrână a

⁵⁴⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 220, pp. 260. 261

⁵⁴⁵ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 20

⁵⁴⁶ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An VII, Fasc. VII, 1928, p. 41

Bahluetului, pe sub dealul dinspre **Albești** și dinspre **Scorțăști**, arătând și pietre de hotar lângă acea matcă, pe sub deal, în capul hotarului din sus este piatră pusă, încă peste matcă, dinspre Scorțăști, iar altă piatră, din jos, este pusă iar lângă matcă, dinspre câmp, dinspre **Bălțați**”⁵⁴⁷.

1763: Scrisoarea paharnicul Alexandru Neculce, despre hotarnica făcută la **Prigoreni**, din porunca lui Grigori Ion voievod: „am mers la satul **Cârsteștii**, ce este în ținutul Cârligăturii, care moșie este a dumisale Ștefan Bosie, ce a cumpărat de la socrul său Sandul Toma și Sandului Tomii i-a fost zestre de la Neculai Lazul fost mare sulger. Și a mai cumpărat jicnicerul Bosie și alte părți din Cârstești și de la alți răzeși și, mergând la numita moșie Cârstești, am strâns toți răzeșii și megieșii dim-prejur, anume Grigore Piviț răzeș de Cârstești, Vasile Tănasă zet (ginere) Ursului căpitan, iarăși răzeș de Cârstești, Ștefan Pascal mazil de **Scorțăști**, Constantin Cal-cântraur mazil ot tam (de acolo), Ion Ghineț ot **Popișcani**, Constantin Burciuman ot tam, Vasile Sârbul ot tam și Ilie Tăutul mazil ot **Prigoreni**”⁵⁴⁸.

1774, mai 26: Satul **Scorțeștii**, ținutul Cârligăturii, ocolul de Sus, avea, după recensământul lui Rumean-țev⁵⁴⁹: **Toată suma caselor: 37.** Scădere rufeturi, însă 18: 4 mazili și ruptași, 6 țișani, 2 sărace, 3 nevolnici, 3 slugi. Rămân birnici 19. / **Birnici:** Ștefan Bărăul / Timoftii sin (fiu) lui, holtei / Andriiaș Chițigoiu / Nichifor / Toader, teslariu / Nichita / Grigori a Ilenii / Ion Miron / Irimie /

⁵⁴⁷ Buletinul „Ioan Neculce”, Iași, An VII, Fasc. VII, 1928, p. 41

⁵⁴⁸ Buletinul „Ioan Neculce”, Iași, An VIII, Fasc. VIII, 1930, pp. 55,

56

⁵⁴⁹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 463, 464

Mihăilă / Simeon / Ion sin ego (fiul lui), holtei / Chiriță / Andrei zet (al lui) Chițigoiu, plugar / Ștefan, plugariu / Mihălachi, ciobanu / Ursul, ciobanu / Crâste, vâcariu. // **Rufeturi:** Vasăle Herescul, mazil / Ștefan Pascal, tij (la fel) / Grigori a Căpitanului, tij / Iordachi Buhul, ruptaș / Vasăle Hârtie, slugă logofătului Mihălachi Scorțescul / Ion Buhul, tij (la fel) / Ștefan, slugă tij / Sandul Băban, țigan / Vasăle Țurcan, țigan / Vasăle, herar, țigan / Simeon, țigan / Toader, scripcar, țigan / Lupul, chimin-geru, țigan / Paraschiva, săracă / Ilinca, săracă / Georgii Dudan, orb / Lupul Mușcheriu, orb / Grigoraș, șchiopul.

1902: „**Scorțești**, sat, vezi Albești, sat în comuna Brăești, plasa Cârligătura, județul Iași”⁵⁵⁰.

SCOREȚEUȚI

(de la Pârâul Negru, lângă Trifești, Roman).

Întărit, în **8 martie 1407**, de Alexandru cel Bun, împreună cu „Pancăuți (lângă Roman) care este mai sus de Călugării din Dumbravă”, boierului Popșa Mihail, „cu toate hotarele lor vechi, cum au fost din veacul veacului”⁵⁵¹.

⁵⁵⁰ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 360

⁵⁵¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 22, pp. 30-32

SCRIPÎTENI

(sat în comuna Piscul, Galați).

1623, iunie 9: Întărit de Ștefan Tomșa voievod episcopului de Roman Athanasie, ai cărui trimiși sunt împuterniciți „să ia dijma de la **Burnărești** (în Covurlui, lângă Piscul, Galați) și de la **Scripîteni** (sat în comuna Piscul, Galați), și de la acei oameni care trăiesc pe locul satului **Mogoșești** (azi Mogești, comuna Independența, Galați) și în hotarul Mogoșeștilor, și hotarul **Lupeni** (comuna Independența, Galați), și în hotarul **Peneu** (inclus în comuna Independența, Galați), ca să ia din zece clăi una mănăstirească, din cinci clăi jumătate de claie de grâu și din orz și din miei, de asemenea și din vin, din zece vedre una mănăstirească”⁵⁵².

1701, martie 19: „Andrei sin (fiu) Chisteoai din **Țăful**, ce sunt din vechiul **Scriptănești**, vinde cât i se va alege, dumisale Lupului Costache”⁵⁵³.

1783, februarie 2: Scrisoare hotarnică de la banul Darie Donici și de la marele căminar Vasile Costachi, privind „moșia **Scriptănești**, ce-i zic acum **Țăful** (Ți-ful)”, a lui Scarlatachi, fiul banului Scărlatache Costache, „după judecata ce a avut cu răzeșii de moșie Scriptănești, cu Dumitru logofăt de taină, Gavril Plăcintă, Zaharie Piculiță,

⁵⁵² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 80, pp. 120, 121

⁵⁵³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VII, Iași 1912, p. 189

Stafie Căue (ginerele lui Gavril Plăcintă) și cu alți răzeși ai lor”, adică Constantin Plăcintă, Chiriac Cheșchinul zet (ginere) lui Alexandru Plăcintă, preotul Toader zet Chisar, Ilie Dumbravă, Gheorghe Dumbravă și Ursache Porcescul, de față și la hotarnică, alături de me-gieșii Ioniță Nohit (70 ani), Toader Mălachie (50 ani), Toader Crudul (45 ani), diaconul Vărlam Cheșchinul, Sandul Coste (65 ani) și Gheorghe Gligoraș. În hotarnică, odată cu alegerea părților, sunt menționate „moșia **Râș-canii**, tot a dumisale Scărlătachi”⁵⁵⁴.

SCULENI

(Dănești pe Prut, azi Sculeni, raionul Fălești, Moldova).

1625, mai 30: Întărit de Radul voievod fostului mare logofăt Ionașcu Ghenghe, care a cumpărat, de la Ionașcu, feciorul Anghelinei, nepot lui Solomon „jumătate de sat din Dănești pe Prut, în ținutul Iașului, și jumătate din balta cu pește și cu loc de iaz în țarină”⁵⁵⁵.

1904: „**Sculeni**, târgușor în județul Bălți, așezat pe malul Prutului, centru administrativ al volostei cu același nume. Trei șosele unesc târgușorul: via Bălți, prin Folești; via Cornești și cu Pârlița și satele din bazinul Ciulucului. Are 420 case, cu o populație de 3.270 suflete, din care 1.300 evrei, 2.700 români, restul ruși, ruteni și alte nea-

⁵⁵⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VII, Iași 1912, pp. 187-190

⁵⁵⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 334, p. 406

muri; o biserică, cu hramul Sf. Nicolai; o sucursală de poștă și telegraf; spital; două școale elementare rusești și două ovreiești. Punct vamal spre România. Țăranii dimprejur posedă pământ de împroprietărire 547 deseatini. Iriu Mafo are aici 2.050 deseatini și, la Sculenii Vechi, 117 deseatini. Împrejurul târgușorului sunt grădini cu pomi. / **Sculenii Vechi**, sat la sus de târgușorul Sculeni, punct de trecere. Are 60 de case, cu o populație de 620 suflete”⁵⁵⁶. / „**Sculeni**, comună rurală 362 în județul Iași, la nord-estul plășii Braniștea, situată pe șes, între râurile: Jijia, la vest, și Prutul, la est. E formată din satele: Sculeni (târgușor), Frăsuleni, Sorca și Șendreni, pe o suprafață cam de 1.304 hectare și cu o populație de 272 familii sau 1.426 suflete. Este legată de comunele limitrofe prin dru-muri vecinale, iar cu satele din interior prin drumuri comunale. Pe malul Prutului și pe Dealul Stâncii sunt păduri de stejar, iar pe șesuri sunt bălți și mlaștini, formate prin vărsările Prutului și Jijiei. Are 2 biserici, cu un preot și un eclesiarh; o școală; 4 pichete pentru paza frontierei. Vite: 1.180 vite mari cornute, 1.026 oi, 343 cai și 313 râmători. / **Sculeni**, târgușor în județul Iași, la nord-estul plășii Braniștea, situat pe malul Prutului, la 24 km de Iași. Are o populație de 189 familii sau 1.028 suflete; o școală, înființată în 1861, frecventată de 53 elevi și în care se predă și meșteșugul a diferitelor îm-pletiri de lozie, din care se fac: panere, scaune și alte lucruri. Acest târgușor a servit, mai înainte, ca punct de trecătoare în Rusia, până la înființarea căii ferate Iași-Ungheni. În marginea dinspre nord a târgului, în cotul Prutului, a fost o încăierare între turci și greci, în timpul Eteriei, la 1821. Târgușorul se află pe moșia Stâncă,

⁵⁵⁶ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 188

pro-prietatea dlui Roznovanu. Locuitorii posedă: 424 vite mari cornute, 201 oi, 328 cai și 81 râmători”⁵⁵⁷.

SCUMPIA

(la gura Săratei, comuna Scumpia, Iași).

1624, martie 25: Întărit de Radul Mihnea voievod postelnicului Ianache, care obține uric pentru „satul **Stolniceni** (pe Gârla Scumpia, comuna Stolniceni, Iași) pe Gârla și satul **Scumpia** (la gura Săratei, comuna Scum-pia, Iași), care este în ținutul Iași, cumpărătură de la Păscălina, cneaghina lui Lupul Stroici logofăt, și de la fiul ei Ionașco Stroici, pentru 850 ughi ungurești”; / „satul **Gligenii** (Glingeni, județul Bălți, Moldova) în ținutul Soroca, cumpărat de la Prohor, Eftimie, Simion, Nicanor, Daniil și de la tot soborul sfintei mănăstiri Pantocrator, pentru 200 taleri bătuți, cu mori la apa Neagra”; / „satul **Medelenii** (comuna Golăești, Iași), pe amândouă părțile Prutului, cumpărat de la Busca și fiii ei Zabulic, Erina și Elena, și Vasile, fiul lui Maxin, și de la Ionașco Căcărea-ză, fiul Mariei, și Dămian și fratele lui Toader, și Necoară fiii Mariei, și de la Iosip, fiul lui Ganea, și sora Ilui, Agafia, și Larion, fiul lui Dănilă, și sora lui Agafia, și de la Anna, fiica lui Fedor, și surorile lui Tudosiia și Ți-ganca, toți nepoții și strănepoții lui Medeleian, și de la Hilip și Neniul, fiul Maricăi Budoaie, și Nuor și Alixan-dru, nepoții

⁵⁵⁷ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 362

Budoaiei, pentru 162 de taleri bătuți”; / „două părți din tot satul **Onțești** (lângă Ungheni, județul Un-gheni, Moldova), în ținutul Iași, pe care și le-a cumpărat de la Gherman, fiul lui Bâzdâg, și de la toți părinții și frații și verii lor, pentru 150 de taleri bătuți și zece boi... a treia parte, ce se va alege partea lui Barnovschi hatman și a cneaghinei sale, cumpărată de la milostivirile lor, pentru 100 taleri bătuți”. / „satul **Cucuiații** (raionul Râșcani, Moldova), în ținutul Iași, pe care și l-a cumpărat de la Coste și de la sora lui Ticea, copiii Agafiei și ai lui Nasture, nepoții lui Cîrțiu, și Necoriță, fiul Magdalinei, nepotul lui Ivan, și Isac și sora lui Coschița, copiii Stancăi, nepoții lui Stan cel bătrân, și Mărica, fiica Erinei, nepoata lui Văsiu, pentru 95 de ughi buni”; / „satul **Fântânelile** (inclus în Matca, Galați) în ținutul Tecuci, pe care și l-a cumpărat de la Stavăr, fost pârcălab, fiul lui Crăciun, nepotul lui Zbiarea, și de la Nicoară, fiul lui Moșul, nepotul lui Căldărușe, și Iurga, fiul lui Dinga, și Spiridon, fiul lui Mârzea, și Neniul, fiul Stancăi, și Simion, fiul lui Stan, și Bălan și Lepădat, fiii lui Fătul, și Stan, fiul lui Țigui, toți nepoții Coțușei, și Mihăilă, fiul lui Burlă, și Șerban, fiul lui Iepure, nepotul lui Iepure cel bătrân, pentru 340 de taleri bătuți”; / „satul **Ciocârlianii** (sat pe Gerul, Galați), în ținutul Tecuci, pe Gerul, pe care și l-a cumpărat de la Dumitrașco Ciutacul, fiul Dobrei, și fratele lui, Stancul, nepotul lui Smârcea, și Miron, fiul lui Păcurar, și sora lui, Stanca, și Ion, nepotul lui Păcurar, și Simion, și Puțachi, și Frățilă, toți nepoții lui Smârcea, pentru 100 de ughi roșii”; / „satul **Gurbăneștii** (lângă Hănășenii Noi, județul Cahul, Moldova), în ținutul Chigheciu, pe care și l-a cumpărat de la Sofronia, cneaghina lui Ursu Udrea vornic, și de la fiicele lui, Nastasiia și Anghelina, pentru 350 de taleri

bătuți”; / „satul **Poienile Sasului** (satul Sasu, Vrancea), cutul de sus, care este în ținutul Tecuci, pe care l-a luat pentru datoria pe care a avut-o la Iurco logofăt, 300 de ughi galbeni, pe care îi dăduse lui cu împrumut în zilele lui Costandin voievod. Și hotarul acestui sat fusese cotropit de alți oameni care erau împrejurul lui, iar după aceea, în zilele lui Ștefan voievod, s-au dus Ionașco vornic și Cujbă vornic cu carte domnească și au ales hotarul acestui sat, cu oameni buni, și au pus stâlpi, pe unde a fost vechiul lor hotar de demult”; / „jumătate din satul **Chicoșea** (lângă Corni, Galați) pe Sohului, în ținutul Covurlui, pe care și l-a cumpărat de la Maxin și fratele lui Măteiu, și Trifan, copiii lui Lupul, și Ignat și fratele lui, Istratie, și sora lui Măgdălina, copiii lui Cornea, și verii lor Gligor, fiul lui Simion, și Spiridon, fiul lui Bogdan, pentru 80 de taleri bătuți”; / „jumătate de sat din **Șușmănești, care acum se numește Drăgușanii** (Dră-gușeni, Galați), în ținutul Covurlui, pe care și l-a cumpărat de la Fodor, și Mihăilă, și Mica, și Nichita, și Eremiia, și Maxenia, toți nepoții și strănepoții Marinei, pentru 80 de taleri bătuți”; / „satul **Șotropenii** (lângă Perieni, Iași) pe Turiia, în ținutul Iași, pe care și l-a cumpărat de la Cazaca, cneaghina lui Trifan postelnic, și de la Rusca, sora lui Trifan postelnic, pentru 100 de taleri bătuți”; / „satul **Furtești** (lângă Vertișoiaia, comuna Furtești, Vaslui), în ținutul Fălciu, pe Prut, pe care și l-a cumpărat de la Movilă și de la fratele lui, Nicoară fost spătar, fiii lui Lazăr pitar, pentru 180 de taleri bătuți”; / „satul **Mărișeni** (comuna Mereșeni, județul Lăpușna, Moldova), în ținutul Lăpușna, și iarăși jumătate din jumătate, pe care și le-a cumpărat de la Ionașco Negruț cel bătrân, pentru 90 de taleri bătuți. Iar dresele pe care le-au avut pentru acest sat, ei au spus că le-au pierdut din pricina

tătarilor, când a venit în domnie Ștefan Tomșa voievod”; / „siliștea **Ghermăneștii** (comuna Drânceni, Vaslui), în ținutul Fălciu, pe râul Bârlad, pe care și-a cumpărat-o de la Movilită fost pârcălab și de la fiul lui, Lazor, și de la Toader nepotul lui, fiul lui Nicoară, pentru 120 de ughi galbeni”; / „satul **Punteșenii** (Punțișeni, Vaslui), în ținutul Tutova, pe care și l-a cumpărat de la Simion, fiul lui Nicoară Barza, nepotul lui Costin, strănepotul lui Trifa și al lui Toma, și de la Dumitru, fiul lui Ionașco Barzica, nepotul lui Costin, și de la Sirbul, fiul lui Ghiorghe, nepotul lui Nistor, și Nicoară, fiul lui Petrea, și Toader, fiul lui Filip Pătea, și toți nepoții și strănepoții lui Trif și ai lui Toma, toate părțile lor de moștenire și de cumpărătură, pentru 100 de ughi galbeni. Și a rămas nevândută, din tot satul Punteșeni, dintr-un bătrân, partea lui Costantin și a lui Nistor, ce se va alege partea lor din șase ogoare”⁵⁵⁸.

1626, aprilie 30: Miron Barnovschi voievod dă slobozenie pentru seliștea postelnicului Enache, „anume **Scumpia**, pe Gârlă, ce este în ținutul Iașilor, și nu a fost acolo nici un om și a cerut de la domnia mea să aibă miluire, ca să adune acolo oameni. Domnia mea i-am dat slobozenie și s-au strâns acolo câțiva oameni, însă rusnaci din Țara Lelească și de prin acele margini, și oameni din prin țara domniei mele, însă oameni care n-au fost cu darea nicăieri... Domnia mea am făcut acest ispisoc de întărire pe acest sat Scumpia și am făcut întocmire și m-am tocmnit cu boierul nostru.. ca ei să dea într-un an 100 de taleri de argint”⁵⁵⁹.

⁵⁵⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 182, pp. 243-248

⁵⁵⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 54, pp. 72, 73

1627, martie 12: Întărit de Miron Barnovschi voievod postelnicului Enache, care primește urice pentru „niște sate, anume **Sasul** (comuna Suraia, Vrancea), între Siret și Fântâna, și **Lăturișeni** (lângă Cudalbi, Galați), pe râul Gerul, în ținutul Tecuciului, și satul **Gurbănești** (lângă Hănășenii Noi, județul Cahul, Moldova), în ținutul Chigheciului, și satul **Scumpia** (pe Gârla Mare, Moldova), în ținutul Iașilor, care sate îi sunt de cumpăratură”⁵⁶⁰.

SCUMPIA

(cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova).

1632, noiembrie 4: Întărit de Alexandru Iliăș voievod mănăstirii Sfântul Sava din Iași, care primește urice pentru „satele anume **Scumpia** (cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova) și **Stolniceni** (comuna Cioropcanii Noi, raionul Ungheni, Moldova) și **Șetrăreni** (azi Stejarii, comuna Țigănași, Iași), care sunt în ținutul Iași, care sate au fost drepte ocini și cumpărături ale lui Enache postelnic și a dat și miluit sfânta mănăstire, pentru pomenirea lui și pentru sufletele părinților lui”⁵⁶¹.

1633, martie 6: Întărit de Alexandru Iliăș voievod mănăstirii Sfântul Sava din Iași, care primește urice pentru „satul **Stolniceni** (comuna Cioropcanii noi, raionul

⁵⁶⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 163, pp. 203, 204

⁵⁶¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 240, pp. 298, 299

Ungheni, Moldova) pe Gârlă și cu loc de iaz în Gârlă, și cu cătunele sale, **Stroiceni** (comuna Cioropcanii noi, ra-ionul Ungheni, Moldova) și **Vlășineasa** (comuna Ciorop-canii noi, raionul Ungheni, Moldova), și alt cătun, care se numește **Scumpia** (raionul Fălești, Moldova), și, de ase-menea, satul **Șetrăreni** (azi Stejarii, comuna Țigănași, Iași), care sunt în ținutul Iași, care sate au fost drepte ocini și cumpărături ale răposatului Enachie postelnic... cum scrie în testamentul lui, cu mare blestem”⁵⁶².

1635, martie 27: Întărit de Vasile Lupu voievod mănăstirii Sfântul Sava din Iași, care primește uric pentru „satul **Gurbăneștii** (lângă Hănăsenii Noi, raionul Leova, Moldova), unde este **Târgul Sărății** (adică satul Gurbă-nești), mai sus de gura Sărății, cu vad de mori la Prut și cu mori gata și cu o bucată de pământ din hotarul **Albo-teștilor** (raionul Leova, Moldova), loc pentru un sat la dura Sărății, care este în ținutul Chigheciului, și de ase-menea satul **Drujeni** (raionul Leova, Moldova), pe râul Prut, și **Budeștii** (raionul Leova, Moldova), și **Furteștii** (comuna Vetrișoaia, Vaslui), și **Vlășineștii** (raionul Leo-va, Moldova), în același ținut al Chigheciului, și de asemenea **Stolniceni** (comuna Cioropcani, raionul Un-gheni, Moldova), pe Gârlă, și cu loc de iazuri, și Gârla și cu pricururile sale **Stroiceni** (cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova) și **Vlășineasa** (cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova), și alt pricut, care se numește **Scumpia** (cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova), și satul **Șetrărenii** (azi Stejari, comuna Țigănași, Iași), care este în ținutul Iașilor, și de asemenea satul **Gligenii** (Hlijeni, comuna Hlijeni, raionul Șoldă-

⁵⁶² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 306, pp. 392, 393

nești, Moldova), care este în ținutul Sorociei, care acele sate fuseseră drept ocini și cumpărături ale răposatului Enache postelnic, iar când a murit a dat și a miluit acea sfântă mănăstire”⁵⁶³.

1665, iunie 12: Andrei Horotciani din **Pereni** sin (fiu) Ghervase, nepot Lupului Duvirca, dăruiește lui Dumitrașcu, fiul serdarului Mihalcea Hâncul, „toată partea sa de ocină și din moșia din **Scumpia**, ce este pe Bâcovăț, la satul Cornești, și din **Cornești**, din sat cât se va ale-ge”⁵⁶⁴.

1668, octombrie 18: Întărit de Ilieș Alexandru voievod vătafului de stolnicei Dumitrașcu Hâncul, care primise, de la Andrei Horotcianul, „moșia de la sat de la **Cornești**, ce este pe Bâc și de pe o vale, ce se cheamă **Scumpia**”⁵⁶⁵.

1904: „**Scumpia**, sat mare în județul Bălți, volosti Sculeni, așezat în Gârla Mare, lângă un eleșteu mare. Are 207 case, cu o populație de 1.914 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Mihail; școală elementară rusească. Țăranii sunt împrăștiți pe pământul mănăstiresc și posedă 1.422 deseatini. Mănăstirea Sf. Mormânt are aici 1.963 deseatini. Împrejurul satului sunt vii și livezi cu pomi”⁵⁶⁶.

⁵⁶³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 76, pp. 92-95

⁵⁶⁴ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 75, p. 99

⁵⁶⁵ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 81, p. 103

⁵⁶⁶ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 188

SCURTA

(comuna Orbeni, Bacău).

1632, august 15: Zapisul lui Mârzea, feciorul lui Andronic, și al femeii sale Irina, fata Dabijeii, prin care mărturisesc că au vândut moșia părintească „în sat, în **Hălmăgești** (ținutul Adjud, Bacău), cu vad de moară, cu 6 pământuri în frunte... Dabijeii pârcălabul, drept 70 lei bani gata... dinaintea a mulți oameni buni: popa Toader, Iane șoltuzul, Ghince, Petrea Motco, Apostol sin Ghince sin **Adjud**, Grigorie Susanul din **Torcești** (comuna Umbrărești, Galați), Leahul de **Drăgușeni** (Drăgușani, comuna Parva, Bacău), Iurașco de **Scurta** (comuna Orbeni, Bacău), Arhip de **Dănăești** (în Mănăstioara, comuna Fitionești, Vrancea), Pătrășcan de **Băținești** (co-muna Țifești, Vrancea), Scântee de **Purcelești** (azi Putna, comuna Bolotești, Vrancea) și alți mulți oameni buni”⁵⁶⁷.

1774, iunie 26: Satul **Scurta**, ținutul Putnii, ocolul Răcăciunului, după recensământul lui Rumeanțev⁵⁶⁸, avea **toată suma caselor 35**. Scădere rufeturi 35: 11 preoți și diaconi, 3 nevolnici, 21 poștași. / **Poștașii**: Timofte Dabija / Păladi Pașco / Gheorghe Misăilă / Ion Misăilă / Costantin, rus / Ioniță Ionașco / Ion Cucul / Ilie, rus / Ion Pașco / Costantin Carenici / Ion Băncilă / Ion Chiriac / Toader Belde / Timofte Prighiț / Neculai Gane / Grigori Prighiț / Ilie Bândac / Ilie Belde / Miron Leuștian / Toader Pitic / Chirvasă Bândac. // **Rufeturi**: Ifteni Orbul, nevolnic / Filip

⁵⁶⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 176, pp. 226, 227

⁵⁶⁸ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 275, 276

Craiu, nevolnic / Ioana, văduvă / Pahomie, iromonah, stareț la schitu Cincau / Viniamin, monah / Varfolomeiu, monah / Paisie, monah / Ionichie, monah / Diaconul Neculaiu / Popa Ștefan / Pavel, muntean, monah / Tofan, monah / Viniamin, monah / Ionichie, monah.

1774, iunie 26: Satul **Liuzii** (oamenii străini) **căpitanului Vasile Stavăr**, ținutul Putnii, ocolul Răcăciunului, după recensământul lui Rumeanțev⁵⁶⁹, avea **toață suma caselor 9**. Scădere rufeturi 9: 1 mazil, 1 ne-volnic, 1 ȝigan, 6 argași ai lui Stavăr. / **Argații**: Lefter fiul lui Toader, crav / Ioniță, blănar / Opre, argat / Radul Dragomir, vier / Donie, holtei, argat / Lupul, argat. // **Rufeturi**: Ursul Graur, nevolnic / Ursache, ȝigan / Vasile Stavăr, mazil.

1902: „**Scurta**, comună rurală în județul Putna, plasa Răcăciuni, situată în valea pârauului cu același nume, peste deal de Cucova, și la 10 minute de ea. Are o populație de 254 familii sau 960 suflete; 3 biserici, din care una parohială, cu hramul Sf. Nicolae, și 2 filiale, una cu hramul Sf. Dumitru și cealaltă cu hramul Adormirea; o școală mixtă, frecventată de 77 copii. Locuitorii posedă: 15 pluguri de lemn, 25 de fier, 1 grapă de fier, 7 mori de apă; 19 cai, 80 boi, 160 vaci, 200 porci, 110 oi și 20 capre. / **Scurta**, cătun în comuna cu același nume, situat pe valea pârauului cu același nume, la 10 minute depărtare de Cucova. Are 1 biserică parohială, cu hramul Sf. Nicolae, 2 filiale, una cu hramul Sf. Dumitru, și cealaltă cu hramul Adormirea; o școală mixtă, frecventată de 77 copii”⁵⁷⁰.

⁵⁶⁹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 276

⁵⁷⁰ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 363

SCURȚI

(comuna Laza, Vaslui).

1591, aprilie 8: Zapis de mărturie de la Eremia Moghilă, vornicul de Bârlad, în care mărturisește cum a venit „Tomșa din **Scurți** și a vândut Simei, vătagului din **Vărtejești**, ce i se va alege din partea Ilcăi, a patra parte, drept 50 zloți tătarești”⁵⁷¹.

1644, august 12: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Ștefan Bornamiz și soției sale Marica din **Gozari** (Gunzari, comuna Dimitrie Cantemir, Vaslui), lui Mur-goci și soției lui Vasilca din **Scurți** (comuna Laza, Vaslui), care cumpără, cu 50 de lei gata, de la Axiniia și Marica, fiicele lui Pentelei, nepoatele Ruscăi, „a treia parte din satul **Jidani** (pe Sărata, Vaslui), ce este pe Să-rata, în ținutul Fălciu, din vatra satului, din câmp și cu tot venitul”⁵⁷².

SECĂTURA

(Săcătura, azi Pădureni, comuna Mărgineni, Bacău).

1632, august 28: Întărit de Alexandru Iliăș voievod lui Dumitrașcu Solomon, care primește uric pentru

⁵⁷¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 24, 25

⁵⁷² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 396, pp. 379, 380

„satul **Fântânelili** (Fântânele, comuna Hemeiș, Bacău) și cu vad de moară în Bistriță, ce este în ținutul Bacăului; care acel sat, din zilele vechi, din vremuri de demult, a fost în ocolul târgului Bacăului, ce l-a cumpărat el de la Gheorghită și de la frații lui Grigoraș și Vasile, feciorii răposatului Dumitrașcu Ștefan logofăt, drept 300 galbeni ungurești... / niște părți de moșie din sat **Năsoești** (azi Cetățuia, comuna Strugari, Bacău), ce iarăși este în ținutul Bacăului, ce și l-a cumpărat el de la Ștefan, fecior lui Tetiu, și de la Alexa, fecior Tomii, și de la Toma, fecior Zamfirei, nepoții lui Buzdugan, toate părțile lor din ocină, drept 55 taleri de argint. / Și iarăși, altă parte din Năsoești... ce și l-a cumpărat el de la frații Gheorghe și Ion, feciorii lui Grozav, nepoții Vișii Drăgoaia, dintr-un bătrân a patra parte, jumătate, drept 30 zloți bătuți. / Și iarăși... o ocină dintr-același sat Năsoești, cu loc de eleșteu și cu tot venitul, ce-i este lui schimb cu mănăstirea Berzunții, pentru o poiană ce se numește Pârjoaia... / Și iarăși... niște părți de ocină din sat de **Iadumirești** (lângă Poduri, Bacău), ce este iarăși în ținutul Bacăului, ce și l-au cumpărat de la Mărica, fata Ilenii, nepoata Petrii, drept 15 taleri bani gata numărați. / Și iarăși... dintru acela sat Iadumirești... ce și l-au cumpărat el de la frații Ion și Nastasia, drept 70 taleri... / Și iarăși... altă parte din Iadumirești, ce și l-au cumpărat el de la Ion și Tudora, feciorii lui Toader diacon, drept un cal bun și 30 taleri numărați... / Și iarăși... altă parte de ocină din sat **Săcătura** (Secătura, azi Pădureni, comuna Mărgineni, Bacău), ce este iarăși la ținutul Bacăului, ce au cumpărat el de la Tiron, feciorul lui Dimitrie, drept 40 taleri bani buni. / Și iarăși... dintru același sat Săcătura... ce și l-au cumpărat de la Dumitru, Vasile și Nastasia, feciorii lui Trif, drept 40 taleri bani

buni. / Și iarăși... din Săcătura, ce a cumpărat el de la Agafia, fata Șandrii, nepoată lui Petre biv vel armaș, drept 12 taleri numărați. / Și iarăși... niște părți de ocină din sat **Alboteștii** (lângă Poduri, Ba-cău), ce este iarăși în ținutul Bacăului, ce și le-a cumpărat el de la Chelsia și Loghina, fetele Măgdălinii, nepoatele Lupii, drept 45 taleri numărați, însă cu partea fratelui lor, a lui Constandin, fiindcă s-au tocmit cu dânsul ca să aibă el a stăpâni și părțile lor din **Petrimănești** (lângă Poduri, Bacău). / Și iarăși îi întărim altă parte de ocină din sat **Băsăștii** (comuna Pârjol, Bacău), ce este iarăși în ținutul Bacăului... ce și-a cumpărat el de la frații Lazăr, Petre Borza, Tănase și Dochia, feciorii lui Ion Pravăț, nepoții Lucăi, drept 40 taleri numărați”⁵⁷³.

1730, iunie 26: Carte de împuternicire, dată de Grigore Ghica voievod lui Dumitrașco Păviraru „să fie volnic a stăpâni dreapta moșie ce a zis că are la ținutul Bacăului, anume **Sohodolul, Luncani, Mănești, Nadișa, Răchitișul, Sperlești și Săcătura**, să aibă a-și lua de a zecea de pe acele părți de moșie”⁵⁷⁴.

1750, martie 12: Carte de împuternicire, dată de Constantin Cehan Racovilă voievod lui Toader sin (fiu) Dumitrașco Păcurar, lui Ștefan sin Ilie Păcurar „și altor frați ai lor, „să vie volnici a ține și a stăpâni ale lor drepte moșii ce ziseră că au la ținutul Bacăului, anume **Sohodolul și Luncanii, și Mărceștii, și Nadișa, și Răchitișul, și Secătura**, și să aibă a lua de-a zecea de pe acele părți de moșie”⁵⁷⁵.

⁵⁷³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 184, pp. 237-240

⁵⁷⁴ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 232, 233

⁵⁷⁵ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 205, 206

1902: „**Secătura**, sat în județul Bacău, plasa Bistrița de sus, comuna Fântânelele, așezat pe pâraul Cârli-gata. Are o biserică catolică, făcută de ungurii din localitate, la 1841, deservită de preotul din Liuzi Călugă-ra”⁵⁷⁶.

SECUIA

(Săcuieni, acum Secuia,
comuna Muntenii de Jos, Vaslui).

1491, octombrie 15: Întărit de Ștefan voievod, care cumpără și dăruiește „târgului nostru al Vasluiului”, odată cu hotarnica, multe sate, dintre care trei sate, cum-părate, cu 200 de zloți, de la mănăstirea Bistrița, „anume Crăstoae pe Racova, unde a fost Pătru, feciorul Crăstei, alt sat anume Bălcarii tij pe Racova, unde a fost Oană, fratele lui Pătru (toate trei în Bejenești, comuna Laza, Vaslui), și al treilea sat, anume Curteștii tij pe Racova, unde a fost feciorul lui Naneș” (satul Curtești, comuna Poienești, Vaslui); de la Drăgălina și Marușca, fetele Cozmei Streășină și nepoții lor Ion și Maria, copiii Mihului, toți nepoți ai lui Feir, Ștefan cel Mare a cumpărat, cu 100 zloți, „acest sat pe Rahova, anume Feereștii, unde au fost casele moșilor lor, a lui Feir și a lui Pătru și a Cozmei Streășină” (comuna Laza, Vaslui); de la popa Băilă din Vaslui și Neacșa, fiii lui Băilă celui bătrân, a cumpărat, cu 50 zloți, „un sat pe Rahova, anume Păuceștii, unde a fost Păucă cel bătrân” (Rediul Păucești, comuna Laza, Vaslui); de la

⁵⁷⁶ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 367

Groza Rohat, feciorul lui Oanăș Ungureanul, un sat pe Rahova, anume Rohații, unde a fost casa tătâne-său”, cu 50 zloți (comuna Laza, Vaslui); de la Toader Hasnăș, Ștefan cel Mare a cumpărat, cu 240 zloți tătarești, „două sate pe Bârlad, din sus de târgul nostru, de Vaslui, anume Băltenii, în gura Stebnicului (comuna Bălteni, Vaslui), și, de iastă parte de Bârlad, Delenii (lângă Mărășeni, comuna Ștefan cel Mare, Vaslui) și o seliște, anume Micleștii” (lângă Bălteni, comuna Bălteni, Vaslui); de la Nastea și Sohiica, fetele lui Stețco Dămăcușescul, nepoatele lui Dămăcuș stolnicul, cu 70 zloți, „un sat pe Bârlad, din sus de Vaslui, anume Măreșenii, unde a fost Mareș judele” (Mărășeni, comuna Ștefan cel Mare, Vaslui); de la Costul Părăș și Drăghita, fiii Armancăi și seminția lor, Toader, Sasca, Parasca și Docica, fiii Anușcăi, toți nepoți ai lui Ștefan Mesehnea, cu 50 zloți, „un sat în sus de Vaslui, în Dumbravă, unde a fost casa moșului lor, a lui Ștefan Mesehnea (loc între Vaslui și Portari, comuna Zăpodeni, Vaslui); de la Anna, Marușca și Armanca, fetele Dobrei, nepoatele lui Brudur, cu 100 zloți, „două sate pe Vaslui, din sus de târgul Vasluiului, anume Brudureștii, unde a fost satul lui Drăgoi și a Tomei” (Portari, comuna Zăpodeni, Vaslui); de la Ionașco, feciorul Jorăi, nepot Giurgii Răspop, cu 70 zloți, „un sat anume Mărățai pe Vaslui, iar numele celui sat din vechi a fost Părtănoși” (Moara Grecilor, inclusă în Vaslui); de la Nastea, fata Anușcăi, nepoata lui Ioan Curui, cu 60 zloți, „două sate între Crasna și între Bârlad, anume Filipeștii (în Dobâr-ceni, contopit cu Mânjești, comuna Muntenii de Jos, Vaslui) și, mai jos de acest sat, într-același hotar, Săcuienii, unde a fost Stanciul Săcuiul” (Secuia, comuna Muntenii de Jos, Vaslui); de la Șteful și Mărina, fiii Marușcăi, și seminția

lor... Bila și Oance, feciorii Marinei, nepoți ai lui Giurge Jumătate, și Marina, fata Mândrei și nepotul ei de frate Silea, și soru-sa Donea. Fiii Fedorei, nepoți ai lui Oană Jumătate, cu 500 zloți, „un sat pe Bârlad, în jos de târgul Vasluiului, tot cu toate cuturile, unde au fost Balosinăuți” (Muntenii de Jos, comună, Vaslui)... Apoi iarăși domnia mea am socotit și am miluit pe șoltuzii și pârgarii și pe toți oamenii cei săraci din târgul Vasluiului și le-am întărit obiceiul cel vechi, precum că nici un om dintr-înșii, dintru care au lăcuință a lor acolo, în Vaslui, nici cât de puțină vamă să nu aibă a plăti acolo în târgul Vasluiului, nici la un fel de alișveriş, fără numai să plătească aceia care vor aduce pește în târg, adică de la o maje, un pește, și de la o căruță, iarăși un pește, iară mai mult nimic”⁵⁷⁷.

1902: „**Secuia**, sat în partea de nord-est a comunei Mânjești, plasa Crasna, județul Vaslui, situat la poalele dealului Secuia, pe pârâul cu același nume, pe o suprafață de 438 hectare, din care 148 sunt ale locuitorilor, și cu o populație de 40 familii sau 150 suflete. Locuitorii posedă: 6 pluguri și 10 care cu boi; 85 vite mari cornute, 350 oi, 15 cai și 22 râmători”⁵⁷⁸.

SECUIENI

(sat cu numele vechi Movable, comuna Secuieni, Bacău).

⁵⁷⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. III, București 1980, doc. 96, pp. 188-190

⁵⁷⁸ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 367

1434: Întărit de Ștefan voievod lui Costin, care primește uric pentru „un sat pe Cobâle, **la Movile**, și, peste Prut, Paremnicoval și dvoriștea lui Rosomacin”⁵⁷⁹.

1448, iulie 15: Întărit, prin „unde era casa lui Roșca”, adică satul Călimănești, care s-a contopit cu Câmpeni, apoi cu Secuieni, de Petru voievod, fraților Roșca și Cojea, care primesc uric pentru „satele anume: **Călimănești, sub Dumbravă, unde este casa lui Roșca**, și, pe Tutova, Broșteni, unde este casa lui Cojea, și seliștea anume a lui Stan, și, mai jos de Micul, unde a fost Căliman, și Călimănești, unde a fost Ion Călimănescul, și Bogești, și, la obârșia Luminatei, la fântână, seliștea de lângă Ivul, de asemenea și Măciucă, și, mai jos, Munce-lul, și cu seliștea lui Brătan, și prisaca lui Micșin, și, la Seaca, mai jos de prisacă, un loc din pustie, și, la Prut, mai sus de Faurei... Miroslăveștilor, un loc din pustie și, pe Ialan, Micșinești, al copiilor lui Micșin”⁵⁸⁰. Hotarele, din veac.

1491, noiembrie 6: Întărit de Ștefan voievod fraților Mihul Pojar și Nastea, nepoții de frate Fărcea, Mitutelul, Anna, Mărina și Stana, fiii lui Tăbuci, și verii lor Cârstea și Anușca, fiii Mărinei, toți nepoți lui Laslău Buhaicea, care primesc uric pentru „dreptele lor ocini, satele la Cobâle, anume: Săcuianii (Secuieni, Bacău) și, mai sus de Movile, unde a fost jude Oanciu (lângă Secuieni, Bacău), și Bogdăneștii (Bogdănești, comuna Traian, Bacău), și, pe Siret, Năneștii, unde a fost jude Oancea (Prăjești, comuna Secuieni, Bacău), și, mai jos,

⁵⁷⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 123, p. 175

⁵⁸⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 281, pp. 400, 401

Rusciorii, unde a fost jude Stan (în Bogdănești, comuna Traian, Bacău), și Dumbrăvița, unde a fost jude Giurgiu (lângă Prăjești, comuna Secuieni, Bacău), și, pe Jijia, sub Cornăriș, Buhăiceștii (Buhăceni, comuna Trușești, Botoșani)... Însă să le fie în patru părți: slugii noastre Mihul Pojar să-i fie satul anume Bogdăneștii și jumătate din judecia lui Oanciu, ce este mai sus de Movile; iar slugii noastre Cârstea și surorii lui Annușca să le fie Săcuianii și, de asemenea, jumătate din judecia lui Oanciu; iar slugii noastre Fărcea și fratelui său Mitutelu și surorilor lor Anna, și Marina și Stanca să le fie Rusciorii și Dumbrăvița, unde a fost jude Giurgiu, iar Nastei să-i fie Buhăiceanii”⁵⁸¹. Hotarul, din veac.

1632, iunie 9: Întărit de Alexandru Iliăș voievod comisului Corui, care primește uric pentru ocina din „sat din **Făurenii** (lângă Rusenii Răzeși, comuna Plopana, Bacău), aproape de **Băicani** (Rusenii Răzeși, comuna Plopana, Bacău), cu vad de moară, ce-i în ținutul Tutovei”, cumpărată, cu 10 ughi de aur și niște postav de Flandra, prețuit drept 7 zloți bătuți, de la fostul șetrar Lazor Chișinău, care îi vinde „toată partea lui David, ce a avut-o de moștenire de la neamul lui”; / „ocina ce se va alege din satul **Obârșie** (Obârșia, comuna Izvorul Berhe-ciului, Bacău), ce este în ținutul Tecuciului, cumpărată, cu 20 taleri, în baza unui zăpis de mărturie de la Ștefan Bechea și Marcu pitarul din **Bogdănești** (comuna Traian, Bacău), Stratie spătărel din **Certiiani** (lângă Izlaz, con-topit cu Poiana, comuna Negri, Bacău), Zapalce, popa Gavril și popa Ștefan din **Săcuiani** (Secuieni, comuna Secuieni, Bacău), Daniil, Lazor, Ichim, Toader și Gavrița din

⁵⁸¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 105, pp. 208-210

Prăjești (comuna Traian, Bacău), de la Vicol din Prăjești, fiul Dochiei, nepotul Alexei, și de la Petrea, Ipatie, Chelsie și Ahilie, feciorul lui Leul din Prăjești, toți nepoți lui Alexa; / „ocină din satul **Buecani** (Băicani, adică Ruseni), din tot locul 12 pământuri și cu loc de casă și cu grădină”, cumpărată, cu 21 taleri de argint, de la frații Zaharia și Ioniță, și de la fiii lor”; / „a treia parte din partea Țopei, din satul **Făureni**, ce ăi este lui zestre de la socrul său Dumitrașco, vornic de gloate, care i-a fost lui cumpărătură de la fiica Țopei, drept 150 zloți tătprești”; / „dreapta ocină și dedină din jumătatea satului **Ruseni** (numit și Buecani, și Băicani, azi Rusenii de Sus și Rusenii Răzeși, comuna Plopana, Bacău), ce se numesc acum **Băicani**, a șasea parte, ce-i este zestre de la socrul său Dumitrașco vornic, cumpărătură de la Ion și de la feciorii lui Toader, Petrea, Sanhira, nepoții lui Lazor popa, pentru 50 taleri”⁵⁸².

1634, martie 15: Întărit de Moise Moghila voie-vod diacului Irimie Vârnav, care a „arătat înaintea sfa-tului nostru un zăpis încredințat, întru care mărturisesc pentru el cum că și-a cumpărat de la Nedre Hănțoi o parte din fânaț din satul **Săcuiani**, din ținutul Neamțului, jumă-tate de parte din pârau, din vatra satului și din câmp, și din țarină și din tot secerișul, și din moară, și din sat, pentru 40 ughi ungurești; nesilit de nimeni a făcut această vânzare Ion Potop, cu ispisoc ce a avut de îndreptate de la Constantin Movila vodă... / Și a mai cumpărat, de la Gheorghe sin Costi și de la feciorii lui, fiind din satul Săcuieni, având 5 fânațe, adică acele 5 fânațe sunt 2 la **Scurteni**, dar unul sub **Zărnești**, iar 2 sunt la **Perperic**. Și i-a cumpărat cu 8 ughi ungurești. Și a mai cumpărat, de la fata lui Ion Potop,

⁵⁸² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 115, pp. 140-143

Tudosca, 2 fânațe, unul sub Zărnești, și altul între peri, tot de la acel sat, din Săcuieni, pentru 3 ughi. Și a mai cumpărat de la fata lui Ion Potop, Arvasia, 2 fânațe tot din satul Săcueni, unul este la **Spini**, altul la **Strâmbi**, în Groapele. Și a mai cumpărat de la Ion sin Marcul Noroce un pământ sub Pădurea Relelor, pentru 2 ughi ungurești. Și iar a mai cumpărat de la Petre vătaful un pământ, la Costiță, și jumătate de pământ, tot de la satul Săcueni, pentru 2 taleri argint. Și iar a mai cumpărat un pământ din țarina mare, de la Toader Gosul, cu 30 potronici argint... Și a mai cumpărat două prisăci cu livezi, pomet, de la Ursul și de la fata lui Nastasia, și de la un Ehan, ce au fost drept al lor de la Grăjdan și Pătrașco, le-au dat 15 taleri și 2 stupi, ce sunt la ținutul Romanului, la sat **Muncel**”⁵⁸³.

1639, iunie 3: Întărit de Vasile Lupu voievod fraților Macsin Băhnașul și Vasile, nepoții lui Săcuianul, în baza unui zapis de la Pentelei și Toma din **Piticieni** (Chiticieni, comuna Secuieni, Bacău), Alexa din **Săcuiani** (comuna Secuieni, Bacău), Banul, Gligorie fiul popii din **Fundeni** (comuna Secuieni, Bacău), Toderiță din **Mușețești** (comuna Săucești, Bacău), Istratie Țăul, Dumitru Borăș și Marco Feșchia din **Prăjești** (comuna Traian, Bacău), în care mărturiseau „că a venit înaintea lor Mariica, fiica lui Toader, nepoata lui Săcuianul, și a vândut partea bunicului ei Săcuianul și a tatălui Toader, fiul lui Săcuianul... unchiului său Macsin Băhnașul și fratelui său Vasile, pentru 65 de lei bătuți”⁵⁸⁴.

⁵⁸³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 83, pp. 97, 98

⁵⁸⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 142, pp. 156, 157

1639, septembrie 14: Carte de împuternicire, dată de Vasile Lupu voievod Danciului, „spre aceea să fie tare și puternic a lua a zecea dintr-a lui dreaptă ocină și moșie, din satul **Popești** (comuna Dragomirești, Vaslui), din **Săcuiani** (comuna Secuieni, Bacău) și din **Dănceni** (comuna Podul Turcului, Bacău) și dintr-alte moșii ale lui, pe unde va avea”⁵⁸⁵.

SECUIENI

(și prin Cuciulătești, Bârjoveni și Săcuiani,
înglobate în Secuieni, Neamț).

1448, iulie 27: Întărit de Petru voievod lui Ion Porcu, care primește uric pentru „satele anume: unde este curtea lui, pe Pârâul Negru, și Sârbi, și Arămești, și Românești, și Știubeești, și Cornești, și Tulești, și moara din câmp, care a fost a lui Andreicu, și **Cuciulătești, și Bârjoveni, și seliștea lui Manuil, și Săcuiani**, și, pe Tutova, Mihail Croitor, și la Glog, și, pe Bâc, la Botne,

⁵⁸⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 233, p. 235

Voloseni, și la Crețul, și la Clim, și unde este Cruglici, și prisaca, și, la Mealure, unde este Oancea, și la Jac, și la Dragoman, și Grozeștiu lui Marco, și la Golâmboanie, cu vadul, și Neburești, și, la Tecuci, la Săseni, pe amândouă părțile pârâului, și casa lui Frâham din Tirgul de Jos”⁵⁸⁶. Hotarele, din veac.

1507, februarie 28: Întărit de Bogdan (cel Orb) voievod lui Săcuian ceașnic și Mărușcăi, copiii lui Iachim Săcuianul, nepoatei lor de soră Magda, semințeniei lor Ion, Anușca, Marena, Nastea și Agaftona, copiii lui Mihăilă, care primesc, de la semințele lor, Anușca, fata lui Dragoș Viteazul, Marena, fata Neagșăi, nepoții ei de frate Marena, Anușca și Magda, mătușile lor Nastea, Anușca și Agrișca, fetele lui Jurj Drăgușanul; și iarăși semințele lor Sima Rotâmpan și Șteful, nepoții lor de frate, de la copiii lui Toader Malecico, Vasutca, Nastasia și Parasca, de la seminția lor Dragoș, fiul Dancului, și de la semințiile lor Jurj, Anușca, Maria, Vasutca și Neagșă, și de la Maria și Anușca, nepatele ei de soră, și de la fetele Negritei, Ana și Nastea, toți nepoți și întregul rod al lui Dragoș Viteazul, „un sat, anume **Săcuienii de jos**, unde a fost Cozma... pe vechiul hotar, pe unde din veac a îmblat”⁵⁸⁷.

1572, iulie 16: Andronic și Petre Burdun, feciorii Ilincăi, și nepotul lor Toader Șofrac vând lui Ion, ginerele Nastei, fata lui Toader Șofrac, cu 70 zloți tătarești, partea lor „de ocină din Roșiori... dinaintea lui Golăe vel spătar, Gherman, popa Neagu, Dumitru diacul, Dumitru, Crăstea

⁵⁸⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 282, pp. 402, 403

⁵⁸⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XVIII, Iași 1927, pp. 97-100

și Alexa din **Șofrăcești**, One și Isac Isaico din **Roșiori**, Petre vatav și Sava din **Săcueni**”⁵⁸⁸.

1623, martie 20: Întărit de Ștefan Tomșa voievod fraților Iurașco Vărnava, Iurașco, Sora și Axinia, fiii lui Vărnava, care primesc uric pentru „dreapta lor ocină și cumpărătură a tatălui lor... a cincea parte din a cincea parte din satul Săcuiani, ce este în ținutul Neamțului, pe care și-a cumpărat-o de la vărul său Rusul, fiul Sohiicăi, nepot lui Mihul, pentru 600 de zloți tătarești. Și iarăși altă parte din același sat Săcuiani, toată partea Cr... și Teclei, fiicele lui Toader, cumpărată de la ele”⁵⁸⁹.

1626, septembrie 1: Zapisul Ilinei, fata lui Gligori, prin care vinde „partea mea de ocină din **Săcoiane** (Săcuiani, apoi Secueni, Neamț), cât mi se va alege din a cincea parte de sat... Eremiei lui Vârnav la această tocmeală au fost oameni buni din satul Săcoiane, anume Nechifor visternicel, Toma visternicel, Onol visternicel și Petrea Hannol, și Ghilasii și Hoilăp Beșetea de **Lăzăști** (sat lângă Secuieni, Neamț), și mulți oameni buni”⁵⁹⁰.

1627, septembrie 1: Zapisul șoltuzului **târgului Roman**, Buda și al celor „12 pârgari și oameni buni orășeni, anume Onica, Bârlibaș, Vasile Mălaiu, Neca neguțătorul, Esarriu, Costin, Ionașcu Rusul, Dumitrașcu, Chirilă bărbierul”, prin care mărturisesc cum a venit înaintea lor „Ilina, fata lui Grigore... și a avut ce a avut la

⁵⁸⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, p. 78

⁵⁸⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 34, pp. 49, 50

⁵⁹⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 116, p. 138

Săcuiani Erimiei lui Vârnav, drept 35 de bani buni, ca să fie lui ocină și moșie”⁵⁹¹.

1628, iulie 21: Porunca lui Miron Barnovschi voievod, dată lui Iurașco Bașotă, să cerceteze pricina dintre frații lui Luchiiian diac cu Eremiia din **Săcuiani**, și să oprească „pe Eremiia de pe acea parte de ocină de acolo ce se cheamă partea Ilinei... nici a se amesteca în partea de ocină a lui Grigorie Grecul întru nimică”⁵⁹².

1632, august 31: Zapisul fraților Ștefan, Mărica și Sofronia, feciorii Aniții, nepoții Vasilcăi, și al surorilor Gherghina, Ilina, Iona ași fratele lor Ionașco, nepoți Vasilcăi, prin care mărturisesc că au vândut o moșie în „**Săcuiani** (comuna Secuieni, Neamț), în vatra satului, cu loc de casă și în moară o zi și o noapte, și cu loc de prisacă și, în țarină în tot locul 19 pământuri... Gligăi din **Cuciulați** (Căciulați, contopit cu Secuieni, Neamț) și femeii sale Maricăi, drept 18 galbeni bani buni, / Și la tocmeala noastră au fost Strătilă și Sava de **Oncești** (Uncești, comuna Secuieni, Neamț), Simion visternicel și Tufan, feciorul preotesei din Săcuiani, și Pavăl din Cuciulați”⁵⁹³.

1633, septembrie 1: Zapisul fraților Toader, Mărica și Sulunca, feciorii lui Maței Surici din **Săcuiani** (comuna Secuieni, Neamț) și al nepoților lor, feciorii fratelui lor Irimia, prin care mărturisesc că au vândut moșia avută „în cutul **Durduciștelor** (cut al satului Secu-ieni,

⁵⁹¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 234, p. 320

⁵⁹² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 381, p. 527

⁵⁹³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 189, p. 247

Neamț), din a treia parte, a patra parte... și o cumpărătură, ce am avut de la tată-meu Maței din partea Inicii... lui Dumitrașco Varnav, drept 13 galbeni bani buni... dinaintea popii Grigore, Toader Cuzeo, Ionașco ginerele lui Vasluiianul, Tofan Râmbas, Ghețau și Radul din **Cuciulați** (Căciulați, sat contopit cu Secuieni, Neamț), Dumitru Tătarul, Tufan a preotesei și Irimia Varnav din **Podu Leloe** (Podu Iloaei, Iași) și mulți oameni buni”⁵⁹⁴.

1635, mai 9: Zapisul Todosiei, fata lui Avram în care mărturisește că a „venit la fratele nostru, la Gherghel fost pârcălab de **Bacău**, de mi-am vândut partea de moșie din sat din **Lăzăști** (înglobat în Secuieni, comuna Secuieni, Neamț) pe Siret, în ținutul Neamțului, din jumă-tate de sat, din a treia parte, partea moșului nostru Ștefan, a treia parte, și a părinților mei... fratelui nostru, lui Gherghel, și jupânesei dumisale Dragonii. Și mi-au dat 15 taleri, dinaintea fratelui nostru, lui Gligorie și Isachi ot **Băloșești** (Bălușești, comuna Icușești, Neamț), și dinaintea cumnatului nostru Loghin ot **Bârgăoni** (comuna Bârgăoani, Neamț) și a mulți oameni buni. Și eu, popa Vicol, am scris zapisul”⁵⁹⁵.

1636, iunie 5: Întărit de Vasile Lupu voievod fraților Gheorghe, fost vistiernic, Iurașco, fost hatman, și Marica, fiii lui Toader Bașotă pivnicer și ai cneaghinei Anghelina, care primesc ispisoace de întăritură pentru „dreptele lor ocini și dedini, câte a patra parte din satul **Bodești** (comuna Bodești, Neamț) și satul **Dăncești** (comuna Bodești, Neamț) pe Cracău, ce sunt în ținutul

⁵⁹⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 369, pp. 468, 469

⁵⁹⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 113, p. 151

Neamțului, cumpărătură lui Toader Bașotă de la Gheorghiță Ciolpan; și iarăși, partea lui Toader Bașotă din satul **Cuciulați** (înglobat în Secuieni, comuna Secuieni, Neamț), iarăși din acel ținut; altă parte de ocină din satul **Berești** (comuna Berești-Bistrița, Bacău), cumpărătură de la Gheorghiță Ciolpan și de la alți răzei ai lui; a treia parte din satul **Botești** (comuna Botești, Neamț), ceare este în ținutul Sucevei, pe râul Moldova, dedină a cneaghinei Anghelina a lui Bașotă cel bătrân; altă parte de dedină, în **Mogoșești** (înglobat în Costișa, comuna Costișa, Neamț), pe Bistrița; parte a satului **Șerbănești** (înglobat în Hâr-lești, comuna Filipești, Bacău), cumpărătura mamei lor Anghelina”⁵⁹⁶.

1636, iulie 11: Carte de împuternicire dată de Vasile Lupu voievod lui Ștefan, „spre aceea ca să fie tare și puternic a ține și a opri a lui dreaptă ocină și moșie din sat din **Lăzăști**, ce se va alege din partea lui, și o livadă ce se cheamă Ochișorul și cu alte poieni ce sunt împrejur, în gura Văii Negre, pentru că a dat pentru acele poieni 22 taleri, până-i vor întoarce alți răzeși partea lui”⁵⁹⁷.

1636, iulie 15: Zapisul lui Iacob, feciorul Măricăi, nepotul lui Paingu din **Durnești** (comuna Costișa, Neamț), prin care mărturisește că a vândut partea mamei sale Mărica „din sat de **Măstacăni** (Mastacăn, comuna Borlești, Bacău), ce este în ținutul Bacăului... lui Gligorașco Bejan, drept 10 lei bătuți ughi (ducați ungurești)... Și la tocmeala noastră au fost Neculae Sechil fost cupar, Constantin Bantăș și Gliga ot **Cuciulați** (înglobat în Secuieni, comuna Secuieni, Neamț), Dumitrașco Varnav,

⁵⁹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 427, pp. 489-491

⁵⁹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 455, p. 516

Gavrilaș sin Ciocârlie, Gligorie Hudici, Gligorcea Herțea și alți mulți oameni buni”⁵⁹⁸.

1637, septembrie 12: Zapisul fostului mare vornic Savin, în care mărturisește „cum au venit la noi Cozma Mazălu și cu frații lui Toader și Pătrașcu din **Gilești** (Giulești, comuna Secuieni, Neamț), cu seminția lor jupâneasa Sora comisoae, feciorii ei Gavrilaș și Ștefan... ca să mergem la sat la Gilești și să împărțim locul în două. / Deci noi am strâns oameni buni și megieși, anume Ursul din **Buhușești** (lângă Climești, comuna Făurei, Neamț), Cozma din **Bârjăveni** (Bârjoveni, în Siliștea, comuna Români, Neamț), Gligorcea, Gheorghe și Ștefan din **Tatămirești** (Tatomirești, contopit cu Budești și Făurei, comuna Făurei, Neamț), Strătilă din **Oncești** (comuna Secuieni, Neamț), Ghilasie din **Secueni** (comuna Secuieni, Neamț), Mihăiaș Beldiman din **Plupești** (Plopești, înglobat în Hoisești, comuna Mărgineni, Neamț), Simeon Cărcu din **Brănișteni** (de Sus și de Jos, incluse în Miron Costin, comuna Trifești, Neamț)... și am socotit, am ales și am împărțit tot locul în două: deci s-a venit în partea Sorei comisoaia jumătate de sat dinspre **Climești** (comuna Făureni, Neamț), de hotarul Onceștilor, valea în sus, până în capul satului de sus, în piatră, din piatră în sus, până în ogoare, până în hotarul **Sârbilor** (comuna Secuieni, Neamț) și Climeștilor; iar pe partea Cozmei și fraților lui s-a venit partea dinspre Brănișteni, din hotarul Onceștilor, valea de sus, până în capul satului de sus și iar până în jumătate de ogoare, iarăși dinspre Brănișteni”⁵⁹⁹.

⁵⁹⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 462, p. 524

⁵⁹⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 190, p. 174

1638, noiembrie 3: Întărit de Vasile Lupu voievod fraților Enachi, Gavrilaş, Simion, Vasile, Gligorcea și Itul, feciorii Ștefului din satul **Șofrăcești** (contopit cu Trifești, comuna Trifești, Neamț), din ținutul Neamțului, în baza unui zapis de la Drăgan din satul **Sohodol** (comuna suburbană Măgura, inclusă în Bacău), Toader din **Luncani** (comuna suburbană Mărgineni, inclusă în Bacău), Vasile a Onosii din **Iucșești** (Iucșa, comuna Bo-zieni, Neamț), Toader Coze și Simion feciorul lui Nichi-for din **Săcuiani** (comuna Secuieni, Neamț), popa Io-nașco de la Episcopia de **Roman**, în care mărturisesc „cum a venit înaintea lor Nedelea, fata lui Ionașco Bâr-zului, din sat din **Sohodol**, și a vândut partea ei din satul Sohodol, ce este în ținutul Bacăului... rudelor sale Ena-chie și fraților lui din satul **Șofrăcești**... drept un poloboc de miere. Și acelui poloboc de miere s-a rupt prețul drept 15 galbeni”⁶⁰⁰.

1640, decembrie 26: Arpentie și Urâta, feciorii lui Gheorghie, nepoții Himiei din Săcuiani, vând stolnicului celui mare Toma, drept 36 de galbeni, părțile lor din „satul **Săcuiani**, ce le este dreaptă ocină de la părinți, în ținutul Neamțului, pe valea Șoimului... 40 de pământuri, cu vatră de sat, cu loc de prisacă și cu moară ce îmblă pe fâină... Și ei au vândut și partea fratelui lor Vasile, căruia i-au plătit capul de la Ipifanie și de la Galina, cu bucatele lor”⁶⁰¹.

1644, mai 18: Zapisul de mărturie al boierilor divaniți, în care scriu că Tudorina Purceloaie și cu fetele ei Anghelina și Solonca au vândut Tomei (Cantacuzino) marelui stolnic, „drept 120 lei și 30 de stupi, biciuluiți câte

⁶⁰⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 499, p. 464

⁶⁰¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 511, pp. 495, 496

doi zloți stupul... niște părți de ocină, ce li s-au venit din rămășițele mătușii lor Mărica, fata lui Bașotă cel bătrân, din a patra parte din satul **Bodești** (comuna Bo-dești, Neamț), a patra parte, la fel din **Dăncești** (comuna Bodești, Neamț), din **Porcești** (azi Moldoveni, comuna Moldoveni, Neamț) și din **Cuciulați** (înglobat în Secu-ieni, comuna Secuieni, Neamț), iarăși din a patra parte de sat, a patra parte, cumpărătura unchiului lor Iurașco Bașo-tă, ce a fost hatman”⁶⁰².

1644, iunie 10: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Gligorie din **Săcuieni** (comuna Secuieni, Neamț), după ce „s-au jeluit Enachie și Gavrilăș, feciorii Șoldănesii, zicând că au ieșit ei un iaz în **Șofrăcești** (comuna Trifești, Neamț) și acolo au moșie cu Bașotă, cu Purece și cu popa Gligorie de acolo. Deci Enachie, cu frații săi, au cheltuit pe acel iaz mai mult de 40 lei, fără bucate și fără boi ce i-au stricat la acel iaz și la un lăptoc, și au dat ei 5 ughi (ducați ungurești), iar fără bucate. / Drept aceea, tu să socotești cu oameni buni să li se întoar-că jumătate de cheltuială de pe iaz și de pe opust (stăvilă) acei răzeși ai lor, ce țin acea jumătate de sat”⁶⁰³.

1644, septembrie 1: Gligorie din satul **Cornești** (comuna Filipești, Bacău), fecior lui Ionașco Lipovanul, și femeia lui Ioana, cu feciorii lor Damaschin și Ionașco, vând Savei și lui Mătei din satul **Oncești** (Uncești, comuna Secuieni, Neamț), drept 15 ughi (ducați ungu-rești), „o parte de ocină a mea, ce mi se vine din vatra satului, din țarină, din pădure și din tot locul din sat din **Filipești**

⁶⁰² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 322, p. 310

⁶⁰³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 333, p. 324

(comuna Filipești, Bacău). / Și la această tocmeală au fost popa Boul, diaconul Toade a Gligoroiu, Meftodie, Grigorie sin (fiu) Făureasca, Ionașco a Vasil-căi ot **Roman**, Bejan ot **Cuciulani** (înglobat în Secuieni, comuna Secuieni, Neamț), Ursu, Pășcan ot **Popești** (comuna Filipești, Bacău) și Mihail ot **Roman**. / Eu, popa Ionașcu, am scris acest zapis, în casa lui Ionașco a lui Cernat. Și a fost și Filip ot **Cozmești** (lângă Solonți, comuna Solonț, Bacău)”⁶⁰⁴.

1645, septembrie 1: Porunca dată de Vasile Lupu voievod pârcălabilor de Neamț, după ce „s-au pârat față în față Erimiia Vârnav se **Săcoiani**, cu Tufan de acolo, pe Tănăsie de acolo, pentru casa ce-a făcut Tănăsie, pe un iaz de moară și asupra a niște fântâni, pe un pământ al lor, și acolo n-a mai fost casă de cându-i satul, fără acea casă ce a fost a Murei. / Drept aceea, voi să strângeți oameni buni și să socotiți cu dreptul de nu va mai fi fost casă la cea țelină, iar dacă nu, voi să-i mutați casa în vatra satu-lui. Iar de va fi fost altă casă, să fie și aceasta pe acel loc”⁶⁰⁵.

1652, noiembrie 13: Scrisoare hotarnică de la Enachi și Vitolt, care au măsurat partea popii Mităuță, nepotul lui Calotă, „a patra parte de ocină din Săcoiani... în prezența martorilor Irimia Vârnav, Ionașco, Coza, Gățic, Vasile Humăm Grigorie, Sorici, Tănăsie Frunză, Dumitrașcu Vârnav, Tofan Rănăbas și Cozma”⁶⁰⁶.

⁶⁰⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 410, pp. 393, 394

⁶⁰⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 198, p. 158

⁶⁰⁶ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XXIII, Iași 1895, p. 234

1774, iunie: Satul **Săcuenii**, ocolul Siretului, după recensământul lui Rumeanțev⁶⁰⁷, avea **toată suma caselor 32**. Scădere rufeturi 7: 7 țigani. Rămân birnici 25. / **Birnici:** Toader Drăgoi / Toader Roman / Ion zet (ginere) lui Panciu / Ion Jocheș / Radu, muntean / Ion, cioban / Irimia, cioban / Ion, cioban / Lupul Labeș / Lupul sin ego (fiul lui) / Toader Labeș / Costantin Borș / Dumitru Borș / Ioniță fiu chelarului / Neculai brat (frate) chelarului / Vasile, crav / Mihăilă, scutar / Ion sin Labeș / Chiriță / Ilii Hroită / Ion Lebădă / Costantin fiul lui Gavril / Toader Hroită / Andrei, morar / Agapii, argat. // **Rufeturi:** Neculai, țigan / Ursul, țigan / Vasile, țigan / Moisa, țigan / Ion, țigan / Sandu, țigan / Toader, țigan.

SECURENI

(sau Sacureni pe Nistru, raionul Securenii, Hotin).

1770-1772: Satul **Sacurenii**, ținutul Hotinului, ocolul Nistrului, avea, după recensământul lui Rumeanțev⁶⁰⁸, **toată suma caselor: 54**. Scădere rufeturi 3: 3 popi. Rămân birnici 51. / **Birnicii:** Vasile fiul lui Alecsa / Ion Ghebacia / Grigoraș Moruz / Macsim / Nastasi Ian / Ivan, pânzar / Andrei / Ostapu / Timofti / Gavrilă / Dumitru Bahri / Fedor al lui Ivan / Acsănti / Hrihor Pohornic / Ivan, morar / Gavril Dinval / Andrei Ciumaș / Maxin, cibotariul

⁶⁰⁷ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 70

⁶⁰⁸ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 147, 148

/ Iațco, olar / Vasile Bacar / Simion Boica / Grigoraș / Ion Ioșca / Nichita Ciumaș / Anton Ciumaș / Bursuc / Tănase / Dănila / Dumitru fiul lui Chirița / Danila / Gheorghe fiul lui Anton / Dohanciu / Andreeș / Apostol / Chirila fiul lui Rusul / Timofte / Toader / Hrihor Ciumaș / Grigore / Mihailă Șahmat / Nicolae al lui Porhirie / Gheorghe fiul lui Tudorian / Mihailo / Ivasco / Gavril Moșniagul / Andrei, văcariul / Macsim Volcineț / Ivan, rotariul / Alecsa Moldovan / Miron, vornic / Nichita, vătăman. // **Rufeturi:** Popa Foma / Popa Mihai / Popa Mihai Maler.

1904: „**Securen**i, târgușor în județul Hotin, cen-trul volostei cu același nume, așezat într-o vale. Trei șosele sunt spre Briceni, Ocnița și Mohilău. La 8 km de linia căii ferate, stația Ocnița. Are 783 case, cu o po-pulație de 2.590 evrei, 1.576 creștini români, ruși rascolnici și ruteni: biserică; școală de băieți, cu 75 elevi; școală de fete rusească, cu 39 eleve; 358 vite mari cornute; 390 cai; grădini și livezi”⁶⁰⁹.

SELETIN

(pe Ceremuș, Bucovina, Ucraina).

Prima mențiune documentară a pârâului care va da numele așezării, Seletin, s-a făcut în 15 martie **1490**, atunci când, „în numele Tatălui, și al Fiului și al Sfântului Duh, Troiță sfântă, de o ființă și nedespărțiți, Ștefan cel

⁶⁰⁹ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 188

Mare întărea mănăstirii Putna o mulțime de biserici, precum „și braniștea din jurul mănăstirii: Suceava cu toate izvoarele ei, începând hotarul acelei braniști de la obârșia Laurei, pe obcină până la Falcău, și pe Falcău în sus, până la cărarea unde e groapa lui Alexa, la Șipot, de acolo, pe obcină, până la obârșia Sadăului și, pe obcină, până la obârșia Ruscăi și la obârșia **Seleatinei**, iar de acolo, la Suceava, la Țipot, de acolo la Pogoniște, apoi la casa lui Benea” și așa mai departe. Și, desigur, „nimeni să nu îndrăznească, fără voia egumenului, să pescuiască în acea braniște, să pască vite și să nu facă nici alt lucru”. În uricul acesta nu este menționată nici o așezare în cuprin-sul braniștei mănăstirești, ci doar niște toponime⁶¹⁰.

1762: Aflat pe malul stâng al râului Suceava, mai jos de Șipote, acolo de unde izvorăște pârâul Putila, Seletin, fostă braniște a mănăstirii Putna, a fost colonizat cu huțani după 20 mai 1762, când egumenul Vartolomei arenda munții unor „ruși din Putila”.

1744: În 1774, satul avea 22 familii huțânești, iar în 1784, 63 familii.

1843: Biserica Nașterii Sfintei Marii din Seletin, construită în 1831, avea, în 1843, în Seletin și în Plosca, 1.251 enoriași, paroh fiind Mihail PROCOPOVICI. În 1876, biserica deservea 1.638 de enoriași din satele și cătunele Seletin, Plosca, Ulma, Krasnidil, Nessipitul și Christie, paroh fiind Georgie HNIDEI. În 1907, când enoriașilor din satele deja menționate li se adaugă și cei din Rosischnei, din Măgura, din Salaschin și din Lups-chin, paroh era Alexander PALIEVICI, născut în 1844, preot din

⁶¹⁰ AȘSP, *Documente Romaniae Historica. A. Moldova*, vol. III, București 1980, doc. 74, pp. 142, 143

1874, paroh din 1881, cantor fiind, din 1900, Cornel SCRABA, născut în 1869.

1864: Din 1864, funcționa la Seletin o școală cu 4 clase⁶¹¹.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Rădăuți – **Rădăuți** (Târg cu tribunal districtual) cu Vadu Vlădichii, Andreasfalva cu Mitoca, Bădeuți, Bilca, Burla, Frătăuții Vechi, Frătăuții Noi, Fűrstenthal, Horodnicul de Sus, Horodnicul de Jos, Karlsberg, Marginea, Milișăuții de Sus, Putna (cu mănăstirea), Satulmare, Straja, Sucevița, Vicovu de Sus cu Bivolăria, Vicovu de Jos, Voitinel, Volovăț, **Seletin cu Frasin, Tomnatic, Rusca, Paltin, Plosca Camerale, Ulma, Ropoțel, Nisipitu**, Bistrița cu Cârlibaba, Izvor cu Iarovița, Sărata, Moldova, Șipot Camerale”⁶¹².

1890: În 1890, Seletinul era un veritabil orașel, în care evreii, ca și românii, reprezentau un sfert din populația de 3.715 locuitori. Primar era Iuliu Cicane, paroh – Ilarion Gramatovici, iar învățător – Andrei Ostașec.

1895: „Merg spre nord, de la Seletin, prin valea Ropoțel, până la creasta Plosca. Aici suntem deosebit de captivați de un copac, care este numit pe aceste meleaguri „molidul minune” („Wunderfichte“). Ramurile acestui copac atârnă vertical de trunchi, astfel încât, în loc de forma conică familiară, puteți vedea o coloană verde.

⁶¹¹ SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1843 p. 56, 1876 p. 99, 1907 p. 117

⁶¹² *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

Ramurile proeminente formează o coroană în formă de umbrelă numai în vârf. Când am vizitat așezarea pentru prima dată, în 1891, Hurdisch, proprietarul pajiștii pe care se ridică copacul, mi-a spus că bunicul său a găsit bradul în urmă cu aproximativ 50 de ani în pădurea deasă. Chiar și atunci, molidul s-a remarcat prin creșterea sa ciudată, iar acest lucru l-a salvat de toporul de care au căzut ceilalți copaci. Așa că acest copac a fost păstrat, care poate fi descris probabil ca unul dintre cele mai interese-sante obiective turistice din zona huțulă. / În 18 august, de Ziua de Naștere a Împăratului, eram în Plosca și am intrat în biserica supra-aglomerată. Era sărbătoarea Schimbării la față (na Cheruwimach) și am observat că unele femei și bărbați s-au așternut brusc la picioarele preotului, care pășea pe spatele lor. Când am întrebat, mai târziu, am aflat că acesta este un remediu pentru durerile de spate. Altul ar fi să lași pe urs să te pășească pe spate, dar rareori se ivește ocazia în munți, deoarece ursarii îi vizitează rar, iar „Moș Martin” sălbatic sau „Grosse”, așa cum huțulii îi zic respectuos ursului, ar fi un medic bun, dar periculos. Mi s-a povestit, mai târziu, în Jawornik, pe Ceremușul Negru că un bărbat, Michailo Semeruk, care se bâlbâie încă din tinerețe, a întâlnit ursul. Era băiat și păștea oile, când a venit un urs, iar băiatul a fost tentat să ucidă animalul cu un pistol, dar ursul s-a aruncat asupra lui și, pentru că adolescentul se prefăcuse că este mort sau leșinat de spaimă, nu i-a mai făcut nimic altceva, decât că l-a acoperit complet cu trunchiuri și crengi. Când ursul a plecat, băiatul s-a târât afară de sub crengi și, de atunci, a rămas bâlbâit. O poveste similară mi-a fost spusă și în Sarata, unde chiar un cioban fusese acoperit de un urs cu lemn și pietre într-un șanț, astfel încât ar fi pierit, fără îndoială, dacă nu ar fi

fost întâmplarea că ursul s-a retras pentru că era hăituit, din urmă, de oameni. Potrivit spuselor, ursul încearcă să-și atragă urmăritorii pe coas-tele stâncoase, rostogolind asupra lor pietrele mari. Când este vânat, de multe ori smulg bucăți mari de gazon din pământ și le aruncă asupra cailor”⁶¹³.

1896: O listă de subscripție, din mai 1896, pentru Internatul de băieți români din Cernăuți, întocmită de Vasile de TUDAN și de soția lui, Aspazia, cuprinde următoarele nume de localnici din Seletin: baron Alexandru POPPER, Srul JABLONOWER, Iosif ȘERF, Chaskel ȘERF, Lazar IEKELES, Iosif MIK, Leib REICH, Constantin DULGHER, Ianchel REICHMAN, Salomon VILLENZ, Alter OEHL, Aba GRAF, Chaim ȘERF, Simion BULLER, A. BULLER, Iankl ERNST, Chaim IEKELES, Vasile HALIP, Maier (fiul lui) Șrul ȘERF, Ușer LEKER, Chaim (fiul lui) Iuda ȘREIBER, Samuel ȘERF, Mendel (fiul lui) Hilig DIȘ, Iosef SCHREIBER, George VOROTNIAC, Berl (fiul lui) Moses TUDIVER, Iosif ȘERF, Alter ȘERF, Nute RACHMAN, Schmil ȘECHTER, Salomon ȘERF, Mar-cus SCHERF, MERDINGER, M. BULLER, Olexa REBENCIUC, REINERT, Cosma ZAIET, Vasile ANDREICA, Teodor ZAIET și Ladislau DOMBROVS-CHI⁶¹⁴.

1905: „Czernowitzer Tagblatt a publicat următorul articol, în 25 noiembrie 1905, sub titlu „Ciudata poveste a casei bântuite”: În casa unui anume J. J. din Brodina, după cum ne informează corespondentul nostru,

⁶¹³ Kaindl, Raimund Friedrich, *Neue Beiträge zur Ethnologie und Volkskunde der Huzulen*, în *Globus*, Nr. 5, Anul LXIX, ianuarie 1896, p. 71

⁶¹⁴ DEȘTEPTAREA, Nr. 11/1896, p. 85

nu a fost foarte plăcut de ceva vreme. Casa acestui om este plină de o bântuială a diavolului de neînțeles. A început cu focul. Mai întâi, a început un incendiu în salon, fără nici o cauză. Câteva zile mai târziu, a avut s-a aprins brusc camera și mai multe obiecte valoroase s-au transformat în scrum; cum ar fi putut începe focul a rămas de nexplicat. În această săptămână, un prunc a fost luat din leagăn și plimbat, de o forță invizibilă, prin această casă. Când mama a luat copilul și l-a pus înapoi în leagăn, a simțit că este îmbrâncită și aruncată de niște mâini nevăzute. În aceeași zi, tencuiala de pe peretele din casă a căzut la pământ cu o astfel de forță, încât geamurile s-au făcut țandări. Apoi, o piatră s-a lipit de peretele camerei, spre mijlocul ferestrei, și a spart din nou niște ochiuri de geamuri. Astfel de incidente stranii s-au mai produs mai în casa vrăjită. Însăpăimântat, stăpânul casei i-a dus pe cei doi copii ai săi, presupusa cauză nevinovată a bântuirii fantomei, la locuința socrului său K., în apropiere. Același tâmbălău a început acum în această casă. Totul a fost spart și lovit de o mână invizibilă. Dulapurile închise s-au deschis singure, iar obiectele din interior au fost aruncate în cameră, astfel încât agitația era cu adevărat înfricoșătoare: un felinar atârnat pe peretele camerei era plimbat prin holul din față și prin curte etc. Socrul K. trăise în casă, timp de douăzeci de ani, și nu a observat niciodată așa-ceva, până când nu i-au fost aduși nepoții. Pentru a se convinge dacă copiii sunt într-adevăr bântuiți, în final au fost duși într-o a treia casă și același lucru s-a repetat și aici. Bineînțeles, evenimentul a provocat o mare emoție în localitate și în împrejurimi, iar curioșii s-au înghesuit să vadă „minunea”, fără ca nimeni să o poată explica. Articolul precizează acest lucru și susține că autorul a

văzut straniile întâmplări cu propriii săi ochi. Scrisoarea pe care am reprodus-o, din motive de curio-zitate, poartă semnul poștal al oficiului din Seletin. O mistificare nu este posibilă, dar sperăm că, mai devreme sau mai târziu, povestea bântuirii se va explica în mod natural”⁶¹⁵. „**O comoară ascunsă.** Din păcate, este cu-noscut faptul că superstiția este încă foarte răspândită în țara noastră astăzi și că populația rurală poate fi ușor câștigată pentru tot ceea ce este mistic, întunecat și secret. Un exemplu convingător în acest sens a fost procesul cu jurați care a avut loc joi. Tâmplarul Karl Obelnicki, muncitorul zilie Mihai Hauka, proprietarul Nikifor Ihnatiuk și proprietarul Herasim Maroczko trebuiau să răspundă pentru infracțiunea de fraudă. Judecătorul instanței de district, Lukasiewicz, a fost președintele instanței, procuratura fiind reprezentată de Dr. Lehmann, iar apărarea de avocații Dr. Fischer, Dr. Rieber și Dr. Mittelman. În rechizitoriu se susține că acuzații Karl Obelnicki și Mihai Hauka, s-au deplasat periodic la Boian (Bukowina), în 1904, 1905 și 1906, și păcăleau oamenii, sub pretext că știu unde, în subsolul unui castel din Rusia, există o comoară, păzită de spirite, și pe care doar un vraci huțul, posedat de diavol, un așa-numit „maestru”, care se află în Seletin, ar putea să o scoată la iveală; a păcălit , cu împrumutul unor bani de drum, 12 persoane, de la care au luat 112 coroane. Acuzații, Mihai Hauka, Nikifor Ihnatiuk și Herasim Moroczko sunt acuzați că l-au păcălit, la Cotul-Ostrița (Bucovina), în 1904, când s-au întors dintr-o călătorie în Rusia, și pe localnicul Petro Melneczuk, căruia i-au spus există un cufăr cu monede vechi dintr-o pivniță, în care se află o comoară, spunându-i că au nevoie de bani de cheltuială, ca să meargă să ridice

⁶¹⁵ *Zeitschrift des Vereins für Volkskunde*, Berlin 1908, pp. 94, 95

comoara în Rusia, împreună cu „stăpânul”, iar Melneczuk le-a dat 300 coroane. Apărătorii lui Obelnicki și Hauka sunt cei care au acceptat acțiunile presupuse, în timp ce inculpații Ihnatiuk și Maroczko au negat orice implicare, iar acuzații Karl Obelnicki și Mihai Hauka au fost condamnați la două și, respectiv, trei luni de închisoare, potrivit verdictului juriului. Martorii implicați au dat să plece, dar amândoi au fost arestați imediat, la cererea procurorului”(Bukow. Nachrichten 1906, 24 iunie)”⁶¹⁶.

În 1908, conform Dicționarului lui Grigorovitz: „**Seletinul**, târguleț, districtul Rădăuți, așezat în grupe împrăștiate pe o mare întindere, pe ambele maluri ale Sucevei, de la Straja și până în apropiere de Șipot Cameral. Suprafața: 111,70 kmp; populația: 3.715 locuitori, mai bine de 2 părți huțani, ruteni gr. or. și puțini gr. cat.; o a treia parte e formată din izraeliți, germani și puțini români și poloni. Se compune: 1) din satul de reședință Seletin, care, împreună cu târlele Merlova, Nisipitul și Rusca Ulma, numără 837 locuitori; 2) din cătunele atene: Brodina, Erești, Falcău, Frasin, Fușce, Hepa, Cuninschi, Opcina Costeliva, Crasnei Dil, Lupșin, Măgura, Plosca Cameral, Ropocel, Rusca, Sadău, Sipiul și 3) din târlele: Paltin și Salașiu. Partea centrală a comunei e străbătută de drumul districtual Vicovul de Sus –Șipot, din care pleacă, în cătunul Ropocel, o ramură, peste Plaiul Plosca, spre localitatea cu același nume, iar din cătunul Rusca, așa-numitul drum militar peste Plaiul Șurdinului, la Berhomet. Este sediul unei judecătoria de ocol; are un oficiu poștal, o școală populară, cu 4 clase (deci, 120 școlari – n. n.), și o biserică parohială, cu hramul „Nașterea Maicii Domnului”. A fost, până în timpurile din urmă, cătun, menționat

⁶¹⁶ Ibidem, pp. 95, 96

fiind, pentru prima oară, într-un hrisov din 13 Martie 1490 (15 martie – n. n.) al lui Ștefan cel Mare. În acest hrisov se spune că Seletinul era proprietatea mănăstirii Putna. În această localitate s-au găsit, de repetate ori, obiecte vechi, între care o sabie veche franceză ș. a. Populația, formată în majoritate din huțani, se ocupă cu exploatarea de păduri, cu prăsila de oi și cu stânăria. Comuna posedă 289 hectare pământ arabil, 4.077 hectare fânașuri, 1 hectar grădini, 3.000 hectare imașuri, 314 hectare poieni, 31.790 hectare păduri. Se găsesc 569 cai, 3.600 vite cornute, 4.500 de oi, 1.200 porci, 290 stupi. **Seletin, moșie**, atenență a moșiei cu administrație parti-culară Izvor, districtul Rădăuți. Are 231 locuitori. Se compune: 1) din moșia Seletin propriu-zisă, cu 4 case și 15 locuitori; 2) din localitățile cu ferăstrae: Brodina și Falcău; 3) din herghelia Frasin; și 4) din târlele: Sipitul, Tabora și Ulma”⁶¹⁷.

1914-1918: „La propunerea doamnei **Nastasia Tironiec**, din **Seletin**, se dispune procedura în scopul de a aduce dovezi asupra morții bărbatului ei, **Grigori Tironiec**. Doamna Nastasia Tironiec susține că soțul ei, Grigori Tironiec, a căzut mort, în luna mai 1915, în lupta de la Rarance”⁶¹⁸.

1919, septembrie 10: Decretul de confirmare a autorităților judecătorești. Începând cu 1 septembrie 1919, se confirmă „la autoritățile judecătorești din Bucovina, următoarele persoane”⁶¹⁹: **La judecătoria Seletin –**

⁶¹⁷ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, pp. 192, 193

⁶¹⁸ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 16, Cernăuți în 13 Martie nou 1919, p. 7

⁶¹⁹ *Monitorul Bucovinei*, Anul 1919, Cernăuți, în 10 Septembrie nou, Fascicula 63, pp. 1-4

Dr. Katt Erwin, judecător cu rangul IX”. Tot din 1 septembrie 1919, erau „permutate”, deci transferate, alte „persoane” ale magistraturii bucovinene, și anume: **Piatkiewicz Kazimir**, consilier conducător al judecătorei Seletin, consilier de tribunal cu rangul VII; **Silion Eugen**, judecător la judecătoria din Seletin, judecător de district cu rangul VIII”.

1919: Comisiunea agrară de ocol Seletin: Președinte: **Dr. Artur Hnidei**, pretor și șef al ocolului judecătoresc Seletin. / Locțiitor: **Ervin Katz**, judecător, Seletin. / Reprezentant al Administrației: **Pintea Teleagă**, subprefect, Seletin. / Locțiitor: **Dr. Ștefan Brailean**, comisar, Seletin. / Reprezentant al Băncii regionale: **Cornel Scraba**, funcționar comunal, Seletin. / Locțiitor: **Naftali Sperber**, notar, Seletin. / Expert agricol: **Vasile Strătescu**, consilier agricol, Rădăuți. / Locțiitor: **Eduard Hofman**, brigadier districtual, Seletin. / Reprezentant al proprietarilor expropriați: **Arcadie Boca**, măiestru silvic, Seletin. / Locțiitor: **Ioan Antimovici**, elev silvic. Seletin. / Inginer hotarnic: **Bruno Frenkel**, inginer hotarnic de stat, Seletin. / Locțiitor: **Carol Hlavin**, inginer hotarnic civil, Rădăuți. / Reprezentanți al țăranilor: **Ion Chiselița**, agricultor, Seletin; **Ioan Hutopila**, agricultor, Șipotele-Sucevei. / Locțiitori: **Vasile Mehno**, agricultor, Șipotele-Sucevei; **Roman Tcaci**, agricultor, Seletin⁶²⁰.

1922: Într-un ordin al Ministrului secretar de Stat la Departamentul Economiei Naționale, referitor la crearea de stocuri pentru CFR de către fabricile de cherestea din România, aflăm numele fabricilor din Bucovina⁶²¹ și a

⁶²⁰ *Monitorul Bucovinei*, Fascicola 73, 13 octombrie nou 1919, pp. 1-8

⁶²¹ *Monitorul Oficial*, Nr. 133, 11 iunie 1942, pp. 4872-4874

proprietarilor lor: Fabrica din **Seletin**, jud. Rădăuți, exploatarea Societății Ing. Victor Ionescu & Soned, cu sediul în București”.

1929: „Siretul izvorăște mai sus de Șipote, de sub muntele Zezeu, din locul numit Suha Varșic, și curge limpede, frumos, susurând și șerpuind printre brazi, arini și răchite. Spre apus de Șipote, munții, îmbrăcați exclusiv cu bătrâni codri de brad, se înalță în forme rotunde, frumoase și armonioase, în toată măreția și splendoarea lor, deschizând văi strâmte și adânci, prin fundul cărora curg mici pâraiașe cristaline, afluenți ai Siretului, ca și cum frumosul și iubitul râu ar avea mai multe izvoare. E frumoasă, măreață și splendidă această priveliște a munților Frunca Stângă, Ciuchilca, Vauțen (?) Șurdiu, Pleașa, Măgura, Zezeu, Lungul, Rotundul, Ciomirna, Lișnița, Tomnaticul, Bucova și Marerca, ce se leagă între ei, profilându-se pe albastra bolta cerească, de la stânga, la dreapta. De pe vârful Măgurei, înalt de 1.500 m, cel mai înalt și mai majestos dintre toți, privind peste culmi și peste codrii verzi, se vede, prin atmosfera albăstruie-violetă și transparentă, întreaga regiune colinară și de șes a Bucovinei, precum și Cernăuțul. De la Șipote, urmând cu trăsura ori călare, în sus, pe drumul spre valea Siretului – pe care o părăsește aproape de obârșia lui – ridicând și apoi scoborând munți, în aspră serpentină, prin vastele și frumoasele păduri de brad, se poate trece în valea superioară a Sucevei, la Seletin... / Urmând mereu pe malul drept al Ceremușului, șoseaua traversează, pe rând, frumoasele sate Răstoace, Pătrășeni și Marinișeni, de unde trece imediat în satul Gura Putilei, situat la con-fluența Ceremușului cu afluentul său drept, Putila, ce izborăște din vârful Lucava. De la Gura Putilei, o mică șoseluță în

proastă stare, continuând, în sus, pe valea Ceremuşului, duce la Iabloniţa şi mai departe, pe valea Ceremuşului Alb, oferind privelişti şi peisagii dintre cele mai frumoase şi mai încântătoare. Şoseaua principală, pe care am venii de la Vijniţa, o ia în sus, pe valea Putilei, o vale frumoasă, mai strâmtă decât a Ceremuşului, strânsă între munţi mai înalţi, acoperiţi cu frumoase păduri de brad, traversând satele de un remarcabil pitoresc, Dih-teniţi, Chişeliţeni, Toroceni, Putila, Foşca, Sârghieni şi Plosca, de unde, părăsind cursul Putilei, aproape de sor-gintea ei, scoboară la Seletin, în valea superioară a Sucevei, distanţă de 48-50 km, de la Vijniţa. Cam în dreptul satului Chiseliţeni şi spre răsărit, se înalţă fumosul şi falnicul munte Racova, mamelonat şi îmbrăcat cu brad, din vârful căruia, pe timp frumos şi senin, se vede oraşul Cernăuţi. În faţa muntelui Racova, pe stânga Putilei, se înalţă muntele ceva mai mic, dar tot frumos, Grebenul. De la Dihteniţi, înainte, munţii sunt mai mici, în pante mai dulci şi mai puţin împăduriţi. Această regiune muntoasă, întinsă de-a lungul văilor Ceremuşului Mare, Ceremuşului Alb şi Putilei, este în mare parte locuita de „huţani” sau munteni. Aceşti huţani, ca şi moţii, locuiesc răzleţi, împrăştiaţi pe văi şi pe coastele munţilor, însă, prin deosebire de moţi, ei sunt, în general, bine înstăriţi, au pământuri de păşune, vite, oi şi mănâncă bine unt, brânză, carne şi, mai cu seamă, lapte acru – „busling”, cum îi zic ei –, pe care-l pun într-o doniţă (bărâbânt), din care mănâncă toţi ai casei, cu mămligă şi cu „pită” de făină de grâu amestecată cu cartofi. Huţanii, ca şi rutenii dinspre şes, vorbesc cam aceeaşi limbă, având aceeaşi fizionomie şi acelaşi port, cu deosebire că ei, ca şi moţii, poartă cioareci, iarna mai mult roşii, iar vara albi, precum şi un fel de jambiere largi, de păslă roşie, căzând deasupra

opincilor – ca bănațenii – cojoace fără mâneci, pălării verzi sau olivii și cămeși cusute cu arnici roșu. Huțanele, femeii și fete, îmbrăcate cu catrințe, cămeși înflorite, cojoace și ghete sau opinci, cu jambiere, ca și bărbații, fiind îmbrobodite cu tulpăne roșii cu flori. Sunt foarte sprintene, călărind bărbătește în aliurile cele mai vii, bând și fumând în cârciumi, laolaltă cu bărbații și deopotrivă cu ei!... În zilele de târg, huțanii scoboară în Vijnița, Berhomete și Seletin și vând tot ceea ce au de vândut evreilor, care le cumpără la orețuri mult sub valoarea lor reală, reținându-i, apoi, la băutură alcoolică otrăvită orin cârciumile lor, o zi, două, trei, astfel ca să se întoarcă la casele lor cu organisme otrăvite, cu capetele bolnave, năucite și cu pungile goale. Ce perfectă ase-mănare cu ceea ce se întâmplă în Maramureș! / Dimi-neața, pe o vreme splendidă, plec, cu trăsura, mai departe, din Seletin, spre satul Fundul Moldovei... / Între Seletin și Fundul Moldovei sunt 50 km, iar drumul este foarte frumos și plăcut, străbătând de-a lungul apelor vii, limpezi și murmurătoare, o regiune muntoasă dintre cele mai frumoase, mai pitorești și mai variate”⁶²².

1937: „Una din vechile mele dorințe se îndeplinește astăzi. E o dimineață de iulie, în Seletin, și mă pregătesc să pătrund în Țara Huțulilor. Încă dinaintea războiului, când mă bătea gândul să urc, dinspre Câmpulungul românesc, spre Șipotele Sucevei, eram pe aceleași drumuri. Pornisem de ieri, de la Falcău, cu marile lui fierăstrae. De-aici și de la Brodina vecină, oamenii aceștia ai muntelui, de limbă ruteană și de obârșie tainică, încep să fie întâlنيți. De la Seletin, am intrat în apele lor și, de-

⁶²² Lupașcu-Stejar, Alexandru, general, *Paradisul Românesc*, București 1929, pp. 323-330

acum, până la înaltele hotare ale Poloniei, ei sunt singurii locuitori. Limba românească e aproape nefolo-sitoare. Evreii înșiși, de față pretutindeni, nu știu decât idiș, germana și ruteana. Am însă tovarăși buni și mă încred în norocul drumetului. / Plecăm cu o trăsură care abia trece podul destul de șubred de peste Suceava și se oprește. Caii trebuie potcoviți. Ai fiorul unei expediții cu greutate și primejdii. E vorba, deocamdată, de întâii șapte, opt kilometri, cu urcuș mai mult lin, care să ne ducă, peste cumpăna apelor, din valea Sucevei, în valea Putilei, și de la Seletin la Plosca. Vizitiul își are însă socotelile lui. / Pe capră avea un oaspe tăcut. Peste geamantanul puternic stă un mănunchi de bețe de deosebite grosimi și de lungime asemenea. La privire mai de aproape se văd a fi bucăți de coadă de undiță. Merge la pescuit păstrăvi. Șade încovoiat, în niște haine pestrițe, și se uită pe sub pălărie. Trăsura hurducă ușor. Făgașele sunt uscate și tari. Eu întreb ceva despre locuri, la care vecinul meu nu se pricepe să răspundă, și deodată celălalt vorbește el, fără să se întoarcă, într-o românească desăvârșită. Și de-atunci nu s-a mai oprit. Întâmplarea îl pusese acolo, ca să ne călăuzească, nu numai peste șosele și prin sate, ci și prin sufletele oamenilor. Era un doctor în filosofie din Sârghieni, care se întorcea acasă. Fusese ales cel mai vrednic, dar fără să știm niciunul, de portar al țării și minunilor huțule. / De departe, de la câțiva kilometri, încep să se vadă cele trei turle ale bisericii din Plosca. Peste câteva zile, aveam să le privesc la fel, de cealaltă parte, mici ca trei crini din altă lume, coborând călare de pe Maximeț, pe drumul de creste de la granița poloneză. Care și telegi încărcate greu ne vin în cale și se duc. Suntem în țara celor mai buni lemnari, oameni de pădure și de înălțimi, frați cu cei din Maramureș

și din Pocuția, până la Goralii de la celălalt capăt al Carpaților slavi, la Zakopane. Tăietori de păduri, fierăstrari, cărăuși, plutași, toată lumea trăiește pe aici numai din lemn. Trăiesc și cârciumile, care sunt înfipse bine la toate răscrucile; am văzut una, unde, ascultând fără să par, am descoperit că se ține în ele o listă mai sigură de suprafața parchetelor în exploatare și de metrii cubi lăsați pe apă sau plecați cu trenul, decât în registrele fîscului sau ale asociației patronale pentru asigurarea de accidente a muncitorilor. Cârciumarul se pune la îndemîna agenților acestor servicii, ca să facă o discretă treabă de delațiune, în schimbul unei despăgubiri corespunzătoare. Trăiesc și drumurile și mor din acelaș negoț. Șoseaua e bătută și măcinată neconținut. Exploatarea e undeva în munte, iar fierăstraiele tocmai la Seletin. În zilele împărăției, valea ar fi fost ca în palmă. De drag te duceai pe jos, din valea Sucevei, în valea Putilei, fără teamă de ploaie și de noroi. Acum să te ferești de vreme vrăjmașă, că, dacă ești cu vreun vehicul, nu mai ieși, iar dacă umbli apostolește, îți rogi moartea. Ascultam și mă uitam neîncetător la norii de deasupra. Bura numai câte o dată, ca și cum vîntul ar fi adus din altă parte umezeala”⁶²³.

1940: Tablou de cărțile de capacitate (atestare de meserie – n. n.) eliberate de Oficiul Rădăuți, anulate de minister prin decizia Nr. 66.017 din 1940”⁶²⁴: **Straub Paul Robert**, cizmar, domiciliat în Seletin; **Stauber Heim Itzig**, cizmar, domiciliat în Seletin; **Sentler Iacob**, cizmar, domiciliat în Seletin; **Wieder Nathan**, măcelar, domiciliat în Seletin; **Withal Adolf**, fierar, domiciliat în Seletin; **Buneac Petru**, fierar, domiciliat în Seletin; **Har-nic Roza**,

⁶²³ Bucuța, Emanoil, *Pietre de vad*, București 1937, pp. 23-25

⁶²⁴ *Monitorul Oficial*, Nr. 58, 10 martie 1941, pp. 1197-1208

morăriță, domiciliată în Seletin; **Harnic Babi**, morăriță, domiciliată în Seletin; **Dacner Iacob**, bărbier, domiciliat în Seletin; **Laufer Leia**, cofetar, domiciliată în Seletin; **Wolf Strul**, tâmplar, domiciliat în Seletin; **Gartel Maria Gusta**, coafez, domiciliată în Seletin; **Pihovici Anton**, bărbier, domiciliat în Seletin; **Weisberg Malca Sara**, croitoreasă, domiciliată în Seletin; **Hagel Ionel**, măcelar, domiciliat în Seletin; **Maleș Nicolae**, croitor, domiciliat în Seletin; **Frischmann Rudolf**, măcelar, domiciliat în Seletin, dar și cârnățar; **Hlipciuc Romaniuc Iuriu**, frizer, domiciliat în Seletin; **Dumitran Alexan-dru**, fierar, domiciliat în Seletin; **Staniseschi Norbert**, fierar, domiciliat în Seletin.

SELIȘTE

(sat pe Turlui, Bacău).

1632, decembrie 10: Întărit de Alexandru Iliăș voievod diacului Constantin, fiul Grapinei, care răscumpără, cu 70 zloți bătuți, de la Ursul comișel din **Verișești** și Orăș diac din **Stroești** (pe Trotuș, contopit cu Românești, comuna Berești-Tazlău, Bacău) și de la toți verii lor, „toată partea buncii lor Maria din satul **Verișești** (sau Vereșești, comuna Sănduleni, Bacău) și din satul **Seliște** (sat pe Turlui, Bacău), și din **Poiana lui Coman** (azi Poiana, comuna Livezi, Bacău), și din satul **Sperlești** (lângă Turluianu, comuna Berești-Tazlău, Bacău), toată partea buncii lor Maria, cât se va alege din acele sate...

care au fost vândute de bunica lor Maria lui Ursul și lui Orăș diac și verilor lor”⁶²⁵.

SELIȘTEA

(comuna Seliște, regiunea Cernăuți, Ucraina).

1632, august 5: Întărit de Alexandru Iliăș voievod fostului pârcălab Simion Pilipovschi și surorilor lui Greaca, Nastasica, Olena, Solomiia și Marușca, copiii lui Mănăilă Pilipovschi, nepoții lui Ivancu Pilipovschi, care primesc urice pentru „jumătate de sat **Mihalcăuții** (Mi-hăileanca, comuna Belousovca, regiunea Cernăuți, Ucraina), cu moară în pârau Vilii, și jumătate sat **Volcăuții** (Văscăuți, comuna Văscăuți, regiunea Cernăuți, Ucraina), și cu eleșteu și cu moară despre izvorul Vilii, și jumătate sat **Zubriceni** (comuna Zăbriceni, raionul Edinița, Moldova), sub Terebna, cu locul de moară în Ciuhur, și satul **Blișcinăuți** (comuna Bleșteni, raionul Edinița, Moldova), tij sub Terebna, și satul **Înșânețul** (Iujineț, Bucovina), pe Nistru, și satul **Diiacăuții, ce se numește Briceni** (oraș, Moldova), cu locul de eleșteu și moară în Vilnia, și satul **Vișineva** (Vișineva, regiunea Cernăuți, Ucraina), pe Nistru, și a patra parte de satul **Siliște** (comuna Seliște, regiunea Cernăuți, Ucraina), cu loc de moară pe același pârau, și a treia parte de satul **Pilipăuții** (comuna Pili-păuți, Dorohoi, Botoșani) și a șasea parte din satul **Oră-**

⁶²⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 256, pp. 322, 323

șani (Bucovina), ce sunt pe Prut, și a șasea parte din satul **Nipolcăuții** (Nepolocăuți, Bucovina) și a șasea parte din satul **Bârnova** (raionul Dondușani, Moldova), și a șasea parte din satul **Șandreni** (Șendriceni, comuna Mămăliga, regiunea Cernăuți, Ucraina), și a șasea parte din satul **Negreștii** (Negreni, comuna Mămăliga, regiunea Cernăuți, Ucraina)”⁶²⁶.

1770-1772: Satul **Siliștia**, ținutul Hotinului, ocolul Nistrului, avea, după recensământul lui Rumeanțev⁶²⁷, **toată suma caselor: 27.** Scădere rufeturi 1: 1 popă. Rămân birnici 26. / **Birnicii:** Vasile Brijnic / Andrei Sarinciuc / Pavel Coșca / Nicolae fiul lui Andrușca / Ivan Beleznașco / Fedor GHembe / Ion, croitor / Fodor Moșniaga / Holiatul / Ion Palatciuc / Toader fiul lui Andrușca / Fedor fratele lui / Matei / Miron fiul lui Roman / Ilco, rusu / Cotiuc / Eremciuc / Palii / Onufrei / Paticăi / Mihai / Simeon Barilo / Iacob, cibotar / Andrei, morar / Ion, vornic / Dumitru, vătăman. // **Rufeturi:** Popa Nicolae.

SELIȘTEA RUSII

(sat pe Orbic, inclus în Seliștea, Neamț).

1623, iulie 12: Întărit de Ștefan Tomșa voievod lui Neculai, fiul lui Dumitrașcu Seacheal, care s-a pâraț... cu

⁶²⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 166, pp. 209, 210

⁶²⁷ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 140, 141

Luca Fuștele din Averești, pentru un sat anume Siliștea Ruselor, ce este în ținutul Neamț”⁶²⁸.

1623, noiembrie 24: Întărit de Radul voievod, după împărțirea moșiilor, între urmașii lui Seachil, când s-a convenit și „s-a venit în partea slugii noastre Dumitrașco Seachil și a cneaghinei lui Nastasia satul **Seliștea Rusii** (Seliște, Neamț) și satul **Bârjovenii** (comuna Secu-ieni, Neamț) și **Feleștii** (inclus în Brănișteri, Neamț); iar în partea lui Tofan Seachil și a surorii lui Todosia s-a venit satul **Gocimani** (Goșmani, Neamț) și satul **Ară-meștii** (comuna Bahna, Neamț) și **Seliștea Rumâni** (Seliștea, Neamț)”⁶²⁹.

SELIȘTEA

(Sălește sau Seliștea, înglobat în Șipilești,
comuna Popricani, Iași).

1644, ianuarie 21: Soții Gligore și Lupa Ureche, Toma stolnicul cel mare și Anița, Lupul și Antimiia Bucium, Savin și Nastasiia, împarte între ei „moșiile de pe socrul nostru Voruntar (Prăjescul) comisul și de pe soacra noastră... mai apoi din zapisul de împărțală ce-a avut soacra noastră cu frate-său, răposatul Neagoe postelnicul și am mai adaos și jumătate din toate satele care s-au venit cu împărțală lui Conde vameșul de pe jupâneasa lui Sofroniia, iar după moartea ei le-am îm-părțit cu

⁶²⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 99, pp. 144, 145

⁶²⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 131, p. 179

Dumitrașco Neagoe, feciorul postelicului Nea-goe. / Și-au venit pe partea vornicului Ureche și a jupânesei Lupa jumătate de sat **Negritești** (comuna Podo-leni, Neamț), la ținutul Neamțului, satul **Strășeni** (co-muna Strășeni, județul Chișinău, Moldova) pe Bâc, la ținutul Lăpușnei, jumătate de sat **Cruhliceni** (județul Chișinău, Moldova), iarăși la acel ținut, a opta parte din satul **Vlășinești** (azi Lunca Prutului, comuna Trifești, Iași) pe Prut, ce-s în ținutul Iașilor, și jumătate de sat **Tătăreni** (lângă Onești, comuna Plugari, Iași), pe Mile-tin, ce-s la ținutul Hârlăului. / Și s-au venit în partea stolnicului Toma și a jupânesei Ana jumătate din satul **Negritești**, ce-s la ținutul Neamțului, satul **Săleștea** (sau Seliștea, înglobat în Șipilești, comuna Popricani, Iași) pe Prut, a opta parte din **Vlășinești**, iarăși pe Prut, ce-s la ținutul Iașilor, a patra parte din **Volcineț** (Vălcineț, județul Ungheni, Moldova), cu vecini, la ținutul Orheiului, și trei părți din patru părți din **Răusenii** (comuna Răusenii, Botoșani) pe Jijia, la ținutul Hârlăului. / Și s-au venit stol-nicului Bucium și jupânesei Antimia jumătate de sat **Voruntărești** (Volintirești, comuna Alexandru I. Cuza, Iași), cu vad de moară în Siret, ce-s la ținutul Romanului, satul **Unchitești** (sat pe Prut, ținutul Iași) pe Prut și **Cum-cenie** (sat pe Prut, ținutul Iași), iarăși pe Prut, ce-s la ținutul Iașilor, și a treia parte din **Cândești** (comuna Cândești, Botoșani) pe Siret, cu vad de moară în Siret. / Și s-au venit pe partea lui Savin și a jupânesei Nastasia satul **Giurgeștii** (înglobat în Târgu Frumos, Iași), cu heleșteie pe apa Bahlueșului, părțile ce se vor alege din **Tâmpești** (înglobat în Săcărești, comuna Cucuteni, Iași) și din **Balosinești** (comuna Cucuteni, Iași), ce-s la ținutul Romanului, satul **Ilișenii** (comuna Santa Mare, Botoșani), în gura Coroviei, și **Zudureni** (sat pe

Prut, ținutul Iași) pe Prut, ce-s la ținutul Iașilor”⁶³⁰.

1644, iunie 30: Ispisoc de judecată de la Gașpar voievod, după ce Gheorghe și Iordache frate-său din **Săliști** s-au pârât „pentru un sărac de om al lui Petriman, ce șade în ograda lui Gheorghe, că el este vecin lui Gheorghe, iar Iordache și frate-său au vrut să-l ia, și el este la Gheorghe din zilele lui Barnovschi vodă; pentru aceea a rămas Gheorghe pe Iordache și frate-său”⁶³¹.

SELIȘTEA

(lângă târgul Orheiului, Moldova).

1774, iunie 5: Satul **Săliște**, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Răutului, după recensământul lui Rumeantev⁶³², avea **toată suma caselor 65**. Scădere rufeturi 14: 6 scutelnici ai spătarului Râșcanu, 4 volintiri, 1 mazil, 1 popă, 2 femei sărace. Rămân birnici 51. 9 case pustii. / **Birnici:** Ioniță Negru / Grigoraș Ploae / Postolache Băhliță / Simion Marolă / Ioniță Leonte / Vârlan Leonte / Gheorghe Ștefănel / Vasilachi, casapu / Andrei, rotar / Gheorghe, rotar / Stahi / Pavel Bogonos / Gheorghe, croitor / Apostul Samoilă / Ilie Petcu / Simion Giosanu / Tănase Cantemir / Savin Crucianul / Gavril Crucianul / Grigoraș Marco / Nicolai Tătăroiul / Nastas Duca / Toader

⁶³⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 237, p. 217

⁶³¹ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 153, 154

⁶³² ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 414, 415

Racoviță / Miron, cojocar / Afteni Tudosâi / Sandul Giosanu / Vasile Costandin / Ioniță Bâlbăie / Iosip Pascal / Carp, cojocar / Stahi Scârce / Ștefan, harabagiu / Ion, prisăcar / Vlase, vornic / Marin, cojocar / Nedelco, bejenar / Antohi a Tomii / Ioniță Negru / Ion Făcăleț / Onofreiu / Ștefan Samoilă / Vasile Chirița / Simion, olar / Gheorghe Cupce / Trohin nepot lui Darie / Ivan, olar / Andrei, olar / Chiriac, vătăman / Andrei, bejenar / Antohi Giosanu / Damaschin Giosanu / Opre Giosanu / Grigoraș Giosanu / Gheorghe, ciobanu, ce i-a fugit omul de la oaste / Condre / Malcocianul / Afteni fiul lui Boblicioiul. // **Rufeturi:** Vasile Prale, volintir / Andrei Pomătariul, volintir / Costantin Dijmaru, volintir / Loghin Buhulici, volintir / Vlase Stăvilă, mazil / Popa Ion / Gafița, femeie săracă / Aftenie, femeie săracă.

1904: „**Seliștea**, sat în județul Orhei, volosti Isacova, așezat în valea Răutului, pe partea dreaptă, la gura Vatojului. Are 156 case, cu o populație de 936 suflete de țărani români; biserică. Șosea, din Orhei, spre Chișinău. Împrejurul satului sunt vii și livezi”⁶³³.

SELIȘTIOARA

(pe Prut, ținutul Iași).

1643, ianuarie 15: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Gligorie din **Tabără** (Tabăra, comuna Bivolari, Iași), care cumpără, cu 20 lei de argint, de la Gheorghieș și

⁶³³ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 189

Aftenie, fiii lui Prodan din **Mihăilașea** (Mihăilașa, comuna Telenești, județul Orhei, Moldova), din ținutul Orhei, „din a treia parte, a patra parte din satul **Seliș-tioară** (ținutul Iași), pe Prut, în ținutul Iașilor, și a treia parte din a patra parte din satul **Oncești** (Coada Stâncii, comuna Bosia, Iași)”⁶³⁴.

SEMENEA

(Simeni, azi Semenea, comuna Dragomirești, Vaslui).

1634, septembrie 21: Zapisul postelnicesei Nastasia Vrăbioae, în care mărturisește că „și-a întors Chirila din **Popești** (comuna Dragomirești, Vaslui), din sat din **Botoiu** (Botoi, comuna Dragomirești, Vaslui), partea Ilei, feciorul lui Lazor, nepotul lui Ciobăneasă, care parte a foct cumpărată de soțul meu, Ilie Vrabie, și mi-a dat 14 lei bani gata. Și-n tocmeala noastră s-au prilejit... Dră-găilă și Enachi din **Gănești** (la obârșia Tutovei, Bacău), Cozma și Toader Grecul ot **Simeni** (Semenea, comuna Dragomirești, Vaslui), Ștefan Bârsan și Blaga ot **Tulești** (comuna Dragomirești, Vaslui) și popa Gligorii ot **Ră-deni** (contopit cu Popești, comuna Dragomirești, Vaslui), să aibă a-și face dres”⁶³⁵.

1643, aprilie 25: Toader, feciorul lui Mihail ot **Davidești** (comuna Dragomirești, Vaslui) vinde vărului

⁶³⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 15, pp. 18, 19

⁶³⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 261, p. 292

său Ștefan din **Dragomirești** (comuna Dragomirești, Vaslui), drept 7 ughi (ducați ungurești), „partea noastră din satul Dragomirești și din **Bulăești** (comuna Dragomirești, Vaslui), ce se va alege... dinaintea lui Gherasim și a popii Sava din **Colonești** (comuna Puiești, Vaslui), Burdugan ot **Dragomirești**, Vasile și Cârstea ot **Semeni** (Semenea, comuna Dragomirești, Vaslui), Gavril din **Bu-nești** (comuna Dragomirești, Vaslui) și a mulți oameni buni”⁶³⁶.

1902: „**Semeni**, sat în județul și plasa Tutova, comuna Tulești, spre est de satul Tulești. Are 120 locuitori și 22 case”⁶³⁷.

SEMENI

(sau Sămeni, comuna Berești,
raionul Ungheni, Moldova).

1629, noiembrie 2: Toader Grecul de Sămeni vinde vistiernicului Isar, pentru 10 galbeni, un „loc de prisacă, unde-i va plăcea, la satul **Sămeni**, însă cât va arunca un voinic cu toporul în toate părțile, cum a fost obiceiul din veac”⁶³⁸.

1636, martie 28: Ispisoc de judecată de Vasile Lupu voievod, după de s-au pârât de față Dumitrașco, ginerele lui Ignat, și frații săi Brohin, ginerele Părascăi, și Solomon,

⁶³⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 81, pp. 87, 88

⁶³⁷ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 373

⁶³⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, pp. 193, 194

feciorii lui Nechifor, și Ursul cu frații săi, feciorii Chirilei, toți nepoții Isacăi, vătaful de seimani, cu Mircea și Leontie și cu alți răzeși ai lor „pentru cumpărătură ce a avut moșul lor Isaca vătaful, a treia parte din sat din **Simeni** (Semeni, comuna Berești, raionul Un-gheni, Moldova), ce este în partea din jos, dinspre **Bogdănești** (contopit cu satul Semeneni, comuna Berești, raionul Ungheni, Moldova), din vatra satului și din apa Prutului și din câmp. Deci Dumitrașco, ginerele lui Ilnat, a arătat un zapis de cumpărătură, cum a cumpărat moșul lor Isaca vătaful a treia parte din sat din Simeni, partea din jos, dinspre Bogdănești, de la Ilea, Zaga, Câmpan și de la Gheuca, sora lui Zăgan, drept 200 de florinți, bani tătarești, și 2 boi buni de negoț. Iar Mircea și Leontie, cu oamenii lor, au zis că au și ei amestec într-acea vatră de sat, în jos și în pod, căci umblă podul pe acea cumpărătură a Isacăi. Deci Domnia mea am trimis pe Foccea uricarul acolo, la acel loc”, să adune mărturii, să pună stâlpi de hotar, și s-a constatat că „acea parte din jos, a treia parte, cu podul, este dreaptă cumpărătură Isacăi vătaful, iar Mircea și Leontie, cu alți răzeși, eu nu au nici o treabă cu acea parte”⁶³⁹.

1904: „**Semeni**, sătuc în județul Bălți, pe malul Prutului, între pârâul Șoltoii și râul Prut. Pe partea dinspre nord a satului sunt rămășițele unui șanț, săpat de armata lui Petru cel Mare, când a fost înconjurat de turci și a scăpat umilit. Face parte din volosti Sculeni. Are 27 case, cu o populație de 183 suflete. Țăranii posedă pământ de

⁶³⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 376, pp. 423, 424

împroprietărire 352 deseatini. Mănăstirea Sinaia are aici 226 deseatini”⁶⁴⁰.

SFÂNTU ILIE

(lângă Suceava, Bucovina).

Așezat pe moșia mănăstirii Sf. Ilie, satul de iobagi mănăstirești este vag menționat, odată cu Șcheia, în **1 iunie 1613**, când Ștefan Tomșa a dăruit mănăstirii Sfântul Ilie „o bucată de hotar din satul Șcheaia, care să țâne de ocolul târgului Suceava, hotarul începând de la moara svintei mănăstiri, care îi este danie de la Bogdan Vodă, pe apa Șcheaiei, și în susul părăului care se cheamă Bula, până la capătul heleșteului lui Afanasie Buzga călugăr, unde este pusă o piatră, unde se întâlnește cu hotarul târ-gului; și, de acolo, drept la deal, la altă piatră, lângă Neacadrozea, pe povârniș; și la altă piatră, lângă nește movile de la hotarul târgului și la altă piatră, care este pe povârniș; și, iarăși, la altă piatră, pe malul părăului Hucul, și drept, în pădure, la un mestecăn, pe care este însemnat un bour; și, de acolo, pe marginea pădurii, până la capătul pădurii de la Șcheaia, unde este însemnat bourul într-un fag; și, de acolo, la părăul Șcheaia, la o piatră de mal, și, de acolo, în susul părăului, până la mai sus zisa moară mănăstirească”.

1463: Ctitorită de Ștefan cel Mare, în 1463, biserica Profetului Ilie, fostă biserică mănăstirească, avea,

⁶⁴⁰ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 189

în 1843, 799 enoriași, paroh fiind Constantin POPOVICI, iar preot cooperador, Ioan POPOVICI. În 1876, biserica avea 1.137 enoriași, paroh fiind Temistocle VOROBCHIEVICI. În 1907, paroh era Ioan CZERCAWSKI de JELITA, născut în 1848, preot din 1874, paroh din 1881, cantor fiind, din 1900, Grigorie CORDUȘ, născut în 1837.

1619: În 1 mai 1619, singurul voievod italian al Moldovei, Gaspar Grațiani, întărește hotarul stabilit anterior, dar, în 11 iulie 1623, călugării sântilieni se „jăluiesc” lui Ștefan Tomșa, revenit în scaunul domnesc, împotriva sătenilor șcheieni, care le „încalcă hotarele”, iar voievo-dul împuternicește pe sfinții călugări ca „pe cine veți prinde în hotarul aceluia loc, ce v-am dat domnia mea, pe loc să-l bateți cu trei sute de toiage, până să vor zdrobi, iar de nu veți face așa cum iaste învățătura domnii mele, vom trimite de vor face voao aceeaa cercetare; nimică să nu vă temeți de aceia oameni ce-i veți prinde pre acel loc”.

1626: În timpul celei de-a doua sale domnii, Ștefan Tomșa le-a mai dăruit călugărilor sântilieni, în 12 aprilie 1626, încă „o bucată de pământ în hotarul Șchie”, mărginită de păraul Șchie, drumul de vine de la mănăstire, iazul făcut de Macarie egumen, podul Dimii, fântâna Rădușca, movila în Chiritii, moșia Șchie, moșia Gropile a mănăstirii Sf. Ilie. Sunt multe urice și hotarnice, de-a lungul vremii, pentru câte un fânaț de la Gropile (vatra satului de astăzi) sau de la Fântâna Arenilor, care se repetă, ca pricini, în uricele de mai târziu.

1752, noiembrie 17: Constantin Racoviță Vodă poruncește episcopului Dositei Herescu din Rădăuți și fostului mare paharnic Dinul Cantacuzino „să aleagă și să stâlpească hotarul dintre moșiile mănăstirii Sfântul Ilie și

bisericii armenesti din Suceava, după ispisocul lui Mihai Racoviță Vodă”⁶⁴¹.

1753, martie 6: Mărturia hotarnică prin care Dosi-tei Herescu și Constantin Cantacuzino, fost mare pahar-nic, stabilesc și stâlpesc hotarul poruncit: „Deci noi, după luminată poruncă ce ne-au adus, adunându-ne, am mers împreună și toate pietrele ce-au fost la cea mai de pe urmă hotărîre s-au scos și am stâpit moșia cu stâlpi de piatră, după ispisocul mai sus numit preainălțatului domn. Începând hotarul dinspre târg, de la Fântâna Arenilor, unde s-a pus un stâlp de piatră, și de acolo, în sus, vâl-ceaua, până în pâraul Șcheai, unde și acolo s-a pus un stâlp de piatră, și iar de la Fântâna Arenilor, spre apus, Drumul cel Mare, care merge la Câmpulung (drumul vechi, care duce spre Berchișești – n. n.), tot alături cu hotarul Arenii, până ce pogoară în Frumoasa, la un pod de piatră, și de acolo drept la deal, până în zarea dealului unde se împreună cu hotarul Litenilor, și de acolo, până în hotarul Zahareștilor, unde s-a pus și acolo un stâlp de piatră; și merge în sus, alături cu hotarul Zahareștilor, până unde se împreună cu hotarul Stroeștilor și, tot alătura merge în sus cu hotarul Stroeștilor până ce se împreună cu hotarul Șchiai, unde și acolo s-a pus stâlp de piatră și cade în hotarul Sfântului Ilie, și merge iar alătura spre târg, tot cu hotarul vechi a lui Sfântul Ilie, până iar în vâcea ce este drept Fântâna Arenilor, de unde s-a început hotarul. Și așa s-a stâpit moșia sfintei mănăstiri Sântii Ilie de la Suceava, cu stâlpi de piatră dimprejur, după cum arată mai sus, din semne în

⁶⁴¹ DGAS, *Suceava. File de istorie*, București 1989, doc. 243, pp. 387, 388

semne, după cum am însemnat mai sus anume”⁶⁴². Mărturia hotarnică primea întăritură domnească peste doar câteva zile, în 15 martie, când „au mai arătat numitul egumen” de la Sfântu Ilie și alte întărituri, de la alți domni, care apărau averea bunului Dumnezeu de călugării de la alte mănăstiri, care poșteau ce le fusese încredințat altora. Țărani nu erau la Sfântu Ilie, ci numai robi. Robi ai lui Dumnezeu, desigur.

1754, februarie 1. Pentru că egumenul Lazăr se jeluiește, și Matei Ghica Voievod dă uric de întăritură mănăstirii Sfântului Ilie, pentru bucățica de loc de la Fântâna Arenilor, de mult amar de vreme disputată la Divan⁶⁴³.

1767, ianuarie 23: Buclucașul fânaț de la Areni ajunge și la Divanul lui Grigore Ghica, de data asta intervenind și Mitropolia Sucevei, care stăpânea cătunul Areni și, drept consecință, consideră că fânațul se cuve-ne-a Dumnezeului mitropolitan⁶⁴⁴.

1772, mai 17: Rușii lui Rumeanțev și cu „Divanul Cnejei Moldovei împuternicește pe Macarie, egumenul mănăstirii Sfântul Ilie de la Suceava să ia veniturile de pe moșia Gropile, împresurată de Ștefan Zota târgoveț”⁶⁴⁵.

1774: În 1774, satul Sânt Ilie avea 24 de familii de iobagi mănăstirești (recensământul lui von Spleny, din

⁶⁴² DGAS, *Suceava. File de istorie*, București 1989, doc. 244, pp. 388, 389

⁶⁴³ DGAS, *Suceava. File de istorie*, București 1989, doc. 246, pp. 393, 394

⁶⁴⁴ DGAS, *Suceava. File de istorie*, București 1989, doc. 272, pp. 422-425

⁶⁴⁵ DGAS, *Suceava. File de istorie*, București 1989, doc. 281, pp. 439, 440

1775, menționează 27 țărani), iar în anul 1784, după reforma agrară, 83.

1786: „Baronul Enzenberg a lucrat cu zelul obișnuit pentru îmbunătățirea stării Bucovinei⁶⁴⁶. Și succesul nu a reușit să se concretizeze. O imagine foarte vie a progresului pe care țara l-a făcut sub administrația lui Enzenberg, în special în ultimii ani, este evidentă în raportul *Rationarium Provinciae*, din 25 februarie 1786⁶⁴⁷. Printre „ameliorările” pe care al doilea guvernator militar al Bucovinei și le propusese, se număra și cea de la punctul e): „În ceea ce privește economia prin economate, cererea pentru un hambar de cereale și o moară, la St. Ilie, lângă Suceava, și o fabrică de cherestea la Vatra Dornei sunt de așteptat în acest an”⁶⁴⁸.

1793: „O prea negândită schimbare a vremilor și neașteptată întâmpinare, ce ne silește pe noi, pe toți locuitorii munților din Câmpulungul moldovenesc, această prea plecată jalobă a noastră, înaintea prea înaltelor locuri, cu prea adâncă smerenie a o aduce! ⁶⁴⁹, menționează că „diregătorii boierești tot chipul de silință au pus, ca să ne însărcine cu tot felul de datorii, cu care însărcinat este un țăran, cel ce șede în țară, pe loc neted și roditor,

⁶⁴⁶ Polek, Dr. Johann, *Joseph's Reisen nach Galizien und der Bukowina*, Czernowitz 1895, pp. 41-45.

⁶⁴⁷ Original în arhiva k. k. Ministerul d. Interior, retipărit din Hurmuzachi, *Documente privitoare la istoria Românilor*, Vol. VII, 1876, p. 454-478.

⁶⁴⁸ Polek, Ansgewält Capitel aus d. Gedenkbuche der röm.-kat. Pfarre zu Czernowitz. Czernowitz 1890, S. 64.

⁶⁴⁹ Acest document, prin care se descrie apăsarea românilor din Bucovina, l-am reprodus dintr-un volum imprimat la Viena, la 1861, traducerea în nemțește a tuturor privilegiilor ce au de la feluriți Domni câmpulungenii Moldovei din Bucovina – n. T. C.

care însuși înaintea unei comisii, ce s-au făcut într-aceste zile, din gura **domnului Director de la St. Ilie** (Direcția Bunurilor Statului din Sântul Ilie – n. n.) însuși ni s-au dat răspuns, cum că privilegiile noastre, ce le avem, nu ne învolnicesc nici de adetul casei, nici de dejma, și așa de va rămânea pe voia dregătorilor, Dumnezeu știe cu câte greutateți ne vor însărcina, precum și pân-acum multe au făcut, care nu erau; acești dregători mai sus numiți nu cumpănesc, aici, cum că noi puțină pâinea noastră o facem departe, în țară, și mulți o facem peste cordon, în Moldova, 10 și 12 mile de loc de departe, ca să ne putem hrăni aice, între munți, ce ne caută numai aici că suntem sudiți, călcând peste privilegiile noastre”⁶⁵⁰.

1802: Rohrer continuă, în relatările sale, cu mărturii despre apele Bucovinei, despre cele 49 de iz-voare sărate, care trebuiau închise, după începerea ex-ploatărilor de sare de la Cacica și de la Pleșa, sare omo-logată ca fiind de foarte bună calitate de către „onorabilul Jacquin”, despre Comandamentul regal și imperial al remontei din Bucovina, despre o întâlnire cu episcopul Daniel Vlahovici, ocazie cu care gustă din brânza de Rădăuți, care îi place foarte mult, și care se vindea și în Iași, dar și în Constantinopol, despre pădurile Bucovinei și despre condamnabila risipă de lemne, inclusiv prin intermediul **cuptoarelor de potasă**, care se mai găseau la Frătăuți, Solca, **Sfântu Ilie**, Ilișești și Câmpulung Moldo-venesc⁶⁵¹.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în

⁶⁵⁰ Codrescu, Theodor, *Uricarul cuprinzător de hrisoave, anaforale și alte acte ale Moldovei*, Tomul al VI, Iași 1875, pp. 164-170

⁶⁵¹ *Călători*, XIX, I, pp. 156-159

Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Suceava – **Suceava** (Oraș cu tribunal districtual) cu Cutul Zamca, Ițcanii Vechi și Șeptilici, Bosance cu Nemericieni, Podeni, Hriațca și Lisaura, Bunești, Buninți, Chilișeni, Danila, Găureni, Hatna cu Dărmănești, Iacobești sau Fogodisten cu Gura Solcii, Slobozia sau Milișăuții de Jos, **St. Ilie**, Ipotești, Ițcanii Noi, Călinești Enache cu Vasilache, Călineștii lui Kuparenko, Costâna cu Berindești, Liteni, Mereței, Mihoveni, Mitocul Dragomirnei cu Lipoveni, Părâuți, Pătrăuți pe Suceava, Reuseni, Romanești, Rus Mănăstioara, Rus Plavalar cu Rus Poienile, Securiceni, Șcheia, Soloneț, Stroiești pe Suceava, Tișăuți, Todirești cu Pietroasa, Uidești, Zaharești”⁶⁵².

1886: În noaptea de 28 spre 29 octombrie 1886, din pricina unor călți cu care era acoperită cahla, a ars întreaga gospodărie a lui Ștefan Păstru⁶⁵³.

1886: Din 1886, funcționa în sat o școală cu 4 clase⁶⁵⁴.

1890: În 1890, comuna Sânt Ilie avea 1.650 locuitori, primar fiind Ștefan Corduș. Comuna avea doi învățători, pe Nicolai Reus și pe Elena Lazăr, paroh fiind Ioan Cercavski de Ielita, iar cantor bisericesc – Grigorie Corduș.

1891: Volumul 17, nota 160, pagina 178 (Conservarea monumentelor din Bucovina). „Profesorul conservator Romstorfer a înaintat deja Comisiei Centrale un raport foarte important, privind necesitatea conservării

⁶⁵² *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

⁶⁵³ REVISTA POLITICĂ, Anul I, Nr. 12, noiembrie 1886, p. 4

⁶⁵⁴ SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1843 p. 49, 1876 p. 43, 1907 p. 158

multor monumente importante din Bucovina. În același timp, el a atras atenția asupra bisericilor mănăstirești din Putna, Sucevița, Dragomirna, asupra bisericilor mai vechi ale parohiilor și ale filialelor din Horecea, Toporăuți, Siret (2), Mănăstiriște, Suceava (4) Ilișești, Pătrăuți, Sf. Ilie, Rădăuți, Sucevița, Solca, Comarești, Arbore, Volo-văț, Milișăuții de Sus, Satulmare, Mănăstirea Humorului, Voroneț, Vatra Moldovița etc., în afară de numeroasele biserici din lemn. La biserica din Mănăstirea Humor, mortarul pedestalului, care are o înălțime de aproximativ un metru, a căzut parțial, cu excepția peretelui inferior, care poartă încă picturi splendide. Pe cei aproximativ 30 cm lățime, pietre de profil pietonal sunt desfăcute sau chiar aruncate, îmbinările fiind mai ales fără mortar. Trotuarul din jurul bisericii s-a scufundat atât de adânc, încât nu numai că nu mai servește scopului, dar a devenit de-a dreptul dăunător construcției. Când s-au desființat mănăstirile, această biserică a devenit biserică parohială, iar iconostasul de acolo este de remarcă⁶⁵⁵.

1902: Însoțirea raiffeisiană din „Sântilie” a fost înființată în 15 februarie 1902, sub președinția lui Vasile Cojocar, preotul Ioan Cercavschi de Ielita ocupând funcția de director, iar Vasile Răuț, pe cea de vistiernic.

1904: În 1904, Nicolae Iorga călătorește prin „ținutul dealurilor rostogolite-n neorânduială, dealuri blânde, rotunde, învelite cu veselă iarbă tânără. E moșia mănăstirii de odinioară a Sfântului Ilie, deci face parte din fondul religiosar și, firește, acesta l-a arendat Evre-ilor,

⁶⁵⁵ Romstorfer, Carl A, *Aus „Mittheilungen der k. k. Central-Commission*, în Maximovici, E.; Mikulicz, A.; Polek, Dr. J; Romstorfer, C. A.; *Jahrbuch des Bucowiner Landes-Museum / 1893*, Czernowitz 1893, pp. 45-71

cari aici sunt totul. Țărani zdraveni, înceți, tăcuți ară pentru domnul lor de astăzi, care a înlocuit cu burta, ochelarii și ifosul său pe Domnul cel vechi de acolo, din cetate, pentru care se ara cu sabia și se secera cu glo-ria”⁶⁵⁶.

1908: Adunând „cântece populare românești din Bucovina”, care aveau să vadă lumina tiparului sub semnătura nemeritată a lui Mattias Friedwagner⁶⁵⁷, în 1940, Alexandru VOEVIDCA a cules folclor și de la sântilia-nul Ioan POPOVICI (lăutar țăranesc cu pistonul, 21 ani în 1908).

În **1908**, conform Dicționarului lui Grigorovitz: „**Sf. Ilie**, comună rurală, districtul Suceava, așezată pe dreapta pârâului Șcheia, afluent al râului Suceava. Suprafața: 15,09 kmp; populația: 1.402 locuitori, aproape exclusiv români, de religie gr. or. Se compune din vatra satului, cu 1.370 locuitori și din fermele Ceretei și Frumoasa. Este așezată între cele 2 drumuri Suceava – Gurahumora, dintre care unul principal și altul districtual. Are o școală populară, cu 2 clase, și o biserică parohială, cu hramul „Sfântul Ilie”. Această comună s-a înjghebat de la 1457 încoace, în jurul mănăstirei „Sfântul Ilie”, zidită de Ștefan cel Mare pe acest loc, la ce an, nu se știe pozitiv (1463 – n. n.). Populația se ocupă cu agricultura și creșterea vitelor. Comuna posedă 1.643 hectare pământ arabil, 280 hectare fânașuri, 10 hectare grădini, 77 hectare imașuri. Se găsesc 64 cai, 300 vite cornute, 465 oi, 150 porci, 60 stupi. **Sf. Ilie, mănăstire**, astăzi biserică parohială în comuna rurală cu același nume, districtul Su-cevei,

⁶⁵⁶ NICOLAE IORGA, *Neamul românesc în Bucovina*, București 1905, p. 20

⁶⁵⁷ MATTHIAS FRIEDWAGNER, *Rumanische Volkslieder aus der Bukowina*, Konrad Triltsch Verlag Wurzburg, 1940

a fost întemeiată, pe cât se crede, de Ștefan cel Mare la 1504 (eroare, în 1463 – n. n.), lucru care nu se poate constata cu certitudine, hrisovul respectiv fiind în-vechit și rupt. Odată cu secularizarea celorlalte mănăstiri de către austrieci, a fost desființată și aceasta, având, în ultimul moment, încă 8 monahi. Mănăstirea Sfântul Ilie poseda moșia Gropile, pe care este acum așezat satul cu același nume; apoi mai avea Satul Mare, câte o jumătate din satele Costâna și Milișăuți, iar în Moldova poseda moșiile Iulești, Hodera și Iezereni. **Sf. Ilie, moșie**, cu administrație specială, districtul Suceava. Suprafața: 5,26 kmp; populația: 106 locuitori, români în majoritate, apoi germani, izraeliți, ruteni ș. a. Se compune din moșii: 1) St. Ilie propriu-zisă, cu 977 locuitori, care cuprinde și târlele Ceretei și Ratuș și 2) Frumoasa”⁶⁵⁸.

1914-1918: Jertfa de sânge pentru Bucovina a fost depusă de „Infanteristul **Ilie Atoderesei**, Sf. Ilie, Regimentul 22, rănit”⁶⁵⁹; „Infanteristul **Ilie Petrovan**, Sf. Ilie, Regimentul 22 Infanterie, rănit”⁶⁶⁰; „**Ioan Antonessi**, din **St. Ilie**, a participat la război și de dispărut din anul 1914, după cum afirmă martorii. Fiind deci probabilă prezumțiunea legală a morții, se îndrumează, la cererea soției sale, Saveta a lui Pavel Cerlinca, procedura pentru decla-rarea morții celui dispărut”⁶⁶¹; „**Constantin a lui Gheor-ghe Butnar**, din **St. Ilie**, a participat la război și e dis-părut din anul 1914, după cum afirmă martorii. Fiind deci decesul

⁶⁵⁸ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, pp. 193, 194

⁶⁵⁹ *Viața Nouă*, IV, nr. 157 – Supliment, din 8 iulie n. 1915

⁶⁶⁰ *Viața Nouă*, IV, nr. 158 – Supliment, din 25 iulie n. 1915

⁶⁶¹ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 15, Cernăuți în 29 Aprilie nou 1921, pp. 189-192

probabil, se îndrumează, la cererea soției sale, Varvara a lui Constantin Butnar, procedura pentru declararea morții celui dispărut”⁶⁶²; „**Lazar a lui Constantin Teodoresi**, din **St. Ilie**, care a participat la război și să fi murit în anul 1919, ca prizonier la Rusia, după cum confirmă martorii. Fiind deci decesul probabil, se îndrumează, la cererea soției sale, Rachila a lui Lazar Teodoresi, procedura pentru declararea morții celui dispărut; **Nicolai a lui Ioan Mania**, din **St. Ilie**, a participat la război și ar fi murit în 30 mai 1915, într-un spital din Lemberg, după cum afirmă martorii. Fiind deci decesul probabil, se îndrumează, la cererea părinților săi, Ioan și Catarina Mania, procedura pentru declararea morții celui dispărut”⁶⁶³.

1920: „Deciziune de expropriere No. 2899/20. Deciziunea Senatului Comisiei agrare Centrale, cu care s-a decis exproprierea corpului dominical fasc. No. 450, **St. Ilie**, din registrele fonciare pentru moșiile bucovinene, în suprafață de 524 ha 66 a 42 mp, proprietatea Fondului bisericesc ort. or., în folosul „Fondului de pământ bucovinean”, a devenit definitivă”⁶⁶⁴.

1922: Având în vedere concursurile publicate, cererile prezentate și propunerile făcute de revizorate, Consiliul școlar al țării a făcut, în ședința din 27 Martie 1922, sub președinția domnului Director general delegat al învățământului din Bucovina, următoarele numiri, pe ziua

⁶⁶² *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 18, Cernăuți, 15 iunie nou 1921, pp. 232-240

⁶⁶³ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 14, Cernăuți 21 aprilie nou 1921, pp. 171-173

⁶⁶⁴ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 18, Cernăuți, 15 iunie nou 1921, pp. 229, 230

de 1 Aprilie 1922 – a). în calitate de învățători supe-riori: **Ioan Reuț la Sf. Ilie**”⁶⁶⁵.

1942, ianuarie 29: „Noi, general Victor Iliescu, subsecretar de Stat al Educației Extrașcolare; / Având în vedere jurnalul Consiliului de Miniștri Nr. 21 din 14 Ianuarie 1942... / Decidem: Art. unic. Se angajează, pe data prezentării la serviciu, ca diurniști la formațiunile tineretului extrașcolar, următorul personal, plătit cu indemnizația de ședință respectivă: **Sbâncă Dumitru**, seria 1938, media 7,60, numit în comuna Sf. Ilie, postul VIII, jud. Suceava”⁶⁶⁶.

1943: „Se numesc cu titlul definitiv, pe ziua de 1 septembrie 1943⁶⁶⁷, următorii învățători și învățătoare: **Măț Maria**, comuna **Sf. Ilie**, jud. Suceava, media 7,11;

1945: „Prin Ordinul Nr. 319.634 din 15 Noemvrie 1945⁶⁶⁸, se fixează, pe data de 1 noemvrie 1945, următorii învățători la școalele arătate în dreptul fiecăruia: **Boțac Maria**, la **Sf. Ilie**, p. 9; **Vronschi Hermina**, la **Sf. Ilie**, p. 10, copii școlari”.

1947: „**Constituiți de societăți cooperative**⁶⁶⁹: Cooperativa „Sfântul Ilie”, comuna Sf. Ilie, jud. Suceava”.

1947: Transferuri și fixări pe post în învățământ⁶⁷⁰: **Gavrilescu Iacob**, de la Sf. Ilie, la Bosanei Nr. 1; **Iavorovschi Valeria**, de la Sf. Ilie, la Gura Solcii;

⁶⁶⁵ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 8, Cernăuți 21 aprilie 1922, p. 41

⁶⁶⁶ *Monitorul Oficial*, Anul CX, Nr. 24, joi 29 ianuarie 1942, pp. 561, 565

⁶⁶⁷ *Monitorul Oficial*, Nr. 71, 24 martie 1944, pp. 2549-2552

⁶⁶⁸ *Monitorul Oficial*, Nr. 277, 3 decembrie 1945, p. 10553

⁶⁶⁹ *Monitorul Oficial*, Nr. 268, 19 noiembrie 1947, p. 10261

⁶⁷⁰ *Monitorul Oficial*, Nr. 135, 17 iunie 1947, p. 4911

Cerehez Oresta; de la Șcheia, la Sf. Ilie; **Cojocar**
Adrian, de la Zaharești, la Sf. Ilie.

SFERJA

(Lăpușna, Moldova).

1709, mai 1: Iftode, feciorul Stăviloei de **Highi-diș**, nepoata fetei lui Bulhat de **Drăsliceni**, dăruiește serdarului Darie Donici „moșia din satul Drăsliceni, partea mâne-mi Stăviloe, ce se va alege din bătrânul lui Bulhat... / Și când am dăruit, prilejitu-s-au Vârlan de **Sferja** biv (fost) vel (mare) armaș, Gavril Goia de **Drăgușani** și alți oameni buni”⁶⁷¹.

SFETCĂUȚI

(Sfetcoții, înglobat în Trinca, comuna Trinca,
raionul Edineț, Moldova).

1635, aprilie 30: Întărit de Vasile Lupu voievod diacului Ponici din **Rogășăști** (Rogojești, comuna Mihăileni, Botoșani) „și altor oameni din sămânța lor”, care primesc uric pentru „un sat, **Socruzenii** (Socrujeni, comuna Gorbănești, Botoșani), și alt sa, **Bisăricanii** (Bisericani, comuna Cuhnești, raionul Glodeni, Moldova), și

⁶⁷¹ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 126, p. 151

altă jumătate de sat, **Zalocenii** (Zaluceni, în Drepcăuți, comuna Drepcăuți, raionul Briceni, Moldova), și **Sfetcotii** (Sfetcăuți, înglobat în Trinca, comuna Trinca, raionul Edineț, Moldova), și jumătate de sat de **Hrițeni** (raionul Edineț, Moldova), și un sat **Vlădeni** (înglobat în Mihăileni, comuna Mihăileni, Botoșani)... Așijderi, jupânesei Milintienii, fetei lui Tuduram, nepoată lui Ponici, un sat **Hilisău** (Șilișeu, comuna Pomârla, Botoșani), la ținutul Dorohoiului”⁶⁷².

SILIȘCANI

(pe Bașeu, fostul sat Silicicani,
comuna Mihălășeni, Botoșani).

1581, februarie 20: Întărit de Iancul (Sasul) voievod mănăstirii din Greci, care primește uric pentru „un sat pe Bașeu, anume **Selicicani** și un loc de moară în Bașeu, care acel sat Selicicani a fost drept domnesc, ascultător de ocolul Ștefăneștilor... / Și un sat **Necoreștii** pe Cracău, în ținutul Neamțului, danie de la însuși Petru voievod.și a treia parte din satul **Onchitești**, ce-i în ți-nutul Sorocii, danie de la Nastasia Oproae”⁶⁷³.

1628, aprilie 5: Zapisul Titei, fiica lui Șoldan din Șoldănești, prin care mărturisește „cum am dat lui Toader Gânscă și feciorilor lui, nepoților mei, partea mea din **Șoldănești** (ținutul Hârlău, Botoșani), ce a fost a lui

⁶⁷² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 105, p. 143

⁶⁷³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, pp. 153-155

Șoldan, ce se va alege din vatra satului și din câmp, și din pădure și din pomete și din tot venitul cât va fi... Și în tocmeala noastră au fost Iosip Șeaidir de **Iugani** (comuna Deleni, Iași), Patrovici de **Uriceni** (azi Soroceni, Botoșani), Pătrașco de **Buhăiceni** (azi Buhăceni, Botoșani), Oniul cel bătrân și popa Dediul de **Tomești** (azi Ciornei, Botoșani), Rusul de **Silicicani** (azi Silișcani, Botoșani) și alți mulți oameni buni”⁶⁷⁴.

1635, decembrie 18: Întărit de Vasile Lupu voievod mănăstirii lui Aron Vodă, care primește uric pentru „o seliște, anume **Feteonești** (comuna Fitionești, Vran-cea), care este în ținutul Iași, pe Jijia, cu vad de moară la Jijia... schimb drept cu Gheorghe Jorea fost pârcălab, căruia i-au dat părinții monahi, schimb pentru schimb, o seliște, anume **Selicicani** (Silișcani, comuna Mihălășeni, Botoșani) pe Bașeu, care este în ținutul Dorohoiului”⁶⁷⁵.

1663, aprilie 9: Întărit de Evstratie Dabija voievod mănăstirii lui Ion vodă din țarina Iașilor, care primește ispisoc pentru „un sat, anume **Rânzeștii** pe Prut, în ținutul Fălciului, cu toate bălțile sale și cu jumătate din **Hăr-ceata** (Herești pe Moldova, în hotar cu Cârstești și Mirosălăvești⁶⁷⁶, Iași), în semne, și alt sat, anume **Ave-reștii** pe Cracău, în ținutul Neamțului, cu mori pe Cra-cău... satul **Selicicăni**, cu loc de moară în apa Bașăului, în ținutul Dorohoiului, ce a fost supus ocolului târgului Ștefănești... / Și tij (ls fel) dăm mănăstirii satul **Nicoreștii** pe Cracău, în

⁶⁷⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 336, pp. 461, 462

⁶⁷⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 289, pp. 328, 329

⁶⁷⁶ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p.120

ținutul Neamțului, cu mori în Cracău... a treia parte din satul **Ochintești** din ținutul Sorociei, danie de la Nastasia Oproae, și un sat anume **Ștorov** și cu loc de mori pe Cracău, ce-i în ținutul Neamțului, care a fost drept domnesc, supus ocolului târgului Petrei... și așijderi satul **Pârliții** în ținutul Sorociei, danie de la Lepndari vameșul, cu limbă de moarte... 510 stânjeni din satul **Mierăești**, care vine în âinutul Tecuciului, pe apa Bârla-dului, și altă parte din același sat Mierăești, câtă se va alege lui Macarie, fiul lui Neagul, pe care au cumpărat-o monahii drept doi boi și un cal, prețuit drept 14 galbeni ungurești... tij (la fel) jumătate din satul **Coropcenii**, pe gârla Scumpăi, ce este în ținutul Iașului, miluire de la Ionașco Coropcă și de la Tărauca... jumătate de sat **Fetionești** și jumătate de sat **Coțmănești**, cu vad de moară în Jijia, ce-i mai jos de Stânca, în ținutul Iașului, aproape de hotarul Posadnicilor... și loc de 14 dughene în târgul Iașii, cu loc de pivniță în ulița nouă”⁶⁷⁷.

1774, iunie 22: Satul **Sălișcanii (Silișcani)**, ținutul Dorohoiului, ocolul Bașeului, avea, după recensământul lui Rumeanțev⁶⁷⁸, **toată suma caselor: 23**. Scădere rufe-turi 17: 5 mazili, 6 ruptași, 3 argați mazilești, 1 slugă a dumisale logofătului Balș, 1 jidov, 1 femeie săracă, ruptășiță. Rămân birnici 6. / **Birnici:** Stan, muntian / Grigorie Aivaz / Ilie Băcecian / Costandin Perdivară / Savin, morar / Istrati, ciobotar. // **Mazili și ruptași:** Neculai sin (fiu) Vasilică, mazil / Ursul Pălade, mazil / Ioniță Hoștin, mazil / Neculai Coroiu, mazil / Enachi

⁶⁷⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IV, Iași 1908, pp. 180-188

⁶⁷⁸ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 524

mohoran, ruptaș / Vasile Stoica, ruptaș / Cozma Rață, ruptaș / Vasile Dobjâr, ruptaș / Andrei, cumnat Dobjârului, ruptaș. // **Argați mazilești ot tam:** Alecsandru Oroiu, argat lui Neculai Vasilică / Ion, argat la Ursul Pălade / Georgii Țurcan, argat la Ioniță Postu. // **Slugă boierească:** Andrei, ungurian, slugă dumisale logofătului Balș. // **Jidov:** Strul. // **Femeie săracă:** Istina, ruptășiță.

SILIȘCANI

(Selicicani, azi Silișcani, comuna Gorbănești, Botoșani).

1638, mai 17: Zapisul lui Neaniul, vornicul de poartă, în care mărturisește cum a împărțit „părți de ocină” ce-au rămas după Gheorghe Jora, ce-a fost sulger. „Deci, am strâns oameni buni, megieși, anume Andronic Isăcescul, Gheorghe Cucoranul, Dondea, Lupul Tăbuci, Vasile ce-a fost șoltuz, Andreica și Pancul din **Ștefănești** (comuna Ștefănești, Botoșani)... și s-au tocmit jupâneasa Ileana, cu cucoanele sale, Grăpina și Mărica, fetele Jorei, pentru jumătate de sat **Selicicani** (Silișcani, comuna Gorbănești, Botoșani), cu vecini, partea de jos, cu heleșteul din jos, jumătate de sat **Volodeni** (comuna Bleșteni, raio-nul Edineț, Moldova) și jumătate de sat **Brândzeni** (Brânzeni, comuna Brânzeni, raionul Edineț, Moldova). Aceste părți s-au cenit acestor cucoane. / Iar jumătate de sat **Brândzeni** și a treia parte de sat **Mitești** (comuna Miroslăvești, Iași), și două mori în Prut, s-au venit jupâ-nesei Ileana. / Așijderea, s-au venit lui Gligorașco jumă-tate de sat de **Volcineți** (comuna Maiovka, raionul Oc-nița, Moldova) și

jumătate de cat **Căzceceni** (comuna Ocnîța, raionul Ocnîța, Moldova), și jumătate de a treia parte de sat de **Bâzdăgeni** (înglobat în Ialoveni, raionul Ialoveni, Moldova), și a șasea parte de sat de **Coșciugeni** (Costiugeni, comuna Albești, Boroșani). / Așijderea, s-au venit ca să aibă a ține Toader și Todosie, cuconii Jorăi, două părți de sat de **Costești** (orașul Costești, raionul Râșcani, Moldova), și două părți din **Hancăuți** (comuna Hancăuți, raionul Edineț, Moldova), și jumătate de sat Onut (Bucovina), și din a patra parte de sat **Zubriceni** (Zăbriceni, raionul Edineț, Moldova) jumătate, și o moară la Costești, ce este în Prut, să aibă a ține Gligorașco cu Toader și Todosie. / Așa s-au tocmnit ei și s-au împărțit, să aibă a alege Enachie pitarul cel mare, cu jupâneasa Ileana și cu Macri căpitanul și Gligorașcu Jora părțile, cum s-au tocmnit, pe cuconi”⁶⁷⁹.

1646, iulie 17: Acsinia, fata Ilei, nepoata Leahului din **Cerghișeni** (Cerchejăni, comuna Sulița, Botoșani), și feciorul ei Gligorie vând lui Gligori Gancei, ginerele lui Ion, și femeii sale Catrina, drept 95 de taleri, „o parte de ocină din satul Ceerghișeni, din jumătate de sat, din partea de jos, a treia parte... dinaintea lui Focșea, Pope-lea, popa Vasile, popa Toader, Ionașco sin (fiu) popii Budăi, Cornea, Dumitru Drăcșan, Onaca, Ștefan Băican, Nuor feciorul lui Păcurar și Dumitru feciorul lui Nuor din **Tălhărești** (lângă Sprânceana, comuna Erbiceni, Iași), Pavăl, Platon și Gligorie Pârлуș din **Silicicani** (Sălișcani, azi Silișcani, comuna Gorbănești, Botoșani)”⁶⁸⁰.

⁶⁷⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 354, pp. 348, 349

⁶⁸⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 444, p. 379

1902: „**Silișcani**, sat în partea de sud a comunei Gorbănești, plasa Miletinul, județul Botoșani, așezat pe vale, aproape de confluența pârâului satului Gorbănești cu Burla sau Ursoaia. Are o populație de 37 familii sau 156 suflete; o biserică. Vite: 150 vite mari cornute, 15 cai, 100 oi și 30 porci”⁶⁸¹.

SILIȘTEA

(sat în comuna Români, Neamț).

1429, iunie 3: Întărit de Alexandru cel Bun fiilor lui Oană, vornicul de Suceava și, ulterior, de Tulova, Lazăr, Stanciul și Costea, care primeau uric pentru, pe lângă alte sate din viitoarea Bucovina, și pentru satele „Gândinți, la Cobâla... și pe Orbic, **Seliștea, unde este curtea lor**, și Zagoreni, mai sus de Cociman și unde a fost Bașea, și Costinți, la obârșia Orbicului, și Moișinți, la Lucaș, unde a fost vie, și Plopești, la Slatină, și Dumitresți, mai în jos de Iaz, și Cărbunești, la Văratice, și amândouă seliștile lui Drăghici, pe Bistrița, și moara... iar la Dumbrava Înaltă satele: unde este vătăman Minco, și, pe Iubăneasa, la Iaz, și unde este Stan; iar hotarul lor să fie cât vor putea să folosească destul trei sate; și peste Prut, la Derenice, zece locuri: unde a așezat sat Stanco, la Cornul Lăcinului, și Fântâna Rece, și unde este Andiaș, și Bahmatăuți, și, pe Ciuhru, sub Horodiște, și Suhoverhul, unde este Ion al lui

⁶⁸¹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 383

Filea; în tot acest hotar să-și întemeieze zece sate; și satul Spărietului, la obârșia Dobro-mirei, cu vechile și dreptele hotare; și, pe Prut, zece locuri, să-și întemeieze zece sate de această parte a Pru-tului; iar hotarul acestor sate care sunt pe Prut să fie anume de la Unghiul Strâmt, care este mai sus de satul lui Ivan Șurinschi, apoi în jos pe Prut, până la balta care se cheamă Ochiul, apoi drept la Pârâul Sărat, apoi în sus pe Pârâul Sărat, până la pârâul care se cheamă Dobromira, apoi pe Dobromira în sus, până la Unghiul Strâmt, pe Prut; acesta le este tot hotarul”⁶⁸².

1634, februarie 5: Întărit de Moise Movilă voie-vod lui Pătrașco Boldescu, care primește uric pentru „jumătatea satului **Obrejeștilor** (sat pe Bistrița, Bacău), a șasea parte, ce este în ținutul Bacăului, drept 100 zloți tătărești și doi cai, care a fost lui Andronic cumpărătură de la Țapul... și așijderea a cumpărat el de la Dănesă un loc de prisacă, dintr-același sat Obrejești, și cu o livadă ce este lângă prisacă, până la țarina mare, drept 17 taleri gata”; / „a cumpărat el și de la Alexa și de la Șteful din **Bârjoveni** (contopit cu Siliștea, comuna Români, Neamț) a patra parte din satul **Plopoasa** (sat pe Bistrița, Bacău), ce este aproape de Bistrița, în ținutul Bacăului, drept 60 zloți tătărești... de la Ștefana Caco Zoe și de la feciorii ei, o poiană de fânaț, jumătate de poiană, partea din jos în locul Plopoasei, drept 6 galbeni ungurești... de la Ionașcu sin Hilimon din **Chicoșești** (sat pe Bistrița, Bacău), a treia parte a sa din poiana din Plopoasa, drept 20 taleri bătuți, iar lui Ionașcu i-a fost cumpărătură de la Postrăv Ion,

⁶⁸² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 90, pp. 134-136

pentru că i-a dat lui loc de sat, de la casa lui Postrăv, la deal, pe lângă pârau, din tot locul”⁶⁸³.

1634, septembrie 3: Zapisul de mărturie al marilor boieri, privind împărțirea moșiilor între neamurile Seachil. „Și s-a venit partea lui Toader Seachil jumătate din **Goșmani** (comuna Români, Neamț) și din cealaltă jumătate de sat, a patra parte și jumătate de sat din **Arămești** (comuna Bahna, Neamț). Și ceste părți de sat fost-au date și tatăl lui Neculai Seachil frățâne-său Tofan. / Așijderea, Neculai Seachil și cu văru-său Constantin au mai dat partea din **Tuțcani** (comuna Bahna, Neamț), câtă se va alege, cu tot venitul. / Așijderea, în partea lui Neculai Seachil s-au venit trei părți din sat de **Bârjoveni** (contopit cu Siliștea, comuna Români, Neamț), iar a patra parte de sat este a răzeșilor, și jumătate de sat din **Felești** (înglobat în Brănișteni, comuna Trifești, Neamț). / Iar siliștea **Rușii** (comuna Moldoveni, Neamț) s-a venit, de pe partea moașă-sa Stancăi, ce s-a dat cu partea ei mamei lui Neculai Seachil. / Iar partea lui Constantin Buhuș s-a venit satul **Siliștea Rumâni** (azi Siliștea, comuna Ro-mâni, Neamț)... Iar cine va porni pâra, să aibă a da porții 50 de boi”⁶⁸⁴.

1634, noiembrie 3: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Neculai Sechil, după ce s-„au avut zi, înaintea domniei mele, Popoșea din **Bârjoveni** (contopit cu Siliștea, comuna Români, Neamț) și alte seminții ale lui, cu Damaschin și alte seminții ale lui, pentru o parte de ocină din sat din **Bodești** (sat înglobat în orașul Buhuși, Bacău)

⁶⁸³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 49, pp. 53, 54

⁶⁸⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 252, pp. 282, 283

și din **Ciuciuleni** (contopit cu orașul Buhuși, Bacău). Dar când a fost la zi, Popoțea și cu seminția lui au venit la zi și și-au adus dresese, iar Damaschin n-a venit, ci a rămas din zi din toată legea țării... tu să mergi, să oprești toată partea lor de ocină din Bodești și Ciuciuleni, cât va fi partea Popoței, și cum vor spune dresese lui să aibă a ține Popoțea toată partea lui”⁶⁸⁵.

1635, august 12: Zapisul lui Mihăilă, feciorul lui Blaga din **Hârțești** (Hârțești, comuna Mărgineni, Neamț) și al nepoatei lui Măriica, fata lui Valeș de **Hociungi** (comuna Moldoveni, Neamț), prin care mărturisesc că au vândut partea lor de moșie „din sat din **Bârjoveni** (înglobat în Siliștea, comuna Români, Neamț) lui Dumitrașco Sechil, pentru 35 taleri de argint... Și s-au prilejit într-această tocmeală Toader Beldiman, Mihăilaș Beldi-man, Constantin feciorul lui Gligorie Buhuș, Oniță călu-gărul, popa Simion și feciorii săi Gligorcea și Mirăuță, Dumitru și feciorul său Ștefan din **Hârțești**, și alți mulți oameni buni”⁶⁸⁶.

1638, noiembrie 24: Carte gospod de la Vasile Lupu voievod pentru Gavrilcea, după ce „s-a jeluit Istratie, diacul de **Bârjaveni** (Bârjoveni, înglobat în Siliștea, comuna Români, Neamț) pe Cordea de **Siliște** (comuna Români, Neamț), pentru o vacă ce i-a pierit la zloțașii pentru sătenii de Bârjoveni, și nici o treabă nu are Istratie cu zloții Bârjovenilor... iar tu să faci lege dreaptă, să-i dea

⁶⁸⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 276, p. 310

⁶⁸⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 200, pp. 235, 236

vaca înapoi; iar de nu o vor da, să-și întrebe cu Bârjovenii pe cine-i va fi cu nazat (înapoi)”⁶⁸⁷.

1774, iunie: Satul **Siliște**, ținutul Neamțului, ocolul Bistriței, după recensământul lui Rumeanțev⁶⁸⁸, avea **toată suma caselor 54**. Scădere rufeturi 37: 3 popi, 10 țigani, 24 case pustii. Rămân birnici 17. / **Birnici**: Angheluță zet (ginere) Purcăriții / Ion Clapa / Toader Gogul / Dumitraș, olar / Neculai / Toader Negură / Vasile, ungur / Vasile, vornic / Marin Bătrânu / Ion Durbaca / Dumitraș sin (fiu) Marin / Istrati fiu lui Gavril / Ion, ungurian, pas / Toma, pas / Toader, pas / Ion Fălcuță. // **Rufeturi**: Popa Vasile / Popa Timofti / Diaconul Toader / Vasile, țigan / Ion, țigan / In (alt) Ion, țigan / Costantin, țigan / Cozma, țigan / Vasile Chetre, țigan / Sava Dediul, țigan / Ștefan Pagu, țigan / Vasile, scripcar. // **24 case pustii**.

1902: „**Siliștea**, comună rurală în partea de est a plășii Bistrița, județul Neamț, așezată de ambele părți ale dealului cu același nume, ce formează hotar plășii de Sus-Mijlocul dinspre județul Roman. Se mărginește, la nord, cu comuna Mărgineni; la vest, cu o parte mică din pământurile ce aparțin comunei Podoleni, despărțindu-se prin capătul dinspre nord al ramurei dealurilor Orbicului, la sud, cu comunele Costița și Buhușul; iar la est, cu județul Roman. Este formată din satele: Bârjoveni, Siliștea, Români, Bârcul, Goșmani și Runcul, cu o suprafață de 4.769 hectare 70 ari, și o populațiune de 2.407 suflete. Dintre locuitori împrăștiți în 1863, sunt 135 care tră-

⁶⁸⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 508, p. 473

⁶⁸⁸ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 30

iesc și-și stăpânesc locurile ca urmași ai celor împrăștiți; 16 locuitori posedă locuri din 1878. Are 5 biserici, deservite de 4 preoți și 10 dascăli; 2 școale, frecventate de 73 elevi și 8 fete; 4 mori pe apa Orbicului. Locuitorii posedă: 73 cai, 116 iepe, 630 boi, 622 vaci, 4 tauri, 1.950 oi, 185 râmători și 180 junci. / **Siliștea**, sat situat în centrul comunei Siliștea, spre estul celui de-al treilea iaz, care e cel mai mare, format de pârâul Orbic. Întinderea satului, împreună cu a locurilor vecine ce-i aparțin, e de 2.176 hectare 46 ari, cu o populație de 188 familii sau 631 suflete. Are o biserică, deservită de 1 preot și 2 dascăli; 2 mori de apă pe iazul Siliștea. Locuitorii posedă: 56 cai, 146 boi, 110 vaci, 480 oi, 43 râmători și 42 junci”⁶⁸⁹.

SILIȘTEA

(fostul sat Fântâna, Tecuci, Galați)

1628, iulie 24: Porunca lui Miron Barnovschi voievod, dată fostului stolnic Cârjău și fostului vornic Mirca, să verifice plângerea postelnicului Ianache, care zice „că are niște părți de ocină cumpărătură la sat la **Fântână** (satul Siliștea, Tecuci, Galați), de la Stavăr pârcălabul și de la alți oameni de acolo, și nu-i sunt alese părțile de către alți oameni”⁶⁹⁰.

⁶⁸⁹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 383, 384

⁶⁹⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 384, pp. 529, 530

1902: „**Siliștea**, sat făcând parte din comuna rurală Umbrărești, plasa Bârladul, județul Tecuci, situat pe partea de vest a Bârladului, la 3 km și 200 m de reședința comunei, care e în Umbrărești. Are o populație de 72 familii sau 276 suflete. Teritoriul cătunului este de 882 hectare. Locuitorii, foști clăcași și împrăprietăriți la 1864, stăpânesc tot teritoriul. Comerțul se face de 2 cârciumari. Are o biserică de zid, cu hramul Adormirea Maicii Domnului, zidită de Gavril Conachi, în 1826, și care, după moartea lui, a fost îngrijită, până la 1869, de Elena Suțu. La 1883, s-a reparat de locuitori. Pe icoane se află data de 1793; aceste icoane au fost luate de la altă biserică care era alături și care aztăzi nu mai există”⁶⁹¹.

SILIȘTEA

(lângă Peștera și Trebujeni, Orhei, Moldova).

1658, iunie 18: Carte de slobozenie, dată de Gheorghe Ghica voievod „mănăstirii de la Golăe din târg de Iași și dregătorului și vătămanului lor din **Siliște**, din **Tărbujeani**, la **Peștere**, ce este în ținutul Orheiului, spre aceea ca să aibă a-și chema oameni străini, de altă țară, din Țara Turcească și din Țara Leșească, și dinspre alte părți, fie de ce limbă vor fi, să n-aibă nimeni nici o tră-sură și, dacă vor veni și se vor așeza la acea seliște, de la domnia mea vor avea slobozenie în trei ani și vor fi în pace de dajde

⁶⁹¹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 385

și de toate câte sunt pe alți mișei din țara domniei mele, nimeni întru nimic nu-i va învălui”⁶⁹².

SILIȘTENI

(pe Ialan, Seleșteni sau Silișteni, în Urlați, comuna Dimitrie Cantemir, Vaslui).

1641, aprilie 21: Întărit de Vasile Lupu voievod logofătului Racoviță Cehan și soției sale Tofana, care primesc ispisoace pentru „satul **Bălăsineștii**, ce-i în ținutul Hotinului, cu iazuri și moară în apa Viliei, cum-părătură de la Tudori fost pârcălab, pentru 19 ughi gal-beni (ducați ungurești de aur), căci le-a fost lor moșie de la mătușa lor Cristina pârcălăboaie; / partea lor din satul **Solești**, ce-i în ținutul Vasluiului; / a treia parte din satul **Moiceștii**, ce-i pe apa Vasluiului, în același ținut, cum-părătură de la Vasile Nădăbaico din Solești, drept 20 ughi galbeni; / ce i se va alege partea Loghinei și a lui Visarion Bogza călugăr, fiii lui Bogza logofătul, din satul **Vilnești**, din același ținut, cumpărată cu 25 ughi galbeni; / partea Tudorei și Căzacei, fetele Dochiei, din satul **Fereștii**, tot în același ținut, cumpărată cu 10 ughi galbeni; / altă parte, câtă i se va alege Antemieii, din satul **Făstăci**, din partea din jos, din același ținut, cumpărată de la Ștefan Cizman, fiul Antemieii, drept 10 ughi; / și un iaz din satul Făstăci, din partea de sus, cu loc de prisacă, cumpărat de la Gavrilaş, fiul lui Miron,

⁶⁹² Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 98, pp. 107, 108

drept 25 taleri de argint; / satul **Stăniliești**, ce-i pe Prut, în ținutul Fălciului, care a fost domnesc și a dat și a miluit Ștefan voievod pe unchiul său Cehan vornic, iar după moartea lui Ionașco Cehan vornic, domnia mea luat-am acel sat; și după aceea am dat și am miluit pe boiarinul domniei mele, iar el mi-a dat doi cai buni; / satul **Cărstănici**, ce este în același ținut al Făl-ciului, și satul **Stoinești** la Prut, în același ținut, și satul **Bărboșii**, ce-i pe apa Moisiia, în același ținut, și încă satul **Siliștenii**, din același ținut, cumpăritura tatălui său Petre Cehan de la fiii Silișteanului din Bârlad, și iarăși o parte de ocină din satul **Răiceni**, cumpărătura părintelui său Petre Cehan; / și iarăși îi întărim un bătrân, cât i se va alege, din satul **Răspopi**, din același ținut al Fălciului, și iarăși un bătrân din satul **Pogănești**, ce-i în ținutul Lă-pușnei, din același uric, care acele două părți din Răspopi și din Pogănești a fost dat Răcoviță Cehan 50 ughi galbeni, în mâinile lui Ureche vornic pentru Barna, fiul Urătei, și pentru Balan, și a plătit capul lor de la moarte, și n-a avut cu ce plăti dinspre Toader Cehan fost sulger, și a dat cele părți de ocină sin satele Răspopi și Pogănești pentru cei bani și pentru cel cal; / și iarăși le întărim ale lor drete moșii, ce a avut tatăl lor Pătrașco fost logofăt de la Constantin voievod, satul **Storeștii** și **Șendreni**, cu loc de heleșteu în apa satului, ce-s în ținutul Hârlăului”⁶⁹³.

1641, septembrie 2: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce Vapie, Romașco, Crăciun, popa Silion și cu alte rude ale lor „s-au pârât cu Pavăl, Foltea, Neagul, Afanasie călugăr și cu toate rudele lor din satul **Plăvățeni** pentru o bucată de pământ ce-i între dâșșii,

⁶⁹³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 281-288

zicând Vapie, Romașco, Crăciun și popa Silion că este
acea bucată din hotarul satului lor **Silișteni** și că le-au
împresurat-o cei din **Plăvățeni** fără nici o treabă. / Deci noi
i-am judecat după legea țării, ca să aibă a-și ține satul
Silișteni după vechile hotare, pe unde din veci au îmblat.
Deci Pavăl și cu rudele lui din satul Plăvățeni au rămas
dinaintea noastră și din toată legea țării”⁶⁹⁴.

1646, aprilie 12: Simion și surorile lui Rochița și
Măria vând logofătului Eacoviță, drept 28 de lei, „o ocină
de la **Seleșteni** (Silișteni, în Urlați, comuna Dimitrie
Cantemir, Vaslui), a șasea parte... dinaintea popii Gligo-
rie, Lungul, Ștucar, Andreian, Bosie sin (fiu) Petru, popa
Dănilă, Mihăilă, Andreian și mulți oameni buni”⁶⁹⁵.

1646, aprilie 12: Întărit de Vasile Lupu voievod
logofătului Racoviță Cehan, care cumpără, cu 12 ughi
(ducați ungurești), de la Dumitru, Pascal și Vasilr, nepoții
Ghidului, „a șasea parte din satul **Prigorceani**, ce-i în
ținutul Vasluiului”; / cu 25 ughi, de la Ignat, Ionașco,
Grigore și Sofronia, fiii lui Petre Bătvo, nepoții lui Isac,
„toată partea lor din satul **Țigănești**, ce-i pe Sărata, în
ținutul Vasluiului”; / cu 50 ughi, de la Tudora, fata lui
Toader din **Portari**, femeia lui Gherasim, „partea ei din
același sat Țigănești, cu loc de heleșteu și de horodiște”; /
cu 16 lei bătuți, de la Anesia și fata ei Varvara, nepoata
Silișteanului, „partea ei din satul **Părtești**, în ținutul Făl-
ciului”; / cu 28 lei bătuți, de la Simion și sora sa, de la frații
Andreian, Bosie, popa Mihail, Rochița și Măriia, „a șasea
parte din satul **Silișteani**, ce-i în gura Mușatei. Din ținutul

⁶⁹⁴ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XXIII, Iași 1895, pp. 176-179

⁶⁹⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol.
XXVIII, București 2006, doc. 338, p. 284

Fălciului”⁶⁹⁶.

1687, decembrie 10: Ștefana și Porfira, fetele lui Ion Morariul, și mătușa lor Gahia, cumnata lui Ion Morariul, vând lui Constantin vodă, drept 20 lei bătuți, „moșia ce am avut de la părinții noștri în ținutul Fălciul, pe apa Elanului, a treia parte din **Silișteni**, cu vad de moară în Elan, așjderea și partea de la mănăstirea din Silișcani”⁶⁹⁷.

SILIȘTENI

(lângă Iarova, comuna Cremenciug,
raionul Soroca, Moldova).

1646, iunie 12: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Iurga (Iorga) mare postelnic, care cumpără, cu 20 taleri de argint. De la Tudosca Guțoaie (Guțu), fiica lui Ion Clocică, nepoata Antimiei, strănepoata lui Sava, „jumăta-te din a treia parte de mijloc din satul **Vepreuca**, ce este pe Răut, în ținutul Soroca... Și i-a mai vândut, pentru 25 taleri bătuți, a șasea parte din partea de mijloc din satul **Silișteni**, tot pe Răut, în același ținut Soroca, cu vad de moară la Răut, ce-a avut de la mama ei Agafia. / Și a mai cumpărat, cu 20 de taleri bani gata, de la Dolca, fiica lui Dumitru, nepoata lui Gavrilăș, din același sat Vepreuca. Jumătate din a treia parte, partea bunicului ei Gavrilăș, cu tot

⁶⁹⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 293-296

⁶⁹⁷ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XXIII, Iași 1895, pp. 185, 186

venitul”⁶⁹⁸.

SILIȘTI

(ținutul Trotuș, Bacău).

1632, februarie 7: Zapisul lui Mavric greul și al fetelor lui Smăragda, Cuconița, Tudosca și Măgdălina, prin care mărturisesc că au vândut ocina ce au avut-o cumpăratură, în „sat din **Dărmănești**, de la Erodii și Drăghilă... jupânului Gligorea, ce-a fost jitnicer, și jupânesei Rocsanda, drept 45 galbeni de aur, două vaci cu viței și o iapă... Și în tocmeala noastră au fost Bejan paharnicu, Gheorghiță sin Dumitrașco Ștefan vel logofăt, Gligorașco Bejan și Ionașco din **Siliști**... Nistor șoltuzul cu 12 pângari și Ștefan Chihaia și Mihaiăș greul, Miha vameș din târg de **Trotuș** și alți mulți oameni buni”⁶⁹⁹.

SIMILA

(comuna Zorleni, Vaslui).

1444, iunie 18: Întărit de Ștefan și Alexandru voievozi popii Toader din Bârlad, care primește uric pentru satele „moara fratelui său, a popii Draghie, ce este la

⁶⁹⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 395, pp. 339, 340

⁶⁹⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 7, p. 7

Smila, unde a fost heleșteul bistricenilor, valea până unde cade Smila în Bârlad; și am poruncit lui ca să-și facă sat; și, pe Lahova, unde a fost mănăstirea fratelui său, a popii lui Draghie, încă am dat acelui de mai sus zis, popa Toader din Bârlad... Iar hotarul acelei pustii să fie cât va fi de ajuns unui sat”⁷⁰⁰.

1763, noiembrie 26: Porunca dată de Grigore Ioan voievod ispravnicilor de Tutova, Constantin Sturza și Enachi fost mare sulger, după ce „au dat jalubă Gheorghe Buta și Vasile Zălui din **Miclești** ot Fălciu asupra lui Constantin Bujoranul mazil din **Simila** de la ținutul Tutovei, zicând că, mai în anii trecuți, fiind ei trăitori la ținutul Covurluiului și fiind toate scrisorile de moșie la mâna lor, a mers Constantin Bujoranul și a cerșut la dânsii uricul care este făcut pentru toate moșiile, fiindcă și el este răzeș cu jeluitorii în unele moșii, zicând că vrea să-și dezbată părțile lui, pe unde are, apoi îl va da iar la mâna jeluitorilor, și ei, fiind oameni săraci, n-au putut să meargă cu uricul și l-au dat... și Bujoranul nu-l mai dă și intră în stăpânirea moșiilor în care el nu are treabă, fiind uricul la dânsul, și ziseră că le-a vândut o moșie din acest ținut, anume **Frunțișanii** pe Horaița... / Voi să aduceți și pe acel Constantin Bujoranul de față, să cercetați pricina și de se va dovedi că este uricul drept al jeluitorilor, și-l ține el numai în tăria lui, să-l luați de la dânsul și să-l dați la mâna jeluitorilor, cum pentru numita moșie, ce a vândut-o el, de se va dovedi că este dreaptă a jeluitorilor și el a vândut-o rău și fără cale, iarăși să o dați la stăpânirea jeluitorilor”⁷⁰¹.

⁷⁰⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 248, p. 351

⁷⁰¹ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XXIII, Iași 1895, pp. 282-284

1902: „**Simila**, plasă în partea de nord a județului Tutova. E udată, în toată lungimea sa, de la nord, spre sud, de pârâul Simila, ce curge prin partea de vest a ei. Se mărginește, la nord, cu județul Vaslui, de care se desparte prin hotarele artificiale ale moșiilor limitrofe; la sud-vest, cu plasa Tutova, de care se desparte asemenea prin hotare artificiale; la sud-est, cu plasa Târgul, de care se desparte parte prin râul Bârlad, parte prin hotare artificiale, și cu județul Fălciu, de care se desparte asemenea prin hotare artificiale”⁷⁰².

SIMINEȘTI

(pe Tutova și Bârlad, comuna Vetrișoia, Vaslui).

1529, martie 16: Întărit de Petru (Rareș) voievod fraților Pârul, Ion și Niacșa, feciorii Oanei Tâlmaci, care primesc ispisoc pentru moșiile „tatălui lor Oană Tâlmaci, din uric și din dresuri ce au de la părintele domniei mele Ștefan voievod... un sat, anume **Ruseni** pe Tutova, trei părți din satul **Davidești** pe Berheci, unde a șezut David, părțile cele din jos ale satului **Siminești** pe Tutova și pe Bârlad, satul **Neagomirești**, unde a șezut Dragomir Petre, din sus de Crivești, și peste Prut, satul la Maluri **Tomeștii**, cu moară, un loc în pustiu, din sus de Troian, pe Cahul, la fântâna Zeletinului, anume **Spriia**, și pe Tutova, satul unde a șezut Mir, două locuri din pustiul Tecuciului, și o seliște

⁷⁰² Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 388

pe Dimaci, unde se cheamă seliștea **Lalova**, și moară în Dimaci, și altă seliște din pustiu, la **Olteni**, între Caloianu și Naneștii, anume **Lungociul**”⁷⁰³.

1644, aprilie 5: Podoleanca, fata lui Anton, nepoatele ei Maria și Ștefania, fetele Cârstânei, nepoatele lui Anton, vând „moșia din satul **Răciulești** (comuna Vetrișoaia, Vaslui), ce au avut de la părinții lor și de la moșul (bunicul) lor Anton, toată partea lui din ispisoc de la Iancu voievod, ce i-a fost cumpărătură de la Dochia, fata Ilincăi, Ilieș, fratele Todosii, Maria și Ilinca, fetele Sofronii, frații Ion Filip, Condrea și Mărica, feciorii Gaftonii, Anton, Vascan, Naste și Nechil, feciorii Tudurii, Tănase și Ignat, feciorii Stancăi, Samuil, Alexiia, Ionașcu și Florea, feciorii Părascăi, toți nepoții Marușcăi, strănepoți Ilincăi, și toți strănepoți ai lui Iona vornic, ce-au avut ei de împărțeală din scrisori ce-au avut strămoșul lor Ilie și din uric de la Ștefan vodă cel bătrân, din jumătate de sat Răciulești, ce este pe Prut, și din uric de împărțeală de la moșul lor Marușca de la Ștefan vodă cel tânăr, și din ispisoc de la moșul lor Ona vornicul, aceea au vândut fratelui nostru Ion de **Hoceni** (comuna Hoceni, Vaslui) și femeii lui Anisia, drept 30 lei”. / Zapisul de mărturie a fost scris în fața răzeșilor Macarii căpitan, Gavril căpitan, Burlamiz și Vasile Murgoci ot **Gunzar** (Guzarii, comuna Dimitrie Cantemir, Vaslui), Pătrașcu hotnog și Ștefan Haidău ot **Siminești** (comuna Vetrișoaia, Vaslui), Mihai, Anghel, Tudor și Ilie ot **Răzlogi** (lângă Mușata, comuna Berezeni, Vaslui), Constantin Burlamitu și Dumitrașcu Oțel ot **Oțeleni** (comuna Hoceni, Vaslui), feciorii lui Ionașco, Istahia și Cozma Capotă, Lelea, Dumitrașcu sin (fiu) popii

⁷⁰³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IX, Iași 1914, pp. 16, 17

Fenii, popa Simion și feciorul lui Ion ot **Micșenești** (comuna Dimitrie Cantemir, Vaslui) și mulți oameni buni”⁷⁰⁴.

1902: „**Siminești**, sat în partea de nord a comunei Vetrișoaia, plasa Prutul, județul Fălciu, așezat pe platoul din șesul Prutului, formând un trup cu satul Vetrișoaia, despărțit printr-un mic șanț. Are o suprafață de 1.795 hectare, cu o populație de 87 familii sau 388 suflete. Are o școală, înființată în 1878, frecventată de 40 elevi; o biserică veche, deservită de 1 preot și 2 dascăli. Din moșie, dl C. State posedă 1.795 hectare pământ, iar dl Pavel Popov, 600 hectare”⁷⁰⁵.

SIMINICEA

(lângă Dumbrăveni, Suceava).

Satul Siminicea beneficiază de atestare documentară din 29 august **1480**, când Ștefan cel Mare întărea lui Hărman, pârcălab de Cetatea Albă, „ocina și cumpărătura lui dreaptă, un sat anume Siminiceanii, cutul de sus, pe care acest sat, Siminiceanii, el l-a cumpărat de la Coste Grama, pentru 120 zloți tătarești. Și, de asemenea, i-am dat și i-am întărit un tătar, anume Costea, pe care acest tătar el l-a cumpărat de la Ivașco și de la Iurie, fiii lui Călian din Cetatea Albă, pentru 80 zloți tătarești (...) și un țigan, Lala,

⁷⁰⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 276, pp. 248, 249

⁷⁰⁵ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 389

cumpărat de la Lala, fata lui Ponici cel bătrân, cu 70 zloți”. Urmașii pârcălabului Hărman, care cumpărase satul Siminicea de la ctitorul Grămeștilor, au păstrat, probabil, în familie satul, alte mențiuni documentare lipsind, dovadă a păstrării regimului de proprietate.

1519, decembrie 27: „Cu mila lui Dumnezeu, Noi, Ștefan Voevod, Domn țării Moldaviei, înștiințare facem cu această a noastră carte tuturor cui vor căuta pe dânsa sau cetindu-i-se lui o va auzi. Iată acest al nostru cinstit și credincios boiar, pan Eremia vistiernic, a slujit mai de mult sfânt răposat bunului domniei mele, Ștefan Voevod, și părintelui domniei mele, Bogdan Voevod, cu dreaptă și credincioasă slujbă, iar acum slujește nouă cu dreptate și credință. Pentru acestea, noi văzând dreapta și credincioasa lui slujbă către noi, ne-am milostivit înșine cu a noastră deosebită milă și am dat și am întărit noi, lui, de la noi, în a noastră țară, în Moldova, un sat pe Siret, anume **Balinții** (numele vechi al satului Siminicea – n. n.), din hotarul Calianăuții, și iarăși Grișcani și cu jumătate dubasă în Siret, ce l-a cumpărat acel sat, anume Calianăuții pe îmbe părțile Siretului, părintele domniei mele, Bogdan Voevod, de la nepoții lui Căliian. Și iarăși a venit înaintea noastră și înaintea tuturor a lor noștri moldovenești boieri Stanca și sora ei Mara i Sofiica, fetele Marușcăi, nepoatele bătrânei Marușcăi, fiica lui Micul Purcarescul, de a lor bună voie, de nimeni silite, nici împresurate, și au vândut a lor dreaptă ocină, din a lor drept uric, și privilegiile ce le-a avut de la domnia mea de schimb cu al nostru credincios Cozma Șerpe, postelnicul, jumătate de sat din Tatomirești, la vârful Orbicului, jumătatea de jos, credinciosului nostru pan Eremia vistiernicul, drept 300 zloți tătarăști, și al nostru credincios boier Eremia

vistiernic a plății toți acei mai sus scriși bani, 300 zloți tătărăști în mâinile Stancăi și surorii ei, Marăi, și Soficăi, felele Marușcăi, nepoatele bătrânei Marușcăi, fetei lui Micul Purcarescul, înaintea noastră și înaintea a lor noștri boieri. Și într-acestea iarăși au venit înaintea noastră și înaintea tuturor a lor noștri boieri Stanca, fala Olanei, de a ei bună voie, de nimeni asuprită, nici silită, și a dat a sa dreapta ocină, din al ei drept uric, și privilegiile ce le-a avut de la bunul domniei mele, Ștefan Voevod, jumătate sat anume Popeștii, în ținutul Neamțului, jumătatea din sus, din apa Gorii, rudei sale, al nostru credincios pan Eremia, vistiernicului. Deci noi, văzând între ei de bună voie tocmeală și deplina plată și de bună voie danie, asemenea și de la noi am dat și am întărit înșine credinciosului nostru Eremia, vistiernicul, acel de mai sus scris sat, anume **Balinții pe Siret**, din hotarul Caliiianăuților, și iară Grișcani și cu jumătate de dubasă în Siret, și jumătate sat din Tatomirești, la vârful Orbicului, jumătatea din jos, și jumătate sat din Popești, în ținutul Neamțului, jumătatea din sus, din apa Gorii, ca sa-i fie lui de la noi uric și cu toate veniturile, lui și copiilor lui, și nepoților lui, și strănepoților lui, și răstrănepoților lui și la tot neamul lui, ce i se va alege mai de aproape, nerușuit niciodinioară în veci. Iar hotarul acelor sate, anume **Balinții pe Siret**, ce sunt din hotarul Caliiianăuților, și iarăși Grișcanii și jumătate *porum* (dubasă) în Siret, să-i fie din toate părțile după vechiul hotar. Și iarăși pentru acele două jumătăți de sate, anume jumătate de sat din Tatomirești, la vârful Orbicului, jumătatea din jos, și jumătate de sat din Popești, la ținutul Neamțului, jumătatea din sus, din apa Gorii, sa

fie lui din tot hotarul pe jumătate, iar dinspre alte hotare, după vechiul hotar, pe unde din veac a trăit”⁷⁰⁶.

1774: În 1774, când și Siminicea fusese ocupată de austrieci, satul, încă unitar, Siminicea 1 popă și 32 țărani, dar Siminicea avea să iasă curând din „cordunul” austriac, odată cu renegocierea granițelor.

1799, ianuarie 1, Peczeyszyn: „Tabel privind moșiile fondului bisericesc în Moldova, cu indicarea ținutului și suprafeței fiecăreia” cuprinde și „siliștile: Balinți (Siminicea, numită și Baleștii – n. n.), Mândrești, Sarafinești și Mitești... în ținutul Botoșani”⁷⁰⁷.

1809: Un testament din 21 martie 1809, diata lui Iordachi Balș, aduce informații importante și despre satele din jurul Dumbrăvenilor, inclusiv despre „Baleștii, care acum se zic Siminicea”, întemeiat de Mândru Jumătate, despre „biserica din Plopeni, unde să află îngropată răposata maica mea”, și despre rânduia „școală cu dascăl moldovenesc și grecesc” din Dumbrăveni, care urma să se deschidă în 1810. Am copiat diata lui Iordachi Balș, ignorând-o pe a fratelui său Constantin, pentru că în ea se pot identifica detalii importante despre nordul Țării Moldovei și e bine să le aibă toți doritorii la dispoziție, printr-o simplă căutare pe net. / „**Diată.** *Copie legalizată de Comisia hotărâturilor ținutului Hotin de pe Diata răposatului Iordachi Balș, ce este din 1809, Mart 21, către care s-au alăturat și tălmăcirea ei în dialectul rusec. Și întru asemenea s-a alăturat și copia diatei Logofătului Constantin Balș, din 1822, Genarie 30, cu adaosul în urmă din acel an Iunie 5.* / Diata aceasta, care se numește copie

⁷⁰⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și Izvoade*, vol. V, Iași 1908, pp. 217-219

⁷⁰⁷ DGAS Suceava, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, documentul 1565, p. 510

a diatei ce au lăsat răposatul boier Iordachi Balș Vistiernic prea iubiților săi fii și clironomi, arătându-se nouă de către rânduții epitropi, asupra celor rânduite împărțiri de milostenie, spre pomenirea sa, și văzându-se încredințată cu însuși iscălitura și slova răposatului boier, iar în urmă și cu iscălitura pomenitului întru fericire Arhiereul Nicodim Sinadon, și amândouă aceste iscălituri fiind nouă desăvârșit cunoscute și fără îndoire, spre urmarea acestei epitropii întocmai, după rânduirea răposatului în veci, fără strămutare, s-a încredințat și de către noi. / (Iscălit) *Veniamin Mitropolit Moldaviei.* / **Cu ajutorul milostivului Dumnezeu, Diata următoare, după săvârșirea mea.** / Eu, mai jos iscălitul, cu toată umilința himei mele, mulțănesc fierbinte, din toată inima mea și cu tot cugetul meu, Sfântului Dumnezeu pentru toate bunătățile cu care întru această vremelnică viață m-a învrednicit, și ca un ticălos, cu umilință și lacrimi dintru adâncul inimii plângând, de toate greșelile și răutățile mele. Mă rog milostivului împărat ca, trecând cu vederea, să ierte toate nelegiuirile mele și să mă învrednicească cereștii împărății și bunătăților făgăduite celor credincioși robii săi. / După aceasta, îngenunchind către toți de obștie, parte bisericească și mirenească, mari și mici, și către tot norodul, cu umilință cer iertăciune, iertând și eu din toată inima mea pe toți și tuturor, rugându-le de la milostivul Dumnezeu liniștita petrecere și cereasca împărăție. / Prea iubiților mei frați, rugându-i să mă ierte, le las blagoslovenie, atât dumilorsale, cât și prea iubiților fii ai dumilorsale, rugându-le de la milostivul Dumnezeu toate fericirile și întru această vremelnica viață, și întru acea vecinică, care după aceasta o nădăjduim și va să fie. / Las blagoslovenia mea prea iubiților mei fii, rugându-le de la

milostivul Dumnezeu fericirile acestei vremelnice vieți și câștigarea cereștii împărății, le las și le dau părinteasca învățătură ca să petreacă cu iubire frățescă, nesmintindu-să nici de un interes, având și pe frații mei în loc de părinți, și pe verii lor, fiii fraților mei, întocmai ca niște frați, și petrecând cu toții într-o unire și frățescă dragoste, și fiul meu Iancu, și fiica mea Catinca să fie ascultători mai marelui lor frate Aleco, iar care va urma împotriva are a lua răsplătire de la Sfântul Dumnezeu. / Pe lângă acestea, cu umiliința cerșind ajutorul cerescului împărat, prin această diată cu toată cuviința socotind a pune la cale toate ale mele rânduiele, cele care cu cuget curat am socotit a urma, după săvârșirea mea, și mai întâi pentru fiii mei hotărâsc: a avea și a stăpâni, dintru ale mele, cele care în partea fieștecăruia am socotit, și înainte, cum pe largă cuprindere să arata anume pe fața întâi iscălit, Iordachi Balș Vistiernic. / *În partea fiului meu Alecu.* / Moșiile sate întregi Dumbrăvenii, Romaneștii, Avereștii⁷⁰⁸, Sălăgenii, Bursucenii, și Brehoeștii, și Vlădenii, și Mândreștii, și Baleștii⁷⁰⁹, care acum se zic Siminicea, ce să află, toate unite la un loc, în ținutul Suceava și în ținutul Botoșanii, și cu toate prisăcile cu stupi ce să vor afla la aceste arătate moșii. / Moșiile sate întregi, Panzarenii cu târg, și Dragoeștii, și Frijăanii, și Otșanii, ce se află, unite la un loc, în ținutul Iașii. / Viile din vale de la Copou, lângă Iași, cu casele și toate câte să află făcute acolo. / Viile de la Cruce

⁷⁰⁸ Verești.

⁷⁰⁹ Anterior, Balești se numise Balinți, sat din ținutul Suceava, vecin cu Mândreștii și Vlădenii din ținutul Botoșanilor, pentru că Siminicea, deci Baleștii-Balinți, avea pământuri și peste apa Siretului, de unde confuzia că Balinți ar fi fost inclus în Mândrești. Siminicea îl are drept ctitor pe Mundrea sau Mândrea Jumătate

și viile de la Piscu de la Cruce, ce se află în două ogrăzi, la ținutul Putnei. / Jumătate din toate argintăriile și jumătate din toată pojijia casei din Iași. / Jumătate din toți țiganii ce am, și casași, și lăieși. / Jumătate din toate vitele ce se vor afla, cum și din caii grajdului. Și este îndatorit fiul meu Alecu și urmașii săi a păzi și a urma, în toată vremea, precum în gios arăt și rânduiesc. / Să se afle fără strămutare preoți și pisalți, după trebuință, la biserica de la Dumbrăveni, pentru ca să urmeze rânduiala rugăciunilor bisericii cu toată cuviința, spre pomenirea morților și a viilor. / Să se afle fără strămutare, la Dumbrăveni, școală cu dascăl moldovenesc și grecesc, spre înlesnirea celor ce vor voi a-și da copiii la învățătura. / Să se facă, pe tot anul, la biserica de la Dumbrăveni, două pomeniri, una la ziua hramului și alta, la ziua moșilor, cu toată rânduiala cuviincioasă. / Sa se facă, pe tot anul, o dată, pomenire, cu toată rânduiala cuviincioasă, la biserica din Plopeni, unde să află îngropată răposata maica mea. / Să se dea, pe tot anul, din veniturile de la Dumbrăveni, câte una sută lei la monastirea Sucevița, pentru biserica răposatului părin-telei meu, ce este făcută pe poarta acei monastiri, pentru că, precum a rânduit răposatul, să slujească în toată vremea obștie, care bani să se dea acum la purtătorul de grijă, lăsat de cătră proin egumen Hurie, iar în urmă, la acel care, după vreme, se va afla purtătorul de grijă la acea biserică. / *În partea fiului meu Iancu.* / Moșiile sate întregi Pașcanii, cu toate cotunurile și cu toate săliștile unite la un loc, și Conțăștii, ce sunt luați de veci de la monastirea Probota, cu bezmăn în ținutul Suceava, și cu casele din Pașcani, cu toată pojijia casei, și cu toate prisăcile cu stupi ce să vor afla la aceste arătate moșii. / Moșiile sate întregi, Todirenii, Titienii, Steșcanii, și Rogojăanii, și pol sat Verdeșanii, și

parte din Sameni de la Bobu, ce să află unite la un loc peste Prut, la ținutul Iașii⁷¹⁰. / Moșia care se numește acum Hodura, în care sunt două săliști, numite, prin scrisori, Ezărenii, și Juleștii, la ținutul Hârlău, și cu toate prisăcile cu stupi ce se vor afla acolo. / Moșiile sate întregi Pogăneștii și Petrimăneștii, și cu toate alte hotare și părți ce să cuprind într-aceste moșii și să află, unite la un loc, în ținutul Fălciului. / Viile de la Copou, din deal, cu cerdac și cu cele ce să află acolo, la podgoria Iașului. / Viile de la Huși, din ținutul Fălciului. / Viile de la Chetriși, din ținutul Romanului. / Viile de la Straoani, din ținut Putnei⁷¹¹. / Casele din târgul Iașii, cu jumătate din toate argintăriile și jumătate din toata pojajiea casei, iar fiul meu Alecu parte în casa să nu aibă, căci măcar că fiului meu Ianco îi las casa, și în Iași, și în Pașcani, dar fiului meu Aleco osăbit, că-i las moșii cu mai mare venit, c-am dat și zece mii lei ajutor, îi la casele ce au cumpărat în Iași. Iscălit pe fața al treilea. / Iordachi Balș Vistiernic. / *Tot în partea fiului meu, Ianco.* / Jumătate din toți țiganii ce am, și casași, și lăieși. / Jumătate din toate vitele ce să vor afla, cum și din caii grajdului. / Și este îndatorit fiul meu Ianco și urmașii săi a păzi și a urma, în toată vremea, precum în jos, pe larg, arăt și rânduiesc. / Să se afle, fără strămutare, preoți și pisalți, după trebuință, la biserica din Pașcani, pentru ca să urmeze rânduiala rugăciunilor bisericii cu toată cuviința, spre pomenirea morților și a viilor. / Să păzească a să afla la Pașcani, în toată vremea, școală cu dascăl moldovenesc și grecesc, spre înlesnirea celor ce vor voi a-și da copiii la învățătură, cu urmare ce și acum să păzește. / Să se facă, în tot anul, două pomeniri la biserica din Pașcani, una la ziua

⁷¹⁰ Așa se numea, pe atunci, ținutul Bălți.

⁷¹¹ Vrancea.

hramului și alta, la ziua moșilor, cu toată cuviincioasa rânduială. / Să fie purtare de grijă pentru schitul Brăteștii, ca din veniturile ce are schitul, dându-se cheltuiala trebuincioasă, să se afle, în toata vremea, la schit preot și călugări și, după rânduiala ce este așezată de mine, să urmeze fără stră-mutare rugăciunile bisericii, spre pomenirea părintelui Iosaf, și, în tot anul, la ziua hramului, să se facă pomenire pentru răposatul, cu rânduiala cuviincioasă. / Să se dea, pe tot anul, la monastirea Probota, pentru moșia Conțăștii, cât prin scrisoarea mea ce are monastirea să cuprindă. / *Pentru copiii răposatei fiica mea Elenco.* / Măcar că, pe cât mai mult am putut, am dat zestre după izvodul ce este față și deosebit am și ajutat, dar rânduiesc ca să se mai dea 2500 (adică două mii cinci sute lei) acei mai mici copile a răposatei, care să-i dea fiii mei, însă una mie cinci sute lei fiul meu Alecu, și una mie lei fiul meu Iancu. / *Pentru fiica mea Catinca.* / Cu toate că și acesteia, pe cât am putut, i-am dat zestre, după izvodul ce este, dar fiindcă, din nenorocire, a rămas văduvă, rânduiesc ca, după săvârșirea mea, să-i mai dea fiii mei Aleco și Ianco, 15.000 (adică cincisprezece mii lei), însă zece mii fiul meu Alecu și cinci mii lei fiul meu Iancu. Ca să aibă chip lesnitor la petrecere, și fiul meu Aleco să poarte de grijă surorii sale, economisind zestrea și banii ce rânduiesc să i să dea, pentru ca cu lesnire să poată a să cuprindă cu cele trebuincioase la petrecerea sa. / Înda-toresc pe fiii mei a caută și a ajuta, în toata vremea, pe toți oamenii casei mele, câți m-au slujit și mă slujesc, căci sunt oameni care pot a fi și pentru a lor folos. / Trei moșii, cu toate hotarele unite la un loc, adică: Grecenii, și, Pelineii cu toate hotarele unite la un loc, în ținutul Grecenii. Și Uricheștii, și Cornățălu, cu părțile unite la un loc, și cu viile de acolo, la

ținutul Putnei. Și Caraficheștii și Miteștii, la ținutul Suceava, oprindu-le acestea pentru mine, am socotit și le rânduiesc iarăși fiilor mei, pentru că mai sus îi rânduiesc ca să dea surorii lor Catinca cincisprezece mii lei, și copilei răposatei fiică-mea Elen-co două mii cinci sute lei, și deosebit, pentru aceste moșii ce le las, îi îndatoresc a plăti toate datoriile ce vor fi atât cu sineturile mele, cum și fără sineturi, care să vor dovedi drepte, și iarăși să fie îndatoriți a răspunde și banii cați vor cuprinde cheltuiala îngropării și a toate grijile mele până la trei ani, urmându-să cu toată cuviincioasa rânduială, cum mai jos rânduiesc, și de vor rămâne și ceva bani de la mine, vor fi spre ajutor la acestea sau, nerămânând nimica bani, vor răspunde, precum îi înda-toresc, cu bani de la dânșii, dând amândoi deopotrivă și la plata datoriilor (la fața a 5-lea, iscălit Iordacki Balș / Vistiernic). Și la cheltuiala îngropării și a grijilor mele, și așa supt această îndatorire vor avea și vor stăpâni fiii mei Aleco și Iancu și moșiile arătate într-acest chip, cum în jos să arată adecă: / Grecenii și Pelineii, cu toate hotarele unite la un loc, cum și Sarafineștii și Miteștii, le va avea și le va stăpâni fiul meu Alecu, și Uricheștii și Cornățălu, cu părțile unite la un loc, și cu viile de acolo, le va avea și le va stăpâni fiul meu Iancu, și amândouă pentru aceste moșii ce le las, oprite pentru mine fiind, vor da cele rân-duite cum mai sus pe larga se arată, anume: / Prin aceste mai sus arătate, săvârșind rânduiala ce așez pentru fiii mei, fac deosebita așezare de rânduială, care fără stră-mutare să se urmeze, după săvârșirea mea, pentru sufletul meu și pentru sufletele celor până la mine răposați, fiind această așezare cum în jos pe larg să arată. / Asupra acestei așezări las și rânduiesc epitropi în veci, fără strămutare, pe dumnealui Căminarul Panaite Cazimir și pe dumnealui Paharnicul

Petrachi Cazimir și urmașii dumilorsale, fiind împreună spre ajutor, și fiului meu Alecu, și urmașii săi, și rânduții epitropi vor avea întru deplină stăpânire acele rânduite de cătră mine și vor urma această rânduială”⁷¹².

1866: S-a născut, la Siminicea, „**Emmanuel Constantin Teodoresco** corespondent al Academiei Franceze de Științe pentru secția de botanică din 28 aprilie 1989, dar care a murit pe 26 aprilie 1949. Născut în 10 mai 1866, la Siminicea, în nordul Moldovei, a terminat pregătirea în Franța, cu Gaston Bonnier, atât la Sorbona, cât și la Laboratorul din Fontainebleau. A devenit, astfel, un adept și un **reprezentant genial al fiziologiei plantelor**. El a studiat acțiunea diferitelor radiații asupra plantelor verzi, influența acidului carbonic, mai mult sau mai puțin diluat, în atmosfera din jur, mișcările plantelor înfrățite și multe alte întrebări. Profesor la Universitatea din București, a revenit adesea să ne contacteze, și a călătorit special în Franța, în 1939, când a fost declarat războiul care, după aceea, a afectat atât de grav România”⁷¹³.

1878: „Aflăm de la persoane demne de încredere, că comuna Siminicea, din județul Botoșani, este locuită numai de ruși, care, din neam în neam, vorbesc numai rusește, din cauză că n-au nici școală, nici biserică cu popă românesc. Recomandăm acest mod de românizare tuturor patrioților noștri”⁷¹⁴.

⁷¹² Codrescu, Theodor, *Uricarul sau Colecțiune de diferite acte care pot servi la Istoria Românilor*, Volum XI, Iassi 1889, p. 322-330

⁷¹³ *Comptes rendus des séances de L'Académie des Sciences*, Paris 1949, p. 1375

⁷¹⁴ *România liberă*, Anul II, No. 465, vineri 8 decembrie 1878, p. 1

1883: „Anul acesta a fost un an din cei mai fericiți pentru județul nostru (Botoșani – n. n.). Gratie administrației, îndeosebi bunăvoinței onorabilului comitet permanent, el ne-a dat un plus total de 4 **școli noi de fete**, dintre care 3 întreținute de județ, în comunele Dumbrăveni, **Siminicea** și Agafton, iar una întreținută de comuna Cristești, și 18 școli noi rurale de băieți, întreținute de comune și mare parte din venitul cârciumilor”⁷¹⁵.

1887: „Următoarele școli rurale suplinite, plătite de comunele și județele Botoșani și Dorohoi, se scot în concurs, cele din Botoșani, pe ziua de 1 Septembrie, iar cele din Dorohoi, pe ziua de 1 Noiembrie 1887: Comuna Siminicea, de fete, plasa Siret (întreținută de județul Botoșani)”⁷¹⁶.

1888: Răscoala din Dumbrăveni, Siminicea, Brehuiești și Corni. „*Vocea Botoșanilor*” dă următoarea relație interesantă, privitoare la revolta din Dumbrăveni:/ Vom da o relațiune amănunțită, dar exactă, asupra acestei răscoale, spre a curma odată orice inexactități, exagerări, ca și toate informațiunile greșite, cu care s-au indus în eroare ziarele Capitalei. În plasa Siretului, s-a observat, de mult, o mișcare printre săteni, după cum nu se bănuia pe-alocurea. Ni s-a spus, îndată după aplanarea mișcărilor din Valahia, că agenți anume veniți s-ar fi coborât la cutare stațiune de drum de fer, ar fi întâlnit săteni lucrând la câmp și le-ar fi vorbit; apoi au intrat prin sate și așa mai departe. Subprefectul a fost imediat încunoștințat a fi cu atențiune și prea vigilent, spre a descoperi cele ce se petrec, a raporta imediat prefecturii, trimițând pe orice agenți provocatori înaintea justiției. Răspunsurile sale au fost stereotipe, că

⁷¹⁵ *Monitorul Oficial*, Nr. 130, 17/29 septembrie 1883, p. 2688

⁷¹⁶ *Monitorul Oficial*, Nr. 85, 18 iulie 1887, p. 2082

nimic nu se petrece, că totul e în liniște. / Deodată, un număr de 30 locuitori, sunt acuma două luni, din cătunul **Siminicea**, comuna Dumbrăveni, s-au prezentat la redacția noastră și s-au plâns că ei, ca rezerviști, sunt urmăriți pentru prestațiune, în timp ce, după lege, făcând parte din războiul de la 1877 -78, sunt scutiți. Mergând, împreună cu câțiva din ei, la prefectură, a fost ușor a-i convinge că pentru plata dărilor de care erau scutiți pria lege ei nu sunt urmăriți. Atunci plângerea lor a luat o alta fază; ei începură a cere pământuri (după cum le promisese Carol I, înainte de Războiul de Independență – n. n.). S-a cunoscut îndată că există o agitație și, dându-li-se consilii (sfaturi – n. n.) prudente, locuitorii s-au retras. Nu mult după aceasta, izbucnește o altă mișcare, mai obiectivă; se semnalează, tot în această plasă, în comuna **Brehuiești**. Prefectul, făcând dreptate locuitorilor, liniștea s-a restabilit. Erau vexațiunile primarilor colectiviști, care exasperaseră pe săteni. / Vine, apoi, în o formă mai acută, mișcarea de la **Corni**, tot din această plasă. Mergând prefectul la fața locului, cu o mai mare greutate decât la **Siminicea** și la **Brehuiești** a putut restabili liniștea. Sătenii, amestecând plângerea lor contra primarului cu cea de cerere pentru pământuri, au trebuit a se mărgini la cea dintâi, pentru ca dreptate să li se facă și liniștea să se restabilească. Aci se semnalase ca instigator învățătorul sătesc. Despre toate aceste mișcări, subprefectul n-a știut nimic, n-a putut a le preîntâmpina și nici a raporta ceva în privința agitărilor locuitorilor. Pe neașteptate, când totul părea intrat în cea mai mare liniște, prefectura e încunoștințată că locuitorii din **Dumbrăveni** s-au răsculat; au intrat în ograda arendașului, i-au luat plugurile și s-au dus pe câmp, să tragă brazde și să-și împartă pământul. Ordine severe au fost transmise și de la

centru, ca să se desfășoare forțe suficiente, pentru ca mișcarea să se înăbușe în germenii fiind. / Prefectul, pășind la fața locului, în unire cu colonelul comandant al regimentului de dorobanți, și intrând în mijlocul sătenilor, ce erau adunați în număr ca la 600-700 locuitori din diferite cătune și chiar comune, până și din județul limitrof, Dorohoi, au început a se explica eu ei, spre a cunoaște cauza acestei aglomerări. Din vorbele lor reieșea că vor pământuri, că la urmă se mulțumeau ca prefectul să le dea o declarațiune, scrisă și subscrisă de el, cum că li se vor da pământuri și că arendașul nu va pune plugurile sale să are, înainte de a li se împărți lor pământuri. / În zadar au fost toate consiliile date, toate declarațiunile că guvernul e pe cale de a-i împrăști pe moșiile Statului, dar că trebuiește o lege și după forme. „Destul, de zece ani, ne purtați tot cu vorbe!, striga mulțimea. Nu mai putem aștepta”. / Într-aceste, prefectul e chemat la stațiunea **Verești**, spre a convorbi telegrafic cu primul ministru; sătenii nu-l lăsau să iasă din mijlocul lor. În fine, după multă greutate, deși forța armatei era la distanță, prefectul a putut a se strecura printre ei, fără a face uz de ea. Reîntors, ziua venea spre declinul său, liniștea trebuia restabilită înainte de sosirea nopții. Se semnalase chiar că sosesc și alți locuitori, retardarii ce-și dăduseră întâlnire. / Colonelul Maca, în urma consiliilor și a parlamentărilor date și avute cu locuitorii, văzând că aceștia se obstinează și nu vor a se împrăști, se pune în fruntea regimentului său și face somațiuni repetate, față fiind procurorul și judele instructor. După somațiunile orale, urmează cele cu batere de tobă și sunete de trompete; totuși, rezerviștii mai cu deosebire încurajau pe ceilalți la rezistență, spunându-le că n-au voie să dea focuri. Se dau salve de puști, dar nici

o mișcare. / Atunci, colonelul Maca, având deja experiența acestor răscoale din Valahia, unde operase spre calmarea lor, dă ordine artileriei călărețe ca, în rând câte trei, să înainteze în mulțime, spre a se împrăștia. Întâia șarjă rămâne fără efect. La a doua șarjă, căpitanul Zamfirescu, care avea comanda artileriei, se pune în fruntea soldaților și, prin o evoluțiune dibace, reușește a împrăștia pe revoltanți și a-i dispersa în grupuri mai mari ori mai mici, după care, intervenind infanteria, îi asedie între puști și îi arestă. / Atunci se produse o panică între locuitori, încep cu toții a fugi, sar gardurile, se ascund pria ogrăzi, case și atenanse, și din totalul număr se arestează vreo 120 locuitori (Eroi ai Independenței, dar ce contează – n. n.). / Imediat, liniștea a fost restabilită, fără ca o picătură de sânge să se fi vărsat, fără ca o zgârietură să se fi produs. Trebuie să recunoaștem că acest rezultat fericit nu-l datorăm decât tactului și prudenței prefectului, decât experienței și energiei colonelului Maca, decât curajului și abilității căpitanului Zamfirescu. Cea mai mică imprudență comisă, cât de puțină impaciență de s-ar fi arătat, ar fi avut de rezultat sute de cadavre, lăsate pe străzile satului Dumbrăveni. Mulțumită acestora, nici un exces s-a produs, nici o iritațiune nu s-a manifestat. Păstrând cu toții un sânge rece, o paciență și o prudență demne de toată lauda, am putea vedea că cea mai impu-nătoare răscoală s-a putut potoli în un mod atât de fericit, precum pe aiurea nu s-a întâmplat. / De acum, începe rolul justiției. Între cei arestați au figurat și doi cetățeni din Botoșani: arhitectul comunei, dl C. Argenti, și un fost comisar al colectiviștilor (mișcare aparent reformistă, încropită de boierii Ion Câmpineanu, Prințul Dimitrie Ghica etc. – n. n.), dl G. Petrescu. Nu intrăm în a discuta culpabilitatea ori inocența a nici-unuia;

afacerea fiind pendinte la justiție, presa trebuie să păzească o strictă rezervă, spre a nu se influența cursul justiției în nici un mod. Atâta știm, că în timp ce redactorii *Sentinelei* reclamau pe acești doi preveniți ca reporterii ziarului lor, declarațiunile inculpaților erau că se duseseră la vânat, în satul Dumbrăveni. / Instrucțiunea fiind absolut secretă, nimic n-a putut transpira, dar în urma interogatoriului judele instructor i-a depus pe ambii în arestul preventiv al județului. Rolul însă de arhitect al comune și acel de reporter de ziare ni se par cu totul incompatibile, atât zicem și trecem înainte. Mulți din cei arestați au fost eliberați. Ceea ce reiese din declarațiunile sătenilor, făcute chiar la arestarea lor, e că primarii, percepatorii și unii învățători chiar i-au trimis la Dumbrăveni pe oameni, ca să ceară pământuri. Mai mult, sosind prefectul în Dumbrăveni, se spune că chiar vătăjeii i-au strâns, zicându-le că a venit prefectul să le împartă pământuri; că, odată acolo adunați, s-au găsit alții care, punându-se în frunte, i-au reținut și au vorbit în numele lor, fără ca ei să fi știut ceva și fără să fi venit cu un scop de revolte. Despre toate s-a raportat ministerului. / Astăzi, liniștea e complet stabilită și ne mirăm că unele ziare din Capitală dau știrea că, din surse oficiale, sătenii s-au răsculat a doua oară la Dumbrăveni. Acesta fiind purul adevăr în răscoala sătenilor de la Dumbrăveni, îl așternem aci, spre a împrăști orice alte relațiuni inexacte, exagerate ori de rea credință făcute. Ne abținem de la orice comentarii; dorim însă ca autorii revoltei să fie descoperiți. Justiția are suficiente elemente de a putea pune mâna pe firul conspirațiunii surde ce agită țara și să ne dea liniștea la care avem dreptul de a pretinde. Trecută și această ocaziune, fără a se reprima răul în chiar

sorgintea lui, ne putem aștepta la mari calamități. Atâta zicem și încheiem pentru astă-dată”⁷¹⁷.

1899: Spre sfârșitul secolului al XIX-lea, existau, conform „Marelui Dicționar Geografic” al lui Lahovari, două sate Siminicea, cu doi proprietari, Siminicea Balș, cu o suprafață de 1.143 ha și 1.402 locuitori – „ruși româniizați”, constituiți în 286 de familii. În sat exista o școală mixtă, cu 47 băieți și 9 fete, școală construită în anii 1899 și 1900, o biserică, cu un preot și doi cântăreți, precum și trei cârciumi. În Siminicea Miclescu, moșie de doar 279 ha, populată cu 699 locuitori „ruși”, grupați în 151 familii, care trăiau în 141 case, exista o biserică, cu un preot și doi cântăreți, precum și două cârciumi.

1902: „**Siminicea-Balș**, sat, în partea de Nord a comunei Salcea (făcea parte din comuna Salcea – n. n.), jud. Botoșani, în dreapta Siretului. Are o suprafață de 1.143 hectare, cu o populație de 286 familii sau 1.402 suflete; o școală mixtă, frecventată (1899-1900) de 47 băieți și 9 fete; o biserică, deservită de 1 preot și 2 cântăreți; 3 cârciumi. Locuitorii sunt ruși româniizați și se ocupă cu lucrarea pământului. Locuitorii posedă 320 vite mari cornute, 52 cai, 432 oi și 117 porci; 54 stupi cu albine. **Siminicea-Miclescu**, sat, în dreapta Siretului și în partea de Vest a comunei Călinești (făcea parte din comuna Călinești – n. n.), plasa Siretul, jud. Botoșani. Formează un singur trup cu satul Siminicea-Balș din comuna Salcea. Are o suprafață de 279 hectare, cu o populație de 151 familii sau 609 suflete, locuind în 141 case. Are o biserică, cu 1 preot și 2 cântăreți; 2 cârciumi. Vite: 181 boi și vaci,

⁷¹⁷ *Epoca*, Anul III, No. 841, miercuri 14/26 septembrie 1888, p. 2

29 cai, 129 oi și 142 porci. Locuitorii au 19 stupi cu albine”⁷¹⁸.

1906: „Vindecări minunate de boli, la moaștele Sfântului Ioan cel Nou din Suceavă, istorisite de părintele Sidorovici: Domnișoara Aglaia Apostoliu, din Burdujeni. Despre întâmplarea numitei domnișoare mi-a istorisit tot părintele Sidorovici. În ziua de Sânziene, 24 iunie vechi 1906, m-am întâlnit, în locuința părintelui paroh Mihai Sârbul, din Suceava, cu părintele Alexandru Râșca, din Burdujeni-sat, și l-am rugat să binevoiască a-mi mijloci știrea lipsă despre domnișoara Aglaia. Cu epistola din 7 septembrie 1906, Sfinția sa mi-a trimis următoarea scrisoare, alcătuită de însuși dl Ioan Apostoliu, părintele domnișoarei Aglaia: / „Subsemnatul Ioan Apostoliu, din comuna târg Burdujeni, județul Botoșani, prin aceasta vă aduc la cunoștință următoarele: În anul 1898, luna august, fiind primar la comuna Salcea, în una din nopți, copila mea, Aglaia, cum dormea singură în pat, s-a sculat, pe la miezul nopții, mută, neputând vorbi nimica, și, cu mâna dreaptă în nesimțire, neputând-o mișca de loc. A doua zi, am dus-o la **preotul Ioan Filipescu, din Siminicea-Balș**, de i-a citit, și, a treia zi, am dus-o la Sfântul Ioan din Suceava de i-a citit și făcut sfințirea apei, de unde m-am reîntors acasă, pe la 2 ore după-amiază. Mergând copila în grădina cu flori, s-a culcat și a dormit ca o jumătate de oră. Sărind un câne în grădina cu flori, dânsa s-a deșteptat din somn și a strigat la câine: „Țibă!” și a început a vorbi. Am întreat-o, pentru ce nu vorbea? Dânsa mi-a răspuns că nu a putut vorbi de loc. În același timp, a început a mișca și mâna și s-a făcut sănătoasă, cum era și cum este și astăzi.

⁷¹⁸ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, Volumul V, București 1902, pp. 389, 390

Aceasta este știința mea, de minunea făcută de Sfântul Ioan de la Suceavă. Burdujeni, 1906, iunie 28 / Apostoliu m/p”⁷¹⁹.

1908: Siminicea, sat cu atestare în 29 august 1490, avea, în 1908, în Siminicea Balș, 286 de familii de „ruși românizați”, însemnând 1.402 suflete, iar în Siminicea Miclescu, 151 familii, cu 699 suflete. În prezent, populația este, incluzând și satul Grigorești, de 3.124 locuitori. „Preotul **Vasiliu Vasile**, parohul parohiei Călugăreni, din jud. Botoșani, se transferă la parohia **Siminicea Balș**, același județ, pe ziua de 1 octombrie 1908”⁷²⁰. Numele preotului din Siminicea Miclescu, parohie mult mai bine văzută de BOR, se află „Lista de persoane cari au dreptul de vot la alegerea Consistoriului Superior Bisericesc în cursul anului 1916”, în care este nominalizat elector din partea parohiilor județului Botoșani, din „**Siminicea Miclescu**, preot **M. Troteanu**” (din Plopeni, preotul Dimitrie Neagu, tatăl minunatului învățător și erou-aviator de război), nu și preotul din Siminicea Balș⁷²¹.

1914: În 19 decembrie 1914, Prefectura Botoșani publica, în Monitorul Oficial, „Lista de numele și pronumele tinerilor din județul Botoșani, născuți în anul 1894 și dispăruți, fără a se ști unde, care urmează a forma contingentul clasei anului 1916”, printre aceștia aflându-se și: **Gheorgiu Ioan**, fiul Petru și al Catincăi, născut la 1894, iulie 31, cu actul No. 90, în comuna Siminicea. / **Ghețun**

⁷¹⁹ *Biserica și Școala*, Anul XLVIII, Nr. 31, duminică 28 iulie / 10 august 1924

⁷²⁰ *Biserica Ortodoxă Română: Jurnal Periodic Ecclesiastic*, Anul XXXII, nr. 9, decembrie 1908, p. 1071.

⁷²¹ *Biserica Ortodoxă Română: Jurnal Periodic Ecclesiastic*, nr. 40, 1916 - Supliment, p. 14.

Gheorghe, fiul lui Dumitru și al Zoitei, născut la 1894, aprilie 20, cu actul No. 34, în comuna Siminicea. / **Mitichiuc Petre**, fiul lui Ioan și al Profirei, născut la 1894, iunie 19, cu actul No. 89, în comuna Siminicea. / **Nichifor Ilie**, fiul lui Ioan și al Măriucăi, născut la 1894, iulie 19, cu actul No. 73, în comuna Siminicea. / **Pricopi Florea**, fiul Mărgăritei, născut la 1894, cu actul No. 41, aprilie 20, în comuna Siminicea. / **Saltău Ioan**, fiul lui Petrea și al Paraschivei, născut la 1894, ianuarie 18, cu actul No. 8, în comuna Siminicea. / **Tucaliuc Petru**, fiul lui Ioan și al Catrinei, născut la 1894, iunie 27, cu actul No. 57, în comuna Siminicea”. Alte nume apar, în același Monitor Oficial, sub titlul „Tablou de numele și pronumele tinerilor din județul Botoșani, născuți la 1895 și dispăruți fără a se ști unde, care urmează a forma contingentul clasei 1917”, acestea fiind: **Amurăriței Theodor**, fiul lui Ilie și al Irinei, născut la 1895, februarie 8, cu actul No. 14, în comuna Siminicea. / **Chifuriuc Ioan**, fiul lui Constantin și al Paraschivei, născut la 1895, mai 26, cu actul No. 51, în comuna Siminicea. / **Chifuriuc Petrea**, fiul lui Nicolae și Paraschivei, născut la 1895, iunie 8, cu actul No. 55, în comuna Siminicea. / **Catz Zalman**, fiul lui Haim și al Surei Leia, născut la 1895, decembrie 18, cu actul No. 134, în comuna Siminicea. / **Mazuru Theodor**, fiul lui Constantin și al Elenei, născut la 1895, februarie 27, cu actul No. 21, în comuna Siminicea. / **Olan Ilie**, fiul lui Gheorghe și al Catincăi, născut la 1895, iulie 12, cu actul No. 105, în comuna Siminicea. / **Olărașu Grigore**, fiul lui Ioan și al Evdochiei, născut la 1895, ianuarie 26, cu actul No. 11, în comuna Siminicea. / **Pavel Ioan**, fiul lui Filip și al Elenei, născut la 1895, ianuarie 26, cu actul No. 61, în comuna Siminicea. / **Pavliuc Sotir**, fiul lui Dumitru și al

Acsinei, născut la 1895, iunie 23, cu actul No. 77, în comuna Siminicea. / **Stefiuc Petrea**, fiul lui Constantin și al Mariei, născut la 1895, iunie 23, cu actul No. 67, în comuna Siminicea. / **Vorniciuc Ioan**, fiul lui Thoader al Irinei, născut la 1895, septembrie 14, cu actul No. 132, în comuna Siminicea. / **Voina Ioan**, lui Vasile și al Catrinei, născut la 1895, februarie 5, cu actul No. 20, în comuna Siminicea. / **Vulpe Petru**, fiul lui Alecu și al Ravecăi, născut la 1895, iunie 24, cu actul No. 94, în comuna Siminicea”⁷²².

1941, septembrie 30: „Se publică mai jos lista Nr. 16, de gradele inferioare (trupă), morți pentru patrie în actualul război, începând de la 22 iunie 1941, ora 24: **Scorțariu D. Nicolae**, soldat, ctg. 1932, cu ultimul domiciliu în comuna **Siminicea**, județul Botoșani, mort la 5.VIII.1941. / **Tucaliuc Vasile**, soldat, ctg. 1932, cu ultimul domiciliu în comuna **Siminicea**, județul Botoșani, mort la 12.VIII.1941”⁷²³.

1942, ianuarie 29: „Noi, general Victor Iliescu, subsecretar de Stat al Educației Extrașcolare; / Având în vedere jurnalul Consiliului de Miniștri Nr. 21 din 14 Ianuarie 1942... / Decidem: Art. unic. Se angajează, pe data prezentării la serviciu, ca diurniști la formațiunile tineretului extrașcolar, următorul personal, plătit cu indemnizația de ședință respectivă: Județul Botoșani: **Daneș Haralamb**, învățător, șeful Subcentrului Simi-

⁷²² *Monitorul Oficial*, nr. 213 din 19 decembrie 1914 / 1 ianuarie 1915, pp. 9632, 9637.

⁷²³ *Monitorul Oficial*, Anul CIX, Nr. 231, marți 30 septembrie 1941, p. 5805.

nicea. / **Tun Elisabeta**, învățătoare, șefa Subcentrului Siminicea”⁷²⁴.

1942: „Se înființează, pe ziua de 1 August 1942, următoarele parohii, posturi de preoți, diaconi, cântăreți și canonarhi: Parohia Grigorești, prin dezlipire de la **Parohia Siminicea-Miclescu**”⁷²⁵.

1947, august 28: „În baza cererii, înregistrată la Nr. 389 din 11 august 1947, / În conformitate cu dispozițiunile legii asupra energiei, / Se autorizează dl Avram A. Lazăr, din satul Călinești, com. Bucecea, jud. Botoșani, să instaleze și să exploateze un motor marca „S. Gross”, de 16 H. P., la moara proprietatea domnișoarei **Maria Miclescu**, din satul Grigorești, com. **Siminicea**, jud. Botoșani, motorul, fiind utilizat ca forță pentru conducerea acestei mori, combustibilul fiind petrolul lampant. Această autorizație se acordă pe termen de 10 ani, socotit de la data publicării prezentei în Monitorul Oficial. / Șeful secției energiei reg. III Iași, / Ing. Gh. Gălățeanu / Nr. 310/947”⁷²⁶.

La Siminicea s-a născut comandantul Vânătorilor de Munte, trupa de elită a Armatei Române, pe durata celui de-al doilea Război Mondial, generalul Mociulschi, și tot la Siminicea s-au născut marii instrumentiști și cunoscători de folclor, verii Emil și Alexandru Havriliuc.

SIMINICENI

⁷²⁴ *Monitorul Oficial*, Anul CX, Nr. 24, joi 29 ianuarie 1942, pp. 561, 565.

⁷²⁵ *Monitorul Oficial*, Nr. 167, 21 iulie 1942, p. 6036

⁷²⁶ *Monitorul Oficial*, Anul CXV, Nr. 179, joi 28 august 1947, p. 6275.

(lângă Bărbătești, comuna Cucuteni, Iași).

1617, martie 12: Întărit de Radul Mihnea voievod lui Gheorghe Siminiceanul, fost vornic de poartă (divan), fiul Odochiei, nepot lui Dumitrașcu, strănepot lui Gavril și răstrenepot lui Coman Băicescul, primește ispisoc, „din drese ce a avut bunul său Cozma Baicescul de la bătrânul Ștefan voievod, satul cu numele **Siminiceanii**, ce-i în ținutul Romanului, ce a fost al mamei sale Odochia; jumătate din același sat Siminiceanii, schim cu rudele ei Anton, Frățiman și Vărvara, copiii Magdalinii, pentru o jumătate de sat **Frățești**, ce-i în ținutul Cărligăturii... / și alt sat, cu numele **Brăbăteștii**, iarăși în ținutul Romanului, și cu două locuri de prisăci dinspre răsărit, și cu loc de moară pe Bahluet; un loc de prisacă la **Băiceani**, alt loc este dinspre **Tâmpești**, din uric de cumpărătură ce au avut de la Eremia voievod, cumpărătură de la sămânța lor Lupul, Moga, Anușca și Toader, feciorii Mogăi sulgerul, de la Tudora, sora Boldurului diac, și de la Candachia cu frații ei, copiii Boldurului diac... / așijderi îi întărim, din aceleași drese de la bătrânul Ștefan voievod, satul **Mateuții** pe Nistru și, în același hotar, satul **Cobileanii**, și seliștea **Stodolna**, seliștea **Ețcanii**, toate pe Nistru, în ținutul Orhaiului, care jumătate de sat **Mateuții** îi este cumpărătură de la ruda lor Ionașco Iațco, fiul bătrânului Iațco, pentru 200 taleri argint... / și așijderea îi întărim lui Gheorghe o parte de ocină de la satul **Șircanii**, din jos și din sus, cu heleșteu pe pâraul satului, ce-i în ținutul Orheiului, cumpărătură de la Nistor, feciorul lui Șirco, de la Caisin, feciorul lui Constandin, de la Agafia, fata popii Simion, de la Salomia, fata lui Sprăl, de la fiul Motrii,

nepotul lui Sprăl, de la Gheorghe, fiul Tudorii, de la Mihăil și Ilnati, feciorii Fadorii, de la Efrim, fiul lui Bucul, de la Cantea, Fedor și de la fiul său Toma, toți strănepoți lui Fedor Faurul... / și așijderi, îi întărim și alte părți din **Șircanii**, cumpărătură de la Macsin, de la Toma, fiul Petrii, și de la Marica, fata Motrii”⁷²⁷.

1639, octombrie 22: Adunați la Costești, de către trimisul lui Vodă, Neaniul vornicul, pentru a socoti hotarul dintre **Costești** (lângă Târgu Frumos, Iași) și **Pietriș** (lângă Târgu Frumos, Iași), incluzând bucata de loc pentru care s-au pârat jupâneasa Grozava cu Grama jitnicerul cel mare, „robii măriei tale, Că răvan și Mirteș din **Siminicieni** (lângă Bărbătești, comuna Cucuteni, Iași), Vasilie din **Toderești** (comuna Todirești, Iași), Andonie și Larion din **Movileni** (comuna Heleștieni, Iași), Gonțea și Văsiian din **Hălăștiiani** (comuna Heleștieni, Iași), Nechita de **Crivești** (comuna Strunga, Iași), Nacul de **Cârstești** (Cristești, comuna Brăești, Iași), popa Ștefan, diaconul și Toader de **Târgu Frumos** (orașul Târgu Frumos, Iași)... noi, de când am apucat, din zilele lui Aron vodă și Eremiei vodă, noi așa știm cu sufletele noastre, că cine a ținut Pietrișul, acela a ținut și acea bucată de loc până în Bahlueț și le-a fost Bahluețul hotar”⁷²⁸.

SIMIONEȘTI

⁷²⁷ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 148-151

⁷²⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 256, pp. 253, 254

(lângă Roman, Neamț).

Întărit, în **2 ianuarie 1623**, de Ștefan Tomșa voievod, lui Dumitru Buhuș și surorii lui Safta, fiii paharnicului Caraiman, și soției sale Nastasia, care primesc uric pentru „satul anume **Hulpășești** sub codrul de fag; și satul **Gâdinți** pe Cobâle și cu vad de mori în Siret și cu pod trecătoriu și cu bălți de pește; și satul **Simionești** pe Moldova și cu vadul de mori în Moldova, în ținutul Romanului; și satul **Dobricenii** în Cărpineștii, ce este în ținutul Dorohoiului; și satul **Molovate** de pe Nistru, ce este în ținutul Orheiului, ce a fost de ocolul târgului Orheiului”⁷²⁹.

1902: „**Simionești**, sat în județul Roman, plasa Moldova, comuna Cordonul, spre nord de satul Cordonul și la 1.764 m de el, pe malul stâng al râului Moldova. Are o populație de 438 locuitori. Locuitorii posedă: 231 vite mari cornute. Este legat cu orașul Roman prin șosea. Se numea mai înainte și Izvorul”⁷³⁰.

SINĂUȚII DE JOS

(Sănăuți sau Sinăuți, contopit cu Mihăileni, comuna Mihăileni, Botoșani).

1634, septembrie 1: Cartea de împuternicire, dată de Vasile Lupu voievod lui Mihașco Cornaci, „ca să fie

⁷²⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 3, p. 4

⁷³⁰ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 390

tare și puternic a îmbla să-i aducă înapoi pe vecinii săi, ce-au fugit de la dânsul din cislă, din satele lui, din **Dersca** (comuna Dersca, ținutul Dorohoi, Botoșani) și din **Sinăuți** (Sinăuții de Jos, contopit cu Mihăileni, comuna Mihăileni, Botoșani), anume Hilimon, Chifa, Panco și Petre, oriunde-i va găsi”⁷³¹.

1634, octombrie 3: Zapisul lui Isaico și al feciorului său Vasile, nepotul Eremiei, strănepotul Stancăi și al lui Miron, al femeii lui Isaico, Varvara, în care mărturisesc că au „vândut ce am avut în sat în **Săoani** (lângă Șcheia, comuna Al. I. Cuza, Iași), ce sunt în ținutul Romanului, pe Siret, a opta parte de casă, jupânului Lupul Prăjescul, drept 15 taleri, cu vad de moară pe Siret și cu bălți și cu livezi... Și într-această tocmeală au fost popa Ștefan, Vasile Benea și Ursul diregătorul de **Hălășteiani** (Heleșteni, comuna Heleșteni, Iași), Strătulat Dracea de **Sineuț** (Sinăuții de Jos, comuna Mihăileni, Botoșani), Vasile de **Tomești** (inclus în Iași) de la Prut, Țuțurman de **Lăpușna** (târg, raionul Kotovsk, Moldova), Ionașco Năvală de **Soci** (comuna Miroslăvești, Iași), Petrea de **Miclăușeni** (comuna Butea, Iași), și mulți oameni buni dimprejur megieși”⁷³².

1638, ianuarie 24: Carte de împuternicire, dată de Vasile Lupu voievod lui Pătrașco Horbinescul, spre a fi „tare și puternic a-și ține ocina, partea lui Suilă din **Sănăuți** (Sinăuții de Jos, în Mihăileni, comuna Mihăileni, Botoșani), după ziua pe care o avuse, în fața voievodului, „Pătrașco de **Horbinești** (comuna Horbinești, raionul

⁷³¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 246, p. 276

⁷³² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 267, p. 298

Edineț, Moldova) cu Drăceștii din Sănăuți, pentru partea lui Sucilă din Sănăuți; Pătrașco a venit la zi, iar Drăceștii n-au venit și au rămas de zi și din toată legea”⁷³³.

1638, ianuarie 24: Carte de împuternicire, dată de Vasile Lupu voievod lui Pătrașco Horbinescul, spre a fi „tare și puternic a-și ține ocina, partea lui Suilă din **Sănăuți** (Sinăuții de Jos, în Mihăileni, comuna Mihăileni, Botoșani), după ziua pe care o avuse, în fața voievodului, „Pătrașco de **Horbinești** (comuna Horbinești, raionul Edineț, Moldova) cu Drăceștii din Sănăuți, pentru partea lui Sucilă din Sănăuți; Pătrașco a venit la zi, iar Drăceștii n-au venit și au rămas de zi și din toată legea”⁷³⁴.

1638, iunie 6: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „Pătrașco Horbinescul s-a pârat de față înaintea noastră cu Drăceștii, feciorul lui Iurașco Dracii, pentru o parte din sat din **Sănăuți**, ce-i în ținutul Sucevei, ce a avut Suilă, patru jirebii și jumătate, zicând Pătrașco Horbinescul că-i este dreaptă ocină și cum-părătură a socrului său Mușat postelnicul de la Dumitru Suilă; și a arătat un ispisoc de răscumpărătură de la Ieremie Moghila voievod. Iar feciorii Dracii au arătat tij (la fel) un ispisoc de cumpărătură al tatălui lor Iurașco Dracii pe acea parte de moșie, patru jirebii și jumătate, ce a avut Dumitru Suilă. / Deci am judecat pe dânșii pe dreptate și după legea pământului am aflat lor județ că este mai veche a dumisale Mușat, ce a fost postelnic, decât a Drăceștilor; și a rămas

⁷³³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 232, pp. 214, 215

⁷³⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 232, pp. 214, 215

Pătrașco Horbinescul pe Drăcești din toată legea pământului”⁷³⁵.

1774, iunie: Satul **Sănăuții**, ținutul Suceava, ocolul Berhometelor, după recensământul lui Rumean-țev⁷³⁶, avea **toată suma caselor 57**. Scădere rufeturi 7: 1 mazil, 1 ruptaș, 1 popă, 4 femei sărace. Rămân birnici 50. / **Proprietari**: Lupu Balș (1743) / Sandul Ciomărtan (1743) / Pascal Dohatco (1743) / Maria Mihăileasa (1743) / Andrei Popescu (1755) / Iordachi Canta (1765) – (fără numele localnicilor).

1803, **Condica liuzilor**: Satul **Sănăuții** al vistier-
nicului Iordachi Balș avea 40 liuzi (oameni străini), care trăiau din lucrul pământului, plătind, pe sfert, 152 lei, iar anual 608 lei”⁷³⁷.

1902: „**Sinăuți**, sat în județul Dorohoi, plasa Berhometele, comuna Tureatca, cu trei numiri de moșie: Sinăuți, Grigorcea și Buhăești, cu o populație de 114 familii sau 456 suflete. Are o biserică de lemn, cu hramul Sf. Gheorghe, deservită de un cântăreț și un pălămar, făcută de locuitori, în 1820. Proprietatea moșiei este a dlui Rosete Solescu, și anume partea numită Grigorcea, în suprafață de 230 hectare 58 ari câmp și 143 hectare 22 ari pădure; iar partea Buhăești, a Epitropiei Spitalului Sf. Spiridon din Iași, în suprafață de 114 hectare, 58 ari câmp și 10 hectare și 3 ari pădure. Locuitorii împrăștiți au 300 hectare 76 ari pământ. Pe hotarul moșiei curge pârâul Molnița. Drumurile principale sunt: acel de la Mihăileni, prin

⁷³⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 366, p. 357

⁷³⁶ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 339

⁷³⁷ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. VII, Iassi 1886, p. 242

Tureatca, la Herța, și acel ducător la Mamornița. Moșia se hotărește cu Turcatca, Bucovina, Târgul Mihăileni și Dersca”⁷³⁸.

SINĂUȚII

(lângă Mihăileni, Bucovina, Ucraina).

În **7 ianuarie 1403**, printre boierii Sfatului Domnesc al lui Alexandru cel Bun se afla și „panul Mic de la Sinăuți”. Întărit lui Sin de Hotin, în 8 iunie 1456, drept „ocina jupânesei lui, nepoata lui Mihălaș” (Mihail de Dorohoi), Sinăuții, sat/sate din apropierea Siretului, număra printre răzeșii săi, în 15 mai 1606, și pe Ștefan de Valeva și jupâneasa Gafina, fata lui Dumitru ot Sănăuți, care vindeau rudelor lor, Mihașco Dracea și jupânesei Nastasia, „din jumătate de sat a treia parte, partea de jos, cu loc de moară și cu lazuri, pentru 80 de taleri”. Numele satului/satelor vine de la acel Sin (fiu, în româna veche) și de la frații lui, care împart între ei majoritatea satelor de pe Prut, care au aparținut primului mare proprietar de sate și moșii din nordul Moldovei, Mihail Dorohonski sau Dorogunski, cum mai semna sfetnicul lui Alexandru cel Bun.

1490: În 15 martie 1490, printre bisericile întărite de Ștefan cel Mare Episcopiei de Rădăuți, se afla și „a 16-a biserică, la Sinăuți, cu popă”.

⁷³⁸ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 392

1606: În mai 1606, Ștefan de Valeva și jupâneasa Gafina, fata lui Dumitru de Sănăuți, vând rudei lor, Mihașco Dracea și jupânesei lui, Nastasia, jumătate din a treia parte din satul Sinăuți, partea de jos, cu loc de moară și cu iazuri, pentru 80 taleri⁷³⁹.

1620: În 15 martie 1620, Dumitrașco Mihul cum-păra de la Dumitru Suilă „anume jumătate din a patra parte de jerabie, din giurăta de jos, cu eleșteu și loc de moară pe pârăul Molniței, pentru 60 taleri curați și 2 vaci”. Iurașco Drace, ca „niam mai de aproape”, întorcea banii și păstra el acea moșioară din Sinăuții de Jos. Acest Iurașco Drace avea să fie chemat în fața Divanului Dom-nesc, în 24 ianuarie 1638, de Pătrașco ot Horbinești pentru partea de sat pe care o răscumpărare și care apar-ținuse lui Dumitru Suilă, și, cum Iurașco nu vine, Pă-trașco primește uric. O nouă judecată, între Pătrașco și feciorii lui Iurașco Drace se soldează, în 6 iunie 1638, cu câștigul lui Pătrașco din Horbinești, căruia i se mai spu-neau și Mușat, cel care are zapise vechi pentru cele 4 jirebii și jumătate disputate. Fata lui Pătrașco Mușat, măritată cu Pătrașco ot Horbinești, avea să vândă cele 4 jirebii și jumătate, în 6 martie 1648, lui Gavrilaş logofăt, „căci iaste și dumnealui răzeș... cu întrebarea tuturor răzeșilor”⁷⁴⁰.

1638: În 24 ianuarie 1638, au avut înfățișare la Divan Pătrașco din Horbinești cu Drăceștii de Sănăuți pentru partea lui Suilă din Sănăuți. Cum Drăceștii (feciorii lui Iurașco Drace) nu s-au prezentat la Divan, ei au „rămas de zi și den toată legea”. Procesul însă con-tinuă, în 6 iunie

⁷³⁹ Balan, Teodor, *Documente bucovinene*, vol. III, Cernăuți 1937, p.

22

⁷⁴⁰ Balan, Teodor, *Documente bucovinene*, vol. III, Cernăuți 1937, p.

22

1638, când Drăceștii au arătat zapise din care rezulta că partea lui Suilă din Sănăuți, 4 jirebii jumătate, cumpărată de Pătrașco Mușat (socrul lui Pătraș-co Horbinescul) de la Dumitru Suilă, beneficia de un zapis mai vechi decât cel al Drăcenilor, așa că, judecând „cu dreptate, după legea pământului”, s-a decis că Pătraș-co are dreptate, dar cu plata feriei (taxa de judecată – n. n.) de 24 zloți⁷⁴¹.

1642, martie 1: „Partea de ocină din Sinăuți” a Antemiei Turecoaie, jupâneasa lui Dumitrașco Mihul, „și uricul Sinăuților încă l-au dat pre mâna dumisale lui Gavrilaş Mătiaș logofătul” pentru „o sută și douăzeci de taleri bătuți”⁷⁴².

1642: În 18 martie 1642, Toader Petriceaico, mare vornic al țării de sus, primește de la Antimia o parte din Sănăuți, în locul părții din Șilișăul de Sus, pentru care plătitise 100 lei bătuți. Numai că tranzacția a căzut, logofătul Gavrilaş având un uric de la Dumitrașco Tu-reatcă precum că a moștenit acea parte din Sinăuții, deci a întors banii și a rămas stăpân⁷⁴³.

1643: În 25 august 1643, 4 jirebii din Sinăuți, partea lui Eremii Dracii, cu 2 vecini și cu jumătate vad de moară pe Molnița, sunt întărite, de Vasile Lupu Vodă, lui Isac⁷⁴⁴.

1644: În 29 martie 1644, Irimika, fiul lui Iurașco Drace, vindea toată partea sa din Sinăuți, 4 jirebii, cu 4

⁷⁴¹ Balan, Teodor, *Documente bucovinene*, vol. III, Cernăuți 1937, p. 22

⁷⁴² Balan, Teodor, *Documente bucovinene*, vol. II, Cernăuți 1934, p. 115

⁷⁴³ Balan, Teodor, *Documente bucovinene*, vol. III, Cernăuți 1937, p. 23

⁷⁴⁴ Balan, Teodor, *Documente bucovinene*, vol. III, Cernăuți 1937, p. 23

oameni, și o jumătate vad de moară pe Molnița și cu casele tatălui său lui Velicico, fost comis, pentru 50 galbeni buni⁷⁴⁵.

1645: În 11 iulie 1645, Gafa, fata lui Pilipovschi și nepoata Varvarăi Ihnătoaia, strănepoata Elinei Dașcuv-na, vindea o jirebie din Sinăuți lui Gavrilaş logofăt, conferindu-i lui Gavrilaş, starostele Cernăuților, statutul de răzeș, la care s-a făcut deja referire⁷⁴⁶.

1648: În 6 martie 1648, Pătrașco Horbinescul, soțul Saftiei, fata lui Pătrașco Mușat, vinde 4 jirebii jumă-tate din Sinăuți, partea lui Suilă, cu 3 vecini, lui Gligoraș logofăt, și el răzeș, pentru 80 taleri de argint⁷⁴⁷.

1652: În 4 martie 1652, se împart moșiile răposatului Gavrilaş Mateiaș între copii lui, Ieremie, Ileana comisoia și Alexandra vorniceasa. „Partea jupânesei Ileana comisoia a fost... o parte de Sinăuți”. Jupâneasa Ileana comisoia, fata lui Gavrilaş Mateiaș logofăt, avea să cumpere, cu 120 lei turcești, încă 4 jirebii în Sinăuți, în 12 aprilie 1652, de la Cârstea Dracea, feciorul lui Iurașco Drace⁷⁴⁸.

1665: Răzeși în Sinăuți erau și Ursul Ciogolea și Matei Hulubei din Rogojești (Rugășești), cei care, în 24 octombrie 1665, zălogesc partea lor din Sinăuți lui Vasilie Stărcea pentru plata găstinei la oi din ținutul Sucevei,

⁷⁴⁵ Balan, Teodor, *Documente bucovinene*, vol. III, Cernăuți 1937, p. 23

⁷⁴⁶ Balan, Teodor, *Documente bucovinene*, vol. III, Cernăuți 1937, p. 23

⁷⁴⁷ Balan, Teodor, *Documente bucovinene*, vol. III, Cernăuți 1937, p. 23

⁷⁴⁸ Balan, Teodor, *Documente bucovinene*, vol. III, Cernăuți 1937, p. 23

77 de lei pe care i-au încasat, dar nu i-au depus la visterie⁷⁴⁹.

1743: În 19 iunie 1743, satul Sinăuți, care „a îmblat în vechime pe 54 jirebii”, iau „un izvod al lui Balș zice la fel ca răzeșii”, era împărțit între Lupu Balș, Sandul Ciomărtan, Pascal Dohatco și Maria Mihăileasa⁷⁵⁰.

1755: Printre martorii la hotarnica satelor Oprișeni și Provorotie se numără și „Andrei Popescu de Sănăuți”⁷⁵¹.

1765: „Hotarnica Sinăuților din 1765, Octombrie 25 (*Uricariul*. XXII pp. 11-117): Sinăuții pe apa Molniței, ținut Suceava, satul a umblat în 54 jirebii, din care Lupul Balș vornicul posedă 31 jirebii, zestre de la răpo-satul Iordachi Canta biv vel spătar, mai cumpărând, a cuprins 37 jirebii, iar răzeșii Ciomărtănești au 15 jirebii. S-a făcut odgonul de 33 stâneni, stânenul 8 palme. Sinăuții se hotăresc cu Tureatca, de aici, pe Molnița în jos, până în pietrele Rugășeștilor (Rogojești – n. n.). S-a tras moșia în lung și partea răzeșilor a căzut dinspre Rugășești, „fiind câmp limpede”. La o jirebie, au venit 55 stâneni. Hotarul merge cu hotarul Vlădenilor până la hotarul Rugășeștilor, în Racovăț, care desparte satul Gre-cii de Sinăuți, apoi la hotarul Tereblecei, a Turetcei”⁷⁵².

⁷⁴⁹ Balan, Teodor, *Documente bucovinene*, vol. III, Cernăuți 1937, p. 21

⁷⁵⁰ Balan, Teodor, *Documente bucovinene*, vol. IV, Cernăuți 1939, pp. 218-220

⁷⁵¹ Balan, Teodor, *Documente bucovinene*, vol. V, Cernăuți 1938, p. 177

⁷⁵² Balan, Teodor, *Documente bucovinene*, vol. II, Cernăuți 1934, p. 115

1772: Recensământul lui Rumeanțev⁷⁵³, din 1772-1773, înregistrează la Sănăuți, în Ocolul Berhometelor, fără alte precizări, „57 – toată suma caselor”, însemnând 1 mazel, 1 ruțaș, 1 popă, 4 femei sărace și 50 birnici.

1774: În 1774, Sinăuții aveau 61 familii, iar în 1784, 124 familii.

1775: „Împăratul i-a cerut lui Ellrichshausen o părere cu privire la ce parte a țării ocupate este în dezavantaj și dacă ar putea fi cedată Turciei, fără a întrerupe comunicarea dintre Transilvania și Galiția⁷⁵⁴. Prin urmare, Ellrichshausen a trimis un raport lui Hadik, în care, conform propunerii lui Mieg, deal mare Beresova și o parte din zona Hotinului, până la Rohatin, pârâul Huko, valea Prutului, pârâul Molnița, pârâul Turiatca, Molnița, până la vărsarea în Siret, ar putea fi cedată⁷⁵⁵. Pe această bază, împăratul a dat ordinul ca, în viitoarea reglementare de frontieră, în care comisie urmau să fie delegați, din partea Austriei, Barco și Mieg, să se asigure că se cedează cât mai puțin posibil din teritoriul ocupat, fără a afecta comunicarea dintre Transilvania și Galiția, și luând în calcul că trebuie stabilită o linie de frontieră eficientă în apărare. Împăratul și-a exprimat dorința de a trasa o linie dreaptă, de la pârâul Huko, la Brăiești, și de a renunța la întreaga zonă a Siretului și a Sucevei, dacă Prevorodek ar putea accesa și fără ea⁷⁵⁶. Dacă voievozii din Moldova și din Țara Românească solicită acest lucru, comandanții frontierei pot răspunde că Austria a făcut deja cereri către

⁷⁵³ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 339

⁷⁵⁴ Beil. LXXXV.

⁷⁵⁵ Beil. LXXXVII.

⁷⁵⁶ Beil. LXXXVIII.

Poartă⁷⁵⁷, asupra cărora se va lua o decizie de către ambele părți”⁷⁵⁸. Consecința a fost că pământurile Sinăuților de pe celălalt mal al Molniței au rămas în Moldova, cu câteva case și cu trei trupuri de moșie, Sinăuți, Grigorcea și Buhăești.

1786: În Sinăuți existau două biserici, cea a Sfinților Împărați din Sinăuții de Sus, construită, între anii 1786-1790, de familia ILSKI, restaurată în 1892, și biserica din Sinăuții de Jos, construită, între anii 1802-1803, de Ioan GRIGORCEA, Ștefan SAVESCU și Ioan CIOMĂRTAN. În 1843, biserica din Sinăuții de Sus, cu 653 enoriași, era patronată de Andreas de AIVAS și slujită de preotul administrator Ioan PIȚUL, cea din Sinăuții de Jos, cu 538 enoriași, fiind patronată de Ioan de GRIGORCEA, iar postul de paroh nefiind ocupat. În 1876, patronul bisericii din Sinăuții de Sus, cu 982 enoriași, era Gregor de AIVAS, paroh fiind Leon ZU-GRAV, iar biserica din Sinăuții de Jos, cu 878 enoriași, era patronată de Nicolai de GRIGORCE, paroh fiind Georgie ȘESAN. În 1907, patronul bisericii din Sinăuții de Sus era Victoria de GRIGORCEA, paroh fiind George HORGA, născut în 1857, preot din 1896, paroh din 1902, iar cantor, din 1902, Samuil SANDULOVICI, născut în 1852; biserica din Sinăuții de Jos era patronată de aceiași Victoria de GRIGORCEA, paroh fiind Victor MITRO-FANOVICI, născut în 1862, preot din 1890, paroh din 1898, iar cantor, din 1900, Leon GABOR, născut în 1867.

⁷⁵⁷ Beil. LXXXI.

⁷⁵⁸ Werenka, Dr. Daniel, *Bukowinas entstehen und aufblühen* (Apariția și înflorirea Bucovinei), în *Archiv für österreichische Geschichte* (Arhive pentru istoria austriacă), Wien, 1892, pp. 98-152.

1793: În 3 ianuarie 1793, Ralu Cantacuzino arendează, pe 6 ani, contelui Iacob Logoteti moșiile Cadubești, Vitiliuca, Sinăuți, Stanești, o parte din Românești, pentru suma anuală de 850 ducați olandezi de aur⁷⁵⁹. Contractul este anulat, însă, în 24 martie 1796.

1809: Un testament din 21 martie 1809, diata lui Iordachi Balș, conține și milosteniile care se vor face, anual, în favoarea unor biserici, săteni sau slujitori, din veniturile moșiilor păstrate pentru sine, „Sănăuții, la ținutul Suceava și Găozăanii, la ținutul Iași”⁷⁶⁰.

1818: Cei doi feciori ai generalului rus Matei Cantacuzino, Alexandru și Gheorghe, împart între ei moștenirea părintească, apoi Gheorghe îi vinde lui Alexandru, pentru 8.000 de galbeni olandezi, moștenirea sa, inclusiv părțile de moșie din Sinăuți⁷⁶¹.

1847: „Nicolai Cristescu, originar din urbea Roman, la 1847, înființase, cu restrânsele sale mijloace, în târgul Mihăileni, întâia școală sistematică. Spre asigurarea ei, dădu o casă nouă, bine zidită și încăpătoare, cu expresă condițiune, prin actul de danie: „A nu se întrebuința vreodată la altă destinație, decât numai pentru local de școală”. Pentru înlesnirea tinerimii nevoieșe de a se folosi de această instituție, a hotărât moșiea sa Sinăuți-Grigorcei (în Moldova – n. n.), prin actul din 15 Aprilie,

⁷⁵⁹ Balan, Teodor, *Documente bucovinene*, vol. IV, Cernăuți 1939, p. 95

⁷⁶⁰ **Diată.** Copie legalizată de Comisia hotărâturilor ținutului Hotin de pe Diata răposatului Iordachi Balș, ce este din 1809, Mart 21, către care s-au alăturat și tălmăcirea ei în dialectul rusesc. Și întru asemenea s-a alăturat și copia diatei Logofătului Constantin Balș, din 1822, Genarie 30, cu adaosul în urmă din acel an Iunie 5

⁷⁶¹ Balan, Teodor, *Documente bucovinene*, vol. III, Cernăuți 1937, p. 196

legalizat de Curtea întăriturilor din Iași la 25 Aprilie și publicat în „Monitorul Oficial” No. 104, din 1862, cuprinzător: „În puterea legii (§ 1.258, 1.262, 1.272 Codul Civil Calimachi) și în consecința dorințelor mele de a contribui la înflorirea și sporirea școalelor naționale, eu trec în favorul Ministerului de Culte și Instrucțiune toate drepturile ce le am pentru partea din moșia Sinăuții din acest județ (Dorohoi), cumpărată cu actul formal de la dl Vasile Grigorcea din Bucovina. Ministrul, în drepturile mele, va trage în folosul școalelor arătata parte de moșie și orice va mai rezulta din acele drepturi. Doresc ca venitul acestui fond să se întrebuințeze pentru întreținerea și înlesnirea elevilor săraci, ce frecventează școala din Mihăileni, a căreia începere le-am dat tot eu”. / Pentru acest fond a urmat proces, din care a rezultat un capital pecuniar de 1.210 galbeni (14.510 lei), care, în conformitatea legii comunale din 1864, Ministerul de Interne, cu officia No. 6366, din 17 Aprilie 1875, a dat acești bani în dispoziția primăriei locale, care acum a sporit acest fond; și din venitul de 2.000 de lei anual, se înlesnesc elevii săraci din Mihăileni, spre a putea urma cursul la Școala Cristescu, dându-se și burse acelor ce se disting, spre a-și urma cursul la Gimnaziu, iar prisosul se capitalizează”⁷⁶².

1869: O tipăritură vinează din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Siret – **Siret** (Oraș cu tribunal districtual), Bahrinești, Raince, Bălcăuți sau Laudonfalva, Băncești, Botoșănița, Cerep-căuți cu Berești, Țibeni sau Istensegits, Fântâna Albă sau

⁷⁶² Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, vol. III, București 1900, p. 297

Białakiernica, Șerbăuți, Grănicești, Hadikfalva sau Dornești, Calafindești, Căndești, Climăuți, Mușenița, Negostina, St. Onufri sau Drăgușanca, Oprișeni sau Panțiri, Rogojești cu Gura Molniței, Rudești sau Gropana, Șerbăuți, **Sinăuții de Sus, Sinăuții de Jos**, Stârce sau Berlinți cu Slobozia lui Dumka, Tereblești, Vașcăuți pe Siret cu Parcelowka, Volcineț”⁷⁶³.

1884: Din 1884, funcționa doar la Sinăuții de Jos o școală cu 2 clase⁷⁶⁴.

1883: În 24 decembrie 1883, este inaugurată clădirea vămii din Sinăuți, construită de inginerul ținutul Adolf Marin.

1890: În 1890, Sinăuții de Jos aveau 1.000 locuitori, în mare majoritate ucraineni, primar fiind Nicolai Andriciuc. Învățător era renumitul folclorist Alexandru Voevitca, paroh – Georgie Șesan, iar cantor bisericesc – Leon Gabor. Sinăuții de Sus aveau 1.010 locuitori ro-mâni, paroh fiind Vichentie Vasilovschi, iar cantor bisericesc – Samuil Sandulovici.

„**Sinăuții**, sat (în **Moldova** – n. n.), cu trei numiri de moșie: Sinăuți, Grigorcea și Buhăești, în comuna Tureatca, plasa Berhometele, cu 114 familii, 456 suflete și proastă situație, ca și așezările sătenilor și ale proprietarilor. Biserica, cu patronatul „Sfântul Gheorghe, cu un cântăreț și 1 palimar, e de lemn, făcută de către săteni, în 1820. Proprietatea moșiei este a dlui Rosete Solescu, și anume partea numită Grigorcea, în suprafață de 230 hectare 58 ari câmp și 143 hectare 22 ari pădure; iar partea

⁷⁶³ *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

⁷⁶⁴ SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1843 p. 38, 1876 p. 31, 1907 p. 135

Buhăești e a Epitropiei Spitalului „Sfântul Spiri-don” din Iași, în suprafață de 114 hectare 58 ari câmp și 10 hectare 3 ari pădure. Sătenii împroprietăriți au 300 hectare 76 ari pământ. Pe hotarul moșiei curge pârâul Molnița. Drumuri principale sunt: acel de la Mihaileni, prin Turceatca, la Herța, și acel ducător la Mamornița. Moșia se hotărăște cu: Tureatca, Bucovina, Târgul Mihăi-leni și Dersca”⁷⁶⁵. „**Buhăești**, mică moșie, în trupul mo-șiei Sinăuții, comuna Tureatca, plasa Berhometele, în suprafață de 114 hectare 58 ari câmp și 710 hectare 4 ari pădure, este proprietatea Ospitalului Sf. Spiridon”⁷⁶⁶.

1907: „Un caz, pe cât de hazliu, pe atât de notoriu, ce s-a întâmplat marți, în 2 iulie stil nou 1907, în orașul Siret. Pe la orele 9 seara, s-a fost răspândit în acest oraș deodată știrea că, la frontieră, în România, s-au revoltat iarăși țăranii și sunt chiar deja pe cale să pornească spre Sirete. Firește că știrea aceasta, care s-a lătit cu o iuțelă nemaipomenită, a adus o iritare mare, mai ales în tabăra jidanilor, din care unii în ruptul capului voiau să părăsească imediat orașul, pe când alții, ceva mai curajoși, încărcau armele, spre a se putea apăra. Chiar prefectul districtual s-a lăsat sedus de panica jidovească și a plecat imediat până la frontieră, la Sinăuți, spre a putea lua eventual oreșicare măsuri. Frica în tabăra jidovească a durat însă aproape toată noaptea, cu atât mai mult cu cât mulți dintre țăranii din Siret amenințau că se vor alia cu cei din România și vor duce revolta în întreaga Bucovina. Până aici, partea cea hazlie. Serioasă și demnă de a fi

⁷⁶⁵ Filipescu-Dubău, Nicu, *Dicționar geografic al județului Dorohoi*, Iași 1891, p. 315

⁷⁶⁶ Filipescu-Dubău, Nicu, *Dicționar geografic al județului Dorohoi*, Iași 1891, p. 38

înfierată e împrejurarea care a dat anză la panica ilustrată. În privința aceasta, ne scrie corespondentul nostru din Sirete următoarele: Marți seara, se reîntorcea peste frontieră un număr mai mare de țărani austrieci, de la lucru, din România, firește fiecare înarmat cu acarele necesare la lucru. Văzându-i pe aceștia un gardist de frontieră și neputându-se cu ei înțelege, deoarece e un venetic din Bohemia, a crezut că-s țărani revoltați din România și a alarmat în sensul acesta, telegrafic, și pe comisarul din Sirete, care, din partea sa, n-a întârziat să alarmeze pe locuitorii orașului și să raporteze știrea primită și prefectului”⁷⁶⁷.

În 1908, conform Dicționarului lui Grigorovitz: „**Sinăuții**, comună veche (**în Bucovina** – n. n.), despărțită astăzi în două, Sinăuții de Sus și Sinăuții de Jos. La 1776, aparținea mazelului Ioniță Șobastan și rușii Andrei Dragonici și Constantin Mohorâtu. La 1777, a trecut în posesia boierului Lupu Balș. La 1780, a fost unită cu Gărbăuții. **Sinăuții de Jos**, comună rurală, districtul Siret, așezată pe partea dreaptă a pârâului Molnița, spre nord-est de orașul Siret. Suprafața: 7,14 kmp, împreună cu Sinăuții de Sus; populația: 919 locuitori ruteni și români, de religie gr. or. Este punctul final al unei armuri de șosea ce se desface din drumul principal Cernăuți-Siret; comuna e legată cu orașul Siret și cu comuna Rogojești, prin drumuri districtuale, iar cu Gărbăuți și cu Sinăuții de Sus, prin drumuri de țară; de asemenea, e legată și cu Botoșani. Are un oficiu vamal, unul poștal, o școală populară cu o clasă și o biserică parohială, cu hramul „Pogorârea Sfântului Duh”. A format, până în timpurile din urmă, împreună cu Sinăuții

⁷⁶⁷ *Apărarea Națională*, Nr. 51, Anul II, duminică 14 iulie stil nou 1907, p. 2

de Sus, o singură comună, numită Sinăuți. Populația se ocupă cu agricultura și cu creșterea vitelor. Comuna aceasta, împreună cu Sinăuții de Sus, posedă 977 hectare pământ arabil, 144 hectare fânașuri, 13 hectare grădini, 37 hectare imașuri, 96 hectare păduri. Se găsesc 43 cai, 190 vite cornute, 50 de oi, 200 porci, 32 stupi. **Sinăuții de Jos, moșie**, cu administrație parti-culară, districtul Siret. Suprafața: 1,97 kmp; populația: 129 locuitori, în majoritate izraeliți, restul germani, ru-teni, români ș. a. **Sinăuții de Sus**, sat, districtul Siret, așezat pe partea dreaptă a pârâului Molnița, care formea-ză hotarul între Bucovina și România. Suprafața 7,14 kmp, împreună cu Sinăuții de Jos; populația: 323 locuitori romn, de religie gr. or. Prin drumuri de țară comunică cu localitățile vecine: Sinăuții de Jos, Poieni, Tereblecea și Gărbăuți. Ține de școala din Sinăuții de Jos; are o biserică parohială, cu hramul „Înălțarea Sfintei Cruci”. A format, până în timpurile din urmă, împreună cu Sinăuții de Jos, o singură comună, numită Sinăuți. Populația se ocupă cu agricultura și cu creșterea vitelor. Se găsesc 21 cai, 121 vite cornute, 16 oi, 140 porci și 114 stupi. **Sinăuții de Sus cu Gărbăuții, moșie**, cu administrație particulară, districtul Siret. Suprafața: 4,10 kmp; populația: 40 locui-tori, în majoritate români, restul ruteni și alții”⁷⁶⁸.

1908: Adunând „cântece populare românești din Bucovina”, care aveau să vadă lumina tiparului sub sem-nătura nemeritată a lui Mattias Friedwagner⁷⁶⁹, în 1940, Alexandru VOEVIDCA a cules folclor și de la sinăuțenii

⁷⁶⁸ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, p. 195

⁷⁶⁹ MATTHIAS FRIEDWAGNER, *Rumanische Volkslieder aus der Bukowina*, Konrad Triltsch Verlag Wurzburg, 1940

Domnica COZAC (Sinăuții de Jos, 20 ani în 1908), Gheorghe LAZOREC (Sinăuții de Jos, 26 ani în 1909) și Saveta CHIȘ (Sinăuții de Sus, 16 ani în 1909).

1921: „Potrivit dispozițiilor art. 12 și 23 din regulamentul pentru Congresul bisericesc ortodox român al Arhidiecezei Bucovinei, convocat, prin înaltul Decret Regal Nr. 2513 din 17 Iunie 1921, pe ziua de 3 Octombrie, la Cernăuți, se publică următoarea listă a patronilor bisericești particulari, de lege drept credincioasă răsăriteană, îndreptățiți la alegerea de 6 reprezentanți pentru acest Congres: **Grigorcea Vasile cav. de**, Cernăuți, str. Iancu Flondor No. 17 (Sinăuții de Sus)”⁷⁷⁰.

1925: Prin decizia ministerială de împărțire a județelor româniei în plăși, comunele rurale Sinăuții de Jos și Sinăuții de Sus au fost încadrate administrativ în Plasa Siret a județului Rădăuți⁷⁷¹.

1941: „Noi, prefectul județului Rădăuți, / Având în vedere raportul dlui pretor al plasei Siret Nr. 447, din 1 Aprilie 1941; / Văzând decizia Primăriei comunei rurale Sinăuții de Jos Nr. 2 din 24 Martie 1941, prin care s-a hotărât desfiintarea comunei și alipirea ei ca sat la comuna rurală Rogojesti; / Văzând decizia comunei rurale Rogojesti Nr. 5, din 18 Aprilie 1941, referitoare la alipirea comunei Sinăuții de Jos ca sat la comuna Ro-gojești; / Având în vedere că comuna Sinăuții de Jos a pierdut, prin ocuparea Nordului Bucovinei, cea mai mare parte din teritoriul ei, precum satele Gărbăuți, Sinăuții de Sus și Că nu are suficiente mijloace financiare pentru întreținere; / În baza dispozițiilor art. 4, al. 2, din legea administrativă,

⁷⁷⁰ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 16, Cernăuți 21 iulie nou 1921, pp. 64-66

⁷⁷¹ *Monitorul Oficial*, No. 223, 10 octombrie 1925, p. 11326

publică în *Monitorul Oficial* Nr. 187 din 14 August 1938, // Decidem: / Art. I). Comuna rurală Sinăuții de Jos se desființează și se alipește ca sat la comuna rurală Rogojești, pe ziua de 1 Aprilie 1941. / Art. II). Comuna rurală Rogojești se va compune din satele: Cândești, Rogojești și Sinăuții de Jos, cu reședința în satul Rogojești. / Art. III). Șeful Serviciului administrativ al Prefecturii județului este însărcinat cu executarea prezentei deciziuni. / Dată la 30 Aprilie 1941 / Prefect, Lt-Col. Ionescu / Nr. 11.859”⁷⁷².

1946: „Noi, ministrul secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Interne, / Luând în examinare deciziunea Nr. 105, din 13 Aprilie 1946, prin care dl prefect al județului Rădăuți a hotărât **reînființarea comunei Sinăuții de Jos**, prin dezlipire de la comuna Regojesti; / Având în vedere că hotărârea de mai sus a fost luată cu îndeplinirea formelor prevăzute de legea administrativă și la cererea locuitorilor interesați; / Având în vedere că **satul Sinăuții de Jos a mai ființat comună rurală** cu buget propriu, până la contopirea ei cu comuna Rogojești; / Având în vedere și avizul favorabil dat de dl inspector general administrativ al Circumscripției Suceava, prin raportul Nr. 953 din 1946; / Pe baza dispozițiilor art. 4 din legea administrativă din 14 August 1938, modificat prin legea Nr. 62 din 24 Ianuarie 1942, a art. 103 din aceeași lege administrativă și a legii Nr. 577 din 22 Septembrie 1940. / **Decidem:** / **Art. 1.** Satul Sinăuții de Jos se dezlipește de la comuna Rogojești din județul Rădăuți, spre a forma singur o comună rurală aparte, cu denumirea de Sinăuții de Jos. / **Art. 2.** Noua comună Sinăuții de Jos va face parte din circumscripția administrativă a plasei Siret.

⁷⁷² *Monitorul Oficial*, Nr. 132, 6 iunie 1941, pp. 3194, 3195

/ **Art. 3.** Direcțiunea administrației finanțelor locale este însărcinată cu executarea prezentei deciziuni. / Dată la 25 Iunie 1946. / p. Ministru, **G. Silviu** / Nr. 8.988”⁷⁷³.

1946: În *Monitorul Oficial*, Nr. 264 din 13 noiembrie 1946, pp. 11909 și următoarele, sunt înregistrate următoarele cooperative sătești de credit: Cooperativa „Valea Molniței”, comuna Sinăuții de Jos, județul Rădăuți.

1947: „Având în vedere raportul cu Nr. 16.799 din 1947 al Inspectoratului școlar regional Suceava, înregistrat sub Nr. 264.182 din 1947”⁷⁷⁴, următorii învățători se repartizează, pe data de 1 septembrie 1947, la școlile primare indicate în dreptul fiecăruia: **Nimigean Vladimir**, de la Straja, băieți, la Sinăuții de Jos” (România – n. n.). „**Sălceanu Dumitru**, de la Sinăuții de Jos, la Negostina, post aproape de soție, învățătoare”⁷⁷⁵.

La Sinăuții de Jos s-au născut poeții George VOEVIDCA (9 aprilie 1839), Vasile TĂRÎȚEANU (27 septembrie 1945) și Ilie Tudor ZEGREA (3 iunie 1949), precum și publicistul Mihai MITITIUC (16 martie 1937).

SINCĂUȚI

(satul de lângă Simca, comuna Malinți,
raionul Hotin, Ucraina).

⁷⁷³ *Monitorul Oficial*, Nr. 164, 18 iulie 1946, p. 7554

⁷⁷⁴ *Monitorul Oficial*, Nr. 250, 29 octombrie 1947, pp. 9652-9657

⁷⁷⁵ *Monitorul Oficial*, Nr. 135, 17 iunie 1947, p. 4911

Întărit, în **20 decembrie 1437**, de Ilie și Ștefan voievozi, marelui boier Mihail de la Dorohoi, care primește uric pentru „satele lui și privilegiul pe care i l-a dat sfânt răposatul părintele nostru, anume: satul Chindinți (Cândești pe Siret, comuna Mihăileni, Botoșani), și satul lui Herțea (Herța, raionul Hliboca, Ucraina), pe Prut, satul Pecialăuți (raionul Noua Suliță, Ucraina), la Pecia-lova, și satul Ugrinăuți (Grineacica, comuna Rohatin, raionul Hotin, Ucraina), și satul la Iaz (Stăuceni, în Vorniceni, Botoșani), și satul pe Rochitna (Rochitna, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a fost Dragomir al lui Mândrea (Cerlena, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul Coteleu (Cotelău, raionul Noua Suliță, Ucraina), și satul Milianăuți (Mălinești, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a fost Șizco (Șișcăuți, comuna Ringaci, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul Dzinăuți (Dinăuți, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a fost Malici, lângă Giurgică (Malinți, raionul Hotin, Ucraina), încă **satul de lângă Simca** (Sincăuți, comuna Malinți, raionul Hotin, Ucraina), încă satul Salicee (Șilăuți, comuna Bocicăuți, raionul Hotin, Ucraina), încă satul Cristinți (Cristinești, comuna Mălinești, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a șezut Petrișor, la capătul Doljocului (Doljoc, comuna Malinești, raion Noua Suliță, Ucraina), și încă satul, sub Luncușoară, unde șade Dragomir (Zalucea, comuna Drepcăuți, raionul Briceni, Moldova), și încă satul, în jos de Prut, Itovoeuți (sat pe Prut, lângă Rădăuți-Prut, Botoșani), și satul Rădăuți (Rădăuți-Prut, Botoșani), și satul Vișneuți (Ișnovăț, azi Reditu, comuna Rădăuți-Prut, Botoșani), și satul Lipnic, la Nistru (Lipnic la Nistru, raionul Dondușani, Moldova), încă satul unde a fost Cuseară (Bârnova, raionul

Dondușani, Moldova, fost Vusareu), și încă satul unde sunt Caragunicii (Tumaniuca, înglobat în Mereșeuca, comuna Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), încă satul la moara Naslavcei (Naslavcea, raionul Dondușani, Moldova), încă satul lui Pavust (Paustova, comuna Lipnic, Moldova), încă satul de lângă Macsim (Maxim, în Mereșeuca, comuna Lencăuți, raionul Dondușanu, Moldova), încă satul lui Mirișce (Mereșeuca, comuna Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), încă satul unde este Noguicoi (lângă Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), și satul unde a fost Clețină (lângă Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), și satul Tereșeuți (Teleușca, raionul Dondușani, Moldova), încă satul unde este Rospop, în jos la Bineva (Făgădău, comuna Văscăuți, raionul Florești, Moldova), și satul Cuhareuți (Cuhureștii de Sus și de Jos, raionul Florești, Moldova) și alt sat, Cunicea, sub Bineva (Florești, raionul Florești, Moldova), și satul unde este Țârvici (Țâra, comuna Ghindești, raionul Florești, Moldova), încă satul, sub Caragine, unde este Simeon cneaz, la obârșia Dobrușei, încă satul, sub Caragine, Dobrușa, și satul, sub Caragine, Mordvina, încă satul, mai jos de Mordovina, sub Caragine, pe Dobrușa, unde sunt Fântânile (toate părți ale comunei Recești, raionul Rezina, Moldova), încă satul lui Oleșco, sub Caragine (Olișcani, raionul Rezina, Moldova), încă satul, la obârșia Rezinei, unde șade Țigan (Sămășcani, raionul Rezina, Moldova)), încă satul, pe Răut, unde este Vadul Pietrei (Lazo, numit și Piatra, raionul Orhei, Moldova), și, mai sus de Vadul Pietrei, tot pe Răut, la capătul Stâncii (Stânca, comuna Slobotca, raionul Ohei, Moldova), încă satele, pe Răut, unde este moara, încă satul, la Moiatinul de Jos (topo-nim), unde este Nichita (Ghermănești, comuna Suhu-luceni,

raionul Orhei, Moldova), și satul unde șed Gra-băuții (Văsieni, comuna Suhuluceni, raionul Orhei, Moldova), la capătul de sus al Culișăului, unde a șezut Radul (Văsieni, comuna Suhuluceni, raionul Orhei, Moldova), și încă seliștea unde este iazul, la Cornul Bagului, unde au șezut fiii lui Cosco (Bahu, comuna Seseni, raionul Călărași, Moldova), încă seliștea de sub Măiatini, unde șade Rujici, și, la Moiatinul de Sus, satele ce au fost ale cneaghinei, și, la Carpeni, satul unde șade Stan, și, la capătul de sus al Carpenilor, la Bașeu, unde șade Matei (Mateieni, comuna Corlățeni, Botoșani), și, sub Dum-brava înaltă, unde șade Miclouș (Miclăușeni, comuna Corlățeni, Botoșani)... Iar hotarul tuturor acestor sate mai sus scrise să fie cu toate hotarele lor vechi, pe unde au folosit din veac”⁷⁷⁶.

SINEHĂU

(azi Gorbova, comuna Gorbova, raionul Herța, Ucraina).

1635, martie 22: Zapisul lui Ionașco, fiul lui Miron ot **Sinihău** (Sinehău, azi Gorbova, comuna Gorbova, raionul Herța, Ucraina) și al femeii lui Agafița, fata lui Gheorghe Albotă, prin care vând părțile lor „din sat din

⁷⁷⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 175, pp. 245-248

Corlăteni (comuna Corlăteni, Botoșani). Ce a avut Agafița de ta tată-său Albotă... lui Toader Petriceaico armașului celui mare, și am luat 30 de oi cu miei și două vaci cu viței, și doi boi de jug, și o iapă, și zece stupi”⁷⁷⁷.

1646, iunie 12: Carte de împuternicire, dată de Vasile Lupu voievod popii Ioan de la cetatea Hotinului, „ca să fie tare și puternic a lua a zecea din pâine și din fân și din toate legumele, de la cine va fi arat, va fi semănat și va fi cosit pe hotarul **Sinecăului** (Sinehău, azi Gorbova, comuna Gorbova, raionul Herța, Ucraina), pe a **Cruhlicului** (Cruglic, raionul Hotin, Ucraina) și **Șărbiniților** (Șerbenți, comuna Șerbanți, raionul Novoselița, Ucraina), ce este dreaptă ocină și moșie a lui”⁷⁷⁸.

SINEȘTI

(sat la Cârligătură, odinioară numit Onicicani, comuna Sinești, Iași. / „cu trupurile sale: Onișcanii, Podobiții, Bătăreștii, Storneștii și Pleșeștii din județul Iași”⁷⁷⁹).

⁷⁷⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / *A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 61, p. 63

⁷⁷⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / *A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 394, p. 339

⁷⁷⁹ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 1

1427, septembrie: Întărit de Alexandru cel Bun lui Onicică, prin uricul pentru „un sat la Cârligătură, unde este casa lui... Iar hotarul acestui sat să fie cât poate folosi destul un sat”⁷⁸⁰.

1458, noiembrie 11: Întărit de Ștefan voievod lui Stanciul Sinescul, primește uric pentru „ocinile lui drepte, satele din ținutul Cârligăturii, anume: **Sineștii, la Cireșnița, sub pădure, și Crepățurenii**, și Șturneștii (Stornești, comuna Sinești), și moara de pe matca Bahluețului Mic, și prisaca de la capătul Gruului de la Șacovăț, pe Pârâul Fântânilor”⁷⁸¹. Hotarul, din veac.

1501, decembrie 14: Întărit de Ștefan voievod mănăstirii Putna, Ștefan cel Mare cumpărând, pentru daniile sale domnești, de la frații Giurgiu Sinescul, Mănăilă și Isaiu, fiii lui Stanciul, nepoții lui Ion Sinescul, cu 200 zloți tătarești, „un sat la Cârligătură, anume **Sineștii**, unde a fost casa bunicului lor Ion Sinescul și a tatălui lor Stanciul”; de la Giurgiu Palmeș, fiul lui Iliăș, nepotul lui Onicică de la Cârligătură, tot cu 200 zloți tătarești, „un sat tot la Cârligătură, anume **Onicicani**, lângă Sinești... Iar hotarul satelor mai sus scrise, anume al Sineștilor și al Onicicanilor, începe din vârful dintre Onicicani și Goești, din făget, pe drumul ce coboară pe Chicera lui Onicică până în câmp, și pe câmp pe același drum și pe vârful dealului și tot pe același drum și prin dumbravă până la Rediul lui Neagu și prin acel rediu, pe același drum, până la movila săpată și teiul însemnat lângă ea, de aici, prin rediu, până la marginea rediului la ulmul însemnat, și,

⁷⁸⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 66, p. 96, 97

⁷⁸¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 78, pp. 113-115

peste drum și peste vale, prin câmp, pe costișă, până la marginea rediului ce este deasupra Șepteșanilor, la frasi-nul însemnat, și, prin acel rediu, la sărătură, și, pe deal deasupra Șepteșanilor, la movila săpată, și pe deasupra Văii lui Talpalai, la două movile vechi printre care trece drumul, și pe acel drum până la răspântie și întorcându-se pe celălalt drum, peste deal până la alte răspântii la movila săpată, și iarăși pe câmp, peste valea cea mică, pe coastă, la movila săpată, lângă vârtoape și peste vârtoape, până la pâraul Batăreștilor, și pe acel pârau la vale până în drum, apoi pe drum în sus, pe lângă pâraul ce se cheamă Ezereaoa, la movila săpată, lângă drum, de acolo peste zăpodie, și pe vârful dealului, și pe deal, la movila săpată, unde a fost un stejar, apoi pe vârful dealului, pe Dealul Mare, în făget. Acesta este tot hotarul acestor două sate mai sus scrise, anume al Sineștilor și al Onicicanilor. Și satele și prisăcile pe care le vor întemeia pe acest hotar egumenul și cu călugării de la Putna și acelea să fie uric acestei sfinte mănăstiri”⁷⁸².

1503, februarie 2: Printre satele întărite mănăstirii Putna sunt și, „la Cârligătură, satul **Sinești** și satul **Onișcani**”⁷⁸³.

1620, ianuarie 9: Carte de împuternicire, dată de Gașpar voievod egumenului de la Putna, „să vie volnic să-și strângă ai lor drepti vecini, ce au fugit din satul **Sinești** prin alte sale ori prin târguri sau slobozii”⁷⁸⁴.

1627, noiembrie 10: În scrisoarea lui Dositei, Mitropolitul Ardealului către egumenul Bisericanilor.

⁷⁸² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. III, București 1980, doc. 261, pp. 466-470

⁷⁸³ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 3

⁷⁸⁴ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 9

Acesta spune că dresurile ce i-au fost date spre păstrare „eu le-am strând într-un sepecior, cu alte multe, și le-am dat la mâna lui Ștefan de la **Sinești**, din Cârligătură”, dar Ștefan, „când cu năvala lui Alexandru vodă din Țara Leșască, cu Corenschi și cazacii, le-a îngropat și s-au stricat”⁷⁸⁵.

1638, martie 10: Zapisul lui Simion și Vasile de **Pleşești** (comuna Popești, Iași), Gligorcea Horaico și Nacul de **Obrejiani** (Obrejeni, comuna Popești, Iași), Ionașco Feștilă, Iftimie și Munteanul de **Podobiți** (comuna Sinești, Iași), Moiseiu de **Românești** (lângă Târgu Frumos, Iași), Coste și Toader de **Frăteni** (azi Buhoanca, comuna Doljești, Neamț), în care mărturisesc „cum a mărturisit către noi Gheorghe de **Podobiți** c-a vândut un loc de prisacă, ce este în rediul de deasupra satului Podobiți, în pădure... lui Dumitru și femeii sale, ce au fost de sat de **Sinești** (comuna Sinești, Iași), drept 12 ta-leri”⁷⁸⁶.

1666, iunie 8: Zapisul nepoților lui Popa, care mărturisesc despre Poiana Popii din codrul **Sineștilor**, „care această poiană a avut tocmeală moșul (bunicul) nostru Popa cu fratele său Drăgan, dat-a Popa lui Drăgan să șină tot **Batăreștii** și să n-aibă treabă la poiană, iar Drăgan a at Popii tot în poiană”⁷⁸⁷.

1668, mai 12: Tocmeala dintre Solomon Bârlădeanu cu Tofan, fost episcop de Rădăuți, și cu Gher-vasile, egumenul Putnei, pentru „siliștea de la Cârligătură **Sineștii**. Această siliște, cu tot hotarul cât este împrejur, ales dinspre **Oneșcani**, datu-mi-au părintele și egumenul... să-mi fie de grană, împreună cu soția mea Anița”,

⁷⁸⁵ Buletinul „Ioan Neculce”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 9

⁷⁸⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 268, pp. 249, 250

⁷⁸⁷ Buletinul „Ioan Neculce”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 29

dar, după moarte, să rămână iași mănăstirii, deși Solomon Bârlădeanu „le face un iaz, la **Stăuceni**, pe apa Sâtnii, cu mori, cu tot” și le mai dăruiește călugărilor și „40 de matce la **Stănceni** și 300 merțe de pâine”⁷⁸⁸.

1669, septembrie 1: **Hotarnica satului Sinești**, făcută de vornicul de poartă Dumitrașci Roșca: „Socotit-am hotarul la codru, ce-i domnesc, cât loc a dat Iliăș Alexandru vodă, în codrul întreg, lui Solomon Bârlădeanu, spre hotarul satului dumisale **Sinești**, să fie tot un hotar din marginea Onicicanilor, din sus, din Dealul Mare, din răspântia drumului, unde face dumul spre Poiana Șchiopului, am pus bour într-un fag, în dreptul locului, pe o văiugă în Șacovăț, pe din sus de poiana Nistrii, peste Șacovăț, drept în vârful dealului Mândrului, în jos, pe deal, până în drumul ce merge la poienile Ștefăneștilor. Și de acolo, pe drum, alături cu hotarul Petreștilor și a poienilor Ștefăneștilor, până în drumul Pravilii. Iar de acolo, drept dinspre Veje, alături cu hotarul Vasluiului, până în Runc. Iar de acolo, în dreptul locului, până în drumul Gârbeștilor. De acolo, peste drum, în dreptul locului, spre Șacovăț și peste Șacovăț, pe din sus de poienile Mădârjacilor, în dreptul locului, până în Dealul Mare, din jos de hotarul Obrejenilor, între Popești”⁷⁸⁹.

1670, august 5: Solomon Bârlădeanu dăruiește mănăstirii Săcătura, de la Trotuș, „și o bucată de codru la Cârligătura, ce-mi este danie de la Domnie, pe cât scrie hotarul ales de Roșca vornicul”⁷⁹⁰.

1691, august 22: Gligorie Grosul, feciorul anei Grămădoaei (văduva lui Grămadă) din **Frăteni**, dăruiește

⁷⁸⁸ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 9

⁷⁸⁹ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 10

⁷⁹⁰ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 10

Mitropolitului Sava, care va face aici mitohul de la **Sinești**, „moșia sa, ce se cheamă Poiana Popii, cu vad de moară și de prisăci”⁷⁹¹.

1728, octombrie 14: Porunca dată de Mihail Racoviță voievod tuturor celor „care veți umbla ori cu ce fel de slujbe... la ținutul Cârligăturii, vă facem știre pentru un mitoh de la **Sinești**, care este al cinstitului Chir Savei, ce-a fost mitropolit... voi întru nimic să nu-l învăluiați nici la o socoteală... ce ar ieși la ținut, să nu-l puneți la nici o cheltuială”⁷⁹².

1741, iulie 25: Mihalache Sturza fost mare clucer, „stăpânul **Goeștilor**, se învoiește cu călugării de **Sinești** să-și țină călugării de Sinești pe unde au ținut și până acum”⁷⁹³.

1743, martie 17: Mihalache Sturzea, stăpânul **Goeștilor**, are pricini cu „călugării de la Putna, ce stăpâneau **Onișcanii** și **Sâneștii**... și care împresurau **Vrâstații** (de la Goești)”, pricina determinând hotarnica făcută de vornicul Ion Neculce „pe seliștea Vârstații, ce este alături cu alt sat al dumisale (Mihalache Sturzea), Goeștii, și cu Lacul Negru, care seliște se împresoară de călugării de la Putna”⁷⁹⁴.

1744, august 25: Scrisoare hotarnică, făcută de Ion Neculce și Simion uricar, după ce se jeluiuse lui vodă Mihalache Sturzea pe călugării de la Putna, care „împresoară o moșie a dumisale, **Vârstații**, ce se hotărăște cu **Onețcanii**, moșie a Putnei ce se ține de Sânești... osebit s-au jeluît Năculeștii, cum le împresoară și lor călugării o

⁷⁹¹ Buletinul „Ioan Neculce”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 18

⁷⁹² Buletinul „Ioan Neculce”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 10

⁷⁹³ Buletinul „Ioan Neculce”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 4

⁷⁹⁴ Buletinul „Ioan Neculce”, Iași, An III, Fasc. III, 1923, p. 40

moșie, **Șepteșenii**, ce se hotărăsc iarăși cu Onețcanii Putnei. Așijderi s-au mai jeluït și călugării de Bogdana, precum le-ar împresura și lor o bucată de loc în hotarul **Batireștii**, ce se hotărăsc iarăși cu Onețcanii Putnei... / și am aflat că călugării de Putna împlă rău... țin hotarnica ascunsă și numai cu gurile lor împresoară aceste moșii cu lăcomia lor... strâmbează hotarul și se lățesc, de iau Vârstații lui Mihalachi Sturzea și mai împresoară loc și din Șepteșenii Năculeștilor, și din Batireștii Bogdanei și a altor răzeși”⁷⁹⁵.

1756, aprilie 22: Carte de împuternicire, dată de Mihail Racoviță voievod „tuturor oamenilor din satul **Sinești** ot ținutul Cârligăturii, care este al sfintei Mitropolii (încă aparținea mănăstirii Putna), să fie volnici a se apăra de toate beilicurile ce-ar ieși pe alți locuitori”⁷⁹⁶.

1759, februarie 10: „În urma unui schimb de moșii, **Onicicanii** trec, împreună cu **Sineștii** și **Podobiții**, în stăpânirea Mitropoliei Moldovei”⁷⁹⁷.

1774, mai 26: Satul **Sineștii**, ținutul Cârligăturii, ocolul de Sus, avea, după recensământul lui Rumeantev⁷⁹⁸: **Toată suma caselor: 141**. Scădere rufeturi, însă 45: 6 popi și diaconi și dascăli, 12 alugi, 24 țișani, 2 sărace, 1 călugăriță. Rămân birnici 96. / **Birnici:** Sandul Brăzilă / Ion Zmeul / Apostol Melipoiu / Neculai Țarlungă, priș ot Lungani / Grigori Țarlungă, pas ot tam / Zota, cioban / Iacob, pas, holtei / Pavăl, sin (fiu) diaconul Carpu / Toader Maftieu / Toader Chirul / Ilie sin (fiu) Grigoraș /

⁷⁹⁵ Buletinul „Ioan Neculce”, Iași, An III, Fasc. III, 1923, p. 41, 42

⁷⁹⁶ Buletinul „Ioan Neculce”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 12

⁷⁹⁷ Buletinul „Ioan Neculce”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 4

⁷⁹⁸ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 465, 466

Constandin / Toader, cioban / Vasile sin Iftimii / Stanciul,
 rotar / Ilie, rusul / Toader sin Ursul / Ioniță sin Oancia / Ilie
 sin Oancia / Ursul, ciobotar / Ion Bocăneț / Dumitru Onică
 / Hristofor, jococariu / Gavril sin Constandin / Sterie,
 croitor / Chirica sin Ion / Apostol sin Lupul / Lupușorul /
 Ursul, pas / Nicolai, muntean / Ioniță, muntean / Ion,
 muntean / Ioniță, muntean tij (la fel) / Șerban, muntean /
 Marie, săracă cu holtei / Darie, argat lui Giohan / Ion Țența
 / Neculai Cudantia / Iani, sârbul / Vasâli / Ian Vasâli sin
 Lupu / Ștefan Carpu / Georgii Carpu / David, jugănar /
 Dabina, săracă cu holtei / Grigorii Tiron / Gavril sin
 Dochiții / Anița, săracă cu holtei / Ion Oancia / Istina,
 săracă cu holtei / Ștefan, bejenariu / Pavăl Badiul / Vasăle
 Bălăcină / Vasăle Borș / Ion sin călugăr / Toader, ciobotar
 / Nicolai, ungurian / Stămate / Neculai Prutianu / Ion Vatră,
 vornic / Manolache Istrate / Ion Abaza / Antohi zet (ginere
 lui) diaconu / Manolachi Prutianu / Neculai Prutianu /
 Gavril zet rusul / Grigorii, văcar / Andrei sin Măteiu / Ion
 Roman / Vasăle sin Luca / Radul, cioban / Luca, pas /
 Ștefan sin (fiul) Roman / Sandul sin Roman / Constandin
 sin Luca / Ion sin Măteiu / Grigorii zet (ginere lui) Serafim,
 pas / Ioniță Țarlungă, priș ot Șeptișeni / Grigorii / Marin
 Goldan / Vasâli, ciobotar / Nastasia, săracă cu holtei /
 Constandin Pâncescu / Ioana, săracă cu holtei / Mihălachi
 Nuor / Paraschiva, săracă cu holtei / Nastasia, săracă tij (la
 fel) cu holtei / Miron Vatră / Ștefan Savin / Vasăle Vatră /
 Ianachi Țența, pas / Tănasă Țența. // **Rufeturi:** Constandin,
 protopopa / Grigorii, diaconu / Ion, diaconu / In (alt) Ion,
 diaconu / Maței, diaconu / Dumitrașcu, dascăl / Vasâli zet
 (ginere lui) Gorovin, slugă / Iordachi Gorovin, slugă /
 Gorovin sin Carpu, tij (la fel) / Afanas, tij / Mihălachi
 Armaș, vătaf / Lupul, slugă / Chiriac, tij / Pricopii Telechi,

tij / Georgii Carp, tij / Vasâle Carp, tij / Vasâle sin Carp, tij / Neculai, tij / Șerban sin Toader, țigan / Ion Roșca, țigan / Grigoraș Roșca, țigan / Grigorii, olariu, țigan / Vasâli, țigan / Ion Niță, țigan / Constandin, țigan / Ion, țigan / Șerban, țigan / Ștefan, țigan / Gavril, țigan / Georgii, țigan / Vasâle, țigan / Guțul, țigan / Gavril Șerban, țigan / Andrei, țigan / Ion, țigan / Grigorii, țigan / Georgii, herar, țigan / Vasâli, țigan / Grigorii, țigan / Nastasie, țigancă / Anița, țigancă / Marie, țigancă / Mălina, călugăriță / Măriuța, țesătoare, săracă / Rubina, vătăvoaie, săracă.

1789, aprilie 29: Porunca dată de boierii divaniți ispravnicului Cârlișturii, să nu fie supărați cu nici o „havale... Vasile Gavril, Gorovei și Trofim din **Sinești**, ca să poată căuta de slujba Mitropoliei”⁷⁹⁹.

1803: Conform condiții liuzilor, „erau în **Sinești** 59 de liuzi, adică oameni aduși de peste hotar, pentru lucrul moșiei, și care, un timp oarecare, erau scutiți de bir”⁸⁰⁰.

1804, mai 12: Constantin Stanciul vinde protopopului Ioan, drept 300 lei, „două pogoane de vie, casă cu pivniță și cu livadă, la **Sinești**”⁸⁰¹.

1809, octombrie 23: Grigorie, protopopul Cârlișturii și alții „prețaluiesc averea proinprotopopului Ioan din **Sinești**”, adică „2 pogoane și o firtă de vie roditoare, ograda și casele sale, 2 cai suri, o iapă murgă drept 560 lei”⁸⁰².

1811, martie 2: Proinprotopopul Ioan din **Sinești** vinde Sfintei Mitropolii, drept 540 lei, „două pogoane și o firtă de vie roditoare, ce le are alături cu ograda casei

⁷⁹⁹ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 14

⁸⁰⁰ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 14

⁸⁰¹ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 14

⁸⁰² Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 14

sale”⁸⁰³.

1820, Catagrafia Cârligăturii: „După catagrafia din 1820, satul era destul de populat. El avea 73 de **birnici**, dintre care 12 de frunte, 35 de mijloc și 26 de coadă... Numele care se întâlnesc și azi: Timofte Carpu / Dumitru Mărginean / Gheorghe Baciul / Ion Canaragiu / Petre Dornian / Ioniță Abăza / Ion Cojocar / Vasile Butnarul / Grigoraș Jâtarul / Vasile a Gavriloi / Ion Cozma / Pavăl Liță / Ilie zet (ginere) lui Tănasă / Ion Ungurean / Iftimie Țănteanu / Toader Papuc / Simion Ciobanu / Grigori Agaftoni / Pavăl zet Miron / Vasile Toma / Ion Momită / Apostul Muntean / Pricop Ungurian / Alexandru Bejănar / Ioniță Lazor / Ștefan Urzică / Toader Vârlan / Neculai Cântec / Constandin Răuțu / Gheorghe Antocioaei / Toader Manolache / Toader Lupușorul / Grigori a Mariei Chiroai / Chiriac Sârghe / Neculai a Lupoai / Ion Cracană vornic / Macsân Rusul / Nastasă Zota / Neculai Drâmbul. / Erau, apoi, 60 **slugi fără bir**, ale sfîntei Mitropolii, dintre care numiri sunt și azi: Chiriac Scutar / Vasile Țăpeș / Toader Baciul / Neculai Carpu / Irimie Scutelnicul / Constandin Ficiorul / Vasile Poftală / Trohin Pădurar / Constandin Toma / Lupul Abăza / Agachi sin (fiu) Liță / Ion Manolachi / Dumitru Bejănar / Ioniță a Gavriloi / Gheorghe a Simionesei / Dănilă Ficiorul / Ion Chiper / Toader Paftală / Cozma Rotar / Ion Tanasă / Ilie Butnar rus / Adam sin Apostul / Toma Bujor / Costache Panțir. / Erau, apoi, 27 **bejenari din Cordun**... între ei: Dumitru Ungurian / Gheorghi a Irinii / Gherasim Burciul / Pricochi Ungurian / Mihai Manolachi / Toader Nistor / Neculai Știri / Ion Cordeiu / Chirilă Pârcian / Neculai Pătrunean / Grigori Cioată / Gheorghe Hrișcă / Iacol Corce (Carcea) / Filip

⁸⁰³ Buletinul „Ioan Neculce”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 14

Necoară / Acsinte Calance / Constandin Becian / Vasile Șoroudelcu / Petre Mateiu / Neculai Cârdeiu. / Erau, deci, 130 capi de familie”⁸⁰⁴.

1821, iulie 6, arhimandritul Isaia: Turcii „de pe afară bisericile pradă. Duminică, la 9 ceasuri, au prădat biserica de la **Sinești**, tot ce au găsit, și casa Mitohului; pe vataful Pavel l-au lat la fugă prin codru, nu pot ști mort este sau viu, sunt 3 zile de când am pus de-l caută și nu-l găsesc; nevasta a fost dusă la maidan, cum se află nu știu; 100 de turci au fost în Sinești. Duminică răs au făcut îndestul, femei, fete, copii ș-au făcut de răs; am scos teșcherelele pentru stupi, pentru **Sinești**, pentru **Stor-nești**”⁸⁰⁵.

1831, Catagrafia Cârligăturii: În **Sinești** existau 4 **preoți**, Ilie sin (fiu) Lazăr, econom bisericii Adormirea Maicii Domnului / preotul Gheorghe sin Ioan Mărgineanul, sachelar / preotul Dimitrie sin preotul Gheorghe, oprit de slijbă de 11 ani, din pricina preotesei sale / diaconul Ioan sin preotul Andrei; **un privilegiat** fără dare: Ianache sin vataf Toader Costin polcovnic; / **iertăți de bir**, cu cărțile stăpânirii: Chiriac Rusul / Gheorghe Botezatul (din jidov) / Grigore sin Dumitru Ștefan, ce ține o maică botezată, slugă a Mitropoliei / Alexandru ce ține jidaucă botezată; **18 nevolnici**: Nichita Zota, șchiop / Ioan Săgneanul, bolnav / Alexandru Dorneanul, surpat și trecut cu vârsta bătrâneților / Vasile Stolnicul, bolnav / Loghin sin Diaconul / Sandul Carp, surpat / Pavăl Dănilă, ghebos / Vasile a Cârstei, stricat de picioare / Lupul Abăza / Macovei Porcariul, bătrân și șchiop / Constantin sin Macovei Porcariul, șchiop / Costache Stolnicul, surpat / Ioan sin Diaconul / Necula zet (ginere) Antohioaei, surpat

⁸⁰⁴ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 14

⁸⁰⁵ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 15

/ Gheorghe sin Simion, cu femeie oarbă / Cozma Rotariul
 / Constantin Bunduc, bolnav / Toader Cojo-cariul, surpat,
 bătrân; / **26 de văduve:** Balaşa, preteasa protopopului
 Ioan / Ioana, preteasa preotului Ioan / altă Ioana,
 preteasa preotului Ioan, cu un fecior în slujba străjii
 pământeşti dus / Maria lui Maftei Chirilă / Maria lui
 Simion Buciul / Catrina lui Trohin / Ruxandra lui Pintilii
 Prisăcariul / Paraschiva lui Ioan Țănteanul / Maria lui
 Manolache Cârjă / Anastasia lui Ioan Abăza / Vochița lui
 Simion Agavriiloaci / Catrina lui Constantin Gorovei /
 Ioana lui Gheorghe Chirul / Maria lui Toader a Petrei /
 Magoga vadana / Anisia, sora Iconomului; **58 birnici**
havalegii: Zaharia Țănteanul / Vasile sin Zoata (Zota) /
 Constantin sin Gheorghe Chiril / Ioan sin Grigoraș Moniță
 / Niculai sin Lupușor vornic / Maxin Rusul sin Chiriac /
 Gheorghe sin Simion Cozma / Ioan sin Cristea Munteanu
 / Ioan sin Tănasă Mugule / Chiriac sin Pavăl Liți /
 Constantin sin Răuță / Ioniță sin Toader Carp / Ioan sin
 Canaragiu / Constantin Coadălată / Ilie sin Luchian /
 Alixandru sin Ioan Cuzum / Toader Olariul sin (fiu) de
 curvă; **81 slugi și alți oameni fără bir:** Constantin sin Ilie
 Cocărăscul Munteanu / Vasile sin Grigoraș Paftală /
 Constantin Cugeanu sin Timofte / Constantin sin Toma
 Abaza / Andrei Loghin / Ioan Trohin / Constantin sin (fiu)
 zet (ginerelui) lui Zefan / Toader Asimionesei / Vasile
 Neculce sin Iordachi / Petru zet Oance vierul / Petre Baston
 sin Lupu / Grigori Cuzum sin Pavel / Gheorghe Ciuciul /
 Ilie Gânga / Ioan Oloieriul sin Andrun / Vasile Nija sin
 Simion / Gheorghe Misian Roman; / 6 dintre aceștia sunt
 arătați „ot Mladin”, o poiană dinspre Mădârjac, iar 8 ca
 „Măzărari”; / Irimia Străchinuță Baltagariul, dat la
 „breslele ponturilor”; / **sudeți** (supuși străini): Hristodul

Neculau Hagi, supus rusesc / Ene grecul, supus englezesc,
/ **19 oameni străini**, fără căpătâi, tocmiți la unii și la alții:
Andrei Dejmașul sin Șerban / Toader Nohaiu / Grigoraș
Gagiul sin Vasile / Savin zet (ginere) Radul Carp / Vasile
Jâtariul ot Tălpălar; / orândar era Avram Stoleriul sin
Calmân, / Satul avea 215 locuitori bărbați”⁸⁰⁶.

1902: „**Sinești**, comună rurală, în partea de sud a
plășii Cârligătura, județul Iași, situată pe dealuri și văi.
Este formată din satele: Sinești, Osoiul, Catârgaci și Stor-
nești, pe o întindere de cam 6.780 hectare, din care 3.581
pădure, cu o populație de 410 familii sau 1.935 suflete.
Locuitorii, pe lângă lucrarea pământului și creșterea vit-
elor, se mai ocupă cu tăierea lemnului din pădurile statului
și transportul lor în târgurile: Podul Iloaei, Târgul Frumos
și orașul Iași. Întreaga comună e pe proprietatea statului.
Are 2 biserici, deservite de 1 preot, 1 cântăreț și 3
eclesiarhi; o școală și o moară de aburi. Vite: 1.735 vite
mari cornute, 136 cai, 2.203 oi și 567 râmători. / **Sinești**,
sat și reședința comunei cu același nume, în centrul
comunei Sinești, situat pe podișul dealului Sinești, ce se
prelungeste din Dealul Mare. Are o populație de 210 fa-
milii sau 1.000 suflete; o biserică, zidită, la 1820, de
Mitropolitul Veniamin, cu 1 preot, 1 cântăreț și 2 ecle-
siarhi; o școală, înființată în 1839. Vite: 886 vite mari
cornute, 70 cai, 1.260 oi, și 313 râmători”⁸⁰⁷.

⁸⁰⁶ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, pp. 16, 17

⁸⁰⁷ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*,
volumul V, București 1902, p. 393

SINEȘTI

(sat înglobat în Suraia, comuna Suraia, Vrancea).

1639, aprilie 9: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Ștefan căpitan și rudelor lui Dumitru Urdzică, Ionașco Tâmpa, Chiriac, Trifan, Nistor fratele lui Ionașco, Canda-chiia, Răzvan, Bilea, Manea, Grigore Bănacea, Obrejie Buric, Hârbor fiul lui Drăgan, Ionașco Popiiacul, Iacob, Ernilă, Chera și fratele lui Gheorghică, Mărdarie, Nechita, Pătrașco, Apostol, Stoica, Dobra, Eremiia, Pâhnă, toți strănepoții lui Baicul stolnicel și ai lui Dragotă, Drăghici, și Lup, Fătul, Vlaico, Moșul, Lupe Bulmez, Stavăr, Mo-vila, Nistor, Trifan, Stan Hudici, Micul, Simion, Grozav, Mihăilă, Șerban, Chirică, alt Simion, Duma, alt Ștefan, Dobre, Badiul, Ion Leul, Liciul, Dan, Cernat, Sambacilă, Pepelea, Stănilă și Marco, toți primind uric pentru „dreptele lor ocine și dedine, din dreptele și propriile lor drese, ce au avut de la bunicii lor mai sus scriși, de la Alexandru voievod cel Bătrân și de la Iancul voievod, satul anume **Sineștii** (sat înglobat în Suraia, comuna Suraia, Vrancea) și **Dumbrăvița** (sat înglobat în Suraia, comuna Suraia, Vrancea), care sunt între Sireturi, în ținutul Tecuci, și cu vaduri de moară în Sirețel și la pâraul Dimaci, și cu pod umblător peste râul Siretul cel Mare... / de asemenea dăm și întărim numai lui Ștefan căpitan un pământ în frunte, din Dumbrăvița, pe care el l-a cumpărat de la Diicu și Nițul, fiii lui Pașcău, nepoții lui Ion Leul, pentru 10 ughi... și de asemenea, jumătate de pământ în frunte, tot din Dumbrăvița, pe care și l-a cumpărat de la Anghiel, fiul lui Fetea, nepotul lui Ion, pentru 5 ughi. / Și de asemenea, întărim lui Hârbor, fost scutar, două pământuri în frunte,

tot în Dumbrăvița, pe care le-a cumpărat de la Eremiia, fiul lui Bolea ușer, nepotul lui Banul stolnicel, pentru 20 ughi... / Iar hotarul acestor sate, Sineștii și Dumbrăvița, să fie cum le-au stăpânit din veac, de la Bârlăviță și de la moara lui Crăciun Cioașcă, până la Sireșelul Muntean și pe lângă hotarul Dimă-chenilor, Crucișata de Jos, Coada Maminejii, Portișoara, și din sus pe lângă hotarul de jos al satului Sasul și pe unde a hotărât Costin postelnic cu Umbrăreștii, până la moara lui Oprea, la Dimaci, și până la capătul de jos al Poienii Sasului, și lovește în capătul de sus al Poienii Vidrei, și la malul de sus al Stoenesei, până la Sireșel, la vadul lui Soare, și dinspre alte părți, pe vechile hotare, pe unde au folosit din veac”⁸⁰⁸.

SINEȘTI

(Orhei, Moldova).

1670, februarie 4: Enache, feciorul Ștefăniei, nepotul Micului Buză Neagă, vinde fostului paharnic Ilie Sturza, drept 30 de lei, „partea moașă-mea (bunicii) Parascăi, a fetei Micului Buză Neagră din satul **Pupezeni**, de la Lebedina, din bătrâna moșului (bunicului) Micului, a patra parte... și la vânzarea mea au fost Ursul din **Bogzăști**, Vasile, feciorul lui Neculai din **Braniște**, Mirăuță Buliga din **Țiberiha**, Andrei, feciorul lui Bulboacă, și popa Ionașcu de **Sinești**, Istratie Mânzatul ot

⁸⁰⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 94, pp. 94-97

Inești, popa Corne de **Hăjdieni**, Chirilă de **Negurești** și mulți oameni buni. / Zapisul l-am scris eu, Enache, feciorul Ștefăbiei, nepotul Micului Buză Neagră ot **Pupezeni**. Să se știe”⁸⁰⁹.

1904: „**Sinești**, sat mare în județul Bălți, așezat într-un hârtop al văii Cula, între satele Bogheni și Mânzătești. Face parte din volosti Cornești. Are 270 case, cu o populație de 2.693 suflete; o biserică, cu hamul Nașterea Maicii Domnului; școală elementară rusească; 570 vite mari. Răzeșii posedă o răzeșie de 1.782 deseatini; vii, grădini cu pomi; prisăci; mori de vânt. Proprietarii particulari au aici 496 deseatini, iar D. Cușila posedă 815 deseatini”⁸¹⁰.

SINGURENI

(sat în județul Bălți, Moldova).

1623, aprilie 4: Mărturia lui Vasilie, feciorul Domirei, nepotului Baciului, care căzuse „întru o greutate de pierire”, adică ucisese un om și trebuia să-și răscumpere capul, a fost salvat de Dumitrașco Ștefan, „vornicul cel mare din Țara de Jos”, care a plătit răscumpărarea, iar drept recunoștință, pentru că nu avea cum înapoia banii, Vasile i-a dat lui Dumitrașco Ștefan „a treia parte de sat din Blojeni, ce este partea mea aleasă, partea din sus, ce este

⁸⁰⁹ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 121, p. 126

⁸¹⁰ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 190

în ținutul Covurluiului. / Și în tocmeala noastră au fost Arvat armașul, și Gheorghe din Cobăceni (acum Copăceni, județul Bălți, Moldova), ce-a fost paharnic, și Gheorghe Bașotă, și Pătrașco Ciolpan, și Ștefan Ciocârlie paharnicul, și Baico ce-a fost stolnic ot Mihăilașă, și Enachie ot Singureni volosti Orhei (sat în județul Bălți, Moldova), și Vartic din Spanciocani, și Drăguș ot Mărcești din ținutul Tecuciului (pe Siret, lângă Marvila, Bacău), și Bejan Balșe ot Albești (Vaslui)”⁸¹¹.

1904: „**Singurei**, sat în județul Bălți, pe țărmul stâng al Răutului, la vreo 10 km de orașul Bălți. Face parte din volosti Slobozia Bălți. Are 91 case, cu o popu-lație de 894 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Mihail; o școală, unde se învață numai rusește, deși este întreținută din venitul Casei Sf. Spiridon din Iași. Țăranii posedă pământ 788 deseatini. Sf. Spiridon din Iași are 1.759 de-seatini. Sunt vii și grădini”⁸¹².

SINGURENI

(Sângurenii, azi Singureni, raionul Cahul, Moldova).

1636, martie 8: Întărit prin ispisocul lui Vasile Lupu, după convenirea împărțirii moșiilor lui Cârstea Ghe-novici între urmașii lui. „Și s-au venit, în partea Schivii, jupâneasa Dabijii, fata Cârstii și a fiilor ei Ghiune, Maria,

⁸¹¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 48, p. 68

⁸¹² Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 190

Nastasia, Irina, Tofana, Anasia, satul **Blândăreștii** (Bli-derești, lângă Bucium, comuna Ștefan cel Mare, Bacău) și **Săcătura** (lângă Bogdana, comuna Ștefan cel Mare, înglobat în orașul Onești, Bacău), la ținutul Trotușului... a treia parte din sat **Dumești** (comuna Dumești, Iași), ce este în ținutul Cârligăturii, și sunt într-acel sat patru seliști, patru hotare, anume **Drângei** (Drinjești, înglobat în Hoisești, comuna Dumești, Iași), **Hodorenii** (comuna Dumești, Iași) și **Bereștii** (comuna Dumești, Iași) cu două iazuri. / Și s-a mai venit lor, Anghelina, cu sora și cu feciorii ei un iaz dintre cele două iazuri: un iaz este gata, cu apă și cu pești, iar unul este loc de iaz, și satul **Spi-nenii** (lângă Ciocani, comuna Perieni, Vaslui) și **Cogenii** (înglobat în Ciocani, comuna Perieni, Vaslui), de la ținutul Tutovii... și satul **Movilenii** (comuna Coroiești, Vaslui)... și satul **Văcărești** (înglobat în Ciușlea, comuna Garoafa, Vrancea), de la ținutul Putnii... și a treia parte din sat de **Glăvănești** (comuna Glăvănești, Bacău), ce este în ținutul Tecuciului, cu vad de moară în pâraul Zele-tinului, și a treia parte din satul **Dimași** (Dimăceni, comuna Vultur, Vrancea), iarăși la acel ținut... / Și s-au venit Anghelinii Vasilioai, fata Cârstei vornic, satul **Bujorenii** (înglobat în Zorleni, comuna Zorleni, Vaslui), **Pipărcanii** (înglobat în Banca, comuna Banca, Vaslui), **Bâcsăneștii** (comuna Zorleni, Vaslui) și **Măstăcanii** (lân-gă Sălcioara, Măstatici, comuna Banca, Vaslui), ce sunt la ținutul Bârladului, și satul **Sângurenii** (Singureni, raio-nul Cahul, Moldova), la ținutul Tigheciului, și a treia parte din **Cândești** (comuna Mihăileni, Botoșani) și satul **Scândurinii** (Scândureni, în Covurlui, Galați), la ținutul Covurluiului, și satul **Tomești** (comuna Pogana, Vaslui), în ținutul Tutovii... și a treia parte de Dumești, în ținutul

Cârligăturii, cu două heleștee. Și s-au mai venit lor, dimpreună cu sora lor Schiva, și a tria parte din Dimăceni, ce este la ținutul Tecuciului. / Și s-au venit în partea Măricuții Cernătoai, iar fata Cârstii, satul **Movileni** (comuna Trifești, Neamț), la ținutul Neamțului, cu vad de moară în pâraul Ciornii, și a treia parte din Dumești, cu heleșteul din jos, și jumătate de sat de **Iacobenii** (ținutul Neamțului, Neamț), ce sunt tot la acel ținut, și **Popârșioceii** (Popârșcioci, lângă Lungești, comuna Bălăbănești, Galați), la ținutul Bârladului, și a treia parte din satul **Țigănenii** (Țigănești, comuna Munteni, înglobată în Tecuci, Galați), de la ținutul Tecuciului, și satul **Popeștii** (Popeni, comuna Găgești, Vaslui), din ținutul Fălciului, cu vad de moară în pâraul Elanului, și a treia parte din Dimăceni, ce sunt în ținutul Tecuciului”⁸¹³.

SIPENI

(Șipășei, Țipeni, apoi Sipeni,
sat contopit cu Blăgești, Vaslui).

1625, aprilie 26: Întărit de Radul voievod fostului stolnic Luca Bărbântă, care „a cumpărat sieși, împreună cu femeia sa, o ocină din jumătate de sat **Blăgești** (comuna Blăgești, Vaslui), 2 părți, de la Vărvara și de la fratele ei

⁸¹³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 350, pp. 392, 393

Gliga, nepoții Călinei, drept 70 taleri de argint, și cu seliște la **Șipășeei** (Sipeni, sat contopit cu Blăgești, Vaslui)”⁸¹⁴.

1628, august 15: Porunca lui Miron Barnovschi voievod, dată lui Ionașco și Pavel Roșca de a cerceta pâra răzeșilor Văscan, Boben, Florea și alții din **Tulucești** (în Covurlui, Galați) împotriva marelui armaș Apostol „pentru satul **Vornicenicieni** (în Covurlui, Galați) de la Covurlui, zicând că acel sat nu este ocină dreaptă armașului, ci-l ține fără ispravă și le face împresurătură... Apostol zis-au că este acel sat drept de moșie socrului său, lui Nicoară armașul, și alt nimeni n-a avut nici o treabă cu acel sat... iar tu să strângi pe cești oameni, anume Mihăilă Giuneș, Ion Grămadă din **Șiviță** (în Covurlui, Galați), Toader din **Frumușești** (satul Frumușița, în Chigheci, Moldova), Toma tatăl lui Mângâie, Miloș, Ni-coară Calo, Dumitru Plătici, Teatiul Boul de **Vlădești** (în Covurlui, Galați), Ion Ghidimon de **Tulucești**, Ion de **Piscani** (în Covurlui, Galați), Pavel Roșca și Buculei hânsar de **Țipeni** (satul Sipeni, în Fălciu, Vaslui), și să socotești cum vei afla mai cu dreptul cu sufletele acestor oameni”⁸¹⁵.

1902: „**Sipeni**, sat în comuna Țuțcani, plasa Horincea, județul Covurlui, așezat pe muchia dealului de est al văii Țuțcanilor, și la 3,5 km spre est-sud de reședința comunei. Are o populație de 607 locuitori; o biserică și o școală. Sipeni e un frumos și vechi sat răzășesc”⁸¹⁶.

⁸¹⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 317, p. 390

⁸¹⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 395, pp. 542, 543

⁸¹⁶ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 395

SIRET

(aproape de Rădăuți, Bucovina).

„Scrie letopisețul cel ungurescu că oarecându pre aceste locuri au fostu lăcuind tătarii. Mai plodindu-să și înmulțindu-să și lățindu-să, s-au tinsu de au trecut și preste munte, la Ardeal. Și împingându pe unguri din ocinile sale, n-au mai putut suferi, ce singur Laslău craiul ungurescu, cari-i zic filosof, s-au sculat de s-au dus la Împăratul Râmului, de ș-au cerșut oaste întru ajutoriu îm-protiva vrăjmașilor săi. Ce împăratul Râmului alt ajutoriu nu i-au făgăduit, ce i-au dat răspunsu într-acesta chip, de i-au zis: „Eu suntu jurat, cându am stătut la împărăție, om de sabiia mea și de județul mieu să nu moară. Pentru aceia oameni răi s-au făcut în țara mea și câte temnițe am, toate suntu pline de dâșii și nu mai am ce le face, ci ți-i voi da ție, să faci izbândă cu dâșii și eu să-mi curățescu țara de dâșii. Iară în țara mea să nu-i mai aduci, că ți-iu dăruiescu ție”. Și de sârgu învăță de-i strânseră pre toți la un loc de pretitinderile și i-au însemnatu pre toți, de i-au arsu împrejurul capului de le-au pârjolit părul ca unor tâlhari, cu un hier arsu, care semnu trăiește și până astăzi în Țara Moldovei și la Maramoroș, de să cevluiescu oa-menii prejur cap. Decii Laslău craiu, daca au luat acel ajutoriu tâlhărescu de la Împăratul Râmului, au silit la Țara Ungurească și decii pre cășlegile Născutului, cu toa-tă puterea sa s-au apucat de tătari a-i bate și a-i goni, de i-au trecut munte în ceasta parte pre la Rodna, pre care cale și semne prin stânci de piatră în doao locuri să află făcute de

Laslău craiul. Și așa gonindu-i prin munți, scos-au și pre acești tătari, carii au fostu lăcuiitori la Moldova, de i-au trecut apa Siretiului. Acolea Laslău craiu ce să chiamă leșaste Stanislav, stându în țărmurile apei, au strigatu ungurește: “Siretem, siretem”, ce să zice rumânește, place-mi, place-mi, sau cum ai zice pre limba noastră: “Așa-mi place, așa”. Mai apoi, dacă s-au discălicat țară, după cuvântul craiului, ce au zis, siretem, au pus nume apei Siretiul” (Ureche, *Letopisețul...*).

1340: Menționat în portulane și itinerare de călătorie încă din 1340, târgul Siret figurează și-n cel mai vechi document de cancelarie voievodală moldovenească, cel din 1 mai 1384, când a fost finalizată construcția bisericii din Siret („civitate Cerethensi”), ctitorie a Doam-nei Mărgărita, închinată Sfântului Ioan Botezătorul, document prin care Petru Mușat dăruia călugărilor predicatori „cântarul sau cumpăna care este în suszisa noastră cetate a Siretului”.

1342. O legendă maghiară spune că Siretul ar fi fost întemeiat de sfetnicul regelui maghiar Ludovic (1342-1382), Andreas, adică de comitele secuilor, Andrei Lackfy.

1360: „De la Baia, însă, Domnia a trecut mai departe, la Siret. / Dumneavoastră ziceți: Sirete; noi, în Moldova: Siret. Sirete este o formă pe care n-aș admite-o, fiindcă mai mult curge Siretul dincolo de granița veche decât pe bucata de pământ de aici, și, dacă toți din Moldova îi zic Siret, cred că Siret i s-a zis și pe vremuri. / Din Siret, Capitala s-a coborât la Suceava și aici a rămas atâta vreme, deși țara Moldovei s-a întins foarte mult: pe de o parte, la miazănoapte, a luat Ținutul Șipințului; la răsărit, a luat Basarabia; pe de altă parte, la miazăzi s-a întins până a ajuns în Vrancea și la cursul inferior al Siretului, până la

Dunărea de jos și la țărmul Mării Negre. La 1360, Bogdan Vodă, întemeietorul, era numai stăpânitor pe valea Moldovei; peste numai treizeci de ani, la 1390, Roman Vodă, urmașul, întemeietorul orașului Ro-man, își zicea, cu mândrie pentru ceea ce se împlinise în acești treizeci de ani numai, ceea ce de niciun alt popor nu s-a putut face în așa de scurt timp: Domn de la Munte până la Mare. Și nu poate să existe o definiție mai fru-moasă, decât aceia din titlul lui Roman Vodă: Domn ro-mânesc, de la Munte, până la Mare”⁸¹⁷.

1384, mai 1: Petru Mușat, „duce al Țării Moldovei, luând aminte și ținând seama că strălucita și preamărita doamnă Mărgărita, mama noastră iubită și vrednică de cinste, a pus – din evlavie pentru Dumnezeu și fericita Maria, maica sa, precum și pentru fericitul Ioan Botezătorul – să se înalțe și să se zidească în orașul Siret o biserică și locaș al fraților călugări predicatori, pentru mântuirea sufletului său și al nostru, și al părinților noștri, în care biserică sus-zisa doamnă, mama noastră, lu-a ales loc de îngropare, după ce Dumnezeu o va chema din lumea aceasta”, înzestrează obștea călugărească a catolicilor din Siret cu cu „venitul vămii care este ănsus-numitul nostru oraș, Siret”⁸¹⁸.

1408: Târgul Siretului funcționa ca vamă moldovenească în 6 octombrie 1408, când Alexandru cel Bun, acorda celebrul privilegiu negustorilor din Liov, la Siret plătindu-se „pentru fiecare cal câte doi groși”, precum și o vamă „de lucruri mărunte: șăpci, pantaloni, săbii ungurești, paloșe, câte trei groși de grivnă”. Printre martorii

⁸¹⁷ Iorga, Nicolae, *Conferințe bucovinene*, București 1919, pp. 57-76

⁸¹⁸ AȘSP, *Documente Romaniae Historica. A. Moldova*, vol. I, București 1975, pp. 1, 2

Divanului Domnesc la acordarea privilegiului se afla și pan Vlad de la Siret.

1421: În 13 decembrie 1421, când Alexandru cel Bun divorța de Rimgalia, fata primului Mare Duce al Lituaniei, Kiejstut, voievodul își înzestra fosta soție cu „târgul Siret și Volhovățul, și cu satele și cătunele, cu morile și cu iazurile, și cu vămile și plățile, și cu dările, cu câștigul și veniturile, și cu toate foloasele care țin de acest târg Siret și de Volhoveț”.

1772: Recensământul lui Rumeanțev⁸¹⁹, din 1772-1773, înregistrează la Siret, în Ocolul Berhometelor, fără alte precizări, „84 – toată suma caselor”, însemnând 1 mazil, 1 ruptaș, 1 țișan, 9 femei sărace, 5 popi și 67 birnici.

1774: În 1774, târgul Siret avea 67 familii, din care 8 familii de evrei, numărând 43 persoane (rabin era Menasse Schillinger, socrul lui Abraham Kapralik, evreul care a construit prima casă de piatră cu etaj în Siret), iar în 1775, când ținea de Ocolul Berhometelor, Siretul avea 2 mazili, 5 popi și 65 familii, din care 15 familii evreiești, cu 73 de suflete. În 1784, Siretul avea 274 familii, din care 18 familii de evrei, cu 61 de suflete (35 bărbați și 26 femei), reprezentanții evreilor fiind, conform unei petiții din 1783, Berl Avraam și Wolf Itzig. „Siretul este un oră-șel locuit doar de câțiva evrei și, altfel, numai de țărani, ceea ce lasă să se presupună existența unei populații tre-cute mai numeroase, în prezent însă trebuie considerat cel mult drept un târg”⁸²⁰.

⁸¹⁹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 338

⁸²⁰ SPLENY, *Descrierea districtului Bucovinei*, 1775, al. 55, p. 52

1777: În lista elevilor care au absolvit Academia cezaro-crăiască de Inginerie Militară din Viena, se află și absolventul din 1798 „**Franz Rosmark von Treu**, născut, în 3 decembrie 1785, la Siret, în Bucovina. Tatăl este maior. A absolvit în 24 iunie 1801”⁸²¹.

1788: Contele Feodor Karacsay de Valyesaka, participant, în 1788-1791, la asediul Hotinului și la marile bătălii de pe teritoriul Moldovei, bun cunoscător al fiecărei regiuni moldovenești, descria: „Drumul de la Siret (în Bucovina), la Botoșani. Acesta duce prin Sinăuți (vamă și lagăr de carantină austriac), la Târgul Nou, primul – sat moldovenesc, apoi prin Talpa, pe malul stâng al Siretului, la Zvoriștea. De aici, la stânga, pe vale, prin Bucecea (o localitate ce aparține patriarhului de Ierusalim) și Cucorăni, la Botoșani”⁸²².

1791: „Singurele școli de învățământ public din Bucovina galițiană sunt Școala normală, înființată la Cernăuți, și școlile principale din Suceava, Sadagura și Siret; în sfârșit, Cernăuți are și o școală pentru evrei”⁸²³.

1802, Rohrer: „Tot drumul, de la Suceava, până la Siret, l-am făcut neobișnuit de repede. Este cea mai minunată șosea, în linie dreaptă, care se poate închipui. Chiar și podurile, construite pe Suceava cea mare și cea mică, care se numește și Sucevița, precum și pe Siretul cel mare și mic, sunt bine întreținute. Ce deosebire, când se compară Moldova, sub raportul construcției de șosele și poduri, cu Bucovina, aflată, acum, sub cârmuirea austriacă! Zadarnic

⁸²¹ Gatti, Friedrich, *Geschichte der k. k. Ingenieur- und k. k. Genie-Akademie / 1717-1869*, Wien 1901

⁸²² *Călători*, XIX, I, pp. 754-773

⁸²³ De Serres, Marcel, *Voyage dans l'Empire d'Autriche, pendant les années 1809 et 1810*, Livre VIII, Bukowine, Paris, 1814, pp. 227-233

s-ar căuta chiar și numai un pod obișnuit. De câte ori nu m-am coborât din trăsură, pentru ca să nu fiu silit să trec peste lemnele care țin, în Moldova, locul podurilor de peste ape!... Acum, datorită minunatelor construcții de șosele, se poate face, comod, tot drumul de 11 mile, de la Suceava, prin Siret, la Cernăuți, în tot atâtea ceasuri. Altădată, nu era nici un pod, afară doar de cel peste râul Prut, la Cernăuți. Călătorul era nevoit să aștepte până ce apele sale umflate se domoleau de la sine”⁸²⁴.

1808: Ierarhul armean Minas Băjășkian avea să călătorească prin Bucovina în anul 1808, când și notează: „Siret e un orașel frumos și are clădiri de piatră, precum și o biserică a leșilor; prin oraș trece râul Siret, care, apoi, se varsă în marele fluviu Dunărea. Are un pod mare de lemn, peste care am trecut, pentru a merge în oraș. Aici n-am văzut nimic demn de reținut. Cu două sute de ani în urmă, se aflau în oraș mulți armeni, după cum se constată în memorialele de la Camenița; dar, acum, abia dacă au rămas zece case, pe care le păstorește preotul catolic, neavând preot și biserică proprie”⁸²⁵.

1811: „Bucovina număra, după recensământul din 1811, 3 orașe (Cernăuți, Suceava și Siret), 3 târguri (Vijnița, Rădăuți și Câmpulung), 147 domenii și, în total, 330 de localități, în care se găsesc: 39.096 case, 44.589 de familii, 498 de clerici, 1.289 de nobili, 269 de funcționari, 621 de orașeni, meșteșugari și artizani, 19.050 țărani și 418 țărani săraci. Numărul femeilor este de 110.106. Totalul băștinașilor este de 226.486 de suflete, din care 3.414 evrei. / Numărul vitelor este considerabil: 14.714 cai, 43.242 de boi, 42.659 vaci și vreo 300.000 de oi. Cele mai

⁸²⁴ *Călători*, XIX, I, pp. 156-159

⁸²⁵ *Călători*, XIX, I, pp. 453-456

multe produse ale agriculturii și creșterii vitelor, ceara, mierea, berea și rachiul, lână și pieile, păturile, păturile de Suceava și cordovanul de Vijnîța, dau de lucru locuitorilor din Bucovina”⁸²⁶.

1840: În 1840, la Siret trăiau familiile evreiești Achner, Atlas, Beral, Brecher, Burstyn, Delfiner, Fleischer, Gredinger, Horowitz, Kapralik, Kliffer, Schaffer, Schreiber, Tamler și Wagner.

1843: „27 septembrie. În jurul orei două, am coborât în îngrijitul oraș Siret, așezat malul râului cu același nume, pe care îl mai trecuserăm, de două ori, în Moldova. Există barăci militare aici și deja am început să fim familiarizați cu uniforma albastră a soldaților aus-trieci și cu verdele închis al uniformelor ofițerilor lor, cu ornamentul vulturului, întinzându-și aripile în sus. În hanul unde ne-am odihnit, mulți veneau și plecau și aveam o vedere dureroasă asupra stării imorale a oame-nilor. Când au auzit că suntem englezi, au spus: „Ah, au aceleași nasuri și ochi ca și noi!”. Mulți erau intoxicați și un bătrân s-a apropiat de noi și, cerând scuze, ne-a zis că, în acea zi, a fost înmormântarea unui locuitor înstărit. / Când am intrat în oraș, am întâlnit mulți evrei, în cea mai bună mantie și haină de blană de sărbătoare, și am observat pe o parte dintre ei dansând la o casă publică. Ne-am angajat, acum, în conversație cu doi dintre ei, iar un tânăr a devenit foarte comunicativ, acceptând cu drag să fie ghidul nostru prin oraș. Există 300 de familii de evrei, care locuiesc aici, și au două sinagogi și trei locuri de studiu sau *Beth-midrash*. Cea mai mare sinagogă, o clădire de dimensiuni considerabile, a fost închisă; dar am intrat în cealaltă și, acolo, doi tineri au început o conversație interesantă. Au

⁸²⁶ *Călători*, XIX, I, pp. 779-783

întrebat dacă suntem evrei; am spus: „Nu, suntem creștini”. Ei au răspuns: „De asemenea, sunteți și evrei”; și ne-au strâns mâinile, zâmbind. Evreii de aici se așteptau la sosirea lui Mesia, în acel an, sau la altceva, la un alt eveniment mare. Ne-au povestit despre un rabin remarcabil, Haiim, din Chosow, târg aflat la opt mile distanță, în care multe mii de evrei merg în pelerinaj, în timpul sărbătorii Tabernacles. Ei se bucură de mai multă libertate în Bucovina, decât în Galiția; căci în căci în cea din urmă provincie există o taxă pe lumini, care devine împovărătoare pentru evreii care folosesc atâtea lumânări de Sabat. Întrebând dacă există multă infidelitate aici, ne-au spus că toți sunt talmudiști, cu excepția a trei epicururi – probabil membri ai Societății Tarnopol. În sinagoga în care stăteam se aflau mai multe exemplare de cărți sfinte, atât ale Talmudului, cât și ale lui Mishna, dar numai câteva fragmente din Biblia ebraică se găseau în bibliotecă. Tinerii au cunoscut abia un cuvânt din Scripturi, iar când domnul Calman le-a arătat ce spirit diferit respira în Biblie de cel al Talmudului, ei au apărat Talmudul și pe rabini. O singură apărare a rabinilor lor a fost luată din Deuteronom: „Și îl veți iubi și pe Domnul, Dumnezeuul vostru”... / Traversând Siretul, ne-am continuat călătoria pe un drum drept ca o săgeată. Dealurile blânde, de pe ambele părți, erau bine împădurite, câmpia bine cultivată, iar drumurile sunt excelente, așa cum sunt în toate teritoriile stăpânite de austrieci. O lună plină ne-a luminat drumul spre Cernăuți, la care am ajuns, la ora zece, și am

găsit adăpost pentru noapte, într-un han foarte acceptabil”⁸²⁷.

1851: „O broșură, lucrată de Franz Raffelsberger și publicată în 1851, la Viena, cuprindea **„Itinerariile sau directorul tuturor rutelor poștale** din k. k. Statele austriece“, itinerariul cu nr. 61 era cel de la Cernăuți, la Bistrița, de 19 poște și jumătate. Din fața hanului din Cernăuți, care nu putea fi decât cunoscutul han „Pajura Neagră“, trăsura de poștă se îndrepta spre Tărășeni, sar aflat la o poștă și jumătate de Cernăuți, apoi, prin Oprișeni, pe valea Siretului, cale de o poștă și jumătate, până la Siret. Din Siret, la Grănicești, o poștă și un sfert, tră-sura trecea prin Ițcanii Noi, pe valea Sucevei, până în Suceava, aflată la 2 poște de Grănicești. Deci, distanța Cernăuți – Suceava era de 6 poște și un sfert... / De la Suceava, trecând râul Suceava, apoi continuând prin Bur-dujeni, Salcea (Saltsche), hanul de pe râul Siret, se ajungea la Botoșani, cale de 2 poște și jumătate. / Drumul de poștă de la Siret, la Rădăuți, lung de o poștă și jumă-tate, trecea prin Sf. Onufri, Hadikfalva (Dornești), trecând peste râul Suceava”⁸²⁸.

1867: „Școala normală și cea de fete din Siret. Sub consistoriul din Cernăuți stă și școala normală din Siret. Starea școlii acesteia s-a mai îmbunătățit, de când au intrat într-însa învățători: Lucescul, Palievici, Botezatu și Petraș. Aici este și școala de fete și damele instru-itoare sunt Proticichievici și Pischî. Pe când cea dintâi e o învățătoare

⁸²⁷ Bonar, Andrew A.; M’Cheyne, R. M., *Narrative of a Visit to the Holy Land*, Chapter VIII, Austrian Poland, Edinburg 1878, pp. 427-432

⁸²⁸ Raffelsperger, Franz, *Itinerär oder Verzeichniss aller Postrouten in den k. k. österreichischen Staaten*, Wien 1851, pp. 53, 54

cât se poate de bravă, de asta din urmă nu putem zice nimic de bine. Pe lângă aceea că-i lipsește rutina învățătoarească, ea e încă și o femeie preocupată, crede adică să se fi încredințat, de când e învățătoare, cum că copilele de origine română n-ar fi talentate și n-ar merita locurile cele dintâi în școală, chiar într-acest an... din niște case nemțești și polone, pe care le cercetează ea mai mult și mai regulat decât școala. Zic mai mult decât școala, dară, nu numai cât așa, ca să fie zis, ci serios, căci învățătoarea aceea umblă la școală foarte neregulat; fiind ea măritată, sunt unele răstimpuri când copilele nu o văd în școală, nu zile, nici săptămâni, ci luni întregi. Ce o caracterizează însă mai mult e ura cea neîmpăcată, ce o nutrește către tot ce e român. / Așa, nu e mult timp de când nu s-a sfiit ea a se declara, în public, înaintea unor persoane destul de respectabile, în privința limbii noastre, în limba ei de predilecțiune, cu cuvintele: „ver-... roma-nische Sprache, wer T... soll sich mit ihr noch den Kopf brechen” (în traducere aproximativă: „Vor limba româ-nă... cineva ar trebui să fie totuși îngrijorat” – n. n.). Cu toate acestea, ea figurează ca învățătoare română, pentru că e așezată la o școală susținută cu spesele românilor, adică ale urzitorilor fondului religiosar. Scăderile ei, dacă le cunoaște toată lumea, cu atâta mai vârtos căutase să le cunoască inspectorul de district și cel de școli, adică pă-rintele Seleschi și domnul Bozdech. Noi nu suntem che-mați a-i trage la răspundere pe domnii aceștia, ce au întreprins ei spre a repara răul cauzat în școală, prin pur-tarea învățătoarei amintite, dară știm că plânsori și arătări asupra ei au ajuns până la consistoriu, și încă foarte mul-te, fără însă ca să fi avut ele vreun răsunet. De aici deduce publicul, cu drept cuvânt, cum că consistoriul o ocrotește,

adică susține răul în permanență în școala aceea. Astă greșeală a consistoriului am număra-o între greșelile cele mici ale lui, dacă țara ar avea abundență în școlile de fete stătătoare sub povățuirea lui; căci atunci răul din școala de fete din Siret s-ar recompensa, în câtva, prin bunătatea școlilor de fete de aiurea. Dară fiindcă sub consistoriul din Cernăuți stă numai școala de fete din Siret, de aceea cu atâta mai mare-i este îndatorirea de a face din școala asta o școală de model. Și astă îndatorire cuprinde în sine și osânda consistoriului pentru purtarea lui cu Pischi”⁸²⁹.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Siret – **Siret** (Oraș cu tribunal districtual), Bahrinești, Raince, Bălcăuți sau Laudonfalva, Băncești, Botoșănița, Cerepcăuți cu Berești, Țibeni sau Istensegits, Fântâna Albă sau Bialakiernica, Șerbăuți, Grănicești, Hadikfalva sau Dornești, Calafindești, Căndești, Climăuți, Mușenița, Negostina, St. Onufri sau Drăgușanca, Oprișeni sau Panțiri, Rogojești cu Gura Molniței, Rudești sau Gropana, Șerbăuți, Sinauții de Sus, Sinauții de Jos, Stârce sau Berlinți cu Slobozia lui Dumka, Tereblești, Vașcăuți pe Siret cu Parcelowka, Volcineț”⁸³⁰.

1880: Volumul 6 al N.F., nota 21, pagina LXXVI. (De la Asociația Muzeului din Siret). „Președintele acestui club extrem de activ, domnul Josef Gutter, Căpitan i. P. cezaro-crăiesc, a oferit ca dar pentru co-

⁸²⁹ *Albina*, Nr. 84-191, Anul II, Viena, duminică 30 iulie / 11 august 1867, p. 2

⁸³⁰ *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

lecțiile științifice ale Universității cezaro-crăiești din Cernăuți o colecție mai mare de monedele antice descoperite în Bucovina și diverse alte antichități, precum și o mulțime de oase fosile. Întreaga colecție valoroasă conține cinci medalii de aur, 23 de monede de aur și 34 de argint, un corn de morsă sau de elan, o parte dintr-un corn de bour, un grătar care putea servi pentru prăjire, o urnă (vas pentru păstrarea cenușii, cu crenguțe, cum foloseau romanii), un vas din perioada preromană, un dinte de cerb, o scoică de mare fosilizată, cinci fosile de lemn și oase fosile în șase loturi. / De asemenea, se raportează de la Siret, că de la est la și la vest de târg, există câte o movilă mare de pământ, a căror distrugere a scos la iveală trei lucrări din cărămidă, care sunt de mare interes pentru arheologie, deoarece conțin vestigii de mare valoare pentru știință, în încercarea de întoarcere în trecutul cenușiu. Un perete fără mortar sau var străbate o vatră cu o cantitate mare de cenușă și cărbune și resturi de oase arse. În acești cărbuni s-au găsit un topor de piatră, un cuțit de cremene, o bucată de corn de căprioară nobilă și un picior. Lângă această groapă de foc, care se află la aproximativ trei metri adâncime, se află o groapă asemă-nătoare; capacul, expus complet dintr-o parte, s-a des-prins de perete și s-a sprijinit în această parte, după ce a fost făcută o încercare de a-l ridica, a fost abandonat din cauza pericolului. Aici era și un trotuar din pietre arse. Au existat, de asemenea, diverse cioburi de lut, foarte primitive, de grosime neobișnuită, făcute din pământ ne-gru, rupte în interior și în exterior și cu formă circulară neregulată. Descoperiri mai îndepărtate au constatat din vase și din ceramică colorată, care sunt săpate deseori acolo, și din monede din epoca romană, care probează că acest obiectiv a fost ulterior acoperit cu

încărcătură supli-mentară, în dealul de câmp. / Alte descoperiri, cum ar fi: vârfuri de săgeată de fier, pintenii și un inel masiv de argint, cu inscripția unui braț armat, care ține o sabie în poziție verticală, la jumătatea lunii și înconjurat de trei trandafiri, dovedesc că acest obiectiv trebuie să fi servit ca întăritură de câmp în Evul Mediu, ceea ce oasele umane găsite au confirmat și mai mult. Acolo, în adân-cimile de la trei până la patru metri, se găsesc oase fosile ale animalelor primitive, care, totuși, cel mai adesea se dezintegrează, indiferent de cea mai mare grijă. Doar un dinte de mastodont robustus și câteva alte oase au putut fi obținute. / Toate aceste descoperiri sunt adăpostite parțial în Muzeul Național din Cernăuți, parțial la căpitanul von Gutter“. // **Volumul 6, nota 30, pagina LXXIX. (Des-coperiri arheologice în Bucovina).** „Pietrele de mormânt vechi armenesti au fost rupte dintr-o fundație a mănăstirii de la Siret și, când cimitirul a fost zidit, au fost remode-late spre exterior, cu latura lor sculpturală, ale cărei desene sunt în mâinile domnului consilier financiar von Wickenhauser și ale căror transcrieri urmează să se facă în traducere în limba germană: nr. 1). „Aceasta este piatra mormântală a evreului Agopsha, care a murit acum, în anul 1100, conform calendarului armean (1651 în calen-darul nostru), 30 ianuarie“. Nr. 2). „Aceasta este piatra gravă a evreului Marcu, care a fost fiul lui Sahag a murit în 1102 (armean)“ – 1653 – n. n. Nr. 3). „Aceasta este piatra de mormânt a evlavioasei soții a lui Ovanes, Sarta-rig, și a fiului său Schadbey. Dumnezeu să fie cu sufletele lor milostive. În 1108 (armean) miercuri“ – 1659 – n. n. Nr. 4). „Aceasta este piatra de mormânt a lui Aswadur, fiul lui Hanigczan, care a murit în 1100 (armean)“ – 1651 – n. n. Aceste pietre

funerare au fost probabil lăsate să dovedească faptul că principala ramură a armenilor nu se afla în Suceava, ci în Siret, ceea ce se poate dovedi prin faptul că, până acum, în Suceava, nu au apărut pietre de mormânt din acea epocă. În distrugerea vechii fundații a mănăstirii, s-au găsit nu numai cele descrise mai sus, ci și alte 30 de pietre funerare romane, care au fost zidite. Piatra nr. 1 indică viitoarea familie Agopschowicz, iar piatra nr. 3, familia Schadbey, care trăiește încă în Galicia”. // **Volumul 6, nota 98, pagina CLX. (Des-coperiri arheologice în Siret).** Se repetă, în nota 21, din 1880, cu privire la Siret, cu remarca ulterioară că cioburile menționate, de formă circulară neregulată, sunt ana-logice celor găsite în megalitul de la Dealul lui Incu (Jan-kulberg), lângă Grănicești (Graniczeshti), și că, în alt loc s-au descoperit rămășițele scheletului. Se continuă, prin a se spune: „S-au găsit monede: una cu chipul lui Traian și o monedă chipul Faustinei: prima are în A. Capul lui Traian încununat de laur și inscripția „imperator trajano. opt. Aug. germ. dac. Parte“; pe R. (Roma), în stânga o lance, în dreapta un idol deasupra capului triumfător al lui Traian, care, la rândul său, ține în stânga spolia, iar în dreapta coroana de laur. Faustina, pe A., își arată capul, un K., un Pietas în picioare și, pe marginea păstrată, cuvântul Augusta. Alte monede romane au fost aruncate“. După o altă repetare a săpăturilor s-au găsit, după cum spune nota: „Un al treilea fel de cioburi, care este mai puțin obișnuit, provine dintr-o perioadă mai timpuie“⁸³¹.

⁸³¹ Prin urmare, este vorba despre o așezare preistorică, care, așa cum se întâmplă adesea, a avut o durată foarte lungă, de la perioada în care au fost folosite pietre lustruite, până în adâncul Evului Mediu. Peretele uscat și acea groapă asemănătoare nu este sigură. Printre

1881: Volumul 7, nota 49, pagina 8 LXXX.
(Marele mormânt de pe Dealul lui Iancu – Jankulberge
– din Grănicești) „Conservatorul Gutter a transmis
Comisiei Centrale un raport detaliat al așa-numitelor
morminte megalitice, găsite pe Dealul lui Iancu, în apro-
piere de Grănicești (Graniczeshti), raport din care cităm
următoarele: Clădirea rectoratului (1872) a fost cauza
descoperirii. Unul a rupt cărămizi de pe dealul menționat.
Pe creasta dealului s-a găsit un loc de înmormântare, cu
blocuri neadecvate, de circa 7 metri lungime, de 4 metri
lățime și 3 metri adâncime, așezate și acoperite; acesta se
afla la 3 picioare și jumătate sub suprafața pământului și
conținea, după ridicarea plăcii, un schelet foarte mare și
unul mai mic, întinse unul peste altul. Cel mai mare avea
între picioare două vase, asemănătoare oalei de pământ
negru, în formă neregulată și cu pereți groși. Mormântul
conținea, cam a șasea parte, o masă lipicioasă, de culoare
maro închis, fără miros; în partea dreaptă a scheletului se
afla un topor de piatră de agat, foarte bine conservat, și o
bucată de lemn fosilizată, asemănătoare cu un cub; mor-
mântul este distrus; o parte din oase, toporul, cubul și
cioburile au ajuns la Muzeul de Stat din Cernăuți. Oalele

cioburile de argilă, sunt deosebit de vizibile cele de grosime
neobișnuită și formă rotunjită neregulată; dar cele mai frecvente sunt
toarele vaselor, confecționate din lut topit, parțial cu o muncă foarte
atentă și o netezire fină. Multe dintre ele amintesc de cioburile de
vase găsite, în număr mare, în morminte și așezări preistorice din
Galiția (Horodnica); o perioadă ulterioară – cea a stăpânirii romane
în Dacia – este reprezentată de monedele romane. Două resturi de
vase din lut fin, bine îngropat, care prezintă caracteristicile roții
olarului, aparțin perioadei romane. Mai mult, o parte dintre
numeroasele oale pot aparține și Evului Mediu (nota Redacției
„Mittheilungenului”).

sunt similare cu cele găsite în cărămidăriile Beill și Mück din Siret. În ultimul timp, un al doilea mormânt a fost descoperit, dar imediat totul a fost distrus sau luat“. // **Volumul 7, nota 53, pagina LXXXI. (Pietre mormântale armenesti vechi din Siret).** „Conservatorul Gutter a raportat Comisiei Centrale cu privire la mai multe constatări, care au apărut ocazional, la îndepărtarea fundațiilor unei clădiri mănăstirești, abandonată anterior, din Siret. Au fost găsite 30 de pietre funerare, realizate din zidărie, dintre care doar patru au rămas intacte, datorită intervenției la timp a conservatorului menționat anterior. Sunt pietre mormântale armenesti vechi. Acestea erau acum plasate în altă parte. O a cincea piatră a fost găsită în altă zonă, unde se presupune că se afla biserica. În același loc se afla o rămășiță într-o rochie brodată, foarte putredă. Pietrele provin, conform inscripțiilor, din anii 1562, 1651 și 1653. Sunt decorate, la mijloc, cu o plantă stilizată. Inscripțiile sunt săpate cu litere armenesti și înconjură corespunzător ornamentul rotund bine păstrat. Persoanele răposate sunt menționate pe scurt, cum ar fi. B: „Aceasta este piatra de mormânt a rămășițelor lui Apriham și Anna, care sunt copii ai capului Agapsha din orașul Siret, în 1101“ (calendar armenesc); sau: „Aceasta este piatra de mormânt a preotului Agopsha, care a murit în anul 1100, 30 ianuarie (calendar armenesc)“ (Vezi și nota 30, a anului 1880)⁸³².

1883: Volumul 9. Nota 24, pagina L. (Cruce pectorală relicară) Conform unui raport al conserva-

⁸³² Romstorfer, Carl A, *Aus „Mittheilungen der k. k. Central-Commission*, în Maximovici, E.; Mikulicz, A.; Polek, Dr. J; Romstorfer, C. A.; *Jahrbuch des Bucowiner Landes-Museum / 1893*, Czernowitz 1893, pp. 45-71

torului Gutter, o cruce pectorală relicară a fost găsită, în vara anului 1882, la Siret, în locul unui cimitir de multă vreme abandonat. Crucea este din bronz și a aparținut, probabil, cel puțin unui prelat. În lucrările cărămidăriei Beill s-au găsit cioburi de ceramică de cea mai primitivă formă, apoi o urnă funerară de 26 cm înălțime și 24 cm lățime, realizată din lut ars roșu, iar lângă ea, mici oale de lut, umplute cu pământ negru. În alt loc, la un metru și jumătate adâncime, au fost găsite trei grămezi de cărbune și cenușă, fiecare la trei metri una de alta. Straturile superioare ale acestor grămezi conțineau oase de animale și dinți, fâlci, ciocuri“.

1884: Volumul 10, nota 135, pagina CCXXIV (Descoperiri în Siret). „După cum relatează conservatorul Gutter, numeroase obiecte de lut (în mare parte fragmentate) au fost găsite, recent, în grădina Beill, de lângă Siret, ca urne de incinerare preistorice, vase mici, o figurină mică de lut (Fig. 3 și 4), la doi metri adâncime, iar lângă ea o spirală răsucită. În pârloua de lângă casa lui Ciudin s-a găsit un ciocan preistoric din rocă tare, gri închis, bine păstrat, lung de 9 cm, lățime de 4 ½ cm, scăzut pe partea inferioară, pe hacul superior și aplatizat, are un design obișnuit, aproape ca un fier”. // **Raport anual. Page 36 (Descoperiri în Siret).** „Conservatorul Gutter a prezentat o descoperire a cărămizilor romane din Siret. Același a trimis mostre de grâu carbonizat, care a fost găsit lângă vasele dintr-o grădină dinspre râul Siret. Studiarea, inițiată foarte atent, a evidențiat prezența grâu-lui amestecat cu secară. O figurină din lut, prezentată și de acest conservator, a fost recunoscută drept o descoperire importantă a celei mai vechi culturi. Cu această ocazie,

mulți au fost de părere că nu pot crede în vreo legătură între această figurină și descoperirea grâului preistoric“.

1885: Volumul 11, nota 1. pagina XIII (Cărămizi romane) „În Siret, două cărămizi romane au fost scoase dintr-un zid, conform unui raport al conservatorului Gutter. Din păcate, nu a fost posibil să se investigheze mai mult zidul. Sunt cărămizi arse, de 11 cm grosime, 14 cm lățime; cea mai mare este destul de lungă, având 19 cm lungime. Acestea sunt primele astfel de cărămizi descoperite în Bucovina”.

1886: Volumul 12. Nota 48. Pagina XCII (Gutter) „La 8 mai 1886, Conservatorul Josef Ritter von Gutter a decedat la Siret“.

1888: „Siretul e compus din... o piață, o biserică românească și una catolică, 3-4 case mari, restul tupilături. Râul Siretul trece pe lângă o margine și dă numele său târgului. Români au mai rămas vreo 5 familii în totul. Un club nemțesc, dar ocupat cu leși, jidani și alte amestecături”⁸³³.

1888: În noaptea de 28 spre 29 martie 1888, în centrul Siretului a izbucnit un puternic incendiu, care „a distrus 40 de edificii de prin prejurul pieței capitale. 60 familii sunt fără adăpost”⁸³⁴. Câteva zile mai târziu, primul ajutor în sprijinul sinistraților sireteni avea să sosească de la „Maestatea Sa Împăratul Francisc Iosif, care a binevoit să oferteze din ștatula sa proprie 1.000 florini pentru incendiații din Siret”⁸³⁵.

⁸³³ *Familia*, Nr. 26, Anul XXIV, Oradea-Mare 26 iunie / 8 iulie 1888, pp. 296, 297

⁸³⁴ REVISTA POLITICĂ, Anul III, nr. 6, 1 aprilie 1888, p. 9

⁸³⁵ REVISTA POLITICĂ, Anul III, nr. 7, 15 aprilie 1888, p. 8

1888: Un al doilea incendiu la Siret a izbucnit în 5 august 1888, la depozitele lui Kraft, în care se aflau cereale și făină, în valoare de 12.000 florini. Din fericire pentru Kraft, mărfurile din depozite și depozitele erau asigurate⁸³⁶.

1890: În 1890, târgul Siret avea 7.200 locuitori, majoritatea evrei, primar fiind Constantin Vraubec. / La Școala de 5 clase băieți predau Leontie cavaler de Pădure, S. Mironovici, Alexandru Odoviciuc, Leo Bohmer, Ilie Veslovschi și Eleuterie Popovici, iar la Școala de 6 clase fete – Lina Tarabanovici, L. Reneaux, Victoria Vasilo-vici, Dora Kahan, Sofia Orobco, Anna Veslovsca, Veronica Teliman și Iuliana Siretean. / Parohi era Constantin Sbiera și O. Dlujanski, iar cantor bisericesc – Ștefan Popovici.

1892: Raport anual, pagina 118 (Biserica parohială gr. or. din Siret). „La cererea Comisiei Centrale, Ministerul cezaro-crăiesc al Cultelor și Educației și-a dat avizul asupra proiectului prezentat de guvernul provincial pentru restaurarea bisericii parohiale greco-orientale Sf. Ioan din Siret, renovare cauzată de faptul că acoperișul nou ar trebui ridicat în jurul turnului central. În consecință, proiectul propus a fost clasificat drept admisibil, dar Comisia Centrală va trebui să conceapă un acoperiș de cupolă mult mai mare, care să cuprindă ascuțitul turn central”⁸³⁷.

1901, 26 august, Gustav Weigand: „A doua zi, am trecut, din nou, granița și am ajuns, după-amiază, în ora-

⁸³⁶ REVISTA POLITICĂ, Anul III, nr. 15, 15 august 1888, p. 6

⁸³⁷ Romstorfer, Carl A, *Aus „Mittheilungen der k. k. Central-Commission*, în Maximovici, E.; Mikulicz, A.; Polek, Dr. J; Romstorfer, C. A.; *Jahrbuch des Bucowiner Landes-Museum / 1893*, Czernowitz 1893, pp. 45-71

șul Siret, care este inundat de evrei, plecând la Sfântul Onufri⁸³⁸, sat cu o interesantă biserică mănăstirească, din 1593. Am rămas la profesorul de limba română von Geler, pe care l-am cunoscut pe stradă și care m-a invitat la el acasă. În dimineața următoare, am plecat spre nord, fără aproape nici o ședere, pe drumul de la țară, prin zone mai slave, spre Privorokie⁸³⁹, sat cu locuitori germani și români, în timp ce satul vecin Tărășeni, pe lângă germani are și ruteni”⁸⁴⁰.

1904: „Siretiul: asta e Siretiul! Printre căsuțe mici, cu lumini slabe, se văd, de la început, semnele unei Jidovării mari. În piața centrală, pământ bisericesc vândut, nu demult, de biserica Sf. Ioan, pentru ca să fie bursa de negoț, neacoperită și puțin măturată, a Evreilor, câteva felinare fac să se vadă fațade mari galbene, noroiu și paie. Trăsura se înfundă într-un gang, lângă o crâșmă rău luminată, foarte plină de multe lighioane. E hanul. Chelneri, slugi nicăiri, dar curtea murdară e bâcsită de trăsuri deshămate, de cai cari ronțăie – căci mâine e zi de târg. / După un timp, iese la iveală o Evreică mare, frisată, în haine bătătoare la ochi, cu căutătură leneșă, o frumuseță în Israel, și ia buclucurile din trăsură. În odaia „no. 1”, așa cum e, se poate dormi. / Ușor se vede Siretiul, destul de mic. Obișnuitele clădiri de administrație, al treilea gimnasiu german, pe lângă acela din Suceava și Rădăuți, judecătoria măreață, notar evreu – și ce-ar putea fi alta? – cu fațadă grecească veche. Sus, o biserică „nemțească”, la care vin și Ruteni uniți sau, cum li se zice aici, „uniați”. La cimitir, pe drumul către Sânt Onufrie, o biserică a Rușilor,

⁸³⁸ La Sf. Onufri, a cântat Niculai Humeniuc (18 ani)

⁸³⁹ La Privorochia, a cântat Spiridon Vonorocschi (16 ani).

⁸⁴⁰ Weigand, op. cit., pp. 7-17.

pe cari șederea în satele noastre i-a făcut orto-docși. Aici se ascultă astăzi slujba și e o harmalaie de oameni gătiți... / E zi de târg în Siretiu – aici însă toți zic, astăzi, Sirete, Siretele, târguri și râuri. Se vând cai, vite, miei, produse, într-o mare învălmășire de cojoace și sumane. Purtătorii lor par toți Români prin îmbrăcăminte. Dar uitându-te mai bine vezi multe fețe albe cu picăței, vezi plete bălane și ochi albaștri fără viață și scânteiere. De multe ori, de cele mai multe ori poate, se vorbește rusește”⁸⁴¹.

1906: „Amintiri de la serata „Junimii” din Siret. / Numai încet se mișcă trenul... O stație și încă una... Când vom ajunge la Siret? Deznădăjduiți, punem capul în piept și așteptăm. E prea mult! Ca să nu ne plictisim, spunem palavre și istorisim aventuri din viața de gimnaști; dar toate au un capăt, numai plictiseala nu. Măcar de n-ar fi hurelul monoton al vagoanelor, care te pune pe gânduri, te adoarme. Și iată-ne că visăm treji: vedem sala în care vom juca, auzim râsul zgomotos al fetelor și ne vedem făcând complimente în dreapta și în stânga... Din starea aceasta dormitândă ne trezește șuierul prelungit al mașinii, care ne vestește o stație nouă. / A!, e Siretul, doritul Siret, cel mai vechi oraș al țării, odinioară rezidența lui Sas Vodă, acum renumita „Piață de cepărie”, după cum e și scris pe gară: „Cepet” (Siret, cu litere slavone – n. n.). Tragem la *Palatul de bere*, unde are să fie serata noastră. Dame în rochii luxoase de bal urcă scările spre garderobă, junimeni veseli și zgomotoși ne ies înainte; în fine, suntem între ai noștri. Parcă nu ne-am văzut de-un veac, atâta gălăgie facem la întâlnire. / Intrăm și noi, cei ce-am venit mai târziu, în sala decorată frumos și luminată a giorno.

⁸⁴¹ NICOLAE IORGA, *Neamul românesc în Bucovina*, București 1905, p. 111

Perechi, perechi, care de care mai drăgălașe, fac promenadă în jurul sălii ticsite de oaspeți din țară și din România. În fruntea tuturor, văd pe vrednicul și impunătorul protopop al districtului Siret, pe dl Ion Hostiuc din Bălcăuți, apoi pâr. Șandru cu familia, pâr. Hacman cu familia, pâr. Gramatovici cu doamna, pâr. Turturean cu domnișoară, pâr. Macovei cu fiica și domnișoara Aglaia Zavadoschi, dr. Lazar Gherman cu doamna, pâr. Horga cu familia, inspectorul Kodakowski cu familia, primarul Beil cu familia, directorul Paul, prof. Tofan, Dr. Hof-fman, comisar Popenberger, șeful de vamă Malichevici, asistent Orsa, adjunctul de perceptorie Popovici, Manoliu din Mihăileni (România), familia Stavrat din Mihăileni, fam. Iacubovici, dl Sihon cu familia, dl adjunct Patraș, superiorul Klein din Stănești, învățător Bilețchi, inv. Popovici, dl Partenie Damian și mulți alții. / Drăguț și frumos se prezentau gentilele domnișoare Patraș, Macovei și Popovici, care erau îmbrăcate în frumoase costume naționale, arătând și prin aceasta că nu se rușinează de frumosul port românesc, cu care se mândrește și o regină. Lumea e veselă, fericită, numai fucșii nu. Asta e prima dată când ies și ei la lume ca tineri academici, însă nu se pot petrece nesiliți ca alți junimeni, căci prezidentul Juni-mii, îngrijat fiind de apucăturile neîndemânatică ale fucșilor, le-a prescris, încă din Cernăuți, o marșrută apar-te, după care trebuie să se ție oricare fucs. Se-nvârt și ei cum pot în jurul aleșelor lor, dar cu oarecare rezervă, căci ochiul scrutător al prezidentului îi urmărește în tot locul. Li s-a dat instrucție, încă de pe drum, să se prezinte damelor celor tinere ca fucși, căci așa vor fi mult mai bine văzuți. Cauza e ascunsă în firea fucșilor. / Dar iată că vin unii teologi, care îi smomesc să se prezinte ca tineri teologi, căci atunci

le surâde un viitor trandafiriu etc. etc., deoarece e cunoscut că sexul cel frumos are zâmbet mai dulce pentru teologi tineri. Cei vechi sunt, de regulă, deja logodiți. Urmarea? Fucșilor le-au venit idei la cap: să spună că-s fucși, e bine; că-s teologi tineri, încă-i bine; dar mult mai practic e să se recomande ca fux-teologi, căci succesul va fi de bună seamă dublu. Veseli de dezlegarea problemei, pășesc țanțoși, însă tot pe lângă oglindă, ca să poată arunca câte o privire hoțișă, îndrep-tându-și cravata sau mângâindu-și musteața retezată după moda engleză, introdusă nu de mult în „Junimea”. Acuma privesc mai provocător la mișcarea ce se desfășoară în jurul lor. / Perechile se primblă în jurul sălii, râzând și petrecându-se foarte animat. Bieții fucși însă au fost obiectul celei mai vii discuții, atât între mamele verita-bile, precum și între gardemame. O damă zice către alta, arătând cu evantaliul spre un fux, ce trece cu o domnișoară la braț: „Ira, ăsta nu-mi place deloc! Ce se mai învârte pe lângă copila mea? Mai bine ar lăsa-o în pace, nu vezi cât e de jigărit?!”. Se apropie altă pereche de arbitru: „Ăsta-i scurt și gros. Nu-mi convine deloc!” și doamna în chestie făcu o față acră, în semn de nemulțămire. Dar muzica începe să cânte, începând dansul, în frunte cu președintele de onoare, dl protopop Ion Hostiuc, și doamna Hacman, și președintele Societății Academice „Junimea”, dl Iacubovici, cu doamna Gramatovici. Tine-retul a uitat de toate grijile lumești, până și fucșii uitaseră de percepțele asprului prezident. / Petrecerea a durat până în zori și numai cu greu le venia tinerilor să se despartă; mai ales s-a observat aceasta la o tânără pereche, cons-tând dintr-un fux și o drăgălașă domnișoară. Stăteau bieții ca plouați, într-un colț, nerostind nici o vorbă, numai ochii vorbeau o limbă de ei înțeleasă. Petrecerea a reușit splendid. Meritul

e firește numai al comitetului aranjator, în fruntea căruia a stat mult meritatul protopresviter al districtului Siret, dl Ioan Hostiuc. / Nicu Nalbă” – pseu-donim al viitorului Erou al Bucovinei, Ion Grămadă”⁸⁴².

1906: „Neglijarea monumentelor românești din Bucovina. Biserica Sfintei Treimi din Siret, prima capitală a Moldovei, este una din cele mai vechi și remarcabile monumente ale neamului românesc. Clădită la anii 1353-1358, de voievodul Iancu Sas, întru a căruia amintire se numește încă și astăzi o parte a străvechiului oraș „Sasca” și de care sunt legate o mulțime de tradițiuni populare, era întrebuințată numai de curtea domnitoare, de aceea se numea și biserica domnească. Acest locaș sfânt – spune tradiția – a fost îmbinat cu cetățuia voievo-zilor printr-un pod de aramă. După multe tratări, în decurs de aproape un deceniu, s-a restaurat, înainte de șapte ani, clădirea, însă iconostasul, care posedă încă multe icoane prețioase, se află într-o stare de tot deplorabilă. Tratările pentru restaurarea iconostasului – deși banii s-au pre-liminat deja – stagnează de mai mulți ani, din cauza neglijenței birocratice obișnuite la noi. Amintim încă faptul că și vechile mănăstiri din țară, precum biserica din Vatra Moldoviței, Voroneț și Mănăstirea Humorului, care sunt zilnic vizitate de istoriografi și artiști, se află într-o stare de tot neglijată. Fie-vă milă, domnilor deputați, de aceste monumente străvechi naționale – martori încărun-țiți ai eroismului moldovenesc – și urgențați grabnica lor restaurare la consistoriu, guvern și parlament!”⁸⁴³.

⁸⁴² *Apărarea Națională*, Nr. 8, Anul I, Cernăuți, miercuri 31 octombrie stil nou 1906, p. 3

⁸⁴³ *Apărarea Națională*, Nr. 5, Anul I, Cernăuți, duminică 21 octombrie stil nou 1906, p. 5

1906: „Confiscare de arme. De un timp îndelungat nu mai încetau arătările la prefectura și pretura din Siret că locuitorii lipoveni din Fântâna Albă și Climăuți, care sunt cunoscuți de pușcași perfecți, devastează pădurile fondului religionar și ale particularilor de tot felul de animale sălbatice. Spre a pune capăt acestor devastări, prefectura din Siret a dat ordin ca toate armele de foc de la locuitorii acestor comune să fie confiscate. Joi, în 25 octombrie 1906, comisarul din Siret Kesseldorfer, ajutat fiind de secretarul Mlodnițchi și de 18 jandarmi, au făcut percheziție în locuințele acestor locuitori și au confiscat vreo 35 puști și mai multe revolve. Ori de va avea măsura aceasta efectul dorit nu credem, deoarece lipo-venii din aceste comune sunt pușcași pătimiși și, ca atare, vor afla ei modul necesar pentru procurarea altor arme. Mai astăvară, chiar jandarmeria a fost atacată de ei, când a încercat să pună capăt braconajului din aceste comu-ne”⁸⁴⁴.

1906: „La Siret, în 11 noiembrie st. n. 1906, au înființat rutenii a doua bancă raiffeisiană districtuală, la care s-au înscris vreo 500 de membri, între care sunt și români din Tereblcea, Oprișeni și Grănicești. Am ajuns așa departe ca românii de pe la sate să intre, ca membri, la o bancă rusească de la oraș, măcar că au astfel de bănci românești prin satele lor. Seara a aflat loc o petrecere populară, la Palatul de bere, la care au participat și români, decorați cu eșarfe rusești. O ironie nemaipo-menită, când vezi că un român păcătos, îmbrăcat în costumul său

⁸⁴⁴ *Apărarea Națională*, Nr. 7, Anul I, Cernăuți, duminică 28 octombrie stil nou 1906, pp. 4, 5

național, dar cu eșarfa rusească pe piept, agită pentru ruși”⁸⁴⁵.

În 1908, conform Dicționarului lui Grigorovitză: „**Siret**, oraș, desigur cea mai veche localitate din Bucovina, este situat pe malul drept al râului cu același nume și are o suprafață de 11,81 kmp, cu 7.400 de locuitori. Populațiunea băștinașă e românească, însă inferioară ca număr totalului de străini ce au invadat localitatea și din care evreii prezintă majoritatea. Orașul Siret este centrul a șase căi de comunicație, din care unul formează așa-numita șosea a împăratului Franț și leagă Siretul cu Cernăuțul și cu Suceava, iar celeralte cinci duc în diferi-tele localități ale districtului. Pe lângă asta, orașul este și stație finală a liniei ferate locale, ce se împreună, la Hliboca, cu calea ferată principală Lemberg-Cernăuți-Iași. Siretul este sediul unul căpitan de district (prefect) și centrul ocolului judecătoresc Siret. Are un gimnaziu, cu patru clase (deci, 120 școlari – n. n.), mai multe școli primare de ambe sexe, un cabinet de lectură român, o casă de economii, o fabrică de bere și alte mici stabili-mente industriale. Pe lângă bisericile de cult catolic și protestant, Siretul posedă trei biserici române ortodoxe, din care două sunt de o vechime istorică extraordinară. Cea dintâi e biserica cu hramul „Sfântul Ioan”, zidită între anii 1372-1388, de domnul Moldovei Petru Mușat. A doua este biserica cu hramul „Sfânta Treime”, întemeiată tot de unul din cei dintâi domni ai Moldovei, și anume de Iancu Sas (1354-1358 – confuzie între Sas Vodă și Iancu Sasul – n. n.). A treia biserică, cu hramul „Sfântul Dumitru”, care, ca și cea de a doua, servește astăzi ca biserică filială pe lângă cea întâi

⁸⁴⁵ *Apărarea Națională*, Nr. 13, Anul I, Cernăuți, duminică 18 noiembrie stil nou 1906, p. 4

pomenită, este de dată mai nouă și a fost clădită la 1730 de Ioan Sbiera din Țibeni. / Istoricul orașului Siret, deși nu prea bine lămurit încă, ne arată localitatea ca cea mai veche din câte le are Bucovina. Momentul originii mai deslușite începe cu tradițiunea cum că aci s-ar fi aflat, pe la începutul veacului al treisprezecelea, o cetate a ordinului german cavaleresc al Iohaniților, cu care trebuie să fi fost evident în legătură și episcopatul catolic ce s-a întemeiat tot aci și a durat, de la 1374 și pînă la 1401. Împreună cu acest episcopat a existat în Siret, pe aceeași vreme, și un convent de călugări Dominicani, însărcinați cu propaga-rea catolicismului între locuitorii ortodocși băștinași și care au avut a se lupta, în privința asta, cu rezistență destul de mare, judecând după faptul istoric că doi din acești misio-nari au suferit martiriul în Siret. După mone-tele romane găsite, se poate conchide că Siretul a fost colonie romană însemnată, după ce fusese, cum arată săpăturile de lângă Hliboca, probabil centrul unei popula-țiuni ce se poate urmări pînă în epoca de fier și cea de piatră. Oricum ar fi, rămâne totuși un ce curios, că presupusele resturi din aceste amintiri istorice nu se văd, afară de valurile de pămînt în formă de întărituri, asta poate din pricina că materialul din ruinele ce vor fi existat s-au întrebuințat la clădirile orașului actual. Istoricul moldovean al orașului ar indica pe Sas-Vodă ca reînte-meietor al Siretului. Sigur este, în orice caz, că Siretul era, pe la anul 1365 și pînă la 1388, reședința domnului Moldovei Petru Lațcu. La 1361, orașul a fost distrus de tătari. Municipality Siretului avea, ca și cea a Sucevei, organizațiune germană. / Șiretul ca comună urbană pose-dă 829 hectare de pămînt arabil, 56 hectare fînațuri, 76 hectare grădini, 96 hectare imașuri, 18,5 hectare păduri. Statistica animalelor domestice arată,

la rândul ei: 222 cai, 670 vite cornute, 14 oi, 962 porci și 164 stupi de albine”⁸⁴⁶.

1912: În perioada 1912-1918, primar al Siretului a fost evreul Isaak Beral.

1914: „În orașelul Siret, a sosit și s-a așezat, acum vreo câteva luni, un urloier, care lucra, apoi, pe la mai multe case. Noul urloier adeseori făcea plimbări prin apropierea graniței, încât, în curând, începu să fie bănuț. Mai era bătător la ochi că avea mai mulți dinți de aur, lucru nu prea obișnuit la cei de tagma lui. Autoritățile întreprinseră, în sfârșit, o anchetă la locuința lui și atunci ieși la iveală că urloierul era un ofițer din statul major al armatei rusești”⁸⁴⁷. / „Se știe că, Duminică, în 2 septembrie 1914, autoritățile politice din Cernăuți au părăsit, în taină, orașul, fără ca cineva să afle de plecarea lor. Guvernatorul Bucovinei, contele Meran, era perfect informat că se apropie de Cernăuți numeroase trupe rusești, pentru care, ca zel, avea ordin să se mute la Vatra Dornei. Trupele austriece au rămas, însă, până în dimineața zilei de 3 septembrie, când, pe la orele 3, dimineața, au aruncat în aer podurile de peste Prut și pe cel care leagă orașul cu mahalaua Horecea. Din cauza detunăturii, s-a produs o panică indescriptibilă în populația orașului, care alerga îngrozită pe străzi, orbecăind prin întuneric, căci, după a doua detunătură, s-au stins toate lămpile de pe valea Prutului. Luminându-se de ziuă, s-a văzut că podurile sunt sfărâmate, că armata și autoritățile politice sunt plecate spre sud și că în oraș e o mare lipsă de apă, din cauza ruperii podului de pietoni de peste Prut. Lumea care avea

⁸⁴⁶ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, pp. 196, 197

⁸⁴⁷ *Românul*, IV, nr.170 din 2/15 august 1914

bani a luat trăsurile și a fugit spre Siret și Vatra Dornei, cei sărmani au rămas acasă. Toată ziua de 2 septembrie⁸⁴⁸ nu s-a văzut însă nici un rus prin apropierea orașului, asemenea și marți, în 3 septembrie. Cu toate acestea, orașul rămase, și mai departe, în voia întâmplării. Atunci, un rănit rus, care se afla într-un spital din oraș, profitând de zăpăceala generală, a evadat și a alergat spre nord, până ce a întâlnit trupe rusești, înștiințându-le despre evacuarea Cernăuțului”. / „Peste șase zile, când austriecii au reocupat Siretul, iar rușii s-au retras și din Storojineț, locuitorii s-ar fi plâns de abuzuri, iar austriecii ar fi recuperat mărfurile de la lipovenii din Strojnitza, arestându-i pe 38 dintre ei, numai că, în 8 septembrie stil vechi, rușii au revenit în Storojineț „și, spre a se răzbuna de purtarea austriecilor față de lipoveni, au scos, dintr-o sinagogă, un evreu, în etate de 78 ani, cu alți șase, în timp ce făceau rugăciuni, și, după ce i-au maltratat, i-au dus, pe jos, până la Cernăuți (o depărtare de 75 km), și nici până în ziua de azi nu se știe ce soartă au avut acei nenorociți”⁸⁴⁹. / „Rușii reocupă mai multe localități din Bucovina. Mizeria în Bucovina. Burdujeni (Cenzurată). Se știe că, înainte de reocuparea Cernăuților de către ruși, el fusese evacuat de către armata austro-ungară, care s-a retras spre Dorna-Vatra. Acum, nefiind împiedecați de nimeni, reocupă mai multe localități, ce mai erau în stăpânirea lor, și anume: Strojineț, Siret, Hliboka etc. În aceste localități, vine, ziua, câte o patrulă de cazaci, stă toată ziua și, seara, se retrage. Populația bucovineană, îngrozită de barbariile comise de cazaci, încă din prima

⁸⁴⁸ Teodor Bălan susține că „în ziua de 2 septembrie, la ora 6, seara, armata rusă a ocupat orașul Cernăuți” – op. cit., p. 20

⁸⁴⁹ *Isprăvile cazacilor*, „Adevărul” din 18 septembrie 1914

oară, își lasă avutul în părăsire și se refugiază, unii pe lângă frontiera română, alții în țară, ori trec, prin Palanca, spre Viena. Zilnic trec prin gara locală sute de familii, care se găsesc într-o cumplită mizerie, căci în Bucovina e mare lipsă de alimente, iar din România nu-și pot procura, deoarece nu li se permite de către funcționarii vamali. Funcționarii și autoritățile din gară, văzând situația precară în care se găsesc acești nenorociți, se poartă foarte amabil față de ei. În localitate s-a format un comitet de domnișoare, care, zilnic, sunt în gară, împărțind acestor prizonieri de soartă ceai, pâine vin etc.”⁸⁵⁰. / „Până în 27 noiembrie, desele năvăliri rusești, dinspre Vășcăuți pe Ceremuș, înspre Lencăuți, Jucica și Țureni, prevesteau o nouă retragere austriacă, Tribunalul Țării din Cernăuți, condus de vicepreședintele Dr. Vasile Iacu-bovici, fiind mutat, preventiv, la Suceava, unde și-a reluat activitatea în 27 noiembrie, în vreme ce închisoarea Sucevei nu mai izbutea „să cuprindă poporul, adus cu sutele din părțile care fuseseră invadate de trupele rusești. Sunt, mare parte, ruteni, dar și români, bărbați, femei și copii din părțile Siretului, Storojinețului și Cernăuțului, învinuiți de a fi participat la jafurile întinse, făptuite de miliția rusească”⁸⁵¹. Jafurile însemnau, de fapt, inițiative locale, care se vor perpetua pe toată perioada războiului, de cele mai multe ori fără nici o complicitate a miliției rusești. Sătenii ruteni, români și lipoveni luau de prin conacele boierești tot ce se putea lua, de multe ori conduși la pradă de primari, apoi puneau foc, fiind convinși că barbaria va fi pusă pe seama rușilor. / În 1 decembrie 1914, o altă corespondență, sosită de la Mihăileni, confirma că

⁸⁵⁰ *Românul*, IV, nr. 259, 25 noiembrie v. / 8 decembrie n. 1914, p. 3

⁸⁵¹ *Viața Nouă*, III, nr. 148, 15 nov. n. 1914, p. 4

„nenorocita populație a Cernăuților continuă drumul pribegiei”, drumul de la Cernăuți la Siret lăsând „impresia unui lanț mișcător, format din peste 6.000 de oameni, bărbați și femei, bătrâni, care cu copii în brațe, care cu ce au putut lua din rămășițele gospodăriei lor, îndreptându-se, pe jos, spre localitatea unde ei cred să poată găsi salvarea din mizeria pe care au îndurat-o de atâta vreme... Ajunși la Siret, nenorociții au constatat că mizeria este departe de a lua sfârșit. Aici lipsesc alimentele, nefiind permis exportul, de la noi, în Austria. Frigul și lipsa de hrană fac pe acești nenorociți să plângă și să ceară, în genunchi, ajutor pentru ei și pentru copilașii care tremură de frig și abia mai pot îngăima vreo vorbă”. / Primăria din Mihaileni hotărâse să trimită, zilnic, la Siret, câte 500 de pâini, dar încă nu sosise aprobarea de la ministrul de finanțe Costinescu, din București. „Întreaga populație de la noi, cea creștină și cea evreiască, a adunat zeci de pâini, pe care le oferă bieților oameni, deznădăjduiți de atâtea suferințe”. Și cum aprobarea ministrului Costinescu întârzia, la București s-a deplasat Dr. Euseb Popovici, care a ținut să spulbere suspiciunile din presă, în 4 decembrie 1914, cu care era privită sosirea sa la București. / Profesorul sucevean Euseb Popovici, originar din Udești și de o duplicitate exemplară, fusese acuzat, cu o zi înainte, că ar fi „un nou agent austriac” și că, „în timpul din urmă, făcea pe inspectorul de la granița austriacă, lângă Burdujeni, denunțând guvernului austriac pe toți românii bucovineni care treceau dincoace”⁸⁵².

1915: „Ofensiva rusească a venit în totul pe neașteptate. Ea a început de-a lungul întregului front, de la Siret, în granița românească, și până în munți, la Seletin.

⁸⁵² *Adevărul*, 27, nr. 9950, sâmbătă, 22 noiembrie 1914, p. 4

Rușii, dispunând de forțe superioare, au respins pe austrieci fără greutate. Trupele de apărare, compuse din Landsturm (glotașii), din jandarmi, finanțeri, legionari români și jungschultzen (un corp de voluntari, organizați militarmente), au fost risipite, făcute prizoniere sau măcelărite. / Rușii au ocupat Siretul, care era apărat de vreo 200 de milițieni, pe când poporul credea că, acolo, era concentrată o armată de 20.000 de soldați, și au bombardat Rădăuții, de pe înălțimile de la Frătăuțul Nou (Vulea) și de pe Dealul Crucii (între Hadikfalva, adică Dornești, și Rădăuți). Înaintarea rușilor s-a făcut așa de repede și pe neașteptate, încât aproape toate autoritățile au fost surprinse. Elevii școlilor primare și secundare erau în sălile de curs, când cazacii și-au făcut apariția în oraș. / Punând stăpânire pe oraș, cazacii, în primul moment, s-au dedat la prădăciuni, de pe urma cărora au avut de suferit câteva persoane. Prădăciunile au fost curmate pe loc și liniștea restabilită... Trupele care operaseră în regiunea Siretului și o parte din cele de la Rădăuți s-au îndreptat, apoi, spre Suceava. Trupele austriece trebuiau să le reziste pe o linie de apărare, care se întindea de la satul Grănicești, peste localitatea numită Brahoaia, spre Mito-cul Rădăuțului. Pe această linie, care închidea drumul de la Siret și de la Rădăuți, erau aruncate tranșee. Dar împotrivirea a fost scurtă: trupele austriece s-au retras spre Ițcani, unde un grup de 40 de oameni primi ordin, de la colonelul Fischer, să se opună; rezistență inutilă”⁸⁵³.

1916: Cu ocazia Anului Nou 1916, au fost decorați guvernatorul Bucovinei, contele Meran, consilierul guvernial de pe lângă Guvernul Țării din Vatra Dornei, contele Dr. Iosef Ezdorf, și locotenent colonelul Teodor

⁸⁵³ *Adevărul*, 28, nr. 9994, 8 ianuarie 1915, p. 3

Cernăuțan cu Crucea de ofițer al Ordinului Fran-cisc Iosif, iar locotenentul George Dan, din Regimentul 41 Infanterie, cu Crucea de aur pentru merite... Și func-ționarii din Bucovina au primit înalte distincții de război, printre cei recompensați numărându-se consilierul aulic și locotenentul Bucovinei Gorz de Astein, inspectorul școlar al țării Dr. Alfred Pawlitsche, prefectul districtului Sucevei Dr. Robert Korn, prefectul districtului Câmpulung, consilierul guvernial I. Kapuszczyński, prefectul districtului Siret Anton Iosefowicz, directorul pedagogiului din Cernăuți Cușniriuc și asistentul său, Balintescu⁸⁵⁴. // Austriecii, evitând bătăliile decisive, se tot retrag, iar rușii ocupă, rând pe rând, toate localitățile din sudul Bucovinei. La Țureni, austriecii, în retragere, au aruncat în aer depozitul de muniții, iar la Ronina, podurile de peste Prut și Siret. În 20 iunie 1916, se desfășurau lupte grele la Storojineț, Frazenthal și Tereblecea. Între Burdujeni și Ițcani, coloanele refugiaților bucovineni, din toate clasele sociale, blocaseră drumul, dar cei mai mulți refugiați se îndreptaseră direct spre Vatra Dornei. „De două săptămâni, populația din Cernăuți și din împrejurimi s-a refugiat în Ițcani și Suceava, unde li s-au dat asigurări că rușii nu vor ajunge prea curând. Aici, însă, s-au izbit de mizeria foamei. Vrând să se refugieze la noi, de unde să-și continue drumul spre Ungaria, autoritățile locale n-au putut permite acest lucru, fără avizul prealabil al auto-rităților superioare. Astăzi li s-a permis tranzitarea prin țara noastră. În acest scop, a sosit dl Cămărășescu-Tacit, subinspector general de poliție, însoțit de comisarul de Siguranță, dl E. Zdrafcu, pentru luarea măsurilor necesare. A sosit, de asemenea, căpitanul de jandarmi Topor,

⁸⁵⁴ *Viață Nouă*, IV, nr. 175 din 20 februarie n. 1916, p. 4

cu 40 de jandarmi... Chiar acum continuă să sosească numeroși refugiați din Siret, care, sub ploaia de gloanțe, au parcurs, pe jos, această distanță, de la Siret, la Bur-dujeni. Și orașul acesta a căzut în mâinile rușilor (căzuse, odată cu Rădăuții, în dimineața zilei de 20 iunie 1916 – n. n.). Casele din Ițcani sunt aproape toate pustii, pe când în magazinele gării Ițcani mai staționează un mare număr de refugiați, care nu au putut trece dincoace. Mizeria e de nedescris”⁸⁵⁵.

1914-1918: Obolul de sânge pentru Bucovina a fost depus de „Vânătorul **Nicolae Bucioc**, Siret, Batali-onul 30 Vânători, rănit”⁸⁵⁶; „Infanteristul **Simeon Boi-ciuc**, Siret, Reg. 55, rănit”⁸⁵⁷; „Fruntașul **Mihai Facaș-ciuc**, Siret, Regimentul 22, rănit”⁸⁵⁸; „**Ludwig Lange**, fiul lui **Iosif și a Varvarei**, născut la 28 ianuarie 1851 în **Siret**, în timpul din urmă domiciliat aici, a emigrat, în 1886, în România și de atunci e dispărut. Fiind deci decesul presupus, se dispune, la cererea lui Iosif Klausers și soției, procedura pentru stabilirea morții celui dispărut”⁸⁵⁹;

1919, septembrie 10: Decretul de confirmare a autorităților judecătorești. Începând cu 1 septembrie 1919, se confirmă „la autoritățile judecătorești din Bucovina, următoarele persoane⁸⁶⁰: **La judecătoria Siret: Schieber Arnold**, judecător de district cu rangul VIII,

⁸⁵⁵ *Adevărul*, 29, nr. 10504, 8 iunie 1916, p. 3

⁸⁵⁶ *Viața Nouă*, IV, nr. 158 – Supliment, din 25 iulie n. 1915

⁸⁵⁷ *Viața Nouă*, IV, nr. 164 din 17 octombrie n. 1915, p. 2 -

Supliment

⁸⁵⁸ *Viața Nouă*, IV, nr. 182, 4 iunie n. 1916, p. 8

⁸⁵⁹ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 79, Cernăuți în 1 Noemvrie nou 1919, pp. 7-9

⁸⁶⁰ *Monitorul Bucovinei*, Anul 1919, Cernăuți, în 10 Septembrie nou, Fascicula 63, pp. 1-4

de la judecătoria Ciudei; **Brucker Maximilian**, judecător cu rangul IX, de la judecătoria Ciudei; **Teleaga George**, judecător la judecătoria Câmpulung, pretor cu rangul VIII; **Patraș Apolo**, judecător la judecătoria Siret, judecător de district cu rangul VIII; **Biesiadowski Eugen**, judecător la judecătoria Siret, judecător de district cu rangul VIII”. Din Siret, plecau la Tribunalul din Cernăuți: **Hilsenrad Conrad**, judecător de district cu rangul VIII, în aceeași calitate, de la judecătoria Siret; **Voloșciuc Vichenti**, judecător de district cu rangul VIII, în aceeași calitate, de la judecătoria Siret, iar la Judecătoria Cernăuți: **Popescu Octavian**, judecător la judecătoria Siret, judecător de district cu rangul VIII. La procuratura din Suceava era repartizat **Dr. Ternaveanu Orest**, judecător la judecătoria Siret, substitut de procuror cu rangul VIII.

1919: Comisiunea agrară de ocol Siret: Președinte: **Gheorghe Teleaga**, pretor și șef al ocolului judecătoresc Siret. / Locțiitor: **Apolo Patraș**, judecător districtual, Siret. / Reprezentant al Administrației: **Teofil Nichitovici, prefect, Siret.** / Locțiitor: **Leon Goian**, comisar, Siret. / Reprezentant al Băncii regionale: **Toa-der Bilețchi**, învățător superior, Opișeni. / Locțiitor: **Gheorghe Șotropa**, agricultor, Prevorochi. / Expert agricol: **Petru Curelar**, referent agricol, Siret. / Locțiitor: **Eugen Lupu**, agricultor, Volcineț. / Reprezentant al proprietarilor expropriați: **Dr. Alexandru Skibnievski**, proprietar mare, Hliboca. / Locțiitor: **Gheorghe Flondor**, proprietar mare, Rogojești. / Inginer hotarnic: **Iulius Podhayski**, inginer civil, Siret. / Locțiitor: **Dimitrie Gramatovici**, inginer hotarnic, Siret. / Reprezentanți ai țăranilor: **Simion Diaconescu**, agricultor, Calafindești; **Constantin Homeniuc**, agricultor, Tereblecea. / Loc-

țitiitori: **Mihail Cimbru**, agricultor, Trestiana, **Ion Panțir**, agricultor, Petriceni⁸⁶¹. Cel mai renumiți birtași din Siret, nominalizați în „Comisiunea de apel pentru evaluarea taxei de cărșmărit”, erau **Beill Oscar**, proprietarul beră-riei Siret, nominalizat chiar în comisiunea centrală, și **Moritz Kugelmass** din Siret⁸⁶².

1922: „Având în vedere concursurile publicate, cererile prezentate și propunerile făcute de revizorate, Consiliul școlar al țării a făcut, în ședința din 27 Martie 1922, sub președinția domnului Director general delegat al învățământului din Bucovina, următoarele numiri, pe ziua de 1 Aprilie 1922 – a). în calitate de învățători superiori: **Chaleon Buznean la Siret** – școala de bă-ieți”⁸⁶³.

1925: În 26 septembrie 1925, mitropolitul Nec-tarie Cotlarciuc a sosit la „Siret, unde i s-a făcut, de întreaga populație, o entuziastă primire. Întregul oraș era frumos împodobit cu steaguri tricolore, iar pe piața prin-cipală s-a ridicat un impozant arc de triumf. La sărbă-torire au fost de față dl ministru Nistor, împreună cu doamna și domnișoara. La sosire, IPS Sa Mitropolitul a fost întâmpinat cu pâine și sare de primarul orașului, care a rostit cuvinte calde de bineventare, în numele popu-lației. Au mai urat bun sosit: preotul catolic Klucevschi, preotul gr. ort. Zlebcu, rabinul local și dl Beil, în numele populației germane. La intrarea în biserică, a fost întâmpinat de părintele Tăutu, parohul orașului... După oficierea serviciului divin, IPS Sa a vizitat, împreună cu dl ministru

⁸⁶¹ *Monitorul Bucovinei*, Fascicola 73, 13 octombrie nou 1919, pp. 1-8

⁸⁶² *Monitorul Bucovinei*, Fascicola 69, Cernăuți, în 3 octombrie nou 1919, pp. 1-3

⁸⁶³ *Monitorul Bucovinei*, Fascicola 8, Cernăuți 21 aprilie 1922, p. 41

Nistor, prefectura, primăria, liceul și inter-natul orașului”⁸⁶⁴.

1940: Tablou de cărțile de capacitate (atestare de meserie – n. n.) eliberate de Oficiul Rădăuți, anulate de minister prin decizia Nr. 66.017 din 1940”⁸⁶⁵: **Furnica Victor**, cizmar, domiciliat în Siret; **Wachauf Leonard Norb**, cizmar, domiciliat în Siret; **Mateiciuc Nicolai**, cizmar, domiciliat în Siret; **Zapotoțchi Rudolf**, cizmar, domiciliat în Siret; **Scherer Mendel**, croitor, domiciliat în Siret; **Patz Oskar August**, măcelar, domiciliat în Siret; **Popovici Iosef**, măcelar, domiciliat în Siret; **Fleischer Isidor**, tipograf, domiciliat în Siret; **Rist Julius**, croitor, domiciliat în Siret; **Sclossberg Moses**, tipograf, domiciliat în Siret; **Ellner Martin**, zețar, domiciliat în Siret; **Kraus Salomon**, croitor, domiciliat în Siret; **Weschler Ela**, croitoreasă, domiciliată în Siret; **Schachter Jeti**, croitor, domiciliat în Siret; **Pșenițchi Elena**, croitoreasă, domiciliată în Siret; **Buchbinder Pepi**, geamgiu, domiciliat în Siret; **Valach Schulim**, geamgiu, domiciliat în Siret; **Balațchi Petrea V.**, dulgher, domiciliat în Siret; **Nagel Iosef**, domiciliat în Siret; **Meteiciuc Alexandru**, brutar, domiciliat în Siret; **Smagaci Paul**, lăcătuș, domiciliat în Siret; **Rudich Ida**, brodeză, domiciliată în Siret; **Balachi Gheorghe**, dulgher, domiciliat în Siret; **Drach. Michel**, tăbăcar, domiciliat în Siret; **Band Elisabeta**, măcelar, domiciliată în Siret; **Stetner Roza**, brodeză, domiciliată în Siret; **Duhodnic Ștefan**, lăcătuș, domiciliat în Siret; **Tomașec August**, lăcătuș, domiciliat în Siret; **Marcinschi Otto**, lăcătuș, domiciliat în Siret; **Calisievi Mihai**, brutar, domiciliat în Siret; **Ioil Eisig**, tăbăcar,

⁸⁶⁴ CALENDARUL *Glasul Bucovinei*, Cernăuți 1926, p. 166

⁸⁶⁵ *Monitorul Oficial*, Nr. 58, 10 martie 1941, pp. 1197-1208

domiciliat în Siret; **Baumgarten Moses**, legător de cărți, domiciliat în Siret; **Weschler Emanoil**, geamgiu, domiciliat în Siret; **Domneanciuc Frantz**, cojocar, domiciliat în Siret; **Socoleanu Emilian**, fierar, domiciliat în Siret; **Helfmann Max**, curelar, domiciliat în Siret; **Hlusiuc Ioan**, curelar, domiciliat în Siret; **Berger Moses Lipa**, bărbier, domiciliat în Siret; **Kraus Leon**, bărbier, domiciliat în Siret; **Reghina Furman Fucs**, coafeză, domiciliată în Siret; **Peiles Donia**, manichiuristă, domiciliată în Siret; **Bacik Ioan**, măcelar, domiciliat în Siret; **Unterwood Rebeca**, croitoreasă, domiciliată în Siret; **Duhovna Silvia**, croitoreasă, domiciliată în Siret; **Eufovna Maria**, croitoreasă, domiciliată în Siret; **Brecher Roza**, modistă domiciliată în Siret; **Rickzer Moses**, curelar, domiciliat în Siret; **Pauliuc Anton**, lăcătuș, domiciliat în Siret; **Priscornic Valerian**, lăcătuș, domiciliat în Siret; **Kecher Itzig**, bărbier, domiciliat în Siret; **Istvan Iohan**, lăcătuș, domiciliat în Siret; **Duciuc Modest**, lăcătuș, domiciliat în Siret; **Venochradnie A.**, lăcătuș, domiciliat în Siret; **Marx Alexandru**, lăcătuș și morar, domiciliat în Siret; **Scorobohaci Ilie**, măcelar, domiciliat în Siret; **Balațchi Gheorghe**, dulgher, domiciliat în Siret; **Silzer Iacob**, dogar, domiciliat în Siret; **Mateiciuc Alexandru**, domiciliat în Siret; **Tvardovschi Gustav**, fierar, domiciliat în Siret; **Burjinschi Iosef**, fierar, domiciliat în Siret; **Grop- per Heim**, brutar, domiciliat în Siret; **Bopcer Ioan**, cizmar, domiciliat în Siret; **Szilzer Teofila**, brutar, domiciliată în Siret; **Moldovan Nicolae**, brutar, domiciliat în Siret; **Klepac Mihail**, brutar, domiciliat în Siret; **Grohman Adolf**, brutar, domiciliat în Siret; **Moroșan Natalia**, croitoreasă, domiciliată în Siret.

1941: „Tablou de condamnații care au beneficiat de suspendarea executării pedepselor, conform decretu-lui-lege Nr. 1.132/941, Monitorul Oficial Nr. 94 din 1941 – Tribunalul Iași⁸⁶⁶: **Zimb Petre**, agricultor, cu ultimul domiciliu în comuna **Siret**, jud. Rădăuți, născut în comuna Siret, jud. Rădăuți, condamnat de Tribunalul Militar al Corpului IV Armată, pentru rebeliune, la 2 ani închisoare corecțională și un an interdicție, conform art. 258, 259 și 260 din codul penal”.

1947: „Având în vedere raportul cu Nr. 16.799 din 1947 al Inspectoratului școlar regional Suceava, înregistrat sub Nr. 264.182 din 1947⁸⁶⁷, următorii învățători se repartizează, pe data de 1 septembrie 1947, la școlile primare indicate în dreptul fiecăruia: **Belța Claudia**, de la Siret, fete, la Vășcăuți; **Grecu Viorica**, de la Vășcăuți, la Siret, fete; **Ungureanu Zenovia**, de la Siret, băieți, la Rădăuți, băieți”. „Costiuc Dumitru, de la Mitoc-Dorohoi, la **Siret-Vășcăuți**, post II, cel mai vechi în grad, teren”⁸⁶⁸.

1948: „Tablou de întreprinderile naționalizate trecute în administrarea comunelor, potrivit dispozițiilor art. 1, aliniatul penultim, din legea N. 119 din 1948, și pentru care urmează să se ia decizii în cauză de către Președinția Consiliului de Miniștri: Moara fostă **proprietate a lui Adolf Hollinger** din comuna Siret”⁸⁶⁹.

⁸⁶⁶ *Monitorul Oficial*, Nr. 115, 17 mai 1941, pp. 2684-1686

⁸⁶⁷ *Monitorul Oficial*, Nr. 250, 29 octombrie 1947, pp. 9652-9657

⁸⁶⁸ *Monitorul Oficial*, Nr. 135, 17 iunie 1947, p. 4911

⁸⁶⁹ *Monitorul Oficial*, Nr. 229, 2 octombrie 1948, p. 7968

SIRETU

(Siretu, comuna Letea Veche, Bacău).

1462, septembrie 15: Întărit de Ștefan voievod „mănăstirii noastre de la Piatra lui Crăciun (Piatra Neamț), unde este hramul Adormirea preasfintei născă-toare de Dumnezeu și pururi fecioară Maria”, care pri-mește uric pentru „anume satele și morile: moara cea mare care este pe Bistrița (Bistrița, comuna Viișoara, Neamț) și în Zdvijinții (Zvijinți, Arca sau Doamna, parte din Piatra Neamț), de la Doamna și Sobolești (sat lângă Săvinești, Neamț), și Faurii (înglobat în Zănești, Neamț), și Vascăuți (lângă Săvinești, Neamț), și Brașeuți (Brășă-uți, comuna Dumbrava Roșie, Neamț), și Bulgari (partea a municipiului Piatra Neamț), și Mărăței (în Piatra Neamț), și Dărmăneștii pe Chivejdi (în Piatra Neamț), și Oprișani (Cuejdiu, comuna Gârcina, Neamț), de asemenea pe Chivejdi, și Răidăceștii (lângă Turturești, comuna Girov, Neamț), și Tortoreștii (numit și Tătărași, azi Turturești, comuna Girov (neamț), două părți – o parte pe care ei au cumpărat-o de la Cozma, fiul lui Băloș, pentru 75 de zloți tătărești –, și Căuceleștii pe Cracău și cu moară (Căciulești, comuna Girov, Neamț), și Mân-dreștii pe Orbic (lângă Goșmani, comuna Români, Neamț), și satul lui Șerbu Răspop (Beșicani, comuna Săucești, Bacău), și Stăuciani, amândouă cuturile și cu moară și cu iaz (Săucești, Bacău), și morile de la Bacău, pe care ei le-au întemeiat din pustiu, și **prisaca de la Fundu, dincolo de Siret** (Siretu, comuna Letea Veche, Bacău), unde a

întemeiat Martie, și via de la sare, la Bacău, în Dealul Sării, și Vâlsăneștii, mai sus de Bacău, și cu dârsta (partea de sus a Bacăului), și Lucăceștii pe Tazlăul Sărat (parte a orașului Moinești, Bacău), și satul anume Heciani, și cu morile, pe Siret, pe care l-a dat lor pan Hodco Știbor din uricul său, pentru sufletul său, și mănăstirea unde este hramul Sfântul Bogoslov, și mă-năstirea de la Bahlui, și cu moara, și mănăstirea de la Bohotin, și cu moara, și prisaca Cozia, de la Bohotin, și Botna, pe Nistru, și cu prisaca și cu Iezerul Alb și cu toate gârlele, care din veac ascultă de Botna, și moara de la gura Chivejdului, sub Piatra lui Crăciun, și prisaca de la Itchil, și poiana de sub Ceahlău, și poienile de la Chi-vejdii”⁸⁷⁰. Hotarele, din veac.

1486, septembrie: Întărit de Ștefan voievod fraților Iațco Dolha și Vlaicu, care cumpăraseră, cu 100 de zloți, de la Coste și surorile lui Nastea, Vasca și Ghinda, fiii lui Andreico, nepoții lui Iliăș ceașnic, „ocina lor dreaptă, un sat pe Siret, anume Peletiuceștii de Jos”⁸⁷¹ (înglobat în Siret, comuna Săucești). Hotarul, din veac.

1491, aprilie 20: Întărit de Ștefan voievod „sfintei noastre mănăstiri, pe care am făcut-o la Tazlăul Mare, trei sate din satele noastre drepte domnești, ce sunt pe Bis-trița, anume: Zăneștii și Stolnicii (comuna Zănești) și Faurii (contopit cu Zănești), mai jos de gura Cracăului, care acele sate au fost din ocolul curților noastre de la Piatra... Și iarăși am dat și am miluit domnia mea sfânta noastră mănăstire mai sus scrisă, Tazlău, cu un sat, anu-me **Bureștii pe Siret, unde se numește Fundul** (Bunești,

⁸⁷⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 107, pp. 151-154

⁸⁷¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 263, pp. 403-405

numit și Fundul lui Bogdan, apoi Siretu, Bacău), care acel sat Bureștii a fost ascultător de curțile de la Bacău, și cu loc de prisacă peste Siret, în pustie, unde se cheamă Mănăstirea, și cu bălți la Siret, să fie sfintei noastre mănăstiri mai sus scrise, a Tazlăului, și cu tot venitul, de la noi uric, neclintit niciodată, în veci. Iar hotarul acelor sate mai sus scrise pe Bistrița să fie după vechile hotare, și al acelui sat de pe Siret să fie din toate părțile după vechile hotare, pe unde au folosit din veac”⁸⁷².

SIRETU

(Peletucii, contopit cu Cățelești, azi Siretu,
comuna Săucești, Bacău).

1500, februarie 10: Întărit de Ștefan voievod sieși și urmașilor săi, Ștefan cel Mare cumpărând, cu 200 de zloți tătarești, de la frații Iașiul Dolha și Vlaicul, „dreapta lor ocină și cumpărătură, un sat pe Siret, anume Peletiuceștii de Jos, pe care îl cumpăraseră ei acel sat de la Coste și de la surorile lui Costea, Nastea și Vasca și Ghinda, fiii lui Andreico, nepoții lui Iliaș ceașnic”⁸⁷³. Hotarul, din veac.

1632, iunie 12: Zapisul lui Zăpălce și Țințar ot **Peletoci** (Peletucii, contopit cu Siretul, comuna Săucești, Bacău), Nechita și Ionașcu ot **Cățelești** (azi Siretul,

⁸⁷² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 93, pp. 185, 186

⁸⁷³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 252, pp. 452, 453

comuna Săucești, Bacău) și Precup ot **Itești** (comuna Berești-Bistrița, Bacău), prin care mărturisesc „cum au pierit popii lui Andonia ot Peletuci un bou și o vacă pentru Ștefan ot tam (de acolo). Apoi Ștefan s-a tocmit cu popa, de și-a pus a sa parte de ocină din sat de Peletuci la popa Andonie zălog, până-i va da vitele sau 12 taleri bătuți”⁸⁷⁴.

1634, februarie 15: Zapisul Sorei, fiica lui Ion Chițu din **Popești** (lângă Izvoare, comuna Bahna, Neamț), nepoata lui Maftei Hociungu, prin care mărturi-sește că a vândut „partea mea toată din sat, și din câmp, și din țarină, drept 6 taleri buni (lui Toader Boldescul – n. n.), dinaintea lui Mihăilă din **Berești** (comuna Berești-Bistrița, Bacău), Tomei din **Galbeni** (comuna Filipești, Bacău), Budei din **Arămești** (comuna Bahna, Neamț), Ciomârtan din **Cățelești** (azi Siretul, comuna Săucești, Bacău), Platon din Popești și dinaintea a mulți oameni buni”⁸⁷⁵.

1634, martie 9: Zapisul lui Ionașco, fiul lui Gavril, „ce a vândut lui Andrei de **Cățelești** partea lui din **Alboteștii**”⁸⁷⁶.

1638, august 13: Zapis de la cămărașii de **Ocnă** Ghiorghiță Ștefan postelnic, Țiga fost postelnic, Irimie și Miron, și de la Pifanii staroste de **Trotuș**, Soci Mihai șoltuz de Trotuș, cu 12 pârgari, și de la popa Dumitru, Mihoș, Condri, Gavril, Gligorcea și Ștefan Rujniță din **Hămieș** (Hămeiuș, comuna Hămeiuș, Bacău), în care mărturisesc cum a venit înaintea lor Scânteie de **Cățelești**

⁸⁷⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 121, p. 151

⁸⁷⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 55, p. 60

⁸⁷⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 74, p. 80

(azi Siretu, comuna Săucești, Bacău), feciorul Dochiei, nepotul Mitrii, și a vândut, lui Neniul vornicului, drept 58 de galbeni, „a lui dreaptă ocină și moșie și a fraților săi Vasile și Anna, toată partea lor din **Hălășeni** (comuna Berești-Bistrița, Nacău), din ținutul Neamțului, ce-au avut părinții lor cumpărătură de la Vasile Hociungu, Mătiaș și frații lor, din partea Horgiștilor, cu vad de mori în gârla Bistriței, ce se cheamă Limpede... Și așijdere toată partea lor din partea Golăeștilor, cu vad de moară în Limpede... și toată partea lui și a fraților lui ce-au avut din seliști, din vale, peste Limpede și curături”⁸⁷⁷.

1639, aprilie 8: Nepoții lui Ion Mogâlde vornic, împarte între ei moșiile ce li se cuvin. Deci s-au venit Soltanei jumătate de sat de Drăgușeni (Suceava) și cu viile din **Dealul Comisului** (comuna Cotnari, Iași), un fârtai în **Horodiște** (comuna Cotnari, Iași) drept un sat, și jumătate de Zăvoeni (Suceava), partea de jos, și a treia parte din **Iurcești** (comuna Hălăucești, Iași). / Și s-au venit lui Neculau Mogâlde și cumnaților lui (Ionașco Rusul, Cărăiman pitarul, Pavel și Gheorghe Ștefan pos-telnic) satul **Onicenii** (comuna Oniceni, Neamț) și jumătate de Zăvoeni, partea de sus, și a treia parte de **Iurcești**, și o falce de vie în **Horodiște**. / Și s-au venit lui Gheorghe postelnicul satul Mitcăul (Bucovina) și jumă-tate din **Pogănești** (comuna Hălăucești, Iași), și a treia parte de **Iurcești**, și o falce de vie în **Horodiște**... / Așijdere, s-au mai găsit trei părți la ținutul Bacăului și s-au venit jupânesei Soltanei parte din **Mădzănăești** (Mă-zănăești, înglobat în Valea Șoșii, comuna Podurile, Bacău) și lui Neculai Mogâlde **Pertrimăneștii** (comuna Podurile,

⁸⁷⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 439, pp. 416, 417

Bacău) și lui Gheorghe postelnic **Alboteștii** (înglobat în Siretu, comuna Săucești, Bacău)”⁸⁷⁸.

1640, iulie 11: Carte de împuternicire, dată de Vasile Lupu voievod lui Pătrașco de **Peletuci** (înglobat în Siretu, comuna Săucești, Bacău), „spre aceea ca să fie tare și puternic a-și ține și a-și apăra a sa dreaptă ocină și cumpărătură în satul **Albotești** (înglobat în Siretu, comuna Săucești, Bacău)... Nimeni să n-aibă treabă cu partea lui, căci s-au pârât Pătrașco cu Eremie de față și l-a rămas pe Eremie”⁸⁷⁹.

1643, iunie 28: Foca și Grozav, feciorii lui Giurgiuman pârcălab, vând lui Ciomârtan din **Cățelești** (azi Siretu, comuna Săucești, Bacău) și ginerelui său Ionașcu, drept 25 lei bătuți, partea lor „din a treia parte din jumătate de sat **Albotești** (înglobat în Siretu, comuna Săucești, Bacău), cu baltă de pești ce este la sat **Siret** (Siretu, comuna Săucești, Bacău) și între apa Siretului, cu loc de prisacă și de fânaș, din țarină și din vatra satului. / Și aceste moșii au fost puse zălog de moșul (bunicul) nostru Buhociu, de mai înainte, drept 40 florini tătărăști, și s-au dat banii înapoi”⁸⁸⁰.

1643, septembrie 9: Carte de împuternicire, dată Vasile Lupu voievod lui Ion de **Albotești**, ca să „fie tare și puternic a apuca pe Neculai, sin (fiu) Ursu pitar, pentru moșii ce au fost vândute rău”⁸⁸¹.

⁸⁷⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 93, p. 93

⁸⁷⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 394, pp. 401, 402

⁸⁸⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 117, p. 121

⁸⁸¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 170, p. 161

1645, decembrie 9: Ion Mojilă, Ionașco Movilean și Ionașco Tâșășea vând comisului Furtună, drept 10 lei, „toată partea tătâne-nostru Vasile Mirță din seliștea **Dâmbeștilor** (comuna Borlești, Neamț), ținutul Roman, pe Cobâle... / Și Toader Țampău vinde toată partea mâne-meă Tecla, cât se va alege din Ciumălești, și a unchiului meu Vasile Nătăgatul, drept 8 lei. / Și în această tocmeală au fost Bechea de **Bogdănești** (comuna Traian, Bacău), Ciomârtan și Ion feciorul lui Ciomârtan ot **Cățelești** (azi Siretul, comuna Săucești, Bacău) și Ionașcu fiul lui Bechea din **Săucești** (comuna Săucești, Bacău)”⁸⁸².

1648, iulie 6: Zapisul marilor boieri, în care mărturisesc cum „au venit Andrei Drug, Brat (fratele) Iseil, Pintilei și Pătrașcu, feciorii Cupei, nepoții lui Necoară, și au vândut jumătate de sat **Cățălești**, a treia parte, din partea de sus, care este pe Siret, în ținutul Neamțului, lui Iordache, vistiernicul cel mare, drept 60 lei. / Și iarăși, Boldescu și seminția lui Maxim, feciorul lui Băhnaș, Crăciun și Simion, ginerii Teclei a Licioaei, i-au vândut a treia parte din jumătate de sat, din partea de sus, drept 60 lei. / Și iarăși, Cârstea Dirtoc, feciorul Maricăi, nepotul Vasilcăi, Neculai, feciorul Maței, nepotul Vasilcăi, i-au vândut, din jumătate de sat **Cățălești**, din oparte de sus, a treia parte, drept 60 de lei. / Și iarăși frații Hilip, Gheorghe, Nacu, Chilsia și Ioana, feciorii lui Isăilă, nepoții lui Scântee, seminția lor Scântee Pătrău, Gligorce și Grozava, feciorii Drăghinei, popa Dănăilă, Pătrașcu și Mărică, feciorii lui Mihăilă, toți feciorii Scântee, i-au vândut, din jumătate de sat **Cățălești**, din partea de jos, două părți fără de 15 pământuri, ce au fost mai înainte vândute lui

⁸⁸² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 260, p. 205

Ciomârtan, drept 100 lei, cum se se arată în zapisul de mărturir din 1648 (7156), iulie 6”⁸⁸³.

1676, mai 15: Logofeteasa Anița Buhușoaea, „fiind datoare cu 200 lei ginerelui său Manolache jic-nicer, pentru acești bani îi dă moșia **Cățălești**, de la ținutul Neamțului, ce i-a fost ei cumpărătură de la Lăscărache, fratele jicnicerului”⁸⁸⁴.

1679, martie 12: Isac, feciorul lui Istrati, nepotul lui Ionașcu medelnicer, vinde sulgerului Manolache „a sa moșie din **Cățălești**, din partea lui Pătrașcu, moșul (bunicul) său, a cincea parte și a sa dreaptă cumpărătură, ce a cumpărat moșul său Ionașcu medelnicer din partea Creții, a treia parte, însă 9 pol (jumătate) pământuri din dreaptă moșia sa și 3 pol pământuri din cumpărături”⁸⁸⁵.

SIREȚEL

(ținutul Suceava, comuna Sirețel, Iași).

1627, aprilie 20: Catastiful satelor marelui logofăt Dumitrașco Ștefan și ale cneaghinei sale Ziniica, fiica lui Mogâldea vornic: „**Hălăuceși** (în hotar cu Iurcești, Iași) pe Siret, și cu loc de mori pe Siret și cu bălți, ce este în ținutul Sucevei și cu tot locul, jumătate de sat... care a fost a unchiului măriei sale, lui Simion Stroici vistier-nic... cumpărătură de la Gligorcea, feciorul Anii Roșcoa, nepotul Cârștii Hălăucescul, drept 200 taler bătuți... iar cealaltă

⁸⁸³ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XVII, Iassi 1891, pp. 6-8

⁸⁸⁴ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XVII, Iassi 1891, p. 8

⁸⁸⁵ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XVII, Iassi 1891, pp. 8, 9

jumătate de sat i-a fost schimbătură cu Adam vistiernic cămăraș și cu feciorii lui, Constantin, Iurașco și Grozeava, feciorii Tudosei, nepoți Anii, strănepoți Cârștii Hălăucescul... pentru o vie, țarina **Cârjeștilor** (Cârjoaia, Iași) cu poamă gata de cules și încă 50 taleri bătuți. Iar apoi s-a sculat Erina, fata Ruscăi, nepoata Anghelinii, și i-a vândut al doilea rând acea jumătate de sat toată, drept 600 de taleri bătuți. Iar când au fost zilele lui Gașpar vodă, a pârât pe Stroici vistiernic o spră a Erinii, anume Nastasiia, cum nu a vândut ea nimic. Deci o au rămas Simion Stroici. Iar după ce s-a miluit măria sa domnul nostru, aflatu-s-a un nepot al lui Simion Stroici vistiernic, anume Lupul, feciorul lui Ionașco din **Sirețel** (ținutul Hârlău, Iași), și a arătat un zapis de dare de la unchiul său Simion Stroici, cum i-a dat lui acea jumătate de sat. Deci noi ne-am tocmit cu acel Lupul și i-am dat 400 taleri de argint și un postav, ca să ne fie cu pace și cu odihnă. Iar cealaltă jumătate, a patra parte, de la Gligorie Ciolpan, ce a fost spătar, drept 112 taleri de argint, iar lui i-a fost cumpăratură de la Dumitra, fata lui Ștefan Blendea, însă cumpăraseră altă parte din **Vlădești** (lângă Stolniceni, Iași), iar soru-sa Mărica a luat acea parte de la Ciolpan, căci a fost a ei. Deci ea i-a dat acea parte din Hălăucești și altă parte, cât țin opt case, și cu curți și cu tot venitul lor. Eu am cumpărat de la Mărica, sora Dumitrii; ci a fost acel loc ales al Dumitrei 210 taleri, și cu acei bani a plătit capul lui Gavril, feciorul Dumitrei, din pieire, că vrea să-l spânzure pentru că furase 2 cai buni ai lui Andonie din **Averești** (azi satul Delenii, Neamț) ot volost Neamț. Iar după aceea, iarăși s-a sculat Gavril, feciorul Dumitrei, și mi-a furat câteva unelte de sub o șatră, și iarăși l-am prins de față. Deci mamă-sa a căzut, cu boierii, înaintea noastră și l-am iertat. După aceea s-a

măritat Dumitra după Vărdzar și au săracit. Deci a venit la noi și s-a plâns de sărăcia ei. Deci i-am dat un vig de postav și 2 boi buni și 20 taleri bani buni. Și iarăși două jirebii am cumpărat de la Gavril Ciogolea, pentru 160 taleri, iar lui i-a fost cumpărătură de la mătușa lui, Dumitra Zupcoae”⁸⁸⁶.

1635, iunie 7: Zapisul lui Lupul Gângă, în care mărturisește cum s-a prins să dea 190 galbeni pentru a răscumpăra „niște zăloage ale nepotului Ion, feciorul lui Ciolpan, care zăloage le-a pus părintele nostru logofătul, Dumnezeu să-l pomenească. Însă m-am prins să dau banii, de astăzi, din luna lui iunie 7, într-o săptămână și să iau eu jumătate de sat de **Parcova** (comuna Parcova, raionul Edineț, Moldova) și jumătate de **Sirețel** (comuna Sirețel, Iași)”⁸⁸⁷.

1636, mai 18: Zapisul lui Iurașco sin (fiul) popa Gavril din **Gănești** (azi Uricari, comuna Voinești, Vaslui), nepotul lui Steian, prin care mărturisește că a vândut „a patra parte de sat din **Dracsini** (Drăxenii, comuna Gherghești, Vaslui)... lui Eftimie, vâtaful vistier-nicului Iordache (Cantacuzino), drept un cal, o iapă și un caragiu. Și în tocmeala noastră au fost Ursu de **Sirețel** (comuna Sirețel, Iași), Statie neguțătorul, Gheorghe Boț, Gavril Simeniceanu și Ionașcu de la sulgerul Toma și Ștefan Bechea de **Bogdănești** (comuna Traian, Bacău), și Gheorghe și Istrate de pe Ulița Strâmbă (**Iași**) și alți mulți feciori de boieri”⁸⁸⁸.

⁸⁸⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 186, pp. 241, 242

⁸⁸⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 131, p. 167

⁸⁸⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 420, p. 483

1638, mai 10: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Iftimie vătah, care cumpără, cu 45 ughi (ducați ungu-rești), conform unui zapis de mărturie de la Ursu Vartic vornic, Pană șoltuz din târgul **Iași**, Gheorghe de **Bâr-găoani** (comuna Bârgăoani, Neamț), Macsin și Onciul din **Prăjești** (comuna Traian, Bacău), de la Maftei, fiul lui Stonian din **Gănești** (înglobat în orașul Târgu Frumos, Iași), „a patra parte din satul **Dracsini** (Draxini, comuna Gherghești, Vaslui), cu tot venitul, și din iazuri, ce se va alege”; / de la Iurașco, fiul popii Gavril din **Gănești**, conform zapisului de la Ursul din **Sirețal** (comuna Si-rețel, Iași), Statie negustor din târgul Iași, Gheorghe Boțul, Gavril Siminicianul, Ionașco Bălici vătah, Ștefan Benchea și mulți alții, cu „un cal bun și o iapă bună și un caragiu, prețuiți la 40 ughi... a patra parte, tot din acel sat Dracsini, cu tot venitul și cu parte din iazuri și curătură și cu loc de prisacă”; / de la Neculae, fiul lui Bălțatu fost pisar, cu 90 de zloți bătuțu, conform zapisului de la Iurașco Avram fost vornic, Ursu Vartic vornic, Andrei stolnicel și Andonie din **Politeni** (Vadurile, comuna Iana, Vaslui), Ionașco Bâtcovici, Ionașco Zupcu, Gavrița și Constantin, „ocina fraților săi Gligorie și Toader, ce se va alege din acest sat Dracsini, pentru că au vândut Toader și Gligorie partea lui din **Lehăceni** (Lehancea, comuna Podul Turcului, Bacău)”⁸⁸⁹.

1902: „**Sirețelul**, sat pe moșia cu același nume, în județul Suceava, comuna Lespezi. E împărțit în trei părți: Țuțoca, Dealul și Vatra, așezate pe două dealuri ce țârmuresc pârâul Sirețelul. Vatra satului ocupă 44 fâlcii, cu o populație de 354 familii sau 1.489 suflete. Împro-

⁸⁸⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 348, pp. 342-344

prictăriți, la 1864, sunt 8 frunțași, 72 pălmași și 64 codași, stăpânind 539 fălci 66 prăjini. Are o biserică, deservită de un preot; o școală mixtă. Drumuri principale sunt: la Lespezi (2,5 km), la Stolniceni-Costandache (5 km) și la Hârlău (9 km). În 1803, Sirețelul, proprietate a Medelnicerului Nicolae Pascal, avea 107 liuzi, plătind 1.172 lei bir anual, fiind și 3 liuzi de cei fără bir. (*Uricarul*, vol. VII, p. 246). În 1806, găsim proprietar pe medeinicerul Nicolae Tuduri, care se judecă cu Hermeziu, proprietarul moșiei Stolniceni, pentru hotarul moșiei. (*Uricarul*, vol. VI, p. 206)⁸⁹⁰.

SIREȚII DE SUS

(în Fața Bâcului, Orhei-Lăpușna, Moldova).

1641, mai 10: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, prin care întărește lui Vășian, Ștefan și seminiței lor, după pricina avută cu Andronic și cu toată seminiția lui din **Sireții de sus** „pentru o parte de ocină din satul **Porturești**, ce este pe Bâc, în ținutul Orheiu-lui”⁸⁹¹.

1709, septembrie 6: Lupașco, feciorul lui Baci de **Sireți**, dăruiește serdarului Darie Donici „o parte de loc din partea de jos din satul **Măgdicești**, din bătrânul Erhan cât se va alege partea mea de pe mâne-mea Anisia, fata lui

⁸⁹⁰ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 410

⁸⁹¹ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 37, p. 57

Știrbei din **Drisliceani**”⁸⁹².

1774, iunie 5: Satul **Sâreții**, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Fața Bâcului, după recensământul lui Rumeantsev⁸⁹³, avea **toată suma caselor 28**. Scădere rufeturi 28: 22 călărași sărdărești, 2 mazili, 1 ruptaș, 1 popă, 1 femeie săracă, 1 scutit pentru slujba ce-a făcut la armia împărătească. / **Călărașii**: Pavel, chihae / Sălăvăstru Lungul / Vasile Lungul / Ștefan al lui Ermurachi / Ermurachi / Gheorghi Lungul / Năstase, chihae / Pahomi Eliță / Grigoraș Vânzar / Ioniță fiul lui Andronic / Hilip fratele lui Nistor / Toader a Vărvarii / Sandul fiul lui Andronic / Simion, chihae / Nistor, chihae / Toader Covașă / Ion nepot Catrinei / Gheorghi Trifan / Toader, rusul / Ioniță Darie / Andrei al popii / Ion al lui Nistor. // **Rufeturi**: Vasile Terinte, scutit pentru slujba lui ce-a făcut la armie / Ursul Aramă, mazil / Ioniță fratele lui, mazil / Ioniță Boghe, ruptaș / Popa Ștefan / Ioana, săracă.

1904: „**Sirețul**, sat mare în județul Chișinău, centrul administrativ al volostei Sirețul, locuința stanovoiului (sub-prefect), așezat într-un hârtop ce se deschide în valea Bâcului. Are peste 400 case, cu o populație de 3.240 suflete de români răzeși și țărani. Țăranii posedă 25,5 deseatini pământ, iar răzeșii 1.419 deseatini. Afară de aceasta, mai au proprietatea funciară agrară proprie-tarii N. Godlevsky, 258,5 deseatini; preotul Prodan, 64,75 deseatini; răteșul Vasile Catănsus, 3 deseatini. Satul pose-

⁸⁹² Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 127, pp. 151, 152

⁸⁹³ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 419

dă o școală cu o clasă, unde se învață rusește; o stație de cai de poștă; 890 vite mari”⁸⁹⁴.

SLATINA

(lângă Râșca, Suceava).

Până în 1558, când muncitori și robi despădureau o largă suprafață de teren, amenajând, într-o parte, colibe și bordeie, nu a existat un sat Slatina. Apoi, odată sfârșitul zidirii, cu organizarea și sfințirea mănăstirii, muncitorii au plecat, în colibe și bordeie rămânând doar câteva sălașuri de robi țigani, sporiți, de-a lungul veacurilor, cu alți robi, fugiți de aiurea sau dăruți de vreun boier pe neașteptate cuprins de evlavie. Dovezi că în sat s-ar fi stabilit și iobagi, înainte de secularizarea averilor mănăstirești, nu sunt. Spre sfârșitul veacului al XIX-lea vin, totuși, obșteni de prin cătunele Mălinilor, care se stabilesc aici, în munte, pentru a dăinui, dar fără să lase urme și mărturii prin monitoarele oficiale sau prin gazete. Alt-minteri, povestea Slatinii reverberează, de cele mai multe ori, trist în povestea satelor care s-au aflat, prin vremuri, la cheremul călugărilor ei.

1558: „Mai apoi, domnind Alexandru Vodă țara, întru lauda lui Dumnezeu, au zidit mănăstirea Slatina, cu multă cheltuială și osârdie, și o au sfințit Grigorie mitropolitul. La sfințenie zic să fi fost preoți cu diaconi

⁸⁹⁴ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 190

116. Aceasta s-au lucrat în anul 7066 și o au sfințit în Octombrie 14”⁸⁹⁵. „Alexandru Vodă Lăpușneanu, fiind Domn, au făcut mănăstirea Slatina; și așa zic oamenii, că, trăind unu sihastru acolo, și fiind unu paltin, copac mare, unde este acum pristolul în altar, vedea acel sihastru, spre Duminici și spre alte zile mari, multe lumini întru acel paltin, la vremea slujbei bisericești. Și i s-a arătat Maica Precista în vis, și i-a zis să meargă la Alexandru Vodă, să-i zică să facă mănăstire; și mergând sihastru la Alexandru Vodă, s-au îndemnata Alexandru Vodă de sihastru de a făcut mănăstirea Slatina, întru acel loc unde a fost paltinul; și a adus și capul sfântului Grigorie Bogoslov, de stă până astăzi la sfânta mănăstire, la Slatina, ferecata cu arginta și cu pietre scumpe”⁸⁹⁶.

1568: „Alexandru Vodă căzu în boală grea, și-și cunoscua moartea, și chemă episcopii și boierii și toată curtea, de i-au învățat, înaintea morții, și le-au arătat moșan pre fiu-său Bogdan Vodă, ca să-l pună pre urma lui la domnie. Iar el, dacă au umplut 13 ani pol a domniei sale, și acei dintâi și acei de apoi, primind întâi călugăria, au răposat, și cu cinste l-au îngropat în mănăstirea de la Slatină, care-i zidită de dânsul. / Zic unii că și moartea lui Alexandru Vodă au fost cu înșelăciune, că el, mai înainte de moarte, văzându-se în boală grea ce căzuse și neavând nădejde de a mai fi viu, au lăsat cuvânt episcopilor, de vor vedea că-i spre moarte, iară ei să-l călugărească. Deci, văzându-l ei leșinând și mai mult mort decât viu, după

⁸⁹⁵ Ureche, Grigore, *Letopisețul Țării Moldovei*, ediția Constantin Giurescu, București 1916, p. 172

⁸⁹⁶ Kogălniceanu, Mihail, *Cronicile României sau Letopisețele Moldaviei și Valahiei*, Tomul II, citat din Neculce, Ion, *O samă de cuvinte*, București 1872, p. 183

cuvântul lui l-au călugărit, și i-au pus nume de călugărie Pahomie. Mai apoi, dacă s-au trezit și s-au văzut călugăr, zic să fi zis că, de se va scula, va popi și el pre unii. Mai apoi episcopii și boierii, înțelegând acel cuvânt, și mai cu deadinsul Roxanda. doamnă-sa, temân-du-se de un cuvânt ca acela, care era de a-l și credere, știind câtă groază și moarte făcuse mai înainte în boierii săi, temându-se doamna sa să nu pătească mai rău decât alții, l-au otrăvit și au murit, și l-au îngropat în **mănăstire**, în Slatina. / Acest Alexandru Vodă zic că au fost scoțând ochii oamenilor, și pre mulți au slujit în domnia lui”⁸⁹⁷.

1570: „După moartea lui Alexandru Vodă, fiind coconul Bogdan Vodă de 15 ani, cu toții l-au rădicat la domnie; ci fiind brudiu, lucrurile țării le ocârmuia mamă-sa Roxanda, că era o femeie destoinică, înțeleaptă, cu dumnezeire, milostivă și la toate bunătățile plecată. Și au domnit, cu fiu-său dimpreună, 2 ani și 9 luni, și, asuprind-o boala, a mers și ea pre urma moșilor săi, în anii 7078, Noiembrie 12, și s-au îngropat la Slatina, unde și domnu-său Alexandru Vodă”⁸⁹⁸.

1586, august 17: Vornicul de Suceava Albu hotărăște partea din satul Burhinești, ținutul Suceava, proprietatea mănăstirii Slatina, printre martorii „oameni buni și bătrâni” aflându-se și „Corce vataman de Lămășeni”⁸⁹⁹.

1588: Simion din Roșcani este martor la vânzarea, de către Nicoară șoltuz de Baia, din „a sa ocină giumătate

⁸⁹⁷ Ibidem, pp. 213, 214

⁸⁹⁸ Ibidem, pp. 214, 215

⁸⁹⁹ Bălan, Teodor, *Documente bucovinene*, I (1507-1653), Cernăuți 1933, pp. 95, 96; DGAS Suceava, *Suceava / File de istorie*, București 1989, p. 198

de loc de câmpie între moghilă și între Siretul vechi și între Siretul nou” mănăstirii Slatina, ca „să-i fie loc de moară și de pod”⁹⁰⁰.

1624, noiembrie 22: „O mărturie de la pârcălabul de Neamț și de la vornicul de Piatra, în care scrie că, din porunca domnească, au mers la Bistrița și au socotit cine cu ce hrană se hrănește. Deci socotind braniștea Slatinei și a Rușcii și a Neamțului, au aprins casele oamenilor care au fost fără dăjdii și fără ispravă, și braniștea Secului și a Agapiei, de aici au dat în hotarul Hangului, deci au socotit cine cum este și au dat la hotarul Vindăoanilor”⁹⁰¹.

1625, martie 8: Într-o înfățișare la Divanul lui Radu Vodă, armenii din Suceava susțineau că au avut drese pentru un loc în hotar, „care acele drese s-au pierdut din mănăstirea Slatina, în zilele lui Mihai Voievod, când atunci au prădat cătanele și mănăstirea Slatina și multă avere au luat din acea mănăstire”⁹⁰².

1636, septembrie 2: Anastasie, egumenul Slatinei, și cu întreg Soborul se prezintă la Divanul lui Vasile Vodă pentru a mărturisi că de bună voie au vândut satul Băișești mănăstirii Humorului, „cu vatră de sat, cu câmp și cu pădure, și cu tot venitul”⁹⁰³.

1733: „La vlet 7241, septembrie, singur dintru sine îndemnat, Domnul nostru luminat Gligorii Ghica Vodă, ca să vadă scaunul bătrân, unde este cetatea Sucevei, mai mult pentru sfintele mănăstiri, citind Măria sa honograful țării

⁹⁰⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și Izvoade*, vol. XXI, Iași 1929, p. 120

⁹⁰¹ AȘSP, *Documente Romaniae Historica. A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 243, p. 314

⁹⁰² AȘSP, *Documente Romaniae Historica. A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 288, pp. 357, 358

⁹⁰³ AȘSP, *Documente Romaniae Historica. A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 501, pp. 557, 558

și auzind că la aceste părți de sus, purcesu-s-au, cu toată curtea Măriei sale, între care erau și boieri mari, Constantin Costachi vel logofăt, Ion Neculce vel vornic, Sandul Sturza hatman, și au mers la Roman, la Neamț și la cetatea Baia, la Slatina, mănăstire, și luni, septembrie 11, au mas la mine, la Horodniceni, și a doua zi m-au făcut vornic în Câmpulung, și au purces în Dragomirna și în Suceava, de au văzut cetatea și alte toate, și cu cheltuiala Măriei sale m-au pus epitrop, să acopăr biserica gospod ce este în mijlocul târgului, în numele sfântului mare mucenic Dimitrie / Șerban Canta-cuzino biv vel medelnicer”⁹⁰⁴.

1737, martie 27: „Grigore al II-lea Ghica, domnul Moldovei, întărește ispisocul mănăstirii Slatina pentru satul Rădășeni și alte moșii, deoarece scrisorile pe care le-a avut mănăstirea s-au pierdut „la vremile de răscoale” într-o tainiță a mănăstirii, după cum arată mărturia adusă de călugări de la megieșii locului”⁹⁰⁵.

1743, ianuarie 23: „Constantin Mavrocordat, domnul Moldovei, dă carte lui Ghedeon, egumenul mănăstirii Slatina, să fie volnic a stăpâni niște livezi cu pomi făcute pe moșia Rădășani, ținutul Suceava, de către vecinii mănăstirii, din care unii au murit fără a lăsa feciori, iar alții au fugit în alte părți, pe care caută să le stăpânească unii săteni din Rădășani, „făcându-se că-s neamuri cu stăpânii acelor livezi”⁹⁰⁶.

⁹⁰⁴ Bianu, Ioan (bibliotecarul Academiei Române), *Catalogul manuscrisurilor românești*, București 1907, pp. 183, 184

⁹⁰⁵ DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 753, p. 251

⁹⁰⁶ DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 784, p. 260

1743, aprilie 20: „Ștefan Gherghel, postelnic, Constantin Cantacuzino, Vasile Bașotă, postelnic, și alți hotarnici dau mărturie lui Constantin Mavrocordat Voievod că, după cartea sa, primită prin Ghedeon, egumenul mănăstirii Slatina, pentru alegerea unui loc din hotarul târgului Baia, ce este al moșiei Rădășeni, ținutul Suceava, a mănăstirii Slatina, au mers la Rădășeni, unde, în prezența egumenului mănăstirii Slatina, a mazililor din jur, a târgoveților din Baia, a bătrânilor din Rădășeni, vecini de loc, în frunte cu **popa Constantin**, au mărturisit de la bătrânii lor, că Ștefan Tomșa Voievod, fiind copil mic și sărac, a învățat carte aici și, primind domnia, a venit la Rădășeni, a ridicat biserică și, jeluindu-se oamenii că-i locul strâmt și n-au unde se hrăni, le-a dat o bucată de loc din hotarul târgului Baia. Iar **Grigore Andron** și **Gavril Tăpălăghia**, din același sat, au arătat că a venit în casa părinților, când erau copilandri, **Alecsa Oiaga**, om bătrân, băieș de loc, care a mărturisit părinților că a apucat stăpânind rădășenii acea bucată de loc din hotarul lor, și văzând că târgoveții din Baia n-au pus nici o pricină, când **popa Constantin** și **cei 15 bătrâni din Rădășeni** au primit asupra lor cartea de blestem, adusă de egumen, au ales acea bucată de loc dinspre hotarul Băii și, înnoind semnele, au lipit-o de hotarul Rădășenilor. **Hotare:** Dru-mul Armanului. **Martori:** Grigori Frățița și Ursachi Davidel mazili, popa Vasile, Ianăș cel Mare, Petrea fratele lui, Ianăș Pește, vechi târgoveți din Baia, Vasile al lui Gheorghie, Vasile Tăpalaghia, Strătulat Miron, Gheorghie Pletosul, Grigore al lui Sofronie, Ion al lui Iftimie, Vasile

Tănase, Toader Alucăi, Toader al lui Dumitrașco, Gligore Andron, Gligorie Pletosul, Ion Perjul, **vecini de acolo**⁹⁰⁷.

1744, mai 26: „Ioan Mavrocordat, domnul Moldovei, dă carte lui Ghedeon, egumenul mănăstirii Slatina, prin care îl împuternicește să stăpânească o livadă cu pomi, ce a fost făcută de un muscal, venit din Țara Leșească, pe moșia Rădășeni, ținutul Suceava, a mănăstirii Slatina. Logofătul a citit”⁹⁰⁸.

1749, iulie 18: „Mai mulți mazili și boiernași, raportând Domnului despre pricina sătenilor din Rădășeni cu mănăstirea Slatina, zic: țărani... apucase de la strămoșii lor de știa fiește carele unde a merge să are și să cosască și nu putea altul să-l scoată din pământul cel de arat și din locul cel de cosit, nici stăpânii lor nu-i scotea, nu-i trebuia unui om acel pământ să-l are, sau locul cel de coasă, și-l unui om străin de-l lucra și el îl dijmua, nu se mesteca stăpânii la acea dijmă de pe pământul acelui om”⁹⁰⁹. „Ion Perjul și Gligore Pletosul, epitropii satului Rădășeni, ținutul Suceava, se jeluiesc la Divan împotriva călugărilor mănăstirii Slatina, spunând că moșia Rădășeni, pe care stau, este a lor de baștină și ei sunt închinați numai cu slujba la mănăstire (ca să aducă pe an câte o podvoadă cu carul și să facă o zi pe an la coasă). Până acum ei au stăpânit moșia și au luat dijmă de la oameni străini (liuzii mănăstirii – n. n.), care s-au hrănit pe ea, iar din aul

⁹⁰⁷ DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 786, p. 261

⁹⁰⁸ DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 799, p. 264

⁹⁰⁹ Acad. Rom., *Condica mănăst. Bucov*, p. 263, No. 5, apud Rosetti, Radu, *Pământul, sătenii și stăpânii*, Tomul I, București 1907, p. 213

trecut călugării îi obligă să lucreze mai mult”⁹¹⁰. „Ștefan Gherghel, postelnic, Constantin Ciudin, medel-nicer, Toader Bădiliță, vornic, Neculai Gherghel, me-delnicer, Vîrlan Panaiot, pârcălab, Gavril Frățița dau mărturie lui Constantin Mavrocordat Voievod că oamenii din satul Rădășani, ținutul Suceava, sunt vecini ai mă-năstirii Slatina, după cum știu de la părinții lor, care erau zlotași. Ei afirmă că n-au auzit, deși au apucat oameni bătrâni de 100 de ani, că rădășanii sunt moșeni închinați mănăstirii Slatina și nu sunt vecini. În ceea ce privește luarea dijmei de către țaranii din Rădășeni de pe hotarul lor, de la oameni străini, arată că și acum țăranul, care are casă și loc de arat și cosit din strămoși, nu poate fi scos din pământul lui de către stăpâni, și, de nu-l lucrează, îl poate da unui om străin să-l lucreze în dijmă, fără a se amesteca stăpânii moșiei în acea dijmă”⁹¹¹.

1749, august 3: „Anaforaua boierilor, în pricina dintre Ion Perjul, fiul lui Nicolae Perjul, cu Gligori Pletosul, fiul lui Vasile Pletosul, epitropii satului Rădășani, ținutul Suceava, și mănăstirea Slatina. Epitropii satului Rădășani, cu scrisori de la Vasile Voievod., Constantin Duca Voievod., susțin că moșia Rădășani, pe care locuiesc, este a lor de baștină și sunt închinați numai cu slujba la mănăstire, iar mărturiile mazililor megieși și a lui Gligorii, vechilul mănăstirii Slatina, arată că moșia Rădășani este a mănăstirii, dania lui Alexandru Voievod, ctitorul ei, și ale lor sunt numai livezile cu pomi, pe care i-au sădit ei, iar tocmeala lucrului n-a fost numai o podvoadă

⁹¹⁰ DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 845, pp. 277, 278

⁹¹¹ DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 1846, p. 278

cu carul și o zi de clacă pe an, ci aduceau și câte o falce de fân de om la mănăstire și 2 zile de clacă pe an, la iezături de mori și altele, dar dijmă n-au luat. Boierii stabilesc părților termen de judecată pentru 26 octombrie. Se menționează scrisori domnești din perioada 1648-1749”⁹¹².

1749, octombrie 28: „Nicolae Canta, mare clucer, dă mărturie egumenului mănăstirii Slatina, pentru judecata ce o are în fața Divanului lui Constantin Voievod cu oamenii din Rădășeni, ținutul Suceava, în care combate afirmația oamenilor din Rădășeni că nu sunt vecini, iar moșia nu este a mănăstirii, ci, după mărturia mazililor, oamenii din Rădășeni să lucreze ca și până acum mănăstirii boierescul și să-și dea adetul din venitul lor”⁹¹³.

1750, iunie 11: „Constantin Racoviță, domnul Moldovei, la jalba egumenului mănăstirii Slatina pentru moșia Rădășeni, ținutul Suceava, care este dreaptă moșie a mănăstirii, cu vecini, pe care o stăpânește de mulți ani și pentru care a avut judecată la Grigore Voievod și Constantin Voievod cu oamenii din Rădășeni și au mărturii, de la boierii „care au cercat dovedire acestei moșii”, și jeluindu-se față și oamenii de Rădășeni, care zic că nu sunt vecini, iar moșia pe care locuiesc este a lor, porun-cește lui Costache Razul să cheme părțile și, după scrisori și mărturii de credință ale oamenilor bătrâni, să cerceteze pricina și să dea mărturie încredințată. Totodată îi cere să cerceteze stăpânirea acestei moșii de la Antiohie Voievod

⁹¹² DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 846, p. 278

⁹¹³ DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 848, p. 279

și până la Mihai Voievod și să înștiințeze. Iordachi Cantacuzino, mare logofăt”⁹¹⁴.

1752, mai 15: „Constantin Racoviță, domnul Moldovei, întărește hotărârea dată de Iani, mare stolnic, și Vasile Buhăescu, fost mare medelnicher, în judecata dintre Partenie, egumenul și soborul mănăstirii Slatina, cu Gligore Pletosul, Ion al lui Iftimie, Toader Șoldănescul și Simion, fiul Gădii, vechili din partea tuturor sătenilor din satul Rădășeni, ținutul Suceava, prin care dovedesc că moșia Rădășeni este a mănăstirii Slatina. Călugării au arătat că acest sat este al mănăstirii, dania ctitorului Alexandru Lăpușneanu Voievod; că moșia a fost sub ascultare, iar oamenii au slujit mănăstirii, numai dresese pe care le-a avut mănăstirea pe moșiile sale s-au pierdut într-o tainiță „la vremi de răscoale”. Ei au arătat mărturia megieșilor și ispisocul de la Grigore Voievod, în care scrie că moșia Rădășeni și altele sunt ale mănăstirii Slatina. Neavând călugării cu ce dovedi stăpânirea, s-au ridicat oamenii din Rădășeni „ce-au fost baștină de acest sat” și-au arătat că moșia Rădășeni este a lor, că au fost închinați numai „lucrul cu slujba lor” la mănăstire, ară-tând numai niște cărți vechi de la răposatii domni Vasile Voievod, Constantin Duca Voievod, date de volnicie unor săteni ca să stăpânească lazurile și pometurile și să dij-muiască, și niște mărturii care arată că ei au dijmuit pe acei ce-au lucrat pe acea moșie. Călugării au arătat că n-au luat dijmă de pe moșia Rădășeni, ci numai slujba de la oameni și „cu moșia n-au avut ei treabă”. Pe lângă mărturiile unor mazili, în favoarea lor, călugării au mai arătat o carte de la Costache Razul, hatman, în care scrie că au jeluît oamenii din

⁹¹⁴ DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 854, p.280

Rădășeni „că-i scot călugării din tocmeala slujbei ce-au slujit părinții și moșii lor” și s-au așezat cu slujba ce vor face pe an. Apoi au adus călugării pe Agafton, fost egumen, călugăr vechi, care, primind carte de blestem pe mărturia sa, în prezența oamenilor din Rădășeni, a arătat că moșia Rădășeni s-a stăpânit de mănăstire, după cum știe și de la alți călugări bătrâni. Vechilii satului Rădășeni s-au dat rămași de judecată, să nu se mai pretindă moșeni în sat, iar călugării mănăstirii Slatina să stăpânească în bună pace moșia Rădășeni”⁹¹⁵.

1764, iulie 6: „Grigore al III-lea Ghica, domnul Moldovei, dă carte lui Ghenadie, egumenul mănăstirii Slatina, și omului său, ce l-ar face epitrop pe moșia Rădășeni, ținutul Suceava, să fie volnic a stăpâni a sa ocină și moșie și a lua de-a zecea din țarini cu pâine, fânețe, grădini cu legume, bălți cu pește, livezi cu pomi, prisăci cu stupi (din 50, unul, iar de vor fi mai mulți sau mai puțini să ia câte o para de stup). Oamenii ce șed cu casa pe acea moșie să dea un leu pe an mănăstirii, ori, nedând bani, să lucreze tot gospodarul câte 12 zile pe an (6 iarna și 6 vara) „după obicei și după hotărârea testamentului”. Poruncește ispravnicului de ținut să pună în vedere gospodarilor de pe moșia Rădășeni să dea mănăstirii venitul moșiei pe tot anul, să-i împlinească pe cei împotriviți, ca să nu se facă pagubă mănăstirii. Cu toate că, acum 14 ani, s-a făcut „așezare” înaintea lui Costache Razul, mare vornic, ca să facă un stog de fân pe an, să ducă o podvodă de pâine de pe moșie, la mănăstire, într-o zi să cosească cu toții de clacă, să iezească iazul morii, când se va strica, pe care, de la o vreme, încoace, nu vor s-o respecte, poruncește să

⁹¹⁵ DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 875, p. 288

urmeze hotărârea testamen-tului, iar cei ce vor zice că moșia Rădășeni este a lor să vie cu drese și scrisori la judecata Divanului”⁹¹⁶.

1767, decembrie 2: „Iordachi Cantacuzino, spătar, în urma jeluirii lui Methodie, egumenul mănăstirii Slatina împotriva oamenilor de pe moșia Rădășeni, ținutul Suceava, care refuză plata adetului moșiei, raportează lui Grigore Callimachi Voievod că, în prezența părților și după scrisori a cercetat pricina, constatând că, după ridicarea vecinătății „s-au sculat acești oameni, ce-au fost de baștină din Rădășeni” la domnia lui Constantin Mavro-cordat Voievod și au chemat pe egumen la Divan, în anul 1749 (7257) și, nehotărându-se judecata, din cauză că sătenii voiau să ia moșia, iar călugării spuneau că sunt vecini, pentru a prezenta părțile dovezi, întâmplându-se „mazilie”, au ieșit la Divan la Constantin Racoviță Voievod, în anul 1750 (7258), dar neavând dovezi, au fost rânduiți la Constantin Razul, vornicul rânduit cu slujba la ținutul Suceava, care, după cercetare, a stabilit că moșia este a mănăstirii Slatina și le-a făcut așezare de lucru și scrisori ambelor părți. După doi ani, sătenii l-au chemat din nou pe egumen la Constantin Racoviță Voievod, zicând că moșia este a lor și, fiind rămași, li s-a anulat așezarea, domnul obligându-i să lucreze după „ponturi”. Oamenii din Rădășeni s-au ridicat din nou la judecată, în fața lui Dinul Cantacuzino, ban, și Constandin Bașotă, medelnicer, fiind vechili ispravnici, în 1764 (7272), fără a avea câștig de cauză, iar în domnia lui Grigore Ghica Voievod au fost obligați să dea venitul mănăstirii, după hotărârea ponturilor. La o nouă judecată, cerând egu-menul venitul

⁹¹⁶ DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 1076, p. 357

moșiei, după așezare, oamenii din Rădășeni au scos o hotarnică din 1743 (7251), prin care au cerut să le dea egumenul 36 lei cheltuiala la hotărnicie, din care cauză n-au dat venitul mănăstirii. Călugării, văzând că egumenul de atunci, **fiu de vecin** și anume **Vasile a lui Gheorghe**, prin acea mărturie hotarnică, dată vecinilor din Rădășeni, a pus mănăstirea la cheltuială și supărare cu judecățile, atâția ani, n-au permis egumenului să dea moșia în veci, care să fie a lor, din cauză că n-au lucrat și nici n-au dat venitul mănăstirii după așezare, ci s-au volnicit și au pus orândă în sat și iau venitul moșiei, fără a da nimic mănăstirii. La anaforaua făcută de boieri și dată egumenului, prin care li se cerea respectarea ponturilor, oamenii din Rădășeni au arătat că n-au fost de față și că mănăstirea nu le dă iarbă de coasă pe alte moșii, pe care le vinde mănăstirea cu anul la negustori. Egumenul cere anularea așezărilor și respectarea ponturilor ca la alte moșii mănăstirești sau boierești. Iordachi Cantacuzino, în scrisoarea dată domnului, propune ca să se strice toate așezările și să se ia scrisorile din mâinile oamenilor din Rădășeni și, fiindcă n-au dat venitul moșiei, păgubind mănăstirea, le stabilește zi de judecată la Divan, în 6 ianuarie anul viitor”⁹¹⁷.

1768, ianuarie 30: „Grigore Callimachi, domnul Moldovei, scrie lui Iordachi Cantacuzino, fost mare spătar, ispravnicul de Suceava, ca, după hotărârea anaforalei ce va prezenta egumenul mănăstirii Slatina, în pricina cu oamenii din Rădășeni, să ia toate scrisorile din mâna lor și, rupându-le, să le dea egumenului, să le ia dijma din anul trecut până la un ban, să-i supună ponturilor și să nu

⁹¹⁷ DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 1151, pp. 383, 384

păgubească mănăstirea de venitul moșiei. A citit al treilea logofăt”⁹¹⁸.

1768, iulie 15: „Grigore Callimachi, domnul Moldovei, în urma jeluiri lui Methodie, egumenul mănăstirii Slatina, pentru niște livezi cu pomi, pe moșia ce are mănăstirea la satul Rădășeni, la unele, stăpânii ce le-au făcut fiind morți, fără urmași sau fugind pe alte moșii, le-au vândut unor oameni străini, care n-au treabă la moșie, precum și pentru o livadă cu pomi făcută de un rus, pe care, până acum câțiva ani, a stăpânit-o mănăstirea, iar anul trecut un om din târgul Botoșani a venit, cu carte domnească de la Iași, pentru a stăpâni livada, dă carte egumenului mănăstirii Slatina să fie volnic a stăpâni livezile mănăstirii, iar livezile celor ce le-au făcut să le stăpânească ei sau rudele lor, cu obligația de a da dijma mănăstirii, „din zece pomi, un pom”. Alți oameni străini să n-aibă voie a stăpâni livezile celor ce au murit sau au fugit, acestea trecând în stăpânirea mănăstirii. De ase-menea, mănăstirea să restituie banii celor străini, care au cumpărat livezi, și să le ia în stăpânirea ei, iar de nu va prezenta dovadă de rudenie acel om din Botoșani, pentru acel rus, care a murit, livada să treacă în stăpânirea mănăstirii Slatina. A recitat marele logofăt”⁹¹⁹.

1773: Eftimie Cananău, călugărul, îi scrie lui Ioniță Cananău, nepotul său de văr: „Înștiințez pe dum-neata că, fiind Mărioara aice, la Bănești, mi-a cerut ca să vă dau danie pe Priian Țiganul și, măcar că Priian Țiganul acum nu este la mine, îl stăpânește Mitropolia, dar este drept

⁹¹⁸ DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 1163, p. 387

⁹¹⁹ DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 1180, p. 395

țigan al nostru, și ți-am făcut scrisoare de danie, și ți-am trimis-o, și din scrisoarea de danie vei înțelege toată pricina țăganilor. Și scrisoarea aiasta de danie să o arăți la Preosfinția Sa, părintele Mitropolitul, și noi avem toată dreptatea ca să ne dea Mitropolia țăganii, că Ciudin și-a scos partea lui, și cu Divan poți dumneata să scoți țăganii, dacă n-a vrea părintele Mitropolitul să ți-i dea. Scrisorile țăganilor Furnicești sunt la fratele nostru, la Iordachi; dumneata scrie lui Iordachi să-ți dea scrisorile. Că partea de țigani, pe care o are părintele Iftimie din țăganul Priian Furnică, mi-a dat-o mie părintele și ei am cerut țăganii la părintele Mitropolit, și părintele îmi stă împotrivă, nu vrea să mi-i dea, și eu cu Mitropolia m-oi judeca la Divan, numai scrisorile să-mi trimiți, că, fără scrisori, nu pot să mă judec. Aceste le scrie lui Iordachi și, de ți-a da scrisorile, să nu le mai dai la nimeni. Eu socotesc că părintele Mitropolitul ți-a da crezământ și din scrisoarea care ți-am dat eu de neamul țăganilor, și, de s-a primi părintele Mitropolitul ca să-ți dea țăganii, 2 sălașe de țigani din feciorii lui Furnică au fost la dumneata, în Bănești, și de acolo au fugit și s-au dus la mănăstire, la Slatina. Dacă ți-i învoi cu părintele Mitropolitul, să-ți dea acele 2 sălașe de țigani, să-i aduci la Bănești, și oi chema eu un țigan de acie la mine și mi-a spune tot neamul lui Furnică, și te-oi înștiința eu pe dumneata, și, de îi scoate pe Priian Furnică de la Mitropolie, nici un suflet să nu dai niciunui frate. Și fetele lui Furnică, care ți le-am arătat în scris măritate, au feciori însurați și nepoți însurați, și, până n-om lua toate sufletele la izvod, împărțeală nu s-a face. Numai dumneata cere la părintele Mitropolitul să-ți dea acele 2 sălașe de țăganii, care, și dacă îi vei aduce la Bănești, dintr-aceia i-om afla pe toți, până la un suflet, și pe urmă s-a face și

împărteală, osebit. Pentru hotărâțul Băneștilor dinspre Stămăti și pentru pusul pietrelor dinspre Știrbăț, și de-i socoti să faci carte de hotărât, scrie paharnicului Vasile Crupenschi și stolnicului Ioniță Vărnăv, ca să hotărască dinspre Stămate și să pună pietre dinspre Știrbăț. Acum, fă carte și o trimite cu omul acesta, și scrie și boierilor hotarnic, și-i poștește să mear-gă să hotărască, că nu este zăbavă mai multă de o zi, cel mult două. Dinspre dumneata oi răspunde eu, osebit”⁹²⁰.

1793, mai 28: „Mihai Șuțu, domnul Moldovei, în urma jeluirii lui Chiril, egumenul mănăstirii Slatina, împotriva oamenilor de pe moșia Rădășeni, ținutul Suceava, care nu fac zilele de boieresc, nici nu dau adetul moșiei după hotărârea „ponturilor” ce se află în vistierie cu pecete domnească, aducând pagubă mănăstirii, poruncește lui Grigoraș Sturza, fost mare spătar, ispravnicul ținutului Suceava, să cerceteze pricina ce are mănăstirea Slatina cu oamenii de pe moșia Rădășeni, care nu se supun îndatoririlor ce au față de mănăstire”⁹²¹.

1794, mai 24. Chiril, arhimandritul mănăstirii Slatina, se plânge împotriva sătenilor din Rădășeni, Mălini și Găinești, care „cu obrăznicie și puteri” cuprind fânețele mănăstirii pentru pășune și haitul fânului pentru trebuințele lor. Deosebit de aceasta, ei nu vor să lucreze 12 zile de boieresc pe an și nici să dea câte 2 lei adetul pe casă, rămânând mănăstirea lipsă de venitul acestor moșii. Sătenii țin turme de oi pe locul mănăstirii, care nu are unde să-și pășuneze vitele, și nu plătesc nimic, încât au rămas ei

⁹²⁰ Iorga, N., *Studii și documente cu privire la Istoria Românilor*, Vol. XXI, București 1911, pp. 167, 168

⁹²¹ DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 1520, p. 498

stăpâni peste moșiile mănăstirești”. Egumenul Slatinei, cu multă dragoste creștinească de aproapele nostru, roagă pe Vodă să poruncească ispravnicilor să-i oblige pe acești locuitori să respecte obligațiile față de mănăstire.

1796, ianuarie 22: „Chiril, arhimandrit și egumen al mănăstirii Slatina, se plânge lui Alexandru Callimachi Voievod că, după jalba locuitorilor din satul Rădășeni, moșia mănăstirii Slatina, din 30 august 1795, în care arătau că li s-a luat fânațul ce-l aveau pe moșia mănăstirii, iar banii rămășiță pentru „dijma pomilor” să-i dea în luna septembrie, a primii carte domnească, în care i se poruncește ca să se adreseze ispravnicilor, pentru cercetare, în cazul că locuitorii n-au dreptate, despre care domnul a luat cunoștință, solicită să se dea din nou carte către ispravnici, ca să-i oblige pe locuitorii din satul Rădășeni să plătească mănăstirii rămășița din dijma pomilor și să-i împlinească zilele de boieresc. Marele paharnic trimite jalba marelui logofăt, pentru a cerceta mărturia ispravnicilor și a le trimite carte domnească, ca să-i împlinească pe locuitorii din Rădășeni după „așezarea ponturilor dom-nești”⁹²².

1798, octombrie 27: „Neculai, mare paharnic, și Cantacuzino scriu oamenilor din Rădășeni că egumenul mănăstirii Slatina, ținutul Suceava, s-a jeluit că, în zapisul pe care l-au trimis pentru îndeplinirea zilelor de boieresc, nu le-a cerut să respecte prevederea din „ponturi” cu privire la băutură ; drept ce revine stăpânului moșiei și că oamenii din Rădășeni nu numai că au pus vin în vânzare, ci au tăiat și cepul la butca de vin a egumenului, cerându-

⁹²² DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 1547, p. 506

le să respecte îndatoririle față de mănăstire, pentru a nu fi pedepsiți”⁹²³.

1798-1800: „Chiril, egumenul mănăstirii Slatina, ținutul Suceava, scrie domnului că, după jalba trimisă, zilele trecute, asupra locuitorilor din satele Oprișeni și Rădășeni, cărora prin carte domnească li s-a dat *protimisis*, adică în orândă cu anul venitul moșiilor Oprișeni și Rădășeni, cu alte cotunuri ce sunt într-un hotar, ca să i se plătească banii pe anul în curs sau să dea moșiile în stăpânirea mănăstirii, și cerând ispravniciei să se respecte porunca cărții domnești, locuitorii satului Oprișeni au renunțat la orândă moșiei, iar satul Rădășeni a cerut 6 zile amânare, fără a plăti banii. Deoarece, de 15 zile, egumenul așteaptă pe doi frunțași ai satului la Iași, pentru judecată, cere hotărârea domnului pentru rezolvarea pricinii”⁹²⁴.

1803: Satele de pe moșiile mănăstirii Slatina, anume Mălinii, Bogdănești, Boroaia, Poiana prisăcii etc. fac și duc la târg de vânzare chereștea: tălpi, grinzi, căpriori, costoroabe, leături, dulapi, scânduri și draniță”⁹²⁵.

1813: Prin „zapisul din 23 aprilie 1831, vătaful Gavrilaşcu Constantinovici se obligă a da în fiecare an mănăstirii Slatina câte 35 de ocale de ceară ca embatic

⁹²³ DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 1562, p. 510

⁹²⁴ DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București 1983, Doc. 1564, p. 510

⁹²⁵ Giurescu, Constantin C., *Istoria pădurii românești*, București 1976, p. 201 subsol

pentru herăstrăul ce și-a făcut, cu proprie cheltuială, pe moșia Mălinii a mănăstirii”⁹²⁶.

1829, noiembrie 24: Pe foaia 282 a cărții „Pavel și Virginia”, tradusă în română de Iancu Nicola, de la mănăstirea „Sfântul Sava” din București, în 1827, un oarecare Ștefan Șandru scria: „Eu, văzând frumoasa povestire a acestei mici cărți, mi-am pus ostenele mele cele cu dragoste întru scrierea ei, scriind-o, în **vremea cumplitei ciume**, ce stăpânea în Iași, la anul 1829, Noiembrie 24, **în sfânta Mănăstire Slatina**”⁹²⁷.

1847: „Veniturile **moșiilor monastirei Slatina** – 244.380 lei: / Partea din moșia **Stănilești** sau **Cornu Luncii** din Bucovina, împosesuită dlui Costache Moldovanu în 50 #, după contractul ce conținește la 23 aprilie 1848 – 1,775 lei. / Moșia **Valea Seacă**, cu muntele Băișescu (Găișescu, în tipăritură – n. n.), **Corlațelele**, **Vornicenii** și **Borghineștii** din Bucovina, împosesuite dlui Panaite Moldovanu în 800 #, socotiți câte 14 sorcoveți galbenul, după contractul ce conținește în aceeași vreme – 28.000 lei. / Moșia schitului **Broșteni** și Păcureștii sau Troița, ținutul Suceava, împosesuite Prea Cuviosului Arhimandrit Nicon, după contractul ce conținește în aceeași vreme – 6.000 lei... / Moșiile **Rădășanii**, **Opreșenii**, **Borgheneștii** și **Pocolenii**, ținutul Sucevei, împosesuite dlui Aga Alecu Botez, după contractul ce conținește la 23 Aprilie 1850 și după înalta încuviințare asupra anaforelei Departamentului, supt Np. 1.120 pentru adăogirea în bani a prețului productelor ce era dator a da –

⁹²⁶ Giurescu, Constantin C., *Istoria pădurii românești*, București 1976, p. 96

⁹²⁷ Bianu, Ioan (bibliotecarul Academiei Române), *Catalogul manuscriptelor românești*, București 1907, p. 101

70.000 lei. / Moșia **Măzănaești** din Bucovina, împosesuită dlui Costache Moldovan, în 110 #, după contractul ce conținește la 23 April 1852 – 3.905 lei. / Moșiile **Mălini**, cu cotunurile ei, pe care se află monastirea lăsată Egumenului pentru ținerea mănăstirii, după Domnescul hrisov din 22 Octomvrie 1845, supt No. 2.101, care însă rămânând dată în posesie cu contractul răposatului proin Mitropolit Veniamin pe anii până la 1850, cu preț numai de 40.000 lei pe an, apoi, spre acoperirea neajunsului, până la suma cuvenită egume-nului după așezământ, pentru ținerea soborului acelei monastiri și pentru întâmpinarea altor cheltuieli, făcute cu îngropăciunea și pomenirea răposatului, s-au lăsat Egu-menului și moșia Cioara, numai pe 5 ani, de la 23 April 1847, până la 23 April 1852, pe temeiul înaltei încuviințări, primită la 6 Iunie 1847, pe anafora Departamentului bisericesc, supt No. 1.150 – 72.000 lei”⁹²⁸.

1855: „Pe la opt ore, de dimineață, ajunserăm la Slatina. Această monastire se află nemijlocit la picioarele Carpaților, într-o îngustă și adâncă vălișoară, prin care curge un mic pârau, numit iarăși Slatina. Treizeci de călugări locuiesc în ea; cu toții sunt bătrâni și mulți din ei infirmi. Spiritul timpului și legile nu mai favorizează recrutarea de călugări, ca odinioară. De aceea, unul după altul din acești oameni se vor trece, fără a găsi înlocuitori și, peste câțva timp, acest cuvios locaș va rămâne pustiu. Un om sociabil se simte cuprins de o groază involuntară, în lăuntrul aceluia locaș. Ziduri înalte și munți mai înalți opresc comerțul cu restul omenimii. Monahii, supuși între ei la cea mai tiranică ierarhie, sunt condamnați la

⁹²⁸ *Analele Parlamentare ale României*, Tomul 15, partea a 2-a Anexe, Iași 1848, pp. 947-949

neconținute închinări, și zi, și noapte, la lipsa tuturor îndemânărilor și plăcerilor vieții și la un post necurmat. Viața lor e aceeași în toate zilele. Monahii nu așteaptă și nu doresc nici o schimbare în uniformitatea tristă a traiului lor. Aceea ce au făcut astăzi au să o facă și mâine, și așa necurmat, fără variațiune, până la moarte. Din toate monastirile noastre, Slatina singură a păstrat, cu sfințenie, acest regim crud de post și privațiune. Vizitatorul acestui locaș se simte cuprins de tristețe, la asemenea aberațiuni ale minții omenești, dar, totodată, nu se poate apăra de un profund sentiment de respect față cu așa credință, cu așa umilință și cu atâta abnegațiune de sine. / Monastirea Slatina fu zidită, în secolul XVI, de domnul Alexandru Lăpușneanu, în timpul domniei sale a doua. Legenda, care s-a păstrat în gura poporului despre întemeierea monastirii, este următoarea: Într-o noapte întunecoasă, toți acei ce locuiau în vecinătatea văii unde, astăzi, se află monastirea, fură deșteptați din somn printr-o melodioasă cântare, ce se auzea din pădure. Cântarea era așa de dulce, așa de armonioasă, încât nu putea rămâne îndoială că ea nu era produsă de un glas omenesc. Unii dintre locuitori se luară după acel glas și, cufundându-se adânc în pădure, văzură deodată înaintea ochilor o flăcă supranaturală, ce răspândea, de pe un arbore, o cerească lumină împrejurul ei. Înțelegând, atunci, că cântarea ce auziseră era glasul unui înger și că flama era raza dimprejurul capului său, îi căzură în genunchi și mulțămira lui Dumnezeu de această minune. A doua noapte, glasul se auzea și flama lucea din nou; toți oamenii cuvioși se apropiară și se închinară. Aparițiunile cerești prelungindu-se, se făcu mare vuiet în țară despre această îndurătoare minune și zgomotul pătrunse până la urechile Domnului. Alexandru se arătă,

întâi, rece și luă în râs pe toți cei care credeau în adevărul acelor vuiete; mai pe urmă, însă, când vuietele deveniră atât de puter-nice, încât se organizau peregrinagiuri spre pădurea încântată, Alexandru fu înduplecat să se ducă, în per-soană, pentru a se încredința de adevărul acelei minuni. Niciodată lumina nu fusese mai strălucitoare și cântarea mai sublimă decât în noaptea în care domnul se afla de față. Se spune că, în momentele în care Lăpușneanu văzu, cu ochii săi, aceasta minune, el ar fi căzut în genunchi, cu fața la pământ, muncit de cumplite muștrări de cuget și ar fi rugat pe Dumnezeu să îi ierte toate nelegiuirile și uciderile cu care nenorocise țara. Sculându-se, el jură, în ființa tuturor celor adunați, că va zidi o monastire, pe locul unde se arătase cereasca viziune. Abia pronunțase jurământul, lumina și cântecul dispărură, pentru a nu se mai arăta niciodată. Credincios jurământului său, Alexan-dru puse, de a doua zi, să se înceapă zidirea și, în curând, se văzu înălțându-se în mijlocul codrului o măreață monastire, care, după pârâu, primi numele Slatina. / Două tablouri, reprezentând pe Alexandru Lăpușneanu, se gă-sesc în Monastirea Slatina. Unul, care pare a fi posterior secolului XVI și se află în locuința starețului, înfățișează pe Lăpușneanu în tot ornatul domnesc, precum îl descrie autorul care a scris istoria sa, în momentul când veni domnul la Mitropolie, ca să se împace cu boierii. Fizionomia lui Lăpușneanu e regulată și împodobită cu plete negre, care se cobor pe umeri largi și binefăcuți. Privind frumoasa sa față, care pare a exprima atâta blândețe, cine ar crede că Lăpușneanu a fost un tiran atât de crud și de despotic, a cărui domnie a lăsat „o pată de sânge în istoria Moldaviei”? / Al doilea portret se află în biserică, pe peretele de deasupra ușii intrării. Acolo

Lăpușneanu stă în picioare, ținând cu mâna dreaptă pe Doamna Ruxanda, care iarăși ține pe fiul lor, Bogdan, de care se țin, în rând, mai multe rude ale Domnului, de ambele sexe, iar pe mâna stângă ține monastirea Slatina, pe care o binecuvântează Iisus Christos, șezând pe globul Pământului. Astă originală idee și modul în care au fost zugrăvite figurile, fără proporțiune, simetrie, perspectivă și cunoștință de colori, amintește de tablourile egiptene, atât de mult studiate de învățați. / Toți pereții sunt împo-dobiți cu fresce, care reprezintă pe Christos, pe Sfinți, scene din istoria sfântă etc. Pe fiecare frescă stă explicată, în limba română, ce înfățișează. Aceste icoane, împreună cu tabloul de pe ușă, sunt toate din timpurile zidirii monastirii și s-au conservat foarte bine. Monumentul cel mai însemnat din biserică e însă mormântul lui Lăpușneanu, care se află într-un unghi (colț – n. n.) adâncit. Deasupra mormântului se află încă icoana Maicii Domnului și a lui Christos, amândouă de lemn, așezate acolo îndată după înmormântarea lui Alexandru. Cada-vrul Doamnei Ruxanda a fost împreunat cu oasele soțului ei. Piatra ce acoperă mormântul e înzestrată cu multe înscrisuri, care însă sunt toate în limba slavonă. / Mitropolitul Moldaviei și Sucevei, Veniamin (Costache – n. n.), avea mare preferință pentru Monastirea Slatina. Aceasta era locul său favorit și în el petrecea, cu multă-mire, zilele în care se afla departe de Iași. Prin voința sa de pe urmă, ordonând a fi înmormântat la monastirea Slatina, rămășițele sale fură coborâte în mormântul lui Lăpușneanu⁹²⁹ și așa se află

⁹²⁹ Așa s-a întâmplat și cu mormintele voievodale de la Putna, inclusiv cel al lui Ștefan cel Mare, unde diverși ierarhi bisericești au fost înmormântați în sfintele cripte ale istoriei românești (pe ierarhul îngropat în cripta lui Ștefăniță Vodă, doar mâna lui Ștefăniță,

amestecate, în aceeași urnă, cenușa despotului celui mai crud, a doamnei celei mai blânde și a arhiereului celui mai cuvios! / Arborele de pe care, după legendă, se auzise glasul cel ceresc a fost cuprins în zidul monastirii și, printr-o bortă lăsată sau făcută, în urmă (mai târziu – n. n.), în zid, se putea rupe o bucată din acel arbore, devenit, în curând, putregai. Credincioșii ce vizitau monastirea nu lipseau niciodată a vârî mâna prin bortă și a rupe o bucățică de lemn sfânt, ca aceasta să le servească de talisman mântuitor în nenoroci-rile și ispitele vieții. Atât de multe bucăți au fost rupte din sfântul putregai, încât, astăzi, credinciosul se încearcă în zadar de a atinge cu mâinile rămășița arborelui și trebuie să întrebuițeze cârlige lungi, pentru a-și îndeplini voința. / Monastirea Slatina a suferit, ca multe altele, în timpul revoluțiunii grecești. Toate casele de prinprejurul bisericii fură arse de turci, biserica scăpă singură din mâna păgânilor, care au respectat sfântul locaș. Lupta de la Slatina, la 1821, între turci și voluntari, și arderea unei părți a monastirii a fost descrisă de Beldiman, poet român din începutul secolului nostru, în poemul său, intitulat „Jalnica tragedie a Moldaviei”⁹³⁰.

dezgropată în 1856, mai amintea de tânărul voievod, iar în cel al lui Ștefan cel Mare nu mai exista os din legendarul voievod, scheletul descoperit în 1856, îmbrăcat în mantie de ierarh și depus pe bare de metal, nu este a lui Ștefan Vodă); Veniamin Costache, înhumându-se în cripta lui Lăpușneanu, continua o tradiție ipocrită, prin care diverși călugări, mai mult sau mai puțin înțelepți, își asigurau în posteritate evlavia cuvenită Eroilor Moldovei, din partea generațiilor viitorimii – notă I. D.

⁹³⁰ Vezi *România Literară* din 30 ianuarie 1855, No. 5 – adnotare târzie a autorului, în Negruzzi, Iacob, *Din Carpați / Fragmente*, în *Convorbiri literare*, Anul I, No. 22, Iassi 15 ianuarie 1868, pp. 309-311

1894: „Slatina, mănăstire de călugări, în comuna Mălini, jud. Suceava, situată într-o poziție frumoasă, pe o poiană de pe țârmul stâng al pârâului Suha Mică, la vest de Mălini și Fălticeni, și anume la 10 km de Mălini și la 27 km de Fălticeni. La prima vedere, pare o cetate pătrată, având câte un turn la fiecare colț. Zidurile ce-o înconjură sunt foarte înalte și groase, având, ici-colo, câte o fereastră îngustă. Pe zidul dinspre sud, deasupra porții, este marca Moldovei. În mănăstire se adăpostesc 16 călugări și 3 frați. / Tradiția și Letopisețele Țării ne spun că s-a întemeiat în împrejurările următoare: „Alexandru Lăpușneanu, fiind Domn, a făcut mănăstirea Slatina; legenda zice că, trăind un sihastru acolo și fiind un paltin, copac mare, unde este acum pristolul în altar, vedea în altar, spre Duminici și spre alte zile mari, multe lumini întru acel paltin, la vremea slujbei bisericii. Și i s-a arătat Maica Precista în vis și i-a zis să meargă la Alexandru Vodă, să îi zică să facă mănăstire, și, mergând sihastrul la Alexandru Vodă, s-a îndemnat Alexandru Vodă de sihas-tru, de a făcut mănăstirea Slatina, întru acel loc unde a fost paltinul, și a adus și capul sfântului Grigorie Bogoslovul, de stă până astăzi la sfânta mănăstire, la Slatina, ferecată cu argint și cu pietre scumpe. / Și domnind Alexandru Vodă Țara, întru lauda lui Dumnezeu, a zidit mănăstirea Slatina, cu multă cheltuială și osârdie și o au sfințit Grigorie Mitropolitul. Iară la sfințenie zic să fi fost preoți cu diaconi 117, în anul 7066 (1558) Octombrie 14” (*Letopisețul*, vol. II, p. 183, și vol. I, p. 210). / Sub capul Sfântului Gheorghe s-a găsit următorul „Sirep”: „Precum am binevoit Domnia mea, cu a noastră bunăvoire și cu curată și dragă inimă și din toată bunăvoia noastră și cu ajutor de la Dumnezeu, am dat și am întărit a noastră veche ctitorie, sfânta mănăstire de la

sfântul Munte, de la Vatoped, unde este hramul „Buna Vestire” a prea curatei stăpânei noastre Născătoare de Dumnezeu și pururea fecioarei Mariei cu o cervăsărie ce este în Solon, ce acea cervăsărie Domnia mea am cumpărat-o de la un cadiu turc, anume Baluium de la Solon, drept 6.500 aspri turcești, și am dat-o pe acea mai sus scrisă cervăsărie să fie supusă către sfânta mănăstire de la Vatoped, pentru că aduseră rugătorii noștri kir. Maxim Eclisiarhul și Sofronie, starețul proegumen, și cu alți frați de la sfânta mănăstire Vatoped, în țara noastră și la noi sfintele Moaște; întâi sfântul cap al sfântului Grigore Bogoslov și sfintele moaște, sfintele fălci ale sfântului Ioan Zlatoust și sfintele moaște, sfântul și marele deget al sfintei Anei, Maicii Preacuratei stăpânei noastre Născă-toarei de Dumnezeu și pururea Fecioarei Mariei. / Deci și Domnia mea, împreună cu ai noștri rugători și părinți, Chir Grigorie, Mitropolitul Sucevei, și Chir Eftimie, Episcopul Rădăuților, și Chir Anastasie, Episcopul Ro-manului, au primit și toți sobornicește blagosloviră cum că să punem sfintele moaște într-o a noastră de noi zidită sfântă mănăstire de la Slatina, unde este hramul „Sfânta Preobrăjanie a Domnului Dumnezeuului și Mântuitorul Nostru Isus Christos”. Deci Domnia mea cu mare bucurie ne-am bucurat și prea frumos am împodobit sfintele moaște și cu mult aur le-am ferecat pe acele mai sus scrise moaște și multe pietre de mult preț am pus către sfintele moaște și le-am pus într-o a noastră mănăstire de la Slatina. / Și într-o aceeași așijderea am binevoit Domnia mea, cu a noastră bunăvoință și cu curată și dragă inimă, și am tocmnit ca să aibă sfânta lavră, de la noi, mertic, pe fiecare an, câte 300 de galbeni roșii și am dat și am plinit, și ca s/avem a da până ce va sta sfânta lavră de la sfânta mănăstire de la

Vatoped, pentru mântuirea și sănătatea și pentru sufletul Domniei mele și pentru mântuirea și sănătatea și pentru sufletul Ruxandei, Doamnei Domniei Mele, și pentru sănătatea dăruitorilor de Dumnezeu fiii Domniei mele, Ionașcu, Bogdan, Mihail și Petru, și a fiicelor Domniei Mele, Tudora, Chiajna și Teofana, și pentru sufletele sfinților răposăților părinților noștri, și pentru sănătatea tinerilor și a toată țara Domniei mele și pentru toată legea creștinească pravoslavnică; cum că să fie acea mai sus scrisă cervăsărie sfintei mănăstiri de la Vatoped, unde este hramul „Buna Vestire a Preacuratei stăpânei noastre Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria” și unde este Egumen rugătorul Nostru Calist, de la noi uric cu tot venitul neclintit nici odinioară în vecii vecilor; pentru că am cumpărat Domnia mea pe acea mai sus zisă cervăsărie, tot pe bani gata, spre aceia este credința Domniei noastre pe cea mai sus scrisă Io Alexandru Voievod, și credința Prea iubiților fiii Domniei mele, Ionașcu și Bogdan și Mihai și Petru, și credința boierilor noștri; credința Dsale lui Neagoe și a Dsale a lui Vascan Movilă, Pârcălabul de Hotin, credința Dsale lui Iosif Veveriță Pârcălabul, credința Dsale lui Alexandru Budăi Pârcălabul, credința Dsale lui Ioan Dancul și Dsale Cristea Pârcălabul de Neamț, credința Dsale lui Andrică și credința lui Toader, Pârcălabul din Cetatea Nouă, credința Dsale lui Dumitru, Pârcălabul de Suceava, credința Dsale lui Moga Spătariul, credința Dsale lui Zbiesiu Postelnicul, credința Dsale lui Ion Petric Vistiernicul, credința Dsale Costin Paharnicul, credința Dsale lui Andreică Stolnicul, credința Dsale lui Pașcu Comisul și credința tuturor boierilor noștri moldovenesți a mici și mari. / Iară după a noastră viață cine va fi domn din fiii noștri sau din neamul nostru, sau iarăși

oripe cine ar alege Dumnezeu a fi Domnitor Țării noastre, Moldovei, acela ca să nu strice a noastră danie și întărire și aceea mai sus scrisă tocmeală, ci ca să aibă a întări și a înnoi, a da și a plini acei mai sus 300 galbeni roșii obsocul sfintei mănăstiri de la Vatoped, precum este tocmăit ca să fie în veci. / Iar cine s-a ispitit a strica și a surpa această a noastră mai sus scrisă tocmeală, unul ca acela să fie blăstămat de Domnul Dumnezeu ce a făcut Ceriul și pământul și de Prea curata lui Maică, și de patru sfinții Evangheliști, și de 12 sfinți Verhovnici Apostoli și de 318 sfinți Părinți de la Niceea și să aibă parte cu proclétul Arie și cu Iuda și cu alți jidovi care strigară spre Christos Dumnezeu, sângele lui cel nevinovat spre dânșii și spre fiii lor ca să fie precum este în vecii vecilor, amin. / Iar spre mai mare tărie și întărire a tuturor celor mai sus scrise, poruncit-am a lui nostru credincios Domnului Movilă Logofătul ca să scrie, și a noastră pecete să o lege către această scrisoare a noastră. / Io Alexandru Voievod, Domn Țării Moldovei. / Însă, ca să se știe, în fiecare an ca să fie luna lui Decembrie, 6 zile, la ziua sfântului Neculai, ca să aibă a face pomenire Domniei mele și Doamnei Domniei mele și celor de Dumnezeu dăruți fiii Domniei mele, să se facă, după obicei, parastas și panahizi cu o cupă mare de argint cu solzi, poleită, ce am băut însuși Domnia mea dintr-însa, și a doua zi așijderea, colivă și parastas și masă”. / „Iară el (Alexandru Lăpușneanu), dacă a împlinit 13 ani și jumătate ai domniei sale, și cei dintâi și a doua, primind întâi călugărie, a răposat și cu cinste l-au îngropat în Mănăstirea Slatina, care este de dânsul zidită” (Gr. Ureche, *Letopisețul*, I, p. 222.). Doamna Ruxanda, ieșind și ea din lume (după doi ani), în anul 7078 (1570), Noiembrie 12, au astrucat-o în mănăstirea Slatina, lângă Domnul său,

Alexandru Vodă” (Gr. Ureche, *Letopisețul*, I, p. 222). / Capul sfântului Grigore Bogoslovul este legat cu două panglici de aur, pe care este săpată următoarea inscripție în limba slavonă: „Acest cap este al Patriarhului nostru Grigore Bogoslovul și l-au ferecat boierul Postolachi Vistiernic și Cneghina lui Cheajna, fiica lui Alexandru Voevod, și l-a dat la sfânta Mănăstire Slatina, în zilele piosului și iubitorului de Hristos, Domnului nostru, Io Eremia Moghilă voievod, stăpânitor țării Moldovei, la anul 7105 (1597)”. De desubt, urmează inscripția astfel: „Sub arhiepiscopul Ghiorghe Moghilă, Mitropolitul Sucevei, luna Aprilie 23”. / Pe piatra ctitorească, deasupra ușii bisericii, este următoarea inscripție: „Cu învoirea Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh, iată eu, robul, al treimei închinător, Io Alexandru Voevod, cu Doamna mea Ruxanda și cu de Dumnezeu dăruită mie odraslă, Bogdan și Petru și Constantin, am început a zidi templul acesta, cu numele „Schimbarea la față a Domnului”, la anul 7069 (1561). / Sub bour, în mijlocul pajurei de pe piatră, urmează: „Această piatră s-a așezat sub Egumenul Ieromonah Nil, la anul 7090 (1582) luna Aprilie 8”. / Pe perdeaua Dverilor, făcută de Alexandru Lăpușneanu, este următoarea inscripție: „Această mare perdea a făcut-o piosul și iubitorul de Hristos Io Alexandru Voievod, cu mila lui Dumnezeu Domn Țării Moldovei, pentru rugă de pomenire a sufletului său și a Doamnei lui, Ruxanda, și a copiilor săi, Ionașco și Bogdan și Petru, și a fiicelor sale, Teodora, Maria și Teofania, și a dat-o la nou zidita mănăstire, unde este hramul „Schimbarea la față a Domnului și Mân-tuitorului nostru Isus Hristos”, anul 7069 (1561). / Pe mormântul din dreapta, în biserică, este următoarea inscripție: „Acest mormânt l-a înfrumusețat Io

Alexandru Voievod, fiicei sale Teofania, care s-a mutat la vecinicile locașuri, la anul 7069 (1561)”. / Pe mormântul de afară, în păretele bisericii, este următoarea inscripție: „Aici este mormântul unde zace robul lui Dumnezeu, ieromonahul Nil, Igumen, care s-a mutat la vecinicile locașuri la anul 70... luna Sept...” (data necunoscută). / La Trapez este următoarea inscripție: „Acest trapez, Iosif Igumenul l-a făcut, în zilele lui Alexandru Voievod, fiul lui Bogdan Voievod, cu mila lui Dumnezeu Domn Țării Moldovei, la anul 7069 (1561)”. / Apoi mai sunt și alte odoare, dăruite de către Mitropolitul Veniamin Costache, care a fost îngropat la această Mănăstire (în mormântul lui Alexandru Lăpușneanu, „curățat” din ordinul Mitropolitului – n. n.), la 18 Decembrie 1846, și ale cărui rămășițe le-a stră-mutat, în anul 1887, Mitropolitul Iosif Naniescu, la Mitropolia din Iași. Acele odoare sunt următoarele: O evanghelie ferecată cu argint; două chivoturi de argint, suflate cu aur și finifturi; o cruce de argint, suflată cu aur; un rând de sfinte vase de argint suflate cu aur; mai multe vestminte, procovețe și perdele; asemenea, mitra și vest-mintele arhieresti ale Mitropolitului. // Afară de moșiile Mălini, Găinești, Borca, Sabasa, Mădeiu și parte din Fărcașa, ce fuseseră date Mănăstirii de întemeietorul ei, aceasta mai poseda Oprișeni, Rădășeni și altele, pe care le înstrăina și schimba după placul sfatului Mănăstirii, supus orbește Egumenului. Așa, un document din 1641, Octom-brie 2, arată că Mănăstirea Slatina dă lui Vasile Voievod Trusești, ca să facă niște chilii la mănăstire” (*Uricariul*, VII, p. 45). La 1752, era egumen la Slatina Partenie (Idem, p. 26). În 1821, fu prădată și arsă de rămășițele eteriștilor. Vornicul Alexandru Beldiman, în „Jalnica Tragedie”, descrie cu

deamănuntul această întâmplare. / Mitropolitul Veniamin, în raportul său către Divanul Țării, arată că mănăstirea Slatina a fost meremetisită și făcută ca din nou, după ce fusese arsă de ieniceri. / În 1860, Guvernul Țării exilă în mănăstirea Slatina pe Mitropolitul Sofronie Miclescu”⁹³¹.

1894: „Moșia face parte din Domeniul Coroanei (Ocolul I silvic), fostă, altădată, a mănăstirii Slatina. Suprafața teritorială a comunei e de 20.948 fălci, din care 15.156 pădure, 300 cultivabile, 4.992 fânaț și restul sterp. Anul din urmă s-au cultivat 6 hectare grâu, 606 hectare porumb, 7 hectare orz, 224 hectare ovăz și 50 hectare 83 ari hrișcă. / Împroprietăriți, în 1864 și 1881, sunt 78 frunțași, 550 pălmași și 439 codași, stăpânind 3.496 fălci. Localități mai însemnate în comună sunt: Monastirea Slatina, Tabăra, Poiana Doamnei, Esle și instalațiile forestiere din Găinești și Esle. Afară de fabricile din Găinești și Esle, mai sunt în comună 3 fierăstraie primitive (2 pe Suha Mare și 2 pe cea Mică) 8 moriște, 2 pive, 11 cârciumi și 10 dughene. Mai înainte de 1870, satele Drăcenii și Găinești formau o comună aparte, numită Găinești. Alexandru Lăpușneanul înzestră Monastirea Slatina, zidită de el, cu moșia sa Mălini, pe care mo-nastirea o stăpâni până la secularizarea averilor mănăstirești”⁹³².

1904: „Pe la Drăcenii, alt sat mare din stăpânirea regală, un drum la dreapta, către munte, duce la mănăstirea Slatina, prin semănături și bune sate de munte. Bradul apare pe înălțimile tot mai mari, și peste puțin el le-a cucerit pe de-a întregul, ca în munții Neamțului. Doi munți

⁹³¹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, vol. V, București 1902, pp. 420-422

⁹³² Ionescu, Serafim, *Dicționar geografic al Județului Suceava*, București 1894, pp. 193, 194

în dreapta și în stânga; în fund un altul, albăstriu, închide zarea. Supt el se văd turnuri de biserică, scânteind din coperișurile de tablă. Acolo e Slatina. / Ctitorul, Alexandru Lăpușneanu, care rățăcește în mintea urma-șilor ca o stafie cruntă cu mâinile pătate de sânge, a vrut să întreacă pe toți înaintașii și strămoșii săi prin clădirea acestei puternice mănăstiri. Niciodată Ștefan cel Mare sau Petru Rareș n-au avut îndrăzneala și dărnicia ce trebuie pentru a dura o clădire așa de mare, așa de bogată și de felurită. / Un înalt zid de bolovani, legați cu ciment înnegrit, se desface pe verdele negriu al brazilor vecini. Îl străbat ferești înguste, de multe ori despărțite încă în două printr-un strat de cărămidă fină. La poarta de intrare se ridică un turn zdravăn; în fund, la fiecare colț al zidului de spre codru, care merge până în Bucovina, pe drumul Sucevei pierdute, alte două turnuri. Unul se zice a fi fost acela de la paraclisul lui Vodă; celălalt, așa de masiv încât cu greu i s-ar putea găsi perechea, duce la bisericuța de sus, care se numește „paraclisul Doamnei Ruxandei”. / Alexandru Vodă a făcut și clădiri încăpătoare, pentru el, Curtea sa și călugări, dar casele domnești nu s-au păstrat decât în parte. Într-o aripă a zidirii umbroase, cu două rânduri, cu cerdace, arcade și ferestuici adânci, e arhondaricul și chiliile fraților, paisprezece la număr, care au în fruntea lor pe un bătrân din părțile Bistriței, călugărit de Meletie (fratele lui Nicolae Istrati din Roto-păneștii apropiați), odinioară el însuși stareț aice. Restul vechiului palat, spoit cu galben, e un spital sau e dat spre locuință medicilor⁹³³. / Trapezăria și bucătăria, care fac la un loc o singură clădire, s-au păstrat mai bine, adică tocmai așa cum le-a lăsat ctitorul, la 1559, când s-a sfințit noua mănăstire. Bourul stemei

⁹³³ Casele au ars de curând, în 1919 – n. Nicolae Iorga

moldovenesti, săpat într-o formă nouă, cu gât cu tot, având în stânga soarele și luna și întovărășit de doi lei și de arabescuri, stă de-asupra ușii. Ușa aceasta are mai multe ciubuce în cadru, și, sus, un *lintel* mare. Întreaga fațadă, prelungită cu un cerdac, înfățișează în stânga doua ferestuiți cu „lintele” și ciubuce, iar în dreapta, pe altă linie, două ferestruie mai mici. În dos, fereștile sunt prefăcute, dar într-un colț se vede o săpătură, al cărei rost nu se mai poate lămuri, în bucătărie, o enormă vatră, cu arce largi în toate părțile; ea slujește și astăzi la pregătirea mâncărilor grosolane, care fierbeau în mari cazane de aramă. În total, e unul din rarele specimene ale vechii arhitecturi civile. / Biserica are o fațadă ca aceea de la Neamț sau Piatra, cu trei ferești mari gotice și un rând de ocnite; se sprijină pe două puternice contraforturi. Pe laturi sunt alte trei con-traforturi și încă un rând de ocnite: fereștile se deschid mărunte, simple, cu arcu sfârâmat. Turnul, mic, seamănă cu al bisericilor lui Rareș și e încins de trei ori cu ocnite. / Intrarea se face pe laturea de spre trapezărie, unde, iarăși, sus de tot, stă bourul cu soarele și luna. O ușă joasă, fără de podoabe, duce într-un pridvor întunecat. Altă ușă, care trece în naos, încadrată cu trei rânduri de ciubuce aurite, e poate cea mai frumoasă întruchipare a încadrărilor obișnuite în veacurile al XV-lea și al XVI-lea. Zugrăveala nu e tocmai veche, dar reproduce cu credință, într-o desăvârșită armonie a împărțirii și a formelor, pe aceia. / Un singur mormânt, cu bolta joasă, sprijinită de stâlpi săpați și acoperiți cu o minunată placă de marmură, acoperă rămășițele domniței Teofana, fata lui Alexandru Vodă. După câțva timp, un alt mort a fost coborât acolo, un bătrân copleșit de blesteme, care ieșise din lume prin haina de căință a călugăriei și prin

otrava boierilor: călugărul Pahomie, care fusese Alexandru Lăpușeanu. Și pentru dânsul s-au sculptat slove pe marmură și tatăl blestemat a fost așezat spre odihnă lângă marmura albă care purta numele curat al fiicei sale, moartă fecioară, în tinerețe. Un al treilea mort mare a venit pe urmă. Veniamin Costachi, fost Mitropolit al Moldovei, vestit și sfânt Mitropolit, scos din Scaun de dușmănia celor puternici, s-a stins aici. El a fost înmormântat întâi lângă zidul bisericii, cam pe locul unde, cu câțiva ani în urmă, s-a așezat un grilaj de fier cu inițialele numelui, familiei și vredniciei arhieresti a răposatului. L-au strămutat apoi în biserica însăși, și colțul de umbră cu mormântul copilei și al tiranului a primit oasele bătrânului sfânt. Dar ele au fost strămutate pe urmă în noul și ultimul lăcaș al Mitropoliei din Iași, restaurate, și astăzi numai lespedea de marmură a Teofanei se vede pecetluind țărna de acum cinci sute de ani, înveșmântată în vechile stofe și vechile coperișuri de cap ale vechimii. / De-o parte, în bibliotecă, unde e strânsă aproape toată opera de traducere și tipărire a lui Veniamin, se păstrează două aere țesute în fir de aur pe mătase roșie. Între sfinți, chipul lui Alexandru și al soției sale Ruxanda se văd, cu fețele zugrăvite pe mătase și rochiile de brocard sau de stofă scumpă, cu podoabe de blană, fireturi, gulere și brâie de aur. Iar, lângă mormânt, Alexandru, soția și fiii săi se înșiră, în chipuri senine de sfinți: în locul bărbii mărunte negre de pe aer, ctitorul poartă aici lungă barbă sură a bătrâneților”⁹³⁴.

⁹³⁴ Iorga, Nicolae, *România. Cum era până la 1918*, vol. II – Moldova și Dobrogea, București 1940, pp. 48-51

SLAVA

(pe Muntcel, lângă Bătrânești, com. Icușești, Neamț).

Întărit, în **1 august 1403**, de Alexandru cel Bun, boierului Baliță Mudricica, „în Moldova, pârâul Crasna, care este la Cobâle, de la gură până la obârșia pârâului și pe acel pârâu, două sate, Comanăuți și Crămetonești. Iar de la gură hotarul lui să fie pe Siret; iar de la pădurea scurtă, pădurea în sus, la obârșia pârâului, prin dumbravă, la Siret, la gura pârâului. Și încă i-am mai dat al treilea sat, la Slava, pe Muntcelul acelu hotar, în jurul întregii păduri. Acesta le este tot hotarul”⁹³⁵.

SLĂVEȘTI

(sat pe Crasna, parte din Leoști,
comuna Tătărani, Vaslui).

Întărit, în **5 martie 1438**, de Ilie voievod, Neagăi a panului Giurgiu Piatră, care primește uric pentru „un sat pe Sitna, anume satul Diiacul, mai sus de Stroe, și seliștea care este în același hotar, și un loc pustiu pe Bâc... la gura

⁹³⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 18, pp. 25-27

Divicei, să-și întemeieze sat, și pe Crasna, anume Slăvești. Și, de asemenea, a venit înaintea noastră și înaintea boierilor noștri Grozav, fiul lui Mogoșel de la Vinnea, de bună boia sa, și a vândut partea sa, jumătate de sat la... Mogoș de la Vinea, pentru... paniei Neaga a panului Piatră... Iar hotarul acestor sate să fie cu toate hotarele lor vechi, pe unde au folosit din veac. Iar hotarul acestei pustii să fie cât vor putea folosi îndestul”⁹³⁶.

SLĂVNICENI

(comuna Coțușca, Botoșani).

1625, ianuarie 8: Porunca lui Radul voievod, după jeluirea lui Sturdzea diac și a unchiului său Sava Pepelea din **Tâlhărești** împotriva lui Dumitrașco Șeptilici, care „a luat o parte de ocină în sat, în **Slăvniceni**, care parte a fost a mătușii lor Anastasiei a Pinții și acum o ține Șeptilici, zicând că o au cumpărat și sunt mai aproape nepoți Sturdzea cu Sava Pepelea decât Dumitrașco Șep-tilici”, de a se opri „acea parte de ocină ce a fost a Pinții, din sat și din eleșteu, ce se va alege partea ei, ca să n-aibă Șeptilici nici o treabă, ci să-i întoarcă banii Sturdzea cu Pepelea”⁹³⁷.

1634, ianuarie 30: Întărit de Moise Movilă diacului Sturza, feciorul lui Sava Pepelea, și fiului său Ștefan, care primește urice pentru „moșia ce-a avut stră-moașa lor Alba de la bătrânul Petru voievod... din jumătate de sat

⁹³⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 181, pp. 256-258

⁹³⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 256, p. 324

Slăvniceni, a treia parte, ce este pe Giurov, cu parte din eleșteu și din bălți și din tot venitul. / Și iarăși... o parte de ocină de sat din **Tâlhărești**, din jumătatea de sat din jos, a șasea parte, și din seliștea **Șăndrenii**, care acea parte de ocină au avut-o ei tocmeală cu Barnovschi vodă”⁹³⁸.

1638, iulie 18: Vasile Lupu voievod întărește schimbul de moșii, făcut de Ștefan, fiul lui Popelea, nepotul lui Vlad vameșul din **Tâlhărești** (azi Talpa, contopit cu Blândești, comuna Sulița, Botoșani), din ținutul Hârlău, cu Neculai din **Ghireni** (comuna Coțușca, Botoșani), fiul lui Albul, din ținutul Dorohoi, schimb prin care Ștefan „a dat a noua parte, de jos, din jumătate din satul **Slăvniceni** (comuna Coțușca, Botoșani), ce este în ținutul Dorohoi, lui Nicolai din Ghireni pentru a noua parte din Tâlhărești, din partea de sus, ce a cumpărat-o de la Sturdzea, nepotul lui Vlad vameșu, pentru 60 de taleri bătuți. / Și de asemeni, Borotco și Nacea, napoții lui Vlad vameșul, au vândut dreapta lor ocină din satul Slăvicieni, două părți din a noua parte din jumătate de sat, lui Nicolae de Ghireni, pentru 36 taleri bătuți. / Și la tocmeală au fost Avram din **Lugăcenii** (Lucăcenii, azi Lukacivka, raionul Chelmenți, Ucraina), Vartic din **Crăstești** (Cristești, comuna Durnești, Botoșani), Neculai Grumadzu și Pilipovschii”⁹³⁹.

SLIPOTENI

⁹³⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 42, p. 45

⁹³⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 420, pp. 400, 401

(lângă Izvorul Berhecilor, Bacău)

1627, aprilie 20: Întărit de Miron Barnovschi voievod marelui pitar Ionașco Cehan, care primește uric pentru „o parte de ocină din satul **Slipotenii** (lângă Izvorul Berheciului, Bacău), în ținutul Tecuciului, din a patra parte a treia parte, cu loc de moară pe apa Berheciului și cu loc de prisacă pe pâraul Slipotul și din a patra parte din jumătate de sat **Obârșia Berheciului** (Izvorul Berheciului, Bacău), a treia parte, ce și-a cumpărat sieși drept 60 taleri de argint de la Tofana, jupâneasa lui Vitoltu Mărățeanu fost logofăt, fata lui Bucium vornic. / Și iarăși a vândut lui Ionașco Cehan altă parte de ocină din același sat Slipotenii, a patra parte, cu vad de moară pe apa Berheciului și cu tot venitul, drept 40 taleri de argint. Care parte a fost cumpăratură lui Vitolt logofăt de la Ionașco și soră-sa Magda, feciorii lui Ion, nepoții lui Toader Berheci. Și iarăși au mai întărit lui Ionașco Cehan vel pitar toate părțile din Slipoteni, de către apus, cu loc de moară și cu tot venitul, ce le-a cumpărat, drept 50 de taleri, de la Dragoș călugărul, feciorul lui Iuvol, nepotul lui Lazor, și de la seminția lui”⁹⁴⁰.

1628, martie 20: Întărit de Miron Barnovschi voievod marelui pitar Ionașco Cehan, care cumpără, cu 20 taleri, de la frații Dragoșe, Luca și Tărăbușul „o parte de ocină din seliștea **Slipotenilor**, care s-a venit către apus, cu vad de moară în apa Berheciului”, de la feciorii lui Crasnăș păhărnicele, cu 25 de taleri, „un vad de moară și cu pietre din satul **Brătiani**”, iar de la Ghiorghe, feciorul Zbierăi,

⁹⁴⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 184, p. 239

nepotul Barzului și Țâmpul, cu 10 taleri, „câtă se va alege din seliștea **Măgdășenii**, în ținutul Fălciului”⁹⁴¹.

1628, aprilie 10: Întărit de Miron Barnovschi voievod fraților Petre, Ionașco, Bălan și Mărica, fiii lui Cehan bătrânul, nepoți lui Stan Horjăi, și neamului lor Frățiman, și surorilor lui Maricăi și Anisiei, nepoții Albei, și iarăși neamului lor Gheorghe Horja și surorii lui Varvara, fii ai bătrânului Horja paharnic, și iarăși neamului lor, Sohiicăi și surorii ei Sora, fetele lui Gureș, și iarăși neamului lor Nastasiei Căraimănesei și surorii ei Drăguța, fetele Antimiei, toți nepoți și strănepoți Tetului, care primesc uric pentru „a treia parte din satul **Titeștii** (azi Tintești, lângă Gugești, Vaslui) din ținutul Fălciului, partea de mijloc, și iarăși o a treia parte, partea cea din mijloc din satul **Prebeștii** (Pribești, Vaslui) din ținutul Vasluiului, cu vaduri de mori și cu tot venitul”. / Întărit fraților Petre, Ionașcu, Bălan și Mărica, fiii lui Cehan bătrânul, nepoți Lazei, și neamului lor Gheorghe Horja și surorii lui Vărvara, fiii lui Horja bătrânul paharnic, și neamului lor, Sora și sora ei Sofiica, fetele lui Gureș, și iarăși neamului lor Nastasiei Căraimănesei și surorii ei Drăguța, fetele Antimiei, toți nepoți și strănepoți lui Stan Horja... satul **Horjăștii** (Horjești, sat pe Lăpușna, Moldova) pe Lăpușna, din sus de **Scorțăști** (lângă Horjești, Moldova), unde au fost casele lui Stan Horja, și **Fântâna Pepirigului** (sat pe Lăpușna, Moldova), dintr-același hotar, și alt sat, în **Gura Ocoalelor** (lângă Horjești, pe Lăpușna, Moldova) pe Prut, sub obrejie, unde se ridică gârlele în cruciș, și un loc de prisacă, la **Colacul** (toponim, Horjești, Moldova) și prisaca cea veche a lui Horja de după **Târnușa** (pârâu pe Lăpușna,

⁹⁴¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 327, pp. 445, 446

Moldova), în obârșia pâ râului, și **Strâmbenii** (sat, ținutul Lăpușna, Moldova) pe Bujor, și **Fântâna lui Mușat** (sat pe Lăpușna, Moldova), cu tot venitul”. / Tot acum, Tofana, jupâneasa lui Vitolt logofăt, fata vornicului Bucium, îi vinde marelui pitar Ionașco Cehan, drept 60 taleri de argint, „o parte de ocină din satul **Sclipotenii** (azi Slipoteni, lângă Izvorul Berheciului, Bacău), din a patra parte, a treia parte, cu vad de moară în apa Berheciului și cu loc de prisacă pe pâ râul Șleapotea, în ținutul Tecuciului, și din a patra parte din satul **Obârșiei Berhe-ciului** (comuna Izvorul Berheciului, Bacău), a treia parte... care aceste părți au fost cumpărătură lui Vitolt logofăt de la Isaiia sin Magdei, nepot Danului”. / Ionașcu Cehan mai cumpără și alte părți din Sclipoteni, de la aceeași Tofana și de la Draguș monah, feciorul Ivului, nepot lui Luca... apoi „și un vad de moară și cu pietre din satul **Brătenii** (lângă Pogonești, Lăpușna, Moldova), de la Ștefan, ginerele lui Crasnăș, și de la Apostol, fiul lui Crasnăș, drept 25 taleri de argint”. De la Gheorghie, fiul lui Zbera, nepotul Bârzului și Țâmpului, Ionașco Cehan cumpără părți „din satul **Măzdășanii** (azi Măgdășeni, lângă Averești, Vaslui), ce este în ținutul Fălciului”⁹⁴².

1634, aprilie: Zapisul șoltuzului Ion Carapoton și al celor 12 pârgari din târgul **Bârlad**, prin care mărturi-sesc „că, pentru șugubina ce-a făcut Vasile, fratele Dragului de la **Obârșiieni**, împlând cu nepoată-sa Anghe-lina sin Dragului, i se face gloaba lui 60 lei, să-i dea lui Cehan mare vornic. Neavând bani, au dat toată partea lui și a fratelui

⁹⁴² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 338, pp. 462, 463

său, ce-au avut ei în sat în **Slipoteni**, ca să fie moșie stătătoare”⁹⁴³.

1643, februarie 21: Zapis de mărturie de la marii boieri, în care scriu cum „acest om, Simion de la **Obârșie** (comuna Izvorul Berheciului, Bacău), femeia lui Angheлина și feciorii lor Vasile și Erimiia, nepoții Fătului, stră-nepoții lui Lupea Berheciu, și-au dat o parte de ocină din **Slipoteni** (lângă Izvorul Berheciului, Bacău), din ținutul Tecuciului, din tot satul, a șasea parte, lui Racoviță logofăt, pentru o vină ce au avut ei, drept câțiva stupi ce i-au furat și s-au prins de față la acest om, deci nici el nu s-a tăgăduit, ci a spus înaintea noastră că i-au furat acei stupi. Și cu altă n-au avut cu ce plăti, ci i-au dat acea parte de ocină”⁹⁴⁴.

SLIVNA

(fost Sârbi, parte din orașul Berești, Galați).

1493, octombrie 26: Întărit de Ștefan voievod fraților Stan Grama, Sima, Bodea și Bogdan, care cumpăra-seră, cu 64 zloți tătarești, de la Giurgea, fiul lui Bancea Prodănescu și de la nepoata lui Mica, fata lui Brindea, amândoi nepoți ai lui Miclea Prodănescu, „ocina lor

⁹⁴³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 88, p. 102

⁹⁴⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 35, pp. 39, 40

dreaptă, un sat, anume Sârbii, la obârșia Slivnei”⁹⁴⁵. Hotarul, din veac.

1774, iunie 5: Satul **Slivna**, ținutul Covurluiului, ocolul Horincii, avea, după recensământul lui Rumeanțev⁹⁴⁶. **Rufeturi**: Ioniță Dima, mazil / Ioniță Enachi, mazil / Costandache Dima, mazil / Ioniță Motran, mazil / Tudose fratele lui Enachi, mazil.

1902: „**Slivna**, comună rurală în județul Covurlui, plasa Horincea, așezată pe vale, la 85 km de la Galați. Se mărginește, la nord-est, cu Prodanеști, Gănești și Cavadi-nești; la sud, cu Balintеști, și la vest, cu Berești. Se compune din două cătunec: Slivna, reședință, și Onciul, cu o populație de 996 locuitori. Locuitorii din Slivna sunt răzeși, cei din Onciul, foști clăcași împroprietăriți. Are 2 biserici, cu hramul Sf. Ioan Botezătorul și Sf. Nicolae, formând o parohie, cu catedrala Sf. Nicolae, deservită de un preot paroh și 2 cântăreți; o școală. / **Slivna**, sat și reședința comunei cu același nume, are o populație de 823 suflete; 2 biserici și o școală”⁹⁴⁷.

SLOBOZENI

(Slobozia Zbieroe, azi Slobozeni,
lângă Scoposeni, comuna Gorbani, Iași).

⁹⁴⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. III, București 1980, doc. 136, pp. 261-263

⁹⁴⁶ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 97

⁹⁴⁷ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 437, 438

1639, iunie 15: Constantin și Dumitru, feciorii Agahii, nepoții Chirenii Zbiroaii, vând medelnicerului Banul și jupânesei Alexandra, drept 50 taleri bătuți, „moșia ce am avut în **Slobozia Zbieroe** (Slobozeni, lângă Scoposeni, comuna Gorbani, Iași), ce este pe Prut, din jumătate de sat, două părți câte a șaptea parte... dinaintea fraților noștri Ionașco Talpă, Guțul, Simion pârcălabul, Focșa și alți oameni buni”⁹⁴⁸.

1639, octombrie 8: Zapisul lui Ionașco Ghizdăvăț, Ionașco a Savei și Condre din sat de **Luceni** (comuna Victoria, Iași), în care mărturisesc cum au vândut „o parte de ocină, din părțile noastre de sat din Luceni pentru o parte de ocină ce-a fost vândută din sat de **Petrești** (comuna Ipatele, Iași) pitarului Ianachie de nepoții noștri, feciorii Ilenei. / Deci, văzând noi că au vândut nepoții noștri acea parte de ocină din Petrești, fără știrea noastră, noi am vândut din părțile noastre din satul Luceni o parte de ocină, ca să fie împotriva celei părți de sat din Petrești, Ursului Țocârlan, drept 8 zloți și drept două vaci cu viței și un bou bun... / Și la tocmeală au fost Erimiia din **Slobodzie** (lângă Scoposeni, Slobozia Zberoaiei, comuna Gorbani, Iași), Pavăl pârcălabul de **Chișerei** (azi Grădinari, comuna Golăești, Iași), Vasile Beghiul din sat din **Străoani** (comuna Victoria, Iași), Niculei văfaful hatmanului, Vasile pârcălabul, Ștefan Cârcos de târgul **Iași**, Chirilă feciorul Gârnei, Moiseiu feciorul lui Frățiman, Gavril feciorul popii Macsân din **Bogzești** (comuna Bu-

⁹⁴⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 148, pp. 163, 164

dăi, județul Orhei, Moldova), de la Orhei, și mulți oameni buni și bătrâni”⁹⁴⁹.

SLOBOZIA

(pe Vilna, Vaslui, prin cătunul Mogoșești, azi în comuna Ipatele, Iași).

1400, septembrie 1: Întărit de Alexandru cel Bun boierului Mogoș. „Iar hotarul acestui sat, din obârșia Vilnei purcede în jos, până la ploi, iar de la ploi, drept peste câmp, până la trei stejărei, în marginea dumberăvii, de la acei trei stejărei drept la rediu și în marginea rediului, la movilă, și de la movilă, pe culmea dealului, până la poiană, iar de la poiană, pe Dealul cel Mare, până la obârșia Vilnei. Atât îi este tot hotarul”⁹⁵⁰.

SLOBOZIA

(comuna Slobozia, Iași).

1624, martie 24: Întărit de Radul Mihnea voievod mănăstirii Solca, care primește uric pentru, pe lângă satele din ocolul Bădeuților (Bădeuții, Drăgăneștii, Cârneceștii, Vancicăuți, Pârlișani), „care sate au fost toate dom-

⁹⁴⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 249, pp. 247, 248

⁹⁵⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 12, p. 18

nești și s-au numit de ocolul Badeuți și nu sunt de nici o trebuință pentru domnie”, și alte sate sucevene (Ciorsaci, Broșteni, Stupca, Lămășeni), „două sate, **Monastirenii** (Mănăstireni, Botoșani) și **Costeștii** (Costești, Botoșani) și cu mori pe Siret, care au fost ascultătoare de ocolul Botoșanilor... un sat, anume **Iubăneștii** (Ibănești, Botoșani), din ținutul Dorohoi, cu iazuri și cu mori, care sat a fost mai înainte ascultător de ocolul Dorohoi smuls de acolo Isac Balica hatman, în zilele sale, și l-a luat, iar apoi l-a pierdut în hiclenie, când a venit cu sabie și cu mulțime de leși asupra țării aceștia și asupra lui Ștefan voievod... / un sat anume **Dumenii** (Dumeni, Botoșani), în același ținut, care sat mai înainte a fost al lui Isac Balica hatman și l-a alipit la ocolul **Căcăcianilor** (sat pe Cracău, Neamț), iar apoi l-a pierdut în hiclenie, când s-a ridicat cu Costantin voievod asupra lui Ștefan voievod și asupra sceptrului cinstitudinii împărat... / două sate, anume **Lozna** (comuna Dersca, Botoșani) și **Călineștii** (județul Suceava), ce sunt în ținutul Suceava, care sate au fost mai înainte ale lui Vasile Stroici și le-a pierdut în hiclenie, când a venit cu sabie și foc asupra țării acesteia și asupra lui Ștefan voievod, cu mare mulțime de leși și cazaci... / un sat, anume **Stroieștii** (comuna Lunca, Botoșani), ce este în ținutul Hârlău, care sat a fost mai înainte dom-nesc... / un sat, anume **Slobozia** (comuna Slobozia, Iași), în ținutul Roman, lângă Cotnari, pe pâraul Cârjoaie, și cu mori mai jos de sat, pe același pârau... / un sat, anume **Podolenii** (sat, Vaslui), în ținutul Fălciu, cu tot venitul, care sat a fost drept domnesc și a mers din mână în mână... / un sat, anume **Ustiia** (comuna Ustiia, județul Chișinău, Moldova), în ținutul Orhei, pe malul Nistrului, unde cade pâraul Răut

în Nistru, și cu mori în Răut și în Nistru, care sat a fost ascultător de ocolul Orheiului”⁹⁵¹.

SLOBOZIA-SILIȘCANI

(Sihle, satul fraților Luca, Malea și Stroe,
comuna Mihăileni, Botoșani).

1436, august 11: Întărit de Ilie și Ștefan voievozi lui Luca de la Sihle și fraților lui Malea și Stroe, care primesc uric pentru „două sate, unul la Terebne, anume Viadici, celălalt la gura Săratei, unde a fost Mihail... Iar hotarul acestor sate să fie cu toate hotarele lor vechi, pe unde au folosit din veac”⁹⁵².

1627, septembrie 1: Întărit de Miron Barnovschi voievod vornicului Gligorie Hrucu, care primește uric pentru „un sat anume **Siliștea** supt Turbureni, ce este în ținutul Hotinului”⁹⁵³.

1632, martie 1: Zapisul fiilor lui Simion Jorea, Ionașco, Gheorghe și Grăpina, și al nepoatei lor Safta, care își împart moșiile moștenite după „părinții noștri Simion Jorea și maica noastră Anna Joroae”. „Deci s-au venit în partea lui Ionașco Jorea jumătate de **Ruptură** (azi Izvoare, comuna Bahna, Neamț) în ținutul Neam-țului, a patra parte de **Seliștea** (azi Slobozia-Silișcani, comuna Mihălășeni,

⁹⁵¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 178, pp. 235-238

⁹⁵² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 160, pp. 222, 223

⁹⁵³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 232, p. 319

Botoșani), în ținutul Hotinului, ju-mătate din a patra parte de **Măndăcăuți** (Mendicăuți, comună în raionul Hotin, Ucraina) de acolo și a patra parte de Onut (scris „Unotu”) în ținutul Cernăuților”; / „Iar lui Gheorghie Jora s-au venit jumătate de **Costești** (comuna Duruitoarea, raionul Râșcani, Moldova) în ținutul Hotinului și jumătate din a patra parte de Măndă-căuți de acolo și a patra parte din Onut, în ținutul Cernăuților, și a patra parte din **Crecești** (azi Chircești, comuna Miclești, Vaslui) și jumătate e **Ruseni** (sat, Vaslui), în ținutul Vasluiului”; / „Iar surorii noastre, Grăpinei, s-au venit jumătate de sat **Zubriceni** (azi Zăbriceni, comună în raionul Edinița, Moldova), în ținutul Hotinului, și jumătate de **Părceleni**, de acolo, și a patra parte de **Zăvădeni** (sat, raionul Hotin, Ucraina) și o falce și un fărtaș de vie în **Cotnar**; / Iar nepoatei noastre, Saftei, fetei Nastasiei, surorii noastre, s-au venit jumătate de sat **Porceleni** (Onești, fost Porciuleanca, comuna Zăbriceni, raionul Edinița, Moldova), în ținutul Hotinului, jumătate de Zăvodeni de acolo și a patra parte de Zăve-deni, iarăși de acolo, și două fălci de vie la Cotnar. Însă cea moară din jos de **Pojogeni** (raionul Edinița, Moldova) să fie în două Grăpina cu Safta. Și dintr-acele heleșteie să le fie după părți”⁹⁵⁴.

1633, ianuarie 15: Întărit de Alexandru Iliăș voievod mănăstirii Aron vodă din țarina Iașilor, care primește uric pentru „o seliște, anume **Fetioneștii** (lângă Victoria, Iași), care este în ținutul Iași, pe Jijia, cu vad de moară pe Jijia”, dobândită prin schimb cu „seliștea anume **Selicanii** (azi Slobozia-Silișcani, comuna Mihălășeni,

⁹⁵⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 10, pp. 9, 10

Botoșani), pe Bașeu, care este în ținutul Dorohoi”, fostă a „pârcălabului Gheorghe Jorea”⁹⁵⁵.

1902: „**Slobozia**, sat în stânga pârâului Bașeul, pe valea pârâului Fundoaia, în partea de nord-est a comunei Brăteni, plasa Ștefănești, județul Botoșani, așezat pe moșia Odaia Silișcani. Are o suprafață de 167 hectare, cu o populație de 80 familii sau 309 suflete; 1 biserică, cu 2 cântăreți. Vite: 90 boi și vaci, 35 cai, 200 oi și 60 porci”⁹⁵⁶.

SLOBOZIA

(sau Pătrușani, azi Chetroșeni, comuna Șișcani,
raionul Kotovsk, Moldova)

1634, iunie 24: Întărit de Vasile Lupu voievod nepoților Agahiei și ai vornicesei Chirena Zbieroaie, Constantin, Cumna și Dumitru, fiii Agahiei, nepoții lor Gheorghe Roșca vistier, Vasile și Măria, feciorii Măguții, nepoți Agahiei, Gheorghe cu frații și cu surorile lui, feciorii Lupului vornic, toți nepoți Agahiei, și iarăși Iordache, Florința și Franga, feciorii Maricăi, toți nepoții Agahiei, Varvara și Tecla, feciorii Dimitrii, iar nepoți Agafiei, așijderea rudeniile lor Dumitru, Ionașco și nepoata lor Măriia, fata Mărenii, feciorii Fătului, toți nepoți

⁹⁵⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 269, pp. 340-342

⁹⁵⁶ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 439

și strănepoți Chirenii Zberoaie vorniceasa, care primesc urice pentru „trei sate, anume **Izbiștea** (Izbești, comuna Cruglic, raionul Dubăsari, Moldova), din ținutul Orheiului, și satul **Pietrosul** (sau Guțăști, aproape de Bujor, comuna Bujor, raionul Kotovsk, Moldova), și satul **Slobodziia** (sau Pătrușani, azi Chetroșeni, comuna Șișcani, raionul Kotovsk, Moldova), din ținutul Lăpușnei, și cu două fălci de vie de la târgul **Hușilor**”⁹⁵⁷.

SLOBOZIA

(lângă Stânca, Botoșani).

1645, iulie 17: Carte de împuternicire, dată de Vasile Lupu voievod lui Vasilie diaconului din **Slobodzie** (lângă Stânca, Botoșani) ot **Ștefănești** (comuna Ștefănești, Botoșani), „să fie tare și puternic a ține și a apăra ale sale drepte ocini și moșie de sat din **Liveni** (comuna Manoleasa, Botoșani), a treia parte, și din satul **Hrușovăț** (Grușevița, comuna Babin, raionul Chelmenți, Ucraina) ce i se va alege partea din vatra satului, din fânațe și cu tot venitul”⁹⁵⁸.

⁹⁵⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 167, pp. 189, 190

⁹⁵⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 134, p. 110

SLOBOZIA

(pe Bistrița, Bacău).

1774, iunie 15: Satul **Slobozia**, ținutul Bacău, ocolul Bistriței de jos, satul spătarului Toader Canta, avea, după recensământul lui Rumeanțev⁹⁵⁹: **Toată suma caselor**: 15. Scădere rufeturi, însă 10: 10 scutelnici ai dumisale spătarului Toader Canta. Rămân birnici 5. / **Birnici**: Pavel, bârsanu / Sandul, mocan / Simion, mocan / Costandin, vrânceanul / Roman, ungurian / Gheorghe, muntean / Gligori, muntean / Toader, muntean / Stroie, muntean / Vasile, mocan / Toader, vrâncean / Hilip, rotar / Costandin, sârbul / Dragomir / Ion, ungurian.

SLOBOZIA

(Slobodziani, azi Slobozia, comuna Gârceni, Vaslui).

1645, octombrie 18: Vasile Banul medelnicerul cel mare, nepotul Petrii Ungurul, cu rudele lui Chiriac, cu femeia lui Anița, și Tănăsie și cu feciorii lui, toți nepoții Petrii Ungurului împart între ei ocinile „ce am avut de la moșul (bunicul) nostru Petrea Ungurul. / Și s-au venit Aniței și feciorilor Titianei jumătate de sat **Slobodziani** (Slobozia, comuna Gârceni, Vaslui) din ținutul Vaslui, jumătate din **Platonești** (Plotunești, comuna suburbană Prigoreni, inclusă în orașul Târgu Frumos, Iași) din ținutul

⁹⁵⁹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 297

tul Cârligătura, a patra parte din **Hotcești** (comuna Strunga, Iași), însă și părțile de **Crivești** (comuna Strunga, Iași) și de **Răvcani** (Răvăcani, comuna Strunga, Iași), care părți au fost vândute de tată-său, de Gligorie Mustea, lui Buhuș vistiernicului; și din **Hăsnășeni** (co-muna Lețcani, Iași), a opta parte, ce o am plătit eu, Vasile Banul, de le-am dat un cal. / Și în tocmeala noastră au fost pârcălabul Damaschin, Păcurar de **Verșeni** (comuna Mirosălăvești, Iași), Istratie de ținutul Cârligătura, Ionașco Mareș, Toader Marco și mulți oameni buni”⁹⁶⁰.

SLOBOZIA MORILE PRECISTEI

(lângă Focșani, Vrancea).

1774, iunie 26: Satul **Slobozie ot Morile Precistei** (mănăstire din Focșani), ținutul Putnii, ocolul Gârlelor, după recensământul lui Rumeanțev⁹⁶¹, avea **toată suma caselor 33**. Scădere rufeturi 5: 2 nevolnici, 3 slujitori. Rămân birnici 28 (28 scutelnici). / **Scutelnicii mănăstirii Precistii din Focșani**: Ivan fiul lui Niagul, morar / Vlad fiul lui Pârful / Mihalache, morar / Iosip, morar / Stan fiul lui Vasilache / Nițul / Gheorghe / Șerban, morar / Ion Bălăban / Ion Spânul / Mihalce, crav / Vasile, vier / Paraschiv, vornic / Iorga, harabagiu / Costantin, muntean / Petre, muntean / Vlad, muntean / Gheorghită, muntean / Stan, muntean / Anghel, muntean / Badul / Dragomir,

⁹⁶⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 225, pp. 176, 177

⁹⁶¹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 318, 319

văcar / Gheorghiță, muntean / Gheorghiță, railian (din Raia – n. n.) / Sălivăstru / Stănilă / Ene / Toader, podar. // **Rufeturi:** Negul, morar, slujitor de Focșani / Grigore, slujitor / Anca, văduvă / Marica, văduvă / Toader fiul Nicului, slujitor.

SLOBOZIA MOVILII

(în Covurlui, Galați).

1774, iunie 5: Satul **Slobozia Movilii**, ținutul Covurluiului, ocolul Mijlociu, avea, după recensământul lui Rumeanțev⁹⁶². **Birnici:** Dima Bârcu / Ion Jâglău / Gligore Hâncul / Ion Gagiul / Ilie Gagiul / Gligore Stan, în sama lui Crăiță. // **Scutelnici:** Simion Zaharie, scutelnic al căpitanului Movilă / Dediul Zaharie, scutelnic al căpitanului Movilă / Gheorghe Zaharie, scutelnic al căpitanului Movilă / Lupul Bâlcu, scutelnic al căpitanului Movilă / Neculai Mavriche, scutelnic al căpitanului Movilă / Ion Arsăndoiul, scutelnic al căpitanului Movilă.

⁹⁶² ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 103

SLOBOZIA

(lângă Tecuci, Galați).

1774, iunie 26: Satul **Slobozia**, ținutul Tecuciului, ocolul Târgului, după recensământul lui Rumeanțev⁹⁶³, aveau **toată suma caselor 54**. Scădere rufeturi 14: 1 vornic, 1 vătăman, 1 păscar (pescar – n. n.) isprăvnicesc, 11 văduve. Rămân birnici 40. / **Birnici**: Dediul sin (fiu) Duca / Stoian, sârbul / Voicul, sârbul / Tudori sin Opria / Costandin sin Tudora / Nenciul, cioban / Dumitru Calmari / Stan Vlăduță / Dumitru Tutuca / Tudori Tutuca / Gheorghi Crâstez / Tudosii, răilian (din Raia) / Ilii Tutuca / Vlad Cârlan / Ștefan sin Tudosii / Ștefan sin Năstasii / Neculaiu, cumnat lui Ștefan / Ene, holtei cu mamă / Dumitrașcu, cioban / Pavăl sin Miron / Niagu sin Grigoraș / Uncheș Iancul / Radu sin Iancul / Draghia zet (ginere) vornicului / Negoită brat (frate) lui / Vasili, holtei cu mamă / Voicul sin Iancul / Costandin sin Tutuca / Cernica, văcar / Drăgan, ce a fost scutelnic dumisale spătarului Conachi / Niagul Mărtac / Constandin / Dumitrașcu / Petria, holtei cu mamă / Lupul Băban, ce a fost birnic la Fundeni / Manolachi Mirăuță, ce a fost poștaș / Tudori, tij (la fel) / Eni, bejenar / Eni a Huzunului, tij / Vlad brat (frate) Negoită. // **Rufeturi**: Eni, vornic / Niagul, vătăman / Ioana, văduvă / Măriuța, văduvă / Tudora, văduvă / Niaga, văduvă / Dobra, babă văduvă / Tudora, babă văduvă / In (altă) Tudora, văduvă / Baba Dumitra, văduvă / Vasili,

⁹⁶³ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 555, 556

pescar isprăvnicesc / Maria, văduvă / In (altă) Maria, văduvă / Nastasia, văduvă.

SLOBOZIA FOCȘEI

(lângă Braniștea Tecucilor, Galați).

1774, iunie 26: Satul **Slobozia Focșei**, ținutul Tecuciului, ocolul Târgului, după recensământul lui Rumeanțev⁹⁶⁴, avea **toată suma caselor 50**. Scădere rufeturi 5: 1 vornic, 1 vătăman, 1 lumânărar isprăvnicesc, 2 văduve. Rămân birnici 45. / **Birnici:** Toader sin (fiu) Dărăban / Ion, holtei cu mamă / Costandin sin Saftii / Sandul sin Anița, holtei cu mamă / Zaharia zet (ginere) Dodoai / Ion sin căpitanului / Sandul, holtei cu mamă / Ursul Nebunele / Simion Căpitanul / Ștefan sin Cernat / Arion sin Jalobă / Vasili Nebunele / Vasili Tăbuș / Grigori Tărăță / Ioniță Bostănar / Mereuță sin Marin / Vișan sin Vasili / Ion zet (ginere) lui Chicoș / Dragomir sin Chicoș / Manolachi zet Cernat / Cernat sin Ștefăniță / Ivan, muntean / Zăfir Buiac / Stănilă, ce a fost vornic / Crâstia sin Stănilă / Ion Toader Tărăță / Sandul sin Stoian / Gheorghe cumnat lui Crivăț / Ion, vameș / Dragomir, văcar / Radu Dobrițoi / Alecsandru Pocriș / Dumitrachi Palicar / Enachi Pocriș / Ioniță, holtei / Crâste Palicar, văduvoi / Costandin sin Duca / Șerban Bălan / Postolachi sin Vasilachi / Ioniță Bălan / Ioniță Iftemii / Nanu, bejenar / Sandul Tăbuș / Strățulat, holtei cu mamă / Vasilachi, holtei cu mamă. // **Rufeturi:**

⁹⁶⁴ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 562

Vlad, vornic / Ivan, vătăman / Stan Pocriș, lumânărar
isprăvnicesc / Călina, văduvă / Soltana, văduvă.

SLOBOZIA NOUĂ

(lângă Fundeni, Tecuci, Galați).

1774, iunie 26: Satul **Slobozia Nouă**, al căpitanului Ilii ot Târgul Tecuciului, ținutul Tecuciului, ocolul Târgului, după recensământul lui Rumeanțev⁹⁶⁵, avea **toată suma caselor 56**. Scădere rufeturi 15: 1 vornic, 1 vătăman, 1 popă, 6 nevolnici, 3 slugi, 1 ȝigan, 1 lumânărar, 1 străin. Rămân birnici 41. / **Birnici**: Ion Popoiul / Răzmeriță / Vasilii Baltă / Andrei sin (fiu) Dumitru / Toader zet (ginere) lui Dumitru / Ștefan al lui Tudorachi / Grigori Ciopaga / Gheuca, rotar / Căzan, rotar / Grigorii, muntean / Ion, muntean / Radu Anton / Stănică / Mutul / Negoiță fiu lui Stănică / Gheorghi Pană / Enachi, rotar / Constantin fiu lui Meleca / Ion Hârlău / Moise Hârlău / Ghenia Vezurian / Badiul frate lui Tudori, văcar / Oanca,

⁹⁶⁵ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 568, 569

muntean / Eni / Costantin Vezurian / Lupul fiul lui Petria, rus / Radu Mircia / Vasili, holtei cu mamă / Neculai, holtei cu mamă / Costantin, holtei cu mamă / Gheorghi Hârlău, holtei cu mamă / Voicul Gagiul, holtei cu mamă / Stan, vier al dumisale spătarului Ioniță Canta / Necula Crivăț / Costantin Belivacă / Anastasii, holtei cu mamă / Măteiu, muntean / Stănilă, merticar / Niagu Jămalțu / Vasili Bran, rus. // **Rufeturi:** Iftemii Modruz, vornic / Lupul Băjan, vătăman / Popa Pătrașcu / Uncheș Dumitru, nevolnic / Neculaiu Hârlău, nevolnic / Uncheș Dragomir, nevolnic / Stoica, muntean, nevolnic / Uncheș Tudorache, nevolnic / Ion, ungurian, străin / Costantin, bucătar, sluga dumisale căpitanului Ilii / Tudorache, holtei cu mamă, lumânărar isprăvnicesc / Tudor, ȝigan, herar / Toader, păcurar, sluga căpitanului Ilii / Dumitru, cumnat lui Toader păcurar, la fel / Toader, văcar, nevolnic.

SLOBOZIA BUDA

(lângă Răchitoasa, aproape de Tecuci, Bacău).

1774, iunie 26: Satul **Slobozia Buda**, ținutul Tecuciului, ocolul Berheciului, după recensământul lui Rumeanțev⁹⁶⁶, avea **toată suma caselor 51**. Scădere rufeturi 7: 1 vornic, 6 nevolnici. Rămân birnici: 44. / **Birnici:** Lupul Uncheș / Stănilă, rotar / Mania / Ion Condria / Uncheș Stan / Grigori / Ioniță, brat (frate) lui / Vasili, frate lor / Toader / Stoica / Apostol / Dragomir /

⁹⁶⁶ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 586, 587

Uncheș Ion, ce a fost al spătarului Gheorghi Costandachi / Vasile Prutău, ce a fost scutelnic al dumisale spătarului Conachi / Toma, muntean / Toader / Ion, muntean, bejenar venit de la octombrie / In (alt) Ion, muntean, la fel / Niagul, la fel / Dragul, la fel / Dumitru, la fel / In (alt) Dumitru, la fel / Ion, rotar, la fel / Stoian Uncheș, la fel / Vasilachi, la fel / Vasile, holtei cu mamă, la fel / Gheorghi, la fel / Lupul, la fel / Niagul, muntean, bejenar venit de la mai / Gheorghi, la fel / Șerban, la fel / Radu, holtei cu mamă, la fel / Ion, rotar, la fel / Costantin, la fel / Ștefan, la fel / Vasili, la fel / Ursul, la fel / Vișan, la fel / In (alt) Ursul, la fel / Petre, la fel, bejenar de la mai / Marin, la fel / Grama, la fel / Opria, la fel. // **Rufeturi:** Frățilă, vornic / Dumitru Șchiopul, nevolnic / Negoită Cinpoș, nevolnic / Vasili, rotar, nevolnic / Mania, rotar, nevolnic / Radu, rotar, nevolnic / Drăgușan, nevolnic.

SLOBOZIANI

(Sloboziiani, în Dumești, comuna Dumești, Vaslui)

1634, iunie 22: Întărit de Vasile Lupu voievod slugilor domnești Murgoci, Simion Mogâldea și Ștefan „jumătate din satul **Sloboziiani** (Sloboziani, în Dumești, comuna Dumești, Vaslui), pe pârâul Bârlad, la ținutul Vaslui, cu vad de moară pe pârâul Bârlad, cu poiană și din pădure și din câmp”, pe care l-au cumpărat, cu 110 taleri de argint, de la „Titiana și Ana, fiicele Nastasiei, nepoate lui Petrea Ungurul pârcălab, strănepoate lui Coste logofăt,

și de la Anghelina, fiica Todosiei, nepoata lui Caraghiuzel, strănepoata lui Coste logofăt”⁹⁶⁷.

SLUGANI

(lângă Ciumași, comuna Berești-Bistrița, Bacău).

Întărit, în **22 martie 1500**, de Ștefan voievod, în cadrul unui schimb de sate cu mănăstirea Bistrița, care mănăstire primește „patru sate, tot pe Bistrița: un sat **Slugani**, al doilea sat **Chicotești** (lângă Blăgești, comuna Blăgești, Bacău), al treilea sat **Călienești** (lângă Blăgești, comuna Blăgești, Bacău), al patrulea sat **Lățcani** (Lăscani, contopit cu Racova, comuna Racova, Bacău), care este în fața Călieneștilor, sub dumbravă”, voievodul primind „cinci sate: unul pe Cracău, anume **Caucelești** (Căciulești, comuna Girov, Neamț), unde au fost juzi Mihail și Dieniș, între **Grielești** (lângă Căciulești, comuna Girov, Neamț) și între **Lupșa** (lângă Căciulești, comuna Girov, Neamț), altul pe Siret, anume **Gădinți** (comuna Sagna, Neamț), unde a fost curtea lui Negrea, trei pe Bistrița, mai sus de Bacău: **satul lui Birai** (Biră-ești, apoi Gherăiești, inclus în Bacău), și **satul lui Vlăscan**

⁹⁶⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 164, pp. 187, 188

(Vlăcsănești, inclus în Bacău) și satul **Manui-lești** (Manoilești, inclus în Bacău)”⁹⁶⁸. Hotarul, din veac.

SMULȚI

(sau Zmulți, Gornești pe Suholui, azi Smulți,
comuna Drăgușeni, Galați).

1448, iulie 15: Întărit, în **15 iulie 1448**, de Roman voievod, fraților Cernat Ploscar și Șteful, care primesc uric pentru „satele, pe Corod, anume: Pîtcăești, pe care l-au cumpărat de la Pîtcă pentru 60 de zloți, amândouă părțile, și, pe aceeași parte, între Motoșești și între Vite-zești, un loc de pustie să întemeieze sat, și, mai jos de Vitezești, la fântână, un loc din pustie să facă sat, și **Zmulți, pe Suholui, și, mai jos, unde este jude Uliu, anume Milești** (azi, deal și vale în Smulți), **și seliștea Dăbeștilor** (tot în Smulți), **și Cernătești**, la obârșiile Gerului, și, mai jos, Gorunești, și, între Milești și între Frățilești, un loc din pustie, și seliștea Frățileștilor, și, la obârșia Bârzotei, o prisacă, la fântână, unde a fost Călu-gărul, și, în dreptul Cojoeștilor, unde a fost prisaca lui Roșca, și Găunoasa, de la obârșie până la gură, și seliștea lui Lațco Furul, pe

⁹⁶⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 256, pp. 458-460

Suholui, și seliștea Comăneștilor, la gura Cneajei, și seliștea lui Mânea, pe Covurlui, și seliștea Șcheilor, și, mai jos, seliștea lui Fâlfoi, și a lui Radul, și a lui Radici, unde este jude Dragoș, și iezorul Covur-luiului cu gârla, și unde a fost Cudrea, și, pe Prut, Fărești, și gârla Flămîndzilor, și jumătate din morile noastre de la Covurlui, pe Prut, să-și facă casă, și jumătate din pădure, și jumătate din șteze, și din pești și din tot venitul, și pe apă și pe uscat, să le fie jumătate, și pe aceeași parte a iazului să-și facă dârstă, și de la iaz în vale pe Prut să le fie lor din toate târguieile toată această vamă, și pe apă și pe uscat, și seliștea Folteștilor, și seliștea lui Berevoi, pe Ialan, și fântâna lui Balea, pe Suholui, și fântâna lui Cucu și, pe Cracău, unde sunt juzi Dragan și Nasoe, amândouă părțile, și mănăstirea, și, pe Bârlad, Blajari, și Merești, și mănăstirea la gura Bârlăjiței, unde este Agapie, și Liești, și Gârlești, și Tălăbești, ocina lor, unde au fost Voico și Șteful și Micu, cu toată gârla de la Bârlad, și Toncești, cu gârla, și gârla Brateșului cu satul și seliștea lui Duma, pe Călmățui”⁹⁶⁹. Hotarele, din veac.

1502, martie 14: Întărit de Ștefan voievod lui Petrea, care cumpără, cu 70 de zloți tătarești, de la Oancea, nepotul lui Bodea ploscar, „ocina lui dreaptă, a patra parte din satul de pe Sohului, anume Milești (parte din Smulți), unde a fost Milea Uliul, la capătul de jos”⁹⁷⁰. Hotarul, din veac.

1634, septembrie 14: Zapisul vornicului Strățulat și Călmățui, în care mărturisesc, că fiind chemați de Mihai,

⁹⁶⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 280, pp. 397-399

⁹⁷⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 276, pp. 494-496

sluga lui Curt Celebi, cu scrisoarea domniei, în care se porunceă „să mergem la sat la **Măcișani** (Măci-șeni, comuna Corni, Galați), ce este pe Mânjina, la ținutul Covurluiului, care sat l-a cumpărat de la oameni din Măcișeni, să-l alegem dinspre alte hotare... am chemat oameni buni de primprejur, anume Dodeș Irodu din **Corne** (comuna Corni, Galați), Cârste Totrepehe din **Măcișani**, Măteiu din **Puțani** (Puțeni, azi Valea Mărului, comuna Valea Mărului, Galați) și Zbere din **Cleni** (comuna Corni, Galați)”, cu care au stabilit că „hotarul satului Măcișanilor, din jos, se întâmpină cu hotarul Puțanilor și cu al Clenilor, la o movilă mare, în deal, dinspre apus, și merge în sus culmea dealului, pe lângă hotarul Puțanilor, până se scoboară pe o vâlcea, ce se cheamă Valea lui Negrilă, și dă în Găunoasa, și merge în sus pe matcă, pe lângă hotarul **Mândreștilor** (comuna Valea Mărului, Galați), până se întâmpină cu hotarul **Gorneștilor** (înglobat în Smulți, comuna Drăgușeni, Galați) și taie, la răsărit, pe lângă hotarul **Dabeștilor** (comuna Drăgușeni, Galați), ce trece Mânjina, în deal, dinspre răsărit, până se întâmpină cu hotarul **Cornilor**, și merge în jos culmea dealului până se întâmpină cu hotarul **Clenilor** și taie, de-a curmezișul, peste vale Mânjina, alături cu hotarul Clenilor, până iar la movila unde se întâmpină hotarul Măcișanilor și al Puțanilor și cu al Clenilor. Deci noi le-am ales și le-am stâlpit dinspre alte hotare străine”⁹⁷¹.

1774, iunie 5: Satul **Zmulții**, ținutul Covurluiului, ocolul Mijlociu, avea, după recensământul lui Rumean-

⁹⁷¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 260, pp. 290, 291

țev⁹⁷². **Birnici:** Alicesandru Butunoiu / Tacul brat (frate) lui / Tofan Butunoiu / Vasile Butunoiu / Mihai Nejmir / David Butunoiu / Vlad Totolici / Savin Totolici / Ion, vătăman / Ion Bucă / Apostol Bârlibaș / Ion, dogar / Vasile, dogar / Gligore Totolici / Crăciun Bucă / Năstasă Bucă / Ion Lungul / Ion Macovei / Radul Corchei / Ștefan Corchei / Gheorghe Corchei / Savin, vătăman / Toader Nejmir / Vasile Gafton / Lupul Nejmir / Costandin Gaiul / Ion Mardare / Ioniță Prodan / Savin Iftodie / Andrei Iftode / Ion Bejan / Iordache Bejan / Ion, muntean / Pavăl, muntean / Andrei Nejmir / Petre zet (ginere) lui Patriche / Ștefan Patriche / Ion Patriche / Ion Călăci / Pătrasii Patriche / Ștefan Grosul / Enachi Moțoc / Pavăl Patriche, vornic / Lupul Ciolan / Vasile Ciolan / Antohi Ciolan / Lupul Gafton / Gligore Prodan. // **Rufeturi:** Ion, diacon / Popa Ion / Toader, diacon / Popa Gligore / Ioana Ciorărița, văduvă / Ana, văduvă / Anița, văduvă / Maria, văduvă / Linca, văduvă / Rusanda, văduvă.

SOBOLEȘTI

(sat lângă Săvinești, Neamț).

Întărit, în **15 septembrie 1462**, de Ștefan voievod, „mănăstirii noastre de la Piatra lui Crăciun (Piatra Neamț), unde este hramul Adormirea preasfintei născă-toare de Dumnezeu și pururi fecioară Maria”, care pri-mește uric

⁹⁷² ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 104, 105

pentru „anume satele și morile: moara cea mare care este pe Bistrița (Bistrița, comuna Viișoara, Neamț) și în Zdvijinții (Zvijinți, Arca sau Doamna, parte din Piatra Neamț), de la Doamna și **Sobolești** (sat lângă Săvinești, Neamț), și Faurii (înglobat în Zănești, Neamț), și Vascăuți (lângă Săvinești, Neamț), și Brașeuți (Brășă-uți, comuna Dumbrava Roșie, Neamț), și Bulgari (partea a municipiului Piatra Neamț), și Mărăței (în Piatra Neamț), și Dărmăneștii pe Chivejdi (în Piatra Neamț), și Oprișani (Cuejdiu, comuna Gârcina, Neamț), de asemenea pe Chivejdi, și Răidăceștii (lângă Turturești, comuna Girov, Neamț), și Tortoreștii (numit și Tătărași, azi Turturești, comuna Girov (neamț), două părți – o parte pe care ei au cumpărat-o de la Cozma, fiul lui Băloș, pentru 75 de zloți tătarești –, și Căuceleștii pe Cracău și cu moară (Căciulești, comuna Girov, Neamț), și Măndreștii pe Orbic (lângă Goșmani, comuna Români, Neamț), și satul lui Șerbu Răspop (Beșicani, comuna Săucești, Bacău), și Stăuciani, amândouă cuturile și cu moară și cu iaz (Săucești, Bacău), și morile de la Bacău, pe care ei le-au întemeiat din pustiu, și prisaca de la Fundu, dincolo de Siret (Siretu, comuna Letea Veche, Bacău), unde a întemeiat Martie, și via de la sare, la Bacău, în Dealul Sării, și Vâlsăneștii, mai sus de Bacău, și cu dârsta (partea de sus a Bacăului), și Lucăceștii pe Tazlăul Sărat (parte a orașului Moinești, Bacău), și satul anume Heciani, și cu morile, pe Siret, pe care l-a dat lor pan Hodco Știbor din uricul său, pentru sufletul său, și mănăstirea unde este hramul Sfântul Bogoslov, și mănăstirea de la Bahlui, și cu moara, și mănăstirea de la Bohotin, și cu moara, și prisaca Cozia, de la Bohotin, și Botna, pe Nistru, și cu prisaca și cu Iezerul Alb și cu toate gârlele, care din veac ascultă de Botna, și

moara de la gura Chivejdiului, sub Piatra lui Crăciun, și prisaca de la Itchil, și poiana de sub Ceahlău, și poienile de la Chi-vejdi”⁹⁷³. Hotarele, din veac.

SOCI

(sat pe Dumitra, în Bursuci, comuna Epureni, Vaslui).

1452, septembrie 10: Întărit de Alexandru voievod postelnicului Ignat, care primește uric pentru „a lui dreaptă ocină și moșii, sate anume Șoldeștii, la Dumitra, și Ciorăștii, și Bârlăleștii, și Soltăneștii, și Socii, cu mănăstire și cu Stanul, și, pe Prut, Dănișoara, și Ciocă-nești, și Borzăștii, și, tot acolo, la Vadul Rușilor, unde este Niag, și, de acolo, câmpul până ajunge la altă seliște, unde au fost Mane, și seliște... Ștelunova, și, pe din sus, la gura Sărății, silește Buvina, i... osebit alte seliști, și pe din sus de Husova, și Dobromireștii, pe Smila, și Balosinești, pe Smilișoara, și, pe Tutova, unde este fratele lui, Româ-nești, și unde este casa lui, la Moina, și silește Negrilești, și silește pe Lucoveț, unde au fost Frumușelul, și Zorilă, pe

⁹⁷³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 107, pp. 151-154

Tegheci, și, la Prut, pe gârla Soholețul, unde au avut și moară și iaz”⁹⁷⁴. Hotare, din vechi.

SOCI

(comuna Ștefan cel Mare, Neamț).

1462, septembrie 25: Întărit de Ștefan voievod Annei, sora logofătului Sima, soția lui Bârsan, care se pârâse cu vărul ei Șandru Negru, și primește uric pentru „două sate, anume **Socii** și **Dușeștii**”⁹⁷⁵. Hotarul, din veac.

1520, martie 22: Întărit de Petru (Rareș) voievod lui Bran, fiul Nastei, seminției lui Felea, fiul Mariei, nepoților de frate Moga și Dragoș, fiii popii Luca, nepoții de soră Toader și sora lui, copiii Vascăi, seminției lor Roman și Ion, copiii Anghelinei, și mătușii lui Marena, toți nepoții Simei logofăt și ai surorii lui Ana, cneaghina lui Bârsan, care primesc uric pentru „moșii din drese ce a avut bunicul lor Sima logofăt de la străunchii noștri Iliăș și

⁹⁷⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 20, pp. 22, 23

⁹⁷⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 109, pp. 156, 157

Ștefan voievozi, și de la sora lui Ana, cu mărturie de la părintele domniei mele Ștefan voievod, satele anume **Glodenii** și jumătate de sat **Voinova**, unde a fost Pașco vătăman, și satul **Socii** și **Dușeștii**; și s-a convenit lor satul Dușeștii și a patra parte din satul Glodenii, din partea din sus. / și iarăși, în partea lui Roman și Ion, copiii Anghelinei, și mătușii lui Marena, partea lor, trei părți din satul Glodeni și jumătate de sat Voinova”⁹⁷⁶.

1632, august 12: Întărit de Iliăș voievod popii Dumitru din **Soci** (comuna Ștefan cel Mare, Neamț), care primește uric pentru „cât se va alege din satul **Dragomirești** (comuna Dragomirești, Neamț), ce este în ținutul Neamț”, cumpărătură de la frații Dămian și Platon, fiii lui Andronic fost vatag de la Dragomirești, „pentru 40 taleri numărați și un cal bun, prețuit la 20 taleri curați”⁹⁷⁷.

1639, ianuarie 24: Carte de împuternicire, dată de Vasile Lupu voievod fraților Ionașco și Mihalcea, feciorii Lupului, „ca să fie tari și puternici a-și ține și a-și apăra a lor dreaptă ocină și moșie, toate părțile lor din sat din **Soci** (comuna Ștefan cel Mare, Neamț), din jumătate de sat, ce este în ținutul Neamțului, ca să nu aibă treabă Bran cu partea lor, numai să țină el ce-a cumpărat, din jumătate de sat, din a patra parte, jumătate, ce face a opta parte din jumătate de sat”⁹⁷⁸.

1661, mai 2: Frații Ștefan și Gligorașco, feciori Niței, schimbă cu vistiernicul Iordachi „12 pământuri din

⁹⁷⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XVIII, Iași 1927, pp. 141, 142

⁹⁷⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 173, pp. 222, 223

⁹⁷⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 16, p. 18

satul **Dușăști**... și dumnealui ne-a dat nouă 12 pământuri din satul **Soci**”⁹⁷⁹.

1661, mai 25: Gavril Viță, feciorul lui Niță din **Soci**, ținutul Neamțului, vinde marelui vistiernic Iordache (Cantacuzino), pentru 4 galbeni pol (jumătate), „moșia părinților mei din satul **Dușăști**, anume 2 pământuri în sat, unul în zapodie, la prisaca dumisale, și unul, de la fântâna Liciului Ștefan, la deal”⁹⁸⁰.

1661, iunie 18: Frăsina, fata lui Niță din **Soci**, ținutul Neamțului, vinde marelui vistiernic Iordache (Cantacuzino), pentru 3 ughi, „moșia mea din satul **Dușăști**, anume 2 pământuri și o lature”⁹⁸¹.

1774, iunie: Satul **Socii**, ocolul Pietrii, după recensământul lui Rumeanțev⁹⁸², avea **toată suma caselor 6**. Scădere rufeturi 6: 6 mazili. / **Rufeturi**: Vasile Niță, mazil / Dumitraș Niță, tij (la fel) / Ion Frunzete, la fel / Grigore Niță, la fel / Ștefan nepot lui Frunzete / Ursache Mămăligă.

SOCI

(în Lăpușna, comuna Bujori, raionul Kotovsk, Moldova).

1489, ianuarie 9: Menționat în hotărnicirea Petricanilor, în **9 ianuarie 1489**, când se scrie că „hotarul satului acestuia, al Petricanilor, se începe dimpotriva

⁹⁷⁹ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XXV, Iași 1895, pp. 52, 53

⁹⁸⁰ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XXV, Iași 1895, pp. 54, 55

⁹⁸¹ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XXV, Iași 1895, p. 56

⁹⁸² ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 61, 62

locului, din dealul dinspre Lăpușna, și merge la Fântâna Mare, dinspre târgul Lăpușna, care merge la ruptura din sus și merge margine în sus fața Lăpușnii și tot margine fața Lăpușnii, până ce hotărăște cu Dragomireștii (lângă Lăpușna) și cu Bujorul (satul Bujor, raionul Kotovsk) și, de acolo, să întoarce fața Bujorului în jos, din vale de Movila Petricăi hotar, și, de acolo, merge tot fața Bujorului împotriva rupturii Bujorului, într-o buză de pisc este hotar și, de acolo, taie peste deal de la Soci și muchie dealului din deal de Soci (sat, lângă Bujori) este hotar și merge drept în Movila lui Fulger și merge dealul în jos, unde este hotar Bujorului, și lovește în coastele Bobicenilor și Bobiceni trec tot dealul în jos, până împotriva hotarului din jos de lac, este hotar împotriva hotarului din deal și atâta este hotarul Petricanilor împrejur”⁹⁸³.

SOCI

(comuna Mirosălăvești, Iași).

1606, aprilie 2: Anghelina, fata lui Ion Nemiș, fiul ei Nicoară, și Vicol sin (fiul) lui Luca, nepot Anghelinei, strănepot lui Ion Nemeș, vând lui Nicoară „moșia din satul **Oncești**, ce se cheamă acum **Vascani**, în ținutul Romanului, din jumătate de sat, două părți, dar ce se va alege din acea jumătate de sat, trei părți din două părți... dinaintea lui Năvrăpăscul jitnicer, Toma Brut diac din

⁹⁸³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 44, pp. 83, 84

Soci, popa Costin, Ionașco Calotă vistiernic și Nichifor din **Heleșteni**, Gavril și Frim de **Boldești**, Ionașco Hâncul și Ștefan ot **Drăgoteani**”⁹⁸⁴.

1625, aprilie 23: Martor la un zapis de mărturie de la Samfira, fata Acseniei, care a „avut, din jumătate de sat de Stolniceni, a opta parte” și, după ce a „întrebat pe toți unchii mei de față, ei m-au lăsat și am vândut acea parte a mea... ce este în hotarul **Purceleștilor** (sat inclus în Stolniceni, Iași)... jupânului Ionașco Prăjescu, drept 120 taleri bani buni”⁹⁸⁵. Martori care întăresc zapisul sunt fostul hatman Gligorie Ciolpan, Gligorie Bolșea de **Dobrulești** (sat pe Moldova, inclus în Cristești, Iași), Popovici de **Năvrăpești** (sat pe Moldova, Iași), Grecul de **Pășcani** (orașul Pașcani, Iași), Vasilie de **Ciupești** (sat înglobat în Stolniceni-Prăjescu, Iași), Andonie, Toader sin Hireasca din **Hăsnășeni** (înglobat în Cogeasca, comuna Lețcani, Iași), Ionașco Năvală de **Soci** (sat, Iași), Constantin vistiernic și Pătrașco Ciogolea de **Vlădești** (sat pe Siret, inclus în Purcelești, comuna Stolniceni-Prăjescu, Iași), popa Pahomie de **Stolniceni**.

1627, mai 18: Zapisul lui Pașco și Căzan și nepoata lor Maria, feciorii Maghiții din **Botești** de ținutul Sucevei, nepoți lui Trifan de Botești, prin care mărturisesc că au „vândut o casă, ce am avut de moșie de pe moșul nostru Trifan, în sat **Năvrăpești**, cu tot locul ce i se va veni acelei case, în vatră, și în fânaț, și în pomăt, întru tot ce i se va veni locul acelei case și cu om într-acea casă... fratelui nostru, Macsin Popovici din Năvrăpești, drept 30 de taleri

⁹⁸⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, pp. 238, 239

⁹⁸⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 312, p. 384

bătuți, dinaintea a mulți oameni buni megieși: Ignat, Toader Harcul și Tănase de **Verișeni**, Cozma din **Soci**”⁹⁸⁶.

1634, octombrie 3: Zapisul lui Isaico și al feciorului său Vasile, nepotul Eremiei, strănepotul Stan-căi și al lui Miron, al femeii lui Isaico, Varvara, în care mărturisesc că au „vândut ce am avut în sat în **Săoani** (lângă Șcheia, comuna Al. I. Cuza, Iași), ce sunt în ținutul Romanului, pe Siret, a opta parte de casă, jupânului Lupul Prăjescul, drept 15 taleri, cu vad de moară pe Siret și cu bălți și cu livezi... Și într-această tocmeală au fost popa Ștefan, Vasile Benea și Ursul diregătorul de **Hălășteiani** (Heleşteni, comuna Heleşteni, Iași), Strătulat Dracea de **Sineuț** (Sinăuții de Jos, comuna Mihăileni, Botoșani), Vasile de **Tomești** (inclus în Iași) de la Prut, Țuțurman de **Lăpușna** (târg, raionul Kotovsk, Moldova), Ionașco Năvală de **Soci** (comuna Miroslăvești, Iași), Petrea de **Miclăușeni** (comuna Butea, Iași), și mulți oameni buni dimprejur megieși”⁹⁸⁷.

1635, iulie 23: Întărit de Vasilie Lupu voeivod lui Gheorghie Borșe ot **Dobrulești** (lângă Boureni, comuna Moțca, Iași), în baza unui „zapis de mărturie de la Năvrăpăscul biv vornic și de la alți oameni buni”, în care „scriu și mărturisăsc precum au venit înaintea lor Ignat, sin Crâste, și cu nepotul său Simion și au vândut a lor dreaptă ocină și cumpărătură din satul Dobrulești, ce-i în ținutul Sucevii, pe apa Moldovei, din giumătate de sat, din a patra parte, a patra parte, a lui Ignat și a lui Simion, ce le-au fost dreaptă cumpărătură de la Sava, Ștefan și Irina, feciorii

⁹⁸⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 209, pp. 287, 288

⁹⁸⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 267, p. 298

Agafi... lui Borșe vistiemic, drept 20 taleri de argint. / Și iarăși ne-a mai arătat alt zapis, de la același Năvrăpăscul vornic și de la alți oameni buni, scriind pre-cum au venit înaintea lor Mihailă sin Anușcăi, nepot lui Marinica, strănepot lui Vlaico Căprioară, și ș-au vîndut a sa dreaptă ocină dintru același sat Dobrulești... lui Gheorghie Borșe, drept 19 taleri de argint. / Și tij ne-a mai arătat și alt zapis, de la Ionașcu aprod de la **Soci** (comuna Mirosălăvești, Iași) și de la Marco comis ot Dobrulești și de la alți oameni buni, scriind și mărturisind precum au venit înaintea lor Gheorghie Răspop sin Crâstea și a pus zălog a sa dreaptă ocină din Dobrulești, din pol sat, din a patra parte, a patra parte, cumpărătură de la Lupul Veisa, drept un polobocu de miere, prețăluit drept 15 taleri de argint, la mîna lui Borșe, cu vade. Iar, dacă s-a împlinit vadiaoa, el n-a avut ca să dea acei bani, nici polobocul cu miere, și a rămas dintr-acea zi”⁹⁸⁸.

1902: „**Soci**, sat în județul Suceava, pe moșia și în comuna Mirosălăvești, așezat pe țărmurile pârâului Siliștea, zis și Soci. Vatra satului ocupă 90 fâlcii și 20 prăjini, cu o populație de 823 suflete. Are o biserică de lemn, cu hramul Sf. Voivozi, deservită de 1 preot și doi cântăreți. Împroprietăriți din 1864 sunt 51 frunțași, 73 pălmași și 27 codași, stăpînind 420,5 fâlcii. Drumuri principale sunt: la Mirosălăvești (2.400 m), la Boureni (1.600 m) și la Păș-cani (12 km). Soci a fost sat răzășesc. În 1803, „Socii răzășești aveau 140 liuzi, plătind 704 lei bir anual, lucrau pămîntul și aveau puțin loc” (*Uricariul*, vol. VII, p. 248). Nu sunt exacte cele afirmate de unii autori de geografii, cum că la Soci, în județul Suceava, s-a întîmplat lupta dintre Ștefan

⁹⁸⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 180, p. 216

cel Mare și Radu cel Frumos, luptă întâm-plată la Soci din județul Râmnicul Sărat (vezi A. D. Xenopol și Gr. Tocilescu)”⁹⁸⁹.

SOCRUJENI

(Socrojăni, Socruzenii, Starosilți,
comuna Gorbănești, Botoșani).

1528, februarie 4: Întărit de Petru (Rareș) voievod logofătului Toader, care primește uric pentru „din trei părți ale satului **Starosilți**, două părți, părțile lui Macsim Udrea, ce el le-a pierdut pentru hiclenie, când se ridică cu alți necredincioși ca și un lotru asupra Domnului, nepotul domniei noastre Ștefan voievod; / și la acestea, venit-au Fătul pârcălab de Ciobracii, surorile lui Stanca, Solomia, Neagșa, Ana și Anghelina, copiii Costei Posadnicul și schimbară cu domnia noastră a treia parte din satul **Starosilți**, ce a dat-o Costea Posadnicul nepoatei sale Magda, fata Marencinei, nepoata bătrânului Calian, din uricele vechi ale bătrânului Calian de la străbunul nostru Alexandru voievod, pentru că ea l-a răscumpărat de la robie din țara tătarească, și a dat pentru dânsul 5.000 aspri. / Iar domnuia mea datu-le-am la schimb un sat în ținutul Hotinului, cu numele **Stabarianii**, ce a pierdut acel sat

⁹⁸⁹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 448

Săcuianul ceașnic, ginerele lui Tăutul logofăt, pentru hicleie, când s-a ridicat, cu alți necredincioși, asupra lui Ștefan voievod... / Și datu-i-am acea a treia parte din satul **Starosilți** așijderi credinciosului pan Toa-der logofătul”⁹⁹⁰.

1623, aprilie 12: Întărit de Ștefan Tomșa voievod marelui logofăt Ionașcu Ghenghea, care primește uric pentru „satul **Mărgiucanii** (azi satul Ivești, comuna Ivești, Vaslui) pe pâ râul Tutovii, dinspre răsărit, cu mori pe apa Tutovei, ce este în ținutul Bârladului. Care acel sat a fost drept domnesc, ascultător de ocolul târgului Bâr-ladului, l-a cumpărat și el de la Alexandru Ilieș voievod, drept șase cai buni și 300 galbeni ungurești, care acei cai și acei bani s-au dat la trebuințele pământești, unde aveau pâ ră nevolnicii”; „jumătate de sat din **Ruptura** (sat, Vaslui), cu vad de moară în pâ râul Bârladului, ce este în ținutul Bârladului, care aceia este lui cumpărătură de la Buculei, ginerele Jăvroai, și de la toți cumnații lui: Iacob Scântei, Nistor și Ioan, și de la frații lui, drept 100 taleri de argint, bani buni, dintr-al lor drept uric ce au avut de la moșii lor. / Așijderea și cealaltă jumătate dintr-același sat de Ruptură, dintru același ispisoc, ce-l au de la însuși domnia mea. Cari aceea el au cumpărat de la Andonii, fecior Petrii, și de la toți frații lui, și de la Istrati, fecior lui Trifan Răuliți, și de la Tropotei, ginerele Barbului, și de la Toader, fecior lui Trifan Gladii, și de la Zahariia, gine-rele Săsoai, și de la Leoa, fecior lui Pavăl, și de la Manea, fecior pitarului, și de la Bălan, fecior Țărului, toți nepoții și strănepoții Danului, întru 100 taleri de argint, bani buni, dintru același uric ce au avut ei de moșii. / După aceea, iar au venit, înaintea noastră și înaintea a tuturor boierilor noștri, ai

⁹⁹⁰ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XIV, Iassi 1889, pp. 78-80

Moldavii, mari și mici, Todosiia, fata Nastasâii, nepoata lui Toader Poniți... ș-a vândut a ei dreaptă ocină și moșie, a treia parte din sat **Tomeștii** (sat în ținutul Hârlău, Botoșani), la Cazancea, ce este în ținutul Hârlăului, cu loc de iaz și cu tot venitul, care acea parte a luat-o de la feciorii și nepoții bătrânului Tomăscu, căci a vândut parte ei, Tomăscul, din satul **Lucenii** (sat în ținutul Iași), ce este pe Prut, în ținutul Ieșii, și partea ei din satul **Socrojăanii** (sat în ținutul Hârlău, Botoșani), iarăși până în Căzanciul. Aceea au vândut-o boierului nostru mai sus scrisul, dumisale Ionașcu Ghenghea, marelui logofăt, drept 200 taleri de argint, înainte noastră și înaintea boierilor noștri. / Așijderea au cumpărat lui și altă parte dintru același sat din Tomești, din a treia parte din mijloc, jumătate de parte, cu părți de iaz și cu tot venitul. Aceea au cumpărat lui și de la Lupul, și de la frate-său Pătraș Costin și soru-sa Marâia, toți feciorii lui Sămion Oțal, nepoți Drăganii, fetii Danciului Tomăscul, strănepoți lui Ichim Piliialoviciu, drept 50 galbeni ungu-rești, din drepte privilegii ce au de mărturii de la Petru voievod și din ispisoc de întăritură ce au avut de la Irimia voievod”⁹⁹¹.

1624, noiembrie 3: Întărit de Radul voievod lui Ponici, diacul din **Rugășești** (Rogojești, Bucovina), care primește urice, în locul celor pe care „i le-au luat tâlharii, când l-au prădat și i-au luat toată averea”, pentru „satul **Socrăjani** (sat la Cozancea, Botoșani), și pe jumătate de sat **Hrițăști** (raionul Edineț, Moldova), ce sunt în ținutul Hotinului... pe satul **Vlădenii** (lângă Mihăileni, Boto-

⁹⁹¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 57, pp. 88-90

șani)... pe satul **Hilișău** (mai sus de Dorohoi, Botoșani), de baștină și cumpărătură”⁹⁹².

1632, iunie 10: Întărit de Alexandru Iliăș voievod Irinei, fetei Măriuții, nepoată Gorcii Udrii, care primește uric pentru „jumătate de sat de **Starosilți**, cu iaz și țarină, partea de sus”⁹⁹³.

1634, august 11: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Isac și Toader Dediul, după judecarea pârei lui Udrea Goscă (mai jos, Gânscă) și a fraților și rudelor sale, „pentru a treia parte, cea de sus, din satul **Starosâlți**, sub Cozanciu, în ținutul Hârlău. Deci Udrea Gânscă... a ară-tat că Isac cu fratele său nu au nici o treabă cu acel sat și cu acea parte de sus. Iar Isac Dediul și cu fratele său Toader au arătat un ispisoc de cumpărătură de la Moise Moghila voievod și un zapis de mărturie de la șoltuzul și cei 12 pârgari din **târgul Botușani**, scriind cum a cumpărat Isac Dediul, cu fratele său Toader, de la Erina, strănepoata lui Udrea Gorcea, pentru 100 lei bătuți”⁹⁹⁴.

1635, aprilie 30: Întărit de Vasile Lupu voievod diacului Ponici din **Rogășăști** (Rogojești, comuna Mihăileni, Botoșani) „și altor oameni din sămânța lor”, care primesc uric pentru „un sat, **Socruzenii** (Socrujeni, comuna Gorbănești, Botoșani), și alt sa, **Bisăricanii** (Bisericieni, comuna Cuhnești, raionul Glodeni, Moldova), și altă jumătate de sat, **Zalocenii** (Zaluceni, în Drepcăuți, comuna Drepcăuți, raionul Briceni, Moldova),

⁹⁹² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 239, p. 307

⁹⁹³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 119, p. 149

⁹⁹⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 232, pp. 261, 262

și **Sfetcotii** (Sfetcăuți, înglobat în Trinca, comuna Trinca, raionul Edineț, Moldova), și jumătate de sat de **Hrițeni** (raionul Edineț, Moldova), și un sat **Vlădeni** (înglobat în Mihăileni, comuna Mihăileni, Botoșani)... Așijderi, jupânesei Milintienii, fetei lui Tuduram, nepoată lui Ponici, un sat **Hilisău** (Șilișeu, comuna Pomârla, Botoșani), la ținutul Dorohoiului”⁹⁹⁵.

1637, septembrie 1: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce s-au pârât Dimitrii Ponici și cumnatul său Isac de la **Costinești** (comuna Leorda, Botoșani) cu frații Cristea, Strătulat și Eremia, fiii lui Iurașco Drace, Cristina, fiica lui Miron, Minta, fiica lui Mateiaș, Petrașcul, cumnatul lui Mușat, Stratulat Dobrenschii și copiii lui Ilie din **Volcinsc** (Volcineț, azi Maiovca, comuna Maiovca, raionul Ocnița, Moldova), „pentru satul ce este în ținutul Hârlău, lângă **Cozacicani** (sat pe Cozancea, Botoșani), **Socrujeni** (comuna Gorbănești, Botoșani), spunând că sin acel sat Socrujeni lor le revine a treia parte, iar Dumitru Ponici și cumnatul său Isac au arătat că ei au avut multe cheltuieli pentru acel sat, pe care l-au primit în timpul lui Ștefan Tomșa voievod, fiindcă din timpul vechi a aparținut altora... / Domnia mea am cercetat și am aflat despre cheltuielile lor, făcute pentru întreținerea acestui sat, și am văzut că ei au cheltuit 70 galbeni buni ungurești, iar pentru seliște de asemenea au dat 10 boi și o vacă, pentru partea de jos, iar pentru partea de sus 80 taleri, pentru seliște, o hreble. / Și le-am pus un termen de patru săptămâni copiilor lui Iurașco Drace, Cristinei, Mintei și copiilor lui Ilie Patrașco de la **Horbunești** (comuna Horbinești, raionul Edineț,

⁹⁹⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 105, p. 143

Moldova) până la Sfântul Petru, să le întoarcă lor cheltuielile câte se vor cuveni; până la termenul fixat, lui Ponici și lui Isac nu li s-a plătit nimic. După acel termen, eu au așteptat încă două săptămâni, dar nici după aceea nu li s-a plătit nimic. De aceea, li s-a refuzat copiilor lui Drace, cu rudele lor, după toate legile noastre”⁹⁹⁶.

1638, iunie 4: Carte de împuternicire, dată de Vasile Lupu voievod lui Strățulat Dobrenschii și Gheor-ghe Volcinschi, feciorilor lui Miron și al lui Mătieș, și lui Pătrașco Horbinescu și nepoților lui Toader și Micul „să fie tari și puternici a opri și a ține ale lor părți de ocină din sat din **Beserecani** (Bisericieni, comuna Cuhnești, raionul Glodeni, Moldova), și din **Zaluceni** (comuna Zaluceni, raionul Camenca, Moldova), și din **Socrujeni** (comuna Gorbănești, Botoșani), și din **Culiceni** (comuna Culiceni, raionul Herța, Ucraina), ce se vor alege părțile lor de ocini, ale moșilor lor Toader și Micul”⁹⁹⁷.

1643, mai 30: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „Danovici ureadnic și soția lui Irina, fiica Mariuții, nepoata lui Gorcea Udea, Vasilie, fiul lui Pătrașco Udrea, Tudosie Udrea și surorile lui, fiii lui Gligorie Udrea, toți nepoți și strănepoți lui Isac Udrea, s-au pârat înaintea noastră cu Udrea Gânscă, fiul Antimiei, nepotul lui Griga Udrea, strănepotul lui Gavril Udrea Hrincovici, pentru trei părți de moșie din satul **Starosilți** (azi Socrujeni, comuna Gorbănești, Botoșani), la vârful Cozancei, partea de sus, în ținutul Hârlău, cu locuri de iazuri, spunând strănepoții lui Isac Udrea că le este dreaptă

⁹⁹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 184, pp. 165-167

⁹⁹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 365, p. 356

ocină și dedină de la moșul (bunicul) lor Gavril Udrea, fiul lui Udrea cliucinic, și au arătat uric de împărțeală ce a avut moșul lor Gavril Udrea cu fratele său Isac Udrea de la Bogdan voievod... a treia parte de sat Starosilți, partea de sus, fiind dreaptă cumpărătură a lui Gavril Udrea de la Tomșa Hrana, fiul Anghelinei, nepotul lui Coste posadnic, strănepotul Caliianei, drept 450 zloți tătarești. Și au arătat și ispisoc de cumpărătură de la Bogdan voievod și alte drese. / Iar după aceea s-au sculat Irina, Vasile Udrea, Tudosie Udrea și cu toți frații lui și au vândut această parte de sat lui Isac Dediul... / Deci domnia mea... am aflat lege dreaptă ca să fie aceste două părți din satul Starosilți dreaptă ocină lui Udrea Gâns-că”⁹⁹⁸.

1636: Gheorghe și Maria, feciorii Lupului vornic dau de „știre cum ne-am tocmit cu maica noastră vorniceasa, din toate bucatele dumisale vornicului am luat eu, Gheorghe, și soru-mea Maria a treia parte din toate bucatele și din vii câte trei fâlci, și a luat dumneaei vorniceasa, la **Hârlău** și la **Socrujești** (Socrujeni), alte vii, și ne-a dat dumneaei și din altă provijie un car femeiesc și dintr-alte unelte”⁹⁹⁹.

1774, iunie 15: Satul **Socrujeni**, ținutul Botoșani, ocolul Câmpului, avea, după recensământul lui Rumeanțev¹⁰⁰⁰: **Toată suma caselor:** 6. Scădere rufeturi, însă, 6: 1 popă / 2 mazili / 2 ruptași / 1 dascăl / 2 rămași birnici. / **Birnici:** Ștefan a lui Pricopi, ungurian / Gavril,

⁹⁹⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 100, pp. 105-107

⁹⁹⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, p. 84

¹⁰⁰⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 185, 186

brat ego (fratele lui). // **Rufeturi:** Popa George / Constandin Timiș, mazil ot (din) Hârlău / Grigoraș Timiș, mazil ot Hârlău / Constandin Dediul, ruptaș ot Hârlău / Ioniță al Tofănesii, ruptaș ot Hârlău / Toader, dascâl.

1774, iunie: Satul **Starosilița**, ținutul Hârlăului, ocolul Jijiei, avea, după recensământul lui Rumeanțev¹⁰⁰¹, **toată suma caselor: 26.** Scădere rufeturi 26: 1 popă, 1 diacon, 1 jidov, 10 scutelnici ai praporcicului, 13 vo-lintiri. / **Rufeturi:** Vasili, plugar, scultelnic la praporcicul Andrei Ciornei / Dănilă, lăpușnesc, tij (la fel) / Lupu, vornic, la fel / Ilie, la fel / Dumitrașcu, la fel / Costandin, la fel / Toader, la fel / Gheorghe, la fel / Neculai, pușcaș, la fel / Ilie sin (fiu) lui Agapi, la fel / Popa Vasili / Diacon Toader / Leiba, jidov. // **Volintirii ot tam:** Gheorghe Caba, căpitan / Gheorghe Știrbu / Mihai, ungur / Costandin Gologan / Postolache Hodoroge / Costandin cel mare / Costandin, muntean / Vasili Botezatu / Toader / Leonti / Simion / Mihălachi, ciubotar / Ion Ivanovici.

1902: „**Socrujeni**, sat pe valea pârâului Drislea, în partea de nord-vest a comunei Șoldănești, plasa Miletinul, județul Botoșani. Are o suprafață de 1.087 hectare, cu o populație de 70 familii sau 324 suflete; o biserică, cu 1 preot și 1 cântăreț; 1 școală; 2 cârciumi. Vite: 137 boi și vaci, 30 cai, 306 oi, 45 porci. Locuitorii au 15 stupi cu albine”¹⁰⁰².

SOHODOL

¹⁰⁰¹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 244, 245

¹⁰⁰² Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 448, 449

(comuna Măgura, sat intrat în componența Bacăului).

1435, ianuarie 3: Întărit de Ștefan voievod lui Micu Neagoe și Răspop Opriș, care primesc uric pentru „jumătate din satul Suhodol, partea de sus”¹⁰⁰³.

1634, iulie 13: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Gavrilachi de **Sohodol** (comuna Măgura, inclusă în Bacău), „după jaloaba unui Grigore din **Hămeiuș** (Hemeiuși, comuna Hemeiuși, Bacău) și altora, ca să zică lui Trofin să lase moșia în pace”¹⁰⁰⁴.

1638, noiembrie 3: Întărit de Vasile Lupu voievod fraților Enachi, Gavrilăș, Simion, Vasile, Gligorcea și Itul, feciorii Ștefului din satul **Șofrăcești** (contopit cu Trifești, comuna Trifești, Neamț), din ținutul Neamțului, în baza unui zapis de la Drăgan din satul **Sohodol** (co-muna suburbană Măgura, inclusă în Bacău), Toader din **Luncani** (comuna suburbană Mărgineni, inclusă în Ba-cău), Vasile a Onosii din **Iucșești** (Iucșa, comuna Bo-zieni, Neamț), Toader Coze și Simion feciorul lui Nichi-for din **Săcuiani** (comuna Secuieni, Neamț), popa Ionaș-co de la Episcopia de **Roman**, în care mărturisesc „cum a venit înaintea lor Nedelea, fata lui Ionașco Bârzului, din sat din **Sohodol**, și a vândut partea ei din satul Sohodol, ce este în ținutul Bacăului... rudelor sale Enachie și fraților lui din satul

¹⁰⁰³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 136, pp. 188, 189

¹⁰⁰⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 189, p. 213

Șofrăcești... drept un poloboc de miere. Și acelui poloboc de miere s-a rupt prețul drept 15 galbeni”¹⁰⁰⁵.

1655, martie 6: Frații Ștefan și Loghin, fiii lui Ion Roșca, vând lui Dumitru Grecul, pentru 25 lei, „un loc de prisacă de la **Sohodol** de pe Niver, din partea lui Răghiș, și cu o poiană, poiana este loc de la Nirvie, și cu loc de prisacă, unde a fost prisaca lui Răghiș, sau unde îi va plăcea în pădure... dinaintea lui Boldur Gherghil, șoltu-zul de **Bacău**, Ionașco pârgar mare, Nortbat Mihro, Ivin, Tiler, Martin din **Bacău**, Marco ot **Sohodol**, Vasile, nepotul lui Bindoc din **Răcăciuni**, Bejan, Ținpur, Oanăș și 12 pârgari și bătrâni ai **târgului Bacăului**”¹⁰⁰⁶.

1730, iunie 26: Carte de împuternicire, dată de Grigore Ghica voievod lui Dumitrașco Păviraru „să fie volnic a stăpâni dreapta moșie ce a zis că are la ținutul Bacăului, anume **Sohodolul, Luncani, Mănești, Nadișa, Răchitișul, Sperlești și Săcătura**, să aibă a-și lua de a zecea de pe acele părți de moșie”¹⁰⁰⁷.

1738, martie 26: Porunca dată de Grigorie Ghica voievod marelui paharnic Radul Racoviță, după ce s-a „jeluit Parfene (Bărzul) călugăr monah pe niște oameni răzeși de la **Sohodol**, din ținutul Bacăului, zicând acest Parfene Bărzul călugăr precum are el moșie la Sohodol, cu acei răzeși, și le-ar fi părțile tuturor alese și stâlpite, numai un loc de fânețe este neales, și nefiind el șezător acolo, a pus anțărt un om acolo, de și-a făcut bordei pe partea lui, și i-a plătit să-i curețe livezile și și-a făcut acel om grădină

¹⁰⁰⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 499, p. 464

¹⁰⁰⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IV, Iași 1908, pp. 290, 291

¹⁰⁰⁷ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 232, 233

pe partea lui, să semene păpușoi, iar acei oameni răzeși s-au sculat în tăria lor și au sărit să-l bată pe acel om și l-au scos din bordei, și l-au acolo; și i-au arat grădina, și a rămas acel om păgubaș de munca lui, și pe urmă au sărit acei oameni și la călugăr și l-au suduit, și au vrut să-l bată... / Dumitatele să-i chemi pe acei oameni de față și să le iei seama cu dreptate”¹⁰⁰⁸.

1750, martie 12: Carte de împluternicie, dată de Constantin Cehan Racovilă voievod lui Toader sin (fiu) Dumitrașco Păcurar, lui Ștefan sin Ilie Păcurar „și altor frați ai lor, „să vie volnici a ține și a stăpâni ale lor drepte moșii ce ziseră că au la ținutul Bacăului, anume **Sohodolul** și **Luncanii**, și **Mărceștii**, și **Nadișa**, și **Răchitișul**, și **Secătura**, și să aibă a lua de-a zecea de pe acele părți de moșie”¹⁰⁰⁹.

1752, februarie 3: Neculai Puiul sin (fiu) Pavel Puiul, care împrumutase de la Toader și Ștefan din **Suhodol** 50 lei, punând zălog „partea Puiului din satul Suhodol, care se numește partea Săuceasca, și m-am apucat la Duminica Tomei să vin cu frații și cu răzeșii, ca să socotim câtă parte de moșie se va alege, iar de se va afla moșie mai multă decât cuprind acești bani, dumnealor să-mi dea ce s-ar mai cădea... Martori: Gheor-ghiță Guțăș, Arsenie Spânache, Ion sin (fiu) Andonia Guțăș, Ursul sin Constantin Prăjescul, Gavril sin Gheor-ghiță Păcurar. Și wu preotul Vasilie Naucescul am scris cu zisa lui Neculai Puiul”¹⁰¹⁰.

1762, iunie 24: Zapisul preotului Vasile, cu soția lui Balașa, și cu cumnata Șofana, fetele lui Mihalache

¹⁰⁰⁸ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 204, 205

¹⁰⁰⁹ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 205, 206

¹⁰¹⁰ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XII, Iassi 1889, pp. 322, 323

Bărzul, vând lui Gavril Burchi și Ursului Burchi, pentru 80 lei, „ce s-ar alege din satul **Arămești**, de la apa Bistriței ot ținutul Neamțului, parte din satul **Cărtișe** ot ținutul Romanului, partea din satul **Sohodol**, ot ținutul Bacăului, partea din **Oniscanii** și din **Sârbii** ot ținutul Neamțului, și parte din **Silăvestrii** ot ținutul Romanu-lui”¹⁰¹¹.

1774, iunie 15: Satul **Sohodolul**, ținutul Bacău, ocolul Bistriței de jos, sat răzeșesc, avea, după recensământul lui Rumeanțev¹⁰¹²: **Toată suma caselor**: 20. Rămân birnici 20. / **Birnici**: Ștefan Chichiriță / Toader Chichiriță / Vasile Sălivestru / Ioniță, păcurar / Ion, chelar / Vasile sin (fiu) Gavril / Ion Cioroavă / Ursul Prăjăscu / Ioniță, cărămidar / Radul, ungurian / Ștefan Prăjăscul / Gavril, păcurar / Crâstia Cimpoeșul / Mihălachi / Gligori Scorțan / Mihăilă Sema / Toader Andoni. / **Liudii lui Hurdubei**: Ștefan, muntean / Dumitrașco / Vasile, muntean.

1778, decembrie 20: Scrisoarea de învoială a lui Grigoraș Luncanul, dată vărului său Ursul Burchi, și nepotului Oprișan Burchi sin (fiu) lui Gavril Burchi, „precum să se știe că am cumpărat eu partea de moșie de la vărul meu Andrei Negrul, ce a avut-o de pe maică-sa Anița, fata Nastasiei, nepoata lui Grigore Bărzul, din satul **Arămești**, ținutul Neamțului, pe apa Bistriței; / așijderi, am mai cumpărat partea vărului meu Andrei Negrul din satul **Sohodol**, ținutul Bacăului; și plata am dat un cal, drept 20 lei, pe partea de moșie Arămești; iar pe Sohodol am dat 4 lei pol (jumătate), ce a fost zălogită de vărul Andrei Negrul la vataful Andrei Bibire din **Călugă-**

¹⁰¹¹ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XIV, Iassi 1889, p. 43

¹⁰¹² ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 291

ra”¹⁰¹³.

1796, iunie 6: Porunca dată de Alexandru Ioan Calimah voievod ispravnicilor Bacăului, după lui Constantin Bârzul, al doile pitar, și a răzeșilor lui de **Sohodol**, în care arată că „numita moșie jumătate o au ei în stăpânire și jumătate alți răzeși, anume Toader Chicheriță cu frații lui, care ar fi umblând să mai scoată o parte din mijlocul moșiei, pe numele unui bătrân Seucescul... și din acea parte pârații ar fi dat un loc de prisacă unui Andronachi, tot de la acel ținut... / voi să cercetați cu amănuntul scrisorile amândoror părțile și, după cum veți cunoaște a fi cu drept, prin judecată să le hotărâți, dând și mărturie de judecată la partea cui s-ar cădea”¹⁰¹⁴.

1902: „**Sohodolul** sau Osebiții Sohodolui, sat în județul Bacău, plasa Bistrița de jos, comuna Călugăra Mare, așezat pe dealul cu același nume, la 2 km spre vest de satul Călugăra. Are o populație de 104 locuitori și 3 cârciumi. Vite: 4 cai, 140 vite mari cornute și 37 porci. / **Sohodolul** sau Crihan, sat în comuna Osebiți Mărgineni, așezat aproape de satul Secătura, între dealurile Corhana și Cărligata. Are o populație de 217 locuitori și 2 cârciumi, Vite: 10 cai, 68 vite mari cornute, 43 porci”¹⁰¹⁵.

SOLCA

(între Gura Humorului și Rădăuți, Bucovina).

¹⁰¹³ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XIV, Iassi 1889, pp. 41, 42

¹⁰¹⁴ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 206, 207

¹⁰¹⁵ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 449

Istoria localității Solca începe cu o poveste de dragoste, cea dintre Solca, fiica lui Stan Fultic, și Șandru Gherman Lazea, nepotul lui Dragoș Viteazul, cel anterior Descălecatului și care stăpânea Câmpul lui Dragoș, adică ținutul care se întinde de la Bacău până în megieșia Fălticenilor. Doi dintre feciorii acelui Dragoș, care nu trebuie confundat cu Dragoș din Bedeu, Descălecătorul, Sima Drăgușanul și Stanislav Rotimpan, întemeiaseră sate dincoace de ocina părintească, Drăgușeni și, respectiv, Rotopânești. La fel avea să procedeze și Șandru Gherman, nepotul căruia i s-a zis Lazea pentru că lăzuise, adică defrișase geană întinsă de pădure la poalele obcinilor, întemeind satul care avea să poarte numele femeii iubite, Solca. Diverși monografi bucovineni au căutat rădăcina etimologică a Solcăi prin câteva limbi europene, stârniți imaginativ de existența unor localități cu nume identic prin cuprinsul Europei Centrale, și s-au bucurat când au aflat, în maghiară, un cuvânt asemănător, care definea statutul de iobag.

1418: Istoria mărturisită a Solcăi începe în 15 ianuarie 1418, când urmașii lui Șandru Gherman, Vlad și Cârstea Goraeț, au fost chemați în fața divanului domnesc de Maicolea, fiica lui Stoian, de fiii ei, Cozma și Sân, și de nepoții Balotă și Dragoș, toți doritori să devină stăpânitorii ocinei lăzuite de Șandru Gherman. În fața scaunului de judecată voievodal, adevărul iese la lumină, iar revendicatorii de moșie necuvenită au fost sancționați de Alexandru cel Bun cu o amendă de 80 de ruble („zavezcă vecinică”, pe care urma să o plătească, din nou, oricare dintre urmașii lui Stoian, care „va începe cu ceartă sau cu pâră sau cu orice fel de răutate pentru acest sat”).

Vreme de aproape un secol, istoria Solcăi rămâne în anonimat, iar neamul întemeietorilor decade, dând pierzaniei minunate povești, care, ulterior, numai în parte pot fi refăcute, cea mai tulburătoare dintre acestea fiind cea a unei descendente voievodale, poveste care îl legitima pe Luca Arbure să emită pretenții la tronul Moldovei. „Din mila lui Dumnezeu, noi, Alexandru voievod, domn al Țării Moldovei. / Facem cunoscut, cu această carte a noastră, tuturor celor care o vor vedea sau o vor auzi citindu-se, că această adevărată Maicolea, fiica lui Stoian, cu fiii săi, cu Cozma și Sin, și cu nepoții săi, cu Balotă și cu Dragoș, au pârât pe **Vlad și pe Crâstea din Solca**, că acest sat de la Solca le-a fost lor ocină și nu l-au putut dobândi. Iar **Vlad și Crâstea** s-au îndreptățit, iar Maico-lea, cu fiii săi și cu nepoții săi, au lăsat înaintea noastră pe Vlad și pe Crâstea în dreaptă avere și au îndreptățit pe Vlad și pe Crâstea, înaintea noastră, chiar cu limba lor. / Și noi am pus lui Vlad și lui Crâstea zavescă veșnică, optzeci de ruble de argint topit, și copiilor lor, și fraților lor, și nepoților lor, și strănepoților lor și întregului lor neam, cu Maicolea și cu copiii ei, și cu nepoții ei și cu tot neamul lor. Cine din ei va începe cu ceartă sau cu pâră sau cu orice răutate pentru acest sat, acela să plătească zavescă aceste 80 de ruble. / Iar la aceasta au fost măr-turie: pan Oană vornic, pan Giurgiu de la Frătăuți, pan Dragoșel, pan Oană, Stan vistier, Dan postelnic, Popșa Mihailo, Dămăcuș stolnic, Oană Bărbosul. / A scris Isaia logofăt, la Baia, în anul 6926 (1418), luna ianuarie 15”¹⁰¹⁶.

¹⁰¹⁶ ACADEMIA DE ȘTIINȚE SOCIALE ȘI POLITICE,
Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, vol. I, București,
1975 pp. 61, 62

1461: „Din mila lui Dumnezeu, noi, Ștefan voievod, domn al Țării Moldovei. Facem cunoscut, cu această carte a noastră, tuturor celor care o vor vedea sau o vor auzi citindu-se, când aceasta va fi de trebuință cuiva, că au venit înaintea noastră și înaintea tuturor boierilor noștri, mari și mici, pan Ivul Solca și ginerele lui, Bogdan, fiul lui Herman, de bunăvoința lor și nesiliți de nimeni, și s-au tocmnit asupra ocinei lor: și a dat Ivul lui Bogdan și nepoatei sale, Stana, un privilegiu de la Alexandru voievod, care le era scris pe trei sate de la Moisie și **de la Solca**, din partea lui Ivul, **două case și o slatină**, iar Bogdan și soția lui, Stana, s-au lăsat înaintea noastră ca mai mult să nu plătească și nici să nu pome-nească, în veci, lui Ivul, pentru partea lui de sat, și nici copiilor lui, și nici nepoților lui și nici întregului său neam, nici ei înșiși, și nici copiii lor, și nimeni din neamul lor, ci să aibă pace în veci. / Și, de asemenea, au venit înaintea noastră și înaintea boierilor noștri Grada și nepoții ei, tot de bunăvoia lor, și s-au tocmnit cu sora sa, Cerna, a panului Ivul, și a dat Grada și nepoții ei surorii (sale) Cerna din vislușenia tatălui lor, un sat pe Pârâul Negru, anume Miculești, unde (a fost) casa tatălui lor, Nicula, și a treia parte din vadul de pe Moldova. / De aceea, noi, văzând buna lor voie și tocmeală cu toate părțile, și noi de asemenea, și de la noi, am dat și **am întărit panului Ivul partea lui de sat și cu tot venitul și cu hotarele pe care le-a folosit din veac și care ascultă de această parte a lui de sat** și, pe Pârâul Negru, Miculeștii, și a treia parte din vadul de pe Moldova. Toate acestea mai sus-scrise să-i fie uric și cu tot venitul, lui și soției lui, Cerna, și copiilor lor, și nepoților lor, și strănepoților lor, și răstrănepoților lor și întregului lor neam, nestrămutat în vecii vecilor. / Iar hotarul Micu-

leștilor să fie pe unde le-au hotărnicit pan Albu, și pan Lazea, și pan Cozmița și cu megieșii. / Iar la aceasta este marea mărturie a domniei mele, a mai sus-scrisului Ștefan voievod, și a mitropolitului nostru, chir Teoctist, și a boierilor noștri: pan Braevici, pan Manoilo, pan Stanciul, pan Vlaicul, pan Goian vornic, pan Ponici, pan Hotco al lui Crețu, pan Isaia de Neamț, pan Stețco Dămăcuș, pan Pașco postelnic, pan Tador Ceașnic, pan Zbiarea stolnic, pan Ion comis și alți pani ai noștri, mari și mici, care au fost la aceasta. / Iar pentru mai mare putere a tuturor celor mai sus-scrise, am poruncit credinciosului nostru pan Dobrul logofăt să scrie și să atârne pecetea noastră la această carte a noastră și pecețile boierilor noștri. / A scris Șteful, la Suceava, în anul 6969 (1461) august 8”¹⁰¹⁷.

1490: În 15 martie 1490, printre bisericile întărite de Ștefan cel Mare Episcopiei de Rădăuți, se afla și „a 41-a biserică, cu popă, la gura Solcăi”.

1502: Luca Arbure intră târziu în istoria Solcăi, din postura de „neamul cel mai apropiat”, precizată și condiționată de dreptul valah. În 7 martie 1502, Luca Arbure, artizanul victoriei de la Codrul Cozminului, după un asediu asupra Cetății Sucevei care a durat din 26 septembrie până în 16 octombrie 1497, cumpără „satul Solca Mică”, cu 680 zloți tătărești, de la nepoții lui Cârstea Goraet și ai lui Șandru Gherman. Solca Mică este partea dinspre satul Arbore și satul cunoscut, astăzi, sub acest nume, iar îndreptățirea lui Luca Arbure de a cum-păra acest sat, din postura de „neamul cel mai apropiat”, vine pe linie maternă, de la Nastasia, fata lui Mihul din Solca și

¹⁰¹⁷ ACADEMIA DE ȘTIINȚE SOCIALE ȘI POLITICE,
Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, vol. II, București,
1979, pp. 140-142

sora lui Ivul Solca. Mihul era fiul lui Cârstea Goraet și a avut un băiat, Ivul, și o fată, Nastasia. Ivul Solca era căsătorit cu Cerna, fata lui Nicula din Niculești (cealaltă fată se numea Grada), și a avut o fată, Stana, cea care îi va vinde lui Luca Arbure Solca Mică. Sora lui Ivul Solca, Nastasia, s-a căsătorit cu diacul domnesc Ivan Arbure, care, datorită vitejiei și a științei de carte, va ajunge Pârcălab de Neamț. Luca Arbure cunoștea, pro-babil, că prin Cerna, neamul lui se înrudea cu tatăl celui de-al doilea Descălecător al Moldovei, Nicula fiind gine-rele lui Mic Crai și, deci, cumnatul lui Bogdan I Înte-meietorul, așa că s-a simțit legitimat indirect să emită pretenții la domnie, în condițiile în care ramura aceasta crăiască începuse să se ofilească, odată cu moartea lui Bogdan Herman, soțul Stanei. / Bogdan Herman, ginerele lui Ivul Solca, era fiul lui Herman din Voitin, acel Herman (Gherman sau Germanul, fratele lui Iațco), de la care Ștefan cel Mare a cumpărat Voitinul, dar a murit tânăr, după ce a întemeiat un sat, Bogdăneștii, pe care l-a colonizat cu solcani, care-și mai păstrează numele de obârșie și astăzi. Murind Bogdan Herman, Stana și cei doi copii se văd obligați să vândă mai toate moșiile lui Luca Arbure. Uricele voievodale vorbesc doar despre vânzarea moșiei Solca Mică, dar urmașele lui Luca Arbure, in-clusiv ginerii săi, Gavril Trotușan și Praxia (Plăieșul, în româna veche), revendică toate fostele moșii ale lui Ivul Solca de pe malul Moldovei, dar și din Basarabia, ceea ce demonstrează că vânzările s-au făcut, că au existat și urice, dar că acestea s-au pierdut de-a lungul timpului. / Moșia Solca Mică a fost moștenită de Ana, fosta soție a lui Praxia (satul de lângă Fălticeni în înveșnicește numele), care se va călugări, încredințând drepturile ei patrimoniale unei nepoate.

1598: „În numele tatălui, fiului și sfântului duh, a sfintei treimi de o ființă și nedespărțită amin. / Iată eu, robul stăpânului meu, domnul Dumnezeu și mântuitorul nostru Iisus Hristos, închinătorul sfintei treimi, Io Ieremie Moghila, voievod, din mila lui Dumnezeu, Țării Moldovei, facem știre cu această scrisoare a noastră tuturor cari o vor vedea sau o vor auzi citindu-se, precum au venit înaintea noastră și înaintea celor trei sfinți părinți ai țării noastre, Kir Gheorghe Moghila, mitropolit de Suceava, și Kir Agathon, episcop de Roman, și Kir Amfilohi, episcop de Rădăuți, și înaintea tuturor boierilor noștri moldovenești, a mari și a mici, credincioasa Părasca, fiica Odochiei, nepoata lui Luca Arbure, portar de Suceava, și nepoata Sohiicăi, și Nastasiei și Stancăi, și Maricăi și a Anei, fiicele panului Luca Arbure, portar de Suceava, jupâneasa panului Grigore Udre, și fiica ei, Nastasia, nepoata Odochiei, strănepoata panului Luca Arbure, portar de Suceava, jupâneasa lui Toader Turcea, mare vătaf de Suceava, de nimeni silite, nici asuprite, ci de a lor bună voie și au schimbat a lor dreaptă și adevărată ocină și moșie și danie, **satul Solca la pârâul Solca, cu mori în Solca**, și cu biserică de piatră și cu case de piatră (N.R.: e vorba de biserica și curțile din Arbore), și cu pomete și cu slatine, și cu izvoare cu pești, cu tot venitul, din ale lor drepte privilegii din uricul de cumpărătură, pe care l-a avut moșul lor, panul Luca Arbure, de la Ștefan cel Bă-trân voievod, și din uricul de întărire, pe care l-a avut de la Bogdan și de la alt Ștefan voievod, și din ispisocul de împărțeală ce l-au avut cu rudele lor, când s-au împărțit de Petru voievod, care **acel sat anume Solca** rămase în partea mai sus-scrisei mătușe lor Ana, fiica panului Luca Arbure; dar, neavând copii din trupul ei, această mătușă a lor mai sus-scrisă,

Ana, s-a lăsat de acel sat și l-a dat nepoatei sale, mai suszisei Parasca, fiica Odochiei, care a fost fiica panului Luca Arbure, jupâneasa panului Udre, ca să aibă a o pomeni și ca să-i fie ei acel sat, scris mai sus, Solca, ocină și moșie deosebită despre alte rude ale ei, și au făcut schimb cu părintele și fratele domniei mele, Kir Gheorghe Moghila, mitropolit de Suceava, și le-a dat sfinția sa, schimb pentru schimb, a lui dreaptă ocină și moșie și cumpărătură, satul anume Stănileștii, cu loc de eleșteu și de moară în ținutul Hotin, care acel sat a fost sfinției sale jumătate moșie și jumătate cumpărătură de la ruda lui, de la pan Dumitru Moghilici, și uricul de moșie, pe care părinții și moșii lor l-au avut de la Ilie voievod și din uricul de cumpărătură pe care l-a avut sfinția sa de la Petru voievod; și pentru mai mare întărire, confirmare și tocmală, am mai dat domnia noastră acelei mai sus-scrise Părasca, jupâneasa Udrei, fiica Odochiei, nepoata Anei, și nepoata panului Luca Arbure, portar de Suceava, și fiicei sale, Nastasia, jupâneasa lui Toader Turcea, mare vătaf de Suceava, 500 ughi roșii, înaintea întregului nostru sfat, iar atunci, la fel, domnia mea și cu sfinția sa, fratele domniei mele, Kir Gheorghe Moghila, mitropolit de Suceava, am binevoit, cu ajutorul lui Dumnezeu și cu ale sale sfinte atotputernice drepturi, cu bună voia noastră și cu inima noastră curată și luminată, și am dat, pentru cinstirea și preamărirea lui Dumnezeu domnul și mântuitorul nostru Iisus Hristos, și lăcașului nostru de rugăciune, nou zidit, mănăstirii Sucevița, unde este hramul învierii lui Dumne-zeu domnul și mântuitorul nostru Iisus Hristos, pentru pomenire și pentru iertarea noastră sufletească și a sfântăroșoșilor noștri părinți și pentru sănătatea trupear-că a domniei mele și a prea iubitei mame a domniei mele, Maria, și a doamnei

mele, Elisavefta, și a preaiubiților și de Dumnezeu dăruirilor copii ai domniei noastre, și a lui Constantin Moghila voievod, și a doamnei Erena, și Ma-ria, și Catarina, și a fraților domniei noastre, ca să fie acel sat, scris mai sus, Solca, ce-i la pârâul Solca, și cu moară în Solca, și cu biserică de piatră, cu case de piatră, și cu pomete și slatine, și cu izvoare cu pește, nou clăditului nostru locaș de rugăciune, sfintei mănăstiri de Sucevița, de la noi uric și ocină, cu tot venitul nesmintit, nici odi-nioară în veci, iar hotarul acelui sat mai sus scris, Solca, să fie, din toate părțile, după vechiul hotar, pe unde a umblat din veac; și pentru aceasta, este credința domniei noastre mai sus scrise, noi Io Ieremie Moghila voievod (N.R.: urmează lista și clasicul blestem, pe care nu le mai reproducem)... / A scris Pătrașco Boureanu, Suceava 7106 (1598) Martie 20 zile. / Ieremie voievod. Stroici logofăt, Nica”¹⁰¹⁸

1615: În 13 martie 1615, începe pentru Solca o altă poveste frumoasă, povestită, în carte domnească, de însuși ctitorul, Ștefan Tomșa Vodă: „A început domnia mea să zidim o biserică și o mănăstire, sfârșind-o și zidin-d-o pe locul arătat de Dumnezeu, anume Solca... Și, zidind domnia mea, cu ajutorul lui Dumnezeu, sfântă biserică și sfântă mănăstire, am miluit pe rugătorii noștri cu satul Bădeuți, ținutul Sucevii, cu morile pe apa Sucevii și cu toate locurile și hotarele și cu vecinii de pe acele sate... ascultătoare de ocolul Bădeuților”. Și tot atunci, dar prin uric separat, Tomșa dăruiește mănăstirii sale și „un număr de țigani robi”, pe care 400 de ducați ungu-rești, țigani ai căror urmași îi vor înveseli, cu alăutele, și pe călugării mănăstirii Putna, care, așa cum povestea Iraclie

¹⁰¹⁸ BALAN, Documente bucovinene, vol. I / 1507-1653, Cernăuți 1933, pp. 120-126

Porumbescu, nu admiteau să pună de vreun sfânt de chef fără de sfârșit în absența „țiganilor lăutari din Solca”.

1615: În 11 august 1615, Ștefan Tomșa desface dania mitropolitului Gheorghe Movilă, care cumpărase satul Solca, cu 300 ducați, de la Udrea cel Orb, către mănăstirea Sucevița, și își înzestrează mănăstirea și cu satul Solca; ce-i drept, despăgubind mănăstirea Sucevița cu „două fălci de vie la Cotnar”, cu odoare, cu bani și cu bijuterii. / Ca și Ivan Arbure, Ștefan Tomșa a avut o poveste interesantă. Era copil al nimănu, rătăcind din sat în sat, până s-a oploșit în casa popii din Rădășeni, care l-a crescut și la învățat carte. Ajuns la adolescență, Tomșa a dispărut din nou și s-a mai întors la Rădășeni doar pentru a zidi o biserică și pentru a înzestra comunitatea sătească, trăitoare „în loc strâmt”, cu o moșie întinsă în stânga drumului care ducea de la Fălticeni la Humor. / O tradiție, conservată de Simion Florea Marian spune că Tomșa era gelos pe Anastasie Crâmca, Mitropolitul Moldovei, care ctitorise Dragomirna, pentru acea bijuterie arhitectonică și că ar fi încercat să-l determine pe mitropolit să recu-noască întâietatea Solcâi față de Dragomirna. Cum Crâm-ca tăcea, Ștefan Tomșa s-ar fi înfuriat și l-ar fi lovit pe mitropolit cu buzduganul în piept. Cică, în puterea nopții, simțindu-și sfârșitul aproape, Crâmca ar fi cerut sfințirea ctitoriei sale, mănăstirea Dragomirnei. Dacă e vorba de întâietate, confirmată și de popor prin legendare, atunci tradiția aceea merită reținută, deși falsifică adevărul, Anastasie Crâmca murind în 1631, la doi ani după ce s-a retras din scaunul mitropolitan. Ștefan Tomșa a dăruit călugărilor de la Solca, drept robi, familiile țăganilor Oance, Ghervasii, Stepan, Savul, Șarban, Stoica, Țandăr, Stancul, Stepan Stoicov și Duța, în 12 mai 1615, și pe „Saca giude cu femeia Anna,

cu feciorii lor, Agafie, Vasilii, Măria, Narte Faur, cu femeia lui Tecla, cu fii lor, Tima și Andreiași, Victor Faur cu femeia lui Ștefana, cu feciorii lor, pecum și, împreună cu familiile, pe Ștefan Faur, Guțul, Dumitru Guț, Ilii, Sava Zlătari, Constantin, Grigorii Căldărari, în 17 iunie 1623¹⁰¹⁹.

1770: Călugării mănăstirii Solca, partizani ai rușilor, precum mai toți călugării mănăstirilor din Țara de Sus a Moldovei, încă trăiau bucuria rodniciei vizitei pe care o făcuse, în 1770, la Petersburg, unde avea să fie primită de însăși țarina Ecaterina Alexeievna, o delegație pestriță, formată din episcopi, egumeni și boieri. „Duși, cu mare cinste, înaintea măriei sale, Împărătriții, cinci luni am petrecut acolo, în Sanctpeterburg, și fiindcă și sfânta mănăstire Moldovița era și mai lipsă cât de vasă sfinte, de cărți, așa și de veșminte... ni-am unit amândoi spre o cerere, cerșind agiutoriu de la sfântul Dumnezeu, și având și un prieten vechiu al nostru, anume pre părintele kyr Ioan Tatișțiev, întâiul preot din înălțata curte măriei sale Împărătriții, toată lipsa a acestor doao mănăstiri, Solca și Moldovița, am atătat-o”¹⁰²⁰, iar demersul, dublat de elogii exuberante, s-a soldat, pentru Solca, așa cum se și mizase, cu o „miluire” bogată: 9 vase de argint, 3 feloane „de adamașă roșie cu flori săpate, cu pozomet de hir alb la spate și pre la margini”, 3 stichare preoțești, 3 stichare diaconești, 3 epitachile, 3 orare, 6 naracvițe, 12 pocrovețe, toate din ștonf roșu sau din adamașcă galbenă sau roșie, toate cu flori săpateși cu pozomet alb și lat împrejur. Și s-au mai primit 2 poale de tetrapod și de analoghii, 2

¹⁰¹⁹ Mazeraan Vartolomei, *Condica mănăstirii Solca*, în *Revista Politică*, Nr. 7, 1889, pp. 22-53

¹⁰²⁰ Mazerean, op. cit. pg. 3

inditione pe prestol, 2 acoperământuri de prestol, preste Evanghelie, 2 acoperământuri la analoghii și la jetfelnic, plus 37 cărți „și toate poleite, că chiar din comnata împărătească ni s-au dat”.

1725: În 12 februarie 1725, Lăzorescul cel bătrân din Todirești, mărturisește, la cererea călugărilor solcani, care ar fi hotarul satului Solca, „precum am apucat din părinții noștri cei bătrâni..., de unde se hotărăște cu Dumitrașcu Nacul și cu Comăneștii, pre rându, precum merge hotarul din valea Vodnii la Făgețalul cel din gios și pe la mogile și pe lângă bordeiul lui Milici pi di sus, iar izvorul Socilor în gios, pân’ unde dă în Rostoșe; și trece în ceea parte, peste Rostoșe, și să sue la deal și dă p’ în limba cea de pădure și treace piste drum și apucă păraul până dă în Cajvana; și trece păraul și apucă la deal pi din sus de ultroane și peste pădure în bour și cade în Boto-șana, pi den sus de casa lui Grămadă, prin ariea Oncii și să scoboară la vale, pe piscu, și cade în părau; și apucă păraul la deal și dă în poiană, în deal; din poiană să împart toate hotarale, a Pârteștilor și a Comăneștilor și a Solcăi”. Dincolo de visele minunate ale ctitorului Ștefan Tomșa stă o realitate cenușie, înnegurată, pentru că mănăstirea Solca, o construcție frumoasă, împrejmuită cu ziduri tari, nu a prea fost, de-a lungul timpului, o rază de lumină, de iluminare creștină. Mănăstirea Solca a funcționat și ca închisoare feudală, iar călugării au deprins cu atâta oțărare meșteșugul temnicerului fără inimă încât cruzimea a reverberat cumplit și târziu în timp.

1772: Recensământul lui Rumeanțev¹⁰²¹, din 1772-1773, înregistrează la Solca, sat cu salvogvardia

¹⁰²¹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 352

preînălțatului Graf, fără alte precizări, „93 – toată suma caselor”, însemnând 48 scutelnici ai mănăstirii Solca, 4 popi, 4 femei sărace și 37 scutelnici cu salvogardie.

1775: În 1775, într-un tabel, intitulat „Câți Țigani are acmu sfânta mănăstire Solca”, Vartolomei Măzăreanu inscripționează nume de oameni, ai căror urmași, peste un secol, se vor număra, așa cum se va vedea, printre... frunzașii români ai târgușorului Solca (Mereuță, Timingeriu, Mihălaș etc.), ceea ce este și normal, pentru că mulți dintre robii Țigani ai mănăstirilor au fost, la origine, poslușnici sau vecini, dar care, prin căsătorie cu un rob Țigan sau cu o roabă Țigancă, deveneau, la rândul lor, robi. Opisul acesta anticreștin cuprinde următoarele nume: Tănasi Bălan a lui Bălan, care avea nevastă pe Palaghia, roabă la Humor; / Petre Bălan a lui Ion Bălan, cu nevasta Măriuța, roabă la Putna; / Iacov Mereuță a lui Mierăuță, nepotul lui Dumitru, cu nevasta Marie, roabă la Putna; / Vasili Mierăuță, fratele lui Iacov, căsătorit cu moldovanca Parasca; / Ion Mierăuță a lui Toader Mierăuță, și el nepotul lui Dumitru, căsătorit cu moldovanca Nastasia; / Chiruță Mierăuță, fratele lui Ion, căsătorit cu Dumitra, roabă la Humor; / Ianache Mierăuță, frate cu Ion și Chiruță, căsătorit cu Maria, roabă la Humor; / Ștefan Mierăuță, a lui Iacov Mierăuță, căsătorit cu moldovanca Maria; / Vasili Mierăuță, fratele lui Ștefan, căsătorit cu Paracheva, roabă la Putna; / Chiriiac Mierăuță, frate cu Ștefan și Vasile, căsătorit cu moldovanca Gafița; / Lupul Mierăuță, al cincilea fecior al lui Iacov, căsătorit cu Chița, roabă la Rădăuți; / Simeon Mihălaș, al lui Mihălaș Mierăuță, căsătorit cu Catrina, roabă la Voroneț; / Sava Mihălaș, fratele lui Simion, căsătorit cu Irina, roabă la Humor; / Lazor Mihălaș, frate cu Simeon și Sava, căsătorit

cu Ștefania, roabă la Pobrata (Probota); / Toader Mihălaș, al patrulea frate, căsătorit cu Varvara, roabă la Putna; / Filimon a lui Grigoros a lui Dumitru, căsătorit cu Irina, roabă la Moldovița; / Anton, fratele lui Filimon, căsătorit cu Tudosia, roabă la Moldovița; / Lupul, fiul lui Filimon, căsătorit cu Ioana, roabă la Humor; / Ioniță, fiul lui Anton, căsătorit cu Catrina, roabă la Voroneț; / Cons-tantin a lui Tofan a lui Grigoros, căsătorit cu Paraschiva, roabă la Voroneț; / Toader Chimnigeri, căsătorit cu Ioana Lupului Calbou din Solca; / Sandul Ciubotari, căsătorit cu Iftimia din Solca; / Symeon Buchte, căsătorit cu Măriuța, nepoata lui Calbou din Solca; / Ioan Calbou a Lupului Calbou a Bucosului (celebrul lăutar, despre care va vorbi Iraclie Porumbescu, într-o povestire despre un chef cu lăutari solcani, la Putna, din 1829), căsătorit cu Ioana, roabă la Putna; / Luca Frigură a lui Ion Frigură a lui Grigoros, căsătorit cu Ștefania, roabă la Putna; / Andreiaș Mirăuță a lui Enache a lui Toader Mirăuță, căsătorit cu Ioana, roabă la Slatina; / Agape a lui Anton a lui Grigoros, căsătorit cu Maria, roabă la Humor; / Ioniță a lui Filimon a lui Grigoros, căsătorit cu Gaftona, roabă la Putna; / Ioniță Mirăuță, feciorul lui Iacov Mirăuță, căsătorit cu Todosia, roabă la Moldovița; / Leonte a lui Toader Chimnigeri a Lupului Calbou, căsătorit cu Maria din Solca; / Procop a lui Filimon a lui Grigoros, căsătorit cu Vasilca, roabă la Slatina; / Nechita a lui Chiriiac a lui Iacov, căsătorit cu Todosia, roabă la Slatina”¹⁰²².

1778: Proprietarul ecleziast a fost, întotdeauna și peste tot, unul nemilos și lacom, iar mănăstirea Solca n-a făcut excepție prin statutul ei de proprietar. Probabil că de

¹⁰²² „scrisă de părintele Vorftolomei archimandrit, și am scris eu aice în zilele părintelui Meftodi igum. Solcăi, 1775 Noem. 10”

asta, după 1750, când începe exodul ardelenesc spre nordul Moldovei, la Solca nu se stabilesc decât două familii, cea a plugarului Timoftei Rusu, din Borșa pe Someș, și cea a plugarului Ioan Berdavan, din Șieu pe Someș, ambele sosite în 1778.

1781: Dintre întâmplările mărturisite, care întinează pe veci imaginea ctitoriei lui Ștefan Tomșa, cea mai cumplită mi se pare a fi cea care începe în 21 mai 1781, când călugărul Ghedeon a ucis un om, pe Dumitru Hep-ciu din Bădeuți. Călugărul l-a întâlnit pe drum, pe când iobagul mergea la târg, la Rădăuți, să vândă niște tutun. Pus în fiare, bietul sătean a fost bătut de nemilosul călugăr, în beciurile mănăstirești, până și-a pierdut cunoștința. Apoi, a fost lăsat să plece, dar omul s-a prăbușit într-un șanț din apropierea mănăstirii, iar fratele lui, găsindu-l, s-a plâns la isprăvnicie. Enervat de atâta „obraznicie”, călugărul Ghedeon i-a pus în fiare pe amândoi frații și i-a bătut cu pumnii săi prea cucernici până ce Dumitru Hep-ciu a murit. Fratele supraviețuitor a fost obligat să-și pună degetul însângerat pe o scrisoare de iertare, menită să-l scutească de criminalul călugăr de consecințe nedorite, apoi a fost aruncat în șanțul de dincoace de zidurile mănăstirești. / Cumplită poveste, dar, și mai cumplit, ea s-a petrecut aievea, fiind amplu descrisă, într-o plângere către autorități, de socrul celui ucis, țăranul Hrihor San-ciuc din Bădeuți.

1784: După laicizarea proprietarului funciar, prin secularizarea averilor mănăstirești și prin împrăștierea obștilor sătești, și la nivel de familie, și la nivel de obște, cu pământuri arabile, fânețe, imașuri și păduri, Solca începe să prospere. În 1774, la venirea austriecilor, satul avea 85 de familii; zece ani mai târziu, în 1784, avea 225

familiei. Ulterior, pentru că prezenta condițiile dezvoltării unei stațiuni balneare, Solca se urbanizează rapid, după modelul burgurilor de prin preajma Vienei, iar afluxul de evrei, nemți și poloni, care puteau realiza această urbanizare, determină o sporire a populației la 2.312 locuitori, în 1895, când primar al Solcâi era un român, Ioan Rusu.

1786: „Baronul Enzenberg a lucrat cu zelul obișnuit pentru îmbunătățirea stării Bucovinei¹⁰²³. Și succesul nu a reușit să se concretizeze. O imagine foarte vie a progresului pe care țara l-a făcut sub administrația lui Enzenberg, în special în ultimii ani, este evidentă în raportul *Rationarium Provinciae*, din 25 februarie 1786¹⁰²⁴... / Enzenberg enumeră următoarele ameliorări: a). Șoselele pentru comunicații mai lesnicioase cu Transilvania, prin Bârgău, spre Dorna Candreni se intersectează cu cea a Coșnei (adică peste Rodna) și continuă spre Gura Humorului, de unde pleacă, prin Solca, Vicov, Storojineț și Selenov, în Galiția”.

1788, Hacquet: „Mănăstirea Solca a fost, până acum, câțiva ani, o mănăstire de călugări, tot atât de bogată și de plină de călugări ca și Putna, dar acum am găsit-o prefăcută în magazie pentru trupele imperiale, cantonate în Moldova turcească. Arhitectura și dispoziția lăuntrică erau aceleași”¹⁰²⁵.

1802, Rohrer: „De la luarea în stăpânire a Bucovinei, s-a construit un drum permanent de comunicație,

¹⁰²³ Polek, Dr. Johann, *Joseph's Reisen nach Galizien und der Bukowina*, Czernowitz 1895, pp. 41-45.

¹⁰²⁴ Original în arhiva k. k. Ministerul d. Interior, retipărit din Hurmuzachi, *Documente privitoare la istoria Românilor*, Vol. VII, 1876, p. 454-478.

¹⁰²⁵ *Călători*, X, II, pp. 820-822

între regiunea de aici, Transilvania și Galiția (N.N.: „Drumul Împărătesc” dintre Bistrița și Cernăuți, prin Păltinoasa, Solca, Vicov), pe o întindere de 35 de mile, la care au contribuit băștinașii, cu munca și cu cărașia, fără nici o despăgubire. Odinioară, nu se putea călători, din Transilvania, în Bucovina, decât călare, și aceasta numai cu mare greutate; erai lipsit de orice adăpost. Acum, care încărcate cu bunuri pot merge înapoi și încolo; se gă-sesc, peste tot, case de poștă bine organizate și se obțin foarte ușor, de la șeful de poștă, cai, numiți de „Vors-pann” (N.N.: „de deplasare”), care costă, câte unul, 10 creștari de fiecare milă. Numai în lunile de iarnă, zăpada cade în cantități mari și, prin urmare, nu este recomandat să călătorești. / Marele împărat Iosif a fost acela, care a pus să se construiască, în anul 1783, o șosea, care, pornind din satul Prundu Bârgăului, în comitatul Doboka, dă posibilitatea călătorului, ce merge din Transilvania, în Bucovina, să facă, într-o singură zi, un drum pentru care îi trebuiau, înainte, șase zile”¹⁰²⁶.

1807: Comună urbană încă din 1819, cu privilegii de a ține târguri, din 23 februarie 1823, Solca râvnea la statutul de stațiune climaterică, încă din 7 iulie 1807, când, după cercetări temeinice, făcute, prin diverse loca-lități bucovinene, de Franz Schubert, inspectorul Dome-niilor Bucovinei, acesta și, câteva zile mai târziu, Johann von Platzer, șeful Administrației Bucovinei, propuneau valorificarea izvoarelor minerale, dar cele patru stațiuni climaterice, de la Vatra Dornei, Solca, Lăpușna și Iacobeni încep să funcționeze, cu resurse și locații limitate, abia după anul 1845.

¹⁰²⁶ *Călători*, XIX, I, pp. 156, 157

1813: Din 1813, Solca avea și o școală românească, pe lângă biserica fostei mănăstiri, dar cu predare bilingvă, în română și în germană. Fostul sat începea să arate, încet, încet, ca un orașel, pe măsură ce începeau să se dezvolte și diverse industrii, singura industrie solcană tradițională fiind, până la venirea austrieilor, cea a fabricării berii, mănăstirea Solca având, încă din secolul al XVII-lea, deci cel mult la câteva decenii de la ctitorirea mănăstirii, prima fabrică de bere din Bucovina, dezvoltată cu succes de cuvioșii călugări și doar modernizată, sub diverși patroni germani și evrei (Salomon Rudich, M. Koffen, Mihel Rudich etc.), în epoca stăpânirii austriece. Și mai avea Solca, în 1817, când împăratul Francisc I, vizitând Bucovina, a pășit și pe minunatele ei plaiuri, și o fabrică de sticlă, la care lucrau nemți, proveniți din Boemia, dar care o duceau greu cu viața de fiecare zi, deși sticlăria Solcăi era exportată, datorită arendașului evreu din Suceava, aproape în întregime prin imperiul turcesc. Și mai exista la Solca, din 1812, și un depozit de preluare a aurului de la aurarii țigani, care îl procurau spălând nisipurile râurilor de munte și, mai ales, pe cele ale Bistriței Aurii.

1829, Iraclie Porumbescu: pivniței cu vinuri mănăstirești și-mi porunci ca fiecărui ieromonah și diacon, care ar cere, să-i dau până la o oca (cofa) de vin și numai să-l însemnez în catastihul ce mi-l dete, scris gata cu numele tuturor ieromonahilor și diaconilor. Monahii și Noviiții n-aveau acel folos ori beneficiu comun, dar căpătau și ei, câteodată, dacă se rugau îndeosebi la Arhimandritul. / Tot „pentru închinare și jertfire” veni, într-o zi, la mănăstire și **un taraf de lăutari Solcani**, adică **din Solca**, știuți și chiar vestiți, pe atunci, ca cei dintâi, după

taraful muzical al Pletosului din Suceava. Cântaseră, adică, acești lăutari la hram, la părintele Ștefan (Bun-ceac), la Vicovu-de-sus; acest părinte Ștefan era știut și numit, în întregul ținut, „popa galanton” și, după acel hram, veniră acei lăutari și la mănăstire, care era aproape, cum zisei eu, după spusa lor: „pentru închinare și jert-fire”. Era însă în presupus „tuzul în șoldenii”, părintele Lavrenti Chirilescu, care era de loc, așîșderea, din Vico-vu-de-sus, că adică cuvioșia sa, prin frații și neamurile sale, ce le avea acolo, la Vicov, ar fi pus la cale acea venire a ȝiganilor lăutari la mănăstire, „pentru închinare și jertfire”. Fie, însă, cum va fi fost: lăutarii, vreo zece la număr, cu scripce, cu cobze, cu naier, cu ȝimbale și cu un bas puternic, veniră, după sfârșitul Liturghiei, aflându-se călugării la Trapeză (la masă, la mâncare). / Se închinară lăutarii, intrați în curtea mănăstirii, cu multe cruci, în toa-te părțile, și, aflând de la cineva că părinții se află la prânz, se băgară în pavilionul ce acoperea fântâna de lângă Trapezărie (sala de mâncare), ca și când ar fi vrut să-și arate modestia în sfântul locaș și nu se vără, acum, deodată, mai în interiorul mănăstirii. / Călugării ieșiră de la masă, se puseră, după regulă, rînd cu fața spre biserică și se închinară, în chip de mulțumită ctitorului mănăstirii pentru hrana ce o au acolo (căci rugăciunea după masă o făceau înlăuntrul Trapezăriei), și-apoi, închinându-se toți către Arhimandritul, ce porni spre locuința sa, și mai întorcându-se în Trapezărie, ca să-și ia câte ceva din rămășițele porȝiei de mâncare, porniră a se împrăștia pe la chiliile lor. / Acum ieșiră ȝiganii, de lângă fântână. Călugării, la zărirea lor, cu uneltele muzicale, nu cred să fi fost cu putință să nu se fi simȝit, fiecare din ei, ca electrizați prin inimă, aducându-și aminte de lume, în care și ei, odată, au trăit... ah, de lume, zic, să nu-și fi adus

aminte, d-apoi de cele din lume, ce li le aminteau bieților călugări acele unelte muzicale ale lăutarilor!... / Dar, atunci, numai ce văd un baston, ridicându-se după spatele mele – vai, era bastonul... arhimandritului! Trosce peste potcap, de capul ȝiganului, trosce în scripca lui... Lavrenti și călugării suflară în lumini și fuga după poloboace; ȝigani călcau unii pe altul, bojbăind în întu-nuric, să scape afară... se auzea bietul bas troncănind, când se pălea de pereții pivniței”¹⁰²⁷.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Rădăuți – **Solca** (judecătorie raională), Arbore cu Bodnăreni, Bălăceana, Botoșana, Clit cu Lichtenberg, Iaslovăț, Cajvana, Comănești, Ludihumora, Pârteștii de Sus cu Solonețul Nou sau Slovac, Cacica, Pârteștii de Jos, Poieni”¹⁰²⁸.

1887: O întâmplare aparent hazlie, dar, din păcate, caracteristică neamului românesc de-a pururea, s-a petrecut la Poieni-Solca, în anul 1887. „Sosind timpul să se ridice și-n Poieni școală, antistele comunal a ținut sfat mare, în urma căruia a strâns de la săteni 1.500-2.000 florini. Paralele acestea li se pârură cârmuitorilor comunale prea puține, de aceea se făcu un împrumut de 1.000 florini din fondul școlar al țării, cu îndatorirea de-a plăti, în 10 ani, câte 100 florini pe an îndărăpt, fără procente. Se născu întrebarea: unde să se facă școala? / Profesorul de universitate, Drul Ion alui G. Sbiera, a dăruit, mai înainte,

¹⁰²⁷ Porumbescu, Iraclie, *Un episod hazliu din mănăstirea Putnei*, în „Scrierile lui Iraclie Porumbescu”, Cernăuți 1898, pp. 83-91

¹⁰²⁸ *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

încă din al său 20 de prăjini de loc, anume să se rădăce pe el școala comunală, care să fie aproape și de preot, și de biserică”. / Frunțașii comunali, pricepând că nu pot face afaceri necinstite pe seama donației lui I.G. Sbiera, au hotărât să... cumpere, prin licitație cu strigare, o sfoară de pământ, în capul satului, rămasă de la o văduvă, pe care bucată de loc s-au plătit 800 de florini. S-a strâns piatră, prin muncă obștească, dar s-au întocmit acte de plată de „câte 13 florini stânjenul”, iar pentru bârne, tăiate din pădurea satului, s-au făcut acte de „câte 3 florini bucata”, apoi „s-au tocmit meșteri din Solca, cărora li s-au făgăduit 650 florini ca să dea gata școala”. Într-un an de zile, deci până în 1888, din cei 3.000 florini „din lădița comunală” nu mai exista nici un crucer, școala arăta ca vai de ea, iar receptorul comunal s-a năpustit asupra sătenilor ca să strângă banii datorăți fondului școlar al țării. Sătenii, trecând prin această experiență, a proclamat folcloric: „Școala este sărăcia noastră!”. Și, astfel, marele cărturar bucovinean, I.G. Sbiera, al cărui frate, Nicolae, fusese paroh și la Solca, nu și-a mai putut lega numele, printr-o binefacere, de satul din marginea Solcâi.

1890: În 1890, Solca avea 2.312 locuitori, conduși de primarul Ioan Rusu. Cei doi învățători; Emil Karpierz și Iosefina Drozdovska continuau munca, încheiată în 1887, de învățătorul Vichentiu Ianovici. Preot al bisericii orientale era Epifaniu Bacinschi, născut în 1845, uns preot în 1869, ajutat de cantorul Epifanie Vasilovschi.

1891: „Duminică, la 5 Iulie stil nou 1891, între orele 10 și 11 a.m., a sosit șeful țării, contele **de Pace**, de la Sucevița, la Solca. Solcanii i-au ridicat un portal, de altmintea foarte frumos, dară fără nici o inscripție, ci purtând numai, pe o parte, pajura austriacă, și pe alta,

emblema țării. / Cam pe la orele 10 și jumătate, între salve de săcălușuri și cântările muzicii din Sadagura, ce se află angajată pentru sezonul de vară în parcul renumit din Solca, înaltul oaspe, tras de cei 4 cai roși și frumoși ai arhimandritului din sfânta mănăstire Sucevița, a intrat în Solca, alergându-i înaintea 8 călăreți Solcani și prefectul districtual, în trăsura-i proprie. Alături cu președintele, ședea consilierul guvernial **Pompe** (N.N.: viitor șef al țării). / Stând destinat, în programă, ca loc de descălecare, hotelul cel mare din loc, în centrul orașului, s-a postat în fața acestuia toată inteligența, formând un spalir mare, în fruntea căruia se găseau 9 preoți orientali și 5 romano-catolici, toți amplexații și toată inteligența din Solca, iar la capătul de cătră intrarea în hotel, reprezentanța comunei politice Solca, în frunte cu vrednicul ei **antiste, George Ghinghelovschi**, care, când veni președintele în dreptul lui, îi ținu o alocuțiune de bineventare, în limba română, la care Domnia sa a răspuns tot ro-mânește. / În sala frumos pregătită, a fost condus președintele de **judele Cozub** și de **prefectul Rottenburg**, care ambii își au meritele lor pentru strălucita primire, ce i s-a făcut înaltului oaspe. Reprezentările s-au făcut în sală. / Cei 9 preoți orientali, care, la dorința expresă a președintelui, s-au prezentat mai întâi, ieșind, s-au îndreptat cu toții spre străvechea lor biserică din loc, înțelegând, de la parochul local (N.N.: **Epifaniu Bacinschi**, născut în 1845, preot din 1869), că în programă stă și vizitarea acesteia. / După reprezentări, care au durat mai bine de 1 și jumătate ore, a vizitat președintele biserica romano-catolică, școala (N.N.: cu doi învățători, ambii din 1878, **Emil Carpis** și **Iosefina Drosdovska**), casa parochială a preotului romano-catolic, judecătoria, percepția, biserica orientală, biroul

administratorului silvic Krona-beter, gendarmeria, berăria, oficiul poștal și telegrafic și, în fine, **Institutul Balnear al Doctorului Beilich**, unde s-a scădat, între orele 1 și 2 p.m. / În biserica orientală, l-a așteptat popor foarte numeros, apoi cei 9 preoți, dintre care 3 (**Epifaniu Bacinschi, Nicolae Sbiera și Epifaniu Wasilowski**) s-au îmbrăcat în epitrachile și feloane și au făcut, îndată după intrarea oaspeților, slavoslavia cea mare, la care s-a spus ectenia pentru sănătatea Împăratu-lui, a mitropolitului și a președintelui, încheindu-se cu cântarea „Mulți ani!”, pentru acest din urmă. / După cântarea aceasta, seniorul funcționarilor, **parochul Sbie-ra** (N.N.: **Nicolae Sbiera**, fratele cărturarului bucovi-nean, paroh în Botoșana, pe atunci) dând sfintele Evan-ghelie și cruce președintelui, spre sărutare, îi ținu încă o alocuțiune scurtă, în limba română, în care aminti de fericitul în Domnul, **Rotkirch**, fost șef al Bucovinei, care să-și fi câștigat merite mari pentru țară, îl rugă să fie scut pentru drepturile poporului român, de aici, din țară, sanc-ționate de tron și garantate prin legi, numai în măsura în care se va convinge despre credința, alipirea, lealitatea, bunătatea și blândețea acestui popor. / Prânzul l-a luat, dimpreună cu 12 persoane, la judele Cozub. / Pe la orele 3 $\frac{3}{4}$ p.m., a mers președintele, pe timp foarte scurt, în parcul renumit din pădurea Solcii, și apoi a plecat, prin Pârteștii-de-sus, la Cacia”¹⁰²⁹.

1891: Volumul 17, nota 160, pagina 178 (Con-servarea monumentelor din Bucovina). „Profesorul conservator Romstorfer a înaintat deja Comisiei Centrale un raport foarte important, privind necesitatea conservării multor monumente importante din Bucovina. În același

¹⁰²⁹ Președintele țării în districtul Solca, Gazeta Bucovinei, Anul I, nr. 19, Joi 4/16 Iulie 1891, pg. 2

timp, el a atras atenția asupra bisericilor mănăstirești din Putna, Sucevița, Dragomirna, asupra bisericilor mai vechi ale parohiilor și ale filialelor din Horecea, Toporăuți, Siret (2), Mănăstiriște, Suceava (4) Ilișești, Pătrăuți, Sf. Ilie, Rădăuți, Sucevița, Solca, Comarești, Arbore, Volo-văț, Milișăuții de Sus, Satulmare, Mănăstirea Humorului, Voroneț, Vatra Moldovița etc., în afară de numeroasele biserici din lemn. La biserica din Mănăstirea Humor, mortarul pedestalului, care are o înălțime de aproximativ un metru, a căzut parțial, cu excepția peretelui inferior, care poartă încă picturi splendide. Pe cei aproximativ 30 cm lățime, pietre de profil pietonal sunt desfăcute sau chiar aruncate, îmbinările fiind mai ales fără mortar. Trotuarul din jurul bisericii s-a scufundat atât de adânc, încât nu numai că nu mai servește scopului, dar a devenit de-a dreptul dăunător construcției. Când s-au desființat mănăstirile, această biserică a devenit biserică parohială, iar iconostasul de acolo este de remarcat. / **Raport anual, pagina 111 (Lucrări de restaurare în biserici gr.or.).** „Conservatorul Romstorfer a făcut un raport detaliat asupra fostei biserici mănăstirești din Revna, în Bucovina. De asemenea, a dat un raport despre fosta biserică mănăstirească din Solca și despre cea pe care a studiat-o în Arbore și s-a decis să atragă atenția Ministerului ceza-ro-crăiesc de culte și instruire asupra acestor monumente. Ulterior, el a făcut și alte comunicări cu privire la restaurarea bisericii din Solca, distrusă de trăsnet, ulterior. Același conservator a raportat și despre lucrările de restaurare necesare în biserica mănăstirii de la Humor și a fost numit profesorul Luntz să se ocupe de restaurarea menționată în decizia Ministerului ceza-ro-crăiesc al Cultelor și Instruirii. Mai mult, el a subliniat că, de-a

lungul vremii, clădirilor bisericii din Bucovina nu li s-a acordat deloc îngrijirea necesară. Comisia Centrală a recunoscut importanța deosebită a acestui raport, dar și-a menținut punctul de vedere, afirmând că, din păcate, nu primește rapoarte despre puținele renovări din Bucovina, care au loc, deoarece nu se încearcă aproape nimic, în atâtea locuri, pentru a elimina răul structural existent”¹⁰³⁰.

1892: Fabrica de rachiu din Solca (propinație), din 1892, când s-a stabilit în târgușor, în calitate și de deputat, **Mochiu Schartstein**, dar afacerea nu pare să fi fost prea rentabilă pe plan local, pentru că, „deși, acum, de 2 ani șede în Solca, la propinație și vinde rachiu și alte băuturi... rachiu nu se prea vinde, afară numai cu păharul, la vreo câțiva fliușcari, căci și Solcanii au lăsat băutura rachiuului, mai tot satul. Mochiu are, la noi, în sat, o casă, care au dat-o la alți Jidani în năimală. Mochiu tot se ține de deputăție, și antistele nu voiește să cheme un substitut în locul lui, cu toate că la alte ședinți sătești nu vine niciodată, foarte rar când vine”¹⁰³¹.

1892: Raportului anual, pagina 118 (Biserica parohială gr. or. din Solca). „Cu referire la proiectul de restaurare a bisericii greco-orientale din Solca, Ministerul cezaro-crăiesc al Cultelor și Educației a aprobat și recomandat Comisiei Centrale, pentru execuție, proiectul întocmit”¹⁰³².

¹⁰³⁰ Romstorfer, Carl A, *Aus „Mittheilungen der k. k. Central-Commission*, în Maximovici, E.; Mikulicz, A.; Polek, Dr. J; Romstorfer, C. A.; *Jahrbuch des Bucowiner Landes-Museum / 1893*, Czernowitz 1893, pp. 45-71

¹⁰³¹ Gazeta Bucovinei, Anul V, Nr. 11, Duminică 5/17 Februarie 1895, pg. 3

¹⁰³² Romstorfer, Carl A, *Aus „Mittheilungen der k. k. Central-Commission*, în Maximovici, E.; Mikulicz, A.; Polek, Dr. J;

1892: „**Medic în districtul Solcei** a fost ales, la 10 Februarie 1892, domnul **Dr. Krolikowski**. Contracandidatul său era **Dr. E. Beilich**, care, cu toate că vorbește românește, în decursul celor trei ani, de când se află acolo, nu și-a putut, se vede, câștiga simpatiile Românilor și, așa, nu a primit nici un singur vot. / Despre Dr. Krolikowski, care, adevărat, e galițian și încă nu știe limba română, aflăm că s-a pus, cu tot dinadinsul, pe studiul limbii române. Notăm că, între concurenții la acel post, nu s-a găsit nici un român”¹⁰³³.

1892: „Un loc de cură climatic-terapeutic, înzestrat cu toate potențele de vindecare moderne, a devenit, în frumoasa noastră țară, o adevărată trebuință actuală. Începutul, în această privință, s-a făcut, ce e drept, înainte de asta, cu vreo câțiva ani; dar cele mai noi triumfuri ale medicinei, pe acest teren, încă nu au ajuns, până acum, nici într-un loc al ducatului nostru, accesibile publicului ce suferă, și fiii patriei noastre, cu diferite boli, trebuiau, an de an, să caute ajutor și însănătoșare cu grele jertfe materiale, în locuri de cură și în sanatorii îndepărtate. Și patria noastră, totuși, e binecuvântată cu regiuni de munte plăcute, idilice, care sunt în stare să satisfacă și celor mai stricte cerințe ale unui loc de cură, pe deplin corespunzător în privințe igienice; îndrumăm la locurile de cură **Lăpușna** și **Solca**, care stau în cel mai bun renume și care, în ciuda defectelor mijloacelor de cură, ce se află acolo, devin, pe fiecare an, mai cercetate și au adus, deja, unei mulțimi de bolnavi vindecare și însănătoșare. / Prin bogate

Romstorfer, C. A.; *Jahrbuch des Bucowiner Landes-Museum* / 1893, Czernowitz 1893, pp. 45-71

¹⁰³³ Gazeta Bucovinei, Anul II, nr. 10, Duminică 2/14 Februarie 1892, pg. 3

experiențe practice și intuiții personale, convins despre condițiunile fundamentale naturale și excelente ale locului de cură climatic **Solca**, domnul **Dr. Hermann Poras**, medic cercual c.r. și consilier în Rădăuți, a luat hotărârea de a înființa, acolo, un sanatoriu și de a-l preda publicului spre folosință, deja cu finea lui Mai 1892. Noi atragem, deja, de pe acum, atențiunea publicului asupra acestei instituțiuni umanitare. / Solca zace în parcea sud-vestică a Bucovinei, într-o vale a Carpaților, închisă din toate părțile, și e, astfel, foarte bine scutită de vânturile molestatoare. Întreaga coastă din partea sud-vestică a locului e acoperită cu brazi și molizi înalți, care dau atmosferei un miros balsamic-organic și formează un factor de căpetenie al potențelor de vindecare particulare. / Clima e domoală și, în urma poziției scutite, dese schimbări de temperatură sunt excluse. Căile sunt bine prunduite, așa că, și în timp de ploaie, sunt scutite de tină. Formarea colbului, ce irită organele de respirație, se reduce la un minim. Apa de băut e liberă de baccile și de substanțe organice ce putrezesc, e limpede și răcoritoare. Pentru băi se folosește o apă de aceeași calitate. / Având privilegiul a vedea planurile sanatoriului ce are să se înființeze, practicabilitatea și desăvârșirea acelora ne-a frapat formal. Planurile au fost lucrate de domnul **George Bardel**, arhitectul băilor de renume universal de la Gleichenberg, și sunt înzestrate cu toate calitățile excelente ale sanatoriilor moderne. Ele conțin o clădire principală, în care se află localurile de lipsă pentru terapie și aranjamentele pentru întrebuințarea băilor speciale, un restaurant și, în etajul prim, până la 20 odăi frumoase, cu scopul de a întreține pacienții cu pensiune întreagă. Pacienților le stă la dispoziție o sufragerie comună. Aquaduct și

canalizare, se înțelege, nu lipsesc. / O casă de mașini, separată, va îngriji de exploatarea neconturbată. / Întreg sanatoriul va sta sub conducerea proprietarului său, renumit, deja, ca medic bun, și nu vor lipsi nici puterile de ajutor pentru băi, înfășare, masaje, electrizări etc. / Prețurile moderate, ce se pun în perspectivă, vor contribui, desigur, în mare măsură, la prosperarea sanatoriului. / Clădirea s-a început, deja, luna trecută și, la timpul său, vom aduce detalii despre toate pregătirile care se fac”¹⁰³⁴.

1894: „În Iulie 1894, s-a scris (N.N.: anunțat) concursul pentru ocuparea postului de medic pentru Districtul sanitar Solca, în care concurs, lângă celelalte condițiuni, s-a cerut și cunoștința perfectă a limbilor țării, așadar a limbii române și rutene. La concurs au luat parte trei medici, dl. **Dr. Beilich**, **Dr. Lauer**, ambii Bucovi-neni, și Galițianul **Dr. Weinberg**. Cei doi medici bucovi-neni au corespuns tuturor condițiunilor concursului: Weinberg, însă, declară singur, în petițiunea sa, că condi-țiunii în privința limbii române nu poate corespunde. / După cum este cunoscut, Districtul sanitar al Solcei e, afară de câteva comune germane și puțini Ruteni, cu totul românesc și, deci, aceasta, la ocuparea postului, trebuia luat în considerare, având medicul a fi pentru popor. Dar ce se întâmplă? / Domnul căpitan al districtului Gura-humorului (N.N: prefectul, deci) **Roller** fixează termenul pentru alegerea medicului districtual pe ziua de 17 Oc-tombrie 1894 și apare, singur în persoană, la alegere. Sosind în Solca, a citat la sine pe primari și le-a comu-nicat numele celor trei candidați, exprimând, totodată, dorința sa, că i-ar plăcea dacă Weinberg ar fi ales medic districtual. **Votarea**

¹⁰³⁴ Un sanatoriu în Solca, Gazeta Bucovinei, Anul II, nr. 28, Duminecă 5/17 Aprilie 1892, pp. 4, 5

s-a făcut și Weinberg a fost ales. / Weinberg, Galițianul, a aflat sălaș în Bucovina, și prin a cui bunătațe?, prin bunătațea domnului Roller, care e foarte interesat de binele comunelor și a locuitorilor din acel district, dacă le dă un medic care nu se va putea înțelege cu dânșii. / Doi dintre primarii care au luat parte la votare, anume **Filip Urechia** din Cajvana și **Todoraș** din Poieni, au votat pentru Dr. Beilich, motivând că, dacă el nu este de legea lor, cunoaște limba, și doctorul și bolnavul trebuie să se înțeleagă. Ca și acești doi a votat și administratorul de silve și domenii, dl. **Kronabetter**, care, deși străin, seamănă să aibă mai multă inimă pentru popor și cunoaște mai bine toate referințele districtului Solcei decât domnul căpitan (N.N.: prefect)... / Se zvo-nește, pe la noi, că în întreaga afacere să aibă și medicul districtual al Cernăuțului, **Dr. Poras**, oareșcare interes, deoarece ar voi să nu aibă concurent la Solca, ceea ce îi pare a fi **Dr. Beilich**, care și-a instalat un institut hidropatic în Solca. Dar cine e Dr. Poras? Poate fi orișicine și să se împeneze și mai mult în mândria lui, nouă puțin ne pasă de el, noi avem a calcula cu interesele noastre și ale poporului din districul nostru sanitar, nu cu interesele materiale ale lui Dr. Poras... / **Șt.**¹⁰³⁵”.

1895: „Precum se știe, s-a scris, în 13 Decemvre 1895, concursul pentru ocuparea postului de învățător superior la **școala de patru clase din Solca**, cu limbile de propunere germană și română. Între altele, se cere de la competenți și calificarea pentru instrucțiunea **religiunei romano-catolice**. Să vedem, acum, ce fel de referinți confesionale și naționale există la această școală, și aceste, odată constatate, vom dovedi, în mod neîndoiel-nic, că și

¹⁰³⁵ Gazeta Bucovinei, Anul IV, Nr. 81, Joi 13/25 Octomvrie 1894, pag. 2

de astă dată se ocolește legea, în detrimentul Românilor și cu vădita intențiune de a da neamului român o nouă lovitură. Datele ce le aduc aici sunt extrase din șematismul învățătorilor bucovineni, compus pe baza datelor oficiale din anul 1894. Deci nu ni se va putea reproșa că scoatem aceste date dintr-un izvor necom-petent. Ele au fost compuse de **actualul conducător al școlii din Solca, Emil Karpierz**, polon și fost organist la biserica catolică, revăzute fiind de **inspectorul școlar Chodakowski**. Prin urmare, de doi oameni care sigur că nu-s „Dacoromâni”. / În acest șematism, aflăm că școlarii ce au frecventat școala aceasta au fost, după naționalitate, **202 germani, 211 români, 2 ruteni și 1 maghiar**. După confesiune, au fost **romano-catolici 191, greco-catolici 2, greco-orientali 193, mozaici 30**. / Acum să vedem eclatanta boscărie. Se știe că cei 211 români sunt toți greco-orientali. Cu toate acestea, aflăm, însă, induși, în rubrica greco-orientali, numai 193, va să zică pe 8 români i-a papat șematismul. Asta-i una. / Să vedem, acum, pe cei romano-catolici. Dacă sumăm pe toți școlarii nero-mâni, aflăm suma totală 205. Zicem că toți ar fi germani. Din acești, însă, 30 sunt Jidovi și 2 greco-catolici. Dacă sustragem, din 205, pe acești 32, rămân 173 romano-catolici. Karpierz și Chodakovski au aflat, însă, dacă sustragi, din 205, 32, rămân 191. O, sârmanul Adam Riese” (N.N.: autor de manuale școlare). Ce ar zice el, aflând aceasta? / Unde-i, deci, majoritatea romano-catolică, pe care se bazează domniile, cerând de la conducător calificare pentru religiunea romano-catolică? / Încă ceva. Presupunem că n-ar exista o majoritate absolută de școlari ai unei confesiuni, variind, din an, în an, lucru ce se poate. Cum vine, atunci, Consiliul școlar să pretindă de la conducător calificarea amintită? /

Emisul ministerial din 30 Iulie 1883, Nr. 13696, normează, dar, foarte clar, regulile după care să se procedă la ocuparea postului de conducător la o școală cu majoritatea confesională fluctuantă. El sună: „La escrierea concursului pentru ocuparea postului de conducător la școli, ai căror școlari, răstimp de 5 ani, care au premers escrierii concursului, n-au format, în mediu, o majoritate absolută a unei și aceleiași confesiuni, n-are să se țină cont de paragraful 48, punct 2 al emisului din 8 Iulie 1883, Nr. 10618, prin care se normează că, în respectivele escrieri de concursuri, să li se ceară petenților calificarea pentru instrcțiunea religiunei”. Potrivit și din acest punct de vedere, concursul acesta stă în contradicție cu legea. / Dl Chodakowski, protectorul organistului din Solca, pe care ar dori să-l vadă conducător al școlii de acolo, ni este ostil. Fie că o face din proprie inițiativă, fie că la ordinul inspectorului Tumlirz, puțin ne importă. Faptul ca atare e, însă, revoltător. Căci abstragere făcând de la motivele amintite, cari vorbesc în contra ocupării postului de conducător al școalei din Solca prin un petent romano-catolic, precum e Karpierz, aceasta mai are și alt cusur. Dumnealui, adică, nu posedă calificarea din limba română, cu toate că școala e cercetată, putem zice, de o majoritate de cpopii români. Ce-i drept, cazuri de aceste se întâmplă, de un timp, încoace, în toată Bucovina. Dovada cea mai bună ni-o dă Siretiul, undre vrau s-o așeze pe domnișoara Gibisch, care nici idee n-are de limba română. De ce n-o trimit la Galiția? Pentru Galiția ar fi, ca polonă, o bună profesoară, pentru Siret nu-i decât o povară fatală. / Ei, nu-i Bucovina țară de joc? Nu-i Românul helot aice? Unde ești, „egală îndreptățire”? Vom vedea cum s-a decide afacerea aceasta și cea din Siret, în Consiliul școar al țării.

Orișicum, avem o verigă mai mult în lungul lanț al nedreptăților ce ni se fac. / **D. Sentinela**”¹⁰³⁶.

1896: „Bucovina. În cadrul ședinței din 12 iunie 1896, s-au dezbătut următoarele chestiuni: / 1). Opinia experților privind introducerea inhalărilor de lignosulfat la o instituție de sănătate prin cură cu apă rece din Solca (referent: S. R. Dr. Zalocziecki). / 2). Opinia experților privind redeschiderea unei instalații extinse de tratare a apei în Solca și introducerea inhalărilor de lignosulfat în aceasta (referent: S. R. Dr. Zalocziecki). / 3). Cererea privind necesitatea creării unui cod de construcție al Ducatului Bucovinei (Președinte: S. R. Dr. Rudnik). Atunci când s-a dezbătut pe această temă, au fost discutate în detaliu condițiile nefavorabile de igienă a clădirilor din mediul rural și repercusiunile lor pentru sănătatea publică și crearea unui cod de construcție pentru terenul plat, care încă lipsea complet la momentul respectiv, precum și revizuirea codului de construcție existent pentru orașul Cernăuți, la fel de urgent. // În cadrul ședinței din 30 iunie, l. J. au fost dezbătute următoarele teme: / 1). Opinia experților cu privire la deschiderea unei stațiuni de cură în Dornawatra, recent construită de Direcția cezaro-crăiască a fondului religios greco-oriental, în ceea ce privește utilizarea noii versiuni a direcției menționate în Dornawatra și Pojana Negri de către consilierul instanței, prof. Dr. Ernst Ludwig, care a examinat chimic sursele de fier, în scopuri terapeutice (referent: consilier guvernamental de stat, Dr. Kluczenko). / 2). Opinia experților cu privire la revizuirea propusă a Farmacopeei

¹⁰³⁶ Gazeta Bucovinei, Anul V, Nr. 98, Duminecă 10/22 Decembrie 1894, pg. 2

Austriei, Edit. VIII (referenți: S. R. Dr. Lazarus și S. R. Prof. Dr. Pribram)”¹⁰³⁷.

1896: Românii, ce-i drept, se cam trăseseră mai spre marginea străvechii ocini natale, mai ales spre Poieni, dar aveau și un boier al lor, armean de origine, Tigran cavaler de Pruncul, care ținea sus steagul româ-nismului. În casa boierului s-a înființat, în anul 1896, cabinetul de lectură „Sentinela Poporului”, care avea, încă din start, 300 de cărți (un număr impresionant pentru vremurile acelea), 4 abonamente la gazete și o avere de 56 florini și 68 creștari. Membrii acestei biblioteci în formare erau, iarăși, impresionant de mulți, 70, și se reuneau, duminică de duminică, sub autoritatea vicepre-ședintelui Bogdan Găină și a secretarului Dumitru Mitric-Bruja, pentru a citi cărți sau a asculta ce se citește și pentru a pune țara la cale, inclusiv prin înființarea unei cooperative raiffeisienne încă de prin 1900, sub aceeași tripletă de luminători obștești.

1896: Cabinetul de lectură „**Sentinela poporului din Solca**” s-a înființat, conform materialului de sinteză, „Cabinetele noastre de cetire”, publicat de „Călimdariul poporului Bucovinean, Anul XIII, 1900, pp. 99-106, în 1896, în casa notarului Tigran cav. de Pruncul, cu Bog-dan Găină președinte și cu Ioan Cornea secretar (în calendarul de sfârșit de an, în locul lui Ioan Cornea avea să fie trecut învățătorul Dimitrie Mitric-Bruja; din rela-tarea care urmează, vom vedea că primul președinte a fost preotul-crâșmar al Solcii, Epifanie Bacinschi). Cabinetul avea, inițial, 70 membri (după un an de „succese”, doar... 45), 300 de cărți, 4 abonamente la gazete românești și o avere de 56 florini și 68 creștari. / Din nefericire, după un an,

¹⁰³⁷ Daimer, Dr. J.; Netolitzky, Dr. A., *Das Österreichische Sanitätswesen*, VIII Jahrgang 1896, Wien 1896, p. 298

când se produce o nouă explozie de entuziasm local, nici după ani și ani, Cabinetul de lectură nu înseamnă nimic, nu produce nimic, ci doar improvizează monden și știrisește ba de un demagog, ba despre altul, afișând și nume de membri în comitetul unei mondenități inutile, ba chiar păguboasă. O astfel de mondenitate ieftină avea să se petreacă, la un an de la înființarea „Sentinelii poporului”, cu aplombul caracteristic solcanilor, cei pe care viitorul Erou al Bucovinei, avea să-i caracterizeze ca fiind „toți politicieni înnașcuți și toți candidați la vornicie”: // „Multă trudă a costat până ce i-a succes vrednicului amic al poporului român, domnului **Eusebie Zaharovschi**, candidat jurist, de a aduce la viață Societatea de cetire „**Sentinela poporului**” în **Solca**. Deși societatea aceasta de cetire și-a luat un avânt frumos, fiind prevăzută cu cărți potrivite și cu gazete populare, totuși, prin nepăsarea și lipsa totală de interes a membrilor și, mai ales, prin intrigile urâte ale potrivnicilor, a decăzut deja într-atâta, încât a ajuns în primejdia de a fi desființată. Mijlocirii și stăruinței neobosite a domnului Eusebie Zaharovschi însă este de mulțumit, că s-a delăturat pericolul și s-a dat societății iarăși un sobor nou, întrunindu-se, în scopul realegerii comitetului, adunarea generală a Societății „Sentinela poporului” din Solca, care a avut loc Duminică, în 24 Octovrie 1897. / Rostind președintele Societății, parochul local, Epifanie Bacinschi, o cuvântare frumoasă și arătând scopul adunării, declară ședința deschisă și predă, înainte de alegerea comitetului, cuvântul domnului Eusebie Zaharovschi (N.N.: fratele celebrului „popă Zaharovschi”, satirizat de Ion Grămadă, într-o broșură), care, prin o vorbire din inimă isvorâtă și la ini-mă pătrunzătoare, a știut să atragă atențiunea poporenilor, să încurajeze pe toți, din

nou, la muncă, pe terenul național și cultural. Țin de bine a extrage următoarele mesaje din această vorbire, care a avut un efect foarte mare asupra celor întruniți: / „A trecut timp îndelungat, de când fusesem noi, toți, însuflețiți de un gând ceresc, ca să ne adunăm în frăție și ca să înființăm o vatră lumi-nătoare, o vatră menită spre încălzirea simțămintelor naționale ale mult iubitului nostru popor. S-a înființat, atunci, aici, această vatră, așa numită „Sentinela popo-rului”, societatea de cetire, care are de scop luminarea spiritului și unirea noastră în cugete, în fapte folositoare și în Dumnezeu. Cred că am semănat, atunci, grăunțe bune, binevoitoare și folositoare. Însă, venind, după un an, spre a vedea roadele, am aflat, spre cea mai mare părere de rău, cum că roadele semănăturii acestei au ieșit foarte slabe. Totuși, încă nu mă las descuragiat! Și va fi foarte trist ca să ne lăsăm descurageați! Ba, din contra, omul și, mai ales, Românul să fie însuflețit de activitate neobosită și speranță pentru mai fericitul viitor, prin toată viața sa! Numai una voiesc să vă zic, iubiților confrăți! De vi s-a dat un talant așa de scump, nu-l îngropați, precum a făcut servitorul cel fără minte, despre care ne istorisește Sfânta Scriptură, ci întrebuințați-l așa ca să aveți folos dintr-însul! De au stăruit prietenii neamului român ca să se înființeze, cu încuviințarea înaltului guvern, și în Solca societatea de cetire, acest liman al luminării și deșteptării, atunci toți să purtați grijă, ca societatea aceasta să se susțină și să înflorească. Nu ascultați pe vicleanul Ițic sau Avram sau nu știu cum se mai cheamă creatura cu fața nespălată, care, văzând că unul sau altul are trebuință de dânsul sau că unul sau altul a luat pe datorie marfă la dânsul, pune toate puterile sale de a-l reține de la vatra deșteptării și luminării, ca mai ușor să-l poată stoarce fără

milă și cruțare, precum se stoarce o lămâie, și ca să se poată trage folosul său propriu. Ce sunteți datori plătiți, după puțință, cât mai degrabă și feriți-vă, în viitor, de primejdioasa viclenie a diavolului! Mai bine să dăm mână cu mână și să ne unim la faptă bună. Mai bine să fim, cu sinceritate, cu gândul și cu inima unul pentru toți și toți pentru unul. Că numai așa vom putea să ajungem la bunăstarea la care au ajuns potrivnicii noștri, prin unirea lor. Să nu ne trădăm unul pe altul, să nu mergem unul sau altul – precum se întâmplă adeseori – la cârciumă, la cuibul potrivnicilor noștri (N.N.: la concurența preotului-cârciumar Bacinschi, care-și avea cârciuma în Parcul Stațiunii), și să trădeze, să spună ce s-a vorbit aici și să ne vândă pentru un pahar de holercă. Niciunul dintre noi n-a putea să dovedească că, măcar o dată, a trădat un jidan pe altul, că ar fi spus vreodată un jidan ce a vorbit ori s-a făcut în cuibul jidănesc. Prin trădare, îngroapă trădătorul nu numai pe confracții săi, ci mai ales pe sine însuși, fiindcă, prin aceasta, dă el vrăjmașilor arma în mână, cu care nimicește, apoi, potrivnicul, fără cruțare, atât pe trădătorul însuși, cât și pe confracții săi. Deci, să convenim, sânguincios, la la vatra luminării, „Sentinela poporului”, și să fim activ uniți în cugete, în fapte bune și în Dumnezeu, și să ținem taină despre cele zise și făcute de societatea noastră. Despre vorbele și faptele în societatea noastră, însă, nu trebuie noi să avem grijă, pentru că noi, căutând drumul care duce la dezvoltarea minții și a spiritului, vorbim și isprăvim faptele care le și dorește pentru noi Înalt Prea Luminatul și Prea Iubitul nostru Împărat, pentru a cărui lungă și glorioasă viațuire vă provoc ca să conglăsiți cu mine: Majestatea Sa Împăratul nostru Francisc Iosif I să trăiască mulți și fericiți ani!”. / Aici, urmează entuziastice

strigăte de „Să trăiască!”. / În legă-tură cu acest discurs, a ținut să sublinieze și cunoscutul prieten și binevoitor al poporului român, domnul **Tigran caaler de Pruncul**, notar cezaro-crăiesc în Solca, către poporenii prezenți, că a fost o cuvântare foarte bine întocmită, arătându-le calea luminării, ferindu-i de ispita potrivnicilor, ferindu-i de cârciumă, acest loc al faptelor diavolești și izvorul fărădelegilor și, primind, la sfârșit, de la toți poporenii făgăduința de a nu mai umbla mai mult la cârciumă, ci de a cerceta sârguincios Societatea „Senti-nela poporului”. / După aceste trei cuvântări, a urmat alegerea comitetului. Refuzând parochul local, domnul **Epifanie Bacinski**, candidatura la locul de president, a fost ales president domnul **Tigran cav. de Pruncul**, însă numai sub aceea condiție, dacă toți membrii vor ține promisiunea de a nu umbla mai mult la cârciumă și de a cerceta sârguincios societatea. // Comitetul s-a constituit în următorul mod: president – **Tigran cav. de Pruncul**, vicepresident – domnul **Epifanie Bacinski**, secretar a.h. – **Eusebie Zaharovschi**, cassar – **Ioan Cornea**; întâiul controlor – **Ioan Vasilovschi**, al doilea controlor – **Ioan Valașciuc**, bibliotecar – **Epifanie Vasilovschi**. / În comisia judecătorească, s-au ales: **Ștefan Alaci**, **Dumitru Mărula**, **Jakob Cufner**. // După alegerea comitetului, au urmat feliurite convorbiri și consfătuiri ale membrilor, care sunt 45 la număr; totodată, vă comunic îmbucu-rătorul fapt că, la inițiativa domnului Eusebie Zaha-rovski și a domnului Tigran cav. de Pruncul, au făcut, cu bună voie, toți membrii societății, ridicând mâinile în sus, făgăduința solemnă de a nu mai umbla deloc la cârciumă și de a ține taină despre cele vorbite și făcute în societate. / Mulțumind noul president al Societății, domnul Tigran cav. de Pruncul,

poporenilor prezenți pentru participarea la adunarea generală și pentru făgăduința de a cerceta, în fiecare Duminecă și sărbătorile, Societatea, și dorind, în scurt, buna vedere, declară ședința de închisă. / **Un gospodar**”¹⁰³⁸.

1897: Adăpostită în cuibarul munților și al dealurilor subcarpatice („regiunea dealurilor vine în contact direct cu muntele”, „încrêșturile carpatice sunt în mai imediată atingere cu scutul înțepenit al platformei rușești... podișul moldovenesc ajunge până la cutele Carpaților de fliș”, iar apele sunt „în legătură cu bogatele zăcămintele de sare... sărate sau amare, cu sulfat de magneziu, având unele iod și brom”¹⁰³⁹), „într-o pozițiune scutită de vânturi, cu climă caldă neschimbăcioasă”¹⁰⁴⁰, Solca a fost și este renumită, ba își datorează și renumele climateric de odinioară, acestei armonii cu natura, care face să beneficieze de o „climă plăcută subalpină cu schimbări minimale de temperatură. Aer curat, balsamic și bogat de ozon”¹⁰⁴¹. / „Nu încape, aici, a pertracta, de-amăruntul, **împregiurările climatice într-adevăr excepționale ale locului Solca**. Am dovedit în alt loc (vezi „Verhandlungen der k.k. zoologisch botanischen Gesellschaft”, Viena 1897) că zona inferioară a Carpaților Orientali aparține regiunii baltice cu climat temperat. / Localitatea Solca are, în urma situației geografice parti-

¹⁰³⁸ Patria, Anul I, Nr. 49, Miercuri 22 Octombrie / 3 Noiembrie 1897, pp. 2, 3

¹⁰³⁹ SIMIONESCU, Ion, *Țara Noastră*, Fundația pentru literatură și artă Carol I, 1926, pp. 78, 382

¹⁰⁴⁰ DEȘTEPTAREA, Anul IX, nr. 58, 29 Iulie / 11 August 1901, pag. 4

¹⁰⁴¹ GAZETA BUCOVINEI, Anul II, nr. 55, Duminică 12/24 Iulie 1892, pag. 4

culare, un climat de tot deosebit de celelalte văi Carpatine și se aseamănă mai mult cu climatul oceanic al Europei Occidentale. Climatul Solcei e caracterizat prin diferența minimală între temperaturile zilei și ale nopții, lipsa de extreme rapide. Aerul conține mai multă umezeală, în urma situației geografice, și devine și mai sănătos prin evaporarea pădurilor aceroase, care încongiură localitatea. / Pământul însă e sec și pietros, prin urmare nu există vreo evaporare de umezeală din mlaștini, care ar fi nefavorabilă. Asemenea, e foarte caracteristică lipsa totală de colb (ceea ce nu o aflăm aiurea, nici în Bucovina, nici în țările vecine, fie chiar în munți) și a curenților de aer mai vehemente. În această privință, amintesc faptul, desigur foarte interesant, că, în decursul lunilor Iulie, până la finea lui Septembrie 1897, am expus, în fiecare zi, cu excepția puținelor zile de tot ploioase, o lampă de petrolu deschisă, pe o masă, în grădina pentru cercetări entomologice, de la 8, până la vreo 10 seara, și numai o dată (în 17 Septembrie) lampa a fost stinsă de vânt. În oricare altă localitate bucovineană așa ceva ar fi de tot imposibil. Vegetațiunea și raporturile faunistice sunt, de asemenea, analoge cu Europa Occidentală – despre aceasta, public o dare de seamă în revista Societății Internaționale Entomologice din Zurich, care va apare în scurt timp. / Mulți dintre vizitatorii Solcii, care au frecventat stațiuni balneare analoge, s-au întors iarăși încoace și o preferă celorlalte, ținând-o de **superioară, în privința climatică, localităților Gleichenberg, Ragaz și Reichenhall**”¹⁰⁴².

¹⁰⁴² HURMUZACHI, Constantin, *Chestia stațiunii balneare Solca*, în „Patria”, Anul II, Nr. 90, Miercuri 4/16 Februarie 1898, pg. 2, coloana 2

1897: „Solca, 24 August 1897. **O excursiune cu urmări grave.** Dumineca trecută, o societate de doi ingineri și un cadet, doamne și copii, a venit aici, în primblare, dinspre Rădăuți. Mica societate, așezată la o masă, în parc, conversa. De la o vreme, unul din cei doi ingineri își ajustase aparatul său de fotografiat, ca să scoată câteva peisaje din apropierea stațiunii balneare. Dar **Israel Schmidt** vine și se tot învârtește în dreptul aparatului, anume ca să sâcăie pe inginer. Acesta îl roagă politicos să-i lese locul liber, în raza aparatului. Schmidt se retrage, deocamdată, se duce de vorbește nuș'ce cu câțiva ovrei din parc, ațâță, apoi, pe niște țânci de copii ca să se ducă, să steie în dreptul aparatului, și, văzând că copiii nu îndrăznesc, revine el însuși și, din nou, începe a se plimba în raza aparatului, îndreptat ca să pozeze. / La această provocare evidentă, inginerul și ceilalți de la masă îl întreabă de ce împiedică, așa, fotografierea. Schmidt, cu un ton obraznic, răspunde că așa-i place lui. / Inginerul îi mai spune, încă o dată, cu binele, dar hotărâtor, să-l lese în pace. Schmidt, însă, nu numai că nu vrea să înțeleagă de cuvânt, dar mai răspunde și foarte arogant, că nu-i pasă lui de astfel de societate creștină. Atunci, inginerul, scos din răbdări, îl ia de piept și-l dă la o parte. / Un grup de jidani se formase, deja, în acel loc, și unul din ei dă lui Schmidt un cortel. Schmidt ia cortelul, se repede la inginer și-l lovește drept în cap. În fața acestui act de violență neașteptat, al doilea inginer se scoală de la masă și sare iute în ajutorul camaradului său, lovind pe Schmidt cu bastonul. O droaie de jidani se strâng și sar, atunci, asupra acestui din urmă. Decât ca să-l nimicească de viu, strigau ei cât puteau. Avântul lor suprem, în cumplita lor turbare, avea asta de solemn: că erau peste 300, cari vociferau și

amenințau pe un singur creștin. Acesta se pune în defensivă, cu bastonul. / Mulțimea înaintează spre dânsul, lăudându-se că-l va călca în picioare. Dar inginerul, văzându-se amenințat de a fi înădușit de mulțimea lor, începe să miște bastonul. Natural că nu glumea cu cei care dau năvală asupra lui: pe cine-l croia bine, croit era și o lua la tălpășița. / De la o vreme, cea mai mare parte dintre ovrei fac câțiva pași înapoi, puțini mai încearcă să se repeadă asupra ingi-nerului, dar în zadar; căci acesta, cu o liniște perfectă și un curaj care nu dădu greș nici o clipă, îi ține pe toți în respect, la o anumită distanță. Dar, pe când parte din ovreii ce asaltase pe inginer aleargă să cheme în ajutor forța armată, geandarmi și poliție, sosesc alți jidani, cu bâte, drugi și despicături de lemne. Atunci începe momentul critic. Numărul covârșitor al ovreilor înarmați cu ciomege ar fi putut, în clipă, să strivească mica societate a celor doi ingineri, dacă câțiva cetățeni creștini, germani și români, atrași de zgomotul infernal al ovreilor, n-ar fi intervenit la timp. / Escortați de către creștini, inginerii și ai lor pot părăsi locul acela și ajung până în dreptul restaurației **Kramer**, urmăriți de mulțimea iritată. Aici se întâlnesc cu geandarmii și cu polițaiul, alarmați, căci ovreii strigaseră prin oraș că e „riviliții” și că sunt 7 răniți și 3 morți din ai lor. / Creștinii spun autorității faptul, întocmai cum s-a petrecut. Jidanii, însă, strigă, cu toții, că inginerul a sărit, tam nisam, ca să-i ucidă cu „botul”. Destul că polițaiul n-a găsit de cuviință să cheme vreun doctor specialist, ca să se constate dacă inginerul e, în adevăr, așa de suchiet cum spun ei. Mulțimea vocifera într-un chip îngrozitor. / Poliția invită pe ingineri și societatea lor la Casa Comunală, ca să facă depunerile lor. După aceea, alege o sumă de martori numai dintre ovrei; nici un creștin,

din câți au fost acolo ca martori oculari, n-a fost chemat. După ce ajung la primărie, poliția începe a cerceta faptul și trimite trăsuri în oraș după alți martori, tot numai jidani. / În urmă, inginerii sunt lăsați în libertate, cu toate urletele ovreilor adunați la primărie, cari cereau să fie puși cu topuzul la dubă. Faptul de a exclude pe creștini de la mărturie a fost viu comentat și discutat de către cetățenii din Solca. Mulți sunt, încă și astăzi, iritați. Totuși, nu trebuie să ne grăbim de a-l interpreta, numaidecât, în defavoarea poliției. E posibil ca ea, pusă în cunoștința cazului, știind cum s-a iscat scandalul, prin indolența lui Schmidt, despre care, de altminterlea, se știe că e un netrebnic și e rău notat la poliție, a socotit de prisos a mai chema și martori creștini. La restaurația **Kramer**, polițaiul a auzit, din gura tuturor creștinilor, cum a provocat Schmidt pe cei doi ingineri. / Cel mai regretabil moment este că întreaga societate ovreiască s-a declarat solidară cu zurbagii lui Schmidt. Noi dorim ca fierberea ce se observă la unii cetățeni creștini, numai pentru faptul că poliția n-a mai chemat, și la Casa Comunală, martori dintre creștini, să se domolească și să aștepte toți verdictul autorităților. Până atunci, nu pricepem de ce s-ar alarma creștinii că n-o să li se facă dreptate. Să nu piardă, deci, răbdarea, cu o zădarnică revoltă a sufletului lor adânc jignit, ce-i drept, dar trebuie să aștepte și să aibă încredere în diregătorii lor. Noi sperăm și, deci, asigurăm că autoritățile de jos, ca și cele de sus, vor fi la înălțimea lor și vor da justa satisfacțiune spiritelor agitate”¹⁰⁴³.

1898: „În 1898, administrația forestieră a început construcția traseelor forestiere pe văi individuale, ceea ce

¹⁰⁴³ PATRIA, Anul I, Nr. 24, Duminecă 24 August / 5 Septemvire 1897, pag. 2

a permis eliminarea treptată a plutelor, care erau destul de scump de întreținut. Astfel de sisteme de transport trebuie să fie făcute și după Solca și Sucevița, pentru a putea aduce cu eficiență lemnul la gaterile situate acolo”¹⁰⁴⁴.

1898: „Serbare jubiliară în Solca. Cu ocaziunea serbării de 18 August, s-a redigeat următorul: **Protocol al ședinței festive din 18 august 1898.** / Ședința festivă, cu ocaziunea zilei natale și a jubileului de 50 ani a Majestății Sale, a prea grațiosului nostru Împărat, s-a ținut în locațiile domnului **Ioan Rusu** din loc. Din cauză că s-au așteptat oaspeții anunțați din Cernăuți, nu s-a deschis ședința festivă la orele 2 d.m., ci abia la 5 ½ d.m., în care răstimp s-au cetit unele povești din partea domnilor **Epifanie Vasilovschi și Bogdan Găină**. Văzând că nu sosesc oaspeții din Cernăuți, au cetit, nefiind deja prezidentul cabinetului, domnul părinte **Epifanie Bacinschi** de față, din cauze private, domnul jurist abs. **Bogdan Găină**, dintâiu, depeșa sosită din Cernăuți, de la domnul deputat din Camera Imperială **Dr. George Popovici**, care sună astfel: / „Reținut fiind de afaceri urgente la Cernăuți, regret din inimă că nu pot lua parte la petrecerea fru-moasă a cabinetului din Solca. / Dr. George Popovici”. / Depeșa a fost luată la cunoștință cu entuziaste strigăte de „Să trăiască!”. / Înaintea unui număr foarte impozant de gospodari și gospodine, nu însă flecăi și fete, din Solca și Glit și în prezența stimaților oaspeți, a domnului **Grigorie Malinescu**, cu stimata doamnă, soția, din București (România), domnului **Ivan baron Capri**, din Iacobești, domnului **Tigran cavalier de Pruncu**, doamnei **Corne**, cari toți au urmat invitării, deși din părți străine, în număr

¹⁰⁴⁴ Engel, Alexander von, *Österreichs Holz-Industrie und Holzhandel*, I Theil, Wien 1907, pp. 196-202

egal cu inteligența din Solca, care a preferat a merge la pădure și nu la ședința festivă a Cabinetului de lectură. / Înaintea numărului de aproximativ 50 de gospodari, vreo 5 gospodine și vreo 5 din inteligență, au deschis ședința festivă, nefiind prezidentul cabinetului de lectură de față, domnul jurist abs. Bogdan Găină, cu discursul festiv pentru Majestatea Sa, a prea iubitului nostru Împărat Francisc Iosif I, care discurs, venind din inimă, a purces în inimile tuturor ascultătorilor, desfășurând însemnătatea zilei de 18 August și a anului 1898 pentru întreaga Austrie, toate țărișoarele ei și pentru toate popoarele și națiunile lor, așadară și pentru **Românii bucovineni, cari au avut fericirea de a fi stăpâniți, timp de 50 de ani, de un împărat atât de bun**, de milos, de energic și de iubitor de pace. Discursul acesta a fost, de multe ori, întrerupt prin entuziasmul provocat de poporenii, cari strigau, din răsputeri, „Trăiască, bravo, așa-i” etc., și s-a încheiat cu provocarea domnului orator ca toți să strige, cu domnia sa, din toate puterile, de 3 ori, „Să trăiască iubitul nostru Împărat!”. / Domnul Tigran cav. de Pruncul face propunerea ca Cabinetul să trimeată o depeșă de omagii la Majestatea Sa, în următorul mod: // „Cabinet-Kanzlei, Wien. Gefertigier rom. Lesevereiu in Solca, Bukowina, unterbreitet allerunterthanigst dem allerhoch-sten Kaiserthronen seine tiefempfundenenen Lojalitats-gefühle in Liebe, Treue und Ergebenheit. / Sentinela Poporului”. // Propunerea s-a primit cu mare aclamațiune. Mai departe, face gospodarul **Dimitrie Marula** propunerea ca să se trimeată și domnului deputat imperial Dr. George Popovici, care cu trup nu e între noi, însă cu gând, cu suflet și cu inimă, o depeșă, în următorul mod: / „Vă salutăm și regretăm că n-ați venit, vă așteptăm însă cât de curând. /

Sentinela poporului”. / Propunerea încă s-a primit cu mare entuziasm. Domnul Bogdan Găină desfășură, într-o cuvântare fulminantă, activitatea sau, mai bine zis, neactivitatea Cabinetului, prin timp de doi ani, față cu alte cabinete mai tinere și își exprimă părerea de rău că inteligența din loc, mai ales doamnele și domni-șoarele române din loc și împrejurime, nu arată nici un interes față de cabinet, din care cauză este imposibil a arangea o petrecere poporală, deși poporul o dorește, nefiind, în timp de doi ani, niciuna. Tot părerea aceasta și-o exprimă, într-o cuvântare frumoasă, și domnul Tigran cav. de Pruncul. / Înainte de ce se închide ședința festivă, mai cetește domnul Bogdan Găină unele pasaje din „Deșteptarea” și „Patria” despre viitoarele alegeri dietale și mulțumește, pe cât poporului, care s-a adunat într-un număr așa de mare, atât și onoraților oaspeți, domni și doamne, cari au binevoit a onora cu prezența dumnealor, asigurându-le că Cabinetul de lectură își va aduce totdeauna aminte de ziua aceasta memorabilă și va căuta să deie, de acu, înainte, mai multe semne de viață. / Ședința festivă s-a închis de domnul Bogdan Găină, la orele 7 seara, cu entuziaste strigăte de „Să trăiască!” oratorul. / Solca, 22 August 1898. / Pentru secretar: **Ioan Corne**, cassar”¹⁰⁴⁵.

1898: Pe structura Cabinetului de lectură „Sentinela poporului din Solca”, s-a înființat, în 9/21 august 1898, Însoțirea raiffeisiană din Solca și Clit, cu 96, apoi cu 100 de partași, cu preotul Modest Avram președinte, sub direcțiunea farmacistului Alexandru Braha, vicepreședinte fiind Alexandru Marcovici, iar membri ai direcțiunii, Ph. Hohenthal și Franz Schatz. Ioan Cornea fusese ales vistiernic al noii bănci rurale, practic a treia din

¹⁰⁴⁵ Patria, Anul II, Nr. 166, Miercuri 19/31 August 1898, pg. 3

Bucovina. Comunicatul oficial al Însotirii: // „**Însotirea de păstrare și credit** / Pentru / **Solca și Glit** / însoțire registrată cu garanță nemărginită (sistem Raiffeisen) / **în Solca**. / Începutul activității: 9/21 August 1898. / Depuneri spre păstrare se primesc de la ori-și-cine și se fructifică cu 6 procente. / Împrumuturi se dau numai membrilor cu procente fără provisiuni sau alte taxe. / Procentele se solvesc înainte. / Membrii însoțirii pot fi numai locuitorii din Solca și Glit; ei sunt rugați în interesul lor propriu a se înscrie cât se poate de mulți. / Însoțirea care s-a înființat cu ajutorul înaltului comitet al țării scoposește ridicarea și promovarea stării morale și materiale a membrilor săi; orice scop de câștig este eschis. / Orele de oficiu sunt stătorite dela 2-4 ore p.m. a fiecărei Dumineci în localitățile D-lui Ioan Cornea în Solca. / Afară de orele de oficiu se dau deslușiri de cătră cei subscriși. / Presidentul consiliului de controlă: **Alecsandru Braha**. / Director: **Epifanie Bacinski**. / Visternic: **Ioan Cornea**”¹⁰⁴⁶.

1899, descrierea lui Mitric-Bruja: „Din cele 235 comune și moșii administrative ale Bucovinei, unele din ele au câștigat, cu timpul, o însemnătate deosebită, atât în viața lor administrativă-politică, cât și în viața lor fi-rească. Asemenea preferință firească i se cuvine și orășe-lului Solca. Orășelul sau târgușorul Solca este, de aceea, preferat de maica natură, că dânsa i-a dat o poziție foarte atrăgătoare și o climă osebit de priincioasă sănătății. În urma acestei pozițiuni, Solca a devenit, în decursul timpului, și loc de stațiune climatică, loc de cură și de petrecere pentru mii și mii de suflete, ce caută, aici, însănătoșire și recreație, în timpul cel cald de vară.

¹⁰⁴⁶ Patria, Anul II, Nr. 164, Miercuri 12/24 August 1898, pg. 4

Necesitatea cere să vedem întrucât acest târgușor și-a câștigat, astăzi, reputația și reclama unui loc climatic, loc de cură sau stațiune balneară-terapeutică. / Privind teritoriul local al Solcei, apoi vedem că plastica acestuia formează un cazan, închis de cătră Apus, Sud și Nord, de munții Carpaților păduroși, ce formează, cătră Ost, ca o înclinațiune mică spre Sud, un șes întins, acompaniat, iarăși, de codri mândri și frumoși. Poziția geografică a orașelului zace la încrucișarea meridianului 43 grade 31 minute lung. o. de la Ferro sau 61 grade 10 minute 51 secunde lung. O. de la Greenwich și a paralelului 57 grade 44 minute lăț. N, iar înălțimea reliefului asupra Mării Negre măsoară 622 (după alții, 522) metri. În urma acestor circumstanțe poziționale, clima Solcei este una din cele mai priincioase și mai recomandabile sănătății omenești, întru a satisface pe deplin modulul de viațuire. Orașelul Solca este, cea mai mare parte, scutit de vânturi mari, de aceea și aerul înălțimei absolute nu este deloc aspru. / Teritoriul Solcei are mai multe variațiuni terasice. De la șes neted și până la piscuri de munți carpatini, acoperiți, giur-împregiur, cu păduri întinse de brad, plastica teritoriului înclinează, mai mult, la o priveliște în formă de terase. Ca vecin, comuna Solca are, spre Nord, un vârf de munte înalt, numit Pleșul (841 m)... Cătră Apus, Solca are parte numai de munții Carpaților, care se extind, aici, în mase și grupuri mari, sub fel de fel de nume de vârfuri, care de care mai înalt și mai altcum plăsmuit. Dealul Vodei de 1718 m și ceva, mai depărtat, Pietrele Muerii, cu înălțime uriașă, sunt, în această parte, pentru privitor, cele mai caracteristice. O coamă înaltă, de 890 m, formează frontiera între Solca și Pojana-Miculi. Comu-nicația între aceste două sate este exclusiv pedestră. Un pedestru bun

ajunge, de la Solca, la Poiana-Miculi în 1 ½ oră. Cătră răsărit, Solca se hotărăște cu teritoriul Arborei, iar către Sud-Ost, cu cel al Poienilor. Comunele Glit și Părteștii-de-jos sunt în apropierea Solcei, cam la o depărtare de ½ (¾) ore. Comuna Poienilor este despărțită de Solca numai printr-o pădurice cu arbori frunzoși, parte brădet. Această pădurice este foarte atrăgătoare și cei mai mulți oaspeți varatici întreprind excursiuni într-acolo. / Caracteristica târgușorului este o expresie montană și seamănă foarte mult cu cea a orașelor montane, precum Humor, Câmpulung, Dorna. În prima linie, vezi toate vilele private și edificiile publice, înșirate de-a lungul drumului împărătesc, ce trece prin centru... / De-a lungul drumului împărătesc, ce trece prin Solca, legând-o, în Nord-Ost, cu comuna Glit, Dealul-Edrii și Marginea-Vicov sau Rădăuți; iar, spre Sud-Ost, cu Solonețul-vechiu, Părteștii-de-jos, Cacica, un șir lung de case formează o alee de vile. / În mijlocul Solcei, piața principală cuprinde tot centrul orașelului. Dânsa este bine prunduită și pardosită cu pietre, iar giur-împregiur, cu pomi de castanii sau de zidiri și clădiri private sau publice. Toate vilele au un stil elvețian, sunt foarte frumos lucrate, unele în etaje, cu grădini de pomi roditori, și au îndemânările necesare. Cele mai multe sunt așezate aproape de pădurea Solcei sau a Parcului Arborei. Vilele sunt construite cu scop de a fi locuite numai vara de oaspeții ce petrec acest timp aici, spre a se recrea sau la băi. Construirea lor e, deci, cea mai mare parte din material ușor: lemn și cărămidă. Fațadele și exteriorul sunt, totdeauna, foarte cilibii. Zidirile și domiciliile din centrul orașelului, fie publice sau private, sunt lucrate, mai de-a rândul, din cărămidă, piatră și lemn. Haizașele sunt, mai de-a rândul, acoperite cu dranițe. Unele edificii mai

însemnate sunt clădite în etaje și acoperite cu tinichea. / Institutele publice sunt excepțional toate așezate în Strada Domnească, ce duce, din centrul orașelului, către biserica greco-ortodoxă, adecă de la Nord-Ost, către Sud-Vest. În mijlocul Solcei, o clădire importantă, zidită în etaje, adăpostește localitățile primă-riei locale. Banca Raiffeisen se află, de asemenea, aici. / În Sud-Vest de la primărie, unde Strada Domnească se întinde cu clădirile sale publice și private, observăm: Școala Poporală mixtă, de 4 clase, o clădire frumoasă, zidită la anul 1820, cu toate apartamentele sale; apoi, Biserica Apuseană, zidită în anul 1860 și restaurată, din nou, la anul 1885, cu casa parochială; Institutele i.r. ale Tribunalului și Perceptoriei locale, cari edificii sunt adă-postite în unul și același edificiu; Biroul și edificiul silvi-cultorului i.r.; Biserica greco-ortodoxă; Biroul Notarial i.r. și casa parochială gr.-or. / Apartamentele unei berării și a unei fabrici de vapor pentru prelucrarea lemnului, precum și o bancă de păstrare și credit privată, Casarma Financierilor i.r., cu mai multe case private, se află, de asemenea, în această stradă. / Casa Jandarmeriei i.r., Biroul Oficiului Poștal-telegrafic, precum și Apoteca locală se află în Strada Principală (drumul împărătesc). Strada aceasta mai are, de o parte și de alta, câte un stabiliment de hidroterapie, cu o secțiune de băi medicinale de tot felul. / Piața principală este încun-giurată, giur-împregiur, de dugheni cu mărfuri și hoteluri sau restauranturi, pentru adăpostul oaspeților. / Numărul caselor, în total, este 602. De însemnat este că Ovreii nu au, în loc, nici un templu propriu, nici cimitir. / Locuitorii Solcei se compun, după națiune, în 2/3 Români, 1/3 Germani și Ovrei; iar după confesiune, în greco-orto-docși, romano-catolici și mozaici. Din 2.311 locuitori, peste

1.650 sunt greco-ortodocși, iar restul e de altă confesiune. / Românii și Germanii se ocupă cu lucrarea pământului, ținerea vitelor, cultivarea pomăritului și a albinelor și cu prelucrarea lemnului. Alții trăiesc numai din lucrul mânilor, atât în loc, ca lucrători cu ziua, cât și prin alte părți: în România sau pe la fabrici de tăiat scânduri și de făcut dranițe. / Profesioniști, ca meseriași, zidari (pietrari), ciobotari, covaci, rotari, morari, casapi (măcelari), barbieri, provin, asemenea, prin Solca. Industria casnică este numai puțin dezvoltată și se mărginește, mai cu samă, la trebuința proprie. / Băștinașii și străinii fac negoț, în zile de bălciu, care se ține, aici, în toată Miercurea, numai cu produse casnice și de grădină, ouă, găini, făină, cartofi (barabule), varză, castraveți, poame sau cu articole importate: alămâi, narazme (por-tocale), mărfuri de postav, cari sunt de neapărată trebuință pentru susținerea vieții. / Negoțul cu vite și altă marfă mai însemnată nu provine, aici, pe piață, deoarece toate aceste articole se pot căpăta, cu un preț mai moderat, în orașele apropiate, Rădăuți, Suceava și Hu-mor. / Pentru convenirea poporenilor, în dumineci și zile de sărbătoare, un cabinet de lectură, numit „Sentinela popo-rului”, îngrijește, de-o parte, pentru poporul băștinaș românesc, iar, pe de altă parte, ocasiună pentru inteligența locală. Afară de această distragere, unii mai cercetează locantele publice. Băuturile, la Românii din Solca, sunt, mai cu samă, țuica, carpata, chișingaciul, rosoliul, picăturile, berea și vinul. Poporul este cam scăpătat și numai puțini sunt cuprinși bine și gospodari cu putere și avere. / O școală mixtă, de 2 clase, cu 136 școlari greco-ortodocși, 122 romano-catolici și greco-catolici, 36 mozaici și 4 evangheliști, la care sunt, de prezent, 4 puteri didactice active, din care 1 greco-

ortodox și 3 romano-catolici, cu 2 cateheți, îngrijește de creșterea junimei, iar 2 biserici, asemenea, de partea morală a parochienilor. La biserica greco-ortodoxă, tineretul este ținut, în fiecare duminică și zi de sărbătoare, a asculta, după-amiază, prelegerile și poruncile, ce se discută la catechisație. / În privința administrativă, Solca a aparținut, până în anul 1895, la Rădăuți, iar, de aici, încoace, dânsa aparține la Prefectura i.r. din Gura-Humorului. / Districtul Humorului constă, în privința treburilor judecătorești, , iarăși din 2 cercuri, cu sedicel în Humor și în Solca. Ocolul Solcei conține, mai departe, ca district de tribunal, 12 comune și o moșie, cu 51.911 locuitori și 304,29 kmp. / Delegatul comunelor rurale Solca cu Humor, în Dieta Țării, este Mareșalul Țării, dl Iancu Lupul, care este, totodată, și deputat al camerei imperiale din Viena. / Afară de acestea, comuna Solcei este renumită și ca stațiune climatică. Să vedem întrucât i s-ar cuveni Solcei și reputațiunea aceasta. Poziția Solcei este admirabil de frumoasă, căci, întru ceea ce privește tabloul firesc al ei, mama natură și-a împlinit pe deplin misiunea sa la perfecționarea surprinzătoare și încântătoare a acestei regiuni de țară. Ca stațiune climatică, Solca are, ca rar care alt loc de cură, atât întocmirile cele mai perfecte balneare, pe de o parte, cât și ajutorul neîntrecut al naturii, pe de altă parte. În ceea ce privește partea insti-tuțiilor sanitare, Solca posedă 2 stabilimente de hydro-terapie, împreunate cu o secțiune de băi medicinale de tot felul: băi de slatină naturală, pregătite din izvoarele pro-prii din Solca, băi din extracte de brad, malț, pucioasă, săpun etc. În acord cu acestea, merg, mână-n mână, apoi, curele pneumatice, inhalațiunile de lygno-sulfit, creozo-tul, masajul, electro-terapia, gnajacolul, cure de teren, cure dietetice de lapte și

zăr, se înțelege toate, de-a rân-dul, se execută după împrejurările circumstanțiale ale pacienților, conform ordinațiunilor date alor 5 medici, ce petrec, în tot timpul sezonului, din Maiu, până-n Octom-brie, aici, în loc. O farmacie, asortată cu toți articolii moderni de medicină, îngrijește, cu mare acuratețe, orice comandă făcută din partea publicului. / Cabinele de scaldă în râulețul Solcei, precum și un feredeu privat, stau, asemenea, la dispoziție pentru cei doritori. Stațiunea căii ferate Cacica e numai $\frac{3}{4}$ ore depărtată de Solca, iar pentru transportarea publicului, la și de la gară, Solca are mai mulți posesori de birje, cu cai foarte iuți și trăsurile elegante. Călătoria către Solca se poate face prin Cacica și Rădăuți. / Ne mai rămâne, deci, să vedem întrucât natura a contribuit la renumele Solcei. Solca are un tablou de țară, cu aspectele cele mai încântătoare și pitorești. Aici, poalele munților carpatini se înclină către covorul verde al întinsului șes și ceriul albastru surâde cu blândețe deasupra priveliștii pitorești. Atmosfera aeriană, pătrunsă de sublimitatea fermecătoare a naturii, și dânsa își înclină capul înaintea acestui tablou și pare a se îngâna cu codrii munților și florile șesului, răspândind cea mai plăcută aromă de parfum dumnezeiesc. Concertul cântăreților aerini și buciulul ciobanilor de la oi preamăresc firea. La acest concert neîntrecut, omul și el voiește a lua parte. Dar, ca să vadă și să audă mai intensiv, dânsul părăsește locul său de obicei și pleacă într-o călătorie mai lungă. Spre acest scop, Solca, locul său de recreare zilnică, îi stă în ajutor cu cele mai drăgălașe tablouri. / În prima linie, parcul de cură, numit „Grădina Arborei”, aranjat cu alei mândre, scaune, hotel, popicărie, restaurant, în care con-certează și o capelă bine școlită, încearcă a-l conduce la ținta dorită. De aici, drumul îi stă

deschis spre alte locuri, către alte înfățișări ale naturii: Vârful Bâței, Piciorul Cireșului, Arinul, Socii, toți îl invită cu veselie. Totuși, excursiunile cele mai plăcute sunt cele întreprinse către Chilia sau Chiliuța, de unde, apoi, foarte ușor se poate ajunge la Opcina, Dealul Vodei, Pietrile Muerii și așa mai departe. / Pietrile Muerii sunt de aceea foarte interesante căci aceste stânci formează un chip de biserică, cu o stâncă la mijloc, în forma crucii, și a unui știubei de albine. / De la Chiliuța, în stânga, dăm peste peștera „Efeus” și „Scaldele Dianei”, toate locuri cu priveliști atrăgătoare și aer foarte curat, cu miros de molid și rășină. Excursiuni interesante cu trăsura se pot face în păduricea Poenilor, apoi către Glit și Cacica, vestită prin salinile sale, cu 5 orizonte adâncime și o sală de sare, din anul 1791; apoi, prin Marginea, la Sucevița, vestită prin monumentele sale istorice de pe timpul domnitorilor Moldovei, cari au întemeiat acolo, ca, de bunăoară, Ieremie Movilă, pe la anul 1578 (1581), o mănăstire în stil bizantin, care se află și astăzi. / Afară de excursiunile cu trăsura, Solca oferă și distrageri locale, precum: reprezentațiuni teatrale, reuniuni cu dans, concerte, Lawn-tenis, croquete, popicărie, bilard etc. Cu acestea, am atins, în treacăt, cele mai caracteristice ale Solcei în privința geografică și climatică; să vedem, acum, și istoricul ei. / Numele Solcei provine, în istoria patriei, cam pe la anul 1540, cu toate că Solca a existat cu multe sute de ani mai înainte. De regretat este numai că toate datele istorice, privitoare la numele ei, s-au pierdut așa de curând. Solca era, în anii primi ai existenței sale, un sat micuț, numai cu puțini locuitori. Totul părea a semăna mai mult unei grădini întinse și spațioase, în care nu pomi roditori, ca de obicei, ci arbori sălbatici formau conținutul ei. Teritoriul

comunei de pe atunci cuprindea, în sine, comuna Arborei și cea a Poienilor și se extindea până la izvoarele de slatină ale Solcâi, de la care Solca primise și numele său de astăzi, Solca, de la slavul Solk = sare. / Știm doar că, până în timpul lui Vasile Lupul (1634-1653), datina apucată domnea pe la cărturarii Români de a se uzita, în afacerile lor, și de limba slavă. În acest mod, numele slav al sării începu a se lăți asupra întregului loc, care adop-tase, apoi, sub numele său nou, și cele 2 comune: Arborea și Poeni. / Locuitorii români, în imaginația lor idilică, le dăduse la ambele comune, Arborea și Poeni, și lor numele, însă românește, după arborii ce o încungiurau sau după locul unde aceștia lipseau. Dintru început, acest teritoriu deveni moșie boerească. Unul dintre boerii acestei moșii, cu numele Luca Arbore, care a zidit, la Arborea, în anul 1500, o biserică foarte frumoasă și care, după moartea lui, fu înmormântat în acea biserică, ce stă și astăzi ca biserică sătească, comise niște delictе pentru trădare de patrie. Din această cauză, domnitorul Vodă Ștefan Tomșa al X, care domnise în 2 rânduri în țara României (Moldovei), adică de la anul 1611-1615 și 1622-1623, hotărâse, cu poruncă aspră, ca boerul Arbore să fie, din cauza trădării de patrie, expropiat din moșia sa (N.R.: confuziile istorice, pe care le comite Mitric-Bruja, preluându-le, de fapt, din „Condica” lui Vartolomei Mă-zăreanu, sunt grave, dar le reproducem din respect pentru tentativa sa de a realiza o primă și succintă monografie a Solcii, care, în fragmentele de contemporaneitate, încântă), iar aceasta să cadă sub administrația domeniului coroanei sau a statului. Ceea ce s-a și întâmplat. / Ștefan Tomșa zidi, în primii ani, 1611-1615 (iar după șema-tismul venerabilului Consistor, 1615-1630), în Solca, o mănăstire foarte frumoasă, despre care

se zice că era cea mai mândră dintre toate mănăstirile din țară. Crucile mănăstirii erau, parte, tot din aur, parte aurite, și se țineau de foarte scumpe. Mai pe urmă, toți au început a le ține aceste cruci pe lângă cele 2 clopote de la mănăstirea Voronețului, ce s-au sleit (turnat) pe poronca lui Ștefan Vodă cel Mare (1457-1504), precum și iconostasul de la mănăstirea Suceviței, de cele mai prețioase odore din țară. / Ștefan Tomșa îngriji, apoi, de mănăstirea Solcei în tot chipul. El o înfrumuseță, pe din lăuntru și pe din afară, cu un gust deosebit, el zidi împregiurul ei și un zid foarte gros, care, astăzi, zace în ruină, diformă împregiurul ei; dânsul căută, apoi, și de călugări și le dăruie și moșii întinse, spre care scop moșia boerului expropriat Arbore fu în prima linie destinată. / Se zice că, odinioară, Solca să fi aparținut, ca moșie mănăstirească, chiar mănăstirii Sucevița. Ștefan Vodă Tomșa mai dăruie mănăstirii Solca încă o moșie, cu numele Hrințești sau Cristinești. Moșiile Solcei se-ntindeau până la Mileșăuț. / Se povestește că, sub domnia lui George Duca, care a stăpânit în 3 rânduri asupra Moldovei, adică 1666-1667, 1669-1672 și 1678-1684, Moldova a ajuns să fie țară de jac. El era atât de crunt la inimă, că lăsa pe boerii săi să-i dezbrace goi și, după ce trupurile lor fură unse cu miere, să-i lege, în zilele de fierbințeală mare, la pari, ca așa să moară de înghimpatul și mușcatul muștelor. Pe timpul domniei lui, a doua oară, un cutremur de pământ a devastat toată țara Moldovei, așa că și turnul cel puternic al castelului din Suceava s-a surpat. În acel timp, lupii se-nmulțiră într-atâta, încât dânsii năvăleau asupra locuitorilor Sucevei. Iar în zidurile mănăstirii Solca, o lupoaică și-a crescut puii. / Din cauza ploii din anul 1688, care ținu 6 săptămâni, neconținut, multe și mari inundații

au provenit în țară, așa că râul Suceava și-a croit, în acel timp, printre Mileșăuț și Granicești, o albie nouă, din care cauză mănăstirea Solca avu, cu comuna Mileșăuțului, un proces de hotar. / În anii 1700 și 1708, cete mari de lăcuste veniră asupra Moldovei ca nourii și devastară totul. / Leșii au început, sub Sobieski, a năvăli neconținut în Moldova, în care timp au cucerit toată țara, au ars cu pară și foc Iașii și au luat cu sine, la 1630, moaștele sf. Ioan cel Nou de la Suceava, reîntorcându-se abia sub împăratul Iosif II la Suceava. / După împreunarea Bucovinei cu Austria, la 1775, toate mănăstirile din Bucovina fură, sub domnirea acestui împărat, secularizate și, cu acestea, și cea a Solcei, la anul 1785, formându-se din moșiile lor Fondul Religionar greco-ortodox. / Pe timpul războiului din 1788, biserica Solcei fu întrebuințată ca magazin de pâne. / Iconostasul bisericii și ornatele s-au strămutat, în 1788, la Arborea, de unde, apoi, în anul 1793, la Dragomirna, iar în locul lor, biserica Solcei căpătă, în 1795, iconostasul Dragomirnei, făcut în anul 1675, așa că biserica Solcei fu, în 1795, adoptată și sfințită în biserică parochială, care, ca atare, se află până-n ziua de astăzi. / În anul 1885, iconostasul vechi al bisericii fu delăturat și restituit prin un alt, nou, ridicat pe spesele Fondului Religionar greco-ortodox (Pe la anul 1892, vara, fulgerul trăsni în biserica greco-ortodoxă așa că făcu o bortă în cupa bolții mijlocii și 3 mici în altar, aproape de pământ. Fulgerul a intrat în biserică prin bolta mijlocie și a ieșit, întreit, prin 3 locuri, afară). / Hramul bisericii, de prezent, se serbează pe la Sfinții Apostoli Petru și Paul, iar patronul ei este Majestatea Sa Împăratul Francisc Iosif I. / Din cele premerse, vedem că Solca nu numai ca comună e însemnată, dar și ca loc cu un trecut istoric de interes

marcant, care, cu regret, încă n-a putut fi dat tot la lumina zilei. / Iar ca loc de cură, în care cei bolnavi de piept, slabi (debili), palizi, scrofuloșii, copiii rachitați, tineri debili și palizi, cei reconvalescenți după morburii foarte grele, cei bolnavi de reumă sau nervoși pot afla alinare, recreare, scăpare și însănătoșire deplină de boalele lor. / Solca, cu adevărat, se poate numi „Al Bucovinei Meran”. / Solca a fost vizitată, în vara anului 1887, în 9 Iulie, și de principele ereditar de coroană Rudolf, însoțit de președintele țării, de pe atunci, Felix Pino de Friedenthal. Pe la 5 ore, principele Rudolf a asistat, în biserica apuseană, la Sfânta Liturghie”¹⁰⁴⁷.

1899: Petrecerea poporală din Solca. De când există comuna Solca, încă niciodată n-a fost așa o petrecere poporală și națională; nu-i vorbă, sunt în Solca multe petreceri și festivități, în timpul sezonului, însă nu așa, una curat națională, creștinească, cum a fost aceasta. Chiar și bunul Dumnezeu s-a îndurat și a lăsat să fie o zi frumoasă și senină; ca această zi, puține au fost în vara aceasta. Deoarece nu gândeam că va fi o zi așa frumoasă, petrecerea nu s-a putut aranja pe Șipot, ci în ograda și localitățile domnului notar cavaler de Pruncul, unde se află chiar și odaia cabinetului. / Ograda și odăile erau foarte frumos decorate cu steaguri treicolori, negru-galben (N.N.: ale Austriei) și bucovinene, și chiar zidurile vechii mănăstiri erau împodobite cu brazi și steaguri naționale, iar la intrare a fost un arc frumos, cu inscripția „Bine ați venit!”, cu litere treicolore; toată decorarea aceasta s-a făcut prin domnul Bogdan Găină, împreună cu câțiva flăcăi. / Abia trecuseră orele 2, și începeau să vină oaspeții,

¹⁰⁴⁷ Mitric-Bruja, Solca, în „Patria”, Anul III, Nr. 307 din 6/18 August 1899, pp. 1, 2, Nr. 308 din 11/23 August 1899, pp. 3, 4

rând, pe rând, și s-au întrunit mai că la 600 de persoane, afară de copii, și anume inteligență și poporeni din loc, din satele învecinate și îndepărtate, și chiar din România, Galiția, Austria-de-jos, Transilvania și celelal-te. S-au întrunit sărac cu bogat, tânăr și bătrân, mic și mare, dame și domni în vârstă, domnișoare și cavaleri, preoți și dascăli, învățători și învățătoare, angajați de la judecătorie, perceptorie, poștă, silvicultură și poporeni, cam puțini din Solca, însă cu atât mai mulți din alte sate, gospodari și gospodine, flăcăi și fete, la petrecerea aceas-ta. Și cine nu a putut veni a trimis telegrame și cărți poștale de felicitare, de exemplu, Dr. George Popovici (N.N: istoricul, deputatul în Dieta din Viena și în cea din Cernăuți, acel „Eminescu al Bucovinei”, care își semna poemele cu pseudonimul T. Robeanu) din Viena, Cabi-netul de lectură din Vama, Dominic Găină din București, E. Halip din Cernăuți, I. Flocea din Pojorâta, Dr. Luția din Rădăuți și mulți alți domni, cărora le mulțumim pe calea aceasta. / La orele 3, a declarat domnul președinte Bogdan Găină petrecerea de deschisă și muzica a început a cânta „Hora Unirii”, care s-a dansat de peste 160 de perechi, inteligență și popor, la un loc; era o Horă mare și admirabilă, de-ți creștea inima de bucurie, când vedeai cum joacă damele cu flăcăii și domnii cu fetele de țăran. S-au mai jucat și alte jocuri, până la orele 4, când s-a suit domnul președinte Bogdan Găină pe scenă și a ținut o cuvântare tare frumoasă, în decurs de aproape o oră, care, ieșită din inimă, a și pătruns în inimile ascultătorilor. În cuvântarea aceasta, a salutat Domnia sa pe oaspeții și numeroșii poporeni, care au onorat cu prezența lor pe-trecerea. Domnia sa vorbește, mai departe, despre nepă-sarea poporenilor și a inteligenței față de Cabinet, despre neînțelegerile între poporeni,

despre însemnătatea petre-cerii, al cărei venit era destinat pentru doi băieți, care erau să intre la Gimnaziul din Suceava, din care a făcut numai unul examenul de primire. Domnia sa a vorbit, mai departe, despre starea tristă a poporului din ziua de azi, despre urmările beției și ale tresviei, despre școală și despre folosul ei, despre însemnătatea cabinetelor de lectură, pe care le-a asemănat cu stelele de pe cer, care sunt menite să deștepte poporul. Domnia sa a vorbit despre preabunul nostru Împărat, care dorește numai binele popoarelor sale și căruia avem a mulțumi că avem, în mai multe sate, cabinete de acestea, a căror statute a binevoit a le întări și a rugat întreaga societate să strige, cu Domnia sa, împreună, „Să Trăiască Majestatea Sa Împăratul nostru Francisc Iosif I mulți ani!”... și muzica a intonat, împreună cu corul de plugari din Bosanci, imnul poporal. Mai departe, a amintit Domnia sa că ideea aceasta fericită, de a înființa cabinete de lectură în Bucovina, a avut-o domnul deputat Dr. George Popovici, pe când, special în Solca, a avut ideea aceasta domnul notar Tigran cav. de Pruncul, la a cărui adrese a rugat să strige cu toții „Să trăiască!”. / După aceea, a citit Domnia sa telegramele sosite și a încheiat cuvântarea sa cu dorința ca, de acu, înainte, să înceteze toate neînțelegerile, dușmăniile și bețiile și să crească interesul poporului și a inteligenței pentru Cabinet și să deie Dumnezeu să se poată aranja, și în anii viitori, petreceri de acestea; voind Domnia sa să coboare de pe scenă, a fost obiectul unei ovațiuni grandioase. Pe când s-au început, iar, a juca, a împărțit Domnia sa sorți pentru tombolă, între domni-șoare, care le-au vândut pe toate și, pentru bunăvoința domniilor lor, le mulțumim pe calea aceasta. / După aceea, s-a jucat piesa teatrală „Norocu’ în casă”, de domnișoara Aspazia Cuffner

și domnii pedagogi E. Cimpoeș, I. Ursachi și N. Strugar, care a reușit foarte bine, fiind diletanții foarte mult aplaudați. Mai ales poporenii, care, în viața lor, încă n-au văzut un teatru românesc, erau încântați. Jocul a durat până târziu, noaptea, în mijlocul celei mai mari animații. Fiind deja ora înaintată, a încheiat domnul notar Pruncul petrecerea, cu o cuvântare la adresa prezidentului cabinetului (N.N.: Bogdan Găină). Venitul curat al petrecerii se urcă la vreo 40 florini”¹⁰⁴⁸.

1899: „Foc în Solca. Sub data din 20 Noemvrie 1899, ni se scriu, din Solca, următoarele: / Pe la 6 ore, seara, un foc grozav a pus toată populația din Solca în mișcare neobicinuită și în frică nedescribilă. S-a aprins stodoala și grajdul gospodarului din loc, Vasile Mireuță, care, spre nenorocirea lui, acuma a treia oară, a ars. / În stodoală, dânsul avea, ca la ½ de stodoală, numai singur ovăz, în preț de 300 florini. Cealaltă parte de stodolă era întrebuințată ca grajd. Acolo se aflau 2 vaci tirole, foarte frumoase, în preț de 200 florini, și un cal, în preț de 50 florini. În podul grajdului, avea iarăși fân. / El intrase, cam pe la 6 ore, în grajd, căută de vite și totul era în rânduiala cea mai bună, când, după vreo 20 minute, fetele și feciorii lui începură să strige în gura mare și să plângă, că focul cuprinsese, deja, toată clădirea și amenința a mistui și casa, care era ca vreo 10 pași de stodoală. În același moment, bătrânul Vasile Mireuță, care este și vădăvoi, alergă repede la grajd, ca să scutească măcar vitele. Dar în zădar. / La alarma dată, alergă întru ajutor lume multă și se trag clopotele, vântul începe a se porni mai tare, lumea și toți strigă, pe drum, speriați, alarmând vecinii. / Poliția din loc,

¹⁰⁴⁸ Patria, Anul III, Nr. 319, Duminecă în 5/17 Septemvrie 1899, pag. 3

pompierii, care dincotro alergau cu temere la acel loc; stodoala arde însă cu flacără, că se părea a aprinde văzduhul ceresc. Scânteile sar în vecini și zboară în noaptea întunecoasă, ca de 400 pași în depărtare. Rând pe rând, vin pompele din loc, dară fără apă, căci, fiind pe deal și apa departe, într-un părau, în pădure, pompierii căutau a ajunge cât mai curând la fața locului. Au sosit, la fața locului, toți amploiații din loc, domnul antiste Alexandru Braha, gendarmeria locală, meseriașii, poliția, toți, care numai au putut să vină și să alerge, au și sosit la foc. Era, însă, în zădar a scuti ceva, deoarece, în timp de 20-30 minute, toată stodoala a început a arde cu flacără vie, că nici nu se putea apropia nimene de ea. / Se înțelege de sine că au trebuit chiar și tustrele vitele să cadă pradă focului îngrozitor. Între cei care au dat mână de ajutor pentru localizarea focului, sunt de remarcat, mai ales, pompierii din loc, în frunte cu domnii amploiați de judecătorie și comandanți de pompieri, **Carl Temple** și **Anton Arkisz**. De altă parte, comandantul gendarmeriei locale, domnul **Onciul**, sergentul major de gendarmerie **Rada** și **Polak**, în frunte cu antistele comunal **Braha**, cu poliția locală, au dat bravure de ajutorare și de scutire și apărare. / În fine, cine ar fi putut sta cu mâinile în buzunar la această stranie nenorocire? Toți și toate, mare cu mic, tânăr și bătrân, au pus puterile lor întru ajutorul comun. Și crâncenă nenorocire ar fi fost pentru Solca acest foc, de nu s-ar fi împrăștiat bârnele aprinse, cu cârligele, în toate părțile, și stinse cu pământ. Putea să se întâmple întocmai acea catastrofă ca și cea din Mai, în Gura Humorului. Este de notat că localitățile arse n-au fost asigurate. / **M.B**¹⁰⁴⁹.

¹⁰⁴⁹ Patria, Anul III, Nr. 350, Duminecă în 21 Noemvre / 3 Decemvre 1899, pag. 3

1902: O colecție pentru sprijinirea copiilor sărmani, care urmau o școală, făcută la Solca, în 13 decembrie 1902, cu ocazia unui spectacol de teatru, menționează următoarele nume de localnici printre binefăcători: Fritz WICKE, notarul Tigran cav. de PRUNCUL, Nicanor MACOVEI, Ilie SEMACA, Alexandru BRAHA, Pincas ZWEKER, Iulius PITTNER, PRESNER, LUGERT, KUPTERBERG, WEINBERG, STADTMAUER, Efroim RATH, ADAMOWSKI, Modest AVRAM, Carol WILLMITZER, PODLOWSKI, SCHRATTER, Carl STOCKL, Dr. SCHAFFEL, EICHENBAUM, HOLOTA, HANNENZAHN, Filip HOHENTHAL, JASCHT, BECKER, Aron NAGLER, Luca BURDEA, WOLFRAM, Dominik WICKERHAUSER, WOLF, KANIUK, TANNHAUSER, Ferdinand SCHAFFER, WOLLAK, POLACK, OSMAN, RADA, Kazimir MICHALOWSKI, Franz LUCZKO, Franz EISENHAUER, GAI, GOTTESMANN, HOLZDRAGER, Dr. Eduard BEILICH, ABERBACH, PIOTROWSKI, Avedig GAINA, Grigori LAZAROWICZ, Mendel ABRAHAM, DONNENFELD, HERSCHMANN, SINGER, KAMINSKI, Oskar KANTOR, Iosif NEUMAN, SCHAFFE-junior, Marta THURMANN, Leopoldine BOTTA, Paulina MERTHA, Emilie GAUBE, Adolfine SOBOTNICKI, Ecaterina KOCH, domnii BIEDERMANN, SECHER, Heinrich SCHAFFER, Pincas SCHMIED, POLACZEK, Leiser KOSMANN, David PERETZ, COSTINER, domnișoara DOBREA, domnii Grigori POLEACU, Dimitrie NAHERNEAC, Nicolai RĂDĂȘAN, ELLENBOGEN, RACHMUT, Baruch BASSECHES, Carol KOSMANN, NEMTZOF junior și senior, GERE, STRAUCH, Iosif EISENHAUER, Efroim

FAUST, SIMADER, DASZKIEWICZ, MUCKJUN, KRAMMER, Alexandru CHISILIȚĂ, Eusebi SMERCENISCHI, SCHIRGER, RUDICH, Avrum SCHIMMEL, FRENGER, VASILOVSKI, STIEBER, RAB, ZENTA și doamnele Amalie LOOS, Eugenia MITRIC, GERZHOFFER, Aspazia KUFNER, Ioana WEBENAU, Rosa PERTING și PAWLOWSKI¹⁰⁵⁰.

1904: Nicolae Iorga, care a vizitat Bucovina în primăvara anului 1904, n-a ratat nici Solca, pe care o descrie în doar câteva tușe: „Solca e o stradă, dar o stradă dreaptă, bine orânduită, destul de noroioasă. În calea mea spre mănăstire nu văd alta decât țerani de-ai noștri, ca cei de asară, ba chiar și câte o Munteancă purtând catrința neagră cu marginea roșie. În curți stau căruțele lor deshămate. Oamenii au venit ca să plătească la percepător și ca să se spoveduiască la preot. / Biserica românească de astăzi, mănăstirea din alte timpuri, domneasca ctitorie a bătrânului Ștefan Tomșa al II-lea, care căuta să-și ispășească păcatele cele multe făcute prin uciderea celor mai mari boieri ai țerii, e acum tocmai la capătul târgului, într-un loc unde înălțimile sămănate cu brazi încunjură din toate părțile. / O reparație de mai deunăzi a dat turnului de la poartă și turnului bisericii coperișurile lor de țigle strălucitoare, de modă bucovineană. Varul a înlocuit de mult toate zugrăvelile. Încolo, însă, Solca e și astăzi cum a ridicat-o acest Ștefan Vodă al măcelurilor de boieri... / E slujba din Joia Paștelui: biserica e plină de țerani puternici, de femei gătite – și ei și ele în cojoacele de sărbătoare. Pe două mesute se îngrămădesc colacii și sticlele de vin, din care răsar lumânările de ceară. La uși stă adunată lumea pentru spovedanie. Preotul spune evanghelia lui Hristos

¹⁰⁵⁰ DEȘTEPTAREA, Nr. 98/1902, p. 3

dus înaintea judecătorilor celor răi și fără Dumnezeu: glasul lui se înalță foarte puternic și umple tot largul cuprins al bisericii. / Afară, un bătrân strâmb se apropie de mine, văzându-mă că ieau înseamnări. / „Ce e, domnule, cu contractul bisericii?”. / „Care contract?”. / „Contractul acela de care a spus arhimandritul că este și la Cernăuți și la Viena. Și zice acolo că biserica trebuie încunjurată cu lemn?”. / Astfel trăiește în mintea moșneagului gândul la averile cele mari pe care le-au avut odată aceste mănăstiri și biserici moldovenești și pe care, la anexare, le-a luat Statul ca să clădească din ele casarme și câte altele până să se ajungă la împrejuririle bisericilor. / Moșul cu „contractul” a fost și prin România înainte de a ajunge clisiarh aice. A lucrat la câmp, ca atâția alți „Corduneni”. A călătorit așa pe la Dorohoi, prin Suceava, prin Iași și până în jos, la Huși. / „Ba am fost și la Ruși”. / „Și ce zici de dâșii?”. / „Ei, acolo-i mai bine, nu ca în România... Acolo-i pământ larg, că peste Prut domnește Țarul cel binecredincios care face pomană cu „pământuri largi”. / Tinerii cari-l încunjură tăcuți învață de la dânsul aceasta”. / Printre tinerii aceia s-o fi numărat și Ilie Torouțiu, cel născut la Solca, în 17 iunie 1888, și care avea să scrie și lucrări acide despre „poporația din Bucovina”, și proze triste despre letargia săracilor, dar și numeroase studii despre viața lui Mihai Eminescu și despre opera eminesciană. Și tot la Solca s-a născut, în 2 noiembrie 1856, compozitorul Victor Vasilescu. Peste aproape un secol, și cumva în trecere, s-a născut la Solca, în 20 septembrie 1954, arhitectul și... caricaturistul Doru Ghiocel Olaș.

1906: În aprilie 1906, învățătorul solcan **George Doroftei** încearcă să adune donații pentru „proiectata

societate culturală populară” a preoților cernăuțeni Artemiu Berariu, Atanasie Gherman și Victor Zaharovschi, „Luceafărul Bucovinei”, dar nu izbutește să adune decât 4 coroane, 2 de la **Ștefan Bodnărescu**, și câte o coroană de la comercianții solcani **Orchiș** și **Herschmann**¹⁰⁵¹. În 1906-1907, Solca avea 2.900 locuitori.

În 1908, conform Dicționarului lui Grigorovitz: „**Solca, târg**, districtul Gurahumora, pe ambele maluri ale pârâului cu același nume, într-o regiune pitorească prin înfățișarea ei, muntoasă și acoperită cu păduri. Suprafața: 10,98 km pătrați, cu 491 de case și 2.400 de locuitori, care sunt, afară de câteva sute de evrei, și meseriași germani, și slovaci, toți de naționalitate română și religie ortodoxă. Târgul este traversat de drumul mare principal (carpatin), ce duce de la Rădăuți, spre Gurahumora. Este sediul unei judecătorii de ocol, are percepție, o școală de băieți și una de fete, cu câte 4 clase (deci, cu câte 120 școlari), oficiul telegrafo-poștal, o casă de economii și un cabinet de lectură românesc. În Solca se află stabilimente de băi și un fereastrău mare cu aburi. Are ca biserică clădirea vechii mănăstiri Solca, cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, precum și o biserică filială, în localitatea Glit. În Solca se află însă și o biserică catolică. / Satul Solca, din care a ieșit târgul de astăzi, este destul de însemnat în istoria țării, prin faptul că se pomeneste, deja în anul 1418, ca aparținând unui oare care Vlad, apoi boierului Crîstea și, în urmă, pârcălabului din Suceava Luca Arbore, care, murind decapitat (1533), l-a lăsat moștenire unui oarecare Udrea Orbul, ce ținea de soție o nepoată a lui Arbore. Acest

¹⁰⁵¹ Gazeta Bucovinei, Anul VII, nr. 8, Duminecă 13 Mai / 30 Aprilie 1906, pag. 3)

Udrea a schimbat cu mitropolitul Gheorghe Movilă satul, în contra moșiei Stanilești, peste care a mai primit, precum zic cronicile, încă 300 de zloți și un pocal de argint. Mitropolitul Movilă a dăruit satul Solca mănăstirii sale Sucevița, danie ce a fost, în urmă, anulată de Tomșa Vodă, care a găsit de cuviință a dăruia satul mănăstirii Solca, cu hrisov din 31 Iulie 1615. / La miază-noapte de Solca se află piscul vestit Piatra Muierilor, ce-și are numele de la o legendă populară, care zice că acolo s-ar fi adăpostit, pe vremea invaziunii tătărești, femeile din satul Solca. La sud-vest însă se vede Dealu Vodă, așa poreclit după o altă tradițiune, care pretinde că în vârful acestui munte s-ar fi supt de multe ori domnul Ștefan cel Mare (confuzie: legenda culeasă de Marian se referă la Ștefan Tomșa – n. n.). Pozițiunea bine apărată și umbratică a Solcei a făcut ca Solca să fie căutată, pe timp de vară, de mulți bolnavi, mai ales pulmonari. Stabilimentele hidro-terapeutice, înființate de curând, acolo, au contribuit la frecventarea localității, mai ales de către evreimea din România. / Populația românească se ocupă cu agricultura și negoțul; mazurii și slovacii pripășiți pe aici lucrează la ferestreul mare cu aburi sau la băile Solcei. Comuna posedă 894 hectare de pământ arabil, 203 hectare fânațuri, 32 hectare grădini, 340 hectare imașuri și 3.120 hectare păduri. Animale domestice însă se găseau, după ultima statistică: 121 cai, 580 vite cornute, 80 de oi, 1.074 porci și 139 stupi de albine”¹⁰⁵².

1910: „Rezultatele alegerilor în comitetul comunal din Solca e relativ – după împrejurările locale din Solca – destul de favorabil pentru Români: Alegerile

¹⁰⁵² Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, p. 200

s-au făcut în 21, 22 și 23 Martie nou 1910. Aleși au fost în:
 / Corpul III (**Solca**): Alexandru Braha, Ioan Rusu, Ilie Danileț, Samoil Poleac, Vasile Ghinghiloschi – Români; Franz Eisenhauer – Neamț; Aron Pressner – Ovreu. / Corpul II (**Poieni**): George Mihailescu, Mihail Cortubaș, Vasile St. Colțuneac, George Șulschi, Andreiu Băloș – Români; Iosef Filipp – Neamț; Pinkas Zwecker – Ovreu. / Corpul I (**Glit**, cum se numea **Clit**): George Dorofteiu, Teodor Dudici, Ioan Ghinghiloschi – Români; Anton Kaminski, Georg Luczynski, Iodef Opoca – Nemți; Heinrich Herschmann – Ovreu. / Virilist: August Lugert, consilier c.r. silvic. // Din aceștia, sunt 13 români, 6 nemți și 3 ovrei, deci majoritatea e a Românilor. / La alegerea primăriei comunale din 25 Martie nou 1910, a fost ales: **primar – Ioan Rusu**, ajutor I de primar – **Franz Eisenhauer**, ajutor II: **Samuil Poleac**, ajutor III – **Mihail Cortubaș**, ajutor IV – **Ioan Ghinghiloschi**, deci patru români și un neamț”¹⁰⁵³.

1914: Adunând „cântece populare românești din Bucovina”, care aveau să vadă lumina tiparului sub semnătura nemeritată a lui Mattias Friedwagner¹⁰⁵⁴, în 1940, Alexandru VOEVIDCA a cules folclor și de la solcanii Niculai CIOBOTAR (34 ani în 1914), Anghel IENCIU (lăutar sătesc din Gura Solcei, 36 ani în 1911) și Paraschiva CIOBOTAR (30 ani în 1914).

1914: „De Crăciun, cazacii au organizat o petrecere, în casele lui Fuchs (Leo Fuchs, inginer constructor, pe atunci primar al Sucevei, care fugise în Burdujeni – n.n.), la care au participat și câțiva funcționari

¹⁰⁵³ Patria, Anul V, Nr. 26, Duminică 3 Aprilie n. 1910, pag. 3

¹⁰⁵⁴ MATTHIAS FRIEDWAGNER, *Rumanische Volkslieder aus der Bukowina*, Konrad Triltsch Verlag Wurzburg, 1940

din Burdujeni, pe care curiozitatea îi adusese la Suceava. S-a toastat pentru țar și rege și s-au tras focuri de pușcă în tavan, așa că tot tavanul a rămas găurit. După ce s-a așezat o mică garnizoană, cu un comandant, care e un căpitan, grosul armatei s-a îndreptat spre munți, peste Marginea, Solca. Numai prin Rădăuți au trecut, în primele zile ale ocupației, 20.000 soldați și vreo 40 tunuri”¹⁰⁵⁵.

1919: 1919, septembrie 10: Decretul de confirmare a autorităților judecătorești. Începând cu 1 septembrie 1919, se confirmă „la autoritățile judecătorești din Bucovina, următoarele persoane¹⁰⁵⁶. Tot din 1 septembrie 1919, erau „permutate”, deci transferate, alte „persoane” ale magistraturii bucovinene, și anume: La Tribunalul Suceava, **Popovici Cornelie**, judecător de district cu rangul VIII, de la judecătoria Solca; la Procuratura Statului de pe lângă tribunalul Cernăuți, **Dr. Tarnavski Aurel**, judecător la judecătoria Solca, substitut de procuror cu rangul VIII; la judecătoria Stănești, **Flocea Ilie**, judecător la judecătoria Solca, pretor cu rangul VIII”.

1919: Comisiunea agrară de ocol Solca: / Președinte: **Dimitrie Andruhovici**, pretor și șef al ocolului judecătoresc, Solca. / Loctiitor: **Alois Provazi**, judecător districtual, Solca. / Reprezentant al Adminis-trației: **Dumitru Cojocar, prefect, Gura Homorului.** / Loctiitor: **Ervin Nossek**, concepist Gura Homorului. / Reprezentant al Băncii regionale: **Gheorghe Neculce**, paroh, Solca. / Loctiitor: **Chiril Chiraș**, cantor, Botoșana. / Expert agricol: **Visarie Isopescu**, referent agricol, Gura

¹⁰⁵⁵ *Adevărul*, 28, nr. 9994, 8 ianuarie 1915, p. 3

¹⁰⁵⁶ *Monitorul Bucovinei*, Anul 1919, Cernăuți, în 10 Septembrie nou, Fascicula 63, pp. 1-4

Homorului. / Locțiitor: **Ion Tudosan**, învățător superior, Poieni. / Reprezentant al proprietarilor expropriați: **Teofil Ivanovici**, administrator silvic, Solca. / Locțiitor: **Ion Tonigar**, preot, Arbore. / Inginer hotarnic: **Josef Vinter-niț**, inginer hotarnic superior, Solca. / Locțiitor: **Ernest Bota**, inginer hotarnic civil, Suceava. / Reprezentanți al țăranilor: **Vasile Buliga**, agricultor, Arbore; **Dumitru Ungurean**, agricultor, Cacica. / Locțiitori: **Jacob Ghiața**, agricultor, Botoșana; **Gheorghe Hojbota**, agricultor, Pârteștii de sus¹⁰⁵⁷.

1919: „În registrul însoțirilor s-au introdus, la 7 August 1919, privitor la „Însoțirea de economie și credit pentru Germanii din târgușorul **Solca**” (Spar- und Darlehenskassenvcrein für die Deutschen der Markt-gemeinde Solca) următoarele schimbări: membrii în direcțiune Johann Lesseg, Ștefan Halbhuber și Daniel Zehaczek șterși; vice-direcțorul Johann Luczynski și membrii în direcțiune Anton Kolosch și Franz Amerle introduși”¹⁰⁵⁸.

1920: Duminică, 16 mai 1920, Regele Ferdinand, Regina Maria, ministrul Bucovinei, I. Stârcea, generalul Zadik, prim-minstrul Averescu, miniștri Argentoianu, Zamfirescu, Negulescu, Gudalbu, Rășcanu, generalul Coandă și tot felul de alte oficialități trec prin Solca, venind dinspre gara Ilișești, din Vârful Dealului, unde se adunase mulțime de popor bucovinean, și gonind, însoțiți fiind de „un bander de călăreți”¹⁰⁵⁹, spre Putna. Între timp,

¹⁰⁵⁷ *Monitorul Bucovinei*, Fascicola 73, 13 octombrie nou 1919, pp. 1-8

¹⁰⁵⁸ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 69, Cernăuți 3 Octombrie nou 1919, pp. 3-5

¹⁰⁵⁹ *Glasul Bucovinei*, Anul III, nr. 424, Luni 17 Mai 1920, pg. 2

supremația austriacă asupra Bucovinei fusese înde-părtată de istorie, iar noii stăpâni ai neamului românesc, reîntregit, au trecut, în automobile luxoase, și prin Solca, „cu o goană nebună”, deși se adunaseră solcanii pe ambele părți ale Drumului împărătesc, deși ridicaseră arcuri de triumf, frumos împodobite cu steaguri tricolore, așa cum învățaseră ei, încă de pe vremea celorlalți stă-pâni, că trebuie întâmpinați oaspeții de seamă. Oaspeți, doar oaspeți.

1930, iulie 17: Ancheta în Bucovina. Țăranii se plâng de proasta situație economică. Suceava, 16 (iulie). Reprezentanții autorităților, care se află în localitate, domnii Cădere, secretar general la ministerul de interne, general Gavrilesco și șeful de cabinet Cătuneanu, au vizitat numeroase comune din județul nostru: Bălăceana, Liuzii Humorului, Comănești, Pârteștii de Jos, Cacica, Păltinoasa, Gura Humorului, Solca etc., etc. Pretutindeni au stat de vorbă cu țăranii, căutând să le arate că nu trebuie să dea ascultare derbedeilor care îi îndeamnă la dezordini. Țăranii au răspuns că ei nu vor decât liniște și nu se gândesc decât să-și valorifice recolta, dar așteaptă cu nerăbdare înființarea creditului agricol. / Domnul Cădere a primit diferite delegații ale locuitorilor. Astfel, micii morari s-au prezentat împreună cu președintele asociației lor, dl Leonte Duracu, și au cerut sistarea impozitului pe cifra de afaceri, fixarea impozitelor după venitul real al morilor, acceptarea unui delegat al micilor morari în comisiile de impuneri, ieftinirea combustibililor etc. Domnul Cădere a promis că va satisface aceste doleanțe, apoi, de comun acord cu morarii, a fixat următoarele prețuri pentru măcinat: la 100 kg porumb sau orz – 10 kg în natură sau 25 lei. Pentru grâu și secară la valț, 80 lei la

100 de kg. A mai hotărât introducerea în mod obligatoriu a cântarelor la toate morile. / De asemenea, domnul Cădere a mai primit pe dl Teich, președintele comunității evreiești din Suceava, însoțit de dl Landau, deputat de Chișinău. Secretarul general de la interne le-a cerut să liniștească pe evrei, deoarece, din vizitele ce a făcut în țară, s-a convins că nu există un curent împotriva evreilor, ci numai din pricina proastei situații economice. / Locțiitorul de prefect, dl inspector administrativ Miloceanu, a primit o delegație a meseriașilor din comuna Arbore, care au cerut micșorarea impozitelor pe cifra de afaceri și încurajarea micilor meseriași. Dl Miloceanu a promis că va transmite la București aceste doleanțe... / Ieri se zvonise că, în cursul nopții, se vor produce demonstrații antisemite la Arbore și că, de aici, turburătorii vor merge la Solca. Domnii Cădere și general Gavrilesco, comandantul Brigăzii 8 de Infanterie, au plecat imediat într-acolo. Știrile sosite astăzi, în cursul zilei, anunță că pretutindeni a fost liniște. Totuși, viligiaturistii de la Solca sunt foarte îngrijorați și se gândesc să renunțe la restul curei și să se întoarcă acasă. Astăzi este, la Solca, zi de târg săptămânal. Pre-fectul județului asigură că nu se va petrece aici nici o dezordine¹⁰⁶⁰.

1935 iunie: „În cei 16 ani de la Unire, încoace, orașul Solca nu a avut o serbare literară mai frumoasă decât cea de săptămâna trecută, când cunoscutul roman-cier ardelean, **Liviu Rebreanu**, invitat de prim-pretorul **Doxuță Gramatovici**, ne-a vorbit atât de interesant și fascinant despre „badea” **George Coșbuc**. La intrarea sa în sala festivă a Sanatoriului „Regina Maria”, conferențiarul a fost salutat de un cor de învățători, dirijat de

¹⁰⁶⁰ *Adevărul*, Anul 43, nr. 14279, joi 17 iulie 1930, p. 3

directorul școlar **Podare**. / După un cuvânt miezos, de binecuvântare, de către pretorul Gramatovici, și un discurs, inaugurat de către secretarul preturei, domnul **Lungu**, distinsul conferențiar a vorbit atât de frumos, încât în sala întreagă domnea o liniște ca în biserică și domnul **Rebreanu**, timp de o oră, a știut să țină publicul asistent, care părea că își reține răsuflarea, ca să nu piardă nici un cuvânt din cuvântarea rostită cu atâta farmec și măiestrie de **principele scrisului românesc, Liviu Rebreanu**. / Tot ce orașul Solca și plasa „Luca Arbore” are mai distins și mai select a asistat la acest eveniment literar pentru Solca noastră. / **D.A.C.**”¹⁰⁶¹.

1936: „La finea anului 1936, s-a inaugurat, în comuna Solca, noul **abator comunal**. Acesta este încă una din operele gospodărești ale prefectului de Suceava, domnul **Dimitrie Cojocariu**. Cu ocazia inaugurării, domnul prefect Cojocariu a constatat că Societatea culturală „Sentinela Poporului” din Solca, deși se străduiește, de 45 de ani, să clădească un cămin cultural, deși are parcelă în centrul orașului, deși are piatra și vreo 70 mii cărămizi, deși are adunate încă 20 mii lei, totuși încă nu poate ajunge la un rezultat. Listele de subscripție lansate, precum și cărțile poștale încă nu aduc un venit real. / Impresionat de această situație, domnul prefect Dimitrie Cojocariu, cu ocazia sărbătoririi domnului Ministru Ion I. Nistor, fiind în Cernăuți și fiind de față domnul deputat de Suceava, prof. univ. Dr. Alexandru Ieșan, rugat fiind de domnul Valerian Doboș-Boca, un cunoscător al nevoilor solcane, ca să preia domnia sa, în numele județului Suceava, construirea acestui cămin cultural, cu o anexă de baie populară și cu

¹⁰⁶¹ Glasul Bucovinei, Anul XVIII, No. 4573, Miercuri 5 Iunie 1935, pag. 3

dispensar, domnul prefect Dimitrie Cojocariu, aflând că, pentru aducerea sub acoperiș, această lucrare nu va întrece suma de 200.000 lei, a promis că va griji ca această sumă să fie trecută în bugetul județului Suceava, iar încă în toamna anului acestuia ne va invita la sfințirea clădirii. / Noi nu putem decât să-l felicităm pe domnul prefect al Sucevei că, în privința activității și solitudinii pentru interesul obștesc, nu se dezmințe și-i urăm succes la această nouă operă cetățenească, urându-i să fie într-un ceas bun și cu noroc!”¹⁰⁶².

1937: „Rușinea de la Solca. Va rămâne în analele în analele tuturor rușinilor naționale ale comunei Solca faptul că, în decurs de 45 ani, această comună încă nu și-a creat Casă Națională proprie. De vină e poporul sau intelectualii, conducătorii lui? Nu se simte, oare, nevoia? Cum de nu se simte, oare, nevoia unei Case Naționale, într-o comună a cărei jumătate din populație e româ-nească, pe când cealaltă e compusă din nemți, jidani și ce a mai adus vremea și stăpânirea de altădată? Cum să fie nevoie, când numai conștiința trează menține naționa-lismul și naționalitatea? Să fie de vină poporul, mai ales că e sărac, sau sunt de vină intelectualii? Că de mijloace nu se pot plânge! / Bani s-au strâns, în decurs de jumătate de veac. S-au irosit, însă; nu-i nimic. S-au strâns alții; i-au păpat băncile, nu-i nimic. S-au strâns, iar, alții. S-a obținut o parcelă, în centrul târgului, unde jurau bacșișarii că piață o să fie în veci. **A donat** un (Dumnezeu să-l ierte!) binefăcător, senatorul **Teofil Lupu**, 70.000 de cărămizi. S-a pus temelie din piatră. / Casa Națională a Societății „Sentinela poporului” din Solca a condus-o, vrednic între

¹⁰⁶² Glasul Bucovinei, Anul XX, Nr. 4998, Joi 4 Februarie 1937, pag.

vrednici!, destoinicul președinte **Ilarion Grigorovici**, dirigintele Poștei. Ocupat, însă, peste măsură, cu serviciul, al cărui apostol de conștiinciozitate și omenie este, a demisionat, când a văzut că intelectualii români – cu numele! – nu-l secondează. Și, ce se vor face cu Casa Națională, e o întrebare! / **Am trecut, deunăzi, prin Solca și am surprins-o încă în somn.** Prin cămașa străvezie a somnului și a zorilor de ziuă, am văzut fosta piață, pentru a cărei desființare am luptat cu toate greutatea și primejdiile, prefăcută în rai de grădiniță. Am admirat stăruința de pildă a brigadierului **George Miho-reanu**, care a transformat toloaca parcului comunei într-o serie de alei occidentale, în peluze, straturi cu flori, pe care le străjuiesc pompe moderne. Deci, se poate face! Chiar oamenii, cu care m-am pieptuit, odată, au realizat un program, pe care nu căutam să-l înfăptuiesc eu, ci care se cerea înfăptuit de oricine! Nu pot decât să felicit conducerea actuală a Primăriei și Oficiul de cură și turism, că-și înțeleg așa de perfect menirea, căci nu e cinstea inițiativei mai mare ca cea a realizării! Și atunci, dacă s-au putut crea toate acestea cu oameni de omenie, prieteni mai noi și mai vechi, dar și dușmani trecători, de ce, când satul are intelectuali, oameni cu tragere de inimă, Casa Națională să fie numai o hidoasă risipă de 70.000 cărămizi, dezgolită ca o cadână pe terenul din fața Judecătoriei? / Cine trece, vede; cine vede, cugetă. Și cine cugetă ceea ce am simțit eu, deunăzi, când am trecut prin Solca, va condamna intelectualii; în cazul rușinii de față, sunt, oare, intelectuali în Solca?! – din Solca! Domnilor, ce fac intelectualii?! Ce sace „Sentinela poporului”? „Au murit sau numai dorm”? / Dacă intelectualii din Solca sunt sentinela poporului, să se scoale! De altfel, rușinea Casei

Naționale din Solca va cădea pe obrazul lor! Și rușinea rămâne veșnic rușine! / **Valerian Doboș-Boca**”¹⁰⁶³.

1941: „Tablou de condamnății care au beneficiat de suspendarea executării pedepselor, conform decretu-lui-lege Nr. 1.132/941, Monitorul Oficial Nr. 94 din 1941 – Tribunalul Iași¹⁰⁶⁴: **Gheață Iacob**, fotograf, cu ultimul domiciliu în comuna **Solca**, jud. Suceava, născut în comuna Suceava, condamnat de Tribunalul Militar al Corpului IV Armată pentru rebeliune, la 2 ani închisoare corecțională și 2 ani interdicție, conf. art. 258, 259. 260 din codul penal”.

1941: „Se publică mai jos lista Nr. 9¹⁰⁶⁵, de gradele inferioare (trupă), morți pentru patrie în actualul război, începând de la 22 iunie 1941, ora 24: Mihalache Ilie, soldat, etg. 1931, cu ultimul domiciliu cunoscut în com. Solca, jud. Suceava, mort la 18 iulie 1941”.

1945: „Prin Ordinul Nr. 319.634 din 15 Noemvrie 1945¹⁰⁶⁶, se fixează, pe data de 1 noemvrie 1945, următorii învățători la școalele arătate în dreptul fiecă-ruia: **Roschip Alexandra**, la Solca, post 11; **Pantiuc Ecaterina**, la Solca, post 13”.

1947: „**Constituiți de societăți cooperative**¹⁰⁶⁷: Banca populară „Ajutorul”, comuna Solca, jud. Suceava”. „**Haciuc Teofila**, de la Solca, Șc. nr. 2, la **Marginea**, Șc. nr. 2, post. VI, unică solicitare”¹⁰⁶⁸.

¹⁰⁶³ Glasul Bucovinei, Anul XX, Nr. 5135, Sâmbătă 21 August 1937, pag. 3

¹⁰⁶⁴ *Monitorul Oficial*, Nr. 115, 17 mai 1941, pp. 2684-1686

¹⁰⁶⁵ *Monitorul Oficial*, Nr. 202, 27 august 1941, pp. 5043 și următoarele

¹⁰⁶⁶ *Monitorul Oficial*, Nr. 277, 3 decembrie 1945, p. 10553

¹⁰⁶⁷ *Monitorul Oficial*, Nr. 268, 19 noiembrie 1947, p. 10261

¹⁰⁶⁸ *Monitorul Oficial*, Nr. 135, 17 iunie 1947, p. 4911

1948: „Se înființează, pe data publicării prezentei deciziuni în *Monitorul Oficial*¹⁰⁶⁹, Centrala Industrială a Lemnului... Fac parte din Centrala Industriei Lemnului, următoarele întreprinderi industriale: „Munca”, G. Grecu, cu sediul în Solca; „Curt Singer”, cu sediul în Solca”.

1949: În anul 1949, Solca avea propriul ei ansamblu artistic, după cum povestea, într-o corespondență, **Constantin Constantinescu**, ansamblu condus muzical muzical de **Corlățeanu Vasile** și coregrafic de **Emilia Strugaru** și care, în 3 aprilie 1949, a putut fi admirat, în cadrul unui „Festival cultural-artistic prezentat de **Ateneul Popular din Solca**”¹⁰⁷⁰. „Programul bogat și bine ales a fost urmărit, cu încordată atenție, de cei 400 spectatori. Tov. **secretar al primăriei, Sandiuc Gheorghe**, a conferențiat despre „Congresul intelectualilor din RPR pentru Pace și Cultură”. Corul mixt, de sub conducerea domnului **Corlățeanu Vasile**, a prezentat un repertoriu de 10 cântece muncitorești și populare. Sub conducerea tov. **Strugaru Emilia, s-au executat dansuri rusești**, care au impresionat foarte mult. Festivalul a luat sfârșit cu piesa de teatru „Fiul nostru”, interpretată de UTM-iști”.

1949: Asesorii pentru Solca, aleși dintre solcani, cliteni și poienari, în 15 mai 1949, erau: **VASILENCIUC** Dumitru, **BAHAN** Ion a N., **BUCEVSCHI** Ana, **IACOBAN** Ilie, **BOLOCAN** Nicolai, **RUSU** Reveica, **FILIPESCU** Constantin, **GABOR** Ilie, **HOSOVSKI** Maria, **LUPU** Vasile, **BAHAN** Ion a Șt., **ANDRONIC** Valerian, **FLOREA** Vasile, **REICHMAN** Leon, **SĂVESCU** Ma-

¹⁰⁶⁹ *Monitorul Oficial*, Nr. 167, 22 iulie 1948, pp. 6049-6052

¹⁰⁷⁰ Lupta poporului, Anul III, Nr. 515, Sâmbătă 9 Aprilie 1949, pag.

ria, **COTURBAȘ** Vasile, **VALASCIUC** Vasile, **BUDEI** Domnica, **BALAȘ** Andrei, **VALASCIUC** Mihai, **TOROUȚI** Nicolai, **HOJBOTĂ** Luchian, **COLȚUN** Margareta, **GABOR** Nicolai, **BUCHIAN** Gheorghe, **HOJBOTĂ** Vasile, **SOLCAN** Stela, **COZMACIUC** Eugenia. / În același timp, muncitorii fruntași de la fabrica de cherestea IPEIL Solca, au fost premiați cu „haine și pântezi” **Ghiață Vasile, Rotaru Eugen, Tincu Vasile, Florea Gheorghe și Torouți Ilie**, de către însuși directorul fabricii, **Lupăescu Nicanor**. / Dar transformările cu adevărat revoluționare, din perspectiva roșie a vremii, aveau să înceapă, duminică, 29 mai 1949, când, „în orașelul Solca, din județul Suceava, a luat ființă **primul Magazin de Stat**”¹⁰⁷¹, desigur că „în cadrul luptei pentru ridicarea de trai al oamenilor muncii, prin grija Organizației Județene PRM”. / Magazinul, numit „**Jijia**” (de unde și până unde?!) a fost inaugurat, în prezența „or-ganelor politice și administrative din localitate”, sub direcțiunea „**tov. Manas Iosub**”. Corespondenți entu-ziaști ai al ziarului „Lupta poporului”, în Solca, erau alți „**tov.**”, **Clainer Osias, Mihai Bohateretș, Viorica Boha-teretș și Eusebiu Costineanu**, ultimul tânăr cărturar bucovinean de perspectivă, în ultimii ani ai Bucovinei istorice, îmbrâncit, se vede treaba, de valurile tulburi ale istoriei tocmai la Solca. / Între timp, pentru că „școala elementară din Solca a fost, până mai deunăzi, într-o stare de nedescris. Acoperișul complet putred... sobele sfârâ-mate” etc., s-a implicat Comitetul Provizoriu al orașului, care, împreună cu conducerea școlii, a reparat școala. „Acoperișul a fost cârpit cu dranițe noi, făcute prin muncă voluntară. La fel, au fost reparate și puse la punct sobele, iar interiorul și

¹⁰⁷¹ Lupta poporului, Anul III, Nr. 358, Joi 2 Iunie 1949, pp. 1, 3

exteriorul școlii au fost văruite. Deoarece această școală nu era destul de încăpătoare pentru adăpostirea tuturor elevilor de școală, s-au luat, din timp, măsuri pentru a se înlătura acest neajuns. S-au amenajat două camere din clădirea Ocolului Silvic și s-au pus la dispoziția școalei”¹⁰⁷². Desigur că, „în școala nouă, elevii studiază cu râvnă viața și opera tovarășului Stalin”, iar „Comitetul Subfilialei „Crucea Roșie” din Solca, lărgind câmpul activității sale, a înființat câte o secție de „Crucea Roșie” la Școala elementară, la Comitetul orășenesc, la fabrica de bere „Doborogeanu Gherea” (N.N.: nu de pomană a fost și birtaș marele cărturar!) și una în comuna Arbore”¹⁰⁷³.

1950: La alegerile care vor urma, spre sfârșitul anului următor, în 3 decembrie 1950, solcanii vor vota, în unanimitatea cea mai unanimă, cu „tovarășul Colonel Neagu Andrei”, iar „vestea tov. deputat Neagu Andrei va sta de vorbă cu alegătorii a dunat multă lume în sala de festivități a Comitetului Provizoriu al orașului Solca”¹⁰⁷⁴. Aferim, și pe baza experienței de până astăzi.

SOLCANI

(sau Șolcani pe Pârâul Negru, lângă Șofrăcești,
înglobat în Spineni, Neamț).

¹⁰⁷² Lupta poporului, Anul III, Nr. 656, Duminecă 25 Septembrie 1949, pag. 3

¹⁰⁷³ Lupta poporului, Anul IV, Nr. 722, Luni 12 Decembrie 1949, pag. 3

¹⁰⁷⁴ Lupta poporului, Anul IV, Nr. 1011, Joi 20 Noiembrie 1950, pag.

1607: Tivodar sin (fiu) Ion, nepot Petrei lui Văscan ot **Bătăraști**, vinde Chiriței, feciorul lui Ifrim ot **Spineni**, drept 18 lei bătuți, „a mea dreaptă ocină și moșie din satul **Solcani** (înglobată, azi, în Spineni), din vatra satului și din țarină, cu curătură în dumbravă, cu livezi și cu tot venitul, dintr-acea parte a treia, parte din partea Codleniască, și o parte din a șasea din a treia parte a Matocăi... dinaintea lui Ștefan Chihaea și Arsănie brat (frate) lui Ștefan ot **Cățalești**, Costân ot **Spineni**, Ștefan Lupeș ot **Căzănești**, Stratul ot **Albotești**, Gherman ot **Prăjești** și a lui Gavril Golăe ot **Hălăseni**”¹⁰⁷⁵.

1607: Balic vinde lui Istratie, drept 5 ughi (ducați ungurești), „parte din satul **Șolcani**, din partea Albeștilor, a cincea parte... dinaintea lui Ciomârtan din **Cățâl**, Ionașco și Gligorie a lui Bâtcă din **Itești**, Ion Văscan și Nistor călugărul, nepot lui Crăciun Popău din **Solcani**”¹⁰⁷⁶.

1607, mai 21: Ispisoc de judecată de la Simion Moghila voievod, după ce răzeșii Parasca, Agafia, Zlata, Sora, Varvara, Toma, Magda, Costin și Ion sin (fiu) Pavel au tras (la judecată) pe Alexa biv (fost) postelnic pentru părțile lor de ocină din satul **Șolcanii**, ce-s pe Pârâul Negru, și au zis înaintea noastră precum că ei n-au vândut părțile lor de ocină din acel sat lui Stănilă, ce a fost șoimar, și nu s-a scis cu bună voia lor în ispisocul ce-a avut Stănilă de la Petru vodă, ci s-a făcut neadevărat și viclean. / Drept aceea, am judecat după legea țării și am dat acestor mai sus scriși să aibă a jura 24 de jurători, precum că ei nu și-au

¹⁰⁷⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, p. 163

¹⁰⁷⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 163, 164

vândut părțile din satul Șolcani; iar când a fost la zi... și au jurat în fața noastră, Alexa biv postelnic a lăsat lor acele părți de ocină”¹⁰⁷⁷.

1608: „Cum s-a făcut o moarte de om în satul **Șolcani**, în ținutul Neamțului, și pentru acea moarte de om s-au lepădat ailalți frați ai Măgdălinei, toți, și s-au sculat de au luat bucatele altor oameni, dintr.alt sat, ce n-au fost având ocină acolo, în Șolcani, deci câți frați a avut Măgdălina, toți s-au lepădat, să nu plătească moartea de om, ci s-au sculat de au luat patru boi ai Măgdălinei din satul **Șofrăcești**, din ținutul Neamțului; pentru care au avut ocină acolo, în Șolcani, și au pierit boii toți patru pentru acea moarte de om, și au fost mulți oameni buni, anume Zaharia și Marco din **Fărcești**, Gligorie, Toader și Cârstea din **Șolcani**. Deci așa știm noi cu sufletele noastre”¹⁰⁷⁸.

1608, iulie 13: Zapis de mărturie de la Nicoară logofăt, Vorântar comis, Ionașco vahah za (la) comișei, Ionașco spătar și Toma ot **Dumești**, în care scriu cum a venit Toader sin (fiu) Nărica, nepot lui Matei și a vândut comisului Bran drept 20 taleri gata, „din a șasea parte de sat **Șolcani**, a cincea parte”, iar Toader sin Crăciun i-a vândut, drept 80 zloți tătărești, „din a șasea oarte din sat Șolcani a doua parte”¹⁰⁷⁹.

¹⁰⁷⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 164, 165

¹⁰⁷⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 165, 166

¹⁰⁷⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 165, 166

SOLEȘTI

(comuna Solești, Vaslui).

1502, martie 10: Întărit de Ștefan voievod, în cadrul unui schimb de sate între Marenca, fiica lui Mihul Epure, nepoata lui Toma Solescu, care dă stolnicului Toader Toc „un sat pe Vaslui, anume Soleștii, unde a fost străbunicul ei Andrei, unde a fost jude Mihăilă Negrul” și primește „un sat pe Crasna, anume Foleștii, și încă i-a mai dat o sută de zloți tătarești”¹⁰⁸⁰ stolnicul Toader Toc. Hotarul, din veac.

1618, august 12: Radul Mihnea voievod întărește vătahului Petre Cehan, în baza unui zapis de mărturie de la Nădăbaico mare vătah de Vaslui, Leahul hânsărel de **Podeni**, Costea aprod de **Belițeni**, Ion Neamișul (Ne-meș). Popa Costin din **Solești**, popa Toader, Cocială aprod și Tăbuci din **Știoborăni**, și Dodul hânsărel din **Ferești**, părțile de moșie cumpărate de la Erina, fata Turșei, cu 205 taleri de argint, „din partea tatălui ei Turșea, a treia parte din satul **Ferești**, cu loc de hreble, de vie, de prisacă, cu livezi unde a fost livada lui Pop”... / În baza unui zapis de la Andrei și Lazăr din **Tătăreni**, Berheci hânsărel, Toader Țintă și Crăciun meșter din **Ferești**, părțile de moșie cumpărate de la Ionașco Benea, Hoțul, Gheorghie, Dumitru, Mărica, Tudosia și Pința Hilka, drept 53 taleri de

¹⁰⁸⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 268, pp. 481-483

argint, „a lor parte de ocină, ce li se va alege, din satul Ferești”¹⁰⁸¹.

1624, decembrie 21: Porunca lui Radul voievod către Istratie, aprodul de **Albești**, de a verifica pâra lui Racoviță împotriva popii Gonțea de **Solești** și alți răzeși de acolo, împreună cu care a făcut o moară, dar „popa tot o au ținut și au luat venitul morii, iar lui Racoviță nu i-au dat nimic, nici l-au lăsat să macine într-însa”¹⁰⁸². Porunca dată de Radul Mihnea voievod lui Istratie aprod de **Albești**, să cerceteze pricina lui Racoviță cu popa Gonțea din **Solești** „și cu alți răzeși de acolo, Racoviță zicând că a făcut o moară împreună cu popa și popa o au ținut și-a liat tot venitul morii... deci Racoviță l-a sorocit, cu cartea domniei mele, și a avut hârtie ca să vină să stea de față înaintea porții domniei mele, dar, când a fost la zi, Racoviță a fost de față și a așteptat după zi până a patra zi, iar popa Gonțea tot n-a venit... / tu să socotești cu oameni buni, să-i faci lege dreaptă, să ții cum vor ști oamenii într-acea moșie”¹⁰⁸³.

1625, ianuarie 9: Istratie, păhărnicele de **Albești**, scrie despre rezolvarea conflictului dintre Racoviță, feciorul lui Cehan, „cu popa Gonțea din **Solești** și cu ai săi răzeși pentru o moară ce au făcut ei împreună în apa Vasluiului”, care, după judecata boierilor, s-au înțeles ca, „de acum, înainte, să aibă a ține împreună și înțelep-țește... Și-ntr-această tocmeală au fost preotul Toader de

¹⁰⁸¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Ferești, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, pp. 30, 31

¹⁰⁸² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 251, pp. 319, 320

¹⁰⁸³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Ferești, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, pp. 43, 44

Șteboreni, și Grozea armășel și Petrea hânsărel de **Ferești**, și Parca șetrărel de acolo, și Ursu de Solești, și Toma Toderiță de Ferești”¹⁰⁸⁴.

1625, noiembrie 25: Zapisul jupânesei Loghina, fata Bogzii, și a jupânesei Necșii în care mărturisesc „cum au vândut o ocină din sat **Dușești** (lângă Codăești și Movila lui Burcel, Vaslui), însă partea mea, ce mi se va cădea, unchiului meu, lui Dumitru Purcel ot Dușești”. Martori: „Ion Munteanul, Păntelei, Gligori, Pamfilie ot **Grumăzești** (lângă Benești, Vaslui), Butmaș pitar ot **Solești** (comuna Solești, Vaslui), Costea de **Todirești** (sat pe Vaslui, județul Vaslui) și Medelin de Dușești”¹⁰⁸⁵.

1637, iunie 8: După împărțirea moșiilor între urmașii lui Pătrașcu logofăt, lui Dumitrașcu Șoldan i „s-au venit **Dămilenii** (înglobat în Cristinești, comuna Cristinești, Dorohoi), la Dorohoi, jumătate de sat **Dolniceni** (lângă Brăteni, azi Pădureni, comuna Dobârceni, Botoșani), sub Cărpiniș, la Dorohoi, Petia Mare (județul Suceava), partea din **Ciuturești** (comuna Secuieni, Bacău), la Roman, un vad de moară la Bacău și loc de grădină la Obârșie la Bârlad”. / Toader Șoldan a primit „Șoldăneștii și Broștenii, la Suceavă, parte din **Cotuzăni** (Cotiujeni, Iași), ce este în ținutul Iași, pe Prut, parte din **Vartici** (lângă Uricani, comuna Miroslava, Iași), de la Cârligătură și jumătate din **Scorțăști** (Scorțeni, comuna Scorțeni, raionul Telenești, Moldova), la Lăpușna”. / Fetele Candachiei, sora celor doi Șoldan, „venit-au **Bălțăteștii** (comuna Bălțătești, Neamț) de la Neamț,

¹⁰⁸⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 257, pp. 324, 325

¹⁰⁸⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 388, p. 452

jumătate de **Tribasăuți** (Trebisăuți, comuna Trebisăuți, raionul Ocnița, Moldova), la Hotin, parte din Giurgești (județul Suceava), în ținutul Sucevii”. / Surorii lor, Tudosca, i „s-au venit satul Leucușăști (județul Suceava) și satul Mohilenii (județul Suceava), de la Suceava”. / Surorii Anghelina „venitu-s-au satul **Mânjești** (azi Deleni, comuna Ștefan cel Mare, Neamț) de la Neamț și **Borulile** (Borole, comuna Hănești, Botoșani), parte din **Jăvărteni** (azi Sărata, comuna Mihălășeni, Botoșani), la Dorohoi, parte din Cămârzani la Suceava, jumătate din **Scorțăști**, la Lăpușna, și două fâlcii de vie la **Cotnari**, în Dealul Asinului”. / „Iar în partea surorii noastre Tofanii venitu-s-au satul **Storești** (comuna Frumușica, Botoșani) și satul **Șăndrenii** (Șendreni, comuna Frumușica, Botoșani), la Hârlău, **Moicești** (azi Pojerești, comuna Șcheia, Vaslui) și părți din **Solești** (comuna Solești, Vaslui), la Vaslui, și două fâlcii de vie la **Cotnari**, în Dealul Asi-nului, Și viile s-au pus împotriva satelor ce au luat alți frați”¹⁰⁸⁶.

1639, septembrie 11: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Răcoviță Cehan, logofăt al doilea, care a adus un zapis de mărturie de la Mihăilă Colivă din **Solești** (comuna Solești, Vaslui), Mihalcea, Ionașco Costiceanul, Vasile Burnăi și alți oameni buni din **Șerbești** (Șerbotestii, comuna Solești, Vaslui), „scriind cum a venit înaintea lor Toderășco din Solești și a vândut a treia parte din satul **Moicești** (lângă Satul Nou, comuna Solești, Vaslui) lui Răcoviță logofăt, pentru 9 ughi (ducați ungurești). / Și alt zapis, de la Vasile, Gavril Bechea, Parca și alți oameni buni din **Ferești** (comuna Văleni, Vaslui), scriind că au venit Loghina și Vasile călugărul, fiii lui Bogza fost

¹⁰⁸⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 120, p. 116

logofăt, și i-au vândut toată partea lor din satul **Vilnești** (lângă Butucăria, comuna Zăpodeni, Vaslui), pentru 20 ughi. / Și alt zapis, de la Gligorie dascălul și de la Gavril Bechea, scriind că popa Vasile, Parca, popa Ștefan, Toader Fleșca, Vasile Lețea și Ciocârlie au dat și au dăruit dreapta lor ocină din satul **Ferești**, din matca văii, unde este iezătura heleșteului, ce se numește al lui Răcoviță logofăt... / Și într-o asemenea, au venit înaintea noastră Sorița, Mărica, Vărvara și Nastasia, fiicele lui Bălea, și Pătrașco, fiul Măricăi, și au dat și dăruit părțile lor ce li se cuvin din viile unchiului lor Ionașco Cehan lui Răcoviță Cehan logofăt”¹⁰⁸⁷.

1641, aprilie 21: Întărit de Vasile Lupu voievod logofătului Racoviță Cehan și soției sale Tofana, care primesc ispisoace pentru „satul **Bălăsineștii**, ce-i în ținutul Hotinului, cu iazuri și moară în apa Viliei, cumpăratură de la Tudori fost pârcălab, pentru 19 ughi galbeni (ducați ungurești de aur), căci le-a fost lor moșie de la mătușa lor Cristina pârcălăboaie; / partea lor din satul **Solești**, ce-i în ținutul Vasluiului; / a treia parte din satul **Moiceștii**, ce-i pe apa Vasluiului, în același ținut, cumpăratură de la Vasile Nădăbaico din Solești, drept 20 ughi galbeni; / ce i se va alege partea Loghinei și a lui Visarion Bogza călugăr, fiii lui Bogza logofătul, din satul **Vilnești**, din același ținut, cumpărată cu 25 ughi galbeni; / partea Tudorei și Căzacei, fetele Dochiei, din satul **Fereștii**, tot în același ținut, cumpărată cu 10 ughi galbeni; / altă parte, câtă i se va alege Antemiei, din satul **Făstăci**, din partea din jos, din același ținut, cumpărată de la Ștefan Cizman, fiul Antemiei, drept 10 ughi; / și un iaz din satul Făstăci,

¹⁰⁸⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 229, pp. 229, 230

din partea de sus, cu loc de prisacă, cumpărat de la Gavrilaş, fiul lui Miron, drept 25 taleri de argint; / satul **Stănileşti**, ce-i pe Prut, în ținutul Fălciului, care a fost domnesc și a dat și a miluit Ștefan voievod pe unchiul său Cehan vornic, iar după moartea lui Ionașco Cehan vornic, domnia mea luat-am acel sat; și după aceea am dat și am miluit pe boiarinul domniei mele, iar el mi-a dat doi cai buni; / satul **Cărstănici**, ce este în același ținut al Fălciului, și satul **Stoinești** la Prut, în același ținut, și satul **Bărboșii**, ce-i pe apa Moisiia, în același ținut, și încă satul **Siliștenii**, din același ținut, cumpărătura tatălui său Petre Cehan de la fiii Silișteanului din Bârlad, și iarăși o parte de ocină din satul **Răicenii**, cumpărătura părintelui său Petre Cehan; / și iarăși îi întărim un bătrân, cât i se va alege, din satul **Răspopi**, din același ținut al Fălciului, și iarăși un bătrân din satul **Pogănești**, ce-i în ținutul Lăpușnei, din același uric, care acele două părți din Răspopi și din Pogănești a fost dat Răcoviță Cehan 50 ughi galbeni, în mâinile lui Ureche vornic pentru Barna, fiul Urâtei, și pentru Balan, și a plătit capul lor de la moarte, și n-a avut cu ce plăti dinspre Toader Cehan fost sulger, și a dat cele părți de ocină sin satele Răspopi și Pogănești pentru cei bani și pentru cel cal; / și iarăși le întărim ale lor drete moșii, ce a avut tatăl lor Pătrașco fost logofăt de la Constantin voievod, satul **Storeștii** și **Sendreni**, cu loc de heleșteu în apa satului, ce-s în ținutul Hârlăului”¹⁰⁸⁸.

1644, septembrie 1: Toader și feciorii lui Gligorie, Dobăș, Dumitrașcu și Tecla, nepoții lui Ursul călugărul din Solești vând popii Gheorghe și frățâne-său Toderășco, pentru 4 galbeni și un bou „biciului drept 3 galbeni... o

¹⁰⁸⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 281-288

parte de cumpărătură, care am ținut cu popa Gonțea în satul **Solești**, din a treia parte de cumpărătură, jumătate... dinaintea lui Toderășco; Buciumaș, Îndreiu, Dumitrachi, Lazor, Nițul ot **Solești** și alți oameni care s-au prile-jit”¹⁰⁸⁹.

1645, august 31: Ispisoc de la Vasile Lupu voievod privind vânzarea, de către Toader de **Solești** (comuna Solești, Vaslui) și fiul său Dumnitrașco, drept 18 ughi, a „19 pământuri, la care sunt alese osebit hotarele de către alți răzeși, cu loc de prisacă și fânaț”¹⁰⁹⁰.

1655, iulie 24: Porunca dată de Gheorghe Ștefan voievod lui Toderășco din **Solești**, după ce „s-a jeluît Gligorie ce-a fost comis pe feciorii Iurașcăi, feciorul Dochiei din **Popești**, zicând că i-au luat doi cai, când cu răscoala, fără de ispravă, neavând nici o treabă... / tu să faci plata de pe dânsul, preț de acei doi cai, precum îi va fi fost prețul cailor, iar de nu va avea alta cu ce plăti, să-i oprești toată partea lui la satul Popești, pe seama boierului nos-tru”¹⁰⁹¹.

1661, mai 15: Erina, femeia Gligorcei, fata Pătrășcoaei din Popești, vinde nepotului ei Apostol, feciorul lui Toader Golăe „nepotul popii din Popești”, drept 11 lei „dreaptă ocină și moșie ce am avut eu la sat, la **Popești**, pe hotarul acelui sat, din bătrânul mamei mele Pătrășcoae jumătate... dinaintea lui Toderășco Șoldan, Gligori Buciumaș, Stoian, Gligorașco, Toderășco și vasile zet (ginere) lui Dumitran din **Solești**, Albul, Ionașco,

¹⁰⁸⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 407, p. 392

¹⁰⁹⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 183, p. 152

¹⁰⁹¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IV, Iași 1908, p. 1

Mihalcea, Nacul și Capotă din **Popești**, Maței și Gligore din **Boldești** și mulți oameni buni”¹⁰⁹².

1661, iunie 22: Porunca dată de Stefan Vasile (Lupu) voievod lui Toderașco din **Solești**, Ionașco de **Boldești**, Toader din **Porcișani** (azi Viișoara, lângă Băsești, Vaslui) și Irimia din **Miclești**, după ce „s-au pârât de față Gligorie, paharnicul cel mare, cu Apostol Golăi, zicând Gligorie să i-au jăcuit Apostol, cu frații săi, casa și câțava seamă de bucate și au vânat un heleșteu, iar Apostol a tăgăduit, cum că n-a fost el la acel jac cu frații lui... voi să socotiți, să întrebați de oameni de va fi fost și Apostol, atunci, la acel jac, cu frații lui, și să faceți o mărturie, să ne dați știre”¹⁰⁹³.

1774, iulie 5: Satul **Soleștii**, ținutul Vasluiului, ocolul Crasnei, după recensământul lui Rumeanțev¹⁰⁹⁴, avea următorii: **Birnici**: Ianachi Chituță / Ion Chituță / Mardari Bucată / Pricopii Cucul / Ion Ciolac / Ștefan, scăfar / Nechita Roșul / Maței sin (fiu) Gherasim / Ioniță Bucată / Iosif fiul lui Alexandru / Neculai Filip / Grigorii Hodoș / Tofilat / Ștefan, cioban / Vasile, surugiul / Grigoraș Panfile / Vasile, herghelegiu. // **Babele de aici**: Nastasie / Măriuța. // **Mazili de aici**: Grigoraș Moscul.

1902: „**Solești**, comună rurală în centrul plășii Crasna, județul Vaslui, cam spre vest, la 14 km de orașul Vaslui și la 16 km de Codăești, reședința plășii. E formată din satele: Solești, Boușori și Folești, pe o întindere de

¹⁰⁹² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IV, Iași 1908, p. 8

¹⁰⁹³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IV, Iași 1908, p. 11

¹⁰⁹⁴ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 219, 220

3.553 hectare, cu o populație de 1.013 locuitori. Are 3 biserici, cu 1 preot și 2 eclesiarhi; o școală; 3 mori și 2 cârciumi. Vite: 41 cai, 432 vite mari cornute, 50 râmători, 10 capre și 1280 oi. Locuitorii posedă: 14 pluguri și 67 care cu boi, 2 pluguri și 15 căruțe cu cai; 50 stupi de albine. Prin această comună trece șoseaua națională Vas-lui-Iași. / **Solești**, sat în comuna Solești, așezat de o parte și de alta a șoselei naționale Vaslui-Iași, ce trece prin el, mai mult pe loc șes, și întinzându-se puțin și pe coasta Dealului Izvorului. Are o suprafață de 86 hectare, cu o populație de 151 familii sau 655 suflete; 2 biserici, cu un preot și un cântăreț, dintre care una este făcută din lemn, de obștea locuitorilor, la anul 1881, și se află pe Dealul Coșerilor, în partea de est a satului, iar cealaltă, în partea de sud-est, este frumoasa biserică numită a Curții, zidită de dna Ecaterina Roseti, născută D. Sturza, foastă pro-prietară; o școală, înființată la 1865”¹⁰⁹⁵.

SOLOMONEȘTI

¹⁰⁹⁵ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 450

(nume vechi „Selomonești pe Topoliță”, Neamț): Întărit, după 2 iulie 1398, de către Iuga Voievod, „lui Șarban Hindău”, împreună cu satele „Muntenii și Pânteceștii pe Cracău. Iar hotarul să de fie după hotarele vechi”, deci anterioare Descălecatului Moldovei¹⁰⁹⁶.

1627, martie 23: Învoiala dintre Miron Barnovschi voievod și Lupul Hăbășescul, mare vornic, pentru un „schimb pentru schimb, dând domnia mea boierului amintit mai sus satul **Ruși** (Ruși-Mănăstioara, în Bucovina), ocolul Sucevei, și 300 ughi, iar boierul ne-a dat ale sale drepte ocini și moșii, anume **Chindivani** (numit apoi Vindăoani, azi Ghindăoani, Neamț) sub munte și **Solomonești** (lângă Ghindăoani, Neamț), pe care domnia mea le-am dat mănăstirii Hangu”¹⁰⁹⁷.

SOLONCENI

(azi Șolcani, comuna Șeptelici, raionul Soroca, Moldova).

1645, august 17: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Costin Jac și fraților lui, fiii lui Ursul, nepoții lui Lazar bătrânul, în baza unui zapis de mărturie de la Ciomârtan pârcălab de **Soroca**, Zota vornic, Dimiian pârcălab, Simion Huzeiu șoltuz și cu 12 pârgari, Pană Grecul și Miron din **Bulata** (comuna Zgurița, raionul Drochia, Moldova),

¹⁰⁹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 7, p. 9

¹⁰⁹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 172, pp. 225, 226

în care au scris „cum a răscumpărat Costin Jac și cu frații lui jumătate din satul **Solonceni** (Șolcani, comuna Șep-telici, raionul Soroca, Moldova), jumătatea de sus, ce este pe Căinar, în ținutul Soroca, cu loc de iaz și de moară în Căinar, pe ambele părți... / Și au dat Costin și cu frații lui 150 taleri de argint în mâinile lui Ghidion, fiul lui Voico logofăt, care acea jumătate de sat le-a fost moștenire de la bunicul lor, Lazar bătrânul, și au vândut-o niște rude ale răposatului Voico logofăt, iar apoi fiul lui Ghidion a scos-o la vânzare... iar ei au răscumpărat-o, pentru că le-a fost moștenire și li se cuvenea să o răscumpere”¹⁰⁹⁸.

1904: „**Solonceni**, sat în județul Orhei, volosti Răzina, pe malul Nistrului, între Tarasova și Cerna. Are 123 case, cu o populație de 978 suflete de țărani români; 213 vite mari”¹⁰⁹⁹.

SOLONINCA COTELA

(Cotela, azi Soloninca Cotela, județul Edineț, Moldova).

1643, aprilie 9: Întărit de Vasile Lupu voievod Ursului vătaf, care primește uric pentru „a treia parte din trei părți din satul **Nemeș** (lângă Bumbăta, județul Ungheni, Moldova), din ținutul Iașilor, la Prut, ce i le-a dăruit mătușa sa Tudora, fiica Ambrohiei, jupâneasa lui Dumitrașco pitar... peste jumătatea satului **Tăcoteni** (lângă Forosna, raionul Novoselița, Ucraina), partea lui

¹⁰⁹⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 167, pp. 137-139

¹⁰⁹⁹ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 193

Ivan Vartic, și peste partea Tații din jumătate din satul **Cicicani** (lângă Forosna, raionul Novoselița, Ucraina) și peste partea ei din **Cotela** (azi Soloninca Cotela, județul Edineț, Moldova), cât se va alege din jumătatea satului, și din **Forosna** (raionul Novoselița, Ucraina), din **Șărbenți** (comuna Șărbăneți, raionul Novaselița, Ucraina) și din **Bădroseni** (ținutul Hotin, Ucraina), partea Tații, care i le-a dăruit soacră-sa Nastea, fiica lui Ivan Vartic”¹¹⁰⁰.

1644, ianuarie 12: Carte de la Divan „pentru pâra ce au avut Avram de **Lucăceni** (Lukacivka, comuna Nelipăuți, raionul Chelmenți, Ucraina) cu Toader, feciorul Pârvului pentru satul **Soloninca Cotela** (Coteala, județul Edineț, Moldova) de la ținutul Hotinului, care sat a zis Tudor că i-a fost mai înainte moșie și a ieșit în vânzare de la rudele lui, cumpărându-l Tudori pârcălab și de la Tudori l-a cumpărat Avram, și Vasile vodă a dat pe Avram rămas, ca să întoarcă Toader banii, precum i-a și întors 150 lei. Pe urmă s-a aflat că n-au fost banii lui Toader, ci domnești, luați dintr-o slujbă la ținutul Chigheciului. Și s-au trimis aprod, de au adus pe Avram, cerându-și banii vodă. Și a adus banii într-o năframă, în Divanul cel mare, și luându-i cămărașul i-a dat în mâna lui vodă. Și a rămas satul Soloninca Cotela pe mâna lui Avram”¹¹⁰¹.

1644, iunie 5: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „Toader Pârvul diac, fiul Pârvului din **Costina** (Bucovina) s-a pârât cu Avraam din **Lucă-ceni**, din ținutul Hotinului, pentru un sat, anume **Solo-ninca Cotela**, din ținutul Hotinului, care a fost moșie unor

¹¹⁰⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 71, p. 80

¹¹⁰¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 231, pp. 212

neamuri ale Pârului, și s-au sculat între dânsle care au fost mai aproape neamuri ale Pârului, numele lui unchiul lui Toader, fiul Pârului, și a vândut acel sat Cotela răposatului Tudori vameșul; într-aceasta s-a în-tâmplat și a scos și Tudori vameșul acel sat la vânzare, și nu l-a fost vândut rudelor, care au fost mai de demult de moșie, ci cumnatului său Avrram din Lucăceni, și n-a fost întrebat atunci rudele din acel sat. / Deci noi i-am judecat după legea țării și aflat-am să aibă a întoarce Toader Pârul banii lui Avraam, căci nu s-a căzut lui Avram să cumpere acel sat, înainte de a se întreba de Pârul și de fii lui... Și s-a sculat Toader Pârul și a întors 200 lei bătuți în mâinile lui Avraam”¹¹⁰².

1644, august 2: Carte de la Vasile Lupu voievod „de pâra ce a fost între Malici, ginerele Liciului, și între Severia Latiș și nepotul său Grigorie, feciorul Gafiei, pentru a patra parte de sat **Cotela**, întărindu-se să stăpânească Malici acea parte, cu loc de heleșteu”¹¹⁰³.

1645, iunie 27: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Costin Liciul și lui Toader Liciul din **Sencăuți** (Săncăuți, lângă Cotiujeni, raionul Briceni, Moldova), după ce „s-a jeluît Ursul ce-a fost pârcălab pe niște răzeși ai lui, anume din **Țăcoteni** (lângă Forosna, raionul Novoselița, Ucraina), din **Cotela** (comuna Cotela, raionul Briceni, Moldova), din **Șerbentți** (comuna Șerbentți, raionul Novoselița, Ucraina), din **Forosna** (raionul Novoselița, Ucraina), din **Cicicani** (lângă Forosna, raionul Novoselița, Ucraina) și din **Bădroșeni** (Bădragii Vechi,

¹¹⁰² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, p. 12-14

¹¹⁰³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 389, p. 374

comuna Brânzeni, raionul Edineț, Moldova), ce sunt în ținutul Hotinului, zicând înaintea domniei mele că are niște părți de ocină la aceste sate, care îi sunt danie de la o mătușă a lui, anume Neastea, ce a fost fată lui Ivan Vartic, și ne-a arătat și drese pe acele părți de ocină, și ei (răzeșii) le țin fără ispravă. / Pentru aceea, să aveți a merge pe la acele locuri și să chemați răzeși, să strângeți oameni buni și să alegeți părțile precum le vor spune în drese”¹¹⁰⁴.

SOLONIUCA

(Solominca, azi Coteala, comuna Coteala,
raionul Briceni, Moldova).

1635, august 14: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Avram de **Lucăceni** (azi Lukacivka, comuna Nelipă-uți, raionul Chelmenți, Ucraina) „pe satul **Soloniuca** (Solominca, azi Coteala, comuna Coteala, raionul Briceni, Moldova), pe pârâul Cotele, cumpărătură de la Tudori pârcălab... din movila săpată, din colțul a patru moșii, și până în opcina dealului, în colțul iar a patru moșii: **Săncăuții** (Sancăuți, comuna Cotiujeni, raionul Briceni, Moldova), **Buticiul** (Butușeni, Butici, comuna Nelipăuți, raionul Chelmenți, Ucraina), **Cochiușani** (Co-tiujeni, comuna Cotiujeni, raionul Briceni, Moldova) și **Soloniuca**. Tot opcina, până în hotarul **Varticăuților** (comuna Vartikivți, raionul Chelmenți, Ucraina)”¹¹⁰⁵.

¹¹⁰⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 109, pp. 91, 92

¹¹⁰⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 207, p. 246

SOLONȚ

(„poiana Muncel”, comuna Solonț, Bacău).

1471, noiembrie 2: Întărit de Ștefan voievod lui Danciul Boldăș, care primește uric pentru „satele lui, anume satul Cristeștii pe Calnaș, cum și la gura pârâului Muncelului, unde dă în Solonțul, ca să-și facă descălecătură de sat, și jumătate de poiană Muncel, cum și Poenița Calului”¹¹⁰⁶. Hotarul, din vechi.

1644, aprilie 17: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Gavril hatman și pârcălab de Suceava, care primește uric pentru „un sat anume Epoteștii (Bucovina), în ținutul Suceava... / Și de asemeni, satul **Păstrăveni** (comuna Păstrăveni, Neamț), ce este în ținutul Neamț, pe pârâul Topolița, cu locuri de iazuri și de mori, ce și-a cumpărat mai întâi de la Iane și de la Luca, foști vătafi, apoi de la răposatul Pană vistiernic, toată partea lui Căzan fost postelnic, mai înainte cumpărate de Pană vistiernic de la feciorii lui Căzan și zălogite la un turc, anume Abdul Celebi, pentru datoriile sale. Iar după moartea vistiernicului Pană, au fost Iane și Luca, care l-au înlocuit în acele părți de ocină și în alte ocini ale lui, să aibă a le vinde și să plătească datoriile lui. Și a plătit Gavril hatmanul acea datorie, 80 de galbeni ungurești, în mâinile lui Iane și Luca vătafi. Și au plătit ei acea datorie aceluia turc, Abdul

¹¹⁰⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 178, p. 264

Celebi... / Apoi s-au ridicat toți fiii lui Căzan postelnicul și au venit înaintea domniei mele și s-au plâns că îi strâmtorează Pană vistiernic și nu le-a plătit deplin acele părți de ocină, ce le-au avut de la tatăl lor. Și s-a ridicat milostivirea sa Gavril hatman și s-a tocmit cu feciorii lui Căzan postelnic și a plătit din nou acele părți de ocină din banii săi și a dat Dochiței și surorii ei Tudosca și fratelui ei Tofan, fiii lui Căzan, 50 de taleri numărați; și de asemeni, în mâinile fratelui lor Iancul, ginerele lui Căzan, și soției sale Todosia, fiica lui Căzan, 16 taleri; și de asemeni, în mâinile lui Simion și Mihail, fiii lui Căzan, 16 taleri; și de asemeni, în mâinile lui Ionașco și Tofan, fiii lui Căzan, 20 galbeni ungurești... și i-au dat privilegiile lor. / Și de asemeni, a plătit milostivirea sa Gavril hatman și alte părți din acel sat Păstrăveni, de la alți răzeși, anume: Anisia, soția lui Simion Herța din Păstrăveni, fiul lui Eremia Pagahia, fiica lui Nicoară Bechea, nepoata bătrânului Bechea, cu fiii lor Dumitru, Iachim, Toader, Grigorie, Cristea, Ionașco, Părasca și Vasilca, din vatra satului și un loc cu 20 de pământuri în țarină și din apă, cu loc de moară pe Topoliță, și a dat în mâinile lor 20 de galbeni de aur bătuți; și de asemenea, altă parte din acel sat Păstrăveni, ce-a cumpărat-o de la Mihail și Simion, fiii lui David, din vatra satului și din țarină, 50 de pământuri, și cu părți de vad de mori, cu 40 galbeni ungurești. Și de asemeni, altă parte din Păstrăveni, 20 de pământuri, ce le-a cumpărat de la Glafira, fiica lui Ionașco Cujbă, soția lui Vasile Hociungu, și de la fiii ei Gheorghită, Ionașco și Niculcea, și de la fratele ei Bantăș, pentru 30 de lei... / Și de asemeni, satul **Bălăneștii** (comuna Bârgăoani, Neamț), în ținutul Neamț, satul **Biceștii** (comuna Bârgăoani, Neamț) și din **Vârtop** (Hârtopul, comuna Bârgăoani, Neamț), din același ținut, cu

trei iazuri și cu tot hotarul, cât se va alege, că acel sat și cu iazuri i-au dat lui călugării de la mănăstirea Râșca, cu mare rugămintă să aibă el a le face zid de piatră în jurul mănăstirii Râșca. Și s-a apucat Gavril hatman și a cheltuit banii săi, 850 lei de argint, și a zidit acel zid de piatră, de 55 stânjeni, și încă a dat sfintei mănăstiri 10 iepe. Iar mănăstirii i-au fost danie și miluire acel sat Bălănești și acele părți din Becești și din Vârtopel, și cu trei iazuri, de la Damian vistiernic și jupâneasa Nastasia... / De asemenea, jumătatea satului **Gocimani** (azi Goș-mani, comuna Români, Neamț), în ținutul Neamț, pe Orbic, cu un iaz mare și cu o altă parte din iaz, cumpărat de la Constantin Dracea, pentru 200 de galbeni ungurești, iar lui Dracea i-a fost danie și miluire de la Dumitrașco Ștefan logofăt și de la fiii lui Gheorghe, Grigorașco și Vasile, pentru slujba lui; și i-au făcut zapis fiii lui Dumiotrașco, fiindcă tatăl lor n-a apucat cu limbă de moarte... / Și satul **Iliești** (înglobat în Ardeoani, comuna Ardeoani, Bacău), din ținutul Trotușului, pe râul Tazlăul Sărat, cu curți gata, cu mori, cumpărat de la jupâneasa Nastasia Solomoneasa și de la fiii ei Ionașco, Lupul și Solonca, pentru 800 lei bătuți... / Și satul **Solonțeni** (Solonț, comuna Solonț, Bacău), de asemenea în ținutul Trotușului, pe Tazlăul Sărat, cumpărat, din jumătatea satului a treia parte, de la Gheorghe (Ștefan) al treilea logofăt și de la frații săi Grigorașco și Vasile, fiii lui Dumitrașco Ștefan, pentru 4 galbeni ungurești. Și jumătate de sat, din partea de sus, și a treia parte din jumătatea satului de jos, cumpărat de la Nastasia Solomoneasa și de la fiii ei Ionașco, Lupașco și Solonca, fiii lui Dumitrașco Solomon, pentru 160 galbeni ungu-rești; și a treia parte, din partea de jos a satului, cumpărată de la Ionașco Țăra și sora lui Maria, fiii Saftai

Țăroaie, și de la ginerele ei Mierăuță de la Bahnășeni, pentru 40 galbeni ungurești. / Și satul **Tătărașii** (azi Muntenii de Jos, comuna Muntenii de Jos, Vaslui), din ținutul Vaslu-iului, pe râul Bârlad, ce-i este danie și miluire de la însăși domnia mea... / Și satul **Bulboci** (comuna Bulboci, județul Soroca, Moldova), în ținutul Soroca, pe râul Căi-nari, cu iazuri și cu loc de moară, cumpărat de la Danciul și Grigorie, și de la nepoții lor Dumitrașco și Pătrașco, fiii Urâtei, și un alt Dumitrașco, cu soția lui Santa, fiica Urâtei, și de un alt Dumitrașco și fratele lui Pepelea, fiii Antemiei, și de la Mis și sora lui Olena, cumnatul lui Focșa, fiii Todosiei, și rudele lor Nastasia, Maria, Candachia și Elena, fiicele Chirenei, nepoatele lui Dumi-tru Grecul din **Bulboci**, pentru 550 lei de argint. / Și satul **Corjouți** (Corjeuț, județul Edineț, Moldova), ce este în ținutul Hotin, pe râul Vilia, cu iaz și cu moară, ce și-a cumpărat el înainte, parte de jos, și altă parte din jumă-tatea de sus, ce se cheamă partea Popeștilor, de la Grigo-rie Pilipovschi și jupâneasa lui Mitrofana, fiica lui Solomon vistiernicul, și de la Baico, Pătrașco și Elina, fiii lui Petrică, pentru 180 taleri de argint. Și alte părți din Corjouți, cumpărate de la Constantin, Simion și Vasile, fiii lui Gânscă, nepoții Maricăi și strănepoții Dreacăi, și de la Eremia, fiul lui Hilip Răspopa, nepoții Andreicăi și Nastasiei Creacă, și de la Gheorghe și Simion, fiul lui Andreica Răspopa, de la Sofronia, Ionașco și Vasile, fiii Mănuntei, nepoții lui Corju, și de la nepoții lor Bilăi și Părasca, fiii Draghinei, de asemeni nepoții lui Corju, pentru 52 taleri numărați și doi boi; și altă parte din Corjouți, ce-a fost demult partea lui Vasile Lozenschi cămăraș și acum am dăruit-o rudelor lui Lozensci, Toderășco mare logofăt, Iurgachi vistiernic, Răcoviță Ce-

han logofăt, Constantin Stârcea pârcălab și Ștefan Șoldan și alte rude ale lor. / Și satul **Husieni** (în Răuseni, comuna Răuseni, Botoșani), în ținutul Dorohoiului, pe râul Jijia, cumpărat, jumătate, de la Atanasie și Simion, nepoții lui Gavril Jegon, și de la Strătulat și Lupa, de asemeni nepoții lui Jegon, pentru 120 taleri numărați; altă parte de sat, cât se va alege partea lui Onuțul, cumpărată de la Grigorie, fiul lui Mihăilă, nepotul lui Onuțul, pentru 120 taleri; și a treia parte din acel sat Husieni, partea de sus, pe cealaltă parte a Jijiei, cu locuri de mori pe Jijia, cumpărată de la jupâneasa Todosia, nepoata lui Cucora stolnic, pentru 100 taleri, ce i-a fost cumpăratură lui Cucora de la Măgdălina, fiica Anesiei, și de la mătușa ei Anesia, fiica Oașei, și de la Cristina, fiica lui Ștefan, nepoata Măgdălinei; și, din a patra parte de sat, o parte, de la Onuțul, cu iaz, cumpărată de la Gligan, fiul lui Petre, ce le-a fost lor cumpăratură de la Trifan și de la soția lui Nastasia, fiica lui Loghin, nepoata lui Jegon, pentru 60 taleri; și a patra parte din Husieni, cumpărată de la Gligan, fiul lui Hus, de la sora lui Dochia și de la cumnatul Țopa, pentru 60 taleri... / Și saul **Miclăușeni** (comuna Corlăteni, Botoșani), în ținutul Dorohoi, cu loc de iazuri și cu hotar, pe unde a stăpânit mai înainte Balica hatman, ce și-a cumpărat el de la Maria vorniceasa, jupâneasa răposatului Lupul vornic, și de la frații ei Gheorghită și Ion fost ceașnic, fiii lui Ștefan Prăjescul, pentru 550 de galbeni ungurești... după moartea lui Balica, au umblat ocinile lui din mână în mână... Și am cercetat noi și am luat toate ocinile lui Balica hatman din mână străină și le-am dat în mâinile nepotului său. Și a venit **Miclăușenii** în partea Mariei vorniceasa și a fraților

ei, fiii lui Ștefan Prăjescul”¹¹⁰⁷.

1774, iunie 15: Satul Tărăța și Gura Solonțului, ținutul Bacău, ocolul Tazlăului Mare de Sus, după recensământul lui Rumeanțev¹¹⁰⁸: **Toată suma caselor:** 17, însă 1 nevolnic. Rămân birnici 16. / **Birnici:** Mărian / Adam / Palcul, ungurian / Mihaiu Borteș / Șala Radam / Șala Antal / Mihaiu zet (al) lui Timariul / Mihăilă / Gheorghii, morar / Ion, ungurian / Ioniță Sărăcuțul / Radul / Gheorghii Boeriul / Ioji, ungurian / Pișta, ungurian / Gheorghii, ungurian. // **Nevolnici:** Stan, muntean, nevolnic.

1774, iunie 15: Satul Solonțul, ținutul Bacău, ocolul Tazlăului Mare de Sus, după recensământul lui Rumeanțev¹¹⁰⁹: **Toată suma caselor:** 87. Scădere rufeturi, însă 37: 4 popi, 2 diaconi, 1 mazil, 2 ruțași, 18 nevolnici și femei sărace, 10 scutelnici ai postelnicului Iordache Crupenschii. Rămân birnici 50. / **Birnici:** Gavril Mărian / Simion, morar / Gheorghii Todercă / Radu, mocan / Patrichi Bălțătescu / Bucur, ungurian / Ștefan Bălțătescul / Ion Prutian / Mașteiu sin (fiu) Vasili / Ștefan Balica / Ioniță Pușcalău / Dumitru brat (frate) lui / Oance, vezeteu / Nicu / Șerban / Irimia, grădinar / Gavril, pușcaș / Nichita, rusul / Ion, chelar / Ștefan, olar / Toader / Simion / Gheorghii Captalan / Ursul Bogul / Petre / Gavril / Gavril Amitele, rus / Gheorghii, muntean / Alecsa, vătăman / Ion Criță / Hilipu Săninu / Vasili Popoiu / Simion Barna / Neculaiu Gârță / Vasile Bortă / Nica Spănac / Luca

¹¹⁰⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 297, pp. 274- 284

¹¹⁰⁸ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 306

¹¹⁰⁹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 310, 311

Gioncul / Toma Balica / Ioniță, chetrar / Ion Opcă / Apostu Todârcă / Ion, rotariul / Grigori, bejenar / Simion Barna / Nichita, purcar / Lupul, bejenar / Pricopi, ciobotar. // **Bejenari:** Eni, ungurian / Vasile / Nichifor / Vasile, muntean / Radul, ungurian / Sandul Corugă / Istrate a Mihăesii / Enache Varticu / Ion Caloian / Ispir zet (ginere) diacon / Simion / Măteiu / Toader Mariș. // **Oamenii nevolnici și femeii sărace:** Ilieș Todârcă / Dumitrașcu Todârcă / Ștefan Zghibanu / Ion, muntean / Lazăr, ungurian / Ion Buftu / Gavril, rotar / Ion Țârtoacă / Iordănilă / Mihăilă Găinar / Ștefan Pușcălu / Iftimi Todercă / Buchiș, săracă / Oghiloe / Ilia / Măriuța / Gheorghiasa / Ropotoe. // **Rufeturi:** Popa Dragomir / Popa Vasile / Popa Toader / Diaconul Pricopi / Diaconul Enachi / Gavril, eromonah. // **Mazili și ruțași:** Costandin Istrate, mazil / Dumitrașcu Mariș, ruțaș / Gheorghii Mariș, ruțaș.

1902: „**Solonțul**, comună rurală în județul Bacău, plasa Tazlăul de sus, așezată în valea de sus a pârâului Solonțul și pe Tazlăul Sărat, Este formată din 5 cătune: Solonțul, reședința, Chiliile, Cucuieți, Sărata și Tazlăul. Moșia Solonțul aparține banului Iordache Crupenski (Condica Liuzilor; *Uricariul*, Codrescu). Se mărginește, la nord, cu comuna Schitul Frumoasa, la est, cu comuna Băhnășeni, la sud-est, cu comuna Ardeoani, la sud, cu comuna Măgurești, la vest, cu comuna Valea Arinilor. Este străbătută de dealurile Popei, Ulmul, Zmeurișul și Moșiile. Are o populație de 2.265 locuitori; o școală mixtă, care funcționează din 1868, în satul Solonțul; 3 biserici, câte una în satele Solonțul, Cucuieți și Sărata, deservite de 2 preoți și 6 cântăreți. După legea rurală din 1864, s-au dat, la 396 locuitori, 1.276 fălci și 40 prăjini pământ în țarină.

Teritoriul comunei are o întindere aproximativă de 15.587 hectare. Totalul pământurilor de cultură este de 973 hectare. Societatea Română pentru industria petrolului posedă 12.800 hectare, din care nu-mai 600 pământ productiv; restul e teren petrolifer, con-ținând ozocherită și cărbuni. Baia de la Solonț, numită Pârâul Clopotului, are mai mult de 40 puțuri, din care se extrage o cantitate însemnată de păcură. Sunt și 3 puțuri de ozocherită, din care se scoate până la 300 kg pe săptămână. Pădurea Gcamăna-Varnița ocupă 9.800 hectare și aparține tot Societății pentru exploatare păcurii. În această comună sunt ape sărate (vreo 5 izvoare) și ape sulfuroase. La satul Cucuieti se fabrică oale de pământ și var, Locuitorii posedă: 87 cai, 1.149 vite cornute, 225 porci, 27 capre și 1.401 oi. / **Solonțul**, sat și reședință a comunei cu același nume, situat pe apa Solonțului, între dealuri, pe o lungime de aproape 3 km. Are o populație de 1.271 locuitori; o școală mixtă; o biserică, clădită, la 1767, de fostul proprietar Pruncu, cu 1 preot și 2 cântă-reți; 5 cârciumi. Vite: 56 cai, 543 vite cornute, 94 porci și 20 capre. Pe teritoriul cătunului se găsește piatră calca-roasă, piatră de zidărie, un izvor cu apă minerală, o mulțime de izvoare de păcură (80 gropi) și 2 mori de apă”¹¹¹⁰.

SOLOTFENI

(Vrăbieni, lângă Leușeni, raionul Hâncești, Moldova).

¹¹¹⁰ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 450, 451

1637, noiembrie 28: Întărit de Vasile Lupu voievod căpitanului Bosiiuc și cneaghinei salr Antimiia, fiica lui Mândru fost armaș, nepoata lui Burnar vornic, care primesc urice pentru „jumătate din satul **Salcea** (lângă Leușeni, raionul Hâncești, Moldova), jumătate din satul **Solotfenii** (Vrăbieni, lângă Leușeni, raionul Hâncești, Moldova), care se numește acum **Vrăbienii**, ce sunt în ținutul Lăpușna, pe râul Nârnova, lângă Pietrosul, unde se varsă Bolota în Prut, unde a fost Obrăjje... **Călimă-nești** (comuna Călimănești, raionul Nisporeni, Moldova), tot pe Nârnova, **Colacul** (în Cioara, comuna Cioara, raionul Hâncești, Moldova) pe Prut, ce este în hotarul **Ciorăștilor** (comuna Ciorăști, raionul Nisporeni, Moldova)... / Și de asemenea, dreptele lor ocini și cum-părăhuri din jumătate din satul **Brădicești** (comuna Dolhești, Iași), din partea de sus, cumpărătură de la vărul său Ion, nepotul lui Bunescu, pentru 35 de taleri de argint, ce este în ținutul Fălciu... / Și de asemenea, după un zăpis de mărturie de la Gherghe fost armaș, Țogoe din **Răspopi** (lângă Tălpigeni, comuna Botești, Vaslui), Ion și Cociorvă din **Brădicești**, scriind că au venit înaintea lor Măciusca și Măriuca, fiicele Saftei, nepoatele lui Neagul, și au vândut toate părțile lor din satul **Chiricești** (Chircești, comuna Miclești, Vaslui) și cât se va alege din **Brădicești**... / Și de asemenea, a venit în fața acelor oameni buni Mărica, fiica lui Stancu, nepoata lui Ion Bunescu, și a vândut părțile ei de moștenire din acest sat **Brădicești**, pentru 15 taleri de argint... / Și de asemenea, au venit înaintea domniei mele Drăghici, fiul lui Ion Bunescu, și Ionașcu, fiul lui Săc..., nepotul lui Bunescu, și au vândut toate părțile lor din satul Brădiceștim ce este

în ținutul Vaslui”¹¹¹¹.

SOLPANIA

(sau Stohnaia pe Stupnoia,
aproape de Căpriana, Moldova).

1576: Întărit de Petru (Șchiopul) voievod lui Bratcu, Voanții, Vasco, Costei, Ignat și ginerelui său Ignat, care cumpără, cu 300 zloți tătărești, de la Toma Albăscul vătag și de la Hamarțu, „un loc din pustiu, anume **Solpania** (sau Stohnaia pe Stupnoia, aproape de Căpriana, Moldova), la fântâna Carena, din tot locul trei părți, din ispisoc de danie, ce au avut ei de la domnia mea”¹¹¹².

SOLTĂNEȘTI

(sat pe Dumitra, comuna Mălușteni, Vaslui).

Întărit, în **10 septembrie 1452**, de Alexandru voievod, postelnicului Ignat, care primește uric pentru „a lui dreaptă ocină și moșii, sate anume Șoldeștii, la Dumitra, și Ciorăștii, și Bârlăleștii, i Soltăneștii, și Socii,

¹¹¹¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 217, pp. 197-199

¹¹¹² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, pp. 216-218

cu mănăstire și cu Stanul, și, pe Prut, Dănișoara, și Ciocănești, și Borzăștii, și, tot acolo, la Vadul Rușilor, unde este Niag, și, de acolo, câmpul până ajunge la altă seliște, unde au fost Mane, și seliște... Ștelunova, și, pe din sus, la gura Sărății, silește Buvina, i... osebit alte seliști, și pe din sus de Husova, și Dobromireștii, pe Smila, și Balosinești, pe Smilișoara, și, pe Tutova, unde este fratele lui, Românești, și unde este casa lui, la Moina, și silește Negrilești, și silește pe Lucoveț, unde au fost Frumușelul, și Zorilă, pe Tegheci, și, la Prut, pe gârla Soholețul, unde au avut și moară și iaz”¹¹¹³. Hotare, din vechi.

SOLTĂNEȘTI

(în ținutul Putna, Vrancea).

1632, iunie: Întărit de Alexandru Iliăș voievod fostului mare vornic Lupul, care primește uric, după o pâră a Măricăi Tărâcioară, pentru „două vii de la **Soltă-nești** (în ținutul Putna, Vrancea), care acele vii au fost cumpărături ale lui Buzul pitar și ale cneaghinei Cârstina de la Zaharioaia din Soltănești, spunând Tărâcioară că ea este

¹¹¹³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. II, București 1976, doc. 20, pp. 22, 23

fiica lui Buzul, însă făcută copilă, și a cerut ea parte din acele vii. Iar Lupul vornic a zis că acele vii le-a dat însăși cneaghina Buzoaie, în viața sa, nepotului său de fiu, Lupul vornic, cum a arătat înaintea noastră și dresese de danie”¹¹¹⁴.

SOLTĂNEȘTI

(sau Șoltănești, ținutul Iași,
raionul Nisporeni¹¹¹⁵, Lăpușna, Moldova).

1656, iulie 16: Porunca dată de Gheorghe Ștefan voievod lui Mihai și Florea din **Sontănești** (Soltănești sau Șoltănești, ținutul Iași, raionul Nisporeni¹¹¹⁶, Moldova), să meargă „la satul **Trăisteani** (pe Miletin, astăzi Câm-peni, lângă Lătăi¹¹¹⁷, Botoșani), să alegeți parte de ocină ce are acolo Ioan, dinspre alți răzeși, să i se știe partea lui aleasă... să puneți semne și cum veți afla mai cu dreptul să-i faceți o scrisoare”¹¹¹⁸.

1670, martie 20: Porunca dată de Duca voievod lui Gheorghe din **Soltănești**, trimisul domnesc la **Trăi-steani**, să cerceteze pricina de hotar dintre răzeși, „că împlă locul

¹¹¹⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 103, pp. 130, 131

¹¹¹⁵ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 237

¹¹¹⁶ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 237

¹¹¹⁷ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 253

¹¹¹⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IV, Iași 1908, pp. 216, 217

în trei bătrâni, deci unii și-au arat pământ-turile, să le fie de hrană. Iftodie și Vasile au arat moșia lor, iar alți răzeși le-au luat de a zecea... tu să ai a socoti, dimpreună cu oamwni buni, și să le împarți moșiile după cum au ținut bătrânii, să știi care sunt acolo și de vor fi luat de a zecea fără de cale și fără de ispravă... și preum vei afla mai cu drept, să le faceți mărturie”¹¹¹⁹.

1670, mai 3: Tofana, fata Pițorcăi din **Iurcenii**, vinde lui Vasile Nuhitu (Nohit) din Iurcenii, „drept un cal cu căruță... partea tătâne-meu Vasile Pițurcă... dinaintea a mulți oameni buni și bătrâni, anume Constantin preotul din **Soltănești**, Ionașco ot **Petrosul**, Gavril Vărzaru, Mărian și Ștefan ot **Vărzărești** și alți oameni buni”¹¹²⁰.

SOROCA

(prin Liubenii și Bojdărești,
incluse în orașul Soroca, Moldova).

1569, iulie 28: Întărit de Bogdan (Lăpușneanu) voievod Frăsinei și surorilor ei Anușca, Cărstina, Marta și Magda, și altor neamuri ale lor, Varvara, Ion, Nicoară și Condrea, feciorii lui Ponea, toți nepoți Iugăi și strănepoți lui Pătrașco, care primesc ispisoc „pe două sate, unul anume unde este fântâna Țodnovții, pe Prut, ce s-a chemat mai înainte **Răpcenii** (sau Răpicenei, Ripiceni, sat pe

¹¹¹⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IV, Iași 1908, p. 232

¹¹²⁰ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 94, p. 122

Telița ce s-a numit Rițești, ținutul Orhei, raionul Arenii Noi¹¹²¹, Moldova), și altul **Verhlui Bențe**, ce se cheamă acum **Liubenețul** (Liubeniț, ce s-a numit Obârșia Liubevția, inclus în orașul Soroca¹¹²², Moldova), în ținutul Sorocii, din drese ce le-a avut strămoșul lor Pătrașcu de la strămoșul nostru Ilie voievod”¹¹²³.

1623, aprilie 9: Întărit de Ștefan Tomșa voievod lui Lupul, al treilea logofăt, care primește uric pentru „două părți de ocină din satul Bojdărești (inclus în orașul Soroca, Moldova), care sat se împarte în trei părți și este pe Răut, în ținutul Sorocii, și cu vad de moară în Răut, pe care le-a cumpărat de la Văsiian și de la sora lui Anghelina, fiii Stancăi, și de la nepotul lor Ionașco, fiul lui Drăgan, toți strănepoții lui Mihalcea, și de la nepotul lor Ștefan și fratele lui Eremeșco, și Troșca, și sora lor Călina, fiii lui Ionașco, nepoții Maicăi, strănepoții Fedulei, pentru 60 de galbeni ungurești”; „o parte din ocină din satul Macicăuți (comună în județul Chișinău, Moldova), ce-i pe Prut, în ținutul Orheiului, mai jos de Orheiul Vechi, din jumătate de sat, a treia parte din jumătatea de sus și cu părți de moară din vadul de jos, pe care și le-a cumpărat de la Sorița, fiica lui Jivală, și de la nepoata ei Creața, fiica lui Sava Borotco, și iarăși de la nepoata lor Dumitra, fiica lui Ionașco, nepoata lui Jivală, toți nepoții și strănepoții Cârstei, fratele lui Poroseci, pentru 30 de galbeni ungurești”; „o altă ocină din același sat Macicăuți, din partea de jos, cât se va alege

¹¹²¹ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 210

¹¹²² Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 147

¹¹²³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XXI, Iași 1929, pp. 104, 105

partea lui Frățiian, pe care a cumpărat-o de la Dosca și de la sora ei, fiicele lui Frățiian, cu 20 galbeni ungurești”¹¹²⁴.

1645, august 17: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Costin Jac și fraților lui, fiii lui Ursul, nepoții lui Lazar bătrânul, în baza unui zapis de mărturie de la Ciomârtan pârcălab de **Soroca**, Zota vornic, Dimiian pârcălab, Simion Huzeiu șoltuz și cu 12 pârgari, Pană Grecul și Miron din **Bulata** (comuna Zgurița, raionul Drochia, Moldova), în care au scris „cum a răscumpărat Costin Jac și cu frații lui jumătate din satul **Solonceni** (Șolcani, comuna Șepelici, raionul Soroca, Moldova), jumătatea de sus, ce este pe Căinar, în ținutul Soroca, cu loc de iaz și de moară în Căinar, pe ambele părți... / Și au dat Costin și cu frații lui 150 taleri de argint în mâinile lui Ghidion, fiul lui Voico logofăt, care acea jumătate de sat le-a fost moștenire de la bunicul lor, Lazar bătrânul, și au vândut-o niște rude ale răposatului Voico logofăt, iar apoi fiul lui Ghidion a scos-o la vânzare... iar ei au răscumpărat-o, pentru că le-a fost moștenire și li se cuvenea să o răscumpere”¹¹²⁵.

1673, martie 21: Țuțui și femeia lui Sofîa, fata lui Stani de Sămășcani, dăruiesc jîtnicerului Chiriac Sturza, „partea Sofiei, fata lui Stani, din partea Stani a șasea parte din vatra satului **Sămășcani**, din câmp, din heleșteu, din pădure și din tot locul... dinainte Lecăi pârcălabul, Zahariei din **Mihăilașea**, Andrieș de **Năpădeni**, Vasile Mihuleț de **Curileni**, Vasile Borha vătavul și Larie vătavul de **Horodiștea**, Vasile vătavul și Toader de **Soroca** ot

¹¹²⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 52, pp. 76-78

¹¹²⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 167, pp. 137-139

Pistruiani, Mironi de Bolicășești”¹¹²⁶.

1747, ianuarie 30: Mărturia lui Todirașco, feciorul lui Pahomie, în folosul lui Constantin Ciudin, feciorul Mariei Mihăesei, nepotul lui Ciudin, „precum să se știe că, pe când erau turcii în Kamenită și era nepace, trăind eu în stânca Sorocii, dimpreună cu alți oameni, de frica oștilor, țineam în casă pe Gavril Burdugan și-l sprijineam la vreme de bătrânețe și de neputință, fiind și ord, și pe acea vreme tot venea acel Ștefan Ciudin din **Soroca**, de-l cerca cu vedrea la casa mea, și, întrebându-l eu, odată, pe Gavril Burdugan de ce vine acel om de-l tot cearcă, Burdugan mi-a spus că îi este văr primar, care Burdugan pe mâna mea a murit sterp. Și a mai avut un frate, dar pe acela nu l-am apucat, nici țin minte cum l-a chemat, dar am auzit că a avut fecior, n-a fost sterp. / Așijderea, nici cine s-ar trageseminție din fratele lui Gavril Burdugan iarăși nu știu, ci atâta știu și mărturisesc că Constantin Ciudin este drept nepot de fată lui Ciudin Ștefan, pe care îl mărturisea Burdugan că-i este văr primar; / și așa am mărturisit și înaintea marelui logofăt Sandul Sturza, la judecata ce au avut Trohin Laki cu Constantin Ciudin și cu Trohin Țara, și cu preotul Gheorghe zet (ginere) Mă-riuței, fetei Gafiei, pentru moșia **Cerepcău** ot ținutul Sorocii, jumătate de sat, partea cea de sus, cumpărătura lui Karaghioz, ce a rămas la trei feciori de ai săi, Ciudin visternicelul, Colin și Burdugan”¹¹²⁷.

1782, februarie 25: Ilieș diacon, fecior lui Ioniță Ghinescul Cernitul ot **Soroca**, vinde căpitanului Ștefan Roșca ot **Crăsnășeni** ot ținutul Orheiului, drept 31 lei, „un

¹¹²⁶ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 134, p. 135

¹¹²⁷ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. III, Iași 1892, pp. 281, 282

vad de moară ce este pe apa Vaticelului, care este a noastră dreaptă moșie”¹¹²⁸.

1904: „**Soroca**, reședința județului cu același nume, așezat pe malul Nistrului. Distanța de la Chișinău, capitala actualei Basarabii, de 175 verste. Orașul este construit pe malul abrupt al râului, care se scoboară treptat spre Nistru, mai sus de oraș. Pe înălțimea malului, sunt căsuțele țăranilor români, înconjurată cu grădini fructifere și vii. Priveliștea orașului este pitorească, Jos, la mal, sunt ruinele vechii cetăți genovaze, reconstruită și întărită de Ștefan cel Mare. Șa sud, pe Nistru, se află slobozia orașului, numită Zastânca. Pământul seliștei a fost răscumpărat de stat, în întindere de 2,5 mii deseatine, împreună cu orașul, de la boierul Cerchez, pe la 1847. Mai departe sunt pietrării și pădure. Stâncile dimprejurul orașului în multe locuri au subterane, chilii etc. În apropierea orașului, pe moșia Grădiștea (rușii pronunță Horodiștea), sunt rămășițele unei arhi-vechi biserici creștine, săpată în piatra muntelui. / Populațiunea orașului, după recensământul din 1902, a fost de 27.800 locuitori, din care 12.000 români, 8.700 evrei, restul ruteni, ruși și armeni. / **Ipoteza istorică** pretinde că, pe acest loc, cu câteva secole înaintea lui Christos, a fost colonie greacă, Olhionia, și tot aici au stabilit genovezii factoria lor și au zidit cetatea. Cu jumătate de secol înaintea lui Christos, o altă ipoteză istorică așează aici orașul geților Serghidava sau Serghus, care apoi purtase numele de Crachicava. În secolul al X-lea, aici locuiau slavii. Pe la 1475, turcii răpiră, de la Ștefan cel Mare, Soroca și o distruseră. Pe harta lui Weaceslav Hrodeski, din secolul al XVI-lea, orașul este arătat cu

¹¹²⁸ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 267, pp. 292, 293

numele de Sroca. / Puține sunt locurile din istoria medievală a Moldovei unde a curs atâta sânge român cît a curs aici, pe pământul vechiului oraș moldovenesc Soroca. Aici, lângă zidurile sale, s-au dat luptele uriașe ale strămoșilor noștri cu polonii, turcii, tătarii și cazacii. Următorul hrisov, care se află în mâna mazelului Nicolae Creciu, din Grădiștea, de lângă Soroca, și pe care îl traducem din limba slavonă, ne arată rolul mazelilor pe aceste timpuri de luptă. „Cu mila lui Dumne-zeu, sună chrisovul domnesc, noi Ștefan Voievod, Hos-podar țării Moldovei, dăm de știre, prin aceasta carte a Domniei Mele, cui va vedea-o și citind va auzi că am binevoit noi, cu bună voința noastră și inima luminată (cvetlim), a dăruii mazelilor noștri, pentru credincioasa lor slujbă, care ne-au servit drept și credincios în contra dușmanilor țării și noi, văzând a lor dreaptă și credincioasă slujbă, le-am miluit cu mila Domniei Mele și am dat și am întărit, în pământul nostru al Moldovei, un loc deșert pe râul Nistru, ca să se așeze cu sat”. Hrisovul acesta este întărit prin mărturia bioerilor „și s-a scris la Suceava, în anul 1475, luna ianuarie 20”. / În prima jumătate a secolului al XVII-lea, Soroca, nu o dată a fost arsă și jefuită. Muntenii au bătut aici pe Vasile Lupu, fugărit la Cîhirin, către ginerele său Bogdan Chmelnițski. / La 1654, cazacii, cu Timoș în frunte, au năvălit în Soroca și au prădat-o. / La 1692, polonii au ocupat orașul, apărându-se în contra lui Mustafa-Pașa. / La 1711, Petru cel Mare a întărit lagărul său aici, trecând Nistrul. / La 1738, colonelul Capnist, din armata lui Lassi, a ocupat Soroca și iarăși a ars-o și a prădat-o. // **Actualul oraș** e tăcut, rău pavat, fără vreo industrie sau comerț. Popula-țiunea română se ocupă cu jocăria. Acum câțiva ani, aici a înflorit industria tutunului. Astăzi orașul posedă 561 prăvălii, oteluri, câr-

ciumi etc., care toate împreună fac daraveri”¹¹²⁹.

SOROCENI

(fostul sat Uriceni, Botoșani).

1627, iulie 20: Zapisul lui Chirila, feciorul lui Necoară de târg de **Botășeni**, prin care mărturisește că „a vândut dreaptă ocină ce-am avut eu în satul **Uriceni** (azi Soroceni, Botoșani) din ținutul Hârlăului, însă Uricenii de Câmp, din jumătate dintr-a treia parte, drept 200 taleri, cu tot venitul ce este în acea parte”¹¹³⁰.

1628, aprilie 5: Zapisul Titei, fiica lui Șoldan din Șoldănești, prin care mărturisește „cum am dat lui Toader Gânscă și feciorilor lui, nepoților mei, partea mea din **Șoldănești** (ținutul Hârlău, Botoșani), ce a fost a lui Șoldan, ce se va alege din vatra satului și din câmp, și din pădure și din pomete și din tot venitul cât va fi... Și în tocmela noastră au fost Iosip Șeaidir de **Iugani** (comuna Deleni, Iași), Patrovici de **Uriceni** (azi Soroceni, Botoșani), Pătrașco de **Buhăiceni** (azi Buhăceni, Botoșani), Oniul cel bătrân și popa Dediul de **Tomești** (azi Ciornei, Botoșani), Rusul de **Silicicani** (azi Silișcani, Botoșani) și alți mulți oameni buni”¹¹³¹.

¹¹²⁹ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, pp. 194, 195

¹¹³⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 224, p. 313

¹¹³¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 336, pp. 461, 462

1902: „**Soroceni**, sat în județul Botoșani, pe valea pârâului Burlea sau Ursoaia, în partea de nord-vest a comunei Gorbănești. În vechime se mai numea și Uriceni Herăscu. Are o populație de 266 suflete; o biserică; 2 iazuri; 1 moară de apă și 1 moară cu aburi. Locuitorii posedă: 500 boi și vaci, 80 cai, 850 oi, 10 bivoli, 120 porci; 50 stupi”¹¹³².

SOVEJA

(comuna Soveja, Vrancea).

1645, septembrie: Dumitru, feciorul lui Bogdan, și Vasile, feciorul lui Ion Fordan vând lui Matei Basarab voievod al Țării Românești, drept 8 ughi (ducați ungu-rești), „două pământuri în **Soveja** (comuna Soveja, Vrancea), pe locul Iteștilor... Și în tocmeala noastră au fost Ioniță Dabija, Pătrășcan cămăraș, popa Murgu, Lupșă vornic, Țăpe vornic din Câmpuri, Vasile feciorul lui Mogoș, Andronache, Simion și Mirăuță din Vrance... / Însă să se știe: pământurile din Dealul Babii, până în apa Șușiței, și de lat, 4 prăjini de falcie”¹¹³³.

¹¹³² Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 452

¹¹³³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 196, p. 156

1646, ianuarie 11: Frații popa Murgul și popa Duma, feciorii popii Petri din Vrancea, din Țara Moldovei, dăruiesc mănăstirii lui Matei Basarab voievod de la Soveja „patru fâlcii de fân pentru pomană”, ocazie cu care vând voievodului muntean o „ocină în **Soveja** (comuna Soveja, Vrancea), dintr-un bătrân a noua parte, drept 60 ughi”. Și mai cumpără Matei Basarab, pentru ctitoria lui moldovenească, de la Bârlădianu, feciorul Drăguțului vornic din **Cruce** (înglobat în orașul Panciu, Vrancea), și de la Erimie, feciorul Stancăi, și de la Alexandru, feciorul lui Costin postelnic, „din a cincea parte, a treia parte de la Soveja și două poieni de fân, drept 80 ughi (ducați ungurești)”; / de la Dabija, drept 80 ughi, „două roate de moară gata în apa Putnii, în satul **Vitănești** (comuna Țifești, Vrancea), cu vad, cu tot”, iar de la Pătrașco cămăraș, fiul popii Toader din satul **Bătinești** (comuna Țifești, Vrancea), pe lângă o danie – „o parte de ocină din Soveja, cumpărătură de la Istratie și de la femeia lui Armeanca din satul Bătinești”. Fratele lui Pătrașcu, Evstrate, și femeia lui Armanca vând voievodului, pentru 25 ughi, partea lor „de moșie de la Soveja, însă bătrânul Străuleștilor, cât se va alege din acele două părți”¹¹³⁴.

1646, martie 6: Erimie Cârștitan ot **Păunești** vinde lui Matei Basarab voievod, drept 170 ughi (ducați ungurești), „partea de ocină, câtă am avut dimpreună cu frații mei, în satul **Soveja**, a patra parte toată, care moșie ne este încă de la moșul (bunicul) nostru Bogdan”¹¹³⁵.

1646, iulie 29: Negri din Vrânceanu, Ion sin (fiu)

¹¹³⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 270, pp. 214, 215

¹¹³⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 306, p. 248

Ivănesei și frate-său Toader, Istrate sin Magul, Simion. Grigore, Ion, Iachim, Misaiu și Ivan, feciorii lui Leordă, Vasile Hoarnă, Măria sora lui Hoarnă, Bejan și Todosie, feciorii Măriei, Pricopie și sora lui Mistodie, feciorii Stanii, Mărica sora lui Negri, Constantin, Tudosie, Ion Buzcă, Pătrășcan, Gavril, Chirvase și Pătrașcu vând lui Matei Basarab voievod, drept 146 galbeni, „partea noastră de moșie din **Soveja**, a patra parte, bătrânul Ungurenilor, nepoții lui Pătru Rugină celui bătrân, din seliștea Sovejii în sus, pe apa Dobromirului, până unde se împreună cu locul domnesc, sub Țoha”¹¹³⁶.

1646, iulie 29: Erimie Dabija, Ipatie, popa Dumitru, Grigorie Toader, Petriman, Măria, Ion Podobitul, Dumitru și Furdan, toți nepoții și strănepoții Itului și ai lui Pătru Rugină, vând lui Matei Basarab voievod, drept 115 ughi, „partea noastră din **Soveja**, a patra parte, bătrânul Iteștilor, nepoții lui Pătru Rugină din partea Ungurenilor în sus, pe apa Cărligatei, până la Curmătura Sovejei, unde se hotărăște cu Vrance”¹¹³⁷.

1646, iulie 29: Grigorie sin (fiu) Ion Bogdan, Dănăilă și Pricopie, feciorii lui Vasile Rugină, și alți nepoți ai lui Rugină cel bătrân, și Grigorie Popăscul și sora lui Mărica, fi feciorii lui Botici ce-a fost vornic, și feciorii lui Ionașcu, nepoții Anghelinei, și Mihoci, feciorul lui Grozav, nepotul lui Andrei, și Bălan, feciorul lui Andrei, și Toader, feciorul Măricăi, nepoții lui Andrei, și Andronache și Vasile Pogor vătav, și Balica, și Avram sin Arvat, toți nepoții Ilcăi, și Dabija pârcălabul și fratele său Erimie,

¹¹³⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / *A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 448, p. 382

¹¹³⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / *A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 449, pp. 382, 383

și Bârlădeanul feciorul Drăguțului ce-a fost vornic, și Mărica, fata Frățilesăi, și Nedele, sora Frăți-lesăi, Vasile feciorul Sorudiicăi, Nedelea fata lui Ioniță, și Dumitrașcu cu surorile lui, feciorii Cozmii, Ionașcu și popa Dumitru, feciorii lui Lupșe, Bogdan și Haret sin Ioniță, Rugină și Buțugan Rugină, toți nepoții lui Bogdan, strănepoții lui Pătru Rugină, vând lui Matei Basarab voie-vod, drept 250 galbeni, „partea noastră de moșie din **Soveja**, a patra parte, bătrânul Bogdăneștilor, din seliștea Soveja, pe apa Șișițai în sus, până unde se împreună cu locul domnesc”¹¹³⁸.

1646, iulie 29: One, Bogdan, popa Murgu, Erimie, Elisafte, popa Buzinchi, Dochia, Machidon, Ion Gelipul, Drență, Purcar, Cozma, Munteanul, Slav, Neagoe Straoa, Banin, Ion Podobit, Ion Dubăescu, Iachi, Toma Dadurcă, Ion Pohnă, Tudoran, Ion Țepe, Stănislaș, Toma, Găvan, Constantin, Tudosie, Ignat, Grigorie Leurdă, Opre, Tudoran, David, Pupurluca și Toader din Soveja, toți nepoții Straoi, strănepoții lui Pătru Rugină, vând lui Matei Basarab voievod „partea noastră de moșie din **Soveja**, a patra parte, bătrânul Străuleștilor, nepoții lui Pătru Rugină, din Vădurele, până unde se rupe pârâul Ghiron-die, sub Răchitaș și pe alte ape, până sub muntele dom-nesc ce se cheamă Zboina”¹¹³⁹.

1646, iulie 30: Frații popa Vasile și Tudosie diac, feciorii Chiranei, nepoții Brândușei, și Toader, feciorul Latei, și frații lui Lupul, Anton, Fâia și feciorii ei, Fătul, feciorul Petii, nepotul Dobrii, și Nistor și Blaga, feciorii lui Purcar, nepoții Danciului, Andrei și Vlașca, nepoții lui

¹¹³⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 450, pp. 383, 384

¹¹³⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 451, pp. 384, 385

Paos, Alexa, Dumitra și Agahie, feciorii lui Toader Bogza, nepoții lui Ion Coșotă, strănepoții lui Nicoară Lacico, toți strănepoți lui Lacico, feciorul lui Pătru Rugină cel bătrân, vând marelui comis Radul din Țara Românească și jupânesei Sofiica, drept 32 galbeni, „par-tea noastră de moșie a **Lăceștilor** (parte din **Soveja**, care poartă numele familiei Lăceștilor), din Vădurele în jos, până în gura Boului și până în vârful Runcului, și până în dihăraia Tălmaciului, unde se împreună cu locul dom-nesc”¹¹⁴⁰.

1646, noiembrie 17: Întărit de Vasile Lupu voievod „prea iubitului din inimă fratelui domniei mele „Matei Basarab voievod”, care cumpărase de la răzeși, parte cu parte, întreg „satul Soveja, în ținutul Putnei” și moșii din satele megieșe, pentru a-și înzestra ctitoria moldavă, mănăstirea Soveja. Ispisocul de cumpărătură înveșnicește numele răzeșilor vrânceni: Irimie Dabije, Ipate, popa Dumitru, Grigore Toader, Petriman, Mieriți, Ioan Podobitul, Dumitru, Furdean – nepoți și strănepoți ai Itului și ai lui pătru Rugină bătrânul, care au vândut, „din partea Ungureanului, în deal, pe pârâul Cărligaților, până la curmătura Sovejei, unde se hotărăște cu Vrancea”; / Grigore sin (fiu) Ion Bogdan, Dănilă, Pricopie sin Vasile Rugină, Grigore Pojăscu și sora lui Marica, feciorul lui Botici fost vornic, feciorii lui Ionică, nepoții Anghelinei, Mihai sin Grozav, nepot lui Andrei, Bălan sin Andrei, Toader sin Marica – nepoții lui Andrei, Andronic, Vasile Oijan vătav, Nalica, Avraam sin Arvat – nepoții Ilcăi, ai lui Dabija pârcălabul și a dratelui său, Irimia și Bărlădeanu sin Drăguțului fost vornic, Mărica fata Frățileșăi, Vasile Conorodici, Nedelea sora Frățileșăi, Nedelea fata

¹¹⁴⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 454, pp. 387, 388

Ionițai, Dumitrașco cu surorile lui, fii Cozmei, și Ioanichie și Dumitru, feciorii Lupșei, Bogdan, Haret sin Ioniță, Rugină, Bușurca sin Rugină – toți nepoții lui Bogdan, strănepoți lui Pătru Rugină, care vând, „sin același sat Soveja, partea Bogdăneștilor”; / Negrea din Vrancea (ctitorul schitului din care s-a făcut mănăstirea Soveja), Ioan sin Ivănesăi și fratele său Toader, Instratie sin Mangul și soru-sa Maria, Bejan, Tudosă sin Maria, Pricope cu soră-sa, Mitodi sin Stăni, Marica sora Negrii, Constantin, Tudosă, Ioan Bâtvă, Pătrășcanu, Gavril, Cheroacă, Pătrașco, Vasile Bacirolei – toți nepoții lui Pătru Rugină, care vând partea lor din „partea Ungureanului, bătrân din seliștea Soveja, însă pe pârâul Dobromiriei, pe unde se împreună cu locul domnesc”; / One, popa Murgul, Irimia, Elisafta, popa Buzinki, Dochia, Machedon, Ioan Gealepul, Drențea, Porcar, Cozma, Muștrață, Slav, Neagul Straoa, Baniciu, Ioan Podobitul, Ioan Budăescul, Echim, Toma Dadurcă, Ioan Pahnă, Tudoran, Ioan Țafe, Toma, Agapie Ciorca, Vasile Lăduncă, Vasile Nichitiu, Istratie, Vasile, Petre, Apostol Vrabie, Ioan Rugină, Zăbrăuțu, Ioan, Isaia, Cioban, Irimie, Toma Găvan, Costanda, Tudora, Ignat, Grigorie Murda, Opre, Tudora, David, Pogor Luca, Toader și Simion – toți nepoți și strănepoți lui Pătru Rugină, care vând, „în același sat Soveja, tot bătrânul lui Străulești, din Vădurele până la pârâul Ghirodie, sub Răchitiș, și în alte ape Pioa, care curge de la Pioa și pe lingul, până la Planina domnească, care se numeștw Zboina”; / „Dabija pârcălabul i-a vândut două roate de moară pe apa Putnei, cu **tot satul din vadul Vitănești**”; / Ursul Vartic, fost vornic „i-a dăruit un vad de moară cu două pietre pe apa Putnei din satul **Cli-picești**”; „Nenciul din Străoani i-a vândut trei pogoane de vie în satul

Străoani... și un pogon de țelină”; / Frații Vasile, Marfa și Stana i-au vândut „cinci pământuri în susul Verzei”; Marfa și fratele ei Ioan Stanciul i-au vândut „2 pogoane de vie și un pogon de țelină în dealul Străoanilor, lângă via fratelui său Vasile”; / Daniil sin Petrii Bicului din Străoani i-a vândut „două pogoane și jumătate de vie gata în dealul Străoanilor, aproape de acele vii”; Dumitrașcu sin Neagu din Clipicești, femeia lui Bălușca și fiul lor Toma i-au vândut „4 pogoane de vie în dealul **Clipiceștilor**, din partea Baciului, în jos, cu cât loc ține via până în sus și până la viile Târjăului, și cu un pământ spre gârla Putnei”; / Irimia Cristiiian, fratele Dabijeii pârcaleab, i-a vândut „drepte ocini țigani, ce i-a avut de la strămoși”¹¹⁴¹.

1767, april: Mărturia de judecată de va vornicii Vrancei, dată „la mâna moșnașilor din satul **Tulnici** ot Vrancea, să se știe precum, având ei multă pricină de judecată cu egumenul și călugării de la Soveja pentru muntele Lepșa... vroidnd călugării de la Soveja ca să ia tot muntele Lepșa, și moșnașii de Tulnici n-au suferit și au mers la Domnie, de au făcut jalobă”. Și s-au adus înscrisuri și martori, precum „un om bătrân, anume Ion logofătul la panțiri din **Soveja**, care, știind rândul mun-ților, a mers de le-a arătat hotarele”, dar călugării nu renunțau la ceea ce nu li se cuvenea, ba chiar „a scos o carte de blăstăm egumenul Dămiian asupra Vrânce-nilor... și fiind toți moșnașii de la Tulnici acolo, au luat cartea și-au sărutat-o, anume Gligori Gherman, Ștefan Budac, Ion Sava Ivan, Marin Gherman, Tănasă Gherman, Vasile Vameș, Radu Necoară, Mihai Necoară și alții, și Miron Bahamăt ot **Bârsăști**, Mariș ot Valea Cozii... și văzând și egumenul că

¹¹⁴¹ Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 21, pp. 12, 13

iau atâția oameni carte de blăstăm, a primit ca să fie stăpânirea acestor munți după cum au arătat Vrâncenii în semnele ce s-au pus acum: din jos de Tilica cea înaltă și din jos de Piciorul Paltinului, și din semnele acestea în sus să stăpânească egumenul, iar în jos, cu Piciorul Paltinului și tot muntele să stăpânească Vrâncenii”¹¹⁴².

1774, iunie 26: Satul **Soveja**, ținutul Putnii, ocolul Șușiții, după recensământul lui Rumeanțev¹¹⁴³, avea **toată suma caselor 282**. Scădere rufeturi 90: 40 scutelnici, 5 popi, 12 nevolnici, 33 țișani. Rămân birnici 192. / **Birnicii**: Mane Sfârnog, vornic / Radul Bochiță, vătăman / Gheorghe Giană / Chiriac Furtună / Mane Hodoroge / Costantin Furtună / Tănase Neloil / Andronache Fleșcan / Vlad Lungul / Gheorghe Nianciul / Costantin Grobnic / Stan Grobnic / Vlad Grobnic / Vasile Grobnic / Mihai Bâra / Răuță Bășătescul / Ene Burne / Ion Buză / Radul Buză / Alde Hodoroge / Cozma Anghenie / Ion Anghenie / Stan Răduțu / Radul Baște / Tănăsă Baște / Ion Găman / Crăciun al lui Varvaric / Pavel Răvășel / Coman Ciuhuman / Ion Ciuhuman / Brătilă / Mateiu Dobrin / Stan Dobrin / Stan Bobocan / Chirico fratele lui / Mane Varvaric / Stanciul Chicioroage / Stanciul Calic / Stanciul Bălan / Vlad Mățăoan / Șerbu Guriță / Stoica Guriță / Stanciul Guriță / Stoica Lărge / Radul Bodian / Ion Fuiure / Grigore Burduce / Răuță Mătoian / Radul fiul lui / Ion Boldian / Radul frate lui Cârste / Stanciul Ticăluță / Irimie, vătăman / Cerne / Stan Vălvărău / Coman Bălbărău / Radul Bălbărău / Radul Strachină / Stoica Mehedințu / Ion Țulucan / Iacob fiul lui

¹¹⁴² Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 139, pp. 95-97

¹¹⁴³ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 299-301

/ Mane Cefalin / Pavel al lui Sulă / Toader Merche / Jângan
 Dăgurița / Jângan Boian / Ion Răfec / Oance Nelepcul /
 Radul Negoescul / Stan fiul lui / Jângan Boian / Ion Boian
 / Coman Negoescul / Coman Răfec / Coman Răul /
 Costantin Răul / Micul Răul / Vâlcul Găman / Pârvul,
 cojocar / Mihăilă fiul lui / Badul / Ion Negoescul / Radul
 Mâinia / Stan / Radul Balcul / Coman Balcul / Radul
 Balcul / Stanciul Praja / Stanciul Barna / Niagul Bădianul
 / Jâpa / Jâgan Varvaric / Ion Cărpăveche / Radul Guriță /
 Simion, dascăl / Ion Roșul / Ursul Prelungian / Stoica
 Bădeiu / Radul Roșcan / Ștefan al vornicului / Dinul /
 Coman Drânbă / Stoica fiul lui Pârvul / Stan Hoge /
 Bosuiuc Hoge / Stan Milcovan / Costantin ot tam (de
 acolo) / Micul, vrâncean / Șerbul Barbălată / Oance, mocan
 / Stanciul Boian / Stoica Săcărian / Alde Buchiță / Ion al
 lui Toceiu / Gheorghe, muntean / Moisă / Răuță Fleșcan /
 Dumitru a Săndulesii / Mane Plopeș / Ion, dristar / Stanciul
 Bâra / Zanfîr Bâra / Gheorghe al lui Vlaico / Ion Bobocel /
 Dumitru Sfârnog / Stanciul nepot lui / Ion Bârne / Ion
 Despul / Ion Briazul / Stan al lui Tănasă / Ion Costescul
 Bărbălățescul / Iarca Costescul / Șerbu frate lui
 Bărbălățescul / Stanciul Dudul / Ion Păragină / Stan Cosor
 / Drăgan, mocan / Mane Ciocoiu / Costantin Chelmeș /
 Chiriac Moman / Bran al Nistoresii / Ion al Nistoresii /
 Pantază Durbaca / Simion, apar / Șerbu Brâncă / Neculai,
 văcar / Mihai, rotar / Toderășco, morar / Oance Moman /
 Opre Bășătescul / Sas Bășătescul / Radul Pleșan / Ion
 Tătarul / Radul Cosor / Radul Durbaca / Voico Genunchi /
 Barbul Enache / Ion Bunghiz / Ion Hanța / Stan Beșliaga /
 Radul Hanța / Neculai Hanța / Nacula Moman / Petru
 Căciulă / Stoica Pătula / Radul Negoescul / Petru, muntean
 / Coman Brâncă / Ion Fuiure / Junga Fuiure / Stanciul Toșa

/ Stoica Coșa / Ion Țânte / Vlad Genunchi / Udre Noor /
 Bran Bunghiz / Coman Năpar / Radul Cârste / Șerbu a
 Nistroae / Radul Genunchi / Ion Tocilă / Șerbu Bercas / Ion
 Păstrăv / Stanciu Jălan / Toader Bașote / Nicul Fuiure /
 Radul Aghinie / Sandul, dristar / Stan Mândrilă / Mane
 Sfârnoc / Radul Bochici. // **Rufeturi:** Coman Jâpa,
 scutelnic mănăstirii Soveja, poslușnic / Vasile Bociuc /
 Stanciul Jâte / Stanciul fratele lui / Neculai Mățăoan / Stan
 Răul / Stan al lui Necula Moman / Ion Doduleț / Ion Hasnăș
 / Ion Grobnic / Radul Chitocian / Gheorghe Bălan /
 Dragomir Cătcărici / Stan Varvaric / Necula Velican /
 Dumitru, bejenar / Gheorghe, bejenar / Stan Chirca / Jâte,
 vezetiu / Necula, văcar / Ion, cioban / Radul, crav / Ion,
 butnar / Toader, chelar / Badul, muntean / Stan Băcăiul /
 Stoica / Ion / Coman Roșul / Matei Cutcuriguță / Costantin
 Răul / Voiniaga / Ion, lemnar / Stan Mustiață / Iuga / Radul
 Săcărian / Ion, cojocar / Stanciul Ghiherdene / Radul
 Tomișan / Ilie, bejenar / Dumitru Sfârnog, nevolnic /
 Vâlcu, nevolnic / Cârste Ticluță, nevolnic / Stoica Ticluță,
 șchiop, nevolnic / Popa Ion Dobrin / Popa Radul / Popa
 Stan / Popa Coman / Diaconul Radu / Irina, săracă / Stanca,
 săracă / Maria, prescurnița / Bucura, babă / Baba Dobra /
 Dobra Ginguliasa / Baba Dobra / Dobre, țigan al mănăstirii
 Soveja / Petre, țigan al mănăstirii Soveja / Ion, țigan al
 mănăstirii Soveja / In (alt) Petre, țigan al mănăstirii Soveja
 / Ion Bazăn, țigan al mănăstirii Soveja / Stroe fratele lui,
 țigan al mănăstirii Soveja / Ion Capră, țigan al mănăstirii
 Soveja / Toader, țigan al mănăstirii Soveja / Gheorghe,
 țigan al mănăstirii Soveja / Drăghici, țigan al mănăstirii
 Soveja / Simion, țigan al mănăstirii Soveja / Dănilă, țigan
 al mănăstirii Soveja / Stanciul, țigan al mănăstirii Soveja /
 Ion, țigan al mănăstirii Soveja / Gheorghe, țigan al

mănăstirii Soveja / Ioniță, țigan al mănăstirii Soveja / Ion, țigan al mănăstirii Soveja / Gheorghe, țigan al mănăstirii Soveja / Andrei, țigan al mănăstirii Soveja / Costantin, țigan al mănăstirii Soveja / Chirică, țigan al mănăstirii Soveja / Costantin, țigan al mănăstirii Soveja / Dumitru, țigan al mănăstirii Soveja / Radul, țigan al mănăstirii Soveja / Ion, ciobotar, țigan al mănăstirii Soveja / Marin, țigan al mănăstirii Soveja / Ion, țigan al mănăstirii Soveja / Ștefan, țigan al mănăstirii Soveja / Sandul, țigan al mănăstirii Soveja / Nica, țigan al mănăstirii Soveja / Vasile, țigan al mănăstirii Soveja / Pălade, țigan al mănăstirii Soveja / Radul, țigan al mănăstirii Soveja / Baba Rada Pătroae.

1789, februarie 9: Răzeșii din satul **Tulnici** dăruiesc „părinților de la sfântul schit Lepșa... un trup de moșie de pe **Lepșa**, din pârâul Bradului, din apa Lepșii și Lepșa în sus și merge până în gura Lepșulețului, până în pripor, și din pripor în zarea muchiei și iese în muchie și ia zarea muchiei și curmătura până în coada pârâului Bradului și i se încheie. Și într-acest trup de moșie este și lunca Bradului, până în Grumazi, dată tot de sat, și, de acolo, în sus, pe lângă vale, au dat Grigore Boțul, Gheorghe Bârlă, Stan Boțul și Toader Boțul. Secătura ciunțită au dat-o sfintei biserici danie pentru sufletele noastre și pentru ale părinților noștri, iar locul bisericii și la biserică a dat Grigore Gherman, și de la deal a dat Ștefănache Bahnă 4 fâlci peste pârâu, care le-a schimbat cu Radul Nistor, ce i-a dat Radului la Tivitău, peste pârâu a dat Ion Baci 2 fâlci și 2 fâlci le-a dat Toma Dârlă”. / Semnează zapisul: „Grigore Gherman, Radul Nicoară, Toader Bâz-nă, Ioan Gherman, Irimia Budacu, Toader Nicoară, Nistor al Gherghinii, Petrea Danciul, Ion Dășagă; preotul Mihai ot

Soveja am primit această danie pentru sfântul schit Lepșa”¹¹⁴⁴.

1902: „**Soveja**, comună rurală în județul Putna, plasa Zăbrăuțul, situată în fundul Sușiței, între munți, la 36 km de sub-prefectura plășii și la 64 km de capitala județului. Se compune din cătunele: Dragosloveni, unde e și primăria comunei și Rucăreni, despărțite numai prin un deal. Este udată de pâraiele: Sușița, Criminețul, Răchitașul, Bon, Pilugul, Dumicușul, Piua, Dragomira, Sărata, Cârligata, Negru și Cerbul. Altitudinea comunei e de 540 m deasupra nivelului Mării. Are o populație de 2.491 suflete; o biserică parohială, cu hramul Nașterea Domnului, în Dragosloveni, și una filială, cu hramul Sf. Nicolae, în Rucăreni; o școală mixtă. Vite: 1-040 boi, 1.070 vaci, 866 cai, 5.921 oi, 10 capre și 542 porci. Locuitorii posedă 156 stupi de albine. În comună se găsește cuarț și sunt 7 localități unde se află sare: Criminețul, Dealul Moșului, Fundul Pivei, Poiana Ascunsă, Piatra Gogonată, Șagiul și Ciurbele”¹¹⁴⁵.

SPANCIOCANI

(Orhei, Moldova).

1600: Zapis de la Năvrăpescul jicnicer, Hraniță diac, Ursu din **Mihălașa**, David din **Ciulucani**, Șanța aprodul din **Vovinești**, Potărescul din **Biliceni** și Rusul din

¹¹⁴⁴ Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 179, pp. 123, 124

¹¹⁴⁵ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 452

Spancoicani, în care mărturisesc cum „a venit Ionaș-co Bârboșel din **Biliceni** și a vândut a sa dreaptă ocină din satul **Dereneu**, din a cincea parte din jumătate de sat cât i se va alege lui, drept 66 taleri, lui Necoară logofăt”¹¹⁴⁶.

SPARTA

(lângă Hălărești, comuna Iana, Vaslui).

1634, iunie 27: Porunca dată de Vasile Lupu voievod spătărelului Vasile Zeletin din **Sparta** (lângă Hălărești, comuna Iana, Vaslui), după „jeluirea lui Toma din **Răchitoasa** (comuna Răchitoasa, Bacău) pe Băldea de acolo, zicând Toma că i-a pierit un bou pentru dajde Boldei și nu-i mai plătește boul, și are carte de la Moise vodă”, să meargă și să rețină „moșia câtă va fi având Boldea în Răchitiș... până va plăti boul”¹¹⁴⁷.

SPĂTĂREȘTI

(pe Tutova, între Perieni și Crețeni,
comuna Perieni, Vaslui).

1632, iunie 10: Zapisul lui „Isac și Lupu, vornici de

¹¹⁴⁶ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 16, pp. 27, 28

¹¹⁴⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 170, pp. 191, 199

Bârlad, Andreiaș șoltuzul cu 12 pârgari, Ionașco Dinga cupeț, Vântul cupeț, Apostol Goian cupeț, Micro cupeț și Crăciun cupeț din **târgul Bârlad**”, în care mărturisesc cum a venit Ursu Vorticu (Vartic, mai jos, în text) vor-nicul „și a vândut un sat, **Spătăreștii** al nepotului său Toader, feciorul Cosmii spătarului, ce este la ținutul Tutovei, pe apa Tutovei, din hotar în hotar... Și acel sat l-a fost vândut mai înainte Toader, nepotul lui Vartic, lui Andronache cămărașul și l-a răscumpărat unchiul său Vartic. Și, după ce l-a răscumpărat, Vartic l-a vândut lui Andronache și jupânesei Ilințai în 120 de galbeni de aur bani gata... Și, precum umblă hotarul acelu sat de veac din bătrâni, din șes, dinspre apus de Tutova, la deal, până în dumbravă, cam sus și în deal spre rădărit, până în marginea poienii Periiianilor; și din stâlp în stâlp, în jos, pe șes drept, tot spre apus de Tutova, ia drept vâlceaua ce-i din jos de fântână și spre răsărit, prin gura opos-turilor, peste Tutova la deal, pe vâlcea și prin gropi, și tot la deal, drept spre răsărit, până sub vârful dealului, în drum, și în sus, pe drum, pe lângă poiană, până în hotarul Crețianilor”¹¹⁴⁸.

SPĂTĂREȘTI

(lângă Fălticeni, Suceava).

Aflați, inițial, în megieșie și în strânsă legătură cu moșia lui Julea Fultic, Șoldăneștii sau vechiul Tămârta-

¹¹⁴⁸ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, IV, Bârlad 1924, doc. 34, pp. 63, 64

șinți, Tamârtașăuți, Tamârtașovți, și cu Movila Găunoasă, Spătărești, numiți, inițial, printr-o parte a sa Antelești sau Antilești, dezvăluie o surprinzătoare icoană a vieții răzeșești, în perioada ei de descompunere, atunci când părți (jirebii) din Spătărești-Antilești ies din indiviziune și, după ce „se aleg”, sunt vândute răzeșului Deleu, care, prin avere și prin slujbă (de la aprod, ajunge rapid spă-tărel), se transformă în boier. Printre răzeșii locului se află și „moșul” (străbunul inițial) al răzeșilor bucovineni Bercea, Ionașco Bercea, care a trăit înainte de anul 1600, nepoții acestuia vânzând părțile din Spătărești și stabilin-du-se prin satele de pe Sirețel și Prut, în care aveau jirebii (răzeși din care se trage și artistul plastic Radu Bercea), precum și „moșul” neamului Tomegea, descendent din „Tomegiul”, fratele Măricăi.

1411, septembrie 22, Suceava: Alexandru cel Bun întărește „lui Șoldan Petru și femeii lui, fiica panului Giulea (Julea Păntece – n. n.), și copiilor lor, și fratelui său, Miclouș, un sat pe Șomuz, anume Tamârtașăuți. Și încă i-am dat lui și femeii lui, fiica panului Giulea, și copiilor lor, un sat, anume Movila Găunoasă. Aceasta să le fie uric, cu tot venitul, în vecii vecilor. Iar în acest sat, care este la Movila Găunoasă, fratele său, Miclouș, să nu aibă nici o treabă. Iar hotarul acestor sate să fie după hotarul vechi, din toate părțile”¹¹⁴⁹. / În aceeași zi, printr-un alt înscris, Alexandru cel Bun vestire că a luat „din Tamârtașăuți, de la Șumuz, cinci curți de tătari, cu voia lui Șoldan Petru, și le-am dat mănăstirii Sfântului Nicolae din Poiană pe

¹¹⁴⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 30, p. 43

deplin”¹¹⁵⁰, adică mănăstirii Po Brata (fratelui), numită ulterior Probota.

1431, decembrie 20: În fața Divanului lui Alexandru cel Bun se judecă un proces de „răscumpărarea capului”, deci a vinovăției pentru uciderea unui om. „Iliaș a pârât pe Giurgiu, înaintea noastră, și a rămas Giurgiu să-și răscumpere gâtul său de la noi. Și pentru această gloabă, acest Giurgiu a dat, înaintea noastră, partea sa din sat din Tamârtașinți slugilor noastre Balotă și Oancea, iar ei l-au răscumpărat din această gloabă”¹¹⁵¹.

1445, februarie 18: Printr-un uric al lui Ștefan Voievod, fiul lui Alexandru cel Bun, se întărește mănăstirii Homorului, împreună cu Vorniceni și Pârtești, și „alt sat, Antileștii” (**Spătăreștii**), dania „boierului Lazor și cu fratele lui, Stanciul”¹¹⁵².

1474, aprilie 5: „Un ispisoc de la Ștefan Voievod pe satul întreg Anteștii (**Spătăreștii**), dat lui Ion Bulbosii și frățane-său Mihul din Faraoni”¹¹⁵³.

1500, martie 30: Ștefan cel Mare întărește mănăstirii Pobrata „5 odăi tătarești, ce-au fost luat moșul (bunicul – n. n.) nostru Alexandru Vodă acele odăi tătarești de la Tamârtașovți de la Șomuz, cu voia lui Șoldan Petru și au dat sfintei mănăstiri”¹¹⁵⁴.

1624, octombrie 9, Suceava: Anna și cu fratele ei, Ionașco vând 2 jirebii din Antălești lui „Dealeu den **Spă-**

¹¹⁵⁰ Ibidem, doc. 31, p. 44

¹¹⁵¹ Ibidem, doc. 105, p. 156

¹¹⁵² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 251, p. 335

¹¹⁵³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 197, p. 296

¹¹⁵⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 258, p. 462

tărește” pentru 55 de taleri. Printre martori s-a numărat și „Vasilie, păhărnicele din Vârtop”¹¹⁵⁵.

1625, ianuarie 17, Baia: „Antimia, fata Anii” a vândut „partea mea ce se va alege din sat din Spătărești, o jirebie, ce se va alege, cu tot venitul și din pădure și dintr-apă și cu ce se va alege, eu am vândut lui Deleu aprodul, drept 15 taleri bani proști, 7 taleri buni, ce l-am plătit pe cal domnesc la Șeptelici hatman”¹¹⁵⁶.

1625, august 11, Baia: În fața pârgarilor din Baia ai șoltuzului Hancea „a venit Solomia, preoteasa din satul Spătărești... și a vândut ocina sa, un loc de casă, ce este partea Mândrei, o jirebie și jumătate, cu casă ce a fost făcută de bărbatul ei, popa Anton. Și a întrebat și rudele sale, când a vândut această mai sus scrisă ocină lui Deleu din același sat, Spătărești. Și a vândut această ocină lui Deleu pentru 45 taleri”¹¹⁵⁷.

1625, noiembrie 2, Hârlău: În fața Divanului lui Radu Vodă s-a prezentat „Deleu, aprod, cu un zăpis de mărturie de la oameni buni, slugi domnești, anume: Simion Mălaiu din Hreasca, și Vasile, păhărnicele din Vârtop, și Ionașco Arame, și Vasile, hânsar din Tâmpeschi, și La-zor, și Tohilă, și Mihăilă și Focșea, scriind și mărturisind în el că și-a cumpărat o jirebie, cu tot venitul ei, și jumătate din altă jirebie din satul Spătărești, de la mătușa lui, Solomia, preoteasa popii Anton, și de la fiul ei, Dumitrașco, pentru patruzeci și opt taleri de argint. Și la aceasta de asemenea

¹¹⁵⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 235, p. 303

¹¹⁵⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 262, p. 329

¹¹⁵⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 365, p. 435

a înfățișat înaintea noastră alt zapis, de la oameni buni, anume: Gavril Tăutul, mare vătah, și Gligorcea Pisoșchi și Boldișor, că de asemenea a cumpărat o jirebie, cu tot venitul, tot din satul Spătărești, de la Antimia, fiica Anei, și de la fiii ei, Vasile și Gavril și Calistrat, pentru douăzeci și trei taleri de argint. Și la aceasta, de asemenea a înfățișat înaintea noastră și alt zapis, de la oameni buni, că a cumpărat de la unchiul lui, Miron, o altă jirebie, cu tot venitul ei, ce se va alege, pentru șaptesprezece taleri bătuți, tot din satul Spătă-rești”¹¹⁵⁸.

1626, iunie 17, Iași: „Io Miron Bărnovschi Mohila voievod” întărește aprodului Deleu „dreapta lui ocină și cumpărătură, o jirebie și jumătate din satul Spătărești, ce-i este cumpărătură de la mătușa lui Solomia, preoteasa popii Anton, și de la fiul ei Dumitru, pentru patruzeci și opt de taleri de argint; și de asemenea altă jirebie din același sat, ce este de la Antemia, fiica Anei, și de la fiii ei, Vasile și Gavril și Calistrat, pentru douăzeci și trei taleri de argint, din ispisocul de cumpărătură de au avut de la Radu voievod”¹¹⁵⁹.

1626, iulie 3: Mihăilă Calcăș. Aprod scrie și mărturisește „cum au venit Erina și Anghelina, ce sunt vere primare, fete din două surori, cu cinstită cartea dumi-sale Miron Moghilă voevoda, spunând cum s-au pârat de față cu Părasca, împotriva lui Deleu, și cu Nastasia și cu Ștefan și cu alții pentru ocină ce au ei în sat în Spătărești, și le-au spus cartea să le împart. Deci eu am strâns oameni buni, bătrâni, megieși din sus și din jos și am căutat toate

¹¹⁵⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 385, pp. 450, 451

¹¹⁵⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 79, p. 99

tocmelile și isprava acelu sat. Deci s-au aflat două jirebii pre mijlocul satului, ce s-au venit Erinii și Anghelinei și le-am znămenuit și le-am pus stâlpi de către toți oamenii și de către toată ruda lor, ca să le fie ocină dreaptă și moșie și cu tot venitul hotarului ce va fi cum a fost. Dinaintea lui Vasile Boldișor de Tâmpeschi și Vasile Roșculeț de Buciumeni și Ionașco de-acolea și Toma de Antălești (Spătărești – n. n.) și Ursu de-acolea și Zadul ot tam (acolo – n. n.) și popa Ghidion și Goia ot tam și mulți oameni buni”¹¹⁶⁰.

1626, iulie 3: Zadul pune zălog, la aprodul Deleu, „o jirebie a lui Bormotă din sat din Antălești... cu tot venitul... pentru zece zloți, ce i-a dat Deleu, când au fost în legătură la Porturul. Așijderea au luat treisprezece potronici de-argint, iar de la Deleu, de s-au plătit de la Jora, și un zlot când au murit mă-sa, și 2 taleri în Suceava, când l-au legat vecinii Ghianghei. Acești bani s-au dat dinaintea vătavului Dumitru de Huși și dinaintea lui Dubău din Antălești și dinaintea lui Ursu de-acolea”¹¹⁶¹.

1626, iulie 21, Antilești: „Măriica, călugărița, femeia ce-au fost a lui Roman, și cu feciorii mei și nepoții, Ilea al fratelui meu, Dămian și Magdalina, ai surorii mele Irina, înșine pre noi mărturisim cu această scrisoare a noastră cum am avut două jirebii de ocină din sat în Spătărești”, pe care le-a schimbat cu „Deleu, de acolo, din Spătărești, de i-am dat aceste două jirebii, și el ne-a dat o jirebie și jumătate din sat din Seliști, cu tot venitul”. Printre martori au fost „popa Dumitru din Antălești și Ursu de-

¹¹⁶⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 91, p. 111

¹¹⁶¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 92, p. 112

acolo și Ionașco Bercea de-acolo. Ș-această scrisoare s-a făcut în casa-i Dubăoae¹¹⁶²”

1628, mai 26: „Dinaintea popii din Spătărești, și au fost Tohilă de acoloa și Focșea și Goea de acoloa și dinaintea lui Gligoria de Antălești”, Gaftona, „fata lui Costin, nepoata Conădrii, și cu mătușă-sa cu Antimia, fata Sevilui” au vândut „o jirebie de Antălești, de partea Pitariului, moșia sa dreaptă”, pentru 15 galbeni, lui „Delău de Spătărești. Și o au vândut... jirebie ce au ținut Tomșea de partea Pitarilui”¹¹⁶³.

1628, mai 26: „Adică cum s-au tocmit Deleiu cu frate-său, Ștefan, dinainte a mulți oameni buni, dinaintea lui Tohilă și Goei, și popei Ghedeon, și Măhăilă star și Tănasei și Moscul, și dinaintea lui Teron de Blăgești și dinaintea lui Toader Merescul de Roșcani și Drăgan... de i-au vândut Ștefan lui Deleu a sa parte de ocină, câtă a avut Ștefan... și pre această ocină de sat de Spătărești i-au dat 30 de taleri pe toată partea sa de lazuri și de pomi”¹¹⁶⁴.

1628, mai 26, Iași: În fața Divanului lui Miron Barnovschi se prezintă „Antemia și nepoata ei, Gaftona, fiica lui Costin... și au vândut dreapta lor ocină și dedină, o casă din satul Antălești, ce este în ținutul Sucevii, din vatra satului și din câmp și din tot venitul, ce se numește jirebia Tomșei, din partea lui Pitariul; aceasta au vândut-o slugii mele, Deleu, spătărel, pentru douăzeci și cinci de taleri de argint. Și la aceasta, de asemenea a arătat înaintea

¹¹⁶² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 102, p. 122

¹¹⁶³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 361, p. 505

¹¹⁶⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 362, p. 505

domniei mele mai sus scrisul Deleu, spătărel, un zapis de mărturie de la oameni buni și bătrâni, anume de la Mățiaș, sluga lui Cîrstian logofăt, și de la Simion din Românești și Cojocă diac și de la alți oameni buni, că și-a cumpărat dinaintea lor două jirebii de case de la Ionașco și de la sora lui, Ana, fiii lui Bercea, din direse de cumpărătură ce a avut tatăl lor, Bercea, ce i-a fost cumpărătură, o casă de la... (lipsă în uric – n. n.), din ispisocul de cumpărătură de la Petru voievod, iar o jirebie i-a fost cumpărătură de la Avram și fratele lui, Samoil, și surorile lor, Vărvara și Odochia și Ileana, copiii Magdei, ce au avut ei, două părți, cu partea lui Mogâldea din alt ispisoc de la Petru voievod. Acestea le-a cumpărat pentru cincizeci și cinci de taleri de argint. Și la aceasta de asemenea a arătat înaintea domniei mele și alt zapis, de la alți oameni buni, anume: Tohilă și Goia și popa Ghidion și Mihăilă cel bătrân și Tănăsie și Moscul și Tiron din Blăgești și Toader măcelar și Drăgan, că și-a cumpărat dinaintea lor o parte de ocină din... (lipsă – n. n.), toată partea de ocină ce se va alege a fratelui său Ștefan, ce va fi, cu tot venitul, cu lazuri și cu grădină, pentru treizeci de taleri de argint. Pentru aceea, să fie slugii domniei mele mai sus-scrise, Deleu, spătărel, aceste mai sus-zise părți de ocină din satul Spătărești și din Antălești dreaptă ocină și cumpărătură și de la domnia mea, cu tot venitul. Și altul să nu se amestece”¹¹⁶⁵.

1633, decembrie 3: La Divanul lui Moise Movilă s-a prezentat „Deleu din Spătărești și a adus un zapis de mărturie de la Lupul, șoltuz din Baia, și 12 pângari tot de acolo, astfel scriind și mărturisind în acel zapis cum a venit înaintea lor Mărica, femeia lui Gheorghie din Spătărești...

¹¹⁶⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 363, pp. 506, 507

și a pus zălog dreapta sa ocină și dedină, o casă, casa lui Mihăilă din Spătărești, pentru optsprezece taleri, potronicul de 9 bani, și a avut o zi peste două săptămâni și n-a plătit la zi, ci și-a ocina, pentru că au trecut peste zi zece ani, cum au mărturisit, înaintea lui Lupul, cupar, Pătrașco din Baia și Vasile din Tâmpeschi, și Vasile din Buciumeni, și alți oameni buni. Și într-o aceea, de asemenea au venit înaintea lui Simion, șoltuz de Baia, și dinaintea lui Ionăș și Pătrășcan, și dinaintea altor oameni buni de acolo, Tomegiul și sora lui, Mărica... și au vândut dreapta lor ocină și dedină, jumătate de jirebie în Antilești, iarăși slugii domniei mele Deleu, pentru douăzeci și doi taleri. Și de asemenea i-a vândut Ciurnil, iarăși jumătate de jirebie, din jirebia Havei, din acel sat Antilești, pentru douăzeci și doi taleri numărați. Deci domnia mea, cum am văzut acele zapise de mărturie... i-am întărit... acele mai sus scrise jirebii și acea casă din Spătărești, care casă mai înainte a fost dreaptă de moștenire lui Deleu, să fie slugii noastre mai sus scrise dreaptă ocină și dedină”¹¹⁶⁶.

1636, iulie 17: „Dileu din Spătărești” și alte slugi domnește din satele apropiate aleg „părțile de ocină din sat din Nemerniceni”¹¹⁶⁷.

1637, aprilie 19: „Carte de la domnul Vasilie voievod de pâra ce au avut Șoldăneștii cu Cozma, răzeș din Șofrăcești, între ei, pentru opusul heleșteului Șofrăceștilor”¹¹⁶⁸.

¹¹⁶⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 421, pp. 529, 530

¹¹⁶⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 465, p. 526

¹¹⁶⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 69, p. 70

1637, iunie 8, Suceava: „Dumitrașco Șoldan, vel vornic, și Toader Șoldan, și fetele surorii noastre Candachie, jupâneasa lui Bucioc, ce a fost vornic, Alexandra, jupâneasa lui Mălai vistiernic. și Catrina, jupâneasa lui Iordachi vistiernic, și sora noastră Tudosca, jupâneasa lui PISOȚCHI, și sora noastră Anghelina, jupâneasa lui Costandin Stârce, pârcălabul, și sora noastră Tofana, jupâneasa lui Racoviță Cehan, logofăt, însune noi, de bunăvoia noastră, ne-am tocmît și ne-am împărțit ale noastre drepte ocine și moșii, ce am avut de la părinții noștri, Pătrașcu, logofăt. Și s-au venit dumisale, fratelui nostru Dumitrașcu Șoldan, vornicul cel mare, satul Dămilenii, la Dorohoi, și jumătate de sat de Dolnicenii, supt Carpiniș, la Dorohoi, și din Petia cea Mare, parte ce i se va alege, la Suceavă, și din Ciuturești, parte ce i se va alege, la Roman, și un vad de moară la Bacău, și loc de grădină la Obârșie, la Bârlad. / Iar în partea lui Toader Șoldan s-au venit **Șoldăneștii** și Broștenii, la Suceavă, și parte din Cotuzăni, ce se va alege, ce este în ținutul Ieșii, pe Prut, și parte din Vartici, ce se va alege, de la Cârligătură, și jumătate de Scorțăști, la Lăpușna. / Iar în partea fetelor surorii noastre Candachie venit-au Bălțăteștii, de la Neamț, și jumătate de Tribasauți, la Hotin, și parte din Giurgești, ce sa va alege, din ținutul Sucevei. / Iar surorii noastre Tudoscăi s-au venit satul Leicușăști și satul Mohilenii, de la Suceava. / Iar în parte surorii noastre Anghelinii venit-u-s-au satul Mânjăștii, de la Neamț, și Borulile, ce se va alege parte, și din Jăvărteni, ce se va alege, parte cu eleșteu, la Dorohoi, și ce se va alege parte din Cămârzani, la Suceava, și jumătate de Scorțăști, la Lăpușna, și două fâlcii de vie la Cotnari, în Dealul Asinului. / Iar în partea surorii noastre Tofanii venit-u-s-au satul Storeștii și satul Șândrenii, la Hârlău, și din Moicești

și din Solești părți ce se vor alege, la Vaslui, și două fălci de vie la Cotnari, în Dealul Asinului. Și viile s-au pus împotriva satelor ce au luat alți frați. / Deci, de acum, cine cum va ține, veri bine, veri rău, să fie a lui. Iar de se va scula cineva a pârî vreun sat dintr-acestea, împărțite, noi să avem cu toții a sta la lege, a ne pârî și a cheltui. Iar dacă va lua vreun sat de la vreun frate, acel frate să aibă a intra în toate părțile celora frați. Deci, de acum, înainte, niciunul dintre acești frați să n-aibă a mai amesteca și a mai strica această tocmeală a noastră, nici odinioară, în veci”¹¹⁶⁹.

1638, septembrie 11, Iași: Vasile Vodă scrie lui „Dubău din Antăești: Dămu-ți știre că domniei mele s-au jeluit Deleu din Spătărești și cu popa Ghidion de acolo pe Iriimie de acolo, zicând înaintea domniei mele că le ține o parte din ocină, ce a fost cumpărată de moșul popii, de Onca cel bătrân. Pentru aceasta, dacă vei vedea cartea domniei mele, iar tu să le dai zi, să vie să stea de față, înaintea domniei mele, și să-și aducă și diresale și să le faceți și hârtie de zi, oricând va fi voia popii și a lui Deleu”¹¹⁷⁰.

1638, decembrie 28, Iași: Vasile Vodă îi scrie lui Toderășco, vornic de Botoșani: „Dămu-ți știre că domniei mele s-a jeluit Toma din Antălești pe Deleu din Spătă-rești, zicând că și-a pus zălog la dânsul o jumătate de jirebie de loc din Antalești, să o șie până-i va da banii și să se hrănească cu acel loc. Iar acum el îi dă banii ce au dat și să-i lase moșia să și-o ție el, iar Deleu nu vrea să-și ia banii, ci zice că o au vândut de tot și s-au făcut direse. Drept

¹¹⁶⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 120, p. 116

¹¹⁷⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 471, p. 444

aceea, dacă vei vedea cartea domniei mele, iar tu să socotești cu oameni buni și bătrâni, care vor fi fost atunci la tocmeala lor, de vor mărturisi oamenii buni, înaintea ta, că a pus acea jirebie zălog la dânsul; iar tu să faci lege dreaptă Tomei cu Deleu, să-i lase moșia în pace și să-și ia banii ce-a dat înapoi. Iar de vor mărturisi acei oameni că i-a vândut de tot, să o ție Deleu. Iar de nu se vor ține de acea lege, iar tu să le faci o mărturie de la tine și să le dai zi să vie, să stea de față înaintea porții domniei mele”¹¹⁷¹.

1646, octombrie 16, Iași: Vasile Vodă îl împunternicește pe Deleu din Spătărești spre „a opri un pomăt și două pământuri, partea lui Mihăilă Păpuceac din Spătărești, pentru doi galbeni și un potronic, ce l-au plătit de zloți, cum are și hârtie de la zlotași, și nu vrea să-i plătească. Iar lui, de-i va părea strâmb, să vie să stea de față înaintea domniei mele”¹¹⁷².

1711: Hotarul satului Șoldănești mergea „drept peste bahnă, pe la coada iazului, și la deal, pe zarea unei vâlcele pe din sus, tot alături cu Petia și tot zarea vâlcele, până în hotarul Folticenilor, și, de acolo, cam pe costișă”¹¹⁷³

1780, iulie 1: „O seamă de târgoveți”, încheind „o scrisoare de tocmeală și de așezare... iscălită de dumealul stolnicului Ioniță Bașotă, stăpânul moșiei Șoldănești”¹¹⁷⁴, o trimite, spre întărite, domnitorului Moldovei.

¹¹⁷¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 529, pp. 488, 489

¹¹⁷² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2005, doc. 517, pp. 439

¹¹⁷³ Gorovei, Artur, *Folticenii. Cercetări istorice asupra orașului*, București 1938, p. 9

¹¹⁷⁴ Gorovei, Artur, *Folticenii. Cercetări istorice asupra orașului*, București 1938, pp. 13-45

1780, august 8: Prin anaforaua lui Constantin Moruz Vodă, se aprobă, stabilindu-se condițiile de așezare, **înființarea „târgului Șoldănești”**, pe moșia stolicului Ioniță Bașotă¹¹⁷⁵.

1800: Începând cu ziua de 20 aprilie, proprietarul moșiei Șoldănești, Ștefanache Bașotă, și negustorii evrei, sosiți din diverse locuri, se semnează învoielile pentru 2câtimea de pământ luată de fiecare și suma bezmănului”. Printre aceștia se numără „Iancu jidovul de la Petie”, „Chiriac Blănar... omul dumisale”, „Procopi Grosar platnic”¹¹⁷⁶.

1813, septembrie 9: O mărturie a primilor târgoveți evrei din Folticeni: „Fiindcă după ce s-au luat scau-nul târgului Sucevii, din Bocovina, de cătră împărăția austriecească și Măria Sa Vodă Constantin Moruz, voind ca în locul târgului Sucevii să facă alt târg, scaun ținutului Sucevii, într-această parte a Moldovei, și fiindcă și unii din neguțători ieșise dincoace, din porunca Măriei Sale, am fost siliți ca **să ne alegem un loc drept Suceavă**. Și noi, mergând, am găsit Folticeni, moșia Moldoviței, care, fiind atunci toamnă, într-acea iarnă am iernat câțiva în satul Folticeni și, viind primăvara, fiindcă scosesem lemn, iarna, pentru ca să facem dugheni și case, am ieșit la capul moșiei Moldoviței, unde, viind amândoi stăpânii moșiilor: Veniamin arhimandrit al Moldoviței și dumnea-lui cuconul Ioan Bașotă, stăpânul moșiei Șoldănești, hotărându-se, amândoi au pus și pietre, fără să pricinuiască o parte la alta. Și vrând noi ca să facem tocmală și așezare, auzind cuconul Ioan Bașotă că vrem să facem tocmală, ne-

¹¹⁷⁵ Ibidem

¹¹⁷⁶ Gorovei, Artur, *Folticeni. Cercetări istorice asupra orașului*, București 1938, pp. 52-54

au chemat ca să facem târg pe moșia dumnealui, că, într-alt chip, vom fi supărați cu închiderea vitelor de pe moșia dumisale. Pe urmă, ne-am luat și noi sama că dumnealui este mai aproape de noi și că de la un stăpân vom fi asigurați și cu acele de trebuință, după cum au și fost, că ne-au ajutat cu bani, făcându-ne bine, spre facerea târgului, ca și moșia Șoldănești, făcându-se între noi tocmală și hrisov gospod, care le avem la noi. Dar târgul dintru această pricină au rămas cu numele Folticeni, fiindcă am iernat, într-o iarnă, câțiva în satul Folticeni, dar târgul este pe moșia Șoldănești și noi cu ai noștri ochi am privit când au hotărât și au pus pietre părintele Veniamin și cu conul Ioan Bașotă, fiind și alți cinstiți boieri față, care au răposat. Deci noi, câțiva neguțatori bătrâni, care am rămas de trăim, după cum știm, dăm această adevărată mărturie la cinstita mână dumisale cuconului Ștefanacke Bașotă Ban, după cum și carte de așezare avem, și hrisovul arată că ne-am așezat pe moșia Șoldănești, iar nu pe Folticeni. Și față de va fi de trebuință vom veni și vom arăta adevărul, care spre încredințare am iscălit. / 1813, septembrie 9” / urmează semnăturile cu caractere evreiești (*Arhivele Statului*, București, Pachetul 280, Documentul 11)”¹¹⁷⁷.

1814, decembrie 18: Spătarul Andrei Bașotă, noul proprietar al Șoldăneștilor, scrie voievodului Moldovei, plângându-se de „pățimirea” la care îl supune căminarul Tudurache Ciurea, câștigătorul „târgului sub nume când de Folticeni, când de Tâmpeschi”, deși cei mai mulți târgoveți se află pe moșia lui¹¹⁷⁸.

¹¹⁷⁷ Gorovei, Artur, *Folticeni. Cercetări istorice asupra orașului*, București 1938, pp. 48, 49

¹¹⁷⁸ Gorovei, Artur, *Folticeni. Cercetări istorice asupra orașului*, București 1938, p. 59

1825, martie 5: „În 1825, Martie 5, Divanul, în cap cu Mitropolitul Veniamin, face anafora către Vodă Ion Sandu Sturza în pricina tânguiri Spătarului Andrei Bașotă „pentru strâmbătatea ce din nenorocirea sa au pățimit în curgerea anilor trecuți, de la anul 1809, de când cu nedreaptă împresurare s-au fost luat de sub a sa stăpânire Târgul Șoldănești, ce se zice Folticeni, de dumnealui Logofătul Costandin Balș, sub cuvânt că sar fi aflat piața târgului pe hotarul megieșitei moșii Folticeniei, pe care o au fost luat dumnealui de la baronul Tuduri Musteață, apoi în urmă s-au luat târgul de dumnealui Căminarul Ciurea, sub cuvânt că ar fi pe hotarul moșiei sale, Tâmpăști”.

1826, martie 2: „În urma acestei anaforale, Vodă, la 2 martie 1826, văzând că nici târgoveții din târgul Șoldănești, ce se zice Folticeni, nu păzesc îndatoririle cuprinse prin acele ponturi... însărcinează Divanul de a face un nou aranjament, prin care, împacând interesele reciproce, să se stingă toate neînțelegerile”.

1826, martie 29: „Divanul, conformându-se însărcinării, prin anafora din **29 martie 1826**, face noul așezământ între Târgul Folticeni și târgoveți. Așadar, în luna martie a anului 1826, **se schimba oficial** și cam pe nesimțite **numele orașului Șoldănești în Folticeni**”.

1830: „**Satul Șoldănești**, din ocolul Șomuzului, ținutul Sucevii, stăpânit de dumnealui vecinicul stăpân spătar Andrieș Bașotă, 1831, april 30, în care se arată: **Preoți în slujba bisericii:** Pr. Luca Săchelar, Pr. Gavril, Ierodiaconul Teodor, tot în slujbă; **Privilegiați fără dare:** Vel Căpitan Simion Verdiș, cu cartea Domnului Ion Sturza, din anul 1827, aprilie 10, fecior de mazil; **Slujitorii bisericii:** Ioniță Bunduță, dascăl, Lupu Stahi tij (la fel – n. n.) dascăl, neînsurat, Iordache Bunduț, pălimar. / Urmea-

ză 8 nevolnici, între care Dumitru Stamati; 15 văduve, între care Maria lui Andrei Stamati, Catrina a lui Petrea Carabulea și Preda lui Vasile Popa; apoi „birnicii breslași a rangului spătăriei și a băniei, Bănesii Anastasică Canta, în număr de 37, între care: Toader Cararab, Stahi Brâncoveanu, Lupu sin Vasile Puslaș, Ion Bâlu; „slugile și alți oameni fără bir” sunt 18, între care Vasile Nițucă, ce se află și „călare a ogrăzii”; mai sunt și 5 „oameni străini fără căpătâi”, care toți „sunt la Ițic jidov orândar” (*Arhiva Iași*, Tr. 644. Dosar I, Tom. IX)”¹¹⁷⁹.

1845, iulie 12: Cumpărând moșia rubedeniei sale Andrei Bașotă, care se săturase de judecăți, spătarul Mihalache Cantacuzino, însurat cu Maria – verișoara lui Andrei, după ce sporise nemulțumirile târgoveților cu dări insuportabile, vinde lui Meer Focșăneanu „și compa-niei sale” „partea de târg de pe moșia Șoldănești” și veniturile iarmarocului din Folticeni¹¹⁸⁰.

1873, raport oficial: „În anul 1873, Noiembrie, procurorul de Suceava primește o denunțare că la comuna Mălinii s-ar fi comis, de către prefectul Milo, mai multe crime și delictе, anume: bătăi barbare; că parte din locuitorii acelei comune au fost executați la munci agricole pe moșia Dlui Milo, Spătărești, fără să fie angajați cu consimțământul și știrea lor; că au fost schingiuiți, cu ocazia acelei executări; că au fost arestați ilegalmente; că, din cauza muncii făcute la Spătărești peste puterile lor, dânșii au pierdut propria lor recoltă; și alte asemenea abuzuri. Acest reprezentant al ministerului public, de îndată a luat

¹¹⁷⁹ Gorovei, Artur, *Folticeni. Cercetări istorice asupra orașului*, București 1938, p. 32

¹¹⁸⁰ Gorovei, Artur, *Folticeni. Cercetări istorice asupra orașului*, București 1938, p. 78

dispozițiuni pentru o cercetare locală, invitând și pe judecătorul instructor, mai apoi președinte al tribunalului și cumnat al Dlui Milo, de a păși în fața locului. Acesta a refuzat a pune mâna pe afacere. Procurorul a plecat singur. A făcut două cercetări la Mălini, unde a constatat indicii suficiente că denunțurile menționate sunt întemeiate. În timpul absenței sale din oraș, urmăritul prefect a și dat de știre la București. Întorcându-se, procurorul a fost imediat chemat la telegraf de ministrul justiției, pre-venitul A. Lahovari. După un lung și violent dialog, urmat între amândoi, ministrul acuză pe procuror de conspirator, de turburător al ordinii publice, de opozant guvernului și, în fine, îl avertiză că perfecții nu se pot schimba după placul fiecăruia. Nu-i spune însă nici un cuvânt pentru crima de la Mălini, despre care procurorul înaintase lucrările prin poștă, cu raportul No. 2573. Ca răspuns la acest raport, procurorul a primit următorul avertisment, cu No. 15216 de la 30 Noiembrie 1873: „Am examinat dosarul ce mi-ați trimis cu raportul No. 2573 și, drept rezultat, vă fac cunoscut că Dvs. nu puteți, fără a îndeplini formalitățile prescrise de art. 491 Procedură penală, începe o urmărire în contra Dlui prefect. / Dacă însă scopul Dvs. a fost ca să faceți numai o cercetare, nu erați competente a o face, fără judecătorul de instrucțiune, deoarece cazul de flagrant delict, în înțelesul legii, nu există. / Pentru motivele expuse, ministerul vede că mai mult pasiunea, decât interesul justiției v-a condus în această afacere. Vi se dă dar avertisment pentru acest fapt, pe care ministerul nu poate decât a-l reprobă. / Cât pentru faptele denunțate de Dvs., deși pe o cale nere-gulată, le-am pus însă în cunoștința și aprecierea Dom-nului ministru de interne. / Ministru A. Lahovari. (Apen-dice, pag. 181). / În acest

ordin muștrător, procurorul a văzut clar suspendarea verității acțiunii în contra pre-fectului Milo. Ceva mai mult: a văzut o pedeapsă ce i se infligea pentru că a cutezat să urmărească, în cercul atribuțiunilor sale, pe un funcționar favorizat de regimul central”¹¹⁸¹.

1881: „Tabloul premianților de juriul concursului agricol și industrial din județul Suceava, în zile de 14, 15 și 16 octombrie 1881 – **Ioan Iacoblov**, din comuna Șoldănești, pentru secara cultivată pe moșia Șoldănești, medalie de bronz”¹¹⁸².

1894: „**Șoldănești, comună rurală**, județul Suceava, situată la sus-vestul plasei Șomuzul, lângă Fălticeni. Se învecinează, la est, cu comunele Preutești și Ciumulești; la vest, cu Fălticeni și comuna Oprișeni; la sud, cu comuna Baia și Fântâna-Mare, și la nord, cu comunele Pleșești și Giurgești. E compusă din satele Șoldănești, Hârtopul, Spătărești și Tâmpeschi, cu reședința în satul Tâmpeschi. Are o suprafață de 2.892 hectare, cu o populație de 1.396 suflete; are 4 biserici, deservite de 6 preoți și 8 cântăreți; o școală mixtă, în Hârtop; 5 cârciumi. Bugetul comunei e, la venituri, de 4.272,72 lei și la cheltuieli, de 4.206,13 lei. Locuitorii posedă 49 cai, 316 boi, 217 vaci, 1.474 oi și 105 porci. E udată de pârâul Șomuzul Mare, cu afluenții săi, Buciumeni, Țiganul, Petiuța, Ciorsacul, Prisăcii și Arini. Locuitori împrăstiați din 1864 sunt 59 frunțași, 70 palmași și 187 codași, stăpânind 525 fâlcii. Localități de însemnat în comună sunt Mănăstioara (Dealul) și Dealul Halmului, vestit pentru fânăturile sale. / **Șoldănești, sat**, pe moșia și în comuna cu același nume, județul Suceava, așezat pe dreapta pârâului

¹¹⁸¹ *Monitorul Oficial*, Nr. 88, 19 aprilie / 1 mai 1877, pp. 2598, 2599

¹¹⁸² *Monitorul Oficial*, No. 196, 2/14 decembrie 1881, pp. 6078-6080

Buciumeni și pe coasta dealului Curmă-turile. Are o populație de 326 locuitori; o biserică, zidită de Andrei Bașotă, în 1798, deservită de preoții din Făl-ticeni. Pe unul din clopotele bisericii se citește: „Acest clopot l-am făcut eu, Ștefan Bașotă, Ban, și l-am pus la biserică, în satul meu Șoldănești, ce prăznuiește hramul Sfântul Nicolae, 1700”. Biserica are odăjdii bogate și două evanghelii legate în argint. Împroprietăriți de la 1864 sunt 16 pălmași și 36 codași, stăpânind 111,5 fâlcii. Drumuri principale sunt: la Făl-ticeni (1 km), la Hârtop (7 km) și la Spătărești (3,5 km). Origina satului și moșiei Șoldănești reiese lămurit din următoarea carte: „Noi Vasi-lie Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn Țării Moldovei. Înștiințare facem cu această carte a noastră tuturor cui vor căuta sau o vor auzi citindu-se, pentru acest adevărat și credincios sluga noastră Ștefan Șoldan, din curtea Dom-niei mele, fiul răposatului Dumitrașcu Șoldan, biv (fost – n. n.) vel (mare – n. n.) vornic, care acest părinte a lut Dumitrașcu Soldachi a slujit Domniei mele cu curată inimă și cu mare credință în toate trebile, după poruncile Domniei mele, până a sosit ceasul de s-a săvârșit. Noi încă de la moartea lui pentru acea cu dreptate și cu credință a lui către noi slujbă, am miluit pe fiul său Ștefan Șoldan cu osebita noastră milă, de l-am apropiat în curtea Domniei mele, și i-am dat, și i-am întărit drepte ocinele și moșiile lui, care i le-a dat și i le-a dăruit unchiul său, Teodorașcu Șoldan, cu limbă de moarte, deosebit de alți frați ai lui, adică tot satul Șoldănești și jumătate din satul Preutești, ce sunt pe Șomuz, în ținutul Sucevei, cu iazuri și cu mori în Șomuz. Drept aceia dar... etc. etc. / Scris în Iași de Dumitrachi Diac, din leat 7150 (1642), April 5. / Noi Vasilie Voevod”. Pe moșia Șoldănești s-a înființat târgul Șoldănești, numit mai târziu

Fălticeni. În 1803, Șoldănești țij a Banului Bașotă are 62 liuzi, plătind 1.076 lei bir anual (banului, nu visteriei – n. n.), având și 18 liuzi de cei scutiți (slugile conacului – n. n.), ocupați cu lucrul pământului (*Uricarul*, vol. VII; *Condica liuzi-lor*)”¹¹⁸³.

1894: „**Spătărești**, sat pe moșia cu același nume din comuna Șoldănești. Așezat pe platoul de deasupra și pe coastele dealurilor Tâmpeschi și Paladi. Numără 64 case, populate cu 61 capi de familie sau 287 suflete, din care 145 bărbați și 142 femei (3 izraeliți), fiind 76 contribuabili. Vatra satului ocupă 18 fâlcii și 39 prăjini. Așezările locuitorilor sunt slabe. Moșia, proprietatea dlui Maior I. Giurăscu, are 557 fâlcii, din care 295 fâlcii cultivabile, 132 fâlcii pădure și imaș, restul fânaț. Împroprietăriți în 1864 sunt 16 frunțași, 12 pălmași și 54 codași, stăpânind aproape 120 fâlcii. Are o biserică, cu patronul „Pogorârea Sfântului Duh”, zidită de Matei Milo. Singura dată pe care o găsim e cea de 1799, săpată pe saltarul unei mese. Formează o parohie cu Fântâna Mare. Biserica e împrumutată cu 8,5 fâlcii. Școala din Fântâna Mare servește și acestui sat. Satul se spune că n-a fost totdeauna unde se află astăzi, ci mai spre nod-est., pe o vale a dealului Palade, acolo unde și acum mai există câțiva arbori roditori, urmele livezilor satului. El a fost mutat aci de Matei Millo, fiul lui Vasile Millo, foști proprietari. În 1803, „Spătărești, al spătăresei Millo, nu-măra 65 liuzi (oameni străini, aduși din Galiția – n. n.), plătind 560 lei bir anual, fiind și 12 liuzi de cei fără bir (slugile la conac – n. n.). Ei se ocupau cu plugăria, având loc puțin și făceau draniță” (*Uricar*, vol. VII, p.

¹¹⁸³ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, vol. V, București 1902, pp. 524, 525

249). Rari se mai găsesc astăzi oameni din Spătărești care să se ocupe cu făcutul draniței”¹¹⁸⁴.

1915: „În Spătărești, Suceava, se juca: hora, cărășelul, hârlăuanca, băețelul, corăgheasca, polca, rusașca, leșasca, căzăceasca, gândul mâtei, cățaua, bătrâneasca, ungureasca”¹¹⁸⁵.

1921: În baza Legea pentru reforma agrară, promulgată prin Înaltul decret regal No. 3093/921, Comisiunea județeană de expropriere Suceava, adică fostul județ din preajma Fălticenilor, compusă din Președinte, C. Dobrescu (uneori, M. Rădulescu) / Membri: C. Văleanu, consilier agricol, D. Tatos, supleantul proprietarilor, Gh. Ioniță, delegatul sătenilor (în unele cazuri: I. D. Popescu și Vasile Popescu). / Secretar, I. C. Manoliu, a emis următoarele extrase de hotărâri: No. 41. Din moșia „Holm” **Tarna Mare**, proprietatea Casei Rurale din comuna **Șoldănești**, județul Suceava, fiind expropriat terenul, în întindere de 116 ha, s-a fixat ca preț al terenului expropriat câte 2.210 lei de fiecare ha. / Procesul-verbal încheiat în ziua de 24 iunie 1922: 2) Moșia **Șoldănești**, proprietatea domnului Manea Hadzi. Comisiunea, în unanimitate, este de părere că, întrucât domnul proprietar are investiții importante în clădiri, inventar agricol, instalațiuni; apoi, tot cu unanimitate, constată că moșia, fiind în regiune de șes și într-o regiune cu cereri de împrumut și mijlocii, având și investiții importante, ar urma să se rezerve proprietarului, conform art. 8, alin. c din legea agrară, cota

¹¹⁸⁴ Ionescu, Serafim, *Dicționar geografic al Județului Suceava*, București 1894, p. 323

¹¹⁸⁵ Lupescu, Mihai, *Intratul flăcăilor și scosul fetelor la horă*, revista *Ion Creangă*, Nr. 6/1915 apud Niculescu-Varone, G. T., *Dicționarul jocurilor românești*, București 1931, p. 174

de 300 ha și, peste aceasta, încă 50 ha, pentru un număr de 162 capete de vite mari, ce posedă. Cum însă proprietarul posedă, astăzi, 260 ha teren cultivabil, comisiunea, cu majoritate, constată că nu este loc de a se proceda la expropriere. / „Procesul-verbal din 21 iulie 1922. Astăzi, fiind termenul pentru darea hotărârii relative la exproprierea moșiilor din comuna **Șoldănești**, pentru constituire de islazuri. S-au prezentat domnii membri Dimitrie Verdeanu, Gheorghe Teodorescu, Ioan D. Popescu și Gheorghe Ioniță, Ștefan Condurariu – delegat ales de săteni, și domnul Dimitrie Nechifor, primarul comunei Șoldănești; de asemenea, s-au prezentat domnii proprietari Manea Hadzi, David Tatos, Aurel Mihăiță – din partea doamnei Natalia Titus Ionescu, a răspuns soțul dumisale, asemenea și din partea doamnei Anette C. Românescu a răspuns soțul domnul C. Românescu, autorizați cu procură în regulă, procedură îndeplinită pentru toate părțile. Având în vedere că întrucât legea nu definește nicăieri ce înțelege prin păduri de șes, păduri de deal și păduri de munte, comisiunea, în mod prealabil, a hotărât, în unanimitate, că înțelege prin păduri de șes pădurile situate la același nivel (cu mici deosebiri) cu moșiile care vor fi definite de șes și în care fiecare dintre aceste păduri se află situate. Pădurile de deal, acelea care, fie că sunt situate pe moșie de deal sau o moșie de șes, acestea vor prezenta o diferență de înclinație (de nivel) în apropierea unui unghi de 45 grade și ar avea o înălțime destul de însemnată. Comisiunea, în unanimitate, hotărăște că pădurile, atât ale Statului, cât și cele particulare, din raza comunei Șoldănești sunt păduri de deal și ca atare pot fi expropriate. Luându-se, apoi, în cercetare și revizuire lucrările anterioare pentru consti-tuire de izlaz, s-au decis

următoarele: Comisiunea, în unanimitate, confirmă toate lucrările anterioare de expro-priere și constituire de islaz comunal, așa după cum se specifică și în procesul-verbal al comitetului de ocol Fălticeni din 23 februarie 1921 și constată că nevoile satelor Hârtop și Șoldănești au fost satisfăcute. În ceea ce privește pentru satisfacerea lipsei de 23 hectare, pentru satul Lencușești, atribuiește comunei și în folosul satului Lencușești porțiunea de aproximativ 11 hectare, expro-priate tot astăzi de comisiunea de expropriere și situate astfel: cu șoseaua Gârla, locul expropriat și restul moșiei Ciorsaci”¹¹⁸⁶.

1937: „În Spătărești, județul Baia, se fac ouă roșii și la Sf. Gheorghe, dacă el nu cade în săptămâna luminată”¹¹⁸⁷.

1948: „Membrii corpului didactic cuprinși în alăturatele tablouri, care fac parte integrantă din prezenta decizie, ale cărora raționalizări, fixări li repartizări au fost anulate cu decizia Nr. 164.743 din 1948, rămân la dispoziția ministerului, fiind obligați să ceară detașarea în posturile ce vor fi publicate vacante: **Radu Ioan**, Școala Nr. 4 mixtă Șoldănești, postul III; **Radu Lucreția**, Școala Fălticeni Nr. 4 Șoldănești, postul IV”¹¹⁸⁸.

SPEIA

(Chivărul, înglobat în Speia, comuna Speia,

¹¹⁸⁶ *Monitorul Oficial*, nr. 52 din 8 martie 1924, pp. 2627-2631

¹¹⁸⁷ Gorovei, Artur, *Ouăle de Paști*, București 1937, p. 58

¹¹⁸⁸ *Monitorul Oficial*, Nr. 194, 23 august 1948, pp. 6963, 7021-7023

raionul Arenii Noi, Moldova).

1635, septembrie 1: Carte de împuternicire, dată de Vasile Lupu voievod feciorilor fostului hatman Șepti-lici, Iliăș și Gheorghită, nepoții lui Solomon vistiernic, „spre aceea să fie volnici a ține și a oprin satul **Chivărul** (înglobat în Speia, comuna Speia, raionul Arenii Noi, Moldova), ce este în ținutul Orheiului, cu tot venitul... De aceea, voi, toți sătenii din Chivăr, să aveți a asculta de dâșii întru tot ce vă va da învățătură”¹¹⁸⁹.

1904: „**Speia**, sat în județul Bender, volosti Telița, așezat pe malul Nistrului, între satul Șerpeni și Telița. Are 89 case, cu o populație de 683 suflete; 263 vite mari. Sunt vii și grădini cu pomi”¹¹⁹⁰.

SPERIAȚI

(Periați, azi Speriați, apoi Zăbrăuți, contopit cu Movilița, comuna Movilița, Vrancea)

1495, martie 13: Întărit de Ștefan (cel Mare) voievod fraților Cârstea, Dobrul, Neaga și Nastea, care cum-

¹¹⁸⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 225, p. 265

¹¹⁹⁰ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 195

pără, cu 25 zloți, de la frații Șteful, Ion și Stana, fiii fostului stolnic Ioanăș, „ocina lor dreaptă, jumătate din satul pe Zăbrăuți, anume jumătate din Spăreați, unde a fost Spăreatul, partea de jos”¹¹⁹¹. Hotarul, din veac.

1633, ianuarie 12: Zapisul pârcălabului Dimula, în care mărturisește că a venit înaintea sa Partenie, egume-nul de Tazlău și, dinaintea lui Gligorie, egumenul de Berzunț, „a venit Zaharia Futichi și a vândut un pământ în frunte, din bătrânul Molneștilor, Neculei lui Crucian și soției lui Maria, din apa Siretului până în Drumul Furilor, în hotarul **Zăbrăuțului** (comuna Movilița, Vrancea), cu tot venitul și cu 9 săpături în dumbravă și cu pomeți, drept 17 ughi și un bou și o vacă cu vițel... / Așijderea, au venit Vasile Logoș și femeia lui Gaftona, nepoții lui Girduman, Vasile, feciorul lui Lazăr, nepot lui Girdoman, și au vândut o jumătate de răzor, drept 18 ughi și o vacă cu vițel și o pereche de cizme. / Și a mai venit Costul și a vândut un răzor jumătate, în sat în **Periiți** (azi Speriați, azi Zăbrăuți, contopit cu Movilița, comuna Movilița, Vrancea), drept 8 ughi jumătate, iar din partea Girdo-măneștilor. / Așijderea, Oprea, fecior lui Lazor, a vândut un pământ în frunte Neculei lui Crucian și femeii lui Maria, iar în sat în Periiți, din apa Siretului, până în hotarul Zăbrăuțului... / Și s-au prilejit și alți oameni buni, anume Tauca, Nenea Buhudaiul, Stan Coțofană și Iosip Precup ot **Drăghicești** (azi Drăgugești, comuna Helegiu, Bacău) și Nechita Freanț și Cozma Freanții”¹¹⁹².

¹¹⁹¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 183, pp. 331-333

¹¹⁹² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 268, pp. 339, 340

1637, iulie 13: Crăciun și femeia lui Teodoram fata lui Ion, vând vornicului Tănăsie, drept 7 lei bătuți, „un pământ în frunte, în sat în **Țigănești**... dinaintea Oprei se-a fost pârcălab, Cacovei din **Cruce** (înglobat în Panciu, Vrancea), Mihăilă, Pătrășcan și Obrejie din **Țigă-nești** (comuna Bolotești, Vrancea), Ion Dragotă și Tidor vătămanul din **Băloțești** (Bolotești, comuna Bolotești, Vrancea), Ion vătămanul și Gheorghe din **Spăreați** (în Movilița, comuna Movilița, Vrancea)... Și am fost și eu, Costin Bârlibaș de **Focșeni**”¹¹⁹³.

1643, august 31: Loghin și femeia lui Cârștina cumpără „de la Andriu din **Butești** (comuna Ungureni, Bacău) două pogoane din dealul dinspre **Spăreți** (Spe-riați, apoi Zăbrăuți, înglobat în Movilița, Vrancea), drept 40 lei bani buni. Și au fost oameni buni din **Băloțești** (comuna Bolotești, Vrancea), anume Abruzachie, Ion Muși, Apostol, Onufrie și Neca. / Și eu am dăruit lui Ion Cățena din vale, din via **Braniște** (la confluența Jijiei cu Prutul, Iași), la vânzare, ca să știe și Andrei. Cine va găsi în acea Braniște să taie vreun lemn, să fie de gloabă mare. Din gard, dat-am până la vale, Cine se va ispitii în acea Braniște, fără de Loghi, să fie triclet și proclet 118 Oțeți de la Niceea”¹¹⁹⁴.

1774, iunie 26: Satul **Spărieții**, ținutul Putnii, ocolul Zăbrăuțului, după recensământul lui Rumean-țev¹¹⁹⁵, avea **toată suma caselor 49**. Scădere rufeturi 11: 2

¹¹⁹³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 151, p. 143

¹¹⁹⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 156, p. 150

¹¹⁹⁵ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 295, 296

mazili și ruptași, 4 popi și diaconi, 2 nevolnici, 1 slujitor, 2 slugi. Rămân birnici 38. / **Birnici:** Ion Bahul, vornic / Iftenie, vătăman / Grigoraș a prescurniții / Neculai Gârlan / Toader Apostol / Năstasă a Despui / Costantin Aga / Costantin Păragină / Dumitru Pârțan / Vasile Poșorcan / Toader Verdeș / Vasile Hăbiac / Andrei Ciolac / Alicesandru Mișină / Neculai Bahul / Ion Voicu / Ion Zgârce / Toader, rotar / Toader Gotul / Marcu, muntean / Mihăilă, muntean / Dumitrașco, muntean / Ștefan, argat / Grigoraș Cantimir / Ion Paizan / Tănase, muntean / Ștefan, chelar / Avram, muntean / Voico, chelar / Vasile, cărnar / Toader Berbec / Ion Bădălău / Mănăilă / Petre / Ion Hăbăciac / Gheorghe Hăbăciac / Postolache Fofică / Pavel Odobescul. // **Rufeturi:** Pătrășcan, slugă dumnealui banului Neculai Ruset, staroste / Panhile, chelar, la fel dumisale / Apostol Mezân, mazil / Vasile Corodian, ruptaș / Manolache, nevolnic / Ioniță Săvoiu, nevolnic / Popa Ion Nica / Popa Vasile / Popa Costantin / Diaconul Panaite / Ioniță Turturică, slujitor.

1902: „**Sperieți**, cătun în județul Putna, plasa Șușița, comuna Diocheți, situat pe Dealul Crucii, care e tăiat de apa Zăbrăuțului. Are o populație de 426 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Ion”¹¹⁹⁶.

SPERIAȚI

(sau Spăriați, Spărieți, Lăpușna, Moldova).

¹¹⁹⁶ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 455

1641, aprilie 22: Întărit de Vasile Lupu voievod marelui armaș Ștefan, care primește uric pentru dania domnească „o seliște cu numele **Spăriații**, din ținutul Lăpușnei, care a fost a noastră dreaptă domnească, ascultătoare de ocolul târgului nostru Lăpușna, ca să aibă a-și așeza sat... și să-i fie lui hotarul după vechile sale hotare, dinspre toate părțile, pe unde au trăit din veac”¹¹⁹⁷.

1720, decembrie 26: Împărțirea moșiilor rămase de pe urma lui Ștefan Darie stolnicul, între noștenitorii lui Ștefan Darie... / și au venit în partea lui ginerilor Toader Mălai și neculai Brăescul sate întregi **Spărieții, Băbicieni, Petroasa și Tufeștii**, și jumătate de sat de **Perișori**, iar în partea ginerilor lui Gavril Donici și ai Mariei s-au venit sate întregi **Cățelenii, Mireștii, Stolnicenii și Zămeștii** la Vaslui și jumătate de sat **Perișori**”¹¹⁹⁸.

1766, februarie 28: Frații Grigoraș și Constantin Cazimir vând și dăruiesc mănăstirii Driano din Rumelia, căreia îi este închinată mănăstirea Sfântului Ioan Zlatous din Iași, „jumătate de sat **Spărieți** ot ținutul Lăpușnei, însă această jumătate de sat, făcând-o în două, am dat jumătate danie... iar cealaltă jumătate am vândut-o sfintei mănăstiri drept 100 lei bătuți... / moșie ce ni se trage de pe părinții noștri Ion Cazimir, care i-a fost zestre dată de la moașa (bunica) noastră Stănica Mălăiala, ce a avut-o de pe tatăl său Ștefan vel (mare) armaș, după cum arată ispisocul lui

¹¹⁹⁷ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 36, pp. 53-56

¹¹⁹⁸ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 131, pp. 155, 156

Vasile vodă din let 7149 (1641), aprilie 22”¹¹⁹⁹.

1768, iunie: Hotarnica moșilor **Boghicești**, **Târgul Lăpușnei** și **Spărieții**, ale mănăstirii Ioan Zlatea din Iași, făcută de vornicul de poartă Carp Picioroagă și de mazilul Simion Roadi Dial, din porunca lui Grigore Ioan Calimah voievod, care își încep cercetările din „locul **târgului Lăpușnei**, ce-l are cu ispisoc gospod (domnesc) și **Boghiceni**, ce-i are cumpărătură de pe la răzeși, care sunt lângă locul târgului Lăpușnei, pe Călmățui, și **Spă-rieții**, ce sunt iarăși lângă locul târgului Lăpușnei, care aceste două sate le-a cumpărat Sfinția Sa părintele Paisie arhimandritul, egumen de Sfeti Ioan, care părți de moșie a locului târgului Lăpușnei, fiindcă se împresurase de către unii și alții, poruncește Măriia Sa Voievodul ca, după cartea de blestem ce s-a făcut de către Pre Osfinția Sa, părintele mitropolitul chir Gavril, citindu-se întru auzul tuturor târgoveților din Lăpușna, și a împrejurărilor, și, după cartea de blestem, pe mărturia și arătarea unor oameni bătrâni, pe unde s-ar dovedi hotarele vechi, pe acolo să alegem și să hotărâm atât locul târgului Lăpușnei, cum și alte hotare dimprejur, ce s-au arătat mai sus, care carte gospod de poruncă scria către Dariie Donici și către Dumitrachi vel serdar ca înșiși dumnealor să se scoale și să vină la hotărât, iar neputând veni dumnealor, să orânduiască pe un mazil din parte locului, pe cine or socoti că este om de ispravă, și fiindcă dumnealor au avut alte trebuințe ale ținutului, au rânduit pe Sfinție Sa An-thim, egumen de la sfânta mănăstire Sfeti Arhanghel din Chișinău și pe Simeon Roade Dial mazil. / Deci, am mers întâi la moșia **Boghiceni**, ce este în fundul Călmățuiului,

¹¹⁹⁹ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 183, pp. 213, 214

și am strâns și pe alți răzeși și împrejurași, anume pe preotul Ioan Boghian, ce a fost răzeș de Boghicienii, pe Grigori sin (fiu) Istrate din Costești, răzeș, pe Dănilă braț Istrati, răzeș, pe Iovul brat (frate) altui Istrate Ciobotariul, pe Manole Gotcă căpitan din Bujor, pe Constandin sin Gligoraș, călăraș din Borzești, și am purces, cu toții, a căuta semnele hotarului Boghicienilor, după un suret de hotarnică, ce ni l-a arătat Sfinția Sa egumenul, din velet 6997 (1489), ghenarie 9, și după arătarea răzeșilor, purcegând întâi dintr-o piatră hotar, ce am pus-o în capul moșiei din jos, în colțul dinspre apus, în fața Călmățuiului, la mijlocul Zăpodiei și în capul moșiei Oii, drept ruga văii Socilor, unde au dat seamă că a fost hotar vechi, și, de acolo, am purces drept la vale, înspre răsărit, la matca Călmățuiului, la lac, unde este și hotar vechi, din jos de lac, ce desparte locul târgului Lăpușnei, în jos, și Boghicienii, în sus, și de acolo, tot înspre răsărit, curmeziș tot alături cu locul târgului, peste deal, la Fântâna Mare, unde este hotar în deal, și de acolo, tot înspre răsărit, pe la capul Mladenului, la ruptură, în zarea Lăpușnei și din sus de ruptură este piatră hotar, și de acolo purcede în sus, tot zare dealului Lăpușnei, pe dinspre apus, și tot alături cu locul târgului Lăpușnei, până la Cuibul Brahnii, unde a fost și bour într-un stejar și au dat seamă că au fost și piatră hotar, lângă o beșică de moviliță, și acolo am pus piatră hotar, în movilița coastă Boghicienilor, și până acolo o mers tot alături cu locul târgului, iară de acolo a purces tot în sus, zarea Lăpușnei, alături cu Mlădineștii, prin Dumbravă și cu Trifeni, ce le zic acum Pașcanii, și tot față Lăpușna, în sus, alături cu moșia Hâncului, cu Perienii, Săcărenii și cu Corneștii, tot în sus față Lăpușnei, și trece printr-o limbușoară de pădure, și tot în sus, prin dumbravă, alături

cu Dragomireștii, până unde se întâlnește cu fundul Bojorului, moșia Pitroșeni a mănăs-tirii Bărboiului, și acolo, în prăvalul apei în dumbravă, am pus piatră hotar, fundul și de acolo purcede drept în jos și cam la vale, prin dumbravă, pe prăvalul apei, ală-turea cu Pitroșeni, drept în movila Petricăi, și de acolo, tot în jos, până în capul Dumbrăvii, într-o moviliță, și de acolo, tot în jos și la vale, cam pe costișă, tot ală-turea cu Chetroșeni, și trece printre niște stejari și, unde se sfâr-șesc stejarii, este un cap de pisc, în costișă, și acolo am pus piatră hotar în coasta Boghicenilor, și, de acolo, tot în jos costișe, tot ală-turea cu Pitroșeni, până peste o vâlcică cu stejari și în costișa din jos se sfârșesc Petroșenii, unde sunt și pietre hotare, una poprește pe Petroșeni, și alta caută în jos până la capul moșiei Mârzeștilor, și acolo am mai pus o piatră hotar, ce caută înapoi, la piatra ce am pus-o în pisc, în costișă, și de acolo merge tot în jos, ală-turea cu capul Mârzeștilor, peste drum, la o piatră hotar vechi, ce este în capul unui pisc, care piatră des-parte Mârzeștii de Boghiceni, și de acolo, tot în jos și cam la vale, și peste vale, și la deal, și peste deal, și iar la vale, peste drum și peste vale, și la deal, într-un pisc înalt, iar este piatră hotar, care desparte Mârzeștii de Boghiceni, și, de acolo, tot în jos, cam la vale, tot ală-turea cu Mârzeștii, peste zăpodie, până într-o piatră veche, ce este în șleahul cel mare, ce este fundul Mârzeștilor, și de acolo, tot în jos, șleahul și cam la vale, tot ală-turea cu Mârzeștii, până într-altă piatră, ce desparte Mârzeștii de moșia Oi și, de acolo, tot în jos și cam la deal costișa, fața Călmățuiului, ală-turea cu capul moșii Oi, și până în piatra ce am pus-o întâi, drept ruga văii Socilor, și acolo s-a încheiat hotarul moșiei Boghicenilor. / Deci vrând ca să ne apucăm și pentru **hotarul târgului**

Lăpușnei, am strâns întâi pe târgoveții din târgul Lăpușnei, oameni bătrâni și tineri, cum și pe alți împrejurași, anume pe Pascal sin Isacă, om bătrân, Andrei Cărpă bătrân, Savin Podolanul bătrân, Apostul Țucă bătrân, Gheorghiță Munteanul, Neculai Ciobotariul, Ioniță sin Iosăp, Ioniță sin Cununii, Parfene Mârza, Stahi Codreanul, toți târgoveți din târgul Lăpuș-nei, și pe Savin, bătrân din Hăncești, ce a fost mai înainte și vornicel în târgul Lăpușnei, și pe Antohi Grosul din Pășcani, și așa, fiind cu toții adunați, întâi le-am citit cartea de blestem, ca să mărturisească adevărul pe unde au apucat, din bătrâni lor, și știu că au îmblat hotarele locului târgului Lăpușnei din vechi. Și după cartea de blestem, am purces ca să ne arate locul târgului și am mers întâi la hotarul târgului din jos, pe apa Lăpușnei, în gura Negrii, și acolo ne-au mărturisit Savin Tabără ot Hăncești și Pascal sin Isacă cum că ei au fost față când a hotărât locul târgului Lăpușnei un Lupul Mataragiul, în zilele lui Mihai vodă Racoviță, care acel Lupul Matara-giul a adus pe un Antoni Mârza, din Țara Turcească, om bătrân. și pe un Grigorășcuț din Ciuciuleni, om bătrân, și pe Ștefan Vrabie din Drăgușani, bătrân, care fusese trăi-tor, mai înainte, aice, în Lăpușna, și așa au arătat acei oameni bătrâni, atunci, că așa au apucat din bătrâni lor, că hotarul târgului Lăpușnei merge din movila Horjii, ce este în șesul Lăpușnei, lângă Gloduri, și trece drept peste apa Lăpușnei înspre răsărit, și drept în gura văi Negre, și, după arătarea acelor oameni bătrâni, atunci, așa ne-au arătat și ei acum, fiindcă ei au fost, atunci, împreună cu Lupul Mataragiul, la acea hotărâre și de acolo apuca drumul Măjilor drept la deal înspre răsărit, alătura cu Mărgilații, până în vârful dealului, într-o moviliță, și tot înspre răsărit, tot drumul Măjilor și alătura cu Cărpe-

nenii, ce sunt dinspre Sărata, și tot înspre răsărit și peste dealuri, în curmeziș pin dumbravă și alături cu Rediul Nantu, pe din sus, și tot înspre răsărit și la vale, și peste Sărata, alătura cu Merișeni, până în vârful dealului, deasupra Caprii și deasupra Zgârcului, și acolo, în vârful dealului, am pus piatră hotar colți și, de acolo, merge drumul în sus, pe muchie, pe deasupra Zgârcului, până în fundul Zgârcului, în deal, în Poeniță, unde vine drumul Lăpușnei și merge la Hănțești, și în margine drumului dinspre Zgârcă, am pus două pietre colți, înăuntru, în moșia târgului, și de acolo, drept înspre răsărit, la vale, prin pădure, prin Lacul Negru, și la vale, peste câmp și peste valea Nemesnicului, pe la Fântâna lui Maței, și lângă fântâna de la deal s-a pus piatră hotar, și de acolo, la deal, înspre răsărit, până în vârful dealului dinspre Cogâlnic, și alătura cu Iurieștii, și în deal am pus piatră hotar, și de acolo, drept la vale, pe Căările Nante, înspre răsărit, până în apa Cogâlnicului, la iazul Iurieștilor, și de acolo, drept în sus apa Cogâlnicului, până în moșia Cără-bățului, și, de acolo, taie drept înspre apus, pin ruga văi Fânațului, alătura cu Cărăbățul, la deal, pin pădure, până în vârful dealului, și, de acolo, apucă zare dealului drept în sus, până în hotarul Spărieților, și de acolo purcede drept la vale, înspre apus, înspre târgul Lăpușnei, pe deasupra Ciocârlanului, unde este și hotar vechi, și tot înspre apus, alătura cu Spărieții, până la ruptura Făureștilor și este hotar vechi, și de acolo purcede zarea dealului Făureștilor, în sus tot alătura cu Spărieții, până în zarea dealului Dezbrăcății, și este hotar vechi, și de acolo face drept la vale, înspre apus, până în matca Făureștilor, și este hotar vechi, în matca Făureștilor, unde se desparte locul târgului de Conojeni, și de acolo, tot înspre apus și la deal, până în

zarea dealului Lăpușnei, la o movilă, și am pus piatră hotar, unde au dat seamă că a fost hotar vechi, și de acolo, drept la vale, înspre apus, la apa Lăpușnei și în malul Lăpușnei dinspre răsărit au dat seamă că a fost hotar vechi, dar nu s-a găsit, și acolo am pus hotar, care desparte locul târgului de Mlădinești, și de acolo, peste apa Lăpușnei, drept la deal, în capul dumbrăvii, unde au dat seamă că a fost și bour într-un stejar, unde se cheamă la Cuibul Brahnii, într-o piatră hotar, ce este în coastele Boghicenilor, într-o moviliță, și de acolo purcede zarea dealului Lăpușnei, în jos, alătura cu Boghicienii, până la ruptura unde este și piatră hotar, din sus de ruptură, și de acolo taie drept înspre apus, prin capul Boghicenilor și prin capul Mladinului, pe la Fântâna Mare, și tot înspre apus și la deal, și în dial este hotar vechi, și de acolo, tot înspre apus și tot alătura cu Boghicienii, drept la ruga văi Socilor, unde se coboară drumul și, la vale, la matca Călmățuiului, la lac, și din jos de lac este hotar vechi, și peste matca Călmățuiului, tot înspre apus, în costișă, la o piatră ce este în capul moșiei Oii, drept ruga văii Socilor, și di acolo purcede drept în jos costișă, alături cu capul Oii și până într-o piatră, ce s-a găsit în costișă, în care piatră este cruce săpată într-însa, care desparte moșia Oii de Strâmbeni, și este și alt piatră, ce este colț și fund Oii, și de acolo purcede tot în jos, alătura cu Strâmbenii și cu Horjești, și peste Călmățui, înspre răsărit, pieziș peste dealuri, până la apa Lăpușnei, la movila Horjii, drumul până la Gloduri, la matca Lăpușnei, de unde am purces întâi, și așa s-a încheiat tot locul târgului Lăpușnei. / Deci, vrând să hotărâm și **Spărietii**, am strâns pe răzeși și pe alți împrejurași, anume pe Savin Tabără, Pascal sin Isacă, Pavăl Buruian din Drăgușeni, Sandul Mălai Rău ot tam (de acolo), Niță sin Vasile ot tam și Ilia

Buruian ot tam (din Drăgușeni) și alții, care sunt arătați la hotarul târgului, și am purces întâi din hotarul Dezbrăcății, ce este în zarea dealului care desparte moșia Conojenii de Spărieți și de locul târgului, și de acolo purcede drept în jos, înspre târgul Lăpușnei, la vale, muchia pe deasupra Făureștilor, prin ruptură și din deal de ruptură este piatra hotar vechi, și, de acolo, drept înspre răsărit, pe podiș, până deasupra Ciocârlanului, și de acolo apucă drumul dealului înspre răsărit, până dea-supra Ciolanului, și de acolo apucă drept în sus dealul pe deasupra Ciolanului, până într-o poieniță, și tot în sus, până în dumbrăviță, și tot pe deasupra Ciolanului și pe câmp, până în fundul Ciolanului, și acolo, din jos de drum, este hotar vechi, care desparte Spărieții de Conojeni, și de acolo purcede drept la vale și cam pe podiș, înspre apus, alătura cu Conojenii, și merge tot înspre apus și alătura cu Conojenii până în hotarul de deasupra Dezbrăcății, de unde am purces întâi, și așa s-a încheiat și hotarul Spărieților, cu semnele de mai sus arătate”¹²⁰⁰.

1904: „**Speriețul**, sat în județul Chișinău, volosti Lăpușna, așezat în fundul văii Sperieților. Are 95 de case, cu o populație de 797 suflete; 203 vite mari. Locuitorii sunt țărani români, care posedă pământ de împrumut 584 deseatini. Proprietarul armean, Grigorie I. Manuc-Bey, are 815 deseatini”¹²⁰¹.

¹²⁰⁰ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 186, pp. 217-222

¹²⁰¹ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 195

SPERIETI

(sat între Huși și Pădureni, Vaslui).

1429, iunie 3: Întărit de Alexandru cel Bun fiilor lui Oană, vornicul de Suceava și, ulterior, de Tulova, Lazăr, Stanciul și Costea, care primeau uric pentru, pe lângă alte sate din viitoarea Bucovina, și pentru satele „Gândinți, la Cobâla... și pe Orbic, Seliștea, unde este curtea lor, și Zagoreni, mai sus de Cociman și unde a fost Bașea, și Costinți, la obârșia Orbicului, și Moișinți, la Lucaș, unde a fost vie, și Plopești, la Slatină, și Dumi-trești, mai în jos de Iaz, și Cărbunești, la Văratic, și amândouă seliștile lui Drăghici, pe Bistrița, și moara... iar la Dumbrava Înaltă satele: unde este vătăman Minco, și, pe Iubăneasa, la Iaz, și unde este Stan; iar hotarul lor să fie cât vor putea să folosească destul trei sate; și peste Prut, la Derenice, zece locuri: unde a așezat sat Stanco, la Cornul Lâcinului, și Fântâna Rece, și unde este Andiaș, și Bahmatăuți, și, pe Ciuhru, sub Horodiște, și Suhoverhul, unde este Ion al lui Filea; în tot acest hotar să-și întemeieze zece sate; și **satul Spărietului, la obârșia Dobro-mirei, cu vechile și dreptele hotare**; și, pe Prut, zece locuri, să-și întemeieze zece sate de această parte a Prutului; iar hotarul acestor sate care sunt pe Prut să fie anume de la Unghiul Strâmt, care este mai sus de satul lui Ivan Șurinschi, apoi în jos pe Prut, până la balta care se cheamă Ochiul, apoi drept la Pârâul Sărat, apoi în sus pe Pârâul Sărat, până la pârâul care se

cheamă Dobromira, apoi pe Dobromira în sus, până la Unghiul Strâmt, pe Prut; acesta le este tot hotarul”¹²⁰².

SPINENI

(include Solcani, pe Pârâul Negru, Neamț).

1607: Tivodar sin (fiu) Ion, nepot Petrei lui Văscan ot **Bătăraști**, vinde Chiriței, feciorul lui Ifrim ot **Spineni**, drept 18 lei bătuți, „a mea dreaptă ocină și moșie din satul **Solcani** (înglobată, azi, în Spineni), din vatra satului și din țarină, cu curătură în dumbravă, cu livezi și cu tot venitul, dintr-acea parte a treia, parte din partea Codleniască, și o parte din a șasea din a treia parte a Matocăi... dinaintea lui Ștefan Chihaea și Arsănie brat (frate) lui Ștefan ot **Cățalești**, Costân ot **Spineni**, Ștefan Lupeș ot **Căzănești**, Stratul ot **Albotești**, Gherman ot **Prăjești** și a lui Gavril Golăe ot **Hălăseni**”¹²⁰³.

1607: Balic vinde lui Istratie, drept 5 ughi (ducați ungurești), „parte din satul **Solcani**, din partea Albeștilor, a cincea parte... dinaintea lui Ciomârtan din **Cățal**, Ionașco și Gligorie a lui Bâtcă din **Itești**, Ion Văscan și Nistor călugărul, nepot lui Crăciun Popău din **Solcani**”¹²⁰⁴.

¹²⁰² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 90, pp. 134-136

¹²⁰³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, p. 163

¹²⁰⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 163, 164

1607, mai 21: Ispisoc de judecată de la Simion Moghila voievod, după ce răzeșii Parasca, Agafia, Zlata, Sora, Varvara, Toma, Magda, Costin și Ion sin (fiu) Pavel au tras (la judecată) pe Alexa biv (fost) postelnic pentru părțile lor de ocină din satul **Șolcanii**, ce-s pe Pârâul Negru, și au zis înaintea noastră precum că ei n-au vândut părțile lor de ocină din acel sat lui Stănilă, ce a fost șoimar, și nu s-a scis cu bună voia lor în ispisocul ce-a avut Stănilă de la Petru vodă, ci s-a făcut neadevărat și viclean. / Drept aceea, am judecat după legea țării și am dat acestor mai sus scriși să aibă a jura 24 de jurători, precum că ei nu și-au vândut părțile din satul Șolcani; iar când a fost la zi... și au jurat în fața noastră, Alexa biv postelnic a lăsat lor acele părți de ocină”¹²⁰⁵.

1608: „Cum s-a făcut o moarte de om în satul **Șolcani**, în ținutul Neamțului, și pentru acea moarte de om s-au lepădat ailalți frați ai Măgdălinei, toți, și s-au sculat de au luat bucatele altor oameni, dintr-alt sat, ce n-au fost având ocină acolo, în Șolcani, deci câți frați a avut Măgdălina, toți s-au lepădat, să nu plătească moartea de om, ci s-au sculat de au luat patru boi ai Măgdălinei din satul **Șofrăcești**, din ținutul Neamțului; pentru care au avut ocină acolo, în Șolcani, și au pierit boii toți patru pentru acea moarte de om, și au fost mulți oameni buni, anume Zaharia și Marco din **Fărcești**, Gligorie, Toader și Cârstea din **Șolcani**. Deci așa știm noi cu sufletele noastre”¹²⁰⁶.

1608, iulie 13: Zapis de mărturie de la Nicoară logofăt, Vorântar comis, Ionașco vahah za (la) comișei,

¹²⁰⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 164, 165

¹²⁰⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 165, 166

Ionașco spătar și Toma ot **Dumești**, în care scriu cum a venit Toader sin (fiu) Nărica, nepot lui Matei și a vândut comisului Bran drept 20 taleri gata, „din a șasea parte de sat **Șolcani**, a cincea parte”, iar Toader sin Crăciun i-a vândut, drept 80 zloți tătarești, „din a șasea oarte din sat Șolcani a doua parte”¹²⁰⁷.

1668, februarie 15: Ionașco Maxim dăruiește Aldei agă „partea lui din **Spineni**, de pe moșul (bunicul) One, pentru mult bine ce mi-a făcut la bătrânețe”¹²⁰⁸.

1774, iunie: Satul **Spinenii**, ocolul Siretului, după recensământul lui Rumeanțev¹²⁰⁹, avea **toată suma case-lor 13**. Scădere rufeturi 6: 2 popi, 4 mazili și ruptași. Rămân birnici 7. / **Birnici**: Iordache Mârzac / Ion Hociungu / Gavril Tocilă / Ursul Tocilă / Gheorghe Niță / Ștefan Costăș / Ioniță. // **Rufeturi**: Popa Vasile / Diaconul Gheorghe / Antohi Lupeș, mazil / Vasile Lupeș, mazil / Ion Ciocan, ruptaș / Toader Răzmeriță, ruptaș.

SPINENI

(„ce s-au chemet Căscoești”, pe Șacovăț, lângă Tungeji, comuna Țibănești, Iași).

¹²⁰⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 165, 166

¹²⁰⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IV, Iași 1908, pp. 199, 200

¹²⁰⁹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 68

1483, august 14: Întărit de Ștefan voievod lui Necoară și Once, feciorii lui Oniță, care primesc uric pentru „a lor dreaptă ocină și cumpărătură, pe un sat, anume Gârbeștii pe Șacovăț, care l-au cumpărat tatăl lor, Oniță, de la Sima a lui Draguș și de la feciorul lui, Danco, drept 70 zloți tătarești, dintr-un uric ce-a avut Dragoș Gârbea, tatăl Simei, ca să le fie lor uric și nepoatei lor, Marinii. Și iarăși dăm și întărim slugii noastre Necoară, feciorul lui Oniță, osebit de frații lui și de nepoată-sa Marina, satul anume Tungujenii și jumătate de poiană la câmp cu Țibăneștii, care a cumpărat el acel sat și acea jumătate de poiană de la Tunga, drept 160 zloți tătarești, Iar dresurile ce-a avut el de cumpărătură le-a dat în mâinile lui Necoară sin Oniță. Iar Tungul a cumpărat acel sat, Tungujăanii, de la Dima, fratele Simii logofăt, și de la Șandra cel Negru, drept 70 zloți tătarești. Și iar a cumpărat Necoară, feciorul lui Oniță, de la feciorii Cascăi, anume Nicoară și Giurge și Toader, și de la sora lor Rusca și Trâca, o bucată de loc dintr-a lor sat, Cascotești, drept 27 zloți tătarești”¹²¹⁰. Hotarul, din veac.

1578, iunie 29: Ispisoc de judecată de la Petru voievod, după ce Toader, Jurja, Sava și Tudora, feciorii lui Nicoară Oniță, și semințiile lor Efrim, Sora și Baitar, toți fiii lui Nicoară Oniță s-au pârât cu Bărbăntă și cu frații săi, copiii fiului Sorei, „pentru satul **Gârbeștii** și satul **Tungujei** cu moară și cu o bucată de pământ din **Căscoești** și jumătate din poiana Mănăstirii, jumătatea dinsăre Șacovăț, ce le-a fost cumpărătură de la popa Dumitru din Suceava, zicând cum le este lor ocină și moșie, ca și celorlalți de mai sus scriși, și le este lor moș (bunic)

¹²¹⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 250, pp. 380, 381

Nicoară Oniță ca și lor. Astfel ei încă au aruncat cartea de la dânșii, cum că nu le sunt seminție, nici nu le este lor ocină și moșie, iar ei singuri au arătat înaintea noastră cum le sunt lor seminție. Iar când, apoi, a fost în zilele bătrânului Petru vodă, iar popa Dumitru din Sucea-va, i-a răpus pe ei cu un uric și le-a fost luat toate acele sate. Ei, atunci, n-au vrut să le rămână lor ocină, ci le-a dat 240 zloți tătărești și au răscumpărat singuri ocina, iar Bărbăntă și cu frații săi, copiii Sorei, n-au vrut atunci să ia bani la aceasta, nici să plătească; astfel ei n-au vrut să-i pună în acel ispisoc... / Deci noi le-am dat și le-am întărit, cum să le fie tuturor deopotrivă în acele sate, și să aibă a le întoarce 800 aspri”¹²¹¹.

1585, septembrie 10: Carte de împuternicire, dată de Petru (Șchiopul) voievod vatafului Andrica (Gârbescu) vatag „să fie tare și puternic a opri ocina din **Tunguzeai** și din **Căscoești** și din poiana Mănăstirii, dinspre ai săi răzeși, până ce ei îi vor plăti lui ferăe ce a dat el în visteria moniei mele, iar cui i se va părea cu strâmbul să stea de față înaintea domniei mele”¹²¹².

1585, septembrie 19: Ispisoc de judecată de la Petru (Șchiopul) voievod, după ce „Cposte aprod, Ile pitar și cu toți răzeșii lor, toți nepoții lui Nan Cascoe și Toma Cascoe, s.au pârât cu Andreica Gărbăscul vătag, Petrea vătag și cu Ion Văsicu, nepoții lui Nicoară Oniță, dinspre satul **Gârbești** pentru satul **Tungujei** și cu loc de moară în Șacovăț și pentru o bucată de pământ din hotarul satul **Căscoești** și cu parte de moară în Șacovăț, și pentru

¹²¹¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, pp. 110, 111

¹²¹² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, p. 191

jumătate de poiană dinspre mănăstire, și iarăși cu moară în Șacovăț, zicând Coste, Ilea, Condrea și răzeșii lor cum este lor ocină satul Tungujei și acea bucată de pământ, și și-au făcut singuri mănăstire, și și-au făcut însăși și de la domnia mea un ispisoc pe toată poiana care este mai sus scrisă. / Deci noi am cercetat privilegiile lor și astfel am aflat cum coste aprod și soții săi să nu aibă treabă în satul Tungujei și nici în acea bucată de pământ din Căscoești, căci este dreaptă cumpărătură bunilor Andreicăi și soților săi; iar cea jumătate de poiană de la mănăstire și cu moară în Șacovăț, jumătate dinspre Șacovăț, este tot lor cumpărătură de la Țiban... deci Coste și toți răzeșii lui au rămas din toată legea țării”¹²¹³.

1634, mai 13: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Gheorghe Mancăși din **Uricani** (comuna Miroslava, Iași), în baza zapisului de mărturie de la jupânul Toader, Hilimon, Petre și Gheorghe Ciupag din **Găureni** (azi Văleni, comuna Țibănești, Iași), Toader grecul din **Făorenii** (lângă Șcheia, Iași) și Istrati din **Uricani**, care au mărturisit cum a venit Alexa sin Ion Strugari din **Spineni** (pe Șacovăț, Vaslui) și a vândut o parte din moșia **Poiana Mănăstirii** (comuna Țibana, Iași) cu loc de prisacă și de fânaț, și cu vad de moară pe pâraul Șacovățului, din partea satului **Gârbeștii** (comuna Țibana, Iași)... lui Gheorghe și femeii lui Sorca, drept 25 taleri bătuți”¹²¹⁴.

1639, aprilie 12: Toader diaconul și sora lui Safta, feciorii preotesei popii Daniil, nepoții popii Fârtat, vând diaconului Ștefan din **Spineni** (comuna Țibănești, Iași),

¹²¹³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, pp. 192, 193

¹²¹⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 125, pp. 135, 136

drept 15 galbeni, „moșia ce avem în sat în **Griești** (comuna Țibănești, Iași), dintr-a cincea parte a treia parte... dinaintea popii Iacov de **Iași**, popa Necula de **Griești**, Lungul armașul din **Țibănești** (comuna Țibănești, Iași), Pântelei și alt Pântelei, Zaharia și David din **Olășei** (comuna Totirești, Vaslui), Strătulat, Dumitrașco, Vasile feciorul lui Gligorie din **Spineni** și mulți oameni buni”¹²¹⁵.

1667, mai 10: Ispisoc de judecată de la Iliăș Alexandru voievod, după ce „s-au pârât Crăciun, femeia lui Irina, fratele său Margine și nepoții lor Todirașcu și Mărdare, strănepoți Dumii Cruceriu, zicând că au uric de la Ștefan vodă cel bătrân, scriind pe sat pe **Căscoești**, ce este în ținutul Vasluiului, iarî Strătulat, Misăilă, Pașco, Olintie, Chirilă, Postolacgi, Pentelie, și Ionin, feciorul lui Enache vistiernic, așa au dat seamă, cum că acolisesc ei seliștea lor, ce se cheamă **Spinenii**, ce a fost din hotarul Căscoeștilor. / Domnia mea n-am crezut pe nici unii și am trimis acolo pe Poeană uricarul și a strâns oameni buni, anume popa Tănasiu de **Griești**, Arsene, Irimia, Dumitrașcu, Toader, Vasile și Tănasiu din **Petrești**, Istratie din **Drăgești**, Vasile de **Mogoșăști**, și au ales hotar acelui uric ce a avut Crăciun, Irina, Margine, cu nepoții lor, precum le-au spus semnele din uric, iar acestor oameni, din satul **Spineni**, ce sunt de hotarul **Căscoeștilor**, li s-a ales să țină pe unde a fost casa lui Ștefan Ungureanu, de la pârâul Rece, mai jos de fântână, dintr-un stâlp de piatră; de acolo, în jos, să țină Spinenii, pe de amândouă părțile pe pârâul Cojaniei, până în hotarul Grieștilor și până în hotarul Petreștilor, și pe acolo pe unde au jovăit de veci; că hotarul Spinenilor, ce s-au chemar Căscoești, nu merge până în

¹²¹⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 100, p. 110

Șacovăț, ci este hotarul Grieștilor din-spre Șacovăț, până în Ocnîța”¹²¹⁶.

1902: „**Spinenii Noi** sau Fântânele, sat în județul Iași, plasa Turia, comuna Iepureni, înființat în 1870, pe moșia statului Spinenii Vechi. / **Spinenii Vechi**, sat în partea de sud a comunei Iepureni, pe malul stâng al râului Jijia. Are o suprafață de 1.188 hectare și o populație de 136 familii sau 513 locuitori. Pe la 1830, se făcea aici mare iarmaroc de vite, însă, de pe la 1839, după înființarea târgușorului Bivolari, ce vine spre nord de aici, la 12 km, s-a strămutat iarmarocul în acest târgușor. Are o biserică, făcută la 1828, deservită de 1 preot și 2 cân-tăreți; o școală. Vite: 360 vite mari cornute, 331 oi, 55 cai și 100 râmători”¹²¹⁷.

SPINENI

(lângă Ciocani, comuna Perieni, Vaslui).

1636, martie 8: Întărit prin ispisocul lui Vasile Lupu, după convenirea împărțirii moșiilor lui Cârstea Ghenovici între urmașii lui. „Și s-au venit, în partea Schivii, jupâneasa Dabijii, fata Cârștii și a fiilor ei Ghiune, Maria, Nastasia, Irina, Tofana, Anasia, satul **Blândăreștii** (Bliderești, lângă Bucium, comuna Ștefan cel Mare, Bacău) și **Săcătura** (lângă Bogdana, comuna Ștefan cel Mare, înglobat în orașul Onești, Bacău), la ținutul

¹²¹⁶ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XVII, Iassi 1891, pp. 141, 142

¹²¹⁷ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 456

Trotușului... a treia parte din sat **Dumești** (comuna Dumești, Iași), ce este în ținutul Cârligăturii, și sunt într-acel sat patru seliști, patru hotare, anume **Drân-gei** (Drinjești, înglobat în Hoisești, comuna Dumești, Iași), **Hodorenii** (comuna Dumești, Iași) și **Bereștii** (comuna Dumești, Iași) cu două iazuri. / Și s-a mai venit lor, Anghelina, cu sora și cu feciorii ei un iaz dintre cele două iazuri: un iaz este gata, cu apă și cu pești, iar unul este loc de iaz, și satul **Spinenii** (lângă Ciocani, comuna Perieni, Vaslui) și **Cogenii** (înglobat în Ciocani, comuna Perieni, Vaslui), de la ținutul Tutovii... și satul **Movilenii** (comuna Coroiști, Vaslui)... și satul **Văcărești** (înglobat în Ciușlea, comuna Garoafa, Vrancea), de la ținutul Putnii... și a treia parte din sat de **Glăvănești** (comuna Glăvănești, Bacău), ce este în ținutul Tecuciului, cu vad de moară în pâraul Zeletinului, și a treia parte din satul **Dimași** (Dimăceni, comuna Vultur, Vrancea), iarăși la acel ținut... / Și s-au venit Anghelinii Vasilioai, fata Cârstei vornic, satul **Bujoreni** (înglobat în Zorleni, comuna Zorleni, Vaslui), **Pipărcanii** (înglobat în Banca, comuna Banca, Vaslui), **Băcsăneștii** (comuna Zorleni, Vaslui) și **Măstăcanii** (lângă Sălcioara, Măstăci, comuna Banca, Vaslui), ce sunt la ținutul Bârladului, și satul **Sângurenii** (Singureni, raionul Cahul, Moldova), la ținutul Tigheciului, și a treia parte din **Cândești** (comuna Mihăileni, Botoșani) și satul **Scândurinii** (Scândureni, în Covurlui, Galați), la ținutul Covurluiului, și satul **To-mești** (comuna Pogana, Vaslui), în ținutul Tutovii... și a treia parte de Dumești, în ținutul Cârligăturii, cu două helește. Și s-au mai venit lor, dimpreună cu sora lor Schiva, și a tria parte din Dimaceni, ce este la ținutul Tecuciului. / Și s-au venit în partea Măricuții Cernătoai, iar fata Cârștii, satul

Movileni (comuna Trifești, Neamț), la ținutul Neamțului, cu vad de moară în pâraul Ciornii, și a treia parte din Dumești, cu heleșteul din jos, și jumătate de sat de **Iacobenii** (ținutul Neamțului, Neamț), ce sunt tot la acel ținut, și **Popârșiocei** (Popârșcioci, lângă Lungești, comuna Bălăbănești, Galați), la ținutul Bârladului, și a treia parte din satul **Țigănenii** (Țigănești, comuna Mun-teni, înglobată în Tecuci, Galați), de la ținutul Tecuciului, și satul **Popeștii** (Popeni, comuna Găgești, Vaslui), din ținutul Fălciului, cu vad de moară în pâraul Elanului, și a treia parte din Dimăceni, ce sunt în ținutul Tecuciului”¹²¹⁸.

1708, mai 15: Merăuță sin (fiu) popii Ion din **Voinești** și ginere căpitanului Necolai din **Zmeiani**, împreună cu femeia lui Mălanca, „căzând la mare scăpăciune și împresurare de multe nevoi ale țării și neavând altă putință”, zălogește vistiernicului Ioan Păladi „dreapta ocină și moșie ce avem de la părinți prin câteva hotare, de pe tatăl meu Ion, preotul din Voinești, și maică-mea Aftimia, fata lui Bârsan din **Toflești**, anume în **Lipova**, în **Bobești** și **Spineni** pe Tutova, și **Cârsteșii de deal**. Așijderi am zălogie și părți ce s-ar alege femeii mele Malanca, ce sunp pe apa Smilei”¹²¹⁹.

SPINEȘTI

¹²¹⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 350, pp. 392, 393

¹²¹⁹ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 71, pp. 90, 91

(comuna Vrâncioaia, Vrancea).

1638, mai: Zapis de la Dronța, nepoata lui Gavril Curea, fata Cârstei lui Ciulei din satul **Ivăncești** (comuna Bolotești, Vrancea), Apostol, nepotul Țigănoe din **Tâmpiști** (Tâmpești, comuna Războieni, Neamț), sin (fiu) Danciu, Gavril sin Iugeasca, nepoți Țiganei, frete-său Apostol, Ursu feciorul lui Andrei din Ivăncești, Nedelea, fata Manei lui Curea, femeia lui Buzinchi din **Drăgoești** (pe Putna, Vrancea), nepotul său Ionașco și cu nepotul său Ion de la **Cruce** (Crucea de Los și de Sus, în orașul Panciu, Vrancea), în care mărturisesc să au vândut, pentru 60 de taleri bătuți, „un vad de moară din sat din Ivăncești, din capul satului din jos, sfintei mănăstiri Pângăraților... / Așijderea și noi, nepoți Grozei lui Nămaiu, din sat din Ivăncești, anume: Dumitru diacul din **Clipicești** (comuna Țifești, Vrancea), Todir feciorul Neacșei din **Spinești** (comuna Vrâncioaia, Vrancea), Gligorie din **Ivăncești**, feciorul lui Nicoru, Ștefan din **Țifești** (comuna Țifești, Vrancea), feciorul lui Lazor Hapca și cu toți frații săi, și Ioana fata Stredzei din **Țifești**, Căzacul sin Mareia din **Ivăncești**, Sofroniia fata lui Ivan tot de acolo, cu toții nepoți Grozei lui Nămaiu, și Anna, fata lui Ion Cupcei, cu Hilimon, nepoți Scurtului din **Ivăncești**, am vândut un vad de moară din Ivăncești, la mijlocul satului, drept 60 de lei bătuți, pe gârla din jos. Și Ion Robea sin Galeș din **Ivăncești**, cu feciorii săi Simion și Gligorie, Cârstea din sat din **Găgești** (comuna Bolotești, Vrancea), noi toți am vândut această ocină sfintei mănăstiri Pângăraților... Și pe mai mare mărturie au fost vătaful de gârlă, anume Scântee din **Porciolești** (Purcelești, azi Putna, comuna Bolotești, Vrancea), Ureche, Ionașco, Constantin, Manea, Vasile și

alt Constantin din **Mogești** (comuna Independența, Galați), Iacov, Trif, Lazor și Dumitru din **Ivănești**¹²²⁰.

1683, decembrie 11: Rosul sin (fiul) Toader și unchiul lui Anton cu mătușa Măgdălina vând lui Simion ot **Spinești**, pentru 22 lei, „un pogon de vie părăginită, la dumbravă... dinaintea popii Ciochină, Constantin Tapa, Gheorghe, Andronic, Irimia sin popa Ciochină, Dumitru Tapa și Mănăilă ot **Spinești**”¹²²¹.

1700: Izvodul de **bătrâni ai satului Spinești**: Ivan, feciorul vătavului din Spinești, din cei 7 bătrâni, a mers și a luat fata vătavului din **Bârsăști** și l-a pus socru-său bătrân mare în locul lui. Acest Ivan a făcut un fecior, anume Păcuraru. Păcuraru a mers și a luat fata lui Trifu din Bârsăști, Trifu, feciorul Bodaschii. Păcuraru a făcut 2 feciori, Trefu Goruție și Ioan Flacoe. Trifu Goruție a făcut pe Măgdălina Lăbădănoae, care se trag Bușileștii dintr-însa. Și a făcut pe Gheorghe Ragea, care se trag alde Danciul, și a făcut pe Dumitru Boulu, care se trag alde Lăluclu și alde Mușoilă, și pe Mănăilă Mutul și pe Simion Latul, care se trag Lăteștii. / Ioan Flacoe a făcut pe Petre, cărei se trag Bahmeți, și a făcut pe Trefu Tapa, și a făcut pe Stanciul. Stanciul, fiind holtei și având 40 de oi, l-au numărat goștinar și a fugit în Țara Ungurească și au luat goștinarii o iapă a frățâne-său, lui Trifu, și ține Trifu două părți și Petre o parte. Trifu a făcut pe Dumitru Tapa, care-i se trag Mărudăcheștii alde Tătarul. Și a făcut pe Floroea cărei se trag Gavriileștii, Bușileștii și Vetreștii. Și a făcut pe Ioan Tapa, cărei se trag Dărulari. / Și eu, Simion Neculai,

¹²²⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 342, pp. 337, 338

¹²²¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, pp. 327, 328

fiind om bătrân și apucând din gura moșului (bunicului) meu și a tatei, și din gurile altor bătrâni, cum au mărturisit, așa am mărturisit”¹²²².

1727: Carte de împuternicire, după ce „s-au judecat la Divan Toader Negrotă și Mariean, strănepoții lui Cujbă, cu locuitorii din satul **Spinești** și i-au dat rămași, neavând Spineștii nici o hârtie puternică, ci numai cu gurile”¹²²³.

1735, ianuarie 28: Ispisoc de judecată de la Constantin Neculai (Mavrocordat) voievod, după ce „s-au pârat de față Simion Daburlea, Miron Bahmet și alți frați ai lor **Bârsăști** cu Gavril Grosul, Enachii Codănoiu și **Spineștii** pentru muntele ce se cheamă Lapășul de sus din Vrancea, de la ținutul Putnei, zicând Enachi și cu Gavril Grosul cum că la acest munte ar fi ei moșineni, scoțând niște hârtii vechi, care, cercându-se la judecată, s-au aflat fără nici o temelie, niște hârtii răsuflăte, iar Simion Darbulea și cu Miron Bahmet au arătat bună dovadă o mărturie de la Miron Dima, ce a fost vornic de Vrancea, din velet 7241 (1733), iunie 5, scriind și adevărind că, fiind orânduit la această judecată Iordachi Cantacuzino vel vornic, la domnia lui Mihai vodă, a strâns mulți oa-meni bătrâni vrânceni, la **Țăfești**, și... luând seama cu amănuntul, s-au găsit moșineni în **Lăpușul de sus Bârsănești**, care se împart pe 11 părți: Dabulea, Cuzbă, Petreman, Nistor Păcală, Vătavul, Niagul, Burtă, Stan, Beza, Ivan și Drumei,

¹²²² Sava, Aurel V, *Documente Putnene*, II, *Vrancea / Irești-Câmpuri*, Chișinău 1931, doc. 13, pp. 9, 10

¹²²³ Sava, Aurel V, *Documente Putnene*, I, *Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 101, p. 66

iar Gavril și Enachi Codănoiu n-au nici o parte... și i-am dat rămași”¹²²⁴.

1754, aprilie 15: Ion Urzică și femeia lui Iona vând lui Ion Cojocar și feciorului său Gheorghiță din **Spinești**, drept 2 lei, o capră, 5 orți și 2 zloți, „partea mea de moșie din Fundul Tisei... dinaintea lui Tanasie Potop, Ion Gurban, Ion Gavril, Nichita Motoca, Gheorghi Călin și Mihai Murgu”¹²²⁵.

1774, iunie 26: Satul **Spineștii**, ținutul Putnii, ocolul Vrancei, după recensământul lui Rumeanțev¹²²⁶, avea **toată suma caselor 57**. Scădere rufeturi 7: 4 popi, 3 nevolnici. Rămân birnici 50. / **Birnici**: Ion Stroe / Ștefan, cojocar / Vasile, cojocar / Toader brat (frate) lui Ivan / Grigori Untrece / Costantin Dănilă / Ion fiul lui Murgu / Costantin fratele lui / Sandul Ciutul (al lui Ciută – n. n.) / Ion fiul lui Rădoae / Apostol Ciută / Ion Murgu / Gheorghiță, cojocar / Vasilache Lepădatu / Dumitrașco Hușcă / Simion fiul lui Neculaiu / Ivan Mărdache / Ion fiul lui Irimie / Radul fiul lui Voico / Toader Brânzăiu / Marin din Săcături / Simion Dănilă / Lazor Untrece / Toader fiul lui Stroe / Vasilache fiul lui Simion / Mile din Văsuu / Radul Trif / Marin / Ion fiul lui Dănilă / Gheorghe Untrece / Apostol Cârjan / Costantin Caloian / Vasile din Nereju / Apostol din Nereju / Toader fiul lui Gheorghe / Ion fiul lui Apostol / Toader Ciută / Toader Mardache / Dobrin / Ion fiul Aiții / Maței Dănilă / Costantin Caloian / Lupul

¹²²⁴ Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 113, pp. 73, 74

¹²²⁵ Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 119, p. 77

¹²²⁶ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 303, 304

din Săcături / Ion Danciul / Dragomir / Andrei Untrece / Toma, ungur / Simion, argat / Ion Murgu, nimesnec / Ivan fiul Dumitrăşcesii, vătăman. // **Rufeturi:** Marie, văduvă / Costantin Bâtcă, nevolnic / Irina, văduvă / Popa Vasile / Popa Toader / Diaconul Pavăl / Diaconul Ion.

1783, mai 15: „Fiindcă m-am întâmplat şi am ieşit la Vrancea, la satul **Spineşti**, şi venind Constantin Bâtcă, cu nepotul Toader Cârnealiagă înaintea noastră, acest Toader Cârnealiagă a avut o bucăţică de moşie lângă Constantin Bâtcă şi a schimbat cu uncheşul lui cu o altă moşie, a lui Văsii, la Săcătură, ca să facă casă Toader Cârnealiagă acolo, dar această bucăţică de moşie, pe care a avut-o Toader lângă uncheşul Constantin, dincoace este casa lui Ivan Huşcă şi, fiind megieşi, da supărare uncheşului Constantin Bâtcă, zicând că nu i se cădea să cumpere moşia aceea şi adevărat aşa este cu cale, fiind megieşi alături, numai fiindcă a schimbat Toader Cârnealiagă cu uncheşul Constantin Bâtcă, învoindu-se amândoi”¹²²⁷.

1787, iunie 15: Răzeşii Ion Murgu ot **Spineşti**, Ion Măciucă, Lazăr Buşilă ot **Bodeşti**, Toader Danţăş, Constantin Chetroiu, Constantin Danţăş, Ştefan Spulber, Soare Caba, şi, la scrierea zapisului, Ion Dascăl ot Spineşti, Popa Ion, Ionaşcu, Toma Dudul şi Toader Căcărează, împuterniciţi de paharnicul Grigoraş Leon, staroste de Putna, îndredinţează zapisul lor lui Toader Roman, „precum să se ştie că, având o parte de moşie strămoşească în **Podurile**, peste Zăbala... am scos două fălci ale Dănţăştilor şi două fălci ale lui Ion Murgu şi două Cojocari-lor, pe care le-am împărţit în frica lui Dumnezeu şi aşa am găsit cale... / Şi mai rămâne pricina de lângă **Movilă** şi am lăsat

¹²²⁷ Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobeşti-Câmpuri*, Focşani 1926, doc. 170, pp. 112, 113

să împace Popa Ion și cu Ionașcu și Toma Dudul. Asemenea și în **Nerej ăl mic**, iar este pricină și aceștia să o pună la cale”¹²²⁸.

1757, martie 28: Frații Nistor, Ursachi și Ion Țârde vând preotului Maței și lui Ivan Mardare ot **Spinești** „6 fâlci, ce-s la Bradul lui Șerban, loc de coasă, dar o falce din cele 6 am dat-o sfântului schit, dar pe 5 fâlci ne-au dat plata deplin, câte 2 zloți falcea... / Și acest zapis s-a făcut în casa lui Ivan Mardachi ot Spinești, și au fost de față Ion Gavrilă, Irimie brat (frate) lui, Vasilachi sin Lepădat, Mihai Murgu și Simion Bahamăt”¹²²⁹.

1814: Stoica Spurbăru (Spulber) adeverește, lui Ion Măciucă cel bătrân, că a „primit 30 lei pentru scoa-terea moșiei Vrancea de la Roznovanu, pentru 8 fâlci pământ și pădure din Tojanu, ce se începe din pâraul Tojanu, până în vârful muchiei”. / Adeverințe asemănă-toare privind „scoaterea Vrancei din stăpânirea lui Roz-dovanu” dau și Stoica Para din **Paltenu** (Nereju), precum și nemesnicii Necula Tuvene din **Poiana**, Petre din **Valea Sării**, Ștefan Ciută din **Colac**, Neculai Blănar din **Vidra**, Vasile ot **Găurile**, Gheorghită din **Spinești**, Ioan Dascălu din **Negrilești**, Toader Pomană din **Năruja**, Luca din **Bărsăști**, Ion Murgu sin Spinești, Toader Pricop din **Nereju** și preotul Luca din Nereju”¹²³⁰.

1902: „**Spinești**, comună rurală în județul Putna, plasa Vrancea, situată mai jos de Păulești, la 20 km de sub-

¹²²⁸ Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 178, pp. 122, 123

¹²²⁹ Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 206, p. 144

¹²³⁰ Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 220, p. 179

prefectura plășii și la 20 km de capitala județului, despărțită prin pâraul Leadova și printr-un deal de riâu Putna. Este situată pe pâraiele Duși, Hârtoapele, Păulești, Leadova, Hăulișca, Văsuiul și Bălosul. În comună sunt două localități sărate: Alghianul și Valea Mișinei. Se compune din cătunele Bodești și Spinești, cu o populație de 207 familii sau 928 sufete. Are o bisesică parohială, cu hramul Cuvioasa Paraschiva, în cătunul Spinești, și una filială, cu hramul Adormirea, în cătunul Bodești; o școală. Locuitorii posedă: 35 pluguri; 7 mori de apă; 320 boi, 330 vaci, 110 cai, 1.220 oi, 11 capre și 120 porci. / **Spinești**, cătun în comuna cu același nume, situat mai jos de Păulești, despărțit printr-un deal de râul Putna. Are 1 biserică parohială, cu hramul Cuvioasa Paraschiva”¹²³¹.

SPINOASA

(ținutul Hârlău, comuna Erbiceni, Iași).

1628, aprilie 25: Zapisul lui Iachim Bandur, prin care mărturisește „cum am vândut jumătate de sat **Cobălie** (azi Cobălia, ținutul Soroca, Moldova)... lui Gorgan, ce a fost pârcălab, drept 300 de taleri... dinaintea lui Bădașco pârcălab, Nechitei diacul din **Spinoasa** (ținutul Hârlău, Iași), Ionașco Bandur, Vasile Corpaci, Toader Beldiman, Vasile Japcăi, Văsiian chihaie din **Verbușani** (lângă

¹²³¹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 456

Salcia, Soroca, Moldova), Gavrilaš Căpotici, Du-mitrașco Fulger diac „și dinaintea a mulți oameni buni”¹²³².

1632, aprilie 17: Zapisul fraților Gavril și Gli-gorie, feciorii Palaghiei, nepoții lui Miron, prin care mărturisesc „cum am vândut a noastră dreaptă ocină și moșie, ce se va alege partea noastră din partea altor frați, din sat din **Iurghiceni**, dintr-a patra parte de sat... drept 20 de zloți, dumisale, lui Iachim pârcălabul... Și-n toc-meala noastră au fost Ștefan ce a fost paharnic, vornicul de poartă Vasilie Roșca, Nechita din **Spinoasa**, Băsărab din Iurghiceni și Machidon din **Cudrești**”¹²³³.

1632, noiembrie 2: Întărit de Alexandru Iliăș voievod logofătului Dumitru Buhuș, care primește urice pentru „satul **Gâdinții** (comuna Sagna, Neamț) pe Siret, cu loc de mori la Siret și la pâraul satului și cu bălți de pește și cu vii, și cu pod umblător pe Siret, și alt sat, anume **Criveștii** (comuna Strunga, Iași) sub Strungă, cu iaz și cu mori și cu vii, și, în același hotar, seliștea **Răvă-canii** (lângă Târgu Frumos, Iași), mai jos de Pietriș, și seliștea **Găurenii** (azi Gura Văii, comuna Strunga, Iași) și **Hotceștii** (lângă Strunga, Iași), și a patra parte din satul **Movileni** (comuna Heleşteni, Iași), și seliștea **Dădeștii** (inclus în Târgu Frumos, Iași), pe Sirca, cu loc de iaz și de mori la Sirca, ce este în ținutul Roman, și a treia parte din seliștea **Plotuneștilor** (inclus în Târgu Frumos, Iași) și jumătate din satul **Căcăcești** (în Cârligătura, Iași) și o bucată de pământ în hotarul **Târgului Frumos**, pe unde a însemnat și a pus stâlpi Pătrașco Bașotă logofăt... cu loc

¹²³² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 349, p. 488

¹²³³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 22, pp. 18, 19

de iazuri și de mori la amândouă Bahlulele, și toate părțile lui, câte se vor alege, din satul **Tălhărești** (lângă Târgu Frumos, Iași), cu iaz și cu mori la Bahlui, și niște părți din **Chiceră** (lângă Sârca, comuna Bălțați, Iași), ce este în ținutul Cârligăturii, și satul **Vavatieștii**, ce se numește **Bârleștii** (comuna Erbiceni, Iași), și satul **Spi-noasa** (comuna Erbiceni, Iași) pe Bahlui, cu iaz și cu mori pe Bahlui, și toate părțile de cumpărătură ce se vor alege din satul **Iurghiceni** (azi Erbiceni, Iași) și din satul **Totoești** (comuna Erbiceni, Iași), de asemenea pe Bahlui, ce este în ținutul Hârlău, și un loc de mori și de prisacă mai jos de **Pureciani** (la nord de Popricani, Iași), la Jijia, ce este în ținutul Iași, și satul **Cupcici** (numit apoi Cup-cina, azi orașul Kalininsk, raionul Edinița, Moldova) și **Brătășanii** (azi Brătușenii Vechi, raionul Edinița, Moldova) pe Ciuhur, cu iaz și moară pe Ciuhur, și a patra parte din satul **Tribiseuți** (comuna Trebisăuți, raionul Briceni, Moldova), ce este pe Drabiște, cu jumătate de iaz și cu moară pe pârâul Drabiște, și a treia parte din satul **Costești** (comuna Duruitoarea, raionul Râșcani, Moldova), pe Prut, cu loc de iaz și de moară la Ciuhur, și de asemenea și la Prut, cu loc de moară la **Dubase** (toponim în braniștea Bohotin) și cu pod umblător peste Prut, și toate părțile lui din satul **Dumeni** (comuna Văratice, raionul Râșcani, Moldova), mai sus de Costești, de asemenea pe Prut, și jumătate din satul **Bozoviță** (Buzoviță, regiunea Cernăuți, Ucraina) și jumătate din satul **Răsteul** (Resteu-Atachi, regiunea Cernăuți, Ucraina) și toate părțile lui din satul **Tălmaceu** (Tălmaci, regiunea Cernăuți, Ucraina), pe Nistru, ce este în ținutul Hotin, și satul **Mă-neștii** (lângă Brătîla, comuna Helegiu, Bacău), și jumătate din satul **Grozești** (azi Oituz, Bacău) pe Oituz, cu mori și cu loc de pive și de firistreu pe

pârâul Oituz, și cu loc de vie, și cu grădini și cu fânețe la muntele ce se numește Munceii, ce este în ținutul Trotuș, și o parte de ocină din satul **Măstacănul** (Mastacăn, comuna Borlești, Neamț), peste Bistriță, ce se va alege partea lui Hrici-canul, cu loc de moară la pârâul satului și cu loc de prisacă, ce este în ținutul Bacău, și satul **Neculeștii**, ce se numește **Trifeștii** (Neamț), cu iaz și cu mori la Pârâul Negru, și toate părțile lui de cumpărătură, câte se vor alege, din satul **Românești** (lângă Trifești, Neamț), de asemenea pe Pârâul Negru, cu loc de iaz și de mori pe Pârâul Negru, de asemenea și pe pârâul Brănișterilor, ce este în ținutul Neamț, și satul **Potropopeștii** (Potropo-pești, comuna Tăcuta, Vaslui), și niște părți de ocină, câte se vor alege, din satul **Olășei** (comuna Tăcuta, Vaslui), și alte părți de asemenea cumpărătură din satul **Bombotești** (azi Tăcuta, Vaslui), pe pârâul Cuțitna, cu mori și cu loc de pive la pârâul Cuțitna”¹²³⁴.

1637, aprilie 4: Moșiile întărite de Vasile Lupu voievod vistiernicului Dumitru Buhuș: „**Gândești** (Cândești, comuna Mihăileni, Botoșani) pe Siret, cu loc de moară pe Siret și în pârâul satului, cu bălți de pește și cu podul peste Siret, și cu vii; **Crăvești** (Crivești, comuna Strunga, Iași) sub **Strunga** (comuna Strunga, Iași), cu iazuri și cu mori, și, în același hotar, **Ravacanii** (comuna Strunga, Iași), din jos de Petriș, și satul **Găurenii** (azi Bura Văii, comuna Strunga, Iași) și **Hoțăeștii** (Hotcești, comuna Strunga, Iași), și a patra parte de sat **Vilenii** (sau Văleni, comuna Bozieni, Neamț), și seliștea **Dadești** (Dădești, înglobat în Târgu Frumos, Iași), pe Sârca, cu locuri de mori

¹²³⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / *A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 234, pp. 289-292

pe Sârca, care sunt în ținutul Romanului; / a treia parte de seliște **Plotunești** (înglobat în Târgu Frumos, Iași) și jumătate de sat **Chicacești** (sau Căcă-cești, Iași) și o parte de moșie din hotarul **Târgului Crasna** (Târgu Frumos, Iași), cu locuri de iazuri și mori în amândouă Bagluețele; părți din satul **Tâlhărești** (azi Talpa, contopit cu Blândești, comuna Sulița, Botoșani), cu iazuri și mori pe Bahlui care sunt în ținutul Cârligă-turii; / satul **Vavatiești** (Bârlești, comuna Erbiceni, Iași), care se numește **Bârlești**, și satul **Spinoasa** (comuna Erbiceni, Iași) pe Bahlui, toată cumpărătura din satul **Iurghicenii** (azi Erbiceni, comuna Erbiceni, Iași) și din **Totoești** (comuna Erbiceni, Iași) pe Bahlui, ce sunt în ținutul Hârlăului; / un loc de moară din jos de **Puricenii** (lângă Stânca, comuna Victoria, Iași), în Jijie, și un loc de prisacă, ce sunt în ținutul Eșii; / satul **Cupcici** (Cupcina, raionul Edineț, Moldova) și **Bratașanii** (Brătușeni, co-muna Brătușeni, raionul Edineț, Moldova) pe Ciuhur, cu iazuri și mori pe Ciuhur, a patra parte a satului **Tră-băsăuții**, ce este pe Drabiște, a treia parte din satul **Cos-tești** (comuna Dumitroaia, raionul Râșcani, Moldova) pe Prut, părți din satul **Dumenii** (Dumenii de Sus, comuna Miclăușeni, raionul Fălești, Moldova), din sus de Cos-tești, pe Prut, și jumătate de sat **Buzovița** (comuna Bu-zovița, regiunea Cernăuți, Ucraina), și jumătate de sat **Risteiul** (Resteu-Atachi, azi Dnistrivca, raionul Chel-meni, Ucraina), și toate părțile lui din **Tâlmăciu** (azi Burdiug, raionul Chelmenți, Ucraina), ce sunt pe Nistru, în ținutul Hotinului; / satul **Mănești** (azi Blebea, înglobat în Târgu Neamț, Neamț), jumătate de sat **Grozăștii** (Gro-zești, azi Oituz, comuna Oituz, Bacău) pe Oituz și locuri de vie, livezi și fânațuri în șesul ce se numește Muncei, ce sunt în ținutul Trotușului; / parte din

satul **Mastacanul** (Mastacan, comuna Borlești, Neamț) peste Bistrița, ce se va alege partea Hrițcanului, ce este în ținutul Bacăului; / satul **Niculeștii** (azi Trifești, Trifești, Neamț) ce se nu-mește **Trifeștii**, cu iazul și cu moara în pâraul Cioarna și locul de iaz și de moară; așijderea și în pâraul Braniștelor, ce este în ținutul Neamțului; / satul **Potropeștii** (Proto-popești, comuna Tăcuta, Vaslui) și părți de cumpărătură în satul **Bumboteștii** (înglobat în Tăcuta, comuna Tăcuta, Vaslui), pe pâraul Cuțitna... și o poiană, care se numește Mastacana, și Lihaci, ce sunt în ținutul Vasluiului; / jumătate de sat **Boldeștii** (comuna Todirești, Iași) și jumătate din seliștea **Sârbii** (comuna Todirești, Iași), pe pâraul Todereștii, ce sunt în ținutul Sucevii; jumătate din sat **Bujuceștii** (sau Buhușești, lângă Climești, comuna Făurei, Neamț) pe apa Cioarna, ce este în ținutul Neamțu-lui”¹²³⁵.

1637, mai 26: Popa Toader din **Iurghiceni**, popa Iacob din **Spinoasa**, Obrejie de Iurghiceni, feciorul lui Miron, Obrejie, feciorul Lupului de acolo și alți răzeși ai lor, mărturisesc cum s-au rugat „vistiernicului Buhuș pentru o moarte de om, ce s-a aflat în hotarele noastre. Deci, pentru acea moarte de om, noi am avut strânsoare de la domnie și de la vornicul de Țara de Sus (Șoldan), să aflăm cine a făcut acea moarte de om sau să plătim moarte de om. De care lucru noi n-am avut cu ce plăti, ci ne-am rugat vistiernicului să grăiască cu Dumitrașco Șol-dan, vornicul cel mare din Țara de Sus, și să tocmească cu dumnealui și să dea dumnealui ce se va da pentru noi, că noi n-avem nici o putere. / Deci dumnealui a nevoit și a îmblat pentru aiastă treabă și a tocmit cu vornicul, și ne-a

¹²³⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 52, pp. 48, 49

dat la mâna noastră Buhuș vistiernicul 50 de galbeni, și i-am dat noi acei bani la vornicul Șoldan, iar 50 de galbeni a iertat vornicul, pentru voia vistiernicului Buhuș, drept părțile din hotarul dumisale și drept părțile noastre. / Deci, pentru acei 50 de galbeni, ce ne-a dat Buhuș vistiernicul, pus-am la mâna dumisale zălog toate părțile noastre ce avem de ocină dintr-acele hotare unde s-a făcut moartea, până la Simpietriu. Care din noi va plăti, să-și țină ocina, iar care nu se va plăti, să n-aibă treabă la oci-nă, ca să-i fie ocina pe mâna dumisale vistiernicului”¹²³⁶.

1902: „**Spinoasa**, sat în județul Iași, plasa Bahluiul, comuna Bârlești, situat pe malul stâng al râului Bahluiul. S-a înființat de un Scarlat Șișcală, pe la anul 1850, cu locuitori aduși din județul Suceava. Are o întindere de 1.800 hectare, cu o populație de 242 locuitori; o biserică de zid, făcută de locuitori, cu ajutorul proprietarului, la 1875, deservită de 1 preot și 1 eclesiarh. Vite: 230 vite mari cornute, 24 cai, 670 oi și 60 râmători”¹²³⁷.

SPRĂIA

(sau Spriia, la obârșia Zeletinului, Bacău).

1529, martie 16: Întărit de Petru (Rareș) voievod fraților Pârvul, Ion și Niacșa, feciorii Oanei Tâlmaci, care

¹²³⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 110, p. 106

¹²³⁷ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 456

primesc ispisoc pentru moșiile „tatălui lor Oană Tălmaci, din uric și din dresuri ce au de la părintele domniei mele Ștefan voievod... un sat, anume **Ruseni** pe Tutova, trei părți din satul **Davidești** pe Berheci, unde a șezut David, părțile cele din jos ale satului **Siminești** pe Tutova și pe Bârlad, satul **Neagomirești**, unde a șezut Dragomir Petre, din sus de Crivești, și peste Prut, satul la Maluri **To-meștii**, cu moară, un loc în pustiu, din sus de Troian, pe Cahul, la fântâna Zeletinului, anume **Spriia**, și pe Tutova, satul unde a șezut Mir, două locuri din pustiu Tecuciului, și o seliște pe Dimaci, unde se cheamă seliștea **Lalova**, și moară în Dimaci, și altă seliște din pustiu, la **Olteni**, între Caloianu și Naneștii, anume **Lungociul**”¹²³⁸.

1902: „**Spria de Jos**, sat făcând parte din comuna Colonești, plasa Stănișești, județul Tecuci, așezat pe partea dreaptă a râului Zeletinul, la 3 km de reședința comunei. Teritoriul satului este de 128 hectare și 89 ari, cu o populație de 163 locuitori. Locuitorii, foști clăcași, au fost împroprietăriți la 1864. / **Spria de Sus**, sat făcând parte din comuna Colonești, situat pe partea stângă a râului Zeletinul, la 4 km de reședința comunei, spre nord. Are o suprafață de 625 hectare și 66 ari, cu o populație de 189 suflete; o biserică, cu hramul Sfinții Voevozi, construită în 1836 și sfințită în 1857. Locuitorii sunt vechi răzeși și stăpânesc tot teritoriul”¹²³⁹.

¹²³⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IX, Iași 1914, pp. 16, 17

¹²³⁹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 456, 457

STÂLPENI

(lângă Găureni, azi Vâlcele, Iași).

1624, aprilie 5: Zapis de mărturie a Măgdălinei, preoteasa din **Pereni** (Perieni, Iași), a feciorilor ei Constantin și Vasile, și a lui Arvasie Hoșmăndioie, cu feciorii lui Nastasie și cu Acsinie”, prin care mărturisesc „cum a căzut un cal a dumisale, al lui Dumitrașcu diacul, feciorul șetrarului, întru grupa noastră și n-am avut cu ce-l plăti, că l-au biciuluit oameni buni drept 25 de lei. / Deci noi, de a noastră bunăvoie, de nimeni nevoiți, nici asupriți, am dat a noastră dreaptă ocină și moșie din sat den Pereni, ce este în ținutul Ieșilor, pe Turie, din a cincea parte din tot satul, a treia parte, cu tot venitul, în tot locul și ne-a mai dat Dumitrașcu și 7 lei bani gata. Deci noi i-am dat ca să-i fie lui și feciorilor lui și a cui se va alege din sămânța lui, în veci; și nimeni dintru sămânța noastră să n-aibă a se amesteca, în veci. / Și la această tocmeală a noastră au fost popa Toader de **Stâlpeni** (lângă Găureni, azi Vâlcele, Iași), și Pavăl ce-a fost pârcălab, și Barna de **Zaboloteni** (pe Prut, Iași), Calapod aprod de **Rusi** (pe Siret, Sucea-va), și Tiron diacul de Stâlpeni, și Necufor Machidun pitar de Zaboloteni, și Gavril Ciurlic de **Trifești** (pe Prut, Iași) și mulți oameni buni megieși”¹²⁴⁰.

STÂLPENI

¹²⁴⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 191, p. 264, 265

(comuna Trifești, Iași).

1643, februarie 10: Scrisoarea lui Gheorghe Grecul din **Bășeni** (comuna Țigănași, Iași), care primise poruncă de la vodă să aleagă „niște părți de ocină, ce le-a cumpărat în satul **Cândești** (în Perieni, comuna Probota, Iași), în ținutul Iașilor” Pană neguțătorul, și care, împreună cu martorii din megieșie, i-a „ales o parte, ce a cum-părat-o de la Vasile, feciorul lui Gavril și al Frăsinei, nepotul Cândescului, ce-i cumpărătură drept 75 de lei toată partea lui, și o am lipit la altă cumpărătură, la **Cu-coreni** (înglobat în Perieni, comuna Probota, Iași), ce a cumpărat-o mai demult de la Onișoaia, cu loc de casă. / Așijderea, am ales altă parte, a lui Istratie și a lui Tofan, că au fost furat 5 cai și nu au avut cu ce plăti, ci i-au dat toată partea lor, și iar o am lipit pe lângă cele cumpă-rături. Și a mai dat Pană neguțătorul 8 oi lui Tiron din **Cândești** pentru un cal al popii din **Stâlpeni** (comuna Trifești, Iași), pentru Istratie și pentru Tofan. Așijderea, i-au mai dat un caragiu întreg, drept 10 galbeni, iarăși pen-tru dănșii, și ei i-au dat lui Pană, din jumătate de sat, a cincea parte, partea lui Isacu. Atâta a cumpărat și de la Vasile Cândescul. / Și o am ales cu oameni buni, cu Vasile, Constantin și Ionașco din **Pereni** (Perieni, comuna Probota, Iași), Gheorghe, Bejan, Ianco, Robul sin (fiu) Andrei și Gavril vătav ot **Șătrăreni** (azi Stejarii, comuna Țigănași, Iași) și ne-am pus pecețile”¹²⁴¹.

1644, aprilie 10: Anton călugărul, Necoară călu-gărul și Ignat vând lui Constantin vornicul, drept 50 lei

¹²⁴¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 24, p. 28

bătuți, ocina ce le-a „fost cumpărptură de la Anton Bărbiiarul, feciorul Dumitrei, nepotul Gorcei, din a treia parte de sat **Ghițăvoiani** (Chițoveni, comuna Flămânzi, Botoșani), și din **Căcăceni** (lângă Chițoveni, comuna Flămânzi, Botoșani), din stâlpul de jos a patra parte, din ținutul Hârlăului... Și în tocmeală s-au prilejit popa Tiron din **Stâlpeni** (comuna Trifești, Iași), popa Zaharia de **Bășani** (azi Mihail Kogălniceanu, comuna Țigănași, Iași), popa Dudon de **Helceni** (Hălceni, comuna Șipote, Iași), Anton Trinca de **Pășcani** (lângă Onești, comuna Plugari, Iași), Romașco de **Piciorogani** (comuna Nicolae Bălcescu, Botoșani), Gligorcea de **Pleşăști** (lângă Prisăcani, comuna Nicolae Bălcescu, Botoșani) și alți oameni buni”¹²⁴².

STÂNCA

(mai sus de Vadul Pietrei, tot pe Răut, la capătul Stâncii, comuna Slobotca, raionul Orhei, Moldova).

Întărit, în **20 decembrie 1437**, de Ilie și Ștefan voievozi, marelui boier Mihail de la Dorohoi, care primește uric pentru „satele lui și privilegiul pe care i l-a dat sfânt răposatul părintele nostru, anume: satul Chindinți (Cândești pe Siret, comuna Mihăileni, Botoșani), și satul lui Herțea (Herța, raionul Hliboca, Ucraina), pe Prut, satul Pecialăuți (raionul Noua Suliță, Ucraina), la Pecia-lova, și

¹²⁴² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 287, p. 264

satul Ugrinăuți (Grineacica, comuna Rohatin, raionul Hotin, Ucraina), și satul la Iaz (Stăuceni, în Vorniceni, Botoșani), și satul pe Rochitna (Rochitna, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a fost Dragomir al lui Mândrea (Cerlena, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul Coteleu (Cotelău, raionul Noua Su-liță, Ucraina), și satul Milianăuți (Mălinești, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a fost Șizco (Șișcăuți, comuna Ringaci, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul Dzinăuți (Dinăuți, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a fost Malici, lângă Giurgică (Malinți, raionul Hotin, Ucraina), încă satul de lângă Simca (Sincăuți, co-muna Malinți, raionul Hotin, Ucraina), încă satul Salicee (Șilăuți, comuna Bocicăuți, raionul Hotin, Ucraina), încă satul Cristinți (Cristinești, comuna Mălinești, raionul No-ua Suliță, Ucraina), încă satul unde a șezut Petrișor, la capătul Doljocului (Doljoc, comuna Malinești, raion Noua Suliță, Ucraina), și încă satul, sub Luncușoară, unde șade Dragomir (Zalucea, comuna Drepcăuți, raionul Bri-ceni, Moldova), și încă satul, în jos de Prut, Itovoeuți (sat pe Prut, lângă Rădăuți-Prut, Botoșani), și satul Rădăuți (Rădăuți-Prut, Botoșani), și satul Vișneuți (Ișnovăț, azi Reditu, comuna Rădăuți-Prut, Botoșani), și satul Lipnic, la Nistru (Lipnic la Nistru, raionul Dondușani, Moldova), încă satul unde a fost Cuseară (Bârnova, raionul Dondușani, Moldova, fost Cusareu), și încă satul unde sunt Caragunicii (Tumaniuca, înglobat în Mereșeuca, comuna Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), încă satul la moara Naslavcei (Naslavcea, raionul Dondușani, Moldova), încă satul lui Pavust (Paustova, comuna Lipnic, Moldova), încă satul de lângă Macsim (Maxim, în Mereșeuca, comuna Lencăuți, raionul Dondușanu, Mol-

dova), încă satul lui Mirișce (Mereșceuca, comuna Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), încă satul unde este Noguicoi (lângă Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), și satul unde a fost Clețină (lângă Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), și satul Tereșeuți (Teleușca, raionul Dondușani, Moldova), încă satul unde este Rospop, în jos la Bineva (Făgădău, comuna Văscăuți, raionul Florești, Moldova), și satul Cuhareuți (Cuhureștii de Sus și de Jos, raionul Florești, Moldova) și alt sat, Cunicea, sub Bineva (Florești, raionul Florești, Moldova), și satul unde este Țârvice (Țâra, comuna Ghindești, raionul Florești, Moldova), încă satul, sub Caragine, unde este Simeon cneaz, la obârșia Dobrușei, încă satul, sub Caragine, Dobrușa, și satul, sub Caragine, Mordvina, încă satul, mai jos de Mordovina, sub Caragine, pe Dobrușa, unde sunt Fântânile (toate părți ale comunei Recești, raionul Rezina, Moldova), încă satul lui Oleșco, sub Caragine (Olișcani, raionul Rezina, Moldova), încă satul, la obârșia Rezinei, unde șade Țigan (Sămășcani, raionul Rezina, Moldova), încă satul, pe Răut, unde este Vadul Pietrei (Lazo, numit și Piatra, raionul Orhei, Moldova), și, **mai sus de Vadul Pietrei, tot pe Răut, la capătul Stâncii** (Stânca, comuna Slobotca, raionul Orhei, Moldova), încă satele, pe Răut, unde este moara, încă satul, la Moiatinul de Jos (topo-nim), unde este Nichita (Ghermănești, comuna Suhulu-ceni, raionul Orhei, Moldova), și satul unde șed Grabăuții (Văsieni, comuna Suhuluceni, raionul Orhei, Moldova), la capătul de sus al Culișăului, unde a șezut Radul (Văsieni, comuna Suhuluceni, raionul Orhei, Moldova), și încă seliștea unde este iazul, la Cornul Bagului, unde au șezut fiii lui Cosco (Bahu, comuna Seseni, raionul Călărași, Moldova), încă seliștea de sub Măiatini, unde șade Rujici,

și, la Moiatinul de Sus, satele ce au fost ale cneaghinei, și, la Carpeni, satul unde șade Stan, și, la capătul de sus al Carpenilor, la Bașeu, unde șade Matei (Mateieni, comuna Corlățini, Botoșani), și, sub Dum-brava înaltă, unde șade Miclouș (Miclăușeni, comuna Corlățeni, Botoșani)... Iar hotarul tuturor acestor sate mai sus scrise să fie cu toate hotarele lor vechi, pe unde au folosit din veac”¹²⁴³.

STÂNCA

(fost Posadnici, comuna Victoria, Iași).

1476, mai 22: Menționat de Ștefan voievod când întărește moșia vornicului Mușat, care cumpărase, cu 100 de zloți tătarești, de la Șteful pitarul, nepotul lui Iacuş vistier, „o seliște, anume Poprincanii pe Jijia, între Posadnici și între Cârniceani la Tutova”¹²⁴⁴. Hotarul, din veacul veacului.

1646, martie 2: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Iurgachie mare vistier, care cumpără, cu 350 taleri de argint, de la Irina, fiica lui Ilie Purece miedar, Căzacul, fiul Siei, nepotul lui Ilie Purece, și de la toate rudele lor, strănepoții bătrânului Purece, și de la Pavel, fiul lui Gherasim, de la nepotul lui Simion și de la alte rude ale lor, toți nepoții lui Șteful și Strănepoții Urâtei, și de la Sanson, fiul lui Gliga, cu alte rude ale lui, toți nepoții lui Bilaș și

¹²⁴³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 175, pp. 245-248

¹²⁴⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 206, pp. 312, 313

strănepoții lui Călin, și de la frații Ionașco, Florea și Simion, fiii lui Neagoe și alte neamuri ale lor, toți nepoții și strănepoții Neagăi, „tot satul **Puriceni** (comuna Victoria, Iași), cu **Berești** (comuna Bosia, Iași), ce sunt pe Jijia, sub **Stâncă** (fost Posadnici, comuna Victoria, Iași), în ținutul Iașilor, între **Popricani** (comuna Po-pricani, Iași) și între **Ionășeni** (lângă Stâncă, comuna Victoria, Iași), cu vad de moară și cu loc de iaz în Jijia, și cu bălți de pește, cu fânețe și cu tot venitul; însă fără o parte, ce-a avut-o de cumpărătură Căzacul, fiul Siei, nepotul lui Ilie Purece, de la Ionașco și Dumitrașco, nepoții Micului, strănepoții lui Dragotă, jumătate din a cincea parte din partea lui Micul”¹²⁴⁵.

1902: „**Stâncă**, comună rurală, județul Iași, plasa Braniștea, în jos de comuna Sculenii, situată pe dealul Stâncii și șesul Jijiei, până în apa Prutului. E formată din satele: Stâncă, Cârpiți, Luceni, Lucenii Băcăloaei, Luceonii Sturzoaei, Icușeni și Cotul lui Ivan, cu o populație de 348 familii sau 1.667 suflete. Prin mijlocul comunei trece râul Jijia, formând mat multe cotituri, iar în partea dinspre vest, se prelungește Dealul Stâncii, spre sud, până în comuna Golăești. Are 4 biserici, cu 3 preoți, 4 cântăreți și 4 eclesiarhi; 2 școli; o moară de aburi și 4 poduri pe apa Jijiei. Vite: 1-807 vite mari cornute, 2.065 oi, 152 cai și 753 râmitori. / **Stâncă**, sat în comuna Stâncă, situat pe dealul cu același nume. Are o populație de 51 familii sau 238 suflete. Vite: 243 vite mari cornute, 153 oi, 23 cai și 17 râmători. Aici este castelul proprietarului Roznovanu, zidire frumoasă, în curtea căreia se află o biserică, deservită de 1 preot, 1 cântăreț și 1 eclesiarh. Pozițiunea înaltă

¹²⁴⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 303, pp. 243-245

a dealului, acoperit cu pădure, dă un aspect frumos atât satului, cât și castelului, care se văd de la o distanță foarte mare”¹²⁴⁶.

STÂNCĂȘENI

(Făuroane, Faurești, „unde a fost Stanco”,
comuna Voinești, Vaslui).

1455, august 15: Întărit de Petru voievod comisu-
lui Petru, care primește uric pentru „satele, pe Tutova,
anume: Grădești, unde este casa lui, și, mai jos, **Fău-
roane**, și Stănigești, și Hălmăgești, sub Cetatea, pe care le-
a cumpărat de la Mihul logofăt pentru 80 de zloți, și
Glodeni, pe care l-a cumpărat de la Mihul Tudora, pentru
55 de zloți, și Borcești, pe care l-a cumpărat de la fiii lui
Negrilă pentru 60 de zloți, și, la obârșia Studinețului,
Dragsini, și prisaca lui de la Jica”¹²⁴⁷. Hotarul, din veac.

1502, marie 14: Întărit de Ștefan voievod fraților
Ion, Nichita și Mihul, care cumpără, cu 50 de zloți tăta-
rești, de la Mircea Ezereanul, fiul Drăguței, nepotul lui
Gradea, „ocina sa dreaptă, a patra parte din satul de pe
Tutova, anume Faurești, unde a fost Stanco, în partea de
jos”¹²⁴⁸. Hotarul, din veac.

¹²⁴⁶ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*,
volumul V, București 1902, p. 470

¹²⁴⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. II,
București 1976, doc. 49, pp. 69-71

¹²⁴⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. III,
București 1980, doc. 275, pp. 492-494

1632, mai 5: Zapisul lui Andronic și Mihai, vornicii târgului **Bârlad** al șoltuzului Negoii și al cel 12 pârgari, în care mărturisesc „precum au venit înaintea lor Oprina, fata, Stancăi... și a vândut a ei dreaptă moșie din **Crăești**, din **Hălmățeni** (în Stâncășeni, comuna Voinești, Vaslui) și din **Glodeni** lui Dumitrașcu vornicul Gheuca drept 15 lei. / Așijderea, și Vasilie sin Bizighie și-a vândut partea lui de ocină din **Chirna** tot vornicului Dumitrașcu Gheuca, drept 12 zloți. / Așijderea, Ștefania și Agahia, fetele lui Simion Bâzighie, partea lor din **Chirna**, drept 24 de zloți. / Așijderea și Gheorghie cu femeia sa și-au vândut partea lor de ocină din sat din **Băcani**, iarăși vornicului Dumitrașcu Gheuca, drept 10 zloți”¹²⁴⁹.

1902: „**Stâncășeni**, sat în județul și plasa Tutova, com.una Corodești, spre vest de satul Corodești, așezat într-o vale strâmtă. Se împarte în 2 părți: Stâncășeni-Boerești și Stâncășeni-Răzăși, cu o populație de 643 locuitori¹²⁵⁰”.

STÂNCĂUȚI

(sat întemeiat de Stanco, pe Derenice,
fost Șapte-Bani, raionul Râșcani, Moldova).

1429, iunie 3: Întărit de Alexandru cel Bun fiilor lui Oană, vornicul de Suceava și, ulterior, de Tulova, Lazăr,

¹²⁴⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 61, pp. 65, 66

¹²⁵⁰ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 471

Stanciul și Costea, care primeau uric pentru, pe lângă alte sate din viitoarea Bucovina, și pentru satele „Gândinți, la Cobâla... și pe Orbic, Seliștea, unde este curtea lor, și Zagoreni, mai sus de Cociman și unde a fost Bașea, și Costinți, la obârșia Orbicului, și Moișinți, la Lucaș, unde a fost vie, și Plopești, la Slatină, și Dumitresți, mai în jos de Iaz, și Cărbunești, la Văratice, și amândouă seliștile lui Drăghici, pe Bistrița, și moara... iar la Dumbrava Înaltă satele: unde este vătăman Minco, și, pe Iubăneasa, la Iaz, și unde este Stan; iar hotarul lor să fie cât vor putea să folosească destul trei sate; și peste Prut, la Derenice, zece locuri: **unde a așezat sat Stanco**, la Cornul Lâcinului, și Fântâna Rece, și unde este Andiaș, și Bahmatăuți, și, pe Ciuhru, sub Horodiște, și Suhover-hul, unde este Ion al lui Filea; în tot acest hotar să-și întemeieze zece sate; și satul Spărietului, la obârșia Dobromirei, cu vechile și dreptele hotare; și, pe Prut, zece locuri, să-și întemeieze zece sate de această parte a Prutului; iar hotarul acestor sate care sunt pe Prut să fie anume de la Unghiul Strâmt, care este mai sus de satul lui Ivan Șurinschi, apoi în jos pe Prut, până la balta care se cheamă Ochiul, apoi drept la Pârâul Sărat, apoi în sus pe Pârâul Sărat, până la pârâul care se cheamă Dobromira, apoi pe Dobromira în sus, până la Unghiul Strâmt, pe Prut; acesta le este tot hotarul”¹²⁵¹.

1637, iunie 28: Vasile, feciorul Roșâorului de **Stancăuți** (Stăncăuți, comuna Șapte-bani, raionul Râșcani, Moldova) și femeia lui Fetița, fata Aniței, nepoata Ștefei de **Brătășeni** (Brătușeni, comuna Brătușeni, raionul Edineț, Moldova), vând marelui vistiernic Dumitrașco Buhuș, drept 15 galbeni, partea lor „din sat de Brătășeni,

¹²⁵¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 90, pp. 134-136

din stâlpul ce este al moșului nostru, al Ștefei, din mijlocul satului, partea noastră, a treia parte, ce este de la acel stâlp... dinaintea lui Miron Ciogolea, Dondei, Ionașco Someș – dregătorul de Stancăuți, Lazor vătă-manul de Stancăuți, Istrati Demeșcanul, Ggeorghe din **Verteb** (lângă Noua Suliță, raionul Noua Suliță, Ucraina), Struț de **Butești** (comuna Ciobani, raionul Glodeni, Moldova), Alecsii – dregătorul de **Avrămeni** (comuna Avrămeni, raionul Edineț, Moldova) și dinaintea a mulți oameni buni și bătrâni”¹²⁵².

STÂNCEOAIA

(lângă Ochienii, comuna Huruiești, Bacău).

1472, martie 2: Întărit de Ștefan voievod lui Ilea Huru, care primește uric pentru „ocinile lui drepte, anume satele: Huruești pe Polocini, unde îi este curtea și, mai sus, Ochienii și seliștea **Stânceoia**, și Căpoteștii, și un loc de moară pe sub pădure, unde se unesc două pâraie, sub pădure, să-și facă moară, și Urecheștii, care sunt pe Trotuș, în fața Adjudului, și, pe Putna, satul anume care se cheamă Cătina și, la ținutul Sucevii, un sat, anume Ivă-neștii, mai jos de Săcuieni”¹²⁵³. Hotarul, din veac.

¹²⁵² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 127, pp. 120, 121

¹²⁵³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. II, București 1976, doc. 183, pp. 270-272

STÂNCENI

(pe Turia, „unde a fost vătăman Ostap”,
deci Ostopceni, lângă Perieni, Iași).

1522, februarie 4: Întărit de Ștefan (cel Tânăr) voievod vistiernicului Eremia și vornicului Iurie, care cumpără, cu 350 zloți tătărești, de la Ion Diacul, „din ale lui urice vechi de cumpărătură, ce le-a avut de la părintele domniei mele Bogdan voievod, un sat pe Bașău, cu numele, **Petina** (sau Petinea pe Bașeu, între Brănești și Vlășineasa sau Vlășinești¹²⁵⁴, Botoșani), între Braniștea și Vlășineasa... / și Eremia vistiernic și Iurie vornic schimbă satul **Petina**, la Bașău, cu Ioanichie egumenul și cu toți frații de la monastirea Modovița, care dădură lui Eremia și Iurie, în schimb, dreapta ocină mănăstirească și danie a lui Ivașcu Armeanul, din urice vechi, ce avea el de la bunul domniei mele Ștefan voievod, jumătate sat **Stânceni** pe Turia, unde a fost vătăman Ostapcul”¹²⁵⁵.

¹²⁵⁴ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 189

¹²⁵⁵ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XIV, Iasi 1889, pp. 75-77

STÂNCEȘTI

(fostul sat Stăncești, comuna Mihai Eminescu, Botoșani).

1626, aprilie 20: Carte de întăritură de la Miron Barnovschi voievod pentru Toader, păhărnicele din **Stăncești**, să fie tare și puternic să stăpânească și să-și apere dreapta lui ocină și dedină, un loc dinspre târgul **Botășenilor**, care loc a fost contopit de demult de către satul **Rușii** și de **Popouți**. Și să nu aibă ei nici o treabă cu acel loc; nu are nici Rușii, nici Popovoții, ci să-și stăpânească Toader acest loc, după cum îi spun și diresale pe care le are”¹²⁵⁶.

1635, martie 24: Întărit de Vasile Lupu voievod aprodului Toader, care primește urice pentru „o parte de ocină din satul **Stăncești** (comuna Mihai Eminescu, Botoșani), a patra parte din jumătate de sat, sub Codru, care este în ținutul Hârlăului, cu părți de iazuri și de mori... cumpărată de la Păntelei Haruțul și de la fratele său Ionașco, fiii lui Petru, nepoții lui Buzdugan, pentru 100 de taleri de argint, iar lor le-a fost cumpăratură de la unii oameni de ai lor, ce se numesc **Ruși** (sau Ruseni, sat înglobat în orașul Botoșani). / Și de asemenea, altă parte

¹²⁵⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / *A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 44, pp. 61, 62

din Stânești, a patra parte din jumătate de sat, cu loc de iaz și cu parte de mori și de grădini... cumpărată de la însuși Păntelei Haruțul, fiul lui Petru, nepotul lui Buz-dugan, pentru 80 taleri de argint, iar lui i-a fost dreaptă moștenire. / Și întru aceea îi dăm și îi întărim o bucată de pământ, care acea bucată de hotar fusese cotropită de satul **Rușii** și de **Popouți** (Popăuți, sat înglobat în orașul Botoșani), până în hotarul lor din ocolul Botășenilor”, bucată hotărnicită, sub Moise voievod de Cotârlă pahar-nic și Dumitrașco diac din **Epotești** (Ipotești, comuna Mihai Eminescu, Botoșani), Ionașco păhărnicele din **Orășeni** (Deal și Vale, comuna Curtești, Botoșani), și cu alți megieși din **Ruseni** (Ruși)”¹²⁵⁷.

1639, iunie 7: Întărit de Vasile Lupu voievod Cârstei Brăileanul, care primește ispisoc pentru moșia „**Rușilor** (sau Ruseni, înglobat în orașul Botoșani) de la Bătășeni”, hotărâtă de Vasile Banul, medelnicerul cel mare, Toderașco Șoldan, vornicul de **Botoșani**, Toader Bunița din **Stâncești** (comuna Mihai Eminescu, Botoșani), Dumitrașco din **Epotești** (comuna Mihai Eminescu, Botoșani), Gligorie șoltuzul din Botășeni, Dumitru ce a fost șoltuz, „Gheorghită din Botășeni, Pavăl și popa Ionașco de la biserica domniei mele de la curte din Botoșeni”¹²⁵⁸.

1643, ianuarie 24: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Onigaș din **Orășeni** (Orășeni Vale, comuna Curtești, Botoșani), după ce „s-au jeluît Lupul de **To-cileni** (azi Stâncești, comuna Mihai Eminescu, Botoșani) și cu

¹²⁵⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 65, pp. 72, 73

¹²⁵⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 144, p. 161

Meica pe călugării de **Coșuleni** (Coșula, comuna Copălău, Botoșani), zicând că le împresoară o moșie, un-de se cheamă hotarul Tocilenii. / Drept aceea, tu să strângi oameni buni și s-aveți a îmbla și a socoti cum veți ști mai bine și mai cu dreptul”¹²⁵⁹.

1644, mai 6: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Andronic Bogdan căpitan și lui Dumitru Bogdan, fiii lui Bogdan diac, nepoții lui Iuri, și nepotului lor de soră Bejan, cu frații săi, fiii Ștefanei, nepoții lui Bogdan diac, care primesc uric pentru „un sat anume **Ostăpceni** (co-muna Românești, Botoșani), mai jos de târgul **Ștefănești** (comuna Șterfănești, Botoșani), între **Rânghilești** (comuna Santa Mare, Botoșani) și **Băscăceni** (Boscoteni, contopit cu Românești, comuna Românești, Botoșani), la fântână, la izvor, pe râul Prut, în ținutul Dorohoi, care a fost danie, în zilele de demult, bunicului lor Iuri de la Ioan voievod, însă un ispisoc ce ei au avut de la Ioan voievod și un uric de la Petru voievod l-au pierdut în zilele lui Ștefan Tomșevici voievod. / De asemeni, un iaz ce au făcut demult din hotarul satului Băscăceni și a înecat mult loc din hotarul Ostăpcenilor, și biserica din Ostăpceni a înecat acel iaz, și l-au stricat în zilele lui Eremiia Moghilă voievod, cu poruncă să nu aibă a zăgăzui acel iaz niciodată... / Și le mai întărim dreapta lor ocină și cumpărătură a tatălui lor Bogdan diac, ce a cumpărat de la Gheorghe Culeșescul și Nicoară, fiul lui Neagul, și Ionașco, pentru 40 taleri, a treia parte din jumătatea satului **Stâncești** (comuna Mihai Eminescu, Botoșani), ce este la Cozancea, în ținutul Hârlăului... / Și mai întărim lui Andronic căpitan și cneaghinei sale Irina, fiica Avramiei

¹²⁵⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 19, p. 23

Bunițeasca, dedina cumpărată de socrul lui, Toader Bunița, cu soția lui Avrămiia, mama Irinii Bogdăneasa... cumpărate împreună de la Ion Potlog diac și nepotul lui Ionașco, iar altă parte din Stănțești, de la Luca, fiul lui Gavril din **Iepureni** (Epureni, lângă Ungu-reni, Botoșani), și de la soția lui Anesiia, fiica lui Ion șetrar, pentru 50 de taleri... Și altul să nu se amestece”¹²⁶⁰.

1774, iunie 10: Satul **Stănțești**, ținutul Botoșani, ocolul Târgului, avea, după recensământul lui Rumeanțev¹²⁶¹: **Toată suma caselor**, iar când i s-au dat salvogwardie au fost mai mulți: **42**. Scădere rufeturi 42: 3 popi / 4 țigani / 35 cu salvogwardie. / **Cu salvogwardie**: Toader Bulău / Ursachi, vier / Ion, giurgiu / Vasile, zet (al) pâslar / Andronic Floria / Ilie zet (al) Șerbănesii / Vasile, chelar / Toader, purcar / Ioniță, slugă / Chiriac, vier / Antohi, slugă / Vasile, slugă / Ion, slugă / Ivan, herghelegiu / Sandul Curtescul / Vasile / Ștefan / Dumitrașcu / George, ciubotar / Simion / Vasile Novac / Iordachi Grosul / Vasile Graur / Ion Spânul / Ilie, plugar / Vasile Bomba / Ion Țăran / Grigoraș Chisăliță / Mihai, vornic / Ursul Țurcan / Gavril Handoga / Neculai, panțâr / Grigore Siminician / Hiloti / Sava. // **Rufeturile**: Popa Ion / Popa Dumitrașcu / Popa Carpu / Vasile Benga, țigan / Benga, țigan, bucătar / George, bucătar, țigan / Ștefan Cârceiu, țigan.

¹²⁶⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 314, pp. 304-307

¹²⁶¹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 201, 202

STANCUȚ

(sat pe Nirova, la nord de Soltănești,
raionul Călărași, Moldova).

Întărit, în **28 decembrie 1425**, de Alexandru cel Bun, „fiilor lui Ștefan Stravici, Toader și Petru”, care primeau uric pentru „trei sate în Cârligătură, anume: unde este Șerba Păușescul (Păușești) și Lazor, altul unde este Neagu Barbosul și Dragomir Hasnăș (Hăsnășeni), al trei-lea Bălțați. Încă le-am dat, pe Nirova, patru sate, anume: unde a fost Lațcu (Lățcani), altul unde este Mihul și Panici (Pănicești), al treilea unde este Stancuț, al patrulea unde este Stanciul... Iar hotarul acestor sate să fie cu toate hotarele vechi, pe unde au folosit din veac”¹²⁶².

STĂNEȘTI

(satul Polăeștii, azi Stănești, comuna Măgirești, Bacău).

1438, octombrie 10: Întărit de Ilie voievod lui Triful și fraților săi, care primesc uric pentru „un sat,

¹²⁶² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 62, pp. 90, 91

anume Polăeștii, ce este între Tazlăul Sărat și între Tăitură”¹²⁶³.

1565, iulie 11: Întărit de Alexandru (Lăpușeanu) voievod vornicului Dinga „cumpărăturile de la unchiul lui, a treia parte din jumătate de **Fârlești** (sau Fărlăești, Farloești, pe Tazlăul Sărat și pe Solonț, în **Stănești**¹²⁶⁴, Bacău) și a treia parte de unde cade prihodiștea Solonțului, și a treia parte din poiana cu păcură, a treia parte din **Poiana Preluncilor** (la Stănești¹²⁶⁵, Bacău), a treia parte din **Poiana Săcăturilor** (la Stănești, Bacău), a treia parte din **Poiana de la Chilia** (lângă Băsești¹²⁶⁶, Bacău), a treia parte, de pe Tazlău, de la **Geamăna** și a treia parte din **Frumoasa** (pe Tazlăul Mare¹²⁶⁷, Bacău), unde este poiana Costelea”¹²⁶⁸.

1638, iunie 28: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce Mărica, fata Saftei, și cu Ștefan sau tras în judecată, în fața noastră, cu neamurile sale, cu Dingana, fata lui Gligorie, cu Solonca, femeia lui Ionașco, cu Neculai, feciorul lui Vasile Grumaz, toți nepoți și strănepoți Dingăi hatmanului, pentru moșiile ce le-a avut moșul lor Dinga, zicând că ar fi având strâm-bătate unii de

¹²⁶³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 190, p. 270

¹²⁶⁴ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 96

¹²⁶⁵ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 198

¹²⁶⁶ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 197

¹²⁶⁷ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 104

¹²⁶⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, pp. 67, 68

către alții. / Deci Mărica, fata Saftei, și cu Ștefan ne-au arătat un ispisoc de la Constantin Movila voievod, scriind precum că părinții lor toate dreptele moșiile lor, ce le-a avut Dinga hatmanul, și le-au împărțit între dâșii. Și în partea Saftei, maicii Măricăi și a lui Ștefan, s-au venit satul anume **Oltenii** (sau Oltenești, între Cuca și Foltești, comuna Foltești, Galați), pe Prut, și a tria parte din jumătate de sat **Fârloești** (înglobat în Stănești, comuna Măgirești, Bacău), și a patra parte din sat **Târgoviște** (Târgoveți, lângă satul Putna, comuna Bolotești, Vrancea) și cu mori pe Putna. Și în partea lui Vasile Grumaz s-au venit satul **Feriiianii** (Ferăiani, lângă Caracușenii Vechi, comuna Caracușenii Vechi, raionul Briceni, Moldova) și jumătate de sat din **Carapușceni** (Caracușenii Vechi, comuna Caracușenii Vechi, raionul Briceni, Moldova) și cu o pivniță de piatră în târgul Iașului. Și în partea Irinei, fetei lui Ionașco, și a Soloncăi s-a venit satul **Vlășineștii** (comuna Lunca Banului, Vas-lui) și jumătate de sat din **Carapușceni** și cu mori, și a treia parte din **Mirceni** (Mircești, comuna Boghenii Noi, raionul Ungheni, Moldova), și a treia parte din **Cârstești** (azi Kerstenți, raionul Hotin, Ucraina). Cum și Dinganii, fetei lui Gligorie, i s-au venit satul **Dângenii** (alt nume al satului Dingani), cu iaz și cu moară, și jumătate de sat din **Goșmani** (comuna Români, Neamț), cu iaz și cu moară, și a treia parte din satul **Dinganii** (lângă Caracușenii Vechi, comuna Caracușenii Vechi, raionul Briceni, Moldova). / Deci domnia mea... i-am lăsat să-și stăpânească moșiile după cum și le-au împărțit părinții lor împreună”¹²⁶⁹.

¹²⁶⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 390, pp. 378, 379

1638, iunie 29: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „Verdeș, Ștefan, Pătrașco fost agă, Gabăr, Moței și fătul. Toți nepoțoo Dingăi hatmanul, s-au pârât de față cu Vasile Valiște și cu Toader, rudă lui Văliște, pentru satul **Fârloești** (înglobat în Stănești, comuna Măgirești, Bacău și pentru fântâni de păcură ce sunt pe hotarul Fârloeștilor, zicând Verdeș și cu oamenii lui cum acel sat și cu fântânile de păcură este a lui dreaptă ocină și moșie, iar Văliște și cu oamenii lui au zis că este acel sat și fântânile de păcură al lui; și și-au luat zi, ca să aducă dresele de moșie înaintea noastră. Deci, când le-a fost ziua, Văliște și oamenii lui n-au venit la zi, nici și-au adus dresele de moșie. Cum ei au avut cu Văliște și cu oamenii lui și alt sat de moșie împreună, anume **Fârțiganii** (sau Fîrțigani, azi Fârțânești, comuna Fârțânești, Galați), și-au adus și mărturie oameni buni, de au mărturisit cum au vândut Văliște și cu oamenii lui satul Fârțiganii, și părțile lui Verdeș și ale oamenilor lui de acolo, dintr-acel sat. Și au așteptat o săptămână după zi ce au avut împreună și Văliște cu oamenii lui tot n-au venit”¹²⁷⁰.

1902: „**Stănești** sau Stăneasca, sat în județul Bacău, plasa Muntelui, comuna Măgirești, situat pe pârâul Stăneasca, la 2.160 m de satul Măgirești. Are o populație de 498 locuitori; o biserică, clădită de locuitori și deservită de 1 preot și 2 cântăreți; o școală; 2 cârciumi. Teritoriul cătunului este bogat în păcură. Are o fabrică de

¹²⁷⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 392, p. 381

gaz. Vite sunt: 41 cai, 224 vite mari cornute, 48 porci și 79 capre”¹²⁷¹.

STĂNEȘTI

(lângă Horjești, județul Lăpușna, Moldova).

1623, iulie 19: Martori, atunci când Ștefan Tomșa voievod întărește moșiile vornicului de gloată Ionașco Cehan, în baza zapisului de mărturie semnat de Cihan cel bătrân, de frații Rusul și Laur din **Stănești** (lângă Hor-jești, județul Lăpușna, Moldova), de Mărgelat, Stângaci și Simion, tot din Stănești, de Bălici și Văsiu din **Ciorăști** (județul Ungheni, Moldova), care confirmă că „el și-a cumpărat o parte de ocină din satul **Nemicani** (județul Lăpușna, Moldova), de la Toader Hudici, pitărel din **Hu-diceani** (județul Lăpușna, Moldova), toată partea lui, cât se va alege din satul Nemicani, care acea parte de ocină i-a fost cumpărată de la Toader Cosiță, pentru 30 taleri bătuți. / Și iarăși a adus înaintea noastră alt zapis, de la Toader Dubău ureadnic din **Huși** (târg în ținutul Fălciu, Vaslui) și de la șoltuzul și 12 pârgari de acolo, și de la popa Trifan, și de la Dumitru Soraci, și de la Gavril Iuriescul, și de la Balcău Ianciul, iarăși și de la Roman, și Grigorie din **Pâhnești** (comuna Arsura, Vaslui), și de la Bilașco, și

¹²⁷¹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 462

Frăea, și Hilip, și popa Oniță din **Șopârleni** (comuna Heleștieni, Iași), de asemenea scriind că și-a cumpărat o parte de ocină, de la Sava stolnicel, fiul lui Rașco, din toată partea tatălui său, Rașco, cât se va alege, jumătate din satul Șopârleni, pentru 60 de taleri de argint. / Și de asemenea a adus înaintea noastră alt zapis, dina-intea lui Ionașco, fost mare armaș, și de la Toader din **Botneni** (sat pe Crasna, Iași), și de la popa Efrim, și de la Moisei, de asemenea scriind că și-a cumpărat o parte de ocină de la Măriica Stângăcioaie, fiica lui Posmag, ne-poata Micăi, toată partea ei cât se va alege din satul **Dolhești** (sat pe Crasna, Iași), jumătate, însă partea din țarină și din vatra satului, iar fânațul să fie tot, pentru 22 de taleri bătuți”¹²⁷².

STĂNEȘTI

(înglobat în Zlătunoaia, comuna Lunca, Botoșani).

1592: Izvod de moșii cu cumpărăturile lui Ștefan Tomiță: „Satul **Șătrăreni** pe apa Jijiei, la ținutul Doroho-iului, împlă pe patru stâlpi, fără partea Jorei... hotarul nostru din partea Jorei, cum merge hotarul pe lung, până în drumul cel mare al Ștefăneștilor, iar marginile hotaru-lui, a tot satul, dinspre răsărit se împreună cu hotarul Holtoesei, deasupra dealului, în zarea dealului, iar dinspre apus trece peste Jijia și merge hotarul peste rediu și peste hățireu, până în zarea dealului și împarte hotarul în drumul ce

¹²⁷² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 102, pp. 147-149

merge pe lungul dealului, iar hotarul Iureștilor și al Dbicenilor, și dintr-acești 4 stâlpi, 2 stâlpi, din jos, ce se hotărăscu cu Crăciuneni, sunt ai lui Ștefan Tomița, care a cumpărat de la Vasile Bădră și de la Stratul brat (frate) lui Vasile, și de la mătușa lor Ioana, fata Moisăi. / Al doilea stâlp, din sus, l-am cumpărat de la Constantin, feciorul lui Borotco, și de la frate-său, de la Lăzian, frate-său Onaca și de la popa Ionașco, văr primar lui Lăzian... / Al treilea stâlp din sus este un stâlp al lui Pintilei Tomița. / Al patrulea stâlp este partea lui Simion bărbier și Ursului Duda, văr primar lui Pintilei Tomița, și n-au avut feciori și și-au vândut partea lui Pintilei Tomița. O parte a lui Ionașco a vândut-o lui Pintilei Tomița, văr primar. // Satul **Crăciuneni**, lângă acest hotar al Șătrărenilor, umblă pe patru stâlpi tot satul... doi stâlpi din sus sunt ai lui Ștefan Tomița, hotărâte și stâlpite cu bolovani, iar doi stâlpi din jos sunt ai lui Constantin Macri și ai Isac al Nacului, și umblă hotarul acestui sat, dinspre răsărit, și trece peste deal și lovește în valea Gordului, și peste deal, de acolo trece și pogoară la vale la Spinosa, și de acolo trece peste deal și pogoară la vale, la Galvaneasa, și de acolo suie peste deal și trece la vale, la Iutasa, și de acolo suie la deal și merge hotarul până în zarea dealului, care împarte hotarul cu hotarul Holtoesei. Iar dinspre apus, trece hotarul peste apa Jijiei, în ținutul Hârlăului, și suie la deal, până în zarea dealului, cum merge un drum pe lungul dealului, până la un rediu al lui Constantin Macri și împarte cu hotarul Iureștilor. // Satul **Stănești**, parte lui Constantin, nepotul lui Echim Țișescu, ce i se va alege ot Stănești, în partea de sus, 20 ughi (ducați ungurești) partea lui Ion, ce a ținut pe

Lăteșoe, 1 cal și 5 lei în partea de jos. Cu Dubiceni din jos, din sus cu Măscăteii lui Bejan Balș și Nicoară”¹²⁷³.

1635, iulie 7: Întărit de Vasile Lupu voievod popii Neculai din **Cernești** (comuna Todireni, Botoșani), în baza unui zăpis de mărturie de la Romașco cel bătrân și fiul lui Gligorie din **Stănești** (înglobat în Zlătunoaia, comuna Lunca, Botoșani), Zaharia, Romașco, Simion, Ionașco și Pavel – fiii lui Dumitru Hasnăș, Istratie fiul lui Iosipăscul, Dumitrașco Zupco, Gligorie Hasnăș și Isac Drujine din **Piciorogani** (înglobat în Nicolae Bălcescu, comuna Flămânzi, Botoșani), Ionașco Grozăvăscul din **Munteni** (înglobat în Sângeri, comuna Gropnița, Botoșani), Micul de **Nilipești** (înglobat în Nicolae Bălcescu, comuna Flămânzi, Botoșani), Pătrașco Stănilă din **Giu-mătățeni** (comuna Albești, Botoșani), prin care mărturisesc cum a venit înaintea lor Mărica, fiica lui Drujine, și cu fiii ei Dumitru și Albul, și au vândut dreapta lor ocină din satul Piciorogani, care este în ținutul Hârlăului, a șasea parte din jumătatea de sus a satului... și cu loc de moară pe Miletin... rugătorului nostru mai sus scris, popa Neculai”¹²⁷⁴.

1643, februarie 15: Frații Glogorie, Ionașco, Simion, Irina și Loghina, feciorii lui Nicoară din Leiconesti, vând lui Tomiță de **Șătrăreni** (Șetrăreni, comuna Albești, Botoșani), drept un cal și 20 galbeni, „a noastră dreaptă parte de ocină din satul **Stănești** (lângă Zlătunoaia, comuna Lunca, Botoșani), din jumătate de sat, din partea de sus, a cincea parte... / Și în această toc-meală au

¹²⁷³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IV, Iași 1908, pp. 112-115

¹²⁷⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 161, pp. 196, 197

fost Bejan Balș, Gligorașco Jora, Constantin Balșe, Borotco și Andreica vătăman din Șetrăreni”¹²⁷⁵.

1648, iunie 11: Întărit de Vasile Lupu voievod Antemiei, jupâneasa lui Dumitrașco Tureatcă, fiica Salomieii, nepoată și strănepoată lui Stănil bătrânul și Nastasiei, și Magdalinei, „din dresle ce le-a avut strămoșul ei Stănilă de la Iancul voievod și de la Petru vodă, jumătate de sat **Levcăuți**, ce-i pe Naslavcea, în ținutul Sorociei, cu moară pe Naslavcea, și a treia parte din satul **Tu-reatca**, cu trei heleștee, cu părți de mori, cu livezi, partea de jos, ce-i la ținutul Sucevii, și trei părți din satul **Stă-nești**, cu loc de heleșteu și cu livezi, partea de jos, din același ținut, tri părți din satul **Năhoreni**, cu livezi și cu heleșteu, partea de jos, trei părți din satul **Culiceni**, cu livezi, partea din jos, din același ținut; / și iarăși a arătat Antemia, fiica Salomieii, niște zapise de la popa Tomșa, popa Foca, popa Ion și popa Buțurca din târgul Siretului, de la Grighea fost șoltuz și de la 12 pârgari, sciind cum a cumpărat mama ei Salomia 5 jirebii din satul **Tureatca**, din partea de mijloc, de la Mărina și Gligori, fiii Măricăi sin **Seleșul de jos**, pentru 50 galbeni ungurești, și iarăși tot Solomia a cumpărat alte 5 jirebii, din același sat Tu-reatca, din partea de sus, de la Nicoară sin (fiu) Vaipan, nepot lui Iurașco din Năhoreni, drept 50 galbeni ungu-rești, și iarăși tot ea, Antemia, a cumpărat, împreună cu bărbatul ei Dumitrașco Tureatcă, 5 jirebii în același sat Tureatca; 2 jirebii le-a cumpărat de la Costin și Ștefan, fiii lui Toma din **Valova** (Valeva, Bucovina), din partea de mijloc, cu 30 taleri bătuți, și 2 jirebii de la Ilinca, fata lui Gligori, nepoata lui Iurașco, tot din partea de mijloc din Tureatca, cu 30 taleri bătuți, și o

¹²⁷⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 29, p. 34

parte de la Ciornohuz, din partea de mijloc, cu 50 taleri bătuți. Iar hotarul acelui sat Tureatca să fie pe unde a hotărât Saștrovici logofăt; / și iarăși Antemia și jupânul ei Dumitrașco au cumpărat 8 jirebii din satul **Seleșeul de sus**, ce-i la ținutul Dorohoiului, 2 jirebii de la Talea, cu 30 taleri bătuți, 2 jirebii de la Ilinca, nepoata Talei, cu 30 taleri bătuți, și 2 jirebii, cu heleșteu, de la Mitrofana, fiica Ilincăi, tot cu 30 taleri bătuți, și 2 jirebii de la Cazacul sin (fiu) Griga, nepot Savei, tot cu 30 taleri bătuți, cum și ceea ce se va alege partea de moșie a Antemiei, din același sat Seleșeul de sus”¹²⁷⁶.

1707, martie 22: Serafim Tomiță, „ajuns la 80 de ani”, împarte moșiile sale feciorilor săi, scriind: „dat-am lui Toader, feciorului meu cel mai mare, la **Merești**, partea mâne-sa și cumpărătura ce am eu la Merești, iar Vasile, Ion și Gligore, aceștia mai mici, le-am dat **Șă-trăreni** și jumătate de sat **Crăciuneni**, și **Giumătățeni**, ce se va alege cu alți frați și răzeși la **Stănești**... / Așij-derea și două vii în paragină, ce am la **Feteștii din sus** este a lui Contăș, din jos a lui Macri, în mijloc, în țarina care se cheamă Ciocârlie, am dat-o lui Grigore, să le fie moșie în veci... dinaintea lui Iraclie egumenul, preotul Ilie ot **Cotnari**, Tanasăi, Fănina călugărul, Ngrul pivnice-rul domnesc, Tănase Bainschi pârcălab de Cotnari, Pilat Vasile armașul, Neculai Totoescul și Gavril dascălul”¹²⁷⁷.

1774, iunie: Satul **Stăneștii**, ținutul Hârlăului, ocolul Jijiei, avea, după recensământul lui Rumeanțev¹²⁷⁸,

¹²⁷⁶ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XXIII, Iași 1895, pp. 220-225

¹²⁷⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 6, 7

¹²⁷⁸ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 242, 243

toată suma caselor: 5. Scădere rufeturi 5: 2 scutelni a Goeoi, 3 ruțași. / **Rufeturi:** Toader sin (fiul) călugăriții, scutelnic la Mărie Goeoi / Dumitru, tij (la fel) / Ioniță Cazan, ruțaș / Grigori Pântescu, ruțaș / Ion Cazan, ruțaș.

1902: „**Stănești**, sat în județul Botoșani, plasa Miletinul, situat pe o coastă de deal, în dreapta pârâului Cozancea și în partea de nord a comunei Zlătunoaia. Are o suprafață de 1.072 hectare, cu a populație de 183 suflete; o biserică, cu un cântăreț. Vite: 120 boi și vaci, 12 cai, 500 oi și 40 porci”¹²⁷⁹.

STĂNEȘTI PE SIRET

(pe Sirețul, Bucovina, Ucraina).

Amintit drept „satul Stăneștii sub Codru”, într-un uric din **1638**, Stăneștii pe Siret aveau, în 1774, 94 de familii, răspândite pe cele două vetre, care vor forma Stăneștii de Sus și Stăneștii de Jos, numărul familiilor ajungând, în 1784, la 169.

1772: Recensământul lui Rumeanțev¹²⁸⁰, din 1772-1773, înregistrează la Stănești, în Ocolul Berhome-telor, fără alte precizări, „84 – toată suma caselor”, în-semnând 12 femei sărace, 1 nevolnic, 1 popă și 70 birnici.

¹²⁷⁹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 462

¹²⁸⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 337

1820: Prin testamentul din 28 iunie 1820, Ilie Baloșescul lăsa soției sale, Măriuca, „casăle ce le am în Stănești, în care lăcuiesc... cu toate acareturile, grădină, pământul și levezile cuprinzătoare pen prejurul casei”, iar moșia din Stănești o lasă copiilor lui, Catrina, Ștefan și Vasile.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Cernăuți – **Curtea regională din Cernăuți:** Cernăuți, Ceahor, Hliboka, Camena cu Spaski, Corovia, Cotul Bainski, Cucurmare, Ludi Horecea Camerale cu Mănăstioara, Luca-vița, Mihalcea, Mihuceni cu Kicera, Molodia cu Franz-thal și Derelui, Ostrița, **Preworokie, Stăneștii de Sus pe Siret, Stăneștii de Jos pe Siret**, Poienile, Tărășeni, Trestiana sau Dimka, Voloca Camerale pe Siret, Zurin”¹²⁸¹.

1881: Din 1881, funcționa la Stăneștii de Jos o școală cu 2 clase¹²⁸².

În **1890**, Stăneștii pe Siret aveau 1.300 locuitori, primarul Stăneștilor de Jos fiind George Gireadă, iar al Stăneștilor de Sus – Ștefan Țurcan. Învățător era Emilian Antonovici, Ioan Gribovschi era paroh, iar Vasilie Stefchi – cantor bisericesc.

1894: „P.C. Sa dl Ioan Gribovici, paroh gr.or. din Stănești pe Siret, împreună cu soția sa, Eufrosina Gribovici, pe lângă fundațiunile de până acum, au mai înființat o nouă fundațiune de 500 florini, în memoria repausatei lor

¹²⁸¹ *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

¹²⁸² SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1843 p. 39, 1876 p. 31, 1907 p. 137

fiice, Sinclitica. Fundațiunea s-a încredințat adminis-trării Societății Doamnelor Române din Bucovina (SDRB). Hotărârea fondatorilor este ca interesele anuale ale fundațiunii să se trimită filialei SDRB din Siret, spre a cumpăra haine pentru cel puțin două copile de la Școala primară din Siret, care se vor împărți în ajunul Iordanului (ziua Sinclitichiei)”¹²⁸³.

1898: Biserica Sfintei Parascheva din Stănești pe Siret avea să fie construită, în 1898, pe locul unei vechi biserițe, iar biserica Sfântului Dimitrie din Poieni fuse-se construită, între anii 1800-1813 de Ioan de VOLCINSCHI. În 1843, patron al bisericiții Sfintei Parascheva, cu 1.176 enoriași, era Cassandra von WOLFRAM, paroh fiind Dimitrie SELESCHI. În 1876, patroni bisericești erau Gregor de AIVAS, Ioan de IANOȘ și Ioana WOLAN, parohul Ioan GRIBOVICI păstorind 1.727 suflete. În 1907, paroh era Avraam IGNATESCU, născut în 1865, preot din 1893, paroh din 1905, cantor fiind, din 1902, George NIMIGEAN, născut în 1857.

În **1908**, conform Dicționarului lui Grigorovitz: „**Stănești**, veche comună, despărțită astăzi în două comune deosebite, cu administrații speciale: Stăneștii de Sus sau din Deal și Stăneștii de Jos sau din Vale. La 1776, era o parte în proprietatea mazilului Constantin Stroescu; iar 3 părți aparțineau marelui logofăt Lupu Balș. La 1780, a fost unită cu Prevorochi. **Stănești de Jos** (din Vale) **pe Siret**, comună rurală, districtul Siret, așezată pe pârâul Radivola, afluent al pârâului Molnița, ce formează hotarul între Bucovina și România. Suprafața: 5,42 kmp; populația: 655 locuitori români, de relig.ie grec. or. Prin drumuri de țară

¹²⁸³ *Gazeta Bucovinei*, Anul IV, nr. 76, Cernăuți, Duminică 7 Octomvrie 1894

comunică cu localitățile vecine: Stănești de Sus, Poieni și Tereblecea; are o școală populară, cu 2 clase; ține de biserica din Stăneștii din Deal. A format, împreună cu Stăneștii din Deal sau de Sus, până în timpurile din urmă, o singură comună, numită Stănești. Populația se ocupă cu agricultura și cu creșterea vitelor; o mare parte trece, în timpul verii, în România, la munca câmpului. Comuna posedă 493 hectare pământ arabil, 138 hectare fânașuri, 4 hectare 50 ari grădini, 47 hectare imașuri, 119 hectare pădure. Se găsesc 61 cai, 297 vite cornute, 70 de oi, 260 porci, 54 stupi. **Stănești de Sus (din Deal) pe Siret**, așezată la izvoarele pârâului Molnița, care formează hotarul între Bucovina și România. Suprafața: 5,54 kmp; populația: 626 locuitori români, de religie gr. or. Prin drumuri de țară, comunică cu localitățile vecine: Stănești de Jos, Oprișeni, Tereblecea și Prevorochi; are o biserică parohială, cu hramul „Sfânta Paraschiva”, care servește și pentru enoriașii din Stănești din Vale; ține de școala din Stăneștii din Vale. A format, împreună cu Stăneștii de Jos sau din Vale, până în timpurile din urmă, o singură comună, numită Stănești. Populația se ocupă cu agricultura și cu creșterea vitelor. Comuna posedă 747 hectare pământ arabil, 83 747 hectare fânașuri, 4 747 hectare grădini, 57 747 hectare imașuri, 51 747 hectare păduri. Se găsesc 18 cai, 222 vite cornute, 230 de oi, 184 porci și 14 stupi. **Stănești pe Siret, moșie**, cu administrație particulară, districtul Siret. Suprafața: 6,89 kmp; populația: 36 locuitori, în majoritate poloni; restul români, ruteni și germani. Cuprinde, pe lângă moșia Stănești propriu-zisă, și târla Dumbrava”¹²⁸⁴.

¹²⁸⁴ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, pp. 202, 203

1909: Adunând „cântece populare românești din Bucovina”, care aveau să vadă lumina tiparului sub semnătura nemeritată a lui Mattias Friedwagner¹²⁸⁵, în 1940, Alexandru VOEVIDCA a cules folclor și de la stăneștenii Isidor POSTEUCĂ (lăutar sătesc, 24 ani în 1909), Ioan POSTEUCĂ (26 ani în 1909) și Gafița PLANTUS (50 ani în 1909).

1914: În 19 septembrie 1914, între Stănești și Tărășeni s-au dat lupte puternice între o mie de soldați austrieci (Landsturm), comandați de un locotenent, și trei regimente rusești. „Soldații austrieci au fost nimiciți cu toții. Au rămas numai nouă soldați, dintre care șapte, grav răniți, s-au refugiat în pădurea Franzenthal, iar doi au trecut pe teritoriul nostru, predându-se, cu arme, cu tot, grănicerilor români de la pichetul Posat, din comuna Buda... Soldații austrieci, ascunși în pădurea din Franzenthal, au fost trădați de un lipovean, care a venit la dâșii, urmat fiind, la distanță, de armata rusă. Lipo-veanul a spus soldaților austrieci că se apropie numai o mică patrulă rusă... Cei doi soldați austrieci au putut scăpa, culcându-se la pământ și târându-se, pe pânțece, până la frontiera română, unde au trecut pe teritoriul nostru”¹²⁸⁶.

1916: Colecta pentru cei amputați și orfanii celor căzuți în luptă, i-a avut, printre geniștii din Arbeiter Abtig I/41, drept eroi ai umanismului și pe **Hanceriu Grigorie**, din Stăneștii de Sus, cu 60 fileri, **Uriceac Mihail**, din

¹²⁸⁵ MATTHIAS FRIEDWAGNER, *Rumanische Volkslieder aus der Bukowina*, Konrad Triltsch Verlag Wurzburg, 1940

¹²⁸⁶ *Luptă austro-rusă lângă granița noastră*, „Adevărul” din 10 septembrie 1914

Stăneștii de Jos, cu 50 fileri, **Bucea Ioachim**, Stăneștii de Jos, 50 fileri¹²⁸⁷.

1914-1918: Jertfa de sânge pentru Bucovina a fost depusă de „Infanteristul **Constantin Frunză**, Stăneștii de Jos, Reg. 80, rănit”¹²⁸⁸; „Rezervistul **Emilian Ungurean**, Stăneștii de Jos, Reg. 24, mort (10.06.1915)”¹²⁸⁹; „Fruntașul **George Florescu**, Stănești, Regimentul 22, rănit”¹²⁹⁰; „**Ilie Jireada**, fiul lui Filip și a Alexandrei, născut în 20 iulie 1880, în **Stănești**, în timpul din urmă domiciliat aici, fost înrolat, în 1914, în Regimentul 41 Infanterie și a plecat îndată pe frontul rusesc. De atunci lipsește orice știre despre dânsul. Toate cercetările făcute în direcția aceasta au rămas zadarnice. Presupunându-se probabilitatea decesului, se dispune, la cererea lui Filip Jireada, procedura pentru stabilirea morții celui dispărut”¹²⁹¹; „**Alexa Florescul a lui Tanasiu**, născut în 1878, în **Stăneștii de Sus**, a fost înrolat, în 1914, cu ocazia mobilizării generale, la oaste și a plecat la luptă. Din toamna anului 1914, lipsește orice știre despre dânsul, iar camarazi de ai lui povestesc că s-a îmbolnăvit de tifos și a murit. Fiind deci probabil decesul, se dispune, la cererea soției sale, Odokia Florescul, procedura pentru stabilirea morții celui dispărut”¹²⁹²; „**Teodor Kunesiowski**, născut la 6 faur 1886, ca fiu al lui Ignaț și al Elenei, în **Stăneștii de**

¹²⁸⁷ *Românul*, Nr. 25, Anul VI, joi 17/4 februarie 1916, p. 5

¹²⁸⁸ *Viața Nouă*, IV, nr. 164 din 17 octombrie n. 1915, p. 2 - Supliment

¹²⁸⁹ *Viața Nouă*, IV, nr. 174 din 7 februarie n. 1916, p. 2

¹²⁹⁰ *Viața Nouă*, IV, nr. 182, 4 iunie n. 1916, p. 8

¹²⁹¹ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 88, Cernăuți în 18 Decemvrie nou 1919, pp. 7-11

¹²⁹² *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 87, Cernăuți în 11 Decemvrie nou 1919, pp. 6-8

Jos, a fost înrolat, la începutul războiului, în Regimentul 24 Infanterie și a luat parte la luptele de pe Privaczena (Görz). Acolo ar fi murit, la începutul anului 1917, după cum afirmă martorii. Fiind deci probabil decesul, se dispune, la cererea soției sale, Elena Kunesiowski, procedura pentru stabilirea morții celui dispărut¹²⁹³; „**Ilie a lui Nicolai Plantos**, născut în **Stănești de Sus**, la 6 august 1884, a fost înrolat, cu ocazia mobilizării generale, în Regimentul 41 de Infanterie și a luat parte la luptele în contra Italiei. De la vara 1916, lipsește orice veste de la dânsul. Fiind deci decesul probabil, se îndrumează, la cererea Magdalenei Plantos, procedura pentru declararea morții celui dispărut; **Michail a lui Onufrei Florescul**, născut în **Stănești de Sus**, la 28 septembrie 1878, a plecat la război, în martie 1915, și a trimis, de pe câmpul de luptă, soției sale ultima scrisoare. Până în prezent, lipsește orice știre despre el. Fiind deci decesul probabil, se îndrumează, la cererea Vasilenei Florescul, procedura pentru declararea morții celui dispărut¹²⁹⁴; „**Ștefan a lui Petro Lehcun**, născut în **Stăneștii de Jos**, la 25 decembrie stil vechi 1879, a fost intrat, la 12 martie 1915, în serviciul militar și ajunsese, în același an, în captivitate rusească. Soția sa a primit ultima scrisoare de la dânsul în octombrie 1916. De atunci lipsește orice veste despre dânsul. Fiind deci decesul probabil, se îndrumează, la cererea soției sale, Kalena Lehcun, procedura pentru declararea morții celui

¹²⁹³ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 86, Cernăuți în 5 Decemvrie nou 1919, pp. 9, 10

¹²⁹⁴ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 16, Cernăuți, 13 mai nou 1921, pp. 203-205

dispărut”¹²⁹⁵; „**Jeremia a lui Va-sile Posteuca**, născut în **Stăneștii de Jos**, la 8 octombrie 1890, a fost chemat, în anul 1914, luna august, la arme. Ultima știre de la el, de pe câmpul de luptă, a sosit la 18 ianuarie 1915. De altfel, până în timpul de față, nu se află nici o știre despre el. Fiind deci decesul probabil, se îndrumează, la cererea Elenei Posteuca, procedura pentru declararea morții celui dispărut”¹²⁹⁶.

1921: „Potrivit dispozițiilor art. 12 și 23 din regulamentul pentru Congresul bisericesc ortodox român al Arhidiecezei Bucovinei, convocat, prin înaltul Decret Regal Nr. 2513 din 17 Iunie 1921, pe ziua de 3 Octombrie, la Cernăuți, se publică următoarea listă a patronilor bisericești particulari, de lege drept credin-cioasă răsăriteană, îndreptățiți la alegerea de 6 reprezen-tanți pentru acest Congres: **Grecul Teofil** și **Ioana de**, Poieni (Stănești pe Siret), compatroni; **Niculița Cons-tantin cav. de**, Cernăuți, strada Petrino 5 (Stăneștii pe Siret, Mihalcea)”¹²⁹⁷.

1922: „Având în vedere concursurile publicate, cererile prezentate și propunerile făcute de revizorate, Consiliul școlar al țării a făcut, în ședința din 27 Martie 1922, sub președinția domnului Director general delegat al învățământului din Bucovina, următoarele numiri, pe ziua de 1 Aprilie 1922 – **b**). în calitate de învățători definitivi și

¹²⁹⁵ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 19, Cernăuți, 1 iulie nou 1921, pp. 244-254

¹²⁹⁶ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 9, Cernăuți 15 martie nou 1921, pp. 98-105

¹²⁹⁷ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 16, Cernăuți 21 iulie nou 1921, pp. 64-66

învățătoare definitive: **Dionisie Jireada** la Stănești de Jos pe Siret”¹²⁹⁸.

1940: Tablou de cărțile de capacitate (atestare de meserie – n. n.) eliberate de Oficiul Rădăuți, anulate de minister prin decizia Nr. 66.017 din 1940”¹²⁹⁹: **Posteucă Leontie**, rotar, domiciliat în Stăneștii de Jos.

La Stăneștii de Jos s-a născut poetul iconar Vasile POSTEUCĂ (10 septembrie 1912).

STĂNEȘTI PE CEREMUȘ

(Bucovina, Ucraina).

Satul Stănești pe Ceremuș, din care se vor desprinde, peste timp, Stăneștii de Sus și Stăneștii de Jos, proprietate inițială a răzeșilor din Jadova, este atestat documentar în **9 aprilie 1596**, când, în fața Divanului Domnesc al lui Ieremie Movilă, răzeșii jadovani Costin ot Jadova, Gligorie Tabără, Ștefan și Andrei Vala, Nichita Scripca și popa Toma permiteau lui Vasile diac din Stănești să ia apă din pârâul Brusniții.

1612: În 1 mai 1612, Coste Jadovanul vindea lui Grama, starostele de Cernăuți, pentru 30 de taleri, partea sa din Stănești și pe „vecinul Ion, cu feciorii săi”. Același Grama va cumpăra, în 20 aprilie 1617, cu 50 taleri, și partea de moșie din Stănești a Ilincăi Iloae și a feciorului ei, Nicolae, moștenită de la Borodcoiaie.

¹²⁹⁸ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 8, Cernăuți 21 aprilie 1922, p. 41

¹²⁹⁹ *Monitorul Oficial*, Nr. 58, 10 martie 1941, pp. 1197-1208

1619: În 17 septembrie 1619, feciorul lui Grama, Vasile Grama, și copiii lui, Isac diac, Gavril, Toader, Gaftona, Godronia și Tudora, obțin uric de la Gașpar Grațiani pentru moșia lor din Stănești, sporită, în 1641, și cu moșia lui Onaca Ropceanul, moștenită după Nastasia și Gligorie Ropceanul și vândută, lui Vasile Grama de Călinești.

1725: În 29 august 1725, descendentul din diacul Isar Grama, Ursachi Isar, cumpără și părțile de moșie ale lui Grigore Bățul din Stănești.

1746: În 5 octombrie 1746, pentru că vecinii din Stănești nu plătiseră dijma pe patru ani, mazilii Ursachi Isar, Sandul Brânzanul, Toader Goian și Nicolai Licperdu rugau pe Ioan Nicolae Mavrocordat Vodă să poruncească plata dijmelor. În 30 octombrie 1746, Vlădeștii, Goieneștii și Ursache Isar cer stălpirea părților din satul și moșia Stănești pe care le dețin.

1772: Recensământul lui Rumeanțev¹³⁰⁰, din 1772-1773, înregistrează la Stănești, moșie răzeșească, „104 – toată suma caselor”, însemnând 2 popi, Iftimii și Ignat, 2 dascăli, Nicolai și Grigoraș, 2 palamari, COS-TIUC și Alecsa, 3 mazili, Ion GOIAN, Vasili COCE și Ioniță COSTRĂȘ, 8 șleahțici, Ion CIORNOHUZ, Giorgii ISAR ruptaș, Vasili GRÂU ruptaș, Ion VERIHA șliahte, Vasili VERIHA șliahte, Mirin PANĂ tij (la fel, șliahte), Toader FISTICA și Andrieș CERCAZ orb de amândoi ochii, 6 volintiri, Ostafi sorocian, Ștefan ciobotar, Ștefan MĂLAICO, Coste MĂLAICO, Nicolai BEȚĂCU și Ion VAVITCA, 8 umblători (agenți fiscali), Sandul CÂRS-TE, Ștefan HUȚUL, Ion HUȚUL, Gligori HUȚUL, Mihai

¹³⁰⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 447

HUȚUL, Ion RĂZMERIȚĂ, Giorgie FISTICA și Andrei MÂȚUL, 8 văduve, Irina, Odochie, Părasca, Anița, Odochia, Marinka, Odochia și Antimia văduva mazilului, 6 jidovi, Aiziku, Iosif, Mihel, Iuduka, Strul și Zeilik, 17 argați și 41 birnici. Ion GOIAN avea 2 argați, pe Vasili Geba și pe fiul lui, Ion; Vasili COCE avea un argat, pe Pintelei; diaconul Nicolai avea 8 argați, pe Vasili COPILIUC, pe Vasili scripcar, pe Dumitru FRE-NIUC, pe Ichim rus, pe Iacob BIZĂRAIUL, pe Matei MAZUR, pe Fedor MAȚAPURIAC și pe Iacob MAȚI-GA; Vasili GRÂU avea 2 argați, pe Vasili rus și pe Fedor rus, iar Ion COSTRĂȘ avea 4 argați, pe Nicolai, Iacob sin Andrei, Cozma și Petrea ungurian. / Birnicii satului Stă-nești pe Ceremuș erau: Vasilii vornic, Vasilii MĂRIU-ȚAN, Ilașco SOPCO, Toader MANOLICI, Toader ZO-LOR, Toma brat ego, Andronic HUNCA, Nechita HUN-CA, Necolai brat ego, Ion FLORIA, Grigori FLORIA, Ion brat ego, Mihail DANOLICI, Toader DANOLICI, Gligoraș DANOLICI, Nechifor DANOLICI, Ivan KOZ-MENKA, Pavel ȚARIC, Nicolai DANOLICI, Andronic TUNI, Gavril HUȚUL, Tănasă rus, Giorgie săcrier, Iacob IASUC, Ștefan MALAICO, Vasili SOPCO, Giorgie MI-RONIUC, Nicolai MIRONIUC, Vasili STEPANIUK, Pricop BOIKO, Grigoraș SAMOIL, Gligori CIMPOEȘ, Gavril STEPANIUK, Ștefan SAPCO, Vasili BILAVA, Toma FLORIOC, Vasili sin ION, Vasili MOȘCAR, Ion DANOLICI, Ion SAMOIL și Dumitru TUNI.

1775: În 1775, Stăneștii pe Ceremuș aveau 6 mazili, 8 răzeși, 2 popi, 61 țărani și 5 umblători (strângători de biruri).

1782: Între anii 1782-1787, câteva familii de agricultori și meșteșugari germani, proveniți din Franconia și din Bavaria, s-au stabilit la Stăneștii de Jos.

1794: În 14 iunie 1794, copiii lui Constantin Ianăș căpitan, împart între ei părți de moșie din Stănești și din Jadova.

1803: În 6 septembrie 1803, Vasile Grecu și jupâneasa Anica (născută Goian) lasă fetei lor, Ilica, jupâneasa lui Stanislav, moșia Goianeștilor din Stănești.

1808: Biserica Sfântului Nicolai din Stăneștii de Jos, fusese construită, în 1808, de Ienachi ISTRATUȚĂ. În 1843, biserica din Stăneștii de Sus, cu 931 enoriași, era patronată de Ștefan de VASILCO, paroh fiind Mihail TOMOVICI, iar biserica din Stăneștii de Jos, cu 1.392 enoriași, patronată de același Ștefan de Vasilco, era slujită de parohul Theodor CHIBICI. În 1876, patronul celor două biserici era Constantin de VASILCO, cea din Stăneștii de Sus, cu 899 enoriași, fiind slujită de parohul Ilarion GRAMATOVICI, iar cea din Stăneștii de Jos, cu 1.510 enoriași, avându-l paroh pe Vasilie TARNAVSCHI. În 1907, patronul celor două biserici era Marie EDER, la Stăneștii de Sus fiind paroh doctorul în teologie Cassian BOHATEREȚ, născut în 1868, preot din 1897, paroh din 1901, iar cantor, din 1900, George FRAZIAN (Frățian), născut în 1864, iar la Stăneștii de Jos, paroh era Iosif OROBKO, născut în 1833, preot din 1859, paroh din 1863, iar cantor, din 1893, Theodor HLIBKA, născut în 1836.

1835: Biserica Sfântului Nicolai din Stăneștii de Sus fusese construită, în 1835, de Ștefan de VASILCO, sfințită în 1848 și dotată cu un nou iconostas în 1877.

1850: În jurul anului 1850, în târgușorul Stăneștii de Jos, în care se stabiliseră și multe familii evreiești, David Melzer deschisese o fabricuță de săpun și de lumânări, Meschulen Bleiweiss și fiii lui – o fabricuță de sodă, Leiser Hubner – o presă de ulei, David Suessmann – un atelier rudimentar de produs grinzi. Orașelul avea și un medic, Dr. Peller, un frizer militar, Jerichim Plutzer, și o moașă, Seide Plutzer, nevasta frizerului. Distileriiile de alcool și morile fuseseră arendate lui Mechel Leb Osterer și lui Binem Schapira.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Storojineț – **Vașcăuți** (Târg) **pe Ceremuș**, Banila rusească pe Ceremuș, Slobozia Banilei, Berbești cu Ostra pe Prut, Bobești, Ciartoria, Dracineț, Hlinița, Căbești, Călinești pe Ceremuș, Carapciu pe Ceremuș, Costești, **Stăneștii de Sus pe Ceremuș**, **Stăneștii de Jos** (tribunal districtual), Vilaucea, Voloca pe Ceremuș, Zamostie, Zeleneu cu Samsonowka, Pleșnița”¹³⁰¹.

1872: Din 1872, funcționa la Stăneștii de Jos o școală cu 4 clase, iar din 1885, o alta, tot cu 4 clase, în Stăneștii de Sus, în 1897 urmând să fie deschisă, în Wiwoz, o școală cu o clasă¹³⁰².

1889: Volumul 15, nota 36, paginile 54 și 55 (Raportul, în continuare). De conservatorul C. A. Romstorfer. „Alte amănunte au fost aduse de domnul dr.

¹³⁰¹ *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

¹³⁰² SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1843 p. 21, 1876 p. 93, 1907 p. 79

A. Hammer, rudă a pădurarului localității, T. von Zyczynski, pentru o posibilă cointeresare a Muzeului de Istorie, căruia intenționează să-i predea următoarele descoperiri: Vârful de lance, cu lungimea totală de 27 cm (vârful efectiv, de 8 cm lungime, 27 mm lățime, cu un ax, în partea inferioară, cu o adâncime de 3 cm lățime, pentru atașare, și unul de fixare pe bara de lance, precum și o ureche forjată, cu tija pătrată, dezvăluie o lucrare destul de rudimentară, mâncată de rugină, în unele locuri, și găsită, în urmă cu vreo 15 ani, pe dealul Horodiște (la Stănești, pe Ceremuș, unde există rămășițele unei tabere abandonate, scoase la iveală de prăbușirile de teren, care s-au format după o inundație, cu o adâncime de aproape 3 m¹³⁰³.

1890: În 1890, Stăneștii de Jos aveau 3.000 locuitori, primar fiind Franz Hexel, iar învățători – Ioan Buczkowski și Victor Bayer. Paroh era Iosif Obroco. Stăneștii de Sus aveau 1.600 locuitori, primar fiind Mihail Constantiniuc. Paroh era Ioan cavaler de Bejan, iar învățător – Alexandru Cuparenco.

1902: Însoțirea raiffeisiană din Stăneștii de Sus, Stăneștii de Jos și Poieni s-a înființat în 1902, sub direcțiunea lui Ioan Gribovici, din comitetul de conducere făcând parte Petru Posteuca și vistiernicul C. Clain.

În **1908**, conform Dicționarului lui Grigorovitza: „**Stănești, ocol judecătoresc**, cuprinde, pe lângă târgul Stănești de Jos, unde e judecătoria, încă 10 comune rurale și 8 administrații de moșii independente, care reprezintă, la un loc, un total de populațiune de peste 20.000 de su-flete,

¹³⁰³ Romstorfer, Carl A, *Aus „Mittheilungen der k. k. Central-Commission*, în Maximovici, E.; Mikulicz, A.; Polek, Dr. J; Romstorfer, C. A.; *Jahrbuch des Bucowiner Landes-Museum / 1893*, Czernowitz 1893, pp. 45-71

element mai mult rutean. **Stănești de Jos pe Ceremuș**, târg, districtul Storojineț, așezat pe pârâul Brusnița, afluent al Prutului. Suprafața: 8,26 kmp; populația: 2.996 locuitori, dintre care mai mult de jumătate ruteni gr. or., restul izraeliți și puțini români. Printr-o șosea comunală, este legat de drumul districtual Zeleneu-Jadova; este sediul unei judecătorii de ocol și al unei percepții; are un oficiu telegrafo-poștal, o școală populară, cu 4 clase (deci, 120 școlari – n. n.), una particulară, cu 4 clase, și una particulară cu o singură clasă; o biserică parohială, cu hramul „Sfântul Nicolae”. La 1776, forma o singură comună cu Stăneștii de Sus pe Ceremuș și era proprietatea mazilului Ioan Goian. Împrejurul comunei se găsesc pretutindeni gropi foarte mari, așa-numiții „Tu-muli”, care învederează că aci a fost o veche întăritură (colonie). Populația se ocupă cu negoțul, precum și cu agricultura și creșterea vitelor. Posedă 1.181 hectare pământ arabil, 95 hectare fânașuri, 21 hectare grădini, 119 hectare imașuri, 64 hectare păduri. Se găsesc 114 cai, 756 vite cornute, 14 oi, 330 porci, 94 stupi. **Stănești de Sus pe Ceremuș**, comună rurală, districtul Storojineț, așezată pe malurile pârâului Bruzenca, afluent al pârâului Bruș-nița. Suprafața: 17,19 kmp; populația: 1.524 locuitori, majoritatea ruteni de religie gr. or. Este legată, prin o șosea comunală, de drumul districtual Zeleneu-Jadova, ce trece prin apropiere; are o școală populară, cu o clasă, și o biserică parohială, cu hramul „Sfântul Nicolae”, ce ține sub dependența sa biserica filială din cătunul Poliana. La 1776, forma o singură comună cu Stăneștii de Jos pe Ceremuș și era proprietatea mazilului Ioan Goian. Populația se ocupă cu agricultura și creșterea vitelor. Comuna posedă 1.137 hectare pământ arabil, 23 hectare fânașuri, 343 hectare imașuri, 1.880 hectare păduri.

Se găsesc 118 cai, 534 vite cornute, 51 de oi, 320 porci, 85 stupi. / **Stănești pe Ceremuș, moșie** cu administrație specială, districtul Storojinețului. Suprafața: 29,82 kmp; populația: 294 locuitorii germani, ruteni, izraeliți ș. a.; religiile greco-orientală, greco-catolică, romano-catolică și mozaic-că. La 1776, era proprietatea mazilului Ioan Goian”¹³⁰⁴.

1911: „Mai mulți mazili și răzeși din Stăneștii de Sus și împrejurime își exprimă regretele lor că dl notar c. r. Dimitrie Popovici îi părăsește, în luna ianuarie, trecând, în aceeași calitate, la Zastavna. Dl Popovici le-a fost răzeșilor un prieten devotat și un mare sprijinitor. Și nouă ne pare rău că dl Popovici părăsește orașelul Stănești pe Ceremuș, dar știind că a fost dorința sa proprie ca să fie transferat la Zastavna, ne împlinim o datorie plăcută, felicitându-l pe dl Popovici la noul post și mulțămindu-i, în numele răzeșilor, pentru jertfele ce le-a adus în folosul răzeșimii. Suntem convinși că dl Popovici ne-a face servicii bune și în Zastavna. Domnii notari D. Popovici și V. cav. de Tudan sunt unicii notari români care au fost conștienți de chemarea lor, în părțile rutene locuite de răzeși”¹³⁰⁵.

1914-1918: „**Mihail a lui Georgi Chodan**, născut la 4 noiembrie 1879, în **Stăneștii de Jos pe Ceremuș**, ar fi murit cam la 15 august 1915, în Santa Lucia, Italia, după cum afirmă martorii. Fiind deci decesul probabil, se îndrumază, la cererea soției sale, Eudochia a lui Mihail

¹³⁰⁴ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, pp. 202, 203

¹³⁰⁵ *Gazeta Mazililor și Răzeșilor Bucovineni*, No. 4, Anul I, 7 ianuarie nou 1911, p. 16

Chodan, procedura pentru declararea morții celui dispărut”¹³⁰⁶.

1919, septembrie 10: Decretul de confirmare a autorităților judecătorești. Începând cu 1 septembrie 1919, se confirmă „la autoritățile judecătorești din Bucovina, următoarele persoane¹³⁰⁷: **La judecătoria Stănești: Markiewicz Valerian**, judecător de district cu rangul VIII; **Danczul Vladimir**, judecător cu rangul IX; **Hahon Ioan**, judecător la judecătoria Stănești, pretor cu rangul VIII – mutat la Sadagura; **Flocea Ilie**, judecător la judecătoria Solca, pretor cu rangul VIII; **Halip Eugenie**, pretor la judecătoria Stănești, consilier conducător de judecătorie cu rangul VII – mutat la Vijnîța”.

1919: Comisiunea agrară de ocol Stănești: Președinte: **Ilie Flocea**, pretor și șef al ocolului judecătoresc, Stănești. / Locțiitor: **Vladimir Danciul**, judecător, Stănești. / Reprezentant al Administrației: **Gheorghe Michitovici**, prefect, **Vășcăuți**. / Locțiitor: **Teofil Baloșescul**, perceptor, Stănești. / Reprezentant al Băncii regionale: **Nicolai Tudan**, agricultor, Costești. / Locțiitor: **Ilarion Carbulițchi**, agricultor, Stăneștii de Sus. / Expert agricol: **Glicherion Nosievici**, referent agricol, Vășcăuți. / Locțiitor: **N. Nicorovici**, agricultor, Stăneștii de Jos. / Reprezentant al proprietarilor expropriați: **Dionis Samson**, proprietar mare, Stănești. / Locțiitor: **Alexandru Flondor**, proprietar mare, Hlinița. / Inginer hotarnic: **Otto Deutch**, inginer hotarnic de stat, Stănești. / Loc-țiitor: **Iosef Müller**, inginer civil, Cernăuți. / Reprezen-tanți ai

¹³⁰⁶ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 4, Cernăuți 10 februarie nou 1921, pp. 38-49

¹³⁰⁷ *Monitorul Bucovinei*, Anul 1919, Cernăuți, în 10 Septembrie nou, Fascicula 63, pp. 1-4

țăranilor: **Nasarie Baloșescul**, agricultor, Voloca; **N. Sirota**, agricultor, Bărbești. / Locțiitori: **Vasile Du-mici**, agricultor, Voloca pe Ceremuș; **Alexandru Crăciu-nescu**, agricultor, Stănești¹³⁰⁸.

1921: „Potrivit dispozițiunilor art. 12 și 23 din regulamentul pentru Congresul bisericesc ortodox român al Arhidiecezei Bucovinei, convocat, prin înaltul Decret Regal Nr. 2513 din 17 Iunie 1921, pe ziua de 3 Octombrie, la Cernăuți, se publică următoarea listă a patronilor bisericești particulari, de lege drept credincioasă răsăriteană, îndreptățiți la alegerea de 6 reprezentanți pentru acest Congres: **Calmuțchi Alfred cav. de**, notar public, Stănești pe Ceremuș (Băiașești)”¹³⁰⁹.

1922; „Având în vedere concursurile publicate, cererile prezentate și propunerile făcute de revizorate, Consiliul școlar al țării a făcut, în ședința din 27 Martie 1922, sub președinția domnului Director general delegat al învățământului din Bucovina, următoarele numiri, pe ziua de 1 Aprilie 1922 – **b**). în calitate de învățători definitivi și învățătoare definitive: **Gavril Bujdeiu** la Stănești de jos pe Ceremuș”¹³¹⁰.

1926: În august 1926, Regina Maria a României, care vizitase Stăneștii în toamna anului 1924, a trimis comunei Stăneștii de Sus patru fotografii cu autograf. În fotografii, Regina apărea îmbrăcată în costumul popular

¹³⁰⁸ *Monitorul Bucovinei*, Fascicola 73, 13 octombrie nou 1919, pp. 1-8

¹³⁰⁹ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 16, Cernăuți 21 iulie nou 1921, pp. 64-66

¹³¹⁰ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 8, Cernăuți 21 aprilie 1922, p. 41

bucovinean, lucrat „de către doamna Minodora Tofan și SS Părintele Antonie Tofan din Stăneștii de Sus”¹³¹¹.

1941: În 27 iunie 1941, populația ucraineană din Stăneștii de Jos s-a adunat în biserică, pentru a hotărî condamnarea evreilor. În 28 iulie, 65 de evrei au fost împărțiți în două grupe și uciși cu topoare și alte unelte. Prima victimă a fost Wagner, apoi, printre ceilalți, și rabinul Friedlaender, și cei doi fii ai lui. După intervenția Jandarmeriei Române, aflate sub ordinele lui Constantin Hrehorciuc, din Sucevița, viitor Erou al Umanității, ceilalți evrei din târgușor au fost salvați de la cumplitul linșaj, dar, din păcate, supraviețuitorii au fost duși în lagărele din Transnistria, unde au murit 172 evrei din Stăneștii de Jos.

1942: Colaboraționiști ai sovieticilor, care, pe timpul ocupației sovietice, au desfășurat o amplă prigoană împotriva românilor au fost: **Hunca Nicolae**, din com. **Stăneștii de Sus**, jud. Storojineț, „sub regimul sovietic, fiind ajutat de primar, a participat la toate adunările publice, unde a luat cuvântul, spunând că Bucovina va rămâne veșnic sub stăpânirea rusească”¹³¹² și **Pentelei Puiu a lui Procop**, din com. **Stăneștii de Jos**, jud. Storojineț, „a primit cu bucurie trupele rusești, în iunie 1940, și tot atunci s-a exprimat în public că steagul român nu va mai flutura în comuna sa, iar după această dată, ca funcționar al regimului sovietic, s-a purtat rău cu populațiunea care nu se supunea ordinelor lui, făcând, în același timp, intensă propagandă pentru înscrierea locuitorilor în colhoz”¹³¹³.

¹³¹¹ CALENDARUL *Glasul Bucovinei*, Cernăuți 1927, p. 145

¹³¹² *Monitorul Oficial*, nr. 132 din 10 iunie 1942, p. 4854

¹³¹³ *Monitorul Oficial*, nr. 162 din 15 iulie 1942, pp. 5864-5867

1942: 1942, ianuarie 29: „Noi, general Victor Iliescu, subsecretar de Stat al Educației Extrașcolare; / Având în vedere jurnalul Consiliului de Miniștri Nr. 21 din 14 Ianuarie 1942... / Decidem: Art. unic. Se angajează, pe data prezentării la serviciu, ca diurniști la formațiunile tineretului extrașcolar, următorul personal, plătit cu indemnizația de ședință respectivă: Bucur Mircea, seria 1936, media 7,50, numit în com. Stăneștii de Jos pe Ceremuș, jud. Storojineț”¹³¹⁴.

1944: Prin ordinul „Nr. 63.175 din 20 martie 1944, se înaintează la gradul II în învățământul primar, pe ziua de 1 septembrie 1943, următorii învățători și învățătoare, care au reușit la examenele de înaintare la gradul II, din sesiunea August 1943, la Centrul Cernăuți, cu notele arătate în dreptul fiecăruia¹³¹⁵: Scalat Despina, comuna **Stăneștii de Sus**, media 8,12”.

STĂNEȘTI

(în Frunzeni, comuna Costișa, Neamț).

1640, mai 14: Frații Maței și Login vând lui Gheorghe Buțul, drept 14 taleri bătuți, „în sat, în **București** (înglobat în Buhuși, Neamț), în ținutul Neamțului, lângă Bistriță, 14 pământuri și un loc de prisacă unde se sfârșește lunca, la apa Orbicului. Și în tocmeala noastră s-

¹³¹⁴ *Monitorul Oficial*, Nr. 249, 20 octombrie 1941, pp. 6452 și următoarele

¹³¹⁵ *Monitorul Oficial*, Nr. 72, 25 martie 1944, pp. 2612 și urm.

au prilejit Petrichie de **Orbic** (înglobat în Buhuși, Neamț),
Pentelei de **Horlăcești** (Hârlicești, înglobat în Orbic, apoi
în Buhuși, Neamț), Onciul ot **Stănești** (în Frunzeni,
comuna Costișa, Neamț), Ion de **Plăgești** (Blăgești,
comuna Blăgești, Bacău) și ginerele nostru Petrea”¹³¹⁶.

STÂNGĂCENI

(pe Ialpuh, lângă Tartarul de Salce,
raionul Cahul, Moldova).

1533, martie 8: Întărit de Petru (Rareș) voievod lui
Stepan, pârcălab de Orhei, care primește danie dom-nească
„două locuri în pustiu, un loc pe Ialhup, în rediul
Stângăceni (pe Ialpuh, lângă Tartarul de Salce, raionul
Cahul¹³¹⁷, Moldova), cu fântâna ce-i dinspre răsărut, iar alt
loc în gura Malurilor, unde este heleșteul lui Coțofană, pe
îmbe malurile, cât trebuie să trăiască două sate. / Și iarăși
i-am dat partea nepotului lui Stepan, fost pivnicer, din satul
Stepănești (pe Ialpuh, lângă Tartarul de Salcea, raionul
Cahul, Moldova) ce este pe Maluri”¹³¹⁸.

¹³¹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV,
București 2003, doc. 356, p. 371

¹³¹⁷ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990,
p. 240

¹³¹⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*,
vol. IX, Iași 1914, pp. 20-23

STÂNGĂCENI

(pe Bâc, Orhei, Moldova).

1676, aprilie 29: Apostol și Vlasă, feciorii Draganciului, nepoții Onacăi, dăruiesc lui Istrati Brahă, căpitan din **Săpoteni** și **Stângăceni**, „doi bătrâni, iar dintr-un bătrân două părți vând, drept 40 lei”¹³¹⁹.

1770-1772: Satul **Stângăcenii**, ținutul Hotinului, ocolul Mijlocului, avea, după recensământul lui Rumeanțev¹³²⁰, **toată suma caselor: 31**. Scădere rufeturi 2: 1 popă, 1 dascăl. Rămân birnici 29. / **Birnicii**: Lupașcu, vornic / Vasile Nicul / Dumitrașcul Traistă / Manole fiul ciobanului / Lupul Halișco / Vasile Stână / Nicolae, bejenar / Ion Cernohol / Dămian Nebunul / Costandin Boboi / Pricopie, pâslar / Mihalache, salahor / Erimia Giocspanache / Grigoraș Vovienul / Toader Cicoiu / Costandin fiul lui Stratinel / Vasile Stanilescu / Vasile Zorilă / Ursul fiul lui Iordache / Ilieș Dodiță / Năstase, cojocar / Simion, rusul / Pavel Cotia / Palade Gioncul / Ioniță Ciperi / Dănilă fiul lui Dumitru / Dumitraș, horincian / Toader fiul Ianacache / Andrei, vătăman. // **Rufeturi**: Popa Tănase / Dascălul.

1904: „**Stângăceni**, sat în județul Bălți, așezat pe malul râului Ciugur, între satele Horodiștea și Pociumbeni. Satul mai poartă și numele de Druța. Face parte din volosti Zăbriceni. Are 40 case, cu o populație de 390 su-

¹³¹⁹ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 104, p. 130

¹³²⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 163, 164

flete; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae; 120 vite mari. Țăranii au pământ de împrăștiat 390 deseatin. Proprietarul Vârnav are 1.449 deseatin pământ”¹³²¹.

STÂNGACI

(pe Racova, în Bleșca și Valea Oanei,
comuna Ivănești, Vaslui).

1439, iulie 15: Întărit de Ilie și Ștefan voievozi lui Ivan Stângaciul, care primesc uric pentru „un sate al lui, anume unde-i este casa lui, pe Racova, care singur el din pustiu și din pădure și-au făcut lui, și seliștea de pe amândouă părțile hotarului și partea lui Lungociu, care este pe din jos de moșia lui și este pe hotarul său, care iarăși el singur a muncit de a curățit din pădure și a făcut seliște, adică satul și cu morile ce sunt acolo... Iar hotarul acestui sat îmblă după hotarele cele vechi, pe unde au îmblat din veac”¹³²².

1634, iulie 21: Întărit de Vasile Lupu voievod pârcălabului Mirăuță Coșescul, în baza zapisului de mărturie de la șoltuzul Pătrașco și pârgarii târgului **Huși**, „scriind că a venit înaintea lor Ștefan Munteanul... și a vândut o vie de o falce, ce este la Dric, lângă târgul

¹³²¹ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, pp. 196, 197

¹³²² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 198, pp. 280, 281

Hușului... lui Mirăuță pârcălab, cu 60 taler bătuți... / „alt zapis, tot de la acel șoltuz Pătrașco și pârgarii de la Huși, și înaintea popii lui Mihail, Stanciul și Iliăș din **târgul Vasluiului**, scriind că au venit Martin și cu femeia lui Ursa și au vândut o falce și jumătate de vie la Dric, cu 90 taleri bătuți, lui Mirăuță Coșescul pârcălab. / Și iar ne-a mai arătat și alt zapis de cumpărătură din **Costești**, pe Ghilahoi, iscălit de oameni buni și credincioși, slugi domnești ot Costești: Gherghii Părciu, Strahiila, Dumitrașco Codulea, Constantin, Favril, Pătrașco ot Vaslui și Dumitrașco Cămârzan scriind că a venit înaintea lor Cârste, feciorul lui Toader, și a vândut o vie ce este în satul Costești, din capul gardului vici lui Gherdan și din sus din fundul văii, până la gardul cu livadă... lui Mirăuță pârcălab, în 30 de zloți bătuți. / Și iarăși a cumpărat, tot întru acel zapis, de la Voica, fata Androe, din a patra parte de sus, a patra parte din satul **Ivăneștii** pe Racova... cu 4 galbeni ungurești... / și alt zapis, care scrie că înaintea oamenilor buni erau popa Platon, Gheorghe Oana, Nistor, Ion Dumitru ot **Stângaci**, Constantin ot **Coșești**, cum au venit în fața lor Zlata, fata Florii, nepoata Tudorii, sora lui Drăgăilă, de bunăvoia ei a dat și a dăruit dreapta ocină, partea cea de sus, din a patra parte jumătate... lui Mirăuță pârcălab, cu livadă și cu loc de prisacă, și cu copaci și cu poiană, și din vatra satului Ivănești, și tot venitul”¹³²³.

1705, noiembrie 15: Carte de împuternicire, dată de Mihai Racoviță voievod lui Vasilache, fiul lui Vasile Hușanul, „să fie volnic a ține și a stăpâni părțile de moșie ale lui Străutulat Hușanul și ale fraților săi, feciorii Apostului de **Stănigani**, părțile de seliște din **Dra-**

¹³²³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 200, pp. 228, 229

gomirești și din **Semini** de pe Tutova și din **Stângaci** de pe Racova; care părți de moșie le-a dat el, de-a plătit niște datorii ce-a fost dator Strătulat Hușanul, cu niște stupi și cu niște miere la turci, de-a scos pe frații lui de la închisoare, ce-au fost închiși pentru acea datorie a fră-țanelui lor, Deci să fie volnic să oprească acele părți dinspre alți datornici, cum ar fi rămas dator Strătulat Hușanul”¹³²⁴.

STÂNGACI

(pe Smila, sau Stângăceni, lângă Armășoaia,
comuna Pungești, Vaslui).

1635, decembrie 14: Zapisul Zaharioaei, jupâneasa Zaharie ot **Pungești** (comuna Pungești, Vaslui) și al feciorilor ei Ionașco, Dochița, Alexandra, Anghelina și Maria, prin care mărturisesc că au vândut „o cumpărătură de ocină din sat din Pungești lui Gheorghe Movilița din Pungești, partea Dronței, nepoata lui Mihail logofătul, drept 15 zloți... ce noi am cumpărat de la Dronța... / Și în tocmeală au fost Gligorce serdar ot **Stângaci** (lângă Armășoaia, comuna Pungești, Vaslui), Gheorghe pitar de **Iași**, Bogonosie, Păntelei și Gavrilaš din **Gârcini** (Gârceni, comuna Gârceni, Vaslui), Nichita, Bejan, Ionașco, Grosul și Anton din **Pungești**”¹³²⁵.

1644, septembrie 1: Simion vinde lui Irimie și

¹³²⁴ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, IV, Bârlad 1924, doc. 99, p. 162

¹³²⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 287, pp. 326, 327

jupânesei Dochiții, „drept un cal și un caș de ceară... a treia parte de bătrân din satul **Lucești** (lângă Armășoaia, comuna Pungești, Vaslui), din partea Telegeștilor, cu loc de prisacă și cu curături în pădure și în câmp... dinaintea lui Racleș căpitanul or **Pongeschi** (comuna Pungești, Vaslui), popa, Andonie, Ștefan, Platon și Ionașco ot **Topoști** (azi Popești, comuna Dragomirești, Vaslui), Ursul, Du-mitru, Ionașco, Simion și Gligorce ot **Stângaci** (Stân-găceni, comuna Pungești, Vaslui) și Ionașco, nepotul lui Bejan din **Obârșieni** (Obârșeni, comuna Voinești, Vaslui). Pentru credință, ne-am pus degetele, să se știe”¹³²⁶.

1669, ianuarie 23: Măria, fata Măricăi, nepoata lui Andriaș sin (fiu) Văscan, dăruiește lui Vasile vtori postelnic, „partea mea din satul **Stângăceni**, ce este pe apa Smilei, care îmi este de la mama mea, de la Mărica, din partea lui Andriaș a șasea parte”¹³²⁷.

1680, mai 9: Măria, fata lui Costachi, și fiul ei Constandin din Stângăceni, mărturisește că a „luat 6 lei bătuți de la Vasile Ghica marele vistiernic pe niște părți de ocină de la sat de la **Stângăceni**, ce este în ținutul Tutovii, pe Smila; deci dumnealui apoi s-a lăsat, n-a vrut să cumpere, ci mi-a dat Dumitrașco Scântee de **Bicani** acei 6 lei, de i-am întors, ca să aibă a ține Dumitrașco scânteie aceste părâi de ocină, partea mea și a frățâne-meu Apostul și partea frățâne-meu Gavrilaşco, ce ne este nouă parte acestor trei frați; și le-am vândut eu și partea acestor doi frați, pentru că eu i-am comădat și i-am grijit la moartea

¹³²⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 408, p. 393

¹³²⁷ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 91, pp. 106, 107

lor, din a patra parte de sat, trei părți, și patru părți rămân ale Ulii, Cermel, Ignat și ale Roxandii ne-date”¹³²⁸.

1704, august 14: Ancuța Scânteoae și feciorii ei Nicolai, Chiriac și Ionașcu dau vistiernicului Ion Pălade „un loc de prisacă de la **Balosinești**, pentru mult bine ce mi-a făcut. Așijderi, i-am dat dumisale o parte de ocină din **Stângăceni**, ce ne este cumpărătură de la Măria, fata lui Hostache de pe Horăita, și i-am dat și toată partea de moșie din Stângăceni, câtă se va alege moșie dreaptă”¹³²⁹.

1705, octombrie 16: Gheorghită aprodul vinde lui Ion Pălade, pentru 6 lei, „o moșie din **Stângăceni** și a zis să-mi aleg moșia dintr-alți răzeși și ce a socoti că face partea mea mi-a face plată pe deplin”¹³³⁰.

1711, aprilie 16: Ștefan, feciorul Anghelușii, fetei lui Băltag, nepoată lui Nicoriță hatmanul, vinde vistiernicului Ion Palade a lui „moșie din satul **Bicani**, de pe apa Smilii, în ținutul Tutovii, care este danie moșului (bunicului) nostru Băltag de la Nicoriță hatmanul. Așijderi, din cumpărături ce sunt ale moșului nostru Băltag, a treia parte din dania moșului nostru și din cumpărături... / Așijderi i-am vândut și alte părți ce avem de pe moșul nostru Băltag din satul **Pleşăști**... și în **Stângăceni** și în **Balasănești**, în tot locul unde or scrie zapisele moșului nostru Băltag”¹³³¹.

¹³²⁸ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 95, pp. 109, 110

¹³²⁹ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 100, pp. 112, 113

¹³³⁰ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 101, p. 113

¹³³¹ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 104, pp. 115, 116

1720, februarie 3: Scrisoarea hotarnicilor care au ales moșiile fostului mare spătar Ion Pălade din **Bicani, Balasănești, Sângăceni și Pleșăști**, în prezența unor „oameni buni megieși, anume Toader Bujoranul fost vornic de gloată, preotul Gheorghiță din Horiata, preotul Eni din Suseni, Grigori Negruț, Ioniță Negruț, Ionașco Scânței, Gheorghiță aprodul din Horiata, Dilion curtean zet (ginere) lui Scânței, Manolachi zet Scânței, Andriu Pălici, Postolache nepot lui Pălici, Ursul și Toader sin (fiu) lui Malăș ot Bicani și Vicol sin Toader Șoitul otam (de acolo)”¹³³².

1720, mai 9: Andriu Pârlici, cu nepoții lui Postolache, Nazaria, Dochița, Mălanca, Cârstâna și Ioana, feciorii și fetele lui Andonie Pârlici, vând fostului mare spătar Ion Pălade părțile lor de moșie din **Bicani, Balasănești și Stângăceni** „ce ni s-au hotărât, ce sunt pe apa Smilii, și ni s-au venit 26 pământuri din Bicani și Balasănești și 13 pământuri ni s-au venit din Stângăceni, care se fac peste tot 40 pământuri. Și într-această sumă de pământuri am vândut-o dumisale cu partea lui Lavric, ce s-a ales la hotărât, căci acel Lavric a ținut pe o mătușă a mea și feciori n-a avut, și el a fost om străin; aceste părți sunt din bătrânul Ehim... și am vândut drept 20 lei”¹³³³.

1737, august 23: Carte de împuternicire, dată de Grigore Ghica voievod lui Lupașco Gherghescul și fraților săi, feciorii lui Constantin Gherghescul, ca „să fie tari și puternici a-și lua de-a zecea de pe a lor drepte ocini, ce au la **Gherghești**, la **Mănoiu**, la **Micești**, la **Stângaciu**, la

¹³³² Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 108, pp. 117-119

¹³³³ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 110, pp. 121, 122

Corodești, la Dracșeni, la Răteci, la Obârșieni, la Huși, și la Ungurași, ce sunt în ținutul Tutovei”¹³³⁴.

1767, iulie 4: Nepoții lui Lupașco Gherghescul, pentru o datorie a unchiului lor la marele logofăt Ioniță Pălade, îi dau „dumisale 66 de pământuri și dintr-un bătrân două părți... Și a avut Lupașco moșie baștină dintr-un bătrân a patra parte și un bătrân întreg, ce l-a avut danie de la mătușă-sa Mărica, ce-a ținut-o Lupașco, fratele lui Frige-vacă; și a mai avut și alți doi bătrâni, danie de la unghiul său, popa Gavril... / Aceste toate le-am dat dumisale, un bătrân și a patra parte dintr-alt bătrân din **Dracsini**, cu seliștea satului și cu iazul; și din **Stân-gaci** iarăși aceste părți; și din **Mănoi**, și din **Cociobani**, iarăși aceste părți; iar din **Gherghești** i-am dat trei bătrâni și dintr-alt bătrân a patra parte; și din **Dragomănești** iar i-am dat un bătrân și dintr-altul a patra parte și cu loc de prisacă; și s-au împlinit dumisale deplin 66 de pământuri”¹³³⁵.

STĂNIGENI

(sat lângă Sârbi, comuna Nicorești, Galați).

1437, decembrie 20; Întărit de Ilie și Ștefan voievozi, păharnicelului Ion Urecle, care primește uric pentru „satele Bârgăiani pe Moldova, și Stănigeni și Sârbii, la

¹³³⁴ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XVII, Iassi 1891, pp. 30, 31

¹³³⁵ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 208, pp. 188, 189

Tecuci... Iar hotarul acestor sate mai sus scrise să fie după hotarul vechi, pe unde au folosit din veac”¹³³⁶.

1598, aprilie 10: Întărit de Eremia Moghilă voievod fraților Vășian, Ion și Luca, care cumpără, cu 70 taleri de argint, de la Măricuța, fata lui Pătrașco pârcălab, „două părți de ocină din satul **Stănigiani**, ce el, Pătrașco, singur a cumpărat de la Agafia, fata lui Ion Stănigeanul, din drese ce le-a avut străbunul ei Ureche paharnicul danie de la Ilie și Ștefan voievozi”¹³³⁷.

1705, noiembrie 15: Carte de împuternicire, dată de Mihai Racoviță voievod lui Vasilache, fiul lui Vasile Hușanul, „să fie volnic a ține și a stăpâni părțile de moșie ale lui Strătulat Hușanul și ale fraților săi, feciorii Apostului de **Stănigani**, părțile de seliște din **Dragomirești** și din **Semini** de pe Tutova și din **Stângaci** de pe Racova; care părți de moșie le-a dat el, de-a plătit niște datorii ce-a fost dator Strătulat Hușanul, cu niște stupi și cu niște miere la turci, de-a scos pe frații lui de la închisoare, ce-au fost închiși pentru acea datorie a frățanelui lor, Deci să fie volnic să oprească acele părți dinspre alți datornici, cum ar fi rămas dator Strătulat Hușanul”¹³³⁸.

STĂNIGEȘTI

(lângă Gâlțești, comuna Puiești, Vaslui).

¹³³⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 176, pp. 248, 249

¹³³⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 74-77

¹³³⁸ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, IV, Bârlad 1924, doc. 99, p. 162

1640, septembrie 1: Toma și cumnații lui Apostol și Andonie, feciorii Pintelui **Cucioba** (lângă Gherghești, comuna Gherghești, Vaslui) vând lui Toader, ginerele Focei, și femeii lui Iftinca, drept nouă galbeni („am luat doi boi”), „jumătate de bătrân din **Stănigeștii** (lângă Gâlțești, comuna Puiești, Vaslui), ce am avut cumpărătură de la feciorii Focei... Și la tocmeală au fost Lazar și Iusip din **Onești** (comuna Puiești, Vaslui), popa din **Cuciuba**, Ursul și Dăbăilă din **Găleștii** (Gâlțești, comuna Puiești, Vaslui), Micul și Ivan din **Ruși** (comuna Puiești, Vaslui). Iar Grigoraș a scris”¹³³⁹.

STĂNILEȘTI

(pe Prut, raion Noua Suliță, Ucraina).

1432, ianuarie 4: Întărit de Ilie voievod lui „pan Oană, și femeia sa Ana, fiica lui Negrea, și fiului lor Andrei”, care primesc uric pentru „două sate, anume: Coșilăuți și Stanulăuți, sub Nesfoiu... Iar hotarul **Coșilăuților** să fie în sus pe pârâul Ruda, la capătul Nesfoiului, împrejurul prisăcii lui Negrea; de la Nesfoiu, pe val, de la val, de-a curmezișul păduricii lui Costiuc, la pădurice, de-a curmezișul dumbrăvii, iar de la dumbravă, pe hotarele vechi, pe hotarele dinspre satul lui Liuban”¹³⁴⁰.

¹³³⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 447, p. 443

¹³⁴⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 107, pp. 157-159

1628, februarie 15: Zapisul agăi Ion Terte, prin care mărturisește că a vândut „fratelui nostru, lui Efrim Hăjdeu”, drept 160 taleri, „moșie și cumpărătură din sat din **Citnicăuți...** a treia parte de sat, partea de mijloc, ce am avut cumpărătură de la Mărica de Suceavă, sora popii Mătiaș, așijderea am vândut, drept 140 srebniș de taleri ce am cumpărat de la Mătiaș și de la fetele lui Drănșeanu vătahului de Butici... a treia parte dinspre răsărit, drept 49 taleri, și din partea Iurșei, și din partea Petricăi, ce se vor alege două părți, drept 80 taleri. Și într-o tocmală noastră au fost Gheorghii Jora, **pârcălabul de Hotin**, Gligorie Hrucu vornicul, Chircoș neguțătorul de **Came-niță** (târg, Ucraina), Avram de **Lucăceni** (Lucaceni, raionul Hotin, Ucraina), Constantin Stârcea și David de Hotin, Necoară Seuca ot **Stănilești** (raionul Hotin, Ucraina), Mândrea ot **Terebisăuți** (Terchisăuți, azi Drabiște, Moldova) și mulți oameni buni, megieși”¹³⁴¹.

1638, mai 30: Întărit de Vasile Lupu voievod, prin ispisoc de judecată, popii Cozman din **Stănilești** (comuna Stănilești, raionul Noua Suliță, Ucraina), care se înfățișează la Divan „cu un zapis de mărturie de la Machidon Hirevcescul din **Fetcăuți** (Fetești, comuna Fetești, raionul Edineț, Moldova), făcut dinaintea a mulți oameni buni, știind Machidon că și-a dat dreapta sa ocină și dedină din satul **Voicăuți** (înglobat în Bajura, înglobată în Darabani, Botoșani), ce este în ținutul Dorohoi, pe râul Prut, a patra parte din a treia parte... rugătorului nostru popa Cozman, pentru doi boi și opt stupi, ce i-a pierdut Machidon la dabile, în zilele lui Ștefan (Tomșa) voievod, la a doua domnie. Și nu a avut a-i plăti cu altceva, ci i-a dat această

¹³⁴¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 310, p. 422

parte de ocină... Iar când a fost acum, s-a apucat un om, anume Pătrașco, care a spus că este rudă lui Machidon, și a voit să-l scoată din această ocină, și și-a luat zi, ca să vină aici, înaintea domniei mele, să se întrebe pe față. Popa Cozma a venit la zi și a așteptat p săptămână peste zi, iar Pătrașco a rămas din zi și din toată legea”¹³⁴².

1770-1772: Satul **Stăniileștii**, la fel, poștași la **Nusfaia**, ținutul Hotinului, ocolul Mijlocului, avea, după recensământul lui Rumeanțev¹³⁴³, **toată suma caselor: 65**. Scădere rufeturi 65: 65 poștași. / **Poștași:** Vasile Lungul / Ion Toclatău / Andronache Cazacul / Iftode socru lui Andronache / Macovei Cacia / Toader Hujuzu / Ion fiul Iacoboaei / Grigore al butnăriții / Costandin Biholianul / Nichifor / Calistru / Hiloti / Pavel nepot Românesei / Ursache fiul Nicoriții / Toader Chilianul / Ion Căruntul / Ion fiul Mitroaei / Grigoraș fiul lui Pavel / Ștefan fiul butnariului / Tudose, nisfoianul / Lupașcu, vornic / Petre fiul lui Ion / Ion fiul lui Stahe / Ioniță fiul lui Mihalache Mistrianul / Ursul cumnatul lui / Ion Cuțuluc / Grigoraș Crișcanul / Ion fiul lui Mărdare / Costașcu fratele olariului / Andrei, lipcanul / Acsănte, olariul / Pătrașcul fiul Păsătoaei / Iftimie, ungurianul / Toader, ungurianul / Ion Babor / Ostahe / Toader Popihornu / Lupul Vărăjtoriu / Gavril Japcă / Costin Ghiugiu / Timofte Martin / Grigoraș Șahăn / Trohin / Ștefan Huzun / Toader fratele olariului / Ursul Serabi / Matei, rus / Iacob al lui Matei / Costandin Raba / Dămian, butnariul / Roman fiul lui Năzărciuc / Andrei, ungurianul / Gheorghe fiul rotariului / Costandin

¹³⁴² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 300, pp. 297, 298

¹³⁴³ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 171, 172

fiul rotariului / Grigoraș fiul lui Irimia / Ion Tutuliac /
Simion Leicuță / Ștefan fiul lui Irimia / Irimia, vătăman /
Acsănti Negru / Lupul Peșterece / Toader, cojocariul /
Onofrei Nicoriță / Costandin Nicoriță / Petre Nicoriță.

STĂNILEȘTI

(pe Prut, Iacobești și Bărboșii, azi Stănilești, Vaslui).

1438. august 24: Întărit, în **24 august 1438**, de Ilie și Ștefan voievozi, lui Oană portarul, care primește uric pentru „satele, pe Vaslui, anume: Brudurești, unde este casa lui, și seliștea lui Fundea, și, sub Rediul Lung, Câteștii, unde este Mic și Iliaș, amândouă judeciile, și Retedzești și, la obârșia, Bârlădzelui, Boziani, și, **pe Prut, Iacobești și Bărboșii**, și seliștea lui Țolea și cu iezerul și via lui, la obârșia pârâului Dobroslăveștilor... Iar hotarul acestor sate și seliști să fie cu toate hotarele vechi, pe unde au folosit din veac”¹³⁴⁴.

1452, septembrie 10: Întărit, în **10 septembrie 1452**, de Alexandru voievod, postelnicului Ignat, care primește uric pentru „a lui dreaptă ocină și moșii, sate anume Șoldeștii, la Dumitra, și Ciorăștii, și Bârlăleștii, i Soltăneștii, și Socii, cu mănăstire și cu Stanul, și, pe Prut, Dănișoara (comuna Stănilești, Vaslui), și Ciocănești (comuna Stănilești, Vaslui), și Borzăștii (comuna Stănilești, Vaslui), și, tot acolo, la Vadul Rușilor, unde este

¹³⁴⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 189, pp. 268-270

Niag, și, de acolo, câmpul până ajunge la altă seliște, unde au fost Mane, și seliște... Ștelunova, și, pe din sus, la gura Sărății, silește Buvina, i... osebit alte seliști, și pe din sus de Husova, și Dobromireștii, pe Smila, și Balosinești, pe Smilișoara, și, pe Tutova, unde este fratele lui, Românești, și unde este casa lui, la Moina, și silește Negrileşti, și silește pe Lucoveț, unde au fost Frumușelul, și Zorilă, pe Tegheci, și, la Prut, pe gârla Soholețul, unde au avut și moară și iaz”¹³⁴⁵. Hotare, din vechi.

1493, noiembrie 4: Întărit de Ștefan voievod Nastasiei, fiica Mărinii, nepoata lui Cârstea, care primește uric pentru „dreapta ei ocină, satele anume: **Stănilești** și o seliște în același hotar, anume Alboteștii, și Cârsteștii pe Moldova, unde a fost Miroslav, și, în același hotar, alt sat, anume Hireștii”¹³⁴⁶. Hotarul, din veac.

1627, martie 13: Întărit de Miron Barnovschi voievod marelui pitar Ionașco Cehan, care primește uric pentru dania domnească „o seliște, anume Stănilești pe Prut, ce este în ținutul Fălciu, pentru slujba lui și pentru un cal bun, ce a dat în treaba țării, la craiul Ardealu-lui”¹³⁴⁷.

1632, mai 29: Întărit de Alexandru Iliaș voievod vistiernicului Gheorghe Roșca, care primește uric pentru „o seliște, anume **Sterpenii**, care este în ținutul Fălciu, care seliște a fost dreaptă domnească, ascultătoare de oco-lul

¹³⁴⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. II, București 1976, doc. 20, pp. 22, 23

¹³⁴⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. III, București 1980, doc. 138, pp. 265-267

¹³⁴⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 164, pp. 205, 206

Stănilești... pentru că a dat lui Moise Moghila voievod 130 ughi de aur și acei bani s-au dat în folosul țării”¹³⁴⁸.

1635, ianuarie 5: Carte de hotărât satul **Stănilești** (comuna Stănilești, Vaslui) și cutul **Rușilor** (comuna Stănilești, Vaslui), partea lui Cehan, de **Stărpenii** (comuna Stănilești, Vaslui), cu cutul **Muntenilor** (comuna Stănilești, Vaslui), partea Roșcăi, în ținutul Lăpușna, semnată de Cujbă vornic, Duca comis, Dumitrașco feciorul Șetrarului, Iuga din **Horjești** (comuna Mingir, raionul Hâncești, Moldova), Mihalcea, Pavel și Crețul din **Gurbănești** (lângă Hănăsenii Noi, raionul Leova, Moldova), Păntelei din **Budești** (raionul Leova, Moldova), Ciorba din **Cârlegați** (azi Pădureni, comuna Pădureni, Vaslui), Dieniș și Gligorie din **Plotonești** (comuna Dimitrie Cantemir, Vaslui), Gherman din **Clocicari** (lângă Văleni, comuna Pădureni, Vaslui), Ciocan din **Leoști** (comuna Pădureni, Vaslui), Pavel din **Plăvățeni** (lângă Urlați, comuna Dimitrie Cantemir, Vaslui), Modruz din **Urlați** (comuna Dimitrie Cantemir, Vaslui), Colac, Andronic și Gheorghe din **Vârâți** (înglobat în Lunca Banului, comuna Lunca Banului, Vaslui), Gligorie din **Ciorecești** (înglobat în Lunca Banului, comuna Lunca Banului, Vaslui), Gligorcea din **Broscășeni** (Broscoșești, comuna Lunca Banului, Vaslui), Pătrașco șoltuz, Giurgea, Pătrășcan și Ștefan Galbăn din **Huși**. / Și s-a stâlpit din țarină și din vatra satului, cum am aflat cu oameni buni. Așijderea, ce s-au aflat bălți pe hotarul Stărpenilor, din capul satului din jos, jumătate din iezerul Lungul, iar jumătate este a Măcicanilor. De aici, de la Lungul în sus, este Balta Simei; de-aici, mai sus, este Balta Avraamului; de-aici este Gârla

¹³⁴⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 96, pp. 115, 116

Lungului; de-aici este Racela, în capul hota-rului de sus, iar din jos este hotarul Stârpenilor, până în vadul Prutețului. Aceste bălți sunt peste Prut, dinspre răsărit; iar bălțile ce sunt pe hotarul Stănileștilor sunt de ceastă parte de Prut, dinspre apus, și se împreună cu ale Volosenilor. De aceasta scriem și dăm știre Măriei Dumitale”¹³⁴⁹.

1635, martie 10: Întărit de Vasile Lupu voievod fostului mare vornic Ionașco Cehan și lui Duca fost comis, care primesc urice pentru „un sat, anume **Novacii** (înglobat în Duda, comuna Duda-Epureni, Vaslui), ce este în ținutul Fălciului, care a fost drept domnesc, ascultător de ocolul târgului Huși, Și au dat 600 taleri de argint lui Ștefan Tomșa voievod, atunci când a mers Enachi Catargiul banul la Țarigrad pentru nevoia țării... / o seliște, anume **Stănileștii** (comuna Stănilești, Vaslui), care este în ținutul Fălciului, cu bălți de pește și cu vad de moară la Prut, unde au fost 6 mori domnești într-o casă... fostă dreaptă domnească, lângă târgul Huși, dată lui de Barnovschi voievod pentru slujbă credincioasă și pentru un cal bun, pe care l-a luat de la el și l-a trimis la craiul unguresc... / alt sat, **Volosenii** (comuna Stănilești, Vaslui), în ținutul Fălciului, fost drept domnesc, ascultător de ocolul Stănileștilor, dat lui de Ștefan Tomșa pentru 200 ughi și 6 cai buni, ce s-au dat în slujba țării... / alt sat, anume **Măicanii** (comuna Lunca Banului, Vaslui) și **Cerbicani** (comuna Lunca Banului, Vaslui), și cu bălți de pește, anume Căușul, Alba, Neagra, Pepelea, Cerbicana, Gârla Stâlpului și Lungul, jumătate, care acest sat Măicani a fost drept domnesc, ascultător de ocolul Stănileștilor, dăruit de Radul Voievod pentru doi cai buni, ce i-a dat în treaba

¹³⁴⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 2, pp. 2, 3

țării... / o parte din satul **Dolhești** (lângă Ciocani, comuna Perieni, Vaslui), care este la obârșia Crasnei, în ținutul Fălciului, cumpărată de la Păcurar, fiul lui Cozma sulgerel, a cincea parte din a șasea parte, partea Stancăi, cu 60 taleri de argint... / jumătate din satul **Codăești** (comuna Codăești, Vaslui), partea de jos și cu vad de moară la Dobrovăț, de ase-menea a cincea parte din cealaltă jumătate din satul Codăești, care este în ținutul Vaslui, cumpărată de la Pântea fost șetrar, fiul Tudorei, pentru 225 ughi... partea de sus a dat-o lui Pântea vara lui Tudora, fiica Anisiei Purceloae, pentru că a plătit capul ginerelui său Dumitru Purcel, pentru o moarte de om, pe care a făcut-o el”¹³⁵⁰.

1641, aprilie 21: Întărit de Vasile Lupu voievod logofătului Racoviță Cehan și soției sale Tofana, care primesc ispisoace pentru „satul **Bălăsineștii**, ce-i în ținutul Hotinului, cu iazuri și moară în apa Viliei, cumpă-rătură de la Tudori fost pârcălab, pentru 19 ughi galbeni (ducați ungurești de aur), căci le-a fost lor moșie de la mătușa lor Cristina pârcălăboaie; / partea lor din satul **Solești**, ce-i în ținutul Vasluiului; / a treia parte din satul **Moiceștii**, ce-i pe apa Vasluiului, în același ținut, cum-părătură de la Vasile Nădăbaico din Solești, drept 20 ughi galbeni; / ce i se va alege partea Loghinei și a lui Visarion Bogza călugăr, fiii lui Bogza logofătul, din satul **Vilnești**, din același ținut, cumpărată cu 25 ughi galbeni; / partea Tudorei și Căzacei, fetele Dochiei, din satul **Fereștii**, tot în același ținut, cumpărată cu 10 ughi galbeni; / altă parte, câtă i se va alege Antemieii, din satul **Făstăci**, din partea din jos, din același ținut, cumpărată de la Ștefan Cizman, fiul Antemieii, drept

¹³⁵⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 54, pp. 52-56

10 ughi; / și un iaz din satul Făstăci, din partea de sus, cu loc de prisacă, cumpărat de la Gavrilaş, fiul lui Miron, drept 25 taleri de argint; / satul **Stănilești**, ce-i pe Prut, în ținutul Fălciului, care a fost domnesc și a dat și a miluit Ștefan voievod pe unchiul său Cehan vornic, iar după moartea lui Ionașco Cehan vornic, domnia mea luat-am acel sat; și după aceea am dat și am miluit pe boiarinul domniei mele, iar el mi-a dat doi cai buni; / satul **Cărstănici**, ce este în același ținut al Fălciului, și satul **Stoinești** la Prut, în același ținut, și satul **Bărboșii**, ce-i pe apa Moisiia, în același ținut, și încă satul **Siliștenii**, din același ținut, cumpărătura tatălui său Petre Cehan de la fiii Silișteanului din Bârlad, și iarăși o parte de ocină din satul **Răicenii**, cumpărătura părintelui său Petre Cehan; / și iarăși îi întărim un bătrân, cât i se va alege, din satul **Răspopi**, din același ținut al Fălciului, și iarăși un bătrân din satul **Pogănești**, ce-i în ținutul Lăpușnei, din același uric, care acele două părți din Răspopi și din Pogănești a fost dat Răcoviță Cehan 50 ughi galbeni, în mâinile lui Ureche vornic pentru Barna, fiul Urâtei, și pentru Balan, și a plătit capul lor de la moarte, și n-a avut cu ce plăti dinspre Toader Cehan fost sulger, și a dat cele părți de ocină sin satele Răspopi și Pogănești pentru cei bani și pentru cel cal; / și iarăși le întărim ale lor drete moșii, ce a avut tatăl lor Pătrașco fost logofăt de la Constantin voievod, satul **Storeștii** și **Șendreni**, cu loc de heleșteu în apa satului, ce-s în ținutul Hârlăului”¹³⁵¹.

1902: „**Stănilești**, comună rurală în partea de nord-est a plășii Prutul, județul Fălciu. Se mărginește, la nord, cu comuna Huși; la sud, cu comuna Lunca; la est, cu râul

¹³⁵¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 281-288

Prut și la vest, cu comuna Rusca. E formată din satele: Budul, Broșcoșeni, Răducani, Saratul, Stănilești și Voinescu, pe o suprafață de 7.450 hect. Are o populație de 1.725 suflete; o școală și o biserică. Este udată, în partea de est, de râul Prut și Prutețul; între aceste ape se întinde un șes, pe care se află așezate satele ce formează comuna, afară de satul Stănilești, care vine pe deal. Tot pe acest șes, numit al Prutului, se află multe bălți bogate în pescării, imașe și fânațe. În partea deluroasă dinspre vest se întind țarinele de cultură și pădurea. Locuitorii posedă: 2.504 vite mari cornute, 3.215 oi, 297 cai și 294 porci. / **Stănilești** sau Berbecești, sat în centrul comunei Stănilești, așezat pe platoul dealului ce formează culmea șesului Prutului. Suprafața teritoriului moșiei e cam de 4.950 hectare, care, împreună cu satul Budul, formează domeniul statului, fost, până la secularizarea averilor mănăstirești, al Episcopiei Hușului. Are o populație de 1.308 suflete; o școală, înființată în 1865: o biserică, cu 2 preoți și 3 dascăli. / **Istoricul.** Din documentele Epis-copiei (vezi *Cronica Hușului*. de Melhisedec, episcopul) reiese că satul Stănilești, care mai de mult s-a numit Berbecești, este foarte vechi, căci exista încă pe timpul lui Alexandru Vodă cel Bun (dar atestat este în vremea fiilor săi, prin alte componente de sat – n. n.). Dintr-un suret (copie) de pe ispisocul sârbesc al lui Petru Rareș, cu data 7035 (1527), martie 15, se vede că numirea acestui sat se trage de la unul Stănilă (satul se numea Stănilești, fără legătură cu vreun Stănilă, și în 4 noiembrie 1493 – n. n.), căci în acel ispisuc se pomenesc mai multe persoane, toți fii ai acelui Stănilă. Prin urmare numirea Stănilești nu este decât numele colectiv al tuturor urmașilor lui Stănilă. Acești Stănilești, zice ispisocul, au vândut un sat la Prut, anume Berbecești,

ce-l aveau „din drept ispisocul lor, de la strămoșul Domniei mele, de la Alexandru Voevod”, vrea să zică numele vechi al Stănileștilor a fost Berbecești. Dintrun uric de la Miron Barnovschi Vodă, anul 1627, se vede că Stănilești, sub numirea de Siliștea Stălinești, a fost sat domnesc; dar acest Domn l-a hărăzit vel pitarului Ionașcu Cehan, pentru serviciile lui și pentru un cal bun, ce-l hărăzise Domniei, în trebuințele unei solii la Craiul de Ardeal. Uricul are data 7133 (1625), martie 13. Tot așa mărturisește și cartea de întăritură de la Alexandru Vodă (Cond. A. f. 113). Diutr-un uric de la Vasile Vodă Lupu, dat din Iași, în 1640, noiembrie 1, se vede că Stănilești au fost dăruți, mai întâi, nu de Bar-novschi, ci de Ștefan Tomșa lui Ionașcu. Prin urmare, uricul lui Barnovschi ar fi numai ca un act de întăritură. De asemenea se vede că, după moartea lui Ionașcu Ce-han, Stănilești iar au rămas proprietate domnească; și Vasile Vodă o hărăzește boerului său Racoviță Cehan logofăt și face cunoscut prin o carte domnească sătenilor din Stănilești și le poruncește să asculte de noul lor pro-prietar; cartea este dată din Focșani, același an, 12 noiembrie. La anul 1755, proprietarul Stănileștilor, Nicu-lai Racoviță biv vel medelnicerul, fiind împovărat de datorii, a vândut două sate, Stănilești și Maicani, logo-fătului Ștefan Bosie, în preț de 1.000 lei. Cu acest Bosie a făcut Inochentie, episcopul, schimbul, și, de acum, îna-inte, Stănilești au devenit proprietatea Episcopiei. Acest sat, cât și întreaga comună, cu toate împrejurimele ei, au însemnătate istorică pentru războiul urmat aici între ruși și turci și tratatul de

pace, încheiat la 10 iulie 1711, de către Petru cel Mare, Țarul Rusiei”¹³⁵².

STĂNISLĂVEȘTI

(lângă Miroslăvești, comuna Miroslăvești, Iași).

1627, noiembrie 19: Zapisul lui Ionașco, feciorul lui Gheorghe Calapod, prin care mărturisește că a vândut vărului său Gheorghică Năvrăpăscul, pentru 30 de gal-beni, „un cal bun și 30 zloți”, „a patra parte din satul **Voruntărești** pe Siret, în ținutul Romanului, care parte a fost zălogită de tatăl meu, Gheorghie Calapod, la Niculai silitrarul, drept 30 galbeni bani buni. Și de la Niculai o au fost răscumpărată de jupâneasa Salomiia Voruntăreasă, fără știrea vărului meu Ghiorghie Năvrăpăscul. Deci eu am socotit că mi-i de aproape seminție Ghiorghie Năvrăpăscul decât jupâneasa Voruntăreasă... Și la tocmeală au fost Avram aprodul din **Iucșești**, Vasile Bran, Gligorgea ginerele lui Bran, Măteiaș vătaful și Necopoi diac de **Oboroceni...** Și eu Toader diac de **Stănislăvești** am scris acest zapis”¹³⁵³.

1638, februarie 1: Carte de judecată de la Vasile Lupu voievod, dup ce a venit „Ghiorghie Boțul și s-a jeluît cu mare jaloabă, cum i se împresoară hotarul satului **Răuceștilor** (comuna Răucești, Neamț) dinspre târg și

¹³⁵² Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 464

¹³⁵³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 258, pp. 340, 341

dinspre alte sate... Domnia mea am ales pe Marco de Neamț, ce a fost șoimar, și pe Toader diacul de **Stăneslăvești** (Stănislăvești, comuna Miroslăvești, Iași) și i-am trimis acolo, să strângă oameni buni și bătrâni, megieș de primprejur. Deci au strâns pe Ihnat, Nechifor și Cârstea din **Sârbi** (înglobat în Ungheni, comuna Răucești, Neamț), Condrea, Simion. Florea și Calistrat din **Zmeești** (lângă Târgu Neamț), Mihăilă cel bătrân, Ștefan și Gheorghe Loghin din **Mănești** (azi Blebea, lângă Târgu Neamț), Dumitru cel bătrân și Toader din **Borcești** (lângă Târgu Neamț), Thodor călugărul, ce a fost la **Oglindești** (sau Oghindești, azi Oglinzi, comuna Răucești, Neamț)... și au ales tot hotarul Răuceștilor, dinspre alte hotare. / Și se începe hotarul pe unde a fost de veac: din podul Sârbilor, drept peste câmp, în cornul dumbrăvii, de acolo în capul fâgetului, unde au fost ariile Sârbilor; de acolo, prin pădure, la loziile Băloșenilor, de acolo, pe drum, prin dumbravă, până unde se adună hotarul Mănilor cu a târgului, de acolo la deal, până în drum, ce lovește în capul Poenii Lungi; de acolo, pe lângă poiană, la deal, în Porumbul vornicului, de acolo peste pădure, în Valea Sărății, în vadul Corchizului; de acolo, în jos, într-un bolovan, de acolo drept peste câmp în izvorul Topoliței, Topolița în jos, până în podul lui Gherasim, unde a fost drumul cel mare, drumul în jos, unde se încheie hotarul în podul Sârbilor. Pe aicea au ales hotarul și au pus semne”¹³⁵⁴.

1638, iulie 18: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Toader Apope din **Stănislăvești** (comuna Miroslăvești, Iași) și lui Ionașcu Trufașu ot **Uscați** (satul

¹³⁵⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / *A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 239, p. 222

Războieni, Neamț), după ce „s-a jeluï Ștefan Boul pe Alecsandru din **Strâmbi** (comuna Bodești, Neamț), zicând că și-a pus Alecsandru niște stûpi pe locul lui Ștefan Boul. Drept aceea, voi să mergeți să împărțiți marginea și coasta ce este asupra satului cum le vor spune și dresale lor. / Așijderea s-au jeluï pentru niște stâlpi, ce i-a fost pus Gheuca Gheorghe, când l-a mânat Ștefan vodă, de-a hotărât și-a ales partea socru-său, a Petrii Boul, și o au stâlpit. Dintr-acei stâlpi, un stâlp a zis ștefan Boul că-i mutat de dânșii... iar voi să socotiți de se vor găsi că-i luat de dânșii și să-mi dați de știre”¹³⁵⁵.

STĂNISLĂVEȘTI

(între comunele Timișești și Răucești, Neamț).

1632, iunie 3: Porunca lui Alexandru Iliăș voievod, dată aprodelui Vasile Hociungu din **Stănislăvești** (comuna Răucești, Neamț), după jeluirea lui „Lupul aprod din **Rătești** (pe cursul inferior al pârâului Neamț, în Neamț), cu frații săi, pe diaconul Larion de acolo, zicând, înaintea domniei mele, că au un vad de moară împreună și au fost iezi vadul; iar diaconul Larion a zis că n-a fost iezi vadul, ci a fost apa trecătoare pe matca apei, ce a iezi din pajiște și a făcut moară... tu să strângi oameni buni, să socotești de va fi iezi mai de mult”¹³⁵⁶.

¹³⁵⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 421, p. 401

¹³⁵⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 108, p. 134

1634, aprilie: Porunca dată de Vasile Lupu voievod pârcălabilor din ținutul Neamț să cerceteze pricina pârei „Nășcoei din sat din **Meșetești** (Mușătești, pe valea Râșcăi, Neamț) cu feciorii lui Hociungul din sat din **Stănăsliveștii** (Stănislăvești, lângă Preutești, comuna Timișești, și Ungheni, comuna Răucești, Neamț) pentru moșia ce a cumpărat Nășcoe de la dâșșii, de au dat 30, și a fost vândută altora”¹³⁵⁷.

1642: Porunca dată de Vasile Lupu voievod pârcălabilor de Neamț, după ce „s-au pârat de față Nășcoe din satul **Moșetești** cu feciorii lui Hociungul, din satul **Stănăchireștii** (Stănislăvești, comuna Răucești, Neamț), pentru o seliște ce a cumpărat-o Nășcoe de la dâșșii, de a dat 30 lei”¹³⁵⁸.

STĂNISLĂVEȘTI

(Staneslăvești, Stănislăvești, comuna Păstrăveni, Neamț).

1602: Întărit de Eremia Moghilă voievod lui Vasile Stroici, cămăraș de Ocnă, care cumpără, cu 280 taleri bătuți, de la Andreica Haruțul și cu tot neamul lui, Ionașco, Gherasie, Nechifor, Ganea și frate-său Isak, „jumătate de sat ce se numește **Ungheanii**, partea de jos, pe apa Moldovei, în ținutul Neamțului”, / iar de la frații Purice și Ionașco din **Stănislăvești**, cu 120 taleri de argint, „din

¹³⁵⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 98, p. 110

¹³⁵⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. III, Iași 1907, pp. 202, 203

același sat Ungheani, partea de sus, din jumă-tate de sat, jumătate”¹³⁵⁹.

1621, aprilie 24: Ispisoc de judecată de la Alexandru Iliăș voievod, după ce „au venit înaintea noastră popa Ionașco și Larion diaconul din **Rătești**, jeluind cu mare jalobă pe Cozma paharnic din **Ungheani**, cum ei au fost răscumpărat a șor parte de moșie, din jumătate de sat Ungheani, partea din sus, jumătate, de la Ionașco Stroici, care parte a fost dreaptă cumpărătură a fratelui său Vasile Stroici cămăraș de la Ionuciu comișel și de la in frate al lui mai mare, feciorii lui Purice din **Stănislăvești**, drept 120 taleri bani gata... dar Cozma, cu părțile sale de ocină, ținea și pe această parte de moșie, din jumătate din satul Ungheanii, partea din sus, jumătate, și au avut ei între dânșii zi de soroc înaintea noastră, ca să aibă a se hrăni ei pentru acea parte de moșie, iar popa Ionașco, cu Ilarion diaconul, au venit la ziua însemnată li au așteptat până a patra zi, iar Cozma n-a venit, ci a rămas de toate cele”¹³⁶⁰.

1639, aprilie 7: Întărit de Vasile Lupu voievod diacului Toader, care cumpărase, cu 300 lei tătarești, de la nepoții lui Male, „a treia parte de sus din satul **Staneslăvești** (Stănislăvești, comuna Păstrăveni, Neamț), din ținutul Neamțului... tij (la fel) a tria parte, cu 20 galbeni. Tij o parte de sat din **Potlogi** (Potlogeni, comuna Țibucani, Neamț), a Bucurului, apoi jupâneasa Bucurului a vândut cu 60 de galbeni tij lui Toader diac. Tij o parte din **Rădini** (Rădeni, comuna Păstrăveni, Neamț), tij o parte

¹³⁵⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XXI, Iași 1929, pp. 7, 8

¹³⁶⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XXI, Iași 1929, pp. 16, 17

din **Porcești** (comuna Moldoveni, Neamț), pentru 60 de taleri, tij altă parte, tij din Rădini”¹³⁶¹.

1640, mai 8: Scrisoarea pârcălabilor de Suceava, care au mers la **Boureni** (comuna Moțca, Iași) „pentru ocina ce a ținut Pană vistiernic... și am găsit cumpărătură de la Mirăuță Hraniță loc de trei case, din partea Năvrăpăscului, și am găsit cumpărătură de la Arsăanii, fratele Năvrăpăscului, o casă, fără acele patru case, altă parte, toată partea Năvrăpăscului, cum a ținut Pană vistiernic peste tot locul, cu vecini, cu toți, până acum... / Deci dăm de știre măriei dumitale Pătrașcu vătaful cel Mare, Corpaci din **Lețcani** (comuna Cristești, Iași), Toader diacul din **Stănislăvești** (comuna Păstrăveni, Neamț), Mihăilă din **Ungurași** (comuna Păstrăveni, Neamț), Irimie de **Boureni** și mulți oameni buni megieși”¹³⁶².

1640, iunie 8: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Toader, diac din **Stănislăvești** (comuna Păs-trăveni, Neamț), după ce i s-a jelui Gheorghe Boț, „zicând că ai fost hotarnic și ai socotit și ai ales dinspre alte sate și dinspre târg hotarul satului său **Răucești** (co-muna Răucești, Neamț)... iar acum a trecut satul **Zme-eștii** (lângă Târgu Neamț) cu arătura capetelor pământ-turilor peste acel hotar ce l-ai socotit tu în hotarul Răuceștilor. Și așijderi și satul **Borceștii** (comuna Rău-cești, Neamț) iarăși a intrat, din sus, într-acel hotar al Răuceștilor, de au arat și-au pus garduri peste hotar, până în valea Sărății. / Pentru aceea, să mergeți cu toții și să socotiți și, de vor fi Zmeeștii și Borceștii intrat în hotarul Răuceștilor, peste hotarul cel

¹³⁶¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 88, p. 86

¹³⁶² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 355, pp. 370, 371

bătrân, ce-a fost cum ați aflat voi cu dreptul, să ne dați știre”¹³⁶³.

1644, mai 20: Zapisul de mărturie de la Drăguș vornicul or **Preutești** (comuna Timișești, Neamț) și Toader a popei din **Stănăslăvești** (comuna Păstrăveni, Neamț), în care scriu „cum a venit diaconul Larion ot **Rătești** (comuna Păstrăveni, Neamț) cu cinstită cartea mării sale lui vodă, ca să mergem noi, cu oameni buni, să-i alegem dreaptă ocină și moșie de **Ungheni** (comuna Păstrăveni, Neamț), partea diaconului Larion, a treia parte de sat Ungheni. / Iar noi am chemat pe pitarul Cărăman Vasile, pe frate-său Gligorașco Cărăman și pe Marco ot **Neamț**, Toader Cumpătu și diaconul Boț ot **Urecheni** (comuna Urecheni, Neamț), popa Vasile, Constantin diaconul, Tuduran și Gheorghe sin (fiu) Tuduran ot **Preu-tești**, Ifrim vătăman ot **Hilipești** (Filipești, comuna Fili-pești, Bacău) și alți oameni buni din Preutești, bătrâni și tineri... Și i-am hotărât și i-am ales partea diaconului Larion, din partea de sus, de către hotarul Sârbilor și al Zmeeștilor, și i-am stâlpit partea cum am socotit cu oameni buni... / Și am scris eu, feciorul lui Drăguș, anume Gligorie, ca să se știe”¹³⁶⁴.

¹³⁶³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 373, pp. 382, 383

¹³⁶⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 325, p. 316

STĂNIȘEȘTI

(sat pe Dobrotvor „unde este popa Duma”, azi Țepoiaia, comuna Motoșeni, Bacău).

1452, decembrie 21: Întărit de Alexandru voievod lui Trișor, fiul lui Șandru de la Iucaș, și fratelui său Ta-dor, care primesc uric pentru „ocinele lui, satele anume: Oprișești pe Zeletin, și Cârna, și Răchitiș pe Dobrotvor, unde este popa Duma, și, la Iucaș, unde este casa tatălui său, și Mărgineni”¹³⁶⁵. Hotare, din veac.

1640, august 15: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Bechea căpitan, Trușan din **Cucuteni** (lângă Tarnița, comuna Oncești, Bacău) și Constantin din **Răchitești** (Răchitoasa, comuna Răchitoasa, Bacău), după ce „s-au pârat de față, înaintea domniei mele, **Stănișăștii** (Stănișești, azi Țepoiaia, comuna Motoșeni, Bacău), **Țigăneștii** (comuna Vultureni, Bacău) și **Dorobițăștii** (comuna Izvorul Berheciului, Bacău) cu nepoții lui Șandru din **Oțălești** (Oțelești, comuna Izvorul Berheciului, Bacău) pentru o poiană ce este pe apa Dobrovățului... Pentru aceea, voi să mergeți acolo, să strângeți oameni buni și bătrâni și să socotiți uricele și să le alegeți pe cât le vor spune dresale”¹³⁶⁶.

1785, august 2: Paharnicul Ioniță Șerban și neamurile lui, revendică „a treia parte din satul **Țigănești**, la ținutul Tecuciului” și, pentru a dovedi că se trag din

¹³⁶⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. II, București 1976, doc. 23, pp. 27-29

¹³⁶⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 422, pp. 428, 429

Dorobăț vatavul, prezintă mărturii scrise, precum „un ispisoc de la Petru vodă, din anul **1590** (7098), prin care întărește stăpânirea lui Avram și Anghelinei pe a treia parte din satul Țigănești... / alt ispisoc de la Petru vodă, din **1596** (7103), prin care întărește stăpânirea lui Dorobăț vatavul pe părțile din **Țigănești** și **Stănișești**, ce le-a cumpărat de la Baloș, Draga, Safta și Chirana, feciorii lui Huiub... / o carte de judecată de la Eremia Moghilă vodă, după judecata ce a avut Boul vistiernic cu Dodobăț vatav, prin care se adeverește că Boul vistiernic are a șaptea parte din Țigănești, din Huiub starostele”. Întrebat de judecători, Ioniță Șerban, „om de peste 50 ani, a mărturisit că nici el. nici tatăl său n-au stăpânit numita moșie... dar dichitul mănăstirii Răchitoasei a scos un uric de la Vasile vodă, din **1653** (7161), după judecata ce a avut Ștefan Boul șetrar și Gheorghiță, feciorul lui Dumitru Boul cu Dobrovăț, Lazer Mustea și cu Petrica pentru pol (jumătate) de sat **Binești** și pentru a treia parte din **Țigănești**, și a rămas stăpânitor pe acea pol sat Binești, și pe a treia parte din Țigănești... / drept aceea, Șerban cu ai săi s-au dat rămași din judecata noastră”¹³⁶⁷.

1902: „**Stănișești**, comună rurală în județul Tecuci, plasa Stănișești, compusă din 3 cătune: Stănișești, Slobozia de Sus și Slobozia de Jos. E situată pe ambele maluri ale pârâului Dobrotforul, la 80 km de capitala județului, spre nord. Se mărginește, la nord, cu comuna Colonești, la est, cu comuna Buda, la sud, cu comuna Crăești, și la vest, cu cătunele Tarnița, Valea-Boului și Lazul, comuna Oncești. Are o populație de 1.923 sufete; 2 școale, una în târgul Stănișești, înființată în 1865, și cealaltă, în cătunul Slobozia de Sus, înființată la 1882; 3

¹³⁶⁷ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 101-103

biserici: 2 în târgul Stănișești, 1 cu hramul Sf. Nicolae, făcută, în 1810, de Sandu polcovnicul și reparată, la 1868, de A. Papadopol; cealaltă, zidită în 1793. Vite: 480 boi, 300 vaci, 49 cai, 27 iepe, 924 oi și 300 rămători. Mese-riași sunt: 16 lemnari, 3 tâmplari, 2 fierari și vreo 5 cizmari. Teritoriul comunei este de 4.576 hectare. În raionul comunei sunt 3 mori de aburi, 2 de vânt și 3 iazuri cu pește. Locuitorii sunt împrăștiți după legea rurală din 1864. / **Stănișești**, târg făcând parte din comuna cu același nume. Are o întindere de 2.288 hectare, cu o populație de 756 locuitori, foști clăcași, împrăștiți la 1864. Este reședința plășii Stănișești. Are o școală, înființată la anul 1862; 2 biserici, una cu hramul Sf. Nicolae, pe a cărei ușă se găsește inscripția: „În zilele prea luminatului Domn Alexandru Calimah Voevod. Amin”, și cealaltă, zidită de Sandu polcovnicul, la 1800”¹³⁶⁸.

STANIȘOREȘTI

(sat pe Oituz, lângă Oituz, Bacău).

Întărit, în 15 martie **1410**, de Alexandru cel Bun, lui „Domoncuș stolnic, și fratelui său Blaj, și Iacobu, fiul lui Gheleb Miclouș” satele de „pe Cașen și pe Ohtuz (Oituz), anume **Stănișorești**, și Laslovovții (Laslăuți), și

¹³⁶⁸ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 465

Grozăștii, și Stoenestii de la Vlicica (Vilcica), cu toate hotarele lor”¹³⁶⁹.

STĂNUEȘTI

(azi Cociu, comuna Moșoteni, Bacău).

1636, februarie: Întărit de Vasile Lupu voievod ceașnicului Dabija și cneaghinei lui Schiva, în baza unui zapis de la Ivan fost cămăraș și Vasile Rugină din **Găiceni** (comuna Găiceana, Bacău), Hârbor și Gherasim spătar din **Mățcani** (înglobat în Drăgești, comuna Tătă-răști, Bacău), Calotă din **Hruești** (comuna Huruiești, Bacău), Chervasie din **Giordzești** (azi Giurgeni, comuna Tătă-răști, Bacău), Isac din **Hernicești** (înglobat în Perciu, comuna Huruiești, Bacău), Ionașco, fiul lui Cârstea din **Ungureni** (comuna Tătă-răști, Bacău), popa Anton din **Cicoveni** (înglobat în Movileni, comuna Coroiești, Vas-lui), Toader diac, Pașcul, Chigicean și Liica din **Mireni** (comuna Coroiești, Vaslui), Burlan și Gheorghe Viță din **Stănuești** (azi Cociu, comuna Moșoteni, Bacău), „scriind și mărturisind cum a venit înaintea lor Gheorghe, fiul lui Florea, nepotul lui Dumitru... și a vândut 12 ogoare din satul **Mireni**, care este în ținutul Tutovei, pe Pereschiv, lui Dabija ceașnic și cneaghinei lui Schiva, pentru 12 taleri. / Și a cumpărat și alte părți din acest sat...de la Pahomie, pentru 6 ughi; de la Buroban, partea lui Dragoș și partea lui Stegar, pentru 12

¹³⁶⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 29, p. 40

taleri; de la Chighician, toată partea lui, pentru 12 taleri; de la Nastea, fiica lui Mihoci, a cincea parte din acest sat; de la Drăghinoae din **Petreni** (azi Chetreni, comuna Motoșești, Bacău), partea lui Dumitru, fiul lui Pantea, din acest sat, care a fost pusă zălog de multă vreme la Drăghinoae, pentru 10 taleri; de la Toader, fiul lui Pașco, partea lui Gherman din acest sat Mireni, pentru 12 taleri... / Și de asemenea, de la Părasca, partea lui Terchilă din satul **Stănuești**, pe acest pârâu, pentru 20 de taleri; de la Burlan, toată partea lui din acest sat Stănuești”¹³⁷⁰.

1902: „**Stănuești**, comună rurală și sat în județul Tutova, plasa Pereschivul, spre vest de Bârlad, pe pârâul Pereschivul. Satul formează comună cu cătunele: Chetreni, Cociul, Văleni, Poiana, și Seaca, cu o populație de 1.613 locuitori, Teritoriul comunei este foarte deluros. Se cultivă via pe o suprafață de 82,25 hectare, din care 2 nelucrătoare, iar livezele cu pruni, pe o suprafață de 16,25 hectare. Comerțul se face de 10 persoane. Are o școală și 2 biserici”¹³⁷¹.

¹³⁷⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 326, pp. 368-370

¹³⁷¹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 465, 466

STÂRCEȘTI

(pe Tutova, Vaslui)

1496, octombrie 9: Mihul din **Ferești** vinde lui Ursul, drept 35 zloți. „jumătate din satul **Stârcești**, la gura Tutovei”¹³⁷².

STÂRPENI

(comuna Stăniliești, Vaslui).

1635, ianuarie 5: Carte de hotărât satul **Stăniliești** (comuna Stăniliești, Vaslui) și cutul **Rușilor** (comuna Stăniliești, Vaslui), partea lui Cehan, de **Stârpenii** (comuna Stăniliești, Vaslui), cu cutul **Muntenilor** (comuna Stăniliești, Vaslui), partea Roșcăi, în ținutul Lăpușna, semnată de Cujbă vornic, Duca comis, Dumitrașco feciorul Șetrarului, Iuga din **Horjești** (comuna Mingir, raionul Hâncești, Moldova), Mihalcea, Pavel și Crețul din **Gurbănești** (lângă Hănăsenii Noi, raionul Leova, Moldova), Păntelei din **Budești** (raionul Leova, Moldova), Ciorba din **Cârlegați** (azi Pădureni, comuna Pădureni, Vaslui), Dieniș și Gligorie din **Plotonești** (comuna Dimitrie Can-temir, Vaslui), Gherman din **Clocicari** (lângă Văleni, comuna Pădureni, Vaslui), Ciocan din **Leoști** (comuna Pădureni,

¹³⁷² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Fereștii, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, p. 4

Vaslui), Pavel din **Plăvățeni** (lângă Urlați, comuna Dimitrie Cantemir, Vaslui), Modruz din **Urlați** (comuna Dimitrie Cantemir, Vaslui), Colac, Andronic și Gheorghe din **Vârâți** (înglobat în Lunca Banului, comuna Lunca Banului, Vaslui), Gligorie din **Ciorecești** (înglobat în Lunca Banului, comuna Lunca Banului, Vaslui), Gligorcea din **Broscășeni** (Broscoșești, comuna Lunca Banului, Vaslui), Pătrașco șoltuz, Giurgea, Pătrășcan și Ștefan Galbăn din **Huși**. / Și s-a stâlpit din țarină și din vatra satului, cum am aflat cu oameni buni. Așijderea, ce s-au aflat bălți pe hotarul Stărpenilor, din capul satului din jos, jumătate din iezerul Lungul, iar jumătate este a Măcicanilor. De aici, de la Lungul în sus, este Balta Simei; de-aici, mai sus, este Balta Avraamului; de-aici este Gârla Lungului; de-aici este Racela, în capul hotarului de sus, iar din jos este hotarul Stărpenilor, până în vadul Prutețului. Aceste bălți sunt peste Prut, dinspre răsărit; iar bălțile ce sunt pe hotarul Stănileștilor sunt de ceastă parte de Prut, dinspre apus, și se împreună cu ale Volosenilor. De aceasta scriem și dăm știre Măriei Dumitale”¹³⁷³.

STAROSILȚA

(sau Stavri, azi Socrujeni, comuna Gorbănești, Botoșani).

1528, februarie 4: Întărit de Petru (Rareș) voievod logofătului Toader, care primește uric pentru „din trei părți ale satului **Starosilți**, două părți, părțile lui Macsim Udrea,

¹³⁷³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / *A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 2, pp. 2, 3

ce el le-a pierdut pentru hicleie, când se ridică cu alți necredincioși ca și un lotru asupra Domnului, nepotul domniei noastre Ștefan voievod; / și la acestea, venit-au Fătul pârcălab de Ciobracii, surorile lui Stanca, Solomia, Neagșa, Ana și Anghelina, copiii Costei Posadnicul și schimbară cu domnia noastră a treia parte din satul **Starosilți**, ce a dat-o Costea Posadnicul nepoatei sale Magda, fata Marencinei, nepoata bătrânului Calian, din uricele vechi ale bătrânului Calian de la străbunul nostru Alexandru voievod, pentru că ea l-a răscumpărat de la robie din țara tătarească, și a dat pentru dânsul 5.000 aspri. / Iar domnuia mea datu-le-am la schimb un sat în ținutul Hotinului, cu numele **Stabarianii**, ce a pierdut acel sat Săcuianul ceașnic, ginerele lui Tăutul logofăt, pentru hicleie, când s-a ridicat, cu alți necredincioși, asupra lui Ștefan voievod... / Și datu-i-am acea a treia parte din satul **Starosilți** așijderi credinciosului pan Toader logofătul”¹³⁷⁴.

1632, iunie 10: Întărit de Alexandru Iliăș voievod Irinei, fetei Măriuții, nepoată Gorcii Udrii, care primește uric pentru „jumătate de sat de **Starosilți**, cu iaz și țarină, partea de sus”¹³⁷⁵.

1634, august 11: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Isac și Toader Dediul, după judecarea pârei lui Udrea Goscă (mai jos, Gânscă) și a fraților și rudelor sale, „pentru a treia parte, cea de sus, din satul **Starosâlți**, sub Cozanciu, în ținutul Hârlău. Deci Udrea Gânscă... a ară-tat că Isac cu fratele său nu au nici o treabă cu acel sat și cu acea parte de sus. Iar Isac Dediul și cu fratele său Toader au arătat un

¹³⁷⁴ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XIV, Iassi 1889, pp. 78-80

¹³⁷⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 119, p. 149

ispisoc de cumpărătură de la Moise Moghila voievod și un zapis de mărturie de la șoltuzul și cei 12 pârgari din **târgul Botușani**, scriind cum a cumpărat Isac Dediul, cu fratele său Toader, de la Erina, strănepoata lui Udrea Gorcea, pentru 100 lei bătuți”¹³⁷⁶.

1643, mai 30: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „Danovici ureadnic și soția lui Irina, fiica Mariuții, nepoata lui Gorcea Udea, Vasilie, fiul lui Pătrașco Udrea, Tudosie Udrea și surorile lui, fiii lui Gligorie Udrea, toți nepoți și strănepoți lui Isac Udrea, s-au pârat înaintea noastră cu Udrea Gânscă, fiul Anti-miei, nepotul lui Griga Udrea, strănepotul lui Gavril Udrea Hrincovici, pentru trei părți de moșie din satul **Starosilți** (azi Socrujeni, comuna Gorbănești, Botoșani), la vârful Cozancei, partea de sus, în ținutul Hârlău, cu locuri de iazuri, spunând strănepoții lui Isac Udrea că le este dreaptă ocină și dedină de la moșul (bunicul) lor Gavril Udrea, fiul lui Udrea cliucinic, și au arătat uric de împărțeală ce a avut moșul lor Gavril Udrea cu fratele său Isac Udrea de la Bogdan voievod... a treia parte de sat Starosilți, partea de sus, fiind dreaptă cumpărătură a lui Gavril Udrea de la Tomșa Hrana, fiul Anghelinei, nepotul lui Coste posadnic, strănepotul Caliianei, drept 450 zloți tătărești. Și au arătat și ispisoc de cumpărătură de la Bogdan voievod și alte drese. / Iar după aceea s-au sculat Irina, Vasile Udrea, Tudosie Udrea și cu toți frații lui și au vândut această parte de sat lui Isac Dediul... / Deci domnia mea... am aflat lege

¹³⁷⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 232, pp. 261, 262

dreaptă ca să fie aceste două părți din satul Starosilti dreaptă ocină lui Udrea Gâns-că”¹³⁷⁷.

1774, iunie: Satul **Starosilița**, ținutul Hârlăului, ocolul Jijiei, avea, după recensământul lui Rumeanțev¹³⁷⁸, **toată suma caselor: 26**. Scădere rufeturi 26: 1 popă, 1 diacon, 1 jidov, 10 scutelnici ai praporcicului, 13 volin-tiri. / **Rufeturi:** Vasili, plugar, scultelnic la praporcicul Andrei Ciornei / Dănilă, lăpușnesc, tij (la fel) / Lupu, vornic, la fel / Ilie, la fel / Dumitrașcu, la fel / Costandin, la fel / Toader, la fel / Gheorghe, la fel / Neculai, pușcaș, la fel / Ilie sin (fiu) lui Agapi, la fel / Popa Vasili / Diacon Toader / Leiba, jidov. // **Volintirii ot tam:** Gheorghe Caba, căpitan / Gheorghe Știrbu / Mihai, ungur / Costandin Gologan / Postolache Hodoroge / Costandin cel mare / Costandin, muntean / Vasili Botezatu / Toader / Leonti / Simion / Mihălachi, ciubotar / Ion Ivanovici.

STĂUCENI

(satul la Iaz, în Vorniceni, Botoșani).

1437, decembrie 20: Întărit de Ilie și Ștefan voievozi marelui boier Mihail de la Dorohoi, care primește uric pentru „satele lui și privilegiul pe care i l-a dat sfânt răposatul părintele nostru, anume: satul Chin-dinți (Cândești pe Siret, comuna Mihăileni, Botoșani), și satul

¹³⁷⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 100, pp. 105-107

¹³⁷⁸ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 244, 245

lui Herțea (Herța, raionul Hliboca, Ucraina), pe Prut, satul Pecialăuți (raionul Noua Suliță, Ucraina), la Pecialova, și satul Ugrinăuți (Grineacica, comuna Roha-tin, raionul Hotin, Ucraina), și **satul la Iaz** (Stăuceni, în Vorniceni, Botoșani), și satul pe Rochitna (Rochitna, ra-ionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a fost Dragomir al lui Mândrea (Cerlena, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul Coteleu (Cotelău, raionul Noua Su-liță, Ucraina), și satul Milianăuți (Mălinești, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a fost Șizco (Șișcăuți, comuna Ringaci, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul Dzinăuți (Dinăuți, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a fost Malici, lângă Giurgică (Malinți, raionul Hotin, Ucraina), încă satul de lângă Simca (Sincăuți, co-muna Malinți, raionul Hotin, Ucraina), încă satul Salicee (Șilăuți, comuna Bocicăuți, raionul Hotin, Ucraina), încă satul Cristinți (Cristinești, comuna Mălinești, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a șezut Petrișor, la capătul Doljocului (Doljoc, comuna Malinești, raion Noua Suliță, Ucraina), și încă satul, sub Luncușoară, unde șade Dragomir (Zalucea, comuna Drepcăuți, raionul Briceni, Moldova)), și încă satul, în jos de Prut, Itovoeuți (sat pe Prut, lângă Rădăuți-Prut, Botoșani), și satul Ră-dăuți (Rădăuți-Prut, Botoșani), și satul Vișneuți (Ișnovăț, azi Rediu, comuna Rădăuți-Prut, Botoșani), și satul Lip-nic, la Nistru (Lipnic la Nistru, raionul Dondușani, Mol-dova), încă satul unde a fost Cuseară (Bârnova, raionul Dondușani, Moldova, fost Vusareu), și încă satul unde sunt Caragunicii (Tumaniuca, înglobat în Mereșeuca, co-muna Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), încă satul la moara Naslavcei (Naslavcea, raionul Dondușani, Mol-dova), încă satul lui Pavust (Paustova, comuna Lipnic,

Moldova), încă satul de lângă Macsim (Maxim, în Mereșeuca, comuna Lencăuți, raionul Dondușanu, Moldova), încă satul lui Mirișce (Mereșeuca, comuna Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), încă satul unde este No-guicoi (lângă Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), și satul unde a fost Clețină (lângă Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), și satul Tereșeuți (Teleușca, raionul Dondușani, Moldova), încă satul unde este Rospop, în jos la Bineva (Făgădău, comuna Văscăuți, raionul Florești, Moldova), și satul Cuhareuți (Cuhureștii de Sus și de Jos, raionul Florești, Moldova) și alt sat, Cunicea, sub Bineva (Florești, raionul Florești, Moldova), și satul unde este Țârvici (Țâra, comuna Ghindești, raionul Florești, Moldova), încă satul, sub Caragine, unde este Simeon cneaz, la obârșia Dobrușei, încă satul, sub Caragine, Dobrușa, și satul, sub Caragine, Mordvina, încă satul, mai jos de Mordovina, sub Caragine, pe Dobrușa, unde sunt Fântânile (toate părți ale comunei Recești, raionul Rezina, Moldova), încă satul lui Oleșco, sub Caragine (Olișcani, raionul Rezina, Moldova), încă satul, la obârșia Rezinei, unde șade Țigan (Sămășcani, raionul Rezina, Moldova)), încă satul, pe Răut, unde este Vadul Pietrei (Lazo, numit și Piatra, raionul Orhei, Moldova), și, mai sus de Vadul Pietrei, tot pe Răut, la capătul Stâncii (Stânca, comuna Slobotca, raionul Ohei, Moldova), încă satele, pe Răut, unde este moara, încă satul, la Moiatinul de Jos (topo-nim), unde este Nichita (Ghermănești, comuna Suhulu-ceni, raionul Orhei, Moldova), și satul unde șed Grabăuții (Văsieni, comuna Suhuluceni, raionul Orhei, Moldova), la capătul de sus al Culișăului, unde a șezut Radul (Vă-sieni, comuna Suhuluceni, raionul Orhei, Moldova), și încă seliștea unde este iazul, la Cornul Bagului, unde au șezut

fiii lui Cosco (Bahu, comuna Seseni, raionul Călă-rași, Moldova), încă seliștea de sub Măiatini, unde șade Rujici, și, la Moiatinul de Sus, satele ce au fost ale cnea-ghinei, și, la Carpeni, satul unde șade Stan, și, la capătul de sus al Carpenilor, la Bașeu, unde șade Matei (Mate-ieni, comuna Corlățini, Botoșani), și, sub Dumbrava înal-tă, unde șade Miclouș (Miclăușeni, comuna Corlățeni, Botoșani)... Iar hotarul tuturor acestor sate mai sus scrise să fie cu toate hotarele lor vechi, pe unde au folosit din veac”¹³⁷⁹.

1490, noiembrie 26: Menționat de Ștefan voievod, când întărește mănăstirii Voroneț, drept danie voievodală, „un sat lângă Stăuceni, anume Glodenii, unde a fost Stan”¹³⁸⁰, sat pe care l-a cumpărat, cu 150 de zloți tătarești, de la Sima păhărnicele și sora lui Annușca, panița lui Șandru comis, copiii lui Lazor, și de la Nastea, panița lui Hărman și de la sora ei Ilca, și de la fratele lor Toma păhărnicele, copiii lui Coste:

1491, noiembrie 29: Satul **Glodeni**, „unde a fost Stan, lângă **Stăuceni**, cumpărat de la Sima paharnicul și sora lui Anușca, jupâneasa lui Sandul comis, feciorii lui Lazor... ce -au avut Lazor și fratele lui Costea, de la moșul (bunicul) domniei sale Alexandru voievod, încă l-a schimbat (Ștefan cel Mare) cu mănăstirea Homorul”¹³⁸¹.

1520, iulie: Întărit de Ștefan (cel Tânăr) voievod Mănăstirii Homorului, care primește ispisoc pentru „satele ce sunt danie și cumpărătură de moșul (bunicul) meu

¹³⁷⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 175, pp. 245-248

¹³⁸⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 81, pp. 158-161

¹³⁸¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române între 1428-1757*, vol. XXIV, Iași 1930, p. 163

Ștefan voievod și de la părintele domniei mele Bogdan voievod, anume **Dvornicenii** sub Dumbrava înaltă, și **Stăucenii**, și **Glodenii**, și, deasupra Solonețului, satul **Pârteștii** (de Sus, Bucovina), și **seliștea lui Dienăș** (Pârteștii de Jos, Bucovina), și, la Boteni, o prisacă în **Cornești**, și sub Bohotin, altă prisacă, anume **Zlătăroaia**, și un munte, anume Ostra cu slatina din **Ostra** (Bucovina); și i-am mai dat un iezer, anume Oreahovul, și cu două șomoldoace (iezere) aproape de dânsul, anume **Beșilele** (raionul Vulcănești¹³⁸², Moldova) și **Ciulinețul** (la Crihana, raionul Cahul¹³⁸³, Moldova), și gârla Oreahului, anume **Topileana** (raionul Vulcănești¹³⁸⁴, Moldova), cu alte iezărașe, câte sunt aproape de Oreahov”¹³⁸⁵.

1774, iunie 10: Satul **Stăuceni**, ținutul Botoșani, ocolul Târgului, avea, după recensământul lui Rumeantsev¹³⁸⁶: **Toată suma caselor: 28.** Scădere rufeturi 4: 2 popi / 1 diacon / 1 pescar. Rămân birnici 24. / **Birnicii:** George Custură, vornic / Vasile, croitor / Andrei, croitor / Ion sin (fiu) ciubotar / Vasile, morar / Vasile Țibernac / Andrei Mânzatul / Timoftei Jalobă / Grigoraș, muntian / Postolachi / Vasile Tătarul / Grigoraș, prisăcar / Toader Știrbul / Toader Țurcan / Grigori sin Soficăi / Acsinte sin Vârvarii / Ion Știrbul / Nechifor / Miron, olar / Toader al Sinicăi /

¹³⁸² Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 32

¹³⁸³ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 62

¹³⁸⁴ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 260

¹³⁸⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române între 1428-1757*, vol. XXIV, Iași 1930, pp. 166, 167

¹³⁸⁶ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 196, 197

Toader Băician / George zet (al) Chiriții / Nechita sin Moșniagului / Alecsandru, olar, // **Rufeturile:** Popa Gavril / Popa Silion / Diaconul Toader / Chiriță, pescar porușnicului Eni.

STĂUCENI

(pe Sitna, Botoșani).

1599, iulie 10: Întărit de Petru (Șchiopul) voievod mănăstirii Putna dania și miluirea domnească, „un sat, anume **Stăuceanii** cu heleșteu și cu loc de moară în Sitna, în ținutul Hârlăului, care a fost drept domnesc, ascultător de ocolul târgului Botoșani”¹³⁸⁷.

STĂUCENI

(azi Stavceani, comuna Stavceani,
raionul Hotin, Ucraina).

1635, martie 10: Întărit de Vasile Lupu voievod postelnicului Bălan Hațimirschi, care primește uric pentru „un sat, anume **Stăucenii**, cu iaz și cu vad de moară, care este în ținutul Hotinului... cumpărat de la Conde fost mare vameș pentru 300 ughi galbeni; iar lui Condrea vameș i-a

¹³⁸⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XXI, Iași 1929, pp. 126-129

fost dreaptă danie și miluire de la Alexandru Iliăș voievod”¹³⁸⁸.

1635, august 28: Întărit de Vasile Lupu voievod postelnicului Bălan Hațimirițchi, care primește uric și hotarnică pentru „dreaptă ocina lui și cumpărătură, satul **Stăuceni** (comuna Stavceani, raionul Hotin, Ucraina)... / Și începându-se hotarul satului acestuia, a Stăucenilor, întâi dinspre hotarul satului **Cruhlic** (comuna Cruhlic, raionul Hotin, Ucraina), pe unde a arătat Pilat clucer, cu sufletul lui, de la un stâlp de piatră, care desparte și hotarul dinspre Cruhlic și dinspre **Dolineni** (comuna Doli-neni, raionul Hotin, Ucraina); de acolo, tot drumul cel mare până la hotarul dinspre **Cerlena** (comuna Cerle-nivka, raionul Novoselița, Ucraina), până unde au pus ei tot stâlpi de piatră, până la o piatră ce este într-un hat, lângă drum, și de acolo la altă piatră; de acoloa, se întoarce hotarul și merge până la deal, la Ghivina, unde au pus un stâlp; de acolo, se suie tot pe coasta dealului Ghivinei, până la niște ciritei de ulmi, până la o piatră ce este în mijlocul Ghivinei; de acolo, la alt stâlp, în capul Ghivinei din sus, și se pogoară tot pe deal și apoi trece peste drumul cel mare al Cerlinii, până la alt stâlp, în pisculeț, din sus de matca văii Cerlinii, și merge drept în matca Cerlinii și apucă matca în sus, și valea Potolianului desparte hotarul dinspre **Cârstești** (comuna Cârstinți, raionul Hotin, Ucraina), și tot matca acei văi, până la hotarul **Șărăuților** (comuna Șirivți, raionul Hotin, Ucraina), și acoloa, de către Șărăuți și de către **Vlădiceana** (Vlădicina, comuna Șirivți, raionul Hotin, Ucraina), s-au pus doi stâlpi de piatră, unul de o parte de drum și altul de altă parte; de acolo, drept locul

¹³⁸⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 55, pp. 57-59

peste câmp și peste valea Uhareului, pe din sus de unde-i hotarul **Nădăbăuților** (comuna Rucșin, raionul Hotin, Ucraina), până la alt stâlp de piatră, ce este în mijlocul capetelor a țăranilor, a Nădăbăuților și a Stăucenilor; de acolo, la alt stâlp de piatră, din sus de Struica, și drept peste valea Derenovă-țului, în vârful dealului, despre Nădăbăuți, unde vin și țărinile Dumenilor în dial; de acolo, dealul în jos, peste hotar, până la un colț ce vine până la Săpanca și drept peste valea Dumenilor; de acolo, la deal, pe din sus de Hliboca; de acolo, în jos, la movila cea mare, ce se numește Păuniacica... până unde se împreună hotarul, la acel stâlp de piatră, ce este lângă drum, dinspre Cruhlic. Atâta este tot hotarul satului acestuia, a Stăucenilor”¹³⁸⁹.

1770-1772: Satul **Stăuceni**, ținutul Hotinului, ocolul de Sus, avea, după recensământul lui Rumeanțev¹³⁹⁰, **toată suma caselor: 20**. Rămân birnici 20. / **Birnicii:** Ivan, vătăman / Iacob sin (fiu) Andrei / Andrei / Ivan, morariul / Pricop, pânzariul / Chirilă, slugă lui Costia Mustiață / Ștefan Buruiană / Vasile, vornic / Ivan Mandric / Mihai Cantimir / Ștefan, rus / Ion brat (frate) vornicului / Ion Scheciuc / Toader, rus / George / Toader Săcu / Grigore Săcu / Vasile Cobâle / Ioniță Moimăscul / Ștefan Mageruc.

¹³⁸⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 219, p. 258

¹³⁹⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 122, 123

STĂUCENI

(Bucovina, Ucraina).

În **4 martie 1652**, se împart moșiile răposatului Gavrilaš Mateiaș între copii lui, Ieremie, Ileana comisoia și Alexandra vorniceasa. „Partea lui Ieremie a fost satul Stăucenii Mari, cu două heleșteie, alt sat Stăucenii Vechi, cu un heleșteu”.

1772: Recensământul lui Rumeanțev¹³⁹¹, din 1772-1773, înregistrează la Stăuceni, moșie a mănăstirii Putna, „54 – toată suma caselor”, însemnând 2 popi, Timoftii și Iacob, 2 dascăli, Ivan și Hrihor, 1 călăraș, Andrei sin poroșnicului, 1 șliahtic, Andrei SPÂNU, 1 văduvă, Lupa, 1 căpitan de voluntari, Alecsandru SPÂ-NU, 1 jidov, Moșko, și 45 birnici, adică: Simion COLIASCĂ vornic, Necolai POPOVICI, Iacob ZUBA-LIUCU, Luchian HAIMANIUC, Andrei pânzar, Ion CURILIUCU, Mihailo BUȚULICU, Simion CANTI-MIRIUC, Necolai CARLEUSCHII, Petre CARLE-USCHII, Hrihor zet popii, Ivan HARITON, Andrei SURDUL, Ivan ROMANIUC, Ștefan CHIRILIUCU, Ștefan BOICO, Ion vătăman, Iacob CELNIRU, Mihailo OSTRABA, Vasilii COȘMIRU, Dănilă PENIUC, Lesun SĂRANOTIȚ, Toma POPOVICI, Ivan MALII, Simion OSTRIL, Gavriilo CONFEDORAT, Alecsa IOSIP, Si-mion CIORLETINSCHII, Andrei PANU, Hrihor CIOR-NOCOJII, Dănilă FILIPCIUCU, Mihailo CRICLIBEȚ, Ivan brat ego, Ivan AFTEMIICIUCU, Necolai MALIN-KO, Iurie

¹³⁹¹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 430

HACHIMCIUCU, Dănilă IURIICIUCU, Ivan CURELIUC, Dumitru CURELIUC, Zaharkî rus, Fedor HOTICHIUC, Hrihor morar, Matei zet lui, Iacob CHICOT și Precop BOLNAVU.

1843: Biserica Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril din Stăuceni avea să fie construită, în 1903, pe vatra vechii bisericuțe a Sfântului Mihail, aflată, în 1843, sub patronatul lui Deodat von MALEWICZ, paroh fiind Dimitrie BAJAN, care păstorea 1.492 suflete. În 1876, patron al bisericii cu 2.101 enoriași era domnișoara Antonia de KOCHANOWSKA, paroh fiind Ioan TARNOVIEȚCHI. În 1907, patroni bisericești erau baronina Antonia de KOCHAVOWSKA și baronul Anton de KOCHANOWSKI, paroh fiind Ioan de TARNOWIECKI (se boierise bietul preot!), născut în 1828, preot din 1852, paroh din 1859, iar cantor, din 1905, Vladimir DRACINSCHI, născut în 1879.

1857: Din 1857, funcționa la Stăuceni o școală cu 5 clase¹³⁹².

1867: Preot în Stăuceni era Tarnoviețchi – un apropiat al pretorului din Coțman¹³⁹³.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea raionului Coțman – **Coțman** (judecătorie de district), Berhomet pe Prut, Bordei sau Burdigeu, Davidești, Dubăuți, Havrilești, Iuje- nița, Ivancăuți, Clivodin, Laszkowka, Lujeni, Malatineț, Mămăieștii Vechi, Mămăieștii Noi cu Cutul Strilețchi,

¹³⁹² SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1843 p. 26, 1876 p. 76, 1907 p. 110

¹³⁹³ *Albina*, Nr. 14/121, anu II, vineri 3/15 faur 1867, p. 1

Nepolocăuți, Orășeni, Oșehlib, Piedecăuți cu Țopeni, Revacăuți, Revna, Șipeniț, Șișcăuți, **Stăuceni**, Suhoverca, Valeva, Viteleuca”¹³⁹⁴.

În 1908, conform Dicționarului lui Grigorovitză: „**Stăuceni (Stawczan)**, comună rurală, districtul Coțman, așezată, în masă compactă, lângă cele 2 iazuri de sud, din care curge pârâul Sovița. Suprafața: 15,31 kmp; populația: 2.406 locuitori ruteni, de religie gr. or. De această comună atârnă și târla Țarschi (Carski). Este situată lângă drumul districtual Nepolocăuți-Borăuți și legată, prin drumuri de țară, cu comunele învecinate, Iujinețul, Mala-tineț și Vereneanca. Are o școală populară, cu o clasă, și o biserică parohială, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”. Această comună este menționată, pentru prima oară, într-un hrisov datând din anul 1475. La 1776, aparținea mănăstirii Putna, care a obținut-o de la boierul Iordache Balș, în schimbul comunelor Dumbrăveni, Vlă-deni și Iordănești. La 1739, s-a dat aci o luptă între turci și ruși, în care turcii au fost învinși. Din lacurile ce se află lângă comună, se pescuiesc cantități mari de pește, cu care se face un comerț întins. Populația, în afară de pescuit, se ocupă cu agricultura și creșterea vitelor. Comuna posedă 1.928 hectare pământ arabil, 47 hectare fânașuri, 11 hectare grădini, 26 hectare imașuri, 146 hectare heleșteie și bălți. Se găsesc 233 cai, 173 vite cornute, 74 oi, 100 porci și 6 stupi. **Stăuceni, moșie**, cu administrație particulară, districtul Coțman. Suprafața: 8,27 kmp; populația: 20

¹³⁹⁴ *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

locuitori, parte izraeliți, parte poloni. Cuprinde în sine și târla Țarschi (Carski)”¹³⁹⁵.

1914-1918: „Parftemi a lui Iacob Vacarec, născut în **Stăuceni**, la 4 august 1887, a plecat la război, în 1 august 1914, și ar fi murit pe frontul italian, în toamna anului 1918, zdrobit de o grenadă. De atunci și până în prezent n-a sosit nici o știre despre el. Fiind deci decesul probabil, se îndrumează, la cererea Magdalenei Vacarec, procedura pentru declararea morții celui dispărut”¹³⁹⁶.

1919: Din Comisiunea agrară de ocol Coțmani făcea parte, ca locțiitor, și **Andrei Crauciuc**, agricultor, Stăuceni¹³⁹⁷.

1942, ianuarie 29: „Noi, general Victor Iliescu, subsecretar de Stat al Educației Extrașcolare; / Având în vedere jurnalul Consiliului de Miniștri Nr. 21 din 14 Ianuarie 1942... / Decidem: Art. unic. Se angajează, pe data prezentării la serviciu, ca diurniști la formațiunile tineretului extrașcolar, următorul personal, plătit cu îndemnizația de ședință respectivă: Mărghițaș Victor, seria 1937, media 7,22, numit în com. Stăuceni, jud. Cernăuți”¹³⁹⁸.

¹³⁹⁵ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, pp. 203, 204

¹³⁹⁶ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 10, Cernăuți 22 martie nou 1921, pp. 112-117

¹³⁹⁷ *Monitorul Bucovinei*, Fascicola 73, 13 octombrie nou 1919, pp. 1-8

¹³⁹⁸ *Monitorul Oficial*, Nr. 249, 20 octombrie 1941, pp. 6452 și următoarele

STAVNIC

(sat pe Stavnic, afluent al Bârladului, Vaslui).

1432, ianuarie 17: Întărit de Ilie voievod lui Dragoș de la Stavnic, care primește uric pentru „un sat, unde este casa lui, pe Stavnic ... Iar hotarul să le fie după hotarul vechi, pe unde folosește acest sat din veac”¹³⁹⁹.

STAVNIC

(în Cârligătura, lângă Budești, Iași).

1774, mai 26: Satul **Stavnicu**, ținutul Cârligăturii, ocolul de Jos, avea, după recensământul lui Rumeanțev¹⁴⁰⁰: **Toată suma caselor: 6**. Scădere rufeturi, însă 1: 1 panțăr. Rămân birnici 5. / **Birnici**: Nistor Bălan / Simion, brat (frate) lui / Iordachi, brat lui / Gheorghi / Ianachi sin (fiu) Dumitru. // **Rufeturi**: Dumitru, morar, panțăr.

¹³⁹⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 110, pp. 161, 162

¹⁴⁰⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 482

STEFENI

(înglobat în Miclești, comuna Banca, Vaslui).

1643, septembrie 26: Isac, feciorul lui Avram Meseinescul, vinde comisului Furtuna, drept 40 galbeni, „un vad de moară în apa Bârladului, în hotarul **Stefenilor** (înglobat în Miclești, comuna Banca, Vaslui), unde a fost mai dinainte vreme vad de moară a moșului (bunic) meu Toader Jorea”¹⁴⁰¹.

STEJARII

(Șetrăreni, azi Stejarii, comuna Țigănași, Iași).

1632, noiembrie 4: Întărit de Alexandru Iliăș voievod mănăstirii Sfântul Sava din Iași, care primește urice pentru „satele anume **Scumpia** (cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova) și **Stolniceni** (comuna Cioropcanii Noi, raionul Ungheni, Moldova) și **Șetrăreni** (azi Stejarii, comuna Țigănași, Iași), care sunt în ținutul Iași, care sate au fost drepte ocini și cumpărături ale lui Enache postelnic și a dat și miluit sfânta mănăstire, pentru pomenirea lui și pentru sufletele părinților lui”¹⁴⁰².

¹⁴⁰¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 185, p. 173

¹⁴⁰² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 240, pp. 298, 299

1633, martie 6: Întărit de Alexandru Iliăș voievod mănăstirii Sfântul Sava din Iași, care primește urice pentru „satul **Stolniceni** (comuna Cioropcanii noi, raionul Ungheni, Moldova) pe Gârlă și cu loc de iaz în Gârlă, și cu cătunele sale, **Stroiceni** (comuna Cioropcanii noi, raionul Ungheni, Moldova) și **Vlășineasa** (comuna Cio-ropcanii noi, raionul Ungheni, Moldova), și alt cătun, care se numește **Scumpia** (raionul Fălești, Moldova), și, de asemenea, satul **Șetrăreni** (azi Stejarii, comuna Țigă-nași, Iași), care sunt în ținutul Iași, care sate au fost drepte ocini și cumpărături ale răposatului Enachie postelnic... cum scrie în testamentul lui, cu mare blestem”¹⁴⁰³.

1633, martie 6: Întărit de Alexandru Iliăș voievod mănăstirii Sfântul Sava din Iași, care primește urice pentru „satul **Stolniceni** (comuna Cioropcanii noi, raionul Ungheni, Moldova) pe Gârlă și cu loc de iaz în Gârlă, și cu cătunele sale, **Stroiceni** (comuna Cioropcanii noi, raionul Ungheni, Moldova) și **Vlășineasa** (comuna Cio-ropcanii noi, raionul Ungheni, Moldova), și alt cătun, care se numește **Scumpia** (raionul Fălești, Moldova), și, de asemenea, satul **Șetrăreni** (azi Stejarii, comuna Țigă-nași, Iași), care sunt în ținutul Iași, care sate au fost drepte ocini și cumpărături ale răposatului Enachie postelnic... cum scrie în testamentul lui, cu mare blestem”¹⁴⁰⁴.

1635, martie 27: Întărit de Vasile Lupu voievod mănăstirii Sfântul Sava din Iași, care primește uric pentru „satul **Gurbăneștii** (lângă Hănăsenii Noi, raionul Leova, Moldova), unde este **Târgul Sărății** (adică satul Gurbă-

¹⁴⁰³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 306, pp. 392, 393

¹⁴⁰⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 306, pp. 392, 393

nești), mai sus de gura Sărății, cu vad de mori la Prut și cu mori gata și cu o bucată de pământ din hotarul **Albo-teștilor** (raionul Leova, Moldova), loc pentru un sat la dura Sărății, care este în ținutul Chigheciului, și de asemenea satul **Drujeni** (raionul Leova, Moldova), pe râul Prut, și **Budeștii** (raionul Leova, Moldova), și **Fur-teștii** (comuna Vetrișoia, Vaslui), și **Vlășineștii** (raionul Leova, Moldova), în același ținut al Chigheciului, și de asemenea **Stolniceni** (comuna Cioropcani, raionul Un-gheni, Moldova), pe Gârlă, și cu loc de iazuri, și Gârla și cu pricururile sale **Stroicenii** (cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova) și **Vlășineasa** (cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova), și alt pricut, care se numește **Scumpia** (cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova), și satul **Șetrărenii** (azi Stejari, comuna Țigănași, Iași), care este în ținutul Iașilor, și de asemenea satul **Gligenii** (Hlijeni, comuna Hlijeni, raionul Șoldănești, Moldova), care este în ținutul Sorociei, care acele sate fuseseră drepte ocini și cumpărături ale răposatului Enache postelnic, iar când a murit a dat și a miluit acea sfântă mănăstire”¹⁴⁰⁵.

1643, februarie 10: Scrisoarea lui Gheorghe Grecul din **Bășeni** (comuna Țigănași, Iași), care primise poruncă de la vodă să aleagă „niște părți de ocină, ce le-a cumpărat în satul **Cândești** (în Perieni, comuna Probota, Iași), în ținutul Iașilor” Pană neguțătorul, și care, împreună cu martorii din megieșie, i-a „ales o parte, ce a cumpărat-o de la Vasile, feciorul lui Gavril și al Frăsinei, nepotul Cândescului, ce-i cumpăratură drept 75 de lei toată partea lui, și o am lipit la altă cumpăratură, la **Cuco-reni**

¹⁴⁰⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 76, pp. 92-95

(înglobat în Perieni, comuna Probota, Iași), ce a cumpărat-o mai demult de la Onișoaia, cu loc de casă. / Așijderea, am ales altă parte, a lui Istratie și a lui Tofan, că au fost furat 5 cai și nu au avut cu ce plăti, ci i-au dat toată partea lor, și iar o am lipit pe lângă cele cumpără-turi. Și a mai dat Pană neguțătorul 8 oi lui Tiron din **Cândești** pentru un cal al popii din **Stâlpeni** (comuna Trifești, Iași), pentru Istratie și pentru Tofan. Așijderea, i-au mai dat un caragiu întreg, drept 10 galbeni, iarăși pen-tru dânșii, și ei i-au dat lui Pană, din jumătate de sat, a cincea parte, partea lui Isacu. Atâta a cumpărat și de la Vasile Cândescul. / Și o am ales cu oameni buni, cu Vasile, Constantin și Ionașco din **Pereni** (Perieni, comuna Probota, Iași), Gheorghe, Bejan, Ianco, Robul sin (fiu) Andrei și Gavril vătav ot **Șătrăreni** (azi Stejarii, comuna Țigănași, Iași) și ne-am pus pecețile”¹⁴⁰⁶.

1681, iunie 20: Porunca dată de Duca voievod lui Tomiță, „pentru o bucată fr loc în hotarul **Șătrărenilor**, care ămblă în două părți: deci o parte a fost a Moțocesii și a dat-o dania lui Constantin Jora, ce a fost serdar, iar o parte a fost a lui Grigoraș Jora. Și acum, fiind ginere Ștefan Brăescu, ce a fost comis, lui Grigoraș Jora, ține dumnealui acea parte și așa se învoiră dumnealor... / de aceea tu să strângi oameni buni și să alegi acele două părți, amândouă una dinspre alta, pe dreptate, precum or ști oamenii buni. Că au îmblat acele părți și ce se vor afla arături pe partea lui Grigoraș Jora să ia de a zecea Ștefan Brăescu comis, iar

¹⁴⁰⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 24, p. 28

ce se va afla de partea care a fost a Motocesei să ia de a zecea Constantin Jora... și să le faceți câte o mărturie”¹⁴⁰⁷.

1705, noiembrie 25: Stavăr și vara lui Ruxanda zălogesc lui Grigoraș Tomiță, care le făcuse „bine cu 10 lei bătuți... și având noi moșii la **Șătrăreni** și la **Giumătăței**, am făcut acest zapis să-i dăm banii la sărbătorile Paștilor, iar de n-om da banii la zi, să aibă a ne stăpâni moșiile”¹⁴⁰⁸.

1707, martie 22: Serafim Tomiță, „ajuns la 80 de ani”, împarte moșiile sale feciorilor săi, scriind: „dat-am lui Toader, feciorului meu cel mai mare, la **Merești**, partea mâne-sa și cumpărătura ce am eu la Merești, iar Vasile, Ion și Gligore, aceștia mai mici, le-am dat **Șătră-reni** și jumătate de sat **Crăciuneni**, și **Giumătățeni**, ce se va alege cu alți frați și răzeși la **Stănești**... / Așijderea și două vii în paragină, ce am la **Feteștii din sus** este a lui Contăș, din jos a lui Macri, în mijloc, în țarina care se cheamă Ciocârlie, am dat-o lui Grigore, să le fie moșie în veci... dinaintea lui Iraclie egumenul, preotul Ilie ot **Cotnari**, Tanasăi, Fănina călugărul, Ngrul pivnicerul domnesc, Tănase Bainschi pârcălab de Cotnari, Pilat Vasile armașul, Neculai Totoescul și Gavril dascălul”¹⁴⁰⁹.

STEJARUL

¹⁴⁰⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, pp. 46, 47

¹⁴⁰⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 17, 18

¹⁴⁰⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 6, 7

(lângă Bicaz, Neamț).

1774, iunie: Satele **Oanțul** și **Stejarul**, ocolul Pietrii, după recensământul lui Rumeanțev¹⁴¹⁰, aveau **toată suma caselor 20**. Scădere rufeturi 8: 2 văduve, 6 case pustii. Rămân birnici 12. / **Birnici**: Andrieș Cărbune / Ion Cărbune / Toader Cărbune / Andonii / Mihăilă Zaharia / Vasile Cărbune / Toader Platon / Gavril, vornic / Gheorghe Ialotă / Grigore Pitronii / Toader Țifoi / In (alt) Toader. // **Rufeturi**: Maria, văduvă / Maria, tij (la fel). // **6 case pustii**.

STEPANEȘTI

(pe Ialpuh, lângă Tartarul de Salce,
raionul Cahul, Moldova).

1533, martie 8: Întărit de Petru (Rareș) voievod lui Stepan, pârcălab de Orhei, care primește danie dom-nească „două locuri în pustiu, un loc pe Ialhup, în rediul **Stângăceni** (pe Ialpuh, lângă Tartarul de Salce, raionul Cahul¹⁴¹¹, Moldova), cu fântâna ce-i dinspre răsărut, iar alt loc în gura Malurilor, unde este heleșteul lui Coțofană, pe îmbe malurile, cât trebuie să trăiască două sate. / Și iarăși i-am dat partea nepotului lui Stepan, fost pivnicer, din satul **Stepănești** (pe Ialpuh, , lângă Tartarul de Salce, raionul

¹⁴¹⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 53

¹⁴¹¹ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 240

Cahul, Moldova) ce este pe Maluri”¹⁴¹².

STERPENI

(lângă Stănilăești, comuna Stănilăești, Vaslui).

1632, mai 29: Întărit de Alexandru Iliăș voievod vistiernicului Gheorghe Roșca, care primește uric pentru „o seliște, anume **Sterpenii**, care este în ținutul Fălciu, care seliște a fost dreaptă domnească, ascultătoare de ocolul Stănilăești... pentru că a dat lui Moise Moghila voievod 130 ughi de aur și acei bani s-au dat în folosul țării”¹⁴¹³.

1633, iunie 29: Porunca lui Moise Movilă voievod de a se judeca din nou pricina „pentru un sat, ce au avut pâra boierii domniei mele, anume Cehan jitnicerul și Roșca vistiernicul, anume **Sterpenii** (lângă Stănilăești, comuna Stănilăești, Vaslui)... deci să aibă a se înfățișa cu cărțile și să se judece această pâra de iznoavă”¹⁴¹⁴.

1636, aprilie 4: Întărit de Vasile Lupu voievod fostului vistiernic Gheorghe Roșca, în baza uricelor și ispisocelor sale, adică **Volnăeștii** (Vulcănești, comuna Ciorești, raionul Nisporeni, Moldova) pe Ișnovăț, care este în ținutul Lăpușnei, jumătate din satul **Negrești** (comuna Negrești, raionul Strășeni, Moldova), tot pe Ișnoveț, și

¹⁴¹² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IX, Iași 1914, pp. 20-23

¹⁴¹³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 96, pp. 115, 116

¹⁴¹⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 335, pp. 428, 429

satul **Cozmeștii** (raionul Nisporești, Moldova), pe râul Prut, de asemenea în ținutul Lăpușnei, a șaptea parte din **Izbiște** (comuna Izbiște, raionul Criuleni, Moldova) și a șaptea parte din **Pietrosul** (Chetrosu, comuna Chetrosu, raionul Arenii Noi, Moldova), din ținutul Lăpușnei, două părți din **Cotelova** (comuna Koteleve, raionul Novoselița, Ucraina), în ținutul Hotinului... / Și jumătate din a patra parte din **Balomirești** (comuna Dumești, Iași) și din **Hoisești** (comuna Dumești, Iași), la pârâul Bahlui... / Și satul **Scobențenii** (Scobilțeni, comuna Podu Iloaiei, Iași), care este în Cârligătură... o seliște, anume **Vălișenii** (Văleşeni, comuna Podu Iloaiei, Iași), care este în ținutul Cârligăturii... jumătate din satul **Mateuți** (comuna Mateuți, raionul Rezina, Moldova) pe Nistru, în ținutul Orheiului... și satul **Stărpenii** (Sterpeni, comuna Stănilești, Vaslui), care este în ținutul Fălciului... jumătate din satul **Oncani** (înglobat în Orășeni-Deal, comuna suburbană Curtești, Botoșani) și din **Turbureni** (sat înglobat în Botoșani) și a treia parte din satul **Băiceni** (comuna suburbană Curtești, Botoșani), în ținutul Hârlăului... satul Tâmpăștii (Fălticeni, Suceava) în ținutul Sucevței și jumătate din satul **Mihalcăuții** (înglobat în Lukacivka, comuna Nelipovți, raionul Chelmenți, Ucraina), în ținutul Hotinului, pe Viliia Seacă... / Și a cincea parte din satul **Ivoești** (comuna Podu Iloaiei, Iași) din ținutul Cârligăturii... niște părți de ocină din **Țibănești** (comuna Băcești, Vaslui), pe pârâul Gârboveț, în ținutul Vasluiului... a patra parte din satul **Hlăpești** (înglobat în Nemțeni, comuna Nemțeni, raionul Hâncești, Moldova) pe Prut, în ținutul Lăpușnei... niște părți de ocină din satul

Copujani (ținutul Lăpușnei, Moldova), din ținutul Lăpușnei”¹⁴¹⁵.

STEȚCANI

(lângă Miclești, ocolul Ichelului, Orhei, Moldova).

1698, mai: Mierla Râulețoaia, fata lui Andrei Donici, sora lui Neculai Donici, dăruiește nepotului său Darie și jupânesei lui „dreapta ocină și moșie ce am de la Moșii noștri, de la Nicoară Donici, ce-a fost vistiernic mare, din satul **Hrușova**, ce este pe apa Ischilului, la ținutul Orhei, jumătate de sat, ce este partea mea... Și s-au întâmplat la această danie Vlasie pârcălabul, Darie feciorul lui Vasile de **Vârtopi**, Constantin Pățurnichi ce-a fost de **Sămănauca**, Darie Moga de **Peresecina**, Enache de **Stețcani** și Sava de **Bezini**”¹⁴¹⁶.

1699, noiembrie 13: Zapisul fraților Vasile și Anița, feciorii lui Ștefan, fratele Popăscului de **Milești**, nepoții lui Milic de **Rădeni**, în care mărturisesc precum „am căzut eu la o nevoie, de am luat o groapă de pâine a unor călugări de la **Horodiște**, împreună cu Gavril și cu Vasile din Horodiște; apoi călugării, fiind păgubași, s-au apucat de sat, să le plătească pâinea, iar satul s-a pus în spinarea mea, zicând că sunt eu vinovat, dar eu întâi am tăgăduit și am pus și doi oameni de au jurat pentru mine

¹⁴¹⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 389, pp. 435-445

¹⁴¹⁶ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 159, pp. 155, 156

precum sunt un om drept. Iar când a fost mai pe urmă, soții mei au spus drept că au luat ei pâinea și-mpreună cu mine. / Deci, dumnealui Darie Donici serdar, fiind socotitor aici, la margine, ne-a adus pe toți de față, să dăm seama. Deci noi ne-am învoit cu soții mei și am dat eu, pentru gloaba mea și pentru gloaba celor doi soți, și pentru limbă strâmbă ce-au jurat rău acei doi oameni, pentru mine partea mea și a surorii mele Anița, feciorii lui Ștefan de Milești, serdarului Darie acea ocină ce avea din bătrânul Milii din sat de Rădeni din bătrânul Milic... dinaintea preotului Samuil și Toader Frunză de **Stețcani**, Maței Deacul, Enache Deacul și Darie Moga de **Pere-săcina**, Gavril Bobeică de **Horodiște** și alți mulți oameni buni”¹⁴¹⁷.

1709, februarie 20: Vlasie Stoian de Pășcani dăruiește serdarului Darie Donici „a mea dreaptă ocină și moșie din satul **Pășcani**, ce este în ținutul Orheiului, pe apa Ichilului, partea tătâne-meu Stoian, ce s-a alege din partea bătrânului Jirebiea, pol (jumătate) de bătrân, care se vine a șasea parte din satul Pășcani cu vad de moară pe Ichel... Și când am dat dumisale această parte de loc, prilejitu-s-au Darie Vlas din **Hârtop**, Toader vătav, Vlas Țica din **Micăuți**, Postolache Bosiiuc și Donie, feciorul lui Căruț din satul **Pășcani**, popa Timuș de **Stețcani** și alți oameni buni”¹⁴¹⁸.

1709, aprilie 13: Toader, Mitrofan și Ștefan, nepoții de soră ai lui Andrei Grosul din Pășcani, stră-nepoți lui Frățiman de acolo, vând serdarului Darie Donici, drept 70 lei bani gata, „moșia din sat de **Pășcani**, cât se va alege

¹⁴¹⁷ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 121, pp. 145, 146

¹⁴¹⁸ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 169, pp. 162, 163

partea părinților noștri, din partea de mijloc... dinaintea Vlasei Stoian din **Pășcani**, Andro-nache Racul din **Ciofleani**, Alexandru, fecior lui Gheorghieaș căpitanul, Cuocea căpitanul, Vasile Vărză-rescul, Enachie de **Stețcani**, Maței Nițul de **Binghidir**, Vlasie, feciorul Țicăi și preotul Timuș de **Stețcani** și alți oameni buni”¹⁴¹⁹.

1710, mai: Lupașco de **Drisliceni**, „cumpărând un cal de la Constantin, feciorul Năstasii de **Pășcani**, drept 5 lei, iar Mihălachi, feciorul Gaftonii, aflând calul la mine, a zis că este al lui și la dat vărului său Constantin, să se ție cu dânsul, iar nu să-l vândă. Deci ne-au socotit oameni buni de vreme că este calul lui și fiind Constantin dosit să întoarcă banii, să-și ia calul. Ci, neavând el banii să mi-i dea, mi-a dat partea lui din satul Pășcani, toată partea mâne-sa Nastasia, însă, netrebuindu-mi mie moșie și trebuindu-mi banii, eu i-am pus zi ca să aducă banii, să-și ia zăpisi el de moșie, iar el la zi n-a mai venit, ci, văzând eu că nu mai vine, am vândut și eu această parte de moșie lui Darie Donici serdarul, drept acei bani, și i-am dat dumisale și zăpisi de la Mihălachi... Și la acest zăpisi al meu s-au întâmplat preotul Timuș, Enachii și Drăhuș de **Stețcani**, Maței Nițul și Negoită de **Miclești** și alții”¹⁴²⁰.

1761, mai 31: Porunca dată de Ioan Theodor voievod vornicului de poartă Simion Arămăscul și mazilului Enachi Zamși, de a cerceta pricina dintre Ion Donici pitar și răzeși, jeluindu-se pitarul „că are **Pășcani** și **Caliceni**, moșii întregi, și mai are niște părți de moșii în **Stețcani** și **Epureni**, care, împresurându-se de către

¹⁴¹⁹ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 171, pp. 164, 165

¹⁴²⁰ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 176, pp. 168, 169

răzeși... v-am orânduit hotarnici... să mergeți la aceste moșii și să strângeți pe toți răzeșii și să le cercetați scrisorile și dovezile foarte cu amănuntul și cu bună înțelegere, căutând și starea locului și la moșiile Pășcaniși Calici să îndrepti hotarele numai de către care părți s-a dovedit că au împresurări”¹⁴²¹.

1774, iunie 5: Satul **Stețcani**, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Ichelului, după recensământul lui Rumeanțev¹⁴²², avea **toată suma caselor 13**. Rămân birnici 13. / **Birnici**: Tofan / Iftimi / Toader Darie / Apostul / Parfenie, vier / Toader / Dănilă / Ion / Sirghie / Vasile Drența / Toader Drența / Ion Hatmanu / Ioniță Dumbravă.

1904: „**Stețcani**, sat în județul Orhei, volosti Hârtop, așezat spre vest de satul Ișnovățul. Are 70 case, cu o populație de 520 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Mihail; 128 vite mari. Împrejurul satului sunt vii și grădini cu pomi”¹⁴²³.

STOBORENI

(Stogoreni, sat în Cârligătura, Iași).

1645, noiembrie 28: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce Gavril, feciorul Cârstei Bățul, fratele Măriei, fata lui Bățul, s-a pârât de față cu

¹⁴²¹ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 236, pp. 247, 248

¹⁴²² ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 436

¹⁴²³ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 196

Crăstea vătavul pentru o parte de ocină din satul **Stogoreni** (Stoboreni), ce-i în ținutul Cârligăturii, zicând Gavril cum acea parte a lui de moșie o au vândut soru-sa Măria, fără știrea lui, vătavului Cârstea, drept 36 ughi (ducați ungurești). / Deci domnia mea am socotit și le-am aflat lor lege, dacă nu i-a dat Crăstea vătavul știre, când a cumpărat acea parte de ocină, să aibă Gavril a-i da banii înapoi și să-și țină ocina. Și și-au luat zi, în două săptămâni, ca să-i întoarcă banii. Deci, când a fost la zi, bani n-a avut Gavril, să-i întoarcă Crăstei, ci a rămas din zi și din toată legea țării”¹⁴²⁴.

STODOLNA

(pe Nistru, mai sus de Mateuți, raionul Rezina, Moldova).

1617, martie 12: Întărit de Radul Mihnea voievod lui Gheorghe Siminiceanul, fost vornic de poartă (divan), fiul Odochiei, nepot lui Dumitrașcu, strănepot lui Gavril și răstrenepot lui Coman Băicescul, primește ispisoc, „din drese ce a avut bunul său Cozma Baicescul de la bătrânul Ștefan voievod, satul cu numele **Siminiceanii**, ce-i în ăinutul Romanului, ce a fost al maicii sale Odochia; jumătate din același sat Siminiceanii, schim cu rudele ei Anton, Frățiman și Vărvara, copiii Magdalinii, pentru o jumătate de sat **Frățești**, ce-i în ținutul Cârligăturii... / și alt sat, cu numele **Brăbățeștii**, iarăși în ținutul Romanului, și cu două locuri de prisăci dinspre răsărit, și cu loc

¹⁴²⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 254, pp. 198, 199

de moară pe Bahluet; un loc de prisacă la **Băiceani**, alt loc este dinspre **Tâmpești**, din uric de cumpărătură ce au avut de la Eremia voievod, cumpărătură de la sămânța lor Lupul, Moga, Anușca și Toader, feciorii Mogăi sulgerul, de la Tudora, sora Boldurului diac, și de la Candachia cu frații ei, copiii Boldurului diac... / așijderi îi întărim, din aceleași drese de la bătrânul Ștefan voievod, saul **Mateuții** pe Nistru și, în același hotar, satul **Cobileanii**, și seliștea **Stodolna** (pe Nistru, mai sus de Mateuți, raionul Rezina¹⁴²⁵, Moldova), seliștea **Ețcanii** (pe Nistru, în hotar cu Cobâleni și Mteuți, raionul Rezina¹⁴²⁶, Moldova), toate pe Nistru, în ținutul Orhaiului, care jumătate de sat **Mateuții** îi este cumpărătură de la ruda lor Ionașco Iațco, fiul bătrânului Iațco, pentru 200 taleri argint... / și așijderea îi întărim lui Gheorghe o parte de ocină de la satul **Șircanii**, din jos și din sus, cu heleșteu pe pâraul satului, ce-i în ținutul Orheiului, cumpărătură de la Nistor, feciorul lui Șirco, de la Caisin, feciorul lui Cons-tandin, de la Agafia, fata popii Simion, de la Salomia, fata lui Sprăl, de la fiul Motrii, nepotul lui Sprăl, de la Gheorghe, fiul Tudorii, de la Mihăil și Ihnati, feciorii Fadorii, de la Efrim, fiul lui Bucul, de la Cantea, Fedor și de la fiul său Toma, toți strănepoți lui Fedor Faurul... / și așijderi, îi întărim și alte părți din **Șircanii**, cumpărătură de la Macsin, de la Toma, fiul Petrii, și de la Marica, fata Motrii”¹⁴²⁷.

1774, iunie 5: Satul **Stodolna**, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Nistrului, după recensământul lui Ru-

¹⁴²⁵ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 240

¹⁴²⁶ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 95

¹⁴²⁷ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 148-151

meanțev¹⁴²⁸, avea **toată suma caselor 31**. Scădere rufeturi 2: 1 volintir cu ostavcă, 1 popă. Rămân birnici 29. 3 case pustii. / **Birnici:** Ion Ariton / Andrei, pâslar / Toader Sârcul / Toma Grigoriță / Zlătul, sârbul / Ioniță Coton / Todică Flore / Irofte fiul Zahariei / Vasile Popescul / Alecsandru fiul lui Arseni / Miron / Gheorghe fiul Chirițoi / Ioniță Cergă / Simion fiul lui Ursul / Alecsie Negrul / Gavril, pâslar / Gheorghe Dodoe / Andrei Hrițco / Nene fiul lui Titiru / Vasile fiul lui Hrițco / Iosip, rusul / Conde fiul lui Caunica / Nechita, vătăman / Savin fiul lui Hrițco / Zaharie Galgaș / Ioniță fiul lui Costandin / Isac Luca / Tănasă, vornic / Hrițcul, jidov. // **Rufeturi:** Savin, brașovean, volintir cu ostavcă / Popa Toader.

1904: „**Stodolna** sau Cobâleanca, sat în județul Orhei, violostî Izvoara, așezat pe malul Nistrului. Trecătoare peste râu, cu ajutorul plutei. Are 96 case, cu o populație de 876 suflete de țărani români. Locuitorii se ocupă cu uscarea prunelor, care se vânt peste Nistru”¹⁴²⁹.

STOENEȘTII

(sat pe Vâlcica, Vilcica, lângă Vâlcele,
orașul Târgu Ocna, Bacău).

Întărit, în 15 martie **1410**, de Alexandru cel Bun, lui „Domoncuș stolnic, și fratelui său Blaj, și Iacobu, fiul lui Gheleb Miclouș” satele de „pe Cașen și pe Ohtuz

¹⁴²⁸ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 462, 463

¹⁴²⁹ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 197

(Oituz), anume Stănișorești, și Laslovovții (Laslăuți), și Grozăștii, și **Stoeneștii** de la Vlicica (Vilcica), cu toate hotarele lor”¹⁴³⁰.

STOEȘTI

(azi Bizighești, comuna Garoafa, Vrancea).

1623, ianuarie 18: Întărit de Ștefan Tomșa voie-vod lui Dumitrașco, fost stolnic, care cumpără, cu 30 de taleri, de la Meletiana, fiica lui Gligor, și de la nepotul ei Gligorie, fiul popii Crăciun, amândoi nepoții lui Silion, „jumătate din a treia parte a întregului sat **Glodeni** (lângă Cristești, Vaslui), cu loc de moară și cu tot venitul”¹⁴³¹. Dumitrașco stolnic a mai cumpărat „a patra parte din a treia parte a aceluiași sat **Glodeni**”, cu 15 taleri, de la Cârstea, Nechifor și Axenia, fiii lui Ion, nepoți lui Silion, dar și „a patra parte din jumătatea satului **Cernați, care se cheamă Dîlțigani** pe Bogdana” (înglobat în Cepești, comuna Bogdănița, Vaslui), cumpărată, cu 50 taleri, de la Gavril, fiul lui Toader Bălțatul, nepotul lui Cozma medelnicer. De la mătușa lui, Urăta, fiica lui Moise Boureanul, a primit danie, pentru pomenirea ei și a părin-ților ei... „cât se va alege din satul **Stoești** pe gârla Putnei (în Focșani, Vrancea) și cu jumătate de vad de moară din același sat

¹⁴³⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 29, p. 40

¹⁴³¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 6, pp. 6-8

Stoești”, conform zapisului de mărturie a șoltuzului și a celor 12 pângari din Bârlad.

1640, iunie 27: Anghelina, femeia Petrii căpitanul, fata Neagului din Lălești, „neavând copii, din păcatele ei și socotind împreună cu bărbatul ei Petre că n-au cui să rămână ocinile lor, au dat toată partea lor de moșie din satul **Lălești** (lângă Igești, comuna Țifești, Vrancea) și cumpărături ce au avut de la Mărghita, fata Căei, nepoata lui Măteiaș, a patra parte din partea lui Măteiaș, și altă parte, a lui Pătrașcu... cu vad de moară, cu case bune și cu toți pomii ce sunt pe locul casei, și cu via cea bătrână, cei pe lângă case, și cu pomătul din vie... sfintei mă-năstiri Dobromirna, pentru sufletele lor și ale părinților. Și părinții călugări să aibă a-i pomeni la sfântul pomelnic și să le facă pamente din an în an... / Și s-au iscălit popa Ursu ot **Stoești** (azi Bizighești, comuna Garoafa, Vrancea), Saia pitar, Dumitru Lungu, Mihul, Toader și Istratie ot **Bătinești** (comuna Țifești, Vrancea), Pătrașcu cămăraș, Ioniță Burnar ot **Igești** (comuna Țifești, Vrancea), Mirău-ță Barta, Meletie și Gheorghe ot **Șandrești** (lângă Pătrașcani, comuna Țifești, Vrancea)”¹⁴³².

1686, aprilie: Ursa, femeia lui Moțon din **Odo-bești**, dăruiesc mănăstirii Mera „5 pogoane de vie cu cramă, cu tot, în Odobești, și un vad de moară, cu pământuri în frunte, în hotarul Vârțișcoilor dinspre Munteni, drepte cumpărături pe bani gata, și o parte de ocină din târgul **Focșani** și din **Petrești**, ce se cheamă la uric **Stoeștii**, cumpărătură de la frații Nastasie și Gavril, Nem-țenii, drept 70 lei, și toate moșiile noastre care sunt pe Milcov, împrejurul monastirii și de la monastire în sus, până la

¹⁴³² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 380, p. 387

muntele Răiușului, anume groapa de la Răiuș, și toată costișa Răiușului, și poenița de dubas, și altă poiană de la Spumă... Acestea toate le-am dat și le-am dăruit sfintei monastiri ce se cheamă Mira, pe apa Milcovului, pe care o am fost dintâi început noi să o facem până a fost soțul meu Moțoc viu”¹⁴³³.

1695, noiembrie 12: Porunca dată de Constantin Duca voievod fostului mare vistiernic Lupul Costache, după ce „făcu jalobă Buta, fost vornic de poartă, pe niște oameni, anume Mereuță Șuică, Toderac și niște nepoți ai lui Bantăș cel bătrân, zicând Buta precum s-au sculat de unde ședeau ei, din șesul Bârladului, și au mers în fundătura văii **Stoeștilor** și și-au făcut bordei, când trecea Împăratul (sultanul) la Camenița (în 1673), cu voia Butii și a altor răzeși, și acei oameni moșie acolo n-au avut, și au șezut până acum, când ei se fac moșinași și au mers cu plugurile de-au arat seliștea; și Buta le-a zis să nu are seliștea, că era să-și facă casă unde au vrut și mai dinainte vreme, iar ei n-au băgat de seamă, fiind oameni cu stăpâni; / deci Buta, văzând că nu bagă seamă, n-a vrut să se pună împotriva și a mers tot pe acea moșie, la altă fundătură, ce se cheamă Petrișorii, și și-a făcut casă acolo; și sunt 7 ani de când au făcut casele și, la făcutul caselor, nu au zis nimeni nici un cuvânt dintre răzeși, nici acei oameni; iar acum zic că au moșii și au făcut o carte a domniei mele la Constantin paharnicul, fiindu-le stăpân, ca să-i judece, iar dumnealui zice că nu le-a căutat dreptate și a învoit oamenilor acelora precum ca să strice Buta casele de acolo; deci Buta ne arată și o mărturie de la oameni buni și bătrâni, zicând că acei oameni n-au moșie acolo... /

¹⁴³³ Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 49, pp. 29, 30

Dumneata să le iei seama pe dreptate și cu frica lui Dumnezeu, și precum vei afla”¹⁴³⁴.

STOHOCENI

(pe Răut, Orhei, Moldova).

1662, mai 20: Ispisoc de judecată de la Eustratie Dabija voievod, după ce „rugătorii noștri, tot soborul de la mănăstirea Golăia din târg din Iași... s-au pârat de față cu Gheorghe Catargiu, ce a fost clucer mare, pentru o bucată de loc cu mori gata, ce este la moșiile sfintei mănăstiri la **Golăești**, și la **Mihălașa**, și la **Stohoceni**, ce sunt la ținutul Orheiului, pe valea Răutului, zicând rugă-torii noștri că le face mare împresurătură Gheorghe Ca-targiu, de le împresoară acel loc cu hotarul satului său **Peștera**, ce s-a chemat **Movilău**... și intră de le calcă hotarul, și ne-au arătat și drese, iarăși de pâra și de rămas, de la Irimia vodă și de la Moise vodă, precum au mai avut și atunci pâra cu sătenii de Peșteră, pentru acel loc și mori, și tot i-au rămas călugării pe peștereni. Iar Gheor-ghe Catargiu așa a dat seamă, cum că acel loc l-a cumpărat de la o femeie, și a adus de față pe acea femeie, de s-a pârat cu dânsa, / Deci acea femeie n-a avut cum da seama pentru ce a vândut, nici drese n-a avut pe acel loc... / Gheorghe Catargiu singur s-a dat rămas, numai ce a cerșut să-i întoarcă acea femeie tot

¹⁴³⁴ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, IV, Bârlad 1924, doc. 93, pp. 153, 154

înapoi ce a dat el pe acel loc”¹⁴³⁵.

STOICANI

(lângă Rădeni, comuna Frumușica, Botoșani).

1623, mai 15: „Zapis de la Duca comis și Săvul pârcălabul și alții, mărturisind cum au dat Ghenghii, logofătului celui mare, parte din sat din **Lălești** și parte din **Stoicanii**, ca să-i fie dreaptă ocină și moșie”¹⁴³⁶.

STOICANI

(comuna Stoicani, raionul Soroca, Moldova).

1636, martie 1: Hotarnica satului **Voroncăuți** (Vărăncău, comuna Slobozia-Cremene, raionul Soroca, Moldova), „începându-se din hotarul Peșterii, din Cru-hlic, cărarea din râpă, la vârful dealului, la Piatra, pe din sus de movilă; de acolo, drumul **Nemirencăi** (Nemirovca, comuna Nemirovca, raionul Camenca, Moldova), până la

¹⁴³⁵ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 106, pp. 113, 114

¹⁴³⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 70, p. 107

fântâna săpată, apoi la doi stâlpi de piatră, ce sunt pe din sus de drumul **Timileuților** (Timileuți, comuna Timileuți, raionul Camenca, Moldova); de acolo, drept la calea Solonețului, până în Troian, până la alți stâlpi de piatră, ce sunt pe din sus de drumul de către **Stoicani** (comuna Stoicani, raionul Soroca, Moldova); de acolo, peste valea Cerișnovățului, până în matca Racovățului, apoi matca, până la Nistru”¹⁴³⁷.

1645, mai: Scrisoarea lui Toderășco, fost vornic de gloată, adresată părintelui său Toderășco mare logofăt, în care scrie că a dat curs poruncii lui Vasile Lupu voie-vod, de-a alege „partea lui Iorga postelnicul cel mare, dinspre alți răzeși și **Cerepcău** (Ciripcău, comuna Stoi-cani, raionul Soroca, Moldova), care două părți le-a cumpărat postelnicul de la Voico logofăt, iar răzeșilor le-au rămas trei părți nevândute. În tot satul Cerepcău, s-au aflat cinci moșii. / Deci am strâns oameni buni, anume Iorescul din **Tomilăuți** (comuna Vărăncău, raionul Soro-ca, Moldova), popa Ionașco și Iani de **Vascăuți** (comuna Văscăuți, raionul Camenca, Moldova), Grăjdan de **Stoi-cani** (comuna Stoicani, raionul Soroca, Moldova), Nechi-for și Pâhno de **Voroncăuți** (Vărăncău, comuna Vărăncău, raionul Soroca, Moldova). / Și au fost toți răzeșii care au fost în Cerepcău, Burdugan cel bătrân, Toader, Drăgan feciorul Mancioei, Vășian fratele Ștefcăi vătav, Ionașco și Gavril, feciorii Coilițăi. Gheorghe feciorul Iaremiciei, Vasile Fleca, Iaremicia feciorul Petrei și alți răzeși și au arătat ei hotarele cele bătrâne, pe unde a ținut Voico logofătul. / Și s-a început acest hotar, partea postelnicului, din jos, cum din vatra satului, așa din tot locul, s-a început

¹⁴³⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 341, p. 383

de la obârșia Blitniței, dinspre hotarul Ciornei, dintr-un stâlp de piatră, de acolo tot drumul pe lângă rediu, până într-o altă piatră, ce-i în drumul Alaciovului, ce merge la Iași, pe deasupra Cerepcăului, de aici într-altă piatră, ce este deasupra Cerepcăului, de-acolo într-altă piatră, ce este deasupra casei lui Mihailo Cărzac, de aici tot matca pârâului, la altă piatră, în pisc, peste iazul Celebiei, de acolo altă piatră, deasupra văii Camencei, în pisc, și altă piatră în matca văii Camencăi, și la alt stâlp de piatră, până în vârful dealului dinspre Țigănești, lângă un drum ce merge, pe eal, la Văidiiani; iar rediul s-a împărțit deosebi, însă pomii cu un drum ce merge prin mijlocul rediului, partea din sus de rediu să fie a răzeșilor, partea din jos să fie a postelnicului. Și s-au pus doi stâlpi la rediu, să n-aibă price la poame”¹⁴³⁸.

1904: „**Stoicani**, sat în județul Soroca, volosti Ocolina, pe un afluent al Camencei, la est de șoseaua dintre Soroca și Gura Camenca. Are 201 case, cu o populație de 1.093 suflete de țărani români; biserică; școală elementară rusească; 480 vite mari”¹⁴³⁹.

STOICANI

(pe Prut, în Covurlui, lângă Brănești, Galați).

¹⁴³⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 70, pp. 65, 66

¹⁴³⁹ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 197

1774, iunie 5: Satul **Stoicanii**, ținutul Covurluiului, ocolul Prutului, avea, după recensământul lui Rumeanțev¹⁴⁴⁰. **Birnici:** Toader Maravela / Ion Maravela / Iordachi Maravela / Ștefan Gogoneț / Costandin Coidan / Vasile Chițibaș / Stoica Corpaci / Ștefan Ariton / Pricopie Ariton / Vasilache Liță / Dimofte Liță / Sandul Liță / Gligore Maravela / Stanciul sin (fiu) lui Radul / Neculiță Cărăiman / Cârste Acsintii / Gheorghe biv (fost) vornic / Ștefan al Măricăi / Sandul, cojocar / Dănăilă / Tănăsii Lacătă / Ion Ciuciul / Iacob / Istrate / Micul Zgaba / Lazor Butuce / Drăgoi Gavăț / Alicsandru Roșca / Năstasii Haineroșii / Leon Nicul / Lupașco Vartic / Apostol Nicoară / Gheorghe, sârbul / Sandul Momole / Stanciul, muntean / Gavril Beșliaga / Lefter brat (frate) lui Gavril / Ioniță Chichirniță / Dănilă nepot Răducului / Opre Chichirniță / Pascul Toboș / Barbul zet (ginere) lui Pascul / Stoica Topor / Doniță / Vasile Topor / Nistor Calmare / Ion, mocan / Melinte Topor / Dumitrașco Mircia / Andrei Maravela / Sandul fiul lui Andrei Maravela / Petre a Șchioapei / Lupul / Paraschiv, vornic. // **Rufeturi:** Ion, rachier, păscar (pescar – n. n.) al dumisale spătarului Costache Conache / Alicsandru, rachier, pescar, tij (la fel) / Ștefan, rachier, pescar la fel al căpitanului Ioniță Negrii / Flore, pescar, la fel / Ioana, văduvă / Nastasia Neguliasă, văduvă.

1902: „**Stoicani**, sat în județul Covurlui, comuna Foltești, plasa Prutul, în partea sud-vest a comunei, lângă Prut. Are 410 suflete și o biserică”¹⁴⁴¹.

¹⁴⁴⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 88

¹⁴⁴¹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 471

STOILEȘTI

(Stoenești, azi Stoilești, comuna Vutcani, Vaslui).

1636, octombrie 15: Zapisul Ștefanei, fata lui Ionașco David din Văleni ot volost Fălciu, prin care mărturisește că s-a „tocmit cu jupânul Scărlet din **Zori-leni** (Zorleni, comuna Zorleni, Vaslui), de i-am vândut partea mea de ocină din **Văleni** (comuna Viișoara, Vaslui), drept 15 galbeni, dinaintea jupânului Chicoș șetrarul cel mare, Ursul aprodul ot **Zmiiani** (comuna Băcani, Vaslui), Gligorașco, Dumitrașco Gheuca fost vornic, Simion Oana din **Stoenești** (azi Stoilești, comuna Vutcani, Vaslui), Pavăl aprod ot **Olănești** (înglobat în Chițcani, comuna Costești, Vaslui) și mulți oameni buni”¹⁴⁴².

STOILEȘTI

(lângă Draxeni, Vaslui).

1617: Ispisoc de judecată de la Radul voievod, după ce „fiii Pătrășcoaei au pârât cu pâră mare pe vornicului Băseanul pentru jumătatea de sus din satul **Boțești**, care i s-a venit lui a o cumpăra în două dăți: 100 ughi (ducați ungurești) a dat fraților lui Costil, iar altă 100 ughi

¹⁴⁴² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 540, p. 590

a dat lui Toader stolnicul, pentru că a fost luată de către Eremia Moghilă vodă pentru hiclenie, când a venit Costil cu răzvan voievod asupra țării noastre; a treia 100 ughi a fost cheltuit-o pentru biserică, ce a fost pustie de mulți ani, și altă cheltuială, căci a făcut două iazuri, case, mori, stupi, clopotniță și multe cheltuieli, și le-a fost dată lor zi în două săptămâni, pe obiceiul țării, din luna aprilie, 29 zile, în două săptămâni, și când a fost zi, ei n-au întors nimic... Pentru aceea, fiii Pătrășcoae au rămas... / Și de asemenea, întărim lui Băseanul și jupânesei lui Varvara, fata lui Petre Hohulea, nepoată lui Dumitru Hohulea vornic, din drese ce a avut bunicul ei de la Iliaș voievod, satul **Șofrănești** pe Șacovăț, cu mori pe Șacovăț, ce-i sunt ei cumpăratură de la Andreica, ureadnic de Bădeuți, pentru 700 zloți tătarești. / Și iarăși am întprît Băseanului vornic ocina ce a cumpărat de la Gheanghe, fiul lui Io-nașco, nepot Savei, a patra parte de sat **Țibănești** pe Șacovăț, cu loc de moară în Șacovăț, pentru 50 taleri curați. / Și iarăși i-am întărit a patra parte din **Răzina** pe Nistru, cumpărată de la Candachia, fata Magdalinei, nepoata Petrei Hohulea, drept 25 talei. / Și iarăși i-a, întărit lui a patra parte din **Stoilești** pe Rebricea, cum-părată de la Pătrașco și Ion, fiii lui Lazor Cercel, pentru 25 ughi. / Și jumătate din satul **Crăciunești**, ce-l la obârșia apei Goliei, din jumătate a treia parte, cumpărată de la Arsenie, fiul Malei, nepot Annei, și de la nepoții ei Roma, și Anton și Platon, fiii Neagului, nepoți Sorei, și de la unchiul lor Baloș, fiul Sorei, drept 20 taleri curați. / Și jumătate din a treia parte din jumătate de sat **Crăciunești**, cumpărată de la Simion, fiul lui Dumitru, fiul popii Oatu, de la nepoții săi Ignat și Ioan, nepoți Olenii, drept 15 taleri curați. / Și iarăși i-am întărit două părți din jumătatea dinspre răsărit a satului **Tulova**, ce se numește **Glodenii**,

cumpărat de la Gherman și Andronic, feciorii Tacoșei, de la nepoții lor Condrea Lăbușco, Ionașco și Sora, copiii Căcii, și de la frate-său Ion, nepot Nastei, drept 35 taleri curați, din drese de împărțeală ce au avut Nastea și sora ei Tacoșa de la bătrânul Petru voievod. / Și iarăși, a patra parte din jumătatea dinspre apus jumătate din același sat Glodeni, cumpărat cu 30 ughi galbeni (ducați ungurești de aur). / Și a patra parte din satul **Scănteae**, ce a cumpărat-o de la Toader, Mihail și Drăghina Scăntee, copiii lui Scăntee, nepoți lui Trifan, drept 26 ughi galbeni. / Și iarăși, a patra parte din jumă-tate de sat **Tulova**, ce se numește **Glodeni**, dinspre apus, cumpărată de la Vasilca, fata Nastasiei, nepoata lui Ionașco Fărăraș, drept 12 taleri curați. / Și iarăși, din a patra parte, trei părți, și din a cincea parte, a treia parte, cumpărătură din jumătatea de jos a satului **Boțești**, de la Miron, fecior lui Nebojatco, nepot lui Ilie Boțescul, de la Costea și Mihail, fiii lui Vasile, nepoți iarăși lui Ilie Boțescul, pentru 100 ughi galbeni, din drese ce au avut de împărțeală de la bătrânul Petru voievod. / Și a patra parte din satul **Boțești**, o parte și jumătate din a cincea parte, și o parte și jumătate de la Ionașco, Gavril, Sofronia, Buna, Cristina, Vasile și Pătrașco, fiii lui Oană, nepoți lui Ilie Boțescul, drept 50 ughi galbeni. / Și iarăși i-am întărit, din jumătatea de sus a satului **Vulturești**, partea Sorei, fata Copăceanului, nepoata Oanei, drept 80 ughi galbeni. / Și a patra parte dintr-o seliște **Nicorița** pe Rebricea cea mică, care acum se numește **Hilimănești**, și din altă parte, cumpărătură de la Tudora Varticoae, nepoata Cristinei, fata Siminei, drept 300 zloți tătarești. / Și iarăși, din cea de jos a treia parte din satul **Miclăușenii**, ce se numește **Graurii**, 12 pământuri din toate țarinile, cumpărate de la Solomia, fata lui Ion Graur, drept 20 ughi

galbeni. / Și iarăși i-am întărit un loc de prisacă pe Bârlad, din sus de satul **Dobroslăvești**, cumpăratură de la Mărica, Ana și Costanda, fiii lui Oțâl”¹⁴⁴³.

1641, martie 9: Ignat dăruiește „hiastrului meu Ștefan și lui Pavăl, și mai vârtos lui Ștefan, că m-a ținut din tinerețe, până în bătrânețe, și cuvântul nu mi-a întors... partea mea de ocină din satul **Stoilești**, câtă se va alege partea lui Simion, jumătate, așijderi și la **Mușătești**, partea din jos, ce este lângă a **Coticerilor** hotărâtă din movila lui Vodă, până în dealul Lohanului, tij (la fel) mai sus, pe lângă casa Gligorcii, pe din jos 40 de pași, cumpăratură tătâne-său iarăși din movila lui Vodă, până în dealul Lohanului... / Așijderi, și pe Racova, jumătate din satul **Dumbrăveni** și, la **Grăcini**, jumătate de bătrân... dinaintea Savii, lui Dumitrașcu, frățâne-său Gavriliță și Mihălce de **Coticeri**, popii Ionașco, Stratului, Vasile și Cozmii ot **Stoilești**, Dumitru ot **Mușătești** și alți oameni buni”¹⁴⁴⁴.

1643, aprilie 5: „În Lunea Paștilor, înaintea poporului satului **Leoști** (comuna Pădureni, Vaslui)”. Drojea, fratele lui Nan, din satul **Stoilești** (lângă Draxeni, Vaslui), care dăruise „o moșie a mea Savei din **Cășoteni** (fostul Sârbi, lângă Târzii, Vaslui), dacă-am sărăcit și am îmbătrânit, să ne ție și să ne grijească”, anulează zapisul cel vechi, pentru că „el nu s-a ținut de ce am grăit, ci ne-a lăsat în nevoi și mult amar de am pățit, și pe fiica mea o au omorât păgânii. Deci acum eu am făcut această scrisoare și mărturie, cum să n-aibă Sava nici o treabă cu acel loc ce

¹⁴⁴³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, pp. 121-129

¹⁴⁴⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XXI, Iași 1929, p. 45

am zis că-i voi da; nedat să fie de mine, căci el s-a scăpat de ce-a grăit”. Mărturia a fost semnată de Ipatie, Grigorie, Andrei, Isaiu, Andronic și popa din **Leoști**, Toader de **Crăsnășeni** (comuna Tătărăni, Vaslui), Nica ot **Miclești** (comuna Miclești, Vaslui), cu o adău-gire: „Deci eu îi dau acea ocină Moisei și feciorilor Moisăi, să fie de la mine a lor ocină și dătătură”¹⁴⁴⁵.

1643, iulie 17: Ilisafra, fata lui Prebici logofăt, și fiii ei Ioviță, Dabija, Arvasiia și Afteniia, nepoți lui Prebici, vând fraților Scherlet și Aiopul de **Zorileni** (comuna Zorleni, Vaslui), drept 90 lei bătuți, „o seliște de sat, anume **Negoști** (comuna Banca, Vaslui), ce sunt în ținutul Bârladului, dinspre răsărit, ce se împreună cu hotarul **Bojoranilor** (Bojorăni, comuna Zorleni, Vaslui)... Și drese domnești ce aveam pe cele moșii sunt pe mâna seminției noastre, jupânesei Focci uricarul. / Și în această tocmeală au fost Păparea de **Mihilașea** (Mihăilașa, comuna Telenești, județul Orhei, Moldova), de ținutul Orheiului, Ureche de **Inești** (comuna Inești, județul Orhei, Moldova), Nuor, popa Vasilie și Ionașco, fratele lui Nuor de **Telenești** (comuna Telenești, județul Orhei, Moldova), Simion diac de **Stoilești** (lângă Draxeni, Vaslui) și Toader ot **Batinești** (comuna Perieni, Vaslui). Și eu, Ștefan Rangu, m-am prilejit acolo și s-au rugat de am scris”¹⁴⁴⁶.

STOINEȘTI

¹⁴⁴⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 68, p. 78

¹⁴⁴⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 130, p. 128

(sat în Cârligătură, Iași).

1625, iunie 27: Zapisul de mărturie al lui Gavril Albici din **Bătrânești**, Mierăuță, Moisei, Tudosie și Chirilă din **Românești**, Simion din **Cogești** și Gligorie de **Stoinești** despre „cum s-au tocmnit dinaintea noastră Gheorghe, feciorul lui Ștefan de **Toderești**, cu Dumitrașco Fulger, ca să rază din curtenie pe Gheorghe, feciorul lui Ștefan, și să-i dea casa tătâne-său, lui Ștefan, cu parte de loc ce au cumpărat tată-său Ștefan de la Cârste, feciorul Anușcăi, în satul Toderești, din dres de la Gașpar vodă, și să-i mai dea o puțină de miere, drept 11 taleri, ce are de la Iordachi. Deci, de acum, înainte, să fie grija lui Fulger de acea curtenie, iar Gheorghe să fie slobod, numai să plătească cîsla țărănească”¹⁴⁴⁷.

1641, aprilie 21: Întărit de Vasile Lupu voievod logofătului Racoviță Cehan și soției sale Tofana, care primesc ispisoace pentru „satul **Bălăsineștii**, ce-i în ținutul Hotinului, cu iazuri și moară în apa Viliei, cumpă-rătură de la Tudori fost pârcălab, pentru 19 ughi galbeni (ducați ungurești de aur), căci le-a fost lor moșie de la mătușa lor Cristina pârcălăboaie; / partea lor din satul **Solești**, ce-i în ținutul Vasluiului; / a treia parte din satul **Moiceștii**, ce-i pe apa Vasluiului, în același ținut, cumpă-rătură de la Vasile Nădăbaico din Solești, drept 20 ughi galbeni; / ce i se va alege partea Loghinei și a lui Visarion Bogza călugăr, fiii lui Bogza logofătul, din satul **Vilnești**, din același ținut, cumpărată cu 25 ughi galbeni; / partea Tudorei și Căzacei, fetele Dochiei, din satul **Fereștii**, tot în același ținut,

¹⁴⁴⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 351, p. 425

cumpărată cu 10 ughi galbeni; / altă parte, câtă i se va alege Antemiei, din satul **Făstăci**, din partea din jos, din același ținut, cumpărată de la Ștefan Cizman, fiul Antemiei, drept 10 ughi; / și un iaz din satul Făstăci, din partea de sus, cu loc de prisacă, cumpărat de la Gavrilaş, fiul lui Miron, drept 25 taleri de argint; / satul **Stănilești**, ce-i pe Prut, în ținutul Fălciului, care a fost domnesc și a dat și a miluit Ștefan voievod pe unchiul său Cehan vornic, iar după moartea lui Ionașco Cehan vornic, domnia mea luat-am acel sat; și după aceea am dat și am miluit pe boiarinul domniei mele, iar el mi-a dat doi cai buni; / satul **Cărstănici**, ce este în același ținut al Fălciului, și satul **Stoinești** la Prut, în același ținut, și satul **Bărboșii**, ce-i pe apa Moisiia, în același ținut, și încă satul **Siliștenii**, din același ținut, cumpărătura tatălui său Petre Cehan de la fiii Silișteanului din Bârlad, și iarăși o parte de ocină din satul **Răicenii**, cumpărătura părintelui său Petre Cehan; / și iarăși îi întărim un bătrân, cât i se va alege, din satul **Răspopi**, din același ținut al Fălciului, și iarăși un bătrân din satul **Pogănești**, ce-i în ținutul Lăpușnei, din același uric, care acele două părți din Răspopi și din Pogănești a fost dat Răcoviță Cehan 50 ughi galbeni, în mâinile lui Ureche vornic pentru Barna, fiul Urâtei, și pentru Balan, și a plătit capul lor de la moarte, și n-a avut cu ce plăti dinspre Toader Cehan fost sulger, și a dat cele părți de ocină sin satele Răspopi și Pogănești pentru cei bani și pentru cel cal; / și iarăși le întărim ale lor drete moșii, ce a avut tatăl lor Pătrașco fost logofăt de la Constantin voievod, satul **Storeștii** și **Șendreni**, cu loc de heleșteu în apa satului, ce-s în ținutul Hârlăului”¹⁴⁴⁸.

¹⁴⁴⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 281-288

STOILEȘTI

(pe Putna, Vrancea).

1698, februarie 25: Întărit de Antioh Constantin (Cantemir) voievod fostului comis Ilie Catargiul, feciorul lui Apostol Catargiul, și jupânesei Safta, fata lui Iordache Ruset mare vistiernic, nepoată de fiică răposatului domn Evstratie Dabija vodă, care primesc ispisoc pentru moșiile „din drese domnești și din zăpise de cumpărături ce-a cumpărat răposatul domn Dabija vodă, satul întreg **Crainicii** în Polocin, cu vecini, cu locuri de heleșteu, de moară și de pod în apa Siretului, ce este la ținutul Putnei, jumătate de sat ce-a fost schimbătură cu Neculai Buhuș logofăt... i-a dat Dabija vodă lui Buhuș, pentru jumătate de sat Crainici, satul **Tămășeanii** (sau Tămășoani, raio-nul Vulcănești¹⁴⁴⁹, Moldova) pe Prut, în ținutul Iașilor, iar jumătate din satul Crainici, partea din sus, a cumpărat-o de la Gavril, popa Cornilie feciorul popii Hilohie, și de la seminția lor frații Necula, Vasile și Loghin, drept 400 lei bătuți. / Și satul **Poenariul**, din jos de Crainici, ce se hotărăște cu Crainici, cu Covrigul și cu alte bălți de pește, cumpărătură Dabijeii vodă de la mulți răzeși, drept 185 galbeni, cum arată zăpisele de la Vasile vodă. / Și satul **Sucmezăul**, cu **Rogoazăle**, iar la ținutul Putnei, cu vecini, cu moară cu heleșteu, ce se hotărăște cu Mățcani, cumpărat de Dabija vodă de la Irimia Nădabaico cel bătrân

¹⁴⁴⁹ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 254

și de la feciorii lui Cozmiță și Nastasia, drept 400 lei bătuți... / și satul **Mățcanii**, iarăși în ținutul Putnei, pe Polocin, cu vecini, cu moară cu heleșteu, care a fost danie de la Gheorghe Ștefan voievod Dabijeii vodă pentru 700 taleri ce i-a fost dat Dabija, în boierie, pentru treaba țării, care sat Mățcani l-a fost cumpărat Iorga postelnic cu jupâneasa sa, fata lui Trufandă, și după moartea Iorgăi, neavând feciori, fiind Iorga văr primar cu Vasile vodă, a rămas acel sat domnesc și, domnindu-se, pe urmă, Gheorghe Ștefan vodă, l-a dat danie Dabijeii, pentru acei bani, iar mai pe urmă, sculându-se rudele Iorgăi, de-au tras parte, Dabija încă le-a mai dat 500 lei, ca să nu mai aibă treabă cu acel sat Mățcani... / Și satul **Baloteștii**, la ținutul Putnei, pe Zăbrăuț, pentru care a fost dat Dabija vodă 600 de galbeni pentru nevoile oamenilor din Balo-tești, la domnia lui Gheorghe Ștefan, cum arată ispisocul de la Gheorghe Ghica vodă, precum le-a pus zi acelor oameni, să dea acei bani, și nu i-au mai dat, și neavând bani la zi, a rămas satul Dabijeii vodă. / Și părțile din **Bodia**, iarăși la ținutul Putnei, cu vecini, danie Dabijeii de la Gheorghe Ștefan voievod. / Și satul **Domneștii**, iarăși în ținutul Putnei, cu vecini, și satul **Mihăileștii**, din jos de Domnești, și satul **Volovații**, din sus de Domnești, și satul **Făureștii**, din sus de Volovați, ce le-au cumpărat Dabija vodă și Iordache Ruset vistiernic de la mulți răzeși din acele seliști, cum arată zapisele acelor vânzători, și satul **Dănăești**, cumpărătura lui Ilie Catargiul comisul... / Și jumătate de sat **Bârlădeani**, iarăși în ținutul Putnei, cu vad de moară în Sirețel, cumpărătura Dabijeii vodă de la Alexandra, sora Iorgăi, și de la feciorul ei Toderășco, drept 350 lei bătuți. / Și satul **Răcăciunul**, iarăși în ținutul Putnei, cu vecini și cu vaduri de moară, cumpărat de Dabija vodă de la răposatul

Ștefăniță vodă, feciorul răposatului Vasile (Lupu) vodă, cu locuri de fânaț în Vlamnic și cu o poiană ce se cheamă Mărvila, drept 1.000 taleri, care sat a fost al lui Gheorghe Ștefan vodă, și l-a luat Ștefăniță vodă, cu alte moșii, pentru 20.000 taleri, ce-a fost dat Vasile vodă să-i țină Gheorghe Ștefan, pe când era logofăt mare, iar el s-a ridicat cu acei bani, cu ungurii, pe domnia lui Vasile vodă... / Și iarăși alt sat întreg, **Lunca mare**, lângă Răcăciuni, la ținutul Putnei, cumpărat de Dabija vodă și doamna Dafina de la Anușca, femeia lui Dănăilă Vitolt, strănepotul lui Bucium ce-a fost vornic mare, și de la feciorii lor Vasile și Marica, din jumătate de sat Lunca mare, a patra parte, din partea de jos, drept 150 lei bătuți, și iarăși, din jumătate de sat Lunca mare, partea din jos, a patra parte, cumpărată de Dabuja vodă de la Gligorie și femeia lui Tudosca, și de la frații lor Gheorghită, Băluță, Nastasia și Mărica, feciori Artemiei, fetei lui Vitolt, ce-a fost logofăt mare, drept 220 lei, și iarăși, din jumătate de sat Lunca mare, din partea de jos, a patra parte, cumpărată de Dabija vodă de la Gavrilăș și Mărica, feciorii lui Lupașco Vitolt, ce-au fost făcuți cu Aviana, fata lui Ciocârlie, și de la Ștefanși Tofana, iarăși feciorii lui Lupașco Vitolt, făcuți cu Nastasia, nepoata Corpăcioae, drept 150 lei bătuți, și iarăși, din jumătate de sat Lunca mare, din partea din jos, a patra parte, cumpărată de Dabija vodă de la Solca, femeia lui Ilie Băicescul ce-a fost pivnicer, și de la feciorii lor Ansinița și Gavrilăș, drept 220 lei bătuți, care fac aceste cumpărături jumătate de sat, drept 740 lei bătuți, iar jumătate de sat **Lunca mare** a cumpărat-o Dabija vodă de la frații Lupașco și Ionașco de **Mănești**, feciori Acsiniei, nepoți lui Bucium vornicul, drept 600 lei, care s-au făcut, pentru tot satul Lunca mare, drept 1.340 lei; / așijderi satul **Stoilești**, la ținutul Putnei,

pe gârla Putnei din sus, cu vad de moară, ce este de moșie Dabijeii vodă și cumpărătura, ce-a cumpărat un vad de moară de două roate de la Bejan Gheuca mare pitar, drept 40 galbeni, și 2 pământuri de frunte, cu vad de moară și cu casă făcute, cu 3 pogoane de vie, cumpărate de Dabija vodă de la Toader Ciohodarul, drept 60 galbeni, și 4 pământuri în frunte, tot în satul Stoilești, primite danie de Dabija vodă de la Toader Ciohodarul, fecior Sanfirei, nepot lui Vartic vornic, și un vad de moară, cumpărat de la Tudora, fata lui Dragotă, nepoată lui Oțul și Avrămiei, fata lui Pușcă, iar nepoată lui Oțul; / satul **Oleșești**, cu vecini, ce este pe gârla Putnei, din sus, în ținutul Putnei, cumpărat de Dabija voievod de la Pavăl fost logofăt și de la alți răzeși, cu vad de moară și cu vii, drept 330 lei bătuți. / Și satul **Sascut**, ce-a fost moșie Dabijeii vodă și cumpărătură de la răzeși... / și, din 7 bătrâni din satul **Conțăști**, 5 bătrâni, cumpărați de Dabija vodă de la Feona arhimandritul, ce-a fost egumen la Galata și Cașin, drept 500 lei”¹⁴⁵⁰.

STOIȘEȘTI

(pe pârâul Stoeșești, lângă Tămășani și Viltotești, Vaslui).

1546, martie 25: Întărit de Petru (Rareș) lui Badea și femeii lui Mușa, care cumpără, cu 200 zloți tătarești, de la Anghelina, jupâneasa lui Hrană fost vornic, fiica Marușcinei, nepoata lui Jurjea Păntecela, și de la nepoții

¹⁴⁵⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IX, Iași 1914, pp. 189-195

ei Dumitru, Petrea și Todosia, „jumătate de sat din **Stoișești**, de sub făgetul Leahului, partea dinspre apus”¹⁴⁵¹.

1902: „**Stoeșești**, comună rurală în partea de sud-vest a plășii Mijlocul, județul Fălciu, așezată între comunele Țifa-Dodești și Tămășani, la est; Viltotești, la nord și județul Tutova, la sus. Este formată din satul cu același nume, așezat între dealurile Podeiul și Hâncul, în hotar cu județul Tutova. Are o suprafață de 1.430 hectare, cu o populație de 200 familii sau 700 suflete; o școală, înființată la 1881; o biserică, făcută la 1802, cu 1 preot și 1 dascăl; o moară cu aburi. Prin sat trece pârâul Stoeșești, iar primprejur sunt vii și livezi”¹⁴⁵².

STOIȘTI

(sat pe Putna, înglobat în orașul Focșani, Vrancea).

1635, mai 7: Întărit de Vasile Lupu voievod starostelui Dabija, în baza unui zapis de mărturie de la Petre șoltuzul și cei 12 pângari din **Adjud**, „scriind cum au venit înaintea lor Tudora, fata lui Dragotă, nepoata lui Oțâl, și Avrămia, fata lui Pușcă, tij (la fel) nepoata lui Oțâl, și feciorii ei și au vândut un vad de moară, Vadul lui Pușcă, din sus de **Stoiști** (sat pe Putna, înglobat în orașul Focșani, Vrancea) lui Dabija părcălabul, drept 20 taleri numărați, patru boi și două vaci, înaintea preotului Sava, Ionașcul,

¹⁴⁵¹ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, IV, Bârlad 1924, doc. 12, pp. 23-25

¹⁴⁵² Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 473, 474

Mircii și Irimiei din **Păunești** (comuna Pău-nești, Vrancea) și a Iurei din **Bârlădești** (lângă Rădulești, comuna Vânători, Vrancea) și a multor oameni buni”¹⁴⁵³.

STOLNICENI

(pe Jijia, lângă Iepureni, Iași).

1609, octombrie 20: Întărit de Constantin Moghila voievod paharnicului Păcurar, care cumpără, cu 70 taleri, de la Spiridon, fiul Tetei, nepot lui Avraam, din a cincea parte din satul **Stolniceani**, jumătate, ce-i pe Jijia, în ținutul Iașilor”¹⁴⁵⁴.

1902: „**Stolniceni**, sat în partea de nord a comunei Iepureni, plasa Turia, județul Iași, situat pe o costișă, spre vest, pe stânga râului Jijia. Are o suprafață de 757 hectare, cu o populație de 82 familii sau 337 suflete. Vite: 280 vite mari cornute, 802 oi, 59 cai și 70 râmători. Moșia e proprietatea Statului”¹⁴⁵⁵.

¹⁴⁵³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 110, p. 150

¹⁴⁵⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române între 1428-1757*, vol. XXIV, Iași 1930, pp. 101, 102

¹⁴⁵⁵ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 475

STOLNICENI

(pe Gârla Scumpia, comuna Cioropcani,
județul Ungheni, Moldova).

1624, martie 25: Întărit de Radul Mihnea voievod postelnicului Ianache, care obține uric pentru „satul **Stolniceni** (pe Gârla Scumpia, comuna Stolniceni, Iași) pe Gârla și satul **Scumpia** (la gura Săratei, comuna Scum-pia, Iași), care este în ținutul Iași, cumpărătură de la Păscălina, cneaghina lui Lupul Stroici logofăt, și de la fiul ei Ionașco Stroici, pentru 850 ughi ungurești”; / „satul **Glingenii** (Glingeni, județul Bălți, Moldova) în ținutul Soroca, cumpărat de la Prohor, Eftimie, Simion, Nicanor, Daniil și de la tot soborul sfintei mănăstiri Pantocrator, pentru 200 taleri bătuți, cu mori la apa Neagra”; / „satul **Medelenii** (comuna Golăești, Iași), pe amândouă părțile Prutului, cumpărat de la Busca și fiii ei Zabulic, Erina și Elena, și Vasile, fiul lui Maxin, și de la Ionașco Căcă-rează, fiul Mariei, și Dămian și fratele lui Toader, și Necoară fiii Mariei, și de la Iosip, fiul lui Ganea, și sora Ilui, Agafia, și Larion, fiul lui Dănilă, și sora lui Agafia, și de la Anna, fiica lui Fedor, și surorile lui Tudosiia și Țiganca, toți nepoții și strănepoții lui Medeleian, și de la Hilip și Neniul, fiul Maricăi Budoaie, și Nuor și Alixandru, nepoții Budoaiei, pentru 162 de taleri bătuți”; / „două părți din tot satul **Onțești** (lângă Ungheni, județul Ungheni, Moldova), în ținutul Iași, pe care și le-a cum-părat de la Gherman, fiul lui Bâzdâg, și de la toți părinții și frații și verii lor, pentru 150 de taleri bătuți și zece boi... a treia parte, ce se va alege partea lui Barnovschi hatman și a cneaghinei sale, cumpărată de la milostivirile lor, pentru 100 taleri bătuți”.

/ „satul **Cucuiatîi** (raionul Râșcani, Moldova), în ținutul Iași, pe care și l-a cumpărat de la Coste și de la sora lui Ticea, copiii Agafiei și ai lui Nasture, nepoții lui Cîrțiu, și Necoriță, fiul Magdalinei, nepotul lui Ivan, și Isac și sora lui Coschița, copiii Stan-căi, nepoții lui Stan cel bătrîn, și Mărica, fiica Erinei, nepoata lui Văsiu, pentru 95 de ughi buni”; / „satul **Fântânelile** (inclus în Matca, Galați) în ținutul Tecuci, pe care și l-a cumpărat de la Stavăr, fost pârcălab, fiul lui Crăciun, nepotul lui Zbiarea, și de la Nicoară, fiul lui Moșul, nepotul lui Căldărușe, și Iurga, fiul lui Dinga, și Spiridon, fiul lui Mârzea, și Neniul, fiul Stancăi, și Simion, fiul lui Stan, și Bălan și Lepădat, fiii lui Fătul, și Stan, fiul lui Țigui, toți nepoții Coțușei, și Mihăilă, fiul lui Burlă, și Șerban, fiul lui Iepure, nepotul lui Iepure cel bătrîn, pentru 340 de taleri bătuți”; / „satul **Ciocărlianii** (sat pe Gerul, Galați), în ținutul Tecuci, pe Gerul, pe care și l-a cumpărat de la Dumitrașco Ciutacul, fiul Dobrei, și fratele lui, Stancul, nepotul lui Smârcea, și Miron, fiul lui Păcurar, și sora lui, Stanca, și Ion, nepotul lui Păcurar, și Simion, și Puțachi, și Frățilă, toți nepoții lui Smârcea, pentru 100 de ughi roșii”; / „satul **Gurbăneștii** (lângă Hănășenii Noi, județul Cahul, Moldova), în ținutul Chigheciu, pe care și l-a cumpărat de la Sofronia, cneaghina lui Ursu Udrea vornic, și de la fiicele lui, Nastasiia și Anghelina, pentru 350 de taleri bătuți”; / „satul **Poienile Sasului** (satul Sasu, Vrancea), cutul de sus, care este în ținutul Tecuci, pe care l-a luat pentru datoria pe care a avut-o la Iurco logofăt, 300 de ughi galbeni, pe care îi dăduse lui cu împrumut în zilele lui Costandin voievod. Și hotarul acestui sat fusese cotropit de alți oameni care erau împrejurul lui, iar după aceea, în zilele lui Ștefan voievod, s-au dus Ionașco vornic și Cujbă vornic cu carte

domnească și au ales hotarul acestui sat, cu oameni buni, și au pus stâlpi, pe unde a fost vechiul lor hotar de demult”; / „jumătate din satul **Chicoșea** (lângă Corni, Galați) pe Sohului, în ținutul Covurlui, pe care și l-a cumpărat de la Maxin și fratele lui Măteiu, și Trifan, copiii lui Lupul, și Ignat și fratele lui, Istratie, și sora lui Măgdălina, copiii lui Cornea, și verii lor Gligor, fiul lui Simion, și Spiridon, fiul lui Bogdan, pentru 80 de taleri bătuți”; / „jumătate de sat din **Șuș-mănești, care acum se numește Drăgușanii** (Drăgușeni, Galați), în ținutul Covurlui, pe care și l-a cumpărat de la Fodor, și Mihăilă, și Mica, și Nichita, și Eremiia, și Maxenia, toți nepoții și strănepoții Marinei, pentru 80 de taleri bătuți”; / „satul **Șotropenii** (lângă Perieni, Iași) pe Turia, în ținutul Iași, pe care și l-a cumpărat de la Cazaca, cneaghina lui Trifan postelnic, și de la Rusca, sora lui Trifan postelnic, pentru 100 de taleri bătuți”; / „satul **Furtești** (lângă Vertișoiaia, comuna Furtești, Vas-lui), în ținutul Fălciu, pe Prut, pe care și l-a cumpărat de la Movilă și de la fratele lui, Nicoară fost spătar, fiii lui Lazăr pitar, pentru 180 de taleri bătuți”; / „satul **Mărișeni** (comuna Mereșeni, județul Lăpușna, Moldova), în ținutul Lăpușna, și iarăși jumătate din jumătate, pe care și le-a cumpărat de la Ionașco Negruț cel bătrân, pentru 90 de taleri bătuți. Iar dresese pe care le-au avut pentru acest sat, ei au spus că le-au pierdut din pricina tătarilor, când a venit în domnie Ștefan Tomșa voievod”; / „siliștea **Ghermăneștii** (comuna Drânceni, Vaslui), în ținutul Fălciu, pe râul Bârlad, pe care și-a cumpărat-o de la Movilită fost pârcălab și de la fiul lui, Lazor, și de la Toader nepotul lui, fiul lui Nicoară, pentru 120 de ughi galbeni”; / „satul **Punteșenii** (Punțișeni, Vaslui), în ținutul Tutova, pe care și l-a cumpărat de la Simion, fiul lui

Nicoară Barza, nepotul lui Costin, strănepotul lui Trifa și al lui Toma, și de la Dumitru, fiul lui Ionașco Barzica, nepotul lui Costin, și de la Sirbul, fiul lui Ghiorghe, nepotul lui Nistor, și Nicoară, fiul lui Petrea, și Toader, fiul lui Filip Pătea, și toți nepoții și strănepoții lui Trif și ai lui Toma, toate părțile lor de moștenire și de cumpărătură, pentru 100 de ughi galbeni. Și a rămas nevândută, din tot satul Punteșeni, dintr-un bătrân, partea lui Costantin și a lui Nistor, ce se va alege partea lor din șase ogoare”¹⁴⁵⁶.

1632, noiembrie 4: Întărit de Alexandru Iliăș voievod mănăstirii Sfântul Sava din Iași, care primește urice pentru „satele anume **Scumpia** (cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova) și **Stolniceni** (comuna Cioropcanii Noi, raionul Ungheni, Moldova) și **Șetrăreni** (azi Stejarii, comuna Țigănași, Iași), care sunt în ținutul Iași, care sate au fost drepte ocini și cumpărături ale lui Enache postelnic și a dat și miluit sfânta mănăstire, pen-tru pomenirea lui și pentru sufletele părinților lui”¹⁴⁵⁷.

1633, martie 6: Întărit de Alexandru Iliăș voievod mănăstirii Sfântul Sava din Iași, care primește urice pentru „satul **Stolniceni** (comuna Cioropcanii noi, raionul Ungheni, Moldova) pe Gârlă și cu loc de iaz în Gârlă, și cu cătunele sale, **Stroiceni** (comuna Cioropcanii noi, ra-ionul Ungheni, Moldova) și **Vlășineasa** (comuna Ciorop-canii noi, raionul Ungheni, Moldova), și alt cătun, care se numește **Scumpia** (raionul Fălești, Moldova), și, de asemenea, satul **Șetrăreni** (azi Stejarii, comuna Țigănași, Iași), care sunt în ținutul Iași, care sate au fost drepte ocini

¹⁴⁵⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 182, pp. 243-248

¹⁴⁵⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 240, pp. 298, 299

și cumpărături ale răposatului Enachie postelnic... cum scrie în testamentul lui, cu mare blestem”¹⁴⁵⁸.

1635, martie 27: Întărit de Vasile Lupu voievod mănăstirii Sfântul Sava din Iași, care primește uric pentru „satul **Gurbăneștii** (lângă Hănăsenii Noi, raionul Leova, Moldova), unde este **Târgul Sărății** (adică satul Gurbănești), mai sus de gura Sărății, cu vad de mori la Prut și cu mori gata și cu o bucată de pământ din hotarul **Alboteștilor** (raionul Leova, Moldova), loc pentru un sat la dura Sărății, care este în ținutul Chigheciului, și de ase-menea satul **Drujeni** (raionul Leova, Moldova), pe râul Prut, și **Budeștii** (raionul Leova, Moldova), și **Furteștii** (comuna Vetrișoaia, Vaslui), și **Vlășineștii** (raionul Leova, Moldova), în același ținut al Chigheciului, și de asemenea **Stolniceni** (comuna Cioropcani, raionul Un-gheni, Moldova), pe Gârlă, și cu loc de iazuri, și Gârla și cu pricururile sale **Stroiceni** (cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova) și **Vlășineasa** (cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova), și alt pricut, care se numește **Scumpia** (cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova), și satul **Șetrărenii** (azi Stejari, comuna Țigănași, Iași), care este în ținutul Iașilor, și de asemenea satul **Gligenii** (Hlijeni, comuna Hlijeni, raionul Șoldănești, Moldova), care este în ținutul Sorociei, care acele sate fuseseră drepte ocini și cumpărături ale răposatului Enache postelnic, iar când a murit a dat și a miluit acea sfântă mănăstire”¹⁴⁵⁹.

¹⁴⁵⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 306, pp. 392, 393

¹⁴⁵⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 76, pp. 92-95

STOLNICENI

(pe Siret, comuna Stolniceni-Prăjescu, Iași).

1522, iunie 26: Întărit de Ștefan (cel Tânăr) voievod lui Gavril Calapod, fiul lui Petre stolnic, care primește uric pentru moșiile „cumpărături și schimbături ale părintelui său Petre stolnic, din ale lui drepte urice de la străbunul nostru Alexandru voievod și din drese de la bunul domniei mele Ștefan vodă, satul pe Siret, trei părți de sat (**Stolniceni**, viitorul Stolniceni-Prăjescul), unde a fost curtea lui Petre stolnic, și satul anume **Purcelești**, cu mori, și satul **Vlădești**, lângă Purcelești, și satul **Brătieștii**, și cumpărătura mamei sale Chiraca, satul pe Siret anume **Borileștii**, cu mori pe Siret”¹⁴⁶⁰.

1609, ianuarie 22: Întărit de Constantin Moghila voievod lui Nicoară Prăjescul și, respectiv, Toader Calapod mare hânsar, fiul lui Pătrașco Calapod nepot lui Petru fost stolnic, și copiii săi Gheorghe și Elinca, după un schimb de sate, prin care Nicoară Prăjescul primește „jumătate de sat **Stolniceni** la Siret, cu vad de moară în

¹⁴⁶⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XXI, Iași 1929, pp. 88-90

Siret și cu vad de moară în apa Purceleștilor, unde se numește la Piscu, cu bălți de pește la țărmurile Siretului și cu jumătate din râtul cu fânețe ce este și cu livezi, cu curături și cu râmnice”, dând, la schimb, lui Toader Calapod „satul **Boldeștii**, cu toți vecinii și cu baltă și cu mori, și seliștea **Sârbii**, ce este lângă acel hotar, și cu heleștee, ce-s în ținutul Sucevei; și iarăși, loc de 5 case în satul **Oncești**, ce îi este lui cumpăratură pentru 100 ughi (du-cați ungurești), în ținutul Romanului”¹⁴⁶¹.

1618, martie 11: Întărit de Radul (Mihnea) voievod vistiernicului Nicoară Prăjescul, care cumpără de la Părasca, fata Tudosiei, sora lui Calapod, care obținuse carte de împuternicire pentru „partea de ocină ce i se va alege dinspre frații ei, anume Ștefan, Baico, Palaghia, Ghiurghe, Ifrim și Ionașco din satul **Stolniceani**, ce sunt pe Siret, în ținutul Sucevei”, acea parte, „cu 4 case și cu curtea lui Calapod... și să nu mai aibă nici o pricină Nicoară Prăjescul dinspre frații Părascăi – un astfel de om să aibă o dare gloabă porții domniei mele 50 boi”¹⁴⁶².

1619, mai 23: Nicoară Prăjescul vistiernic cumpără, cu 100 ughi (ducați ungurești), de la Gheorghe, fiul lui Grigore Sulițaș și al Tudosiei, nepot lui Calapod din Stolniceni, „din jumătate de sat **Stolniceni**, a opta parte”¹⁴⁶³.

1621, mai 12: Zapisul marilor boieri, în care mărturisesc cum au venit frații Lupul Prăjescul, Ionașco și Baico vornic „și tocmitu-s-au înaintea noastră Lupul cu

¹⁴⁶¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XXI, Iași 1929, pp. 169-172

¹⁴⁶² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XXI, Iași 1929, pp. 196, 197

¹⁴⁶³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XXI, Iași 1929, pp. 208-210

Ionașco și Baico... și a dat Baico Lupului Prăjescul și lui Ionașco din satul **Stolniceni**, din jumătate de sat, care se împarte în 8 părți, partea lui și partea nepoatei sale Sanhira, pe din jos de vechea curte, peste pârau, cu loc de moară la Piscu și cu bălți de pește, iar Lupul și Ionașco i-au dat un sat, anume **Războianii** pe Pârâul Alb, cu vad de moară în aceeași apă și cu loc de jir în bucovină, ce-i în ținutul Neamțului”¹⁴⁶⁴.

1625, martie 22: Întărit de Radul voievod lui Ionașco, fiul lui Nicoară Prăjescul, fost vistiernic, care, în baza unui zapis de mărturie, în care marii boieri scriau „cum a venit înaintea lor Ghiorghie, fiul lui Gligorie Sulițașul, și Todossia, nepoata lui Calapod din Stolniceni... i-au vândut, din jumătate de sat **Stolniceni**, a opta parte... pentru 100 de ughi (ducați ungurești)”¹⁴⁶⁵.

1625, martie 22: Întărit de Radul voievod lui Ionașco, fiul lui Nicoară Prăjescul, fost vistiernic, care, în baza unui zapis de mărturie, în care marii boieri scriau „cum au venit înaintea lor Efrim și Palaghîia, fiii Todossiei, nepoții lui Calapod... și au vândut, din jumătate de sat din Stolniceni, din partea de jos, din a opta parte două părți, cu tot venitul și cu vecini în partea lui Efrim, anume Drăgan, Oniul și Nicoară, toți cu case, și în partea Palaghiei, iarăși vecinii anume Pătrul și Grăotă... partea lui Efrim drept 150 taleri bătuți și partea Palaghiei iarăși drept 150 taleri bătuți”¹⁴⁶⁶.

¹⁴⁶⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XXI, Iași 1929, pp. 231, 232

¹⁴⁶⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 297, pp. 366-368

¹⁴⁶⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 298, pp. 368, 369

1625, aprilie 23: Zapis de mărturie de la Samfira, fata Acseniei, care a „avut, din jumătate de sat de Stolniceni, a opta parte” și, după ce a „întrebat pe toți unchii mei de față, ei m-au lăsat și am vândut acea parte a mea... ce este în hotarul **Purceleștilor** (sat inclus în Stolniceni, Iași)... jupânului Ionașco Prăjescu, drept 120 taleri bani buni”¹⁴⁶⁷. Martori care întăresc zapisul sunt fostul hatman Gligorie Ciolpan, Gligorie Bolșea de **Do-brulești** (sat pe Moldova, inclus în Cristești, Iași), Popo-vici de **Năvrăpești** (sat pe Moldova, Iași), Grecul de **Pășcani** (orașul Pașcani, Iași), Vasilie de **Ciupești** (sat înglobat în Stolniceni-Prăjescu, Iași), Andonie, Toader sin Hireasca din **Hăsnășeni** (înglobat în Cogeasca, comu-na Lețcani, Iași), Ionașco Năvală de **Soci** (sat, Iași), Constantin vistiernic și Pătrașco Ciogolea de **Vlădești** (sat pe Siret, inclus în Purcelești, comuna Stolniceni-Prăjescu, Iași), popa Pahomie de **Stolniceni**.

1625, august 31: Scrisoarea uricarului Borăleanu despre „stâlpirea satului **Purcilești** (Pucelești, sat cu mori pe Siret, lângă Stolniceni-Prăjescu, Iași), să fie în două”, împărțit între Ionașco Tăbârță, fost vornic în Suceava, și Ionașco Prăjescu. „Și am pus stâlpii: unul în mijlocul satului, la un colți de grădină a lui Ionașco Măciuniță din sus, și de-aici de-a dreptul locului am pus stâlpi și de-o parte de vale, și de ceea. Și într-această tocmeală au fost: Gligorie Ciolpan spătarul, Constantin Adam, Iurașco Adam și Pătrașco ot **Vlădești** (în satul Purcelești, comuna Stolniceni-Prăjescu, Iași), Grecul ot **Pășcani** (viitorul oraș Pașcani), Andonie și Toader a Herescăi ot **Hăsnășeni** (lângă Buruienești, comuna Doljești, Neamț), Larion ot

¹⁴⁶⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 312, p. 384

Băloșești ot volost Roman (lângă Buruienești, comuna Doljești, Neamț), Țopa ot **Stolniceni** (sat pe Siret, Iași) și alți oameni buni și bătrâni”¹⁴⁶⁸.

1628, martie 7: Zapisul marelui spătar Savin și al altor boieri, prin care mărturisesc faptul că, în fața lor, Sanfira, fiica Axiniei, nepoata lui Gligorie sulițaș, strănepoata lui Calapod bătrînul, a vîndut, pentru 80 taleri numărați, lui Ionașco Prăjescul, „din jumătatea de jos a satului **Stolniceni**, a opta parte, cu loc de moară până la Piscu, pe pârâul Purceleștilor, și cu tot venitul”¹⁴⁶⁹.

1632, aprilie 18: Cartea de împuternicire a lui Alexandru Iliaș voievod lui Ionașco Prăjescul din **Stolniceni**, care, în baza unui zapis „de la mulți oameni buni, anume Tpader Șoldan și Zupcă fost vornic de **Hârlău**, Pătrașco Ciogolea, Costantin și Iurașco de **Vlădești**, Mierăuță, Hărăscul și Andonie din **Hăsnășeni**, Vasilie din **Ciupești**, Borșea din **Dobrulești**, primește uric pentru o moșie în „satul **Băloșești**, din ținutul Sucevei”, pe care o cumpărase, cu 50 de taleri bătuți, de la Anghelina, soția lui Pătrașco Capșea pitărel, fiica lui Toader din Băloșești”¹⁴⁷⁰.

1636, martie 20: Întărit, prin ispisoc de judecată, de Vasile Lupu voievod vistiernicului Dumitru Buhuși, care se pârâse cu frații Lupul și Ionașco Prăjescul „pentru satul **Boldești**, zicând Lupul Prăjescul că acel sat a fost cumpărătură, mai demult, tătâne-său Necoară Prăjescul, și

¹⁴⁶⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 370, pp. 439, 440

¹⁴⁶⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 321, pp. 436, 437

¹⁴⁷⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 26, pp. 22, 23

i se cade să cumpere acel sat. / Deci Domnia Mea am socotit, după legea țării, și-am aflat că Necoară Prăjescul a schimbat acea cumpărătură cu Calapod și a luat pentru Boldești, altă moșie, **Stolnicenii**, unde sunt casele lui Ionașco Prăjescul... Deci au rămas Lupul și Ionașco Prăjescul din toată legea țării”¹⁴⁷¹.

1774, iunie: Satul **Stolnicenii**, al jicniceresei Alecsandra, ocolul Satele de la Suceavă, după recensământul lui Rumeanțev¹⁴⁷², avea **toată suma caselor 15**. Scădere rufeturi 2: 1 popă, 1 văduvă. Rămân birnici 13. / **Birnici**: Radu Schin, slugă / Ilii, argat / Ion, argat / Manole, vizitiu / Ștefan, crav / Petre Epure / Iftimi Țifo / Lupul, ungurian / Andrei Țifo / Ion, rotariu / Isac fiul lui Vârlan / Vârlan / Sandul. // **Rufeturi**: Popa Costandin / Ioana, săracă.

1902: „**Stolniceni**, comună rurală în județul Suceava, numită și Stolniceni-Prăjescu, situată la sud-estul plășii Siretul de jos, la 53 km de Fălticeni. Se înveci-nează, la est, cu comuna Ruginoasa; la vest, cu comunele Mirosălvești și Pășcani; la sud, cu județul Roman, și la nord, cu comuna Pășcani. Are forma unui poligon neregulat, înclinat spre est, spre albia Siretului. Se compune din satele Stolniceni-Prăjescului și Cosmești, cu reședința în cel dintâi. Are o populație de 1.852 suflete; 3 biserici, deservite de 2 preoți și 4 cântăreți; 2 școale mixte. Vite: 67 cai, 340 boi, 230 vaci, 1.800 oi și 100 porci. E udată de râul Siretul, cu micii afluenți Purcilești, Pietrișul, Pârâul din Bahnă, Gârla Morii, pârâul Hermeziul și alte vreo 4

¹⁴⁷¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 367, pp. 414, 415

¹⁴⁷² ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 286

pârâiașe. Suprafața teritoriului comunci e de 2.796 fălci. Împroprietăriți, în 1864, sunt 157 frunțași, 64 pălmași și 115 codași, stăpânind 851 fălci. / **Stolniceni-Prăjescu**, sat pe moșia și în comuna cu același nume, așezat pe podișul, coastele și poalele dealurilor Troian și Ciupești. Vatra satului ocupă 23 fălci, cu o populație de 891 suflete. Împroprietăriți în 1864 sunt: 63 frunțași, 24 pălmași și 37 codași, stăpânind 334,5 fălci. Are 2 biserici, una cu hramul Sf. Gheorghe, zidită, în 1823, de logofătul Ioan Prăjescu și soția sa Sultana, deservită de 1 preot, 1 diacon și 2 cântăreți; cealaltă, de lemn, în jurul căreia e cimitirul satului Stolniceni, pe locul desființatului sat Pur-cilești; o școală mixtă, înființată în 1865. Drumurile principale sunt: la Pășcani (3 km), la Cozmești (4 km), la Ciohoreni (10 km) și la Brătești (6 km)”¹⁴⁷³.

STOLNICENI

(lângă Zănești, comuna Zănești, Neamț).

1637, februarie 2: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce s-au pârât de față Larion din **Porcești** (azi Moldoveni, comuna Moldoveni, Neamț), Larion din **Stolniceni** (lângă Zănești, comuna Zănești, Neamț), din ținutul Neamțului, și Toma din **Piticeni** (Chiticieni, comuna Secuieni, Bacău), din ținutul Roman cu fostul mare pitar Apostol „pentru niște părți de ocină din

¹⁴⁷³ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 475, 476

satul **Băloșești** (lângă Buruienеști, comuna Doljești, Neamț), din ținutul Romanului, pe care părți le-a cumpărat Apostol de la niște frați ai celor sus scriși, Mierea, Ionașco Sorăce și sora lor din Băloșești. Și a arătat Apostol drese de la Barnovschi voievod și de la Moise voievod... și de la domnia mea, iar acum ei au pârât ca să-i întoarcă banii, pentru că a cumpărat de la verii lor... dar ei toți au știut și s-au aflat de față, când au vândut verii lor acea ocină și n-au întors atunci. De aceea, ei au rămas din toată legea noastră și a țării”¹⁴⁷⁴.

STOLNICENI

(comuna Viișoara, Vaslui).

1637, octombrie 25: Popa Gligorie din **Mălăești** (comuna Vutcani, Vaslui) și preoteasa lui Măriica, nepoata lui Frunteș din Belciug, de pe apa Bârladului, din ținutul Fălciului, vinde lui Ionașco, nepotul lui Nicoară hatmanul, „partea de ocină din sat de **Stolniceni** (comuna Viișoara, Vaslui), din **Dăncești** (comuna Viișoara, Vaslui) și din **Belciug** (comuna Viișoara, Vaslui), pe hotarul lui Frunteș... Și în tocmeala noastră au fost Gavrița, Ipatie, Vlad, Bălan și Drăgoiu stegarul din **Șerbăcani** (Șărbăcani, comuna Viișoara, Vaslui), Istratie ot **Bilțeni** (comuna Lunca Banului, Vaslui) și mulți oameni buni”¹⁴⁷⁵.

¹⁴⁷⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 26, pp. 25, 26

¹⁴⁷⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 207, p. 191

1637, octombrie 25: Ion și Onofrei, feciorii Frâncului, nepoții lui Frunteș Isac din sat din **Belciug**, de pe apa Bârladului, din ținutul Fălciului vând partea lor „de ocină din sat din **Stolniceni** (comuna Viișoara, Vaslui), **Belciug** (comuna Viișoara, Vaslui), **Dăncești** (co-muna Viișoara, Vaslui) din ținutul Fălciului, și din **Sârbi** (comuna Banca, Vaslui), și din **Ciorăști** (comuna Ciorăști, raionul Nisporeni, Moldova), de pe apa Bârladului... lui Ionașco, nepotul hatmanului Nicoară. Și în această tocmeală am fost eu, Andreica stolnicelul din **Șerbăcani** (Șărbăcani, comuna Viișoara, Vaslui), Vasile Focea și Simion Tăpălagă din **Răpșeni** (comuna Viișoara, Vaslui), Lepădat feciorul lui Pătrășcan, Hămsea călăraș și Costin botaru”¹⁴⁷⁶.

1685, august 20: Întărit de Constantin voievod agăi Lupașco Bogdan, feciorul fostului comis Gheorghită, care arată zapise de mărturie „de la Ion, Ilie și Nedelcu din **Denisăști**, scriind cum Varvara, fata Stancăi, a vândut toată partea sa, un bătrân din Dănișăni lui Vasile Dămian, drept 80 taleri de argint, iar Vasile a vândut comisului Gheorghe Bogdan... / de la Ion Udre, Grigore a Ursoaei, Tofan Răpede, Vasile fratele lui Tofan și Grăjdeanu din **Glăvănești**, scriind cum Simeon, feciorul Dobrii de Glăvănești a vândut a sa dreaptă ocină și moșie, un vad de moară în apa Zeletinului, vadul de jos, lui Ion Rusăi din **Putredeni**, iar Ion Rusă l-a vândut lui Gheorgită Bogdan comisul, drept 60 taleri bătuți... / de la Toader Paladi, Toader și Ion Bujoranul, Constantin și Pavăl Bâtcă din **Greci** și Simeon din **Hulpășești**, scriind cum Mereuță cu feciorii săi au vândut partea socru-său Gavril și a soacră-si

¹⁴⁷⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 208, pp. 191, 192

Ioana din satul **Ibănești**, din bătrânul Putnenilor, ce este în ținutul Tutovei, lui Gheorghe Bogdan comis, drept 30 de taleri... / de la Ianachi vistiernic, Constandin jicnicer, Negre stolnic, Roșca și Vetriș vornici de poartă, scriind că Ioana Căzăceasa, cu feciorii ei Ion și Gavril, au vândut partea din **Hulpășeni** și din **Ibănești**, ce sunt pe Smila, în ținutul Tutovei, lui Gheorghe Bogdan comis, drept 40 galbeni... / de la aceiași boieri, scriind cum Ionașco, feciorul lui Ionașco din **Negrești** a vândut ale sale drepte ocini și moșii din satul **Hulpășești** și din **Ibănești** lui Gheorghe Bogdan comis, drept 20 taleri de argint... / de la Crăciun, Porhirie și Necula din **Floreni**, Strătulat din **Pătrășcani**, Postolache și Simion din **Bicani**, scriind cum Toader, feciorul lui Iftodi din Hulpășeni a dăruit ale sale drepte părți din **Hulpășeni** și din **Ibănești** lui Gheorghe Bogdan comis ... / de la Neculai, feciorul lui Frim din **Zmeeni**, Ionașco Șălarul de **Suseni**, Stratul de **Băcani**, Pavăl fecior lui Bâtcă și popa Buguța de **Portărești**, scriind cum frații Constantin Șoitul și Dumitrașco au vândut a treia parte dintr-un bătrân din satul **Ibănești** și din **Hulpășeni** lui Gheorghe Bogdan comis, drept 90 taleri de argint... / de la Racleș vătavul de **Stolniceni**, Toader Bujoranu și Grădescul pitar, scriind cum Neculai, feciorul lui Zavan-tie de **Ivănești**, a vândut partea câtă i se va alege după mamă-sa Nastasia, fata lui Hilimon, din satul **Ibănești**, din bătrânul Hilimoneștilor lui Gheorghe Bogdan comis, drept 30 taleri de argint... / de la Toader Paladi stolnicul, Gavril și Ciochină – vornici de Bârlad, Constantin Isar, Echim călugărul de **Portărești**, popa Andrei din **Băcani**, Neculai și Buciumaș de **Zmeeni** și Toader Bujoranu de **Frunțișăști**, scriind cum Stratul, feciorul Irimiei Sărăcu-țul de **Băcani**, a vândut părțile de

moșie ale lui Vasile Cheptănariul de la **Ibănești** și de la **Hulpășeni**, din bătrânul Putnenilor lui Gheorghe Bogdan comis, drept 30 taleri de argint... / de la Simion medelnicerul, Liciul, Ion Nuțul, Alexandru și Ion Măciucă de **Polocinești**, scriind cum a vândut Ion Giudele de Polocinești a sa parte de sat din **Ibănești**; și cu femeia sa și-a vândut partea lor de ocină din **Șărbănești**, cât se va alege; și Tudor din Polo-ceni a vândut partea lor din Șărbănești lui Șandru, iar Șandru a vândut lui Gheorghe Bogdan comis, drept 100 taleri de argint... / de la Dumitrașco Călin, Țoltuzul, cu 12 pângari din târgul **Bârladului**, și Crâste Gavrița și popa Gavril tot de acolo, scriind cum Gavril, feciorul lui Vasile, fratele lui Tămâie, nepot lui Căpățână, a dăruit a sa dreaptă ocină de la **Poloceni**, ce este de la părinții săi și altă parte. Ce-i este cumpărătură de la Neagul, lui Gheorghe Bogdan comis ... / de la Zota, Toader Gră-descul și popa Costachi, scriind cum Țigan de **Huși** a vândut a sa dreaptă ocină din satul **Belcești** lui Gheorghe Bogdan comis, drept 30 taleri de argint”¹⁴⁷⁷.

STOLNICENI

(raionul Hâncești, Lăpușna, Moldova).

1612: Surița, fata Nastei din satul **Drăgușeni**, vinde fraților Petrii și Ionașco, feciorii Milii ot **Stolniceni**,

¹⁴⁷⁷ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, IV, Bârlad 1924, doc. 76, pp. 123-128

drept 20 lui bani gata, „din vatra satului Drăgușeni, în jos, un bătrân... Și s-au întâmplat Ion Plopă, Toader Bobeică ot **Drăgușeni**, Ion, Vasile Buza și Dumitru Coceală din **Chipirceni**”¹⁴⁷⁸.

1645, martie 29: Zapisul de mărturie al marilor boieri, în care scriu cum au venit înaintea lor „Dumitru Cărăbăț, cu feciorii lui Darii și Ionașco, frate-său Petre, feciorul Milchi, Bejan și nepotul lui Ștefan și cumnatul lor Hariton, nepoții lui Marcul, Pavăl și Andrii, feciorii lui Ghervasăi, alt Andrii, feciorul Lupului, nepoții Horopcenului, și s-au tocmit cu Mihalce Tăban șetrarul și cu jupâneasa Maria, fata lui Ionașco Stroiș, nepoata lui Stroici logofăt, și și-au răscumpărat trei părți de sat de **Stolniceni** (raionul Hâncești, Moldova), ce sunt pe Tărnușa, în ținutul Lăpușnii, ce acele trei părți de sat Stolniceni au fost ale lor de moșie și au fost vândute de niște seminții ale lor lui Stroici logofăt”... și au dat Dumitru Cărăbăț, cu feciorul lui Darie, 24 boi de negoț, boul drept 10 lei, și a luat el, cu feciorul lui, două părți, iar feciorul Milchii și cu nepoții lui Marcu și cu nepoții Horopcenului au dat 11 boi de negoț, câte 10 lei boul, și au luat o parte. Și vecinii ce vor fi fost pe acele părți de sat iarăși să fie cine și cum îi va veni pe partea lui și cu oamenii săi”¹⁴⁷⁹.

1654, martie 24: Întărit de Gheorghe Ștefan voievod lui Dumitrașco Brad, feciorul Gligorii Brad din satul **Ciuciuleni**, care „a adus un zapis de mărturie de la mulți oameni buni, anume Dămian Grecul, Grigorie gine-rele lui Grozav, Ionașco feciorul Neanelui, Dumitrașcu

¹⁴⁷⁸ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 24, pp. 41, 42

¹⁴⁷⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 40, p. 33

feciorul lui Tighinean, Necula feciorul lui Carp din satul **Ciuciuleni**, scriind cum a venit Nastasia, fata Horotceanului, și a dat și a dăruit toate părțile ei de moșie din satul **Horotca**, ce este în ținutul Lăpușneni, și din satul **Drăgușeni**, și din satul **Stolniceani** cu vad de moară pe apa Botnii și au dăruit nepotului său Dumitrașco Brad, pentru sufletul ei”¹⁴⁸⁰.

1678, februarie 9: Ioan, fecior Amghelinei, nepot lui Pavăl, și Filip, fecior Gănescului, văr de-al doilea lui Ioan, au vândut „lui Darie spătar, luând Ioan 20 lei și Filip 30 de lei... părțile lor, ce le aveau părințești, adică Ioan partea maică-si Anghelina, și Filip partea tătâne-său Gănescul din satul **Stolniceni**, din partea de sus, dintr-un bătrân, din satul **Drăgușeni**, dintr-un bătrân, ce este pe Valea Rece, care dă în Târnușa, de la ținutul Lăpușnei, din bătrânul moșului (bunicului) lor Necoară, partea ce se va alege”, zăpisi fiind nou, pentru că „dresele ce le-au avut ei, date de mai dinainte, le-a prăpădit Darie spătar, când au prădat tătarii țara, și acest zăpis l-au dat de al doilea, spre îndreptare”¹⁴⁸¹.

1695: Zăpisi lui Ștefan Darie, fost mare stolnic, la mâna lui Dumitrașco Brad, prin care se învoiesc asupra cumpărăturii părinților lor, „jumătate de iaz în **Horotca**, în Poiana cea Mare, partea lui Andrei Chirvasie, nepotul Horotceanului”, unde „acel iaz s-a întâmplat de s-a rupt de două ori și tot n-a făcut știre Dumitrașcu Brad ca să mergem să iezim și să dăm la toată cheltuiala ce a trebui, iar noi, într-un rând, am fost pribegit din țară, căci ne-am

¹⁴⁸⁰ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 51, pp. 69, 70

¹⁴⁸¹ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 107, p. 132

fost ridicat pe Duca vodă, iar în alt rând ne-am întâmpnat în țară și tot n-am dat nimic la iaz, nici la cheltuieli, nici la muncă, și am stat cu rugămintea la oameni buni și mi-au dat din agonisita morii jumătatea ce mi-a fost parte, iar eu încă m-am apucat ca, de s-ar rupe iazul, să-l iezesc și eu, până în două iezături, cu toată cheltuiala mea... și la tocmeala noastră s-au întâmpnat Mârza, Gafton și Coțofan din **Pereni**, Necula Carpu, Ionașcu, Pănteleiu sin (fiu) Istratie ot **Ciuciuleni**, Bilan, Petrachi, Chirilă și Ilie de **Conojeni**, Constantin Hariton, Gheorghe Ortul, Arsenie fratele lui și preotul Romașcu ot **Stolniceni**”, care a și „scris zăpăsul, ca să fie de credință”¹⁴⁸².

1904: „**Stolniceni**, sat în județul Chișinău, volosti Hancești, așezat în valea Cogâlnicului. Are 289 case, cu o populație de 1.970 suflete de țărani români. O școală cu o clasă, unde se învață numai rusește; 510 vite mari. Locuitorii posedă pământ de împrăștiat 1.128 desetine. Proprietarul Grigorie I. Manuk-Bey are 358 desetine, Lângă sat se află un mare heleșteu”¹⁴⁸³.

STOLNICENI

(Verteporoh sau Verteroporoh, azi Stolniceni,
comuna Șofrâncani, raionul Edineț, Moldova).

1646, februarie 24: Ispisoc de judecată de la Vasile

¹⁴⁸² Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 117, p. 139

¹⁴⁸³ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 197

Lupu voievod, după ce „Pârciul din **Iadini** (azi Edineț, comuna Edineț, raionul Edineț, Moldova) și cu rudele lui s-au pârât de față cu Anița, fiica lui Dumitrașco Solomonescu, nepoata bătrânului Toader diac, pentru jumătate de sat **Verteporoh** (azi Stolniceni, co-muna Șofrâncani, raionul Edineț, Moldova), ce s-a che-mat de demult **Cucearov**, spunând Pârciul și rudele lui cum le este acea jumătate de sat dreaptă ocină și dedină, și au arătat drese; și Anița a răspuns cum îi este dreaptă ocină și dedină de la bunicul ei Toader diac din **Cepeleuți** (comuna Hincăuți, raionul Ocnița, Moldova), și a arătat un zapis, în care a scris cum i-a dat și dăruit bunicul ei Toader diac acea ocină din Verteroporoh și ocina din Cepeleuți tatălui ei Dumitrașco Solomonescul. / Domnia mea am făcut carte lui Trandafir pârcălab de Hotin, ca să strângă oameni și să cerceteze despre rândul acelei jumătăți de sat și a cui a fost de demult. / Trandafir pârcălab a adus acolo pe Maxim Sicica, Procop Losco și Cipor din **Cepeleuți**, Grigore Sicica din satul **Cucina** (Clocucina, azi Clocușna, comuna Clocușna, raionul Ocnița, Moldova), și mulți oameni buni... care au mărturisit cu sufletele lor că acea jumătate de sat este dreaptă ocină Aniței, și a ținut-o tatăl și bunicul ei, iar Pârciul și cu rudele lui n-au nici o treabă”¹⁴⁸⁴.

1656, aprilie 4: Întărit de Gheorghe Ștefan voievod fostului mare vornic Ghica, care primește ispisoace pentru moșiile sale, „din a treia parte din satul **Vasileuți**, două părți ce-s pe Prut, în ținutul Iașilor, cumpărate de la Necula, fiul Drăgălinei, nepot lui Ion, și de la Vasile, fiul Măricăi, nepot Nastasiei, strănepoți Dobranei, pentru 120 lei bătuți... a treia parte din același sat, partea din mijloc,

¹⁴⁸⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 298, pp. 238-240

cu heleșteu la Camânca, cumpărată de la Ionașco Comișescul, pentru 150 taleri de argint, iar lui i-a fost cumpărătură de la Micuța și Mierla, fetele lui Simeon Beșină, de la Vasile, fiul Măricăi, de la Dochîța, fata Chelsiei, nepoți Cansachiei, de la Ionașco și Istina, fiii lui Pătrașco Beșină și de la alți frați ai lor. Și iarăși a cumpărat, tot de la Ionașco Comișăscul, din a treia parte din același sat, jumătate din partea de sus, pentru 40 de ughi (ducați ungurești), iar lui i-a fost dreaptă cumpărătură de la Mierla, fata Nastasiei, de la Necula, Nastasia și Alba, fiii Drăgalinei, și de la Gafta, fata lui Vasile Gorcescul; / și iarăși i-am întărit o seliște, anume **Zorilova**, ce-i pe Prut, cumpărată de la Gorie, Necula și Toader, fiii Pahulcei din **Tomești**, nepoți lui Avram, și de la Miron, fiul lui Toader, nepot Anghelinei, pentru 220 lei bătuți... și, cu heleșteu în Camânca și cu jumătate din Colacul Bălței, ce se numește Zorilova, unde a fost seliștea bătrână; / și a patra parte din tot satul **Vlășineștii**, partea din mijloc, și iarăși, din același sat, partea lui Răschip jumătate, cumpărată de la Ion, fiul lui Chirilă Bacalăș, nepot Magdei, de la Ionașco, fiul lui Vasile Bacalăș și de la Sofronia, nepoată Chirilei... și o parte, ce se va alege partea lui Ion Bacaluș, ce-i pe Jijia, în ținutul Dorohoiului, cumpărat cu 15 lei bătuți; / și am întărit trei părți din tot satul **Cuciarov**, ce se numește acum **Vertiporoh**, și din acea a patra parte a treia parte, ce-i pe Ciuhur, în ținutul Hotinului, cu loc de heleșteu în Ciuhur, cumărată de la Gavril Brăescul, fiul lui Ștefan Brăescul; și din zăpis de pâra, ce-a avut el la Vasile voievod, ce s-a pârât atunci cu Pârciul și Poroh, și i-a rămas pe dânsii”¹⁴⁸⁵.

1720, decembrie 26: Împărțirea moșiilor rămase de

¹⁴⁸⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IX, Iași 1914, pp. 146-149

pe urma lui Ștefan Darie stolnicul, între noștenitorii lui Ștefan Darie... / și au venit în partea lui ginerilor Toader Mălai și neculai Brăescul sate întregi **Spărieții, Băbicieni, Petroasa și Tufeștii**, și jumătate de sat de **Perișori**, iar în partea ginerilor lui Gavril Donici și ai Mariei s-au venit sate întregi **Cățelenii, Mireștii, Stolnicenii și Zămeștii** la Vaslui și jumătate de sat **Perișori**”¹⁴⁸⁶.

1770-1772: Satul **Stolnicenii**, ținutul Hotinului, ocolul Mijlocului, avea, după recensământul lui Rumeanțev¹⁴⁸⁷, **toată suma caselor: 12**. Rămân birnici 12. / **Birnicii:** Vasile, vornic / Vasile Negru / Samson frate lui Căzacul / Tănase, tamburagiu / Toader fiul morariului / Apostol fiul lui Spanache / Miron, moscal / Dumitru, ungur / Grigoraș Ușurel / Toader Lepădat / Vasile, morar / Vasile Coroi.

1904: „**Stolniceni**, sat în județul Bălți, așezat în valea Gârla Mare, între satul Ciorapcani și heleșteul satului Scumpia. Face parte din volosti Sculeni. Are 123 case, cu o populație de 910 suflete. Țăranii posedă pământ de înproprietărire 568 deseatini. Proprietarul are 359 deseatini. Sunt vii și grădini cu pomi”¹⁴⁸⁸.

¹⁴⁸⁶ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 131, pp. 155, 156

¹⁴⁸⁷ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 164

¹⁴⁸⁸ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 197

STOREȘTI

(comuna Frumușica, Botoșani).

1635, iulie 7: Zapisul lui Isac Drujina de **Piciorogani** (înglobat în Nicolae Bălcescu, comuna Flămânzi, Botoșani), în care mărturisește că a vândut, „cu întrebarea tuturor fraților și a nepoților... din jumătate de sat Piciorogani, din a șasea parte, jumătate, drept 25 taleri, lui Toader Babici din **Uriceni** (azi Nicolae Bălcescu, comuna Flămânzi, Botoșani) și feciorului său Simion. Și în tocmeală au fost Romașco cel bătrân, Dumitru Hasnăș, Zaharia, Grozea și Romașco din Piciorogani, Lococi de **Lături** (Lătăi, apoi Câmpeni, comuna Prăjeni, Botoșani), Bârsan de **Nilipești** (înglobat în Nicolae Bălcescu, comuna Flămânzi, Botoșani) și mulți alți oameni buni. Și eu, popa Toader din **Storești** (comuna Frumușica, Botoșani), am scris zapisul”¹⁴⁸⁹.

1637, iunie 8: După împărțirea moșiilor între urmașii lui Pătrașcu logofăt, lui Dumitrașcu Șoldan i „s-au venit **Dămilenii** (înglobat în Cristinești, comuna Cristinești, Dorohoi), la Dorohoi, jumătate de sat **Dolniceni** (lângă Brăteni, azi Pădureni, comuna Dobârceni, Botoșani), sub Cărpiniș, la Dorohoi, Petia Mare (județul Suceava), partea din **Ciuturești** (comuna Secuieni, Bacău), la Roman, un vad de moară la Bacău și loc de grădină la Obârșie la Bârlad”. / Toader Șoldan a primit „Șoldăneștii și Broștenii, la Suceavă, parte din **Cotuzăni**

¹⁴⁸⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 160, p. 196

(Cotiujeni, Iași), ce este în ținutul Iași, pe Prut, parte din **Vartici** (lângă Uricani, comuna Miroslava, Iași), de la Cârligătură și jumătate din **Scorțăști** (Scorțeni, comuna Scorțeni, raionul Telenești, Moldova), la Lăpușna”. / Fetele Candachiei, sora celor doi Șoldan, „venit-au **Bălțateștii** (comuna Bălțatești, Neamț) de la Neamț, jumătate de **Tribasăuți** (Trebisăuți, comuna Trebisăuți, raionul Ocnîța, Moldova), la Hotin, parte din Giurgești (județul Suceava), în ținutul Sucevii”. / Surorii lor, Tudosca, i „s-au venit satul Leucușăști (județul Suceava) și satul Mohilenii (județul Suceava), de la Suceava”. / Surorii Anghelina „venitu-s-au satul **Mânjești** (azi Deleni, comuna Ștefan cel Mare, Neamț) de la Neamț și **Borulile** (Borole, comuna Hănești, Botoșani), parte din **Jăvărteni** (azi Sărata, comuna Mihălășeni, Botoșani), la Dorohoi, parte din Cămârzani la Suceava, jumătate din **Scorțăști**, la Lăpușna, și două fălci de vie la **Cotnari**, în Dealul Asinului”. / „Iar în partea surorii noastre Tofanii venitu-s-au satul **Storești** (comuna Frumușica, Botoșani) și satul **Șăndrenii** (Șendreni, comuna Frumușica, Botoșani), la Hârlău, **Moicești** (azi Pojerești, comuna Scheia, Vaslui) și părți din **Solești** (comuna Solești, Vaslui), la Vaslui, și două fălci de vie la **Cotnari**, în Dealul Asinu-lui, Și viile s-au pus împotriva satelor ce au luat alți frați”¹⁴⁹⁰.

1641, aprilie 21: Întărit de Vasile Lupu voievod logofătului Racoviță Cehan și soției sale Tofana, care primesc ispisoace pentru „satul **Bălăsineștii**, ce-i în ținutul Hotinului, cu iazuri și moară în apa Vilei, cum-părătură de la Tudori fost pârcălab, pentru 19 ughi gal-beni (ducați ungurești de aur), căci le-a fost lor moșie de la mătușa lor

¹⁴⁹⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 120, p. 116

Cristina pârcălăboaie; / partea lor din satul **Solești**, ce-i în ținutul Vasluiului; / a treia parte din satul **Moiceștii**, ce-i pe apa Vasluiului, în același ținut, cumpărătură de la Vasile Nădăbaico din Solești, drept 20 ughi galbeni; / ce i se va alege partea Loghinei și a lui Visarion Bogza călugăr, fiii lui Bogza logofătul, din satul **Vilnești**, din același ținut, cumpărată cu 25 ughi galbeni; / partea Tudorei și Căzacei, fetele Dochiei, din satul **Fereștii**, tot în același ținut, cumpărată cu 10 ughi galbeni; / altă parte, câtă i se va alege Antemieii, din satul **Făstăci**, din partea din jos, din același ținut, cumpărată de la Ștefan Cizman, fiul Antemieii, drept 10 ughi; / și un iaz din satul Făstăci, din partea de sus, cu loc de prisacă, cumpărat de la Gavri-laș, fiul lui Miron, drept 25 taleri de argint; / satul **Stănilești**, ce-i pe Prut, în ținutul Fălciului, care a fost domnesc și a dat și a miluit Ștefan voievod pe unchiul său Cehan vornic, iar după moartea lui Ionașco Cehan vornic, domnia mea luat-am acel sat; și după aceea am dat și am miluit pe boiarinul domniei mele, iar el mi-a dat doi cai buni; / satul **Cărstănici**, ce este în același ținut al Fălciului, și satul **Stoinești** la Prut, în același ținut, și satul **Bărboșii**, ce-i pe apa Moisiia, în același ținut, și încă satul **Siliștenii**, din același ținut, cumpărătura tatălui său Petre Cehan de la fiii Silișteanului din Bârlad, și iarăși o parte de ocină din satul **Răicenii**, cumpărătura părintelui său Petre Cehan; / și iarăși îi întărim un bătrân, cât i se va alege, din satul **Răspopi**, din același ținut al Fălciului, și iarăși un bătrân din satul **Pogănești**, ce-i în ținutul Lăpușnei, din același uric, care acele două părți din Răspopi și din Pogănești a fost dat Răcoviță Cehan 50 ughi galbeni, în mâinile lui Ureche vornic pentru Barna, fiul Urătei, și pentru Balan, și a plătit capul lor de la moarte, și n-a avut cu ce plăti dinspre

Toader Cehan fost sulger, și a dat cele părți de ocină sin satele Răspopi și Pogănești pentru cei bani și pentru cel cal; / și iarăși le întărim ale lor drete moșii, ce a avut tatăl lor Pătrașco fost logofăt de la Constantin voievod, satul **Storeștii** și **Șendreni**, cu loc de heleșteu în apa satului, ce-s în ținutul Hârlăului”¹⁴⁹¹.

1774, iunie: Satul **Storeștii**, ținutul Hârlăului, ocolul Bahluiului, avea, după recensământul lui Rumeantev¹⁴⁹², **toată suma caselor: 46**. Scădere rufeturi 34: 2 popi, 1 dascăl, 20 scutelnici ai dumisale logofătului Balș, 10 scutelnici ai dumisale paharnicului Balș, 1 ȝigan. Rămân birnici 12. / **Birnici:** Pavăl sin (fiu) Hilimon / Neculai Gocu / Toader Ciuntu / Petre Grozăvoae / Ifrim, murar / Sandu, cârciumar / Ioniță Guliman / Grigori a bucătăriții / Costandin Gori / Ioniță Gori / Ștefan Vlad / Grigoraș, murariu. // **Rufeturi:** Popa Nastac / Popa Toader / Mihăilă fiul popii, dascăl / Luca brat (frate) Dobrii, scutelnici la dumisale paharnicul Iordachi Balș / Gheorghe, ȝij (la fel) / Dobre fiul lui Tănasă, la fel / Neculai Curlat, la fel / Vasili, herghelegiu, la fel / Andrunachi Cătana, la fel / Toader Gore, la fel / David zet (ginere) lui Cătana, la fel / Grigori Nichifor, la fel / Mihăilă Nichifor, pas, la fel / Neculai, vier, scutelnici la dumisale logofătul Balș / Gheorghe fiul lui Meșter, la fel / Timofti a Vasiloaei, la fel / Toader Rădian, la fel / Cozma fiul lui Iordachi, la fel / Ion fiul lui Nichifor, la fel / Onică, vier, la fel / Lupu Gori, la fel / Andrii, butnar, la fel / Vasile Cazacu, la fel / Antohi fiul lui Neculai, la fel / Dumitrașcu Beche, la fel / Ion

¹⁴⁹¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 281-288

¹⁴⁹² ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 235, 236

Purcel, la fel / Roman Beche, la fel / Toader, la fel / Ion Gori, la fel / Neculai a bucătării, la fel / Gheorghe a bucătării, la fel / Dumitrașcu, vier, la fel / Ștefan Gori, la fel / Ion, țigan.

1902: „**Storești**, comună rurală în județul Botoșuni, situată în centrul plășii Coșula, se întinde pe dealurile Țencușa, Holmul și Roșul și pe cele care se desfac din acestea. E formată din satele Storești și Târgul Frumușica. Teritoriul comunei e foarte accidentat și râpos, compus din dealuri înalte și pietroase, între care Țencușa și Holmul sunt cele mai înalte. Se întinde pe o suprafață de 1.954 hectare, cu o populație de 1.740 locuitori. Are o școală; o biserică, deservită de 1 preot și 2 cântăreți; 4 mori de apă, pe Pârâul Satului și Petricelul; 1 moară de aburi, 1 fabrică de sticlă, în pădure, și 1 carieră de piatră, în partea de nord-vest a dealului Țencușa. Vite: 331 boi și vaci, 125 cai, 1.110 oi, 48 capre, 52 porci. Locuitorii posedă 260 stupi cu albine. Prin comună trece calea națională Botoșani-Hârlău, prin târgușorul Frumușica. / **Storești**, sat în comuna Storești, situat în partea de vest a comunei, pe coastele râpoase ale dealurilor Țencușa și Holmul. Are o populație de 106 familii sau 350 suflete; 1 biserică, cu 1 preot și 2 cântăreți; 1 școală mixtă; 3 cârciumi, Locuitorii posedă: 92 cai, 320 boi și vaci, 2 bivoli, 68 porci, 5 capre și 1.238 oi; 170 stupi de albine”¹⁴⁹³.

¹⁴⁹³ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 476

STORNEȘTI

(sat pe Cireșnița, numit Șturnești, comuna Sinești, Iași).

1458, noiembrie 11: Întărit de Ștefan voievod lui Stanciul Sinescul, primește uric pentru „ocinile lui drepte, satele din ținutul Cârligăturii, anume: Sineștii, la Cireșnița, sub părure, și Crepățurenii, și Șturneștii, și moara de pe matca Bahluetului Mic, și prisaca de la capătul Gruului de la Șacovăț, pe Pârâul Fântânilor”¹⁴⁹⁴. Hotarul, din veac.

1635, septembrie 14: Zapisul lui Hriza, cumnatul răposatului postelnic Enachi, al jupânesei lui Vamba, sora postelnicului, și al nepotului lor Iane, prin care mărturisesc că au dat și au dăruit „un loc de prisacă de la **Stornești**, în ținutul Cârligăturii, cu tot locul, cu pomete și cu niște vii părăsite și cu tot venitul... lui Vasile Fuglea, croitorul ce-a fost la postelnicul Enachi, pentru slujba ce i-a slujit și pentru o datorie ce-a avut postelnicul la Vasi-le, de 17 galbeni, pentru niște muravschiu”¹⁴⁹⁵.

1636, septembrie 20: Zapisul croitorului Vasile Fugle și a-l femeii lui Mărica, „**de târg de Iași**”, în care mărturisește că a făcut schimb cu logofătul Toderașco, primind „o vie de-aicea, de la Iași... și 60 de galbeni” pentru „un loc de prisacă, cu pomete și cu vii părăsite, în ținutul Cârligăturii, în hotarul **Storneștilor**, ce acel loc de prisacă fost-a cumpărătura răposatului Enachi postelnicul... de la Ursan și Zaharia, feciorii Nasturei, și de la

¹⁴⁹⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. II, București 1976, doc. 78, pp. 113-115

¹⁴⁹⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 234, pp. 277, 278

Sava Veveriță, feciorul Madonei, nepotul Cozmei Ștornescul. Iar mie îmi este danie de la jupâneasa Vamba, sora postelnicului Enachi, și de la jupănu-său Hriza, și de la nepotu-său Iane, pentru slujba de am slujit aceluia boiaren, lui Enachi postelnicul, Dumnezeu să-l pome-nească”¹⁴⁹⁶.

1646, iunie 15: Țigănaș, feciorul lui Băgău de **Cioltani** (lângă Popești, Iași) vinde „partea mea din **Cudrești** (înglobat în Bălțați, comuna Bălțați, Iași), și din joseni, și din suseni, ce ceste pe Bahlueț, în ținutul Cârli-găturii, seminției mele Pătrașco și Tofanm feciorul lui Clinești de Cudrești, drept 8 lei. / Și în tocmeala noastră au fost Ilea și Tănăsie de **Cudrești**, Coste și Pavăl de **Mădrâjeci** (Mădârjești, comuna Bălțați, Iași), Constantin Forojie de **Stornești** (comuna Sinești, Iași) și Chirilă Călcul de **Bălțați** (comuna Bălțați, Iași). Și s-a băut adălmașul în casa lui Hilip”¹⁴⁹⁷.

1662, iulie 17: Lupul, feciorul lui Forojie, „prea de foame și prea de lipsă” nevoit, vinde vărului său Marco, feciorul lui Dănilă, fratele lui Gligorie Forojie, drept 10 lei, „un loc de prisacă, ce este la prisăcile **Stor-neștilor**, cu doi-trei pomeți, ce-au fost ai tătâne-meu, și cu casă făcută de mine, și cu curățituri în pădure, ce-am curățit cu mâna mea... dinaintea nepotului Vasile, feciorul surorii lui Uliana, nepotul Tănăsie, feciorul surorii Ana, alt nepot, Pântea, feciorul surorii Dumitra, vărul Bejan. Feciorul lui Vremiș, Arsenie Grozav, Ștefan feciorul Savei, Ionașco Cioarec, Silion feciorul Grecii, toți din Stornești”¹⁴⁹⁸.

¹⁴⁹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 519, p. 571

¹⁴⁹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 404, p. 347

¹⁴⁹⁸ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 34

1663, mai 9: Întărit de Evstratie Dabija voievod Mitropolitului Sava, care primește danie de la fostul vistiernic Gheorghe Roșca „un loc de prisacă în **Stor-nești**, cumpărătură de la Ștefan de Stornești”¹⁴⁹⁹.

1663, iulie 5: Marco, feciorul lui Dănilă de Stor-nești, dăruiește Mitropolitului Sava „un loc de prisacă la prisăcile **Storneștilor**, cu pomeți, ce a fost al tatălui său, și alt loc de prisacă, iarăși în rând cu acele prisăci, ce a cumpărat de la Lupul și de la alți feciori ai lui Forojie din Stornești... dinaintea lui Toader, fratele Mitropolitului, Bejan, Gligorie Tohil și Dumitrașco din Stornești”¹⁵⁰⁰.

1667, octombrie 28: Solomon Bârlădeanul, vornicul cel mare din Țara de Jos, cumpără, drept 20 lei bătuți, „o jumătate de loc de prisacă, ce este în prisăcile **Storneștilor**, în ținutul Cârligăturii, de la Măria, fata Goră-ului, nepoata lui Tudoran de Stornești, șe de la Sofronia, fata Tofanei, iar nepoată lui Tudoran, și de la toți feciorii lor, Uliana și Nazaria... dinaintea lui Dumitrașco Băț, nepotul Florii din Stornești, Silion Grecul, iar nepot Florii, și Bejan Vremeș din Stornești”¹⁵⁰¹.

1668, mai 31: Toader Căneiu, femeia lui Maria, fata lui Ionașco Cioarec, și Varlam, cu femeia lui Alecsandru, asemenea fata lui Ionașco Cioarec, vând lui Solomon Bârlădeanu, drept 90 lei, „partea lor cât se va alege din satul **Stornești**, din vatra satului, din câmp”¹⁵⁰².

1670, august 5: Solomon Bârlădeanul dăruiește mănăstirii Secătura, de la ținutul Trotușului, printre altele, „satul **Storneștii** la Cârligătură, cu părțile din **Batărești**,

¹⁴⁹⁹ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 34

¹⁵⁰⁰ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 34

¹⁵⁰¹ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 34

¹⁵⁰² Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, pp. 34, 35

din **Codrești**, din **Pleşești**, din **Obrijeni**, din hotarul **Mădârjacilor** și cu o bucată de codru la Cârligătură”¹⁵⁰³.

1694, septembrie 15: Anița, logofeteasa răposatului Solomon, dăruiește satul **Stornești** mănăstirii Bogdanei, zidită de logofăt, „cu toate părțile care sunt împrejur, cumpărături și dani”¹⁵⁰⁴.

1702, august 9: Isaia Nacul, egumenul mănăstirii Sțntilie din Suceava, dăruiește logofătului Grigore Jora „un loc de prisacă, ce este în hotarul **Storneștilor**, cu pomete și cu vii părăginite, danie de la răposatul fost mare șetrar Andrieș, fiul fostului mare logofăt Toderășco, pe care Toderășco l-a cumpărat de la Vasile Fugle”¹⁵⁰⁵.

1755, ianuarie 12: Egumenul și soborul de la Bogdana, „întâmplându-se de s-a surpat sfânta mănăstire de cutremur, fiind risipită și foarte rău stricăta”, vinde Episcopiei de Roman, drept 525 lei, „moșia **Storneștii**, cu alte părți dintr-alte moșii, ce sunt lipite către dânsa, anume jumătate de sat de **Batirești**, jumătate de sat **Pleşești** și din **Mădârjăci**, și cu heleșteul satului Sornești, ce este la apa Bahluețului”¹⁵⁰⁶.

1765, noiembrie 6: Carte de la Grigore Alexandru Ghica voievod pentru „20 liudi sau căsari”, de la satul **Stornești**, „care, fiind oameni străini, aduși... s-au așezat cu birul cât să dea pe an, împărțindu-se pe sferturi”¹⁵⁰⁷.

1774, mai 26: Satul **Stornești**, ținutul Cârligăturii, ocolul de Sus, avea, după recensământul lui Rumean-

¹⁵⁰³ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 30

¹⁵⁰⁴ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 35

¹⁵⁰⁵ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 35

¹⁵⁰⁶ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, pp. 31, 32

¹⁵⁰⁷ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, pp. 35, 36

țev¹⁵⁰⁸: **Toată suma caselor: 39.** Scădere rufeturi, însă 5: 1 săracă, 1 popă, 3 ȝigani. Rămân birnici 34. / **Birnici:** Lupul Smeria / Simion / Ion Pandazi / Lupul, aprodu, birnic / Ioniță a preotesii / Neculai Pandazi / Ion Călbază / Dănilă zet (ginere) lui Mătei / Timoftii sin (fiu) Mătei / Ilie, cojocariul / Toader Știrbul, rus / Mihai, rusul / Petre, rusul / Iacob, rus / Toader, rus / Simion, vornicu / Mihălache, rusul / Georgii, rusul / Maxân Moșniaga / Ivan, rusul / Ion, văcariu / Tudosie, rus / Iftemii Pletiancă / Toma, rus, chelar / Vasăle, velnicer / Andrei / Toader sin Maxân / Ioniță, cojocariu / Toader, cumnat vornicului / Ivan Crivei, rus / Macsin, rus, bejenar / Georgii, rus / Maței, bejenar / Leontie, morar. // **Rufeturi:** Popa Andrei / Safta, săracă / Toader, herghelegiu, ȝigan / Gavril, crâșmariu, ȝigan / Toader Gălan, ȝigan.

1803: „După Condica liuzilor, erau în **Stornești** 60 luzi (oameni străini, scutiți de bir)”¹⁵⁰⁹.

1820, Catagrafia Cârligăturii: În **Stornești** „erau 50 birnici, 15 frunte, 22 mijlocași și 13 codași; 32 slugi fără bir ai sfintei Mitropolii. Între numirile caracteristice sunt: Toader Broscar / Toader Cojocar / Alecsa Zăhocean / Chirilă Calfa / Ioniță Antemiia / Toader Țurcan / Gheorghe Prâsniac / Ion Flaimuc / Andrei Bălan / Andrieș Iudețica / Ion Dețipan / Acsinte Socoverceanu / Ștefan Uță / Vasile Sodovertianu / Neculai Luchian / Ivan Comănac / Ștefan Zasăul / Constandin Ceucă / Grigore a lui Mișcotă / Vataș Pricochi / Toader Dănilă / Grigore Cozum / Iacob Negură / Ion Hrițicu”¹⁵¹⁰.

¹⁵⁰⁸ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 467

¹⁵⁰⁹ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 36

¹⁵¹⁰ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 36

1821, iulie 11 : În **Stornești** au intrat turcii. „A venit Beșliaga cu 12 neferi, în 11 a lunii iulie și, mergând ei la **Stornești**, au șezut o săptămână și au treierat orzul... s-a întors al doilea rând, acesta cu 50 de turci la Stornești, cu scopul ca să treiere grâul; a venit și al treilea rând, iarăși la Stornești, cu vreo 80 de turci... Ce n-au fost și atunci!? Căutând fetele și vitele, să le ridice cu totul, din porunca Hanului și a lui Vodă”¹⁵¹¹.

1831, Catagrafia Cărligăturii: Satul **Stornești** „avea biserica Sf. Nicolai, care a fost în dealul lui Sâmon, aproape de Stănești. Preoți erau Maței sin (fiu) Diaconul sechilariu și preotul Simion sin Tănasă. / Între locuitori, era un **privilegiat** fără dare, Ioniță sin Ioan Munteanu polcovnic. / Apoi 6 **nevolnici**, între ei Toader Hrișcă; 8 **văduve**, între ele Maria, preoteasa preotului Ioan Potropop / Paraschiva lui Toader Giurcanul. / Între **birnici havalegii**: Chirilă sin (fiu) Angheluță Munteanu / Acsinte Socoverceanul / Tomasir Vasile Despan / Maței sin Radul / Grigoraș sin Grigori Mișcotă / Ioan sin Grigori Agafton; / **Slugi și oameni fără bir**: Gheorghe Carce / Constantin sin Lupul Cicovan / Simion sin Moisë Berezna / Ioan brat (frate) Vasile Mațgros / Gheorghe Duduman / Vasile sin Toader Hügeanul / Simion sin Toader Cârdeiu / Vasile sin Ion Munteanu Hăuculeț / Ilie sin Toader Plămadă / Ioan Ardeleanu sin Macovei / Grigori Bartacariul sin Grigore Mane / Toader sin Simion Slădariul. / **Oameni străini**, fără căpătâi, tocmiți cu hac (leafă): Grigoraș Bendos / Ioan Bârzoiu / Gheorghe Nicorescu / Alesandru Bartacariul / Gheorghe sin Ștefan Giurcanul / Iacob Rusul „fecior de curvă”. **Orândari**: Zelic sis Herșcu. / În total, sarul avea 123 capi de familie. / **Lingurarii Coronii**, azi **Osoiu**, erau

¹⁵¹¹ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 36

30 și, între ei: Apopi Tolontan sin (fiu) Apostol Tolontan / Ioan sin Lupul Leuștean / Lupul sin Ioan Țoncă / Timofte Opre / Grigore sin Ioan Bâncă / Toader brat (frate) Ioan Bâncă Corduneanu / Ioan sin Luțul / Acsinte Bădărău / Timofte sin Iorga / Iorga sin Ursache / Duțul sin Bâra / Macovei sin Mulguleț / Ionașco Vitul / Stafie Bosna”¹⁵¹².

1902: „**Stornești**, sat în județul Iași, plasa Cârligătura, comuna Sinești, spre nord de satul Sinești, situat pe valea pârâului Osoiul. Are o populație de 137 familii sau 606 locuitori, și o biserică, cu 1 un eclesiarh. Vite: 39 cai, 580 vite mari cornute, 164 râmători și 858 oi”¹⁵¹³.

STOROJINEȚ

(Bucovina, Ucraina).

În **18 februarie 1448**, Roman Vodă, fiul lui Ilie, după ce îl ucisese pe unchiul său, Ștefan Vodă, cel care îi arsesese ochii lui Ilie, își răsplătea lefegiii poloni, oferindu-i lui Petrea, fiul lui Toma, satul „Storojineț, pe Siret, mai sus de Rubcea” (Ropcea).

1490: În 15 martie 1490, dintre bisericile întărite de Ștefan cel Mare Episcopiei de Rădăuți, se afla și „a 4-a biserică, la Storojineț, cu popă”.

1634: În 25 februarie 1634, satul Storojineț încă era unul răzeșesc, frații Vidrașco și Cărste stăpânind a

¹⁵¹² Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An IV, Fasc. IV, 1924, p. 36

¹⁵¹³ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 476, 477

patra parte din sat, pe care i-o vindeau lui Gligorie Ropceanul, acest Gligorie din Ropcea cumpărând, împreună cu jupâneasa lui, Nastasia, și alte părți de moșie la Storojineț, în 10 iunie 1638.

1670: În 22 iunie 1670, Costana, fata lui Bilaș, și fiul ei, Tofan, vindeau lui Dumitrașco pitar partea lor de moșie din Storojineț, pentru 30 lei bătuți, printre martori aflându-se și Tiron de Storojineț, iar Antimia Cazacu și feciorul ei, Costin, alți răzeși din Storojineț vindeau, tot în 1670, partea lor, adică o șesime din sat, pentru 40 lei turcești, marelui logofăt Dumitrașco.

1710: În 15 aprilie 1710, fostul vornic Ștefan Sorocean dăruia feciorilor lui, Alexandru, Toderășco și Vasilie, moșia lui din „Storojineț pe Sirete”. Frații Soroceanu aveau să primească încuviințarea de a strânge birurile de pe moșia lor, în 6 noiembrie 1721, de la Racoviță Vodă.

1737: În 30 ianuarie 1737, egumenul Dragomirnei, Ioasaf, pretindea că mănăstirea are în stăpânire jumătate din satul Storojineț, dar că nu posedă urice și zapise, acestea fiind arse de cazacii lui Timuș Chmel-nicki.

1742: În 30 mai 1742, Gheorghită Cateș, fiul lui Gavrilaş Ropceanul, dăruia a patra parte din satul și moșia Storojineț feciorilor lui Dumitraș Ropceanul.

1772: Recensământul lui Rumeanțev¹⁵¹⁴, din 1772-1773, înregistrează la Storojineț din Ocolul Berho-metelor „38 – toată suma caselor”, însemnând 1 popă, 2 femei sărace, 20 scutelnici ai banului Beldiman și 15 scutelnici ai lui Andrei Beldiman.

¹⁵¹⁴ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 336

1774: În 1774, Storojinețul avea 35 familii, în 1775, Storojineț și Comărești aveau, împreună, 1 mazăl, 1 popă și 42 familii de țărani, numărul familiilor ajungând, în 1784, la 140.

1777: Din 1777, la Storojineț se stabilise măcar un evreu, Moise Blaukopf, cel care avea să se ocupe cu gestionarea veniturilor de stat din întreaga Bucovina. Nepotul său, fiul lui Fishel Blaukopf, Izchak Josef Blaukopf, născut la Storojineț, în 14 ianuarie 1858, avea să ajungă adjunctul primarului Cernăuților, dr. Alois cavaler von Tabora, între anii 1877 și 1898.

1786: Biserica Sfântului Gheorghe din Storojineț, ctitorită în 1786 de familia FLONDOR, se afla, în 1843, când avea 1.358 enoriași, sub patronatul lui Nicolai de FLONDOR, paroh fiind Ilie FILIEVICI. În 1876, biserica avea 1.883 enoriași, patron bisericesc fiind Georgie de FLONDOR, iar paroh, același Ilie FIRLIEVICI. În 1907, patroni bisericești erau Ioan de FLONDOR și evreul Samuel OHRENSTEIN, paroh fiind Nicolai FIRLIEVICI, născut în 1850, preot din 1873, paroh din 1884, iar cantor, din 1900, George POJOGA, născut în 1863.

1828: În 1828, s-a stabilit la Storojineț evreul Markus Anhauch, comerciant din Lvov, al cărui fiu, Salomon Anhauch, a fost primul evreu care a beneficiat de dreptul de a avea proprietăți agricole în Storojineț, ca urmare a decretului imperial din 2 decembrie 1865.

1858: Din 1858, funcționa la Storojineț o școală germană de băieți de 6 clase, una de fete, tot cu 6 clase, fiind deschisă în 1874. În 1893, s-a deschis o școală cu 2 clase, iar în 1896, una cu o clasă¹⁵¹⁵.

¹⁵¹⁵ SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1843 p. 33, 1876 p. 68, 1907 p. 150

1861: „La anul 1861 mi-a fost dat să văd venind la Storojineț un soi de oaspeți strașnici și neînțeleși pentru capul meu neștiutor de copil. Era într-o zi frumoasă de vară, cam pe la vreme de toacă, când s-a întâmplat lucrul. Umbla, încă de pe la Duminica Mare, așa vorba printre oameni că s-ar fi ivit lăcusta în țară și ne arăta tata – țin minte bine – nouă, băieților din școală, niște cobilițe de iarbă, zicându-ne că așa fel ar fi cam jivinele zburătoare, despre care era vorba. / De era drept sau nu că au venit lăcustele prin Bucovina, pe unde anume au năvălit și când, asta nu era harnic să spună nimeni. Sârma de tele-graf nu se pomenea încă, pe atunci, și, așa, ne-am trezit numai deodată cu dânsule prin văzduh. Era, cum v-am spus, după amiază, când, ce să vezi, a început să se arate de după creștetele pădurii mari, din dosul curților boie-rești, un fel de colț de pată pe cer, ce nu semăna de loc a nor, căci era neagră ca iadul și, când se lățea, când se țuguia, tot crescând și acoperind, din ce în ce tot mai mult, cerul din partea ceea. / Târgoveții, ieșiți de prin case, se uitau toți, cu ochii înspăimântați, la întunecimea cerului, de unde venea primejdia și, ca oile când se bulu-cesc la un loc, de frică începeau să se adune grămadă, unii pe lângă curtea veche, alții pe lângă școală, cei mai mulți însă pe lângă biserica leșească de alături, pesemne din pricină că popa lor se apucase să le citească niște mo-litve de prilej. Și se auzea, dintr-o parte și alta, zbierete de copiii speriați și răcnete de femei apucate de groază, de începuse să ne fie teamă la toți. / Numai bătrânul boier, care deh, mai văzuse el lucruri de astea, nu și-a pierdut cumpătul. A dat îndată poruncă la argați să adune căpițe de paie, strujeni, mohor, pleavă și gunoi uscat și să le așeze, din depărtare, în depărtare, pe locul pătrat din mij-locul târgului. Și, când s-

au strâns hăt multe grămezi, ba ce zic, erau girezi, nu șagă, căci se afla tot târgul acum în picioare și ajuta la cărat, a poruncit să le dea foc la toate deodată. Pe de altă parte, a pus pe străjeri să scoată săcă-lușele și să le încarce țeapăn și a împărțit și praf la bereznicii curții și la toți câți îi știa că au vreo pușcă sau câte un pistol pe la casă, tot cu poruncă să nu tragă focuri decât când va da el singur semnul. / Băieții din școală și copiii de pe la case – nu mai știu cine-i va fi îndemnat, dar mă tem, că a fost tot popa leșesc – cărăbăneau, în timpul acela, la căldări, lighene, tigăi de spijă, tăvi și alte lucruri de casă, ca să sune, la semnul dat în un vătrar sau ciocan într-însele, tot cu scopul că doar, doar vom speria lăcustele. Că frica cea mare era ca nu cumva să încerce gâzele dracului să poposească la noi, căci n-ar fi rămas fir de iarbă, păpușoi, orz sau secară împrejurul Storojinețu-lui. / Și, Doamne, frumoasă primire a mai avut lăcusta la noi! Zicea baba Zamfira – o preoteasă bătrână, ce venea pe la mama – că nici la întâlnirea împăratului cu Țarul muscălesc, la 1821, la Cernăuți, n-a văzut așa comedie. Avea dreptate săraca babă, Dumnezeu s-o ierte, că așa dandana și poznă mare nici nu cred să se mai fi auzit cândva pe la casă de creștini. Parcă intrase tătarii, să ne robească, nu altceva. / Când a început să se dezlipească coada norului de lăcuste de marginea pădurii și am văzut stolul lungăreț și gros, așa, cam pe la mijlocul înălțimii, de unde pătrundea bâzâitura sa surdă și, nu știu cum, strașnică la urechile noastre, numai că s-a apropiat deo-dată unul din străjeri, cu cangea roș, înfierbântată de cele zece săcălușe, și a prins să le descarce, în vreme ce berez-nicii și cu ceilalți trăgeau din puști și pistoale, de se zguduia văzduhul. / Și a pornit a suna și clopotul nostru de la școală, odată cu cele trei clopote de la biserică și cu cel

de la scăldători, și s-a ridicat un vuiet de zângănituri de fier și hârburi, și strigăte de sute de glasuri, care, odată cu detunăturile săcălușelor, cu pălălaia și cu fumul cel gros al girezilor aprinse, se ridica năprasnic la cer, crunt, negru și strașnic, de credeai că piere lumea. / Așa mi s-a întipărit ceasul acela fioros în minte, încât n-am să-l uit cât voi trăi. Știu că ne apucase pe toți un fel de turbare și apoi ca o amețeală, din care ne-am trezit abia când focul grămezilor de mohor, pleavă și de paie se prăbușise de-mult în cenușă și scrum și nu se mai dedea sus, în cer, nici fum, nici pară... dar nici nu se zărea urmă de lăcus-te”¹⁵¹⁶.

1864: „În primăvara anului 1864, apa Siretului, blândă și pașnică de obicei, s-a revărsat, în urma unor ploi neîncetate, într-un chip așa de înspăimântător peste maluri, încât prefăcuse partea sătească a Storojinețului într-o adevărată mare. Și înecase lunci, fânațe, câmpuri cu bucate, parte din gospodării, făcând daună mare la oameni”¹⁵¹⁷.

1865: „În anul 1865 n-a picat, de la Paști, până la Sân-Petru, nici un strop de ploaie. Secase parcă cerul de atâtea ploi, ce s-au fost revărsat în anul trecut, și sta așa, fără nori, de se stingea pământul de secetă și țarinele de arșiță. Iar săracele vite, hitionite ca vai de ele, din lipsă de pășune au avut în urmă iarnă groaznică. Nu era fir de nutreț pe la casele oamenilor, nici fân, nici trifoi, nici strujeni, doar numai paie putrede, rămase din alți ani, sau rogoz de baltă și frunzar de cel amar, cules de prin păduri și pajiști băhnoase. Din pricina asta a și dat ciuma în biete

¹⁵¹⁶ Grigorozvitza, Em, *Povestea unui târg moldovenesc*, în Loghin, Constantin, *Scriitori bucovineni*, București 1924, pp. 258-262

¹⁵¹⁷ Grigorozvitza, Em, *Povestea unui târg moldovenesc*, în Loghin, Constantin, *Scriitori bucovineni*, București 1924, p. 265

dobitoace și s-au pomenit săracii oameni, la 1866, fără un cap de vită. An strașnic pentru Bucovina întreagă, că, pe lângă toată nevoia, nici nu s-a rodit nimic și a izbucnit o foamete în țară care a secerat mii și mii de vieți. / Umblau oamenii ca niște năluci, trăind din buruiene, ciuperci, ciocălăi măcinați, vânzând locurile cu câțiva creștari prăjina și apucându-se până și de furțișag, și de prădăciune, numai ca să-și lungească bieții zilele. Atunci au pierit, țin minte, și nenorociții țigani din Storojineț (lăutarii lui Ionică Borșan din Dealul Crivei – n . n), de nu rămăsese decât puținele suflute, care trăiau pe la curtea boierească. / Nenorocirea aceasta și jalnica împrejurare că partea de sus a moșiei Storojinețului căzuse în mâni străine a pricinuit, apoi, și o altă pacoste mare. Noul stăpân, un jidov din Galiția, cu numele Ohrenstein, a adus cu sine fel de fel de litvă leșească și rusească, așa numiții Boici, lucrători la velniță, care n-au și zăbovit a împeștrii poporul nostru român cufundat în ticăloșie (în sensul de slăbiciune – n. n.) și pieire”¹⁵¹⁸.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Storojineț – **Storojineț** (Curte districtuală), Banila Moldovenească pe Siret, Broscăuți, Budeniț, Cireș cu Opați, Ciudin cu Neuhütte (coliba nouă), Davideni, Igești, Iordănești, Camenca cu Petriceanca, Carapciu pe Siret cu Hatna, Comarești, Comarești Camerale cu Althütte (coliba veche), Crasna-Ilschi cu Glashütte (fabrica de sticlă), Cupca, Panca, Pătrăuți pe Siret, Prisăcăreni, Ropcea, Suceveni sau

¹⁵¹⁸ Grigoroșvitză, Em, *Povestea unui târg moldovenesc*, în Loghin, Constantin, *Scriitori bucovineni*, București 1924, pp. 268, 269

Pomești, Zadova. / **Vașcăuți** (Târg) **pe Ceremuș**, Banila rusească pe Ceremuș, Slobozia Banilei, Berbești cu Ostra pe Prut, Bobești, Ciartoria, Dracineț, Hlinița, Căbești, Călinești pe Ceremuș, Carapciu pe Cere-muș, Costești, Stăneștii de Sus pe Ceremuș, **Stăneștii de Jos** (tribunal districtual), Vilaucea, Voloca pe Ceremuș, Zamostie, Zeleneu cu Samsonowka, Pleșnița”¹⁵¹⁹.

1888: „Noua biserică din Storojineț, la a cărei clădire a contribuit mai ales dl. Georgie cav. de Flondor, fu sfințită într-a 30 Septemvre 1888 de IPSS mitropolitul Dr. Silvestru Morariu. La acest act solemn au fost de față mai mulți oaspeți și domni: consilierul consistorial Dionisie cav. de Bejan, consilierul la Curtea de Apel Mihai Pitteu și brigadirul (general de brigadă) Teodor Sera-cin”¹⁵²⁰.

1890: Comunitatea evreiască din Storojineț a ajuns atât de puternică, datorită afacerilor pe care le dez-volta, încât, în 1890, primar al orașelului a devenit far-macistul Philipp Fuellenbaum, următorul primar fiind, după mutarea farmacistului la Cernăuți, avocatul Isidor Katz, sub conducerea lui ajungând Storojinețul să fie recunoscut drept oraș, în 1898, cu prilejul sărbătoririi jubileului de 50 de ani de domnie al împăratului Francisc Josif.

1896: O listă de subscripție din 16 februarie 1896, în favoarea Societății „Școala Română”, cuprinde următoarele nume de locuitori ai Storojinețului: medic David SEINFELD, avocat Isidor KATZ, notar Titus de CUPARENCO, consilier c.r. Nicolai BALMOȘ, spițer FULLENBAUM, Ioachim IEREMICIUC, inspector Ottokar

¹⁵¹⁹ *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

¹⁵²⁰ REVISTA POLITICĂ, Anul III, nr. 19, 15 octombrie 1888, p. 12

SIKORA, Minodor BENDEVSCI, Ieronim MALCINSCHI și Ion ANDRUHOVICI¹⁵²¹.

1903: În urma alegerii consiliului comunal Storojineț, în 8 și 9 august 1903, de către 8 electori români, 2 nemți și 20 evrei, în Corpul I au fost aleși deputați: Josel, Cherșcu și Bercu MAURUBER și cumnatul lor, Zelig LEISING; în Corpul II: Ițcu, Moșcu și Chaim WELT, plus socrul lui Ițcu, Zelig SISCHER. Alți deputați comunal: Cherșcu Leiba HERT și ginerii lui, Haim SOMMER și Eisig HERMANN, farmacistul FILLENBAUM, Motio VEICH, Jankel DRIMMER, Leiba ZAPPLER, Volf LOEBEL, Herșcu Leiba HERMAN, Ancel Herșcu SOLL, Moșco LINCER, Aron STORPER și Moșcu PREMINGER, toți votați și de parohii FILIEWICZ și Hieronim MALCINSCHI, dar și de primarul CUCERA. Secretar comunal era TURK¹⁵²².

1904: Un important rol în asigurarea unei prosperități sociale armonioase în părțile Storojinețului au avut-o, în deceniile de la cumpăna veacurilor trecute boierii cavaleri de la Prisăcăreni, frații Grigorcea, Modest și George, cei care, printre alte fapte pline de noblețe, vor pune la dispoziție, după anul 1904, burse integrale copiilor de țărani bucovineni dispuși să urmeze cursurile liceului agricol din Rădăuți. Unul dintre cei doi frați, Modest cavaler de Grigorcea, a înființat, în 1 ianuarie 1893, cea de-a doua, după cea din Gura Humorului, „însoțire districtuală de economie și credit” din Bucovina, la Storojineț, instituție bancară de tip Raiffeisen anterioară cu mai bine de doi ani celei din Cernăuți, înființată tot de Modest cavaler de Grigorcea, în 4/15 iunie 1895. În 1

¹⁵²¹ GAZETA BUCOVINEI, Nr. 20/1896, p. 3, 4

¹⁵²² GAZETA BUCOVINEI, Nr. 65/1903, p. 2

martie 1894, când s-a citit raportul primului an de activitate, „însoțirea a sporit atât de iute încât printr’însa s-au trecut, în acest an, peste un milion de florini și că acum împărtășește părtașilor săi un câștig de 8 la sută. Pe lângă aceasta, tot prin stăruința d-lui Grigorcea, însoțirea a dat din câștigul său 200 fl. Pentru Societatea Doamnelor Române. De am avea și pe alocurea însoțiri de aceste și bărbați cu inimă pentru popor ca boierul Grigorcea, omul nevoeș mai lesne și-ar putea prinde nevoile și nu ne-ar mânca omida cămătarilor, cum ne-a mâncat și cum ne mai mănâncă”¹⁵²³.

1906: „Introduceri noi de comunicație. Ministerul c. r. de comerț a încuviințat construirea unei rețele telefonice în Suceava, care, peste scurt timp, va fi legată cu rețelele din Storojineț și Cernăuți, precum și cu rețelele din Lemberg și Viena. Avântul ce l-a luat, în timpul din urmă, mijlocul acesta de comunicațiune, până acuma atât de neglijat, este în mare parte meritul șefului suprem al poștelor din Bucovina, al consilierului aulic Posch. Și de astă dată a documentat acest șef că promo-varea intereselor comune constituie una din grijile sale principale. De la sosirea sa în țara noastră, numărul oficii-lor poștale, care se activează prin comunele mai mici, sunt așijderea creațiunea sa. Dar nu numai pentru sporirea oficiilor grijește acest șef, după puțină, căci pretinde de la aceștia și cunoașterea limbii poporului. Se înțelege că acest lucru e greu de săvârșit, deoarece e plină Bucovina de funcționari poștali străini, care nu cunosc de loc limba poporului. Spre a elimina aceste neajunsuri, a primit dl

¹⁵²³ DEȘTEPTAREA, nr. 6 din 15/27 martie 1894, p. 46

Posch 14 băeți români în calitate de impiegați poștali; ar fi de dorit dacă și alți șefi ar urma acestui exemplu”¹⁵²⁴.

1907: Iar Iancu Flondor, cel care spulberase un alt mit muntenesc, orchestrând înfrângerea și ieșirea din politică a deputatului George Popovici – cel care și-a semnat opera poetică cu calamburul T. Robeanu (Te robea, nu? – își întreba George Popovici o fostă iubită, când publica primul poem, pe care i-l dedicase cândva), împingându-l, practic, la sinucidere, îi pregătea un destin asemănător și contelui Francisc de Bellegarde, pe care îl mai sabotase o dată, când, ca să nu piardă pădurea „Laura”, de la Vicov, dobândită în mod fraudulos, „Iancu Flondor zădărniciise legea ce o pregătise contele, în înțe-legere cu stăpânirea pentru scăparea pădurilor și pășunilor de servitute”¹⁵²⁵. Flondor, care ieșea rar, dar însoțit de „muzicanți, călăreți și steaguri”¹⁵²⁶, din conacul de lângă Storojineț, conac înconjurat de slujitori, care s-au stabilit în preajma care, mai târziu, avea să se numească Flondoreni, folosindu-se, ca de atâtea alte ori, „și de o înțelegere cu liderul partidului evreilor din Bucovina, Dr. Straucher”¹⁵²⁷, supărat fiind pe faptul că muntenii „s-au hotărât să treacă și ei peste voința partidului și a căpitanului Iancu Flondor”¹⁵²⁸, „trădat și vândut pe contele Bellegarde ca

¹⁵²⁴ *Apărarea Națională*, Nr. 1, Anul I, Cernăuți, duminică 7 octombrie stil nou 1906, p. 5

¹⁵²⁵ *Revista Politică*, Nr. 6, Anul VI, Suceava, în 20 noiembrie 1910, p. 3

¹⁵²⁶ *Revista Politică*, nr. 5, Anul VI, Suceava, în 13 noiembrie 1910, p. 3

¹⁵²⁷ *Ibidem*, p. 2

¹⁵²⁸ *Revista Politică*, Nr. 6, Anul VI, Suceava, în 20 noiembrie 1910, p. 3

luda pe Hristos”¹⁵²⁹, impunând candidatura lui Stefanelli, care, „unanim proclamat de candidat pentru senatul imperial” la fiecare adunare electorală în parte, organizate la Frasin, Stulpicani, Bucșoaia, Vama, Câmpulung, Fundu Moldovei, Pojorâta etc. **„s-a hotărât a lucra din răspu-
puteri contra candidaturii contelui Bellegarde”**, deși, peste tot, câte „o ceată mică de Bellegardiști, seduși prin niște agitațiuni condamnabile, au încercat să conturbe adunarea”¹⁵³⁰.

1907: „Mai că nici un district din Bucovina nu e așa de aglomerat de deputați ca districtul Storojinețului. Toți jonglerii și naufragiații politici își iau refugiul în districtul nostru și-și dezvoltă aici programele lor, pro-grame care-s unul mai pocit decât celălalt. Candidații pentru districtul nostru răsar ca ciupercile, dară nici una dintre aceste candidaturi nu poate fi privită de serioasă. Mare haz între alegători a stârnit candidatura viceprima-rului din loc, Ieronim Malcinschi. / Nu ne putem explica motivele care l-au silit pe Malcinschi să candideze și el. Malcinschi a anunțat – cui, nu știm – candidatura sa încă în carnaval și de aceea ținem candidatura sa drept șagă de carnaval. Mai circulă prin oraș și district și versiunea că Malcinschi voiește, prin candidatura sa, să fie contra-candidatul vestitului Onciul și să-i îngreueze, prin aceas-ta, lupta sa electorală. / Doctorul Onciul a meritat pe deplin să fie combătut la alegerea din districtul Storoji-nețului, că el s-a arătat foarte nemulțămît mai ales față de orașul nostru. Suntem în poziție să comunicăm și publi-cului cititor

¹⁵²⁹ *Revista Politică*, Nr. 26, Anul VII, Suceava, în 23 aprilie 1911, p. 4

¹⁵³⁰ *Apărarea Națională*, Nr. 21, Anul II, Cernăuți, joi 21 martie stil nou 1907, p. 2

modul puțin cavaleresc al doctorului Aurel Onciul cum răsplătește el binefacerile. Orașul Storojineț, voind a introduce apeductul și canalizarea în oraș, s-a adresat, la timpul său, cu o petiție la Dieta Țării, ca să i se acorde un mic ajutor pecuniar. Toți deputații dietali au fost pentru acordarea ajutorului, numai Aurel Onciul, deputatul ales de districtul nostru, a combătut din răs-puteri pe colegii săi din dietă și urmarea a fost că Storojinețul n-a căpătat ajutorul dorit. Să-i fie rușine lui Onciul, mai ales față de contra-candidatul său de odini-oară, Nicolai Wassilko, care, măcar că a picat la alegerea din districtul nostru, totuși a pledat pentru un ajutor bănesc de cel puțin 10.000 coroane pentru orașul Storo-jineț. Ne miră mult cum de cutează Onciul să-și arate fața prin orașul nostru și să nomineze chiar candidați pentru acest district. Nu încape nici o îndoială că Onciul merită să fie aspru pedepsit pentru ingratitudea sa, nu putem însă concede nicicând ca Malcinschi să fie contrariul lui. N-am avea nimic în contra candidaturii lui Malcinschi, dacă n-am participa și noi la lupta electorală și n-am pune și noi candidatul nostru în districtul Storojinețului. Acolo-ritul politic al lui Malcinschi nu ne este deplin cunoscut, ori că-i Onciulean, ori că-i român național. Candidații ce candidează incognito nu sunt pe placul nostru și nici nu putem să-i sprijinim. Îl sfătuim deci pe domnul Malcinschi să nu ne bage bețe în roate și să nu se facă ridicol în fața lumii. Cu Onciul vom fi noi gata și n-am dori să avem a ne lupta cu doi contrari. Malcinschi n-are nici pic de auspicii în districtul nostru. Care sunt aderenții săi, ovreimea din oraș și acei plugari din jurul orașului, căroră le e Malcinschi epitrop? Așteptăm, cu certitudine, că Malcinschi va repăși de la candidatura sa. / Alt candidat a căruia reușită e și mai

problematică decât a lui Malcinski e Chisanovici. Chisanovici se înșeală grozav, dacă crede că tocmai noi,ăștia din Storojineț, vom alege un deputat care fu lepădat de alte districte. N-am rămas noi numai la atâta, să ne mulțămim cu un naufragiat politic. Avem noi, mila Domnului, candidatul nostru, care simțește româ-nește și care va apăra și promova interesele națiunii noastre, și nu ne trebuie candidați de pănura lui Chisanovici. Să nu creadă însă lumea că noi numai de aceea-l combatem pe Chisanovici, pentru că el e învățător. Nu și iarăși nu. Noi îl combatem pentru pasul său greșit, adică pentru aceea că s-a aliat clicei Onciul-Lupu și a discredita încrederea ce au avut-o învățătorii în el. Onciul și Lupu nu-l vor putea ajuta, va trage la alegere o trântă formidabilă, de nu se va putea arăta în fața lumii. Distric-tul Gura-Humora și Solca l-a tratat după cum i s-a cuve-nit, la noi o s-o pătească asemenea. Îl sfătuim și pe acest cuconăș ca să-și pună pofta-n cui, să șeadă binișor locului și să ne dea bună pace. Agenții democrațiilor nu pot reuși nimic prin districtul nostru. Toți alegătorii sunt pe partea candidatului nominat de „Apărarea Națională”, dl consi-lier Isopescul-Grecul. Dorim să-l vedem pe acest candidat cât mai curând în jurul nostru și să-i ascultăm dezvoltarea programului său”¹⁵³¹.

1908: „Conferința învățătoarească districtuală din Sorojineț. La 1 Iunie al anului jubilar 1908 se adunase educatorii poporului din ținutul Storojinețului ca, în unire intimă, să ție sfat asupra chestiilor de școală și de stare. Dară în următoarele să ne întoarcem privirile noastre nu asupra obiectelor fixate de pertractare al acestei confe-rințe de două zile, ci asupra omagiilor aduse din partea

¹⁵³¹ *Apărarea Națională*, Nr. 24, Anul II, duminică 31 martie stil nou 1907, pp. 1, 2

învățătorimii patriotice prea iubitului nostru împărat, pe care creionul într-adevăr nu le poate zugrăvi. / În ziua primă, frumos decorata sală de consiliu era deja, la 8 ore dimineată, plină de participanți, așa că punctualitatea aceasta documentată făcu o impresie plină de satisfacție asupra înfățișatului conducător al consiliului școlar ținutal, Dr. Korn, cât și asupra inspectorului școlar districtual, Ion Nuțu. Un sunet metalic, pricinuit din partea inspectorului școlar numit, care prezida conferința, aduse deodată în odaia de pertractare o tăcere sfântă. Declarând președintele conferinței numite sfatul învățătoresc deschis, salută în mod cordial pe toți cei de față și arată apoi, într-o orațiune de o oră, însemnătatea anului jubiliar 1908. El scoase în relief caracterul și însușiile personale ale prea adoratului nostru monarh, atinse timpul său de domnie plin de fapte mărețe, determină activitatea sa rodnică desvoltată în favorul școalei și învățătorilor și sfârși cu dorința ardendă: „Maiestatea Sa apostolică, prea grațiosul nostru împărat, Francisc Iosif I, și prea înalta casă împărătească să trăiească mulți, mulți ani!“. Conducătorul sfătuirii nici nu fini bine și strigătele asurzitoare de „Să trăiască!“ resunau din toate părțile, iară în urma acestora se întonă imnul poporal austriac, cu mare însuflețire, în limba română și germană. / După aceea, îl salută conducătorul conferinței, Ion Nuțu, pe președintele consiliului școlar discriptual și-l rugă, totodată, să binevoiască a îna-inta serbarea omagială de loialitate chiar până la treptele prea înaltului tron și să binevoiască a le recomanda concluziile luate de către conferință forurilor competente, spre realizare. Într-un răspuns aplaudat, mulțami el pentru salutul cordial, persecutat de strigăte de „Bravo!“ și declară că el va stărui din reputeri să corespundă dorinței

aduse înaintea sa. Apoi primi, pe calea de urgență, cuvîntul învățătorul Dimitrie Rusceac, care așternuse conferinței următoarele: Cu privire la expunerile prea nimerite ale domnului inspector școlar ținutul, cerusem cuvîntul, ca să propun următoarele. Acu se împlinesc 60 de ani de când prea luminatul nostru împărat se suise pe tronul monarhiei austro-ungare. Peste tot locul, vra să zică și în comuna cea mai depărtată a iubitei noastre patrii, se zoresc supușii credincioși ca să-i aducă omagiile lor prea iubitului și încărunțitului monarh, care de 60 de ani domnește, spre binele și norocul popoarelor sale. Și noi, învățătorii din districtul Storojinețului, vroim a lua partea la generala serbare jubiliară, ca să dăm expresie și prin aceasta simțurilor noastre excelente de „credință“ , „dragoste“ și „mulțumită“, care ne însuflețesc pentru prea bunul nostru împărat. Și noi vroim să sărbătorim jubileul de 60 de ani de domnie al împăratului nostru, pe care noi, învățătorii, întotdeauna îl adorăm ca protector și spri-jinitor al școalelor populare și al învățătorilor. Ca să-l sărbătorim corespunzător pe prea iubitul nostru împărat, care în realitate e ceea ce prezice o inscripție de pe tabla de pompă, așezată deasupra intrării în camera de tron din palatul imperial, în următoarele cuvinte „Der habsburgslothringische Schatz“, propun aranjarea unei festivități jubiliare cu programul următor: Participarea la un tedeum festiv, care să se celebreze la 2 Iunie în toate casele dumnezeiești din Storojineț și 2: ținerea unei șe-dințe festive alăturate în sala de conferință. / Propunerea aceasta se primi unanim, fără dezbateri, sub strigăte vii de „Bravo!“ . / Apoi se anunță la cuvînt învățătorul Emis Kostoris, care se îndreptase către conferință cu rugămintea ca aceasta să eternizeze anul jubiliar 1908 prin un act

de binefacere, în folosul „copilului“. El propune învățătorimii din districtul amintit ca să intre corporativ, ca membru fondator, cu suma de 500 coroane în societatea înființată în Storojineț, care are de scop întemeierea unui „azil pentru copii“. După ce se primește și propunerea aceasta unanim, trece conducătorul conferinței la rezolvarea ordinii de zi al acestei sfătuirii învățătoarești. / A doua zi, dimineață, adică în 2 Iunie, se strânse învățătorimea ambelor grupe, adică grupa româno-germană și ruteană, în sala festivă, frumos împodobită, unde droaia de flori ce încunjura icoana împăratului împrăștia un miros plăcut. Și din partea regimului veni căpitanul (prefectul, adică – n. n.), Dr. Robert Korn și comisarul districtual, Dr. Karl Trusa. Îmbrăcați în straie sărbătorești, merse învățătorimea întreagă a districtului numit, fiind însosiți de personalitățile amintite, în corpore, de-a rân-dul, în toate casele dumnezeiești, unde înălțară rugi fierbinți întru sănătatea prea luminatului nostru împărat. Apoi veniră la un loc toți învățătorii, cu ambii inspectori, Nuțu și Rongusz, venerabila preoțime din orașul Storojineț, cât și reprezentanții regimului, în sala festivă. / Inspectorul școlar ținutal deschise ședință festivă și acordă cuvântul oratorilor George de Popescul, Ioan Koszka și Karl Laufersweiler, care, în cuvântările lor festive, ținute în limbile țării și viu aplaudate, se ocupară cu faptele împăratului nostru. După fiecare orațiune, se cânta, în limba respectivă, imnul popular austriac. După aceea, citi conducătorul ședinței o telegramă de omagiu, propusă de învățătorul Rusceac, care avu următorul cuprins: „Membrii conferinței învățătoarești districtuale, ce se ține în Storojineț, adunați azi la o ședință festivă, aduc, cu ocazia jubileului de 60 de ani de domnie al Maiestății Voastre

cesaro-regești și apostolice, în supune-re nemărginită simțurile de dragoste copilărească și de fidelitate neschimbată”. / În urma depeșei acesteia, care fu imediat expediată către cabinetul Maiestății Sale împă-ratului, răsună imnul românesc „Cântecul jubiliar“ , care formă totodată și finea festivității de dimineață. / Seara, aranjase învățătorimea numită o serată festivă, împreu-nată cu dans, la care participase toată învățătorimea, venerabila preoțime din orașul Storojineț, apoi căpitanul districtual, inspectorii școlari districtuali și multe alte personalități din loc. O adiere de eutuziazm se observă prin sala festiv decorată, iară semnul caracteristic al petrecerii era dispozițiunea sărbătorească. Pretutindenii vedeau fețe vesele, care manifestau în destul aderența ce o posedeau pentru ziua Terpsichora”¹⁵³².

În 1908, conform Dicționarului lui Grigorovitza: „**Storojineț (Storozynetz), târg**, situat pe ambele maluri ale râului Siret, ocupă o suprafață de 18,32 kmp și are o populație de 5.674 de locuitori, dintre care aproape 3.000 români, ce sunt de religie ortodoxă. Restul sunt ruteni și poloni, pripășiți acolo încă de la unirea Bucovinei cu Galiția, apoi mulți evrei și câțiva coloniști germani, veniți de dată mai recentă. Locuitorii ruteni sunt de confesiune greco-catolică și numai polonii și germanii romano-catolici, având câte o biserică aparte. Românii au două biserici, și anume una mare, în mijlocul târgului, cu hramul „Sfântul Gheorghe”, și alta mică, mai veche, care se află în partea vetrei fostului sat, având hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”. Storojinețul este sediul unul căpitan (prefect) și al judecătoriei ocolului Storojineț,

¹⁵³² *Apărarea Națională*, Nr. 39, Anul III, duminică 14 iunie stil nou 1907, p. 2

având, pe lângă obișnuitele oficii administrative districtuale, și un inspectorat silvic, post de jandarmi, oficiu metric, poștă și telegraf. Ca instituțiuni culturale are o școală de băieți și una de fete, cu câte 6 clase (deci, cu câte 180 școlari – n. n.), o școală filială, în partea satului vechi, și o școală specială de împletit. În Storojineț se întrunesc 5 căi de comunicație, din care una își are podul său peste Siret; tot aci e și o stațiune a liniei locale ferate Hliboca-Berhomet. Storojinețul avea, între anii 1860 și 1870, și un stabiliment de băi foarte frecventat, mai ales pentru situațiunea favorabilă climaterică, și în urmă și o fabrică de berce căutată. Actualmente industria mare se reduce la 2 fabrici de spirt, 2 de tăbăcărie, câteva mori de măcinat și ferestraie de scânduri. Localitatea Storojineț e relativ foarte veche, căci o găsim pomenită într-un uric din anul 1448, prin care Roman Vodă dăruiește satul cu acest nume unui oarecare Petre Tomin. Pe la 1176, satul Storojineț era proprietatea mazilului Tudorachi Sorocea-nu. Până în anul 1847, Storojinețul, ca moșie, forma o proprietate din cele mai vaste și frumoase, aparținând boierului Niculai Flondor, care a lăsat-o apoi moștenire, pe jumătate, fiului său Gheorghe, după ce dăduse altă jumătate, și anume partea dinspre Panca, fiicei sale, Eufrosina, măritată după marele boier patriot Gheorghe Hurmuzaki. Această din urmă parte a trecut, apoi, în posesiunea familiei evreiești Ohrenstein, iar restul proprietății din jurul comunei (numită Munteni) a rămas în stăpânirea familiei Flondor, cu toate drepturile de patro-nat local. Deasupra Storojinețului, lângă drumul ce duce spre Cernăuți, se afla, până în anii 1866, o colonie numeroasă de țigani, Criva, constituită din foști robi boierești și fugari, ce exercitau meseria de lăutari și lingurari. Decimați prin

foametea și holera de la 1866, ei au dispărut aproape cu totul, făcând loc populațiunei slave, venită în localitate din părțile Galiției. Posedă 2.342 hectare pământ arabil, 814 hectare fânașuri, 23 hectare grădini, 308 hectare imașuri, 2.096 hectare pădure. Se găsesc 338 cai, 449 vite cornute, 560 porci, 176 stupi. **Storojineț-Munteni**, moșie cu administrație specială, districtul Storojineț. Suprafața: 28,84 kmp; populația: 231 locuitori, în majoritate ruteni și izraeliți, restul români și poloni; religiile greco-orientală, mozaică, greco-catolică, romano-catolică. / **Storojineț-Ohrenștein**, moșie cu administrație specială, districtul Storojineț. Suprafața: 16,77 kmp; populația: 55 locuitori, în majoritate izrae-liți”¹⁵³³.

1909: Adunând „cântece populare românești din Bucovina”, care aveau să vadă lumina tiparului sub semnătura nemeritată a lui Mattias Friedwagner¹⁵³⁴, în 1940, Alexandru VOEVIDCA a cules folclor și de la Frosina a lui Vasile CONDRIUC (17 ani în 1909), Vasile ISPAS (cântăreț lăutăresc, 41 ani în 1909) și Măriuța a lui Mihalache BLED (19 ani în 1909) din Storojineț.

1910, 13 noiembrie: „Cauzele depunerii mandatului pentru Camera Deputaților din Viena de către contele Bellegarde ar fi fost, conform „Revistei Politice”¹⁵³⁵, faptul că s-ar fi „îngrețoșat de ticăloșiile multe ce le-a văzut în jurul său”, atunci când „la politicienii noștri a aflat neîncredere, pizmă și dușmănie”, manifestate prin trădări

¹⁵³³ Grigorovitz, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, pp. 205, 206

¹⁵³⁴ MATTHIAS FRIEDWAGNER, *Rumanische Volkslieder aus der Bukowina*, Konrad Triltsch Verlag Wurzburg, 1940

¹⁵³⁵ *Revista Politică*, nr. 5, Anul VI, Suceava, în 13 noiembrie 1910, p. 1

(„ca Iuda pe Christos, numai să-i poată lua locul”) din partea consilierului de tribunal, Dr. Romul Reuț, ba chiar „însuși căpitanul partidului nostru românesc, dl Iancu Flondor, seamănă că s-a pus în fruntea gheșef-tarilor, cărora, din diferite cauze, le dă sprijin, pângă-rindu-și numele său bun. De altfel, cum ne-am putea explica faptul că a binevoit să iasă și dumnealui, o dată, din curtea lui de la Storojineț, fără muzicanți, călăreți și steaguri, pentru a se scobori în mijlocul muntenilor noștri, la Câmpulung, unde a vorbit plin de dușmănie neade-văruri împotriva contelui, a amenințat, ca totdeauna, că, dacă nu i se vor supune toți și nu-l vor alege pe consi-lierul Reuț deputat, va depune conducerea partidului?”. / Înălăturarea brutală a contelui Francisc de Bellegarde din viața politică românească a însemnat, deci, o imixtiune a lui Iancu Flondor în activitatea „comitetului național districtual, din care nu face parte. El a jucat, în adunarea aceasta, ca mulți alți nechemați, bunăoară judecătorul Zacharowski, rolul de agitator al consilierului Reuț și a smomit pe cei slabi de înger și fără de curaj să apuce pe o cale greșită”. / Datorită acestei rupturi, Flondor a avut de pierdut, pentru că, în fond, după alungarea istoricului George Popovici (T. Robeanu, ca poet) – tot în districtul electoral Vatra Dornei - Câmpulung, și tot de el provocată, pentru că „îi lua fața”, l-a determinat și pe Bellegarde să se vindece de românism. „Dacă contele Bellegarde nu este amic al poporului și nu a lucrat și jertfit destul pentru popor, arate-ne dl Iancu cav. de Flondor, șeful Partidului Național din Bucovina, ce a lucrat și jertfit el pentru nația sa!”¹⁵³⁶. Și cum nu existau „jertfiri” și din partea marelui boier bucovinean, conclu-zia s-a impus cu brutalitate: „Așa un domn nu merită să fie

¹⁵³⁶ Ibidem, p. 2

capul poporului român din Bucovina”. / Conform revistei sucevene a Dr. Matei Lupu, Iancu Flondor s-ar fi folosit, în acest complot împotriva notorietății contelui Bellegarde, și de o înțelegere cu liderul partidului evreilor din Bucovina, Dr. Straucher, care ar fi „dat poruncă la toți evreii alegători din districtul electoral Vatra Dornei – Câmpulung să glăsuiască, la alegere, pentru dl consilier Reuț”. / În timpul acesta, „într-un local de bere din Cernăuți, pe strada Cuciurul Mare, mi se pare că în casa dlui G. Vistec, câțiva bărbați, în frunte cu domnii Florea Lupu (cumnatul lui Aurel Onciul – n. n.) și Aurel Onciul (plus fratele lui, Titus – n. n.), și-au înjghebat societatea politică „Unirea” (penibilă lozincă pentru niște antiunio-niști acerbi – n. n.), care avea de scop dezrobirea poporului țărănesc de sub *robia politică a popilor și boierilor*”¹⁵³⁷, iar Iancu Flondor, fost „deputat în camera provincială, pe timpul nefastei ere Bourguinon”¹⁵³⁸, „s-a înspăimântat... de societatea în care a intrat” și „s-a retras... de la conducerea partidului, ca să strice cuibul infectat, în care a fost tras mai mult cu de-a sila”¹⁵³⁹.

1912: Patroni și patronat în biserica ortodoxă din Bucovina. Din cei 92 patroni români, sunt 76 patroni în câte o parohie, 10 patroni în câte 2 parohii și 6 patroni în câte 3 parohii. Aceștia din urmă sunt : Gheorghe baron Vasilco (Ceremuș), Constantin și Ioan de Baloșescu (Storojineț), Dimitrie cav. de Niculiță-Popovici (Suceava), comuna Volcineț, și Centrala română. Cei mai numeroși români se află în protopresbiteratul (aș putea zice județul) Storojinețului, citadela nobilimii noastre. Aci

¹⁵³⁷ Ibidem, p. 2, final

¹⁵³⁸ Ibidem, p. 4

¹⁵³⁹ Ibidem, p. 5

aflăm familii ca: Flondor, Goian, Grigorcea, Hurmu-zachi, Stârcea, Vasilco etc., care au jucat și joacă și astăzi un rol preponderent în mișcarea noastră politică și națională. Cred însă că nu greșesc, dacă afirm că o bună parte dintre patronii români o formează mazilii și răzeșii; așa vedem la Ceremuș, Coțmani, Nistru și, într-o câțva, Storojineț și Siret”¹⁵⁴⁰.

1912: „Asociația învățătorilor și învățătoarelor din districtul Storojineț invită la serata literar, muzical, declamatorie, împreună cu dans, care se va aranja sâmbătă, la 1 iunie stil nou 1912, în sala Primăriei din Storojineț. Intrarea: 3 coroane de persoană; pentru o persoană în familie: 2 coroane. Președinte de onoare: Dr. Constantin Isopescul de Grecul, deputat în dietă și parlament, profesor universitar etc. Pentru comitetul Asociației: D. Mitrofanovici, președinte; I. Gherman, secretar”¹⁵⁴¹.

1914: În octombrie 1914, „mahalaua din Storojineț, în care locuiesc numai Români, a fost prădată și în parte mistuită prin foc de Ruși”¹⁵⁴². Evreii din Storojineț au avut de suferit și în perioada primului război, dar și în cea a următorului măcel planetar. După ocuparea nordului Bucovinei de către armatele sovietice, mulți evrei din Storojineț, fiind considerați exploatare ai clasei muncitoare, au fost arestați și deportați, în 13 iunie 1941, în Siberia.

¹⁵⁴⁰ Dugan, Ilie, *Patroni și patronat în biserica ortodoxă din Bucovina. Date și reflexii*, în *Românul*, Nr. 98, Anul II, Arad, joi 3/16 mai 1912, pp. 8, 9

¹⁵⁴¹ *Gazeta Mazililor și Răzeșilor Bucovineni*, Nr. 4, Anul II, 1 iunie 1912, p. 62

¹⁵⁴² *VIATA NOUA*, Anul III, nr. 146, 1 noiembrie 1914, p. 4

1918: „În vara anului 1918 (eram inspector școlar districtual în Storojineț), spre surprinderea mea, am aflat că Iancu Flondor stă sub cea mai strictă supraveghere polițienească. L-am vizitat și i-am comunicat confidențial situația în care se găsește, lucru care l-a impresionat foarte neplăcut, întrerupând orice contact cu lumea din afară... / Pe la începutul lui octombrie, au sosit la Storojineț decedatul Sava Muntean și Mitrofanovici, fiul directorului școlar din Cupca, ambii ofițeri în armata austriacă, comunicându-mi intenția de a trece cu orice preț la Iași. Nefiind posibilă o convorbire în Storojineț ne-am dat întâlnire la directorul școlar Mitrofanovici din Cupca. Aici le-am dat informațiunile de care dispuneam și am nominalizat persoanele de absolută încredere din Tereblecea și Stănești pe Siret, pe unde trebuia acești doi să treacă frontiera fără incident, ceea ce s-a și întâmplat. După vreo săptămână, am avut de furcă cu directorul școlar Mitrofanovici, care cerea de la mine, cu toată insistența, informațiuni despre fiul său; ajunseseam într-o situație penibilă. / A venit vestea despre prăbușire, frământările au început, pleava a început să-și arete colții. Iancu Flondor plecase la Cernăuți, se încerca și un jaf la moșia lui. Am făcut apel la intelectuali și oameni mai de seamă, împreună cu judecătorul Gheorghe Jemna for-mând o gardă națională, care a stăvilit întru câțva exce-sele. Am fost informat că s-a hotărât ridicarea românilor mai de seamă de către legionarii ucraineni. Trebuia să ne păzim. Ziua activam pentru susținerea ordinii și alte ches-tiuni impuse de împrejurări, noaptea făceam naveta între Storojineț și Cernăuți, informând pe Iancu Flondor despre cele ce se petrec la Storojineț. / Legionarii ucraineni, în număr de 7, pe care i-am întâlnit, într-o noapte, plecând spre Storojineț,

pe când eu plecam spre Cernăuți, nu și-au îndeplinit misiunea, pentru că se zvonise că trupele române se apropie. Acest zvon, care din timp a fost intenționat răspândit, ne-a scăpat de multe neplăceri. / Între timp, se formase și consiliul național al Unirii, al cărui membru am fost. / La Rădăuți au început să sosească trupele române, am așteptat cu înfrigurare sosirea lor și la Sto-rojineț, atât din punctul de vedere al Unirii, cât și al siguranței, căci situația neclară în care ne găseam ne exasperase cu desăvârșire. / Într-o zi am fost chemat la telefon de către comandamentul armatei române din Ră-dăuți, comunicându-mi-se că în Hliboca (Adâncata) se găsește un tren, cu un detașament, care intenționează să plece spre Storojineț, însă nu are informațiuni despre situația de acolo. Am răspuns că detașamentul poate pleca spre Storojineț fără grijă. / Am fost pus în legătură cu detașamentul din Hliboca, care mi-a cerut ca o delegație să vină până la Hliboca, care va avea însărcinarea să intre în fruntea detașamentului. La Storojineț, cerându-mi-se garanții de siguranță, am răspuns că n-am mijloace de transport și am cerut să se detașeze mașina de la tren și s-o expedieze la Storojineț. Cu această mașină ne vom înapoia la Hliboca. A sosit mașina, însă nimeni, afară de mine, n-a plecat în întîmpinare. Vestea despre sosirea armatei s-a răspândit. / În tren, am dat informațiunile necesare și garanția personală că detașamentul poate să intre în Storojineț fără orice pericol. Pe la orele 9, noaptea, am sosit cu detașamentul în Storojineț, o noapte îngrozitor de întunecoasă. Am descins din tren și detașa-mentul, cu steagul tricolor în frunte, a parcurs străzile principale ale Storojinețului. Obloanele și storurile erau lăsate în jos, nici o suflare de om pe stradă. Cu mare greutate am determinat

pe proprietarul unui restaurant să deschidă prăvălia, spre a găzdui pe ofițeri. Am înștiințat pe vreo câțiva români despre sosirea acestui detașament, însă, afară de dl Gheorghe Jemna, n-a sosit nimeni. După încartiruirea detașamentului, ne-am despărțit”¹⁵⁴³.

1918: Prin hotărârea cu nr. 3, din 12 Noembrie 1918, „Către poporul român”, semnată de Președintele Consiliului național, Dr. Iancu Flondor, și de secretarul Dr. Radu Sbiera, fiul lui I. G. Sbiera, autorul celei mai bune gramatici a limbii latine, dar un poet atât de medi-ocru, încât l-a dezamăgit chiar și pe temeinicul său prieten, Sextil Pușcariu, spune că bucovinenii au hotărât „să stăpânească singuri țara lor Bucovina”, se proclama starea de asediu „asupra ținutului Cernăuți, asupra tot nordului Bucovinei, de pa Prut, până la Nistru, precum și asupra districtelor Vijnița, Vășcăuți, Siret, Rădăuți și Storojineț. / Toți locuitorii sunt provocați să predea Comandamentelor de jandarmerie celor mai apropiate, până în decurs de 24 ore de la publicarea acestei hotărâri, toate armele și munițiile aflătoare la ei. / Contravențiuni față de acest ordin se vor pedepsi în modul cel mai aspru, conform legii marțiale”¹⁵⁴⁴.

1919, septembrie 10: Decretul de confirmare a autorităților judecătorești. Începând cu 1 septembrie 1919, se confirmă „la autoritățile judecătorești din Bucovina, următoarele persoane”¹⁵⁴⁵: **La judecătoria Storoji-**

¹⁵⁴³ Clain, Corneliu, *Amintiri din anul 1918*, în Nistor, Ion I., *Amintiri răzlețe din timpul Unirii*, Cernăuți 1938, pp. 86-89

¹⁵⁴⁴ *Monitorul Bucovinei*, Apare după trebuință, Cernăuți, în 19 noiembrie nou 1918

¹⁵⁴⁵ *Monitorul Bucovinei*, Anul 1919, Cernăuți, în 10 Septembrie nou, Fascicula 63, pp. 1-4

neț – **Sbiera Ion**, judecător de district cu rangul VIII; **Lichtenfeld Emanoil**, judecător de district cu rangul VIII; **Jemna George**, judecător la judecătoria Storojineț, judecător de district cu rangul VIII; **Eipert Peter**, judecător la judecătoria Storojineț, judecător de district cu rangul VIII; **Förster Sigmund**, consilier la judecătoria Storojineț, consilier de tribunal cu rangul VII, era promo-vat la Judecătoria Cernăuți;

1919: Comisiunea agrară de ocol Storojineț: Președinte: **Ion Sbiera**, consilier de tribunal și șef al ocolului judecătoresc Storojineț. / Locțiitor: **Gheorghe Jemna**, judecător districtual, Storojineț. / Reprezentant al Administrației: **Isidor Manescu**, consilier superior administrativ, Storojineț. / Locțiitor: **Dr. Frederic Kuczynski**, secretar administrativ, Storojineț. / Reprezentant al Băncii regionale: **Vasile Ungurean**, avocat, Storojineț. / Locțiitor: **Ion Gherman**, învățător superior, Budeniț. / Expert agricol; **Orest Prelici**, referent agricol, Storojineț. / Locțiitor: **Ilie Vasca**, agricultor, Pătrăuții pe Siret. / Reprezentant al proprietarilor expropriați: **Isidor Janoš**, proprietar mare, Panca. / Locțiitor: **Gheorghe Medvețchi**, proprietar mare, Bobești. / Inginer hotarnic: **Adrian Onciul**, inginer civil, Storojineț. / Locțiitor: **Max Weissel**, inginer hotarnic de stat, Storojineț. / Reprezentanți ai țăranilor: **Andrei Carp**, agricultor, Iordănești; **Ion Ungurean**, agricultor, Suceveni. / Locțiitori: **Nicolai Tomiuc**, agricultor, Storojineț; **Procopie Lunguliac**, agricultor, Ropcea¹⁵⁴⁶.

1919: Prin deciziunea ministerială nr. 1593/1919, semnată, în numele lui Ion Nistor, de Iorgu Toma, erau

¹⁵⁴⁶ *Monitorul Bucovinei*, Fascicola 73, 13 octombrie nou 1919, pp. 1-8

numiți în „Comisiunea de apel pentru evaluarea taxei de cărșmărit” pe anul în curs, cărciumarii cu faimă ai Bucovinei. La Storojineț activau, cu succes, **Moses Hausknecht** și **Moses Gottlieb**, dar și marele proprietar din Prisăcăreni, Dr. Radu Grigorcea, care avea propriile lui crâșme, comisarul superior al gărzii financiare din Storojineț Klemens Rudnicki, inginerul Adrian Onciul, administratorul de percepție Berl Herbst, agronomul Teodor Kozma din Storojineț și primarul Pătrăuților pe Siret Ilie Stefuriac¹⁵⁴⁷.

1921: „Potrivit dispozițiilor art. 12 și 23 din regulamentul pentru Congresul bisericesc ortodox român al Arhidiecezei Bucovinei, convocat, prin înaltul Decret Regal Nr. 2513 din 17 Iunie 1921, pe ziua de 3 Octombrie, la Cernăuți, se publică următoarea listă a patronilor bisericești particulari, de lege drept credincioasă răsăriteană, îndreptățiți la alegerea de 6 reprezentanți pentru acest Congres: **Flondor Iancu Dr.**, Storojineț, (Storojineț, Broscăuții-Vechi); **Goian Dimitrie cav. de**, Storojineț (Jadova)”¹⁵⁴⁸.

1922: „Având în vedere concursurile publicate, cererile prezentate și propunerile făcute de revizorate, Consiliul școlar al țării a făcut, în ședința din 27 Martie 1922, sub președinția domnului Director general delegat al învățământului din Bucovina, următoarele numiri, pe ziua de 1 Aprilie 1922 – **b**). în calitate de învățători def-nitivi

¹⁵⁴⁷ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 69, Cernăuți, în 3 octombrie nou 1919, pp. 1-3

¹⁵⁴⁸ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 16, Cernăuți 21 iulie nou 1921, pp. 64-66

și învățătoare definitive: **Vasilca Hoinic** la Storojineț – școala de fete, **Iustin Cârdeiu** la Storojineț”¹⁵⁴⁹.

1922: „În aprilie 1922, Primăria orașului Storojineș a contractat pe la consumatorii de lumină electrică ai acestui oraș un împrumut forțat în sumă de 150.000 lei pentru repararea mașinilor uzinei electrice și s-a obligat în scris să restituie sumele împrumutate, în rate anuale, și anume de 10 % la finele anului 1922 și câte 30 % la finele anilor 1923, 1924 și 1925”¹⁵⁵⁰.

1931: „Viața sportivă. Se poate vorbi la noi, în Storojineț, de sport exact la fel ca și de o viață culturală, care excelează prin... absență. Afară de câțiva „pioneri” ai sportului, care sunt parați pentru orice sacrificiu, pe care însă, din lipsă de mijloace, nu-l pot face, publicul care ar trebui să încurajeze inițiativele și să-și dea obolul cel puțin interesându-se de mișcarea sportivă, lipsește. „Sport?... nu mă ocup cu astfel de fleacuri?”, cam asta e parola *en vogue*, la noi. / Sportul storojinețenilor constă cam în următoarele: vara, băi pe la Siret, excursii sen-timentale prin luncile Siretului sau prin pădurile Crivei și apoi tradiționala primblare, de la redacția noastră, până la grădina publică, unde se mai întâmplă de fac câte o pauză, respirând splendidul aer, cu miresme plăcute, adu-se de vreo adiere de vânt de pe la cojocăriile și tăbăcăriile din vecinătate. Iarna, pe la patinaj, întâlnești domnișoare ce ...vânează partide strălucite și doamne cărora li s-a urât cu monotonia vieții conjugale. Sperăm însă că interesul pentru adevăratul sport, deocamdată trandafiriu, va înverzi, va înflori și va... crește. Incontestabil că sportul cel mai practicat de la noi e

¹⁵⁴⁹ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 8, Cernăuți 21 aprilie 1922, p. 41

¹⁵⁵⁰ *Curierul Provincial Bucovinean*, No. 3, Storojineț, 8 noiembrie 1931, p. 4

fotbalul, care, după ce a trecut printr-o criză gravă, pare a se fi stabilizat acuma. Patru cluburi sportive, neînscrise în nici o organizație oficială, au cadrele deschise pentru amatori. În ordinea unui clasament neoficial, ele sunt: „Iancu Flondor”, „Macabi”, „T. I. M. P.” și „Hasmonea”, ultimul recent reapărut, pentru a-și serba jubileul de... un sfert de veac de existență. / O veche doleanță a tuturor cluburilor este înscrierea în federație, astfel că acțiunea conducătorilor clubului cam-pion (neoficial) de a se înscrie în federație va fi binevenită tuturor. / Am vorbi și de alte sporturi, dar, din lipsa lor, ne resemnăm și așteptăm surprizele viitorului. Cluburilor sportive storojinețene, precum și celor din provincie, care și ele au de satisfăcut aceleași deziderate, le făgăduim tot sprijinul foii noastre. Mai rugăm pe amatorii sportivi din centrele provinciale să ne trimită la redacție corespondențe obiective, tratând chestiunile sportive de prin centrele lor”¹⁵⁵¹.

1941: În 4 iulie 1941, când unități ale armatei române au intrat în Storojineț, 200 evrei au fost împușcați în următoarele două zile, iar 4.000 evrei au fost înghesuiți în două școli, timp în care casele lor au fost jefuite. Primarul orașului, Petru Bruja, a demisionat, în semn de protest, iar în locul său a fost numit primar Dimitrie Rusu, care, împreună cu viceprimarul Ștefan Tomovici, a organizat un ghetou, care includea străzile Grădiniței, Ieronim, Malcinschi și Lumea Nouă. În această lume vrăjmașă, nebună, au manifestat atitudini omenești față de evrei Șerban Flondor, colonelul Bârzescu, comandat al Legiunii de jandarmi, și Isidor Palade, secretarul primăriei din Storojineț. Din păcate, umanitarismul lor nu a fost suficient, evreii fiind încolonați, zilnic, în ordine alfa-

¹⁵⁵¹ *Curierul Provincial Bucovinean*, No. 2, 1 noiembrie 1931, p. 3

betică, și duși, prin Iedineț din ținutul Hotinului spre lagărele din Transnistria, de unde puțini s-au mai întors.

1943: „Se numesc cu titlul definitiv, pe ziua de 1 septembrie 1943¹⁵⁵², următorii învățători și învățătoare: **Popescu Victoria**, comuna **Storojineț**, Maidan, jud. Storojineț, media 8,08”.

STRAHOEȘTI

(lângă Prigorceni, Vaslui).

1618, ianuarie 30: Întărit de Radul voievod lui Petre Cehan vătag, care cumpără, cu 200 taleri de argint, de la Lupul Stroici logofătul, „din uric ce l-a avut tatăl său de la Petru vodă, o seliște, anume **Strahoeștii**, pe apa Vasluiului, în sus de târg”; / de la frații Vasilie, Stratul și Costanda, pentru 200 ughi de aur, „jumătate de sat **Mărățeei**, pe apa Vasluiului, din uric de la Bogdan voievod, fiul lui Alexandru (Lăpușneanu) voievod”¹⁵⁵³.

1623, februarie 28: Menționat de Ștefan Tomșa voievod, atunci când întărește moșia lui Sacotă medelnicer, care primește uric pentru „un sat, anume Prigor-ceni, ce este în ținutul Vasluiului, pe pâraul Sărata, cu iazuri și cu loc de moară pe acel pârau. Ci acel sat a fost a lui Ionașco Bolea, vornic de gloată, și la pierdut în hiclentie, când s-a ridicat cu Constantin voievod și cu alți pribegi ca și el și cu mulțime de leși și de cazaci asupra domniei mele

¹⁵⁵² *Monitorul Oficial*, Nr. 71, 24 martie 1944, pp. 2549-2552

¹⁵⁵³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 253-258

și asupra țării domniei mele și mare război au făcut cu domnia mea, la râul Jijia... Iar hotarul merge din dealul Vasluiului și trece pârâul Sărata și ajunge până la Glod; iar din sus iarăși ajunge la hotarul dinspre Lă-nești, iar din jos, până la hotarul **Strahoeștilor**”¹⁵⁵⁴.

STRAHOTIN

(între Strahotin și Jijia, lângă Dângeni, Botoșani).

Întărit, după **2 iulie 1398**, de Iuga Voievod lui „pan Braia... Iar hotarul să fie mai sus, pe Strahotin, în sus pe Jijia, la Movila Vulturului, și de acolo, de-a curmezișul, pe drumul Strahotinului, de la pan Costea, pe marginea Strahotinului, drept pe coasta dealului, și de acolo, de-a curmezișul peste Jijia, pe drum, la Dealul Mare, pe drumul acela până la Movila Vulturului. Acesta îi este tot hotarul”¹⁵⁵⁵.

1902: „**Strahotin**, sat în județul Botoșani, plasa Jijia, pe dreapta Jijiei, la poalele dealului cu același nume, în partea de sud-vest a comunei Dângeni. Are o suprafață de 991 hectare, cu o populație de 40 familii sau 205 suflete. Vite: 22 cai, 254 boi și vaci, 71 porci și 417 oi”¹⁵⁵⁶.

¹⁵⁵⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 18, pp. 21-24

¹⁵⁵⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 8, pp. 10, 11

¹⁵⁵⁶ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 477

STRAJA

(comuna Tarcău, Neamț).

1638, august 28: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Gheorghe Boți, să meargă la mănăstirea Pângărați „și să lepezi cel stâlp de piatră, ce este dinspre **Straje**, că m-am milostivit domnia mea și am dat acel loc tot să fie al sfintei mănăstiri a Pângăraților”¹⁵⁵⁷.

1902: „**Straja**, sat în județul Neamț, plasa Piatra-Muntele, comuna Pângărați, situat pe stânga râului Bistrița, Are o populație de 299 locuitori, care se ocupă cu agricultura și plutăria”¹⁵⁵⁸.

STRAJA

(după Vicovu de Sus, Bucovina).

Cătun, cu rol de strajă, al Vicovului de Sus, sat atestat documentar în **23 mai 1436**, satul Straja își împletește istoria cu Vicovu de Sus, prima menționare a unor săteni din Straja făcându-se în 18 iunie 1767, când egumenul Putnei se plânga lui Grigore Callimah Vodă

¹⁵⁵⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 448, p. 425

¹⁵⁵⁸ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 477

împotriva vecinilor din Frătăuți, Gicove și Straja, „care nu s-au obișnuit a trăi în vatra satului, unde este săliște și biserică, ce trăesc împrăștiați pe acele moșii, aducând cu bucatele lor stricăciune și pagubă mănăstirii”. Comuna Straja are o monografie de excepție, publicată în 1897¹⁵⁵⁹, care ar trebui republicată, după întregirea cu mărturia veacului trecut după Dimitrie Dan¹⁵⁶⁰, până, să zicem, la minunatul ansamblu „Străjăncuța”. Din această monografie voi folosi puține informații, dar toate cele „9 ilustrațiuni, portretul autorului și o hartă a comunei”, în intenția declarată de a stârni interesul față de opera cărturarului Dimitrie Dan, personaj unic în felul său și demn de păstrat în memoria veacurilor. / După Dimitrie Dan, care, sub influența lui Simion Florea Marian, forțează nota în a identifica străvechea localitate dacică Valcau în Falcău, mizând și pe faptul că, în pădurea de după fabrica de cherestea din Falcău, încă se mai zăresc vestigiile unei construcții antice – cetată dacică, în opinia lui Marian, deși descrierile din vremurile vechi sugerează mai curând un zăgăzuit asemănător celui din Densuș. Fără îndoială, pământul acesta, aflat, la 1897, în „proprietatea lui Miron Popescu și a Nataliei Cotos, născută Popescu a lui Ilie,

¹⁵⁵⁹ Dan, Dimitrie, *Comuna Straja și locuitorii ei*, Cernăuți 1897

¹⁵⁶⁰ Dimitrie Dan, 08.10.1856, Suceava – 25.05.1927, Cernăuți. A scris „Die Lippowaner in der Bucovina“ (1890), „Armenii orientali în Bucovina“ (1891), „Țigani din Bucovina“ (1892), „Documente privitoare la istoria Rezeșilor“ („Revista Politică“), „Lujenii, biserica, proprietarii moșiei și locuitorii lui“ (1893), „Cronica Episcopiei de Rădăuți“ (1912), o schiță biografică și bibliografică a arhimandritului Vartolomei Măzăreanu, o monografie a comunei Straja, o lucrare monografică despre rutenii din Bucovina, o mulțime de tradiții populare românești etc.

gospodari din Straja”¹⁵⁶¹, unse s-ar fi alat și cea mai veche biserică din părțile acelea de țară, și cimitirul. Iconostasul acelei bisericiuțe a fost adus, apoi, la întâia bisericuță din Straja, făcută din lemn, și strămutată, în 1884, la Rus-Plavalar. „Pe locul unde a stat sfânta masă se află împlântată în pământ o cruce masivă de fier. Această cruce fusese, mai înainte, pe acoperământul bisericii din Falcău și al acelor două biserici din Straja. Locul unde a fost biserica ultimă de lemn și unde sunt mai multe morminte de-ale foștilor păstori sufletești din loc este încunjurat cu un grilaj de leațuri”¹⁵⁶².

1772: Recensământul lui Rumeanțev¹⁵⁶³, din 1772-1773, înregistrează la Straja, în Ocolul Vicovilor, fără alte precizări, „40 – toată suma caselor”, însemnând „13 liuzi ai ofițerului ce șade acolo și care proviant de la Piatra” primește, 1 ȝigan și 26 birnici.

1774: În 1774, Straja avea 45 de familii de iobagi mănăstirești, în 1775, 1 popă și 38 familii de iobagi mănăstirești, iar în 1784, 80 familii.

1778: În 11 iunie 1778, Constantin Cărcul, vătaf de Straja, Vasile și Gligoraș Juravle, care au fost de față la hotărnicirea părților lui Vasile Zub de pe muntele Lucina, dădeau mărturie egumenului Ioasaf cum că mă-năstirii Putna nu i s-a dat a treia parte din munte, care i s-ar fi cuvenit.

1784: În 16 iunie 1784, mănăstirea Putna arenda satele Straja și Vicovu de Sus unor lipoveni.

¹⁵⁶¹ Dan, Dimitrie, *Comuna Straja și locuitorii ei*, Cernăuți 1897, p. 6

¹⁵⁶² Dan, Dimitrie, *Comuna Straja și locuitorii ei*, Cernăuți 1897, p. 6

¹⁵⁶³ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 339

1788, Hacquet: „În pragul munților, acolo unde izvorăște Suceava, am găsit ținutul de la Straja și Frasin, îmbrăcat tot cu mesteceni. În pădure se ardea coaja acestor copaci, pentru a se face catran. Pentru aceasta, se procedează în felul următor: / Locuitorii, ce se îndeletnicesc cu aceasta, cojesc copacii cei mai bătrâni, dar totuși plini de sevă, până la tulpină sau îi cioplesc îm-prejur... / Într-un cuptor încap zece care mici de coajă, care dau douăzeci de vase de catran, a zece ocale vasul. Ocaua din Moldova are vreo doi funți și jumătate, socotiți după greutatea de Viena. O asemenea oca de catran curat se vinde cu treisprezece, până la paisprezece parale sau douăzeci, până la douăzeci și unu de creițari, iar cea de catran brut, cu șapte parale”¹⁵⁶⁴.

1802: O întregă istorie a începuturilor temeinice ale comunei Straja, culminând cu o operă în general neștiută a marelui pictor bucovinean Epamenonda Buccevschi: „Condicele matricale pentru parochia Straja le-a introdus, la anul 1802, deja amintitul paroh Ștefan Terno-viețchi, care a murit la 27 aprilie 1830. Acesta a avut un vicar, în persoana preotului Georgie Hacman, de la anul 1812, până la 1817. Acestuia i-a urmat, ca administrator parohial, preotul Ioan Lemeni (tatăl pictorului Gheorghe Lemeni¹⁵⁶⁵ – n. n.), până la aprilie 1831. De la acest

¹⁵⁶⁴ *Călători*, X, II, pp. 816-820

¹⁵⁶⁵ Gheorghe Lemeni, 1813, Rădăuți – 1848, Suceava. Rădăuțeanul Gheorghe Lemeni ar fi putut deveni primul mare artist plastic al Bucovinei, dacă nu s-ar fi stins de foarte tânăr. Atras de litografie, datorită contactului cu pictorii-topografi austrieci, care vizitau Rădăuții, Lemeni a urmat un parcurs spectaculos de inițiere în artele frumoase, care începea cu Academia Mihăileană din Iași, continua cu atelierul lui Ferdinand Piloty din Munchen și cu Academia di San Luca din Roma. A lăsat după sine portrete și un autoportret.

răstimp, s-a păstorit parohia Straja de administratorul parochial Vasile Bunceac. Acesta s-a născut la anul 1802 și era fiul preotului Ștefan Bunceac din Vicovul de Sus, care repaosă acolo, la anul 1841. Vasile Bunceac a fost hirotonit în presbiter la 3 august 1819, așadar în etate de 17 ani, de episcopul Daniil Vlachovici. De la 1819-1827 a fost amintitul pastor sufletesc cooperador în Șipiniț, lângă socrul său, preotul Lomicovschi, iar de la anul 1827-1831, administrator în Câmpulung. În Straja a fost preotul Vasile Bunceac activ până la 24 noiembrie 1846, când fu pus în disponibilitate. Maria, soția lui, muri la 4 aprilie 1839, iară el la 6 decembrie 1847, și fu înmormântat lângă soția sa, pe locul bisericii celei vechi. Acest pastor sufletesc a fost moșul după mamă al autorului acestei monografii. / De la anul 1846, a păstorit parohia Straja fostul paroh din Șipot, Andrei Lipetchi, până la finea lunii lui februarie 1859, când fu el desrădicat din păstoria sufletească și intră în clerul regular în mănăstirea Sucevița. Acesta muri pe cale spre Sucevița. / De la 6/18 martie 1857, păstori parohia Straja ginerele parohului Lipetchi, fostul cooperador din Vicovul de Sus, Dimitrie Onciul (tatăl marelui istoric – n. n.), ca administrator, până la finea auului 1860, iar de la 1861, ca paroh, până la 15/27 februarie 1881, când trecu el ca paroh la învecinata comună Vicovul de Sus. / Pe timpul păstoriei parohului Dimitrie Onciul, și anume la 2 ianuarie 1866, fu dezlipită cotuna Sadău de la parohia Straja și decretată ca espositură parochială. / Tot pe timpul și prin înrăurința parohului Onciul, s-a zidit, în Straja, o biserică frumoasă, de piatră, în stil gotic, care este înzestrată cu un iconostas ieșit de sub penelul prea timpuriu reposatului pictor academic Epaminonda Bu-cevschi. Biserica a fost începută la anul 1867, terminată în, anul 1870, sfințită însă

abia la 23 octombrie (4 noiembrie) 1877. Actul sfințirii l-a săvârșit delegatul arhiepiscopesc și mitropolit Silvestru Morariu-Andri-evici... La anul 1880, fu numit parohul din Straja, Dimitrie Onciul, protopresbiter districtual al Vico-velor”¹⁵⁶⁶.

1860: Din 1860, funcționa în Straja o școală cu 6 clase¹⁵⁶⁷, „în casa gospodarului Aftanasie Chira. Primul învățător la această școală a fost, de la activarea ei, până la finea lui iulie 1862, Nicolai Onciul, în calitate de suplent. Acestuia i-a urmat Nicolae Bocance, ca învățător definitiv, până la finea lui iunie 1869”¹⁵⁶⁸.

1867: Biserica Nașterii Maicii Domnului din Straja a fost construită în anii 1867-1870, pe locul unei bisericuțe din 1786, care avea, în 1843, 1.453 enoriași, preot administrator fiind Vasile BUNCIAC. În 1876, biserica avea 2.129 enoriași, paroh fiind Dimitrie ON-CIUL. În 1907, paroh era cărturarul Dimitrie DAN, născut în 1856 la Suceava, preot din 1880, paroh din 1890, preot cooperator fiind George COSMOVICI, năs-cut în 1873, preot din 1904, iar cantor, din 1894, Andrei CANTEMIR, născut în 1847.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Rădăuți – **Rădăuți** (Târg cu tribunal districtual) cu Vadu Vlădichii, Andreasfalva cu Mitoca, Bădeuți, Bilca, Burla, Frătăuții

¹⁵⁶⁶ Dan, Dimitrie, *Comuna Straja și locuitorii ei*, Cernăuți 1897, pp. 7, 8

¹⁵⁶⁷ SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1843 p. 40, 1876 p. 62, 1907 p. 170

¹⁵⁶⁸ Dan, Dimitrie, *Comuna Straja și locuitorii ei*, Cernăuți 1897, p. 8

Vechi, Frătăuții Noi, Fűrstenthal, Horodnicul de Sus, Horodnicul de Jos, Karlsberg, Marginea, Milișăuții de Sus, Putna (cu mănăstirea), Satulmare, **Straja**, Sucevița, Vicovu de Sus cu Bivolăria, Vicovu de Jos, Voitinel, Volovăț, Seletin cu Frasin, Tomnatic, Rusca, Paltin, Plosca Camerale, Ulma, Ropoțel, Nisipitu, Bistrița cu Cărlibaba, Izvor cu Iarovița, Sărata, Moldova, Șipot Camerale”¹⁵⁶⁹.

1869: „La 3 iulie 1869, s-a desființat școala națională și în locul ei s-a deschis o școală publică de o clasă, sub privegherea Statului, într-un edificiu de lemn, pe locul școlii din prezent. La această școală a funcționat deja amintitul Nicolae Bocance, de la 1 septembrie 1869, până la 6 octombrie 1871. Lui îi urmă Grigorie Aurite, în calitate provizorie, și funcționează de la 21 noiembrie 1871, până la finea lui august 1873. De la 19 octombrie 1873, până la 31 august 1886, a condus această școală învățătorul Samuil Sosnovici, iar trecând el în pensie, îi urmă, de la 2 septembrie 1886, Nichifor Bocance, în calitate provizorie. La 1889, deveni el definitiv, iar la anul 1890, când se lărgi școala locală în una de două clase, i se încrezu conducerea ei. / În anul 1890, fu orânduit pentru școala locală Nicolae Hurjui, ca învățător inferior, care a fost aici activ până la anul 1892. Acestuia i-a urmat, în oficiu, în aceeași calitate, Vasile Beuca, iar lui îi urmă, în anul 1893, domnișoara Ecaterina Vasilovici ca învățătoare auxiliară. / La anul 1894, iarăși fu lărgită școala locală, din una de două clase, în una de patru clase, și fură numiți ca învățători auxiliari: domnișoara Magdalina Vasilovici și secretarul comunal din loc, Alecsandru Dașchievici. / Cu începutul anului școlar 1896/97 fu permutată domnișoara Magdalina

¹⁵⁶⁹ *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

Vasilovici la Vicovul de Sus și Alecsandru Dașchievici fu desrădicați. În locul lor însă fură introduși frații Constantin și Elena Vele-horschi, primul ca învățător provizoriu, iar a doua ca învățătoare auxiliară. / La școala locală s-a introdus, la inițiativa președintelui consiliului școlar local, Dimitrie Dan, cu începutul anului școlar 1896/97, un învățământ practic din măsurit și strugărit, care se conduce de învăță-torul Constantin Velehorschi”¹⁵⁷⁰.

1870: „Din dealul Scorbura s-a exploatat piatră, de la anul 1870, până la 1895, de un german din Moravia, Franz Morbițer, i. r. conducător de clădiri în disponibilitate. Acesta a făcut o invenție de niște sobe anume și a ars un ciment de primă calitate, pentru care ți-a luat un patent și un privilegiu”¹⁵⁷¹.

1879: „Ieșind din Straja, spre Falcău, întâlnește călătorul, pe un tăpșan, în partea dreaptă a șoselei, la km 12,5, un monument de piatră, în formă de piramidă. El a fost ridicat de fostul forestier al pădurilor fondului religios din Straja, Popiel, întru amintirea jubileului căsătoriei de 25 de ani (24 aprilie 1879) a prea iubitului și mărinimosului nostru împărat Francisc Iosif I. Monumentul este înzestrat cu o inscripție cu litere de aur, în limba germană, și a fost sfințit de postul paroh local și protopresbiter districtual Dimitrie Onciul. / Un asemenea monument, în formă de piramidă, însă mai înalt decât cel amintit, s-a ridicat, tot din acel incident, de Franz Morbitzer, în grădina fostei fabrici de ciment, de la capătul satului dinspre Vicov. Astăzi, acest loc, care mai înainte a fost al fondului religios, apoi se vându lui Franz

¹⁵⁷⁰ Dan, Dimitrie, *Comuna Straja și locuitorii ei*, Cernăuți 1897, p. 9

¹⁵⁷¹ Dan, Dimitrie, *Comuna Straja și locuitorii ei*, Cernăuți 1897, p.

Morbitzer, a trecut, prin cumpărare la mezet, dim-preună cu toate edificiile, în prezent dezolante, și cu fierăstrăul de alături, în proprietatea lui Peter Preis-ser”¹⁵⁷².

1889; „Administrarea fondului religios a contribuit, pe cât a fost posibil, la extinderea acestor căi ferate locale; a fost în interesul lor propriu să creeze trasee de trafic, care să permită exploatarea zonelor lor forestiere colosale și să creeze surse de venit mai profitabile. / Fondul religios are, de asemenea, gaterie proprii în Falcău (fierăstrău cu aburi), în Brodina și în Rus pe Boul (fierăstrău cu apă), care sunt totuși închiriate”¹⁵⁷³.

1896: Pe teritoriul comunei Straja, o unealtă preistorică din cremene „a fost aflată de neuitatul meu fiu, Ilarion, studente în cl. V-a gimnazială, pe care l-a răpit cruda moarte într-un mod atât de înfiorător, dim-preună cu unchiul său, Eusebie, studente într-a VII-a clasă, în dimineața zilei de 26 Iunie 1897, când îi înghi-țiră valurile Sucevei celei nemiloase”¹⁵⁷⁴.

1896: Cabinetul de lectură „Paza”, cu 70 de membri, a fost înființat în vara anului 1896, cu o zestre de „vreo 50 de tomuri și broșuri, primite în dar de la Societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina, Dr. Ioan Sbiera, profesor de universitate; Dr. George Popo-vici (poetul T. Robeanu – n. n.), deputat în camera imperială

¹⁵⁷² Dan, Dimitrie, *Comuna Straja și locuitorii ei*, Cernăuți 1897, pp. 15, 16

¹⁵⁷³ Engel, Alexander von, *Österreichs Holz-Industrie und Holdzhandel*, I Theil, Wien 1907, pp. 196-202

¹⁵⁷⁴ Dan, Dimitrie, *Comuna Straja și locuitorii ei*, Cernăuți 1897, p. 1, inclusiv nota 1.

din Viena și parohul Dimitrie Dan. Din foi, se află la cabinet *Deșteptarea și Patria*”¹⁵⁷⁵.

1896: O colecție pentru Internatul de studenți din Cernăuți, făcută, în mai 1896, de „dl paroh Dimitrie DAN, din Straja”, menționează următoarele nume de locuitori: primar Ioan CHIRA, Ilie URSULIAN, Marina a Ilie URSULIAN, cantor bisericesc Ioan URSACHI, învățător superior Nichifor BOCANCE, secretar comunal Alexander DAȘCHEVICI, cantor Andrei CANTEMIR, asistent silvic Franz BITTNER, juratul Ioan POPESCU, Mihai TOMIAC, Georgi COTOZ, Dimitrie POPESCU, Istrati JURAVLE, Nichifor ROMANIUC, Nicolai POPESCU alui Dimitrie, învățătoarele Magdalena VASILOVICI și Glicheria VASILOVICI, Dumitru CÎRCIU, Iacob PĂDUCHE, Chireac COTOS, Ioan PĂDUCHE, Teodor JURAVLE, Vasile POPESCU, Ilie PĂSĂILĂ, Alexandru POPESCU, Vasile CHIRA, Petru COTOZ, Vasile BUTA, Georgi PĂSĂILĂ, Dimitrie POPESCU, Teodor CHIRA, Andrei COCA, Gavril JURAVLE, Constantin POPESCU, Vasile BODNARIU, Miron CHIRA, Simion TARNOVIETȘCHI, Iacob CÎRCIU, Pavel POPESCU, Elena PĂTRĂUCEAN a lui Ioan, George CHIRA alui Ioan, Ioan PITIC, Teodor POPESCU, Vasile URSULEAN, George URSULIAN, Mihai COTOS, polițaiul Pamfil COTOZ, Ioan POPESCU, Teodor COTOZ, Pavel PETREUCEAN, Georgi PASAILĂ, Teodor HASNA, Constantin CHIRA, Ilie PETREUCEAN, Cosma COTOS, Dimitrie BURACIUC, Gavril POPESCU, Ioan STIRBAN, Nistor POPESCU, Vasile PĂTRĂUCEAN, Petru PADUCHIE, Maria POPESCU, Safta PINTES-

¹⁵⁷⁵ Dan, Dimitrie, *Comuna Straja și locuitorii ei*, Cernăuți 1897, p.

CU, Marina COTOS, Safta PITEI, Paraschiva PASAILĂ, Catrina COTOZ, Maria și Toader JURAVLE, Dimitrie URSACIUC alui George, Achilina BODNAR alui Costan, Terentie BODNAR, Alexandru PINTESCU, George PINTESCU, Maria POPESCU, Elisaveta JURAVLE, Ilie POPESCU, Maria COTOZ, Constantin JURAVLE, Ioan BRES, Maria HANȚAR, Nicolai STIRBAN, Ana POPESCU, Maria HASNA, Rachila BEIN, Irina BEIN, Maria GLEȘCA, Elena COTOS, Maria POPESCU, Ioan HANZAR, Dimitrie CALANCE și Tanase CALANCE¹⁵⁷⁶.

1897: Țiganii lăutari din Straja, de la care Alexandru Voievidca a cules câteva hore, formau un taraf sătesc, ei numindu-se „Mețcan, Perdeica și Porșuga și sunt toți fierari și muzicanți”¹⁵⁷⁷. „Tineretul își petrece duminica și sărbătorile jucând: hora, arcanul, moldoveneasca, fudula, oropița, ruseasca, nemțeasca și altele, pe un petic de sesie, lângă casa preotului, care i s-a pus la dispoziție spre acest scop de parohul prezent (Dimitrie Dan, adică – n. n.). / Înainte vreme se cânta, la joc, din fluier și cimpoi, care instrumente acum au ieșit din modă. Aproape toți bărbații știu să zică din fluier, unii și din vioară, și să trâmbițeze din bucium și trâmbiță. Din trâmbiță știu trâmbița chiar și femeii”¹⁵⁷⁸.

1901, Gustav Weigand: „Duminică, 18 august 1901, în jurul orei 11,00, am mers în primul sat românesc,

¹⁵⁷⁶ GAZETA BUCOVINEI, Nr. 48/1896, p. 3

¹⁵⁷⁷ Dan, Dimitrie, *Comuna Straja și locuitorii ei*, Cernăuți 1897, p.

22

¹⁵⁷⁸ Dan, Dimitrie, *Comuna Straja și locuitorii ei*, Cernăuți 1897, pp.

23, 24

cu peste 3.000 de locuitori, la Straja¹⁵⁷⁹. M-am dus direct la biserica mare, asaltată de credincioși, unde se sărbătorea „Ziua de naștere a Împăratului” (Franz Josef – n. n.). Preotul a rostit un discurs patriotic, apoi și-a omagiat împăratul, cântând imnul național, și-abia după aceea a avut loc sacramentul, la care au luat parte toți cei prezenți. Preotul Dan, parohul de acolo, căruia îi datorăm mai multe lucrări frumoase despre populația Bucovinei, și Dr. Onciul (Isidor Onciul, arheologul biblic – n. n.), din Cernăuți, m-au însoțit, după-amiază, până la faimoasa Mănăstire Putna, mormântul lui Ștefan cel Mare, unde am poposit¹⁵⁸⁰. Apoi am trecut printr-o zonă bine cultivată, dens populată, până la Voitinul. În casa parohială, am lucrat zadarnic, timp de două ore, cu doi bărbați, apoi am ajuns, în sfârșit, să cunosc dialectul local, în timp scurt, discutând cu o femeie de 60 de ani¹⁵⁸¹. În timp ce mergeam pe drum, am întâlnit mulți țărani sfioși, care mergeau pe jos, călare și în căruțe, venind de la o sărbătorire în mănăstirea Sucevița¹⁵⁸², spre care m-am grăbit și în care am găsit cea mai ospitalieră întâmpinare dintre toate mănăstirile Bucovinei”¹⁵⁸³.

1902: Banca populară raiffeisiană din Straja a fost înființată în 1 noiembrie 1902, sub direcțiunea cărturarului Dimitrie Dan, cu Constantin Popescu președinte și Nicolai Bocance vistiernic.

1904: „Straja poate fi privită ca o comună bucovineană model, ca un sat model pentru Români din orice

¹⁵⁷⁹ La Straja, au cântat Parasca Tarnovețchi (*De-ar fi mândra sus, la cruce*) și Costan Știrban (16 ani).

¹⁵⁸⁰ La Putna, a cântat Artemi Zubaș (49 ani)

¹⁵⁸¹ La Voitinul, „femeia de 60 de ani” poate fi Natalie Morăraș (*Foaie verde ci cicoari*) sau Trifelia Coroamă.

¹⁵⁸² La Sucevița, a cântat Ion Șlahtinschi (22 ani).

¹⁵⁸³ Weigand, op. cit., pp. 7-17.

parte. Casele sunt bine clădite, curate, se înșiră pe amândouă laturile drumului drept, încunjurate de curți largi, bine ținute cu scânduri. / Ce sunt oamenii din Straja se poate vedea într-o zi de hram mare, când ei se adună toți la biserică și, fiindcă e o Duminică de Paști ca aceasta, în curând ei sunt toți acolo. Chipuri mândre cu ochi negri adânci, cu pletele revărsate pe umeri; spătoși, cu umbletul încet și sigur. Oameni, nu glumă! Cojoacele albe, nouă, tivite cu blană de miel neagră, și prin care ies mânecile largi ale cămășii de pânză curată, sumanele cafenii, cizmele nalte trase vitejește peste genunchi, li dau și mai mult înfățișarea unor luptători totdeauna gata. În mână au pălăriile de croială ungurească, cu marginile răsfrânte în sus. Câte unul și-a pus ciorapi verzi de lână ca ai pădurarilor și alte podoabe împrumutate. Toți flăcăii au înfipt în pălării, de bucuria Paștilor, flori de hârtie și pene. Și cătanele, pentru ca să arăte din partea lor că știu să prețuiască o zi ca aceasta, și-au înflorit șăpcile cu rămurele de brad. / Femeile au îmbrăcat și dănele cojocele, care lasă slobode mânecile, ce sunt înfoiate numai la neveste. Cele mai multe poartă catrința strâmtă, prinsă înainte, neagră, cu dungi suptiri în lung și o margine lată roșie. Dar se văd și fuste de postav umflate, puternic colorate, și care se cheamă „sucne”: aceea dintre fete, care poate să capete o „sucnă”, e foarte mândră de aceasta și iese în rândurile dintăiu. Pe cap, femeile măritate au ștergarul învălătuit pe supt bărbie, fetele-și lasă cozile pe spate, iar cele care vreau să se știe că doresc mire așază pe părul lor lins un cerculeț de mărgelă și alte podoabe, care se cheamă „gâță”... / În Straja se vede o casă gospodărească, dar mică și lipsită de orice fel de împodobire, casă trainică și încăpătoare pentru oameni mulțămiiți cu puțin. Acolo s-a născut istoricul

Dimitrie ONCIUL, și în vorba lui hotărâtă și răspicată, în lucrul lui încet și sigur, în căutătura lui care-ți caută ochii, se vede înrăurirea acestor săteni ai Strajei, între cari a trăit fiul de preot cei dintâi ani ai vieții sale. Acum în casa parohială se află o bibliotecă bună, și se scriu de Dimitrie DAN, parohul Strajei, care e membru corespondent al Acade-miei Române, lucruri folositoare pentru cunoașterea po-popului nostru și a trecutului său”¹⁵⁸⁴.

În 1908, conform Dicționarului lui Grigorovitza: „**Straja**, comună rurală, districtul Rădăuți, așezată pe malul stâng al Sucevei și lipită, în partea sa de Est, de comuna Vicovul de Sus. Suprafața: 26,42 kmp; populația: 2.896 locuitori români de religie gr. or. și o foarte mică fracțiune de izraeliți și germani. Cuprinde, pe lângă vatra comunei, și târla Falcău. Este străbătută de drumul dis-trictual Vicovul de Sus – Șipot; prin apropiere, pe malul drept al Sucevei, trece linia ferată Hadicfalva-Frasin. Are o școală populară, cu 4 clase (deci, 120 școlari – n. n.), și o biserică parohială, cu hramul „Adormirea Maicii Dom-nului”. A fost întemeiată pe teritoriul numit „Braniștea”, dăruit de Stefan cel Mare, prin hrisovul din 13 Martie 1490, mănăstirii Putna. Într-un alt document, al lui Vasile Lupu, de la 1647, se pomeniște că o parte din acest teritoriu a fost uzurpată de către unguri și poloni. În această localitate se află o fabrică de lemnărie de rezonanță și una de ciment. Populația, formată din locuitori originari și din coloniști transilvăneni, se ocupă cu prăsila de oi și de vite mari, precum și cu exploatarea de păduri. Comuna posedă 400 hectare pământ arabil, 995 hectare fânașuri, 13 hectare grădini, 386 hectare imașuri, 5.367 hectare păduri. Se

¹⁵⁸⁴ NICOLAE IORGA, *Neamul românesc în Bucovina*, București 1905, p. 92-96

gădesc 178 cai, 1.823 vite cornute, 1.665 oi, 687 porci, 160 stupi. **Straja, moșie**, cu admi-nistrație particulată, districtul Rădăuți. Suprafața: 47,95 kmp; populația: 68: locuitori germani romano-catolici. Cuprinde, pe lângă sine, și localitatea cu fierăstrăul Boul”¹⁵⁸⁵.

1908: Adunând „cântece populare românești din Bucovina”, care aveau să vadă lumina tiparului sub sem-nătura nemeritată a lui Mattias Friedwagner¹⁵⁸⁶, în 1940, Alexandru VOEVIDCA a cules folclor și de la Anița a lui Toader POPESCU (48 ani în 1908) din Straja.

1914-1918: Obolul de sânge pentru Bucovina a fost depus de „Rezervistul **Ilie Burlă**, Straja, Regimentul 22, rănit; Corporalul **Toader Buta**, Straja, Regimentul 22, mort; Fruntașul **George Cotos**, Straja, Regimentul 22, rănit; Rezervistul **David Cotos**, Straja, Regimentul 22, rănit; Fruntașul **Laurentie Petrancean**, Straja, Regimentul 22, rănit; Fruntașul **Sofronie Juravle**, Straja, Regimentul 22, rănit”¹⁵⁸⁷; „Infanteristul **George Popescu**, Straja, Regimentul 22, rănit”¹⁵⁸⁸; „Infanteristul **Constantin Buta**, Straja, Regimentul 80, mort; Infanteristul **La-zar Cîrciu**, Straja, Regimentul 80, rănit”¹⁵⁸⁹; „Infanteris-tul **Toader Paduche**, Straja, Regimentul 80, rănit; Infanteristul **Dumitru Pasailă**, Straja, Regimentul 80, rănit; Infanteristul **David Pătrăucean**, Straja, Reg. 80, mort (28.05-23.07.1915); Infanteristul **Iosif Popescu**, Straja,

¹⁵⁸⁵ Grigorovitz, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, p. 207

¹⁵⁸⁶ MATTHIAS FRIEDWAGNER, *Rumanische Volkslieder aus der Bukowina*, Konrad Triltsch Verlag Wurzburg, 1940

¹⁵⁸⁷ *Viața Nouă*, IV, nr. 157 – Supliment, din 8 iulie n. 1915

¹⁵⁸⁸ *Viața Nouă*, IV, nr. 159 – Supliment, din 6 august n. 1915

¹⁵⁸⁹ *Viața Nouă*, IV, nr. 164 din 17 octombrie n. 1915, p. 2 - Supliment

Regimentul 80, rănit; Infanteristul **Ștefan Popescul**, Straja, Regimentul 80, rănit; Infanteristul **Petru Stirban**, Straja, Reg. 80, mort (28.05-23.07.1915)”¹⁵⁹⁰; „Rezervistul **Alexandru Tomiac**, Straja, Regimentul 22, prizonier; Infanteristul **Petru Tomiac**, Straja, Regimentul 22, prizonier”¹⁵⁹¹; „Infanteristul **Petru Chira**, Straja, Regimentul 22, rănit”¹⁵⁹²; „La propunerea doamnei **Sanfira a lui Ilie Todorescu**, din **Straja**, se dispune procedura în scopul de a aduce dovezi asupra morții bărbatului ei, **Ilie a lui Toader Todorescu**, născut la 14 iulie 1878 la Straja. Doamna Sanfira Todorescu susține că soțul ei, Ilie Todorescu, a murit, la 8 mai 1916, la Tașchent (Rusia) ca prizonier”¹⁵⁹³; **Anton Greisler**, din **Straja**, a participat la război și ar fi murit, în anul 1918, într-un spital militar din Lemberg, după cum afirmă martorii. Fiind deci decesul probabil, se îndrumează, la cererea soției sale, Maria Greisler, procedura pentru declararea morții celui dispărut”¹⁵⁹⁴; „**Veniamin a lui Gavril Zuravle**, din **Straja**, a participat la război și ar fi picat pe frontul italian, după cum afirmă martorii. Fiind deci decesul probabil, se îndrumează, la cererea tatălui său, Gavril a lui Veniamin Zuravle, procedura pentru declararea morții celui dispărut”¹⁵⁹⁵.

¹⁵⁹⁰ *Viață Nouă*, IV, nr. 165 din 31 octombrie n. 1915, p. 2 - Supliment

¹⁵⁹¹ *Viață Nouă*, IV, nr. 175 din 5 martie n. 1916, p. 4

¹⁵⁹² *Viață Nouă*, IV, nr. 182, 4 iunie n. 1916, p. 8

¹⁵⁹³ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 17, Cernăuți în 20 Martie nou 1919, pp. 4-6

¹⁵⁹⁴ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 9, Cernăuți 15 martie nou 1921, pp. 98-105

¹⁵⁹⁵ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 3, Cernăuți 3 februarie nou 1921, pp. 28-33

1919: Din **Comisiunea agrară de ocol Rădăuți** făcea parte, ca locțiitor, **Petrea Pitic**, agricultor Straja¹⁵⁹⁶. „În registrul însoțirilor s-au introdus, la 7 August 1919, privitor la „Însoțirea de păstrare și credit pentru **Straja**”, următoarele schimbări: directorul Dimitrie Dan șters; directorul Ioan Boca introdus”¹⁵⁹⁷.

1922: Într-un ordin al Ministrului secretar de Stat la Departamentul Economiei Naționale, referitor la crearea de stocuri pentru CFR de către fabricile de cherestea din România, aflăm numele fabricilor din Bucovina¹⁵⁹⁸ și a proprietarilor lor: Fabrica din **Straja**, jud. Rădăuți, **proprietatea dlui Ilie Cârciu**, cu sediul în Straja, jud. Rădăuți.

1924: „Casele, înconjurate cu grădini și acoperite cu șindrilă, cu pereți ca neaua, au ferestre mari, luminoase, iar ușile, tăiate în mijlocul fațadei, îngăduie să se vadă, câteodată, femei gătite în alb, cu mâna streășină la ochi. Nu în multe părți se pot întâlni gospodării mai așezate ca în Straja... Nicăieri oamenii nu sunt mai sobri și mai cumpătați ca aici și nicăieri vrednicia nu dă mai multe semne de belșug decât în acest sat, înșirat ca niște boabe, cale de câțiva kilometri, în lungul Sucevei”¹⁵⁹⁹.

1940: Tablou de cărțile de capacitate (atestare de meserie – n. n.) eliberate de Oficiul Rădăuți, anulate de minister prin decizia Nr. 66.017 din 1940”¹⁶⁰⁰: **Rudich**

¹⁵⁹⁶ *Monitorul Bucovinei*, Fascicola 73, 13 octombrie nou 1919, pp. 1-8

¹⁵⁹⁷ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 69, Cernăuți 3 Octombrie nou 1919, pp. 3-5

¹⁵⁹⁸ *Monitorul Oficial*, Nr. 133, 11 iunie 1942, pp. 4872-4874

¹⁵⁹⁹ AUREL I. GHEORGHIU, *Privești din Bucovina pitorească*, București 1924, p. 89-91

¹⁶⁰⁰ *Monitorul Oficial*, Nr. 58, 10 martie 1941, pp. 1197-1208

Samuel, măcelar, domiciliat în Straja; **Popadine Dumitru**, cojocar, domiciliat în Straja; **Surcheș Max**, morar, domiciliat în Straja; **Surckes Max**, țesător, domiciliat în Straja; **Mick Filip**, cizmar, domiciliat în Straja; **Carol Capelar**, cizmar, domiciliat în Straja; **Juravli Teodor**, dulgher, domiciliat în Straja; **Popescu Dumitru**, tâmplar, domiciliat în Straja; **Winstein Iacob**, morar, domiciliat în Falcău.

1941: „Tablou de condamnății care au beneficiat de suspendarea executării pedepselor, conform decretu-lui-lege Nr. 1.132/941, Monitorul Oficial Nr. 94 din 1941¹⁶⁰¹ – **Tribunalul Suceava** (Penitenciarul Suceava): **Popescu Ioachim**, funcționar, cu ultimul domiciliu în comuna **Brodina**, jud. Rădăuți, născut în comuna **Straja**, jud. Rădăuți, condamnat de Trib. Mil. C. IV Arm., pentru rebeliune, la 4 ani închisoare corecțională și 1 an interdicție, conform art. 259 ai 260 din codul penal. / **Știrbău Gheorghe**, agricultor, cu ultimul domiciliu în comuna **Brodina**, jud. Rădăuți, născut în comuna **Straja**, jud. Rădăuți, condamnat de Trib. Mil. C. IV Arm., pentru rebeliune, la 2 ani închisoare corecțională și 1 an interdicție, conform art. 259 ai 260 din codul penal. / **Chira Constantin**, agricultor, cu ultimul domiciliu în **Rădăuți**, născut în comuna **Straja**, jud. Rădăuți, condamnat de Tribunalul Militar al Corpului IV Armată, pentru rebeliune, la 6 luni închisoare corecțională, conform art. 261, combinat cu art. 258 din codul penal”.

1941: „Se publică mai jos Lista Nr. 13, de gradele inferioare (trupă), morți pentru patrie, în actualul război, începând de la 22 iunie 1941, ora 24¹⁶⁰²: **Hasna Gheor-**

¹⁶⁰¹ *Monitorul Oficial*, Nr. 122, 26 mai 1941, pp. 2856-2860

¹⁶⁰² *Monitorul Oficial*, Nr. 220, 17 septembrie 1941, pp. 5543-5549.

ghe, caporal, ctg. 1936, cu ultimul domiciliu în comuna **Straja**, județul Rădăuți, mort la 17 iulie 1941.

1942: Având în vedere dispozițiunile art. 55 din legea pentru reorganizarea Centrului Național de Româ-nizare Nr. 175, publicată în Monitorul Oficial Nr. 56 din 6 Martie 1942”, se aprobă „ratificarea angajării de per-sonal temporar pentru administrarea, paza conservarea acestor bunuri (păduri, fabrici de cherestea, exploatări, materiale lemnoase etc.), personal numit și angajat din Noemvrie 1940 și până la 5 Martie 1942 inclusiv”¹⁶⁰³: Nicolae Sfârncaciuc, paznic, bunul expropriat fabrica Ro-mânia, comuna Straja, județul Rădăuți, salariul lunar 2.000 lei; Ghotan Gavril, paznic, bunul expropriat fabrica România, comuna Straja, județul Rădăuți, salariul lunar 1.000 lei; Cotos Iacob, paznic, bunul expropriat fabrica România, comuna Straja, județul Rădăuți, salariul lunar 1.000 lei”.

1943; „Se numesc cu titlul definitiv, pe ziua de 1 septembrie 1943¹⁶⁰⁴, următorii învățători și învățătoare: **Fedarciuc Filaret**, comuna Straja, jud. Rădăuți, media 7,37; **Ghinea Dumitru**, comuna Straja, jud. Rădăuți, media 9,41; **Spânu Aritina**, comuna Straja, școala de fete, jud. Rădăuți, media 7,20; **Spânu Teofil**, comuna **Straja**, școala de băieți, jud. Rădăuți, media 7,79”.

1947: „Având în vedere raportul cu Nr. 16.799 din 1947 al Inspectoratului școlar regional Suceava, înregistrat sub Nr. 264.182 din 1947¹⁶⁰⁵, următorii învă-țători se repartizează, pe data de 1 septembrie 1947, la școlile primare indicate în dreptul fiecăruia: **Băncescu Silvia**, de la Straja fete, la Vașcăuți; **Nimigean Vladimir**, de la

¹⁶⁰³ *Monotorul Oficial*, Nr. 154, 6 iulie 1942, pp. 5488 și următoarele

¹⁶⁰⁴ *Monitorul Oficial*, Nr. 71, 24 martie 1944, pp. 2549-2552

¹⁶⁰⁵ *Monitorul Oficial*, Nr. 250, 29 octombrie 1947, pp. 9652-9657

Straja, băieți, la Sinăuții de Jos; **Humoreanu Ioan**, de la Straja, băieți, la Voevodeasa; **Duduman Viorica**, de la Gălănești, la Falcău”. „Tcaciuc Felicia, de la Straja, la Sucevița, post VI, unică silicitantă, teren”¹⁶⁰⁶.

1948: „Se înființează, pe data publicării prezentei decizii în *Monitorul Oficial*¹⁶⁰⁷, Centrala Industrială a Lemnului... Fac parte din Centrala Industriei Lemnului, următoarele întreprinderi industriale: „Bradul Bucovinei”, **Ilie Cârciu & Co**, cu sediul în Straja”.

La Straja s-au născut pictorii George COTOS (3 aprilie 1915) și Traian ROTARU (20 septembrie 1939).

STRÂMBA

(„unde este Balan”, azi Cetățuia, comuna Puiești, Vaslui).

1431, aprilie 30: Întărit de Alexandru cel Bun protopopului „popii nostru Iuga”, fratele lui Stan și lui Nan, care primește uric pentru două sate, anume Miclea (greșit: Mihnea – n. t.) de la Bahna, pe Tutova, și Balan de la Strâmba... Iar hotarul acestor sate să fie cu toate hotarele vechi, pe unde au folosit din veac”¹⁶⁰⁸.

1632, decembrie 9: Zapisul marilor boieri, în care scriu „cum au venit Bălan Hulpe, nepoții săi Toader și Cristea, fiii Sorei, și Arimiica, nepot Florei... și au vân-dut „ce a cumpărat părintele lor Păcurar Hulpe, din satul

¹⁶⁰⁶ *Monitorul Oficial*, Nr. 135, 17 iunie 1947, p. 4911

¹⁶⁰⁷ *Monitorul Oficial*, Nr. 167, 22 iulie 1948, pp. 6049-6052

¹⁶⁰⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 102, pp. 151, 152

Rotompănești ce se numește Grecii, din partea de sus, 3 pământuri în frunte și 3 pământuri și jumătate din partea de jos, iarăși în frunte, cu loc de prisacă, de fânațe și cu bucate lui Dumitrașco Gheuca, fost vornic de gloată, pentru 50 zloți bătuți”, iar Alexa și Mărica, fiii lui Matei Caras, nepoți lui Necoară, i-au vândut, pentru 20 taleri bătuți, părțile lor „din satul **Grădești** pe Tutova și din **Strâmba**, cu loc de piuă și de fânaț”¹⁶⁰⁹.

1434, aprilie 24: Întărit, de Ștefan voievod, protopopului Iuga din Buciumeni (Fălticeni), care primește uric pentru „pe Tutova, două sate, **unde este Miclea din Bahnă** și **unde este Balan din Strâmba**, și un loc din pustie, pe Bașeu, mai jos de iazul lui Baliță, și pe Po-draga, seliștea lui Oțel... Iar hotarul acestor sate să fie cu toate hotarele vechi pe unde au folosit din veac, Iar hotarul seliștii și al pustiei să fie cât vor putea să folo-sească două sate îndestul”¹⁶¹⁰.

1436, decembrie 7: Întărit de Ilie și Ștefan voievozi protopopului Iuga, care primește uric pentru „satele: pe Liubana, Mândzați, și, la gura Studenețului, unde au fost Temeșeștii, amândouă părțile, cuturi, și, pe Tutova, unde este Mihnea de la Bahnă, și, mai sus, **la Gura Strâmbei, unde este Balan** și unde este Barbă Stan și Stanciul, la obârșia Strâmbei, amândouă judeciile, **și Strâmba**, de la obârșie până la gură, cât va putea să-și așeze sate și pricuturi, și, la Conovițe, unde este Mihail

¹⁶⁰⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. II, Iași 1907, pp. 300, 301

¹⁶¹⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 128, pp. 180, 181

Colici ... Iar hotarul acestor mai sus scrise sate să fie cu toate hotarele sale vechi, pe unde au folosit din veac”¹⁶¹¹.

1625, decembrie 14: Întărit de Radul voievod lui Petrea Cehan, în baza unui zăpis de la popa Vasile, Marco hânsar și pitărelul Ciocârlie din **Ferești** (comuna Laza, Vaslui) și de la Ionosie din **Bosânceni** (lângă Fe-rești, comuna Văleni, Vaslui), „scriind în acest zăpis că au venit înaintea lor Mateiu și surorile lui Sora și Marica, fiii Anei, nepoții lui Gheorghie... și au vândut dreapta lor parte de ocină și dedină din satul **Românești** (lângă Miclești, Vaslui), partea de jos, din vatra satului și cu fânaț, și din câmp și din țarină. Aceasta au vândut-o slugii noastre Petrea Cehan, pentru 60 taleri numărați și o iapă. / Și de asemenea a venit Bogza, fiul Buscăi, nepotul lui Ion Bolea... și a vândut dreapta lui parte de ocină din satul **Fâstâci** (sat pe Stemnic, Vaslui), ce se fă alege din fundătura de țarină și cu loc de prisacă și de fânaț... lui Petrea Cehan, pentru 1t taleri numărați. / Și, de asemenea... Vasile, fiul lui Frăția, nepotul lui Brândușă din **Brândușeni** (comuna Brândușeni, Vaslui)... a vândut dreapta sa ocină ce se va alege din satul **Prigorcenii** (lângă Sărata, Vaslui)... lui Petrea Cehan, pentru 20 taleri numărați. / Și de asemenea, Anna, fiica Vărvarei, și fiii ei Gligorie și Mârzea din satul **Strâmbi** (Strâmba sau Cetățuia, comuna Puiești, Vaslui)... au vândut dreapta lor ocină și dedină din satul **Strâmturi** (Strâmtura, Vaslui)... lui Petrea Cehan, pentru 10 zloți numărați. / Și de asemenea... Busca, fiica lui Ionașco din **Troenești** (sau Brăteni, lângă Boușori, Vaslui), nepoata lui Budul, și Ghiorghie Țânpău și au vândut dreapta lor ocină, un loc de

¹⁶¹¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 165, pp. 231, 232

la **Nedee** (sat inclus în Boușori, Vaslui), jumătate din acest loc, până la fântână și cu loc de grădină și cu cât loc le spune privilegiul... lui Petrea Cehan, pentru 32 taleri numărați. / Și de asemenea... Moțoc, cu fiii lui Macovei și Țonța, și Ileana Părtățoae și fii ei Măteiu și Obrejie... și au vândut dreapta lor ocină din satul Fâstici...lui Petrea Cehan, pentru 11 taleri și jumătate. / Și de asemenea... Ștefan Fortos și femeia lui Țăganca, fiica lui Alexa... au vândut a patra parte din satul **Dobroslăvești** (comuna Dobroslăvești, Vaslui), care este pe râul Bârlad, și cu vad de moară, și cu loc de țarină și cu fânaț... lui Petrea Cehan, pentru 15 taleri numărați”¹⁶¹².

1632, aprilie 18: Cartea de împuternicire a lui Alexandru Iliăș voievod, dată lui Ionașco de **Zmiani** și fraților săi, „ca să fie tare și puternic a-și ține și a-și apăra ale lor drepte moșii ce au ei, satul **Români** și cu vad de moară și jumătate de sat **Zmiani**, iar cu vad de moară în Smila și în Bogdana, și satul **Doncești**, ce sunt pe apa Covurluiului, și a patra parte de sat de **Strâmba**, să ție pe hotare bătrâne, pe unde s-au ținut din veac”¹⁶¹³.

1634, mai 7: Zapisul Floarei, fata Măgdălinei, nepoată de fată lui Tudoran paharnicul, prin care mărturisește că a vândut „din jumătate de sat **Strâmba** (azi Cetățuia, comuna Puești, Vaslui), a cincea parte, ce este pe Tutova, cu vatra satului, cu fânaț, cu loc de prisacă și cu vad de moară, și cu tot venitul din câmp și din pă-dure... lui Constantin, feciorul Savei de **Ceucani** (azi Ciocani, comuna Perieni, Vaslui), drept 13 galbeni. Și în tocmeala

¹⁶¹² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 398, pp. 462-465

¹⁶¹³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 25, pp. 21, 22

noastră au fost Focea uricarul, Constantin Țopa și Ionașco Țopa aprod în casa Mârzei din **Iași**, Chirilă de **Popești** (comuna Dragomirești, Vaslui) și mulți oameni buni”¹⁶¹⁴.

1634, mai 8: Zapisul surorilor Marta și Scheauca, nepoatele lui Tudoran paharnicul, prin care mărturisesc că au vândut „din sat din **Strâmba** (azi Cetățuia), din jumătate de sat a treia parte, ce este pe Tutova, cu tot venitul din câmp și din pădure... lui Constantin, feciorul Savei de **Ceucani** (azi Ciocani), drept 13 galbeni. Și în tocmeala noastră au fost Ionici și Toader, fiii Bântășoe, Ionașco Țopa, Toder Davidescul, Ionașco Cehan, Chirilă de **Popești** și mulți oameni buni”¹⁶¹⁵.

1635, mai 8: Zapisul lui Ștefan, feciorul Buciu-moe, prin care mărturisește că a vândut moștenirea de după mama lui „din sat din **Strâmba** (Strâmba, azi Cetățuia, comuna Puiești, Vaslui)... Dochiei călugăriței, drept 50 de potronici, dinaintea lui Drăgan, Toader, popa To-derachi, Efrim, Arsenie și Ionașco din **Zmiiani** (lângă Bălțăteni, comuna Băcani, Vaslui), să se știe”¹⁶¹⁶.

1636, februarie 12: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Constantin, fiul Savei din **Ceucani** (Ciocani, comuna Perieni, Vaslui), în baza unui zapis de la Ionașco Tutovanul și Obrejie din **Tătărăști** (lângă Movileni, comuna Coroiști, Vaslui), Ursul din **Gălițești** (azi Gâlțești, comuna Puiești, Vaslui), Mihăilă din **Luminata** (lângă Ivești, comuna Ivești, Vaslui), Dumitrașco din **Bujoreni**

¹⁶¹⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 114, p. 124

¹⁶¹⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 115, pp. 124, 125

¹⁶¹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 111, p. 151

(în Zorleni, comuna Zorleni, Vaslui), Ionașco fiul Savei, Bejan fiul lui Dumitrașco, și Țopa, „scriind cum au venit înaintea lor Moisei, fiul lui Tudoran ceașnic, din satul **Strânba** (Strâmba, azi Cetățuia, comuna Puiești, Vaslui) și cu nepoții săi Ion, Gheorghe, Florica, Marta și Scheauca, copiii Măgdălinei și ai Ilenii... și i-au vândut „din sat din Strânba, jumătate din jumătate de sat”¹⁶¹⁷.

1636, martie 20: Întărit de Vasile Lupu voievod marelui postelnic Dumitrașcu Gheuca, în baza unui zapis de mărturie de la marele vornic Savin Prăjescul și de la marele șetrar Chicoș, „scriind că au venit înaintea lor Bălan Vulpe, cu lui Toader și Cârstea, fiii Sorei, și Ari-miica, nepoata florii, și au vândut, „din satul **Rătum-pănești** (Grecii, lângă Cepești, comuna Bogdănița, Vas-lui), care se numește Grecii, trei pământuri în frunte, din partea de sus, și trei pământuri și jumătate din partea de jos, iarăși în frunte... lui Dumitrașco Gheuca, pentru 50 zloți bătuți, cumpărătură lui Păcurar de la Vasilca, fiica Măriei, și de la fratele ei Grozav și din partea unchiului lor Negrită... / de la Alexa și Măriica, fiii lui Maștei Căras, nepoții lui Nicoară... dreapta lor ocină și dedină din satul **Grădești** (comuna Puiești, Vaslui), pe Tutova, și din **Strânba** (azi Cetățuia, comuna Puiești, Vaslui), pen-tru 20 zloți bătuți/ Și îi întărim, din ispisoc de cumpărătură de la Alexandru Iliăș voievod, o parte de ocină din satul **Costești** (lângă Unțești, comuna Bog-dănești, Vaslui), pe Horăiata, care i-au dat-o Toader și Cârstea, fiii lui Robul, pentru un cal bun, biciuluit la 50 zloți. / Și un loc de prisacă în satul **Răchitoasa** (comuna Răchitoasa, Bacău), pe Zeletin, pe care i l-a dat și dăruit Varnava, cu fiii lui Miftodie,

¹⁶¹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 331, pp. 375, 376

Andronic și Ionașco... unde vrea el să întemeieze o prisacă, cu cât va arunca împrejur cu securea”¹⁶¹⁸.

1639, mai 18: Vasile, Alecsandra și Samfiram feciorii lui Doader Bălțatul vând vornicului Dumitrașco (Gheuca) „ocina și moșia din sat di **Cârstești** (Cristești, comuna Puiești, Vaslui), din **Glodeni** (lângă Iaz, comuna Solești, Vaslui) și din **Hălmăgeni** (lângă Cristești, comuna Puiești, Vaslui), ce s-a venit partea noastră, și sin **Stâmba** (Strâmba, azi Cetățuia, comuna Puiești, Vaslui), ce se vor alege hotarul acelor sate”¹⁶¹⁹.

1651, februarie 8: Ursul din satul Zmiani, feciorul Irinei, nepotul Vărvarei, strănepotul Telei ce a fost stolnic, dăruiește „jumătate de sat de **Zmiani**, partea mea, cu jumătate iaz cu moară și cu casele mele din Zmiani, și din satul întreg din **Romăni**, dinspre apus, așijderi, din gura Iugei, din satul **Stâmba** dinspre Tutova...dumisale Enachi al lui Gavril Păladi și dumisale Toade Păladi, pentru sufletul celor ce le-au agonisit și pentru sufletul nostru... și s-au prilejit Scarlet din **Zoriliani**, Aposto-lache, Bejan Gheuca, Ionașco sin (fiu) Drăgan, Dumi-trașcu Buciumaș, frate-meu Căzacul ot **Zmiani**, popa Gavril cel domnesc, popa Chiriiacu, duhovnicul meu din Bârlad, Antohie Costache, Constantin Bujoranul, Neculai Bujoran, Constantin Țopa pârcălav și Ionașco Țopa ot **Bârlad**, și Pavăl Surlă din **Gherghești**”¹⁶²⁰.

¹⁶¹⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 366, pp. 412-414

¹⁶¹⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 138, pp. 152, 153

¹⁶²⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XXI, Iași 1929, pp. 72, 73

1651, iulie 5: Întărit de Vasile Lupu voievod Pălădeștilor, care „au arătat un zăpis de la Ursul aprodul din **Zmienii**, feciorul Irinei, nepotul Varvarei, strănepotul lui Teli fost stolnic, precum... a dat și a dăruit cu limbă de moarte partea lui de moșie din jumătate de sat **Zmienii**, ce este pe Smila, și iarăși, din tot satul **Români**, partea lui... asemenea și din satul **Strâmba**... asemenea și din locul de prisacă din satul **Mânzeini** (Mânzați), de este lui dreaptă ocină și dăruire de la Avram Mânzatul. Toate acestea le-a dat și le-a dăruit Pălădeștilor pentru sufletul părinților lui”¹⁶²¹.

1676, octombrie 6: Sofiica, fata Zahariei din Gherghești, dăruiește „nepoților mei, feciorii Acsiniei, lui Gavril și Mălancăi... partea mea de moșie din satul **Gherghești**, și din satul **Zmianie**, și din **Români**, de pe apa Smilei, și din satul **Strâmba** și din **Coțmănești**, de pe apa Tutovei, și din satul **Doncești**, de pe apa Covur-luiului... dinaintea preotului Ștefan, Dionisie călugărul, Gheorghe feciorul lui Maței Biniei și Petre feciorul lui Andrei de **Gherghești**, Irimia feciorul lui Constantin Giuncu de **Tătăreni**, Iosip de **Onești**, și alți mulți”¹⁶²².

1741, ianuarie 15: Simeon, feciorul Măricăi, din satul Strâmba, nepotul lui Todoran ce-a fost paharnic, vinde Ursului de **Zmeiani**, drept 12 ughi (ducați ungu-rești), „toată partea de moșie ce i se va alege din **Strâmba**, din jumătate de sat, a cincea parte”¹⁶²³.

¹⁶²¹ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 42, pp. 58, 59

¹⁶²² Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, IV, Bârlad 1924, doc. 71, pp. 117, 118

¹⁶²³ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 215, p. 191

STRÂMBA

(pe Tazlăul Mare, Bacău).

1774, iunie 15: Satul **Strâmba**, ținutul Bacău, ocolul Tazlăului Mare de Sus, sat răzeșesc, avea, după recensământul lui Rumeanțev¹⁶²⁴: **Toată suma caselor**: 22. Scădere rufeturi, însă 2: 1 preot, 1 nevolnic. Rămân birnici 20. / **Birnici**: Ursachi Tocilă / Pinteleiu Tocilă / Ioniță Tocilă / Gheorghii Tocilă / Iacob, baciul / Toma, vătav / Vasile Mârza / Ion, boariul / Apostol Bere / Costandin Bere / Antohi / Radul, vrâncean / Costandin Tătar / Luca Sărăcuțu / Dorofteiu / Vasile Ciosul / Roman / Moiseiu Prutian / Ion al lui Tătaru / Pavăl Tocilă. // **Nevolnici**: Ion Bălăban, nevolnic. / / **Preoți**: Preotul Ioniță.

STRÂMBENI

(sub Obârșie, comuna Bujor, raionul Kotovsk, Moldova).

1482, august 10: Întărit de Ștefan voievod lui Stan Horjă, care primește uric pentru „a lui dreaptă ocină și moșie, satul anume Horjăști la Lăpușna, unde a fost casa lui, din sus de Scorțăști, și Fântâna Peperigului întru același hotar, și alt sat, la Gura Ocoalelor, și, peste Prut,

¹⁶²⁴ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 323

sub Obârșie, unde se pogoară gura Gârliei, și cu loc de prisacă a Horjii celui bătrân de la obârșia pâraului Gurșava, și **Strâmbenii** la Bujor, și fântâna lui Mușat”¹⁶²⁵. Hotarul, din veac.

1628, aprilie 10: Întărit de Miron Barnovschi voievod fraților Petre, Ionașco, Bălan și Mărica, fiii lui Cehan bătrânul, nepoți lui Stan Horjăi, și neamului lor Frățiman, și surorilor lui Maricăi și Anisieii, nepoții Albei, și iarăși neamului lor Gheorghe Horja și surorii lui Varvara, fii ai bătrânului Horja paharnic, și iarăși neamului lor, Sohiicăi și surorii ei Sora, fetele lui Gureș, și iarăși neamului lor Nastasiei Căraimăneșei și surorii ei Drăguța, fetele Antimiei, toți nepoți și strănepoți Tetului, care primesc uric pentru „a treia parte din satul **Titeștii** (azi Tintești, lângă Gugești, Vaslui) din ținutul Fălciului, partea de mijloc, și iarăși o a treia parte, partea cea din mijloc din satul **Prebeștii** (Pribești, Vaslui) din ținutul Vasluiului, cu vaduri de mori și cu tot venitul”. / Întărit fraților Petre, Ionașcu, Bălan și Mărica, fiii lui Cehan bătrânul, nepoți Lazei, și neamului lor Gheorghe Horja și surorii lui Vărvara, fiii lui Horja bătrânul paharnic, și neamului lor, Sora și sora ei Sofiica, fetele lui Gureș, și iarăși neamului lor Nastasiei Căraimăneșei și surorii ei Drăguța, fetele Antimiei, toți nepoți și strănepoți lui Stan Horja... satul **Horjăștii** (Horjești, sat pe Lăpușna, Mol-dova) pe Lăpușna, din sus de **Scorțăști** (lângă Horjești, Moldova), unde au fost casele lui Stan Horja, și **Fântâna Pepirigului** (sat pe Lăpușna, Moldova), dintr-același hotar, și alt sat, în **Gura Ocoalelor** (lângă Horjești, pe Lăpușna, Moldova) pe Prut, sub obrejie, unde se ridică gârlele în cruciș, și un loc

¹⁶²⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 246, p. 375

de prisacă, la **Colacul** (to-ponim, Horjești, Moldova) și prisaca cea veche a lui Horja de după **Târnușa** (pârâu pe Lăpușna, Moldova), în obârșia pârâului, și **Strâmbenii** (sat, ținutul Lăpușna, Moldova) pe Bujor, și **Fântâna lui Mușat** (sat pe Lăpuș-na, Moldova), cu tot venitul”. / Tot acum, Tofana, jupâneasa lui Vitolt logofăt, fata vornicului Bucium, îi vinde marelui pitar Ionașco Cehan, drept 60 taleri de argint, „o parte de ocină din satul **Sclipotenii** (azi Sli-poteni, lângă Izvorul Berheciului, Bacău), din a patra parte, a treia parte, cu vad de moară în apa Berheciului și cu loc de prisacă pe pârâu Șleapotea, în ținutul Tecuciului, și din a patra parte din satul **Obârșiei Berheciului** (comuna Izvorul Berheciului, Bacău), a treia parte... care aceste părți au fost cumpărătură lui Vitolt logofăt de la Isaiia sin Magdei, nepot Danului”. / Ionașcu Cehan mai cumpără și alte părți din Sclipoteni, de la aceeași Tofana și de la Draguș monah, feciorul Ivului, nepot lui Luca... apoi „și un vad de moară și cu pietre din satul **Brătenii** (lângă Pogonești, Lăpușna, Moldova), de la Ștefan, gine-rele lui Crasnăș, și de la Apostol, fiul lui Crasnăș, drept 25 taleri de argint”. De la Gheorghie, fiul lui Zbera, nepotul Bârzului și Țampului, Ionașco Cehan cumpără părți „din satul **Măzdășanii** (azi Măgdășeni, lângă Ave-rești, Vaslui), ce este în ținutul Fălciului”¹⁶²⁶.

¹⁶²⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 338, pp. 462, 463

STRÂMBII

(sat pe Cracău, comuna Bodești, Neamț).

1428, aprilie 2: Întărit de Alexandru cel Bun lui Dragomir, care primește uric pentru „satele anume Cornii și Stâmbii, pe Cracău, și, în același hotar, un loc de pustie, tot pe Cracău, să-și întemeieze sat... Iar hotarul acestor sate, Cornii și Strâmbii, care sunt pe Cracău, și al acestei seliști, care este tot pe Cracău, să fie începând de la Soci, din pădure, la vale, până la obârșia pâraiașului, la stejar, și de acolo peste câmp, pe hotar, până la movilă, și de acolo, pe vale la deal, la movilă, și de acolo drept la Glod, și de acolo la vârful dealului, la movilă, unde se împreună hotarele Negotinilor, apoi, de acolo, drept la pârau, la movilă, apoi, de acolo, peste deal, la movilă, la capătul văii, apoi, de acolo, pe deal în sus, la movilă, lângă glimeie, apoi, de acolo, pe..., apoi, pe Cracău în sus, până la hotarul Bârleștilor, și de acolo, peste câmp, drept la bucovină, și cu toate poienițele de finețe din aceste hotare”¹⁶²⁷.

1579, aprilie 5: Întărit de Petru voievod jitnicerului Ilea, care cumpără, cu 1.000 zloți tătarești, de la Mărica, fata lui Drăghici vistiernicul, nepoata lui Stârcea, strănepoata lui Dragoș, răs-strănepoata lui Dragomir, „pe ispisoacele ce le-a avut, de la Ilie și Ștefan, răs-strămoșul lor Dragomir, și din dres ce l-a avut Dragoș de la Ștefan

¹⁶²⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 71, pp. 104-106

vodă cel bătrân, ce o face în moșia **Strâmbii** pe Cra-cău”¹⁶²⁸.

1585, mai 30 : Întărit de Petru (Șchiopul) voievod marelui stolnic Grigore Cucora, care cumpără, cu 20.000 aspri tătărești, de la fostul jitnicer Ilea, „un sat ce se numește **Strâmbii**, în ținutul Neamțului, din dresile de cumpărătură ce le-a avut de la însăși domnia mea”¹⁶²⁹.

1624, ianuarie 7: Porunca lui Radul voievod, adresată lui Condrea, visternicel din Țibucani, de a opri moara lui Petre din Strâmbi, făcută pe locul marelui stolnic Neculachi „și să le dai zi să stea de față înaintea domniei mele, când va vrea boerinul nostru, stolnicul, și să le faci zi”¹⁶³⁰.

1625, decembrie 14: Întărit de Radul voievod lui Petrea Cehan, în baza unui zăpis de la popa Vasile, Marco hânsar și pitărelul Ciocârlie din **Ferești** (comuna Laza, Vaslui) și de la Ionosie din **Bosânceni** (lângă Ferești, comuna Văleni, Vaslui), „scriind în acest zăpis că au venit înaintea lor Mateiu și surorile lui Sora și Marica, fiii Anei, nepoții lui Gheorghe... și au vândut dreapta lor parte de ocină și dedină din satul **Românești** (lângă Miclești, Vaslui), partea de jos, din vatra satului și cu fânaș, și din câmp și din țarină. Aceasta au vândut-o slugii noastre Petrea Cehan, pentru 60 taleri numărați și o iapă. / Și de asemenea a venit Bogza, fiul Buscăi, nepotul lui Ion Bolea... și a vândut dreapta lui parte de ocină din satul

¹⁶²⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, p. 114

¹⁶²⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, pp. 182-185

¹⁶³⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 151, pp. 202, 203

Fâstâci (sat pe Stemnic, Vaslui), ce se fa alege din fundătura de țarină și cu loc de prisacă și de fânaț... lui Petrea Ceha, pentru 1t taleri numărați. / Și, de asemenea... Vasile, fiul lui Frățiia, nepotul lui Brândușă din **Brândușeni** (comuna Brândușeni, Vaslui)... a vân-dut dreapta sa ocină ce se va alege din satul **Prigorcenii** (lângă Sărata, Vaslui)... lui Petrea Cehan, pentru 20 taleri numărați. / Și de asemenea, Anna, fiica Vărvarei, și fiii ei Gligorie și Mârzea din satul **Strâmbi** (Strâmba sau Cetățuia, comuna Puiești, Vaslui)... au vândut dreapta lor ocină și dedină din satul **Strâmturi** (Strâmtura, Vaslui)... lui Petrea Cehan, pentru 10 zloți numărați. / Și de asemenea... Busca, fiica lui Ionașco din **Troenești** (sau Brăteni, lângă Boușori, Vaslui), nepoata lui Budul, și Ghiorghie Țânpău și au vândut dreapta lor ocină, un loc de la **Nedee** (sat inclus în Boușori, Vaslui), jumătate din acest loc, până la fântână și cu loc de grădină și cu cât loc le spune privilegiul... lui Petrea Cehan, pentru 32 taleri numărați. / Și de asemenea... Moțoc, cu fiii lui Macovei și Țonța, și Ileana Părtătoae și fii ei Măteiu și Obrejie... și au vândut dreapta lor ocină din satul Fâstici...lui Petrea Cehan, pentru 11 taleri și jumătate. / Și de asemenea... Ștefan Fortos și femeia lui Țăganca, fiica lui Alexa... au vândut a patra parte din satul **Dobroslăvești** (comuna Dobroslăvești, Vaslui), care este pe râul Bârlad, și cu vad de moară, și cu loc de țarină și cu fânaț... lui Petrea Cehan, pentru 15 taleri numărați”¹⁶³¹.

1638, iulie 18: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Toader Apope din **Stănilăvești** (comuna Mirosălăvești, Iași) și lui Ionașcu Trufașu ot **Uscați** (satul

¹⁶³¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 398, pp. 462-465

Războieni, Neamț), după ce „s-a jeluit Ștefan Boul pe Alecsandru din **Strâmbi** (comuna Bodești, Neamț), zicând că și-a pus Alecsandru niște stupi pe locul lui Ștefan Boul. Drept aceea, voi să mergeți să împărțiți marginea și coasta ce este asupra satului cum le vor spune și dresese lor. / Așijderea s-au jeluit pentru niște stâlpi, ce i-a fost pus Gheuca Gheorghe, când l-a mânat Ștefan vodă, de-a hotărât și-a ales partea socru-său, a Petrii Boul, și o au stâlpit. Dintr-acei stâlpi, un stâlp a zis Ștefan Boul că-i mutat de dânșii... iar voi să socotiți de se vor găsi că-i luat de dânșii și să-mi dați de știre”¹⁶³².

1774, iunie: Satul **Strâmbii**, ocolul Pietrii, după recensământul lui Rumeanțev¹⁶³³, avea **toată suma case-lor 9**. Scădere rufeturi 9: 3 popi, 1 mazil, 2 văduve, 3 case pustii. / **Rufeturi:** Popa Andrei / Popa Niculai / Dumitru, diacon / Ioniță Bran / Domnoae, văduvă / Stana. // **3 case pustii**.

STRÂMBI

(comuna Țibucani, Neamț).

1646, iunie 22: Scrisoarea lui Coste de **Călinești** (comuna Negri, Bacău) și a lui Miron din **Țibucani** (comuna Țibucani, Neamț), trimiși de Vasile Lupu voievod să cerceteze „hotarul **Dăvidenilor** (comuna Țibucani, Neamț), al **Strâmbilor** (comuna Țibucani, Neamț) cu al

¹⁶³² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 421, p. 401

¹⁶³³ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 63

Negoștilor (comuna Dragomirești, Neamț)”, și au început, urmând semnele din uric, „de unde au început semnele hotarului, de la o movilă săpată în țărmurile Văii Albe, dinspre Leutești, și acolo au și piatră pusă de moșii lor. De acolo, am scos trei oameni bătrâni, anume pe Toader Hătag din **Belcești** (inclus în Tupilați, comuna Tupilați, Neamț), Ionașco Harțugul din **Totoești** (comuna Tupilați, Neamț) și Tănase Draciul din **Leutești** (comuna Tupilați, Neamț), să ne poarte pe unde spun semnele uricului. De-acolo, ne-a mânat uricul drept în sus, la altă movilă săpată, și acolo s-a aflat altă piatră pusă de moșii lor, de acolo drept în marginea Dumbrăvii și în marginea dumbrăvii, iar s-a găsit piatra pusă de moșii lor, din marginea dumbrăvii ne-au mânat semnele uricului drept în sus, dinspre Totoești, în marginea dumbrăvii, la altă movilă săpată, iar Negoștii au zis: chemați, că mai avem alte pietre mai în lăuntrul pădurii. Noi n-am vrut să mergem, dacă n-au spus în uric acele semne... / Și am pus întăritură robii măriei tale Păcurar, Toader Harcul și Ursul din **Vereșeni** (Verșeni, comuna Miroslovești, Iași), Pătrășcută, Pătrașco și Vasile Borșea din **Mirăslăvești** (comuna Miroslovești, Iași), Ion din **Dobrulești** (lângă Mărgineni, Neamț), Cârstea din **Borcești** (Borșeni, comuna Războieni, Neamț), Gligorie și Nacul din **Uscați** (comuna Războieni, Neamț), Constantin Holbură și Vasile din **Țibucani**, Vasile din **Podlogeni** (comuna Țibucani, Neamț) și alți mulți oameni buni și bătrâni”¹⁶³⁴.

¹⁶³⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 418, p. 358, 359

STRÂMTURA

(pe Vaslui, „unde a fost Mic Șerban”,
comuna Laza, Vaslui).

1528, martie 11: Întărit de Petru (Rareș) voievod fraților Biba, Ion și Nechifor, și semințiilor lor Mărinca și Mica, după ce cumpără, cu 150 zloți tătarești, de la Anna, fata lui Toader Berbeace, nepoata lui Mihăilă Berbeace, „a patra parte din satul **Strâmtură**, la Vaslui, unde au fost Mic și Șerban”¹⁶³⁵.

1565: Zapisul lui Porcel, marele vătah de ținutul Vasluiului, în care mărturisește, „pe seama acestui om, anume Cristea spătărel, ce-i din **Strâmtură**, cum a întors, înaintea a oameni buni, 180 zloți tătarești și a răscum-părat a sa dreaptă ocină din satul Strâmtura de la Varvara, Ana și Sofronia, nepoatele lui Toader, fost comis”¹⁶³⁶.

1603, februarie 7: Întărit de Eremia Moghila voievod părcălabului Ionașco Hohulea și clucerului Goga, care cumpără de la surorile Lupa, Urâta și Feda, fetele Moisăi, nepoatele Mărinei, cu 40 taleri, „din jumătate de sat **Strâmtura**, unde a fost Mic Șerban, a patra parte din altă bucată de pământ numită **Matieșeștii**, din a opta parte, a patra parte și cu loc de moară în Vaslui; / Și așijderi, de la Dochia, Palaghia, Gafiia, Dumitru și Stroe, fiii Crăstiului, din jumătate de sat **Strâmtura**, a patra parte, ce i se va

¹⁶³⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române între 1428-1757*, vol. XXIV, Iași 1930, pp. 147-149

¹⁶³⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Fereștii, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, p. 5

alege partea lui Ion Strâmtură, drept 25 de taleri; / Și iarăși, de la Ion Ciornei... a sa dreaptă ocină și cumpărătură, drept 120 zloți tătarești; / Și de la Cris-tul... din a patra parte, jumătate, însă din partea Micăi și a Maricăi, iarăși din același sat, drept 50 zloți tătarești; / De la Cristea, sora lui Maria și seminția lor Gheorghe, fiii Nicoarei, nepoți Cozmei... acea bucată de pământ **Mati-eșești**, a treia parte, drept 100 zloți tătarești; / Și de la Costin biv (fost) ureadnic și seminția lui Cristea, fiul lui Nicoară, nepot lui Strâmtură... din cea mai sus zisă bucată de pământ **Matieșeștii**, a opta parte, însă tot din partea lui Ion Strâmtură, drept 45 taleri de argint; / Și de la Burdun, fiul lui Turlui, nepot Nastei, și semințiile lor Măria și Mărica, fetele Salomieii, nepoatele Babei, Părasca, Dră-ghici și Drăgan, fiii lui Fădor... partea lor din **Strâmtura** și din acea bucată de pământ **Matieșeștii**, drept 20 ta-leri”¹⁶³⁷.

1604, iulie 6: Porunca dată de Eremia Moghila voievod vornicului Roșca, „în pâra ce a puceș” Hohulea fost pârcălab și Goga fost clucer împotriva logofătului Bogza „pentru niște vaduri de moară din apa Vasluiului, ce se înecă unul pe altul”, să meargă și să facă cercetări, „și acel a cărui iaz se va dovedi că este mai vechi să și să-l stăpânească, iar de se va dovedi că Bogza și-a făcut iaz la **Strâmtură**, să i-l taie”¹⁶³⁸.

1604, august 7: Marele spătar Veveriță, în fața căruia s-au pârat iar Bogza cu Hohulea și Goga „pentru niște locuri de moară”, la **Strâmtura**, îi pune pe împri-cinați să se tocmească și s-a ajuns la învoiala ca „să-și facă

¹⁶³⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Fereștii, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, pp. 7, 8

¹⁶³⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Fereștii, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, p. 9

Bogza logofăt, împreună cu Mogâlde vornic, mori în vadul vechi al Călmățuiului”, iar „Hohulea să poată a-și face moară împreună cu locul **Strâmturii Șcheilor**”¹⁶³⁹.

1604, august 7: Blihan, fiul Moisa, nepot Măre-șoe vinde logofătului Bogza, drept 15 taleri, „moșia câtă i se va alege partea sa din satul **Strâmtură**, căci este se-minție cneaghinei sale Neacșa... dinaintea lui Pătrașco Purcel și Lupului Dușascăi”¹⁶⁴⁰.

1612, decembrie 21: Ispisoc de judecată de la Ștefan voievod, după ce Crăciunaș, nepot Crăsnei, mătușa lui Cristoaie și Bordun din satul **Strâmtura** au pârât pe Mărica, cneagina Gogăi postelnicul „pentru unele părți de ocină din satul Strâmtura, și astfel au arătat înaintea noastră, cum ei n-a vândut părțile lor, nici că au luaz ceva, iar Mărica, cneaghina lui Goga postelnic, a arătat înaintea noastră cum a cumpărat jupânul ei, împreună cu dânsa, pe bani gata și a arătat și ispisoaice de cumpărătură de la Irimia voievod. Deci noi am judecat și am aflat astfel lor lege, cum să aducă 24 oameni buni și ocinași, să aibă a jura pe sfânta Evanghelie. Ei, când au văzut așa, s-au împrăștiat în toate părțile și n-au vrut să se pună jurători. Deci Mărica, cneaghina Gogăi postelnic, s-a îndreptat... iar Crăciunaș, mătușa Cristoaie și Bordun au rămas dinaintea noastră din toată legea țării”¹⁶⁴¹.

1623, februarie 25: Întărit de Ștefan Tomșa voievod lui Petrea Cehan, pentru pagubă („1 cal tretin și 5

¹⁶³⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Fereștii, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, p. 10

¹⁶⁴⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Fereștii, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, pp. 10, 11

¹⁶⁴¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Fereștii, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, pp. 21, 22

strigiiaci”), care primește uric pentru despăgubirea făcută de frații Ihnat și Ștefan, fii Annei, nepoți popii lui Plătică din sat de Strâmtură, volostea Vasluiului, care i-au dat „ocină și moșie ce se va alege din sat de Strâmtură, cu vad de moară... Și această tocmeală s-a făcut dinaintea unor oameni buni: Marco hânsar ot Ferești, Petrea hânsar ot tam (tot de acolo), Parca șătrar ot tam, Necoară ot Șcheai, Ion vătăman ot tam și Baico ot tam”¹⁶⁴². Ihnat Dovalmul și Ștefan sin (fiu) Anei, nepoți popii Plătică dăn satul **Strâmtură** ot volost Vaslui, „au dat partea lor de ocină și moșie, ce se va alege, din satul **Strâmtură**, cu vad de moară și cu tot venitul Petrei lui Cehan, pentru că a pierdut Ihnat Dovalmul un cal tretin și 5 strigiiaci, de nu și-au putut da seama nimic de acel cal și, așijderi, fratele lui Ștefan a pierdut un cal foarte bun, deci pentru paguba ce s-a făcut Petrei lui Cehan... dinaintea lui Marco hânsar, Petrea hânsărel și Parcă șetar din **Ferești**, Necoară, Ion vătămanul și Ion ot **Schiai**”¹⁶⁴³.

1623, martie 1: Întărit de Ștefan Tomșa voievod lui Petre Cehan, care a adus zăpis de mărturie de la Marco, Petrea și Parcoșetar, hânsari din Ferești, de la Ion vătăman, Nicoară și Baico din Șchei și popa Vasilie din Ferești, „scriind cum au venit înaintea lor Ihnat duhalmul și fratele lui Ștefan, fiii Annei, nepoții popii Plătică” și i-au dat lui Cehan partea lor din „satul Strâmtură din tot locul ce este cu loc de moară pe râul Vaslui... slugii noastre Petrea Cehan, pentru că i-au pierdut doi cai buni și cinci strigiiaci”; iar Gavril, Todosia și Maria, fiii Chiliei,

¹⁶⁴² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 17, p. 20

¹⁶⁴³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Fereștii, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, p. 38

nepoții lui Hreanciul, i-au dat, conform mărturiei lui Bogonos, păharnic din Gârcini, Petrea, Petrea și Marco, hânsari din Ferești, Gligorie din Mircești și popa Vasilie din Ferești, i-au „vândut dreapta lor ocină și cumpărătură, toată partea cât se va alege din satul Romănești, care este în ținutul Vaslui... pentru zece taleri bătuți”; iar de Condrea, fiul Maicăi, nepotul Savei, conform mărturiei lui Inosie din Crăsnici, Berbecea, hânsar din Ferești, Moise din Zăpodiani și Mihăilă din Stețcani, i-ar fi dat, ca chezași pentru Nicoară, fiul lui Erhan, „pentru un cal bun, prețuit 44 taleri de argint, partea lui „câtă se va alege din satul Ferești, în ținutul Vasluiului”¹⁶⁴⁴.

1625, decembrie 16: Cartea de împuternicire a lui Radul voievod, dată lui Petrea Cehan, „ca să fie tare și puternic a ține și a opri partea de ocină a Tomei cel bătrân din satul Strâmturi, ce-i în ținutul Vasluiului, pentru o iapă ce i-a căzut într-un puț al Tomei. Iar cine va avea vreo strâmbătate să-i plătească iapa și să-și țină oci-na”¹⁶⁴⁵.

1625, decembrie 16: Zapisul Todosiei, fata lui Ghelasie, prin care „scriem cum am vândut toată partea mea, ce mi se va veni, din sat de **Strâmtura**, ce-i pe apa Vasluiului, și din vatra satului și în câmp, și în țarină, și cu vad de moară... jupânesei lui Igogoaie... și mi-au dat 19 taleri dinaintea a oameni buni: Rusul și Fătul de Știtorăni, popa și Nicolae din Popșori ș-a mulți oameni buni și megieși”¹⁶⁴⁶.

¹⁶⁴⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 20, pp. 25, 26

¹⁶⁴⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 399, p. 465

¹⁶⁴⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 402, p. 467

1629, ianuarie 24: Carte de împuternicire, dată de Miron Barnovschi voievod lui Constandin Cehan din **Ferești** „spre aceea, să fie tare și puternic a ține și a-și apăra ale sale drepte cumpărături și moșii, pe unde va avea, și o moară ce-a făcut la satul **Strâmtura**, pe apa Vasluiului să aibă a se hrăni el cu dânsa”¹⁶⁴⁷.

1658, mai 15: Lazor, feciorul lui Mihăilă Buznea, cu nepoții lui Gheorghe, feciorul lui Vasile Buznea, Andrei, Toader și Pătrașcu, feciorii lui Bejan Buznea, dăruiesc marelui logofăt Racoviță Cehan „părțile noastre de ocină de la **Strâmtură**, cu vad de moară pe apa Vasluiului”¹⁶⁴⁸.

1902: „**Strâmtura**, sat în județul Tutova, plasa Simila, comuna Sârbi, spre sud de satul Sârbi, situat la jumătatea căii Bârlad-Docolina. Are o populație de 90 locuitori”¹⁶⁴⁹.

STRÂMTURA

¹⁶⁴⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Fereștii, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, p. 46

¹⁶⁴⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Fereștii, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, p. 82

¹⁶⁴⁹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 483

(lângă Pârâul Mare, comuna Ceahlău, Neamț).

1639, iunie 28: Loghin și Molodeț din **Bălțătești** vând marelui paharnic Gheorghe, drept 12, „două fâlci de curătură de la **Strâmtură** (lângă Pârâul Mare, comuna Ceahlău, Neamț), din gura pârâului, în jos”, pe care paharnicul Gheorghe „le-a dat schitului ot Hangu¹⁶⁵⁰.

STRÂMTURA

(lângă Rusciori, comuna Traian, Bacău).

1639, iulie 8: Popa Toma vinde lui Pavăl Dzamă, drept 5 galbeni, „un loc de prisacă la **Strâmtură** (lângă Rusciori, comuna Traian, Bacău), capul curăturii din jos... dinaintea lui Ionașco hotnog, Toderiță și Nașcul din **Mișetești** (Mușetești, comuna Săucești, Bacău) și a mulți oameni buni”¹⁶⁵¹.

STRĂNENI

¹⁶⁵⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 155, p. 169

¹⁶⁵¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 164, p. 176

(lângă Ghireni, comuna Coțușca, Botoșani).

1635, septembrie 1: Ispisoc de întărire, dat de Vasile Lupu voievod moștenitorilor lui Ghenghe vel (mare) logofăt: / „Și s-au venit partea boierului nostru, Lupul Prăjescul vel clucer și jupânesei lui, Saftei, satul **Chilmeștii** (azi orașul Chelmenți, raionul Chelmenți, Ucraina), la ținutul Hotinului, și o parte de ocină din **Lățcani** (Lețcani, comuna Doljești, Neamț), la ținutul Romanului, și jumătate de sat de **Scoposăni** (Scoposeni, comuna Horlești, Iași), la ținutul Cărligăturii, și satul **Văscăuții** (ținutul Orhei, Moldova), la Orhei, și jumătate de sat de **Mărășăni** (comuna Marșinți, raionul Novoselița, Ucraina), la Hotin, și satul **Noua Suliță** (comuna Novosilița, raionul Chelmenți, Ucraina), tij la Hotin, și jumătate de sat din **Negrești** (orașul Negrești, Vaslui), la Vaslui, și o seliște, anume **Lineștii** (lângă orașul Negrești, Vaslui), tij la Vaslui, și satul **Ruginoasa** (comuna Ruginoasa, Iași), la Suceavă, care i-au fost lui dreptă danie de la părintele lui, Ghenghe logofăt, încă fiind viu, osebit de a altor frați. / Iar în parte slugii noastre Lupul Ghenghe i s-au venit jumătate de sat de Vlădeni (Arghira-Oreutești, Suceava), la Suceavă, și jumătate de sat de **Volcinești** (Volcineț, azi Maiovka, comuna Ocnița, raionul Ocnița, Moldova), la Hotin, și o parte de ocină din **Costești** (înglobat în Târgu Frumos, Iași), la Roman, și o parte din satul **Strășnenii** (lângă Ghireni, comuna Coțușca, Botoșani), la Dorohoi, și satul **Surdeștii** (lângă Ciortolom, comuna Tutova, Vaslui), la Tutova, cu moară în Bârlad, și jumătate de sat din Șărbăuți (Bucovina), la Cernăuți, și satul **Mălăeștii** (comuna Vutcani, Vaslui) și **Leoștii**

(comuna Pădureni, Vaslui), la Fălciu, și o siliște Șărbăuții (Bucovina), la Cernăuți. / Iar în parte slugii noastre Dumitrașcu Ghenghe i s-au venit jumătate de sat **Jiol-dești** (satul Joldești, comuna Vorona, Botoșani), la Su-ceavă, și satul Stârcenii (Bucovina), la același ținut, și cu moară în Siret, și jumătate de sat de **Vorona** (comuna Vorona, Botoșani), tij la Suceavă, și satul **Măgiurcanii** (azi Ivești, comuna Ivești, Vaslui), la Tutova, și satul **Popii** (azi Pochidia, comuna Tutova, Vaslui), tij acolo, și jumătate de sat **Tole** (Coteleva, comuna Koteleve, raionul Nevoșelița, Ucraina), la Hârlău, și o siliște, **Doljăștii** (Dolhești, lângă Ciocani, comuna Perieni, Vaslui), la Tutova. / Iar în parte lui Ion Ciolpan i s-au venit satul Arăteștii (Suceava), la Suceavă, și jumătate de sat de **Bilăuți** (comuna Bilăuți, raionul Hotin, Ucraina), la Hotin, și jumătate de sat Lucovița (Bucovina), la Cerăuți, și satul **Târauca** (comuna Târnauca, raionul Herța, Ucraina), tij la Cernăuți, și jumătate de sat Dobrinăuți (Bucovina), tij la Cernăuți, și satul **Costeștii** (în hotarul orașului Târgu Frumos, Iași), la Tutova, și o siliște, anume **Ruptura** (lângă Gefu, comuna Ghidiceni, Galați), tij la Tutova... / Iar pentru o datorie a Lupului Prăjescu clucer, care are și zapis de la părintele lor, Ghenghe logofăt, drept 497 ughi, au dat ei toți un sat, anume **Săvenii** (orașul Săveni, Botoșani), la Dorohoi, și alt sat, Boian (Bucovina), la Cernăuți, pentru acea datorie”¹⁶⁵².

¹⁶⁵² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 227, pp. 266, 267

STRĂNEȘTI

(comuna Tureatca, raionul Herța, Ucraina).

1646, august 11: Scrisoarea lui Pătrașco Steje-reanul, trimisul lui Vasile Lupul voievod la satul **Turiiat-ca** (comuna Herța, raionul Herța, Ucraina), să socotescă „de un hotar cu fânațe, ce-a avut pâra jupâneasa lui Dumitrașco, Antemia, cu Pătrașco și Danovici, înaintea măriei sale, zicând Antemia că a cosit Danovici niște fânațe ale ei, care le-au fost luat Stroici logofătul, iar Danovici a zis c-a fost al lui. / Deci noi am strâns oameni buni, anume Pântelei Barnovschi, Vidrașco, Stănilă, Grigore și Drăgan din **Becești** (comuna Mogoșești, raionul Herța, Ucraina), Orheianul, Silion și Zaharia din **Mogoșești** (comuna Mogoșești, raionul Herța, Ucraina), Hilcea, Gherasim și Ștefca din **Năhoreni** (azi Nihoreni, în hotar cu Tureatca, Ucraina), Lelic, Ilea și Miron din **Ternauca** (comuna Târnauca, raionul Herța, Ucraina), Macsin vătămanul, Gavril, Malic, Moisei, Cornaci și Simion de **Dersca** (comuna Dersca, Botoșani), Ihnat vătămanul, Curilă și Lelea de **Lozna** (comuna Dersca, Botoșani), și au luat cu sufletele lor cum au fost luate acele fânațe de Stroici logofătul, către **Culiceni** (comuna Tureatca, raionul Herța, Ucraina), și a fost de moșia Antemiei, de hotarul Turiiatcăi, iar Danovici n-are nici o treabă acolo. Și s-au găsit că a cosit Danovici 55 de stoguri de fân, cu tăria sa. De aceasta dăm de știre. / Așijderea, au mărturisit acești oameni că a cosit Danovici la **Strănești** (comuna Tureatca, raionul Herța, Ucraina) 40 de stoguri,

iar pe partea jupânesei Antemia. De aceasta, dăm știre”¹⁶⁵³.

STRĂOANE

(Străoani, comuna Străoane, Vrancea).

1572, februarie 14: „Suret cuprinzător de o săpătură, care o au făcut Dragotă de **Străoani**, iar Dragotă a venit cu cărți domnești și a strâns 20 oameni bătrâni, ce au arătat că Dragotă a făcut acea săpătură la Gura Albii, ce este în sus de Podul Epii, și a cumpărat Dragotă acea săpătură dinaintea Golii, staroste de Putna”¹⁶⁵⁴.

1584, aprilie 18: Petru voievod (Șchiopul) întărește starostelui de Putna Boștoc, „împotriva a 4 cai grași, un loc pustiu, în ținutul Putnii, între Vrancea și între Sușița, pe amândouă Vizăuțele, din muntele Gherghelului, până în dealul Sușița, cât este loc domnesc”¹⁶⁵⁵.

1587, iulie 19: Ispisoc de judecată de la Petru voievod (Șchiopul), după ce „Șăndrea și cu seminția lui, cu Pătru și Rugină, cu seminția lui s-au pârat cu Drăgoiu și cu frații săi Stan și Stănilă pentru an loc la Gura Albii, unde cade în prund de îmbele părțile Albii, în Podul Epii, zicând cum că le este lor moșie și se cuprinde acel loc cu un uric de la Ștefan voievod cel bătrân. Deci, cercând, au aflat că nu atinge acel loc cu acel uric, că uricul le spune câmpul

¹⁶⁵³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 465, p. 396

¹⁶⁵⁴ Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 7, p. 6

¹⁶⁵⁵ Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 9, p. 7

Sușății și Poiana lui Ilieș și că s-a dat rămași pe Strășină și cu toată săminția lui”¹⁶⁵⁶.

1632, august 28: Zapisul șoltuzului Ion Carapontona, al celor 12 pângari de **Bârlad**, al lui Matheiu Roșca neguțătorul, Enache Goian, Dinga și Crăciun Ciudin, Dumitrașco Iurga „și alți oameni buni târgoveți din târgul Bârlad, cum au venit înaintea noastră Tona Savei și Petrea din **Străoani**, feciorii lui Alban, și frații Ionașco, Berdilea și Costen din **Clipicești**, și Sirbul, Bătiia, Gro-zea, Mihăilă și Andronic Hrom... de au vândut un vad de moară pe gârla Putnei, sub Măgură, ot volost Putna, ce-au avut la sat la **Vitânești**, au vândut un bătrân toți acești oameni, cât sunt într-acest vad, trei bătrâni, de o au vândut Nacului, feciorul lui Iani din târg din Bârlad. / Și iar... Costin, feciorul Vlădoe, cu nepoatele Vlădoe, Mări-ia, Grozava Arioneașă, altă Mărie fata Simei, și Giurcea, ginere lui Vlad, Tudora Alecsoc și Anușca, fetele Vlă-doe... de-au vândut alt bătrân, iar Nacului, feciorul lui Iani. / Și Andronic, Măriia și Vasile, feciorii Lupului, și Rusul, nepotul lui, și Ionașco, feciorul Gligorcei, feciori ai Trifănese... alt bătrân din acel vad de moară. / Ce au fost într-acest vad trei bătrâni... pe toți i-au vândut Nacu-lui, feciorul lui Iani din târgul Bârladului, drept 60 de taleri bătuți”¹⁶⁵⁷.

1634, ianuarie 25: Zapisul lui Todosie, feciorul lui Arion Chichil din **Joldești**, prin care mărturisește că a vândut „cinci pământuri, săpături săpate de tatu-meu Arion în țarina **Șoldeștilor** (Joldești, sat pe Valea Putnei,

¹⁶⁵⁶ Sava, Aurel V, *Documente Putnene*, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri, Focșani 1926, doc. 10, pp. 7, 8

¹⁶⁵⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 182, pp. 233, 234

Vrancea)... lui Pătrașco cămărașul, drept 5 galbeni bani gata, dinaintea Dabijeî cămărașului, Arhip, Lucoci uricarul, Cârstei uricarul, Vasile Cornatu diac, Apostol diac, Moțoc din **Străoani** (comuna Străoane, Vrancea), Toader Botuc din **Bătinești** (comuna Țifești, Vrancea) și dinaintea a mulți oameni buni și bătrâni”¹⁶⁵⁸.

1636, decembrie 15: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Nacul, fiul lui Ene neguțătorul de la târgul Bârladului, care primește ispisoace de întărire pe proprietățile tatălui său, „un vad de moară pe gârla Putnei și o vie în seliștea **Vităneștilor** (comuna Țifești, Vrancea), cumpărătură de la Dumitru Bălteanu, ce-a fost pitar, drept 20 ughi, iar lui Bălteanu, cumpărătură de la Tisul sin Maricăi, nepot lui Tăbălae, strănepot lui Vitan... / și niște pământuri mai sus de vie, cumpărătură de la Anghel sin (fiul lui) Lupe, nepot lui Dragoș și Andrușcă, și o bucată de pământ, cumpărătură de la Precop și de la Axintie... / acel vad de moară i-a fost cumpărătură de la Dumitru Bălteanul, drept 100 taleri de argint și 5 boi buni, iar lui Bălteanu, cumpărătură de la toți nepoții și strănepoții lui Văscan și Dragotă, feciorii Petrii, și de la Costache și Lazăr Tărăță, feciorii lui Struțian ce-a fost staroste. / Și o vie în seliștea **Sârbilor de Sus** (sat înglobat în Focșani, Vrancea), cumpărătura tatălui lui Ene neguțătorul de la frații Buceag și Burghеле, feciorii lui Hilip, pentru 50 taleri argint... / și o parte de un bătrân, din frunte, de vad de moară pe Gârla Putnii de Jos, sub Măgură, cumpărătură lui Ene de la Toma Savii ot **Străoani** (comuna Străoane, Vrancea) și de la fratele lui, feciorii lui Alban, de la Ionașco, Berdelin, Costin Sârbul, Bătiia, Groza, Mihăilă și Andronic

¹⁶⁵⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 33, p. 34

Șchiopul, drept 20 taleri de argint. / Și a cumpărat de la Constantin sin Vlădiul, Maria, ne-poata Vlădioe, Grozava Arionasă, Măria, fata Simii, giurcea zet (ginerile lui) Vlădioe, Tudora Alexuțoe și sora ei Anușca, o parte de alt bătrân dintr-acei vad de moară sub Măgura, pentru 20 taleri de argint. / Și încă a mai cumpărat un bătrân, tot din acel vad de moară, de la Andronic și sora lui Mărica, Vasile sin Lupului, nepotul lui Lupul, Ionașco sin Grigorcea, feciorii Trifănese și de la toată seminția lor, drept 20 taleri buni... / de la Bocul stegar ot **Bătinești** (comuna Țifești, Vrancea) și sora lui Catrina, feciorii lui Stan, ce se va alege din seliștea **Hălmezeștilor** (sau Sârbii de Jos, înglobat în Ivăncești, comuna Bolotești, Vrancea), cu vad de moară, drept 20 ughi... / de la Sora, fata Stanii, cu unchiul ei Turcea sin Lupului și cu mătușa ei Hiica și cu fratele ei Toma, toate părțile lor din Hălmezești, pentru 30 ughi, pentru că Ene neguțătorul a răscumpărat pe Sora, fata Stanii, de la tătari”¹⁶⁵⁹.

1646, mai 29: Vasile, feciorul lui Ion Nenciul din Străoani, din ținutul Putnii vinde voievodului Matei Basarab, drept 30 de galbeni, „trei pogoane de vie făcătoare, în satul **Străoani**... Și am dăruit măriei sale un pogon de țelină, pentru sufletul meu și al părinților mei”¹⁶⁶⁰.

1646, mai 29: Frații Gavril, Mârza, Vasile, Sora și Stanca, feciorii lui Ion Nenciul din satul **Străoani**, din ținutul Putnii, vând lui Matei Basarab voievod, drept 5 galbeni, „cinci pământuri în Dealul Verzei, ce ne-au fost

¹⁶⁵⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 568, pp. 616, 617

¹⁶⁶⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 384, p. 327

nouă moșie”¹⁶⁶¹.

1646, august 2: Danie, feciorul Petrei Băsului din **Străoani**, vinde lui Matei Basarab voievod, drept 40 galbeni, „două pogoane și jumătate de fie făcătoare, în Dealul Străoanilor, ce ne-a fost nouă moșie, cu voia tu-turor fraților... / Așijderea, eu, Mărzea din Străoani, feciorul lui Ion Nenciul de acolo, am vândut măriei sale, drept 30 galbeni, „două pogoane de vie și un pogon de țelină în Dealul Străoanilor, din sus de sat, dinspre Mun-cel”¹⁶⁶².

1646, noiembrie 17: Întărit de Vasile Lupu voievod „prea iubitului din inimă fratelui domniei mele „Matei Basarab voievod”, care cumpărase de la răzeși, parte cu parte, întreg „satul Soveja, în ținutul Putnei” și moșii din satele megieșe, pentru a-și înzestra ctitoria mol-davă, mănăstirea Soveja. Ispisocul de cumpărătură înveșnicește numele răzeșilor vrânceni: Irimie Dabije, Ipate, popa Dumitru, Grigore Toader, Petriman, Mieriți, Ioan Podobitul, Dumitru, Furdean – nepoți și strănepoți ai Itului și ai lui pătru Rugină bătrânul, care au vândut, „din partea Ungureanului, în deal, pe pârau Cârligaților, până la curmătura Sovejei, unde se hotărăște cu Vrancea”; / Grigore sin (fiu) Ion Bogdan, Dănilă, Pricopie sin Vasile Rugină, Grigore Pojăscu și sora lui Marica, feciorul lui Botici fost vornic, feciorii lui Ionică, nepoții Anghelinei, Mihai sin Grozav, nepot lui Andrei, Bălan sin Andrei, Toader sin Marica – nepoții lui Andrei, Andronic, Vasile Oijan vătav, Nalica, Avraam sin Arvat – nepoții Ilcăi, ai lui Dabija pârcălabul și a dratelui său, Irimia și Bârlădeanu

¹⁶⁶¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 385, p. 328

¹⁶⁶² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 458, pp. 390, 391

sin Drăguțului fost vornic, Mărica fata Frățilesăi, Vasile Conorodici, Nedelea sora Frățilesăi, Nedelea fata Ionițai, Dumitrașco cu surorile lui, fii Cozmei, și Ioanichie și Dumitru, feciorii Lupșei, Bogdan, Haret sin Ioniță, Rugină, Bușurca sin Rugină – toți nepoții lui Bogdan, strănepoți lui Pătru Rugină, care vând, „sin același sat Soveja, partea Bogdăneștilor”; / Negrea din Vrancea (ctitorul schitului din care s-a făcut mănăstirea Soveja), Ioan sin Ivănesăi și fratele său Toa-der, Instratie sin Mangul și soru-sa Maria, Bejan, Tudosă sin Maria, Pricope cu soră-sa, Mitodi sin Stăni, Marica sora Negrii, Constantin, Tudosă, Ioan Bâtvă, Pătrășcanu, Gavril, Cheroacă, Pătrașco, Vasile Baciolei – toți nepoții lui Pătru Rugină, care vând partea lor din „partea Ungureanului, bătrân din seliștea Soveja, însă pe pârâul Dobromiriei, pe unde se împreună cu locul domnesc”; / One, popa Murgul, Irimia, Elisafra, popa Buzinki, Do-chia, Machedon, Ioan Gealepul, Drențea, Porcar, Cozma, Muștrață, Slav, Neagul Straoa, Baniciu, Ioan Podobitul, Ioan Budăescu, Echim, Toma Dadurcă, Ioan Pahnă, Tudoran, Ioan Țafe, Toma, Agapie Ciorca, Vasile Lăduncă, Vasile Nichitiu, Istratie, Vasile, Petre, Apostol Vrabie, Ioan Rugină, Zăbrăuțu, Ioan, Isaia, Cioban, Irimie, Toma Găvan, Costanda, Tudora, Ignat, Grigorie Murda, Opre, Tudora, David, Pogor Luca, Toader și Simion – toți nepoți și strănepoți lui Pătru Rugină, care vând, „în același sat Soveja, tot bătrânul lui Străulești, din Vădurele până la pârâul Ghirodie, sub Răchitiș, și în alte ape Pioa, care curge de la Pioa și pe lingul, până la Planina domnească, care se numește Zboina”; / „Dabija pârcălabul i-a vândut două roate de moară pe apa Putnei, cu **tot satul din vadul Vitănești**”; / Ursul Vartic, fost vornic „i-a dăruit un vad de moară cu

două pietre pe apa Putnei din satul **Clipicești**"; „Nenciul din Străoani i-a vândut trei pogoane de vie în satul **Străoani**... și un pogon de țelină"; / Frații Vasile, Marfa și Stana i-au vândut „cinci pământuri în susul Verzei"; Marfa și fratele ei Ioan Stanciul i-au vândut „2 pogoane de vie și un pogon de țelină în dealul Străoanilor, lângă via fratelui său Vasile"; / Daniil sin Petrii Bicului din Străoani i-a vândut „două pogoane și jumătate de vie gata în dealul Străoanilor, aproape de acele vii"; Dumitrașcu sin Neagu din Clipicești, femeia lui Bălușca și fiul lor Toma i-au vândut „4 pogoane de vie în dealul **Clipiceștilor**, din partea Baciului, în jos, cu cât loc ține via până în sus și până la viile Târjăului, și cu un pământ spre gârla Putnei"; / Irimia Cristiaan, fratele Dabijeî pârçălab, i-a vândut „drepte ocini țigani, ce i-a avut de la strămoși"¹⁶⁶³.

1687, iunie 9: Alexandra Condrătoc, soția lui Condrat, feciorul lui Ioan Țăpii, și feciorii ei Ioan și Vasile vând lui Dima pârçălab „jumătate de funie dintr-a opta funie a **Străuleștilor**... pe unde a ținut Ioan Țăpea"¹⁶⁶⁴.

1774, iunie 26: Satul **Străoanii de Jos**, ținutul Putnii, ocolul Zăbrăuțului, după recensământul lui Ru-meanțev¹⁶⁶⁵, avea **toată suma caselor 63**. Scădere rufeturi 30: 7 scutelnici, 1 mazil, 6 popi și diaconi, 10 nevolnici și babe, 2 slujitori, 4 slugi, 1 ostavnoi. Rămân birnici 33. / **Birnici**: Grigoraș Coțul, vornic / Ion Furtună, vătăman / Simion fiul Gafiți / Vasile Coțul / Lupul Coțul / Pavel Bucă

¹⁶⁶³ Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 21, pp. 12, 13

¹⁶⁶⁴ Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 55, p. 33

¹⁶⁶⁵ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 291, 292

/ Apostol Dănilescu / Ion Bucă / Ioniță Bucă / Toader Bucă / Ion fiul lui Gheorghe / Neculai fratele lui Ion / Grigoraș fiul lui Ștefan, vornic / Pavel fiul lui Andronachi / Neculai Vidrașco / Ștefan Vidrașco / Dobre fiul vornicului Ștefan / Nistor fiul Bodii / Andronachi, rus / Ion Buruiană / Andrii Graur / Roman fiul lui Hărăbor / Negoită, dascăl / Ștefan Merche / Vasile Bucă / Vasilache fiul lui Vasile / Ion fiul lui Race / Ion Filoti / Tănasă a Săndulesii / Iordache / Ion al lui Zbârciog. // **Rufeturi:** Andrei Rancea, vier dumnealui banului Iancul Razul / Mihaiu, vrâncean, vier la fel / Ștefan Mirză, vier la fel / Ștefan frate lui Iordache, vier la fel / Panfile Mănăilă, vier la fel / Ion Băndar, vier la fel / Ioniță fiul lui Popa, slugă dumnealui la fel / Lupul, slugă dumnealui la fel / Toader Micul, slujitor de Focșani / Andrei fiul Iordăchioaei, slujitor / Stanciul, vie banului Ștefan Sturzei / Iordache, slugă dumneaei hătmănesei Saftai Ruset / Ion Zbârciog, nevolnic / Toader fiul Săndulesii, nevolnic / Vasilașco, nevolnic / Ioniță fiul lui Neculaiu, nevolnic / Hristeian Ghilușcă, nevolnic / Gavril, chelar dumnealui hatmanului Razul, nevolnic / Simion fiul Comănesii, nevolnic / Pavel, vornic, ruțaș / Safta, preoteasă săracă / Tudora Bânderoae / Popa Ioniță / Popa Apostol / Popa Gheorghie / Popa Grigoraș / Diaconul Costantin / Diaconul Toader / Neculai, grec, ostavnoi / Safta, prescurniță.

1774, iunie 26: Satul **Străoanii de Sus**, ținutul Putnii, ocolul Zăbrăuțului, după recensământul lui Rumenețev¹⁶⁶⁶, avea **toată suma caselor 105**. Scădere rufeturi 43: 4 scutelnici, 12 popi și diaconi, 20 nevolnici și babe, 3 slujitori, 3 țișani, 1 slugă. Rămân birnici 62. /

¹⁶⁶⁶ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 292, 293

Birnici: Ion, vornic / Vasilache Toma, vătăman / Vasile Drăgan / Gheorghită fiul Tomii / Manolache fratele lui Gheorghită / Costantin Hărăbor / Voine Cur / Toader fiul lui / Andronache / Neculai Grosu / Ion a Rusoae / Vasile Hărăbor / Ion fiul lui Toader / Toader fiul lui Boghițoae / Vasile Tiron / Năstasă, muntean / Ion fiul lui Lupul / Ilie fiul lui Șchiopu / Ștefan fiul Catrinii / Gheorghită fiul lui Lupul / Grigori Gane / Irimie al Anghelinii / Toader Hulpoiu / Pavel Măntăhac / Grigori Niagul / Andronachi Ilie / Vasile Musac / Enache Băndar / Ștefan Necula / Toader fiul lui Gege / Iftimie fiul lui Gege / Ifrim al lui Gege / Dumitrașco fiul lui Apostol / Ioniță fost vătăman / Pavel Gege / Pavel Ureche / Andrii fiul lui Ștefan / Vasili fiul lui Șchiopu / Andrii Căpățână / Ion Căpățână / Tănasă, vrâncean / Vasilache Holban / Ion al lui Hulpoiu / Ion fiul lui Gheorghită / Ștefan Pară / Pătrașco, vier / Panfile / Gheorghe al lui Ene / Gheorghe, vier / Ion Măgurian / Ion Gojan / Vasile fiul lui Gheorghită / Mihai Mineș / Ioniță fiul lui Palaghie / Ioniță Vidrașco / Alicsandru Ploșniță / Stan, blănar / Costantin fiul lui Băncilă / Gheorghe ce a fost vier / Costantin, tăbăcar / Jăpa, muntean / Ion Hamul / Vasile Zgârce. // **Rufeturi:** Vasile Necula, vier dumnealui banului Iancul Razul / Costantin Coroponchi, vier la fel / Sandul fiul lui Macoveiu, vier la fel / Stoica, fost vornic, slugă dumnealui banului Neculai Roset, staroste / Costandache, chelar dumnealui vel vistiernicului / Mihălce Gugescul, slujitor / Pavel Ologul, nevolnic / Ioniță Musaca, nevolnic / Ioniță Gege, nevolnic / Ene, ologul, nevolnic / Gheorghită, ciobotar, nevolnic / Nastasie Păvăloae, săracă / Dochita, săracă / Catrina, săracă / Dobrița, săracă / Marie, săracă / Lupoae, săracă / Ioana, săracă / Aghenie, baba / Iliana Gegeoae / Baba Magdalena

/ Ana, preoteasă / Marie Stăniasă / Tudora, săracă / Păscălina, săracă / Tudora, săracă / Popa Vasile / Popa Ursache / Popa Grigoraș, monah / Popa Vasile / Diaconul Toader / Popa Gheorghiță / Popa Lupul / Popa Postolache / Diaconul Toader / Diaconul Vasile / Diaconul Costantin / Diaconul Sandul / Costantin, ȝigan mănăstirii Răchitoasa / Ioniță fiul lui Costin, ȝigan la fel / Toader, scripcar, la fel / Solomon Luca, slujitor / Neculai Tiliman, slujitor.

1794, mai 3: Mihai Grecu din **Străoanii de jos**, soția lui Zoița și fiul lor Pavăl dăruiesc schitului Lepșa „trei hirtie vie și trei sterp... în hotarul Străoanilor, la dumbrava ce se numește Via Tofanii, alături de preotul Gheorghi, dinspre amiazăzi, și merge în sus, cu capătul de sus, spre huțul Călinei, până în drum, care vie mi-a fost dată de preotul Gheorghi pământ sterp și eu am pus vie... iar dania să ne fie pomană pentru sufletele noastre și ale părinților noștri”¹⁶⁶⁷.

1794, iulie 31: Preotul Vasile Pahoce și preoteasa lui dăruiesc „un pogon de loc sfântului schit ce se numește Lepșa, ca să fie pentru pomenirea sufletelor strămoșilor, părinților și ale noastre, care loc este în hotarul **Străoanilor** dinspre Câmpul cel Mare, pe lângă via lui Gheorghe Ciobotarul, dinspre răsărit”¹⁶⁶⁸.

1902: „**Străoani de Jos**, comună rurală în județul Putna, plasa Zăbrăuțul, situată pe malul și în valea Șuși-ȝei, la 4 km de subprefectura plășii și la 32 km de capitala județului. E străbătută de pârâul Valea Danii. Se compune din cătunele: Repedea, Străoani de Jos și Văleni, cu o

¹⁶⁶⁷ Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 185, p. 127

¹⁶⁶⁸ Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 187, p. 129

populație de 478 familii sau 1.871 suflete. Are o biserică parohială, cu hramul Sfinții Voevozi, în cătunul Străoani de Jos, și 2 filiale, una cu hramul Adormirea, în Repedea, și cealaltă, cu hramul Nașterea Maicii Domnului, în Văleni; o școală mixtă. Vite: 394 boi, 116 vaci, 228 cai, 180 oi, 30 capre și 281 porci. / **Străoani de Jos**, cătun în comuna cu același nume. E situat pe muntele Șușiței și străbătut de pârâul Valea Danii. Are o biserică parohială, cu hramul Sfinții Voevozi; o școală mixtă, // **Străoani de Sus**, comună rurală în județul Putna, așezată lângă Străoani de Jos, la vest, spre coasta pârâului Repegioara, la 5 km de subprefectura plășii și la 33 km de capitala județului. E formată din cătunele: Muncelul, Străoani de Sus, Talapanul și Varnița, cu o populație de 533 familii sau 1.952 suflete, Are o biserică parohială, cu hramul Sf. Nicolae, 1 filială, cu hramul Sf. Nicolae-Vechi, ambele în cătunul Străoani de Sus; o biserică parohială, cu hramul Sfinții Voevozi, în Muncelu, și 1 filială, cu hramul Sf. Nicolae, în Varnița; o școală. Vite: 262 boi, 95 vaci, 156 cai, 263 oi, 60 capre și 140 porci. Locuitorii din cătunul Varnița, în care a fost și un mic schit de călugări, cu același nume, se ocupă cu fabricarea varului din pietrele calcareoase, aflate pe valea Șușiței. / **Străoani de Sus**, cătun în comuna cu același nume, situat spre vest de Străoani de Jos, pe coasta pârâului Repedea”¹⁶⁶⁹.

STRĂOANI

¹⁶⁶⁹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 477, 478

(comuna Victoria, Iași).

1639, octombrie 8: Zapisul lui Ionașco Ghizdăvăț, Ionașco a Savei și Condre din sat de **Luceni** (comuna Victoria, Iași), în care mărturisesc cum au vândut „o parte de ocină, din părțile noastre de sat din Luceni pentru o parte de ocină ce-a fost vândută din sat de **Petrești** (comuna Ipatele, Iași) pitarului Ianachie de nepoții noștri, feciorii Ilenei. / Deci, văzând noi că au vândut nepoții noștri acea parte de ocină din Petrești, fără știrea noastră, noi am vândut din părțile noastre din satul Luceni o parte de ocină, ca să fie împotriva celei părți de sat din Petrești, Ursului Țocârlan, drept 8 zloți și drept două vaci cu viței și un bou bun... / Și la tocmeală au fost Erimiia din **Slobodzie** (lângă Scoposeni, Slobozia Zberoaiei, comuna Gorbani, Iași), Pavăl pârcălabul de **Chișerei** (azi Grădinari, comuna Golăești, Iași), Vasile Beghiul din sat din **Străoani** (comuna Victoria, Iași), Niculei văfaful hatmanului, Vasile pârcălabul, Ștefan Cârcos de târgul **Iași**, Chirilă feciorul Gârnei, Moiseiu feciorul lui Frățiman, Gavril feciorul popii Macsân din **Bogzești** (comuna Budăi, județul Orhei, Moldova), de la Orhei, și mulți oameni buni și bătrâni”¹⁶⁷⁰.

STRĂȘENI

¹⁶⁷⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 249, pp. 247, 248

(comuna Strășeni, județul Chișinău, Moldova).

1644, ianuarie 21: Soții Gligore și Lupa Ureche, Toma stolnicul cel mare și Anița, Lupul și Antimiia Bucium, Savin și Nastasiia, împarte între ei „moșiile de pe socrul nostru Voruntar (Prăjescul) comisul și de pe soacra noastră... mai apoi din zapisul de împărțeală ce-a avut soacra noastră cu frate-său, răposatul Neagoe postelnicul și am mai adaos și jumătate din toate satele care s-au venit cu împărțeală lui Condre vameșul de pe jupâneasa lui Sofroniia, iar după moartea ei le-am împărțit cu Dumitrașco Neagoe, feciorul postelnicului Neagoe. / Și-au venit pe partea vornicului Ureche și a jupânesei Lupa jumătate de sat **Negritești** (comuna Podoleni, Neamț), la ținutul Neamțului, satul **Strășeni** (comuna Strășeni, județul Chișinău, Moldova) pe Bâc, la ținutul Lăpușnei, jumătate de sat **Cruhliceni** (județul Chișinău, Moldova), iarăși la acel ținut, a opta parte din satul **Vlășinești** (azi Lunca Prutului, comuna Trifești, Iași) pe Prut, ce-s în ținutul Iașilor, și jumătate de sat **Tătăreni** (lângă Onești, comuna Plugari, Iași), pe Miletin, ce-s la ținutul Hârlăului. / Și s-au venit în partea stolnicului Toma și a jupânesei Ana jumătate din satul **Negritești**, ce-s la ținutul Neamțului, satul **Sălește**a (sau Seliște, înglobat în Șipilești, comuna Popricani, Iași) pe Prut, a opta parte din **Vlășinești**, iarăși pe Prut, ce-s la ținutul Iașilor, a patra parte din **Volcineț** (Vălcineț, județul Un-gheeni, Moldova), cu vecini, la ținutul Orheiului, și trei părți din patru părți din **Răuseni** (comuna Răuseni, Botoșani) pe Jijia, la ținutul Hârlăului. / Și s-au venit stolnicului Bucium și jupânesei Antimia jumătate de sat **Voruntărești** (Volintirești, comuna Alexandru I. Cuza, Iași), cu vad de moară în Siret, ce-s la ținutul Romanului,

satul **Unchitești** (sat pe Prut, ținutul Iași) pe Prut și **Cumcenie** (sat pe Prut, ținutul Iași), iarăși pe Prut, ce-s la ținutul Iașilor, și a treia parte din **Cândești** (comuna Cândești, Botoșani) pe Siret, cu vad de moară în Siret. / Și s-au venit pe partea lui Savin și a jupânesei Nastasia satul **Giurgeștii** (înglobat în Târgu Frumos, Iași), cu heleșteie pe apa Bahlueșului, părțile ce se vor alege din **Tâmpești** (înglobat în Săcărești, comuna Cucuteni, Iași) și din **Balosinești** (comuna Cucuteni, Iași), ce-s la ținutul Romanului, satul **Ilișenii** (comuna Santa Mare, Botoșani), în gura Coroviei, și **Zudurenii** (sat pe Prut, ținutul Iași) pe Prut, ce-s la ținutul Iașilor”¹⁶⁷¹.

1774, iunie 5: Satul **Strășenii**, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Bâcovățului, după recensământul lui Ru-meanțev¹⁶⁷², avea **toată suma caselor 41**. Scădere rufeturi 8: 1 volintir, 1 popă, 6 femei sărace. Rămân birnici 33. / **Birnici:** Petre, vornicul / Gheorghe Știrbul / Năstase fiul lui Miron / Andrei fiul lui Trifan / Lazor fiul croitorului / Ștefan Blaga / Andrei al lui Ștefan Blaga / Trifan fiul lui Chiriac / Andrei fiul lui Ștefan Blaga / Nicolai Boșniaga / Ioniță fiul lui Nicolai / Toader Pârâu / Ștefan Berdiu / Mihalachi fiul lui Sava / Ioniță Holtă / Sandul Berdiu / Ioniță Sercul / Toader Bengheș / Macari Ticul / Vasile, croitor / Constandin, croitor / Nicolai, croitor / Ștefan Pleșca / Năstase Pleșca / Gheorghe Pleșca / Irofti al lui Pleșca / Toader Frimu / Petre, croitor / Năstase fiul lui Tănase / Gheorghe a Manasii / Ion, văcar / Trohin, sârbul / Ioniță Berdiu. // **Rufeturi:** Ion, sârbul, volintir / Popa

¹⁶⁷¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 237, p. 217

¹⁶⁷² ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 430, 431

Grigori / Ioana, săracă / Iftimia, săracă / Safta, săracă / Ioana, săracă / Vasilca, săracă / Dochîța, săracă.

1774, iulie 4: Hotarnica moșiei **Strășeni**, a mănăstirii Frumoasa, descrisă în scrisoarea paharnicului Darie Donici, adresată Divanului: „După porunca Divanului, am mers la numita moșie și am strâns răzeșii de Cojoșna, care sunt pe din jos, și răzeșii de Curluceni, care sunt pe din sus, cum și o hotarnică de la mănăstirea Căpriană, care arată că se hotărăște cu aceste moșii, dinspre codru, pe o zare de deal, și arată că moșia Cojușna se întâlnește, în prăval apei, cu moșia Căprienii și Strășenii, iarăși fiind alătura cu Cojușna, tot într-acea zare de deal se întâlnește cu moșia Căprienii și alte moșii, care sunt alături, purcegând toate din apa Bâcului, și în zarea dealului aceleia, în Codru, se întâlnesc toate cu moșia Căprienii, dar partea Strășănilor, dinspre Cojoșna, fiind la apa Bâcului o piatră veche hotar, lângă drumul cel mari, care piatră desparte Cojoșna de Strășăni, și de acolo, drept la deal, într-o movilă săpată iarăși este altă piatră, și de acolo, tot la deal, spre amiazăzi, în fundul unei văi ce se cheamă Murzița este altă piatră, care nu stă după rânduiala celor două, stă sucită cam pieziș, de nu se potrivește nici cu starea moșiei cum se cade, nici cu celelalte pietre ce s-au arătat la vale. Și dintr-acea piatră răzeșii de Cojoșna popresc moșia Strășănilor, de nu lasă să meargă tot în curmeziș, până în zarea dealului, unde răspunde hotarnica Căprienii. Și din piatra aceea, care am pomenit-o, îndată purcede spre apus, până la un loc într-un podiș, unde să cunoaște că este jumătate de loc al moșiei, când este până în apa Bâcului, atâta și de acolo până în zarea dealului, unde se întâlnesc cu moșia Căpri-enii, și într-acel loc, în mijloc, unde am arătat, au pus Ioniță Meleghe, vornic de

poartă, două pietre, și de acolo am purces drept în sus, spre miazănoapte, prin mijlocul moșiei Strășănilor, tot în sus, până am ajuns în moșia Curlucenilor, care este alături, pe din sus, și s-au despicat Strășăanii drept în două, și jumătate de moșie au luat-o Cojoșnenii și Strășănilor le-a rămas jumătate, care este un lucru foarte învederat, fiind într-acea bucată de loc și dovadă cu o vale, ce se cheamă vale Strășănilor, ce curge în matca văii Cojoșnii, din sus de sat Cojoșna, unde se cade să fie drept hotar despărțitor Strășănilor de Cojoșna, care acea bucată de loc se cunoaște că cu strâmbătate s-au apucat la stăpânirea răzeșilor die Cojoșna, nefiind moșia Strășănilor căutată, după cum se cade, dinspre stăpânirea mănăstirii și se mai dovedește și însăși din măsurătoarea lui Ioniță Mileghi, vornic de poartă, ce-a făcut-o la satul Cojoșna, că la apa Bâcului, în curmezișul moșiei, s-au găsit 132 de odgoane, iar la celălalt cap de moșie, unde se întâlnesc cu Căpriana, s-au găsit 309 odgoane și pe aceasta încă să cunoaște că la capul moșiei, în Codru, este înecată toată partea Strășănilor într-a Cojoșnii dinspre acea parte a Codrului, și la aceste moșii, pentru ca să lipsească strâmbătatea hotarelor dintre răzeși, într-alt chip nu se poate, numai să se măsoare toate moșiile câte merg alături, din apa Bâcului, la deal, spre Codru, până unde se întâlnesc cu hotarul Căprienii: întâi capetele dinspre Bâc, fiindcă au hotare vechi și acolo nu este pricină între dâșii și asemenea la celelalte capete, dinspre Căpriana, în zarea acelu deal, unde arată hotarnica, și așa făcându-se socoteală de odgoanie, să se dea la fiștecare moșia cât s-a cădea, fiindcă hotare vechi, care să arate semnele moșiilor nu sunt nici la o parte, nici la alta, și așa cu împărțea după măsură se poate ca să se odihnească cu toții. / După porunca Divanului, mergând singur și cerce-

tând starea acelor moșii, așa am cunoscut că are mănăstirea strâmbătăți și este păgubită de jumătate din moșia Strășanii, pe care o stăpânesc răzeșii de Cojoșna de atâta vreme cu strâmbătate, căci și mai înainte, în câteva rânduri, au tras judecată pentru acea bucată de loc al mănăstirii, care sunt dovezi mărturii de față și sfârșit cu hotărâre n-au mai luat. / Deci eu, văzând starea locului și mărturii încredințate, în care și într-acele mărturii arată că are mănăstirea strâmbătate, vrut-am, după porunca Divanului, ca să hotărâsc, stâlpind-o și cu pietre, dar fiind învăluit acum în multe porunci împărătești, n-am avut vreme ca să stau până a lua sfârșit hotărârea, și acum, deocamdată, arăt și Divanului toată pricina. prin mărturie aceasta”¹⁶⁷³.

1904: „**Strășeni**, sat în județul Chișinău, volosti Vorniceni, așezat într-un hârtop din dreapta Bâcului. Are 380 case, cu o populație de 2.993 suflete de țărani ro-mâni, împroprietăriți pe pământul mănăstirii; o școală bisericească, unde se învață numai rusește; 62 vite mari. Țăranii posedă 1.700 deseatini pământ. Mănăstirea Chișprieni, închinată, are 866 deseatini. Atât țăranii, cât și mănăstirea au aici multe vii; prisăci; grădini cu pomi”¹⁶⁷⁴.

STREȘINEȘTI

(Streșănești, Streșinești, comuna Bogdănești, Vaslui).

¹⁶⁷³ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 187, pp. 222-224

¹⁶⁷⁴ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 197

1638, septembrie 1: Ispisoc de întărire de la Vasile Lupu voievod pentru a „statornici colțul cu hotarinice vechi”, între „trupul moiei **Onțăștilor** (Unțești, comuna Bogdănești, Vaslui), **Scântiești** (Scânteiești, comuna Bogdănești, Vaslui) și **Streșănești** (Streșinești, comuna Bogdănești, Vaslui), din apa Horăeții spre apus, până în zarea dealului Bogdăanii, și curmeziș pe zare din capul Găvanului Cornii”¹⁶⁷⁵.

STRIDZA

(Striza, Stridza, apoi Oncioae pe Sărata, lângă Horjești, raionul Kotovsk sau Leova¹⁶⁷⁶, Moldova).

1598, aprilie 15: Ispisoc de judecată și de întări-tură de la Eremia Moghilă voievod, după ce vin „cu mare jalobă și cu mare mărturie” Cehan vătah, surorilor Mușa și Măgdalina, semințiilor lor Eremia, Horja și Ana, se-

¹⁶⁷⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 463, pp. 436

¹⁶⁷⁶ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 242

mințiilor Cozma și Mihăilă, lui Nechifor, Bosanciu și Avram, toți nepoții Mărușcăi, și semințiilor lor Todosica, Nastea, Antemia, Anușca și Mărica, fetele Dochiei, Frățian, Ansia și Marina, toți nepoții Albei, și semințiilor lor Anușca, Armanca, Mușca și Mariica, fetele Cernei, Drăgan, Zbiiarea, Hârlău, Sora, Anisiia și Măriica Cornoae, toți nepoții Micăi, „zicând cum uricele ce le-a avut moașa (bunica) lor Mărușca și surorile ei Alba și Mica, fetele Groazei, nepoatele lui Coman Mărgilat, de moșie și de întăritură de la Iliăș voievod și de la bătrânul Petru voievod, pe satul **Comănești** (lângă Bolțun, raionul Nisporeni¹⁶⁷⁷, Moldova), în gura Lăpușniței, cu loc de heleșteu și de mori în Lăpușna, și pe jumătate de sat, anume **Striza** (Stridza, pe Sărata, lângă Horjești, raionul Kotovsk sau Leova¹⁶⁷⁸, Moldova) care se numește la **Oncioae**, și pe jumătate din același sat, care a fost deosebit cumpărătură Albei și Marușcăi, drept 120 zloți tătarești de la Negrita, fata Docicăi, nepoatele lui Coman Mărgilat, din uric de la bătrânul Ștefan voievod, și pe alte sate la Sărata, anume **Bosâncenii** (pe Sărata, ținutul Chigheci, raionul Leova¹⁶⁷⁹, Moldova), mai sus de Furca, în a doua vale, unde se cheamă fântâna Peperigului, și pe altă jumătate se seliște, care este în gura Cogălnicului, unde a fost Vasile Vatamanul, și altă seliște, unde a fost Toader Ologul, unde a fost făcut Gureș singur slobozie, cu loc de heleșteu și de mori; / acele urice s-au stricat și au putrezit în pământ,

¹⁶⁷⁷ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 66

¹⁶⁷⁸ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 242

¹⁶⁷⁹ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 40

precum și însumi le-am văzut stricate și putrezite, numai peceteile lor întregi au rămas, atunci când s-a fost sculat Hanul, cu toată puterea sa, asupra țării Moldovei și vrut-a să pună pașă în țara Moldovei, atunci când am venit domnia mea cu puterea Craiului Lehieș și apărât-am țara și o am scos-o din cea nevoie și din robie. / Deci, văzând atâta jalobă și mărturie, crezut-am și astfel dat-am și am întărit acestor oameni moșiile lor”¹⁶⁸⁰.

STROIEȘTI

(aproape de Suceava, Bucovina).

Povestea începe în **3 iunie 1429**, când feciorii lui Oană, vornic de Tulova, Lazăr, Stanciul și Costea, primesc întăritură de la Alexandru cel Bun pentru „satele tatălui lor Stroinții și Zaharinții la obârșia Șomuzului”. Oană sau Ivan vornic, ctitor de biserici și al Mănăstirii Humorului, fusese unul dintre cei mai mari dregători domnești, deținând și vornicia Sucevei, înainte de a fi

¹⁶⁸⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 233-238

avansat vornic de Tulova (Tolva, adică Vornicenii de azi, localitate importantă pe atunci), în locul lui Drăgoi Viteazul, întemeietorul Drăgoieștilor și a multor sate muntești, care tocmai răposase.

1495: În 13 martie 1495, Ștefan cel Mare întărea satul „Stroești, în gura Șomuzului”, fraților Dragoș, Petrea, Gliga și Cârțilă, precum și nepoatelor lor de soră, Nastea, Parascheva și Anghelina.

1617: În 16 aprilie 1617, Nestor Ureche obține uric pentru Stroești, în „fundul Șomuzului”. Stroeștii sunt menționați, pentru a doua oară, în 17 aprilie 1617, când vornicul Nestor Ureche capătă întăritură domnească pentru „Stroinții din fundul Șomuzului”, tatăl cronicarului având multe moșii pe valea Moldovei, toate confiscate, ulterior, și înstrăinate, inclusiv de sângherosul și cumplitul Duca Vodă, care, în 1 mai 1666, avea să dăruiască lui Stamati vel (mare) postelnic „un sat anume Stroești la ținut Sucevii cu vecini și cu curți gata și cu heleșteie și cu tăt venitul, care sat mi-au fost dreaptă cumpărătură de la Andrieș clucerul, feciorul lui Toderașco, ce au fost logofăt mare, pentru o mie și cinci sute de lei bani gata”.

1666: În 1 mai 1666, Duca Vodă întărește marelui postelnic Stamati satul Stroești, „cu vecini și cu curți gata, și cu heleșteie și cu tot venitul, care sat mi-au fost domniei mele dreaptă cumpărătură de la Andrieș clucerul, feciorul lui Toderașco, ce au fost logofăt mare, pentru o mie și cinci sute de lei bani gata”.

1743: În 1743, pe moșia boierului Stamati, Stroești, sosește primul emigrant transilvănean, împreună cu soția, Vasile MITRU, plugar din Leșu Ilvei, apoi, peste 10 ani, în 1753, vine, tot din Leșu, împreună cu soția și cu

două fete, Marin BROASCĂ, grănicer în Regimentul 2 Românesc.

1763: Peste alți zece ani, în 1763, vine, împreună cu soția, patru băieți și două fete, George TURTUI, plugar din Rebra Mare.

1768: În 5 iulie 1768, se face hotarnica satului sătrarului Constantin Stamati. Din uricele lui Stamati rezulta că, în 1578, satul aparținea lui Toader vistiernic, dar se împărțea între Todosia Tăbucioaia și frații ei Andreiaș și Toderășco. Pe vremea aceea, satul era pustiu.

1669: Trei ani mai târziu, în 9 noiembrie 1669, sunt menționați, într-o înzestrare la Ilișești, primarul, preotul și diaconul din Stroești, respectiv vornicul Paicul, popa Vartolomei și diaconul Dumitru ot Stroești.

1772: Recensământul lui Rumeanțev¹⁶⁸¹, din 1772-1773, înregistrează la Stroești, în Ocolul Siretului de Sus, fără alte precizări, „17 – toată suma caselor”, însemnând 2 femei sărace și 15 birnici, iar la Zăhăreștii, „6 – toată suma caselor”, însemnând „1 jitar câmpulungenesc” (așa se explică venirea neamului câmpulungenean Grămadă la Zaharești) și 5 birnici.

1774: În 1774, vine și un preot, George POP din St. Ioan, împreună cu soția și o fiică, pentru a păstori, împreună cu Butie POP, preot din Canciu, parohia stroieșteană. În 1744, la venirea austrieșilor, satul Stroești avea doar 22 familii (20 țărani, în 1775), iar în 1784, 97, populația satului sporind, ulterior, datorită coloniștilor galițieni, aduși în sat mai ales după 1848.

1822: Vienezul Adolf Schmidl, în intenția lui de a scrie un amplu ghid de călătorie prin provinciile im-

¹⁶⁸¹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 346

periului habsburgic, a trecut și prin Bucovina, venind dinspre Bistrița, prin valea Bârgaielor, stații de poștă întâlnind la Poiana Stampei, Dorna, Valea Putnei, Pojorâta, Vama, Gura Humorului, Stroiești și Suceava. Fără să-și dateze întâmplările, dar publicând, în revistele vieneze, începând cu anul 1822, fragmente de materiale, Schmidl face, astfel, o datare indirectă, care țin de începutul secolului al XIX-lea¹⁶⁸².

1860: Din 1860, funcționa la Stroiești o școală cu 6 clase, iar din 1890 avea să fie deschisă și la Zaharești o școală cu 2 clase¹⁶⁸³.

1862: Biserica Nașterii Maicii Domnului din Stroiești a fost construită în 1862 de George de POPOVICI, pe locul unei vechi biserițe, cu hramul Adormirii Maicii Domnului, și renovată în 1903, iar biserica Sfântului Dimitrie din Zaharești a fost ctitorită, în 1542, de pârcălabul de Hotin Nicoară HROVICI. În 1843, biserica din Stroiești, cu 1.014 enoriași, patronată de Nicolai de POPOVICI, era slujită de parohul Andrei DINCIUL, iar biserica din Zaharești, cu 476 enoriași, patronată de Iordachi de CATARGIU, de preotul administrator Ioan DAN. În 1876, biserica din Stroiești avea 1.620 enoriași, fiind patronată de Georgie de POPOVICI și slujită de parohul Emanuel ISOPESUL, iar cea din Zaharești, cu 1.522 enoriași, dar proveniți și din satele Liteni și Bu-nești, fiind patronată de Nicolai de GORZYCKI, de familia armenească BOTUȘAN și de Andrei MOISA, paroh fiind Constantin BERARU. În 1907, paroh la Stroiești era Ioan DOROFTEI, născut în 1863, preot din 1889, paroh din

¹⁶⁸² *Călători*, XIX, III, pp. 291, 292

¹⁶⁸³ SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1843 p. 50, 1876 p. 40, 1907 p. 159, 162

1899, preot cooperator fiind Vasile BOCA, născut în 1878, preot din 1902, iar cantor, din 1904, Dionisie MAXIMIUC, născut în 1860, în vreme de biserica din Zaharești îl avea paroh pe Eugen TURTU-REAN, născut în 1867, preot din 1898, paroh din 1906, cantor fiind, din 1900, Leon MALCINSCHI, născut în 1864.

1866: „Onorata direcțiune a Gimnaziului gr. or. și național român din Suceava, în programul său din acest an, în despărțitura „Cronica Gimnaziului”, deplânge pe un bărbat, ce s-a trecut prin moarte, în 2/14 mai 1866, în satul Stroești. Acel bărbat este Ioan cavaler de Costin, frate cu domnii Costineni, proprietari din Șipeniț, și descendenți prea demni ai neuitaților Costineni: Miron și Velicico. Prin moartea cavalerului Ionică de Costin, a pierdut gimnaziul sucevean un stâlp însemnat al cauzelor sale celor naționale, iar studenții săi au pierdut pe un părinte și sprijinitor îndurat. / Ionică Costin, fiind cu locuința în Suceava, a fost, drept zicând, reprezentantul nobilimii bucovinene în afacerile cele naționale ale Gimnaziului și a fost și reprezentantul mărinimiei nobi-limii față cu învățăceii cei săraci ai Gimnaziului. Pare-ni-se că chiar îl vedem, sau în trăsură, sau pe jos, vizitând sau pe directorul, sau pe vreunul dintre catiheți, sau dintre ceilalți profesori, înștiințându-se despre progresul tineri-lor noștri, în mod obișnuit, iar în special, despre al acelora care, pentru sărăcia lor, aveau fericirea de a fi ocrotiți sub scutul mărinimiei sale. Pe unii dintre învățăcei îi susținea cu straie, pe alții cu plățirea cvartirului și a vptului, pe mulți cumpărându-le cărțile cele necesare; iar ecoul cuvântărilor sale ocazionale către toți studenții gimnaziali erau cuvintele cele părintești: „Învățați, dragii mei băieți, ca să fiți fericiți!”. / El însuși fiind om cult, îi plăcea să vadă și

pe alții înzestrați cu cultură. În privința aceasta iată și altă dovadă, extrasă din programul gimnazial din acest an. În toamna anului 1864, care toamnă a fost, pe la noi, foarte ploioasă și furtunoasă, aranjându-se, de către mai mulți binevoitori, parte profesori gimnaziali, parte angajați, o serată muzicală declamatorică, în folosul studenților sărmani și al întemeierii unei biblioteci pentru aceștia, Ionică cavalier de Costin, acum om în vârstă, numărând peste 60 de ani și, pe lângă aceasta, încă și pătimăș de un picior, nu numai că, cu multă căldură, a subscris ideii aceleia prea nobile, dar încă și în persoană a călătorit, pe la locuințele con-nobililor săi, adunând contribuții însemnate și ațintind o sumă banală neaș-teptată la serata aceea. / El, răposatul, s-a și bucurat, totdeauna, de recunoștință publică. pentru atari osteniri. Studenții gimnaziali abia așteptau să sosească ziua ono-mastică a domnie sale sau anul nou, mergând ei, atunci, grămadă, spre a-și exprima, înaintea domniei sale, sim-țămintele cele de mulțămire și de recunoștință. Între altele, amintim aci de frumoasa poezie, a fostului student gimnazial, din a 6-a clasă, din anul 1863, Ioan Bumbac, în care acesta, cu ocazia, anului nou, de pe muntele Eliconului declara pe cavalierul Ioan de Costin drept mecenat al culturii naționale. Afară de aceasta, în nici un program al gimnaziului sucevean, din câte au ieșit până acum, nu lipsește numele „Ioan Costin”, exprimându-i-se domniei sale cea mai vie și mai intimă recunoștință pentru truda și oferta ce o hărăzi institutului celui abia înființat. Iar osteneala cea din urmă a domniei sale fu încă și cu aceea recunoscută, că se proclamă, de către comi-tetul seratei, drept Senior. / Pierderea numelui bărbat este, așadar, mare pentru gimnaziu. Dar tot atât de mare este ea și pentru biserica, și pentru cetățenii Sucevei.

Biserica Sântului Niculae, din Suceava, are datoria sfântă de a-l înregistra pe domnul Ioan Costin între prea fericiții ctitori, pentru că, dacă el nu ar fi fost acoperit-o, pe spezele sale, astăzi era o ruină. Iar bieții săraci din Suceava încă îl deplâng, lipsindu-le mila, pentru că Ionică Costin nîcînd nu ieșea în drum, fără de punga cu cruceri și, odinioară, noi înșine fiind martori, și întâmpi-nîndu-l, înaintea porții, doi săraci, tocmai cînd ieșeam din ogradă, exclamă bătrînul, în mod binevoitor, dar și umoristic: „Iată, mi-am uitat coiful mîntuirii săracilor!”, întorcîndu-se, îndată, după punga. / Ne luăm, cu multă plăcere, încă și libertatea de a aminti de o faptă mări-nimoasă a proprietarilor din Stroiești și Stupca, a dom-nilor frați Popovici și nepoți, de la sora lui Ionică Costin. Prea nobilii acești domni, în toate iernile, depuneau, în ograda unchiului lor, cîte 24-30 de stînjani de lemne, de ars, care, sub privegherea numitului, se împărțeau între cei săraci din Suceava. „*Quod natura dedit, nemo negare potest*”. De la părinți se moștenește dorul îndurării spre cei săraci și asupriți de nevoi materiale. Încă și acum, cu „Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească întru Împărăția Sa!”, răsună, de pe buzele oamenilor săraci din Suceava, numele prea fericitului proprietar din Stroiești, Manolachi Popovici, iar în Stroiești și în Stupca, cu cea mai mare mulțămire, aud călătorii pe țărani rostind: „Dumnezeu să-i trăiască pe boierii noștri, pentru că-s milostivi către noi!”. Iată care este cauza acestei felicitări. / Domnii frați Popovici, în timpul nevoii celei grele, care, în anul acesta, a asuprit atît de amar țara noastră, au ținut, în curțile lor, mese deschise pentru cei de tot lipsiți. O faptă care este de un sânge cu faptele părintelui lor, Manolachi, și cu cele ale unchiului lor, Ioan cavalier de Costin, care punga sa o numea „coiful

mântuirii săracilor”. Dânsul, îmbol-năvindu-se, în Suceava, și neavând, acolo, cine să se îngrijească de el, fiind, toată viața sa, neînsurat și, prin urmare, și fără de copii, se duse, bolnav, la nepoții săi, la Stroiesti, pe care îi iubea din tot sufletul, unde, după o boală îndelungată, răposă, în ziua de 1/13 septembrie 1866, înmormântându-se acolo, lângă biserica cea prea frumoasă, care, în anul 1862, cu mare cheltuială a domnilor proprietari, se înființă și se sfinți. / Fie-i răpo-satului țărâna ușoară, iar pe cei ce i-a sprijinit el, în viața-și, și mai vârtos pe studenții gimnaziali din Suceava, îi chemăm ca nu numai să-l păstreze întru amintire și să urmeze sfaturilor lui celor binevoitoare, ci, ducându-i, oarecând, calea pe la Stroiești, să-i sărute țărâna mor-mântului, căci el este în rând cu Gheorghe Lazăr și cu alți români, care au meritat renume etern pentru ostelile lor întru prosperarea cauzei celei patriotice”¹⁶⁸⁴.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Suceava – **Suceava** (Oraș cu tribunal districtual) cu Cutul Zamca, Ițcanii Vechi și Șeptilici, Bosance cu Nemericieni, Podeni, Hriațca și Lisaura, Bunești, Buninți, Chilișeni, Danila, Găureni, Hatna cu Dărmănești, Iacobești sau Fogodisten cu Gura Solcii, Slobozia sau Milișăuții de Jos, St. Ilie, Ipotești, Ițcanii Noi, Călinești Enache cu Vasilache, Călineștii lui Kuparenko, Costâna cu Berindești, Liteni, Mereței, Mihoveni, Mitocul Dragomirnei cu Lipoveni, Părhăuți, Pătrăuți pe Suceava, Reusenii, Romanești, Rus Mănăstioara, Rus Plavalar cu Rus Poienile, Securiceni,

¹⁶⁸⁴ *Albina*, Anul I, nr. 65, duminică 11/23 septembrie 1866

Șcheia, Soloneț, **Stroiești pe Suceava**, Tișăuți, Todirești cu Pietroasa, Uidești, **Zaharești**”¹⁶⁸⁵.

1880: „Una dintre icoanele sacre ale lui Epaminonda Bucewsky, o „Maica Domnului”, care ornează capela de pe mormântul neuitatului nostru amic, proprietar mare, Popovici din Stoiești, este admirabilă”¹⁶⁸⁶.

1895: Zahareștii aveau, în 1895, când Daniel Werenka publică „Topographie der Bukowina”, 950 locuitori, păstoriți de preotul Constantin Berariu, învățător al satului fiind Vasile Slușanschi, iar cantor, Leon Malcinschi. Primar al satului era Constantin Fărtăeș.

1898: În 1898, când se înființează o Însotire Raiffeisen, la Stroiești era preot și președinte al înfrățirii un prieten al lui Grigore Filimon, Ioan Doroftei, director al băncii rurale fiind Pentelei Poleac.

1905: „Pe la sfârșitul lui August 1905 și începutul lui Septembrie, Grigore Filimon a venit cu bicicleta sa la părintele Ioan Doroftei, de la Stroiești, județul Suceava, plângându-se de dureri de cap și de piept. De aici a plecat la părintele Eugen Sârbu, la Tișăuți, unde i s-a făcut tot mai mare rău, încât, în cele din urmă, a trebuit să plece (să fie transportat) la spitalul de boli nervoase din Cernăuți” (Dionisie Udișteanu), unde a și murit.

1906: „În Suceavă a repăosat, marți, în 18 decembrie 1906, cetățeanul Nicolai Dorofteiu, în etatea de 74 ani, după un morb scurt și greu. Cu el a dispărut una din cele mai cunoscute figuri dintre burghejii români din Suceavă. Repăosatul, tata vrednicului paroh gr. or. din Stroiești, Ioan Dorofteiu, prin virtuțile sale a știut să-și

¹⁶⁸⁵ *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

¹⁶⁸⁶ *Familia*, Anul XVI, 1880, nr. 1, pp. 4-6

asigure un loc de cinste deosebită între concetățenii săi, fără deosebire de limbă și lege”¹⁶⁸⁷.

1906: În mai 1906, „pe lista încredințată d-lui (învățător) superior din Stroești, Alexandru ȚĂRAN” pentru înființarea unei proiectate societăți culturale, „Luceafărul Bucovinei” sunt menționate numele unora dintre săteni, precum: Dumitru GEMĂNARIU, Aurelia BATARIUC, Gavril MLEȘNIȚĂ, George TOMOIAGA, Procopie RODINCIUC, Simion HOLCA, Vlad COSMIUC, Eduard PRAL, Petru SUBCINSCHI, Traian ȚĂRAN, Vasile COCARIU, dl ILNIȚCHI, Gavril GEANARIU, Istrati GEMANARIU, Arsânte GEMANARIU, Niculai CRIȚAN și Pentelei POLEAC¹⁶⁸⁸.

1907: „Într-un număr al preacinstitei „Voința Poporului”, cinstită ca fața lui Florică și a lui Onciu, apăruse un articol cap de operă de minciuni în contra părintelui Ioan Doroftei. Părintele Ioan Doroftei e un om cumsecade, precum o și mărturisesc și sătenii. Lui are să-i mulțamească satul pentru înființarea băncii, el a stat pentru înființarea prăvăliei de acolo, asta o știu prea bine gospodarii satului Stroești, cu case înalte, frumoase, încăpătoare, curate, albuțe, între desișul pomilor care le încunjură, cu coșare mai totdeauna pline de păpușoi ca aurul, cu șuri mari, pline de fân, dar mai cu seamă cu gospodari de frunte, precum sunt cele trei neamuri ale Bârtoenilor, Crițanilor și a Policenilor, care și joacă rolul principal aice. Dar părintele Ioan Doroftei mai făcuse și moară de foc în sat. Mă întâlnesc cu un om, ducând un sac de păpușoi la moară: „Încotro, bădică?”. „Până la moară”.

¹⁶⁸⁷ *Apărarea Națională*, Nr. 23, Anul I, Cernăuți, joi 23 decembrie stil nou 1906, p. 3

¹⁶⁸⁸ *GAZETA BUCOVINEI*, Nr. 11/1906, p. 3

„Dar a cui e moara?”. „Da' a cui să fie, a popii, Dumnezeu să-i deie sănătate, că bine a mai ghicit-o, nu mai prăpădim vremea împlând până la gropi, asupra Bălăcenei”. „Dar curtea și livada aceea a cui e?”. „Apoi, dă, domnule, a boierului nostru, Popovici, care a dat mai mult de jumătate la biserică, la școală și are bani puși și în bancă; bun boier, zău bun, domnule!”. „Dar popa vostru cum e: bun sau rău?”. „Ba să te ferească sfântul, că-i destul de bun”. / Acum cine să fi scris minunatele cele de șire? Poftim, iată un păcătos de învățător, Popovici, din cei mai buni, care are, pare-mi-se, abia 2 clase și acelea făcute încă câine-câinește. Acesta e unul de aceia care împlă după potcoave de cai morți, care nu știe nici el săracul nimică, ș-apoi îi mai zic băieții „domn învățător”, ș-apoi tocmai unul ca acesta s-a găsit să bârfească contra preoților. Oameni buni din Stroești, cereți de la domnul inspector alt învățător, nu dați băieții să îmble degeaba la Popovici, care nu știe nici el nimică. Pentru voi, dragilor mei gospodari, trebuie să vă fie preotul preot, ca unul ce poartă straiile sfinte, ca unul ce a îmbătrânit învățând prin școli, pe când învățătorul trebuie să vă fie tot învățător. Stați să vă întreb, cine se cade să aibă mai mare cinste în sat: un gospodar cu 12 fâlci ori un calic cu 20 de prăjini? Așa-i că gospodarul!... Apoi gospodar în sat e preotul și lui i se cade cuvântul cel bun și învățătorul e cel cu 20 prăjini, vra să zică învățătorul are să tacă înaintea preotului, cum are să tacă calicul înaintea gospodarului și, când îl auziți bârfind pe unul ca acesta, mai puneți-i belciug. Au doară nu e preotul acela care se roagă pentru sufletele voastre, care vă înmormântează și care vă sfătuiește de bine? Să-l lăsați voi să-l bajocurească un ticălos de învățător, care își răsucesce toată ziua

musteata, dar să vă învețe copiii nici habar n-are? / **Un învățător care voiește binele poporului**”¹⁶⁸⁹.

1907: Adunând „cântece populare românești din Bucovina”, care aveau să vadă lumina tiparului sub semnătura nemeritată a lui Mattias Friedwagner¹⁶⁹⁰, în 1940, Alexandru VOEVIDCA a cules folclor și de la stroieștencele Ana MATEICIUC (20 ani în 1907) și Rahila DELNEA (22 ani în 1907).

1908: „Cu prima zi de iunie 1908, se activează, în comuna Stroiești, districtul Suceava, un oficiu poștal. Cu îngrijirea poștei a fost încredințată doamna Eufrozina Țăran”¹⁶⁹¹, soția conducătorului școlii din Stroiești, A. Țăran. „Foaia dumneavoastră, în numărul din 24 noiembrie 1907, într-o notiță intitulată „În atenția forurilor școlare”, a adus știrea cum că conducătorul școlii din Stroiești, dl Alexandru Țăran, a dat voie să se țină un praznic în școală, într-o clasă, la un timp când învățământul nu era încă încheiat. În „Voința Poporului” din 8 decembrie 1907, se dezmințe însă știrea aceasta, zicându-se că masa s-a dat la oarele 12, după timpul învățământului, va să zică nu pe timpul învățământului. Fapt este însă că masa sau mai bine zis praznicul, care s-a dat pentru copiii de școală, în amintirea unui repaosat, a început a se pregăti și da pe timpul învățământului, și anume de la oarele 10, înainte. Clasa a 3-a, în care s-a dat ospățul, avea, de la 10, la 11, oră de desen ; această oră nu s-a ținut, însă,

¹⁶⁸⁹ *Apărarea Națională*, Nr. 38, Anul II, vineri 17 mai stil nou 1907, p. 2

¹⁶⁹⁰ MATTHIAS FRIEDWAGNER, *Rumanische Volkslieder aus der Bukowina*, Konrad Triltsch Verlag Wurzburg, 1940

¹⁶⁹¹ *Apărarea Națională*, Nr. 37, Anul III, duminică 31 mai stil nou 1908, p. 4

precum mi-a comunicat însuși dl învă. Subcinschi, deoarece în clasa în care avea acest domn ora de desen îmblau muieri cu oale și bucate, pregătind ospățul, iar o parte din copii erau ocupați cu scoaterea și așezarea lăiților și formarea de mese din acestea, deci, neputând dl Subcinschi ține ora sa, ceea ce a mărturisit și singur, s-a dus în clasa a 2-a, unde priveghea copiii adunați din mai multe clase, ca să-i rânduiască apoi la ospățul pregătit în clasa a 3-a. Eu, ca catehet, țineam, de la 10, la 11, exhortă în clasa a 4-a, în care timp am fost, toată ora, stingherit prin larma ce se făcea pe coridor. De la 11, la 12, avusem exhortă în clasa a 5-a; înainte de începerea exhorței însă m-a rugat dl învățător Gemeniuc (bun cunoscător de folclor și interpret la vioară, de la care a cules Voievodca multe piese – n. n.), să le dau copiilor drumul mai timpuriu, înainte de 12, ca să nu se întârzie la ospățul pregătit; i-am împlinit, deci, deși contra voinței mele și fără să am eu de a răspunde pentru această dorință a dumisale și, înainte de 3/4 la 12, am ieșit din clasă, iară copiii au rămas și, venind dl Gemeniuc, i-a condus apoi la masă. / Masa s-a pregătit și dat așadară pe timpul învă-țământului, stingherindu-se și scurtându-se, prin aceasta, învățământul. Ospățul se putea pregăti și da după în-cheierea învățământului de dimineață, ca să nu se stingherească și scurteze deloc învățământul, și, dacă nu la casa gospodinei respective, care a pregătit și dat ospățul pentru copiii de școală, cu cea mai curată și mai bună intențiune, atunci într-o clasă în care, necerând deocamdată trebuință, nu se ține deloc învățământ și stă, prin urmare, la dispozițiune pentru ospăț, evitându-se prin aceasta o scurtare a învățământului, sau, cel mai bine și mai potrivit, în localitățile școlii celei vechi, unde s-ar fi putut afla două odăi destul de spațioase, ce stau

deșerte, fără să fie întrebuințate. Afară de aceea, cred că ar fi fost cu cale ca dl superior să mă încunoștințeze și pe mine, ca catehet, despre ospățul proiectat și, înainte de începerea ospățului, să mă invite, aflându-mă eu pe acolo, ca să vin și să binecuvânteze masa pregătită pentru școlari și așa să se contribuie, și prin aceasta, la creșterea religio-morală a tineretului școlar. Judece, deci, lumea ori de nu cade asupra dlui superior Țăran vreo responsabilitate oarecare! Mulțămindu-vă respectuos pentru publicarea acestor șire, ce servesc spre constatarea adevărului și informațiune celor interesați în afacere, subsemn cu stimă: / **Vasile Boca**, / preot și catehet ort. or. în Stroiești”¹⁶⁹². Știrea de la care pornea acest scandal, datorat faptului că catehetul Boca nu fusese invitat să binecuvânteze masa de pome-nire pentru școlari, este următoarea: „După cât ne este cunoscut, legile școlare opresc conveniri sociale de orice natură în localitățile școlii. Cu toate acestea, conducătorul școlii din Stroiești, dl Alexandru Țăran, împotriva legilor și fără să anunțe măcar forului școlar local, a dat voie să se țină chiar și praznic în școală, într-o clasă, la un timp când învățământul nu era încă încheiat. Aceasta s-a întâmplat sâmbătă, în 16 noiembrie 1907. Cu toate că praznicul era făcut de o gospodină cu dare de mână pen-tru copiii școlari, totuși școala nu se poate întrebuința pentru ospete și cu atât mai puțin nu în timpul învățământului. Praznicul se putea face la casa gospodinei și copiii se puteau conduce acolo, după încheierea învățământului. Cu praznice s-a făcut începutul. Ca mâine ne vom trezi că dl Țăran, ca să se facă popular, va da voie să se serbeze și nunți în localitățile școlii. Are consiliul școlar

¹⁶⁹² *Apărarea Națională*, Nr. 2, Anul III, duminică 5 ianuarie stil nou 1908, p. 2

districtual și cel de țară cunoștință de aceste lu-cruri? Așteptăm ca forurile școlare să ancheteze asupra afacerii acesteia și să aprecieze abuzul acesta după me-rit”¹⁶⁹³.

În 1908, conform Dicționarului lui Grigorovitză: „**Stroești**, comună rurală, districtul Suceava, așezată pe dreapta pârâului Trepar, afluent al pârâului Hranița. Suprafața: 13,01 kmp; populația: 1.952 locuitori români, de religie gr. or. Este în apropiere de drumul principal Suceava-Gurahumora și legată de comunele învecinate prin drumuri de câmp. Are o școală populară, cu 2 clase (deci, 60 școlari – n. n.), și o biserică parohială, cu hramul „Nașterea Maicii Domnului”. La 1776, era proprietatea călugărului Stamati. Populația, formată din locuitori originari și din coloniști transilvăneni, se ocupă cu agricultura și creșterea vitelor. Comuna posedă 1.820 hectare pământ arabil, 222 hectare fânașuri, 17 hectare grădini, 5 hectare imașuri, 7 hectare și 50 ari păduri, 2 hectare 50 ari heleșteie. Se găsesc 138 cai, 664 vite cornute, 1.313 oi, 540 porci, 50 stupi. **Stroești, moșie**, cu administrație specială, districtul Suceava. Suprafața: 7,43 kmp; populația: 73 locuitori, dintre care 62 români; religiile gr. or. și altele. Se compune: 1) din moșia Stroești propriu-zisă, cu 5 case și 34 locuitori, cuprinzând și târlele Pripasna și Toloca, și 2) din târla Gropile. Depin-dea odinioară de comuna Stroești, și erau în stăpânirea călugărului Stamati”¹⁶⁹⁴.

1908: „Din Stroești. Miercuri, în 19 August 1908, s-a înființat, în Stroești, o societate cu numele „Ar-cașul“.

¹⁶⁹³ *Apărarea Națională*, Nr. 86 și 87, Anul II, duminică 24 noiembrie stil nou 1907, p. 2

¹⁶⁹⁴ Grigorovitză, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, pp. 207, 208

Acest „Arcaș“ promite o activitate rodnică, căci în fruntea lui stau, pe lângă oameni școliți, și țărani probați în onestitate, între care și primarul comunei, Ștefan Bîrtoi, care, în decursul vorniciei sale, a îndreptat multe rele din Stroiești. Crâșma, care era o adevărată plagă în Stroiești și care a făcut „dija” pe un evreu boier, sub primăria lui Ștefan Bîrtoi vegetează, căci evreul trebuie să păzească legea închiderii crâșmelor în Duminici și sâr-bători. De la acest primar „tânăr” să ia primarul „bătrân” din Ilișești pildă și să poruncească evreilor din Ilișești să nu vîndă, pe ascuns, atîta rachiou în Duminici, căci doară vede singur că, în fiecare Duminică, își sparg „goii” capurile amețite de rachiul evreiesc. Stroistenilor, urmați sfaturile de bine și bunul Dumnezeu vă va ajuta pe calea apucată!”¹⁶⁹⁵.

1909: „Liga românilor din Bucovina”, înființată la Suceava, în 1908, avea, în 1909, 6 secții: 3 în Suceava, și câte una în Cernăuți, Șcheia și **Stroiești**¹⁶⁹⁶. Din Stroiești întreține, vreme de câțiva ani, în coloanele gazetei *Tribuna* din Arad o adevărată rubrică de „analiză bucovineneană” un oarecare „N. I. Russu”, care merită identificat, datorită vocației scriitoricești pe care o proba. Probabil că e vorba de un învățător.

1914: În 3 decembrie 1914, deputatul Dr. Aurel Onciul lansa apelul, „adresat chiar țăranilor români din Bucovina, ca să se întrunească, duminică, în 5 decembrie, la Suceava, în adunare țărănească”, apel semnat și de „George Hutu, gospodar și primar al orașului Câmpulung, Alexandru Buburuzan, gospodar în Mănăstirea Humorului și fost deputat în Sfatul Țării, Ștefan Forfotă,

¹⁶⁹⁵ *Apărarea Națională*, Nr. 49, Anul III, Cernăuți, duminică 23 august stil nou 1908, pp. 3, 4

¹⁶⁹⁶ *Tribuna*, Nr. 234, joi 29 octombrie / 11 noiembrie 1909, p. 5

gospodar și primar al orașului Vatra Dornei, Ștefan Bârtoi, gospodar și primar în Stroiești, George Boncheș, gospodar în Vatra Dornei și deputat în Sfatul Țării, Zaharie Zub, gospodar în Horodnicul de Sus”, apel adresat Regelui României, căruia i se cerea să intre în război de partea Austro-Ungariei, precizându-se că „noi, țărani români din Bucovina, am fost și rămânem pururea credincioși împărăției”, spre finalul textului răspicându-se: „Poporul Român Bucovinean a dat până acum cu prisos dovadă că este „neclintit în credința sa către Împărăție”, se luptă doară fiii acestui popor cu nease-muită vitejie pe câmpul de luptă și mii de feciori de ai noștri au pornit de bună voie în război, ca să-și verse sângele întru apărarea Patriei și a Tronului”¹⁶⁹⁷.

1914-1918: „**Nicolai a lui Dumitru Moroșan**, din **Stroiești**, a participat la război și ar fi murit ca prizonier în anul 1918, după cum afirmă martorii. Fiind deci decesul probabil, se îndrumază, la cererea soției sale, Catrina a lui Dumitru Moroșan, procedura pentru declara-rea morții celui dispărut”¹⁶⁹⁸.

1921: „Potrivit dispozițiunilor art. 12 și 23 din regulamentul pentru Congresul bisericesc ortodox român al Arhidiecezei Bucovinei, convocat, prin înaltul Decret Regal Nr. 2513 din 17 Iunie 1921, pe ziua de 3 Octombrie, la Cernăuți, se publică următoarea listă a patronilor bisericești particulari, de lege drept credincioasă răsăriteană, îndreptățiți la alegerea de 6 reprezentanți pentru

¹⁶⁹⁷ *Viața Nouă*, III, nr. 149, 22 nov. n. 1914, p. 4

¹⁶⁹⁸ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 16, Cernăuți 13 mai nou 1921, p.

acest Congres: **Niculița Nicolai Dr. cav. de**, Costâna (Stroești)”¹⁶⁹⁹.

1922: „Având în vedere concursurile publicate, cererile prezentate și propunerile făcute de revizorate, Consiliul școlar al țării a făcut, în ședința din 27 Martie 1922, sub președinția domnului Director general delegat al învățământului din Bucovina, următoarele numiri, pe ziua de 1 Aprilie 1922 – **b**). în calitate de învățători definitivi și învățătoare definitive: **Aglaia Bocaneț** la Stroești”¹⁷⁰⁰.

1930: 1930, iulie 18: Joia grijilor în Bucovina. Străduințele autorităților de a evita turburări. Suceava, 17 (iulie). Capii autorităților din Cernăuți și București, aflați în Suceava, nu au o clipă de odihnă. Zilnic, județul este cutreierat în lung și în lat, toate comunele sunt vizitate și pretutindeni se supraveghează cu atenție executarea măsurilor de ordine luate de centru. Țăranii cer ca deputații să vină în mijlocul lor pentru a le asculta pășurile. Până acum, numai deputatul Gorcea a făcut aceasta. Zvonindu-se că în comuna Arbore s-ar proiecta dezordini, dl Gorcea, care este foarte popular acolo, a plecat imediat în comună, a luat contact cu consiliul comunal și cu fruntașii satului și a reușit să liniștească spiritele. Dl Gorcea a mai vizitat comunele Pârteștii de Jos, Pârteștii de Sus, Cacica, Botoșana, Cajvana etc. / **O ordonanță pe care un preot nu vrea s-o citească.** În ultimele zile, nu s-au semnalat tulburări. Domnii general Gavrilescu și locotenent-colonel Băican, secretarul general Cădere, inspectorul Cătuneanu și Dumitrescu străbat județul în lung și în larg. Au mai sosit în localitate, pentru a lua măsuri de ordine, domnii Pihal,

¹⁶⁹⁹ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 16, Cernăuți 21 iulie nou 1921, pp. 64-66

¹⁷⁰⁰ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 8, Cernăuți 21 aprilie 1922, p. 41

subinspector la Siguranța din Cernăuți și colonel inspector Bendescu, de la Inspectoratul 2 jandarmi Cernăuți. Dl prefect Miloteanu a primit delegația de studenți, în frunte cu studentul Doboș Boca. Aceiași delegație s-a prezentat dlui secretar general Cădere, pentru a da asigurări formale că nu vor avea loc dezordini. Ieri s-au placardat în oraș ordonanțe, din partea dlui prefect Miloteanu, care face apel la cumințenia populației și, totodată, anunță că, dacă se vor produce dezordini, vinovații vor fi aspru pedepsiți. Autoritățile în subordine sunt, de asemeni, foarte vigilente. / Ici, colo, unde s-au mai semnalat agitații, s-au luat imediat măsuri. Astfel, în comuna Băișești, preotul Grigoraș n-a voit să explice populației ordonanța prefecturii, spunând că el nu are a primi ordine din partea autorităților administrative. În această comună se dedă la agitații un anume Emilian Popinciuc, licențiat în Drept. / **În comuna Stroești s-au spart câteva geamuri.** Autorii au fost identificați. Ei se numesc Petre Poleacu și Nicolae Toma Văleanu. O delegație a evreilor din Burdujeni s-a prezentat la domnul prefect Miloteanu, exprimându-și teama ca agitațiile să nu se întindă și în târgul lor. Prefectul a dat formale asigurări. Șeful poliției din Solca, dl Costică Popovici, împreună cu pretorul Reuș, au căutat, de asemeni, să liniștească pe viligiaturiști, convingându-i să nu părăsească localitatea, deoarece, în urma măsurilor luate, nu se vor produce nici un fel de tulburări”¹⁷⁰¹.

1941, septembrie 30: „Se publică mai jos lista Nr. 16, de gradele inferioare (trupă), morți pentru patrie în actualul război, începând de la 22 iunie 1941, ora 24: **Strungaru Eremia**, soldat, ctg. 1930, cu ultimul domiciliu în comuna **Stroești**, județul Suceava, mort la

¹⁷⁰¹ *Adevărul*, Anul 43, nr. 14280, vineri 18 iulie 1930, p. 3

12.VIII.1941”¹⁷⁰². „Lista Nr. 9¹⁷⁰³: **Moroșeanu Grigore**, sergent, ctg. 1937, cu ultimul domiciliu cunoscut în com. Stroești, jud. Suceava, mort la 17 iulie 1941”.

1945: „Prin Ordinul Nr. 319.634 din 15 Noemvrie 1945¹⁷⁰⁴, se fixează, pe data de 1 noemvrie 1945, următorii învățători la școalele arătate în dreptul fiecăruia: **Loy Leopold**, la Stroești, p. 10”.

1947: „Având în vedere raportul cu Nr. 16.799 din 1947 al Inspectoratului școlar regional Suceava, înregistrat sub Nr. 264.182 din 1947¹⁷⁰⁵, următorii învățători se repartizează, pe data de 1 septembrie 1947, la școlile primare indicate în dreptul fiecăruia: **Isopescu Xenofon**, de la Stroești, la Părhăuți; **Isopescu Aurelia**, de la Stroești, la Părhăuți. „Ivan Petru, de la Stroești, Gropeni, la **Cajvana**, post I, interese familiare”¹⁷⁰⁶.

STROEȘTI

(sat pe Sitna, comuna Lunca, Botoșani).

1438, martie 5: Menționat de Ilie voievod, atunci când întărește Neagăi a panului Giurgiu Piatră, care primește uric pentru „un sat pe Sitna, anume satul Diia-cul,

¹⁷⁰² *Monitorul Oficial*, Anul CIX, Nr. 231, marți 30 septembrie 1941, pp. 5805 și urm.

¹⁷⁰³ *Monitorul Oficial*, Nr. 202, 27 august 1941, pp. 5043 și următoarele

¹⁷⁰⁴ *Monitorul Oficial*, Nr. 277, 3 decembrie 1945, p. 10553

¹⁷⁰⁵ *Monitorul Oficial*, Nr. 250, 29 octombrie 1947, pp. 9652-9657

¹⁷⁰⁶ *Monitorul Oficial*, Nr. 135, 17 iulie 1947, p. 4912

mai sus de Stroe, și seliștea care este în același hotar, și un loc pustiu pe Bâc... la gura Divicei, să-și întemeieze sat, și pe Crasna, anume Slăvești. Și, de ase-menea, a venit înaintea noastră și înaintea boierilor noștri Grozav, fiul lui Mogoșel de la Vinnea, de bună boia sa, și a vândut partea sa, jumătate de sat la... Mogoș de la Vinea, pentru... paniei Neaga a panului Piatră... Iar hotarul acestor sate să fie cu toate hotarele lor vechi, pe unde au folosit din veac. Iar hotarul acestei pustii să fie cât vor putea folosi îndestul”¹⁷⁰⁷.

1623, iunie 25: Întărit de Ștefan Tomșa voievod mănăstirii Solca, care primește uric pentru „un sat anume Stroeștii, ce este în ținutul Hârlău, ce a fost drept dom-nesc și ascultător de ocolul târgului Hârlău”¹⁷⁰⁸.

1623, noiembrie 3: În fața lui Radul voievod s-au plâns „călugărașii de la sfânta monastire Sfântul Sava” din Iași, că le-au fugit „vecinii lor, pe nume Grigorie și Ulea, fecior al lui Dumitru, și cu Nistor, feciorul Mogăi, și cu Ștefan, fecior lui Buzdugan, și cu Toader, fecior, și cu Albul, fratele Focșei din Stroiești... deci au rămas călugării... pe acești vecini holtei... Deci, de acum, înainte, să aibă ei a-i aduce pe dâșii, pe toți, de grumaz la satul sfintei mănăstiri”¹⁷⁰⁹.

1624, martie 24: Întărit de Radul Mihnea voievod mănăstirii Solca, care primește uric pentru, pe lângă satele din ocolul Bădeuților (Bădeuții, Drăgăneștii, Câr-neceștii,

¹⁷⁰⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 181, pp. 256-258

¹⁷⁰⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 91, pp. 132-135

¹⁷⁰⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 118, pp. 163, 164

Vancicăuți, Pârlișani), „care sate au fost toate domnești și s-au numit de ocolul Badeuți și nu sunt de nici o trebuință pentru domnie”, și alte sate sucevene (Ciorsaci, Broșteni, Stupca, Lămășeni), „două sate, **Monastirenii** (Mănăstireni, Botoșani) și **Costeștii** (Cos-tești, Botoșani) și cu mori pe Siret, care au fost as-cultătoare de ocolul Botoșanilor... un sat, anume **Iubăneștii** (Ibănești, Botoșani), din ținutul Dorohoi, cu iazuri și cu mori, care sat a fost mai înainte ascultător de ocolul Dorohoi smuls de acolo Isac Balica hatman, în zilele sale, și l-a luat, iar apoi l-a pierdut în hiclenie, când a venit cu sabie și cu mulțime de leși asupra țării aceștia și asupra lui Ștefan voievod... / un sat anume **Dumenii** (Dumeni, Botoșani), în același ținut, care sat mai înainte a fost al lui Isac Balica hatman și l-a alipit la ocolul **Căcăcianilor** (sat pe Cracău, Neamț), iar apoi l-a pierdut în hiclenie, când s-a ridicat cu Costantin voievod asupra lui Ștefan voievod și asupra sceptrului cinstului îm-părat... / două sate, anume **Lozna** (comuna Dersca, Botoșani) și **Călineștii** (județul Suceava), ce sunt în ținutul Suceava, care sate au fost mai înainte ale lui Vasile Stroici și le-a pierdut în hiclenie, când a venit cu sabie și foc asupra țării acesteia și asupra lui Ștefan voievod, cu mare mulțime de leși și cazaci... / un sat, anume **Stroieștii** (comuna Lunca, Botoșani), ce este în ținutul Hârlău, care sat a fost mai înainte domnesc... / un sat, anume **Slobozia** (comuna Slobozia, Iași), în ținutul Roman, lângă Cotnari, pe pâraul Cârjoaie, și cu mori mai jos de sat, pe același pârau... / un sat, anume **Podolenii** (sat, Vaslui), în ținutul Fălciu, cu tot venitul, care sat a fost drept domnesc și a mers din mână în mână... / un sat, anume **Ustiia** (comuna Ustiia, județul Chișinău, Moldova), în ținutul Orhei, pe malul Nistrului, unde cade

pârâul Răut în Nistru, și cu mori în Răut și în Nistru, care sat a fost ascultător de ocolul Orheiului”¹⁷¹⁰.

1626, aprilie 20: Întărit de Miron Barnovschi voievod mănăstirii Sfântul Sava de la Ierusalim, care primește uric pentru „un sat anume Stroești, pe pârâul Sitna, în ținutul Hârlăului, care a fost ascultător de ocolul Șipote, fiind drept domnesc”¹⁷¹¹.

1626, septembrie 12: Porunca lui Miron Barnovschi voievod, dată lui Oprea, vătaful cel mare de **Hârlău**, de a cerceta pricina dintre Lucoci și Gherghina din **Lătăi** (azi Câmpeni, Botoșani), „pentru o ocină de acolo, zicând Lucoci că de veac Albul, tată-său, și cu tatăl Gherghinei, ei au ținut acolo moșie: tatăl lui Lucoci a ținut 2 părți și tatăl Gherghinei a ținut o parte. Acum Gherghina face lui împresurătură, de ține în jumătate. Iar Lucoci s-a lăsat pe oameni buni, anume Roman din **Lălești** (lângă Câmpeni, Botoșani), Lupul din **Stroești** (sat pe Sitna, Botoșani), Berezan vătaful din **Nelipești** (Nălipești, lângă Câmpeni, Botoșani) și Toader de acolo, Ionel din **Nemândri** (lângă Câmpeni, Botoșani) și Lupul de acolo și Gligorie din **Piciorogani** (lângă Prisăcani, Botoșani), și cum vor ridica acești oameni cu sufletele lor, așa să fie”¹⁷¹².

1632, mai 5: Porunca lui Alexandru Iliaș voievod, dată slujitorilor domnești, de a scuti de unele dări „satul sfinteii monastiri Sfântul Sava, ce este **în mijlocul târ-**

¹⁷¹⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 178, pp. 235-238

¹⁷¹¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 43, pp. 59, 60

¹⁷¹² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 119, pp. 142, 143

gului Iașilor, anume **Stroeștii**, ce sunt în ținutul Hârlăului”¹⁷¹³.

1774, iunie: Satul **Stroeștii**, ținutul Hârlăului, ocolul Jijiei, avea, după recensământul lui Rumeanțev¹⁷¹⁴, toată suma caselor: 95. Scădere rufeturi 95: 1 popă, 72 poștași, 8 scutelnici ai mănăstirii, 14 țigani. / **Poștași**: Timofti zet (ginere) Chirilii / Toader sin (fiu) pioariu / Tănasă Drăgan / Toader, holtei / Andrei, cojocar / Vasile Hulpe / Gavril al lui Ion / Ion Culică / Ion Rânghilescu / Agachi fiul lui Drăgan / Dănilă Călugăru / Ștefan, panțir / Ion Dragomir / Pavăl fiul lui Dragomir / Hilimon, scutar / Costandin, cioban / Ursu Hulpi / Antohi Hulpi / Ion Drogu / Lupu Drogu / Tănasă Vulpi / Sandu Hulpi / Dumitru Hulpi / Ion fiul lui Antohi Vulpi / Toader Radu / Vasili, murariu / Iordachi, olariu / Istrati, ciubotar / Ion Lungu / Lupu Curlat / Dumitrașcu, cârciumar / Ursachi nepot lui Hilimon / Vasili Sămăchiș / Ștefan, haidău / Vasili Hulpi / Ostahi, rotar / Ilie al lui Ostahi / Ion al lui Ostahi / Toader al lui Ostahi / Ursachi nepot lui Curlat / Grigoraș nepot lui Curlat / Solomon Micu / Costandin, muntean / Lupu, pușcaș / Vasili Plăvan / Ursu Burdujă / Irimie Budac / Toader Curlat / Ursu cel Bogat / Ursu cumnat lui / Simion fiul lui Hilimon / Ilie, railian / Ioniță Oane / Sandu Giosan / Toader, rotar / Ghiorghi, chihae / Neculai, cojocar / Ilie, cojocariu / Ion Bounegru / Ion, sârbu / Ioniță, lăpușnean / Vasile al lui / Ștefan, lăpușnean / Tănasă, butnar / Apostu, butnar / Alecsandru, frate butnarului / Ursachi, bejenar / Grigori, scutar / Chirilă fiul lui scutar, // **Rufeturi**: Popa

¹⁷¹³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 60, pp. 64, 65

¹⁷¹⁴ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 241, 242

Andrei / Acsinte Lebădă, scutelnic mănăstirii Sfântului Savii / Ștefan, pas, tij (la fel) / Tănasă, plugar, la fel / Iftimi Lebădă, la fel / Timoftei Lebădă, la fel / Gheorghi, ungurian, la fel / Costandin Roman, la fel / Vasile, murar, la fel / Roman, jude, țigan / Ștefan, jude / Gavril, jude / Iacob, țigan / Tănasă, țigan / Irimie, țigan / Iordachi, țigan / Ion, țigan / Ion, cojocar, țigan / Vasili, scripcar / Zlati, țigan / Gheorghi, țigan / Miron, țigan.

1902: „**Stroești**, sat pe valea pârauului Gornitul, în dreapta Sicnei și în partea de vest a comunei Zlătunoaia, plasa Miletinul, județul Botoșani. În vechime, se numea Panțiri. Are o suprafață de 471 hectare, cu o populațiune de 166 familii sau 693 suflete; 1 biserică, cu un preot și 2 cântăreți; 2 cârciumi. Vite: 300 boi și vaci, 24 cai, 640 oi, 70 porci”¹⁷¹⁵.

STROEȘTI

(pe Trotuș, contopit cu Românești,
comuna Berești-Tazlău, Bacău).

1497, martie 15: Întărit de Ștefan voievod preotului Stroia, care cumpără, cu 202 zloți tătarești, de la Mărina, fata Mihului Berescului, „o poiană din dreptul Bereștilor, peste Tazlău, la gura Strâmbii, cu bălți și cu loc de moară pe Tazlău, oriunde ș-ar putea-o face, și altă poiană, deasupra Strâmbii, anume Runcul, și cu toate

¹⁷¹⁵ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 484

poienile... Iar hotarul poienilor acelora și bălților și locului celui de moară ce sunt în dreptul Bereștilor, peste Tazlău, la gura Strâmbii, să-i fie hotar începând de la gura Strâmbii, de unde cade în Tazlău, iar de acolo Tazlăul în sus până la gura Topoliței, apoi de acolo pe Topoliță în sus, și de acolo drept în Cerna, iar de acolo pe Cerna în sus până la pustii, iar de acolo pe deasupra Strâmbii, și de acolo la vale și până la gura Strâmbii. Atâta îi este tot hotarul”¹⁷¹⁶.

1632, decembrie 10: Întărit de Alexandru Iliăș voievod diacului Constantin, fiul Grapinei, care răscumpără, cu 70 zloți bătuți, de la Ursul comișel din **Verișești** și Orăș diac din **Stroești** (pe Trotuș, contopit cu Românești, comuna Berești-Tazlău, Bacău) și de la toți verii lor, „toată partea buncii lor Maria din satul **Veri-șești** (sau Vereșești, comuna Sănduleni, Bacău) și din satul **Seliște** (sat pe Turlui, Bacău), și din **Poiana lui Coman** (azi Poiana, comuna Livezi, Bacău), și din satul **Sperlești** (lângă Turluianu, comuna Berești-Tazlău, Ba-cău), toată partea buncii lor Maria, cât se va alege din acele sate... care au fost vândute de bunica lor Maria lui Ursul și lui Orăș diac și verilor lor”¹⁷¹⁷.

1635, mai 25: Scrisoarea fostului paharnic Nicolai Bejan Patrașcu Șolomon, Condre șoltuzul și a celor 12 pârgari de **târg de Trotuș**, în care îi relatează lui Vasile Lupu voievod, cum, după primirea poruncii adusă de vornicul Neniul au mers și au adunat martori, ca să socoată „o seliște de sat, anume **Pleşăștii** (numită anterior Benești, lângă satul Caraclău, comuna Bârsănești, Ba-cău), ce s-a

¹⁷¹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. III, București 1980, doc. 220, pp. 390, 391

¹⁷¹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 256, pp. 322, 323

pârât satul **Bârsăneștii** (comuna Bârsănești, Bacău) cu vornicul Neniul, zicând Bârsăneștii că este acea seliște Pleșăștii din hotarul lor, iar Neniul că este de hotarul satului său, anume **Rediul** (comuna Gura Văii, Bacău). Deci am strâns oameni buni, anume Isăiu, vasele feciorul său și Lazăr din **Poiană** (comuna Livezile, Ba-cău), Ion, Marcu, Andrei Măcău și popa Vărnava din **Brătila** (comuna Helegiu, Bacău), Grigore Orășul din **Stroești** (contopit cu Românești, comuna Berești-Tazlău, Bacău), popa Dumitru cel domnesc, Ion Petre, Chihaia, Soci Mihai, Grigore diacul, Ioniță birăul, Nistor sluharul, Marcu și Ioniță feciorii popii Manii din târg din **Trotuș** (comuna Trotuș, Bacău), Cozma din **Vilipești** (Filipești, comuna Bogdănești, Bacău) și mulți oameni buni și i-am întrebat de ce hotar este. Deci mi-au mărturisit cu sufletele lor cum este acea seliște în hotarul Rediului, și i-au zis **Bineștii**, pe numele Benii, și s-au mutat dintr-acea seliște mai jos, în capul hotarului din drumul mare, iar Bârsăneștii n-au avut nici o treabă cu acel hotar, ci, când au arat Bârsăneștii într-acea seliște, cine-a avut Rediul le-a luat lor din a zecea. Deci, pe unde au arătat oameni buni și bătrâni din Bârsănești, și cu Dumitru și Mihăilă cel bătrân de acolo, că este hotarul acelei seliști, noi am stâlpit dinspre Bârsănești, și s-a ales cum am aflat mai cu dreptul, cu oameni buni”¹⁷¹⁸.

1820: Catagrafia Bacăului din 1820 înregistrează la **Stroești** „36 de birnici, care plătesc 160 lei pe sfert de an”¹⁷¹⁹:

¹⁷¹⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 122, p. 159

¹⁷¹⁹ Dimitriu, Constantin V., Dr., *Bacăul istoric*, București 1936, pp. 88, 89

Numele locuitorilor: Ion Bou bătrân / Ioniță Cojocaru / Niță Solomon / Vasile Roman / Vasile Solomon / Ion Roman / Constantin Chiriac / Ștefan Roman / Ion Ghidibaca / Sandu Roman / Sandu Ghidibaca / Ion Berca / Constantin Hoșman / Ion Bașa / Dumitru Hoșman / Apostol Munteanu / Ioniță Chiriac / Gheorghe Rotaru / Grigoraș / Vasile Teleș / Gheorghe Berca / Stanciu Lăcătuș / Vasile Berca / Ștefan Munte / Gheorghe Loghin / Toader Tereș / Gheorghe Amăriuții / Ion Liche / Cosma Roșu / Gheorghe Ruset / Iftimie Arhip / Anița Vădana / Pavăl Mazărea / Dochița Vădana / Lupu Munteanu / Dochița lui Vasile.

Slugile stolnicului Sacară: Gheorghe Balan, Constantin Balan.

Sluga căminarului Rafailă: Gheorghe zet (ginere) Solomon.

Sluga logofătului Ghica: Ion Loghin.

Slugile mănăstirii Berzunț: Ion Ardelean / Mihai Ardelean / Gheorghe Ungureanu / Constantin Ardeleanu / Ion Bejenaru / Ion Bejenaru / Vasile Inimă Ră / Gheorghe Aniței.

Preoți și dascăli: preotul Nicolai / diaconul Gheorghe Leca

Mazili și ruptași: Pintilii Berilă / Simion Berilă / Gheorghe Simion, fecior lui Simion Berilă.

1902: „**Stroești**, cu secția Românești, sat în județul Bacău, plasa Tazlăul de jos, comuna Berești, situat aproape de malul Tazlăului Mare, la 3 km de satul Berești (școală). Are o populație de 241 locuitori; o biserică, clădită de

locuitori, la 1842, și reparată la 1890, cu 2 cântăreți. Vite: 7 cai, 175 vite nari cornute, 50 porci”¹⁷²⁰.

STROEȘTI

(pe Crasna, Vaslui).

1656, august 20: Ispisoc de judecată de la Gheorghe Ștefan voievod, după ce „Contăș cămărașul și cu frații săi, feciorii Anisiei, nepoții lui Simion Ciorăscul, s-au pârât de față cu semințiile lor Constantin Mițele și Alexandru, feciorul Bordei din Stroești, și cu alți frați ai lor pentru jumătate de sat **Stroești**, ce este în ținutul Fălciului, pe valea Crasnei, zicând Constantin cămăraș cum acea jumătate de sat le este lor dreaptă moșie, de la moșul (bunicul) lor Simionel Ciorăscul, și s-a fost împărțit satul Stroești în două, cu semințiile lor, cu Constantin Mițele și Alexandru Bordea, jumătate de sat Stroești a fost ținând moșul lui Contăș cămărașul și jumătate au fost ținând aceste seminții ale lor, iar acum, când au vrut să țină și ei jumătate de sat, cum a ținut bunicul lor, semințiile lor i-au poprit din moșie și au zis că le este lor cumpărătură și acea jumătate de sat; / Constantin Mițele și Alexandru Bordea au dat seamă cum Constantin Mițele a cumpărat

¹⁷²⁰ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 484

acea parte de ocină din Stroești de la Cârstea, fratele lui Contăș cămăraș, așijderi Alexandru Bordea a dat seamă cu tatăl său Bordea a plătit de niște dăjdi multe pe niște seminții ale lui Contăș cămăraș și a oprit ocina pentru aceste dăjdi... / deci domnia mea i-am judecat cu județ drept, de vreme ce n-a știut Contăș cămărașul când a vândut Cârstea, fratele său, partea lor de ocină, să aibă a întoarce lui Constantin Mițele ce-a dat Constantin Cârstei, și i-a întors Contăș, dinaintea noastră, ce-au scris în acel zapis, un cal bun și un bou; așijderi, am întrebat pe Alexandru ce isprăvi are pe acele dăjdii și a arătat niște hârtii, iar Contăș a întors banii... și au rămas Constantin Mițele și Alexandru Bordea din toată legea țării”¹⁷²¹.

1667, martie 20: Ion, feciorul Măricăi Stâncoae, feciorii lui Mihail și Gavril, și Anisia, fata Măricăi Stâncoae, vând lui Contăș logofăt, pentru 12 lei, „patea maicii noastre Mărica sib satul **Stroești**, ce este în ținutul Fălciului, pe Crasna”¹⁷²².

1902: „**Stroești**, comună rurală în partea de vest a plășii Crasna, județul Fălciu, așezată pe șesul și o parte a dealurilor din stânga pârâului Crasna. Se mărginește, la nord, cu comuna Tabălăești; la sud, cu comuna Iepureni, și la vest, cu Gugești și Botești. Este formată din satele: Stroești, Valea lui Bosie și Gugești, pe o suprafață cam de 2.864 hectare, cu o populație de 128 familii sau 694 suflete. Locuitorii sunt parte răzeși vechi și parte foști clăcași, împrăștiți după legea din 1864. Arc 3 biserici, deservită de 1 preot. E înconjurată, spre nord-sud-est, de

¹⁷²¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IV, Iași 1908, pp. 240, 241

¹⁷²² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IV, Iași 1908, pp. 268, 269

colina Lohan-Crasna și udată, în partea de vest, de pârâul Crasna, iar în cea de est, de pârâul Lohan. Locuitorii posedă: 355 vite mari cornute, 1.077 oi și 117 porci. / **Stroești**, sat în centrul comunei Stroești, așezat lângă coasta colinei Lohan-Crasna, într-o vale deschisă, spre vest. Are o populație de 41 familii sau 230 suflete; o biserică, făcută la 1854, cu un preot și 2 dascăli¹⁷²³.

STROEȘTI

(raionul Noua Suliță, Ucraina).

1770-1772: Satul **Stroești**, ținutul Hotinului, ocolul de Sus, avea, după recensământul lui Rumeanțev¹⁷²⁴, **toată suma caselor: 22**. Scădere rufeturi 1: 1 popă. Rămân birnici 21. / **Birnicii:** Mihai Jalbă / Andon Coșman / Zaharia Coșman / Ion Coșman / Dumitraș / Ion al ungurianului / Matei sin (fiu) Tănase / Vasile Ghergan / Iacob / Ștefan a Tănătoaei / Ion Banciul / Gavril Hrebu / Nichita sin Mihail / Iftimie Mărciunco / Toader Elenco / Mihail Mărciunco / Gavril sin Mihail / George Hribu / Andrieș, rotariul / Necolae sin vătămanului / Ion sin Gafiții. // **Rufeturi:** Popa Ion.

¹⁷²³ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 483, 484

¹⁷²⁴ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 117

STROICENI

(comuna Cioropcanii noi, raionul Ungheni, Moldova).

1633, martie 6: Întărit de Alexandru Iliăș voievod mănăstirii Sfântul Sava din Iași, care primește urice pentru „satul **Stolniceni** (comuna Cioropcanii noi, raionul Ungheni, Moldova) pe Gârlă și cu loc de iaz în Gârlă, și cu cătunele sale, **Stroiceni** (comuna Cioropcanii noi, raionul Ungheni, Moldova) și **Vlășineasa** (comuna Cioropcanii noi, raionul Ungheni, Moldova), și alt cătun, care se numește **Scumpia** (raionul Fălești, Moldova), și, de asemenea, satul **Șetrăreni** (azi Stejarii, comuna Ți-gănași, Iași), care sunt în ținutul Iași, care sate au fost drepte ocini și cumpărături ale răposatului Enachie pos-telnic... cum scrie în testamentul lui, cu mare bles-tem”¹⁷²⁵.

STROICENI

(cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova).

¹⁷²⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 306, pp. 392, 393

1635, martie 27: Întărit de Vasile Lupu voievod mănăstirii Sfântul Sava din Iași, care primește uric pentru „satul **Gurbăneștii** (lângă Hănăsenii Noi, raionul Leova, Moldova), unde este **Târgul Sărății** (adică satul Gurbănești), mai sus de gura Sărății, cu vad de mori la Prut și cu mori gata și cu o bucată de pământ din hotarul **Alboteștilor** (raionul Leova, Moldova), loc pentru un sat la dura Sărății, care este în ținutul Chigheciului, și de ase-menea satul **Drujeni** (raionul Leova, Moldova), pe râul Prut, și **Budeștii** (raionul Leova, Moldova), și **Furteștii** (comuna Vetrișoia, Vaslui), și **Vlășineștii** (raionul Leova, Moldova), în același ținut al Chigheciului, și de asemenea **Stolniceni** (comuna Cioropcani, raionul Un-gheni, Moldova), pe Gârlă, și cu loc de iazuri, și Gârla și cu pricaturile sale **Stroiceni** (cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova) și **Vlășineasa** (cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova), și alt pricut, care se numește **Scumpia** (cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova), și satul **Șetrărenii** (azi Stejari, comuna Țigănași, Iași), care este în ținutul Iașilor, și de asemenea satul **Gligenii** (Hlijeni, comuna Hlijeni, raionul Șoldănești, Moldova), care este în ținutul Sorocii, care acele sate fuseseră drepte ocini și cumpărături ale răposatului Enache postelnic, iar când a murit a dat și a miluit acea sfântă mănăstire”¹⁷²⁶.

STRUGARI

¹⁷²⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 76, pp. 92-95

(prin Năsoești, contopit cu Strugari, Bacău).

Întărit, în **16 septembrie 1491**, de Ștefan voievod, Mărinii, fata Berinii, „moșii sate drepte a ei de pe Tazlău, anume Bereștii (comuna Berești-Tazlău, Bacău) și, pe din sus, Petrileștii (lângă Berești-Tazlău, Bacău) și Boșotenii (comuna Berești-Tazlău, Bacău), și, deasupra Nadiștii, satul anume Năsoeștii”¹⁷²⁷. Hotarele, din vechi.

1902: „**Strugari**, sat în județul Bacău, plasa Tazlăul de sus, comuna Nadișa”¹⁷²⁸.

STRUNGA

(comuna Strunga, Iași).

1637, aprilie 4: Moșiile întărite de Vasile Lupu voievod vistiernicului Dumitru Buhuș: „**Gândești** (Cândești, comuna Mihăileni, Botoșani) pe Siret, cu loc de moară pe Siret și în pâraul satului, cu bălți de pește și cu podul peste Siret, și cu vii; **Crăvești** (Crivești, comuna Strunga, Iași) sub **Strunga** (comuna Strunga, Iași), cu iazuri și cu mori, și, în același hotar, **Ravacanii** (comuna Strunga, Iași), din jos de Petriș, și satul **Găurenii** (azi Bura Văii, comuna Strunga, Iași) și **Hoțăeștii** (Hotcești, comuna Strunga, Iași), și a patra parte de sat **Vilenii** (sau Văleni, comuna Bozieni, Neamț), și seliștea **Dadești** (Dădești,

¹⁷²⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. III, București 1980, doc. 94, p. 187

¹⁷²⁸ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 485

înglobat în Târgu Frumos, Iași), pe Sârca, cu locuri de mori pe Sârca, care sunt în ținutul Romanului; / a treia parte de seliște **Plotuneștii** (înglobat în Târgu Frumos, Iași) și jumătate de sat **Chicaceștii** (sau Căcă-cești, Iași) și o parte de moșie din hotarul **Târgului Crasna** (Târgu Frumos, Iași), cu locuri de iazuri și mori în amândouă Bagluețele; părți din satul **Tâlhărești** (azi Talpa, contopit cu Blândești, comuna Sulița, Botoșani), cu iazuri și mori pe Bahlui care sunt în ținutul Cârli-găturii; / satul **Vavatiești** (Bârlești, comuna Erbiceni, Iași), care se numește **Bârlești**, și satul **Spinoasa** (co-muna Erbiceni, Iași) pe Bahlui, toată cumpărătura din satul **Iurghicenii** (azi Erbiceni, comuna Erbiceni, Iași) și din **Totoeștii** (comuna Erbiceni, Iași) pe Bahlui, ce sunt în ținutul Hârlăului; / un loc de moară din jos de **Puri-cenii** (lângă Stânca, comuna Victoria, Iași), în Jijie, și un loc de prisacă, ce sunt în ținutul Eșii; / satul **Cupcici** (Cupcina, raionul Edineț, Moldova) și **Bratașanii** (Brătușeni, comuna Brătușeni, raionul Edineț, Moldova) pe Ciuhur, cu iazuri și mori pe Ciuhur, a patra parte a satului **Trăbășăuții** (), ce este pe Drabiște, a treia parte din satul **Costești** (comuna Dumitroaia, raionul Râșcani, Moldova) pe Prut, părți din satul **Dumenii** (Dumenii de Sus, co-muna Miclăușeni, raionul Fălești, Moldova), din sus de Costești, pe Prut, și jumătate de sat **Buzovița** (comuna Buzovița, regiunea Cernăuți, Ucraina), și jumătate de sat **Risteiul** (Resteu-Atachi, azi Dnistrivca, raionul Chel-meni, Ucraina), și toate părțile lui din **Tâlmaciu** (azi Burdiug, raionul Chelmenți, Ucraina), ce sunt pe Nistru, în ținutul Hotinului; / satul **Măneștii** (azi Blebea, înglobat în Târgu Neamț, Neamț), jumătate de sat **Grozăștii** (Gro-zești, azi Oituz, comuna Oituz, Bacău) pe Oituz și locuri de vie, livezi și fânașuri în șesul ce se

numește Muncei, ce sunt în ținutul Trotușului; / parte din satul **Mastacanul** (Mastacan, comuna Borlești, Neamț) peste Bistrița, ce se va alege partea Hrițcanului, ce este în ținutul Bacăului; / satul **Niculeștii** (azi Trifești, Trifești, Neamț) ce se nu-mește **Trifeștii**, cu iazul și cu moara în pâraul Cioarna și locul de iaz și de moară; așijderea și în pâraul Braniștelor, ce este în ținutul Neamțului; / satul **Potropeștii** (Proto-popești, comuna Tăcuta, Vaslui) și părți de cumpărătură în satul **Bumboteștii** (înglobat în Tăcuta, comuna Tăcuta, Vaslui), pe pâraul Cuțitna... și o poiană, care se numește Mastacana, și Lihaci, ce sunt în ținutul Vasluiului; / jumătate de sat **Boldeștii** (comuna Todirești, Iași) și ju-mătate din seliștea **Sârbii** (comuna Todirești, Iași), pe pâraul Todereștii, ce sunt în ținutul Sucevii; jumătate din sat **Bujuceștii** (sau Buhușești, lângă Climești, comuna Făurei, Neamț) pe apa Cioarna, ce este în ținutul Neamțu-lui”¹⁷²⁹.

1902: „**Strunga**, comună rurală în județul Roman, plasa Siretul de sus, spre nord-est de orașul Roman și la 29 km de el. Este formată din satele: Brătulești, Crivești, Fedeleșeni, Găureana, Hăbășești, Movileni și Strunga, cu reședința comunei în Strunga. Are o populație de 2007 locuitori; 4 biserici, din care 2 de zid și 2 de lemn; o școală mixtă. Aici este stațiunea balneară Strunga. / **Strunga**, sâtuc în comuna Strunga, pe șoseaua națională Roman-Iași, la 29 km de orașul Roman și la 13 km de reședința plășii. Este reședința comunei Strunga. Aci e și stația balneară Strunga. Importanța băilor Strunga a făcut ca comuna, care mai înainte se numea Hăbășești, să ia numele de Strunga, și reședința comunei, care era mai înainte în

¹⁷²⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 52, pp. 48, 49

satul Hăbășești, să fie strămutată în Strunga. Aici, în timpul sezonului băilor, este un oficiu telgrafo-poștal. / **Strunga**, stație balneară, la 5,5 km de gara Târgu Frumos, la marginea pădurii cu același nume, într-o poziție plăcută, adăpostită de curenți. Are o altitudine de 230 m. **Instalațiuni.** Băile se fac într-un stabiliment care are o sală mare, cu o piscină și cu 12 cabine pentru împachetare. Căzile și bazinul se încălzesc prin vaporii; apoi mai sunt 12 cabine, cu câte 2 căzi, pentru băile calde sulfuroase; afară de acestea, există un bazin cu apă rece, o sală de hidroterapie sistematică și băi de abur... La aceste băi se află un otel mare, cu 44 camere, alte 3 ote-luri mai mici, apoi vile, restaurante, birturi. Asemenea, există un oficiu pentru poștă, telegraf și telefon. Trans-portul de la gara Târgu Frumos se face cu tramcare și trăsuri”¹⁷³⁰.

STULPICANI

(între Frasin și Ostra, Bucovina).

Legenda spune că, pe Suha Mare, lângă Toplița Rece, s-ar fi aflat, cândva, prisăcile domnești și că de la „știlbicanii” lui Ștefan cel Mare, care se ocupau cu știubeiele cu miere ar veni numele satului Stulpicani. Legenda poate să conțină și mult adevăr, dar Em. Grigovitză susține că „numele comunei provine de la cuvântul românesc stulpig – prăjină de care se agață fâșii de tei și

¹⁷³⁰ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 485, 486

care servește a scociorî și a speria păstrăvii; aceștia, fugind, sunt prinți în sac (plasă)”. Dar proto-părinții stulpicănenilor (apicultori sau nu), de la care Ștefan cel Mare a cumpărat satul, plătind 160 zloți tătărești, au fost Șandru Gardu, vărul lui, Șuşman, precum și unchiul și mătușile lor, Ioan, Magda, Maria și Neaga, ultimii patru fiind copiii lui Coste Mădzărescul.

1488: În 17 august 1488, Ștefan cel Mare a dăruit noii sale ctitorii, mănăstirea Voroneț, „satul Știlbican de lângă Toplița Rece, pe Suha Mare și Suha Mare de la gură la obârșie, cu izvoarele ce cad în aceasta, cu poienile și fânețele lor”. Moșia Stulpicanilor cuprindea întreaga vale a Suhăi, în 1488, și fusese, până la vânzare, stăpânită de obștea unui sat liber, înrudită cu obștea Câmpulun-gului Moldovenesc, iar legăturile de sânge vor dura peste veacuri, dovadă că, în 11 iunie 1723, când Racoviță Vodă întărește proprietatea mănăstirii Voroneț, satul este numit „Ștulbucani din Câmpulung”. Mănăstirea Voroneț lua zeciuiala „din pâne, fânețe, stupi și din tăt locul și de la tăți lăcuiitorii care șed pe locul mănăstirii, fie ei câmpulungeni, deoarece au locuri cumpărate de la vecinii mănăstirii”.

1753: Primul emigrant transilvănean, care s-a stabilit la Stulpicani, a fost Ion Ungurean, plugar din Ilva Mare, care a venit, în 1753, împreună cu soția și doi băieți, fiind urmat, în 1763, și de fratele său, Matiaș, fost grănicer năsăudean, care a emigrat împreună cu soția, cu doi băieți și o fată. În 1760, s-au stabilit la Stulpicani, împreună cu familiile (total: 16 oameni), patru frați ardeleni din Toplița, Simion, Vasile, Grigore și Gavril Creangă. În 1762, a venit, din Sângeorgiu, un alt grănicer năsăudean, Tudor Dumbravă, împreună cu soția, doi băieți și o fată, iar în

1768 a venit, din Leșu Ilvei, grănicerul Vasile Ungurean, împreună cu soția.

1772: Recensământul lui Rumeanțev¹⁷³¹, din 1772-1773, înregistrează la „Ștulbicanii... 82 – toată suma caselor”, însemnând 3 popi, 1 panțir, 4 femei sărace și 74 birnici, aceștia fiind: Ion FLOCIA, Ursul FLOCIA, Nichita FLOCIA, Toadir DUMBRAVĂ, Toadir FLOCIA, Grigore FLOCIA, Gavril MĂGAN, Ion BĂLĂU, Ilie MĂGAN, Georgiță ROGINĂ, Toadir PAȘCAN, Vasile ȚIGĂNESCU, Simion ȚIGĂNESCU, Petrea ROGINĂ, Petrea POPESCU, vornicel, Toma DOBRIAN, Mihalachi GEMĂNAR, Ion CATRINAR, Iacob, rus, Toader CATRINAR, Vasile ZANCUL, Nicolai POPESCU, Georgii PLĂMĂDIALĂ, Ion ȚIGĂNESCU, Lupul PLĂMĂDIALĂ, Vasile HÂNTUL, Ion HÂNTUL, Pintelei CÂRNIALĂ, Vasile CÂRNIALĂ, Ifrim CÂRNIALĂ, Ion PLĂMĂDIALĂ, Chiruță COBUZ, Ion PATROLE, Constandin, baci, Sandul, baci, Vasile STURZA, Chirilă ZANCUL, Ion sin Chirilă ZANCUL, Simion ZANCUL, Ion, săcuiul, Toadir GE-MĂNAR, Georgii sin lui (fiul lui Toadir Gemănar), Pavel, rus, Toadir sin lui, Nicolai, rus, Ștefan TRAISTĂ, Ion sin lui Vasile, rus, panțir, Andrei, rus, Onul, ungurian, Maștei, ungurian, Ion, rus, Grigori, rus, Simion, rus, David VERDIȘ, Gavril MUSCĂ, Georgii MUSCĂ, Toadir MUSCĂ, Vasile MARCU, Gavril LUCAN, Nistor LUCAN, Georgii LUCAN, Ioana LUCĂNIȚA cu Andrieș holtei, Vasile sin Ioanei LUCĂNIȚII, Toadir VERDIȘ, Dumitru VERDIȘ, Gavril sin Dumitru VERDIȘ, Ion CABA, Agapi MOROȘAN, Toadir MĂGAN,

¹⁷³¹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 244

Constandin zet Crăciun FARAON, Dumitru FARAON, Ion CRĂCEA, Petrea CATRINAR ot Capu Codrului, Ion COBUZ ot Cacica. / Rufeturile erau: popa Miron CIOFU, popa Vasile, diaconul Toadir, Vasile, rus, panțir, săracele Ioana CÂRNILOAIA, Maria, băciță, Tinița COBU-ZOAE, și Maria a lui ANDRIEȘ, crav.

1774: Conform Corografiei lui Werenka, alcătuită în baza evidențelor germane, Stulpicianii aveau, în 1 octombrie 1774, 71 de familii, iar în 1784 – 92.

1775: Conform izvodului cu oameni al mănăstirii Voroneț, vatra satului număra, în 1775, 37 de gospodării, toate arendate, pe timp de un an, în 17 iulie 1782, de egumenul Inochentie evreilor Marco din Suceava și Solomon din Gura Humorului pentru „40 lei împărătești”, dar și cu obligația de a vinde două vase cu vin din vinul mănăstirii, cu câte 45 „parale împărătești” vadra. Adică un preț dublu față de cel de pe piața câmpulungeană. După ocuparea nordului Moldovei de armatele austriece, pe vechea moșie a Stulpicianilor se așează, încetul cu încetul, familii de nemți și de ucraineni, întemeind, practic, noi sate, pe vetrele unor străvechi cătune, dar de doar două-trei case.

1775: „Pe 13 septembrie, comisarii de frontieră s-au întâlnit la Baia (în Moldova). Demarcația în curs de desfășurare avea, acum, un curs atât de favorabil, încât întreaga frontieră sudică și, de asemenea, granița de est, până la Cernăuți, putea fi corectată până la începutul lunii noiembrie. Austria și-a fost adjudecat, în sud, Candreni (de lângă Dorna-Watra) și Stulpicani (de lângă Câm-pulung), precum și întinderi considerabile de pământ, între râurile Siret și Suceava. Dar acum astfel de dispute au izbucnit între comisari, motiv pentru care nu numai că demarcația

ulterioară a stagnat, dar Tahir Aga a declarat că o parte din frontierele deja corectate (de exemplu, între râurile Siret și Suceava) sunt îndoielnice. Comisia, tocmai datorită comportamentului inteligent al lui Thugut, în ianuarie 1776, a plecat, din Cernauca, iarăși la muncă. Dar nici acum comisarul turc nu voia să audă nimic despre Prevorodok sau de hotarul de la Rohatin; el a insistat ca această întindere, de la Cernauca, de-a lungul pârâului Onut, până la confluența sa cu Nistrul, granița să fie trasată de pârâul Onut. În aceste condiții, numai acordul autorității vieneze putea duce la finalizarea acti-vității de demarcație¹⁷³². În consecință, în „Convenția explicată”, din 12 mai 1776, Austria a renunțat la dorința unei părți din zona fortăreței Hotin, în timp ce Turcia recunoaște aceste afirmații, pentru a înlocui nu numai că a renunțat la teritoriile satelor dintre pâraiele Hukău și Răchitna, cedate Turciei de către Austria, ci și că, deși cu reticență, conform primului articol, Turcia a fost obligată să restituie zona dintre Onut și pârâul Rohatin, în schimbul acestor sate, dacă locuitorii din Hotin au persistat în revoltele lor¹⁷³³. Granița din sud-est a fost reglementată doar printr-un contract, semnat la Palamut-ka, la 2 iulie 1776, în conformitate cu dorințele Turciei, cu granița reglementată

¹⁷³² Polek, *Erwerbung der Bukowina durch Oessterreich* (Bucovina achiziționată de Austria), pp. 43 și următoarele; Werenka, *Ueber die Grenzregulierung der Bukowina zur Zeit der Vereinigung mit Oesterreich* (Despre reglementarea frontierei Bucovinei, în momentul unificării cu Austria), *Jahrbuch der Bukowin. Landesmuseums*. III, pp. 1 și următoarele.

¹⁷³³ Neumann, *Recueil des Traites et Conventions*, I, p. 39 și Documentele lui Hurmuzaki, T. VII, Nr CLVIII.

în așa fel încât enclava dintre Siret și Suceava a revenit Principatului Moldovei”¹⁷³⁴.

1823: Biserica Arătării lui Cristos din Stulpicani a fost construită în 1823, ctitorii ei fiind Vasile FLOCEA și Teodor a POPII. În 1843, biserica avea 1.417 enoriași în Stulpicani, Negruleasa, Doroteea și Plutonița, paroh fiind Elisei ANDRIEVICI. În 1876, biserica avea doar 980 enoriași, dar numai în Stulpicani, unde exista și un serviciu poștal pentru toată valea Suhăi, paroh fiind Ioan ZURKAN (Țurcan). În 1907, paroh era Emilian DAN, născut în 1855, preot din 1881, paroh din 1903, iar cantor, din 1906, Gavriil HUTU, născut în 1879.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Suceava – **Gura Humorului** (tribunal districtual), Băișești cu Stănilești sau Cornu Luncii, Berchișești, Brașca, Drăgoiești cu Lucăcești și Folowanik, Gemenea cu Slătioara și Ostra pe Graniță, Ilișești, Joszeffalva, Capu Câmpului, Capu Codrului cu Păltinoasa, Mănăstirea Humorului cu Bori, Pleșca și Buchenhain sau Poiana Mikuli, Corlata, Măzănăiești cu Stejăroaia, Stulpicani cu Plutonița, Doroteea, Voroneț cu Bucșoia și Frasin”¹⁷³⁵.

1865: În necrologul teologului Vasile Ianovici, publicat în *Albina*, Simion Florea Marian (Ilișești, în 3/15

¹⁷³⁴ Polek, Dr. J., *Topographische Beschreibung der Bukowina mit militärischen Anmerkungen von Major Friedrich von Mieg*, în *Jahrbuch des Bukowiner Landes-Museum*, Fünter Jahrgang, Czernowitz 1897, pp. 3-

¹⁷³⁵ *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

octombrie 1866) subliniază „feeriile trecute”, deci vacanța din vara anului 1865, când universitarul Ianovici „a călătorit prin munți, așezându-se la nepotul său, parohul din Stulpicani D. Zurcan, unde petrecea și în sudiu, făcea excursiuni de aici pe la amici și cunoscuți”¹⁷³⁶.

1875: În 19 februarie 1875, s-a născut, la Stulpicani, viitorul publicist și scriitor bucovinean Nectarie Cotlarciuc.

1879: Din 1879, funcționa la Stulpicani o școală cu 4 clase¹⁷³⁷.

1886: La conferința pastorală din protopresviteria Homorului în Bucovina, din 20 noiembrie / 2 decembrie 1886, „părintele Petru Boca, parohul din Stulpicani” a prezentat 5 „elaborate teologice”, cu tot atâtea teme¹⁷³⁸.

1886: În 1886, temuta bandă a lui Simion Big din Negrileasa, în care, alături de câțiva berchișeșteni (Costan Flocea, Grigori Coca, Georgi Țimpău, Ioniță Coca, Ieremie și Vasile a Antonesei), făceau parte Dumitru a Popi din Stulpicani și negriilenii Gavril și Simeon Scheuleac, a călcat, prădat și ucis pe evreul Gottlieb din Stejăroaia și pe hușanul Ivan Droniuc din Benia, dar tâlharii au fost prinși de procurorul sucevean George Isăceanu, după ce pușca evreului Gottlieb a fost găsită la Simion Big. Procesul s-a ținut cu mare vâlvă la Suceava, tâlharii fiind apărați de socrul primarului Franz cavalier Des Loges, Samuil Isopescu, și de avocații evrei Finkler și Robinson. Verdictul s-a dat în 21 mai 1887, când Simion Big a fost condamnat la 20 ani închisoare, iar cetașii lui, cu excepția

¹⁷³⁶ *Albina*, Nr. 79, Anul I, vineri 14/26 octombrie 1966, p. 1

¹⁷³⁷ SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1843 p. 55, 1876 p. 51, 1907 p. 159, 100

¹⁷³⁸ *Biserica și Școala*, Nr. 44, Anul XI, 1/13 noiembrie 1887, p. 356

fraților Scheuleac, care au fost achitați, au fost condamnați la pedepse cu închisoarea între 6 și 15 ani.

1888: „Duminică, 4 Noemvre 1888, stil nou, se va aranja în localitățile școalei populare din Stulpicani o serată cu dans. Prețul de intrare pentru o persoană 1 florin, pentru o familie 1 florin 50 creițari. Venitul curat este menit pentru școlerii seraci din Stulpicani. Oferte benevole sunt a se trimite comitetului, care constă din următorii Domni: Petru Boca, paroch ortodox-oriental, Ignat Șmidt, învățător, și Wihelm Mallek, c.r. adminis-trator poștal”¹⁷³⁹. Dar dincolo de astfel de întâmplări nefericite exista viața reală, din ce în ce mai prosperă la Stulpicani și mai marcată de petreceri mondene, după modelul austriac.

1891: O listă de subscripție pentru construirea bisericii ortodoxe din Cacica, din decembrie 1891, încredințată lui „Petru BOCA, paroch din Stulpicani”, conține următoarele nume de localnici: fata parohului, Maria BOCA, Nicolaiu COZAN, Alexiu FLOCEA, Ion (alui) Vasile FLOCEA, Simion (alui) Iacob MOROȘAN, Mihaiu (alui) Gavril FLOCEA, Niculaiu (alui) Ion HUTU, Vasile (alui) Petru MOROȘAN, Vasile (alui) Petru FLOCEA, Ion (alui) Grigori FLOCEA, Ana (alui) Georgi POPESCU, Acsenia (alui) Ilie POPĂ, Ion ARAMĂ, Alexiu BĂCILĂ, cantorul bisericesc Teodor COTLARCIUC (părintele viitorului Mitropolit al Bucovinei, Nectarie COTLARCIUC), Ion BUZILĂ, Gavril (alui) Simion DUMBRAVĂ, Ion RUSU, Grigori (alui) Iordachi POPĂ, Teodor (alui) Ion FLOCEA, Nistor (alui) Petru MOROȘAN, Maria (alui) Emanuil BALOȘ, Ioana (alui) Niculai BILAVSCHI, Ilie POPA, Ion (alui) Georgi FLOCEA, Georgi (alui) Ion DIACONU, Vasile (alui)

¹⁷³⁹ REVISTA POLITICĂ, Anul III, nr. 20, 1 noiembrie 1888, p. 11

Dumitru CATRINARIU, Ileana (alui) Ion HUTU, Nistor FORMINTE, Simion SILEA, Simion ȘOMITCA, Georgi OSTANSCHI, Ioana (alui) Vasile ZAMCU, Paraschiva (alui) Vasile MOROȘANU, Maria (alui) Georgi POPA, Eudochia (alui) Pintileiu COZAN, Petru SILEA, Teodor (alui) Ion HUTU, Simion CATRINARIU, Catrina (alui) Ion ARAMĂ și Maria alui Gheorghe BUZILĂ¹⁷⁴⁰.

1892: Preot în Stulpicani și informator al lui Simion Florea Marian pentru studiul „Înmormântarea la români” era Vasile Turtureanu¹⁷⁴¹, iar pentru „Insectele în limba, credințele și obiceiurile Românilor”¹⁷⁴², informato-
rul lui Marian a fost „Nico Cotlarciuc, student gimnazial” și viitor Mitropolit al Bucovinei.

1898: „Fondul religios are în jur de 25.000 de hectare pe valea Suha, în mare parte păduri, iar producția materială se presupune a fi în jur de 70.000 de metri cubi. De la Drumul împărătesc, din Frasin, un drum lung de aproximativ 18 kilometri duce, prin Stulpicani, către Ostra și constituie ruta principală pentru zona văii Suha; în legătură cu acest drum, a fost înființată o linie pentru transport cu aburi, în vagonete; ea trebuie extinsă în valea principală. / Drumuri forestiere, însumând aproximativ 15 kilometri, au fost create pe văile Gemenea, Muncel și Botușan, iar o potecă forestieră, de 6 kilometri, în Braniștea. Gara Frasin este conectată cu fierăstrăul fabricii, iar aceasta este conectat, cu o pistă industrială, la stația gării locale Frasin. Pista are direcții și condiții de pantă foarte

¹⁷⁴⁰ GAZETA BUCOVINEI, Nr. 5/1892, p. 6

¹⁷⁴¹ Marian, Simion Florea, *Înmormântarea la români*, București 1892, pp. 16, 18

¹⁷⁴² Marian, Simion Florea, *Insectele în limba, credințele și obiceiurile Românilor*, București 1903, p. 234

favorabile. Raza minimă este de 80 de metri, cel mai mare gradient, pe linia principală, nu este mai mare de 33 grade 2 minute pe milă, iar pe pistele laterale, de 41 grade 8 minute pe milă. / Costurile de livrare din valea Suha au fost estimate la 1.200.000 coroane și au fost următoarele: / a). Aproximativ 32.000 pentru construirea de drumuri și rutier; / b). Construirea depozitelor, circa 16.000-20.000 coroane; / c) cale forestieră 8.000 coroane”¹⁷⁴³.

1903: Banca populară raiffeisiană s-a înființat în 1 februarie 1903, sub direcțiunea lui Georgiu Pojoga, cu Ion Tonigariu președinte și cu Emilian Iliuț casier.

1907: În vreme ce Francisc Belegarde ședea liniștit la Viena, „comitelui național, împreună cu dl consilier T. V. Stefanelli” s-a deplasat „în comunele Stulpicani, Bucșoia, Vama, Pojorâta, Fundul-Moldovei”, participând și la „grandioasa și impozanta adunare electorală, care a aflat loc, luni în 18 martie 1907, în Câmpulung, unde muntenii spătoși și cu plete lungi din vechiul ocol, ascultând mai întâi cu multă atențiune și plini de încredere referatele comitetului național din Cernăuți, privitor la o organizare trainică a tuturor păturilor sociale, au proclamat cu o însuflețire rară de candidat pentru senatul imperial pe dl consilier T. V. Stefanelli”¹⁷⁴⁴. Dar „pe când se făcea atâta tărașnic și foarte scump pentru candidații puși de cărturari, muntenii mergeau, pe jos sau în căruțele lor sprintene, din sat în sat și stăteau de

¹⁷⁴³ Engel, Alexander von, *Österreichs Holz-Industrie und Holzhandel*, I Theil, Wien 1907, pp. 196-202

¹⁷⁴⁴ *Apărarea Națională*, Nr. 22, Anul II, Cernăuți, duminică 24 martie stil nou 1907, pp. 1-3

vorbă *gospodărește* cu *ai lor*”¹⁷⁴⁵, și astfel, deși „n-a candidat, ci a fost rugat să primească candidatura”¹⁷⁴⁶, tocmai acel „curios, sincer, deși neaș-teptat prieten al românilor și, mai ales, al alegătorilor săi din Ținutul Câmpulungului, contele vienez cu nume fran-țuzesc Bellegarde” a câștigat mandatul și, „în ziua de alegere, a fost chemat telegrafic de munteni, să vină la Câmpulung, în mijlocul lor. De la gară și până la locuința sa, a fost purtat numai pe brațe și cuvintele ce le-a rostit alegătorilor români nu le vor uita muntenii nicicând. Contele nu a făcut ca ceilalți deputați, să părăsească ținutul și să nu-și mai arate fața, ci el s-a așezat în Câmpulung”¹⁷⁴⁷. / Contele Bellegarde beneficia de o anti-campanie electorală acerbă. Chiar și T. V. Stefanelli, care se va lustrui, peste trei ani, cu numele lui Bellegarde, așa cum s-a lustruit cu numele lui Eminescu, a plecat, vineri, 15 martie 1907, ora 7, din Cernăuți, „spre a se prezenta alegătorilor săi din districtul Câmpulungului. La gara din Cernăuți s-au fost adunat, spre întâmpinarea scumpului oaspe, peste 50 de membri ai Partidului Național, în frunte cu președintele partidului, dl prof. Dr. Saghin, apoi vicepreședintele, dl prof. Grigori Halip, dl consilier O. Țurcan, dl prof. Dr. Ghiorghiu, dl consilier Emilian Isopescu, dl adjunct Dori Popovici, apoi un număr mare de membrii ai Societății „Junimea”, în frunte cu preșe-dintele, dl Vihovici”. La Frasin¹⁷⁴⁸, la

¹⁷⁴⁵ *Revista Politică*, Nr. 6, Anul VI, Suceava, în 20 noiembrie 1910, p. 2

¹⁷⁴⁶ Gt., *Viața Românească în Bucovina*, în *Viața Românească*, Volumul V, anul II, Iași 1907, p. 305

¹⁷⁴⁷ *Revista Politică*, Nr. 6, Anul VI, Suceava, în 20 noiembrie 1910, p. 3

¹⁷⁴⁸ „Aici erau adunați, în număr impozant, poporenii din comunele Frasin, Doroteea și Bucșoaia, în frunte cu zelosul paroh Truță

Stulpicani¹⁷⁴⁹, unde „adunarea hotărăște cu unanimitate de voturi să-l pro-voace pe **contele Bellegarde, care e străin de lege și de neam, ca să-și retragă candidatura**”, T. V. Stefanelli, „unanim proclamat de candidat pentru senatul imperial” la Bucșoia, mai ales după ce „dl exarh Ioan Procopovici, care a desfășurat poporenilor daunele cele mari și rușinea nemaipomenită pentru întreg neamul românesc, dacă ar fi ales în parlament, din partea românilor câmpulungeni, un **bărbat de un neam străin, precum este dl conte Belle-garde**”, a rostit, desigur, numai „cuvinte pline de dra-goste față de poporul românesc”. La fel, și la Vama¹⁷⁵⁰, dar mai ales la Câmpulung, unde Stefanelli a fost întâm-pinat „de o delegațiune numeroasă a inteligenței române și străine, precum și de mulți poporeni”, „la consfătuirea care a aflat loc, apoi, sub prezidiul primarului Eudoxie Prodanciuc, și la care au luat parte peste 80 de persoane de încredere, s-a hotărât ca îndeosebi membrii inteligenței române să explice poporenilor cât de mari daune ar urma pentru întregul neam românesc, **dacă și-ar lăsa răpit mandatul din Câmpulung de un străin**”. La Pojorâta și Sadova¹⁷⁵¹, la

Popescu, vrednicul primar Sahleanu și secretarul comunal Sidorovici” – p. 2

¹⁷⁴⁹ „Peste 300 de poporeni din satele învecinate Negrileasa, Gemenea, Slătioara și din Ostra erau deja adunați într-o sală spațioasă, când intră dl Stefanelli, aclamat fiind de cei prezenți cu multă însuflețire” – p. 2

¹⁷⁵⁰ „Sâmbătă, în 16 martie, la oarele 10 dimineața, a sosit dl consilier Stefanelli în Vama, unde a fost primit de peste 500 de poporeni, în frunte cu protopopul Lumicovschi, părintele Tit Iliuț, vrednicul primar Giorgi Hutu și bravul secretar comunal Ionașcu” – p. 2

¹⁷⁵¹ „Duminică, în 17 martie, și-a dat dl consilier Stefanelli întâlnire cu alegătorii din Pojorâta și Sadova, întâmpinat fiind, pe la oarele 11 dimineața, cu însuflețite ovațiuni de aproape 500 de poporeni din

propunerea amintitului exarh, „s-a hotărât a lucra din **răspuțeri contra candidaturii contelui Bellegarde**”. / Bucovina a fost, întotdeauna, interesată de reprezentativitate, adică de o bătălie în care românii nu aveau alți adversari decât pe românii din celelalte grupări politice. În 1907, de pildă, adversara „națională” nu era alta decât proaspăt înființata „clică pseudodemocratică în frunte cu Aurel Onciul și Florea Lupu”, care provoca, cică, „niște frământări și zbuciumări, care dovedesc, că trăim în vremi grele”. În aceste condiții, recursul apro-pierii de popor a majorității „inteligenței noastre, în frunte cu vrednica preoțime” era vitală, mai ales că intelectua-litatea românească din Bucovina era mereu dispusă „la fapte și la jertfe”, precum cele din martie 1907, când „comitelui național, împreună cu dl consilier T. V. Stefanelli” s-a deplasat „în comunele Stulpicani, Buc-șoia, Vama, Pojorâta, Fundul-Moldovei”, participând și la „grandioasa și impozanta adunare electorală, care a aflat loc, luni în 18 martie 1907, în Câmpulung, unde muntenii spătoși și cu plete lungi din vechiul ocol, ascultând mai întâi cu multă atențiune și plini de încredere referatele comitetului național din Cernăuți, privitor la o organizare trainică a tuturor păturilor sociale, au proclamat cu o însuflețire rară de candidat pentru senatul imperial pe dl consilier T. V. Stefanelli”. Stefanelli, lustruitor de sine cu prietenia lui Eminescu, dar și realizator al superbelor colecții de documente câmpulungene, era magistrat și beneficia de credibilitatea unor lozinci electorale pline de amoc naiv al

comunele acestea, în frunte cu exarhul Eusebie Constantinovici, parohul C. Constantinovici, părintele Șindelar etc.” – p. 2

expresiei patriotarde: „În situațiuni grele se înalță sufletele; cres-când primejdiile, sporesc și luptătorii sinceri”¹⁷⁵².

În 1908, conform Dicționarului lui Grigorovitza: „**Stulpicani**, comună rurală, districtul Câmpulung, așezată la confluența pâraielor, Negrileasa, Ostra și Gemine, formând aci un singur pârâu, numit Suha. Suprafața: 53,17 kmp; populația: 1.567 locuitori români și foarte puțini germani și izraeliți; religia gr. or. pentru majoritate. Se compune din vatra satului, cu 902 locuitori, și din cătunele Gura Ostrei, Măcieșu, Măgura, Molid, Șesul Timolui, Șipotu și Ursoaea. Este lipită de drumul districtual și de linia industrială Ostra-Bucșoaea. Are un oficiu poștal, o școală populară, cu o clasă, o biserică parohială, cu hramul „Înălțarea Domnului”, și 2 case de economie. La 1776, aparținea mănăstirii Voroneț, prin dania făcută de Ștefan cel Mare (la ce an, nu se poate spune cu precizie; probabil însă că la 1488, când a fost zidită mănăstirea); o parte din teritoriul ei a rămas la România, după cesiunea Bucovinei către Austria. După credința poporului, numele comunei provine de la cuvân-tul românesc stulpig¹⁷⁵³). Are mori și ferestee cu industrie mare. Populația se ocupă cu prăsila de oi și de vite mari, precum și cu agricultura. Comuna posedă 129 hectare pământ arabil, 800 hectare fânațuri, 3.738 hectare păduri. Se găsesc 76 cai, 800 vite cornute, 2.100 oi, 450 porci și 91 stupi de albine”¹⁷⁵⁴. / Iar rezultatul votului, în ciuda acestui tumult, a fost de 296 voturi pentru

¹⁷⁵² *Apărarea Națională*, Nr. 21, Anul II, Cernăuți, joi 21 martie stil nou 1907, p. 2

¹⁷⁵³ O prăjină, de care se agață fâșii de tei și care servește a scociorî și a speria păstrăvii; aceștia, fugind, sunt prinți în sac (plasă) – Notă Grigorovitza

¹⁷⁵⁴ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, p. 208

contele Belle-garde, 0 (zero!) voturi pentru Aurel Onciul și 53 voturi pentru T. V. Stefanelli¹⁷⁵⁵.

1908: Adunând „cântece populare românești din Bucovina”, care aveau să vadă lumina tiparului sub semnătura nemeritată a lui Mattias Friedwagner¹⁷⁵⁶, în 1940, Alexandru VOEVIDCA a cules folclor și de la Varvara AXENTOAIIE (16 ani în 1908), Paraschiva ȚIGANESCU (16 ani în 1908) și Toader GÂNSCĂ (30 ani în 1908) din Stulpicani.

1910, 30 octombrie: „Adunarea alegătorilor români ai ținutului electoral Câmpulung-Dorna-Stulpicani a hotărât următoarele: / I). Dl Conte Bellegarde a renunțat la mandatul de deputat în camera imperială, din cauza împrejurărilor destul de îngreunătoare și primejdioase dezvoltării sigure și temeinice a poporului, în privința economică, culturală și politică. / Luând în vedere isprăvile mari și folositoare, munca dezinteresată și jertfele dlui conte Bellegarde pentru poporul român, întreaga adunare îi exprimă, din toată inima, încredere desăvârșită și recunoștință deplină și-l roagă să primească iarăși mandatul. / II). Alegătorii români înfierează, cu toată tăria, atacurile nerușinate ale presei jidovești la adresa dlui conte Bellegarde și resping cu indignare amestecul netrebnic al celor nechemați în trebile obștești ale românilor. / III). Devenind vacant mandatul de deputat în camera imperială pentru ținutul electoral Câmpulung-Dorna-Stulpicani, adunarea alegătorilor români din acest ținut hotărăște și proclamă candidat pe dl conte Bellegarde, chiar și atunci,

¹⁷⁵⁵ Gt., *Viața Românească în Bucovina*, în *Viața Românească*, Volumul V, anul II, Iași 1907, pp. 304, 305

¹⁷⁵⁶ MATTHIAS FRIEDWAGNER, *Rumanische Volkslieder aus der Bukowina*, Konrad Triltsch Verlag Wurzburg, 1940

când n-ar voi să primească acest mandat. / IV). Delegații români din comuna Câm-pulung și din toate celelalte comune ale ținutului electoral Câmpulung-Dorna-Stulpicani sunt cu toată stăruința ru-gați și provocați să nu treacă peste voința și hotărârea poporului, de a alege iarăși pe dl conte Bellegarde deputat în camera imperială. / Aceasta o cere cinstea și vrednicia muntenilor români. / V). Partidul român și presa acestuia e rugat să țină seamă de dorința și voința poporului român de a sprijini în mod sincer și efectiv candidatura și alegerea dlui conte Bellegarde. / Acesta e glasul nestrămutat al poporului. Partidul român va contribui cu atât mai mult la încheierea solidarității naționale și la împăciuirea și întărirea legăturilor de frăție între toate păturile neamului nostru, sprijinind, în conformitate cu hotărârile adunării alegătorilor români, alegerea d. conte Bellegarde. / Câmpulung, în 23 Octomvrie 1910. / Președintele Adunării: **Ștefan Forfotă**, primar Vatra Dornei / Vicepreședintele adunării: **Vasile Alboi Șandru** / Secretarul adunării: **Cosma Moroșan**”¹⁷⁵⁷.

1915: „Țăranii care nu au avut căruțe au fost duși la săpatul tranșeelor, mai întâi în Carpați, apoi, de-a lungul Prutului, la Cernăuți, în Galiția și în Polonia rusească, iar în timpul din urmă, pe frontiera românească, de la Stulpicani, spre Dorna. Munca grea, lipsită de hrană, și bolile i-au decimat și pe aceștia. Jandarmii aveau, însă, prin sate izvor nesecat, de unde să-i înlocuiască, și, când s-au sfârșit bărbații valizi, au scos moșnegi, copii și femei și i-au mânat ca pe o turmă spre câmpurile de tranșee. De groaza aceasta, cum a venit primăvara, mulți țărani dor-

¹⁷⁵⁷ *Revista Politică*, nr. 3, Anul VI, Suceava, în 30 octombrie 1910, p. 1

meau pe câmp și prin pădure, ca să nu fie aflați de jandarmi, care, de regulă, îi ridicau noaptea. Când săpau tranșeele de la frontiera României, erau mereu îndemnați la lucru cu fel de fel de înjurături la adresa Regatului și, mai ales, cu fraza: „Săpați bine, căci aceste șanțuri sunt mormântul vostru și al celor de dincolo!”. În timpul din urmă, lucrau bieții oameni alături de prizonieri ruși și se bucurau de un tratament egal cu aceștia. / Adevărații nenorociți sunt, însă, acei ce au rămas pe la vetre. Părin-ții, soții, frații și feciorii li s-au dus, ca să nu se mai întoarcă. Vetrele le-au fost încălcate ba de ruși, ba de austrieci. Avutul le-a fost luat de armate și sufletele le-au fost torturate și otrăvite cu tot felul de șicane și învinuiri, și cea mai sfântă speranță fu nimicită cu minciuna oficială că România va lupta alături de Austria. / Urmarea a fost totala istovire materială și morală a țărănimii și, în consecință, tabloul ce ni se prezintă, astăzi, prin satele românești din Bucovina e îngrozitor de trist. Moșnegi gârbovi și femei desperate fac munca câmpului, iar acasă copiii mor de foame și de teribilele boli contagioase. Câteși trei sunt duși, deodată, la groapă. În vremea aceasta, jandarmii și străinii aranjează serbări zgomotoase pentru preținsele victorii ale armatei, iar lumea nebună de durere și istovită de suferință, lasă prohodul și merge să strige: „Trăiască Împăratul!”. E crâncenă tragedia și dorobanțul nu vine!”¹⁷⁵⁸.

1914-1918: Jertfa de sânge pentru Bucovina a fost depusă de „Infanteristul **Ion Bozorog**, Stulpicani, Regimentul 22, rănit; Infanteristul **Vasile Moroșan**, Stulpicani, Regimentul 22, rănit; Infanteristul **Toader Popa**, Stulpicani, Regimentul 22, rănit; Infanteristul **Alexa Ser-**

¹⁷⁵⁸ *Adevărul*, 28, nr. 10355, 9 ianuarie 1916, p. 1

man, Stulpicani, Regimentul 22, rănit”¹⁷⁵⁹; „Glotașul **Toader Jancu**, Stulpicani, Regimentul 24, rănit”¹⁷⁶⁰; „Infanteristul **George Flocea**, Stulpicani, Regimentul 22, rănit; Infanteristul **Simion Flocea**, Stulpicani, Regimentul 22, rănit; Infanteristul **Vasile Flocea**, Stulpicani, Regimentul 22, rănit”¹⁷⁶¹.

1919, septembrie 10: Decretul de confirmare a autorităților judecătorești. Începând cu 1 septembrie 1919, se confirmă „la autoritățile judecătorești din Bucovina, următoarele persoane”¹⁷⁶²: **La judecătoria Stulpicani – Schmidt Maximilian**, judecător de district cu rangul VIII; **Bendas Alexie**, consilier conducător al judecătoriei Stulpicani, este transferat la Tribunalul Suceava drept consilier de tribunal cu rangul VII”.

1919: „În registrul însoțirilor s-au introdus, la 7 August 1919, privitor la „Însoțirea de economie și credit pentru agricultorii germani din **Stulpicani** și împrejurime” („Spar- u. Darlehenskassenverein für die deutschen Grundwirte in Stulpicani und Ungebung”) următoarele schimbări: membrii în direcțiune Alfred Krzemieniecki și Franz Hilgarth șterși; vice-directorul Willibald Eckhardt și membrii în direcțiune Leon Krzemienicki și Xaver Cybulski introduși”¹⁷⁶³. „În registrul însoțirilor s-au introdus, la 8 August 1919, privitor la „Însoțirea de păstrare și credit pentru **Stulpicani** și împrejurime”, următoarele schimbări: membrii în direcțiune Vasile de Tudan,

¹⁷⁵⁹ *Viața Nouă*, IV, nr. 157 – Supliment, din 8 iulie n. 1915

¹⁷⁶⁰ *Viața Nouă*, IV, nr. 175 din 5 martie n. 1916, p. 4

¹⁷⁶¹ *Viața Nouă*, IV, nr. 182, 4 iunie n. 1916, p. 8

¹⁷⁶² *Monitorul Bucovinei*, Anul 1919, Cernăuți, în 10 Septembrie nou, Fascicula 63, pp. 1-4

¹⁷⁶³ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 68, Cernăuți 30 septembrie nou 1919, p. 6

Gheorghe Cotlarciuc și Gheorghe Gheorghiu șterși; directorul Teodor Cotlarciuc, vice-directorul Teodor a lui Ilie Flocea și membrul în direcțiune Ion a lui Nicolai Iosif Flocea introduși”¹⁷⁶⁴.

1919: Comisiunea agrară de ocol Stulpicani: Președinte: **Nicolai Cortușan**, pretor și șef al ocolului judecătoresc Stulpicani. / Locțiitor: **Wilhelm Praglovski**, judecător, Stulpicani. / Reprezentant al Administrației: **Alexandru Sbiera**, prefect, Câmpu-Lung. / Locțiitor: **N. Paproțchi**, comisar, Câmpu-Lung. / Reprezentant al Băncii regionale: **Orest Bendeveschi**, preot, Stulpicani. / Locțiitor: **Gavril a lui Jon Hutu**, agricultor, Stulpicani. / Expert agricol: **Gheorghe Marcu**, referent agricol, Câmpu-Lung. / Locțiitor: **Dumitru Mihalea**, agricultor, Floceni. / Reprezentant al proprietarilor expropriati: **Liviu Ieșan**, administrator silvic, Stulpicani. / Locțiitor: **N. Dobrovolschi**, administrator silvic, Stulpicani. / Inginer hotarnic: **Marcus Șotenfeld**, inginer hotarnic de stat, Stulpicani. / Locțiitor: **Iohann Krotky**, inginer hotarnic civil, Stulpicani. / Reprezentanți al țăranilor: **Jon Gemănar**, agricultor, Doroteea; **Alexie Petre Flocea**, agricultor, Negrileasa. / Locțiitori: **Gheorghe Mihalea**, agricultor, Slătioara; **Toader a lui Jon Robaniuc**, agricultor, Floceni¹⁷⁶⁵.

1922: „Având în vedere concursurile publicate, cererile prezentate și propunerile făcute de revizorate, Consiliul școlar al țării a făcut, în ședința din 27 Martie 1922, sub președinția domnului Director general delegat al

¹⁷⁶⁴ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 69, Cernăuți 3 Octombrie nou 1919, pp. 3-5

¹⁷⁶⁵ *Monitorul Bucovinei*, Fascicola 73, 13 octombrie nou 1919, pp. 1-8

învățămintului din Bucovina, următoarele numiri, pe ziua de 1 Aprilie 1922 – **b).** în calitate de învățători definitivi și învățătoare definitive: **Eleonora Bodnares-cul** la Stulpicani”¹⁷⁶⁶.

1938: „O mare nenorocire în munții Bucovinei.

O groaznică nenorocire s-a întâmplat, săptămâna trecută, în munții Bucovinei, din **apropierea comunei Stulpicani**. Avionul „Lot”, care făcea regulat drumul Varșovia-Cernăuți-București, s-a ciocnit, din cauza ceței și a furtunii, de un vârf de munte și s-a prăbușit, sfărâmându-se complet. Martor al căderii a fost un cioban, care-și păștea oile în munte. Îngrozit de prăbușirea uriașei „păsări”, el a vestit jandarmii din sat, povestindu-le ceea ce văzuse. Toți cei 14 călători, care se aflau pe avion, erau morți. În vreme ce erau așteptați să sosească la București, trupurile lor atârnavă prin vârfurile brazilor sau zăceau frânte în bucăți printre pietre și sfărâmături de avion”¹⁷⁶⁷. / Informații mai ample au fost publicate în *Libertatea*: „Sâmbătă, în 23 iulie 1938, la ora 4 după-amiază, și-a luat zborul, din Cernăuți, un aeroplan mare, înlăuntrul căruia se aflau 10 călători și 4 conducători. Aeroplanul venea din Polonia și avea de făcut drumul spre București. După câteva minute de la ridicarea în văyduh, aeroplanul a întâlnit o furtună puternică, care l-a silit să coboare sub nori. Din pricina ceței, aeroplanul s-a lovit de vârful unui munte, prăbușindu-se la pământ, în hotarul comunei Stulpicani, din județul Câmpulung. / Cei dintâi care au ajuns la locul nenorocirii au fost câțiva ciobani, care au văzut aeroplanul intrând într-un nor gros, au auzit o bubuitură puternică și pe urmă l-au văzut căzând la

¹⁷⁶⁶ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 8, Cernăuți 21 aprilie 1922, p. 41

¹⁷⁶⁷ *Unirea Poporului*, Nr. 31, Anul XX, 31 iulie 1938, p. 4

pământ. / Priveliștea care s-a înfățișat înaintea ochilor a fost îngrozitoare. Din cei 14 oameni, care se aflau înlăuntrul aeroplanului, nici unul nu a scăpat cu viață. În scurtă vreme, au ajuns la locul nenorocirii și autoritățile, care, după cele dintâi cercetări, au descoperit numele celor morți. Și-au găsit moartea: 4 conducători de aeroplan, toți polonezi, apoi câțiva ofițeri străini, din Japonia, care erau trimiși la înmormântarea Reginei Maria, și câțiva călători români. / În cădere, aeroplanul a intrat în trunchiurile de brazi, găurind trupurile nefericiților călători. Marea nenorocire a aruncat un val de durere asupra familiilor celor morți”¹⁷⁶⁸.

1941: „Se publică mai jos Lista Nr. 13, de gradele inferioare (trupă), morți pentru patrie, în actualul război, începând de la 22 iunie 1941, ora 24¹⁷⁶⁹: **Ungureanu Nicolae**, soldat, ctg. 1937, cu ultimul domiciliu în co-muna **Stulpicani**, județul Câmpulung, mort la 25 iunie 1941”.

1942, ianuarie 29: „Noi, general Victor Iliescu, subsecretar de Stat al Educației Extrașcolare; / Având în vedere jurnalul Consiliului de Miniștri Nr. 21 din 14 Ianuarie 1942... / Decidem: Art. unic. Se angajează, pe data prezentării la serviciu, ca diurniști la formațiunile tineretului extrașcolar, următorul personal, plătit cu îndemnizația de ședință respectivă: **Tudoraș Leon**, seria 1938, media 7,60, numit în comuna **Stulpicani**, postul IX, jud. Câmpulung”.

1943: „Se numesc cu titlul definitiv, pe ziua de 1 septembrie 1943¹⁷⁷⁰, următorii învățători și învățătoare:

¹⁷⁶⁸ *Libertatea*, Nr. 30, Anul 36, 31 iulie 1938, p. 4

¹⁷⁶⁹ *Monitorul Oficial*, Nr. 220, 17 septembrie 1941, pp. 5543-5549.

¹⁷⁷⁰ *Monitorul Oficial*, Nr. 71, 24 martie 1944, pp. 2549-2552

Macovei Domnica, comuna **Stulpicani**, jud. Câmpulung, media 7,50”.

1947: „Având în vedere raportul cu Nr. 16.799 din 1947 al Inspectoratului școlar regional Suceava, înregistrat sub Nr. 264.182 din 1947¹⁷⁷¹, următorii învățători se repartizează, pe data de 1 septembrie 1947, la școlile primare indicate în dreptul fiecăruia: **Mihalescu Octavian**, de la Stulpicani, la Cârlibaba; **Cotlarciuc Dragoș**, de la Deia, la Stulpicani; **Gârneață Rozalia**, de la Moldovița, la Stulpicani; **Vasilescu Mihai**, de la Stulpicani, la Șaru Dornei, Sărișor”. „**Prodan Eugen**, de la Stulpicani, la Adâncata”¹⁷⁷².

1948: „Se înființează, pe data publicării prezentei decizii în *Monitorul Oficial*¹⁷⁷³, Centrala Industrială a Lemnului... Fac parte din Centrala Industriei Lemnului, următoarele întreprinderi industriale: „Suha”, Onofrei și Lunguleac, cu sediul în Stulpicani”.

1949: Este numit în **Învățământul elementar, ciclul I**¹⁷⁷⁴: Tănase Nicolae, director la Școala elementară Stulpicani”.

În Stulpicani de azi, comună de oameni vrednici și gospodari, strălucește mocrnit și aproape tainic muzeul din casa învățătorului Chiril Drancă. Domnul învățător s-a născut pe valea Bistriței Aurii, la Ciocănești, și, după ce a mărșăluit până la Stalingrad și înapoi, mereu cu arma în mână, mereu apărându-i pe țăranii pe care îi conducea în luptă chiar și de aliații nemți, s-a stabilit la Stulpicani, unde a rămas pentru totdeauna, crescând generații după

¹⁷⁷¹ *Monitorul Oficial*, Nr. 250, 29 octombrie 1947, pp. 9652-9657

¹⁷⁷² *Monitorul Oficial*, Nr. 135, 17 iunie 1947, p. 4911

¹⁷⁷³ *Monitorul Oficial*, Nr. 167, 22 iulie 1948, pp. 6049-6052

¹⁷⁷⁴ *Monitorul Oficial*, Nr. 20, 25 ianuarie 1949, pp. 845, 846

generații și inițiindu-le și în taina lemnului mărturisitor, lemnul acela cu meșteșug prelucrat și care eternizează simboluri ancestrale. Există în căsuța lui Chiril Dranca băte ciobănești cu încrustări de calendare solare și de zodiacuri, există lăzi de zestre, care păstrează pe capace simbolurile întregului univers, există linguri, furculițe și căușe de lemn, ba și câte un corn de vânătoare, ba și un cuier cu scrieri runice. E un om cu trup puțin, dar cu un suflet până la cer domnul învățător Chiril Dranca, iar munca lui de o viață, inclusiv „statuile” plămădite în măruntaiele pământului, drept rădăcini, merită o expunere care să sporească faima Stulpicanilor în cele patru zări. Și mai există la Stulpicani un fost orfan de război, Toader Silea, care a oferit satului o fabrică modernă, dar și un loc de închinăciune, o biserică frumoasă, durată cu dragoste și cu smerenie. Și mai există o mulțime de oameni frumoși, demni și de o superbă noblete muntenească, meniți parcă pentru a lumina luminoasa vale a Suhăi.

STUPCA

(între Suceava și Gura Humorului, Bucovina).

Satul Stupca, menționat încă din vremea lui Petru Rareș, a fost dăruit mănăstirii Solca, de către ctitorul acesteia, Ștefan Tomșa al II-lea, în 1615, întăritura domnească a lui Radu Mihnea Vodă, din 15 aprilie 1618, menționând satele Stupca și Lămășeni, „care au fost domnești, ascultătoare de târgul Sucevii”. Dar există o mărturie și mai veche, păstrată, la loc de cinste în Viena:

cel mai vechi obiect de artă țărănească românească, cumpărat, în 1890, de Romstorfer, pentru Muzeul Imperial din Viena, și care datează din vremea lui Ștefan cel Mare, supraviețuind, de-a lungul veacurilor, în **Stupca**, deși satul atât de iubit de Ciprian Porumbescu este atestat abia în vremurile lui Petru Rareș. Ca să vedeți cum un biet colțar, cu ramă de lemn și cu părțile interioare din paie împletite izbutește să devanseze, cu aproape o sută de ani, atestarea unei localități! „Originalul a fost găsit în satul Stupca și are 400 de ani; partea din față are doar împletituri de paie. În acest colțar se păstrau, cu rol deco-rativ, spice de grâu și s-au obținut efecte foarte frumoase prin aceste împodobiri... Plăcile de perete (colțare) au fost întotdeauna instalate în colțurile așa-numitei camere mari și, la fel ca dulapurile din colț, au servit doar pentru a ține sticle de apă sfințită, cruci de mână, cărți de rugăciune etc.”¹⁷⁷⁵.

1669: În 9 noiembrie 1669, preotul din Stupca, „popa Iftimie”, a fost martor la o tranzacție funciară în Ilișești.

1717: În 15 decembrie 1717, când Racoviță Vodă confirma fraților Iordachi, Șerban și Toader Cantacuzino „satul Stupca, cu vecini și heleșteie”, este, practic, menționat un regim laic al satului, care aparținuse, probabil că în urma unui schimb de moșii, logofătului Iuon Boul, din moment ce Cantacuzinii spun că satul „l-a dăruit moașa lor, Booia lui Iuon logofăt”.

1752: În 15 iunie 1752, a fost refăcut hotarul dintre Stupca și Ilișești, în prezența stupcanilor Vâslan și Gligorie Nemițanul, reperele toponimice ale hotarului fiind: hotarul

¹⁷⁷⁵ Weslowski, Elias, *Die Möbel des rumänischen Bauernhauses in der Bukowina*, în *Zeitschrift für österreichische Volkskunde*, XII. Jahrgang 1906, Wien, pp. 55 și urm.

Zahareștilor, heleșteul Boului, rediul lui Cimbru, pâraul Ciutării, poiana lui Ciocan. Toponimele acestea înveșnesc numele unor localnici: logofătul Iuon Boul, care își făcuse un eleșteu înspre Zaharești, Cimbru, care defrișase păduricea de pe deal (rediu) și Ciocan, care și el defrișase o parte din pădure.

1766: Biserica Sfântului Dimitrie din Stupca, ctitorită în 1766 de banul Vasile BALȘ, avea să fie reconstruită în anii 1887-1888 și sfințită în anul 1889. În 1843, biserica din Stupca avea 955 enoriași, patron bisericesc era Manulachi de POPOVICI, paroh fiind Antonie DIMITROVICI. În 1876, patron bisericesc era Alexander von POPOVICI, cei 1.592 enoriași fiind păstoriți de parohul Iraclie PORUMBESCU (GOLEM-BIOWSKI, în sursa menționată). În 1907, paroh era Onufreiu MIRONOVICI, născut în 1852, preot din 1876, paroh din 1885, cantor fiind, din 1879, Nicolai LUȚA, născut în 1851.

1768: O altă hotarnică, făcută în 11 iulie 1768, pentru Vasile Calmuțchi, proprietar în Ilișești, reia aceleași toponime (iazul Booaia, deci al văduvei lui Boul; rediul lui Cimbrișor, deci al feciorului lui Cimbru; poiana lui Ciocan, Poiana vizuinilor, Poiana Stupcăi și Drumul Câmpulungului).

1772: Recensământul lui Rumeanțev¹⁷⁷⁶, din 1772-1773, înregistrează la Stupca, în Ocolul Siretului de Sus, fără alte precizări, „57 – toată suma caselor”, însemnând 30 scutelnici și 10 slugi și argați ai stolnicesei Bălșoaiei, 3 popi, 3 femei sărace, 11 Țigani și 16 birnici.

¹⁷⁷⁶ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 346

1774: Până în 1774, când Bucovina este ocupată de trupele generalului Mieg, la Stupca se stabilesc câteva familii de emigranți transilvăneni: Vasile MORARIU (în 1753, din Nimigea), Ion UNGUREAN (1758, Bârlea), Ioan, Andrei și Isidor BONTA (1763, din Sân George), Laurentie MOROȘAN (1765, Poieni), Teodor RODNEAN (1768, Bistrița), Eremia ROȘCA (1768, Cilibica), Lupu MUNTEAN (1768, Calchion), Ioniță ROȘCA (1769, Cilibica), Vasile a lui TOADER (1770, Ivanușca), Teodor DUREA (1771, Năsăud), Iftimie ZAHARIA (1771, Blăjenii de Jos), Ignatie BODNAR (1771, Rădă-șeni), Toader DULUȚ (1771, Fiscova), Ștefan LOCATI (1771, Bahmuta), Toader VICOVAN (1771, Bahmuta), Vasile CIUCĂLAU (1771, Ciuchilești), Iacob REUȚ (1771, Ciuchilești), Grigore și Constantin CROITOR (1771, Bârnova), Simion SCALU (1771, Biuchilești), dulgherul Simion ILIAȘ (1772, Bârgăul de Jos), Grigore SAVA (1772, Blăjenii de Jos), Vasile și Gavrilăș SERI-TON (1772, Blăjenii de Jos), Ioan VACARIU (1772, Noeni), Toma BÂRTOI (1772, Blăjenii de Jos), dulgherul Lupu HOREA (1772, Bârgăul de Jos), Carp CHIORU (1772, Blăjenii de Jos), Gavril MOROȘAN (1772, Buduș), Teodor și Neagoe MORARIU (1772, Leșu Ilvei), George TRITEANU (1772, Blăjenii de Jos), Ioan TOBIE (1772, Blăjenii de Jos), Grigore DOINA (1772, Căila), George PINTEANCU (1772, Vinda), Simion BOJINCĂ (1772, Bârgăul de Jos), Elecheș IANOȘ (1772, Bârgăul de Jos), Nicolai ȘUTU (1772, Chintelnice), Sava CHE-CHERA (1772, Bârgăul de Jos), Ioniță BOJESCU (1773, Bârgăul de Jos), Ieremia BOGDAN (1773, Rusu de Sus), Teodor HURBAN (1773, Bistrița Mică), Ioan TOMA (1773, Căila), Dionisie BRĂTEȘAN (1773, Sâmbău), Gavril

OLARIU (1773, Blajeni) și Ion MOROȘAN (1774, Moiseiu).

1774: În 1774, Stupca avea 56 familii, din care, după cum se poate observa, 45 familii de emigranți ardeleni. În 1775, Stupca avea 2 popi și 49 familii de țărani, iar Lipovenii Stupcăi aveau 6 familii de țărani lipoveni.

1774: „Sediul trupelor austriece, introduse în Bucovina, se afla la Cernăuți, iar de aici au fost înaintate departamente individuale până la granița cu Moldova. Puterea acestora a fost de 400 de soldați, la începutul lunii septembrie 1774. La începutul lunii octombrie, Batalionul Siskowitsch a fost direcționat către Suceava pentru a putea oferi mai mult sprijin trupelor avansate, în caz de eventualități neplăcute, și a primit ordinul de a stabili și menține legătura cu Transilvania, prin Pasul Rodna, prin intermediul poștelor. Astfel de poște au fost în Dorna, Capu Codrului și **Stupca**”¹⁷⁷⁷.

1782: În 24 decembrie 1782, moșia Stupcăi aparținea Mariei Balș, care, conform declarației fiului ei, Toma Balș, în fața Comisiei cezaro-crăiești de delimitare a proprietăților în Bucovina, o moștenea de la tatăl ei, Toderășco Cantacuzino. Din 20 septembrie 1803, satul avea să treacă în proprietatea lui Toader Balș, fiul lui Toma, care îl va dăruia, în 6 noiembrie 1811, nepotei sale, Casandra Balș, jupâneasa lui Toma Iamandi.

1784: În 1784, Stupca avea 164 familii, în primii ani ai Bucovinei istorice stabilindu-se în sat și familiile emigranților transilvăneni Ștefan BÂRGĂUAN (1777, Bârgăul de Jos), Nichită COSMACON (1777, Parva),

¹⁷⁷⁷ Werenka, Dr. Daniel, *Bukowinas entstehen und aufblühen* (Apariția și înflorirea Bucovinei), în *Archiv für österreichische Geschichte* (Arhive pentru istoria austriacă), Wien, 1892, pp. 98-152.

Tudor ERDAN (1778, Nimigea pe Someș), Vasile IOSIP (1778, Berghea pe Someș), Grigore BLAGA (1778, Berghea pe Someș) și Vasile MANCA (1778, Brăiuț pe Someș). O parte dintre ardelenii stabiliți la Stupca aveau să se mute, ulterior, în alte sate, tot așa cum alții, stabiliți, inițial, pe alte vetre de sat, vor veni la Stupca, așa cum s-a întâmplat, de pildă cu frații Petru, Gavril și Tanasă Onigă, veniți din Sân George și stabiliți, în 1765, la Berchișești, unde avea să rămână doar unul dintre ei, altul mutându-se la Stupca, iar al treilea, Tănasă, nu se știe unde.

1787: „Prin patentul din 14 martie 1787, boierii cei mai însemnați și mazilii căpătară baronia, ceilalți căpătară titlul de cavaleri, iar ruțașilor li se derogă titlul de nobili... Boierii Armușoaia, Bașotă, Hurmuzachi, Iamandi, Cantacuzino, Conachi, Millo, Murguleț, Niculcea, Sturza părăsiră, curând, Bucovina și locuiră în Moldova; numai Hurmuzachi se întoarse, dintre ei, înapoi și iernase în țară. Între cei ce nu se mișcară deloc din Bucovina era boierul Cârstea, în Costâna, **Bals, în Stupca**, și Logotheti, în Cernăuți”¹⁷⁷⁸.

1849: În 10 august 1849, deputații Petre Ciobanu și Andrei Jaucă semnaseră o petiție, împreună cu alți 40 de țărani fără pământ din Stupca, pe care doreau să o trimită împăratului, după ce Manolache Popovici le luase câte două-trei fâlcii de pământ și aproape tot imașul sătesc, așezând pe partea de imaș care le rămăsese o laie de țișgani, în 40 de bordeie. Țăranilor le mureau vitele de foame, iar boierul le interzisese să mai ia lemne din pădure. Se mai plângeau deputații stupcani că n-au putut obține nimic pentru sat, „ci numai închisori, câte o săptămână, și câte 25 bețe, în mai multe rânduri, au primit de la stăpân, iar

¹⁷⁷⁸ *Transilvania*, Anul IX, Nr. 8, 15 aprilie 1876

deputatul trimis la Cernăuți, cu scrisorile sătești, trecând prin Stroiești, a fost prins de Nicolai Popovici (stăpânul satului), care l-a maltratat, i-a luat scrisorile și l-a trimis iar la Stupca, luându-l, apoi, la temniță, împreună cu alți 46 de țărani”. Pentru aceste greutăți, țăranii din Stupca cereau împăratului să li se facă dreptate și să nu mai fie lăsați pe mâna boierilor români, „care i-au mâncat și i-au muncit ca pe niște robi”.

1866: „Ne luăm, cu multă plăcere, încă și libertatea de a aminti de o faptă mărinimoasă a proprietarilor din Stroiești și Stupca, a domnilor frați Popovici și nepoți, de la sora lui Ionică Costin. Prea nobilii acești domni, în toate iernile, depuneau, în ograda unchiului lor, câte 24-30 de stânjeni de lemne, de ars, care, sub privegherea numitului, se împărțeau între cei săraci din Suceava. „*Quod natura dedit, nemo negare potest*”. De la părinți se moștenește dorul îndurării spre cei săraci și asupriți de nevoi materiale. Încă și acum, cu „Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească întru Împărăția Sa!”, răsună, de pe buzele oamenilor săraci din Suceava, numele prea fericitului proprietar din Stroiești, Manolachi Popovici, iar în Stroiești și în Stupca, cu cea mai mare mulțămire, aud călătorii pe țărani rostind: „Dumnezeu să-i trăiască pe boierii noștri, pentru că-s milostivi către noi!”. Iată care este cauza acestei felicitări. / Domnii frați Popovici, în timpul nevoii celei grele, care, în anul acesta, a asuprit atât de amar țara noastră, au ținut, în curțile lor, mese deschise pentru cei de tot lipsiți. O faptă care este de un sânge cu faptele părintelui lor, Manolachi, și cu cele ale unchiului lor, Ioan cavalier de Costin, care punga sa o numea „coiful mântuirii săracilor”. Dânsul, îmbolnăvin-du-se, în Suceava, și neavând, acolo, cine să se îngri-jească de el,

fiind, toată viața sa, neînsurat și, prin urmare, și fără de copii, se duse, bolnav, la nepoții săi, la Stroiești, pe care îi iubea din tot sufletul, unde, după o boală înde-lungată, răposă, în ziua de 1/13 septembrie 1866, înmor-mântându-se acolo, lângă biserica cea prea frumoasă, care, în anul 1862, cu mare cheltuială a domnilor propri-etari, se înființă și se sfinți. / Fie-i răposatului țărâna ușoară, iar pe cei ce i-a sprijinit el, în viața-și, și mai vătos pe studenții gimnaziali din Suceava, îi chemăm ca nu numai să-l păstreze întru amintire și să urmeze sfa-turilor lui celor binevoitoare, ci, ducându-i, oarecând, calea pe la Stroiești, să-i sărute țărâna mormântului, căci el este în rând cu Gheorghe Lazăr și cu alți români, care au meritat renume etern pentru ostenele lor întru pros-perarea cauzei celei patriotice”¹⁷⁷⁹.

1875: 1875: Debutul poetului Ciprian Porumbescu. Cu vreo câțiva ani în urmă, folosindu-mă de partiturile cântecelor lui Ciprian Porumbescu și de pagini din jurnal, însumasem vreo 37 de poezii, pe care le-am publicat, în ediție bilingvă, drept operă poetică a lui Ciprian Porumbescu. Nici eu nu știam, pe atunci, că Porumbescu își încercase șansa și ca poet, publicând texte premeditate drept poezie, precum „La vioara mea”, poem publicat, în 1875, de „Familia”, drept debut literar al tânărului bucovinean. Reproducând, în fotocopie și în transcripție modernă, pagina debutului poeticesc al muzicianului de la Stupca, știu că am nimerit pe urmele unui „Ciprian Porumbescu, necunoscut” – ca să parafralez o celebră făcătură editorială a zilelor noastre – urme pe care am de gând să pășesc până la capăt. Căci, vorba lui Ciprian, trebuie să punem, din când în când, un pahar cu vin

¹⁷⁷⁹ *Albina*, Anul I, nr. 65, duminică 11/23 septembrie 1866

și pentru el. Cu vin, nu cu trascăuri culturnice contrafăcute: // **La vioara mea** // Când a sorții crudă lovire / Inima-mi sfâșie fără cruțat / Și al meu suflet, plin de zdrobire, / Făr' de speranței e închinat, // Ah, atunci tu, voce zeiască, / Unica limbă a lăuntrului meu, / Tu, iubită, scumpă vioară, / Vii de mă mângâi cu sunetul tău. // Ție suferințele mele, / Ție durerile-mi mărturisesc / Și-n surâsul corzilor tale / Aflu balsamul ce-l caut, ce-l doresc, // Iar când, după-o ceață de jale, / Se-nseninează în inima mea, / Cui să-i spun, atunci, că-s ferice? / Ah, numai ție, consoția mea! // Tu-n dureri îmi ești mângâiere, / Tu-n ferice cu mine petreci; / Fii cu mine și după moarte, / Fii dar cu mine până în veci! // **C. GOLEMBIOVS-CHI**”¹⁷⁸⁰.

1876: 1876: Necrologul mamei lui Ciprian Porumbescu. „În prima săptămână a acestei luni (august 1876), repauză mult stimată și neuitată soție a parohului gr. or. rom. din Stupca, în Bucovina, Emilia Golembiovschi. Nenumăratele binefaceri, amicala ei purtare, plină de blândețe și omenie, nemăsurata bunătate a inimii, pe care le manifesta defuncta, la toată ocaziunea, atât prin sfat, cât și în faptă, prin un de curs de 12 ani, i-au câștigat, în comuna aceasta, o venerațiune și dragoste adâncă, o amintire eternă și au făcut-o drept model de preoteasă, în înțelesul adevărat al cuvântului. Întreaga comună deplânge, cu durere, pierderea acestei femei mărețe din mijlocul nostru. *Fie-i țărâna ușoară și memo-ria eternă!*”¹⁷⁸¹.

1877: „Stihurile acestea, compuse de un **preot de aice, de la noi, din Stupca**, Iraclie Porumbescu, se cântă de școlărașii și școlărițele școlilor sătești în biserici, și

¹⁷⁸⁰ *Familia*, Anul XI, 1875, nr. 14 din 6/18 aprilie, p. 158

¹⁷⁸¹ *Albina*, august 1876

anume între mânecate (utrenia) și între Sfânta Liturghie, și, cum vede, plac la popor: Când în zi de sărbătoare / Rugii clopote răsună, / Buni creștini, cu mic, cu mare, / La Biserică se-adună / La-nchinare dimpreună, // Căci prin rugi împreunate / Ce-n biserici le-nnălțăm, / Când noi, frate lângă frate, / Sfânta „Slujbă” ascultăm, / Mult, o, mult ne ajutăm! // Vezi mieluții-n timp de vară / La izvoare cum grăbesc, / Ei a setei fiebințeală / A și-o răcori doresc / Apoi vesel dănțuiesc. // Astfel omul în viață / Duce sete, duce dor / De-ntărire, de dulceață, / De-un ceresc și sfânt izvor / Sufletul răcoritor. // Ruga e care-ntărește, / Ruga-i râu desfătător / Ce-n biserici izvorăște / Dulce și răcoritor / Către ceruri ducător”¹⁷⁸².

1878: Din 1878, funcționa la Stupca o școală cu 6 clase¹⁷⁸³.

1883: „Înmormântarea profesorului de muzică Ciprian Porumbescu. În 25 mai (6 iunie) a. c., repauză, la Stupca, în Bucovina, în casa părintească, Ciprian Porumbescu, absolvent auditor de teologie și filosofie, în etate de 29 de ani. / Răposatul fu născut în Șipot, în 2/14 octombrie 1854. Gimnaziul îl termină la Suceava, iar teologia, în Cernăuți, fiind, totodată, și alumn al Seminarului arhidiecezan. În decursul studiilor teologice și după terminarea lor, răposatul (ca cunoscător de artă muzicală, care din frageda sa copilărie o cultiva cu predilecție, și anume pe vioară și clavier) se ocupa și cu cântarea corală, atât bisericească, cât și lumească, parte ca cântăreț și parte ca componist al mai multor piese liturgice și funebreale. În

¹⁷⁸² *Predicatorul săteanului român*, Cursul III, Nr. 5, Anul 1877, pp. 167, 168

¹⁷⁸³ SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1843 p. 50, 1876 p. 53, 1907 p. 159, 100

cele lumești, compuse răpoatul mai multe cântece românești, atât în text, cât și în melodie, numite „studentești”, care și apărură, mai pe urmă, la Viena, într-o cârtică. / După finirea teologiei, nutriend răposatul intensiv dor de a se perfecționa în arta muzicală, se decise a studia filosofia și a face cursul muzical la Conservatorul din Viena, spre a putea deveni, cândva, profesor gimnazial de muzică. / Primul an al cursului filosofic (neiertând mijloacele materiale ale părintelui său, să-l trimită la Viena) îl făcu la Universitatea din Cernăuți, iar ultimii doi ani, la Viena, în care timp studia și la Conservatorul de acolo, „învățământul de armonie”, „de compoziție” și „contrapunctul”, cu succes excelent. / În timpul acesta, arată răposatul continuă progresare și dezvoltare în arta muzicală, și anume ca componist al mai multor opuri, publicate și interpretate, cu multă laudă, de cei competenți, dintre care opuri se execută unul (valsul „Camelii”) chiar și de renumitul artist Ed. Strauss, cu capela sa, la balul românesc din Viena, în anul 1880. / Îi mai rămase răposatului a se perfecționa încă în arta muzicii superioare, special bisericească. / Spre acest scop, Î. P. S. părintele Mitropolit al Bucovinei îi mijloci, pentru un an, un stipendiu din Fondul religios gr. or. al Bucovinei, pe care răposatul îl și întrebuință, spre a petrece acel an în Viena și, parte, a lua lecții speciale de la artistul și organistul de Curte, dl Krenn, parte, a participa la toate executările (concertele – n. n.) mai principale bisericești de acolo, ce-și împlini, cu succes de tot lăudat, exprimat într-un testimoniu (certificat – n. n.) de la numitul organist. / Numele răposatului ca componist cu talent și zel era, în public, bine cunoscut. Ziarele românești îl amintiră, în mai multe rânduri, cu laudă. Deci primi îndemnarea să se pună

în competiția pentru postul de învățător de muzică, la școlile centrale române din Brașov și pentru postul de director (dirijor – n. n.) al corului de la biserica Sf. Nicolai de acolo, care posturi le și ocupă, în toamna anului 1880. / În Brașov, manifestă răposatul, în ambele sale pozițiuni, zelul și capacitatea cea mai mare, recunoscute de toți cu laudă deosebită. În cele bisericești, organizează el un cor de 20 de studenți gimnaziali (liceeni – n. n.) și 12 damicele, pe care răposatul îi instrui în cântările liturgice, cele mai multe de dânsul compuse, și așa execută cântarea corală, la numita biserică, cu cel mai frumos succes și spre cea mai deplină mulțumire a creștinilor ortodocși orientali de acolo. În cele lumești, compuse răposatul opereta „Crai nou”, reprezentată, în Brașov, de trei ori, prin diletanți, cu succesul cel mai aplaudat chiar și de publicul străin, mai multe cântări și opuri, atât solistice, cât și orchestrale, toate executate în Brașov, parte într-un concert public, dirijat de răposatul, și parte de capela orășenească de acolo, la multe ocazii publice, apoi lăudate în ziarele române și germane. / Aceste lucrări multe, grele, continue îl prea obosiră pe răposatul și-i atraseră o boală de piept, care, în toamna anului trecut (1882 – n. n.), progresase într-atâta, încât medicii îl sfătuiră să meargă, peste iarnă, la Italia, ceea ce și făcu. / În Italia, și anume în Nervi, mai la vale de Genova, petrecu răposatul, din decembrie, până în martie. Însă, spre nefericire, iarna aceasta (iar mai cu seamă lunile Faur, Marte și April) fu, și în Italia, excepțional de rece și furtunoasă, și el nu simți oareșcare folos pentru sănătatea sa. Făcu, însă, numai o călătorie până la Roma, unde petrecu zece zile, și veni, apoi, acasă, la părintele său, cu scopul de a călători, în vară, la Gleichenberg; pătimi, însă, tot mai greu, 12 săptămâni,

până ce, în urmă, nemiloasa moarte îi curmă viața. / Iată cum se exprima „Gazeta Transilvaniei”, nr. 63 din 1/13 iunie 1883 (număr de gazetă deja pierdut – n. n.), asupra răposatului:

„Cu adâncă întristare, venim a înregistra pierderea unuia dintre cei mai zeloși și mai talentați dintre puținii noștri cultivatori ai artei muzicale, în genere, și ai muzicii naționale românești, îndeosebi. Miercurea trecută, în 25 mai vechi, a răposat, în comuna Stupca, din Bucovina, tânărul Ciprian G. Porumbescu, profesor de muzică la școlile centrale române de aici, din Brașov, și director al corului la biserica Sf. Nicolai. Mult regretatul răposat a suferit de o cumplită boală de piept, agravată din ce în ce mai tare, prin neobosita și poate prea încordata sa activitate. În zadar a consultat pe cei mai experți dintre medicii brașoveni, în zadar a petrecut iarna trecută în Italia... neîndurata moarte tot l-a răpit din brațele familiei sale, din brațele amicilor săi, din mijlocul neamului românesc, căruia i-a făcut, i-ar fi putut face, de aici, înainte, însemnate servicii pe terenul artelor frumoase. Foaia noastră a vorbit, în mai multe rânduri, despre lucrările răposatului Porumbescu, accentuând talentul, zelul și diligența tânărului compozitor”.

1883: „Înmormântarea răposatului urmă în 27 mai vechi, în Stupca, funcționând protopresviterul Humorului, dl de Andruhovici, cu parohii I. Procopeanu, din Capu Câmpului, și C. Tușinschi, din Bucșoaia, acompaniat de corul Seminarului din Cernăuți, transmi-țând gremiul acestui institut și o cunună de doliu fostului și neuitatului său coleg. / În biserică, cuvântă parohul I. Procopeanu, iar la mormânt, protopresviterul Andrucho-vici, după care vorbiră și doi academici, A. Procopovici și G. Popovici

(poetul T. Robeanu, președintele, de atunci, al „Junimii” – n. n.), în numele Societății academice „Junimea” din Cernăuți, care societate trimise și o cunună de doliu emeritului său membru Porumbescu. Atari cunu-ne trimiseră și damicelele corului bisericesc din Brașov, și Societatea „România Jună” din Viena, dimpreună cu scrisori de condoleanță foarte onorante pentru memoria răposatului. / La înmormântare fu de față nu numai întreaga comună Stupca, cu mic, cu mare, ci mare mulțime și din comunele vecine, Ilișești, Drăgoiești și Corlata. / Era un moment în care toți erau pătruși de cea mai adâncă jale, când corul Seminarului, însuși mișcat, execută, la mormânt, cântarea „Adusu-mi-am aminte”, propria compoziție muzicală a celui ce, acum, era în pământ. În timpul acestei cântări, mai că nu vedeai față fără lacrimi, iar cei mai de aproape ai bietului Ciprian erau învinși de durere. Facă prea bunul Dumnezeu ca, în curând, să se aline această durere a familiei și, îndeosebi, a părintelui duios, lovit, în mai multe rânduri, de întâm-plări ca aceasta, rourându-i în inimă balsamul mângâierii și întărindu-l cu brațul său înalt, ca să-și poată împlini chemarea nu numai ca preot, dar și ca părinte de familie, față cu care, fiind vădov de mai mulți ani, are de înde-plinit datorii duble”¹⁷⁸⁴.

1903: Banca populară raiffeisiană din Stupca a fost înființată în 6 februarie 1903, sub președinția lui Ilie Moroșan și sub vicedirecțiunea lui Nicolai Toader Căilean. Cabinetul de lectură „Progresul” din Stupca funcționa, din 1896, în casa lui Vasile Brătean, cu 57 membri, 45 cărți, un abonament la gazetă și o avere de 28 florini și 60

¹⁷⁸⁴ *Amicul Familiei*, Anul VII, Nr. 16, 1/13 septembrie 1883, pp. 140, 141

creștari. Această primă bibliotecă comunală din Stupca era condusă de boierul Dimitrie cavaler de Costin, de Onufrei Mironovici și de Nicu Donisă.

În 1908, conform Dicționarului lui Grigorovitză: „**Stupca**, comună rurală, districtul Gurahumora, așezată pe pârâul cu același nume, între comunele Ilișești, la nord, și Drăgoești, la sud. Suprafața: 12,38 kmp; populația: 2.216 locuitori români, de religie gr. or. Printr-un drum districtual este legată cu Ilișești și cu drumul principal Suceava-Gurahumora, ce trece pe acolo; iar prin șosele comunale, cu comune vecine și cu celălalt drum districtual Suceava-Gurahumora. Are o școală populară, cu 2 clase (deci, 60 școlari – n. n.) și o biserică parohială, cu hramul „Profetul Ilie”, zidită în locul celei făcute de boierul Vasile Balș, Ban, la 1766. La 1776, era stăpânită de Maria Balș. După tradițiune, localitatea Stupca făcea parte din teritoriul așa numit Boul, după care s-au numit o mulțime de târle, de exemplu: Fața Boului și altele. Într-una din aceste târle, pare că ar fi existat un castel, în locul de unde s-au dezgropat, între 1884-1887, cărămizi, având în relief oameni înarmați, cavaleri ș. a. La localitatea numită „La Văduț” s-au găsit rămășițe de ziduri, oseminte omenești, lespezi și altele, ceea ce denotă că aci a fost un cimitir. După legendă, boierul Boul, posesorul acestei localități, ar fi dăruit-o mănăstirii Secul, aflătoare azi în România și că monahii de acolo ar fi avut aci o stupină, de unde și numele de Stupca. Înainte de ocupațiunea austriacă, se așezase aci o colonie de lipoveni, care au emigrat în urmă. Populația, formată din locuitori originari și din coloniști transilvăneni, se ocupă cu agricultura și cu creșterea vitelor. Comuna posedă 1.541 hectare pământ arabil, 129 hectare fânațuri, 30 hectare grădini, 359 hectare imașuri,

689 hectare păduri, 2 hectare heleșteie. Se găsesc 62 cai, 697 vite cornute, 1.068 oi, 644 porci și 62 stupi. **Stupca, moșie**, cu administrație specială, districtul Gurahumora. Suprafața: 15,84 kmp; populația; 106 locuitori germani, români și izraeliți; religii rom. cat. și ev. pentru germani, gr. or. pentru români și pentru puținii ruteni. Se compune: din moșia Stupca propriu-zisă, cu târla Ciumbreana, având 3 case și 26 locuitori; din fermele Ciocan și La Mașina; din târlele Dealul Morii și Opcina. Forma odată un singur sat și moșie cu comuna rurală de azi Stupca. **Stupca, afluent** al pârâului Hranița, răsare mai sus de comuna Stupca și, împreunându-se, lângă comuna Ioseffalva (Tolova), districtul Gurahumora, cu pârâiașul Ciunciurile, se varsă în pârâul Hranița, pe teritoriul României”¹⁷⁸⁵. „**Ciocanul**, fermă, pendinde de moșia Stupca, are 2 case și 9 locuitori”¹⁷⁸⁶. „**Dealul Morii**, târlă, pendinte de moșia Stupca, are o moară și 2 case, cu 11 locuitori”¹⁷⁸⁷. „**La Mașina**, fermă, pendinte de moșia Stupca, are 2 case și 36 locuitori”¹⁷⁸⁸. „**Obcina**, târlă, pendinte de moșia Stupca, are 3 case și 24 locuitori”¹⁷⁸⁹.

1908: Adunând „cântece populare românești din Bucovina”, care aveau să vadă lumina tiparului sub sem-

¹⁷⁸⁵ Grigorovitz, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, pp. 208, 209

¹⁷⁸⁶ Grigorovitz, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, p. 63

¹⁷⁸⁷ Grigorovitz, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, p. 83

¹⁷⁸⁸ Grigorovitz, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, p. 127

¹⁷⁸⁹ Grigorovitz, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, p. 153

nătura nemeritată a lui Mattias Friedwagner¹⁷⁹⁰, în 1940, Alexandru VOEVIDCA a cules folclor și de la stupcanii Onofrei CĂILEAN (învățător, 31 ani în 1908), Zenovia BOTUȘAN (18 ani în 1908), Ileana BACIU (18 ani în 1908), Maria COTRUȚ (18 ani în 1908) și Tanasi SĂRMANU (18 ani în 1908).

1908: „Adânc mișcată de mărețele manifestări făcute memoriei iubitului meu frate Ciprian Porumbescu, cu ocazia comemorării a 25 ani a morții sale, viu a aduce mulțumiri pe calea cea mai întinsă societăților corale, care, într-o unire, au contribuit și au aranjat comemorarea în diferite locuri. Mulțumesc în special Societății „Cipri-an Porumbescu” din Suceava, sub al cărei patronaj s-a restaurat mormântul și care cu toții s-au transportat la Stupca, spre a asista la parastas. Mulțumesc asemenea „Reuniunii de cântări” din Lugoj și Societății „Carmen” din București, care au fost primii inițiatori ai acestei serbări. / Mărioara L. Rațiu n. Porumbescu”¹⁷⁹¹.

1914-1918: Jertfa de sânge pentru Bucovina a fost făcută de „Rezervistul **Ifemie Chifan**, Stupca, Regimentul 22, rănit; Infanteristul **Ion Pușcaș**, Stupca, Regimentul 22, rănit”¹⁷⁹²; „Glotașul **Dumitru Oltean**, Stupca, Regimentul 22, rănit”¹⁷⁹³; „Infanteristul **Alexandru Cotruță**, Stupca, Regimentul 22, rănit”¹⁷⁹⁴; „Infanteristul **Dumitru Crescuțean**, Stupca, Regimentul 22, rănit”¹⁷⁹⁵.

¹⁷⁹⁰ MATTHIAS FRIEDWAGNER, *Rumanische Volkslieder aus der Bukowina*, Konrad Tritsch Verlag Wurzburg, 1940

¹⁷⁹¹ *Tribuna*, Nr. 121, Anul XII, 1/14 iunie 1908, p. 5

¹⁷⁹² *Viața Nouă*, IV, nr. 157 – Supliment, din 8 iulie n. 1915

¹⁷⁹³ *Viața Nouă*, IV, nr. 174 din 7 februarie n. 1916, p. 2

¹⁷⁹⁴ *Viața Nouă*, IV, nr. 175 din 5 martie n. 1916, p. 4

¹⁷⁹⁵ *Viața Nouă*, IV, nr. 182, 4 iunie n. 1916, p. 8

1916-1918: În lista cu nume de jertfitori conștiinți pentru temelia României Mari se află și următorii români din Stupca: **Constantin Baci**, născut în anul 1882, în comuna **Stupca** (Bucovina) și **Gheorghe Savu**, născut în anul 1893, în comuna **Stupca** (Bucovina), cărora Ferdinand I le-a acordat „calitatea de cetățeni români, care se află sub drapel în armata română” cu decretul regal No. 3.239 din 21 Decembrie 1916.

1920: „Decizie de expropriere No. 1638/21. Decizia plenului comisiei agrare centrale, cu care s-a decis exproprierea moșiei **Stupca**, în suprafață de 481 ha 54 a 47 mp, proprietatea doamnelor Ema Krismanici și Magdalena Niculița Popovici, în folosul „Fondului de pământ bucovinean”, a devenit definitivă”¹⁷⁹⁶.

1921: „Potrivit dispozițiilor art. 12 și 23 din regulamentul pentru Congresul bisericesc ortodox român al Arhiepiscopiei Bucovinei, convocat, prin înaltul Decret Regal Nr. 2513 din 17 Iunie 1921, pe ziua de 3 Octombrie, la Cernăuți, se publică următoarea listă a patronilor bisericești particulari, de lege drept credin-cioasă răsăriteană, îndreptățiți la alegerea de 6 reprezentanți pentru acest Congres: **Popovici Alecu cav. de**, erezii (**Magda de Niculița**, Costâna), Stupca”¹⁷⁹⁷.

1923: În 24 mai / 6 iunie 1923, Ciprian Porumbescu a fost comemorat la Stupca, „la două morminte”, cum spunea Leca Morariu, unul fiind cel al uitării și ignorării operei lui.

¹⁷⁹⁶ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 16, Cernăuți, 21 iulie nou 1921, pp. 69, 70

¹⁷⁹⁷ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 16, Cernăuți 21 iulie nou 1921, pp. 64-66

1941: „Tablou de condamnații care au beneficiat de suspendarea executării pedepselor, conform decretului-lege Nr. 1.132/941, Monitorul Oficial Nr. 94 din 1941¹⁷⁹⁸

– **Tribunalul Suceava** (Penitenciarul Suceava): **Brăteanu Nicolae**, conducător silvic, cu ultimul domiciliu la **Vama**, Câmpulung, născut în comuna **Stupca**, jud. Suceava, condamnat de Trib. Mil. C. IV Arm., pentru rebeliune, la 2 ani închisoare corecțională, un an interdicție, conform art. 258, 259, c. p., comb. I. D. 856/938”.

1941: „Se publică mai jos lista Nr. 9¹⁷⁹⁹, de gradele inferioare (trupă), morți pentru patrie în actualul război, începând de la 22 iunie 1941, ora 24: Clopotaru Petre, soldat, ctg. 1931, cu ultimul domiciliu cunoscut în com. Stupca, jud. Suceava, mort la 17 iulie 1941”.

1943: „Se numesc cu titlul definitiv, pe ziua de 1 septembrie 1943¹⁸⁰⁰, următorii învățători și învățătoare: Ciurușniuc Aspazia, comuna **Stupca**, jud. Suceava, media 7,72”.

1944: Prin ordinul „Nr. 63.175 din 20 martie 1944, se înaintează la gradul II în învățământul primar, pe ziua de 1 septembrie 1943, următorii învățători și învățătoare, care au reușit la examenele de înaintare la gradul II, din sesiunea August 1943, la Centrul Cernăuți, cu notele arătate în dreptul fiecăruia¹⁸⁰¹: **Ciurușniuc Constantin**, comuna **Stupca**, media 8,87”.

¹⁷⁹⁸ *Monitorul Oficial*, Nr. 122, 26 mai 1941, pp. 2856-2860

¹⁷⁹⁹ *Monitorul Oficial*, Nr. 202, 27 august 1941, pp. 5043 și următoarele

¹⁸⁰⁰ *Monitorul Oficial*, Nr. 71, 24 martie 1944, pp. 2549-2552

¹⁸⁰¹ *Monitorul Oficial*, Nr. 72, 25 martie 1944, pp. 2612 și urm.

1945: „Prin Ordinul Nr. 319.634 din 15 Noemvrie 1945¹⁸⁰², se fixează, pe data de 1 noemvrie 1945, următorii învățători la școalele aratate în dreptul fiecăruia: **Botnărescu Stela**, la **Stupca**, postul 10; **Oniga Gheorghe**, la **Stupca**, postul 11, părinte bătrân”.

1947: „**Constituiți de societăți cooperative**¹⁸⁰³: Banca populară „Unirea”, comuna Stupca, jud. Suceava”.

1947: Transferuri și stabiliri pe posturi în învățământ: „**Părau Gheorghe**, de la Brașca, la Stupca; **Popescu Octavian**, de la Stupca, la Drăgoești; **Buțincu Gheorghe**, de la Stupca, la Lisaura; **Creoleanu Teofil**, de la Soloneț-Maidan, la Stupca; **Lazanu Nicolae**, de la Stupca, la Soloneț-Maidan; **Bartoș Ilie**, de la Zaharești, la Stupca”¹⁸⁰⁴. „**Nahaiciuc Claudia**, de la Stupca, la Bula, Suceava, post IV, vechime în grad; **Civrușniuc Aspazia**, de la Stupca, la Drăgoești Centru, post VI, soț învățător; **Bartoș Aurelia**, de la Solonețul Nou, la Stupca, post II, soț învățător”¹⁸⁰⁵.

La Stupca, satul de suflet și de spirit al lui Iraclie și al lui Ciprian Porumbescu, s-au născut sculptorii Gheorghe BILAN (10 martie 1883) și Dumitru CĂILEA-NU (10 iunie 1930), poetul martir al spiritualității româ-nești în Bucovina Dumitru ONIGA (14 august 1925) și interpretul de folclor Călin BRĂTEANU și basistul rock Alex TIPA.

SUCEAVA

¹⁸⁰² *Monitorul Oficial*, Nr. 277, 3 decembrie 1945, p. 10553

¹⁸⁰³ *Monitorul Oficial*, Nr. 268, 19 noiembrie 1947, p. 10261

¹⁸⁰⁴ *Monitorul Oficial*, Nr. 135, 17 iunie 1947, p. 4911

¹⁸⁰⁵ *Monitorul Oficial*, Nr. 135, 17 iulie 1947, p. 4912

(Bucovina).

În **10 februarie 1388**, „luni, în prima săptămână a postului”, Petru Mușat, domnul Moldovei, îi scria lui Vladislav, „rege al Poloniei, stăpânitor al Lituaniei și al Rusiei și domn al mai multor țări”, ca să-i dea de știre că i-a trimis un împrumut de 3.000 de ruble de argint, și nu de 4.000, cum conveniseră anterior și cum se menționa în zăpisiul aflat în posesia lui Petru Mușat, zăpis pe care voievodul moldav se obliga să-l returneze, atunci când avea să primească altul nou și în care să fie menționată valoarea reală a împrumutului. / „Și s-a scris cartea în Cetatea Sucevei, luni, în prima săptămână a postului, sub pecetea noastră, în anul nașterii Domnului 1000 și 388”. / Scrisoarea aceasta, exhaustiv comentată de istoriografia românească, reprezintă prima atestare documentară a Cetății Sucevei, ridicată, de același Petru Mușat, între anii 1374-1391.

1388: Târgul Sucevei a fost atestat documentar în 18 august 1388, un document al cancelariei domnești fiind scris și semnat în târgul Sucevei, de Petru Mușat, cel care a ctitorit și cele două cetăți din vecinătatea târgului, Suceava și Zamca, și Curtea Domnească din centrul târgului, și biserica Mirăuți, toate acestea făcându-se în timpul domniei lui, deci între anii 1374-1391. O tradiție bucovineană, înveșnicită de Simion Florea Marian, pune pe seama unor păstori construirea bisericii de lemn Mirăuți și statornicirea, în jurul ei, a unei vetre de păstori, pe locul bisericii existând, cică, din vremea vremurilor, un stejar uriaș, în scorbura căruia locuia un sihastru. Același sihastru este menționat și într-o altă tradiție, culeasă de Dimitrie Dan, dar localizat la Șcheia, calea râului Suceava

adăpostind, în vechime, un lac uriaș, cu o insulă în mijloc, pe care ar fi locuit Zâna Iazului. Pe fond mitic, dar preluat mistic, lacul acela s-ar fi scufundat, ceea ce pare să conțină și o oarecare doză de adevăr, din moment ce, sub jumătate din actualul oraș Suceava, încă se mai află un lac subteran. Biserica Mirăuților avea să fie reclădită, din piatră, de Ștefan cel Mare, între anii 1481-1491, formula arhitectonică actuală datorându-se lui Karl Adolf Romstorfer, arhitectul vienez care, pregătind comemorarea lui Ștefan cel Mare, în 1904, a izbutit, într-un deceniu de muncă, să reconstruiască multe dintre bisericile Bucovinei, inclusiv cea a mănăstirii Putna, și să scoată din pământ, din gunoaie și din uitare ruinele Cetății Suceava.

1390: În 17 martie 1390, în orașul Suceava, s-au întâlnit solii Domnului Țării Românești, Mircea cel Bătrân, și cei ai Regelui Poloniei, Vladislav II Jagiello, pentru a conveni și semna primul tratat politic și militar dintre cele două țări. Din Valahia sosiseră Roman Herițchi și Radlus Gadchi, „din însărcinarea și porunca osebită a preavestitului principe, Domnul Mircea, Voie-vodul Țării Românești”, iar din Polonia veniseră Gher-vasie de Dalewicz și Benko de Zabokruc, ambii cu „poruncă deplină și însărcinare osebită ca (soli) ai prea-luminatului principe, Domnul Vladislav, vestitul Rege al Poloniei”. Negocierile au fost încununate cu succes, în tratat menționându-se: „Ne-am întâlnit cu rodnic spor, în orașul Suceava, din părțile Moldovei, spre a cădea de acord asupra înțelegerii și legământului de nestrămutată prietenie între amintiții noștri stăpâni”. / Există în documentul menționat și câteva realități pe care noi, românii, în patriotismul nostru nobil și veșnic efervescent, trebuie să le ignorăm; și mă refer, în primul rând, la statutul de

domeniu feudal vasal pe care îl avea Moldova lui Petru Mușat, ca și Moldova de mai târziu, închinată, funcție de conjunctură, dar din ce în ce mai păgubos, ba polonilor, ba turcilor, iar uneori și ungurilor, care, încă din vremea întâiului Descălecat, au poftit, la concurență cu polonii, ceea ce nu le aparținea. / Este de presupus că noua ctitorie a lui Petru Mușat a înlocuit o mai veche întăritură de lemn și pământ, care servea „ca loc de retragere și apărare pentru vremuri de restriște... pe obiceiul timpului”, dar „această presupusă întăritură, ca întocmire și valoare strategică, trebuie să fi însemnat însă prea puțin. Căci nici o mărturie n-o afirmă și nici săpăturile n-au scos la iveală zidării mai vechi decât ale cetății actuale, care, sub raport istoric și constructiv, nu poate fi anterioară epocii când Suceava a devenit capitală a Moldovei” (Al. Lăpedatu). Ce-i drept, nici nu a căutat nimeni.

1395: Cetatea lui Petru Mușat ar fi rezistat, conform cronicarului regelui Sigismund al Ungariei, unui asediu, în 1395, când oștile maghiare și-ar fi „pus castrele lângă reședința voievodului Ștefan” I Mușat. Piatra de mormânt a primului voievod Ștefan din istoria Moldovei, pusă de Ștefan cel Mare, glorifică, însă, victoria de la Hindău (Ghindăuani) a strămoșului său, iar victoria asta, soldată cu zdrobirea și alungarea oștilor dușmane prin ținutul Neamțului pare să anuleze afirmația cronicarului maghiar, deși e posibil ca Sigismund să fi ajuns la Suceava și, neputând cuceri cetatea, să se fi retras și să fi fost înfrânt pe drumul întoarcerii.

1395: Biserica Sfântului Dumitru, ctitorită, ca și biserica din Ițcani, și închinată, împreună cu aceasta patriarhului Constantinopolului, Antonie al IV-lea, în 1395, de Iațco, fratele lui Herman și fiul lui Iațco din

Voitin (cel din legenda lui Dragoș Vodă, care avea mănăstire și casă la Voitinul), a fost reconstruită, din piatră, după anul 1497, de Ștefan cel Mare, care sărbătorea și în acest fel victoria de la Codrul Cosminului, o a doua construcție fiind săvârșită de Petru Rareș, între anii 1534-1535, turnul clopotniței, înalt de 40 metri și celebru de-a lungul vremurilor, fiind construit de Alexandru Lăpușneanul, în 1561.

1401: „În 1401, o catedră de drept exista la Suceava (! – n. n.) și, de asemenea, câte o școală grecească, latină și pentru multele limbi care se vorbeau atunci. Cotwar (?) avea, atunci, o mare bibliotecă. Românii au fost unul dintre primele popoare care au folosit științele pe calea civilizației. Un mare număr de moldo-valahi i-au ajutat mult pe ruși să se civilizeze. Petru I a avut el însuși, ca învățător, un savant moldovean, numit Nicolas Kirmel. Înainte de a da legile în țara lui, țarul a cerut o copie a Codului de legi care se practicau în Moldova (dreptul valah – n. n.), din care a făcut numeroase împrumuturi. Reglementările pe care le-a extras fură numite înțelepte și creștinești de către ruși, și sunt încă în uz. A fost, de asemenea, prințul Dimitrie Cantemir, consilier intim al lui Petru I și președintele Academiei de Științe din Saint-Petersbourg. În sfârșit, mănăstirile din provinciile dunărene au cultivat, cu zel, scrierile și științele, cu toate că țara era îndurerată de dese năvăliri barbare și, timp de mai multe veacuri, au adunat opere prețioase ale antichității”¹⁸⁰⁶.

1449: Primul cartier al Târgului Sucevei, „mahalaua Sucevii”, a fost atestat documentar în 5 iunie

¹⁸⁰⁶ BÉRAUD-REGNY, *Le Constitutionnelle*, nr. 221, 9 august 1854, p. 3

1449, șoltuzii târgului fiind un sas, „Nichil voitul”, și un armean, „Serkiz, voitul armean”. Prima stradă suceveană, „Ulița Rusească”, a fost menționată într-o inscripție, dată în 30 ianuarie 1481, o a doua stradă, Ulița Nouă, urmând să fie menționată abia în 21 martie 1528, iar o a treia, Ulița Armenească, în 16 mai 1623.

1476: Ștefan cel Mare a extins și întărit Cetatea Sucevei, care, sub domnia lui, avea să se dovedească inexpugnabilă, și încă în două rânduri: în 1476, împotriva turcilor, și în 1479, împotriva polonilor. Vistierul sultanului, Giovanni Maria Angiolello, descria, în 1476, probabil că pentru prima dată în memorialistica europeană, târgul și Cetatea Sucevei: / „Parte din ea (oastea turcească) a plecat spre Suceava, pe care am găsit-o goală, deoarece locuitorii fugiseră și lucrurile lor parte fuseseră luate cu ei, iar altele fuseseră ascunse în pământ... / Orașul Sucea-va era înconjurat cu șanțuri și palisade. Casele și bisericile erau de lemn și acoperite cu șindrilă. Numai castelul Sucevei era clădit din piatră și tencuială, pe o coastă în afara orașului. Acesta rezista și era bine înzestrat”.

1502: „Ștefan, eroul cel mare și sfânt al românilor, nu avea doctori, până la 1475. Și, cu toate acestea, la asediul Chilieii, la 1462, Ștefan căpătase o rană adâncă la încheietura piciorului, care încheietură nu știu. Documentele venețiene, citite de un om de știință, îi vor spune poate care din încheieturi fusese rănită. Se făcuse o fis-tulă, pe care Ștefan o răbda, ajutându-se cu faimoasa lui icoană de minuni făcătoare, cu icoana Sfântului Gheor-ghe, pe care, mai târziu, o dăruie bisericii Zografos din muntele Athos. Se vede, însă, că, la 1475, durerile deve-niseră atât de groaznice, încât sănătatea de fier a marelui Domn fu zdruncinată. Se hotărî să ceară Senatului Vene-ției un

medic, care îi fu trimis. Cum îl cheamă, ce i-a făcut, nu știm. / Un alt document, din 1502, ne vorbește de un nou doctor la curtea lui Ștefan, anume Mateo Muriano, care este de mai înainte decât 1502 la Suceava. Rana mergea înrăindu-se; vârsta și sănătatea Domnului nu puteau să mai reziste. La 9 decembrie 1502 (amănuntul e interesant), Ștefan, după îndemnul doctorului Muriano, trimite la Veneția pe Demetriu Purceviu, să-i cumpere doctorii. De farmacii, în țară, nici pomeneală. / Doctorul pregătea singur doctoriile și, acum lipsindu-i ingredien-tele trebuincioase, trimitea la Veneția. Până să se întoarcă trimisul, Muriano moare la Suceava, iar Ștefan se îndreaptă, iarăși, cu stăruitoare rugăciune la Senatul Veneției, ca să-i trimită doctor bun, pe care, zicea el, îl va plăti bine. / Plata ce se lega Ștefan a o da doctorului era de 500 de galbeni pe an. Fără îndoială că, pe lângă această sumă însemnată foarte pe timpurile acelea, doctorul Domnului avea să mai câștige cine știe cât încă. Lucrul acesta era cunoscut la Veneția și, îndată ce Senatul porunci să se vestească dorința și oferta Domnului Moldovei, doctori mulți se prezentară: Giorgio di Piemonte, Girolamo da Cesena și Alessandro Veronese. Alegerea Senatului se opri asupra lui Girolamo da Cesena, care și plecă la Suceava. / Boala Domnului, rana, starea generală, totul în fine părea a fi de o gravitate excepțională, încât doctorul nu voi să ia singur asupra-și răspunderea urmărilor, mai cu seamă când se uita în juru-i și vedea pe fiul Domnului, pe Bogdan cel groaznic la mânie, precum și pe acei soți de lupte și victorii ai lui Ștefan, pe uriașii de la Rahova și Valea Albă, care, încărunțiți ca și marele Domn pe căm-purile de bătaie, stăteau acum mânăniți împrejurul bolnavului și sorbeau din ochi pe doctor, năzuind să ghicească, pe fruntea lui, dacă

Ștefan avea să mai scape ori nu. Măreț cadru pentru pictorii noștri care nu fac nu-mai portrete! / Girolamo da Cesena se înfricoșă și ceru consult... ca și azi. Era pe vară, în 1504. Se mai chemă, deci, Leonardo Massari, doctor vestit de la Buda, și un doctor evreu, de la Curtea Hanului tătăresc. Se consultară și hotărâră să ardă rana, care se lățise și, probabil, începuse să gangreneze. Nu garantau nimic. Bogdan primi. Doctorii arseră cu fier roșu. Era la sfârșitul lui iunie 1504; la 2 iulie, Ștefan muri. Spaima doctorilor fu, la început, mare. Bogdan însă recunoscă că nu puteau face altminteri și lăsă pe cei doi aduși să plece. Pe Girolamo da Cesena voia să-l rețină pentru curtea lui. Se vede însă că Bogdan, dându-și, în dese rânduri, drum slobod mâniei lui celei viforoase, italianul o sfeclă și ceru să plece cu orice preț. Prin stăruințele Regelui Ungariei, la care Cesena apelase, Domnul Moldovei îi dete drumul. Italianul plecă fără să se mai uite îndărăt. / Curtea rămase iarăși fără doctor. Lucrul acesta se știa în Polonia și de aceea, când Bogdan trimise, după 1504, ne spun documentele slavone ale Academiei Române, pe Tăut logofătul, deșteptul și șagalnicul diplomat al Moldovei, împreună cu Isac cămărașul și Ivanciu logofătul, la Alexandru, Regele Poloniei, ca să ceară pe sora acestuia, Elisaveta, de soție, Regele ceru, și trimișii Moldovei primiră, ca principesa să aducă la Suceava pe doctorii săi, pe care Bogdan se îndatora a-i plăti și întreține”¹⁸⁰⁷.

1514: A doua biserică de mir a Sucevei, care să adăpostească moaștele Sfântului Ioan cel Nou, aduse la Suceava, în 29 iunie 1402, de Alexandru cel Bun și adăpostite, inițial în biserica Mirăuților, a fost începută, în

¹⁸⁰⁷ Ionescu-Gion, G., I., *Doftoricescul meșteșug în trecutul țărilor române*, București, 1892, pp. 16-21

1514, de Bogdan cel Orb, fiul său, Ștefăniță Vodă, fiind cel care va termina, în 1522, construcția bisericii Sfântului Gheorghe a mănăstirii Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava. Portretele celor doi ctitori încă se mai pot zări, în ciuda patinei cenușii a vremurilor și a nepăsării, pe un perete din apropierea sfintelor moaște. Bogdan cel Orb, care se mai numea și Vlad, se născuse în vara anului 1475, când l-a avut drept naș pe Vlad Țepeș.

1538: În 20 septembrie 1538, când sultanul Soliman Magnificul venise, în fruntea unei oștiri de două sute de mii de oameni, să spulbere pâlcurile de luptători ai lui Petru Rareș, „prea frumoasa cetate a Sucevei se supuse Turcilor și o batjocoriră ca pe roaba cea din urmă și ca pe o curvă de pe drumuri” (Macarie). De atunci, din septembrie 1538, 300 de ieniceri au rămas în garnizoana cetății ca să apere domni slabi, precum Ștefan Lăcustă, Alexandru Cornea, Petru Rareș (în a doua domnie a fost un domnitor slab) și fiii săi, Alexandru Lăpușneanu, Ștefan Tomșa sau Despot Vodă. În vremea acestui aventurier albanez, Cetatea Sucevei a suferit un lung și sângeros asediu, care a început în august 1563 și s-a sfârșit abia atunci Despot a fost dus în fața lui Ștefan Tomșa, pe tăpșanul Arenilor, și ucis cu o singură izbitură de buzdugan. Dar și Tomșa a sfârșit tragic, la Liov, după ce fugise din calea lui Lăpușneanu, voievodul care, în a doua sa domnie, a abandonat cetatea, în anul 1564, dar fără a o incendia, mutând capitala Moldovei la Iași, așa cum promisese sultanului.

1592: În 1592, Aron Vodă, singurul voievod evreu al Moldovei, a mutat reședința domnească la Suceava, dar cetatea începe să fie reparată abia din anul 1595, când

Ieremia Movilă s-a așezat, cu gânduri stator-nice, în Cetatea Sucevei.

1596: „Între anii 1596-1606, a domnit în țara Moldovei Voievodul Ieremie Movilă și fratele său, George, era, pe atunci, mitropolit. Un nepot al acestor frați, anume Petru Movilă, născut chiar în anul 1596, adică atunci când unchiul său se suise pe tronul Moldovei, a fost, de la 1633-1647, vestitul mitropolit din orașul Kiev, în țara muscălească. Lată, acum, ce istorisește mitropolitul Petru: El scrie că, la curtea unchiului său, Ieremie, era în slujbă și un paharnic polon, anume Uiazdovschi, care, odată, a venit, cu stăpânul său, în ziua de sfântul Ioan cel Nou, la Suceava, și au intrat în sfânta mănăstire. Văzând acolo Uiazdovschi închinarea atâtor oameni, la moaștele Sfântului, l-a hulit pe Sfântul Ioan, înaintea întregului popor, rostind către tovarășii săi niște cuvinte nebunești, ce nici nu se pot spune aici, măcar că ele au rămas scrise de fericitul mitropolit Petru și se știu și acum. / Atunci, fiind de față și Ieremie Vodă, a intrat, cum zice mitropolitul Petru, duhul cel necurat în paharnicul Uiazdovschi, l-a trântit ia pământ și l-a muncit foarte, iară el striga așa de tare, încât spaima îi cuprinse pe toți. Scoțându-l pe paharnic afară, din sfânta biserică, diavolul a început a-l munci și mai tare, Tovarășii hulitorului s-au dus deci la mitropolitul George, au căzut la picioarele lui și au cerut să se roage pentru Uiazdovschi, iar mitropolitul, înțelegând vina, le-a zis: „Lăsați-l, puțin, să se chinuiască, căci a hulit pe sfinții lui Dumnezeu și credința noastră drept-măritoare!”. După sfârșirea sfintei liturghii, mitropolitul a poruncit să-l întindă pe hulitorul îndrăcit pe pământ, lângă racla Sfântului, și preoții au început să cânte rugăciuni, iar la urmă, mitropolitul a citit, asupra îndrăcitului, rugăciunile Sfân-

tului Vasile, și a ieșit dintr-însul diavolul și a rămas sănătos. / Uiazdovschi s-a rugat, apoi, lângă racla Sfântului, zicând: „Iartă-mă pe mine, Dumnezeu meu, și nu-mi socoti acest păcat, căci, de acum, nu voi huli și nici nu voi grăi de rău credința drept măritoare, ci ca pe o credință adevărată și dreaptă voi mărturisi-o înaintea tuturor. Și tu, sfinte al lui Dumnezeu Ioane, iartă-mă pe mine, că, de acum, înainte, tuturor și în tot locul te voi mărturisi ca pe un sfânt și făcător de minuni al lui Dumnezeu!". Ieșind, apoi, Uiazdovschi din sfânta biseri-că, toți oamenii au mărit pe Dumnezeu și cinste au adus sfântului Ioan, pentru certarea și pedeapsa cea dată huli-torului. Mitropolitul Petru Movilă zice că a auzit această minune de la părinții săi, care au fost de față, în biserica sfântului Ioan cel Nou din Suceava, când ea s-a întâmplat, și mai zice că pe acel Uiazdovschi l-a văzut și el singur. La sfârșitul istorisirii acestei minuni, iată ce cuvinte mai adaugă mitropolitul Petru: „Am scris aceasta ca și hulitorii de acum ai credinței celei sfinte și ai sfinților lui Dumnezeu, văzând această minune întâmplată și temându-se de pedeapsa cea mare a lui Dumnezeu, să înceteze de a mai huli, știind că, deși este Dumnezeu îndelungat răbdător și un grabnic în răsplătirea vinei, El, odată, tot pedepsește, și cât este de cumplit a cădea în mâna Dumnezeului celui viu!”¹⁸⁰⁸.

1600: În 20 mai 1600, pârcălabul Ioan Kaptury a deschis porțile Cetății Sucevei în fața lui Mihai Viteazul, jurând „pe Dumnezeu și pe sfântul Fiul Său Iisus Hristos că voi fi drept și cu credință domnului meu, stăpânitorul și Domnul Ardealului, Țării Românești și Moldovei”. În 15

¹⁸⁰⁸ *Biserica și Școala*, Anul XLVIII, Nr. 25, duminică 16/29 iunie 1924

septembrie 1600, oștile hatmanului Zamoyski încearcă un asediu asupra Cetății Sucevei, dar pârcălabul Ioan Kaptury și-a respectat jurământul, păstrând cetatea până după înfrângerea lui Mihai Viteazul, când a închinat-o domnului legiuit, adică lui Ieremia Movilă.

1602: „Mitropolitul Petru Movilă istorisește că a auzit, de la ieromonahul Varlaam, minunea aceasta: în anul 1620, miercuri, după Dumineca mare (Pogorârea Duhului Sfânt), când s-a serbat pomenirea sfântului Ioan cel Nou din Suceava, oamenii, ca de obicei, au adus mul-te daruri la sfânt și, sărutând sfintele moaște, au dat și mulți bani. Atunci, ecleziarhul, fiind învățat de diavolul, a luat o parte din banii ce erau pe talgerul de la racla Sfân-tului și i-a ascuns în punga sa. Dar abia a închis punga și a intrat Satana într-însul și la trântit la pământ, înaintea raclei Sfântului, strigând și curgându-i balele. Cei ce erau de față i-au dat de știre despre aceasta mitropolitului, care, venind și văzându-l pe ecleziarh muncindu-se de cel rău, a zis: „Ori din moaștele Sfântului a luat, ori din banii aceștia, fără binecuvântare, s-a încumetat a face furare de cele sfinte!”. Și îndată a poruncit să-l caute și, căutându-l, au găsit nu puțini bani în punga lui. Deci, părându-i rău mitropolitului, când îl vedea pe dânsul că se muncea foarte de cel rău, a început să-i citească rugăciunile de blestem și îndată a ieșit duhul necurat și, sculându-se, a căzut la picioarele arhiereului, mărturisind greșeala sa și rugându-se de iertare. Iar el, mult muștrându-l și dându-i oprire, l-a învrednicit de iertare”¹⁸⁰⁹.

1606: Prima menționare a sfântului de la Suceava într-un document străin avea să se facă abia în 1606, într-

¹⁸⁰⁹ *Biserica și Școala*, Anul XLVIII, Nr. 25, duminică 16/29 iunie 1924

un inventar al bisericilor catolice din Moldova, iar prima minune, intens mediatizată de biserică pentru a putea stabili un loc în calendar, s-ar fi făcut în 2 iunie 1622, când, în fața pericolului unei invazii tătărești, racla sfântului nu s-ar fi lăsat dusă și adăpostită în Cetate, dar ar fi provocat o ploaie cumplită, care a umflat apele, barând accesul ceamburilor tătărești spre Suceava.

1641: În 12 octombrie 1641, Petru Bogdan Baksik vizitează Suceava, apoi descrie târgul și Cetatea Sucevei: „Am vizitat orașul Suceava, neîmprejmuit cu ziduri, dar alături de oraș se află o cetate frumoasă și puternică, așezată pe un deal, la poalele căruia curge un râu numit Suceava, în care se află păstrăvi și alți pești; și acest râu vine din Transilvania... / Cetatea... are trei-patru turnuri mari și altele mai mici și, deasupra porții, are săpat un cap de bour, care este stema țării; dedesupt sunt inscripții slavone ale diferiților principii. E bine păzită, înzestrată cu arme și este ținută, totdeauna ferecată. / În piață (deci în târg – n.n.), în fața palatului domnului, se află un spital pentru bolnavi și săraci, dar nu este prea mare. Mai sunt băi turcești, nu departe de palat. Se află, acolo, multe ape curgătoare și fântâni cu apă rece... / Moldovenii au 700 de case, ceea ce face peste 3.000 suflete; au 16 biserici, o mănăstire cu biserică, închinată unui oarecare Sf. călugăr Ioan, și se spune că trupul său se află în această mănăstire... / Există 300 case de armeni, ceea ce face peste 1.600 de suflete. Armenii au cinci biserici”.

1653: În 16 iulie 1653, seimenii și ungurii lui Gheorghe Ștefan, aflând că în Cetatea Sucevei s-ar fi refugiat „casa lui Vasile Lupu cu toată averea lui”, au început să bată cetatea cu tunurile, dar zidurile au rezistat, până la venirea cazacilor lui Timuș Chmelnicki, care, sub

pretext că vrea să-și elibereze soacra, i-a alungat pe seimeni și pe unguri, apoi a săpat șanțuri în fața cetății, cu intenția de a o smulge din mâinile garnizoanei moldovenești. În 18 august 1653, pe când cazacii lui Timuș prădau mănăstirile din nordul moldav, iar el încerca, fără succes, să cucerească cetatea, Gheorghe Ștefan se întoarce și începe să-i asedieze pe... asediatori. În 15 septembrie 1653, rănit de o bucată de lemn, desprinsă dintr-un turn căzăcesc, sfârâmat de o ghiulea, Timuș Chmelnicki moare, iar noul hatman, Feodorovici, intră în negocieri cu pretendentul la tron și, în 9 octombrie, primește învoirea să se retragă. Gheorghe Ștefan lasă în cetate o garnizoană de 200 lefegii nemți, apoi se retrage spre Roman, alarmat de zvonul unei năvale tătărăști.

1673: Agonia Cetății Suceava începe în octombrie 1673, după trădarea lui Petriceicu Vodă la Hotin, când în Cetate și în târgul Sucevei se instalează o garnizoană polonă de trei mii de oameni, care, jefuiesc și pradă satele din megieșie până în primăvara anului 1674, când, din porunca voievodului Dumitrașcu Cantacuzino, hatmanul Sandu Buhuș împresoară cetatea cu trupe turcești, tătare și moldovenești, împresurarea luând sfârșit în 9 august, când, urmare a unei convenții speciale, polonii ies din cetate și părăsesc Moldova.

1675: Cetatea Sucevei și Cetatea Neamțului, „cetățile cele vestite ale Moldovei” au fost încărcate cu lemne și incendiate, la porunca voievodului Dumitrașcu Cantacuzino, în iulie 1675. „Un cuptor uriaș – rug al mării noastre celei vechi” (Iorga) au fost Cetățile Sucevei și Neamțului în „luna lui Cuptor” a anului 1675.

1681: Cutremurul devastator din 8 august 1681 a distrus și ce mai rămăsese de pe urma pârjolului, iar cetatea

„măririi noastre celei vechi” s-a mistuit sub cenuși și sub colburile și mâlurile pe care le-au adus vânturile și ploile. Din când în când, târgoveții Sucevei desfăceau rămășițele de ziduri, piatră cu piatră, pentru a-și construi casele, bolțile și pivnițele lor făloase. A mai rămas, deasupra pământului, un stei ciudat de piatră zidită, care fusese, cândva, într-o vie durată, paraclisul bisericii Cetății de Scaun a Moldovei.

1686: În 1686, moaștele Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava au fost luate și duse în Polonia de mitropolitul Dosoftei, cel care păgubise Moldova și de multe dintre documentele voievodale, dar și de însemnate piese de tezaur național. Polonii, care s-au tot vânturat prin Moldova, aveau să ocupe Suceava în 1691, stabilindu-și trupele în incinta mănăstirii Zamca, pe care au transformat-o într-o adevărată cetate, întărită și cu valuri de pământ, și cu șanțurile căzăcești care se mai văd și astăzi. Trupele acelea s-au purtat cu sălbăticie, devastând orașul și satele de până în marginea zării, așa că, după pacea de la Carlowitz, din 12 septembrie 1699, când polonii părăsesc ținutul, târgul Sucevei arăta mai ruinat și decât Cetatea, pierzându-și importanța pentru totdeauna.

1697, noiembrie 15: „O scrisoare din Leopold, din 15 al lunii trecute (noiembrie 1697 – n. n.), spune că turcii pregătesc la Iași, în Moldova, un convoi cu alimente și muniții, pe care tătarii le vor duce, odată după primul dezgheț, la Kamenita; și se mai spune că însuși hanul va conduce escorta convoiului. Se mai spune, în scrisoare, că un detașament militar al Coroanei Poloniei, aflat în garnizoanele din Suceava și din Câmpulung, pe frontiera

Moldovei, au pornit în marș spre Podolia, ca să iasă în calea tătarilor, ca să-i nimicească și să ia prizonieri”¹⁸¹⁰.

1733: „La vlet 7241, septembrie, singur dintru sine îndemnat, Domnul nostru luminat Gligorii Ghica Vodă, ca să vadă scaunul bătrân, unde este cetatea Suce-vei, mai mult pentru sfintele mănăstiri, citind Măria sa honogravul țării și auzind că la aceste părți de sus, purcesu-s-au, cu toată curtea Măriei sale, între care erau și boieri mari, Constantin Costachi vel logofăt, Ion Neculce vel vornic, Sandul Sturza hatman, și au mers la Roman, la Neamț și la cetatea Baia, la Slatina, mănăstire, și luni, septembrie 11, au mas la mine, la Horodniceni, și a doua zi m-au făcut vornic în Câmpulung, și au purces în Dragomirna și în Suceava, de au văzut cetatea și alte toate, și cu cheltuiala Măriei sale m-au pus epitrop, să acopăr biserica gospod ce este în mijlocul târgului, în numele sfântului mare mucenic Dimitrie / Șerbam Canta-cuzino biv vel medelnicer”¹⁸¹¹.

1768: În 26 octombrie 1768, popii Postolachi și Ioniță închiriaseră tăpșanul bisericii Sfântului Dumitru lui Tanase bacalu, care își făcuse șase dughene, plătind popilor 24 lei pe an, mijlocitorii tranzacției fiind epitropii bisericești Ivancio cupeț și Antohe căpitan. Tot pe atunci, în 1770, un oarecare Stan ruptaș, străin de pe aiurea, fusese dat afară din casa pe care o cumpărase în Suceava, băstinașii Niculai Chițăscu și Ion Blănar transformând locuința aceea în închisoare, în „gros”, cum se spunea pe atunci.

1769: Chemați să ocupe nordul Moldovei de mitropolitul Gavril, rușii ocupă și Suceava, în 2 decem-

¹⁸¹⁰ *Gazette*, N. 52, du 28 decembre 1697

¹⁸¹¹ Bianu, Ioan (bibliotecarul Academiei Române), *Catalogul manuscriptelor românești*, București 1907, pp. 183, 184

brie 1769, după ce curățaseră de turci Hotinul și Cernă-uții. Oată cu ocupația rusească, destul de vremelnică, târgul Sucevei începe să beneficieze de o oarecare securitate, deși rămâne o așezare neînsemnată, care avea, în 1774, când se statornicesc în nordul Moldovei austriei, 5 mazili, 9 răzeși, 12 preoți, 50 țărani¹⁸¹², deci cam o treime din populația satului Bosanci, din același Ocol al Mijlocului, în condițiile în care Suceava cuprindea și Lisaura. Dintre emigranții transilvăneni, care, conform Consignațiunilor lui Enzenberg, veniseră, în acele vremuri, în număr mare ca să colonizeze nordul moldav, s-au stabilit la Suceava Arnold UNGUREAN din Rodna, în 1768, Dumitru DELATINSKI, dulgher din Râbnic, în 1770, Ion GRĂDINAR și Ion GRĂDINARIU, pălmași din Șimeu-Sălaj, amândoi în 1772, Simion și Petru UNGUREAN din Săcălușeni, în 1774, Florea UNGUREAN din Gabșani, în 1775, Ion MOLDOVAN din Dobrin, Paul SCHULER din Bistrița, Ion MOROȘAN din Călinești și Grigore CÂRDEI, berar din Baia Mare, în 1776.

1774: În octombrie 1774, „sucevenii au privit cu uimire la oștile arătoase, harnice și disciplinate, care au trecut la instalarea cordunului (între 1 și 25 octombrie) și la marcarea cu stâlpi de graniță și pajure”¹⁸¹³ (până în 16 noiembrie). Devenind târg de graniță, deci căpătând o oportunitate comercială, Suceava începe să se întrezeze, în vremea ocupației austriece, dar fără a mai redeveni vreodată, și cu atât mai puțin astăzi, o localitate cu ade-vărat importantă, iar acel nou început era pe măsura

¹⁸¹² GABRIEL SPLENY VON MIHALDY, *Descrierea districtului Bucovina*, în „Bucovina în primele descrieri geografice, istorice, economice și demografice”, București 1998, pp. 236-266

¹⁸¹³ ION GRĂMADĂ, *Cartea sângelui*, p. 195

faptelor anterioare, prezente și viitoare, adică meschin, mărunț, dar plin de făloșenie, pe fondul unei nepăsări crase față de moștenirile noastre istorice și față de identitatea noastră, inclusiv față de limba română, pe care sucevenii, în decursul istoriei târgului, au vorbit-o cu o oarecare neplăcere, oportunismul ispitindu-i cu limbi de stăpânitori străini. „Sediul trupelor austriece, introduse în Bucovina, se afla la Cernăuți, iar de aici au fost înaintate departamente individuale până la granița cu Moldova. Puterea acestora a fost de 400 de soldați, la începutul lunii septembrie 1774. La începutul lunii octombrie, Batalionul Siskowitsch a fost direcționat către Suceava pentru a putea oferi mai mult sprijin trupelor avansate, în caz de eventualități neplăcute, și a primit ordinul de a stabili și menține legătura cu Transilvania, prin Pasul Rodna, prin intermediul poștelor. Astfel de poște au fost în Dorna, Capu Codrului și Stupca. Poziționări similare au fost făcute și în interiorul graniței transilvănene, de brigada de frontieră situată acolo, iar generalul de câmp Preiss a informat Înalțul Consiliu de Război din Viena că a luat măsura pe care Filo a considerat-o necesară pentru a stabili legătura dintre Transilvania și Bucovina. Această măsură a constatat în faptul că al doilea regiment gră-niceresc românesc a trebuit să mențină un post de vamă între Coșna și Dorna, adică în afara Transilvaniei. Postul era format din opt bărbați puternici (inclusiv un caporal și un sergent), care subordonau postului principal de la Kukuraza”¹⁸¹⁴.

¹⁸¹⁴ Werenka, Dr. Daniel, *Bukowinas entstehen und aufblühen* (Apariția și înflorirea Bucovinei), în *Archiv für österreichische Geschichte* (Arhive pentru istoria austriacă), Wien, 1892, pp. 98-152.

1775: „Dintr-un raport ulterior¹⁸¹⁵ al lui Barco către ministrul de război de la Curte, aflăm și data la care rușii s-au angajat să părăsească cele două principate. Țara Românească trebuia evacuată după două luni, din ziua semnării tratatului de pace, iar Moldova, după cinci luni. Cu toate acestea, evacuarea Moldovei a avut loc cu aproape o lună mai târziu, din cauza condițiilor meteorologice nefavorabile din ianuarie 1775, moment în care Bucovina era de fapt deținută de Austria. Ca urmare a ordinului primit, de a merge la granița preconizată imediat după încheierea păcii, Mieg a plecat la Suceava, pentru a cunoaște starea de spirit a țării și pentru a auzi opinia unor personalități ale vremii despre pace. Iubea experiența dobândită și îl informa pe Ellrichshausen, într-o lungă scrisoare¹⁸¹⁶. Pentru a afla amănunte precise despre țară și despre oamenii săi, Mieg nu a ezitat să călătorească la Iași, unde i-a întâlnit pe Barco și pe ofițerii ruși. / Boierii și oamenii de rând erau într-o atitudine deprimată. Nu se așteptau la nimic bun de la pacea neașteptat de rapidă și, multă vreme, au rămas complet ignoranți față de condițiile păcii. Țara era com-plet sărăcită. Remarcabilă este declarația boierului Millo, potrivit căreia Romanzow s-a grăbit să facă pace, astfel încât celorlalte puteri li s-a refuzat posibilitatea de a o influența, iar absența ministrului Obreschkow¹⁸¹⁷, care era în contradicție cu Romanzow, la acea vreme, trebuia prevenită. Absența acestui ministru era regretată mult de rezidenții din ambele principate. Mieg informa, de ase-menea, că a cunoscut două mari drumuri de țară din Moldova, care duc, de la

¹⁸¹⁵ Beil. XXXI.

¹⁸¹⁶ Beil. XXVII.

¹⁸¹⁷ Ibidem. Archiv. Vol. LXXVIII, I. Halfte.

Suceava, la Iași, și, de aici, până la Sniatin – probabil prin Mamornița – și a observat că, de la dislocarea trupelor rusești, zona Sucevei a fost ignorată. Deci, din moment ce numai trupele de ocupație foarte slabe au fost lăsate în Bucovina de către ruși și, chiar după pace, în regiunea Suceava nu au fost așteptate trupe ruse mai mari, era evident că, cu acordul lui Romanzow, Austria putea să avanseze în această țară. Intenția a fost luată în considerare și de împăratul Josef II, care a dispus punerea în aplicare a unor măsuri importante¹⁸¹⁸. Printre altele, Mieg a fost însărcinat să ducă un cadou pentru Romanzow, la Iași, și să-l predea lui Barco. Două brigăzi, Spleny și Kiss, erau gata să mășăluiască în Bucovina¹⁸¹⁹, dar avansul a fost întârziat, până la obținerea aprobării lui Romanzow, ceea ce, din fericire, a venit curând... // Odată cu intrarea trupelor austriece în Cernăuți și cu înființarea unei administrații de stat acolo, s-a stabilit strategia pentru dimensionarea, înfrumusețarea și ajungerea la importanța de astăzi a acestui oraș. Dacă, din punct de vedere al trecutului său, nu se poate compara cu alte orașe mai vechi, precum Suceava, Rădăuți și Siret, datorită amplasării convenabile pe un mal al Prutului, pe un drum principal, care ducea, de la Iași, la Lemberg, precum și datorită apropierii lui de granița poloneză, Cernăuții au fost chemați să joace un rol în istorie. În secolul al XV-lea, în Cernăuți exista deja un staroste¹⁸²⁰. Cu toate acestea, trupele care fuseseră aduse anterior în Bucovina nu erau

¹⁸¹⁸ Beil. XXVIII, XXIX.

¹⁸¹⁹ Ibidem.

¹⁸²⁰ Se spune că o luptă între moldoveni și polonezi a avut loc lângă Cernăuți, o luptă în care s-a distins bunicul cărturarului polonez Sarnicius. Beil. XIII.

încă suficiente pentru a proteja țara de toate pericolele iminente. Din acest motiv, aceste trupe au fost consolidate, treptat¹⁸²¹. Abia pe 24 octombrie Ellrichshausen i-a scris lui Hadik¹⁸²² că măsurile militare din țară vor fi finalizate până la 25 din aceeași lună. După ce s-a făcut acest lucru, s-au depus eforturi pentru a înfrige pajurile imperiale înainte de plecarea rușilor, deoarece turcii fuseseră deja informați despre marșul din Austria, ceea ce ar putea îngreuna situația. Pajurile se înfingeau deja pe 19 noiembrie¹⁸²³, fiind un fapt împlinit, în ciuda faptului că rușii au rămas în Moldova până în ianuarie¹⁸²⁴ 1775. Încartiruirea trupelor în Bucovina a avut o oarecare dificultate. Drept urmare, împăratul Josef al II-lea s-a simțit obligat să emită următoarea rezoluție: „Batalioanele nu ar trebui să fie, la sfârșitul toamnei și, cu atât mai puțin, iarna încartiruite în colibe, ci găzduite în cele mai apropiate sate. / Unitățile vor primi proviziile, în așa fel încât trupele să nu sufere și cu atât mai puțin rezidenții, iar ideea încartiruirii, pe timpul iernii, este exclusă, deși în Bucovina nu există nimic, în afară de câteva sănătoase”¹⁸²⁵. / După cum puteți constata, împăratul Iosif a avut grijă deosebită de locuitorii Bucovinei. Acest lucru a provocat o mai mare simpatie în rândul populației pentru Austria, decât pentru Rusia, deoarece aceasta din urmă pierduse simpatia în timpul războiului, din cauza tratamentului nemilos. Doar din Moldova, 13.484 de că-ruțe¹⁸²⁶

¹⁸²¹ Beil. XXXIX.

¹⁸²² Beil. LIII.

¹⁸²³ Beil. LXI, LXVII.

¹⁸²⁴ Beil. LXXIX.

¹⁸²⁵ Vortrag. Wien, den 6 Sept. 1774. Randbemerkung. (Eigenhändig 23/540).

¹⁸²⁶ Beil. XLVIII.

au fost rechiziționate de ruși pentru diverse transporturi. Districtul Cernăuți a trebuit să ofere 1.500 de căruțe¹⁸²⁷, iar Suceava nu mai puțin de 2.000”¹⁸²⁸.

1779: Câțiva armeni suceveni, Ivan Capri, Moise Bogdan și Ariton Pruncul, dar și românul Ștefan Zota începând, din 6 aprilie 1779, în vremea judeciei lui Filip Arhip, demarează și susțin un șir de procese cu mănăs-tirea din Sfântu Ilie pentru văile cu fânaț de lângă Moara. Conflicte cu proprietarii ecleziaști și mai ales cu Mitropolia au tot avut sucevenii și pentru terenuri din Tătărași, din Lisaura și din Areni, câmpul întins al Arenilor, care începea din locul în care se află, astăzi, Palatul de Justiție, fiind folosit, de-a lungul veacurilor, drept târg de animale, cirezi de vaci, herghelii de cai și ciurde numeroase de porci fiind aduse, adăpostite, negociate și vândute pe acel câmp în fiecare marți de după Duminica Rusaliilor, în 8 iulie, în 20 august, în 14 septembrie, și în 26 octombrie, un târg special având loc în 2 ianuarie, iar târgul săptămânal, de dimensiuni mai reduse, desfășurându-se în fiecare zi de joi¹⁸²⁹. Târgoveții suceveni, care au reven-dicat moșiile comunale în fața Comisiei cezaro-crăiești de delimitare a proprietăților în Bucovina, erau reprezentați, în fața acelei comisii, în 20 mai 1785, de Andrei Dragomir, de Ștefan Zota, de Ioan Brandabur, de staros-tele ȝiganilor, fierarul Macovei, de fostul stareț al mănăstirii Sfântului Ioan, Ursachi, și de bătrânul fierar Ion Libedale. Jude al Sucevei

¹⁸²⁷ Beil. XLIX.

¹⁸²⁸ Werenka, Dr. Daniel, *Bukowinas entstehen und aufblühen* (Apariția și înflorirea Bucovinei), în *Archiv für österreichische Geschichte* (Arhive pentru istoria austriacă), Wien, 1892, pp. 98-152.

¹⁸²⁹ *Călimdariul poporului Bucovinean*, Anul XV, 1902, p. 47

era Costachi Borcilă, iar staroste moldovenesc era Gheorghe Tupilat.

1781: „La Suceava, Sulzer află 17 biserici, „parte cu totul ruinate, parte de restabilit numai cu puține cheltuieli”, iar patru „în stare bună”: „una grecească (sic), alta armenească și două românești”. Catolicii ar fi avut, din cele dărîmate, „una, dacă nu mai multe” (p. 430). „Pivniti și bolți supt pământ se află oriunde s-ar pune sapa. Se pomenește și cetatea, tăgăduindu-i, după o *Istorie a Genovei* din 1622, originea italiană, pe care a găsit-o în cronică: „Pe un deluleț, lângă oraș, stau două castele masive, clădite alături, pe jumătate ruinate, pe care le-ar fi clădit genovezii”. Existau și resturile Curții: „Nu departe de aceste castele sunt rămășițele rezidenței celei vechi a Domnilor, mare și puternic zidită” (p. 431). Armenii au case „destul de bine zidite”. Cele 16.000 de case, de care vorbește Cantemir, s-au făcut una cu pământul”¹⁸³⁰.

1783: „Alaiul militar, la repatrierea Sfântului Ioan cel Nou. În această lucrare, dl Dr. Simion Reli, după documente inedite ne descrie repatrierea moaștelor Sfântului mare mucenic Ioan cel Nou, din Galiția, la Suceava, la 1783. După un succint tablou al împăratului Iosif al II-lea (1780/1790), ni se arată îmbunătățirile ce le-a făcut pentru românii din Transilvania, prin înființarea episcopiei ortodoxe române de la Sibiu, la 1783, iar în Bucovina, readucerea moaștelor Sfântului mare mucenic Ioan cel Nou, de la Zolkiew, din Galiția, la Suceava, și înființarea Fondului religios ortodox oriental al Bucovinei, în anul 1786. / Moaștele Sfântului mare mucenic Ioan cel Nou au fost răpite, de către regele Poloniei, Ioan Sobieski, în 1676,

¹⁸³⁰ Iorga, Nicolae, *Note despre vechea Bucovină*, în *Revista Istorică*, I, No. 5, București mai 1915, pp. 85-87

și au fost reținute de călugării bazilieni greco-catolici din mănăstirea lor, Zolkiew, lângă Lwow, din Galiția. Încercările de readucere ale lui Antioh Vodă Cantemir, la 1705, când a și trimis o delegație la poloni, au rămas fără rezultat, ca și războiul ce l-a purtat, care a fost nenorocos. Astfel, multe generații de moldoveni au plecat, în decursul celor 100 ani, în mormânt, fără să-și vadă visul împlinit: readucerea moaștelor. / S-a întâmplat, însă, că Iosif al II-lea, în călătoria sa, a doua, prin Tran-silvania, la 1783, să treacă și în Bucovina, ajungând și în Cernăuți, în 17 iunie 1783. În Bucovina, a făcut cunoștință cu poporul și dorințele lui. Episcopul Bucovinei, Dositei Herescu, prezintă împăratului, în numele întregii populații românești, o petiție, în care se exprima rugămin-tea de a i se restitui moaștele Sfântului mare mucenic Ioan cel Nou, care erau reținute în Galiția, din anul 1676. Împăratul Iosif al II-lea a împlinit dorințele lor și, în 30 iunie 1783, episcopul Dositei Herescu a trimis, la Zolkiew, pe arhiereul Meletie, care se afla la Lwow, și pe Ioasaf, proegumenul mănăstirii Putna. / Moaștele Sfinte au fost aduse cu mare alai militar, cu muzică și mare pompă, până la hotarele Bucovinei, unde le-a așteptat Dositei Herescu, cu întreg clerul și poporul. Din actele inedite și publicate de dl profesor universitar Dr. Simion Reli, din acel raport al contabilității provinciale și camerale a Bucovinei, către guvernul provincial galițian din Lwow, referitor la conturile veniturilor din jertfele bănești ale moaștelor Sfântului mare mucenic Ioan cel Nou, ni s-au păstrat multe amănunte cu privire la alaiul militar, cu care au fost transportate moaștele sfinte, de la Zolkiew, la Suceava, în iulie 1783. Oficiul contabilității pune chestiunile bănești, ce le-a întrebuințat Dositei Herescu, pentru aducerea

moaștelor sfinte, „ca fiind fără drept și fără absolută nevoie”. Sumele întrebuințate de Dositei Herescu erau contestate, ele erau întrebuințate pentru băutura soldaților, apoi pentru cadourile ce le-a făcut, un ceasornic de salon – căpitanului de husari, și o tabacheră – sublocotenetului. / Episcopul Daniil Vlaho-vici, urmașul lui Dositei Herescu, cu multe argumente, cu o caldă însuflețire, îl apăra pe răposatul Dositei Herescu, care nu mai putea să se apere, de toate învinuirile ce i s-au adus. Foarte frumoase, deosebit de elocvente, sunt argumentele lui Daniil Vlahovici, pentru apărarea lui Dositei Herescu, iar acuzațiile neîntemeiate ale birocrăției austriece, față de blândul și bunul arhipăstor Dositei Herescu, au fost șterse, prin argumentarea plină de respect și adânc judicioasă a lui Daniil Vlahovici. / Documentele inedite din lucrarea domnului profesor universitar Dr. Simion Reli ne pun într-o lumină nouă atâtea fapte ce s-au petrecut în Bucovina. / „Din epi-soadele înșirate până aici, culese și scoase la lumină din vechile hârtii prăfuite și uitate, în legătură cu marele eveniment din viața religioasă a românilor bucovineni, care a fost repatrierea moaștelor Sfântului Ioan cel Nou, de la Zolkiew, în Polonia, la Suceava, în anul 1783, se desprinde constatarea faptului istoric că moaștele acestui mare mucenic au fost, întotdeauna, în cursul veacurilor, de la Alexandru Vodă cel Bun, încoace, un puternic factor de cultivare și de susținere a sentimentului adânc religios și a dragostei față de credința creștinească și strămoșească, care a fost pavăza de apărare și chezășia cea mai puternică de viață a neamului și de tăria țării noastre, sub stăpânirea străină și sub orice împrejurări ale timpului. Rugăciunile și închinările la relicviile acestui sfânt mucenic din țara noastră au picurat, de atâtea ori, balsam

alinător în rănilor trupești și sufletești ale poporului românesc din aceste părți ale României, susținându-i, astfel, tare și vie credința în învățătura Mântuitorului nostru și ale Bisericii creștine. Și, pe această credință, s-a răzimat forța și unitatea neamului nostru, întotdeauna, până azi. / Fie, și în viitor, ca tot românul să știe că, iubindu-și legea și biserica strămoșească, își apără, totodată, neamul și țara. Căci numai cine e bun creștin poate fi și bun român”¹⁸³¹.

1783: „Două școli gimnaziale germane, în care se învață și moldovenește, una dintre ele la Cernăuți, iar cea de-a doua la Suceava, au fost înființate și este impresionantă pentru națiune. În acestea, moldovenii sunt pregătiți pentru școlile naționale, dintre care patru au fost deja înființate, după care se vor forma treptat școli triviale. Faptul că întemeierea de școli, la fel ca și în cazul celorlalte elemente de îmbunătățire a vieții, nu a ajuns la stadiul care s-a dorit se datorează prejudecății și neîncrederii românilor față de toate inovațiile, prejudecăți care nu pot fi îndepărtate, de-a lungul vremii, decât prin dovezi și convingeri”¹⁸³².

1784: „Enzenberg enumeră următoarele ameliorări: d). Pentru a controla nevoile publice, va fi construită, în Suceava, o cazarmă pentru o întreagă companie și un birou pentru ștabi și alți ofițeri, și se va aloca teren pentru construirea unui spital pentru 50 de bolnavi, apoi va fi construit un apartament pentru auditorul districtual, îm-

¹⁸³¹ RUDNEANU, Prof. Constantin, *Alaiul militar, la repatrierea moaștelor Sfântului mare mucenic Ioan cel Nou, din Galiția, la Suceava, în anul 1783*, Cernăuți, 1937, în *Foaia diecezană*, Anul LII, Nr. 33, 15 august 1937

¹⁸³² Vgl. Polek, *Anfänge des Volcksschulwesens in der Bukowina*, S. 45 ff. (Vezi Polek, *Începuturile școlii elementare din Bucovina*, p. 45 și urm.).

preună cu cancelaria și temnițele necesare, permisul și materialele necesare fiind deja furnizate. / e). În ceea ce privește economia prin economate, cererea pentru un hambar de cereale și o moară, la St. Ilie, lângă Suceava, și o fabrică de cherestea la Vatra Dornei sunt de așteptat în acest an. De dragul agriculturii, s-au făcut demersurile necesare pentru a-i învăța pe localnici cum se face o cultură autentică. Exemplificările constau în modul de a cultiva pământul, timpul de a face acest lucru și de a-l cultiva, de a trata pământul, în funcție de circumstanțe, de a ajuta natura și de a fi mai preocupat de avantajele pe care le oferă terenul mâinii muncitoare. În cele din urmă, învățămintele li s-au părut ciudate”¹⁸³³.

1785: Numele suvenilor „de viță veche” ai anului 1785, cum singuri își ziceau, au rămas menționate în evidențele școlii moldovenești din Suceava, pe care o frecventau feciorii de plugari Andrei VORNICUL, Gri-gore GHERASIM, Vasile UNGUREANU, David RU-SUL, feciorii de meseriași Vasile sin IORDACHE, Vasile sin TOADER cojocar, George sin VASILE blănar, Du-mitru sin MIHAI blănar, Ioniță sin BOTEZATUL blănar, Eftimie CROITORUL ciobotar, Ioniță DUMITRAȘ olar, Iordache IONIȚĂ blănar, Manolache BARGIR bărbier, Nicolae UNGUREANU legător, Pintilie ANTON olar, feciorul de dascăl Constantin sin DASCĂL, feciorii de negustori Vasile sin TOADER, Vasile sin IORDACHE, Grigore GAVRILĂ, Lefter IONIȚĂ, Nichita CURCAN, Nicolae BRANDABURUL, Petrache sin TEODOR, Ște-fan CUPEȚ și Toader sin CONSTANTIN, feciorul de

¹⁸³³ Vgl. Polek, *Anfänge des Volcksschulwesens in der Bukowina*, S. 45 ff. (Vezi Polek, *Începuturile școlii elementare din Bucovina*, p. 45 și urm.).

cârciumar Radul BUHAIUL, feciorul de băcan Matei sin TEODOR, dar și feciorii unor funcționari, precum Ștefan și Vasile ai căpitanului ANDRONACHE, Tudorache TUPILAT, băiatul starostelui, feciorii celor doi mesargii, Toader BOTGROS și Filimon UNGUREANUL, și feciorul protopopului VASILE.

1785: Cartierele Sucevei, în 1785, dacă se pot numi cartiere acele cuturi, adevărate „colțuri de sat” erau¹⁸³⁴: / **Țigănia**, care începea în spatele Mitropoliei, acolo unde se întâlnesc pâraiele Areni și Șipot, continua spre vechiul Râbnic al Mitropoliei, spre pâraul Șipot, care delimita cutul ca și casa negustorului Stamate grec, locu-ința lui Ioniță Foti, biserica Învierii lui Cristos, considerată biserică superioară pe atunci, strada bisericii Învierii lui Cristos, Ulița Poni sau Strada Mare, cum i se mai zicea, casa chirurgului districtual Tideriu Gutter, Groapa Veche a orașului, Podul lui Macarie și pâraul Areni. / **Cartierul Armenesc**, aflat în centrul târgului, în vecinătatea străzii Kapry, a grajdului împărătesc „ce merge din oraș la Areni”, „grajdurile husarilor” și „drumul spre Sf. Ilie”, cuprindea gospodăriile lui Nicolai Ciubotar, Bogdan Drăghici, Ivan Norhap, Iordachi Ciubotar, Andrușca Sarchis, Mihai Tănase, Timoftei Diacon, Marcu Văcar, Ferdinand Cechnovici, Ivan Barbăroșie, Luca Păra, Dumitru Bocăneț, Iordachi Croitor, Ion Izmană și Grigore Rus, în locul numit „vechea groapă” având case Toader Păra și Gavril Ciobanu. / **Mahalaua Tătărași** era alcătuită, înspre Areni, de casele zidite, de gospodăriile și de grădinile lui Toader Spătar, Iordachi Popovici, Ioniță Iftimachi și Ion Răileanu, în vecinătatea casei berarului

¹⁸³⁴ EMIL I. EMANDI, *Habitatul urban și cultura spațiului*, p. 561-570

Meixner aflându-se gospodăriile altor berari: maistrul berar Georg Meixner, Axenia Rigan, Andrei Ciobanul, Andrei și Grigore Rus, iar în partea dinspre Ulița Mare locuind dulgherul Ion Andronic și membrii consiliului orășenesc Nicolai Rigan, Maria Rușcuța și Dumitru Popovici. În mahalaua Tătărași se aflau biserica părăsită a Bunei Vestiri și biserica ruinată a Sfântului Toader. / În centrul târgului Sucevei, pe **Ulița Poni**, își aveau locuințele secretarul Nani (Nagni), vornicul Simeon Tăutul, preotul Mihalache, croitorii Barbul Croitor, Nicolai Calu și Ștefan Zota, blănarul Mihalachi Blănar, precum și dughenele, uneori și casele, unii negustori armeni, precum Ioan Capri, Ivan Manușag, Apostol Pruncu, Ariton Pruncu și Marco Popa. Tot acolo își aveau casele Teodor Ursu, preotul Ioniță, boierii Constantin Balș și pan Stamati, croitorul Isak Abraham și maistrul franzelarul Johann Darfber. / Pe **Ulița Mare** sau **Ulița Boierească** aveau prăvălii, bolți, pivnițe și case evreii Leibel Grihmann, Taube, Joseph Schmil, tăbăcarul Ursu Mana-ses, Chaya Naftuly și Iacob Lazăr, armenii Nicolae Capri, Safta Pădure, Axenti Moises, Ioan Capri, Grigore Capri, Ariton Pădure și Gheorghe Popovici, precum și amestecul de moldovenii, sași, greci și slavi Toader Bacal, Gavril Nicșoiul, Catrina Nicșoaia, Cârste Tăbăcar, Maria Filipoaia, Dumitrașcu Brandenburg, Ioniță Foti, Catrina lui Cozma băcan (casa o va cumpăra berarul Georg Meixner), vlăstarele boierești Iordachi Cantacuzino, Pe-trea Cheșcu șetrar, Manolache Balș, Iordache Balș, Matei Cantacuzino, germanul Georg Meixner și grecul Constantin Pantazi. În mijlocul acestei străzi se afla biserica armenească a Sfintei Cruci, cu cimitirul ei. / În jurul bisericii Sfântului Dumitru, în așa-zisa **Piață**, se aflau 9 dughene ale lui Matei

Cantacuzino, una a lui Constantin Pantazi, o „boltă” (crâșmă) a mănăstirii Dragomirna, du-gheenele, câte una, ale lui Ioniță Brandeburg, Toader Chițescul, Constantin Chițescul, Andrei Păscariul, Cons-tantin Păscariul, Dumitraș Brandenburg, Dumitru Popo-vici, Costea Argintar, Ivancea Hagi, Dumitru a lui Gheorghe Tupilat, două dughene alăturate având Dumi-traș Pantazi, în vreme ce biserica Sfântului Dumitru avea șase dughene proprii. În această zonă se mai aflau alte case ale armenilor Ariton Pruncul, Ioan Capri și Paras-chiva Păduroaia, casele evreilor Iacob Mosco, Rifca Mendel, Jenkel Sulem, văduva Manze, Aron Leibel, Iosef Selig, Leibel Selig, David Moises, Lazăr Iosip și Leibel Solomon, casele moldovenilor (dacă le spuneai români, protestau: „Rumân îi Gheorghe, vizitiul, eu mi-s moldo-van!”) staroste Gheorghe Tupilat, Oprea Munteanul, Andrei Asandei, Toader Sămileanu, Stoica Dulgherul, boieroaica Ilinca Balș, Constantin Chițescul, Iordachi Greculesi (străbunul artistului plastic Elena Greculesi), Toader Nicșoiu, Alexandru Săpunar, Mihai Blănar, Maria Preuteasa, Mucha din Fălticeni, boieroaica Maria Băl-șoaia, Toader Băcal, Procopi Marchitan, Ionașcu Croitor, Constantin Bărbieru, Ștefan Zota, Constantin Sângiori, Radu Munteanul și Paraschiva Sămilean, casele celor doi meseriași germani, fierarul Bartolomeu Laitz și curelarul Georg Weiderhalt, casa rusului Ștefan Rus și casa cuțovlahului Crâste Cuțovlahul. / În mahalaua numită **Cut** din vecinătatea bisericii Învierii lui Cristos își avea gospodăriile Ioniță Schipor, Sandală Nicșoiul, Ioniță Foti, Pan Stamati, boier care avea casă și în centrul târgului, și Nicolae Croitor, tot aici aflându-se, în casa răposatului Formagiu, și un spital militar, deschis chiar în acel an

1875. / Mai jos de Mitropolie, se afla cartierul numit **Groapa** sau **Râpa de la Fântâna Doamnei**, unde funcționau baia domnească, baia evreiască, un templu evreiesc, construit pe temelia altuia mai vechi, o biserică ortodoxă închinată Sfintei Vineri, dar transformată în... grajd al târgoveților, își aveau proprietățile armeanul Ioan Capri, cel care cumpăraseră măcelăria lui Bogdan Moisei, evreii Moises Kitzinger, Selig Kalman, Schmil Klein-richter, moldovenii Ioniță Chițescul, Ioniță Valdmeister, Toader, Simion și Constantin Capstrâmb, Vasile, Ioniță și Toader Ropotă, Anastasia Iamandi, Vasile Ghinovici, Șerban Trene, Maria Bubei, Catrina Necșoiu, Alexandru Dascălul, Vasile a Greculesei, Gheorghe Dulgher, mazilul Ion Tăutul, Dumitru Pietrar, Nicolae Bejenar, Tofana Axenia, morarii Gheorghe Morar și Ion Vieru, Didina Pânzărița, Iacob Formagiu, Petrea Ungureanu, Gheorghe Croitor, Gheorghe Tupilat, Andrei Ungureanu, Constantin Ciubotar, Ion Ungureanu, popa Vasile, Stanca Bărbierita, Ion Neculce, Maria Viețoaia, Ioniță Foti, Maria Buzăloaia, maiștrii lăcătuși germani Bartholomeus Mick și Wilhelm Fidelis, sârbii Pavel și Ștefan Sârb, grecul Dele Blănar și rusul Ștefan Rus. / Pe teritoriul bisericii **Sfântului Ioan**, deasupra ruinelor fostei curți domnești, își avea gospodăriile chirurgul Tiberius Gutter, Gavril Cojocar, Irina Blănărița, croitorul evreu Abraham, Ștefan Hotinceanu (străbunul marelui epigramist bucovinean Eusebiu Hotinceanu, cel care avea o moară în Suceava, pe Cacaina, lăsată moștenire urmașilor). / În partea nordică a târgului, în hotar cu Ițcanii, exista un spital oră-șenesc, adăpostit de o casă cumpărată de la Maria Filipoaia, de-a lungul drumului spre Suceava, aflându-se gospodăriile sucevenilor Mitrofan Chisăliță, Gavril Pos-lușnic,

paraclisierului armean Agop Kallos, armeanului Unan Apar, Ion Burdei, Ștefan Olar, Dănilă Calic, Gheor-ghe Zeperigă, Ion Neghină, ardelenței văduve Nedele și a lui Mihai a lui Ion Blănar, precum și casele polonezilor Ștefan Grabowsky și Toader Zecimschi. / În vecinătatea bisericii Mirăuților se afla cartierul **Muntenimii de Sus**, numit și **La Bursuci**, în care își aveau case soții Vasile și Vlada Munteanu.

1786, noiembrie 28: „Viena, 11 noiembrie 1786. Orașul Suceava din Bucovina a obținut de la Împărat privilegiile unui oraș comercial liber”¹⁸³⁵. / „Lemberg, 20 noiembrie 1786. Împăratul a reunit Bucovina și Galiția într-o singură administrație juridică și toate câte privesc guvernarea politică, a întărit Curtea de Justiție provincială cu două consilii și câțiva ofițeri subalterni; se va deschide câte un Tribunal de Justiție provincială la Cernăuți, Suceava și Siret. Contele de Brigido, guvernator al Galiției, a plecat la Cernăuți, unde generalul Enzenberg îi va încredința guvernământul Bucovinei. Se spune că, în călătoria sa, el a trecut prin Vășcăuți, unde a vizitat herghelia, în care se află 4.000 de cai pentru armata imperială. Acești cai au fost cumpărați din Moldova și din Crimeea, din împrejurimile Persiei și Turciei și, de fiecare dată când au fost trimise herghelii trupelor, au fost cumpărați alți cai, pentru a completa efectivul”¹⁸³⁶.

1786: „În Bucovina, împăratul Iosif II trebuia să urmeze planul inițial; venind din Borgo-Prund, trebuia să petreacă noaptea în Dorna, pe 24 iulie, dar a continuat călătoria spre Câmpulung, în aceea zi. În noaptea următoare, el a petrecut la Suceava. De asemenea, el a rămas cu

¹⁸³⁵ *Gazette du France*, 28 noiembrie 1786, p. 400

¹⁸³⁶ *Gazette de France*, 29 decembrie 1786, pp. 443, 444

greu în Cernăuți, timp de 24 de ore (26 iulie)¹⁸³⁷. Cu toate acestea, a izbutit, tot timpul, să privească atât de intens încât, după cum vom vedea mai târziu, el putea lua deciziile care aveau o importanță majoră pentru întreaga țară”¹⁸³⁸. „Ceea ce poate sau nu poate face obiectul unei excepții de la colonia armenescă din Suceava¹⁸³⁹, în conformitate cu propunerile făcute, se poate consta că: / a). Armenii trebuie să beneficieze de libertate religioasă, precum catolicii, și nu trebuie împiedicați deloc. / b). Sunt scutite de taxe construcțiile militare, astfel încât cazarma va fi fost construită în Suceava, iar orașul va trebui să suporte costurile din moștenirea de la Aerariu, timp de 8 ani. / c). Fii negustorilor și cetățenilor nu trebuie să fie recrutați ca soldați și nici luați la oaste cu violență, dar cine se va alătura voluntar militarilor va trebui să prevaleze asupra prerogativelor clasei militare. / d). Pentru ca granițele să nu fie blocate prematur, din cauza zvonurilor false despre o molimă de ciumă și boli ale bovinelor, administrația de stat va efectua, în fiecare caz, anchete normale și va dispune asupra consumului necesar. / e). Orașul Suczava nu poate rămâne neafectat de taxele și impozitele introduse, dar nimic altceva, decât ceea ce spune tariful, nu îi poate fi impus. / f). Dacă vor fi primiți coloni armeni la Suceava, magistratul armenilor va avea singur autoritate asupra lor și toți locuitorii armeni ai orașului vor fi în subordinea acestuia. Magistrul poate apela la a treia instanță a auditorului de stat, în cauzele

¹⁸³⁷ Reise Liste in die Lager von 1786 (K.-A. II. S. 1786-49-2) Vergl. Auch Radics a. a. O. S. 37.

¹⁸³⁸ K.-A. II, S. 1786-49-2 (Orig.).

¹⁸³⁹ Polek, Dr. Johann, *Joseph's Reisen nach Galizien und der Bukowina*, Czernowitz 1895, pp. 65-

judecătorești, la a doua instanță și la auditorul superior din Cernăuți. Disputele pot fi soluționate aici sau la Lviv, conform legilor armene. / g). Colonia armeană din Suceava este aprobată, cumpărând bunuri sau luându-le în arendă. Administrația de stat le va da mână liberă, dacă acest lucru nu intră în conflict cu viitoarea cons-tituție de frontieră: cu toate acestea, Aerariul nu poate efectua nicio plată în avans. / k). În ceea ce privește pe moldovenii care locuiesc în Suceava, aceștia ar trebui să fie lăsați așa cum sunt: armenii au, totuși, libertatea să cumpere case în sine. Armenilor ar trebui să li se ofere și locuri libere, pentru a construi case noi pentru armeni; nu mai puțin, vechile ziduri din Suceava, subsolurile și bol-țile le sunt oferite gratuit. Acei armeni care cumpără case și terenuri nu pot fi scutiți din contribuție, dar nu trebuie să plătească contribuția în funcție de animalele pe care le cresc. / l). În orașul Suceava mai pot fi încă 2 târguri, peste cele 5 piețe de bovine existente, și anume de Anul Nou și de sărbătoarea Sfinților Apostoli Petru și Pavel, în așa fel încât toate națiunile, inclusiv evreii, să poată beneficia de ele și, eventual, și în Suceava, la fel ca la Brody, cele 2 noi târguri pot avea privilegiul exclusivității taxelor, deoarece, în afară de unele scutiri pentru comer-cianții străini, nu se poate spera la alte profituri din aceste piețe. Anunțarea piețelor poate avea loc în zilele regalo-imperiale. În ceea ce privește țările străine, armenii ar putea, totuși, să fie preocupați de modul în care ar putea face cunoscută peste tot existența acestor piețe. / m). În cazul în care autoritățile moldovene ar face față taxei menționate, notificarea ar putea fi trimisă la oficiul regio-nal. / n). Se acordă înființarea de fabricuțe pentru produ-cerea berii, băuturilor alcoolice și vinului, ocupații din care nu pot fi excluși vechii

locuitori moldoveni. / o). Deoarece nu există nici un import de tutun în Bucovina, tutunul turcesc poate fi importat, pentru un preț rezonabil, cu care se va procura sare gemă din Transilvania. / p). La Suceava, se va construi o biserică catolică pentru soldați, pe cheltuiala aerariului, biserica putând fi folosită și de armenii catolici: acest lucru le va oferi posibilitatea de a-și înființa școli la această biserică. / q). Dacă Patriarhul sau trimisul său excomunică sau alungă *ad pias elemosinas* pe cineva, administrația de stat trebuie notificată imediat. / r). Dacă Suceava este prea aglomerată și familiile armenesti vor voi să se stabilească într-un alt oraș, ele trebuie să fie susținute pe cât posibil, iar dacă, în locul în care se mută, ajung la 100 de familii, armenii pot alege propriul lor magistrat și pot să construiască o biserică nouă, cu aprobarea administrației de stat. Un număr mai mic de familii are voie să își aleagă liderul. După ce, în noua colonie, tavernelor, berăriile și distilerile, măcelăriile și tarabele de piață sunt gata pentru a intra în folosință, acest lucru nu va face doar posibilă plata magistratului, dar va aduce bani și pentru construcția de școli, în acest fond putând fi colectate și amenzile. / Cu această ocazie, în care comerciantul de fructe Nikorovics a putut auzi în ce mod intenționează armenii să se stabilească la Suceava, el ar trebui privit drept mijlocitorul armenilor, pentru a-și duce la îndeplinire planul, iar privilegiile și libertățile acordate lor ar trebui să fie învățate doar oral și exclusiv pentru ei înșiși și, prin urmare, fără ingerințe din partea autorităților, cu atât mai puțin a Curții Supreme și, în special, a Cancellariei Statului; în afară de Nikorovics, nu va exista nici un alt tutore al coloniei, în așezarea propusă și nu ar trebui să li se permită armenilor să pășească pe pământ turcesc, deoarece ar putea suferi

inconveniențe sau chiar pedepse din partea turcilor... // În Bucovina există până la 800 de familii de evrei, în jur de 400 venind de sub ocupație rusească... / Principalele autorități din Cernăuți li se vor supune și cahalii din Suceava, Siret, Sadagura și Vijnița, deși mențin un judecător al evreilor, iar împreună cu rabinul și meseriaș evreu prezintă facturile către adminis-trația de stat, pentru inspecție”¹⁸⁴⁰.

1786: „Viena, 11 noiembrie 1786: Orașul Suceava (în text: Luczara) din Bucovina a obținut de la Împărat privilegiile unui oraș comercial liber!”¹⁸⁴¹. / „Lemberg, 20 noiembrie 1786: Împăratul va alipi Bucovina la Galiția, prin unificarea administrației, justiției și a tuturor celorlalte componente ale guvernării politice, întărind Curtea de Justiție provincială cu două Consilii și câteva Oficii subordonate; se vor înființa câte un Tribunal de Justiție provincial la Cernăuți, Suceava și Siret. / Conteul Brigido, guvernatorul Galiției, a plecat la Cernăuți, unde generalul Enzenberg (în text: Ekzenbourg) îi va încre-dința guvernământul Bucovinei. Se aude că, în călătoria sa, Conteul Brigido a trecut prin Vășcăuți (în text: Was-kowits), unde a vizitat herghelia, în care se află 4.000 de cai pentru armata imperială. Acești cai sunt cumpărați din Moldova, iar din Crimeea, cai din împrejurimile Persiei și Turciei; este pentru prima dată când se repartizează trupelor imperiale un număr atât de mare de cai, pentru a-i

¹⁸⁴⁰ Polek, Dr. Johann, *Joseph's Reisen nach Galizien und der Bukowina*, Czernowitz 1895, pp. 41 și următoarele

¹⁸⁴¹ *Gazette de France*, No. 95, Mardi 28 Novembre 1786, p. 400

înlocui pe alții cu aceștia, care au fost cumpărați în acest scop”¹⁸⁴².

1787: Tranzacțiile funciare ale unui târg împovărat, ba chiar spulberat de istorie sugerează o vagă conturare de nouă identitate, una multiculturală, de care avea să fie foarte mândru, cândva, preotul George Mihuță, deși vechea și decăzuta boierime a Sucevei părăsește, încet, încet, târgușorul, pentru a se stabili fie la Iași, fie la Cernăuți, iar vechile locuri boierești sunt luate de oameni străini, care își construiesc noi case, cumva străine de arhitectura tradițională, mai curând galițiene, decât europene, dar cu temelii zdravene, durate din piatra sfântă a Cetății Suceava sau a numeroaselor bolți din glorioasa Suceavă de altădată. În 30 mai 1787, Dumitrachi, fiul lui Nicolae șetrar, vindea douăsprezece dughene cu pivnițe de piatră în Suceava și locul dimprejur, dar și o livadă în Ițcani, pentru 100 guldeni și un cal, care valora 20 guldeni, grecului Constantin Pantazi. Hagi Simion cumpărase, prin licitație, căsuța de la nr. 312, de lângă casa lui Andrei Pascari, „de patru stânjani de largă și cinci stânjani de lungă”, iar documentul era semnat, în 20 octombrie 1788, de Soste Voinovici, Ursachi Cenușe, Petre Găină și Mihai Costea, în ziua următoare, cea de 21 octombrie, imobilul fiind vândut, pentru 50 lei, arma-nului Ariton Pruncul. Dughenele bisericii Sfântului Dumitru au fost cumpărate de Hagi Simion, Ioniță Hormota, Constantin Pantazi, Petrea Făclier, Vasile Abărghieritei și Pentelei Sârghi.

1788, octombrie 21: „Viena, 4 octombrie 1788. Prințul Cobourg mărșăluiește prin Transilvania: el își va

¹⁸⁴² *Gazette de France*, No. 104, Vendredi 29 Décembre 1786, p. 442, 443

stabili cartierul general la Suceava (Sutschava), în Bucovina”¹⁸⁴³.

1789-1850: Nemții noștri bucovineni. O splendidă, dar ignorată lucrare a profesorului cernăuțean Raimund Friedrich Kaindl, *Das Ansiedlungswesen in der Bukowina / seit der / Besitzergreifung Durch Österreich* – în traducere aproximativă; *Localități din Bucovina, de la încorporarea ei în Austria*, apărută la Innsbruck, în anul 1902, conține o puzderie de date, care valorifică primele cercetări istorice bucovinene, făcute tot de un german, pasionatul Friedrich Adolf Wickenhauser, primul cercetător temeinic al documentelor voievodale moldovenești, care zăceau, ignorate, prin chiliile mănăstirești. Pentru materialul acesta, este importantă mărturia că primele trei familii germane din Suceava au fost „familia **Koretz ACKERFELD**, stabilită în târg în 1782, și două familii germane **Faltschen WIESEN**, în 1787”, familia lui „**Faltschen WIESEN**, plecând, din Suceava, la Roșă”.

1803: Colecțiile de documente sucevene¹⁸⁴⁴ prezintă exhaustiv, uneori și cu amoc, tranzacțiile care-i țin loc Sucevei de mărturisire reală, de istorie, vehiculând nume de oameni, aflați, aidoma unui cuib de viespi, într-o ciudată foșcăială funciară: Sarchis Andronic, Axente Andronic (27 iunie 1803), Israel și Caja Tauba Lenzer (1804, 1815), Valentin Rebitzki, Peter Schmidt, Mihai Cozma, Ioniță și Ștefan Foti, Berl Moldauer, Naftuli Weinbach și așa mai departe și mai fără de identitate, Suceava devenind o insulă de străinism (ca în poemul lui Constantin Berariu), inclusiv prin românii „târboveți de

¹⁸⁴³ *Gazette de France*, 21 octombrie 1788, p. 370

¹⁸⁴⁴ D.G. ARHIVELE STATULUI SUCEAVA, *Din tezaurul documentar sucevean / 1393-1845*

viță veche”, singura pulsare involuntară de românism real și programată de ortodoxism petrecându-se anual, în iunie, prin scoaterea moaștelor Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava în pelerinaj prin urbe, readuse din Polonia în 10 iulie 1783, din porunca împăratului Iosif al II-lea, care vizitase Suceava în 15 și 16 iunie 1783. În vremea acestei istorii fără de istorie, Suceava a avut primari deja uitați, precum Josef BERGER (1856-1865), Abraham cav. PPRUNKUL (1865-1870), Josef KREUZ (1870-1871), Ferdinand STARK (1871-1874), Julius HUBRICH (1874-1883), Adolf KOCZYNSKI (1883-1884), Michael cav. PRUNKUL, Albert FUCHS von Braunthal (1866), Iulius MORWITZER (1887-1891), după aceștia urmând, din 25 iulie / 6 august 1891, până în 10 mai 1914, singurul primar cu adevărat important, întemeietorul Sucevei moderne, Franz cavaler DES LOGES. Până La Franz cavaler Des Loges, glorioasa Suceavă de odinioară arăta „ca o regină părăsită”, care „în tăcere și supunere își jelește zilele tinereții, plânge timpurile când regii îi făceau curte”, după cum inspirat zugrăvea orașul și ce-tatea Wickenhauser. Abia în epoca primarului Des Loges Suceava își individualizează o arhitectură urbană și își recuperează sau reface vechile lăcașuri religioase (între anii 1849-1854, Suceava a fost devastată de trei mari incendii), dar și ruinele minunatei Cetăți de Scaun a Moldovei.

1804: Primăria Sucevei funcționa, din 1804, într-o casă cumpărată de la familia Hatzendorf, de lângă turnul lui Lăpușneanu, modernizată, în 1844, de inginerul Ioanelli, refăcută și extinsă în 1859, după planurile inginerului Munnich. În același sediu, cunoscut, astăzi, după modernizări succesive, drept rezidență a Colegiului Național de Arte „Ciprian Porumbescu”, avea să func-

ționeze, inițial (vreo trei decenii și mai bine!), și gimnaziul greco-ortodox. Palatul Comunal sau Primăria, cunoscut, astăzi, drept Palat Administrativ, în care funcționează Consiliul Județean și Prefectura, a fost construit, prin strădania lui Des Loges, în anii 1903 și 1904, în cele 72 de încăperi ale sale funcționând administrația orașului, poliția, pompierii, casa de economii și Muzeul Sucevei. Construit în stil baroc, cu subsol, parter și două etaje, inițial în formă de „L”, Palatul a fost dotat cu un turn de 52 metri, în care a fost instalat ceasornicul oficial al urbei.

1807: Auzise Napoleon Bonaparte de Suceava?

Sigur că știa, după cum o probează în „instrucțiunile pentru o misiune”, referitoare la „mișcările trupelor rusești care țin sub supraveghere Tiraspol și Kamenîța”, instrucțiuni scrise în Varșovia, la 17 ianuarie 1807¹⁸⁴⁵, și prin care îi cerea Domnului de Montesquiou să-l însărcineze pe Domnul de Vincent, care pleca la Tiraspol, prin Kamenîța și Suceava, cu observarea mișcărilor trupelor rusești în Moldova. La întoarcerea de la Tiraspol, de Vincent trebuia să rămână la Suceava, pentru a-și continua observațiile, și abia apoi să revină în Varșovia, dar numai în condițiile în care ar avea noutăți de comunicat.

1809: „Suceava (Suczawa sau Sutschawa – n. n.), Oraș Liber Regal, se află în Bucovina de jos, la granițele Moldovei: este înconjurat de ziduri și șanțuri. Acest oraș a fost anterior reședința Principelui Moldovei și a Reședinței Mitropolitului. A fost distrus de tătari; poziția lui

¹⁸⁴⁵ *Correspondance militaire de Napoléon I-er / extraite de la Correspondance*, tom IV, Paris, 1876, pp. 344-346

este plăcută. Se zărește în mijlocul unei câmpii întinse, străbătută de râul Suceava”¹⁸⁴⁶.

1809: „Fiind, după cum s-a zis mai sus, pacea încheiată la 14 octombrie 1809, și așa sperând toți ceea ce doreau, adică liniște și reculegere cel puțin momentană de calamitățile trecutului, diregătoriile militare erau la îndoială de ar fi continuat cu adunarea de voluntari. Generatul Colloredo, de la direcțiunea generală militară, cu datul din 2 noiembrie 1809, face deci, către Împăratul Francisc (cel care inaugura șoseaua dintre Bistrița și Suceava, făcută de Iosif al II-lea, și care avea să se numească „Șoseaua franciscană” – n. n.), următorul prea plecat raport: / „În emulațiunea generală, în care toate provinciile monarhiei, în decursul răzbelului prezent, au dat dovadă de Credința și alipirea lor către Maiestatea Voastră și către stat și pentru susținerea lui, și au încordat toate puterile, a urmat și Bucovina acestei provocări înalte, și anume cu atâta succes că, prin zelul patriotic al locuitorilor țării și prin deosebita activitate a domini-oanelor, în urma înrolării voluntare, un corp de arnăuți, de 6 escadroane, este acum format, iară cu formarea unui batalion de infanterie de asemenea s-a făcut începutul. Prea înalta rezoluțiune emanată deunăzi, cu toate că pacea cu Franța e încheiată, ca ridicarea insurecției transilvă-nene să se facă și să se finalizeze, cu toată încordarea, deși îl îndreptățesc pe consiliul aulic de răzbel la presu-punerea întemeiată că și formarea a acestor extra-corpori ar fi să se continue, totuși, pentru ca nu cumva să se iasă din părerea Maiestății Voastre, în privința aceasta, și așa amăsurat acesteia să se poată face dispuneri

¹⁸⁴⁶ De Serres, Marcel, *Voyage dans l'Empire d'Autriche, pendant les années 1809 et 1810*, Livre VIII, Bukowine, Paris, 1814, pp. 238, 239

corespunză-toare în obiectul acesta, se face prea plecata rugămintă ca să se emane, curând, o Preaînaltă deciziune de se poate continua cu înființarea acestor corpuri de infanterie și cavalerie ale Bucovinei”¹⁸⁴⁷.

1811: „Capitala și sediul vechi era la Suceava, un oraș din Moldova sus, situat într-o vale, în apropierea izvoarelor Prutului, la poalele Alpilor Transilvani. Acum Suceava nu mai este decât o grămadă de ruine și face parte din Bucovina austriacă”¹⁸⁴⁸.

1811: Școala principală germană, construită între 1811 și 27 iulie 1815, când a fost inaugurată, a rămas mărturie arhitecturală și astăzi, când funcționează ca Muzeu al Științelor Naturale. În această clădire au învățat și elevii armeni, până în 1835, când a fost inaugurată Școala trivială armenească, lângă biserica Sfântului Simion, dar și elevii români, până în 1833, când Școala trivială românească a fost desființată, din lipsă de învăță-tori și de elevi.

1813: În lista elevilor care au absolvit Academia cezaro-crăiască de Inginerie Militară din Viena, se află și ofițeri-ingineri austrieci născuți în Bucovina, inclusiv „**Ignaz Chevalier Ruiz de Roxas**, născut în 21 ianuarie 1802, la Suceava. Tatăl era infanterist. A absolvit în 9 august 1920 și a fost angajat cadet în Regimentul Nr. 15 de Infanterie Zach”¹⁸⁴⁹.

¹⁸⁴⁷ *Gazeta Mazililor și Răzeșilor bucovineni*, Anul I, Nr. 21, 27 decembrie 1911, pp. 263, 264

¹⁸⁴⁸ Neale, Adam, *Voyage en Allemagne, en Pologne, en Moldavie et en Turquie*, Tome second, Traduit de l'Angloise par Charles-Auguste Def., Paris 1818, pp. 2-30

¹⁸⁴⁹ Gatti, Friedrich, *Geschichte der k. k. Ingenieur- und k. k. Genie-Akademie / 1717-1869*, Wien 1901

1820: Prima clădire a spitalului vechi a fost ridicată, „dincolo de târgul de vite”, în 1820.

1823, septembrie 25: „Cernăuți, 18 august... Bucovina este fericită de a fi primit, în aceste zile, vizita Alteței Sale Imperiale Arhiducele Francisc-Karl. Acest prinț a vizitat provincia care a făcut parte, până de cu-rând, din Moldova, inclusiv capitala Suceava, în baza mai multor convenții și interese. Alteța Sa Imperială a examinat în detaliu diferitele instituții administrative, instituțiile publice și a primit, la Cernăuți, o deputație din parte domnitorului Moldovei, în persoana tatălui său, boierul Alexandru Sturdza, președintele departamentului de afaceri străine, prilej cu care, conform uzanțelor țării, pentru legăturile de prietenie între cele două imperii vecine (Austria și Turcia – n. n.), a fost transmisă invitația Moldovei pentru Alteța Sa Imperială de a o vizita. Boierii emigrați în Bucovina, precum și alții, au avut, de asemeni, onoarea de a fi prezentați trimisului Moldovei și Alteței Sale Imperiale, căreia i-au adus recunoștința eter-nă pentru protecția de care se bucură Bucovina din partea augustei Case de Austria, pe care tânărul prinț are cinstea de a o reprezenta”¹⁸⁵⁰.

1832: Biserica catolică a Sfântului Nepomuk a fost construită între anii 1832-1836 și împodobită, în 24 decembrie 1845, cu un ceasornic public, achiziționat, cu 387 florini, de la firma vieneză „Wilhelm Stiehl”. Ceasornicul acesta fusese menit, inițial, turnului lui Lăpușneanu, de lângă biserica Sfântului Dumitru.

1841: Hanurile importante ale Sucevei erau „Casa Polonă”, „Ca Cerbul de Aur”, „La Trei Coroane”, „La

¹⁸⁵⁰ *Journal des débats politiques et littéraires*, 25 septembrie 1823, p. 1

Șapte Draci”, „La Craiul Negru” („boltă” cântată de T. Robeanu și „zugrăvită” superb de Ion Grămadă), „La Para de Aur” (o boltă-băcănie, lângă piață), „Hotel Bucovina”, „Hotel Moldavia” și celebrul han, descris și de Iraclie Porumbescu, cel care îl vizitase, pentru prima dată, în decembrie 1841, „Hanul Langer”. Dar la fel de importantă era și băcănia „Gewolb”, cunoscută, înainte de a fi dărâmată, drept „Casa bucovineană, în care obișnuiau să se întâlnească elitele sucevene.

1843: „În dimineața zilei de 27 septembrie, am părăsit carantina, cu una dintre briștele țărănești acope-rite și am ajuns, în curând, în plăcutul oraș Suceava, cu opt biserici strălucitoare și cu un castel în ruină, dar și o populație considerabilă de greci, romani. Catolici și armeni. Poziția sa este frumoasă, pe malul înalt, accidentat, al unui pârâu care curge dintotdeauna prin mijlocul copacilor de toate soiurile. Casele sunt văruițe, ceea ce le conferă un aspect de curat, iar pereții sunt din lemn. Jumătate din oraș este ocupat de armeni, care se ocupă, în principal, cu comerțul de vite. Evreii de aici comercializează mult cerealele și mulți dintre ei sunt bogați și respectabili. / În așteptarea semnării pașapoartelor noastre, am vorbit cu mai mulți dintre ei, pe stradă. Ne-au spus că aici sunt 200 de familii evreiești și că au o școală, durată de ei, unde mulți copiii evrei învață limbile germană și latină. Ei așteaptă ca pe Mesia reîntoarcerea pe propriul lor pământ. Ne-au întrebat dacă suntem romano-catolici și, după ce le-am spus că nu suntem și că venim din Marea Britanie, ei au întrebat dacă suntem calviniști, și le-am declarat imediat că suntem; după care ne-am referit la Sărbătoarea Corturilor și la cabanele care se aflau înaintea caselor lor, le-am spus cum a lucrat Dum-nezeu pentru

oameni în trupurile noastre. Pe când urcam în trăsură, unul dintre ei s-a ridicat și a întrebat cu nerăbdare cât de departe aveam să călătorim în ziua aceea. Întrebarea era menită ca, prin răspunsul nostru, să probăm dacă suntem sau nu cu adevărat creștini, pentru că, așa cum am descoperit atât de des, nu erau obișnuiți să li se vorbească cu bunătate de către nimeni care nu era din propria lor națiune. Le-am spus cât de departe mergem și, după ce ne-au spus că va trebui să călătorim până după șase, seara, când începe Sabatul evreiesc, unul dintre ei a clătinat din cap și le-a zic celorlalți, că „nu eram evrei”. Le-am lăsat un tract ebraic, unul dintre puținele pe care trebuia să le avem în puterea noastră, înainte de a pleca în teritoriile austriece. / La ieșirea din oraș, drumul nostru a trecut printre garduri de nuiele curioase, apărate de ploaie prin acoperișuri împletite. Drumul era macadamizat și în stare excelentă; căsuțele erau mai confortabile decât cele ale Moldovei, iar aspectul țării era mai civilizat. Prunii și merii huzureau prin grădini. Am văzut mai multe biserici de țară, care seamănă oarecum cu bisericile parohiale liniștite din Scoția și am ajuns la un pod de lemn, acoperit ca o casă, de la un capăt, la celălalt, așa cum se întâmplă în cea mai mare parte a punctelor vamale din țara respectivă, ținute de evrei. Evreii sunt întotdeauna găsiți, ca Matei, „stând la primirea obiceiului”. / Drumul, timp de trei ceasuri, a alergat în linie dreaptă, printr-o pajiște frumoasă, uneori ridicându-se ușor, alteori aproape o câmpie, cu raza densă de pădure a Carpaților din stânga noastră, care delimi-tează

orizontul. Câmpurile erau aromate, cu crochiuri frumoase de toamnă”¹⁸⁵¹.

1846: „Era pe vremea când nu se încuibaseră atâtea mode, nici sărăcie strașnică; când țăranul, deși iobag, nu lua calea grea a pribegiei spre America. Pe atunci, deputații bucovineni din sfatul împărătesc din Viena erau, cei mai mulți, țărani, ca de pildă, **Vasile Morgoș** din Coțmani, **Miron Ciupercovici** din ținutul Humorului, **Vasile Cârste** din Boian, **George Timeș** de pe lângă Cernăuți și **Mihai Bodnar** din ținutul Rădăuților. Nu erau tobă de carte, căci învățaseră buchiile de la dascăli ambulanți, care pribegeau pe la răzeși, pe la popi și pe la boieri, din casă în casă, dar, totuși, au lucrat pentru despărțirea Bucovinei din împreunarea necurată cu Galiția, au cerut slobozenia tiparului și au desrădicat boierescul, iar în sfatul împărătesc de la Kremsier au vorbit cu atâta dragoste și căldură despre durerile țără-nimii împilate, încât toate gazetele nemțești și „Buco-vina” fraților Hurmuzachi scriau că „deputații țărani din Bucovina își cunosc chemarea”. / Nici poștă îndemânoasă ca acum nu se pomenea, dar nici drumuri de fier care să aducă străini în țara noastră; dacă aveai de trimis vești grabnice la prieteni din țară sau la cei din Moldova și din Ardeal, le trimiteai prin curieri sau ștafete. Acestea erau niște căruțe cu două roți înalte, trase de cai iuți și pietroși, care țineau lungă vreme la drum. În căruță, deasupra lăzii cu răvașe, ședea curierul, pe pieptul căruia atârna, pieziș, o goarnă cu canafi și cu găitane negre-galbene, care sunt culorile împărăției. Alături de curier, ghemuit într-un colț, îi ținea tovărășie un

¹⁸⁵¹ Bonar, Andrew A.; M’Cheyne, R. M., *Narrative of a Visit to the Holy Land*, Chapter VIII, Austrian Poland, Edinburg 1878, pp. 427-432

soldat înarmat până-n dinți, care era pus spre paza scrisorilor și a banilor, căci era mare primejdie să treci, pe acele vremi, prin codri și zăvoaie pustii. / Caii porneau la goană pe drumul de țară plin de hârtoape, iar curierul sufla în goarnă ca să se ferească oamenii și, cu toate acestea, sentâmpla să fie zdrobiți călătorii ce nu se dădeau repede în lături. / Cale de o poștă, adică atât cât putea alerga o ștafetă până să obosească caii, se afla o stație. La stația poștei, erau han pentru călători, grajduri pentru cai proaspeți și locuința poștașului. Aici, deshămau curierii caii cei vlăguți și luau alți olăcari, împărțeau și luau scrisori, și îmbucau ceva pentru drumul cel lung. / În Suceava, era poștăriță Popovicioaia, o văduvă bogată și frumoasă, care avea poștă lângă biserica unită, două hanuri alăturate și grajduri pentru vreo treizeci de cai, frumoși și grași cum e linul. / Birjari cu trăsuri arcuite nu se aflau în Suceava, tot așa în toată țara Cordonului (Bucovinei). De plecai undeva, la drum, pe vreme lungă, năimeai un jidov prăpădit – căci ei singuri erau căruțași – cu o haraba hârbuită, trasă de doi cai slabi, o haraba prin care trecea vântul, și acoperită cu o covergă veche, afumată. În coșul harabalei puneai fân sau paie ca să nu te scuture așa de tare „rădvanul”, te rugai lui Dumnezeu să vii înapoi cu ciolanele întregi și haide, băiete!, căci bun e Domnul și meșter e dracul! / Dar, să fi avut graba cea mai mare, trebuia să te supui toanelor căraușului tău, că, îndată ce însera și-l prindea sabășul pe cale, să-l fi tăiat pe jupân și nu se mișca din loc. Dumnealui se oprea într-un sat sau la vreun han jidovesc din câmp, își făcea rugăciunea de seară și, apoi, se culca; iar ție nu-ți rămânea alta decât să înjuri toți patriarhii și bătrânii poporului lui Israel, începând cu Avram și sfârșind cu rabinul de la Sadagura. / Orașul Suceava nu era așa ticsit

de jidovi ca acuma, căci, până la anul 1848, n-aveau drepturi ca ceilalți supuși ai împă-răției. Ei locuiau separați de ceilalți târgoveți, în cartierul lor, numit „Ghetto”, unde mișunau ca viermii. La săr-bători, bărbații îmbrăcau caftane lungi, iarmurcă de mătase și pălărie de catifea, iar în picioare – pantaloni strâmți, până la genunchi, și colțuni albi. Fetele purtau cordele cusute cu fir de aur și de argint, cațaveică cu blană, iar pe cap, de la tâmple-n sus, aveau niște coarne de argint, groase de un deget și lungi de o șchioapă; grosimea și lungimea lor atârna de la avuția celei ce le purta. Astfel îmbrăcați, ieșeau, în sabăș sau în alte zile de sărbători, să se plimbe pe stradă. Semnele până unde aveau dreptul să se plimbe erau niște sârme de-a curmezișul străzii, ca la stâlpii de telegraf. Și acum se mai văd în Suceava semnele acelea, și anume pe ulițele ce duc spre satul Bosanci, spre mahalaua Arenilor, spre mănăs-tirea armenească Zamca și spre gara Ițcani. / În partea târgului dinspre asfințit și miezul nopții, era cartierul armenilor pașnici, care aveau casa cu cerdac dinainte și fete oacheșe și frumoase; ei erau negustori chiaburi și isteți, mai ales băcani, cu prăvălii în vatra târgului. Unii țineau și hanuri, precum și cofetării întocmite după gustul vremilor acelea, unde vindeau înghețată, șerbeturi și plă-cinte turcești, rahat, alviță, dulceață și alte bunătăți. Ei singuri mai păstrasera vechiul port al ișlicelor mari cât o baniță, de aveau de ce face haz târgoveții români; se îmbrăcau cu giubea și anterior și se încălțau cu târlci, iar Armencele mai țineau în modă neîndemânosul crinolin, ce-nfoia rochia ca o turlă de biserică. Păcat că această nație de oameni cu care se-nvoiau românii atât de bine s-a stins, încetul pe-ncetul, așa că, acum, se află numai vreo cincisprezece familii în vechiul lor cartier; mulți au sărăcit și au pribegit din pricina

vestitelor incendii ce-au pustiit „târgul” armenesc din Suceava, în mai multe rân-duri. / Românii erau meșteșugari, împărțiți în bresle, bogați și ei, cu locuința în vatra târgului, nu ca acum, în mahalale și prin suburbii. Portul lor era asemănător cu al armenilor, afară de işlice. În mahalaua Cutului de lângă Areni, erau și lucrători de pământ, iobagi, ca și țărani. Deoparte, cam pe lângă biserica vechii mitropolii, unde se păstrează moaștele Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava, erau împrăstiate și vreo douăzeci de fumuri țigănești, în care trăiau fierarii și lăutarii târgului. / Nemți erau puțini și mai toți funcționari. / Paza orașului era încredințată desetnicilor (polițiștilor), înarmați cu săbii și cu sulii, iar la țară țineau ordine în public vatamanii (jandarmii călări). Pentru ținutul Sucevii, se alegeau numai doi vatamani; pe la anul 1848, erau rânduiți fioresii Budean și Tott, care era Neamț; aceștia cutreierau călări, zi și noapte, prin toată împrejurimea Sucevii, ca să pedepsească cu bătaie pe clăcașii ce nu ieșeau la robotă (boieresc) și să bage hoții în fiare. Purtau la oblânc două pistoale grele, ferecate în alămuri galbene, la șold aveau sabie și-n spate – pușcă lungă, cu cremene. Împreună cu mandatarii, care erau notarii de la sate, băteau țărani, la scară, cu harapnice de piele, încât le sfâșiau bucăți de carne de pe trup și veneau câinii să lingă sângele de sub scară”¹⁸⁵².

1847: „În Suceava, oamenii trăiau în pace și se-nvoiau bine unii cu alții, dar, în anul 1847, nu se făcuse pâine în țara întreagă și, de aceea, era mare groază de foamete. În anul următor, dădu o secetă cumplită, de secară toate izvoarele și fântânile, până și cea de la Areni,

¹⁸⁵² Ion Grămadă, *Din Bucovina de altă dată*, Biblioteca societății „Steaua”

dimpreună cu șipotul orașului, a cărui apă vine de sub pământ, tocmai de pe dealul Tătărașilor. Mai rămăsese numai fântâna din ograda mănăstirii Zamca cu apă des-tulă și rece, cum nu află pe toate meleagurile acelea. / Pe cer, se iviră semne: stele cu coadă și pânze de foc, ce fluturau noaptea dinspre asfințit. Zodierii și vracii, care, întotdeauna, au înfricoșat lumea cu porogăniile lor, ziceau că au să vină peste țară multe plăgi: lăcuste, foamete, boli și, la urmă, chiar război. De astă dată, li s-a împlinit prorocirea. / Deodată cu vânturile cele calde, ce băteau din jos, veniră roiuri mari de lăcuste. În ziua când s-au ivit, era o arșiță grozavă, de nu puteai merge desculț pe drum, căci te frigea colbul. Iată, însă, că, fără de veste, se întunecă soarele de-a binelea, iar oamenii auzeau prin văzduh pâ râiri ca de trestie uscată, când o calci cu piciorul; pe sus treceau nouri grei de lăcuste înspre văile Siretului, ale Prutului și ale Nistrului, unde au ros alături cu pământul cele din urmă rămășițe de holde. Pe țarinile Sucevii nu s-au lăsat, căci zburau prea sus, numai cele obosite de îndelungata cale peste țări și ape căzură la pământ. Oamenii le luau în mână, privindu-le cu mirare, căci pe aripile lor aveau niște semne ciudate. Toți ziceau că-s slove; unii mai fricoși și bisericosi credeau că sunt slove trimise din cer, ca să se pocăiască oamenii; alții, iarăși, care auzeau și toaca din cer, socoteau că-i vreo scrisoare de la vreun fel de oameni, căci, ziceau ei, pe podul pământului sunt multe feluri de nații și de limbi, și anume, în toată lumea, sunt șaptezeci și șapte și jumătate de nații; șaptezeci și șapte sunt nații întregi ca și noi, iar jumătate de nație sunt țigani. De aceea, oamenii căutau cărturari bătrâni să le dezlege slovele acelea. / Și cine era mai iscusit cărturar în Suceava decât Serafim Cărășel, diacul de la biserica

Sfântul Neculai, care „știa limbă” și ținea gazetă? Umblase lumea în lungiș și în curmeziș, când fusese douăzeci de ani cătană la împăratul; a fost cu împăratul Napoleon Bunaparte în țara Moscalului și în a Parisului, apoi se bătu în oastea împăratului nemțesc de la Beci cu franțujii, ba fusese chiar și în Paris. Dar Serafim era un pezevenchi și jumătate, care știa să scape din încurcătură spunând că nu-i bine de cercetat voința lui Dumnezeu și că el se teme să nu-l trăsnească din senin, dacă va dezlega slovele cele ciudate. / Din pricina secetei – căci nu plouase de lungă vreme – și a lăcustelor, izbucni o foamete cumplită. Mai ales în nordul Bucovinei oamenii mâncau, acum, de luni întregi, mămligă cu jir măcinat și amestecată cu rugumătură de fierăstrău. De băut, beau apă fiartă cu ciocani de păpușoi. Zile întregi, rățăceau pe câmpii, după măcriș, și prin păduri, după jir. Mai târziu, când bântuia războiul între unguri și între împăratul, se urcase prețul bucatelor grozav de mult și era și lipsă de bani, căci „toți banii de aur și argint erau trimiși în țara Talionului și la ungur”, cum ziceau bătrânii. Nici bani mărunți nu erau în țară. Pe atunci, umblau niște bancnote de hârtie, în preț de un franc, care se chemau „leu șain”. Spre a se ajuta la nevoie, oamenii rupeau o astfel de hârtie în patru părți și un sfert se chema grivnă; cele ungurești erau roșii, iar cele împărătești – negre. / Pe lângă toate aceste nenorociri, mai veni și holera să nimicească ce a mai rămas pe urma foametei. Cumplita boală izbucni, mai întâi, în Galiția, de unde se răspândi cu iuțeala fulgerului și în Bucovina. Vânturile cele calde duceau germeii bolii prin toate colțurile țării. Dar mai aprig, bântuia la Suceava, unde murea tot al doilea om, până și copiii. Cioclii umblau prin oraș, cu căruțele lor negre, de la casă la casă, și întrebau ori

de nu sunt bolnavi sau morți în familie, ca să fie îndepărtați din mijlocul celor sănătoși. Spre a nu se molipsi, oamenii se afumau cu bălegar de vită și cu ierburi uscate, iar dinaintea ușii se afla un hârdău cu apă, peste care trebuia să treacă fiecare, când intra în casă. / Se iscă, atunci, zvonul că holera e o femeie cu părul despletit, frumoasă, dar palidă la față, și umbla pe hotare, arătându-se străjerilor, noaptea. Dacă o primești și-i dai de mâncare, apoi nu se atinge de căsenii tăi; iar dacă o alungi, trebuie numaidecât să-ți moară cineva. Iată, însă, că atunci se rătăci prin târgul Sucevii – Dumnezeu știe de unde – un bătrân, voinic și roșcovan la față, ce colinda din casă în casă și învăța lumea să fiarbă spini albaștri de holeră și să bea fiertura ca să scape de boală. Oamenii îl țineau de sfânt și nimeni nu ieșea din cuvântul lui. Cu apropierea toamnei, se schimbă și boala și nu mai era așa de primejdioasă: rar unde se auzea că a picat cineva. Iarna, apoi, puse capăt acestei plăgi care secerase așa de crud în rândurile oamenilor. / De la o vreme, se zvonii prin Bucovina că în țara franțuzească și pe la Viena e prăpă-denie, că se surpă temeliile drepturilor boierești, că „dobi-tocul” de țăran cere și el să fie om, că se pustiesc și se ard moșiile domnilor și curge sânge... / Sucevenii se strân-geau cârduri pe drumuri, vorbeau, șopteau și clătinau din cap. Tot la zece zile, venea ștafeta cu gazetele de la Beci și de la Cernăuți, cu foi volante și cu lexicoane întregi, în care le tălmăcea pe înțelesul tuturor ce-s acelea „consti-tuție, parlament, deputați” și alte bazaconii, despre care nu mai auzise neam din neamul lor. / Și în Bucovina erau nemulțumiți țăranii, căci multe din jalbele trimise la împărăție, prin deputații țărani, n-au fost ascultate. Se mai povestea, iarăși, că, în munții huțanești, se ridicase „cra-iul” Cobiliță, cu huțanii săi, pustiind și

arzând moșiile domnilor, că ar fi ținut la Vijnița o adunare numeroasă de huțani, că scotea vornicii (primarii) din vornicie și punea alții în loc, lua bir câte o dimirleie de porumb și douăzeci de creițari de om și precum că s-ar fi aflând cu o gardă de huțani tineri, înarmați cu ciomege și cu sulii. Ba, ce-i mai mult, că ajuta pe unguri, pe sub mână, împotriva împă-ratului, care trimisese oaste să răscolească munții huță-nești și să-i spânzure pe buntujnicii de huțani. Chiar Cobiliță singur a murit în ștreang, mai târziu. Și colonia ungurească Hadicfalva, de lângă Suceava, se răsculase, așa că groaza de năvălirile țăranilor în orașe creștea pe zi ce merge. Mai ales jidovii se boceau de frică pe străzi, își strângeau catrafusele să plece, dar tot pe loc rămâneau. Pretutindeni era clocot și fierbere mare, și toți așteptau să se surpe temeliiile lumii celei vechi și să răsără alta nouă”¹⁸⁵³.

1848: „În Moldova, la Iași, se ridicară boierii cei tineri contra stăpânirii, dar fără ispravă, căci mulți au fost prinși, iar alții trimiși în surghiun. În Bucovina, se dăduse poruncă, pe la toate cerdacurile din țară, ca să lase granița deschisă pentru toți boierii fugari din țara Moldovei. Neconținut, soseau în Suceava, peste graniță, bejenari în chervane grele, brașovenesți, ferecate cu lanțuri și înconjurate de feciori călări și înarmați până în dinți. Stăteau o zi-două în Suceava, se închinau la moaștele Sfântului Ioan, se îngrijeau cu de-ale gurii și, apoi, carele greoaie plecau, scârțâind, spre Cernăuți, unde casele marelui vornic Doxachi Hurmuzachi îi găzduiau mai pe toți boierii fără țară. Acolo petreceau **Vasile Alecsandri**, cu fratele său Iancu, apoi Domnitorul de mai târziu **Alexan-dru Cuza**,

¹⁸⁵³ Ion Grămadă, *Din Bucovina de altă dată*, Biblioteca societății „Steaua”

Costache Negri, dimpreună cu două surori ale sale, care erau călugărițe, **Kogălniceanu**, principele **Mo-ruzi**, **George Sion**, cântărețul limbii românești, și alții. În tovărășia acestora mai veni și **Aron Pumnul**, luminătorul românilor bucovineni, care, rupt de oboseală și slăbit în urma bolii de holeră, de care suferise, numai cu mari greutatea putu trece granița dinspre Moldova, intrând, în puterea nopții, în Cernăuți. Și **George Bariț**, liberat de familia Hurmuzachi din ghearele zbirilor lui Barco, afla refugiu în „sânul lui Avram”, după cum numeau surghiuniții casa bătrânului și bunului Doxachi. / În toate diminețile, bătrânul Doxachi Hurmuzachi, îmbrăcat în antiriu și cu giubea, cu fes pe cap și încins cu un șal de mătase, încăleca pe un cal focos, ce juca sub călăreț, și colinda pe la conacurile boierilor pribegi, chemându-i la cafeaua de dimineață, cu cuvintele poetului **Alecsandri**: // Voi ce stați în adormire, voi ce stați în nemișcare, / N-auziți prin somnul vostru acel glas triumfător... //. De altfel, nu le mergea rău pribegilor, ci dimpotrivă, după cum ne povestește **Iracлие Porumbescu**, surghiuniții pe-treceau foarte bine la Cernăuți, numai în banchete și petreceri, de s-au fost speriat cernăuțenii de galantomia boierilor „valahi”. Alte dăți, mergeau în cete prin grădina publică, cuprinși de după cap și cântând „Marsilieza”, de se uitau trecătorii cu gurile căscate după dâșii. / Pentru că în țară era puțină oaste și n-avea cine să țină ordine în publicul ce părea foarte agitat, se formară gărzi naționale prin toate orașele. În ziua când se răspândi vestea că și Suceava are voie să-și facă o gardă națională de cetățeni, colinda pe ulițele târgului un crainic, însoțit de un toboșar și de un gardist, ce poșteau lumea să intre în gardă. Cetățenii lăsară tejghelele, calupul și acul, și alergară de bună voie în

rândurile gardiștilor. Mai ales erau mulți români și armeni tineri, care stăteau alături cu bărboșii starosti de isnafuri sau bresle. / Căpitanul întregii gărzi era berarul jidov Fischhoffer, scurt și gras cât o bute. Garda era împărțită în două părți: o parte se deprindea în meșteșugul armelor pe imașul Mirăuților, sub conducerea lui Fischhoffer, cealaltă, în târgul vitelor de lângă Areni, sub ascultarea lui Serafim Cărășel, diacul de la biserica Sfântului Nicolai. Uniforma gardiștilor era: pantaloni surii de dril, tunică albastră cu parole roșii, adică în culorile țării; pe cap purtau o pălărie mare calabreză, cu un fleonc roș-albastru – ca panaș, și cu numărul companiei. Cei mai mulți aveau săbii și sulii, și numai foarte puțini se procopsiseră și cu o pușcă ruginită sau cu o pereche de pistoale vechi. Pe dealul Tătărașilor, se uneau amândouă companiile și făceau „manevre”. La în-ceput, îi muștruluia Fischhoffer pe toți gardiștii, dar, mai pe urmă, nu voia să asculte pe jidov, care nici nu se pricepea la comandă, și, de aceea, îl aleseseră toți, într-un glas, pe Serafim Cărășel căpitan, care cunoștea meșteșu-gul armelor în fel și formă. / Îndată cum veni diacul la cârmă, puse numaidecât pe gardiști să meargă în pas alergător, spre hazul tuturor, căci fostul căpitan, gras cum era, de-i atârna bărbia peste guler, rămânea totdeauna în urmă, gâfâind. Noaptea, patrulau pe străzile târgului și pe la margini, dar, de cele mai multe ori, se așteptau în vreo crâșmă, „La șapte draci” și „La Craiul negru”, unde cinsteau vin de contrabandă, adus din Moldova, și ascultau palavrele lui Serafim Cărășel, care, după cum zicea el, numai în piatră seacă n-a fost. În Cernăuți, și seminariștii, și liceenii din clasele superioare făceau parte din garda națională a orașului. / Viața în Suceava era foarte neliniștită, mai ales în zilele de târg, joia

și duminica. Pe piață, la Bărbunc („bărbunc” înseamnă recrutare și vine de la cuvântul nemțesc „Werbung”), se auzea cântând muzica, iar lumea năvălea ca la o comedie într-acolo. În mijlocul pieții, se afla masa ofițerului „Bărbuncului”, cu o condică lângă dânsul și cu o lădiță plină de bani; mai jos se afla o ladă mare, cu chipie ostășești. Pimprijur, juca o roată din cei mai frumoși și mai voinici soldați minunate jocuri de prin țări străine și lăudau viața din tabără; nu lipseau nici vivandiere frumoase, care închinau cu plosca plină de vin la toți voluntarii recrutați și se sărutau cu dâșii. Lumea se ferea de „Bărbunc” ca de foc, dar, totuși, erau unii care cădeau în capcană, căci inimă de piatră să fi avut și tot nu te-ai fi stăpânit, când vedeai cum cătanele luau la joc pe cele mai frumoase fete din împrejurime, ca să atragă feciori. Iar mulți dintre aceștia aveau drăguțe și nu puteau suferi ca ele să joace cu cătanele cele străine, de aceea se prindeau și ei în joc lângă dânsule. Jucai un joc, două, apoi doi căprari cât bradul te duceau de subsuori, cu vorbe dulci, la o vivandieră, care te cinstea din ploscă și-ți dădea buzele ei subțiri și roșii. Ofițerul îți puneă, pe dinapoi, șapca-n cap și erai, de acum, vrând-nevrând, cătană la împăratul. / Scumpă, însă, era, pe atunci, săru-tarea unei guri frumoase, căci doisprezece ani trebuia să duci ranița împărătească în spate, tocmai prin fundul lumii, pe la Beci (Viena) și în Lombardia. De aceea, voluntarii erau bociti de neamurile și de drăguțele lor ca și morții. În vremea asta, vestita bandă a lui Grigore Vindereu, țiganul, zicea să-ți rupă inima, iar feciorii, după ce erau jurați sub steagul cel mare, ce flutura în mijlocul pieții, se cuprindeau de după cap și cântau din gură, însoțiți de plânsul nevestelor și al drăguțelor: // Vino, mândră, pân’ la cruce / De vezi

neamțul cum ne duce, / Că ne duce ca pe boi / Și ne tunde
ca pe oi, / Ne-aruncă păru-n gunoi, / Vai, săracii, vai de
noii...//. Aveau toată dreptatea bieții să se vaiete, căci grea
era slujba cătăniei, pe vremile acelea, și cea mai mică
greșeală o pedepseau nemții cu „stroiu”. Pedepsa asta
crudă se aplica în modul următor: pe toloacă sau într-o
ogradă, se așezau ostașii, cincizeci sau o sută la număr, în
șiraguri, formând o uliță strâmtă. Dinaintea lor țineau, cu
stânga, pușca, iar în dreapta avea fiecare câte o nuiă de
lozie. Cel ce avea să treacă prin „stroii” își dezbrăca trupul,
de sus, până la brâu, și pășea, de la un capăt, la altul al
uliței, ca să aibă când să-l croiască fiecare soldat peste
spatele gol. Dacă cel pedepsit pășea dintr-un capăt, atunci,
în partea opusă, bătea un tambur toba, ca să nu se audă
strigătele de du-rere ale osânditului; tot astfel, bătea toba
alt toboșar, când osânditul se întorcea. Drumul încolo și
înapoi se numea o „uliță”. Cătanele mai bătrâne, care nu
erau așa de haine la inimă ca tinerii, rupeau nuiaua de se
ținea numai în coajă și, în locul rupt, puneau policarul de
la mâna dreaptă, așa că varga se îndoia tare, când loveau
pe cel bătut, însă nu-l durea mai deloc. După ce făcea
osânditul „ulițele” hotă-râte, i se puneau pe spate o prostire
înmuiată în slatină, ca să scoată „focul” dintr-însul și ca să
nu leșine sau să piardă sânge prea mult. / În mijlocul
gălăgiei iscate din pricina „Bărbuncului”, se oprea câte o
ștafetă, cu caii în spume, ce aducea vești din împărăție și
de pe câmpul de război din Italia. Se adeverise, în fine,
vestea că „craiul Kossuth” se ridicase împotriva
împăratului cu oaste, că în țara ungurească e răzmeriță
strașnică, iar împăratul e dovedit și ungurul vrea să intre în
țară. Urmarea a fost că se desrădică răzmerița națională și
se confiscă toate armele, căci peste întreaga țară s-a fost

decretat stare de asediu. Era oprit chiar de vândut seceri, topoare și furci, iar oamenii n-aveau voie nici măcar să poarte cuțite lungi de vânatoare pentru spintecat cerbii. De la zece ceasuri, seara, trebuiau să fie toate ușile închise și lumina din casă stinsă; pe uliți umblau patrulare de cătane, care împrăștiau orice strânsură de oameni, chiar ziua, în amiaza mere. Petrecherile aveau să dureze numai până la miezul nopții și, atunci, încă în prezența mai multor vătăjei. Pașapoar-tele bejenarilor ce treceau granița în Cordon erau foarte minuțios revizuite. Țăranii care aveau trăsurile trebuiau să meargă la „Voșpont” (Vorspannwagen – care de trans-port) și să ducă merinde cătanelor. Cei ce se codeau căpătau cătane jecuiți (executori) în casă, până ce erau siliți să plece cu carul. Carele acestea erau greoaie și aveau două proțapuri: când se apropia dușmanul, dintr-o parte, oamenii desjugau boii și-i puneau la proțapul dindărăt, căci, din pricina drumului celui rău, nu era chip să întorci carul. / Ca din senin, se răspândi, într-o bună dimineată, vestea că oastea împărătească se bate cu „Craiul” lângă granița Bucovinei dinspre Ardeal. De fapt, se lupta colonelul Urban cu insurgenții generalului unguresc Bem. Urban avea puțină oaste, dar vitează, compusă aproape numai din grenadiri și grăniceri români. Despre acești români vorbește Urban, într-o scrisoare către maiorul Wieser, când zice: „Românii sunt oamenii dracului; ei merg ca diavoli!”. De fapt, așa și era: trupele de români ale lui Urban făcuseră, într-un singur marș, în aceeași zi, de la Dorna Candrenilor, până la Murășenii Bârgaielor, șapte mile nemțești! / Altădată, se lăți zvonul că colonelul Urban s-ar fi retras dinaintea ungurilor, care au intrat pe pământul Bucovinei și că au ajuns până la Podul Verde, de la Dorna. O spaimă nemaipomenită îi cuprinse pe cei de la sate; cei

mai mulți îngropară averile în zămnice făcute în pământ și ascuseră banii sub cărămizile vetrei, apoi alergară, cu puținul avut ce-l puteau duce, spre munți. Urban, însă, cu cei 1.800 de oameni ai săi și cu puțină artilerie, a stat vreo cinci săptămâni, de la sfârșitul iernii anului 1848, la Câmpulung, așteptând ajutoare. După câteva isprăvi militarești, s-a retras mai spre Vama, dar mulți feciori cădeau de lungoare (tifos) și, afară de aceasta, erau lipsiți de veșminte și de mâncare. / Sucevenii stăteau, zi și noapte, pe ruinele cetății, fumau și povesteau, ca oamenii ce n-au de lucru; când se întâmplă ceva strașnic, ei tâlcuiesc în fel și formă orice întâmplare sau veste cât de neînsemnată. De pe cetate, se auzea, noaptea, când bătea vântul dinspre munți, cum bubuiau tunurile lângă Prundul Bârgăului și Poiana Stampei; zice-se că omul care avea ochi buni zărea cum se deschide cerul, uneori, ca tăiat de o sârmă de foc. Din oraș, plecau, noaptea, boierii și neguțătorii cei bogați, încărcând scumpeturile lor pe care brașovenești, ferecate cu lanțuri, și apucau calea spre țara muscalului, unde era liniște, lăsând acasă numai slugile și odăile pustii. Săracii, însă, care n-aveau ce pierde, rămaseră să-și apere pământul, care, la moarte, avea și așa să le astupe gura cea flă-mândă”¹⁸⁵⁴.

1849: „Dar iată că muscalul se hotărî să treacă granița cu oastea sa și să-i ajute împăratului. Știrea despre asta venise încă prin mai 1849, când se porunci ca în toată țara să se strângă provizii de fân, de ovăz, de paie și să se cumpere vite pentru înjunghiere. Mai ales s-au adunat cantități uriașe de rachiu: în Suceava, erau vreo 3.000 de vedre de rachiu pentru oștirea muscălească, căci, după cum

¹⁸⁵⁴ Ion Grămadă, *Din Bucovina de altă dată*, Biblioteca societății „Steaua”

se știe, cătanele sfintei Rusii sunt bețivani de aceia care-și vând și nevestele pentru rachiu. / În ajunul zilei, când aveau să sosească, în Suceava, muscalii, umbla un pristav pe uliți, cu poruncă de la comună ca, a doua zi, să nu treacă trăsurile și oamenii pe calea ce duce spre Tătărași; să se strângă tarabele de pe lângă drumuri, iar plozii să stea acasă, pentru ca să nu cadă în picioarele cailor. Orașul era bușit de lume străină, căci, a treia zi, era iar maroc (bâlciul) și sărbătoare, anume Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava, care-i patronul țării și, de aceea, se adunase mulțime de peregrini din țări depărtate. Tocmai de la Zolkiew, din Galiția, veniseră, pe jos și în trăsură, rusniaci cu picioarele însângerate de cale; printre aceștia, se amestecau țăranii din Maramureș, cu sarici mițoase, huțani unsuroși, ai căror cioareci păreau însân-gerați, lipoveni voinici, în ciudatul lor port de pe atunci, cu pălării înalte cât o cofă și curmate, pe la mijloc, jidovi șireți și iuți cum e prâsnelul, care amăgeau lumea cu marfă proastă; felurite limbi loveau auzul și nenumărate feluri de porturi ciudate împeștrițau ulițele vechiului oraș. Prin spuza asta de oameni, se furișau, tăcuți ca niște um-bre, călugări în rasele lor cafenii, cu fețele smerite și uscate de atâta post și rugăciune, veniți de la mănăstirile din țară și de la Sfântul Munte. Unii vindeau icoane ce-nchipuiau muncile iadului sau județul din urmă, alții, iarăși, făceau negoț cu ierburi și cu „lacrămile” Maicii Domnului, ce cresc pe Sfântul Mormânt din Ierusalim. / Oamenii făcuseră greaua și îndelungata cale ca să se vindece la moaștele Sfântului de bolile ce-i chinuiau, să plătească slujbe pentru sănătatea lor și a neamurilor și să ducă cu dânșii câteva crengi verzi, de tei sau de plop, cu care va fi împodobită racla mucenicului. Orașul vuia și se zbătea ca o mare înfuriată, ale cărei ape

amenință să iasă din matcă. / Dimineața de 13 iunie a anului 1849 era frumoasă și senină. Orașenii și străinii se suiră pe ruinele cetății, ca să poată zări mai degrabă cele dintâi șiraguri de muscali, alții, însă, merseră lângă mărețul pod de peste apa Sucevei, ca să-i vadă mai degrabă. Era acest pod o minune de meșteșug, cum nu mai află altul în țara noastră. Deasupra, era acoperit cu draniță, iar pe dealături avea ferești, și o lungime de 300 de pași. Înăuntru, ardeau lămpi, zi și nopți, ca să i se vadă calea călătorului. Meșterul îl clădise numai din lemn de stejar, pe căpătâi tare de piatră. Spre apărarea podului de puhoie și de năvala sloiurilor, se făcuseră astfel de întocmiri încât se frângea gheața; credeau oamenii că această puternică clădire, făcută de împărăție în secolul al optsprezecelea, va dura încă veacuri, dar marele puhoi din anul 1803 l-a rupt, în iunie, la 3 ore după miezul nopții. Un călător străin, V. Batthyani, de la începutul secolului al nouăsprezecelea, scrie că a auzit următoarea poveste despre acest pod minunat. Pe când Bucovina făcea încă parte din Moldova, trăia, în Suceava, un pașă turcesc, care avea o iubită dincolo, peste apa Sucevei, și, când însera, încăleca și trecea apa călare de cea parte. Câteodată, însă, ploua la munte și se umflau apele așa de tare că nu putea trece dincolo, unde-l aștepta iubita lui și, de aceea, a pus să se zidească acel pod. / Într-adevăr, în zori de zi, se înalță departe, pe drumul împărătesc ce vine, prin Milișăuți, spre Suceava, un nour de colb. Lumea strigă: „Muscalii! Muscalii!”. / Lângă Ițcani, se desluși șiragul nesfârșit de cazaci și de care de transport, ce se apropiau încet, dimpreună cu nenumărații peregrini din Galiția. La apropierea lor, începură să tragă clopotele de la toate bisericile. În Suceava, ferestrele și porțile erau ticsite de

oameni; unii se agăţară pe case, pe copaci chiar, ca să poată privi mai bine. / Cazacii, cu chivere înalte, erau îmbrăcaţi în tunici albastre-întunecate şi înarmaţi cu sulii lungi şi cu carabine. Veneau câte opt în rând, călări pe cai sirepi şi frumoşi, cum numai în stepele Donului şi ale Volgăi pot creşte. Fiecare regiment avea caii numai de o culoare: acum se perindă unul cu cai negri ca noaptea, apoi altul cu roibi, al treilea avea caii albi ca neaua şi așa mai departe. Muscalii erau oameni înalţi şi voinici, dar îi slujeau ochii lor mici şi feţele pătrate, urâte, care erau pline de colb. / Cum intrară în oraş, începură să cânte cântece de război: fiecare companie avea corul ei, iar cântarea se răspândea, de la companie, la companie, de la regiment, la regiment, până spre capătul oştirii, ce nu se zărea din cauza colbului. / După amiază, pe la ojina cea mică, intrară cele din urmă rânduri de muscali, ce călăreau dinapoia carelor de transport. Pe Tătăraşi, au întins corturi lângă corturi, de ajungea tabăra lor până în marginea satelor Ipoteşti şi Lisaura. Îndată se ridicară fumuri din tabără, oamenii mişunau încoace şi încolo, ducând caii la adăpat, de gândeai că vor soarbe toate pâraiele de pe lângă Suceava. / Prima ispravă ce-au făcut-o a fost când s-au slobozit câţiva cazaci, prin lunca Sucevei, unde păştea o cireadă de vite, din care au furat vreo zece: le mânau, călări, la deal, fluturând din săbii. Le-au jupuit de piele şi le-au scos măruntaiele, apoi întregi le-au răsturnat în uriaşele cazane ce clocoteau şi ale căror gropi se mai zăresc şi acum pe Tătăraşi. Înainte de masă, au cinstit fiecare din ei câteva rachiuri, din cele 3.000 de vedre, ce se aflau în buţi uriaşe, aşezate pe roţi înalte. Precum se petreceau credincioşii în ograda mănăstirii pe sub racla Sfântului, așa se petreceau muscalii pe sub buţile cele mari, din care li se împărţea

fiecăruia câte o cinzeacă de rachiu, apoi se duceau la covețile pline de carne și de crupe. / Spre seară, când toca la mănăstire de vecernie, căpătară, o parte dintr-înșii, voie să meargă prin oraș, ca să se închine la racla cu moaștele mucenicului. Unii se rugau, iar alții târguiau prin oraș rachiu și untdelemn în ulcioare strâmte la gărlici, dar largi la fund. În ulcior, puneau un burete și astfel colindau de la tarabă la tarabă. Dădeau neguțătorului niște bancnote de schimbat și, dacă n-avea să schimbe, muscalii turnau rachiuul înapoi, mergeau în tabără să stoarcă buretele într-un pahar, apoi iar se slobozeau în oraș cu ulciorul. / Despre multe hoții de ale cazacilor povestesc, și acum, bătrânii; între altele, era și furatul fânului. Țăranii vedeau că se mișcă pe câmp căpițele de fân, nu știau însă de ce. Pricina era că doi cazaci se băgau sub căpiță, ridicau prepeleacul cu fân în sus ca pe-o umbrelă, iar fânul atârna în jos ca o rochie... / Pe la nouă ceasuri, seara, începură pe Tătărași să trâmbițe goarnele strângerea, ca să se adune cătanele de prin crâșme. Orașul vuia mai departe de tânguirile fluierelor și ale flașnetelor, de țipetele comedianților și de strigătele răgușite ale precupeților. / Pe pereții mănăstirii erau lipite lumânări aprinse, ale căror licăriri sfioase se amestecau cu flacăra felinarelor de la tarabe. Suceava părea scăldată într-o mare de lumină și de fum. În jurul zidurilor mănăstirii, privegheau câțiva păcă-toși ce băteau mătânii în colb; un grup de uniști cânta în cor, iar milogii învârteau flașnetele... / A doua zi, după-amiază, oștirea muscălească plecă mai departe, ca să se întâlnească, la Humor, cu cealaltă, care apucase calea peste Vicov. Atunci

s-au alăturat și restul trupelor lui Urban, din Câmpulung, conduse, acum, de alt ofițer”¹⁸⁵⁵.

1851: O broșură, lucrată de Franz Raffelsberger și publicată în 1851, la Viena, cuprindea „**Itinerariile sau directorul tuturor rutelor poștale** din k. k. Statele austriece“, itinerariul cu nr. 61 era cel de la Cernăuți, la Bistrița, de 19 poște și jumătate. Din fața hanului din Cernăuți, care nu putea fi decât cunoscutul han „Pajura Neagră“, trăsură de poștă se îndrepta spre Tărășeni, sar aflat la o poștă și jumătate de Cernăuți, apoi, prin Oprișeni, pe valea Siretului, cale de o poștă și jumătate, până la Siret. Din Siret, la Grănicești, o poștă și un sfert, trăsură trecea prin Ițcanii Noi, pe valea Sucevei, până în Suceava, aflată la 2 poște de Grănicești. Deci, distanța Cernăuți – Suceava era de 6 poște și un sfert. / De la Suceava, trăsură de poștă se îndrepta spre Măzănăiești (o poștă și jumătate), apoi, prin Capu Codrului, spre Gura Humorului, aflată la o poștă de Măzănăiești și la 2 poște și jumătate de Suceava... / De la Suceava, trecând râul Suceava, apoi continuând prin Burdujeni, Salcea (Salt-sche), hanul de pe râul Siret, se ajungea la Botoșani, cale de 2 poște și jumătate. / Drumul de poștă de la Siret, la Rădăuți, lung de o poștă și jumătate, trecea prin Sf. Onufri, Hadikfalva (Dornești), trecând peste râul Sucea-va”¹⁸⁵⁶.

1854: Parcul central al Sucevei, inițial neîngrijit, dar în suprafață de 4 hectare, prevăzut în planul de sistematizare din 1854, a fost concesionat, în 1873, cernăuțeanului Anton Tiotrowski, făcea legătura între ruinele

¹⁸⁵⁵ Ion Grămadă, *Din Bucovina de altă dată*, Biblioteca societății „Steaua”

¹⁸⁵⁶ Raffelsperger, Franz, *Itinerär oder Verzeichniss aller Postrouten in den k. k. österreichischen Staaten*, Wien 1851, pp. 53, 54

vechilor biserici voievodale și vechea cișmea turcească a târgului, care avea să fie asanată și repusă în utilitate de primarul Iuliu Morwitzer. Formula actuală a parcului datează din 1912.

1855: „Trecând frontiera, am vizitat, mai întâi Suceava, odinioară oraș însemnat și capitala Moldovei, astăzi în cea mai deplină decadență. Suceava se deosebește, astăzi, numai prin ruinele cetății din marginea orașului și prin biserica St. Ioan. În această biserică se află, într-un sicriu bogat, moaștele Sfântului Ioan de la Suceava. Pe capul cadavrului este așezată o mitră epis-copală, împodobită cu multe pietre prețioase. Această mitră, precum și alte obiecte de preț, sunt dăruite de către Mitropolia Moldaviei și Sucevei. Ruinele cetății sunt, în adevăr, mărețe: un șanț gigantic, ce se poate încă bine recunoaște, le încunjură. Apoi se văd, pe ici, pe colo, rămășițele unor ziduri uriașe, pe urmă un alt șanț mai mic, care încunjură imediat zidurile interioare ale cetății. / Mai multe ore, am rătăcit prin aceste ruine, îndreptând gândurile noastre spre timpul trecut. De câte ori oștiri străine se vor fi oprit înaintea acestor ziduri și de câte ori trupe române, ieșind cu furie din cetate, sub comanda unui brav general, vor fi alungat, din țara lor, pe străinii care cutezau a o călca! Astăzi, autoritatea municipală a Sucevei pune să care pietrele ruinelor și să paveze cu ele străzile orașului! Românii din Bucovina, martori la acest sacrilegiu, ce se comite asupra gloriosului lor trecut, sunt siliți a tace, căci, suspecti în fața guvernului străin ce-i apasă, ei trebuie să înăbușe, precum durerea lor, așa și aspirațiunile spre un viitor mai bun”¹⁸⁵⁷.

¹⁸⁵⁷ Negruzzi, Iacob, *Din Carpați / Fragmente*, în *Convorbiri literare*, Anul I, No. 22, Iassi 15 ianuarie 1868, pp. 308-314

1856: „La 8 decembrie 1856, Majestatea Sa Împăratul a aprobat o nouă diviziune de districte suplimentare, prin care teritoriul monarhiei, cu excepția frontierei militare, a fost împărțit în 64 de districte principale și 8 independente, cu zone geografice... / **Ducatul Bucovinei** cuprinde următoarele districte administrative și politice: districtul urban și rural Cernăuți, Dorna-watra, Gurahumora, Kimpolung, Kotzman, Putilla, Radautz, Sadagora, Sereth, Solka, Storozynetz, Suczawa, Waszkoutz am Czeremosz, Wiznitz, Zastawna”¹⁸⁵⁸.

1856: Iluminatul public sucevean datează din 1856, când începuse folosirea lămpilor de tip „Argond” (un ziarist nota: „Suceava are felinare pe stradă, cari noaptea nu se văd, fiindcă-i întuneric, cu atât mai intensiv le poți simți, însă, lovindu-te cu nasul în ele”¹⁸⁵⁹).

1868: „Suceava, în iunie 1868. Reuniunea cantorală. Ziua din 20 mai / 1 iunie a. c.. a fost, pentru Suceava, una din cele mai sărbătorești. Timpul fu frumos și plăcut. Prin sărbătoarea Sfânta Treime, se sfinți ziua, dară ea își rezerva a fi înălțată încă și prin o faptă nedătinată. Către amiază, se văzură o căruță curând după alta, într-un număr însemnat, către podul cel vechi și acoperit al râului Suceava. Costumarea cea elegantă a damelor și a bărbaților anunța fiecăruia că este o călătorie sărbătorească de petrecere. Ținta călătoriei a fost vechea monastire Dragomirna, întemeiată de prea fericitul mitropolit al Moldovei Anastasiu Crimca. / Curgerea trăsurilor

¹⁸⁵⁸ Formanek, Jaromir – k. k. Hauptmann des Regiments, *Geschichte des k. k. Infanterie-Regiments Nr. 41 / derzeit Josef Freiherr Vecsey de Vecse et Börölyö-Iságfa, k. k. Feldmarschall-Lieutenant*, 1807-1887, II Band, Czernowitz 1887, p. 571

¹⁸⁵⁹ PATRIA, nr. 138 din 7/19 iunie 1898, p. 2

fu impozantă; de la 12, până la 2 ore după-amiază, gemeau podul și drumul de greutatea trăsurilor. Cauza acestui fenomen rar este următoarea: Reuniunea cantorală suceveană serba întâia producțiune publică, și ca arenă și-alese pădurea de brazi din jurul Dragomirnei, care este martora multor întâmplări belice din evurile trecute. / Reuniunea aceasta s-a ivit către finea anului trecut. Statutele ei sunt aprobate de regim și ea însăși se constituie și-și începu activitatea sa nobilă în primele zile ale lui decemvrie. Scopul ei, amăsurat statutelor, este cultivarea cântării bisericești și lumești de către dame și bărbați. Membrii ei sunt parte actuali, parte sprijinitori, iar o parte onorari. Drept recunoștință și mulțămire pentru înființarea acestui institut nobil datorăm profesorului gimnazial de aici, dl Ștefan Nosievici, și proprietarului mare de la Bunești, dl Adalbert de Berzorad; cu deosebire însă celui dintâi, care, alegându-se cu unanimitate de conductor al muzicii corale și de vice-președinte al reuniunii, se făcu și sufletul acesteia. Domnia sa înțelese adică de a înăduși îndoielile care în regulă se nasc față cu o atare întreprindere și la noi, în Suceava, până acuma încă necunoscută. Domnia sa știu, prin metoda sa cea bună și prin tactul său, de a încuraja pe auditori și de a sădi amoroarea sa către acest obiect într-atâta în inimile acestora, că, de curând, se născu o emulațiune nobilă între dânsii. / Timpul între înființarea reuniunii și între producțiunea publică este, de bună seamă, prea scurt; dar dacă este adevărat că conducătorul Nosievici a compus o școală specială pentru membrii reuniunii, dacă persoane, între cele multe chiar și dame, cu toate că erau cu două ore depărtate de locul cântării, nu se reținură, nici prin frig și ploaie, de a cerceta reuniunea, de două ori în săptămână, în urmă, dacă

membrii actuali de ambele sexe nu pierdură nici atuncea voia, când cercetarea în cântarea, ce începu cu rudimentele, dura, de multe ori, peste două ore, apoi numai și numai cu privire la aceste împrejurări este esplicabil că, în decurs numai de șase luni, s-a prelucrat atât material, care de altmintrelea ar fi recerut un an întreg. / Considerând această stare a lucrului, este lesne de conchis că reuniunea nu putea să nu înrâurească, cultivând și nobilitând asupra vieții sociale. O cugetăm aceasta sub împrejurările noastre într-atâta, încât membrii respectivi, pentru ca să țină concursul cu cei progresati, fură nevoiți a se exercita în privat. / Dară reuniunea aceasta este de însemnătate specială și din punctul de vedere al naționalității. Se știe cum că gimnaziul suce-vean este al românilor din Bucovina, dotându-se pro-fesorii din fondul religionar, care este semnul celei mai părintești îngrijiri a străbunilor noștri pentru fiii lor. Conducătorul prezent al cântării, dl Șt. Nosievici, după ce-și absolvă studiile la Universitatea din Viena, luă asupra-și, la gimnaziu, pe lângă obiectele sale cele ordi-nare, încă si cântarea, ca obiect extraordinar, și, în decemvrie 1864, aranjă, cu ajutorul mai multor binevoi-tori, un concert în folosul studinților celor săraci de la gimnaziu, împărțindu-se din venitul curat de 700 fl. v. a. o parte între aceia, iar cu o parte însemnată se puse fundamentul la înființarea unei biblioteci pentru învă-țacei. La concertul acela produse compozițiunea ariei la „Drum bun”, de dl Nosievici, atât efect, încât, în scurt timp, se făcu cântecul acesta unul din cele mai populare, auzindu-se răsunând, în serile de repaus, de către junimea lucrătoare orășeană. Un concert, aranjat în anul trecut, în favoarea unor lipsiți, ne dete ocaziune a ne desfăta de auzirea altor două compozițiuni

prea frumoase, și adică „Tătarul” și „Cântecul Mărgăritei”, unice în felul lor și de un efect pătrunzător. / Însă reuniunea cantorală de acum seamănă a fi acel pământ roditor, pe care cântarea națio-nală va prinde rădăcină și va înflori. Să ne cugetăm numai, reuniunea aceasta, constatatoare din 70 de dame și 50 de bărbați, dintre care mulți sunt de naționalitate străină și n-avură ocaziune de a cunoaște melodia cân-tecelor noastre și a se îndemna la studiul limbii româ-nești. De aceea, cântecele românești învățate până acum trebuiră, față cu cei străini, să fie pertratate după încheieturi, cuvinte și șire în mod limbistic, și tocmai apoi se putură ele cânta cu conștiință. / Însă să ne întoarcem îndărăpt, la Dragomirna, locul petrecerii din sus numita zi. Nobilimea, preoțimea, amplotiații, breslașul și țăranul au fost reprezentați. O poieniță prea frumoasă și destul de spațioasă, în mijlocul părții de miazăzi a pădurii de brazi, a fost locul adunării, și reuniunea își începu producțiunile sale înainte de 4 ore, înconjurați fiind membrii ei de mulțimea ascultătorilor. Intonarea primului cântec născu atâta curiozitate în publicul de față, că mulți din cei de clasa de jos, neavând loc de a căuta de aproape, se urcară sus, pe rămuroșii brazi, privind din înălțime și făcând și publicului plăcere prin dexteritatea în urcare. / Programul însuși a fost mulțămitor, cuprinzând el nu mai puțin decât 15 numere, în trei despărțituri, producându-se toate, spre deplina mulțămire a tuturor, ba unele trebuiră să se repete, la cererea cea zgomotoasă a oaspeților. Dintre cele românești, plăcură cu deosebire „Sub o culme de cetate” și „În zadar vujește”, de V. Alecsandri, ambele în muzica regulată corală, compusă de dl Șt. Nosievici. Din cvar-tetele bărbaților sunt mai ales de amintit Dl Ulrich de Reissman, „Cântecul piraților”, de F. Otto, cor și solo din

opera „Freischütz”, de C. M. Weber, cu orchestră, pentru că și fiii cei liberi ai naturii, muzica națională din Suceava, în frunte-și cu dirigintele său, badea Gregori Vindereu, trebui să aducă tributul său progresului timpului prezent. / După finitul cântării, se deschise jocul cu o horă impozantă. După cină, se ridică un toast, în limba românească, în onoarea membrilor reuniunii și a conducătorilor nemijlociți, a președintelui, dl Dr. Marek, și a vicepreședintelui, dl Șt. Nosievici; ambii răspunseră cu căldura, unindu-se întru dorința ca reuniunea să progreseze și să înflorească. / După o scurtă și plăcută petrecere, în decursul căreia eram nedependenți de cele 5 linii și de cele 4 spații, îngânându-se ziua cu noaptea, se fini festivitatea, și luna, cu argintiile-și raze îi petrecu pe călători acasă, mângâindu-se fiecare cu dulcea-și conș-tiință de a fi petrecut bine și cu plăcere. Dorim ca memoria acestei petreceri sărbătorești și prea plăcute să fie un îndemn puternic pentru toți membrii reuniunii, ca să propășească cu zelul cel de până acuma ăm ramul nobilitor de inimă al cântării. spre folosul lor propriu, al familiilor, al omenimii întregi, și spre folosul țării și al poporului”¹⁸⁶⁰.

1869: „Seara, în 1/13 martie 1869, sosind la Suceava resturile prim-președintelui Înaltei Curți de Casațiune din București, Constantin de Hurmuzachi, care a răposat în Viena, la 15/27 faur a. c., se depuseră în biserica Sfântului Gheorghe, în care, a doua zi, după serviciul divin și Liturghie, se celebră, pentru răposatul, panachida, de către opt preoți, fiind racla încunjurată de flamurile comunei (Suceava – n. n.) și de toate flamurile

¹⁸⁶⁰ *Albina*, III, nr. 60, vineri 7/19 iunie 1868 – materialul, deși nesemnlat, aparține lui I. G. Sbiera, care l-a folosit și în cartea „Amintiri din viața autorului”

breslașilor din oraș, asistând și toți polițiștii orașului, în costumarea lor cea sărbătorească. La acest act funerar luară parte cu prezența sa, în semn de sinceră condoleanță către rudeniile răposatului, domnul antiste (primar – n. n.) al orașului, de Pruncul, cu întreaga reprezentațiune orășeană, mai mulți dintre profesorii gimnaziali, junimea studioasă, cu corul său, multe alte persoane distinse și un număr însemnat de popor”¹⁸⁶¹.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Suceava – **Suceava** (Oraș cu tribunal districtual) cu Cutul Zamca, Ițcanii Vechi și Șeptilici, Bosance cu Nemericieni, Podeni, Hriațca și Lisaura, Bunești, Buninți, Chilișeni, Danila, Găureni, Hatna cu Dărmănești, Iacobești sau Fogodisten cu Gura Solcii, Slobozia sau Milișăuții de Jos, St. Ilie, Ipotești, Ițcanii Noi, Călinești Enache cu Vasilache, Călineștii lui Kuparenko, Costâna cu Berindești, Liteni, Mereței, Mihoveni, Mitocul Dragomirnei cu Lipoveni, Părhăuți, Pătrăuți pe Suceava, Reuseni, Romanești, Rus Mănăstioara, Rus Plavalar cu Rus Poienile, Securiceni, Șcheia, Soloneț, Stroiești pe Suceava, Tișăuți, Todirești cu Pietroasa, Uidești, Zaharești. / **Gura Humorului** (tribunal districtual), Băișești cu Stăniliești sau Cornu Luncii, Berchișești, Brașca, Drăgoiești cu Lucăcești și Folowanik, Gemenea cu Slătioara și Ostra pe Graniță, Ilișești, Joszeffalva, Capu Câmpului, Capu Codrului cu Păltinoasa, Mănăstirea Humorului cu Bori, Pleșca și Buchenhain sau Poiana Mikuli, Corlata, Măzănăiești cu Stejăroaia,

¹⁸⁶¹ *Albina*, Anul IV, nr. 26, Viena, vineri 7/19 martie 1869, p. 2

Stulpicani cu Plutonița, Doroteea, Voroneț cu Bucșoia și Frasin”¹⁸⁶².

1871: „De stă careva pe peronul de contra miazăzi al gării Ițcani-Suceava, vede, foarte aproape și puțin la stânga, podul acoperit de peste râul Suceava, pe sub care trece șoseaua ce duce, suind pe deasupra suburbiei Ițcani, drept în oraș. Ieșind din acest pod acoperit, dai de un podeț ordinar, pe sub care curge un pârâu, ce se varsă, mai încolo, în râul Suceava. Între cotitura dinspre apus a pârâului, între cursul acestuia, până la revărsarea sa în Suceava și, de acolo, înainte, urmărind cursul Sucevei, se înalță un podiș lungăreț și îngust, ce se întinde departe, spre răsărit, dar care caută a se lăți spre miazăzi, luând forma unor coaste de dealuri trăgănate, îmbrăcate cu ierburi și despărțite prin sinuozități ne-abrupte... / **Podul Acoperit.** Aspectul lui de vechime și originalitatea sa surprind pe călător de la cea dintâi privire, și pe oricine vei întreba de când este, îți va răspunde: „Picioarele lui sunt de la Ștefan; acoperământul mai de curând”. / Podul, ale cărui picioare în patru muchi sunt așezate în distanțe egale unul de altul, poate să aibă o lungime de la 3-3 și jumătate decimetri, și o lărgime suficientă ca, întâlnindu-se în el două trăsuri, să poată trece una lângă alta. / Deasupra picioarelor de piatră stau talpe manine, legate pe dedesubt cu picioarele podului, prin unu sistem de stinghii, a căror mulțime și grosime nu lasă nimica de dorit, în privința solidității. Pe aceste talpe sunt așezate orizontal podelele, iar în sus, cam oblic în partea interioară, căpriori deși, legați între ei prin un alt sistem bogat de stinghii; pe laturile oblice ale acestor căpriori sunt bătute șindriile care fac cei doi pereți laterali ai podului;

¹⁸⁶² *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

iar pe legăturile superioare ale căpriorilor este așezată lemnăria cuvenită pentru a face învelișul său superior, tot de șindrilă, de formă rotund, și ale cărui margini alunecă în formă de streășină suprapusă părților superioare ale pereților oblici. Intrarea și ieșirea din pod se fac prin două arcade înalte și largi. / Tradițiunea, care atribuie construcțiunea primitivă a acestui pod lui Ștefan cel Mare, se pare cu totul nefundată. Părintele Grigo-rovici (parohul din Bosanci, tatăl procurorului-șef Vienei, care se va retrage, ulterior, la Cernăuți și, apoi, la Su-ceava, ca să-și ajute tatăl la bătrânețe – n. n.) m-a asigurat că, consultându-se, în aceasta, cu mai mulți arhitecți de merit, austrieci – se înțelege, unul din aceștia a fixat anul 1792 ca anul construcțiunii sale, și, din contra, un inginer neamț, care tot atunci a construit două asemenea poduri, unul la Gratz, în Stiria, și altul la Pschemisl, în Galiția, poduri care astăzi nu mai subzistă, fiind dărâmate în adins, spre a da loc altora cu mult mai elegante... / **Palatul Domnesc.** De la Sf. Dimitrie pleacă o stradă spre miazăzi, care dă în strada în care se află Otelul „Moldavia” și, față cu aceasta, Diregătoria Comunală. La zidirea acestui hotel, s-ar fi aflat pivnițe imense, unele cu două rânduri. Tot în aceeași stradă, pe aceeași parte, dar cam în capătul dinspre nord al străzii, se afla al doilea otel mare al Sucevei, la zidirea căruia s-ar fi găsit iarăși pivnițe de asemenea natură, și diferite temelii de zidiri vechi, din a căror piatră s-ar fi construit în totul acest al doilea otel. Pivnițele și zidirile, descoperite la zidirea celor două oteluri, prin munificența și soliditatea lor, se cred a fi din încăperile Palatului Domnesc. / Calea Domnească (acum Strada Domnească), trecând prin cen-trul orașului și coborând spre biserica Mirăuții, lasă, în stânga, biserica Sf. Dimitrie, pe urmă

înainte de ajunge la biserica Mirăuților, lasă în dreapta și cam departe Capela Sf. Ioan Botezătorul, după care trece pe la dreapta bise-ricii Mirăuților, de unde coboară spre înfundătura Cetății. Dacă toate ipotezele de mai deasupra sunt adevărate, atunci Palatul Domnesc, cu încăperile și curțile sale, ar fi ocupat spațiul mărginit, la apus – cu strada în care este Diregătoria Comunală; la miazăzi – cu linia ce merge, de la Diregătoria Comunală, drept spre răsărit, pe deasupra râpei Șipotelor; la miazănoapte – cu Calea Domnească; și la răsărit – prin linia ce, cu puțin mai la vale de capela Sf. Ioan Botezătorul, împreună cele din urmă două linii. / **Populațiunea Sucevei.** Dimitrie Cantemir, în locul citat în descrierea noastră despre ruinele Cetății, zice că Suceava ar fi avut 16.000 case și 40 biserici. Numărul caselor nu-l cred mult exagerat, căci, pe de o parte, podișul pe care stă orașul este de ajuns de întins, spre a-l fi putut conține; iar pe de altă parte, orașul se pare a fi fost peste măsură des: nu se face actualmente nici o clădire nouă, chiar și pe locurile din timp imemoriabil virane, fără de a nu se da de urme de clădiri vechi. / Pentru biserici, care și astăzi sunt numeroase, tradițiunea populară merge nemăsurabil mai departe decât afirma-țiunea lui Dimitrie Cantemir: n-apucasem a mă instala la oțel, când un român sucevean, pe care-l întrebam despre principalele edificii și ruine, mă asigură că, în Suceava, din vechi au fost pe atâtea biserici, pe câte și zile în an! / Nimic nu poate să încânte imaginațiunea populară, să măgulească amorul propriu al unui oraș decăzut, și să ne dea, într-un mod mai palpabil, ideea despre mărimea și strălucirea vechii Suceve, ca această credință că ea era un oraș în care nu trecea zi lăsată

de la Dumnezeu, fără ca românul, creștinul din ea, să nu fie chemat la o prăz-nuire!”¹⁸⁶³.

1876: „Am ajuns, pentru noapte, la Suceava, care se află la frontiera Bucovinei. A fost, odată, capitala religioasă a Moldovei, a cărei mitropolie poartă încă titlul de Suceava, împreună cu cel de Iași. Astăzi, episcopul ortodox al Bucovinei locuiește la Cernăuți, unde fostul scaun al Rădăuților a fost transferat. Suceava a pierdut toată strălucirea; dar poziția ei este foarte pitorească, într-o regiune foarte accidentată. Ca o particularitate, am observat că un bărbat, urcat într-o clopotniță, anunță orele cu sunetul trompetei”¹⁸⁶⁴.

1882: Volumul 8, Raport anual pentru 1881. Pagina XI. (Tumuli, morminte megalitice, descoperire de aur). „Conservatorul Gutter a raportat recente sale cercetări arheologice în Bucovina, în special în vechiul castel din Suceava. S-a remarcat raportul aceluiași conservator despre tumulii din Pătrăuți (Petrouts), Siret (Sereth), Corcești (Korczeshti) și Ropcea (Ropcze), precum și un alt raport, despre așa-numitele morminte megalitice, găsite la Jankulberg (Dealul lui Iancu) și despre un depozit de aur, găsit la Hatna”¹⁸⁶⁵.

1883: Raport anual, pagina 57 (Picturi murale din Suceava). „Pe baza unui raport al conservatorului Gutter, cu privire la picturile murale din capela cetății

¹⁸⁶³ Palade, V. I, *O excursiune la Suceava / 17 și 18 august 1871*, Iași 1871

¹⁸⁶⁴ D'Avril, Adolphe, *De Paris a l'Ille des Serpents*, Chapitre VIII / La Boukovine, Paris 1876, pp. 117-145

¹⁸⁶⁵ Romstorfer, Carl A, *Aus „Mittheilungen der k. k. Central-Commission*, în Maximovici, E.; Mikulicz, A.; Polek, Dr. J; Romstorfer, C. A.; *Jahrbuch des Bucowiner Landes-Museum / 1893*, Czernowitz 1893, pp. 45-71

Suceava, distrus în întregime, el a fost autorizat să facă o călătorie informativă acolo”¹⁸⁶⁶.

1884: Raport anual. Pagina 59 (Raport despre mănăstiri). „Conservatorul Gutter a trimis un raport interesant despre Mănăstirea Putna, pentru care i s-a mulțumit. În ceea ce privește un alt raport important, al aceluiași autor, referitor la monumentele din Suceava și la ruinele castelului cetății, și, la sfârșit, un al treilea raport, privind mănăstirile Sf. Onufrii, Sucevița și Dragomirna. Superiorul Bergmann s-a referit la acestea și și-a exprimat dorința ca „anunțurile“ să se transforme în studii despre aceste monumente, cât mai curând”¹⁸⁶⁷.

1885: Închisoare târgului, cunoscută, astăzi, drept Palat al Justiției, a fost inaugurată în 1885.

1886: Vol. 12. Nota 2, pagina XXIV (Descoperiri de monede) „Conservatorul Gutter din Siret a raportat că, în 1885, multe monede romane de argint au fost găsite în incintele castelului princiar din Suceava, iar alte monedele romane de argint au fost găsite, în număr mai mare, și la Banila. Ambele descoperiri sunt remarcabile”. / **Raportul anual, pagina 76 (Biserica Mirăuți din Suceava).** „Conservatorul von Gutter a atras atenția asupra declinului vechii catedrale Mirăuți (Bucovina); s-a decis întreruperea stadiului de reconstrucție din acest monument, și studierea de către un organism tehnic.

¹⁸⁶⁶ Romstorfer, Carl A, *Aus „Mittheilungen der k. k. Central-Commission*, în Maximovici, E.; Mikulicz, A.; Polek, Dr. J; Romstorfer, C. A.; *Jahrbuch des Bucowiner Landes-Museum / 1893*, Czernowitz 1893, pp. 45-71

¹⁸⁶⁷ Romstorfer, Carl A, *Aus „Mittheilungen der k. k. Central-Commission*, în Maximovici, E.; Mikulicz, A.; Polek, Dr. J; Romstorfer, C. A.; *Jahrbuch des Bucowiner Landes-Museum / 1893*, Czernowitz 1893, pp. 45-71

Restaurator Laizner a întocmit un studiu despre această biserică și a descris-o ca un foarte important monument, de un design oriental, ceea ce permite Comisiei Centrale restaurarea acestui monument, după solicitarea aprobării Arhiepiscopului de Cernăuți și a arhitectului mitropolitan Baurathes Hlavka, propunându-se ca biserica să servească, după restaurare, în scopuri eclesiastice”¹⁸⁶⁸.

1886: „În jurul prânzului, suntem conduși în Bucovina. Trecem prin pădure, peste pajiști și câmpuri. În dreapta, se află Suceava, fosta reședință a domnitorilor moldoveni, situată pe o creastă blândă. Turnurile sale ies în evidență, înconjurate de verdele copacilor, casele sale albe strălucesc în lumina soarelui și peste întreaga imagine se înalță un surâzător cer albastru. În această parte a crestei, treci prin Burdujeni, un oraș evreiesc precum Unghenii, la fel de original și de mizerabil, doar că mult mai mare, deoarece locul nu constă dintr-o singură stradă, ci din patru sau cinci. Astăzi verandele sunt neînsuflețite și obloanele trase, astăzi e o sărbătoare pe care izraeliților le place să o petreacă închiși în case, cu ușile încuiate. / Drumul coboară spre graniță. Soldații români, în uniforme albastre cu vipuști albe și cu arme pe umeri, ne întâmpină aici, iar vameșii austrieci, dincolo. Se distrează formal, verificând pașapoartele și lipind nasurile de geamurile mașini. O jumătate de oră mai târziu, vehiculul nostru rulează pe străzile din Sucevei. Cu 10.000 de locuitori, orașul poate fi numit ca fiind unul dintre cele mai populate din Bucovina, dar, din păcate, și unul dintre cele mai urâte și murdare.

¹⁸⁶⁸ Romstorfer, Carl A, *Aus „Mittheilungen der k. k. Central-Commission*, în Maximovici, E.; Mikulicz, A.; Polek, Dr. J; Romstorfer, C. A.; *Jahrbuch des Bucowiner Landes-Museum / 1893*, Czernowitz 1893, pp. 45-71

Străzile sunt absolut neinteresante, înțesate cu sute de izraeliți. Ca și în Galiția, femeile se împodobesc cu mantii tivite cu blană și, dacă mijloacele le permit, cu ciorapi de mătase și rochii. Singurele de menționat, în privința orașului, sunt ruinele fostei case domnești și ruinele unei vechi biserici. / De îndată ce am ajuns, am devenit prada interesului a câtorva zeci de evrei. Unul este de acord să ne transporte mai ieftin decât celălalt. Birjarul principal cere cincispre-zece creițari, dar atunci când vrem să batem palma, el plusează rapid: „Douăzeci”. O coincidență favorabilă ne protejează și ne permite să fim de acord cu un localnic. După o așteptare chinuitoare, și creștinul, și evreul se îndepărtează, acesta din urmă promițând să ne ducă la Vatra Dornei, dar nu înainte de apusul soarelui, întrucât nu are voie să lucreze până atunci, dar nici nu poate ignora câștigul din mână! / Călătoria care urmează este plăcută... / Existența a șase cabine de taxare pe drumul de la Suceava, la Vatra Dornei, este oarecum neliniștitoare, pentru că 20, până la 30 de creițari trebuie plătiți la fiecare. Întregul traseu este închiriat mai multor evrei, de către guvern, cu 80.000 de coroane. Gândul că acest drum este singurul care generează un profit net pentru guvernul austriac nu ne impresionează foarte reconfortant, în opinia noastră ar fi fost cel mai corect dacă statul însuși administra calea și ar fi folosit slujbașii pro-prii”¹⁸⁶⁹.

1888: „A te pune, sâmbăta, spre înserat, în trăsură, pe un ger de... (nu știu la câte grade se fac țurțuri pe mustăți, chiar și la cei ce n-au mustăți), a trece, prin vad, Suceava, și a răzbate drumul până la orașul Suceava, în timp de 6 ceasuri, iată ceva ce nu cred să fie tocmai poetic.

¹⁸⁶⁹ Bergner, Rudolf, *Rumänien / Eine Darstellung des Landes und der Leute*, Breslau 1887, pp. 81-93

Și cu toate acestea, așa fu! Dar mai trecură alte 6 ceasuri, după ce ajunserăm în Suceava, după ce intrarăăm chiar într-o cameră (cu foc în sobă) de la hotelul Langer, și tot țurțurii de pe buze nu ni se mai topiră. Noroc numai de-un camarad, a cărui înnemurire cu Bachus îl făcu să descopere îndată și să ne prezinte o butelie cu o licoare roșietică, ce ne vărsă în vine mai mult foc decât un țent-ner de lemne, ce ardea, cu pălălaie mare, în sobă. / Multe-ți reamintește acest târg, ce astăzi pare așa de morocănos, așa de sărăcăcios și așa de puțin poetic: Ici, urmele unei cetăți, ce se zice a fi fost reședința lui Ștefan cel Mare, coala o biserică, zidită de același, dincolo niște ruine legendare... Și-n fața tuturor, un jandarm, ce-ți zice cu multă politețe: „Was wolst du hier, mein bub?” („Ce cauți aici, băiatul meu?” – n. n.). / Românii aici abundă în număr mai mult decât în toate celelalte orașe ale Bucovinei. Gimnaziul e mai mult românesc, în profesori și elevi; tribunalul e, în cea mai mare parte, compus din judecători români; avocați, consilieri comunali, agenți polițienești încă sunt în mare parte români; un însemnat număr de cler, foarte inteligent, în capul căruia pot cita pe distinsul literat-academician S. Fl. Marian¹⁸⁷⁰. Literatura și științele încă sunt bine reprezentate aici, prin persoane de mare merit, ca domnii

¹⁸⁷⁰ Simion Florea Marian (01.10.1847, Ilișești – 24.04.1907, Suceava) a publicat „Poezii populare din Bucovina” (vol. I-III , 1869, 1873, 1875), „Tradițiuni populare române” (1878), „Chromatică poporului român” (1882), „Ornitologia poporană română” (vol. I-II, 1883), „Descânțece poporane române” (1886), „Nunta la Români” (1890), „Nașterea la Români” (1892), „Vrăji, farmece și desfaceri” (1893), „Răsplata, povești din Bucovina” (1897), „Poezii populare despre Avram Iancu” (1900), „Insectele în limba, credințele și obiceiurile Românilor” (1903), „Botanica populară română” (manuscris) etc. – n. n.

dr. Lupu¹⁸⁷¹, Th. V. Stefanelli¹⁸⁷², Procopovici, Dașchevici (profesori la gimnaziu și autori de manuale școlare – n. n.) și alți bărbați distinși. / Un Club Român foarte bine organizat, sub inteligenta conducere a domnului Casovici; Societatea „Școalei române”, administrată de domnul Ștefurea¹⁸⁷³; în fine, un buchet întreg de dame, soții, rude sau fiice ale fruntașilor români suceveni, care,

¹⁸⁷¹ Medicul sucevean Teofil Lupu (06.06.1869, Tărășeni – 07.07.1935, Suceava), susținătorul tuturor gazetelor bucovinene care au apărut, inițial, la Suceava („Junimea Literară”, în 1904, „Făt-Frumos”, în 1926) și ctitorul Băncii Sucevene, a reluat, în 1910, „Revista Politică”, întemeiată, în 1885, de medicul Matei Lupu, activitatea lui publicistică desfășurându-se, mai ales cu subiecte care vizau cultura, într-o arie mult mai largă. În 1935, a publicat broșura „Soluții la câteva probleme bucovinene” – n. n.

¹⁸⁷² T. V. Stefanelli (18.10.1849, Siret – 23.07.1920, Fălticeni), magistrat de vază al Bucovinei și politician adeseori neinspirat, a publicat „Documente din vechiul ocol al Câmpulungului Moldovenesc” (1915) și statutul de prieten mărturisitor al lui Eminescu constituie principalele glorii ale lui Stefanelli, dar magistratul bucovinean a publicat și schițe umoristice, și câteva „novele”, „Comoara lui Pinteă”, „Hasan Călugărul”, „Moara Dracului”, „Uitutul” sau „George Fulgerul”, și „adaptări” în proză, precum „Un omor”, dar și multe traduceri, inclusiv din Carmen Sylva („Pietrele Doamnei”, „Cum culegea Alecsandri balade”) – n. n.

¹⁸⁷³ Ștefan Ștefureac (24.02.1845, Pridie-Ceahor – 15.11.1893, Suceava), prietenul nedezmățat al lui Eminescu, a cărui operă a introdus-o în manualele școlare. Debutând cu o elegie în „Lăcrimioarele învățăceilor gimnaziști din Cernăuți la mormântul preaiubitului lor profesor Arune Pumnul” (1866), remarcabil autor de manuale școlare pentru primele patru clase gimnaziale, Ștefan Ștefureac a publicat studiile „Einige Suffixe zur Bildung des Substantivs und Adjectivs im Romanischen” (1880, 1881), „Eine Recension der neuen. Auflage der Grammatik von Pumnul” (1883) – n. n.

oriunde se adună, contribuiesc a înveseli și frunțile cele mai obosite, cele mai pesi-miste”¹⁸⁷⁴.

1890: „Orașul Suceava, după numărul locuitorilor și fața sa de astăzi, se poate numi oraș numai de a treia mână. Deși extinderea Sucevei este însemnată, totuși zidirile sale, cu deosebire prin mahalale (suburbii), sunt mici, grădinile spațioase și pline de pomi. De aceea, petrecerea prin Suceava, în lunile de vară, nu se deosebește mult de petrecerea de pe la țară. Aserțiunea aceasta se adevărește cu atât mai mult, deoarece orașul nostru are, în apropierea sa nemijlocită, o luncă întinsă, adăpată de limpedele și răcorosul râu, de la care și-a căpătat orașul numele său. / Case rare, grădini spațioase, acoperite mare parte de pomete, situațiunea rădăcată, lunca răsfirată și apa abundentă și proaspătă, de sub coasta nordică a orașului, sunt condițiuni cari îi dau Sucevei aspectul unui sat spațios, cu poziție favorabilă. / Unica regiune care seamănă serios a oraș este centrul Sucevei; afară de acesta, îi mai dau față de oraș cele 11 biserici și ruinele din jurul său. / Cu privire la aceste însușiri ale vechiului, însă scăpătatului oraș, petrecerea din el, pe timpul lunilor de vară, nu poate fi cu îngreunare. Cu toate acestea, este o deosebire considerabilă între aerul de la țară și între aerul celui mai mic oraș, precum și între viața închisă, ce-o petrece orașanul acasă, conform cu ocupațiunile sale, și între aerul și viața ce-o gustă el la țară, fiind liber de ocupațiunile îndăti-nate”¹⁸⁷⁵.

1891, octombrie 11: „Pesta, 10 octombrie 1891. A fost arestat, acum câteva zile, la Suceava, în Bucovina, un

¹⁸⁷⁴ *Familia*, Nr. 26, Anul XXIV, Oradea-Mare 26 iunie / 8 iulie 1888, pp. 296, 297

¹⁸⁷⁵ VASILE BUMBAC, *Schițe de excursiuni feriale. Anul 1889*, în „Revista Politică”, Anul V, nr. 16 / 15 august 1890, pg. 6

individ asupra căruia s-au găsit hârtii și desene, care au determinat autoritățile să creadă că au de-a face cu un spion. Acest individ avea să declare că este ofițer francez”¹⁸⁷⁶.

1891: Volumul 17, nota 103, pagina 123 (Suceava). „Correspondentul W. Schmidt a făcut comunicări foarte valoroase Comisiei Centrale despre semnificația arheologică a orașului Suceava, care, la mijlocul secolului al XVI-lea, conform unor surse diferite, a pierdut din importanța considerabilă, pe care o avea pe la mijlocul secolului al XVI-lea. Clădirile mândre ale boierilor de rang, care fuseseră anterior angajați de curte și ale căror case erau împodobite cu picturi ale unor evenimente istorice autohtone, au dispărut fără urmă. Din cele 40 de biserici, ale căror cupole decorate cu dubla cruce orientală au făcut ca fosta capitală a Moldovei să devină o mică așezare bizantină, doar unsprezece au reușit să reziste vremurilor. Unele dintre ele au încă fresce bine conservate pe pereții interiori, probând o discretă influență italiană. Din punct de vedere tehnic, dintre toate aceste biserici, așa-numita biserică Mirăuți merită cea mai mare atenție. Se află la capătul estic al orașului, pe latura de nord a unei creste, pe al cărui promontoriu, spre nord-vest, se află resturile rare ale castelului voievodal. Biserica Mirăuți este o biserică bizantină de o perfect eleganță, care merită o soartă mai bună, decât să fie lipsită de acoperișul de protecție și să servească vandalismului mâinilor producătorilor de fructe, care au făcut din pământul ei o întinsă livadă. Castelul ascundea, între ruinele sale, o comoară de monede medievale, desco-perite în locul unde a fost amplasată capela interioară a cetății și unde peste

¹⁸⁷⁶ *Le Figaro*, 11 octombrie 1891, p. 2

înălțimea unui om rămân ziduri cu resturi de frescă, care au depășit distrugerea violentă a fortificației, prin aruncare în aer”. / **Volumul 17, nota 196, pagina 188 (Bile de piatră din Suceava)**. „Conser-vatorul Romstorfer a anunțat Comisiei Centrale că, în grădina ornamentală de lângă vechea reședință a arhi-mandritului din Suceava, la aproximativ 6 metri distanță și la adâncimea de aproximativ 0,5 metri, s-au găsit opt bucăți bile de piatră, folosite pentru tunuri, de circa 30 cm în diametru; una dintre ele a fost depusă în Muzeul Țării”¹⁸⁷⁷.

1892: Volumul 18, nota 50, pagina 116 (Găsirea monedelor și a aurului) „Profesorul corespondent W. Schmidt din Suceava a raportat Comisiei Centrale că, spre sfârșitul lunii mai 1892, s-au găsit, din întâmplare, niște monedă interesante acolo. Acestea au fost desco-perite la capătul de nord-est al orașului, la gura ape-ductului. Au fost 101 bucăți monede, cu o patină foarte puternică. Examinarea mai atentă a arătat că au de-a face cu monede turcești, poloneze și lituaniene. Monede de bronz, obișnuite. Doar două dintre ele erau demne de remarcat: o monedă piastriană de argint moldovenească, a lui Petru (Aron – n. n.), predecesorul Ștefan cel Mare (înainte de 1456), care a condus țara o foarte scurtă perioadă de timp, și o a doua, un ban de aramă al orașului Viena, din 1683, o monedă standard. În primele zile ale lunii iunie, la Măreția au fost găsite câteva obiecte de aur, de două feluri, una evaluată ca aur brut la 9,75 ducați, iar celelalte două, la 2

¹⁸⁷⁷ Romstorfer, Carl A, *Aus „Mittheilungen der k. k. Central-Commission*, în Maximovici, E.; Mikulicz, A.; Polek, Dr. J; Romstorfer, C. A.; *Jahrbuch des Bucowiner Landes-Museum / 1893*, Czernowitz 1893, pp. 45-71

ducați. Trebuie să fi fost un fel de fibulă, cu un apendice rupt”¹⁸⁷⁸.

1892: Clădirea Gimnaziului greco-ortodox, numit, ulterior, Liceul „Ștefan cel Mare”, începută „în puterea prea înaltei sancțiuni din 19 Octombrie 1892”, cu contribuții de 78.000 florini din partea Fondului Religionar, de 15.000 florini din partea statului și de 15.000 florini și locul pentru zidire din partea comunei Suceava, a fost construită sub privegherea arhitectului primăriei, inginerul Leo Fuchs de Braunthal, fost primar, fiind finalizată spre sfârșitul verii anului 1895 și inaugurată în 19 noiembrie, „în ziua onomastică a Maiestății Sale împărătesei Elisaveta”¹⁸⁷⁹.

1894: Casa de Economii a început să funcționeze, din 1895, în baza aprobării nr. 2274, din 25 august 1894, a guvernului provincial, cu depuneri-retrageri de mini-mum 2 coroane, dobânzile fiind fixate la doar 4 %.

1895: Muzeul a fost înființat, în 1895, de „un comitet compus dintre suceveni”, odată cu demararea lucrărilor de recuperare a ruinelor Cetății Sucevei, pentru „adăpostirea sigură și așezarea cuviincioasă a numeroaselor obiecte găsite, cari, din cauza neașteptatei lor înmulțiri, trebuiră să călătorească din locuri mai mici în locuri mai mari” (o încăpere a mănăstirii care adăpostește moaștele Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava, localul liceului, o școală orășenească, o casă a bisericii armenesti și „încăperile cazărmii orășenești a trupelor teritoria-

¹⁸⁷⁸ Romstorfer, Carl A, *Aus „Mittheilungen der k. k. Central-Commission*, în Maximovici, E.; Mikulicz, A.; Polek, Dr. J; Romstorfer, C. A.; *Jahrbuch des Bucowiner Landes-Museum / 1893*, Czernowitz 1893, pp. 45-71

¹⁸⁷⁹ GAZETA BUCOVINEI, nr. 90 din 12/24 noiembrie 1895, p. 2-5

le”¹⁸⁸⁰, adică ale fostei întreprinderi de gospodărire comunală de mai târziu).

1895: Calea ferată Ițcani-Suceava, premeditată de primarul Abraham cav. Prunkul (1865-1870) a fost construită în 1895 și inaugurată, în 1896, de Franz cav. Des Loges, stațiile Ițcani, Ițcanii Vechi, Răspântia (lângă biserica armenească a Sfintei Cruci) și Abatorul de vite (în zona policlinicii de astăzi) funcționând până în 23 mai 1918, când „a izbucnit, în partea de apus a orașului Suceava, un foc îngrozitor, care, în scurtă vreme, a cuprins și nimicit șapte obiective mari din piața gării”. Au ars, atunci, și crâșma din târgul vitelor, și gospodăria lui Litvinchievici, și edificiul gării, și magaziile cu cereale și vite ale comandamentului militar, și casa doamnei Luția¹⁸⁸¹.

1895: În 23 iulie 1895, începe pentru Suceava și o faptuire cu adevărat istorică. În acea zi, arhitectul vienez, Karl A. Romstorfer, stabilit la Cernăuți, din 1888, ca profesor la Școala de arte și meserii, a invitat notabili-tățile Sucevei la o întâlnire, în casa primarului Franz cavaler Des Loges (astăzi, vila sindicatelor). În ziua cu pricina, s-au prezentat în vila cu foișor din Suceava, pe care, de vreun deceniu, o părăginesc syndicatele, profesorii gimnaziali Simion Florea Marian, Animpodist Dașchevici și Constantin Procopovici, negustorul grec Ilie Pantazi, ieromonahul Pancrațiu Sidorovici, din partea starețului mănăstirii Sf. Gheorghe din Suceava, Emanuil Ciuntuleac, prefectul Basil cavaler de Duzinchiewicz, arhitectul orașului, inginer Leo Fuchs, profesorul german Wilhelm Schmidt și directorul școlii primare, Andrei Pașcan. Lor li

¹⁸⁸⁰ K. A. ROMSTORFER, *Cetatea Sucevii*, București 1913, p. 109

¹⁸⁸¹ VIAȚA NOUĂ, nr. 1 din 26 mai 1918, p. 8

s-au alăturat, ulterior, Dr. Frisch, procu-rorul Leon cavalier de Goian, avocatul Ioan Luția, directorul gimnazial Ștefan de Repta, consilierul guver-namental Constantin Tarangul, consilierul de tribunal Filip Zierhofer, precum și profesorii Iosif Fleischer și Alfred cavalier de Peyersfeld, ambii transferați la Suceava pentru a se alătura lui Romstorfer. Atât, pentru că Sucea-va nici pe atunci nu era locuită, în ciuda aparențelor de împuhoire cu lume. Romstorfer obținuse aprobarea, ba chiar și însărcinarea Înalțului Minister pentru Cultură și Învățământ din Viena ca „să întreprindă cercetări la Cetatea voevodală din Suceava, în care scop i-a fost pusă la dispoziție suma de 300 florini”. Două zile mai târziu, în 25 iulie 1895, sub supravegherea paznicului cimitirului ortodox din Suceava, austriacul, originar din și înmor-mântat în Gratz, Georg Sorger, au început lucrările de escavare a pământului și gunoaielor de pe ruinele Cetății de Scaun a Moldovei, iar Romstorfer a plecat să facă rost și de alți bani. În fiecare zi, supravegheau inventarierea și transportul pieselor găsite la mănăstirea Sf. Gheorghe, cea care adăpostește moaștele Sf. Ioan cel Nou de la Suceava, Constantin Tarangul (luni), Pancrațiu Sidorovici (marți), Simion Florea Marian (miercuri), Animpodist Dașchevici (joi), Ilie Pantazi (vineri), primarul Franz cavalier Des Loges (sâmbătă). / În aproape nouă ani de trudă, au fost cheltuite 13.071 coroane pentru recuperarea glorioaselor ruine. Ministerul de Instrucție din Viena, care oferise și primele 300 coroane, a contribuit, în total, cu 4.800 coroane, cu aceeași sumă implicându-se și Dieta Bucovinei. Muzeul Bucovinei, înființat, la Cernăuți, încă din 1892 (oficial din 1893), sub consilieriatul științific al lui Karl A. Romstorfer, a investit 3.151 coroane, dar s-a ales cu o valoroasă colecție de

mărturii arheologice. Comuna urbană Suceava a oferit 200 coroane, alte 120 coroane provenind din donații particulare, din partea boierului din Costâna, armeanul Popovici, și al boierului din Ițcani, Mihail cavaler de Kalmucki. Și, astfel, „cu multă râvnă, mare folos și puțină cheltuială pentru desfacerea din pământul lutos al Sucevei noastre de demult”, Cetatea de Scaun ne-a fost redăruită. „Pe rând au răsărit șanțurile adânci, pline de apă în zilele grele ale apărării, zidul puternic din afară, întărit pe o temelie veche de Ștefan, vulturul acestui cuib al ulilor și șoimilor dinaintea sa, apoi zidul dinăuntru, cămărilor de locuință, încăperile Domnului, beciurile de arme și de ostași, gropile pentru robi, curțile cele mari din mijloc, unde puteau încăpea mii de apărători, turnurile de strajă și bisericuța în care zilnic se cerea, fără sunet de clopot, îndurarea lui Dumnezeu, nădejdea cea mai tare și apărătorul cel mai statornic. S-au găsit oase înfrățite în același praf fără nume, hărburi de smalt cu frumoase împiestriri, care n-au fost încă cercetate, unelte și săpături, bani, lemnării, inscripții pe patră. Unele se află astăzi jos, la Muzeul dintr-o casă pustie, pe celelalte ți le arată paznicul, un gropar de cimitire, harnic și călduros ajutor al lui Romstorfer, în chiar cuprinsul zidurilor” (Iorga).

1895: „La ruinele cetății din Suceava, după cum aflăm din „Gazeta Bucovinei”, au început dezgropările, în 25 iulie 1895; spre acest scop, se întrebuintează, deocamdată, suma de trei sute florini, pe care i-a încredințat-o Ministerul din Viena domnului profesor și conservator Carol Romstorfer, pe care-l sprijinește, întru lucrările sale acestea, un comitet, compus dintre suceveni. Nu ne îndoiim că, spre conservarea ruinelor acestora, de mare însemnătate istorică, și spre continuarea dezgropărilor

acestora va oferi puternicul său sucurs și Comitetul țării Bucovina”¹⁸⁸².

1899: „Permutări: Avocații Dr. Ludwig Eichhorn, în Teplitz, după Bilin; Dr. Emanuel Podubecky, în Königl; Weinberge, la Praga; Dr. Josef Hurtig în **Dorna Watra**, de la Suceava; Dr. Moriz Kornblüh, în Freistadt (Silezia), de la Mährisch-Ostrau; Dr. Isidor Diamant, în Stryj, de la Bóbrka; Dr. Heinrich Horn, în Viena, de la Gars. Ger. Bez. Horn“¹⁸⁸³. / „**Numiri**, în ceea ce privește **judecătorii regionali:** Ernst Mandyczewski, din Dorna Watra, pentru Suceava... Cornel Kisselitză din Suceava, acolo... Dr. Emanuel Dresdner, din Cernăuți, acolo... judecătorul de district Emil Orobko, din Sadagura, pentru Cernăuți... Emil Prokopovici, din Suceava, în Suceava... judecătorul de district Elias Dan, din Coțman, în Suceava. Cu privire la judecătoria regională în calitate de judecător de district: Julian Curkowski, din Sadagura, în Zastavna, Simeon Wydyniowski, din Sorojineț, în Dorna Watra, Elias Semaca, în Cernăuți, din Solca... Hippolyt Calin-descu, din Rădăuți, în Dorna Watra, Johann Stefanoeicz, în Cernăuți, din Vijnița, Emil Tomorug, în Dorna Watra, din Sadagura și Georg Tarnawski, în Suceava, din Coț-man“¹⁸⁸⁴.

1901, Gustav Weigand: „În 26 iulie 1901, am pornit în a șaptea călătorie pentru a studia dialectele românești. De data aceasta, nu a fost drumul meu obișnuit, prin zonele joase maghiare, ci prin Cracovia și Lemberg, spre Bucovina, direct spre Ițcani, lângă granița cu România.

¹⁸⁸² *Foaia Diecezană*, anul X, nr. 31, 30 iulie / 11 august 1895, p. 7

¹⁸⁸³ *Verordnungsblatt des k. k. Justizministeriums*, XV. Jahrgang 1899, Wien 1899, p. 141

¹⁸⁸⁴ *Verordnungsblatt des k. k. Justizministeriums*, XV. Jahrgang 1899, Wien 1899, pp. 255, 256

Domnul Gorovei (Artur – n. n.), din Fălticeni, mă aștepta la gară, unde îmi lăsasem trăsura și caii, în toamna tre-cută. După o ședere de câteva ore în Suceava, unde am fost primiți cu căldură de cunoscutul folclorist și proto-pop Marian (Simion Florea – n. n.), am plecat, seara, prin Bunești, peste granița românească, de care am trecut fără probleme, la Fălticeni... / Pe 5 august 1901, m-am dus la Suceava (populație: evrei, români, germani, armeni), pentru a adăuga ceva la culegerile și obiectele mele, de unde am fost însoțit, apoi, la Șcheia¹⁸⁸⁵ de protopopul Marian, care mă invitase la prânzului, unde am stat, câteva ore, pentru a discuta despre dialectul interesant, iar seara am mers la Ilișești¹⁸⁸⁶, sat cu populația germană și română”¹⁸⁸⁷.

1902: „Subsemnatul Franz Ritter des Loges, primar și deputat al orașului Suceava (Bucovina-Austria), și Vartives Ritter von Prunkul, proprietar, viceprimar și președinte al comunității armene de cult oriental din Bucovina, de comun acord la Suceava au exprimat lor adeziune la eforturile care se fac, în cadrul Congresului¹⁸⁸⁸ care se ține la Bruxelles, în zilele de 17 și 18 iulie, pentru a saluta nefericitul popor armean din Turcia, aprobând toate demersurile care se fac, în măsura puterilor lor, și vă roagă să treceți numele lor între cele ale aderenților la Congres. / Franz Ritter des Loges / Vartives Ritter von Prunkul¹⁸⁸⁹.

¹⁸⁸⁵ În Șcheia, a cântat Catrina Balinta

¹⁸⁸⁶ În Ilișești, a cântat Vasile a Nichitii

¹⁸⁸⁷ Weigand, Gustav, Prof. Dr., *Die Dialekte der Bukowina und Bessarabiens*, Leipzig 1904, pp. 1-7

¹⁸⁸⁸ Congresul Armeanofil – n. n.

¹⁸⁸⁹ *Pro Armenia*, II, nr. 16, 25 iulie 1902, pp. 132-134

1903: Căpitănia districtuală sau Prefectura, astăzi, Muzeu al Bucovinei, a fost construită în 1903, de antreprenorul J. Bochner, cu parter și etaj și cu câte 25 încăperi, de o parte și de alta a celor două coridoare longitudinale. / „Liga țăranilor români din Bucovina împotriva alcoolului. Din pricina numărului enorm de birturi, ținute, peste tot, de evrei, alcoolismul face în Bucovina ravagii înfricoșătoare. Dar, de câțva timp, datorită eforturilor inteligente ale excelentului cler ortodox din această provincie, există o mișcare semnificativă împotriva alcoolului. Această mișcare este peste tot considerabilă printre românii din districtele Rădăuți, Suceava, Gura Humorului și Câmpulung”¹⁸⁹⁰.

1904: Între timp, primarul Sucevei, Franz cavalier Des Loges, înlocuit în unele din sâmbetele în care trebuia să supravegheze săpăturile la Cetate de fiul său, pe atunci student, a prins să construiască edificiile Sucevei moderne (Gimnaziul, Palatul Administrativ, Uzina electrică, iluminatul public, aducțiunea cu apă, canalizarea etc.), iar Karl A. Romstorfer, ca să nu se plictisească, ne-a reparat bisericile și mănăstirile. A început cu biserica domnească Mîrăuți, care, după ce fusese folosită ca grajd, funcționa ca depozit de piei nedubite, a continuat cu Solca, cu Putna, ale cărei rămășițe de ziduri aveau maximum un metru și jumătate înălțime, cu biserica Sf. Gheorghe din Suceava și așa mai departe, până în 2 iulie 1904 stil vechi (15 iulie stil vechi), când ne-au organizat, la Suceava, serbarea comemorativă a patru sute de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare, eveniment în care noi, românii, am investit mult entuziasm și enorm patriotism. „Această serbare a avut caracter național, căci la ea au luat parte nu numai întreaga

¹⁸⁹⁰ Verax, *La Roumanie et les juifs*, Bucarest 1903, p. 350

inteligință și burghezime din loc, ci și foarte multă lume românească din întreaga țară”, nota, mândru de discursul pe care l-a rostit la acea serbare, profesorul sucevean Eusebie Popovici. „Cu prapore și steaguri în frunte – nota însuși Romstorfer – preoții s-au dus la ruinele frumos împodobite ca să închine cu evlavie umbrei lui Ștefan și să facă obișnuitele rugăciuni pentru odihna sufletului său. La această serbare au asistat socie-tățile arcașilor și veteranilor, reuniunile de pompieri, delegațiunile din o mulțime de comuna, chiar și din cele mai îndepărtate comune de la munte, populațiunea Suce-vii, cum și mult public din împrejurimi și chiar din București. O prețioasă amintire de la această serbare frumoasă ne înfățișează excelenta fotografie a fotografului I. Chrzanowski din Suceava” (fotografie pe care o reproducem). Apoi s-a lăsat tăcere și uitare. Nici o stradă, nici o plăcuță și nici un omenesc pomelnic nu mai amintesc, în Suceava, de Karl A. Romstorfer și de Franz cavalier Des Loges, deși le suntem datori cu recunoștință. În fond, nici nu o putem face, pentru că, neam fără memorie fiind, și noi, pășitorii prin Bucovina de azi, deja suntem, dar fără să fi prins de veste, doar colbul de pe tălpile viitorimii.

1904: „Îndată ce mă urcai în trăsură și mă depărtați ceva de gară, mi se înfățișă privirilor orașul și Cetatea Suceava, spre care am mers trecând peste râul Suceava, pe un pod de lemn, de unde se vedeau, în susul și în josul apei, bărbați și femei prinzând pește cu crâsnicele. Apro-piindumă de oraș și văzând numeroasele steaguri tricolore de pe zidurile Cetății, în vederea procesiunii de a doua zi, un puternic fior trecu prin sufletul meu și lacrimi fierbinți îmi umplură ochii. Ajuns în fosta și vestita capitală a Moldovei, am tras la un hotel, mai în centrul orașului, unde

cu greu mi-am putut găsi loc, din cauza mulțimii. / Acolo sosiră, de aici, din țară, și domnii P. Poni și Dr. C. Istrati, foști miniștri. Și fiindcă nu era mult până în seară, m-am grăbit a lua o trăsură și a pleca să văd cetatea și măcar câte ceva din oraș. Mai întâi, m-am dus la biserica Vechii Mitropolii, unde sunt moaștele Sf. Ioan cel Nou, care au fost aduse de la Cetatea Albă, în Suceava, de Alexandru cel Bun. Un ieromonah, pe care l-am întâlnit când am intrat pe poartă, m-a îndreptat la părintele Egumenul Protosinghelul Ghedeon Balmuș, care m-a primit în apartamentele Prea Cucerniciei Sale cu multă amabilitate. În urmă, întovărașit de P. C. S., am mers în biserica Vechii Mitropolii a Moldovei (Biserica Sfântului Gheorghe a mănăstirii Sfântului Ioan cel Nou – n. n.), căreia i se face acum o frumoasă reparațiune. Biserica aceasta s-a început a se zidi de Bogdan Vodă, în 1514, și s-a isprăvit de fiul său, Ștefan Vodă cel Tânăr, în 1522, de când a devenit Catedrală Mitropolitană, în locul bisericii Mirăuților¹⁸⁹¹, după cum vom vedea mai departe. Apoi am mers la paraclisul ce este în partea dinspre poartă, unde sunt așezate acum moaștele Sfântului Ioan cel Nou. Până să se aducă cheile, am privit cu multă duioșie scenele de groaznice suferințe ale sfântului, în Cetatea Albă, de la păgânii chinuitori, ce sunt zugrăvite pe dinafara pereților, și apoi am intrat și m-am închinat sfintelor lui moaște, nu fără a mă gândi la evlavia Marelui Ștefan și la rugăciunile cele fierbinți, ce va fi înălțat aici, în nesfârșitele supărări și griji ce le-a avut pentru țară. Fie ca sfântul să asculte, acum și în veci, rugăciunile noastre, ale românilor, și să mijlocească la cerescul împărat, pentru a ne apăra de multe necazuri și încunjurări! / Mulțumind cu respect, mi-am luat

¹⁸⁹¹ *Candela*, foaie bis. liter., Cernăuți, 1892, p. 535

rămas bun de la părintele Balmuş şi am plecat să văd Cetatea, care vine în partea de răsărit a oraşului Suceava, peste o adâncă şi îngustă vâlceluţă ce se deschide spre nord şi se înfundă în marginea de miazăzi a oraşului, pe unde coteşte şi drumul ce merge la ea. Am vizitat-o prin toate ungherele, m-am închinat la locul unde mi s-a spus că a fost biseriçuţa şi am admirat alegerea unui loc atât de potrivit, cum şi uriaşa muncă cu adunarea şi ridicarea pietrelor aici, pentru a se face un zid atât de înalt şi atât de puternic. Zidurile cetăţii au rămas numai pe unele locuri ceva în întregime, în mare parte însă sunt încă de mult dărâmate şi pietrele luate de locuitorii din oraş, pentru a-şi face case şi beciuri. Abia de câteva decenii s-au oprit de guvernul austriac de a se mai lua pietre de aici; iar acum, de curând, s-au făcut săpături şi toate lucrurile vechi ce s-au găsit s-au depus în Muzeul din Suceava. Cetatea a fost înconjurată, după cum şi astăzi se cunoaşte, cu un şanţ foarte adânc. / De la Cetate, m-am întors în oraş, pe la oarele 7. La barieră, birjarul, care era jidov, se opreşte şi un alt jidov îmi ţine calea, spre a-i plăti 8 creiţari, taxa de barieră; am plătit, dar nu fără a deplânge soarta noastră, a românilor de sub vremuri! / În faţa hotelului, unde îmi era gazda, am găsit pe domnii Poni şi Istrati, pe lângă care se mai aflau acum: părintele Marian (Simion Florea – n. n.), profesor la gimnaziul din Suceava şi membru Academiei Române, domnul Tanoviceanu, profesor la Universitatea din Bucureşti, autorul pomelnicului lui Ştefan cel Mare, şi alţi domni profesori, convorbind împreună despre Cetatea şi Palatele Domneşti din Suceava, despre locul unde a fost „Direptatea” – însemnată prin adunarea poporului – şi aclamarea Marelui Ştefan de Domn, şi altele. Domnul Istrati mi-a recomandat să nu uit a mă duce şi la Zamca, de

care nu auzisem niciodată. / În acea sară, am avut prilejul să văd pe elevii gimnaziului din Suceava, în număr de vreo 600, cu masalale și lampioane tricolore, venind de la școală și trecând, în frumoasă ordine, cu muzică, pe strada mare, spre locuințele a doi profesori, Samuil Isopescu (de Istorie) și Dimitrie Isopescu (de Matematică și Fizică), care ieșiseră acum la pensie, spre a le aduce omagii de recunoștință. / A doua zi, 2 Iulie, dimineață, m-am trezit în sunetul melancolic al buciu-melor, care răsunau de pe zidurile Cetății, anunțând că, în acea zi, se împlinesc 400 de ani de când, aici, în orașul Suceava, și-a dat obștescul sfârșit Marele Voievod Ștefan. Părea că în alte timpuri trăiesc și aveam închipuirea că, peste câteva clipe, voi putea vedea chipul neînsuflețit al Eroului, intrat în liniștea de veci. / Pe la 7 ore, m-am dus la biserica Mirăuților, care nu de mult ajunsese o adevărată ruină, iar astăzi, în urma restaurării, este una din cele mai frumoase biserici din Suceava (nici la Cetate, nici la Sfântul Ioan cel Nou, nici la Mirăuți, evlaviosul episcop Iacov nu pomeneste numele restau-ratorului Karl Adolf Romstorfer și al principalului său colaborator, primarul sucevean Franz Ritter Des Logers, și pe bună dreptate, că doar erau „papistași”, străini de „adevărata credință” românească – n. n.). Se crede că această biserică a fost făcută, dacă nu mai de mult, cel mai târziu de Iuga Vodă (ctitorul este, totuși, Petru Mu-șat, care a durat biserica de mir a Moldovei odată cu Cetatea, adică între anii 1374-1391 – n. n.), în ultimul deceniu al secolului al 14, și a fost destinată, de atunci de Catedrală Mitropolitană, de unde și poporul o numește Mitropolia cea veche. Catedrala Mitropolitană s-a mutat, apoi, în biserica cea făcută, în anul 1522, de Ștefan Vodă cel Tânăr, unde se află moaștele Sf. Ioan cel Nou, cum s-a spus mai

sus; care biserică încă poartă numele de Mitropolia veche, bineînțeles, de când Scaunul Mitropolitan a fost mutat la Iași, de Alexandru Vodă Lăpuș-nea, în anul 1565. / Deși în biserica Mirăuților s-au miruit mulți Domni, dar numele nu i se poate deriva, cum ne spune părintele Isidor Onciu (universitar cernăuțean și cel mai important arheolog biblic al Bucovinei, tatăl nefericitului Aurel Onciu, dar care aici se înșală – n. n.), decât de la o familie Mirăuță (doar familiile de robi țigani mănăstirești sunt consemnate, de regulă, în documentele vechi cu acest nume, și nici un boier – n. n.), care va fi trăit cândva pe lângă acea biserică, pentru cuvântul mai ales că partea aceea de loc a orașului Suceava se numește și astăzi de localnici „Mahalaua Mirăuților”¹⁸⁹². La bise-rica aceasta se regulase a se face sfânta slujbă pentru pomenirea Marelui Ștefan (fîresc, doar fusese rezidită de Ștefan cel Mare, între anii 1482-1491; ca să nu mai vorbim de faptul că aici fusese miruit Domn – n. n.), de împlinirea a 400 ani de când a murit aici în Suceava. Nu numai biserica, dar și curtea ei era înghesuită de lume, deși era numai 7 ore dimineața. De aici era să se iasă cu procesiunea la Cetate, unde era pregătit ca să se facă panahida. În acest scop, erau și aranjate, de la poartă și până la intrarea în biserică, mai multe prapure, care se țineau de bărbați, și ca 30 icoane, care se țineau în mână numai de femei, pe niște prosoape frumoase, ce fiecare își adusese de acasă. / În mijlocul bisericii, cam aproape de catapeteasmă, erau puse, pe trei mese, două rânduri de colaci (capete, în formă de S și de 8), împodobiți cu ramuri pline de smochine și lămâi, și care ramuri erau legate cu o cordea tricoloră, și apoi un colac mare, peste care era așezată o colivă frumoasă, după obiceiul nostru mol-

¹⁸⁹² *Candela*, 1893, p. 536

dovenesc. / Fiindcă Sfânta Liturghie era să se înceapă pe la orele 8 și jumătate, am luat o trăsură și m-am dus ca să văd și eu Zamca, măcar din fugă, știind că, mai pe urmă, nu voi putea avea vreme. Am trecut, prin mijlocul orașului, la deal, mergând spre apus, pe lângă biserica Sf. Dimitrie, cea zidită de Marele Ștefan (în 1497 și rezidită de Petru Rareș în anii 1534-1535 – n. n.), lângă curțile sale domnești, din care curți nu mai sunt, astăzi, decât urme de zid și beciuri pe sub niște case negustorești; apoi am trecut înainte, pe lângă o biserică armeană, și am ieșit din oraș, pe tăpșanul sau platoul dealului, de unde se înfățișează privirilor o panoramă înălțătoare de frumusețe neînchipuită, văi, dealuri și numeroase sate, presărate în toate părțile. Peste 10 minute, am ajuns la Zamca, numire de origine slavă, care înseamnă cetățuie (prin extensie, de la zăvor, încuietore – n. n.). Aici se află o biserică veche armenească, înconjurată de un zid înalt de piatră și, pe dinafara acestuia, cu un șanț adânc, având un turn înalt, în partea de apus, deasupra porții. Totul ne arată că Zamca este o adevărată cetate, întocmiră pentru vremuri grele. Armeanul păzitor, care se afla cu șederea în camera de sub turnul de deasupra porții, m-a condus de am văzut peste tot. / Biserica de aici este zidită, la anul 1551, de un armean bogat, Agopșin Vartan, al cărui mormânt se vede în mijlocul ei, sub o piatră cu epitaful în armeneste. Are ca patron, pe Sf. Axentie, și se slujește în ea numai de două ori pe an: la Sf. Gheorghe și Sf. Axentie. Șanțul dimprejurul zidului a fost făcut de soldații lui Sobieski, regele Poloniei, în anul 1691, atunci când, după prădarea Moldovei, lăsase niște garnizoane în Neamț, Suceava (în mănăstirea aceasta armenească), Câmpulung, Hangul, Secul și Agapia. Garnizoanele acestea părăsiră Zamca și toate

celelalte locuri întărite, abia după pacea de la Carloviț, din 26 Ianuarie 1699¹⁸⁹³. În turnul cel înalt de deasupra porții, am văzut camerele, unde mi s-a spus că au stat călugări armeni, cum și o mică bisericuță, pe a cărei pereți au rămas o parte din sfinții pictați în genul picturii noastre vechi moldovenești. / Părăsind Zamca, m-am reîntors la biserica Mirăuților, unde se începuse deja Sfânta Liturghie, oficiată de părintele Protosinghel Ghe-deon Balmuș, însoțit de 12 preoți. Cântările erau executate de corul „Academia Ortodoxă” din Cernăuți. După Sfânta Liturghie, P. C. S. părintele Balmuș a ținut o frumoasă cuvântare, arătând străduințele Marelui Ștefan pentru creștinătate și neamul românesc. Apoi se întocmi procesiunea, în ordinea următoare: elevii școlilor din Su-ceava, un pluton de veterani, o companie de pompieri, steagurile diferitelor bresle, icoanele purtate de femei, prapurii și felinarele – de bărbați, cum s-a spus și mai sus, 22 de preoți, îmbrăcați în sfintele odăjdii, în frunte cu P. C. S. părintele Balmuș, care purta cărja de Superior al Mănăstirii Mitropoliei Vechi, reprezentanții tuturor auto-rităților locale și o mulțime de români, din localitate, de prin împrejurimi și din România, sosiți la această serbare, – la urmă, iarăși, un pluton de veterani. / După ce procesiunea s-a pus în mișcare, pe la orele 9și ³/₄, eu am plecat la gara Ițcani, împreună cu părintele Gh. Costă-chescu, de la Mănăstirea Agapia, pe care îl găsisem în Suceava, spre a ne continua drumul mai departe. Acolo, la gară, au sosit, pe la orele 10, și studenții universitari din București, care s-au oprit, spre a merge ca să asiste la rugăciunile ce se făceau, acum, la Cetate. Și au putut să ia parte și dânsii la acea măreață ceremonie, pentru că procesiunea a ajuns la locul destinat (Căpitănia, adică

¹⁸⁹³ *Candela, Armenii orientali în Bucovina*, an. 1891, p. 531

Prefectura județului Suceava, aflată, pe atunci în actualul sediu al Muzeului Bucovinei – n. n.). Acolo s-a oficiat, mai întâi, o panahidă, după cum am luat cunoștință mai pe urmă, apoi s-a cântat de cor o odă compusă de domnul Vasile Bumbac și s-a ținut o cuvântare de Rev. Sa părintele Eusebiu Popovici (academician, teolog cu dreptul de a purta mitră, tatăl tragicului poet T. Robeanu, cunoscut ca politician și istoric drept George Popovici – n. n.), profesor universitar din Cernăuți, prin care a arătat faptele glorioase ale Marelui Voievod. Iar la urmă, s-a intonat *Imnul lui Ștefan cel Mare* (compus de Gavriil Muzicescu, un alt cântec al lui, pentru evenimentul de atunci, *Verde-i bradul și stejarul / N-o mai fi cum vrea dușmanul*, devenind, ulterior, prin complicitatea ignoranței, folclor... ardelenesc – n. n.), după care procesiunea s-a întors în oraș”¹⁸⁹⁴.

1905: Iluminatul public eficient, prin construirea unei uzine electrice, cu două motoare Diesel de 120 CP, aprobată în 11 iunie 1905, cu punere în funcțiune planificată în 10 octombrie 1907, dar făptuită abia 18 august 1908, când se fac primele probe de motoare, datează, în Suceava, din 12 octombrie 1908, din 1912 fiind electrificată și gara din Ițcani, iar din 1913 fiind exportată energie electrică în România (de la Ițcani, la gara Burdujeni și la vama românească). Suceava primarului Franz cavaler Des Loges era luminată de 255 plus 55 lămpi cu becuri de 55 wați, doar cele 55 lămpi funcționând pe tot parcursul nopții,

1906: „Introduceri noi de comunicație. Ministeriul c. r. de comerț a încuviințat construirea unei rețele

¹⁸⁹⁴ Iacov Episcopul Hușilor, *O călătorie la mănăstirea Putna, în Bucovina*, Ediția a II-a, Huși 1930, pp. 6-13

telefonice în Suceava, care, peste scurt timp, va fi legată cu rețelele din Storojineț și Cernăuți, precum și cu rețelele din Lemberg și Viena. Avântul ce l-a luat, în timpul din urmă, mijlocul acesta de comunicațiune, până acuma atât de neglijat, este în mare parte meritul șefului suprem al poștelor din Bucovina, al consilierului aulic Posch. Și de astă dată a documentat acest șef că promovarea inte-reselor comune constituie una din grijile sale principale. De la sosirea sa în țara noastră, numărul oficiilor poștale, care se activează prin comunele mai mici, sunt așijderea creațiunea sa. Dar nu numai pentru sporirea oficiilor grijește acest șef, după putință, căci pretinde de la aceștia și cunoașterea limbii poporului. Se înțelege că acest lucru e greu de săvârșit, deoarece e plină Bucovina de funcționari poștali străini, care nu cunosc de loc limba poporului. Spre a elimina aceste neajunsuri, a primit dl Posch 14 băeți români în calitate de impiegați poștali; ar fi de dorit dacă și alți șefi ar urma acestui exemplu”¹⁸⁹⁵. /

„Școala de progres industrial în Suceava. Școlile de progres industrial au menirea să introducă pe învățăceii de felurite profesii în științele tehnice și comerciale. La predarea învățământului trebuie să se țină cont de cerințele didactice ale tuturor meseriașilor și industriașilor din respectivul loc. Prima școală de felul acesta și cu limba de propunere română este cea din Suceava. Dar, cu părere de rău, trebuie să mărturisesc că, la aceasta școală, nu se întrebuințează cărți românești speciale și limba de propunere este mai cu seamă cea germană, cu toate că cei mai mulți învățători sunt români și posed ambele limbi de instrucție. Nici desenul nu se predă de un specialist și nici,

¹⁸⁹⁵ *Apărarea Națională*, Nr. 1, Anul I, Cernăuți, duminică 7 octombrie stil nou 1906, p. 5

de altfel, nu se ține cont de cerințele locale”¹⁸⁹⁶. / „**Societatea „Școala Română”** a deschis, cu ziua de 1 noiembrie 1906, Internatul „Vasile Cocârlă” din Suceava, cu 35 de elevi, împlinind astfel dorința adunării generale. Comitetul apelează din nou la spiritul de jertfă a între-gului popor român din Bucovina și-l invită să sară cât mai degrabă în ajutorul acestui institut nou creat, ca el să-și poată împlini pe deplin misiunea sa și să devină un nou focar de cultură națională. Rugăm călduros pe conducătorii poporului ca să îndemne masele largi ale neamului nostru să contribuie fiecare cu câte ceva la susținerea internatului sucevean. / Pentru comitet: Sim. Fl. Marian. George Tofan”¹⁸⁹⁷. / „**Invitare la inaugurarea Internatului „Vasile Cocârlă”**, în Suceava, care va afla loc duminică, dimineață, în 18 noiembrie st. n. 1906. Programul: 1). La orele 8 ½, liturghie în sobor, în biserica de la Mirăuți. 2). La orele 10, sfințirea internatului. 3). Salutarea oaspeților, din partea președintelui societății. 4). Imnul împărătesc, cântat de corul studenților. 5). Discurs festiv, rostit de dl prof. Iancu Nistor. 6). Imn festiv. 7). Cuvântarea directorului internatului. 8). Răspunsul elevului internatului Nicanor Hopulele. / La adunarea generală a Societății „Școala română” din Suceava, care se va ține în aceeași zi, la oarele 3 d. a., în localitățile „Clubului român”. Ordinea de zi: 1). Cuvânt de deschidere, din partea prezidentului. 2). Raportul casierului. 3). Raportul consiliului de control. 4). Raportul bibliotecarului. 5). Rapoartele filialelor „Școlii române”. 6). Propuneri even-

¹⁸⁹⁶ *Apărarea Națională*, Nr. 7, Anul I, Cernăuți, duminică 28 octombrie stil nou 1906, p. 4

¹⁸⁹⁷ *Apărarea Națională*, Nr. 9, Anul I, Cernăuți, duminică 4 noiembrie stil nou 1906, p. 3

tuale. / În numele comitetului: S. Fl. Marian, președinte, G. Tofan, secretar”¹⁸⁹⁸. / „**Un furt de la tribunalul din Suceava**. În noaptea de la 19 spre 20 decembrie 1906, făptuitori încă necunoscuți, spărgând un dulap, în care referentul unei secții civile de la pretura atașată pe lângă tribunalul din Suceavă ținea referatele și toate actele sale, au furat toate procesele și rogatoriile de la mai multe judecătoria din țară, care erau terminate pentru 20 decembrie a. c. și, aruncându-le în sobă, le-au prefăcut în cenușă. Imediat după descoperirea faptului, au început cercetările, care au adeverit numai că teancul întreg de acte a fost aruncat în sobă. Fapta e săvârșită, după toată probabilitatea, din interes. Urzitorul ei va fi vreun împricinat, ceva. Dar cine a executat-o, când toate ușile erau încuiate și dulapul referentului, din care nu lipsește nimic, de asemenea?”¹⁸⁹⁹.

1908: Cinematograful, în Suceava, și-a făcut apariția din toamna aceluiași binecuvântat an 1908.

În **1908**, conform Dicționarului lui Grigorovitz: „**Suceava**, oraș, vechea capitală a principatului Moldovei, astăzi centru districtual și sediu de ocol judecătoresc cu același nume, este o localitate situată pe malul râpos din dreapta râului Suceava, de la care își trage probabil și numele. Ca localitate cu titlu de comună urbană, Suceava se compune din orașul Suceava propriu-zis, din mahalalele Ițcanii Vechi, Cotu Șeptilici, Zamca, și din atenețele Tătărași, Mitoca (armenește Hatskadar) și Zotești sau Postulachi. Are o suprafață totală de 23,03 kmp, cu

¹⁸⁹⁸ *Apărarea Națională*, Nr. 12, Anul I, Cernăuți, joi 15 noiembrie stil nou 1906, p. 3

¹⁸⁹⁹ *Apărarea Națională*, Nr. 23, Anul I, Cernăuți, joi 23 decembrie stil nou 1906, p. 3

1.424 de case și o populațiune de 11.103 locuitori, dintre care 4.000 sunt evrei, 3.000 români, iar restul germani, armeni, slavi de diferite vițe etc. Orașul este legat, printr-o linie ferată locală, cu drumul de fier principal Lemberg-Cernăuți-Iași și Roman, având ca punct de joncțiune stațiunea Ițcani. Pe drumul principal (carpatin) orașul este legat cu celelalte localități mari (Cernăuți, Rădăuți, Siret, Gurahumorului, Câmpulung) ale Bucovinei, iar prin alte patru căi de comunicație bune comunică cu punctele vamale spre hotarul României și cu câteva localități din împrejurime (Bosancea, Capucodrului, Costâna). Suceava este sediul unui prefect de district (căpitan), are un tribunal provincial, un liceu cu clase românești, un spital, mai multe școli de fete și băieți și diferite institute de cultură, între care cea mai de seamă este „Școala Română” societate națională ce sprijinește, cu ajutorul fondurilor ei, elevi săraci și susține pe toate căile românismul. Aci se află un club român și o librărie cu tipografie și editură românească. **Istoricul orașului.** Vechiul târg al Sucevei, cu cetatea sa vestită și reședința domnilor Moldovei, este bogat în amintiri istorice și ne vom mărgini a spune numai lucrurile mai esențiale. Originea Sucevei pare a duce până în secolul al doisprezecelea, deși o tradiție populară ne spune cum că localitatea ar fi fondată de Dragoș Vodă. Ca reședință a domnilor Moldovei, Suceava se pomenește întâi la anul 1388 și rămâne sediu domnesc până la 1563, când scaunul domnilor Moldovei este mutat la Iași. După descrițiile istoricilor și săpăturile făcute în anii din urmă, din inițiativa guvernului austriac, Suceava constituia o cetate de seamă, cu întărituri formidabile, ce se întindeau în exterior pe o rază de 4 km și ale căror urme se mai cunosc și astăzi (Burdujeni, Salcea). Centrul cetății îl forma

palatul domnesc, apărat, în fața apei Sucevei, de un părete stâncos natural, iar din celelalte părți înconjurat cu ziduri și șanțuri, de care ținea probabil și fortăreața Zamca (în urmă mănăstire armeană), ale cărei ruine sunt încă bine conservate. Spărtura de pământ ce despărțea cetatea de târgul actual și care formează albia afluentului Sucevei, Cacaina, avea, după cum ne spune tradiția de la Ștefan cel Mare, un pod suspendat, din piele de bivoli, legându-se astfel palatul cu biserica domnească (biserica Miră-uțului), situată în partea târgului vechi. Războaiele multiple ce au bântuit țara Moldovei, au fost cauza că târgul Sucevei și mai ales cetatea să fie călcate în nenumărate rânduri de dușmani. Cele mai strașnice atacuri le-a îndurat Suceava la 1394, din partea ungarilor, la 1476 și 1484, de către turci, la 1497, din partea polonilor, sub regele Albrecht, și la 1509, tot din partea lor, sub Kamienietzki; la 1538, iarăși din partea turcilor, însă în repetate rânduri din partea tătarilor. La 1653, a fost asediată și luată pe rând de munteni, de cazacii și tătarii lui Timuș, apoi de polonii și ungurii aliați cu dâșii. La 1675 și 1686, a fost arsă și pustiită de către regele polon Sobieski și, în fine, după ce a mai fost prădată, la 1740, de cazaci, a fost dărâmată, la 1766, după însăși porunca domnului Moldovei Cantacuzino. De atunci, Suceava a început să decadă și abia de la înființarea căii ferate înapoi s-a mai ridicat puțin prin traficul cu frontiera română din apropiere. **Monumenlele istorice** rămase pe urma evenimentelor petrecute în Suceava sunt destul de numeroase și, afară de sus menționatele ruine ale foastei cetăți și reședință domnești, sunt reprezentate prin bisericile ce sunt încă în ființă. Cele mai interesante dintre ele sunt: Biserica cu hramul „Sfântul Dumitru”, clădită la anul 1534, de Ștefan

Vodă, fiul lui Petru Bogdan și care a ars la 1809, împreună cu turnul cel mare, în care se găseau clopote vechi și prețioase. Biserica cu hramul „Sfântul Nicolae”, clădită la 1611, de comisul Niculai Brăiescul și marele postelnic Nicoară Prăjescul. Aceste două figurează astăzi ca biserici parohiale. Suceava mai are însă și două biserici ortodoxe fili-ale, cu vechime nu mai puțin istorică, și anume biserica cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul”, zidită la 1643, de domnul Moldovei Vasile Lupu, și biserica din mahalaua Ițcanii Vechi, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, întemeiată la 1639, de călugărița Nazaria și fiica sa Angelina, pe locul unde se aflase, înainte, deja o mănăstire de maici, de care ținea și moșia Ițcanii Vechi și care a existat până la secularizarea mănăstirilor de către austrieci (1784). Tot ca monument istoric trebuie considerată și biserica armenească cu hramul „Sfântul Axente” din cetățuia ruinată Zamca, care a fost odinioară mănăstire, întemeiată la 1602 și a fost prădată și arsă de cazacii lui Timuș, la 1653. În jurul ei se văd încă întăriturile făcute de regele polon Sobieski, precum și un turn vechi de chindie foarte curios, însă cam ruinat. Cea mai veche și interesantă clădire bisericească din Suceava este însă așa numita veche mitropolie a Sucevei, cu hramul „Sfântul Gheorghe”, având și o chinovie de călugări, însărcinați cu paza moaștelor Sfântului Ioan cel Nou, care este patronul Bucovinei. Clădirea, începută după stilul mănăstirii din Putna, la 1514, de către Bogdan Vodă, și isprăvită de fiul acestuia, Ștefan, la 1522, a fost încă mărită și înfrumusețată la 1597, de mitropolitul Moldovei Teofan și, în urmă (1589), de domnul țării Petre Șchiopul, iar în urmă, rămânând o vreme părăsită, a fost restaurată de mitropolitul Iacob. În această biserică au fost depuse moaștele

Sfântului Ioan cel Nou, pe care le dobândise Alexandru cel Bun, la 1402, de la negustorimea orașului Trapezunt și le așezase în vechea mitropolie, fondată la 1399 de Iuga Vodă, însă în urmă distrusă. Aci, în biserica nouă mitropolitană, cu hramul „Sfântul Gheorghe”, au stat moaștele sfântului până la 1630, când au fost strămutate la Iași. La 1686, moaștele au fost însă luate de regele polon Sobieski și duse în Galiția, la Zolkiew, unde au stat până la 1783, când împăratul Austriei Iossef II a poruncit, din pornire generoasă pentru noua sa țară, Bucovina, să fie aduse, cu mare pompă, înapoi la Suceava. / În fine, mai este biserica Mirăuțului, despre care se zice că ar fi pe locul vechii mitropolii, întemeiată de Iuga Vodă, la 1399. Restaurată astăzi cu multă cheltuială și în mod somptuos, din inițiativa fondului religios și a guvernului austriac, ca monument istoric demn de atențiune, acest edificiu prea frumos, situat în vechea mahala a Mirăuților, pe malul gârlei din fața cetății vechi, cu care vechea mitropolie se zice că era legată prin pomenitul pod aerian din piele de bivoliță, este un adevărat juvaier istoric al bisericii ortodoxe române. Cauza devastării vechii biserici și mitropolii nu se documentează în istorie. / Pe lângă aceste biserici de rit ortodox, Suceava mai posedă una romano-catolică și alta greco-catolică, precum și o capelă protestantă. / Populațiunea Sucevei s-a ocupat din vremuri cu negoțul, probă colonia veche armenescă, care s-a așezat acolo și faptul că Suceava era loc vamal de căpetenie al principatului Moldovei. Locuitorii se ocupau însă și cu industria, mai ales cu cojocăria, care se menține în parte și astăzi. Pe lângă aceasta, Suceava era înconjurată de pomete întinse, în care se cultivau mai cu deosebire mere de soi. De asemenea și albinărilul, ba chiar și cultura viermilor de mătase

erau aci în floare. / Ca proprietate, comuna Suceava posedă; 1.580 hectare pământ arabil, 104 hectare fânașuri, 110 hectare grădini, 250 hectare imașuri, 43 hectare pădure. Statistica animalelor de casă însă este: 348 cai, 666 vite cornute, 640 porci și 250 stupi de albine”¹⁹⁰⁰.

1909: „**Suceava** este, prin tradiție, orașul culturii românești din Bucovina. Vechea capitală modovenească are cel mai de frunte institut cultural al românilor bucovineni: Liceul greco-oriental, care a contribuit, în mod simțitor, la ridicarea unei clase de cărturari bucovineni. Și alte instituții de seamă, ca „Școala Română”, care a înființat internatul („Vasile Cocârlă” – n. n.), librăria și tipografia, apoi Societatea muzicală „Ciprian Porumbescu” își au sediul în Suceava. Vechea populație băștinașă, meseriași și comercianți (majoritatea armeni – n. n.), a dispărut demult, neputând susține concurența omorâtoare a evreilor imigrați, care lucrau cu cele mai neiertate mijloace. Azi, abia mai vegetează, pe la periferia orașului, rămășițele falnicei bogatei burghezimi de altă-dată. Chiar și armenii, vestiții negustori ai Moldovei, care aveau, în Suceava, un centru principal al lor, au dispărut, în mare parte, și tot mai mult se întinde pecinginea străi-nismului. Pe toată strada principală a Sucevii nu se mai află decât două sau trei case creștine. / Din cei 10.955 locuitori ai Sucevii, numai 2.780 sunt Români, pe când 4.229 sunt evrei, vreo 2.174 sunt nemți și 598 ruteni. Polonii, care sunt de-abia o mână de oameni, își au „Dom Polski” al lor, în capitala lui Ștefan. Românii, abia în anul din urmă, și-au adus aminte că, pentru concentrarea activității lor, au nevoie de un adăpost propriu. / Dintre comunele fruntașe

¹⁹⁰⁰ Grigorovitz, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, pp. 210, 211

ale districtului, amintim aici pe cea mai mare, Bosanci, cu o populație de 5.157 suflete, dintre care 4.658 români, 171 evrei și 18 ruteni”¹⁹⁰¹.

1912: Lucrările de canalizare și apeduct au fost finalizate în 12 august 1912, odată cu darea în folosință a uzinei de apă, a canalizării și a alimentării cu apă.

1912: Atentat contra profesorului Mocrenski.

O întâmplare, care a zguduit adânc populația orașului Suceava, s-a petrecut ieri, în următoarele împrejurări: Elevul Vichenti Greciuc, din clasa a 5-a a gimnaziului superior din Suceava, a tras, în timpul când profesorul Grigore Mocrenski îl examina, trei focuri de revolver asupra acestuia, cu intenția de a-l omorî. Gloanțele au nimerit, însă, în mâna stângă și în umărul drept, producându-i leziuni care nu-i amenință viața. Profesorul, rănit fiind, s-a refugiat, în grabă, în camera profesorilor, pentru a anunța pe directorul gimnaziului, dl Procopovici, de cele întâmplate. În acest timp, atentatorul Greciuc și-a descărcat un glonte în tâmpla stângă. / Elevii din clasă fură apucați de groază și nu cutezau să intervină, pentru a-l opri pe Greciuc de la fapta sa. Autoritățile, fiind alarmate, au sosit în grabă, dispunând transportarea profesorului rănit la spital. Atentatorul sinucigaș Greciuc a murit imediat. În urma acestui nenorocit caz, întreaga clasă a fost supusă unui interogatoriu. Nici un elev, însă, nu poate da vreo informațiune dacă atentatul a fost săvârșit cu premeditare. Cauza acestei drame se pare a fi profesorul, care se purta foarte riguros față de Greciuc. / Nemulțumirea elevilor de gimnaziu se manifestă cam des, aici, în contra unor profesori. Așa, acum câțva timp, un profesor din Cernăuți a primit un colet poștal, conținând o bombă de dinamită.

¹⁹⁰¹ *Viața Românească*, Anul IV, vol. 13, 6 iunie 1909, pp. 454-460

Deschizând, cu precauțiune, pache-tul, profesorul a examinat, cu de-amănuntul, conținutul și a rămas înlemnit că se află în fața unui așa de teribil material. Acestei precauțiuni îi datorește profesorul viața. Luăm la cunoștință cu durere în suflet cele ce se petrec la gimnaziul din Cernăuți. Avem, însă, speranța că frații noștri vor ști să pună capăt acestor stări de lucruri, care au făcut pe elevi să recurgă la mijloace disperate, iar profesorilor li s-a pus viața în primejdie”¹⁹⁰².

1914: În anul școlar 1914/1915 au fost înrolați, de la Gimnaziul greco-ortodox din Suceava, profesorii Emanuil Antonovici, Teodor Balan, Gavriil Batariuc, Ilarie Bereznițchi, Vasile Burduhos (cel care interzisese limba română în școală – n.n.), Alexandru Candrea, Ion Covașă, Arcadie Dugan, Dr. Rudolf Gassauer, Mihai Gușuleac, Josef Haschler, George Hoinic, Dr. Isidor Kluger, Dr. Alexandru Ieșan, Vitold Nosal, Emilian Sahlean, Peter Tomaschek și Nikon Turturean, deci 13 români, 3 germani, un polon și un evreu – cum precizează gazeta lui Onciul¹⁹⁰³. Profesorul Vasile Burduhos, locotenent în Regimentul nr. 22 Infanterie, a fost rănit grav la brațul stâng, în bătăliile din iulie 1915, din Polonia, drept pentru care a fost decorat cu „Crucea pentru merite militare, clasa a III-a, cu decorațiunea de război”¹⁹⁰⁴. / Prima înfruntare de la Boian s-a petrecut în 23 august 1914, când bubuiturile tunurilor s-au auzit până în Herța”¹⁹⁰⁵ și când în Suceava a avut loc o „călduroasă

¹⁹⁰² *Românul*, Anul II, Nr. 8, miercuri 11/24 ianuarie 1912

¹⁹⁰³ *Viață Nouă*, IV, nr. 167 din 21 noiembrie n. 1915, p. 2

¹⁹⁰⁴ *Viață Nouă*, IV, nr. 167 din 21 noiembrie n. 1915, p. 4

¹⁹⁰⁵ *Retragerea trupelor austriece* – în „Adevărul” din 13 august 1914

manifestație pentru cei 250 de voluntari, plecați pe câmpul de luptă. Pentru întreținerea familiilor mobili-zaților, statul austriac plătește, pentru fiecare copil, câte 90 helleri, iar soției, câte o coroană pe zi. Milițienii (Landssturm), postați pentru pază la Ițcani, vor pleca, în ziua de 25 august, la Cernăuți. Ei vor fi înlocuiți cu dispensații. În toate cafenelele din Suceava li se oprește clienților câte o bucată de zahăr, iar cantitatea totală se strânge și se trimite pe câmpul de luptă... În general, spiritele sunt liniștite în Bucovina. Locuitorii speră că dușmanii vor fi bătuți. / **Benno**¹⁹⁰⁶. / „În 17 octombrie 1914, alți o sută de voluntari din Suceava s-au înscris pentru paza localităților din Bucovina, în condițiile în care toți jandarmii fuseseră mobilizați și trimiși pe frontul din Galiția”¹⁹⁰⁷. / Din 21 octombrie, s-a reluat circulația feroviară Suceava-Cernăuți, dar cu punct final stația „Volksgarten”, de la intrarea în Cernăuți¹⁹⁰⁸. / Din 21 octombrie, s-a reluat circulația feroviară Suceava-Cernăuți, dar cu punct final stația „Volksgarten”, de la intrarea în Cernăuți¹⁹⁰⁹... În seara zilei de 28 octombrie, se semnalau lupte puternice, pe Prut, la circa 7 km de Cernăuți. Rușii bombardau Cernăuții, cu bateriile de artilerie de la Zuska. „Un șrapnel a căzut în curtea reședinței mitropolitului Repta și a produs oarecare deteriorări; un altul a căzut pe acoperișul bisericii Sfintei Paraschiva. În urma ordinului dat de comandantul orașului, colonel Fischer, circulația s-a suspendat în oraș. Populația continuă să fugă îngrozită. Aseară și azi, trenuri speciale au adus aproape 3.000 de refugiați la Ițcani și

¹⁹⁰⁶ *Din Suceava – în „Adevărul” din 13 august 1914*

¹⁹⁰⁷ *Adevărul* din 7 octombrie 1914

¹⁹⁰⁸ *Adevărul* din 9 octombrie 1914

¹⁹⁰⁹ *Adevărul* din 9 octombrie 1914

Suceava”, transmitea, în 16 octombrie vechi, corespondentul din Burdujeni al ziarului „Adevărul”, A. Sandu¹⁹¹⁰. / „Suceava, 5 noiembrie 1914. Se pare că guvernul austriac a pus mare preț pe salvarea moaștelor Sfântului Ion cel nou din Suceava și, înainte chiar de apărarea Bucovinei de invazia rusească, autoritățile imperiale au ținut să pună la adăpost antica relicvă de o eventuală răpire de către armatele pravoslavnice ale țarului. În acest scop, sfintele moaște, care se păstrează în biserica mitropoliei românești din Suceava, din timpul lui Alexandru cel Bun, au fost transportate la Viena, chiar din primul moment, și o telegramă, apărută în ziarele de ieri, anunță că ele au fost depuse în capela română din capitala Austriei”¹⁹¹¹. / Dr. Aurel Onciul lansa apelul, „adresat chiar țăranilor români din Bucovina, ca să se întrunească, duminică, în 5 decembrie, la Suceava, în adunare țărănească”, apel semnat și de „George Hutu, gospodar și primar al orașului Câmpulung, Alexandru Buburuzan, gospodar în Mănăstirea Humorului și fost deputat în Sfatul Țării, Ștefan Forfotă, gospodar și primar al orașului Vatra Dornei, Ștefan Bârtoi, gospodar și primar în Stroiești, George Boncheș, gospodar în Vatra Dornei și deputat în Sfatul Țării, Zaharie Zub, gospodar în Horodnicul de Sus”, apel adresat Regelui României, căruia i se cerea să intre în război de partea Austro-Un-gariei, precizându-se că „noi, țăranii români din Bucovina, am fost și rămânem pururea credincioși împărăției”, spre finalul textului răs-picându-se: „Poporul Român Bucovinean a dat până acum cu prisos dovadă că este „neclintit în credința sa către Împărăție”, se luptă doară fiii acestui popor cu neasemuită vitejie pe

¹⁹¹⁰ *Adevărul* din 17 octombrie 1914

¹⁹¹¹ *Românul*, IV, nr. 225, 12/25 octombrie 1914, p. 1

câmpul de luptă și mii de feciori de ai noștri au pornit de bună voie în război, ca să-și verse sângele întru apărarea Patriei și a Tronului”¹⁹¹². / Știrile lunii decembrie a anului 1914 vestesc sfârșitul reocupării Cernăuților, după patruzeci de zile, și întoarcerea, pentru a doua oară, a rușilor, populația din nordul Bucovinei plătind câte 20 de coroane, o sumă enormă pentru acele vremuri, pentru a ajunge la Suceava, iar de acolo, la nevoie, în Burdujeni. Peste zece mii de cernăuțeni se aflau, la 1 decembrie 1914, în Suceava și în Ițcani, așteptând, de la București, permisiunea telegrafică de a intra în România. „Nenorociții de bucovineni stau, în Suceava și Ițcani, aproape muritori de foame. Copiii cer zadarnic mâncare, căci acolo e mizerie și mare lipsă de alimente”, transmitea, în 16 noiembrie vechi, corespondentul sucevean secret al „Adevărului”, iar din Dorohoi veneau vești asemănătoare.

1915: În după-amiaza zilei de 1 ianuarie 1915, după două lupte, în 31 decembrie, la Storojineț și la Rădăuți, „primele patrule rusești și-au făcut intrarea în Suceava, venind din direcția Hatna și luând drumul spre satele Costâna și Mihoveni. În urma patrulelor, trupele rusești au cantonat în pădurea Costâna”, iar sucevenii și ițcănenii s-au refugiat în Burdujeni. În 2 ianuarie, pe la orele 14, 300 de ruși au intrat în Suceava, ocupând orașul. La pichetele de grăniceri ruse au fost instalați soldați basarabeni, care, „aflând că este teritoriul românesc, au salutat, retrăgându-se”. / În Suceava, singurul om care s-a împotrivit ocupației rusești a fost finanțul (vameșul) Hoffman, care a împușcat doi cazaci. În schimbul de focuri care a urmat, a fost răniți o femeie și doi copii. Până spre seară, au sosit în Suceava numeroase trupe rusești de

¹⁹¹² *Viața Nouă*, III, nr. 149, 22 nov. n. 1914, p. 4

artilerie, urmărite discret, din beciuri, de către sucevenii înspăimântați. În aceeași zi, a fost ocupat, cu lupte nesemnificative, și Câmpulungul Moldovenesc. / La gara Burdujeni, ticsită de refugiați, au fost aduse, de la Ițcani, 400 de vagoane și 30 de locomotive, oamenii așteptând aprobările refugierii în Ardeal, prin trecătoarea Palanca-Ghimeș. / Austrieții se regrupaseră pe culmile Mestecănișului, iar prin Cernăuți „treceau interminabile convoaie de prizonieri”. „Suceava a fost predată comandantului trupelor rusești la ora 4, de locțiitorul primarului, Voronca, care a ieșit în pragul primăriei (actualul Palat Administrativ – n.n.) cu un steag alb. Un număr de soldați și un ofițer rus au preluat, de îndată, primăria. Grosul trupelor rusești se găsesc, în acest moment (seara zilei de 2 ianuarie 1915 – n.n.), în satul Șcheia. Suceava și Ițcani sunt ocupate de un singur regiment de cavalerie. Centrul orașului Suceava, de la primărie, până la tribunal, este ocupat de cazaci. Cu ocuparea acestor două orașe, întreaga Bucovină, până la Carpați, se găsește sub stăpânirea armatelor rusești”. Pentru că Burdujenii erau sufocați de refugiați, Direcția Căilor Ferate nu a mai așteptat aprobările de la București, ci a permis formarea unor trenuri speciale pentru Palanca, primul dintre ele, format din șase vagoane de călători și din șapte vagoane de marfă, plecând din gara Burdujeni la ora 20¹⁹¹³. // „Pe la sfârșitul lunii lui decembrie (stil vechi n. n.), rușii începuseră a înainta peste apa Siretului... Vineri, în ziua anului nou a bisericii apusene, pe la 12 ore din amiază, străbătu ca un fulger prin populațiunea îngrozită a Sucevei vestea că drumul ce vine de la Ițcani este negru de căzăcime rusească. Era spaima care sporise și însutise numărul. Nu

¹⁹¹³ *Adevărul*, 27, nr. 9980 din 22 decembrie 1914, p. 2

erau decât 22 cazaci călări, care intrară, venind dinspre Hatna, în gara Ițcani. Un detașament mic de patru oameni pătrunse pe strada Burdujenilor, până la bariera frontierei române, și unul dintre ei, cu glas brusc și semeț, se răsti la ostașul român ce stătea de sentinelă la barieră, somându-l să nu lese populațiunea austriacă să se refugieze pe teritoriul românesc. / Ostașul român, un fecior zdravăn și isteț, ridică pușca și-l invită pe rusul îngâmfat, cu un gest hotărât, să-și caute de treabă și să-și păzească frontiera dacă poate. Rușii, cam zăpăciți de această întâmpinare puțin prietenoasă, n-au mai lungit vorba și s-au cam dus. / Patrula întregă de 22 cazaci se concentra, peste scurt (timp), la capătul podului ce duce la Suceava, făcând pregătirile de precauțiune pentru a putea trece fără primejdie. Ei trimiseră înainte, mai întâi, pe un lipovan și, după ce acesta trecuse fără primejdie, urmară și ei și o luară, cotind la dreapta din strada principală, pe drumușorul ce duce spre Șcheia, pe sub poalele dealului pe care este clădită Zamca. / Cam pe aceeași vreme, sosiseră la Șcheia, venind din spre Costâna și Mihoveni, 600 de cazaci călări, în frunte cu polcovnicul Syczen. Mișcările călărimii se puteau bine urmări de pe dealul Zamcei. / Această megieșie atât de apropiată cu groaznicul dușman a pricinuit o nouă și cuprinzătoare bejenire a populației orașului. Cu două zile mai înainte, părăsiseră orașul autoritățile și toți câți credeau a fi mai de seamă expuși primejdiei de a fi luați chezași pentru Dumnezeu mai știe ce fel de bănuieli. De astă dată, a părăsit orașul îndeosebi cetățenimea evreiască, tăbărând la frontiera românească în punctul Burdujeni. Autoritățile românești de la frontieră, cu toată rigoarea dispozițiunilor privitoare la trecerea frontierei, au îngăduit tuturor refugiaților, fără deosebire,

intrarea în țară și, pentru acest act de curată umanitate, au dobândit un titlu de bine meritată recunoștință din partea populației neromânești din Bucovina. / Sâmbătă, în 2 ianuarie 1915, dimineața, populațiunea părea liniștită. Își făcuse loc încredințarea că Rușii nu vor mai intra în oraș, căci ei, în seara de vineri spre sâmbătă, părăsiseră Șcheia și se pierduseră în direcția pădurii Costânei. / Pe la ora 1, după amiază, pe când, din fericire, stradele erau goale de lume, ne-am trezit, deodată, cu o ploaie de gloanțe în mijlocul orașului. Gloanțele vâjâiau din ce în ce mai des și, din când în când, se auzea bubuit de tun, care făcea să te crezi în mijlocul fierberii unui câmp de luptă. Se puteau lesne distinge exploziile puștilor noastre, cu sunetul lor plin, de cele rusești, care spintecau aerul cu sunet lung, șuierător. Armele austriece amuțiră peste scurt (timp), după 30-40 de împușcături, și urmă, apoi, un ropot des de proiectile rusești, până ce, în urmă, cam după 10 minute, încetară și aceste. / Ce s-a fost întâmplat? / Vreo câțiva finanți și jandarmi de-ai noștri, risipiți de corpurile lor, auzind de înaintarea rușilor, avusese inspirația să se ascundă în casele de-a lungul străzii principale, începând de la curmezișul străzii Cutului și până la biserica Catolică, al cărei turn de clopote se părea a fi un admirabil punct de observare și de atac. Ei întâmpinară cu salve cea dintâi patrulă rusească. Unul dintre cazaci fu lovit de moarte și calul său rănit și el la ureche, o luă în fugă mare în jos pe calea principală. Al doilea cazac dispăru cu cal cu tot. / Grosul armatei, care urma, auzind împușcăturile, porni și ea a da foc în toate direcțiunile, începând de la podul Arenilor și urmând, fără încetare, până în dreptul primăriei (actualul Palat Administrativ – n. n.). / Altă coloană de cazaci o luă pe strada Fălticenilor (Mihai Viteazul – n.n.),

dând neconținut salve, până ce ajunseră în strada principală. Atunci, primarul orașului, inginerul Fuchs, cuprins de spaimă și de groază, părăsi orașul, uitând de datorie și de sărbătoreasca juruință de a nu lipsi de la locul său. A fost poate numai bunul Dumnezeu care a avut milă de acest oraș și a ferit urgia ce începuse a se prăbuși asupra lui. / Avocatul Dr. Samuil Isopescul, aflându-se pe stradă, în dreptul bisericii catolice, pe timpul înaintării rușilor, se feri înspre palatul primăriei de ploaia gloanțelor și avu prezența de spirit de a lua asupra-și rolul greu și ingrat de a parlamenta, în numele orașului, cu rușii, turbați de furie din pricina puțin ospitalierei întâmpinări ce li s-a făcut. A improvizat, în grabă, un steag alb, s-a urcat în trăsură, cu sergentul Niga, care, după fuga primarului, rămăsese în acest moment a fi unicul reprezentant al puterii autonome comunale, și amândoi porniră spre Areni, de unde avea să vină în urma armatei colonelului comandant. / L-au întâmpinat în numele orașului, rugându-l de scut și cruțare. Colonelul, care nu era în cunoștință despre cele întâmplate, se dădu jos de pe cal, sui în trăsură cu dl. Isopescul și împreună porniră către oraș. / În apropierea tribunalului, se auzi un zgomot înădușit de voci, care strigau neîncetat în limba ruteană: / „Veniți și ne mântuiți! Voi sunteți mântuitorii noștri, pentru voi suferim chinurile temniței!”. / Erau bieții țărani ruteni din părțile Siretului și ale Hliboței, care, de luni de zile, zăceau întemnițați, bănuți și denunțați fiind că ar fi participat, alături cu rușii, la jafurile în contra ovreilor și a marilor proprietari. / Colonelul, însoțit de ofițerii săi și de doctorul Isopescul, urcă scările tribunalului și, ajungând la etajul III, unde sunt celulele pentru penitențieri, fu întâmpinat cu un urlet sălbatec de bucurie din partea celor întemnițați, care se

grăbiseră să spargă ușile grele și ferecate. Fură reținuți numai cei vinovați de omor; și toți ceilalți, peste două sute, fură eliberați. Câtiva dintre ei s-au folosit de libertatea neașteptată și, în vreme de noapte, au spart și au jefuit unele locuințe din Suceava, despăgubindu-se, se vede că pe această cale, pentru necazurile ce au fost îndurate. / În vremea aceasta, cazacii, în mulțime de două sotnii, descălecară și se înșirară înaintea primăriei, de-a lungul străzii principale. Cazacii, cu priviri crunte, cu cușme mari și mițoase, cu iataganele lungi la brâu, erau un aspect îngrozitor, dară totodată și neobișnuit de atrăgător. Populația Sucevei, curioasă ca și pretutindeni, uită într-o clipă de frică și de groază și umplu strada și parcul larg din preajma primăriei. / Colonelul, sosind la primărie și aflând de cele întâmplate, fu cuprins de o furie turbată. El declară că va da foc orașului și că-l va prăpădi, dacă, până într-un ceas, nu va fi de față cazacul omorât și acela care l-a omorât. / S-au împrăștiat cete de cazaci să facă cercetare, spre a le da de urmă. Au năvălit prin case, au lovit cu stratul puștii, au biciuit cu nagaica, au furat și jefuit, însă cazacul omorât nu era nicăieri. / Trecu un ceas de groază. Comandantul, în mânia-i nepotolită, dădu ordin să se dea foc orașului. Se făcu începutul cu edificiul cel mai apropiat, casa proprietarului Barber. Harnicii cazaci intrară în ea, aruncând mai multe bombe incendiare, și, într-o clipă, interiorul edificiului era cuprins de flăcări. Comandantul, în extaz de furie și de nerăbdare, dădu zor. Atunci, ofițerii, cu lovituri de nagaică, îi grăbiră pe cazaci să spargă cu bolovani ferestrele edificiului, ca focul mistuitor, hrănit de curent, să-și isprăvească opera nimici-toare. / Bietul reprezentant provizoriu al orașului, doctorul Samuil Isopescul, căzu în genunchi înaintea

comandantului, implorându-l de milă. În acest moment, sosi vrednicul paroh al oraşului, părintele exarh Mihai Sârbu, care reuşi, împreună cu d-nul Isopescul, să îmblânzească furia comandantului, făcându-l să înţeleagă că nimicirea oraşului prin foc ar fi cea mai mare urgie pentru populaţiunea creştinească, nevinovată şi, de aceea, neresponsabilă pentru cele întâmplate. / Comandantul Syczen (Şişkin) se îmblânzi, în sfârşit, şi îngădui să se stingă incendiul care luase dimensiuni îngrijitoare. Era pe la 5 ore, când comandantul ordonă ca să vestească populaţiuni că, a doua zi, duminică, la 8 ore dimineaţa, se va bombarda şi nimici întreg oraşul dacă, până atunci, nu i se vor preda cazacul, pe care-l credea omorât, şi pe acela care l-a omorât. Mai impuse, apoi, o contribuţie de 10.000 coroane, 600 pâini, 250 kg de zahăr, 10 kg de ceai, 6 kg de vaselină şi ceru ca, a doua zi, să fie întâmpinat de reprezentanţii oraşului, cu un steag alb de mătase, pe care să fie inscripţia românească „Suceava”. Apoi, cazacii încălecară şi ieşiră cu toţii din oraş, retră-gându-se în cartierul lor, de la Şcheia. / Între cei ce refuzaseră de a se refugia din oraş era şi deputatul d. Dr. Euseb Popovici, care făgăduise cetăţenilor săi că nu-i va părăsi în aceste momente grele. Aflând deputatul Popo-vici despre cele întâmplate, prevăzu primejdia ce ame-ninţa oraşul şi luă asupra-şi sarcina grea de a pregăti totul ce e posibil pentru a delătura dezastrul ce părea inevitabil. El întruni, în grabă, pe puţinii consilieri comunali care se mai aflau în oraş. Aceştia încredinţară consilierului Vo-ronca cârma oraşului, de astă dată atât de grea şi atât de puţin ademenitoare, şi hotărâră ca, a doua zi, dimineaţă, reprezentantul oraşului, întovărăşit de parohul Sârbu şi de deputatul Popovici, să se prezinte la 6 ore în cartierul

general al cazacilor, în Șcheia, spre a solicita, în numele orașului, milă și cruțare. / Iată ce ne împărtășește deputatul Popovici despre această interesantă expedi-țiune: / „La orele 5, am fost gata de plecare. Afară, întuneric, ceață și rece. Nicicând nu mi s-a părut o cale atât de grea. Eram pregătit că vom fi insultați și tratați cu brutalitate; însă conștiința că este pusă în cumpănă soarta Sucevei oțelește puterile, calmează nervii și umple sufletul cu un sentiment de hotărâre și pașnică resemnare. Sosesec trăsurile. Iau loc în trăsură dintâi, împreună cu parohul Sârbu, un credincios prieten din copilărie, cu care împreună am petrecut multe clipe bune și grele. / „Greu ți-a merge, părinte Mihai!, i-am zis cam în glumă, dar și cam în serios”. / „Ce-o vrea Dumnezeu!”, mi-a răspuns și am pornit amândoi tăcuți, în capră cu vizitiul și cu sergentul Niga, care ținea în mână flamura albă de mătase, ce fâlfâia cu un zgomot sfâșietor în vântul de gheață al dimineții. / În trăsură a doua, ne urmă noul primar al orașului (Voronca), însoțit de lipovanul Nichi-tovici, un bărbat isteț și cuminte, care avea să ne servească drept tălmăci. Când am cârmit de pe șoseaua principală, în drumul care duce la Șcheia, amurgul dimineții începu a se lumina. De-a lungul drumului, erau înșirate santinele de cazaci, care salutau militărește, văzând cavalcada cu stindardul păcii. / În fund, pe la casele din marginea satului, se zăreau cai căzăcești legați de garduri și cazaci cari își terminau toaleta și așezau șeile. / Am intrat în curtea boierului Arionovici. Pe sub molizii crenguroși, din întinsa grădină erau adăpostiți caii fru-moși ai ofițerilor și mulțimea de cazaci, care se mișcă în tăcere; înveliți în mantalele lor lungi și mohorâte, dădeau întregului un aspect neobișnuit și straniu. / Furăm întâmpinați de un ofițer mai în vârstă, înalt și spătos, cu o barbă

sură bine îngrijită, cu ochi vioi și blânzi, care parcă înviorau fața cu trăsăturile ei energice de păreau săpate în marmoră. El ne conduse în sala castelului și ne invită să așteptăm puține momente, până va sosi polcovnicul. Peste 20 de minute, acesta intră și părea satisfăcut să ne vadă atât de timpuriu în cartierul său. / Colonelul Syczen (Șîșkin) e un bărbat de statură mijlocie, în vârstă cam de 60 de ani. Înfațișarea și gesturile sunt distinse. Trăsăturile feței sale vorbesc de oboseală și în privirile lui pare că cetești o jalnică melancolie, prevestitoare a apropiatului sfârșit ce l-a aflat pe câmpul sângeros de luptă din preajma Mestecănișului. / El ne-a întins fiecareia mâna cu prietenie și, după ce a ascultat rugămintea ce i-am făcut, a răspuns cu blândețe, însă totodată cu amărăciune, că este adânc indignat de întâmpinarea ce s-a făcut ostașilor săi, întâmpinare care lovește în cel mai elementar principiu al umanității și dreptului internațional, că este însă convins că populațiunea creștină din Suceava nu are nici o vină. El declară, apoi, că este hotărât să cruțe orașul, în care nu a mai rămas decât populație creștină, că renunță la contribuția de 10.000 coroane și, în urmă, ne provoacă să dispunem să se tragă clopotele, ca populația creștină să se poată închina după cuviință și după legea strămoșească, ca să poată dobândi ajutorul și îndurarea lui Dumnezeu în aceste vremuri de grea cumpănă. / Ieșind din castel, ne-a însoțit până la trăsura un tânăr și chipeș locotenent siberian, care mi-a zis, la despărțire, într-o nemțească cam scrântită: „Auf Wiedersehen in Budapest!”. / Aveam deplină nădejde că nu ne vom întâlni la Budapesta, cel puțin nu în gândul inimosului cazac. / Erau 8 ore când delegațiunea s-a întors în oraș. Strada principală era înțesată de lume, care aștepta cu nerăbdare să audă ce

soartă li se pregătește. Inimile se liniștiră, pentru a fi cuprinse, peste scurt timp, de grija și groaza zilelor ce aveau să vină. / După 8 ore, sosi și polcovnicul în oraș, însoțit numai de adjutantul său. În strada principală, se întreținu cu lumea adunată și o îndemnă să fie liniștită, să-și păstreze însă bine banii și odoarele, căci bravii săi cazaci au totdeauna nepotolită poftă de asemenea lucruri. S-a oprit, apoi, dinaintea primăriei și a fost surprins a nu-l afla pe doctorul Isopescul, precum le fusese vorba cu o zi mai înainte. Bravul salvator al orașului (Samuil Iso-pescul), îngrozit de cele întâmplare și de chinurile ce le suferise familia sa, se hotărâse să renunțe la cinstea acestei întâlniri și părăsise, cu ai săi, orașul în puterea nopții”¹⁹¹⁴. / „Cea mai mare parte a teritoriului Bucovinei era ocupată de ruși, viața sub ocupație având nostimadele ei, precum cea relatată de fotograful Benno, despre înțelegerea dintre șeful comendurii rusești din Suceava, maiorul Zadorin, și inspectorul de poliție din Burdujeni, ca să li se permită soldaților ruși, în grupuri mici, să viziteze pașnicul și pitorescul târg moldovenesc. „Zilnic, deci, treceau câte trei-patru ruși, din Ițcani, la Burdujeni. Duminica trecută, trei soldați ruși au sosit în localitate, unde a avut loc o nuntă țărănească. Cu această ocazie, fiind și ei invitați (o confirmă și o fotografie din „Gazeta Ilustrată”, publicate de Benno, autor și al știrii din Adevărul”), au chefuit toată ziua și, seara, la întoarcere, s-au luat la ceartă, apoi la bătaie, lângă vama noastră. Deodată, unul a scos un cuțit din buzunar, înjunghiind pe un camarad al său. Într-o stare muribundă, rănitul a fost transportat la spitalul din Suceava, iar criminalul a fost arestat. Azi, când mă aflu în Suceava, am fost înștiințat că soldatul rus rănit a murit...

¹⁹¹⁴ *Viața Nouă*, anul III, nr. 153, 30 mai 1915, pp. 1-4

/ Pe neașteptate, însă, în această acalmie suceveană vine vestea că, în seara zilei de 23 ianuarie (5 februarie stil nou – n.n.), maiorul Zagorin ar fi primit ordin să părăsească orașul și să-și ducă trupele la Cernăuți. Drept consecință, „toată noaptea, pe șoseaua Ițcani-Suceava, s-au transportat trupe și muniții. Înainte de plecare, maiorul Zagorin și-a plătit hotelul și și-a luat rămas bun de la cunoștințe”¹⁹¹⁵. / „Austro-ungarii ocupă Noua Suliță. Gara Burdujeni. Un funcționar vamal din Cernăuți, sosit la prefectura din Suceava, comunică că, vineri, 27 februarie vechi, noaptea, austro-ungarii au ocupat Noua Suliță și teritoriul până la granița Basarabiei. Până în prezent, știrea oficială n-a sosit, încă, la pre-fectura din Suceava, așa că dau acestea sub cuvenita rezervă”¹⁹¹⁶. / În presa bucovineană, din vara anului 1915, știrile de morți încep să se ivească aidoma unor năluciri duioase, spulberând așteptări, disimulate sub „manifestări patriotice”, precum cea de miercuri, 23 iunie 1915, din Suceava, când, în cinstea cuceririi Lember-gului, școlile au fost închise, iar „tineretul a ieșit în conduct festiv, până înaintea Palatului Administrativ, unde directorul Liceului greco-ortodox, dl Constantin Procopovici, și consilierul aceluiași institut, Dr. Orest Tarangul, nobil de Valea Uței, au ținut alocuțiuni înflăcărate, la care a răspuns prefectul districtului, Dr. R. Korn. În seara aceleiași zile, s-a aranjat, din partea cetățenimei, un frumos conduct de torțe, condus de noul girant al afacerilor orașenești, dl consilier guvernial i. r. Visarion Gribovschi”. Joi, 24 iunie, alte manifestații patriotice, la Liceul de copile din Suceava, iar la această „înălțătoare serbare școlară, conducătorul acestui institut, dl deputat

¹⁹¹⁵ *Adevărul*, 28, nr. 10012, 26 ianuarie 1915, p. 3

¹⁹¹⁶ *Românul*, V, nr. 53, sâmbătă 7/20 martie 1915, pp. 3, 4

Dr. Euseb Popovici, a desfășurat, în fața elevelor liceului și a corpului didactic, adunați în um-broasa curte a edificiului, însemnătatea acestui eveni-ment, care reprezintă punctul de culminație în victorioasa ofensivă a armatelor aliate austro-ungare”. / Din 22 iunie, reprezentanța comunală a Sucevei fusese dizolvată de către Guvernul provincial. În scaunul lui Franz Ritter Des Loges, care fusese primar al Sucevei vreme de 23 de ani, urcase, mai întâi, Dr. Ion Luția, care a murit după doar două luni, treburile comunale fiind preluate de inginerul Leo de Fuchs și de consilierul Epaminonda Voronca. „Pe timpul ocupației rusești, din 2 ianuarie, până în 5 faur, consilierul Epaminonda Voronca a întrunit, în persoana sa, întreaga autoritate administrativă, judiciară și polițienească pentru întreg orașul și districtul”¹⁹¹⁷. / În 31 iulie, se încheiase anul școlar la Liceul de copile din Suceava (cursurile fuseseră întrerupte odată cu venirea rușilor, în 20 decembrie 1914, și reluate după plecarea lor, la 1 martie), după ce, „la examenul de maturitate, au reușit cu succes bun 21 eleve, între acestea 5 cu escelință, dintre care 3 românce”, Gimnaziul greco-ortodox din Suceava urmând să-și încheie cursurile în 31 august 1915. Corpul didactic al Gimnaziului româno-german i. r. din Rădăuți organizase, pentru 18 august, ora 11, „serbarea patriotică „Țintuirea Buzduganului”, în sala festivă a Casei Germane, din incidentul zilei natale a prea Înălțatului nostru Împărat Francisc I”. Cuvântul de deschidere a fost ținut de directorul gimnaziului, Leonida Bodnarescul, elevul Ilie Păscariu a recitat poezia „În spital”, de George Coșbuc, iar corul gimnazial, dirijat de Tiron, a cântat „Pe-al nostru steag”, de Ciprian Porumbescu, și „Wacht au der

¹⁹¹⁷ *Viața Nouă*, IV, nr. 156, 27 iunie 1915, p. 4

Donau”, iar elevii Traian de Volcinski și Traian Cârsteau au recitat „Im Feldspital zu Verona”, de Hermann von Gilm, și, respectiv, „Ura, ura, Austria!”, de Vasile cav. de Kalmuțchi. / Bucovinenii erau impresionați, de Ziua Împăratului, și de moartea de erou a poetului și sublocotenentului Pavel Scripcar, din Tereblecea, care, la asediul Lemberg-ului, în 27 iulie 1915, conducându-și subordonații din Regimentul 41 de Infanterie, care purta numele arhiducelui Eugen, s-a prăbușit pentru totdeauna¹⁹¹⁸. În 20 iulie, căzuse, tot în Polonia, absolventul Gimnaziului din Suceava, Constantin Petruc, cadet în Regimentul 24 de infanterie și fiul preotului din Vilauea, Toader Petruc. / La Suceava, în seara de 17 august 1915, „cetățenimea Sucevei a inaugurat serbarea patriotică prin un frumos conduct de torțe, care a străbătut, în sunetul muzicii, calea principală a orașului, până în dreapta Palatului Administrativ, unde reprezentantul Primăriei, consilierul guvernial V. Gribovski, a vorbit în limba germană, iar parohul Mihai Sârbu, în cea românească, aducând, în numele cetățenimii, omagiile de credință și supunere pentru Majestatea sa Împăratul. A răspuns prefectul Dr. Korn, iarăși în amândouă limbile, mulțumind orașului pentru frumoasa manifestare patriotică. / A doua zi, după săvârșirea serviciului divin, marele comitet de dame, pus sub conducerea iscusită a neobositei doamne Dr. Korn, soția prefectului, s-a început activitatea, după un plan perfect de bine chibzuit și admirabil executată. Doamnele și domnișoarele societății sucevene, începând de la cea mai fragedă vârstă, traversau străzile orașului, cu panere pline de flori mirositoare, cu zâmbetul pe buze și cu ochii învăpăiați de misiunea patriotică, și, pe nemică de

¹⁹¹⁸ *Viața Nouă*, IV, nr. 160, din 18 august n. 1915, p. 4

ceas, panerele se deșertau și cutiile se umpleau de monede mari și mărunte, oferite, cu drag, de orișicine, care nu putea rezista fie unui zâmbet drăgălaș, fie privirilor rugătoare din doi ochi sclipitori, fie, în urmă, din propriul îndemn al sentimentului său patriotic. Pane-rele cu flori s-au umplut de multe ori și tot de atâtea ori fură golite de publicul însuflețit; știa, doară, fiecare că banul cheltuit astăzi este hărăzit să aline durerile și să tămăduiască rănilile fraților ce sângerează pe câmpul de luptă, pentru tron și patrie. / Serbarea s-a încheiat cu un concert festiv, la care au cooperat, cu asemenea virtuozitate, Societățile de cântare „Musikverein” și „Ciprian Porumbescu”. / Succesul material ține cumpăna succesului moral, căci peste 9.000 de coroane se vor împărți între societăți umanitare, care-și închină munca alinării rănilor și durerilor pricinuite de război”¹⁹¹⁹. // Încă un obol cumplit adus monarhiei austro-ungare îl reprezintă înro-larea liceenilor din „clasele a șasea, a șaptea și a opta” (născuți între anii 1894-1896, deci cu vârste cuprinse între 19 și 21 de ani) ale Gimnaziului greco-ortodox din Suceava, care „asentaseră” (recrutaseră – n. n) încă din timpul anului școlar 1913/1914 și pe care „Viața Noastră”¹⁹²⁰ îi încredințează paginilor sale patriotarde „ca document”, cu nume și prenume, dar numai pe cei din „Secția Română”. Pe clase, „lista elevilor înrolați în armată, în anul școlar 1914/1915, spre a fi duși în război”, cu cei din clasele mici așteptându-și rându-l la moarte, arată astfel: / **Clasa III:** Mihai Bodnariuc, Ion Butnar, Alexandru Jauca, Georgie Reuț. / **Clasa IV:** Ștefan Berariu, Ioan Botușan, Ștefan Cioban, Ion Ciudin, Ion Ghiuță, Constantin Greculesi, Constantin Popovici,

¹⁹¹⁹ *Viața Nouă*, IV, nr. 160 - Supliment, din 18 august n. 1915

¹⁹²⁰ IV, nr. 162 din 12 septembrie n. 1915

Nicolae Șerban, Vasile Tcaciuc, Toader Varteniuc. / **Clasa V:** Zamfir Andrieș, Vasile Apetrei, Ilarie Avram, Gavril Bârgăuan, Scarlat Capră, Dumitru Cniș, Vasile Corniciuc, Constantin Cozma, Dumitru Drăgoiu, Mihai Filipiuc, Vasile Hapca, Trifon Hladiuc, Constantin Hucan, Ion Marginean, Ion Mihalec, Gavril Muntean, Traian Nahaiciuc, Silvestru Olariu, Ion Oniga, Andreiu Paicu, George Petriuc, Orest Sorocean, Vasile Strilciuc, Ion Trușcan, Ieremie Turculeț. / **Clasa VI:** George Andrieș, Nicolae Baițan, Silviu Balan, George Bandol, Cosma Bucatar, Ștefan Cosovan, Radu Dan, Silvestru Galan, Ion Gavriloiu, Ștefan Larionescu, Constantin Lucescu, Aurel Luța, Pancratie Marcean, Anton Moroșan, Loghin Oltean, Victor Onuleac, Grigore Panțir, Ion Pașcan, Ilie Petriuc, Toader Pohoăț, Petru Popescu, Pavel Scolobiuc, Ilie Scripcar, Silvestru Strugar, mihaiu Tanasă, Gavril Țibu. / **Clasa VII:** Pavel Berar, Arcadie Bocancea, Anton Bontuș, Toader Carliciuc, Leonte Cucu, Leon Curiș, Ilie Dan, Mihai Dorofteiu, Ladislaus Frankewicz (romano-catolic), Anton Gorcea, Constantin Ignătescu, Ștefan Larionescu, Calistrat Morariu, Mihaiu Morariu, Vasile Moțpan, Ion Onufreiciuc, Ion Prelipcean, Constantin Procopovici, George Puha, Dumitru Sahlean, Eusebie Scripcariu, Petru Senciuc, Ion Simonovici, Anton Ungureanu. / **Clasa VIII:** Armenag Andrușca (armeano-ortodox), George Beleca, Mihaiu Boca, Constantin Botezat, Dimitrie Bucevschi, Lazăr Chihulcă, Simion Chiriliuc, Victor Colesniuc, Pavel Floare, Modest Gafencu, Valerian Gorcea, Modest Isopescu, Ion Lazurca, Constantin Lucaciu, George Moldovan, Zamfir Nicoară (din Rus-Plavalari, cel care a fost împușcat, împreună cu Dumitru Catană, în toamna anului 1916, la Satulung, lângă Săcele, pentru că a refuzat

să tragă în ostașii români – n. n.), Isidor Oanea, Nicolae Pașcovici, Silvestru Păuș, Simion Pentiuc, Alexandru Pohoată, Amfilochie Popovici, Leon Popovici, Ion Prelipcean, Vasile Puiu, George Ujeniuc, Constantin Vlad, Silviu Voloșciuc, Ion Voloșin, Octavian Zopa, Nicolae Zugrav”¹⁹²¹. // Urmând exemplul Vienei, care inițiasse „**Țintuirea ostașului ferecat**”, și al Berlinului, unde „s-a construit din lemn o statuie uriașă a generalului Hindenburg, pe a cărei suprafață se pot bate 20 milioane de ținte”, colectându-se, astfel, 20 milioane de mărci, Suceava, „din inițiativa unui comitet aranjor al serbării, compus din neobositul prefect Dr. Korn, Președintele Tribunalului Dr. Handl, girantul orașului, consilierul guvernial V. Gribovschi, și profesorul gimnazial Dr. Orest de Tarangul” a pus să se facă „un product, lucrat cu multă artă, din lemn de tei, de cunoscutul maestru Vasile Buliga din Câmpulung”, după care a trecut la organizarea de colecte publice. Mai întâi, la Suceava, în 4 octombrie 1915, când, „după săvârșirea serviciului divin, lumea oficioasă, însoțită de un public mare, s-a adunat în frumosul cort, ridicat în fața intrării în Palatul Comunal (actualul Palat Administrativ – n. n.). După defilarea batalionului de milițieni, în fruntea cărora pășea muzica funcționarilor de la Calea Ferată Ițcani, noul girant al orașului a relevat (pauză de cenzură – n. n.) însemnătatea acestei zile patriotice și scopul umanitar urmărit prin țintuirea buciului, în care se simbolizează strigătul de luptă din trecutul istoric al acestei țări. Sfârșind cu uralele însuflețite, la adresa Majestății Sale a Împăratului, a urmat țintuirea, făcând începutul prefectul districtului, Dr. Korn,

¹⁹²¹ *Viață Nouă*, IV, nr. 162 din 12 septembrie n. 1915, p. 3 - Supliment

care a bătut cea dintâi țintă, în numele protectorului acestei serbări, al Președintelui Țării, contele Meran. Venitul realizat într-o singură zi a trecut suma de 2.000 coroane”¹⁹²². // În 30 octombrie 1915, pe câmpul de luptă, au primit medalii pentru vitejie și luptătorii buco-vineni ai Regimentului nr. 41 Infanterie „Arhiducele Eugen”, și anume: / **Medalia de argint, clasa I:** stegarul Claudiu Isopescul, sergenții Teodor Ihnatuș și Constantin Chifan, corporalii George Iurescul și Nichifor Porcu. / **Medalia de argint, clasa II:** stegarii Modest Isopescul și Ioan Rusu, cadeții Nistor Sahlean și Dionisie Tonigar, sergenții majori Ioan Gabor și George Baițan, sergenții Silvestru Hasna, Vasile Grigorean, Teodor Cernușca, Alexa Seniuc, Dumitru Sauciuc, George Baițan, Petru Moroșan, Pamfil Schipor, Gavril Obreja, Arsenie Schi-por, Vasile Grigorean; corporalii Vasile Olar, Constantin Nicolaescu, Ștefan Vasca, Procop Rotar; frunțașii Gavril Vicol, Ilie Opaîț, Ioan Galațan, Iosif Buznean, Filip Bojescul, Petru Fedoriuc; infanteriștii Grigori Palaghian, Mihai Greciuc, George Badaluță, George Catargiu, George Ursulean, Ioan Reguș, Vasile Cenușă, Ilie Coroviac. / **Medalia de bronz:** sergenții Artemie Păduche, Vasile Solonar, Vasile Buraciuc, Dumitru Gorce și Petru Belibou; corporalul George Popa; frunțașii Ilarion Paladiuc, Constantin Schipor, George Ursulean, George Drehlută, Niculai Burla; infanteriștii Constantin Grigor-ciuc, Vasile Schipor, Pavel Balan, Dionisie Obreja, Ilie Coroamă, Ciprian Burac, Vasile Coca, Alexandru Petrașciuc, Leonti Timiuc, George Cozaciuc, George Popovici, Alexandru Gorcea, Simion Istratoaie, Alexan-dru Tofi, Dumitru Obreja, George Drehlută, George Ilie, Gavril Vencu, Victor

¹⁹²² *Viață Nouă*, IV, nr. 163 din 3 octombrie n. 1915, p. 4

Frunză, George Mironiuc; servitorii de ofițeri Dumitru Andrișan, Ion Hostiuc, Michai Cârdei¹⁹²³. / alți români bucovineni, decorați, pentru vitejie, cu medalii au fost: / **Crucea de aur pentru merite, cu coroană**: medicul Iuliu Malinașiu. / **Crucea pentru merite militare, clasa a III-a**, au fost: Octavian cavaler de Grecul, căpitan la Regimentul 41 Infanterie, Octavian Coca, sublocotenent la Regimentul 22 Glotași, și Dumitru Socolean, sublocotenent de rezervă la Regimentul 41 Infanterie. / „**Recunoștință prea înaltă de laudă pentru ținută vitejească, dovedită în fața dușmanului**”, au primit: Isidor cav. de Manescul, sublocotenent la Regimentul 22 Glotași, Alexa Bendas, sublocotenent la Regimentul 27, Onofrei Nichitoi, sergent la Regimentul 22 Glotași, și George Lupu, sublocotenent la Regimentul 22 Glotași. / **Medalia de argint, clasa I-a**, le-a fost decernată luptătorilor: Nichifor Ivanovici, din Valea Seacă, sergent major la Regimentul 41 Infanterie, Ștefan Coclici, sergent major la Regimentul 22 Glotași, Chirilă Cornea, corporal la Regimentul 22 Glotași, Procopie Gherasim, fruntaș la Regimentul 22 Glotași, și Nicolae Bodnariuc, infanterist la Regimentul 22 Glotași. / **Crucea pentru merite preoțești**, clasa a II-a, pe panglică alb-roșie, pentru ținută gata de jertfă, dovedită înaintea dușmanului: Adrian Bodnărescu, capelan militar la Regimentul 22 Glotași. / **Medalia de argint pentru vitejie, clasa a II-a**: Alexandru Sidorescul, sergent la Regimentul 22 Glotași, Vasile Moroșan, infanterist la Regimentul 22 Glotași, George Croitor, sergent major la Regimentul 22 Glotași, Toader Buzdugan, corporal la Regimentul 22 Glotași, Constantin Logigan, glotaș la Regimentul 22 Glotași, George Irimescul, glotaș

¹⁹²³ *Viață Nouă*, IV, nr. 166 din 8 noiembrie n. 1915, p. 4

la Regimentul 22 Glotași, Silvestru Cojocar, corporal la Regimentul 22 Glotași, Tănasă Tcaciuc, glotaș la Regimentul 22 Glotași. / **Medalia de bronz pentru vitejie:** Dumitru Popovici, sergent major la Regimentul 22 Glotași, George Albu, din Capu Câmpului, corporal la Regimentul 22 Glotași, Ananie Cucu, fruntaș la Regimentul 22 Glotași, Petru Ursu, glotaș la Regimentul 22 Glotași, Ilie Grămadă, glotaș la Regimentul 22 Glotași, George Mândrilă, glotaș la Regimentul 22 Glotași, Petru Crăciun, glotaș la Regimentul 22 Glotași, Nicolae Ungurean, glotaș la Regimentul 22 Glotași, Vasile Petreșan, glotaș la Regimentul 22 Glotași, Ion Buzic, glotaș la Regimentul 22 Glotași, Pavel Bilan, glotaș la Regimentul 22 Glotași și Dănilă Lehaci, glotaș la Regimentul 22 Glotași, toți din „batalionul de voluntari români, de sub comanda căpi-tanului Roman”¹⁹²⁴. / Decernarea de medalii a continuat cu o altă listă de încrâncenați apărători ai unui mod de viață și de civilizație european: / **Medalia de argint, casa I:** sergentul de jandarmerie Nicolae Gavrileş; vicesergen-tul major de jandarmerie Alexandru Bodnărescul, vice-sergentul major de jandarmerie Vasile Găitan, viceser-gentul major de jandarmerie Nicolae Rusnac, vicesergen-tul major de jandarmerie, comanda de jandarmi nr. 13, Prepeliță, sergentul major Nicolae Olăreanu, Regimentul 22, sergentul Dumitru Coroamă, Regimentul 22, viceser-gentul major de jandarmi Ioan Procopovici, comanda de jandarmii nr. 13, sergentul George Andrișan, Regimentul 22, sergentul Ion Roman, Regimentul 22. / **Medalia de argint, clasa a II-a:** glotașul Nicolae Pleavă, Batalionul

¹⁹²⁴ *Viață Nouă*, IV, nr. 169 din 19 decembrie n. 1915, Supliment, p.

22 Glotași, corporalul Eusebie Popovici, infanteristul Filimon Capră, sergentul Grigorie Latiș, infanteristul George Grămadă, infanteristul Grigorie Buta, infanteristul Miron Hoge, corporalul George Petruc, jandarmul Iuon Nițu, la gara Hatna, vicesergentul major Petru Vacareanu, comanda de jandarmi nr. 23, sergentul Toader Rusu, Regimentul 22 Glotași, caporalul Nicolae Morar, Regimentul 22 Glotași, infanteristul Dimitrie Chirilă, Regimentul 22 Glotași, infanteristul Georgi Cota, Regimentul 22 Glotași, infanteristul Arefa a Paraschii, Regimentul 22 Glotași, cadetul Toader Fl. Floriștean, Regimentul 22 Glotași, serventul major de voluntari Daniil Bodnar, sergentul George Cămpan, Regimentul 22 Glotași. / **Medalia de bronz:** vicesergentul major Ifrim Cuciurean, glotașul Dumitru Timeș, glotașul Onofrei Buburuzan, corporalul Nicolae Costiuc, corporalul George Bujeniță, infanteristul Toader Popa, sergentul de glotași Ilie Crițan. / **Recunoștință prea înaltă de laudă:** locotenentul Dumitru cavalier de Goian, Regimentul 22 Glotași¹⁹²⁵.

1916: Anul 1916 debuta, în planul demagogiei patriotarde sucevene, cu înființarea Societății i. r. „Crucea de argint”, sucursală a celei din Viena, la care „taxele sunt, pentru membrii ordinari, cel puțin 3 coroane, anual, pentru cei sprijinitori, 10 coroane. Membrii binefăcători solvesc, o dată pentru totdeauna, cel puțin 100 coroane – cei fondatori, 500, iar ctitorii, 1.000 coroane”. Calitatea de membru al acestei societăți, ca și a celor existente de multă vreme, conferea un anume statut social, un nivel al parvenirii comunitare, în condițiile în care liderii ei erau cele mai importante personalități administrative. „Consi-

¹⁹²⁵ *Viață Nouă*, IV, nr. 172 din 14 ianuarie n. 1915, Supliment, p. 4

lierul guvernial DI Visarion Gribovschi a convocat, pentru luni, 17 ianuarie, orele 5 post-meridian, în Palatul Municipal din Suceava, o convorbire prealabilă, la care au participat 17 persoane, între care prefectul Dr. Robert Korn, președintele Tribunalului Dr. Alfred Handl, preotul greco-catolic Hlibowicki, directorul gimnazial Constantin Procopovici, primarul din Ițcani Hellman și alții. Profesorul Dr. Orest de Tarangul a raportat asupra însemnătății și organizării acestei instituțiuni, remarcând că, chiar și în aceste momente, ne pătrunde o adiere de pace”. Soci-etatea era, deci, ca și făcută, iar „între membrii binefă-cători, cu taxa de 100 coroane, s-a anunțat și vrednicul vicar protopresviteresc părintele Mihai Sârbul”¹⁹²⁶. Dovadă că preoția întotdeauna a adus bani cu nemiluita. Noi recrutări erau anunțate pentru perioada 3-5 februarie n. 1916, comisia pentru recrutări funcționând în sediul Magistratului din Cernăuți¹⁹²⁷. / În Bucovina, rușii ocupaseră Toporăuții și Rarancea, încă din 10 iunie 1916, iar în ziua următoare, se îndreptau spre Mahala și Cernăuți. De la Boian, tunuri grele japoneze, de 329 mm, coordonate de ofițeri japonezi și francezi, bombardau Cernăuții, iar populația Bucovinei o apuca, în grabă, pe calea pribegiei. În timpul ofensivei rusești, flancul stâng al armatelor generalului Keller a pătruns pe teritoriul românesc, distrugând Mamornița și ucigându-l pe grănicerul Nicolae Luxandra. / La Suceava și la Ițcani, locuitorii au fost treziți, cu darabanele, în timpul nopții și sfătuiți să-și ducă vitele spre Dorna, pentru că năvălirea rusească nu mai poate fi stopată. La Ițcani a sosit un tren din Cernăuți, burdușit cu refugiați. „Bucovina e cuprinsă de

¹⁹²⁶ *Viață Nouă*, IV, nr. 173 din 24 ianuarie n. 1915, p. 3

¹⁹²⁷ *Viață Nouă*, IV, nr. 174 din 7 februarie n. 1915, p. 2

panică”¹⁹²⁸. // În Suceava, rușii au ajuns, din nou, în dimineața zilei de 22 iunie 1916. Gara Burdujeni era blocată cu sute de vagoane austriece și germane, aduse din Ițcani. „În aceste vagoane, austriecii și-au adus tot materialul lor rulant de Căi Ferate, cât și depozitele de cereale și provizii. Alte sute de vagoane așteaptă îmbarcarea nenorociților refugiați”. Trenurile dinspre România, pentru Burdujeni, erau nevoite să oprească în câmp, în vecinătatea Merenilor, pentru că exodul refugiaților, care începuse de luni, 19 iunie, se soldase cu blocarea gării cu șapte mii de pribegi. „Avansarea vertiginoasă a rușilor a surprins nu numai populația, dar chiar autoritățile au fost înșelate asupra apropierii rușilor. De la Rădăuți, de la Hatna, în special de la Suceava – unde prefectul județului, Dr. Robert Korn, a liniștit populația, zicând că rușii sunt departe și nu nevoie de refugiu –, la apropierea neașteptată a rușilor, populația înspăimântată a fugit, năvălind pe teritoriul nostru. Aici, din ordinul superiorilor, întreaga populație a fost primită cu bunăvoință și autoritățile, în frunte cu inspectorul Siguranței Cămărășescu, polițaiul Aurel Ghenea, comisarul special Zdrafcu, căpitanul Topor, șeful jandarmilor din Botoșani, și-au dat toată osteneala ca refugiații să fie adăpostiți și, făcând la populația din Burdujeni, să vină cu ce va putea. / Sărmanii nenorociți au fost adânc mișcați de purtarea autorităților noastre, cât și de mărinimoasa primire a populației din Burdujeni. În același timp, un comitet din orașul Botoșani a trimis ajutoare și alimente, pentru a putea îndestula atâtea guri flămânde și însetate. Transportul acestor nenorociți s-a început în prima zi, trimițându-se 31 de vagoane numai cu funcționari austrieci. În urmă, au plecat alte transporturi, în

¹⁹²⁸ *Adevărul*, 29, nr. 10497, 1 iunie 1916, p. 3

60, 70 și 90 de vagoane austriece și române, îngrămădindu-se tot ce putea în vagoane, începând cu cele de la clasa I, până la vagoanele de marfă, închise sau deschise. Plecau nenorociții, îngrămădiți ca sardelele, spre Palanca, neștiind ce soartă îi așteaptă acolo. / **Miercuri, 21 iunie 1916**, la amiază, mai întâi a fost zărit un aeroplan rus, survolând deasupra Sucevei, iar după o oră, „prima patrulă rusească, compusă din 24 de cazaci, și-a făcut apariția în fața Burdujenilor, pe șoseaua Ițcani-Suceava; imediat, a urmat o altă patrulă, de 100 soldați din cavalerie, care, intrând în Suceava, au preluat orașul din mâinile noului primar, preotul român Sârbu. În oraș, au făcut câteva cumpărături, după care s-au îndepărtat. Se așteaptă grosul armatei de infanterie și artilerie, care urmărește armata austriacă, retrasă toată în munți... Rușii au capturat un întreg convoi de muniții, la Șcheia, iar la Cacica au capturat 8 vagoane cu reflectoare și 40 de vagoane cu sârmă ghimpată”¹⁹²⁹. În comunicatul de presă austriac, se vorbea despre o respingere a rușilor la Gura Humorului, spre seara zilei în care a fost ocupată Suceava. În noaptea zilei de 22 iunie, rușii au ocupat și satul și vama Bunești, pe care, din neatenție, au distrus-o cu un obuz. „Peste două sute de familii austriece, în majoritate femei și copii, s-au refugiat pe teritoriul nostru, dintre Bunești și Cornu Luncii. Jalea și mizeria acestora e mare. S-a format, îndată, în oraș (Fălticeni – n.n.), un comitet de ajutorare. Nenorociților fugari li s-au trimis alimente, tutun și altele. Între fugari, se află și soția primarului Sucevei, doamna doctor Duju. Tot ieri, s-au predat grănicerilor noștri peste 120 de soldați austriece și 6 ofițeri, dintre care 4 sublocotenenți și 2 locotenenți. După dezarmarea lor, au fost aduși în oraș.

¹⁹²⁹ *Adevărul*, 29, nr. 10506, 10 iunie 1916, p. 4

Soldaților li s-a dat masa la cazarma Regimentului 56 Infanterie, iar ofițerilor, din ordinul domnului colonel Neculcea, coman-dantul Regimentului 56 Infanterie, li s-au pregătit, la Hotelul Regal Ghimpoci, o bogată masă și un frumos dormitor. Primirea pe care le-a făcut-o dl colonel Neculcea a impresionat mult pe ofițerii austrieci, care au mulțumit cu recunoștință”¹⁹³⁰. Gura Humorului și Cornu Luncii erau în flăcări. / În Ițcani, rușii, care luaseră locul jandarmilor austrieci, se purtau bine cu populația, dar prăvăliile rămăneau închise, iar străzile erau pustii. Funcționa doar berăria lui Fischer, din fața gării, „unde rușii vin, mănâncă, beau, plătesc frumos și se duc”. Abia în 23 iunie 1916, după-amiază, la Ițcani s-au prezentat un maior rus și zece soldați „pentru a lua orașul în stăpânire. La sosire, a chemat câte un locuitor din fiecare națiune și le-a spus ca populația să nu fie deloc îngrijorată, deoarece rolul rușilor nu este să ducă război cu populația civilă și că, în limitele posibilităților, va căuta ca populația să fie cât se poate de bine tratată și să nu aibă nimeni de suferit... După aceasta, rușii au pus stăpânire pe imensa pradă, găsită la stația Ițcani, și care se compunea din o mulțime de vagoane cu cereale și vin. / De la Ițcani, la Suceava, ești nevoit să treci râul Suceava prin apă, din cauza distrugerii podului de către austrieci. De-a lungul șoselei, nu întâlnești picior de om. Din când în când, zărești, din depărtare, pe câmp, câte un țăran român bucovinean, care prășește. Ajuns la Suceava, aceeași priveliște te întâmpină: orașul e aproape pustiu. Populația rămasă – și, bineînțeles, majoritatea a rămas – stă ascunsă prin case, deși nu se vede picior de rus. Dintre magazine, Librăria „Benier” este deschisă, câteva ore, iar Librăria „Școala Română” e deschisă toată ziua. /

¹⁹³⁰ *Adevărul*, 29, nr. 10508, 12 iunie 1916, p. 3

Din patrula rusă, compusă din cazaci, care au intrat, alaltăieri, în oraș, doi au fost necuviincioși. Au jefuit pe o văduvă de 600 coroane, după care întreaga patrulă s-a retras, îndrep-tându-se spre munți. Acum, nu se găsește nici un rus în Suceava. / Consiliul comunal, ales după plecare auto-rităților austriece, pentru predarea orașului, se compune astfel: Președinte, preotul român Sârbu, iar domnii Max Wurzel, Franz Konig, Voronca – fost primar, Marcus Kramer, Iulius Horn și Plehot, membri. Consiliul a mai instituit o poliție de sergenți de oraș, pentru pază. Consiliul este în așteptarea unui comandant rus, pentru a-l preda. / Despre lupte, știrile cele mai precise sunt: rușii, după ce au ocupat Gura Humorului, au înaintat spre Câmpulung și, după lupte crâncene în fața localității, au ocupat-o”¹⁹³¹. / „În județele Bucovinei, au fost instituiți, pe rând, prefecți ruși. În județul Suceava a funcționat, un timp, în calitate de „diregător districtului”, un domn Blagonravov. Un timp, a administrat județele Rădăuți, Siret, Suceava și Gura Humorului, un domn Șablin, care-și zicea guvernator”¹⁹³².

1918: În 26 mai 1918, când reappare gazeta „Viața Nouă”, Suceava era învolburată de o tragedie locală, petrecută în 23 mai, când, „a izbucnit, în partea de apus a orașului Suceava, un foc îngrozitor, care, în scurtă vreme, a cuprins și nimicit șapte obiecte mari din piața gării. Întinsa clădire, cunoscută, odinioară, ca „Crâșma din Târgul Vitelor”, cu clădirile din ogradă au fost prima jertfă a focului năprasnic, care a adus la mizerie nume-roase familii, ce locuiau în acele case, nimicindu-le tot avutul. / De aici, focul a cuprins frumoasa gospodărie a cetățeanului

¹⁹³¹ *Adevărul*, 29, nr. 10508, 12 iunie 1916, p. 3

¹⁹³² Balan, p. 34

Litvinchievici, a trecut, apoi, asupra edifi-ciului gării, pe care l-a distrus cu desăvârșire, împreună cu întinsele magazii, care erau pline de cereale și vite ale comandamentului militar, și a nimicit, în urmă, o clădire din ograda doamnei Luția. Focul a putut lua dimensiuni atât de mari din cauza lipsei de apă. / Suceava are, ce e drept, un conduct de apă, însă rezervoarele erau goale. / Suceava are pompe, însă numai un sigur pompier, care și el e aplicat ca sergent de stradă”¹⁹³³. // În vara anului 1918, nimeni nu se aștepta, la Suceava, la un viitor buco-vinean desprins din contemporaneitatea europeană, pe care o reprezenta Austria. Politica reînviase din letargia marginalizării, biserica își căuta strategiile imediate, iar țărănimea, atâta câtă mai supraviețuise războiului, cerea despăgubiri pentru rechizițiile forțate, din iunie 1916, când doar din Vicovu de Sus, parohia electorală de deputatului Aurel Țurcanu, fuseseră luate și scoase din țară „câteva mii de capete de vite”, valorând „sume de milioane” de coroane. La Suceava s-a redeschis cadastrul, cărțile funciare urmând să fie la dispoziția publicului, de la 1 iulie 1918¹⁹³⁴. Viața părea să-și intre în normalitate, adică într-un vălmășag penibil de deșertăciuni sociale și spirituale, pentru că „voința de viață trezește omenirea din jalnica aiurare, răsplătită cu prețul jertfelor nemăr-ginite; gândul și inima se îndreaptă, din nou, cu sfială, către acea țintă măreață, ca puterea spiritului să ia în stăpânire sufletele omenești, spre a le lumina calea dreptății și adevărului, spre a le călăuzi în dobândirea păcii și a fericirii, care nu poate fi decât una pentru toate popoarele, pentru întreaga

¹⁹³³ *Viața Nouă*, V, nr. 1, 26 mai n. 1918, p. 4

¹⁹³⁴ *Viața Nouă*, V, nr. 5, 30 iunie n. 1918, p. 4

omenire”¹⁹³⁵. / În spiritul pseudo-comunitar bucovinean, se înființase, încă din 29 mai 1918, „Societatea româno ortodoxă împărătesc jubiliară pentru zidirea unei biserici în Viena”, din noul comitet, reînnoit în întregime, pe 2 iunie, făcând parte consilierul aulic Dr. Constantin cav. de Isopescul (președinte), consilierul medical Dr. Constantin Mândrilă (vicepreședinte), supleantul Cornel cav. de Sorocean (secretar), consilierul militar Daniil Poliția (casier), inginerul Tit cav. de Onciul (controlor), preotul militar Ilie Hociotă (substituit de secretar), protosincelul Pancra-tie Sidorovici (substituit de casier), consilierul guverna-mental Iancu Balmoș (substituit de controlor), membri fără funcții fiind consilierii aulici Dr. Cornel Chiselița și Teofil Simionovici, iar substituiți: consilierul medical Dr. Ioan Calinciuc, arhitectul Cesar Popovici și medicul practicant Dr. Mariu Sturza. În comisia de revizuire au fost aleși consilierul silvic George Sârbu, consilierul su-plimentar Teofil Popovici și locotenent colonelul Grigo-rie Trailovici. Bucovina încă visa, prin elitele sale, la un dulce epigonism vienez, care le umplea de ridicol. Cei căzuți, nu pe fronturile austro-ungare, ci pe baricadele unui mod de viață și de civilizație, deja erau măturați de pe scena istoriei, pentru a face loc lașelor, dar obedien-telor elite.

1918: „**Readucerea moaștelor Sfântului Ioan cel Nou**, de la Viena, la Suceava . S-au împlinit aproape patru ani, de când moaștele Sfântului Ioan cel Nou, din Suceava, au fost aduse la Viena, ca să nu fie luate de dușman, cum se întâmplase în anul 1686, când au fost transportate la Zolkiew, de unde numai cu greu au putut fi readuse, în anul 1783, la vechea mitropolie din Suceava. La sosirea lor în

¹⁹³⁵ *Viața Nouă*, V, nr. 4, 23 iunie n. 1918, p. 4

capitală, colonia română le-a ieșit înainte, cu mare și sărbătoreasc alai, și le-a așezat, apoi, în capela greco-ortodoxă română. În decursul acestor patru ani, sicriul nu a fost deschis niciodată, dar, cu toate acestea, mulți soldați răniți, de prin spitalele din loc, veneau să se închine moaștelor, nădăjduind o alinare a durerilor trupești și sufletești, și să audă o slujbă curat românească. Și mulți se întorceau cu cea mai caldă rază de mângâiere, pogorâtă în sufletul lor. / În capelă s-a constituit și un comitet de caritate pentru soldații români răniți, din care făcea parte, ca membru foarte activ și de ispravă, zelosul și credinciosul păzitor, de decenii, al moaștelor, care le-a însoțit și încoace, de curând proto-sincelul Pancratie Sidorovici. Cu rara sa bunăvoință și dărnicie, și-a folosit, și-n locul acesta, toată activitatea, tot timpul disponibil și toate cunoștințele sale numai pentru alinarea durerilor și neajunsurilor celor nevoiași, străduindu-se să-i folosească și fiecăruia, care numai i-a venit în cale. Casa Sfinției Sale era loc de întâlnire a celor înstrăinați de căminele lor, precum și a celor care doreau să afle vreo informație sau să primească vreun ajutor, și de tot puțini erau cei care nu ieșeau pe deplin mulțumiți. Și din câmpul de luptă, și chiar din prinsoare, i se adresau sute de soldați, ca unui prietin bun, de multe ori fără ca măcar să-l cunoască, și, dacă pretențiile lor nu întreceau, cu totul, competența și influența părintelui Pancrati, primeau un răspuns satisfăcător sau cel puțin mângăietor. / În 21 iulie 1918, ultima duminică înainte de pornirea moaștelor spre Suceava, Î. P. S. Sa mitropolitul Vladimír de Repta, asistat de arhimandritul mitrofor Manasterschi și de protosincelul Sidorovici, a oficiat o doxologie pentru M. S. Împăratul și pentru colonia română care a adăpostit relicvele sfântului,

în capela sa. Nouri negri vărsau șiroaie de lacrimi, căci se apropia ziua când scumpa comoară pentru creștinii drept-credincioși avea să părăsească capitala. Și cu toată vremea aceasta nepri-elnică, se adună o mulțime considerabilă de reprezentanți distinși ai coloniei și de soldați și se întruni și comitetul bisericesc, în frunte cu prezidentul ei, Dr. Constantin cav. de Isopescul-Grecul, care, cu obișnuită bunăvoință, a primit și noua sarcină, de a lucra, cu puternica sa influ-ență, la realizarea visului, nutrit cu atâta ardoare, de colonia română, la înființarea unei capele organizate, în care să se poală asculta, regulat, serviciul dumnezeiesc în limba română. După serviciul divin, s-au luat ultimele dispoziții pentru transportarea relicvelor, îndrumându-se și pregătirile necesare. / Prea repede a sosit și ziua de joi, 25 iulie 1918, ziua de pornire. La orele 4, după-amiază, capela era tixită de credincioși, în ținută de paradă, și sicriul tainic strălucea între florile care îl împodobeau. Cu fiori de solemnitate a fost săvârșită și ultima doxologie, înainte de plecare, acum de către protosincelul Sidorovici. Creștinii adunați se despart, apoi, în două șiruri lungi, până la stradă, iar scumpul sicriu e ridicat, pe mâini, de soldați și trece, prin mijlocul șirurilor, până la furgonul gata de pornire, care, primind sfintele moaște, își ia drumul spre gara de nord. / Sicriul cu sfintele moaște a fost așezat într-un vagon de poștă, adaptat anume pentru acest scop, însoțit de o gardă militară de onoare, de protosincelul Pancratie Sidorovici și de reprezentantul ministerului de culte, comisarul guvernamental, dl Dr. A. Voiuțchi. Vagonul a pornit din gara de nord, joi, în 25 iulie 1918, cu trenul de seară, și, după o călătorie neîn-treruptă, a ajuns, sâmbătă, în 27 iulie 1918, la 10 ore a. m., la frontiera țării, în Nepolocăuți, unde a fost întâm-pinat de

reprezentantul arhiepiscopesc, nou numitul vicar general, arhimandritul Ipolit Vorobchievici, și de reprezentantul guvernului țării, consilierul guvernamental, dl A. Patac, care amândoi au condus sicriul până la gara din Cernăuți, unde aștepta, întru întâmpinare, clerul greco-ortodox din Cernăuți și o reprezentanță a damelor române, în frunte cu doamna consilier aulic Voiuțchi, care a depus, pe sicriu, o frumoasă jerbă de flori. / În drumul spre Suceava, relicvele au fost întâmpinate, la gara Milișăuți, de un mare număr de popor, din comunele învecinate, cu procesiile bisericilor, în frunte cu zeloșii păstori de suflete, părintele Ursachi, din Romanesti, și părintele Berariu, din Danila. Impunătoare a fost primirea sfântului în gara Ițcani. Cu jumătate de oră înainte de sosirea trenului, o parte a largului peron din gară a fost ocupată de numeroasele procesii, care se concentraseră aici, cu prapori și sfinte icoane, din Suceava și din comuna-nele învecinate, Șcheia și Mihoveni. Preoțimea dis-trictului, în frunte cu protopresbiterul George Berariu și priorul de la mănăstirea vechii mitropolii din Suceava, egumenul Inocentie Stefanelli, așteptau, înveșmântați în pompoase odăjdii. La mijlocul peronului, era ridicată o masă, acoperită cu o frumoasă pânză de catifea roșie și cusută în fir de aur. Aici era locul unde avea să fie așezat sicriul cu sfintele moaște, pe un pat de flori mirosi-toare”¹⁹³⁶. // „Întru întâmpinarea sfântului, s-au înfățișat un mare număr **de cetățeni și de popor** din Suceava și împrejurime. Erau de față: reprezentantul prefecturii, Dr. Nichitovici, reprezentantul orașului Suceava, consilierul guvernamental Gribovski, deputatul dietal Dr. Euseb Popovici, primarul comunității Ițcani,

¹⁹³⁶ *Biserica și Școala*, Anul XLII, Nr. 35, 26 august / 8 septembrie 1918

Hellmann, ofițerii comandai militare din Ițcani, mulți intelectuali, dame și domni din Suceava și împrejurime. / Șeful stației din Ițcani, dl Leon Neșciuc, a condus, la sosirea trenului, vagonul cu sfintele moaște până la locul destinat, în fața mulțimii adunate. Ușile se dau în laturi și, din vagon, coboară părintele protosincel Sidorovici, în ornate, ținând în mână o frumoasă icoană a mucenicului. În cuvinte pline de duioșie, își exprimă bucuria și mulțămirea sufletească, că soarta l-a învrednicit, după 4 ani de zile, să întovărășească readucerea sfintelor moaște. Între aceste, șase preoți coboară, din vagon, sicriul și-l așează pe masa pregătită. Reprezentantul ministerului, dl Dr. Voiuțchi, face reprezentantului preturii, domnului comisar Dr. Nichitovici, comunicarea oficioasă despre readucerea sfântului. Urmează doxologia în sobor, după a cărei săvârșire, procesiunea pornește pe calea Ițcani, însoțită de bubuitul tunurilor. / Ploaia torențială, care începu să curgă, părea a fi binecuvântarea sfântului, care se revarsă asupra holdelor însetate. Până la biserica Adormirii Maicii Domnului, soarele strălucea, din nou, pe cerul albastru și moaștele fură depuse în mijlocul bisericii, unde se făcu privegherea, prin tot decursul nopții. / Duminică, în 28 iulie 1918, s-a celebrat, în aceeași biserică, liturghia în sobor, în frunte cu priorul Inocențiu Stefanelli. Erau de față reprezentanții tuturor oficiilor civile și militare, împreună cu trimisul special al guvernului, dl consilier aulic Dr. Erast cav. de Tarangul. Era adevărată zi de sărbătoare. Curtea bisericii, plină de lume, care se înșiră până în culmile de pe împrejurime. Comitetul festiv, compus din **cetățeni și intelectuali**, și condus, cu multă pricepere, de comisarul guvernamental Bărgăuan și de profesorul Sahlean, aranjă, cu multă pricepere,

grandiosul convoi. / În frunte, pășea un pluton de ostași, care cuprindea curmezișul străzii; urmară șco-lile, conduse de corpurile lor didactice; mai întâi, școala primară de copile și cea de băieți, apoi elevii gimnaziului, în urmă, lungul șir de copile ale liceului orășenesc. În urma școlilor, se înșirară procesiunile tuturor bisericilor din Suceava și din comunele învecinate, cu sfintele icoane împodobite cu flori, cu prapori și felinare. În urmă, pășeau stegarii breslelor Sucevei, cu steagurile fâlfăitoare. Pe urma sicriului, purtat pe umeri de popo-reni, în haine de sărbătoare, pășea soborul preoților, condus de vicarul general, arhimandritul Vorobchievici, Apoi veneau reprezentanții autorităților și un număr nesfârșit de popor. / În preajma bisericii Sfântului Dumi-tru, reprezentanții comunității israelite au întimpinat, cu cuvinte călduroase, readucerea sfântului, a patronului țării. În curtea spațioasă a vechii mitropolii, moaștele fură depuse sub baldachinul împodobit cu flori, și se săvârși, în mod deosebit de solemn, sfîntirea apei. Predica festivă, ținută de profesorul Dr. Orest de Tarangul, a făcut o adâncă impresie asupra mulțimii credincioșilor, care se vedea pătrunsă de emoție, când elocventul predicator a încheiat cu rugăciunea: „Păcătuit-am și nu suntem vred-nici să ridicăm spre cer rugile noastre; cu genunchii plecați, dar cu inimile înălțate, mulțămită Ție, Stăpâne, că ne-ai mângâiat cu întoarcerea sfântului Tău. Fii, deci, Tu, Sfinte Ioane, mijlocitorul nostru către Atotputernicul Creator; ca un ostaș vrednic al împăratului păcii, mijlo-cește împăratului nostru biruință, între popoare pace, iar țara noastră mântuiește-o de urgie, implorând pentru ea mană și harul cel ceresc!”. / După încunjurarea bisericii, scrinul, în care se află sicriul, fu așezat înaintea intrării și despecetluit de comisarul

ministerial Dr. Voiuțchi, fiind asistat de conducătorul prefecturii, Dr. Nichitovici, de reprezentantul mănăstirii, egumenul Stefanelli, de reprezentantul orașului, consilierul guvernamental Gribovski, de reprezentantul credincioșilor, deputatul Dr. Eusb Po-povici. / În momentul când sicriul fu scos din scrin, miliția descarcă o salvă de tunuri. În lăuntrul bisericii, sicriul fu așezat în frumosul sarcofag de argint, la locul său de odihnă seculară, și puternicul cor al teologilor făcu să răsunе bolta bisericii de rugăciunile însuflețite de mulțămită. După săvârșirea ceremoniei bisericești, preo-țimea și lumea oficioasă s-a adunat în pompoasele încă-peri din palatul egumenului. Aici, nou numitul vicar general, arhimandritul I. Vorobchievici, a fost obiectul unei simpatice atențiuni, aducându-i-se, din partea preo-țimii și a reprezentanților oficiilor civile și militare, căl-duroase felicitări din incidentul numirii lui în arhimandrit consistorial. / Se făcuse 2 ore d. a., când amabilul gospodar de casă, priorul I. Stefanelli, cu un zâmbet înviorător pe buze, ne invită la masa festivă; și era, în adevăr, festivă acea masă, în frumosul refectoriu al mănăstirii, unde se întruniră peste 80 de persoane, preoți și mireni. Î. P. C. Sa vicarul general, arhimandritul Vorobchievici, află cuvinte învăpăiate, ridicând toastul împărătesc, și trimisul special al guvernului, consilierul aulic Dr. Erast de Tarangul, bine cunoscut ca excelent orator, răspunse, într-o frumoasă limbă moldovenească, închinând paharul clerului bisericii noastre. / Telegramele omagiale, pe care arhimandritul Vorobchievici le-a trimis la cabinetul împărătesc și Excelenței Sale, mitropolitului Repta, fură întimpinate cu o furtună de aplauze”¹⁹³⁷.

¹⁹³⁷ *Biserica și Școala*, Anul XLII, Nr. 36, 2 / 15 septembrie 1918

1918: la Suceava, unde fusese încartiruit un regiment croat, s-a organizat un concert al primadonei Viorica Ursuleac, pe atunci angajată a operei din Zagreb, iar evenimentul a fost receptat de croați cu entuziasm, pentru că o socoteau pe solistă croată de-a lor. Atinși în orgoliul național, sucevenii vedeau „în acești croați pe tovarășii de luptă ai fraților noștri ardeleni împotriva opresiunii maghiare”¹⁹³⁸. Apoi, „la 2 Noemvrie, garnizoana aceasta croată, ofițeri și soldați, proclamă revoluția și rup rozetele de la chipie, înlocuindu-le cu tricolorul lor”, și pleacă spre îndepărtata lor patrie, iar Suceava rămâne într-o anarhie desăvârșită, pradă tâlharilor, care nu întârzie să-și facă apariția și să treacă la treabă. / De dincolo de apa Sucevei, din Burdujeni, maiorul de gră-niceri Anton Ionescu află toate veștile și chibzuiește cum să valorifice această oportunitate a istoriei. Iată cum povestește el, mai târziu, în „Gazeta bucovinenilor”, care apărea la București, istoria acelor zile: / „Cu câteva zile înainte de prăbușirea Austriei, deși eram în bune raporturi cu autoritățile vecine din Suceava, ni s-a interzis trecerea în Bucovina. Jurnalele nu le mai puteam primi. Acum a intrat în funcție serviciul de informațiuni. / Tânărul buco-vinean Aurel Hutu (fiul primarului câmpulungean care l-a primit pe prințul Rudolf și a condus manifestația suce-veană din 1914 – n. n.), azi avocat în Câmpulung Moldovenesc, ne-a fost de mare folos. Grație cunoș-tințelor și legăturilor lui și datorită unor refugiați, se mai putea afla ce se întâmplă dincolo de frontieră. / Frontiera era, însă, păzită slab. / În civil, eu, personal, treceam, zilnic, la Suceava, printre pichete, și aveam convorbiri cu domnii doctor Teofil Lupu și profesor Eusebiu Popovici. / Zarvă mare. Trupele (croate) își făceau

¹⁹³⁸ Morariu, Pavelescu, p. 60

bagajele. Depozi-tele de materiale se vindeau clandestin. Se desemna o lichidare. Natural că toate acestea făceau obiectul unor rapoarte cifrate. / În dimineața de 23 octombrie – stil vechi (**5 noiembrie nou** – n. n.), venind la companie, mi s-a raportat că-n timpul nopții sentinela austriacă, punân-du-și capela în vârful baionetei, a început s-o fluture, adresându-se comandantului român, de la podul despărți-tor de frontieră, care, din veselia și mimica făcută, a înțeles că acești soldați austrieci (cum am văzut, croați) exercită „sloboda”, pe care ai noștri o mai văzuseră la „tovarășii” noștri ruși (în urmă cu un an, în 1917). Într-adevăr, frontiera nu mai era defel păzită. Singuri, jandarmii austrieci rămăseseră la posturile lor. / Populația din Ițcani și Suceava trecea printr-o mare neliniște. Postul de jandarmi era neputincios pentru menținerea ordinii. Populația avea nevoie de ocrotire, întrucât jefuitorii începuseră a se deda la prădăciuni. Trebuia profitat de această ocaziune pentru a intra în Bucovina. Dar cum? / Între România și Austria se încheiase pacea de la București, așa că o trecere în Bucovina ar fi fost privită ca o încăl-care de teritoriu, un „causus belli”, pe care nu eram autorizat a-l provoca. Dar, totuși, simțeam că a sosit mo-mentul să trecem în Bucovina. În starea nervoasă și neliniștitoare din preajma frontierei, am lăsat jandarme-riei (austriece – n.n.) să înțeleagă că pot interveni, dar să-mi facă o adresă scrisă, semnată de căpitanul Kucinski, comandantul jandarmeriei din Suceava. Acesta, din scrupule ușor de înțeles, n-a făcut nici o adresă, dar ar fi autorizat postul din Ițcani să ceară el, în scris, sprijinul grănicerilor de la Burdujeni. Această adresă mi-a fost suficientă să fiu acoperit în cele ce urmăream. / Rapor-tând comandantului de la Iași de cele petrecute și cerând autorizația de a trece în Bucovina, m-

am adresat telefonic domnului general Zadik, comandantul Diviziei a 8-a de la Botoșani, sub ale cărei ordine operative eram, și, rapor-tându-i, pe la ora 7, seara, toate evenimentele zilei, îi solicitam autorizația să trec la Suceava. Situația nu era așa ușoară. Guvernul român nu făcuse declarația de război Austro-Ungariei și nici o instrucțiune cred că nu primise, așa că nu-mi putea da un ordin categoric de a intra, dar am dedus că, după modul în care îmi acopeream operativ, în cel mai rău caz să fie privită ca un răspuns la un sprijin solicitat. / Compania de grăniceri Burdujeni avea trei plutoane: Burdujeni, Verești și Bunești. Trecerea în Bucovina trebuia efectuată chiar în cursul nopții. Cum plutoanele nu erau informate de intențiunile mele, iar oamenii plutoanelor împrăștiați prin pichetele de fron-tieră, trebuiau luate măsuri repezi ca oamenii să fie adunați de pe frontieră și să treacă în Bucovina pe neaș-teptate. Luând toate măsurile necesare la plutonul de reședință, trebuia să mă transport la Verești, de unde nu-mai așa ași fi putut vorbi la telefon cu Fălticeni-Bunești. Pentru ordine scrise nu mai era timpul necesar, iar ordine telefonice trebuiau date de mine personal. Cum te transporti mai repede la Verești, 17 km dus? / M-am adresat șefului stației Burdujeni, răposatului Georoceanu, care-n patriotismul său a înțeles că regulamentele nu-și au aplicație când e vorba de interese grabnice, așa că mi-a pus la dispoziție o locomotivă. La Verești, dând ordine telefonice locotenentului Alexandrescu, de la Bunești, și locotenentului Borș Gheorghe, de la Verești, care era lângă mine, ca plutoanele respective, în dimineața zilei de 24 octombrie – stil vechi (6 noiembrie – stil nou), să intre în Suceava, fiecare pe câte o șosea, în direcția respectivă. / Înapoiat la Burdujeni, supraveghez personal executarea și-

mi pregătesc o „ordonanță”, ce trebuia adresată populației bucovinene și pe care, în prealabil, trebuia să o supun atenției domnului profesor Eusebie Popovici, care luase conducerea Primăriei Suceava. / Lăsând în pichete câte 2 soldați pentru pază, plutonul din Burdujeni avea gata echipați de război pe locotenentul Chiujdeș I., plutonier Răducan și 48 grade inferioare. / Era spre ziuă, întuneric însă, plutonul încolonat, cu o patrulă ce-l preceda, trecea frontiera și se îndrepta, urcând pe drumul Ițcanilor, spre Suceava. Peste sentimentul răspunderii, ne copleșise un sentiment de măreție că ne-a fost dat să pășim noi, grănicerii, cei dintâi în cetatea lui Ștefan cel Mare și sentimentul datoriei că ne este dat nouă să marcăm repararea actului de nedreptate făcut de turci, în 1777, când au cedat Bucovina Austriei, decapitând pe Grigore Ghica Vodă”. / La Suceava, intrarea grănicerilor români este consemnată lapidar, dar dens: „În sfârșit, în dimineața zilei de 6 Noiembrie 1918, intră în Suceava grănicerii maiorului Anton Ionescu!”¹⁹³⁹. / În aceeași zi de 6 noiembrie, la Cernăuți, ucrainenii au ocupat oficiile publice, Aurel Onciul urmând să preia puterea asupra sudului Bucovinei. Iancu Flondor imploră, atunci, ajuto-rul regelui Ferdinand, adică intrarea Armatei Române în Bucovina. Mesajul este dus, la Iași, și înmănat lui Marghiloman de Vasile Bodnărescu, dar Marghiloman nu-și poate asuma riscul de a decide o intervenție armată. Abia generalul Coandă (tatăl ilustrului savant) îi dă un răspuns afirmativ, iar în 8 noiembrie Divizia a 8-a a generalului Zadik este pregătită să intre în Bucovina, generalul spunându-le soldaților, minimalizând gestul grănicerilor, că abia „vouă v-a păstrat soarta norocul de a păși cei dintâi pe pământul scump al

¹⁹³⁹ Morariu, Pavelescu, p. 60

Bucovinei. Fiți mândri, arătați-vă demni de încrederea ce s-a pus în voi... Doresc spornicie pasului ce faceți și Vă zic: Cu Dum-nezeu înainte!”¹⁹⁴⁰.

1914-1918: Jertfa de sânge pentru Bucovina a fost depusă de „Rezervistul **Anton Moroșan**, Suceava, Regimentul 22, rănit”¹⁹⁴¹; „Infanteristul **Ion Ciudin**, Suceava, Reg. 22 mort (01.03-31.07.1915)”¹⁹⁴²; „**Gherasim a lui Costan a lui Dumitru Câmpan**, din Suceava, a participat la război și ar fi căzut pe frontul italian, în anul 1916, după cum afirmă martorii. Fiind deci decesul pro-babil, se îndrumează, la cererea soției sale, Paraschiva a lui Gherasim Câmpan, procedura pentru declararea morții celui dispărut”¹⁹⁴³; „**Michael Kilkus**, din Suceava, a participat la război și ar fi picat, în anul 1916, pe frontul rusesc, în Carpați, după cum afirmă martorii. Fiind deci decesul probabil, se îndrumează, la cererea soției sale, Filomena Kilkus, procedura pentru declararea morții celui dispărut”¹⁹⁴⁴; „**Nicolai Avram**, din Suceava, a participat la război și e dispărut din anul 1916, după cum afirmă martorii. Fiind deci decesul probabil, se îndrumează, la cererea soției sale, Ana Avram, procedura pentru declararea morții celui dispărut”¹⁹⁴⁵.

1916-1918: „MINISTERUL DE JUSTIȚIE / FERDINAND I, / Prin gratia lui Dumnezeu și voința

¹⁹⁴⁰ Balan, p. 98

¹⁹⁴¹ *Viața Nouă*, IV, nr. 157 – Supliment, din 8 iulie n. 1915

¹⁹⁴² *Viața Nouă*, IV, nr. 182, 4 iunie n. 1916, p. 8

¹⁹⁴³ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 19, Cernăuți, 1 iulie nou 1921, pp. 244-254

¹⁹⁴⁴ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 9, Cernăuți 15 martie nou 1921, pp. 98-105

¹⁹⁴⁵ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 10, Cernăuți 22 martie nou 1921, pp. 112-117

națională, Rege al României, / La toți de față și viitori, sănătate: / Asupra raportului ministrului Nostu secretar de Stat la departamentul justiției No. 3.576 din 18 Aprilie 1918, / Văzând jurnalul consiliului Nostu de miniștri No. 381 încheiat în ședința de la 2 Mai 1918, precum și dispozițiunile legii promulgate cu decretul regal No. 3.239 din 21 Decemvrie 1916, Am decretat și decretăm: / Art. I. – Sub rezerva ratificării ulterioare a Corpurilor legiuitoare, se acordă calitatea de cetățeni români următo-rilor români de origine, care se află sub drapel în armata română și anume”: **Vasile Alpetri**, născut în anul 1897, în comuna **Sf. Ilie** (Bucovina); / **Constantin Bacinschi**, născut în anul 1885, în comuna **Storojineț** (Bucovina); / **Constantin Baci**, născut în anul 1882, în comuna **Stupca** (Bucovina); / **Traian Bădăluță**, născut în anul 1888, în comuna **Pârtești-de-Sus** (Bucovina); / **Venia-min Cazacu**, născut în anul 1897, în **Mitocul Dra-gomirnei** (Bucovina); / **Nicodim Colibaba**, născut în anul 1891, în comuna **Rădăuți** (Bucovina); / **George Dăncilă**, născut în comuna **Roșa** (Bucovina); / **Virgil Ianovici**, născut în anul 1892, în comuna **Bosancea** (Bucovina); / **Vasile Iasinschi**, născut în anul 1892, în comuna **Burla** (Bucovina); / **Ioan Pârvom**, născut în anul 1888, în comuna **Rusplaval** (Bucovina); / **Spi-ridon Poleac**, născut în anul 1899, în comuna **Stroiești** (Bucovina); / **Alexandru Roșca**, născut în anul 1895, în comuna **Brașca** (Bucovina); / **Nicolae Russu**, născut în anul 1889, în comuna **Stroiești** (Bucovina); / **Gheorghe Sârghi**, născut în anul 1899, în comuna **Lisaura** (Bu-covina); / **Gheorghe Savu**, născut în anul 1893, în comuna **Stupca** (Bucovina); / **Alexandru Scolot**, născut în anul 1896, în comuna **Cernăuți** (Bucovina); / **Alexan-dru Strugariu**, născut în anul 1886,

în comuna **Suceava** (Bucovina). // Dat în Iași, la 3 Mai 1918. / FERDINAND / Ministrul justitiei, / D. Dobrescu. / No. 1.016”. // Alcătuit după același tipic, un al doilea decret regal, dar „asupra raportului ministrului Nostu secretar de Stat la departamentul justitiei sub No. 3.577/918... // se acordă calitatea de cetățeni români unui număr de 71 tineri, români de origine, care se află sub drapel în armata română”, printre ei numărându-se și bucovinenii: **Petre Piticariu**, născut în anul 1887, în comuna **Bucșoia** (Bucovina); / **Dumitru Ionesi**, născut în anul 1892, în comuna **Frătăușul-Vechi** (Bucovina); / **Emanuil Iso-pescul**, născut în anul 1882, în comuna **St. Onofrei** (Bucovina); / **Vasile Strejac**, născut în anul 1886, în comuna **Cernăuți** (Bucovina); // Dat în Iași, la 3 Mai 1918. / FERDINAND / Ministrul justitiei, / D. Dobrescu. / No. 1.117”. // În aceeași zi, „asupra raportului ministrului Nostu secretar de Stat la departamentul justitiei sub No. 3.578/918”, Regele României decide să acorde „calitatea da catățeni români unui număr de 41 tineri, români de origine, care se află sub drapel în armata română”, printrei ei aflându-se și bucovinenii: „**Timofte Bezdrucică**, născut în anul 1879, în comuna **Rogoșești** (Bucovina); / **Constantin Horișcă**, născut în anul 1882, în comuna **Zaharești** (Bucovina); / **Dumitru Piticar**, născut în anul 1882, în comuna **Câmpulung** (Bucovina); / **Vasile Gr. Sturza**, născut în anul 1883, în comuna **Cupca** (Bucovina); / **Artenie Gh. Vlad**, născut în anul 1880, în comma **Igești** (Bucovina). / Dat în Iași, la 3 Mai 1918. / FERDINAND / Ministrul justitiei, / D. Dobrescu. / No. 1.018”. // Un al patrulea decret regal, „Asupra raportului ministrului Nostu secretar de Stat la depar-tamentul justitiei sub No. 3.579/918... acordă calitatea de cetățeni

români unui număr de 77 tineri, români de origine, care se află sub drapel în armata română”, bucovinenii care beneficiau de acest Decret Regal fiind: **Vladimir Brădăţan**, născut în anul 1898, în comuna **Drăgoieşti** (Bucovina); / **Eusebiu Brahă**, născut în anul 1883, în comuna **Ciudei** (Bucovina); / **Andrei Paicu**, născut în anul 1895, în comuna **Lucăceşti** (Bucovina); / **Traian de Volcinschi**, născut în anul 1898, în comuna **Călineşti** (Bucovina); / **George Chiţan**, născut în anul 1882, în comuna **Vicovul-de-Jos** (Bucovina); / **Silvestru Dascăl**, născut în anul 1886, în comuna **Frătăuţul Vechi** (Bucovina); / **Samuel Facas**, născut în anul 1889, în comuna **Mologhia** (Bucovina); / **Simion Holca**, născut în anul 1881, în comuna **Pătrăuţ** (Bucovina); / **Victor Nastasi**, născut în anul 1890, în comuna **Rădăuţi** (Bucovina); / Dat în Iaşi, la 3 Mai 1918. / FERDINAND / Ministrul justiţiei, / D. Dobrescu, / No. 1.019”. // Hotărând „asupra raportului ministrului Nostu secretar de Stat la departamental justiţiei sub No. 3.580/918”, Regele României decreta acordarea calităţii „de cetăţeni români unui număr de 114 tineri, români de origine, care se află sub drapel în armata română”, printre care şi bucovinenii: **Vasile Bota**, născut în anul 1896, în comuna **Boian** (Bucovina); / **Constantin Cadioschi**, născut în anul 1882, în comuna **Liteni** (Bucovina); / **Oreste Cosmiuc**, născut în anul 1898, în comuna **Udeşti** (Bucovina); / **Ilie Dugan-Opaiţ**, născut în anul 1886, în comuna **Cireş** (Bucovina); / **Nicolae Grămadă**, născut în anul 1892, în comuna **Zahareşti** (Bucovina); / **Constantin Hrişcă**, născut în anul 1871, în **Mitocul-Dragomirnei** (Bucovina); / **Nicolae Ianovici**, născut în anul 1899, în comuna **Suceava** (Bucovina); / **Nicolae Leuciuc**, născut în anul 1889, în

comuna **Șerbăuți** (Bucovina); / **Aurelian Lucan**, născut în anul 1894, în comuna **Suceava** (Bucovina); / **Nistor Cniș**, născut în anul 1890, în **Mitocul-Dragomirnei** (Bucovina); / **Meliton Martinescu**, născut în anul 1876, în **Horodnicul-de-Jos** (Bucovina); / **Constantin Moruneac**, născut în anul 1893, în comuna **Mihoveni** (Bucovina); / **Vasile Muscal**, născut în anul 1893, în comuna **Bădăuți** (Bucovina); / **Vasile Plăvan**, născut în anul 1889, în comuna **Cupca** (Bucovina); / **Gheorghe Posteucă**, născut în anul 1885, în **Stăneștii-de-Jos** (Bucovina); / **Nicolae Roșu**, născut în anul 1895, în comuna **Schei** (Bucovina); / **George Ruhariu**, născut în anul 1891, în Bucovina; / **Mihai Săftencu**, născut în anul 1888, în comuna **Roșia** (Bucovina); / **Ioan Slavita**, născut în anul 1886, în comuna **Iacobenii** (Bucovina); / **Petre Teleagă**, născut în anul 1887, în comuna Danila (Bucovina); / Dat în Iași, la 3 Mai 1918. / FERDINAND / Ministrul Justiției, / D. Dobrescu. / No. 1.020¹⁹⁴⁶.

1919, septembrie 10: Decretul de confirmare a autorităților judecătorești. Începând cu 1 septembrie 1919, se confirmă „la autoritățile judecătorești din Bucovina, următoarele persoane¹⁹⁴⁷: **La tribunalul Suceava – Procopovici Emilian**, consilier superior cu rangul VI. / **Marin Adolf**, consilier cu rangul VII. / **Dr. Iwanowicz Victor**, consilier cu rangul VII. / **Dr. Perthain Hermann**, consilier cu rangul VII. / **Dr. Bernfeld Edmund**, consilier cu rangul VII. / **Ludwak Isidor**, consilier cu rangul VII. / **Migdal Anton Arthur**, consilier cu rangul VII. / **Gaina**

¹⁹⁴⁶ *Monitorul Oficial*, No. 32, miercuri, 9 (22) Mai 1918, pp. 414-419

¹⁹⁴⁷ *Monitorul Bucovinei*, Anul 1919, Cernăuți, în 10 Septembrie nou, Fascicula 63, pp. 1-4

Garabet, consilier cu rangul VII. / **Kupferberg Abraham Isak**, consilier cu rangul VII. / **Payersfeld Edmund**, consilier cu rangul VII. / **Gaube Ioan**, judecător de district cu rangul VIII. // **La tribu-nalul Suceava –Bensdorf Kasimir**, consilier de district cu rangul VII, de la judecătoria Coțmani. / **Popovici Corneliu**, judecător de district cu rangul VIII, de la judecătoria Solca. / **Hausvater Maximilian**, judecător de district cu rangul VIII, de la judecătoria Gura-Homorului. / **Bendas Alexie**, consilier conducător al judecătoriei Stulpicani, consilier de tribunal cu rangul VII. / **Frisch Ioan**, consilier conducător al judecătoriei Gura-Homo-rului, consilier de tribunal cu rangul VII. / **Samuil Zentner**, consilier conducător al judecătoriei Câmpulung, consilier de tribunal cu rangul VII. / **Krämer Emil**, consilier conducător al judecătoriei Vatra-Dornei, consi-lier de tribunal cu rangul VII. / **Slavic Carot**, pretor la Vatra-Dornei, consilier de tribunal cu rangul VII. / **Barbier Teoctist**, pretor la Solca, consilier de tribunal cu rangul VIII. / **Zaharovschi Eusebie**, judecător la judecă-toria Câmpulung, judecător de district cu rangul VIII. / **Saco Christi**, judecător la judecătoria Gura-Homorului, judecător de district cu rangul VIII. / **Isopescu Aurelian**, judecător la tribunalul Suceava, judecător de district cu rangul VIII. // **La procuratura Statului de pe lângă tribunalul Suceava – Tomovici Olou**, procuror la Su-ceava, procuror conducător cu rangul VIII. / **Paczynski Stanislaus**, judecător la judecătoria Ciudei, substitut de procuror cu rangul VIII. / **Dr. Ternaveanu Orest**, judecător la judecătoria Siret, substitut de procuror cu rangul VIII. / **Verenca Valerian**, judecător la tribunalul Suceava, substitut de procuror cu rangul VIII.”.

1919: Comisiunea agrară de ocol Suceava: Președinte: **Ion Avram**, consilier superior de tribunal, Suceava. / Locțiitor: **Eusebie Zaharovschi**, judecător districtual, Suceava. / Reprezentant al Administrației: **Dr. Nicolai Lupu, prefect, Suceava.** / Locțiitor: **Octavian Bărgăuan**, concepist, Suceava. / Reprezentant al Băncii regionale: **Amfilochi Țurcan**, învățător superior, Mihoveni. / Locțiitor: **Ion Scolobiuc**, cantor, Lisaura. / Expert agricol: **Gheorghe Vorobchievici**, consilier agricol, Suceava. / Locțiitor: **Nicolai Donisă**, învățător superior, Bosance. / Reprezentant al proprietarilor expropriați: **Nicolai Aritonovici**, proprietar mare, Șcheia. / Locțiitor: **Dumitru Neculiță-Popovici**, proprietar mare, Costâna. / Inginer hotarnic: **Iancu Popescu**, inginer civil, Suceava. / Locțiitor: **Necolai Găitan**, inginer hotarnic civil, Suceava. / Reprezentanți ai țăranilor: **N. Verestiuc**, agricultor, Lisaura; **N. Gafenco**, agricultor, Romanеști. / Locțiitori: **N. Marmeliuc**, agricultor, Liteni; **Ilie Iacoban**, agricultor, Comănești”¹⁹⁴⁸.

1919: Prin deciziunea ministerială nr. 1593/1919, semnată, în numele lui Ion Nistor, de Iorgu Toma, erau numiți în „Comisiunea de apel pentru evaluarea taxei de cărșmărit” pe anul în curs, cei mai faimoși cârciumari ai provinciei. Suceava, cu buna ei distribuire zonală, inclusiv prin „otelul” lui **Hermann Dermer**, avea crâșme cu renume în Ițcanii Noi, cea a lui **Rudolf Sauer**, și în Dărmănești, pe cea a lui **Gheorghe Roșu**, dar de democratizarea consumului produsului care dăunează grav sănătății, mai ales atunci când lipsește se ocupau primarul din Bălăceana Mihai Cormoș, comisarul superior al gărzii

¹⁹⁴⁸ *Monitorul Bucovinei*, Fascicola 73, 13 octombrie nou 1919, pp. 1-8

financiare Wladimir Rycerz, marele moșier din Costâna Dumitru Niculița-Popovici, administratorul de percepție din Suceava Bruno Hasenöhrl și comerciantul Karl Sternberg¹⁹⁴⁹.

1919: „În registrul însoțirilor s-au introdus, la 7 August 1919, privitor la însoțirea „Banca română”, însoțire de economie și credit în **Suceava**, următoarele schimbări: președintele George Georgian și membrul în direcțiune Eugen Botezat șterși; președintele Dr. George Mihuță, vicepreședintele George Hotincean, membrul în direcțiune Constantin Pițul și membrul cu procură Ioan Ursachi introduși”¹⁹⁵⁰.

1919, conferința lui Nicolae Iorga: „În aceste puține clipe, cât stăm împreună, o să încerc, prin urmare, să lămuresc rosturile Sucevei vechi, până la austrieci, și de la austrieci, pe urmă mai puțin, fiindcă mai puține au fost și lucrurile îndeplinite în Suceava, din momentul când administrația austriacă a venit s-o fericească, și supt raportul material, după cum se poate vedea după o sută de ani și mai bine de administrație austriacă. Și apoi o să vă arăt ce poate fi Suceava în viața României Mari. Și voi isprăvi cu o propunere, ca unul care sunt un vechi alcătuitor de propuneri, dintre care șaptezeci și cinci la sută rămân simple propuneri, și deci douăzeci și cinci la sută se îndeplinesc; și aceasta e încă un mare lucru, dar, din cele douăzeci și cinci la sută, care se îndeplinesc, douăzeci și trei le socotesc alții ca de la dâșii, și numai pentru două la sută își mai aduce aminte cineva de unde a plecat pro-

¹⁹⁴⁹ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 69, Cernăuți, în 3 octombrie nou 1919, pp. 1-3

¹⁹⁵⁰ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 69, Cernăuți 3 Octombrie nou 1919, pp. 3-5

punerea, ceea ce e foarte mare mulțămire pentru mine. Deocamdată să vedem ce a fost vechea Suceavă a noastră și Suceava austriacă, și ce rost îi putem găsi în România Mare... / În timpul cât Suceava a fost Capitală, cât aici se concentra viața Moldovei, în timpul cât aici a fost cel mai însemnat mijloc de apărare, supt formă de cetate, a Moldovei, Suceava se împodobește cu clădiri de toată frumusețea. Cea mai veche clădire, prefăcută de Ștefan cel Mare și caricaturizată de austrieci, este fără îndoială Mirăuții... / Aici, în Suceava, ca și în toată Bucovina, nu există un muzeu al trecutului, cu bani din veniturile care curgeau de la urmașii luptătorilor lui Ștefan cel Mare și Petru Rareș. Aici nu s-a întemeiat nici o bibliotecă specială românească, ci doar o secție consacrată literaturii românești, pe lângă Biblioteca Universității din Cernăuți, care în totalitatea ei este germană, parcă Bucovina ar fi fost toată germană, pentru ca să i se dea o bibliotecă asemenea cu ale locuitorilor de pe malurile Rinului... / Țin să împlinesc și a treia făgăduială, de la început: anume să vă arăt ce rost anume are Suceava, de acum, înainte, și ce datorie aveți dumneavoastră față de acest rost al Sucevei. Suceava nu poate, fi în România Mare, un simplu oraș de provincie. Un oraș de provincie a putut să fie pentru Austria, o îngrămădire de elemente amestecate, la un colț al unei granițe trase prin înșelăciune, după isprăvirea fericită a unui brigandaj istoric. Pentru noi nu e așa... / Cum însă poate fi ajutată Suceava? Suceava are monumente a căror studiere nu s-ar putea face în zeci de ani. În viața poporului sunt apoi atâtea elemente, atâtea datini, e atâta izvor de informație, în ce privește cântecul, danțul, încât mulți folcloriști ar putea întrebuința o viață întreagă, pentru ca să ajungă la capăt. / Pământul acesta ascunde atâtea

lucruri, încât un arheolog medieval și, dacă se poate și un cercetător modern al trecutului nostru românesc, ar putea croi un grandios plan de muncă pentru atâția și atâția oameni. / Pe lângă aceste monumente, care se cer a fi reabilitate în onoarea lor și chemate din nou la misiunea de odinioară, ar trebui parcuri de toată fru-musețea, care să încunjure pe fiecare dintre dânsule, parcuri îngrijite frumos, care să fie un model de gospodărie și o podoabă pentru acest oraș. În sfârșit, bisericile acestea se cer mobilate pe dinăuntru, potrivit stilului de odinioară. / Nu se va putea da niciodată o mare im-portanță comercială Sucevei. „Precupeția” bucovineană, care a îmbogățit o parte din populația provinciei, „precupeția” care făcea celebră Bucovina, nu se va putea menține. Va veni vremea comerțului cinstit, mult mai restrâns, mult mai puțin remunerator, fiindcă nu va mai fi o populație de robi, care să stea, ca până acuma, la dispoziția oricărui fel de comerț, populație care era dată, fără nici un mijloc de apărare, pe seama negustorilor celor mai lipsiți de scrupul. / Prin urmare, comerț mare, la Suceava, n-o să se facă. În ce privește industria, nu vom ajunge să avem și aici fabrica de ciment, care aruncă fum și pâclă în poarta mănăstirii lui Ștefan cel Mare, la Putna: industrii de acestea nici nu trebuie să introducem într-un oraș cum e Suceava, care se cade să rămână un oraș al trecutului, cam așa cum este, la germani, Nürnbergul, în care nimeni n-are voie să clădească o singură casă în alt stil, decât în cel caracteristic pentru Nürnberg: n-ai voie să faci o casă, așa după cum te îndeamnă imaginația sau prostul dumitale gust, ci casa trebuie să o faci așa, ca să nu strici efectul altor case. Noi nu ne dăm sama îndeajuns de lucrul acesta: că fiecare casă valorează nu numai prin ce este, ci și prin ceea ce o

încunjură, că poți să omori o clădire frumoasă, punându-i trei construcții caricaturale la dreapta, la stânga și în față. / Prin urmare, Suceava va trebui să rămână un oraș istoric, dar nu mort, ci un oraș viu. Și iată cum: toată opera de restaurare, toată opera de remobilare, de studiere a lucrurilor care se găsesc aici va trebui să atragă la Suceava o mulțime de puteri lucrătoare pentru acest scop. / Atunci se pune întrebarea: odată ce se va începe această lucrare, care cere atâta cheltuială și sânguință, atâția meșteri, de ce n-am menține toată experiența adunată aici, toți meșterii grupați în Suceava și după terminarea lucrărilor tot aici, în Suceava, supt formă de școli, de ateliere permanente pentru fabricarea icoane-lor, a mobilelor bisericești, pentru tipărirea de cărți bisericești, după vechile datini, pentru tot ceea ce are un raport, mai apropiat sau mai depărtat, cu monumentele din Suceava?”¹⁹⁵¹.

1920: „Sâmbătă, 15 mai 1920, orele 19, MM. LL. Regele și Regina, împreună cu A. S. R. Principesa Elisabeta, au plecat, cu trenul, din halta Cotroceni. Maiestățile Lor erau însoțite de dl președinte al consiliului General Alexandru Averescu și de întreaga suită regală. / Duminică, 16 mai, orele 9, în gara Burdujeni, un numeros public, împreună cu orfelinatul C. F. R. „Regina Maria”, aștepta pe Maiestățile Lor, care, coborându-se din tren, au fost întâmpinate cu flori și cântece naționale. La orele 9.15, în gara Ițcani, Maiestățile Lor sunt primite de dl General Lupescu, comandantul frontului de est al armatei române, care, prezentând raportul, M. S. Regele trece în revistă compania de onoare, din Regimentul 114 Infanterie. Pe peronul gării o lume imensă aștepta pe Suverani, având în frunte pe dl I. Stârcea, ministrul Bucovinei, împreună cu

¹⁹⁵¹ Iorga, Nicolae, *Conferințe bucovinene*, București 1919, pp. 57-76

toate autoritățile civile și militare din localitate. / Doi primari săteni prezintă Maiestăților Lor tradiționala pâine și sare, iar dl Dori Popovici (cel care amenința, în 1916, că el și gospodarii lui câmpulungeni îi vor ciomăgi pe ostașii români, dacă vor îndrăzni să intre în Bucovina, prilej cu care Nicolae Iorga îi prorocea un viitor măreț în... România Mare – n. n.) , președintele comisiei de unificare, într-o cuvântare însuflețită urează Suveranilor bună venire pe pământul Bucovinei. M. S. Regele răspunde mulțamind de călduroasa primire ce Li se face și, după câteva momente de convorbire cu persoanele prezente, Maiestățile Lor, suindu-se în automobile, pleacă la Suceava, înconjurați de o ceată de călăreți săteni. / În fața primăriei, primarul orașului Suceava, dl Iancu Avram (avocat, cu implicări serioase în viața culturală și socială rădăuțeană, înainte de război – n. n.), în fruntea reprezentanților comunităților de toate limbile, după o cuvântare de bună venire, prezintă Maiestăților Lor pâinea și sarea, iar dl Eusebie Popovici, directorul liceului (în 1917-1918, cântase, cu același entuziasm patriotic, imnurile statale austriac, rusesc, românesc și iar austriac – n. n.), în cuvinte călduroase aduce urări din partea județului Sucevii. Mulțumirile M. S. Regelui sunt acoperite de uralele și aclamațiile mării mulțimi, adunate în mijlocul vechii capitale a Moldovei. / De la primărie, Maiestățile Lor se îndreaptă spre vechea și frumoasa biserică, unde se găsesc moaștele Sfântului Ion cel Nou. Aici s-a slujit un serviciu religios, după care dl Stârcea, ministrul Bucovinei, a salutat pe Maiestățile Lor, cu următoarele cuvinte: // „Sire, Prea Grațioasă Doamnă, Alteță Regală, / De 145 ani, Bucovina, ruptă din trupul vechii Moldove, în vitregia timpurilor ce au despărțit-o de Statul național,

întemeiat chiar pe teritoriul ei, aşteaptă ziua de fericire, ce o vede împlinită astăzi. Bine aţi venit, mult dorite Rege Liberator, pe pământul românesc al Bucovinei, reunită cu Patria Mumă şi recucerită Coroanei române de Maiestatea Voastră şi de glorioasa armată! / Bine aţi venit, Mărite Doamne, pe acest străbun pământ românesc, ce păstrează scumpe amintiri ale trecutului românesc, cu mormintele descălecătorilor şi marilor Voievozi ai Moldovei, fericţilor întru pomenire prede-cesori şi străbuni ai Maiestăţii Voastre, cu pioasele lor fundaţiuni, sacre monumente ale istoriei române. Bine aţi venit, Sire şi Mărită Doamnă, pe acest pământ istoric, unde se află cele dintâi fundaţiuni moldoveneşti, cu ve-chea capitală a Moldovei, valoroasa cetate a Sucevei, care a înfruntat atâtea furtuni şi a văzut îndeplinindu-se fapte de glorie ce sunt fala neamului românesc, cetatea unde Alexandru cel Bun, înţeleptul organizator al statului moldovenesc, a întemeiat scaunul Mitropoliei Moldovei; unde Ştefan cel Mare, slăvitul erou al neamului românesc şi al creştinătăţii, care se odihneşte în mormântul venerat de la Putna, şi alţi domni iluştri ai Moldovei au respins cu fală atâtea atacuri duşmane; unde acum 320 de ani Mihai Viteazul, eroul martir al unităţii naţionale, proclamat Domn al tuturor Românilor, primind aici, în mai 1600, jurământul ca Domn al Țării Ardealului şi Moldovei. / Pe urmele lui, Maiestatea Voastră, răzbunând vitregia trecu-tului, intră triumfător ca primul Rege al tuturor Românilor, îndeplinitor al visului secular al neamului românesc întreg. Poporul românesc al Bucovinei, care neclintit a stat strajă la comoara istorică a neamului, ce această țară o păstrează cu sfinţenie, poporul românesc împreună cu neamurile conlocuitoare, Bucovina Întregă, aduce Ma-iestăţilor Voastre, măritului său Rege

și Măritei sale Doamne și Regine, omagiile sale de adâncă recunoștință, de dragoste și credință nestrămutată, cu speranța vie în viitorul fericit ce i-ați urzit. / Și toți, într-un cuget, uniți sub sceptrul blând și ocrotitor al Maiestății voastre, ocroțiți sub glorioasa Coroană de oțel a României, Vă urăm cu însuflețire: Să trăiți, Sire! Să trăiți, Mărită Doamnă! Să trăiască Augusta Dinastie! Să trăiască și înflorească România unită!”. // M. S. Regele mulțumește, cu recunoștință, arătându-și adâncă bucurie că se află în acest sfânt locaș, care ne-a fost lăsat de vrednicii Voievozi ai Moldovei. Apoi Maiestățile Lor merg la vechea biserică a Mirăuților, nu de mult restaurată, din fața căreia au admirat vederea ruinelor cetății Suceava. / La 11 ore, Maiestățile Lor, împreună cu suita, în urale nesfârșite, pleacă, în automobile, spre mănăstirea Putna, pe un timp prea frumos, după o ploaie binefăcătoare, de mult așteptată”¹⁹⁵².

1923: Suceava, cetatea Voievozilor. Am lăsat trenul la Ițcani, graniță veche între Austria și Moldova. Spre Suceava mă duce un birjar evreu, cu cai slabi, amărâți. E cald peste măsură și mă învăluie nori de prav. Uneori, când vine vânt de către dealuri, volbura duce norii de praf și pot să văd, înainte, orașul, cu turnuri multe de biserici și cu ziduri vechi ruinate pe, altă multe. Sunt urmele cetății voievozilor moldoveni de demult. Ruine mărețe și pline de graiuri străvechi. Calea, pe care mă duce trăsura urcă, la deal, printre case hardughite cu evrei mulți. Ba mi se pare că sunt numai evrei, rău îmbrăcați și soioși. Copii desculți, răpănoși, se joacă pe la porți, iar în uși răsar jupâni cu bărbi încâlcite. Sărăcia strigă din toate casele. Și mai strigă urâte firme, cu limba românească schimonosită.

¹⁹⁵² *Monitorul Oficial*, No. 048 din 3 iunie 1920, pp. 1457-1462

/ Orașul Suceava geme și el de evrei. De evrei și de avocați. Tot a treia-patra casă are unul, doi. Nicăieri, în țară, n-am văzut atâtea firme de avocați ca în Suceava. Se vede că au din ce trăi. Una însă nu știu: trăiesc ei pe spatele gospodarilor români, din satele din jur, ori pe spatele negustorilor evrei din oraș? Cine ar pute a să ne-o spună? E adevărat că Suceava are un mare tribunal, în laturea căruia am văzut, peste ziduri înalte, ferestre mărunte de temniță. Poate că avocații cu nume străine se trudesă să mântuie pe nenorociții de acolo. Ori să-i înfunde și mai tare. Nu știu. / Mă desfac repede de asemenea gânduri și urc spre ruinele cetății de pe deal. Cărarea mă poartă printre brazi tineri, care par o oaste de școlari sprinteni, silitori și ei, ca și mine, să ajungă, odată, pe culmea cu măriți trecute. Îmi răsar, deodată, în față, ziduri foarte înalte, cu piatra sură, golașă. Ocolindu-le, ies în fața porților, care nu mai au decât susțorii din mari stânci cioplite. Apoi mă învârt, un ceas aproape, printre ziduri dărâmate, prin șanțuri adânci, mute, care sunt însă atât de grăitoare în muțenia lor! Uite, colo, ruinele marelui turn, de lângă poartă, care păstrează încă urmele unei mici biserici, în care se va fi închinat, de atâtea ori, creștinul Domn Io Ștefan Voievod. Mai la vale sunt strașnice arcuituri de cerdac și cămăruțe, care vor fi adăpostit pe căpitani și pe ostașii unui Luca Arbore, de pildă. Mai la o parte, spre oraș, se ridică, pe coasta prăpăstioasă a văii Cacaina, temeliile rotunde ale turnului Neboisa. Trup nu mai are, decât piciorul oțelos, înfipt cu strășnicie în glia bogată. E un biet schelet, în care se cuibăresc, zgomotoase, vrăbiile. / Urc pe un vârf de țanc și, lăsându-mi privirea să străbată spre valea întinsă a râului Suceava, caut să depăn

firul întâmplărilor de demult, așa precum ni-l povestesc hârtiile vechi”¹⁹⁵³.

1924. Vindecări la moaștele Sfântului Ioan cel Nou. Reproducem din carte a preotului luminat Constanti Morariu, din Suceava, decedat în zilele trecute, câteva bucăți frumoase și edificatoare și sfătuim pe cititorii noștri să-și împodobească sufletul cu ele. Vindecări minunate de boli, la moaștele Sfântului Ioan cel Nou din Suceavă, istorisite de părintele Sidorovici”¹⁹⁵⁴.

1930, iulie 10: Dezordinile din Suceava. Câteva mii de oameni au năvălit în oraș terorizând autoritățile și populația. / **Cernăuți, 11.** Suntem în măsură a da alte amănunte în legătură cu dezordinile întâmplăte, ieri, la Suceava. Autoritățile știau, de mai înainte, că joi va avea loc o demonstrație a Ligii contra Camerei și a Ligii antisemite. Este de mirare, așadar, că n-au luat măsuri pentru menținerea ordinii. Și la Cernăuți se știa că joi vor fi turburări la Suceava. / **N-au fost scoase forțe suficiente, deși agitațiile erau așteptate.** Totuși, în dimineața acestei zile, nu se aflau la Suceava decât 30 polițiști, 100 de jandarmi și 70 soldați. Este drept că, dimineață, s-au postat cordoane de jandarmi la bariere, care au reușit să oprească pe țărani, câtă vreme aceștia veneau în grupuri mici. Când însă au început să sosească în cete de câte o sută, cordoanele n-au mai putut face față situației. / **Ruperea primului cordon.** Un grup de 300 țărani din Bosancea au rupt cordonul principal, lovind pe locotenentul de jandarmi. Acesta a fost începutul. Imediat,

¹⁹⁵³ A. Melin, *Unirea Poporului*, Anul V, Nr. 30, duminică 5 august 1923

¹⁹⁵⁴ *Biserica și Școala*, Anul XLVIII, Nr. 28, duminică 7/20 iulie 1924

masele de săteni au invadat orașul, provocând o panică nespūsă. Erau până la 3-4 mii de oameni, care au năvălit în piață și în străzile principale, așteptând pe colonelul Niculcea, ca să deschidă întrunirea. / **Țăranii năvălesc în localul prefecturii.** Când au aflat că acesta nu va veni, căci este arestat, oamenii s-au dus la pre-fectură și au sfărâmat ușile, pentru a pătrunde înăuntru. Dar Niculcea fusese arestat la Rădăuți și transportat la Cernăuți, astfel că țăranii au rămas dezamăgiți. La prefectură se aflau domnii Pihal, subinspector de siguran-ță din Cernăuți, Tudoraș, prefectul județului Suceava, și procurorul. Dar n-au putut liniști pe țărani. / **Panică în oraș.** Aceștia au pornit înapoi pe străzi, neîmpiedicați de nimeni, căci forțele polițienești erau insuficiente. Toate prăvăliile, restaurantele și cafenelele au fost închise, iar locuitorii s-au baricadat în case și în pivnițe. Totuși, câțiva evrei au fost surprinși pe străzi și bătuți. Între aceștia se citează numele lui Grosman și al lui Schächter. / **Prăvălii devastate.** Țăranii s-au dus, apoi, la târgul de vite, unde au spart cârciuma lui Nussbrauch, au scos băutura și au consumat-o. Încălziți astfel, au pornit apoi să devasteze diferite prăvălii, între care Wassermann, Peltz, Wapner etc. Toată marfa a fost aruncată în stradă. Mulți țărani erau înarmați, astfel că armata nu putea face nimic contra lor. În urmă, mulțimea s-a întors pe strada principală, unde au devastat alte prăvălii, între care a lui Costiner, Falic, etc. Se spune că, spre seară, s-a dat foc unui depozit de lemne, dar focul a fost localizat. Pe la ora 7, seara, lucrurile s-au potolit. / **Ajutoarele din Fălticeni și Cernăuți.** Autoritățile au cerut ajutoare din Botoșani și Fălticeni. Din Fălticeni au sosit prefectul județului, comandantul jandarmilor și procurorul. De asemenea, au plecat din Cernăuți secretarul general al directoratului, dl

Crudu, și dl Dumitrescu, inspector general de siguranță. Toată noaptea, au avut consfătuiri cu autoritățile locale. / **Comunicat oficial.** În cursul nopții, ministerul de interne a dat următorul comunicat: „La Suceava, întrunirea anunțată în contra cametei n-a mai avut loc. S-au strâns peste 2.000 de țărani, care au stat aproape toată ziua. Au fost vociferări, fără incidente sângeroase. În cele din urmă, țăranii s-au răspândit. În prezent este liniște. Poliția a fost tot timpul la fața locului, luând măsuri în contra turburătorilor. A fost la Suceava și secretarul general al directoratului ministerial, care a plecat la Cernăuți. / **S-au operat 35 arestări.** Declarațiile domnului C. Angelescu. Domnul C. Angelescu, subsecretar de stat la interne, a comunicat, azi dimineață, ziariștilor că autoritățile locale de la Suceava au luat măsuri împotriva agitatorilor. S-au operat 35 de arestări. Colonelul Neculcea, care fusese arestat mai înainte, a fost deferit parchetului. Autoritățile locale iau de asemeni măsuri preventive pentru a împiedica eventuale tulburări ce s-ar putea petrece joi, când s-a anunțat o nouă întrunire. De asemenea, ministerul de interne urmărește îndeaproape mișcarea pe care vrea s-o întreprindă în Basarabia dl Corneliu Zelea Codreanu¹⁹⁵⁵. //

1930, iulie 13: Ancheta devastărilor din Suceava. Actualmente domnește la Suceava cea mai perfectă liniște. Dl Crudu, secretarul general al directoratului Cernăuți, împreună cu dl inspector Dumitrescu, au părăsit orașul, lăsând acolo numai pe dl subinspector Pihal. S-a început anchetarea arestaților. Toți neagă a fi luat parte la devastări, iar dovezi nu sunt împotriva lor, deoarece au fost arestați târziu, seara, după ce lucrurile se potoliseră. Cei mai mulți declară că n-au venit la Suceava pentru adunarea

¹⁹⁵⁵ *Adevărul*, anul 43, nr. 14276, sâmbătă 12 iulie 1930, p. 4

convocată de colonelul Niculcea, ci pentru alte interese. / **Teama pentru joia viitoare.** În oraș continuă să circule patrulile militare. Populația continuă a fi foarte îngrijorată, deoarece prefectul județului, dl Tudoraș, a dat scris sătenilor că, joia viitoare, vor fi liberi să țină adunarea proiectată. Toți sătenii, plecând acasă, au dus cuvânt de ordine că, joi, are loc la Suceava o mare adunare împotriva cămătarilor. Dacă la Suceava dom-nește liniște, în satele apropiate, Costâna și Bălăceana, s-au produs pe ziua de ieri tulburări, spărgându-se gea-murile la mai multe prăvălii¹⁹⁵⁶. // **1930, iulie 13: Noi excese în Bucovina.** Cernăuți, 12. Azi noapte, la orele 12, prefectura din județul Suceava a fost anunțată că, în comuna Bălăceana, s-au produs dezordini antisemite. Imediat au fost expediate acolo două camioane cu jan-darmi. De asemenea, au plecat domnii Tudoraș, prefectul județului, și colonel Teodorescu, comandantul garnizoa-nei, împreună cu procurorul Tetiva. Au sosit la Bălăceana pe la orele 3 dimineața, când devastările se terminaseră. Un număr de vreo 200 de inși au devastat toate prăvăliile evreiești, aruncând toate mărfurile în stradă. De aseme-ne-a, a fost devastată sinagoga, dar fără ca obiectele sfinte să fie atinse. Geamurile tuturor locuințelor au fost sparte. Satul prezintă un aspect jalnic. Sunt și câțiva răniți. / Domnul senator Maier Ebner, împreună cu președintele comunității izraelite locale, dl Teich, au expediat o tele-gramă de protestare ministerului de interne. / **Versiunea ministrului de interne.** Azi dimineață, ministerul de interne a primit o telegramă de la Cernăuți, în care a fost anunțat că o nouă turburare antisemită s-a petrecut în satul Bălăceana, situat la o depărtare de 15 km de Su-ceava. La miezul nopții,

¹⁹⁵⁶ *Adevărul*, anul 43, nr. 14277, duminică 13 iulie 1930, p. 3

agitatorii antisemiți au tras clopotele de la biserică, adunând satul. Țăranii au spart multe prăvălii evreiești și au devastat o școală evreiască din sat. Jandarmii au fost în imposibilitate să mențină ordinea. Ei au fost nevoiți să tragă salve de focuri în aer, pentru a intimida pe țărani. / **Se vor lua măsuri drastice.** Dl subsecretar de stat Constantin Angelescu¹⁹⁵⁷, primind, azi dimineață, această telegramă, a adus imediat faptele la cunoștința domnului ministru Vaida. S-a luat hotărârea să se ia o serie de măsuri drastice pentru a pune capăt acestor agitațiuni, care fac atât de mult rău țării, înăuntru și în afară. / **Consfătuirea de la ministerul de interne.** S-a decis ca, la ora 11, să fie convocați la ministerul de interne toți șefii de autorități, pentru a discuta situația și a lua măsurile în consecință. La ora 11, s-au întrunit, în cabinetul domnului Angelescu, domnii dr. Vaida, Cădere – secretar general, general Nicoleanu – comandantul jandarmeriei, procurorul general de la Cernăuți, care se afla întâmplător în Capitală, domnii directori Cristescu și Bianu de la Siguranța generală. Conferința a durat până la ora 1. / **Măsurile decise.** Domnul C. Angelescu a primit, apoi, pe ziariști, cărora le-a declarat că guvernul este ferm decis să ia măsuri radicale pentru stârpirea acestor agitații. În acest scop, s-au luat următoarele măsuri: Dl Victor Cădere, secretar general al ministerului de interne, va pleca, astă-seară, la Suceava, pentru a conduce și a supraveghea toate măsurile ce se iau; Dl secretar general al directoratului din Cernăuți va pleca, astăzi, la Rădăuți, pentru același scop; Mai multe detașamente de jandarmi, sub conducerea domnului colonel

¹⁹⁵⁷ În 18 iulie, la ora 10, 4 studenți macedoneni vor atenta la viața lui Constantin Angelescu, în chiar biroul său de la Interne, sub pretextul unei audianțe – n. n.

Bendescu, vor pleca la Suceava și la Rădăuți, pentru a sta la dispoziția auto-rităților; De asemenea, s-a intervenit la ministerul armatei pentru a trimite orice număr de trupe necesare menținerii ordinii. / S-a luat hotărârea că orice agitator, care va face cea mai mică mișcare, va fi imediat arestat și deferit parchetului. Agitatorii străini de localitate vor fi imediat arestați și trimiși la urma lor. Nu se vor îngădui întruniri și manifestații care ar putea duce la turburarea liniștii sau care ar putea provoca acte de agresiune. Toate parchetele din țară vor primi, în cursul zilei de astăzi, dispoziții telegrafice din partea ministerului de justiție, prin care li se pune în vedere să dea cel mai larg sprijin celorlalte autorități, pentru menținerea liniștii și împiedicarea ori-cărui fel de turburări. / Domnul subsecretar de stat Angelescu și-a exprimat convingerea că, până în câteva zile, datorită acestor măsuri, totul va reintra în normal¹⁹⁵⁸. // **1930, iulie 17: Ancheta în Bucovina.** Țăranii se plâng de proasta situație economică. Suceava, 16 (iulie). Repre-zentanții autorităților, care se află în localitate, domnii Cădere, secretar general la ministerul de interne, general Gavrilescu și șeful de cabinet Cătuneanu, au vizitat numeroase comune din județul nostru: Bălăceana, Liuzii Humorului, Comănești, Pârteștii de Jos, Cacica, Pălți-noasa, Gura Humorului, Solca etc., etc. Pretutindeni au stat de vorbă cu țăranii, căutând să le arate că nu trebuie să dea ascultare derbedeilor care îi îndeamnă la dezordini. Țăranii au răspuns că ei nu vor decât liniște și nu se gândesc decât să-și valorifice recolta, dar așteaptă cu nerăbdare înființarea creditului agricol. / Domnul Cădere a primit diferite delegații ale locuitorilor. Astfel, micii morari s-au prezentat împreună cu

¹⁹⁵⁸ *Adevărul*, anul 43, nr. 14277, duminică 13 iulie 1930, p. 4.

președintele asociației lor, dl Leonte Duracu, și au cerut sistarea impozitului pe cifra de afaceri, fixarea impozitelor după venitul real al morilor, acceptarea unui delegat al micilor morari în comisiile de impuneri, ieftinirea combustibililor etc. Domnul Cădere a promis că va satisface aceste doleanțe, apoi, de comun acord cu morarii, a fixat următoarele prețuri pentru măcinat: la 100 kg porumb sau orz – 10 kg în natură sau 25 lei. Pentru grâu și secară la valț, 80 lei la 100 de kg. A mai hotărât introducerea în mod obligatoriu a cântarelor la toate morile. / De asemenea, domnul Cădere a mai primit pe dl Teich, președintele comunității evreiești din Suceava, însoțit de dl Landau, deputat de Chișinău. Secretarul general de la interne le-a cerut să liniștească pe evrei, deoarece, din vizitele ce a făcut în țară, s-a convins că nu există un curent împotriva evreilor, ci numai din pricina proastei situații economice. / Locțiitorul de prefect, dl inspector administrativ Milo-ceanu, a primit o delegație a meseriașilor din comuna Arbore, care au cerut micșorarea impozitelor pe cifra de afaceri și încurajarea micilor meseriași. Dl Miloceanu a promis că va transmite la București aceste doleanțe. / Procurorul general din Cernăuți, dl Alexandru Teodoru, a primit numeroase delegații de locuitori, care i-au spus diverse reclamații. Domnia sa a însărcinat să plece în comunele respective, pentru cercetări, pe primul procuror, dl Bendas. Domnia sa a vizitat comunele Bălăceana și Băișești. / La cabinetul de instrucție continuă cercetările în privința dezordinilor recente din Bălăceana și celelalte localități. Se știe că, pentru mâine, joi, a fost convocată o întrunire publică. O delegație din comuna **Bosanci**, condusă de sătenii Eremia Lazăr și Ion Tarafine, s-a prezentat la prefectură, cerând

libertatea întrunirii și asigurând că ei nu urmăresc provocarea de dezordini și nici nu dau ascultare sfaturilor colonelului Niculcea, care vrea să provoace revoluție. Ei cer numai micșorarea impozitelor. / Ieri se zvonise că, în cursul nopții, se vor produce demonstrații antisemite la Arbore și că, de aici, turburătorii vor merge la Solca. Domnii Cădere și general Gavrilesco, comandantul Brigăzii 8 de Infanterie, au plecat imediat într-acolo. Știrile sosite astăzi, în cursul zilei, anunță că pretutindeni a fost liniște. Totuși, vili-giaturistii de la Solca sunt foarte îngrijorați și se gândesc să renunțe la restul curei și să se întoarcă acasă. Astăzi este, la Solca, zi de târg săptămânal. Prefectul județului asigură că nu se va petrece aici nici o dezordine¹⁹⁵⁹. // **Primele procese: Acuzații achitați.** Suceava, 16 (iulie). Ieri a venit în dezbateri procesul a cinci locuitori, acuzați că au participat la dezordinile antisemite din ziua de 10 iulie. Ei sunt dați în judecată după legea micului parchet. Curtea se compune din domnii Leo Wachtel, președinte; judecător Țurcan, asesor, și procuror Tănase. / Pe banca acuzării figurează tinerii Gheorghe Oniu, Ion Holovăț, Nicanor Croitor, Gheorghe Drăgoiu și Ștefan David, toți din comuna Bosanci. Ei sunt acuzați că au aruncat cu pietre asupra caselor locuitorilor evrei Ghingold, Merlaub și Weber, Se procedează la interogatoriul acuzaților. Cu toții declară că nu au nici o vină și că au fost indicați de evrei ca răzbunare, deoarece sunt cunoscuți ca nutriend sentimente antisemite. / Dl Nicolau Mandinescu, chemat ca martor, povestește cum, în ziua de 10 iulie, încă de la prânz, a aflat că se pregătește un atac în contra Poștei. Seara, pe la ora 8, a văzut cum a venit un grup din Suceava și cum se arunca cu pietre asupra

¹⁹⁵⁹ *Adevărul*, Anul 43, nr. 14279, joi 17 iulie 1930, p. 3

caselor evre-iești. El însă a stat la o depărtare de vreo 20 de pași, încât nu poate spune că recunoaște pe acuzații de astăzi. Mai sunt ascultați, tot în calitate de martori, locuitorii Ghin-gold, Merlaub, Weber, Maria Eremia, Popadiuc, Oniu și alții. / Procurorul, în rechizitoriul său, cere condamnarea acuzaților în baza legii Mârzescu. După o scurtă deli-berare, Curtea declară pe toți acuzații achitați, în lipsă de dovezi. Procurorul a făcut recurs. // Se începe procesul agricultorilor Gheorghe Turculeț, din comuna Ludie Humorului, acuzat că a împărțit broșuri cu conținut subversiv. Turculeț recunoaște că a împărțit manifeste, pe care spune că le primise de la colonelul Niculcea. Nu știa însă ce conțin. Procurorul cere amânarea procesului, până când vor sosi manifestele, care, actualmente, se află la postul de jandarmi Ilișești, pentru a fi cercetate de instanță. Cererea este admisă și procesul este amânat pentru vineri, 18 iulie. Avocatul Iacubovici cere citarea ca martor a domnului ministru Vaida-Voevod și a domnului prefect Tudoraș. / Urmează procesul tinerilor Ion Alexiuc, Nicolai Hraciniuc, Eugen Sriban, George Leuciuc, Rudolf Stockmayer, Toader Crainiciuc, Ilie Leuciuc, Frantz Stanis și Ioan Scriba, implicați, de asemenea, în devastările de joia trecută. Acuzații sunt apărați de domnii Jauca și Iacubovici. Partea civilă este reprezentată prin dl Vogel. Se începe interogarea acu-zaților. Ion Alexiuc recunoaște că a luat parte la adunarea ce s-a ținut, dar nu știe ce s-a vorbit acolo. Hrenciuc și Sriban, care au fost prinși cu obiecte de furat în mână, declară că au primit aceste lucruri de la niște necunoscuți. Frantz Stanis, care se afla în fața prefecturii, când a avut loc manifestația devastatorilor, spune că a fost acolo în exercițiul funcțiunii, fiind funcționar al apeductului. Cei-lalți acuzați tăgăduiesc, de asemenea,

faptele care li se impută. / Domnul avocat Vogel cere citarea ca martori a domnilor comisar Romanovschi, Isac Nussbrauch și sub-locotenent Căldăruș. Cererea este admisă și procesul se amână pentru vineri. / Noaptea trecută, au fost sparte geamurile de la locuința domnului Leon Rottkopf, preșe-dintele Partidului social-democrat din Suceava. Autorii spargerii nu au fost prinși¹⁹⁶⁰. // **1930, iulie 18: Joia grijilor în Bucovina.** Străduințele autorităților de a evita turburări. Suceava, 17 (iulie). Capii autorităților din Cer-năuți și București, aflători în Suceava, nu au o clipă de odihnă. Zilnic, județul este cutreierat în lung și în lat, toate comunele sunt vizitate și pretutindeni se suprave-ghează cu atenție executarea măsurilor de ordine luate de centru. Țăranii cer ca deputații să vină în mijlocul lor pentru a le asculta păsurile. Până acum, numai deputatul Gorcea a făcut aceasta. Zvonindu-se că în comuna Arbore s-ar proiecta dezordini, dl Gorcea, care este foarte po-pular acolo, a plecat imediat în comună, a luat contact cu consiliul comunal și cu fruntașii satului și a reușit să liniștească spiritele. Dl Gorcea a mai vizitat comunele Pârteștii de Jos, Pârteștii de Sus, Cacica, Botoșana, Caj-vana etc. / **O ordonanță pe care un preot nu vrea s-o citească.** În ultimele zile, nu s-au semnalat tulburări. Domnii general Gavrilescu și locotenent-colonel Băican, secretarul general Cădere, inspectorul Cătuneanu și Dumitrescu străbat județul în lung și în larg. Au mai sosit în localitate, pentru a lua măsuri de ordine, domnii Pihal, subinspector la Siguranța din Cernăuți și colonel ins-pector Bendescu, de la Inspectoratul 2 jandarmi Cernăuți. Dl prefect Miloteanu a primit delegația de studenți, în frunte cu studentul Doboș Boca. Aceiași delegație s-a prezentat

¹⁹⁶⁰ *Adevărul*, Anul 43, nr. 14279, joi 17 iulie 1930, p. 3

dlui secretar general Cădere, pentru a da asi-gurări formale că nu vor avea loc dezordini. Ieri s-au placardat în oraș ordonanțe, din partea dlui prefect Miloteanu, care face apel la cuminenția populației și, totodată, anunță că, dacă se vor produce dezordini, vinovații vor fi aspru pedepsiți. Autoritățile în subordine sunt, de asemeni, foarte vigilente. / Ici, colo, unde s-au mai semnalat agitații, s-au luat imediat măsuri. Astfel, în comuna Băișești, preotul Grigoraș n-a voit să explice populației ordonanța prefecturii, spunând că el nu are a primi ordine din partea autorităților administrative. În această comună se dedă la agitații un anume Emilian Popinciuc, licențiat în Drept. / În comuna Stroești s-au spart câteva geamuri. Autorii au fost identificați. Ei se numesc Petre Poleacu și Nicolae Toma Văleanu. O delegație a evreilor din Burdujeni s-a prezentat la domnul prefect Miloteanu, exprimându-și teama ca agitațiile să nu se întindă și în târgul lor. Prefectul a dat formale asigurări. Șeful poliției din Solca, dl Costică Popovici, împreună cu pretorul Reuș, au căutat, de asemeni, să liniștească pe viligiaturiști, convingându-i să nu păără-sească localitatea, deoarece, în urma măsurilor luate, nu se vor produce nici un fel de tulburări. / **Ce se petrece azi. Un zvon.** Astăzi, joi, este la Suceava zi de târg. Proiectata întrunire a Ligii contra cametei nu se ține. Târgul este foarte slab animat. La fiecare barieră a orașului sunt instalați câte un procuror, doi ofițeri, un comisar și mai mulți soldați. Țăranii sunt cercetați de magistrați, apoi lăsați să intre în oraș. Dl Miloteanu a emis o ordo-nanță, prin care se interzice ținerea oricărei întruniri, fără autorizația dumisale. / Pentru mâine, 18 iulie, dl secretar general Cădere a convocat pe toți directorii de bancă din Suceava, ca să discute problema scăderii dobânzilor. Se

crede că dobânzile vor fi scăzute la 12 la sută, de la 35 și 45 la sută, cât a fost până acum. / În județ, s-a răspândit, ieri, zvonul că regele Carol ar fi fost împușcat. Dl cădere a dispus dezmințirea acestei invenții, prin afișe și prin batere de tobe. Totodată, a luat măsuri a fi descoperiți autorii acestei fantastice invenții¹⁹⁶¹. // **1930, iulie 23: Dl Pompiliu Ionițescu, despre situația din Bucovina.** Înnapoiat din Bucovina, dl Pompiliu Ionițescu, subsecretar de stat la ministerul de finanțe, a declarat prese, cu privire la situația din acest ținut. Domnia sa afirmă că în Basarabia este liniște, iar autoritățile au luat măsuri pentru a preîntâmpina dezordinile. / **Situația economică.** Situația economică în Bucovina este foarte rea (Iorga îi avertiza, la cumpăna anilor 1919/1920, în Calendarul „Glasul Bucovinei”: „Sunteți, aici, în Bucovina, oameni culți și bogați, dar să nu uitați că ați intrat în România Mare!” – n. n.), mai ales în urma crizei din industria lemnului. Activitatea este atât de redusă în această industrie (datorită corupției din Mitropolie, care administra Fondul Religionar – n. n.), încât se poate spune că este aproape oprită. Cel mai bun mijloc de a veni în ajutorul populației de acolo este să i se dea posibilitatea să-și câștige, din nou, existența prin muncă. Dl Pompiliu Ionițescu a constatat că Administrația fondului bisericesc al Bucovinei este nedreaptă cu țăranii din regiunile silvice, pentru că, în calitatea ei de proprietară a pădurilor și fierăstraiei, vinde lemnele cu prețuri exagerate. / **Datoriile sătenilor.** Datoriile sătenilor din Bucovina sunt foarte mari. Judecătoria de acolo, care au să judece procesele dintre debitori și creditori, acordă cheltuieli de judecată prea mari. Pentru ca țără-nimea să scape de situația de astăzi, trebuie luate urgente măsuri

¹⁹⁶¹ *Adevărul*, Anul 43, nr. 14280, vineri 18 iulie 1930, p. 3

economice. / **A început exportul.** De câteva zile, a început exportul către Polonia, prin stația Grigore Ghica Vodă. În cazul când exportul acesta va crește și în cazul când și exportul pentru Cehoslovacia va deveni mai activ, este probabil că situația economică din Bucovina se va ameliora simțitor¹⁹⁶².

1936: „La Suceava, deținuții politici (comuniști – n. I. D.) sunt izolați în celule, fără foc și fără sobe, fără nici un ajutor medical și fără medicamente. Din pricina regimului la care sunt supuși la Suceava, următorii deținuți politici au murit, în cursul ultimului an: Dermaugi, Baradj, Sarindar și Minker; în urma relelor tratamente, în 21 martie 1936 a murit Kisch Ludwig. Deținuții care reclamă la director sau la primul procuror sunt bătuți sălbatic a doua zi, cum este cazul lui Rudenco Feodor, Korolenko și alții, precum Artensia Găină, Protopopescu Marin, Luca Rosa, Leibovici Zisu, Rosenberg S., Veinstock, Torban I., Sârbu, Picher, Stoica G., Adler etc.”¹⁹⁶³.

1936: „Prea Sfințite, Prefectura județului Suceava, cu adresa Nr. 9262/1936, ne face cunoscut că parohia greco-catolică ruteană din Suceava are o populațiune de 121 suflete, deci mult mai puține ca să poată justifica existența unei parohii, plătită din bugetul statului. / Față de numărul insuficient de credincioși, ne cere a dispune desființarea acestei parohii și alipirea lor la parohia greco-catolică ruteană din comuna Cacica. / Avem onoare a vă ruga să binevoiți a dispune să ni se comunice hotărârea Prea Sfinției Voastre în această chestiune. / Primiți, Vă rugăm, Prea Sfințite, asigurarea deosebitei noastre

¹⁹⁶² *Adevărul*, Anul 43, nr. 14284, miercuri 23 iulie 1930, p. 3

¹⁹⁶³ *La digne supplie des prisonniers politiques en Roumanie*, in *La Défense*, 10 année, No. 377, Vendredi 20 novembre 1936, p. 7

considerațiuni. / p. Ministru, / ss. Șt. Brădișteanu, / p. Director, / ss. G. Illoniu”. // Așa sună scrisoarea ministerială, ticluită în temeiul informațiilor domnului prefect Cojocariu, de la Suceava. Care-i însă adevărul adevărat, în cazul de față? Acela că, pentru a se dinamita o așezare bisericească unită, s-a recurs, în hârtii oficioase, la păcătoase falsuri ordinare. Răspunsul dat scrisorii ministeriale, de Prea Sfințitul Alexandru, stabilește, fără chip de replică, acest fapt, pe cât de odios, pe atât de nedemn. Scrie înaltul Ierarh: // „Domnule Ministru, / Adânc mâhniți de cuprinsul adresei domniei voastre Nr. 116.090/14.366/1936, din care ni s-a dat să cunoaștem noul atentat, pus la cale de Prefectura județeană Suceava, împotriva bisericii noastre de acolo, ne grăbim a vă răspunde următoarele: / 1. Noua descoperire a domnului prefect Cojocariu, că parohia noastră din Suceava ar avea numai 121 suflete, contrazice flagrant, învederând nemeriticia temeiului, cifrei de peste 200 suflete („70 de familii, cu 132 suflete, la care se mai adaugă populația flotantă de servitori, de circa 50-80 persoane”) arătată, „pe baza listelor de naționalitate”, în adresa ce ne-ați trimis, la 17 iulie curent, sub Nr. 116.519/13.665. / 2. Ea cotrazice însă mai ales realității, pe care v-am prezentat-o, încă la 31 iulie curent, sub Nr. 4.134/1936, când ne-am permis a vă arăta, în temeiu de coale familiare, purtate, din ordin, la zi, că avem, în Suceava, 451 suflete, căroră se mai adaugă 203 suflete din filia Ițcani și 188 suflete din filia Sf. Ilie, un total, deci, de 847 suflete. / 3. Întemeiată pe un neadevăr patent și lipsită, cum se știe, de orice temei de lege, cererea Prefecturii Suceava nu este, deci, decât o dovadă mai mult a dușmăniei ce ne poartă și o nouă încercare de a slăbi temeiul de drept, care va trebui să ne repună în posesiunea

integrală a averii ce ni s-a răpit la Suceava. / 4. Menținem, deci, drepturile ce avem asupra parohiei Suceava, fiind hotărâți să luptăm, din toate puterile, pentru apărarea acestora și vă rugăm să respin-geți această nouă încercare de atentat la adresa bisericii noastre. / 5. Insistăm, din nou, pentru cele ce v-am cerut în adresa noastră, pomenită mai sus (Nr. 4.134/1936), care vi s-a trimis recomandat, și, astfel, deși adresa domniei voastre de acum, ce nu ține seamă de cele ce vă scrisesem în ea, pare a spune contrarul – nu se poate să nu o fi primit și să nu o cunoașteți. / În nădejdea etc. / ss. Dr. Alex. Rusu Episcopul Maramureșului”. // Îi stă omului mintea în loc: acolo am ajuns, încât slujbași de stat să se preteze la măsluiri de felul acesteia? Și pentru ce? Pentru ca să sugrume o comunitate creștină, care are „păcatul de moarte” că nu mărturisește crezul Bizanțului, ci al Romei, deși enoriașii parohiei năpăstuite nu sunt latini, ci slavi. Știm că Prea Sfinția Sa chiriarihul Alexandru al Maramu-reșului a dezvăluit, la vreme, Ministerului de resort toată meschinăria atentatului, pus la cale împotriva parohiei unite din Suceava. Măsurile de îndreptare a răului săvârșit, până acum, și de prevenire a altor rele, plănuite pe viitor, nu știm să se fi luat. Și nici nu legăm mari nădejdi de așa ceva. Cel puțin nu de la Ministerul pe care-l privește, în primul rând, „barbaria negrăită și adânc păgubitoare intereselor țării”, cum timbrează Ierarhul eparhiot, într-altă scrisoare (din 7 iulie 1936), procedura autorităților de la Suceava. Tare ne este însă credința că justiția va da câștig de cauză dreptății, care-i indiscutabil de partea noastră, și va spăla pata de rușine, aruncată în obrazul țării de metodele levantine, ce vreau să se încetățenească și la noi. Fără să izbutească, însă, până în cele din urmă. Pe lângă toate binecuvântările

bizantine ce are. Și chiar și iadul de le-ar fi aliat. Pentru că, altfel, ar fi de disperat, cu atmosfera otrăvită, în care s-au putut plămădi atentate ca cele demascate, în legătură cu biserica și parohia unită din Suceava atâtor amintiri de glorie și cinste româ-nească, de altădată”¹⁹⁶⁴.

1938: „De Suceava te-apropii ca de-un altar. Uiți că, astăzi, cetatea nu mai e decât un meschin oraș provincial, că – dealungul vremurilor – jâzii l-au năpădit ca buruienile, că vulgaritatea cea mai cumplită se răsfăță-n inima Moldovei și că turllele Mirăuților au melancolia unor ciobani împărătești cu turmele risipite – și nu te gândești decât la istoria care trece cu pași de voievozi printre ruinele unde flamuri nevăzute mai flutură’n vântul toamnei cu incendii de aur în copacii de pe dealurile Mitocului și-ale Burdujenilor. / Acceleratul oprește gă-fâind în lunga ploaie de Noembrie. Gara Ițcani, înconjurată de mărunte dugheni și cârciume cu proprietari evrei, mă primește cu lumini tulburi și-apoase, care cad galben pe fața trecătorilor. O iau încet, prin burniță, spre oraș. Suceava, ridicată pe măguri frumos unduite, abia se zărește de-aici, căci pâcla învâluie ca un giulgiu felinarele cetății cenușii de seară”¹⁹⁶⁵.

1941: „Tablou de condamnății care au beneficiat de suspendarea executării pedepselor, conform decretu-lui-lege Nr. 1.132/941, Monitorul Oficial Nr. 94 din 1941 – **Tribunalul Iași**¹⁹⁶⁶: **Malcinski Severin**, elev, cu ultimul domiciliu în Suceava, Ștefan cel Mare, născut în comuna Vorniceni, județul Suceava, condamnat de Tribu-nalul Militar al Corpului IV Armată, pentru rebeliune, la 3 ani

¹⁹⁶⁴ *Metode levantine sau cum se încearcă nimicirea parohiei unite din Suceava*, în *Unirea*, Anul XLVI, Nr. 34, 22 august 1936

¹⁹⁶⁵ MIRCEA STREINUL, *Cetatea Sucevii*, în „Suceava”, 1940

¹⁹⁶⁶ *Monitorul Oficial*, Nr. 115, 17 mai 1941, pp. 2684-1686

închisoare corecțională și 2 ani interdicție, conf. art. 258, 259, 260 din codul penal”.

1941: „Se publică mai jos lista Nr. 9¹⁹⁶⁷, de gradele inferioare (trupă), morți pentru patrie în actualul război, începând de la 22 iunie 1941, ora 24: **Ruptaş Dumitru**, caporal, ctg. 1940, cu ultimul domiciliu cunoscut în Suceava, mort la 9 iulie 1941”.

1942: „Se anulează, pe data de 18 Martie 1941 (retroactiv – n. n.), următoarele cărți de lucrător și de meșter, precum și adeverințele meseriaților evrei: Cartea de meșter bărbier nr. 151 a dlui **Freiberg Leib Mortki** din Suceava. / Cartea de meșter cioplitor în piatră, nr. 288 a dlui **Glasser Bernhard** din Suceava. / Cartea de meșter croitor nr. 92 a dlui **Laner Pincas Rechshandler** din Suceava. / Cartea de meșter cizmar nr. 590 a dlui **Ricer Moriş** din Suceava. / Cartea de meșter tinichigiu nr. 593 a dlui **Bohorodczaner Strul Simon** din Suceava. / Cartea de meșter croitor nr. 148 a dlui **Seidler Bruno** din Suceava. / Cartea de meșter tapițer nr. 323 a dlui **Blei Wolf Recte Altman** din Suceava. / Cartea de meșter tinichigiu nr. 573 a dlui **Hecht Daniel** din Suceava. / Cartea de meșter croitor nr. 674 a dlui **Ițcovici Strul Leib** din Suceava. / Cartea de meșter croitor nr. 166 a dlui **Strominger David** din Suceava. / Cartea de meșter tâmplar de mobile nr. 62 a dlui **Edelstein Wolf** din Suceava. / Cartea de meșter croitor nr. 63 a dlui **Blaustein Chaim** din Suceava. / Cartea de meșter strungar în lemn nr. 651 a dlui **Klar Herman** din Suceava. / Cartea de meșter croitor nr. 89 a dlui **Strominger Moses** din Suceava. / Cartea de meșter croitor nr. 582 a dlui **Şturn Tisel** din Suceava. / Cartea de meșter croitor nr. 147 a dlui

¹⁹⁶⁷ *Monitorul Oficial*, Nr. 202, 27 august 1941, pp. 5043 și următoarele

Sedler Carol din Suceava. / Cartea de meșter croitor nr. 146 a dlui **Riven Itzig Rosenblatt** din Suceava. / Cartea de meșter sifonar nr. 562 a dlui **Somer Kahan** din Suceava. / Cartea de meșter croitor nr. 656 a dlui **Croitoru Moise Aron** din Suceava”¹⁹⁶⁸.

1948: „Tablou de întreprinderile naționalizate trecute în administrarea comunelor, potrivit dispozițiilor art. 1, aliniatul penultim, din legea N. 119 din 1948, și pentru care urmează să se ia deciziuni în cauză de către Președinția Consiliului de Miniștri – **Județul Suceava**¹⁹⁶⁹: Moara și aparat de decorticare, foste proprietatea lui **Spiridon Moraru** din orașul Suceava. / Moara fostă proprietate a lui **Weittman Leib** din orașul Suceava. / Moara fostă proprietate a lui **Lehman Popovici** și **Ogrodnic**, fost **Hotinceanu**, din orașul Suceava. / Brutăria fostă proprietate a moștenitorilor **Denker** din orașul Suceava. / Brutăria fostă proprietate a lui **Spurny Ludovig** din orașul Suceava. / Brutăria fostă proprietate a lui **Itsig Moritz** din orașul Suceava. / Presă de ulei fostă proprietate a lui **Weitman et Co.** din comuna Ițcani. / Moara fostă proprietate a lui **Ogrodnic Petru** și **Păjo-reanu Genoveva** din comuna Burdujeni”.

SUCEVENI

(fostul Horgești, comuna Bogdana, Vaslui).

¹⁹⁶⁸ *Monitorul Oficial*, Nr. 178, 3 august 1942, pp. 6525-6534

¹⁹⁶⁹ *Monitorul Oficial*, Nr. 229, 2 octombrie 1948, p. 7974

1453, iunie 12: Întărit de Alexandru voievod lui „Sima și Ștefan Tunsul, Băloș și Oană Horgescul, care primesc uric pentru „un sat pe Bogdana, anume Horgești, care le este lor ocină. Și de asemenea a venit înaintea noastră... Iuca, de bună voia sa, și le-a vândut lor, din uricul său, un sat pe Bogdana, anume Tunseștii, pentru 83 de zloți”¹⁹⁷⁰. Hotarele, din veac.

1582, aprilie: Zapisul lui Giurgea (Jurjea) șoltuzul și al celor 12 pârgari de **Bârlad**, în care mărturisesc „cum a venit Sima și a vândut a sa cumpărătură din satul **Vește-lești**, a patra parte; așijderi, partea lui Fărmachie și a Băsului, iarăși de acolo; aceste părți le-a vândut lui Vlașin, drept 110 florini tătărești. / Așijderi, Naga, fata lui Vișteală, a vândut a patra parte din satul **Horgești** lui Vlașin, drept 40 florini tătărești... dinaintea lui Bunbară, Vasile, Ioniță, Sucevan și Toader Beche ot **Suceveni**, Ion Botăș, Simion Buile și Zaharia Amoloș ot **Șărbănești**”¹⁹⁷¹.

1636, mai 26: Zapis de la șoltuzul Ilie și pârgarii de **Bârlad**, de la popa Zăgan și popa Buga din **Corlătești** (înglobat în Bogdănești, comuna Bogdănești, Vaslui) și de la Ionașco din **Foltești** (înglobat în Bogdănești, comuna Bogdănești, Vaslui), în care mărturisesc cum a venit înaintea lor „această femeie Belmezoae și cu feciorii ei Ionașco și Pascal din **Suceveni** (comuna Bogdana, Vaslui)... și-au vândut partea lor, rămasă de la tată-său Ihnat

¹⁹⁷⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. II, București 1976, doc. 32, pp. 42-44

¹⁹⁷¹ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, IV, Bârlad 1924, doc. 17, pp. 32, 33

Bulmezu, din sat de Suceveni... lui Costachi de Foltești, drept 23 galbeni bani gata”¹⁹⁷².

1636, septembrie 3: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Grigore Surtă, feciorilor și rudeniilor lui, lui Ștefan Barză și ginerelui său popa Alecsăi și peotesei Palaghia și altor rubedenii, toți strănepoți lui Coste și Băloș, care primesc uric pentru moștenirea lor din vremea lui Ștefan cel Mare și Petru Rareș, adică „patru părți din satul **Horgeștii** (înglobat în Suceveni, comuna Bogdana, Vaslui), pe Bogdana, partea de jos, ce este în ținutul Tutovii, și jumătate de sat **Brăneștii** (azi Băloșeni, lângă Tunsești, comuna Bogdănița, Vaslui), partea din jos, cu vad de moară pe pârăul Bogdaniei, și satul **Mihăileștii** (lângă Coroiu, comuna Tutova, Vaslui), din gura Tutovii, pe apa Bârladului”¹⁹⁷³.

1653, mai 28: Zapisul breslașilor, țăranilor și împrejurașilor Antofi Hardon, Alexa Ule, Ștefan Corne, Iftemi Țiul, Iordachi Aprodu, Dumitrașcu Cărcotă, Gavril Bâtcă, Constandin Budacul, Ștefan Butnaru, Gavril Strechii, Arsenie Cehan și Vasile Țiul din **Coroești**, în care mărturisesc cum „au văzut cu ochii, când au ieșit Gligori Bolea și cu frate-său Neculai Bolea un lac ce se cheamă **Vlammicul Sucevenilor** (comuna Bogdana)”¹⁹⁷⁴.

1662, mai 29: Ionașco Butaș încredințează zapisul său lui Necolai Bolii, care „m-a luat în chezășie de la Hasan Turcul Derviş din **Bârlad**, de 9 lei 8 costandie, și eu

¹⁹⁷² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 426, p. 489

¹⁹⁷³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 502, p. 558

¹⁹⁷⁴ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 163, pp. 150, 151

banii nu i-am putut da, și a mers Turcul la casa Bolii și i-a luat 2 boi și o vacă cu vițel pentru mine; și eu, nea-vând cu ce plăti, i-am dat bătrânul nostru, care este scris în uricul **Sucevenilor** răzeș, Candachie, anume Bu-taș”¹⁹⁷⁵.

1697, decembrie 8: Sandul, feciorul lui Dumitrașco Bolat și al Irinii, nepotul lui Ștefan din **Banca**, dăruiește logofătului Vasile Pleșca „un bătrân întreg din **Suceveni**, ce sunt pe Bogdana, în ținutul Tutovii, de pe moșul (bunicul) său Ștefan tatăl mâne-sa Irina”¹⁹⁷⁶.

1716, februarie 25: Marica, fata Ioanei, fetei lui Lihaciu (Lehaci), cu fiul ei Necolai vând marelui spătar Ion Pălade, „din sat din **Hulpășani**, pe apa Smilii, ce se va alege partea moșului (bunicului) nostru Simeon Leha-ciu, din bătrânul Boleștilor... Așijderi i-am vândut partea moșului nostru Simion Lehaciu, ce se va alege din stâlpul Boleștilor, din satul **Suceveni** și din **Vlammic**, ce este pe apa Bogdanii, tot în ținutul Tutovii”¹⁹⁷⁷.

1725, iunie 17: Iliana, fata Alexandrei stolnicesăi Mustețoe, sora Pleșcăi ce-a fost logofăt al treilea, vinde spătarului Pălade „un bătrân întreg din satul **Suceveni**, danie de la Sandul, feciorul lui Dumitrașco Bălat și-a femeii sale Irina, nepot lui Ștefan din Banca; un loc de prisacă la seliște la **Horgești** și cu loc de fânață până în matca pârauului, danie de la Ancuța Scânteoea, fata lui Ionașco Băltag; o parte de ocină din satul **Tunsăști**, partea Ioanei Buzdugănesei, fetei lui Bălan, nepoata Mar-

¹⁹⁷⁵ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 164, p. 151

¹⁹⁷⁶ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 181, p. 163

¹⁹⁷⁷ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 133, p. 135

cului, danie de la Nastasie Bostaca, Onilă și Ursul; altă danie din Tunsăști, din partea lui Jiverdean, danie de la Maxim, feciorul Petresăi, și femeia lui Anița; din satul **Băloșești**, din bătrânul Lavric, danie de la Vasilache și altă danie de la Lazăr... Care aceste părți de ocină au fost date danie unchiului meu Vasile Pleșca, ce-a fost logofăt al treilea. Deci eu le-am vândut spătarului Pălade drept 2 boi și 4 lei”¹⁹⁷⁸.

1902: „**Suceveni**, sat în județul Tutova, plasa Simila, comuna Bogdana, pe pârâul Bogdana, spre est de satul Bogdana. Arce o populație de 1.258 locuitori”¹⁹⁷⁹.

SUCEVIȚA

(aproape de Rădăuți, Bucovina).

La un an după începerea lucrărilor de construcție ale mănăstirii Sucevița (1582-1584), unul dintre cei doi frați ctitori, Ieremia Movilă (celălalt a fost Gheorghe, Mitropolitul Moldovei), a înzestrat noua ctitorie cu o moșie a domeniului domnesc, satul Sucevița, ascultător de oco-lul Bădeuților: „Am întărit nou ziditei mănăstiri zisă Sucevița pe care am început a o zidi... un sat din satele noastre care au fost drepte domnești ascultătoare de curtea noastră de Bădeuți, anume Sucevița, și cu loc de moară la Sucevița și cu poieni pentru fânațe și cu munți, și cu slatine cari sânt pe acești munți, și cu izvoare cu pești și cu tot venitul”.

¹⁹⁷⁸ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 189, pp. 168, 169

¹⁹⁷⁹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 493

1583: Dania din 6 august 1583 confirmă, desigur, numele unui sat deja existent, dar care se ivește în istorie odată cu schimbarea regimului de proprietate, când numele lui intră în circuitul documentelor cancelariilor domnească și ecleziastă. Hotarul satului Sucevița conține toponime vechi, întâlnite și în hotarnicele unor sate an-terior atestate (Horodnicul de Jos, Voitin, Volovăț), dar și nume de localnici, împrumutate unor proprietari („izvorul lui Mihail”, „iazul lui Dănicu”, „Stăna Secheraș”, „Stăna Ursului”, „colțul lui Jurj”), nume anonimizate în istorie, așa cum se întâmplă, de regulă, la un popor pentru care doar prezentul contează. Nici măcar fântâna lui Ștefan cel Mare, cândva înzestrată cu cruce și stâlp hotarnic, aflată în hotarul Suceviței, nu mai supraviețuiește în memoria locurilor.

1583: Hotarul uricului din 6 august 1583 are următoarea configurație: „Începând din câmp dela gura Horodnicelului, dela izvorul lui Mihail, la mocirla curată și alătura cu ele la Teșcioara; și alătura la Prăpădenia la capătul însemnat; și pe povârnișul opcinei la semnul mare, la dealul Horodnicului, dară opcina și la vale, pe vărvul Pietroasa și de acolo spre Sud la dealul Voitinul, la Prislopul Vițelului; și la dealul Săcărei, la capătul Voevodesei, și de acolo la Dealul Crucii, la vărvul Berchi-așului și la Stăna Secheraș, la vărvul Ruscăi și acolo se întâlnesc hotarele Moldaviței, ale Putnei și ale Suceviței, și de acolo drept cu opcina la Stănișoara și iarăși opcina la Stăna Ursului, și iarăși la cărarea călugărească dela Moldavița și de acolo la Răsărit, la Prislopul Preoților și în opcina, la Poiana Mărului; și opcina la Târgușor și iarăși alături cu opcina la Valea Homorului și alătura, la izvor la Dealul Homorului și la cel dintâi prislop care s-a coborât

dela Dealul Homorului, care este pentru a petrece vara; și iarăși opcina la Piatra Femeilor și de acolo la Dealul Vulturilor, la capătul Somi și opcina la Dealul Solcin; și iarăși opcina până unde se întâlnește cu drumul slatinii și de acolo tufișul dela capătul păraului și tot drumul Olhovețului (Volovăț), unde iese drumul prin pădure la colțul lui Jurj, la poiana Hirevul și vadul Verboveț dela Olvovăț; de acolo în susul drumului printre țarina Olhovețului și printre cea a Suceviței și, la vale, la fântâna unde este crucea și stălpul lui Ștefan Vodă; și de acolo la colțul Brădățelului, la iazul lui Dănicu, și de acolo la heleșteul lui Mihail”. Din nefericire, hotarul acesta, care delimitează un bogat teritoriu românesc, nu adăpostea o moșie din moși-strămoși, ci o feudă mănăs-tirească a Schitului Mare, din sudul Poloniei, căruia îi fusese închinată, din voința ctitorilor, mănăstirea Suce-vița. A însemnat lucrul ăsta un sacrilegiu sau nu numai bunul Dumnezeu știe, dar tragică a fost ispășirea, căzută, din voia soartei, pe umerii „Domniței Voevodului Mo-vilă” (soția lui Ieremia Movilă), care, violată de turci, și-a tăiat cosița, lăsând-o ofrandă altarului mănăstirii, apoi a sfârșit, îndurerată, după cum s-ar părea, prin Polonia. Povestea aceea cumplit de tristă, dar și eroică, avea să fie re trăită liric, peste secole, de poetul iconar Teofil Lianu: „În mănăstirea de la Sucevița, / Precum și spune-ngălbenita filă, / Domnița Voevodului Movilă / Spre pomenire și-a lăsat șuvița. / Și urma gândurilor de mătăasă / Și-a degetelor albe și trudite / Rămas-au pe ștergarele-nflorite. / Și-era Domnița strașnic de frumoasă!”.

1774: Cartografierea era în plină evoluție, când, într-o zi – era sfârșitul lui iunie sau începutul lunii iulie 1774 – generalul comandant al Galiției, Mareșalul de

Câmp Baronul von Ellrichshausen, a ajuns incognito în Bucovina. El a călărit, împreună cu maiorul von Mieg, prin district, timp de cinci zile. Obiectivul său principal s-a concentrat pe comunicarea care trebuia stabilită între Galiția și Transilvania. Era de părere că acest lucru ar trebui realizat prin „următoarea intrare în munții Moldovei”, adică, din Sucevița, prin Moldovița, iar Hess investiga doar „calea dură”, propusă de Mieg, care leagă aceste două provincii. Rapoartele lui Mieg au oferit mărturii din teren și convingerea că dorita comunicare, deci cordonul care trebuia tras, trebuia să fie mutată mai spre sud¹⁹⁸⁰.

1776: „În 1776, în Bucovina existau, în herghe-liile împărătești, 539 de cai, 132 la Siret, 107 la Cuciurul Mare, 66 la Iurcăuți, 66 la Tereblecea, 64 la Sadagura, 54 la Volovăț și Sucevița și 50 la Frătăuți”¹⁹⁸¹.

1783: „În 1783 și 1784, numeroasele mănăstiri, cu excepția a trei (Dragomirna, Putna și Sucevița) au fost desființate, iar bunurile lor au fost preluate în administrația de stat și din veniturile lor, precum și din veniturile episcopului, cedate Curții Supreme mai devreme (în aprilie 1783). Bunurile acestea au fost folosite pentru întemeierea Fondul religios greco-oriental¹⁹⁸², din care întregul cler greco-oriental din Bucovina își primește salariul fix, încă de atunci. În al doilea rând, conform formulării înscrisului de mână imperial din 19 iunie 1783,

¹⁹⁸⁰ Ellrichshausen către Hadik, Lemberg, 29 iulie 1774. Ibidem. Supliment XXV.

¹⁹⁸¹ Polek, Johann, *Începuturile hergheliei de stat de la Rădăuți*, Cernăuți 1890, p. 16

¹⁹⁸² Vgl. Polek, *Anfänge des Volckssschulwesens in der Bukowina*, S. 45 ff. (Vezi Polek, *Începuturile școlii elementare din Bucovina*, p. 45 și urm.).

Fondul religios greco-ortodox contribuie la promovarea școlii bucovinene. Baronul Ezenberg a luat primele măsuri în această privință. El însuși scria, în raportul său: Două școli gimnaziale germane, în care se învață și moldovenește, una dintre ele la Cernăuți, iar cea de-a doua la Suceava, au fost înființate și este impresionantă pentru națiune. În acestea, moldovenii sunt pregătiți pentru școlile naționale, dintre care patru au fost deja înființate, după care se vor forma treptat școli triviale. Faptul că întemeierea de școli, la fel ca și în cazul celorlalte elemente de îmbunătățire a vieții, nu a ajuns la stadiul care s-a dorit se datorează prejudecății și neîncrederii românilor față de toate inovațiile, prejudecăți care nu pot fi îndepărtate, de-a lungul vremii, decât prin dovezi și convingeri”¹⁹⁸³.

1784: Mănăstirea Sucevița stăpânește satul Sucevița, alcătuit din doar câteva case, până în primăvara anului 1784, când, după protestul egumenilor potrivnici confiscării averilor mănăstirești, din 25 februarie 1784, semnat, în numele Suceviței, de „Antioch igumen”, proprietățile funciare ecleziastice au fost trecute în domeniul cameral, iar consilierul aulic și comisarul imperial Taddeus Piethner von Lichtenfels a sosit la Sucevița, în 15 mai 1784, pentru a prospecta slatinele, din punct de vedere hidrostatic, chimic, al salinității, geografic și geo-logic.

1788, Hacquet: „De la Rădăuți, încolo, nu vezi, peste tot, decât cea mai frumoasă câmpie din toată țara, acoperită de pământul cel mai bun. Toate mănăstirile aflate în această regiune anexată și care sunt cele mai însemnate, ca Putna, Sucevița și așa mai departe, au fost prefăcute, cu toate, într-un singur domeniu al Coroanei, care cuprinde

¹⁹⁸³ Polek, Dr. Johann, *Joseph's Reisen nach Galizien und der Bukowina*, Czernowitz 1895, pp. 65-

multe mile pătrate, sub numele de domeniul Frătăuți, unde s-a așezat, atunci, și un sat german, de șaisprezece case și tot atâtea șoproane. La acest domeniu au fost afectați doi slujbași, care trebuia să administreze totul. Dar cum ar fi cu puțință, oare, ca doi oameni să poată supraveghea dacă se face munca câmpului cum trebuie sau ba, când primul din ei mai este și comisar peste o colonie de opt sate răsfirate, populate cu germani din imperiu, și când funcționarii bunurilor camerale imperiale sunt atât de supraîncărcați de o birocrație fără de folos, încât nu mai pot să vadă de altceva. Și, astfel, acest domeniu mare și frumos, care se întinde de la râul Siret și până la granițele Maramureșului, și pe care îl cunosc în întregime, nu aduce nici măcar șase mii de guldeni, când orice nepriceput, dacă l-ar folosi numai puțin, tot ar trebui să aibă un venit de cel puțin douăzeci de mii de guldeni... / Înaintând, mai departe, spre sud, până la Marginea, locul este, mai peste tot, numai șes, dar drumul este foarte neplăcut, din pricina numeroaselor băltoace. La locul amintit, încep chiar dealurile de dinaintea munților, pe unde se ajunge, prin valea despărțitoare, la mănăstirea de călugări Sucevița, al cărei nume derivă de la pârâul ce curge dinaintea sa. / Această mănăstire are o situație asemănătoare cu cea de la Putna, și ele sunt singurele două care au mai rămas în toată țara. Toată dispoziția și înfățișarea sunt întocmai ca cele amintite cu privire la Putna. Zugrăvelile sunt la fel și, adesea, departe de a fi înălțătoare. Dacă pictorul a vrut să înfățișeze desfrâul, atunci atitudinile sunt, adesea, cu totul în felul lui Sanchez (Aluzie la Alonzo Coello Sanchez – 1531 sau 1532-1588 – pictor de curte al lui Filip al II-lea autor al unor picturi religioase – N.N.: Opiniile lui Hacquet despre arta religioasă moldavă, alterate și de catolicismul

său, dar și de moravurile călugărimii ortodoxe, nu trebuie să deranjeze pe cineva). / Egumenul sau superiorul acestei comunități ignorante (N.N.: La fel avea să susțină și Iraclie Porumbescu, și Nicolae Iorga) și-a dat multă osteneală, să-mi explice închipuitele isprăvi eroice ale acestor pretinși sfinți, zugrăviți, cu miile, pe zidul bisericii... Și erau, aici, vreo douăzeci de călugări trândavi. Scrieri sau bibliotecă nu am găsit aici, cum nu găsisem nici în mănăstirea de mai sus. / În munți, sunt izvoare sărate, „Slatina de la Pleșca” și „Slatina de la Plossi” (N.N.: Plosci), cu puțurile lor. Alături, o instalație pentru evaporarea apei. Austriecii au mai întemeiat, aici, 5 rafinării. Mai departe, alte 3 puțuri, la Slătioara, Tres-tieni și Pârtești”¹⁹⁸⁴.

1788: Conte Feodor Karacsay de Valyesaka, participant, în 1788-1791, la asediul Hotinului și la marile bătălii de pe teritoriul Moldovei, bun cunoscător al fiecărei regiuni moldovenești, face, adeseori, abstracție de noul statut imperial al Bucovinei, în favoarea unei anu-mite identități moldave, imposibil de anulat. Moldovenii, inclusiv cei din Bucovina, „sunt oameni frumoși, zvelți, voinici și scunzi, totul la moldoveni arată aptitudini intelectuale încă nefolosite”, iar preoții lor formează „încă o pătură de oameni cu totul neluminați, grosolani și imorali; chiar și în Bucovina, din timpul lui Iosif al II-lea, s-a înființat pentru ei o școală specială de preoți”. Și, tot așa, în același „timbru” moldovenesc, relatează că „Nu mai puțin importante sunt sticlăriile de la Crasna-Ilski, de la mănăstirea Putna și de la Voivodeasa, de lângă Sucevița, ale căror produse de sticlă sunt trimise până la Constanti-nopol”, dar și că toate „aceste întreprinderi și numeroase velnițe și cuptoare pentru arderea potasei vor rări, cu

¹⁹⁸⁴ *Călători*, X, II, pp. 820-822

încetul, prisosul de păduri ale Bucovinei. Acestea, fie că sunt ale statului, fie ale particularilor, stau sub supravegherea a doi inspectori generali silvici, de la Cernăuți și Câmpulung, a mai multor inspectori de pădure și a unui numeros personal silvic”¹⁹⁸⁵.

1808: În 13 ianuarie 1808, vornic al satului Sucevița era Iacov Coșmațchi, dascălul se numea Banilceschi, iar printre săteni se numărau Gheorghe Ițcuș, care tocmai cumpăra o casă și în Todirești, precum și „giu-rații” (martorii) Ioan Golembiovski și Ioan Bodnărescu.

1809: Un testament din 21 martie 1809, diata lui Iordachi Balș, stabilește, în sarcina urmașilor săi, „să se dea, pe tot anul, din veniturile de la Dumbrăveni, câte una sută lei la monastirea Sucevița, pentru biserica răposatu-lui părintelui meu, ce este făcută pe poarta acei monastiri, pentru că, precum a rânduit răposatul, să slujească în toată vremea obștie, care bani să se dea acum la purtătorul de grijă, lăsat de cătră proin egumen Hurie, iar în urmă, la acel care, după vreme, se va afla purtătorul de grijă la acea biserică”.

¹⁹⁸⁵ *Călători*, XIX, I, pp. 779-783

1810: În 1810, sosește la Sucevița, însoțindu-l pe arhiducele Rainer, pictorul silezian Franz Iaschke, cel care avea să realizeze nouă acuarele cu peisaje bucovi-nene, acordându-i și Suceviței locul care i se cuvenea în tezaurul de simboluri românești ale Bucovinei. În vremea aceea, când Franz Iaschke picta valea Suceviței, satul se închegase binișor, odată cu sosirea câtorva grupuri de galițieni, în majoritate huțani, Tănase și Ioan Golembiovski venind din Cozmeci-Galiția, după cum mărturisește cronica parohială a satului Breaza, sat în care s-a mutat Ioan Golembiovski, durându-și casă nouă în august 1841. // „**Portul femeilor din Sucevița** se apropie mai mult felului de a se îmbrăca al Moldovencelor, ceea ce se poate observa, în aceeași măsură, în portul Ungu-roaicelor și Transilvănenelor; chiar moravurile și obiceiurile le sunt comune. Capul îl poartă aceste țărance învelit în ștergare țuguiate; ele poartă și bundițe îmblă-nite, la fel ca acele obișnuite la Grecoaice. În fund, vedem Sucevița, locul de odihnă al Domnilor moldoveni, despre care vom da, mai jos, câteva amănunte”. / „**Mănăstirea Sucevița**. Am și menționat această mănăstire. Ea aparține călugărilor ordinului Sf. Vasile al bisericii răsăritene neu-nite, care, în ce privește numărul credincioșilor, e cea predominantă în Bucovina. Astfel de mănăstiri există, aici, numai cinci, fiecare dintre ele fiind redusă, în conformitate cu planul nou de organizare, la numai 25 călugări, cu un proistos numit Egu-men. Leafa unui Egu-men e de 460 florini, aceea a unui călugăr, de 210 florini, 20 cruceri. Pentru cheltuielile bisericești, i se numără fiecărei mănăstiri 430 florini, iar pentru procurarea și reparația odăjdiilor, 200 florini. Afară de aceste sume, fiecare mănăstire mai primește, de la moșiile ce formează fondul bisericesc, încă

ovăz și fân pentru hrana vitelor de tracțiune și mulș; mănăstirile mai au un pomăt și o grădină de legume, o prisacă și un iaz. Ocupația călugărilor constă în rugăciuni și exerciții evlavioase; sunt cazuri excepționale, când unul sau altul se silește să se formeze pentru o îndeletnicire mai activă și reușește să fie apt pentru o catedră la o școală clericală. / Mănăstirea Sucevița are împrejurimi triste și melancolice și face asupra călătorului o impresie minunată, cu multele sale turnuri, clopotele mari și mici și cu zugrăveala de pe zidul bisericii. Prin ziduri împrejmuitoare și turnuri, ea este asigurată, din afară, împotriva năvălirilor neașteptate de către hoți. Existența sa se datorește darurilor pioase, făcute de mai mulți Voievozi moldoveni, care au și fost îngropați aici^{1986,1987}.

1823: În 9 martie 1823, s-a născut, la Sucevița, Iraclie Porumbescu, primul mare prozator al Bucovinei. Iraclie era al doilea fiu al soților Atanasie și Varvara Golembiovski și a copilărit în Sucevița ca fiu de suflet al egumenului Ghenadie Plachentie, căruia îi fusese „vândut” simbolic, pentru că avea o sănătate firavă. La Karlsberg, cum se numea, pe atunci, Voievodeasa (întru amintirea „Domniței Voevodului Movilă”), exista o școală primară a micii comunități germane, care se stabili-lise aici, iar Iraclie Porumbescu a făcut primele clase la Karlsberg-Voievodeasa, înainte de a-și continua desăvârșirea la școlile cele mari din Suceava, Cernăuți, Lemberg și, iarăși, Cernăuți.

¹⁹⁸⁶ Eugen I. Păunel, în „Codrul Cosminului”, VIII, 1933-1934, Cernăuți, pp. 419-432

¹⁹⁸⁷ Shoberl, Frederick, *Austria*, Capitolul XII, *The Bukowina*, Philadelphia 1828, p. 81-86

1823: În 3 februarie 1823, s-a născut, la Sucevița, publicistul Toader Sireteanu.

1839: Ieromonahul rus Partenie, care sihăstrise prin Carpații Moldovei, vine, cu mult înainte de anul 1839, când avea deja vechime, iarăși, în Moldova, „în părțile stăpânirii austriece, în Bucovina, la rușii mei”, scrie că, la „Mănăstirea Sucevița, se păstrează o frumoasă cruce, împodobită cu aur și cu pietre scumpe. Ea a fost dăruită de cinstitorul de Dumnezeu țar al Rusiei, Feodor Ivanovici (1584-1598); era păstrată în Schitul Mare (din Galiția – n. n.). Dar când împărații austrieци au ruinat-o și au pustit-o, atunci monahii au mutat acea cruce în mă-năstirea Sucevița, unde se păstrează și acum”¹⁹⁸⁸.

1848: „Așa, spre pildă, la locurile moldovenеști, vedem, la Boian, cu 4.141 locuitori, în faptă numai 38 școlari, la Câmpulung, cu 4.727 locuitori, numai 62 școlari; la Molodia, cu 2.887, numai 37; la Ciudin, cu 2.083, numai 34; la Cuciurmare, cu 5.373 locuitori, numai 20 școlari; când, dimpotrivă, localitățile nemțești și ungurești înfățișează o stare mult mai priincioasă; pentru că **Fur-stenthal (în Sucevița – n. n.), cu 566 locuitori, are 76 de școlari;** Karlberg (în Putna – n. n.), cu 646 locuitori, are 113 școlari; Andreasfalva (lângă Frătăuții Vechi – n. n.), cu 1.281 locuitori, are 11 școlari, și Istensegits (Ți-beni – n. n.), cu 1750 locuitori, are 176 școlari”¹⁹⁸⁹.

1854: „La Sucevița, un biet călugăr luase iniția-tiva demnității, susținând o școală sătească din banii lui”¹⁹⁹⁰.

¹⁹⁸⁸ *Călători*, XIX, III, pp. 686-688

¹⁹⁸⁹ *Bucovina*, nr. 7/1848, apud *Foaia pentru minte...*, nr. 48, luni 6 decembrie 1848, pp. 376-378

¹⁹⁹⁰ *Bucovina „încarnatei amorțiri a timpului trecut”*, în *Gazeta Transilvaniei*, nr. 46, 9 iunie 1854, p. 181

1867: „Apropiindu-mă de Marginea, un sat întins de ambele laturi ale calei, și văzând oameni, curând, și apucând, pe o cale, spre munte, de-a lungul râului, întrebai de unul dacă nu merge, cumva, acel roi de oameni spre Sucevița. „Așa e, domnule!, răspunse bunul român. Noi mergem, cu toții, la mănăstire. Mâine, în ziua de schimbare la față, este hram la Sucevița și creștinii noștri de pe departe se adună, de cu astăzi, ca se fie, mâine, la sfânta rugă”. „E bine frate, că ajunsei și eu pe aici, tocmai spre ziua de rugă, căci și eu mă trag încolo și voi merge împreună cu voi”. / Mergând, dar, înainte și făcându-mi de vorba cu unul și cu altul, dintre creștinii ce înaintau, cu pietate, spre mănăstire, ca albinele spre stup, unii cu lumânări de ceară și tămâie, alții cu vase de agheasmă, și, iarăși, alții câte cu un dar pentru biserică, auzii vorbinduse multe bune despre călugării din timpurile vechi și despre folosul rugilor ce se fac în mănăstire. Mă bucurai din inimă a auzi acestea, din gura poporului, și a mă convinge că mănăstirile și călugării, care, după părerile moderne, nu mai au valoare în societatea omenească, stau încă neclintite și adânc înrădăcinate în pietatea și religiozitatea poporului, și institutul acesta, cunoscându-și bine înrăurirea morală și calificându-se, după măsura timpului de față, pentru misiunea sa salutară, ar putea fi un sprijin moral al ortodoxiei, după cum sunt moșiile mănăstirești un sprijin materiale pentru biserică. / Era, acum, spre seară. Soarele se pleca pe după munte, când, deodată, răsunară clopotele din depărtare cu un răsunet melan-colic, care e în stare să înmoaie și inima cea de piatră și să-i insufle simțăminte de pietate și religiozitate. „Să mergem mai curând! Să mergem mai curând!”, auzii zicând pe bunii creștini. „Trag clopotele de privighere, să nu scăpăm ruga

de la început!”. / Încordând, dară, și eu vinele mele, cele muiate de lungimea călătoriei, deterăm, cu toții, mai des din picioare și, peste puțin, ne văzurăm la poarta mănăstirii, ce sta, încă din timpul ctitorilor săi, mitropolitul Gheorghe Movilă și fratele său, Ieremie Vodă, aproape de 300 de ani, fără de a pierde ceva din tăria murilor cu care este înconjurată și din grandoarea bisericii dinlăuntru. Nu mai chiliile cele vechi, de lemn, sunt cu totul surpate și o parte din ele nici nu mai există, ci numai cele de piatră și unele mai noi, făcute în timpul din urmă. / Intrând, dară, în mănăstire și mergând drept în biserică, care, în mai multe sale despărțituri și, mai cu seamă, în lumina mulțimii de făclii, ce ardeau în policandre și înaintea icoanelor, face o impresie mare asupra celui ce intră, nu puțin mă încântă aspectul poporului pios și al călugărilor, care începură a cânta, pe glas, al optulea psalm de seară. Mai cu seamă, persoana părintelui egumen Ghenadie Constantinovici de Grecul, care tocmai atunci făcea tămâierea, cu doi anagnosti, ce mergeau, cu lumânări aprinse, înaintea sa, atrase, prin seninul feței și grandoarea tipului său, toată atenția mea, încât mă visam a vedea pe demnul de amintire ctitor, mitropolitul Gheorghe Movilă. De multă dulceață și mângâiere se adăpă sufletul meu, la acea priveghere bisericească. Adesea suspinam, zicând, cu profetul: „Cât sunt de iubite lăcașurile tale, Doamne al puterilor! Voit-am a fi lepădat în casa Domnului, decât a petrece în curțile păcătoșilor!”. Privegherile bisericești de noapte sunt teatrul cel încântător al mănăstirilor și cât de frumos și de cuvenit ar fi dacă asemenea privegheri s-ar face și prin alte biserici, cel puțin de prin orașe, spre sărbătorile mai mari! / A doua zi, adunându-se popor de tot numeros, încă și preoți, și persoane de distincțiune, se făcu Sfânta Liturghie

și, după finirea ei, urmă ieșirea, în procesiune, din mănăstire, până la capela din dealul înalt, de lângă mănăstire (din care a mai rămas doar o cruce de piatră – n. n.). Era încântător a vedea mulțimea de oameni, cu preoțimea în frunte, suindu-se spre creștetul muntelui. Iar acolo, după o cuvântare pătrunzătoare, adaptată serbării, se făcu agheasma cea mare, între rugi și cântări, ce răsunau printre munți, și, după stropire și gustarea agheasmei, se lăsară, iarăși în jos, spre mănăstire. / Nu lipsi și un ospăț, de post, dar gustos, de mulțimea păstră-vilor, pentru onoratori, în sala egumenului, iar pentru popor, pe iarba verde, în lăuntrul mănăstirii, după care se puseră toți în mișcare, spre casă, iar eu mai rămăsei câteva zile, ca să văd antichitățile mănăstirii. Și, aici, aflai multe lucruri prețioase și memorabile. Un aer (mormântul Domnului) pe urșinic roșu, cusut de însăși doamna lui Ieremie Vodă numai cu fir de aur și de argint și cu mărgăritare. De toate, mărgelele de mărgăritar sunt la 15.000. Afară de acest odor antic, carele e dovadă atât despre abilitatea mâinilor ce l-au făcut, cât și despre purtarea de grijă a acelor ce l-au conservat, sunt și alte multe lucruri prețioase și vechi: veșminte, vase, cruci, între altele, una cu o bucățică din crucea Domnului, adusă de la Ierusalim. Aflai, în bibliotecă, cărți și manuscrise, dar mai puține decât la Putna. Mersei și la școala mănăstirească, unde un monah împărtășește copiilor învățătura elementară. / Întrebând, pe părintele egumen, cu ce-și petrec călugării orele libere și de nu se ocupă cu ore de studiu sau arte, precum e datina prin mănăstirile din alte țări, îmi răspunse zicând: „Bine ar fi asta și, pe cât de frumos, pe atâta și de folositor; dar, până acum, încă nu veniram așa de departe. Se puse în lucrare, de mai înainte, și e și încuviințată înființarea unei școli

pentru sculptura bisericească în lemn, aici, în Sucevița, și a altei școli, pentru desen și pictură bisericească la Putna, dar, până acum, nici una, nici alta nu e încă activată. De n-ar fi mănăstirile așa de mărginite în cercul de autonomie, ce se cuvine după canoane și după uricele ctitorilor, ar dezvolta mai multă activitate, și, de n-ar face aceasta, atunci ar fi ele de vină, dar, în poziția de acum, e vina celor ce susțin starea anormală de acum”. / „Te înțeleg, părinte egumen”, zisei eu. „Cunosc și eu, că mă înțelegi”, răspunse prea cuvioșia sa. Și, după un prânz frugal, luându-mi rămas bun de la toți părinții din mănăstire, plecai, pe Sucevița, în jos, spre Dragomirna”¹⁹⁹¹.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Rădăuți – **Rădăuți** (Târg cu tribunal districtual) cu Vadu Vlădichii, Andreasfalva cu Mitoca, Bădeuți, Bilca, Burla, Frătăuții Vechi, Frătăuții Noi, Fűrstenthal, Horodnicul de Sus, Horodnicul de Jos, Karlsberg, Marginea, Milișăuții de Sus, Putna (cu mănăstirea), Satulmare, Straja, **Sucevița**, Vicovu de Sus cu Bivolăria, Vicovu de Jos, Voitinell, Volovăț, Seletin cu Frasin, Tomnatic, Rusca, Paltin, Plosca Camerale, Ulma, Ropoțel, Nisipitu, Bistrița cu Cărlibaba, Izvor cu Iarovița, Sărata, Moldova, Șipot Camerale”¹⁹⁹².

1884: Raport anual. Pagina 59 (Rapoarte despre mănăstiri). „Conservatorul Gutter a trimis un raport interesant despre Mănăstirea Putna, pentru care i s-a mulțumit. În ceea ce privește un alt raport important, al

¹⁹⁹¹ *Albina*, Anul II, Nr. 17, duminică 11/23 februarie 1868

¹⁹⁹² *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

aceluiși autor, referitor la monumentele din Suceava și la ruinele castelului cetății, și, la sfârșit, un al treilea raport, privind mănăstirile Sf. Onufrii, Sucevița și Dragomirna. Superiorul Bergmann s-a referit la acestea și și-a exprimat dorința ca „anunțurile“ să se transforme în studii despre aceste monumente, cât mai curând”¹⁹⁹³.

1887: În 9 iulie 1887, într-o zi de sâmbătă, Prințul de coroană Rudolf, cel care a murit, într-o tainică poveste de dragoste, în 1888, la Mayerling, a vizitat Sucevița. „În Sucevița, primi pe Alteța Sa c.r. egumenul mănăstirii, archimandritul I. Filipovici, cu tot conventul, și, după săvârșirea unui Te Deum, în mănăstire, se interesează Alteța Sa Imperială foarte mult de antichități și de feluritele lucruri cusute de mâinile voevodeselor și prințesele vechilor voievozi (Prințul de coroană Rudolf a binevoit să ordone cumpărarea unei icoane, care reprezintă mănăstirea Sucevița. Această icoană este lucrată de Eugeniu Maximovici, profesor gimnazial din Rădăuți, și este menită pentru galeria privată de icoane a Alteței Sale)”. „Icoana” era, desigur, un tablou al marelui pictor bucovinean Eugen Maximovici.

1888: În vara anului următor, 1888, „în aducere aminte de prezența Alteței Sale, principele de coroană Rudolf, în Bucovina, fu ridicat un monument în Voivodeasa, lângă sfânta mănăstire Sucevița. La dezvelirea monumentului au fost de față Excelența Sa guvernatorul țării Baron Pino, apoi Baron Mustață, în numele comi-

¹⁹⁹³ Romstorfer, Carl A, *Aus „Mittheilungen der k. k. Central-Commission*, în Maximovici, E.; Mikulicz, A.; Polek, Dr. J; Romstorfer, C. A.; *Jahrbuch des Bucowiner Landes-Museum / 1893*, Czernowitz 1893, pp. 45-71

tetului țării, și arhimandritul sfintei mănăstiri Sucevița Hilarion Filipovici”¹⁹⁹⁴.

1889: Vol. 15. Nota 239, pagina 277 (Mănăstirea Sucevița) „Între mănăstirile din Bucovina, după cum relatează Conservatorul Klauser, aceasta, din Sucevița, este, fără îndoială, cea mai frumoasă. Se află la poalele Carpaților, într-o vale laterală a văii Suceviței (Suczawathal, în text – n. n.). Imediat în spatele mănăstirii, se înalță culmea Furcoi, de pe care puteți vedea, spre nord-est, o priveliște magnifică și să treceți, apoi, cu vederea întreaga vale a Suceviței, până dincolo de Rădăuți, în timp ce spre sud, se desfășoară Carpații ascendenți, minunat împăduriți, ca o mare vegetală încântătoare. / În acest loc magnific, membrii familiei voievodale Mogilă au întemeiat mănăstirea, în 1578, au construit bisericile principale și clădirile de mănăstire și le-au înconjurat cu ziduri închizitoare asemănătoare unei fortărețe. / Clădirile mănăstirii sunt nesemnificative, din punct de vedere arhitectural, și nu fac decât prin aspectul lor curat și atrăgător, căruia îi datorează grija actualei mănăstiri în primul rând domnului Arhimandrit Philippo-wicz, o impresie foarte prietenoasă. / Dar mai interesantă este biserica principală. Este construită în stilul unei case lungi, care este destul de specific pentru bisericile vechi din Bucovina, și este derivată din stilul bizantin. Planul desenat de prof. E. Maximowicz îl simbolizează clar (fig. 9). Tinda cu intrare dublă, situate la capetele nordic și sudic al bisericii, datează aparent din vremurile ulterioare. Deasupra naosului bisericii se ridică turnul, care este format din tambur și felinare, în care sunt atașate ferestrele necesare pentru iluminarea interiorului. / În exterior,

¹⁹⁹⁴ REVISTA POLITICĂ, Anul III, nr. 14, 1 august 1888, p. 8

întreaga biserică este acoperită cu fresce, care, cu excepția unei mici părți, sunt încă foarte bine păstrate, dar despre natura lor vrem să aducem mai multe detalii mai târziu. / În interiorul bisericii se află, printre altele, mormintele ctitorului mănăstirii și ale surorii sale. Din fostele comori bisericești, doar câteva au supraviețuit, menționând în special cărțile evanghelice, scrise manual în limba rusă, decorate cu miniaturi, care au o valoare artistică semnificativă, sacrificii și coșuri din metal prețios, veșminte brodate și picturi în ulei, lucrări în filigran de aur și argint”. **„Raportul anual, pagina 110 (Sucevița, Bădeuț, Vama și Suceava).** „Conservatorul Klauser relatează despre biserica din Sucevița, despre biserica din Bădeuț și despre așa-numitul Monument al Tătarilor, de lângă Vama, în Bucovina. Corespondentul Schmidt a făcut un raport despre Suceava și monumentele sale”¹⁹⁹⁵.

1889: „În 1889 și 1893, cunoscuta Companie pe acțiuni din industria lemnului **Leopold von Popper** a construit două fierăstraie cu aburi în Marginea (Sucevița, Fürstenthal) și Bivolărie, nu departe de Rădăuți. Compania folosește motoare cu aburi, care furnizează, împreună, 200 de cai putere, și șase cai putere pentru sistemul de iluminat electric și pentru primul sistem menționat (Sucevița, Fürstenthal). Sistemul este un prototip și desigur că sunt disponibile instalațiile pentru sediile oficiale, casele muncitorilor etc. / Lemnul brut care a fost prelucrat era de aproximativ 60.000 de metri cubi pe an; din această materie primă au fost produse aproximativ 32.000 de metri cubi

¹⁹⁹⁵ Romstorfer, Carl A, *Aus „Mittheilungen der k. k. Central-Commission*, în Maximovici, E.; Mikulicz, A.; Polek, Dr. J; Romstorfer, C. A.; *Jahrbuch des Bucowiner Landes-Museum / 1893*, Czernowitz 1893, pp. 45-71

de mărfuri tăiate. / Mărfurile tăiate, care sunt clasificate în trei clase, au dus la: aproximativ 40 la sută bunuri nesortate; aproximativ 45 la sută așa-numit lemn de foc și aproximativ 15 la sută materiale din a III-a clasă. / Materialul de tăiere este trimis aproape exclusiv în Rusia, Turcia, Italia și Italia prin Odessa și Galați, în Franța și în multe alte țări; în ultimii ani, cantități destul de semnificative din acest produs tăiat au plecat și în Germania. Pe lângă gaterile menționate mai sus, compania **Leopold von Popper** are și unități mari în Galiția... / În 1898, administrația forestieră a început construcția traseelor forestiere pe văi individuale, ceea ce a permis eliminarea treptată a plutelor, care erau destul de scump de întreținut. Astfel de sisteme de transport trebuie să fie făcute și după Solca și Sucevița, pentru a putea aduce cu eficiență lemnul la gaterile situate acolo. / Există căi ferate de iarnă, cu o lățime mai mică (fără fundație și pietriș), apoi sunt prevăzute planuri de cale ferată de vară pentru trasee individuale, deosebit de importante, iar construcția rutelor noi, de aproximativ 40 de kilometri, a început deja”¹⁹⁹⁶.

1891: Volumul 17, nota 160, pagina 178 (Conservarea monumentelor din Bucovina). „Profesorul conservator Romstorfer a înaintat deja Comisiei Centrale un raport foarte important, privind necesitatea conservării multor monumente importante din Bucovina. În același timp, el a atras atenția asupra bisericilor mănăstirești din Putna, Sucevița, Dragomirna, asupra bisericilor mai vechi ale parohiilor și ale filialelor din Horecea, Toporăuți, Siret (2), Mănăstiriște, Suceava (4) Ilișești,

¹⁹⁹⁶ Engel, Alexander von, *Österreichs Holz-Industrie und Holzhandel*, I Theil, Wien 1907, pp. 196-202

Pătrăuți, Sf. Ilie, Rădăuți, Sucevița, Solca, Comarești, Arbore, Volovăț, Milișăuții de Sus, Satulmare, Mănăstirea Humorului, Voroneț, Vatra Moldovița etc., în afară de numeroasele biserici din lemn. La biserica din Mănăstirea Humor, mortarul pedestalului, care are o înălțime de aproximativ un metru, a căzut parțial, cu excepția peretelui inferior, care poartă încă picturi splendide. Pe cei aproximativ 30 cm lățime, pietre de profil pietonal sunt desfăcute sau chiar aruncate, îmbinările fiind mai ales fără mortar. Trotuarul din jurul bisericii s-a scufundat atât de adânc, încât nu numai că nu mai servește scopului, dar a devenit de-a dreptul dăunător construcției. Când s-au desființat mănăstirile, această biserică a devenit biserică parohială, iar iconostasul de acolo este de remarcă¹⁹⁹⁷.

1893: Jupiter, pictat drept Hristos, la Sucevița!

„Tipologia chipului lui Hristos în arta bizantină, având în vedere deosebirile din pictura bisericească domestică / Prelegere susținută în adunarea generală a membrilor Muzeului de Stat din Bucovina, de E. Maximowicz. / Nu mi-a fost dat să studiez din pictura bizantină, din punctul meu de vedere, așa cum apare în monumentele eclezias-tice din țările balcanice sau din Muntele Athos. Din fericire, avem în țara noastră mai multe biserici monahale vechi, în care picturile bisericești sunt încă în mare parte păstrate. Într-adevăr, la biserica din Sucevița, aceste picturi, care umplu complet pereții din interior și din exterior, sunt încă păstrate pe deplin, cu excepția unor pagube în partea de nord a clădirii. Astfel, aici, așa cum nu s-ar întâmpla cu o

¹⁹⁹⁷ Romstorfer, Carl A, *Aus „Mittheilungen der k. k. Central-Commission*, în Maximovici, E.; Mikulicz, A.; Polek, Dr. J; Romstorfer, C. A.; *Jahrbuch des Bucowiner Landes-Museum / 1893*, Czernowitz 1893, pp. 45-71

a doua biserică, putem studia între-gul sistem de decorare a tabloului și amenajarea lui. Eu însumi m-am ocupat cu decorațiunea unor biserici gr. or. locale sau, dar abia acum pot să fac studii speciale aici, la Sucevița, și să acord și mai multă atenție acestor picturi bisericești. Dar nu am recunoscut asemănări ale acestor reprezentări cu arta bizantină, până nu am studiat cea mai interesantă lucrare, cea a lui H. Brockhaus, „Arta în mă-năstirile din Athos“. Pentru a înțelege, în continuare, imaginile, am cercetat și lucrarea lui Dionisie, „Manualul picturilor muntelui Athos“, care înseamnă un ghid bun. / Chipul Răscumpărătorului ocupă, desigur, poziția cea mai proeminentă în aceste picturi bisericești și, de asemenea, pare a fi cel mai important chip. Vreau să prezint aici, pe scurt, apariția acestui tip de Hristos. Este caracteristic creștinismului ca religie, care apare relativ târziu, imaginea lui Hristos ca atare. În primele începuturi ale așa-numitei ere creștine timpurii, Hristos este indicat doar prin alegorii, cum ar fi Mielul etc. sau chiar prin mono-grame. În picturile pictate în catacombe, Hristos este subiectul multor astfel de aluzii alegorice. Iubirea creș-tină, preocupată de Mântuitor, a găsit relaționări ușoare peste tot. Ca figură istorică, însă, Hristos nu este aproape reprezentat. Dacă se întâmplă acest lucru, chiar și în imaginile individuale, nu există urmă din efortul de a crea o figură tipică. S-a vrut doar exprimarea unei semnificației spirituale a Mântuitorului. Se pare chiar că s-a făcut în mod deliberat, pentru a scăpa de o pretenție de ido-latrie, întrucât trebuia să se deosebească de orice fel de neamuri, de care creștinii erau înconjurați. / Odată cu adoptarea creștinismului de către împăratul Constantin, creștinismul, care, până atunci, fusese tolerat doar, a pri-mit o

semnificație specială pentru lume. Abia acum creștinismul s-a putut dezvolta și s-au putut crea noi obiceiuri și condiții. / Recunoașterea creștinismului ca religie conducătoare a avut o influență mare și asupra artelor vizuale. Iar ceea ce obișnuia să fie înfățișat într-un mod simbolic a câștigat anumite forme. Era firesc acum ca creștinii să tânjească după o imagine a Mântuitorului, în întruchiparea sa istorică pământească. La fel cum primii creștini au căutat doar să creeze idei supranaturale, prin reprezentarea lui Hristos, creștinii veniți la putere au dorit să aibă o imagine de încredere a Mântuitorului. Este interesant ce scrie scriitorul de artă Schnaase despre geneza acestui tip. / Într-adevăr, această dorință de a avea o imagine de încredere a Mântuitorului, foarte devreme, a fost, de asemenea, foarte dinamică. Chiar și Constanția, sora împăratului Constantin, s-a pronunțat împotriva lui Eusebiu, cel mai cunoscut episcop al Cezareii. Într-o discuție particulară cu acest cleric, care o acuza că ea mai degrabă cedează dorințelor unor oameni de rang înalt, el o întreabă ce înțelege ea despre chipul lui Hristos. Figura umilă a Mântuitorului, spunea el, ar putea însemna că, atunci când gloria divină a strălucit prin el, în Schimbarea la Față, nici măcar discipolii săi nu ar fi putut să înțeleagă vederea. El se referea la cuvintele Scripturii, care trebuiau să se regăsească în portret. Constanția îi ceruse un portret adevărat episcopului, deși nu exista decât unul presupus, dar care nu este sigur că era și un portret real. Eusebiu însuși nu vorbește despre asta. El spune, într-o altă scriitură, că a văzut imagini străvechi ale lui Hristos, precum și ale lui Petru și Pavel, printre creștinii convertiți din păgânism și că portretele acestea au fost făcute și pictate pe tăblițe. El menționează în special o statuie a lui Hristos,

care, conform zvonului, conformă asemănării personale cu Domnului, era făcută de femeia însetată de evanghelii din orașul Caesarea-Filipi sau Paneas din Palestina (inamicul creștinilor, Iulian Apostatul, ar fi dăruit această statuie). Eusebiu dezaproba statuia, această expresie păgână de recunoștință, și, prin urmare, probabil nu va fi acceptat autenticitatea portretului. Dar cel puțin opinia generală trebuie să fi fost că nu există o imagine fiabilă a Mântuitorului, pentru că, în caz contrar, Episcopul s-ar fi exprimat, în părerile sale nefavorabile asupra imaginilor și, pe fondul diversității de opinii, despre figura lui Hristos, iar dilema ar fi fost, apoi, ușor de rezolvat. / Opinia mai veche, pe care Iustin Martirul (c. 130) și alții o pronunțaseră după el, și, în cele din urmă, a apărut-o cu mare vehemență Tertulian (mort în anul 220), cel care a apelat în continuare la Eusebiu, insistând că Mântuitorul a apărut într-o formă de umilință. În curând, această opinie avea să reziste sentimental. Mântuitorul a trebuit să trăiască și în moștenirea sa pământească. Mântuitorul, în aparență sa pământească, trebuie să fi fost demn de natura sa divină. Ulterior, unii dintre Părinții Bisericii, Hrisostom (mort în 407), Ieronim (mort în 420), se referă deja la descrierea frumuseții Domnului, din Psalmul 45, iar această părere a devenit din ce în ce mai răspândită; ideea a fost împărtășită, de asemenea, de faimosii învățători ai bisericii, Ambrosie și Augustin. Dar acești părinți ai bisericii nu aveau în minte o imagine clară. Augustin remarca în mod expres că fațetele lui Hristos ne sunt complet necunoscute și, prin urmare, el este reprezentat foarte diferit, în funcție de multitudinea gândurilor. De asemenea, s-a ezitat, probabil, încă mult timp între reprezentarea istorică și cea simbolică. / Noua viziune

asupra frumuseții Domnului, însă, a dat o sugestie periculoasă a sentimentelor păgâne. O legendă bizantină spune, despre un pictor, care a îndrăznit să înfățișeze imaginea Mântuitorului cu trăsăturile unui Jupiter, că mâna lui paralizase și că abia după ce a ispășit în pocăință, mâna și-ar fi revenit, printr-o minune săvârșită de arhiepiscopul Ghenadiu. Într-o cupolă a bisericii din Sucevița, se află un Hristos care seamănă foarte mult cu Jupiter. Părul cenușiu și barba, din acest portret, sugerează formal o statuie. / Pentru a evita astfel de rele, a trebuit, prin urmare, să se dorească o imagine certificată de Biserică, iar din secolul al V-lea sau al VI-lea au apărut legende care vorbeau despre originea acesteia, nu prin revelațiile artei, ci prin mijloace supranaturale. / Prima legendă a fost cea a regelui Abgarus din Edessa, în Mesopotania. Eusebiu spune doar despre vindecarea săvârșită de o icoană, dar mesajul minunilor lui Hristos i-a inspirat pe contemporanii Domnului, astfel încât acest mesaj este mereu mediat de către un apostol trimis de Hristos. / Istoricul armean Moise de Chorene, în al cincilea veac, și grecul Euagrius, în secolul al VI-lea, adaugă, totuși, că Hristos i-ar fi dat mesagerului Abgarus darul minunat într-o imagine pe pânză. Alți scriitori greci repetă legenda și scriu despre minuni care au fost făcute de această icoană, care a fost adusă, în sfârșit, cu mare solemnitate, de la Edessa, la Constantinopol, în anul 944, și se spune că a fost depusă, mai târziu, în bazilica Sf. Silvester din Roma. Legenda înrudită a Veronicăi apare mai târziu, și anume în Europa Occidentală. Legenda este următoarea: Sfânta Veronica a șters, cu o cârpă, transpirația de pe chipul lui Hristos, atunci când Hristos ducea crucea grea pe Pragul Patimilor, și că pe această

pânză ar fi rămas întipărit chipul lui Hristos. Deși o scriere greacă, din vremea lui Iustinian, menționează pe femeia sângeroasă, căreia i se atribuie statuia lui Hristos din Panea, legenda detaliată despre chipul Domnului, imprimat pe pânza Veronicăi sau pe o piesă a rochiei sale, care icoană, apoi, ar fi înlăturat nenorocirile provocate de împăratul roman, prin distrugerea Ierusalimului, ca pedeapsă pentru moartea lui Hristos, apare, mai întâi, într-un manuscris anglo-saxon din secolul al XI-lea și, curând, cu multe schimbări, la scriitorii ocazionali de mai târziu. În secolul al VI-lea, pe pământ bizantin, de exemplu, existau icoane cu chipul Domnului și, într-adevăr, cu rănila Sale, ca ilustrații la mormântul Domnului și așezate acolo, dar apărute, cică, în mod miraculos, iar uni oameni, pictând ca un memento, au adus adăugiri la suferința Domnului, prin ceea ce desemna sensul pânzelor. / Chiar și în al șaselea sau al optulea an al secolului respectiv, au fost expuse icoane cu Fecioara, atribuite evanghelistului Luca, care fusese și pictor. În sfârșit, spre finele secolului al VI-lea, apar mai multe imagini, care, fără a da amănunte despre istoria lor, au fost descrise drept „nu făcute de mâinile oamenilor” și au dus la dovada autenticității lor nu prin documente scrise, ci prin miracole realizate de acestea. În acest moment, toată rezistența învățătorilor bisericii la imagini a dis-părut, iar la sfârșitul secolului al VII-lea chiar un Sinod a declarat că reprezentarea trăsăturilor umane ale Mântuito-rului era preferabilă imaginii tradiționale a idolilor. Evident, trăsăturile feței lui Hristos au fost deja stabilite, iar arta nu avea voie să se abată de la ele. De aici scrierea postulativă a unui anumit Lentulus, pe care un neistoric l-a făcut predecesorul lui Pilat, în guvernarea Palestinei, pentru prima dată prin

secolul al XI-lea, când a apărut, probabil. În această scrisoare, pretinsă ca fiind adresată Senatului Roman, Hristos este descris ca un bărbat cu o creștere frumoasă, cu părul închis la culoare, fruntea luminoasă, fața fără pată, nasul și gura fără vină, barba foarte roșiatică, nu lungă, dar tăiată, și cu ochii strălu-citori. Portretul acesta oral corespunde cu portretele tim-purii ale lui Hristos și din ea putem să înțelegem cel puțin cum s-a ajuns, treptat, la chipul ideal. / Pe un sarcofag din cripta Sf. Petru, care pare să aparțină secolului al IV-lea, Petru apare, probabil pentru prima dată, alături de re-prezentările lui Hristos tânăr. De la începutul secolului al V-lea, găsim acest tip de reprezentare din ce în ce mai pronunțat, într-o serie de mozaicuri eclesiastice, printre care cele mai vechi sunt cel din bazilica Sf. Giovanni din Ravenna și cel de pe arcul triumfal al Sfântului Pavel, din Roma. În toate vedem caracteristici conexe, precum părul pieptănat despicat, iar de cele mai multe ori, o barbă scurtă pe bărbie. Cel mai vechi desen cu acest tip de imagineare apare mai ales în catacombe, în schișări rudimentare, pe care nu avem voie să le plasăm în rândul icoanelor, dar au fost făcute, cu siguranță, nu mai târziu decât în secolul al șaptelea. Multă vreme, acest tip de reprezentare a Mântuitorului tânăr, fără barbă, care a fost înzestrat, unde era preferată o concepție simbolică sau o transfigurare supremă, a fost păstrat, în timp ce tipul de înfățișări cu barbă apărea în mai multe scene istorice sau de închinare. Icoanele au predominat. / Astfel, în Sf. Nazaro e Celso, la Ravenna este icoana cu păstorul cel bun, în deplină frumusețe tinerească, dar vizavi de Mântuitor, arde niște cărți eretice sau păgâne Sf. Apolli-nare, iar într-un ciclu cronologic al vieții lui Hristos, în scenele Patimilor, apare chipul lui cu barbă, nu

ca în minunile și în discursurile sale din tinerețe. Dar o regulă de durată nu se formează imediat și, chiar în momentul răstignirii, după ce scena a fost aprobată, găsim deseori imaginea tinerească a lui Hristos. / După tradiție, aproape numai tipul de chip al Hristos din epoca de doliu a venit asupra noastră și descoperim că aceleași caracteristici au rămas și în reprezentările de astăzi. O poziție exactă a feței, părul lung, căzând în jos, de sub coroană, de culoarea alunei, o barbă scurtă, dar nu roșiatică, fața plină de seriozitate, dar fără amărăciune caracterizează tipul de înfățișări ale lui Hristos. În orice caz, fiecare artist dă ceva deosebit acestui tip de portret, în funcție de viziunea sa. În această privință, ne interesează părerea a doi pictori moderni, pictorul Jobst, care este ocupat, în prezent, cu decorarea catedralei, pe de o parte, și regretatul nostru pictor diecezan, Bucewski, pe de altă parte. De la Jobst sunt de menționat, aici, decorația pitorească a bisericii din seminar și capela arhiepiscopală din reședință. De la Bucewski, de exemplu, deoarece biserica este situată aproape de Cernăuți, ar trebui menționat iconostasul bisericii din Revna. Dacă se compară aceste lucrări semnificative din punct de vedere artistic, se va observa că, cu aceeași intenție de a crea tablouri bisericești decente, apare, totuși, o mare diferență de concepție. Jobst, care astăzi este unul dintre cei mai importanți pictori bisericești, prezintă un tip mai auster și arhaic, în timp ce Bucewski a armonizat picturile bizantine vechi cu aure renaștentiste și personale. / Figura lui Hristos în arta bizantină, așa cum o găsim mai ales în reprezentarea mitică sublimă a mozaicurilor din bisericile bizantine, este cea mai importantă figură din pictura bisericească și a primit, astfel, o tipologie specială, care cu

siguranță, prin seriozitatea și solemnitatea devotamentului se face. / Din păcate, trebuie spus că, în timpul Renașterii, cei mai cunoscuți artiști ai Occidentului s-au angajat în pictura bisericească, pe când în bisericile orientale mai mult prin imitație, uneori jalnică și neînțeleasă, a tradiționalului s-a lucrat și, astfel, în loc de rafinarea formelor, în limitele tradiționale, simplitatea continuă să se manifesteze și, în ultimele veacuri, s-a confiscat o solidificare a tipurilor. Motivul constă în faptul că artiștii majori au fost mai puțin folosiți la aceste lucrări și picturile au fost făcute mai mult de diletanți. / Întrucât necesitatea cultivării artei în Orient a fost abia recent recunoscută, acum au apărut condiții mai bune. În țara noastră, predecesorul meu în pictura diecezană, Bucewsky, a avut sarcina de a iniția o renaștere a picturii bisericești bizantine, prin utilizarea elementelor adecvate din arta bisericească a Occidentului, manifestată, în special, prin operele lui Fühlich și Schnorr, care au atras și pictura bizantină, prin formele lor baroce și prin creare de tipuri care, la fel ca ultimele opere ale pictorilor bisericești slavoni, au o formă serioasă și bine conturată și, în același timp, manifestă seriozitatea care nu s-a mai păstrat în pictura bizantină. Astfel, imaginile lui Bucewsky din bisericile care se află în această țară apar nobile și solemne. Dar, în capodopera sa, iconostasul din Catedrala de la Agram, a oferit lucrări de ultimă oră pentru pictura bizantină. / Materialul de sens ales de mine, despre așa cum este tipul înfățișării lui Hristos în arta bizantină, nu poate fi suficient de epuizat într-o prelegere. Dar, întrucât sunt mai aproape de această substanță prin activitatea mea, sper

că am exprimat un argument convingător în această scurtă examinare¹⁹⁹⁸.

1895: O listă de colectă pentru Societatea „Școala Română”, făcută la îndemnul gospodarilor George IȚCUȘ, George BADALE și George CHIRAȘ, la începutul anului 1895, menționează următoarele nume de sucevițeni: preotul A. GRIBOVICI, primarul Dimitrie ZAREMBA, Constantin CHIRAȘ, Vasile CHIRAȘ, Vasile STOLERCIUC, Ioan HREHORCIUC, Petru CHIRAȘ, George GOLEMBIOVSCHI, Ioan VATAMANIUC, Nicolai a lui Ioan și Simion BODNARESCU, Ioan BOCICO, Petre MARCO, Andrei VATAMANIUC, George CORJIN, George ALBU, Ioan BOCICO, Ioan alui Ștefan SANIZEAC, Ioan alui Dimitrie FÂȘCU, Ioan CHIRAȘ, Vasile ZAREMBA, Mihai CHIZEVSCHI, George DRUZA, Andrei URSULEAN, Vasile IȚCUȘ, Fedor IȚCUȘ, Dimitrie VATAMANIUC, Ioan CHIRAȘ, George CAZAC, Ioan CAZAC, Simion CHIRAȘ, Simion alui Simion CAZAC, Vasile BANILEVICI, George ȘUMLEANSCHI, Artemie VATAMANIUC, Vasile HUSARCIUC, Roman alui Petre BODNARESCU, Vasile alui George VATAMANIUC, Vasile GOLEMBIOVSCHI, Efrem alui Ioan SANIZEAC și Andrei CHIRAȘ¹⁹⁹⁹.

1896: O altă listă de colectă, din mai 1896, pentru Internatul de băieți români din Cernăuți, încredințată preotului Ambrosie GRIGOROVICI, menționează urmă-

¹⁹⁹⁸ Maximovicz, E, *Tipologia chipului lui Hristos în arta bizantină, având în vedere deosebirile din pictura bisericească domestică*, în Maximovici, E.; Mikulicz, A.; Polek, Dr. J; Romstorfer, C. A.; *Jahrbuch des Bucowiner Landes-Museum / 1893*, Czernowitz 1893, pp. 21-26

¹⁹⁹⁹ DEȘTEPTAREA, Nr. 3/1895, p. 27

toarele nume de locuitori ai Suceviței: preotul Eleazar SOSNOVICI, primarul Dimitrie ZAREMBA, Simion BODNARESCUL, Avramia lui Simion BODNARESCUL, Agripina lui Ioan SERAFINOVICI, Ieremie alui Anton CHIRAȘ, Vasile STOLERCUIUC, Ignatie HREHORCIUC, Ioan VATAMANIUC, Samuil CHIRAȘ, Ironim LAZARESCU, George BADALE, Luca BODNARESCUL, Iacob BOCICO, Teodor alui Ilie STRUȘ, Ilie PRECOPCIUC, Ioan PETRIUC, Ifrim TCACIUC, Vasile ZAREMBA, Anița lui Ștefan BOCICO, Simion BRĂILEAN și Mihai BODNARESCUL²⁰⁰⁰.

1900: În anul 1900, s-a înființat, la Sucevița, o bancă raiffeisiană, cu 52 membri, sub direcțiunea învățătorului Ioan Fedorciuc (Fedorovici, în alte publicații) și sub președinția lui Alexandru Voevidca, cu o conducere formată din antistele (primarul) Ioan Vatamaniuc, Simion Bodnarescu, Luca Bodnarescu, Dimitrie Zaremba, Tanasie Vatamaniuc, Petre Procopiuc și Teodor Ițcuș. În sat funcționa, în localul școlii, încă din 1896, cabinetul de lectură „Ajutorul”, cu 75 membri, 112 cărți, un abonament la gazetă („Revista Politică”) și cu o avere de 5 florini. Această primă bibliotecă sâtească din Sucevița era condusă de Ambrosie Gribovici, Ioan Fedorciuc și Dimitrie Zaremba, cei trei fiind, în 1902, pe cont propriu, dar și prin organizarea de colecte în Sucevița, mari susținători ai Internatului de băieți din Rădăuți. Lor li s-au alăturat, cu importante contribuții, arendașul Dimitrie Chiraș, învățătoarea Maria Zugrav, Mihai Roteliuc, Sofia Vatamaniuc, Glicheria Fedorciuc, G. Ițcuș, V. Stolericiuc, O. Vatamaniuc, V. Bogeian, Ilie Procopovici, S. Bodnarescu și Luca Bodnarescu.

²⁰⁰⁰ DEȘTEPTAREA, Nr. 11/1896, p. 85

1901, Gustav Weigand: „În timp ce mergeam pe drum, am întâlnit mulți țărani sfioși, care mergeau pe jos, călare și în căruțe, venind de la o sărbătorire în mănăs-tirea Sucevița²⁰⁰¹, spre care m-am grăbit și în care am găsit cea mai ospitalieră întâmpinare dintre toate mănăstiri-le Bucovinei”²⁰⁰².

1904: „Aici, ca și în Margine, totul e rânduie și curățit cum se și cuvine în Lunea Paștilor; câte un copil, o femeie în haine albe se ivesc după gardurile de răchită. Cei mai mulți s-au dus, însă, cu flori în păr și flori în pălărie, pentru tineri cu pletele bine unse și ștergarul frumos desfășurat pentru ceilalți, la mănăstire... Trecem pe lângă stâlpul destul de urât care amintește, în limba germană, despre oprirea în acest loc, în calea spre grop-nița Movileștilor, a nenorocitului arhiduce Rudolf”²⁰⁰³.

În **1908**, conform Dicționarului lui Grigorovitza: „**Sucevița**, comună rurală, districtul Rădăuți, așezată de-a lungul pârâului cu acelaș nume, spre S.-V. de comuna Marginea. Suprafața; 13,88 kmp; populația: 1.099 locuitori români, de religie gr. or. Printr-un drum districtual este legată cu Marginea, prin drumuri de călărie comuni-că cu Argel, Putna și Poiana-Micului: are o școală popu-lară (fostă mănăstirească) și o biserică, cu hramul „Bote-zul Domnului”, zidită în 1772 de arhimandritul Iosif, starețul mănăstirii. Pe lângă biserica asta, se afla aci o alta, mai veche, servind ca mănăstire, în posesia căreia se afla și satul, la anul 1586, dăruit de domnul Moldovei, Eremia Movilă. Populația se ocupă cu creșterea vitelor și cu

²⁰⁰¹ La Sucevița, a cântat Ion Țlahtinschi (22 ani).

²⁰⁰² Weigand, op. cit., pp. 7-17.

²⁰⁰³ NICOLAE IORGA, *Neamul românesc în Bucovina*, București 1905, p. 96

exploatarea de păduri. Comuna posedă 85 hectare pământ arabil, 276 hectare fânațuri, 17 hectare grădini, 5.851 hectare păduri. Se găsesc 95 cai, 433 vite cornute, 529 oi, 331 porci, 108 stupi. **Sucevița, mănăstire**, situată lângă comuna rurală cu același nume, pe malul drept al pârâului cu acelaș nume, având o poziție pitorească, între munți districului Rădăuți. A fost fondată de către 2 membri ai familiei domnești Movilă, și anume: Gheorghe Movilă, episcop de Rădăuți, mai târziu mitropolit al Moldovei, care a zidit, cu învoiala domnului Moldovei Petru Șchiopul, pe moșia domnească Sucevița, o mănăstire de lemn. Mai târziu, fratele acestuia, Eremia Movilă, Mare Vornic (și domn al Moldovei între anii 1695-1606), a zidit, în 1578, biserica principală, cu zidurile în formă de cetățuie, ce o înconjoară, și alte clădiri ale mănăstirii. Biserica aceasta, târnosită cu mare solemnitate, la 1581, servește și azi ca biserică principală, cu hramul „Învierea Domnului”, având pe lângă sine și o capelă pentru serviciul de iarnă, cu hramul „Schimbarea la față”. Mănăstirea aceasta este interesantă pentru pictura sa foarte bine conservată și ținută în frescuri. **Moșiile și bunurile** care au fost dăruite acestei mănăstiri sunt: 1). Volovățul, de către mitropolitul Gheorghe Movilă, prin hrisovul din 20 Iunie 1589; 2). Mămăiești, de către mitropolitul Gheorghe Movilă, prin hrisovul confirmat de Duca Vodă în 8 Februarie 1669; 3). Întîinsul teritoriu de lângă Sucevița, pe care se află acum localitățile Marginea (Predeal), Voivodeasa și Dealul Ederei, de către Voevo-dul Petru III Șchiopul, prin hrisovul din 6 Ianuarie 1583; 4). Muntele Giumălău, de către surorile Maria și Paras-chiva Arbore, prin hrisovul confirmat de voevodul Petre Șchiopul la 1 și 11 Mai 1584; 5). Horodnicul de Sus și Horodnicul de Jos, de către

domnul Moldovei Eremia Movilă, prin hrisovul din 12 Iulie 1597; 6). Jumătate din moșia Ploșnița, a șaptea parte din moșia Costești și jumătate din Bărbești (sau Mălinești) de către Marele Vornic Iordache Cantacuzen, prin hrisovul confirmat din 12 Ianuarie 1739 și prin hrisovul confirmat de Grigore Ghica Vodă la 1 Decembrie 1740. În afară de acestea, mănăstirea mai poseda moșii în Moldova, ca: Mândreștii, Seminița, Ibăneștii, Măgura, Cristineștii, Noscova, Verbi-ca, Osoneștii și David. Astăzi mănăstirea are un egumen și 10-12 călugări. **Sucevița, atenență** a moșiei cu administrație particulară Marginea, districtul Rădă-uți”²⁰⁰⁴.

1909: Adunând „cântece populare românești din Bucovina”, care aveau să vadă lumina tiparului sub semnătura nemeritată a lui Mattias Friedwagner²⁰⁰⁵, în 1940, Alexandru VOEVIDCA a cules folclor și de la Vasile a lui Simion ZAREMBA (50 ani în 1909) din Sucevița.

1914-1918: Obolul de sânge pentru Bucovina a fost depus de „Fruntașul **Ștefan Procopciuc**, Sucevița, Regimentul 22, rănit”²⁰⁰⁶ și de „Infanteristul **Anton Lu-zichievici**, Sucevița, Regimentul 22 Infanterie, rănit”²⁰⁰⁷.

1920: „Pe la orele 16 și jumătate, Familia Regală s-a ridicat de la masă și, după ce luat rămas bun de la persoanele invitate, s-a îndreptat, pe jos, spre poarta mănăstirii, în sunetele clopotelor. Sătenii înconjuraseră pe Maiestățile Lor, sărutându-le mâinile, cu dragoste, și

²⁰⁰⁴ Grigorovitză, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, pp. 212, 213

²⁰⁰⁵ MATTHIAS FRIEDWAGNER, *Rumanische Volkslieder aus der Bukowina*, Konrad Triltsch Verlag Wurzburg, 1940

²⁰⁰⁶ *Viața Nouă*, IV, nr. 157 – Supliment, din 8 iulie n. 1915

²⁰⁰⁷ *Viața Nouă*, IV, nr. 158 – Supliment, din 25 iulie n. 1915

mulțumindu-le pentru bunătatea și creștineasca Lor îndurare. La orele 18, Maiestățile Lor ajung la mănăstirea Sucevița, unde, după serviciul religios, au admirat frumoasele picturi și bogatele odoare ale mănăstirii lui Ieremia, Voievodul Moldovei. Câțiva ciobani, cu trâmbițele lor, sunau cântece evocatoare a timpurilor vechi. De la Sucevița, Familia Regală s-a îndreptat spre Rădăuți, unde a sosit la orele 20”²⁰⁰⁸.

1921: Regulamentul Legii Agrare pentru Bucovina: „Se declară expropriate în întregime: a) Proprietățile rurale, fără deosebire de caracter și întindere, ale tuturor persoanelor juridice de drept public, fără considerarea oricărei clauze contrarii. / Se exceptează de la expropriere terenurile mănăstirilor Dragomirna, Putna, Suceava, Sucevița, până la 100 ha. / Se mai exceptează 50 ha din pământul cultivabil al fondului bisericesc ortodox oriental pentru Mitropolia din Cernăuți; alegerea acestui teren de 50 ha va fi făcută de Mitropolitul din Cernăuți” (art. 8). Atât, deci un maximum de 450 de hectare, înseamnă, conform legii din 1921, proprietatea ecleziastică, pe care ar fi fost îndreptățită să o revendice, în ultimele două decenii, Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților. E adevărat, se exceptau de la expropriere și „pădurile fondului bisericesc ortodox oriental, afară de părțile mărginașe din apropierea satelor, pe care comitetul agar le va afla proprii pentru defrișare, în scop de a întemeia gospodării țărănești și pășuni comunale” (art. 9). „Se declară expropriate parțial: a) Sesiile existente pentru parohii până la 12 ha și sesiile existente pentru cooperatori (preoți ajutoari) până la 6 ha” (art. 19)”²⁰⁰⁹.

²⁰⁰⁸ *Monitorul Oficial*, No. 048 din 3 iunie 1920, pp. 1457-1462

²⁰⁰⁹ *Monitorul Oficial*, 26 noiembrie 1921, pp. 8108-8127

1921: „**Succesorii după** următoarele persoane: **Francisc conte de Bellegarde**, Dr. Nicu Blându, Nicolai cav. de Buchenthal, **Ioan Fedorciuc, fost învățător superior în Sucevița**, Marcu Vasile, fost consilier la Banca țării, George Tofan și Victor Zaharovski, fost paroh în Mahala, sunt invitați a se prezenta la secția cooperativă a Băncii Regionale, pentru a li se lichida, contra *legitimăție de părtășie*, ce defuncții aveau la Centrala însoșirilor economice române din Bucovina, în Cernăuți a. r. c. g. L., & Pentru Centrala însoșirilor economice române din Bucovina, a. r. c. g. L., în Cernăuți, Banca Regională”²⁰¹⁰.

1922: Într-un ordin al Ministrului secretar de Stat la Departamentul Economiei Naționale, referitor la crearea de stocuri pentru CFR de către fabricile de cherestea din România, aflăm numele fabricilor din Bucovina²⁰¹¹ și a proprietarilor lor: Fabrica din **Sucevița**, jud. Rădăuți, proprietatea dlui **Gh. Trufin**, cu sediul în Rădăuți.

1941: „Tablou de condamnății care au beneficiat de suspendarea executării pedepselor, conform decretu-lui-lege Nr. 1.132/941, Monitorul Oficial Nr. 94 din 1941 – **Tribunalul Iași**”²⁰¹²: **Ițcuși Ariton**, agricultor, cu ultimul domiciliu în **Sucevița**, jud. Rădăuți, născut în Sucevița, jud. Rădăuți, condamnat de Tribunalul Militar al Corpului IV Armată, pentru rebeliune, la 3 ani închisoare corecțională și 2 ani interdicție, conf. art. 268, 259, 260 din codul penal; **Chiroș Vasile**, agricultor, cu ultimul domiciliu în **Sucevița**, jud. Rădăuți, născut în **Sucevița**,

²⁰¹⁰ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 17, Anul 1921, Cernăuți, în iunie nou, p. 225

²⁰¹¹ *Monitorul Oficial*, Nr. 133, 11 iunie 1942, pp. 4872-4874

²⁰¹² *Monitorul Oficial*, Nr. 115, 17 mai 1941, pp. 2684-1686

jud. Rădăuți, condamnat de Tribunalul Militar al Corpului IV Armată, pentru rebeliune, la 3 ani închisoare corecțională, conf. art. 258, 259, 260 din codul penal; **Cazacu Ilie**, agricultor, cu ultimul domiciliu în Sucevița, jud. Rădăuți, născut în comuna **Voevodeasa**, jud. Rădăuți, condamnat de Tribunalul Militar al Corpului IV Armată, pentru rebeliune, la 2 ani închisoare corecțională și 2 ani interdicție, conf. art. 268, 259, 260 din codul penal. 284; **Cazacu Solomon**, agricultor, cu ultimul domiciliu în **Sucevița**, jud. Rădăuți, născut în Sucevița, jud. Rădăuți, condamnat de Tribunalul Militar al Corpului IV Armată pentru rebeliune, la 2 ani închisoare corecțională, conform art. 258, 259; 260 din codul penal; **Ițcuși Gheor-ghe**, agricultor, cu ultimul domiciliu în Sucevița, jud. Rădăuți, născut în Sucevița, jud. Rădăuți, condamnat de Tribunalul Militar al Corpului IV Armată pentru rebeliune, la 2 ani închisoare corecțională, conform art. 258, 259 și 260 din codul penal; **Zvarici Zaharia**, agricultor, cu ultimul domiciliu în **Sucevița**, jud. Rădăuți, născut în **Sucevița**, jud. Rădăuți, condamnat de Tribunalul Militar al Corpului IV Armată, pentru rebeliune, la 2 ani închisoare corecțională, conform art. 258, 259 și 260 din codul penal; **Sângeac Ioan**, agricultor, cu ultimul domiciliu în **Sucevița**, jud. Rădăuți, născut în **Sucevița**, jud. Rădăuți, condamnat de Tribunalul Militar al Corpului IV Armată pentru rebeliune, 2 ani închisoare corecțională, Conform art. 258, 259 și 260 din codul penal; **Pătrăuceanu Miron**, agricultor, cu ultimul domiciliu în **Sucevița**, jud. Rădăuți, născut în Sucevița, jud. Rădăuți, condamnat de Tribunalul Militar al Corpului IV Armată, la 6 luni închisoare corecțională, conf. art. 261 din codul penal, 268 din codul justiției militare; **Pătrăuceanu Archip**, comerciant, cu

ultimul domiciliu în **Sucevița**, jud. Rădăuți, născut în Sucevița, jud. Rădăuți, condamnat de Tribunalul Militar al Corpului IV Armată, pentru rebeliune, la 6 luni închisoare corecțională, conf. art. 261 din codul penal și art. 268 din codul justiției militare; **Juravle Ioan**, agricultor, cu ultimul domiciliu în **Suce-vița**, jud. Rădăuți, născut în Sucevița, jud. Rădăuți, condamnat de Tribunalul Militar al Corpului IV Armată, pentru rebeliune, la 6 luni închisoare corecțională, con-form art. 261 din codul penal și art. 268 din codul justiției militare; **Buta Nicolae**, funcționar comercial, cu ultimul domiciliu în comuna **Sucevița**, jud. Rădăuți, născut în comuna Sucevița, jud. Rădăuți, condamnat de Tribunalul Militar al Corpului IV Armată, pentru rebeliune, la 6 luni închisoare corecțională, conform art. 261 din codul penal și art. 209 din C. J. M.”.

1947: „Având în vedere raportul cu Nr. 16.799 din 1947 al Inspectoratului școlar regional Suceava, înregistrat sub Nr. 264.182 din 1947²⁰¹³, următorii învățători se repartizează, pe data de 1 septembrie 1947, la școlile primare indicate în dreptul fiecăruia: **Tcaciuc Filaret**, de la Marginea, la Sucevița, post V, are teren, părinți bătrâni; **Tcaciuc Felicia**, de la Straja, la Sucevița, post VI, unică silicitantă, teren; **Popovici Petru**, de la Sucevița, la Voevodeasa, post IV, unic solicitant”.

1948: „Se înființează, pe data publicării prezentei decizii în *Monitorul Oficial*²⁰¹⁴, Centrala Industrială a Lemnului... Fac parte din Centrala Industriei Lemnului, următoarele întreprinderi industriale: „Domeniile Bucovinei”, cu sediul în Sucevița”.

²⁰¹³ *Monitorul Oficial*, Nr. 135, 17 iunie 1947, p. 4911

²⁰¹⁴ *Monitorul Oficial*, Nr. 167, 22 iulie 1948, pp. 6049-6052

La Sucevița s-a născut, în 25 septembrie 1920, academicianul Dimitrie VATAMANIUC, în tinerețe, sub pseudonimul Dumitru Vatamanu, un promițător poet bucovinean. În 18 august 1953, s-a născut, tot aici, poetul, memorialistul și teologul Constantin HREHOR, un adevărat „Munte mărturisitor” al culturii române, nepotul Eroului Umanității Constantin Hrehorciuc.

Hrehorciuc luptase, în armata austriacă, pe frontul italian, unde a căzut prizonier, întorcându-se, ulterior, în țară ca membru al brigăzilor italiene de voluntari români. În perioada interbelică, s-a angajat în jandarmerie, activând în nordul Bucovinei, în plasa Stănești. După declanșarea celui de-al doilea război mondial, Constantin Hrehorciuc a revenit în plasa Stănești și, pentru că în localitate ucrainenii se distrau cu „judecarea” și uciderea evreilor, a lăsat jandarmii la marginea satului și s-a prezentat singur în fața ucrainenilor, cerându-le să se supună autorității românești și să-i fie predați lui evreei. Atitudinea aceasta curajoasă a avut efectul scontat, câteva sute de evrei fiind salvați de la moarte și evacuați în România. Manuscrisul memoriilor lui Constantin Hrehorciuc se află, în câte un exemplar, la mai mulți dintre nepoții eroului. Manuscrisul nu a fost publicat vreodată, cu excepția câtorva capitole, care au văzut lumina tiparului în coloanele ziarului „NordPress”, în 1995. După război, pentru că în zonă activaseră trupele de rezerviști, sub comanda lui Vladimir Macoviciuc, cu misiunea, stabilită de Marele Stat Major al Armatei Române, de a se împotrivi armatelor sovietice, mulți sucevițeni au avut de suferit, fiind arestați din ordinele odioșilor securiști Du-mitru Zalețchi și Nicu Plosceac. Printre martirii sucevițeni s-a numărat și brigadierul silvic Grigore Bodnă-rescu, arestat în baza

„pârei” lui Serafimovici din Voi-vodeasa, care, în perioada aceea, nici nu se afla la Sucevița, ci în Banat, la munci agricole, ca să-și salveze familia de la foamete, și eliberat de un alt Erou al Umanității, Ioan D. Popescu, comandantul Legiunii de jandarmi Rădăuți, cu sprijinul procurorului Vasile Mo-loce.

În Sucevița de astăzi trăiește un mare epigramist bucovinean, Stelian Cazacu (primar pentru o legislatură și, dacă nu mă înșel, viceprimar pentru o alta), cel care are, printre altele, și un ideal românesc în Basarabia: Cândva, cândva, veți spune: „Hopa, / Azi ni-i deplină bucuria / Că-i România-n Europa, Iar noi suntem în România!”. Știu epigrama asta din 1995, când i-am publicat-o în „NordPress”, și o reproduc doar pentru a dovedi că și epigramistul adevărat, nu numai poetul, poate fi un mare vizionar al neamului românesc.

SUCMEZEU

(înglobat în Marvila, comuna Corbasca, Bacău).

1637, septembrie 1: Frații Irimia, Dumitrașco și Tudosiia, feciorii lui Năbădaico, vând „două vaduri de moară, însă vadurile din sat din **Vâlcești** (comuna Bolo-tești, Vrancea)... și jumătate de hotar, drept galbeni 30. Iar

cealaltă jumătate de hotar l-am dat sfintei mănăstiri la Băsăricanii, pentru sufletele părinților noștri, pe nume Lazar și Nastasiia, să ne scrie la pomelnicul cel mare și să facă pamente la anul, să ne pomenească până va fi sfânta mănăstire. Și această tocmeală am făcut-o dinaintea lui Vasile Banul vistiernic ot Cârligărură, Vărtic, Iurașco și Crăciun Pătrașco ot **Sascot** (Sascut, comuna Sascut, Bacău), Simion sin (fiul lui) Irimia ot **Cucora** (), Vasile, feciorul Condri și Tofan, feciorullui Buciumaș din **Drăgușeni** (comuna Șcheia, Vaslui), Mihăilă și Buzincî ot **Buciumi** (comuna Valea Ursului, Neamț), feciorul lui Buciumaș Gavrilă ot **Orbeni** (comuna Orbeni, Bacău), Dumbravă ot **Florești** (comuna Huruiești, Bacău) vătaf și fiul lui Sanfirici, Maței ot **Grozești** (Oituz, comuna Oituz, Bacău), popa Tudor și Toder Giana ot **Sucmezeu** (înglobat în Marvila, comuna Corbasca, Bacău), Dumi-trașco Buga ot **Petrești** (comuna Blăgești, Bacău)”²⁰¹⁵.

1639, aprilie 11: Întărit de Vasile Lupu voievod călugărilor de la mănăstirea Bisericiani, care cumpără, cu 120 zloți ungurești, cum o confirmă zapisul de mărturie de la Vartic, Iurașco, Crăciun și Pătrașco din **Sascut** (comuna Sascut, Bacău), Simion, fiul lui Armia din **Cu-cova** (comuna Valea Seacă, Bacău), Vasile din **Drăgușeni** (comuna Parava, Bacău), Tufan Buciumaș, Buzins-chi și Mihăilă din **Buciumi** (Buciumii Precistei, înglobat în Galbeni, comuna Filipești, Bacău), Gavril din **Orbeni** (lângă Focșani, înglobat în Focșani, Vrancea), Dumbravă și fiul său Sanfirici din **Florești** (comuna Valea Seacă, Bacău), Maței din **Grozăști** (Grozești, azi Oituz, comuna Oituz, Bacău), popa Tudor și Toader Din **Sucmeziu**

²⁰¹⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 169, p. 158

(înglobat în Marvila, comuna Corbasca, Bacău), Dumitrașco Buga din **Petrești** (comuna Vânători, Vrancea), de la Erimiia, Dumitrașco și Tudosiia, fiii lui Nădăbaico... două vaduri de moară, care sunt pe Gârla Putnei, în hotarul satului **Vâlcești** (comuna Bolotești, Vrancea), și cu jumătate de hotar din același sat loc de folosință”²⁰¹⁶.

1698, februarie 25: Întărit de Antioh Constantin (Cantemir) voievod fostului comis Ilie Catargiul, feciorul lui Apostol Catargiul, și jupânesei Safta, fata lui Iordache Ruset mare vistiernic, nepoată de fiică răposatului domn Evstratie Dabija vodă, care primesc ispisoc pentru mo-șiile „din drese domnești și din zapise de cumpărături ce-a cumpărat răposatul domn Dabija vodă, satul întreg **Crainicii** în Polocin, cu vecini, cu locuri de heleșteu, de moară și de pod în apa Siretului, ce este la ținutul Putnei, jumătate de sat ce-a fost schimbătură cu Neculai Buhuș logofăt... i-a dat Dabija vodă lui Buhuș, pentru jumătate de cat Crainici, satul **Tămășeanii** (sau Tămășoani, raionul Vulcănești²⁰¹⁷, Moldova) pe Prut, în ținutul Iașilor, iar jumătate din satul Crainici, partea din sus, a cumpărat-o de la Gavril, popa Cornilie feciorul popii Hilohie, și de la seminția lor frații Necula, Vasile și Loghin, drept 400 lei bătuți. / Și satul **Poenariul**, din jos de Crainici, ce se hotărăște cu Crainici, cu Covrigul și cu alte bălți de pește, cumpărătură Dabijei vodă de la mulți răzeși, drept 185 galbeni, cum arată zapisul de la Vasile vodă. / Și satul **Sucmezăul**, cu **Rogoazăle**, iar la ținutul Putnei, cu vecini, cu moară cu heleșteu, ce se hotărăște cu Mățcani,

²⁰¹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 98, pp. 105, 106

²⁰¹⁷ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 254

cumpărat de Dabija vodă de la Irimia Năda-baico cel bătrân și de la feciorii lui Cozmiță și Nastasia, drept 400 lei bătuți... / și satul **Mățcanii**, iarăși în ținutul Putnei, pe Polocin, cu vecini, cu moară cu heleșteu, care a fost danie de la Gheorghe Ștefan voievod Dabijeii vodă pentru 700 taleri ce i-a fost dat Dabija, în boierie, pentru treaba țării, care sat Mățcani l-a fost cumpărat Iorga postelnic cu jupâneasa sa, fata lui Trufandă, și după moartea Iorgăi, neavând feciori, fiind Iorga văr primar cu Vasile vodă, a rămas acel sat domnesc și, domnindu-se, pe urmă, Gheorghe Ștefan vodă, l-a dat danie Dajijeii, pentru acei bani, iar mai pe urmă, sculându-se rudele Iorgăi, de-au tras parte, Dabija încă le-a mai dat 500 lei, ca să nu mai aibă treabă cu acel sat Mățcani... / Și satul **Baloteștii**, la ținutul Putnei, pe Zăbrăuț, pentru care a fost dat Dabija vodă 600 de galbeni pentru nevoile oamenilor din Balotești, la domnia lui Gheorghe Ștefan, cum arată ispisocul de la Gheorghe Ghica vodă, precum le-a pus zi acelor oameni, să dea acei bani, și nu i-au mai dat, și neavând bani la zi, a rămas satul Dabijeii vodă. / Și părțile din **Bodia**, iarăși la ținutul Putnei, cu vecini, danie Dabijeii de la Gheorghe Ștefan voievod. / Și satul **Domneștii**, iarăși în ținutul Putnei, cu vecini, și satul **Mihăileștii**, din jos de Domnești, și satul **Volovații**, din sus de Domnești, și satul **Făureștii**, din sus de Volovați, ce le-au cumpărat Dabija vodă și Iordache Ruset vistiernic de la mulți răzeși din acele seliști, cum arată zapisele acelor vânzători, și satul **Dănăești**, cumpărătura lui Ilie Catargiul comisul... / Și jumătate de sat **Bârlădeani**, iarăși în ținutul Putnei, cu vad de moară în Sirețel, cumpărătura Dabijeii vodă de la Alexandra, sora Iorgăi, și de la feciorul ei Toderășco, drept 350 lei bătuți. / Și satul **Răcăciunul**, iarăși în ținutul Putnei, cu vecini și cu

vaduri de moară, cumpărat de Dabija vodă de la răposatul Ștefăniță vodă, feciorul răposatului Vasile (Lupu) vodă, cu locuri de fânaț în Vlamnic și cu o poiană ce se cheamă Mărvila, drept 1.000 taleri, care sat a fost al lui Gheorghe Ștefan vodă, și l-a luat Ștefăniță vodă, cu alte moșii, pentru 20.000 taleri, ce-a fost dat Vasile vodă să-i țină Gheorghe Ștefan, pe când era logofăt mare, iar el s-a ridicat cu acei bani, cu ungurii, pe domnia lui Vasile vodă... / Și iarăși alt sat întreg, **Lunca mare**, lângă Răcăciuni, la ținutul Putnei, cumpărat de Dabija vodă și doamna Dafina de la Anușca, femeia lui Dănăilă Vitolt, strănepotul lui Bucium ce-a fost vornic mare, și de la feciorii lor Vasile și Marica, din jumătate de sat Lunca mare, a patra parte, din partea de jos, drept 150 lei bătuți, și iarăși, din jumătate de sat Lunca mare, partea din jos, a patra parte, cumpărată de Dabuja vodă de la Gligorie și femeia lui Tudosca, și de la frații lor Gheorghită, Băluță, Nastasia și Mărica, feciori Artemiei, fetei lui Vitolt, ce-a fost logofăt mare, drept 220 lei, și iarăși, din jumătate de sat Lunca mare, din partea de jos, a patra parte, cumpărată de Dabija vodă de la Gavrilăș și Mărica, feciorii lui Lupașco Vitolt, ce-au fost făcuți cu Aviiana, fata lui Ciocârlie, și de la Ștefanși Tofana, iarăși feciorii lui Lupașco Vitolt, făcuți cu Nastasia, nepoata Corpă-cioae, drept 150 lei bătuți, și iarăși, din jumătate de sat Lunca mare, din partea din jos, a patra parte, cumpărată de Dabija vodă de la Solca, femeia lui Ilie Băicescul ce-a fost pivnicer, și de la feciorii lor Ansinița și Gavrilăș, drept 220 lei bătuți, care fac aceste cumpărături jumătate de sat, drept 740 lei bătuți, iar jumătate de sat **Lunca mare** a cumpărat-o Dabija vodă de la frații Lupașco și Ionașco de **Mănești**, feciori Acsiniei, nepoți lui Bucium vornicul, drept 600 lei, care s-au făcut, pentru tot satul Lunca mare,

drept 1.340 lei; / aşijderi satul **Stoileşti**, la ținutul Putnei, pe gârla Putnei din sus, cu vad de moară, ce este de moşie Dabijeii vodă şi cumpărătura, ce-a cum-părat un vad de moară de două roate de la Bejan Gheuca mare pitar, drept 40 galbeni, şi 2 pământuri de frunte, cu vad de moară şi cu casă făcute, cu 3 pogoane de vie, cumpărate de Dabija vodă de la Toader Ciohodarul, drept 60 galbeni, şi 4 pământuri în frunte, tot în satul Stoileşti, primite danie de Dabija vodă de la Toader Ciohodarul, fecior Sanfirei, nepot lui Vartic vornic, şi un vad de moară, cumpărat de la Tudora, fata lui Dragotă, nepoată lui Oţal şi Avrămiei, fata lui Puşcă, iar nepoată lui Oţal; / satul **Oleşeştii**, cu vecini, ce este pe gârla Putnei, din sus, în ținutul Putnei, cumpărat de Dabija voievod de la Pavăl fost logofăt şi de la alţi răzeşi, cu vad de moară şi cu vii, drept 330 lei bătuţi. / Şi satul **Sascut**, ce-a fost moşie Dabijeii vodă şi cumpărătură de la răzeşi... / şi, din 7 bătrâni din satul **Conţăşti**, 5 bătrâni, cumpăraţi de Dabija vodă de la Feona arhimandritul, ce-a fost egumen la Galata şi Caşin, drept 500 lei”²⁰¹⁸.

SUHARĂU

(Comăneşti, contopit cu Suharău, Botoşani).

1412, aprilie 3: Întărit de Alexandru cel Bun „domniei sale Coman sãn (fiul lui) Galiş, care primeşte uric pentru „un loc pustiu, să-şi facă lui sat, podmi Başeu.

²⁰¹⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete şi izvoade / Documente slavo-române*, vol. IX, Iaşi 1914, pp. 189-195

Și hotarul acelui sat, pe unde au îmblat întâi Bașeul, la o fântână, iar de la fântână drept la codru, și de la acea fântână deval, pe pâraul Bașeului, până în Pârâul Alb, iar de la Pârâul Alb în sus, la codru, arătând că acesta este al lui tot hotarul”²⁰¹⁹.

1774, iunie 22: Satul **Suharău**, ținutul Dorohoiului, ocolul Târgului, avea, după recensământul lui Rumeanțev²⁰²⁰, **toată suma caselor: 36**. Scădere rufeturi, însă 8: 2 femei sărace, 2 preoți, 2 scutelnici ai mănăstirii Toderenii (Burdujeni – n. n.), 1 țigan. 1 jidov. Rămân birnici 28. // **Birnici:** Vasile Păsat / Andrei Păsat / Leontii Gherasim / Ion Bordeian / Dumitrașcu Sofronii / Grigori Urzică / Timoftei Sandipa / Ștefan Gorgan / Toader Tăvășcă / Grigori sin (fiu) lui Gafton / Enachi fiu lui Gafton / Ioniță Sucimălaiu / Ștefan, ungurian / Toader Sucimălaiu / Agapii al lui Sucimălaiu / Ștefan Sucimălaiu / Ion, harabagiu / Ursachi fiul lui Andrei / Eftimie Roșca / Petre fiul lui Măricuț / Ștefan Borlă / Marco (brat) frate lui Ștefan / Ion Străutulat, vornic / Ștefan fiu al diaconului / Toader fiu lui Măricuț / Vasile fiu Babei / Pentilie, tij (la fel) Babei. // **Femei sărace**, fără de ajutor: Acsăntoai, vădană / Dochita, săracă. // **Rufeturi:** Preotul Ion / Toader, dascăl. // **Scutelnici:** Marco, scutelnic al mănăstirii Todereni / Nichita, morar, tij (la fel) scutelnic mănăstirii. // **Țiganii:** Manolachi, țigan, la fel al mănăstirii. // **Jidovi:** Aron, jidov.

1902: „**Suharăul**, comună rurală în județul Dorohoi, în partea de jos a plășii Prutul de sus, formată din

²⁰¹⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 33, p. 47

²⁰²⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 494

satele: Arborea, Comănești, Lișna, Mlenăuți, Plevna și Suharăul, cu o populație de 3.618 locuitori. Are 5 biserici, cu 4 preoți, 8 cântăreți și 5 pălămari; o școală mixtă. Locuitorii posedă: 1.563 vite mari cornute, 1.865 oi, 205 cai, 1.055 porci; 285 stupi. / **Suharăul**, sat pe moșia cu același nume, comuna Suharăul. Are o populație de 1.259 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Ilie și Sf. Nicolae, cu 1 preot, 2 cântăreți și 1 pălămar; este mică, de lemn, făcută din vechime de 1 călugăr, restaurată, la 1792, de Ilie Botez; o școală mixtă; 4 iazuri, din care cel mai mare, numit Arborea, are o suprafață de 15,5 hectare. Pâraiele ce trec pe moșie sunt Bașeul și Corobana. Drumuri principale: acel ce duce la Dorohoi și acel ce duce la Herța. Moșia se hotăraște cu: Lișna, Havârna, Cracalia și Dămileni”²⁰²¹.

SUHOLEȚ

(Suhuleț, în Jigălia, comuna Șuletea, Vaslui).

1625, septembrie 25: Zapis de mărturie despre „cum a vândut Petriman a treia parte de sat de **Armășăni** (comuna Băcești, Vaslui), din tot locul, cât este hotarul satului, cu loc de prisacă și cu vad de moară; și l-a cumpărat Lungul armaș și a dat pe tot locul aista un cal bun și i s-a socotit prețul 80 taleri. Și s-a întâmplat această tocmeală a lor înaintea vornicului de **Soholeț** (Suholeț, în Jigălia, comuna Șuletea, Vaslui), Nistor din **Merești**

²⁰²¹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 495

(Mirăști, inckus în Liești, Galați), popa Toader din **Găureni** (lângă Albești, Vaslui), Iurașcu din **Hodo-răni** (în loc de Todireni, comuna Stănița, Neamț), Ursu și Muriuți de **Marcoviceni** (sat inclus în Dumești, Vaslui), Țigan de **Țâbănești** (Țibănești, Iași)”²⁰²².

1646, mai 18: Mardarie, croitorul din târgul **Iași**, vinde lui Tănăsie din **Cursăci** (Cursești, comuna Cur-sești, Vaslui), drept 18 galbeni buni, partea lui „de ocină sin satul **Borăști** (comuna Dumești, Vaslui), din ținutul Vasluiului, ce se va veni partea mea... / Și în tocmeala noastră au fost Focșea, Petrea și Strătulat din **Glodeni** (comuna Codăești, Vaslui), Neanul din **Soholeț** (Suholeț, în Jigălia, comuna Șuletea, Vaslui), Ștefan fiul leui Nes-tor ot **Merești** (comuna Drânceni, Vaslui), Hicol, Toader Parcău și Rânjea ot **Borăști** și mulți oameni buni”²⁰²³.

SUHOVERHUL de JOS

(lângă orașul Fălești, în Moldova).

Întărit, în **3 iunie 1429**, de Alexandru cel Bun, fiilor lui Oană, vornicul de Suceava și, ulterior, de Tu-lova, Lazăr, Stanciul și Costea, care primeau uric pentru, pe lângă alte sate din viitoarea Bucovina, și pentru satele „Gândinți, la Cobâla... și pe Orbic, Seliște, unde este curtea lor, și Zagoreni, mai sus de Cociman și unde a fost

²⁰²² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 375, p. 443

²⁰²³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 376, p. 321

Bașea, și Costinți, la obârșia Orbicului, și Moșișinți, la Lucaș, unde a fost vie, și Plopești, la Slatină, și Dumitresți, mai în jos de Iaz, și Cărbunești, la Văratice, și amândouă seliștile lui Drăghici, pe Bistrița, și moara... iar la Dumbrava Înaltă satele: unde este vătăman Minco, și, pe Iubăneasa, la Iaz, și unde este Stan; iar hotarul lor să fie cât vor putea să folosească destul trei sate; și peste Prut, la Derenice, zece locuri: unde a așezat sat Stanco, la Cornul Lăcinului, și Fântâna Rece, și unde este Andriaș, și Bahmatăuți, și, pe Ciuhru, sub Horodiște, și **Suho-verhul, unde este Ion al lui Filea**; în tot acest hotar să-și întemeieze zece sate; și satul Spărietului, la obârșia Dobromirei, cu vechile și dreptele hotare; și, pe Prut, zece locuri, să-și întemeieze zece sate de această parte a Prutului; iar hotarul acestor sate care sunt pe Prut să fie anume de la Unghiul Strâmt, care este mai sus de satul lui Ivan Șurinschi, apoi în jos pe Prut, până la balta care se cheamă Ochiul, apoi drept la Pârâul Sărat, apoi în sus pe Pârâul Sărat, până la pârâul care se cheamă Dobromira, apoi pe Dobromira în sus, până la Unghiul Strâmt, pe Prut; acesta le este tot hotarul”²⁰²⁴.

SUHULEȚ

(la obârșia Hulubățului, comuna Berezeni, Vaslui).

²⁰²⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 90, pp. 134-136

1469, iunie 6: Întărit de Ștefan voievod fraților Oană și Ivașco Pășcu, care primesc uric pentru „drepte ocinile lor, satele anume: Lipovățul pe Bârlad, din jos de Vaslui, și moară pe Bârlad, și Suhuleții la obârșia Hului-băului, și Suhuleții pe Gârbovăț, și prisacă lângă Veție și loc de moară pe Țacovăț, din jos de gura Veții, și Negoteștii în ținutul Sucevii. Însă părțile surorii lor, ale Stanii, din toate satele, acestea să fie frățâne-său, lui Ivașco Pășcu, pentru că Ivașco a răscumpărat pe sora sa, pe Stana, de la tătari”²⁰²⁵. Hotarul, după vechiul hotar.

1625, martie 15: Zapisul de mărturie al lui Miron de **Grăcina**, întocmit în casa lui Iurașco de **Hodorăni**, prin care vinde ocina lui „de la sat de la **Armășăni**, și am vândut până la Rediul lui Țigan și Rândoaia, vale în sus”, pentru 180 lei bătuți, martori fiind Țigan din **Țâbănești**, Diaconul de **Crăiești**, Iurașco de Hodorăni, Rango de **Marnoceni**, Neniul de **Soholeț**, Done de **Mormorăni**”²⁰²⁶.

1625, martie 15: Zapisul de mărturie al lui Marco Mutre din **Armășeni**, prin care vinde Lungului, pentru doi boi buni și două vaci cu viței, ocina lui „de la sat de la **Armășeni**, la câmp și la fânaț, și cu vad de moară unde se lovește Bârzărelul în gura Bârzărelului, în **Drăgușani**, martori fiind Neniul și popa Misail din **Suholeț**, Nistor din **Merești**, Miron Ungureanu și Iurașco de **Hodorăni**, Murgoci de Marcoviceni, Done de **Mormorăni**”²⁰²⁷.

²⁰²⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 159, p. 236

²⁰²⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 292, p. 362

²⁰²⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 293, pp. 362, 363

1628, februarie 20: Martor jurător, la zăpisiul lui Mitrofan, episcopul de Huși, în care mărturisește că au venit înaintea lui „Gabăr, ce a fost căpitan, și cu răzeșii lui de pe sat de pe **Negrilești** și de pe balta ce se cheamă **Gemenele**, și de pe sat **Brițcani**, anume Berteza feciorul Crăciuneii, Armaga feciorul lui Gavrilă Bătcă, Cornea feciorul Aremiei, Iachim feciorul lui Nistor, Ursa nepoata Cozmiței, Samfira fata lui Roșculeț, Păntelei nepotul Stanei, Cihan de Brițcani, Costantin feciorul Morcoteiului, Pântea feciorul Bontei de Negrilești, cu cinstită cartea măriei sale lui vodă și cu sluga măriei sale, cu Vlășie diacul, să jure pe sfânta evanghelie cu 24 de jurători cum n-au vândut Nistor Cornescul, cu Nicula Galbănuș și cu femeia sa, și cu răzeșii lor în sat în Negrilești nimică, nici baltă în Gemenele, nici într-apă, nici în uscat. Și să jure că n-a vândut Cozmița strigătorul cu Alexa Bota și cu răzeșii săi nimic în sat în Brițcani vornicului Ureche, ce le este împresurătură pentru c-au pârât Grigorașcu Ureche că este cumpărătură de tată-său, de Ureche vornicul”²⁰²⁸. Lista jurătorilor: Petriul pârcălab de **Burboceni** (Bubo-ceni, lângă Barboși, Vaslui), Ghiorghe călăraș de **Șișcani** (ținutul Lăușna, Moldova), Căsușul fost pârcălab ot **Măliceni** (Moldova), Horjă pitărel ot **Oțeleni** (ținutul Fălciuș, Vaslui), Gavril Mamotă ot **Cucoara** (ținutul Chi-gheci, Moldova), Petrea Căcărădză ot **Căcărădzeni** (Căcărăzeni, lângă Gotești, ținutul Cahul, Moldova), Frango Malcoci ot **Malcoceni** (Moldova), Mihăilă Țără-șoară ot **Cărhănești** (satul Cârja, Vaslui), Petriman aprod și Constantin Țicău păhărniceș ot **Sărățeni** (ținutul Tu-tova, Vaslui), Pașco hotnog la călărași, Vărno călăraș ot **Vlădești** (lângă

²⁰²⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 312, p. 424, 425

Gotești, ținutul Chigheci, Moldova), Vicol chihaiia ot **Hlipiceni** (lângă Gușitel, Vaslui), Ionașco Ciubăraia și Ihnat Căltac ot **Lătești** (în Fălciu, Vaslui), Bălan Buța ot **Blăgești** (în Fălciu, Vaslui), Buculei, Marvici Lean ot **Oțeleni**, Nica călăraș ot **Fălciu**, Marco Cucul or **Deleni** (în Fălciu, Vaslui), Giovlen ot **Suhuleți** (Stuhuleți, în Fălciu, Vaslui), Agapie ot **Păcu-rărești** (lângă Gotești, ținutul Chigheci, Moldova) și Camber ot **Golăești** (satul Crăciunești, Vaslui).

1644, septembrie 15: Zapis de la Dumitrașcu și Vasile, feciorii lui Constantin vătaful, nepoții lui Trifan cel bătrân din **Sovolet** (Suhulețul, comuna Berezeni, Vas-lui), în care mărturisesc cum au „scăpat din Țara Muntenească pedestri și cu pieile, și am năimit un cal înșeuat, frănat, în trei luni, drept 3 galbeni, și am luat un stup de poloboc drept 2 lei de la Dumitrașco Urdzică pârçalabul, și am dat a patra parte, partea tatălui nostru, de la prisaca moșului (bunicului) nostru Trifan, în codru, deasupra Ghindăului, dinaintea popii Misail și a lui Grozav, unchii noștri, și Neanul și Vlasie”²⁰²⁹.

SUHULEȚ

(pe Gârbovăț, comuna Tansa, Iași).

1469, iunie 6: Întărit de Ștefan voievod fraților Oană și Ivașco Pășcu, care primesc uric pentru „drepte

²⁰²⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 428, p. 407

ocinile lor, satele anume: Lipovățul pe Bârlad, din jos de Vaslui, și moară pe Bârlad, și Suhuleții la obârșia Hula-bățului, și Suhuleții pe Gârbovăț, și prisacă lângă Veție și loc de moară pe Țacovăț, din jos de gura Veții, și Negoteștii în ținutul Sucevii. Însă părțile surorii lor, ale Stanii, din toate satele, acestea să fie frățâne-său, lui Ivașco Pășcu, pentru că Ivașco a răscumpărat pe sora sa, pe Stana, de la tătari”²⁰³⁰. Hotarul, după vechiul hotar.

1488, martie 1: Întărit de Ștefan voievod, în cadrul unui schimb de sate între clucerul Duma, și verii săi Toader, Duma și Stana, fiii lui Simion Tansea. Clucerul Duma a primit „jumătate din Brudurești” (acum, Suhu-leț), dându-le verilor săi „un sat, anume Grozeștii pe Stebnic, pe care acel sat l-a cumpărat el de la Ivan Sacalăș și de la sora lui Anușca, pentru 150 de zloți tătarești: și încă le-a mai dat 270 de zloți tătarești, pe lângă acel sat Gozești”²⁰³¹. Hotarul, din veac.

1774, iulie 5: Satul **Brodureștii**, ținutul Vasluiului, ocolul Fundului, după recensământul lui Rumeanțev²⁰³², avea următorii: **Birnici**: Mihăilă, argat / Gheorghe / Gavril Gârnet / Carpu / Ioniță brat (frate) lui Sandul. // **Aprozi**: Ioniță Caloian / Sandul Caloian.

1774, iulie 5: Satul **Sohulețu**, ținutul Vasluiului, ocolul Fundului, după recensământul lui Rumeanțev²⁰³³, avea următorii: **Mazilii**: Lupul Lazor / Miron brat (fra-

²⁰³⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 159, p. 236

²⁰³¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 30, pp. 48, 49

²⁰³² ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 235

²⁰³³ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 236

tele) lui / Ioniță fratele lor / Neculai Tiliman. // **Ruptași:** Toader Lazor / Ioniță fiu popii. // **Seimenii hătmănești:** Gavril Bițicu / Toader fiul lui Andronic. // **Preoți:** Popa Neculai / Popa Neculai zet (ginere) lui. // **Diaconi:** Ion, diacon / Toader, diacon / Gheorghi, diacon.

1902: „**Suhulețul**, comună rurală în partea de nord-vest a plășii Fundurile, județul Vaslui, la 48 km de orașul Vaslui și la 25 km de Negrești, reședința plășii. E situată la întrunirea dealurilor Bârlădeanul, la vest, Co-mornița, la sud, Dealul Crucii, la sud-est, și Brașovnița, la est. Formează un podiș întins, de unde începe Dealul Lacului, la nord. E formată din satele: Suhulețul, Găureni și Brașovnița, pe o suprafață de 1.359 hectare, cu o populațiune de 331 familii sau 1.268 suflete. Are 2 biserici. Vite: 364 vite mari cornute, 91 cai, 641 oi și 37 rămători. / **Suhulețul**, sat și reședința comunei Suhulețul. Are o suprafață de 786 hectare, cu o populație de 204 familii sau 967 suflete; o biserică, făcută de unul Ioniță Lazăr, cam pe la 1698, după arderea unei alte biserici, ce a fost puțin mai spre est de actuala. Se cunoaște foarte bine și azi atât locul bisericii arse, cât și al cimitirului ei. Vite: 364 vite mari cornute, 91 cai, 641 oi și 37 rămă-tori”²⁰³⁴.

SULENI

(azi Duda, comuna Duda-Iepureni, Vaslui).

²⁰³⁴ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 495

1640, ianuarie 6: Ionașco Costiceanu, nepotul Vlaicului vinde lui Necoriță din **Tintești** (Țintești, comuna Arsura, Vaslui), drept 70 de lei bătuți, „dinaintea preotului, a lui Iorga și a jupânesei Cehăneasa din **Horjești** (comuna Căprieni, județul Lăpușna, Moldova), a lui Toader Lupșe, Căzacului Frăia, Simion Roșca și Dolhan de **Suleni** (azi Duda, comuna Duda-Iepureni, Vaslui), ce sunt răzeși, a lui Ursul Brahăș și Bordea de **Păhnești** (comuna Arsura, Vaslui), Gligorcea de **Tin-tești**... moșia din sat din **Șopârleni** (comuna Drânceni, Vaslui), partea Vlaicului, ce se cheamă un bătrân”²⁰³⁵.

SULIȚEȘTI

(Șulitești sau Sulițești pe Crasna,
în hotar cu Maxinești, Vaslui).

1548, aprilie 5: Întărit de Iliaș (Rareș) voievod lui Vascan și Elisaftei, feciorii Ilenei, nepotului lor de soră Efrem și verișoarei lor Măriica, toți nepoți Ilenei, care primesc ispisoc pentru „ale lor drepte ocini, din dresese de întăritură ce le avut mama lor și bunica lor Ileana de la părintele domniei mele Petru voievod, două sate, anume **Șuliteștii** (sau Sulițești pe Crasna, în Hotar cu Maxi-

²⁰³⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 284, p. 278

nești²⁰³⁶, Vaslui) și **Maxineștii** (numit apoi Mărtinești²⁰³⁷, Vaslui) la Crasna, ce le-a fost cumpărat strămoșul lor Ilea fost vistiernic de la Oană Pântece”²⁰³⁸.

SURAIA

(Țigăneii, în Dimaci, contopit cu Suraia,
comuna Suraia, Galați).

1495, ianuarie 12: Întărit de Ștefan voievod, fraților Alexa, Giurca, Dragoș și Giurgiu, care primesc uric pentru, „un sat la Dimaci, anume Țigăneii”²⁰³⁹.

1774, iunie: Satele **Suraia** și **Butuceni**, ținutul Tecuciului, ocolul Biliești, după recensământul lui Ru-

²⁰³⁶ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 246

²⁰³⁷ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 154

²⁰³⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, pp. 199-201

²⁰³⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. III, București 1980, doc. 160, pp. 295, 296

meantev²⁰⁴⁰, aveau **toată suma caselor 36**. Scădere rufeturi 13: 1 popă, 1 vornic, 1 grec, 8 liuzi (oameni străini) cu savogvarde, 2 văduve. Rămân birnici 23. / **Birnici:** Grigoraș Lazăr / Sandul, brat (frate) lui / Ioniță, brat (frate) lor / Panaite Porumboiul / Ștefan Cărășăl / Mitrofan / Vasile Gaciul / Ion Sulă / Gheorghi, croitor / Ioniță Goană / Dănăilă Ochieș / Năstasii Bosoiu / Nicolai zet (ginere) lui Ochieș / Ion Roman / Costin sin (fiu) Mărândoiul / Dimoftii Bobocia / Ștefan, dogar / Simion, brat (frate) lui / Ion Poiană / Ion Pufle / Dumitrașcu, ce a fost scutelnic al spătarului Gheorghi Costandachi / Gligoraș, rotar, tij / Vasilachi zet (ginere) babii Stancăi. // **Rufeturi:** Popa Sandul Făică / Simeon Bosoiu, vornic / Custari, grec / Radu zet (ginere) lui Bacău, al portarului Leonardi cu salvogvarde / Gheorghi Chiriac, tij (la fel) / Dănilă, tij / Radu sin (fiu) Bacău, tij / Oncia sin (fiu) Opria, tij a portarului / Toader, rotar, tij / Anghel Negrișorul, tij / Manolachi Nuori, tij / Tudora, văduvă / Irina Tutolicioai, văduvă.

SURAIA

(Dumbrăvița, înglobată în Suraia,
comuna Suraia, Vrancea).

1634, mai 20: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Ștefan căpitan de **Dumbrăvița** (comuna Suraia, Vrancea), în baza unui zăpis de mărturie de la „Melintie, fiul

²⁰⁴⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 541, 542

preotului Chiril, făcut cu mare blestem dinaintea câtorva oameni buni, pe numele lor Murgoci, Sălevăstru iuzbașa, Urzică chihăia, Nechifor chihăia, Avram și Ștefan Cârli-anță, Damian fiul lui Murgoci și preotul Ioan... scriind și mărturisind că a dat și a dăruit dreapta sa ocină și dedină din satul **Torcești** (comuna Umbrărești, Galați), din ținutul Tecuciului, jumătate din partea sa, cât se va alege din vatra satului și din câmp și din tot venitul... lui Ștefan căpitan, pentru iertarea păcatelor lui și a părinților lui... / Și întru asemenea, a arătat Ștefan căpitan și un alt zapis de mărturie, de la un om pe nume Trif, fiul lui Ionașco Căuia din **Torcești**, dinaintea a oameni buni, pe numele lor Condrea Marlici din Cârligătura, Melinte din **Tor-cești**, fiul preotului Chirilă, Albul din **Dumbrăvița**, Urzică chihăia și Ionașco stegar, scriind și mărturisind însuși asupra sa Trif, în acel zapis, că a vândut dreapta lui ocină și dedină din același sat Torcești... lui Ștefan căpitan de Dumbrăviță, pentru 6 ughi”²⁰⁴¹.

1636, octombrie 23: Întărit de Vasile Lupu voievod vornicului Vasile Roșcaginerile Măricăi Cernătoae, și cămărașului Toader, ginerele Schivei, prin ispisoc de judecată, după pâra lui Toader, feciorul lui Hârbor din **Blăjeri** (înglobat în Ivești, comuna Ivești, Galați), Răchitan feciorul Ghizălii, Ionașco nepot Grecului, Fetion nepotul lui Fetion cel bătrân, Ștefan izbașa și Hârbor din **Dumbrăvița** (înglobat în Suraia, comuna Suraia, Vrancea), Antonii din **Liești** (înglobat în Popricani, comuna Popricani, Iași), toți nepoții și strănepoții Neagului Buze, și a sorei lor Mușe, și a verilor Buze și Stana, „pentru un sat, anume **Dimăcenii** (lângă Vadu Roșca, comuna

²⁰⁴¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 142, pp. 160-162

Vulturu, Vrancea), ce este în ținutul Tecuciului, zicând acești oameni precum acel sat Dimăcenii le este dreaptă ocină și moșie, din uric ce au arătat de la Ștefan voievod Bătrânul. Iar Vasile Roșca și Toader așa au mărturisit, că satul Dimpcenii le este cumpărătura răposatului Cârștii, vornicul de la Țara de Jos, de la Hârbor și de la Andrei, fratele lui Moțoc, și de la Ghizăle, Fetion, Fetion, Grecul, Bratin, Albotă, Corni, Zâmbriță și Bâlor. Și au arătat un zapis... precum și drese în care scrie că acel sat este cumpărătură”²⁰⁴².

1637, aprilie 23: Logofătul Racoviță Cehan și stolnicul Dumitrașco primesc poruncă domnească „să mergeți la sat la **Dimiceni** (Dimăcenii, Dimacii, înglobat în Suraia, comuna Suraia, Vrancea), să socotiți și să alegeți niște părți de ocină a Roșcăi vornicul, ce le are cumpărătură de la Cârștea vornicul”²⁰⁴³.

1639, aprilie 9: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Ștefan căpitan și rudelor lui Dumitru Urdzică, Ionașco Tâmpa, Chiriac, Trifan, Nistor fratele lui Ionașco, Canda-chiia, Răzvan, Bilea, Manea, Grigore Bănacea, Obrejie Buric, Hârbor fiul lui Drăgan, Ionașco Popiiacul, Iacob, Ernilă, Chera și fratele lui Gheorghită, Mărdarie, Nechita, Pătrașco, Apostol, Stoica, Dobra, Eremiia, Pâhnă, toți strănepoții lui Baicul stolnicel și ai lui Dragotă, Drăghici, și Lup, Fătul, Vlaico, Moșul, Lupe Bulmez, Stavăr, Movila, Nistor, Trifan, Stan Hudici, Micul, Simion, Grozav, Mihăilă, Șerban, Chirică, alt Simion, Duma, alt Ștefan, Dobre, Badiul, Ion Leul, Liciul, Dan, Cernat,

²⁰⁴² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 544, pp. 593, 594

²⁰⁴³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 75, p. 74

Sambacilă, Pepelea, Stănilă și Marco, toți primind uric pentru „dreptele lor ocine și dedine, din dreptele și propriile lor drese, ce au avut de la buncii lor mai sus scriși, de la Alexandru voievod cel Bătrân și de la Iancul voievod, satul anume **Sineștii** (sat înglobat în Suraia, comuna Suraia, Vrancea) și **Dumbrăvița** (sat înglobat în Suraia, comuna Suraia, Vrancea), care sunt între Sireturi, în ținutul Tecuci, și cu vaduri de moară în Sirețel și la pârâul Dimaci, și cu pod umblător peste râul Siretul cel Mare... / de asemenea dăm și întărim numai lui Ștefan căpitan un pământ în frunte, din Dumbrăvița, pe care el l-a cumpărat de la Diicu și Nițul, fiii lui Pașcău, nepoții lui Ion Leul, pentru 10 ughi... și de asemenea, jumătate de pământ în frunte, tot din Dumbrăvița, pe care și l-a cumpărat de la Anghiel, fiul lui Fetea, nepotul lui Ion, pentru 5 ughi. / Și de asemenea, întărim lui Hârbor, fost scutar, două pământuri în frunte, tot în Dumbrăvița, pe care le-a cumpărat de la Eremiia, fiul lui Bolea ușer, nepotul lui Banul stolnicel, pentru 20 ughi... / Iar hotarul acestor sate, Sineștii și Dumbrăvița, să fie cum le-au stăpânit din veac, de la Bârlăviță și de la moara lui Crăciun Cioașcă, până la Sirețelul Muntean și pe lângă hotarul Dimăchenilor, Crucișata de Jos, Coada Mami-nejii, Portișoara, și din sus pe lângă hotarul de jos al satului Sasul și pe unde a hotărât Costin postelnic cu Umbrăreștii, până la moara lui Oprea, la Dimaci, și până la capătul de jos al Poienii Sasului, și lovește în capătul de sus al Poienii Vidrei, și la malul de sus al Stoenesei, până la Sirețel, la vadul lui Soare, și dinspre alte părți, pe vechile hotare, pe unde au folosit din veac”²⁰⁴⁴.

²⁰⁴⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 94, pp. 94-97

1639, aprilie 9: Zapisul răzeșilor din Dumbrăvița, Horâbor, chihaiia Dumitru Urdzică, Ionașco Tâmpa, Postolache, Dumitru vătav, Îndreiu, Horâbor cel mis, Ionașco Hrinescul, Dumitru Căpătină, Răchitan, Ionașco Popiacul, Postolache și Gheorghe, în care mărturisesc cum au venit înaintea lor Stoica și soră-sa Antimiia Negâlcioae, și cu fetele ei Stanca și Măriia, și „au vândut lui Ștefan căpitanul de **Dumbrăvița** trei pământuri din frunte și cu vad de moară în apa Sirețelului și în Dimaci, drept 3 boi de negoț, boul câte 8 galbeni, și cu altă cheltuială au împlinit 30 de galbeni”²⁰⁴⁵.

1644, mai 20: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Ștefan căpitan de **Dumbrăvița** (înlobat în Suraia, comuna Suraia, Vrancea), care s-a înfățișat „cu un zapis de mărturie de la un om, pe numele lui Melintie, fiul preotului Chiril, făcut cu mare blestem dinaintea câtorva oameni buni, Murgoci, Sălevăstru iuzbașa, Urzică chi-haia, Nechifor chihaiia, Avram, Ștefan Cârlianță, Damian fiul lui Murgoci și preotul Ioan, scriind că Melintie, fiul popii Chirilă, a dat și a dăruit dreapta sa ocină din satul **Torcești** (comuna Umbrărești, Galați), din ținutul Tecu-ciului, jumătate din partea sa... lui Ștefan căpitan, pentru iertarea păcatelor lui și ale părinților lui... / Și a mai arătat Ștefan căpitan și alt zapis de mărturie, de la un om pe nume Trif, fiul lui Ionașco Căuia din Torcești, dinaintea lui Condrea Malici din Cărligătura, Melintie, fiul popii Chirilă din Torcești, Albul din Dumbrăvița, Urzică chiha-ia, Ionașco stegar, mărturisind că acel Trif a vândut dreapta lui ocină și dedină din Torcești... lui Ștefan căpi-tan de Dumbrăvița, pentru 6

²⁰⁴⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 95, p. 98

ughi (ducați ungurești)... Și altul să nu se amestece”²⁰⁴⁶.

1902: „**Suraia**, comună rurală în județul Putna, plasa Bîliești, situată pe malul drept al Siretului, lângă locul unde se varsă balta ce vine de la Dimaciul, la 18 km de capitala județului. Se compune din cătunele: Butu-ceni, Dimaciul, Dumbrăvița și Suraia, unde e și primăria comunei. Are o populație de 838 familii sau 3.041 su-flete; 2 biserici parohiale, una cu hramul Cuvioasa Paraschiva, în cătunul Suraia, a doua, cu hramul Sf. Ilie, în Dumbrăvița, și 1 filială, cu hramul Adormirea, în Dimaciul; o școală. Locuitorii posedă: 1 mașină de treierat cu aburi, 3 de vânturat, 41 pluguri de lemn, 90 de fier, 10 grape, 1 moară de apă; 1.087 boi, 866 vaci, 249 cai, 896 oi, 10 capre și 469 porci. Terenul comunei, în mare parte, este un sol argilos; pe alocurea, nisipos și băltoș. Este străbătut de pârâul Dimaciul. / **Suraia**, cătun în comuna cu același nume, situat pe malul Siretului, lângă locul unde se varsă balta ce vine de la Dimaciul. Are 1 biserică parohială, cu hramul Cuvioasa Paraschiva, și o școală mixtă”²⁰⁴⁷.

SURDEȘTI

(lângă Ciortolom, comuna Tutova, Vaslui).

1528, martie 28: Menționat de Petru (Rareș) voievod, când întărește Mălinei, fata lui Jurja, și lui Mi-hul

²⁰⁴⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 324, pp. 314-316

²⁰⁴⁷ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 499

și femeii lui Marușca, „jumătate de seliște pe Sărata, mai sus de **Surdești**, unde au fost Nechita și Paul”, cumpărată, cu 200 zloți tătarești, de la frații Toader, Arsip, Crăciun și Mariica, copiii lui Bolde Suljar, nepot lui Sima Bolde, și de la rudeniile lor frații Capotă, Petru, Ion, Neaga și Anușca, copiii lui Toma, și de la nepoata lor Maria, fata Neagăi... „dar jumătate din acea seliște, ce-i pe Sărata, mai sus de **Surdești**, unde au fost Nechita și Paul, să fie Mălinei, fata Jurjinei, singură, două părți, din aceeași jumătate, să fie lui Mihul, iar a treia parte să fie Marușcăi, lor și copiilor lor”²⁰⁴⁸.

1635, septembrie 1: Ispisoc de întărire, dat de Vasile Lupu voievod moștenitorilor lui Ghenghe vel (mare) logofăt: / „Și s-au venit partea boierului nostru, Lupul Prăjescul vel clucer și jupânesei lui, Saftei, satul **Chilmeștii** (azi orașul Chelmenți, raionul Chelmenți, Ucraina), la ținutul Hotinului, și o parte de ocină din **Lățcani** (Lețcani, comuna Doljești, Neamț), la ținutul Romanului, și jumătate de sat de **Scoposăni** (Scoposeni, comuna Horlești, Iași), la ținutul Cârligăturii, și satul **Văscăuții** (ținutul Orhei, Moldova), la Orhei, și jumătate de sat de **Mărășăni** (comuna Marșinți, raionul Novoselița, Ucraina), la Hotin, și satul **Noua Suliță** (comuna Novosilița, raionul Chelmenți, Ucraina), tij la Hotin, și jumătate de sat din **Negrești** (orașul Negrești, Vaslui), la Vaslui, și o seliște, anume **Lineștii** (lângă orașul Negrești, Vaslui), tij la Vaslui, și satul **Ruginoasa** (comuna Ruginoasa, Iași), la Suceavă, care i-au fost lui dreaptă danie de la părintele lui, Ghenghe logofăt, încă fiind viu, osebit de a altor frați. / Iar în parte slugii noastre Lupul Ghenghe i s-au venit jumătate de sat de Vlădeni (Arghira-Oreutești,

²⁰⁴⁸ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XVIII, Iași 1892, pp. 121-129

Suceava), la Suceavă, și jumătate de sat de **Volcinești** (Volcineț, azi Maiovka, comuna Ocnîța, raionul Ocnîța, Moldova), la Hotin, și o parte de ocină din **Costești** (înglobat în Târgu Frumos, Iași), la Roman, și o parte din satul **Strășnenii** (lângă Ghireni, comuna Coțușca, Botoșani), la Dorohoi, și satul **Surdeștii** (lângă Ciortolom, comuna Tutova, Vaslui), la Tutova, cu moară în Bârlad, și jumătate de sat din Șărbăuți (Bucovina), la Cernăuți, și satul **Mălăeștii** (comuna Vutcani, Vaslui) și **Leoștii** (comuna Pădureni, Vaslui), la Fălciu, și o siliște Șărbăuții (Bucovina), la Cernăuți. / Iar în parte slugii noastre Dumitrașcu Ghenghe i s-au venit jumătate de sat **Jiol-dești** (satul Joldești, comuna Vorona, Botoșani), la Suceavă, și satul Stârcenii (Bucovina), la același ținut, și cu moară în Siret, și jumătate de sat de **Vorona** (comuna Vorona, Botoșani), tij la Suceavă, și satul **Măgiurcanii** (azi Ivești, comuna Ivești, Vaslui), la Tutova, și satul **Popii** (azi Pochidia, comuna Tutova, Vaslui), tij acolo, și jumătate de sat **Tole** (Coteleva, comuna Koteleve, raionul Nevoșelița, Ucraina), la Hârlău, și o siliște, **Doljăștii** (Dolhești, lângă Ciocani, comuna Perieni, Vaslui), la Tutova. / Iar în parte lui Ion Ciolpan i s-au venit satul Arăteștii (Suceava), la Suceavă, și jumătate de sat de **Bilăuți** (comuna Bilăuți, raionul Hotin, Ucraina), la Ho-tin, și jumătate de sat Lucovița (Bucovina), la Cerăuți, și satul **Târauca** (comuna Târnauca, raionul Herța, Ucraina), tij la Cernăuți, și jumătate de sat Dobrinăuți (Bucovina), tij la Cernăuți, și satul **Costeștii** (în hotarul orașului Târgu Frumos, Iași), la Tutova, și o siliște, anume **Ruptura** (lângă Gefu, comuna Ghidiceni, Galați), tij la Tutova... / Iar pentru o datorie a Lupului Prăjescu clucer, care are și zapis de la părintele lor, Ghenghe logofăt, drept 497 ughi, au dat ei toți un sat,

anume **Săvenii** (orașul Săveni, Botoșani), la Dorohoi, și alt sat, Boian (Bucovina), la Cernăuți, pentru acea datorie”²⁰⁴⁹.

1686, mai 9: Vasile Țăfotie, fiii lui Ileana, Irina, Simion și Misail, și Ursul de **Budești** vând lui Golăe vâtaful „partea noastră din satul **Șurdești**, de la ținutul Vasluiului, și din **Budești**, de la ținutul Fălciului, pe apa Lohanului, cu loc de prisăci... ce s-a alege partea Caza-cului”²⁰⁵⁰.

SURI

(Sura sau Șura, azi Suri, raionul Drochia, Moldova).

1638, mai 14: Întărit de Vasile Lupu voievod fraților Gheorghe și Vasile, feciorii lui Toader Moțoc din **Mândac** (Mândâc, raionul Dondușeni, Moldova), care primesc uric pentru „satul anume **Mândacul**, pe pârâul Coboltii, ce este în ținutul Sorociei, cu heleșteie și mori, și satul **Sura** (sau Șura, azi Suri, raionul Drochia, Moldo-va), pe același pârâu și din jos de Mândaca, cu heleșteie și mori, și satul **Voloșca** (Voloșcova, raionul Secureni, Ucraina), din sus de Mândaca, tot pe Cobolta, cu heleș-teie și cu mori, și cu apărături, cu loc de pădure, pe unde din veci au îmblat... / Și din **Horodiștea cea Mare** (deal în Cotnari, Iași), acea a patra parte din Horodiște ce este cumpărătură

²⁰⁴⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 227, pp. 266, 267

²⁰⁵⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, p. 49

de la Marica Sinca, fata Avrămiei, și de la nepoții ei Mihin, Pricopii și Gafa, cărora le-au dat plată 100 de taleri bătuți. / Și Iarăși, în Horodiște, a patra parte pe pâraul Harbozola și cu tot venitul din amândouă părțile, și cu livadă în sat, ce au cumpărat-o de la Gafa, Parasca și Nastasia, fetele lui Mezin, și de la nepoții lor Torondeliv și Tetca, și de la seminția lor Marina, Mihai și Manuca, cumpărată osebit, pentru 100 taleri bătuți... Iar cu cele două părți din Horodiște să n-aibă treabă Vasile, pentru că a cumpărat singur Gheorghe Moțoc vornic”²⁰⁵¹.

SURICENI

(pe Ișnovăț, Lăpușna, Moldova).

1692: „Izvod de moșii ce avem de pe moșii (bunicii) noștri, și anume de pe tatăl nostru Istrate Caroiian și de pe mama noastră Soltana de Pistrueni, de pe Răut, ce avem de pe strămoșul nostru de Pistrueni, ce a fost vistiernic mare, a opta parte din sat din **Pistrueni**, sat întreg, cu amândouă fețele Răutului, partea Rusoii, a fetei Pistruului, și a opta parte din **Ciolănești**, cu a patra parte din jumătate de sat din **Coșniță**, de pe Ciorna, și a opta parte din jumătate de sat, din sat, partea din jos, din **Crimenciuc**, ce-i în țărmurile Nistrului, și a opta parte din **Olișcani**, ce este în olatul Ciornii, iară partea din jos, și a opta parte din a patra parte din sat din **Suruceni**, de pe Ișnovăți,

²⁰⁵¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 352, pp. 346, 347

din parte din jos, și a opta parte din jumătate din sat **Divice** pe Bâc, și a opta parte; aceste sate îmblă în opt părți și ne sunt ocină, moșii, de pe strămoșul nostru Pistruiul vistiernicul. / Și strămoșul nostru Rusul are a patra parte din **Mihălașa**, partea lui Istrate Caroean cu frații săi, cine va fi din Iurculeasă și din Săvușcesă și din Derenoi, și a patra parte de sat din **Piscani**, și a patra parte din sat din **Sămășcani**, partea din jos și iazul din mijloc, cu sălci multe. Aceste părți și ocine sunt de pe strămoșul nostru, de pe Rusul. / Moșie și ocină ce mai avem de pe strămoșul nostru, de pe Ioan Caroeanu, și satul **Crăciuneștii**, sat întreg, ce sunt pe Ciulucu cel mare. Așijderi, un sat întreg, ce se cheamă **Scârnăvii**, ce sunt alături cu **Crăciuneștii din sus**, cu frații săi, cine va fi din popa Ciui, din Tribăș, din Niță, din popa Taos și din Istrate Caroean, ce ne sunt părți și ocini, ne sunt de pe Ioan Caroianu, strămoșul nostru, și din jumătate de sat din **Năpădeni**, a cincea parte, partea lui Istrate Caroiian, fără de alți frați, din partea din sus, iară din partea din jos tij (la fel) din Năpădeni, parte lui Cotârlă, ce-i cumpărată din Andrieș și de mătușa noastră Lupa, fata Prăbăș, 300 ughi (ducați ungurești) a dat când prada lui Vasile vodă, de a răscumpărat cumpărăturile, a patra parte a lui Istrate Caroiian și din jumătate de sat din **Fântâne** a patra parte a lui Istrate Caroiian. Aceste părți și ocini sunt de pe strămoșul nostru Ioan Caroiian moșii. / Și ocina ce avem de pe strămoșul nostru Coromă Lașcul, jumătate de sat de **Drujăni**, ce să cheamă **Cobolta** de Drujinca, și se îm-part cu Hășdienii în două și din țărmurile Drujălii, ce se împart în două la Roșestii și cu Scutăreștii, și din jumătate de sat din **Titieană** de pe Dele, a șasea parte, parte An-drăchii, fără de alți frați, frații

Andrăchii după Geantao-nul”²⁰⁵².

1698, iunie 9: Părcălabul Bogos, femeia lui Sofica și fiul lui Apostol dăruiesc postelnicului Panaite „a treia parte de sat de **Săceteni**, bătrânul Sofronii, care este cum-părat de moșul (bunicul) meu Cocioveiu, care este acest sat la ținutul Lăpușnei, pe apa Ișnovățului, și umblă în trei bătrâni... și la această danie s-au întâmplat Grigoraș Sava, părcălabul de **Chișinău**, Mihail a Popii din **Suru-ceni**, Enachi sin (fiu) Savei, Vasile fecior lui Pricopi și Spei din **Todirești** și mulți oameni buni”²⁰⁵³.

1732, septembrie 20: Scrisoarea serdarului Lupul Gheuca, trimisă lui Grigore Ghica voievod, în care mărtu-risește că, „venind la noi răzeștii de **Surceni** (corect Suruceni), de pe Ișnovăț, din ținutul Lăpușnei, de și-au întrebat judecata pentru un iaz mare, ce este în apa Ișno-vățului, precum le-au umblat părțile în iaz, fiind aici de față Apostol Suriceanu, vornicul de Suriceni, strănepot lui Ștefan Suricean, și Ștefan Frunză, vornicul de **Ialo-veni**, tij (la fel) strănepot, și Mihalachi, vornicul ot **Bui-can**, tij strănepot, și Grigoraș, strănepot lui Vasile Suri-cean, și Ștefan Bivol, tij strănepot lui Vasile, și Vasile sin (fiu) Ionașco, tij strănepot lui Vasile, și Ion Vadrău, tij strănepot lui Vasile Suriceanu, și Sandul Costin, străne-pot lui Zgarbură, și Grigoraș, vornicul de **Malcoci**, stră-nepot lui Ionașcu Iurcu, și Lupașcu sin Postolachi, strănepot lui Maksin și Grigore brat (frate) lui, așa a dat seamă Apostol Surcean (Suriceanu), vornic de Suruceni, că au apucat părinții lui precum satul Suriceni a îmblat în 4 bătrâni: un

²⁰⁵² Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 115, pp. 136, 137

²⁰⁵³ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 119, p. 143

bătrân Dașcu, un bătrân Hare, al treilea bătrân Popa de **Zubrești** și al patrulea bătrân Dumitru Suricean, și când au început să facă acel iaz, din pajiști l-au iezeit feciorii lui Dumitru Surucean, pe nume Ștefan și Vasile, și cumnatul lor Andrei Zgarburu, și Ionașco văr lor, și Macsin cumnat lui Ionașcu Iurcu, fiind al patrulea bătrân din Suriceanul cu cumnatul său Iurcu, ce a ținut pe sora lui Dumitru, și acești frați și veri, întrebând pe neamul celor 3 bătrâni, Dașcu, Popa de Zubrești și Hare, ca să apuce cu toții să facă acel iaz, neamul acelor 3 bătrâni s-au lepădat, n-au vrut să iezească, și au dat răspuns că cine va iezi să stăpânească, și așa s-a apucat neamul lui Dumitru, feciorii și nepoții lui, de au iezeit, și stăpâneau feciorii lui Dumitru... / și a apucat Apostol vornicul, pe tatăl său Istrati Suriceanu, de la Conețchi, încoace, până la moscali, stăpânind trei din părțile și neamul lui Iurcu două părți... / Și așa, precum am aflat că le-au umblat părțile, cu dreptate am făcut mărturie la mâna Suricenilor, alta la mâna Iureștilor. Să se știe”²⁰⁵⁴.

1754, august 6: Lupul sin (fiu) Toader ot **Chișinău**, sin (fiu) popa Postolache ot **Suriceni**, dăruiește nepotului său Ștefan sin Vicol Bogos, nepot de văr pri-mar, „a șasea parte din partea tătâne-meu popa Toader din Suriceni, parte ce se cheamă **Suricenii**, ca să fie volnic acest nepot al meu Ștefan să stăpânească această parte în veci... și la această danie s-au întâmplat Postic Chepte și Ioniță sin Gheorghită Iosip ot **Chișinău**, și eu, Andrei popa, brat (frate) lui Lupul am scris”²⁰⁵⁵.

²⁰⁵⁴ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 147, pp. 169, 170

²⁰⁵⁵ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 166, pp. 194, 195

1774, iunie 5: Satul **Suricenii**, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Botnii, după recensământul lui Rumeanțev²⁰⁵⁶, avea **toată suma caselor 20** Scădere rufeturi 11: 6 voluntiri, 3 mazili, 1 diacon, 1 femeie săracă. Rămân birnici 9. / **Birnici:** Grigori Frunză / Alicsandru, văcar / Alicsandru Copa / Ion Scutelnic / Nicolai Scutelnic / Toader / Irimie / Darii Frunză / Andronachi Scutelnic. // **Rufeturi:** Gavril Iftodi, voluntir / Toader fiul lui Alecsandru, voluntir / Vasili Alecsandru, voluntir / Ioniță Ciorbă, voluntir / Toader Vârlan, voluntir / Alecsandru Grigoraș, voluntir / Nastasă, mazil / Andrii Mihălache, mazil / Vasile fiul lui, mazil / Nistor, diacon / Tudura, săracă.

SURICINI

(pe Pereschiv, în Tutova, Vaslui).

1632, mai 19: Întărit de Alexandru Iliăș voievod lui Rusul vistier din **Dolejini** (sat pe Pereschiv, în Tutova, Vaslui), care „a adus un zăpis de mărturie de la Maria, fiica Anușcăi din **Poloceni** (azi Polocinu, comuna Ivești, Vaslui), făcut dinaintea popii Tănase Gorie, a popii Ionașcu, a lui Baciul din **Costești** (pe Pereschiv, în Tutova, Vaslui), a lui Gligori, fratele lui Dumitru din **Suricini** (pe Pereschiv, în Tutova, Vaslui)... mărturisind că a dat și a dăruit, din satul Polocine, un loc de prisacă, oriunde îi va

²⁰⁵⁶ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 456

place lui, și un loc de casă în vatra satului, Aceasta a dat-o ea și a dăruit-o acelui mai sus scris Rusul vistier din Dolojini și pepoatei lui, pentru sufletul ei și pentru sufletul părinților ei și pentru grijania și pomenirea fiului ei Pontelei, la moartea lui, și să fie și pomenire a fiului ei”²⁰⁵⁷.

SUSENI

(sat pe Iubana, în comuna Băcani, Vaslui).

1436, mai 13: Întărit de Ilie și Ștefan voievozi lui Mihail Stângaciu, care primește uric pentru „satele anume: pe Bogdana, unde este Balan și fiul lui Drajan, și, pe Smila, seliștea lui Roșca, și chilia lui Manasie, și, **pe Iubana, Suseni**, și, Chegheci, locurile din pustie mai jos de Prun, la Fântâna Peducelului și, mai jos, la Fântâna Mare, și, pe Jeravăț, seliștea Fundeștilor, între popa Mircea și Petru Lungul, și, pe Bârlad, un loc între Leurinț și Bâcsănești, și, mai sus, Iapa, unde se unesc trei văi, un loc de pustie... Iar hotarele acestor sate să fie cu toate hotarele lor vechi, pe unde au folosit din veac. Iar hotarul pustiei să fie cât vor putea să folosească destul patru sate”²⁰⁵⁸.

²⁰⁵⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 78, pp. 84, 85

²⁰⁵⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 154, pp. 211, 212

1589, august 14: Întărit de Petru Șchiopul voievod popii Dumitru și tatălui său Ignat, care au cumpărat, de la Vartic ce-a fost vornic, drept 40 de zloți, „o ocină din a treia parte jumătate, din drumul **Suseni** în sus, din sat din obârșia Suhăi, câtă li se va alege partea Fătului”²⁰⁵⁹.

1599, martie 6: Zapisul lui Procop Negrea, ureadnic din **Bârlad**, în care mărturisește „cum a venit înaintea a mulți oameni din **Suseni**, anume Pavel, Cănaci, Crețul, Solomon, cu Ionașcu cupar, pentru pricina ce au avut acești oameni cu Călin fost vornic pentru partea lui Dumitru; deci, într-acestea, Ionașco cupar a cheltuit pen-tru această parte de ocină a lui Dumitru, ce a avut în Suseni, până ce să-și facă lui ispravă, bani 50 taleri curați”²⁰⁶⁰.

1619, iunie 28: Ispisoc de judecată de la Gașpar voievod, după ce „Crețul armășelul din Suseni a pârât de față pe Albul și pe fratele său Frimul, pentru o bucată de ocină din satul **Suseni**, partea lui Dumitru, fiul Sorei, nepot Neagăi, și zice că n-a vândut nimic și nici n-a luat de la ei ceva. Ci și-a făcut singur ispravă; Iar Albul și Frimul au arătat ispisoc și uric de cumpărătură de la Constantin voievod, cum au cumpărat acea parte din Suseni fratele lui Ionașco cupar de la acel Dumitru, drept 50 taleri, iar Crețul, când a văzut că au avut ei ispisoc și uric, iar ei au arătat cum a fost pusă zălog și tot au vrut să o întoarcă lor; deci noi am judecat după legea țării și aflat-am lege cum nu se cade, de atâta vreme, a întoarce lor banii”²⁰⁶¹.

²⁰⁵⁹ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 55, p. 76

²⁰⁶⁰ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, IV, Bârlad 1924, doc. 20, p. 37

²⁰⁶¹ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 56, pp. 76, 77

1644, februarie 1: Anghelina și feciorul ei Vasile, fata lui Simion Miera, feciorul Nastei, fetei lui Ion Fărâ-
mă de **Fărâmești** (comuna Zorleni, Vaslui), vinde lui
Scărlet de **Zorileni** (comuna Zorleni, Vaslui), drept 100 lei
bătuți, „doi bătrâni, ce-au fost partea ei de la moșul ei
Fărâ-
mă și de la Fărâmoaie, din siliștea Fărâmeștilor, din
Movila Iepeii, la vale, pe drum, prin gura Iepeii... în fața lui
Simion Cernea șoltuzul, cu 12 pârgari, popa Ștefan cel
domnesc, Ionașco Dinga neguțătorul, Nacul tij (la fel),
Vântul tij, Ciudin tij, neagoe ce-a fost șoltuz și mulți
oameni buni din târg de **Bârlad**, Drăgan de **Zmiiani**
(Zmieni, contopit cu Băcani, comuna Băcani, Vaslui),
Bălan Hulpe și Bolea de **Hulpășeni** (comuna Băcani,
Vaslui), Petrea de **Banca** (comuna Banca, Vaslui), și
Necoară de **Suseni** (comuna Băcani, Vaslui)”²⁰⁶².

1667, iulie 17: Mărica, fata lui Cărnaciu din Su-
seni, dăruiește șetrarului, feciorul lui Irimie, partea ei de
„moșie din satul **Suseni**, de la taică-meu Cărnaciu... și i-am
dăruit și partea mea de cumpărătură, ce a fost cum-părătură
tătâne-meu din bătrânul Bese... ca să-i fie dată drept
sufletul meu și al părinților mei... Și s-au întâmplat
Nicolai, Postolache Drăgan și Buciumaș din **Zmeiani**,
Bucioc, Simion sin (fiu) Năstacul și Dimion din **Suseni** și
alți mulți”²⁰⁶³.

1669, martie 25: Frații Ilinca și Gligorașco și mama
lor Mărica scriu și mărturisesc „cum un zăpis ce-a făcut
tatăl nostru Bucioc sin (fiu) Crețului, la moartea lui, pentru
un loc de grădină din satul **Suseni** și pentru o prisacă cu

²⁰⁶² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol.
XXVII, București 2005, doc. 243, p. 223

²⁰⁶³ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad
1915, doc. 57, pp. 77, 78

pomăt din deal, unde a fost a moșului (buni-cului) nostru Crațul: așijderi și câtă parte a avut în **Mânzați**, ce i se vine lui dinspre alți răzeși, le-a dat lui Toader Păladi stolnic,, și a făcut scrisoare dinaintea duhovnicului, popa Andriiu din **Băcani**, și singur și-a pus degetul”²⁰⁶⁴.

1671, iulie 5: Arsenie, feciorul lui Păcurariu și al Măriei, nepotul Crețului din Suseni, dăruiește lui Toader Păladi, vistiernicului cel mare, „moșia câtă se va alege partea mâne-mea din sat din **Suseni** și din **Mânzați**... Iar pentru părțile fraților mei, așa am grăit și am tocmit cu dânșii: să-și ia ei de aiurea din acele moșii ce avem împreună, iar aici să nu se amestece”²⁰⁶⁵.

1671, noiembrie 12: Necolai, feciorul lui Ionașco Șălariul din Suseni, dăruiește lui Toader Păladi, marele vistiernic, moșia sa „din **Suseni**, pe care am cumpărat-o de la fata lui Cârnațiu... dinaintea lui Simeon, feciorul Nastacului, Vasilache, Necolai și a lui Ionășcuță sin Merăuți, din Suseni, feciorii lui Ifram din Zmeiani, Iurașco din Horăita, Pavel Bâtcă din Greci și mulți oameni buni”²⁰⁶⁶.

1677, mai 13: Preotul Gavril și soția lui Irina, fata Crețului din Suseni, dăruiesc lui Enachi, fiul lui Toader Pălade, „partea noastră și a fratelui nostru Sanson de moșie din satul **Suseni**, dintr-un bătrân și jumătate, ce a fost a părintelui nostru, a Crețului, și a maicii noastre, a Bunei”²⁰⁶⁷.

²⁰⁶⁴ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 146, pp. 145, 146

²⁰⁶⁵ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 58, pp. 78, 79

²⁰⁶⁶ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 59, pp. 79, 80

²⁰⁶⁷ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 60, p. 80

1685, iulie 18: Necolai, feciorul lui Necoară, nepotul lui Cănaci din Suseni, vinde lui Ion Palade, drept 15 lei, „partea părinților mei din satul **Susăni**, din bătrânul Cănaci, și părțile fraților mei care au fost rămpsași mai dinainte vreme... lui Gheorghe Drăgușes-cul, Gavril popa, Ștefan vornic, Gorgan Cioban, Vasile vătămă și Glogoraș Gonțul sin (fiu) Năstacul ot **Băcani**, Negruț și Buciumaș ot **Zmeiani**, Merăuți ot **Bălăceni**, Bucioc și Ștefan Botcos ot **Susăni** și alți oameni buni”²⁰⁶⁸.

1685, august 20: Întărit de Constantin voievod agăi Lupașco Bogdan, feciorul fostului comis Gheorghiță, care arată zapise de mărturie „de la Ion, Ilie și Nedelcu din **Denisăști**, scriind cum Varvara, fata Stancăi, a vândut toată partea sa, un bătrân din Dănișăni lui Vasile Dămian, drept 80 taleri de argint, iar Vasile a vândut comisului Gheorghe Bogdan... / de la Ion Udre, Grigore a Ursoaei, Tofan Răpede, Vasile fratele lui Tofan și Grăjdeanu din **Glăvănești**, scriind cum Simeon, feciorul Dobrii de Glăvănești a vândut a sa dreaptă ocină și moșie, un vad de moară în apa Zeletinului, vadul de jos, lui Ion Rusăi din **Putredeni**, iar Ion Rusă l-a vândut lui Gheorgiță Bogdan comisul, drept 60 taleri bătuți... / de la Toader Paladi, Toader și Ion Bujoranul, Constantin și Pavăl Bâtcă din **Greci** și Simeon din **Hulpășești**, scriind cum Mereuță cu feciorii săi au vândut partea socru-său Gavril și a soacră-si Ioana din satul **Ibănești**, din bătrânul Putnenilor, ce este în ținutul Tutovei, lui Gheorghe Bogdan comis, drept 30 de taleri... / de la Ianachi vistiernic, Constandin jicnicer, Negre stolnic, Roșca și Vetriș vornici de poartă, scriind că Ioana Căzăceasa, cu feciorii ei Ion și Gavril, au vândut

²⁰⁶⁸ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 61, pp. 81, 82

partea din **Hulpășeni** și din **Ibănești**, ce sunt pe Smila, în
 ținutul Tutovei, lui Gheorghe Bogdan comis, drept 40
 galbeni... / de la aceiași boieri, scriind cum Ionașco,
 feciorul lui Ionașco din **Negrești** a vândut ale sale drepte
 ocini și moșii din satul **Hulpășești** și din **Ibănești** lui
 Gheorghe Bogdan comis, drept 20 taleri de argint... / de la
 Crăciun, Porhirie și Necula din **Floreni**, Strătulat din
Pătrășcani, Postolache și Simion din **Bi-cani**, scriind cum
 Toader, feciorul lui Iftodi din Hulpă-șeni a dăruit ale sale
 drepte părți din **Hulpășeni** și din **Ibănești** lui Gheorghe
 Bogdan comis ... / de la Neculai, feciorul lui Frim din
Zmeeni, Ionașco Șălarul de **Suseni**, Stratul de **Băcani**,
 Pavăl fecior lui Bâtcă și popa Buguța de **Portărești**,
 scriind cum frații Constantin Șoitul și Dumitrașco au
 vândut a treia parte dintr-un bătrân din satul **Ibănești** și din
Hulpășeni lui Gheorghe Bogdan comis, drept 90 taleri de
 argint... / de la Racleș vătavul de **Stolniceni**, Toader
 Bujoranu și Grădescul pitar, scriind cum Neculai, feciorul
 lui Zavantie de **Ivănești**, a vândut partea câtă i se va alege
 după mamă-sa Nastasia, fata lui Hilimon, din satul
Ibănești, din bătrânul Hilimoneștilor lui Gheorghe
 Bogdan comis, drept 30 taleri de argint... / de la Toader
 Paladi stolnicul, Gavril și Ciochină – vornici de Bârlad,
 Constantin Isar, Echim călugărul de **Portă-rești**, popa
 Andrei din **Băcani**, Neculai și Buciumaș de **Zmeeni** și
 Toader Bujoranu de **Frunțișăști**, scriind cum Stratul,
 feciorul Irimiei Sărăcuțul de **Băcani**, a vândut părțile de
 moșie ale lui Vasile Cheptănariul de la **Ibănești** și de la
Hulpășeni, din bătrânul Putnenilor lui Gheorghe Bogdan
 comis, drept 30 taleri de argint... / de la Simion
 medelnicerul, Liciul, Ion Nuțul, Alexandru și Ion Mă-
 ciucă de **Polocinești**, scriind cum a vândut Ion Giudele de

Polocinești a sa parte de sat din **Ibănești**; și cu femeia sa și-a vândut partea lor de ocină din **Șărbănești**, cât se va alege; și Tudor din Poloceni a vândut partea lor din Șărbănești lui Șandru, iar Șandru a vândut lui Gheorghe Bogdan comis, drept 100 taleri de argint... / de la Dumitrașco Călin, Țoltuzul, cu 12 pângari din târgul **Bârladului**, și Crâste Gavrița și popa Gavril tot de acolo, scriind cum Gavril, feciorul lui Vasile, fratele lui Tămâie, nepot lui Căpățână, a dăruit a sa dreaptă ocină de la **Poloceni**, ce este de la părinții săi și altă parte. Ce-i este cumpărătură de la Neagul, lui Gheorghe Bogdan comis ... / de la Zota, Toader Grădescul și popa Costachi, scriind cum Țigan de **Huși** a vândut a sa dreaptă ocină din satul **Belcești** lui Gheorghe Bogdan comis, drept 30 taleri de argint”²⁰⁶⁹.

1686, mai 8: Afteni sin (fiu) Simion, nepot lui Nistor Săceată, Maria, femeia Manei, nepot lui Nistor Săceată din Suseni, vând lui Negruâ și fraților lui, feciorii căitanului Necolai, drept 15 lei, „din satul **Suseni**, a treia parte din bătrânul Ion Brândulian și a Nastacului... dinaintea lui Gavril preotul din **Băcani**, Ionașco sin Ifrim și Tănasă nepot lui Buciumaș din **Zmeiani**, Șteafan diaconul din **Suseni**, și am iscălit cu toții”²⁰⁷⁰.

1690, iunie 12: Ule din Horăița dăruiește marelui vornic Velicico Costin „moșia ce am avut la ținutul Tutovii, pe o despărțitură a Smilii, ce este la sat **Suseni**;

²⁰⁶⁹ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, IV, Bârlad 1924, doc. 76, pp. 123-128

²⁰⁷⁰ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 62, p. 82

care moșie este partea femeii mele Trofina, fata lui Bucioc din Suseni, nepoata Crețului”²⁰⁷¹.

1697, mai 20: Porunca dată de Antioh Constantin voievod fostului mare clucer Ștefan Mălăscul și slujitorilor domnești „care sunteți cu rupta la ținutul Tutovii”, după ce „s-au pârât de față Ion Pălade mare sulger cu Gligorie și cu Ioniță, feciorii lui Nicolai, feciorul lui Ifrim din **Zmeiani**, zicând sulgerul precum are danie de la Nicolai, feciorul lui Ionașco Șălariul, în satul **Suseni**, cu jăriște de casă, pe care a avut-o în acel sat și cu toată partea lui de moșie, iar Grigore și Ioniță s-au sculat și au făcut casă pe jăriștea danie locului dumisale; iar ei dădură seamă că nu-au făcut pe jăriștea casei dumisale și au făcut pe jăriștea casei lor, unde au avut părinții și moșii lor... / Voi să mergeți la satul Suseni, să strângeți oameni buni și să luați seama foarte cu dreptate: de vor mărurisi cum a a acut tatăl acestor oameni casă acolo, în Suseni, și au făcut ei casă pe jăriștea casei părinților lor... să-și ție ei casa, precum au făcut-o; iar de s-or afla precum au făcut casă pe jăriștea casei sulgerului, să-și ridice ei casa de acolo, să o mute pe locul lor și să lipsească de acolo”²⁰⁷².

1697, septembrie 18: Cole Bou, feciorul Tofanei, fetii Crețului și a Bunii din Suseni vând lui Ion Păladi, drept 25 lei bătuți, „moșia din sat din **Suseni**, dintr-un bătrân și jumătate, ce-a fost a moșului (bunicului) meu Crețului, toată pe mâna Tofanei, fetei Crețului... / Așijderi am dat și am dăruit a mea dreaptă ocină de pe moșul meu Crețul din satul **Mânzați** și din satul **Bicani**, ce se va

²⁰⁷¹ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 63, pp. 82, 83

²⁰⁷² Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 64, pp. 83, 84

alege... fiind logofătul Ion Pălade megiaș și moșan cu noi împreună și ținând și alte părți ale fraților noștri cu zapise”²⁰⁷³.

1698, februarie 24: Vasilache Bocioc, nepot Crețului, dăruiește lui Ion Pălade „partea mea din satul **Suseni**, cu tot locul și cu tot venitul... / Așijderi i-am dăruit și partea mea din satul **Bicani**”²⁰⁷⁴.

1698, iulie 4: Scrisoarea hotarnică a marelui stolic Ilie Enache și a marelui clucer Dabija Scarlet asupra părților de moșie ale lui Ion Pălade „ce le are la sat la **Suseni**, ce este mai sus de satul Băcani, pe valea Ibăneștilor... Și s-au venit în partea lui Ion Pălade logofătul, din bătrânul Crețului, 15 pământuri și 3 pași, partea Irinei preotesei popii Gavril din Bârlad și partea Măriei și a Tofanei, fetele Crețului, și 2 pământuri partea lui Vasilache Bocioc și a surorii lui Tofana, femeia Ulii, feciorii lui Bocioc, nepoții Crețului; și 12 pământuri și 1 pas din bătrânul Cănaci, partea Măricăi, Vasilcăi, Tudpsăi și a lui Ionașcu, fiii lui Cănaci; și 1 pământ și 17 pași din bătrânul Albului, partea lui Ștefan, nepot Albului, care se fac peste tot 30 pământuri și 21 pași în frunte. Și s-au hotărât și s-au stâlpit cu stâlpi de piatră... / Așijderea și în seliștea satului s-a împărțit un rămnic, în jos, să fie al logofătului Pălade; și rămnicul s-a dat în jumătate cu răzeșii. Și seliștea de lată cuprinde din matca văii satului până în Biserică, și în sus, împotriva Bisericii, cât ține seliștea; iar la deal, din matcă,

²⁰⁷³ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 65, pp. 84, 85

²⁰⁷⁴ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 66, pp. 85, 86

spre răsărit, câmpul alături cu seliștea este a logofătului”²⁰⁷⁵.

1701, februarie 12: Mirăuță, feciorul lui Ifrim din **Zmeiani**, și cu feciorul lui Ifrim dăruiesc lui Ion Pălade „moșia din satul **Suseni**, partea femeii mele Schiva, fata Năstacului, a patra parte din bătrânul Năstacului... Așijderi i-am dăruit ce am de la tatăl meu Ifrim, a patra parte din bătrânul tatălui meu Ifrim, iar din satul **Suseni**”²⁰⁷⁶.

1704, iunie 20: Irina, femeia răposatului Necolai, ce a fost căpitan, feciorul lui Ifrim ot **Zmeiani**, din ținutul Tutovii, și feciorii ei Gligori și Ion dăruiesc marelui vistiernic Ion Păladi ocina și „cumpărătura din seliștea **Suseni**, partea noastră din bătrânul Zmeianilor, care este aleasă și stălpită dinspre alți răzeși”²⁰⁷⁷.

1708, mai 15: Merăuță sin (fiu) popii Ion din **Voinești** și ginere căpitanului Necolai din **Zmeiani**, împreună cu femeia lui Mălanca, „căzând la mare scăpăciune și împresurare de multe nevoi ale țării și neavând altă puțință”, zălogește vistiernicului Ioan Păladi „dreapta ocină și moșie ce avem de la părinți prin câteva hotare, de pe tatăl meu Ion, preotul din Voinești, și maică-mea Aftimia, fata lui Bârsan din **Toflești**, anume în **Lipova**, în **Bobești** și **Spineni** pe Tutova, și **Cârsteșii de deal**. Așij-

²⁰⁷⁵ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 67, pp. 86, 87

²⁰⁷⁶ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 69, pp. 88, 89

²⁰⁷⁷ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 70, pp. 89, 90

deri am zălogie și părți ce s-ar alege femeii mele Malanca, ce sunp pe apa Smilei”²⁰⁷⁸.

1708, octombrie 19: Gligoraș, feciorul Năstacului, nepot popii Pavă lot Suseni, și cu feciorul lui Ștefan vând vistiernicului Ion Pălade „moșia ce avem de la părinții noștri din satul **Suseni**, pe apa Ibăanii, în ținutul Tutovii, din a doua parte, ce s-a împărțit pe doi frați, anume moșul (bunicul) nostru popa Pavăl, tatăl tătâne-meu Năstac, partea mea și a frățâne-meu Simeon, care a murit în casa mea și a dat partea lui fiului meu Ștefan... Așijderi am vândut a doua parte a lui Bândulen, ce o împarte în două cu frate-său popa Pavăl, tatăl tătâne-meu Năstac, care Bândulen feciori n-a avut și a dat partea lui de pomană mie, lui Grigoraș, nepotul lui”²⁰⁷⁹.

1711, mai 21: Gligoraș, feciorul lui Dănițe și al Albuței, fetei Năstacului de Suseni vinde vistiernicului Ion Pălade „partea mâne-mea, ce s-a alege dinspre alți frați ai ei din satul **Suseni**, și a fraților mei, căci partea mea n-a vrut să o cumpere singură, iar frații mei și-or lua din alte moșii, ce le avem prin alte hotare”²⁰⁸⁰.

1721, februarie 8: Roxana, fata lui Bucioc din Suseni, preoteasa popii Ștefan Botcos sin (fiu) lui Ionăș-cuț Drăgan de **Zmeiani**, dinde fostului mare spătar Ion Pălade „moșia din **Suseni**, partea ce mi s-a ales, 3 pământuri drept 10 lei, când a hotărât Enachi mare stolnic”²⁰⁸¹.

²⁰⁷⁸ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 71, pp. 90, 91

²⁰⁷⁹ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 72, pp. 91, 92

²⁰⁸⁰ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 73, pp. 91, 92

²⁰⁸¹ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 74, pp. 92, 93

1722, iunie 5: Roxana, femeia lui Negruț, și feciorii lor Anache, Arsănie, Ioniță și Necolai, având „multe grele și nevoi, la vremea foametei, ne-am rugat dumisale Ion Pălade, fost mare spătar, de ne-a luat banii de la turci și ne-a făcut bine, și când mi-am luat seama cu dumnealui, s-au aflat 27 lei luați de noi, și am căzut după dumnealui să primească partea noastră ce se va alege din **Suseni**... și am dat-o noi pentru acești 27 lei... Și la această tocmeală s-au întâmplat cumnatul meu Gligori Negruț și cumnatul meu Ion Negruț, și cumnata mea Mălanca și Toader Bujoranul, și alți megieși”²⁰⁸².

1902: „**Suseni**, sat în județul Tutova, plasa Simila, comuna Băcani, spre nord de satul Băcani. Are o populație de 334 locuitori”²⁰⁸³.

SUSLENI

(Suleanii sau Susleni pe Voloca, Orhei, Moldova).

1587, septembrie 16: Întărit de Petru (Șchiopul) voievod lui Țiganco, Ion Sulă păhărnicele, Toader și Petre, care s-au jeluț „cu mare jalobă și cu mare mărturie de la megieșii de primprejur, zicând cum privilegiile de întăritură, ce le-au avut de la bătrânul Petru voievod și de la Iliăș voievod, fiul lui Petru (Rareș), pe un loc în pustiu, anume, prin reînnoirea dreselor, **Suleanii** (Susleni pe Voloca,

²⁰⁸² Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 75, p. 93

²⁰⁸³ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 503

raionul Orhei²⁰⁸⁴, Moldova), la Voloaca, la răsărit... dinspre Horodiște, au ars, cu toate averile lor, când li s-a ars lor casa... / Deci noi și de la noi le-am dat și le-am întărit cel loc în pustiu, anume Suleanii la Vo-loaca”²⁰⁸⁵.

1617, iulie 25: Scrisoarea lui Aslan, pârcălab de **Orhei**, în care mărturisește lui Radul Voievod că a fost, însoțit de „călugărașii de la sfânta mănăstire ce se cheamă a lui Golăi... să le socotesc locul și ocinile a două sate, ce se cheamă **Tărbujanii** pe Răut și **Ocsintiia** pe Nistru. Într-aceea am strâns oameni buni (anume Măn de **Sus-leni**, Iachim cel bătrân, Bălaș cel bătrân și Moș de **Marcăuți**, Ion de **Ocsăntiia**, Horceag de **Movilova**) și am socotit împreună, și am scos bătrânii înainte, care au știut locul bine și hotarele, pe urma unui hotarnic anume Bălțatul, ce a fost logofăr... Când a fost dinspre Molo-vata, aflat-am mult loc luat al sfintei mănăstiri, câteva rânduri de pământuri dinspre Marcăuți. Așijderi s-au aflat hotarele clătite și mutate din locul lor dinspre Bălușești... și aflat-am cu sufletul meu că oamenii din cele trei sate sunt toți vinovați de hatalm sfintei mănăstiri”²⁰⁸⁶.

1723, august 21: Porunca dată de Mihai Racoviță voievod serdarului Lupul Gheuca de **Orhei**, să cerceteze pricina dintre Ghiluță de Marcăuți și Huhule, ce-a fost vătav la Leca, „zicând Ghiluță că el este moșinaș de moși și de părinții lui acolo, la **Marcăuți** și în **Susleni** și acum se pune acel Huhule să-l scoată din moșii. Și Ghiluță are

²⁰⁸⁴ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 246

²⁰⁸⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 1-3

²⁰⁸⁶ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 44, p. 56

pomeți și și-a făcut și vie la Marcăuți, și mai are și livezi de pomeți ale altui frate, care a murit, și are acel frate al lui, care a murit, doi copii, și sunt duși; ce până acum a tot stăpânit partea frățâne-său Ghiluță, iar în acest timp jelui Ghiluță că s-a pus Huhule și încă a îndemnat și pe alți oameni și-au mers în tărie și le-au scuturat livada cea cu pomi a fratelui lui Ghiluță, și dă seamă Ghiluță că-i zice Huhule că i-a lua și via, și el treabă n-are, șede pe moșia lor și scoate acum un zapis, zicând că îl are de la un văr al lui Ghiluță la Susleni, cum că i-a dat danie partea lui, neavând el nici o treabă nicăieri, numai cât a cumpărat serdarul Leca o jumătate de bătrân de la Ghi-luță, care dă seamă Ghiluță că de sedarul Leca n-are nici o nevoie. Și le zise serdarul să șeadă pe moșia lor și să-și facă pomeți și vii, cât or putea de multe, iar acel Huhule, osebit de alte fapte rele, și-a tras la acea margine și ei trag, și-au tras el gâlceavă pentru faptele lui, și-acum se pune el să-i scoată și din moșii. / Deci, pentru acest lucru, să adeverești cu ce va să scoată el pe Ghiluță din moșie, că-i mai volnic Ghiluță, cu partea fraților lui, a o stăpâni, decât alții străni”²⁰⁸⁷.

1741, aprilie 30: Zapis de la Toader ot **Furceni**, Vasile ot **Mașcăuți**, ce se hotărăște cu Mihăilașe, Andrei, om bătrân din satul **Peșterii** Catargiului, și Dănilă, om bătrân din satul **Susleni**, ce se hotărăște cu Mihăilașe și cu Trebujenii, ce sunt pe apa Răutului, în sus de Peșteră, în care mărturisesc „pentru **Trebujăni**... că am îmbătrâ-nit pe lângă acest sat Trebujăanii și afară de călugării de la Golăe să stăpânească n-am apucat pe alții, nici din răzeșii locului acestuia, nici din locuitori, ci tot pe călugări, nu de

²⁰⁸⁷ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 190, pp. 183, 184

30 de ani, ci și de 40 înainte”²⁰⁸⁸.

1741, mai 7: Zapisul boierilor divaniți: „Facem știrea că, venind Sfinția Sa părintele Gherasim, egumenul de Golăia, ca să-ș caute o moșie, ce se cheamă **Trebu-jăanii**, pe apa Răutului, la ținutul Orheiului, acolesându-și un Iordachi, cum ar fi având și el o parte dintr-acel sat Trebujăanii, și căutând părintele oameni bătrâni împreju-rași, ca să poată adevveri pe cine ar fi apucat a stăpâni pe acea moșie, și aflând pe o seamă de oameni, i-a adus și înainte noastră pe Andrei, om bătrân din sat din **Peștere**, ce se hotărăște cu Trebujăanii, ce a dat seamă că ține minte, de la Conețchi, și pe un Dănilă din **Susleni**, ce se hotărăște iarăși cu Trebujăanii, și a dat seama că ține minte de când a venit împărăție Moscului pe Prut, care aceștia au mărturisit înainte noastră precum, de la aceste vremi ce dau seama că au apucat de țin minte, pe alți moșeni dimprejur sau pe alții din țărani, pe nimeni n-au apucat să stăpânească sau să să răspundă că ar fi având moșia la satul Trebujăni, fără cât tot pe călugării și oamenii Golăi i-au apucat, de stăpânea tot venitul locului Trebujăanii. / Așijdere și un Stihie Untilă, om bătrân din sat din **Maci-căuți**, iarăși a mărturisit înainte noastră că, de când au dat turcii Camenița, știe, fiind trăitor tot pe acolo, și pe alții, afară din călugării Golăi, n-au apucat să stăpânească pe locul Trebujănilor, care, după cum au mărturisit acești oameni înainte noastră, am dat și noi această mărturie la mâna Sfinției Sale părintelui Gherasim, egumenul de Golăia, ca să se știe”²⁰⁸⁹.

²⁰⁸⁸ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 212, p. 212

²⁰⁸⁹ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 213, p. 213

1774, iunie 5: Satul **Suslenii**, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Câmpurilor, după recensământul lui Ru-meanțev²⁰⁹⁰, avea **toată suma caselor 38**. Scădere rufeturi 23: 21 voluntiri, 1 popă, 1 femeie săracă. Rămân birnici 15. 7 case pustii. / **Birnici:** Vârlan, vornic / Ermurachi / Ilie Platon / Grigoraș Pavel / Ipati Sotnic / Chirică fiul lui Stanciul / Andrei, pâslar / Gheorghe, eșanu / Vasile Aleceșiu / Ion, vătăman / Dumitru Bran / Apostol a Moșoaei / Vasile Damaschin / Ioniță a lui Ermurachi / Iosip, jidov. // **Rufeturi:** Constandin, cioban, voluntir / Ocsinte, butnar, voluntir / Ștefan, vornic, voluntir / Ștefan Popăscu, voluntir / Ion Ioniță, voluntir / Vasile, ciobanu, voluntir / Toader a Alecsoaei, voluntir / Ștefan, butnar, voluntir / Cozma fiul Irimiei, voluntir / Tudose Chiosa, voluntir / Toderașco a Todosiei, voluntir / Vasile Funduc, voluntir / Istrate Chirtoacă, voluntir / Trifan fiul lui Luchian, voluntir / Simion Suslar, voluntir / Gheorghe Pahomi, voluntir / Toderașco Loghin, voluntir / Mihalachi Ilii, voluntir / Ioniță Dănilă, voluntir / Vasile Ocsenti, cioban, voluntir / Ioniță Aleceșiu, voluntir / Popa Vasile / Gafița, săracă.

1904: „**Susleni**, sat mare în județul Orhei, centrul volostei cu același nume, așezat în valea Țigancei. Are 500 case, cu o populație de 3.024 suflete de răzeși: două biserici, una cu hramul Adormirei, și una cu hramul Sf. Mihail; 1.039 vite mari; 10 mori de vânt; vii și grădini. Satul se împarte în Suslenii de Sus și Suslenii de Jos”²⁰⁹¹.

²⁰⁹⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 471, 472

²⁰⁹¹ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 199

SVERJEA

(aproape de Sămășcani, Soroca, Moldova).

1614, noiembrie 1: Zapis de la marele pitar Grigore, Ionașco al treilea logofăt, Băseanul fost uricar, Necula cămăraș de Ocnă, Dumitru fost pitar, Isac diac de **Dișcova**, Vlasie pitărel de **Morozeni**, Bocșe de **Tărceței**, Lupul păhărnicele de **Verca**, Hanțul pitar de **Sverjea**, Andronic păhărnicele de **Horodiște**, Duma ușerel de **Zahorna** din ținutul Sorocii, în care mărturisesc cum Antemia, soția lui Pătrașco visternicele, și sora ei Nastasia, fetele lui Văscan, nepoatele Dudoșei, strănepoatele lui Duma Ciochină, au vândut marelui logofăt Beldiman, pentru 80 taleri de argint, „moșia din jumătatea de jos a satului **Sămășcani**, din jumătate din jumătate, a patra parte, care este sub pădurea Horodiștei, până la fântână, și cu loc de iaz și de moară pe râul satului, care este în ținutul Orhei;”²⁰⁹².

²⁰⁹² Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 38, pp. 51-53

ȘĂLĂUȚI

(raionul Noua Sulița, Ucraina).

1770-1772: Satul **Șălăuții**, ținutul Hotinului, ocolul de Sus, avea, după recensământul lui Rumeanțev²⁰⁹³, **toată suma caselor: 43.** Scădere rufeturi 2: 1 popă, 1 dascăl. Rămân birnici 41. / **Birnicii:** Ion Ustiencu / Costaș / Ivan Rășătnic / Simion Panchi / Anton / Vasile Negriciuc / Ion zet (ginere) Troși / Ștefan Storțun / Alecsa, morar / Iacob Moșniaga / Fodor, rus, biv (fost) vătăman / Dănilă brat (frate) Fodor / George Pelipancia / Vasile Malinciuc / Alecsa Lungul / Nichita Borșu / Andrei a Sățai / Iacob Duducă / Vasile Huțuliac / Vasile, zugrav / Eșiș, rotariul / Ion Elciuc / Alecsa Zmutuc / Antohe Bănariul / Ștefan Erbăciuc / Hrinco / Ion sin (fiu) Petriuc / Mihai, vornic / Dumitru, argat la vornic / Iacob Mihălciuc / Ion, cojocariul / Nichita, rus / Vasile Borș / Andrei, dohotariul / Anton sin Toader / Ion sin Pătrașco / Mihai, văcariul / Grigore, pușcaș / Ivan / Vasile Murăraș / Alecsa, pâslariul. // **Rufeturi:** Popa Ion / Andreeș, dascăl.

²⁰⁹³ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 125

ȘĂRĂȚĂI

(sat lângă Buruienești, Neamț).

Martori din acest sat, în **4 martie 1623**, atunci când Ștefan Tomșa voievod întărește jupânesei „Canda-chie a dumisale Goe ce a fost postelnic”, în baza unui „zapis de mărturie de la mulți oameni buni: anume Onul din Maxinești (seliște în Gâdinți, Neamț), și Cozma de acolo, și Ursul din Șărățai (sat lângă Buruienești, Neamț), și Simion tij de acolo, și Pătrașcu ot Lățcani (înglobat în Doljești, Neamț), și Gheorghie tij de acolo, și Oancea ot Lucani (sat lângă Buruienești, Neamț), și Epure tij de acolo, și Ionașco din Drulești, și Toader Gâlcă tij de acolo, și popa Pintilii ot Doljești (pe Almași, inclus în Dobreni, Neamț), și Ionașco tij de acolo, și popa Pahulce, și popa Leahul de acolo”, s-a „ales jupânesei lui Goe postelnic partea ei de moșie și de cumpărătură din satul Buruienești și s-au aflat trei părți a tot satul; iar a patra parte s-a aflat numai a Pârvuleștilor”, dar, după o dovadă că postelnicul Goe, cumpărase, „de la un frate a Pârvuleștilor o bucată de loc”, părțile s-au înțeles între ele, așa că „a patra parte a rămas sub stăpânirea Pârvuleștilor”²⁰⁹⁴.

²⁰⁹⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 23, p. 30

ȘARBA

(comuna Mihai Eminescu, Botoșani).

1643, iulie 5: Zapis de mărturie de la Pavăl fost jicnicer, Gheorghiță și Dumitrașcu, vornici de **Botășeni**, Gociul, Toader Mașul, Căzacul Zbiera, și șoltuzul de Botășeni cu 12 pârgari, în care scriu cum au venit Alecsandra Neculăiasa din **Costinești** (pe Bucecea, comuna Leorda, Botoșani) și cu Ponici, cu cartea măriei sale vodă, să megem la aceste sate, anume **Costinești**, **Vancicăuți** (satul Costinești, comuna Leorda, Botoșani), **Cirvăcești** (Cervicești, comuna Mihai Eminescu, Botoșani) și la **Șarba** (comuna Mihai Eminescu, Botoșani), să le hotărâm precum vom afla cu oameni buni și pe drese ce vor avea... / Într-alt chip n-am putut să le alegem, ci am măsurat tuspătru hotarele și am ales hotarul Vanci-căuților și al Costineștilor, ce scriu în dresese Poniceștilor, iară Cirvășeștii și Șarba, ce sunt în partea Alecsandrei și a seminției ei le-am putut deosebi și le-am pus stâlpi și le-am hotărât de ispravă”²⁰⁹⁵.

²⁰⁹⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 126, p. 126

ȘĂRBĂNEȚI

(Șărbenți, comuna Șărbăneți,
raionul Novoselița, Ucraina).

1643, aprilie 9: Întărit de Vasile Lupu voievod Ursului vătaf, care primește uric pentru „a treia parte din trei părți din satul **Nemeș** (lângă Bumbăta, județul Ungheni, Moldova), din ținutul Iașilor, la Prut, ce i le-a dăruit mătușa sa Tudora, fiica Ambrohiei, jupâneasa lui Dumitrașco pitar... peste jumătatea satului **Tăcotenii** (lângă Forosna, raionul Novoselița, Ucraina), partea lui Ivan Vartic, și peste partea Tații din jumătate din satul **Cici-cani** (lângă Forosna, raionul Novoselița, Ucraina) și peste partea ei din **Cotela** (azi Soloninca Cotela, județul Edineț, Moldova), cât se va alege din jumătatea satului, și din **Forosna** (raionul Novoselița, Ucraina), din **Șărbenți** (comuna Șărbăneți, raionul Novoselița, Ucraina) și din **Bădroșeni** (ținutul Hotin, Ucraina), partea Tații, care i le-a dăruit soacră-sa Nastea, fiica lui Ivan Vartic”²⁰⁹⁶.

1770-1772: Satul **Șărbinița**, ținutul Hotinului, ocolul de Sus, avea, după recensământul lui Rumeanțev²⁰⁹⁷, **toată suma caselor: 19**. Rămân birnici 19. / **Birnicii**: Toader, cioban / Andrei, rus / Ion fiul Bolohănesii / Simion, vornic / Ilie, rus / Simion, rus / Grigore Bolohan

²⁰⁹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 71, p. 80

²⁰⁹⁷ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 121

/ Gheorghe fiul lui Iacob / Ilie Ciupercă / Andrei Ciupercă
/ Vasile Ciupercă / Ștefan fiul lui / Pintelei / Iacob fiul lui
Mihai / Ion, văcariu / Toader fratele lui Iacob / Ion fiul lui
Bolohan / Petre, rus.

ȘARU DORNEI

(aproape de Vatra Dornei, Suceava).

Toate așezările dornene, odinioară moșii ale câmpulungenilor, s-au format, după 1700, cu urmași ai proprietarilor și cu transilvăneni, care au primit acceptul din partea celor 12 bătrâni câmpulungeni, care formau, practic, un fel de instanță muntenească supremă. Inclusiv Dorna însemna un teritoriu câmpulungean al familiilor Candrea și Tolovanul și al altor neamuri de ale lor, așa că istoria așezărilor dornene își are începutul în cea a Câmpulungului Moldovenesc. Șarul Dornei, plaiul legendarului Pinteia Haiducul și satul natal al haiducului inter-belic Haralambie Niculiță și a cetei „Fiii Codrului”, stârpită de jandarmeria regală sub justificarea „tentativei de evadare de sub escortă”, a avut destinul multor așezări de pe granița dintre Bucovina și Moldova. Ca și celelalte, și așezarea aceasta, ruptă în două de granița româno-austriacă, are două părți de sat: un cătun, în Bucovina, și un sat, în Moldova și, ulterior, în Regatul României. Prin urmare, povestea așezării Șarul Dornei trebuie deslușită din două surse, care relatează sumar despre câte o parte a unui singur trup comunitar.

1776: „La 1776, din vechea Dornă se înființează două comune: Dorna-Vatra, dincolo, și Dorna Gura-Negrii, dincoace. Mai târziu, înmulțindu-se locuitorii, prin dezlipire, se formează comuna Șaru-Dornii, din care nu sunt decât câteva zeci de ani de când se desfăcu comuna Neagra-Șarului. Astfel, din vechea răzeșie sunt acum patru comune mari. Dorna-Vatra și ale noastre: Dorna, Șarul și Neagra, a căror populație a sporit mult prin refugierea aci a multor români din Ardeal și Bucovina. Nesupărați de nimeni, stăpâniră răzeșii moșia până pe la 1800, când dornenii, revoltați contra unor evrei,ucid, în cârciuma satului de la Gura-Negrei, pe 9 dintre ei. Dați în judecată, Vodă Alex. Ipsilante ceru uricele moșiilor lor, pe care învinovații neavându-le, Vodă le confiscă moșia și, prin hrisovul din August 1800, o făcu danie fiului său (Hrisovul e în stăpânirea preotului Gh. Ortoan din Dorna, împreună cu toate actele răzeșiei). După Ipsilante, moșia trecu prin vreo trei mâini, până ce încăpu în acelea ale familiei Balș”²⁰⁹⁸.

1789: Într-o a doua călătorie în spațiul românesc, care începe la Hotin și continuă prin nordul Basarabiei, prin Moldova de dincoace de Prut și prin Transilvania, Hacquet vizitează, iarăși, și Bucovina, venind, de la Bistrița, pe valea Bârgaielor și peste Pasul Tihuța, dând de „frumoase pășuni de munte („pojane”), pe care pășteau cirezi mari de vite cornute și de cai, ce aparțineau armenilor, care fac comerț cu ele prin toată Moldova, ca și aici, în Bucovina și în Galiția”. La Șaru Dornei, naturalistul breton constată că „această apă e dintre cele mai tămăduitoare” și că „ar fi de dorit ca această apă, care se

²⁰⁹⁸ Lahovari, George Ioan, *Marele dicționar geografic al României*, Volumul III, București 1900, pp. 195, 196

află chiar la granița Bucovinei, să rămână în proprietatea statului austriac, întrucât s-ar putea executa, cu puțină cheltuială, și vasele pentru trimiterea, de aici, a acestei ape minerale”²⁰⁹⁹.

1809: „Această provincie are o turnătorie de fier în Iacobenii, pe râul Bistrița. Aici se transportă minere-urile din Dorna, Vatra și Valea-Șarului. Această turnătoare se află într-o poziție foarte avantajoasă, în mijlocul unei păduri grozave și pe malurile unui râu năvalnic, iar galeriile cele mai bogate nu sunt departe. După topirea minereului, fierul este turnat în bare, care nu este de mare calitate, din pricina manganului cu care este amestecat. Această turnătorie, singura din provincie, raportează anual între 4 și 500 de chintale de fier”²¹⁰⁰.

1857: „Călătoria la Șaru Dornei nu este mai puțin plăcută. De pe partea de sud-vest a dealului, spre ultimele case din Dorna, puteți vedea Oușorul și Suhardul dominând lanțul nordic. La est, vârfurile Giumalău, Pietrele Doamnei și Pietrosul anunță granița cu Moldova. Pe latura moldovenească a Pietrelor Doamnei există o mănăstire și un loc de pelerinaj. Călătorind de-a lungul pârâului Neagra, timp de aproximativ o oră, ambele părți, de sud-est și nord-vest, oferă o vedere mai uniformă, dar la fel de plăcută. Culmi împădurite, între care curge pârâul Neagra, pajiști luxuriante, sate de munte împrăștiate pe coastele munților până în depărtare, munții înalți, grupați în splendide peisaje montane. În Șaru Dornei sunt izvoare minerale, a căror analiză nu a fost încă realizată. Alte călătorii care se pot face din Vatra Dornei sunt la Iaco-

²⁰⁹⁹ Călători, X, II, p. 858

²¹⁰⁰ De Serres, Marcel, *Voyage dans l'Empire d'Autriche, pendant les années 1809 et 1810*, Livre VIII, Bukowine, Paris, 1814, pp. 215-226

beni, pe cele șapte mari Măguri și satele fermecătoare învecinate”²¹⁰¹.

1878: „În ziua de 26 iulie 1878, de către locuitorul Ioan Olariu, din comuna Șarul Dornei, s-au adus la obor: o iapă cu mînz, murgă-întunecată, înfierată pe șoldul drept de dinapoi cu literele „V. I.”; o iapă murgă-întu-necată, pintoagă de piciorul drept de dinapoi, cu cercel în urechea dreaptă, de dinapoi și înfierată pe șoldul drept de dinapoi, însă nu se poate cunoaște; o coștrușă murgă-întunecată, cu cercel în urechea dreaptă de dinapoi și cu țintă în frunte; un cal armăsar, murg-întunecat, cu cercel în urechea dreaptă dinapoi; și până în prezent, neivindu-se nimeni de stăpân al lor, prefectura le-a declarat de pripas, sfârșit pentru care publică prin aceasta ca pro-prietarul lor, în termenul și cu probele prevăzute de legea poliției rurale, să se prezinte la această comuna, spre a-și primi zisele vite”²¹⁰².

1886: În noiembrie 1886, Nastasia Ursu din Șaru Dornei a fost prădată de 200 florini și o mulțime de lucruri, apoi schingiuită și sugrumată cu nojițele de la opinci de șase hoți, cu fețele înnegrite cu cărbune și aco-perite cu măști din piei de iepure. Cercetările ulterioare, făcute de adjunctul Judecătoriei din Dorna, Scânteuță, și de judecătorul de instrucție de la Tribunalul din Suceava, T. V. Stefanelli, au dus la identificarea celor șase tâlhari, conduși de Grigori Niculiță, care dosiseră lucrurile furate

²¹⁰¹ Denarowski, Dr. Carl, *Die mineralquellen in Dorna-Watra und Pojana-Negri in der Bukowina*, Wien 1868, Capitolul *Umgebung von Dorna*

²¹⁰² *Monitorul Oficial*, Nr. 187, 24 august / 5 septembrie 1878, p. 4941

în România, hotarul aflându-se la o depărtare de zece minute de locul comiterii faptei²¹⁰³.

1890: „A doua zi, în revărsatul zorilor, am plecat din Dorna-Vatra și, după o oră de drum cu trăsura, am ajuns la Dorna Gura-Negrei, în România, unde, la malul Bistriței, ne aștepta o frumoasă plută, împodobită cu crengi de brad, anume pregătită pentru noi. Acolo se adu-naseră toți locuitorii satului, precum și cei din satele învecinate, Șarul-Dornei, Neagra-Șarului, Negrișoara, bărbați, femei, copii, cu preoții și primarii în frunte, pentru a saluta pe soția și pe copiii celui mai mare român din țară, a cărui faimă străbătuse până în adâncul munților”²¹⁰⁴.

1894: „**Șaru Dornei, comună rurală** situată la vestul plasei Muntele și la 100 km de Fălticeni. Se mărginește, la est, cu comunele Dorna și Broșteni, la vest cu comuna Neagra Șarului și Transilvania, la nord cu comuna Broșteni și Transilvania. Are forma unui poligon neregulat și e compusă din satele: **Șar, Plaiu, Șărișor, Panaci, Drăgoiasa și Păltiniș**, cu reședința în cel dintâi. Populată cu 663 capi de familie, ce numără 2.426 suflete sau 1.222 bărbați și 1.240 femei (70 izraeliți). Contribuabili sunt 858. Are 4 biserici, servite de 3 preoți și 8 cântăreți, și 2 școli rurale mixte, frecventate de 100 școlari. Bugetul comunei, pe 1892-1893, are, la venit, 8.490 lei și, la cheltuieli, 8.397,30 lei; iar al drumurilor, 1.890 lei venit și 1.810 lei cheltuieli. În toată comuna sunt 1.830 cai, 738 boi, 1.353 vaci, 6.180 oi, 461 capre și 381 porci. Altitudinea comunei, de la nivelul mării, în vârful Lucaciului e de 1.777 m. E udată de Neagra Șarului, cu afluenții Șărișorul Mare și Mic, Pârâul Mare, Vâlcelele, al

²¹⁰³ REVISTA POLITICĂ, Anul I, Nr. 13, decembrie 1886, p. 4

²¹⁰⁴ Gane, N., *Zile trăite*, Iași 1902, p. 230-237

Pichetului, Pietrenilor, Rusului și Mândrilă; Călimănelul, cu afluenții săi; Neagra Păltinișului, cu afluenții Tomnaticul și Drăgoiasa Mică și Mare, Pârâul Varului, Glodului, Glodișoru; și Negrișoara, cu afluenții Scoruș, Păltiniș, Catrinari, Bradului, Opcioarei, Săhăstriei, Toplicioara și Dârmoxa. Cel mai însemnat munte ai comunei sunt Șerba, cu vârfurile Lucaci, Vârful Șărbei, Rusul, Vânătu, Boambei, Panaci, Călimănel, Buzileanu, Mihailețu și Bucinișu. Întinderea teritorială a comunei e de 12.284 hectare, din care 4.147 hectare pădure, 11 hectare cultivabile, 8.000 hectare fân și restul stânci și locuri sterpe. Moșia e proprietate răzeșească. Locuitorii se ocupă cu exploatarea pădurilor lor, creșterea și economia vitelor și plutăritul. Semănături nu se fac decât foarte puține; nu atât din cauză că n-ar reuși, cât pentru că locuitorii nu sunt deprinși. În toată comuna nu se găsesc 2 pluguri. Ultimul an, s-au cultivat 9 hectare cartofi, aproape 2 hectare în și 50 ari ovăz. / În comună sunt 5 izvoare de apă minerală: 1). „Carmen Sylva”, renumitul izvor de apă minerala bicarbonată, al dlui Dr. Polyzu, aflător pe țărmul drept al pârâului Șaru, într-o poziție deschisă foarte frumoasă. Izvorul e abundent. / „După analizele făcute de Haquet, în 1789, Abrahamfi, în 1833, Dr. Stenner, în 1856, Dr. Pribram, în 1878, Dr. Bernath, în 1889 și Dr. Istrati, în 1890, 1000 grame de apă din acest izvor conține: Carbonat de sodiu 0,37300; Carbonat de potasiu 0,01614; Carbonat de litiu 0,00074; Carbonat de fier 0,00405; Carbonat de mangan 0,01409; Carbonat de magneziu 0,00254; Carbonat de bariu 0,00193; Carbonat de stronțiu 0,00071; Carbonat de calciu 0,26650; Clorură de calciu 0,05840; Fosfat de calciu 0,00030; Sulfat de calciu 0,04233; Siliciu anhidru 0,04900; Sesquioxid de aluminiu

0,00034; Anhidridă arsenică 0,00177; Anhidrida carbonică 2,02600; Substanțe organice 2,02600. / Mala-diile în contra cărora se recomandă sunt Anemia, Chlo-rosa (paloarea feței), Scrofulosa, Impaladismul, Eczema, Psoriazisul, Lichenul, pelagra, Guta și chiar Reumatis-mul. / 2). Burcutul lui Mândrilă; 3). Burcutul lui Cașvan, din stânga pârauului Neagra; 4). Burcutul lui Ștefan Sil-vestru, conținând și multă pucioasă și 5). Burcutul lui Gh. Țarcă. Tote aceste izvoare conțin cam aceleași compozi-țiuni ca și cel dintâi²¹⁰⁵. / **Șaru, sat** pe moșia și în comuna Șaru Dornei, își trage numele de la terenul roșiatic, numit „șar”, ce conține mult arsenic, ce altădată se exploata, trimițându-se în Austria. Mineralul se găsește în bucăți. Înșirat pe țărmurile pâraielor Neagra Șarului, Vâlceleii, Rusului și Pârâul mare, numără 73 case, în care trăiesc 60 capi de familie sau 300 suflete, din care 141 bărbați și 159 femei (13 izraeliți), fiind 79 contribuabili. Locuitorii razeși sunt buni gospodari. Are o biserică, clădită de lemn, cu patronul „Duminica Mare”, servită de un preot și 3 cântăreți, împrăștiată cu 18 fălci. O școală rurală mixtă, înființată în 1863, cu un învățător plătit de stat, frecventată de 48 școlari; în sat sunt 44 băieți și 53 fete între 7-12 ani. Drumuri principale sunt la Panaci (5 km), la Neagra Șarului (5 km) și la Dorna (8 km)²¹⁰⁶. / **Plaiu, sat** pe moșia și în comuna Șaru Dornei. Împrăștiat pe țărmul drept al pârauului Neagra Șarului, numără 90 case, în care trăiesc 81 capi de familie sau 300 suflete, din care 146 bărbați și 154 femei, iar din ei 106 sunt contribuabili. Biserica și școala

²¹⁰⁵ Ionescu, Serafim, *Dicționar geografic al Județului Suceava*, București 1894, pp. 295-297

²¹⁰⁶ Ibidem, p. 295

din Șaru servește și acestui sat²¹⁰⁷. / **Drăgoiasa, sat** pe moșia și în comuna răzeșească Șaru Dornei. Înșirat pe pâraul cu acest nume, numără 76 case, populate cu 83 capi de familie sau 245 suflete, din care 120 bărbați și 125 femei. Are o biserică de lemn, cu patronul „Sfinții Arhangheli”, servită de preotul dm Păl-tinișu și 2 cântăreți. Împroprietărită cu 18 fâlcii de pământ. Școala din Panaci, departe de 8 km, servește și acestui sat²¹⁰⁸. / **Panaci, sat** pe moșia și în comuna Șaru Dornei. Așezat pe țărmurile pâraielor Călimănești și Tăieturii, numără 200 case, în care trăiesc 246 capi de familie sau 970 suflete, din care 490 bărbați și 480 femei (12 izraeliți). Are 380 contribuabili. O biserică, cu patronul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, servită de un preot și doi cântăreți. Împroprietărită cu 12 fâlcii de pământ, și o școală rurală mixtă, înființată în 1891, cu un învățător plătit de stat, frecventată de 35 școlari, din 36 băieți și 15 fete cu etatea de școală, cu local propriu, clădit de preotul Teodor Mândrilă, care l-a înzestrat și cu 40 prăjini, loc de grădină în jurul școlii²¹⁰⁹. / **Șărișor, sat** pe moșia și în comuna Șaru Dornei. Împrăștiat pe țărmul drept al pâraului cu același nume, numără 110 case, în care trăiesc 109 capi de familie sau 359 suflete, din care 172 bărbați și 187 femei, fiind 142 contribuabili. Locuitorii sunt răzeși și gospodari bunișori. Biserica și școala din Șaru servește și acestui sat²¹¹⁰. / **Păl-tinișu, sat** pe moșia și în comuna Șaru Dornei. Împrăștiat pe coastele dealurilor ce țărmu-resc pâraul Neagra Păl-tinișului, numără 79 case, populate cu 84 capi de familie sau 288 suflete, din care 148

²¹⁰⁷ Ibidem, pp. 244, 245

²¹⁰⁸ Ibidem, p. 110

²¹⁰⁹ Ibidem, p. 228

²¹¹⁰ Ibidem, p. 294

bărbați și 140 femei. Are 75 contribuabili. Biserica din Drăgoiasa și școala din Panaci servesc și acestui sat²¹¹¹”.

1895: După Ion Pop Reteganul, „legenda moldo-venească despre Puntea este următoarea: / Puntea de băiețel s-a trezit la oi, dar baciul și ciobanii se purtau rău cu dânsul și tot îl băteau. După ce s-a ridicat mai mărișor, l-au pus ceialaltți ca din strungar să păzescă sterpele. Ce-i veni în gând într-o zi: luă o pușcă de-a celorlalți și se făcu pierdut prin munți. Cum mergea prin pustietate, se întâlnește cu Necuratul; când intinde pușca să dea, el îi zice: „Stăi, nu da, că-ți voi fi de folos; cere de la mine ce-i vrea și sunt gata să-ți dau!”. Puntea ceru putere, doar va putea bate și el pe ciobanii ce-i erau stăpâni, ceea ce i-a dat, mai adăugându-i, ca să nu moară de pușca decât atunci când îl va lovi subsuoară. / După ce-și căpătă putere, se întoarce la stână și trase câte o bătaie cio-banilor, apoi le luă un cârd cu oi și, apucând în țara ungurească, acolo vinde oile și-și cumpără arme, de când începu a strânge lângă sine mai mulți voinici. El a haiducit munții Sârba (Pietrele Roșii – nota de subsol) și Călimanii; banda lui umblă pe Călimani, iar el își avea locuința în o hrubă în coasta plaiului Sârba, în care cu anevoie intra prin o stâncă. Se înțelegea cu ai săi prin cântatul în fluier; când era bine, cânta de joc, iar când vestea de poteră, cânta doina. / Fluierul lui Puntea era făcut din doage și așa de tare răsună, încât el cânta din coasta Sârbei, după care cântec fetele și flăcăii jucau pe plaiul Șarului. Adeseori trecea în țara ungurească și făcea prădăciuni, dar nici îl puteau ucide, până când veni timpul ca, pe lângă alte taine ce le ținea ascunse în inima lui, să spună ibovnicii lui, ce o avea mai credincioasă, că puterea lui stă subsuoară. Nu trecu mult,

²¹¹¹ Ibidem, pp. 227, 228

când muiera, nemai-putând ține jurământul, îl spuse la împărăție. Pinte, după cum mai de multe ori hoțea singur, se duse, și de astădată, la cetatea Viena. Cum au simțit cei din lăuntru, speriați încuie porțile cetății. El s-a suit sus, pe porți, unde a înfipt toporașul și începe a cântă din fluier, numai se trezește cu un glonte subsuoră, de unde cade mort” (Din „Șeză-toarea”, pro 1893, p. 40, 41). / **Nota 1).** Șezătoreea face următoarea notă: „Sârba se înlănțuiește cu Pietrele Roșii, Pietrosu din Transilvania și Călimanii, formând unghiul de sus al Moldovei. Din acest creștet curg izvoare ce formează apa Neagra, care desparte Călimanii de Sârba. Culmea Sârbei servește de hotar cu Bucovina; sub acest munte se află o vale, care și astăzi poartă numele de „Valea Pinte”. Locuitorii din aceste părți, cu osebite din Neagra Șarului și Șarul Dornei, cântă din fluier cântecele numite: „Doina lui Pinte” și „Rusasca lui Pinte”. Plaiul Șarului este un munte, în comuna Șaru Dornei, ce se megieșește cu comuna Neagra Șarului, ce se întinde sub coastele Sârbei. Adaugă povestitorii: „Dacă n-ar fi murit, mult bine am fi avut de la el”. / **Nota 2).** Povestea acesta o auzii întocmai, în copilăria mea, în Năsăud, ca elev al școlilor de acolo, de la stăpânul casei unde eram în gazdă (în cvartir), cu adaosul: „Când a împlântat Pinte toporul în porta cetății Beci, a zis: „Cine mi-a scote toporul de aici, acela să-mi țină locul și vai de țara ungurească va fi, când s-ar întâmpla să poată scoate cineva acest topor de aici”; apoi mai adăuga povestitorul: „Amu se clătește singur o leacă, nu peste mult, s-a afla el voinic să-l tragă de tot afară și să dea cu el o raită prin țară”²¹¹².

²¹¹² *Familia*. Nr. 6, Anul XXXI, 5/17 februarie 1895 p. 67

1897: „Ploaia torențială care a căzut duminică a stricat cu desăvârșire drumul după Dealul Vânat și acel de la Șarul Dornei”²¹¹³.

1897: „Din Fălticeni ni se telegrafiază că ploile din urmă au cauzat noi dezastre și nenorociri. Râul Bis-trița, venind din nou mare și cu furie, a luat nouă plute de pe Domeniul Coroanei din Broșteni și mai multe plute ale companiei Göetz din Dorna. Ploaia torențială, care a că-zut duminică, a stricat cu desăvârșire drumul, după dealul Vânat, și acel de la Șarul Dornei”²¹¹⁴.

1900: „**Șarul, sat**, pe moșia și în comuna **Șarul Dornei**, județul Suceava. Și-a luat numele de la **terenul roșietic numit șar**, ce conține mult arsenic, care altădată se exploata, trimițându-se în Austria. Mineralul se găsește în bucăți. E situat pe țarmurile pâraielor Neagra Șarului, Vâlceleii, Rusului și Pârâul Mare. Are o populație de 300 locuitori; o biserică de lemn, cu hramul „Duminica Mare”, deservită de 1 preot și 3 cântăreți; o școală mixtă, înființată în 1863. Locuitorii sunt răzăși. Drumuri principale sunt: la Panaci (5 km), la Neagra Șarului (5 km) și la Dorna (8 km). **Șarul Dornei**, comună rurală, județul Suceava, plasa Muntele, situată spre vest, și la 100 km de Fălticeni. Se mărginește, la est, cu comunele Dorna și Broșteni; la vest, cu comuna Neagra Șarului și Transilvania. Are forma unui poligon neregulat și e compusă din satele: Șarul, Plaiul, Șărișorul, Panaci, Drăgoeasa și Păltinișul, cu reședința în Șarul. Are o populație de 663 familii sau 2.426 suflete; 4 biserici, deservite de 3 preoți și 8 cântăreți; 2 școale mixte. Bugetul comunei e, la venituri, de 8.490 lei și, la cheltuieli, de 8.397,30 lei. Locuitorii

²¹¹³ *Epoca*, No. 478, Anul III, vineri 13 iunie 1897, p. 3

²¹¹⁴ *Epoca*, No. 478, Anul III, vineri 13 iunie 1897, p. 3

posedă: 1.830 cai, 738 boi, 1.253 vaci, 6.180 oi, 461 capre și 381 porci. Altitudinea comunei, de la nivelul Mării, este de 1.100 m, în centrul comunei, și în vârful Lucaciului, de 1.777 m. E udată de Neagra Șarului, cu afluenții Șărișorul Mare și Mic, Pârâul Mare, Vâlcelele, al Pichetului, Pietrenilor, Rusului și Mândrilă; Călimănelul, cu afluenții săi; Neagra Păltinișului, cu afluenții Tomna-ticul și Drăgoeasa Mică și Mare, Pârâul Varului, Glo-dului, Glodișorul și Negrișoara, cu afluenții Scorușul, Păltinișul, Catrinari, Bradului, Opcioarei, Sihăstriei, To-plicioara și Dârmoxa. / Cei mai însemnați munți ai comunei sunt: Șârba, cu vârfurile Lucaci, Vârful Șărbei, Rusul, Vânățul, Boambei, Panaci, Călimănelul, Buzilea-nul, Mihailețul și Bucinișul. / Întinderea comunei e de 12.284 hectare. Moșia e proprietate răzășească. Locuitorii se ocupă cu exploatarea pădurilor, creșterea vitelor și plutăritul. În comună sunt **5 izvoare de apă minerală**: 1). **Carmen Sylva**, renumitul izvor de apă minerală bicar-bonată, conținând arsenic, al dlui Dr. Polyzu, pe țărmul drept al pârâului Șărișorul, într-o poziție deschisă fru-moasă. Izvorul e abundent. Maladiile în contra căruia se recomandă sunt: anemia, clorosa, scrofuloza, impaludismul, eczema, psoriazisul, lichenul, pelagra, boli nervoase, tuberculoza în primul period și artrismul. / 2). Burcutul lui **Mîndrilă**. / 3). Burcutul lui **Cașvan**, de-a stânga pârâului Neagra. / 4). Burcutul lui **Ștefan Silivestru**, conținând și multă pucioasă și 5). Burcutul lui **Gh. Țarcă**. / Apa minerală de la Dorna e cunoscută din vechime, căci, încă în 1787, Hacquet, făcînd o călătorie prin Carpați, o descrie în tratatul său (vol. II, p. 213), publicat la Nürnberg și o analizează. / Dl dr. A. Lobel, în studiul său balneoterapeutic, publicat în 1888, în *Bade-Zeitung* din

Viena, arată că această apă prezintă o mare însemnătate, deoarece poate înlocui cunoscutele ape de la Roncegno, Levigo și Bourboule”²¹¹⁵.

În 1908, conform Dicționarului lui Grigorovitza: „**Șarul Dornei**, cătun, pendinte de târgul Vatra Dornei, districtul Câmpulung. Are 254 locuitori români gr. or. și o școală populară”²¹¹⁶.

1913: „În ziua de 15 Mai 1913, Spiritualul consistoriu bisericesc va judeca procesul preotului Aurel Gheorghitanu din parohia Panaci, județul Suceava”²¹¹⁷.

1916: „Perioada de după respingerea rușilor a fost, inițial, folosită de noi pentru organizarea regroupării de trupe. Rezistența vrăjmașului a scăzut doar ușor, în ciuda pierderilor și în ciuda faptului că 800 de soldați răniți i-am înlocuit, pe frontul din sud, cu aproximativ 1.000 de rezerviști. După 24 octombrie 1916, numărul trupelor noi a sporit, treptat, până la aproximativ 18.000 de puști, datorită repartizării unei divizii de cavalerie... În afară de propriul regiment, Obstlt. Schönwerth a primit mai multe alte formațiuni, împreună 4.200 de puști. I-aș fi oferit și aproximativ 1.200 de rezerviști, unii pentru Dor-na Watra, alții pentru Șaru Dornei, dar au rămas la dispoziția mea... Artileria trebuia, în general, să tragă și să se flancheze: artileria de pe Bărnărel, liniile inamice de la sud de biserică (notată 835), artileria de la Șarul. chiar acolo, artileria de la Ulmul, asupra linie inamice, la nord de Bistrița, iar

²¹¹⁵ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, 1902, p. 507

²¹¹⁶ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, p. 215

²¹¹⁷ *Opinia*, Nr. 1877, Anul X, duminică 112 mai 1913, p. 2

artileria de la Dorna Watra, în mare parte, la fel, dar, din păcate, nu era eficientă de acolo“²¹¹⁸.

1918: „Luni, în 7 mai, în ziua de Sf. George, s-a încheiat pacea între Puterile Centrale și România. Pierderile teritoriale ale României sunt destul de însemnate... / Înspre Bucovina, rectificările de frontieră cuprind un teritoriu de 1.800 kilometri pătrați. În colțul dinspre Transilvania și Bucovina, noua frontieră duce, de pe muntele Ceahlău, peste Bistricioara și muntele Bivol, înspre Cornu Luncii. Ea cuprinde satele Borca, Dragoiasa, Șarul Negri, Șarul Dornei, Arinii, Broșteni, Găinești ș. a.”²¹¹⁹.

1925: „În zorile zilei de 22 noiembrie 1925, o delegație a L. A. N. C. din Vatra Dornei, în frunte cu președintele, ei dl Sofron Robota, întovărășită de dl Serghie Florescu, președinte al L. A. N. C. și căpitanul arcașilor din Cârlibaba, a plecat la **Șarul Dornei**, ca să ia parte la **sfințirea steagului**. În apropierea satului, au fost întâmpinați, cu mare entuziasm și urări de bun soset, de către președintele și membrii Ligii. În frunte cu cele două steaguri, s-au îndreptat cu toții la biserică. După oficierea serviciului religios, preotul paroh Sofian și preotul Lostun din Panaci au sfințit steagul, iar președintele D. Dominte a depus jurământul, primind apoi steagul de la preotul Lostun, cu binecuvântarea să-l poarte cu cinste și vrednicie, spre nimicirea vrăjmașilor dinlăuntru, care stau în calea progresului economic și cultural al poporului român. /

²¹¹⁸ Habermann, Hugo, *Über die Führungstätigkeit der höheren Kommandanten im Kriege, aus persönlich Erlebtem*, în *Militärwissenschaftliche und technische Mitteilungen*, Wien 1921, pp. 405-407

²¹¹⁹ *Viața Nouă*, V, nr. 1, 26 mai n. 1918, p. 7

Ieșind cu toții în curtea bisericii, părintele Lostun arată celor de față că creștinismul a ținut româ-nismul, iar cu credință și în unire trebuie dusă lupta contra lipitorilor de jidani (încă un exemplu că antise-mitismul a fost promovat de preoți – n. n.), ce ne-au invadat țara și întrebuițează, pentru ruinarea poporului, coruperea, șiretenia, scumpetea și revoluția. / Dl Robota arată, cu durere în suflet, cum sunt distruse și prădate bogățiile țării de venetici, care ieri ne cereau milă, iar astăzi le suntem robi pe un pământ străbun, păstrat cu atâtea jertfe și stropit cu atâta sânge; cum, prin propagan-dă, distrugere, rebeliune, crime și spionaj, ne vor distruge neamul, țara și tronul. Cheamă apoi la luptă pe tânăr și bătrân, alături de marele român, dl A. C. Cuza. / Dl S. Florescu aduce salutul fraților ardeleni și bucovineni, arătând rostul înființării acestei Ligi și lupta pe care trebuie dusă, până la sacrificii, îngrijorați de soarta pieirii poporului, care au adus-o pățimașii politici. / Dl A. Țuțuianu îndeamnă poporul să lupte pe cale economică și culturală. / Dl Simionescu T. vorbește despre pericolul național. / Se bat apoi țințele pe steag, de unde s-a donat o sumă de 6.300 lei (obiceiul „bătutului țințelor”, în schimbul obolului, este german și servea, în Bucovina, pentru strângerea de donații – n. n.). Întreaga mulțime a fost fotografiată, în frunte cu drapelele. Deși a fost un frig îngrozitor, mulțimea a stat neclintită în curtea bisericii, până la ora 3 jumătate p. m., adânc mișcată, apoi s-a risipit plină de încredere în dezrobitorul neamului, dl A. C. Cuza, și până în zări îndepărtate se auzeau strigăte de „Trăiască A. C. Cuza!”. / S-a dat, apoi, un mic banchet, la care au participat numai membrii L. A. N. C., unde s-a toastat, în numele dlui A. C.

Cuza și a celor 6 studenți. / V. Ionescu, Membru L. A. N. C. din Vatra Dornei”²¹²⁰.

1926: „Prin „deciziune ministerială” din 5 ianuarie 1926, se numeau noi secretari de plasă: „În județul Fălticeni: 1. Mateescu Constantin. 2. Gabor Gheorghe”²¹²¹. „În circumscripția tribunalului Fălticeni. Dl Dimitrie Chirică, judecător inamovibil la **judecătoria Șarul-Dornei**, din județul Fălticeni, se transferă, în aceeași calitate, la judecătoria Liteni, din același județ, în locul nou înființat. Dl Ioan Silivestru, ajutor de judecător la judecătoria Șarul-Dornei, din județul Fălticeni, se transferă, în aceeași calitate, la judecătoria Liteni, din același județ, în postul nou înființat”²¹²².

1926: „Pe nenea Niculiță îl mustră conștiința... Hoțomanul Niculiță, despre care am scris mai în vară ce hoție interesantă a făcut în jurul Borsecului, începe să aibă mustărări de conștiință. Anume, tatăl său s-a spânzu-rat, nemaiputând suferi rușinea pe care i-a adus-o pe cap feciorul său, nici urmările continue ale jandarmilor, care îi răscoleau aproape zilnic casa. Niculiță a fost zărit, mai zilele trecute, în cimitirul comunei Șarul Dornei, județul Fălticeni, închinându-se înaintea mormântului tatălui său. Se vede, deci, că-l mustră conștiința pentru că, prin hoțiile sale cele multe, a pricinuit moartea tatălui său”²¹²³.

1926: Cum a fost arestată banda „Fiii Codrului” a lui Halambie Niculiță. „Mi-am ales numai 5 jandarmi de încredere, i-am îmbrăcat în haine civile, i-am înarmat cu pistoale automate „Steir” , iar în ziua de 19

²¹²⁰ *Înfrățirea Românească*, No. 6, Anul II, 15 ianuarie 1926, p. 15

²¹²¹ *Monitorul oficial al României*, nr. 4, 5 ianuarie 1926, p. 86

²¹²² *Monitorul oficial al României*, nr. 3, 3 ianuarie 1926, p. 29

²¹²³ *Unirea Poporului*, Nr. 45, Anul VIII, 7 noiembrie 1926, p. 5

august 1926 am plecat, din Iași, la Vatra Dornei, spre a merge în comuna **Șarul Dornei, locul natal a lui Haralambie Niculiță**. În preajma sosirii la Vatra Dornei, au auzit vorbind în tren toată lumea că chiar în această zi, dimineață, Haralambie Niculiță, cu banda, a oprit câteva automobile la Cârlibaba, după ce a jefuit călătorii, s-a urcat cu toată banda sa într-un automobil și, în disprețul patrulelor și posturilor de jandarmi, cu îndrăzneală uimitoare a plecat la Vatra Dornei, dar în marginea orașului s-a dat jos și a intrat în pădure și că nu a uitat să plătească șoferului câteva mii lei. / Eram foarte bucuros, auzind vestea. Aceasta înseamnă că banda lui Niculiță era în apropiere și nu s-a depărtat de locul lor natal. La început, planul meu era foarte simplu. Am plecat imediat, cu un automobil, la Cernăuți, la prefectura poliției, ca să-mi aduc câinii de poliție, să-i pun pe urma bandiților, în locul unde ei s-au dat jos din automobil, și să-i urmăresc, cu câinii și jandarmii, până în vârful munților, unde bandiții s-au ascuns. Dar mare mi-a fost surpriza când am aflat, la Cernăuți, că câinii de poliție, în vederea economiilor bugetare, au fost vânduți la niște detectivi din Viena. Planul a căzut și am plecat, cu inima strânsă, înapoi la Vatra Dornei. / Satul Șarul Dornei nu este departe de Vatra Dornei, m-am îmbrăcat cu civil și, sub masca de negustor de vite, am plecat, cu jandarmii mei deghizați, la Șarul Dornei. Abia am intrat în comună, când numeroși jandarmi, postați acolo, ne-a arestat ca suspecti, cu mare alai, crezând probabil că au pus în fine mâna pe complicitii bandei lui Niculiță, și ne-au condus la postul de jandarmi. Cu mare greutate am putut să-i conving că suntem și noi jandarmi și am sosit tot în urmărire. Priveam foarte atent și studiam pe fiecare în parte. Erau fel de fel de chipuri. Dar

unul dintre ei mi-a atras în special atențiunea. Înalt, voinic, cu privirea repede și neliniștită, cu un gest nervos tot strângea țeava carabinei. Îl studiam mereu și am avut presimțirea și senzația curioasă, că cu acest jandarm voi avea de lucru și, neputându-mă stăpâni, am întrebat numele. Jandarmul **Mladinirovici Mihai** a răspuns scurt. Presimțirea nu m-a înșelat, cu acest jandarm m-am întâlnit, mai târziu, încă o dată, în împrejurări tragice și fatale pentru el. / Rămas singur cu jandarmii mei, i-am dat instrucțiunile și i-am trimis în diferite localități, cu însărcinarea să-mi aducă informații despre banda lui Niculiță. După câteva zile, ne-am întâlnit din nou. Cu tristețe, auzeam același răspuns: „Haralambie Niculiță este foarte iubit și apreciat de populație”. N-am auzit decât cuvinte de laudă pentru el și nimenea nu-l trădează. Haralambie Niculiță ajută multă lume săracă și jefuia numai pe cei străini. Banda lui este compusă din 6 înși. **Haralambie Niculiță, Smion Niculiță**, vărul lui, 2 frați **Chirilă** și 2 femei, care umblă îmbrăcate bărbătește. Una din ele este concubina lui Haralambie. Trist ascultam aceste informații, timpul trecea și n-am făcut încă nici un progres. Cucerirea bandei devenia ceva irealizabil. Deodată, un gând ca o segeață îmi străbate creierul, există încă o soluție. Trebuie să mă întâlnesc eu personal cu banda Niculiță. Trebuie să întreb eu, cu gura mea, dacă ei nu vor să se predea de bună voie. Să-i explic că acum sau mai târziu ei tot trebuie să cadă. Să-i arăt toate avantajele, dacă să predau de bună voie. Am povestit soluția mea jandarmilor. Toți mă desaprobaui și toți îmi răspundeau că ar fi prea mare risc din partea mea, fiindcă Niculiță are pe sufletul lui 3 jandarmi împușcați. / Eu nu mai ascultam de nimeni. Ideea mă stăpânea și, plecând de la principiul că

părinții lui Haralambie Niculiță știu locul unde este ascunzișul lui și pot să-mi înlesnească întâlnirea cu toată banda, am plecat singur, îmbrăcat militar și neînarmat, la locuința lor. / Casa bătrânului **Ilie Niculiță** era situată pe vârful muntelui „Rusu“, într’-un loc singuratic și înconjurată de o pădure seculară. Cu mare greutate puteam să mă apropii de casă, câini mari ciobănești se azvârleau cu furie asupra mea și numai intervenția energică a unui om bătrân și uscățiv m-a scăpat de răul lor. Era Ilie Niculiță, tatăl banditului. Mă privea foarte mirat. „Buna ziua, moș Ilie, îmi dai voie să intru în casă? Sunt foarte obosit și vreau să beau puțină apă”. Moșneagul nu a răspuns nimic, dar a deschis ușa. În casă erau încă 3 înși. O femeie bătrână, **Dochița, mama banditului**, o fată de 17-18 ani, **Maria, sora lui** și un copil de 4-5 ani, **fiul lui Haralambie Niculiță**. Toți mă priveam mirați și, după lungă tăcere, am fost întrebat de moș Ilie cine sunt și ce vreau de la ei. Îi răspunsei: „Sunt ofițer de jandarmi, moșule, și am venit cu gânduri bune”. „Nu se poate. Jandarmii vin aicea întotdeauna mulți și cu armele întinse către casă noastră”. Vedeam că exprima o neîncredere la toți și nu am insistat, rugându-l să-mi dea ceva de băut. Vorbeam cu ei de toate și, peste câteva ceasuri, am povestit scopul vizitei mele, rugându-i a-mi înlesni întâlnirea cu banda. Cu privirile în jos, îmi răspunse că nu știe nimic de Haralambie. Vedeam precis că nu sunt crezut în intențiile mele bune și eram nevoit să capăt încrederea lor cu orice p reț... / Se lăsea seara. Umbrele întunecoase au început să învelească codrul și am cerut lui moș Ilie să mă găzduiască peste noapte. Toți mă priveau curioși și bănu-itori. „Rămâi, dacă nu ți-i frică!”, îmi spuse moșneagul. „De ce să-mi fie frică. Am inimă curată, am venit în casa dumitale cu gânduri

bune și nu poate ca să mi se întâmple nimic”. / Mi-a făcut patul în camera de alături. Prima noapte, n-am dormit aproape de loc. Gânduri grele ca plumbul îmi apăsau creierul și numai în zori de zi am adormit, cu somnul greu, fără de visuri. Când m-am tre-zit, soarele era sus, pe cer. În casă nu era nimeni, numai băiețașul se juca cu chipiul meu. Nu a trecut mult și a apărut Maria, cu un buchețel, în mână și m-a invitat la masă. Simțeam, de data aceasta, că bătrânii se uită altfel, vorbesc mai sincer, mai deschis. Gestul meu de a dormi la ei, singur și neînarmat, i-a inspirat încredere. Toată ziua, m-am jucat cu fiul lui Haralambie, iar seara am povestit până târziu, la toți, despre țările și lucrurile văzute de mine. Le povesteam mereu, privindu-i, îi vedeam cu ochii duși departe și suspinând adânc. / De data aceasta, nu mai dormeam singur. Copilul nu se dezlipise de mine și l-am culcat în patul meu. Așa au trecut 5 zile. În casa lui Ilie au început să vină rudele lor, să mă audă povestind și să-mi ceară diferite sfaturi. Simțeam și vedeam că toți s-au convins în sinceritatea mea. / A șasea noapte, m-au trezit câini, ce se aruncau furioși spre pădure, dar peste un timp scurt, cu lătratul de bucurie, au tăcut. Auzeam afară un zgomot ușor, vedeam o umbră la fereastră și simțeam o privire pe mine. Sângele mi s-a urcat în obraz, inima spărgea pieptul. Nu mai puteam răbda, am sărit din pat și vroiam să ies afară, dar la ușă am văzut figura înaltă a lui moș Ilie. „Să nu ieși afară!”, îmi spune cu voce înceată. „Nu e nimeni acolo. Du-te și te culcă liniștit. Lasă, că mă duc eu să văd ce este”. Nu aveam ce face și am intrat din nou în camera mea. Copilul, alături de mine, dormea liniștit și răsuflarea lui regulată mi-a calmat nervii. / A două zi, dimineață, moș Ilie mi-a dat friptură proaspătă de căprioară și am văzut

copilul mânjit pe obraz cu ciocolată. Am priceput totul. Haralambie și cu concubina lui au fost, noaptea, să-și vadă părinții și copilul. Din nou am cerut bătrânilor să-mi înlesnească întrevederea cu Haralambie. De data aceasta, Dochița mi-a promis că va căuta să-mi aranjeze întâlnirea așa de mult dorită de mine, și a plecat în pădure, să-și caute feciorul. Tocmai atunci a sosit o rudă a lui Niculiță și mi-a comunicat că la Dârmoxa, ziua mare, urșii au rupt o vacă și, dacă vreau, pot să împrusc un urs. / Simțurile de vânător pasionat nu mă lăsa să stau liniștit; am trimis repede la postul de jandarmi, după arme, și am plecat cu țăranul la Dârmoxa. Hoitul, pe jumătate sfâșiat de ghearele groaznice, zăcea pe o poiană. Vedeam precis urmele ursului, de o mărime neobișnuită, bucăți de carne și sânge ne-au arătat drumul lui. Parcă mânat de o forță necunoscută, mergeam în munți, pe urmele ursului. Eram aproape de el. Auzeam un zgomot surd și mormăitul încet. Nu am putut să-l vedem, am fost simțiți și ursul a dispărut. Drumul lung a fost făcut în zadar și nici nu mai aveam timp să ne reîntoarcem acasă. / „Rămânem până mâine”, îmi spunea țăranul . „Voi face focul și veți dormi perfect”. „Bine, îi răspunsei, ne vom opri aci pe malul pârauului”. / Noaptea a fost liniștită. Țăranul dormea de mult. Luna apărea și dispărea, dând aspectul feeric tablourilor dimprejur. Stăteam culcat și dus pe gânduri. Pârâul curgea șoptind mereu povestea eternă de veșnică frumusețe. Codrul adormit, cu viața lui tainică și măreția lui, îmi redeșteptau simțuri necunos-cute. Simțeam că aicea e adevărata viață, tablourile divine, pictate de natură, te transportau spre alte gânduri. Civilizație, progres, orașele cu cuștile de piatră și de fier, benzină, praful, jazz-band, șină și fox-trot. Cât de departe am fost de voi, privind în

cerul plin de stele! Cerbul, departe, departe, mugea și ecourile răspândeau prin munți cântecul de dragoste al nobilului animal... Eram așa de fericit, departe de lumea cultă, departe de minciuni și răurile ei. O, numai acela care a cunoscut și a trăit în munți și codru poate să mă-nțeleagă și-l va cuprinde dorul lor. Dorul de ai vedea, dorul de ai simți. / Se făcea ziuă. Am trezit țăranul și am plecat spre casă. Mătușa Dochița mi-a eșit înaintea, plânsă și vânătă la față. „Pleacă repede de aicea. Astă noaptea a venit jandarmul Mladiminovici Mihai, a tras multe focuri în casă, a întrebat de dumneta, a luat cu forța pe Maria în pădure și acuma e sus, la târlă, unde a dat ordin lui moș Ilie să frigă carne de berbec. Nu știu ce gânduri are omul acesta, pleacă, mai bine, de aicea!”. „Nu te speria, mătușă Dochiță, mai bine spune-mi ce ai făcut cu Haralambie”. „Bine, voi spune mai pe urmă, dar acuma pleacă de aicea, să nu te găsească jandarmul”... / Priviam mirat. Ce însemna această frică, ce căuta jandarmul aci. N-am stat mult pe gânduri, am plecat la târla din pădure și, furișându-mă, am ajuns acolo. Jandarmul era aicea și discuta ceva aprins cu moș Ilie. Carabina lui a fost rezemată de un pom și, făcând un salt, am ajuns în posesiunea ei. „Ce faci aici?”, îl întreba-i. „Ți-a fost frică că stau aicea prea mult, că poate voi afla lucruri și despre tine? Pleacă imediat la post!”. Jandarmul Mladiminovici m-a privit lung, lung și a plecat cu mine. L-am dat în primirea unui jandarm și am plecat în sat. În noaptea aceea, am dormit în cancelaria postului, pentru a începe cercetarea jandarmului de dimineață. / La ora 5,35 am fost trezit de zgomot mare. Cineva țipa, lângă ușa cancelariei. Deschid ușa, cu revolverul în mână, jandarmul Mladiminovici Mihai stătea pe sală, cu carabina în mână, și îl ținea de spate pe jandarmul caporal Popana

Ștefan, adus de mine din Iași. S-a uitat la mine cu privirea pierdută, a pus carabina în dreptul capului și s-a împușcat mortal. Nu trebuia să mai fac nici o cercetare. Adevărul s-a văzut. Jandarmul caporal Popana m-a servit cu credință... / A treia zi, am văzut pe mătușa Dochița. Plângând, mi-a spus că Maria nu a mai venit acasă și tocmai mult mai târziu am aflat că biata fată s-a ascuns la un schit de maice. Cu Haralambie, mi-a spus că nu s-a întâlnit, ceea ce nu cred să fi fost adevărat, fiindcă imediat a început să-mi spună în ce condiții banda consimte să se predea de bună voie. Haralambie Niculiță și Simion Niculiță se vor preda, iar restul bandei mă va sechestra în pădure, până la liberarea lor pe cauțiune, cât de mare, când se vor preda și ceilalți, punându-mi în vedere că tot răul făcut camarazilor lor se va revărsa asupra mea. Această condiție bandiții o puneau temându-se de o cursă din partea noastră, ca să nu fie împușcați. / Cu bucurie, am consimțit să mă predau bandiților, vroiam să-i studiez în libertate, vroiam să văd psihologia lor. Nu puteam însă să mă predau imediat, având serviciul ordonat de șefii mei și am plecat, cu mamele lui Haralambie și Simion Niculiță la Iași, pentru a le prezenta domnului Colonel Sterea Constantin, comandantul Brigăzii de Jandarmi, și pentru a-i cere aprobarea în această privință. Dar nicio-dată nu am să uit cum moș Ilie îmi spunea: „De ce îmi luați nevasta, băiatul e în codru, fata nu se știe unde-i, acum îmi luați și ultima mea bucurie?!”. „E pentru binele vostru, moș Ilie, am răspuns. Ai să vezi cât de bine va ieși treaba!”. / La Iași, am predat ambele femei domnului Colonel Sterea Constantin, care a plecat cu ele la Cernăuți, iar eu am plecat înapoi la Șarul Dornei. Sosit aici, am trimis după moș Ilie Niculiță, dar nimeni nu l-a văzut de trei zile.

Aveam o presimțire că s-a întâmplat ceva și, în adevăr, noi l-am găsit spânzurat, la târла din pădure. S-a spânzurat cu lumânarea de paște în mână. Sărmanul moș Ilie, scump a plătit păcatul copilului său, nu mai putea suporta lipsa celor dragi și cu mâna proprie și-a curmat viața. Sărmane suflet drept și bun, cu rugă-ciunea pe buze te-ai prezentat la suprema judecată. / Moș Ilie a fost îngropat într-un colt al cimitirului, iar a doua zi am fost informat că a venit Haralambie Niculiță, din munți, a stat toată noaptea pe mormântul proaspăt al tatălui său, a stat cu fața în țărână. Cine știe ce a fost atunci în sufletul lui, ori cîntă ori jura răzbunare. Mulți l-au văzut, dar nici unul nu l-a trădat. / Țăranul nostru știe să respecte durerea. La plecare, a spus țăranilor că va pleca, acum, din munții Dornei, fiindcă nu mai are pe nimeni aicea scump. În adevăr, s-a ținut de cuvânt și a plecat, cu toată banda, dar fără femeii, spre Târgul Neamț. Aicea vroia a jefui autobuzul poștal, să pună mâna pe sume mari de bani și apoi să treacă în Ceho-Slovia, dar acest plan i-a fost fatal. L-a pierdut necunoașterea tere-nului și a locuitorilor. / Haralambie Niculiță și Vasile a Chirilei au rămas în pădurea Blebea, lângă Târgul Neamț, iar Simion Niculiță, cu Neculai a Chirilei, a plecat chiar în orașul Târgul Neamț, să procure alimente și informații. Au trecut pe lângă o cârciumă. Au auzit lăutarii și, mânați de dorul casei, au intrat înăuntru, cerând să le cânte cântecele din partea Dornei. Au fost recunoscuți de un locuitor, care a informat pe jandarmul plutonier Ciobo-taru Ioan, actual secretar al Companiei Jandarmi Pedestri Cluj. Lumea, jandarmii au tăbărit pe cei doi bandiți, care au fost constrânși și au arătat unde sunt ceilalți. O patrulă, condusă de jandarmul plutonier Ciobotaru Ioan, îi găsește în pădure. Haralambie Niculiță,

vâzându-se prins, trage cu carabina, care se găsește acum în panoplia mea, și ucide mortal pe jandarmul caporal Crețu Polier. Plutonierul Ciobotaru Ioan nu-și pierde cumpătul și lovește cu un glonț pe Haralambie Niculiță drept în inimă. Banditul Vasile Chirilei fuge în pădure, dar este găsit. Jandarmul caporal Niogara vrea să-l lovească cu patul, arma s-a descărcat singură, iar jandarmul cade mort. Pe drum spre Tgâtgul Neamț, banditul Vasile a Chirilei a fost împușcat, pentru că a vrut să evadeze de sub escortă. După cer-cetările făcute, Simion Niculiță și Niculai a Chirilei au fost trimiși la Parchetul Tribunalului Piatra Neamț, dar n-au ajuns acolo și au fost împușcați pe drum, vroind să evadeze de sub escortă. Așa s-a sfârșit cu banda lui Niculiță... / Dar nu va trece mult și, în munții Dornei, va răsună un cântec. Îl vor cânta ciobanii, cu oile, în munți, plutașii, gonind plutele lor pe apele repezi ale Bistriței, secundat de loviturile topoarelor și zgomotul copacilor căzuți. Cântecul trist și duios, despre viața și moartea haiducului Niculiță, iar codrul va asculta acea poveste de fii lui dispăruți, așteptând cu smerenie clipa când îi va veni rândul să cadă sub mână nemiloasă. Va asculta și va cânta cu crengile lui un cântec de adâncă jale de timpurile trecutului, de viața liberă și de farmecele ei. / **Căpitanul Scriban Nicolae** / Comandant al Companiei jandarmi Pedestri Cluj”²¹²⁴.

1931: „O nenorocire, care a impresionat mult populația, s-a întâmplat în cătunul Șarul Dornei, de lângă Vatra Dornei. Femeia V. Todorean, plecând dimineața de acasă, a încuiat pe cei trei copii ai ei, unul de 1 an, altul de 3 și al treilea de 6 ani, în casă, Copiii, jucându-se, au găsit o cutie de chibrituri, au scos apoi fânul din paierul de pe

²¹²⁴ *Gardianul*, Nr. 1, Anul I, ianuarie 1930, pp. 25-28

pat, pe care l-au aprins. Fânul a ars mocnit, dând numai fum. Copiii, neputând ieși afară, s-au înăbușit și au murit toți trei”²¹²⁵.

1941: „Se publică mai jos lista Nr. 9²¹²⁶, de gradele inferioare (trupă), morți pentru patrie în actualul război, începând de la 22 iunie 1941, ora 24: **Andrioțchi Nicanor**, sergent, ctg. 1937, cu ultimul domiciliu cunoscut în com. Șaru Dornei, jud. Câmpulung, mort la 12 iulie 1941; **Cojocaru Nicolae**, soldat, ctg. 1933, cu ultimul domiciliu cunoscut în com. Șarul-Dornei, jud. Câmpulung, mort la 7 iulie 1941”. „Se publică mai jos Lista Nr. 13, de gradele inferioare (trupă), morți pentru patrie, în actualul război, începând de la 22 iunie 1941, ora 24²¹²⁷: **Ungureanu Vasile**, soldat, ctg. 1930, cu ultimul domiciliu în comuna **Șaru Dornei**, județul Câmpulung, mort la 2 iulie 1941; **Rusu Ioan**, soldat, ctg. 1933, cu ultimul domiciliu în comuna **Neagra Șarului**, județul Câmpulung, mort la 2 iulie 1941”.

1941: „Un livret militar, pe numele sergent **Stratula Ion**, născut în anul 1905, în comuna Șarul Dornei, fost județ Suceava, astăzi Baia, ctg. 1927, din Batalionul 12 Vânători de Munte, foaia matricolă Nr. 991, Cercul Militar Câmpulung Moldovenesc. Actul pierdut de către Ionel Stratula, din comuna Șarul Dornei, jud. Câmpulung Moldovenesc, se declară, nul, fără valoare și fără nici un efect juridic, în mâinile oricui s-ar afla”²¹²⁸.

²¹²⁵ *Biserica și Școala*, Nr. 43, Anul LV, 25 octombrie 1931, p. 7

²¹²⁶ *Monitorul Oficial*, Nr. 202, 27 august 1941, pp. 5043 și următoarele

²¹²⁷ *Monitorul Oficial*, Nr. 220, 17 septembrie 1941, pp. 5543-5549.

²¹²⁸ *Monitorul Oficial*, Nr. 241, 10 septembrie 1941, p. 5397

1942, ianuarie 29: „Noi, general Victor Iliescu, subsecretar de Stat al Educației Extrașcolare; / Având în vedere jurnalul Consiliului de Miniștri Nr. 21 din 14 Ianuarie 1942... / Decidem: Art. unic. Se angajează, pe data prezentării la serviciu, ca diurniști la formațiunile tineretului extrașcolar, următorul personal, plătit cu indemnizația de ședință respectivă: **Ecolici Gh. Ioan**, seria 1938, media 7,40, numit în comuna Panaci, Șarul Dornei, postul IV, jud. Câmpulung; **Vasile Gh. Petre**, seria 1938, media 7,40, numit în comuna Șarul Dornei, postul III, jud. Câmpulung”²¹²⁹. „Se înaintează la gradul I în învățământul primar, pe ziua de 1 Septembrie 1942, învățătoarele și învățătorii de la școlile primare și învățătoarele de la grădinile de copii trecuți în alăturatele tablouri, întocmite pe Regiuni școlare – Regiunea școlară Cernăuți: **Bârsan Vasile**, învățător comuna Sărișor, Șarul Dornei, jud. Câmpulung”²¹³⁰.

1944: „Doamna Mari lui Emilian Balan din Fundu Moldovei, jud. Câmpulung, a intentat acțiune de divorț contra soțului său, Emilian Balan, jandarm la **Postul de jandarmi Șarul Dornei**. Din căsătoria lor a rezultat un copil, cu numele de Gheorghe, născut la 2 Septembrie 1941. Pârâțul posedă avere 3 fălci de loc în comuna Pojorâta”²¹³¹.

1947: „Având în vedere raportul cu Nr. 16.799 din 1947 al Inspectoratului școlar regional Suceava, înregistrat sub Nr. 264.182 din 1947”²¹³², următorii învățători se

²¹²⁹ *Monitorul Oficial*, Anul CX, Nr. 24, joi 29 ianuarie 1942, pp. 561, 565

²¹³⁰ *Monitorul Oficial*, Nr. 192, 19 august 1942, pp. 6965-

²¹³¹ *Monitorul Oficial*, Nr. 46, 24 februarie 1944, p. 1249

²¹³² *Monitorul Oficial*, Nr. 250, 29 octombrie 1947, pp. 9652-9657

repartizează, pe data de 1 septembrie 1947, la școlile primare indicate în dreptul fiecăruia: **Bârsan Virgila**, de la Cârlibaba, la Șaru Dornei, Coverca; **Vasi-lescu Mihai**, de la Stulpicani, la Șaru Dornei, Sărișor; **Amorăriței Nicolae**, de la Valea Seacă, la Șaru Dornei, Sărișor; **Onica Nicolae**, de la Șaru Dornei, la Dorna Poiana Negri”.

1949: Au fost numiți directori de școli în **învățământul elementar, ciclul I**²¹³³: **Bayng Leon**, director la Școala elementară Vatra Dornei, Șarul; **Apetrei Nicolae**, director la Școala elementară Șaru Dornei, Coverca; **Iordache Ioan**, director la Școala elementară Șaru Dornei, Sărișor; **Apetroaie Alexandru**, director la Școala elementară Șaru Dornei, Șar; **Pața Ioan**, director la Școala elementară Șaru Dornei, Panaci”.

ȘCHEI

(pe Corod, lângă Fârțânești, Galați).

1448, iulie 15: Întărit de Roman voievod fraților Cernat Ploscar și Șteful, care primesc uric pentru „satele, pe Corod, anume: Pîtcăești, pe care l-au cumpărat de la Pîtcă pentru 60 de zloți, amândouă părțile, și, pe aceeași parte, între Motoșești și între Vitezești, un loc de pustie să întemeieze sat, și, mai jos de Vitezești, la fântână, un loc din pustie să facă sat, și Zmulți, pe Suholui, și, mai jos, unde este jude Uliu, anume Milești, și seliștea Dăbeștilor, și Cernătești, la obârșiile Gerului, și, mai jos, Gorunești, și,

²¹³³ *Monitorul Oficial*, Nr. 20, 25 ianuarie 1949, pp. 845, 846

între Milești și între Frățilești, un loc din pustie, și seliștea Frățileștilor, și, la obârșia Bârzotei, o prisacă, la fântână, unde a fost Călugărul, și, în dreptul Cojoeștilor, unde a fost prisaca lui Roșca, și Găunoasa, de la obârșie până la gură, și seliștea lui Lațco Furul, pe Suholui, și seliștea Comăneștilor, la gura Cneajei, și seliștea lui Mânea, pe Covurlui, și seliștea Șcheilor, și, mai jos, seliștea lui Fâlfoi, și a lui Radul, și a lui Radici, unde este jude Dragoș, și iezerul Covurluiului cu gârla, și unde a fost Cudrea, și, pe Prut, Fărești, și gârla Flămîndzilor, și jumătate din morile noastre de la Covurlui, pe Prut, să-și facă casă, și jumătate din pădure, și jumătate din șteze, și din pești și din tot venitul, și pe apă și pe uscat, să le fie jumătate, și pe aceeași parte a iazului să-și facă dârstă, și de la iaz în vale pe Prut să le fie lor din toate târguielile toată această vamă, și pe apă și pe uscat, și seliștea Folteștilor, și seliștea lui Berevoi, pe Ialan, și fântâna lui Balea, pe Suholui, și fântâna lui Cucu și, pe Cracău, unde sunt juzi Dragan și Nasoe, amândouă părțile, și mănăs-tirea, și, pe Bârlad, Blajari, și Merești, și mănăstirea la gura Bârlăjiței, unde este Agapie, și Liești, și Gârlești, și Tălăbești, ocina lor, unde au fost Voico și Șteful și Micu, cu toată gârla de la Bârlad, și Toncești, cu gârla, și gârla Brateșului cu satul și seliștea lui Duma, pe Călmățui”²¹³⁴. Hotarele, din veac.

ȘCHEIA

²¹³⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 280, pp. 397-399

(târgul Șchei pe Siret, comuna Șcheia, Iași).

1586, februarie 12: Nicoară diac, fiul Prăjescului, cumpără, cu 150 zloți bani vechi și gata, de la Ion, Mariica, Trif și Focșea, copiii Anghelinei, „partea lor din satul **Băimăceni** (sat pe Jijia, Buimăceni, comuna Albești²¹³⁵, Botoșani), din partea a patra, a treia parte... dinaintea șoltuzului Gherase și a 12 pârgari, și a mulți oameni din **târgul Scheia**, și Gligorie diac, și Toma visternice!”²¹³⁶.

1626, mai 1: Cartea de împuternicire a lui Miron Barnovschi voievod pentru „dregătorul și vătămanul din **Șcheuleți** (sat lângă Al. I. Cuza, Iași), ca să fie tare și puternic a ține și a apăra bucatele tuturor mișeilor noștri de acolo, din sat, care sunt de loc și au fugit și acum vor să vină iarăși înapoi, să fie în pace și nemică să nu dea târgului **Șcheenilor** (târgul Șchei pe Siret, Iași) pentru nescare dăjdi sau rămășițe ce vor fi fost de la Radul vodă”²¹³⁷.

1626, iulie 4: Întărit de Miron Barnovschi voievod lui Lupul Prăjescul și cneaghinei Safta, din moștenirea răposatului Simion Stroici, „un rând de ogoare din hotarul târgului nostru **Șchei** pe Siret, care rând de ogoare lovește cu capetele de jos în pârau Miclăușenilor... până în hotarul Bogdăneștilor”²¹³⁸.

²¹³⁵ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 24

²¹³⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, p. 196

²¹³⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 56, pp. 75, 76

²¹³⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 93, pp. 112, 113

1628, noiembrie 5: Zapisul de mărturie al marilor boieri, „precum au venit înaintea noastră Ionașco Capotă, feciorul lui Nicoară Capotă, și nepotul lui Nistor, feciorul Dochiei, și Gafca și Nasta, fetele Antimiei, și Ionașco, Gheorghie și Gligorie, și seminția lor Nastea, fata Saftiei, și Cioban, Simion și nepotul lor Strătulat, și iarăși seminția lor Stanca, jupâneasa lui Murgoci, cu toată rudenia lor, și iarăși seminția lor Busca, Ionașco și Simion, feciorii Maricăi, și nepoata lor Urâta, fata Aniței, și seminția lor Zaharia, fecior Agahii, și iarăși seminția lor Cătălina, fata Ruscăi, și bărbatul ei Dămiiian, și iarăși seminția lor Dămian bătrânul, feciorul lui Efrem, nepotul Gherghinei, și nepotul lui Fătul, fecior Dochiei, și frații Gligorie și Văscan și alte seminții ale lor, toți nepoți și strănepoți lui Marco Capotă... și au vândut... a treia parte din satul **Hotceștii**, unde a fost Hotca, la Stavnic, ce se cheamă **Căpotești** (fostul Hotcești, azi Șcheia, Iași), partea din mijloc, cu moară gata în apa Stavnicului și cu poiană de fânațe și cu prisacă gata, și cu tot venitul ce este, pe sub codru, în ținutul Vasluiului... egumenului și a tot soborul de la sfânta mănăstire Bârnova, drept 450 taleri de argint”²¹³⁹.

1634, iulie 9: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Damian, fiului său Grigore, soției sale Chirena, fratelui său Savin și soției sale Maricăi, „din satul **Căpotești**, a opta parte și un bătrân, ce și-au cumpărat de la Istratie și de la frate-său Toma, nepot Marușcăi. Așijderea, și altă a opta parte dintr-același sat, ce și-au cumpărat de la Vremeș și

²¹³⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 418, pp. 568, 569

de la neamurile lui, nepoții Mircei, drept 50 zloți bătuți”²¹⁴⁰.

1639, octombrie 20: Pavel Ureche dăruiește mănăstirii Săcului „o prisacă de stupi, la sat la **Brătulești** și o jumătate de heleșteu, iarăși la acel sat Brătulești, care a fost a părintelui meu, cumpărătură de la târgul **Șchei**... să fie pentru sufletul meu, să mă scrie la pomelnic, să roage pe Dumnezeu pentru sufletul meu. Și am zis popii Toader din Șchei, de a scris, că mâna mea nu a putut sluji. Au fost: cumătrul Tofan din târgul Șchei, Toader sluga mea, popa Pepelea și Platon”²¹⁴¹.

1642, octombrie 25: Frații Dumitrașco și Palaghia, feciorii răposatului Bantăș vornic, nepoți Agahiei (Agahiișoinii, în toate zapise) vând Anduca Zlătarul, pentru 60 lei, „a noastră dreaptă ocină și moșie din satul **Drăgușeni**, ce este pe valea Stavnicului, în ținutul Vaslui, cât se va alege partea mătușii noastre Irina șetrăroaia, fata Agahiișoinii, pentru că a vândut mătușa noastră Irina părțile noastre din **Itovăești** și din **Mălăești**, și din **Șcheae**, și ne-a pârât dinaintea mării sale vodă, de față cu mătușa noastră Irina și o am rămas pentru părțile noastre, și ne-a dat măriă sa acea parte din **Drăgușiani**, partea mătușii Irina”²¹⁴².

1690, decembrie 31: Ispisoc de la Constantin Cantemir voievod, în care mărturisește cum, „în veleatul **1687** (7195), fiind țara slabă, în urma domniei lui

²¹⁴⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 183, p. 204

²¹⁴¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 255, pp. 252, 253

²¹⁴² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. X, Iași 1915, pp. 22, 23

Dumitrașcu Vodă, cu de toate neputințele biruită, dinspre parte de sus tâlharii prin toată țara străbăteau, de stricau până și sfintele mănăstiri de la munte, ce erau făcute cu mari cheltuieli și cu osârdie mare de răposații Domni ce au fost de la acest pământ. De răutățile lor, rămas-a pustie și, fiind mare foamete în toată țara și de la stăpânii noștri turci și tătari cerșindu-ne obiceiurile lor, și noi, cu toți locuitorii țării, nevoiți și siliți să ne putem chivernisi, să mai lupte această săracă de țară și alți bieți locuitori, și ținând și slujitori de apărare cu mare cheltuială, și fiind și țara înspăimântată într-acea vreme. / Din sus de tâlhari, dinspre Soroca și Orhei, cazaci; țara din jos, de tătari, și fiind și țara rămasă puțină, nevoile ne cuprinseseră și nu puteam birui a le plini, că ne trebuia sumă de bani multă. / Fiind Iorache Ruset mare vistiernic, așezat cu noi într-acest pământ... fără voia dumisale i-am luat, la acea grea nevoie a țării, 15.000 lei, care fac 30 pungi cu bani, de i-am dat la trebuințele țării, precum scriu catastihele visteriei... și trăgând greul și nevoile acestei țări alături cu noi, datu-i-am numai 2.000 lei din camara și 1.000 lei din țară... / Și am dat dumisale, drept 9.000 lei, satul **Drăgșanii**, cu vecini și cu heleșteul cel mare, și cu vaduri de moară pe apa Sitnei, ce este în ocolul Botoșănilor, în ținutul Hârlăului, și satul **Șcheia** pe Siret, ce a fost târg, în ținutul Romanului, cu tot venitul și cu tot hotarul, cu pod peste apa Siretului, care aceste două sate sunt drepte domnești, care s-au socotit și **Șcheia** drept 3.000 lei, osebit de ocinile locuitorilor acestei țări, și mărturisiră boierii și toți locuitorii pentru acest sat, **Slobozia lui Drăgșani**, cum, în zilele lui Iliaș vodă, l-a fost dat lui Ursachi vistiernic danie, cu zapis, fiindu-i fin de cununie, neștiind rândul țării, fiind Domn străin... Iar ursachi nici în zilele lui Iliaș vodă nu a

ținut acel sat, nici în două rânduri, când a fost Duca vodă Domn, nici la Ștefan vodă Petriceicu n-a ținut, nici la Dumitrașcu vodă, nici la Antonie Ruset vodă nu se afla să fi ținut satul **Slobozia lui Drăgșan**... / Deci am socotit să fie acea moșie domnească pentru folosul țării”²¹⁴³.

1700: În hotarnica satului **Șcheia**, ridicată de Nicolae Donici, din porunca lui Antioh Constantin (Cantemir) voievod, pentru a alege părțile lui „Neculai, neguțătorul de **Eși**, care ține pe femeia lui Gheorghe Arbănașiu”, apar numele răzeșilor Gavril Heghe, Dumitrașcu Păsățal, Ștefan fecior lui Tiron, Ion, Lazor, Ursachi Antonie, Neculai zet (ginere) Heghe, Toader zet Grigorie, Pavel fecior lui Toader Ciorchin, Andrei fecior Lupului, Crăciun Fărâmbă, menționându-se că „s-au aflat în tot satul Șchei patru bătrâni, anume Tiron, Păcurariu, Gri-gore și Flore, care au fost moșinași pe jumătate de sat”²¹⁴⁴.

1708, februarie 20: Ispisoc de întărire de la Divan, după ce Iordache Ruset „a jeluît la noi, cu mare jalobă, precum i-au pierit toate dresesele unui sat întreg, anume **Mirceaștii**, de la ținutul Sucevei. Care acest sat este lângă alt sat al dumisale, **Șcheia**, peste Siret, care acel sat Mirceaștii și cu vecini îi este cumpărătură de la fata Prăjescului, ce a ținut-o Neculai Stârcea, drept 500 lei bani de argint”²¹⁴⁵.

1774, iunie 26: Satul **Șcheia**, al spătarului Enăcachi Milo, ținutul Romanului, ocolul de Sus, după recen-

²¹⁴³ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XI, Iassi 1889, pp. 212-215

²¹⁴⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. X, Iași 1915, pp. 161-164

²¹⁴⁵ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XX, Iași 1892, pp. 83-85

sământul lui Rumeanțev²¹⁴⁶, avea **toată suma caselor 83**. Scădere rufeturi 14: 2 preoți, 8 țigani, 3 văduve, 1 casă pustie. Rămân birnici 69. / **Birnici:** Chiriac, slugă / Vasile, slugă / Costandin, tij (la fel) / Dumitrașco, bărbieru / Iacob, blănar / Ștefan, slugă / Ilii Armaș, la fel / Sandul, la fel / Neculai, brat (frate) lui, la fel / Apostol, la fel / Tacu, la fel / Ioniță, la fel / Grigori, căldărar / Toader, chelar / Andrei, croitor / Toader, pitar / Nenul, bucătar / Mărtin, vezeteu / Neculai, vezeteu / Gheorghe, herghelegiu / Gheorghe, sârbul, herghelegiu / Ilie, herghelegiu / Gheorghe, plugar / Toma Chiper, la fel / Costandin Chiper, la fel / Sandul, la fel / Ursul, vătah de plugari / Ilie, plugar / Ion zet (ginere) lui Chiper, plugar / Petre, plugar / Mihai, plugar / Ion, văcar / Trohin, dârvar / Ioniță, ungurian, văcar / Timofte, rusul, văcar / Pavăl, văcar / Ilii, cioban / Petre, plugar / Gheorghii, plugar / Vasile, grădinar / Vasile sin (fiul) bărbierului / Fedor, morar / Ion Clate, pas / Gheorghe Brahuș, pas din Hăbășești / Ilii Buda, pas ot tam (de acolo) / Ion Tricolici, pas de acolo / Iftimi, vătăman / Toma, vornic / Filip, vătăman / Enachi / Mihalache / Ion Dabije / Lupul Șișan / Pomană Ichim / Iftimi Ichim / Ursul, năvodar / Ionașco / Ion fiul lui Andrei / Ion, stoler / Ștefan Țărălună / Ilie Roșul / Antohi / Basile zet (ginere) lui Budacia / Lupul Budacia / Iftodii Țărălună / Dumitrașcu Budace din Costești / Andrei Băcoiu / Vasile Beliboc, vier / Mihai, văcar. // **Rufeturi:** Popa Vasile / Gheorghii, dascăl / Lupul, țigan / Costandin, țigan / Prodan, țigan / Nechita, jude / Costandin, țigan / Irimia / Ștefan Cioară / Tudora, săracă / Acsânia, săracă / Anița, săracă / Mihai, țigan. // **1 casă pustie.**

²¹⁴⁶ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 261, 262

1813, mai 16: Mărturii și mărturisitori despre hotarul **Drăgușenilor**, adunate „astăzi, vineri dimineață, în sfânta biserică din satul Drăgușenii, ținutul Vasluiului, de protopopul ținutului Neculai, după deosebit cuvântul duhovnicesc ce l-a făcut: / **Enachi Darie**, din satul **Crăciuneștii**, la vârstă peste 70 de ani, născut la satul **Roșiești**, în ținutul Fălciului, a venit la satul **Drăgușenii** cu jupâneasa banului Vasile Costachi, mai înainte de prada tătarilor, fiind un frate al său mai mare vătav pe moșia aceasta, și mai pe urmă a fost și însuși el vătav, în vremea clucerului Grigoraș Costachi, și a arătat că prisaca ce este în dialul Țărincuții, însemnată la partea cămina-rului Iordache, era cunoscută de loc de prisacă, având și jupâneasa Negeloei stupi acolo, și în urmă alții cu dijma, iar că s-a numit prisaca lui Gherasim n-a auzit de la nimeni; a mai avut jupâneasa Negeloe și în alte 2 locuri stupi, adică într-un loc, tot în Țărincuța, mai la vale, deasupra părăului, cam împotrivă, ce-i din deal, însă fără a fi cunoscut că a fost mai înainte loc de prisacă, ci numai cât ține stupi, vara, și, peste iarnă, îi ține iarăși la temnicul prisăcii din deal, și într-un alt loc, supt marginea pădurii, unde este acum satul, și nu după mulți ani a vândut numita jupâneasa stupii și s-a dus la viața călugăriei, și în urmă a ținut și numitul vătav stupi în locul acesta. A mai arătat pentru o poiană, ce este pe lângă Stavnicul vechi, în gura pârăului Țărăncuței, că, într-o vreme, cosindu-se toată de pitarul Neculai Cogălniceanu, stăpânul a jumă-tate de moșie **Căzăneștii** și de moșie **Frenciucii** din acea vreme, și trimițând clucerul Gligoras Costachi a ridicat tot fânul și, în urmă, s-a stăpânit acea poiană în două, arată că s-au stăpânit și poienile ce sunt pe fundul Țărăn-cuței, tot de stăpânul **Drăgușenilor**, iar mai încolo, fiind codru mereu,

n-au avut ce stăpâni, iar pe unde a șezut un Mătăsarul, și pe urmă el n-a apucat prisacă, decât numai el și-a ținut stupii; și a iscălit însuși cu mâna sa: Enachi Darii. / **Ilie Mihăilă**, la vârstă peste 80 ani, născut și trăitor în satul **Șchei**, ce se megieșește cu **Drăgușenii**, a arătat că acolo, în dealul Țărincuții, tot prisacă a apucat, iar de s-a numit a lui Gherasim n-a auzit de la nimeni, nici pentru alte pricini, că au mai fost pe la alte locuri, pe moșia aceasta, nu are știință, dar poienile ce sunt în fundul Țărincuții s-au stăpânit lot de Drăgușeni, iar de la poieni, încolo, la codru, nu are știință, mai ales că moșia aceasta au ținut-o și în orândă de la banul Vasile Costachi, în doi sau trei ani, și peste pâraul Țărincuții n-au trecut; și neștiind carte, a pus degetul: Ilie Mihăilă. / **Ioan Vasluianu**, tij (la fel) din satul **Șcheia**, la vârstă de 50 ani, tot asemenea mărturisește ca și Ilie, și pentru prisacă, și pentru stăpânire poienilor, ținând și el moșia aceasta în orândă, 4 ani, de la postelnicul Matei Negel, împreună cu alții; și neștiind carte, a pus degetul: Ion Vasluianul. / **Neculai Pește**, tij din satul Șchei, la vârstă de 50 ani, fiind tovarăș la orânda ce a ținut Ion Vasluianu, asemenea a mărturisit; și neștiind carte, a pus degetul: Neculai Pește. / **Irimie Solonarul** din satul **Tatomirești**, la vârstă de 60 ani, a arătat că, fiind trăitor în satul **Borăști**, de când s-a trezit, a auzit, pentru prisaca din dealul Țărincuții că a fost tot prisacă, dar că s-a numit a lui Gherasim n-a auzit, cum și poienile din fundul Țărincuții. mai înainte de venirea nemților, le-a cumpărat de la Bahrim, ce era vătav la **Drăgușani**, de și-a făcut fân; și neștiind carte, și-a pus degetul: Irimia Solonarul. / **Sandul Frunză**, tij ot **Tatomirești**, la vârstă de 55 ani, a arătat că la prisaca din dealul Țărincuții a fost tatăl său, șapte ani, prisăcar, și el a făcut cherestea de vânzare, în

pădurea din fundul Țărincuții, atât în vremea postel-nicului Matei Negel, cât și în vremea Fedescului, și tot vătafii din **Drăgușeni** îi dijmua; și neștiind carte, a pus degetul: Sandul Frunză. / Căpitan **Gavril Armenescul** ot **Ipate**, la vârstă de 70 ani, a arătat că, în vremea oștirii de la Romanțov, întâi cerând niște răgoz, de la un vătav Nani, ce era la **Frenciuci**, ca să cosească în poiana ce este lângă Stavnicul vechi, i-a zis acel Nani că, de la pârau Țărincuții, în sus, n-are treabă, fiind a **Drăgușenilor**, a arătat și pentru prisaca din dealul Țărincuții că tot prisacă întemeiată a apucat-o; dar că s-a numit a lui Gherasim n-a auzit; și neștiind carte, a pus degetul: Căpitanul Gavril Armenescul. / **Pahomie Cociubanul**, fustaș din satul **Borăștilor**, la vârstă de 60 ani, a arătat că și el a apucat tot prisaca din dealul Țărincuții, iar altă știință nu are; și neștiind carte, a pus degetul: Pahomie Cociubaș fustaș. // **Oamenii ce i-au adus Buzdugăneștii**: / **Ioniță Carp** ot **Căzănești**, la vârstă de 60 ani, arată că prisaca din dealul Țărincuții a apucat-o tot prisacă întemeiată, dar că s-a numit prisaca lui Gherasim n-a auzit, și că a mai apucat două prisăci, ale banului Vasile Costachi, după prada tătarilor, una unde a șezut Mătăsarul, și alta în marginea pădurii, unde este acum satul, însă n-a stăut multă vreme, iar cea din dealul Țărincuții, până în pârau Țărincuții, tot de **Drăgușeni** s-a stăpânit; și neștiind carte, a pus degetul: Ioniță Carp. / **Toma Carp** tij ot **Căzănești**, la vârstă de 56 ani, arată, pentru prisaca din dealul Țărincuții, că a apucat-o tot prisacă întemeiată, fiind și tatăl său prisăcar la acea prisacă, zece ani, și că au mai fost două prisăci, una unde au șezut Matăsarul, și alta în marginea pădurii, unde este satul, dar alți stupi n-a apucat, la aceste două prisăci, decât ai vătavului Enachi Darie, și i-ar fi spus tatăl său că au fost

locuri de prisăci vechi, cum și poienile din fundul Țărincuții știe că tot de **Drăgușani** se stăpâneau, dar pădurea, în jos, nu era poprită de nimeni; și neștiind carte, a pus degetul: Toma Carp. / **Gheorghe Carp** tij ot **Căzănești**, la vârstă de 66 ani, a arătat asemenea ca și Toma Carp; și neștiind carte, a pus degetul: Gheorghe Carp. / **Ioniță Gherasim** tij ot **Căzănești**, la vârstă peste 50 ani, arată că s-a urmat stăpânirea **Drăgușenilor** până în pârau Țărincuții, și prisaca cea din deal tot asemenea a apucat; și neștiind carte, a pus degetul: Ioniță Gherasim. / **Constantin Gore** tij ot **Căzănești**, la vârstă de 58 ani, sunt ani de când a venit în Căzănești, a arătat că poienile din fundul Țărincuții tot de **Drăgușeni** s-au stăpânit, cum și prisaca din deal tot prisacă întemeiată a apucat; și neștiind carte, a pus degetul: Constantin Gore. / **Anton Roșul** ot **Drăgușeni**, la vârstă de 80 ani, a arătat că, în copilăria lui, a șezut la un Mătăsariu, un an, și acolo era prisaca jupănesei Negeloaci, fiind însuși acel Matasariul prisăcar; pe urmă, răzlețindu-se el de aici pe la alte locuri, și după prada tătarilor venind iarăși de s-a așezat aice, n-a mai văzut acolo prisacă boierească, ci numai a vătavului Enachi, și în urmă, a altora, puțin mai jos de aceea veche, iar prisaca din dealul Țărincuții a apucat-o tot prisacă întemeiată, cum și poienile din fundul Țărincuții tot de **Drăgușani** se stăpâneau; și neștiind carte, și-a pus degetul: Anton Roșul. / **Manolache Vichiul** tij ot **Drăgușani**, la vârstă peste 60 ani, a arătat că a apucat trei prisăci, a jupănesei Negeloaci, una acea din dealul Țărincuții, alta în mar-ginea pădurii, unde este acum sat, și alta unde a șezut Mătăsariul, cum și pentru poienile din fundul Țărincuții că tot de Drăgușani s-au stăpânit; și neștiind carte, a pus degetul: Manolachi Vichiul / Pe toți martorii, băgându-i în

biserică, și întâi cu cuvânt duhovnicesc arătându-le înfricoșarea blestemului, pe urmă am citit și carte de blestem, în auzul tuturor, și încredințez: Nicolae protopop Varlam”²¹⁴⁷.

1902: „**Șcheia**, sat și reședința comunei cu același nume, județul Roman, plasa Siretul de sus, spre nord-est de orașul Roman, la 26,5 km de el și la 7,5 km de reședința plășii, pe malul stâng al râului Siretul. Are o populație de 744 locuitori; 2 biserici de zid, din care una catolică; o școală mixtă. Este legat cu orașul Roman prin șosea. În acest sat s-a dat lupta între Ștefan cel Mare, Domnul Moldovei, și Croiot, în răzbelul cu ungurii, la 1486, martie 6. (*Letop.*, I, p. 169, ed. 1872)”²¹⁴⁸.

ȘCHEIA

(Pojerești pe Rebricea, Iași).

²¹⁴⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. X, Iași 1915, pp. 109-114

²¹⁴⁸ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 508

1443, august 24: Întărit de Ștefan voievod fraților Moica și Tador, care primesc uric pentru „satele, pe Rebricea, anume Pojerești și Petrilești, unde este casa lui Piatră, și, pe Rebricioara, satul popii Micu, și, mai jos, unde au fost juzi Stoian și Giugu Blidaru, și, mai jos, unde a fost Stoian Folea, și, mai jos, seliștea lui Marco și seliștea lui Nicoară, și la Tecuci, unde a fost Andrei vătăman, și, pe Botna, locuri din pustie... Iar hotarul tuturor acestor sate și seliști să fie după hotarele vechi, pe unde au folosit din veac. Iar hotarul pustiilor să fie cât vor putea să folosească satele îndestul”²¹⁴⁹.

1774, iulie 5: Satul **Șcheia**, ținutul Vasluiului, ocolul Fundului, după recensământul lui Rumeanțev²¹⁵⁰, avea următorii: **Birnici**: Neculai Pânte / Ștefan Pânte / Andronachi Budul / Opre Papuc / Ambros sin (fiu) lui Petrișor / Ion fiul lui Costandin / Ștefan Chiriacu / Ioniță fiul lui Costandin / Tănasă brat (frate) lui / Miron fiul lui Oprișan / Neculai Micul / Luca Cârlig / Iordachi Știubei / Ilii fiul lui Mihăilă / Dumitru Frunză / Toader Căldare / Gheorghi Tătaru / Crâste Cârlig / Simion Gavril / Luca Radul / Năstasă Gheonos / Vasile Hortolomeiu / Lupul fiul lui Păladi / Ioniță, tâlmaci / Toader a Maicii / Ioniță Comișel / Iftemi fiul lui Ioniță Comișel / Vasile, rusul / Ion Doni / Ignat, muntean / Crâste, muntean / Andronachi Zamă / Ioniță a Nechitoai / Pricopi fiul lui Păladi / Neculai Imbru / Andrei, pușcaș / Ion Petrilă / Chiricu Comișel / Gheorghi, bejenar / Ion Căruntul / Ilii a Rădoai / Pricopi Holtu / Lazor zet (ginere) lui Petrilă / Ioniță Căruntul /

²¹⁴⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 239, pp. 240, 241

²¹⁵⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 239

Andrei Tătaru / Ion, vasluian / Vasile Tentiuc / Ioniță,
fratele lui / Ichim, cumnat lor. // **Ruptași:** Gheorghe
Rojniță.

ȘCHEIA

(notat greșit Sairbi, anterior Bulgari,
comuna Alexandru I. Cuza, Iași).

1455, iunie 7: Întărit de Petru voievod spătarului
Gavril, care primește uric pentru „satul lui, anume Steț-
canii al femeii lui ocină, Sairbii (Sârbi) pe Siret, și
Mirceștii, și jumătate din Blicești pe Topoliță, ce le-au
cumpărat de la Baica drept 50 de galbeni”²¹⁵¹. Hotarul, din
veac.

ȘCHEIA

(lângă Suceava, Bucovina).

²¹⁵¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. II,
București 1976, doc. 47, p. 66

Legenda spune că, în vremuri imemorabile, când pe locurile Sucevei de astăzi exista un lac, stăpânit de Zâna Lacului, cea mistuitoare de iubitoare, în pădurile din apropiere trăiau doi sihaștri, unul în scorbura unui fag uriaș, aflat pe locul pe care, din acel copac, avea să fie ridicată prima biserică de mir, cea din lemn, a Mirăuților, iar celălalt sihastru ar fi trăit pe dealul Șcheii. Prin vecinătate, de o parte și de alta a apei Sucevei, cică pășteau turmele Dediului, cioban legendar, cu numele păstrat de fântâni, buduroaie și pâraie din satele răspândite, de veacuri, prin lunca râului. De la sihastrul din Șcheia ar fi învățat o fată de voievod că trebuie să meargă în pelerinaj la 50 de biserici și mănăstiri, dacă vrea să-și salveze iubitul, căzut sub vraja Zânei Lacului, care zână, după câte un an de dragoste, obișnuia să-l ucidă pe cel ade-menit. Pelerinajul a avut rezultatele așteptate, Zâna Lacului prăbușindu-se, odată cu lacul ei, în străfundurile pământului (cine știe, poate că așa se explică prezența unui lac subteran sub partea nord-estică a orașului). Dar legenda mai sugerează și altceva, și anume faptul că sihastrul ar fi trăit, pe dealul Șcheii, la începutul secolului al XV-lea, pentru că în 11 iulie 1428 au fost atestate, prin închinare mănăstirii Bistrița, primele 50 de biserici din ținutul Sucevei. Dar, și dacă ar fi fost așa, nu putem ști care era numele locurilor care constituie, astăzi, localitatea Șcheia, pentru că „șchei” înseamnă, în româna veche, „bulgari”. De aici, de la acest reper toponimic, se poate presupune că primii locuitori ar fi fost vlahi bal-canici, dacă nu cumva chiar bulgari.

1613: Satul Șcheia este, fără îndoială, foarte vechi, dar prima lui atestare documentară datează abia din 1 iunie 1613, când Ștefan Tomșa a dăruit mănăstirii Sfântul Ilie

„o bucată de hotar din satul Șcheaia, care să țâne de ocolul târgului Suceava, hotarul începând de la moara svintei mănăstiri, care îi este danie de la Bogdan Vodă, pe apa Șcheaiei, și în susul pârăului care se cheamă Bula, până la capătul heleșteului lui Afanasie Buzga călugăr, unde este pusă o piatră, unde se întâlnește cu hotarul târgului; și, de acolo, drept la deal, la altă piatră, lângă Neacadrozea, pe povârniș; și la altă piatră, lângă nește movile de la hotarul târgului și la altă piatră, care este pe povârniș; și, iarăși, la altă piatră, pe malul pârăului Hucul, și drept, în pădure, la un mesteacăn, pe care este însemnat un bour; și, de acolo, pe marginea pădurii, până la capătul pădurii de la Șcheaia, unde este însemnat bourul într-un fag; și, de acolo, la pârăul Șcheaia, la o piatră de mal, și, de acolo, în susul pârăului, până la mai sus zisa moară mănăstirească”.

1619: În 1 mai 1619, singurul voievod italian al Moldovei, Gaspar Grațiani, întărește hotarul stabilit anterior, dar, în 11 iulie 1623, călugării sântilieni se „jăluiesc” lui Ștefan Tomșa, revenit în scaunul domnesc, împotriva sătenilor șcheieni, care le „încalcă hotarele”, iar voievodul împuternicește pe sfinții călugări ca „pe cine veți prinde în hotarul aceluia loc, ce v-am dat domnia mea, pe loc să-l bateți cu trei sute de toiage, până să vor zdrobi, iar de nu veți face așa cum iaste învățătura domnii mele, vom trimite de vor face voao aceea cercetare; nimic să nu vă temeți de aceia oameni ce-i veți prinde pre acel loc”.

1626: Se pare că sfinții călugări s-au ocupat cucernic de izgonirea diavolului lăcomiei din bieții șcheieni, așa că vodă Ștefan Tomșa le-a mai dăruit, în 12 aprilie 1626, încă „o bucată de pământ în hotarul Șchie”, mărginită de pârăul Șchie, drumul de vine de la mănăstire, iazul făcut de Macarie egumen, podul Dimii, fântâna

Rădușca, movila în Chiritii, moșia Șchie, moșia Gropile a mănăstirii Sf. Ilie.

1713: „1). Zapis de la Toader Mălai și de la Vasiliu Ropceanul căpitan, la mâna părintelui Calistru, Episcopul de Rădăuți, pentru un pec. gd. de 273 ughi polo-nezi, ce i-au orânduit Măria Sa Vodă să dea din neajunsul Bariamlălcului de la Suceavă, și cum că ei pec. l-au luat, iară ei să împlinescă banii de la sat și să-i dea în mâna părintelui Calistru, din anii 7221 (1713) Aprilie 28. / 2). Izvod de câtă datorie iaste dator Vasile Roceanul, și cu frațele său Sandul, părintelui Calistru, vlădicăi de Rădă-uți, întru care cuprinde 376 lei i pol cu 80 lei, i pol ce au rămas din cei 273 ughi polonezi, după cum anume arată în izvod. / 3). Zapis de la Sandul Ropceanul, la cinstita mâna Sfinției sale părintelui Calistru, Episcopul de Rădă-uți, precum să se știe că, după moartea frățâne-său, lui Vasiliu Ropceanul, rămânând câtăva datorie a lui la neguțatori, și l-au apucat pe dânsul pentru bani, și cum că Sfinția sa au luat toate datoriile acelea asupra Sfinției sale, și mai pe urmă, stând la socoteală, din toată soco-teala au rămas Sfinției sale 147 lei, pentru care bani au pus zălog la Sfinția sa jumătate sat Șcheia, și să dea banii, Martie din 27, până la Dumineca mare, iar nedând banii la zi însemnată, să aibă Sfinția sa a stăpâni moșia în veci; și acest zapis s-au scris înaintea dumnealui Dumitru Macri biv vel ban, staroste de Cernăuți, care pentru mai bună credință s-au și iscălit, din anii 7229 (1721) Martie 27²¹⁵² – inventariată de Dimitrie Dan drept „O scrisoare din anul 7229 (1721), prin care Sandu Ropceanul dă jumătate din moșia sa Șcheia lui

²¹⁵² Dan, Dimitrie, *Mănăstirea și comuna Putna*, București 1905, pp. 202, 203

Calistru, episcopul de Rădăuți, în arendă, ca acesta să plătească datoriile lui Sandu”²¹⁵³.

1721: Moșia satului și satul Șcheia se afla, deci, în 27 martie 1721, încă în proprietatea lui Sandul Ropcea-nul, care o moștenește, împreună cu niște datorii la negus-torii turci, de la fratele său, Vasile Ropceanul. Ca să-și salveze moștenirea, Sandul Ropceanul zălogește, pentru 147 lei, cămătarului episcop Calistru al Rădăuților, „svin-ții sale giumătate de sat de Șchiaie cu mori pe apa Suce-vei”.

1725: Pe vremea aceea, Florinta era doar un metoh, adică un loc de făcut fânul pentru nevoile mănăstirești, populat doar cu câteva bordeie, metoh întărit mănăstirii Sf. Ilie, de Racoviță Vodă, și în 11 noiembrie 1725.

1746: Vasile și Sandu Ropceanul, primii proprietari cunoscuți ai Șcheii, nu au avut copii, au fost, cum se spunea pe atunci „rude sterpe”, așa că satul a fost moș-tenit de Nicolae Mogâlde, apoi de nepotul acestuia, Solomon Botez. Văduva lui Solomon Botez, Tofana, fiind datoare negustorilor (luxul costa și atunci), vinde satul, cu 1.000 lei, în 15 septembrie 1746, boierului Lupu Balș, care îl va lăsa moștenire fiului său, Constantin. În 2 septembrie 1798, moștenește satul Șcheia ginerele lui Constantin Balș, Iordache Rosăt.

1772: Recensământul lui Rumeanțev²¹⁵⁴, din 1772-1773, înregistrează la Șcheia, în Ocolul Mijlocului, fără alte precizări, „25 – toată suma caselor”, însemnând 4 slugi ale logofătului BALȘ, o femeie săracă și 20 birnici.

²¹⁵³ Dan, Dimitrie, *Mănăstirea și comuna Putna*, București 1905, p. 93

²¹⁵⁴ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 342

1774: În 1774, Șcheia avea 28 de familii, iar în anul 1784, după reforma agrară, 72.

1841: Biserica Sfântului Nicolai din Șcheia a fost ctitorită, în 1841, de armeanul Ilie Hagi ARITONOVICI. În 1843, biserica avea 864 enoriași, patron bisericesc era Markus Hagi de ARITONOVICI, paroh fiind Ioan CRIANGĂ. În 1876, sub același patronat, paroh era Georgie BILAȘEVSCI, care păstorea 1.443 suflete. În 1907, paroh era Theodor BALAN, născut în 1867, preot din 1893, paroh din 1901, cantor fiind, din 1900, George MIHUȚĂ, născut în 1871, cel care va fi preot în Suceava și autor de cărți mărturisitoare.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Suceava – **Suceava** (Oraș cu tribunal districtual) cu Cutul Zamca, Ițcanii Vechi și Șeptilici, Bosance cu Nemericieni, Podeni, Hriațca și Lisaura, Bunești, Buninți, Chilișeni, Danila, Găureni, Hatna cu Dărmănești, Iacobești sau Fogodisten cu Gura Solcii, Slobozia sau Milișăuții de Jos, St. Ilie, Ipotești, Ițcanii Noi, Călinești Enache cu Vasilache, Călineștii lui Kuparenko, Costâna cu Berindești, Liteni, Mereței, Mihoveni, Mitocul Dragomirnei cu Lipoveni, Părhăuți, Pătrăuți pe Suceava, Reuseni, Romanești, Rus Mănăstioara, Rus Plavalar cu Rus Poienile, Securiceni, **Șcheia**, Soloneț, Stroiești pe Suceava, Tișăuți, Todirești cu Pietroasa, Uidești, Zaharești”²¹⁵⁵.

²¹⁵⁵ *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

1884: Din 1884, avea să fie deschisă în Șcheia o școală cu 3 clase²¹⁵⁶.

1901: Însoțirea raiffeisiană din Șcheia a fost înființată în anul 1901, cu 50 părtași, sub președinția preotului George Mihuță, care se va muta, în 1903, la Suceava, lăsând parohia și președinția băncii rurale în seama preotului Gavril Bogdan. Din conducerea băncii mai făceau parte directorul Ștefan Roșu, vicedirectorul Nicolai Creangă și membrii direcțiunii Nicolai Berariu, Petru Berariu (din 1903) și vistiernicul Nicolai Pop.

1901, Gustav Weigand: „Pe 5 august 1901, m-am dus la Suceava (populație: evrei, români, germani, armeni), pentru a adăuga ceva la culegerile și obiectele mele, de unde am fost însoțit, apoi, la Șcheia²¹⁵⁷ de protopopul Marian, care mă invitase la prânzului, unde am stat, câteva ore, pentru a discuta despre dialectul interesant”²¹⁵⁸.

1903: Printre informatorii lui Simion Florea Marian²¹⁵⁹, s-au numărat „D. Câmpan, student gimnazial din Șcheia”, Gavril și Ioan Berariu, Marghioala Donuț, Irina Câmpan, Pintilii Maorean, Pancrațiu Prelipcean, „Petru Moldovan, student gimnazial” și Simion Pop.

1904: „Suceava se desfășură acum în urmă, cu multele-i turnuri. Mai departe e semănată Șcheia, lăcașul șcheilor, slavilor de demult, cu cele o sută cincizeci ori

²¹⁵⁶ SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1843 p. 48, 1876 p. 43, 1907 p. 159, 159

²¹⁵⁷ În Șcheia, a cântat Catrina Balinta

²¹⁵⁸ Weigand, Gustav, Prof. Dr., *Die Dialekte der Bukowina und Bessarabiens*, Leipzig 1904, pp. 1-7

²¹⁵⁹ Maria., Simion Florea, *Insectele în limba, credințele și obiceiurile Românilor*, București 1903, pp. 27, 94, 100, 101, 102, 105, 154, 192, 288, 321, 403, 436, 485, 523, 525, 535, 541, 542, 544, 553

două sute de case răspândite și cu livada ce ascunde locuința boierului nou, un armean, Haritonovici... / Casele sunt bune, curate acum asupra Paștilor, rareori împodobite; și podoaba nu e alta decât o stropire din bidinea cu stropi albaștri și roșii, de tot urâtă. Aici mi se apune că sunt acum mai mult ardeleni, aduși de Cârmuirea austri-acă, după anexare. Biserica e nouă. Satul vechi poate să se fi pustiit. / Pe câmpul de supt dealul cu bisericile armenesti, o întinsă turmă de oi paște într-o drăgălașă zbeguire a mieilor tineri cu ochii de cărbune. Unul s-a aplecat spre supt, cu genunchile de dinainte înduplecate și, de bucuria hranei, căldurii, scutură coada mărunțică și groasă”²¹⁶⁰.

1907: „Conform concludului comitetului național central, din 5 martie 1907, s-a ales ca membru în prezi-diul comitetului național central un reprezentant al popo-rului din district, gospodarul **Ștefan Roșu**, totodată **primar în Șcheia**”. În 14 martie, „comitetul districtual al Sucevei s-a întrunit în Suceava la o ședință”, prilej cu care „s-a ales în comitetul districtual” și „Petrea Barar (Berar? – n. n.), gospodar în Șcheia”²¹⁶¹.

1908: „Compatriotul nostru, dl Cristofor cav. de Aritonovici, proprietar mare în Șcheia, a repaosat, după un morb scurt, în 27 ianuarie 1908, în Cernăuț. Rămăși-țele pământene se vor depune în cripta familiară în Șcheia. Fie-i țărina ușoară!”²¹⁶².

În **1908**, conform Dicționarului lui Grigorovitz: „**Șcheia**, comună rurală, districtul Suceava, așezată pe

²¹⁶⁰ Iorga, Nicolae, *Neamul românesc din Bucovina*, București 1905, pp. 31, 32 și 63, 64

²¹⁶¹ *Apărarea Națională*, Nr. 21, Anul II, joi 21 martie stil nou 1907, pp. 3, 4

²¹⁶² *Apărarea Națională*, Nr. 7, Anul III, joi 30 ianuarie 1908, p. 3

partea stângă a pârâului cu același nume, aproape de orașul Suceava. Suprafața: 9,96 kmp; populația: 1.462 locuitori români, de religie gr. or. Este străbătută de drumul districtual Suceava-Pârâuți, ce se continuă apoi spre Cacica; aproape de drumul principal Suceava-Gurahumora. Are o școală populară, cu 3 clase (deci, 90 de școlari – n. n.), și o biserică parohială, cu hramul „Sfântul Nicolae”. La 1776, era în posesia logofătului Lupu Balș. Aci se află o fabrică de spirt. Populația se ocupă cu agricultura și creșterea vitelor. Comuna posedă: 1.313 hectare pământ arabil, 204 hectare fânațuri, 24 hectare grădini, 50 hectare imașuri, 30 hectare. păduri, 50 ari heleșteie. Se găsesc 99 cai, 509 vite, 1.038 oi, 430 porci, 34 stupi. / **Șcheia, moșie**, cu administrație specială, districtul Suceava. Suprafața: 12,26 kmp; populația: 143 locuitori, dintre care 52 vorbesc limba română, 36 limba ruteană, 34 limba germană și 19 limba polonă; în privința religioasă, 54 sunt greco-orientali, 36 greco-catolici, 27 romano-catolici, 15 mozaici și 11 de alte religii. Se compune 1). din moșia Șcheia propriu-zisă, cu 14 case și 84 locuitori, împreună cu târla Putrida, 2). din ferma La Fânaț și 3). din fabrica de spirt Cereteia. Depindea, odinioară, de comuna Șcheia. **Șcheia, pârâu**, afluent pe dreapta al Sucevei, răsare sub culmea muntelui Teișoara și, udând comuna Sânt Ilie, se varsă în Suceava, în dreptul localității Șcheia, districtul Suceava”²¹⁶³.

1910: „Societatea „Însoțirea orășenilor români din Suceava” și-a ținut adunarea generală pe 1910 duminică, într-a 29 ianuarie 1911”, ocazie cu care s-a raportat sprijinirea financiară a elevilor de la școlile de meserii,

²¹⁶³ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, p. 215

printre care se număra și „Câmpan Constantin din Șcheia, la covalie”, în cadrul Școlii de arte și meserii din Iași²¹⁶⁴. Despre târgoveții suceveni și însoțirile lor.

1910: Adunând „cântece populare românești din Bucovina”, care aveau să vadă lumina tiparului sub semnătura nemeritată a lui Mattias Friedwagner²¹⁶⁵, în 1940, Alexandru VOEVIDCA a cules folclor și de la șcheianca Rahila POP (15 ani în 1910).

1915: „În ziua de 2 Ianuarie stil nou 1915, o patrulă își face apariția pe dealul Sucevei²¹⁶⁶, care duce la Șcheia. Populația Sucevei, cunoscând „nobilele” senti-mente ale armatei lui Nicolaie II, a început a fugi, în mase mari, spre Burdujeni, pentru a lua, prin România, drumul spre Austro-Ungaria²¹⁶⁷. Tabloul exodului populației nu-l poate descrie cea mai măiastră pană. Oamenii și copiii plângeau, aproape goi, cu fețele desfigurate de groază, se scurgeau la vale, aruncându-și în toate părțile privirile, ca nu cumva să fie atacați de dușmanul înfricoșător... A doua zi, au sosit la Suceava 400 de soldați ruși, împreună cu câțiva ofițeri. Comandantul garnizoanei fusese acolo-nelul conte Bakunin. Imediat după intrarea rușilor, populația bineînțeles că luase o atitudine rezervată, căci fusese foarte

²¹⁶⁴ *Revista Politică*, Nr. 17, Anul VII, 5 februarie 1911, p. 8

²¹⁶⁵ MATTHIAS FRIEDWAGNER, *Rumanische Volkslieder aus der Bukowina*, Konrad Tritsch Verlag Wurzburg, 1940

²¹⁶⁶ Amănunte despre ocuparea Sucevei de către ruși, datorate altor autori, dar și notițelor de presă a vremii, puteți găsi în cartea „Bucovina și suferințele ei / 1914-1918”, pe care am publicat-o în urmă cu vreo câțiva ani; nu mai știu când, dar probabil că prin 2016 – n. n.

²¹⁶⁷ Peste câteva luni, românii bucovineni, care se pripășiseră prin Moldova, au fost capturați de autoritățile românești și „deportați” în Transilvania – n. n.

deprimată. S-a întâmplat însă un caz care era să devină fatal pentru toți: Un grănicer austriac, care se ascunsese în dosul primăriei²¹⁶⁸, trase un foc de pușcă asupra unui cazac care patrula și-l doborî la pământ. / Comandantul Bakunin află de acest atentat, vine în oraș – cartierul era instalat la Șcheia – și somează notabilitățile orașului să descopere pe asasin. Aceasta nefiind posibil, deoarece grănicerul inculpat dispăruse, Bakunin face un gest marțial și trupa, care era înșirată în fața primăriei, dă deodată năvală asupra casei megieșe, aparținând marelui proprietar Barber. Cu o rapiditate înspăimântătoare, sol-dații aruncă prin ferestre grante explozibile, care fac ca mobilierul și plafonul să prindă imediat foc. Comandantul decisese arderea a douăzeci de case pentru crima grăni-cerului austriac. Pericolul era mare. Notabilitățile cad în genunchi și plâng în fața lui Bakunin, implorându-l să nu distrugă căminele nenorocitei populațiuni. / Am văzut, atunci, preoți și intelectuali români îngenunchind în fața comandantului rus. În fine, după ce focul distruse deja mobilierul și tavanul, Bakunin își muiase inima. A dat, în sfârșit, ordinal să se localizeze focul. / Pesta puțin, Baku-nin se duse pe câmpul de operațiuni, la Iacobenii, unde a căzut. Corpul lui a fost adus la Suceava, însă se zice că fără cap²¹⁶⁹. / „La Șcheia, rușii au săvârșit violuri nenumărate în rândurile fetelor române. În orașul Sucea-va au dezbrăcat, ziua, în amiaza mare, o mulțime de țărani români de cizme și cojoace. Intervenind câțiva români la comandant, acesta a zis: „Prada n-are miros național”! Prin urmare, ori de unde ar fi luată, prada e binevenită²¹⁷⁰. / „În 7 noiembrie 1915,

²¹⁶⁸ Actualul Palat Administrativ – n. n.

²¹⁶⁹ *Unirea*, Nr. 65, Anul XXV, Blaj, joi 1 iulie 1915, pp. 2, 3

²¹⁷⁰ *Unirea*, Nr. 66, Anul XXV, Blaj, sâmbătă 3 iulie 1915, pp. 2, 3

la Mitocu Dragomirnei, s-au strâns 1.254 coroane, la Ițcanii Noi, 660 coroane, iar în 21 noiembrie, la Stroiești, , 675 coroane și în Udești, 734 coroane. Cu două zile înainte, în 19 noiembrie 1915, la Șcheia, unde s-au strâns 208 coroane, în vreme ce la Rus-Mănăstioara, absolventul de teologie Ambrosie Popovici a strâns, cu „Țintuirea buciu-mului”, 658 coroane, o sută dintre acestea fiind dăruite de parohul din Reuseni, Ștefan Marian²¹⁷¹.

1916: Colecta pentru cei amputați și orfanii celor căzuți în luptă l-a avut, printre eroii generozității, și pe jandarmul de la k. u. k. Feldjaegerbatallion Nr. 18, **Olariu Nicolae**, din Șcheia, care a dăruit 1 coroană²¹⁷². / Miercuri, 21 iunie 1916, la amiază, mai întâi a fost zărit un aeroplan rus, survolând deasupra Sucevei, iar după o oră, „prima patrulă rusească, compusă din 24 de cazaci, și-a făcut apariția în fața Burdujenilor, pe șoseaua Ițcani-Suceava; imediat, a urmat o altă patrulă, de 100 soldați din cavalerie, care, intrând în Suceava, au preluat orașul din mâinile noului primar, preotul român Sârbu. În oraș, au făcut câteva cumpărături, după care s-au îndepărtat. Se așteaptă grosul armatei de infanterie și artilerie, care ur-mărește armata austriacă, retrasă toată în munți... / Rușii au capturat un întreg convoi de muniții, la Șcheia, iar la Cacica au capturat 8 vagoane cu reflectoare și 40 de vagoane cu sârmă ghimpată”²¹⁷³.

1914-1918: „La propunerea doamnei **Eleana Faur**, din Șcheia, se dispune procedura în scopul de a aduce dovezi asupra morții bărbatului ei, **Gheorghe Faur**. Doamna Eleana Faur susține că soțul ei, Gheorghe Faur, a

²¹⁷¹ *Viață Nouă*, IV, nr. 174 din 7 februarie n. 1915, p. 4

²¹⁷² *Românul*, Nr. 25, Anul VI, joi 17/4 februarie 1916, p. 5

²¹⁷³ *Adevărul*, 29, nr. 10506, 10 iunie 1916, p. 4

murit, în luna aprilie 1918, ca prizonier în Rusia”²¹⁷⁴; „**Petru a lui Nicolai Ciugole**, din **Șcheia**, a participat la război și ar fi căzut, în anul 1916, pe frontul rusesc, după cum afirmă martorii. Fiind deci decesul probabil, se îndrumează, la cererea fratelui său, Vasile Ciugole, procedura pentru declararea morții celui dispărut; **Trifan Păcurar**, din **Șcheia**, a participat la război și ar fi căzut într-o luptă lângă Rarance, după cum afirmă martorii. Fiind deci decesul probabil, se îndrumează, la cererea soției sale, Eufrosina Păcurar, procedura pentru declararea morții celui dispărut”²¹⁷⁵; „**Meleti a lui Simion Lucaci**, din **Șcheia**, a participat la război și ar fi murit, în anul 1917, ca prizonier în Rusia, după cum afirmă martorii. Fiind deci decesul probabil, se îndrumează, la cererea soției sale, Maria a lui Meleti Lucaci, procedura pentru declararea morții celui dispărut”²¹⁷⁶.

1919: Din Comisiunea agrară de ocol Suceava făcea parte și Reprezentantul proprietarilor expropriați: **Nicolai Aritonovici**, proprietar mare, Șcheia²¹⁷⁷.

1922: „Având în vedere concursurile publicate, cererile prezentate și propunerile făcute de revizorate, Consiliul școlar al țării a făcut, în ședința din 27 Martie 1922, sub președinția domnului Director general delegat al învățământului din Bucovina, următoarele numiri, pe ziua

²¹⁷⁴ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 16, Cernăuți în 13 Martie nou 1919, p. 7

²¹⁷⁵ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 13, Cernăuți 15 aprilie nou 1921, pp. 157-161

²¹⁷⁶ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 3, Cernăuți 3 februarie nou 1921, pp. 28-33

²¹⁷⁷ *Monitorul Bucovinei*, Fascicola 73, 13 octombrie nou 1919, pp. 1-8

de 1 Aprilie 1922 – b). în calitate de învățători definitivi și învățătoare definitive: **Ilaria Facaș** la Șcheia”²¹⁷⁸.

1941: „Se publică mai jos lista Nr. 9²¹⁷⁹, de gradele inferioare (trupă), morți pentru patrie în actualul război, începând de la 22 iunie 1941, ora 24: **Plăcintă Lazăr**, soldat, ctg. 1937, cu ultimul domiciliu cunoscut în com. Șcheia, jud. Suceava, mort la 19 iulie 1941”.

1942, ianuarie 29: „Noi, general Victor Iliescu, subsecretar de Stat al Educației Extrașcolare; / Având în vedere jurnalul Consiliului de Miniștri Nr. 21 din 14 Ianuarie 1942... / Decidem: Art. unic. Se angajează, pe data prezentării la serviciu, ca diurniști la formațiunile tineretului extrașcolar, următorul personal, plătit cu îndemnizația de ședință respectivă: **Târziu Nicolae**, seria 1938, media 7,60, numit în comuna **Șcheia**, postul VII, jud. Suceava”.

1945: „Prin Ordinul Nr. 319.634 din 15 Noemvrie 1945²¹⁸⁰, se fixează, pe data de 1 noemvrie 1945, următorii învățători la școalele arătate în dreptul fiecăruia: **Nimițan Livia**, la **Șcheia**, postul 9, soț profesor suplinitor”.

1947: „Constituiți de societăți cooperative²¹⁸¹: Cooperativa „Munca”, comuna Șcheia, jud. Suceava”.

1947: „Având în vedere raportul cu Nr. 16.799 din 1947 al Inspectoratului școlar regional Suceava, înregistrat sub Nr. 264.182 din 1947²¹⁸², următorii învățători se repartizează, pe data de 1 septembrie 1947, la școlile

²¹⁷⁸ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 8, Cernăuți 21 aprilie 1922, p. 41

²¹⁷⁹ *Monitorul Oficial*, Nr. 202, 27 august 1941, pp. 5043 și următoarele

²¹⁸⁰ *Monitorul Oficial*, Nr. 277, 3 decembrie 1945, p. 10553

²¹⁸¹ *Monitorul Oficial*, Nr. 268, 19 noiembrie 1947, p. 10261

²¹⁸² *Monitorul Oficial*, Nr. 135, 17 iunie 1947, p. 4911

primare indicate în dreptul fiecăruia: Cerehez Oresta; de la Șcheia, la Sf. Ilie”. „**Suciu Mihai**, de la Șcheia, la Suceava, Șc. nr. 1, post, XI, vechime în grad; **Maicovschi Eugen**, de la Cajvana, la Șcheia, post I, interese familiare”²¹⁸³.

La Șcheia s-a născut, în 9 martie 1925, o mare personalitate a culturii române, istoricul literar Dimitrie PĂCURARIU.

ȘCHEIA

(Șchei, lângă Cahul, raionul Cahul, Moldova).

1502, iulie 2: Întărit de Ștefan voievod mănăstirii Putna, căreia îi dăruiește: „o bucată de loc din **hotarul Boiștei** (comuna Roșu, raionul Cahul, Moldova), puțin mai jos de gura Boiștei și vărsătura gârlii, unde iese din Talharu și până unde dă în iezerul **Cerlenul** (sate în comuna Roșu, raionul Cahul, Moldova)și cu toate gârlele și cu toate bălțiuganele, cum și satul pe Frumușica, **unde a fost Falcin** (sat în comuna Roșu, raionul Cahul, Moldova), mai jos de Andrieș”, pe care le cumpărase, cu 100 zloți tătărești, de la Mușa, fata Dumei Mădoia, de la feciorii ei

²¹⁸³ *Monitorul Oficial*, Nr. 135, 17 iulie 1947, p. 4912

Lupe și Nastea, și de la nepoții ei de soră Ignat și Malea, toți nepoții Dumei Mădoia; „un iezer peste Prut, anume iezerul Cerlenul, și în marginea acestuia satul **Balintești** (lângă Roșu, raionul Cahul, Moldova), și din jos de Balintești, **seliștea Manei** (lângă Roșu, raionul Cahul, Moldova) în gura Frumușiței, cumpărate cu 500 zloți tătărești de la frații și nepoții de soră ai lui Tuduran, Vlad, Luca Joriță, Toader Păcurariul, Birțcu, Marta, Dan-ciul, feciorul lui Marcu, Ignat și Ivan, Rada, fata Oanei Lărgianului, și de la fata lui Stoian, și de la tot neamul și sămânța lor, nepoții Cristei Negrului și a frățâne-său Giurgiu; „trei sate peste Prut, pe Frumoasa, anume **Frăcenii** (Fărceni, lângă Cahul, raionul Cahul, Moldova) din jos de Troian și cu moară, și **Șcheia** (lângă Cahul, raionul Cahul, Moldova) în gura Frumoasei, și la **Fântâ-na lui Maciș** (Fântâna Măceșul, între Roșu și Cahul, raionul Cahul, Moldova), ce-i în capul cel de jos a iezerului Cerlenul și cu toate gârlele ce sunt în dreptul acelor sate și până la Prut”, cumpărate de Ștefan Vodă. cu 330 zloți tătărești, de la frații Manuil Pășco și Toader și de la nepoata lor de soră Niaga, nepoții logofătului Nia-goiul”²¹⁸⁴. Hotarul, din veci.

ȘCHEIA

(pe Vaslui, comuna Șcheia, Vaslui).

²¹⁸⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. III, București 1980, doc. 282, pp. 501, 502

1609, iulie 5: Zapisul lui Nestor, feciorul Nicăi din **Băhriceni**, care, pentru că i-a furat un cal pahar-nicului Gavril Gănescu din **Plopeni** și a fost prins pe drum și dus la închisoarea din Fălciu, judecata stabilind că trebuie să-l despăgubească pe proprietar cu 30 lei, și „neavând cu ce plăti, i-am dat o moșie la Prut, ce se cheamă **Skei**... care se începe din Saca, dinspre apus, și lovește pe la mijlocul dealului și se împreună cu locul Todireștilor, și lovește peste dealul Prutului, prin poalele Hârtopului și alături cu locul lui Arame, și mege peste bălți, din sus de casa lui Arame, aproape în capul Hârto-pului din sus, și din jos lovește până în ruptura dealului și până în biserică, ce se hotărăște cu locul lui Strătulat, și cată în Prut, peste Răpezi, la cotul cel adânc”²¹⁸⁵.

1623, februarie 25: Martori din Șcheia, atunci când este întărit de Ștefan Tomșa voievod, lui Petrea Cehan, pentru pagubă („1 cal tretin și 5 strigiiaci”), care primește uric pentru despăgubirea făcută de frații Ihnat și Ștefan, fii Annei, nepoți popii lui Plătică din sat de Strâmtură, volostea Vasluiului, care i-au dat „ocină și moșie ce se va alege din sat de Strâmtură, cu vad de moară... Și această tocmeală s-a făcut dinaintea unor oameni buni: Marco hânsar ot Ferești, Petrea hânsar ot tam (tot de acolo), Parca șătrar ot tam, Necoară ot Șcheai, Ion vătăman ot tam și Baico ot tam”²¹⁸⁶. Ihnat Dovalmul și Ștefan sin (fiu) Anei, nepoți popii Plătică dău satul **Strâmtură** ot volost Vaslui, „au dat partea lor de ocină și moșie, ce se va alege, din satul **Strâmtură**, cu vad de moară și cu tot venitul Petrei

²¹⁸⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 178, 179

²¹⁸⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 17, p. 20

lui Cehan, pentru că a pierdut Ilnat Dovalmul un cal tretin și 5 strigiiaci, de nu și-au putut da seama nimic de acel cal și, așijderi, fratele lui Ștefan a pierdut un cal foarte bun, deci pentru paguba ce s-a făcut Petrei lui Cehan... dinaintea lui Marco hânsar, Petrea hânsărel și Parcă șetrar din **Ferești**, Necoară, Ion vătămanul și Ion ot **Schiai**”²¹⁸⁷.

ȘCHEIA

(azi Văleni, comuna Botești, Neamț).

1632, iunie 2: Cartea de întărire a lui Alexandru Iliăș voievod, dată fostului medelnicer Dumitrașco, „să fie volnic a stăpâni din jumătate de satul **Șcheia** (azi, Văleni), ce se cheamă cutul **Vălenii**, jumătate”²¹⁸⁸.

ȘCHEIA

²¹⁸⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Fereștii, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, p. 38

²¹⁸⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 107, p. 133

(pe Sărata și pe Prut, comuna Lunca Banului, Vaslui).

1528, martie 22: Întărit de Petru (Rareș) voievod surorilor Marenca și Varvara, care moștenesc, de la bunicul lor Boră, cumpărătura acestuia, cu 150 zloți, de la Coste, fiul lui Oană vornicul, „un sat la Sărata, anume **Șchei**... Iar hotarul, din toate părțile, pe vechiul hotar, pe unde din veci a umblat”²¹⁸⁹.

1644, decembrie 17: Ispisoc de întăritură de la Vasile Lupu voievod pentru Grigore Ureche vornic „pe satul **Șcheia** (comuna Lunca Banului, Vaslui) pe Prut, în ținutul Eșii, ce l-a cumpărat de la Neculai Ureche spătar”²¹⁹⁰.

1645, august 8: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Pătrașco Boldescul, după ce „s-a jeluit înaintea domniei mele Macsin din **Șchiai** (Șcheia, comuna Lunca Banului, Vaslui), zicând că și-au împărțit ocina și delnița de către răzeșii săi, iar niște răzeși, nepoții Izmărandei călugărița, au mers de i-au cosit fânul cu tăria lor. / Drept aceea, tu să mergi să socotești, cu oameni buni, cât fân vor fi cosit acei oameni pe partea lui Macsin, să-i faci lege dreaptă, să-i dea fânul înapoi cine va fi cosit”²¹⁹¹.

²¹⁸⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. II, Iași 1907, pp. 336-338

²¹⁹⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 450, p. 428

²¹⁹¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 155, p. 131

ȘCHEULEȚI

(sat lângă Al. I. Cuza, Iași).

1626, mai 1: Cartea de împuternicire a lui Miron Barnovschi voievod pentru „dregătorul și vătămanul din **Șcheuleți** (sat lângă Al. I. Cuza, Iași), ca să fie tare și puternic a ține și a apăra bucatele tuturor mișeilor noștri de acolo, din sat, care sunt de loc și au fugit și acum vor să vină iarăși înapoi, să fie în pace și nemică să nu dea târgului **Șcheenilor** (târgul Șchei pe Siret, Iași) pentru nescare dăjdi sau rămășițe ce vor fi fost de la Radul vodă”²¹⁹².

1626, iulie 4: Întărit de Miron Barnovschi voievod lui Lupul Prăjescul și cneaghinei Safta, din moștenirea răposatului Simion Stroici, „un rând de ogoare din hotarul târgului nostru **Șchei** pe Siret, care rând de ogoare lovește cu capetele de jos în pârau Miclăușenilor... până în hotarul Bogdăneștilor”²¹⁹³.

1774, iunie 26: Satul **Șcheulețul**, al Episcopiei Romanului, ținutul Romanului, ocolul de Sus, după recensământul lui Rumeanțev²¹⁹⁴, avea **toată suma caselor 5**. Rămân birnici 5. / **Birnici:** Giurgiu, podar / Iacob, podar / Martin, podar / Petre Căliman, podar / Petre Giurgiu, podar.

²¹⁹² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 56, pp. 75, 76

²¹⁹³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 93, pp. 112, 113

²¹⁹⁴ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 262

1902: „**Șcheulețul**, fost sat, ce era situat pe Valea Siretului și pe malul stâng al râului, la vest de actualul sat Cuza-Vodă, județul Roman, desființat, din cauză că locuitorii lui erau supuși inundațiilor Siretului. El s-a mutat în satul Cuza-Vodă, fondat cu această ocaziune. De vechimea acestui sat amintește un document de la Bog-dan Vodă, fiul lui Alexandru Lăpușneanu, de la 28 ianu-arie 1569. Acest sat, împreună cu moșia înconjurătoare, aparținea, pe la 1756, Episcopiei de Roman, apoi statului și, mai în urmă, s-a împărțit locuitorilor”²¹⁹⁵.

ȘCHIOPENI

(Șchiupeni, lângă Buciumi,
comuna Ștefan cel Mare, Bacău).

1634, decembrie 7: Zapisul Drăghinei Cozmoe din **Conțești** (comuna Sascut-Sat, Bacău) și a fetelor ei Anghelina și Ștefania, în care mărturisesc că au „vândut o cumpărătură ce am avut în sat în Conțești de la Cernat și Bădilă... lui Chiriac pitarul din Conțești 30 zloți bătuți... Și la tocmeală au fost vornicul Farmachie, Gligorie Suseanul și Meftodie din **Poșorcani** (lângă Popeni, comuna Căiuți, Bacău), Nacul cojocarul din **Șchiupeni**

²¹⁹⁵ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 508

(Șchiopeni, lângă Buciumi, comuna Ștefan cel Mare, Bacău), popa Pavel, popa Ilea, popa Theodur din **târg din Agiud**”²¹⁹⁶.

1646, ianuarie 15: Ionașco, feciorul Măriei din Șchiupeni vinde Dabijeii pârclabul, drept 6 galbeni, „o parte de ocină din **Șchiupeni** (Șchiopeni, lângă Conțești, comuna Sascut, Bacău), din a treia parte dintr-un bătrân, două părți... / Și în tocmeala noastră au fost Dumitrașcu, feciorul Cozmei, Simion a lui Mihăilă, Vasile Păpucea, Gligorie a Nedelei din **Șchiupeni**, Drăgan de **Ruginești** (comuna Ruginești, Vrancea) și mulți oameni buni și bătrâni”²¹⁹⁷.

1691, decembrie 1: „Apostol șoltuzul, cu 12 pârgari de **târg de Adjud**” mărturisesc „cum a venit Avram sin Arvat cu niște drese de cumpărătură din satul **Șchiopeni**, din partea Mijlocenilor, din partea bătrânului Paicului, sunt 5 frați într-acel bătrân, un frate a cumpărat de la frate-său și de la Florea partea lui Ciută, drept 10 lei bătuți; așijderi a mai cumpărat al doilea frate de la Gavriloaia, partea lui Costin Pulian, drept 7 lei bătuți; așijderi a mai cumpărat al treilea frate, partea lui Grias și a Badului, ce-au făcut schimb cu Petia, de a dat altui frate la Sascut; așijderi, a cumpărat al patrulea frate de la Friachiu, ce-a fost lui cumpărătură de la Zlata, fata Măriei, drept 80 taleri bătuți, și cu niște săpături ce sunt la dimbravă; al cincilea frate l-a cumpărat jumătate de la Crăciun Epure, drept 5 lei bătuți... / așijderi a cumpărat din bătrânul Putneanilor de la Zaharia călugărul, ce i-a fost cumpărătură lui de la Toader și de la

²¹⁹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 288, pp. 326, 327

²¹⁹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 275, p. 218

Vintilă, drept 5 lei bătuți; așijderi, a cumpărat de la Sava sin (fiu) Andreacăi partea unui frate, drept 4 lei bătuți; așijderi a cumpărat din bătrânul Mirului pe acea parte, partea lui Simion Mocanul, dintr-aceste părți, toată. / Numai ce au treabă frații lui Avram cu partea lui Ciută, celelalte părți toate le-a cumpărat”²¹⁹⁸.

ȘCHIOPENI

(Făurești pe Sărata, apoi Șchiopeni, azi Pădureni, comuna Pădureni, Vaslui).

1563, iunie 6: Întărit de Ioan (Despot) voievod lui Frij, neamului lui Pantea și surorii sale Goalba, surorilor Măgdălina, Dolca, Ileana și Anița, nepoți Tomii, precum și neamurilor lor Iosăp și fratele său Petre, Stănilă și fratele său Oane, toți nepoți Micului, care, „cu mare jalobă și mare mărturie” s-au plâns că au pierdut dresele strămoșilor lor „pe un sat, anume **Făureștii**, unde au fost casele lui Toma

²¹⁹⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, pp. 336, 337

și Micul, pe Sărata, în vremea când a pribegit Alexandru voievod”²¹⁹⁹.

1902: „**Șchiopeni**, comună rurală, în partea de nord a plășii Mijlocul, județul Fălciu. Se mărginește, la nord, cu pădurea statului de pe teritoriul comunei Huși; la sud, cu comunele Ivănești și Berzeni; la est, cu satele Leești și Dăniliești, din comuna Rusca, și la vest, cu comuna Urlați. Este formată din satul Șchiopeni, așezat pe valea pârâului cu același nume. Suprafața teritoriului comunei e cam de 1.101 hectare, din care 70 hectare vie și 8 hectare pădure, cu o populație de 442 familii sau 1.745 suflete. Satul Șchiopeni se împarte în mahalaua de sus, locuită de vechii răzeși, și în mahalaua de jos, în care se zice că locuitorii sunt veniți mai în urmă, de prin alte localități. Are o școală, înființată în 1864; două biserici, din care una fondată la 1807, deservite de 2 preoți și 4 dascăli. Vite: 843 vite mari cornute, 1.179 oi, 61 capre, 127 cai și 444 porci. Prin comună trece pârâul Șchio-peni”²²⁰⁰.

ȘEBUTINȚI

(comuna Șebutinți, ținutul Hotin, Ucraina).

1644, martie 21: Furtuna comis vinde lui Iordache (Cantacuzino), marele spătar, „doyă sate, anume **Șăbuntinița** (comuna Șebutinți, ținutul Hotin, Ucraina) și **Cor-**

²¹⁹⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. II, Iași 1907, pp. 81, 82

²²⁰⁰ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 508, 509

manii (lângă Șebutintî, în ținutul Hotin, Ucraina), cu loc de heleșteie”²²⁰¹.

ȘENDRENI

(azi Dranița, comuna Dranița,
raionul Novoselița, Ucraina).

1589: Întărit de Petru (Șchiopul) voievod preo-tului Roman, din târgul Hotinului, care cumpără, cu 100 zloți tătărești, de la rudele lui Petriman vătavul, Ionașcu și Vasutca, feciorii lui Vasco, nepoții Olincai, strănepoți lui Stan vistiernicul, „toate părțile lor din satul **Bârnovul**, ce au avut de la Alexandru vodă... / Și așijderi Ion cu frații săi, feciorii lui Petre Pilat, nepoți lui Gherasim, au vândut a lor parte, din același uric, preotului Roma, nepot lui Gherasim, drept 75 zloți tătărești. / Și sculându-se preotul Roman a răscumpărat partea sa, ce a fost vândută de moșul (bunicul său) Gherasim de **Șendreni** drept 10 boi și 30 zloți”²²⁰².

1589, septembrie 2: Zapisul pârcălabilor de Hotin Gheorghe și Frăncescul, în care scriu că Druțea Nemiș din **Șăndreni** și cu sora lui Achilina „au vândut din satul **Bârnovul**, din a treia parte de sat, o a treia parte, din Ploscăuți și din Cotunul și din toate acele trei unghiuri rudei lor preotul Romșa (Roman) din târgul Hotinului, drept 200 zloți tătărești, parte ce a avut moașa (bunica) lor

²²⁰¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 261, p. 235

²²⁰² Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XIV, Iassi 1889, pp. 158, 159

Tația din drese de la Avexandru voievod... și au fost de față Macsin vatah, Dancil vatah, Orlinschi vatah, Iuri vatah, Dragșan vatah”²²⁰³.

1628, septembrie 2: Zapisul pârcălabilor de Hotin Gheorghe și Frâncescul, în care scriu cum au venit frații Druța nemiș și Achilina din **Șendreni** și au vândut „moșia din satul **Bărnoul**, din a treia parte de sat, a treia parte, din **Pliușcăuți** (lângă Druța, raionul Edineț²²⁰⁴, Moldova), din cotune și din toate colțurile... seminției lor popii Tomșa din cetatea Hotinului, cu 200 zloți tătarești, părți ce le-a avut moașa (bunica) lor Tața din drese de întăritură de la Alexandru voievod... dinaintea lui Marin vatah, Danciul vatah, Orlinski vatah, Iurie vatah și Drăgșan vatah”²²⁰⁵.

1636, ianuarie 27: Zapisul lui Georgie sin (fiu) Solomicăi, „întru care arată că a vândut din a șasea parte din **Șăndreni** (azi Dranița, comuna Dranița, raionul Novoselița, Ucraina), jumătate, cu baltă și cu vad de moară pe Prut, fratelui său Efrim Hăjdău, drept 150 taleri bătuți”²²⁰⁶.

1636, iulie 9: Zapisul marilor boieri, în care mărturisesc că a venit în fața lor Antimiia Pătrășcioae, fata Anghelinei, șztănepoată lui Șoldan și lui Stan vistiernic și „a vândut a sa ocină, din a treia parte din satul **Șăndreni** (azi Dranița, comuna Dranița, raionul Novoselița, Ucraina) și din **Ezărul Alb** (lângă Dumeni, comuna Costiceni, raionul Novoselița, Ucraina) și a treia parte din

²²⁰³ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XIV, Iasi 1889, pp. 159, 160

²²⁰⁴ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 193

²²⁰⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. II, Iași 1907, pp. 271, 272

²²⁰⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 319, p. 361

seliștea **Negreștilor** (azi Negrinți, comuna Dranița, raionul Novoselița, Ucraina), ce este pe Prut, lui Efrim Hăjdău, drept 200 taleri”²²⁰⁷.

1643, martie 8: Gligorie și Dumitrașcu, feciorii Agahiei, nepoții preotesei Nastasia din **Pănicești** (lângă Taxobeni, comuna Horești, județul Bălți, Moldova), vând vornicului Cujbă, drept 10 lei, „partea mamei noastre Agahia, din Pănicești, ce se va alege... / dinaintea lui Pavăl și Ursu din **Tocsăbeni** (Taxobeni, comuna Horești, județul Bălți, Moldova), popa Gliu Gligorie și Niculei de **Bălteni** (comuna Probota, Iași), Constantin diacul de **Șăndreni** (Șendreni, azi Dranița, comuna Dranița, raionul Novoselița, Ucraina) și Alexa de **Dumești** (co-muna Văratice, județul Edineț, Moldova)”²²⁰⁸.

1643, octombrie 12: Tete și Nicola vând lui Gheorghe neguțător, drept 20 lei, „partea lor din sat **Șendreni**, ce-au avut de la moașa (bunica) lor Dochia”²²⁰⁹.

1643, octombrie 12: Mărica Ignătoai, lui Gheorghe din **Eși** „partea ce-au avut la sat la **Șăndreni**, de pe Anton stolnicel, partea Lalii și partea lui David, cu prețul ce le-au avut cumpărate”²²¹⁰.

1643, octombrie 12: Vasile sin (fiu) Varvarii vinde lui Gheorghe neguțătorul, drept 10 lei, „dreaptă ocină și moșie din sat din **Șendreni**, a treia parte din partea

²²⁰⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 452, p. 513

²²⁰⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 41, p. 45

²²⁰⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 196, p. 183

²²¹⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 197, p. 183

Varvarii, ce s-a alege din partea de jos”²²¹¹.

1643, octombrie 12: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Gheorghe Dimuță, staroste de neguțatori (din Iași), „care ne-a arătat două zapise de la Maria, femeia lui Ignat Manoleț, scris de mâna popii Loghin celui bătrân, dinaintea unor oameni buni din **Târg din Iași**, Arhirie, Toader Hagi, Gheorghe Hanul, Mierăuță fratele Măricăi, Ignătoaia și feciorul ei Constantin, Alexa neguțător și Zaharia neguțător, scriind cum ea și-a vândut a sa dreaptă ocină și cumpărătură, partea Măricăi, jupânesei lui Gavril Grebincii, ce-a fost pârcălab, și partea lui Anton stolnicel, și partea Loli, și partea lui David, neamul Sasului, cât se va alege din satul **Șăndreni**, din ținutul Iașului, pe apa Prutului, cumpărătura bărbatului ei Ignat Manoleț... lui Gheorghe Dimuță, staroste de neguțatori, pentru 85 taleri bătuți... / Și altă parte din sat, cumpărată de la Samson, feciorul Măricăi, nepotul Odochiei, ce i-a fost cumpărătură de la Perdutul, partea lui, fără partea nepotul său Ursul, drept 5 galbeni. / Și iarăși, ce a cumpărat de la Vasile, feciorul Varvarii, nepot lui Ignat Balotă, a patra parte din partea lui Iurașco Dimineață, pentru 10 lei”²²¹².

1644, septembrie 1: Vasile sin (fiu) Varvarii vinde lui Gheorghe neguțătorul, drept 10 lei, „a sa dreaptă ocină și moșie din satul **Șendreni** (comuna Dranița, raionul Novoselița, Ucraina), a treia parte din partea Varvarii, ce s-a alege din partea de jos”²²¹³.

²²¹¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 198, pp. 183, 184

²²¹² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 198, pp. 183, 184

²²¹³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 409, p. 393

1646, iunie 17: Porunca dată de Vasile Lupu voievod pârcălabilor de Hotin, după de „s-a jeluit Ilea din **Voicouți** (raionul Edineț, Moldova), zicând că are moșie la satul **Sendreni** (azi Dranița, comuna Dranița, raionul Novoselița, Ucraina), dintr-a treia parte de sat a șasea parte, în partea din sus, în stâlpul lui Barnovschi vodă, partea moașă-sa (bunica) Cârstina, și au ținut până acum aceea a șasea parte. Iar acum răzeșii Ile, Pilipăuceștii și Timeștii nu vor să-l lase să țină acea parte și zic că nu sunt șase părți în acea a treia parte de sat, ci sunt patru părți, iar pe moașă-sa o leapădă. / Drept aceea, să strân-geți oameni buni, să întrebați pe amănuntul, să socotiți și întrebați de va fi fost împărțindu-se acea a treia parte de sat în șase părți și va fi ținut Ilea, feciorul lui Ile Neagul, aceea a șasea parte... și să dați știre domniei mele”²²¹⁴.

1646, iunie 22: Gaoa din **Sendreni** (Dranița), nepotul său Mire și mătușă-sa Sorca vând comisului Bălan „a treia parte din a patra parte a acestui sat”²²¹⁵.

1646, iunie 26: Căzacul din **Șăndreni** vinde comisului Bălan „a șasea parte din a patra parte a acestui sat”²²¹⁶.

1646, iulie 4: Grigore Rujan din Costiceni vinde lui Gava, fecior Bratei, și femeii lui Odochia, nepoata lui Dragotă, „o parte din **Costiceni** (raionul Novoselița, Ucraina), ce-a avut-o de la feciorul lui Vasco din **Șăndreni** (comuna Dranița, raionul Novoselița, Ucrain-a), care

²²¹⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 406, pp. 348, 349

²²¹⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 421, p. 363

²²¹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 423, p. 464

parte o arată în partea de jos, la **Vertep** (lângă Novoselița, raionul Novoselița, Ucraina)”²²¹⁷.

ȘENDRENI

(sat numit și Sărdarul, în Covurlui, Galați).

1625, martie 29: Zapisul de mărturie a lui Tufă, Iona și Părasca din Șendreni despre cum au „vândut dreaptă ocină a noastră de sat din **Șendreni**, jumătate de sat, doi bătrâni, partea din jos până la pârau... jupânului Costantin cămărașul, drept 150 ughi bani gata (ducați ungurești)”. Iar tocmeala și vânzarea „s-a făcut dinaintea a mulți oameni buni, anume Vasilie vătavul de hânsari, Ion feciorul călugărului, Tatul feciorul lui Trifan, Bancul, Cârstea, Mârzac feciorul Tatului, Țapu, Manea, Nan și Ploe din **Dănceni** (lângă Șendreni, Galați)”²²¹⁸.

1625, iulie: Zapisul feciorului lui Frățian privind vânzarea, pentru 95 galbeni, cămărașului Costantin a „moșiei din **Șăndreni**... din vatra satului și din câmp, și din bălți și din vii”, în prezența martorilor semnatari Pope căpitanul, Stălbar din **Lumineani**, Tufă, Neculei căpitan de **Galați**, Ion armașul „și dinaintea a mulți oameni buni și bătrâni”²²¹⁹.

²²¹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 428, p. 467

²²¹⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 303, pp. 374, 375

²²¹⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 354, p. 427

1625, decembrie 12: Zapisul fostului căpitan de Galați Nicula Bălan, prin care mărturisește că a vândut cămărașului Costantin, pentru 40 galbeni, „ocina ce am fost cumpărat de la Chisar din sat de **Șendreni**, cotul de sus”²²²⁰.

1627, ianuarie 26: Zapisul lui Diaba din Dănceni, al fetei lui și al Gaftonei, fata lui Ciolpan, și al bărbatului ei Ionașcu, prin care mărturisesc că au vândut „o vie cu loc, cu tot, cât ține via și loc cât va fi din toate părțile, care vie a fost dreaptă ocină și a noastră, la sat la **Dănceni** (lângă Șendreni, Galați), din partea de jos... lui Ignat Benea din **Vlășenește** (Vlăsinești, sat în ținutul Putnei, Vrancea), drept 17 lei bătuți și 2 vaci cu viței, și 10 merțe de făină, și o slănină... Iar această tocmeală s-a făcut în casa lui Stărpar star și au fost mulți oameni buni și bătrâni, anume Stărpar star, Boiac star, Bojor, Nan, Mi-cul, Dumitru Corbea, Cârstea, Pepelea, Manea Chițul, Țapul, Hoiul sin Căpriorița din **Dănceni**, și Stoica ot **Șindreni** (ținutul Covurlui, Galați) și mulți oameni buni s-au prilejit”²²²¹.

1632, octombrie 15: Zapisul Mariei Ihnătoae, în care mărturisește că a „vândut o parte de ocină din **Șendreni**, partea lui David, feciorul Magdei, nepotul lui Ciocan, ce-a fost dreaptă cumpărătură mie și soțului meu, lui Ihnat Manoleț, de la David, feciorul Magdei... lui Gheorghe, **starostele de neguțatori de târg de Iaș**, pentru 30 taleri bătuți... Ș-am vândut, din jumătate de sat de la Șendreni, din partea de jos, a opta parte. Ș-am vândut dinaintea a oameni buni, anume: Argherie staroste za

²²²⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 393, p. 458

²²²¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 144, pp. 174, 175

cuptom, Toader Hagi, Gheorghe Hanul, Mirăuță fratele Măricăi, Constantin feciorul lui Mirăuți, Alexa neguțătorul și Zaharia cupeț (toți din Iași – n. n.) și mulți oameni buni”²²²².

1633, septembrie 8: Întărit de Moise Moghila voievod cneaghinei Ilinca, care primește uric pentru „un sat, anume **Șendrenii**, care este în ținutul Covurlui, ce i-a fost cumpărătură de la Curt Celebi capuchehaia pentru 150 ughi galbeni”²²²³.

1638, martie 8: Măriica Ilnătoe vinde jupânului Gheorghie din **Iași, staroste de neguțători**, pentru 46 taleri bătuți, „drept cât a cumpărat și jupânul meu Ignat Manoleț...o parte de ocină **Șendreni**, partea Măriicăi, jupâneasa lui Gavril Grebencei... și la tocmeală au fost oameni buni, neguțători, anume Arhirie neguțător, Toader Hagi, Gheotghe Hanul, Mierăuță fratele Măriicăi, Constantin feciorul lui Mirăuță, Alexa cupeț, Zaharia cupeț și alți oameni buni”²²²⁴.

1719, mai 21: Carte de judecată de la Mihail Racoviță voievod, după ce marele vistiernic Constantin Costache și marele sulger Ada, Luca „și-au făcut mare jalobă asupra lui Antiohie Căpitanul, feciorul lui Neculai fost clucer, zicând dumnealor cum, într-a doua domnie a domniei mele, cumpărând deseatina la **Tecuci** de la Cochi, Antohie Căpitanul a cumpărat-o de la ei, împreună cu Sârbul și Gavrilaş, precum mi-au arătat zapis, însă trebuind

²²²² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 227, pp. 283, 284

²²²³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 387, pp. 486, 487

²²²⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 264, p. 247

bani în grabă pentru slujbă, așa le-a fost toc-meala, dumnealor să afle bani de la turci, cu dobândă, să-i dea pentru slujbă, cu dobânda ce-ar fi fiind, și au luat dumnealor două pungi de bani de la Mehmet Iazagi de **Focșani** și de la Calafat, de-au dat la cămară, și pe urmă Antohie Căpitan a dat o seamă de bani la turci, iar cu 386 ughi (ducați ungurești) 12 potronici, au rămas nedați la turci, mâncând Antohie acei bani, precum și soții lui au arătat acești bani asupra lui, cu 70 ughi ce-a făcut deseatină stupilor lui și ai mâne-sa, și nestând la cocoteală Antohie Căpitanul, au apucat turcii pe dumnealor, fiind zapisul dumnealor la turci, și-au plătit toți banii cu dobândă, cu tot, și apucând pe Antohie Căpitanul, l-au pus și la opreală, cu poruncă domnească, pentru istovul slujbei; ci venind maica dumisale, Sandală cluceroaia, a făcut zapis, cu să istovească Antohie toți banii slujbei, precum scrie zapisul de cumpărare a slujbwi, împreună cu ginerele său Neculai clucer; deci Antohie n-a mai dat acei bani, nici la socoteală n-a vrut să știe, câtăva vreme îmblând cu felurite meșteșuguri, fiind vremile tulburate din zi în zi, până a stătut la judecată acum, la a treia domnie a domniei mele, deci i-am orânduît lui Dumitru Macri mare ban ca să le ia seama cum va fi mai drept, și așa a aflat pe Antohie cu acei bani rămășiță, iar Antohie n-a stat să plătească, ci a fugit în țara muntenească. / Deci domnia mea, împreună cu tot sfatul nostru, așa am judecat și le-am dat moșia lui Antohie Căpitanul pentru acei bani, anume satul **Drăgușianii**, ce-i la ținutul Vasluiului, și satul **Sendreștii**, tij (la fel) la Vaslui, ce-i este cumpărătură de la frate-său Gavriliță, drept 90 lei, și satul **Dănceni** pe Zeletin, la ținutul Tecuciului, ce-i este cumpărătură lui Antohie de la frate-său Gheorghe, drept 80 lei, 2 boi, 2 vaci și un cal, să

fie volnici dumnealor a le ține și a le stăpâni... iar cine din frații lui Antohie ar vrea să le cumpere, să dea banii... căci așa scrie zapisul cluceroaei, de-a fugi Antohie, să plătească ea, și n-a mai plătit, ci a murit”²²²⁵.

1902: „**Șendreni** sau Sărdarul, sat în județul Covurlui, comuna Filești, plasa Siretul, aproape de râul Siretul. Are o populație de 390 suflete; o biserică. Împreună cu cătunele Movileni și Bărboși, formează parohia Sărdarul, cu catedrala Sfinții Voevozi, cu 1 preot paroh și 3 cântăreți”²²²⁶.

ȘENDRENI

(Șendrești pe Stavnic, lângă Bâcu, comuna Ipatele, Iași).

1619, iunie 4: Ispisoc de judecată de la Gașpar voievod, după ce „Marmure uricarul s-a pârât cu Andrei, feciorul Iliesei șetrar pentru niște părți de moșie din satele **Șendreni** (pe Stavnic, lângă Bâcu, comuna Ipatele²²²⁷, Iași) și **Capotești** (pe Stavnic, inclus în Șcheia, comuna Șcheia²²²⁸, Iași), pe care le-a cumpărat, fără știrea lui, De la Tudora și de la frații ei Gavril, Dumitru și Grigore,

²²²⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. X, Iași 1915, pp. 47-49

²²²⁶ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 509, 510

²²²⁷ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 248

²²²⁸ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 52

feciorii lui Toader Purcel, și pentru un iaz pe pâraul Stavnicului, cumpărătura lui Marmure uricar, iar Andrei, feciorul Ilieșei șetrar, dete seamă cum a făcut el acel iaz, ca să îndrepte apa pe Stavnicul cel bătrân, pe unde curgea mai demut, iar budăi de moară pe acel pârau ca să nu fie, dar ca să-și facă lui iaz și moară mai jos, în hotarul satului **Drăgușanii**, iar de ar fi pus budăi sau moară, sau ar fi arat brazdă pe hotarul lui Marmure, ca să dea goaba de 12 boi, iar pentru această parte de moșie, ce s-a cumpărat, s-a aflat mai de aproape rudă cu acei vânzători... / și i-am judecat după legea țării și am aflat ca să întoarcă Marmure banii ce ar fi dat pe această moșie în mâinile lui Andrei, și Marmure s-a îndreptat, iar Andrei a rămas după legea țării”²²²⁹.

1668, august 1: Andoca clucer dă zestre fetei sale Sandală, „din afoniseala ce-am avut... un sat, anume **Drăgușanii** la Vaslui, cu casă bună, cu două heleștee și cu moară pe Stavnic, cu o bucată din **Șendrești**, unde stau casele”²²³⁰.

1753, Mai 26: Neculai Bucium vinde lui Neculai Cogălniceanu, pentru 400 lei, „moșia ce este de pe maicămea Maranda, fiica Milescului clucer, anume **Frenciucii**, ce sunt pe apa Stavnicului... o seliște și jumătate, cu casă gata, cu două vaduri de moară, unul din sus de casă, la cotul râpilor, la rediu, și alt vad în opusul morii din seliște, ce vine pe pâraul Schei, unde este iazul cel bătrân dinspre soare-răsare, cu loc de crâșmă la drum, cu loc de prisacă lângă crâșmă, cu trei poieni de fân, cu loc de țarină în deal, cu loc sterp de păscut, cu alt loc de prisacă din jos,

²²²⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. X, Iași 1915, p. 14

²²³⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. X, Iași 1915, pp. 82, 83

la rediu, dinspre răsărit de **Căzănești**, și aceste locuri sunt, dinspre Căzănești, lui Buzdigan, peste Stav-nic, dincoace, înspre apus, o seliște întreagă... și se hotărăsc cu **Drăgușenii** lui Vasile Costachi paharnic, cu **Șendrenii** lui Enachi Buzilă”²²³¹.

ȘENDRENI

(lângă Erbiceni, comuna Erbiceni, Iași).

1634, ianuarie 25: Întărit de Moise Moghila voievod diacului Sturza, care primește urice pentru cumpărăturile sale din vremea lui Ștefan Tomșa voievod, „din jumătate de sat **Tâhărești** (lângă Erbiceni, comuna Erbiceni, Iași), dintr-a treia parte a zecea parte, și satul **Șandrenii** (lângă Erbiceni, comuna Erbiceni, Iași), iarăși ce-i pe Ursoaia, în ținutul Hârlăului, care i-a fost cumpărătură unchiului cău, lui Pepelea fost logofăt, de la Gavril Grama diacul și de la Ionașco, feciorul Drăghinii, nepot lui Pilat, drept 200 zloți... / și altă parte a satului **Tâl-hărești** și din sat de **Șandreni**, ce le-a fost cumpărătură unchiului său Marco Pepelea, de la Ursul, feciorul Mări-căi, nepot lui Gândac, strănepot Oancii, fecior lui Tălhariu, drept 36 taleri... / Și iarăși, o poiană, ce se numește **Ciorenii** (satul Cioreni, contopit cu Belcești, comuna Belcești, Iași), din

²²³¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. X, Iași 1915, pp. 105-107

ispisoc de cumpărătură ce a avut unchiul său Pepelea logofăt Aron vodă”²²³².

1634, ianuarie 30: Întărit de Moise Movilă diacului Sturza, feciorul lui Sava Pepelea, și fiului său Ștefan, care primește urice pentru „moșia ce-a avut strămoașa lor Alba de la bătrânul Petru voievod... din jumătate de sat **Slăvniceni**, a treia parte, ce este pe Giurov, cu parte din eleșteu și din bălți și din tot venitul. / Și iarăși... o parte de ocină de sat din **Tâlhărești**, din jumătatea de sat din jos, a șasea parte, și din seliștea **Șăndrenii**, care acea par-te de ocină au avut-o ei tocmeală cu Barnovschi vo-dă”²²³³.

ȘENDRENI

(comuna Victoria, Iași).

1635, iulie: Întărit de Vasile Lupu voievod vistiernicului celui mare Iordache, care cumpără, cu 100 galbeni, de la Conde vameșul, „un sat anume **Popricanii** (comuna Popricani, Iași), la Tivova, între **Posadnici** (lângă Stânca, comuna Victoria, Iași) și între **Cârnicieni** (comuna Țigănești, Iași), iar lui Conde i-a fost cumpără-tură de la Toader Gogoneț”. Vodă a trimis doi boieri, care să stâlpească hotarul, după mărturiile megieșilor Lupul Dârlău, Coșciug și Tetea ot **Cârnicieni**, Arsenie, Ionașco Sasul, Sanson și Tetea ot **Șendreni** (comuna Victoria,

²²³² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / *A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 39, pp. 42, 43

²²³³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / *A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 42, p. 45

Iași), Vasilie ot **Ionășeni** (lângă Stânca, comuna Victoria, Iași) și Pavel ot **Mălăești** (comuna Gropnița, Iași). „Și hotarul se începe, dintâi, din gura Tivovei, pe din jos de sat, drept la deal, prin pădure, în vârful dealului, unde se cheamă Dealul Mare; de acolo, drept la vale, prin pă-mânturi, până în vale, și peste vale și peste drumul mare, la un stâlp de piatră, ce-i pus de la deal de drum; de acolo, drept la deal, la Movila lui Hilip; de acolo, drumul în sus, până la un stâlp de piatră, dinspre hotarul **Moimeștilor** (comuna Popricani, Iași); de acolo merge iarăși la vale, până la alt stâlp de piatră, dinspre hotarul **Puricenilor** (lângă Stânca, comuna Victoria, Iași); de acolo, drept pe din sus de gura drumului cel mare care merge la Movila Boerilor; de acolo, pogoară la vale, pe din jos de Puriceni, și lovește hotarul în gura Troianului, la un stâlp de piatră, peste Jijia, în târlă; de acolo, drept la Iazul Popei, la un stâlp de piatră, în capul iazului, și de-aici drept peste șes, într-alt stâlp de piatră, în mijlocul șesului; de acolo într-alt stâlp de piatră, lângă un drum, împotriva unor spini-șori; de acolo, acel drumușor, la alt stâlp de piatră; de-aici, în drumul mare, la alt stâlp de piatră; de-aici, tot drumul în jos, până în Tivova și matca Tivovei, spre apa Jijiei, până în gura Tivovei. Acolo se împreunează hotarul”²²³⁴.

1645, septembrie 15: Întărit de Vasile Lupu voievod starostelui de neguțători Gheorghe Dimuță, care cumpără, cu 85 de taleri, „de la Maria, muierea lui Ignat Manolețu, partea Maricăi, jupâneasa lui Gavril a Grebencii fost pârcălab, partea lui Anton stolnicel, partea Lolăi și partea lui David, seminția Sasului, ce se va alege din satul **Șendrenii** (comuna Victoria, Iași), în ținutul Eșii, pe Prut;

²²³⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 148, pp. 186, 187

/ și altă parte de ocină din Șendreni, cumpărătură de la Vasile, feciorul Vărvarei, nepot lui Ignat Balotă, a para parte din partea lui Iurașcu Zautra, drept 10 lei; / Și altă ocină ce a avut Bălan și cu altă seminție a lui. Și s-au sculat pentru acele părți de ocină Arsenie și cu seminția lui, cu gâlceavă asupra lui Gheor-ghe Dimuță pentru partea Ursoaie, din același sat, și pentru partea lui Balotă, zicând că sunt ale lor și că le-ar fi ținut Gheorghe Dimuță cu împresurare”²²³⁵.

ȘENDRENI

(Șendrești, azi Șendreni, comuna Frumușica, Botoșani)

1637, ianuarie 27: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Dumitrașco Șoldan, mare vornic de Țara de Jos, și fraților săi Toderășco, Todosca, Anghelina și Tofana, care primesc uric pentru „dreapta lor ocină și danie și miluire, o seliște, anume **Șendreștii** (azi Șendreni, comuna Frumușica, Botoșani), în ținutul Hârlău, ce a avut tatăl lor, Pătrașco fost vornic, de la Constantin Moghila voie-vod... mai înainte dreaptă domnească, și am dat-o domnia mea și am miluit pe Dumitru stolnic și pe Vășan, când le-am dat și satul **Vlădeni** (comuna Vlădeni, Iași)... / iar dacă am văzut că a fost dreaptă danie și miluire tatălui lor Pătrașco, din nou noi am dat această seliște Șendrești, cum le-a fost

²²³⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 206, pp. 162, 163

înainte daniel, lui Dumitrașco Șoldan și fraților săi; iar Dumitru stolnic și Vâșan să nu aibă nici o treabă”²²³⁶.

1637, iunie 8: După împărțirea moșiilor între urmașii lui Pătrașcu logofăt, lui Dumitrașcu Șoldan i „s-au venit **Dămilenii** (înglobat în Cristinești, comuna Cristinești, Dorohoi), la Dorohoi, jumătate de sat **Dolniceni** (lângă Brăteni, azi Pădureni, comuna Dobârceni, Botoșani), sub Cărpiniș, la Dorohoi, Petia Mare (județul Suceava), partea din **Ciuturești** (comuna Secuieni, Bacău), la Roman, un vad de moară la Bacău și loc de grădină la Obârșie la Bârlad”. / Toader Șoldan a primit „Șoldăneștii și Broștenii, la Suceavă, parte din **Cotuzăni** (Cotiujeni, Iași), ce este în ținutul Iași, pe Prut, parte din **Vartici** (lângă Uricani, comuna Miroslava, Iași), de la Cărligătură și jumătate din **Scorțăști** (Scorțeni, comuna Scorțeni, raionul Telenesți, Moldova), la Lăpușna”. / Fetele Candachiei, sora celor doi Șoldan, „venit-au **Bălțăteștii** (comuna Bălțătești, Neamț) de la Neamț, jumătate de **Tribasăuți** (Trebisăuți, comuna Trebisăuți, raionul Ocnița, Moldova), la Hotin, parte din Giurgești (județul Suceava), în ținutul Sucevii”. / Surorii lor, Tudosca, i „s-au venit satul Leucusăști (județul Suceava) și satul Mohilenii (județul Suceava), de la Suceava”. / Surorii Anghelina „venitu-s-au satul **Mânjești** (azi Deleni, comuna Ștefan cel Mare, Neamț) de la Neamț și **Borulile** (Borole, comuna Hănești, Botoșani), parte din **Jăvărteni** (azi Sărata, comuna Mihălășeni, Botoșani), la Dorohoi, parte din Cămârzani la Suceava, jumătate din **Scorțăști**, la Lăpușna, și două fâlcii de vie la **Cotnari**, în Dealul Asinului”. / „Iar în partea surorii noastre Tofanii venitu-s-

²²³⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 22, pp. 22, 23

au satul **Storești** (comuna Frumușica, Botoșani) și satul **Șandrenii** (Șendreni, comuna Frumușica, Botoșani), la Hârlău, **Moicești** (azi Pojerești, comuna Șcheia, Vaslui) și părți din **Solești** (comuna Solești, Vaslui), la Vaslui, și două fălci de vie la **Cotnari**, în Dealul Asinului, Și viile s-au pus împotriva satelor ce au luat alți frați”²²³⁷.

1641, aprilie 21: Întărit de Vasile Lupu voievod logofătului Racoviță Cehan și soției sale Tofana, care primesc ispisoace pentru „satul **Bălăsineștii**, ce-i în ținutul Hotinului, cu iazuri și moară în apa Viliei, cum-părătură de la Tudori fost pârcălab, pentru 19 ughi gal-beni (ducați ungurești de aur), căci le-a fost lor moșie de la mătușa lor Cristina pârcălăboaie; / partea lor din satul **Solești**, ce-i în ținutul Vasluiului; / a treia parte din satul **Moiceștii**, ce-i pe apa Vasluiului, în același ținut, cumpărătură de la Vasile Nădăbaico din Solești, drept 20 ughi galbeni; / ce i se va alege partea Loghinei și a lui Visarion Bogza călugăr, fiii lui Bogza logofătul, din satul **Vilnești**, din același ținut, cumpărată cu 25 ughi galbeni; / partea Tudorei și Căzacei, fetele Dochiei, din satul **Fereștii**, tot în același ținut, cumpărată cu 10 ughi gal-beni; / altă parte, câtă i se va alege Antemiei, din satul **Făstăci**, din partea din jos, din același ținut, cumpărată de la Ștefan Cizman, fiul Antemiei, drept 10 ughi; / și un iaz din satul Făstăci, din partea de sus, cu loc de prisacă, cumpărat de la Gavrilaş, fiul lui Miron, drept 25 taleri de argint; / satul **Stăniliești**, ce-i pe Prut, în ținutul Fălciului, care a fost domnesc și a dat și a miluit Ștefan voievod pe unchiul său Cehan vornic, iar după moartea lui Ionașco Cehan vornic, domnia mea luat-am acel sat; și după aceea am dat și am miluit pe

²²³⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 120, p. 116

boiarinul domniei mele, iar el mi-a dat doi cai buni; / satul **Cărstănici**, ce este în același ținut al Fălciului, și satul **Stoinești** la Prut, în același ținut, și satul **Bărboșii**, ce-i pe apa Moisiia, în același ținut, și încă satul **Siliștenii**, din același ținut, cumpărătura tatălui său Petre Cehan de la fiii Silișteanului din Bârlad, și iarăși o parte de ocină din satul **Răicenii**, cumpărătura părintelui său Petre Cehan; / și iarăși îi întărim un bătrân, cât i se va alege, din satul **Răspopi**, din același ținut al Fălciului, și iarăși un bătrân din satul **Pogănești**, ce-i în ținutul Lăpușnei, din același uric, care acele două părți din Răspopi și din Pogănești a fost dat Răcoviță Cehan 50 ughi galbeni, în mâinile lui Ureche vornic pentru Barna, fiul Urâtei, și pentru Balan, și a plătit capul lor de la moarte, și n-a avut cu ce plăti dinspre Toader Cehan fost sulger, și a dat cele părți de ocină sin satele Răspopi și Pogănești pentru cei bani și pentru cel cal; / și iarăși le întărim ale lor drete moșii, ce a avut tatăl lor Pătrașco fost logofăt de la Constantin voievod, satul **Storeștii** și **Șendreni**, cu loc de heleșteu în apa satului, ce-s în ținutul Hârlăului”²²³⁸.

ȘENDREȘTI

(pe Polocine, lângă Lespezi, comuna Homocea, Vrancea).

1528, martie 19: Întărit de Petru (Rareș) voievod lui Grozav, pârcălabul de Roman, căruia „dat-am înșine

²²³⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 281-288

lui... o seliște în Polocine, anume **Șendreștii** (lângă Lespezi, comuna Homocea²²³⁹, Vrancea), ce a fost rămas domniei mele de la Cernătoae, după a ei moarte, căci nu s-a putut afla nimeni din neamul ei”²²⁴⁰.

1546, aprilie 2: Întărit de Petru (Rareș) voievod lui Ghideon vătavul, care cumpără, cu 500 zloți tătărești, de la Ion, fiul Grozavului vornic, „din uricul tatălui său, ce avusese cu întăritură de la domnia mea, un sat cu numele **Șendreștii**”²²⁴¹.

1707, noiembrie 20: Întărit de Mihai Racoviță voievod fostului mare vistiernic Ilie Catargiul, care primește ispisoc pentru părțile lui din satele **Șerbănești** și **Topileni**, în baza unui zapis de la Lupașco, fecior lui Sălăvăstru de **Bașcani**, femeia lui Todosia, fata lui Constantin de **Hăntăști**, și de la feciorii lor, de la Dumitrașco Balaci, feciorul lui Bălan de Bașcani și femeia lui Maria, fata lui Eftemie de Bașcani, cu feciorii lor, de la Pascal din **Ploscuțiani** și femeia lui Catrina, de la Vasile Hardalupa, Femeia lui Varvara și feciorii lor Iosup și Nicula. De la Dumitrașco Candia, fecior lui Șeptelici de **Poiana**, Ioniță Țăpăluș, fecior lui Dumitrașco Țăpăluș de **Dănăești**, care i-au vândut... moșia din satul **Șărbănești**, ce este în ținutul Putnei, pe apa Trotușului, care sat este alături cu satul dumisale **Topileanii**, însă fără partea Ghindei, cât este în capul hotarului de sus, drept 100 lei bătuți, însă având și Miera, ispravnicul Lupului Bogdan hatmanul parte în acel sat, dimpreună cu frate-său Lupașco, feciorul lui

²²³⁹ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 248

²²⁴⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. I, Iași 1906, pp. 203-207

²²⁴¹ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 104, 105

Sălăvăstru, a vândut frate-său și partea Mierăi, zicând că s-au învoit a-i da lui într-alte locuri pe unde mai au moșii... / și alt zapis, ce-a cumpărat din satul **Topileani**, un bătrân care se cheamă bătrânul Zmeachei, și acel bătrân este a treia parte de sat, căci acel sat împlă pe 3 bătrâni... / și alt zapis, de la Pavăl Proțap, fecior Irimiei Proțap, și de la femeia lui Dochița, fata lui Șeptilici, și de la feciorii lor, care i-au vândut un bătrân ce au avut la Topiliani, ce se hotărâsc cu satul dumisale **Domnești**, unde dă Trotușul în Siret, care se cheamă acel bătrân Drăghici... / și alt zapis, de la Ion, fecior lui Mierăuț Scănteai, și de la femeia lui Ioana, fata lui Maxin Cotcodaci, și de la Tanasie, fecior lui Maxin Corcodaci de **Rujinești**, și de la femeia lui Nastasia, nepoata Cozmei lui Țihte, care i-au vândut un bătrân din satul Topileani, ce le-a fost lor moșie din moși și părinți, au vândut și ei al treilea bătrân, care s-au făcut satul... / și alt zapis, ce-a cumpărat de la răzeșii din **Răspopi**, tot la ținutul Putnei, un zapis de la Ioana, femeia lui Ionașcă Veaveriț, de la feciorii ei Gligoraș și Toader, care i-au vândut, din hotarul Răspopilor, ce-a fost cumpărat Ionașco Veaveriț din partea de jos, 7 pământuri, de la Chiul, și 6 pământuri de la Iliana Bobjiloai, iar din partea de jos, și 6 pământuri de la Necuța, iar din hotarul de jos, care fac 18 pământuri, și 9 pământuri de la Toader Căluțanul, 6 pământuri de la femeia lui Ioana, care sunt acele 9 pământuri de la Papareț, din sus de hotarul Răspopilor, și 3 pământuri de la Simion Caul, iar de la Papareț din sus, și 3 pământuri de la Gligorașco Diacăș, tot dintr-acel hotar din sus al Răspopilor, drept 40 lei bătuți... / și alt zapis, de la Necula, cu femeia lui Anița și cu feciorii lor, de la Vasile, Rusanda și Salonca, feciorii lui Gheorghe Zavul, Măriia, cu feciorii ei Condrachi, Cărstea și Ioneș, de la

Groze, fata lui Negoit Zavul, și Partenie, cu femeia lui Savina, nepoată de fată lui Tudosie Zavul, care i-au vândut 7 pământuri și un răzor în satul **Răspopi**, care acea moșie le-a fost lor cumpărătură de la Grozava și Mărica, și de la Irimia, fata lui Urmoș, nepoata lui Anghel cel mare... și tot într-acel zăpis, 4 pământuri și un răzor în satul Răspopi, cumpărate de la Marica, fata lui Hoidac, nepoata lui Nistor... / Mai arătat-a vistiernicul Ilie Catargiul un zăpis de la popa Neculai și de la feciorii lui Pârvul, Manolache și fata lui Safta din târgul Adjud, care i-au vândut a patra parte din **Papareț**, ce este pe apa Trotușului, din jod de **târgul Adjud**, ce i-a fost lui de la moșii (bunicii) lui Ghidioan și Crețul, de la Pahia și Armanca, preum arată uricul de la Pătru voievod... Așijderi, tot într-acel zăpis, i-au mai vândut popa Neculai, cu feciorii lui, un bătrân în Papareț, care este din jos de hotarul Crețului, alături de partea lui Crăciun, ce i-a fost de la părintele lui, Vasile de Adjud, cumpărătură de la nepoții lui Crăciun din Papareț... / Și alt zăpis, de la Vasile Haret, ginerele lui Gligorie Stavăr, și de la femeia lui Iliana, care i-au vândut un loc de crâșmă, de casă, de pivniță, de grajd, care loc este pe locul Stăvărășilor, unde este Alxa Măreaiu, drept 10 lei bătuți... / Mai arătat-ne-a vistiernicul trei zăpise, ce-a cumpărat în **Șendrești** pe Polocini, iar în ținutul Putnei, un zăpis de la Gavril, ginerele Ștefanii Cărcioae, fata lui Toader Volovatul din Șendrești, și de la feciorii lor Enachi, Ursul și Dochia, care i-au vândut un bătrân de moșie din Șendrești... / Și alt zăpis, de la Alecsandru Posmag de **Sascut**, fecior lui Dumitrașco Miaună de **Liești**, de pe Polocini, de la femeia lui Ioana, fata lui Vasile, și de la feciorii lor Ion, Vasile, Iliana, Paraschiva și Tofana, care i-au vândut jumătate de bătrân din satul Șendrești pe

Polocini, din bătrânul Toader Gârneț, drept 35 lei bătuți.... Și alt zăpis, de la Ion Tocilă, fecior Petrei Tocilă, și de la femeia lui Todosica, fata lui Tofan Volovatul, care i-au vândut, în satul Șandrești, jumătate de bătrân din bătrânul Toader Gârneț”²²⁴².

1774, iunie 26: Satul **Șandrești**, ținutul Putnii, ocolul Polocinului, după recensământul lui Rumeanțev²²⁴³, avea **toată suma caselor 102**. Scădere rufeturi 76: 32 scutelnici boierești, 1 mazil, 3 preoți și diaconi, 10 nevolnici, 24 țigani, 4 slugi boierești, 2 argați mazilești. Rămân birnici 26. / **Birnici:** Ion Remeș / Grigori, cojocar / Lupul, pâslar / Ioniță, cazacu / Simion Borșu / Toader zet (ginere) porcar / Alicesandru Vilișco / Alecsa Portas / Andrei Portas / Pârful Mustiață / Grigori, bejenar / Nițul, mocan / Radul, mocan / Anghel, mocan / Agapie, mocan / Lupul / Strătulat, bejenar / Petre Prodaș / Irimia fratele lui / Andrei Răchită / Dumitrașco Vlad, vornic / Toader, herghelegiu / Condrache / Năstasă Surdul / Constandin Hărăbor. // **Rufeturi:** Condrache, argat lui Mihălache Lefter, mazil / Constantin Remeș, scutelnic dumnealui crucerului Constantin Balșe / Lupul Remeș, la fel / Vasilache Remeș, la fel / Moisă Remeș, la fel / Enache, la fel / Pavel, cojocar, la fel / Constantin, cojocar, la fel / Vasile Ghilușcă, la fel / Chiriac fiul ciobotarului, la fel / Nedelco Făcăian, la fel / Simion Poede, la fel / Radul, muntean, la fel / Frunză, blănar, la fel / Lupul Surdul, la fel / Andrei Sofronie, la fel / Ion al lui Sofronie, la fel / Toader Sofronie, la fel / Lupul, olar, la fel / Grigoraș, butnar, la fel

²²⁴² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IX, Iași 1914, pp. 201-204

²²⁴³ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 263, 264

/ Toader Turtă, la fel / Pavel Sofroni, la fel / Dumitru, văcar, la fel / Ion, pescar, la fel / Leonte, la fel / Dumitru, muntean, la fel / Ion Mascăș, la fel / Constantin, olar, la fel / Mane, bărbier, la fel / Radul, herghelegiu, la fel / Simion fiul lui Toader, la fel / Constantin Mâșcă, la fel / Vasile Albul, la fel / Mihăilă Filip, argat lui Mihălache Lefter, mazil / Ion Tuerel, pas dumneai logofetesei Catrinii Pălădoae / Ion Turcul, slugă dumnealui crucerului Balșe / Ștefan Jalobă, la fel / Popa Ion Carciga / Popa Ștefan / Diaconul Vasilache / Gheorghe Andrieșan, mazil / Ilie, nevolnic / Ștefan Drăghici, nevolnic / Radul Macsin, nevolnic / Toader, stoler, nevolnic / Ion, pâslar, nevolnic / Pavel, vizitiu crucerului Balșe / Pascu, chelar, la fel / Costache, nevolnic / Pătuscul, dascăl / Baban Gălușciasă / Baba Iftinca / Baba Andrieșănișă / Iftenie, jude, țigan dumnealui clucerului Balșe / Gavril, țigan / Butuc, țigan / Ion Cazaclău, țigan / Năstas Oancă, țigan / Leon Oancă, țigan / Toader, crav, țigan / Ioniță Ganul, țigan / Vasile Ganul, țigan / Ifteni Ganul, țigan / Ioniță, bucătar, țigan / Ion Hulubeci, țigan / Constantin Codria, țigan / Stancu Buduiu, țigan / Sandul, scripcar, țigan / Radul, scripcar, țigan / Ursul Roman, țigan / Marin, crav, țigan / Ion, pitar, țigan / Vasile Galere, țigan / Gheorghe Drăgan, țigan / Ion Galere, țigan / Vasile Hohoilă, țigan / Apostol Băbănică, țigan.

ȘENDREȘTI

(lângă Făurei, comuna Țifești, Vrancea).

1624, martie 26: Întărit de Radul Mihnea voievod marelui vornic de Țara de Sus Necoară, care obține uric pentru „jumătate din tot satul **Divicea** (Deviceni, azi Vadurile, lângă Polițeni, Vaslui) din ținutul Tutova, pe care l-a cumpărat de la Necoară fost spătar, pentru tot satul **Ceucani** (Ciocani, Vaslui) din acel ținut, cu loc de iazuri și vaduri de moară pe râul Tutova și cu vii și cu case, cumpărat tot de la Necoară spătar și de la fiii lui pentru 350 taleri bătuți”; / „satul **Corjouții** (Corjeuți, raionul Edineț, Moldova) din ținutul Hotin, pe care el l-a luat de la Zalițchi, pentru 300 ughi roșii și pentru alte averi și haine”; / „un vad de moară la gârla Putnei de Jos, la satul **Purcelești** (Putna, comuna Bolotești, Vrancea), care este în ținutul Putna și l-a cumpărat de la Văscan și **Țigănești** (lângă Putna, comuna Bolotești, Vrancea) și de la Costachi, diac din **Șendrești** (lângă Făurei, Vrancea), și de la Scânteie din Purcelești, și de la Nistor din **Bătinești** (comuna Tifești, Vrancea), pentru 70 de taleri bătuți”; / „un loc de prisacă din satul **Rățești** (azi Viișoara, comuna Todirești, Vaslui) din ținutul Vaslui, cu grădini împrejurul prisăcii, însă cât poate un om să azvârle din mijlocul prisăcii cu toporul în toate părțile, cumpărat de la Vasile Huhulea, pentru 35 taleri bătuți”; / „o parte de ocină din satul **Cajva** (Cajba, raionul Glodeni, Moldova), în ținutul Iași, și iarăși o parte de ocină din satul **Munteni**, care îi sunt dreaptă moștenire, și altă parte din același sat Munteni, care se numește **Scutași** (pe Siret, Neamț), pe Siret, în ținutul Neamț, a treia parte din a șasea parte”; / „un loc de prisacă în satul **Podeni** (sat, Vaslui), în ținutul Vaslui, pe râul Bârlad”²²⁴⁴.

²²⁴⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 183, pp. 248-251

1640, iunie 15: Protasia, fata lui Nasoe de Țifești, care, împreună cu soțul ei Iftodie, nu a avut copii („Dumnezeu nu ne-a dat să avem coconi”), dăruiește mănăstirii Soveja „două vii, una în deal, alta în vale și toată partea mea de ocină din satul **Țifești**... Și în această tocmeală au fost Grozea, Agapie și Ioniță de **Bălești**, Mădău, Simion, Ștefan, Gavril Gătin, Ostahie, popa Apostolache, Berteluș, Simioanăș, Crețul, Băca, Toader Mămaiu și popa Murgu de **Țifești**, Bărnovschi și Pătru de **Oleșești**, Gheorghe de **Sendrești** și alți mulți oameni buni”²²⁴⁵.

1640, iunie 27: Anghelina, femeia Petrii căpitanul, fata Neagului din Lălești, „neavând copii, din păcatele ei și socotind împreună cu bărbatul ei Petre că n-au cui să rămână ocinile lor, au dat toată partea lor de moșie din satul **Lălești** (lângă Igești, comuna Țifești, Vrancea) și cumpărături ce au avut de la Mărghita, fata Căei, nepoata lui Măteiaș, a patra parte din partea lui Măteiaș, și altă parte, a lui Pătrașcu... cu vad de moară, cu case bune și cu toți pomii ce sunt pe locul casei, și cu via cea bătrână, ce-i pe lângă case, și cu pomătul din vie... sfintei mănăstirii Dobromirna, pentru sufletele lor și ale părin-ților. Și părinții călugări să aibă a-i pomeni la sfântul pomelnic și să le facă pamente din an în an... / Și s-au iscălit popa Ursu ot **Stoești** (azi Bizighești, comuna Garoafa, Vrancea), Saia pitar, Dumitru Lungu, Mihul, Toader și Istratie ot **Bătinești** (comuna Țifești, Vrancea), Pătrașcu cămăraș, Ioniță Burnar ot **Igești** (comuna Țifești, Vrancea), Mirăuță

²²⁴⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 377, pp. 384, 385

Barta, Meletie și Gheorghe ot **Șăndrești** (lângă Pătrășcani, comuna Țifești, Vrancea)”²²⁴⁶.

ȘENDREȘTI

(pe Bistrița, lângă Itești, comuna Berești-Bistrița, Bacău).

1627, noiembrie 26: Întărit de Miron Barnovschi voievod mănăstirii Bisericiani, care primește uric pentru cumpărătura de la „cneaghina lui Dumitro Goe, fost mare postelnic, jumătate din satul **Șendrești** pe Bistrița, ce este în ținutul Bacăului, și cu vad de moară pe Bistrița, care a fost cumpărătura panului ei de la Micotici și de la sora lui Busca, fiii lui Ursu Bărboiu, fost vornic. Pe aceasta a vândut-o sfintei mănăstiri numită Bisericiani pentru 100 ughi galbeni”²²⁴⁷.

1628, ianuarie 4: Întărit de Miron Barnovschi voievod mănăstirii Bisericiani, care primește uric pentru cumpărătura de la Candachia, cneaghina lui Goe fost vornic și de la fiii ei, pentru 150 ughi, adică „jumătate din satul **Șendrești**, ce este în ținutul Bacăului, la Bistrița, și cu vad de moară pe Bistrița, și cu loc de prisacă, ce a fost

²²⁴⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 380, p. 387

²²⁴⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 261, pp. 343, 344

cumpărătură a lui Goe fost vornic de ma Micotici și de la sora lui Busca, fiii lui Ursu Bărboiu vornic”²²⁴⁸.

1635, martie 25: Întărit de Vasile Lupu voievod mănăstirii Bisericiani, căreia i se întărește hotarul și care primește urice pentru „un sat, anume **Vânători** (înglobat în Piatra Neamț), pe râul Bistrița, ținutul Neamțului”, fost domnesc, cumpărat de postelnicul Chiriță de Constantin voievod, pentru 2.000 de ughi galbeni, și dăruit de văduva lui Maria mănăstirii Bisericiani; / „jumătate din satul **Șendrești** (lângă Itești, comuna Berești-Bistrița, Bacău), în ținutul Bacăului, pe râul Bistrița”, cumpărată de la Candachia, cneaghina lui Goia fost vornic, pentru 150 ughi galbeni, Goia cumpărând de la frații Micotici și Busca, fiii lui Ursu Bărboiu vornic; / „a treia parte din satul **Fetînghești** (lângă Ivăncești, comuna Bolotești, Vrancea),, care acum se cheamă **Răzimeștii**, în ținutul Putnei, pe gârla Putnei... pe care a stăpânit-o Caramiz, cumpărătura lui Eustratie logofăt”, cumpărată de la frații Durașco și Țonța, fiii lui Caramiz, nepoții lui Giurgea Elescul (corect: Liescul), și de la frații Băloș, Irodia, Măria, Constantin, Vlasie, Dumitrașco și Hărta, fiii lui Nistor și fiii lui Lucoci, nepoți lui Caramiz, și de la Pătrășcan și Maria, fiii Mariei, fiica lui Caramiz, de la Simddzana, Damaschina și Marta, fiicele lui Ursul, nepoții lui Caramiz, Dumitru, nepotul lui Ursul, Gligor-cea, Erimia și Costachi, nepoții lui Giurgea, Ileana, fiica lui Ruja, toți nepoți și strănepoți ai lui Giurgea Liescul, pentru 200 taleri, și dăruit mănăstirii de logofătul Istratie; / „a patra parte din satul **Cândeștii** (comuna Cândești, Neamț), din Câmpul lui Dragoș”, cumpărată de la Toader și Tudora, fiii lui Dumitru Meleșco, cu 100 taleri

²²⁴⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 282, pp. 382, 383

bătuți, și „a opta parte din satul Căndești, partea lui Toma din partea lui Mihăilă”, cumpărată de la Ionașco și Vasile, fiii lui Salom, pentru 25 taleri de argint; „toată partea lui Nicoară din Căndești, partea lui Gliga Calotă, pentru 18 taleri de argint”, „de la Zaharia Dzamă, partea Dumitrei, iarăși din partea lui Mihăilă, pentru 18 taleri de argint; „o parte din același sat Căndești, pe care au cumpărat-o de la Petru Hadâmbul, pentru 100 de oi”; / „și de asemenea, două vaduri de mori, pe Gârla cea Mare de Jos a Putnei, cumpărate de Moise Moghila voievod de Eremiia, Dimitrașcu și Constantin, fiii lui Nădăbaico fost vornic, pentru 220 de taleri de argint și dăruite mănăstirii”²²⁴⁹.

ȘENDREȘTI

(pe pârâul Ușița, Vaslui).

1620, mai: Ispisoc de judecată de la Gașpar voievod, după ce „a venit Palaghi, fata lui Bantăș, și s-a pârât cu fratele ei Dumitrașco pentru nescari părți de ocină, ce ei au avut în satul **Șendrești** și din **Căpotești**; aceste părți de ocină le-a vândut fratele ei ei Dumitrașco și partea ei lui Andrei, fiul Ilei șetrar. Drept aceea, le-am făcut lor lege dreaptă, cum să aibă a stăpâni Palaghia partea fratelui ei din satul **Vilnești** și din **Grauri** și să nu mai aibă a pârî Dumitrașcu pe Palaghia”²²⁵⁰.

²²⁴⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 68, pp. 77-80

²²⁵⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Fereștii, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, p. 30

1634, februarie 28: Întărit de Moise Moghila voievod armașului Enache Cara, care cumpără, cu 60 de zloți bătuți, de la fostul armaș Andrei, de la cneaghina lui Lucrița, de la fiii lor și de la vara Palaghiia și de la fii ei, Constantin și Ionașco, „un loc de prisacă, cu grădini, din satul **Șendrești**, care este în ținutul Vaslui, și cu o poiană numită Cojocărița, și cu un vad de moară în acea poiană, pe pârauul Ușița, în fața Usicăi”²²⁵¹.

ȘENDRICENI

(inițial Borodance sau Borodae,
comuna Șendriceni, Botoșani).

1430, aprilie 10: Întărit de Alexandru cel Bun lui Vlad Aldiș, care primește uric pentru satele lui, inclusiv „Pătrăuți, la Suceava, ocolul de sus, unde este casa lui” și cuturile din megieșie, „pe Vălhăuți, la Glod, unde a fost jude Iacăci, și Glod Ciorbă tij pe Vălhăuți, și, pe gura Drăsăsovei, la Fântână, tij pe Vălhăuți, și, pe **Borodance**, unde a fost Ciorba, și, pe Lăpușna, Iucenii și, la o Petră Cruce, și Sacărenii, și Lepoveșna, și fântâna Epurelui, tij pe Lăpuțna, și la fântâna lui Ilie,, pe Lupușna, pe din gios de Iurcenii, și unde a fost Hrăste giude, și pe din gios, unde a fost Stăilă giude, și unde a fost Jula giude, și împotrivă... peste deal dinspre Voloca, la fântână, la lacul despre sat, pe deasupra Lăpușnii, la fântâna lui Gherman... Iar hotarul

²²⁵¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 65, pp. 68, 69

acelui sat de acelor fântâni să fie dinspre toate părțile după hotarele vechi, pe unde au îmblat de veci”²²⁵².

1467, octombrie 2: Întărit de Ștefan voievod „ginerelui lui Stan Babiș, panului Luca Cauter, și soției lui, fiica lui Babiș, anume Luna, și fratelui ei Ivenco, fiul lui Babiș, care cumpăraseră, cu 280 zloți tătarești, de la spătarul Albu, „satul lui Babiș, anume Cobâlia de Sus, unde a fost casa lui Stan Babiș (înglobat în Șendriceni)”²²⁵³. Hotarul, din veac.

1611, iunie 12: Întărit de Constantin Moghila voievod lui Vasile Orăș, mare vornic al Țării de Sus, care primește uric pentru dania și miluirea domnească „o seliște, anume **Șindriceani**, care este sub bucovină, în ținutul Hârlăului, care a fost dreaptă domnească, atârânătoare de ocolul târgului Dorohoiului, și a stat toată pustie, de demult, încă din zilele lui Alexandru voievod... Deci să-i fie lui, cu tot hotarul ei, pe unde din veac a îm-blăt”²²⁵⁴.

1614, august 8: Porunca dată de Ștefan Tomșa voievod lui Rugină de **Șeleșeu**, după ce „s-au jeluît **Șendricenii** pe tine, zicând cum tu le iei lor hotarul domniei mele, care este în ținutul Dorohoiului: Pentru aceasta... tu să vii și să stai de față cu acei vecini ai domniei mele și să-ți aduci cu tine și privilegiile ce vei fi având”²²⁵⁵.

1616, august 15: Întărit de Radul Mihnea voievod lui Onciul Iurașcovi, staroste de Cernăuți, care primește

²²⁵² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 98, pp. 145, 146

²²⁵³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 149, pp. 217, 218

²²⁵⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, pp. 1, 2

²²⁵⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, p. 2

ispisoc pentru „un sat, anume **Șendriceni**, ce-s pe apa Buhaiului, în ținutul Hârlăului, care acest sat a fost al socrului său Orăș fost vornic și l-a pierdut pe el cu a sa viclenie, când s-a sculat cu Constantin Moghila voievod și cu multă oaste leșască asupra lui Ștefan Tomșa vodă. Pentru aceea, să-i fie de la mine danie și miluire”²²⁵⁶.

1619, august 15: Întărit de Gașpar voievod lui Onciul Iurașcovici, mare vătag de ținutul Suceava, și cneaghinei Anghelina, fata lui Orăș fost mare vornic care primesc ispisoc pentru „o seliște, ce se numește **Șendriceni**, sub bucovină, ce-i în ținutul Hârlăului, care acea seliște a fost domnească”²²⁵⁷.

1619, septembrie 24: Scrisoarea lui Gașpar voievod către șoltuzul și pârgarii din târgul Dorohoiului, dându-le „de știre cum domnia mea am dat satul **Șendriceni** lui Onciul Iurașcovici. Pentru aceasta voi să aveți a-l lăsa foarte în pace, întru nimic să nu-l învăluți cu târgul; numai aceasta, să aibă ei a plăti dabila cu târgul, iar alta nici o dajdie”²²⁵⁸.

1620, februarie 16: Scrisoarea trimisă de marelui logofăt Gheanghea, de „mai mici feciorii dumitale Gavril diac biv (fost) ureadnic, Ion Jidovul ureadnic, Ștefan diacon, Ion Nalivaico biv șoltuz, Gheorghie Scripca diac de **Dorohoi**, Ionașco Grozăvescul, Lealii vataman ot **Ter-nauca**, Ihnat vataman, Gavril, Ștefan, Gligorie, Vasile Sinite star (bătrân), de **Buhaice**, Ionașco Mițiescul, Pavăl

²²⁵⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, pp. 2, 3

²²⁵⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, pp. 3, 4

²²⁵⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, p. 4

Mișco star (bătrân), Zaharia, Grigore, Dumitru, Ionașco Vlaicul ot **Șendriceni**, după ce „a venit Onciul pârcălabul cu cartea măriei sale vodă, cum să avem a strânge oameni buni și să socotim hotaul și de un stâlp cum l-au stricat acel stâlp dinspre satul **Buhaice**, deci noi așa am făcut... și am aflat cu sufletele noastre cum stâlpul nu a fost scos, nici mutat din loc, ci a fost zdrobit deasupra de tot, și a fost și Onciul, și sluga dumisale Ion Jidovul, dregătorul, cu vatamani din satele **Șerbănești** și **Ternaucă**, de au văzut și ei cum a fost stâlpul ridicat și zdrobit de niște păstori. Deci noi am pus alt stâlp, tot pe același loc și dăm știre dumitale”²²⁵⁹.

1620, martie 8: Întărit de Gașpar voievod către lui Onciul Iurașcovici și cneaghinei Anghelina, fata lui Orăș „un sat ce se numește **Șendriceanii**... danie și miluire socrului său Orăș de la Constantin Moghilă voievod. Iar când a fost în zilele lui Ștefan Tomșa voievod i s-a luat acest sat și l-a atârnat de ocolul târgului Dorohoiului. Iar în zilele domniei mele, iar Onciul Iurașcovici ne-a slujit la Țarigrad cu Gheanghea mare logofăt, domnia mea m-am milostivit și am întors lui acel sat Șendriceni”²²⁶⁰.

1620, august 5: **Hotarul Șendricenilor**, „hotărât împrejur din toate părțile; astfel este hotarul **Șendriceanilor, dinspre Dorohoi**; din vracnița Șendricenilor din piatră, spre soare răsare, la altă piatră, în vârful heleş-teului Cristei, și de acolo la movila Braicoviță, și de acolo la hreabilele (iazul) Tomei purcariului, iar de acolo la un stâlp de piatră, la dealul din mijloc dinspre hotarul Păs-carilor;

²²⁵⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, p. 5

²²⁶⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, p. 5

iar de la acel stâlp de piatră, dealul, la movila din mijlocul dealului, iar de la movilă, până la drumul ce vine din Dragule, la heleșteul Bodiului, iar de la heleșteu, mat-ca, în jos, la iazul Pribeagului, la drum în hotarul Păsca-rilor, iar de acolo, tot drumul, pe lângă movilă, până la vracnița Șendriceanilor și la stâlpul de piatră dinspre Dorohoi; asemenea, pe vechiul hotar dinspre iezer. Iarăși hotarul dinspre Bahaicea, din iezer, din valea adâncă, la lozii, pe drumul bătrân, la un stâlp de piatră, iară de aco-lo, la alt stâlp de piatră, și din piatră drept peste apa Buhaicea, la sărături, și de la sărături (soloneț), la dumbravă, la bour, și de acolo la Marcovița și de la Marcovița la bourul Loznii, supt Lăbușcă, iar de acolo pârâul, în jos, la hotarul Cobălei, la poiană, și de acolo, dinspre pădurice, drept la fântâna Strahova. Așijderea dinspre hotarul Cobăliei, iarăși din fântâna Strahovei, peste apa Cobălei, la deal, drept la un stâlp de piatră dinspre hotarul târgului Dorohoiului, și de acolo, la alt stâlp de piatră, și de la piatră, în sus, peste apa Buhaiului, la fântână și la râpa din iezer, dinspre hotarul Păscarilor; peste tot împrejur, hotarul este după vechiul hotar al satului Șeandriceanilor. / De aceasta dăm știre dumitale, pe ale noastre suflete și mărturisim cum înșine am găsit și am făcut, cu oameni buni și bătrâni... / Noi, mai mici fii dumitale: Botică ureadnic din **Dorohoi**, și Lazor biv pitar, și Gligore Mitrofanici șoltuz și cu 12 pârgari, Cristea bătrânul, Costin șlicarul, alt Grigore Hubar, Cozma bătrânul, Dubrov, Pavel, Malic, Stratul, Macsin și alți oa-meni. au fost mulți din **târgul Dorohoiului**, și Andreica vătăman din **Cobăla**, Onciul vătăman din **Măgura**, Bu-țurca vătăman din **Pascari**, Vasile vataman, Dan, Cozma, Ilea din **Buhaicea**, Simion Horbul din **Cucorăni**, Ionașco bătrânul, Miț, Gherasim,

Pavel Mișco, Lazor, Brai, Dima și Tihmar din **Șendriceni**”²²⁶¹.

1621, iunie 29: Întărit de Alexandru Iliăș voievod lui Onciul Iurașcovici, care primește ispisoc pentru „seliștea **Șendriceanii** supt bucovină, ce-i în ținutul Hârlăului”²²⁶².

1621, noiembrie 26: Întărit de Ștefan Tomșa voievod lui Onciul Iurașcovici, care primește ispisoc pentru „seliștea **Șendriceanii** supt bucovină, ce-i în ținutul Hârlăului”²²⁶³.

1624, august 2: Zapisul de mărturie prin care Mărica, cneaghina fostului mare vornic Vasile, după moartea fiicei sale Anghelina, dăruiește ginerelui Onciul Iurașcovici „un sat anume **Șendriceni**, în ținutul Hârlău, care a fost de ocol către târgul Dorohoi,, și cu loc de moară”, „o falce și două fărtaie de vie de la **Plosca din Cotnari**, care ne-a fost nouă cumpărătură de la Lupul, fiul lui Erimiica din Suceava” și câteva părți de sat din ținutul Cernăuților (Zastavna, Piedecăuți, Bobești, Ca-bești)”²²⁶⁴.

1624, noiembrie 14: Întărit de Radul voievod lui Onciul Iurașco, în baza zapisului de mărturie de la Mărica, cneaghina fostului mare vornic Orăș, care pri-mește uric pentru satele din ținutul Cernăuților și pentru „tot satul

²²⁶¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, pp. 7, 8

²²⁶² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, p. 10

²²⁶³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, p. 10

²²⁶⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 223, pp. 293-295

Șendriceni, cu loc de moară și cu tot venitul”, „o falce și 2 fărtaie de vie, care este la Cotnari, în dealul Ploscu”²²⁶⁵.

1625, august 6: Carte de întăritură de la Radul voievod fostului staroste Onciul Iurașcovini „ca el să fie tare și puternic... să oprească fânul pe care l-a cosit Rugină în hotarul lui, la stâlpul satului Șendriceni, pe care fân el l-a vândut vornicilor din Botoșani”²²⁶⁶.

1627, octombrie 31: Porunca lui Miron Barnovschi voievod, dată ureadnicilor de Dorohoi, ca urmare a plângerii lui „Onciul Iurașco, pe Rugină și pe alți oameni, zicând că ară și cosesc pe ocina lui, în hotarul **Șendricenilor**, unde este ocina lui”, cerându-le să oprească „tot fânul, cât va fi cosit acolo și arătura ce va fi să fie pe seama Onciului. Iar Rugină, de-i va părea strâmb, voi să le dați zi la domnia mea, și să-și aducă Rugină și dresese”²²⁶⁷.

1631, februarie 3: Porunca dată de Moise Moghila voievod diacului Gociul și ureadnic de **Dorohoi**, după ce „s-a jeluît Onciul Iurașcovici pe niște oameni, zicând că și-a hotărât și el sarzl lui **Șendriceanii**, dinspre toate hotarele, și a stâlpit, iar acum s-a aflat un stâlp stricat și nutat din loc, dinspre satul **Buhaicea**... voi să socotiți cu oameni buni de acolo și, de veți afla că este mutat acel stâlp din loc, să luați boi de la acei oameni și să-i trimiteți la domnia mea, și să puneți stâlpul iarăși la loc, cum vor spune dresese, până unde este hotarul lui, iar cui i se va părea

²²⁶⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 241, pp. 310-312

²²⁶⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 363, p. 433

²²⁶⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 249, p. 333

nescaiva înșelăciune să fie de față înaintea domniei mele”²²⁶⁸.

1632, octombrie 10: Porunca lui Alexandru Iliăș voievod, dată uricarului Borleanu, ureadnic de Dorohoi, după ce s-a jeluît domniei fostul staroste Onciul pe cuparul Lupul, ginerele lui Rugină, „că-i ia o bucată de loc cu fânațe din hotarul **Șendricenilor**, către hotarul **Șelișeului**, cu tăria sa... iar voi să socotiți, cu oameni buni, de va fi așa și de va fi arat sau cosit peste stâlpii Onciului, voi să-i luați 12 boi și la domnia mea să-i aduceți, și să le dați zi, să vină de față toți cu uricele”²²⁶⁹.

1634, iulie 30: Întărit de Vasile Lupu voievod Agahiei, cneaghina lui Ștefan Brăescu și lui Gociu diac, care primesc uric pentru „o seliște, anume **Cobâla** (sat contopit cu Ghilia, apoi cu comuna Șendriceni, Botoșani), sub făget, în ținutul Hârlău, ce le este cumpărătură de la cneaghina Todosia Necurițoia, pentru 100 zloți bătuți”²²⁷⁰.

1635, iunie 6: Porunca dată de Vasile Lupu voievod uricarului Burleanul și lui Isac Stârcea, să cerce-teze plângerea fostului staroste Onciul, care se jeluia „că-i împresură Lupul Talpă, ce a fost comis, o bucată de hotar de la **Șăndreni** (Șendriceni, comuna Șendriceni, Botoșani) și i-a pusiat (pășunat) niște fân de pe partea lui”²²⁷¹.

1635, august 4: Scrisoarea lui Borăleanul uricar,

²²⁶⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, pp. 13, 14

²²⁶⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 226, pp. 282, 283

²²⁷⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 217, pp. 246, 247

²²⁷¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 130, p. 166

Isac Stârcea, și Gociul din Dorohoi, trimisă lui Vasile Lupu voievod, prin care mărturisesc despre cum au fost să socotească, cu oameni buni și bătrâni, megieși, „o bucată de hotar din hotarul **Șendricenilor** (comuna Șen-driceni, Botoșani), satul Onciului pâr-călabul, că s-a jeluît înaintea Măriei Dumitale că i-a împresurat Lupul Talpă comisul cu hotarul **Șeleșeului** (Șilișeu, Hilișeu de Sus, înglobat în Pomârla, comuna Pomârla, Botoșani). Deci noi mers-am și am strâns oameni de primprejur și din târg din **Dorohoi** și din alte sate... am trimis la Lupul comi-sul, să vină și să-și aducă și dresese, să le citim, și ale lui, și ale Onciului, să le hotărâm pe unde le vor spune dresese, cum este obiceiul. Iar el n-a vrut să vină la hotar și la oameni buni, cum au fost învățătura Măriei Tale, ci a zis că va veni înaintea Măriei Dumitale. Ci au trimis pe Dumitrașco din Ilișești (Bucovina), cumnatul lui Rugină, cu un ispisoc de întăritură de la Simion Vodă, pe o bucată de loc din hotarul **Buhaicului** (Buhaci, Buhaiciu, Buhai, azi Pădureni, comuna Șendriceni, Botoșani), și scrie în acel ispisoc acel loc în semne despre hotarul Șendrice-nilor, din Jidovca, în movila acea mare, la Urlea, și peste o moviliță, despre hotarul Păscarilor... / Deci, noi le-am dat zi și am mers cu acești oameni buni, de ne-au arătat acele semne. Și ne-au arătat de unde a luat Lupul fânul lui Dumitru, șoltuzul din **Botoșani**, ce au vândut Onciul pâr-călabul, și de unde i-au bătut vecinii. Deci tot este hotarul Onciului de Șendriceni. / De aceasta dăm știre Măriei Dumitale, iar Măria Dumitale îi vei judeca cum va fi voia Măriei Dumitale, ca un domn milostiv. / Mai mici robii Măriei Dumitale, Borăleanul uricar, Isac Stârcea, Gociul, Grozav biv șoltuz, Romașco, Ion Ouco, Stratula, Ștefa bătrânul, Vlașin, Gligorie Oucic, Droni, Gavril Șelepco, Ionaș zeat (ginere) Cârști, Ionașco

Frățiian, Gagiul, Ro-man, Gora bătrânul, Ionașco bătrânul, Dumitrașco biv șoltuz, Petriașiu, Isac Ilcescul din **Dorohoi**, Gheorghe dregătorul și Ștefa ot **Buhaiciu**, Fădor ot **Popeni** (comuna George Enescu, Botoșani), Pavăl, Eremiia, Ionașco, Io-nașco Drăgăneț și Moisea ot **Șendriceni**, dăm știre Măriei Dumitale, toți, noi cu sufletele noastre”²²⁷².

1635, septembrie 14: Zapisul uricarului Borăleanul, al șoltuzului Ion, al celor 12 pârgari din târgul **Dorohoi**, și al unor „oameni buni, anume: Miron biv (fost) voiut (șoltuz), Grozav biv voiut, Ștefa star, Vlașen star, Gligorie Oucec, Droni, Gavril Șelep, Ionașco zeat (ginere) Cârstii, Iosip Ilicescul, Ionașco Frățiian, Braia star, Ionașco Drăgănescul, Pavel Blisco și Samson”, după pâra dintre pârcălabul Onciul cu comisul Lupul Talpă „pentru o bucată de hotar din hotarul **Șendricenilor**, zicând Lupul comisul că este de hotarul lui, al **Șele-șului**... Ci am mers de am aflat acel loc de țarină tot stricat cu oile și călcat; și am găsit și oile de față, în ziua Înălțării Cinstitei Cruci, și am luat și niște berbeci dintru acele oi, de s-au dat la scaun, la Dorohoi. / Iar hotarul este, dinspre Șeleșeul, piscul Jidovcăi, dinspre baltă, dinspre Lazăr, drept prin Iazul lui Pribeag și valea în sus, tot matca, până într-un iaz, al Boghiului, unde se împreună cu hotarul **Pomârlei**; de aici, la deal, la Urlea, unde este un pisc mare cu movilă, și pete pisc, pe drumul Dragolii, până la hotarul Păscarilor. Iar pe unde a luat fânul comisul Lupul tot este hotarul Onciului, al Șendri-cenilor. Acum iarăși a călcat acel loc, tot cu oile, și i-au luat și un cal de la un fecior, și i-au bătut și pe niște oameni, iarăși an, cu puterea domisale... noi am însemnat

²²⁷² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 191, p. 227

locul și n-am pus stâlpi, ci dăm de știre dumitale”²²⁷³.

1636, mai 19: Porunca dată de Vasile Lupu voievod dregătorilor de Dorohoi, după ce „s-au jeluît rugătorii Domniei Mele, egumenul și tot soborul de la sfânta mănăstire de la Bârnova și Onciul ce a fost pârcălab pe Dumitrașco, cumnatul lui Rugină și pe Lupu ce-a fost comis, zicând că le iau de la trei sate hotare, de la **Buhai-ciu** (Buhaci, azi Pădureni, comuna Șendriceni, Botoșani), **Șendreni** (comuna Șendriceni, Botoșani) și **Păscari** (înglobat în Șendriceni, comuna Șendriceni, Botoșani), Pentru aceea, să le dați zi să stea de față înaintea Domniei Mele și să-și aducă dresale cu ce iau acele hotare. Și să le faceți și hârtie de zi”²²⁷⁴.

1636, iulie 12: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Constandin Ciogolea, ureadnic de **Botoșani**, și lui Bourleanul uricar, după ce „s-au pârat de față Onciul Iurașcovici și cu Dumitrașco, ginerele lui Rugină, pentru o bucată de hotar, zicând Onciul că-i este lui dreaptă ocină și moșie din hotarul **Șendriceanilor**, iar Dumitrașco și cu ceilalți frați ai lui au zis că li-i lor danie și miluire, cum a arătat uric de la Pătru vodă din hotarul **Șelișeului**... voi să strângeți oameni buni, megieși și din Dorohoi, și să mergeți la acele hotare, să socotiți pe acel uric de la Pătru vodă pe unde va spune în semne și pe unde a hotărât Gheorghe pârcălabul... și să le faceți scrisoare și să dați de știre”²²⁷⁵.

²²⁷³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 232, pp. 274, 275

²²⁷⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 424, pp. 486, 487

²²⁷⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, p. 20

1636, august 30: Scrisoarea hotarnicilor domnești Constandin Ciogolea, ureadnic de Botoșani, și lui Bourlanul uricar, despre pricina de hotar dintre **Șendriceni** și **Șilișeu**, cărora le-au „arătat oameni bătrâni cu sufletele lor că este această Orlică și pe matca către Jidovca, până la iazul Pribeagului, până în drumul Păscarilor, tot este hotarul Șendricenilor”²²⁷⁶.

1645, noiembrie 6: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Dumitru vornic de Botoșani și lui Dumitrașco Șaidir din **Șendrișeni** (Șendriceni, comuna Șendriceni, Botoșani), după ce „s-au pârat de față Năstasie din **Vicoieni** (comuna Ungureni, Botoșani) și Căzăceștii cu Pătrașco Ciogolea ce a fost logofăt, pentru o moșie din **Pomârla** (comuna Pomârla, Botoșani), de la ținutul Dorohoiului, zicând Tănase și Căzăceștii că le împresură niște loc al lor la satul Pomârla și că n-are Ciogolea nici o treabă acolo. Și au scos și au arătat drese de la Irimia vodă... Iar Pătrașco Ciogolea a arătat zăpis de cumpărătură de la Grozav, Simion și de la răzeșii lor de acolo... / Voi să mergeți la acel sat, să strângeți oameni buni și să socotiți și să împărțiți din Pomârla pe acele drese de la Irimia vodă și să puneți stâlpi din toate părțile”²²⁷⁷.

1660, mai: Porunca dată de Ștefan (Lupul) voievod lui Toader Gherman de **Cordăreni**, după ce i s-a „jeluit Eremia Cărcu, ce a fost portar, pe **târgoveții de la Dorohoi**, zicând Cărcu că-i iau hotarul, alături cu Dorohonceanii, care s-au sculat și au arat pe lângă hotarul lui Cărcu, și n-au arat numai în hotarul lor, ci au trecut peste

²²⁷⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, pp. 21, 22

²²⁷⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 242, pp. 190, 191

stâlp și în hotarul lui Cărcu, și au stricat stâlpul... tu să mergi acolo, la **Șeandriceani**, să strângi niște oameni buni și să socotești acolo de se va afla că au intrat Dorohonceanii peste stâlpul lui Cărcu și vor fi stricat ei stâlpul, și să ne dai știre”²²⁷⁸.

1669, mai 6: Maria, fata Onciului Iurașcu, vădiva lui Irimia Cărcu, „neîntâmplându-se coconi de trpul meu, am ținut pe acest cocon, anume Gavril Dobreanchi, feciorul lui Arsenie Dobreanchie, de mic în casa noastră și l-am dat și la învățătură; luatu-l-am fiu de suflet și i-am dat, dintr-ale mele ocini, ce mi-s de pe părintele meu, părțile mele ce sunt în **Piedecăuți**, ce sunt la Cernăuți, și jumătate de sat **Șeandriceani**, ce sunt la ținutul Hârlăului, cu casă și cu pohoarne gata, cu jumătate de vecini, ce sunt de Costâna”²²⁷⁹.

1671, august 20: Scrisoarea hotarnicilor domnești Pătrașco Zbiere, vornicul de **Dorohoi**, Simion Popa Cadehrib, Ionașco Bădro șoltuzul de Dorohoi, Ion Lișcenco ce-a fost șoltuz, Gheorghită diaconul, Pirlușco, Sănic, Condre bătrânul, Gligorașco Furtună, Condre Turcin și Eremia Silic din **Dorohoi**, Condre, Simion Buțurcă și Vasile Vătăman de **Păscari**, Mitre, Vasile Candinco și Diaconul de **Buhaiciu**, și Lupașco vătămanul de **Lozna**, „pentru rândul unui hotar din **Șeandriceani**, ce este peste iezer, în ținutul Hârlăului, ce-i dat, de demult, din hotarul Dorohoiului, pentru pâra ce are Dubău logofătul cu șătra-rul Rugină pentru acel hotar, scriind drese bătrâne ale lui Rugină cum este lor danie și moșie o bucată de loc din

²²⁷⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, p. 24

²²⁷⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, pp. 24, 25

hotarul Șendriceanilor, în semne scriind, de demult, semnele din Jidovca, la movila Orlii, ce este acel Orlii un deal și o movilă pe acel deal, iar Rugină zice că nu-i acela Orlii, iar noi toți mărturisim cu sufletele noastre că știm că, după multă pâra ce-au avut Onciul cu Rugină și cu cumnații lui... s-au mutat pietrele mai jos, la Jidovca și-n movila ce-i în dealul Orlii, care sunt pietrele și astăzi, și-au ținut Șendriceanii până anțărț, când iar au început a mesteca acel hotar și trece peste pietre”²²⁸⁰.

1715, mai 20: Porunca dată de Nicolae Alexandru voievod lui Pârul șetrar, Gheorghită Gorovei și Gafenco uricarul, după ce proprietarul **Șendricenilor**, Albotă clucerul, s-a plâns că „fiind acel sat Șendriceanii aproape de târgul **Dorohoi**... îi împresoară Dorohoianii o bucată de loc din hotarul Șendriceanilor”²²⁸¹.

1715, decembrie 9: Întărit de Nicolae Alexandru voievod clucerului Sandul Albotă, care primește ispisoc pentru jumătate de sat **Șendriceni**, „schimbătură de la Gavril hatmanul, ginerele lui Todosie Dubău, iar lui Dubău i-a fost danie de la Maria, jupâneasa lui Cărcu portarul... iar cealaltă jumătate de sat este a Aniței, jupâneasa lui Gavrilăș Dobrenschî vornicul”²²⁸².

1720, iunie 4: Din poruncă domnească, marele ban Dumitru Macri cercetează hotarul **Șendricenilor** dinspre **Cobâla**, după ce se jeluise iar clucerul Sandul Albotă și cu Ilia, vornicul de **Dorohoi**, că „Dorohoienii le împresoară

²²⁸⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, pp. 26, 27

²²⁸¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, pp. 28, 29

²²⁸² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, pp. 33-38

hotarul”. Cercetarea se bazează pe mărturia „diaconului Toder sin (fiu) diaconului ot **Şendriceani**, Gligorie şi Neculai, popii din **Ocnă**, şi Gligori Deleu vătaf la casa vistiernicului”²²⁸³.

1725, aprilie 24: Ştefan Căpotici postelnic, nepot de soră lui Gavrilaş Dobreanchi, şi Constantin Pilat şătra-
rul, ginerele lui Gavrilaş Dobreanchi, mărturisesc, prin
zapis, că „ţinând unchiul nostru Gavrilaş Dobrenchie pe
jupâneasa lui Dumitraşco Ghiarghial medelnicer, mai pe
urmă întâmplându-se moartea moartea, şi copiii ce-a avut
cu unchiul nostru iarăşi i-au murit, deci trăgând noi pentru
moşie şi alte ce au mai rămas, jupâneasa dumisale a arătat
un zapis de 230 de vedre de miere, şi pentru această datorie
am vândut jumătate de sat **Piedecăuţi**, de la Cernăuţi,
pentru 90 lei, o sabie şi un contăş, drept 11 lei, care s-au
făcut 101 lei, şi 129 lei a dat seamă că a plătit dumneaei...
/ şi a mai arătat dumneaei un izvod de ce a cheltuit la
pămîntile morţii unchiului nostru şi a copiilor, care s-au
făcut 67 lei, 3 potronici, fără 10 lei noi, ce a vândut nişte
nasturi ai unchiului nostru, deci noi am tras pe dumneaei
la judecata mării sale vodă... şi am rămas noi să mai dăm
Aniţai jupâneasa, din toate soco-telile, 184 lei, dar,
neavând bani, am dat dumneaei moşia unchiului nostru,
jumătate de sat **Şendriceani**, cu doi oameni vecini”²²⁸⁴.

1727, ianuarie 9: Cartea lui Grigore Ghica voie-
vod, care îi porunceşte fostului mare ban Dumitru Macri
să înfrâneze pe Gherghel Iordache, „care a cosit fânaţul lui
Albotă şi el cu oamenii lui a luat şi dijma de pâine din satul

²²⁸³ Ghibănescu, Gh., *Surete şi izvoade / Documente slavo-române*,
vol. XIV, Huşi 1925, pp. 39, 40

²²⁸⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete şi izvoade / Documente slavo-române*,
vol. XIV, Huşi 1925, pp. 40, 41

Șendriceani... Gherghel să facă casă lui Albotă pe partea lui, precum sunt casele lui, cu toate heiurile, de astăzi, ianuarie 9, până la Simpietru să fie casele ga-ta”²²⁸⁵.

1743, iulie 12: Porunca dată de logofărul Sturza căpitanului Ioniță Izmandă, după ce „ne spuse Dumitrașco Gherghel că, având mănăstirea Bârnova o moșie, anume **Păscarii**, ce se hotărăște cu **Șendriceanii** Gherghileștilor, s-ar fi întinzând omul egumenului a împresura în hotarul Șendriceanilor, peste stâlpii cei de piatră, ce sunt puși semne de hotar... tu să dai a înțelege omului egumenului, pentru câtă dijmă se află pe locul de pricină, să o strângă împreună cu Dumitrașco Gherghel, și să o puni osebit, să stea poprită, și după ce se va hotărî prici-na, a cui va rămâne locul, acela a lua”²²⁸⁶.

1765, martie 17: Jalba Gherghileștilor „pentru a treia parte de san **Șăndriceni**, ce este vândută de un văr primar al nostru Alecsandru Isăcescul, care parte, fiind fiind zălogită de noi și fiind noi rudenii de aproape și răzeși, au hotărât veliții boieri să întorcem banii lui Alecsandru și să ne luăm moșia, căci în zapisul de vânzare noi nu suntem iscăliți”²²⁸⁷.

1774, iunie: Satul **Șindricianii**, ținutul Hârlăului, ocolul Coșulii, avea, după recensământul lui Rumeanțev²²⁸⁸, **toată suma caselor: 33**. Scădere rufeturi 16: 2 popi, 4 scutelnici la Costandin Andrieș, 8 scutelnici la

²²⁸⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, pp. 43, 44

²²⁸⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, pp. 50, 51

²²⁸⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, pp. 58, 59

²²⁸⁸ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 251, 252

Gherghelești, 2 țigani. Rămân birnici 17. / **Birnici:** Grigoraș Țibrigan / Vasili, ungurian / Ion, cojocar / Vasili Isar / Grigoraș Ghiață, vornic / Vasili, rus / Ivan, rus / Alecsa, rus / Ilii, olar, rus / Ignat, rus / Iurie, rus / Petre, vătăman, rus / Tudose Bățic / Grigori, țințar / Simion Țibâc / Petre Lungu / Martin, ciubotar. // **Rufeturi:** Popa Luca / Popa Grigoraș / Gheorghită Mândru, scutelnic la Costandin Andrieș, vistiernic / Ion Mânzat, tij (la fel) / Ștefan, rus, la fel / Pavăl Pleșca, la fel / Gheorghii, argat la Ion Gherghel / Gheorghii, văcar, la fel / Ion Căldărușă, la fel / Tănăsă, murar la Vasili Gherghel / Gheorghii Moșoiu, scutelnic la Grigori Gherghel / Ștefan, croitor, la fel / Ioniță Surdu, la fel / Luchian, rus, argat la Grigoraș Gherghel / Ștefan, țigan / In (alt) Ștefan, țigan.

1902: „**Șendriceni**, coună rurală în județul Dorohoi, plasa Coșula, formată din satele: Bosia, Buhaiul, Cobâla, Șendriceni de Jos, Șendriceni de Sus și Strahova, cu reședința primăriei în satul Șendriceni de Sus. Are o populație de 644 familii sau 2.580 suflete; 5 biserici, deservite de 3 preoți, 5 cântăreți și 5 pălămari; 1 școală mixtă; 2 iazuri și 28 pogoane vie. Vite: 1.337 vite mari cornute, 1.123 oi, 18 capre, 139 cai, 343 porci. / **Șendriceni de Jos**, sat pe moșia cu același nume, în comuna Șendriceni. Are o biserică veche, de zid, cu hramul Sf. Mihail și Gavril, refăcută, în 1855, de postelnicul Ghergel, fost proprietar. Pâraie principale sunt: Buhaiul, Ghilița, Strahova și Bosia. Se află multă piatră calcarică și de zidărie. Drumuri sunt: calea județeană Dorohoi-Mihăileni și acea de la Lozna, spre Dorohoi. Moșia se hotărăște cu: Dumbrăvița, Șendriceni de Sus, Lozna, Bosia și toloaca târgului Dorohoi. / **Șendriceni de Sus** sau Ghilia, are o populație de 255 familii sau 1.140 suflete; o

biserică de zid, cu hramul Adormirea Maicii Domnului, făcută, în 1860, de fostul proprietar C. Cerchez, deservită de 1 preot, 2 cântăreți și 1 pălămar. Pâraiele ce trec pe moșie sunt: Buhaiul și Ghilița. Piatră calcarică se află multă. Drumuri sunt: calea județeană Dorohoi-Mihăileni, și aceea de la Lozna, la Dorohoi. Moșia se hotărăște cu: Buhaiul, Dumbrăvița, Lozna și Șendriceni de Jos. De însemnat aici este Movila Mare. Familia Cananău, originară de aici, este dintre vechile familii ale Moldovei. La 1750, iulie 20, spătarul Constantin Cananău, cu Constantin Stamati, făcu hotăr-nicia moșiilor Serafinești și Mitești, proprietari ale Mănăstirii Moldavița, după însărcinarea ce li s-a dat de Cehan Racovița Vodă. La 1772, paharnicul Gheorghe Cananău, cu Ioniță Cantacuzino, fură numiți de Înaltul Divan ca comisari de credință pentru o cercetare locală, în procesul dintre Mănăstirea Moldavița cu răzeșii vecini, pentru despresurarea moșiei Vama (*Fond Relig.*, Pumnu, 1863, pp. 38 și 63)²²⁸⁹.

ȘENDRICENI

²²⁸⁹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 510

(Șândreni, comuna Mămăliga,
regiunea Cernăuți, Ucraina).

1632, august 5: Întărit de Alexandru Iliăș voievod fostului pârcălab Simion Pilipovschi și surorilor lui Greaca, Nastasica, Olena, Solomiia și Marușca, copiii lui Mănăilă Pilipovschi, nepoții lui Ivancu Pilipovschi, care primesc urice pentru „jumătate de sat **Mihalcăuții** (Mi-hăileanca, comuna Belousovca, regiunea Cernăuți, Ucraina), cu moară în pârau Vili, și jumătate de sat **Volcăuții** (Văscăuți, comuna Văscăuți, regiunea Cernăuți, Ucraina), și cu eleșteu și cu moară despre izvorul Vili, și jumătate de sat **Zubriceni** (comuna Zăbriceni, raionul Edinița, Moldova), sub Terebna, cu locul de moară în Ciuhur, și satul **Blișcinăuți** (comuna Bleșteni, raionul Edinița, Moldova), tij sub Terebna, și satul **Înșânețul** (Iujineț, Bucovina), pe Nistru, și satul **Diicăuții**, **ce se numește Briceni** (oraș, Moldova), cu locul de eleșteu și moară în Vilnia, și satul **Vișineva** (Vișneva, regiunea Cernăuți, Ucraina), pe Nistru, și a patra parte de satul **Siliștea** (comuna Seliștea, regiunea Cernăuți, Ucraina), cu loc de moară pe același pârau, și a treia parte de satul **Pilipăuții** (comuna Pili-păuți, Dorohoi, Botoșani) și a șasea parte din satul **Orășani** (Bucovina), ce sunt pe Prut, și a șasea parte din satul **Nipolcăuții** (Nepolocăuți, Bucovina) și a șasea parte din satul **Bârnova** (raionul Dondușani, Moldova), și a șasea parte din satul **Șândreni** (Șendriceni, comuna Mămăliga, regiunea Cernăuți, Ucraina), și a șasea parte din satul **Negreștii**

(Negreni, comuna Mămăliga, regiunea Cernăuți, Ucraina)²²⁹⁰.

1770-1772: Satul **Șendrenii**, ținutul Hotinului, ocolul de Sus, avea, după recensământul lui Rumean-țev²²⁹¹, **toată suma caselor: 16**. Scădere rufeturi 1: 1 popă. / **Birnicii:** Neculae sin (fiu) Mărinesii / Mihălache / Vasile sin Timuș / Ioniță sin Vasile / Grigoraș, bejenariu / Costia / Iftimie Șchiopul / Andrei Bârcă / Manolache, cârciumar / Bârcă, moșniagul / Toader sin Bârcă / Ursache, vătăman / Vasile Papuc / Ion Tarhon / Nichifor Catana. // **Rufeturi:** Popa Acsinte.

ȘEPTELEUȚI

(azi Cepeleuți, comuna Cepeleuți,
raionul Ocnîța, Moldova).

1636, septembrie 6: Întărit de Vasile Lupu voievod fraților Toader și Constandin Liciul, feciorii Liciului cel bătrân, nepoți lui Cotela, care primesc uric pentru jumătate de sat **Șepteleuți** (azi Cepeleuți, comuna Cepeleuți, raionul Ocnîța, Molodova), partea de jos, care este în ținutul Hotinului, o parte locul lor de baștină, iar cealaltă dreaptă cumpărătură a tatălui lor Liciul de la Drăgan, rudele lui Tiron Căue, Ionașcu, Anisia, Vesălina, Mărica și de la

²²⁹⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 166, pp. 209, 210

²²⁹¹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 113

Macsân Smiteanca și feciorii lui Simion și Anușca, drept 420 zloți tătarești”²²⁹².

ȘEPTELICI

(Șiptiliceni, azi Șeptelici, comuna Șeptelici, județul Soroca, Moldova).

1643, septembrie 10: O scrisoare a pârcălabului de Soroca Ștefan, trimisă marelui vornic Grigore Ureche „pentru pricina Șeptericeșilor ot ținutul Soroca”, pare a fi exponențială pentru stilul narativ al vremii, exprimat, de regulă, prin înscrisuri de cancelarie domnească. Tocmai de aceea, îl reproduc integral: „Cinstit părintele meu, dumneata vornice mare, de la milostivul Domnul Dumnezeu poftesc bună pace și sănătate dumatăle și a toată cinstită casa dumatăle. De cinstita carte a dumatăle, ce ne-ai trimis cu sluga dumatăle Rugină, adus-o-au la mâna noastră și-am înțeles întru tot cinstita scrisoare a dumatăle. Dau laudă lui Dumnezeu de bună sănătate dumatăle. / Alta, pentru rândul **Șiptiliceniilor** (Șeptelici, comuna Șeptelici, județul Soroca, Moldova) dumatăle și pentru **Cureșnița** (comuna Șeptelici, județul Soroca, Moldova), făcut-am, prin poronca mării sale, lui vodă, și a dumi-tale. Și iarăși am mai mers acolo, cu câțiva oameni și din ținut, și din târg, și am îmblat de am ocolit împrejur tot locul, până unde ține Șeptelicienii și Curișnița, socotind noi că doar vor fi amândouă cu un hotar

²²⁹² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 504, p. 560

și nu se află loc de două sate, că este niște loc prea puțin, cum a văzut și sluga dumatăle, Rugină, că nici de un sat bun nu este loc de hrană, necum să fie de două. / După aceea, am întrebat pe acești oameni, pe toți, care sat este mai bătrân, Curișnița au Șeptilicenii? Dat-au samă că este sat mai bătrân Curișnița și, când s-au descălicat Șeptilicenii, atunci spun că s-a pustiit Curișnița. Iarăși i-am întrebat, dar cum și în ce chip s-a pustiit? Ei iarăși au dat samă că s-a pustiit de răul acelui Șeptelici, care au fost om rău. Dar mai ținut-au cineva, după aceea, Curișnița au ba? Și mai fost-au, după aceea, neoameni au ba? Ei au dat samă că, de atunce, până, iată, ce s-au descălicat, acum tot pustie a fost, iar Șeptilicenii, până la împărăție, tot au fost cu oameni. / După aceea, iarăși le-am zis să-mi arate cu dreptul pe ce loc șed Șeptelicenii, că dumneata ai și uric cum sunt pe locul târgului. Iarăși au dat samă că nu sunt pe locul târgului, ci sunt pe locul Curișniții, și ne-au arătat hotarul târgului, dinspre Șeptelici, pe unele locuri, ca două rânduri de pământuri, de nu ajunge până la Șeptiliceni, iar împotriva satului este și mai puțin. / Întrebat-am și într-acest chip: dar ce silnic fu așa acel Șeptelici, să-și pună sat pe loc omenesc? Și cum nu a întrebat atunci cineva cu dânsul, că de-a și fost Șeptelici om rău și nebun, legea din țară n-a ieșit. Ei zic că nu știu. Atâta spun; că știu că, dacă s-au descălicat Șeptelicenii, într-aceea dată s-a pustiit Curișnița și au mers la Șeptiliceni și o samă de oameni și-au dus și casele la Șeptiliceni din Curișnița. De care lucru, de aceasta ne mirăm cu toții în ce chip s-a pustiit Curișnița, dacă s-au descălicat Șeptilicenii? Cine are putere ca aceea, să facă într-acel chip, fiind Curișnița atunci cu vreo șapte stăpâni, cumpărători de la Brut postelnicul? Cum nu s-au întrebat

atunci de toate de aceste? Tot pe rând i-am întrebat; ei zic că nu știu. / Pentru care lucru, înțelegând că este viitor (adică va veni) și măria sa vodă încoace, n-am mai scris nimic la măria domniei sale. Numai dacă-l va aduce Dumnezeu cu sănătate, spune-i-voi măriei sale, din rost, tot lucrul. Și oamenii aceia, de vor fi de vro treabă, i-oi aduce de față. Deci va înțelege măria sa de tot lucrul și va face măriei sale cercetare. / De aceasta dau știre dumitale, să fii dumneata sănătos. / Sluga dumitale, Ștefan pârcălab Soroțchii”²²⁹³.

1904: „**Șeptilici**, sat în județul Soroca, volosti Bădiceni, așezat între satele Cureșnița și Șalcani, la 2 km de malul Nistrului, în valea Horjeuți. Are 148 case, cu o populație de 900 suflete de țărani români; 399 vite mari”²²⁹⁴.

ȘEPTIȘENI

(sau Șăpticeni, Șepteșeni, Șepteșani,
lângă Goești, comuna Lungani, Iași).

1617, aprilie 16: Radul voievod întărește lui Nistor Ureche toate satele lui din Moldova, printre care „partea lui din **Brătulești** și jumătate de sat de **Fedele-șeni**... și satul **Goești**... și partea lui de sat din **Sârbi**... și din **Lungani** și din **Șăpticeni**... din ținutul Cârligătu-rii”²²⁹⁵.

²²⁹³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 171, p. 161

²²⁹⁴ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 202

²²⁹⁵ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An III, Fasc. III, 1923, p. 36

1635, august 29: Zapis de la marele spătar Ureche, Gheorghe Roșca, Varlan ușerel din **Ciuncești** (comuna Brăești, Iași), Ștefan mare vătav, Toder, ginerele lui Zgâia din **Scorțești** (înglobat în Albești, comuna Brăești, Iași), Malici hotnog din **Șepteșani** (lângă Goești, comuna Lungani, Iași), Simion pitărel, Vasile și Ionașco Răspop din **Pleşăști** (Pleşești, azi Zmeu, comuna Lungani, Iași), Toder Drăgușan din **Toderești** (Todirești, înglobat în Chilișoaoaia, comuna Dumești, Iași), Iusip din **Brăești** (comuna Brăești, Iași), Gugea și Pătrașco Fulger din **Goești** (comuna Lungani, Iași), popa Toder din **Cepliniți** (Ceplenița, comuna Ceplenița, Iași), Pătrașco croitor, Mihil și Stratilat și Marco diac – slugile lui Ureche din **Iași**, care mărturisesc cum au venit înaintea lor frații Ipatie Sârbea și Toader, și nepoții lor Nelcăiaco, Isaico și Măriica, fiii lui Sârbea din **Lungani** (comuna Lungani, Iași), nepoții lui Lupul Coșciug din **Băloșeni** (lângă Borșa, comuna Vlădeni, Iași) și au vândut, „dintr-o jumătate a satului **Băloșăști** (Bălușești, comuna Icușești, Neamț), a treia parte, cea din jos, lui Neaniul vornic, pentru 30 zloți bătuți”²²⁹⁶.

1640, aprilie 24: Porunca dată de Vasile Lupu voievod vistiernicului Gheorghe Roșca, după ce „s-au pârât de față Condrea Malici, ginerele lui Drăgan Șepteș, cu Buțurca, Ilea și cu Pizdeanul pentru satul **Șepteșeni** (Șeptișeni, lângă Goești, comuna Lungani, Iași), e sunt în ținutul Cârligăturii, zicând Condrea Malici că-i sunt lui dreaptă ocină și moșie satul Șepteșeni, de pe Drăgan Șepteș și de pe Irimiia Șepteș, iar acei oameni n-au nici o treabă, nici sunt din seminția lui Șepteș, ci sunt niște

²²⁹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 220, pp. 260. 261

acolisitori, și i-a oprit Condrea Malici cu cartea domniei mele să nu are, până nu-și vor întreba, iar ei n-au ascultat. / Pentru aceea, domnia ta să socotești cu oameni buni, iar de vor mărturisi oameni buni, bătrâni, că sunt ei dintr-un moș cu Drăgan Șepteș și cu alți frați ai lui și vor fi ținut părinții lor cu Drăgan Șepteș și cu frații lui în satul Șepteșeni, să le alegi partea lor dinspre alte părți”²²⁹⁷.

1640, iulie 7: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „Ilea și Buțurca, feciorii Agahii, Simion și Vasile, feciorii Măricăi, Saula și Isaiiu, feciorii Țăgancei, Neacșa cu feciorii săi, Costea și Toader, feciorii Pălagăi și alți frați ai lor, nepoții lui Anton, strănepoții lui Macsin, s-au pârât înaintea domniei mele cu Condrea Malici din **Șeptișeni**, pentru a patra parte de sat de Șeptișeni, ce este în ținutul Cârligăturii, zicând Condrea Malici cum îi țin partea din satul Șeptișeni Ilea, Buțurca și alți frați ai lor, fără lege și fără ispravă. Iar Ilea și Buțurca au zis cum li-i lor dreaptă ocină și moșie acea parte de ocină. Și au arătat un zăpis, care s-au pârât și mai înainte vreme și s-au ei în de sine ca să țină toți nepoții lui Anton acea parte din Șeptișeni. / Deci domnia mea i-am judecat după obiceiul țării și i-am făcut carte lui Roșca vistiernicul să socotească cu oameni buni... și au aflat cum li-i dreaptă ocină și moșie acea a patra parte de sat de Șeptișeni nepoților lui Anton”²²⁹⁸.

1672, februarie 10: Dănilă Șepteșanul vinde „din a noastră dreaptă ocină, ce-am avut de la părinții noștri, în satul **Șepteșeni**, din a șasea partem jumătate lui Gligoraș-

²²⁹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 346, p. 363

²²⁹⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 387, p. 396

cu din **Codrești**, drept 7 lei”²²⁹⁹.

1691, mai 5: Ionașco Nacul și jupâneasa Măricuța, fata Drăguțescului, dăruiesc nepotului lor Savin medelnicer „o seliște, **Vârstații**, trei părți de sat, și Lacul Negru, ce sunt într-un hotar... și o seliște, anume **Șepteșenii**, care și ei le au danie de la Vasile Ureche”²³⁰⁰.

1708, aprilie 23: Grigoraș Codrescu vinde paharnicului Dimitrie, drept 12 lei bătuți, „din a șaptea parte, jumătate de **Șăptișani**, partea lui Dimitrie Șăptișanu, cumpărătură de la Dănilă Șăptișanu”²³⁰¹.

1708, aprilie 25: Grigoraș Codrescu vinde paharnicului Mavrodin, drept 3 lei, „o parte din satul **Șăpti-șani**, la Cârligătură, care i-a fost lui cumpărătură de la Dănilă Șăptișanu”²³⁰².

1744, august 25: Scrisoare hotarnică, făcută de Ion Neculce și Simion uricar, după ce se jeluiuse lui vodă Mihalache Sturzea pe călugării de la Putna, care „împresoară o moșie a dumisale, **Vârstații**, ce se hotărăște cu **Onețcanii**, moșie a Putnei ce se ține de Sânești... osebit s-au jeluit Năculeștii, cum le împresoară și lor călugării o moșie, **Șepteșenii**, ce se hotărăsc iarăși cu Onețcanii Putnei. Așijderi s-au mai jeluit și călugării de Bogdana, precum le-ar împresura și lor o bucată de loc în hotarul **Batireștii**, ce se hotărăsc iarăși cu Onețcanii Putnei... / și am aflat că călugării de Putna împlă rău... țin hotarnica ascunsă și numai cu gurile lor împresoară aceste moșii cu lăcomia lor... strâmbează hotarul și se lătesc, de iau Vârstații lui Mihalachi Sturzea și mai împresoară loc și din

²²⁹⁹ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An III, Fasc. III, 1923, p. 37

²³⁰⁰ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An III, Fasc. III, 1923, p. 38

²³⁰¹ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An III, Fasc. III, 1923, p. 40

²³⁰² Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An III, Fasc. III, 1923, p. 40

Șepteșenii Năculeștilor, și din Batireștii Bogdanei și a altor răzeși”²³⁰³.

1745, februarie 8: Hotarnica marelui vornic Manolachi Costachi și a hatmanului Radu Racoviță, „ca să judecăm pe Toader Nacul de vistierie și vărul său Ion Nacul ot vistierie, și cu alți frați ai lor, cu paharnicul Mihalache Sturdzea, având pricină pentru hotarele satului **Șepteșenii** al Năculeștilor cu hotarele satului **Goeștii** al lui Mihalache Sturdzea”, dar cum nu existau înscrisuri de delimitare, s-au cerut câte trei martori jurători „și au adus Naculeștii pe Vasile Mereul, care a mărturisit cu sufletul său că a trăit 8 ani în Șepteșeni, la vremea lui Cantemir vodă, și, întâmplându-se gâlceavă între oamenii din Goești și Șepteșeni, pentru hotar, au adus acolo pe pârcălabii de Cârligătură și s-au strâns vreo 60 de oameni și, cercând hotarul, au arătat oamenii că între Șepteșeni și Goești merge hotarul peste zarea piscului dealului ce se pogoară din Chicera (aici, când se zice **Goești** se înțelege trupul **Vârstați**), tot în zarea aceluia deal, până în coada heleșteului Șepteșenilor, cât o zvârlitură de băț mai jos de iezitura Goeștilor, și, la deal, peste alt pisc și în gura pâ râului Ciobotarului; și alt om, anume Gheorghe Sava, ca de 60 de ani, a mărturisit că, după moscalii cei de demult, a trăit 8 ani în Șepteșani, și a apucat acolo pe un bătrân, anume Negheț, care zicea că a fost prisăcar la Ureche, și acela spunea ca și Vasile Mereul; și alt om, anume Ion Cucoranul, ce-a fost vornic de poartă, a mărturisit că, la domnia lui Mihai vodă, fiind pricină pentru hotar, a adus acolo răposatul Donici pe tatăl său, Grigore Cucoranul vornic de poartă, și, strângându-se mulți oameni, s-a aflat un Gheorghită Gorgan, de a mărturisit și a arătat hotarul

²³⁰³ Buletinul „Ioan Neculce”, Iași, An III, Fasc. III, 1923, p. 41, 42

tot pe acolo pe unde au arătat și acești martori; alt om, Bârzul, a arătat hotarul mai pe din jos, dar a lăsat și logofătul Donici pe mărturia acestor oameni și de atunci a rămas între dumnealor pace”²³⁰⁴.

1753, mai 7: Mihalache Sturdzea fost mare paharnic, cu jupâneasa lui Catrina, vinde lui Vasile Tanasi, drept 850 lei „satul întreg **Goeștii** și părțile din **Frăteni** și de **Vârstați** și de **Șepteșeni**, și parte de **Lungani**”²³⁰⁵.

1774, mai 26: Satul **Șeptișenii**, ținutul Cârligăturii, ocolul de Sus, avea, după recensământul lui Ru-meanțev²³⁰⁶: **Toată suma caselor: 2. Rămân birnici 2. / Birnici:** Ion, ungurian, văcar / Toader sin (fiu) Mateiu.

1797, octombrie 10: Conform unei mărturii hotarnice „a moșiei **Goești** și a părților sale”, satul aparținea marelui logofăt de Țara de Jos Iordache Canta, „cumpărat prin sultan mezat de la logofeteasa Catrina Sturzoae”. Conform hotarnicei, **Șepticenii** aparțin stolnicesei Maria Năculeasa, martori hotarnici din Goești fiind „Gheorghe Vornicel răzeș, Gheorghe Averescul mazil, Ștefan Smere și Constantin Smere”²³⁰⁷.

²³⁰⁴ Buletinul „Ioan Neculce”, Iași, An III, Fasc. III, 1923, p. 42

²³⁰⁵ Buletinul „Ioan Neculce”, Iași, An III, Fasc. III, 1923, p. 43

²³⁰⁶ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 470

²³⁰⁷ Buletinul „Ioan Neculce”, Iași, An III, Fasc. III, 1923, p. 43

ȘERĂUȚI

(Bucovina, Ucraina).

Întărit, în **8 iulie 1453** lui Mihail logofăt, cel care avea să negocieze primul tribut cu turcii, „satul Șirouți... mai sus pe Budilci”, care-l cumpărase de la Șendrică, a fost vândut, în 11 februarie 1478, de nepoții lui Dan Poiană, Mihăilă și Pițurcă, lui Iuga vistier („pan Ignatie, numit Iuga”), soțul cneaghinei Nестea, tatăl lui Mihul, Sobțea și Sofica, pentru 300 zloți tătărești. Și, astfel, „în același ceas, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri, pan Iuga vistier... a dat acest sat mai sus scris, anume Șirăuți, mănăstirii noastre de la Putna”. Iuga fusese con-vins de egumenul Putnei, „smeritul arhimandrit Ioasaf”, să cumpere Șirăuții și să-l dăruiască mănăstirii încă din 25 ianuarie 1476, și în 1 iunie 1476, ba chiar și în 29 iunie 1476, în toate aceste documente menționând și Șirăuții, printre danii de obiecte bisericești, de bani, de vii și de cai, menite pomenirii lui veșnice „la 1 ianuarie, în ziua Sfântului Vasilie cel Mare, seara parastas, iar dimineața sfânta liturghie”.

1487: În 7 martie 1487, Șteful, fiul lui Hărman, și sora lui Marina, jupâneasa lui Mihail Rogașevschi, dau mănăstirii Putna satul „Maneuți, cu mori pe Suceava” și primesc, la schimb, „un sat, anume Șirăuți... pe care sat îl cumpărase pan Iuga vistier de la Mihail și de la Pițurca, nepotul lui Dan Poiană, pentru 300 de zloți tătărești, iar pan Iuga a dat acest sat Șirăuți pentru sufletul său mănăstirii noastre Putna”.

1622: În 12 martie 1622, Ștefan Tomșa întărește fostului staroste Gavrilăș „jumătate de sat Șerăuți, cu

helește, ce este lui cumpărătură de la Ionașco, fiul răposatului Lupu Stroici... și a opta parte tot din acel mai sus scris sat de Șerăuți, ce-i este cumpărătură de la Gligorie, fiul lui Jadovanul, așijdere și altă a patra parte tot din acel mai sus scris sat Șerăuți, ce-i este cumpărătură de la toți nepoții Stancăi”.

1652: În 4 martie 1652, se împart moșiile răposatului Gavrilăș Mateiaș între copii lui, Ieremie, Ileana comisoia și Alexandra vorniceasa. „Partea jupânesei Alexandra visterniceasa a fost satul Șerăuți, cu heleșteu și toate veniturile”.

1735: În Șerăuți existau două biserici, cea a Sfântului Spiridon din Șerăuții de Sus, construită în 1735 de Nicolae Alexandru MAVROCORDAT, și cea a Adormirii Maicii Domnului din Șerăuții de Jos, construită în 1779 de Iacov LOGOTHETTI, care avea să fie re construită în 1877-1881 și sfințită în 1884. În 1843, biserica din Șerăuții de Sus, cu 1.099 enoriași, era patronată de Bogdan de ZADUROWICZ și slujită de preotul administrator Nicolai ANDRIICIUC, iar biserica din Șerăuții de Jos, cu 440 enoriași, era patronată de Louis von LOGOTHETY și slujită de parohul Ioan TUREȚCHI. În 1876, la Șerăuții de Sus, patron bisericesc fiind Josef von ZADUROWICZ, iar paroh, peste cei 1.458 enoriași, Avramie ANDREICIUC, Louis de LOGOTHETY rămânând patron bisericesc la Șerăuții de Jos, unde nu exista preot pentru cei 626 credincioși. În 1907, la Șerăuții de Sus, sub patronatul evreului Salamon HOROWITZ, paroh era Miron GRIBOVSKI, născut în 1844, preot din 1869, paroh din 1874, cantor fiind, din 1898, Leonti CHEIVAN, născut în 1860, iar la Șerăuții de Jos, unde drepturile și responsabilitățile patronale aparțineau lui Alexandru

cavaler de GRIGORCEA, superb boier al Bucovinei istorice, alături de fratele său, paroh era Dionis ILASIEVICI, născut în 1852, preot din 1882, paroh din 1886, cantor fiind, din 1900, Vasile KWIATKOWSKI, născut în 1870.

1772: Recensământul lui Rumeanțev²³⁰⁸, din 1772-1773, înregistrează la Șerăuți, moșia mănăstirii Sfântul Spiridon, „62 – toată suma caselor”, însemnând 1 popă, Ion, 1 dascăl, Grigoraș, 1 jidov, Iosip, 7 vădane, Catrina, Nastasa, Irina, Catinca, Palaghia, Gafița și Tudosca, 11 case pustii și 41 birnici, și anume: Nicolaiu vornic, Grihor ȘEREMED, Nechita sin COIȚAN, Toader zet COIȚAN, Apostul COIȚAN, Grigoraș COIȚAN, Ion FRÂNZEIU, Andrei SOFRONII, Sofronii ZĂIȚĂNCU, Alecsa ONOFREICIUK, Dănilă ONOFREICIUK, Simi-on GRIGORIȘCIUK, Savin, Ion SAVIN, Ion vătăman, Gavril cojocar, Dumitraș ISAIANCIUK, Anton KALII-CIUK, Georgii sin PAVĂL, Andrieș, Iftemi PAVLIUK, Dumitraș, Necolaiu ROMANCIUK, Grigoraș BEȘLIU, Toader, Ion GROSUL, Andronic rus, SÂRGHII, Dumitrașco vornic, Vasile, Toader MICIULENCU, Agapii MICIULENCU, Grigoraș ROMANCIUK, Petre, Costin OLINCIUK, Toader ROMACIUK, Dumitru HUȚUL, Dumitru HAGI, Nicolaiu HUȚUL și Fodor rus.

1775: În 1775, satul Șerăuți avea 1 popă și 86 familii de țărani iobagi.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Cernăuți –

²³⁰⁸ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 401

Sadagura (târg, cu tribunalul raional): Bila sau Bilka, Boian, Buda, Cernauca, Dobronăuți, Gogolina sau Stroieștii de Sus, Cotul Ostrița, Lehucenii Teutului, Lențești Camerale, Lențești Privat, Mahala Bială, Novoselița sau Stroieștii de Jos, Rarancea, Slobozia Rarancei, Rohozna, **Șerăuții de Sus**, **Șerăuții de Jos** sau Slobudka, Șubranet, Toporăuț, Vaslăuț, Zadobriuwka, Jucica Veche, Jucica Nouă”²³⁰⁹.

1876: Din 1876, funcționa, la Șerăuții de Sus, o școală cu 4 clase, iar din 1895, avea să se deschidă, la Șerăuții de Jos, o școală cu 2 clase²³¹⁰.

În **1908**, conform Dicționarului lui Grigorovitza: „**Șerăuț, sat vechi**, din care s-au format, în timpul din urmă, două comune cu administrație particulară, Șerăuții de Sus și Șerăuții de Jos. E menționat, pentru prima oară, într-un hrisov din 20 iunie 1453, unde se spune că o jumătate aparținea unui logofăt, numit Mihail. Prin hrisovul din 25 ianuarie 1476, trece în stăpânirea mănăstirii Putna. La 1776, era în posesia mănăstirii „Sfântul Spiridon” din Iași. De acest sat depindea, la 1780, și cătunul Slobozia Șerăuțului sau Slobozia, care, cu timpul, s-a identificat cu o parte a satului, ce s-a dezlipit sub numele de Șerăuții de Jos. **Șerăuții de Jos (Unter-Szeroutz sau Slobódka)**, comună rurală, districtul Cernăuți, așezată pe pârâul Șerăuți, în vecinătatea localităților Jucica Nouă și Sadagura. Suprafața: 6,43 kmp; populația: 797 locuitori ruteni greco-ortodocși. Cuprinde, pe lângă satul de reședință, cu 578 locuitori, și cătunul Șanțuri, și târla Izavca. Este lângă

²³⁰⁹ *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

²³¹⁰ SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1843 p. 16, 1876 p. 27, 1907 p. 159, 57

drumul comunal ce leagă comuna Șerăuții de Sus de Sadagura, precum și lângă drumul principal Noua Su-liță – Sadagura – Dobronovăț. Are o școală populară, cu o clasă, și o biserică parohială, cu hramul „Sfântul Spiridon”. Forma, până în timpurile din urmă, împreună cu Șerăuții de Sus, o singură comună, numită Șerăuți. Aci s-a așezat, în timpuri, o colonie de țărani scutelnici, din care pricină localitatea s-a numit Slobozia sau Slobozia Șerăuțului, care colonie era pendinte, multă vreme, de satul vechi Șerăuți și a fost punctul de gravitație în jurul căruia s-au format locuințe noi, devenind, cu timpul, o comună cu administrație particulară. Populația se ocupă cu agricultura și creșterea de vite. Comuna posedă 478 hectare pământ arabil, 34 hectare fânașuri, 20 hectare grădini, 132 hectare iamașuri, 30 hectare păduri și 20 ari heleșteie. Se găsesc 59 cai, 170 vite cornute, 54 oi, 118 porci și 29 stupi de albine. **Șerăuții de Jos** (sau Slobozia Șerăuților), **moșie**, cu administrație particulară, distictul Cernăuți. Suprafața: 2,85 kmp; populația: 71 locuitori izraeliți și ruteni, gr. or., gr. cat. și rom. cat., apoi 3 ro-mâni ș. a. **Șerăuții de Sus, (Ober-Szeroutz)**, comună rurală, districtul Cernăuți, așezată pe pârâul Șerăuț, la poalele culmei Horodiștea, spre est de comuna Zado-brovca și puțin la nord de Sadagura. Suprafața: 25,40 kmp; populația: 1.730 locuitori ruteni, de religie gr. or. Printr-un drum comunal bine întreținut, este legată cu comuna Jucica Nouă; are a școală populară, cu o clasă, și o biserică parohială, cu hramul „Adormirea Maicii Dom-nului”. Forma, până în timpurile din urmă, împreună cu Șerăuții de Jos, o singură comună, numită Șerăuți. În par-tea de nord a comunei, lângă muntele Horodiștea, a sta-ționat, odată, regele polon Sobieschi, cu armata sa. Întăririle făcute cu acea ocazie par

a corespunde cu urmele de săpături de lângă cătunul Șanturi și se văd și azi. Apoi, s-au găsit aci și o mulțime de săbii, ghiulele și potcoave. Interesantă este, în această localitate, o casă foarte veche, despre care poporul crede că comunică, prin subterane, cu dealul Horodiștea. Populația se ocupă cu agricultura și cu creșterea de vite. Comuna posedă 1.278 hectare pământ arabil, 129 hectare fânașuri, 4 hectare grădini, 22 hectare imașuri, 906 hectare păduri. Se găsesc 87 cai, 316 vite cornute, 248 oi, 269 porci și 4 stupi. **Șerăuții de Sus, moșie**, cu administrație particulară, districtul Cernăuți. Suprafața: 1,55 kmp; populația: 126 locuitori ruteni, gr. or. și gr. cat., poloni și izraeliți. Cuprinde, pe lângă moșia Șerăuții de Sus propriu-zisă, și târlele următoare: Berdo, Grafiuca, Pleșcea, Vihoda, Za Groblia, Za Potocom”²³¹¹.â

1921: „Potrivit dispozițiilor art. 12 și 23 din regulamentul pentru Congresul bisericesc ortodox român al Arhidiecezei Bucovinei, convocat, prin înaltul Decret Regal Nr. 2513 din 17 Iunie 1921, pe ziua de 3 Octombrie, la Cernăuți, se publică următoarea listă a patronilor bisericești particulari, de lege drept credincioasă răsăriteană, îndreptățiți la alegerea de 6 reprezentanți pentru acest Congres: **Grigorcea Alexandru cav. de**, Cernăuți, strada Iancu Zotta 19 (Șerăuți de jos)”²³¹².

1942: „Având în vedere rapoartele domnului judecătoral Judecătoriei mixte Zastavna, din care se constată că numiții **Bodnariuc Nicolae** și **Vasilache Nicolae**, ambii din comuna **Șerăuții de Sus**, județul Cer-

²³¹¹ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, pp. 215, 216

²³¹² *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 16, Cernăuți 21 iulie nou 1921, pp. 64-66

năuți, sub ocupațiunea rusească au manifestat în public sentimente ostile Statului Român; / Având în vedere depozițiile martorilor, anexate la dosarele în cauză, din care reiese că susnumiții, ca funcționari ai regimului sovietic, au ținut adeseori cuvântări în public, în care aduceau ofense și injurii națiunii române și Statului Român, spunând că românii nu se vor mai întoarce în Bucovina de Nord... / **Decidem:** / Se retrage naționalitatea română numiților Bodnariuc Nicolae, de 35 ani, și Vasilache V. Nicolae, de 49 ani, ambii comuna Șerăuții de Sus, județul Cernăuți”. //

„Având în vedere rapoartele domnului judecătoral Judecătoriei mixte Zastavna, din care se constată că numiții **Cohut Dumitru. Litviniuc Aneta, Luhovei Ioan, Costeiniuc Leonte și Staroi Axenti**, toți din comuna Șerăuții de Sus, județul Cernăuți, sub ocupațiunea rusească au avut o atitudine ostilă Statului Român și au săvârșit acte de dușmănie împotriva populațiunii române; / Având în vedere depozițiile martorilor, anexate la dosarele în cauză, din care reiese că susnumiții, fiind oameni de încredere ai rușilor, au vorbit în public contra Statului Român, aducând ofense națiunii române și lăudând în același timp regimul sovietic, și că au contribuit la deportarea mai multor locuitori români din comuna Șerăuții de Sus... / **Decidem:** / Se retrage naționalitatea română numiților: Cohut Dumitru, de 51 ani, Litviniuc Aneta, de 45 ani, Luhovei Ioan, de 28 ani, Costeiniuc Leonte, de 43 ani, și Staroi Axenti, de 54 ani, toți din comuna Șerăuții de Sus, județul Cernăuți”. //

„Având în vedere rapoartele domnului judecătoral Judecătoriei mixte Zastavna, din care se constată că numitul **Diaciuc Nicolae** din comuna Șerăuții de Sus, județul Cernăuți, sub ocupațiunea rusească a făcut propa-

gandă comunistă și avut o atitudine dușmănoasă împotriva populațiunii române; / Având în vedere depozitiile martorilor, anexate la dosarul în cauză, din care reiese că numitul, sub regimul sovietic, fiind înfocat comunist, a amenințat pe locuitorii care nu voiau să se înscrie în coihoz cu deportarea și a îndemnat populația să mun-cească pentru Statul rus, exprimându-se că românii nu se vor mai întoarce, iar pe preotul citatei comune l-a silit să evacueze casa... / **Decidem:** / Se retrage naționalitatea română numitului Diaciuc Nicolae, de 47 ani, din comuna Șerăuții de Sus, județul Cernăuți”²³¹³. // Exact aceleași învinuiri și cu aceeași consecință a retragerii cetățeniei române, în condițiile în care acuzații se retrăseseră odată cu armatele sovietice, li s-au adus „numiților” **Litviniuc Gheorghe**, de 38 de ani, și **Sleuca Dumitru**, de 30 de ani, în dosare distincte, și ei din Șerăuții de Sus.

1943: „Se numesc cu titlul definitiv, pe ziua de 1 septembrie 1943²³¹⁴, următorii învățători și învățătoare: **Bălan Ioan**, comuna **Șerăuții** de Jos, jud. Cernăuți, media 7,00; **Urhan Melania**, comuna **Șerăuții de Sus**, jud. Cernăuți, media 7,58”.

ȘERBACA

²³¹³ *Monitorul Oficial*, Nr. 104, 6 mai 1942, pp. 3774, 3775

²³¹⁴ *Monitorul Oficial*, Nr. 71, 24 martie 1944, pp. 2549-2552

(pe Ciuluc, comuna Văratîc, raionul Edinița, Moldova).

1498, martie 8: Întărit de Ștefan voievod Neagșăi, fiica Rusei, Mușei, fiica Anușcăi, care primesc la schimb pentru părți din Durnești (Suceava), de la rudenia lor Mătei diac „jumătate de sat peste Prut, anume Șărbaca, partea de jos, ce și-au fost cumpărat-o lui acea jumătate de sat de la Ana, fiica lui Mondria, nepoata Mancuiului, ce au fost nepot de soră lui Cupcici”²³¹⁵. Hotarul, din veac.

1540, mai 1: Întărit de Ștefan (Lăcustă) voievod sulgerului Nicoară, care cumpără, cu 100 zloți tătărești, de la frații Ilea, Anghelina și Tudora, feciorii Cârstei din Blodeni, „din dresul de cumpărătură de a avut moșul (bunicul) lor Crăste de Glodeni de la Ștefan voievod, din jumătate de sat **Glodeni** (pe Bahlui, în Cârligătura, lângă Holm²³¹⁶, Iași), a treia parte, partea din jos, de către Bahlui... / Așijderea, de la unchiul lui Ivanco Șărbaca, un sat, anume **Șărbaca** pe Ciuluc, la Colac, drept 100 zloți tătărești”²³¹⁷.

1770-1772: Satul **Șărbaca**, ținutul Hotinului, ocolul Mijlocului, avea, după recensământul lui Rumeanțev²³¹⁸, **toată suma caselor: 25**. Scădere rufeturi 3: 2 popi, 1 ruptaș. Rămân birnici 22. / **Birnici**: Porcin fiul lui Chiperi / Ursul fiul prisăcarului / Ilie fiul lui Handrușcul /

²³¹⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. III, București 1980, doc. 229, pp. 406, 407

²³¹⁶ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 112

²³¹⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. I, Iași 1906, pp. 236, 237

²³¹⁸ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 167

Hâncul fiul lui Toader / Ioniță Giunhâncul / Andrei Epure / Andreeș fiul Rusoaei / Ioniță fiul lui Botoșan / Pavel al Rusoaei / Gavril Bănariul / Ion Pulan / Ioniță, morar / Simion Șoica / Iftimie, cibotar / Ion Bortă / Lupul al lui Bortă / Toader Ghervase / Nica fiul lui Ibrian / Ion fiul lui Lepădat / Ion fiul lui Handrușcă / Ilie, morar / Andrei fiul lui Țurcanul. // **Rufeturi:** Popa Costandin / Diaconul Andrușcă / Toader Handrușcă, ruptaș.

ȘERBĂCANI

(comuna Viișoara, Vaslui).

1634, octombrie 8: Întărit de Vasile Lupu voievod stolnicului Andreica din **Șerbăcani** (comuna Viișoara, Vaslui), în baza unui zapis de la Banul cel bătrân, Drăgoi, Nechita și popa Macovei, Ghera și Neanil din **Șerbăcani**, în care mărturisesc că a venit înaintea lor Gligor, fiul lui Petrea Stancăș, și a vândut din „jumătate de sat **Boghiani** (comuna Roșiești, Vaslui), a patra parte, cu a patra parte din vad de moară... lui Andreica, pentru 12 zloți bătuți. / Și de asemenea, a arătat un alt zapis de la Tomșea, Gavrița și Nechita din **Șerbăcani**, Grozea și Todirișă din **Băsești** (azi Viișoara, comuna Viișoara, Vaslui) și Andrei, scriind cum a venit înaintea lor Costina, fiica Părceiși a vândut ce se va alege din același sat **Boghiani**, cu parte de vad de moară... iarăși Andreicăi din Șerbăcani, pentru 45 de zloți tătărești. / Și iarăși, alt zapis, de la Hrană aprod și Botici și fiul lui Vasile, cum a venit înaintea lor Părasca, fiica lui Gavril Boghiul, și a dăruit... partea ei din satul Boghiani...

Îndreicăi, pentru sufletul ei și pentru păcatele părinților ei”²³¹⁹.

1637, octombrie 25: Popa Gligorie din **Mălăești** (comuna Vutcani, Vaslui) și preoteasa lui Măriica, nepoata lui Frunteș din Belciug, de pe apa Bârladului, din ținutul Fălciului, vinde lui Ionașco, nepotul lui Nicoară hatmanul, „partea de ocină din sat de **Stolniceni** (comuna Viișoara, Vaslui), din **Dăncești** (comuna Viișoara, Vaslui) și din **Belciug** (comuna Viișoara, Vaslui), pe hotarul lui Frunteș... Și în tocmeala noastră au fost Gavrița, Ipatie, Vlad, Bălan și Drăgoiu stegarul din **Șerbăcani** (Șărbăcani, comuna Viișoara, Vaslui), Istratie ot **Bilțeni** (comuna Lunca Banului, Vaslui) și mulți oameni buni”²³²⁰.

1637, octombrie 25: Ion și Onofrei, feciorii Frâncului, nepoții lui Frunteș Isac din sat din **Belciug**, de pe apa Bârladului, din ținutul Fălciului vând partea lor „de ocină din sat din **Stolniceni** (comuna Viișoara, Vaslui), **Belciug** (comuna Viișoara, Vaslui), **Dăncești** (comuna Viișoara, Vaslui) din ținutul Fălciului, și din **Sârbi** (comuna Banca, Vaslui), și din **Ciorăști** (comuna Ciorăști, raionul Nisporeni, Moldova), de pe apa Bârladului... lui Ionașco, nepotul hatmanului Nicoară. Și în această tocmeală am fost eu, Andreica stolnicelul din **Șerbăcani** (Șărbăcani, comuna Viișoara, Vaslui), Vasile Focea și Simion Tăpălagă din **Răpșeni** (comuna Viișoara,

²³¹⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 270, pp. 303, 304

²³²⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 207, p. 191

Vaslui), Lepădat feciorul lui Pătrășcan, Hămsea călăraș și Costin botaru”²³²¹.

1640, august 8: Nicul, fecior al Costesei, nepot Hrinii de **Bârgăoani** (comuna Muntenii de Jos, Vaslui), vinde lui Chirilă de **Bogheni** (comuna Roșiești, Vaslui), drept 20 de taleri, „un loc de prisacă și cu loc de vie la Bârgăoani, ce-l în ținutul Fălciului... / Așijderea, au dăruit Constantin și cu soră-sa Părasca, în toate părțile, câte 12 pași împrejurul locului, în pădure mare, după vânzare... dinaintea Chirilii de **Idrici** (comuna Roșiești, Vaslui), Luca de **Șărbăcani** (Șerbăcani, comuna Vii-șoara, Vaslui), Banul, Nechita, Bundeia, Lazor și mulți oameni buni”²³²².

1902: „**Șerbăcani**, loc spre est pe culmea dealului Drumul Brăilei, județul Falciu, comuna Bășești, plasa Mijlocul. Se zice că aici a fost în vechime sat și că a trăit încă un bătrân, numit Ștefan Banul, proprietarul. Satul se întindea și pe dealul de alături, numit Cățelul sau Coșcriului. În cuprinsul teritoriului acestei localități mai sunt încă următoarele localități: Tupita, Ciohrin, Hargani, Chiricea și Ploiești”²³²³.

ȘERBĂNEȘTI

(comuna Bogdana, Vaslui).

²³²¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 208, pp. 191, 192

²³²² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 415, p. 422

²³²³ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 510

1469, octombrie 20: Întărit de Ștefan voievod lui Toader Zvâștală și surorilor sale, Stana, Marena și Marușca, care „s-au tocmit toți împreună și ele au lăsat fratelui lor, pan Toader Zvâștală, un sat, anume Zvâștești, unde este casa lui, pe Bogdana. Iar tuturor celor trei surori... să le fie un sat, anume Șerbănești pe Bogdana”²³²⁴. Hotarul, din veac.

1518, ianuarie 28: Întărit de Ștefan (cel Tânăr) voievod fraților Nistor și Tudora, copiii Stanei, și rudelor lor Varvara și Anușca, nepoatele de soră lui Zvâștală, care „au împărțit între sine a lor dreaptă ocină, satul **Șerbăneștii** pe Bogdana, trei părți. S-au cuvenit lui Nistor și surorii sale Tudora o parte de sat, iar Varvarei i s-a venit altă parte, iar Anușcăi i s-a cuvenit a treia parte din satul Șărbănești”²³²⁵.

1582, aprilie: Zapisul lui Giurgea (Jurjea) șoltuzul și al celor 12 pârgari de **Bârlad**, în care mărturisesc „cum a venit Sima și a vândut a sa cumpărătură din satul **Veștești**, a patra parte; așijderi, partea lui Fărmachie și a Băsului, iarăși de acolo; aceste părți le-a vândut lui Vlașin, drept 110 florini tătarești. / Așijderi, Naga, fata lui Vișteală, a vândut a patra parte din satul **Horgești** lui Vlașin, drept 40 florini tătarești... dinaintea lui Bunbară, Vasile, Ioniță, Sucevan și Toader Beche ot **Suceveni**, Ion Botăș, Simion Buile și Zaharia Amoloș ot **Șărbă-**

²³²⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 161, pp. 237-239

²³²⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. I, Iași 1906, pp. 178-181

nești”²³²⁶.

1640: Zapis de la Gheuca și Efrem, vornicei de **Bârlad**, în care mărturisesc că au venit înaintea lor și a mulți boieri și neguțători, „Toader sin (fiu) Sitar din **Veșteleşti** (azi Fântâna Blănarului, comuna Bogdana, Vaslui), Ionașco diacul, Mileci sin Draga, Ștefan brat (frate) Toader, Neculai sin Bolea, Todere sin Rădoe, Toader Ghelbea, Strătulat sin Vlad, Ionășcuță sin Șes, Zăoantie sin Moloșco și popa Buguța, și au adus niște ruși, ce le-au iezit un heleșteu la sat la **Șerbăchești** (comuna Bogdana, Vaslui), pe apa Bogdanei, ruși meș-terei, anume Ivan, Barbă, Ungurul, alt Ivan, Ionașco, Popa și Iamco. / Deci au mărturisit cum au tocmnit Toader și cu Ionașco acel heleșteu drept 60 de zloți și 70 merțe de pâini, pește, brânză și unt, și două poloboace de brahă, și carnea la două vaci, și a cinci mascuri, și o piele de vacă de opence, și două care cu opt boi, de-au iezit șapte săptămâni. / Deci le-a plătit Toader Sitar și Ionașco diacul și acești răzeși ai lor tot deplin... Deci, de acum, să aibă a ține acel heleșteu, cu tot venitul, Toader și Ionașco și cu acești răzeși, ce mai sus se scriu”²³²⁷.

1650, iulie 23: Carte de împuternicire, dată de Vasile Lupul voievod mănăstirii Nicoriță din Iași, „ca să fie tare și puternică a ține satul **Mirenii** pe Pereschiv, la ținutul Tutovei, cu loc de mori în Pereschiv, și jumătate de sat **Diviceni**, pe valea Tutovii, și niște părți de ocină din satul **Șărbănești**, la ținutul Tutovei, și o săpătură și un răzor, ce este ca capul iazului, și niște părți din **Băn-ceni**,

²³²⁶ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, IV, Bârlad 1924, doc. 17, pp. 32, 33

²³²⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 280, p. 275

pe valea Tutovei, cu loc de moară pe valea Tutovei, așijderi trei părți dintr-același sat Bănceni, și o parte din satul **Crețani**, pe valea Tutovei, cu loc de moară, partea unui bătrân... dare și miluire de la ctitorii mănăstirii, de la Nicoriță ce a fost hatman și de la jupâneasa lui Tudosia”²³²⁸.

1667, martie 3: Ariton și femeia lui Malea, fata Durăi, nepoată Sătarului, vinde lui Neculai Buhuș mare logofăt, drept 50 lei bătuți, „a noastră dreaptă ocină din satul **Viștelești**, din jumătate de sat, din a patra parte, a treia parte, din partea Fanului, toată partea noastră; și iarăși, din **Șărbănești**, din jumătate de sat, partea Fanu-lui, și din **Negrilești**, tot din partea Fanului, ce s-a alege”²³²⁹.

1685, august 20: Întărit de Constantin voievod agăi Lupașco Bogdan, feciorul fostului comis Gheorghiță, care arată zapise de mărturie „de la Ion, Ilie și Nedelcu din **Denisăști**, scriind cum Varvara, fata Stancăi, a vândut toată partea sa, un bătrân din Dănișani lui Vasile Dămian, drept 80 taleri de argint, iar Vasile a vândut comisului Gheorghe Bogdan... / de la Ion Udre, Grigore a Ursoaei, Tofan Răpede, Vasile fratele lui Tofan și Grăjdeanu din **Glăvănești**, scriind cum Simeon, feciorul Dobrii de Glăvănești a vândut a sa dreaptă ocină și moșie, un vad de moară în apa Zeletinului, vadul de jos, lui Ion Rusăi din **Putredeni**, iar Ion Rusă l-a vândut lui Gheorgiță Bogdan comisul, drept 60 taleri bătuți... / de la Toader Paladi, Toader și Ion Bujoranul, Constantin și Pavăl Bâtcă din **Greci** și Simeon din **Hulpășești**, scriind cum Mereuță cu

²³²⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XXI, Iași 1929, p. 72

²³²⁹ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 170, pp. 153, 154

feciorii săi au vândut partea socru-său Gavril și a soacră-si Ioana din satul **Ibănești**, din bătrânul Putne-nilor, ce este în ținutul Tutovei, lui Gheorghe Bogdan comis, drept 30 de taleri... / de la Ianachi vistiernic, Constandin jicnicer, Negre stolnic, Roșca și Vetriș vornici de poartă, scriind că Ioana Căzăceasa, cu feciorii ei Ion și Gavril, au vândut partea din **Hulpășeni** și din **Ibănești**, ce sunt pe Smila, în ținutul Tutovei, lui Gheor-ghe Bogdan comis, drept 40 galbeni... / de la aceiași boieri, scriind cum Ionașco, feciorul lui Ionașco din **Negrești** a vândut ale sale drepte ocini și moșii din satl **Hulpășești** și din **Ibănești** lui Gheorghe Bogdan comis, drept 20 taleri de argint... / de la Crăciun, Porhirie și Necula din **Floreni**, Strătulat din **Pătrășcani**, Postolache și Simion din **Bicani**, scriind cum Toader, feciorul lui Iftodi din Hulpășeni a dăruit ale sale drepte părți din **Hulpășeni** și din **Ibănești** lui Gheorghe Bogdan comis ... / de la Neculai, feciorul lui Frim din **Zmeeni**, Ionașco Șălarul de **Suseni**, Stratul de **Băcani**, Pavăl fecior lui Bâtcă și popa Buguța de **Portărești**, scriind cum frații Constantin Șoitul și Dumitrașco au vândut a treia parte dintr-un bătrân din satul **Ibănești** și din **Hulpășeni** lui Gheorghe Bogdan comis, drept 90 taleri de argint... / de la Racleș vătavul de **Stolniceni**, Toader Bujoranu și Grădescul pitar, scriind cum Neculai, feciorul lui Zavan-tie de **Ivănești**, a vândut partea câtă i se va alege după mamă-sa Nastasia, fata lui Hilimon, din satul **Ibănești**, din bătrânul Hilimoneștilor lui Gheorghe Bogdan comis, drept 30 taleri de argint... / de la Toader Paladi stolnicul, Gavril și Ciochină – vornici de Bârlad, Constantin Isar, Echim călugărul de **Portărești**, popa Andrei din **Băcani**, Neculai și Buciumaș de **Zmeeni** și Toader Bujoranu de **Frunțișăști**, scriind cum Stratul,

feciorul Irimiei Sărăcu-țul de **Băcani**, a vândut părțile de moșie ale lui Vasile Cheptănariul de la **Ibănești** și de la **Hulpășeni**, din bătrânul Putnenilor lui Gheorghe Bogdan comis, drept 30 taleri de argint... / de la Simion medelnicerul, Liciul, Ion Nuțul, Alexandru și Ion Măciucă de **Polocinești**, scriind cum a vândut Ion Giudele de Polocinești a sa parte de sat din **Ibănești**; și cu femeia sa și-a vândut partea lor de ocină din **Șărbănești**, cât se va alege; și Tudor din Polo-ceni a vândut partea lor din Șărbănești lui Șandru, iar Șandru a vândut lui Gheorghe Bogdan comis, drept 100 taleri de argint... / de la Dumitrașco Călin, Țoltuzul, cu 12 pârgari din târgul **Bârladului**, și Crâste Gavrița și popa Gavril tot de acolo, scriind cum Gavril, feciorul lui Vasi-le, fratele lui Tămâie, nepot lui Căpățână, a dăruit a sa dreaptă ocină de la **Poloceni**, ce este de la părinții săi și altă parte. Ce-i este cumpărătură de la Neagul, lui Gheorghe Bogdan comis ... / de la Zota, Toader Grădescul și popa Costachi, scriind cum Țigan de **Huși** a vândut a sa dreaptă ocină din satul **Belcești** lui Gheorghe Bogdan comis, drept 30 taleri de argint”²³³⁰.

1708, februarie 5: Toader și Lupu, feciorii lui Vasile, nepoți Gafiei, fetei lui Surlă, dăruiesc marelui vistiernic Ion Pălade „partea lor din seliștile **Davidești**, **Băloșești** și **Șărbănești**, din bătrânul Surlă, a patra parte, pe apa Bogdăniei, ținutul Tutovei”²³³¹.

1715, septembrie 10: Vasile și Alexandru, feciorii lui Ștefan Sătariul, nepoții lui Constantin Sătariul din satul

²³³⁰ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, IV, Bârlad 1924, doc. 76, pp. 123-128

²³³¹ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 184, p. 164

Viștelești, din Bogdana, vând marelui spătar Ion Pălade ocina lor „din satul **Șărbănești**, ce se va alege par-tea tătâne-nostru Ștefan Sătariul... / Așijderi i-am vândut părțile noastre ce se vor alege dinte frații noștri din **Bălo-șăști**, din bătrânul nostru, iar pe apa Bogdăanii... / Așjderi, ce se va alege parte din satul **Tomcești** și **Tunsăști**, ce avem de pe moșul nostru Constantin Sătariul din bătrânul Coțman Petre, iar pe apa Bogdăanii... Așijderi, i-am vândut, cu toți frații împreună, anume Ștefăniță Sătariu, Vasile Sătariu, Alexandru Sătariu, Sâmeon Cârlan, An-ghelina fata lui Constantin și Stratina, jumătate de bătrân din satul Șărbănești, jumătate de bătrân din Băloșești și jumătate de bătrân din **Brănești**, în ținutul Putnei, pe gâr-la Putnei, dincoace, ce este cumpărătura moșului (buni-cului) nostru Constantin Sătariul de la Sâmion Dumne-zău... Acestea le-am vândut spătarului drept 16 lei bani gata”²³³².

1715, octombrie 11: Ion Mijloc, cu femeia lui Stratia, și Ștefan, cu femeia lui Anghelina, fetele lui Constantin, feciorul Gafiei fetei lui Constantin Sătariul, vând marelui spătar Ion Pălade părțile lor de moșie „din satul **Șărbănești**, de pe apa Bogdăanii, partea socrului nostru Constantin, fiul Gafiei, nepot lui Constantin Sătariul... Așijderi i-am vândut parta socrului nostru din **Bălășești**, tij pe Bogdana... partea socrului nostru din **Tomcești**, ce se cheamă și **Tunsăști**... toate din bătrânul Petre Coțman”²³³³.

1716, septembrie 10: Vasile și Alexandru Sītariul (Sătariu) și Ion Mijloc, ginerele Petrii Ștefan, mărturisesc

²³³² Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 185, pp. 164, 165

²³³³ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 186, p. 165

că „pentru nevoia ce au avut, au luat bani înainte de la marele vistiernic Ioan Pălade, în scopul de a-i da moșie din părțile ce aveau în **Tomcești, Băloșești, Împuțita și Șerbănești** ot Bogdana, urmând a se face zăpisiul de vânzare”²³³⁴.

ȘERBĂNEȘTI

(sat contopit cu Hârlești, comuna Filipești, Bacău).

1634, iulie 23: Zăpisiul lui Vascan, fecior lui Vasile²³³⁵, prin care mărturisește că și-a „dat partea de ocină de la **Șerbănești** (sat contopit cu Hârlești, comuna Filipești, Bacău), și din vatra satului și din câmp, și din țarină și din vad de moară, și din tot venitul... la sfânta mănăstire la Sveti Sava, să fie cu a sorii-mi Cantachii Dragotesăi ocină și moșie sfintei mănăstiri”²³³⁶.

1636, iunie 5: Întărit de Vasile Lupu voievod fraților Gheorghe, fost vistiernic, Iurașco, fost hatman, și Marica, fiii lui Toader Bașotă pivnicer și ai cneaghinei Anghelina, care primesc ispisoace de întăritură pentru „dreptele lor ocini și dedini, câte a patra parte din satul **Bodești** (comuna Bodești, Neamț) și satul **Dăncești** (comuna Bodești, Neamț) pe Cracău, ce sunt în ținutul

²³³⁴ Antonovici, Ioan Preotul, *Documente Bârlădene*, III, Bârlad 1915, doc. 187, pp. 165, 166

²³³⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 203, p. 231

²³³⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 202, p. 230

Neamțului, cumpărătură lui Toader Bașotă de la Gheorghiță Ciolpan; și iarăși, partea lui Toader Bașotă din satul **Cuciulați** (înglobat în Secuieni, comuna Secuieni, Neamț), iarăși din acel ținut; altă parte de ocină din satul **Berești** (comuna Berești-Bistrița, Bacău), cumpărătură de la Gheorghiță Ciolpan și de la alți răzei ai lui; a treia parte din satul **Botești** (comuna Botești, Neamț), ceare este în ținutul Sucevei, pe râul Moldova, dedină a cneaghinei Anghelina a lui Bașotă cel bătrân; altă parte de dedină, în **Mogoșești** (înglobat în Costișa, comuna Costișa, Neamț), pe Bistrița; parte a satului **Șerbănești** (înglobat în Hârlești, comuna Filipești, Bacău), cumpărătura mamei lor Anghelina”²³³⁷.

1707, noiembrie 20: Întărit de Mihai Racoviță voievod fostului mare vistiernic Ilie Catargiul, care primește ispisoc pentru părțile lui din satele **Șerbănești** și **Topileni**, în baza unui zapis de la Lupașco, fecior lui Sălăvăstru de **Bășcani**, femeia lui Todosia, fata lui Constantin de **Hănțăști**, și de la feciorii lor, de la Dumitrașco Balaci, feciorul lui Bălan de Bășcani și femeia lui Maria, fata lui Eftemie de Bășcani, cu feciorii lor, de la Pascal din **Ploscuțiani** și femeia lui Catrina, de la Vasile Harda-lupa, femeia lui Varvara și feciorii lor Iosup și Nicula. De la Dumitrașco Candia, fecior lui Șeptelici de **Poiana**, Ioniță Țăpăluș, fecior lui Dumitrașco Țăpăluș de **Dănă-ești**, care i-au vândut... moșia din satul **Șărbănești**, ce este în ținutul Putnei, pe apa Trotușului, care sat este alături cu satul dumisale **Topileanii**, însă fără partea Ghindei, cât este în capul hotarului de sus, drept 100 lei bătuți, însă având și Miera, ispravnicul Lupului Bogdan hatmanul parte în acel sat, dimpreună cu frate-său Lu-pașco, feciorul lui

²³³⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / *A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 427, pp. 489-491

Sălăvăstru, a vândut frate-său și partea Mierăi, zicând că s-au învoit a-i da lui într-alte locuri pe unde mai au moșii... / și alt zapis, ce-a cumpărat din satul **Topileani**, un bătrân care se cheamă bătrânul Zmeachei, și acel bătrân este a treia parte de sat, căci acel sat împlă pe 3 bătrâni... / și alt zapis, de la Pavăl Proțap, fecior Irimiei Proțap, și de la femeia lui Dochița, fata lui Șeptilici, și de la feciorii lor, care i-au vândut un bătrân ce au avut la Topiliani, ce se hotărâsc cu satul dumisale **Domnești**, unde dă Trotușul în Siret, care se cheamă acel bătrân Drăghici... / și alt zapis, de la Ion, fecior lui Mierăuț Scănteai, și de la femeia lui Ioana, fata lui Maxin Cotcodaci, și de la Tanasie, fecior lui Maxin Corcodaci de **Rujinești**, și de la femeia lui Nastasia, nepoata Coz-meii lui Țihte, care i-au vândut un bătrân din satul Topi-leani, ce le-a fost lor moșie din moși și părinți, au vândut și ei al treilea bătrân, care s-au făcut satul... / și alt zapis, ce-a cumpărat de la răzeșii din **Răspopi**, tot la ținutul Putnei, un zapis de la Ioana, femeia lui Ionașcă Veaveriț, de la feciorii ei Gligoraș și Toader, care i-au vândut, din hotarul Răspopilor, ce-a fost cumpărat Ionașco Veaveriț din partea de jos, 7 pământuri, de la Chiul, și 6 pământuri de la Iliana Bobjiloai, iar din partea de jos, și 6 pământuri de la Necuța, iar din hotarul de jos, care fac 18 pământuri, și 9 pământuri de la Toader Căluțanul, 6 pământuri de la femeia lui Ioana, care sunt acele 9 pământuri de la Papareț, din sus de hotarul Răspopilor, și 3 pământuri de la Simion Caul, iar de la Papareț din sus, și 3 pământuri de la Gligorașco Diacăș, tot dintr-acel hotar din sus al Răspopilor, drept 40 lei bătuți... / și alt zapis, de la Necula, cu femeia lui Anița și cu feciorii lor, de la Vasile, Rusanda și Salonca, feciorii lui Gheorghe Zavul, Măriia, cu feciorii ei Condrachi, Cărstea și Ioneș, de la

Groze, fata lui Negoit Zavul, și Partenie, cu femeia lui Savina, nepoată de fată lui Tudosie Zavul, care i-au vândut 7 pământuri și un răzor în satul **Răspopi**, care acea moșie le-a fost lor cumpăratură de la Grozava și Mărica, și de la Irimia, fata lui Urmoș, nepoata lui Anghel cel mare... și tot într-acel zăpis, 4 pământuri și un răzor în satul Răspopi, cumpărate de la Marica, fata lui Hoidac, nepoata lui Nistor... / Mai arătat-a vistiernicul Ilie Catargiul un zăpis de la popa Neculai și de la feciorii lui Pârvul, Manolache și fata lui Safta din târgul Adjud, care i-au vândut a patra parte din **Papareț**, ce este pe apa Trotu-șului, din jod de **târgul Adjud**, ce i-a fost lui de la moșii (bunicii) lui Ghidioan și Crețul, de la Pahia și Armanca, preum arată uricul de la Pătru voievod... Așijderi, tot într-acel zăpis, i-au mai vândut popa Neculai, cu feciorii lui, un bătrân în Papareț, care este din jos de hotarul Crețului, alături de partea lui Crăciun, ce i-a fost de la părintele lui, Vasile de Adjud, cumpăratură de la nepoții lui Crăciun din Papareț... / Și alt zăpis, de la Vasile Haret, ginerele lui Gligorie Stavăr, și de la femeia lui Iliana, care i-au vândut un loc de crâșmă, de casă, de pivniță, de grajd, care loc este pe locul Stăvărășilor, unde este Alxa Măreaiu, drept 10 lei bătuți... / Mai arătat-ne-a vistiernicul trei zăpise, ce-a cumpărat în **Șendrești** pe Polocini, iar în ținutul Putnei, un zăpis de la Gavril, ginerele Ștefanii Cărcioae, fata lui Toader Volovatul din Șendrești, și de la feciorii lor Enachi, Ursul și Dochia, care i-au vândut un bătrân de moșie din Șendrești... / Și alt zăpis, de la Alecsandru Posmag de **Sascut**, fecior lui Dumitrașco Miaună de **Liești**, de pe Polocini, de la femeia lui Ioana, fata lui Vasile, și de la feciorii lor Ion, Vasile, Iliana, Paraschiva și Tofana, care i-au vândut jumătate de bătrân din satul Șendrești pe

Polocini, din bătrânul Toader Gârneț, drept 35 lei bătuți....
Și alt zăpis, de la Ion Tocilă, fecior Petrei Tocilă, și de la
femeia lui Todosica, fata lui Tofan Volovatul, care i-au
vândut, în satul Șandrești, jumătate de bătrân din bătrânul
Toader Gârneț”²³³⁸.

ȘERBĂNEȘTI

(azi cartier al orașului Bacău).

1639, septembrie 16: Alecsandra, fata Nastei, strănepoata Mihului, nepoata lui Ignat, vinde Nașcului din **Moșetești** (Mușetești, comuna Săucești, Bacău), drept 20 lei, dinaintea lui Pavăl Dzamă și Toderiță din **Moșe-tești**, Sava, Gociul și popa Zaharie din **Săucești** (comuna Săucești, Bacău), „partea Nastei din sat de **Șerbănești** (azi cartier al orașului Bacău), din câmp, din pădure și din vaduri de moară”²³³⁹.

1644, aprilie 25: Dochia Ciorboaie, sora Măcotoaie din Șărbănești dăruiește „popii Zaharia, pentru ca să mă slujească la pobregania mea și să-mi facă liturghia cu parastas și să mă pomenească cându-l va îndura Dumnezeu... un pământ din țarină, deasupra, în podul dealului... dinaintea lui Marco Mârze, Sava, Vasile Bârzul, Gheorghe Ciobotarul din **Șărbănești** (azi cartier al Bacăului) și un nepot al meu, feciorul lui Carâmbu Pânte din târg

²³³⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IX, Iași 1914, pp. 201-204

²³³⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 235, p. 236

(Bacău) și alți oameni buni”²³⁴⁰.

ȘERBĂNEȘTI

(comuna Liești, Galați).

1639, octombrie 15: Zapisul „făcut în casa Cârstei din **Gârlești** (comuna Nămolosa, Galați), dinaintea stolnicului Dumitrașco, Mocan de **Movileni** (comuna Liești, Galați), Căzac, Ion Morocas, Lupul, Grigore Țifănag, Drăgan, Zibeiu și Stanciul de **Șerbănești** (comuna Liești, Galați), Lupul de a fost socotitor ot **Umbrărești** (comuna Umbrărești, Galați) și Toderiță de **Merăști** (Mirăești, lângă Liești, comuna Liești, Galați), în care scriu „cum a cumpărat Lazor din **Durăști** (sau Dorăști, înglobat în Barcea, comuna Barcea, Galați) o parte de moșie, de la Boia, Movila și Manea, la moara Boei, în vadul **Șerbăneștilor**, cu fânaț, cu vad de moară, cu partea lor de pădure, pentru un cal negru înșelat, înfrânat; și s-a prețuit calul drept 10 ughi (ducați ungurești), și o pereche de sahidaci și 20 de ughi bani”²³⁴¹.

1774, iunie: Satele **Șerbăneștii** și **Lieștii**, ținutul Tecuciului, ocolul Șerbăneștii și Lieștii, după recensământul lui Rumeanțev²³⁴², aveau **toată suma caselor 121**.

²³⁴⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 307, pp. 299, 300

²³⁴¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 252, p. 251

²³⁴² ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 546-548

Scădere rufeturi 20: 1 vătăman, 4 slugi, 6 popi, diaconi, 4 văduve, 4 nevolnici, 1 voluntir. Rămân birnici 101. / **Birnici:** Neculaiu Gurău, ce a fost scutelnic a dumisale stolnicului Costandache / Trandafir sin (fiu) Gurău, tij (la fel) / Ion Trandafir, tij / Năstasii Ciorâță, tij / Andronii Ciorâță, tij / Costandin Ciorâță, tij / Toader Ciorâță, tij / Lupul Ghintuială, tij / Gheorghiță Gurău, tij / Gheorghiță, tăbăcar, tij / Apostol Ciorâță, tij / Scarlat Dolia, holtei cu mamă, tij / Ion Ignat, tij / Vasile Ignat , tij / Stoica, tij / Ignat Gurău, ce a fost a lui Manolachi Costandache / Stoica Gurău, tij / Toader, căpotar, tij / Soria, grec, tij / Trandafir, tij / Vasili Bălan, tij / Ion Buboiu, tij (la fel) al lui Manolachi Costandachi / Cârste, brat (frate) lui, tij / Enachi Caua, tij / Vasilachi, mătăsar, tij / Alecsandru, mătăsar, tij / Niagul Afumat, tij / Mania, tij / Ioniță, pușcaș, tij / Costandin Furcă, tij / Ivan, tij / Stoian, tij / Enachi, holtei cu mamă, tij / Gheorghi Trandafir, ce a fost scutelnic al spătarului Gheorghi Costandache / Mihăilă, tij / Enachi Dole, tij / Costandin Racul, tij / Costandin, sin (fiu) Lupul, ce a fost al dumisale visternicesei Nastasâicăi / Ion Crangă, tij / Vasile, olar, tij / Tanei, tij / Eni Spânul, tij / Ștefan, olar, tij / Ștefan brat (frate) Bașa, tij / Sandul, olar, tij / Toader Crangă, tij / Simion Spânul, tij / Neculaiu Margini, ce a fost voluntir și la oaste nu merge / Vasile, morar, ce a fost birnic ot (la) Fundeni / Simion Bulaiu, tij / Gavril Ghintuială, tij / Moscul, holtei cu mamă, tij / Neculaiu Ghintuială, tij / Niță sin (fiu) Gheorghi, tij / Vasile Bucșă, tij / Toader Susanul, ce a fost birnic la Blăgeri / Năstasii, ce a fost birnic la Torcești / Ion, nmepot Hagiul, tij / Costandin Gorciul, tij / Lupul Sămez, tij / Istrati, tij / Andreiu Drăghici, bejenar / Andreiu Toma, ce a fost birnic la Vulturul / Irimia Borșan, tij / Măteiu, tij / Bârsan Țăbă, tij

/ Pană Găină, ce a fost birnic la Lungoci / Toader Hodoroge, tij / Radul, tij / Ștefan, tăbăcar, tij / Enachi, tij / Ion Tânjală, tij / Dumitrașcu Tânjală, tij ce a fost birnic la Lungoci / Lovin Gore, tij / Grigoral, berar, ce a fost birnic la Fântânele / Niță, tij / Dumitru, bărbier, ce a fost birnic la Galați / Dănăilă, olar, ce a fost birnic la Maluri / Gheorghi, olar, tij / Neculaiu, olar, tij / Toader, olar, tij / Dumitrașcu Ignat, tij / Panaite, tij / Gheorghi, tij / Dragomir, croitor / Vasileț, nepot Eni / Stăvărachi, bejenar / Apostu Ciorăță, ce a fost birnic la Fundeni / Tudosii Ciorăță, tij / Moise Hurduc, tij / Ștefan Țabe / Pătrașcu, ce a fost birnic la Suraia / Temeli / Ștefan sin lui / Hâncul, ce a fost birnic la Socii / Vasile Iancu, ce a fost birnic la Bucești / Ștefan a Lupoai / Mihalcia, holtei cu mamă / Pricopii, ciubotar / Neculaiu, ce a fost scutelnic al dumisale spătarului Conachi / Niță Frățița, ce a fost birnic la Fântânele. //

Rufeturi: Vasile Strătilă, sluga dumisale spătarului Conachi / Vasile Stahi, tij (la fel) / Diaconul Nanu / Sandul, butnar, nevolnic / Sandul Spânul, nevolnic / Popa Ioniță Ghintuială / Mile, vătăman / Popa Ion / Popa Chirilă / Popa Andreiu / Ampostul sin Borșan, nevolnic / Iordachi Hârșan, sluga spătarului Gheorghi Costandache / Petcu Arnăut, sluga dumisale paharnicului Ștefan Costandachi / Costandin Ghine, volintir / Popa Mihaiu / Măriuța, văduvă / Alecsandra, văduvă / Ioana, văduvă / Toader Giurca, nevolnic / Sanda, văduvă.

1902: „Șerbănești, sat făcând parte din comuna Liești, plasa Bârladul, județul Tecuci. E așezat pe ambele laturi ale șoselei naționale Tecuci-Galați, pe platoul ce se ridică la est de râul Bârladul și spre sud de Tecuci, la 28 km. Are o suprafață de 5.719 hectare, cu o populație de 1.408 suflete; 2 biserici de zid, una cu hramul Adormirea

Maicii Domnului, în malul Bârladului, în satul vechi, zidită, la 1834, de locuitori, cu ajutorul fostului proprietar al moșiei, Costache Ghica, și a unui alt boier, Moruzzi; cealaltă, cu hramul Sf. Nicolae, zidită, la 1848, de Costache Ghica, cu soția sa Ecaterina, reparată de două ori, în 1878 și 1880; o școală mixtă, înființată la 1872. În partea de sud a satului se află forturile Nămoloasa-Focșani, iar în partea de vest, în fața satului Călienii (județul Putna), se varsă râul Bârladul în Siret. Satul era așezat, până la 1881, în unghiul ce-l formează râul Bârladul cu Siretul și partea cea mai mare a satului era în stânga râului Bârladul; din cauza deselor inundațiuni și mai cu seamă a marii inundații din 1881, care a cauzat mari stricăciuni, a fost nevoit satul să se mute pe deal, între Bârlad și calea ferată Ivești-Hanul Conachi”²³⁴³.

ȘERBĂNEȘTI

(sat pe Jijia, lângă Albești, Botoșani).

1617, august 14: Întărit de Radul voievod fraților Luoul, Grigore, Gheorghe și Fedora, feciorii Cristii Balș și ai jupânesei Odochia Ruxandei, / nepoatei lor de frate Tudosca, fata lui Mateiaș, / nepoților de soră Costanda și Pavăl, feciorii Antemiei, / toți nepoți și strănepoți lui Ionașco Căpotici, Ilie Mustață postelnic, Bulhac paharnic

²³⁴³ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 512, 513

și Moga aprod, care primesc ispisoc „pe a lor pcine și moșii ce au avut de la moșii lor... „jumătate de sat, anu-me **Albeștii** bătrâni pe Jijia, cu vii și cu livezi, și jumătatea satului **Șărbăneștii**, partea din sus, de către Albeștii bătrâni, iarăși pe Jijie, în ținutul Hârlăului, și satul **Zlătarii**, între Cozancea și satul **Ionășenii**, iarăși pe Jijia, cu mori pe Jijia și cu hotar pe amândouă părțile Jijiei... și jumătate de sat **Albești**, partea de sus, cu mori pe Jijia, ce sunt în ținutul Dorohoiului, și jumătate din satul **Fedeștii** pe Prut, și bălți de pește și cu loc de iaz și de moară în Camânca și în Dubovăț, și satul **Corhăneștii** și cu cutul **Giulești**, parăși pe Prut, într-un hotar cu Fedeștii, ce sunt în ținutul Ieșului, și jumătate de sat din **Ciuhești**, parte de sus și cu vad de moară în Siret, și cu râmnice ce sunt în ținutul Sucevei, și a treia parte din jumătatea satului **Capoteni** sub Trebice, ce este în ținutul Hotinului, care aceste moșii sunt osebite de către alte rudenii ale lor”²³⁴⁴.

1620, februarie 16: Scrisoarea trimisă de marelui logofăt Gheanghea, de „mai mici feciorii dumitale Gavril diac biv (fost) ureadnic, Ion Jidovul ureadnic, Ștefan diacon, Ion Nalivaico biv șoltuz, Gheorghie Scripca diac de **Dorohoi**, Ionașco Grozăvescul, Lealii vataman ot **Ternauca**, Ihnat vataman, Gavril, Ștefan, Gligorie, Vasile Sinite star (bătrân), de **Buhaice**, Ionașco Mițies-cul, Pavăl Mișco star (bătrân), Zaharia, Grigore, Dumitru, Ionașco Vlaicul ot **Sendriceni**, după ce „a venit Onciul pârcălabul cu cartea măriei sale vodă, cum să avem a strânge oameni buni și să socotim hotaul și de un stâlp cum l-au stricat acel stâlp dinspre satul **Buhaice**, deci noi așa am făcut... și am aflat cu sufletele noastre cum stâlpul nu a fost scos,

²³⁴⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 235-237

nici mutat din loc, ci a fost zdrobit deasupra de tot, și a fost și Onciul, și sluga dumisale Ion Jidovul, dregătorul, cu vatamani din satele **Șerbănești** și **Ternaucă**, de au văzut și ei cum a fost stâlpul ridicat și zdrobit de niște păstori. Deci noi am pus alt stâlp, tot pe același loc și dăm știre dumitale”²³⁴⁵.

ȘERBĂUȚI

(spre Siret, Bucovina).

Satul Șerbăuți, atestat, alături de Hânțești (de la „hanță”, care înseamnă cal mic, mârtoagă), în **15 iunie 1431**, când Cupcici face niște schimburi de sate cu Cătămare, în fața Divanului lui Alexandru cel Bun.

1492: În 17 martie 1492, Ștefan cel Mare întâlnește pe Șteful și surorii sale, Marina, amândoi copii ai Marușcăi și nepoți ai lui Șteful Jumetate, satul Șerbăuți pe Siret.

²³⁴⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, p. 5

1662: În 9 decembrie 1662, Gligoraș, vătăman de Șerbăuți, depunea mărturie la stâlpirea părții de moșie a lui Hulubei din Calafindești.

1682: În 8 septembrie 1682, popa, diaconul și Pătrașcu, toți din Șerbăuți, erau martori la o vânzare de moșie a aceluiași Hulubei în Botoșenița.

1772: Recensământul lui Rumeanțev²³⁴⁶, din 1772-1773, înregistrează la Șerbăuți, în Ocolul Vicovilor, fără alte precizări, „27 – toată suma caselor”, însemnând 2 femei sărace și 25 birnici.

1774: Biserica Sfântului Vasile din Șerbăuți, construită în 1774 și reconstruită, ca biserică nouă, în 1906, avea, în 1843, 759 enoriași, păstoriți de preotul administrator Georgie ILASIEVICI, patron bisericesc fiind familia WOLANSKI. În 1876, patron bisericesc era Michael von KAPRI, biserica avea 1.266 enoriași, paroh fiind Grigorie CERNIAVSCHI. În 1907, când patron bisericesc era baronina Albina KAPRI, paroh era Eugen SIRETEAN, născut în 1848, preot din 1880, paroh din 1890, cantor fiind, din 1904, Hariton CASPAROVICI, născut în 1877.

1775: În 1775, satul Șerbăuți avea 1 popă și 49 familii de țărani.

1790: După cum rezultă dintr-o scrisoare a Divanului Moldovei către Creisamtul din Bucovina, din 16 februarie 1790, Constantin Sturza vornic a dat ginerelui său, Vasile Neculcea ban, satele Calafindești și Șerbăuți, cu condiția ca el, Sturza, să le stăpânească atâta timp cât va fi în viață. Sturza le-a arendat negustorului armean Ivan Căprăi din Mărăței.

²³⁴⁶ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 341

1810: În 12 august 1810, Constantin Neculce arendează moșiile Calafindești și Șerbăuți, precum și un sfert din Românești, pe 6 ani, pentru 840 „galbini de aur olandezi”, lui Iordache Cârste, angajând și un vechil, pe Ilie Ilschi, în 7 aprilie 1812, care să primească venitul acestor moșii, iar Ilschi declară caduc contractul lui Iordache Cârste, în 25 iunie 1812, aflând, apoi, un alt arendaș, Iosef Volanschi, cel căruia fiul cronicarului Ion Neculce, Constantin, îi va arenda Calafindeștii, Șerbăuții și un sfert din Românești, în 22 februarie 1813, pe timp de 6 ani, pentru o sumă anuală de 600 galbeni olandezi. După o nouă arendare, în 22 februarie 1813, Costantin Neculce îi va vinde arendașului Iosef Volanschi, în 19 iunie 1827, moșiile Calafindești și Șerbăuți, pentru 6.100 galbeni de aur olandezi.

1821: După înfrângerea eteriștilor la Drăgășani, în 19 iunie 1821 și fuga lui Ypsilanti în Transilvania, unde a fost arestat și întemnițat, generalul comandant al Galiției, contele Fresnel, luând în considerare necesitatea întăririi apărării granițelor Bucovinei, dispunând să li se alăture Regimentului nr. 10 Mazzuchelli și trei batalioane de grenadieri ale Regimentului nr. 41. „În septembrie 1821, Batalionul 3 a fost implicat pe deplin în serviciile de frontieră și a fost încartiruit la Gura Humorului, în timp ce Batalionul 2, cu companiile 7, 8 și 9, s-a deplasat la Suceava, iar companiile 10 și 11, la Siret și, de acolo, la **Șerbăuți**. În decembrie, după terminarea celei de-a 3-a perioade de redistribuire a trupelor, Batalionul 1 din Cernăuți, Batalionului 2 și companiile 7 și 8 din Zaleszczyki, a compania a 9-a din Jablonow, a 10-a din Kołomea, a 11-a din Pistyn, a 12-a din Kutty, iar din Batalionul 3, companiile a 13-a și a 16-a au fost încartiruite

în Siret, a 14-a în Șerbăuți, a 15-a în Russ-Plavalar, a 17-a și a 18-a în Suceava. Divizia de grenadieri a Regimentului a rămas, cu batalionul Bilharz la Lemberg”²³⁴⁷.

1852: „Pădurile Bucovinei nu sunt doar un factor foarte important în bogăția națională, nu numai din punct de vedere al mărimii lor, ci și din punctul de vedere al varietății lor în cele mai excelente păduri... / De-a lungul granițelor Moldovei apar parcele extinse de pădure în jurul satelor Stănești, Poienile pe Holnica și Tereblecea, apoi la **Șerbăuți** și Călineștii lui Koparenku, și, în sfârșit, la Pătrăuți pe Suceava, sate ale căror păduri sunt printre cele mai bine păstrate”²³⁴⁸.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Siret – **Siret** (Oraș cu tribunal districtual), Bahrinești, Raince, Bălcăuți sau Laudonfalva, Băncești, Botoșănița, Cerepcăuți cu Berești, Țibeni sau Istensegits, Fântâna Albă sau Bialakiernica, Șerbăuți, Grănicești, Hadikfalva sau Dornești, Calafindești, Căndești, Climăuți, Mușenița, Negostina, St. Onufri sau Drăgușanca, Oprișeni sau Panțiri, Rogojești cu Gura Molniței, Rudești sau Gropana, Șerbăuți, Sinăuții de Sus, Sinăuții de Jos, Stârce sau Berlinți cu Slobozia lui Dumka, Tereblești, Vașcăuți pe Siret cu Parcelowka, Volcineț”²³⁴⁹.

²³⁴⁷ Formanek, Jaromir, *Geschichte des k. k. Infanterie-Regiment Nr. 41*, Czernowitz 1887, p. 219

²³⁴⁸ *Mittheilungen aus dem Gebiete der Statistik*, Zweiter Jahrgang, Wien 1853, p. 43

²³⁴⁹ *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

1878: Michael Baron Kapri este consemnat drept latifundiar (Gutsbesitzer) în Șerbăuți, calitate care l-a impus ca membru (Mitglieder) în Comitetul Camerei de Comerț Cernăuți al președintelui Wilhelm von Alth (Gewerbekammer)²³⁵⁰. Familia Kapri din Șerbăuți avea să doneze Bibliotecii Universității din Cernăuți „40 de volume”²³⁵¹.

1880: Absolvă Facultatea de teologie a Universității din Cernăuți Czerniawski Leon din Șerbăuți²³⁵².

1885: Din 1885, avea să fie deschisă la Șerbăuți o școală cu 4 clase²³⁵³.

1893: O colectă publică pentru Societatea „Școala Română”, făcută, în 1893, în Șerbăuți, de parohul Eugeniu SERETEAN, cuprinde următoarele nume de localnici: parohul din Călinești Ioan ȘTEFANIUC, Grigori AURITE, Aurora AURITE, Elena BENDESCHI, Natalia SETEAN, Ecaterina MATEICIUC, Teofila RATCA (soția lui Vasile de RADCA, proprietar în Călinești), George de URSULEAN, Ioan de MALINESCU, Nicolae de VOLCINSCHI și comerciantul Lazar ȘTEFA-NIUC²³⁵⁴.

1893: În 10 octombrie 1893, Ileana, văduva lui Vasile Neculce, dăruiește Șerbăuții copiilor ei, Constantin

²³⁵⁰ Beck. Paul, *Administrativer bericht über die betheiligung Österreichs an der weltausstellung in Paris im Jahre 1878*, Wien 1879, p. 331

²³⁵¹ *Zentralblatt für Bibliothekswesen*, XXXV, cap. *Umschau und neue Nachrichten*, Czernowitz 1884, p. 91

²³⁵² Norst, Anton, Dr., *Alma mater Francisco-Josephina*, Czernowitz 1900, p. 122

²³⁵³ SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1843 p. 45, 1876 p. 36, 1907 p. 159, 135

²³⁵⁴ GAZETA BUCOVINEI, Nr. 12/1893, p. 3

și Ioan, Ioan renunțând în favoarea lui Constantin, pentru alte moșii.

În 1908, conform Dicționarului lui Grigorovitza: „**Șerbăuți (Scherboutz)**, comună rurală, districtul Siret, așezată pe pârâul Hatna, între comuna Calafindești și Călineștii lui Cuparencu (Suceava), lângă hotarele cu România și cu districtul Suceava. Suprafața: 12,36 kmp; populația: 1.254 locuitori ruteni, de religie gr. or. Este lipită de drumul districtual Siret-Hatna; are o școală populară, cu o clasă, și o biserică cu hramul „Sfântul Vasile”. La 1776 era în posesia vornicului Constantin Sturdza. În această localitate se află o fabrică de spirt. Populația se ocupă cu agricultura și cu creșterea vitelor. Comuna posedă 1.225 hectare pământ arabil, 221 hectare fâneați, 35 hectare grădini, 201 hectare imașuri, 371 hectare păduri. Se găsesc 63 cai, 520 vite cornute, 870 de oi, 443 porci și 92 stupi. **Șerbăuți, moșie**, cu adminis-trație particulară, districtul Siret. Suprafața: 8,77 kmp; populația: 68 locuitori, izraeliți în majoritate; restul poloni, români, ruteni și germani”²³⁵⁵.

1910: „În 30 octombrie 1910, a avut loc o adunare a mazililor și răzeșilor în Botușenița, la care au participat dl Dr. Cuparencu și studentul în filozofie, dl Emilian Goraș. La gara din Siret, i-a așteptat dl Emanuil Popescul și i-a condus la localul adunării. Au luat parte mazilii și răzeșii din Botușenița și o mare parte de gospodari din comună și împrejurime, precum din Calafindești și Șerbăuți. Au vorbit domnii Dr. Cuparencu, E. Goraș, Vasile Turturean, paroh în Calafindești, Vasile cav. de Volcinschi, paroh în Șerbăuți, și comerciantul Ilie Siretean, dând

²³⁵⁵ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, p. 216

celor prezenți sfaturi cu privire la școală, limbă și lege. Adunarea a încheiat-o dl Dr. Cuparencu, cu următoarele cuvinte: „Domnilor, în anul acesta, serbează popoarele Austro-Ungariei o festivitate rară. În 18 august a anului acestuia, și-a împlinit prea bunul nostru monarh ziua natală a 80-a. Să rugăm pe prea înaltul creator ca domnitorul nostru să trăiască mulți și fericiți ani, în deplină sănătate spre înțeleaptă ocrotire și fericire a popoarelor sale. Și noi, care am fost, totdeauna, cei mai loiali să strigăm, dintr-un suflet, și de astă dată „*Trăiască împăratul Francisc Iosif I*”. / Dintre familiile răzeșești, amintim pe Canțer, de Repta și de Malinescul. Un lucru interesant am aflat, la adunarea aceasta, că, afară de păs-torul sufletesc, picior de inteligență n-a călcat pe pământul Botușeniței, care e o comună foarte expusă” / R.²³⁵⁶.

1911: „Un mecenate bucovinean. Suntem putini și sărmani. Nevoi însă și dușmani avem mulți. Ca să putem ține pas cu celelalte popoare, care se bucură de o mulțime de avantaje, noi trebuie să ne încordăm toate puterile noastre. Noi trebuie, din puținul avut, să acope-rim toate trebuințele culturale ale neamului nostru, tre-buie să susținem toate societățile și întreprinderile che-mate să grijească de luminarea minții și întărirea conștiin-ței românești a poporului nostru. N-am fi putut și nici n-am putea face față acestor trebuințe, care se înmulțesc pe zi ce mergem, dacă în mijlocul nostru nu s-ar fi aflat români, bărbați și femei, care, pricepând spiritul vremii, ar fi închinat rodul muncii lor de o viață întru sprijinirea întreprinderilor naționale. Am avut fericirea însă ca, în momentele cele mai grele, să fim părtași de suflete mari,

²³⁵⁶ *Gazeta Mazililor și Răzeșilor bucovineni*, Anul I, Nr. 1, Cernăuți, 18 noiembrie 1910, p. 13

generoase, care au jertfit pe altarul culturii naționale tot ce au putut agonisi într-o viață de om printr-o muncă cinstită și dezinteresată. / Un astfel de suflet a fost și mult regretatul **Teodor Leuciuc**, care, modest din fire, și-a împlinit, toată viața sa, în mod conștiincios datoria și, când s-a despărțit din lumea în care a contribuit, cu munca sa, la înaintarea neamului, a făcut o faptă care l-a scos deodată din șirul luptătorilor modești și l-a așezat în rândul dintâi al bărbaților noștri de seamă. Voim să însemnăm această faptă, ca să rămână ca un îndemn statornic pentru generațiile viitoare. / **Teodor Leuciuc** e fiul gospodarului Vasile și a soției sale Ana din comuna **Șerbăuți**, districtul Siretului. E născut la 8 martie 1843. În 11 iulie 1871 este numit învățător definitiv la Boian, unde devine, peste scurtă vreme, conducător al școlii de două clase de acolo. Tot în Boian conduce, cu deosebită conștiinciozitate, agendele unui inspector școlar local. În Boian, a dat Leuciuc o probă de ceea ce însemna, atunci, să fii învățător. Trebuia să conducă trei institute, să instruiască în 4 limbi și tot a aflat vreme **să înființeze o bibliotecă, o societate de ajutorare, să predea învăță-mântul agricol, pomăritul, legumăritul, albinăritul**. Și desigur că fel de fel de greutăți materiale și de alte cate-gorii vor fi fost și atunci de învins. Multora din tinerii noștri, care se descurajează la prima greutate, le poate servi ca model acest simplu învățător de țară, care a fost însă un atât de rodnic muncitor în ogorul școlii. / În vacanțele de toamnă ale anului 1872, dl Leuciuc, în dorul de a se perfecționa în specialitatea sa, frecventează un curs de progres la Școala Normală de Învățători din Cernăuți. În anul 1882, a fost ales, din partea învățăto-rimii, membru în Consiliul Școlar districtual, în care a funcționat până la transferarea sa din

district. În anul 1885, dl Leuciuc a fost numit învățător superior la Marginea, unde a rămas până la trecerea sa în pensie. / În tot timpul serviciului său, Leuciuc a fost un învățător model, conștiincios până la exces, muncitor, străbătător și plin de râvnă. Zecile de decrete de laudă, primite de la toate autoritățile școlare, dovedesc aceasta. Și să nu uităm în ce vremuri grele și-a împlinit răposatul, în mod exemplar, datoria sa de învățător și sfătuitor al poporului. / N-a făcut multă reclamă în jurul activității sale, ci s-a mulțămît să aibă conștiința liniștită. Și la viața națională a neamului a luat parte, fiind membru al „Armoniei”, având o mare predilecție pentru muzică. În cercurile învăță-torești, dar nu numai învățătorești, se bucura de stima și considerația cea mai largă; figura „moșului” Leuciuc era una din cele mai populare din întreaga țară. Această viață frumoasă de muncă și devotament a fost încoronată de o faptă nobilă: **fundațiunea de 10.000 coroane**, ultimul gest al unui adevărat muncitor național, care, prin aproape 40 de ani, și-a pus puterile sale în serviciul nea-mului său. Fie ca această frumoasă faptă a unui muncitor harnic și cinstit să afle cât mai mulți imitatori în cei ce au rămas în urma regretatului. Zilnic se înmulțesc greutățile ce trebuiesc învinse, zilnic se cer jertfe noi. Și numai dacă în sânul neamului nostru se vor găsi mulți membrii gata de jertfă, vom putea învinge și trece înainte”²³⁵⁷.

1922: Primul eminescolog care a căutat urmele antecesorilor lui Eminescu la Călinești, poetul și sociologul Vasile Gherasim, studia, împreună cu „părintele Furtună”, în 6 septembrie 1922, „Conscripția” din anul

²³⁵⁷ *Foaia Poporului*, apud *Tribuna*, Nr. 99, Anul XV, 6/19 mai 1911, p. 6

1816, încoace, care acum se află la Arhivele Statului din Suceava. Marea surpriză pentru Vasile Gherasim a fost faptul că nici un urmaș al lui Vasile Iminovici, bunicul patern al lui Eminescu, nu știa boabă românește și că trei dintre copiii lui Vasile Iminovici s-au însurat la Șerbăuți: Elena, născută în 1809, cu Dumitru Sandriuc din Șer-băuți, Catinca, născută în 16 octombrie 1824, cu Procop Simocot din Șerbăuți, și Ioan, născut în 14 martie 1816, cu Maria lui Ștefan Mareci din Șerbăuți²³⁵⁸.

1914: Adunând „cântece populare românești din Bucovina”, care aveau să vadă lumina tiparului sub semnătura nemeritată a lui Mattias Friedwagner²³⁵⁹, în 1940, Alexandru VOEVIDCA a cules folclor și de la șerbău-țenii Varvara PROCHIPCIUC (40 ani în 1914), Alexan-dra POPESCU (14 ani în 1914) și Nicolai GAVAZIUC (37 ani în 1914).

1915: „Șerbăuți unde limba ruteană se vorbește aproape exclusiv”²³⁶⁰.

1914-1918: „Ioan a lui Alexandru Tanasiczuk, născut la 23 februarie 1883, în Șerbăuți, luând parte la războiul mondial, a fost transportat, în iarna 1914/15, greu rănit, într-un spital în Ungaria și ar fi murit acolo, după cum s-a aflat. Din acest timp, lipsește orice veste de la dânsul. Fiind deci decesul probabil, se îndrumează, la cererea Magdalenei Tanasiczuk, procedura pentru declaraarea morții celui dispărut”²³⁶¹.

²³⁵⁸ Gherasim, Vasile, *În satul Eminovicienilor*, în *Bătălia bucovineană pentru Eminescu*, Suceava 2012, pp. 12-23

²³⁵⁹ MATTHIAS FRIEDWAGNER, *Rumanische Volkslieder aus der Bukowina*, Konrad Triltsch Verlag Wurzburg, 1940

²³⁶⁰ Nistor, I., *Românii și rutenii în Bucovina*, București 1915, p. 161

²³⁶¹ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 4, Cernăuți 10 februarie nou 1921, pp. 38-49

1922: „Având în vedere concursurile publicate, cererile prezentate și propunerile făcute de revizorate, Consiliul școlar al țării a făcut, în ședința din 27 Martie 1922, sub președinția domnului Director general delegat al învățământului din Bucovina, următoarele numiri, pe ziua de 1 Aprilie 1922 – **b).** în calitate de învățători def-nitivi și învățătoare definitive: **Elisaveta Leuciuc** la Șerbăuți”²³⁶².

1942, ianuarie 29: „Noi, general Victor Iliescu, subsecretar de Stat al Educației Extrașcolare; / Având în vedere jurnalul Consiliului de Miniștri Nr. 21 din 14 Ianuarie 1942... / Decidem: Art. unic. Se angajează, pe data prezentării la serviciu, ca diurniști la formațiunile tineretului extrașcolar, următorul personal, plătibil cu îndemnizația de ședință respectivă: **Vâlceanu Constantin**, seria 1938, media 7.60, numit în comuna Șerbăuți, postul VIII, jud. Suceava”²³⁶³.

1942: „Se retrage naționalitatea română, pe baza dispozițiunilor art. 41, punctul 2 din legea privitoare la dobândirea și pierderea naționalității române din 19 Ianuarie 1939²³⁶⁴, cu modificările ulterioare, următorilor locuitori, care au plecat din țară în mod clandestin și fraudulos, indiferent din ce cauză, sau au părăsit țara pentru a se sustrage îndeplinirii serviciului militar sau oricărei alte îndatoriri, în legătură cu apărarea națională: **Grigoraș Gheorghe, Seredenciuc Victor, Daniliuc**

²³⁶² *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 8, Cernăuți 21 aprilie 1922, p. 41

²³⁶³ *Monitorul Oficial*, Anul CX, Nr. 24, joi 29 ianuarie 1942, pp. 561, 565

²³⁶⁴ *Monitorul Oficial*, Nr. 137, 12 iunie 1942, pp. 4895 și următoarele

Alexa, înscriși în registrul de naționalitate al comunei Șerbăuți, județul Rădăuți”.

1947: „Având în vedere raportul cu Nr. 16.799 din 1947 al Inspectoratului școlar regional Suceava, înregistrat sub Nr. 264.182 din 1947²³⁶⁵, următorii învățători se repartizează, pe data de 1 septembrie 1947, la școlile primare indicate în dreptul fiecăruia: **Titeanu Constantin**, de la Dărmănești, la Șerbăuți; **Rachieru Ioan**, de la Șerbăuți, la Dărmănești; **Rachieru Felicia**, de la Șerbăuți, la Dărmănești”.

ȘERBENȚI

(Șerbinți, azi Șerbenți, raionul Novoseliță, Ucraina).

1645, aprilie 27: Popa Grihca (Griga) și preoteasa Irina Anghelina vând comisului Bălan, drept 60 lei, „cumpărătura ce a fost cumpărat-o tată-meu Romșa în sat în **Săgireni** (lângă Cruglic, raionul Hotin, Ucraina), din a patra parte de sat, jumătate. / Și în tocmeala noastră au fost Petrică și Brat ot **Șerbinți** (Șerbenți, raionul Novo-seliță, Ucraina), Badul ot **Cerleni** (Cerlena, raionul Novoseliță, Ucraina), Tofan ot **Nesvov** (Nesfoaia, raionul Hotin, Ucraina), Ștefan, Ionașco, și Ionașco sin (fiu) Petricin ot **Cruhlic** (Cruglic, raionul Hotin, Ucraina). Și Vasile

²³⁶⁵ *Monitorul Oficial*, Nr. 135, 17 iunie 1947, p. 4911

Cornescul a scris, să se știe”²³⁶⁶.

1645, mai 16: Necoară Focenco, din satul **Forosna** (comuna Forostna, raionul Novoselița, Ucraina), ținutul Hotinului, vinde lui Bălan ce-a fost comis, drept 80 lei bătuți, „a mea moșie și cumpărătură din satul Forosna, într-un stâlp cu satul **Bășcanii** (comuna Forostna, raionul Novoselița, Ucraina)... și s-au ales 80 stânjeni... / Și între noi fosta-au Frimi Hăjdău, Andronic Badiul, popa Anton, Gheorghe și Ion din **Bășcani**, popa Dămiian de **Șerbenți** (comuna Șerbenți, raionul Novoselița, Ucraina), Gligorcea, alt Gligorcea și Gligori ot **Cruhlic** (raionul Hotin, Ucraina) și mulți oameni buni”²³⁶⁷.

1645, iunie 27: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Costin Liciul și lui Toader Liciul din **Sen-căuți** (Săncăuți, lângă Cotiujeni, raionul Briceni, Mol-dova), după ce „s-a jeluît Ursul ce-a fost pârcălab pe niște răzeși ai lui, anume din **Țăcoteni** (lângă Forosna, raionul Novoselița, Ucraina), din **Cotela** (comuna Cotela, raionul Briceni, Moldova), din **Șerbenți** (comuna Șerbenți, raionul Novoselița, Ucraina), din **Forosna** (raionul Novoselița, Ucraina), din **Cicicani** (lângă Forosna, raionul Novoselița, Ucraina) și din **Bădroșeni** (Bădragii Vechi, comuna Brânzeni, raionul Edineț, Moldova), ce sunt în ținutul Hotinului, zicând înaintea domniei mele că are niște părți de ocină la aceste sate, care îi sunt danie de la o mătușă a lui, anume Neastea, ce a fost fată lui Ivan Vartic, și ne-a arătat și drese pe acele părți de ocină, și ei (răzeșii) le țin fără ispravă. / Pentru aceea, să aveți a merge pe la

²³⁶⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 67, p. 63

²³⁶⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 76, p. 70

acele locuri și să chemați răzeși, să strângeți oameni buni și să alegeți părțile precum le vor spune în drese”²³⁶⁸.

1646, iunie 12: Carte de împuternicire, dată de Vasile Lupu voievod popii Ioan de la cetatea Hotinului, „ca să fie tare și puternic a lua a zecea din pâine și din fân și din toate legumele, de la cine va fi arat, va fi semănat și va fi cosit pe hotarul **Sinecăului** (Sinehău, azi Gorbova, comuna Gorbova, raionul Herța, Ucraina), pe a **Cruhlicului** (Cruglic, raionul Hotin, Ucraina) și **Șărbinișilor** (Șerbentși, comuna Șerbantși, raionul Novoselița, Ucraina), ce este dreaptă ocină și moșie a lui”²³⁶⁹.

ȘERBEȘTI

(sat pe Siret, comuna Săucești, Bacău).

1418, mai 15: Întărit de Alexandru cel Bun lui „Văscan și cu tovarășii lui, Pitic, Ghiocu, și Ardău, și Bucur”, care primeau uric pentru „un sat, anume Șărbeștii, la Dumbravă, unde sunt casele lor... Iar hotarul acestui sat, cu toate hotarele sale cele vechi, să fie până unde s-au hrănit din vechi”²³⁷⁰.

1624, ianuarie 13: Întărit Radul voievod mănăstirii Tazlău, care „s-au jeluît nouă cu mare jalobă asupra lui Băcioc, fost mare vornic, zicând că atunci când a fost în

²³⁶⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 109, pp. 91, 92

²³⁶⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 394, p. 339

²³⁷⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 44, pp. 63, 64

zilele lui Constantin voievod, el a luat o bucată de pământ din satul sfintei mănăstiri din Colțești (satul mănăstiresc Conțești, lângă Racova, Bacău), la satul lui, Șerbești”²³⁷¹.

1902: „**Șerbești**, comună rurală în județul Bacău, plasa Bistrița de sus, așezată pe malul drept al râului Siretul și în valea gârlei Turbata, care o străbate, de la nord, la sud, paralel cu Siretul, în care se varsă. Se com-pune din 2 cătune: Șerbești, reședința, și Bradul, la 2.300 m. Bradul se găsește mai aproape de secția Pădureni (comuna Berești). / Șerbești și Șerbeștii lui Istrati, la 1803, când s-a întocmit Condica Liuzilor, se găsește făcând parte din județul Neamț, ocolul Siretul. Se învecinează, la nord, cu comuna Galbeni (județul Ro-man); la vest, cu comunele Berești și Ciumași; la sud, cu Schineni, și la est, cu râul Bistrița, care o desparte de județul Roman. / Teritoriul comunei are o întindere de 840 hectare. Are o populație de 730 suflete; o școală mixtă, în satul Șerbești; 2 biserici, deservite de 1 preot și 1 cântăreț; 5 cârciumi. Vite: 44 cai, 336 vite mari cornute, 85 porci și 351 oi. E legată cu comuna Berești printr-o cale comunală șoseluită, care taie linia națională Bacău-Roman, și cu comuna Schineni, prin o cale vecinală. Distanțele: la Bacău, capitala districtului, 11 km; la Schi-neni, 6 km; la Berești, 3 km; la Galbeni, stație de drum de fier, în județul Roman, 4 km; la Gârleni, reședința plășii, 13 km. / **Șerbești**, sat și reședința comunei cu același nume, situat în dreptul Siretului. Are o populație de 526 suflete; o biserică veche, rezidită, la 1843, de către lo-cuitori, cu ajutorul stolaicului Ioniță Istrati; o școală; 5

²³⁷¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 157, p. 210

cârciumi. Vite: 32 cai, 240 vite mari cornute și 52 porci”²³⁷².

ȘERBEȘTI FIȘCANI

(pe Vaslui și Crasna, „satul lui Stanciul”,
comuna Ciortești, Iași).

1436, aprilie 21: Întărit de Ilie voievod pârcălabului de Hotin Stanciul Hotnog, care primește uric pentru „satul de la Crasna, unde îi sunt și casele... Iar hotarul celui sat să fie după bătrânele hotare, pe unde din veci au apucat”²³⁷³.

1598, martie 30: Întărit de Eremia Moghilă voievod fraților Stoian și Mihăilă, fiii Greacăi, / verișoarei lor Tudosca, fata lui Gheorghe, nepotă Leahului, / verilor lor, fiii Leahului, toți nepoți Șăndrei, / seminției lor Todosca și Lelea, fetele Gavrei, nepoatele lui Vasco, / și copiilor Erinei, nepoți Marenei, care primesc ispisoc pentru „ale lor drepte ocine și moșii, satul anume **Șerbeștii**, și alt sat, anume **Moghileanii**, care sunt la apa Vasluiului, și cu locuri de mori în ambele sate, din uric de împărțeală ce l-au avut părinții și bunii lor și de întărire de la bătrânul Petru voievod. / Și între acestea, dăm și întărim lui Stoian comișel și fratelui său Mihail, copiii Greacăi, și seminției lor Tudosca, fata lui Gheorghe, nepoata Leahului, / și fiilor Ilenii, toți nepoți Șăndrei; / și seminției lor Todosia

²³⁷² Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 514

²³⁷³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 148, p. 203

și Lelea, fetele Gavrei, nepoți Vascăi, toți nepoți și strănepoți Fedcăi, cneaghina lui Iurie Șerbici, a lor dreaptă ocină **Nuvârești**, jumătatea din jos, care sunt la Coropcina și care se numesc **Coropcenii**, cu vaduri de moară în apa Vasluiului, din uric de schimb de la bătrânul Alexandru voievod, ce l-a avut răs-străbunul lor Iurie Șerbici pentru satul **Filisăuți**, ce-i la Suceava”²³⁷⁴.

1634, mai 21: Zapisul Anisieiei, fata Tudorei, a preotesei din **Cricești** (Chircești, comuna Miclești, Vaslui), și al feciorilor ei Gavril, Gheorghe și Anghelina, în care mărturisesc că au „vândut partea surorii mele Dochia, ce i se vine în moara Criceștilor, a patra parte de moară, lui Constantin din **Dolhești** (comuna Dolhești, Iași), drept un poloboc de miere și 5 zloți bătuți. Și într-această tocmeală au fost popa Gligorie, Păntiul, Pătrașco și Ionașco din **Șerbești** (comuna Ciortești, Iași) și Dumitrașco din **Miclești** (comuna Miclești, Vaslui)”²³⁷⁵.

1634, iunie 20: Întărit de Vasile Lupu voievod fostului vornic de gloată Dumitru, care, conform unui zapis de mărturie boieresc, a schimbat cu ginerele său Mihalcea, fiul lui Sava brănișter din **Șerbești** (comuna Ciortești, Iași), „un loc de prisacă în satul **Liești** (lângă Știoboreni, comuna Solești, Vaslui), cu livezi și cu poieni de fânețe... cu un loc de prisacă în hotarul **Coropcenilor** (comuna Ciortești, Iași), ce este în ținutul Vaslui, unde a

²³⁷⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 60-63

²³⁷⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 143, pp. 162, 163

fost prisaca bunicului lui Mihalcea, tatăl milostivirii sale Pântea, cu livezi și cu poieni în acel hotar al acelu sat”²³⁷⁶.

1640, iunie: Apostol primește danie de la mama lui, fata lui Constantin din **Dolhești** (comuna Dolhești, Iași), care, simțindu-și sfârșitul aproape, îi dăruia „casa mea din deal, o prisacă de stupi pe o râpă adâncă”, la care prisacă „mistuiam tot ce aveam acolo, când erau vremi rele. Și punând o ladă acolo, mi s-au luat din ladă 2 valuri de pânză, unul subțire și unul de casă, și valul de câte o sută de coți, și un boț de ceară de 80 de ocă, și un uric a locului acesta la Dolhești, ce era al soțului meu, Luca vătav de aprozi, de la moșii lui, și o pereche de pistoale bune. / Și am făcut aceasta cu sufletul meu; de s-a găsi tâlharul, mai mult să nu i se mai pună în spate. / Și de față au fost și s-au iscălit preotul Vasile din satul **Botneni** (lângă Dolhești, Iași) duhovnicul dumneaei, Ionașcu, Stoian din **Șerbești** (comuna Ciortești, Iași), Toderașcu Gherman, Gavriliță fecior Pântului, Gavril aprodul din Dolhești, Gheorghe cel Mare din Botneni”²³⁷⁷.

1644, iulie 10: Ifrim călugărul, feciorul lui Ionașco, nepotul Gagiului, vinde lui Gheorghe paharnicul cel mare, drept 20 lei bătuți, „22 de pământuri și 7 curături din satul **Giurcani** (apoi Poloboc, comuna Rediu, Neamț)... dinaintea popii Gherasim de **Boziiani** (comuna Bozieni, Neamț), Ionașco Talpă de **Șerbești** (comuna Ciortești, Iași), Pătrașco de **Hlăpești** (comuna Drago-mirești, Neamț), Ștefan Lungu din **Bahnă** (comuna Bahna, Neamț)

²³⁷⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 159, pp. 181, 182

²³⁷⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 367, p. 378

și a mulți oameni buni”²³⁷⁸.

1644, august 25: Întărit de Vasile Lupu voievod fostului postelnic Grigorie, care cumpără, cu 100 taleri, de la Mirăuță, Ghinia, Maria și Dochița, fiii lui Pântea medelnicer și de la Iftodi, „cât se va alege partea tatălui lor Pântea din satul **Totoești** (înglobat în Codăești, co-muna Codăești, Vaslui), ce este în ținutul Vasluiului”; / de la Loghina, fiica lui Bogza fost logofăt, nepoata lui Purcel, cu 28 de taleri, „partea mamei ei Neacșa, din același sat Totoești, cu vad de moară la râul Vaslui”; / de la Neculcea, fiul lui Onilă, cu 30 taleri, „cât se va alege din același sat mai sus scris și din satul **Nuorești** (Nou-rești, comuna Ciortești, Iași)”; / de la Cârstea și Vasile, fiii lui Drăguș, cu 50 taleri, „dreapta lor ocină și cum-părătură din jumătatea satului **Miclești** (comuna Miclești, Vaslui), ce se numește **Berindești**, din același ținut, ju-mătate din jumătate din vatră de sat, din câmp și din tot venitul”; / de la Neculai, fiul lui Ștefan Drăguș, cu 68 taleri de argint, „partea tatălui său Ștefan Drăguș din același sat **Berindești**”; / de la Grăjdan, femeia lui și toți frații lor, fiii lui Crăciun, cu 35 taleri, „cât se va alege partea Buhloaei din satul **Miclești**, din vatra satului, din câmp și cu tot venitul”; de la Tiron, cu 25 taleri, „cât se va alege partea Tudoscăi din același sat **Berindești**”; / de la popa Matei, fiul Cernei, nepotul Bălei, cu 160 galbeni, „tot satul **Ruseni** (comuna Tăcuta, Vaslui), din același ținut, însă cu jumătate de vad de moară și cu moară gata, și cu a patra parte din Poiana Cârnelui, din locul **Șer-beștilor** (comuna Ciortești, Iași) în jos, până la șes, pe unde a fost vechiul Vaslui”; / de la popa Platon, cu 15 taleri, „o vie de la **Huși**”; / de la Margine și femeia lui

²³⁷⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 371, p. 358

Anesia, cu 18 taleri, „o falce de vie din același târg **Huși**”²³⁷⁹.

1658, iunie 18: Anița, cu fiul ei Dumitrașco, feciorul lui Iftodie, nepotul Pânteii, vând marelui comis David, drept 30 lei, „moșia din satul **Șerbești**, pe apa Vasluiului, în ținutul Vasluiului, din vatra satului și din țarină, cu pomăt și cu loc de heleșteu în pârâul satului, din tot satul, ce se împarte în trei bătrâni, duntr-un bătrân a patra parte bătrânul Popascăi”²³⁸⁰.

1686, ianuarie 22: Marga, fata Mihalcei din satul Șerbești vinde păhărnicesei lui Gligori Miclescul și cuconilor ei, Vasile comis și Gavrilaş, „partea mea de ocină ce am la **Șerbește**, de pe tatăl meu Mihalcea, cu țarină, vatră în sat, vad de moară în apa Vasluiului, cu locuri de prisacă, cu pomeți, și din pădure... și s-au prilejit Mărdari și preotul Ilie de **Miclește**, Apostol de **Dolhești**, Mardarie, săhârdecarul de **Iași**, Vasile Iles, Ioniță Băni și alți oameni buni”²³⁸¹.

1902: „**Șerbești**, sat spre sudul comunei Ciortești, județul Vaslui, plasa Crasna, situat între dealurile Chircești și Șerbești. Prin mijlocul său curge pârâul Șerbești. Are o suprafață de 1.597 hectare, cu o populație de 457 suflete; o biserică, făcută de Sandu Miclescu, la 1808, deservită de 2 cântăreți; o fabrică de spirt; o moară cu aburi; 3 cârciumi. Locuitorii posedă: 15 pluguri și 30 care

²³⁷⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 401, pp. 386, 387

²³⁸⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IV, Iași 1908, pp. 162, 163

²³⁸¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, p. 330

cu bor, 2 pluguri și 9 căruțe cu cai; 157 vite mari cornute, 46 cai, 400 oi, 10 capre, 45 râmători; 250 stupi”²³⁸².

ȘERBEȘTI

(nume schimbat în Ștefan cel Mare,
comuna Ștefan cel Mare, Neamț).

1495, ianuarie 22: Întărit de Ștefan voievod seminției lui „Toader Lucaș și nepotul lui de frate, Farco aprod, și surorile lui, Dolca și Mărușca, fiii lui Petru Lucaș, și vara lor, Anușca, fiica Stanei, și vărul lor, Isaiu, fiul lui Oană Muste, și verii lor, Andreico și frații lui, Ion și Toader, fiii Ilcăi, și, de asemenea, vărul lor Giurgiu Vulpe, fiul Marușcăi, toți nepoți ai lui Laslău globnic”, care primesc uric pentru „ocina lor dreaptă, satele care au fost ale bunicului lor Laslău globnic, anume: Lăslăoani pe Cracau, și Șerbeștii sub Piatra Cracăului, și Mohorâții mai jos de gura Pojorâtei, și, mai jos, Drăgoești pe Dobrotvor, și, pe Zeletin, Petreștii, și, în același hotar, satul Plăcinteniei, și Oprișeștii, și Cârna și Răchitișul... Însă să le fie acele sate în trei părți: o parte din acele sate să fie slugilor noastre Toader Lucaș și nepoților lui de frate, Farco aprod, și surorilor lui Dolca și Mărușca, fiii lui Petru Lucaș, iar o altă parte din acele sate să fie Anușcăi, fiica Stanei, singură, iar a treia parte din acele sate să fie lui Isaiu, fiul lui Oană Mustea, și verilor lui, Andreico și fraților lui, Ion

²³⁸² Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 515

și Toader, fiii Ilcăi, și, de asemenea, vărului lor, Giurgiu Vulpe, lor, și copiilor lor, și nepoților lor, și strănepoților lor, și răstrănepoților lor și întregului lor neam, cine li se va alege cel mai apropiat, neclintit niciodată, în veci”²³⁸³. Hotarul, din veac.

1628, octombrie 12: Întărit de Miron Barnovschi voievod diacului Nechita și cneaghinei lui Pelaghia, care a cumpărat, cu câte 10 ughi partea fiecăruia, cum scrie mărturia popii Ion, a diacului Mierăuță și a lui Ionașco din **Vârtop**, a lui Vasile din **Șerbești** și a călugărului Visarion Bogza, de la nepoții lui Ionașco, Vasile și Ileana, fiii Urâtei, nepoții pârcălabului Andreica, „toată partea lor, cât se va alege, din satul Vârtop, de peste tot locul acestui sat”²³⁸⁴.

1634, aprilie 5: Zapisul diacului Luchiiian și al femeii lui Antimiia, fata lui Toader curteanul din sat de **Vârtop** (Hârtop, comuna Bârgăuani, Neamț), prin care mărturisesc că au vândut partea lor „din Vârtop, din vatra satului și din câmp, și din moară într-apa Cracăului, și pomete, și fânaț... lui Vasile din **Șerbești** (contopit cu comuna Ștefan cel Mare, Neamț), drept 8 galbeni... Și în tocmeală au fost Iordachie vistiernicul, Nechifor păhărnicele din Șerbești, Dumitru Niță hotnogul, Andrei Nemișul, Lupul Bogza și mulți oameni buni”²³⁸⁵.

1635, octombrie 16: Zapisul postelnicului Toma, în care mărturisește „cum au învățat și au grăit către noi

²³⁸³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. III, București 1980, doc. 172, pp. 314-316

²³⁸⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 410, pp. 559, 560

²³⁸⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 100, pp. 112, 113

jupâneasa Mărica cluceroae, la datul sufletului său, zicând că s-au prilejit nepotul său, popa Vasile din **Șer-bești** (comuna Ștefan cel Mare, Neamț), de au pricestuit și au făcut masle și rugă înaintea morții dumisale, și au scris toate trebile la moartea dumisale... / fiindu-i preotul nepot, l-a dăruit cu partea dumisale de ocină la sat la **Vârtop** (lângă Verești, comuna Girov, Neamț), cu tot venitul moșiei dumisale. Așijderea, a fost cumpărătura jupânesei Mărica și a Dochiei, mama preotului Vasile, partea lui Simion Beșetea, văru-său, și acea cumpărătură încă i-a dăruit preptului... Așijderea, o parte de moșie, ce a fost cumpărat dumneai de la Ioana, drept 12 taleri bătuți, încă o au dăruit preotului... Și când au miluit pe nepotu-său, popa Vasile, tâmplatu-s-au acolo părintele Andonie de Beserecani și Gheorghe Bosie de **Dolhești** (sat înglobat în Negrești, comuna Dobreni, Neamț)”²³⁸⁶.

1638, aprilie 1: Zapisul lui Iurașco visternicel, Ștefan pitărelul, Văsiian Nemțanul, Arsenie vătămanul și Lazăr de **Porcești** (Moldoveni, comuna Moldoveni, Neamț), Pătrașco Ciogolea de **Ionășești** (comuna Mircești, Iași), Gheorghe Boțul de **Dolhești** (comuna Pipirig, Neamț), Anton din **Zbiereni** (Zbereni, comuna Cotnari, Iași), Istratie Hurjui ot **Șerbești** (azi Ștefan cel Mare, Neamț) și Căzan ot **Tupilați** (comuna Tupilați, Neamț), în care mărturisesc „cum au venit înaintea noastră Bosie Capotă, feciorul Măricăi, pentru o parte de ocină a lui, ce-a fost pusă zălog la Ion Cureau din **Porcești**, drept 14 taleri bătuți. Dintr-acești bani, a întors Bosie lui Ion Ciurea 7 taleri bătuți, iar 7 taleri n-a vrut să-i dea, ci a venit Toma stolnicul cel mare și i-a dat 7 taleri bătuți în mână lui Ion

²³⁸⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 254, p. 297

Ciurea, pentru că a mai avut o cumpărătură bătrână Gheorghe Bașotă vistiernicul și cu Iurașco Bașotă hatmanul de la Bosie Capotă”²³⁸⁷.

1638, octombrie 20: Rusul, feciorul Neniului din Scorțești, dăruiește „o vie de la **Scorțești** (comuna Ți-fești, Vrancea) schitului părintelui Partenie, unde este hramul Sfântului Ioan Bogoslov, pentru păcatele părin-ților noștri și ale noastre. Și ne-a scris la pomelnic, anume Neniul și femeia sa Anca, și Rusul, și Deleu frate-său, feciorii Neniului. Și acest zapis s-a făcut în ziua hramului, dinaintea lui Ion Bucatedrepte și frate-său Ursea din **Vidra** (comuna Vidra, Vrancea), Crăciun, Chervasie, Murgină, Eremiia Platon, frate-său Ion Telincă, Ion Țăpa și Mărauță din **Cucuiați** (înglobat în Șerbești, comuna Vidra, Vrancea), Dumitru de **Șerbești** (azi Ștefan cel Mare, Neamț – cf. Indice, dar mai probabil Șerbești, comuna Vidra, Vrancea), Giurgea de **Vezeuți** (comuna Vizantea-Livezi, Vrancea), Stoica și Marco din **Scorțești**, Dumitru, Popa Isaiia din **Clipicești** (comuna Țifești, Vrancea), Mirăuță din **Găgești** (comuna Bolotești, Vrancea), popa Ionașco din **Fărțești** (Frătești, azi Buhoanca, comuna Doljești, Neamț), popa Dumitru din **Călimani** (lângă Troița, azi Dochia, comuna Girov, Neamț)”²³⁸⁸.

1660, decembrie 8: Surorile Ioana, Măriuța, Iliana și Todosca, fetele Tudosăi din **Dobreni**, nepoatele lui Andrei Nemeșul, vând unchiului lor Andrei, pentru 10 galbeni, „a noastră ocină și moșie la satul **Dușăști**, cu tot venitul... Și s-au întâmplat Vasilw Bran, popa Gavril din

²³⁸⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 303, pp. 302, 303

²³⁸⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 486 pp. 453, 454

Măscătești, Toarer Misailă de **Tatarași**, și am scris zapisul eum Vasile de **Șerbești**”²³⁸⁹.

1661, martie 22: Istina, fata lui Nechifor din **Șărbești**, vinde vistiernicului Iordachi, drept 2 galbeni bani gata, „partea mea, ce se va alege, din satul **Du-șăști**... și s-au tâmplat Andrei Nemeșul, Dumitrașco sin (fiu) Andrei, Vasile sin Costăn ot **Tătăraș**, Vasile ce-a fost preot în **Șărbești**, Dumitrașcu a Ursului, Dumitrașc a Sălionesei ot **Vârtop** și mulți oameni buni”²³⁹⁰.

1661, mai 1: Alexandra, fata lui Nechifor din **Șărbești**, vinde vistiernicului Iordachi, drept 2 pol ughi bani gata, „partea mea, ce se va alege, din satul **Du-șăști**... și s-au tâmplat Andrei Nemeșul, Dumitrașco sin (fiu) Andrei, Vasile sin Costăn ot **Tătăraș**, Vasile ce-a fost preot în **Șărbești**, Dumitrașcu a Ursului, Dumitrașc a Sălionesei ot **Vârtop** și mulți oameni buni”²³⁹¹.

1774, iunie: Satele **Șerbeștii** și **Ungurașii**, ocolul Pietrii, după recensământul lui Rumeanțev²³⁹², aveau **toață suma caselor 131**. Scădere rufeturi 47: 13 văduve, 4 popi, 1 mazil, 29 ȝigani. Rămân birnici 84. / **Birnici**: Ursul Șoldescul / Vasile Mihăilă / Andrei Boboc / Lupul Bârjuvan / Gavril a Mărinii / Stan, bârsan / Opria, bârsan / Toader, ungurian / Grigori, ungurian / Ursul, porcar / Ion sin (fiu) porcarului / Pașco, ungurian / Pavăl, păstor, slugă la Soci / Hriste, muntean / Șerban, muntean / Matei, cojocar / Andrei, muntean / Moisei, muntean / Mihălache Boboc / Dragul fiul lui Opre / Ion, ungurian / Ion, păcurar

²³⁸⁹ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XXV, Iași 1895, pp. 46, 47

²³⁹⁰ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XXV, Iași 1895, p. 49

²³⁹¹ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XXV, Iași 1895, p. 50

²³⁹² ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 49, 50

/ Vasile, plugar / Toader, ciubotar / Pavăl, chetrar / Vasile,
 ungurian / Ion, ungurian / Gavril, ungurian / Anton,
 ungurian / Chiriac fiul lui Irimie / Sava Irimie, plugar /
 Macarie, ungurian / Vasile, cojocar / Partenie, ungurian /
 Ștefan Leica / Costantin Hogia / Toader Laiu / Ion, butnar
 / Ion, ungurian / Ion Voicu / Mihălache, vornic / Simeon,
 panțâr / Toader, butnar / Ion, ungurian / Vasile, vâcar /
 Vasile Lefter / Toader Bordei / Ștefan Mancăș, slugă /
 Angheluță, slugă / Lupașco, muntean, slugă / Ion, muntean
 / Ion, muntean, chelar, tij (la fel) / Toader, ungurian /
 Mihăilă, ungurian / Ion Cică, slugă / Vasile, rotar /
 Gheorghe Zeamă, slugă / Matei Gabăr / Ion Zeamă /
 Toader, rotar din Vânători / Grigore, vornic, slugă /
 Gheorghe, băeș / Ion, bejenar / Enachi Robu / Iftimi,
 vătăman / Ion Dârțu / Andrei, vătăman / Gheorghe Mirăuță
 din Vânători / Sandul, slugă / Gheorghe, plugar / Ion,
 morar / Ion, muntean / Gheorghe, vier / Pavăl, pâslar /
 Toader, muntean / Ion Ciolpan din Dușești / Andronachi,
 pas / Ion din (fiul) lui Toader Bordei / Alecsandru, crav /
 Costantin Cuciuc / Migdal, jidov / Grigoraș, cârciumar din
 Dușești / Niculai Mancăș, slugă din Hangu. // **Rufeturi:**
 Popa Ion / Popa Gheorghe / Popa Iordache / Ioniță, dascăl
 / Gheorghe Obreja, mazil / Nastasia, văduvă / Ioana /
 Tudosca / Iliana / Iliana, tij (la fel) / Maria / Maria / Anița
 / Gherghina / Ioana / Anița, diaconiță / Maria / Catrina /
 Ursul, ciubotar, țigan / Ștefan Bădălan, țigan / Ursul
 Pântia, la fel / Costantin, la fel / Toader Gude, la fel / Vasile
 Ciocănilă, la fel / Ioniță Buda, la fel / Moisei, herar, la fel
 / Ion Ragivil, la fel / Radu, pitar, la fel / Ștefan, la fel /
 Ciocan, bucătar, la fel / Simeon, la fel / Vasile, la fel /
 Grigore, vezeteu, la fel / Istrate, ciubotar, la fel / Sandul, la
 fel / Ion, lingurar, la fel / Maria, țigancă / Anița, țigancă /

Ilinca, țigancă / Maria, țigancă / Ioana, țigancă / Anița, țigancă / Anița, la fel, țigancă / Irina, la fel / Istina, la fel / Maria, la fel / Sanda, la fel.

1902: „**Șerbești**, comună rurală în județul Neamț, situată în partea de est a plășii Piatra-Muntele. E formată din cătunele Șerbești, Ghigoești, Hârtopul, Broșteni și Trudești, cu o suprafață de 351 hectare și o populație de 2.188 suflete. Dintre locuitorii împrăștiți în 1864, sunt astăzi 116 care trăiesc și-și stăpânesc singuri locurile date, 69 care stăpânesc ca urmași, și 79 care, deși însurați și cultivatori de pământ, n-au nici un fel de proprietate. Imașul are o întindere de 15 hectare și nutrește 2.928 capete de vite. Are: 3 biserici; 2 școli; o moară de apă, una cu aburi și o brăhărie. Comunicația cu satele vecine se face prin șoseaua județeană Girovul-Tupilați și Piatra-Bozieni. / **Șerbești**, sat în comuna Șerbești, situat în drumul Girovul-Tupilați, la 13,5 km de orașul Piatra. Are o populație de 996 suflete; o biserică, deservită de un preot și un dascăl; o școală; o moară cu aburi; o bră-hărie”²³⁹³.

ȘERBEȘTI

(Cucuiști, Cucuești, contopit cu Șerbești,
comuna Vidra, Vrancea).

1624, mai 27: Zapisul de mărturie a lui Andrei, feciorul lui Bejan Buznii, care împrumutase, de la pahar-

²³⁹³ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 514, 515

nicul Gligori, 51 galbeni, punând „dumisale zălog partea mea de moșie din sat din Șerbești, și mi-am pus și zi: din 24 de zile a lui mai, din ziua de Ispas, în patru săptămâni”²³⁹⁴. / Andrei, feciorul lui Bejan Buznea, împrumută 51 de galbeni, bani de argint, și un galben prost, de la paharnicul Gligori, zălogind „partea mea de moșie din satul **Șerbești**, și mi-am pus zi, din 24 de zile a lunii mai, din ziua de Ispas, în patru săptămâni să-i dau banii, iar de nu, să fie moșia dumisale, drept acei bani”²³⁹⁵.

1632, aprilie 5: Zapisul lui Andronic de **Vitănești**, al femeii lui Măriia, fata lui Ilie, și al fiului lor Sava, prin care mărturisesc cum au „vândut un pământ de frunte și peste tot sfintei mănăstiri a Bisericanilor, la sat la **Fiținghești**, prin din jos de moara mănăstirii, drept doi boi ciciuluiți drept 10 galbeni. Ți în tocmeala noastră au fost Oprea pârcălabul, popa Ion și popa Simion de **Focșeni**, Boldescul și cumnatul său Precopie din **Cruce**, Dunea, Pavăl și Lazor din **Grozești**, Popelea izbașea, Lupul călărașul, Istodie, Mihăilă și Gheorghie de **Clipicești**, Murgină de **Cucuiiați**”²³⁹⁶.

1639, iulie 17: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce s-a jeluît Partenie de la mănăstirea Bisericanii că, întâmplându-i-se „să umble cu treburile sale la Gârla Putnei, a văzut acolo, pe un deal mare, o vie în loc pustiu, în pădurea întreagă, unde nu a fost vie, nici pomet niciodată, din veac, ci a făcut rugătorul nostru la un schit

²³⁹⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 211, p. 282

²³⁹⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, p. 188

²³⁹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 15, p. 14

al lui, singur, cu cheltuiala și cu mâinile sale, cu multă sânguință. Și s-au întâmplat atunci, în acel loc, Banul mare medelnicer, Dumitrașco stolnic și Dabijea pârcălab și au iscălit cu mâinile lor în acel zapis de la părintele Varlam mitropolit și așa mărturisind, cu mare blestem în acel zapis, ca să nu aibă nimeni altul a se amesteca, niscaiva răzeși sau alți oameni la acea vie, pentru că singur Partenie și-a făcut această vie în pădure pustie. / Iar după aceea, s-a sculat un om, anume Ionașco Negoită, și s-a așezat acolo, la acel loc, și și-a făcut el altă vie, lângă aceasta, pe care a făcut-o Partenie egumen, și a vrut să se lege de acei călugări de la schitul lui Partenie, din acea vie. Însă ctitorii acestui sfânt schit s-au sculat și au strâns oameni buni, anume: Stoica și Procopie din **Scorțești** (lângă Clipicești, comuna Țifești, Vrancea), Ghervasie, Eremia, Murgilă, Mierăuță, Tărchilă, Todosie, Ion Țăpa, Crăciun, Pavel și Gheorghe din **Cucuiați** (comuna Vidra, Vrancea), Lupul din **Giulești** (lângă Țigănești, comuna suburbană Munteni, inclusă în Tecuci, Galați), Pavel, Vasile și Toader din **Clipicești** (comuna Țifești, Vrancea), Ionașco Boldescul, Procopie diac și Maftei din **Valea Sărei** (comuna Valea Sărei, Vrancea), Ion Bucate Drepte, Alexa fiul lui Obrejie, și Nicula fiul Zlatei din **Ruget** (comuna Vidra, Vrancea) și Dănilă din **Muncel** (Muncelu, comuna Străoani, Vrancea). Toți acești oameni au umblat și au cercetat acolo, la acest loc... și s-au împăcat Partenie egumen cu Ionașco Negoită, ca de acum, înainte, să nu mai aibă a se amesteca Ionașco la acea vie, nici să facă ceartă cu călugării de la acel schit... / Și au venit înaintea noastră Ionașco, fiul popii Baciul și cu răzeșii săi Roșca fiul lui Iachim, Marica fata lui Gavril Clatea, și Maftei fiul lui Pietrea și au vândut părțile lor dintr-un vad de moară, din moara de jos din Gârla Putnei,

de la satul **Țifești** (comuna Țifești, Vrancea)... rugătorului nostru, egumenul Part-enie, drept 70 lei bătuți. / Și au venit Iftodie și cu soția sa Protasiia, fiica lui Todosie, nepoata lui Nasoe... și au dăruit toată partea lor din același vad de moară de la satul Țifești... pentru sufletul lor și al părinților lor”²³⁹⁷.

1645, septembrie: Dumitrașcu sân (fiu) Neagul din satul **Clipicești** (comuna Țifești, Vrancea), femeia lui Lușca și cu feciorul lor Toma vând „măriei sale Ion Matei Băsărab voievod, domnul Țării Românești, drept 80 taleri bătuți... o vie ce-a fost partea mea dintr-a Baciului, în jos, cu loc cât ține via, până în vârf și până în via Tră-tăului, și cu un pământ spre Gârla Putnei... / Și în tocmeala noastră au fost Ioniță și Maței de **Vitănești** (comuna Țifești, Vrancea), Ion Dobândaș, Pavăl, Gher-man, Hrana sân Marcul, Simion Rusul, Condrat, Chiril, Dumitru, Onașcu Pârciul, Toader, Nechita, Mihilă și Ște-fan sân Trifu de **Clipicești**, Murgu și Murgină din **Cucu-iați** (înglobat în Șerbești, comuna Vidra, Vrancea)”²³⁹⁸.

1774, iunie 26: Satul **Cucueții de sub Măgură**, ținutul Putnii, ocolul Gârlelor, după recensământul lui Rumeanțev²³⁹⁹, avea **toată suma caselor 53**. Scădere ru-feturi 11: 1 popă, 4 nevolnici, 6 slujitori. Rămân birnici 42. / **Birnici**: Neculiță, vornic / Toader a Grozavii / Gavril fiul babii Anca / Gheorghită Hupcie / Cozma / Stoian fiul babii Anghelina / Neculai Barbul / Toader Barbul / Marin Joian

²³⁹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 177, pp. 186-188

²³⁹⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 197, p. 157

²³⁹⁹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 312, 313

/ Vasile Anton / Vasile Cimpoeș / Toader Roșu / Ștefan / Ion frate lui Ștefan / Vasile Hupce / Grigoraș Gherasim / Ion Ionașco / Gheorghită fratele lui / Vasile Gabăr / Costantin Bășică / Grigore, rus / Petre Mituiu / Gheorghe Barbul / Savin fiul babii Anca / Vasilache Necoară / Gheorghe al gălățeanului / Stoica, muntean / Toader, haidău / Manoli fiul babii Anca / Vasile Tarba / Zaharie, vier / Șerban Coman / Neculaiu / Ion fiul lui Oance / Toader frate popii Lupul / Vasile, tăbăcar / Necula Stari / Vasile Albul / Toader Pânte / Miron / Costantin al Oancii / Alicsandru Buga. // **Rufeturi:** Strătulat, slujitor de Focșani / Gheorghe Beșică, slujitor / Nedelcu, slujitor / Alicsandru Coca, slujitor / Stan Rădvan, slujitor / Șerban, ciobotar, slujitor / Popa Anghel / Vasile al lui Iftinoiu, nevolnic / Baba Măriuța / Măriuța, preoteasă / Baba Mărica.

1774, iunie 26: Sătul **Cucueții de Sus**, ținutul Putnii, ocolul Gârlelor, după recensământul lui Rumeanțev²⁴⁰⁰, avea **toată suma caselor 49**. Scădere rufeturi 49: 41 scutelnici, 1 mazil, 5 popi și diaconi, 1 nevolnic, 1 slujitor. / **Rufeturi:** Miron Carabă, vier dumnealui banului Roznovan / Grigoraș Săverinoiu, vier la fel / Ion Antohie, vier la fel / Toader, muntean, vier la fel / Năstase Huidul, vier la fel / Savin Brai, vier la fel / Ioniță, olar, vier la fel / Ion Mărinoiu, vier la fel / Vasile fiul dascălului, vier la fel / Necula Zbârciog, vier la fel / Ion Robul, vier la fel / Miron fratele popii Cârlan, vier la fel / Ioniță, olar, vier banului Ștefan Sturza / Stan, olar, vier la fel / Dumitru Radeoale, vier la fel / Cârștian Potop, vier la fel / Miron Potop, vier la fel / Gheorghe Potop, vier la

²⁴⁰⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 314, 315

fel / Filip Radeoală, vier la fel / Ștefan, calangiu, vier la fel / Vasile Stănișor, vier la fel / Opre, muntean, chelar la viile din Tâfești, la fel / Vasile Hodoroabă, vier Mitropolitului / Ion Însurățel, vier la fel / Chiriță Radeoală, vier la fel / Lupul Dumitrașco, vier la fel / Vasile Carabă, vier la fel / Neculai Stănișor, vier la fel / Ion, muntean, vier la fel / Stanciul Iosăp, vier la fel / Tudose Motoca, vier la fel / Petre Terche, vier la fel / Ion Gaiță, vier la fel / Mane Miron, vier la fel / Dumitru Spănu, vier la fel / Anghel Însurățel, vier la fel / Petre Băician, vier la fel / Iordache aq Puricioaei, vier la fel / Grigoraș Hodoroabă, vier la fel / Ion Ifrim, vier la fel / Năstase Huiup, vier la fel / Miron, muntean, slujitor de Focșani / Gheorghe Marghiol, ruptaș de cămară (fisc – n. n.) / Popa Neculaiu Paingu / Popa Neculaiu Cârlan / Popa Tudose / Diaconul Vasile / Diaconul Ion / Paraschiva, văduvă.

ȘERBEȘTI

(comuna Ciotești, Iași).

1637, octombrie 18: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce s-au părât de față Duca fost comis cu Onilă și cu ful lui Niculcea, „pentru niște părți de ocină din satul **Miclești** (comuna Miclești, Vaslui) și din **Berindești** (inclus în Miclești, comuna Miclești, Vaslui), spunând Onilă, cu fiul lui Niculcea. Că le-a făcut cotropire Duca comis. Iar Duca a arătat dres de la Radul voievod și a adus scrisoare de mărturie de la Mihalcea și Vasile Buznăi din **Șebești** (comuna Ciotești, Iași), Țigan și

Mihalcea din **Șerbotești** (comuna Solești, Vaslui), Va-sile din **Zlătărești** (comuna Văleni, Vaslui)... mărturi-sind cu sufletele lor că Onilă și fiul lui Niculcea au vândut toate părțile lor din satul Miclești și din Beren-diești, cu vad de moară și cu tot venitul Ducăi comis. Deci Onilă și fiul lui Niculcea au rămas din toată legea noastră”²⁴⁰¹.

ȘERBEȘTI

(înglobat în Talpa, comuna Bârgăoani, Neamț).

1602, martie 15: Nechita din Cârligi, fratele lui Toader, vinde lui Nicoară, vătăman din **Șărbești**, pentru 20 taleri, „a sa ocină, ce i-a fost cumpărătură din partea Ciorăștilor, din a șasea parte a satului **Cârligi**, ce se împarte pe cinci părți, două părți... Și-au fost la tocmeală Cupcea, Efrim Buzilă, Nechita și Floarea din Șărbești”²⁴⁰².

1603: Crăstăna, femeia lui Nistor, și feciorii ei Ioan și Vasile, din **Șărbești**, vând lui Nicoară logofăt, pentru 8 taleri și 9 potronici, „toată partea noastră din satul **Cârligi**, în ținutul Neamțului, cumpărătură ce am avut de la Mărica, femeia Petrei din Rădeni... / Și la această tocmeală au fost Grigore din Cârligi, Nicoară din Șărbești și mulți oameni

²⁴⁰¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 202, pp. 186, 187

²⁴⁰² Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XXV, Iași 1895, p. 20

buni”²⁴⁰³.

1636, octombrie 16: Zapisul de mărturie al lui Toma postelnic, în care scrie cum „a grăit către noi răposata jupâneasă Mărica cluceroaia, la datul sufletului său, zicând că s-a prilejit nepotul său, popa Vasile din Șerbești, de a pricesluit și a făcut masle și rugă înaintea morții dumisale, și a scris toate trebile la moartea dumisale, deci dumneaei, fiindu-i preotul nepot, i s-a făcut milă și și-a adus aminte și l-a dăruit cu partea dumisale de ocină la satul **Vârtop**, ce a fost cumpărat de jupâneasa Mărica și de Dochia, mama preotului Vasile, să fie de tot a preotului, dimpreună cu partea lui Simion Beșeatea, văru-său, și i-a dat și zapisul de la Vasile vodă; așijderea o parte de moșie ce a fost cumpărat de la Ioana, sora mamei preotului... și tâmplatu-s-au la această adevărată danie părintele Andonie de **Beserecani** și Gheorghe Bosie de **Dolhești**”²⁴⁰⁴.

1645, ianuarie 17: Zapisul de mărturie al marelui vornic Toma și al marelui vistiernic Iordache, în care scriu cum au venit înaintea lor „Andronic, feciorul Mag-dei din **Vârtop** (Hârtop, comuna Bârgăoani, Neamț), ca să-i tocmim cu nepotul său, popa Vasile, pentru un cal ce i-a dat popa Vasile, al său cal, de s-a dus călare la ținutul Sucevei, cu o treabă a lor acolo. / Deci, într-acea cale, fiind pe la Sfântul Petru, a îmblat tare și fără ispravă, și i-a omorât calul, a crăpat asuprit de cale. Deci acel cal, a mărturisit Andriian de **Cărligi** (comuna Filipești, Bacău), cu sufletul lui, cum i-a dat el singur preotului 12 ughi (ducați ungurești) pe acel cal și preotul n-a vrut să i-l dea într-acei bani, iar noi am socotit să fie într-acel preț și i-am

²⁴⁰³ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XXV, Iași 1895, pp. 22, 23

²⁴⁰⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. III, Iași 1907, pp. 121, 122

împăcat, precum îi legea țării cea bătrână, căci i l-a dat preotul de bunăvoia sa, să i se plătească calul jumă-tate, preț de 6 ughi. / Andronic cu altă n-a avut cu ce-l plăti... și s-a învoit cu nepotul său, cu popa Vasile, și i-a dat, din partea lui de ocină, trei pământuri: unul în Rugi-na, altul în rândul pâraului, altul lângă sat, și partea din moară cât are el toată, și fânașul în Gropi, și pomii din vatra satului **Vărtop**... / Și la această tocmeală s-au întâmplat Gheorghe Boț, Ursu Nechita, Vasile Bran, Andrei nemișul, Ionașco și popa Pătrășcan de **Bodești** (comuna Bodești, Neamț), Gligorcea Gherghiță și Iațco dregătorul de **Șerbești** (înglobat în Talpa, comuna Bârgăoani, Neamț), și Larion de **Vărtop**. / Și eu, Lupul Bogza, am scris acest zapis cu mâna mea”²⁴⁰⁵.

1645, iunie 9: Întărit de Vasile Lupu voievod marelui vistiernic Iordache (Cantacuzino), care cumpără, cu 12 lei bătuți, de la Mărica, femeia Băcei, fata lui Ion din **Șerbești** (înglobat în Talpa, comuna Bârgăoani, Neamț), nepoata lui Nistor, și de la feciorii lor Istihie, Cruceanul, Trofim, Lazar, Damaschin și Dafina, „cinci pământuri în țarină la **Dușești** (comuna Ștefan cel Mare, Neamț), în ținutul Neamțului, cu vatră de sat, fânaș, loc de stupină, pomăt și cu tot venitul, cumpărătura moșului (bunicului) lor Nistor de la părinții lui Comonici”²⁴⁰⁶.

1646, februarie 15: Hilip, feciorii popii Niagului din Sărbești (Șerbești), vinde lui Ionașco Talpă din **Șerbești** (înglobat în Talpa, comuna Bârgăoani, Neamț), drept 20 de lei, „partea mâne-mea Ioana din satul **Belcești**

²⁴⁰⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 5, pp. 2, 3

²⁴⁰⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 93, p. 81

(înglobat în Tupilați, comuna Tupilați, Neamț), din jumătate de sat, din partea de jos, ce se va alege partea mâne-meă”²⁴⁰⁷.

ȘERBEȘTI

(pe Siret, în Covurlui, Galați).

1774, iunie 5: Satul **Șărbești**, ținutul Covurluiului, ocolul Siretului, avea, după recensământul lui Rumeanțev²⁴⁰⁸. **Birnici:** Radul, vornic / Ion, rotar / Ion Cârcul / Marin Bulisan / Solomon / Toader Panhilie / Mihai brat ego (fratele lui) / Stanciul Buga / Mane Cambur / Gheorghită, odagiu / Gheorghită, văcar / Andrieș sin (fiu) Stoica / Savin fiul lui Stanomir / Marin fratele lui / Toader fiul lui Marin / Mircea Melinte / Lepădatu Dughiană / Mihăilă fiul lui Dughiană / Gheorghi Palaga / Paiul fiul lui Opre / Mane, cioban / Mihăilă Palaga / Ion Zâmbuc / Gheorghită Palmealbe / Mihăilă fiul lui Gâtu / Gheorghită Frangule / Gheorghită Lunțan / Iordachi Scurtoiu / Radul zet (ginere) lui Petco / Zaharie Palaga / Costin Cambur /

²⁴⁰⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 291, p. 232

²⁴⁰⁸ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 76, 77

Mitre, muntean / Costandin Oprinoiul / Gheorghe nepot Melinte / Niagul Gâtu / Toader fratele lui / Pascu Streach / Stanciul, muntean / Ion Frangule / Ioniță Dragul / Marin Pavăl / Istratie Boibuni / Ioniță Lungul / Ion Moroș / Ioniță Vicol / Strătul Palaga / Costandin Frangule. // **Rufeturi:** Popa Postolache / Popa Toader / Rada lui Anghel, vădană.

1902: „**Șerbeștii Vechi**, sat în județul Covurlui, plasa Siretul, comuna Braniștea, la 4,5 km spre sud-est de reședința comunei. Are o suprafață de 1.283 hectare, cu o populație de 148 suflete”²⁴⁰⁹.

ȘERBEȘTI

(pe Crasna, lângă Miclești, Vaslui).

1774, iulie 5: Satul **Șerbeștii**, al banului Sandul Miclescul, ținutul Vasluiului, ocolul Crasnei, după recensământul lui Rumeanțev²⁴¹⁰, avea următorii: **Scutelnici:** Constandin, herghelegiu / Pricop, pas / Simion, pas / Ion, rusul / Pavăl fiul lui Vlas / Neculai nepot Chircului / Filip a prescurniții / Ioniță, plugar / Dima / Vasile Chircu / Iordachi Pârâu / Vasile, soronar / Proca Chircu / Tiron Bosioc / Constandin Popa / Alecsa, rusul / Andrei / Arsăni, bucătar / Chirilă, rusul / Mihălași, pas. // **Diaconi:** Iordachi, diacon / Tănăsă, diacon. // **Țigani:** Gheorghe / Grigori.

²⁴⁰⁹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 515

²⁴¹⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 221

ȘERBICENI

(comuna Romancăuți, regiunea Cernăuți, Ucraina).

1632, iulie 11: Porunca lui Alexandru Iliaș voievod, dată lui Constantin Stârcea, să meargă să cerceteze, pentru că „are Avram price pentru hotarul **Culeșăuților** (comuna Șebutinți, regiunea Cernăuți, Ucraina) cu Pili-povschi, ce este dinspre hotarul **Șerbicenilor** (comuna Romancăuți, regiunea Cernăuți, Ucraina)”²⁴¹¹.

1632, iulie 22: Scrisoarea lui Constantin Stârcea, către marele logofăt Gheanghea, despre alegerea „hotarului **Culișăuților** (comuna Șerbutinți, regiunea Cernăuți, Ucraina) dinspre al **Șerbicenilor** (comuna Romancăuți, regiunea Cernăuți, Ucraina)”, cauză a neînțelegerilor dintre Avram Căpotici din **Lucăceni** (comuna Cotiugeni, regiunea Cernăuți, Ucraina) cu Simion Pilipovschi și cu Șăptilici, ginerii Vrâncenesii. „Deci am mers și-am strâns oameni buni și bătrâni, anume Dimitru Lasencu și Andrei

²⁴¹¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 151, pp. 195, 196

Solovei din **Șerbiceni**, Constandin Rășchicița și Mizin din **Culeșăuți**, pe unde le este hotar. Deci cum spune uricul în semne, așa au mărturisit și oamenii... și am aflat că este hotarul Culișăuților din gura Cormanului, unde cade în Nistru, în sus pe matca Cormanului, până în obârșia Cormanului, până unde cade o vale, ce se cheamă Proschii, în Corman, de acolo, pe după Vertebul ce se cheamă Proschii, dinspre Șerbiceni, drept peste Dovhili-soc ce se cheamă, iar de la Dovhilis drept peste Miletin și Miletin pe după Popovca, Popovca rămâne toată spre Culeșăuți, din ambele părțile de vale, de la Popovca drept spre valea Dovhii, până la un drum ce merge de la Șerbi-ceni; deci pe drum, până în vale, în Dovha, până la un pod ce se cheamă Hrihovmost, de la Hrihocmost în jos, pe matca Dovcâi, până cade în Nistru”²⁴¹².

1632, august 26: Întărit de Alexandru Iliăș voievod diacului Avram Căpotici, care primește uric pentru „hotarul satului **Colișeuți**, dinspre **Șărbiceni**, pe care t-a hotărnicit sluga noastră Constantin Stârcea, cu oameni buni și bătrâni, cu Simion Pilipovschi și cu Șeptilici, ginerele Vâncenesei, pe unde i-au arătat lui dresese în semne”²⁴¹³.

ȘERBICENI

(pe Drabiștea, comuna Șerbiceni,
raionul Sotireni, Ucraina).

²⁴¹² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 161, pp. 203, 204

²⁴¹³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 181, pp. 231-233

1581, mai 11: Întărit de Iancul (Sasul) voievod surorilor Mărica și Elisafra, fetele Solomie, și rudelor lor, frații Veisa biv (fost) pitar, Ionașco și Agafia, copiii Marincă, fraților Ana și Irimia Brabovschi, copiii Sofroniei, toți nepoți ai lui Ion Vorontar și ai Soficăi, strănepoți lui Șerbica și Olena, care „au împărțit între dânșii satul **Vasilăuți**, din uric ce a avut buna lor Sofica de la părintele domniei mele Petru voievod, satul **Prisacanii**, cu locul de moară în Miletin, jumătate de sat din **Co-balții**, din jos de Piciorogani, cu loc de moară tot în Miletin, și **Prăjăni** cu moară, din uric ce a avut strămoașa lor Olena de la bătrânul Bogdan voievod, satul **Cu-drenții**, care acum se numește **Șerbiceni**, în vârful pârauului Drabiștei, din uric ce au avut de pe strămoșul lor Șerbica de la Ștefan voievod, satul **Vorintirești**, pe Siret, în ținutul Romanului, din uric ce a avut strămoșul lor Ion Vorontar de la Ștefan voievod cel tânăr, a șasea parte din satul **Boureni**, din uricul moșului (bunicului) lor Ion Vorontar de la părintele domniei mele Petru voievod”²⁴¹⁴.

1635, iunie 25: Zapisul lui Simion Pilipovschi, al femeii lui Mărica, fata lui Ionașco Dărman, nepoata lui Vrângan, și al feciorilor lor Gligorie, Vasilie, Ionașco, Gavril, Ștefan, Gaftona, Safta și Ana, în care scriu „precum că au jefuit feciorii noștri, anume Vasilie și frate-său Ionașco, pe Isar cămărașul, la **Boureni** (comuna Moțca, Iași), și au luat de la dânșul multă avere, 3.000 lei bani gata, și zapise de 9.000 lei, și l-au împușcat pe dânșul și pe alți prieteni ai lui neguțători i-au ucis. După aceea, prinzându-i pe dânșii, i-au pus în temniță și a hotărât judecata ca să piară ca niște făcători de rele. / Deci neavând cu ce plăti

²⁴¹⁴ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XIV, Iasi 1889, pp. 148-150

capetele lor de acea faptă, căci bani au dat ei numai 750 lei, am dat noi, pentru greșeala feciorilor noștri, jumătate de sat **Șerbiceni** (comuna Șerbiceni, raionul Sotireni, Ucraina), cu vecini, și cu iaz, și cu loc de moară, și cu tot venitul, ce este în ținutul Hotinului, la obârșia Rădiului, pe pârâul Drabiștii”²⁴¹⁵.

1635, septembrie 15: Întărit de Vasile Lupu voievod vameșului Isariu, care cumpără, cu 250 lei bătuți, de la Simion Pilipovschi și soția lui Marica, fiica lui Ionașco Dărman, nepoata lui Vrâncean, și de la fiii lor Gligorie și Vasile, și de la frații lor Ionașco, Gavril și Gafca, „jumătate de sat din **Șerbiceni**, care este în ținutul Hotinului”, dar fii lui Simion Pilipovschi, Vasile și Ionașco „l-au jefuit și l-au rănit pe Isariu cămăraș, la **Boureni**, și au luat de la el 3.000 de taleri bătuți și zapise de 9.000 lei, și au tras asupra lui, și pe alți tovarăși ai lui, negustori, i-au omorât; apoi i-au prins și i-au pus în temniță. / Și li s-a dat lor judecată să fie osândiți ca niște răufăcători; astfel, ei nu au avut cu ce-și plăti capetele de acea vină, ci i-au dat lui acea jumătate de sat din Șebiceni, pentru acei mai sus scriși bani, 250 lei bătuși. Și le-au întrebat ei pe toate rubedeniile lor să dea acei bani pentru capete și să ia acea jumătate de sat, și nimeni nu a vrut să dea acei bani: pe de alta, ei i-au dat în mâini 750 de lei bani gata; și dresese pe care le-au avut pe acea jumătate de sat, pe toate le-au dat în mâinile lui Isariu... Deci Noi i-am dat și i-am întărit”²⁴¹⁶.

²⁴¹⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 143, p. 180

²⁴¹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 235, pp. 279, 280

ȘERBOTEȘTI

(comuna Solești, Vaslui).

1400, februarie 11: Întărit de Alexandru cel Bun lui Dan vameșul, care primește uric pentru „6 sate într-un horar, și anume **Șurineștii, Mânjeștii, Todireștii, Șerboteștii, Lățcanii** și **Iacobeștii**, unde a trăit Iacob Orbul... de la ruptură, drept la apus, peste câmp, la movila săpată, unde se întâlnește hotarul cu hotarul lui Fear (Fe-rești)”²⁴¹⁷.

1630: Pavăl, fecior lui Potan din Zlătărești, vinde lui Gavril din Zlătărești, drept 95 lei 95 de pământuri, din „satul **Zlătărești**, la ținutul Vasluiului... care loc ni l-au ales răzeșii, tot de o parte în parte, de jos, dinspre Milești, până în capul jgheburilor, cu loc de heleșteu în matca Sărății, ce se hotărește cu locul Mileștilor până în matca Titeștilor, în sus, dealul până în hotarul Boușorilor... dinaintea lui Ion Boușoru de **Boușori**, Șteful și Ghedeon din **Titești**, Ionașco Burnar de **Mănjăști**, Artenie de **Șerbotești**, Iordachi de **Negoști**, Ardarie de **Zlătărești**, Mihalce de **Dănești**, și eu, popa Andreica din Zlătărești am scris zapisul, ca să se știe”²⁴¹⁸.

1630, aprilie 2: Măricuța, fata lui Călmățui și a Varvarei, cu nepoții ei Vasile, Gavril și Anesia, fata Tudorii, cu feciorii ei Gavrul, Gheorghe și Anghelina, cu Cerna, fata Bălei, cu feciorul ei Matei, cu Toader, nepotul Tudorei, cu feciorul ei Ionașco, cu Gligorie și Toader vând

²⁴¹⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Fereștii, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, p. 1

²⁴¹⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Fereștii, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, pp. 46, 47

lui Constantin și Apostol Cehan, drept 200 zloți bătuți, a lor „dreaptă moșie din satul **Chiujdiani**, ce este pe apa Vasluiului, cu loc de moară, de prisăci și cu tot venitul, și partea Salomie, ce se cheamă parte biseri-cească, acest sat tot l-am vândut... dinaintea lui Ionașco Cehan pitarul, Focea uricar, Gabăr pârcălab, Mierăuță Coșescul, popa Mihai din **târgul Vaslui**, popa Damaschin de **Horjești**, popa Ștefan de **Gugești**, popa Vasilie de **Ferești**, Tomșa de **Șurinești**, Bălan de **Șerbotești** și Istratie de **Olănești**”²⁴¹⁹.

1636, mai 11: Zapisul surorilor Solonca și Diia, fetele lui Dumitru Pucel, feciorul lui Purcel postelnicul, prin care mărturisesc cum a vândut moșia lor „din sat din **Codăești** (comuna Codăești, Vaslui) lui Dumitru ce-a fost vornic, drept o vacă cu vițel biciuluită drept 9 zloți și jumătate, 40 potronici de argint, un sac de făină de 6 merțe, drept 2 lei... Și în această tocmeală s-au întâmplat Bălan, Gavril, Dumitru Dugulciu și Gheorghe de **Șerbo-tești** (comuna Solești, Vaslui), Buțurcă de **Todirești** (comuna Todirești, Vaslui) și alți oameni buni. Și muma noastră Purceloia încă a fost de față”²⁴²⁰.

1637, aprilie 12: Zapisul lui Dumitru Buhuș fost vistiernic, în care mărturisește cum a cercetat pricina dintre Ionașco Cehan vornic și Dumitru Leoa uricarul „pentru niște mori și un eleșteu din sat din **Codăești** (comuna Codăești, Vaslui), ce este în ținutul Vasluiului, pe Cutâtna”, pe care izbutește să-i împace. Martori: „Lu-pul din **Popești** (comuna Miclești, Vaslui), Burnar din

²⁴¹⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Fereștii, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, p. 47, 48

²⁴²⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 416, p. 477

Mânjești (comuna Codăești, Vaslui), Lazor din **Glodeni** (comuna Codăești, Vaslui), Vasile, Condrea, popa Mătei și Pătrașco Peicul din **Todirești** (comuna Codăești, Vaslui), Bălan și Țigan din **Șărbotești** (Șerbotești, comuna Solești, Vaslui) și alți oameni buni”²⁴²¹.

1637, octombrie 18: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce s-au pârat de față Duca fost comis cu Onilă și cu fiul lui Niculcea, „pentru niște părți de ocină din satul **Miclești** (comuna Miclești, Vaslui) și din **Berindești** (inclus în Miclești, comuna Miclești, Vaslui), spunând Onilă, cu fiul lui Niculcea. Că le-a făcut cotropire Duca comis. Iar Duca a arătat dres de la Radul voievod și a adus scrisoare de mărturie de la Mihalcea și Vasile Buznăi din **Șebești** (comuna Ciotești, Iași), Țigan și Mihalcea din **Șerbotești** (comuna Solești, Vaslui), Vasile din **Zlătărești** (comuna Văleni, Vaslui)... mărturi-sind cu sufletele lor că Onilă și fiul lui Niculcea au vândut toate părțile lor din satul Miclești și din Beren-diești, cu vad de moară și cu tot venitul Ducăi comis. Deci Onilă și fiul lui Niculcea au rămas din toată legea noastră”²⁴²².

1639, septembrie 11: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Răcoviță Cehan, logofăt al doilea, care a adus un zăpis de mărturie de la Mihăilă Colivă din **Solești** (comuna Solești, Vaslui), Mihalcea, Ionașco Costiceanul, Vasile Burnăi și alți oameni buni din **Șerbești** (Șerbotești, comuna Solești, Vaslui), „scriind cum a venit înaintea lor Toderășco din Solești și a vândut a treia parte din satul **Moicești** (lângă Satul Nou, comuna Solești, Vaslui) lui

²⁴²¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 59, p. 60

²⁴²² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 202, pp. 186, 187

Răcoviță logofăt, pentru 9 ughi (ducați ungurești). / Și alt zapis, de la Vasile, Gavril Bechea, Parca și alți oameni buni din **Ferești** (comuna Văleni, Vaslui), scriind că au venit Loghina și Vasile călugărul, fiii lui Bogza fost logofăt, și i-au vândut toată partea lor din satul **Vilnești** (lângă Butucăria, comuna Zăpodeni, Vaslui), pentru 20 ughi. / Și alt zapis, de la Gligorie dascălul și de la Gavril Bechea, scriind că popa Vasile, Parca, popa Ștefan, Toader Fleșca, Vasile Lețea și Ciocârlie au dat și au dăruit dreapta lor ocină din satul **Ferești**, din matca văii, unde este ieșătura heleșteului, ce se numește al lui Răcoviță logofăt... / Și întru asemenea, au venit înaintea noastră Sorița, Mărica, Vărvăra și Nastasia, fiicele lui Bălea, și Pătrașco, fiul Măricăi, și au dat și dăruit părțile lor ce li se cuvin din viile unchiului lor Ionașco Cehan lui Răcoviță Cehan logofăt”²⁴²³.

1667, iunie 3: Ionașco Aleuș dăruiește lui Neculai Racoviță hatman „o parte de loc ce am la satul **Săpotiani**, ce sunt în valea **Șerboteștilor**, la ținutul Vasluiului, care îmi este de la moșul (bunicul) meu Ion Ciortu”²⁴²⁴.

1774, iulie 5: Satul **Șerboteștii**, ocolul Mijlocului, după recensământul lui Rumeanțev²⁴²⁵, avea următorii: **Mazili**: Grigoraș Măcarii. // **Ruptași**: Grigoraș Pitac / Iordachi Spuză. // **Călărași**: Ioniță / Mihăilă Mălaiurău / Vasile sin (fiu) abăjer. // **Sârbii cupeți ot tam**: Dima,

²⁴²³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 229, pp. 229, 230

²⁴²⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 227, 228

²⁴²⁵ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 226

sârbul / Dumitru, sârbul / Dima, sârbul / Neculai fratele lui Dumitru / Gheorghe Cătana.

1902: „**Șerbotești**, sat în partea de sud a comunei Codăești, plasa Mijlocul, județul Vaslui. Pârâul Șerbotești trece prin mijlocul satului, Are o suprafață de 1.361 hectare, cu o populație de 95 familii sau 379 suflete; o școală, înființată la 1884; o biserică veche, deservită de 1 preot și 2 cântăreți, restaurată, la 1817, de Theodor Buhuș; 1 moară de apă; 2 cârciunmi. Locuitorii posedă: 30 pluguri și 40 care cu boi, 4 pluguri și 7 căruțe cu cai; 140 stupi; 243 vite mari cornute, 38 cai, 1.200 oi, 2 capre și 75 râmători”²⁴²⁶.

ȘERCANI

(Orhei, Moldova).

1617, martie 12: Întărit de Radul Mihnea voievod lui Gheorghe Siminiceanul, fost vornic de poartă (divan), fiul Odochiei, nepot lui Dumitrașcu, strănepot lui Gavril și răstrenepot lui Coman Băicescul, primește ispisoc, „din drese ce a avut bunul său Cozma Baicescul de la bătrânul Ștefan voievod, satul cu numele **Siminiceanii**, ce-i în ținutul Romanului, ce a fost al mamei sale Odochia; jumătate din același sat Siminiceanii, schim cu rudele ei Anton, Frățiman și Vârvara, copiii Magdalinii, pentru o jumătate de sat **Frățești**, ce-i în ținutul Cârligăturii... / și

²⁴²⁶ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 515

alt sat, cu numele **Brăbățești**, iarăși în ținutul Romanului, și cu două locuri de prisăci dinspre răsărit, și cu loc de moară pe Bahluet; un loc de prisacă la **Băiceani**, alt loc este dinspre **Tâmpești**, din uric de cumpărătură ce au avut de la Eremia voievod, cumpărătură de la sămânța lor Lupul, Moga, Anușca și Toader, feciorii Mogăi sulgerul, de la Tudora, sora Boldurului diac, și de la Candachia cu frații ei, copiii Boldurului diac... / așijderi îi întărim, din aceleași drese de la bătrânul Ștefan voievod, saul **Mateuții** pe Nistru și, în același hotar, satul **Cobileanii**, și seliștea **Stodolna**, seliștea **Ețcanii**, toate pe Nistru, în ținutul Orhaiului, care jumătate de sat **Mateuții** îi este cumpărătură de la ruda lor Ionașco Iațco, fiul bătrânului Iațco, pentru 200 taleri argint... / și așijderea îi întărim lui Gheorghe o parte de ocină de la satul **Șircanii**, din jos și din sus, cu heleșteu pe pâraul satului, ce-i în ținutul Orheiului, cumpărătură de la Nistor, feciorul lui Șirco, de la Caisin, feciorul lui Constandin, de la Agafia, fata popii Simion, de la Salomia, fata lui Sprăl, de la fiul Motrii, nepotul lui Sprăl, de la Gheorghe, fiul Tudorii, de la Mihăil și Ilnati, feciorii Fadorii, de la Efrim, fiul lui Bucul, de la Cantea, Fedor și de la fiul său Toma, toți strănepoți lui Fedor Faurul... / și așijderi, îi întărim și alte părți din **Șircanii**, cumpărătură de la Macsin, de la Toma, fiul Petrii, și de la Marica, fata Motrii”²⁴²⁷.

1663, iunie 18: Ectarina Dabija, tocmindu-se cu marele logofăt Racoviță Cehan, dă „două sate schimb, anume **Iuriești**, la ținutul Lăpușnei... și alt sat, anume **Șercanii**, la ținutul Orheiului, iarăși cu vecini” și primește „drept schimb satul **Buciulești**, cu curți gata, cu vecini

²⁴²⁷ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 148-151

și cu mori pe Bistrița, ce este la ținutul Neamțului”²⁴²⁸.

1763, decembrie 12: Căpitanul Sandul Furculiță, soția lui Safta și fiul Manol vel (mare) cihucciu, dăruiesc „finului nostru Miron sin (fiu) preotului Epate ot **Ciohoreni**, care acel copil l-a botezat fiul nostru Miron paharnic, pentru sufletul nănașului său și pentru sufletele noastre, ale bătrânilor... partea noastră, ce s-a alege, din **Chiperceeni**, din bătrânul Căbac, care suntem toți dintr-o sămânță cu Dumitrașcu de Chiperceeni și cu Ghione de **Cornova**, cu părintele nostru văr primar, însă noi am dat pârțicica noastră, osebit de ale altor frați... Și la aceasta s-au întâmplat Vasile Gligoriță vornic ot **Șercani** și Ștefan Hușan, scutelnicul nostru”²⁴²⁹.

1774, iunie 5: Satul **Șercanii**, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Câmpurilor, după recensământul lui Ru-meanțev²⁴³⁰, avea **toată suma caselor 49**. Scădere rufeturi 4: 2 mazili, 1 popă, 1 femeie săracă. Rămân birnici 45. / **Birnici**: Ioniță Ciapă / Pricopi, vârzar / Ștefan Popăscul / Grigoraș, cojocar / Andrii Pascal / Gheorghi Ciapă / Ștefan Grigoriță / Istrate / Pohriban, ciobotar / Vasile Capșe / Ionță Zup / Toader Flore / Andrei Zup / Ionașco, cibotar / Stratul / Trohin fiul lui Stratul / Vasile, bejenar / Isac Barbălată / Dănilă / Ioniță Chiriac / Dămian Capșe / Pintilii / Grigoraș, pânzariu / Lazăr Cârste / Ștefan Cărbune / Vârlan a lui Alecsii / Toader Țurcanu / Toader Cenuță / Vasile Cârste / Ioniță a Himanții / Gheorghi, morar /

²⁴²⁸ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 73, p. 97

²⁴²⁹ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 241, pp. 253, 254

²⁴³⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 471, 472

Simion Ciornic / Ioniță Ciapă / Iacob a Dănulesii / Toader Caută / Gheorghe, bejenar / Vasile Totoc, bejenar / Grigoraș Tocu / Grigoraș Ciorbă / Chirică Rule, bejenar / Pavel Stângaci / Andrii a Halcului / Gavril vornic / Zelic, jidov. // **Rufeturi:** Enachi Suvac, mazil / Nane Erhan, mazil / Popa Vasile / Anisie, săracă.

ȘERPENI

(comuna Șerpeni, județul Chișinău, Moldova).

1618, septembrie 14: Porunca dată de Radul (Mihnea) voievod ureadnicului și vatamanului de Șerpeni, după ce i s-au jeluît Constantin, fratele lui Postolache, care a fost pârcălab de Orhei, și Corui, care a fost comis, pe Istratie și Casian din **Șerpeni**, arătând cum le-au fost furat doi cai. Drept aceea, voi să aveți a le cere lui Istratie și Casian vrednici chezeși, și să le dați zi... iar de n-au chezeși, să-i dați pe ei legați în mâinile lor și la domnia mea să fie aduși”²⁴³¹.

1643, iulie 2: Gheorghe Ștefan, al treilea logofăt, și Toma sulgerul și jupâneasa Eftimie, fata lui Gavril sulger, fac un schimb de moșii, „dând Gheorghe Ștefan satul **Hlineștii** (lângă Naslavcea, județul Edineț, Moldova) și **Novacăuții** (azi Naslavcea, județul Edineț, Moldova), la ținutul Hotinului, iar Toma sulgerul a dat a cincea parte de sat **Șerpeni** (comuna Șerpeni, județul Chișinău, Moldova)

²⁴³¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XXI, Iași 1929, pp. 203, 204

și a cincea parte de sat **Pohoceni** (Pogăcenii, în satul Popenii, comuna Găgești, Vaslui)”²⁴³².

1774, iunie 5: Satul **Șerpenii**, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Satele de Jos, după recensământul lui Rumeanțev²⁴³³, avea **toată suma caselor 18**. Scădere rufeturi 2: 1 volintir cu ostavcă, 1 femeie săracă. Rămân birnici 16. 5 case pustii. / **Birnici**: Grigori, vornic / Ioniță Dămian / Păladi a lui Mirăuță / Petre, rotar / Luca, rotar / Dumitru Terinte / Chiriac nepot lui Boboc / Vasile Boboc / Chirilă a Lungulesii / Ioniță Pleșcan / Vasile fiul lui Gheorghe / Arseni fiul lui Mihălachi / Simon fiul lui Gavril / Mihălachi Dămian / Vasili Osărel / Constandin al lui Pintelei. // **Rufeturi**: Macsin, căzac cu ostavcă / Grăpina, săracă.

ȘERPENIȚA

(Șăplintii, azi Șerpenița, comuna Manoleasa, Botoșani).

1639, ianuarie 31: Simion Golăi, jupâneasa Mărica și fiii lor Gheorghe, Andonie, Ștefan, Cârstea, Mica și Gaftona vând lui Andrei Plantos, pentru 400 lei bătuți, „ocina și moșia ce au cumpărat Simion Golăi de la rudele sale Odochia, fata lui Nichifor Faraon, și de la nepoții ei Samson, Butucea, Toader, Ionașco și Maricuța, feciorii popii lui Canoră, și iarăși de la Tofana, fata lui Traistă, și de la feciorii și nepoții ei, feciorii Ursului Trăistuță, tot

²⁴³² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 124, p. 125

²⁴³³ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 458

satul **Șăplini** (Șerpenița, comuna Manoleasa, Botoșani), ce este în ținutul Dorohoiului, pe apa Prutului”²⁴³⁴.

1639, aprilie 10: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Andrei Plantos, care primește uric pentru „satul anume **Șipenții** (Șerpenița, comuna Manoleasa, Botoșani), care este în ținutul Dorohoi, pe râul Prut... care el și l-a cumpărat de la Simion Golăi, de la soția lui Marica și de la fiii lor Gheorghe, Andronic, Ștefan, Cârstea, Mica și Gaftona, pentru 400 de lei bătuți, pe care Simion Golăi a avut-o cumpărătură de la rudele sale Odochiia, fiica lui Nechifor Faraon, de la nepoții ei Sanson și Butucea, de la Toader, Ionașco și Măricuța, fiii popii Canură, de la Tofana, fata lui Traistă, și de la fiii ei și-ai lui Ursul Trăistuța”²⁴³⁵.

1902: „**Șerpenița**, sat pe moșia cu același nume, în județul Dorohoi, plasa Bașeul, comuna Manoleasa, numit în vechime Șerpeni. Are o populație de 227 suflete; o biserică mică, cu hramul Sf. Constantin și Elena, deservită de 1 preot, 1 cântăreț și 1 pălămar, făcută de zid, în 1830; o școală mixtă. Pârâul ce trece pe moșie este Novacul. Râul Prutul curge pe hotar. Piatră calcarică se găsește înspre Prut. Drum principal e acel de la Rădăuți, la Ștefănești. Moșia se hotărăște cu râul Prutul și cu Domoșani, Flondora și Livenii Mitropoliei”²⁴³⁶.

²⁴³⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 22, p. 24

²⁴³⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 96, pp. 99-101

²⁴³⁶ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 515

ȘESURILE

(pe Tazlăul Mare, lângă Ardeoani, Bacău).

1774, iunie 15: Satul **Șesurile**, ținutul Bacău, ocolul Tazlăului Mare de Sus, după recensământul lui Rumeanțev²⁴³⁷: **Toată suma caselor**: 31. Scădere rufeturi, însă 13: 2 popi, 1 diacon, 4 ruptași, 6 femei sărace și nevolnici. Rămân birnici 18. / **Birnici**: Ioniță Făinăre / Sandul Chiranăș / Neculaiu zet (al) lui popa Chiriță / Ion Țăganceș / Vasile Costandin / Rusăiu Mihălachi / Toader sin (fiu) lui / Ion Lungul / Ioniță fiul Stoicăi / Chiriac fiul Stoicăi / Ioniță, tăbăcar / Gheorghită Porhiriș / Pinteleiu / Simion Băscă / Ion, morar / Gheorghi Miran / Neculaiu Lungul / Ion Albeiu. // **Femei sărace și nevolnici**: Brăilă, nevolnic / Nistor Prostu / Dochita, săracă / Maria Iordăchioae / Pricopoe / Arhipoe. // **Rufeturi**: Popa Chiriță / Popa Ștefan / Grigoraș, diacon. // **Ruptașii și mazilii**: Toader Făinăre, ruptaș / Neculaiu Făinăre, ruptaș / Cozma Bărcan, ruptaș / Moiseiu, ruptaș.

1902: „**Șesurile**, sat în județul Bacău, plasa Tazlăul de sus, comuna Leontinești, situat pe șesul Tazlăul Sărat, la 2.700 m de reședința comunei. În vechime se numea Costești. Are o populație de 168 suflete; o biserică veche, clădită de locuitori, la 1650, deservită de 1 preot și 2 dascăli; o școală; 2 cârciumi. Vite: 30 cai, 135 vite mari cornute, 27 oi și 76 porci”²⁴³⁸.

²⁴³⁷ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 308, 309

²⁴³⁸ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 518

ȘETRĂRENI

(azi Stejarii, comuna Țigănași, Iași)

1632, noiembrie 4: Întărit de Alexandru Iliăș voievod mănăstirii Sfântul Sava din Iași, care primește urice pentru „satele anume **Scumpia** (cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova) și **Stolniceni** (comuna Cioropcanii Noi, raionul Ungheni, Moldova) și **Șetrăreni** (azi Stejarii, comuna Țigănași, Iași), care sunt în ținutul Iași, care sate au fost drepte ocini și cumpărături ale lui Enache postelnic și a dat și miluit sfânta mănăstire, pen-tru pomenirea lui și pentru sufletele părinților lui”²⁴³⁹.

1635, martie 27: Întărit de Vasile Lupu voievod mănăstirii Sfântul Sava din Iași, care primește uric pentru „satul **Gurbăneștii** (lângă Hănăsenii Noi, raionul Leova, Moldova), unde este **Târgul Sărății** (adică satul Gurbănești), mai sus de gura Sărății, cu vad de mori la Prut și cu mori gata și cu o bucată de pământ din hotarul **Alboteștilor** (raionul Leova, Moldova), loc pentru un sat la dura Sărății, care este în ținutul Chigheciului, și de asemenea satul **Drujeni** (raionul Leova, Moldova), pe râul Prut, și **Budeștii** (raionul Leova, Moldova), și **Fur-teștii** (comuna Vetrișoaia, Vaslui), și **Vlășineștii** (raionul Leova, Moldova), în același ținut al Chigheciului, și de asemenea **Stolniceni** (comuna Cioropcani, raionul Ungheni,

²⁴³⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 240, pp. 298, 299

Moldova), pe Gârlă, și cu loc de iazuri, și Gârla și cu pricaturile sale **Stroicenii** (cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova) și **Vlășineasa** (cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova), și alt pricut, care se numește **Scumpia** (cătun al satului Stolniceni, raionul Fălești, Moldova), și satul **Șetrărenii** (azi Stejari, comuna Țigănași, Iași), care este în ținutul Iașilor, și de asemenea satul **Gligenii** (Hlijeni, comuna Hlijeni, raionul Șoldănești, Moldova), care este în ținutul Sorociei, care acele sate fuseseră drepte ocini și cumpărături ale răposatului Enache postelnic, iar când a murit a dat și a miluit acea sfântă mănăstire”²⁴⁴⁰.

1681, iunie 20: Porunca dată de Duca voievod lui Tomiță, „pentru o bucată fr loc în hotarul **Șătrărenilor**, care âmbă în două părți: deci o parte a fost a Moțocesii și a dat-o dania lui Constantin Jora, ce a fost serdar, iar o parte a fost a lui Grigoraș Jora. Și acum, fiind ginere Ștefan Brăescu, ce a fost comis, lui Grigoraș Jora, ține dumnealui acea parte și așa se învoiră dumnealor... / de aceea tu să strângi oameni buni și să alegi acele două părți, amândouă una dinspre alta, pe dreptate, precum or ști oamenii buni. Că au îmblat acele părți și ce se vor afla arături pe partea lui Grigoraș Jora să ia de a zecea Ștefan Brăescu comis, iar ce se va afla de partea care a fost a Motocesei să ia de a zecea Constantin Jora... și să le faceți câte o mărturie”²⁴⁴¹.

1705, noiembrie 25: Stavăr și vara lui Ruxanda zălogesc lui Grigoraș Tomiță, care le făcuse „bine cu 10 lei

²⁴⁴⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 76, pp. 92-95

²⁴⁴¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, pp. 46, 47

bătuți... și având noi moșii la **Șătrăreni** și la **Giu-mătăței**, am făcut acest zapis să-i dăm banii la sărbătorile Paștilor, iar de n-om da banii la zi, să aibă a ne stăpâni moșiile”²⁴⁴².

1707, martie 22: Serafim Tomiță, „ajuns la 80 de ani”, împarte moșiile sale feciorilor săi, scriind: „dat-am lui Toader, feciorului meu cel mai mare, la **Merești**, partea mâne-sa și cumpărătura ce am eu la Merești, iar Vasile, Ion și Gligore, aceștia mai mici, le-am dat **Șătră-reni** și jumătate de sat **Crăciuneni**, și **Giumătățeni**, ce se va alege cu alți frați și răzeși la **Stănești**... / Așijderea și două vii în paragină, ce am la **Feteștii din sus** este a lui Contăș, din jos a lui Macri, în mijloc, în țarina care se cheamă Ciocârlie, am dat-o lui Grigore, să le fie moșie în veci... dinaintea lui Iraclie egumenul, preotul Ilie ot **Cotnari**, Tanasăi, Fănina călugărul, Ngrul pivnicerul domnesc, Tănase Bainschi pârcălab de Cotnari, Pilat Va-sile armașul, Neculai Totoescu și Gavril dascălu”²⁴⁴³.

ȘETRĂRENI

(pe Jijia, azi Jijia, comuna Albești, Botoșani).

²⁴⁴² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 17, 18

²⁴⁴³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 6, 7

1495: Întărit de Ștefan voievod lui Bogdan, care cumpărase, cu 230 zloți tătarești, de la frățâne-său Oncea, feciorul Mărinii, nepot Giurgii, „jumătate de sat, anume Giumătățenii (Jumătățeni, sat Jijia, contopit cu satul Jijia, comuna Albești, Botoșani), partea din sus, unde au fost dvoriști (curtea) lui Căliman”²⁴⁴⁴. Hotarul, din veac.

1592: Izvod de moșii cu cumpărăturile lui Ștefan Tomiță: „Satul **Șătrăreni** pe apa Jijiei, la ținutul Dorohoiului, îmblă pe patru stâlpi, fără partea Jorei... hotarul nostru din partea Jorei, cum merge hotarul pe lung, până în drumul cel mare al Ștefăneștilor, iar marginile hotarului, a tot satul, dinspre răsărit se împreună cu hotarul Holtoesei, deasupra dealului, în zarea dealului, iar dinspre apus trece peste Jijia și merge hotarul peste rediu și peste hățireu, până în zarea dealului și împarte hotarul în dru-mul ce merge pe lungul dealului, iar hotarul Iureștilor și al Dăbicenilor, și dintr-acești 4 stâlpi, 2 stâlpi, din jos, ce se hotărăscu cu Crăciuneni, sunt ai lui Ștefan Tomiță, care a cumpărat de la Vasile Bădră și de la Stratul brat (frate) lui Vasile, și de la mătușa lor Ioana, fata Moisăi. / Al doilea stâlp, din sus, l-am cumpărat de la Constantin, feciorul lui Borotco, și de la frate-său, de la Lăzian, frate-său Onaca și de la popa Ionașco, văr primar lui Lăzian... / Al treilea stâlp din sus este un stâlp al lui Pintilei To-mița. / Al patrulea stâlp este partea lui Simion bărbier și Ursului Duda, văr primar lui Pintilei Tomița, și n-au avut feciori și și-au vândut partea lui Pintilei Tomița. O parte a lui Ionașco a vândut-o lui Pintilei Tomița, văr primar. // Satul **Crăciuneni**, lângă acest hotar al Șătrărenilor, umblă pe patru stâlpi tot satul... doi stâlpi din sus sunt ai lui Ștefan

²⁴⁴⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 149, pp. 278, 279

Tomiță, hotărâte și stâlpite cu bolovani, iar doi stâlpi din jos sunt ai lui Constantin Macri și ai Isac al Nacului, și umblă hotarul acestui sat, dinspre răsărit, și trece peste deal și lovește în valea Gordului, și peste deal, de acolo trece și pogoară la vale la Spinosa, și de acolo trece peste deal și pogoară la vale, la Galvaneasa, și de acolo suie peste deal și trece la vale, la Iutasa, și de acolo suie la deal și merge hotarul până în zarea dealului, care împarte hotarul cu hotarul Holtoesei. Iar dinspre apus, trece hotarul peste apa Jijiei, în ținutul Hârlăului, și suie la deal, până în zarea dealului, cum merge un drum pe lungul dealului, până la un reuiu al lui Constantin Macri și împarte cu hotarul Iureștilor. // Satul **Stănești**, parte lui Constantin, nepotul lui Echim Țișescu, ce i se va alege ot Stănești, în partea de sus, 20 ughi (ducați ungurești) par-tea lui Ion, ce a ținut pe Lăteșoe, 1 cal și 5 lei în partea de jos. Cu Dubiceniei din jos, din sus cu Mășcăteii lui Bejan Balș și Nicoară”²⁴⁴⁵.

1633, iulie 8: Zapisul Ilincăi, fata Oniului, în care mărturisește că a vândut „dreaptă moșia mea, ce a fost dată de tatăl meu Oniul, sin (fiul lui) Simionce, mie zes-tre... Tiții, partea mea din sat, din **Dânceni** (Dângeni, comuna Dângeni, Botoșani), ce a fost cumpărătura tătâne-meu de la Pilat, din partea Zlătarului, a treia parte din stâlpul de jos, și am luat o iapă cu mânz, și așijderea ce a fost cumpărat de la Urâta Lisa, am luat un bou. Și în tocmeala noastră fost-au Nechifor din **Mirești** (comuna Albești, Botoșani), Gavril vătăma, Simion Berce și Ni-coară din

²⁴⁴⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IV, Iași 1908, pp. 112-115

Șătrăreni (azi Jijia, comuna Albești, Botoșani) și alți mulți oameni buni”²⁴⁴⁶.

1634, iulie 9: Zapisul fraților Mărica Hăbășasca, Gheorghe și Ioan, feciorii lui Ștefan vornicul, în care mărturisesc „cum ne-am tocmit și ne-am împărțit satul **Șătrărenii**, pe Jijie, în ținutul Hârlăului, cu feciorii Irinii, cu Nastasia, cum jumătate de acest sat să ție Mărica Hăbășasca, iar jumătate de sat s-a venit să o ție Nastasia, fata Irinii”²⁴⁴⁷.

1635, septembrie 26: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Vășian Ordzea de **Tălhărești** (comuna Erbiceni, Iași) și lui Tomița de **Șătrăreni** (azi Jijia, comuna Albești, Botoșani), după ce s-a plâns căpitanul Macrii pe Ionașco din **Giumătățeni** (înglobat în Jijia, comuna Albești, Botoșani) și pe frații lui, „zicând că-i împresură un loc de moșie din **Petrești** (lângă Buimăceni, comuna Albești, Botoșani) și că și-a pus Ionașco prisaca pe locul lui Macrii, iar Ionașco a zis că unde și-a pus prisaca a plătit pentru o moarte de om, de a dat 50 de boi, cum a arătat un zapis domnesc, cum a plătit acea moarte de om, drept acel loc... iar voi să mergeți la satele Petrești și **Iurești** (comuna Todireni, Botoșani), să strângeți oameni buni și să socotiți cu dreptul”²⁴⁴⁸.

1643, februarie 15: Frații Glogorie, Ionașco, Simion, Irina și Loghina, feciorii lui Nicoară din Leiconești, vând lui Tomița de **Șătrăreni** (Șetrăreni, comuna Albești,

²⁴⁴⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 338, pp. 431, 432

²⁴⁴⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 184, p. 205

²⁴⁴⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 246, p. 289

Botoșani), drept un cal și 20 galbeni, „a noastră dreaptă parte de ocină din satul **Stănești** (lângă Zlătunoaia, comuna Lunca, Botoșani), din jumătate de sat, din partea de sus, a cincea parte... / Și în această tocmeală au fost Bejan Balș, Gligorașco Jora, Constantin Balșe, Borotco și Andreica vătăman din Șetrăreni”²⁴⁴⁹.

1643, octombrie 29: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Tomiță din **Șetrăreni** (comuna Albești, Botoșani), după ce „s-a jeluit Drăgan, feciorul cămărașului din **Căbicenii** (înglobat în orașul Darabani, Botoșani), nepotu-său Pătrașco Bercea, Toader Liciul și frații săi pe Gavrilaş, ce-a fost logofăt, zicând că le face împresu-rătură pe moșia lor, de jumătate de sat din **Cornești** (azi cartier în orașul Darabani, Botoșani), și le-a cosit fânațul fără știrea lor. Așijderea, se leagă și de alt sat al lor, anume **Căbicienii**, de zice că are cumpărături acolo. Și zic Drăgan și Berciul că au și vecini în Căbicenii, ai lor drepti de moșie, și-i ține logofătul. / Pentru aceea, să mergi la sat la Cornești, să strângi oameni buni și să socotiți împreună cu Toderașco logofăt și cu acei oameni buni, iar de se va afla că a cosit logofătul Gavrilaş fără știrea lor pe a lor dreaptă ocină de sat la Cornești, să aveți a opri fânul. / Așijderea, și la Căbicenii să socotiți. De va zice logofătul că are acolo niscai cumpărături, să pună dresese înaintea domniei mele și să aducă și uricul Căbicienilor, ce-a luat de la Gaftona, nepoata lui Drăgan, și cât fân va fi cosit să aveți a-l opri. Și vecinii, de se vor afla că sunt drepti de moșia lui Drăgan și a fraților săi, să aibă ei a-și ține vecinii”²⁴⁵⁰.

²⁴⁴⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 29, p. 34

²⁴⁵⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 205, p. 188

1645, august 31: Scrisoarea lui Macri căpitan, popa de **Dărmănești** (orașul Dărmănești, Bacău), Chicior ot tam (de acolo), Natul și Pavel ot **Șătrăreni** (azi Jijia, comuna Albești, Botoșani) „pentru rândul Tomiții căpitanului, că a venit cu cartea măriei sale ca să socotim, cu oameni buni, pentru o parte de ocină, zicând că are asupreală dinspre niște răzeși ai lui, la o seliște, ce s-a chemat **Dănceni** (azi Oțeleni, comuna Oțeleni, Iași)... și s-au aflat două pământuri și jumătate ale Tomiții, arate de răzeșii lui... Și s-au pus semne, cum s-a măsurat hota-rul”²⁴⁵¹.

1774, iunie: Satul **Șetrărenii**, ținutul Hârlăului, ocolul Jijiei, avea, după recensământul lui Rumeanțev²⁴⁵², toată suma caselor: 22. Scădere rufeturi 22: 2 popi, 10 scutelnici vameșului Ilie Tomiță, 4 scutelnici ai lui Costandin Tomiță, 5 țigani, 1 copil în casă. / **Rufeturi:** / Popa Ilie / Popa Petre / Ștefan sin (fiu) lui Ion, scutelnic vameșului Ilie Tomiță / Toader brat (frate) lui, tij (la fel) / Ilie fratele lui, la fel / Vasili fiul Grozavii, la fel / Andrei fratele lui, la fel / Mihălachi, la fel / Ion al lui, la fel / Gavril Tariți, la fel / Tănasă, cârciumar, la fel / Costandin, vier, la fel / Chiriac fiul Petrii, scutelnic la Costandin Tomiță / Lupu fratele lui, la fel / Ion Hribu, la fel / Arseni, la fel / Costandin, țigan / Lupu Căimăcan, țigan / Iordachi, țigan / Andrei al lui, țigan / Neculai, țigan / Ștefan Torcescul, copil în casă.

²⁴⁵¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 180, p. 150

²⁴⁵² ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 243, 244

ȘFÂRCĂUȚI

(între Ibănești și Lișna, Botoșani).

1774, iunie 22: Satul **Șfârcăuți**, ținutul Dorohoiului, ocolul Târgului, avea, după recensământul lui Rumeanțev²⁴⁵³, **toată suma caselor: 47**. Scădere rufeturi, însă 47: 38 poștași dați ajutor la poșta din Iubănești, 3 femei sărace, 4 preoți și diaconi și dascăli, 2 slugi ale dumisale spătarului Mihalachi Costachi. / **Tij** (la lel) **dați ajutor de slujesc la poșta Iubănești**: Todosi a Săvoai / Vasile, păscar / Enachi Baros / Ștefan Baros / Vasile Baros / Ion Baros / Petre Dencă / Neculai nepot popii / Păladi cumnat rotarului / Ion frate diaconului / Sandul Peșterece / Ștefan Arăpilă, grecul bătrân / Leonti, ieșean / Dumitrașcu Durne / Tănasi Hrinos / Acsinti, rus / Costandin, holtei cu mamă / Grigoraș, cojocar / Toader, ieșean / Petre Doros / Vasile sin (fiu) cojocarului / Ștefan, rotar / Ioniță Paț, vornic / Simion zet (ginere) vrâncean / Simion fiu lui Fuște / Ion, vrâncean / Ilie al lui Fuște / Gavril fiu lui Fuște / Petre, cojocar / Vasile Scurtul, holtei cu mamă / Ion, rogojinar / Ursachi Petică, vătăman / Grigoraș, argat lui Ițco jidov / Toader Doros / Lupul, ungurian / Toader nepot Scurtoai / Toader Toros. // **Femei sărace**, fără de ajutor: Ioana, babă / Acsenia Zăițoai / Lupa, săracă. // **Rufeturi** (Preoți, diaconi, dascăli): Preotul Vasile / Preotul Ion / Diaconul Simion / Andronachi, dascăl, holtei. // **Slugile**: Enachi Popescul, sluga dumisale a Spătarului Mihălachi Costachi / Gavril, fratele lui, la fel slugă.

²⁴⁵³ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 496

ȘIBOTINȚI

(raionul Hotin, Ucraina).

1770-1772: Satul **Șibotinții**, ținutul Hotinului, ocolul Nistrului, avea, după recensământul lui Rumean-țev²⁴⁵⁴, **toată suma caselor: 56**. Scădere rufeturi 2: 1 popă, 1 dascăl. Rămân birnici 54. / **Birnicii:** Precup Harabara / Vasile Slivca / Ivan, cojocar / Ivan Solomonciuc / Ion Cibuc / Mihalache Cibuc / Alecsa Antimi / Petre, cojocar / Matei Drăgan / Grigore Timciuc / Sava al lui Cibuc / Vasile fiul lui Drăgan / Constandin Rămădan / Andronic Drăgan / Fodor, văcar / Hrihor fratele văcarului / Ivan Stupca / Macsim, rusul / Dumitrul, rusul / Anton Drăgan / Gavril Drăgan / Onofrei, pânzariul / Mihailo, butnariul / Vasile Crasii / Lupul, rotariul / Vasile Stupca / Toader Țugui / Andrei Spilnic / Fedor al lui Țurcanul / Simeon Gorban / Ioniță fiul lui / Ivan Țirii / Dumitru Gorban / Pavel fratele lui / Gheorghită fiul lui Țurcanu / Gavrilaș fiul lui Țurcanu / Lupul, morariul / Pentelei fiul lui Gorban / Alecsa fiul lui Mihalache / Tănase Holovca / Grigore Batârcul / Grigoraș Hâjdeianu / Ștefan Lungul / Matei, văcariul / Andrei Batârcul / Gavril Batârcul / Gavril Barbălată / Ivan Macușoc / Iosip, salahor / Nicolae Batârcul / Andrei, vornic / Ioniță, vătăman / Gheorghe Alecsa. // **Rufeturi:** Popa Gavril / Panco, dascăl.

²⁴⁵⁴ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 142

ȘILĂUȚI

(satul Salicee, comuna Bocicăuți, raionul Hotin, Ucraina).

Întărit, în **20 decembrie 1437**, de Ilie și Ștefan voievozi, marelui boier Mihail de la Dorohoi, care primește uric pentru „satele lui și privilegiul pe care i l-a dat sfânt răposatul părintele nostru, anume: satul Chindinți (Cândești pe Siret, comuna Mihăileni, Botoșani), și satul lui Herțea (Herța, raionul Hliboca, Ucraina), pe Prut, satul Pecialăuți (raionul Noua Suliță, Ucraina), la Pecia-lova, și satul Ugrinăuți (Grineacica, comuna Rohatin, raionul Hotin, Ucraina), și satul la Iaz (Stăuceni, în Vorniceni, Botoșani), și satul pe Rochitna (Rochitna, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a fost Dragomir al lui Mândrea (Cerlena, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul Coteleu (Cotelău, raionul Noua Suliță, Ucraina), și satul Milianăuți (Mălinești, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a fost Șizco (Șișcăuți, comuna Ringaci, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul Dzinăuți (Dinăuți, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a fost Malici, lângă Giurgică (Malinți, raionul Hotin, Ucraina), încă satul de lângă Simca (Sincăuți, comuna Malinți, raionul Hotin, Ucraina), încă **satul Salicee** (Șilăuți, comuna Bocicăuți, raionul Hotin, Ucraina), încă satul Cristinți (Cristinești, comuna Măli-nești, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a șezut Petrișor, la capătul Doljocului (Doljoc, comuna Malinești, raion Noua Suliță, Ucraina), și încă satul, sub Luncușoară, unde șade Drago-

mir (Zalucea, comuna Drepcăuți, raionul Briceni, Moldova), și încă satul, în jos de Prut, Itovoeuți (sat pe Prut, lângă Rădăuți-Prut, Botoșani), și satul Rădăuți (Rădăuți-Prut, Botoșani), și satul Vișneuți (Ișnovăț, azi Reditu, comuna Rădăuți-Prut, Botoșani), și satul Lipnic, la Nistru (Lipnic la Nistru, raionul Dondușani, Moldova), încă satul unde a fost Cuseară (Bârnova, raionul Dondușani, Moldova, fost Vusareu), și încă satul unde sunt Caragunicii (Tumaniuca, înglobat în Mereșeuca, comuna Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), încă satul la moara Naslavcei (Naslavcea, raionul Dondușani, Moldova), încă satul lui Pavust (Paus-tova, comuna Lipnic, Moldova), încă satul de lângă Macsim (Maxim, în Mereșeuca, comuna Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), încă satul lui Mirișce (Mereșeuca, comuna Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), încă satul unde este Noguicoi (lângă Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), și satul unde a fost Clețină (lângă Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), și satul Tereșeuți (Teleușca, raionul Dondușani, Moldova), încă satul unde este Rospop, în jos la Bineva (Făgădău, comuna Văscăuți, raionul Florești, Moldova), și satul Cuhareuți (Cuhureștii de Sus și de Jos, raionul Florești, Moldova) și alt sat, Cunicea, sub Bineva (Florești, raionul Florești, Moldova), și satul unde este Țârvici (Țâra, comuna Ghindești, raionul Florești, Moldova), încă satul, sub Caragine, unde este Simeon cneaz, la obârșia Dobrușei, încă satul, sub Caragine, Dobrușa, și satul, sub Caragine, Mordvina, încă satul, mai jos de Mordovina, sub Caragine, pe Dobrușa, unde sunt Fântânile (toate părți ale comunei Recești, raionul Rezina, Moldova), încă satul lui Oleșco, sub Caragine (Olișcani, raionul Rezina, Moldova), încă satul,

la obârșia Rezinei, unde șade Țigan (Sămășcani, raionul Rezina, Moldova)), încă satul, pe Răut, unde este Vadul Pietrei (Lazo, numit și Piatra, raionul Orhei, Moldova), și, mai sus de Vadul Pietrei, tot pe Răut, la capătul Stâncii (Stânca, comuna Slobotca, raionul Ohei, Moldova), încă satele, pe Răut, unde este moara, încă satul, la Moiatinul de Jos (toponim), unde este Nichita (Ghermănești, comuna Suhuluceni, raionul Orhei, Moldova), și satul unde șed Grabăuții (Văsieni, comuna Suhuluceni, raionul Orhei, Moldova), la capătul de sus al Culișăului, unde a șezut Radul (Văsieni, comuna Suhuluceni, raionul Orhei, Moldova), și încă seliștea unde este iazul, la Cornul Bagului, unde au șezut fiii lui Cosco (Bahu, comuna Seseni, raionul Călărași, Moldova), încă seliștea de sub Măiatini, unde șade Rujici, și, la Moiatinul de Sus, satele ce au fost ale cneaghinei, și, la Carpeni, satul unde șade Stan, și, la capătul de sus al Carpenilor, la Bașeu, unde șade Matei (Mateieni, comuna Corlățini, Botoșani), și, sub Dumbrava înaltă, unde șade Miclouș (Miclăușeni, comuna Corlățeni, Botoșani)... Iar hotarul tuturor acestor sate mai sus scrise să fie cu toate hotarele lor vechi, pe unde au folosit din veac”²⁴⁵⁵.

1904: „**Șilăuți**, sat în județul Hotin, volosti Grozința, aproape de satele Bășcăuți și Grozinți, și de hotarul cu Bucovina. Are 398 case, cu o populație de 2.996 su-flete de țărani români și ruteni; biserică; școală rusească de băieți; 590 vite mari”²⁴⁵⁶.

²⁴⁵⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 175, pp. 245-248

²⁴⁵⁶ Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 202

ȘILIȘEU

(sau Hilișeu, lângă Șendriceni,
comuna Pomârla, Botoșani).

1522, iunie 30: Întărit de Ștefan (cel Tânăr) voievod lui Șendrică și neamului răzeșilor din **Hilișeu**, care primesc ispisoc „pe un vad de moară, ce este pe pâ râul pe din sus”²⁴⁵⁷.

1558, martie 15: Întărit de Alexandru (Lăpușneanu) voievod fraților Dragotă, Magda și Neacșa, copiii Neaghinei, nepoții Anușcăi, care primesc ispisoc pentru „ce-a avut străbuna lor Anușca de la Ștefan voievod, un sat anume **Șilișeul din sus**, de Dorohoi, ca să fie lor uric cu tot venitul”²⁴⁵⁸.

1610, noiembrie 17: Întărit de Constantin Moghila voievod lui Isac Balica hatman, care cumpără, cu 60 taleri de argint, de la Elinca, fata Ciornoșcăi din satul Silișeul de sus, nepoata Drăghinei și a lui Grozav, „moșia ce a avut ea în satul **Șilișeul de sus**, loc de două case și loc de moară în Jijia”, iar de la Grozav, tatăl Ilincăi, bărbatul Ciornoșcăi, cu 30 de taleri, „un loc de casă, iarăși în acel sat, în Șilișeul de sus”²⁴⁵⁹.

1612, august 20: Tiron sin (fiu) Sava din Silișeul de sus și nepotul său Iftimie, fiul Sofiicăi, vând lui Căzac, fiul

²⁴⁵⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XVIII, Iași 1927, p. 119

²⁴⁵⁸ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. VIII, Iassi 1886, pp. 10, 11

²⁴⁵⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. II, Iași 1907, pp. 265-267

Grigăi din **Pomârla**, pentru 85 taleri, „ocina sin **Silișeu** de **sus**, din a patra parte, a patra parte din sat și cu loc de moară... și iarăși, o ocină ce și nouă ne-a fost cumpărătură de la boierul Pană, în preț de 35 taleri... Și la această tocmeală au fost oameni buni vameși Danciul Vuip, Cioban Vuip, Florea și Sava crivopis, Cristea Malic și Costin din **Dorohoi**”²⁴⁶⁰.

1614, august 8: Porunca dată de Ștefan Tomșa voievod lui Rugină de **Șeleșeu**, după ce „s-au jeluit **Șendricenii** pe tine, zicând cum tu le iei lor hotarul domniei mele, care este în ținutul Dorphoiului: Pentru această... tu să vii și să stai de față cu acei vecini ai domniei mele și să-ți aduci cu tine și privilegiile ce vei fi având”²⁴⁶¹.

1629: Măriuța Ciurăroae (văduva lui Ciurar), Anița și Acsinia, fetele lui Simion de Sileșeu, dăruiesc fratelui lor Ștefan, „noi fiind femei sterpe, fără coconi, partea noastră ce s-ar veni din satul **Sileșeu**, cu vecini și cu țișani”²⁴⁶².

1632, octombrie 10: Porunca lui Alexandru Iliăș voievod, dată uricarului Borleanu, ureadnic de Dorohoi, după ce s-a jeluit domniei fostul staroste Onciul pe cuparul Lupul, ginerele lui Rugină, „că-i ia o bucată de loc cu fânațe din hotarul **Șendricenilor**, către hotarul **Șelișeu**lui, cu tăria sa... iar voi să socotiți, cu oameni buni, de va fi așa și de va fi arat sau cosit peste stâlpii Onciului, voi să-i

²⁴⁶⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, pp. 243, 244

²⁴⁶¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, p. 2

²⁴⁶² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, p. 194

luați 12 boi și la domnia mea să-i aduceți, și să le dați zi, să vină de față toți cu uricele”²⁴⁶³.

1635, septembrie 14: Zapisul uricarului Borăleanul, al șoltuzului Ion, al celor 12 pârgari din târgul **Dorohoi**, și al unor „oameni buni, anume: Miron biv (fost) voiut (șoltuz), Grozav biv voiut, Ștefa star, Vlașen star, Gligorie Oucec, Droni, Gavril Șelep, Ionașco zeat (ginere) Cârstii, Iosip Iliescul, Ionașco Frățiiian, Braia star, Ionașco Drăgănescul, Pavel Blisco și Samson”, după pâra dintre pârcălabul Onciul cu comisul Lupul Talpă „pentru o bucată de hotar din hotarul **Șendricenilor**, zicând Lupul comisul că este de hotarul lui, al **Șele-șului**... Ci am mers de am aflat acel loc de țarină tot stricat cu oile și călcat; și am găsit și oile de față, în ziua Înălțării Cinstitei Cruci, și am luat și niște berbeci dintru acele oi, de s-au dat la scaun, la Dorohoi. / Iar hotarul este, dinspre Șeleșeul, piscul Jidovcăi, dinspre baltă, dinspre Lazăr, drept prin Iazul lui Pribeag și valea în sus, tot matca, până într-un iaz, al Boghiului, unde se îm-preună cu hotarul **Pomârlei**; de aici, la deal, la Urlea, unde este un pisc mare cu movilă, și pete pisc, pe drumul Dragolii, până la hotarul Păscarilor. Iar pe unde a luat fânul comisul Lupul tot este hotarul Onciului, al Șen-dricenilor. Acum iarăși a călcat acel loc, tot cu oile, și i-au luat și un cal de la un fecior, și i-au bătut și pe niște oameni, iarăși an, cu puterea domisale... noi am însemnat locul și n-am pus stâlpi, ci dăm de știre dumitale”²⁴⁶⁴.

1636, martie 12: Întărit de Vasile Lupu voievod cneaghinei Melintiana, fata lui Tudoran, și fiului ei Du-

²⁴⁶³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 226, pp. 282, 283

²⁴⁶⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 232, pp. 274, 275

mitrașco Șaidir, care cumpăraseră, cu 35 taleri, conform dreselor, „5 jirebii de moșie în **Șilișeu de sus**, ce-i în ținutul Dorohoiului, și o jirebie din acel sat de la Iosif sin (fiu) Soficăi din **Jugești**, 2 jirebii din Șilișeu, cumpărate de la Leca Turciul din **Vârtop**, ginere Cristei din **Vico-leni**, drept 35 taleri de argint... iar ispisoacele vechi le-au luat lor războinicii, cu multă pradă, când au răzbit pe Dumitru Ponici, Constantin Ciogolea și pe alți boieri din Țara din Sus”²⁴⁶⁵.

1636, iulie 12: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Constandin Ciogolea, ureadnic de **Botoșani**, și lui Bourleanul uricar, după ce „s-au pârât de față Onciul Iurașcovici și cu Dumitrașco, ginerele lui Rugină, pentru o bucată de hotar, zicând Onciul că-i este lui dreaptă ocină și moșie din hotarul **Șendriceanilor**, iar Dumitrașco și cu ceilalți frați ai lui au zis că li-i lor danie și miluire, cum a arătat uric de la Pătru vodă din hotarul **Șelișeuului**... voi să strângeți oameni buni, megieși și din Dorohoi, și să mergeți la acele hotare, să socotiți pe acel uric de la Pătru vodă pe unde va spune în semne și pe unde a hotărât Gheorghe pârcălabul... și să le faceți scrisoare și să dați de știre”²⁴⁶⁶.

1636, august 30: Scrisoarea hotarnicilor domnești Constandin Ciogolea, ureadnic de Botoșani, și lui Bourlanul uricar, despre pricina de hotar dintre **Șendriceni** și **Șilișeu**, cărora le-au „arătat oameni bătrâni cu sufletele lor că este această Orlică și pe matca către Jidovca, până la iazul Pribeagului, până în drumul Păscarilor, tot este

²⁴⁶⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, pp. 293-295

²⁴⁶⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, p. 20

hotarul Șendricenilor”²⁴⁶⁷.

1637, septembrie 1: Gligorie, Necolai, Todosiia, Antemiia și Nastasia, feciorii Tăutului de **Cordăreni** împart între ei „moșii ce ne-au rămas de părinții noștri. / Și s-au venit în partea lui Gligorie și Necolai a treia parte de **Cordăreni**, ce-i în ținutul Dorohoiului și 13 jirebii și un pol din jumătate de sat din cutul de jos, în același ținut, și o parte din Carabciu (Bucovina), ce-i în ținutul Cernăuților; și lui Grigorie s-a mai cenit, din a patra parte de Bărbești (Bucovina), jumătate, la ținutul Cernăuților; și lui Necolai s-a mai venit a treia parte din Dereneu (Bucovina), același ținut; și s-au mai venit și două jirebii din **Seleşul de Sus**, în ținutul Dorohoi. / Todosiei s-au venit a patra parte din Călinești (Bucovina) și a patra parte din Bărbești (Bucovina), jumătate, și a treia parte Ciortoria (Bucovina)... / Iar Antemiei și Nastasii s-au venit jumătate de sat Vascăuți (Bucovina) cu hotar de jumătate din hotarul Volocăi (Bucovina)... și din sat Dereneu (Bucovina), două părți”²⁴⁶⁸.

1637, septembrie 12: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Mihașco Cornaci, care primește uric pentru „o parte de moșie din satul **Dersca**, în ținutul Sucevei, din a treia parte de sat, a treia parte, pe de ceastă parte de pârâu, sfârșitul de jos, care este lui danie de la moșul lui, popa Tomșe, ce au cumpărat strămoșii lui, Avăr sin Ioan Șerp, de la Iurie, feciorul lui Ilieș spătar, și de la jupâ-neasa lui Marușca; și iarăși, un loc de casă, cu tot venitul, din sus de biserica din Dersca, care a fost cumpărat de moșul lui Popa

²⁴⁶⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIV, Huși 1925, pp. 21, 22

²⁴⁶⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 173, pp. 160, 161

diac, feciorul Năstacii, nepotul Maricăi, strănepot lui Avăr; și iarăși, altă parte din Dersca, cumpărată de popa Tomșe de la Iurașco, feciorul Năs-tacii, nepot Suilei... două jirebii, de la Minta și nepotul ei Tudoran, feciorul Madonei, din partea unchiului lor Focșa; partea lui Ivanco, danie de la Varvara, fata lui Vasco și a jupânesei Axana, mătușă lui Mihașco Cornaci; curăturile ce le-a făcut singur popa Tomșe, pe ambele părți de moșie Derscă; două curături din partea vărului său Ihnat, feciorul lui Ion Șărpăscul; o jirebie jumătate cumpărată de la Anna, fata lui Tinașco, nepoata popii Tomșei, și de la ginerele ei, popa Ilie din Stroești; un iaz, ce l-a făcut moșul lui, popa Tomșe, pe din sus de drumul Seleșăului celui din Sus... / Și iarăși întărim lui Mihașco Cornaci o parte de moșie din **Seleșeul de Sus**, din ținutul Dorohoiului, cu pomi, loc de moară la pâraul Jijii, cum-părat de tatăl lui, popa Cornaci, de la popa Nechifor, feciorul popii Efrem, nepot lui Dumșa, pentru 30 de taleri bătuți”²⁴⁶⁹.

1639, august 12: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Mihașco Cornaci, care primește uric pentru „o parte de moșie din satul **Derzca**, din ținutul Sucevii... danie de la moșul lui, popa Tomșa, ce au cumpărat strămoșii lui Avăr și Ioan Șerpe de la Iurie, feciorul lui Ilieș spătar, și de la jupâneasa lui Marușca. / Și iarăși, un loc de casă, din sus de biserică, din același sat Derzca, cumpărătura popii Tomșa de la Ionașco pitărel, frate Lupului diac, feciorul Năstacii, nepotul Maricăi, strănepot lui Avăr. / Și iarăși, altă parte din Derzca, cumpărată de popa Tomșe de la Iurașco, feciorul Năstacii, nepot Suilei. Și au rămas lor, de la popa Tomșe, cu câțiva bani, 50 de taleri, pentru acea

²⁴⁶⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 191, p. 175

parte și a plătit popa Cornaci, tatăl lui Mihașco, după moartea popii Tomșii. / Și iarăși, 2 jirebii din Derszca, cumpărate de popa Cornaci de la Minta, sora Derscăi, și de la nepotul ei Tudoran, feciorul Madonii, din partea unchiului lor Focșa. / Și iarăși, cât se va alege partea lui Ianco, care este danie de la Vărvara, fata lui Vasco și a jupânesei Axanii, mătușa lui Mihașco Cornaci. / Și iarăși, oarecare curături, ce singur le-a făcut moșul lor popa Tomșe pe acele părți de moșie din Derzca; o curătură pe pârau, iar altă curătură la drumul Buhaiului și pe din sus de drum, și pe din jos. Iar alte curături, din Prigorca, la fântână. / Așijderi, 2 curături, ce sunt la parte vărului său Ilnat, feciorul lui Ion Șarpăscul, și o au cumpărat tatăl său, popa Cornaci. / Și o jirebie și jumătate, pe care a cumpărat-o Mihașco Cornaci de la Ana, fata lui Tinașco, nepoată popii Tomșa, și de la ginerele ei, popa Ilie din Stroești, pentru 60 de taleri leșești, cu lazuri și cu pomet și cu vaduri de moară pe pârau satului. / Și un iaz, făcut de popa Tomșe, pe din sus de drumul Clășăului celui de sus, legat de o curătură ce singur popa Tomșe a făcut. / Și iarăși întărim lui Mihașco Cornaci o parte de moșie din **Șilișeul de Sus**, din ținutul Dorohoiului, cumpărătura popii Cornaci de la popa Nechifor, feciorul popii Efrem, nepot lui Dumșan, pentru 30 de taleri bătuți”²⁴⁷⁰.

1647: Zapis de la popa Nicoară, soacră-sa Anna, fata Antemiia, fata popii Ionașco, „ce-a fost de **Șeleșeul de sus**”, prin care mărturisesc vânzarea a „două jirebii din satul Șeleșeul de sus, ce-a fost moșia fetelor mele de la părintele lor, popa Ionașco, noi am vândut rudei noastre Bilăi și lui Gavrilaş, feciorii lui Gligorie, ce-a fost de

²⁴⁷⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 198, pp. 204, 205

Șeleșul de sus, drept 30 lei... am vândut de mare nevoie, ca să putem răscumpăra de robie pe fata mea Ioana, preuteasa popii Nicoară... dinaintea lui Dămian vornicul, popa Gligorie, Căzacul șoltuz cu pârgarii, Gociul, Sema, Cornea, Mălai, Grigorașco Scripeștii și Ionașco feciorul Albului, toți din **Dorohoi**”²⁴⁷¹.

1648, iunie 11: Întărit de Vasile Lupu voievod Antemiei, jupâneasa lui Dumitrașco Tureatcă, fiica Salomieii, nepoată și strănepoată lui Stănil bătrânul și Nastasiei, și Magdalinei, „din dresese ce le-a avut strămoșul ei Stănilă de la Iancul voievod și de la Petru vodă, jumătate de sat **Levcăuți**, ce-i pe Naslavcea, în ținutul Sorociei, cu moară pe Naslavcea, și a treia parte din satul **Tureatca**, cu trei heleșteu, cu părți de mori, cu livezi, partea de jos, ce-i la ținutul Sucevii, și trei părți din satul **Stănești**, cu loc de heleșteu și cu livezi, partea de jos, din același ținut, tri părți din satul **Năhoreni**, cu livezi și cu heleșteu, partea de jos, trei părți din satul **Culiceni**, cu livezi, partea din jos, din același ținut; / și iarăși a arătat Antemia, fiica Salomieii, niște zapise de la popa Tomșa, popa Foca, popa Ion și popa Buțurca din târgul Siretului, de la Grighea fost șoltuz și de la 12 pârgari, sciind cum a cumpărat mama ei Salomia 5 jirebii din satul **Tureatca**, din partea de mijloc, de la Mărina și Gligori, fiii Măricăi sin **Seleșul de jos**, pentru 50 galbeni ungurești, și iarăși tot Solomia a cumpărat alte 5 jirebii, din același sat Tureatca, din partea de sus, de la Nicoară sin (fiu) Vai-pan, nepot lui Iurașco din Năhoreni, drept 50 galbeni ungurești, și iarăși tot ea, Antemia, a cumpărat, împreună cu bărbatul ei Dumitrașco Tureatcă, 5 jirebii în același sat Tureatca; 2 jirebii le-a cumpărat de la

²⁴⁷¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, pp. 53, 54

Costin și Ștefan, fiii lui Toma din **Valova** (Valeva, Bucovina), din partea de mijloc, cu 30 taleri bătuți, și 2 jirebii de la Ilinca, fata lui Gligori, nepoata lui Iurașco, tot din partea de mijloc din Tureatca, cu 30 taleri bătuți, și o parte de la Cior-nohuz, din partea de mijloc, cu 50 taleri bătuți. Iar hotarul acelui sat Tureatca să fie pe unde a hotărât Saștrovici logofăt; / și iarăși Antemia și jupânul ei Dumitrașco au cumpărat 8 jirebii din satul **Șeleșeu de sus**, ce-i la ținutul Dorohoiului, 2 jirebii de la Talea, cu 30 taleri bătuți, 2 jirebii de la Ilinca, nepoata Talei, cu 30 taleri bătuți, și 2 jirebii, cu heleșteu, de la Mitrofana, fiica Ilincăi, tot cu 30 taleri bătuți, și 2 jirebii de la Cazacul sin (fiu) Griga, nepot Savei, tot cu 30 taleri bătuți, cum și ceea ce se va alege partea de moșie a Antemiei, din același sat Seleșeu de sus”²⁴⁷².

1656, octombrie 13: Întărit de Gheorghe Ștefan voievod lui Simeon, fiul lui Dumitrașco din Șeleșeu, care cumpărase, de la Iurșco Steclă, „a sa dreaptă ocină și moșie din **Șileșeu de jos**, ce-i la ținutul Dorohoi, cât se va alege partea Iurcăi și a fratelui lui, și cu un vecin, pentru un cal bun, prețluit la 60 taleri de argint; / de la Sirbca, femeia lui Gavrilăș din Șileșeu de jos, cu fiii ei Savin, Grozava și Ancuța, toată partea lor, a șasea parte din jumătatea satului Șileșeu de jos, din partea din jos, cu 4 vecini, pentru 50 lei bătuți”²⁴⁷³.

1657, martie 9: Întărit de Gheorghe Ștefan voievod, prin ispisoc de împărțeală lui Grigorașco Gherman pârcălab, ginerele lui Grigorie Tăutul „și altor frați ai săi... și s-a venit în partea lui Gligorie Tăutul, din a treia parte

²⁴⁷² Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XXIII, Iași 1895, pp. 220-225

²⁴⁷³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IV, Iași 1908, pp. 157-159

din satul **Cordăreni**, jumătate, partea din sus, ce este în ținutul Dorohoiului, și din 13 jirebii pol (jumătate) din satul **Săpoteni**, din cotul din jos, iarăși jumătate, în același ținut... iar în partea fratelui său Neculai s-au venit, din a treia parte de sat **Cordăreni**, iar jumătate, și iarăși, din cele 95 jirebii pol din **Săpoteni**, iar jumătate, din cotul de jos, și cu 2 jirebii din **Șilișău**”²⁴⁷⁴.

1663, aprilie: Rânduți de Evstratie Dabija voievod, paharnicul Gavril Brăescul și Simion de **Șilișău** merg la **Pomârla**, să aleagă părțile lui Dumitrașco Nacul, unde aleg „o jumătate de sat de Pomârla, fără o șesime dintr-un bătrân”, adică; „Stâlpul Cornoae, 2 părți; Stâlpul Boldur, a treia parte; Stâlpul Grozav, două părți, ale Ciogoleștilor; Stâlpul Prăjescul întreg, fără o șesime; Stâlpul Ostafie, nimic”²⁴⁷⁵.

1667, ianuarie 21: Zapis de la popa Nicoară, soacră-sa Ana, și Antimia, fata popii Ionașcu, ce-a fost de **Șilișeu de sus**, prin care vând „rudei noastre Ghilan și Gavrilaş, feciorii lui Grigorie, drept 30 lei... două jirebii din satul Șilișeu de sus, ce-au fost moșia fetelor mele, de pe părintele lor, popa Ionașcu... Și în această tocmeală s-au întâmplat Dămian, vornicul, popa Gheorghe, Cazacul șoltuzul cu pârgarii, Sima, Cornea, Mălai, Grigorașcu Scripești, Ionașcu feciorul Albului de **Dorohoi**”. / Simion din Șilișeu vinde, pentru 15 lei, lui Miron Costin, marele vornic de Țara de Sus, „o jirebie din **Șilișeu de sus**, care jirebie a dăruit-o Melenteana unui cucon al meu, drept sufletul unui fecior al ei”²⁴⁷⁶.

²⁴⁷⁴ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 99, 100

²⁴⁷⁵ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An VIII, Fasc. VIII, 1930, pp. 8, 9

²⁴⁷⁶ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. VIII, Iassi 1886, pp. 12, 13

1668, iunie 12: Mărturie hotarnică de la Ursul vornicul, Rugină șătrarul și Vasile Holovca, „în care mărturisește că vrând Miron Costin logofătul a-și alege părțile sale de cumpărătură din **Șilișeul de sus**, dinspre Andran paharnicul...au mers, au făcut satul jirebii, și s-au venit lui Miron Costin 27 de jirebii, iar lui Andrian 15 jirebii pol (jumătate), și din tot satul au mai rămas numai 3 jirebii ale unui răzeș, a Diaconului, feciorul lui Gheor-ghe Ceornohut (Ciornohuz)”²⁴⁷⁷.

1746, octombrie 10: Carte de judecată de la Ioan Nicolae voievod, după ce s-au pârât marele pitar Vasile Macri și Toader Curt cu popa Ioan de pe Ciuhur, cu vărul său popa Andrei din Botoșani, cu alt neam al lor Pleșca Diaconul și cu Ioan Pitic, amândoi din Botoșani, „pentru o moșie, anume satul **Șilișeul de sus**, ceeste pe apa Jijiei, la ținutul Dorohoiului, zicând popa Ioan și vărul său popa Andrei precum că ei au parte de moșie în Șilișeul de sus, de pe un moș (bunic) al lor, anume Damaschin Diaconul, și mai arată ei și alte numiri de oameni, care ziceau că sunt tot moși ai lor, frați cu Damaschin, și acum Vasile Macri și Toader Curt, cu nedreptate i-ar fi dând afară din moșie, iar Vasile Macri și Toader Curt au dat seamă că Șilișeul de sus este tot satul întreg cumpărat de Miron Costin logofătul și de Andrian oaharnicul de la răzeșii de acolo, și ziseră că cumpărăturile lui Miron Costin le stăpânește Vasile Macri, fiind neamul dumisale, iar cum-părăturile lui Andrian paharnicul le stăpânește Toader Curt, fiind ginere și fiindu-i date ca zestre, arătând și o parte, și alta zapise de cumpărături și ispissoace domnești de întăritură... / dovedindu-se popa Ioan și vărul său popa Ioan că umblă rău și fără cale și acolisitori numai cu gurile lor și cu niște

²⁴⁷⁷ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. VIII, Iasi 1886, pp. 1-5

mărturii mincinoase... s-au dat rămași din toată judecata și li s-au luat și acele trifăloage mincinoase din mâna lor”²⁴⁷⁸.

1774, iunie 5: Satul **Hilișău**, proprietatea mazi-lului Sandul Curt, ținutul Dorohoiului, ocolul Târgului, avea, după recensământul lui Rumeanțev²⁴⁷⁹, **toată suma caselor: 66**. Scădere rufeturi 15: 6 femei sărace / 3 preoți i diaconi i dascăli / 1 mazil / 1 jidov / 1 țigan / 3 argați ai Sandului Curt, mazil. Rămân birnici 51. / **Birnicii**: Toader Chiper, vornic / Grigoraș Brabăn / Ion sin Marie / Ștefan sin Marie / Pricop Aramă / Grigoraș Minciună / Acshintii, ciobotar / Grigoraș sin Aniții, rus / Toader sin Marie / Pavăl Pasăre / Ion Pasăre / Iordachi, dulgherul / Ștefan sin Măriuții / Vasile Pasăre / Istrate Buliga / Pentelie Jacotă / Pentelie Mucia / Georgii Mucia / Lupul Buliga / Ioniță, iconar / Sandul Buliga / Georgii Roznovu / Toader Moroșan / Vasile Ciocan / Grigorii Ciocan / Pavăl Ciocan / Andreiaș Ciocan / Pricopii Ciocan / Petre Țibrican / Georgii, căprar / Iacob Ranga / Toader Băbițoiu / Petre, strugar / Zaharie Băbițoiu / Toader Frunză / Vasile, ungurian / Vasile, morar / Georgii, rus / Istrati sin (fiu) Mirăuță / Lupul sin Mihăesii / Mafteiu, vătăman / Lupul, ungurian, este bătrân neputincios / Ion, rus, tij (la fel) neputincios / Ignat, ungurian, tij / Chiriță, tij / Petre Ciocan, tij / Vasile, vezeteu / Ivan, ungurian / Georgii Lungul, croitor / Toader, scutelnicul, ungurian. // **Rufeturi ot tam, femei sărace**, fără de ajutor: Ioana Machidoniasă / Eftimie Leontiasă / Dochița, prescornița / Malanca / Anița Alecsoai / Gafița; / **Preoți ot tam**: Preotul Grigoraș / Diaconul Mihălache / Gavril, dascăl; / **Mazilul**: Sandul Curt, mazil;

²⁴⁷⁸ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. VIII, Iassi 1886, pp. 1-5

²⁴⁷⁹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 488, 489

/ **Jidovul**: Strule, jidov; / **Țiganul**: Radu, țigan; / **Argați și păstori ai lui Sandul Curt**: Sandul, văcar / Simion, argat / Toader, holtei cu mamă, argat.

1786, iulie 8: Catrina, văduva medelnicerului Constantin Macri, fata Tofanei, fiica vornicului Ion Palade, face jaloabă la Alexandru Ioan Mavrocordat voievod „să i se aleagă părțile sale din **Pomârla**, dinspre **Șilișeu**”, pentru alegerea părților și stâlpire fiind desemnați „Șer-ban Buhuș biv (fost) vel (mare) paharnic și Constantin Crupenschi, biv vel paharnic”²⁴⁸⁰.

ȘINDILARI

(„unde a fost Stan Hărțăgan”, comuna Reghiu, Vrancea).

1445, august 8: Întărit de Ștefan voievod lui Oană Ureacli, care primește uric pentru „satele, la Putna, anume: **unde a fost Stan Hărțăgan, unde a fost casa lui Radul**, și Andriaș, mai sus, și la rediul lui Andriaș Căliman”²⁴⁸¹. Hotarele, cele vechi, folosite din veac.

1684, februarie 26: Strătulat Drăgan din **Grozești**, cu frații și feciorii lui, vând lui Mârza și femeii lui Tudora „poiana din groapa de la Răiuț, adică de pe **Șindilari**, cumpărată de la Andronache brat (frate) Hilohi, din care

²⁴⁸⁰ Buletinul „*Ioan Neculce*”, Iași, An VIII, Fasc. VIII, 1930, p. 18

²⁴⁸¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 256, pp. 362, 363

Mârza, cumpărătorul, se trag până astăzi răzeșii de la **Șindilari**”²⁴⁸².

1767, decembrie 16: Ispisoc de judecată între „Maftei Jăchian din **Șândilari** și Mihai Gegea, feciorul Ursului Gegea, pentru o arșiță, poiană de fân, la care judecata a dat rămas pe Maftei, care cerea să răscumpere acea groapă”²⁴⁸³.

1772, octombrie 12: Porunca dată de Divan lui Stamatîn, vornicul de Vrancea, după ce „s-a jăluit Sfinția Sa părintele arhimandrit egumen sfintei mănăstiri Mera, cum că are moșii la ținutul Putnii, anume **Șindilarii**, și după scrisori ar fi stăpânit-o până acum, luându-și adetul după obicei, iar acum nu voiesc locuitorii de pe acea moșie a-i plăti, sub cuvânt că mănăstirea nu are treabă cu acea moșie... De aceea, tu să cercetezi după scrisori și să îndatorești pe locuitori a plăti adet până la un ban”²⁴⁸⁴.

1774, iunie 26: Satul **Șândilarii de Jos**, ținutul Putnii, ocolul Milcovului de Sus, după recensământul lui Rumeanțev²⁴⁸⁵, avea **toată suma caselor 47**. Scădere ru-feturi 47: 1 popă, 3 nevolnici, 43 poștași. / **Poștași**: Anton, vornic / Gheorghe Gardină / Ion fiul lui / Ion Roiniță / Vasili fiul lui Alicsandru / Apostol Săftoiu / Toader Voico / Ion Săftoiu / Costantin Danțăș / Ion Păun / Ion Dănilă / Avram al Gutii / Ștefan Stoica / Ursul a Nicului / Toader Gege / Sava Danțăș / Andronic Ivaneș / Gavril Andronic /

²⁴⁸² Sava, Aurel V, *Documente Putnene*, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri, Focșani 1926, doc. 40, p. 26

²⁴⁸³ Sava, Aurel V, *Documente Putnene*, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri, Focșani 1926, doc. 142, p. 98

²⁴⁸⁴ Sava, Aurel V, *Documente Putnene*, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri, Focșani 1926, doc. 153, p. 103

²⁴⁸⁵ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 330

Doroftei fiul lui Manoli / Ștefan Stroe / Ion, rachier / Ion Stroe / Mihai, crav / Marin, crav / Ion Tuvene / Ștefan Tuvene / Cârste Ursul / Costantin Țâple / Vasile Dragoe / Ștefan, rotar / Vasile Chetrian / Negul Beșa / Stoica Cimpoeș / Merăuță Gardină / Neculai, olar / Lazor Adam / Vasile Manole / Miron Miftode / Vasile Împărat / Costantin Pricop / Ion Împărat / Pavel Huiban / Mihai Floroiul. // **Rufeturi:** Popa Niagul / Baba Măriuța / Baba Sofronie / Baba Ioana.

1774, iunie 26: Satul **Șândilarii de Sus**, ținutul Putnii, ocolul Milcovului de Sus, după recensământul lui Rumeanțev²⁴⁸⁶, avea **toată suma caselor 51**. Scădere rufeturi 21: 1 popă, 4 nevolnici, 16 poștași. Rămân birnici 30. / **Birnici:** Stan Pone, vornic / Matei Calmaș / Vlad Mărul / In (alt) Vlad Mărul / Sânul / Ion Danțăș / Costantin, grec / Iftenie Dobre / Opre Negruță / Radul Varvariuc / Ion, mocan / Oane, mocan / Mirăuță Bouroș / Toader, vătăman / Tănase Vâlcă / Panait fiul lui Vâlcă / Vasile Ochiană / Toader Prinspecine / Neca, funar / Toma, chioar / Ion Vlaicu / Toader Gheba / Iordache, mocan / Ion Gole, mocan / Stoian Bale / Stoica, mocan / Stoico Liciu / Radul Jângul / Preda, ungurian / Toader Tănăsă / Ion Leche / Ion Roșca / Gheorghe Vlad / Ion Negură / Irimie Nistor / Apostol Alicesandru / Gheorghe Pogan / Nistor Țuluca / Stoica a Niagăi / Iamandi fiul Călinii / Ion Anghel / Ștefan Avram / Pavel Mazlac / Stoica, rucărean / Ion Vâlcă / Apostol, cojocar. // **Rufeturi:** Popa Ștefan / Baba Măriuța / Baba Marie Cârstoae / Baba Stana / Ion Irinoiu, nevolnic.

1775, mai 31: Carte de împuternicire, dată de Grigore Alexandru Ghica voievod lui Matei, egumenul

²⁴⁸⁶ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 330, 331

mănăstirii Mera, „și omului său, pe care îl va trimite vechil și purtător de grijă la moșia **Șindilari** și **Mân-drești**, ce le are la ținutul Putnei, să fie volnic a stăpîni și a lua a zecea din țarini cu pâine, din fînațe, din livezi cu pomi, din bălți cu pește, din prisăci cu stupi, însă din 8 unul, iar fiind mai puțini, va lua câte o para de stup, din grădini cu legume, însă din cele ce vor fi pentru hrana locuitorilor să nu se supere, și crăsmă cu băutură, nimeni altul să nu îndrăznească a pune în sat să vîndă vin, fără numai vinațurile mănăstirii să se vîndă... cei șezători cu casă pe numita moșie să aibă a lucra zilele obișnuite de boieresc ori să plătească cu bani, după hotărârea pon-turilor”²⁴⁸⁷.

1785, august 3: Mihul Dalica, ginerele său Cristea și alții „dau la mîna preotului Neagu Gegea mărturie că au mîncat ei Atșița Jăchienilor cu vitele lor, pentru care le-a fost luată o trăsură, fiind loc de coasă, și, ducându-se înaintea vornicului Ponea și a altot megieși sin **Șindilarii de Sus**, i-au apucat ca, până în 5 oi, să dea preotului câte 4 lei și 20 de parale, iar de la 5 oi înainte, să dea preotului iarbă pentru iarbă sau să îngrădească locul Sfinției Sale, ca să aibă iarăși de coasă, ca și mai înainte”²⁴⁸⁸.

1798, august 2: Zapisul preotului Neagu Gegea ot **Șândilarii de jos**, dat „la mîna moșnenilor din **Năruja**, anume Constantin Gogoncea, Banul Corăiu, Banu Șolomon, Soare Andronic și Matei Dascal, precum să se știe că, avînd pricină între noi pentru Botul Hrăjimei și mergînd acolo nemesnec Luca ot **Bârsești**, vornicul Ion Ponia ot **Șândilari de sus**, dimpreună cu toți sătenii din Năruja, așa

²⁴⁸⁷ Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 155, p. 104

²⁴⁸⁸ Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 173, pp. 119, 120

s-au hotărât, ca să mai ia numiții o groapă, ce se cheamă Groapa Vierzuniilor din Vârful Hâjmei, de la Brad, groapa din vale, din muchie în muchie, până în Regheul și dosul, până în râpă, până în pâraul Muscocii, deval, pe unde s-au pus și pietre pe semnele locului”²⁴⁸⁹.

1800, iulie 10: „Carte de blăstăm, ce sloboade Preosfinția Sa Veniamin, episcopul Romanului, asupra lui Ioan Pone, Ioan Neagul, Ioan Mocan, Lupul Bou Roș și Tudorache Pungă, ca să arate adevărul pe unde sunt marginile și hotarele **Șindilarilor** și pe unde au umblat din veci”²⁴⁹⁰.

1902: „**Șindilari de Jos**, cătun în județul Putna, plasa Gârlele, comuna Mera, așezat pe cursul Milcovului, de la Odobești, spre Monteorul. Are o populație de 501 suflete; 1 biserică parohială, cu hramul Sf. Gheorghe”²⁴⁹¹.

ȘIPENIȚ

(Bucovina, Ucraina).

„**Șipeniț** (Șipinți, Sepenic), ținut între Prut și Nistru, la nordul Bucovinei actuale, județul Cernăuți, și parte din Hotin. În secolul 14 era stăpânit de voievozi români, vasali Poloniei, din care sunt cunoscuți: Ștefan, la 1350,

²⁴⁸⁹ Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 193, p. 132

²⁴⁹⁰ Sava, Aurel V, *Documente Putnene, I, Vrancea / Odobești-Câmpuri*, Focșani 1926, doc. 200, p. 137

²⁴⁹¹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 519

apoi fiul său, Petru. La 1394, Regele Poloniei concede acest ținut lui Ștefan I Voievod în Moldova, urmașul lor, și, de atunci, țara Șipeniț face parte din a Moldovei. O întărire de stăpânire a Șipenițului, împreună cu Sniatin, fu făcuta de Rege lui Ștefan al II-lea, la 1433. Cât va timp, apoi, ținutul fu cârmuit de un staroste. În Bucovina, numele e păstrat de satul Șipeniș, la apus de Cernăuți, de la care îi venea numele”²⁴⁹². Tratatul maghiaro-polon, din 1412, de împărțire a Moldovei între cele două state, conduse de doi regi frați între ei, Sigismund, regele Ungariei, și Vladislav, regele Poloniei, document pe care îl găsim transcris în cronica „*Annales seu Cronicae incliti Regni Poloniae*”, de Jan Dlugosz, paginile 133-139, se vorbea despre „pădurile cărora li se spune Bucovina mare, pornind de la munții Alpi sau Ungurești, pe același teren dintre ținutul Moldovei și ținutul *Sepenyczensenm*, până la Siret, de unde se întind alte păduri, numite Bukowina mică, până la râul Prut”, primul teritoriu urmând să-i re-vină Ungariei, iar celălalt Poloniei. Dar o așezare Șipeniț, menționată ca atare, nu doar ca ținut, apare în mărturii din 1433, 1434 și 1453, mai întâi drept „Șepinți”, apoi, din 1661, drept „Șipenița”.

1497: „Deja pe la 27 august sunt ciocniri cu moldovenii la Sepeniț, cu ocazia încercării de a trece Prutul (*Cronica dela Bistrița*), totuși de-abia la 1 septembrie (*Cronica lui Hermann*) Albert aduce la îndeplinire, la Coțmani sau în Sepenițul apropiat, neprevăzuta violență, dar hotărât dușmănoasă lui Ștefan, prin arestarea solilor, care erau, în acelaș timp, doi dintre cei mai renumiți demnitari, din care, evident, voia să aibă la Liov ostateci

²⁴⁹² Lecca, O. G., *Dicționar istoric, arheologic și geografic al României*, București, 1937, p. 505

închiși. Totuși, chiar din acest pas evident dușmănos Albert n-a știut să tragă consecințele”²⁴⁹³.

1662: Satul Șipeniț aparținuse cneazului lituanian „Alexandru, astfel numit Vitovt”, fiul marelui duce al Lituaniei, Kiejstut. Vitovt, duce al Lituaniei din 1392, până în 1430, moare în bătălia de la Troki. Drept moște-nitori ai ducelui lituanian aveau să se revendice, în 12 mai 1662, Dumitru Epure, pârcălab de Soroca, Melisan Teban și Miron Costin, pârcălab de Hotin, Dabița Vodă considerând că urmașul legitim al lui Vitovt și stăpân al Lujenilor este Miron Costin.

1812: Biserica Nașterii Sfintei Marii din Șipeniț a fost ctitorită, în 1812, de Dimitrie de COSTIN. În 1843, biserica, aflată sub patronatul familiei COSTIN, avea 1.935 enoriași din Șipeniț și Luh, fiind slujită de preotul administrator Ioan DAȘCHIEVICI. În 1876, drepturile și responsabilitățile patronale fuseseră moștenite de Ioan de COSTIN, paroh fiind Simeon DAȘCHIEVICI, iar numărul enoriașilor ajungând la 2.628. În 1907, patroni bisericești erau baroninele Pulcheria VASILCO și Anisia MUSTATZA, paroh fiind Constantin MICHITOVICI, născut în 1850, preot din 1881, paroh din 1888, postul de cantor fiind vacant.

1857: Din 1857, funcționa la Șipeniț o școală cu 5 clase²⁴⁹⁴.

1866: Necrologul lui Ioan de Costin din Stroiești. „Onorata direcțiune a Gimnaziului gr. or. și național român din Suceava, în programul său din acest an, în

²⁴⁹³ *Analele Moldovei*, Vol. I, fasc. I-IV, ianuarie-decembrie 1941 p. 73

²⁴⁹⁴ SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1843 p. 18, 1876 p. 80, 1907 p. 159, 110

despărțitura „Cronica Gimnaziului”, deplânge pe un bărbat, ce s-a trecut prin moarte, în 2/14 mai 1866, în satul Stroiești. Acel bărbat este Ioan cavaler de Costin, **frate cu domnii Costineni, proprietari din Șipeniț**, și descendenți prea demni ai neuitaților Costineni: Miron și Velicico”²⁴⁹⁵.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea raionului Coțman – **Coțman** (judecătorie de district), Berhomet pe Prut, Bordei sau Burdigeu, Davidești, Dubăuți, Havrilești, Iujenița, Ivancăuți, Clivodin, Laszkowka, Lujeni, Malatineț, Mămăieștii Vechi, Mămăieștii Noi cu Cutul Strilețchi, Nepolocăuți, Orășeni, Oșehlib, Piedecăuți cu Țopeni, Revacăuți, Revna, **Șipeniț**, Șișcăuți, Stăuceni, Suhoverca, Valeva, Viteleuca”²⁴⁹⁶.

1893: „Ce a cercetat și săpat Szombathy în 1893? În primul rând, Șipenițul, la 15 km vest-nord-vest de Cernăuți, la marginea aluviunilor de pe malul stâng al Prutului. În mai puțin de două pagini, Szombathy rezumă ce a găsit, dar arătările sale sunt foarte de preț, cu atât mai mult cu cât, spre deosebire de Cucutenii din județul Iași și asemenea cu Petrenii din Bălți ai Basarabiei, la Șipeniț nu s-a mai revenit, ceea ce neapărat va trebui să se facă cândva, mai ales cal, de asta data, asemenea cu Cucutenii, reprezentați mai bine la Berlin, decât la noi, în țară, material mai mult și mai frumos de la Șipeniț se află la

²⁴⁹⁵ *Albina*, Anul I, nr. 65, duminică 11/23 septembrie 1866

²⁴⁹⁶ *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

Viena, și nu la Cernăuți, iar la Muzeul Național de Antichități din București, nici un singur exemplar”²⁴⁹⁷.

În 1908, conform Dicționarului lui Grigorovitz: „**Șipeniț (Szipenitz)**, comună rurală, districtul Coțman, așezată, în masă compactă, pe ambele maluri ale pârâului Sovița, în vecinătate cu Lujeni și nu departe de râul Prut și de localitatea Berhomet pe Prut. Suprafața: 15,06 kmp; populația: 2.898 locuitori ruteni, de religie gr. or. Cuprinde, pe lângă vatra satului, cu 2.607 locuitori, și cătunul Luh. Printr-un bun drum comunal, este legată cu drumul principal Sniatin – Cernăuți, ce se află la o depărtare numai de 1 km de comună; de asemenea, comunică cu drumurile districtuale Berhomet pe Prut – Coțman și Lujeni – Viteliuca, precum și cu drumul principal Cernăuți – Zaleszczyki (Galiția). Are o școală populară, cu 2 clase, și o biserică parohială, cu hramul „Nașterea Maicii Domnului”, zidită la 1812 de către Dumitru de Costin. Această localitate este una din cele mai vechi din întreaga Bucovina, judecând după lucrurile ce s-au găsit în pământ, aparținând epocii de tranziție de piatră și bronz. În cronică găsim localitatea amintită pe la 1400. În secolul următor, Șipenițul figurează chiar ca centru al unui ținut, ce și-l disputau când Moldova, când Polonia, sub numele de *Terra Sipenitiensis*. Petru cel Șchiop ridicase localitatea chiar la rangul de târg. Tot aci se află și un ochi de mare, de care sunt legate felurite legende locale. Populația se ocupă cu agricultura și cu prăsila de vite; mulți din locuitori trec însă, peste vară, în România, căutând de lucru. Comuna posedă 1.757 hectare pământ arabil, 98 hectare fânașuri, 23 hectare grădini, 67 hectare imașuri, 88

²⁴⁹⁷ *Cronica numismatică și arheologică*, Nr. 105, Anul XII, București, ianuarie-martie 1936, p. 164

hectare păduri, 25 hectare heleșteie. Se găsesc 45 cai, 897 vite cornute, 126 oi, 187 porci, 32 stupi de albine. **Șipeniț, moșie**, cu administrație particulară, districtul Coțman. Suprafața: 7,02 kmp; populația: 82 locuitori, în majoritate izraeliți, restul ruteni și poloni”²⁴⁹⁸.

1914-1918: „**Alexandru a lui Aftanasi Misevici**, născut în **Șipeniți**, la 2 mai 1885, a fost înrolat, la începutul războiului mondial, în armata austriacă și a plecat în cetatea Przemyśl. Cu luarea acestei cetăți, ajunse în captivitatea rusească; îmbolnăvindându-se în Rusia, a murit într-un spital, în vara 1915. Fiind deci decesul probabil, se îndrumază, la cererea Aniței Misevici, procedura pen-tru declararea morții celui dispărut”²⁴⁹⁹.

1919: Din **Comisiunea agrară de ocol Coțmani** făcea parte, ca reprezentant al țăranilor, și „**Doroftei Spaniuc**, agricultor, Șipeni”²⁵⁰⁰.

1920: „**Deciziune de expropriere No. Ra 133/20.** Deciziunea Comisiunii agrare de ocol Coțmani, cu care s-a decis exproprierea corpului dominical fasc. No. 204, **Șipeniț**, din registrele fonciare pentru moșiile bucovine-ne, în suprafață de 169 ha 67 a 68 mp, **proprietatea dnei Anysia Miron Costin**, în folosul „Fondului de pământ bucovinean”, a devenit definitivă”²⁵⁰¹.

1921: „Potrivit dispozițiilor art. 12 și 23 din regulamentul pentru Congresul bisericesc ortodox român

²⁴⁹⁸ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, p. 217

²⁴⁹⁹ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 13, Cernăuți 15 aprilie nou 1921, pp. 157-161

²⁵⁰⁰ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 73, 13 octombrie nou 1919, pp. 1-8

²⁵⁰¹ *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 18, Cernăuți, 15 iunie nou 1921, pp. 229, 230

al Arhidiecezei Bucovinei, convocat, prin înaltul Decret Regal Nr. 2513 din 17 Iunie 1921, pe ziua de 3 Octombrie, la Cernăuți, se publică următoarea listă a patronilor bisericești particulari, de lege drept credincioasă răsăriteană, îndreptățiți la alegerea de 6 reprezentanți pentru acest Congres: **Wassilko-Serecki Alexandru conte**, Șipeniț (Cincău); **Wassilko-Serecki Anisia contesa**, Șipeniț”²⁵⁰².

1929: „Șipeniț, comună rurală, județul Cernăuți, plasa Șipenițului; 3.700 locuitori. După Legea din 1929, sat în comuna Lujeni”²⁵⁰³.

1943: „Tribunalul Cernăuți: Adinite acțiunea înregistrată la Nr. 2.070 din 5 octombrie 1942, intentată de Toader Halupeneo, agricultor din comuna Șipeniț, județul Cernăuți, în contra lui Augustin Zanchi, fost cu domiciliul în comuna Șipeniț, iar în prezent necunoscut, și, în consecință: / Obligă pe pârât să predea reclamantului imobilul compus din parcela de grădină Nr. 3.748/2, cu casa Nr. 852, descrisă în planul de situație Nr. 342 din 21 septembrie 1928, situată în comuna cadastrală Șipeniț, județul Cernăuți, imobil ce i-a fost vândut reclamantului pentru suma de 150.000 lei și să consimtă la intabularea acestui imobil în cartea funciară din comuna Șipeniț. Mai obligă pe pârât să plătească reclamantului și suma de 10.000 lei cheltuieli de judecată și onorar de avocat”²⁵⁰⁴.

²⁵⁰² *Monitorul Bucovinei*, Fascicula 16, Cernăuți 21 iulie nou 1921, pp. 64-66

²⁵⁰³ Candrea, Aurel; Adamescu, Gheorghe, *Dicționarul enciclopedic ilustrat „Cartea Românească”*, Partea I și Partea II, București, fără an, p. 1893

²⁵⁰⁴ *Monitorul Oficial*, Nr. 194, 20 august 1943, p. 5734

ȘIPILEȘTI

(Săleștea sau Seliștea, înglobat în Șipilești,
comuna Popricani, Iași).

1644, ianuarie 21: Soții Gligore și Lupa Ureche, Toma stolnicul cel mare și Anița, Lupul și Antimiia Bucium, Savin și Nastasiia, împarte între ei „moșiile de pe socrul nostru Voruntar (Prăjescul) comisul și de pe soacra noastră... mai apoi din zapisul de împărțeală ce-a avut soacra noastră cu frate-său, răposatul Neagoe postel-nicul și am mai adaos și jumătate din toate satele care s-au venit cu împărțeală lui Condre vameșul de pe jupâ-neasa lui Sofroniia, iar după moartea ei le-am împărțit cu Dumitrașco Neagoe, feciorul postelicului Neagoe. / Și-au venit pe partea vornicului Ureche și a jupânesei Lupa jumătate de sat **Negritești** (comuna Podoleni, Neamț), la ținutul Neamțului, satul **Strășeni** (comuna Strășeni, județul Chișinău, Moldova) pe Bâc, la ținutul Lăpușnei, jumătate de sat **Cruhliceni** (județul Chișinău, Moldova), iarăși la acel ținut, a opta parte din satul **Vlășinești** (azi Lunca Prutului, comuna Trifești, Iași) pe Prut, ce-s în ținutul Iașilor, și jumătate de sat **Tătăreni** (lângă Onești, comuna Plugari, Iași), pe Miletin, ce-s la ținutul Hâr-lăului. / Și s-au venit în partea stolnicului Toma și a jupânesei Ana jumătate din satul **Negritești**, ce-s la ținutul Neamțului, satul **Săleștea** (sau Seliștea, înglobat în Șipilești, comuna Popricani, Iași) pe Prut, a opta parte din **Vlășinești**, iarăși pe Prut, ce-s la ținutul Iașilor, a patra parte din **Volcineț** (Vălcineț, județul Ungheni, Moldova),

cu vecini, la ținutul Orheiului, și trei părți din patru părți din **Răuseni** (comuna Răuseni, Botoșani) pe Jijia, la ținutul Hârlăului. / Și s-au venit stolnicului Bucium și jupânesei Antimia jumătate de sat **Voruntărești** (Volintirești, comuna Alexandru I. Cuza, Iași), cu vad de moară în Siret, ce-s la ținutul Romanului, satul **Unchi-tești** (sat pe Prut, ținutul Iași) pe Prut și **Cumcenie** (sat pe Prut, ținutul Iași), iarăși pe Prut, ce-s la ținutul Iașilor, și a treia parte din **Cândești** (comuna Cândești, Botoșani) pe Siret, cu vad de moară în Siret. / Și s-au venit pe partea lui Savin și a jupânesei Nastasia satul **Giurgeștii** (înglobat în Târgu Frumos, Iași), cu heleșteie pe apa Bahlu-eșului, părțile ce se vor alege din **Tâmpești** (înglobat în Săcărești, comuna Cucuteni, Iași) și din **Balosinești** (co-muna Cucuteni, Iași), ce-s la ținutul Romanului, satul **Ilișenii** (comuna Santa Mare, Botoșani), în gura Coroviei, și **Zudureni** (sat pe Prut, ținutul Iași) pe Prut, ce-s la ținutul Iașilor”²⁵⁰⁵.

ȘI POTE

(„unde a fost Oană Berbece”, Iași).

1443, mai 30: Întărit de Ștefan voievod lui Mihul pisar și Tador gramatic, care primesc uric pentru „pe Miletin, seliștea unde a fost Oană Berbece, și unde a fost Eremia, și moara pe Miletin, care a fost a lui Ștefan Zugraf, și, mai jos, unde a fost Berchiș, și, mai jos, unde a fost

²⁵⁰⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 237, p. 217

Hodor Burciuc, și cu pădurea cea mare, care este lângă Miletin, și cu tot măracinișul, care este lângă Mile-tin, și la câmp, oriunde în acest hotar... Iar hotarul tuturor acestor seliști să fie cu toate hotarele lor vechi, pe unde au folosit din veac”²⁵⁰⁶.

1445, februarie 18. Întărit de Ștefan voievod, lui Mihail logofăt, care primește uric pentru „un sat, pe Siret, anume Ciumălești, amândouă cuturile și cu moara, și cu vama de trecere și cu toate hotarele sale vechi, să-și facă curte în acest sat și mori pe Siret. Și încă i-am dat și îi întărim satele, pe Miletin, **mai jos de Șipote, de la ploi în jos, unde au fost satele lui Ștefan Zugraf: unde este Hodor Burcic, și, mai jos de Burcic**, unde a fost Berchiș, și, mai sus, în dreptul morii, **unde a fost Ere-mia**, și unde a fost moara lui Ștefan Zugraf, să-și așeze moară, și **seliștea lui Iuga Păturnicherul**, și cu Stejereii, și iazul pe Jejioara Seacă și oricât va putea să-și întemeieze în acest hotar, de la ploi în jos, iar el să-și întemeieze”²⁵⁰⁷.

1627, decembrie 12: Întărit de Miron Barnovschi voievod mănăstirii Uspenia din Iași, pe care o miluiește „cu un sat, anume **Șipotele**, în ținutul Hârlăului, pe râul Miletin, cu iazuri și cu mori, și cu vii și cu toate hotarele, și satul **Muntenii**, în ținutul Vasluiului, cu mori pe râul Bârlad, care sat Șipotele a fost mai înainte al lui Arbure, care s-a ridicat asupra domului său și a fost ucis și i s-a luat satul pentru hielenie. Și de atunci a tot umblat satul din mână în mână, până când l-am dobândit și l-am câștigat domnia mea, cu slujba, când n-am fost nici boier, nici ca

²⁵⁰⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 234, pp. 330, 331

²⁵⁰⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 252, pp. 355-357

domn, pentru că m-au miluit cu el domnii dinaintea noastră, pentru că le-am slujit; iar apoi, când a fost în zilele lui Radul voievod, am dat domniei sale 300 de galbeni ungurești pentru acest sat și n-am lăsat să cadă în mâna altor oameni străini, cum a fost mai înainte. / Iar satul Muntenii a fost drept domnesc, ascultător de târgul Vasluiului”²⁵⁰⁸.

1774, iunie: Satul Șipotile, ținutul Hârlăului, ocolul Jijiei, avea, după recensământul lui Rumeanțev²⁵⁰⁹, toată suma caselor: 39. Scădere rufeturi 39: 20 scutelnicii dumisale vistiernicului Canta, 12 scutelnicii mănăstirii Barnovschi, 1 argat al lui Arghiri, grec, 6 țișani. / Ru-feturi: Irimie Bliah, lemnar la dumisale vistiernicul Ioan Canta / Iftimie Bliah, țij (la fel) / Vasili sin (fiu) lui Neculai, la fel / Ion Gâlcă, la fel / Apostu, murar la fel / Vasili Popa, la fel / Ioniță Gâlcă, la fel / Vasili Robu, la fel / Gavril Tacu, la fel / Ștefan Batragă, la fel / Vasili Zavătin, la fel / Gherman, la fel / Sava fiul Gafiții, la fel / Dumitrașcu Copu, la fel / Pavăl, rotar, la fel / Simion Roșca, la fel / Hilimon zet (ginere) lui Pavăl, la fel / Pricopi al lui Hilimon, la fel / Gavril Pogor, la fel / Ioniță Cioran, la fel / Toader Pintiu, la fel / Gheorghe, cârciumar, la fel / Vasile, plugar, scutelnic mănăstirii Barnovschi / Vârlan cumnat lui Vasile, la fel / Gavril Huțu, la fel / Grigori, văcar, la fel / Toader, la fel / Neculai, muntean, la fel / Mihălachi, șchiopu, la fel / Vasile, plugar la Arghiri, grec / Vasili, țișan / Dobre, țișan / Ion Culbeci, țișan / Vasili, țișan / Iordachi, țișan / Pricopi, țișan.

²⁵⁰⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 270, pp. 359-364

²⁵⁰⁹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 248, 249

1902: „**Șipotele**, comună rurală în partea de nord-est a plășii Bahluiul, județul Iași, situată pe podișele și văile dintre râul Jijia, la est, și pâraul Jijioara, la vest. E formată din satele: Șipotele, Șipotele de Sus (Iazul Nou), Mitocul (Șipotele de Jos), Hălțeni, Vlădeni, Iacobeni, Drăgănești, Șoldana, Buhăieni, Onești cu Plugari, Chiș-cărenii Noi cu Chișcărenii Vechi și Fântânelele (Cioara), cu o populație de 1.099 familii sau 4.979 suflete. Teritoriul comunei e udat de râul Jijia, și de pâraiele Maletinul și Jijioara. Are 8 biserici, deservite de 5 preoți, 7 cântăreți și 6 eclesiarhi; 4 școli; 7 mori: 3 de apă, 3 cu aburi și 1 de vânt. Vite: 4.248 vite mari cornute, 500 cai, 9.604 oi și 876 râmători. Căi de comunicație sunt căile comunale și vecinale. / **Șipotele**, sat și reședința comunei cu același nume, situat pe podișul delușorului Șipotele, de-a stânga pâraului Miletinul. Are o populație de 182 familii sau 881 suflete; o școală, înființată la 1865; o biserică de piatră, zidită, în anul 1507, de Luca Arbore, pârcălab de Suceava, deservită de 1 preot și 2 cântăreți. Pe la 1700, biserica a fost arsă de turci, iar pe la 1780 s-a refăcut de călugării greci, care stăpâneaii moșia, ce era închinată Sf. Mormânt. În apropiere de biserică, se află o fântână, pe care oamenii din localitate o numesc Fântâna lui Ștefan Vodă, crezând că ar fi făcută de Ștefan cel Mare. Vite: 705 vite mari cornute, 96 cai, 1.628 oi și 225 râmători. Satul Șipotele a fost, din vechime, moșia lui Miron Barnovschi- Vodă”²⁵¹⁰.

ȘIPOSE

²⁵¹⁰ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 519

(pe Horincea, în Covurlui, Galați).

1774, iunie 5: Satul **Șipotile**, ținutul Covurluiului, ocolul Horincii, avea, după recensământul lui Rumeanțev²⁵¹¹. **Birnici:** Lupul Ghimpul, ce-au dat samă că trage havalele la Tutova / Lazor Ghimpul, la fel / Stahie Ghimpul, la fel. // **Rufeturi:** Ioniță, cioban, scutelnic al lui Gheorghe, căpitan de voluntiri, iertat / Andronache Purcel, scutelnic al lui Gheorghe, căpitan de voluntiri, iertat.

1902: „**Șipotele**, sătuc în județul Covurlui, comuna Berești, plasa Horincea, la 4 km în sus de Berești”²⁵¹².

ȘIPOTENI

(Săpoteni, Șipoteni, înglobat în Dumeni, comuna George Enescu, Botoșani).

1605, iulie 6: Întărit de Eremia Moghilă voievod lui Mihail și cneaghinei Salomia, care cumpărase: de la Ion, drept 350 zloți tătarești, „din a patra parte din satul **Popeanii**, partea Grigăi Pistruiul, care i-a fost lui cumpăratură de la surorile Ileana, Todosia și Vasuta, copiii Martei, nepoți Grigăi Pistruiul, strănepoți Fedorei Stețco, din uric de danie ce l-au avut strămoșii lor de la bătrânul Ștefan voievod”; de la Dumitru Pistruiul, fiul Duscăi,

²⁵¹¹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 97

²⁵¹² Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 520

nepot Fedorei, strănept lui Stețco, cu 200 zloți tătărești, „părțile lui și cu eleșteu în țarină”, iar cu 60 zloți tătărești, „cumpărătura Dumei de la Timcă diac”; cu 40 taleri de argint, de la Roman, „toată partea lui Roman, fiul Marin-căi, nepot Malecăi, strănepot lui Ilco și Pilco, din satul **Săpoteni**, la Iubăneasa, și cu loc de eleșteu și de moară”; cu 60 taleri de argint, de la Lupul, Nastasia și Chelsia, fiii Bilușcăi, nepoții lui Ion Săpoteanu, strănepoți lui Ilco și Pilco, „din jumătate de sat Săpoteni, din partea de jos, din trei părți din a șasea parte, a treia parte”; cu 40 taleri de argint, de la Miron, fiul Lucăi, nepot lui Ilco și Pilco, „tot din acel sat Săpoteni, din partea de jos, din trei părți a șasea parte”²⁵¹³.

1633, noiembrie 1: Zapisul marelui vătah de Dorohoi Nicoară Moțoc, în care scrie și mărturisește, din **Cordăreni** (comuna Cordăreni, Botoșani), „cum am prins un fur, anume Ostahie, fur drept. Deci acel fur Ostahie, la nevoia lui, a pus soț pe Ionașco Pușculeș din **Săpoteni** (Sipoteni, contopit cu Dumeni, comuna George Enescu, Botoșani). Deci Ionașco încă n-a putut să nu se dea vinovat, ci a căzut după popa Matiaș, ca să plătească. Deci ne-a dat popa un cal, de i-a plătit capul. Ci nu i s-a plătit capul numai cu acel cal, ci am luat și o iapă a lui Prostu. Deci să nu mai aibă val pentru această pâră”²⁵¹⁴.

1634, ianuarie 5: Întărit de Moise Moghila voievod logofătului Pătrașco Ciogolea, care primește urice pentru daniile voievodale „ce le-a cumpărat vărul dom-niei mele, răposatul Isac Balica, ce a fost hatman.... jumătate

²⁵¹³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 144-149

²⁵¹⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 408, p. 513

de sat **Puțurenii** (comuna Coțușca, Botoșani), ce sunt pe Olovăț, și câte părți se vor alege pe zapise în satul **Săpoteni** (Sipoteni, contopit cu Dumeni, comuna George Enescu, Botoșani), ce sunt pe Ibăneasa, și niște părți care vor fi scrise în zapise iar în sat în **Pomârla** (comuna Pomârla, Botoșani), ce sunt toate în ținutul Doroho-iului”²⁵¹⁵.

1634, martie 11: Zapisul Măriicăi Roșculeasa, în care mărturisește cum a „dat 4 lei popii, lui Măteiaș, din banii ce-au rămas de pe cumpărătură ot **Săpoteni**. Și am rămas cu 2 lei. Și acești bani i-am dat vornicului de **Dumeni** și au fost frate-său Vasile și Olan de acolo, să se știe”²⁵¹⁶.

1634, martie 11: Întărit de Moise Moghila voie-vod fraților Andrei, Fădor, Nicolai, Titiana și Irina, fiii popii Măteiaș, care primesc uric pentru „ce se va alege partea lui Gheorghe din satul **Săpoteni**, ce este în ținutul Dorohoi, și din alte sate pe unde are Gheorghe ocini, care ocini sunt danie, cu limbă de moarte, de la însuși Gheorghe, popii Măteiaș, din zapis de mărturie ce a avut de la mulți oameni buni și din ispisoc de pâra și de fierăe, ce a avut de la Gașpar voievod, când s-a pâra popa Măteiaș cu Ionașco Roșca diac și l-a rămas pe Roșca din toată legea. / Și de asemenea, din același sat Săpoteni, partea lui Ionașco Cușculeț, cumpărată de popa Măteiaș pentru un cal bun, prețuit la 30 de taleri buni, când s-a plătit către Nicoară

²⁵¹⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 1, p. 3

²⁵¹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXII, București 1974, doc. 76, pp. 81, 82

Moțoc, mare vâtag de Dorohoi, pentru o dușegubină și de asemenea i-a mai dat 40 de taleri și un cal”²⁵¹⁷.

1635, aprilie 14: Ispisoc de judecată al lui Vasile Lupu voievod, după ce s-au pârât marii boieri Savin Prăjescul, Dumitrașco Șoldan, Lupul Prăjescul, Pătrașco Ciogolea și Ionașco Prăjescul, toți nepoții lui Balica hatman, cu Pătrașco Albotă, Prodan ginerele lui Petru Albotă, Gheorghiiță fiul lui Petru Albotă, „pentru jumătate dontr-un cut din satul **Șipoteni** (în Vlădeni, comuna Corlăteni, Botoșani), ce se cheamă acum **Vlădeni** (comuna Corlăteni, Botoșani), care este pe Jijia, în ținutul Dorohoiului, care parte o schimbase Balica hatman cu Alboteștii și le dăduse jumătate din satul **Rugăsești** (Rogojești, comuna Mihăileni, Botoșani), care este în ținutul Sucevei. Iar după aceea Alboteștii și-au luat iarăși ocina lor înapoi. Iar boierii mai sus scriși așa au spus înaintea noastră, că Balica hatman încă a mai dat pentru acea ocină și bani gata în mâna Alboteștilor. Iar ei au spus că nu au luat nimic... de acum înainte, să fie Alboteștilor ocină dreaptă această jumătate din satul Vlădeni, cu pricut, care este pe Dzijia, și întărire, cu tot venitul”²⁵¹⁸.

1635, iulie: Porunca dată de Vasile Lupu voievod fostului pârcălab Onciul Iurașcovici, uricarului Borăleanu, lui isac de **Costinești** (comuna Leorda, Botoșani), Dimitrașcu de **Ipotești** (comuna Mihai Eminescu, Botoșani), Toader Arbure și Gociul să meargă „la sat la **Dumeni** (comuna Geoge Enescu, Botoșani), ce este pe Iubâneasa, ca să alegeți hotarul acelu sat dinspre alte sate

²⁵¹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 77, pp. 82, 83

²⁵¹⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 94, pp. 129, 130

dimprejur, dinspre **Miclăușani** (Miclăușeni, comuna Corlăteni, Botoșani), **Cordăreni** (comuna Cordăreni, Botoșani), **Popeni** (comuna Brăești, Botoșani) și de către **Săpoteni** (Șipoteni, înglobat în Dumeni, comuna George Enescu, Botoșani)”²⁵¹⁹.

1637, iunie 21: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce s-au pârât de față Ionașco diacul și Lupul Rusinovschie, și cu femeile lor Mărica și Sorca, fetele Solomie, nepoatele Grozei Giurgeală, strănepoatele lui Giurgială cel bătrân, cu Andreica diaconul, feciorul popii Mătiși, „pentru o parte de ocină din **Săpoteni** (Șipoteni, înglobat în Dumeni, comuna George Enescu, Botoșani), pe Iubăneasa, în ținutul Dorohoiului, partea Anniței, surorii lui Giurgeală celui bătrân, zicând că le este lor dreaptă ocină și moșie, iar Andreica diacul a zis că este a lui moșie, și este de Annița, și-a arătat un uric de la Petru vodă cel bătrân. / Deci, domnia mea și sfatul am socotit că este acel uric al moșilor lui Ionașcu diacul și Lupul și ai femeilor lor Mărica și Sorca, nu este Andreica diaconul dintr-acea moașă de Annița, ci se leagă fără ispravă. / După aceea, Andreica diaconul a zis că i-i moașă lui Anița și are și mărturii mulți oameni buni... Deci i-am zis să aducă 12 jurători, și i-am scris la catastif, cum este obiceiul țării, anume Toader Arbure, Lupul Talpă comisul, Toader Gherman, Lupul cel bătrân și Gociul diacul de **Cordăreni** (comuna Cordăreni, Botoșani), Miron de **Dorohoi**, Isac, Olan cel bătrân și Gabăr de **Bobești** (lângă Petricani și orașul Săveni, Botoșani), Gherasim și Ilea de **Concești** (comuna Concești, Botoșani), Isac cel bătrân din **Dumeni** (comuna George Enescu, Botoșani) pe Jijia... /

²⁵¹⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / *A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 149, pp. 187, 188

Deci, când a fost zi, el a venit și a adus numai 6 jurători, anume Talpă comisul, Toader Gherman, Gociul, Miron, Olan și Isac de Bobești. Și ceia ce-au venit încă n-au vrut să jure. Deci siacul Andreica a rămas din zi și din toată legea țării”²⁵²⁰.

1638, august 4: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „Ionașco diacul și cu a sa femeie Mărica, fata Solomieii, nepoata lui Giurgeală, strănepoata Anniței și a lui Giurgeală cel bătrân, s-au pârât de față cu Andreica diaconul și cu frații lui Fădor, Necolai Epure și Micul Ciurii, feciorii popii Măteiaș, și cu vărul lor Mihalcea sin (fiu) Griga, și cu cumnatul Vasile Mândrul, pentru o parte de ocină din **Săpoteni**, ce s-au fost ei legând de o moșie a lui Ionașco și a femeii sale Mărica, anume Annița, zicând Andreica diaconul și frații săi că și ei sunt din Annița, și știu megieși și slugi domnești, dimprejurul Săpotenilor, cum sunt ei dintru Anița... Deci domnia mea, după legea țării, le-am dat zi să aducă megieși să jure că este Andreica diaconul și ai lui din Annița... dar n-au adus oameni la zi, să jure. Deci Ionașco și femeia lui Mărica s-a îndreptat și au pus ferâiul”²⁵²¹.

1639, ianuarie 27: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „Ionașco diac și soția lui Marica, fiica Solomieii, nepoata lui Giurgeală, strănepoata Annei și a lui Giurgeală cel bătrân, s-au pârât de față, înaintea noastră, cu popa Mătiiaș, cu fiii săi Andreica diacon, Fădor, Neculai Epure și Micul, și cu rudele lor, Mihalcea, fiul lui Griga, și cu cumnatul său Vasile Mândrilă, pentru

²⁵²⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 126, pp. 119, 120

²⁵²¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 434, p. 411

o parte de ocină din satul **Săpoteni**, de care ei s-au legat, spunând că sunt și ei nepoții Aniței și au arătat un uric de la Petru voievod. Iar Ionașco diac și soția sa Marca au spus că ei nu au nici o ocină și nici o treabă în acest sat Săpoteni. Iar popa Mătiaș, cu fiii săi, au spus că îi știu mulți oameni buni și megieși dimprejur că au ei ocină acolo, în acest sat. / Deci, după dreptate și după legea țării, le-am aflat judecată să jure fiii popii Mătiaș și cu rudele lor, cu 24 de oameni buni, ca să dovedească că sunt ei nepoții acelei Aniței. Iar când le-a fost ziua, ei nu au venit la zi cu acei jurători și nu au jurat, ci au rămas din toată legea noastră”²⁵²².

1639, martie 16: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „Isac Stârcea și Ionașco Roșca, ginerele lui Mihăilă Posmag ot **Săpoteni** s-au pârat de față pentru un heleșteu ce este în satul **Popeni**, pe valea Iubănesei. / Și a pârat Ionașco Roșca aă are jumătate de heleșteu cu țarmurile Săpotenilor și a scris un zăpis, care s-a făcut cu strâmbul, viclean, cu mărturie de la dregători de **Dorohoi**, Ivan și Botici și alți oameni, ce erau morți. Și domnia mea am socotit că nu era drept, ci i l-am luat și l-am dat pe mâna lui Toderășco, logofătul al treilea, și le-am făcut carte la boieri și la oameni buni cum vor ști: ținut-au Săpotenii cu acel țarmure, într-acel heleșteu, au ba? Și s-a aflat cum n-au nici o treabă, nici a ținut. Iar Ionașco Roșca s-a lăsat, pentru că au Săpotenii heleșteu mai în jos cu țarmurile Popenilor și stau pustii; dacă le va trebui, să-și iezească”²⁵²³.

²⁵²² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 18, pp. 19-21

²⁵²³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 63, pp. 66, 67

1640, mai 18: Gheorghe, feciorul lui Miron, nepotul lui Ciolpan din satul Săpoteni dăruiește lui Ionașco (Roșca) vâtaful partea lui „din satul **Săpoteni**... din partea lui Ciolpan, a treia parte cu heleșteu, pentru sufletul nostru și pentru sufletul părinților noștri”²⁵²⁴.

1643, iunie 11: Scrisoarea marelui medelnicer Ghica, după cercetarea hotarului **Săpotenilor** (înglobat în Dumeni, comuna George Enescu, Botoșani) și al **Levenilor** (Liveni, comuna George Enescu, Botoșani), pe care și-l disputau, la divan. Constantin Stârcea cu jupâneasa lui Ionașco Roșca, în prezența unor „oameni bătrâni, megieși de pîmprejur... „care au fost locuitori de mai de mulți ani în Leveni, anume Grigiu, care locuiește acum în în **Cucorăni** (comuna Mihai Eminescu, Botoșani), și Andronic, ce locuiește acum în **Iubănești** (comuna Ibănești, Botoșani), oameni cu care trimisul domnesc a socotit și a „aflat doi stâlpi scoși și mutați în hotarul Levenilor și alți doi stâlpi mutați în hotarul Săpotenilor... câte un stânjen, iar cei doi ce sunt muați în hotarul Levenilor, ei sunt mutați mai depărcior”. / Deci am socotit după legea țării și am pus brazda în cap și ei eu mers pe unde au știut ei cu sufletele lor. Deci am mers după dânșii și le-am hotărât și am pus stâlpi, în semne, Levenilor de către Săpoteni și Săpotenilor de către Le-veni”²⁵²⁵.

1643, iunie 11: Scrisoarea marelui medelnicer Ghica, după cercetarea hotarului **Săpotenilor** (înglobat în Dumeni, comuna George Enescu, Botoșani) și al **Levenilor** (Liveni, comuna George Enescu, Botoșani), pe care

²⁵²⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 362, p. 375

²⁵²⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 110, p. 116

și-l disputau, la divan. Constantin Stârcea cu jupâneasa lui Ionașco Roșca, în prezența unor „oameni bătrâni, me-gieși de pîmprejur... „care au fost locuitori de mai de mulți ani în Leveni, anume Grigiu, care locuiește acum în în **Cucorăni** (comuna Mihai Eminescu, Botoșani), și Andronic, ce locuiește acum în **Iubănești** (comuna Ibănești, Botoșani), oameni cu care trimisul domnesc a socotit și a „aflat doi stâlpi scoși și mutați în hotarul Levenilor și alți doi stâlpi mutați în hotarul Săpotenilor... câte un stângen, iar cei doi ce sunt muați în hotarul Leveniilor, ei sunt mutați mai depărcior”. / Deci am socotit după legea țării și am pus brazda în cap și ei eu mers pe unde au știut ei cu sufletele lor. Deci am mers după dânșii și le-am hotărât și am pus stâlpi, în semne, Levenilor de către Săpoteni și Săpotenilor de către Leveni”²⁵²⁶.

1644, ianuarie 21: Carte de împuternicire, dată de Vasile Lupu voievod fraților Solomon cămărașul, Gligori și Nicolai, feciori Tăutului din **Cordăreni**, ca să fie tari și puternici a opri jumătate din satul **Săpoteni**, ce-i în ținutul Dorohoiului, partea de jos... Iar cine va fi arat sau cosit să aibă a lua a zecea”²⁵²⁷.

1646, aprilie 25: Întărit de Vasile Lupu voievod marelui logofăt Toderășco, care cumpără, cu 20 ughi galbeni (ducați ungurești de aur), de la Antimiia, fiica lui Văscănel din **Săpoteni** (sau Șipotenii, înglobat în Dumeni, comuna George Enescu, Botoșani), și de la fiii ei Gheorghiață, Mierăuță, Soltana și Acsana moșia „din satul **Bumbotești** (Bumbăta, comuna Bumbăta, raionul Un-

²⁵²⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 110, p. 116

²⁵²⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 236, p. 216

gheni, Moldova), în ținutul Iași, din jumătate de sat, partea de sus, cât se va alege partea lor”²⁵²⁸.

1657, martie 9: Întărit de Gheorghe Ștefan voievod, prin ispisoc de împărțeală lui Grigorașco Gherman pârcălab, ginerele lui Grigorie Tăutul „și altor frați ai săi... și s-a venit în partea lui Gligorie Tăutul, din a treia parte din satul **Cordăreni**, jumătate, partea din sus, ce este în ținutul Dorohoiului, și din 13 jirebii pol (jumă-tate) din satul **Săpoteni**, din cotul din jos, iarăși jumătate, în același ținut... iar în partea fratelui său Neculai s-au venit, din a treia parte de sat **Cordăreni**, iar jumătate, și iarăși, din cele 95 jirebii pol din **Săpoteni**, iar jumătate, din cotul de jos, și cu 2 jirebii din **Șilișău**”²⁵²⁹.

1774, iunie 15: Satul **Șipoteni**, ținutul Botoșani, ocolul Câmpului, avea, după recensământul lui Rumeanțev²⁵³⁰: **Toată suma caselor**, dar când au luat salvogvardie au fost 40: **34**. Scădere rufeturi, însă: 1 jidov / 1 țigan / 32 cu salvogvardie. / **Cu salvogvardie**: Simion zet (ginere) morar, rus / Vasile sin (fiu) morar / Ivan sin Ilie / Ilie, rus / Alecsa Dohopelschi / Ion zet Nichitii / Lungul Stoica / Toader Arșinel / Tănase sin Ciocan / Ivan, rus / Grigore Pohoace / Grigore Moisiuc / Ivan Mangic / Vasile Mangic / Neculai zet Mangic / Ștefan Andrici / Onofrei Saulic / Ivan Moisiuc / Anton Moisiuc / Vasile Dubă / Ivan Scuvelnic / Ivan Cursuciuc / Ivan ciubotar / Petre, rus / Petre Râșchilă / Iacob Andrei / Ștefan Zuben / Hlihor Daniliuc / Vasile Burduhosul / Toader din botnar /

²⁵²⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 352, p. 301

²⁵²⁹ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 99, 100

²⁵³⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 187

Mihalache al Moșnegușului. // **Rufeturi:** Moșcu, jidov / Vasile Gane, țigan.

1902: „**Șipotenii**, sat pe moșia cu același nume, în comuna Cordăreni, plasa Prutul de sus, județul Dorohoi. Moșia aparține Statului și formează un domeniu cu moșia Cordăreni. A fost închinată Mănăstirii Doljești. Are o populație de 374 locuitori; o biserică mică, de lemn, cu hramul Adormirea Maicii Domnului, deservită de 1 preot, 2 cântăreți și 1 pălămar, făcută, la 1762, de locuitori; o școală; 3 iazuri. Pe moșie trece pârâul Ibăneasa. Moșia se hotărăște cu: Havârna, Liveni-Sofian, Vârcolici și Dumeni. Aici este locul de naștere al marelui vornic Andrei Șipoteanu, de la care arămas și numirea moșiei (în realitate, omul a luat numele moșiei cu secole mai vechi)”²⁵³¹.

ȘIPOTUL SUCEVEI

(Bucovina, Ucraina).

În **15 martie 1490**, când stabilea și întărea mănăstirii Putna braniștea, este menționat un prim localnic, „până la cărarea unde e groapa lui Alexa, la Șipot”.

1627: O atestare propriu-zisă a satului Șipotul Sucevei (inclusiv aici și Izvoarele Sucevei) s-a făcut într-un uric din 9 decembrie 1627, prin care Miron Bar-novschi Vodă dăruia mănăstirii cu hramul Adormirea Maicii

²⁵³¹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 520

Domnului din Iași, cunoscută drept mănăstirea Barnovschi, satele Toporăuți și Șipotele Sucevei, dar satul Șipotele Sucevei a fost întemeiat cu adevărat, în jurul superbeii biserici de lemn, cu clopotniță de lemn, construită în 1763 și închinată, inițial, Adormirii Maicii Domnului, apoi, din 1908, când a fost renovată, Sfântului Proroc Ilie, abia în 1776, odată cu înființarea coloniilor huțânești Ploska, Jablonița, Voloska, Koniatin, Ropocel, Seletin și Stebni Voloschi.. În 1784, satul avea 125 fa-milii de huțani.

1859: Biserica Sfântului Profet Ilie din Șipotele Sucevei, care deservea și enoriașii din Brodina de Sus, Izvor, Sărata, Ialovicioara, Bobeica, Iarovița, Ulma, Crasnodil și Buhăiescul, fusese construită în 1786 și reconstruită în 1859. În 1843, în mulțimea aceea de sate și cătune existau 1.155 enoriași, dar postul de paroh era vacant (avea să-l ocupe, peste vreo cinci ani, Iraclie PORUMBESCU). În 1876, paroh era Theodor NICHITOVICI, biserica având 1.801 enoriași, în care erau incluși și cei din Moldova-Sulița, sat în care funcționa o biserică filială celei din Șipot. În 1907, paroh era doctorul în teologie Vasile ANTIMOVICI, născut în 1867, preot din 1893, paroh din 1900, iar cantor, din 1900, George VELNI-CIUC, născut în 1853.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Rădăuți – **Rădăuți** (Târg cu tribunal districtual) cu Vadu Vlădichii, Andreasfalva cu Mitoca, Bădeuți, Bilca, Burla, Frătăuții Vechi, Frătăuții Noi, Fűrstenthal, Horodnicul de Sus, Horodnicul de Jos, Karlsberg, Marginea, Milișăuții de Sus,

Putna (cu mănăstirea), Satulmare, Straja, Sucevița, Vicovu de Sus cu Bivolăria, Vicovu de Jos, Voitinul, Volovăț, Seletin cu Frasin, Tomnatic, Rusca, Paltin, Plosca Camerale, Ulma, Ropoțel, Nisipitu, Bistrița cu Cârlibaba, **Izvor cu Iarovița, Sărata, Moldova, Șipot Camerale**”²⁵³².

1862: Din 1862, funcționa la Șipot o școală cu 2 clase, din 1902 urmând să fie deschisă una cu 2 clase și la Izvoarele Sucevei, numite, pe atunci și până atunci, Izvor²⁵³³.

1891: Volumul 17, nota 175, pagina 183 (Mari descoperiri, legături, monede). „În Șipotul Sucevei s-au găsit monede poloneze din secolele XVI și XVII, apoi opt monede de proveniență moldovenească și turcă”²⁵³⁴.

1892: Raport anual, pagina 118 (Sabia de la Șipot) „Consilierul dr. Kenner s-a referit la găsirea unei monede și a unei vechi săbii în Șipot-Cameral. Conseruatorul Boenheim și-a exprimat opinia, cu privire la acesta din urmă, spunând că această armă provine, cu siguranță, din perioada Renașterii”²⁵³⁵.

1901, Gustav Weigand: „Vineri, 16 august 1901, am părăsit Cârlibaba și am luat-o spre nord, pe fostul Drum

²⁵³² *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

²⁵³³ SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1843 p. 59, 1876 p. 99, 1907 p. 159, 118

²⁵³⁴ Romstorfer, Carl A, *Aus „Mittheilungen der k. k. Central-Commission*, în Maximovici, E.; Mikulicz, A.; Polek, Dr. J; Romstorfer, C. A.; *Jahrbuch des Bucowiner Landes-Museum / 1893*, Czernowitz 1893, pp. 45-71

²⁵³⁵ Romstorfer, Carl A, *Aus „Mittheilungen der k. k. Central-Commission*, în Maximovici, E.; Mikulicz, A.; Polek, Dr. J; Romstorfer, C. A.; *Jahrbuch des Bucowiner Landes-Museum / 1893*, Czernowitz 1893, pp. 45-71

al Tătarilor, până la Pasul Lucina (Lutschina). Drumul a fost extrem de dificil, încât vizitiul și cu mine a trebuit să împingă, de mai multe ori, în spițele roților pentru a putea urca, iar atunci când eram fericiți că am răzbătut, eram împiedicați să mergem mai departe de vegetația bogată. În sfârșit, sleiți de oboseală am ajuns în Lucina, tabăra de vară a cailor faimoasei ferme de remontă din Bădeuți (Badautz)²⁵³⁶. Locotenentul superior Gellinek, directorul hergheliei, m-a invitat la prânz și la o plimbare prin pășunile hergheliei. Nu am putut rezista invitației prietenoase, mai ales că mi-a promis, de asemenea, că pot să-mi fac și studiile dialectale care mă interesează. Imediat, după masă, ne-am urcat pe cai și, când am ajuns la pe platoul înalt, am intrat într-un galop vântuit, pe un teren foarte neuniform, copleșit de tufe și tufișuri, în lungime de 1.300-1400 m, printre caii care pasc în diferite locuri, în funcție de vârstă. Am fost în șea până seara, apoi am lucrat cu un soldat din Mahala, sat de lângă Cernăuți, și acum am auzit, pentru prima oară, cum se pronunță în Marea Valahie, și, când am crezut că limbajul lui este o influență școlară, deși locotenentul meu a susținut că soldatul nu a fost la școală, am decis să șterg toate notițele pe care le-am făcut, dar mai târziu, când am mers la Mahala²⁵³⁷, am realizat că am greșit, pentru că băiatul s-a exprimat într-un „mod” minunat pentru că, într-adevăr, așa se vorbește în satele cele mai nordice românești din Bucovina. Marea pronunție valahă nu schimbă „ce” și „ge”, ceea ce desigur nu puteam bănui. Am folosit fonograful pentru a înregistra un cântec românesc și unul

²⁵³⁶ În Bădăuți, a cântat Mariuța Cazac (*Păsări privighetori*).

²⁵³⁷ În Mahala, au cântat Dumitru Bodnar (*Di când te-ai dus, băiețele*) și Dumitru a lui Ștefan Cosmiuc (18 ani).

rutean de la soldați. / A doua zi am plecat exclusiv pentru huțuli, prin sate minunate, dar dominate de evrei. Elementul românesc din văile izvoa-relor Moldovei și Sucevei a fost absorbit complet de slavi; dar atât din tipul unor oameni, cât și din numeroase nume de munteni și de munți, se poate vedea că trebuie să fi fost destui români în trecut. În orice caz, huțulii dau impresia că sunt o rasă mixtă de ruteni, români și de ciangăi; indiferent dacă Uzii (pecenegi), așa cum indică numele Huțul sau Huțan, în română, constituie baza, așa cum cred Kaluzniacki și alții, nu pot spune nimic despre asta. Cu toate acestea, nu am altă dovadă decât modificarea pronunțată, găsită adesea la huțuli, și trebuie, deci, să las pe seama altora să privească mai atent acest popor, despre care există multe opinii și prejudecăți false, atât în Bucovina, cât și în larga lume științifică. / În Șipotul evreiesc, unde există o cascadă frumoasă²⁵³⁸, m-am oprit în drum, pentru a-mi pregăti prânzul. Seara am ajuns la Huțul-Sadowo, unde am stat la preotul Iliuț, fratele celui din Cârlibaba (cel din Cârlibaba era socrul lui Ion Nistor – n. n.)”²⁵³⁹.

În 1908, conform Dicționarului lui Grigorovitz: „**Șipot** (Șipot-Cameral), comună rurală, districtul Rădăuți, așezată în mare întindere pe ambele părți ale Sucevei, la izvoarele ei, precum și pe pâraiele din care se formează Moldova. Suprafața: 263,29 kmp; populația: 2.555 locuitori huțani și o mică fracțiune de izraeliți. Se compune: 1). din satul de reședință, care, împreună cu târlele Brodina-Haburna, Moldova-Smidești, Moldavschii-Plos, Pohanesti-Arșița, Pohanesti-Gheza și Pohanesti-Prozeri; 2). din cătunele: Brodina, Hreben, Hrobi, Isvoru cu Bobeica,

²⁵³⁸ Pictată de Franz Xaver Knapp.

²⁵³⁹ Weigand, op. cit., pp. 7-17.

Ialovicioara, Iarovița, Meleș, Meleș-Cobele, Moldova-Aluni, Moldova-Găina, Moldova-Hreben, Moldova-Sulița, Moldova-Știrbul, Pohanești, Ropocel și Sărata; și **3).** din târlele: Brodina-Buc, Moldova-Cruiea, Moldova-Spențora și Pohanești-Tașulița. Este legată, printr-un drum districtual, cu Vicovul de Sus. Ultimul capăt al acestui drum se sfârșește în locul numit Lucina, conti-nuându-se spre Cârlibaba (Câmpulung) numai printr-un drum de munte. Are un oficiu poștal, în cătunul Isvor cu Bobeica, două școli populare, cu câte o clasă, una în satul de reședință și alta în Moldova-Sulița; o biserică paro-hială, cu hramul „Profetul Ilie”, în satul de reședință; alta locală, în Moldova-Sulița, și 2 capele de cimitir, în Brodina de Sus și Isvor. La 1776, era încă numai un grup de case, pe teritoriul numit Braniștea. Numele său este pomenit, pentru prima oară, într-un hrisov al lui Ștefan cel Mare, din 17 Noembrie 1501, prin care se confirmă ca proprietate a mînăstirii Putna. În această localitate, la kilometru 50 al drumului districtual, se află un pod peste Suceava, în a cărui apropiere râul face o cascadă de 4 m, într-o poziție foarte romantică. Populația, formată din huțani, se ocupă cu exploatarea de păduri, cu prăsila de cai și de oi, precum și cu stânăria. Comuna posedă 146 hec-tare pământ arabil, 3.765 hectare fânațuri, 5.240 hectare imașuri, 9.480 hectare poieni, 28.960 hectare păduri. Se găsesc 750 cai, 3.480 vite cornute, 6.000 oi, 1.028 porci, 40 porci. **Șipot, moșie**, atenență a moșiei cu administrație particulară Izvor, districtul Rădăuți. Are 12 case și 28 locuitori. Se compune: **1).** din târlele Pârcălab și Sărata; **2).** Din localitatea cu

herghelia Lucina și 3). din localitatea cu cazarmă Bobeica”²⁵⁴⁰.

1915: „În 28 Decemvrie 1915, primește Rusu porunca de a ușura, la Usvirki, atacul Diviziei nr.54, neliniștindu-l pe dușman. Rusu, însă, s-a hotărât să isprăvească dânsul cu dușmanul, care se compunea din forțe covârșitoare; căci trebuie să se știe că erau, acolo, 3-4 batalioane de infanterie, 4 mitraliere, două tunuri și mai multe sotnii de cazaci. Atacul prin surprindere al lui Rusu a succes. Dușmanul a suferit pierderi simțitoare și a trebuit să o ia la fugă, astfel că Divizia nr.54 n-a mai avut nimic de lucru!... / Și mai interesantă pare a fi lupta pe care viteazul Român, cu mica sa ceată, a avut-o la Lă-pușna. Aici, Rusu trebuia să exploreze împrejurimile și să afle, cu orice preț, puterile dușmanului. A plecat, deci, din direcția Uscie-Putila, urcând munții dintre Berhomet-Șipot-Camerale, munți care aveau o înălțime ceva peste 1000 de metri. Pe coama munților, a și dat de vreo 3-4 detașamente dușmane, care se compuneau din 3-4 bata-lioane de infanterie, 4 tunuri și mai multe mitraliere. Rusu îl atacă imediat pe dușman în flanc și, după o luptă vehe-mentă de câteva ore, problema era rezolvată: un batalion dușman a fost nimicit, iar celelalte au rupt-o la fugă”²⁵⁴¹.

1919: Din **Comisiunea agrară de ocol Seletin** făceau parte, cu statut de reprezentant al țăranilor, **Ioan Hutopila**, agricultor, Șipotele-Sucevei, iar ca locțiitor, **Vasile Mehno**, agricultor, Șipotele-Sucevei²⁵⁴².

²⁵⁴⁰ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, pp. 217, 218

²⁵⁴¹ *Viața Nouă*, anul IV, nr.174, 7 februarie 1916, p.3

²⁵⁴² *Monitorul Bucovinei*, Fascicola 73, 13 octombrie nou 1919, pp. 1-8

1929: „Dimineața, pe o vreme splendidă, plec, cu trăsura, mai departe, din Seletin, spre satul Fundul Moldovei. După un parcurs de 9 km, ridicând, pe șosea, în sus, pe strâmta și frumoasa vale superioară a Sucevei, printre șirurile de munți nu prea înalți și mai puțin despăduriți, ajung în frumosul sat Șipotele Sucevei, situat la confluența celor două mici pâraiașe, care formează, de aici, în jos, cursul Sucevei; cel dinspre apus, izvorând de sub muntele Tomnaticul, înalt de 1567 m, numit Cubi-lioara, iar cel dinspre răsărit, izvorând cam de sub mun-tele Lucinei, înalt de 1597 m., numit Isvor. Satul este, în mare parte, locuit de huțani. Chiar în momentul sosirii mele acolo, întâlnesc o huțană voinică, frumoasă și bogată, bine și curat îmbrăcată în costumul ei național, care, mi s-a spus, ținuse, până atunci, trei bărbați... gonind bărbătește, perfect așezată în șea, dreaptă și cu privirea mândră, pe un mare și frumos cal, într-un trap săltat, ce putea face gelos pe orice bărbat dintre cei mai buni călăreți. / Din Șipotele Sucevei, urmând pe pâraiașul Isvor în sus, dau în cătunul Izvor, întins de-a lungul apei, cu casele foarte răspândite pe vale și pe dealuri. În dreapta și în stânga șoselei și a pâraului, pășune și fânețe cosite, pline de flori violete de brândușe, semn de toamnă lungă și frumoasă, așa cum de fapt a și fost. Trecând și de cătunul Isvor, las munții Papaica și Rebenul spre răsărit, părăsesc și pâraul Isvorul, aproape de obârșia lui, ridic dealul, pe o mică și ușoară serpentină, și trec, prin „pasul Isvorul” sau „Plaiul Moldovei”, din valea superioară a Sucevei, în valea superioară a râului Moldova, și chiar pe la izvorul lui, la satul Moldova-Sulița, după ce, mai întâi, de pe culmea dealului, admir, spre apus, frumoșii munți Lucina și Țapul, cei mai înalți și mai măreți din această regiune, iar spre răsărit, munții mai puțin înalți ai

râului Moldova. Ieșind din satul Moldova-Sulița, privesc, spre răsărit, muntele Găina, împădurit cu brad, mai puțin înalt decât Găina munților Apuseni. Traversez cătunul Benie, apoi frumosul sat Breaza, la ieșirea de miază-zi a căruia, în punctul numit „Podișul”, munții, îmbrăcați cu frumoasă păduri, se apropie, valea, pe fundul căreia, alături de șosea, șerpuiește limpede, involburată și frumoasă apa Moldovei, se strâmtează foarte mult și, într-amurg, când soarele, aruncându-și înapoi cele din urmă raze, scaldă în lumină valea cu apa, coastele, coamele și măgurile munți-lor învestmântați cu brad, ajung la marele și frumosul sat Fundul Moldovei”²⁵⁴³.

1940: Tablou de cărțile de capacitate (atestare de meserie – n. n.) eliberate de Oficiul Rădăuți, anulate de minister prin decizia Nr. 66.017 din 1940”²⁵⁴⁴: **Feiger Iacob**, măcelar, domiciliat în Șipotele Sucevei”.

1942: Având în vedere dispozițiunile art. 55 din legea pentru reorganizarea Centrului Național de Româ-nizare Nr. 175, publicată în Monitorul Oficial Nr. 56 din 6 Martie 1942”, se aprobă „ratificarea angajării de personal temporar pentru administrarea, paza conservarea acestor bunuri (păduri, fabrici de cherestea, exploatări, materiale lemnoase etc.), personal numit și angajat din Noemvrie 1940 și până la 5 Martie 1942 inclusiv”²⁵⁴⁵: Calenciuc Alex., paznic, bunul expropriat pădurea Bobei-ca, comuna Isvorul Sucevei, județul Rădăuți, salariul lunar 600 lei. / Mihăilescu Iftimie, paznic, bunul ex-propriat pădurea Băhnoaia, comuna Isvorul Sucevei, ju-dețul Rădăuți,

²⁵⁴³ Lupașcu-Stejar, Alexandru, general, *Paradisul Românesc*, București 1929, pp. 323-330

²⁵⁴⁴ *Monitorul Oficial*, Nr. 58, 10 martie 1941, pp. 1197-1208

²⁵⁴⁵ *Monotorul Oficial*, Nr. 154, 6 iulie 1942, pp. 5488 și următoarele

salariul lunar 800 lei. / Jecalo Gavril, paznic, bunul expropriat pădurea Băhnoaia, comuna Is-vorul Sucevei, județul Rădăuți, salariul lunar 800 lei”.

ȘIRĂȚEI

(sau Șireței, sat înglobat în Oțeleni,
comuna Oțeleni, Iași).

1635, august 30: Întărit de Vasile Lupu voievod fiilor fostului vornic Dumitru Goia, Gligorașco, Iordache, Lupașco și Erena, în baza unui zapis de la Ion din **Șirăței** (sat înglobat în Oțeleni, comuna Oțeleni, Iași), popa Vasile din **Hrinicești** (sau Hărnicești, azi Reditu, comuna Bâra, Neamț), Cozma visternicel, Ștefan șetrărelAvram și Dumitru Pârvul din **Macsinești** (sau Maxinești, înglobat în Oțeleni, comuna Oțeleni, Neamț), „scriind și mărturi-sind cum a venit în fața lor Ionașco, fiul lui Pătrașco, și a vândut dreapta sa ocină și moșie și cumpărătură din satul **Lățcani** (sau Lețcani, lângă Doljești, comuna Doljești, Neamț), care este în ținutul Romanului, 25 ogoare în țarină, în partea dinspre hotarul **Doljești** (comuna Dol-jești, Neamț), lângă ogoarele din capăt, la luncă... cum-părătură de la Anița, satul lui Boldescul din satul **Bălo-șești** (sau Bălușești, comuna Icușești, Neamț)... lui Dumitru Goia, fost vornic, și fiilor lui, drept 50 taleri bani gata”²⁵⁴⁶.

²⁵⁴⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 221, pp. 261. 263

1639, aprilie 21: Zapisul lui Iordache, pârcălabul de Roman în care mărturisește „cum au venit Simion Plote, de s-a judecat de față cu Liah diaconul, zicând că-i împresoară o parte de ocină din **Șirățai** (Șireței, sat înglobat în Oțeleni, comuna Oțeleni, Iași). Și Liahul a adus pe Măgdălina lui Necoară Forfenachi, de a zis că a vândut Liahului și lui Simion și Șirățai, și popii Nichitii, și lui Ciomârtan, și lui Ioniță, și lui Trifan, și lui Ion Rusul. / Deci Simion Plot că n-a avut Măgdălina moșie. Iar Măgdălina și Liahul au adus oameni buni și le-au dat lege de au jurat 7 jurători cum a avut Măgdălina și a zălogit moșia moșului său, a treia parte din partea lui Coste, acestor oameni mai sus scriși. / Și au rămas Liahul și cu frații săi pe Plote, să nu mai aibă Plot parte cu acea a treia parte din partea lui Coste, ci să aibă a ține ei, până a întoarce Măgdălina 8 taleri bătuți Leahului și, când a întoarce, să dea și cheltuiala 10 orți”²⁵⁴⁷.

1774, iunie 26: Satul **Șărăței**, sat răzeșesc, ținutul Romanului, ocolul de Sus, după recensământul lui Rumeanțev²⁵⁴⁸, avea **toată suma caselor 7**. Scădere rufeturi 2: 1 diacon, 1 călăraș. Rămân birnici 5. / **Birnici:** Timofti / Ursul / Nicolai / Ion, liahul / Ștefan Chiper. // **Rufeturi:** Ion, diacon / Pentelei, călăraș postelnicesc.

ȘIRĂUȚI

²⁵⁴⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 112, p. 125

²⁵⁴⁸ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 263

(azi Șirivți, comuna Zarojani,
regiunea Cernăuți, Ucraina).

1632, octombrie 6: Întărit de Alexandru Iliăș voievod vornicului Neniul, care primește uric „prin care arată că satul **Șărăuți**, din ținutul Hotinului a fost domnesc și l-a dăruit credincios boierului domniei sale Neniul vornic”²⁵⁴⁹.

1635, martie 25: Întărit de Vasile Lupu voievod vornicului Neaniul, care primește urice pentru „jumătate din a treia parte din satul **Tomești** (comuna Popești, Iași), care este în ținutul Cărligăturii, și o prisacă a lui Petrea, cu grădină și cu prisacă, pe care a cumpărat-o de la Nechifor armășel” și de la frații lui; / „iarăși, din același sat, jumătate din a treia parte de sat, jumătate din partea lui Isaico, partea lui Dumitru și a surorii lui Marica, vândută pentru 180 taleri de argint”; / „jumătate din a treia parte a satului Tomești, o jumătate de parte din partea lui Ihnat”, cumpărată de la Gheorghe Cașul, pentru 25 taleri de argint; / „din jumătate din a treia parte a satului Tomești, a patra parte din partea lui Isaico și jumătate din a treia parte de sat”, cumpărate, cu 180 taleri de argint, de la Gavril Romănescul și Antimiia, fiii Mă-ricăi Româneascăi, Vasile, Gligorcea, Nastasia și Anghe-lina, fiii lui Ionașco din Tomești, nepoții Marcăi Romă-neascăi, Pavel, Dumbravă, Uliana și Nastasia, fiii To-dosiei, nepoții Româneascăi, care cumpărase de la Ionașco și Pătrașco, fiii lui Ihnat, nepotul popii Lupul; / tot cu 180 de taleri, „de la Grigore Goian, fiul Ilenei, nepotul lui Liciul, și de la sora

²⁵⁴⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 224, p. 281

lui Agahia și nepoata lui Nastasia, fiica Maricăi, și de la Vasile și Antemia, fiii lui Liciul, și Toader, fiul Annei, și sora lui Nastasia Trifă-neasa, de asemenea nepoții lui Liciul, și de la Toader, Gafta, Bălac și Candachia, fiii lui Agahie, și Nicoară, Mădălița și Maria, fiii lui Ionașco Liciul, toți nepoți și strănepoți lui Liciul cel bătrân; / cu 40 taleri de argint, „de la Toader și Nastasia, fiii Annei, din jumătate din a treia parte din satul Tomești, o jumătate de parte, partea lui Turlui”, care „le-a fost cumpărătură mătușii lor Ilinca Petrea de la Antimia, soția lui Turcu, iar lor le-a fost cumpărătură de la Anghelina, fiica Tomascăi, nepoata lui Turlui; / de la Dănilă și Fume, fiii Sorcăi, nepoții lui Turlui, cu 12 taleri, „din jumătate din a treia parte de sat, a patra parte, partea lui Turlui”; / pentru 8 taleri, de la Marica preoteasa, fiica Axiniei, nepoata lui Herteș, strănepoate lui Turlui, „din jumătate din a treia parte, a patra parte, din partea lui Turlui”; / pentru 8 taleri, de la Sava, fiul Agahiei, nepotul lui Herteș, strănepotul lui Turlui, „partea iarăși a lui Turlui”; / pentru 8 taleri, de la Ionașco, Miron căpitan, Iacob și Arvasia, fiii Varvarei, nepoții lui Mihail, strănepoții lui Turlui, „toată partea lor ce se va alege din acel sat”; / pentru 8 taleri, de la Ionașco Popăscul și de la soția lui Măria, fiica Soficăi, nepoata lui Anton, strănepoata lui Herteș, „partea lui Turlui”; / de la Anton, nepotul lui Herteș, „jumătate din a treia parte; / pentru 70 de taleri de argint, de la Nastasia, soția lui Gheorghe Cașul, și fiicele lor Chelsia, Marica și Dumitra, și de la fiul ei Scridon, nepoții Maricăi, strănepoții lui Isaico, „din jumătate din a treia parte de sat, din a patra parte, a cincea parte, din partea lui Isaico”. / „Și de asemenea întărim lui Neaniul vornic un sat, anume **Șireuți** (sau Șărăuți, azi Șirivți, comuna Șirivți, Ucraina),care

acest sat a fost drept domnesc, ascultător de târgul Hotin, de la Alexandru Iliăș voievod danie și miluire”. / „Și întru aceea, alt sat, **Rediul** (comuna Gura Văii, Bacău), care a fost drept domnesc, ascultător de ocolul Târgului Trotuș, danie și miluire de la Moise Moghila voievod”²⁵⁵⁰.

1770-1772: Satul **Șărăuți**, ținutul Hotinului, ocolul de Sus, avea, după recensământul lui Rumeanțev²⁵⁵¹, **toată suma caselor: 34.** Scădere rufeturi 1: 1 popă. Rămân birnici 33. / **Birnicii:** Prodan brat (frate) vornicului / Grigoraș brat vornicului / Ștefan Mivrenschie / Ivan Văcărciuc / Ștefan Lăzărciuc / Iacov brat Ivan / Hrior Hatman / Vasile / Hrior Olenic / Vasile Caciuc / Dumitru Puiu / Ștefan Ciribașa / Vasile Lazărciuc / Andreeș sin Puiu / Petre Lungul / Petre zet (ginere) Stoenesii / Iure sin (fiu) Prisăcărciuc / Pavăl, cojocariul / Anton, butnariul / Ivan Văcărciuc / Ion zet Ciuc / Ion, ucrainet / Vasile, rotar / Ivan Liftă / Chirilă / Nicolae zet (ginere) vornicului / Niculae Hoceriac / Iacob Dima / Fodor, rotar / Nicolae Blidorciuc / Mihalache, vornic / George zet lui / Timici, vătăman. // **Rufeturi:** Popa Toader.

ȘIRĂUȚI

(sau Șărăuți, comuna Șirivți, raionul Hotin, Ucraina).

²⁵⁵⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 69, pp. 80-85

²⁵⁵¹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 127, 128

1635, august 28: Întărit de Vasile Lupu voievod postelnicului Bălan Hațimirițchi, care primește uric și hotarnică pentru „dreaptă ocina lui și cumpărătură, satul **Stăuceni** (comuna Stavceani, raionul Hotin, Ucraina)... / Și începându-se hotarul satului acestuia, a Stăucenilor, întâi dinspre hotarul satului **Cruhlic** (comuna Cruhlic, raionul Hotin, Ucraina), pe unde a arătat Pilat clucer, cu sufletul lui, de la un stâlp de piatră, care desparte și hotarul dinspre Cruhlic și dinspre **Dolineni** (comuna Dolineni, raionul Hotin, Ucraina); de acolo, tot drumul cel mare până la hotarul dinspre **Cerlena** (comuna Cerle-nivka, raionul Novoselița, Ucraina), până unde au pus ei tot stâlpi de piatră, până la o piatră ce este într-un hat, lângă drum, și de acolo la altă piatră; de acoloa, se întoarce hotarul și merge până la deal, la Ghivina, unde au pus un stâlp; de acolo, se suie tot pe coasta dealului Ghivinei, până la niște ciritei de ulmi, până la o piatră ce este în mijlocul Ghivinei; de acolo, la alt stâlp, în capul Ghivinei din sus, și se pogoară tot pe deal și apoi trece peste drumul cel mare al Cerlinii, până la alt stâlp, în pisculeț, din sus de matca văii Cerlinii, și merge drept în matca Cerlinii și apucă matca în sus, și valea Potolianului desparte hotarul dinspre **Cârstești** (comuna Cârstinți, raionul Hotin, Ucraina), și tot matca acei văi, până la hotarul **Șărăuților** (comuna Șirivți, raionul Hotin, Ucraina), și acoloa, de către Șărăuți și de către **Vlădiceana** (Vlădicina, comuna Șirivți, raionul Hotin, Ucraina), s-au pus doi stâlpi de piatră, unul de o parte de drum și altul de altă parte; de acolo, drept locul peste câmp și peste valea Uhareului, pe din sus de unde-i hotarul **Nădăbăuților** (comuna Rucșin, raionul Hotin, Ucraina), până la alt stâlp de piatră, ce este în mijlocul capetelor a țăranilor, a Nădăbăuților și a Stăucenilor; de

acolo, la alt stâlp de piatră, din sus de Struica, și drept peste valea Dereno-vățului, în vârful dealului, despre Nădăbăuți, unde vin și țarinile Dumenilor în dial; de acolo, dealul în jos, peste hotar, până la un colț ce vine până la Săpanca și drept peste valea Dumenilor; de acolo, la deal, pe din sus de Hliboca; de acolo, în jos, la movila cea mare, ce se numește Păuniacica... până unde se împreună hotarul, la acel stâlp de piatră, ce este lângă drum, dinspre Cruhlic. Atâta este tot hotarul satului acestuia, a Stăucenilor”²⁵⁵².

1645, august 19: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „Nacu vornic de gloată s-a judecat înaintea noastră cu Vartic, pentru un iaz ce zice Vartic că are jumătate din acel iaz, și cum se ajunge hotarul **Cârstineștii** (Cristinești, raionul Hotin, Ucraina) până la pârlul Poletinului. / Deci domnia mea pe Bolăreanu uricarul ca, strângând oameni buni, să socotească pentru rândul aceluia iaz... și a făcut mărturie în scris către domnia noastră. / După aceea, iarăși, în al doilea rând, s-au judecat pentru acel iaz. Am trimis pe Gavrilăș fost logofăt, care, cercetând și el, cu alți oameni buni, tot de asemenea a aflat, precum că Vartic nu are nici o treabă la acel iaz. Și a dat mărturie în scris către domnia mea. / După aceea, iar, în alt treilea rând s-au judecat, tot pentru acel iaz și pentru hotarul satului **Șirăuții** (comuna Șirăuți, raionul Hotin, Ucraina). Și am trimis pe Popăscu pârl-călab, Balan comis, Trandafir pârlcălab și pe Hâjdău. Și așa, strângând ei oameni buni, au cercetat uricul vechi al satului Crăstineștii, în care scrie semnele, și au găsit că nu ajunge hotarul Crăstineștilor în semne... și au pus semne drepte. / De acum înainte, să aibă a ține Crăstineștii până unde scrie la uricul

²⁵⁵² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 219, p. 258

cel vechi, în semne, iar boierul nostru Nacu vornic să aibă a stăpâni până unde s-a hotărât. Și să nu mai aibă a trage această judecată niciodată, în veci, peste această carte a domniei mele”²⁵⁵³.

ȘIRĂUȚI

(sau Șărăuți, Șerăuți pe Prut, raionul Briceni, Moldova).

1619, ianuarie: Ispisoc de judecată de la Radul (Mihnea) voievod, după ce „Tudosia, jupâneasa vornicului Nicoriță, a tras la judecată pe soacră-sa, jupâneasa Crăstina părcălăboae pentru multă zestre ce i-a fost dată de maică-sa, Barnovschioae, însă bărbatul ei Lozonschi toată zestrea aceea și multe straie de argint, aur și mărgăritare de mult preț le-au prăpădit, în vremea ce au fost căzute în robie la tătari și și-au răscumpărat capul de la tătari, și a fost între dânsele multă judecată și gâlceavă; dar apoi, nesilite de nimeni, s-au învoit... și a dat jupâ-neasa Crăstina părcălăboae un sat, anume **Șărăuții**, ce-i în malul Prutului, și două fălci de vie ce-s în dealul Porcului, sub pădure, și un inel de aur”²⁵⁵⁴.

²⁵⁵³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 169, p. 140

²⁵⁵⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XXI, Iași 1929, pp. 204, 205

ȘIȘCANI

(satul Șecani, Șicani, parte din orașul Adjud, Vrancea).

1494: Întărit de Ștefan voievod Nastasiei, fraților Ivanco, Neagșa, Anușca și Anastasia, și nepoatei de frate Sora, fiica Marincăi, care cumpăraseră, cu 60 zloți tătarești, de la Șerban și Brândușa, nepoata lui Giurgiu Șecanul, „ocina lor dreaptă, jumătate din satul **Șecani**, partea de sus, mai sus de Adjud”²⁵⁵⁵. Hotarul, din veac.

1686, martie 2: Smilac căpitan întoarce lui Savin Mătcă, șoltuzul de **Adjud**, fiul lui Grigore Mătcă, „o parte de ocină de la **Șicani** și de la **Sperlești**, pe care a fost vândut-o Gligorie Mătcă, tatăl lui Savin șoltuz, lui Ionașco pitarul, drept 12 ughi (ducați ungurești), iar acum eu, ajungându-mă nevoia și dumnealui Savin vrând să răscumpere moșia părinților săi, ne-am tocmit și i-am dat acea ocină pentru 12 ughi”²⁵⁵⁶.

1902: „**Șișcani**, cătun în județul Putna, plasa Gârlele, comuna Adjudul Vechi, cu o populație de 512 suflete”²⁵⁵⁷.

ȘIȘCANI

²⁵⁵⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 140, pp. 267-269

²⁵⁵⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, pp. 332, 333

²⁵⁵⁷ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 522

(pe Cogâlnic, lângă Nisporeni,
ținutul Lăpușna, Moldova).

1628, februarie 20: Martor jurător, la zăpisiul lui Mitrofan, episcopul de Huși, în care mărturisește că au venit înaintea lui „Gabăr, ce a fost căpitan, și cu răzeșii lui de pe sat de pe **Negrilești** și de pe balta ce se cheamă **Gemenele**, și de pe sat **Brițcani**, anume Berteza feciorul Crăciunei, Armaga feciorul lui Gavrilă Bătcă, Cornea feciorul Aremiei, Iachim feciorul lui Nistor, Ursa nepoata Cozmiței, Samfira fata lui Roșculeț, Păntelei nepotul Stanei, Cihan de Brițcani, Costantin feciorul Morcoteiului, Pântea feciorul Bontei de Negrilești, cu cinstită cartea mării sale lui vodă și cu sluga mării sale, cu Vlasie diacul, să jure pe sfânta evanghelie cu 24 de jurători cum n-au vândut Nistor Cornescul, cu Nicula Galbănuș și cu femeia sa, și cu răzeșii lor în sat în Negrilești nimică, nici baltă în Gemenele, nici într-apă, nici în uscat. Și să jure că n-a vândut Cozmița strigătorul cu Alexa Bota și cu răzeșii săi nimic în sat în Brițcani vornicului Ureche, ce le este împresurătură pentru c-au pârât Grigorașcu Ureche că este cumpărătură de tată-său, de Ureche vornicul”²⁵⁵⁸. Lista jurătorilor: Petriul pârălab de **Burboceni** (Bubo-ceni, lângă Barboși, Vaslui), Ghiorghie călăraș de **Șișcani** (ținutul Lăușna, Moldova), Căsuș fost pârălab ot **Măli-ceni** (Moldova), Horjă pitărel ot **Oțeleni** (ținutul Fălciu, Vaslui), Gavril Mamotă ot **Cucoara** (ținutul Chigheci, Moldova), Petrea Căcărădză ot **Căcărădzeni** (Căcărăzeni, lângă Goțești, ținutul Cahul, Moldova), Frango

²⁵⁵⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 312, p. 424, 425

Malcoci ot **Malcoceni** (Moldova), Mihăilă Țărăsoară ot **Cărhănești** (satul Cârja, Vaslui), Petriman aprod și Constantin Țicău păhărnicele ot **Sărățeni** (ținutul Tutova, Vaslui), Pașco hotnog la călărași, Vărno călăraș ot **Vlădești** (lângă Gotești, ținutul Chigheci, Moldova), Vicol chihaiia ot **Hlipiceni** (lângă Gușițel, Vaslui), Ionașco Ciubăraia și Ihnat Căltac ot **Lățești** (în Fălciu, Vaslui) , Bălan Buța ot **Blăgești** (în Fălciu, Vaslui), Buculei, Marvici Lean ot **Oțeleni**, Nica călăraș ot **Fălciu**, Marco Cucul or **Deleni** (în Fălciu, Vaslui), Giovlen ot **Suhuleți** (Stuhuleți, în Fălciu, Vaslui), Agapie ot **Păcurărești** (lângă Gotești, ținutul Chigheci, Moldova) și Camber ot **Go-lăești** (satul Crăciunești, Vaslui).

1766: Ispisoc de judecată de la Divanul lui Gri-gore Ghica voievod asupra pricinii dintre Sofronia, femeii lui Toader Darie, fratele lui Vasilache și nepoții lor – Dărieștii, cu Ursache fecior Izbașii, Constandin Tânburi și Constandin Bucuță – Izbașeștii, „pentru aceste două seliști, anume **Călimăneștii** și **Măndoaia**, peste Prut, pe Nirnova ot ținutul Lăpușnei, care moșii se hătărăsc alături, pe din jos, cu **Cățelenii**, moșia rposatului Sandul Sturza, ce-i este cumpărătură de la neamul Dărieștilor, iar pe din sus se hotărăsc cu **Mărinișul**, moșia vornicului Constandin Rosăt, iar în capetele dinspre răsărit, peste Nărnova, cu **Drojdienii** și cu **Șișcanii** Izbașeștilor, care împresură aceste două moșii, Călimăneștii și Măndăoaia, ale Dărieștilor, pentru care pricină, la văletul 7254 (1746), iunie 12, au avut ei și judecată la răposatul logofăt Sandul Sturza și li s-a rânduit acolo pe Simion Cheșco uricarul, fiind față și Izbașeștii, și Dărieștii, și Izbașeștii nici o scrisoare sau dovadă n-au avut, cu numai cu gurile lor trăgeau acele două moșii de peste Nărnopva, Cplimăneștii

și Mândăoanii, c-ar fi de moșiile lor Droj-deșii și Șișcani, dar negăsind nici oameni jurători, nici Izbășeștii n-au vrut să jure, s-au lăsat ei în cu voia lor judecății, să stăpânească Dărieștii acele două seliști de pe Nârnova, pe hotarnica lui Simion Cheșco... hotărâtură în 23 ani au stăpânit și o parte de și alta moșiile lor, iar anul trecut, sculându-se Izbășeștii cu împresurarea asupra celor două moșii au mers cu carte gospod (domnească) hotarnic Tudori Lupul, vornic de poartă, și a hotărât moșiile, aflându-se dreptatea Dărieștilor, iar acei Izbășești acolositori hotarnicei... / Deci, acolisitorii s-au dat rămași”²⁵⁵⁹.

1774, iunie 5: Satul **Șișcanii**, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Cogâlnicului, după recensământul lui Ru-meanțev²⁵⁶⁰, avea **toată suma caselor 51**. Scădere rufeturi 5: 1 popă, 1 diacon, 3 femei sărace. Rămân birnici 46. / **Birnici:** Mihai Arsăni / Ursul Bidrașco / Nistor, vătăman / Ursul Mihăilă / Ioniță Morcov / Toader Surul / Irimie Cărăimanul / Constandin Morcov / Apostol Robul / Ioniță Bucă / Ion Gașpar / Ștefan, butnaru / Gheorghe Robul / Timoftei Chircul / Ichim / Apostul / Maștei Gașpar / Gheorghe Bânzar / Ipati, bârsanu / Apostul Ababii / Gheorghită Gașpar / Constandin, sârbul / Timoftei, bârsan / Pavel Sălișcan / Trohin Gașpar / Ștefan Bânzar / Ion Borș / Furdui / Vasile Arsăni / Vasile Mihăilă / Ioniță, salahor / Flore / Onică / Tudose / Tudose a Anghelușii / Năstase Manole / Antohi Grosul / Hariton Rață / Gheorghe Frunză / Ursachi, rusul / Tănase fiul lui Apostu / Ursachi Izbaș / Vasile Beșliu / Timoftei Beșliu / Toader Beșliu / Ion Beșliu.

²⁵⁵⁹ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București 1937, doc. 184, pp. 215, 216

²⁵⁶⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 448

// **Rufeturi:** Popa Constandin / Irimie, diacon / Paraschiva, prescurnița, săracă / Vasilca, săracă / Aftinie, săracă.

ȘIȘCANI

(sau Sișcani, Orhei, Moldova).

1795, februarie 28: Porunca lui Mihail Constantin Șutu: „La conacul de la **Șășcani** (Sișcani), de pe ținutul Orheiului, ce se face pentru trecerea Măriilor Sale pașalelor, fiind trebuință și un om mai cu credință a se rânduî spre purtări de grijă, te rânduim, Vasile Bocan, și îți poruncim să te prezinți, întâi, la căminarul Dimitrache, serdar de Orhei, să te scoli și să mergi la conacul de la Șășcani, și să stai acolo până vor trece amândoi Măriile Sale pașalele, purtând de grijă la toate, după povățuirea dumnealui serdarului, căci cel mai mic cusur, de se va întâmpla, fără de pedeapsă nu vei fi scăpat”²⁵⁶¹.

1904: „**Șișcani**, sat în județul Chișinău, volosti Bujora, așezat în valea Budăului. Are 95 case, cu o populație de 896 suflete de țărani români; o biserică veche; o școală eparhială, unde se învață numai rusește. Locuitorii posedă pământ de împroprietărire 921,5 deseatini. Proprietarii, moștenitorii lui N. Semigradoff, român rusificat, posedă 4.365 deseatini, atât aici, cât și la Bălănescu,

²⁵⁶¹ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 299, p. 338

Chicirești, corpurile Tămbureni, Visești și la Chetrosul de Sus”²⁵⁶².

ȘIȘCANI

(pe Larga, comuna Hoceni, Vaslui).

1638, ianuarie 26: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Mirăuță Coșescul și fraților lui, fiii Dumitrei, fiica Oanei, strănepoata Ilcăi, precum și Gătei, Ilicăi și verilor lor primari, care sunt după mama lor, care primesc uric pentru „jumătate din a tria parte din satul **Șișcani**, ce este pe Larga, în ținutul Fălciu, din uricul de dedină ce a avut de la Petru voievod. / Și de asemenea, întărim lui Mirăuță Coșescul altă jumătate din a tria parte din acest sat **Șișcani**, ce a răscumpărat el, deosebit de alți frați și veri ai lui, de la Măliștean, fiul Anghelinei Frijoaie, nepot al lui Crăciun Chiriac, și de la fratele lui Ștefan, și de la cumnatul popa Fene și preoteasa Alexandra, și de la vărul lor Chirvasie, fiul Maricăi, nepotul lui Crăciun Chiriac, care a fost zălogită la ei de un văr al lor pentru 25 taleri bătuți”²⁵⁶³.

1669: Dumitru sin (fiu) Neniul vinde lui Vreame căpitanul și femeii sale Nastasia, pentru 7 lei, „partea mea, ce mi se va veni din bătrânul Necoreștilor din satul **Șașcani**, de pe valea Largii... dinaintea lui Hariton, Toa-

²⁵⁶² Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, p. 203

²⁵⁶³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 236, pp. 219, 220

der și Efrim de **Răzlogi**, Orac, Platon, Pântilei și Maftei de **Guzari**”²⁵⁶⁴.

1669: Ioana, fata Tomei, vinde lui Vreame căpitanul și femeii sale Nastasia, pentru 7 lei, „partea mea, ce mi se va veni din bătrânul Flori Prali din satul **Șașcani**, de pe valea Larga”²⁵⁶⁵.

1687, iunie 19: Avrintie și femeia lui Prohira vând lui Arhirie și femeii lui partea de „moșie din satul **Lungeni**, de pe Moisie, din partea lui Lohănaș, ce se va alege partea Prohirii... dinaintea lui Vasile Săfer ot **Răceni**, Istratie Vrabie ot **Ciorăști**, Ion Buzincu ot **Șișcani**, Precop sin Toma ot **Căpșăști**, Andronachi sin Gligoriță ot **Guzari**”²⁵⁶⁶.

1777, decembrie 1: Zapis de mărturie de la răzeșii din **Plotunești**, „oameni care am trăit pîmprejurul acestei moșii, ce se cheamă **Sacoșești**, și le zic și **Ețcani**, Sava Lie, Toader Gociu, Vasile sin (fiu) Diacon, Dănilă Cio-magă ot **Șișcani**, răzeși tot de acea moșie, am apucat stăpînînd acel loc, din zilele mării sale Mihai (Racoviță) vodă, pe un Parfeni Tarcoschi și pe un Andrei Lie cio-botar și pe Oprea Țurchi, iar pe Enache sau pe tatăl său Sava nu l-am apucat stăpînînd niciodată. / Eu, Chirilă, om bătrîn de 80 ani, așa știu și așa mărturisesc. / Ifemie Doni, om de 60 ani, am apucat stăpînînd tot pe acești răzeși, care mai sus s-au numit. / Eu, Ion Doni, om de 50 de ani, tot acești răzeși i-am apucat stăpînînd, iar pe Ena-chi sau tatăl său Sava nu

²⁵⁶⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IV, Iași 1908, p. 274

²⁵⁶⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IV, Iași 1908, pp. 274, 275

²⁵⁶⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VII, Iași 1912, p. 202

l-am apucat stăpânind niciodată. / Și eu, Nestor Ghindar, am apucat țarina tatălui meu pe acel loc și ne-au lat dijmă Andrei Lie ciobotar, iar pe Enache sau tatăl său nu i-am apucat stăpânind. / Și eu, Ștefan Briniveg țin minte, din zilele măriei sale Mihai vodă, că tot acești răzeși au stăpânit, iar pe Enache sau pe tatăl său nu i-am apucat stăpânind. / Eu, Neculai Cioban, de când am venit în **Plotunești**, sunt 30 ani, și tot pe acești răzeși i-am apucat stăpânind, iar nu pe Enachi și pe tatăl său Sava. / Și eu, Simion Buzălan, am scris cu zisa lor”²⁵⁶⁷.

1824, octombrie: Scrisoare hotarnică de la spătarul Ioan Cuza și de la serdarul Gheorghe Bou: „Prin luminată cartea prea înălțat Domnului nostru Ioan Sandu Sturza voievod, din curgător anul 1824, septembrie 29, fiind rânduiți ca să cercetăm împresurarea ce află pătîmind moșia **Hocenii**, ce se zice și **Șișcanii**, de la ținutul Fălciului, a postelnicului Dumitrachi Beldiman, de către megieșita moșie **Futeleștii de jos** sau **Micșinești**. / În cuprinderea jalobei postelnicului și a cărții de poruncă, venind la fața locului și făcând știre, am adunat pe toți răzeșii și megieșii ce sunt în pricina acestui loc, anume: Vasile Sava, Gheorghe Ambrino, Vasile Ambrino cu ai lor, răzeșii locului ce să numesc Futeleștii de jos, Iordachi Munteanu, Matei Idricanul, diaconul Gheorghe Cheșchinul ot Crasna cu ai lor, răzeșii locului cel numesc **Futeleștii de sus**. Leon Bosie, Neculai Radu, Vasile Radu cu ai lor, răzeșii de Futeleștii de sus și de jos, față fiind și Andrei Ifrosie, Costandin Ochincă, Vasile Cojan, Iorda-che Tângirică, cu ai lor, rămașii răzeși în moșia **Micșu-neștii**. / Mai întâi am cerut de la jeluitor să ne arate la ce loc se cunoaște împresurat și cu ce dovadă de scrisori. Înfațosat-

²⁵⁶⁷ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XXIII, Iași 1895, pp. 284, 285

a dumnealui un plan geometricesc, ridicate toate moșiile dumisale încă din anii 1813, mai 29, de inginerul Mihail Tenedie medelnicer, și, împreună cu amândouă părțile, umblând toată starea locului, cu de-amănuntul, atât pe arătarea răzeșilor, după urmarea stăpânirii, cât și după pretenția întinsă din partea postelnicului cu jalobe, am luat sama cu pătrundere a cursului întâlnirii și despărțirii moșiilor, una de către alta, și fiind întocmai pre-cum în plan se arată, lămurindu-ne întru toate, pricina așa se urmează: căci jumătate de loc, ce se numește **Futileștii de sus**, se mărginește cu capul cel dinspre apus, în valea sau pâraul ce se numește Saca, iar jumătate de loc, ce se zice **Futileștii de jos**, întru despărțire ce și astăzi se păzește, urmare a stăpânirii prin stâlpi. Și venind din piatră în piatră, până în gura pâraului Saca, unde cade în vale, semn firesc, care la hartă este însemnat cu No. 39, de acolo, Futileștii de sus urmează cu stăpânirea, mărgi-nindu-se în Saca. Iar Futileștii de jos, cârmind la deal, se mai lungesc cu câțva loc, până ce lovesc într-o bucată de loc din hotarul moșiei Hoceni, a postelnicului, ce se zice **Curieci**. Pentru această întindere a Futileștilor de jos, a cerut îndreptare dumnealui a rămâne deopotrivă cu Futi-leștii de sus și că colțul Hocenilor este în gura văii Săcii, unde cade în vale la firesc semn, și apoi, pe Saca, în sus, după stăpânirea ce se urmează de către Futileștii de sus și de către toate celelalte moșii, cum, spre dovadă, scos-a do a arătat aceste scrisori:

1497 (7005), martie 15: suret de pe ispisoc vechi de la Stefan voivod, tălmăcit de polcovnic Toader De-brici, la anii 1806, iulie 4, întăritor lui Mihăilă Cupcici pe a sa dreaptă ocină și împărțeală, un sat pe Larga, unde a fost Stan Coloban, care l-a avut el împărțit cu nepoții lui de

frate, Mihăilă și Vlad, așa scriind, că hotarul acestui numit sat **Hocenii** se începe din Larga, din cărarea ce vine din satul **Onchiteștii**, ce se numește **Grumezăștii**, de la un izvor de pe costișă, însemnat la hartă cu No. 15, apoi în jos, pe de-amândouă părțile Lărgii, până la fân-tâna Mogăi, No. 18, apoi se întoarce spre răsărit, tot pe drumul lui Cocârțală, până la gura văii Săcii, unde cade în Elan, No. 29, apoi matca văii Săcii iproci, la No. 18, însemnat la hartă, zic răzeșii de Futileștii de jos că stau Hocenii unde s-ar numi fântâna Mogăi, un budăi de ceea parte de Larga, și că drumul lui Cocârțală s-ar numi acela, ce este însemnat de acolo cu No. 21, că ce-i de acolo, în jos, este osebit hotar de moșie **Curiecii**. / Dimpotrivă, postelnicul a arătat că merge cu stăpânirea în jos încă câțva loc, pe de ceea parte de Larga, cu nume de **Șișcani**, și pe de ceastă parte, deși cu nume de **Curieci**, precum să va vedea însemnat la hartă, este loc din **Hoceni**, până la drumul ce și acum își are urmarea sa întru despărțire, de către hotarele megieșite, care și acesta se va vedea însemnat la hartă, de către inginer, tot cu No. 21. / Și pe acest drum ispisocul domnului Ștefan Voivod îl numește dru-mul lui Cocârțală, care cuprinde în sine și locul din Ho-ceni, ce, în urmă, a luat numire de Curieci. de pe un Crăciun Curiace, răzeș de Hoceni, și de Șișcani, care Șișcani nu este altă decât o jumătate din trupul Hocenilor, ce iarăși, după vreme, s-a poreclit de pe numele unuia din razeși, și că jumătățirea ieșită din Hoceni, în urmă, a luat numire de Șișcani. A făcut dumnealui dovadă întâi că Ho-cenii s-au despărțit în două, după însuși glăsuirea acestui ispisoc a domnului Ștefan voievod, care, după ce încon-joară locul în semne și vine de încheie prin semne de unde au început, dintâi zice așa: sau despărțit și la cărare în jos, iară matca Lărgii, pe de-

amândouă părțile, să fie lui Mihăilă Cupcici, cu tot venitul, iar de la cărare, în sus, să fie nepoților lui de frați, Mihăilă și Vlad, pe de amân-două părțile mătcii, cu tot venitul, iproci.

1546 (7054), mai 8: Al doilea suret de pe ispisoc sârlesc, al domnului Pătru voievod, tălmăcit de Axentie uricarul, prin care arată că, înaintea domniei sale, venind Fătul Tătarul, cu surorile lui Anghelina și Titiana, feciorii lui Mihăilă Cupcici, a vândut a sa ocină și moșie, din drese de împărțeală părinților, de la tatăl domniei sale Stefan voievod, un sat pe Larga, anume **Hocenii**, unde a fost Stan Coloban, acela l-au vândut lui Pașco Răzlog, lui Marco și lui Petru Bereș, și, întărindu-se stăpânirea, iarăși zice: „Însă să le fie acest sat de pre Larga, anume Ho-cenii, unde a fost Stan Coloban, în două părți, jumătate să fie a lui Pașco Răzlog singur, iar cealaltă jumătate, dintr-acel sat să fie a lui Marco și lui Petru Bereș. în vecii. Iar hotarul acelui sat Hocenii să fie, dinspre toate părțile, pe unde au umblat din vechi”.

1642 (7150), iulie 10: Al treilea, suret de pe ispisoc vechi pe sârbie de la Vasile voievod, tălmăcit de Axentie uricarul, la anii 1719 (7227), septembrie 4, cum și de polcovnicul Pavel, la anii 1806, aprilie 16, cu această în jos cuprindere: „precum de față, înaintea dom-niei sale, s-au tras la judecată Ioan și alți răzeși ai lui din satul **Hoceni**, cu Sănpetru, Sava, Dumitru, Năilă și cu alți oameni ai lor din **Șișcani**, pentru o bucata de loc din ho-tarul satului Hocenilor, precum au arătat și ispisoc de baștină de la bătrânul Ștefan voievod. Iar Sănpetru cu oamenii săi așa au răspuns, că acea bucată de loc este din hotarul satului lor **Șișcani**”. / Deci domnia sa, judecându-i pe dânșii și cercetându-le ispisoacele, a făcut carte la Dumitrașco Oțal

din Oțăleni, ca, împreună cu oameni buni, să cerceteze și să aleagă tot hotarul acelu sat al **Hocenilor**, în semne după acel uric, ce l-a arătat Ion, de la bătrânul Stefan voievod, după care, arătându-se cerce-tarea rânduitalui și poftorindu-se toată cuvântarea semne-lor de la ispisocul domnului Ștefan voievod, îl dă rămas pe Sănpetru, cu oamenii săi din Șișcani. Iar Ioan și cu răzeșii săi să aibă a stăpâni satul Hocenii, în semnele arătate. / Dintru aceste vechi ispisoaice s-a făcut vederată dovadă precum, și la judecățile de mai înainte, ce a avut postelnicul, s-a cunoscut că **Hocenii** și **Șișcanii** au fost un trup de moșie, numindu-se tot Hocenii, și, după vreme, locul despărțit prin semnele ispisocului domnului Stefan voievod, păzește aceiași veche numire a Hocenilor, iar jumătățarea rămasă din afara semnelor acelu ispisoc au dobândit numire de Șișcaâni, care Șișcani, fiind și până astăzi pe de ceea parte, de către apus, se întinde în lun-gime, cu neprihănită stăpânire, până drept colțul **Curie-cilor**, acela din jos, iar nu stau drept colțul Curiecilor acelor din sus, la No. 18. / Adus-au de față și din bătrânii locuitori, pe Sandul Buzincul, Alexandrul Buzincul și căpitanul Gheorghe Marta, mai vechi stăpânitori ai **Șiș-canilor**, fiindcă postelnicul, acum, de curând, a întrupat întru a sa stăpânire tot locul Șișcanilor, și li s-a făcut întrebare, față fiind și răzeșii Futileștilor de jos, până unde merg Șișcani cu stăpânirea, și tot așa ne-au arătat, că până drept în colțul Curiecilor din jos, la care și înșiși răzeșii de Futilești n-au putut tăgădui că n-au această știință, că tot până acolo se stăpâneă și mai înainte de răzeșii de Șișcani, și acum se stăpânește de către pos-telnicul Beldiman, de când a intrat întru a dumisale deplină stăpânire. / Deci, dacă jumătățarea Hocenilor, acea cu nume de Șișcani, a urmat și stă cu

neprihănită stăpânire până la acel loc, apoi îndoire nu rămâne că și cealaltă jumătățire nu poate rămâne mai scurtă. Dar postelnicul, spre a ridica tot prepusul, cum că **Curieci** nu este osebit trup de moșie, ce Crăciun Curiac a fost răzeș părtaș în Hoceni și în Șișcani, de pe care a rămas numirea locului, înfățoșat-a aceste vechi dovezi:

1638 (7146), ianuarie 25: Suret de pe ispisocul vechi, pe sârbie, a Domnului Vasilie voievod, tălmăcit de polcovnicul Pavăl Debrici, la anii 1806, iulie 10, prin care întărește lui Mierăuță Coșăscul și fraților lui, și fiului lui Dumitrie, fetei lui Ioana, strănepot al Ilcăi și Gâtii, și verilor primari, a lor dreaptă ocină și moșie, din a treia parte de sat de **Șișcanii**, ce-i pe Larga, jumătatea din urmă, de baștină, de la Petru vodă, și iarăși dă și întărește slugii sale Mierăuță Coșăscul altă jumătate, din a treia parte din acel sat Șișcanii, ce a cumpărat el, osebit de alți frați și neamuri ale lui, de la Meleștean, feciorul Anghe-linei Frijoae, nepotul lui Crăciun Curiace. Cu această cuvântare se face dovadă că Curiace a fost răzeș părtaș în Șișcani.

1686 (7194), octombrie 30: Așijderea, ispisoc de la Constandin voievod, întăritor lui Grigoriță din Guzari și femeii sale Simina, pe un zapis de la Avramia, fata Tudosiei, femeia lui Toader, nepoata popii Fenie din Sămînești, care au vândut a lor ocină și moșie, ce este la ținutul Fălciului, din sat din **Hoceni**. / Așijderea, zapis de la Chirilă, feciorul lui Tudosie, nepot popii Fenie, și de la femeia lui Anița, precum au vândut dreaptă ocină și moșie, ce au avut iarăși în sat **Hocenii**, a treia parte de sat, din partea Tudosiei. / Așijderea, zapis de la Arsenie și de la femeia lui Aftinia, fata lui Fenie, precum au vândut dreaptă ocină și moșie de la **Hoceni**, a treia parte de sat. / Așijderea, zapis de la Istrate și de la femeia lui Nastasia,

precum au vândut a lor dreaptă ocină și moșie din sat din **Hoceni** partea lui Fenie, a treia parte din tot locul. / Așijderea, zapis de la Urâta, preoteasa popii Gavrilaş, feciorul Todosiei, precum au vândut a lor dreaptă ocină și moșie din sat din **Hoceni**, dintr-un bătrân, a treia parte. / Acest Fenie sau popa Fenie și cu preoteasa lui Alexandra, cu toți acei de mai sus arătați urmași ai lui, se vor vedea la spița ce se alcătuiește din scrisoare că sunt curgători din Anghelina Frijoae, fata lui Crăciun Curiace, adică se face dovadă că aceste neamuri, răspunzându-se părtași și în Hoceni, se văd ieșiți în vânzări și că, după porecla lui Curiaci, a rămas cu numirea locului. Și încă tot acești curgători din aceste neamuri mai adaugă a vinde și cu nume de Curiaci, pe care îl trec iarăși în cumpărături și răscumpărături, la răposatul vornic Gheorghe Beldiman, părintele postelnicului, la care, aducându-se toate scrie-sorile vânzătorilor, acum se văd dezvelite felurime de chipuri și vicleșuguri răzășești, vândute câte în două și trei locuri. Unele și aceleași neamuri, unul și același loc cu numiri schimbate, precum și acești curgători din Cră-ciun Curiac, vânduți într-o parte cu nume de Șișcani, într-alta, cu nume de Hoceni. Și, în sfârșit, poreclind locul, mai vând și cu nume de **Curieci**, care aducându-se la părintele postelnicului, acum se vede că s-au cumpărat câte două și trei rânduri, drept lucrul său. / Și așa ieșind dintru toată îndoiala că acest loc numit **Curieci** nu este osebit hotar de moșie, arătăm că nici fântâna Mogăi nu poate fi acel budăi de la No. 18, nici drumul lui Cocâr-țală, acel pe din sus de Curieci, întâi că fântâna, după glăsuirea ispisocului domnului Stefan voievod, se cere a fi de ceastă parte de pârâu, dinspre răsărit, nepomenind întru glăsuirea sa la întoarcerea că au trecut pârăul. / Al doilea, pentru drumul

acesta nici nu poate a se numi drum, nici că a fost, nici că poate, neiertând starea locu-lui, ce acesta este o cărare, ce abate din drumul **Ho-cenilor**, acelu de pe vale, la deal, pe care anevoie este și cu deșertul a se sui chiar. Iar acelu pe din jos drum, ce cuprinde în sine locul numit **Curiecii**, mergând l-am aflat în dreapta sa fiindă, ce-și păzește și acum urmarea sa, și de hotarul dinspre megieșitele moșii, lângă care drum, în malul pâraului, de această parte, dinspre răsărit, s-a aflat și acum față o fântână, potrivită întru toată cuvântarea ispisocului cu fântâna Mogăi și cu drumul lui Cocârțală, în dreptul cărei fântâni, lângă drum, este față și o piatră veche hotar. La această fântână și drum de lângă această piatră, a cerut postelnicul de a i să statornici colțul **Hocenilor** și al **Șișcanilor**, dar aici iarăși arătăm că urmează nu puțină neînvoire între postelnic și între Safta Costache, soția săvârșitului Toderășco Costache, stăpâna locului numit **Talaba** și o hliză din capul moșiei **Bălă-neștii**, ce se alăturază, pin capul Hocenilor, care Bălă-neștii sunt iarăși a postelnicului, afară de această hliză a numitei cucoane și afară de o altă alăturată hliză, a Bădroseșlilor, cum se vor vedea la hartă. / Pricina între postelnic și între numita cucoană este întâi pentru un mal de iaz, ce-a arătat postelnicul că s-ar fi luat de către stolnicul Toma Luca, cel mai de dinainte stăpân al Talabii, prin învoială cu răzeșii de Șișcani, care învoială dumnealui nu o poate cunoaște de bună, fiindcă răzeșii de Șișcani cu rea credință stăpâneau atunci locuri trecute în vânzări, și nu putea da lucrul străin, la care față fiind, dintru acei ce purtau numirea de răzeși, și ei au arătat că au știință de acea învoială. / Al doilea, pentru un clin de loc, ce se face între drumul acesta, numit al lui Cocârțală, și între un drumușor ce se abate dintru acesta, în drumul Hocenilor,

adică al dumneaei cu hliza din Bălănești, să întinde, de la un loc, și cuprinde cu stăpânirea acel clin dintre drumuri, iar postelnicul cere acest drum, care, într-adevăr, își are și acum dreapta sa umblare, pe de-amân-două părțile de pârâu, și ca un pravăț despărțitor și moșiilor acestor dinspre răsărit, pentru care, făcându-se știut dumneaei să vină sau să trimită vechil, cu scrisorile, ca să se facă cercetare și îndreptare, dumneaei a răspuns că scrisorile îi sunt la cumnatul dumisale Ioan Costachi, care, fiindcă acum se află în stărostia Putnei, a rămas ca mai pe urmă a se căuta această pricină. Iar noi am urmat a merge pe acest drum despărțitor hotarelor până în capul moșiei **Bălănești** și **Micșuneștii**, aici iarăși am aflat piatră hotar vechi, precum se va vedea la hartă, în margi-nea acestui drum.

1691, noiembrie 25: Pe lângă care, a mai adaus și altă dovadă postelnicul, între cumpărăturile ce are din Micșuneștii, a arătat un zapis vechi, din anii 1691 (7199), noiembrie 25, încredințat și în divanul gospod (domnesc) de Tudosie Dubău vel logofăt, Lupu Bogdan hatman și toți ceilalți veliți și alți boieri din vremea aceia, martori, prin care Vasilie fecior lui Tudosie Timotin, a vândut a sa ocină și moșie, jumătate de bătrân din sat din **Micșu-neștii**, ce să hotărăște cu locul **Șișcanilor**, la ținutul Fălciului, lui Mihăilă logofăt al treilea, după care cuvân-tare a zapisului se face vederată dovadă a drumului lui Cocârțală, cum și întâlnirea și despărțirea moșiilor acestora, una de către alta, pe stâlpirile ce se află, nefiind încă atunci numit locul de **Curieci**, pentru care Curieci pe larg s-a arătat că, și din scrisoare, s-au cunoscut locul de **Hoceni** și că au fost în pricini de împresurări cu **Hoceni**, precum pe larg se arată la ispisocul domnului Vasilie voievod, acel din leat 1642 (7150), iulie 10, aşadar s-a urmat a merge pe acest

drum, ce păzește urmarea stă-pânirii de către Micșuneștii, până la altă piatră hotar, ce s-a găsit iarăși în marginea acestui drum, colțul numitului loc Curiecii, la care astăzi se găsesc suiți cu stăpânirea **Futeleștii de jos**, împiedicând glăsuirea scrisorilor, iar noi am urmat tot pe acest drum, până la gura văii Săcii, unde cade în Elan (însemnat la hartă cu No. 39), semn firesc, de unde urmează neînvoire cu răzeșii Futileștilor de jos, precum s-a arătat la început, căci jumătățirea locului **Futileștii de sus** se mărginesc în Saca, iar înjumătățirea locului Futileștii de jos, din gura Săcii, apucând pe Saca în sus, vor anume gura Săcii, cu 120 stânjeni mai înainte, apoi cârnesc la deal și se mai întinde, în lungime, cu 670 stânjeni, și în lățime, cu 220 stânjeni, cuprinzând un clin de loc și din Micșunești, și din Hoceni, s-au întrebat ce au a răspunde împotriva vechilor scrisori și dovezi, ce le-a înfățișat postelnicul, și cu ce cuvânt se bagă pe gura Săcii și apucă matca în sus, nu-mind gura Săcii, în coastele pâraului Saca, mai în sus de împreunarea cu Elanul, împotriva lămuritei glăsuiri a ispisocului Hocenilor, care zice „până în gura văi Săcii, unde cade în Elan, și apoi pe Saca în sus”, adică îndată ce se atinge de Elan, se și ferește și apucă pe matca Săcii în sus, și iar ce pot trece în lungime mai mult decât Futileștii de sus. / Ei au răspuns că așa au apucat de la părinți, și acest drum de acolo, ce se va vedea însemnat la hartă, s-ar numi drumul lui Cocârțală și că încă se cuvine și Futileștilor de sus a se sui deopotrivă cu Futileștii de jos, precum ar fi și stăpânit mai înainte, dar la alegerea păr-ților răposatului vornic Beldiman, din hotarul Hocenilor, un om ar fi luat brazdă în cap, arătând hotarul **Hocenilor** și le-ar fi scurtat acel capăt, precum, spre dovadă acestor zise, au adus de martor pe un Grigoraș Marcu, om bătrân ca de optzeci ani, ducându-se

pe acest drum, se bagă în trupul Hocenilor, cotit și pieziș, până la movilița ce s-ar numi movila lui Bârlădean, zicând că pâra acolo le-ar fi urmat stăpânirea, dar acest bătrân, venind la moviliță și întrebat fiind de către noi ca în frica lui Dumnezeu să arate a sa știință, acesta dimpotrivă a mărturisit, că nici a apucat, nici știe acea stăpânire, decât că și el a auzit că răzeșii de Futelești cereau să se întindă cu stăpânirea pâra acolo, dar răzeșii Futeleștilor de sus, față fiind, au zis că nici au stăpânit, nici nu cer, neavând dovadă de scrisori, cu care să poată trece piste Saca. / Deci acestea fiind voroave din gură, li s-au cerut scrisori dovezi, iar ei au răspuns că pot fi și părtași de pe neamul Penișorescu (Penișoară) în Futeleștii de sus, și cu cumpărătură în Futeleștii de jos, cu ademeniri și chipurile ar fi luat din scrisori, la care, cerându-le și ei, și noi, dumnealui n-au tăgăduit că nu le-a luat din scrisori, însă a pricinuit că le are peste Prut, iar postelnicul, după ce și la aceasta i-a întâmpinat, înfățoșând perilipsile din anii 1820, mai 13, iscălit de vornicul Tăutul, fiind atuncea ban, arătător de scrisorile ce au înfățoșat, atât serdarul Isar, cât și răzeșii Futeleștilor de jos, tras fiind într-această judecată, atunci, în vremea când le erau toate scrisorile față. Apoi, văzându-se strâmtoriți, au început, peste câteva zile, a scoate și ei rânduri, rânduri, câte o copie, acestea în jos arătate:

1546 (7054), aprilie 2; Ispisoc sârbesc de la Petru voievod, tălmăcit de polcovnicul Pavăl, întăritor moașei (bunicii) Frijoaia pe jumătatea de sat din jos, unde se numește la mic Futilă, care l-a cumpărat de la Mărica, fata Țântii, din ispisoc de cumpărătură ce a avut tatăl său Țăntea de la părintele domniei sale Ștefan voievod. Iar hotarul acelei jumătăți de sat, jumătății celei din jos, ce se numește la mic Futilă, să-i fie din tot hotarul jumătate, iar

dinspre alte părți, după vechile hotare, pe unde au apucat din vechi.

1667 (7175), iulie 6: Copie neadeverită, scrisă și alcătuită între sineși de răzeșii vechi Frija, Gavril Bârlădeanul, Vasile Timotin, Sămion Blehan, Costandin zăt (ginere) Toader Dobândă, Sandul Micul, „însemnarea **Micșuneștilor**, pe unde bat semnele locului, purcederea spre răsărit, trecând Elanul, alătura cu **Grozăștii** iproci, și apoi se întoarce în sus, de merg alătura cu **Futileștii**, dându-și coaste cu Futileștii și, trecând Elanul, Futileștii rămân în drumul **Hocenilor**, iar Micșuneștii cu un rând de pământuri, prin capul **Curiecilor**, până în Saca, drept locul lui Bolat, și așa se încheie hotarul”, în care însemnare, după ce se văd arătate numele acestor de mai sus, apoi mai jos să adaugă și aceasta. Însemnarea Futileștilor „purcesul lor din drumul Hocenilor și merge pe din jos, hotărându-se cu Micșuneștii, iar pe din sus, purcede hotărându-se cu o bucată, de loc din **Curiecii**, până drept movila lui Bârlădeanul, drept movila lui Bârlădeanul se hotărăște cu **Hocenii**, până ce cade în Saca, iar din Saca purcede alătura cu locul lui Beldiman și, trecând Elanul, spre răsărit, peste coada Futileștilor, dinspre răsărit, se îndreaptă în jos iproci.

1766, octombrie 10: Mărturie de la Apostol Penișoară și alții, adevărată de stolnicul Gheorghe Beldiman, ispravnicul ținutului, arătătoare cum au măsurat jumătate de **Futilești** și au împărțit pe răzeși, și că s-au găsit, în curmeziș, 9 funii, iar în lung, 102 funii, și funia de 30 stânjeni.

1802, iunie: Gheorghe Nistor căpitan și Sandu Buzăscu căpitan, mărturie de cercetare ce au făcut la fața locului, între răzeșii de moșia **Futileștii** și între răzeșii de

moșia **Hocenii**, arătătoare precum năvălesc răzeșii de Hoceni asupra hotarului răzeșilor de Futilești și răzeșii de Futilești asupra răzeșilor de Hoceni și, pomenind de suretul ispisocului ce au arătat răzeșii de Hoceni, de la domnul Stefan voievod, nu-l iau la înțelegere, ci pe cât i-au dus cunoștința, i-au dat mărturia lor, arătând neîn-voirea și nemulțumirea răzeșilor de Hoceni. / Acestea sunt scrisorile răzeșilor **Futileștilor de jos**: cât pentru ispisocul de la Petru voievod. nu rămâne îndoială că Mușa Frijoaia a avut jumătate de sat, jumătate cea din jos, unde se cheamă la Mic Futilă, dar nefiind arătat în semne nimic, nu se poate atinge de hotarele **Hocenilor**, în fireș-tile semne mărturisite de mai vechiul ispisoc a lui Ștefan voievod, iar pentru însemnarea locului, acea de la bătrânii lor, ce-ar fi arătătoare în semne, cum și pentru mărturia hotarnică, pe care ei vor să se întemeieze, acestea fiind pe arătări din gură, pe mărturii răzășești, în neființă de scrisori, făcute, în nici un loc nu prind, când se ivesc cele mai vechi scrisori, dar postelnicul și la aceasta i-a întâm-pinat cu înscris, dovadă:

Iulie 4. Dumitrașco Oțel dăm știre măriei tale că a venit cinstită carte a mărie tale la noi, să strângem oameni buni, să arate semnele satului Hocenilor, pe uricul de la Stefan vodă, și să le înnoim semnele, și ne-au arătat semnele, cum spune și uricul, apoi, poftorind cuvântarea aceea de la ispisocul domnului Ștefan voievod, până ce vine în gura văii Săcii, și zice „de unde cade valea Săcii în Elan, și acolo am găsit piatră hotar, de acolo, spune uricul, pe valea Sacă în sus, iar un călugăr, anume Medelean a fost intrat, câțva loc, într-al Hocenilor hotar și i-am pus zi, să-și aducă dresese înaintea măriei sale, și nu le-a adus, și apoi i-am pus zi să-și aducă uricul și la oameni buni, și nu l-au

adus, iar noi am mers pe vale, în sus, cum spune uricul **Hocenilor**". Această mărturie, deși fără velleat. se înțelege a fi din zilele domnului Vasile voievod, căci acest Dumitrașco Oțul se vede arătat și la ispisocul domnului Vasile voievod, acel din leat 1642 (7150), iulie 10, la pricina ce au avut Hocenii cu Șișcanii, și acel Medelelean stă pomenit la mărturie fiind stăpânul **Fuileștilor**, precum la scrisorile răzeșilor se adeverește, iată vederată dovadă, cum fără putere de scrisori, năvălea peste fireștile semne, cuprinsă la ispisocul **Hocenilor**, adică la acest loc, și această împresurare, care iarăși s-a întins, după vreme, prin mărturii neadevărate; au mai adaus a pune înainte numiții răzeși, că la acele mărturii de hotărâturi ale lor, fiind iscălit și părintele postelnicului ca un megieș, le-ar fi cunoscut de bune, la care măcar că niște hotărniciri, făcute pe arătări din gură și mărturii răzășești, în lipsă de scrisori de la sine, cad și se surpă, dar postelnicul și la aceasta i-a întâmpinat cu cuvânt că întru acea „ipohi”, întru care ar fi iscălit părintele dumisale, întâi că nici ajunsese cu stăpânirea părților sale din Hoceni a se megieși cu dânșii. Al doilea, că nici odinioară părintele dumisale nu a căutat dezbatere a tot hotarul Hocenilor de Șișcani, căci încă nu-i avea cuprinși în cumpărături, decât numai alegere dinspre răzeșii săi, precum spre dovadă a scos, de ne-au arătat și mărturii hotarnice, care, din vreme în vreme, își alcătuia după cumpărăturile ce făcea. Și al treilea, că părintele dumisale nu se vede iscălit ca un megieș, ci ca un dregător al ținutului, ce se afla, în vremea aceea, iar în sfârșit, apoi a dat iarăși în scris dovadă dumisale că ei au prihănit și hotarnicele Hocenilor, și însăși hotarnicele lor, scos-au de s-au văzut, în perilipsul iscălit de vornicul Tăutul, trecută la anii 1810, septembrie 10. Cartea divanului către

isprăvnicia de Fălciu, în jaloba răzeșilor de Futilești, cu arătarea că răzeșii de Hoceni, până a nu sfârși judecățile ce au cu dânșii, ar fi vândut părțile lor stolnicului Dumitrașco Beldiman; să cerceteze și, de va fi precum arată să oprească acea vânzare, și pârâții răzeși, după vremea lucrului, să vină la divan. După care, apoi, trași fiind în judecată. I-au înfățișat postelnicului și sorocul cinstitei logofeții, cea mare, din 1820, februarie 3, cum și mărturia rânduitului, din partea isprăvniciei, căpitan Dumitrul Strâmtul, din 1820, martie 6, prin care arată că au mers cu sorocul cinstitei logofeții, și, apucând pe răzeșii de moșia Futileștii, anume Vasile Sava, Neculcea Raduș i alții ai lor, ei au răspuns că acea parte de Futileștii este a serdarului Iordache Isar, ei nici trebuință au, nici în judecată merg; așijderea a arătat postelnicul și un răvaș al serdarului Isar, în original, fiind al treilea vistiernic, întru care, după ce mai sus se roagă pentru orânda din Hoceni, apoi mai jos cu, însuși al său condei, urmează a zice, așa:

„Mă rog, mulțumește-mă la această cerere dinspre răzeșii de **Hoceni**, și eu le făgăduiesc a fi lor apărător dinspre pricina ce au cu **Futileștii de jos**. Eu, vrând, îi pot odihni. Lipon nu trebuie nici ei să mă împotrivească”. / Deci stând noi și luând seama, atât stării și ființei locului, cât și lămuritelor semne, cuprinse întru glăsuirea ispi-soacelor postelnicului, fără de părtinire, în curat cuget, arătăm că capul Hocenilor este drumul lui Cocârjată, și drumul lui Cocârjată nu poate fi altul decât acel ce cuprinde în semne locul numit **Curiecii**, care drum, ca un pravăț, și astăzi urmează hotar întru despărțire de către moșiile megieșite, **Bălăneștii** și **Micșuneștii**, cum și gura văi Săcii, unde cade în Elan, este cea însemnată de către inginer la hartă cu No. 29, fiind semnul firesc nestră-mutat,

unde amândouă pâraiele, Saca și Elanul, și din vechi, și astăzi, se unesc spre împlinirea cuvântării ispi-socului, ce zice tot pe drumul lui Cocârțală, până la gura văii Săcii, unde cade în Elan, căci Saca, venind de la lo-cul mai înalt, acolo cade în Elan și face gură cu înalte maluri, și tocmai drept acest loc, în ceea parte, peste pâ-rău, stau față întâlnirea drumurilor vechi, care și astăzi au urmarea lor, și rău și fără cale se întind Futileștii de jos, despărțind întâlnirea Micșuneștilor cu Hocenii, împotriva vechilor scrisori ale postelnicului, arătate la rândul lor, și măcar că cei mai mulți din răzeși și-au venit într-o dreapta cunoștință, noi însă pietre hotare n-am pus, ci numai cât am însemnat locul cu gropi, căci postelnicul, fiind părtaș, stăpânitor și în moșia Micșuneștii, având și osebită pre-tenție întinsă pentru locul numit Futileștii a fi tot din Micșunești, cerând alegere și dezbaterea răzeșiei rămase, cum pe larg, prin osebită mărturie a noastră arătam, rămâ-ne a se da hotărâre de către cinstitul divan și de către înălțimea sa, iar noi, într-o cuprinderea poruncii, am dat această a noastră mărturie, dumisale postelnicului Dimi-trie Beldiman. / 1824 Octombrie. / Ioan Cuza spătar, ispravnic hotarnic, Gheorghe Bou serdar, hotarnic”²⁵⁶⁸.

1902: „**Șișcani**, comună rurală în partea de nord a plășii Mijlocul, județul Fălciu, formată din satul Șișcani-Răzeși. Are o suprafață cam de 1.500 hectare, cu o populație de 206 familii sau 700 suflete; o școală și o biserică. Satul e așezat pe valea pârâului cu același nume, înconjurat de trei dealuri, care se desfac din partea de nord: Grumăzoaia, Hurcata și Cetățuia, acoperite cu vii, livezi și păduri. Locuitorii sunt vechi răzeși. Ei posedă: 86 cai, 415

²⁵⁶⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VII, Iași 1912, pp. 172-182

vite mari cornute, 204 porci și 86 oi. / **Șișcani-Boerești**, sat în partea de nord a comunei Hoceni, alătu-rea cu **Șișcani-Răzeși**, din comuna Șișcani, cu care din vechime forma un trup”²⁵⁶⁹.

ȘIȘCĂUȚI

(Bucovina, Ucraina).

Atestat documentar în **20 decembrie 1432**, când printre cele 52 de sate întărite de Ilie Vodă lui Mihail de Dorohoi, apoi soțului nepoatei sale, fata lui Iurie, Sin de Hotin, în 8 iunie 1456, drept „Șișcăuți, unde este Horodici”, satul Șișcăuți va fi întărit, 5 iunie 1521, de Ștefăniță Vodă, vistiernicului Ion Turcul, drept „un sat din satele noastre, care a ascultat de Sipinți, anume Șizcouții”, care îl va vinde, în 1531, pentru 350 zloți tătărești, lui Simion și rudelor acestuia, ceea ce înseamnă că satul redevenea, pentru scurtă vreme, unul răzeșesc.

1521: Ștefan Vodă Petriceicu îl răsplătește Ioan Turcu, „pentru slujbă credincioasă”, cu satul Șișcăuți²⁵⁷⁰.

1595: În 8 februarie 1595, Toader Orbul ceda partea sa de sat Șișcăuți vătafului din Bărbești, Ilea, cu care avusese un proces la Divan pentru moșii din Hluboca și din Bănila.

1646: În 4 iunie 1649, Gavrilaş logofăt avea să cumpere satul întreg, cu loc de heleșteu, cu 350 lei tur-cești

²⁵⁶⁹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 521, 522

²⁵⁷⁰ *Unirea*, Nr. 14-15, Anul LIV, 1944, p. 5

de la frații Mătiiș și Dumitrașco, feciorii Gaftonei, preoteasa popii Grigore, nepoții lui Ilea de Berbești, și de la „semenția lor Dumitrașco cel Bătrân și cu feciorul său, cu Vasilie”.

1649: Conform uricelor, prezentate în 4 iunie 1649, satul Șișcăuți fusese cumpărat de la Petru Vodă de frații Simion, Gherasim vataș, Vasco, Dumșa, Coropta și Anghelina și de nepoata lor Marica „și semenția lor Pa-nul, și fratele lui, Onciul, și surorile lor, Nastea și Vasutca și Olenca, și unchiul lor Iurie Orăș și alte semenții a lor”, care se regăsesc într-un ispisoc de pâra al Olenei și dintr-un „zapis de pâra al lui Ilea vătavul, cum au pârât Fădor Orbul”.

1652: În 4 martie 1652, se împart moșiile răposatului Gavrilaš Mateiaș între copii lui, Ieremie, Ileana comisoia și Alexandra vorniceasa. „Partea lui Ieremie a fost... satul Șișcăuți, cu un heleșteu”.

1701: În 23 iulie 1701, Safta Lupașco vindea cumnatei sale, Ileana, văduva lui Iordachi Cantacuzino, pentru 300 lei „un sat întreg, cu tot hotarul ce a avut în câmpu, în pădure și apă, cu tot venitul ce va avea și cu vecini ce să vor afla dintr-acest sat... anume Șișcăuții, care această moșie îmi easti mii direaptă ocină de la părinții miei”.

1727: În 18 ianuarie 1727, Grigore Ghica Vodă poruncește postelnicului Șerban Cantacuzino, staroste de Cernăuți, să cerceteze și să judece cu dreptate față de conflictul ivit între Dumitrașco Calmuțchi și Goenești „pentru niște părți de otcină din sat de Buenciuc și din Toutri și din Doroșiuti și din Zastavna și Șișcăuți”.

1772: În 1772, cu prilejul delimitării graniței de sud a Galiției, satele Șișcăuți și Iujineți fuseseră uzurpate de

către Polonia. Recensământul lui Rumeanțev²⁵⁷¹, din 1772-1773, înregistrează la Șişcăuți, moșie a comisului Iordache CANTA, „39 – toată suma caselor”, însemnând 2 popi, Vasile și Toader, 2 dascăli, Tănasi și Ilie, 7 văduve, Odochia, Nastasia, Maria, Ilinca, Paraschiva, Maria și Paraschiva, 1 volintir, Dumitrașco DANCUI, 1 jidov, Avram, și 26 birnici, adică: Lupul vornic, Ion TĂNASHICIUC, Iacob sin lui, Dumitru TĂNASHICIUC, Hrihor VOLSCHII, Vasili BORDEICU, Gavril sin lui, Vasili FEICIUC, Pavel DOLINSCHI, Mihailo CRIVINSCHII, Vasili OROJBĂT, Iacob PANCIUC, Sămion DUMINCIUC, Dumitru BRIHAN, Alecsa REHILĂ, Simion vătăman, Ivan LIPCA, Vasili LITUL, Hrihor LIPCA, Ivan DERPAC, Vasili FALIBOGA, Nichita ȘTEFANCIUC, Gavril MIAICA, Luchian ONOFREICIUC, Fodor GAVDUN și Iacob CUȘCĂ.

1774: În 1774, satul Șişcăuți avea 54 familii (2 popi și 51 țărani, în 1775), iar în 1784, 97 familii țără-nești.

1784: În 24 iunie 1784, Ion Zota, împuternicitul lui Iordachi Cantacuzino, obține o decizie a Consiliului de Război din Viena, adresată Comandamentului general al Galiției, prin care satele Șişcăuți și Iujineț reveneau în granița moldovenească a Bucovinei.

1859: Din 1859, funcționa la Șişcăuți o școală cu 3 clase²⁵⁷².

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în

²⁵⁷¹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 430

²⁵⁷² SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1843 p. 26, 1876 p. 99, 1907 p. 159, 110

Ducatul Bucovinei: „Administrarea raionului Coțman – **Coțman** (judecătorie de district), Berhomet pe Prut, Bordei sau Burdigeu, Davidești, Dubăuți, Havrilești, Iujenița, Ivancăuți, Clivodin, Laszkowka, Lujeni, Malatineț, Mămăieștii Vechi, Mămăieștii Noi cu Cutul Strilețchi, Nepolocăuți, Orășeni, Oșehlib, Piedecăuți cu Țopeni, Revacăuți, Revna, Șipeniț, **Șișcăuți**, Stăuceni, Suhoverca, Valeva, Viteleuca”²⁵⁷³.

1886: Biserica Nașterii Sfintei Marii din Șișcăuți a fost construită în 1886, pe locul unei vechi biserițe, și sfințită în 1887. În 1843, patronul vechii biserițe era Jakob von MIKULI, paroh fiind Ilie BACINSCHI, numărul credincioșilor ajungând la 1.036. În 1876, biserica avea 1.279 enoriași, patron bisericesc era Anton TABACAR, paroh fiind Ioan HOMIUCA. În 1907, patronatul bisericesc era asigurat de Franzisca OHANOWICZ, paroh fiind Ilie MACIUȘAC, născut în 1845, preot din 1876, paroh din 1881, iar cantor, din 1901, Vasile SIMULIAK, născut în 1874.

1890: În 1890, comuna Șișcăuți avea 1.500 locuitori, primar fiind Ștefan Șupenia. Învățător era George Chirilovici, Ilie Maciușac era paroh, iar Vasile Masichievici – cantor bisericesc.

În **1908**, conform Dicționarului lui Grigorovitza: „**Șișcăuți (Sziskoutz)**, comună rurală, districtul Coțman, așezată, în masă compactă, lângă lacul Zalòbe, la nord-est de cele 4 lacuri mari, din care curge pârâul Sovița, între Iujineț și Borăuți. Suprafața: 9,06 kmp; populația: 1.475 locuitori, ruteni greco-orientali. Prin drumuri de țară este legată cu comunele vecine; are o școală populară, cu 2

²⁵⁷³ *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

clase, și o biserică parohială cu hramul „Nașterea Maicii Domnului”. Această comună este menționată, pentru prima oară, într-un hrisov din 1739. La 1766-67 s-au așezat aci emigrați din Galiția. La 1776 era în posesia boerului Iordache Pășcan. Populația se ocupă cu agricultura. Comuna posedă 1.256 hectare pământ arabil, 49 hectare fânașuri, 82 hectare grădini, 144 hectare imașuri, 4 hectare păduri, 17 hectare heleșteie. Se găsesc 214 cai, 832 vite cornute, 819 oi, 321 porci, 66 stupi de albine. **Șișcăuți, moșie**, cu administrație particulară, districtul Coțman. Suprafața: 4,85 kmp; populația: 26 locuitori, în majoritate ruteni, restul poloni și izraeliți”²⁵⁷⁴.

1941: Prin ordin al ministrului învățământului, „**Crețu M. Constantin**, seria 1937, media 7,32, numit în com. Șișcăuți, jud. Cernăuți”²⁵⁷⁵.

ȘIȘCĂUȚI

(satul unde a fost Șizco, comuna Ringaci,
raionul Noua Suliță, Ucraina).

1437, decembrie 20: Întărit de Ilie și Ștefan voievozi marelui boier Mihail de la Dorohoi, care primește uric pentru „satele lui și privilegiul pe care i l-a dat sfânt răposatul părintele nostru, anume: satul Chindinți (Cân-dești pe Siret, comuna Mihăileni, Botoșani), și satul lui

²⁵⁷⁴ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, p. 218

²⁵⁷⁵ *Monitorul Oficial*, Nr. 249, 20 octombrie 1941, pp. 6452 și următoarele

Herțea (Herța, raionul Hliboca, Ucraina), pe Prut, satul Pecialăuți (raionul Noua Suliță, Ucraina), la Pecialova, și satul Ugrinăuți (Grineacica, comuna Rohatin, raionul Hotin, Ucraina), și satul la Iaz (Stăuceni, în Vorniceni, Botoșani), și satul pe Rochitna (Rochitna, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a fost Dragomir al lui Mândrea (Cerlena, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul Coteleu (Cotelău, raionul Noua Suliță, Ucraina), și satul Milianăuți (Mălinești, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă **satul unde a fost Șizco** (Șișcăuți, comuna Ringaci, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul Dzinăuți (Dinăuți, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a fost Malici, lângă Giurgică (Malinți, raionul Hotin, Ucraina), încă satul de lângă Simca (Sincăuți, comuna Malinți, raionul Hotin, Ucraina), încă satul Salicee (Șilăuți, comuna Bocicăuți, raionul Hotin, Ucraina), încă satul Cristinți (Cristinești, comuna Mălinești, raionul Noua Suliță, Ucraina), încă satul unde a șezut Petrișor, la capătul Doljocului (Doljoc, comuna Malinești, raion Noua Suliță, Ucraina), și încă satul, sub Luncușoară, unde șade Dragomir (Zalucea, comuna Drepcăuți, raionul Bri-ceni, Moldova)), și încă satul, în jos de Prut, Itovoeuți (sat pe Prut, lângă Rădăuți-Prut, Botoșani), și satul Rădăuți (Rădăuți-Prut, Botoșani), și satul Vișneuți (Ișno-văț, azi Rediu, comuna Rădăuți-Prut, Botoșani), și satul Lipnic, la Nistru (Lipnic la Nistru, raionul Dondușani, Moldova), încă satul unde a fost Cuseară (Bârnova, raionul Dondușani, Moldova, fost Vusareu), și încă satul unde sunt Caragunicii (Tumaniuca, înglobat în Mereșeu-ca, comuna Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), încă satul la moara Naslavcei (Naslavcea, raionul Dondușani, Moldova), încă satul lui Pavust (Paustova, comuna Lip-

nic, Moldova), încă satul de lângă Macsim (Maxim, în Mereșeuca, comuna Lencăuți, raionul Dondușanu, Moldova), încă satul lui Mirișce (Mereșeuca, comuna Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), încă satul unde este Noguicoi (lângă Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), și satul unde a fost Clețină (lângă Lencăuți, raionul Dondușani, Moldova), și satul Tereșeuți (Teleușca, raionul Dondușani, Moldova), încă satul unde este Rospop, în jos la Bineva (Făgădău, comuna Văscăuți, raionul Florești, Moldova), și satul Cuhareuți (Cuhureștii de Sus și de Jos, raionul Florești, Moldova) și alt sat, Cunicea, sub Bineva (Florești, raionul Florești, Moldova), și satul unde este Țârvici (Țâra, comuna Ghindești, raionul Florești, Moldova), încă satul, sub Caragine, unde este Simeon cneaz, la obârșia Dobrușei, încă satul, sub Caragine, Dobrușa, și satul, sub Caragine, Mordvina, încă satul, mai jos de Mordovina, sub Caragine, pe Dobrușa, unde sunt Fântânile (toate părți ale comunei Recești, raionul Rezina, Moldova), încă satul lui Oleșco, sub Caragine (Olișcani, raionul Rezina, Moldova), încă satul, la obârșia Rezinei, unde șade Țigan (Sămășcani, raionul Rezina, Moldova)), încă satul, pe Răut, unde este Vadul Pietrei (Lazo, numit și Piatra, raionul Orhei, Moldova), și, mai sus de Vadul Pietrei, tot pe Răut, la capătul Stâncii (Stânca, comuna Slobotca, raionul Ohei, Moldova), încă satele, pe Răut, unde este moara, încă satul, la Moiatinul de Jos (toponim), unde este Nichita (Ghermănești, comuna Suhuluceni, raionul Orhei, Moldova), și satul unde șed Grabăuții (Văsieni, comuna Suhuluceni, raionul Orhei, Moldova), la capătul de sus al Culișăului, unde a șezut Radul (Văsieni, comuna Suhuluceni, raionul Orhei, Moldova), și încă seliștea unde este iazul, la Cornul

Bagului, unde au șezut fiii lui Cosco (Bahu, comuna Seseni, raionul Călărași, Moldova), încă seliștea de sub Măiatini, unde șade Rujici, și, la Moiatinul de Sus, satele ce au fost ale cneaghinei, și, la Carpeni, satul unde șade Stan, și, la capătul de sus al Carpenilor, la Bașeu, unde șade Matei (Mateieni, comuna Corlățini, Botoșani), și, sub Dumbrava înaltă, unde șade Miclouș (Miclăușeni, comuna Corlățeni, Botoșani)... Iar hotarul tuturor acestor sate mai sus scrise să fie cu toate hotarele lor vechi, pe unde au folosit din veac”²⁵⁷⁶.

1456, iunie 8: Întărit de Petru voievod, lui Sin de Hotin, care primește uric, pentru „ocina soției lui, nepoata lui Mihăilaș (Mihail de Dorohoi – n. n.), satele anume Șizcăuți, unde a fost curtea lui Iurie pe Prut, și Malinți, și **Șizcăuți, ude este Hodorici**, și, mai sus de acesta, Zamcăuți, și, sub Hotin, Berestia și Gorodiște, mai jos de Urmez, și Crainicăuții, și Vâșniveț. Și, la braniță, Boriscăuți”²⁵⁷⁷. Hotarul, din veac.

1639, august 8: Cu gândul ca, „după moartea ei, să nu aibă feciorii ei a se mai trage în judecată pentru acele ocini”, jupâneasa Grăpina Vartic „și-a împărțit în-săși ea ale sale drepte ocini și moșii feciorilor săi”, obținând și ispisoaice de întărire de Vasile Lupu voievod. „Și s-au venit în partea lui Vasile Vartic și a surorii sale Ana satul Hârjăvinții (Bucovina) și o a treia parte din satul **Cerlena** (Cerlena Mică, numită și Borișce, lângă Cerlena, raionul Noua Suliță, Ucraina), ca să aibă a stăpâni amândoi la un loc în două. Așijderea, în partea Lupului și a surorii sale

²⁵⁷⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 175, pp. 245-248

²⁵⁷⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. II, București 1976, doc. 59, pp. 88-90

Irina, s-au venit satul Peribicăuții (Bucovina) și a treia parte din satul **Șișcăuții** (comuna Ringaci, raionul Novoselița, Ucraina), iarăși amândurora, în două”²⁵⁷⁸.

1770-1772: Satul **Șișcăuții**, ținutul Hotinului, ocolul de Sus, avea, după recensământul lui Rumean-țev²⁵⁷⁹, **toată suma caselor: 27**. Scădere rufeturi 2: 2 popi. Rămân birnici 25. / **Birnicii:** Ștefan zet (ginere) lui Năsip / Vasile, vătăman / Ion Macarenco / Ioniță Giosan / Vasile, morariul / Costandin Giosan / Tănase sin (fiu) Grumeza / Ștefan Grumeza / Onofrei zet Grumeza / Acsinte Giosan / Savin Giosan / Andreeș sin Ivan / Iure zet Durhaci / Petre, vornic / Tudose Giosan / Petre cumnat Iurei / Hrior, rus / Iacob sin Dulacă / Andrei, cărăuș / Dumitraș Măcărici / Ivan Hunvan / Nichifor Pavlic / Ivan, văcariul / Toader sin Duliac / Andrei Pavlic. // **Rufeturi:** Popa Alecsa / Popa Ion.

ȘIVIȚA

(sat în Covurlui, comuna Tulucești, Galați).

1623, februarie 6: Martori din Șivița, atunci când a fost cedat satul Ferești lui Petrea Cehan, folosit drept cheazășia lui Condrea din Ferești pentru „Nicoară, feciorul lui Dumitru Erhan”, care-i furase un cal lui Cehan și, pentru că „l-a apucat moartea, nu l-a mai putut plăti”, așa

²⁵⁷⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 197, pp. 203, 204

²⁵⁷⁹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 118, 119

că chezașul oferă satul lui: „Și, când i-am dat ocina mea, fost-au oameni buni: Ion Madzare din Șiviță, și Andreiaș de acolo, și păcurar, și preotul Panhili tij (la fel)”²⁵⁸⁰.

1624, martie 26: Întărit de Radul Mihnea voievod marelui vameș Condrea, care primește uric pentru „a patra parte din satul **Tomcești** (inclus în Tudor Vladimi-rescu, Galați), care este în ținutul Tecuci, cumpărată de la Tudosca și de la fiica ei Mărica, fiica lui Eremia Talabă”; / „altă parte de ocină din acel sat Tomcești”, cumpărată, cu 100 taleri, de la frații Iosip, Urâta și Antonia, copii lui Dumitru Talabă, toată partea unchiului lor Pătrașco Talabă, partea care se va alege cu loc de vad de moară pe Bârlad și cu bălți de pește”; / „a cincea parte din satul **Popi** (ținutul Tecuci, Galați), de la Gura Gerului, din partea lui Dumitru, din poieni și bălți de pește”, cumpărată de la Cârstea și Danciul fiii lui Mândru, cu 100 taleri de argint; / „o parte și jumătate de ocină din satul Popi”, cumpărată, cu 200 zloți de argint, de la frații Gheorghe, fost ceașnic, și Ihnat; / „o jumătate de sar **Răflești** (?), partea Cernei, pentru 60 de galbeni ungurești”; / „o parte de ocină din tot satul **Popeni** (ținutul Tecuci, Galați), ce este în ținutul Tecuci, a patra parte din câmp și din sat și din bălțile de pește”, cumpărată cu 100 taleri bătuți de la Vasile și Cernat, ginerii răposatului Crâstea vornic”; / „o parte de ocină din satul **Gereni** (lângă Piscu, comuna Piscu, Galați), din partea Mândreștilor, a noua parte, par-tea Maricăi și a fratelui ei Iliaș, și din partea Băceștilor, a opta parte, partea Neagăi și a surorii ei Maria, ficele lui Bâc”, cumpărată, cu 30 zloți tătărești, de la Larion, diac din Răflești; „toate părțile din Gereni de la Fântâni, și de la

²⁵⁸⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XVIII, București 2006, doc. 14, p. 14

Mareș, și Prodan, și Constantin, ce se va alege partea lor din Gerești și cu bălți de pește și cu loc de fânaț, ce este în ținutul Tecuci”, cumpărate, cu 40 taleri de argint, de la Măriuța Cernătoaie și de la surorile ei Anghelina și Schiva, fiicele lui Crâstea, fost mare vornic; „o parte de ocină din satul **Iujdeleni** (lângă Șivița, Galați), ce este în ținutul Covurlui, a patra parte cu bălți de pește și cu tot venitul ce se va alege partea lor și partea de la Huzun, care acele părți de ocină sunt aproape de satul **Șivița** (în Covurlui, Galați)”, cumpărate, cu 300 de taleri curați, de la frații Ilie, Samson și Nastea, „fiii lui Ion și Rădașne, nepoții lui Stanciul”²⁵⁸¹.

1628, aprilie 2: Întărit de Miron Barnovschi voievod mănăstirii lui Balica („ce se numește Balicova”) din **Iași**, metoh „al slăvitei mănăstiri de la muntele Sinaiu-lui”, care are „în semne acel hotar al sfintei mănăstiri, în jos până la fântână, pe capătul grădinilor lui Necoară și, de acolo, în sus, la drumul mare a Scânteii, în dreptul pârâului Gălății și în dreptul morii călugărițelor de la Socola, iar de la pădure, până la Cetățuie și pe unde curg apele spre mănăstire”, mănăstirea „Balicova” primind uric pentru „un sat anume **Ulmii** (pe Bahlui, Iași), cu iazuri și mori pe Bahlui, în ținutul Hârlăului”; „alt sat, anume **Borceștii** (lângă Glingeni, în Soroca, Moldova), pe apa Ciorna, cu loc de moară și chive, din ținutul Sorocăi”; „alt sat, anume **Iucașul** (satul Dochia, Neamț), cu loc de iaz și moară, din ținutul Neamțului”; „alt sat, anume **Șivița** (în Covurlui, Galați), din ținutul Covur-luiului”; „un sat, anume **Mogoșăștii** (Iași), ce este sub Plop, cu loc de iaz și moară, în ținutul Cârligăturii”; „două fălci de vii din **Cotnar**, din

²⁵⁸¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 186, pp. 254-256

Dealul Piscopului, dinspre răsărit... și alte două fălci de vii din Cotnar, în Dealul Ursului”²⁵⁸².

1632, iulie 3: Cartea de împuternicire a lui Alexandru Iliăș voievod, dată călugărilor mănăstirii Galata din Deal, de „a lua zecia din satul sfintei mănăstiri, din **Șivite**, cine va fi arat acolo, din pâine și din fân și din pește din bălți și din vii, să ia a zecea din vin și din grădini de legume, din ce vor fi și dintr-altă din tot”²⁵⁸³.

1639, februarie 2: Scrisoarea boierilor divaniți, despre tocmeala dintre vameșul Condrea și călugării de la mănăstirea Galata de Jos, „pentru satul **Șivița** (comuna Tulucești, Galați), cât este partea Condrei, milă și cumpărătură de la răposatul Radul vodă, ce este pe Prut, în ținutul Covurluiului”, dat de Condrea, mai înainte vreme, sfintei mănăstiri... iar când s-a scârbit Condrea cu călugării, au tras la Divan, ca să-și ia satul de la mănăstire. Apoi iarăși s-a tocmit, și a dat Condrea de iznoavă satul Șivița... dar Condrea, până va fi viu pe lume, să țină satul în jumătate, și din vecini, și din pâine, și din vii, și din pește și din tot venitul satului”²⁵⁸⁴.

1774, iunie 5: Satul **Ijdelenii**, ce se află cu ședere în săliștea **Șivița**, ținutul Covurluiului, ocolul Prutului, avea, după recensământul lui Rumeanțev²⁵⁸⁵. **Birnici**: Marin, vornic / Gheorghii, muntean / Costandin, muntean / Toader, cioban / Lupul Ciocârlan / Alicesandru Durac /

²⁵⁸² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 333, pp. 454-456

²⁵⁸³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXI, București 1971, doc. 136, pp. 172, 173

²⁵⁸⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 23, p. 25

²⁵⁸⁵ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 86

Dumitru Mitre / Ioniță Ababei / Ioniță Durac, vătăman / Ștefan Vrabie / Vasile Osan / Ion, olar / Iordachi Ojoc / Ștefan Ghenghe / Ioniță Zămârdoc / Ștefan Graur / Darius ce a fost argat la Mămăligă. // **Rufeturi:** Andrei zet (ginere) lui Vicol, mazil / Dumitrache al lui Vicol, mazil / Dumitrachi, muntean, scutelnic al lui Lupul Vicol / Marin, muntean, scutelnic al lui Lupul Vicol / Fulga, vier, scutelnic al lui Lupul Vicol / Iamandi, vier, scutelnic al lui Lupul Vicol / Baba Maria, văduvă.

1774, iunie 5: Satul **Șivița**, ce sunt scutelnici ai mănăstirii de Sfântul Neculai din Galați, ținutul Covurluiului, ocolul Prutului, avea, după recensământul lui Rumeanțev²⁵⁸⁶. **Birnici:** Ioniță Lapteacru, vornic / Pavăl Chebac / Ivan, muntean / Radul Popoiu / Iordache Chebac / Ioniță Toderășco / Ion Păsat / Andrei Păsat / Ion sin (fiu) lui Mârdoc / Enachi Lapteacru / Lupul Nechita / Gheorghită Spinare / Ioniță Țurcan / Gheorghe Legivechi / Toader Nechita / Turorache, scutelnic al dumisale spătarului Costandin Sturza / Dumitru, tij (la fel) / Neculiță Corniță, la fel / Anton, scutelnic al comisului Fotache / Enachi Chebac, la fel / Lupul Chebac, la fel / Costandin Chipăilă, scutelnic al lui Gheorghe Șărbănuț, căpitan / Ursache, vier, la fel. // **Țigani:** Șerban, țigan. // **Case cu femei văduve:** Tudora, baba / Nastasie.

1902: „**Șivița**, comună rurală în județul Covurlui, plasa Prutul, așezată pe malul Prutului, la 19 km de Galați. Se mărginește, la nord, cu Ijdileni (comuna Fru-mușița) și Foltești; la est, cu Prutul; la sud, cu Tulucești și Galați și la vest, cu teritoriul comunei Pechea. De Galați se desparte prin moșia Balta Brateș, ce ține de Șivița. Se compune din

²⁵⁸⁶ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 86

două cătune: Tătarca și Șivița (reședința), distanțate de 2 km; mai are și subdiviziile: Frumușița și Tămăoani. Are o populație de 1.432 locuitori, foști clă-cași împroprietăriți. Întinderea teritoriului comunei e de aproape 6.835 hectare, din care cea mai mare parte aparține proprietății mari, reprezentată prin moșiile particulare Tătarca, Șivițele-Galata și Frumoasa, precum și moșiile Statului Balta Brateșul și Balta Bădălanului. Locuitorii posedă: 17 armăsari, 94 cai, 114 iepe, 3 măgari, 6 tauri, 608 boi, 333 vaci, 121 viței; 1.718 oi, 98 berbeci; 10 țapi, 20 capre, 99 porci, 140 scroafe și 63 vieri. Are 2 biserici, una în Șivița, cu hramul Adormirea Maicii Domnului, construită în 1881, și cealaltă, în Tătarca, cu hramul Sf. Arhangheli, construcție veche, întreaga comună formând o parohie cu catedrala Adormirea, având 1 preot paroh și 3 cântăreți; 3 școli. / **Șivița**, sat și reședința comunei cu același nume, are o populație de 297 familii sau 951 suflete; o biserică și 2 școli”²⁵⁸⁷.

ȘOCANI

(în Zagarancea, comuna Berești,
județul Ungheni, Moldova).

1640, august 28: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „călugării de la mănăstirea Sfânta Vineri s-au pârât, înaintea domniei mele, cu Petrea,

²⁵⁸⁷ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 522

nepotul Zăgărancei, și cu alți răzeși pentru un vad de pod ce este pe Prut, zicând Petrea și cu răzeșii lui cum acel vad este pe locul lor, pe hotarul satului **Grindești** (azi Zagarancea, comuna Berești, județul Ungheni, Moldova). Iar rugătorii noștri, călugării, au dat seamă cum acel vad este pe hotarul **Șocanilor** (Zagarancea, comuna Berești, județul Ungheni, Moldova) și au arătat și drese de la Irimia vodă, de la Radul vodă, de la Barnovschi vodă și de la domnia mea pe satul Șocani și pe acel vad de pod. / Deci am trimis acolo pe Ionașco vătavul și a strând oameni buni, de au socotit și au aflat cum acel vad de pod este pe locul Șocanilor, numai ce se află, cât trag podul cu priponul, câțiva pași mai sus de stâlp, pe locul lor, când vine apa mare... / Deci Petrea cu răzeșii lui au rămas din toată legea țării”²⁵⁸⁸.

ȘOCHINI

(pe Cobolța, Soroca, Moldova).

1652, martie 20: Maței sin (fiu) Tofora, femeia lui Safta, Andei Bădicul, femeia lui Nastasia și feciorii lor Iordachi, Tudosca și Istrate, cu femeia lui Tudosca și cu fiii lor Vasile, Ștefan, Maria și David, și cu rudeniile lor Iordache, Gafia, Timuș, fărvara, cu fratele lor Gavril, Anița, Petre, Tudosia, Antimia, Ion, Cozma și Arpintie, cu toții nepoți Pistrugii și strănepoți lui Dragoș, vând lui

²⁵⁸⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 427, p. 432

Vasile Mârzacul, mare căpitan de Soroca, „pentru 450 taleri de argint, 3 perechi de boi buni, 3 vaci cu viței și 2 cai buni... trei moșii ce avem în pustii, pe apa Cobolta, anume **Petroasa**, **Grăpenii** și **Șochinii**, care sunt în ținutul Sorocăi, cu iazuri și cu mori... și a treia parte din tot satul **Pistruenii**, ce este pe apa Răutului, iarăși în ținutul Sorocăi... și din jumătate de sat din **Olișcani**, ce este în ținutul Orheiului, pe valea Cernii cu apă, partea din sus, jumătate, din jumătate de sat, jumătate, ce se va alege a patra parte din satul Olișcanii”²⁵⁸⁹.

ȘOFRĂCEȘTI

(sau Șofrâncești, contopit cu Trifești,
comuna Trifești, Neamț).

1572, iulie 16: Andronic și Petre Burdun, feciorii Ilincăi, și nepotul lor Toader Șofrac vând lui Ion, ginerele Nastei, fata lui Toader Șofrac, cu 70 zloți tătarești, partea lor „de ocină din Roșiori... dinaintea lui Golăe vel spătar, Gherman, popa Neagu, Dumitru diacul, Dumitru, Crăstea și Alexa din **Șofrăcești**, One și Isac Isaico din **Roșiori**, Petre vataș și Sava din **Săcueni**”²⁵⁹⁰.

1608: „Cum s-a făcut o moarte de om în satul **Șolcani**, în ținutul Neamțului, și pentru acea moarte de om s-au lepădat ăilalți frați ai Măgdălinei, toți, și s-au sculat

²⁵⁸⁹ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 88, pp. 95, 96

²⁵⁹⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, p. 78

de au luat bucatele altor oameni, dintr-alt sat, ce n-au fost având ocină acolo, în Șolcani, deci câți frați a avut Măgdălina, toți s-au lepădat, să nu plătească moartea de om, ci s-au sculat de au luat patru boi ai Măgdălinei din satul **Șofrăcești**, din ținutul Neamțului; pentru care au avut ocină acolo, în Șolcani, și au pierit boii toți patru pentru acea moarte de om, și au fost mulți oameni buni, anume Zaharia și Marco din **Fărcești**, Gligorie, Toader și Cârstea din **Șolcani**. Deci așa știm noi cu sufletele noastre”²⁵⁹¹.

1632, august 17: Întărit de Alexandru Iliăș voievod logofătului Pătrașco Bașotă, care primește urice pentru „a șasea parte din satul **Bodești** (comuna Bodești, Neamț) și din **Dăncești** (comuna Bodești, Neamț), ce sunt pe Cracău, în ținutul Neamț, ce el a cumpărat de la mătușa sa Cârstina Pureceoare și de la fiul ei Simion, pentru 80 taleri bătuți. / Și de asemenea..., partea lui Gheorghită și a fratelui său de fânaț de la **Muncei** (poiană pe Cracău, Neamț)... și a dat 14 taleri bătuți în mâinile lui Gheorghită. / Și de asemenea... jumătate din a patra parte din satul **Șofrăcești** (contopit cu Trifești, comuna Trifești, Neamț), ce este pe Pârâul Negru, Zgârceanii, ce a răscumpărat-o de la Șteful Șoldan vistiernic, pentru 80 de taleri numărați... și, din același sat Șofrăcești, partea de jos, ce a cumpărat-o de la Dochia, fiica Ursei, pentru 14 taleri bătuți”²⁵⁹².

1638, aprilie 18: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupul voievod, după ce s-au pârât de față Lazor, Petrea, Focșea, Marica și alți răzeși ai lor din **Șofrăcești** (contopit cu Trifești, comuna Trifești, Neamț), ce este în ținutul

²⁵⁹¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 165, 166

²⁵⁹² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 178, pp. 228, 229

Neamț, cu Enache, Gavril și alți frați ai lor, fiii lui Șteful, pentru un vad de moară, ce este pe pâraul satului Șofrăcești, spunând acei oameni că ei au avut moștenire în acel vad de moară împreună cu Eneche și cu alți frați ai lor. Iar ei au răspuns că nu au acei oameni mai sus scriși, pentru că nu vor să ajute ca să se facă acele iazuri și acea moară, iar Enache și cu frații lor înșiși au făcut iazurile și morile gata, cu multă cheltuială. Iar după aceea, acei oameni și cu alți răzeși ai lor au tăiat acel iaz și au stricat acea moară, fără știrea lor. Și astfel Enache cu frații lui s-au jeliu înaintea noastră pe cei răzeși din Șofrăcești. / Și am trimis pe Vasile Hricicanul din **Roșiori** (comuna Bunești-Averești, Vaslui) să cerceteze rândul acelui iaz. / Deci Lazor, Petrea, Focșea, Marica și alți răzeși au spus că a tăiat acel iaz și a stricat acea moară Simion Purece... care a dat toată cheltuiala ce a făcut Enache, iar după aceea s-a întâmplat și a murit Purece; iar după moarte lui, doi fii au venit înaintea domniei mele, cu o carte de mărturie și și-au luat înapoi bucatele pe care le-a luat Enache de la ei: doi boi și un cal, și încă au mai luat patru boi și trei vaci cu viței de la Enache, Și domnia mea i-am judecat și le-am aflat lor lege, ca să aibă a întoarce Lazor, Petrea, Focșea, Marica și alți răzeși aui lor din Șofrăcești acele bucate ce a luat luat Purece mai mult de la Enache și de la frații lui”²⁵⁹³.

1638, noiembrie 3: Întărit de Vasile Lupu voievod fraților Enachi, Gavrilăș, Simion, Vasile, Gligorcea și Itul, feciorii Ștefului din satul **Șofrăcești** (contopit cu Tri-fești, comuna Trifești, Neamț), din ținutul Neamțului, în baza unui zapis de la Drăgan din satul **Sohodol** (comuna

²⁵⁹³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 325, pp. 319, 320

suburbană Măgura, inclusă în Bacău), Toader din **Luncani** (comuna suburbană Mărgineni, inclusă în Bacău), Vasile a Onosii din **Iucșești** (Iucșa, comuna Bozieni, Neamț), Toader Coze și Simion feciorul lui Nichifor din **Săcuiani** (comuna Secuieni, Neamț), popa Ionașco de la Episcopia de **Roman**, în care mărturisesc „cum a venit înaintea lor Nedelea, fata lui Ionașco Bârzului, din sat din **Sohodol**, și a vândut partea ei din satul Sohodol, ce este în ținutul Bacăului... rudelor sale Enachie și fraților lui din satul **Șofrăcești**... drept un poloboc de miere. Și ace-lui poloboc de miere s-a rupt prețul drept 15 galbeni”²⁵⁹⁴.

1644, iunie 10: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Gligorie din **Săcuieni** (comuna Secuieni, Neamț), după ce „s-au jeluit Enachie și Gavrilăș, feciorii Șoldănesii, zicând că au iezit ei un iaz în **Șofrăcești** (comuna Trifești, Neamț) și acolo au moșie cu Bașotă, cu Purece și cu popa Gligorie de acolo. Deci Enachie, cu frații săi, au cheltuit pe acel iaz mai mult de 40 lei, fără bucate și fără boi ce i-au stricat la acel iaz și la un lăptoc, și au dat ei 5 ughi (ducaîi ungurești), iar fără bucate. / Drept aceea, tu să socotești cu oameni buni să li se întoar-că jumătate de cheltuială de pe iaz și de pe opust (stă-vilar) acei răzeși ai lor, ce țin acea jumătate de sat”²⁵⁹⁵.

1645, februarie 10: Scrisoarea vornicului celui mare Toma, în care dă de știre „cum au venit Anghelina și Solonca, fetele lui Simion Purece din **Șofrăcești**, de și-au întrebat pentru niște case, ce au fost rămas de ta tatăl lor. Deci noi am socotit pentru rândul acelor case și le-am făcut

²⁵⁹⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 499, p. 464

²⁵⁹⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 333, p. 324

lege, după cum e legea țării, să facă amândouă o casă dimpreună, să fie casă drept casă sau să întoarcă banii una alteia, cum vor socoti și vor biciului (prețui, evalua) oameni buni că vor fi acele case ale lui Pureci, să întoarcă jumătate de bani. / După aceea, ele s-au socotit și s-au tocmnit ca să-ntoarcă Anghelina 19 ughi (ducați ungurești) pe jumătate, de cum s-a socotit prețul acelor case dinaintea noastră”²⁵⁹⁶.

1645, iunie 27: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Enachie din **Șufrăcești** (Șofrăcești, comuna Trifești, Neamț), după ce „s-au jeluit Toma Bilțu, Arhip, Focșe și Gligorie, nepoții lui Nădușeală din **Prăjești** (comuna Traian, Neamț) pe alți răzeși de acolo, din Șufrăcești. / Pentru aceea, tu să strângi oameni bunu și să alegeți partea lui Nădușeală, din vatra satului, din pământuri, din fânațe, din vad de moară și din tot venitul, și să ne faceți o mărturie, să ne dați de știre cum va fi mai cu dreptul”²⁵⁹⁷.

1645, septembrie 20: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod „de judecata ce-a avut Dumitru Buhuș spătar, stăpânul **Buhuceștilor** (Buhușești, lângă Miron Costin, Neamț), cu feciorii Ștefului Șoldan din **Șofrăcești** (comuna Trifești, Neamț), pentru despărțirea hotarelor satelor Buhucești și Șofrăcești, după cercetarea ce-a făcut-o Neniul vornicului de poartă. Și au dovedit hotarul între cele două moșii, Fântâna Rece de sub satul Buhucești. S-au dat rămas Dumitru Buhuș spătar, iar feciorii Ștefului Șoldan să aibă a ține hotarul satului

²⁵⁹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 14, p. 9

²⁵⁹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 110, p. 92

Șofrăcești, de către hotarul satului Buhucești, până la acea Fântână Rece”²⁵⁹⁸.

1646, iulie 5: Frații Toma și Samoilă Bilțu, feciorii Candachiei Bilțoaie, nepoții Savei, Dumitrașco Urdzică și nepotul lui Focșea, nepoții Urdzicoaei și nepoții lui Crăciun, fac un schim de moșii cu Enache Șoldan și femeia lui Nazaria, fata Măriuțai, nepoata lui Potărniche, căruia i-au dat „ce-am avut la sat la **Șofrăcești** (comuna Trifești, Neamț), în ținutul Neamțului, pe Valea Neagră, dintr-a patra parte de sat Șofrăcești, a treia parte, însă i-am dat cu partea lui Toderiță și a lui Ionașco, feciorii Îndreicușei, pentru că ei ne-au vândut o parte de moșie a noastră din **Vârtop** (Hârtopul, comuna Bârgăoani, Neamț)”, primind la schimb, „moșia ce-a avut Nazaria în satul **Brănești** (înglobat în Miron Costin, comuna Tri-fești, Neamț), iarăși în ținutul Neamțului, dintr-a patra parte din satul Brănești, a treia parte”²⁵⁹⁹.

1774, iunie: Satul **Șofrânceștii**, ocolul Siretului, după recensământul lui Rumeanțev²⁶⁰⁰, avea **toată suma caselor 7**. Scădere rufeturi 2: 2 țigani. Rămân birnici 5. / **Birnici**: Ion Prichici / Iordachi Nebunu / Ion sin (fiu) Istratii, plugar / Toader fiu lui Istratii / Neculai brat (frate) lui Istratii. // **Rufeturi**: Ștefan, țigan / Preda, țigan.

1902: „**Șofrăcești**, sat în județul Roman, plasa Siretul de jos, com Trifești, spre sud-est de satul Trifești și la 3 km de el. Are o populație de 327 locuitori și o biserică

²⁵⁹⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 211, p. 167

²⁵⁹⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 429, pp. 367, 368

²⁶⁰⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, p. 70

de zid”²⁶⁰¹.

ȘOFRĂNEȘTI

(pe Șacovăț, Vaslui).

1617: Ispisoc de judecată de la Radul voievod, după ce „fiii Pătrășcoaei au pârât cu pâră mare pe vornicului Băseanul pentru jumătatea de sus din satul **Boțești**, care i s-a venit lui a o cumpăra în două dăți: 100 ughi (ducați ungurești) a dat fraților lui Costil, iar altă 100 ughi a dat lui Toader stolnicul, pentru că a fost luată de către Eremia Moghilă vodă pentru hiclenie, când a venit Costil cu răzvan voievod asupra țării noastre; a treia 100 ughi a fost cheltuit-o pentru biserică, ce a fost pustie de mulți ani, și altă cheltuială, căci a făcut două iazuri, case, mori, stupi, clopotniță și multe cheltuieli, și le-a fost dată lor zi în două săptămâni, pe obiceiul țării, din luna aprilie, 29 zile, în două săptămâni, și când a fost zi, ei n-au întors nimic... Pentru aceea, fiii Pătrășcoae au rămas... / Și de asemenea, întărim lui Băseanul și jupânesei lui Varvara, fata lui Petre Hohulea, nepoată lui Dumitru Hohulea vor-nic, din drese ce a avut bunicul ei de la Iliaș voievod, satul **Șofrăneștii** pe Șacovăț, cu mori pe Șacovăț, ce-i sunt ei cumpărătură de la Andreica, ureadnic de Bădeuți, pentru 700 zloți tătarești. / Și iarăși am întprît Băseanului vornic ocina ce a

²⁶⁰¹ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 523

cumpărat de la Gheanghe, fiul lui Ionașco, nepot Savei, a patra parte de sat **Țibănești** pe Șacovăț, cu loc de moară în Șacovăț, pentru 50 taleri curați. / Și iarăși i-am întărit a patra parte din **Răzina** pe Nistru, cumpărată de la Candachia, fata Magdalinei, nepoata Petrei Hohulea, drept 25 talei. / Și iarăși i-a, întărit lui a patra parte din **Stoilești** pe Rebricea, cum-părată de la Pătrașco și Ion, fiii lui Lazor Cercel, pentru 25 ughi. / Și jumătate din satul **Crăciunești**, ce-l la obârșia apei Goliei, din jumătate a treia parte, cumpărată de la Arsenie, fiul Malei, nepot Annei, și de la nepoții ei Roma, și Anton și Platon, fiii Neagului, nepoți Sorei, și de la unchiul lor Baloș, fiul Sorei, drept 20 taleri curați. / Și jumătate din a treia parte din jumătate de sat **Crăciu-nești**, cumpărată de la Simion, fiul lui Dumitru, fiul popii Oatu, de la nepoții săi Ignat și Ioan, nepoți Olenii, drept 15 taleri curați. / Și iarăși i-am întărit două părți din jumătatea dinspre răsărit a satului **Tulova**, ce se numește **Glodenii**, cumpărat de la Gherman și Andronic, feciorii Tacoșei, de la nepoții lor Condrea Lăbușco, Ionașco și Sora, copiii Căcii, și de la frate-său Ion, nepot Nastei, drept 35 taleri curați, din drese de împărțeală ce au avut Nastea și sora ei Tacoșa de la bătrânul Petru voievod. / Și iarăși, a patra parte din jumătatea dinspre apus jumătate din același sat Glodeni, cumpărat cu 30 ughi galbeni (ducați ungurești de aur). / Și a patra parte din satul **Scăntee**, ce a cumpărat-o de la Toader, Mihăil și Drăghina Scăntee, copiii lui Scăntee, nepoți lui Trifan, drept 26 ughi galbeni. / Și iarăși, a patra parte din jumă-tate de sat **Tulova**, ce se numește **Glodeni**, dinspre apus, cumpărată de la Vasilca, fata Nastasiei, nepoata lui Io-nașco Fărăraș, drept 12 taleri curați. / Și iarăși, din a patra parte, trei părți, și din a cincea parte, a treia parte, cumpărătură din jumătatea de jos a

satului **Boțești**, de la Miron, fecior lui Nebojatco, nepot lui Ilie Boțescul, de la Costea și Mihail, fiii lui Vasile, nepoți iarăși lui Ilie Boțescul, pentru 100 ughi galbeni, din drese ce au avut de împărțeală de la bătrânul Petru voievod. / Și a patra parte din satul **Boțești**, o parte și jumătate din a cincea parte, și o parte și jumătate de la Ionașco, Gavril, Sofronia, Buna, Cristina, Vasile și Pătrașco, fiii lui Oană, nepoți lui Ilie Boțescul, drept 50 ughi galbeni. / Și iarăși i-am întărit, din jumătatea de sus a satului **Vulturești**, partea Sorei, fata Copăceanului, nepoata Oanei, drept 80 ughi galbeni. / Și a patra parte dintr-o seliște **Nicorița** pe Rebricea cea mică, care acum se numește **Hilimănești**, și din altă par-te, cumpărătură de la Tudora Varticoae, nepoata Cristinei, fata Siminei, drept 300 zloți tătarești. / Și iarăși, din cea de jos a treia parte din satul **Miclăușenii**, ce se numește **Graurii**, 12 pământuri din toate țarinile, cumpărate de la Solomia, fata lui Ion Graur, drept 20 ughi galbeni. / Și iarăși i-am întărit un loc de prisacă pe Bârlad, din sus de satul **Dobroslăvești**, cumpărătură de la Mărica, Ana și Costanda, fiii lui Oțâl”²⁶⁰².

1719, martie 20: Ioniță Băisan, feciorul lui Gavri-laș Băisan și al Catrinei, vinde, pentru 30 lei, lui Velișco Cuza, „un bătrân și jumătate din satul **Șofrănești**. Așij-derea, a dat danie jumătate de bătrân, tot din același sat Șofrănești, iarăși lui Velișco Cuza, pentru mult binele ce le-a făcut la nevoia lor”²⁶⁰³.

1719, martie 20: Nistor Băisan, feciorul lui Tofan Băisan, vinde, pentru 20 lei bătuți, lui Velișco Cuza, „a lui

²⁶⁰² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, pp. 121-129

²⁶⁰³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VII, Iași 1912, p. 251

dreaptă baștină moșie, partea sa, ce s-a venit, un bătrân din satul **Șofrănești**”²⁶⁰⁴.

1774, iulie 5: Satul **Șofrânceștii**, ținutul Vasluiului, ocolul Fundului, după recensământul lui Rumeanțev²⁶⁰⁵, avea următorii: **Birnici**: Crăciun / Năstase Hordilă / Toader Vrabie / Ion Păpăluță / Gheorghi, crav / Sava Hordilă / Iftemi, bejenar. // **Holtei**: Gheorghi Hordilă. // **Țiganii**: Tonică, herar / Grigori / Gheorghi, ciobotar / Pascal.

1806, aprilie 16: Nastasa, „fata săvârșitului Vasile Cuza postelnic, și soțul său Ilie Vârnăv, și Smaranda, iarăși fata lui Vasile Cuza, și soțul ei Vasile Popa, având ei, împreună cu vărul lor Grigorie Cuza, părți în două moșii, o parte în **Coroești**, la ținutul Tutovei, pe apa Bogdanei, și altă parte în **Șofrănești**, la ținutul Vasluiului, pe apa Șacovățului, aleasă și hotărnicită de către răzeși, din care parte trag ei, cu alți frați ai lor, jumătate, partea tatălui lor Vasile Cuza, iar jumătate trage numitul văr al lor Grigore, iarăși cu frații săi, partea tatălui său și unchiul lor Constandin Cuza, s-au învoit între ei, adică ei au dat vărului Grigore Cuza părțile celor două surori din **Șofrănești**, afară de părțile altor frați, iar Grigore le-a dat partea sa din **Coroești**, a șaptea parte din partea părintelui său și, deosebit pe lângă acea parte din Coroești, le-a mai dat 2.000 lei”²⁶⁰⁶.

²⁶⁰⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VII, Iași 1912, p. 251

²⁶⁰⁵ ACAD. ȘT. RSS MOLDOV., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 238

²⁶⁰⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VII, Iași 1912, p. 251

ȘOIMĂREȘTI

(comuna Brusturii-Drăgănești, Neamț).

1580, mai 29: **Hotarnica satului Oglinzi**, părțile lui Mihăilescul uricar, făcută, din porunca lui Iancul Sasul voievod, de Varic postelnic „fiului meu Mihăilescul uricar cu oamenii din satul **Toplița**. Înainte de această vreme, le-a hotărât lor Golăe, pârcălab de Neamț, când n-a fost acasă Mihăilescul, ci fost-a atunci la gorștină în câmp, cu marele comis; astfel i-a fost hotărât lui cu nedreptate, căci n-a fost atunci acasă și nici un megieș n-a chemat Golăe pârcălab la hotar, ci numai el singur a fost și cu oamenii din Toplița. / Deci eu, Vartic postelnic, chemat-am oameni buni și bătrâni și ocolași din megieși, și boieri de curte, anume Luca sulger, Simion Stroici căminar, Mereuță aprod, Lazor fiul lui Gavril logofăt, Băseanu diac, Onciul diac și oameni buni și bătrâni, popa Andronie, Petrea judele, Ion, Șteful, Toader, Luca și Gherman din satul **Brusturi**, Gorga, Ion bătrânul, Nica, Precup, Zaharia și Andreica din satul **Drăgănești**, Grozav, Gherasim, Grozea, Gliga, Panteleiu, Bălaci bă-trânul, Cristea, Mihăil, Gavril, Cozma, Matei, Toma, Ion, alt Toma, Macsin Isac, Gliga, Chirilă, Tomșea, Mihăil, Donie, Ion, Sava, Alexa și Iosip din satul **Săvești**, Dumitru, Lupul, Chirilă, Toader și Maleș din satul **Bor-cești**, Gliga, Toma, Fărtat, Florea, Marco și Nechifor din

satul **Oglindești**, Drăcșan Neameș, Coste și Gavril din satul **Șoimărești** și, câți au fost martorii Mihăilescului, cu toții aflat-am că-i hotarul Mihăilescului și au jurat toți pe ale sale suflete, înaintea noastră, cum este lui dreaptă ocină și moșie, și am pus stâlpi de piatră și bour în stejari, pe unde le-au arătat acei oameni buni și bătrâni, iar acei stâlpi, unde i-a pus lor Golăe pârcălab, eu i-am scos lor toți, iarăși cu acei oameni buni, căci aflat-am cu sufletele noastre cum i-a hotărât lui cu strâmb și după mită”²⁶⁰⁷.

1639, ianuarie 20: Zapisul lui Tănăsie, vornic de gloată, care s-a tocmit cu călugării de la mănăstirea Neamț, după ce le-a „iezeit un heleșteu la Broșteni (Dră-gușeni, Suceava), în ținutul Sucevei, și le-am mai dat niște vite de vaci și niște bouleni, și niște stupi... și mi-au dat seliștea **Drăgăneștii** (comuna Brusturii-Drăgănești, Neamț), ce este în ținutul Neamțului, ce sunt pe pâraul Brusturilor, în țărmurile Râșcei, să țin acea moșie până voi fi viu. Iară după moartea noastră iară să fie a sfintei mănăstiri cu oameni și cu tot venitul ce se va agonisi pe acea moșie Drăgăneștii, să mă scrie la pomelnic și la pamente la anul, să-mi fie pomană. / Și în această toc-meală au fost Marco, Iorga, Fealtin a Zofei de **târg de Neamț**, Dumitrașco Cocris de **Șoimărești** (comuna Brus-turii-Drăgănești, Neamț) și alți oameni buni”²⁶⁰⁸.

1639, februarie 13: Întărit de Vasile Lupu voievod marelui stolnic Toma, care cumpără, cu 48 ughi (ducați ungurești) moșia din satul **Porcești**, de la Gavril, ginerele lui Cocris, și de la soția sa Marica, fiica lui Cocris, nepoa-

²⁶⁰⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, pp. 166-168

²⁶⁰⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 14, p. 15

ta lui Nemțanul, strănepoata lui Mihul hatman, care se tocmiseră cu frații lor Dumitrașco și Gligoraș, fiii lui Cocris, ca să stăpânească ei părțile de ocină din **Șoimărești, Băloșești, Bârgăoani, Bilăești** și din **Bahnă**, iar lor să le rămână „părțile lui Cocris din **Porcești**, care este este în ținutul Neamț, care se împarte cu Nemțanul”²⁶⁰⁹.

1902: „**Șoimărești**, sat răzășesc în județul Suceava, comuna Drăgănești, așezat pe țărmul drept al Moldovei. Are o populație de 239 locuitori; o biserică de lemn, cu hramul Sf. Voevozi, clădită, în 1762, de răzășii Tănase Frunzeti, Manolache Moțoc și Ioan Berea, deser-vită de un preot și 2 cântăreți. Până în 1878 făcea parte din alipita comună Brusturi. Moșia, proprietatea locuitori-lor, are o întindere de 234 fălci 50 prăjini. Împroprietăriți, în 1864, sunt 29 clăcași, stăpânind 61 fălci. Drumuri principale sunt: la Tonți (1.220 m), la Săvești (1.030 m) și la Drăgănești (1.200 m)”²⁶¹⁰.

ȘOLCANI

(Solonceni, azi Șolcani, comuna Șeptelici, raionul Soroca, Moldova).

1645, august 17: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Costin Jac și fraților lui, fiii lui Ursul, nepoții lui Lazar bătrânul, în baza unui zapis de mărturie de la Ciomârtan

²⁶⁰⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 29, pp. 34, 35

²⁶¹⁰ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 523

pârcălab de **Soroca**, Zota vornic, Dimiiian pârcălab, Simion Huzeiu șoltuz și cu 12 pârgari, Pană Grecul și Miron din **Bulata** (comuna Zgurița, raionul Drochia, Moldova), în care au scris „cum a răscumpărat Costin Jac și cu frații lui jumătate din satul **Solonceni** (Șolcani, comuna Șeptelici, raionul Soroca, Moldova), jumătatea de sus, ce este pe Căinar, în ținutul Soroca, cu loc de iaz și de moară în Căinar, pe ambele părți... / Și au dat Costin și cu frații lui 150 taleri de argint în mâinile lui Ghidion, fiul lui Voico logofăt, care acea jumătate de sat le-a fost moștenire de la bunicul lor, Lazar bătrânul, și au vândut-o niște rude ale răposatului Voico logofăt, iar apoi fiul lui Ghidion a scos-o la vânzare... iar ei au răscum-părat-o, pentru că le-a fost moștenire și li se cuvenea să o răscumpere”²⁶¹¹.

1904: „**Șolcani**, sat în județul Soroca, volosti Bădiceni, așezat între satele Bocșani și Șeptilici, într-un hârtop din stânga Văii Mari. Are 104 case, cu o populație de 604 suflete de țărani români; biserici; școală elementară rusească; 382 vite mari”²⁶¹².

ȘOLDĂNEȘTI

(pe Jijia, numit și Șoldana, ținutul Hârlău, Botoșani).

1628, aprilie 5: Zapisul Titei, fiica lui Șoldan din Șoldănești, prin care mărturisește „cum am dat lui Toader

²⁶¹¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVIII, București 2006, doc. 167, pp. 137-139

²⁶¹² Arbore, Zamfir, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, București 1904, pp. 203, 204

Gânscă și feciorilor lui, nepoților mei, partea mea din **Șoldănești** (ținutul Hârlău, Botoșani), ce a fost a lui Șoldan, ce se va alege din vatra satului și din câmp, și din pădure și din pomete și din tot venitul cât va fi... Și în tocmeala noastră au fost Iosip Șeaidir de **Iugani** (comuna Deleni, Iași), Patrovici de **Uriceni** (azi Soroceni, Botoșani), Pătrașco de **Buhăiceni** (azi Buhăceni, Botoșani), Oniul cel bătrân și popa Dediul de **Tomești** (azi Ciornei, Botoșani), Rusul de **Silicicani** (azi Silișcani, Botoșani) și alți mulți oameni buni”²⁶¹³.

1774, iunie: Satul **Șoldana**, ținutul Hârlăului, ocolul Jijiei, avea, după recensământul lui Rumeanțev²⁶¹⁴, **toată suma caselor: 14**. Scădere rufeturi 14: 5 ruțași, 2 călărași, 3 armășei, 1 copil în casă, 1 topciu, 1 seimen agiesc, 1 vagmistru muscal. / **Rufeturi:** Vasili Zota, ruțaș / Grigori Zota, ruțaș / Vasili Niagu, ruțaș / Grigori brat (frate) lui, ruțaș / Istrati Boznian, ruțaș / Apostu Isăcuță, călăraș de Țarigrad / Vasili Bodogan, călăraș de Țarigrad / Toader Isăcuță, armășel / Costandin, armășel / Tănăsă Popa, copil în casă / Simion Țâță, topciu / Costandin, seimen agiesc / Iosip, vagmistru / Toader Vicol, armășel.

1902: „**Șoldănești**, comună rurală în partea de est a plășii Miletinul, județul Botoșani, pe un teritoriu deluros, cu podișe întinse și formată din satele Bătrânești (Zahăreni), Borcileni, Ionășeni, Socrujeni, Starosilța-Stavri, Starosilța-Radul, Șoldănești, Viforeni Cuzii și Viforeni-Cerchez. Are o suprafață de 11.860 hectare, cu o populație de 2.998 locuitori; 6 biserici, deservite de 2

²⁶¹³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 336, pp. 461, 462

²⁶¹⁴ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 247, 248

preoți și 4 cântăreți; 2 școli; 4 iazuri cu pește, 1 moară de apă și 3 cu aburi. Vite: 2.823, boi și vaci, 862 cai, 13 bivoli, 3.942 oi, 150 capre și 799 porci. / **Șoldănești**, sat pe un platou înalt, în centrul comunei Șoldănești, cu o suprafață de 1.716 hectare, din care vreo 280 hectare pădure, și o populație de 71 familii sau 344 suflete. Are 1 biserică și 3 cârciumi. Locuitorii posedă: 193 boi și vaci, 24 cai, 914 oi, 67 capre, 6 bivoli, 171 porci; 60 stupi cu albine”²⁶¹⁵.

ȘOLDEȘTI

(sat sau Șoldeni pe Dumitra, comuna Epureni, Vaslui).

1452, septembrie 10: Întărit de Alexandru voievod postelnicului Ignat, care primește uric pentru „a lui dreaptă ocină și moșii, sate anume Șoldeștii, la Dumitra, și Ciorăștii, și Bârlăleștii, i Soltăneștii, și Socii, cu mănăstire și cu Stanul, și, pe Prut, Dănișoara, și Ciocănești, și Borzăștii, și, tot acolo, la Vadul Rușilor, unde este Niag, și, de acolo, câmpul până ajunge la altă seliște, unde au fost Mane, și seliște... Ștelunova, și, pe din sus, la gura Sărății, silește Buvina, i... osebit alte seliști, și pe din sus de Husova, și Dobromireștii, pe Smila, și Balosinești, pe Smilișoara, și, pe Tutova, unde este fratele lui, Românești, și unde este casa lui, la Moina, și silește Negrileşti, și silește pe Lucoveț, unde au fost Frumușelul, și Zorilă, pe

²⁶¹⁵ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 524

Tegheci, și, la Prut, pe gârla Soholețul, unde au avut și moară și iaz”²⁶¹⁶. Hotare, din vechi.

1563, aprilie 13: Întărit de Ioan voievod postelnicului Ignat, care primesc uric pentru „un loc din hotarul satului **Șoldeni** (sat pe Dumitra, lângă Epureni²⁶¹⁷, Vaslui), ce s-a început din matca pârâului Dumitra, valea în sus, până în hotarul satului Solomonilor și, de acolo, dealul în jos, până în hotarul Ciorănilor”²⁶¹⁸.

ȘOLDEȘTI

(sat pe Zăbrăuți, azi Fitionești,
comuna Fitionești, Vrancea).

1469, octombrie 13: Întărit de Ștefan voievod lui Iuga Grasul din Zăbrăuți, care primește uric pentru „a lui dreaptă ocină, pol sat de Șoldești pe Zăbrăuți, ce au cumpărat de la Aldomir, drept 40 zloți, și pe jumătate sat din Bătinești la Putna, ce a cumpărat de la Stamnicău, drept 20 zloți”²⁶¹⁹.

1489, octombrie 31: Întărit de Ștefan voievod fraților Stan și Onu, feciorii lui Iuga Grasul, care primesc

²⁶¹⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. II, București 1976, doc. 20, pp. 22, 23

²⁶¹⁷ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 250

²⁶¹⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, pp. 62, 63

²⁶¹⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. II, București 1976, doc. 160, p. 237

uric pentru „dreaptă ocina lor, jumătate din satul Șoldeștii pe apa Zăbrăuțului, care și-o au fost cumpărat tatăl lor, Iuga Grasul, de la Aldomir, drept 250 zloți tătărești și un cal bun”²⁶²⁰. Hotarul, din veac.

1626, ianuarie 20: Întărit de Radul voievod diacului Pătrașco, în baza unui zapis de mărturie semnat de Ion Bogdan, Toma, Țapul, Prodan, Glogorie și Vasile Hulpaș din **Bătinești** (ținutul Putna, Vrancea), și de Procopie, Tofan și Toma din **Șoldești** (azi Fitionești, Vrancea), „scriind și mărturisind acele zapise că... Pătru din Bătinești i-a vândut un ogor în țarină, pentru 5 taleri numărați. Și de asemenea i-a vândut un ogor în Țeline, pentru 5 taleri... la **Zăbrăuți** (comuna Movilița, Vrancea)”²⁶²¹.

1636, aprilie 2: Întărit de Vasile Lupu voievod cămărașului Pătrașco, fraților și tuturor rudelor lui, care primesc uric pentru „jumătate din satul **Șoldești** (comuna Fitionești, Vrancea), pe apa Zăbrăuți. Și hotarul acestui sat începe mai în jos de hotarul **Spăriiaților** (azi Zăbrăuți, înglobat în Movilița, comuna Movilița, Vrancea), pe valea Zăbrăuți, drept în sus până la obârșie și dealul de la **Căpotești** (comuna Bolotești, Vrancea), pe unde arată și uricul pe care îl au de la Ștefan voievod cel Bătrân. Iar poienile și curăturile să aibă a le stăpâni pe unde le-a hotărnicit Dumitrașco Gheuca vornic, cu oameni buni, megieși, anume: Calcea din **Muncel** (Muncelu, comuna Străoane, Vrancea), Zăbrăuți din **Brudurești** (pe Putna, Vrancea), Ursu Dudăilă din **Săcătură** (în Viișoara, comuna Vidra, Vrancea), Gliga din **Budea** (Buda, înglobat în

²⁶²⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 55, p. 106

²⁶²¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XIX, București 1969, doc. 7, pp. 11, 12

Anghelești, comuna Ruginești, Vrancea) Oprea fost pârcălab, popa Ioachim de la mitropolitul Varlaam, popa Sava de la **Cruce** (înglobat în Panciu, Vrancea), Focă uricar și Frâncul din **Nădălbii** (în Putna, Vrancea), Pri-copie diac din **Băloțești** (comuna Bolotești, Vrancea) și mulți oameni buni”²⁶²².

1637, februarie 14: Carte de împuternicire, dată de Vasile Lupu voievod cămărașului Pătrașco, „spre aceea ca să fie tare și puternic a ține și a ara două pământuri în **Șoldești** (comuna Fitionești, Vrancea), ce și-a cumpărat de la David de acolo și el le-a rupt de țelină, și are și drese domnești de cumpărătură pe acele pământuri”²⁶²³.

1643, mai 26: Scrisoarea staroștilor de Putna Buta și Romășcel, care, primind porunca lui vodă de la Pă-trașco, ce-a fost cămăraș, au mers „la sat la **Burdusești** (lângă orașul Mărășești, Vrancea), pe valea Zăbrăuțului, să strângem oameni buni și să alegem o parte de ocină ce și-a cumpărat Ion Dărăbanul... toată partea Cudalbului, drept 14 galbeni. / Strâns-am oameni buni: Solomon, popa Niștiut, Zaharia Coiandă, Bosie Platon, Sturdzea Munteanul, Gavril și Ion Fetion de **Șoldești** (azi Fitionești, comuna Fitionești, Vrancea), Dragomir Toader de **Burdusești**.., și i-am ales câmp de moșie 60 de pași pe deal spre Ciolănești, și ce se va veni din trei ploștence, din a treia parte a șaptea parte, și din sus de sat... 20 de pași din ogoare de cânepă și în vatra satului 16 pași, și din jos de sat 52 de pași, și în sus pe vale și pe deal, dar în săcăture în săpături... și din moară, și de prin pădure, până unde merge

²⁶²² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 385, pp. 432, 433

²⁶²³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 31, p. 32

hotarul satului, din a treia parte a șaptea parte să aibă a ține”²⁶²⁴.

1645, august 31: Sileștean vinde lui Toader, fecior lui Istratie or **Bătinești** (comuna Țifești, Vrancea), drept 2 lei și 12 merțe de mălai, „o săcătură la sat la **Șoldești** (comuna Fitionești, Vrancea)... dinaintea lui Marco și Ionașco ot **Bătinești**, Ștefan, Irimia și Vasile Dolohan ot **Țigănești** (comuna Țifești, Vrancea)”²⁶²⁵.

1645, octombrie 20: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce s-au pârât de față „Pătrășcan ce a fost cămăraș, Apostol și Axinte, cu seminția lor din **Șoldești**, cu Ioan Dălban și seminția lor pentru un loc pe valea Zăbăuțului, cu poieni, vaduri de mori și de delniță, de la Șoldești în sus, și s-a hotărât a stăpâni Pă-trășcan cămăraș moșia de la Șoldești, pe valea Zăbrău-țului”²⁶²⁶.

ȘOPÂRLENI

(pe Prut, comuna Drânceni, Vaslui).

1483, septembrie 20: Întărit de Ștefan voievod fraților Ignat și Ion Tintil, care cumpăraseră, cu 80 de zloți tătarești, de la Neagșa, fata lui Mihăilă Șopârlă, „jumătate din seliștea Șopârleni, pe pârăul M..., partea de sus... Și, de asemenea, a venit înaintea noastră Bâlco Bârlădescul și

²⁶²⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 98, pp. 104, 105

²⁶²⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 189, p. 153

²⁶²⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 227, pp. 178, 179

a vândut o prisacă, mai sus de Hlăpești, în pădure, unde a fost Văleșoae, tot slugilor noastre, lui Ignat și fratelui său Ion Tintiul, pentru 18 zloți tăta-rești”²⁶²⁷. Hotarul, din veac.

1612, iulie 19: Întărit de Ștefan Tomșa voievod lui Ionașco Cehan vornic de gloată, în baza unui zapis de mărturie de la popa Necoară din **Horjești**, Cihan bătrâ-nul, Rusul, frate-său Laur și Simion din **Stănești**, Toader Mărgilat de **Stângaci**, Bălici și Vășian din **Ciorăști**, „scriind cum el singur a cumpărat o bucată de ocină din satul **Nemicani** (pe Lăpușna, sub Movilă, în hotar cu Scorțăști, raionul Kotovsk²⁶²⁸, Moldova) de la Toader Hudici pitar din **Hudiceni** (pe Lăpușna, sub Movilă, în hotar cu Scorțăști, raionul Kotovsk²⁶²⁹, Moldova), toată partea lui, care i-a fost cumpăratură de la Toader Cosiță, pentru 30 taleri bătuți”; în baza altui zapis, de la Toader Dubău, ureadnic de **Huși**, de la șoltuz și cei 12 pângari, de la popa Trifan, Dumitru Sorâci, Gavril Iuriescul, Balcă Ianciul din **Huși**, de la Roman și Gligorie din **Păhnești**, Bilașco, Frăia, Hilip și popa Oniță din **Șopârleni**, „scriind cum el a cumpărat o bucată de ocină de la Sava stolnicul, fiul lui Rașco, cât se va alege din jumătate din satul **Șopârleni** (pe Prut și Zebuștea²⁶³⁰, Vaslui), pentru 60 taleri de argint”. / Și un alt zapis, de la Ionașco fost mare armaș, Toader din **Botneni**, popa Ifrim și Moisei, „scriind cum a

²⁶²⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. II, București 1976, doc. 252, pp. 384-386

²⁶²⁸ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 175

²⁶²⁹ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 128

²⁶³⁰ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 251

cumpărat, de la Măriica Stângăcioae, fata lui Pos-mag, nepoata Micăi, toată partea ei din satul **Dolhești** (pe Crasna, șinutul Fălciu, Iași), pentru 22 taleri bătuți”²⁶³¹.

1640, ianuarie 6: Ionașco Costiceanu, nepotul Vlaicului vinde lui Necoriță din **Tintești** (Țintești, comuna Arsura, Vaslui), drept 70 de lei bătuți, „dinaintea preotului, a lui Iorga și a jupânesei Cehăneasa din **Horjești** (comuna Căprieni, județul Lăpușna, Moldova), a lui Toader Lupșe, Căzacului Frăia, Simion Roșca și Dolhan de **Suleni** (azi Duda, comuna Duda-Iepureni, Vaslui), ce sunt răzeși, a lui Ursul Brahăș și Bordea de **Păhnești** (comuna Arsura, Vaslui), Gligorcea de **Tin-tești**... moșia din sat din **Șopârleni** (comuna Drânceni, Vaslui), partea Vlaicului, ce se cheamă un bătrân”²⁶³².

ȘOPÂRLENI

(fostul Troenești pe Prut, în hotar cu Dobreni și Drăculești, azi Șopârleni, raionul Kotovsk, Moldova).

1533: Întărit de Petru Rareș voievod lui Dragotă Averescul și lui Neagoe Șopârleanul, care cumpără „cu 80 zloți tătarești părți în satul **Troenești** pe Prut”²⁶³³.

1548, martie 21: Întărit de Iliăș Rareș voievod fraților Cupcea, Trif, Lazăr, Ivan și Rusca, copiii lui Radul

²⁶³¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 248-251

²⁶³² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 284, p. 278

²⁶³³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, p. 8

Drăculea, care primesc uric pentru „ale lor drepte ocine din drese de danie, ce le-a avut tatăl lor Radul Drăculea de la procatohul nostru Ștefan voievod, două locuri din pustiu, spre Prut, sub Obrejie, între **Troenești** (azi **Șopârleni**) și între Dobreni, la fântână, sub Coaste, care acum se numește **Drăculeștii**”²⁶³⁴.

ȘOPÂRLENI

(în comuna Heleștieni, Iași).

1617, mai 18: Întărit de Radul voievod lui vistiernicului Nicoară și, respectiv, vistiernicelului Ionașco și fratele său Iordache, feciori Costandei, nepoți lui Stan Bărlici, după un schimb de moșii, prin care Nicoară a dat „a șasea parte din satul **Roginoasa**, cu heleșteu și cu mori în pârauul satului, cumpărătură de la Dumitru Bahluianul, nepot Maricăi, strănepot Agafiei, fata lui Ivanco pitar”, primind de la frații Ionașco și Iordache, nepoții lui Bărlici, „din jumătate de sat **Buicăcenii** (Bușcăteni, Buțcăteni, azi Boscoteni), a opta parte, și din **Șopârleani**, ce li se va alege; și încă s-a mai sculat Ionașco visternicel și a întors lui Nicoară 100 ughi (ducați ungurești) de aur”²⁶³⁵.

1623, aprilie 2: Întărit de Ștefan Tomșa lui Lupul Prăjescu, care primește uric pentru dreptele lui ocini și dedine: „satul anume Hălăștiani, cu iazuri” (comuna He-

²⁶³⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, p. 8

²⁶³⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, pp. 224, 225

leștieni, Iași); „Bușcătenii, cu iazurile și cu morile, în același ținut” (Bușcăteni, lângă Heleștieni, Iași); „**o seliște, anume Șopârlenii și cu iazul mare și cu iazul de pescuit pește**” (în comuna Heleștieni, Iași); „satul anume Onicenii și cu bălțile de pește și cu loc de râmnice în același ținut” (inclus în Hărmănești, Iași); „un sat anume Rângălești, cu iazurile, ce este în ținutul Iași” (Ringhi-lești, Botoșani); „jumătate din satul anume Boriseni pe Prut, și cu bălțile de pește și cu loc de moară pe Prut” (ținutul Iași); „un sat, anume Rădeni, pe Pârâul Alb, și cu loc de moară și de stupină pe acel pârâu, ce este în ținutul Neamț” (comuna Păstrăveni, Neamț); „două sate, anume Ciutca și Dubăvățul, ce sunt în ținutul Cernăuți (Dubăuți, raionul Coțmani, Ucraina)”²⁶³⁶.

1623, iulie 19: Întărit de Ștefan Tomșa voievod vornicului de gloată Ionașco Cehan, în baza zapisului de mărturie semnat de Cihan cel bătrân, de frații Rusul și Laur din **Stănești** (lângă Horjești, județul Lăpușna, Moldova), de Mărgelat, Stângaci și Simion, tot din Stă-nești, de Bălici și Văsiu din **Ciorăști** (județul Ungheni, Moldova), care confirmă că „el și-a cumpărat o parte de ocină din satul **Nemicani** (județul Lăpușna, Moldova), de la Toader Hudici, pitărel din **Hudiceani** (județul Lăpușna, Moldova), toată partea lui, cât se va alege din satul Nemi-cani, care acea parte de ocină i-a fost cumpărătură de la Toader Cosiță, pentru 30 taleri bătuți. / Și iarăși a adus înaintea noastră alt zapis, de la Toader Dubău ureadnic din **Huși** (târg în ținutul Fălciu, Vaslui) și de la șoltuzul și 12 pârgari de acolo, și de la popa Trifan, și de la Dumitru Soraci, și de la Gavril Iuriescul, și de la Balcău Ianciul, iarăși și de la

²⁶³⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 46, pp. 64-67

Roman, și Grigorie din **Pâhnești** (comuna Arsura, Vaslui), și de la Bilașco, și Frăea, și Hilip, și popa Oniță din **Șopârleni** (comuna Heleștieni, Iași), de ase-menea scriind că și-a cumpărat o parte de ocină, de la Sava stolnicel, fiul lui Rașco, din toată partea tatălui său, Rașco, cât se va alege, jumătate din satul Șopârleni, pentru 60 de taleri de argint. / Și de asemenea a adus înaintea noastră alt zapis, dinaintea lui Ionașco, fost mare armaș, și de la Toader din **Botneni** (sat pe Crasna, Iași), și de la popa Efrim, și de la Moisei, de asemenea scriind că și-a cumpărat o parte de ocină de la Măriica Stângă-cioaie, fiica lui Posmag, nepoata Micăi, toată partea ei cât se va alege din satul **Dolhești** (sat pe Crasna, Iași), jumă-tate, însă partea din țarină și din vatra satului, iar fânațul să fie tot, pentru 22 de taleri bătuți”²⁶³⁷.

ȘORICEȘTI

(pe Prut, fostul Drăgușani, Drăgușeni,
comuna Lunca Banului, Vaslui).

1581, martie 10: Obrotina, fata lui Gavril, și Ilieș, Mărica, Tudosia și Linca, feciorii Sofroniei, toți nepoți Marușcăi, strănepoți Ilcăi, prea-strănepoți Oanei vornicul, vând, „din dresale de împărțeală ce a avut mama lor Marușca de la tânărul Ștefan voievod... jumătate din satul **Drăgușani** pe Prut (astăzi Șoricești, comuna Lunca

²⁶³⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 102, pp. 147-149

Banului²⁶³⁸, Vaslui) cu pomăt lui Gavril Sprânceană paharnicul și jupânesei Irina, drept 350 zloți tătarești”²⁶³⁹.

1609, septembrie 11: Zapisul marilor boieri, în care mărturisesc „precum Ionașco cuparul, feciorul Grozavei, nepot Irinei Sprâncenoae, și rudenia sa Dumi-tru, feciorul Petrei, iarăși nepot Irinei Sprâncenoae, au vândut „moșia din satul **Drăgușani** pe Prut, cu pomăt, ce este în ținutul Fălciului... din jumătatea satului Drăgu-șani, din partea de sus, jumătate, iar din jumătatea satului din jos, a cincea parte, lui Cihiriță Dumitrachi, marele postelnic, drept 60 taleri”²⁶⁴⁰.

1610: Ionașxo Sprânceană, fiul lui Sprânceană ceașnic, vinde postelnicului Chiriță Dumitrache, drept 50 taleri de argint, „jumătate sat din **Drăgușeani**, la Prut, în ținutul Fălciului, partea din sus”²⁶⁴¹.

1644, noiembrie 28: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „Ștefan, Sidor și Isac, fiii popii Sârbul, și rudele lor s-au pârât de față cu Căzacul, fiul lui Zlatul, nepotul lui Todică din **Ghermănești** (comuna Suhuluceni, județul Orhei, Moldova), și cu Simion din **Drăgușeni** (comuna Lunca Banului, Vaslui), și cu Pătrașco Dzamă (Zamă) din **Văsiani** (Văsieni, comuna Leușeni, județul Orhei, Moldova), și cu Tudoran din **Ghermănești**, pentru satul Ghermănești, spunând Ștefan cu frații săi că au ei acolo ocină și dedină în satul Gher-

²⁶³⁸ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 89

²⁶³⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, pp. 139, 140

²⁶⁴⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, p. 181

²⁶⁴¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XX, Iași 1928, p. 181

mănești, împreună cu Căzacul și cu alte rude ale lui. Iară ei au zis toți că nu au ocini nici unul dintre ei, și nu au nici o treabă... / ei toți au jurat, cu 24 de jurători, pe Dfânta Evanghelie și Sfânta Cruce că nu au ei ocină în satul Ghermănești și nu au nici o treabă. / Pentru aceasta, Ștefan cu frații săi au rămas în fața domniei mele și din toată legea țării”²⁶⁴².

ȘOROGARI

(comuna Aroneanu, Iași).

1639, martie 12: Ionașco Cujbă, feciorul lui Dumitrașco Cujbă și al Agaftiei, fata lui Manule, dăruiește mănăstirii Aron Vodă „o falce de vie de la **Șorogari** (comuna Aroneanu, Iași), din Dealul cel Bătrân... pentru sufletul sufletele și păcatelor părinților mei și ale noastre. Acea vie mi-a fost mie de la maică-mea, Agaftia”²⁶⁴³.

1681, septembrie 9: Fostul armaș Curbet și femeia lui Anița vând comisului Cuze, pentru 30 de merțe de mălai, „o falce și jumătate de vie la **Șorogari**, cu fața lângă via logofătului Racoviță, din jos, care vie ne este nouă danie de beizadeaua Alexandru, feciorul lui Antonie Rusăt vodă, iar lui i-a fost cumpărătură, în domnia lui Aron vodă,

²⁶⁴² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 458, pp. 436, 437

²⁶⁴³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 57, p. 63

de la Papuc”²⁶⁴⁴.

1902: „**Șorogari**, sat în județul Iași, plasa și comuna Copoul, situat pe înclinațiunea de est a dealului cu același nume. Are o populație de 158 suflete. Locuito-rii posedă: 90 vite mari cornute, 6 cai și 18 rămători”²⁶⁴⁵.

ȘOTROPENI

(lângă Perieni, Iași).

1624, martie 25: Întărit de Radul Mihnea voievod postelnicului Ianache, care obține uric pentru „satul **Stolniceni** (pe Gârla Scumpia, comuna Stolniceni, Iași) pe Gârla și satul **Scumpia** (la gura Săratei, comuna Scum-pia, Iași), care este în ținutul Iași, cumpărătură de la Păscălina, cneaghina lui Lupul Stroici logofăt, și de la fiul ei Ionașco Stroici, pentru 850 ughi ungurești”; / „satul **Glingenii** (Glingeni, județul Bălți, Moldova) în ținutul Soroca, cumpărat de la Prohor, Eftimie, Simion, Nicanor, Daniil și de la tot soborul sfintei mănăstiri Pantocrator, pentru 200 taleri bătuți, cu mori la apa Neagra”; / „satul **Medelenii** (comuna Golăești, Iași), pe amândouă părțile Prutului, cumpărat de la Busca și fiii ei Zabulic, Erina și Elena, și Vasile, fiul lui Maxin, și de la Ionașco Căcărează, fiul Mariei, și Dămian și fratele lui Toader, și Necoară fiii Mariei, și de la Iosip, fiul lui Ganea, și sora Ilui, Agafia, și

²⁶⁴⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VII, Iași 1912, p. 268

²⁶⁴⁵ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 527

Larion, fiul lui Dănilă, și sora lui Agafia, și de la Anna, fiica lui Fedor, și surorile lui Tudosiia și Țiganca, toți nepoții și strănepoții lui Medelean, și de la Hilip și Neniul, fiul Maricăi Budoaie, și Nuor și Alixan-dru, nepoții Budoaiei, pentru 162 de taleri bătuți”; / „două părți din tot satul **Onțești** (lângă Ungheni, județul Un-gheni, Moldova), în ținutul Iași, pe care și le-a cumpărat de la Gherman, fiul lui Bâzdâg, și de la toți părinții și frații și verii lor, pentru 150 de taleri bătuți și zece boi... a treia parte, ce se va alege partea lui Barnovschi hatman și a cneaghinei sale, cumpărată de la milostivirile lor, pentru 100 taleri bătuți”. / „satul **Cucuiatii** (raionul Râșcani, Moldova), în ținutul Iași, pe care și l-a cumpărat de la Coste și de la sora lui Ticea, copiii Agafiei și ai lui Nasture, nepoții lui Cirițiu, și Necoriță, fiul Magdalinei, nepotul lui Ivan, și Isac și sora lui Coschița, copiii Stancăi, nepoții lui Stan cel bătrân, și Mărica, fiica Erinei, nepoata lui Văsiu, pentru 95 de ughi buni”; / „satul **Fântânelile** (inclus în Matca, Galați) în ținutul Tecuci, pe care și l-a cumpărat de la Stavăr, fost pârcălab, fiul lui Crăciun, nepotul lui Zbiarea, și de la Nicoară, fiul lui Moșul, nepotul lui Căldărușe, și Iurga, fiul lui Dinga, și Spiridon, fiul lui Mârzea, și Neniul, fiul Stancăi, și Simion, fiul lui Stan, și Bălan și Lepădat, fiii lui Fătul, și Stan, fiul lui Țigui, toți nepoții Coțușei, și Mihăilă, fiul lui Burlă, și Șerban, fiul lui Iepure, nepotul lui Iepure cel bătrân, pentru 340 de taleri bătuți”; / „satul **Ciocârlianii** (sat pe Gerul, Galați), în ținutul Tecuci, pe Gerul, pe care și l-a cumpărat de la Dumitrașco Ciutacul, fiul Dobrei, și fratele lui, Stancul, nepotul lui Smârcea, și Miron, fiul lui Păcurar, și sora lui, Stanca, și Ion, nepotul lui Păcurar, și Simion, și Puțachi, și Frățilă, toți nepoții lui Smârcea, pentru 100 de ughi roșii”;

/ „satul **Gurbăneștii** (lângă Hănășenii Noi, județul Cahul, Moldova), în ținutul Chigheciu, pe care și l-a cumpărat de la Sofronia, cneaghina lui Ursu Udrea vornic, și de la fiicele lui, Nastasiia și Anghelina, pentru 350 de taleri bătuți”; / „satul **Poienile Sasului** (satul Sasu, Vrancea), cutul de sus, care este în ținutul Tecuci, pe care l-a luat pentru datoria pe care a avut-o la Iurco logofăt, 300 de ughi galbeni, pe care îi dăduse lui cu împrumut în zilele lui Costandin voievod. Și hotarul acestui sat fusese cotropit de alți oameni care erau împrejurul lui, iar după aceea, în zilele lui Ștefan voievod, s-au dus Ionașco vornic și Cujbă vornic cu carte domnească și au ales hotarul acestui sat, cu oameni buni, și au pus stâlpi, pe unde a fost vechiul lor hotar de demult”; / „jumătate din satul **Chicoșea** (lângă Corni, Galați) pe Sohului, în ținutul Covurlui, pe care și l-a cumpărat de la Maxin și fratele lui Măteiu, și Trifan, copiii lui Lupul, și Ignat și fratele lui, Istratie, și sora lui Măgdălina, copiii lui Cornea, și verii lor Gligor, fiul lui Simion, și Spiridon, fiul lui Bogdan, pentru 80 de taleri bătuți”; / „jumătate de sat din **Șuș-mănești, care acum se numește Drăgușanii** (Drăgușeni, Galați), în ținutul Covurlui, pe care și l-a cumpărat de la Fodor, și Mihăilă, și Mica, și Nichita, și Eremiia, și Maxenia, toți nepoții și strănepoții Marinei, pentru 80 de taleri bătuți”; / „satul **Șotropenii** (lângă Perieni, Iași) pe Turiia, în ținutul Iași, pe care și l-a cumpărat de la Cazaca, cneaghina lui Trifan postelnic, și de la Rusca, sora lui Trifan postelnic, pentru 100 de taleri bătuți”; / „satul **Furtești** (lângă Vertișoaia, comuna Furtești, Vaslui), în ținutul Fălciu, pe Prut, pe care și l-a cumpărat de la Movilă și de la fratele lui, Nicoară fost spătar, fiii lui Lazăr pitar, pentru 180 de taleri bătuți”; / „satul **Mărișeni** (comuna Mereșeni, județul Lăpușna,

Moldova), în ținutul Lăpușna, și iarăși jumătate din jumătate, pe care și le-a cumpărat de la Ionașco Negruț cel bătrân, pentru 90 de taleri bătuți. Iar dresese pe care le-au avut pentru acest sat, ei au spus că le-au pierdut din pricina tătarilor, când a venit în domnie Ștefan Tomșa voievod”; / „siliștea **Ghermăneștii** (comuna Drânceni, Vaslui), în ținutul Fălciu, pe râul Bârlad, pe care și-a cumpărat-o de la Movilită fost pârcălab și de la fiul lui, Lazor, și de la Toader nepotul lui, fiul lui Nicoară, pentru 120 de ughi galbeni”; / „satul **Punteșenii** (Puntișeni, Vaslui), în ținutul Tutova, pe care și l-a cumpărat de la Simion, fiul lui Nicoară Barza, nepotul lui Costin, strănepotul lui Trifa și al lui Toma, și de la Dumitru, fiul lui Ionașco Barzica, nepotul lui Costin, și de la Sirbul, fiul lui Ghiorghe, nepotul lui Nistor, și Nicoară, fiul lui Petrea, și Toader, fiul lui Filip Pătea, și toți nepoții și strănepoții lui Trif și ai lui Toma, toate părțile lor de moștenire și de cumpărătură, pentru 100 de ughi galbeni. Și a rămas nevândută, din tot satul Punteșeni, dintr-un bătrân, partea lui Costantin și a lui Nistor, ce se va alege partea lor din șase ogoare”²⁶⁴⁶.

²⁶⁴⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 182, pp. 243-248

ȘOVĂRCANI

(lângă Oancea, comuna Oancea, Galați).

1640, septembrie 14: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „Dumitrașcu Groze și cu alte rude ale lui s-au pârat de față du Condre, Gheorghe și alte rude ale lor pentru o bucată de hotar și pentru o moară ce este pe pâraul Oancea, spunând Dumitrașcu Groze că acea bucată de hotar și acea moară din hotarul satului **Șovărcani** (lângă Oancea, comuna Oancea, Galați) este a lor, care este în ținutul Covurlui, și-i împre-soară Condrea, Gheorghe și rudele lor, fără nici o treabă... / domnia mea am trimis pe Pavăl căpitan și Doder din **Chirilești** (comuna Suceveni, Galați) ca să aibă ei a strânge oameni buni... și au aflat cu sufletele lor că nu au Condre, Gheorghe și alți oameni ai lor din satul **Sârbi** (înglobat în comuna Oancea, Galați) nici o treabă cu acea bucată de pământ și cu acea moară”²⁶⁴⁷.

1656, martie 6: Întărit de Gheorghe Ștefan voievod lui Dumitrașcu Groze, care cumpărase, cu 20 lei, de la Ioana, fata lui Agachi, nepoata Chelsiei, „din satul **Dănești** și din **Șovărcani**, ce sunt în ținutul Covurluiului, din amândouă satele, din a treia parte, a patra parte, cu vad de moară și cu iezer de pește pe Prut; / așijderi, unchiul său Grigore Groze i-a dăruit o parte de ocini din Dănești și din Șovărcan, din a treia parte, iarăși a treia parte, cu tot vadul de moară pe valea Oancei și cu iezer de pește la Prut; / de

²⁶⁴⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 457, pp. 450, 451

la Ivașcu, feciorul Ghenghii, drept 50 lei, alte părți din Dănești și Șovărcani”²⁶⁴⁸.

ȘPERLEȘTI

(sau Sperlești, Spirlești pe Turlui,
lângă Bârzulești, comuna Sânduleni, Bacău).

1409, ianuarie 28: Întărit de Alexandru cel Bun lui Giurgiu Ungureanu, împreună cu Ungureni, „unde este casa lui... și, lângă acela, Suhodolul și via pe care și-a sădit-o, și, la Turlui, satele anume Porceștii, și **Șperieștii**, și Negrileștii, și Neagășeștii, unde este jude Neagăș, și, mai jos, unde este Coman”²⁶⁴⁹.

1448. septembrie 3: Întărit de Petru voievod lui Ulea, care primește uric pentru „satele: la Covurlui, jumătate de sat din Ungureni de la Nevira și jumătate de moară, și **Sperlești**, pe Turlui, și Procești, mai jos de Sperlești, și Negașești, în dreptul Sperleștilor, și Bășoteni, pe Tazlău, și seliștea lui Petrilă, și Tisești, pe Trotuș, și Budești”²⁶⁵⁰. Hotarele, din veac.

1462, mai 15: Întărit de Ștefan voievod Stanei, soția lui Sima, danie de la nepoata ei Marena, fiica lui Ulea, care primește uric pentru „jumătate de sat din Șperlești, de

²⁶⁴⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. IV, Iași 1908, pp. 215, 216

²⁶⁴⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 24, pp. 34-36

²⁶⁵⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. I, București 1975, doc. 284, pp. 405-407

la pârâul care este în mijlocul satului, la vale, care este ocina lor dreaptă. Și de asemenea, după această înțelegere și tocmeală, Marena, fiica lui Ulea, ea de bunăvoia sa a vândut și uricul său drept, o seliște, anume seliștea lui Coman, cea din poiană, pentru șapte-zeci de zloți turcești, slugii noastre Sima Turluianu, pentru banii săi dreپți și curați, care au fost deosebiți de cei ai soției lui, Stana”²⁶⁵¹. Hotarul, din veac.

1546, aprilie 22: Întărit de Petru (Rareș) voievod Mușei și seminției ei Dragotă, care primesc ispisoc, „din dresile ce au avut moșii (buncii) lor Ulea și Iuga de la Ișiaș și de la Ștefan voievozi, jumătate de sat **Sperlești**, partea din sus, jumătate de sat **Procești** (pe Turlui, mai jos de Șperlești, lângă Turluianu²⁶⁵², Bacău) și jumătate de fat **Fechetești** (sau Fichitești pe Răcătău, ținutul Adjud²⁶⁵³, Bacău), ca să le fie de la noi uric”²⁶⁵⁴.

1569, iunie 30: Întărit de Bogdan (Lăpușneanu) voievod fraților Ion, Pătru, Cozma, Mărușca și Anușca, fiii Stanei, care primesc ispisoc pentru „ale lor drepte ocini și moșii, din dresile de întăritură ce au avut de la bătrânul Ștefan voievod, jumătate sat din **Sperlești**, din apa ce este prin mijlocul satului, în jos, ce au dat-o Mărina, fata Olinii, mamei lor, Stanei. / Și întru aceasta au venit înaintea noastră Neacșa, fata lui Petre Turluiul, nepoata Simei Turluiianul... și a vândut seliștea **Coma-nului**, a patra parte și a patra parte din poiană lui Orăș ușerel și

²⁶⁵¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. II, București 1976, doc. 104, pp. 147, 148

²⁶⁵² Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 204

²⁶⁵³ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 102

²⁶⁵⁴ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 228, 229

fraților săi Mariș, Dodunuș, Banul, Țiganul, Lazor, Maria și Tudosia, nepoții Neacșei, pentru 40 zloți tătărești”²⁶⁵⁵.

1632, decembrie 10: Întărit de Alexandru Iliș voievod diacului Constantin, fiul Grapinei, care răscumpără, cu 70 zloți bătuți, de la Ursul comișel din **Verișești** și Orăș diac din **Stroești** (pe Trotuș, contopit cu Românești, comuna Berești-Tazlău, Bacău) și de la toți verii lor, „toată partea bunicii lor Maria din satul **Verișești** (sau Vereșești, comuna Sănduleni, Bacău) și din satul **Seliște** (sat pe Turlui, Bacău), și din **Poiana lui Coman** (azi Poiana, comuna Livezi, Bacău), și din satul **Sperlești** (lângă Turluianu, comuna Berești-Tazlău, Bacău), toată partea bunicii lor Maria, cât se va alege din acele sate... care au fost vândute de bunica lor Maria lui Ursul și lui Orăș diac și verilor lor”²⁶⁵⁶.

1664, decembrie 20: Ionașco, ginerele lui Simion Pepelea de **Berești**, și Todosie, cu femeia lui Nastasia, fata lui Simion Pepelea, nepot lui Buțuman cel bătrân din **Sperlești**, vând lui Nicolai Buhuș „a patra parte din tot satul **Sperlești**, ce este la Turlui, în ținutul Bacăului, partea moșului (bunicului) nostru Buțuman”²⁶⁵⁷.

1665, august 3: Mihăilașco Beldiman, fost vornic de poartă (divan), feciorul lui Nechifor Beldiman, fost mare logofăt, și Constantin Beldiman, feciorul lui Nechifor Beldiman, ce a fost logofăt mare, „am venit și ne-am rugat lui Neculai Buhuș, logofătul cel mare, ca să cumpere de la noi o ocină de pe Turlui, din trei seliși, toate părțile

²⁶⁵⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. II, Iași 1907, pp. 326-329

²⁶⁵⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 256, pp. 322, 323

²⁶⁵⁷ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XII, Iassi 1889, pp. 321, 322

noastre din **Procești**, **Negășești** (Negășești pe Turlui, lângă Turluianu²⁶⁵⁸, Bacău) și din **Sperlești**, în ținutul Troțușului... pe unde a hotărât Ștefan Boul, ce a fost vornic mare, și a pus stâlpi și bouri în zilele lui Vasile vodă... pentru o nevoie ce avem de niște dator-nici”²⁶⁵⁹.

1667, februarie 10: Ilisei Brăteleanul din satul **Stroești** vinde lui Neculai Buhuș „moșia ce se va alege partea mea dinspre alți frați din satul **Sperlești** și din Răchitiș... / și s-au prilet vatavul Pârvul, Vasile Gâlcă, Pătrașco Buzne, Marcu Orăș din **Stroești** de la Bacău, Tudosie din satul **Berești**, Glogorașco, feciorul lui Mateiaș, Ariton Chițăș, Constantin Pelin, Ionașco din **Iușșăști**, Constandin din **Popișcani** și mulți oameni buni”²⁶⁶⁰.

1667, februarie 12: Tudosie, ginerele lui Simion Pepelea, și femeia lui Nastasia, fata lui Simion Pepelea ce a fost căpitan, vând marelui logofăt Nicolae Buhuș, „din satul **Sperlești**, la ținutul Troțușului, ce este la Turlui, partea noastră dinspre alți frați, din partea lui Simion”²⁶⁶¹.

1667, octombrie 15: Gligorie călugărul, cu numele de călugărie Ghenadie, feciorul Crețului, nepotul Tatarului, și nepotul său Ion, feciorul surorii Sora, vând marelui logofăt Nicolae Buhuș, pentru 100 lei bătuți, „moșia de la satul **Sperlești**, ce sunt pe Turlui, în ținutul Bacăului, din a treia parte de sat, jumătate, care parte se cheamă Tătărăscă, aleasă și stâlpită dinspre alte părți, din pâraul

²⁶⁵⁸ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 174

²⁶⁵⁹ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 230-232

²⁶⁶⁰ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XII, Iassi 1889, pp. 324, 325

²⁶⁶¹ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XII, Iassi 1889, pp. 319, 320

Siliștei, în sus”²⁶⁶².

1686, martie 2: Smilac căpitan întoarce lui Savin Mătcă, șoltuzul de **Adjud**, fiul lui Grigore Mătcă, „o parte de ocină de la **Șicani** și de la **Sperlești**, pe care a fost vândut-o Gligorie Mătcă, tatăl lui Savin șoltuz, lui Ionașco pitarul, drept 12 ughi (ducați ungurești), iar acum eu, ajungându-mă nevoia și dumnealui Savin vrând să răscumpere moșia părinților săi, ne-am tocmit și i-am dat acea ocină pentru 12 ughi”²⁶⁶³.

1730, iunie 26: Carte de împuternicire, dată de Grigore Ghica voievod lui Dumitrașco Păviraru „să fie volnic a stăpâni dreapta moșie ce a zis că are la ținutul Bacăului, anume **Sohodolul**, **Luncani**, **Măncești**, **Nadișa**, **Răchitișul**, **Sperlești** și **Săcătura**, să aibă a-și lua de a zecea de pe acele părți de moșie”²⁶⁶⁴.

ȘTEFĂNEȘTI

(lângă Bețești, comuna Rediu, Neamț).

Întărit, în **20 august 1455**, de Petru voievod, lui Trifu Borzescu, care primește uric pentru „satele, anume: Bețești, unde este casa lui, în Câmpul lui Dragoș, unde este moara, pe care l-a răscumpărat de la Bețea pentru o sută de zloți, și Ștefănești, pe care l-a schimbat cu Bețea și a dat pentru **Ștefănești** părțile din Marișești ale soției sale, și

²⁶⁶² Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. XII, Iassi 1889, pp. 318, 319

²⁶⁶³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. V, Iași 1908, pp. 332, 333

²⁶⁶⁴ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 232, 233

Bolcești, și jumătate din Marișești, părțile lui Șteful și ale lui Petru, și Ceretiani, lângă acest sat”²⁶⁶⁵. Hotarul, din veac.

ȘTEFĂNEȘTI

(lângă Poienile Oancei, comuna Stănița, Neamț).

1486, septembrie 14: Întărit de Ștefan voievod fraților Duma cliucinic și Pătru Brudur, care cumpăraseră, cu 260 de zloți, de la frații Oana, Ioil, Ceuța și de la neptul lor Cozma, toți fiii lui Ștefan Roșul, „dreapta lor ocină, un sat la Poieni, anume Ștefăneștii, unde este casa lui Ștefan Roșul, cu toate poienile și cu pricaturile dim-prejur”²⁶⁶⁶. Hotarul, din veac.

1571, iunie 15: Carte de împuternicire, dată de Bogdan (Lăpușneanu) voievod lui Hromșa (Șchiopul), fost ureadnic de Ștefănești (comuna Stănița²⁶⁶⁷, Neamț), „ca să aibă a stăpâni... din jumătate de sat Măleștii, la vârful Pârâului Alb, jumătate din **Obârșia**, și iarăși a treia parte de sat la vârful Pârâului Alb, anume Obârșia, jumătate din

²⁶⁶⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 50, pp. 71-73

²⁶⁶⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 264, pp. 405-407

²⁶⁶⁷ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 251

parte de sus, ce a pus-o zălog Repede aprod drept 70 zloți tătărești... până ce-i va plăti lui banii”²⁶⁶⁸.

ȘTEFĂNEȘTI

(comuna Ștefănești, Botoșani),

1634, august 8: Întărit, pe din două, de Vasile Lupu voievod fostului logofăt Pătrașco Ciogolea și fostului sulger Gheorghe Jora, care cumpără, cu câte 300 de taleri, de la Căzacul, feciorul lui Gheorghe comis din **Cârstești** (lângă Durnești, comuna Durnești, Botoșani), câte o „jumătate de sat de **Badiuți** (Bădiuți, comuna Ștefănești, Botoșani) și jumătate de sat de **Săbășani** (sau Săbășeni, azi Băbicieni, comuna Durnești, Botoșani), ce sunt în ținutul Dorohoiului, cu bălți de pește și cu iazuri, și cu vad de moară pe pâraul Bașovii, din jos de **târgul Ștefănești** (comuna Ștefănești, Botoșani)”²⁶⁶⁹.

1635, aprilie 29: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce s-au pârât descendenții hatma-nului Isac Balica (frații Prăjescul, Șoldan, Buhuș, Ciogo-lea) cu Ionașco Popăscul, pârcălab de **Ștefănești** (comuna Ștefănești, Botoșani), „pentru satul **Murgucenii** (raionul Călărași, Moldova), care este în ținutul Iași, zicând boierii că acel sat a fost cumpărătura lui Isac Belica hatman; iar Popăscul pârcălab a spus ci Balica nu a stăpânit acel sat și

²⁶⁶⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. XIX, Iași 1927, pp. 75, 76

²⁶⁶⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXII, București 1974, doc. 224, pp. 255, 256

nu Murguceni și nu l-a cumpărat, ci îi fac mare asuprire. Domnia mea i-am judecat ca să jure cu 24 de oameni buni... Deci Popăscul pârcălab a venit înaintea Noastră cu toți jurătorii lui și au jurat pe Sfânta Evanghelie și pe Cinstita Curuce... și i-am dat uric și întărire pe acel sat Murguceni”²⁶⁷⁰.

1637, mai 3: Vasile Lupu voievod dăruiește cuparului Ionașcu „un iaz din hotarul târgului **Ștefănești**, pe pâraul Corovii, în ținutul Dorohoiului, care iaz se numește Iazul Cioclor”²⁶⁷¹.

1638, mai 17: Zapisul lui Neaniul, vornicul de poartă, în care mărturisește cum a împărțit „părți de ocină” ce-au rămas după Gheorghe Jora, ce-a fost sulger. „Deci, am strâns oameni buni, megieși, anume Andronic Isăcescul, Gheorghe Cucoranul, Dondea, Lupul Tăbuci, Vasile ce-a fost șoltuz, Andreica și Pancul din **Ștefănești** (comuna Ștefănești, Botoșani)... și s-au tocmit jupâneasa Ileana, cu cucoanele sale, Grăpina și Mărica, fetele Jorei, pentru jumătate de sat **Selicicani** (Silișcani, comuna Gorbănești, Botoșani), cu vecini, partea de jos, cu heleșteul din jos, jumătate de sat **Volodeni** (comuna Bleșteni, raionul Edineț, Moldova) și jumătate de sat **Brândzeni** (Brânzeni, comuna Brânzeni, raionul Edineț, Moldova). Aceste părți s-au cenit acestor cucoane. / Iar jumătate de sat **Brândzeni** și a treia parte de sat **Mitești** (comuna Miroslăvești, Iași), și două mori în Prut, s-au venit jupănesei Ileana. / Așijderea, s-au venit lui Gligorașco jumătate de sat de **Volcineți** (comuna Maiovka, raionul Ocnița, Moldova) și

²⁶⁷⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 103, pp. 140, 141

²⁶⁷¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 82, p. 81

jumătate de cat **Căzceceni** (comuna Ocnîța, raionul Ocnîța, Moldova), și jumătate de a treia parte de sat de **Bâzdăgeni** (înglobat în Ialoveni, raionul Ialoveni, Moldova), și a șasea parte de sat de **Coșciugeni** (Costiugeni, comuna Albești, Boroșani). / Așijderea, s-au venit ca să aibă a ține Toader și Todosie, cuconii Jorăi, două părți de sat de **Costești** (orașul Costești, raionul Râșcani, Moldova), și două părți din **Hancăuți** (comuna Hancăuți, raionul Edineț, Moldova), și jumătate de sat Onut (Bucovina), și din a patra parte de sat **Zubriceni** (Zăbriceni, raionul Edineț, Moldova) jumătate, și o moară la Costești, ce este în Prut, să aibă a ține Gligorașco cu Toader și Todosie. / Așa s-au tocmnit ei și s-au împărțit, să aibă a alege Enachie pitarul cel mare, cu jupâneasa Ileana și cu Macri căpitanul și Gligorașcu Jora părțile, cum s-au tocmnit, pe cuconi”²⁶⁷².

1639, aprilie 8: Întărit de Vasile Lupu voievod cuparului Ionașco, care cumpărase, de la călugării mănăstirii Dragomirna, cu 350 taleri bătuți, „un sat, anume **Bârsăneștii** (comuna Dumești, Botoșani), lângă **Cărpiniș** (comuna Cărpiniș, Botoșani), în ținutul Dorohoi... Și la acestea întărim lui Ionașco cupar un iaz, care îi este danie de la însăși domnia mea, care acest iaz este din hotarul târgului nostru **Ștefănești** (comuna Ștefănești, Botoșani), pe pârâul Corovia, în ținutul Dorohoiului, care s-a numit mai înainte Iazul Cioclor”²⁶⁷³.

1640, septembrie 3: Scrisoarea trimișilor domnești „la satul vistiernicului celui mare Iordachi (Cantacuzino),

²⁶⁷² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 354, pp. 348, 349

²⁶⁷³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 89, pp. 86-89

la **Ploscureni** (comuna Costești, județul Bălți, Moldova), să hotărâm și să stălpim hotarul acestui sat. / Deci noi am venit și am strâns oameni și am socotit, și am ales hotarul acestui sat de unde se începe, din gura Ciuhurului, ce dă în Prut, tot matca în sus până în gura Prăvalului, ce dă în Ciuhur, și matca Prăvalului până în stâncă, și de acolo drept la deal, peste drumul cel mare, într-un stâlp de piatră, ce s-a pus, și de acolo drept la deal, în Movila Maradinețului, în dumbravă și peste altă movilă, ce este lângă sânșă; și de aici, prin dumbravă, până într-altă movilă, ce este găunoasă, lângă drumul Dămășcanilor, la obârșia viei Dihanului, și de aici muchia Dihanului dinspre răsărit, până într-un stâlp de piatră, și de aici peste valea Dihanului, într-alt stâlp de piatră, ce s-a pus dinspre apus, dinspre Prut, și de acolo drept la vale în coastă, la stâlp de piatră, și de acolo iarăși într-o movilă din sus, unde s-a pus alt stâlp de piatră în a treia movilă din sus. Iar șesul Prutului și bălțile dinspre Iașcăuți, noi n-am ales... și încă am mai lăsat hotarul Ploscuțenilor spre hotarul Pășcăuților, și i-am tocmit. / și la acest hotărât au fost Vasile Balș și Bogdan căpitan de curteni din ținutul **Dorohoiului**, Grigorașcu Jora, Ionașcu Cociorvei din **Turăuți** (comuna Costești, județul Bălți, Moldova), Dan-de și Pantelei din **Ștefănești** (comuna Ștefănești, Botoșani), Sămion, Laghii și Drăgance din **Băscăceni** (Boscoteni, comuna Românești, Botoșani), Alecsăi din **Avrămeni** (județul Bălți, Moldova) și alți oameni buni”²⁶⁷⁴.

1643, aprilie 25: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „Toader, fiul lui Isac, și unchiul săi Nicoară d-au pârât de față cu Pătrașco Ciogolea fost

²⁶⁷⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 452, pp. 445, 446

logofăt pentru a treia parte din satul **Plopeni** (comuna Ungureni, Botoșani), care este pe Jijia, în ținutul Dorohoi, că această parte le este dreaptă cumpăratură de la ruda lor Căzacul, fiul lui Costea Ciulei, pentru 40 de ughi (ducați ungurești) și trei boi de negoț, și au arătat și un zăpis de la Căzacul. Iar Ciogolea logofăt a răspuns că el a cumpărat o seliște **Badeuți** (Bădiuț, comuna Ștefănești, Botoșani), la **Ștefănești** (comuna Ștefănești, Botoșani), de la Căzacul, iar pe urmă această seliște Badeuți a luat-o de la el, pentru că a fost dreaptă domnească, din hotarul târ-gului Ștefănești, și nu are de unde să le dea banii înapoi. Aceasta este dată lui Căzacul, pentru această seliște Badeuți, însă opresc toate părțile de ocină ale lui Căzacul, pe unde se află în alte seliști, și opresc și această a treia parte din Plopeni. / Deci i-am judecat și așa am aflat lege dreaptă, ca să aibă Toader și Nicoară a aduce oameni buni, megieși din împrejurimi. Atunci au mărturisit cu sufletele lor că a cumpărat Isac, tatăl lui Toader, și Nicoară această parte de ocină mai demult decât Pătrașco Ciogolea, care a cumpărat seliștea Badeuți de la Căzacul și să aibă a lăsa Pătrașco Ciogolea pe Toader și pe Nicoară foarte în pace”²⁶⁷⁵.

1645, iulie 17: Carte de împuternicire, dată de Vasile Lupu voievod lui Vasilie diaconului din **Slobodzie** (lângă Stânca, Botoșani) ot **Ștefănești** (comuna Ștefănești, Botoșani), „să fie tare și puternic a ține și a apăra ale sale drepte ocini și moșie de sat din **Liveni** (comuna Manoleasa, Botoșani), a treia parte, și din satul **Hrușovăț** (Grușevița, comuna Babin, raionul Chelmenți, Ucraina) ce i se va alege partea din vatra satului, din fânațe și cu tot

²⁶⁷⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 80, pp. 85-87

venitul”²⁶⁷⁶.

1774, iunie 22: Satul **Ștefăneștii Mici**, ținutul Dorohoiului, ocolul Bașeului, avea, după recensământul lui Rumeanțev²⁶⁷⁷, **toată suma caselor: 54**. Scădere rufeturi 54: 52 podari ce slujesc la podul Ștefăneștilor, cu 8 liudi ce șed lângă pod, 1 femeie săracă, 1 jidov. / **Ce slujesc la podul Ștefăneștilor:** Neculai Tomuz, vornic / Grigoraș, rus, vătăman / Ursachi Duduman / Iacob, pâslar / Eftimie sin (fiu) al vătămanului / Miron Duduman / Grigorie, pâslar / Toader Țurcan / Neculai fiul Mărdăroai / Toader Tomuz / Mihai, pâslar / Ilie Boghiul / Ion Tomuz / Istate fiul croitorului / Moisi Argint / Ioniță, bolnav, neputincios / Anton Culmul / Ursachi Gârmăț / Vasilache al rusului / Antohi al lui Vasilachi / Ștefan Margine / Postolachi, morar / Alecsa, văcar / Neculai fiul lui Carpu / Vasile Boboc / Sava fiul lui Iftodii / Toader Coriță / Neculai Tătaru / Dumitrașco Orbul / Simion al lui Vasilachi / Grigoraș cumnat lui Vasilachi / Toader, cioban / Maței, cojocar / Ioniță Hohoiu / Ioniță fiul lui Pavăl / Mihălachi Cucu / Ioniță Cenușă / Opre, slab / Neculai, argat / Marco / Nichita / Toma, holtei cu mamă / Ilie fiul Iftincăi, holtei. // **Femei sărace:** Nastasia, prescurniță. // **Jidovi:** Lupul, jidov. // **Liudi ot podul Ștefănești:** Ursul al lui Bahrin / Lupul Dămian / Lupașco, morar / Simion al Borcănesii / Sandul Bădărău, slab, neputincios / Grigoraș Bahrin / Grigoraș Păpușoi / Costandin, crâșmar, holtei.

1902: „**Ștefănești-Sat**, comună rurală în județul Botoșani, situată în partea de est a plășii Ștefănești. Se

²⁶⁷⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 134, p. 110

²⁶⁷⁷ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 525, 526

întinde pe șesul Bașeului și al Prutului, dealul Stânca și dealurile ce mărginesc Bașeul, în dreapta E formată din satele: Bădinți, Stânca și Ștefănești-Sat. E udată, în partea de est, de Prut și străbătută de pârâul Bașeul. Are o suprafață de 6.435 hectare, cu o populație de 1.958 suflete; 3 biserici, deservite de 3 preoți și 6 cântăreți; 1 școală mixtă. Vite sunt: 1.115 boi și vaci, 217 cai, 2.148 oi și 453 porci. Comunicația se face pe calea județeană Botoșani-Ștefănești și calea Ștefănești-Iași, care străbat comuna. / **Ștefănești-Târg**, comună rurală, pe țărmul drept al Bașeului și pe loc șes. Se mărginește, în toate părțile, cu teritoriul comunei Ștefănești-Sat: la est, pe o mică parte, cu Prutul; la sud-est, cu satul Bădinți ; și la nord-vest, cu satul Ștefănești. E situată la 46 km de orașul Botoșani, spre est, și la 75 m deasupra nivelului Mării Negre. Udată, la est, de Prut, iar pe lângă târg trece pârâul Bașeul. Întinderea moșiei târgului, pe care se află târgul, imașul și viile, e de vreo 286 hectare. Are o populație de 857 familii sai 3.092 suflete; 1 biserică, deservită de 1 preot și 4 cântăreți; 1 farmacie, 1 spital județean, 1 birou telegrafo-poștal; 1 fabrică de tăbăcit piele, 1 moară cu cai pentru gris și făină de grâu, 1 fabrică de rachiu de tescovină, câteva fabrici de lumânări, de săpun; 1 școală mixtă, unde mai este instalată și 1 stațiune udometrică, condusă de învățătorul-director al școlii. Vite sunt: 503 boi și vaci, 353 cai, 240 capre, 836 oi și 285 porci. Viile, în întindere de 43 hectare, sunt așezate pe dealul ce se ridică lângă târg, în partea de sud. Are trecătoare în Rusia, cu vamă sucursală. Este legat cu orașul Botoșani prin o șosea pietruită și fire telegrafice; o altă șosea îl pune în legătură cu orașul Iași, prin târgușorul Bivolari. În Ștefănești e reședința subprefecturii plășilor Jijia-Ște-fănești, apoi reședința judecătoriei ocolului. / În

privața vechimii târgului, cronicile spun: În anul 7017 (1500), luna lui iulie, polonii au ars și prădat Ștefăneștii, din pricină că Bogdan, Domnul Moldovei și fiul lui Ștefan cel Mare, a intrat cu armată în Polonia, spre a-și răzbuna contra regelui Sigismund, care refuzase a-i da în căsătorie pe soră-sa Elisaveta (*Letop.*, tom. I, p. 181). / La anul 7021 (1513), iătarii cu Bet-Gherei, fiul Hanului Menlli, au prădat și ars Ștefăneștii (*Letop.*, tom. I, p. 154). / După moartea lui Simion Movilă, fu război la Ștefănești, între Constantin, fiul lui Simion Movilă, ajutat de poloni, cu Vișnovețki, și între Mihailaș, fiul lui Irimia Movilă, ajutat de turci. / La anul 1685, ieșind Turculeț cel mare la Ștefănești, a bătut un pâlce de turci, ca la 40, care se întorceau pe șleah de la Camenița (*Letop.*, tom. II, p. 239). / La anul 1713, turcii, întorcându-se din războiul cu polonii, au făcut pod peste Prut, la Ștefănești, pentru a trece oștile ce veneau de la Hotin. / La 1855, Ștefăneștii au fost ocupați de austrieci, care au făcut cazărmi și grajduri de cai. / În fine, Ștefăneștii au fost ocupați în alte multe rânduri de armate străine, căci ei erau trecătoare și loc de propas pentru oștirile care mergeau la Hotin ori în Polonia. / **Ștefănești**, sat în comuna Ștefănești-sat, în apropiere și în partea de vest a târgului Ștefănești. Are o populație de 216 familii sau 864 suflete; o biserică, cu hramul Cuvioasa Paraschiva, deservită de 1 preot și 2 cântăreți, făcută, se zice, de Ștefan cel Mare. Vite: 529 boi și vaci, 88 cai, 924 oi, 204 porci, 7 bivoli”²⁶⁷⁸.

²⁶⁷⁸ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, pp. 530-532

ȘTEFENI

(lângă Poșta-Elan, comuna Vutcani, Vaslui).

1639, iunie 13: Zapisul lui Racoviță Cehan, al doilea logofăt, în care mărturisește că, după ce s-au pârât Arsenie, feciorul Băgei, Gligorie, Negrea și Tăbasie, feciorul Petriului, cu Mihoc, Areon și Enachie Pătruș „pentru satul **Vitoltești** (lângă Gușiței, comuna Dimitrie Cantemir, Vaslui), din gura Bujorului, unde dă în Elan, pe ambe părțile de Elan”, a mers acolo, a adunat oameni buni și drese, și „s-a găsit un uric bătrân al lui Mihoci, cu frații săi, dat de Iliiaș vodă și de Ștefan vodă pentru două sate peste Prut, pe Salcea, al treilea spune acest sat din gura Bujorului, anume Vitolteștii. Iar Arsănie a arătat un uric, de la Ștefan vodă, de cumpărătură de la un moș alde Mihoci, dintr-un bătrân”. Apoi au mărturisit Cioban, Panul și Precopie din **Gușeței** (Gușiței, comuna Dimitrie Cantemir, Vaslui), Crăciun din **Ștefeni** (lângă Poșta-Elan, comuna Vutcani, Vaslui), Vărnă din **Țăpeni** (lângă Mălăești, comuna Vutcani, Vaslui) și Gavril din **Goești** (lângă Gușiței, comuna Dimitrie Cantemir, Vaslui) „și au zis că ei au apucat și știu că au locuit într-acest sat Vitoltești părinții și moșii acestor cumpărători, ce scrie mai sus”²⁶⁷⁹.

1764, decembrie 22: Porunca dată de Grigore Alexandru Ghica voievod episcopului de Huși și fostului mare ușier Neculi, ispravnic de Fălciu, după ce s-a jeluît Vasile Adam jicnicer „asupra unui Gheorghe Jiverdian,

²⁶⁷⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXV, București 2003, doc. 147, pp. 162, 163

zicând că are trei bătrâni în moșia **Voroveni**, și acel Jiverdian, sculându-se cu zapise viclene, i-a luat un bă-trân din acea moșie... mai zise jicnicerul Adam că mai are un bătrân, în moșia **Ștefenii**, ce se hotărăște cu Vorovenii, pentru care vă scriem să mergeți acolo, să alegeți părțile de moșie pe scrisori, hotărându-le și stlpindu-le cu pietre hotare”²⁶⁸⁰.

ȘTEFENI

(lângă Miclești, comuna Banca, Vaslui).

1643, august 25: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Sava de **Coticeri** (lângă Miclești, comuna Banca, Vaslui) și lui Străhilat din **Popești** (comuna Găgești, Vaslui), după ce s-au „pârât de față Gheorghiță și Savul din **Ștefeni** (lângă Miclești, comuna Banca, Vaslui) cu Păcurar de acolo, zicând că și-a făcut Păcurar un iaz la satul **Scorțeni** (sat în Fălciu, Vaslui), din jos de Ștefeni, și le-au înecat hotarele și morile la sat la Ștefeni. / Deci le-am dat carte de i-au tăiat iazul și-au slobozit apa mai jos, cât să ne le înece morile, nici să treacă apa hotarele lor. Iar ei, după aceea, au mers de i-au tăiat heleșteul lui Păcurar de tot și i-au slobozit peștele și i-au făcut mare pagubă la pește. Și zice Păcurar că nu le-a fost înecând morile, nici hotarele lor, căci are și el moșie la Ștefeni, jumătate de sat. / Pentru aceea, să mergeți acolo, să strângeți oameni buni

²⁶⁸⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VII, Iași 1912, pp. 214, 215

și să socotiți de-și va fi fost tăiat Păcurar iazul și de-a rămas numai pe locul lui, să poată îmbla și morile celorlalți, iar de îi vor mai fi tăiat ei iazul și i-au slobozit peștele, să socotiți de cât pește îi vor fi făcut pagubă, să ne dați de știre. Și să fie de gloabă, acei oameni să-i iezească și iazul lui Păcurar, până unde va ajunge să stea apa pe locul lui Păcurar și să nu înece morile lor”²⁶⁸¹.

ȘTEFULOVA

(sat pe Prut, comuna Vetrișoara, Vaslui).

Întărit, în **10 septembrie 1452**, de Alexandru voievod, postelnicului Ignat, care primește uric pentru „a lui dreaptă ocină și moșii, sate anume Șoldeștii, la Dumitra, și Ciorăștii, și Bârlăleștii, i Soltăneștii, și Socii, cu mănăstire și cu Stanul, și, pe Prut, Dănișoara, și Ciocănești, și Borzăștii, și, tot acolo, la Vadul Rușilor, unde este Niag, și, de acolo, câmpul până ajunge la altă seliște, unde au fost Mane, și seliște... Ștelunova, și, pe din sus, la gura Sărății, silește Buvina, i... osebit alte seliști, și pe din sus de Husova, și Dobromireștii, pe Smila, și Balosinești, pe Smilișoara, și, pe Tutova, unde este fratele lui, Românești, și unde este casa lui, la Moina, și silește Negrileşti, și silește pe Lucoveț, unde au fost Frumușelul,

²⁶⁸¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXVII, București 2005, doc. 148, p. 145

și Zorilă, pe Tegheci, și, la Prut, pe gârla Soholetul, unde au avut și moară și iaz”²⁶⁸². Hotare, din vechi.

ȘTIOBORENI

(Ștoboreni, azi Știoboreni, comuna Solești, Vaslui).

1636, ianuarie 30: Zapisul fraților Liontie și Simion, feciorii lui Ion Lupu, al lui Mihalcea, feciorul Frăsinei, și al nepoților lor Gligorie și Simion, feciorii Titianeii, în care mărturisesc că au vândut „partea noastră din sat din **Ștoboreni** (Știoboreni, comuna Solești, Vaslui) Cârstei, ginerelui preotesei din Iași. Însă i-am vândut pădure întreagă, ca să-și facă el prisacă, și pomăt și ce-i va trebui, drept 24 de zloți bătuți. Și la tocmela noastră au fost Gheorghe Arapul sulger, Iordache și Apostol – feciorii Goei, Selion de **Moimești** (comuna Popricani, Iași), Moisei de **Românești** (comuna Românești, Iași), Grigorie Hermeziu, feciorul lui Pentelei vornicul de **Tăutești** (comuna Reditu, înglobată în Iași), Nacul din **Dârjeni** (înglobat în Bogdănești, comuna Horlești, Iași), Precop hotnogul, Isac ginerele lui Feștilă, Petrea sluga Vlădicăi și Isăilă hotnogul din **Iași**”²⁶⁸³.

1802, februarie 5: Porunca dată de Alexandru Neculai Suțul voievod pârcălabilor de Galați, după „jaloaba lui Manolachi Costin, în care a arătat că în moșiile

²⁶⁸² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / *A. Moldova*, vol. II, București 1976, doc. 20, pp. 22, 23

²⁶⁸³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / *A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 325, p. 367

Prodăneștii (sat care se numește Liești, inclus în Gugești și Știoboreni²⁶⁸⁴, Vaslui) și **Juscanii**, de la acel ținut, ar fi având părți de baștină, care nu sunt alese de către ceilalți răzeși... Drept aceea, să aduceți de față pe toți răzeșii, să faceți cercetare foarte cu amănuntul și să hotărâți și să alegeți părțile jeluitorului de către ceilalți răzeși”²⁶⁸⁵.

1902: „Știoborăni, comună rurală în județul Vaslui, plasa Crasna, în partea de vest a județului, la 20 km de orașul Vaslui și la 27 km de Codăesti, reședința plășii, situată pe o continuitate de dealuri și văi, având teritoriul accidentat. E formată din satele: Știoborăni, Valea Siliștei și Bălțați. Are o suprafață de 2.348 hectare, cu o populație de 366 familii sau 1.630 suflete; 3 biserici, deservite de 2 preoți și 6 eclesiarhi; o școală; o moară cu vapori, mai multe de vânt și 4 cârciumi. Locuitorii posedă: 90 pluguri și 99 care boi; 110 stupi; 530 vite mari cornute, 1.530 oi, 76 cai și 150 râmători. / **Știoborăni**, sat în centrul comunei Știoborăni, situat pe coasta dealului Știoborăni, pe o suprafață de 529 hectare, cu o populație de 116 familii sau 580 suflete. Este reședința comunei. Are o școală, înființată la 1881; o biserică, făcută la 1752, de un călugăr, numit Isaia, deservită de 1 preot și 2 eclesiarhi; 2 cârciumi. Locuitorii posedă: 30 pluguri și 45 care cu boi; 60 stupi; 164 vite mari cornute, 29 cai, 300 oi și 80 râmători”²⁶⁸⁶.

²⁶⁸⁴ Gonța, Alexandru I., *Indicele numelor de locuri*, București 1990, p. 204

²⁶⁸⁵ Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. X, Iassi 1888, pp. 160, 161

²⁶⁸⁶ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 533

ȘTIUBIENI

(Ștubeiul, azi comuna Știubieni, Botoșani).

1492, noiembrie 24: Întărit de Ștefan voievod mănăstirii Putna, dania ctitorului, care cumpărase, cu 250 zloți tătarești, de la nepoții lui Hodco Costici și Lev, Ivanco Levici, Fedora și Milca, fetele lui, verii lor Giulca Pântece, Hrinco de la Lucovița, Șteful pârcălab, Vasutca și fiii lui Hodco Dolbnici, anume Oanța, Ivanco, Vasco, Ana, Stana, Marușca și Olena, și de la unchiul lor Dumitru și verii Luca, Pătraș, Armeanca, vasca și Ana, verii Ivanco, Oliușă, Ruja, Anușca și Fedora, verii Coste Ciuntul și nepoata lui Olena, de la Toma, Isaiu și Ivanco, „un sat anume Ștubeiul pe Bașeu... Și am mai dat acestei sfinte mănăstiri a noastre de la Putna un loc din pustie, pe cealaltă parte a Podragăi, de la drumul lui Iachim, la vale, până la Trei Gloduri. / Iar hotarul acestui sat mai sus scris, anume Ștubeiul, pe Bașeu, pe amândouă părțile Bașeului, să fie pe unde au hotărnicit pan Iațco Hudici și pan Dinga pitar și cu megieșii; din jos de Petricani, începând din matca Bașeului, de la movila săpată, drept peste câmp, la movila care este săpată la vârful, de acolo peste zăpodia care se cheamă Serneacica, la deal, la movila săpată, mai jos de movila mare, de acolo peste drum și peste câmp la movila săpată care se află în dealul de la Liubăneasa, apoi la glod, la Căldărușa, apoi pe Căldărușa la pâraul Iubănesii, apoi pe Iubăneasa în sus, până la gura Zăpodiei Ulmilor, la movila săpată. Apoi, întorcându-se îndărăt spre Bașeu, pe deal, la movila săpată; de acolo vârful dealului la movila care e săpată la vârful și care e mai sus de cealaltă movilă; de acolo

peste câmp, pe costișă, la movila săpată, de acolo peste câmp și peste Bașeu, drept la movila mare, aproape de drum, mai jos de Viedzurii, și peste drum și peste câmp la deal, la movila cea mare; de acolo, peste Drumul Tâlharilor și peste Zăpodia Socilor, la dealul de la Podraga, la movila săpată; de acolo la zăpodie și prin zăpodie la pâraul Podraga, apoi pe Podraga la vale până la movila săpată din râpa Podragăi. Apoi, întorcându-se spre Bașeu, la deal, la movila săpată, de acolo peste câmp la deal la movila săpată, de acolo peste câmp și peste zăpodie la vârful dealului de la Bașeu, la movila săpată, de acolo peste câmp și peste drum și peste matca Bașeului, drept la movila săpată, de unde am început întâi. Acesta este tot hotarul acelui sat. / Iar hotarul pustiei care este de cealaltă parte a Podragăi, de la drumul lui Iachim, la vale, până la Trei Gloduri, să fie cât vor putea să folosească îndestul”²⁶⁸⁷.

1753, iunie 2: Întărit de Mihai Cehan Racoviță voievod „curgătorilor din Drăghici Rugină și Stanca”, Lupul, Damaschina, Ion Chirița, Dumitrașco, Vasile, alexandru Begiul și fraților lor, nepoți și strănepoți lui Drăghici Rugină; și iarăși Vasile Vârgolici, Apostol Vârgolici, Manole, Irimia, Vârlan Ciolacu cu frații lor, toți nepoți și trănepoți Stancăi, sora lui Drăghici, fata lui Rugină, care moștenesc, de la strămoșul lor Lână Rugină, „din ispisoc bătrân de la Ștefan vodă cel Bun, din veleat 7006 (1498 – în realitate, 1459, ianuarie 3)... ale lui drepte ocini și sate, anume **Ruginenii**, unde a fost casa lui Rugină, **Tăuții** și jumătate de **Tilejna**, și **Ștoborării**, și **Botoșanii**, și iezerul Liahului de la gârla Soarelui, cu vama și moara, și iezerul Liahului, cu grindul de la Bogatul în jos și de la

²⁶⁸⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. III, București 1980, doc. 118, pp. 230-232

prundul Bogatului, la gura gârlii lui Andrieș, și cu șipotele, unde cad în Pruteț”²⁶⁸⁸.

1774, iunie 22: Câșla (stâna) lui Bogdan Cămănăcianul, arman din țara leșască, cu **Ștubieni**, ți-nutul Dorohoiului, ocolul Bașeului, avea, după recensă-mântul lui Rumeanțev²⁶⁸⁹, **toată suma caselor: 9**. Scădere rufeturi 9: 1 arman, 8 câșlari, herghelegii, haidăi, oameni străini. / **Rufeturi:** Bogdan Cămănăcian, arman. // **Câșlari:** Ivan Șafar / Luca Șafar / Petre, herghelegiu / Ursul, haidău / Blajin Mazur, haidău / Vasile, rus, văcar / Martin Mazur, bucătar / Mihai Mazur, crășmar.

1902: „**Știubeieni**, comună rurală în partea de nord-est a plășii Bașeul, județul Dorohoi, formată din satele: Chișcăreni, Petricani, Știubeieni și Odaia Bosia, cu reședința primăriei în Știubeieni. Are o populație de 531 familii sau 1.959 suflete; 2 biserici, deservite de 2 preoți, 4 cântăreți și 2 pălămari; o școală; 5 iazuri și 3 pogoane vie. Vite mari cornute 1.208, oi 3.672, cai 148 și porci 670. / **Știubeieni**, sat în comuna Știubeieni, pe moșia cu același nume. S-a numit, în vechime, Bălănești și apoi Chișcăreni. Proprietatea moșiei, fostă a mănăstirii Putna din Bucovina, până la 1785, e a familiei Grigorie Cogălniceanu. Are o populație de 1.010 locuitori; o bise-rică, deservită de 1 preot, 2 cântăreți și 1 pălămar, mică, zidită de locuitori; o școală mixtă. Pârâul ce trece pe moșie este Bașeul, iar Podriga și Ibăneasa trec pe margine. Piatră calcarică se găsește destulă. Cultura vite-lor e foarte bine înprijită. Din vechime, apicultura era aici foarte răspindită, de unde

²⁶⁸⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române între 1428-1757*, vol. XXIV, Iași 1930, pp. 41-44

²⁶⁸⁹ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 533

numele satului. Drumurile principale: acel de la Săveni. la Dorohoi; acel de la Rădăuți-Drăgășeni, la Botoșani, pe la Plopeni-Jianu; acel de la Darabani, la Săveni, și acel de la Săveni, la Botoșani. Moșia se mărginește cu: Drăgușeni, Mileanca, Podriga, Săveni, Vlăsinești, Plopeni-Jianu, Odaia Bosiei, Balinți și Tătărășeni”.²⁶⁹⁰

ȘTIUBEIENI

(sat pe Crasna, lângă Gănești, Iași).

1456, iunie 30: Întărit de Petru voievod lui „Giurgea al lui Ioil, pisarul nostru”, care primește uric, pentru „satele, ocina lui, anume: Onești, la Cârligătură, și cu mănăstirea; iar Scurtul și Cozma să nu aibă a câștiga împotriva lui Ioil cu privilegiul pe care ei și l-au făcut, fără vreme, de la Alexandru voievod, pe lângă cel al lui Ioil; și Vorovești, și, pe Bahlui, între Bodicica și Drângești, un loc din pustie ca să-și întemeieze sat, pe care l-a hotărnicit Oanța, pe care l-a cumpărat Ioil de la Cupcea și de la Filip pentru 40 de zloți, și, **pe Crasna, Știubeieni, ocina lui, pe care i-a dat-o Butaș, de bună voia sa, lui Ioilel**, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri”²⁶⁹¹. Hotarele vechi.

²⁶⁹⁰ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 534

²⁶⁹¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. II, București 1976, doc. 61, pp. 91, 92

ȘTIUBEIENI

(sau Știubeiu, azi Știubeieni, comuna Murgeni, Vaslui).

1637, decembrie 20: Stavăr vornic și fata lui Anghelina vând lui Lupul Prăjescul „dreapta ocină și moșie ce le-a fost dare de la Petrea Piptănariul în satul **Hănăseni** (înglobat în Murgeni, comuna Murgeni, Vaslui) și siliștea **Știubeiu** (Știubeieni, comuna Murgeni, Vaslui), jumătate dintr-un bătrân... și ce-au avut cum-părătură de la o femeie, anume Măgdălina, fata Ganii, nepoata Răbăiei din sat de Hănăseni, partea lor toată, jumătate dintr-un bătrân, cu vad de moară pe amândouă părțile de Elan”²⁶⁹².

ȘTIUBIENI

(lângă Oltenești, Vaslui).

1626, iunie 20: Întărit de Miron Barnovschi voievod fostului logofăt Ion Potlog, care, în baza unui zapis de mărturie de la Ticman diacon din **Ivănițăști** (Vinețești, Vaslui), frații Cozma, Vasile și Avram din **Semeșăști** (Tufești, Vaslui), frații Samoil și Vasile ot **Știubiiani** (lângă Oltenești, Vaslui), Grigore, Praja și Onaca din

²⁶⁹² AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIV, București 1998, doc. 220, pp. 201, 202

Coticiri (lângă Târzii, Vaslui), Cârsti ot **Mânjăști** (lângă Văcotești, Vaslui), a cumpărat, „de la Chirila Slav din **Părtănoș** (lângă Popești, Vaslui), feciorul lui Vasile, nepotul Anii Neagoe, prionuț Stan Mic Părtănos... partea lui de moșie din sat din Părtănoș, din partea de sus”²⁶⁹³.

ȘTIUBORĂNI

(comuna Solești, Vaslui).

1618, august 12: Radul Mihnea voievod întărește vătahului Petre Cehan, în baza unui zăpis de mărturie de la Nădăbaico mare vătah de Vaslui, Leahul hânsărel de **Podeni**, Costea aprod de **Belițeni**, Ion Neamișul (Ne-meș). Popa Costin din **Solești**, popa Toader, Cocială aprod și Tăbuci din **Știoborăni**, și Dodul hânsărel din **Ferești**, părțile de moșie cumpărate de la Erina, fata Turșei, cu 205 taleri de argint, „din partea tatălui ei Turșea, a treia parte din satul **Ferești**, cu loc de hreble, de vie, de prisacă, cu livezi unde a fost livada lui Pop”... / În baza unui zăpis de la Andrei și Lazăr din **Tătăreni**, Berheci hânsărel, Toader Țintă și Crăciun meșter din **Ferești**, părțile de moșie cumpărate de la Ionașco Benea, Hoțul, Gheorghie, Dumitru, Mărica, Tudosia și Pința Hilka, drept 53 taleri de argint, „a lor parte de ocină, ce li se va alege, din satul Ferești”²⁶⁹⁴.

²⁶⁹³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XIX, București 1969, doc. 82, p. 101

²⁶⁹⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Fereștii, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, pp. 30, 31

1635, iulie 1: Zapisul Mariei, fata Aftimiei, nepoata Nastasiei, în care mărturisește că „și-a vândut toată partea ei din **Știuborăni** (comuna Solești, Vaslui), din a patra parte, a treia parte, lui Margine și Irimiei pârcălabul, drept 12 taleri”²⁶⁹⁵.

1774, iulie 5: Satul **Știborenii**, ținutul Vasluiului, ocolul Crasnei, după recensământul lui Rumeanțev²⁶⁹⁶, avea următorii: **Mazili**: Ioniță Mardarii. // **Ruptași**: Ioniță sin (fiu) Popa / Zaharia brat (frate) lui / Ștefan Ugle / Toader Pitic.

ȘTIUCA

(la Gura Căinarului, comuna Putilești,
județul Soroca, Moldova).

1640, ianuarie 4: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „Irimicea, feciorul lui Gheorghe, nepot lui Vasile, de față înaintea noastră a tras la judecată pe Dumitrașco Șoldan, mare vornic de Țara de Jos, pentru o seliște de pe Căinari, ce se numește **Știuca** (la Gura Căinarului, comuna Putilești, județul Soroca, Moldova), în

²⁶⁹⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 154, p. 191

²⁶⁹⁶ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 220

ținutul Sorocii, între **Balota** (orașul Bălți, județul Bălți, Moldova) și între Lozile (toponim), zicând Irimicea și cu alte neamuri ale lui precum că acea bucată de hotar este din hotarul satului lor, **Balota**, și niciodată n-a fost se-liște... și a arătat un ispisoc de la întru sfinți odihnitul Alexandru voievod. Iar Șoldan a arătat înaintea noastră că acea seliște, anume **Știuca**, este dreaptă danie și miluire socrului său, Căraïman fost mare paharnic, și ne-a arătat ispisoc de danie și de miluire de la Simion Movila voievod. Și încă a mai dat Căraïman doi cai turcești foarte buni, prețuiți drept 600 galbeni ungurești, în trebuința țării. / Drept aceea, așa s-a aflat că Irimicea și cu alte neamuri ale lui nu au nici o treabă cu acea seliște”²⁶⁹⁷.

1644, martie 22: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „Vasile și Irimia, feciorul lui Gheorghe, nepot lui Vasile, cu alte neamuri ale lor din satul **Bolota** (lângă Gura Căinarului, comuna Putilești, județul Soroca, Moldova), s-au pârât de față înaintea noastră cu jupâneasa Safta a răposatului Dumitrașco Șoldan fost vornic, pentru o bucată de hotar, care se numește seliștea **Știuca** (comuna Putilești, județul Soro-ca, Moldova), la fântână, între **Bolota** și între Lozăle, dinspre răsărit în sus, către dumbrava domnească, zicând că acea bucată de loc este din hotarul satului Bolota, ce-i pe Căinari, în ținutul Sorocii, și o au tras cu sila de la dânșii vornicul Șoldan, către hotarul satului său **Bursucii** (comuna Putilești, județul Soroca, Moldova). Iar jupâ-neasa Safta Șoldâneasa a răspuns că acea seliște Știuca a fost dreaptă danie și miluire a tătâne-său Caraiman pahar-nic de la Simion Movilă voievod, pentru că a dat doi cai turcești mării sale,

²⁶⁹⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 283, pp. 277, 278

prețuiți drept 600 galbeni ungurești, după cum ne-a arătat și ispisocul de la Simion Mivilă voievod”²⁶⁹⁸.

ȘTOBORENI

(sat lângă Rogojeni, comuna Suceveni, Galați).

Întărit, în **3 ianuarie 1459**, de Ștefan voievod, Lână Rugină, care primește uric pentru „ocinile și satele lui, anume: Ruginenii, unde a fost casa lui, și Tăuții, și jumătate din Telejina, și Ștoboreni, și Botășenii, și ieterul Leahului, de la gârla lui Soare, cu vama și cu moara, și cu iezerul Leahului, cu grindul de la Bogata, mai jos de Rentea, Bogata până la gura gârlei lui Andrieș, și încă cu șipotele, unde cad în Pruteț”²⁶⁹⁹. Hotarul, din veac.

ȘUBRANEȚ

(Bucovina, Ucraina).

Menționat în **18 octombrie 1435** drept „satul Sobraneț, în ținutul Țeținei”, seliște pustie la 1640, satul Șubraneț, de lângă Sadagura, avea, în 1775, când era

²⁶⁹⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 264, p. 237

²⁶⁹⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. II, București 1976, doc. 81, pp. 116, 117

grafiar Sobraneț sau Szubranek, 3 mazili, 3 popi, 81 ță-rani și 1 umblător. După alte surse, în 7 septembrie 1640, mănăstirea Voroneț vindea lui Lupul Stroescu, pentru 100 galbeni, „săliștea Șubraneț”.

1772: Recensământul lui Rumeanțev²⁷⁰⁰, din 1772-1773, înregistrează la Șobroneț, moșie răzeșească, „96 – toată suma caselor”, însemnând 4 popi, Ștefan, Iftemii, Ștefan și Ion, 3 dascăli, Ion, Tănăsă și Vasile, 3 mazili, Costandin, Mihalachi și Panaite STROESCU, 5 jidovi, Leizer, Iosip, Moșcol, Marko și Leiba, 21 călărași, respectiv Ion chihaia (CHIHAI), Ion DĂNULIAC, Toader DĂNULIAC, Grigoraș LASCHIUCA, Grigoraș LUPINKA, Grigoraș PALCIUK, Andrieș LASCHIUCA, Luca, Neculai SOROCIAN, Ion LALEȘ, Toader SAVCIUK, Vasile CRABCIUK, Grigoraș sin HAVE-TIK, Ivan PIȚIL, Andrii BILAC, Andrieș CLIM, Pătrașcu MOVILĂ, Andrieș cojocar, Fodor, Vasile LASCHIUCA și Ivan rus, 5 văduve, Maria, Nastasa și Maria lui Vasile, plus 2 văduve de călărași, Dochița și Fedora, 3 ȕigani, Simion, Grigoraș și Grigori, 7 case pustii și 45 birnici, și anume: Andrei vornic, Pricop LUNGUL, Ivan rus, Alecsa rus, Ostafi, Ivan RABICI, MAZURUL, Gavril OMENICI, Vasile POPOVICIUK, Costașco, Vasile MĂCARII, Sauca TOMACIUK, Ștefan vătăman, Vasile Tomaiciuk, Ivan HORDIBAN, Ivan rus, Mihaiu BOȚUL, Ilko pânzar, Fodor pânzar, Mihail CORIDA, Andrei TOPALCIUK, Vasile TELEPELECIAK, Dănilă CINPOEȘ, Andrei CHIȚUMAN, Fodor STRIEȚ, Vasile CRIVDA, Petrea FUNDRA, Semen CHINA, Milko CALANCIUK, Vasile CAZAC, Vasile CALANCIUK, Lulian DORLELIȚA,

²⁷⁰⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 402

Mihail cioban, Vasile cioban, Mihail rus, Gavril văcar, Ion prisăcar, Timoftei rus, Hrihor rus, Hrihor RUSNAK, Timoftei rus, Foka, Vasile rus, Macsim argat și Petrea rus.

1782: În 8 iunie 1782, Mihalachi, Constantin și Panaite Stroescul se declarau stăpânii Șubranețului, sat pe care îl cumpărase străbunul lor, Lupul Stroescul, în 9 septembrie 1640 de la mănăstirea Voroneț. Panaite Stroescul, care nu avea copii, va dăruia fratelui său, Constantin, treimea sa din Șubraneț, în 27 octombrie 1785. Mihalachi Stroiescul își va înzestra fata, Caterina, jupâneasa lui Alexandru Jiean, cu a treia parte din satul Șubraneț, în 22 ianuarie 1792. La fel va proceda și Constantin Stroescul, care își va înzestra fata, Safta, jupâneasa lui Dumitraș Goian, în 22 iunie 1792, cu un sfert din satul Șubraneț, Dumitraș Goian de Jadova cumpărând, în 12 noiembrie 1792, și partea lui Alexandru Jiean.

1793: Panaite Stroescul, care va avea. În cele din urmă, o fată, Smaranda, care se va căsători cu Vasile Zota, o va înzestra, în 20 iunie 1793, cu un sfert din satul Șubraneț.

1797: În 18 mai 1797, Mihalachi Stroescul dăruia ginerelui său, Șerban Stârce, a șaisprezecea parte din Șubraneț, apoi, pentru că trăia în Moldova, va arenda partea lui de sat, în 25 aprilie 1798, lui David Lucașevici.

1807: În 3 februarie 1807, Constantin Stroescul dăruia fiului său, Gligoraș, un sfert din satul Șubraneț, pe care îl avea de la Panaite.

1809: În 5 septembrie 1809, Vasile Stroescul avea să vândă a șaisprezecea parte din Șubraneț, pentru 10.000 florini, lui Dimitrie Costin.

1869: O tipăritură vieneză din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în

Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea districtului Cernăuți – **Sadagura** (târg, cu tribunalul raional): Bila sau Bilka, Boian, Buda, Cernauca, Dobronăuți, Gogolina sau Stroieștii de Sus, Cotul Ostrița, Lehucenii Teutului, Lențești Camerale, Lențești Privat, Mahala Bială, Novoselița sau Stroieștii de Jos, Rarancea, Slobozia Rarancei, Rohozna, Șerăuții de Sus, Șerăuții de Jos sau Slobudka, **Șubranet**, Toporăuț, Vaslăuț, Zadobriuwka, Jucica Veche, Jucica Nouă”²⁷⁰¹.

1871: Din 1871, funcționa la Șubranet o școală cu 4 clase²⁷⁰².

1899: Biserica Sfântului Gheorghe din Șubranet, ctitorită în 1786, reconstruită în 1899, avea, în 1843, 1.023 enoriași, păstoriți de parohul Ioan POCLITAR, pa-troni bisericești fiind baronul de MERSWICZ, Nicolai baron de CALMUȚCHI și baronul de ZOTTA. În 1876, patroni bisericești erau Cristof și Ioan de MERZOWICZ și Vasilie de ZOTTA, paroh fiind Georgie ZAVA-DOVSCHI, care păstorea 1.580 suflete. În 1907, sub patronatul Sofie de MERZOWICZ și al Kaietanei și a lui Peter de ROMAȘCAN, paroh era George ZAVADOVS-CHI, născut în 1838, preot din 1869, paroh din 1872, cantor fiind, din 1900, Ioan TOMAȘEVSKI, născut în 1855.

1890: În 1890, comuna Șubranet avea 1.750 locuitori, primar fiind Petru Mustață. George Chirilovici era învățător, George Zavadovschi – preot, iar cantor bisericesc era Ioan Tomastewski.

²⁷⁰¹ *Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich*, Wien 1869. pp. 158-161

²⁷⁰² SCHEMATISMUS DER BUKOWINAER, Czernowitz, 1843 p. 18, 1876 p. 81, 1907 p. 159, 111

1907: „Sâmbătă, în 10 august 1907, a încetat din viață, după o suferință scurtă, în etate de 70 ani, exarhul și parohul din Șubranet, dl Georgi Zavadovschi. Înmormântarea defunctului, la care a participat un număr deosebit de mare de preoți, s-a săvârșit cu pompa obișnuită, marți în 13 luna curentă. Rând pe rând se trece tot câte una din figurile cunoscute întregii inteligențe din Bucovina, făcând loc altora, care nu înțeleg nici timpul în care trăiesc, și nici nu sunt înțeleși de nimeni. Fiecare care la cunoscut pe răposatul exarch Georgi Zavadovschi, care, cu glumele ce-i curgeau ploaie din gură, te tăcea să uiți de toate nevoile, a luat cu întristare cunoștința de moartea sa. Doarmă în pace!”²⁷⁰³.

În **1908**, conform Dicționarului lui Grigorovitz: „**Șubranet (Szubranetz)**, comună rurală, districtul Cernăuți, așezată, în masă compactă, pe ambele părți ale pârâului cu același nume, la locul unde el formează 2 lacuri, spre vest de comuna Zadobriuca. Suprafața: 14,56 kmp; populația: 1.650 locuitori ruteni, de religie gr. or. Cale de 2 km, la est, trece drumul principal Cernăuți și Sadagura – Uscie-Biskupie; prin drumuri de țară comunică cu localitățile din partea de sud și est. Are o școală populară, cu o clasă, și o biserică parohială, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”. Această comună este menționată, pentru primă oară, într-un hrisov din 18 Octombrie 1434, în care se spune că domnul Moldovei Ilie a dăruit-o boierului Stan Babici. La 1641 a fost pustiită, dar a fost populată iarăși. În acest an, se găsește în hrisoave că aparținea familiei boierești Stroescu, de la care a trecut la mănăstirirea Voroneț, în a cărei posesie se găsea și la 1776.

²⁷⁰³ *Apărarea Națională*, Nr. 58 și 59, Anul II, duminică 18 august stil nou 1907, p. 3

În 1739, a trecut pe aci armata rusească, sub comanda generalului Munich. Populația se ocupă cu agricultura și cu creșterea vitelor. Comuna posedă 1.163 hectare pământ arabil, 62 hectare fânașuri, 10 hectare grădinii, 164 hectare imașuri, 9 hectare păduri și 9 hectare heleșteie. Se găsesc 157 cai, 312 vite cornute, 546 oi, 98 porci și 76 stupi de albine. **Șubraneț, moșie**, cu admi-nistrație particulară, districtul Cernăuți. Suprafața: 3,29 kmp; populația: 70 locuitori, poloni, izraeliți și, în fine, ruteni gr. or. și gr. cat.”²⁷⁰⁴.

1919: Din Comisiunea agrară de ocol Cernăuți făcea parte și „Locțiitor: **Petru Romașcan**, proprietar mare, Șubraneți”²⁷⁰⁵.

1921: „Deciziune de expropriere No. 116/21. Deciziunea comisiunii agrare de ocol Sadagura, cu care s-a decis exproprierea parțială a corpului dominical fasc. No. 194 și 195, **Șubraneț**, din registrele fonciare pentru moșiile bucovinene, precum și corpurile rusticale fasc. No. 196 și 816 din registrele fonciare pentru comuna cadastrală **Șubraneț**, în suprafață de 68 ha 20 a 99 mp, proprietatea dnei Kajetana Romaszkan, născută Merzo-wicz, în folosul „Fondului de pământ bucovinean”, a devenit definitivă”²⁷⁰⁶.

²⁷⁰⁴ Grigorovitza, Em., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1908, p. 219

²⁷⁰⁵ *Monitorul Bucovinei*, Fascicola 73, 13 octombrie nou 1919, pp. 1-8

²⁷⁰⁶ *Monitorul Bucovinei*, Fascicola 16, Cernăuți, 21 iulie nou 1921, pp. 68, 69

1941: Prin ordin al ministrului învățământului, învățătorul „**Coroiu Ioan**, seria 1936, media 7,53, este numit în com. Șubraneț, jud. Cernăuți”²⁷⁰⁷.

ȘULETEA

(„Brăițenii, ce se numește acum satul Șulete”,
comuna Șuletea, Vaslui).

1638, august 31: Zapisul lui Gheorghită Șeptilici namesnic **Bârladskoi**, Ionașco șoltuzul și cei 12 pârgari, Maftai, Arsenie Gâlcă și alți orășeni din târgul **Bârlad**, în care mărturisesc „cum au venit popa Nicoară de **Brăițeni** (lângă Șuletea, comuna Șuletea, Vaslui) și cu feciorii săi Ion și Aftinicul, nepoții lui Vrâncean de **Văleni** (comuna Viișoara, Vaslui) și au vândut partea lor din sat din Văleni, din bătrânul Vrâncean, din a patra parte, cu vad de moară la apa Bârladului și un loc de fânaț, partea popii Nicoară, nepotul lui Vrâncean... lui Scărlet și lui Tode-rachi de

²⁷⁰⁷ *Monitorul Oficial*, Nr. 249, 20 octombrie 1941, pp. 6452 și următoarele

Zorleni (comuna Zorleni, Vaslui), drept 30 de galbeni buni”²⁷⁰⁸.

1638, septembrie 1: Răzeșii obțin acceptul lui Vasile Lupu voievod de a se „face deosebit trup de moșii **Brăițenii** (lângă Șuletea, comuna Șuletea, Vaslui) și alt trup de moșie **Sârbii** (comuna Banca, Vaslui) din ținutul Fălciului”²⁷⁰⁹.

1639, aprilie 8: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce s-au pârât „Roșca vornic de gloată, și Toade călăraș, ginerele Scâivii Dabijoaiei, cu cumnatul lor Neculai, feciorul Bujoranițai, pentru a tria parte de sat **Cândești** (comuna Mihăileni, Botoșani), de la ținutul Sucevei, și pentru **Brăițeni** (lângă Șuletea, comuna Șuletea, Vaslui), de la ținutul Fălciului, pe care Brăițeni se hotărăște să-l țină Neculai și maică-sa An-ghelina, iar a treia parte din Cândești să o țină tustrei frații”²⁷¹⁰.

1643, martie 15: „Scrisoare de învoială de la Vasile Roșca, Maria Potronică (Potârnică, în celălalt rezumat) și Ștefan feciorul lui Cernat despre cum s-au învoit cu feciorii mătușii lor Anghelina, fata Cârstei vornic, de le-au dat pentru **Cândești** (comuna Cândești, Botoșani) a treia parte din satul **Brăițani** (comuna Șuletea, Vaslui)”²⁷¹¹.

1786, mai 28: Carte de judecată de la Divanul Moldovei, după ce mazilul Ștefan Cuoat, Gheorghe Guzman, Neculai Tuchilă, Ștefan Druga și alte namuri ale

²⁷⁰⁸ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 450, pp. 426, 427

²⁷⁰⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXIV, București 1998, doc. 462, pp. 436

²⁷¹⁰ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXV, București 2003, doc. 91, p. 92

²⁷¹¹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVII, București 2005, doc. 51, p. 58

lor s-au pârat cu Vasile Groapă, Ilie Dumbravă, Vasile Sandul și neamurile lor, „toți răzeși de moșie **Brăițenii**, ce se numește acum satul **Șulete** ot Fălciu”, zicând răzeșii mazilului Ștefan Cuoat „că această moși se împarte în trei bătrâni, anume Orbul, Tălceană sin (fiu) Nistor și popa Triimis, și cât pentru bătrânii Orbul și popa Trimiis mici o pricină între dânșii nu este, dar pentru bătrânul Tăș-ceană au pricini, căci dintr-acest bătrân jumătate este a lor, dată danie de Nistor, tatăl Tăceanei, strămoșul lor, strămoșului lor Ionașco pentru 12 boi și altele, și după ce au stăpânit aceste moșii și moșii și părinții lor, și ei, tot cu pace... în anii trecuți, de când sunt 7 ani, vrând aceia să-i depărteze de stăpânirea acelei părți, au pus pâra, dar după judecata ce-au avut înaintea paharnicului Grigoraș Cos-tachi, i-a dar rămași, și arată carte de judecată din anul 1779, februarie 9... Drept aceea, s-a găsit a fi cu dreptate și s-a hotărât ca numiții jeluitori, neamul lui Ionașco, de acum înainte și în veci să-și stăpânească partea lui Ionașco din bătrânul Tălciană, cu pace și fără nici o supărare”²⁷¹².

1902: „**Șuletea**, comună rurală în partea de sud-vest a plășii Mijlocul, județul Fălciu. Se mărginește, la sud-vest, cu comuna Iepureni și județul Tutova; la vest, cu comuna Jigălia, și la est, cu comuna Găgești. E așezată pe dealurile Zăvoiul și Șipotul, și pe văile formate de aceste dealuri, pe o suprafață cam de 1.300 hectare, și cu o populație de 245 familii sau 932 suflete. E formată numai din satul Șuletea și brăzdată de două pâraie, unul pe partea de est, numit Bobișul, și altul pe partea de vest, numit Dealul de pe Vale. Locuitorii sunt răzeși și, pe lângă agricultură, se ocupă cu cultura viilor și a livezilor. Pe

²⁷¹² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VII, Iași 1912, pp. 240-242

teritoriul comunei se află pădure cam de 100 hectare. Are o școală, înființată la 1809, și o biserică, făcută, la 1899, pe ruinele altei biserici vechi și deservită de 2 preoți și 2 dascăli. Vite: 505 vite mari cornute, 557 oi, 55 cai și 154 porci”²⁷¹³.

ȘULETEȘTI

(partea de jos a satului Maxinești pe Crasna,
azi Martinești, Vaslui).

1609, iunie 13: Ispisoc de judecată de la Constantin Moghila voievod, după ce „Petre spatar, Iachim comisul, Efrim armașul și Ionașco din Mărtinești au tras de față înaintea domniei mele pe Borvină, aprod din **Deleni**, pentru satul **Maxineștii**, ce se numește acum **Martineștii**, zicând că ei au avut acolo două sate Maxi-meștii, ce se cheamă acum Martineștii și **Șuleteștii**; iar Borvină a arătat că adevărat este satul acolo Martineștii. / Și noi am căutat dresese acestor oameni, Patrea, Iachim, Efrim și Ionașco, ce au avut moșii lor de la Ilieș vodă, de strămoșie (baștină), și le arată lor în uric două sate Maximești, ce acum se numesc Mărtinești și Șuletești, și după aceea iarăși am căutat și-n uricul lui Borvină aprod, ce a avut de la Alexandru vodă, danie de la o mătușă a lui, Safta, din a

²⁷¹³ Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 536

patra parte a satului Mărtinești, partea din jos, ca să o caute pe dânsa și după moartea ei să o pomenească, și el vrea să ia și din Șuletești a patra parte, și vrea să facă strâmbătate acestor oameni... dar noi am văzut că nu i-a rămas nimic în Șuletești, ci numai i s-a venit a patra parte din satul Mărtinești, partea din jos, ce-i este danie, și mai mult să nu aibă a stăpâni”²⁷¹⁴.

ȘUPLEANI

(Orhei, Moldova).

1671, aprilie 13: Carte de împuternicire, dată de Duca voievod lui Donici, ce a fost agă, „să fie tare și puternic a opri pe Necoară de **Șupleani** din satul **Hrușova**, din tot locul, și din sat, și din fânaț, și din arături, pentru că Nicoară se face cumpărător și Donici aga l-a și sorocit să vie de față, să-și întrebe pentru acea moșie, iar Nicoară la zi n-a vrut să vie. Așteptat-a și peste această zi, câteva vreme, și tot n-a venit”²⁷¹⁵.

ȘURINEȘTI

²⁷¹⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. II, Iași 1907, pp. 308, 309

²⁷¹⁵ Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București 1944, doc. 128, p. 131

(lângă Ferești, Vaslui)

1400, februarie 11: Întărit de Alexandru cel Bun lui Dan vameșul, care primește uric pentru „6 sate într-un horar, și anume **Șurineștii, Mânjeștii, Todireștii, Șerbo-teștii, Lățcanii și Iacobeștii**, unde a trăit Iacob Orbul... de la ruptură, drept la apus, peste câmp, la movila săpată, unde se întâlnește hotarul cu hotarul lui Feair (**Fe-rești**)”²⁷¹⁶.

1624, aprilie 6: Toader, feciorul lui Șarpe, vinde lui Todică din Șurinești, pentru 12 taleri, partea mea din **Șurinești**, din partea Crăeștilor, dintr-un bătrân a patra parte”²⁷¹⁷.

1624, aprilie 6: Constantin, feciorul Măgdălinei, și Boțea, feciorul Pribei, vând lui Todică din Șurinești și feciorului său Mirăuță, pentru „o vacă bună cu vițel, drept 10 zloți, și 12 zloți bani gata... a noastră ocină și moșie din satul **Șurinești**, ce se va alege din partea Dutceștilor a treia parte din partea de jos... Și s-a făcut această tocmeală în casa lui Loghin din **Mircești**, și ne-am întâmplat acolo popa Matei, Pântea și Zberea de **Mir-cești**, Dumitrașco și Frimul de **Dăncești**, Dumitru Burnar de **Mânjești** și Damian din **Scânteai**”²⁷¹⁸.

1630, aprilie 2: Măricuța, fata lui Călmățui și a Varvarei, cu nepoții ei Vasile, Gavril și Anesia, fata Tudorii, cu feciorii ei Gavrul, Gheorghe și Anghelina, cu

²⁷¹⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Fereștii, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, p. 1

²⁷¹⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 92, 93

²⁷¹⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 94, 95

Cerna, fata Bălei, cu feciorul ei Matei, cu Toader, nepotul Tudorei, cu feciorul ei Ionașco, cu Gligorie și Toader vând lui Constantin și Apostol Cehan, drept 200 zloți bătuți, a lor „dreaptă moșie din satul **Chiujdiani**, ce este pe apa Vasluiului, cu loc de moară, de prisăci și cu tot venitul, și partea Salomieii, ce se cheamă parte biseri-cească, acest sat tot l-am vândut... dinaintea lui Ionașco Cehan pitarul, Focea uricar, Gabăr pârcălab, Mierăuță Coșescul, popa Mihai din **târgul Vaslui**, popa Damaschin de **Horjești**, popa Ștefan de **Gugești**, popa Vasilie de **Ferești**, Tomșa de **Șurinești**, Bălan de **Șerbotești** și Istratie de **Olănești**”²⁷¹⁹.

1641, august 24: Ispisoc de judecată de la Vasile Lupu voievod, după ce „s-au pârât de față Andronic, cu Toader Toică din **Șurinești**, pentru că a fost vândut un frate a lui Andronic, anume Constantin, partea lor de ocină din **Șurinești** pe un cal, și Andronic n-a știut nimic, căci a fost în Țara Muntenească, deci domnia mea am dat să-și întoarcă ocina înapoi și să-i dea calul lui Toader, și de această pâră să nu mai pârască”²⁷²⁰.

1648, iulie 9: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Udrea de **Pribești** și lui Vasile de **Zlătărești**, după ce „s-au pârât de față Todică de **Șurinești** cu Tenciul, Andronic și cu alți răzeși de acolo pentru o parte de ocină din **Șurinești**, din partea Dolhei, zicând Todică cum că acea parte i-a dat-o Bârsan, feciorul lui Bozian, să-și ție cu dânsa, până le va trebui lor, cum a aerătat și zapis, și a zis că știu mulți oameni buni când i-a dat-o, iar Tenciul, cu

²⁷¹⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Ferești, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, p. 47, 48

²⁷²⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, p. 95

răzeșii lui, a zis că nu i-a dat nimeni, nici ce scrie Bârsan, nimic din acel zapis; / deci am socotit și le-am aflat lege într-acest chip, de va aduce Todică oameni buni, să mărturisească cu sufletele cum i-a dat Bârsan acea parte de ocină, să se ție cu dânsa, să aibă a o ține și acum, cum spune zapisul, iar de nu vor mărturisi oamenii buni într-acest chip, să nu aibă Todică treabă cu acea parte de ocină. Așijderea și pentru a patra parte de ocină, iarăși din partea Dolhei, să aveți a socoti pentru niște pietre, ce a zis Todică că nu-s puse pe dreptate și, de se va afla că nu-s puse pe dreptate, să le lepădați... / Așjderi, s-a jeluit și Mierăuță din Șurinești, zicând că i-a dat Ionașco Șerământ ocină, de a arat și a cosit, iar alți răzeși nu vor să-l lase și-i iau de a zecea, și zic că n-are Ionașco nici o treabă acolo. Pentru aceea, să socotiți de va fi având el treabă acolo, să aibă a lăsa pe Mierăuță în pace, iar de nu va fi având, să dea seamă Ionașco, iar pe Mierăuță tot să-l lase în pace... numai să socotiți foarte pe dreptate, nimănui să nu fățăriți”²⁷²¹.

1648, iulie 17: Porunca dată de Vasile Lupu voievod lui Vasile Giurgea, după ce „s-a jeluit Andronic de Șurinești pe Mirăuț sin (fiu) Todică, zicând că are moșie la **Șurinești** și este stâlpită dinspre alți răzeși, partea Mihail Buzian, Părașco și Lazor, deci cine va fi arat partea acestui bătrân să aibă a-și lua a zecea din tot locul ce se va alege partea lui Andronic... iar celor ce se vor amesteca să vină să stea de față, și să-i dai zi să-și aducă dresese înaintea domniei mele”²⁷²².

²⁷²¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 97, 98

²⁷²² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, p. 96

1651, august 16: Ion ot **Popești** și Lupe ot **Scânteae** dăruiesc armașului Gligorie „moșia din satul **Șurinești**, partea moșului (bunicului) nostru Țicșe, ce este partea noastră la acel loc, și din sus, și din jos, ce se vine un bătrân în al șaselea pământ”²⁷²³.

1664, martie: Rusul, ginerele Todicăi, și feciorii lui Lică, Toader, Dimion, Mierla și Urâta dăruiesc hatmanului Neculai (Racoviță) „moșia ce ne vine, jumătate de bătrân, din bătrânul Todică jumătate din satul **Teișori**, ce-s dumisale dreaptă ocină și moșie în veac neclătită... și această danie am făcut-o dinaintea lui Mierăuță, Tenciul, Andronic și Varnava ot **Șurinești** și a mulți oameni buni”²⁷²⁴.

1664, martie: Tenciul și femeia lui Parasca vând hatmanului Neculai Racoviță, pentru 10 lei bătuți, „moșia ce se va alege partea mea în **Teișori**, din a patra parte, un bătrân și jumătate și un loc de prisacă, în capul dumbrăvii”²⁷²⁵.

1664, martie: Frimul din **Dăncești** și femeia lui Măghina vând hatmanului Neculai Racoviță, pentru 12 lei, „moșia din satul **Șurinești**, ce se va alege partea lui Nicoară Verdeș, dintr-un bătrân a treia parte”²⁷²⁶.

1664, martie 1: Frimul din **Dăncești**, femeia lui Măghina, feciorii Dumitrașco, Mirăuță, Toader, Grozava, Acsinia și Vasilca, și nepoții și strănepoții lor vând

²⁷²³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 98, 99

²⁷²⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 99, 100

²⁷²⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, p. 101

²⁷²⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, p. 101

hatmanului Neculai Racoviță, pentru 18 galbeni, „moșia din satul **Șurinești**, din bătrânul Bulăescului, din partea lui Nicoară Verdeș a patra parte, ce mi s-au ales 11 pământuri în țarină și cu loc de fânaț la Teșori și la Piersici, și din vatra satului... / Așijderi, le-am vândut și din bătrânul Dutceștilor, din partea Tătărăscului, ce mi s-au ales 15 pământuri în țarină, și cu loc de fânaț la Teșori și la Piersici, și cu vatra satului”²⁷²⁷.

1664, martie 1: Tenciul, femeia lui Părasca, fata Oanei și feciorii lui Istratie, Dumitrașco, Ștefan, Constantin, Doroftia și Iftinia vând hatmanului Neculai Racoviță, pentru 36 galbeni, „moșia din satul **Șurinești**, din bătrânul Dolhăi, a treia parte din Teșori și din Piersăci, din hotarul **Șurineștilor**... așijderi, i-am mai vândut și din bătrânul lui Bozian jumătate, partea Avrâmiei, din Teșori și din Piersăci”²⁷²⁸.

1664, martie 28: Gavril, feciorul lui Toader din **Crăești**, nepot lui Verdeș de **Șurinești**, vinde hatmanului Neculai Racoviță, pentru 9 galbeni, „moșia din satul **Șurinești**, ce s-a ales bătrânul Bulăescului din partea lui Verdeș jumătate, și s-au ales 22 pământuri... și au fost de față popa Cârstea, popa Alexa, Vasile Giurgea ot **Zlădărești**, popa Todică, Mirăuț Todică, Apostol Burnar și Ionașco Burnar ot **Șurinești**, Frimul ot **Dăncești**, Pătrașco ot **Glodeni**, Iftimie și Andronic de **Mircești** și alți mulți oameni buni”²⁷²⁹.

²⁷²⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 102, 103

²⁷²⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 103, 104

²⁷²⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 105, 106

1664, martie 28: Ionașco, Apostol, Vasile și Costanda, feciorii lui Dumitru Burnar, nepoții lui Ion Burnar din satul **Mânjești**, vând hatmanului Neculai Racoviță și jupânesei Maria, pentru 12 galbeni, „moșia ce-am avut la satul **Șurinești**, de pe tatăl nostru Dumitru Burnar, din bătrânul Dolhăi, a patra parte, ce ni s-au ales 24 de pământuri în țarină, în vatra satului și cu loc de fânaț la Teișori și la Piersici”²⁷³⁰.

1664, martie 28: Frații popa Todosie și Ion din **Zlătărești**, feciorii popii Andreicăi, nepoți lui Ion Tătăranul, vând hatmanului Neculai Racoviță, pentru 9 galbeni, „moșia din satul **Șurinești**, ce este după bătrânul Dutceștilor, din a treia parte, jumătate, din Tătăranul, din vatra satului și din țarină 22 pământuri... dinaintea popii Cârstea, popa Alecsa de **Șerbotești**, Vasile Giurgea de **Zlătărești**, Frimul ot **Dănești**, Pătrașco ot **Glodeni**, Ifrim, Iftimie, Apostol Burnar și Ionașco Burnar ot **Mânjești**, Mirăuță Todică, Andronic și Rusul ot **Șurinești** și alți oameni buni”²⁷³¹.

1664, martie 29: Mirăuț, femeia lui Anița și fetele lor Mărica și Prohira, feciorul lui Toader Todică, nepotul lui Ion Todică din **Șurinești**, vând hatmanului Neculai Racoviță și jupânesei Maria, pentru 30 galbeni, „moșia din satul **Șurinești**, din bătrânul din sus, de pe moșul (bunicul) meu Ion Todică, ce se va alege din bătrânul Dolhăi, din partea socrului meu Dumitru Burnar, ce mi s-au ales 6 pământuri și cu loc de fânaț în Teișori și la Piersici; și i-am vândut din bătrânul Dutceștilor a treia parte, ce-a avut tatăl

²⁷³⁰ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 106, 107

²⁷³¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 107, 108

meu Todică și cu mine, și am avut zapis pentru 44 de pământuri, ce mi s-au ales din bătrânul Bulăescului, din partea Crăeștilor a patra parte, partea lui Șarpe; și am avut zapis că mi s-au ales 10 pământuri, peste tot fac 65 de pământuri... și i-am mai vândut și din satul **Negoești**, din bătrânul Pantei, ce mi se va alege de pe soacra-meă Burnăreasa, fata Pantei, drept 6 gal-beni”²⁷³².

1664, septembrie 5: Irina și feciorii ei Constantin și Enachie, fata lui Neahul sulițașul, nepoții Bulăescului din satul **Șurinești**, vând hatmanului Neculai Racoviță și jupânesei Maria, pentru 12 galbeni buni, „moșia din satul **Șurinești**, ce mi s-au ales partea mea 12 pământuri în țarină, cu loc de fânaț la Teișori și la Piersici, din bătrânul Șerbăscului, din partea de jos”²⁷³³.

1667, ianuarie 20: Vasile, feciorul lui Obreja de **Zlătărești**, „văzând că toți răzeșii noștri și-au vândut părțile lor de ocină din **Șurinești**, ce sunt în ținutul Vasluiului... și numai bătrânul nostru, ce se cheamă bătrânul Necoară, a rămas nevândut”, vinde hatmanului Neculai Racoviță și jupânesei Maria, „partea cât mi se vine, a patra parte din acest bătrân, ales dintre frații mei”²⁷³⁴.

1667, martie 2: Constantin, feciorul Tenciului din **Șurinești**, „întâmplându-se că tată-meu Tenciul a mai vândut din moșia ce avem la **Șurinești**”, vinde hatmanului Neculai Racoviță și jupânesei Maria, pentru 12 lei bătuți, „moșia ce mai avem în satul **Șurinești** din Dolha, cât a mai

²⁷³² Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 108-110

²⁷³³ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 110, 111

²⁷³⁴ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 112, 113

rămas nevândută de tatăl meu”²⁷³⁵.

1667, iunie 22: Răzeșii din Șurinești, popa Tudosie de **Zlătărești**, Frimul și Gavril de **Dăncești**, Ionașco Burnariu, Apostol Burnariu, Vasilioae, Vârnavă, Todică, Artenias, Flondor și Burnariu de **Mânjești**, Irina Rotundoae, Irina fata Neagului sulițașului din **Șurinești**, Colivă și Gligorașco din **Solești**, Gligorie din **Popești**, și Mierăuț din **Porceșiani**, mărturisesc „cum au venit Ionașco Țiria, ce-a fost șetrar mare, și Dumitrașco Gugescul, ce-a fost pârcălab”, cu cartea lui vodă, „să stâlpească toate părțile noastre din satul **Șurinești**, ce le-am vândut noi hat-manului Neculai Racoviță, pe zapisele noastre, ce le avem de vânzare. Noi am strâns oameni buni, pe popa Cârstea, Tofan și Andronic – feciorii popii, feciorii lui Purcel de **Codăești**, popa Alexa de **Șerbotești**, Giurgea Svrediaș, căpitanul de **Zlătărești**, Iftodie și Iordache din **Negoști**, Ion de **Zlătărești**, Toader Flondor și Mihalcea de **Dănești**, Apostol Burnariu și Ionașco Burnariu din **Mânjești**, Andronic din **Șurinești**, Simion și Chirilă de **Glodeni**, și am măsurat tot satul, peste tot locul, și apoi ne-am ales toți partea ce am vândut... și i-am ales hat-manului 200 de pământuri, și din vatra satului, și din câmp, și din țarină... / Apoi, dacă am isprăvit acest sat, am coborât la **Mânjești**, și iar am ales părțile vânzătoarelor, să-i fie hatmanului dreaptă ocină”²⁷³⁶.

1687, iunie 28: Sacul din Crăești și femeia lui Maria, fata lui Bodoae vând lui Todită, ginerele lui Simion de Crăești și lui Lupa, fratele lui Todită, pentru 6 lei bani

²⁷³⁵ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 114, 115

²⁷³⁶ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 115-118

buni, „moșia din satul **Șurinești**, din bătrânul Crăeștilor, din partea lui Verdeș... dinaintea lui Gavril sin (fiu) diaconului, Toader, Mărdarie, Istratie sin popa Toader, Ostahii nepotul lui Brumă și Toader Danea din **Crăești**”²⁷³⁷.

1687, noiembrie 20: Ștefan sin (fiu) Iftimii, aprodul de **Mircești** și femeia lui Stratina, fata lui Ojog dăruiesc paharnicului Ion Racoviță „partea noastră, ce ni se va alege, din satul **Șurinești**, partea din sus”²⁷³⁸.

1691, februarie 20: Ion al Tomei vinde paharnicului Ion Racoviță „2 pământuri în **Șurinești**”²⁷³⁹.

1774, iulie 5: Satul **Șurăneștii**, ocolul Mijlocului, după recensământul lui Rumeanțev²⁷⁴⁰, avea următorii: **Birnicii**: Tănasă, grădinar / Trohin brat (frate) lui / Pricopii, olar / Andrei sin (fiu) lui / Andrei Crucian / Constandin Netedul / Ioniță Netedul / Andrei, crav, pas / Mitrofan, holtei cu mamă / Andrei zet (ginere) lui Crucian / Stratul, monah cu ficior holtei / Vasile Crucian / Petre, vier / Andronachi, crav. // **Țiganii**: Chiriac / Toader / Ștefan Ghilimeiu / Toderică / Neculai fiul lui / Simion Ghilimeiu / Luca, ciobotar / Ștefan Gologan.

1820, mai 10: Polcovnicul Apostu înștiințează pe Safta Racovițoae că la nou construita, în **Șurinești**, „biserica au venit protopopii și au luat sfântul antimis, și arată că nu numai pentru ogradă oprește biserica, ci pentru

²⁷³⁷ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 131, 132

²⁷³⁸ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 132, 133

²⁷³⁹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Fereștii, Vaslui*, vol. XVI, Iași 1926, p. 109

²⁷⁴⁰ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, pp. 225, 226

catapiteasmă, până s-a pune pugarav în lucrare nu va slobozi biserica”²⁷⁴¹.

1902: „**Șurănești**, comună rurală, în partea de nord a plășii Mijlocul, județul Vaslui, la 33 km de orașul Vaslui și la 5 km de Codăești, reședința plășii. E formată din satele Șurănești de Sus, și Șurănești de Jos, Ghergheleul și Drăcșeni. Are o suprafață de 5.083 hec-tare, cu o populație de 309 familii sau 1.405 suflete; 3 biserici, deservite de 2 preoți și 3 cântăreți; o școală, 2 mori cu aburi; 3 iazuri și 5 cârciume. Comerțul se face de 8 persoane. Vite : 688 vite mari cornute, 12 bivoli, 1.780 oi, 5 capre, 95 cai și 125 porci. Locuitorii posedă 8 pluguri și 124 care cu boi, 11 pluguri și 16 căruțe cu cai; 190 stupi. / **Șurănești**, sat în centrul comunei Șurănești, la 6 km spre vest de târgușorul Codăești; așezat parte pe platoul dealului Șurănești, și parte pe șesul din valea platoului. Are o populație de 125 familii sau 559 suflete. Aici este reședința comunei. Are o școală, înființată în anul 1878; o biserică, deservită de 1 preot și 1 cântăreț, zidire frumoasă, clădită și înzestrată, la 1877, de către dl Gh. Racoviță, proprietarul moșiei; o moară cu aburi și 2 cârciumi. Locuitorii posedă: 45 pluguri și 60 care cu boi, 3 pluguri și 3 căruțe cu cai; 280 vite mari cornute, 10 bivoli, 615 oi, 6 capre, 40 cai și 45 râmători”²⁷⁴².

²⁷⁴¹ Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade / Documente slavo-române*, vol. VIII, Iași 1913, pp. 199, 200

²⁷⁴² Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar Geografic al României*, volumul V, București 1902, p. 536

ȘURINEȘTI

(azi Drăgușeni, Galați).

1624, aprilie 6: Zapis de mărturie al lui Constantin, feciorul Măgdălinei, și, Boția, feciorul Pribei, privind vânzarea, cu 12 zloți bani gata, lui Todica din Șurinești părții „de moșie din sat de **Șurinești** (azi Drăgușeni, Galați), ce se va alege din partea Dutceștilor, a treia parte, din partea de jos, și din câmp și din pometele satului... Și s-a făcut această tocmeală în casa lui Loghin din **Mircești** (comuna Tăcuta, Vaslui), și ne-am întâmpnat acolo: eu, popa Mateiu de acolo, și Pântea tij (la fel), și Pătrașco din **Dăncești** (lângă Tăcuta, Vaslui), și Fremul ot tam (de acolo), și Dumitru Burnar din **Măjești** (Mogești, comuna Independența, Galați) și Dămian din **Scântiaie** (comuna Scânteia, Vaslui)”²⁷⁴³.

1624, aprilie 6: Zapis de mărturie al lui Șearpe, despre cum a vândut partea lui de Șurinești „Todicăi de acolo”, pentru 12 taleri, „pentru această parte din partea Crăieștilor, dintr-un bătrân, a patra parte, ce mi se vine. Și această tocmeală o am făcut-o dinaintea lui Vasile aprodul

²⁷⁴³ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 192, pp. 265, 266

și dinaintea Tomșii din Șurinești și dinaintea a mulți oameni buni din Șurinești”²⁷⁴⁴.

ȘUȘMĂNEȘTI

(Drăgușeni, Galați).

1624, martie 25: Întărit de Radul Mihnea voievod postelnicului Ianache, care obține uric pentru „satul **Stolniceni** (pe Gârla Scumpia, comuna Stolniceni, Iași) pe Gârla și satul **Scumpia** (la gura Săratei, comuna Scumpia, Iași), care este în ținutul Iași, cumpărătură de la Păscălina, cneaghina lui Lupul Stroici logofăt, și de la fiul ei Ionașco Stroici, pentru 850 ughi ungurești”; / „satul **Gligenii** (Glingeni, județul Bălți, Moldova) în ținutul Soroca, cumpărat de la Prohor, Eftimie, Simion, Nicanor, Daniil și de la tot soborul sfintei mănăstiri Pantocrator, pentru 200 taleri bătuți, cu mori la apa Neagra”; / „satul **Medelenii** (comuna Golăești, Iași), pe amândouă părțile Prutului, cumpărat de la Busca și fiii ei Zabulic, Erina și Elena, și Vasile, fiul lui Maxin, și de la Ionașco Căcă-rează, fiul Mariei, și Dămian și fratele lui Toader, și Necoară fiii Mariei, și de la Iosip, fiul lui Ganea, și sora Ilui, Agafia, și Larion, fiul lui Dănilă, și sora lui Agafia, și de la Anna, fiica lui Fedor, și surorile lui Tudosiia și Țiganca, toți nepoții și strănepoții lui Medeleian, și de la Hilip și Neniul,

²⁷⁴⁴ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 193, p. 266

fiul Maricăi Budoaie, și Nuor și Alixandru, nepoții Budoaiei, pentru 162 de taleri bătuți”; / „două părți din tot satul **Onțești** (lângă Ungheni, județul Ungheni, Moldova), în ținutul Iași, pe care și le-a cumpărat de la Gherman, fiul lui Bâzdâg, și de la toți părinții și frații și verii lor, pentru 150 de taleri bătuți și zece boi... a treia parte, ce se va alege partea lui Barnovschi hatman și a cneaghinei sale, cumpărată de la milostivirile lor, pentru 100 taleri bătuți”. / „satul **Cucuiății** (raionul Râșcani, Moldova), în ținutul Iași, pe care și l-a cumpărat de la Coste și de la sora lui Ticea, copiii Agafiei și ai lui Nasture, nepoții lui Cîrțiu, și Necoriță, fiul Magdalinei, nepotul lui Ivan, și Isac și sora lui Coschița, copiii Stancăi, nepoții lui Stan cel bătrân, și Mărica, fiica Erinei, nepoata lui Văsiu, pentru 95 de ughi buni”; / „satul **Fântânelile** (inclus în Matca, Galați) în ținutul Tecuci, pe care și l-a cumpărat de la Stavăr, fost pârcălab, fiul lui Crăciun, nepotul lui Zbiarea, și de la Nicoară, fiul lui Moșul, nepotul lui Căldărușe, și Iurga, fiul lui Dinga, și Spiridon, fiul lui Mărzea, și Neniul, fiul Stancăi, și Simion, fiul lui Stan, și Bălan și Lepădat, fiii lui Fățul, și Stan, fiul lui Țigui, toți nepoții Coțușei, și Mihăilă, fiul lui Burlă, și Șerban, fiul lui Iepure, nepotul lui Iepure cel bătrân, pentru 340 de taleri bătuți”; / „satul **Ciocârlianii** (sat pe Gerul, Galați), în ținutul Tecuci, pe Gerul, pe care și l-a cumpărat de la Dumitrașco Ciutacul, fiul Dobrei, și fratele lui, Stancul, nepotul lui Smârcea, și Miron, fiul lui Păcurar, și sora lui, Stanca, și Ion, nepotul lui Păcurar, și Simion, și Puțachi, și Frățilă, toți nepoții lui Smârcea, pentru 100 de ughi roșii”; / „satul **Gur-băneștii** (lângă Hănășenii Noi, județul Cahul, Moldova), în ținutul Chigheciu, pe care și l-a cumpărat de la Sofronia, cneaghina lui Ursu Udrea vornic, și de la fiicele lui,

Nastasiia și Anghelina, pentru 350 de taleri bătuți”; / „satul **Poienile Sasului** (satul Sasu, Vrancea), cutul de sus, care este în ținutul Tecuci, pe care l-a luat pentru datoria pe care a avut-o la Iurco logofăt, 300 de ughi galbeni, pe care îi dăduse lui cu împrumut în zilele lui Costandin voievod. Și hotarul acestui sat fusese cotropit de alți oameni care erau împrejurul lui, iar după aceea, în zilele lui Ștefan voievod, s-au dus Ionașco vornic și Cujbă vornic cu carte domnească și au ales hotarul acestui sat, cu oameni buni, și au pus stâlpi, pe unde a fost vechiul lor hotar de demult”; / „jumătate din satul **Chicoșea** (lângă Corni, Galați) pe Sohului, în ținutul Covurlui, pe care și l-a cumpărat de la Maxin și fratele lui Măteiu, și Trifan, copiii lui Lupul, și Ignat și fratele lui, Istratie, și sora lui Măgdălina, copiii lui Cornea, și verii lor Gligor, fiul lui Simion, și Spiridon, fiul lui Bogdan, pentru 80 de taleri bătuți”; / „jumătate de sat din **Șușmănești, care acum se numește Drăgușanii** (Drăgușeni, Galați), în ținutul Covurlui, pe care și l-a cumpărat de la Fodor, și Mihăilă, și Mica, și Nichita, și Eremiia, și Maxenia, toți nepoții și strănepoții Marinei, pentru 80 de taleri bătuți”; / „satul **Șotropenii** (lângă Perieni, Iași) pe Turiia, în ținutul Iași, pe care și l-a cumpărat de la Cazaca, cneaghina lui Trifan postelnic, și de la Rusca, sora lui Trifan postelnic, pentru 100 de taleri bătuți”; / „satul **Furtești** (lângă Vertișoaia, comuna Furtești, Vaslui), în ținutul Fălciu, pe Prut, pe care și l-a cumpărat de la Movilă și de la fratele lui, Nicoară fost spătar, fiii lui Lazăr pitar, pentru 180 de taleri bătuți”; / „satul **Mărișeni** (comuna Mereșeni, județul Lăpușna, Moldova), în ținutul Lăpușna, și iarăși jumătate din jumătate, pe care și le-a cumpărat de la Ionașco Negruț cel bătrân, pentru 90 de taleri bătuți. Iar dresese pe care le-au avut pentru acest sat, ei au spus că le-

au pierdut din pricina tătarilor, când a venit în domnie Ștefan Tomșa voievod”; / „siliștea **Ghermăneștii** (comuna Drânceni, Vaslui), în ținutul Fălciu, pe râul Bârlad, pe care și-a cumpărat-o de la Movilită fost pârcălab și de la fiul lui, Lazor, și de la Toader nepotul lui, fiul lui Nicoară, pentru 120 de ughi galbeni”; / „satul **Punteșenii** (Punțișeni, Vaslui), în ținutul Tutova, pe care și l-a cumpărat de la Simion, fiul lui Nicoară Barza, nepotul lui Costin, strănepotul lui Trifa și al lui Toma, și de la Dumitru, fiul lui Ionașco Barzica, nepotul lui Costin, și de la Sirbul, fiul lui Ghiorghe, nepotul lui Nistor, și Nicoară, fiul lui Petrea, și Toader, fiul lui Filip Pătea, și toți nepoții și strănepoții lui Trif și ai lui Toma, toate părțile lor de moștenire și de cumpărătură, pentru 100 de ughi galbeni. Și a rămas nevândută, din tot satul Punteșeni, dintr-un bătrân, partea lui Costantin și a lui Nistor, ce se va alege partea lor din șase ogoare”²⁷⁴⁵.

ȘUȘMĂNEȘTI

(Cișmănești, comuna Dobârceni, Botoșani).

1632, mai 29: Întărit de Alexandru Iliăș voievod marelui stolnic Dumitrașco Șoldan, care cumpără, cu 100 taleri de argint, de la „Ionașco Crețul din Șușmănești, nepotul lui Nicoară fost armaș... a patra parte din satul **Șușmănești** (Cișmănești, comuna Dobârceni, Botoșani),

²⁷⁴⁵ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XVIII, București 2006, doc. 182, pp. 243-248

ce este în ținutul Dorohoi”; / De la Ionașco, fiul lui Eremiescul, cu 100 taleri de argint, „a patra parte din același sat, din Șușmănești, din vatra satului și din câmp și din pădure și din tot venitul”; / De la Cozma și Bălan, fiii lui Munteanul, cu 100 taleri de argint, o altă „a patra parte din satul Șușmănești”²⁷⁴⁶.

1636, februarie 11: Întărit de Vasile Lupu voievod lui Dumitrașco Șoldan, marele vornic al Țării de Sus, care cumpără, cu 60 taleri de argint, de la Ionașcu, fiul Ierimiei, și de la Ionașcu, fiul lui Macsin, nepotul lui Corin, „jumătate din sat **Șușmănești**, care este în ținutul Dorohoiului; / de la Cozma cu frații lui, fiii lui Robul, nepoți Fătului, și de la Safta, cu ginerele ei Rusul, a patra parte dintru același sat Șușmănești, pentru 50 taleri de argint”²⁷⁴⁷.

ȘUȘULENI

(pe Cogâlnic, lângă Drăgușeni și Perieni,
Lăpușna, Moldova).

1774, iunie 5: Satul **Șușulenii**, ținutul Orhei-Lăpușna, ocolul Cogâlnicului, după recensământul lui Rumeanțev²⁷⁴⁸, avea **toată suma caselor 49**. Scădere

²⁷⁴⁶ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXI, București 1971, doc. 97, pp. 116, 117

²⁷⁴⁷ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica / A. Moldova*, vol. XXIII, București 1996, doc. 330, p. 374

²⁷⁴⁸ ACAD. ȘT. RSS MOLD., *Moldova în epoca feudalismului*, VII, II, Chișinău 1975, pp. 445, 446

rufeturi 8: 1 volintir, 2 mazili, 1 popă, 4 femei sărace. Rămân birnici 41. 7 case pustii. / **Birnici:** Vasile Buță / Pavel Salamalichi / Ioniță Zupcu / Ursul Zupcu / Gheorghită a Măleni / Nicoară, vornic / Ștefan Ichim / Constandin Lupul / Nicolai Pojoaga / Ștefan Pojoaga / Darii Lupu / Ioniță Căzacu / Ștefan Cherdivară / Irimie fiul lui Ciolac / Grigoraș a Aniții / Ștefan, movileanul / Vasile Arsăni / Timofti Grigoriță / Ion Arsăni / Toderașcu Arsăni / Lupul Fulte / Năstase Poparcia / Pavel Păladi, movilean / Gavril Sofroni / Miron fiul lui Gligorășcuță / Neculai Gligorășcuță / Vasile Grosul / Chiriac Gligorășcuță / Gavril Gligorășcuță / Nicolai Rânge / Andrei, dascăl / Nicolai a Nazariei / Constandin / Mihăilă, rus / Miron Custul / Radu, văcar / Ioniță, vătăman / Ioniță, rusul / Miron Zupcu / Toderașco / Ioniță fiul lui Lupu, // **Rufeturi:** Apostul Andronachi, volintir / Ioniță Angărăci, mazil / Ștefan Ciocan, mazil / Popa Toma / Chirculiasa, babă săracă / Paraschiva, săracă / Nazaria, săracă / Ioana, săracă.

ȘUTULEȘTI

(partea a satului Puținței, comuna Puținței,
raionul Orhei, Moldova).

1645, martie 7: Izvodul de moșii ale lui Iordachi Canta vel logofăt: / **Corneștii** (comuna Cornești, raionul Ungheni, Moldova), la ținutul Eși, sub Codru, care se începe hotarul din Codru și trece peste Dele, de ajunge în matca Vladnicului și este vatră de sat în vârful Deli, anume

Leucanii; și umblă hotarul în trei bătrâni: unul este al Petrimăneștilor, care s-au tras din Hârce vornic, din care este Ghervasă Paciul sin (fiu) Mihăilă, brat (frate) Petrimam, fecior lui Marcu Mera; / **Bumbotești** (comuna Bumbăta, raionul Ungheni, Moldova), tij (la fel) ot Eși, și iarăși au parte lui Petriman, un bătrân, din câți frați au fost de pe strămoșul lor Mihăilă; / **Herceștii** (comuna Sinești, Iași), tij ot Eși, sub Codru, umblă hotarul în trei bătrâni, că au fost patru frați cu Măicanu, și l-au plătit cei trei frați de la turci; și o parte a bălții lovește până în Valea Murgului, pe din sus de locul Târnușii, dinspre apus, ajunge în hotarul Bobleticilor și se atinge și Sineștii în acel hotar; / **Târnușa** (Iași) tij ot Eși, a treia parte din tot hotarul, care umblă în trei bătrâni; / **Dumbrăvița** (comuna Dumbrăvița, raionul Sângerei, Moldova), tij în capul ținutului Eșii, din jos, iar au Cuhuceștii un bătrân, și se începe hotarul din Ciuluc, de ajunge până la hotarul Năpădenilor, și în rediul țin a treia parte dinspre răsărit; / **Măneștii** (pe Nirnova, Iași), tij ot Eși, pe Nărnova, au jumătate de hotar deplin stâlpită, iar este de pe moșul (bunicul) lor Petriman, brat (frate) cu moșul lor Mihăilă, feciorii lui Marcu Mera, veri primari cu Dumitrașcu Bălăban, fecior de frați; / **Vepriva** (Viprova, comuna Puținței, raionul Orhei, Moldova), ce se cheamă **Puțuteni** (comuna Puținței, raionul Orhei, Moldova) pe Cula, în ținutul Orheiului, care umblă în trei bătrâni, din care unul este al lor, ales și stâlpit, partea din jos de pe moașa (bunica) lor Păcioaia, fata Tudurii din **Vlăsăești** (comuna Puținței, raionul Orhei, Moldova), și acel bătrân umblă în patru părți, o parte a Tudurii, a doua a Vlăsăeștilor, a treia a Despii și a patra a Hânsănoai, care Hânsănoai și cu Despa, fiind sterpe, au rămas să împartă ceilalți doi frați, adică Tudura și Vlăsăieștii, iar doi bătrâni,

în partea de sus, au de pe moașa (bunica) lor Cârstâna, fata popii Dimion, soră cu Nistor ce-a fost vătav, pe care a ținut-o moșul (bunicul) lor Mihăilă, și acei doi bătrâni se împart pe șapte surori și un frate, Nistor, feciorii popii Simion, din care fete, pe una a ținut-o Miron din **Negrești** (satul Negrești, raionul Strășeni, Moldova), pe a doua, Băluța, a ținut-o Horceag, pe a treia a ținut-o Radulinco, pe a patra a ținut-o Miloș, pe a cincea a ținut-o Borde ot **Șutulești** (partea a satului Puținței, comuna Puținței, raionul Orhei, Moldova), a șasea este muma Cîrgolii, iar pentru a șaptea nu arată nimic”²⁷⁴⁹.

²⁷⁴⁹ AȘSP, *Documenta Romaniae Historica* / A. Moldova, vol. XXVIII, București 2006, doc. 23, pp. 14, 15

Cuprins

Precuvântare: Stâna moldovenească p. 3

SĂBĂOANI	p. 30
SĂBĂȘENI	p. 33
SACA	p. 34
SĂCĂLENI	p. 35
SĂCĂLIȘEȘTI	p. 37
SĂCĂLUȘA	p. 43
SĂCĂLUȘEȘTI	p. 43
SĂCĂRENI	p. 46
SĂCĂRENI	p. 47
SĂCĂREȘTI	p. 50
SĂCĂTURA	p. 54
SĂCĂTURA	p. 56
SĂCĂTURA	p. 57
SĂCEȘTI	p. 59
SĂCITENI	p. 59
SACOȘEȘTI	p. 61
SADAGURA	p. 63
SADOVA	p. 83
SADOVA	p. 84
SĂGIRENI	p. 94
SAGNA	p. 95
SAHARNA	p. 98

SĂLĂGENI p. 99
SALCEA p. 101
SALCEA p. 102
SALCEA p. 103
SĂLCENI p. 125
SĂLCENI p. 126
SĂLEVESTRI p. 127
SĂMĂNAUCA p. 129
SĂMĂȘCANI p. 130
SĂMĂȘCANI p. 147
SĂMIȘEȘTI p. 148
SAMUȘIN p. 149
SĂMZĂNEȘTI p. 152
SĂNĂTEȘTI p. 153
SANCĂUȚI p. 153
SANCĂUȚI p. 156
SÂNGERA p. 158
SÂNGERA p. 160
SÂNGEREI p. 160
SÂNGERI p. 162
SĂOANI p. 164
SĂPOTENI p. 168
SARAFINEȘTI p. 171
SARĂMÂRZA p. 172
SĂRATA p. 173
SĂRATA VECHE p. 176
SĂRATA NOUĂ p. 177
SĂRATA GALBENĂ p. 178
SĂRĂȚENI p. 180
SÂRBENI p. 183
SÂRBI p. 184
SÂRBI p. 185

SÂRBI p. 187
SÂRBI p. 188
SÂRBI p. 192
SÂRBI p. 195
SÂRBI p. 196
SÂRBI p. 199
SÂRBI p. 202
SÂRBI p. 204
SÂRBI p. 206
SÂRBI p. 207
SÂRBI p. 209
SÂRBI p. 212
SÂRBI p. 213
SÂRBI p. 215
SÂRBI p. 216
SÂRBI p. 220
SÂRBI p. 221
SÂRBI p. 223
SÂRCOVA p. 223
SASCUT p. 227
SĂSENI p. 238
SĂSEȘTI p. 240
SĂSIEȘTI p. 241
SASOVA p. 242
SASU p. 244
SASUL p. 248
SATU MARE p. 249
SAUCA p. 259
SAUCA p. 260
SĂUCEȘTI p. 261
SĂUCENIȚA p. 264
SĂUCEȘTI p. 266

SĂULEȘTI p. 272
SĂULEȘTI p. 273
SĂULEȘTI p. 275
SAULEȘTI p. 276
SĂVENI p. 277
SĂVEȘTI p. 285
SĂVINEȘTI p. 287
SCĂENI p. 288
SCÂNDURENI p. 289
SCÂNTEIA p. 291
SCÂNTEIA p. 299
SCÂNTEIEȘTI p. 301
SCÂNTEIEȘTI p. 302
SCĂRIȘOARA p. 303
SCĂUENI p. 304
SCHINDIREȘTI p. 305
SCHINENI p. 309
SCHINOASA p. 310
SCHITUL FRUMOASA p. 311
SCHWARZTHAL – NEGRILEASA p. 313
SCLIPICEȘTI p. 319
SCLIPOTEȘTI p. 321
SCOBILȚENI p. 323
SCOCIUHANI p. 333
SCOPOSENI p. 334
SCOPOSENI p. 339
SCORENI p. 340
SCORȚENI p. 341
SCORȚENI p. 342
SCORȚENI p. 346
SCORȚĂȘTI p. 349
SCORȚEȘTI p. 351

SCORȚEȘTI p. 356
SCORȚEUȚI p. 359
SCRIPÎTENI p. 360
SCULENI p. 361
SCUMPIA p. 363
SCUMPIA p. 367
SCURTA p. 370
SCURȚI p. 372
SECĂȚURA p. 373
SECUIA p. 375
SECUIENI p. 378
SECUIENI p. 383
SECURENI p. 393
SELETIN p. 394
SELIȘTE p. 409
SELIȘTEA p. 410
SELIȘTEA RUSII p. 411
SELIȘTEA p. 412
SELIȘTEA p. 414
SELIȘTIOARA p. 415
SEMENEA p. 416
SEMENI p. 417
SFÂNTU ILIE p. 419
SFERJA p. 431
SFETCĂUȚI p. 431
SILIȘCANI p. 432
SILIȘCANI p. 435
SILIȘTEA p. 437
SILIȘTEA p. 442
SILIȘTEA p. 443
SILIȘTENI p. 444
SILIȘTENI p. 447

SILIȘTI p. 448
SIMILA p. 448
SIMINEȘTI p. 450
SIMINICEA p. 452
SIMINICENI p. 474
SIMIONEȘTI p. 476
SINĂUȚII DE JOS p. 477
SINĂUȚII p. 480
SINCĂUȚI p. 496
SINEHĂU p. 499
SINEȘTI p. 500
SINEȘTI p. 512
SINEȘTI p. 514
SINGURENI p. 515
SINGURENI p. 517
SIPENI p. 518
SIRET p. 519
SIRETU p. 559
SIRETU p. 561
SIREȚEL p. 566
SIREȚII DE SUS p. 570
SLATINA p. 572
SLAVA p. 606
SLĂVEȘTI p. 607
SLĂVNICENI p. 607
SLIPOTENI p. 609
SLIVNA p. 613
SLOBOZENI p. 614
SLOBOZIA p. 615
SLOBOZIA p. 616
SLOBOZIA-SILIȘCANI p. 617
SLOBOZIA p. 620

SLOBOZIA p. 621
SLOBOZIA p. 621
SLOBOZIA p. 622
SLOBOZIA MORILE PRECISTEI p. 623
SLOBOZIA MOVILII p. 624
SLOBOZIA p. 624
SLOBOZIA FOCȘEI p. 625
SLOBOZIA NOUĂ p. 627
SLOBOZIA BUDA p. 628
SLOBOZIANI p. 629
SLUGANI p. 630
SMULȚI p. 631
SOBOLEȘTI p. 634
SOCI p. 636
SOCI p. 637
SOCI p. 639
SOCI p. 640
SOCRUJENI p. 644
SOHODOL p. 651
SOLCA p. 656
SOLCANI p. 734
SOLEȘTI p. 737
SOLOMONEȘTI p. 746
SOLONCENI p. 746
SOLONINCA COTELA p. 747
SOLONIUCA p. 750
SOLONȚ p. 751
SOLOTFENI p. 759
SOLPANIA p. 760
SOLTĂNEȘTI p. 761
SOLTĂNEȘTI p. 762
SOLTĂNEȘTI p. 762

SOROCA p. 764
SOROCENI p. 769
SOVEJA p. 771
SPANCIOCANI p. 782
SPARTA p. 783
SPĂTĂREȘTI p. 783
SPĂTĂREȘTI p. 784
SPEIA p. 807
SPERIAȚI p. 808
SPERIAȚI p. 811
SPERIEȚI p. 819
SPINENI p. 820
SPINENI p. 823
SPINENI p. 828
SPINEȘTI p. 830
SPINOASA p. 837
SPRĂIA p. 843
STÂLPENI p. 844
STÂLPENI p. 845
STÂNCA p. 847
STÂNCA p. 850
STÂNCĂȘENI p. 852
STÂNCĂUȚI p. 853
STÂNCEOAIA p. 855
STÂNCENI p. 856
STÂNCEȘTI p. 857
STANCUȚ p. 861
STĂNEȘTI p. 861
STĂNEȘTI p. 865
STĂNEȘTI p. 866
STĂNEȘTI PE SIRET p. 871
STĂNEȘTI PE CEREMUȘ p. 879

STĂNEȘTI p. 890
STÂNGĂCENI p. 891
STÂNGĂCENI p. 891
STÂNGACI p. 893
STÂNGACI p. 895
STĂNIGENI p. 899
STĂNIGEȘTI p. 900
STĂNILEȘTI p. 901
STĂNILEȘTI p. 904
STĂNISLĂVEȘTI p. 912
STĂNISLĂVEȘTI p. 914
STĂNISLĂVEȘTI p. 915
STĂNIȘEȘTI p. 919
STANIȘOREȘTI p. 921
STĂNUEȘTI p. 922
STÂRCEȘTI p. 924
STÂRPENI p. 924
STAROSILȚA p. 925
STĂUCENI p. 928
STĂUCENI p. 933
STĂUCENI p. 933
STĂUCENI p. 936
STAVNIC p. 940
STAVNIC p. 940
STEFENI p. 941
STEJARII p. 941
STEJARUL p. 946
STEPANEȘTI p. 946
STERPENI p. 947
STEȚCANI p. 949
STOBORENI p. 953
STODOLNA p. 953

STOENEȘTII p. 956
STOEȘTI p. 956
STOHOCENI p. 959
STOICANI p. 960
STOICANI p. 961
STOICANI p. 963
STOILEȘTI p. 964
STOILEȘTI p. 965
STOINEȘTI p. 969
STOILEȘTI p. 971
STOIȘEȘTI p. 975
STOIȘTI p. 976
STOLNICENI p. 977
STOLNICENI p. 977
STOLNICENI p. 983
STOLNICENI p. 989
STOLNICENI p. 990
STOLNICENI p. 993
STOLNICENI p. 996
STOREȘTI p. 1000
STORNEȘTI p. 1005
STOROJINEȚ p. 1011
STRAHOEȘTI p. 1041
STRAHOTIN p. 1042
STRAJA p. 1043
STRAJA p. 1044
STRÂMBA p. 1063
STRÂMBA p. 1071
STRÂMBENI p. 1071
STRÂMBII p. 1074
STRÂMBI p. 1077
STRÂMTURA p. 1079

STRÂMTURA p. 1085
STRÂMTURA p. 1085
STRĂNENI p. 1086
STRĂNEȘTI p. 1088
STRĂOANE p. 1089
STRĂOANI p. 1100
STRĂȘENI p. 1101
STREȘINEȘTI p. 1106
STRIDZA p. 1107
STROIEȘTI p. 1109
STROEȘTI p. 1128
STROEȘTI p. 1133
STROEȘTI p. 1137
STROEȘTI p. 1139
STROICENI p. 1140
STROICENI p. 1140
STRUGARI p. 1141
STRUNGA p. 1142
STULPICANI p. 1145
STUPCA p. 1167
SUCEAVA p. 1187
SUCEVENI p. 1368
SUCEVIȚA p. 1371
SUCMEZEU p. 1411
SUHARĂU p. 1416
SUHOLEȚ p. 1418
SUHOVERHUL de JOS p. 1419
SUHULEȚ p. 1420
SUHULEȚ p. 1423
SULENI p. 1425
SULIȚEȘTI p. 1426
SURAIA p. 1427

SURAIA p. 1428
SURDEȘTI p. 1433
SURI p. 1436
SURICENI p. 1437
SURICINI p. 1441
SUSENI p. 1442
SUSLENI p. 1453
SVERJEA p. 1458
ȘĂLĂUȚI p. 1459
ȘĂRĂȚĂI p. 1460
ȘARBA p. 1461
ȘĂRBĂNEȚI p. 1462
ȘARU DORNEI p. 1463
ȘCHEI p. 1490
ȘCHEIA p. 1492
ȘCHEIA p. 1503
ȘCHEIA p. 1504
ȘCHEIA p. 1505
ȘCHEIA p. 1519
ȘCHEIA p. 1520
ȘCHEIA p. 1522
ȘCHEIA p. 1522
ȘCHEULEȚI p. 1523
ȘCHIOPENI p. 1525
ȘCHIOPENI p. 1527
ȘEBUTINȚI p. 1528
ȘENDRENI p. 1528
ȘENDRENI p. 1533
ȘENDRENI p. 1538
ȘENDRENI p. 1540
ȘENDRENI p. 1541
ȘENDRENI p. 1543

ŞENDREŞTI p. 1546
ŞENDREŞTI p. 1551
ŞENDREŞTI p. 1554
ŞENDREŞTI p. 1556
ŞENDRICENI p. 1557
ŞENDRICENI p. 1575
ŞEPTLEUŢI p. 1576
ŞEPTELICI p. 1577
ŞEPTIŞENI p. 1579
ŞERĂUŢI p. 1585
ŞERBACA p. 1593
ŞERBĂCANI p. 1594
ŞERBĂNEŞTI p. 1597
ŞERBĂNEŞTI p. 1603
ŞERBĂNEŞTI p. 1607
ŞERBĂNEŞTI p. 1608
ŞERBĂNEŞTI p. 1612
ŞERBĂUŢI p. 1614
ŞERBENŢI p. 1625
ŞERBEŞTI p. 1627
ŞERBEŞTI FIŞCANI p. 1628
ŞERBEŞTI p. 1633
ŞERBEŞTI p. 1640
ŞERBEŞTI p. 1645
ŞERBEŞTI p. 1646
ŞERBEŞTI p. 1649
ŞERBEŞTI p. 1650
ŞERBICENI p. 1651
ŞERBICENI p. 1652
ŞERBOTEŞTI p. 1654
ŞERCANI p. 1659
ŞERPENI p. 1662

ȘERPENIȚA p. 1663
ȘESURILE p. 1665
ȘETRĂRENI p. 1666
ȘETRĂRENI p. 1669
ȘFÂRCĂUȚI p. 1674
ȘIBOTINȚI p. 1675
ȘILĂUȚI p. 1676
ȘILIȘEU p. 1679
ȘINDILARI p. 1692
ȘIPENIȚ p. 1696
ȘIPILEȘTI p. 1702
ȘIPOTE p. 1704
ȘIPOTE p. 1707
ȘIPOTENI p. 1708
ȘIPOTUL SUCEVEI p. 1718
ȘIRĂȚEI p. 1726
ȘIRĂUȚI p. 1729
ȘIRĂUȚI p. 1732
ȘIRĂUȚI p. 1734
ȘIȘCANI p. 1735
ȘIȘCANI p. 1736
ȘIȘCANI p. 1739
ȘIȘCANI p. 1740
ȘIȘCĂUȚI p. 1758
ȘIȘCĂUȚI p. 1763
ȘIVIȚA p. 1767
ȘOCANI p. 1772
ȘOCHINI p. 1773
ȘOFRĂCEȘTI p. 1774
ȘOFRĂNEȘTI p. 1780
ȘOIMĂREȘTI p. 1784
ȘOLCANI p. 1786

ŞOLDĂNEŞTI p. 1787
ŞOLDEŞTI p. 1789
ŞOLDEŞTI p. 1790
ŞOPÂRLENI p. 1793
ŞOPÂRLENI p. 1795
ŞOPÂRLENI p. 1796
ŞORICEŞTI p. 1798
ŞOROGARI p. 1800
ŞOTROPENI p. 1801
ŞOVÂRCANI p. 1805
ŞPERLEŞTI p. 1806
ŞTEFĂNEŞTI p. 1810
ŞTEFĂNEŞTI p. 1811
ŞTEFĂNEŞTI p. 1812
ŞTEFENI p. 1820
ŞTEFENI p. 1821
ŞTEFULOVA p. 1822
ŞTIOBORENI p. 1823
ŞTIUBIENI p. 1825
ŞTIUBEIENI p. 1828
ŞTIUBEIENI p. 1829
ŞTIUBEIENI p. 1830
ŞTIUBORĂNI p. 1830
ŞTIUCA p. 1832
ŞTOBORENI p. 1833
ŞUBRANEŢ p. 1834
ŞULETEA p. 1840
ŞULETEŞTI p. 1843
ŞUPLEANI p. 1844
ŞURINEŞTI p. 1844
ŞURINEŞTI p. 1855
ŞUŞMĂNEŞTI p. 1856

ȘUȘMĂNEȘTI p. 1859

ȘUȘULENI p. 1860

ȘUTULEȘTI p. 1861

Stâna moldovenească, aidoma stânii românilor din celelalte provincii, are, totuși, un specific al ei, care constă în detalii mai puțin degradate ale matricei stilistice

inițiale, deci ale prototipului preistoric atât de bine înrădăcinat în practici și în eresuri, încât îl putem întâlni chiar și la stânele de astăzi.